Den uforbederlige bibliotekar

Niels Jensen

Skanning / foto af tekst.

https://uforbederlig.dk

Udarbejdet 2024 af Niels Jensen

Nær og Fjern.

Et Ugeblad,

redigeret af P. Hansen.

Niende Bind.

(Nr. 379—430).

KVINDELIG
LÆGEFORENING

Kjøbenhavn 1880.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

DET NORDJYSKE LANDSBIBLIOTEK
AALBORG

Na1

FILIAL 3

M 05.6
Na 65

Hb

1880

ex. 1

K
50/51.69

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri.

Indhold.

Digte.

Nr.

Matthew Arnold: Digte, oversatte af Ad. Hansen 407
Vilh. Bergsøe: Adam Oehlenschläger . . . 385
— Fangernes Nattergal . . . 394
Christopher Boeck: Et Ferieminde 423
Aug. Bournonville: Til Oehlenschläger . . 391
L. Budde: Til Fremskridtsmændene . . . 392
Ludv. Bødtcher: To Digte 392
Vilh. Gregersen: Vaarsang 414
P. L. Møller: Frederiksborg 401
A. Oehlenschläger: Den fjortende November 1805 385
Viggo Petersen: Tydske Lyrikere siden 1850.
I. Heinrich Hoffmann von Fallersleben 380
II. Franz Joseph v. Münch-Bellinghausen 381
III. Hermann Marggraf . . . 383
IV. Emanuel Geibel 387
V. Robert Eduard Prutz . . 391
VI. Robert Hamerling 399
VII. Julius Sturm 406
VIII. Johan Georg Fischer . . 410
IX. Gottfried Keller 418
X. Hermann Ling 420
XI. Alfred Meißner 421
XII. Otto Roquette 425
XIII Julius Grosse 426
XIV. Emil Rittershaus 428
XV. Albert Moeser 430
Chr. Richardt: Af en utrykt Opera . . . 417
Rudolph Schmidt: Fra «Gare Saint-Lazare» 415
Alfred Tennyson: Lotos-Spiserne, oversat af Ad. Hansen 379
C. D. af Wirsén: Bøger og Kjærlighed, oversat af P. H. 390
— n.: Cæsars Lykke 412
— Den gamle Professor 419

Fortællinger.

F. O. Andersen: En Juleerindring . . . 390
S. Bauditz: Per Andersen 417
B—e: Bjergene 398
Clément Caraguel: Lt. Lumleys Eventyr 424. 425
Hans Hoffmann: Anarella . . . . . . 421—423
Archibald Forbes: Hvorledes jeg „reddede Frankrig" 430
— Den hellige Barbara 427—429
Rudolph Lindau: Drømme-Hans . . 399—404
Jeanne Mairet: Frøken Foraar . . . 408. 409
Grenville-Murray: Gardekaptainens Forræderi 404
Rudolph Schmidt: En Historie fra Schwarzwald 422. 423
Fr. Spielhagen: Quisisana 379-384. 386-397
George Vautier: Andrea . . . . . . 410—418
Emile Zola: Naïs Micoulin . . . . 405—407

Afhandlinger, Skildringer og Skizzer.

A. A.: Bernhard Bülow 383
K. A.: Livserindringer af en Diplomat i dansk Tjeneste . 401. 402. 404. 405
— Litteraturhistoriske Smuler 407
Paul d'Abrest: Jules Favre 396
— „Nana" og „Daniel Rochat" 400
J. B.: Léo Delibes og hans nyeste Opera 409
F. W. Beneke: Menneskets Hjerte . . 426. 427
Anton Bettelheim: Smudsbladene og Zola 429
C. St. A. Bille: Tale ved Afsløringen af H. C. Andersens Statue 418
Francis Broemel: En Ørkenkonge 389
Nr.
F. Brunetière: Den experimentale Roman 402. 403
Ferd. Cohn: Et Omrids af Havekunstens Historie 387. 388
Edgar Collin: Oehlenschläger som Dramatiker 385
— August Bournonville . . . 388
— Foyeren. Portraiter og Karakteristiker.
IV. Familien Rose 391. 392
V. Frederik Schwarz . . 410. 411
— Dr. Ryge 397. 398
A. Debidour: Napoleon den Førstes Familieliv 389 390
Forfatterinden til „Mod Strømmen": Hvad var det? 414
Th. M. Fries: Nordøstpassagens Historie 412
— Genmäle 417
P. H.: Ristori-Forestillingerne 380
— „Ringen" og dens Midtpunkt . . 382
— „Leonarda" paa Folketheatret . . . 396
— „Misanthropen" 402
— „Aditi" 405
— Eduard Meyer 424
— Sarah Bernhardt i Kjøbenhavn . . 425
— Det sidste Nummer 430
Angul Hammerik: Fra Operaen i Berlin 428
Ad. Hansen: En Indsigelse 397
— Gjensvar til Dr. J. Paludan 402
Eduard Hanslick: Gounod, Ambroise Thomas og Auber . 394
Hg.: The boss-puzzle 408
Theodor Kirchhof: „Gaa-Tourneringerne" i San Francisco 429
Emil L.: En Sommerferie 415. 416
P. Lauridsen: Et lille Tillæg til Nordøstpassagens Historie 414
E. Legouvé: En Oplæsning hos Mlle. Rachel 427
Paul Lindau: Théâtre français' Jubilæum 424 426
O. Lütken: Nicolai Müller og Peter Willemoës 395
La Mara: Franz Lißt 426
Alfred Meißner: Mønsterforestillingerne i München 420
A. Mezières: De to første Sange af Byrons «Childe Harold» 413
— n.: Pennetegninger fra Oldtiden 425. 427
A. Neményi: „Kongerne i Landflygtighed" 387
Kr. Nyrop: Fra den sammenlignende Litteraturforskning.
I. Kilderne til „Konen med Æggene" 406
II. Et Eventyrs Vandringer 413
III. Den evige Jøde 419
IV. Lidt om vore Molbohistorier . . . 421
J. Paludan: En litteraturhistorisk Kuriositet 382
— G. Brandes: Reaktionen i Frankrig 397. 398
— Svar til Hr. cand. mag. Ad. Hansen 400
— Et Par Rettelser 403
— Victor Hugo: Religion og Religioner 414. 415
John Paulsen: Studier i en Pariser-Salon 392
— En Nat i et Kloster 407. 408
Jul. Petersen: The boss-puzzle 407
Ludwig Pfau: Naturalismen i Kunsten . 406
G. R.: En Slægtning af Hamlet og Werther 428
V. C. R.: Om Johan Hartmann 396
Ernst v. d. Recke: Om Alexandrinerens Theori 379
— Endnu et Ord om Alexandrineren . . . 380
Nr.
Francisque Sarcey: Hovedfiguren i „Misanthropen" . . 400. 401
— Sarah Bernhardt og hendes Selskab 422. 423
— Palais-Royal Theatret 429. 430
Rudolph Schmidt: En fransk Kirkebetjent 419
Arthur Schopenhauer: Menneskelivets forskjellige Aldre 409. 410
Olaf Skavlan: Om Dr. Brandes og hans Kritikere 405
Anton Springer: Michelangelos Digte og hans Kjærlighed. 412. 413
Julius Stinde: Morfinsygen 399
— Kunstige Diamanter . . . 409
Robert Tigerstedt: Den dyriske Magnetisme 424
Robert Waldmüller: François Coppé . . 420
C. de Varigny: Kjærligheden, Kvinden og Ægteskabet efter Schopenhauers Betragtning 403
August Wolff: Bemærkninger til „Napoleon den Førstes Familieliv" 395
Zodiacus: Parlamentariske Stjernebilleder.
XXXIX. Carl Ploug 383
XL. Vilhelm Bjerring 388
Et Par litteraire Anekdoter 426
Af en Autografsamlers Mappe 418
Burgtheatrets Dekamerone . . 416—418. 421
Cæciliaforeningens Mindefest 397
Et fransk Fremtidsblad 386
Gjennemboringen af St. Gotthard 403
Grevinde Ida Hahn-Hahn 395
En Grønlandsfarer i gamle Dage 408
Hamlet og Werther 416
En „Haupt- und Staats-Action" seet paa Afstand 393
En „Hundepost" 385
Hvad Soldaterne fortælle om den sidste russiske Krig . . . . 379—381
Fra Oehlenschlägers Ungdom 385
Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter. . 411. 412. 414. 415. 420
I Saisonen. X. Samlere 391. 392
XI. Børneselskaber 396
XII. Dilettantkomedier 418. 419
Et Skuespillerliv 393
Stor Staahej for Ingenting 409
Ambroise Thomas' „Mignon" 393
Thorvaldsen bedømt i Frankrig. . . 381—383
Tyvene i Paris 427

Illustrationer.

Portrait af Oehlenschläger 385
Det forsvundne Kjøbenhavn. Extrablad: Oehlenschlägers Fødehus 1779 385
En Pennetegning af Oehlenschläger til Artiklen „En Hundepost" 385
Portrait af Christopher Pauli Rose . . . 391
— Madame Rose 392
— Dr. Ryge 397
Dr. Ryges Forslag til en dansk Nationaldragt 398
Portrait af Frederik Schwarz 410

Litteraire Anmeldelser.

Arvid Ahnfelt: Bevingade Ord, anm. af Oscar Arlaud 394
Kr. Arentzen: Adam Oehlenschläger, anm. af P. H. 385
A. Chr. Bang: Kirken og Romerstaten indtil Constantin den Store 402

Nr.
Herman Bang: Realisme og Realister og Tunge Melodier, anm. af H. V. 429. 430
Chr. H. Brasch: Om Robert Molesworths Skrift «An account of Denmark» . . 401
Carl Bruun: Pompeji 393
Chr. Bruun: Slaget paa Kolberger Heide 382
Holger Drachmann: Ungdom i Digt og Sang. Lars Kruse, anm. af P. H. 393
Georg Ebers' nyeste Roman 413
Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd. Konge og Lensmand 389
Karl Gjellerup: Det unge Danmark, anm. af P. H. 395
Kr. Gløersen: En Fremmed, anm. af H. V 427
Robert Hamerling: Aspasia, af Levin Schücking 408
To historiske Undersøgelser. 381
Henrik Ibsen: Et Dukkehjem, anm. af P. H. 393
Nyere norsk Litteratur 408
M. Rosing: En Romantiker, anm af H. V. 425
S. Schandorph: Unge Dage. Fem Fortællinger, anm. af P. H. 394
Skrifter, udg. af Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse 387
S. Birket Smith: Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Historie 384
P. M. Stolpe: Dagspressen i Danmark 399

Litteratur.

V. A.: Familien Brun, 390. — Jacob Aall: Erindringer, 404. — M. Abrahamsen og E. Henningsen: Læsebog, 394. — Afrem Syrer: Aandelige Digte, 387. — Almanaker, 392. — Carl Andersen: Genrebilleder, 399. — Richard Andree: Allgemeiner Handatlas, 413. — P. Chr. Asbjørnsen: Norske Folke- og Huldre-Eventyr, 390. — N. Bache: Nordens Historie, 407. — Fredrik Bajer: Klara-Rafael-Fejden, 384. — Balzac: Kvindetyper, 416. — J. B. Barth: Den norske Natur, 399. — E. Baruel og G. Trier: Udvalgte Stykker af den franske Litteratur, 384. — C. Berg og F. Thomsen: Dansk Læsebog, 384. — V. Bergsøe: Fra Mark og Skov, 423. — Emil Bloch: Blade af Kobberstikkunstens Historie, 390. — Victor Blüthgen: Nye Eventyr, 390. — Melanie Borring: Paris, 420. — L. Both: Udflugter til Gribskov, 421. Kongeriget Danmark, 423. — Chr. Bredsdorff: Vignetter og Vers, 390. — Brehm: Pattedyrene, 408. — John Brinckmann: Onkel Kasper og Jeg, 393. — Carl Bruun: Pompeji, 429. — Erik Bøgh: Udvalgte Feuilletoner, 411. — Cantu: Verdenshistorie, 406. — Cervantes: Don Quixote, 390. — J. L. N. Dalsgård: Stenene råbe. 395. — Darwin: Rejse om Jorden, 407. — Daudet: Landflygtige Monarker, 414. — L. Dilling: Hverdagsmennesker, 398 — Dukkelegen, 390. — U. S. E.: Emanuel Swedenborg, 387. — Edward Eggleston: Verdens Ende, 387. — Kristian Elster: Tora Trondal, 384. — Carit Etlar: Smaafolk, 398. Tordenskjold i Marstrand, 411. — Eva: Lys og Skygge i en ung Piges Liv, 393. — A. Falkman: Fra Danmarks „farwest", 390. — Det filologisk-historiske Samfunds Mindeskrift, 384. — Constantius Flood: Liv ved Kysten, 393. — Henning Fox: Sven, 388. — K. E. Franzos: Fra Halvasien, 395. Ung Kjærlighed, 395. — Th. Fries: Nordenskiöld, 413. — Gredsted: Kort over Kjøbenhavn, 415. — Henri Gréville: Katias Giftermaal. Kjærlighed i Rusland, 399. — P. V. Grove: Danmark, 420. — Gullivers Rejse til Kæmpernes Land, 390. — N. Hancke: Skizzer, 391. — Hvorledes Hans kom til at le, 390. — Helenes Familie, 390. — Emanuel Henningsen: Fra Laaland, 399. — Historien om Madam Sukkerbasse, 390. — V. Holck: Hinsides Verdenshavet, 415. — J. Holst: Børnevennen, 390. — Fr. Holst: Revuen, 411. — V. Hoskjær: Et Besøg i Grækenland, Ægypten og Tyrkiet, 391. — A. Jacobsen: Naturens Bog, 384. — E. Johnson: Almenfattelig Sundhedslære, 399. — Juleknas og Lønruner, 390. — Kalendere, 388 — Karakterbilleder af kristelige Kvinder, 411. — Alexander Kielland: Novelletter, 384. — Kjærminder, 390. — V. Korfitzen: Kalejdoskopiske Figurer, 388. — P. Købke: Om Runerne i Norden, 379. — Thomas Lange: Eventyrets Land, 411. — B. Levison og Cart Andersen: Børneliv, 390. — Claës Lundin: Från Stockholms synkrets, 420. — Marie: Ved egen Kraft? 395. — William Mathews: Hvorledes man kommer frem i Verden, 394. — F. J. Meier: Efterretninger om Fredensborg Slot, 409. — Carl Michelsen: Tre franske Noveller, 384. — O. Müller: Albrecht Dürer, 416. — Ernest Naville: Den frie Tanke, 411. — O. Nicolaissen: Sagn og Eventyr fra Nordland, 403. — R. Nielsen: Adam Oehlenschläger, 385. — Max Nordau: Paris og Pariserne, 399. — C. Nyrop· Fra den kunstindustrielle Udstilling, 396. — Oehlenschlägers Tragedier i Udvalg, 385. — Adam Paulsen: Naturkræfterne, 406. — Thomas de Quincey: En Opiumæders Bekjendelser, 396 — Chr. Richardt: Billedtexter, 390. — O. Rygh: Norske Oldsager, 417. — R. Schoener: Den sidste Hortensier, 416. — Siebold: Anthologie der nordgermanischen dramatischen Litteratur, 411. — Margaretha Spörlin: Livsbilleder fra Elsaß, 390. — Norges Statskalender, 396. — H. Stein: Rudolf Frimodt, 399. — F. Stengel: Pessimister, 402. — Joh. Storm: Engelsk Filologi, 384. — Topelius: Læsning for Børn, 390. Gustav Adolf og Trediveaarskrigen, 398. Feltlægens Historier, 411 — J. P. Trap: Kongeriget Danmark, 423. — H. af Trolle: Hvalfangeren, 390. — Mark Twain: Lille Toms Eventyr, 388. — Vor Ungdom, 419. — Vejviseren, 392. — Jules Verne: Det attende Aarhundredes store Sømænd, 413. — Æsops Fabler, 390. — Vilhelm Østergaard: Fra ulige Steder, 393.

Theatrene.

Det kgl. Theater. Faust, 379. — Faraos Ring, 383. — Iphigenia i Aulis, 384. — Mercadet, 395. — Besøget i Kjøbenhavn, 400. — Regimentets Datter, 400. — Den skjulte Skat, 403. — Md. Sinico-Campobello og Sign. Campobello, 405, 407, 408. — Murmesteren, 410. — Den pantsatte Bondedreng, 410. — Søstrene paa Kinnakullen, 411. — Don Juan, 413. — Frk. Vanzandt, 428.

Kasino. Ildebrand i gamle Huse, 380.— I en Fart, 380. — I Kommunalbestyrelsen, 382. — Violinspilleren, 383. — Ristori-Forestillinger, 384. — Nattegnet, 386. — Mer end Perler og Guld, 386. — Aladdin, 386. — Kalifen paa Eventyr, 388. — Kaptain Grants Børn, 394. — Boccaccio, 408. — Et Eventyr i Udstillingstiden, 409. — En Pilfinger, 409. — Min egen Dreng, 409. — Brud og Pavekrone, 412. — Orpheus i Underverdenen, 428. — I fremmed Jordbund, 428. — Wachtel-Koncerterne, 430.

Folketheatret. Hjertet og Pengene, 380. — Gamle Minder, 381. — Theblomst, 381. — Det første graa Haar, 383. — Min lille Villa, 383. — Saa galt kan det gaa, 383. — Fiammina, 386. — I Damekoupéen, 386. — En fattig ung Mands Eventyr, 388. — Familien Riquebourg, 390, 391. — Niniche, 390, 394. — Alle Fem, 398. — O. Zincks Jubilæum, 398. — Haandværkerliv, 399, 428. — Den Fremmede, 406. — Privatkomedie, 406. — Min Svigermoder, 409. — Flagermusen, 412. — Ungkarl og Ægtemand, 438. — Uvejr, 428.

Klampenborg Theater. 416, 423.

Musik.

Musikforeningen, 387, 389, 394, 396, 398, 400, 405, 406, 408, 412. — Cæcilieforeningen, 386, 389, 401, 405, 411. — Koncertforeningen, 386, 399, 411. — Kapelsoiréer for Kammermusik, 322, 399, 406, 412, — Frue Kirkekors Koncert, 392, 403, 405. — Florentiner-Kvartettens Koncert, 398, 400. — Den svenske Sangkvartet, 399, 401, 402. — Korpersonalets Paaskekoncert, 405. — Studentersangforeningens Koncert, 406. — Tivolis Koncertsal, 423. — Klampenborgs Koncertsal, 423, 424, 428 — Ambre-Selskabet, 424. — Frk. Marie Wiecks Koncert, 380. — J. H. Nebelongs Koncert, 380. — Siegfried Langgaards Koncert, 380, 388, 409. — Hanna Marie Hansens Koncert, 380. — Frk. Helga Thies' Koncert, 383. — Otto Bendix' Koncert, 383, 386. — Balduin Dahls Koncert, 389. — Fritz Schousboes Koncert, 392, 407. — Edv. Griegs Koncert, 394, 397. — Frk. Therese Rées Koncert, 396, 398. — Henrik Westbergs Koncert, 401, 402. — Anton Hartvigsons Koncert, 402. — Organist Attrups Koncert, 403. — Fru Norman-Nerudas Koncerter, 404, 407, 408, 411, 412. — Maurice Dengremonts Koncert, 406. — Aage Fos' Koncert, 407. — Nordisk Musik-Tidende, 384. — Edv. Griegs Strygekvartet, 387. — S. Langgaard: Fire smaa erotiske Sange, 389. — P. Schram: Sex Romancer, 389. — L. Rosenfeld: Fire Sange, 389. Alte Liebeslieder, 399. — F Rung: Musik til „Faraos Ring", 389. — P. Heise: Drot og Marsk, 389. — Edmund Neupert: Sex Improvisationer, 393. — Heinrich Hofmann: Kompositioner, 393. — C. F. E. Hornemann: Lyrische Duette, 398. — L. Schytte: Ti musikalske Miniaturbilleder, 399. — Aug. Winding: Tonebilleder, 403. — Chr. Schiørring: For Ungdommen, 403. — C. G. Bohlmann: Lette Karakterstykker, 403. — Agathe Backer-Grøndahl: Kompositioner, anm. af L. Rosenfeld, 414. — Wiel-Lange: Vier Lieder, anm. af L. Rosenfeld, 414. — Nye Musikalier, 399, 402.

Billedkunst.

Fotografier af Mdm. Ristori, 382, 387; Prof. Stockfleth, 382; Frk. Nielsen, 387; Hs. kgl. H. Kronprindsen, 402; Fru Eckardt, 404; Hds. kgl. H. Kronprindsessen og Prindsesserne Thyra og Louise, 416; Rosenkilde, 421; Fru Keller, 421; Frk. Maria Vanzandt, 428; fra Kunstudstillingen 1880, 417; Kunstner-Album, 387, 404, 405, 421, 428; en Dag af en lille Piges Liv, 388; Nationernes Firkort, 390; de Sidste paa Skandsen, 403; „Et Dukkehjem" paa Nationaltheatret, 405; Minder fra Theaterverdenen, 405, 418; Tusindfryd 389; Brevkort, 418. — Farvetryk efter G. Christensen: Møllebækken i Vintersbølle Skov, 389; Vinc. St. Lerche: Smaa Billeder for store Børn, 389; Foreningen „Fremtiden"s Kunstblade, 402; Minnen från nordiska museet, 407. — Lithografier af Konseilspræsident Estrup, 389; Hs. Maj. Kong Christian den Niende, 390; Prof. Nordenskiøld, 407. — Adolf Tidemands udvalgte Værker, 379, 390. — Mindeblad om Oehlenschläger, 387; om Bournonville, 402. — Parcheesi-Spil, 389. — P. Klæstrup: 200 adelige Vaabenmærker, 389. — Skizzer og Tegninger af unge danske Kunstnere, 407 — Tolv Billeder af Jesu Liv, 409. — Buster af Victor Rydberg o. Fl., 380, 384. — Medaille for Madvig, 389. — Kort over Kjøbenhavn, 423. — Vejviseren, 389. — Populair Vejviser blandt Stjernerne, 425. — Broderimønstre, 388. — Bogbinderarbejde, 379.

Offentlig Brevvexling. 384, 390, 397, 398, 424.

Brogede Blade. 379, 381, 385, 386, 389, 390, 397, 398, 402, 403, 405, 406, 407, 409, 412, 413, 414, 415, 416, 418, 419, 421, 422, 425, 426, 428.

Brevkasse. 402, 415, 417, 418, 425, 428, 430.

Kjøbenhavn. **Nr. 379.** Den 5. Oktober 1879.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Hvad Soldaterne fortælle

om den sidste russiske Krig.

I de Maaneder, der gik forud for og fulgte umiddelbart efter Fredslutningen og Troppernes Hjemkomst fra Krigsskuepladsen, udgjorde Fortællinger og Beretninger om Begivenhederne og Erfaringerne i det sidste Felttog Størstedelen af, hvad der taltes, skreves og læstes i det russiske Samfund. Blade, Tidsskrifter og selvstændige Publikationer overbød hinanden med Meddelelser, som omhandlede de femten Maaneder, der laa imellem den 24. April 1877 og den 13. Juli 1878. Antallet af dem, der vilde og kunde yde Bidrag til Krigshistorien, var den Gang større end nogensinde før — den almindelige Værnepligt havde bragt Tusinder af Dannede og Halvdannede i Berøring med Menigmand paa en hidtil ukjendt Maade — Beskjæftigelsen med den periodiske Presse var en af den nyeste Tids Erhvervelser, som fuldstændig havde manglet paa Krimkrigens Tid. Med de forskjellige Troppeafdelinger og de til Bulgarien affendte Transport- og Sanitetstog var der fulgt talrige professionelle og tilfældige Journalister, som selvfølgelig følte den mest levende Trang til at give Beretning om, hvad de havde seet og hørt. Da Antallet af Tidsskrifter og Bogtrykkerpresser nu var tyve Gange saa stort som i Halvtredserne og de Læsekyndiges Antal dobbelt saa stort, var der ingen Ende paa Begjæret efter disse Beretninger. — Endog den Udannede vilde vide, hvorfor det var gaaet saaledes og ikke anderledes paa Krigsskuepladsen, hvorfor de store Forhaabninger, man havde sat til den „hellige" Krig, ikke vare blevne fuldstændig opfyldte — Folk, der ellers havde betragtet Læsning og Skrivning som en Luxusartikel for de højere Klasser, greb efter Avisen, naar der var „Soldaterhistorier" eller Krigsefterretninger at finde i den. — Under Krigen indløb de Efterretninger, som hele Rusland længtes efter, kun sparsomt, men efter Krigen kunde det ikke forebygges, at man indhentede det Forsømte og at der udviklede sig en ny Litteraturgren, som næsten udelukkende lagde Beslag paa Publikum.

I denne Litteratur, som kom i Mode i Efteraaret 1878 og de første Maaneder af 1879, var det ligesom for treogtyve Aar siden Systemet for Armeens Ledelse og Forplejning, der udgjorde Hovedemnet for den daglige Kritik og den journalistiske Omtale. At store Feltherrer ikke lod sig stampe frem af Jorden, og at Fejlgreb ere uundgaaelige, hvor det gjælder om at prøve en hel ny Organisation, det forstod selv Menigmand. Kom Talen paa de foran Plevna begaaede Fejl og paa det Planløse i det første Tog over Balkan, trak man paa Skuldrene; naar Navnene paa de Personer, der bar Ansvaret for disse Ubegribeligheder, bleve nævnede, kunde man vel høre en eller anden Bemærkning, der ikke egnede sig til Offentliggjørelse, eller en Henthydning til, at Generalstabens Sammensætning ikke havde været synderlig heldig. Men det var egenlig ogsaa Alt. Klager, Besværinger og bitre Bemærkninger traf man kun paa, naar Talen faldt paa Ting, som med nogen Omhu og Samvittighedsfuldhed havde kunnet und-

Af det i disse Dage udkomne Værk „Rußland vor und nach dem Kriege." Leipzig. F. A. Brockhaus.

gaaes ogsaa af Folk af anden og tredie Rang, og som kun lod sig forklare, naar man antog, at der (som den sædvanlige Frase lød) havde manglet ethvertsomhelst System og at Uordenen havde været endnu større end selv paa den i Vanry komne Krimkrigs Tid. I de efterfølgende Linier skal der gjøres et Forsøg paa at gjengive disse Klager og Besværinger, saaledes som de kom frem i de af Pressen offentliggjorte talrige „Soldaterhistorier".

I.

At Franskmænd, Østerrigere og Tydskere ere bedre indrettede paa Krig, bedre bevæbnede, forplejede og kommanderede end vi — det ere vi efterhaanden blevne saa vante til, at vi betragte det som Noget, der følger af sig selv og engang er saaledes bestemt af Forsynet: som Smerte og Skam føle vi derimod, at de Forholdsregler, de raa og barbariske Tyrker havde truffet til Fordel for deres Armee, vare mange Gange bedre end vore. Vore Finanser befandt sig før Krigen i en taalelig, efter officiel Forsikring endog i en fortræffelig Tilstand, medens Portens Bankerot var bleven til et Ordsprog. Desuden blev det atter og atter fortalt os, at de tyrkiske Officierer vare mere uvidende og ubrugelige end nogensinde, og at Alt, hvad der var ønskeligt og nødvendigt for Militairet, var anskaffet til vort fra Tydskland og Frankrig. Hvorledes var det under saadanne Omstændigheder muligt, at det „raadne" Tyrki havde forsynet sine Soldater med bedre Geværer, end det fremadstræbende, ved talrige Militairagenter ved alle store Hoffer repræsenterede og dertil solvente Rusland havde udrustet sine Krigere med? Og det var dog faktisk Tilfældet. De tyrkiske Rifler skød paa indtil 3000 Skridts Afstand og kunde lades 16 Gange i Minuten, medens vore kun rakte 600 til 800 Skridt! At vi ikke kunde lade saa hurtigt som vore Fjender, var ganske vist et Held, thi vi vare sædvanligvis forsynede med et saa ringe Antal Patroner, at vi ved en hyppigere Skydning vilde have været uden Munition mod Slutningen af Fægtningen. — At Geværernes Præstationsevne i vore Dage afgjør Resultatet, veed ethvert Barn — hvorledes er det da gaaet til, at vor Generalstab ikke vidste det og at kun Garden var i Besiddelse af Berdjanki-Rifler, med hvilke der langt lettere lod sig tilkæmpe en Sejr end med vor Feltarmees Musketonnere, medens dog denne havde Hovedarbejdet og var alene i Felten fra Juni til September?

Tilfredsstillende Svar paa disse Spørgsmaal formaaer Ingen at give. Om alt Andet end til Nød kan undskyldes — den Mangel paa Patroner og Munition, som baade Soldater og Officierer klage over med en mærkelig Enstemmighed, er og bliver uforklarlig. Saameget mere uforklarlig, som den skal have vedvaret under hele Felttoget. Af de tyrkiske Soldater blev der, efter deres Officierers eget Vidnesbyrd, drevet den forfærdeligste Ødselhed med Patroner — vi formaaede selv med den ængsteligste Sparsommelighed aldrig at faae vort Forragd til at slaa til. Bag Tyrkerne marcherede unægtelig hele Tog af Heste, Esler og Muldyr med Patronkasser, medens vi maatte bære vore Forraadskasser paa os selv og aldeles bestemt vidste, at der, naar de vare tømte, vilde gaa Dage, inden de kunde blive fyldte igjen. Vi maatte desuden slæbe paa Mere, end vi vel syntes om og end der fornuftigvis burde have været paabyrdet os. — Paa dette sidste Punkt lægges der særlig Vægt af Alle, som have været Vidne til Krigen og ere komne i nærmere Berøring med den menige Mand, og det forsikres, at selv de taalmodigste og mest flegmatiske Folk bleve bitre, naar Talen kom paa de Byrder, der læsfedes paa dem paa en aldeles meningsløs Maade. Efter Dagene ved Plevna kastede hele Regimenter dette unyttige Kram fra sig, som de aldrig senere savnede, og som de tyrkiske Soldater aldrig besværedes med. Og dog var der kun gaaet nogle faa Aar, siden ogsaa dette Punkt var blevet omtalt i alle mulige Blade i Anledning af den tydsk-franske Krig. Men ogsaa i andre Henseender bortfaldt enhver Sammenligning mellem den tyrkiske Udrustning og vor. De „vantro Bussurmaners" bekvemme og derhos solide Klædningsstykker, deres lette, stærke Fodtøj og fremfor Alt deres prægtige, uopslidelige Telte vare en stadig Gjenstand for deres „rettroende Modstanderes" Misundelse. De elendige Stoffer, hvoraf de Frakker og Skjorter vare forfærdigede, som Intendanturen havde leveret til Felttoget, overgikkes kun af de Støvler, der vare leverede Soldaterne. At Ingen, som havde slidt sine Støvler op, saa let fik nye, det forstod sig naturligvis af sig selv. Ved Begyndelsen af Vinteren 1877—78 og just paa den Tid, de besværlige Marcher over det snebedækte Balkan skulde tiltrædes, vare de fleste Støvler opslidte, og Folkene maatte gaa barbenede eller med Pjalter paa de blødende Fødder. Nye Støvler fandtes enten slet ikke eller vare kun tilstede i en Kvalitet, som ligefrem gjorde det til en Latterlighed at trække dem paa. De gamle Soldater, hvem Prøver af denne Vare vare faldne i Hænderne paa deres Transport gjennem Moskau, vidste nok, hvorfor de slog Transporteurerne halvt ihjel: Saalerne paa disse Støvler vare af Pap. Varme Klædningsstykker manglede saa fuldstændig paa Marchen over Balkan, at bogstavelig talt Tusinder af Mennesker frøs ihjel eller omkom paa anden Maade udelukkende af denne Grund. Om man paa vedkommende Steder har troet, at et Vinterfelttog lod sig foretage i Sommerklæder, eller om man har ment, at man vilde have gjort det af med Tyrkerne inden Vinterens Frembrud, det er aldrig blevet afgjort, men i begge Tilfælde har man gjort sig skyldig i en Letsindighed, der grændser nær til Forbrydelse, og udsaaet en Sæd af Forbitrelse og Ringeagt mod Regjeringen, som sikkert vil bære Frugt ved kommende Lejlighed.

Dog, vi ville foreløbig kun dvæle ved de Ting, som Tyrkerne bestandig havde Overflod af og som vi led Mangel paa lige til Felttogets Slutning, uden at Intendanturens Ufuldkommenheder kunde tjene Overkommandoen til Undskyldning. — Dengang da Plevna blev indesluttet, blev Verden engang sat i Forbauselse ved den Notits, at Belejringsarbejderne vare standsede paa Grund af en fuldstændig Mangel paa Spader og Skovle, og at man havde maattet forskrive disse Redskaber fra Bukarest. — Denne Mangel paa Skandsemateriel var hverken nogen Undtagelse eller nogen speciel Ejendommelighed for de foran Plevna opstillede Hærafdelinger — det var den almindelige Regel! Atter og atter sattes vi i Forbauselse af den Hurtighed, hvormed Tyrkerne havde Spaden ved Haanden og forskandsede sig bag Volde og Grave, saasnart de havde sat sig fast nogetsteds: vi maatte staa og se til, thi atter og atter hed det, at der endnu intet Skandsemateriel var tilstede, og man havde glemt at anskaffe Spader. Skyld deri var naturligvis Ingen, thi Alle havde gjort sig skyldig i den samme Forglemmelse. — Som med Spaderne, saaledes gik det ogsaa med andre

Ting. Selv Folk, som ikke kunde læse, havde tilfældigvis hørt tale om, hvor udmærket Tydskerne havde været forsynede med Kort i den sidste Krig og hvor nyttigt det havde viist sig, at næsten enhver tydsk Underofficier havde et Specialkort over Frankrig i sin Lomme, da han satte over Rhinen. Selv „Syn Otetschestwa“ (et lille ubetydeligt, men vidt udbredt Folkeblad) har vidtløftig afhandlet Kapitlet om disse Kort — kun for vor Generalstab synes Sagen at være forbleven en Hemmelighed: naar det kom højt, fik et Regiment sex Kort, og der var ikke engang sørget for, at Officiererne kunde faae Kort at kjøbe for deres egne Penge. Det Abramov'ske og det østerrigske Generalstabskort, som man havde ladet mangfoldiggjøre, kom først i Handelen i Maj Maaned, det vil sige da Armeen allerede var marcheret ud, og medens enhver Avislæser kunde følge med paa Kortet, hvilke Veje Tropperne vare slagne ind paa, var Besiddelsen af et lille Kort et Privilegium for et ringe Antal af de nærmest Interesserede! — For 10 eller 20,000 Rubler havde hele Armeen kunnet være oversvømmet med Kort; har man maaske ikke havt denne ubetydelige Sum til sin Raadighed?

II.

Til de mærkeligste af alle de mange mærkelige Ting, man oplevede i den sidste Krig, høre de Erfaringer, Soldaterne gjorde med Feltposten. Af de Hundredetusinder af Breve, som bleve indleverede til denne Anstalt af og til Armeen, er Størstedelen aldrig naaet til Bestemmelsesstedet; ligesom i Tiderne før Oprettelsen af Postanstalter var det et sjeldent Undtagelsestilfælde, naar den i Felten liggende Soldat eller Officier hørte fra sin Familie eller denne i rette Tid fornam noget Livstegn fra Donaubredden eller Balkangrændsen. Paa de rumæniske Jernbaneperroner laa der uhyre Brevsække opdyngede i Dousinvis — men det faldt Ingen ind at tage sig af dem og vise Adressaterne den Tjeneste, at skaffe dem en Efterretning fra deres Venner og Slægtninge. Det Eneste, der kunde være at rose herved, var den Omstændighed, at der ikke blev gjort nogen Forskjel: de Breve, der vare bestemte til Generalerne og Officiererne, bleve behandlede ligesaa hensynsløst som de, der vare adresserede til Soldater og Underofficierer.

Bortseet fra enkelte Undtagelser, havde Pakker og Værdiforsendelser den samme Skjæbne som sædvanlige Breve; hvis de omsider ankom, saa vare de i heldigste Tilfælde nogle Maaneder gamle; at de i dem indeholdte Værdigjenstande vare tagne ud, var saa almindeligt, at det tilsidst ikke vakte nogen Forundring mere. Mennesker, som hjemme havde Tusinder at raade over og med Sikkerhed havde gjort Regning paa Rimesser fra deres Kommissionairer, kom ofte i den pinligste Forlegenhed og vare glade, naar de kunde faae nogle faa Rubler at laane. — Men tungere end disse Forlegenheder trykkede de Bekymringer, som navnlig de gifte Officierer og Soldater led under ved i Uger og Maaneder at være uden Efterretning fra Kone og Børn. Undertiden antog Sagen en ligefrem tragisk Karakter. I Kasanlyk var det lykkedes en Officier at faae fat paa en gammel, til hans Regiment bestemt Brevsæk, der var bleven sendt frem og tilbage uden Maal og Med i flere Uger. Den heldige Finder samlede sine Kamerater, for at fordele det kostelige Bytte; da Navnene bleve raabte op, viste det sig, at næsten alle Adressaterne vare faldne, uden at have havt den Trøst at høre et Ord fra Hjemmet. Tilsidst gik det saavidt, at man ligefrem vægrede sig ved at benytte de til Felttjenesten bestemte Postanstalter, saa at de til Rusland bestemte Breve fik tydsk eller fransk (blot ikke russisk!) Adresse og, naar der gaves Lejlighed dertil, sendtes direkte til de nærmeste østerrigske Postanstalter. Breve, som befordredes til Rusland paa denne Maade, naaede sædvanligvis deres Bestemmelsessted — kun Skade, at den ikke ogsaa kunde benyttes til de Breve, som vare bestemte til Armeen.

Paa samme Trin som Feltpostindretningerne befandt ogsaa de for den telegrafiske Forbindelse trufne Foranstaltninger sig. At de i længere Afstand fra hinanden liggende større Troppeafdelinger ikke vidste Noget om hinanden og maatte undvære Telegrafforbindelse, var blevet saa fuldstændig til Regel, at enkelte Anførere (f. Ex. Stabschefen for det 12., ved Rustschuk stationerede Korps, Oberst Kossitsch) maatte hente deres Kjendskab til, hvad der foregik andetsteds, fra Aviser, som vare tre Uger gamle. Og dog laa Rustschuk knap 100 Werster fra Hovedkvarteret! — Dette kunde imidlertid endnu gaa an og have en Slags Undskyldning i „Landets særlige Forhold“, der idelig og altid maatte tjene som saadan. Men hvor utroligt det end lyder, maatte endogsaa Kommandoer, der kun vare skilte 10 Werster (c. 16,000 Alen) fra hinanden og henviste til stadig Samvirken, undvære enhver telegrafisk Forbindelse, selv naar de (som f. Ex. foran Plevna) forblev Uger igjennem i de samme Positioner. Den naturlige Følge af denne Tilstand var, at Efterladenhed og en over alle Grændser gaaende Mistillid til Overbefalingsmændene fik Raaderum allevegne. Den ene Dag hed det, at Skylden laa hos Gurko, den næste Dag var den gamle Krüdener Syndebukken, og en tredie Gang var det Generalstaben, som ikke havde gjort sin Pligt — tilsidst bleve alle Vedkommende, Skyldige som Uskyldige, overvældede med en almindelig Fordømmelsesdom. Hvem der bar Ansvaret, havde man jo i det Hele taget aldrig vidst, da Korpskommandeurerne og de enkelte Korpsers Sammensætning idelig vexlede. Vore Korpser bleve behandlede som blødt Vox og bestandig æltede om — den ene Dag vare de i een, den næste i en anden Haand. Hvorledes kunde her være Tale om Fasthed i Forbindelserne og Kjendskab hos Befalingsmændene til deres Officierer og Mandskab? Ikke blot stod de Folk, som hørte sammen, ofte saa fremmede overfor hinanden, som om de hørte til forskjellige Armeer — men som en Følge af det idelige Personskifte kom det ikke sjeldent dertil, at der fandtes Stabschefer uden Stab og Staber uden Chef og at hele Korps enten manglede Intendant eller ikke vidste, hvad han hed og hvor han opholdt sig.

Dog, dette var endnu ikke Alt: samtidig med Anskaffelsen af Spader, Skandseværktøj, Kort og Telegraf-Apparater havde man ogsaa glemt at anskaffe Kikkerter. Officierer af de forskjelligste Grader og Vaabenarter kom derved i den Situation, at de maatte gaa paa iblinde i et Land, som de ikke kjendte og som de formedelst Manglen paa geografiske Hjælpemidler heller ikke kunde lære at kjende, og saaledes maatte føre deres Folk til Slagterbænken i Ordets egentligste Betydning. I mere end eet Tilfælde skete det endogsaa, at Afdelinger, der fra forskjellige Punkter marcherede løs paa det samme Maal, ikke kjendte hinanden, men troede at have Fjenden for sig og fyrede morderisk,

uden at der kunde rettes nogen Bebrejdelse mod Førerne derfor.

Om Nødvendigheden af at kjende det Terrain nøje iforvejen, som man vil udrette Noget paa, havde Tydskerne belært os tilstrækkeligt, og af Franskmændene havde vi erfaret, hvad der kom ud af, kun at være „færdig" i sin egen Indbildning. — At vi vilde gaa over Donau, havde vi allerede vidst et halvt Aar før Udstedelsen af Krigserklæringen, og ikke desto mindre var og blev det Land, vi skulde erobre, et fuldstændigt terra incognita for os! Løsningen af det orientalske Spørgsmaal skulde fra gammel Tid af være vort Kald, den sydslaviske Races Befrielse vor nærmeste naturlige Opgave — og ikke desto mindre lod Overkommandoen og Generalstaben os tage Løsningen af denne Opgave i vor Haand, førend der fandtes en Faglitteratur om Land og Folk hinsides Donau, og førend der fandtes Kort, som kunde vise os Vej derind. Alle disse Ting havde man ikke tænkt paa, fordi man overhovedet ikke havde tilegnet sig den Vane, at tænke alvorligt og grundigt efter, og fordi man havde hengivet sig til den Illusion, at Orienten uden Modstand vilde tage Kosakhuen paa. Drejede det sig blot om Misgreb og Ufuldkommenheder paa enkelte Omraader af Militairforvaltningen, saa vilde intet fornuftigt Menneske nægte, at denne Forvaltning delte Skjæbne med alle menneskelige Indretninger, og at man maatte fastholde Troen paa bedre Tilstande. Men de samme Ubegribeligheder ere vendte tilbage paa alle Omraader, og derfor er der ingen Mening i at paatale Enkeltheder og rette Beskyldninger mod enkelte Personer. Hele Systemet er gjennemgaaende saa forfejlet, at der maa brydes med det, at det maa tilstaaes aabent, at der siden 1855 kun er indtraadt virkelig Bedring i eet, ganske vist uhyre vigtigt Punkt, nemlig i Armeens moralske Tilstand og i Forholdet mellem Soldater og Officierer; at derimod alt det Øvrige ikke er blevet bedre i de sidste tyve Aar, men tvertimod slettere.

Fortsættes.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

„Otto er som sædvanlig i Fabriken," sagde hun; — „Baronen maler et Stykke af Landsbyen fra den nederste Terrasse af; Lydia har taget en Bog og holder ham vist med Selskab; Erna kan De om lidt finde paa hendes Yndlingsplads under den store Platan — jeg har sendt dem Allesammen bort, fordi jeg længes efter endelig engang at faae en rigtig fortrolig Passiar med Dem; hele Eftermiddagen igaar fik vi jo ingen Lejlighed til det. Og nu fremfor Alt Tak, hjertelig Tak, kjære Ven, for Deres venlige Tilgivelse af et Tillidsbrud, som jeg nødtvungent har gjort mig skyldig i. Nej, De maa ikke vise det bort! jeg saae godt, hvor vanskeligt det faldt Dem at lade munter og ugeneret — men saameget des mere takker jeg Dem! Men jeg vidste, at De med Deres sædvanlige Klogskab strax vilde finde det rette Standpunkt: Medlidenhedens. Hvad der end kan være imellem Eder, og hvormegen Skyld der end kan være paa begge Sider: hun er Den, der er mest at beklage. En stakkels halvgammel Pige; for om hun ogsaa i dette Øjeblik mere end nogensinde er i Gunst hos vort Hof, som formelig overøser hende med Elskværdighed — det udfylder dog ikke hendes livlige Aand — men jeg seer, at dette Emne er Dem pinligt —"

„Pinligt er det mig just ikke," svarede Bertram, „uden ialtfald for saa vidt som det altid er pinligt at høre paa Skildringen af en utilfredsstillet, fredløs Sjæl, som det ikke paa nogen Maade staaer i vor Magt at skjænke Tilfredshed og Fred."

„Jeg forstaaer Dem," sagde Hildegard, „ligesom De vil forstaa mig, naar jeg beder Dem, at De ikke ganske vil berøve den stakkels Sjæl det fuldstændig taabelige Haab, som hun desuagtet holder fast ved med utrolig Haardnakkethed. Det kan De saa let: De behøver kun at være saa venlig og høflig imod hende, som hun er imod alle Mennesker — ikke mere, men heller ikke mindre. Vil De det?"

„Jeg skal prøve derpaa — eftersom De ønsker det; dog kun under een Betingelse."

„Hvad er det for en Betingelse?"

„Jeg har fattet den Beslutning, som Enhver let vil kunne forstaa, at jeg for Fremtiden ikke mere vil forlade den velerhvervede Plads i Parkettet, hvorfra jeg betragter Menneskelivets Skuespil, og under ingen Omstændigheder selv vil overtage nogen Rolle paa Scenen, hverken nogen tragisk eller endnu mindre nogen komisk."

„Mod den sidste," svarede den smukke Kone med et Smil, „er De i hvert Tilfælde beskyttet af Deres Klogskab; mod den første —"

„Af min Alder."

„Nej, ligeledes af Deres Klogskab, vilde jeg sagt; eller, om De hellere vil: af den kølige, lidenskabsløse Karakter, De har lagt Dem til, og — som jeg saa ofte misunder Dem."

Bertram saae forbauset op og beskjæftigede sig derpaa hurtigt med sin Kop. Hildegard misunde ham hans Ro! hun, som altid havde staaet for ham som et udpræget Billede paa selvbevidst Lidenskabsløshed!

„Det undrer Dem at høre dette af min Mund," vedblev hun; „men maa vi ikke Allesammen før eller senere lære at resignere? og for mig er Resignationens Tid forlængst kommen. Ja, den har egenlig altid været der; hvad har jeg ikke maattet resignere paa i mit Liv! Eller troer De, at Mandens Rigdom kan dæmpe en stolt Kvindes Bevidsthed om, at hun ikke er elsket saaledes, som hun ønsker og maaske ogsaa fortjener at blive elsket?"

Bertram kjendte disse Fraser fra gammel Tid; men han

sagde til sig selv, at han nu mere end nogensinde maatte gjøre gode Miner til slet Spil.

„Men kjære Veninde," udbrød han; „hvor er det muligt, at De endnu kan gaa og bære paa den hypokondre Frygt, som De allerede før har udtalt for mig, men som jeg forlængst troede Dem helbredet for! Hvor kan De dog klage over Mangel paa Kjærlighed, De, som bliver baaren paa Hænder og tilbedt af Deres Mand? De, som ikke har noget Ønske at udtale, fordi Alt, hvad De kunde ønske Dem, allerede er opfyldt? eller som kun behøver at ønske, for strax at faae det opfyldt?"

„Ja, De taler Deres Ungdomsvens Sag," svarede Hildegard og hævede de mørke Øjenbryn; „men De maa ikke glemme: jeg anklager ham ikke; jeg er resigneret. Om jeg døde idag, hvad havde han tabt? hvad vilde han savne?"

„Sit Livs Smykke," svarede Bertram galant.

„Ja, hvis han havde Sands for Livets Smykke!" sagde Hildegard; — „men har han det? deler han en eneste af mine Interesser, af mine uskyldige Liebhaverier? koster det ham ikke megen Møje at give sig Udseende af at have Interesse for saadanne skjønne, stilfulde Ting, som jeg holder af at omgive mig med og udstyre mine Værelser med? Har han ikke med øjensynlig Uvillie samtykket i, at vort Hus maatte blive restaureret saaledes, som det sømmede sig for et forhenværende fyrsteligt Slot? at jeg igjen opsøgte og fornyede de gamle tilgroede Veje i Parken? understøtter han mig i mine humane Bestræbelser? har jeg ikke formelig maattet tigge de Par tusind Daler til mit Asyl og mit nye Fattighus af ham? lever han ikke udelukkende for sin Porcellainsfabrik, sin Sukkerfabrik, sine Brunkulgruber og sit nye Jernbaneprojekt? Jeg gjentager det: jeg har taget alt dette som noget Uundgaaeligt og Selvfølgeligt, saalænge det kun gik ud over mig selv, saalænge jeg kun selv led derunder. Men skal nu ogsaa Erna føres ind i dette banale Liv, skal nu ogsaa det kjære Barn overlades til en Sfære, hvor hun ikke seer og ikke hører Noget, der bringer Aand og Hjerte den ringeste Næring, hvor Alt kun drejer sig om Mammon, Alt kun ofres for Mammon? — nej, det overstiger mine Kræfter."

„Altsaa, kjære Veninde, hvis jeg har forstaaet Dem ret: De vilde gjerne have Erna gift?"

Et dybere Lys funklede i de brune Øjnes bløde Fløjlsglands. Dette Spørgsmaal var aabenbart kommet uventet eller dog for pludseligt; men allerede i det næste Øjeblik havde Øjnene igjen deres sædvanlige Udtryk, og hun aftvang endog den skjønne Mund et Smil, da hun i en mildt bebrejdende Tone svarede:

„Lad os udtrykke det en lille Smule mindre egoistisk: jeg vilde ønske, at Erna fandt en Mand, som var hende værdig."

„Et højst naturligt Ønske! Hvilken Moder vilde ikke nære det for sin voxne Datter! og jeg for min Del slutter mig som gammel Ven af Huset af ganske Hjerte til dette Ønske og tvivler heller ikke noget Øjeblik om, at vi let maa kunne blive enige om de Fordringer, vi bør stille til en Mand for Erna."

„Det er jeg dog ikke saa ganske vis paa."

„Naa, lad os prøve derpaa. Altsaa for det Første: Manden maatte være adelig."

„Det er ikke Deres virkelige Mening!"

„Saa er det en Indrømmelse. Naar man vil enes om Noget, maa man altid gjøre Indrømmelser."

„Og denne accepterer jeg gjerne. Altsaa videre!"

„Nogen lærd Mand maatte det ikke være, men han maatte have Verdensdannelse, Smag for de skjønne Kunster, ensin: en Kavaler, i Ordets bedste Betydning naturligvis."

„Rigtigt."

„Rig behøvede han ikke at være; det var endog at foretrække, at han ingen Formue havde, han vilde saa have saameget des mere at takke Erna for."

„Meget sandt."

„Ikke nogen Godsejer, eller ialtfald dog ikke nogen Mand, for hvem det var absolut nødvendigt at leve paa Landet og give sig af med Landbrug. Helst slet ikke nogen bestemt Stilling eller i det Allerhøjeste en, som ingen besværlige Pligter paalægger; lad os sige en Stilling, som af sig selv medfører, at Vedkommende bevæger sig i det bedste Selskab og maaske endog nu og da kommer i behagelig Berøring med de højeste Kredse."

„Min Gud, kjære Ven. hvor De forstaaer at læse i en Moders Hjerte!"

„Saa lad mig da se, om jeg ikke kan opdage det Sted, hvor Vedkommendes Navn maaske allerede staaer skrevet. Hvis jeg tyder de i hinanden slyngede Træk ret, saa lyder de —"

„Nej, nu er jeg virkelig nysgjerrig!"

„Baron Kuno von Lotter-Vippach."

„Det har De fra Lydia!"

„Hverken fra Frøken von Aschhof eller fra nogen Anden, det forsikrer jeg Dem."

„Men det er jo ligefrem vidunderligt!"

„Af en gammel Ven, hvem De har talt med om saameget af det Vigtigste i Deres Liv, og hvem De ofte har beæret med Deres intimeste Fortrolighed? Hvad Vidunderligt er der deri?"

„Naa, saa er det saameget des bedre, og saa takker jeg Dem saameget des mere; ja, ret inderligt og hjerteligt takker jeg Dem —"

Hun havde grebet begge hans Hænder; det skjønne, af Glædens Rødme straalende Ansigt havde aldrig været skjønnere, og dog forekom det Bertram som et Vrængbillede.

„Jeg kan ikke modtage Deres Tak," sagde han og trak sine Hænder til sig med et flygtigt Tryk. — „Det kunde jeg kun, hvis jeg billigede og delte Deres Ønsker, som jeg har gjættet dem. Men det er desværre ikke ganske Tilfældet; det Indtryk, Baron Lotter gjorde paa mig igaar, var ikke særlig gunstigt, eller rettere sagt — for at tale ganske ligefrem — det var ugunstigt."

„Det bryder jeg mig ikke om," svarede Hildegard ivrigt; „I Mænd synes sjeldent om hinanden ved det første Møde og finder dog hinanden charmante allerede ved det andet. Lotter behøvede ikke engang saameget; han er fuld af Lovprisninger over Dem, han kalder dem den aandrigste, elskværdigste Mand og er glad over at have gjort Deres Bekjendtskab; og jeg er overbevist om, at ogsaa De, kjære Ven, snart vil forandre Deres Dom — eller Fordom, kunde jeg næsten sige — saasnart De lærer Lotter nærmere at kjende. Han er en Smule forvænt, som alle kjønne Mænd, maaske en Smule forfængelig, det vil jeg gjerne indrømme, men i Grunden det beskedneste og føjeligste Menneske af Verden og tro som Guld. De vil komme til at synes om ham, tro De mig; ja, De vil mere end synes om ham, De vil komme til at holde af ham og sætte Pris paa ham."

„Veed man noget om det vigtigste Spørgsmaal — for mig er det ialtfald det vigtigste — om Erna tænker ligesaa

gunstigt om Baronen? elsker hun ham? thi at han elsker hende, maa jeg dog vel gaa ud fra?"

„Dette Sidste er der sletingen Tvivl om," svarede Hildegard; „og hvad Erna angaaer — jeg haaber det og troer det; hun udtaler sig idetmindste ikke ugunstigt om ham, og det er allerede meget hos Erna, som er meget fordringsfuld og ikke plejer at holde sin Uvillie tilbage, naar hun føler nogen. Det er ganske vist vanskeligt, at komme til en rigtig Dom om Ernas Følelser, og for mig er det saameget des vanskeligere, som hun nu har været saalænge fjernet fra mig og vi ikke stemmer overens i vore Anskuelser og Tilbøjeligheder, idetmindste ikke i alle Punkter. Til Lydia har hun paa den anden Side aldrig havt rigtig Tillid, hvilket jeg i Forbigaaende sagt finder meget forstaaeligt. Jeg kjender kun eet Menneske, som hun har fuldstændig Tillid til — og det er Dem, kjære Ven!"

„Mig?"

„Overrasker det Dem? hvor er det muligt? har Barnet ikke alletider holdt af „Onkel Bertram", saa vi Forældre nær havde kunnet blive skinsyge? har hun ikke altid været Deres Yndling? Er hun det ikke mere, saa lad for Guds Skyld ikke den stakkels Pige mærke det; hun vilde blive utrøstelig."

„Nu spotter De mig nok."

„Nej, paa ingen Maade. Spørg Lydia! At Lydia ofte taler om Dem, vil De finde begribeligt, og at der stundom kan løbe et bittert Ord med, tilgiveligt. Men Erna tilgiver det ikke. I hendes Øjne er De nu eengang for alle hævet over enhver Dadel; De er saa at sige hendes Ideal. Det er et formeligt Sværmeri, og det gaaer saa vidt, at hun engang paastod med et Barns hele Alvor — hun var dengang endnu et halvt Barn — at naar hun engang skulde gifte sig, saa kunde det kun blive med „Onkel Bertram", og hun blev meget vred, da Lydia og jeg lo af hende."

Den smukke Kone smilede, og det lykkedes Bertram at smile med.

„Det er unægtelig snurrigt nok," sagde han; „men ganske unge Pigers Sværmeri for deres Lærer i Litteraturhistorie er jo bleven til et Ordsprog, og denne ophøjede Stilling har jeg jo tidligere indtaget i Ernas Øjne. Man elsker Mentor, men mener Telemach. Naa, og Telemach skulde altsaa være der allerede, hvis — De har seet rigtigt."

„Netop for at faae det afgjort, kan vi endnu ikke undvære Mentors Tjeneste," sagde Hildegard. „Tvertimod, jeg beder ham paa det Indstændigste om at komme Moderen til Hjælp med sit Raad og sin Indsigt og gjøre sin gamle Indflydelse gjældende hos Datteren. Det maa jeg jo nok stole paa, ikke sandt, kjære Ven?"

Hun havde rakt Haanden henimod ham; han tog den og førte den til sine Læber.

„Vær overbevist om," sagde han, „at Ernas Velfærd ligger mig mere paa Hjerte end alt Andet i Verden."

Hildegard havde ønsket og ventet et andet, mere bestemt Svar; nu var det dog Tvivl underkastet, om hun virkelig havde faaet en Forbundsfælle i ham. Hovedsagen var imidlertid opnaaet, hun havde taget Initiativet, fremstillet Sagen, saaledes som hun vilde have den seet, appelleret til Bertrams Venskab, til hans Bistand, givet ham et Bevis paa sin Tillid, som han uden Tvivl vilde anse for ubetinget. Sligt smigrer og forpligter altid. Man maa jo smigre Mændene, hvis man vil forpligte sig dem.

Der var i Øjeblikket heller ikke Tid til at opnaa et mere bestemt Tilsagn af Bertram, thi nu kom Baronen og Lydia op ad den store Mellemtrappe paa Terrassen, Baronen af Hensyn til sin foreløbige Egenskab som Kunstner i lyse Benklæder, brun Fløjlsjakke og en Panamahat med en uhyre bred Skygge; Lydia i et saa eventyrligt Morgenkostume, som om hun lige havde staaet Model for Kunstneren til et eller andet fantastisk Studie. Ganske vist figurerede hun ogsaa paa Billedet, men kun som Staffage i Forgrunden — et Stykke af Terrassen, hvorover man saae ned i Dalen med Landsbyen, bag hvilken de skovbevoxede Bjerge løftede sig. Baronen var øjensynlig meget tilfreds med sit Arbejde, omendskjøndt han den ene Gang efter den anden paastod, at han endnu ikke var halv færdig, og man maatte ikke maale en flygtig Skizze med et Atelierbilledes Maalestok; paa et saadant vilde Alt komme ganske anderledes frem. Bertram mente i Stilhed, at dette unægtelig var meget ønskeligt, men ikke slet saa sandsynligt. Den saakaldte Skizze var utvivlsomt et allerede gjentagne Gange retoucheret, paa sine Steder to eller tre Gange overmalet Billede, i hvilket dilettantmæssig Famlen forgjæves havde søgt at bringe Harmoni og Stemning. Dog istemte han høflig Damernes Lovprisninger, som flød rigeligst fra Hildegards skjønne Læber, medens Lydia paa sædvanlig Vis udtømte sig i Overdrivelser. Det var beundringsværdigt, hvilke Fremskridt Baronen gjorde med hver Dag; her havde man da endelig igjen en Kunstner med den mest afgjorte Retning henimod det saa skændigt forsømte store historiske Landskab. Ligheden mellem hans Geni og Rottmanns eller Prellers traadte mere og mere frem. Denne Anskuelse stod hun ikke alene med. Endnu for kort Tid siden, da Talen ved Hoffet faldt paa Eleverne af Akademiet og Baronens Navn blev nævnt, havde Prindsesse Amalie med Eftertryk sagt: det er ingen Elev, mine Damer, det er en Mester, og en stor Mester ovenikjøbet. Baronen er ikke en Akkvisition for vor Kunstskole, han er en Triumf."

„Ja, hun er altid meget naadig stemt imod mig, den høje Dame," sagde Baronen og strøg sin Henriquatre; „jeg er virkelig nysgjerrig efter at vide, hvad hun vil sige til mine nye Skizzer."

Til Held for Bertram, der just under et eller andet Paaskud vilde se at unddrage sig den pinlige Scene, kom nu Amtsraaden for at hilse paa sin Ven og spørge, om han følte sig stærk nok og havde Lyst til at kjøre en lille Tour med ham. Bare hen til Porcellainsfabriken, man kunde være tilbage igjen om en Time. Bertram var strax rede. — „Baronen vilde vist gjerne følge med," sagde Hildegard og vexlede Blik med sin Ægtefælle; „men jeg er bange for, at der ikke er Plads mere end til To i din lille Vogn." Baronen skyndte sig at forsikre, at han dog ikke havde kunnet, da han havde lovet Frøken Erna at akkompagnere hende til et Par nye Sange. Hildegard spurgte Bertram, om han ikke først vilde sige Godmorgen til Erna; det vilde gjøre hende ondt, hvis han ikke gjorde det. Der blev kaldt paa Erna — men forgjæves. Det forekom Bertram, som om Hildegard blot havde søgt at vinde Tid til at vinke ham til Side og hviske til ham: at hvad de nylig havde talt sammen om Erna, ikke behøvede at være nogen Hemmelighed for hendes Mand; hun vilde tvertimod meget ønske at faae at vide, hvad Otto egenlig tænkte om den Ting; han vilde være mere aabenhjertig mod sin Ven, end han desværre plejede at være mod hende; og at Bertram vilde tale i hendes Aand, det var hun jo nu vis paa.

„Men Erna kommer ikke," udbrød hun; „jeg vil ikke opholde Herrerne længer. Paa Gjensyn altsaa om en Time!"

*

*

Den lille Jagtvogn var saa let og Vejen saa vel vedligeholdt, at man trods den temmelig betydelige Stigning kunde kjøre i Trav, selv da man efter nogle faa Minuters Kjørsel var kommen ind i Skoven. Den behagelige, bekvemme Bevægelse, den herlige Morgen, Vennernes fuldstændig uforstyrrede Samværen — Alt syntes at begunstige en fortrolig Tankeudvexling. Desuagtet vare de begge To tause; det var neppe nok, at der nu og da udvexledes et ligegyldigt Ord. Endelig sagde Amtsraaden, efterat han et Par Gange havde kastet et skjaalent Blik paa Vennen fra Siden af:

„Hvad synes Du, Karl? troer Du, at vi kan gaa lidt her? Vejen bliver ved at være ganske jevn her et godt Stykke."

Bertram nikkede; Vognen holdt; Amtsraaden bød Kudsken kjøre langsomt iforvejen til Fabriken.

„Man kan aldrig være sikker paa, at de Fyre ikke hører mere, end de skal høre," begyndte han, da de nu drejede ind paa den vel vedligeholdte Sti langs med Kjørevejen; „og der var Noget, jeg gjerne vilde spørge Dig om. Siig mig engang: hvad synes Du om Baronen?"

„Lad os uden Omsvøb gaa lige løs paa Sagen," svarede Bertram; „jeg har talt med din Kone."

„Det tænkte jeg mig næsten," svarede Amtsraaden; „det havde jeg ogsaa gjerne gjort — jeg mener, jeg havde ogsaa gjerne talt med Dig — allerede igaar, men Hildegard havde udtrykkelig forbudt mig det — og man bør jo altid lade Damerne gaa først."

„Naa, godt! saa vil jeg begynde med Dig der, hvor jeg standsede i Samtalen med din Kone: med det Spørgsmaal, som hun ikke kunde eller ikke vilde besvare mig, og som dog forekommer mig at være det allervigtigste: elsker Erna Baronen? har I, har Du nogetsomhelst Bevis derpaa, nogensomhelst Grund til at antage det? har Du gjort nogensomhelst Jagttagelse, hvoraf Du kunde slutte det?"

„Nej, hør nu," sagde Amtsraaden; „Du spørger om saameget paa eengang, at jeg ikke kan følge med: Bevis — Grund — Jagttagelse! ja, hvem Pokker kan se ind i Hovedet eller Hjertet paa saadan en ung Pige? Mig har hun Ingenting sagt, og spørge hende om det — ja, seer Du, det er nu saadan sin egen Sag, man gjør bare Ulykker dermed og faaer dog Ingenting at vide, mindst af Alt Sandheden. Hun holder jo nok af mig, skjøndt hun har mere Forstand i sin lille Finger end jeg i hele mit Hoved; og hvormeget jeg holder af hende, det veed ialtfald Vorherre; men Fader og Datter, veed Du — eller rettere sagt, Du veed det ikke, Du har jo aldrig havt nogen Datter — det er, som sagt, saadan sin egen Sag."

Amtsraaden havde taget Hatten af og kløede sig i sit store Hovede; Bertram indsaa, at han ikke vilde komme videre ad den Vej. Efter en Pause sagde han:

„Lad os altsaa antage — hvor svært det end, rent ud sagt, falder mig; men ligemeget, lad os antage, at Erna holdt af ham; vilde Du saa med god Samvittighed kunne sige Ja og Amen dertil? eller med andre Ord: er Du overbevist om, at han vil gjøre Erna lykkelig? at han idetmindste har de Egenskaber, som efter menneskelig Beregning ialtfald aabner en Mulighed for denne Lykke? at han er en Mand af Ære, af sømmelig, retskaffen Tænkemaade, at han med eet Ord er en Gentleman?"

„En Gentleman?" udbrød Amtsraaden forbauset; — „men, Du gode Gud — en Mand af saadan en Familie, med saadant et Navn, som gaaer ud og ind ved Hoffet — er med ved hvert Bal, ved hver Soirée og hver Uge et Par Gange til The i den nærmeste Kreds — det skulde jeg da mene forstaaer sig af sig selv."

„Fanden i Helvede forstaaer sig af sig selv!" udbrød Bertram vred; „naar Du ikke har bedre Garantier end Hofballer og den Slags Dikkedarer!"

„Men hvad forlanger Du da mere?" sagde Amtsraaden; „hvad kan man forlange mere? naar det ikke er nogen Garanti, saa veed jeg ikke, hvad Du kalder saadan. Jeg har det som en afgjort Sag fra Lydia, at hans Udnævnelse til Kammerherre ligger færdig, og Lydia maa da vide det, thi det er — entre nous — netop hende, som særlig har sat det igjennem ved Hoffet ved Hjælp af Hofmarechallen, som er en gammel Ven af Lotters Fader. Lotter er hende ogsaa meget taknemmelig derfor og siger ganske aabent, at han uden hende kunde være kommen til at vente længe endnu — hvilket dog vist kun er et smukt Træk af ham — omendskjøndt jeg — men det maa Du for Guds Skyld ikke lade Dig mærke med — er overbevist om, at det ikke er for Lotters Skyld, Lydia har taget sig saa ivrigt af denne Sag, men for at komme i Kridthuset hos Hildegard, der absolut vil have Baronen anbragt i en Hofstilling; og Grunden hvorfor Lydia sørger for at holde Hildegard i godt Humeur — naa, gamle Dreng, hun har jo nu endelig faaet det sat igjennem, at hun er kommen sammen med Dig her — Du seer, den ene Haand vasker den anden."

„Ja, det seer jeg," sagde Bertram; — „og nu maa Hildegard igjen se at holde mig i godt Humeur, for at jeg igjen kan holde Dig i godt Humeur — og saa skulde det jo gaa underligt til, om vi ikke allesammen kom i det allerbedste Humeur."

„Hvilket foreløbig dog ikke synes at være Tilfældet med Dig, trods din Latter," sagde Amtsraaden.

„Ligesaalidt som forhaabenlig med Dig!" udbrød Bertram.

„Hvorfor forhaabenlig?"

Bertram svarede ikke. Hans Hjerte var fuldt af Harme og Vrede. Han saae, at Sagen var afgjort — hos de to Damer ialtfald, og den godmodige Tøffelhelt ved hans Side vilde sige Ja til Alt, ja havde vel allerede sagt det, og dette var kun anden Scene i en iforvejen vel arrangeret Komedie med forud omhyggelig fordelte Roller. Kjøretouren havde aabenbart ingen anden Hensigt end at give Otto Lejlighed til at fremsige sin. Og han, der for lidt siden højtidelig havde erklæret for den skjønne Direktrice, at han ikke mere vilde overtage nogen! Og det havde hun hørt paa, uden at le ham lige op i Øjnene! Naa, der kunde dog maaske lægges Et og Andet ind i Texten, som den kloge Dame ikke havde tænkt paa!

„Du er vred paa mig," sagde Amtsraaden lavmælet, efter at de havde gaaet en Stund ved Siden af hinanden uden at tale.

„Hvilken Ret skulde jeg have dertil?" svarede Bertram; — „jeg er hverken beslægtet eller besvogret med Eder; jeg er ikke Andet end Eders Ven og har som saadan ingensomhelst Rettigheder, allerhøjst en Forpligtelse til at give et ærligt Svar, naar I spørger mig til Raads i en vigtig Sag. Og

det er der jo egenlig heller ikke Tale om — jeg mener om at give Raad. I behøver det ikke mere: I Forældre har jo taget Eders Beslutning, og der mangler ikke Andet end en Bagatel: Ernas Samtykke, som jo nok vil komme i rette Tid. Sagen er klar og afgjort; lad os derfor tale om noget Andet."

„Nej, nej!" raabte Amtsraaden; „der er endnu Ingenting afgjort! og klar — klar — nej! ikke for mig — ikke i mit Hoved — Hildegard har jo ikke den fjerneste Anelse om, hvorledes Sagen egenlig forholder sig. Hun troer, det kun er min Mangel paa Bestemthed. Og da hun veed, hvor stor Pris jeg sætter paa din Dom — ja, naar jeg blot turde sige Dig det Altsammen —"

„Ja men det tør Du ikke, og Du vilde fortryde det bagefter, det er derfor bedst, Du slet ikke prøver derpaa."

„Men En maa jeg dog have at sige det til, og der er ikke et eneste Menneske i Verden, med Undtagelse af Dig, jeg kunde tale med derom. Hør mig! — jeg — jeg —"

Der saaes uhyggelige Trækninger i det runde, godmodige Ansigt; de blaa Øjne vare stivt fæstede paa Vennen og syntes at kæmpe med Taarerne:

„Jeg — jeg er en ruineret Mand."

Han havde maattet presse det ud i en hæs Tone og var derpaa sunken om paa en Træstub, der stod lige paa Kanten af Vejen.

I det første Øjeblik maatte Bertram kæmpe med den forfærdelige Tanke, at hans Ven pludselig var bleven affindig. Men hvor fortvivlet hans Ansigtsudtryk end var, var det dog ikke en Affindigs.

„Hvad er det, Du siger, Otto? det er jo umuligt!" sagde han og tog Plads ved Siden af den sønderknuste Ven; „men saa tal dog idetmindste videre, at jeg kan se, hvad det er. Jeg er forud overbevist om, at det Ingenting er; men tal, for Guds Skyld tal!"

Amtsraaden nikkede og mumlede:

„Ja, ja, det skal jeg — Ingenting! — store Gud! — jo — jeg har allerede længe seet det komme, længe — i fire Aar idetmindste — lige siden jeg anlagde den fordømte Sukkerfabrik — paa Aktier — men jeg har dem nu allesammen paa Halsen; jeg vilde ikke gjøre de stakkels Mennesker ulykkelige, som i Tillid til mig havde taget de andre. Det har kostet mig en umaadelig Masse Penge, og hele Historien er ikke til Andet end til at rive ned igjen og skulde allerede være bleven revet ned, hvis ikke det kostede Penge; dertil tusind Tønder Land af min bedste Jord til Runkelroer, som ikke duer til Andet end til at føde Svin med. Og da Porcellainsfabriken hvert Aar har en Underballance af Tusinder, og Gruberne — ja tidligere! men nu —"

Det var en lang, lang Liste over Forretningsforetagender, af hvilke det ene havde viist sig mere urentabelt og ødelæggende i sine Følger end det andet, og som med stedse voxende Hurtighed havde slugt større og større Summer og ialtfald paa det Alvorligste rystet en meget stor Formue. Saameget fik Bertram med Bestemthed ud af sin Vens Opgivelser, om han end kun forstod den mindste Del af de tekniske og merkantile Detailler.

„Men hvor i Alverden kunde Du rolige og fornuftige Menneske komme ind paa dette Skraaplan?" udbrød han; „hvorledes kunde Du dog indlade Dig paa den ene vovelige Spekulation efter den anden, forsømme og ruinere dit dejlige, fra dine Forfædre arvede Gods og sætte din Rolighed, din Lykke paa Spil? Og hvis det saa endda blot var Dig selv, det gik ud over! men dit Barn — din Kone —"

Han holdt pludselig inde.

„Stakkels Fyr!" mumlede han; „jeg forstaaer det i Grunden nok — stakkels skikkelige Fyr!"

Han havde taget Ottos Haand og trykket den. Deres Blikke mødtes; den ulykkelige Ven smilede — et bedrøveligt Smil.

„Det vidste jeg jo nok," sagde han; „jeg vilde bare ikke tale om det, men jeg vidste nok, at Du vilde udfinde det. Jeg, jeg — Du milde Himmel — hvad havde jeg brudt mig derom? Jeg havde ved Gud gjerne ladet mig nøje med Godset og Gruberne, og med Godset alene, naar Gruberne ikke vilde kaste Mere af sig. Du veed, at jeg som ungt Menneske altid skammede mig over mine mange Penge, som jeg ikke selv havde tjent en Skilling af, naar jeg saae, hvorledes Folk, der var bedre end jeg, maatte slide for Føden. Jeg vidste jo ogsaa godt, at jeg ikke var god nok til hende, at det var en Naade af hende, da hun tilsidst tog mig, og at jeg altid stod som Den, der skyldte hende Alt. Jeg lod hende jo ogsaa have fuldstændig frie Hænder — hun skulde ikke kunne sige, at saadan en borgerlig Godsejersøn ikke veed, hvad der sømmer sig for en smuk højadelig Frøken. Ak, Karl, le mig ikke ud: jeg vilde endog lade mig adle; hun ønsker det meget; jeg har bragt det ene Offer derfor efter det andet; hele den ulyksalige Porcellainsfabrik — jeg vidste, at man ønskede det ved Hoffet — det tager jo ogsaa sit Forbrug fra Fabriken, men kun til Kjøkkenet og Tjenerskabet — og saadan Meget, Meget endnu! Og naar hun vilde have Terrasserne og Parken og Slottet restaureret igjen — i Stilen, kalder man det nok — og finder Smag i alt det Krimskrams af gamle Spejle, vaklevorne Stole og ormstukne Skabe, kaffebrune Malerier og gamle Krukker, som er mig en Gru — Du milde Gud, jeg kjøbte jo gjerne hele Verden til hende, naar jeg — naar hun blot vilde holde en Smule af mig til Gjengjæld. Men seer Du, Karl: det har Altsammen været til ingen Nytte, Altsammen!"

Den kraftige Mand havde trykket Ansigtet ned i begge sine Hænder og hulkede som et Barn; Bertrams Sjæl var fuld af Medynk. Vennens holdningsløse Svaghed overfor den smukke, inderlig elskede, kolde Hustru og de sørgelige Konsekvenser — han forstod det nu kun altfor godt Altsammen, til at han ikke skulde undskylde det til en vis Grad. Men det maatte Ægtefolkene afgjøre med sig selv indbyrdes og bære i Fællesskab — Erna skulde ikke drages med ind i Ødelæggelsen, ikke ofres for sin Moders grændseløse Egoisme. Her var den eneste lyse Side i det mørke Billede, som Vennen havde udkastet af sin Stilling.

„Du har naturligvis ikke forsøgt paa at sætte Baronen ind i din Situation?" spurgte han.

„Nej, Vorherre bevares!" raabte Amtsraaden og rettede sig forskrækket op fra sin sammenbøjede Stilling; „det manglede bare!"

„Men det maa Du dog gjøre, saasnart han formelt anholder om Ernas Haand hos Eder."

„Hvorledes kan jeg sige ham Sandheden? han vilde jo strax træde tilbage."

„Otto, skammer Du Dig ikke? Og til saadan en Person vilde Du give din Datter?"

„Hvad skal jeg gjøre?"

„Hvad der er din Pligt ligefrem som Mand af Ære, for slet ikke at tale om din Pligt som Fader."

„Og saa fortæller han det videre — her, i Byen, ved Hoffet — og Alt beroer for mig paa, at min Kredit idet-

mindste endnu i nogen Tid bliver uanfægtet. Naar Jernbanen bliver lagt igjennem heroppe istedetfor nede i Dalen, gjør man det hovedsagelig for mine Etablissementers Skyld. Og saa er jeg reddet, ja jeg maa blive rigere, end jeg nogensinde har været. Men Koncessionen er nu, trods vor Landdag, til Syvende og sidst i Regjeringens Hænder, og just Lotters Forbindelser, hans notoriske Indflydelse —"

Amtsraaden standsede og vedblev derpaa i en mindre sikker Tone:

„Hvis jeg altsaa nu ikke rykker ud med Sproget til ham, hvilket i Forbigaaende sagt heller slet ikke er nødvendigt endnu, saa handler jeg ikke uærligt, men kun i vor fælles Interesse. Det maa Du dog indrømme mig."

„Naturligvis!" sagde Bertram; „kun er jeg bange for, at Du ikke længe vil kunne bevare denne fordelagtige Taushed. Det Tilfælde kan jo indtræffe hver Dag, at de to unge Mennesker bliver enige med hinanden og — maaske imorgen eller maaske allerede idag — træder hen for Eder og beder om Eders Velsignelse."

„Det vilde blive min Død!" udbrød Amtsraaden.

„Det vilde ialtfald blive meget misligt for Dig. Og derfor vilde jeg gjøre Dig følgende Forslag. Din Kone har bemyndiget mig til at sondere Erna, og nu udbeder jeg mig den samme Bemyndigelse af Dig, og Du siger til din Kone, at Du har talt med mig i denne Retning. Saa har I altsaa begge To paa en Maade lagt Sagen i mine Hænder. Nu finder jeg Erna enten stemt afgjort for eller afgjort imod Eders Planer eller ogsaa vaklende. I sidste Tilfælde vil jeg prøve paa at forøge denne Stemning og bevise din Kone, at en hastig og ubetænksom Fremgangsmaade maa forkvakle, ja ødelægge Alt. Men selv om Erna virkelig elsker Baronen eller omvendt er paa det Rene med, at han ikke svarer til den Mand, der er hendes Ideal — alle unge Piger drømmer om et saadant Ideal — nu, saa troer jeg, at jeg har saamegen Indflydelse paa hende, eller jeg har i Nødsfald saa meget diplomatisk Talent, at jeg — paa den ene eller paa den anden Maade — kan forhale Afgjørelsen. Hvorlænge — det kan vi tale om bagefter, naar vi — Du og jeg — først er blevne enige forsaavidt."

„Ak, kjære Ven," udbrød Amtsraaden, „jeg betroer mig ganske i dine Hænder; jeg skal ikke gjøre et Skridt uden Dig. Gud, hvad det dog er for en Lykke, at Du er kommen! hvad havde der ellers skullet blive af mig — og af den hele Historie!"

Han rystede og trykkede i overstrømmende Taknemmelighed begge sin Vens Hænder; han saae allerede sin Stilling i et langt bedre Lys, begyndte igjen at tale om den nye Jernbane og de uhyre Chancer, han maatte faae i det gunstigste Tilfælde, og dette ansaa han nu pludselig for høist sandsynligt, ja sikkert. Under alt dette lagde han slet ikke Mærke til, at Bertram havde ladet Vognen, som ventede paa dem ved Udgangen af Skoven, vende om, saa at de nu kjørte samme Vej tilbage, som de vare komne. Besøget i Fabriken havde kun været et Paaskud, for at kunne være uforstyrret sammen med Bertram.

Fortsættes.

Lotos-Spiserne.

Af Alfred Tennyson. Oversat af Ad. Hansen.

„Mod!" sagde han og peged ind mod Land,
„snart vil mod Kysten Bølgens Ryg os bære."
Ved tidlig Kveldstid kom de til en Strand,
hvor stedse tidlig Kveld det syntes være.
Som den, hvem stærke Drømme tungt besvære,
mataandende om Kysten Luften bæved.
Fuldmaanen over Dalen stod. Den skære
og fine Strøm, let som en Taage vævet,
snart syntes standse, snart igjen den nedad svæved.

Et Land med Strømme: let som Taage flød,
lig lange, sarte Lin-Slør, nogle stille,
og nogle gjennem Lys og Skygger brød,
mens skumklædt, slummerdyssende de trille;
blank Floden løb mod Havet fra sin Kilde;
tre Klippetinder hæved fjernt sig brat,
og Solnedgangens røde Straaler spille
paa deres Sne; med Regnens Dug besat
stod Granen skyggefuld højt over Busk og Krat.

Mildt dvæler Solnedgangen rød dernede
mod Vest; og Øjet gjennem Kløfter rækker
til Dalen frem og Sandets gule Hede,
af Palmer krandset, did, hvor Enge strækker
sig blødt, og Galangalen voxer smækker.
Bestandig syntes Alt det samme her!
Om Kjølen Lotofagers blege Rækker,
mørkladent-blege mod hint Rosenskjær,
med mildt-tungsindigt Blik sig samled stille der.

Og Grene de af Trylleplanten bar,
med Blomst og Frugt, hvoraf de tause gav
Enhver; men hvo, som nød, for ham det var,
som Bølgens Brusen i det nære Hav
lød langt, langt borte, klagende og lav;
og naar hans Fælle talte, klang hans Røst
saa svag som Røsten fra den stille Grav;
hans vaagne Liv i Slummer syntes løst,
han som Musik fornam Pulsslaget i sit Bryst.

Saa satte de sig paa det gule Sand,
hvor Sol og Maane skinned over Bred;
sødt drømte de om deres Fædreland,
om Barn og Viv; men hvert et Sind var kjed
af Havet og af Aaren, kjed og led
af Bølgens Skum, som stadig gynged der.
Da sagde En: „Her blive vi i Fred!"
Og Alle sang de flux: „Vort Ohjem er
fjernt over Bølgen; vi vil ikke flakke mer."

Kor-Sang.

I.

Her lyder skjøn Musik, der falder mildt,
som Rosenblade sig paa Græsset lægge,
som Nattens Dug, der synker tyst og stilt
paa tause Vande mellem Klippevægge, —

Musik, der hviler blødere paa Tanken
end trætte Øjelaag paa trætte Øjne, —
Musik, der varsomt lukker op for Slumrens Kilde.
Moslejer bløde her sig højne,
og gjennem Mosset kryber Vedbendranken;
paa Strømmen græde store Blomster stille;
Valmuen hænger mat i Søvnens dybe Nat.

II.

Hvorfor skal vi i tunge Trængsler lide,
af Kummer gnaves skarpt i Hjertet inde,
mens ellers Alt kan Fred og Hvile finde?
Alting har Fred: — hvi skal vi ene stride,
vi ene, som er først blandt Alt hernede?
Hvi skal der stadig klages?
Hvi skal fra Kval til Kval vi stadig jages,
bestandig fremad ile
og aldrig Vingen hvile,
med Søvnens Balsam aldrig Panden lindre,
ej lytte tyst til Sangen i vort Indre:
„Kun Freden bringer Glæde!“
Hvi skal vi stride, vi, som kroner Alt hernede?

III.

Se, midt i Skovens Gjem
fra Svøbet lokkes Bladet sagte frem
til Livet af de lune Vinde;
det foldes sorgløst ud derinde,
soldøbt, naar Dagen hedest er,
dugnæret under Maanens Skjær, —
gulnes saa og synker tyst.
Se, fuld af Saft ved Somrens Kraft
blir Æblefrugten svulmende og rund
og falder saa en stille Nat i Høst.
Til sin bestemte Tid og Stund
livsfrodig Blomsten aabner sig
og modnes, visner saa, men lider ej,
rodfæstet i den dybe Grund.

IV.

Triste Havets Bøger rulle,
Himlen trætter trist vort Øje.
Døden venter os; — hvi skulde
stadig vi da lide Møje?
Lad os i Fred. Snelt Tiden fremad gaaer,
og Læben bliver stum, før vel vi veed.
Lad os i Fred. Hvad er der, som bestaaer?
Alting berøves os og hvirvles ned
som Vrag og Stumper i de svundne Aar.
Lad os i Fred. Kun liden Fryd vi faaer
ved Kampen mod det Onde. Er det Lykke
at klatre stadig op ad Bølgerygge?
Alting har Fred og modnes tyst og stille
mod Graven, synker og forgaaer: —
skjænk Død os eller Søvn, dyb Søvn med Drømme milde!

V.

Hvor lifligt, lyttende til Bækkens Strømme,
med halvtillukte Øjne hen at svømme
halvtslumrende i vaagne Drømme!
At drømme lig det gule Aftenskjær,
som dvæler blødt om Myrrhabusken der,
at lytte til hverandres sagte Røst
og Lotosplantens Frugt at nyde,
at se, hvor Vandet kruses let mod Kyst,
hvor Skummets Linier mælkehvide flyde,
at lade Sind og Stemning glide
betaget hen i Vemodstanker blide,
at gruble stille, mildt, og kalde Mindet frem
om Barndoms gamle Venner, alle dem,
som Gravens Tuer nu bedække,
to Haandfuld Aske, gjemt bag Urnens Kobbervægge!

VI.

Kjært er os Mindet om vort Hjemlivs Dag
og vore Hustruers sidste Favnetag
i Suk og Graad; — men Alt er skiftet om:
thi slukt er nu vor Arnes Ild i Hjemmet,
og vore Sønner raade; Alt er fremmed;
vi vilde dræbe Glæden, hvis vi kom.
Maaske Øfyrsterne vort Gods forødte,
og Skjalden synger nu, med Strengen stemt,
om den trojanske Kamp, hvor Helte blødte,
og om vor Daad som Ting, man halvt har glemt.
Er der Forvirring i vort Hjemland hist?
Lad hvad der knustes, knust kun ligge:
let sones Guders Vrede ikke,
den brudte Orden ændres knap af Nogen.
Der er Forvirring, tung og trist,
Kummer paa Kummer, Slid paa Slid,
Møje til Alderdommens Tid,
haardt Slid for Hjerter, trættede i Strid,
for Øjne, sløve af at stirre gjennem Taagen.

VII.

Men ak, hvor sødt, paa Blomsterlejer strakte,
mens slummertunge Vinde blæste sagte,
med halvtnedsænket Øje,
her under Himlen, mørk og rolig,
at se det blanke Flodløb drage trolig
sin Strøm fra hine Purpurhøje,
at høre aarle Gjenlyd kalde
fra Kløft til Kløft igjennem Vinløvnettet,
at se den friske Strøm smaragdgrøn falde
igjennem Løvværk, af Akanthus flettet!
At høre blot og se Havbølgerne, der funkle, —
at høre blot var sødt, her under Graner dunkle.

VIII.

Her blomstrer Lotos, frodig, fuld og rig,
ved Klippens Top, ved hver en Bugt og Vig;
her aander Vinden stadig mild og blid;
langs Kløft og lønlig Sti den hele Tid
blæses Lotosblomstens gule Støv bestandig hid og did.
Vi har kæmpet nok og tumlet mellem Liv og Død,
slyngede mod Mast og Ræling, naar de vilde Bølger brød,
mens de store, plumpe Hvaler Skummet højt i Vejret skød.
Lad os sværge, at bestandig vi vil blive her,
hvile trygt som Guder sammen i det milde Skjær,
uden Sands for Slægtens tunge Møje og Besvær.
Thi ved deres Nektar hvile de og slynge ned
Tordenkilerne, og Skyen kruses ikkun svagt derved
rundt om deres gyldne Huses gyldenklare Fred;
og de smile, mens de skue paa det øde Land,

skue ned paa Pest og Jordskjælv, Afgrundssvælg og glødhedt Sand,
knuste Skibe, Bøn og Taarer, Kiv og Kampe, Mord og Brand.
Taust de smile; i hver kvalfuld Sang for dem Musik der boer,
og de finde i hvert harmfuldt Raab, som vredt imod dem foer,
kun et Kvad af liden Mening, skjøndt af stærke Ord,
sunget af en kuet Slægt, der træt bag Ploven gaaer,
graver, saaer og høster under tunge Arbejdskaar,
samler Hvede, Vin og Olie møjsomt Aar for Aar, —
til de dø, og Nogle lide — hviskes der — i Helveds Kval,
lide endeløst, mens Andre i Elysiums Blomsterdal
hvile deres Lemmer, medens Vinden lufter sval.
Sikkert, sikkert, Slummer mere sød end Møje er,
og Kysten mere blød end Kamp blandt Brændinger og Skjær; —
o, hvil jer, Kamerater, vi vil ikke vandre mer.

Om Alexandrinerens Theori.

Af Ernst v. d. Recke.

Det er en højst utaknemmelig Opgave at kaste sig ind i en Diskussion om indviklede metriske Spørgsmaal, hvorpaa de Skrivende stundom forstaa sig yderst lidt, de Læsende slet ikke. Det var min Hensigt at holde mig udenfor den Strid, der for Tiden føres om „Amphitryon"; imidlertid har denne imod min Forventning antaget større Dimensioner, og Replikskiftet er i dette Øjeblik maaske endnu ikke afsluttet. Det forekommer mig derfor, at jeg som den, der i en Aarrække har gjort Metriken til mit Fagstudium og til en af mine Livsopgaver, og som i de sidste Aar har nydt Regjeringens Understøttelse til Fuldførelsen af et Værk om denne Gjenstand, har en Slags moralsk Forpligtelse til ikke at lade alle mulige metriske Vildfarelser passere uimodsagte. Thi Metriken frister for Tiden en kummerlig og lidet anseet Tilværelse, idet enhver Dilettant paa dette Omraade tiltroer sig Sagkundskab og faktisk kan skrive, hvad han har Lyst til, uden at have studeret Sagen. Paludan-Müller saavel som vore betydeligste nulevende Forfattere have i Modsætning til hine overfor mig aabent vedkjendt sig, at de ikke havde mindste Begreb om Metrik og kun lode sig lede af deres Øre, der i Reglen ledede dem rigtigt, og i Reglen — det maa tilstaaes — stik modsat alle den herskende Metriks Grundsætninger.

Det er ikke min Hensigt her at polemisere mod Personer. Ikke heller er det min Hensigt at levere en udførlig Begrundelse af Theorien for Metrikens vanskeligste Versemaal, som Skjæbnens Ironi her har spillet Dilettantvidenskaben i Hænderne. Alexandrineren er, trods sin tilsyneladende Simpelhed, Toppunktet af alle Komplikationer i den europæiske Verskunst, og hvad der i sit Væsen er kompliceret, kan ikke i sin theoretiske Fremstilling blive enkelt eller kortfattet. En udførlig Behandling af Alexandrineren vilde være at skrive et metrisk Hovedværk, naar ikke Forudsætningerne for Forstaaelsen vare givne. Versemaalet forstaaes kun tilbunds, naar det sees i Belysning fra Kæmpevise- og Nibelungenverséts Theori, og naar jeg anfører, at den almindelige danske Kæmpevisestrofe af de simpleste iambiske, anapæstiske og choriambiske Kombinationer tillader over 80,000 Nibelungenstrofen af tilsvarende simplere Kombinationer mer end 50 Millioner, haaber jeg, man vil indse Nødvendigheden af, at jeg her indskrænker mig til den mest summariske Fremstilling.

Hvad det at blive misforstaaet angaaer, har Alexandrineren delt Skjæbne med sin Frænde, Nibelungenverset, kun have Misforstaaelserne været mere dybtgaaende. Thortsen og Minckwitz, ja endog Brücke, have uden Kritik gjort den til en sexfodet Iambe, der ved en Cæsur er delt i to lige Halvdele; Kleinpaul har dog skjænket Slægtskabet mellem de to Versemaal en Bemærkning. Digterne have hos os og i Tydskland misforstaaet Forbilledet ligesaa grundigt; fra Opitz til Rückert, fra Holberg til Ewald have de aldrig tænkt sig, at det kunde og skulde behandles anderledes end som rent iambisk. Oehlenschläger har i nogle Scener af „Tordenskjold" gjengivet det væsenligt i Form af firefodede Anapæster; selve Følelsen af det Rigtige har her ført ham fra Skylla i Charybdis; Hr. A. Flinch har i sin Oversættelse af „Tartuffe" saa at sige gjennemført dette Versemaal, der næsten er undholdeligere end den iambiske Alexandriner, og hvis Indblanding i Virkeligheden er det groveste Brud paa Alexandrinerens Karakter, som overhovedet er gjørligt. Kun en eneste af vore Forfattere, Prof. Molbech, har i sin fortræffelige, i „Fædrelandet" indrykkede Kritik over den nævnte Oversættelse meddelt nogle Smaaprøver paa en fuld forstaaet Behandling af alle Versemaalets Ejendommeligheder tilligemed en Theori, der uden at være systematisk eller udtømmende dog i alt Væsenligt er rigtig.

Bedre end Digterne i det Hele have de tydske Lingvister og Litteraturhistorikere (med dem Uhland) forstaaet Versemaalet og derved leveret et slaaende Beviis for, at Metriken for at opnaa et virkeligt Udbytte først og fremmest maa være komparativ. Wackernagel gjør opmærksom paa, at de senere fastslaaede sex Stavelser ingenlunde oprindeligt vare normerede for den første Hemistich, idet denne i ældre Digte ofte har kvindelig Udgang (syv Stavelser), ja endog fire Arses (otte Stavelser); han erklærer Nibelungenverset ligefrem for den tydske Gjengivelse af dette Versemaal. Uhland, der anseer Nibelungenverset for „Stammvers der germanischen Völkerschaften" — hvad der i bogstavelig Forstand er absolut fejlagtigt, men som fortolket paa en vis Maade turde være rigtigt — erklærer begge Versemaal for identiske og holder Alexandrineren for at være indført med Frankerne; Simrock anseer dem ligeledes begge for sideordnede Udviklinger af den oldhøjtydske Allitterationslinie, en simpel Langlinie paa otte Arses (Accenter), delt i to lige Dele ved en Incision. Lachmann søger ligeledes en Forbindelse mellem Formerne, og Diez, der ialtfald i en senere Periode anseer dem begge for selvstændige, finder ikke destomindre, at Ligheden er overraskende*).

Hvilken af alle disse Synsmaader der her er den rigtige, og hvilken af de to Former der kan gjøre Krav paa størst Ælde, ligger os her for fjernt til, at jeg nøjere skal gaa ind derpaa; det Anførte maa være Nok til at vise, at begge Versemaal efter alle de betydelige Autoriteters enstemmige Mening lade sig derivere fra samme Grundform og i deres

*) Sammenlign hermed Hr. Kaufmanns med Ukyndighedens Suffisance fremsatte Bemærkninger om den absolute Uoverensstemmelse mellem Alexandrineren og „Kæmpeviseverset eller de Wintherske Træsnitsstrofer" ɔ: Nibelungenverset. Red.

historiske Udvikling rimeligvis virkeligt skrive sig fra en saadan. At denne ikke er et sexfodet, men et ottefodet Vers, have Theoretikerne, de kaldede saavelsom de ukaldede, været blinde for; det er undgaaet alle Metrikernes Opmærksomhed, at der i enkelte Vers findes Pauser, der ligesom Pauserne i Musiken udgjøre en stiltiende Bestanddel af Rhythmen, der i Forbindelse med det foregaaende Ords Udgang og det efterfølgendes Begyndelse danne den konstante Afstand mellem to Arsispunkter (ɔ: de Steder, hvor Taktslagene falde ved Skansionen) og derfor have en til en vis Grad konstant Længde.

Et Exempel kan her være oplysende. Skanderer man de to Linier af Hauch (med en uvæsenlig Omsætning af Ordene):*)

Paany fra Dybet klang det op, det gjennem Taagen lød:
Jeg vække vil den favre Viv igjen af Gravens Skjød. —

kræver hver Linie syv Taktslag. Bortkastes Slutningsstavelsen af den første Hemistich i hver Linie og skanderes Versene:

Paany fra Dybet klang det, det gjennem Taagen lød:
Jeg vække vil den Favre igjen af Gravens Skjød, —

vil man høre „klang det“ og „Favre“ brede sig lidt, saa at begge Stavelser træffes af Taktslag, eller man kan lade det fjerde Taktslag falde paa Pausen efter dem, — dette beroer noget paa Stavelsernes Lydgehalt i hvert givet Tilfælde, — Rhythmen bliver uforandret. Bortskaffes af den første Hemistich endnu en Stavelse:

Paany fra Dybet klang, det gjennem Taagen lød:
Jeg vække vil den Viv igjen af Gravens Skjød —

og skanderes Linierne skarpt i Sammenhæng, vil man høre, at Pausen efter „klang“ og „Viv“ nu for sig selv kræver et Taktslag, at den indeholder en stiltiende Arsis og repræsenterer en hel Fod, der er bortkastet. Verset kræver her ligesom de foregaaende syv ensartede Taktslag og kan ikke nøjes med sex, uden at dets hele Rhythme gaaer tilgrunde.**)

Alexandrineren lader sig saaledes ligesom Nibelungenverset karakterisere som et syvfodet Vers, et katalekt (iambisk) Tetrameter, hvis to Hemisticher ere adskilte ved en Pause og hver for sig bestaaer af et katalekt Dimeter, indeholdende halvanden Dipodie eller tre Arsisstavelser. Et yderligere Bevis herfor skal leveres i det Følgende.

Den nyere franske Litteratur har imidlertid udviklet Grundformen paa en ejendommelig Maade. I Mellemhøjtydsk er Udgangen af den første Hemistich ikke bestemt: skjøndt i Reglen amphibrachisk, er den dog stundom bacchisk, stundom endog diiambisk, hvorved hele Pausen udfyldes. I Fransk er den derimod ufravigeligt bestemt som en enkelt Iambe, og Versemaalet er dertil strengt stavelsetællende, saaledes at i de rimede Langlinier hvertandet Liniepar indeholder 12, hvertandet 13 Stavelser. Deraf følger, at naar Pauserne, som det ideligt skeer i Nibelungenverset, skulde udfyldes i Alexandrineren, saa maa andre Stavelser til Gjengjæld bortkastes for at vedligeholde Stavelseantallet, og dette finde vi ogsaa at være Tilfælde. Skandere vi de to Linier:

Et moi de mon côté, je ne m'oppose pas,
Madame, à ces bontés, qu'ont pour lui vos appas.
(Molière.)

ville vi i den sidste Hemistich føle Nødvendigheden af at anbringe fire Taktslag paa denne, nemlig paa Stavelserne qu'ont — lui — vos — pas. Vi se endvidere for det Første, at hele Midterpausen er absorberet af den anden Hemistichs første Stavelse, idet det Taktslag, som den i det forrige Vers krævede, her falder paa «qu'ont», for det Andet, at en iambisk Thesisstavelse er bortkastet mellem «lui» og «vos», der begge her ere Arsisstavelser. Havde Hr. R. Kaufmann gjort dette Experiment blot med et eneste af sine Vers, vilde han strax have været paa det Rene med, at Alexandrinerens Hemistich aldrig kan indeholde to Anapæster og at Alt, hvad han kalder Anapæster, er Kretikere;*) der er ingen anden Skansion mulig. I Evalds:

Over Bjerg, over Dal, over brusende Søer —

lade de tre „over“ sig særdeles godt skandere anapæstisk sammed den følgende Stavelse; men i en af de Alexandrinere, hvormed Chr. Winther altfor rigeligt har betænkt sine Nibelungenstrofer:

Sig skynder over Mark, over Grøft, over Grav —

lade de tilsvarende tre Forbindelser sig ikke tage paa nogen anden Maade end kretisk, saafremt man da skanderer Verset iambisk fra Begyndelsen og ikke pæonisk. Maaden, hvorpaa Pausen i det her anførte franske og danske Exempel udfyldes, er et uigjendriveligt Bevis paa denne Pauses Karakter som stiltiende Bestandel af Rhythmen og dermed for Alexandrinerens Væsen som Tetrameter.

Jeg antyder blot, hvad der følger af sig selv, at den første Hemistich paa selvsamme Maade kan absorbere hele den foregaaende Pause, der skiller Langlinierne, og som i dette Versemaal har en ligesaa konstant Karakter som Midterpausen:

Madame, c'est à vous, qu'appartient cet ouvrage!
C'est à vous que mon coeur a recours aujourd'hui.
(Molière.)

De udhævede Ord maa nødvendigt skanderes ens i begge Linier.

Den mest fremtrædende Ejendommelighed hos Nibelungenverset bestaaer i Bortkastelsen af Thesisstavelser:

Som under Falkens Rede det lydløse Krat. (Welhaven.)

man hører her ved Skansionen, at begge de første Stavelser i „lydløse“ ere Arses. Skal en saadan Bortkastelse finde Sted i Alexandrineren, da kan dette kun ske, naar der paa et andet Sted sættes en Stavelse til, saaledes at f. Ex. den næste Thesis opløses i to. Exempler ere ikke sjeldne:

Adieu. — Prince ... On m'attend, madame, il faut partir
(Racine.)
Allez, belle Junie, et d'un esprit content (Samme.)

Paa Dansk findes Figuren hos Poul Møller:

Tungt Vaarzephirerne vende det femfingrede Blad.

Ligeledes i Prof. Molbechs ovenomtalte lille Prøve:

Jeg veed jo rigt'nok ej, hvad De har for en Hede;
Men til at fange Fyr er jeg ikke saa rede.

Af koriambiske Former er den ene velbekjendt:

Pense de l'art des vers atteindre la hauteur (Boileau).

Paa Dansk:

---

*) Men skanderes maa der, virkeligt skanderes, og Takten slaaes nøjagtigt. Hr. R. Kaufmann paastaaer, at hans Vers lade sig skandere; det er meget muligt; men han burde have forsøgt dette simple Experiment selv, og at han ikke har gjort det, er vist. Herom senere.

**) Blot en Misforstaaelse maa jeg værge mig imod: skandere rigtigt er ikke at deklamere godt. Jeg husker ikke, om Beethoven har metronomiseret sine Sonater; han kunde have gjort det; men ligefuldt vilde Ingen kunne spille efter Metronomens Taktslag uden at gjøre dem aandløse. „Der gives, siger Scherer om denne Gjenstand, en ideal og en real Rhythme, bringer man den ene frem, tilintetgjør man den anden; desuagtet maa den første nødvendigt være den sidstes Udgangspunkt og Korrektiv.

*) Eller rettere: Elementer af Kretikere. En Udvikling af: hvorfor de korrekt ikke hellere kunne opfattes som Kretikere, vilde føre mig for vidt.

Kommer der Bud, saa siig, jeg gik op i Arresten (Molbech).

Mindre bekjendt er en anden, som er et Derivat af denne — Sammenhængen mellem disse to Figurer tillader Pladsen mig ikke at udvikle — som findes hos samme Forfatter:

Gjem min Svøbe, Laurent, hæng min Haarskjorte ind.

Svagheden af det franske Sprogs Biaccenter gjør det vanskeligt at finde utvetydige Exempler paa den, dog kan man vel anføre Linierne:

Voile, crêpes, habits, lugubres ornements (Corneille.)
Oui, madame, Néron, qui l'auroit pu penser (Racine.)

Fire Afændringer af Grundformen ere her paaviste, en udtømmende Redegjørelse for deres Plads i Systemet kan ikke finde Sted her. Endnu forskjellige andre lade sig tænke, og Exempler paa dem fattes ikke heller i Originalsproget; men dels ere de sjeldne, dels vilde de i Dansk neppe faae stor Betydning. Det skjønnes let, at man ved Kombination af de fire nævnte Former i Forbindelse med Grundformen saavel som ved den Afvexling, de skiftende mandlige og kvindelige Rim byde, allerede kan opnaa en ikke ringe Virkning i en dansk Oversættelse og bibringe Rhythmen betydeligt mere Liv og Kraft, end man hidtil almindeligt har antaget for muligt. Men den første Betingelse for Tilladeligheden af deres Anvendelse er, at hver Figur for sig skal være slaaende, kraftigt udpræget og kun tillade een Skansionsmaade. Karakterløse Mellemformer fordærve kun Rhythmen uden at give den mere Flugt.

Jeg tilføjer blot Eet: jeg har ikke læst Hr. R. Kaufmanns Oversættelse af „Amphitryon" og veed ikke, hvorledes den er. Men saameget er vist, at for den Pris (400—500 Kr.), som Theatret har Raad til at betale, kan end ikke den største Mester i Versifikationskunsten levere en Oversættelse af Molière, hvis han da ikke ligesaa godt kunde gjøre den gratis. Opgaven er saa vanskelig, at de vanskeligste Opgaver, der kunne stilles en Versifikator, ere Børneleg i Sammenligning med denne. Skal Arbejdet blot være passabelt, vil den nævnte Sum næsten ligesaa let kunne fortjenes ved at hugge Brænde.

Litteratur

„Om Runerne i Norden", almenfattelig Fremstilling ved P. Købke. (Otto B. Wroblewsky.) Denne smukt udstyrede lille Bog vil utvivlsomt blive modtaget med Glæde af Enhver, der har Interesse for og Kjærlighed til vort Fædrelands Historie og Oldtidsmindesmærker. Den hele omhyggelige og fordringsløse Maade, hvorpaa Sagen er behandlet, idet Forfatteren selv erklærer, at hans Arbejde ikke stiller Fordringer i Retning af selvstændig videnskabelig Betydning, gjør et saameget mere tiltalende Indtryk, som det er aabenbart, at Forfatteren er sin Opgave fuldstændig voxen i alle Maader. Og denne har ingenlunde været let. Det har nemlig været Hensigten at give en kort og let læselig Oversigt over Runeskriftens Tilblivelse, første Fremtræden og videre Udvikling i Tidens Løb, og medens det kan være forholdsvis let at behandle adskillige videnskabelige Emner i en almenfattelig Fremstilling, er der paa den anden Side ogsaa videnskabelige Omraader, hvor Stoffet kun nødigt, man kunde næsten sige: gjenstridigt, underordner sig en populair Form. Lærde runologiske Værker, saa vel almindelige som specielle, har vor Litteratur ikke havt nogen Mangel paa, takket være saadanne Forskere som Stephens, Thorsen og Wimmer; men først ved Hr. Købkes Arbejde er det gjort muligt for Lægfolk at erhverve sig et almindeligt Kjendskab til de væsenligste af Runologiens gjennem mange Kampe og Fejltrin indvundne Resultater. Det er jo, som bekjendt, først den nyeste Tid, der har anlagt en virkelig videnskabelig Methode i Tydningen af vore nordiske Runemindesmærker, ligesom jo overhovedet den sammenlignende Arkæologi endnu kun er en ganske ung Videnskab, der neppe har traadt sine første Børnesko. Vore lærde Forfædre i de nærmest foregaaende Aarhundreder med deres udelukkende latinske Skoledannelse betragtede det i Reglen, som en Beskjæftigelse, der ikke blot i og for sig var unyttig, men ogsaa som Noget, der laa under deres Værdighed, at sysle med slige uklassiske Studier. Runestenene betragtedes som Snurrepiberier uden egenligt Værd, eller ogsaa saae man paa dem som gaadefulde og mystiske Vidnesbyrd fra en længst forsvunden Tid „før Syndfloden". Ja i Middelalderen tillagde man endog, saaledes som det fremgaaer af talrige middelalderlige Digtninger, Runerne en særegen skjult Kraft, som forlenede den, der kunde „raade"*) dem, en overnaturlig Magt. Ved Hjælp af disse Trylletegn kunde den Runekyndige stille Vejr og Vind, skaffe sig at vide, hvad der skete „i fremmede Lande", fremtrylle Søvn, beherske de afdøde Aander, vække Kjærlighed o. s. v., o. s. v.

Naar man nu i vore Dage er kommen saa vidt, at man i Reglen er istand til at tyde Runeindskrifterne, saa kunne alle de nordiske Folk tilegne sig deres Del af Æren herfor; thi alle tre skandinaviske Lande have frembragt betydelige Videnskabsmænd, hvis sammenlagte Arbejde det skyldes, at Runelogien i vort Aarhundrede har gjort og stadig gjør saa betydelige Fremskridt. Forfatteren har som Grundlag for sit Arbejde nærmest benyttet Dr. Wimmers „Runeskriftens Oprindelse og Udvikling" og Liljegrens »Runlära», navnlig saaledes som dette Værk er gjengivet under populair Form af Dr. Montelius i første Bind af den store illustrerede «Sveriges historia», der udgives af sex yngre svenske Historikere. Det er imidlertid en Selvfølge, at en Forfatter, der arbejder saa grundigt som Hr. Købke, ikke har undladt at benytte de øvrige Kilder af nogen Værdi, som vor egen eller vore Nabolandes Litteratur har at tilbyde.

Skriftet er forsynet med et ikke ringe Antal fortrinlige Afbildninger, der for Størstedelen skyldes vor bekjendte arkæologiske Tegner, Prof. Magnus Petersen; i det Hele taget er der saa vel fra Forfatterens som fra Forlæggerens Side gjort Alt for, at dette smukke og fortjenstfulde Arbejde kan fremtræde under en saa tiltalende Form som muligt.

*) At „raade" Runer vil sige at „rade", sætte dem i Rad, medens Udtrykket at „riste" Runer har sin Oprindelse derfra, at Skrifttegnene oprindeligt indskares i Træplader. Glosen gaaer igjen paa Engelsk: to write — at skrive, og paa Svensk: rita — at tegne.

Theatrene

Det kgl. Theater. Fru Schønbergs Debut som Margarethe i Gounods „Faust" var, som Debut'er pleje at være, af en problematisk Beskaffenhed: om Debutantinden vil kunne hævde sin Plads ved Scenen, er efter Debut'en ikke lettere at afgjøre end før den efter det Kjendskab, som man gjennem forskjellige Koncerter allerede havde til Fru Schønbergs Stemmemidler. Foreløbig synes det dog, som om Opéra comique laa nærmere for Debutantindens hele Personlighed end den store Opera, i alle Tilfælde var Opgaven Margarethe altfor betydelig for hende baade med Hensyn til Spil og Sang. Hvad man havde Lejlighed til at

paaskjønne, var en god Pronunciation og et tænksomt og forstandigt Foredrag. Stemmen er en decideret, men ikke omfangsrig Sopran, der har sine Forcer i det øvre Stemmelag, men i det Hele klinger belagt i Mellemregistret og nedad. At der i Lørdags gjennemgaaende var nogen Vaklen i Intonationen med Tendens til at synge for lavt, kan man imidlertid skrive paa Ængstelighedens Regning. Forøvrigt gik „Faust" med sin gamle Besætning, idet Rekruterne fra ifjor vare demitterede, og med den gamle Udstyrelse, der rigtignok højlig trænger til Fornyelse og som er lidet smigrende for Scenearrangementet, saaledes Kirkescenen, der foregaaer ude paa Gaden og er henlagt bagefter istedetfor førend Valentins Død, endvidere den forunderlige Valpurgisnat, der ganske vist ikke skal friste Faust saa overmaade meget og som helt er berøvet sin store Ballet, endelig Apotheosen til Slutningen med Margarethes Himmelfart, efter at hun er gjennemgaaet en hastig Omdannelse til Dukke. Det fortjener at fremhæves, at Hr. Nyrop i Søndags havde flere gode Momenter, navnlig lykkedes første Akt overraskende godt for ham.

Billedkunst

Af Adolf Tidemands udvalgte Værker er 7. Levering udkommet, indeholdende to Raderinger efter Malerierne „En Ligfærd" og „Et Brudefølges Ankomst til Kirken".

Af Universitets-Bogbinder D. L. Cléments Efterfølger (Imm. Petersen) er der komponeret smukke Rygge til Fr. Paludan-Müllers samlede Skrifter og til Traps Topografi, til sidstnævnte Værk fem Bind med Kjøbenhavns, Roeskildes, Odenses, Aalborgs og Ribes Kjøbstadsegl som Skjelnemærker, til førstnævnte Værk poetiske Emblemer som Antydning af Indholdet.

Brogede Blade

Kunstige Æg.

I en amerikansk Journal læses ifølge „Ugeskrift for Læger": „At man her i Amerika forfalsker Alt, er bekjendt; de af Træ fabrikerede Skinker og Muskatnødder, som blev sendt fra Ny-England-Staterne, ere endnu i frisk Minde. Nu forfalsker man endog Æg, og denne Forretning drives ganske fabriksmæssigt i stor Maalestok. I den ene Del af en stor Sal saae Ref. flere rummelige Kobberkar, som vare fyldte med en tyk, klæbrig, gul Masse, i hvilken en Mand stadig rørte om; det forestillede Æggeblomme. I den anden Ende af Salen fandtes lignende Beholdere, i hvilke der blev fabrikeret Æggehvide. Skallerne bleve lavede af en hvid Gipsmasse ved Hjælp af et Blæserør efter samme Princip som Børnenes Sæbebobler. De fugtige Skaller bleve tørrede i en Ovn og senere fyldte først med kunstig Hvide, saa med kunstig Blomme og tilsidst igjen lidt Hvide; den lille Aabning i den ene Ende blev lukket med hvidt Cement, og den moderne Civilisations Triumf, det kunstige Æg, er færdigt. I Udseende ligner det fortrinligt et naturligt Æg, men det ikke blot savner alle nærende Bestanddele, men er saavel i raa som kogt Tilstand uforbøjeligt og skadeligt; Ingredienserne skulle i og for sig ikke være skadelige, men den Gummi, der benyttes til Blommen, indgaaer en for Sundheden farlig Forbindelse med Alkali.

☞ Med dette Numer følger Titelblad og Indholdsfortegnelse til 8. Bind af „Nær og Fjern".

Indhold. Hvad Soldaterne fortælle om den sidste russiske Krig. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Lotos-Spiserne, Digt af Alfred Tennyson, oversat af Ad. Hansen. — Om Alexandrinerens Theori, af Ernst v. d. Recke. — Litteratur. — Theatrene. — Billedkunst. — Brogede Blade. — Titelblad og Indholdsfortegnelse til 8. Bind.

„NÆR OG FJERN",

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Den nu sluttede Aargang har indeholdt Originalbidrag af følgende danske Forfattere: **Ph. Aleth, Fr. Bajer, Sophus Bauditz, C. St. A. Bille, William Bloch, Otto Borchsenius, Erik Bøgh, Edgar Collin, Carit Etlar, K. Gjellerup, Ad. Hansen, P. H., Harald Høffding, H. V. Kaalund, Ove Krag, Jul. Lange, C. C. Lorenzen, Sigurd Müller, C. Otto, J. Paludan, Ernst v. d. Recke, Chr. Richardt, Sophus Schandorph, Karl Theisen, Alex. Thorsøe, Vetulus, V. Wille, Zodiacus**, samt Musikbidrag af **J. P. E. Hartmann**, og Oversættelser bl. A. efter **Max Adeler, Fr. Bodenstedt, K. E. Franzos, Leo Hertzberg-Fränckel, Grenville-Murray, Paul Lindau, Rudolph Lindau, Arthur Levisohn, Max Nordau, Ouida, James Payn, Helene v. Racowitza, Jul. Rodenberg, Viktor Rydberg, Arthur Schopenhauer, Fr. Spielhagen, Zakarias Topelius, Ivan Turgenjef, Mark Twain, G. Valbert (Cherbuliez), George Vautier, H. Wittmann.**

Med det idag Søndagen den 5. Oktober udkommende Nr. 379 begynder en ny Aargang. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

☞ Tiltrædende Abonnenter erholde, saalangt Oplaget rækker, gratis det Udkomne af **Fr. Spielhagens** i Bladet optagne nye Novelle «**Quisisana**».

C. A. Reitzel.
Løvstræde 7. K.

Otto B. Wroblewsky.
Nytorv 19. K.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 5. Medea.
Mandag 6. Lady Tartuffe.
Tirsdag 7. Kl. 12 Marie Stuart.
Kl. 7 Ambrosius.
Onsdag 8. Marie Antoinette.
(Uden Abonnement.)
Torsdag 9. Svalen. Napoli eller Fiskeren og hans Brud.
Fredag 10. Faust.
Lørdag 11. Kl. 12 Elisabeth, Dronning af England.
Kl. 7 Rigoletto.

Casino.

Søndag den 5. Oktober Kl. 7:

Ildebrand i gamle Huse.

Vaudeville i 1 Akt efter det Franske.

Den lille Hertug.

Operette i 3 Akter af Meilhac og Halévy oversat af Adolf Hertz. Musiken af Charles Lecocq. Kostumerne efter de franske Tegninger. De nye Dekorationer malede af Theatermaler Wallin.

Forbi omtr. Kl. 10½.

Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.

Folketheatret.

Søndag den 5. Oktober Kl. 7:

For sidste Gang

Gjøngehøvdingen.

Folkeskuespil med Sange og Kor i 5 Akter (3. og 5. Akt hver i to Afdelinger). Frit dramatiseret efter **Carit Etlars** Fortælling af samme Navn af **M. V. Brun.** Musiken arrangeret af **E. W. Ramsøe.** Dekorationerne malede af **Fr. Nølcke.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Mandag den 6. Oktober Kl. 7:

1. Gang

(i ny Indstudering)

Hjertet og Pengene.

Lystspil i 4 Akter af **Felicien Mallefille.**

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

Det forsvundne Kjøbenhavn.

Første Række 45 Billeder i Omslag. 3 Kr.

Anden Række 16 Billeder i Omslag. 1 Kr. 25 Øre.

Elegant Mappe hertil 2 Kr.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Punch begyndte den 2. Oktober et nyt Kvartal og udkommer hver **Torsdag.** Pris paa **Velin 2 Kr.** paa Ordinairt 1 Kr. 50 Øre Kvartalet. Abonnement modtages paa Bladets Kontor, **Gl. Strand 50.**

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 5. Oktober.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm., 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Til Konfirmationen.

Paa **Otto B. Wroblewskys** Forlag er udkommet og faaes i alle Nordens Boglader:

Miss Muloch:

En Kvindes Tanker om Kvinden.

Overs. af **Ch. Sannom**, med Forord af Provst, **Dr. Fog.**

Heftet 2 Kr., eleg. indb. 3 Kr. 10 Øre.

Af Dr. Fogs Forord hidsættes: ... »Jeg anseer den for at være i Sandhed en af de gode Bøger, som ret maatte ønskes at komme i mange Kvinders Hænder, saa vel i deres, som staa ved Vejens Begyndelse og mest have Sands for Blomsterne, der voxe omkring den, som i deres, der mødige have sat sig ved Kanten for at regne over de Rifter og Saar, dens Torne og Tidsler have bibragt dem . . . Forf. veed at finde en værdig, fri og ædel Livsopgave for Kvinden . . . dertil meddeler hun sine Raad og Lærdomme med et Liv og Humor, der gjør det til en Fornøjelse at læse dem. Men Hovedsagen er, at hendes hele Livsbetragtning hviler paa en sund og ægte Religieusitet, der er fri for alt Opstillet og Tillavet, en saadan, der minder om Ordet: Gudsfrygt er nyttig til alle Ting.»

Paa **C A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Prædikener

af

Peter Rørdam,

Præst i Lyngby.

1. Hefte.

Udkommer komplet inden Jul i 4 Hefter à 1 Kr.

Kunstflidslotteriet

udmærker sig ikke blot ved sine elegante og smagfulde Gevinster, udførte efter Tegninger af danske Kunstnere til en **overordenlig billig Prisansættelse,** men ogsaa ved den enestaaende og praktiske Maade, paa hvilken Tillægsgevinsterne fordeles mellem Spillerne.

Lodsedler til Afdeling A à 1 Kr.
og **til Afdeling B à 50 Øre**

faaes hos samtlige Kollekteurer og i Hovedkollektionen, Udstillingsbygningen Nr. 21, ligeved Holdepladsen for Sporvognene.

Paa **Otto B. Wroblewskys** Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

P. Faber:

Viser og Vers,

udgivne af

Villiam Faber,

med Forfatterens Portrait, heftet 2 Kr. 25 Øre, eleg. indb. 3 Kr. 25 Øre.

H. W. Longfellow:

Sangen om Hiawatha,

Oversat af **G. Bern.**

Heftet 2 Kr. 50 Øre., eleg. indb. 4 Kr.

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

1. **Hefte:** Advent- og Juletiden. 85 Øre.
2. **Hefte:** Helligtrekongers- og Fastetiden. 1 Kr.
3. **Hefte:** Paaske- og Pintsetiden. 1 Kr.
4. **Hefte: Trinitatistidens 1. Halvdel.** 1 Kr.
5. **(sidste) Hefte,** ledsaget af Hovedtitelblad, udkommer i Løbet af Efteraaret.

J. H. Wessels

Samlede Digte.

Boyes Udg., 4. Oplag, med Portrait og Musikbilag. Heftet 2 Kr., eleg. indb. 3 Kr. 50 Ø.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛚᛘᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

Østerbros og Omegns Beboere

underrettes herved om, at jeg foruden den af mig i 10 Aar indforskrevne og forhandlede Java Caffe fra 1. Oktober d. A. ogsaa fører

Hr. A. C. Gaméls brændte Java Caffe.

Begge Sorter vil daglig leveres friskbrændte. Anbefalende samme i Publikums velvillige Erindring

Ærbødigst

Chr. Fratz,

Urtekram-, Material- og Delikatesseforretning,
Østerbrogade 23, Hjørnet af Ryesgade.

I disse Dage er paabegyndt en

Ny Subskription
paa

Cantus Verdenshistorie.

Værket vil udkomme i 53 maanedlige Hefter à 1 Kr. og 1. (det 28.) Hefte à 50 Ø. Da hele Bogen foreligger komplet, kan Leveringen ske med kortere eller længere Mellemrum, efter Aftale med vedkommende Boghandler. Subskription modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverig.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

En Pilgrimsfærd
til
det hellige Land.

Af **C. Henrik Scharling.**
Pris 6 Kr. 75 Øre; indb. 9 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Indbinding af „Nær og Fjern".

Den til «Nær og Fjern» komponerede Indbinding samt Mapper til midlertidig Opbevaring af enkelte Numre anbefales fra

Carl Petersen.
Kgl. Hof-Bogbinder,
St. Kjøbmagergade 43.

Prisen er 3 Kr. 50 Øre pr. Bind.
— - 1 - 75 — for en Mappe.

Udkommet er og faaes i enhver Boglade:

Militair Justits

i Norge for 200 Aar siden. Optegnelser fra Bergens Musæums Bibliothek ved **J. Barstad,** Premierlieutenant.
123 S. 8vo. Pris 2 Kr. 50 Øre.
Christiania, i Sept. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Jesu Billede.

Digt af **A. Munch.** Fjerde Udgave. Pris 1 Kr., indb. 2 Kr.
Faaes i alle Boglader.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa mit Forlag er udkommen:

Brandts Legender.

Anden Udgave. Pris 2 Kr.; indb. 3 Kr. 25 Ø.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Peder Paars.

Et komisk Heltedigt af **Ludvig Holberg.**
Udgivet af A. E. Boye.
Femte Oplag.
Pris 85 Øre; indb. 1 Kr. 75 Øre.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Hvad jeg talte med mine Konfirmander om.

Af **J. Christiani.** Pris 2 Kr. 75 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Nordiske Digtere
i vort Aarhundrede.

En skandinavisk Anthologi med Biografier og Portraiter, udgivet af **P. Hansen.**
Pris indb. 14 Kr.
Faaes i alle Boglader.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Udkommet er:

Verdens Ende
af
Edward Eggleston,
Forf. til Skolelæreren i Flat Creek o. fl.
Med Forf. Portrait. 3 Kr..

Tidligere udkom:
Skolelæreren i Flat Creek,
en amerikansk Landsbyhistorie.
Pris 2 Kr. 50 Øre.

Denne Fortælling, der i Originalsproget er solgt i ca. 50,000 Expl., har været Gjenstand for vor Presses mest rosende Omtale.

Magnus A. Schultzs Boghandel.
Aalborg.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

MAGASIN DU NORD.

Afdelingen for
Gardin- & Meubelstoffer
anbefaler
et meget stort Udvalg af alle nu brugelige Stoffer fra de fineste til de billigste Sorter.

Gulvtæppe-Afdelingen
anbefaler
i nye Mønstre:

Smyrna Tæpper.
Aubusson Tæpper.
Fløiels Tæpper.
Bryssel Tæpper.
Skotske Tæpper.
Hollandske Tæpper.
Danske Tæpper.
Filt Tæpper.
Hampe Tæpper.
Manilla Tæpper.
Cocus Tæpper.
Napier Tæpper.
Cocus Maatter.

Linoleum Tæpper,
ægte Linoleum, Waltons Patent.

Vort Udvalg er iaar saa righoldigt, at vi i alle Henseender se os istand til at konkurrere med Udlandets største Etablissementer.

Th. Wessel & Vett.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 380.

Den 12. Oktober 1879. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

Indledning.

„Vor Tid er Romanernes og Novellernes Periode, Tidens Indhold og Aandsretning kræver med Nødvendighed denne æsthetiske Form, og kun den finder Gjenklang og Bifald hos Publikum." Hvorvidt denne nu saa gængse Sætning virkelig holder Stik, skal jeg ikke indlade mig paa at undersøge; kun saa meget turde være indlysende, at den ved idelig at fremsættes som noget Selvfølgeligt og ved dens ofte tankeløse Eftersnakken let bliver til et skadeligt Stikord — skadeligt, fordi det bidrager til at berøve andre Digtarter baade Forfatternes Kraft og Lyst og især Publikums Interesse og med denne altsaa tildels Betingelsen for, at Arbejder paa disse Omraader kunne fremkomme. Men i ethvert Fald maa det være den upartiske Kunstbetragtnings Pligt — og det saa meget mere, jo mere Sandhed der virkelig ligger til Grund for Sætninger som den anførte — særlig at fremhæve og værdsætte, hvad der endda frembringes af virkelig Værdifuldt i hine ifølge Tidens Retning eller den herskende Mode mere eller mindre tilsidesatte, men derfor i og for sig lige berettigede og uundværlige Grene af Kunsten.

I Betragtninger af denne Art søge de Forsøg, som her skulle meddeles, deres Foranledning og Retfærdiggjørelse. Det forekom mig ikke at være ubetimeligt, efterat vor Oversættelseslitteratur nu er bleven beriget med saamange Prøver paa den moderne tydske Roman- og Novelledigtning, ogsaa at henlede Opmærksomheden paa en anden, ingenlunde ufrugtbar Gren af vort sydlige Nabolands æsthetiske Litteratur: dets lyriske Poesi fra de sidste Decennier, af hvilken hidtil kun et enkelt, ganske vist fremragende Værk er blevet omplantet paa dansk Grund. Jeg veed vel, Mange ville indvende, at den Slags Arbejder heller ikke egne sig til Oversættelse, og overseer selv ingenlunde Vanskelighederne ved en saadan; dog turde hin Paastand alt være modbevist ved Andres heldige Forsøg af beslægtet Natur, og idetmindste haaber jeg — ganske fraseet den forøgede Umiddelbarhedsvirkning, al Poesi gjør, naar den læses i Ens Modersmaal — at nogle Karakteristiker og oversatte Prøver af udvalgte Digtere hos den med den nyeste tydske Litteratur mindre fortrolige Læser ville kunne vække og vejlede Opmærksomheden paa et Omraade, hvor det ikke lidet Værdifulde ganske vist maa udsøges blandt en overvældende Masse af underordnede Produktioner.

Thi Lyriken er i Tydskland ejheller i denne nyeste Periode saa ganske fortrængt af den prosaiske Digtning. Som bekjendt har den omtalte Digtart altid spillet en stor Rolle i dette Lands Litteratur, og skal nogen Gren eller Form af dets Poesi fremhæves som den betydeligste, som den, der giver den tydske Digtning, saavel i dens egenlig klassiske Periode som senere, dens højeste og ejendommeligste Værd, da maa det jo utvivlsomt blive den lyriske — direkte i en Rigdom af mindre Poesier og indirekte som det bærende og fremtrædende, ofte, om man vil, altfor fremtrædende Element i de større Digtninge, episke som dramatiske. Har nu end Karakteren af den tydske

æsthetiske Litteratur i væsenlig Grad forandret sig i de sidste Aartier, ja allerede fra Trediverne af — Grundpræget har dog i denne Henseende, begrundet, som det selvfølgelig er, i Nationalejendommeligheden, holdt sig mere uforandret, end man maaske ved et flygtigere Bekjendtskab er tilbøjelig til at antage. Hvad Omfanget af den i snevrere Forstand lyriske Digtning i den sidste Periode angaaer, maa det være nok at anføre, at den nyeste Anthogoli, Brümmers „Hausschatz deutscher Lyrik seit 1849", der opfører Forfatterne i alfabetisk Orden, i de ni udkomne Hefter, fra „Aar" til „Friedmann", indeholder Prøver af ikke mindre end c. 300 Digtere, og dog ere selvfølgelig de rent værdiløse forbigaaede. Tager man de mange nye Oplag af ældre Bøger med i Beregningen, kan man uden Overdrivelse sætte Tallet paa de i de sidste 30 Aar i Tydskland udkomne lyriske og lyriske-episke Samlinger til 7 à 8000, altsaa mellem 2 og 300 om Aaret — foruden den Masse af Anthologier og Tidsskrifter, i hvilke lyriske Digte ere offentliggjorte. Man tilgive denne lille statistiske Opgjørelse paa dette Sted; men den vil dog være tilstrækkelig til at vise, at der endnu er fuldt op af Sangere i „der deutsche Dichterwald", og — forudsat, at de tydske Forlæggere ikke uegennyttigt opofre sig til Bedste for Eratos Dyrkere — at det tydske æsthetiske Publikum ej heller ganske har ophørt at læse lyriske Digte, selv i denne „Blut und Eisen"-Æra, disse Materialismens, Maskinernes og Børssvindelens Tider. Sagen er jo den, at Trangen til umiddelbar digterisk Udtalelse af Menneskehjertes mangfoldige Følelser og Stemninger og den Gjenklang, som denne Poesi ligesaa umiddelbart finder i de Samtidiges Gemytter, ingensinde bør og heldigvis ej heller nogensinde kan uddø, om den end til Tider kan synes stærkt tilbagetrængt af andre Interesser og Strømninger — og at den hos Tydskerne er stærkere udpræget end maaske hos nogen anden Nation. Og ligesaa vist som der blandt disse Tusinder og atter Tusinder af Digte findes mangfoldige værdiløse, en Masse af goldt Versemageri, Fabrikation af Følelser og Former paa anden Haand, ligesaa sikkert kan man sige sig selv forud, at en saadan Overflod ogsaa maa have bragt Meget af virkeligt og blivende Værd.

Og for en nøjere kritisk Betragtning træder da ogsaa frem af den store Hærskare en ret anselig Kreds af Sangere, som have mægtet at hævde den tydske Lyriks gamle Ry ogsaa i de sidst forløbne Decennier. — I den nye Verden, som de klassiske Heroer, en **Herder**, en **Goethe** og **Schiller**, alt før Aarhundredets Begyndelse havde aabnet for Lyriken, i Indhold som i Form, og hvormed de næsten havde reduceret alt Tidligere til litterairhistoriske Kuriositeter — i det ejendommelige Natursværmeri, hele det magiske Skjær, som dernæst den **romantiske Skole**, om end mest kun indirekte, havde kastet ogsaa over denne Digtart — endelig i det meget Nye hos deres umiddelbare Forgængere: en **Platens** og **Rückerts** mangesidige Formvirtuositet i Kontrast med den **Heine**'ske gracieuse Nonchalance, ikke mindre end det vide Omfang af Tanker og Følelser fra den gjenvakte Folkesangs Emner og Toner til den moderneste Reflexion og til de fjerneste Tiders og Folkeslags poetiske Aandsindhold, som de nysnævnte Forfattere, som en **Uhland**, en **Müller**, en **Lenau** o. A. havde nedlagt i deres Vers — i hele denne Rigdom har disse Digteres Lyrik sin Rod og sine Forbilleder. Men viser sig end for en kritisk Betragtning i hine store Forgængeres Digtning de nødvendige Forudsætninger for vor Periodes Lyrik, saa ere dog dens ypperste Sangere ikke blot „Epigoner", hvis Vers kun give en svagere Gjenklang af de gamle Toner — de kunne fuldt vel gjøre Fordring paa selvstændig Betydning, paa at betragtes som Repræsentanter for et nyt Trin i Udviklingen af den tydske Lyrik. Det hører jo til den ægte, originale Lyriks Væsen, at den, som den mest umiddelbare, mest subjektive Digtart, fortrinsvis afgiver et tydeligt og paalideligt Maal for Styrken og Karakteren af den individuelle Begavelse og af Tidens Aandsstrømninger i Forening; og saaledes fremtræde da ogsaa i de omhandlede Poesier Lyrikens gamle og dog evig uopslidte Emner reflekterede i interessante Personligheder og i en aandelig stærkt bevæget Tids skiftende Tanker og Følelser — og dette i en hidtil ukjendt Mangfoldighed.

Vor Periode er — for her at karakterisere den med faa Ord — skilt fra den foregaaende ved Revolutionsaarets voldsomme, men frugtesløse Ophidselse. Dens Begyndelse er derfor den politiske og moralske „Katzenjammer" efter den stærke Rus; og den samtidige Digtning er, i Modsætning til Fyrrernes larmende, selvtillidsfulde og udfordrende Poesi, mild og spagfærdig, præget paa den ene Side af en ivrig Devotion for Kirke og Trone, paa den anden Side af en „nyfødt", lys og uskyldig, men ogsaa ofte tom og tam Livsglæde. Efterhaanden som en ny Slægt af Forfattere træder frem paa Skuepladsen og Ideerne om Folkets Enhed og Værdighed atter vinde i Styrke, træder snart Kraft og Sundhed, Oprindelighed og Dybde igjen stærkere frem i Poesien. Men de endnu bestandigt trykkende og uklare Forhold i Forening med den theoretiske Spekulation, der især fra Midten af vor Periode tager en overvejende pessimistisk Retning, lægger dog samtidigt i mange af de dybere digteriske Individualiteter en mørk Grundtone af Fortvivlelse eller haardt tilkæmpet Resignation — „der Weltschmerz" bliver i forskjellige Nuancer atter i denne den nyeste Lyrik et Element af ikke ringe Betydning, om end langtfra den ene dominerende Tone, og om end ofte udartende til en tom Blaseretheð og en affekteret Modesyge, der falder udenfor den paaagtelsesværdige Digtning. Hvorledes den endelig opnaaede Enhed og Magtstilling, trods de mange stolte og begejstrede Udtalelser, hvormed ogsaa Skjaldene have hilst den, hidtil just ejheller har givet vore sydlige Naboer Beroligelse og Tilfredsstillelse, vide vi Alle. At forøvrigt den tydske Gemytsdybde i Forening med Rigdommen paa ypperlige Forbilleder og den i vore Dage saa vidtudbredte poetiske Kultur har afødt mange værdifulde lyriske Frembringelser, der ikke staa i noget direkte Forhold til de herskende Tidsstrømninger, er en Selvfølge. At endelig i ydre teknisk Henseende de betydeligere Forfatteres Poesi i denne Periode gjennemgaaende udmærker sig ved en væsenlig fejlfri Behandling af mangfoldige Former, var jo under de givne, oftere antydede Betingelser kun at vente.

Af den berørte Række af fremragende Lyrikere er det altsaa, jeg vil forsøge at fremføre for Læserne et lille Udvalg i kronologisk Følge, idet jeg til en kort biografisk og karakteriserende Skizze af hver enkelt Digter føjer nogle Prøver af hans bedste og ejendommeligste Digte i Oversættelse. Dog tillader Hensynet til Pladsen mig ikke at give disse i stort Antal, og hvad deres Indhold og Art

angaaer, indskrænker jeg mig væsenlig til den rent lyriske Poesi og forbigaaer indenfor dennes Omraade den politiske Tendens- og Lejlighedsdigtning og den egenlig kirkelig-religieuse Lyrik. Det vilde have været let at forøge Antallet af Digtere med mindst lige saa mange af samme Rang; men en stærk Begrændsning var nødvendig, og man vil i den her behandlede Række finde alle Hovedretninger repræsenterede og — hvad der ogsaa var at tage Hensyn til — træffe Sangere fra alle Tydsklands Egne, fra de nordlige og østlige Sletter som fra Rhinens og Saalens Bredder, fra Østerrig og fra Schweiz. En smaalig Jagttagelse af den bestemte Tidsgrændse spiller jo paa et Omraade som dette ingen Rolle og er selvfølgelig heller ikke overalt mulig. Som Regel er jeg ikke gaaet udover Aaret 1875; ved de ældre Digtere kan det forhaabenlig kun billiges, at jeg ogsaa har medtaget enkelte Digte, der afgjort høre til Tiden før 1850.

Til Slutning være det endnu bemærket, at det anbragte Motto overalt er valgt blandt den paagjældende Digters egne Vers.

I.

Heinrich Hoffmann von Fallersleben.

Hvad er Dig Verden, naar i den
Du Kjærlighed ej fandt? . . .

Ja, jeg sværger, Dig at elske
Trofast indtil Gravens Rand:
Hvad jeg er og hvad jeg ejer,
Skyldes Dig, mit Fædreland!

Hoffmann fødtes den 2. April 1798 i Fallersleben i det Lüneburgske. Allerede i hans Skoleaar i Helmstedt og Braunschweig begejstrede Frihedskrigen ham til patriotiske Sange; men snart nærmede hans talrige poetiske Forsøg sig til Folkesangens Maneer, siden han fra 1818 var begyndt paa Studiet af gammeltydsk Sprog og Litteratur i Göttingen; og disse to Retninger, den lyriske Poesi og det germanistiske Studium, bleve de, i hvilke han hele sit lange Liv igjennem skulde udfolde en højst frugtbar Virksomhed. Efter at have besøgt Universiteterne i Jena og Bonn og ivrigt fortsat sine Studier paa Bibliothekerne i mange tydske Byer og i Holland, ansattes han 1823 ved Universitetsbibliotheket i Breslau, i hvilken By han ogsaa efter mange Anstrengelser opnaaede at blive Professor i tydsk Sprog og Litteratur. Dog, den surt erhvervede Stilling skulde han allerede 1842 atter miste, da han, som især paa sine hyppige Studierejser (til Østerrig, Nordeuropa, Frankrig og Schweiz) var bleven en ivrig Politiker af demokratisk Retning, pludselig midt i den lange Række af sine fredsommelige Sangbøger og videnskabelige Værker havde udgivet en Samling „Unpolitische Lieder“, hvis Indhold ingenlunde svarede til Titelen. I de nu paafølgende Aar førte Hoffmann et ejendommeligt omflakkende Liv, overalt udvist af de tydske Regjeringer, men feteret og understøttet af Demokraterne, især Studenterne, overalt, i offentlige som i private Kredse, syngende sine Sange til egne eller tillæmpede Melodier. Hans Navn hørte snart til de mest populaire i Tydskland. Lige til Revolutionsaaret 1848 varede dette moderne Troubadurliv; da blev han rehabiliteret i Preussen og de sædvanlige Ventepenge tilstaaede ham. Han tog dernæst uden fast Ansættelse efterhaanden Ophold i forskjellige tydske Byer, stadigt fortsættende sin dobbelsidige Virksomhed som Videnskabsmand og Digter, hvad han forøvrigt heller ikke var ophørt med i sine Vandringsaar. Endelig i 1860 gjorde Hertugen af Ratibor ham til Bibliothekar paa sit Slot Corvey i Westphalen, og i denne Stilling, der i høj Grad tiltalte den gamle, utrættelige Samler og Forsker, forblev han til sin Død den 19. Jan. 1874.*)

Hoffmann var en saa afgjort Lyriker som kun faa; i hele sit lange Liv har han ikke udgivet et eneste Arbejde, som endog blot af Navn kunde henregnes til nogen anden Digtart. Og desuagtet har han udfoldet en forbausende Produktivitet. I Løbet af et halvt Aarhundrede udgav han en uafbrudt Række af Digtsamlinger, i det Hele ikke mindre end 42 — hvis Navne det her vilde være for vidtløftigt at opregne — lige fra de første „Lieder und Romanzen“ i 1821 til de sidste „Vaterlandslieder“ i 1871. Hoffmann er saaledes utvivlsomt den tydske Digter, der har sunget de fleste Sange, ialtfald i de sidste Aarhundreder. Man kan paa Forhaand sige sig selv, at disse Hundreder af Digte umuligt kunne være Udtrykket for nogen stor poetisk Oprindelighed, for særligt dybe Tanker eller original Livsanskuelse — en saadan bruger ikke saa mange Ord; men den poetiske Strøm flyder gjerne saameget rigeligere, jo tyndere og lettere Indholdet er. Dog er det ikke hermed min Mening, at frakjende den Hoffmannske Digtning alt højere Værd: der findes unægtelig i den talløse Mængde mangen yndefuld og trohjertig Melodi, mangt et lyst og friskt Stemningsbillede; og de gjøre ikke Fordring paa at være mere, end de ere: Gjenklang af den simple Folkesang. Men det gjælder rigtignok om at skille Kjærnen fra Avnerne; thi i de talrige poetiske Fugleflokke, som Hoffmann stadigt lod flyve ud, kunde det jo ikke fejle, at der kom mangen en Fugl med, som havde altfor svag Vinger, eller at saare mange kun kvidrede det, som ældre Søskende eller Andre før havde sunget langt bedre.

Iblandt de mange erotiske Digte findes der adskillige smukke og inderlige Hjertebekjendelser: til Besyngelsen af den salige Elskovsrus hæve de sig sjeldent; men forøvrigt er det især i naive Børnesange, i djærve Soldaterviser, i gemytlige Drikkesange, i varmtfølte patriotiske Kvad, endelig i smaa, halvt epigrammatiske Satirer, at vor Digter har sin Styrke. Smaa ere overhovedet hans Digte gjennemgaaende, og næsten altid meget simple i Formen; men han formaaer tidt at lægge en fortryllende Velklang i sit Sprog, og hans Rim- og Versbehandling er næsten bestandig fejlfri og tiltalende. — De „unpolitische Lieder“, der i sin Tid vakte saa megen Sensation og egenlig først bragte ham i Anseelse, forekomme os nu temmelig tamme og ubetydelige; men de ligge jo forøvrigt, baade hvad Indhold og Fødselsaar angaaer, udenfor det Omraade, jeg her behandler.

I det Hele falder vel nok Hoffmanns Hovedbetydning indenfor en tidligere Periode; men ikke desto mindre turde han, der endnu for faa Aar siden stod som en utrættelig producerende Nestor blandt de tydske Lyrikere, dog ejheller forbigaaes blandt denne Periodes fremragende Sangere.

*) Se „Nær og Fjern“ Nr. 84.

1.

Min Kjærlighed.

Hvor skulde Dig jeg glemme!
Hos Dig jo Alt jeg fandt, —
Om ogsaa tidt for Verden
Det Bedste kun er Tant.
Jeg synger glad i Verden ud:
Mit Fædreland, det er min Brud! —
Hvor skulde Dig jeg glemme!
Hos Dig jo Alt jeg fandt.

Hvor skulde Dig jeg glemme,
Min Skat i Liv og Død!
Med Dig jeg er forenet,
Med Dig i Fryd og Nød.
For Dig jeg vil i Kampen staa,
For Dig jeg vil i Døden gaa, —
Hvor skulde Dig jeg glemme,
Min Skat i Liv og Død!

Hvor skulde jeg Dig glemme,
Som Alt hos Dig jo fandt,

Saalænge af mit Hjerte
Den sidste Gløb ej svandt!
Eet Maal kun for mit Liv jeg veed:
At blive værd din Kjærlighed.
Hvor kunde Dig jeg glemme!
Hos Dig jo Alt jeg fandt.

2.

Begravelse.

„Lad os begrave Legemet!" Koret sang;
Og langsomt Toget gik sin stille Gang.
Henover Graven sorte Skyer drog,
Mangt Øje græd, og tungt vort Hjerte slog.

Da Kisten sænket var i Jordens Skjød,
Den lyse Solglands frem fra Østen brød,
Og over Himlens skybelagte Vej
Den skjønne Irisbue hvælved sig.

3.

Endnu paa Himmelen luer.

Endnu paa Himmelen luer
Saa mangen en Stjerne klar;
Men hende ej mere jeg skuer,
Som een Gang mig elsket har.

Vel hørte jeg Nattergaltrille
I Haven, hvor Løvhytten staaer, —
Min Elskedes Ord, de milde,
Ej mere mit Øre naaer.

Jeg vandred i Syden, i Norden,
Til Hvile ej stunded min Hu,
Og skjøndt jeg gammel er vorden,
Saa ung var jeg aldrig som nu!

I hver lille Blomst, der dufter,
Kun Ungdom og Elskov boer,
Hver Vind, som i Løvet lufter,
Kun siger: din Lykke er stor!

Ja, Lykke, hvor kunde Du svinde?
Var selv jeg blot svunden med Dig!
Vel kunde jeg Stedet finde;
Men Dig, Dig finder jeg ej!

Endnu paa Himmelen luer
Saa mangen en Stjerne klar;
Men hende ej mere jeg skuer,
Som een Gang mig elsket har.

4.

Udødelighed.

I, som man aldrig nok vil ære,
Skribenter, af hvilken Art I mon være,
I Skjalde
Og Kunstnere alle,
I Musernes Præster,
Hver Tonernes Kjender og Mester,
I Andre, omstraalte af Kunstens Glands,
I Skuespil, i Sang og Dands,
Alle I, som male og hugge
Og evigt efter Berømmelse sukke,
I, som knapt kan betvinge
Jer Kummer og Nød,
Maa prutte og tinge
Om det daglige Brød, —
Ve hver Tid og hver Time,
Da I stræbte at finde nok
Af tilbørlig Estime
I den dumme Filisterflok!

Kom, jeg strax et Raad Jer giver,
Hvordan den til Del Jer bliver:
Her er Berømmelsens sande Vej,
Drik blot af denne Kilde med mig!
Ved hvert et Drag en Laurbærkvist
Sig selv om Lokkerne snor,
Saa alle Drankerne sig tilsidst
Udødelige troer.

Klink da nu, Du og Du!
Lad os høre Glassenes Sang!
Det Skjønnes Ide i dette Krystal
I Farve og Klang
Sit reneste Udtryk finde skal.

Klink blot, klink!
I Vinen boer i fortryllende Renhed
En vidunderlig Kunsternes Enhed.
Kun dette Ene I skaffe maa,
Og strax I Lykke og Ære naa.
I hvert et Drag af den herlige Drik
Et Bevis for udødeligt Liv I fik.

Hver Lune og Grille,
Eders Sorg og Møje
Vil ærbødigt og stille
Efter Eders Hoved sig føje,
Som ordenssmykte, højthenrykte
Hof= og andre Raader venter,
Til den naadige Herres Vink dem henter,
Aldrig mere de komme kunne,
Naar I dem ej at komme unde.

Hvem vover endnu om Tvivl at drømme,
Naar os Vinens Sandheder gjennemstrømme,
Os med Verden forsone
Og med Livets Krone
Gjennem Stjernevrimlen
Os føre til Himlen!

Ønsker Du mere Udødelighed?
Drik ud og gjør mig paany Besked!

5.

Venner, vort Foraar varer kun kort!

Venner, vort Foraar varer kun kort:
Nattergaltonerne hastig dø bort,
Fryder idag Dig Skovenes Pragt,
Imorgen den spredes af Stormenes Magt,
Ene vor Kjærligheds salige Vaar
Kjender ej Tidernes skiftende Kaar.

Alt her paa Jorden har jo sin Tid:
Sommer og Vinter, Hvile og Strid,
Haab og Forsagen, Smerte og Lyst,
Mødes og skilles, Blomstring og Høst, —
Ene vor Kjærligheds salige Vaar
Kjender ej Tidernes skiftende Kaar.

Mens vi end varmes af Livssolens Magt,
Ville vi leve i Kjærligheds Pagt,
Fremtidens Uvejr foragte vi kun,
Gribe hver Fryd i den vingede Stund!
Hvad der end skjænkes os: Sorg eller Lyst, —
Lykkeligt er kun det elskende Bryst!

Hvad Soldaterne fortælle

om den sidste russiske Krig.

Fortsat.

III.

Saavel i som udenfor Rusland har det lige til den nyeste Tid gjældt for en afgjort Sag, at det Intendantur- og Forplejningssystem, som fulgtes i Krimkrigen, var det sletteste og mest korrumperede, det var muligt at følge. I vor Tid er denne Dom bleven betydelig modificeret i visse Kredse: af Folk, som have været med baade i denne og den forrige Krig, hører man, naar der anstilles Sammenligninger mellem nu og da, meget hyppig følgende Paastand: „De Embedsmænd og Entrepreneurer, hvem Forplejningsvæsenet var betroet i Aarene 1854 og 1855, stjal ganske vist som Ravne — men det var ved Siden heraf dygtige Folk, som forstod at gjøre en hensigtsmæssig og praktisk Brug af, hvad de ikke stjal. Men dennegang ere vi blevne bedragne af Dumrianer — bestjaalne af Mennesker, hvis Udygtighed var endnu større end deres Slethed."

Vore Soldater indlade sig naturligvis ikke paa at føre noget Bevis for denne Paastand; de konstatere simpelthen, at de Levnetsmidler og Foderstoffer, som bleve leverede til Krim-Armeen, vare til at nyde, medens denne Gang skimlet Mel, muggent Brød og ubrugeligt Hestefoder var Reglen i særdeles mange Tilfælde. At der dengang ligesom nu blev betalt umaadelige Priser og at Kronen er bleven bedraget for Millioner, betragtes som Noget, der følger af sig selv, og bekræftes fra de forskjelligste Sider. Vore Officierer pleje, naar Talen kommer paa denne Materie, at anføre Krimkrigens for strengt retfærdig ansete Historieskriver, General Bogdanowitsch, som Hjemmelsmand for, at Generalerne Annenkow og Satler ved ubønhørlig Strenghed dengang fik sat igjennem, at Armeen i det Hele taget var godt forplejet. De fra alle Sider fremkomne og af Regjeringen selv som grundede anerkjendte Klager over Forplejningssystemet dengang angik væsenligst Misforholdet mellem de leverede Varers Værdi og de uhyre Priser, der maatte betales for dem. Men ogsaa herfor kunde der anføres visse formildende Omstændigheder, som ikke gjælde længer nu. Hovedvanskeligheden i Halvtredserne, Mangelen paa Jernbaner og farbare Veje, existerede ikke denne Gang. I Efteraaret 1854 skete det, at et Proviantog, der dirigeredes fra Perekop til Simferopol, var 34 Dage om at tilbagelægge 134 Werster (19 Mil) og at den med Koureerheste rejsende Gehejmeraad Piragow (den berømte Kirurg) maatte bruge halvanden Dag om Strækningen fra Simferopol til Sevastopol, der dog kun udgjør 74 Werster (10½ Mil). At Forraadene ødelagdes og de til Slagtning bestemte Dyr kreperede under saadanne Transport- og Kommunikationsforhold, forstaaer sig af sig selv.

Men ganske anderledes stillede Sagen sig i vore Dage, da de til Armeen bestemte Waggon'er kunde kjøre næsten lige til Bredden af Donau og da der kun havde behøvedes et meget lille Maal af almindelig Menneskeforstand og Omhyggelighed, for at beskytte de tilførte Levnetsmidler (hvis de overhovedet duede noget) mod Vejrligets Indflydelse og mod Forraadnelse. Desværre stillede Sagen sig saaledes, at de Personer, som skulde levere Levnetsmidlerne, kun vare saare lidet interesserede i, hvilken Beskaffenhed de vare af. Intendanturen havde som bekjendt sluttet en Leverance-Kontrakt med General-Entrepreneurerne Greger, Horwitz og Kohan, men formuleret den saa „ubehændigt", at Kvaliteten af det Leverede var fuldstændig afhængig af disse Folks Forgodtbefindende, hvis moralske Karakter det er bedst slet ikke at omtale. Vel var det en Aftale, at alle de Gjenstande, der skulde leveres, skulde være af første Kvalitet; men i en Eftersætning hed det, at der udenfor Rigets Grændser maatte finde Undtagelser Sted, idet der maatte tages Hensyn til de stedlige Produkters Kvalitet og Sort. Da hele Krigen nu blev ført „udenfor Rigets Grændser", forstod det sig af sig selv, at „Undtagelserne" dannede Reglen og at de principale Bestemmelser i Kontrakten kun gjældte paa Papiret. Med Hensyn til Priserne var det en Aftale, at Kompagnierne skulde have deres paaviselige Indkjøbspriser godtgjorte og desuden 10 pCt. af Beløbet for deres Umage. Med Hensyn til de Summer, der skulde betales, var Intendanturen saaledes ligesaa afhængig af d'Hrr. Greger og Konsorter som med Hensyn til Varernes Kvalitet. Men Hovedsagen var, at Intendanturen heller ikke efterat den havde havt Lejlighed til at gjøre Erfaringer nogensinde anstillede noget Forsøg paa at gjøre sig uafhængig af de Leveranter, i hvis Hænder den befandt sig, men tvertimod fuldstændig identificerede sin Interesse og sin Ære med Kompagniets og behandlede ethvert Angreb paa dette som et Attentat paa sin egen Værdighed. Medens Kompagniet ved sin Kontrakt var stillet saaledes, at det kunde udelukke enhver Konkurrence og fremtvinge Modtagelsen af sine Leveringer, manglede der enhver Borgen endogsaa for, at de vare tilstede der, hvor der trængtes til dem.

Under det første saavelsom under det andet af General Gurko foretagne Tog over Balkan lod ikke nogen Agent for Kompagniet sig se, ikke engang i Omegnen af de Landstrækninger, som Operationsarmeen berørte, og den var

henvist til at sørge for sig selv. Endnu mærkværdigere var den Erfaring, som General Sotow, Kommandeuren for det 4. Korps, maatte gjøre i Sistowa. Hans og hans Troppers Ankomst var bleven meldt iforvejen paa Dag og Time — men da han kom, manglede der ikke desto mindre ethvert Spor af Proviant, og de til Intendanturen og til Kompagniets Agenter rettede Telegrammer bleve saa fuldstændig uden Virkning, at der ikke var Andet for Generalen at gjøre end at henvende sig til Civilgouverneuren Fyrst Tscherkasski, som da kom til Hjælp, idet han stillede de Marker og Oplag, der tilhørte den tyrkiske Befolkning, til den nødlidende Armees Raadighed. Samme Skjæbne havde i Juli 1877 to i Omegnen af Tirnowa stationerede Korps, hvis Kommandeur sendte følgende Telegram til Hovedkvarteret: „Jeg er uden al Intendantur og uden et Stykke Brød og beder om Hjælp paa en eller anden Maade." Intendanturen skød hele Skylden paa Kompagniet, og dette skød atter Skylden paa Intendanturen. „Det er bestemt ved Kontrakt" (hed det fra Kompagniets Side), „at Rekvisitioner paa Leveringer skulle være os ihænde senest tre Dage før Terminen. Det ere vi indrettede paa, men ikke paa saadanne Tilfælde, at man angiver om Aftenen, hvad der skal være leveret Morgenen efter — ikke at tale om, at der meget ofte mangler Modtagere paa de Steder, der ere blevne opgivne for Leveringen og som vi have naaet ved at opbyde alle vore Kræfter."

Den uundgaaelige Følge af saadanne Tilstande var, at Intendanturen blev endnu langt værre bedømt og mistænkeliggjort end Kompagniet, hvis Samvittighedsløshed man betragtede som Noget, der fulgte af sig selv. I Ord og Skrift, i Blade og Tidsskrifter, af Kombattanter og Ikke-Kombattanter paastaaes der ubenvidere, at visse højtstaaende Personer have spillet under Dække med „Jøderne" og havt deres Fordel af, „at der leveredes saa slette Varer som muligt til saa høje Priser som muligt." Spørger man om Beviser for en saadan Paastand, saa henvises man ganske simpelt til Kontrakten og til den af hundrede Vidner bekræftede Kjendsgjerning, at Intendanturen og dens Kompagni bestandig vare at finde, hvor man ikke trængte til deres kostbare Tjeneste, forbi der var andre Hjælpemidler tilstede, medens den regelmæssig „mødte med Udeblivelse," hvor det var vanskeligt og ufordelagtigt at skaffe Levnetsmidler tilveje. „Havde Intendanturen taget det alvorligt med sin Kontrolmyndighed," saaledes hører man endvidere Folk sige, „saa havde idetmindste saa uhørte og skamløse Bedragerier ikke været mulige som de, der ere gaaede i Svang overfor de ulykkelige Mennesker, der havde overtaget Kjørslerne. De stakkels russiske Bønder, der havde ladet sig forføre til at overtage Kjørslerne til Rumænien og Bulgarien, fik ikke blot ingen Betaling, men blev ovenikjøbet saa forfærdelig mishandlede og udplyndrede, at de enten sultede ihjel eller vendte tilbage som Tiggere til det samme Hjem, som de havde forladt veltilmode med Hest og Vogn, stolte af deres Kontrakter." — Til en Betegnelse af den Maalestok, efter hvilken der er blevet stjaalet og bedraget, kan følgende Kjendsgjerning være tilstrækkelig. I Juli 1877 sluttede en Hr. Warschawski Kontrakter om Kjørsel, i hvilke det var bestemt, at han skulde have 20 Francs om Dagen i Guld for hvert Kjøretøj; to Maaneder senere, i September samme Aar, blev der afsluttet en lignende Kontrakt med d'Hrr. Kaufmann og Baranow til 16 Francs om Dagen. Ikke desto mindre lykkedes det Hr. Warschawski i April 1878 at faae sin gamle 20 Francs-Kontrakt fornyet paa nogle Maaneder, og endnu i Juli samme Aar fik han 19 Francs. D'Hrr. Kaufmann, Baranows og Fleres billigere Tilbud existerede simpelthen ikke for Intendanturen, fordi denne betragtede det som mere stemmende med sine Interesser at kontrahere med Hr. Warschawski og gjøre ham en Foræring, som (naar man multiplicerer de for meget betalte 4 og 3 Francs med Antallet af Kjørsler og Dage) beløb sig omtrent til en 5¾ Millioner Francs. — Til de faa af Intendanturforvaltningens officielle Tyve, der senere bleve dragne til Ansvar, hørte en underordnet Embedsmand ved Navn Chwoschtschinski, om hvem Bladet „Molwa" fortalte Følgende: I de nu desværre svundne lykkelige Dage, da Alting blev betalt kontant i Guld og da man kunde gjøre de mest glimrende Forretninger i Patriotismens Navn, var Hr. Chwoschtschinski Opsynsmand ved et Konserve-Oplag af Hestefoder i Kotroscheni i Rumænien. Trods det Beskedne i denne Stilling var Hr. Chwoschtschinski dog saaledes situeret, at han kunde foretage Underslæb til et Beløb af 340,000 Rubler og lade Konserves til en Værdi af 2 Millioner raadne op. Under den i Krigstider sædvanlig stedfindende „almindelige Forvirring" vilde Øvrigheden vanskeligt nogensinde have rettet sin Opmærksomhed paa denne Opsynsmand, og han havde stille og flittig som en Bi kunnet samle Honning af Konserverne og sikret sin Families Fremtid. Men Opsynsmanden forbandt ikke noget saadant velgjørende Øjemed med sin Ødselhed; istedetfor at sende sin Familie Punge fuld af Guld til Omvexling mod Værdipapirer, omsatte han Konserverne i velsmagende Retter og henledte Øvrighedens Opmærksomhed paa sig ved et overdaadigt Levnet. Han havde en lukullisk Smag, hvilket ikke passer til en Opsynsmands Embede. Engang gav han en Frokost, som kostede ham 45,000 Rubler i Metal; det vil sige, den kostede ham egenlig meget mere, da denne Frokost blev omtalt i et rumænisk Blad og derved gav Anledning til den Undersøgelse, som konstaterede Underslæbet. — En Kollega af denne Herre, som skulde bestyre de i Rasdelnaja ophobede Forraad, blev overbevist om at have stjaalet 180,000 Pud Hø (et Pud = 40 Pund) og ladet 11,000 Tschetwert Havre (1 Tschetwert = 3½ Skjæppe) raadne op. — At de værste af disse Menneskers Bedragerier, de, som udøvedes imod de ulykkelige Bønder, der havde paataget sig Kjørsler — at de gik ustraffede hen, kan naturligvis ikke undre Nogen.

At Beskyldninger som de her fortalte kunne fremsættes imod Regjeringens Organer, er ganske vist et slemt Tegn, men værre er det, at de vinde almindelig Tiltro og at Regjeringen idetmindste indirekte har bestyrket denne Tiltro. Den imod d'Hrr. Greger, Horwitz og Kohan for Krigsretten i Odessa indledede Proces er som bekjendt bleven neddysset ifølge „allerhøjeste Befaling", og der er givet Ordre til at betale de Regninger, som der var blevet gjort Udsættelser paa. Denne Fejl er utvivlsomt den største og betydningsfuldeste, Regjeringen i Aar og Dag har gjort sig skyldig i. Ikke blot er Retsfølelsen bleven haardt krænket hos Tusinder af brave Soldater og Officierer og Tilliden til Centralledelsen atter bleven svært rystet, men der er ved denne uheldige Forholdsregel blevet aabnet en vid Dør for Mistænkeliggjørelser af den værste Art.

IV.

Den samme Mangel paa Forsynlighed og Orden, som gjorde sig gjældende paa de fleste andre Omraader af Forvaltningen, var ogsaa følelig i Henseende til Administrationen af Hospitalerne og Medicinalvæsenet. I Begyndelsen, det vil sige da der endnu ingen Saarede var, syntes Alting at gaa fortræffeligt; de til Optagelse af de Syge bestemte Rum gjorde et udmærket godt Indtryk, de vare saa luftigt, propert og hensigtsmæssigt indrettede, at Folk, som kun have seet dem dengang, endnu ere fulde af Ros over dem. Ogsaa efterat Blodsudgydelsen var begyndt og havde fyldt Lazaretherne med Lidende af enhver Art, var der enkelte Hospitaler, som neppe lod noget tilbage at ønske og kunde kaldes mønsterværdige. Hertil hørte især Anstalterne i Tirnova og Gorny-Stjuden, Kejserens Hovedkvarteer. Men kastede man et Blik bag Koulisserne, kom man f. Ex. til Sistova eller Simniza, saa frembød der sig et ganske andet Billede, og Beskueren fik uvilkaarlig en Mistanke om, at de føromtalte Hospitaler kun vare tilstede for et Syns Skyld, som en Slags Repræsentation. Den Mening og de Indtryk, som Lægfolk fik af den gruopvækkende Tilstand i de almindelige Hospitaler, kommer selvfølgelig ikke i Betragtning; ifølge Sagens Natur kan og bør Medicineren alene dømme om, hvad der under en blodig Krig er muligt og opnaaeligt af Foranstaltninger til Gunst for dens Ofre. Men det er netop Lægerne, der dømme haardest og bebrejde Medicinalforvaltningen en Grad af Uorden og Mangel paa Organisation, der overgaaer Alt, hvad der er troligt. Af et Skrift af en i Sistova ansat Læge meddele vi blandt Andet Følgende: „Hospitalerne i Sistova vare anbragte i Huller, som neppe kunde kaldes Huse og bar alle Ødelæggelsens Spor, hvorhos deres tidligere Beboere, Tyrkerne, havde efterladt talrige Spor af deres bundløse Smuds; men endnu smudsigere saae der ud indeni disse Rum, om hvilke Ingen saa let skulde falde paa at tro, at de vare bestemte til Optagelse af Syge, og endnu mindre at de skulde indrettes til Hospitaler. Maden blev baaren om i Ballier, som saa umiddelbart efter vandrede ud til Brønden for at fyldes med Vand til videre Tilberedelse af Næringsmidler; disse bleve omdelte af smudsige, svedige Opvartere, hvis Hænder ikke havde været vaskede i Uger og maatte indjage selv de mest hærdede Nerver Gru og Væmmelse; ligeledes vare Spiseredskaberne fulde af Fedt, Smuds og tiloversblevne Rester." — „Hvad er jeg her i det Hele taget for?" sagde en af de i Sistova fungerende Læger; „her mangler jo Alting — baade Opvartning, Medikamenter og Næringsmidler." I Hospitalet Nr. 50 laa i Begyndelsen af August over tyve Saarede i fyrretyve Timer uden Næring og uden Læge, efterat de havde kjørt i tre Timer! Og her var Talen ikke om de i Nærheden af Kampspladsen i al Hast improviserede Ambulancer, men om Hospitaler, der laa i en større By og iforvejen vare bestemte til at tage imod Saarede, som transporteredes langvejsfra! Medicinalforvaltningen havde ganske simpelt været ude af Stand til at forudberegne et Feltlazareths Fornødenheder og sørge endog blot for det Nødvendigste. Indretningerne i Sistova vare (rent borseet fra deres usle Beskaffenhed) beregnede paa 400—600 Saarede. Ikke des mindre stuvede man 1000 til 1500 Mennesker sammen i dem og forlangte, at ti slet betjente Læger skulde sørge for denne Mængde ulykkelige Mennesker!

Og dog saae det endnu langt værre ud i Simniza end i Sistova; her var der et til 630 Syge „indrettet" Hospital (Nr. 57), der den 5. September 1877 talte ikke mindre end 2886 Indlagte og der som en Følge heraf var i en Tilstand af Smuds, Stank og Uorden, der trodser enhver Beskrivelse. Lægerne, Betjeningen og de barmhjertige Søstre befandt sig som en Følge af den Overanstrengelse, de havde været udsatte for, i en ligesaa forfærdelig Tilstand som de Saarede, der laa saa tæt sammenpakkede, at de i Ordets bogstavelige Forstand stødte og traadte paa hverandre. Lykkelig Den, der var i Besiddelse af en om end nok saa smudsig og ussel Seng! Mangfoldige Saarede laa ubedækkede paa Gulvet i deres smudsige, blodplettede Klæder og maatte undertiden savne al Næring i tolv til femten Timer. I Frajeschty laa i Begyndelsen af September i et til 630 Personer bestemt Lazareth endogsaa over 3000 Syge og Saarede. Dr. Iljinski, som virkede her, beretter, at der rundt omkring Barakkerne laa omtrent 300 Saarede under aaben Himmel langs Jernbanen paa Halm, der var stivt af Smuds; de havde ligget fireogtyve Timer uden endnu at have seet nogen Læge eller nydt en Bid Brød. — Saaledes saae det ud paa et af Centralstederne, som skulde være indrettede til Optagelse af Saarede! Intet Under, at de mod Krigs-Medicinalvæsenets Bestyrelse rettede Klager fra Læger, frivillige Plejere, Soldater og Officierer, som have været saarede, overbyde hverandre i Skarphed og Bitterhed, at det ovenfor omtalte Skrift erklærer „hele Organisationen af denne Administrationsgren for værende under al Kritik" og at en i „Medizinski Wesstnik" offentliggjort Beretning af Professor Sklifassovski slutter med følgende Dom: „Valget af de til Hospitaler bestemte Pladser og Bygninger, Valget af Forvaltningspersonalet, Indretningen af Hospitalerne og Organisationen af Tjenesten i dem — Alt var i udygtige Hænder."

Sluttes.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Bertram sad taus ved Siden af Vennen, der vedblev at tale til ham, dog, af Hensyn til Kudsken, med dæmpet Stemme. Han hørte knap, hvad han sagde. Han saae ogsaa kun som i en Drøm det gyldne Solskin spille i Kæmpegranernes Toppe, paa de brune Stammer og den mosbegroede Jord, og de prægtige Udsigter nu og da til Dalen nedenfor

gik ham upaaagtede forbi. Hans Aand arbejdede og grundede uophørlig paa den Rolle, han nu havde paataget sig i dette Familiedrama, og som han ikke havde kunnet vise tilbage — for Ernas Skyld.

For Ernas Skyld! hvor ofte gjentog han ikke disse Ord i Løbet af Dagen! Han efterstræbte jo Intet for sig selv. Hvad havde han ogsaa skullet stræbe efter for sig selv? Ikke Mere end En, der seer et uforsigtigt Barn i Vogntrængslen midt paa Gaden og springer til og bærer Barnet hen til et sikkert Sted; ikke Mere end en Vandringsmand, som seer sin Medrejsende slaa ind paa en Vej, hvis Usikkerhed han kjender fra tidligere Tid, og som advarer den Sorgløse mod denne Vej og raader ham til, hellere at vælge en anden. Sligt gjør man, fordi det er Menneskepligt; man gjør det, fordi Hjertet driver En dertil, fordi man ikke kan Andet.

Ja, man handler og taler i saadanne Situationer, som man neppe vilde handle og tale for sin egen Skyld. Man er modigere eller ængsteligere, end man vilde være, hvis det var Ens eget Vel og Ve, der var Tale om. Man voxer ud over sig selv eller — synker ned under sit moralske Hverdagsniveau.

Og dette Sidste er foreløbig Tilfældet med mig, sagde Bertram til sig selv, medens han spillede sin Rolle med stor Iver og, som han troede at bemærke, med bedste Resultat. Rollen førte med sig, at han først og fremmest holdt en lille Straffeprædiken for Hildegard, fordi hun ikke allerede Dagen iforvejen havde skjænket ham sin Fortrolighed; at han vexlede stjaalne Blikke med sin Ven som Tegn paa, at de forstod hinanden; at han overfor Lydia — til øjensynlig Henrykkelse for hende — slog ind i en halv melankolsk, halv spøgende Tone, som syntes halvt at udtrykke og halvt at skjule en dybere Følelse; og at han i Selskab med Baronen fuldstændig opgav den kølige Tilbageholdenhed, som han havde iagttaget den foregaaende Dag. Hvorledes skulde han ellers kunne danne sig nogen Mening om Manden? og hvorledes kunde han blive en tro Raadgiver for Erna uden en saadan Mening?

Følgelig gjennembladede han med behørig Opmærksomhed Baronens Skizzemappe, medens denne vendte Bladene og forklarede dem. Denne Mappe vilde have været en umaadelig Skat, hvis Kvaliteten havde svaret til Kvantiteten. Der var Skizzer i den fra næsten alle Lande i Europa, og ligeledes var Nordkysten af Afrika — Algier og Tunis — illustreret i rigeligt Maal. Og dertil kom, at Kunstnerens Talent strakte sig over alle Genrer: Landskab, Arkitektur, Stilleben, Portraiter — Intet var undgaaet den utrættelige Pensel, Intet havde været den for svært. Tvertimod: de mest extravagante Belysninger, de bizarreste Scenerier, de dristigste Standpunkter, som nødvendiggjorde de forvovneste Overskjæringer og de mest halsbrækkende Forkortninger — i saadanne Sujetter syntes den dristige Kunstner formelig at svælge. Og Bertram maatte med Alt dette tilstaa, at her var et ikke ubetydeligt Talent, som kunde have baaret smukke Frugter ved omhyggelig Øvelse, bortødslet paa en letsindig Maade, som han i det Hele taget troede at bemærke, at Letsindighed var det afgjørende Karaktertræk hos Manden. Ialtfald svarede den ordrige Text, som han ledsagede sine Billeder med, fuldkommen til den sjudskede Malemaade. Helt igjennem daarlige og gode, ikke sjeldent originale Indfald, iklædte den samme flygtige, letfærdige, ofte barokke Form, et hurtigt, men aldrig dybt Blik ind i Samfundsforholdene, i Folkeslagenes Indretninger og Sæder; en stor og dog sporadisk Belæsthed, udbredte og dog usammenhængende Kundskaber. Manden talte, som han malte, og han malte, som han musicerede; og saaledes, mente Bertram, vil hans Kjærlighed, ja maa hans Kjærlighed være letsindig, overfladisk og ustadig som hans hele Tale og Færd.

Kan en slig Kjærlighed tilfredsstille Erna i Længden? Det syntes umuligt; men existerer der nogen Umulighed i Menneskehjertets Vidunderverden? Blive dybt sædelige Kvindenaturer ikke ofte hjemsøgte af en uimodstaaelig og ubetvingelig Lidenskab for vaklende, holdningsløse, ja moralsk uværdige Mænd? Synes det ikke næsten at have en Naturlovs Urokkelighed, at fuldstændig modsatte Karakterer trods al indre Modstand føle sig hendragne til og fastholdte af hinanden?

Var dette skjæbnesvangre Træk tilstede hos Erna?

Bertram holdt sin Opmærksomhed ufravendt rettet paa dette afgjørende Punkt, men uden at kunne komme til noget bestemt Resultat, hvorved han ganske vist maatte tilstaa for sig selv, at selv en skarpere Iagttager forgjæves vilde have anstrengt sig med denne Opgave. Erna tog idag næsten endnu mindre direkte Del i de almindelige Samtaler end den foregaaende Dag; ja, han troede at bemærke, hvad der ikke havde været Tilfældet igaar eller ialtfald var undgaaet ham, at hendes ellers saa faste Blik ofte stirrede ud i det tomme Rum og derpaa atter syntes ganske indadvendt eller i hvert Tilfælde ikke hvilede paa hendes Omgivelser — et Symptom, som han slet ikke syntes om, da man deraf maatte slutte til en dybere Følelse, som lagde Beslag paa hendes sjælelige Liv. Og denne Følelse var neppe Uvillie imod Baronen, hvem hun tvertimod snarere underholdt sig mest med paa sin rolige Vis, hvem hun musicerede med gjentagne Gange i Løbet af Dagen og efter Aftensbordet spillede Skak med paa sin egen opmærksomme, alvorlige Maade. Bertram maatte endydermere høre paa Hildegards Udtydning af disse Enkeltheder. — „Tro De mig," sagde hun, „jeg kjender Erna. Tænk paa mine Ord imorges! Det kan vare længe, inden hun tilstaaer en Mand sin Tilbøjelighed; men Den, hun ikke kan lide, han faaer det snart at vide."

„Jeg er bange for, at jeg faaer Noget af den Slags at vide," svarede Bertram.

„Hvorledes det?"

„Har De ikke lagt Mærke til, at hun ikke har talt tre Ord med mig hele Aftenen?"

„De Umættelige! har De ikke nok i Lydia, som lader alle sine Batterier spille, det ene efter det andet? skal alle Damerne ligge for Deres Fødder? Jeg skal advare Lotter imod Dem som hans farligste Rival."

„Nej, ødelæg ikke vort unge Venskab! Men, Spøg til Side, kan han ikke have nogen Medbejler?"

„Hvor vil De hen? var det Tilfældet, vidste jeg det aldeles bestemt fra Lydia, der som alle ældre Piger snarere seer for Meget end for Lidt i denne Henseende. Desuden har vi — Lydia og jeg — aldrig tabt Barnet af Syne, og i E., hvor hun ganske vist har været uden os et Par Gange i de sidste Aar, har hun altid været sammen med min Søster og hendes sex Pigebørn — og aldrig saameget som et Ord eller en Antydning! Forresten kommer Agathe — den tredie, Ernas bedste Veninde — her i disse Dage — en god, beskeden, forstandig, skjøndt desværre ikke smuk Pige. Men De kjender jo Agathe fra tidligere Tid! Jeg skal dog spørge hende ud en lille Smule, men jeg veed iforvejen, at hun ikke

har Noget at fortælle. De maa altsaa koncentrere Deres Skinsyge paa Lotter alene."

Hildegard maatte føle sig meget sikker, ellers havde hun ikke mod sin Sædvane været saa spøgefuld. Bertram slog ind i hendes Tone og var overordenlig munter og talende ved det Parti Whist, han satte sig ned til sammen med Otto og de to ældre Damer.

Desto mørkere og tausere fandt Konski ham to Timer senere, og tillige saa adspredt, at han ikke engang besvarede den tro Tjeners Godnat.

Det er det gamle Fruentimmer, der gjør ham Hovedet kruset, monologiserede Konski, da han eftertænksomt pudsede sin Herres Støvler i sit lille Kammer. — Kjære Hr. Konski her — bedste Hr. Konski der; den Vise kjender vi: man slaaer Sækken og mener Æselet. En hel Daler! og hun har vist ikke mange tilovers, det seer man da snart, trods al hendes Opstadsen og Opstrammen. Og hun skulde føre Regimentet hos os? Jo, Godmorgen! Nej, nu vil vi To først rigtig til at gifte os, men med et Par kjønne Unge; Fanden staa i alle gamle Fruentimmer!

* *
*

Der var for Dagen idag blevet aftalt en fælles Kjøretour lige efter Morgenkaffen til et højtliggende Punkt, hvorfra Lotter vilde forklare Selskabet Manoeuvre-Terrainet. Bertram havde i sidste Øjeblik ladet sin Tjener sige nede, at han desværre havde glemt, at han havde nogle uopsættelige Breve at skrive med den om Middagen afgaaende Post og derfor maatte blive hjemme, men han bad indstændig om, at Touren ikke maatte blive opgivet for hans Skyld.

„De vilde først ikke," fortalte Konski; „men saa satte jeg en Trumf paa det, og nu bliver der spændt for, at sige for Damerne; Herrerne rider. Nu kan De rolig sove en Time til; det var vel igjen en elendig Nat?"

Virkelig havde denne Nat været endnu værre for Bertram end den forrige, og dennegang havde Morgenen ikke som igaar „gjort Alt bedre".

Dette maatte han tilstaa for sig selv, efterat han forgjæves havde anstrengt sig for at følge sin tro Tjeners Raad og endelig var staaet op i en fortrædelig Stemning og havde klædt sig paa, forat forsøge, om en Spadseretour i Terrassegangene i Haven ikke vilde køle hans hede Pande og vederkvæge hans trætte Sjæl.

Han maatte ikke være træt; han maatte træde dem munter og frisk imøde, naar de kom tilbage — det hørte med til hans Rolle; hvorledes skal man kunne skjænke sin Tillid til Den, der ikke synes at have nogen Tillid til sig selv, til sin egen Kraft og sit eget Mod!

Og han vilde behøve alt sit Mod, for, naar Lejlighed gaves dertil, at kunne se Erna dybere ind i Øjne og Hjerte, end det hidtil var skeet; og al sin Kraft, hvis dette Indblik skulde stadfæste, hvad han endnu igaar havde holdt for en Umulighed, men hvad den slemme Nat havde viist ham som meget muligt, ja som sandsynligt. Men skulde det være Tilfældet, saa bortfaldt med det Samme hele den smukke Plan, som han havde udviklet for Vennen igaar. Ottos Forlegenheder vare neppe saa store, som han havde fremstillet dem; og havde det vankelmodige Menneske ikke overdrevet, hvad kunde det saa nytte at forhale Afgjørelsen? Tvertimod: jo hurtigere denne indtraf, des bedre for alle Parter. Var Baronen en Mand af Ære, saa vilde han ikke træde tilbage, om han ogsaa erfoer, at den Pige, han elskede, ikke var rig; havde han Indflydelse ved Hove, og var denne Indflydelse af Betydning, saa vilde han netop da gjøre Alt for at anvende den til sin tilkommende Svigerfaders Fordel. De maatte saa arrangere sig, som de bedst kunde; og de vilde arrangere sig: bringe Ofre snart paa det ene, snart paa det andet Sted og renoncere paa nogle Forhaabninger. Hvad ofrer man ikke, hvad renoncerer man ikke paa, naar man elsker af Hjertet! Men være Vidne til denne offerberedvillige, hjertelige Kjærlighed — nej! Flugt var Fejghed — ganske vist; men Tapperhed er dog ligesom Ærlighed kun paa sin Plads der, hvor den er nødvendig og hvor den gjør Nytte. Man maatte i Tide tænke paa et passende Paaskud, som kunde forklare en pludselig Afrejse.

Nedsunken i saadanne tungsindige Tanker var Bertram gaaet frem og tilbage i Terrassegangene, snart langs solbeskinnede Espalier'er, hvor Druerne allerede skinnede rødligt frem gjennem de brede Blade, snart mellem Bøgehække, der hvælvede sig over hans Hoved som skyggefulde Løvhytter.

Som han var kommen til Enden af en af disse løvbeskyggede Gange, blev han forstrækket staaende. Foran ham paa den Altan, som Terrassens udvidede Plads dannede, sad Erna paa sin Yndlingsplads under den store Platan, der overskyggede hele Pladsen med sine brede Grene. Paa det runde Bord laa en opslaaet Bog; nu skrev hun ivrigt, bøjet over en Mappe. Den yndefulde Skikkelse, det fine Ansigt aftegnedes i skarp Profil paa den højere liggende Terrasses grønne Sidevæg. I det dæmpede Lys syntes den fine Kind endnu blegere end ellers; og da hun nu, stadig med Pennen i Haanden, slog de lange Øjenhaar op og eftertænksomt skuede op imod Bladenes Tag, var der en mild Glands i det store Øje.

En Lædskedrik for den skyggeløse Rest af Vejen, og — gaa! gaa! sagde Bertram ved sig selv.

Han havde kunnet træde tilbage, uden at hun havde mærket ham; han gjorde det ikke; hans stirrende Blik hang ved det skjønne Billede ligesom den Tørstiges Læber ved Randen af det fulde Bæger; og nu vendte hun sig om.

„Onkel Bertram!"

Hun havde sagt det ganske roligt; og paa samme Maade, uden Hast, lagde hun Pennen fra sig og lukkede Mappen i, idet hun med det Samme rejste sig op og rakte ham Haanden, da han var traadt hen til hende:

„Jeg kunde føle, at der var Nogen, der saae paa mig."

„Og Du vilde dog helst være useet, eller idetmindste uforstyrret? Men hvor kunde jeg formode, at Du var her? Hvorfor er Du ikke med?"

„Jeg havde ogsaa Breve at skrive."

Et Smil gled over hendes Ansigt.

„Ja — skrevet har Du idetmindste."

„Har Du ikke? det var rigtignok slemt. Naar man finder paa en Udflugt, maa man ogsaa gjøre Alvor af Udflugten. Saa bilder man sig bagefter ind, at man mente det for Alvor."

„Det skal jeg mærke mig for Fremtiden. Men hvorfor gaaer Du saadan udenvidere ud fra, at mit Brevskriveri kun var en Udflugt?"

„Det tænkte jeg mig; Du havde ingen Lyst, og jeg troer ogsaa, jeg veed, hvorfor."

„Det gad jeg dog nok prøve."

„Det skal jeg sige Dig — jeg vilde have sagt det allerede igaaraftes — thi jeg lagde godt Mærke til, hvor gjerne Du havde undskyldt Dig, men Du kunde maaske ikke strax

finde et passende Paaskud — men jeg havde kunnet sige det med et Par Ord, og derfor har jeg idag gjort et Forsøg paa at tale uforstyrret med Dig. Men skal vi ikke sætte os?"

De havde taget Plads, Erna foran sin Skrivemappe, Bertram ligeoverfor hende. Hendes store Øjne vare rettede paa ham — han havde jo for ganske kort siden længtes saa meget efter at komme til at skue dybt, lige ind til Dybet af Sjælen, i disse Øjne; og nu, da han kunde og skulde, nu bævede han tilbage derfor og ønskede, at han kunde forhale Øjeblikket. Han fik det jo altid tidsnok at vide.

„Onkel Bertram — jeg vilde sige Dig, at —"

De mørke Øjenlaag vare nu dog slagne ned; hun saae altsaa idetmindste ikke den aandeløse Bevægelse, hvormed han hang ved hendes Læber. Han syntes allerede at høre de kommende Ord: — at jeg igaaraftes er bleven forlovet med Baronen. — Pausen varede nogle faa Sekunder, men forekom ham som en Evighed.

„Kjære Barn," sagde han med tonløs Stemme.

„At Du ikke for min Skyld skal paalægge Dig en Byrde, som Du dog i Længden ikke kan bære."

De store Øjne saae igjen fast paa ham, medens han i dødelig Forvirring slog sine ned.

„Jeg forstaaer Dig ikke," mumlede han.

„Du er altfor god til at ville forstaa mig; men din altfor store Godhed trykker mig og ængster mig. Jeg veed, at Du holder af mig, og at Du kun gjør det, fordi Du holder af mig; men jeg holder ogsaa af Dig, Onkel Bertram, meget mere end før, da jeg jo egenlig slet ikke kjendte Dig rigtig og slet ikke forstod Dig. Jeg er ikke noget Barn længer, og derfor skulde Du heller ikke føje mig i Alting som et forkjælet Barn, især naar jeg selv har indseet, at jeg har forlangt, hvad jeg slet ikke havde Lov til at forlange. Jeg havde ikke Lov til at bede Dig om at være venlig imod Tante Lydia. Og nu beder jeg Dig: lad det være, vær det ikke i den Grad! Jeg kan ikke udholde det. Hun har krænket Dig saa frygteligt som — som kun et ondt Menneskehjerte kan krænke et godt. Og saa skal hun have Lov til at tage din Haand og se Dig ind i Øjet og spøge med Dig, som om der Ingenting var i Vejen? Hvis jeg — hvis det var mig — jeg taalte det ikke — nej, jeg gjorde ikke."

Hendes Stemme skjælvede, hendes Læber sitrede; de blege Kinder havde faaet Rødme, de store Øjne lynede. Hun havde ikke kjendt ham, ikke forstaaet ham; men hvad havde hun da kjendt til hende? til den stærke Følelse i et Hjerte, der syntes at slaa saa roligt! Han Blik hang ufravendt ved hende i henrykt Forbauselse som et Menneske, for hvem en Guddom aabenbarer sig.

Men allerede i det næste Øjeblik havde den mærkelige Pige betvunget den lidenskabelige Opbrusning; hendes Træk fik igjen deres tidligere Udtryk, og i en rolig Tone vedblev hun:

„Og Du, Onkel Bertram, maa heller ikke taale det; Du allermindst. Du kan ikke hykle, ikke lyve. Lad de Andre om det; Dig klæder det slet, det er Dig uværdigt. Jeg vil ikke se noget Uværdigt hos Dig, det kan jeg ikke taale. Jeg vil have et Menneske, som jeg kan have ubetinget Tillid til. Og dette Menneske maa Du være, ikke sandt, Onkel Bertram?"

Hun rakte ham Haanden over Bordet. Han kunde ikke vise den tilbage; og dog, da han berørte de slanke Fingre, foer det igjennem ham, som om han havde gjort sig skyldig i en vanhellig Handling.

„Du har for gode og for smukke Tanker om mig," sagde han; — „derfor kan jeg kun svare Dig: jeg skal prøve paa at fortjene din Tillid."

„Og jeg skal strax give Dig Lejlighed dertil. Heller ikke jeg er tilfreds med mig selv; ogsaa jeg har — for Andres Skyld — for Papas og Mamas Skyld, der syntes at ønske det saameget — været venligere imod En, end jeg er det i mit Hjerte, og jeg maa forandre min Optræden overfor ham i Fremtiden. Du veed, hvem jeg mener?"

„Han har gjort Dig en Erklæring?"

„En Erklæring? mig?"

Et spottende Smil spillede om de fine Læber.

„Om Forladelse, kjære Erna! Han var saameget om Dig igaar, og Du indrømmer selv, at Du har været venligere imod ham, end det nu er Dig kjært. Og han synes mig at høre til dem, som tager hele Haanden, naar man rækker dem den lille Finger. Og desuden veed jeg, at dine Forældre protegerer ham — i høj Grad; og det veed han godt. Saa mit Spørgsmaal var da ikke aldeles ugrundet; men jeg beder Dig alligevel om Forladelse."

„Det maa Du virkelig ogsaa i dette Tilfælde, Onkel Bertram. Eller skulde jeg have baaret mig saa barnagtigt ad, at saa klog en Mand som Du har blot saameget som anseet det for muligt?"

„Nej, nej! se at glemme, hvad jeg har sagt saa ubetænksomt! eller tag det som et Bevis paa, at jeg havde Ret, at jeg hverken er saa god eller saa klog, som Du troede."

Det klang undseeligt, næsten ydmygt: men i hans Indre var der lutter Stolthed og Jubel, og Fuglene deroppe i Platanernes skyggefulde Skjul syntes ham at have tiet indtil nu, men nu begyndte de paa eengang at kvidre og synge højt, og nede fra Terrasserne bølgede Levkøjernes og Nellikernes Duft op i søde Skyer. Hvor skjøn, hvor fortryllende skjøn var ikke denne Morgenstund!

„Vi vil for Fremtiden være mere aabenhjertige mod hinanden," svarede Erna, „saa kan den Slags Misforstaaelser ikke forekomme mere. Denne er unægtelig beskæmmende nok for mig. Baronen var da den Sidste, jeg kunde interessere mig for. Det Meste af, hvad han siger, finder jeg dumt og tosset, og kommer der engang tilfældigvis et taaleligt Indfald, kan man dog ikke have nogen Glæde deraf, fordi man spørger sig selv, hvilke Taabeligheder der nu vil følge ovenpaa. Forresten er det først nu, jeg har lært ham rigtigt at kjende; han har ganske vist allerede været her meget tidt, men saa var jeg her ikke; og hos Tante Lydia, som han ofte besøgte, gik jeg altid af Vejen for ham."

„Du har vel i det Hele taget kun lært faa unge Mænd at kjende?"

„Ja — og de faa har betaget mig Lysten til at gjøre Bekjendtskab med de andre."

„Det lyder meget haardt; men oprigtig talt, Du er ikke den første unge Pige, jeg har hørt tale saaledes."

„Det undrer mig blot, at de ikke allesammen taler eller tænker saaledes. Jeg troer, at Mændene oprindelig er slette, egennyttige, letsindige, forfængelige og først i en senere Alder bliver gode og ædle og elskværdige — det vil sige de enkelte Undtagelser, for de fleste bliver vel ved at være, som de var."

„Er det dit Alvor?"

„Mit fuldstændige Alvor. Og derfor kunde jeg heller slet ikke give Dig Ret iforgaars Aftes, da Du paastod, at en ung Pige ikke kunde elske en ældre Mand eller dog ialtfald begik en Taabelighed, hvis hun gjorde det; og det vilde hun tidligere eller senere komme til at indse til sin egen Skade,

altsaa jo tidligere des bedre. Det er heller slet ikke denne Indsigt, som drager Hilaria bort og kaster hende i Armene paa det unge Menneske, der bærer sig saa barnagtigt og tosset ad, paa Flavio — Grunden er en ganske anden."

„Kjendte Du da Novellen?"

„Nej, jeg har først læst den lige nu og maatte lede længe, inden jeg fandt den i Wilhelm Meister — der ligger Bogen. Og nu veed jeg ogsaa det Ene, som Du sagde om iforgaars, at Goethe havde ikke anbragt det eller bragt det i Anvendelse — hvordan siger man om saadan Noget? — fordi Komedien ellers var bleven en Tragedie. Det bestrider jeg forøvrigt."

„Derom senere. Men hvad er da det Ene?"

„At hendes Onkel slet ikke elsker hende. Var det ikke det?"

„Jo; det undrer mig kun, at Du har udfundet det."

„Og mig undrer det, at Hilaria ikke har opdaget det tidligere. Hun maa have været meget blind, naar hun ikke kunde se, at hendes Onkel kun besvarer hendes Kjærlighed af Medlidenhed eller rettere sagt slet ikke besvarer den, at hans Tilbøjelighed i bedste Tilfælde kun er et mat Gjenskin af hendes Kjærlighed. Se nu blot der: „Du gjør mig til det lykkeligste Menneske under Solen! udbrød han og faldt for hendes Fødder." — Hvor mat og affekteret er det ikke! Og det er hun tilfreds med — lykkelig over! Jeg vilde have skammet mig."

„Du maa tage Hensyn til Tidsaanden, til Menneskenes Manerer og Udtryksmaade — saa lyder det ikke slet saa slemt. Men nu den anden Side af Medaillen! Du mener altsaa, at Hilaria virkelig har elsket sin Onkel og vilde være bleven sin Kjærlighed tro trods alle Flavio'er, hvis hendes Lidenskab var bleven besvaret?"

„Ja, det mener jeg."

„Naa, saa forudsætter vi altsaa, at han elsker, elsker med Lidenskab. Nu kommer Flavio og elsker, elsker med Lidenskab. Faderen seer det, han seer, at hans egen Kjærlighed er en Ulykke for hans elskede Søn; — endvidere: han er overbevist om, han maa være overbevist om, hvis han ikke er en forfængelig Gjæk, hvis han er en Mand med Hjerte og Forstand — at Hilaria uden Tvivl vilde besvare Sønnens Kjærlighed, hvis han ikke ulykkeligvis stod imellem dem; at den unge Piges Kjærlighed til den unge Mand og omvendt er det eneste Naturlige, det vil sige det eneste Rigtige, og at netop af den Grund — Du maa nu sige, hvad Du vil — Hilaria slet ikke kan elske ham virkelig, at hendes Kjærlighed tvertimod er, om ikke Unatur, saa dog en Vildfarelse, en Fejltagelse, som hun vil og maa komme bort fra — har jeg saa Uret i at paastaa, at Komedien da vil blive forvandlet til en Tragedie — en Tragedie, hvis tause Skueplads ganske vist kun vil være den ældre Mands Hjerte? Giver Du mig ikke Ret?"

„Det maa jeg vel give Dig, naar jeg iforvejen har indrømmet dine Forudsætninger og Antagelser, og fremfor Alt den, at en ung Piges Kjærlighed til en ældre Mand i alle Tilfælde er en Fejltagelse, en Vildfarelse. Men saa indseer jeg paa den anden Side ikke, hvorfor den ældre Mands Kjærlighed til den unge Pige ikke ligeledes beroer paa et Selvbedrag, som han, den mere Indsigtsfulde, Klogere og Forstandigere, saa meget snarere maatte komme efter; og hvor bliver saa Tragedien af?"

De store Øjne lynede, paa Panden laa en Skygge af Uvillie, og de fine Læber skjælvede. I hans Hjerte skreg det: Her er den! her! thi jeg elsker Dig! og det er umuligt, at der i dit unge, uberørte Hjerte kan være faldet saameget som en Gnist af den Brand, der luer her; — men det lykkedes ham ogsaa nu at tæmme Oprøret i sit Bryst og at sige smilende:

„Jeg haabede, eller rettere sagt jeg vidste, at Du vilde gjøre denne Indvending, som er fuldkommen rigtig og igjen hjælper Mesteren til den absolute Souverainetet og ufejlbare Rigtighed i Hjerteanliggender, som jeg i Kaadhed søgte at nægte ham. Ja, saaledes staaer Sagen, man maa saa vende og dreje den, som man vil: Hilarias Kjærlighed er en Illusion, eller nøjagtigere udtrykt: en Forudanelse af den ægte, sande Lidenskab, som hun engang vil komme til at føle; og Majorens er en Reminiscens, en Erindring om den Kjærlighed, som hans Hjerte har været gjennemglødet af i hans Ungdoms længst forsvundne Dage, og som det nu aldrig mere kan gjennemglødes af. Hvad der muligvis endnu kan røre sig hos ham af varmere Følelser, det kan være nok til et Fornuftgiftermaal med den aandrige Enke, ved hvis Følelser for ham Reminiscensen atter spiller den mæglende Rolle, og — men er det ikke? — jo, de er saamænd allerede tilbage igjen. Skal vi gaa dem imøde?"

Lotters høje Stemme havde ladet sig høre fra Verandaen; Lydia kaldte paa Erna. Bertram havde rejst sig, glad ved Afbrydelsen; han følte, at det lakkede ad Enden med hans Kraft; han lod Haanden hvile paa Stoleryggen, for at Erna ikke skulde mærke, hvor den skjælvede, naar han rakte hende den. Men Erna saae lige ned for sig med det samme mørke Udtryk.

„Jeg vilde gjerne skrive mit Brev færdigt," sagde hun. „Saa vil jeg ikke forstyrre Dig længer."

Han gik, uden at byde hende Haanden; Erna sad endnu en Stund saaledes; derpaa aabnede hun Mappen og gjennemlæste den Side, hun sidst havde skrevet paa —

„— bestandig seer jeg ham, selv naar han ikke er tilstede, hans blege, ædle Ansigt, de dybe, tænksomme Øjne, Munden, der kan spotte og spøge med saamegen Finhed og dog saa ofte bæver af Smerte og Sorg over et forfejlet Liv, en tilintetgjort Lykke. Men det se de Andre ikke — hvorledes skulde de det? For dem er han den kolde Egoist, den evige Spotter, som ikke troer paa nogen Ting, mindst af Alt paa Kjærligheden. Og sandt er det, Den, der er bleven forraadt, som han er bleven det — ak, Agathe! det er jo netop det, der drager mig saa uimodstaaelig til ham, — at jeg kan se saa dybt, saa dybt ind i hans ædle Hjerte og selv føle alle de Smerter, som have sønderrevet det og nu igjen maa sønderrive det, da hun er tilstede, den Slange, der — o, hvor jeg hader hende! Og saa overvinder han sig endda til at være venlig imod hende, fordi jeg har bedt ham derom, inden jeg vidste, hvorledes det Altsammen forholdt sig. Men det skal han ikke mere; jeg kan ikke holde det ud, naar han vender sine kjære, trofaste Øjne om imod mig, som om han vilde spørge: er det rigtigt saaledes? Nej, nej, det er ikke rigtigt? Men det er vist heller ikke rigtigt, at jeg kan læse i hans Hjerte og han ikke i mit. Skal jeg sige ham Alt? det svæver mig bestandig paa Læberne, men saa — nej, jeg vilde ikke skamme mig for ham, saa god han er; han vilde jo forstaa mig, den ene Forraadte vilde forstaa den anden! de sidste hede Vredestaarer, som endnu mangen Gang komme mig i Øjnene og som jeg harmfuld tørrer bort, dem vilde han lade mig græde ud ved sit Bryst, og jeg vilde tage taknemmelig imod hans Naade, men kun paa een Betingelse: at jeg maatte blive ved at hvile der, at han vilde tillade mig

at elske ham, at tjene ham til evig Tid som hans Veninde, hans Datter, hans Slavinde — skal jeg sige ham det?"

Erna smilede bittert og tog Bladet i begge sine Hænder, for at rive det itu. Men saa lagde hun det fra sig igjen og tog Pennen.

„Den, der har skrevet dette, er en indbildsk Nar, som fortjener en exemplarisk Straf for sit Hovmod, og denne Straf skal bestaa i, at hun sender sin lille Bedstemoder dette, for med omgaaende Post at faae de fortjente Skjænd, selv om Bedstemoder selv kommer iovermorgen, hvad hun indstændig anmodes om. Thi ikke et levende Ord maa der tales mellem Bedstemoder og mig om dette (og heller ikke om det Andet — paa ingen mulig Maade om den Anden!) og dermed, kjære lille Bedstemoder —"

„Der har vi jo vor naadige Frøken!" raabte Baronen, som i det Samme traadte ud af Terrassegangen med Lydia.

„Vi søger Dig allevegne," sagde Lydia; „men Gudbevares, hvor den Smaa nu har skrevet sig hed i Hovedet igjen! Naturligvis til Agathe!"

„Hvem der kunde faae Lov til at læse det Brev!" udbrød Baronen.

„Der staaer ikke Noget deri om Dem — det kan jeg forsikre Dem, hvis det kan berolige Dem," sagde Erna, idet hun lukkede Mappen med det ufuldførte Brev og rejste sig.

Fortsættes.

Ristori-Forestillingerne.

Vort kgl. Theater er ikke i nogen særlig Grad paavirket af Udlandets dramatiske Kunst. Dets Skuespillere og Skuespillerinder føle ikke nogen stærk Trang til at besøge fremmede Scener, dets Sangere og Sangerinder holde ikke meget af, at fremmed Sangkunst opstilles som et Forbillede for dem. Alle længes de efter Ferien, ikke for at faae Lejlighed til at skaffe sig nye Impulser ved at ombytte Pladsen som Digterens og Komponistens Tolk paa Scenen med en Plads som Tilskuer i et udenlandsk Theater, men for at hengive sig til et fredeligt Landliv, «recubantes sub tegmine fagi» eller øvende Fiskerens og Sømandens Idræt og dermed forenende den milde Tidsfordriv, med stille Opmærksomhed at følge Skjæggets fornyede Vext paa den i de ni Maaneder af Aaret glatragede Hage. Og det skal indrømmes, at Staten heller ikke paa nogen paafaldende Maade opmuntrer den Tilbøjelighed til Studium af fremmede Forbilleder, der mulig kunde være tilstede hos En eller Anden; en enkelt Portion af de Summer paa Kultusministeriets Budget, hvis Anvendelse vækker en saa berettiget Forundring engang om Aaret, synes at have faaet Hævd paa at tilfalde en dramatisk Kunstner eller Kunstnerinde, men det er ogsaa det Hele, og det kan let beregnes, hvor stor en Del af en Menneskealder der saaledes maa hengaa, inden denne Gratifikation er naaet Rækken rundt.

Imidlertid staaer Udlandets Kunst ikke stille. Paa Théâtre français og de andre Parisertheatre dukker der Navne op, som vække universel Interesse overalt, hvor der findes noget Liv i Theaterforholdene; i Tydskland, hvis dramatiske Kunst man har vænnet sig til at stemple som unaturlig og „überschwenglich", fremtræder der Fænomener som Possart i München eller som Meiningernes mønstergyldige Iscenesættelse, for ikke at tale om Burgtheatrets grundfæstede Ry; og fra Italien hører man ikke alene Navne som Rossi og Salvini fremhæves som betegnende en tragisk Kunst af første Rang, men faaer til sin Overraskelse at høre af kunstforstandige Landsmænd, at de rejsende Selskaber ogsaa i Konversationsstykket og Lystspillet præstere en Udførelse, som der er Noget at lære af. Man hører dette — men man ryster stille tvivlende paa Hovedet, stolende paa at besidde den gode Tradition i usvækket Kraft, og alt imens finder man sin hyggelige Tilfredsstillelse i en Sceneinstruktion, der kun har faaet Søvnen halvt ud af Øjnene, og en æsthetisk Censur, der sætter sin Opgave i at forlyste Chefen med humoristiske Randglosser til de indleverede Stykker.

Men saa skeer det undertiden, at Bjerget kommer til Muhamed, naar Muhamed ikke vil komme til Bjerget. Ganske vist, Bjerget er blevet lidt gammelt og mosgroet, inden det naaer saa højt op mod Nord, og de store Kunstneres og Kunstnerinders Tour til Nordens Athen er gjerne identisk med en Retour paa deres Kunstnerbane. Ligemeget — af hvad de ere, kan man føle, hvad de have været. Og hvad de ere, er endnu saa betydeligt, at de kunne staa som Mønstre. Trods sine Halvhundrede synger Mdm. Trebelli endnu med en saa udviklet Kunst, at hun med Rette fornærmer vore Egne, og trods sine næsten Treds kan Mdm. Ristori endnu vise sine Kolleger paa vor Scene en Kunst, som det er værd at lukke Øjnene op og se paa.

Og man har lukket Øjnene op. Den slumrende Skov er vaagnet. Det skal siges til Ære for det reciterende Skuespils Damer og Herrer, at de have viist deres berømte Kunstsøster den Hyldest, som ligger i en agtpaagivende Opmærksomhed for hendes Kunst. Skuespillerindelogen har været propfuld, hvergang hun er optraadt — endog Debutantindernes Annex ved Siden af har ikke forsmaaet at søge lidt Instruktion ved denne Lejlighed; og paa Gulvet saaes alle Skuespillets store og smaa Kræfter — selv Theatrets Komikere, der havde et ligesaa stort Udbytte af enkelte af de italienske Komparsers ufrivillige Komik som deres alvorlige Kaldsfæller af den tragiske Kunstnerindes Pathos.

Hvad Udbyttet har været, vil forhaabenlig Fremtiden vise. Det vil rimeligvis blive mere indirekte end direkte. Til en Ristori kan man ikke forvandle sig efter Forgodtbefindende; hendes Geni, hendes Følelses Omfang og Udtryk, hendes Stemme og hendes Plastik kan man ikke give sig selv, og de Roller, hun har spillet under sit Ophold her, vil det vel ogsaa af forskjellige Grunde være klogest at lade ligge. Men man vil have faaet et Indtryk af den store Kunst, som ikke saa let vil glemmes og som vistnok vil hvile over de fremtidige Opgaver af beslægtet Art, der vilde blive stillede vore egne Kunstnere. Man vil have faaet en Fornemmelse af, at der i den tragiske Kunst er en Sandhedens og Skjønhedens Mellemvej, der bevæger sig midt imellem de to Yderligheder: den ene, der træder Kothurnen skjæv og flad som Hverdagsstilens magelige Tøfler, den anden, der sætter Stylter under den og gaaer højtravende omkring uden fast Fod paa Jorden — en Vej, som det netop nu, ved Afslutningen af en bestemt Stilperiode i vor Tragedie, kan have sin store Betydning at faae paapeget. Man vil endvidere have lagt Mærke til, at denne Vej fører til et nøje Studium af de Midler, hvorved de store Affekter: Sorg og Glæde, Jubel og Fortvivlelse, Had og Kjærlighed udtrykkes paa den simpleste og sandeste Maade, et Studium, der medfører en omhyggelig Uddannelse og Beherskelse af Stemmen, en agtpaagivende Opmærksomhed paa Legemets Bevægelser og en livlig Opfindsomhed med Hensyn til

de mange understøttende Smaatræk, der blæse Liv i Aktionen, uden at man dog derved forfalder til en Higen efter pikante Snurrepiberier, der optræde med selvstændigt Krav paa Opmærksomhed og ikke underordne sig Helheden.

De Enkeltheder i Mdm. Ristoris Spil, der tilsammen frembringe dette Indtryk, ville de sceniske Kunstnere blandt hendes Tilskuere have opfattet og bevare i tro Erindring; det vilde blive en vidtløftig Gjerning at prøve paa at opregne dem her — og en ørkesløs Gjerning, fordi de dog kun ufuldkomment lade sig binde i Ord. Men man vil ogsaa have faaet et andet Indtryk af en mindre løftende Natur end det, der lokker til Kappestrid og Efterligning: et Indtryk af egne Midlers Svaghed i Sammenligning med dem, Kunstens Skjødebørn ere udstyrede med. Vel sandt, den livlige Gestikulation, hvormed det italienske Naturel udtrykker sig, vilde ikke passe med vor Maade at være paa — men hvor fortrinlig en Hjælp er den ikke til at give Talen Vægt og Kraft! Og hvor heldig er ikke selv en Stymper af en Skuespiller stillet, naar han har Sydboens mørke, hurtige Øje til Støtte for sin Mimik! Og nu Stemmen — Sproget! Det var ubetydelige Skuespillere, Mdm. Ristori var omgiven af, men Stemmernes Styrke og Modulationsevne, Ordenes Velklang, Vokalrigdommen og Stavelsernes distinkte Artikulation gav dem i visse Henseender — og for en billig Pris! — Fortrin, som ofte savnes selv hos de Bedste af vore Egne. Man klager over vort Theaters akustiske Forhold, og vistnok med Rette; men saa længe Italienerne talte, selv almindelig Konversationsstil — som i „Maria Antonietta", gyselig Ihukommelse! — var der vist ikke En i hele Huset, som led under denne Mangel.

Disse Naturgaver kunne vi ikke tilegne os. Men kunde der dog ikke stræbes henimod dem? Kan Stemmen ikke øves, Tungen exerceres? Kan der ikke lægges mere Vægt paa Modulation og Nuancering, selv i vort danske Sprog, der staaer som Graat i Graat overfor det italienskes Farverigdom?

Betingelsen for, at der kan naaes et Skridt videre i denne Kunst, end vi ere, er den, at alt Forarbejde er omhyggelig besørget, inden denne finere Udarbejdelse begynder. Skal man have sin Inspiration fra Souffleurkassen, er det forbi med Tungens Slagfærdighed og Volubilitet — man tør ikke lade den løbe, af Frygt for, at den skal komme før til Maalet end den hjælpende Aand i Kassen. Adskillige Scener gik usikkert hos Italienerne — dog kun i „Maria Antoniette", formodenlig paa Grund af det store Personantal, der havde besværliggjort Prøverne — men i de Scener, hvor Alt var i Orden, var det en sand (paa Grund af dens Sjeldenhed saa meget mere paaskjønnet) Fornøjelse at høre den Præcision, hvormed Replikerne, de korte som de lange, afleveredes. Og ikke blot i Replikerne var der Sikkerhed — ogsaa, hvad der er ligesaa vigtigt, i Pauserne; velberegnede hvor de kom, hverken for lange eller for korte, fremhævede de Repliken, gav den det rette Relief og det Præg af en indenfra født Tankeytring, der er al god Komedies tilsyneladende saa lette, men i Virkeligheden saa vanskelige Kunst. Kun en sikker Sceneinstruktion kan faae alt dette frem; men at Mdm. Ristori er en ligesaa kyndig og virksom Sceneinstruktrice, som hun er en fortrinlig Skuespillerinde, viste mange Smaating, ikke mindst Folkeopløbet i „Maria Antonietta", et af denne Forestillings faa Lyspunkter, hvor man for første Gang med virkelig Illusion hørte en Menneskemasse nærme sig langt borte fra, istedetfor den sædvanlige korte, hurtige Brummen, som naar man skurer en Stol hen til en anden Plads paa Gulvet, hvorved man ellers paa Theatret betegner, at Folket er misfornøjet. Vilde ikke Stillingen som Sceneinstrukteur ved det kgl. Theater (med Etatsraads Rang) være en passende Retraitepost for Mdm. Ristori?

Det finder hun rimeligvis ikke. Hun rejser videre — og har maaske vakt Lysten til at rejse hos Nogle af dem, der blive tilbage. Atter en glædelig Følge af hendes Besøg, forudsat at Kultusministeren vil gjøre en Undtagelse og lade Theatret faae godt af lidt mere end den traditionelle ene Rejsebevilling — selv om det skulde gaa ud over et Par af de Damer, hvem man handler saa syndigt imod ved at opmuntre dem til „fortsat litterair Virksomhed".

P. H.

Endnu et Ord om Alexandrineren.

Af Ernst v. d. Recke.

Hr. Kaufmanns sidste Bemærkninger i „Berl. Tid." vise mig, at han har misforstaaet Hovedpunktet i mit Indlæg. Dette gik nemlig ingenlunde ud paa at paavise et „Urslægtskab" mellem Alexandrineren og Nibelungenverset, som i Virkeligheden vilde have lidet at sige; thi et Urslægtskab lader sig paavise mellem alle indoeuropæiske Versemaal. Min Hensigt var tvertimod at vise, at de endnu til Dato staa hinanden meget nær, og at den rette Maade at gjengive Alexandrineren paa i de gothisk-germaniske Sprog er at behandle den ganske som et Nibelungenvers, blot med Opretholdelsen af Stavelseantallet og af den første Hemistichs iambiske (eller, for at være absolut korrekt: mandlige) Udgang. Jeg antog den Omstændighed, at Alexandrinere ofte have indsneget sig i Chr. Winthers Behandling af Nibelungenverset, for at være tilstrækkeligt oplysende m. H. t. Slægtskabet; det havde iøvrigt været en let Sag at levere et udtømmende Bevis ved at illustrere de fire Afændringer af Alexandrinerens Hemistich, som jeg paaviste, ikke ved danske Alexandrinere, men ved danske Nibelungenvers. For Fuldstændigheds Skyld hidsættes de her:

1. Madame, à ces bontés, qu'ont pour lui vos appas (Molière).
   Der sad hun nu forladt, mens i kvalfyldte Sind (Chr. Winther).
2. Allez, belle Junie, et d'un esprit content (Racine).
   Ham følge tusind Sejlere paa Havbølgernes Net (Hauch).
3. Pense de l'art des vers atteindre la hauteur (Boileau).
   Og nu er Spærreloftet skinnende sort af Sod (Welhaven).
4. Oui, madame, Néron, qui l'auroit pu penser (Racine).
   Gjennem de Hestedækner trængte Gangernes Sved (Hauch).

Denne Række af Overensstemmelser kunde, som jeg sidst antydede, forøges med flere, som det imidlertid er vanskeligt at finde slaaende Exempler paa; for dog at lade Talstørrelserne tale, anfører jeg endnu som en Form, der slutter sig til Nr. 1 paa samme Maade som Nr. 4 slutter sig til Nr. 3, — Formen

5. Nous fait suivre son char au milieu de deux rois (Corneille).
   Da frisked mig en Latter som en Nordenshavs-Vind (Richardt).

Disse fem Paralleler — sex, naar Grundformen medregnes — mellem Nibelungenversets og Alexandrinerens Hemisticher maa være nok til at vise, at det første ikke er saa „exklusivt nordisk", som Hr. Kaufmann troer. Det exklusivt Nordiske ligger ikke i Versformen, men i Sproget, hvis mægtige rhytmiske Kraft tillader, at Hemistichens Afændringer i Dansk og Tydsk føres betydeligt længere og udover den Grændse, som dels praktiske, dels konventionelle Hensyn i moderne Fransk have afstukket for den.

Endnu et Punkt i Hr. Kaufmanns Replik frister mig til en Bemærkning, fordi der ligger en meget udbredt og dybt indgroet Vildfarelse til Grund for den. Hr. Kaufmann antager det øjensynligt for uvæsentligt, om man kalder en For-

bindelse som „over Vang" en Anapæst eller en Kretikus. Men Distinktionen gjælder noget helt Andet end den konkrete Sprogfod, der aldrig lader sig betegne med noget saadant Navn uden i den givne Forbindelse. Forskjellen mellem de to nævnte Versfødder er saa uhyre, som vel muligt, idet den første overalt kun repræsenterer en enkelt Fod, den sidste overalt en hel Dipodie. At et Ord eller en Ordforbindelse kan bruges paa begge Maader, er desuden en Tilfældighed, om end en hyppig; thi ihvorvel alle Ordanapæster i Dansk have den Ejendommelighed, at deres første Stavelse har en svag Biaccent, der i Verset efter Behag kan undertrykkes eller hæves til en svag Arsis, saa lade de kretiske Ord sig omvendt paa ingen Maade bruge anapæstisk. Disse Forhold nøde Metrikeren til at skjelne bestemt mellem Kretikere og Anapæster og forbyde samtidigt dermed at henføre de Navne, som tilhøre den abstrakte Versfod, til den konkrete Ordfod. Ordfoden er overalt en Proteus; naar derfor Hr. Kaufmann driver sin — som det synes, lidt ironiske — Imødekommenhed saavidt, at han endog vil tillade, at Ordet „Anapæst" ikke mere kaldes en Anapæst, da er Indrømmelsen langtfra saa stor, som han antager. Han kunde gjerne have gjort den for ramme Alvor. En simpel Alexandriner kan oplyse dette:

Thi merbemeldte Vers beviser allerbedst,
At Ordet „Anapæst" er ingen Anapæst.

Musik

Koncertsaisonen indledes i Mandags med en Koncert af Frøken Marie Wieck fra Dresden, Datter af den bekjendte og højtansete Lærer i Klaver og Sang Fr. Wieck og Halvsøster til Clara Schumann. Saa gode Slægtsforbindelser havde ogsaa lokket et for Aarstiden ret anseligt Publikum ud i Kasinos lille Sal. Koncertgiverindens Program var maaske noget for langt, men til Gjengjæld af meget afvexlende Natur og bød, foruden god saavel vokal som instrumental Assistance, Beethovens Pianosonate Op. 31 Nr. 2, Schumanns Karneval, Chopins Ballade i As, dertil forskjellige Smaanumre af Koncertgiverinden, Raff, Schumann og Alkan. Ved Foredraget af disse uensartede Klaversager lærte man i Frøken Wieck at kjende en dygtig og talentfuld Pianistinde, med hvis gjennemgaaende objektive Opfattelse af de forskjellige Sager der forbandt sig den erfarne Kunstnerindes Sikkerhed og Modenhed. Hendes Spil havde intet af Affektation eller Svulst, men fortrinsvis blev det sunde og ligefremme, ofte nøgterne Udtryk anvendt. Af Enkeltheder fremhævede navnlig Andanten i Beethovens Sonate og Reconnaiscance af Karnevalet sig; i det førstnævnte Stykke bemærkede man en Anvendelse af Pedalen, som for dettes Vedkommende var baade intelligent og virkningsfuld, men som vistnok anvendt ved Foredraget af de øvrige Sager maaske udgjorde dettes svageste Side. Frøken Wieck spillede paa et fortræffeligt Koncertflygel fra Blüthner i Leipzig.

For den nærmeste Tid bebudes der en Orgelkoncert af J. H. Nebelong, ved hvilken der bl. A. vil blive udført en større Aftensang af Heise for Mandskor og Orgel, samt en Koncert af Siegfried Langgaard, der vil spille Rubinsteins tredie Koncert i G-Dur og en af Koncertgiveren selv komponeret Koncert-Allegro i H-Mol med Orkester.

Ved en Koncert i Torsdags gaves der Lejlighed til at høre „den lille Hanna Marie Hansen". Hun syntes at være en 5 Aar gammel, var dertil en sund og frisk, haarfager lille Pige, der spillede en Del forskjellige Smaamelodier, Menuetten af „Elverhøj", Folkeviser og Smaavalse. Tonika og Dominant i venstre Haand og Melodien selv i højre var det Hovedsagelige ved Præstationen, der dog ogsaa af og til vovede sig ud paa dristigere Harmoniforbindelser.

Theatrene

Medens **Kasino** vedblivende præsenterer Lecocqs Operette med dens muntre Musik og dens kvikke Handling for et saare talrigt Publikum og som Tilgift har serveret et Par ældre, paany indstuderede Smaastykker, Erik Bøghs morsomme „Ildebrand i gamle Huse" og den lille franske Vaudeville „I en Fart", hvori Fru Johanne Krum, født Schmidt, er optraadt første Gang paa Scenen i Amaliegade, har **Folketheatret** endelig stedet sin „Gjøngehøvding" til en efter al Sandsynlighed dog ikke evig Hvile, efterat han og hans tro Følgesvende i en Række af Aftener have henrykt en stadig lige betydelig og lige begejstret Tilskuerkreds. Hvor dog i Grunden det Publikum, der besøger Sekondtheatrene — og det er i Virkeligheden ikke synderlig forskjelligt fra det, der besøger Nationaltheatret — alligevel trods Alt maa være et højst elskværdigt og højst naivt og fortræffeligt Publikum, let at tilfredsstille, let at røre! Der har nu „Gjøngehøvdingen" — dette gamle, velkjendte, udspillede Stykke med sine 130 eller flere Opførelser paa Bagen — formaaet iaar at præstere ganske det samme Kunststykke som „Vaisenhusbarnet" ifjor: fylde Theatret hver Forestillingsaften en 3—4 Uger i Rad. Kom saa ikke og fortæl os, at det kjøbenhavnske Publikum er kræsent og forvænt! Efter at have gjort saa heldigt et Greb i sit Theaters ældre Repertoire har Direkteuren fremdraget for Lampernes Lys et andet gammelt Stykke, endnu ældre end den Brunske Folkekomedie, et Fireakts-Lystspil af Felicien Mallefille ved Navn „Hjertet og Pengene". Vi tør ikke spaa dette Forgængerens Succès. Det er muligt, at det tog sig ud for tyve Aar siden, nu er det noget afbleget; denne „ækle" Prokurator, denne kalkunske Bedstemoder, denne buldrende, fejge forhenværende Kaperkaptain med sin evindelige løgnagtige Duelhistorie, denne værdige Fader, der trods sin borgerlige Stilling som Læge ikke synes at have Andet at tage sig for end at gaa omkring og smedde Partier for sin Søn, denne højst uklare toogtyveaarige forelskede Komponist (Hr. Stigaard) og denne i al taaget Almindelighed holdte sextenaarige Ingenue (Fru Borchsenius) formaa ikke at vække eller vedligeholde Interessen gjennem de fire Akter, og hvad der siges og foretages i dem, kunde uden Skade godt baade siges og gjøres i een eller højst to. Den morsomste Figur i Stykket er Nanon, men det skyldes vist nok saa meget Fru Holsts overgivne Spil som Hr. Mallefille.

Billedkunst

De Mange, der — ogsaa gjennem nærværende Blad — have lært at sætte Pris paa Viktor Rydbergs Forfatter-virksomhed, gjøre vi opmærksom paa, at der i Løbet af denne Maaned paa Kunsthandler Carl Warmuths Forlag (Kristiania) vil komme en Portraitbuste af ham i Handelen.

Indhold. Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. Indledning. I. Heinrich Hoffmann von Fallers-leben. — Hvad Soldaterne fortælle om den sidste russiske Krig, fortsat. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Ristori-Forestillin-gerne, af P. H. — Endnu et Ord om Alexandrineren, af Ernst v. d. Recke. — Musik. — Theatrene.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

„ILLUSTRERET TIDENDE"

begyndte den 1. Oktober sin 21. Aargang.

Den nu sluttede 20. Aargang har blandt Andet indeholdt:

Grosserer **D. B. Adler**, af C. St. A. Bille — **Alexander I**, Fyrste af Bulgarien — Skuespillerinde **Sarah Bernhardt**, af John Poulsen — Dr. med. **C. J. Boye** — Højesteretsadvokat **G. Brock** — Ministerpræsident **Benedetto Cairoli** — Skibsrheder **H. C. Christensen**, af Th. Tholle — Kong **Christian IX.** — Hertugen af Cumberland og Prindsesse **Thyra** — Pastor **R. Frimodt**, af V. Schousboe — Præsident **Jules Grevy** — Komponist **P. Heise**, af Angul Hammerik — Sir **Rowland Hill** — Konsul **F. Købke**, af Vilh. Bergsøe — Fru **Anna Levinsohn**, af C. Thrane — Maler **Hans Makart** — Skuespiller **Kr. Mantzius**, af C. Thrane — Professor **Chr. K. F. Molbech**, af S. Heegaard — Etatsraad **Carl Otto**, af Edg. Collin — Geograf **August Petermann** — Skuespiller **Samuel Phelps** — Skuespiller **Emil Poulsen**, af C. Thrane — Generalkonsul **Ole Richter**, af C. W. Rieck — Redakteur **C. V. Rimestad**, af Ad. Bauer — Kammerherre **C. Rosenørn-Theilmann** — Violinvirtuos **Pablo de Sarasate** — Marinemaler **C. Frederik Sørensen**, af Sigurd Müller — Redakteur **J. H. de Villemessant**, af Ad. Bauer — Professor Dr. **A. A. Wolff.**

Digte af:

Carl Andersen: Vinterdage.
H. C. Andersen: Tre utrykte Digte.
Nicolaj Bøgh: Høstbillede af Sonne.
— En Moderløs.
Holger Drachmann: Over Barren.
— G. Winther og C. F. Sørensen.
Carl Ewald: Naturforskeren.
J. Karstensen: Den sønderjydske Bondes sidste Villie.
— Sønderjyden i Februar 1879.
A. Munch: Af «Kongedatterens Brudefart».
John Poulsen: Ritorneller.
C. Ploug: Til H. K. H. Prindsesse Thyra.
Chr. Richardt: Kong Christiern ved Dyvekes Lig.
— Foraars-Jævndøgn.

Fortællinger, Noveller, Rejsebeskrivelser og andre prosaiske Bidrag:

Originale:

Adelsvaabener, danske.
Carl Andersen: Fra Vestmanøerne.
— Wessels og Ewalds Monument.
V. Bergsøe: Taranteldandsene i Apulien.
C. Boeck: Ingeborg, en Julefantasi.
Otto Borchsenius: Ebers' Pragtværk om Ægypten.
A. Bournonville: Dramatiske Fremtoninger fra en svunden Tid.
— Theaterbetragtninger.
— Marmorhaven i Rosentiden.
H. Budde: En Historie om et Spejl.
Wm. Carstensen: En Overhaling.
Axel Damkier: Det kgl. kjøbenhavnske Skydeselskab.
Carit Etlar: Esther, som vilde opleve Noget.
— Skagens Strand.
H. F. Ewald: Sindshvile.
— Trøstebrev fra en bekjendt Forfatter til en Ven.
F. R. Friis: Fra Kjøbenhavns Universitets Fortid.
— Trinitatis Kirke og Rundetaarn.
P. F. Giødesen: Ivar Huitfelts Monument.
Henrik Hertz: To Breve til P. L. Møller.
Elisabeth Jerichau: L'Aspetta og Eccolo.
— Rejseeventyr i Ægypten.
— Af J. A. Jerichaus Skizzebog.
Ove Krag: Hvem veed, hvad det kan være godt for?
S. von Leunbach: London.
J. H. Lorck: Erindringer fra mit Studenterliv for 50 Aar siden.
Agnete Læssøe: Skildringer fra et Ophold i Persien.
F. J. Meier: Rings «Niels Ebbesen».
Sigurd Müller: Den Moltkeske Malerisamling.
Dr. **O. Nielsen**: Holmens Kirke i 1620.
Rasmus Nielsen: For Fædrelandet, Tale.
Bernhard Olsen: Stuen fra Magleby.
— Den sjællandske Nationaldragt.
— Gl. danske Portraiter paa Malmø Raadhus.
— Elektrisk Lys i Industriens Tjeneste.
Henry Petersen: En Dolk fra Middelalderen.
Pibes Historie, en
C. Plenge: Landhusholdningsselskabets Udstilling i London.
— Maskelyne og Cooke.
Rejsehændelser af en gammel Tourist.
S. Rinck: Lidt om Musik og Dands i Grønland.
s—r: Gaader og Logogryfer.
Viggo Schmidt: Ved et Tilfælde paa en Elefantjagt.
George Stephens: De danske Guldhorn.
C. Thrane: Theateranmeldelser.
Daniel Thrap: Fader og Søn.
Chr. Winther: Breve til og fra.

Oversættelser.

Berthold Auerbach: Hvorledes Moses Mendelssohn fik sin Kone.
Mit første Bal.
Et ufrivilligt Bedrag.
G. Bøhm: Den stakkels Papa.
A. Caccianiga: En Bryllupsrejse.
Fra Midsommer til Jul.
K. E. Franzos: Et Sonoffer.
F. deGautès: Den Undvegne.
C. v. Glymer: Den kloge Smed i Juraçon.
Fr. Graf: Apporteer-Pudlen.
Carl Heigel: Hun spekulerer.
Sebastian Hensel: Leipzigergade Nr. 3.
Pater Hyazinthe: Ærbødighed for Sandheden.
Kejserindens Offer.
F. Kugler: Filosofen fra Sanssouci.
Liszt og Chopin.
Sacher Masoch: Den forsætlige Egoist.
H. Nipon: Den skjæbnesvangre Snaps.
R. Oberlænder: Australien og Verdensudstillingen i Sydney.
E. M. Vacano: Lady Digbys Tvivl.

Musik-Bidrag: **Charles Lecocq**: *Polka du cheval* for Pianoforte.

Tegninger af eller efter:

S. Altamura, Carl Baagøe, Barrias, John Beer, A. Benzon, Edv. Bergh, P. M. Beyle, V. Bissen, Carl Bloch, R. Bompiani, L. Bonnat, G. Brandelius, J. Brandt, Anna Bruun, A. C. Riis Carstensen, G. Cederstrøm, B. Constant, V. Dahlerup, E. Delaplanche, B. Denner, A. Disen, Gustave Doré, C. Eckardt, A. Edelfelt, O. Evens, H. Fischer, M. Frappa, Lorenz Frølich, H. J. Fæster, K. Gamborg, O. Gebler, W. Gentz, G. V. Gilbert, F. H. de Haas, R. Haglund, J. T. Hansen, A. Hartvig, H. T. Holmgren, A. Hovgaard, H. Chr. Jensen, Elisabeth Jerichau, Harald Jerichau, J. A. Jerichau, N. Karajin, V. Katzler, F. H. Kaemmerer, P. S. Krøyer, Leloir, A. Liljelund, C. Locher, H. Makart, Carl van Mandern, O. A. Mankell, A. Marie, Meissonnier, R. Mejborg, Prinds Napoleon, C. Neumann, Carl Nielsen, Chr. V. Nielsen, Th. Niss, B. Olsen, Magnus Petersen, J. Pollak, A. Poulsen, Pradilla, C. Rasmussen, L. Rasmussen, R. Rasmussen, A. Reinhardt, F. Ring, H. R. Robertson, Rougeron, Rubens, J. Schmitzberger, J. Sonne, V. Bloch Suhr, Alma Tadema, H. Tegner, Axel Thiess, S. Ussi, B. Vautier, N. Wiwel, Fr. Winther, O. Vollroth.

Subskription à 4 Kr. Fjerdingaaret modtages i alle Boglader og paa ethvert Postkontor.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

(O. H. Delbanco. G. E. C. Gad. F. Hegel. C. C. Lose.)

Kunstflidslotteriet

udmærker sig ikke blot ved sine elegante og smagfulde Gevinster, udførte efter Tegninger af danske Kunstnere til en **overordenlig billig Prisansættelse,** men ogsaa ved den enestaaende og praktiske Maade, paa hvilken Tillægsgevinsterne fordeles mellem Spillerne.

Lodsedler til Afdeling A à 1 Kr.
og til Afdeling B à 50 Øre

faaes hos samtlige Kollekteurer og i Hovedkollektionen, Udstillingsbygningen Nr. 21, ligeved Holdepladsen for Sporvognene.

Østerbros og Omegns Beboere

underrettes herved om, at jeg foruden den af mig i 10 Aar indforskrevne og forhandlede Java Caffe fra 1. Oktober d. A. ogsaa fører

Hr. A. C. Gaméls brændte Java Caffe.

Begge Sorter vil daglig leveres friskbrændte. Anbefalende samme i Publikums velvillige Erindring

Ærbødigst

Chr. Fratz,

Urtekram-, Material- og Delikatesseforretning,
Østerbrogade 23, Hjørnet af Ryesgade.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 12. Oktober.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:**
Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:**
Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:**
Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:**
Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:**
Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm., 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa **P. G. Philipsens** Forlag har forladt Pressen:

Breve
fra og til
Christian Winther.

Udgivne af **F. L. Liebenberg.**
3 Kr. 75 Øre, indb. 5 Kr. 50 Øre.

Samlingen indeholder foruden en biografisk Indledning Breve fra eller til N. C. L. Abrahams, Chr. Agerskov, H. C. Andersen, A. P. E. Berggren, B. Borgen, Ludv. Bødtcher, J. Dahl, B. Dunker, F. Fabricius, E. W. Gosse, Constantin Hansen, J. C. Hauch, Fru J. L. Heiberg, H. Hertz, C. Holten, Fr. Høeg-Guldberg, H. Krøyer, H. V. Kaalund, F. L. Liebenberg, C. Molbech, Chr. K. F. Molbech, D. G. Monrad, Fru E. Monrad, H. U. Møller, F. Paludan Müller, Chr. Petersen, Fru C. M. Petersen, E. F. C. Petzholdt, M. Rosing, Frk. P. Ross, C. Snoilsky, J. M. Thiele, Chr. Thaarup, F. U. Timm, C. H. Visby og C. Weiss.

L. Holberg,
Peder Paars.

Udgivet af **F: L. Liebenberg.**
Tredie Udgave.

Heftet i smukt Omslag med Tegning af Carl Thomsen 2 Kr. 75 Øre, elegant indb. 4 Kr.: trykt paa Velinpapir heftet 4 Kr., indb. 5 Kr. 50 Øre. («Fædrelandet») »Det er overflødigt at sige Noget til Anbefaling for Liebenbergs Udgave af Peder Paars. Ved den Omhu, som er anvendt paa Texten, og den kyndige Kritik hvorom de talrige oplysende Anmærkninge, vidne, staa hans Udgaver højt over de allerfleste lignende Arbejder. Paa Omslaget findes et af Carl Thomsen tegnet morsomt og karakteristisk Titelblad.»

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:
Fra Børnegudstjenesten. Fem Prædikener med tilhørende Fortællinger af **Chr. Møller, Henry Ussing** og **Enrique With.** Pris 80 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Indbinding af „Nær og Fjern".

Den til «Nær og Fjern» komponerede Indbinding samt Mapper til midlertidig Opbevaring af enkelte Numre anbefales fra

Carl Petersen.
Kgl. Hof-Bogbinder,
St. Kjøbmagergade 43.

Prisen er 3 Kr. 50 Øre pr. Bind.
— - 1 - 75 — for en Mappe.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

MAGASIN DU NORD,

Afdelingen for

Gardin- & Meubelstoffer

anbefaler
et meget stort Udvalg af alle nu brugelige Stoffer fra de fineste til de billigste Sorter.

Gulvtæppe-Afdelingen

anbefaler
i nye Mønstre:

Smyrna Tæpper.
Aubusson Tæpper.
Fløiels Tæpper.
Bryssel Tæpper.
Skotske Tæpper.
Hollandske Tæpper.
Danske Tæpper.
Filt Tæpper.
Hampe Tæpper.
Manilla Tæpper.
Cocus Tæpper.
Napier Tæpper.
Cocus Maatter.

Linoleum Tæpper,

ægte Linoleum, Waltons Patent.

Vort Udvalg er iaar saa righoldigt, at vi i alle Henseender se os istand til at konkurrere med Udlandets største Etablissementer.

Th. Wessel & Vett.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 381.

Den 19. Oktober 1879. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Thorvaldsen bedømt i Frankrig.

I «Revue des deux mondes» for den 1. og 15. September findes en temmelig udførlig Afhandling af en yngre fransk Kunsthistoriker og Kritiker S. Jacquemont, betitlet «Le musée Thorvaldsen et l'église Notre-Dame de Copenhague.» Efter en kort Indledning, der væsenligst beskjæftiger sig med det ejendommelige Faktum, at Thorvaldsen er saa godt som fuldstændig ubekjendt for Franskmændene, følger en Beskrivelse af Museet, dernæst en Biografi af Kunstneren og endelig en overordenlig interessant og med stor Kjærlighed til Emnet forfattet Kritik af dennes vigtigste Værker, en Kritik, der vidner om et lige saa betydeligt Kjendskab hos Forfatteren til den danske Billedhuggers Arbejder som til den antike græske og moderne franske Skulptur. Vi skulle i det Følgende gjøre vore Læsere bekjendte med det Væsenligste af denne Del af den franske Kritikers Afhandling, der fuldt ud fortjener at blive kjendt og læst i vort Fædreland, baade paa Grund af de fortræffelige Bemærkninger, den indeholder, og for den rigtige Vurdering, der i den ydes vor berømte Landsmand.

Efter at have omtalt Thorvaldsens Død og den storartede Jordefærd, der blev Kunstneren til Del, fortsætter Forfatteren: Der findes i første Etage i Museet et Portrait af Thorvaldsen, malet af Horace Vernet; et andet, af den danske Maler Eckersberg, bevares i en Sal i Akademiet for de skjønne Kunster. Vernet har malet sin Ven ifærd med at modellere ham selv, med Pousserstokken i Haanden og klædt i den hvide Atelierdragt. Maleriet, der skriver sig fra 1832, besidder alle de Vernetske Kunstværkers sædvanlige Fortrin. Billedhuggerens Ansigt, der er svært og udmejslet, omkrandset af rige hvide Haarlokker, med et ejendommeligt skjønt Blik i de blaa Øjne og beaandet af et paa engang fint og jovialt Smil, bærer navnlig Præget af en Tankens Ihærdighed og Begejstring. Helt anderledes er det Billede, som den danske Maler har givet os af den hædrede Mester; det er ligesom om en Luftning af den skandinaviske Aand slaaer En imøde, naar man betragter det. Bertel Thorvaldsen, betydelig yngre end paa Vernets Maleri — Billedet skriver sig fra 1813 — sidder ned med Blikket fortabt i melankolske Drømmerier. Det endnu blonde Haar omgiver et sygeligt Ansigt, udmagret ligesaa meget af Roms Febre som af Arbejdet. Den sorte Kappe, Tegnet paa Akademikeren fra San Luca, der er kastet over Kunstnerens Skuldre, stikker underlig af imod dette elegiske Digterfysiognomi. Naturligvis foretrække de Danske dette Billede, malet af en dansk Kunstner, men den franske Mesters Arbejde, der desuden er det danske Maleri overlegent i Henseende til Udførelsen, giver aabenbart en mere tro Forestilling om Thorvaldsen. Det synes os iøvrigt, at man just ved Sammenligning af de to Billeder retteligst vil kunne forestille sig den store Billedhugger, som han virkelig var, drømmende, taus, beskeden, men tillige uafhængig, standhaftig i sin Villie og lidenskabelig hengivende sig til Arbejdet for at virkeliggjøre sine Planer. Hans talrige Venner have berømmet hans Trofasthed, hans Hjertelighed; simpel og ukunstlet i sin Omgang bevarede han stedse, selv iblandt de Store, sin lidt barske og ligefremme Jovialitet, og hans Anseelse tabte Intet derved. Vi skulle i hans Værker søge Udtryk for denne saa virk-

somme Aands Tanker og Følelser, hans Ideer om det Skjønne, hans Methoder, kort sagt, alle de Theorier, som han har udøvet i Praxis, men om hvilke han aldrig har udtalt sig med et Ord.

Bertel Thorvaldsen kom til Verden netop paa en Tid, da han kunde høste Frugterne af Renaissancen eller snarere af den Revolution, der i den anden Halvdel af det 18. Aarhundrede lidt efter lidt førte Aanderne hen til Dyrkelsen af den antike Kunst. Da han første Gang kom til Rom, i Aaret 1797, var denne Revolution, der halvhundrede Aar iforvejen var begyndt af Grev de Caylus*) i Frankrig og fortsat i Italien og Tydskland af Winckelmann, allerede en Kjendsgjerning. Overalt havde man efter Louis Davids bekjendte Ytring „søndertraadt Berninis Hale." I Frankrig stod denne samme David, den vældige Antikens Forkæmper, tilligemed Gérard og Chaudet i Spidsen for Kunstskolerne. Antiken herskede enevældig og havde længe hersket over Malerkunsten, Billedhuggerkunsten, Arkitekturen og Dekorationsmaleriet, som den herskede over Litteraturen, og Revolutionen havde som bekjendt drevet denne Mode ud i ren Fanatisme, ud i det Latterlige. Paa samme Tid var Flaxman med hele Geniets Magt optraadt som den nye Smags Talsmand i England, men det var dog navnlig i Italien, at den glødende Begejstring for Antiken paa engang opflammede Kunstnere, Lærde og Kunstelskere som i Medicæernes skjønne Dage. I sine Læreaar i Kjøbenhavn havde Thorvaldsen vel kun kunnet skimte en svag Reflex af denne Antikens Gjenfødelse; men strax ved sin Ankomst til Rom fandt han de falske Guder omstyrtede i Gruset og Canova indsat paa deres Plads. Det var da ligesaa meget den uimodstaaelige Tiltrækningskraft, der laa i den herskende Anskuelse, som hans egen gode, sunde Sands, der kastede ham ind paa et exklusivt Studium af Antiken, og man bør ikke forbauses over, at han intet Syn fik for Renaissancens Blomstring. Det 15. og 16. Aarhundredes Mestre vare saa at sige blevne tabte af Syne og vare forsvundne bag de uægte Descendenter, der saa sørgeligt havde forvansket deres Lære. Alle moderne Mestre syntes i lige Grad at være erklærede i Rigets Akt: der var ingensomhelst anden Lov mulig, der gjaldt ingen anden Vejledning end netop den, som de nye Fortolkere af Antiken gav.

Imidlertid lagde dog Thorvaldsen, alt idet han med større Begejstring end nogen Anden styrtede sig hovedkulds ind i denne Strømning, strax for Dagen den Uafhængighed og den Kraft, hvorfor hans Aand var Sæde. Istedetfor, som naturligt kunde synes, at støtte sig til en eller anden af Reformatorerne, Canova f. Ex., tog han det Parti at bryde sig sin Vej paa egen Haand. Et vist Instinkt sagde ham, at adskillige af disse Mestre, der dengang vare en vogue, vilde kunne føre ham paa Afveje og at ingen af dem vilde kunne føre ham langt nok. Der manglede i Virkeligheden meget i, at denne stadige haardnakkede Pukken paa, at Alt, hvad der skrev sig fra Grækenland eller Rom, var fortræffeligt, i og for sig var den virkelige, den sande Forstaaelse af Antiken, og at det virkelig var saa, at man hos hin Tids bedste Kunstnere gjenfandt den samme Skjønhed som hos de Mønstre, hvilke de mente at følge i deres Værker. Man improviserer ligesaa lidt en radikal Revolution i Kunsten som i Samfundet, og man gaaer ikke saaledes uden Overgange, uden Famlen over fra Berninis Skole til Phidias', fra det Absurde til det Sublime. I hvor høj en Grad de saa end troede sig at være Disciple af den gamle græske Simpelhed, saa ofrede dog disse Kunstens Fornyere hver paa sin Maade til Aanden i deres Samtid, David ved sin Emphase, sin Deklamation, sit theatralske Effektjageri, Flaxman ved sin fuldstændig engelske Stivhed og Canova tidt og ofte ved sin overdrevne Voldsomhed, oftere endnu ved sin Sensualisme og sit kvindagtige Skjelmeri. I Rom gik og gjaldt imidlertid den venetianske Billedhugger for den direkte Arvetager efter Grækerne, og den Æresplads, man indrømmede ham og som han endnu indtager i Belvedere, er et tilstrækkeligt Vidne om en Beundring, som Eftertiden ikke i Et og Alt har kunnet dele. Thorvaldsen var utvivlsomt den Første, der fik Øjnene op for, at der var noget Overdrevent i denne almindelige Begejstring for Canova, og at der var Andet og Mere at gjøre end det, han havde gjort. Dette være nu, som det være vil, nok er det, at den tause Kunstner fra Danmark hverken søgte at gjøre Canovas eller nogen anden Billedhuggers Bekjendtskab; han gav sig tappert ifærd med ganske ene at studere i Samlingerne, idet han stillede sig Ansigt til Ansigt med de sande Mønstre, der henrev ham til Beundring.

Man vil sige, at det var Winckelmann, der havde anvist ham Vejen; fuldkommen rigtigt, ligesom han havde viist alle sine Samtidige den. Men hvad fandt han hos Winckelmann? En Række ophøjede, rene, men altfor almindelige Syner paa Grækernes æsthetiske Theorier, en Del mere filosofiske end tekniske Iagttagelser angaaende de forskjellige Stilarter og Fremgangsmaader i deres Billedhuggerkunst og forøvrigt adskillige svævende og ubestemte Bemærkninger om den græske Kunsts vigtigste Udviklingstrin og en endnu mere taaget Kritik. Winckelmann kjendte neppe synderlig mere end af Navn Phidias og de store Skoler, som fulgte umiddelbart efter ham. Han har ikke noget skarpt Blik for det i de romerske Samlinger, der tilhører Kunstens højeste Blomstringsperioder, med Undtagelse af Torsoen i Belvedere, og hele hans Begejstring koncentrerer sig om Laokoongruppen og Apollo, to Værker, der senere baade i Henseende til Stil og Alder ere blevne beviste langtfra ikke at tilhøre den græske Kunsts gyldne Periode. Det var da heller ikke den berømte Oldgransker, der gav Thorvaldsen den Ide, først at standse foran den gigantiske Pollux paa Monte Cavallo. Det var heller ikke den apokryfe Indskrift paa Statuens Fodstykke, der tildrog sig den unge Kunstners Opmærksomhed; for ham, der var uden videnskabelig Opdragelse og Dannelse, havde den ingen Interesse, — nej, det var selve Kunstværket, der tog ham fangen ved sit majestætiske, overlegne Præg, og som et første Forsøg formede han en Kopi deraf, noget, der ingenlunde var saa let en Sag, naar henses til Kolossens hele Stilling og betydelige Dimensioner. Uden at vide af det havde han valgt den af alle Antikerne i Rom, der staaer Phidias' Skole nærmest; dette instinktive, dristige Valg var nok til at vise, hvor uafhængig og hvor sikker han var i sin Afgjørelse.

At han paa dette Tidspunkt af sit Liv modtog nogle gode Raad af sin Landsmand Zoëga, ere alle hans Bio-

---

*) Anne Claude Philippe de Tubières, Greve af Caylus, født i Paris 1692, død 1765, bekjendt som Arkæolog, Kunstkjender, Kobberstikker og Mæcen. Hans vigtigste Værk er »Recueil d'antiquités égyptiennes«, udkommet i 7 Bind i Paris 1752—67.

O. A.

grafer enige om at meddele; men da den berømte Arkæolog ikke i noget Værk har nedlagt sine æsthetiske Theorier, er man ude af Stand til at maale Værdien af denne hans Indflydelse paa Thorvaldsen. Jeg har ogsaa hørt en anden Dansk, Maleren Carstens, nævne som Vejleder af eller som inspirerende Thorvaldsen. Det er at gjøre Carstens formegen Ære. Han var en dygtig Tegner, men en eklektisk og famlende Aand, der var ligesaa indtaget i Michel Angelo og Florentinerne som i Grækerne, og i sine Efterligninger af Antiken er han næsten altid kold, tvungen og vulgair. Nej, Thorvaldsen havde ikke nogen Mester iblandt sine Samtidige, der var Ingen, der udpegede ham den græske Kunsts dybe Hemmeligheder, han gik selv til Kilden, søgte og fandt dem der.

Jason gav allerede Beviset paa et overlegent Talent, der dog endnu var en Smule Slave af sit Publikum. Det er ikke, hvad saa end Canova sagde om det, et fuldstændig individuelt Værk; det er langt snarere et Kompromis imellem den moderne Stil, Canovas egen Stil, og den Stil, der var den herskende i de skjønneste Perioder af den græske Kunst. Havde end den unge Kunstner først kopieret Pollux, og bestræbte han sig end for at lade sit Værk gjennemtrænge af denne Statues Simpelhed og Storhed, saa var han dog paa den anden Side endnu højst uvidende, og Ingen naaer strax ved første Tilløb det paa engang Simple og Store. Fattig, uden Støtte, fremfor Alt begjærlig efter at gjøre sig bekjendt, formaaede han endnu ikke ganske at unddrage sig den herskende Smag. Derfor kastede han, imedens han kopierede Monte Cavallokolossens fuldendte Former, sine Øjne paa Samtidens Idol, paa den Type, som den gamle Verden var enig om at proklamere som et Vidunder af Kunst, Apollo fra Belvedere, og uden maaske at ville det, viste han sig i sit første selvstændige Værk i lige høj Grad indtaget i og inspireret af disse to Antiker.

I Virkeligheden præsenterer Jason sig ganske paa samme Maade som Apollo. Ligesom Lysets Gud nærmer den sejrende Helt sig triumferende, støttet paa det højre Ben og neppe berørende Jorden med det venstre. Ogsaa Jasons Hoved har en Drejning tilvenstre, for at kaste et Blik paa den overvundne Fjende. Armene ere ganske vist foldede, den venstre Forarm bærende det gyldne Skind, den højre Haand holdende et Spyd, der hviler paa Skulderen, men det er den samme plastiske Ide, det samme Motiv, blot behandlet i en hel anden Stil. Sikkert nok vil den danske Kunstners Værk ikke i Henseende til Skjønhed, Liv og Fylde kunne taale nogen Sammenligning med den dejlige Statue, der næst efter Parthenonfrisen og Venus fra Milo altid vil staa for os som et af Oldtidens mest forførerisk skjønne Værker; men Thorvaldsen havde dog den store Fortjeneste ved at efterligne Apollos Stilling og Bevægelse at give sin Billedstøtte nye, ligesaa ideale og endnu sandere Former. Apollofigurens lidt vel korte og en Smule magre Torso og dens afrundede Lemmer ere her erstattede af et kraftigt Legeme, slankt og udtryksfuldt i alle sine Dele. Brystet er bredt og mægtigt, med prægtige Flader, Lemmerne kraftige og nuancerede, og som Helhed frembyder Jason disse „brede“ Proportioner, som de Gamle tillagde Polyklets Skole. Det er, som om den pythiske Apollo har byttet Legeme med sin Nabo i Belvedere, Merkur, lidt ogsaa med Pollux, saa at han end mere fremstiller den ideale Ungdomskraft. Et lidt mere karakteriseret og elegantere Hoved, et Par smidigere Skuldre og Arme og en lidt mindre theatralsk Holdning vilde have gjort Jason til et fuldendt Mesterværk. Man forstaaer Canovas ovenanførte Ytring: hverken han eller de med ham samtidige Kunstnere stræbte efter disse det menneskelige Ideals exakte Proportioner, efter denne Fylde og Korrekthed i Formerne, der just er saa karakteristisk for den græske Kunsts store Periode. Idet de tog efter Bogstaven en meget omtvistelig Theori, udtalt af Winckelmann, troede de sig forpligtede til i deres Fremstillinger af Guder eller Halvguder at undertrykke Musklernes stærke Spænding, men derimod forøge den, ja endog til Absurditet overdrive den, naar det var Athleter eller Krigere, de fremstillede. Dette er Canovas sædvanlige Fejl, der undgik hans Samtidiges Opmærksomhed, men som skæmmer hans skjønneste Værker i vore Øjne. Nu vil der neppe være mindste Tvivl om, hvilken Statue der bør tilkjendes Prisen, Canovas Perseus eller Thorvaldsens Jason, og en Sammenstilling af disse to plastiske Arbejder vil strax vise den dybe Forskjel, der hersker imellem de to Systemer.

Thorvaldsens Debut aabenbarede da altsaa en ganske ny Forstaaelse af de antike Mønstre og en fast Beslutning om at følge dem, samtidig med at han gav den storstilede Billedhuggerkunst, Værkerne fra Perikles' Aarhundrede, Fortrinet. Men han var fattig, det vil sige henvist til for lange Tider endnu kun at udføre Bestillinger, dem han maatte føle sig altfor lykkelig ved at modtage, og for hvilke han ikke kunde undslaa sig. Den Tids Kunstelskere, der vare lidenskabelig indtagne af Hedenskabet og Mythologien, foretrak som oftest gratieuse Skikkelser for mandige og kraftige Typer. Hvad den unge Kunstners første Velyndere bestilte hos ham, det var en Apollo, en Bacchus, en Ganymed, en Venus, alle Guddomme, der ikke vare blevne holdte synderlig højt i Ære i Phidias', Alcamenes' eller Polykletos' Værksteder. Thorvaldsen vendte sig da mod den efter dem følgende Periodes Skoler, først og fremmest mod Praxiteles, det Yndiges Billedhugger par excellence, Skaberen af disse ungdommelige Gude- og Gudindetyper, af hvilke utallige mere eller mindre vellykkede Kopier befolke de romerske Galerier. Sandt at sige begyndte han efter at være slaaet ind paa denne nye Vej at føle sig noget forlegen. Disse saa simple og dog fine Mønstres æsthetiske Mening var vanskelig at fatte. Overhovedet naaer man i alle Kunster langt lettere den storslaaede Virkning, de brede Former, end det naturlige Udtryk, Simpelheden og Ynden. Man bør derfor ikke forbauses over, at den unge Kunstner i sin Søgen efter det, der er det Dybeste og det vanskeligst Fattelige i den græske Kunst, maatte være nogle Aar om at opdage det, og at hans mythologiske Statuer fra denne Tid ikke ere synderlig Andet end gode Studier efter Antiken, fuldkommen korrekte og ofte endog elegante, men blottede for Karakter og Inspiration. Vi skulle ikke længer dvæle ved denne Periode, men standse foran Adonis fra 1808, Thorvaldsens anden store Erobring.

Ved sit lange Studium af de Gamle endte han med at aflure dem ikke blot det rent Ydre, men selve Sjælen i deres Billedkunst, det vil sige den Hemmelighed at skabe Liv i ubevægelige Figurer og frembringe Idealet uden nogen anden Fremgangsmaade end Efterligning af Naturen. Prinds Ludvig af Baiern var det lykkelige Forsyn for den, hvem han kaldte sin Ven, da han bestilte en Adonis hos

ham: Vennen besvarede hans Bestilling med et Mesterværk, hvis Skjønheder først fattedes af de sande Kunstelskere. Da Canova i Villa Pamphili traf en meget aandrig og med Thorvaldsen nøje lieret Dame, Fru Friederike Brun, sagde han til hende: „Har De seet Adonis? Den maa De endelig se. Deres Ven, Frue, er rent ud guddommelig ... Hvilken Skade, at jeg ikke er yngre!" Paa Ærens Toppunkt angrede saaledes den store Kunstner, at han ikke havde vovet at slaa ind paa den Vej, som Thorvaldsen havde valgt at følge, og han var sikkert ikke den Mand, der skulde ødsle med Lovtaler over eller Beundring af en Nyankommen, hvem han vilde have kunnet behandle langt strengere, som en Skolar, der end ikke havde forlangt saa meget som et Raad af ham.

Man maa i Glyptotheket i München se, hvilken Figur denne Adonis gjør ved Siden af Antiker af første Rang, som f. Ex. den slumrende Faun. Var ikke Marmorets Friskhed, man vilde kunne tro den samtidig med de den omgivende Billedstøtter og faae sig en alvorlig Overraskelse over at finde en Statue af Adonis, hugget i den strengeste klassiske Stil og øjensynlig hidrørende fra en Periode, da Dyrkelsen af Afrodites Elsker neppe engang var kjendt i Grækenland. At man baade i Alexandria og i Rom har fremstillet Adonis som Gud, er utvivlsomt, men ingen af disse Statuer ere bevarede til vor Tid, med mindre man i de to Statuer i Vatikanet og paa Capitolium, der almindelig erkjendes for at være Billedstøtter af Narcissus, en Halvgud af samme Familie som Adonis og som han Type paa ungdommelig Skjønhed, vil se Adonisbilleder. Det er to Varianter af den samme ret behagelige og godt stiliserede Original, men Thorvaldsen har Intet laant her, hverken med Hensyn til Ideen, til Formerne eller til Karakteren i sit Værk. Han har givet sig i Lag med et fuldstændig nyt Emne og behandlet det paa en ny og ganske individuel Maneer.

Efter en meget nøjagtig og i det Enkelte gaaende Beskrivelse og Analyse af Adonis fortsætter Forfatteren: „Statuen udtrykker i Virkeligheden en Karakter, en Type, og seet under dette Synspunkt er den uden Forbillede i de romerske Samlinger, hvor alle de skjønneste ungdommelige Torsoer: Merkur, Meleager, Apollo med Firbenet (Firbensdræberen, Sauroktonos) kun ere Kopier, mere eller mindre uden den yderlige Omhyggelighed i Enkelthederne, der udmærkede deres Originaler og som Thorvaldsen saa vel har forstaaet at lægge for Dagen. En eneste Billedstøtte i Vatikanet vilde kunne sammenlignes med Adonis, det er Lysippos' berømte Løber; men den blev først opdaget 1849, og Thorvaldsen har heller ikke i Aaret 1808 kjendt noget til Theseus fra Parthenon. Ene ham selv tilkommer da altsaa Æren for hans Skabelse. I Et og Alt trofast imod hvad han har villet give, har han ved Statuens fine og lette Ben og Arme udtrykt Antikens Ideer om Ungdom, om den sig udviklende Kraft og Lethed. Fødderne ere en Smule vel svære, som hos Størstedelen af Antikerne, men passe dog ret godt for en Jæger, der er vant til at løbe om i Skovene. Alle Figurens Enkeltheder smelte sammen til en beundringsværdig Harmoni, og der fattes blot dette skjønne Værk et lidt mindre, lidt elegantere, maaske mere udtryksfuldt Hoved, for at det skulde kunne kappes med Grækenlands første Mesterværker . . ."

Thorvaldsen opgav altsaa at modellere de svære kraftige Figurer, der dog øvede saa stor en Tiltrækning paa ham paa Grund af Liniernes Kjækhed og det Majestætiske i Stilen, og han vendte først tredive Aar senere tilbage hertil efter at have udført alle sine historiske og religiøse Arbejder; han vendte tilbage dertil, drevet saa at sige af sit Hedenskab, uden nogen direkte Opfordring eller Bestilling og uden at efterligne Nogen. Om et Par Statuer af Hephæstos, der skyldtes to af de største græske Billedhuggere Alcamenes og Euphranor, veed man intet Andet end at de til Trods for Mythen fremstillede Guden smuk og ikke engang synes at have gjort ham halt. Ogsaa Thorvaldsen gav sig i Kast med det Problem at idealisere en Smedenes Gud. Hans Vulkan hviler sig midt under Arbejdet, støttende sig med den højre Haand med Hammeren paa Ambolten og holdende Tængerne i sin venstre Haand. Paa Hovedet bærer han den almindelige Hue, pileus, og hans Tunika, fastknyttet paa den ene Skulder, lader hans brede Bryst fremtræde nøgent. Ved med den højre Fod at lade ham hvile paa Plinthen til den Sokkel, der bærer Ambolten, har Kunstneren ganske snildt, som sine græske Mestre, vidst at skjule hans Halthed. Hele Figurens Karakter er ypperlig givet ved Legemets kraftige Struktur, ved de spændte Muskler, ja endogsaa ved de fremtrædende svulmende Aarer, som de Gamle saa sjeldent udtrykke, og endelig ved det rige buskede Skjæg og det stærkt krusede Haar. Thorvaldsens Vulkan er et Mesterværk af anatomisk Studium og et smukt Exempel paa den strengeste Stil. Kunstneren solgte den aldrig, men den findes i hans Musæum sammen med Amor, Jason og Adonis for at fuldstændiggjøre Harmonien og vise, hvorledes den utrættelige Billedhugger saa at sige har gjennemløbet den hele Skala af mandlige Karakterer og Typer.

Iblandt alle Kunstnere paa hans Tid var ingen — det skulde da være Ingres — som han gjennemtrængt af en saadan Overbevisningens Varme i sin Kultus af den græske Æsthetik, Mythologi og Historie. De ere for Thorvaldsen som for vor store Maler en Religion. Han har gjort sig selv til Perikles' Samtidige. Han synes at tro paa Homers Guder, som man troede paa dem i Phidias' Værksteder, og han stræbte i god Tro naivt efter at skabe saadanne Guddomme, som det atheniensiske Folk kunde have forlangt. De herlige Kunstnere, der frembragte den olympiske Zeus, Athene Parthenos eller Here i Argos, de ikke blot troede paa de Guder, de fremstillede, men de arbejdede for deres Fædrelands religiøse Kultus. Deres Medborgeres Tro, ikke mindre end deres egen, hjalp dem til at skabe de Billedværker, som Mængden skulde tilbede, til ud af dem at frembringe de almene Typer for Storhed, Adel og overmenneskeligt Liv, som Verden beundrer. Saavel i Kunsten som i Videnskaben fødes den store Stil stedse af en Tanke eller en Bevægelse, som Værkets Skaber har fælles med sit Folk. Men for en moderne Kunstner er det et højst farligt Forsøg at fremstille Hedenskabets Guder, med mindre han ganske simpelt vil gjøre dem til Mennesker, laane dem den svage Menneskeheds Følelser eller Lidenskaber. Med eller mod vor Villie forlange vi af Plastiken noget Andet end fuldendte og ideale Former, og det saa meget mere som den ikke er i Besiddelse af de Hjælpemidler til at give os dem, som i Grækenland et beundringsværdigt skjønt Folk ydede den. Vi ville, at den skal være rent menneskelig og endogsaa noget dramatisk. Denne Følelse er saa naturlig, at den endogsaa tidlig vaktes til Live hos selve Grækerne. Den

rene Idealisme herskede kun i kort Tid i deres Skoler. Strax efter Phidias og Polyklet opstod en vis Art Naturalisme, en Kunst, der mere nærmede sig den menneskelige Virkelighed, og som udtalte sig igjennem Myron, Lysippos, Praxiteles og Scopas. Disse ypperlige Kunstnere, der arbejdede for et allerede mindre troende Publikum, tog ikke i Betænkning at menneskeliggjøre Guderne og samtidig at bruge deres Mejsel til Fremstillingen af Sagnets Halvguder og Heltinder for at faae en Lejlighed til at udtrykke de rent menneskelige Lidenskaber. Dersom vi vare i Besiddelse af disse Mestres originale Broncer eller Marmorbilleder, som vi endnu besidde Statuer, der skrive sig fra Phidias' Elever, vilde disse sikkert i vore Øjne veje ligesaa meget, om ikke mere end hines Fortjenester, thi de vilde tiltale den moderne Smag mere.

Dette var Noget, der gik op for Thorvaldsen, efter at han havde gjort sine første Forsøg. Maaske var det hans Bas-Relieffer og da navnlig den store Frise Alexandertoget, der, da han ved Arbejdet paa den vænnedes til at søge Liv og Bevægelse, hjalp ham til at finde hen til den udtryksfulde Plastik. Traf han paa den anden Side end ikke i de italienske Skulptursamlinger Originaler, der hidrørte fra den anden Periode af den græske Billedkunst, siden de nu saa godt som alle ere gaaede tabt, saa saae han dog idetmindste saa mange Kopier eller gode Efterligninger, at han blev sat istand til at gribe og tilegne sig Aanden i disse forskjellige Skoler, der alle mere eller mindre gaa frem efter det samme Princip. Dette Princip er at give Skjønheden det mest mulige Liv uden dog at svække den, og at skabe Figurer, hvis Stillinger og Bevægelser udtrykke en Handling eller idetmindste en stærkt udpræget Følelse, uden at bringe som Offer noget af Harmonien eller Sandsynligheden. I Virkeligheden forbyder Harmonien, den nødvendige Betingelse for Skjønheden, og Sandsynligheden, den øverste Sandhed i Kunsten, alle altfor heftige Bevægelser og Sammentrækninger, baade fordi de forstyrre Linierne og tillige fordi de i sig ere altfor hurtige til at kunne overføres og gjøres ubevægelige i Stenen eller Broncen. Det er disse Grundregler, som ikke blot Grækerne, men alle Renaissancens og den nyere Tids største Kunstnere have adlydt, men meget faa have forstaaet at gjenfremstille denne den helleniske Kunsts udsøgte Skjønhedsnorm saaledes som Thorvaldsen i nogle mythologiske Statuer, der skrive sig fra hans Genis mest glimrende Periode og ligeoverfor hvilke der kun hersker en enstemmig Beundring. Den første er Amor triumphans.

Hvilken Kunstner eller Kunstelsker har ikke paa sin Vandring omkring i Vatikanets Sale mangfoldige Gange standset foran denne græske Amor, denne Statue af parisk Marmor, der udgjør en af den uhyre Samlings Perler? De Ligegyldige lægge kun ringe Mærke til den, fordi den staaer der i den dunkleste Krog af Salen, men de, der engang have faaet Øjet op for dens Skjønhed, vende atter og atter tilbage til den. Den ansees efter de kompetenteste Arkæologers Mening for at hidrøre fra Praxiteles' Værksted. Hvorledes det nu end forholder sig med dens Oprindelse, saa har Oldtiden ikke efterladt os nogensomhelst billedlig Fremstilling af Amor, der ligner denne, ingen, der kommer den nær, hverken i Henseende til Skjønhed eller til Tankens og Følelsens Højhed. Det er en melankolsk Amor, bedrøvet over alle de Ulykker, han har tilføjet Menneskene, ja, man skulde næsten tro, at han selv lider under disse Ulykker. Hans yndige Hoved, omkrandset af en rig Haarvæxt, der falder i Lokker ned om hans Hals og over hans Skuldre, er bøjet med et Udtryk af mild og inderlig Medlidenhed. Legemet er en Ynglings med de fineste Former, og det er umuligt her ikke at spore en Mesters Mejsel. Thorvaldsen har af denne ypperlige Statue ladet sig inspirere til at skabe saa at sige dens Modbillede og han har frembragt en ny Amortype, en af hans mest poetiske og fuldendte Figurer. Istedetfor den nedbøjede Amor, have vi her en Amor, der triumferer over sin Grusomhed. Det er ikke længer denne Lysippos' Cupido, hvoraf der findes to smukke Kopier i den capitolinske Samling og i Villa Albani, denne unge skjelmske Knægt, der spænder sin Bue med et vist trodsigt Smil paa Læben. Thorvaldsens Amor er alvorligere, han tæller nogle Somre flere. Som Amor i Vatikanet har han et Hoved som en ung Kvindes, lange krusede Lokker og en Rosenkrands om Tindingerne. Lænende sig op mod en omfangsrig Træbul, der er bedækket med en Løvehud, med de store Vinger halvt udfoldede, holder han i sin højre Haand en Pil, hvis Spids han prøver med et fint Smil og en vis overlegen Mine. Den anden Haand, der skjødesløst hænger nedad mod Jorden, støtter den slappede Bue. For Fødderne af den unge Sejrherre en Hjelm og en Tordenkile. Hvad der gaaer for sig er, som man seer, kun saare lidet, men dog nok, thi Gudens blotte Gestus og Stilling opvækker en Verden af Tanker.

Forfatteren gjør her nogle Bemærkninger med Hensyn til Ansigtstypen hos den omtalte Statue, som han finder „altfor moderne" og for lidet svarende til Legemets ideale Skjønhed, og gaaer dernæst over til at omtale Thorvaldsens Hyrdedreng, som han sætter endnu højere end Amor. „Man troer at se en af Theokrits Hyrder, Menalkas, der lytter til Daphnes Sange om sin Elskov, eller snarere en anden Daphne betragtende den indslumrede Chloë; denne Thorvaldsenske Figur, denne lille Græker med sit smukke Ansigt, sine store naive Øjne og sit lange Haar, der holdes tilbage af et Pandebaand, er en Skikkelse, fuld af Følelse og Ynde. Medens han modellerede sin Hyrdedreng, var han sysselsat med Restaureringen af de æginetiske Marmorfigurer. Gjennemtrængt af Mønstrene fra den æginetiske Skole, der er saa sand og saa storslaaet i al sin Stivhed, gjorde han sig det til Opgave at efterligne den og skabe denne Figur, hvis paa engang elegante og dog archaiserende Stil var en Art Kompromis imellem Ægina og Athen, et saa meget dristigere Forsøg, som det var uden Forbillede hos de Gamle, og et nyt Bevis paa denne Thorvaldsens glødende og lidenskabelige Tilbedelse af alle den græske Billedhuggerkunsts Traditioner. Den samme arkæologiske Fantasi skyldes den samtidige Statue af Haabet og en anden Gruppe, behandlet paa samme Maade som Hyrdedrengen, men mindre forførende trods sin strenge Skjønhed: Ganymedes med Ørnen. Kunstneren fandt i dette Emne Motivet til en knælende Figur, den første, han hidtil havde modelleret, og han lagde i den hele sin Dygtighed, hele sit Kompositionstalent for Dagen.

Saa længe Thorvaldsen indskrænkede sig til Emner fra den græske Mythologi, var det ham ikke let at udtrykke nogen bestemt udpræget Følelse i nogen Gudindestatue, med mindre det skulde være Koketteriet eller Vellysten; men hans af Naturen rene og tænksomme Aand stødte ham tilbage fra Sensualismen. Det er et af de Træk,

der udmærke ham mest fremfor hans Samtidige og som gjøre ham mest Ære. Han havde hverken Tanke for eller Lejlighed til at give sig i Lag med visse energiske Emner, som f. Ex. Niobe eller Venus victrix. Derfor bar hans Kvindefigurer igjennem en længere Tid Præget af noget vist Ubestemt og Famlende. Den første, der er Opmærksomhed værd, er en Psyke fra 1811, en smuk Studie af en ung Pige, halv nøgen, med et Draperi knyttet om Lænderne. Hun holder den hemmelighedsfulde, fra Underverdenen hentede Æske i Haanden og betænker sig paa at tage Laaget af den. Motivet er sindrigt nok, Stillingen og Ansigtsudtrykket vel skikkede til at skildre den frygtsomme Nysgjerrighed, men over det Hele er der dog noget vist Koldt og Forlegent. Nogle Aar senere modellerede han sin Hebe, en yndig, jomfruelig ung Kvinde, der med sin venstre Haand række en Drikkeskaal, medens den højre Arm hænger skjødesløst ned med Kanden i Haanden. Stillingens Ynde, det Smidige i Bevægelsen, det Bløde i Omridsene og denne lange Tunikas Folder, Alt aander her Grækenland. Det er en af Ungmøerne fra Panathenæerfesten, men det er heller ikke mere, og der er endnu et Skridt at gjøre. Snart efter og omtrent samtidig med sin Amor skabte Thorvaldsen imidlertid sin Venus triumphans — Skridtet var gjort.

Strax ved Begyndelsen af sin kunstneriske Løbebane havde han efter Bestilling hugget en Venus. Uden Tvivl kun ringe tilfredsstillet af dette Arbejde har han ikke bevaret Gibsmodellen, og da selve Statuen findes et Sted paa et Slot dybt inde i Rusland, er det ikke muligt at sammenligne dette Ungdomsforsøg med det senere Mesterværk, for paa et og samme Sujet at maale den Afstand, der var tilbagelagt i nogle Aaringer. Men lige meget. Jeg har udtalt Ordet Mesterværk, og jeg troer ikke at have sagt for meget ved at anvende denne Betegnelse paa Thorvaldsens Venus, denne skjønne Statue, der paa engang virkeliggjør en ny Ide, en dyb Følelse og en fuldendt Form for plastisk Skjønhed.

For en Kunstner, der var naaet til det fulde Herredømme over alle sine Kræfter, fandtes der ikke i denne hedenske Tid og efterat Canova havde givet Exemplet noget mere tiltrækkende, men ogsaa mere vanskeligt Emne. Thorvaldsen havde i sin umiddelbare Nærhed, i Italien, forskjellige antike Venustyper. Først de to herlige Statuer i den Capitolinske Samling og i Uffizierne i Florens, der, sammen med en Snes andre mere eller mindre ufuldkomne og rundt om spredte, ere Efterligninger af den berømteste af Praxiteles' Venusstatuer, den knidiske Afrodite. Denne Figurs Anbefaling er sikkert ikke at søge hverken i den Handling, den udtrykker, eller den Følelse, den fremkalder, thi den er i Virkeligheden kun et Udtryk for Koketteriet med et lille Anstrøg af Kydskhed. Gudinden viser sig nøgen, som hun er opstaaet af Badet, som om hun var bleven overrasket, og selv om hun end synes lidt vred og lidt fortørnet over, at man betragter hende, saa er hun det i Virkeligheden ikke. Venus Anadyomene, der fletter sit Haar efter at være opsteget af Havet, og af hvilken der findes to smukke Exemplarer i Vatikanet, er et yndigt Motiv, noget kydskere maaske, men dog ogsaa højst jordisk. To andre Fremstillinger af Gudinden, den siddende Venus og Venus Kallipygos, ere i Virkeligheden ikke Andet end elskværdige Phryner, der kun bekymre sig lidet om at tale til Sjælen. Jeg forbigaaer naturligvis her vor henrivende skjønne Venus fra Milo, der paa den Tid, da Thorvaldsen skabte sin Statue, endnu dækkedes af Jorden. Maaske vilde Synet af den have betaget ham Modet, maaske ogsaa inspireret ham til en anden Venus Urania. Han forstod imidlertid, uden at tage noget Hensyn til nogen af alle de Fremstillinger af Gudinden, der vare tilovers fra Oldtiden, at skabe en ædlere Venus, græsk og moderne paa engang, det vil sige tilhørende alle Tider, ved af Mytherne om Gudinden at vælge den, der er den mest menneskelige og den mest almene, Fortællingen om Sejren paa Idabjerget. Mon denne saa karakteristiske Fortolkning af Venustypen virkelig skulde være undgaaet de græske Billedhuggeres Opmærksomhed? Det er ikke sandsynligt, men vi besidde intet Vidnesbyrd derom. Den danske Billedhugger har indtaget den tomme Plads, og aldrig nogensinde har en moderne Kunstner bedre og fyldigere gjengivet en mythologisk Ide. Oprejst og utilsløret holder Gudinden endnu i sin højre Haand det symbolske Æble, som hun henrykt betragter, medens hun bøjer sig en Smule for med den anden Haand at tage sine Klæder, der ere blevne lagte paa en nærstaaende Træbul. Øjeblikket er valgt med megen Aand, først for at faae et Paaskud til at fremstille Figuren nøgen og dernæst for paa samme Tid at skildre en triumferende Forfængeligheds hele naive Glæde og Kydskheden, der strax fordrer sin Ret, det vil sige de mest kvindelige af alle Kvindens Følelser; de aande begge ud af den unge Gudindes Stilling, Bevægelse og Aasyn.

Hun er ung, og det er det første Træk, der henrykker Beskueren i denne henrivende Komposition. Med fuldendt Kunst og efter et langt Studium — han brugte, fortæller man, over tredive Modeller — har Billedhuggeren fremstillet for os Kvinden i sin blomstrende Vaar og intet mere, den attenaarige Kvinde i Grækenland eller Italien. Det er den samme Type som den medicæiske Venus med Undtagelse dog af, at denne er af en noget slankere Vært. Thorvaldsen har, med Rette eller Urette, foretrukket den capitolinske Venus' Proportioner, der er noget kortere end den medicæiske. Hans Statue er af samme Familie, blot yngre og finere. Hun minder ikke saa lidt om den skjønne Venus i det syracusanske Musæum, som Thorvaldsen imidlertid ikke kjendte. Hun er ligesaa meget en Romerinde som en Grækerinde, navnlig hvad Hovedet angaaer, der ikke har den joniske Profil: hvor skulde ogsaa Kunstneren være stødt paa den? Men han har i Rom seet dette alvorlige og rene jomfruelige Hoved med dets lidt accentuerede Træk og dets elegante Silhouet, ikke i sit Studio, thi det tilhører ingen Model, men snarere blandt de unge Kvinder af Mellemklasserne, af mezzo ceto, som man siger i Rom, seet det blandt disse unge smukke Piger, som man Sommeraftener og Søndage seer spadsere i Corsoen, pyntede og sirlige, men dog altid alvorlige og tilbageholdne og neppe besvarende med et koldt Smil eller et Øjekast den Hilsen, som deres Elskere, der gaa forbi, sende dem.

Efter at have omtalt den „uheldige Gruppe, de tre Gratier", om hvilken han siger, at „man nu har ondt ved at forstaa de Samtidiges Begejstring for denne kolde Komposition, hvis Tørhed og Stivhed bringer En til at tvivle paa, at den virkelig hidrører fra Mesterens egen Haand", — samt den af de æginetiske Figurer inspirerede Haabets Statue, vender Forfatteren sig til hans „maaske skjønneste Værk: Merkur som Argusdræber." Om denne Statue ere Alle enige, og jeg har intet yderligere at tilføje til den

almindelige anerkjendende Dom om Kunstværket. Merkur er et af den moderne Kunsts Vidundere, og den alene vilde være fuldt tilstrækkelig til at sikre sin Mester en fremtrædende Plads i første Række iblandt den nyere Tids Billedhuggere."

Med Omtalen af Merkur slutter Forfatteren sit første Afsnit „Thorvaldsens Antiker". Vi skulle i det Følgende give Læserne et Uddrag af Afhandlingens anden Del, „Thorvaldsens moderne og religieuse Værker".

Fortsættes.

Hvad Soldaterne fortælle

om den sidste russiske Krig.

Sluttet.

Til den Tilstand, Hospitalsvæsenet var i, svarede Beskaffenheden af de Transportmidler, der vare bestemte til de Saaredes Befordring. I usle og snevre Karrer uden Fjedre laa de ulykkelige Ofre for deres Tapperhed stuvede ovenpaa hinanden; et eneste Blik paa disse Kjøretøjer var nok til at se, at de vare blevne samlede planløst sammen i Huj og Hast og uden Spor af Hensyn til deres Brugelighed. Medicinalforvaltningen havde aabenbart slet ikke tænkt paa Foranstaltninger til de Saaredes Befordring, men ladet Tilfældet sørge herfor. Der indtraf saadanne Tilfælde, som at 3—400 Saarede kunde være hele Dage underveis, kun ledsagede af een Læge og to Feltskjærere, at de derefter naaede til et Sted, hvor der manglede enhver Forberedelse til deres Modtagelse, og at der ikke var Andet at gjøre for Førerne af et saadant gruopvækkende Optog, end at lade det gaa videre. Undertiden manglede endogsaa ethvert Kjøretøj; efter det tredie Angreb paa Plevna maatte 574 Saarede marchere i fem Dage, for at naa Simniza, uden at de fik regelmæssig Forplejning underveis. Og blandt disse saakaldte Letsaarede fandtes der Folk med Benknusninger. „Man skulde have troet," bemærker en af Meddelerne, „at denne i Aarvis ventede Krig var kommen som en Overraskelse, der havde gjort Forberedelser umulige." — At Forberedelser imidlertid meget vel havde været mulige og at de med nogen Forsynlighed havde kunnet være trufne paa en næstendels tilfredsstillende Maade, beviser den uhyre Forskjel, som fandtes mellem den officielle Medicinal-Organisation og Selskabet „det røde Kors". De Hospitalsindretninger, som stod under dette Selskabs Ægide, udgjøre endnu den Dag idag en Gjenstand for taknemmelig Beundring hos alle dem, som have været saa heldige at blive forplejede i dem. Soldater og Officierer, der flyttedes fra Hospitaler af den ene Kategori over i dem af den anden, forsikrede ofte, at de vare tilmode, som om de vare blevne flyttede fra Helvede til Himlen. Under „det røde Kors" herskede der, trods Forholdenes ensartede Vanskelighed, Orden, Renlighed og en virkelig methodisk og derhos højst human Fremgangsmaade. Skade kun, at „det røde Korses" Hospitaler og de ovenfor omtalte „Mønster-Lazarether" i Gorny-Stjuden og Tirnova udgjorde Undtagelserne, og at Størstedelen af de Syge og Saarede i 1877 kom ind under Forhold, som kun vare lidet forskjellige fra dem i Simniza og Sistova.

Ligesaa enstemmige som Pressen og Publikum have været i at fordømme Alt, hvad der hænger sammen med den militaire Administration, Organisation og Intendantur, ligesaa enstemmige have de været i deres Ros over Officierer og Mandskab. Om Disciplinen altid har været haandhævet ligesaa strengt som under det gamle Régime, ville vi lade staa hen; men at Forholdet mellem Soldater og Officierer siden Indførelsen af den almindelige Værnepligt og Afskaffelsen af det gamle Systems strenge og vanærende Legemsstraffe er blevet forandret til det Bedre — det ansees for ligesaa utvivlsomt, som at Indtrædelsen af talrige dannede Elementer i Armeen har hævet dens moralske Niveau i en uendelig Grad. Alene den Kjendsgjerning, at Soldaten kunde kalde unge Mænd af Dannelse og anseet social Stilling for Kamerater, at Begreberne „Soldat" og „Mushik" (Bonde) ikke mere faldt sammen og at man ikke mere kjender til, at Vagabunder og Forbrydere stikkes ind i Hæren som en Straf — alene det har været identisk med et uhyre Fremskridt i Sammenligning med den tidligere Tilstand. Tapper, taalmodig, lydig og fordringsløs har den russiske Krigsmand altid været; men til deres fulde Betydning have disse Egenskaber først udviklet sig under Indflydelsen af den humane Behandling, som navnlig de yngre Officierer have sat deres Ære i. Ethvert godt Ord, der er kommet fra denne Side, ethvert Udtryk af menneskelig Deltagelse er faldet i en Jordbund, om hvis Taknemmelighed kun de kunne gjøre sig nogen Forestilling, der tillige kjende den slaviske Naturs Elskværdighed og Blødhed og den uhyre Afstand, der hidtil har adskilt Dannede og Udannede, Bydende og Lydende fra hinanden. De Civile, som have ledsaget Armeen, ere enstemmig af den Mening, at de forandrede Forhold mellem Officierer og Menige ikke have vanskeliggjort Disciplinens Opretholdelse, men tvertimod lettet den. Da der istedetfor Frygt for Straf traadte Hengivenhed og personlig Tilslutning, gjorde Soldaterne i mange Henseender ogsaa deres Pligt, hvor de vidste, at de hverken vare iagttagne eller kontrollerede. Paa den anden Side bestræbte ogsaa Officiererne sig for at overgaa hinanden i Tapperhed og altid stille sig i de forreste Rækker, efterat de engang havde gjort den Erfaring, at der lod sig opnaa mere ved personligt Exempel og ved at udvikle Æresfølelsen end ved udelukkende at raisonnere og kommandere. Følgen heraf var, at i talrige Tilfælde, hvor alle Officierer vare

faldne eller saarede, marcherede Soldaterne videre af sig selv og styrtede sig ind i den mest rasende Ild, omendskjøndt der egenlig ikke gaves nogen Kommando mere.*) Ligesaa rørende og ligesaa talrige Træk fortælles om Soldaternes Taknemmelighed og Hengivenhed for dem blandt deres Foresatte, der lagde en human Tænkemaade for Dagen. En Korrespondent til „Wesstnik-Jevropy" fortæller om Officierer, der, naar de besøgte de Saarede ved deres Afdeling, neppe kunde afværge deres Taarer og Kys og uden Overdrivelse kunde rose sig af, at deres Folk vare dem hengivne i Liv og Død, endskjøndt de kun havde ført dem i kort Tid og under de vanskeligste og ugunstigste Forhold. Sult, Tørst, Kulde og Savn af enhver Art ere (efter hvad den russiske Presses mest ansete Hjemmelsmænd forsikre) aldrig blevne udholdte paa en saa heltemodig og elskværdig Maade som af Deltagerne i det af de frygteligste Rædsler ledsagede andet Tog over Balkan, fordi Officiererne ved disse Afdelinger særlig udmærkede sig ved en uegennyttig Omsorg for deres Folks Interesser.

Forgudelsen af „Folket" og den af den „fordærvede" vestlige Kultur uberørte „Menigmand" hører som bekjendt til vore nationale „Allernyestes" Svagheder, og de gaa endnu langt videre i denne Henseende end de professionelle Sværmere for Folket og Folkeejendommeligheden i andre Lande. Med en vis Forsigtighed maa man derfor under alle Omstændigheder optage vore Krigs-Feuilletonisters og Soldaterhistorie-Fortælleres Beretninger om den „ægte, ufordærvede" Russers uforlignelige Præstationer. Men derfor bliver det ikke mindre sandt, at der ikke mangler Momenter i den sidste Krigshistorie, som ere mærkelige for den russiske Kulturs Historie. Saaledes angives det samlede Antal af de fra 1. Januar til 1. August 1877 af Soldater begaaede og ved Krigsretterne paadømte Forbrydelser til omtrent trehundrede; dette Tal maa forekomme overordenlig lille, naar man tager Hensyn til den aktive Armees uhyre Omfang, til det store Antal af Irregulaire, som den var belemret med, og til den Omstændighed, at Hæren havde ligget fire Maaneder stille i Kischenev og derpaa opholdt sig andre fire Maaneder paa rumænisk og tyrkisk Territorium. Særlig Omtale fortjener derhos den Omstændighed, at de Tilfælde, der angik Excesser overfor Kvinder, atter spillede en højst ubetydelig Rolle indenfor det i og for sig selv lille Tal. Under Felttogets videre Fortsætteelse blev det naturligvis ogsaa værre i denne Henseende; da Tropperne rykkede længere Syd paa og kom ind i de rent tyrkiske Egne, og da de vare blevne mere eller mindre demoraliserede af Felttogets Anstrengelser og den uophørlige Blodsudgydelse, forekom der saa mange og saa brutale Excesser overfor Kvinder, at man tilsidst rent maatte give Afkald paa deres tilbørlige Afstraffelse. At vore Soldaters Opførsel idetmindste i Begyndelsen stillede sig saa gunstig, afgiver ikke desto mindre et glædeligt Vidnesbyrd om Sædelighedens Tiltagen i Folket og de dannede Kombattanters Indflydelse paa de udannede. Derfor behøver man dog ikke udenvidere at henføre de skete Fremskridt dertil, at Antallet af Skrivekyndige er steget blandt Soldaterne og at Krigsministeren har begunstiget Undervisningen i Læsning og Skrivning. Procentantallet af de Skriftlærde i vor Armee er endnu stadig meget beskedent, ialtfald langt beskednere end i andre Hære; Troen paa den moralske Virkning af Erhvervelsen af disse Kundskaber, som det øvrige Europa er blevet temmelig grundig kureret for, staaer naturligvis i sin fulde Blomst hos os.

Uddrager man Resultatet af det, som Soldaternes Fortællinger berette om den sidste Krig og om Forholdet mellem den og de tidligere russiske Krigsførelser, saa bliver det i Hovedsagen Følgende: ved Siden af en ubarmhjertig Kritik af de bestaaende Institutioner saavelsom af Overkommandoens og Intendanturens Præstationer, hengiver man sig til en begejstret, hyppig overdreven Anerkjendelse af, hvad Soldater og Officierer have ydet i det Enkelte og hvad der er blevet opnaaet af moralske Fremskridt ved Hjælp af en mere human Disciplin. At denne Bedømmelse har en tendentiøs Bismag, er strax indlysende og maa ogsaa indrømmes der, hvor man har tilstrækkelig Kundskab til udenvidere at tilstaa, at Klagerne over Krigsforberedelsens Mangelfuldhed, over Intendantur-Bestyrelsens Uduelighed og Overkommandoens planløse Fremgangsmaade ikke ere overdrevne, men tvertimod berettigede. Men i politisk Henseende fortjener netop den Omstændighed den største Opmærksomhed, at den offentlige Dom over den sidste Krig tillige gaaer ud paa en Forherligelse af det nationale Krigsmateriale og paa en Fordømmelse af den Brug, der er gjort af det. Dette stemmer overens med hele den Retning, som vor politiske Udvikling har taget i de sidste Aar og som bliver mere og mere truende fra Dag til Dag. Istedetfor at man idetmindste for en Del skulde skrive Ansvaret for de begaaede Misgreb paa Nationens Regning, gjør man sig Umage for at fremstille Sagen, som om alt det Gode laa paa den ene og alt det Slette paa den anden, d. v. s. paa Regjeringens Side. Med alle Midler skal den forhaandenværende Autoritetet og Respekten for den undergraves. Dette er i Hovedsagen ogsaa lykkedes og har kunnet lykkes, fordi i Virkeligheden en uhyre Masse af Korruption og Udygtighed er kommen for Dagen, og fordi Kløften mellem Stipulationerne i San-Stefano og dem i Berlin er bred og dyb nok til at kunne udmaales ogsaa af den store Mængde. At en betydelig Del af den konstaterede Skyld maa føres tilbage til egen Overvurdering af de russiske Kræfter, og at Regjeringen og Nationen ikke have stort at lade hinanden høre i denne Henseende — det vil den i Øjeblikket herskende Mening ikke indrømme. Og dog er dette netop det afgjørende Punkt.

*) At Procentantallet af de i den sidste Krig faldne Officierer var usædvanlig stort, større end i tidligere Krige, f. Ex. Krimkrigen, er ogsaa blevet officielt anerkjendt.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

II.

Franz Joseph von Münch-Bellinghausen (Friedrich Halm).

Tag Staalets ædle Styrke
Til Mønster for dit Mod:
Det atter kjækt sig hæver,
Naar Trykket det forlod!

Münch=Bellinghausen, født den 2. April 1806 i Krakau af en gammel, oprindelig vesttydsk Adelsslægt, kom tidlig til Wien og havde her allerede i sit tyvende Aar fuldendt sine juridiske Studier, hvorpaa han strax betraadte Embedsvejen. Allerede den Gang havde han forsøgt sig som dramatisk Digter; men først 1835 vovede han sig under Pseudonymet „Fr. Halm“, som han siden stadig bibeholdt, frem for Offentligheden med Dramaet „Griseldis“, der strax gjorde stormende Lykke paa alle Tydsklands Scener. Foruden dette er det især Skuespillene „Der Sohn der Wildniß“ og „Der Fechter von Ravenna“, der have gjort Halm til en af de mest sejrede tydske Dramatikere. Efter i 1840 at være bleven udnævnt til Regjeringsraad, knyttedes han fra 1845 af til Hofbiblioteket i Wien, først som Kustos, senere som Præfekt; ogsaa var han en kort Tid Generalintendant for Kejserstadens Theatre. Han døde den 22. Mai 1871.

Halms Skuespil er det ikke her Stedet til at gaa nærmere ind paa; kun saa Meget skal bemærkes, at det Bifald, hvormed Publikum altid har modtaget dem paa Scenen, finder sin gode Begrundelse i deres dygtige dramatiske Bygning, i deres effektfulde Scener og deres ofte store Skjønhed i sproglig Henseende; men at den nøgterne Kritik med ikke mindre Grund har bebrejdet dem Mangel paa Naturlighed i Karaktererne, Sødlighed og Sentimentalitet.

Hvorvel den her berørte Side af Halms Forfatterskab ganske vist er den betydeligste, forekommer det mig dog, at man over Dramatikeren altfor meget har glemt Lyrikeren, ja man har endog fra flere Sider villet frakjende Halm al Betydning som saadan. Tildels af denne Grund har jeg her indrømmet ham en Plads, som maaske vil synes mangen En altfor stor for en dog væsenlig dramatisk Digter. Vel findes der blandt hans Digte (som udkom i tre Samlinger: „Gedichte“ (1850), „Neue Gedichte“ (1864) og „Neueste Gedichte“ (1872), disse sidste udgivne efter hans Død) ingen egenlige Mesterværker; men jeg troer dog, man vil indrømme, at de her meddelte Prøver raade over en ejendommelig virkningsfuld Poesi, en Poesi, som ganske vist ikke ligger i en rig Billedpragt eller blændende Skildringer, ejheller i en betagende lidenskabelig Pathos eller i de drømmende Længslers, det henrivende Sværmeris Magt, men som derfor ikke virker mindre ved sine skjønne og rene Tanker, ved sin simple og naturlige Inderlighed, ved sin ædle og mandige Følelse, fri for al Overspændthed og Extravagance. En Fare ligger imidlertid en saadan Poesi nær: at synke ned i det Prosaiske, i det Spidsborgerlige og Hverdagsagtige; og det bør ikke forties, at Halm ikke sjelden er strandet paa dette Skjær; de virkelig værdifulde Digte maa søges blandt en Række af saadanne, hvis mest fremtrædende Karakter er en bred og tom Snakkesalighed, hvor de rent dagligdags Følelser og Stemninger ikke ere blevne løftede op i Poesiens Sfære. Mærkelig nok staa saaledes hans Lyriks Fortrin og Mangler næsten i omvendt Forhold til hans Dramaers.

1.

Mit Hjerte, hvad er Elskov?

Mit Hjerte, hvad er Elskov?
Klar Du mig denne Sag! —
„To Sjæle og een Tanke,
To Hjerter og eet Slag!“

Siig, hvorfra stammer Elskov? —
„Man aldrig Kilden fandt!“
Og hvordan svinder Elskov?“
„Den var det ej, som svandt!“

Siig, naar er Elskov renest? —
„Naar den sig selv ej seer!“
Og naar er Elskov dybest? —
„Naar mest den stille er!“

Hvori bestaaer dens Rigdom? —
„I Gavmildhed den boer!“
Men hvordan taler Elskov? —
„Den elsker uden Ord!“

2.

Tre Undere.

Da første Gang jeg til mit Bryst Dig drog,
En trefold Undren mægtig mig betog: —

Først, at saa meget jeg at vove mægted,
Dernæst, at Du ej slig en Frihed nægted.

Det tredie var, — ja skjøndt jeg grubled tidt,
Her maatte min Forstand dog altid glippe, —
Naar først min Kjækhed naaet var saa vidt,
At dog min Arm Dig atter kunde slippe!

3.

I de hensvundne Aar.

Jeg kjendte en Skovplet, et blomsterrigt Sted, —
Nu Græsset er visnet og Blomsterne med, —
Der sused en Bøg, ret et stateligt Træ,
Mod blændende Straaler et skyggende Læ;
Saa knejsende stod den, — ej mere den staaer;
Thi fældet den er i de hensvundne Aar!

Der risler en Kilde, en blinkende Bæk,
Den snakker saa muntert, den sprudler saa kjæk;
Den springer i bugtende Løb over Sten
Og synger sin Sang under skyggende Gren.
Vemodigt dens Sange til Hjertet mig gaaer —:
Jeg hørte de Sange i hensvundne Aar!

Og hist mellem Blomster, der sadde vi To,
Kun Bækkens sagte Rislen brød Skovdybets Ro;
Den sang sine Sange, vi hørte den ej,
Vi spejded ej Stjernernes evige Vej,
Vi hviksed og kyssed i Elskovens Vaar; —
Men Elskoven svandt med de hensvundne Aar!

En Yngling jeg var da, saa ildfuld og stærk,
Hvor higed min Sjæl ej mod Manddommens Værk!

Jeg sang mine Sange trods Kilde og Bæk,
Hvor klang ej min Stemme saa frisk og saa kjæk!
Dog nu til at synge min Hu ikke staaer, —
Mit Hjerte er brudt i de hensvundne Aar!

Jeg søger i Skoven det blomstrende Sted;
Men Græsset er visnet og Blomsterne med;
Og fældet er Bøgen, som skjærmed os trygt,
Min Elskov er svunden, mit Hjerte er sygt;
Som et Suk gjennem Skovbækkens Rislen der gaaer:
Din Ungdom forsvandt med de hensvundne Aar!

4.

Uden Dig!

Hvor klart jeg føler, at jeg vilde
Dog Intet være uden Dig!
Kun Du kan disse Længsler stille,
Som mig fortære uden Dig!

Hvor hedt end Flammer i mig gløder,
Dem Stormen slukker uden Dig:
Hvor skjøn en Blomst min Sjæl end føder,
Den snart sig lukker uden Dig!

Fra Dig en Rigdoms Flod mig rinder,
Som Ørken staaer jeg uden Dig;
Og som en Bæk, naar Regnen svinder,
I Sand forgaaer jeg uden Dig!

Mit Liv dets Indhold Du først giver, —
Hvor tom en Bog kun uden Dig!
Af Dig min Stræben viet bliver, —
En Famlen dog kun uden Dig!

De dyre Sejre, som jeg vinder,
Er tabte alle uden Dig;
Med Dig jeg frem til Maalet finder,
Men kan kun falde uden Dig!

5.

I Høst.

Fra Skovens Træer alle
Saa livstræt og saa mat
De visne Blade falde, —
Snart stunder det mod Nat!

Hvor blegt dog Solen skinner,
Som sidste Gang det var!
Som den til Bjergets Tinder
Sin sidste Hilsen bar!

Det rige Løv er bleget,
Hver Blomst til Ro er bragt; —
Er alt i Grav Du steget,
Du Vaarens friske Pragt?

Lad saa vor Død ej være,
O Du mit Hjertes Brud!
Ej Svaghed os fortære,
Som Blomst og Skovens Skrud!

Lad ikke mørke Dage
Vort Hjertes Blomsterpragt
Iskoldt i Favnen tage,
Som Høstrim Markens Dragt!

Lad ej, naar Aldren kommer,
For Sorgens tunge Slag
Vort Liv, som denne Sommer,
Hensygne Dag for Dag!

Lad os ej mat forbløde,
Lad os, mens Elskov varm
Højt i vort Hjerte gløder,
Bortdrage Arm i Arm!

Af Livets Strømme baaret
Vi gaa vor sidste Vej;
Dø ung, Du, som jeg kaared,
Og tag mig ung med Dig!

6.

Evigt.

Jeg har Dig elsket saa mangt et Aar,
I mørke og lyse Dage;
Jeg delte din Lykkes glade Kaar
Og led ved dit Hjertes Klage.

Jeg elsker Dig end trods graanende Haar,
Som havde igaar jeg Dig fundet,
Jeg elsker Dig nu som i fordums Aar,
Hvor mangt der ogsaa er svundet.

Jeg skal Dig elske som Olding svag,
Til Dig kun viede ere
Mit Hjertes sidste trofaste Slag,
Indtil de til Graven mig bære.

Mit Hjerte Moder Natur mig gav,
Dets Banken kan hun vel sløve;
Min Elskov ej synker i Tidens Hav,
Kan selv ej Døden mig røve!

Den skyder de grønneste Skud endnu,
Sin evige Ungdom forvisset; —
Jeg har Dig elsket, jeg elsker endnu,
Og skal ogsaa elske Dig hisset!

7.

Lykke.

Siig, hvad er Lykken, som saa Faa kun kjende,
Som Alle længselsfulde Blikke sende,
Hvorfor de Gamle som de Unge brænde?
Siig mig, til hvem kan jeg det Spørgsmaal vende? —

Tilfredshed? — Hjertet kjender ikke Freden!
Men Ro? — Hvo nød i Sandhed Roligheden?
Frihed maaske? — Ak, hvem er fri herneden? —
Hvor findes da Lyksalighedens Eden?

For Den i Rigdom og for Hin i Magt,
Een vinker det i Laurbærkrandsens Pragt,

En Anden Bægrets Klang har Lykken bragt,
En Tredie Studiets sene Nattevagt!
Enhver sin Mening har i Lykken lagt!

Men kom der En i denne Stund til mig
Og bad mig bønligt: Vis mig dog den Vej,
Der sikkert fører frem til Lykkens Rige! —
Til Svar ham disse Ord jeg maatte sige:

Først elsk, hvad Gjenstand end din Sjæl begjærte,
En Kvinde, Barn, Kunst, Lærdom, Poesi!
Men Du maa elske af dit fulde Hjerte,
Maa leve kun, maa aande kun deri!
Lad helt dit Jegs Bevidsthed hos Dig svinde,
Lad Kjærlighedens stærke Baand Dig binde,
I Andres Lykke kun din Lykke nyd,
Giv helt Dig hen og lær, Dig selv med Fryd,
Jo mer Du gav, des rigere at finde!

Saa arbejd, skab, hvad dine Kræfter evner,
I Stormænds Række eller Smaafolks Flok;
Sæt stedse højt det Maal, hvortil Du stævner,
Og aldrig maa Du tro, Du virked nok!
Lad Intet den Beslutning hos Dig dræbe,
Fra Bedre til det Bedste op at stræbe —:
Kun naar din Aand bestandig higer frem,
I Sandhed lever Du; thi kun hos dem
Er frejdigt Liv, som frejdigt fremad stræbe!

Og saa — saa dø! Thi bedre ej erfare
Al Elskovs Fryd, al Arbejds Trang og Lyst,
End føle, hvor den slukkes i vort Bryst,
Og kun at overleve, hvad vi vare.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

„Har De benyttet Lejligheden til at tale med Erna?" spurgte Hildegard, saasnart hun var bleven alene med Bertram.

Bertram havde ventet dette Spørgsmaal og søgt og fundet Tid til at forberede sig paa Svaret. Hans første Lyst havde været at nyde Triumfen fuldt ud og overensstemmende med Sandheden forsikre Hildegard om, at Baronen aldrig kunde tænke paa at vinde Ernas Tilbøjelighed. Men saa betænkte han, at en saa brat Erklæring utvivlsomt vilde fremkalde en Storm af Uvillie hos den stolte Kvinde og bringe Erna i en ubehagelig Stilling, ja maaske indvikle hende i de pinligste Scener. Hos den svage Fader vilde hun ingen Støtte finde — tvertimod! han ønskede jo i højeste Grad Afgjørelsen rykket saa langt ud som muligt. Nu var det ham desuden fuldstændig klart, at Hildegards indtrængende Indbydelse til et længere Besøg havde havt det ganske bestemte Formaal, at hun i ham, den indflydelsesrige Ven, vilde sikre sig en Forbundsfælle til Udførelsen af sine Planer. Nu var hans diplomatiske Mission strandet; man vilde vel ikke aabenlyst fratage ham hans Tillidshverv, men saameget sikrere var det, at man ikke mere vilde spørge ham til Raads. Hvad der da skete, vilde foregaa bag hans Ryg, og jo før han vendte Ryggen til, des bedre vilde det gaa. Og nu skulde han gaa sin Vej? han syntes, at han ligesaa gjerne kunde tage Afsked med Solens Lys.

Hans Svar var derfor ikke Andet end en behændig Udflugt. Han havde ikke sparet nogen Møje, og Erna var kommen ham imøde paa den hjerteligste og tillidsfuldeste Maade. Men netop derfor holdt han sig for berettiget til at konstatere, at der foreløbig ikke var Tale om nogen afgjort Tilbøjelighed hos Erna for Baronen, og han kunde kun give det Raad, at man maatte have Taalmodighed til en klog Afventen og haabe det Bedste af den daglige Samværens successive, men derfor saameget des sikrere Indvirkning.

Den tilsyneladende Trohjertighed, hvormed alt dette blev fremført, skuffede den skjønne Frue fuldstændig. Hendes Antagelse, at Erna interesserede sig for Baronen, havde fremfor Alt støttet sig paa Udsagn af Lydia, der altid spandt Giftermaalsprojekter og i sin overspændte Iver gjorde en Flue til en Elefant, ligesom hun i dette Tilfælde bekræftede og forsikrede Alt, hvad Hildegard ønskede at høre, for at sætte sig i Gunst hos hende. Nu, da denne kom til at se med Vennens klarere og, som hun troede, mere uhildede Øjne, maatte hun indrømme Rigtigheden af hans Jagttagelser: der var i Ernas Optræden overfor Baronen virkelig kun lidet at opdage af nogen varmere Følelse, saa lidet, at den Uensartethed, hvormed hun behandlede ham, endog var en Slags Trøst. Bertram spurgte sig selv, hvorfor Hildegard ikke renoncerede paa et Projekt, som tilsyneladende havde temmelig daarlige Udsigter til at blive realiseret, eftersom Erna dog, ung og smuk som hun var, visselig ikke vilde have Mangel paa Friere; saameget mere som Hildegard jo ikke havde nogen Anelse om sin Mands mislige finansielle Situation og derfor ogsaa maatte tage Rigdommens Tiltrækningskraft med i Betragtning ved sine Giftermaalsplaner for Erna og ogsaa tog den meget stærkt i Betragtning. Det saae ud som en Modsigelse, idetmindste som en stor Besynderlighed, som han imidlertid ved nærmere Eftertanke troede at have fundet Forklaringen paa. Den smukke Kone var selv berørt paa den behageligste Maade af Baronens statelige Personlighed og sikre Optræden; hun følte sig i højeste Grad smigret ved hans Hyldest af hendes Skjønhed, hendes Forstand, hendes Godhed, som han endog i Andres Nærværelse gav et meget tydeligt og i de hyppige tête-à-têtes sikkert et meget højtravende Udtryk. Og den Omstændighed, som Baronen i Forbigaaende sagt slet ikke lagde Dølgsmaal paa, at han — efter sit eget Udtryk — var saa fattig som en Kirkerotte, var netop den allerbedste Anbefaling for ham i hendes Øjne. — „Deri seer jeg en retfærdig, udjevnende Skjæbnes Førelse," sagde hun til Bertram. „Jeg veed, kjære Ven, at De er for oplyst til ikke at tilgive mig min aristo-

kratiske Kjephest: det er og bliver det Bedste, at Adelen gifter sig indbyrdes, og Borgerskabet, som jeg jo agter og ærer, ligeledes. Nu har jeg, den fattige Baronesse, for første Gang i vor Familie, der dog regner sine Traditioner Aarhundreder tilbage, maattet indgaa Ægteskab med en Borgerlig; jeg beklager ikke min Lod — min Lod skulde nu netop være saa; men jeg har stedse bedt Gud om, at en anden maatte blive mit Barn til Del. Og kan derved en Familie som er endnu ældre end Unkerodernes, igjen hjælpes til den Stilling i Verden, som tilkommer den, saa veed jeg sandelig intet Bedre at ønske, forudsat at Erna, hvilket jo dog utvivlsomt vilde blive Tilfældet her, faaer en Mand, der holder af hende og som i Et og Alt fortjener hendes Kjærlighed, bortseet fra hans smaa Kavalerfaibler, som en forstandig Kone gjerne lukker et Øje i for, fordi hun veed, at den Slags Ting gaaer over af sig selv."

Og som jeg haaber at komme til at beherske ligesaa fuldstændigt, som jeg behersker min Mand — føjede Bertram til i sit stille Sind.

Han var overbevist om, at denne Tanke var den afgjørende i den egenkjærlige Kones Beregning, trods den Omhu, hvormed hun søgte at undgaa endog det mindste Skjær af enhver egennyttig Hensigt. Ligesom hun yndede at fremstille sit Liv som en Kjæde af Ofre, som hun havde bragt Andre, saaledes var hun ogsaa nu rede til at give Afkald paa sit eget Velvære for Ernas Skyld. Man kunde jo naturligvis ikke lade Barnet være alene i Byen blandt fremmede, ligegyldige Mennesker, saa man maatte beslutte sig til, for Fremtiden at tilbringe Vinteren der. Dette vilde rigtignok nødvendiggjøre Kjøbet af en Ejendom der; men Omkostningerne maatte jo slet ingen Rolle spille, naar det drejede sig om Barnets Lykke; og der var tilfældigvis en nyopbygget Villa til Salg for en meget billig Pris, i den umiddelbare Nærhed af Parken, omgiven af en smuk Have og stor nok til, at Forældrene og Børnene kunde føre et bekvemt Familieliv der; med nogle faa Omkostninger kunde der endog opføres en Tilbygning, hvor Baronen kunde have sit Atelier. Vilde Bertram ikke kjøre derind med Otto endnu idag? Otto kunde — som sædvanlig — ikke bestemme sig, uagtet Villaen var en udmærket Kapitalanbringelse, selv i det Tilfælde — hvilket imidlertid ikke vilde indtræde, trods de for Øjeblikket tilsyneladende saa lidet gunstige Udsigter.

„Thi ogsaa deri maa De give mig Ret, kjære Ven," saaledes endte Hildegard sin Udvikling, „at jo omhyggeligere vi forbereder alt det Fornødne og saaledes ligesom viser Barnet et Billede af den sikre, omfredede Lykke, som venter hende, des hurtigere og hellere vil hendes Fantasi beskjæftige sig med dette Billede, og fra det skjønne Billede til den endnu skjønnere Virkelighed — il n'y a qu'un pas. Foreløbig vil vi bringe Sagen med Villaen i Orden; det vil ikke falde vanskeligt, naar De taler et alvorligt Ord med Otto."

„Det lover jeg Dem at jeg skal gjøre," svarede Bertram.

Denne Anmodning kom ham meget belejligt. Otto, der allerede var haardt trængt fra alle Sider, truedes her af en ny stor Udgift, overfor hvilken hans ulyksalige Eftergivenhed dog endelig maatte sige Stop som overfor en uovervindelig Hindring. Konsekvenserne maatte saa indtræffe af sig selv. Det kunde ikke blive ved den blotte Vægring; det maatte komme til en Udtalelse mellem Ægtefolkene; det vilde blive et forfærdeligt Uvejr, men et saadant var nødvendigt for at rense den lumre Atmosfære og løse den spændte Situation. Hildegards frivole Plan vilde briste som en Sæbeboble, Erna vilde med eet Slag være befriet for det besværlige Kourmageri, og Ottos Redning — nu ja, han havde allerede igaar besluttet at staa Vennen trolig bi i al den Modgang, Trang og Fare, som jo ikke kunde udeblive. Nu bankede hans Hjerte utaalmodigt af Længsel efter disse Farer, thi med hver enkelt, som han ryddede af Vejen og sejrrig overvandt, lagde han en Trofæ for hendes Fødder, som han gjerne vilde have givet sit Hjerteblod for, Draabe for Draabe.

Hvor forskrækket, hvor oprørt var han ikke nu, da han paa Vejen til Byen fandt Otto længere borte end nogensinde fra en mandig Beslutning. — Kjøbet af Villaen, naa ja, Herregud, naar Hildegard nu engang satte saamegen Pris derpaa — det var jo dog, naar Alt kom til Alt, en ren Bagatel i Sammenligning med hans andre Bekymringer! — „Og hvad jeg fortalte Dig igaar om min Stilling, naa ja, Du har jo dog kjendt mig længer end fra igaar! Jeg er et Øjebliksmenneske; alt efter Omstændighederne seer jeg Alting snart sort og snart hvidt, og igaar havde jeg saadan et af mine allersorteste Øjeblikke. Mine Fabriker betaler sig ikke, nej, det er ganske sandt, de giver endogsaa sommetider en stærk Underbalance; men til Gjengjæld maa Du indrømme mig, at mit Landbrug staaer i det skjønneste Flor, og paa den Konto kan jeg endnu tillade mig en hel Del, især da Høstberetningerne fra Rusland og Ungarn lyder aldeles miserabelt, saa vi maa tjene en syndig Masse Penge. Og her — læs engang her i Avisen denne Notits om Jernbanesagens Stadium! Den stammer ovenikjøbet uden Tvivl fra Præsidenten for vore Landstænder, der i Forbigaaende sagt er min mangeaarige Prokurator og gode Ven. Hvad siger Du nu?"

„At Sagen endnu staaer akkurat ligesaadan, som Du skildrede mig den igaar. Din Ven udtaler aabenbart kun sin eller vi kan gjerne sige Eders Antagelse, Eders Ønsker, og vil naturligvis med det Samme udøve en Pression paa Regjeringen, idet han fremstiller det som en Umulighed, at den kunde træffe en anden Afgjørelse end den, I netop ønsker og haaber.".

„Men Regjeringen — det vil hos os sige Hoffet — er allerede halvt vundet. Lotter forsikrer —"

„Lad dog for Guds Skyld ham være udenfor den Sag!"

„Er Du da i den Grad indtagen imod ham, at Du endogsaa frakjender ham den simple Troværdighed, som Du dog ellers gjerne indrømmer Enhver?"

„Her er hverken Tale om Troværdighed eller Mangel paa Troværdighed," udbrød Bertram harmfuld, „men kun om, at Du antager dine Illusioner og Forhaabninger for Virkeligheder og Kjendsgjerninger; at Du med Villie bilder Dig selv Noget ind, for ikke at se den Afgrund, som Du løber lige lukt ned i. Betænk dog blot den ene Ting, at Du ved din ulyksalige Nølen fremskynder det Øjeblik, som Du frygter, ja gjør det kun saameget desto forfærdeligere. Idag kan Du endnu træde frem for din Kone og sige: jeg har havt Tab, store Tab, vi maa indskrænke os — saadan og saadan; vil Du lade det komme saa vidt, at Du maa tilstaa: vi har intet mere at tabe? Jeg beder Dig indstændigt: kast den Ballast overbord, som dit Skib er lastet med, saa det er nær ved at synke! Du vilde være Mand for at gjøre det, hvis det kun drejede sig om Dig selv; og nu kan Du ikke, nu, da Du har Kone og Barn med ombord, som Du drager med Dig i Fordærvelsen, hvis Du ikke gjør det!"

Otto sagde hverken Ja eller Nej, og Bertram taug fortvivlet. Hvad skulde der blive af det?

De kom til Byen, næsten uden at have vexlet et Ord; heller ikke ved Besigtigelsen af Villaen blev der sagt Andet end ligegyldige Bemærkninger. Men Bertram saae godt, at den Fortrædelighed, hans Ven bar til Skue, i Grunden igjen kun var en Maske for at skjule hans Mangel paa Bestemthed. — „Jeg veed nok," sagde han tilsidst vrantent, „at vi To ikke bliver enige; det var virkelig bedst, om vi i Fællesskab besøgte min Prokurator og hørte, hvad han siger dertil. Han er jo ovenikjøbet din politiske Meningsfælle, og det vil glæde ham at gjøre dit Bekjendtskab." — Bertram greb med Glæde saa fornuftigt et Forslag, men allerede inden de havde naaet Prokuratorens Dør, kom Otto i Tanker om, at han endnu havde nogle Ærinder at besørge for Hildegard — „angaaende Indkvarteringen, Du veed; hun kan ikke faae anskaffet Forraad nok — naa, saadan er nu engang hendes Maneer."

„Og din er, at gjøre Alting halvt," sagde Bertram ved sig selv, idet han saae efter den brede Skikkelse, som gik ned ad den ensomme Gade; „med mindre Du kunde vælte Ansvaret helt over paa mine Skuldre."

Det var ogsaa Prokuratorens Mening.

„Tro De mig," sagde denne, da man var bleven fortrolig med hinanden efter en forsigtig Tilnærmelse, „han ønsker oprigtigt, at vi gjensidig vil udtale os aabent om hans Anliggender; han har kun ikke selv villet være tilstede derved, for ikke at faae alle de Ubehageligheder at høre, som han ganske vist ikke kunde blive forskaanet for, og for senere under fire Øjne at kunne gjøre en Modstand mod hver Enkelt af os, som han ikke vilde have Mod til, naar vi gjør Front imod ham i Fællesskab. Jeg betragter det derfor ikke som nogen Indiskretion, men troer at handle i vor Vens Aand og i ethvert Tilfælde i hans Interesse, naar jeg til Alt, hvad De allerede veed, føjer nogle Forklaringer, som vil sætte Dem fuldstændig au courant."

Fortsættes.

To historiske Undersøgelser.

„Det gamle danske Kongevaaben" af A. D. Jørgensen og „Gravstenen fra Timgaard, „Dyvekes Ligsten" kaldet," af Henry Petersen. (Særskilte Aftryk af Aarb. for nord. Oldk. og Historie, 1879.)

Det er en heldig Tanke af Forfatterne til de to her nævnte Afhandlinger, at de have ladet et Antal Særtryk af disse deres Arbejder komme i Boghandelen, idet de begge behandle Emner, der maa antages at have en større almindelig Interesse end Flertallet af de Bidrag, hvoraf de strengt videnskabelige „Aarbøger" pleje at sammensætte deres Indhold.

I Afhandlingen om det danske Kongevaaben har Hr. A. D. Jørgensen med sædvanlig Skarpsindighed anstillet en nærmere Undersøgelse af de velbekjendte Vaabenmærker, de 3 Løver og de 9 Hjerter, saavel med Hensyn til deres Oprindelse som til den sandsynlige Fortolkning. Det viser sig da, at den første danske Konge, der har ført disse Mærker i Skjoldet, er Valdemar Sejr, den samme Konge, under hvem Danebroge, hvis Oprindelse ligeledes af Hr. A. D. Jørgensen er gjort til Gjenstand for en original og interessant Fortolkning, første Gang førtes mod Rigets og Kirkens Fjender. Aftrykket af Valdemar Sejrs Sigil viser tre springende Løver paa en med Hjerter oversaaet Bund. Hvad „Løverne" angaaer, skjelner Heraldiken mellem to Slags løvelignende Vaabendyr, eftersom Hovedet tegnes i Profil eller en face; i sidste Tilfælde kaldes Vaabendyret „Leopard", selv om det nok saameget ligner en Løve. Dyrene i Valdemar Sejrs Sigil ere, som sagt, „Løver", men hans Efterkommere have ikke holdt sig den omtalte heraldiske Forskjel efterrettelige, idet de som oftest have ladet „Løverne" tegne som „Leoparder". Dette gjælder om alle hans Efterkommere, ikke blot de danske Konger, men ogsaa de sønderjydske Hertuger af Abels Slægt og de hallandske Grever, der nedstammede fra Valdemar Sejrs to Frillesønner, Niels og Knud. De to Sidelinier af Kongehuset førte nemlig de samme Vaabenmærker som dette, men dog med visse Forandringer, idet Hertugerne i Sønderjylland havde to Løver eller Leoparder i Skjoldet, medens de hallandske Grever som en uægte Sidelinie maatte lade sig nøje med een. Hjerterne ere bestandig tilstede i et vilkaarligt Antal.

Om disse Forhold hersker der nu ingen Tvivl, derimod ere de oprindelige Farver af Vaabenmærkerne vanskeligere at komme efter, idet den nu i Heraldiken antagne forskjelligartede Skravering for at antyde Farverne først skriver sig fra omtrent 1600, og der desværre ikke existerer nogen tilstrækkelig gammel eller paalidelig farvemalet Fremstilling af det danske Vaabenskjold. Derimod findes der i et Aktstykke fra 1424 en Beskrivelse af det slesvigske Vaabenskjold, der maaske kan løse Gaaden. Vaabnet fremstiller nemlig ifølge dette «duos leopardos blaueos in campo glauco», et Udtryk, som imidlertid ikke er saa ganske tydeligt, hvorfor det ogsaa har været underkastet forskjellige Fortolkninger, og det saameget mere som et lidet paalideligt Aftryk i «Scriptores» har blaneos for blaueos, hvilket man fra tydsk Side, hvor det gjaldt om at faae Hertugdømmets Vaaben saa forskjelligt fra Kongerigets som muligt, har læst som blancos, saa at der kommer til at staa: «duos leopardos blancos in campo glauco» (to hvide Leoparder i blaa Grund). Men denne Fortolkning, der kunde synes at blive bekræftet ved den Omstændighed, at de hallandske Grevers „Leopard" var hvid og stod paa en blaa Grund, kan dog ikke fastholdes overfor selve det omhyggeligt skrevne Originaldokument, hvor der tydeligt nok staaer «blaueos». Denne mærkværdige Glose kan ogsaa meget vel forklares, skjøndt den forgjæves vil eftersøges i ethvert latinsk Lexikon. Ordet er nemlig efter en i Middelalderen ikke ualmindelig Praxis dannet af det tydske blau, hvortil man har føjet en latinsk Endelse, og der er saaledes neppe nogen Tvivl om, at Løverne dengang ligesom nu have været blaa. Men hvorledes skal saa glaucus oversættes? Thi at dette Ord i saa Fald ikke kan staa der i sin oprindelige Betydning (blaagraa eller blaalig), er jo aabenbart. Forfatteren gjør derfor gjældende, at hvilken end Betydningen i de gamle Sprog af dette Ord har været, saa gives der Exempler fra vort eget middelalderlige Latin, hvor det ikke kan betyde Andet end straalende gylden eller gul. Hint omtvistede Sted i Dokumentet af 1424 tør altsaa oversættes: „To blaa Løver paa gul Bund," et Resultat, der ogsaa bekræftes ad anden Vej. Man har nemlig en Meddelelse fra Ribe Domkirke om et Orgel fra det 15. Aarhundrede, hvorpaa Byens Segl, tre blaa Løver paa gul Grund ved Siden af et rødt Taarn, vare fremstillede; men da det nu vides, at Ribe Segl oprindeligt har været sammensat af to Felter, blandt hvilke det højre (i heraldisk Forstand, d. v. s. det, som er ved Tilskuerens venstre Haand) forestiller Rigsvaabnet, medens det venstre bærer Stadens Vartegn, Domkirkens Hovedtaarn,*) saa har man altsaa tvende hinanden støttende Vidnesbyrd om, at saavel det danske Kongevaaben som det slesvigske Hertugvaaben i det 15. Aarhundrede har været prydet med blaa Løver paa Guldgrund, saa at disse Farver nok tør ansees for de oprindelige. At de hallandske Grever som en uægte Sidelinie ikke have faaet Tilladelse til at bære Kongeslægtens Farver, kan ikke vække Forbauselse.

Det andet Mærke i det danske Kongevaaben er, som bekjendt, de ni Hjerter. Antallet har imidlertid til de forskjellige Tider været meget vexlende, ja de første Konger af det oldenborgske Hus udelod dem helt af Skjoldet. Ogsaa dette heraldiske Tegn gik i Arv saavel til de slesvigske Hertuger som til de hallandske Grever. Gjennem en længere

*) Det samme Motiv gjenfindes i Flensborgs Segl, kun at det er et Befæstningstaarn i det ene Felt og de to slesvigske Løver i det andet.

historisk Undersøgelse af de forskjellige middelalderlige Sigiller, i hvilke de danske Vaabenmærker gjenfindes (nemlig, foruden det slesvigske og hallandske Vaaben, Ribe Bys, Albert af Orlamündes og Folkungeslægtens) kommer Forfatteren til det vistnok uforkastelige Resultat, at de saakaldte Hjerter ifølge deres Oprindelse ere „Søblade“. Dette Vaabenmærke, der hyppigt forekommer, er hentet fra den Plante, som vi nu i Almindelighed kalde Aakande, men som tidligere hyppigst gik under Navnet Søblad, hvorved altsaa hele Planten betegnedes, Blomsten og Roden ligesaa vel som Bladet. Mange andre danske Plantenavne ere dannede paa lignende Maade, f. Ex.: Firblad, Gedeblad, Sylblad, Tornbland o. s. v. Der vil forsaavidt ikke være noget til Hinder for at kalde Søbladet en Blomst, ligesom vi i daglig Tale bruge Betegnelsen Blomst istedetfor Plante om blomstrende urteagtige Planter; men netop denne Udtryksmaade træffes i et Dokument fra 1306, udstedt af Bisperne af Bergen og Færøerne. Heri beskrives Grev Jakob af Hallands Sigil, og der siges, at det forestiller foroven en Leopard, under hvilken der findes et Telt med strøede Blomster af dem, der kaldes Søblad («campus continens sparsos flores, qvi dicuntur søblad»). I Reglen valgte man nu vel af Planten Søblad det store smukke svømmende Blad som heraldisk Tegn, men dog uden just at lægge synderlig Vægt paa en virkelig Efterligning af Naturen, ligesom jo overhovedet de heraldiske Figurer ofte afvige i den Grad fra Forbilledet, at der ikke kan være Tale om umiddelbart at kunne gjenkjende dem. Der er derfor intetsomhelst Forunderligt i, at det elipseformige Søblad med Indsnittet ved Grunden traditionelt som Vaabenmærke i det danske Skjold har kunnet antage Hjerteformen, og af samme Grund kan man heller ikke undre sig over, at Søbladene ere blevne røde; blaa Løver ere under alle Omstændigheder ligesaa meningsløse. Undertiden har man ladet Blomsten af Planten Søblad træde istedetfor Bladet. Medens saaledes Bunden af Skjoldet i Birger Jarls Sigil er strøet med Blomster, ere disse i Sønnens, Kong Magnus Ladulaas' Sigil forvandlede til Søblade („Hjerter“), idet den almindelige Forestilling betragtede de to Fremstillinger som væsenlig identiske. Paa lignende Maade er Bunden i Ribe Bys store Sigil besaaet med Blomster, medens det lille Segl (Sekretet) har Søblade.

Naar den lærde Forfatter i Slutningen af sin saa interessante Afhandling har gjort et Forsøg paa at give en Forklaring af Mærkernes Betydning for at antyde den ledende Tanke, som har ført til Valget af netop disse Mærker, saa forekommer hans Tydning os, hvor smuk og tiltalende den forøvrigt kan være, i og for sig ligesaa vilkaarlig som den gamle af ham selv forkastede Tradition, ifølge hvilken de tre Løver skulde betyde Rigets tre Hovedstrømme.

Den anden af de i Overskriften anførte Afhandlinger indeholder en nøjere kritisk Undersøgelse af en Ligsten fra Timgaard ved Ringkjøbing, om hvilken Sagnet fortæller, at Knud Gyldenstjerne, den samme Adelsmand, der havde siddet fængslet sammen med Torben Oxe som mistænkt for Delagtighed i Giftmordet paa Dyveke, lod paa denne Sten indhugge et Billede af Dyveke, hvorpaa han opstillede den ved Porten paa Timgaard, idet han befalede, „at hans Hofkarle skulde spytte derpaa, ja gjøre det, som værre er, hver Gang de ginge der forbi.“ 1787 udkom der en „Beskrivelse over Timgaard og Tim Sogn“ af P. M. Rødskov, hvori ogsaa dette Mindesmærke omtales og en Tydning af Indskriften forsøges. 1804 lod Rødskov Stenen, hvoraf der kun fandtes tre Brudstykker, tegne og Tegningen indsende til en Bekjendt i Kjøbenhavn, hvor den blev forelagt Nyerup, der sandsynligvis har ytret Ønske om at faae Stenen til Kjøbenhavn, idet der foreligger et Brev, hvori Timgaards daværende Ejer lover at lade den bringe enten til Ringkjøbing eller Lemvig, saasnart der gaves Lejlighed. I lang Tid hørtes der nu Intet om „Dyvekes Ligsten“; men Opmærksomheden for den vaktes atter, da der 1832 fra Lemvig indsendtes et Brudstykke af en Gravsten, der sagdes at være kommet i sin Tid fra Timgaard, og som ved at sammenholdes med Rødskovs gamle Tegning viste sig at være den nederste Del af „Dyvekestenen“. Ved Undersøgelser paa Timgaard var man heldig nok til at finde et Stykke til af Mindesmærket; men det tredie Stykke — saaledes som det findes paa Rødskovs Tegning — er indtil denne Dag sporløst forsvundet. Derimod har en fornyet Undersøgelse paa Timgaard i 1878 ledet til et heldigt Fund af et hidtil ukjendt Brudstykke af den gamle Ligsten. Ved at sammenholde de tre nu existerende Rester og supplere dem med Rødskovs Tegning kan man danne sig et nogenlunde fuldstændigt Billede af Mindesmærket i dets Helhed. I Midten findes udhugget en kvindelig Figur, hvis øverste Halvdel desværre mangler; paa begge Sider af denne sees en treleddet Søjle og foroven den øverste Halvdel af et Skjold, der holdes af en mandlig og en kvindelig Figur; de fire Hjørner prydes som sædvanlig med Evangelisttegnene, og mellem disse strækker der sig Baand, paa hvilke Gravskriften er anbragt. Denne lader sig nu læse saaledes:

hier legt begrauen Sibrecht . . . . . .s dochter
vnde staerf int Jaer ōs herē o. s. v.

Rødskov, der ikke havde tænkt sig en Lakune mellem Sibrecht og s dochter — og denne Lakunes Nødvendighed er ogsaa først fremkommet ved Tilvejebringelsen af det sidste Brudstykke i 1878 — læste altsaa ligefrem: Her ligger begraven Sigbrits Datter o. s. v., og var saaledes overbevist om, at Stenen virkelig i sin Tid havde ligget over Dyvekes Grav.

Christiern II.s Frille hører til de historiske Personligheder, som Alverden kjender, men om hvem der i Virkeligheden kun vides overmaade lidt, idet Sagn og Virkelighed paa en saadan Maade slynger sig sammen i Beretningerne om hendes Liv og Død, at det ikke er muligt nu at klare dem ud fra hinanden. Det havde derfor været af Interesse, om virkelig Dyvekes Ligsten var bleven bevaret som et synligt Minde om Christiern II.s Elskede; men det maa ansees som givet efter Alt, hvad der nu foreligger, at Stenen fra Timgaard aldrig har været bestemt til et Mindesmærke for Dyveke. Imidlertid godtgjør dog Hr. Henry Petersens Undersøgelse, at den hidrører fra en Dyveke nærstaaende Person, nemlig fra Dyvekes Moder, den berømte Sigbrit Villumsdatter. Den ovenfor omtalte Lakune mellem Sibrecht og s dochter lader netop Plads aaben til Ordet Villum, saa at der kommer til at staa: hier legt begrauen Sibrecht Villums dochter o. s. v. Som uadelig førte hun et Bomærke i sit Segl, og Forfatteren har paa et Brev i Gehejmearkivet fundet dette Bomærke tydeligt, om end flygtigt tegnet under Sigbrits egenhændige Underskrift. Nu viser det sig, at der i det ovenomtalte Skjold paa Ligstenen, hvoraf kun den øverste Halvdel er bevaret, findes en hidtil aldeles uforklarlig Figur, der netop svarer til Bomærkets øverste Linier.

Sigbrit, der som bekjendt drog bort med Christiern II. og om hvis senere Skjæbne man i Grunden slet Intet veed, har altsaa efter en dengang ikke ualmindelig Praxis ladet sin egen Ligsten forfærdige, hvorfor ogsaa Dødsaaret paa Monumentet er sat in blanco, og hun har, hvad der stemmer godt overens med den stolte og bydende Kvindes Karakter, for hvis Villie endog Christiern II. maatte bøje sig, ladet sin Gravsten forarbejde saa pragtfuld og kostbar, som det ellers kun var forbeholdt adelige Personer, for at den kunde bevare Mindet om hendes Navn og store Anseelse til den fjerne Efterslægt. Det er nu vel bekjendt, i hvilken Grad Sigbrit var hadet af Adelen, og det kan derfor ogsaa lyde højst sandsynligt og stemme ret vel med Tidens Tankegang, at en Adelsmand kunde føle en vis Tilfredsstillelse ved den Slags Hævn in effigie, hvorom Sagnet fra Timgaard fortæller os. Naar Sagnet endvidere nævner Knud Gyldenstjerne som Gjerningsmanden, kan dette ogsaa have sin Rimelighed, dels paa Grund af det private Mellemværende, som denne Adelsmand havde havt med Sigbrit, dels fordi en slig raa Hævn ret vel kunde ligne denne Mand, om hvem det f. Ex. vides, at han senere paa en oprørende Maade haanede den fangne Kong Christiern II.

Theatrene

Hr. Albert Price, der har sagt Farvel til Pensel og Palet for at vie sine Kræfter til Thalias Tjeneste, optraadte i Lørdags paa **Folketheatret** som Gérard i den bekjendte Vaudeville „Gamle Minder“, høstede Bifald, blev fremkaldt af Publikum og senere meget naadig modtaget af Kritiken — mere kan en Debutant jo ikke godt forlange. Vistnok vil han ogsaa kunne blive særdeles brugbar for Theatret i det ældre komiske Rollefag, et Fag, hvortil han synes at medbringe flere ret gode Betingelser: et heldigt Ydre, en, om end ikke synderlig stor, saa dog ret passabel Sangstemme og en vis Vivacitet og Bevægelighed, der kom ham godt til Nytte i Rollen som den forhenværende Solodandser og Opfinder af de beundrede Entrechats. Hvad det skortede Fremstillingen noget paa, var et vist Præg af bredt Lune og elskværdig Bonhommie, uden hvilket Figuren let bliver lidt plat, et Skjær, som f. Ex. Adolf Rosenkilde i sin Tid saa godt forstod at sprede over denne Rolle, da han spillede den paa Kasino. I det Lecocqske Chinoiserie „Theblomst“, der i en meget forkortet, for ikke at sige lemlæstet Skikkelse er blevet gjenoptaget paa Repertoiret, har Price havt sin anden Debut som den gamle Pekingske Politimester, en Rolle, som han havde udstyret omtrent med de samme lazzi som dem, hvormed afdøde Hagen ved Operettens første Fremkomst for en Del Aar siden vakte saa megen Munterhed. Den livlige Musik med de mange lette, af Alverdens Dandse- og Kvadrilllearrangeurer iøvrigt lovlig meget exploiterede og derfor næsten altfor velbekjendte Melodier, blev gjenhilst af Publikum med megen Enthusiasme; imidlertid taalte Operetten, og allermindst i den amputerede Form, hvori den præsenteres paa Folketheatret, ingen Sammenligning med «le petit duc», og har man dette Stykkes fine og gratieuse Musik i frisk Minde, tager „Theblomst“ sig unægtelig kun ud som et Begynderarbejde, en højst respektabel Studie efter Offenbach, men heller ikke mere.

Brogede Blade

Holbergiana.

1. ad „Peder Paars“.

At Holberg i følgende Linie af „Peder Paars“ (2. 1.):

„Nok sagt! man ellers troer, jeg jyde vil og prale“

har lavet et Verbum, der skal betyde omtrent det Samme som: at lyve, saa at altsaa hin Læsemaade (der ogsaa tildels findes i Originaludgaverne) er den rette, bestyrkes — foruden af de hos Boye og Liebenberg anførte Parallelsteder — af følgende hidtil oversete Bemærkning i Peder Syvs „Danske Ordsprog“ 2. Del 1688 S. 184: „Jyderne have uskyldigen hørd ilde for løgn, saa at naar nogen løg, blev hand adspurd, om hand nyligen var kommen over. Item, hvor længe er det siden du komst fra Jylland.“

2. ad „Niels Klim“.

Med Hensyn til den af Werlauff („Bibliogr. Noticer om Niels Klim“ i Dorphs Oversættelse) omtalte første engelske Oversættelse af „Niels Klim“ 1742 kan bemærkes, at den ogsaa forekommer med følgende Titelblad: «A Journey to the World Under-Ground. By Nicholas Klimius. Translated from the Original. The Second Edition. London: Printed for R. Baldwin, Jun. at the Rose in Pater-Noster-Row; and B. Collins, Bookseller, in Salisbury. MDCCXLIX.»

„Tanker efter Niels Klims Maade 1767,“ som Werlauff kun kjender af Anm. i „Lærde Efterretn.“, og som tillægges forskjellige Forfattere, er ifølge Fortalen „udtaget af et fransk Ugeblad“ og har faaet ovennævnte Titel, fordi „denne Forfatters Tanker har saa megen Lighed med vores berømmelige Hr. Baron Holbergs Niels Klim.“

I en (utrykt) Fortegnelse over sine Værker nævner Fred. Høegh-Guldberg: „Liden underjordisk Urtebog, forfattet af Niels den Anden, Søn af Niels den Store o.s.v. 1798“, som af Nyerup og Kraft tillægges H. G. Sveistrup.

A.

* *
*

Blandt de Anekdoter, der fortælles om «Charivari»s nylig afdøde Tegner Cham, fortjener følgende at opbevares. En Dag var Cham til Middag sammen med en Gascogner, som hele Tiden pralede af sine Forfædres grandiose Slot. „Spisesalen i mine Forfædres Slot,“ sagde han tilsidst, „var saa høj, at man neppe kunde se Taget.“ — «Sapristi!» svarede Cham (Grev de Noë), „i mine Forældres Hus var det Modsatte Tilfældet; der var Spisesalen saa lav, at der ikke kunde serveres Andet end Flyndre.“

* *
*

Hele Familien, Fader, Moder og en fattig Slægtning af Faderen, som var flyttet til dem imod Husmoderens Villie, sidder ved Middagsbordet. Fruen uddeler Hvedebrød til Børnene. — Lille Fanny: „Jeg vil ikke have Hvedebrød.“ — Moderen: „Hvad vil Du da have, mit Barn?“ — Fanny: „Jeg vil have af det Naadsensbrød, som Du sagde igaar til Fru Falk at Tante Ida spiser her i Huset.

Indhold. Thorvaldsen bedømt i Frankrig. — Hvad Soldaterne fortælle om den sidste russiske Krig. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. II. Franz Joseph von Münch-Bellinghausen (Friedrich Halm). — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — To historiske Undersøgelser. — Theatrene. — Brogede Blade.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 19. Ambrosius.
Mandag 20. Rigoletto.
Tirsdag 21. Lady Tartuffe.
Onsdag 22. Jeannettes Bryllup. Kermessen i Brügge **(Lørdags Abonnement).**
Torsdag 23. Don Juan.
Fredag 24. Svalen. Farinelli.
Lørdag 25. Faraos Ring **(1. Gang).**

Casino.

Søndag den 19. Oktober Kl. 7:

I Kommunalbestyrelsen.

Lystspil med Sange i 4 Akter (2. Akt i to Afdelinger) frit bearbejdet efter **G. Mosers** «Der Hypochonder» af **Carl Møller.**

Forbi omtr. Kl. 10.

☞ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Folketheatret.

Søndag den 19. Oktober Kl. 7:

En Synderinde.

Folkekomedie i 4 Akter af **Wilkie Collins.**

Theblomst.

Burlesk Operette i 2 Akter af **Alfred Duru** og **Henri Chivot.** Musiken af Charles Lecocq.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_2$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 19. Oktober.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4 25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7 30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm. 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa **Otto B. Wroblewskys** Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

1. Hefte: Advent- og Juletiden. 85 Øre.
2. Hefte: Helligtrekongers- og Fastetiden. 1 Kr.
3. Hefte: Paaske- og Pintsetiden. 1 Kr.
4. Hefte: **Trinitatistidens 1. Halvdel.** 1 Kr.
5. (sidste) Hefte, ledsaget af Hovedtitelblad, udkommer i Løbet af Efteraaret.

J. H. Wessels

Samlede Digte.

Boyes Udg., 4. Oplag, med Portrait og Musikbilag. Heftet 2 Kr., eleg. indb. 3 Kr. 50 Ø.

P. Faber:

Viser og Vers,

udgivne af

Villiam Faber,

med Forfatterens Portrait, heftet 2 Kr. 25 Øre, eleg. indb. 3 Kr. 25 Øre.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommen:

Ensomt Liv.

Udgivet af

Fr. Othesta.

Pris 2 Kr. 25 Øre.

Unge Dage.

Fortælling paa Vers

af

S. Schandorph.

Pris 3 Kr.

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels Forlag** er udkommet:

Thomas Babington Macaulays

Essays.

Historiske og kritiske Afhandlinger oversatte af

Fr. Winkel Horn.

I—II Bind.

Indhold: **I. Bind:** Milton. — Lord Clive. — Warren Hastings. — Restaurationstidens Komediekrivere. **II. Bind:** Burleigh og hans Tid. — Lord Bacon. — Machiavelli. — Sir William Temple.

Pris 10 Kr.; eleg. indb. 13 Kr. 50 Øre.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

24 Prædikener

af

R. Frimodt.

Udgivne efter hans Død.

Pris 3 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr.

Kan ogsaa faaes i 7 Hefter à 50 Øre med 14 Dages Mellemrum.

Af samme Forfatter er tidligere udkommen:

20 Prædikener.

Pris 2 Kr. 35 Øre, indb. 3 Kr. 60 Øre.

Nogle Prædikener.

Pris 2 Kr., indb. 3 Kr. 25 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Efter endt Ferie har jeg atter begyndt min **Sangundervisning.** Træffes fra Kl. 10—1.

Caroline Pfeil.

Bezique.

2 Markerplader og Regler. Pris 1 Kr. 50 Øre.

C. M. Albeck, St. Kongensgade 9.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet: **Fra Børnegudstjenesten.** Fem Prædikener med tilhørende Fortællinger af **Chr. Møller, Henry Ussing** og **Enrique With.** Pris 80 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Indbinding af „Nær og Fjern".

Den til »Nær og Fjern« komponerede Indbinding samt Mapper til midlertidig Opbevaring af enkelte Numre anbefales fra

Carl Petersen.
Kgl. Hof-Bogbinder,
St. Kjøbmagergade 43.

Prisen er 3 Kr. 50 Øre pr. Bind.
— - 1 - 75 — for en Mappe.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

MAGASIN DU NORD,

Afdelingen for

Gardin- & Meubelstoffer

anbefaler

et meget stort Udvalg af alle nu brugelige Stoffer fra de fineste til de billigste Sorter.

Gulvtæppe-Afdelingen

anbefaler

i nye Mønstre:

Smyrna Tæpper.
Aubusson Tæpper.
Fløiels Tæpper.
Bryssel Tæpper.
Skotske Tæpper.
Hollandske Tæpper.
Danske Tæpper.
Filt Tæpper.
Hampe Tæpper.
Manilla Tæpper.
Cocus Tæpper.
Napier Tæpper.
Cocus Maatter.

Linoleum Tæpper,

ægte Linoleum, Waltons Patent.

Vort Udvalg er iaar saa righoldigt, at vi i alle Henseender se os istand til at konkurrere med Udlandets største Etablissementer.

Th. Wessel & Vett.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 382.

Den 26. Oktober 1879.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

En litterairhistorisk Kuriositet.

Niels Klims Hule ved Bergen.

Af Dr. phil. J. Paludan.

Det gamle Bergen, ligesom Rom bygget paa eller ialtfald under syv Fjelde, er vel ved Siden af Trondhjem Norges interessanteste og minderigeste Sted. Vaagen, den Fjordvig, om hvilken Byen er bygget, og som danner dens Havn, frembyder nu et fredeligt og livligt Skue med sit Mylder af Damp- og Sejlskibe og i „Sommerstævnernes“ Tid af de ejendommelig byggede „Nordlandsjagter“ med det brede Raasejl og det høje Halvdæk for og agter, som paa eengang minde om Vikingeskibene, hvis Konstruktion de have bevaret, og ligesom føre en Del af Midnatssolens fjerne Egne, Skuepladsen for Jonas Lies smukke Fortællinger, frem for vore Øjne. Men i det 12. Aarhundrede, Norges store indre Ufredstid, har Vaagen saa vel som Byens Omgivelser været Valplads for gjentagne Kampe. Stadens gamle Klostre, Munkelie, hvor Skule Jarl fandt Døden, og hvor Hanseaterne 1455 dræbte den kongelige Lensmand, Nonnesæter og Jonsklosteret, ere vel omtrent forsvundne, men paa Bergenhus' Fæstning, yderst paa Vaagens Østside, minder endnu den stolte gamle Kongehal om sin Bygherre, Haakon Haakonssøn, skjøndt den især i det Indre nu kun er en Ruin, længe benyttet til Kornloft, men med saa tydelige Spor af sin forrige Bestemmelse, at man tør haabe at se den gjenopstaa i sin ejendommelige Skjønhed. Tæt ved fører det prægtige Rosenkrantz' Taarn os tre hundrede Aar længere frem i Tiden, til det danske Herredømme og Frederik II.s Tid, med hvis smukke Renaissancebygninger, især Kronborg, det har Stil tilfælles. Fra Fæstningen langs Vaagen gaaer „Tydskebryggen“ ind, den ejendommeligste Levning fra Hansemagtens Tid, Norden har at opvise, og til hvilken vel kun Lübeck frembyder noget Tilsvarende; men udenfor selve Hansestæderne var „Kontoret“ heller intetsteds saa mægtigt som i Bergen. Her ligge de ved Siden af hverandre, de gamle Kjøbmandsgaarde af Træ, lange og smalle, 2—3 Stokværk høje, med Gavlen ud til Bryggen og adskilte ved snevre, skumle, tildels overbyggede „Smug“, ud til hvilke vende udvendige Trapper, gammeldags Svalegange og Galerier. 16 saadanne Gaarde i uafbrudt Række, hver med sit Billedskilt og Navn: „Finnegaarden“, „Dramshusen“, „Solgaarden“, „Englegaarden“, „Guldskoen“ o. s. v., danne her et Gadeparti af ublandet middelalderligt Præg, der endnu lugter af Tørfisk, Tougværk og Tjære og overfor hvilket Jagternes Masteskov hæver sig hinsides Bryggen, ganske som for fire Aarhundreder siden, da Kontorets Folk herfra tyranniserede Borgerne, trodsede Kongen og drev deres Uvæsen i den da saa berygtede Øvregade, der løber bag ved Bryggen.

Søger man herfra over i den nyere Del af Byen hinsides Vaagen, hvor nutildags det meste Liv rører sig i den lange Strandgade, saa overraskes man ogsaa her af

den ejendommelige Bebyggelse, idet Gaderne paa 5—6 Steder parallelt overskæres af store beplantede Pladser, „Almendinger", af hvilke Holbergs-Almending i sit Navn bevarer Mindet om den store Digter, som fødtes her. Holbergs Fødehus findes vel ikke mere, men inderst ved Vaagen i et lille Hus ved Domkirken skal han have boet som Huslærer, og ikke langt derfra rejser sig Korskirken, ved hvilken han lader sin Niels Klim ende som Klokker.

Niels Klim er jo i det Hele det af Holbergs Værker, der bærer mest Præg af hans norske Afstamning og bevarer Minder fra hans Fødeby og Barndomstid. I Bergen hører Bogens Helt hjemme, og der ligger den Hule, hvorigjennem han foretager sin underjordiske Rejse, „paa Toppen af Fløjfjeldet", siger Holberg selv. Fløjfjeldet, et af de syv bergenske Fjelde, der Nordøst for Byen skraaner saa godt som lige ned i Gaderne bag Domkirken, er smukt beplantet paa sit nederste Affald og har sit Navn af en Fløj øverst oppe, hvorfra er en dejlig Udsigt over Byen, Fjordarmene og Omegnen. Men nogen Hule findes ikke i dette Fjeld, skjøndt dens Tilværelse mærkelig nok endnu i 1837 bekræftes i en Artikel, „Bjerghuler i Bergens Stift", i det af Direktionen for Bergens Musæum udgivne historisk-antikvariske Tidsskrift Urda. Forfatteren, Neumann, synes dog ikke selv at have seet den, da han siger, at den, „saavidt jeg veed", gaaer horizontalt ind med en yderst snever Aabning, medens Holberg lader sin Helt blive hidset ned i en „meget vid og stejl" Hule. Det er imidlertid tydeligt nok, at Holberg tager sig adskillige digteriske Friheder i Udmalingen af sin Hule, naar han lader Vindpust trænge ud ad og suges ind i den som et Aandedræt o. s. v. Han udstyrer den, som det passer bedst for hans Fortælling, om han end har en virkelig bergensk Hule i Tanker, og det er da let forklarligt, at han heller ikke har taget det saa nøje med dens Beliggenhed eller maaske husket fejl af sine aldrig fornyede Ungdomsindtryk. Allerede den 1789 afdøde Claus Fasting omtaler, ifølge Werlauffs Historiske Oplysninger til Niels Klim, i sin haandskrevne Bergens Beskrivelse en mørk Gang ind i Fjeldet „paa Rothauen, Nordøst i Kommunen", om hvilken det hedder, at den har Udgang til Svartediket, et lille, mørkt Fjeldvand paa den anden Side af Fløjfjeldet. Det er meget almindeligt, at Almuen saaledes forestiller sig Bjerghuler som en Art Løngange tvers gjennem Fjelde; hos os gaaer dette Sagn f. Ex. om de saakaldte „Ovne" paa Bornholm. Neumann omtaler ogsaa denne meget tvivlsomme Udgang, og hans Beskrivelse stemmer i det Hele saaledes med Fastings, at det er udenfor al Tvivl, at han mener den samme Hule, den eneste, der overhovedet findes i Nærheden af Bergen; kun at han ligesom Holberg angiver dens Beliggenhed mindre nøjagtigt. Denne Niels Klims Hule er endnu til, om end i noget forandrede Omgivelser.

Naar man gaaer ad Tydskebryggen, forbi den gamle hanseatiske Mariakirke og bag om Bergenhus Fæstning, ud af Byen mod Nord langs Vaagen, kommer man til den saakaldte Ny Sandsvigsvej, som fører til den ydre Forstad Sandvigen, paa den smalle Kyst mellem Sandvigsfjeldet og Bugten. Her er det, at Niels Klim efter sin Tilbagekomst i underjordisk Kejserdragt forfærder først Drengene og siden sin gamle Ven Abelin, og fra Sandvigen gaaer han ogsaa ud ved Nedfarten, fordi man „derfra lettest bestiger Fjeldet". Dette passer ikke med Hulens forudsatte Beliggenhed paa Fløjfjeldet, hvor man nutildags kommer op ad en stejl Sti fra selve Byen, og som ialtfald ligger langt fra Sandvigen. Men omtrent der, hvor Fløjfjeldet og Sandvigsfjeldet støde sammen, nærmest vistnok som en Udløber af det sidste, skyder en høj, nu tildels bebygget Klippeknold ud i vestlig Retning og falder stejlt af mod Skudeviken, en lille Indvig fra Vaagen, nær bag Fæstningen. Denne Knold er den af Cl. Fasting omtalte Rothougen, i hvilken den nye Sandvigsvej er sprængt ind, temmelig højt over Vandet. Nogle Fod over Vejen er der en lav, af Sten halvt spærret Aabning i Klippesiden, hvor et Menneske maaske med nogen Anstrengelse netop kunde krybe ind, og hvor man ved at bøje sig og stirre ind i Mørket skimter en smal Gang, der fortsætter sig i Fjeldet. Dette er den berømte Niels Klimske Hule, der altsaa i det Hele svarer til Fastings og Neumanns Beskrivelse; i Forbigaaende vilde man neppe lægge Mærke til den, men anse den for en almindelig Fjeldspalte, og der skal vistnok en stærk Fantasi til at forvandle den til en Art kumæisk Hule eller Nedgang til Tartaros. Traditionen om den har ogsaa for en stor Del tabt sig i Bergen; men dens nuværende Navn „Maremine" — eller „Marreminde-Hullet" — vidner dog om, at der endnu knyttes overtroiske Forestillinger til den som Bolig for Nattemarerne, om hvilke ogsaa den danske Almue endnu synger:

Marre, Marre — Minde o. s. v.

I Holbergs Barndom, for 200 Aar siden, kan Indtrykket imidlertid have været et ganske andet. Hulen laa dengang ikke saa godt som inde i Byen og umiddelbart ved en befærdet Vej. Rothaugen var da ubebygget, faldt lige af mod Skudeviken og skilte Byen fra Sandvigen, hvorpaa dengang den gamle Vej førte, længere inde mod Fjeldet. I Klippevæggen, temmelig højt over Vandet, laa Hulen, maaske med en langt større Aabning end nu, ensom og formodenlig, efter Holbergs Ord, vanskelig tilgængelig fra Bysiden, saa at man maatte bag om Klippeknolden, ad Sandvig til, for at naa den. At den, som næsten alle Bjerghuler, har øvet en frygtblandet Tiltrækning paa den menneskelige Indbildningskraft, fremgaaer af de forskjellige Sagn om Forsøg paa at trænge ind i den, bl. A. engang af en Del af Latinskolens Disciple. Selv om dette Forsøg ikke er skeet i Holbergs Skoletid, er det naturligt, at ogsaa han og hans Jevnaldrende have leget ved Hulen, og at den i hans barnlige Fantasi har antaget Dimensioner og skjult Rædsler, som han mere end halvhundrede Aar senere lige har overført i sin Bog, uden at Indtrykket var udslettet ved senere Besøg i en modnere Alder. Ogsaa hans ukorrekte Stedsangivelse „paa Toppen af Fløjfjeldet" forklares let gjennem halvt udslettede Barndomsminder, naar man forestiller sig Hulens daværende Beliggenhed i en temmelig betydelig Højde over Vandet paa en Udløber omtrent midt mellem begge Fjelde, som Holberg da naturlig henførte til det bekjendteste og Byen nærmeste.

I og for sig er Hulen ingen Mærkelighed; men den Forbindelse, hvori den til alle Tider vil staa med Holbergs store Navn gjennem hans berømte Værk, giver den en litterairhistorisk Interesse, der gjør det ønskeligt, saa vidt muligt at bevare den. At en Del af den bortsprængtes og dens oprindelige Beliggenhed forandredes ved Anlæget af den nye Sandvigsvej, var jo en Nødvendighed, som der intet er at sige til; men mig idetmindste berørte det

ubehageligt at se, at man var begyndt at hugge Sten til Vejskjærver i Klippen lige i og omkring Hulen, hvorved stadig mere af den forsvinder, og dens Aabning er kommen til at ligge i et sumpet Hul, halv tilstoppet af løse Sten og andet Affald fra Arbejdet. En By som Bergen, der med saa megen Omhu vaager over sine historiske Minder, burde ogsaa holde dette i Hævd; ellers nytter det ikke, at man har givet Almendingen ved Holbergs Fødested hans Navn og døbt en af de nye Fattiggader op ad Fløjfjeldet „Niels Klims Gade“.

Thorvaldsen bedømt i Frankrig.

Fortsat.

Dersom det havde været Thorvaldsen om at gjøre kun at skabe sig Rigdom, havde det kun staaet til ham selv overensstemmende med de Bestillinger, der strømmede ind paa ham, at skabe alle Olympens Guder om paany ved stadig at gjentage enhver af sine heldigste og mest vellykkede kunstneriske Frembringelser. Han vilde herved paa samme Tid have tjent baade sine egne Interesser og sin Forkjærlighed for Hellenismen. Men med det sunde, klare Blik, som altid ledsager det sande Geni, indsaa han, just som han havde fejret sine skjønneste Triumfer, at han ikke kunde blive staaende paa dette Standpunkt. Hvor stor en Fortjeneste det saa end monne være at reproducere den græske Skjønhed, saa er det dog ikke tilstrækkeligt, og det moderne Samfund forlanger Andet og Mere af Billedhuggerkunsten. Bedre maaske end nogen af sine Samtidige forstod Thorvaldsen dette, og havde han ikke tidligere givet sig i Lag med denne Side af sin Kunsts Opgaver, saa var det, fordi han hverken havde havt Lejlighed eller Midler dertil. Billedhuggeren er langt mere end Maleren afhængig af sit Publikum i Henseende til Valget af sine Emner og til den Maade, hvorpaa han skal behandle dem. Bronze og Marmor ere dyre Sager, og en Kunstner kan ikke ret godt hugge sine Værker i Marmor eller lade dem støbe i Bronce uden paa Forhaand at være saa godt som sikker paa, at hans Arbejder ville gjøre Lykke og blive solgte. Venter man sig store patriotiske eller religieuse Kunstværker af ham, maa man først, idet man henvender sig til hans kunstneriske Inspiration, sørge for at forskaffe ham selve Materialet eller forstrække ham med de Beløb, der gaa med dertil, uden at regne den rimelige og naturlige Belønning og Erstatning for hans Arbejde som skabende Kunstner. Men hvem skulde vel i Perioden fra 1803 til 1818 have kunnet gjøre synderlig betydelige Bestillinger hos en Billedhugger? Hvilken Stat vilde vel i hin Tid, da Europa fra Øst til Vest, fra Nord til Syd vaandede sig under det forfærdeligste politiske Uvejr, have kunnet anvende den mindste Pengesum paa at rejse offentlige Mindesmærker?

Da Freden imidlertid var vendt tilbage, da Staterne og Byerne endelig begyndte at komme sig efter saa mange Lidelser og saa mange Ødelæggelser, da begyndte man ogsaa rundt om at tænke paa at oprejse Mindesmærker til Ihukommelse af glædelige eller sørgelige Begivenheder fra den store Trængselstid. Da var det, at i England Flaxman og hans Disciple gav sig til at hædre Mindet om deres Fædrelands Helte, medens man paa Fastlandet, da Canova allerede nu var gammel,*) kom fra alle Sider med Bestillinger til Thorvaldsen, hvem ingen anden dalevende Billedhugger kunde gjøre Rangen stridig. Fra dette Øjeblik af blev den danske Kunstners Blik saa at sige vendt imod et andet Maal og fik en videre Synskreds. Istedetfor som hidtil at adlyde sine egne individuelle Inspirationer, maatte han nu, for at kunne give dem Udtryk i sine Værker, laane Øre til Almenhedens universelle Følelser, og dette er jo i Virkeligheden Kunstnerens sande Opgave. Paa denne nye Bane, som det hele Europa aabnede for hans Geni, havde han rig Lejlighed til paa de forskjelligste og største Emner at anvende sine Theorier og drage Nytte af sine Erfaringer.

Alt medens han levede iblandt de Homeriske Guder, havde han grebet enhver Lejlighed til at stige ned til den virkelige Verden og fremstille sine Samtidige. I Aarene 1815 og 1818 havde to fornemme Russere, Grev Ostermann og Fyrst Variatinsky, bestilt hos ham to legemsstore Statuer af deres Hustruer, og Kunstneren havde, idet han gav sig ifærd med denne nye Genre, her ladet sig lede af sin gode Stjerne. Det var en ganske naturlig Overgang fra de antike Sujetter til moderne Figurer, siden han modellerede de to Statuer i romersk Dragt og det med god Grund, thi Tidens herskende Mode befandt sig paa dette Punkt i fuld Samklang med Stilens Love. Af disse to Arbejder er ganske vist det første, Grevinde Ostermanns Statue, ikke synderlig Andet eller Mere end en temmelig usikker og karakterløs Studie. Men saa blev til Gjengjæld den anden, Statuen af Fyrstinde Variatinska, hvad enten nu Kunstneren allerede havde erhvervet sig større Færdighed eller snarere vel fordi Emnet inspirerede ham mere, imellem hans Hænder til et af den moderne Kunsts Vidundere, et Værk, der ikke har og maaske heller aldrig vil faae sit Sidestykke. Sikkert maatte der ogsaa til, for at et simpelt Portraitstandbillede af en Kvinde skulde naa op til denne ideale Højde, et tilfældigt Møde imellem en stor Kunstner og en forunderlig skjøn Model.

Og hun var i Virkeligheden den mest indtagende Kvinde af Verden, denne Fyrstinde, blændende skjøn, med en Holdning som en Dronnings og med et vidunderligt Udtryk af Blidhed, Intelligens og Stolthed udbredt over sit dejlige Ansigt. Man gjenfinder det Altsammen i denne skjønne Marmorfigur, gjenfinder det udtrykt med et over-

*) Han var da iøvrigt to Aar yngre end Flaxman. O. A.

vælbende Liv, en Sandhed og en Kraft, som ikke lader nogen Tvivl tilbage om Ligheden og lægger for Dagen hele den Beundring, Kunstneren har følt for sin henrivende Model. Han har fremstillet Fyrstinden staaende, iklædt denne lange romerske Tunika med meget korte Ærmer, som kaldtes stola, og over Tunikaen en Kappe eller et Draperi, kastet over den venstre Skulder og ladende Busten ubedækket. Denne Kappes Flig holdes skjødesløst af den venstre Haand, paa hvilken den højre Arm hviler sig med Albuen for at kunne støtte en Finger imod Hagen i en eftertænksom Stilling. Legemet hviler paa det højre Ben, og den venstre Fod træder noget fremad. Der er i denne Statue Adskilligt, der minder om den smukke Antik i Vatikanet, der gaaer under Navnet Pudicitia, den patriciske Pudicitia, Symbolet paa den romerske Matrone, der havde sit Tempel i Nærheden af Vestas. Stillingen er den samme, men Bevægelsen forskjellig, eftersom den romerske Statue fjerner Sløret fra Ansigtet med den højre Haand. Desuden ligne Draperierne slet ikke hinanden, Noget, der fuldstændig fritager den moderne Kunstner for videre Tiltale. Hvorfor iøvrigt bebrejde ham dette Slægtskab og denne Lighed imellem de to Statuer? Har han naaet sit antike Mønster i Henseende til den ædle og fyldige Stil, saa har han ogsaa overgaaet det med Hensyn til Liniernes Rigdom og navnlig med Hensyn til den ophøjede Karakter, han har vidst at give sin Figur, og den Inspiration, ud af hvilken den er fremgaaet. Just i disse to Marmorstatuer kunne vi udmaale hele den Afstand, der adskiller de to Civilisationer, det hedenske Roms og vor moderne Civilisation, fra hinanden, udmaale den i deres fineste Typer. Paa den ene Side have vi for os den skjønne, kydske, men lidt stolte og kolde romerske Kvinde, der hverken tillader os at læse hendes Tanker ud af hendes store Øjne eller skue hendes Hjertes Bevægelser under hendes folderige Dragt, paa den anden Side den moderne Patricierinde af en ganske forskjellig, maaske mindre klassisk, men mere tiltrækkende Skjønhed, den fornemme Dame, stolt uden Hovmod, simpel og ligefrem i al sin Værdighed og rig paa alle Sjælens og Hjertets Gaver.

Og dog er denne Figur, trods dens moderne Præg, helt ud antik i sit Ydre. Kunstneren har sammensmeltet de to Elementer, det antike og det moderne, med en saadan Korrekthed og en saadan Kunst, at de synes uadskillelige og skabte for hinanden. Aldrig nogensinde har Thorvaldsen mere nærmet sig sine Mestre og frembudt for de bildende Kunstnere et mere frugtbart Emne til Studier over disse to saa vanskelige Punkter: Kunsten at give en ubevægelig Skikkelse Liv, og den, under den folderige harmoniske Klædedragt at tegne alle et skjønt Legemes Omrids og Rigdomme uden at berøve en Kvinde noget af hendes kydske Stolthedspræg. Det formaaede Thorvaldsen trods nogen Anden, og det gjorde han, hver Gang man ved at opgive ham et lykkeligt Emne lod ham have fuld Frihed til at udføre det, saaledes som han selv fandt for godt.

Dette Sidste var Tilfældet med Luzernerløven, som han modellerede kort efter, og som vel er den danske Kunstners almindeligst bekjendte Mesterværk. En forhenværende Officier i Ludvig XVIs Schweizergarde, der var undsluppen Massakren den 10. August 1792, havde i sit Fædreland stillet sig i Spidsen for en Subskription med det Formaal at rejse et Mindesmærke for de faldne Schweizerhelte. Hans Tanke vandt en umaadelig Sympathi i Schweiz, og Forbundets Affending i Rom anmodede i Komiteens Navn Thorvaldsen om at udføre det paatænkte Monument, men uden at paalægge ham at holde sig til nogensomhelst forud lagt Plan eller følge noget bestemt Program. Efter at have fattet Ideen til en Løve i Bronze i naturlig Størrelse begav han sig til Luzern, hvor han i Hr. Pfyffers, den omtalte Officiers, Have saae en glat Klippevæg, og strax faldt den Tanke ham ind, at hugge sin Komposition i en Niche i denne Klippe.

Luzernerløven er altfor bekjendt til at den skulde trænge til nogen nærmere Beskrivelse, og det er vistnok kun saare faa Rejsende, der uden en vis Bevægelse have seet dette forunderlige Mindesmærke i dets ejendommelige vilde Ramme, denne uhyre Niche, der indsprængt i Klippen omslutter det poetiske Symbol i disse Omgivelser af mørke Lærketræer ovenover det stille Vand, hvori den døende Løves kolossale Figur spejler sig. Mon de virkelig have tænkt paa denne Løve, disse aandrige Folk, disse officielle Kunstkritikere, som paa saa kavalermæssig en Maade anvise Thorvaldsen en Plads iblandt „Nordpolens Ismasser"? Den rene og skære Sandhed er, at aldrig har nogen Mejsel siden Michel Angelos Tid talt med større Veltalenhed. Og dog var dette for Billedhuggeren hverken nogen Partisag eller nogen politisk Trossag. Han var hverken Franskmand eller Schweizer eller Royalist, men ganske simpelt en af dem, paa hvem Terentses bekjendte Ord: nihil humani a me alienum puto passede helt ud. Idet han med et sandt Kunstnerblik omfattede denne Schweizergardes ridderlige Storhed og det Rædselsfulde i dens Endeligt, forstod han at behandle sit Emne med ligesaa megen Pathos som Majestæt.

At man hos Løven har fundet Et og Andet at udsætte paa de rent ydre fysiske Enkeltheder, kan muligvis være rigtigt, men i ethvert Tilfælde er dette kun af ringe Vigtighed. Thorvaldsen havde ingen virkelig levende Løve for sig, men maatte nøjes med Tegninger eller antike Modeller. Mindre forstaaer jeg derimod en anden Bebrejdelse, som Delaborde retter imod den. Han mener, at denne dødelig saarede Løve, der hviler sit Hoved paa det franske Kongevaaben, det, den knuger med sin Klo, ingen Ret har til paa sit ædle Aasyn at fremvise Smerte over og Sympathi for den Sag, den forsvarer. Det er en Løve, der er i Besiddelse af altfor megen Intelligens og Følelse, siger han, en Løve, der ikke længer er et Dyr. Den lærde Kritiker minder om, at Lionardo da Vinci i en berømt Komposition „Rytterkampen" lader sine Heste bide hinanden, uden at de synes at forstaa deres eget Raseri. Vi kunne hertil svare Delaborde, at Løven er det eneste Dyr, der hos alle Folkeslag stedse har været omgivet af en ejendommelig Nimbus, der stiller den paa en højere Plads over hele den øvrige store Dyreverden. Med Rette eller Urette har man altid betragtet Løven som det universelle, absolute Symbol paa heltemodig Tapperhed. Thorvaldsen har handlet rigtig i at forlene sit Værk det rette Udtryk ved at give denne ideale og symbolske Løve, der døer paa det Vaaben, der er betroet til dens Varetægt, et Præg af den dybeste Smerte.

Det faldt i den danske Billedhuggers Lod efterhaanden at hellige sin Mejsel til en Forherligelse af den nylig gjennemlevede Omvæltningsperiodes største Minder. Efter Ofrene fra 1792 blev det de kejserlige Kriges Heroer og Pave Pius VII, over hvem han fik det Hverv at skabe

Mindesmærker. Hvad disse sidste imidlertid angaaer, har Medaillen en Revers, og han holdtes ved de forskjellige Bestillinger altfor stærkt bunden indenfor visse afpælede Grændser. Dette er Noget, der ikke maa lades ude af Betragtning ved en billig Bedømmelse af Thorvaldsens Værker fra denne Periode. Der var f. Ex. to polske Fyrster, hvis Statuer han skulde modellere, Wladimir Potoçki og den anden endnu mere bekjendte Poniatowski, begge faldne i Slaget ved Leipzig. Den Førstes Enke*) forlangte af Kunstneren, at han skulde fremstille hendes Ægtefælle i antik græsk Stil, ja hun vilde endogsaa have Noget „i Smag med Apollo fra Belvedere". Læg vel Mærke til, at den unge Helt slet ikke var smuk. Hvad var der her at gjøre? Thorvaldsen vovede ikke at afslaa en af Polens første adelige Familier den Anmodning, der rettedes til ham om at modellere en Statue af et af dens navnkundigste Medlemmer; han gik en Middelvej og skabte en græsk Kriger uden mindste Reminiscens fra Apollo, der her intet havde at gjøre. Prindsen, eller rettere den unge Kriger, er iført en Tunika og en Chlamys, der lader den højre Skulder og Brystet blottet; den ene Haand støtter sig paa Sværdgrebet, den anden paa Hoften. Hovedet er drejet tilvenstre med et Udtryk af rolig og melankolsk Stolthed. Paa Jorden ligger Hjelmen og Kyradset, og paa Monumentets Fodstykke findes et yndigt Basrelief, forestillende Dødens Genius. Statuen er iøvrigt fortræffelig, komponeret og modelleret som Mesterens bedste, og det er ikke hans Fejl, at han har maattet give en prægtig Statue af Hektor eller Diomedes en polsk Fyrstes slaviske Profil."

Efter denne Omtale af Potoçkis Statue gaaer Forfatteren over til Fyrst Poniatowskis Rytterstandbillede og fortæller dets bekjendte Skjæbne, hvorledes det, forvandlet til en St. Georg, blev opstillet paa General Paskewitchs Gods i Gouvernementet Mohilew. Ligesom sin franske Forgænger Eugène Plon finder han en vis Lighed imellem Statuen og Marc Aurel paa Kapitolium, men mener, at „dette noget konventionelle Værk" trods dets fortræffelige Egenskaber staaer betydelig tilbage for, hvad Thorvaldsen oprindelig havde tænkt sig, men hvad han ikke fik Lov til at udføre: Fyrsten i polsk Nationaldragt, sporende sin vælige Ganger ud i Elsters Vande, der skulde blive hans Grav, et Arbejde, der efter den i Museet bevarede Skizze at dømme vilde være blevet „den skjønneste Rytterstatue i Verden". I en lignende Tvang, der saaledes udøvedes paa Kunstneren, seer Forfatteren ogsaa Grunden til, at Monumentet over Pius VII. i Peterskirken ikke fuldt ud kan siges at være lykkedes for ham. „Forinden man dømmer dette Mindesmærke, der maaske iblandt alle Thorvaldsens større Arbejder er det, der har været underkastet mest Diskussion, maa man mindes dets Historie. Paa egen Bekostning vilde Kardinal Consalvi af en vis Erkjendtlighedsfølelse oprejse et Monument over Pave Pius VII, der var en fattig Mand. Selv de største Paver kunne risikere, dersom deres Familie ikke er formuende nok dertil, ikke at faae det ringeste Monument sat paa deres Grav. I sit Testamente havde Consalvi til at udføre dette Værk designeret først Canova og i Tilfælde af, at han skulde være forhindret, den „berømte Cavaliere Thorvaldsen". Canova døde, og da Pius VII. ligeledes lukkede sine Øjne før sin berømte Statssekretair, lod denne Thorvaldsen kalde og betroede ham Udførelsen af det paatænkte Mindesmærke. Den Ære at udføre et Monument over en af St. Peters Efterfølgere i Kristenhedens Hovedkirke var saa stor, saa uhørt for den danske protestantiske Billedhugger, at han strax gik ind paa Alt med den mest levende Beredvillighed, uden hverken at tage Hensyn til de indskrænkende Betingelser, der vare satte for Bestillingen, eller til de Fortrædeligheder, som han maatte kunne vente sig af Misundelsen over at se dette Hverv overdraget ham. At afslaa at udføre denne Bestilling vilde have været et Tegn paa Utaknemmelighed ligeoverfor de Store i hans Adoptivfædreland og en Mangel paa Tillid til egne Kræfter, og Thorvaldsen vilde heller sætte sit store Navn paa Spil ved at modtage en Opgave, der laa fjernt ikke blot fra hans Tro, men ogsaa fra hans Kundskaber og hele aandelige Habitus.

Kardinalen fordrede iblandt andre udtrykkelig foreskrevne Betingelser, at Pavens Statue, der ifølge den almindelig gængse Tradition skulde trone over Urnen med hans Støv, skulde paa hver Side have en allegorisk Figur, forestillende Kraft og Visdom, to af Pave Chiaramontis mest fremtrædende Dyder. Saadanne allegoriske Fremstillinger, og da navnlig de, der skulle gjengive rent religieuse Ideer, frembyde for den bildende Kunstner et dobbelt farligt Skjær, det Kolde og det Ubestemte, paa Grund af den Vanskelighed, hvormed det saa ofte for ham er forbundet, nøjagtigt at klargjøre Meningen med hans Skikkelser.

Thorvaldsen var imidlertid ikke den Mand, der vilde lade sig nøje med at give fra sig et Par af disse banale, ubestemte allegoriske Skikkelser, hvoraf det vrimler i Peterskirken paa Monumenter, der skrive sig fra Bernini og hans Skole, og som man efter Behag kan give Navn af Retfærdigheden, Sandheden eller Klogskaben. Rimeligvis mistvivlende om ved det blotte Ansigtsudtryk og den blotte Stilling at kunne tilstrækkelig karakterisere de opgivne allegoriske Figurer, gav han dem uden videre hver nogle fuldstændig hedenske Attributer, idet han anbringer Minervas Ugle ved Siden af „Visdommen" og kaster Løvehuden over Skuldrene paa denne „guddommelige Kraft", der kjærlighedsfuldt vender Blikket mod Himlen med Armene korslagte over Brystet. Ganske vist træder hun under Fødder Køllen, den materielle Krafts Symbol, men hvorfor kunde hun ikke ligesaa godt træde paa Løvehuden? Paa denne Maade vilde Symbolet have været fuldstændigt og sindrigt, og vi vilde ikke have havt denne temmelig bizarre Fremstilling af en af Kardinaldyderne, iklædt Herkules' Klædebon. Uglen er ikke mindre forunderlig her ved Siden af denne tænksomme Jomfru, der med Fingeren paa Læben er fordybet i den hellige Skrift. Og dog, vilde Kunstneren maaske svare os, uden denne Ugle vilde den unge Kvinde akkurat ligesaa godt have kunnet forestille Andagten. Kardinalens Forlangende medførte da altsaa med næsten uundgaaelig Nødvendighed, at Kunstneren enten blev stikkende i det Ubestemte eller nødtes til at ødelægge to yndige Figurer for os ved dette Tilhæng. Men skulde man tro det? Der fandtes Ingen, der formaaede at vise ham hans Fejltagelser. Man havde paa den Tid saaledes vænnet sig til en fuldstændig hedensk Kunst, og siden Renaissancens Tider havde den Tradition, at iblande den

*) Forf. har fejlagtig: Moder. O. A.

kirkelige kristne Kunst med mythologiske Emblemer og Minder, holdt sig saa godt i Live i Rom, at Skizzerne til de to Dyder bleve antagne uden videre Diskussion. Uglen og Løvehuden mishagede hverken den aandrige og fromme Kardinal eller Domherrerne ved St. Peter.

Men da det drejede sig om selve Pavens Statue, saa kom de kanoniske Regler og skred ind, og Kunstneren hindredes og hæmmedes i den plastiske Udførelse af sine Tanker. Hele to Skizzer forkastedes. Den ene fremstillede Pius VII. i en Slags Apotheose, med Palmegren i Haanden, medens to Engle holdt en Stjernekrands over hans Hoved, den anden forestillede ham fordybet i Andagt med den pontifikale Tiara ved sine Fødder — stedse søgte han alle dramatiske Sider ved sit Emne. Man underrettede ham om, at det kun var tilladt at fremstille Paverne paa deres Gravmæle paa to Maader: enten knælende og i Bøn eller ogsaa med Tiaraen paa Hovedet og uddelende den apostoliske Velsignelse. Han valgte det Sidste som det Vanskeligste, og vilde desuden heller ikke gjøre Canovas Clemens XIII. om igjen. Ikke engang Monumentets Ensemble lod man ham have Frihed til at arrangere efter sin skabende Fantasi: baade Opstillingen, Formen og Dimensionerne foreskrev man ham.

Han vilde imidlertid ikke erklære sig for overvunden og satte en Ære i, dog idetmindste gjennem Pavens Skikkelse at drage tilfelts imod de uoverstigelige Skranker, indenfor hvilke man stillede ham. Pius VII.s Statue er et af Thorvaldsens Mesterværker, ikke alene paa Grund af Stillingens Majestæt og Sandhed eller paa Grund af den pontifikale Klædebragts Elegance og den Smidighed, hvormed den føjer sig om Legemet, men ogsaa paa Grund af den uforlignelige Skjønhed, der er udbredt over Figurens Hoved. Det er ikke muligt at give et mere levende Udtryk, at lægge i en højere Grad hele en Personligheds Karakter og Indre for Dagen i hans Ansigtstræk, end Thorvaldsen her har gjort. Paa dette Chiaramontis paa engang strenge, blide og sørgmodige Aasyn læser man hele hans Martyriums Historie, hele hans Taalmod og hans urokkelige Standhaftighed ligeoverfor den voldsomste Despot, Verden nogensinde har seet . . . . . Det er ikke blot og bart en Pave: det er Legemliggjørelsen af Pavedømmet, ikke det almægtige Pavedømme fra Middelalderen, men den forfulgte Pavemagt, som Verden har kjendt saa godt og seet saa ofte ligefra Kristendommens første Aarhundreder indtil vore egne Tider.

Saaledes som dette pavelige Mindesmærke er og trods alle de Indvendinger, som Kritiken med Rette kan gjøre og har gjort imod det, saa er det dog et af de bedste iblandt den talrige Mængde lignende Monumenter, der findes i St. Peterskirken. Man kan foretrække Antonio Pollajuolos skjønne florentinske Bronzemonument over Innocens VIII. eller Guglielmo della Portas prægtige Gravmæle over Paul III. for Thorvaldsens, men ingenlunde det af Touristerne saa almindelig beundrede Clemens XIII.s Mausoleum. Canovas Løver, hans yndefulde Dødens Genius og hans lidt massive og emphatiske Statue af Religionen danne maaske tilsammen en Gruppe, der griber Tilskueren, men ingenlunde ved sin kristne Inspiration. Hans Clemens XIII., der knæler ned, hensunken i Bøn, er en meget from, meget udtryksfuld Figur, men der er langt mindre Karakter og Storhed i denne Skikkelse end i den velsignende Pave paa Thorvaldsens Monument. Hvad endelig selve Figurernes Stil og hvad Mindesmærkernes Arkitektur og hele ydre Præg og Form angaaer, da bærer den danske Kunstner i overvejende Grad Prisen."

Med disse Ytringer slutter Forfatteren sin udførlige Omtale og Kritik af det saa forskjelligt bedømte pavelige Gravmæle, berører dernæst et Par „middelmaadige Arbejder", Guttenbergstatuen i Mainz og Gravmælet over Eugène de Beauharnais, hvilket sidste han finder „ikke ligefrem slet, men koldt og interesseløst", men nævner derimod med stor Anerkjendelse hans Statuer af Byron og Schiller. „Se paa Thorvaldsens Statuer af Conradino, af Christian IV. og Maximilian den I. af Bayern", fortsætter han derpaa, „og man vil faae Øjet op for, hvorledes han forstod at stilisere Alt, idet han underkastede sig alle et Kostumes historiske Enkeltheder. Denne Maximilian til Hest i sin Rustning fra Trediveaarskrigens Tid er et mægtigt Værk, fuldt af Liv og Majestæt. Det gjengiver ligesaa tro den berømte Kurfyrstes Personlighed, som den skjønne Statue af Frederik II. af Rauch i Berlin giver et Billede af den gamle Fritzes Karakter. Den mærkværdigste praktiske Anvendelse af sine Theorier gjorde Thorvaldsen dog i sin Statue af Copernicus i Warschau, der skriver sig fra hans allerbedste Aar, kort efter Fyrstinde Variatinska. Der kan man ret studere den Kunst at idealisere en moderne Skikkelse, at behandle den, som en Græker vilde have gjort, med denne universelle Storhed og Sandhed, der passer ligesaavel for det 19. Aarhundrede som for Perikles' Tid. Copernicus sidder ned, iført en lang Kappe; i den venstre Haand holder han en Himmelglobus, i den højre et Kompas, og hans skjønne Hoved med de lange Lokker er løftet i en extatisk Beskuelse imod Himlen. Det er paa engang en Astronom og en Tænker, eller rettere, det er selve Astronomien, udmaalende Himmelrummet.

Efter saaledes at have gjennemgaaet Thorvaldsens moderne Statuer ville vi nu være istand til at uddrage af dem adskillige højst interessante Lærdomme med Hensyn til Mesterens Æsthetik. At trænge lige ind til Emnets inderste Grundvæsen, det vil sige til Personlighedens herskende Evner, Egenskaber, Karakter for med Nøjagtighed at kunne gjengive alt dette i Fysiognomiet og i Stillingen; ikke at søge Livet og Virkeligheden andre Steder end i denne Handlingens Simpelhed og Sandheden i en Bevægelse, der er grebet just i det rette Moment og i en lige stor Afstand fra Tørhed og Emphase; i al Almindelighed at undgaa de voldsomme Udtryk og Gestus, fordi Roen i Billedhuggerkunsten er langt at foretrække for Bevægelsen; at gruppere og balancere alle Masserne saaledes, at de ikke blot henrykke Øjet ved den vidunderlige Harmoni i Tegningen, men ogsaa saaledes, at selve Grundtanken i Kompositionen springer frem af dens Relieffer og dens Konturer, og endelig saa meget som muligt at trænge tilbage alle accessoriske Enkeltheder ved Kostumet eller Attributerne for blot at fremhæve de rolige Linier og fæste hele Opmærksomheden paa selve Figuren: det er saa omtrent et kort Indbegreb af Thorvaldsens Skjønhedslære.

Hos ham er en simpel Gestus, en Stilling, en Mine i Besiddelse af den souveraine Magt at kunne forlene Marmoret med det mest mulige Liv og lægge hele en Personligheds Indre klart for Dagen. Dette er jo da forresten den klassiske Billedhuggerkunsts evige Principer,

saa at sige deres Grammatik, men hvor vanskeligt og hvor sjeldent er det dog ikke at se disse Fundamentalregler, der ere analoge i alle Kunstarter, anvendte med Geni!"

Med nogle træffende og interessante Bemærkninger om Thorvaldsens vidunderlige Evne til at drapere og kostumere sine Figurer, Noget, „hvori han neppe overgaaes af nogen moderne Billedhugger" og hvori han kun finder sine Ligemænd iblandt de græske Kunstnere fra Antikens skjønneste Blomstringstid, slutter Forfatteren sit tredie Afsnit.

Sluttes.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Prokuratoren skildrede nu omstændelig Ottos Stilling, og Bertram fandt til sin Forundring sin Opfattelse af den fuldstændig bekræftet. Selv Billedet om Ballasten, der maatte kastes overbord, for at faae Skibet flot igjen, figurerede i hans Udvikling. Men det var først nu, han erfarede, hvor tung denne Ballast var. Saaledes havde Otto aldrig med en Stavelse omtalt den Omstændighed, at Hildegards Søster, Enke-Gehejmeraadinde von Palm, og hele hendes Familie levede fuldstændig paa Ottos Bekostning. — „Og det er et meget slemt Notabene," sagde Prokuratoren. „Den omtalte Dame er i enhver Henseende Amtsraadindens Søster. Naar hun ikke kan leve paa en stor Fod, synes hun, Livet ikke er til at udholde. Derfor er hendes Hus i E. et Samlingssted for Alt, hvad der kan gjøre Fordring paa den Ære at komme der: de pensionerede Generaler og Oberster, hvoraf Byen vrimler, alle Garnisonens Officierer og saaledes in infinitum. Døtrene er ligesom Moderen, med Undtagelse af en elskværdig og forstandig, men rigtignok just ikke smuk Pige, som De, efter hvad jeg hører, snart vil faae Lejlighed til at gjøre Bekjendtskab med i Rinstedt. Og er Døtrene slemme, saa er de to Sønner værre; de er Officierer, som De veed, og bærer sig ad, som om det ikke var muligt at naa Bunden i Onkelens Pengekasse. Tre eller fire Gange har han allerede maattet betale disse Kavalerers Gjæld, skjøndt han, i Forbigaaende sagt, ikke kan udstaa dem — Alt in majorem gloriam Hildegardis, hans elskede Hustru, født Baronesse Unkerode, hvis Neveuer selvfølgelig bør maales med en anden Maalestok end andre almindelige Dødelige."

„Men øjner De da ingen Udvej af det ødelæggende Kredsløb, som vor fælles Ven drejer sig rundt i?" spurgte Bertram.

„Jo — den samme, som De allerede har anvist ham," svarede Prokuratoren. „Men hvorledes staaer et Menneske til at hjælpe, naar det ikke vil lade sig raade eller rettere sagt tager imod ethvert Raad, uden at følge det en eneste Gang? Ogsaa deri har De seet fuldkommen rigtigt: det er endnu ingenlunde for sildigt. Naar han opgiver de ulykkalige Fabriker, som aldrig kan komme til at forrente sig, ikke engang hvis Jernbanen kommer til at gaa over hans Jorder, som han sætter hele sit Haab til; naar han møder den naadige Frue med et Sic volo, sic jubeo! og med eet Snit skiller det vanvittig kostbare Slæb fra Kjolen, som saa endda bliver ganske anstændig, saa kan han lidt efter lidt afvikle sine øvrige Forpligtelser, eller maaske ogsaa paa eengang, hvis En forstrakte ham med en større Kapital til en rimelig Rente, hvilket imidlertid vil falde vanskeligt i disse daarlige Tider, især hvis det bliver bekjendt, at han er i Forlegenhed."

„Hvor stor mener De, at den Kapital maatte være?"

„Jeg troer, at jeg vilde kunne arrangere det Hele med hundrede tusinde Daler, uden at det behøvede at komme til nogen Akkord, ja ikke engang til en frivillig Subhastation."

„I saa Tilfælde stiller jeg eventuelt den nævnte Sum til Raadighed."

Prokuratoren saae forbauset op.

„Jeg vidste ikke af, at De var saa rig," sagde han.

„Det er ikke engang Halvdelen af min samlede Formue. Desuden risikerer jeg jo i Grunden ingenting."

„Nej, ganske vist," svarede Prokuratoren; „jeg vilde kunne anbringe Pengene fuldstændig sikkert — til en meget moderat Rente, som jeg allerede har bemærket. Men jeg siger Dem iforvejen, at Deres velvillige Tilbud vil blive viist tilbage. Jeg kjender vor Ven. Han vil hellere laane Penge af den blodigste Aagerkarl end af Dem, for hvem han, hvad jeg veed og fuldkommen forstaaer, har den dybeste Respekt. Thi hvormeget De end er hans Ven — De er hverken hans Broder eller hans Fætter eller paa nogen Maade beslægtet eller besvogret med ham. Dersom De kunde sige: Du skylder vor Familie det — en saadan Appel til Familiens Ære, som han sætter overordenlig Pris paa, den vilde han snarere forstaa. Men nu vil netop hans Stolthed — hans Forfængelighed — thi Forfængelighed er hans Sjæls ruling passion — føle sig krænket; tilsyneladende vil han være Dem overordenlig taknemmelig og sige, at De er hans Redningsmand — men han vil ikke tage imod en Skilling af Dem, saalænge han endnu seer eller troer at se nogen anden Udvej. Muligvis kommer han til Fornuft, naar hans sidste Haab, Jernbanen, viser sig illusorisk, og jeg er bange for — thi jeg er selv, om end af andre Grunde, den ivrigste Talsmand for Projektet — jeg er bange for, at dette vil ske allerede i de nærmeste Dage. Forsøg De imidlertid kun Deres Held — eller hans Held, rettere sagt. Men jeg gjentager: De udretter ingenting paa Venskabets Grundlag alene."

Bertram anstillede dette Forsøg paa Hjemtouren, til hvilken han havde afhentet Vennen paa et forud aftalt Sted. Prokuratorens Forudsigelse gik bogstavelig i Opfyldelse: Otto strømmede over af Forsikringer om Tak for et Tilbud, som var ganske i hans højmodige Vens Aand og som han —

for deres gamle Venskabs Skyld — ubetinget vilde have taget imod, hvis der havde været nogen Nødvendighed derfor. Men det var der Gudskelov ikke.

Og nu kom den gamle kjedelige Vise, som Bertram allerede kunde udenad og som han dog nu ikke lyttede til med Uvillie, som paa Udtouren, men tvertimod med en vis bange Beklemthed. Det var jo klart: Venskabsforholdet var ikke tilstrækkeligt; der maatte være et andet, som gav ham Ret til at fordre, hvad han nu forgjæves bad om. Skulde han vove det Ord, som bævede ham paa Læberne, men bestandigt listede sig fejgt tilbage til det skjælvende Hjerte? Fejgt? Nej! Fejghed, jammerlig Fejghed vilde det have været at udtale det; Fejghed, at ville med usselt Guld aabne Portene til en Fæstning, som var ubetvingelig for Mod og Tapperhed; Fejghed — og Forræderi mod det Hellige i en Kjærlighed, som hidtil havde været ren og uden egenkjærlige Følelser. Naar det kom saavidt, naar det gjaldt om at skjærme det elskede Barn mod Livets lave Bekymring, som den svage, forblændede Fader ikke længer formaaede at holde borte fra det dyrebare Hoved — nu, saa vilde hun tænke stort nok; hun vilde ikke vise Vennens, Beskytterens hjælpende Haand tilbage. Men ve ham, hvis denne Haand ikke var pletfri! hvis der blot faldt saameget som Skyggen af en Mistanke om ussel Egenkjærlighed paa denne Haand!

Medens de saaledes kjørte hjemad i den mørke Aften, havde han rettet Blikket opad mod de himmelske Lys, som traadte mere og mere talrige og straalende frem; og han gjentog atter og atter andægtig Digterens ophøjede Ord om Stjernerne, hvis Pragt Menneskene skal glæde sig ved, uden at begjære dem.

* *
*

Men intet Digterord formaaede at slukke den Glød, der brændte i hans Hjerte, og enhver Tanke, som Aanden kæmpede om Ro og Klarhed med, viste sig som en fejg Lejesvend, der benyttede den første den bedste Lejlighed til at gaa over til den mægtigere Fjende. Forgjæves mindede han sig selv om de Grunde, hvormed han i hin mærkværdige Samtale havde søgt at gjendrive Ernas Paastande: det havde jo været idel Usandhed og i det Højeste theoretisk Snak. Hans Kjærlighed en Reminiscens? om hvad da? om et trediveaarigt og dog endnu stadig troende, uerfarent Hjertes sørgelige Forvildelse? eller om de Lidenskabens kokette Spilfægterier og brutale Vrængbilleder, hvormed et Hjerte, som ikke mere troer paa Kjærlighed, søger at skuffe sig selv med Hensyn til sine virkelige Fornødenheder? — Dig, udbrød han, Dig har jeg altid elsket; hele mit Liv har kun været en uafbrudt Længsel efter Dig; og nu, da jeg endelig har naaet det forjættede Land, skulde jeg ikke kunne naa videre end til at skue derind, takke Gud og dø! Jeg er ikke træt til Døden; Livet har aldrig forekommet mig saa skjønt, jeg har aldrig følt en saadan Attraa efter og Kraft til at nyde det. Og skal man dø — nuvel, det er dog bedre at dø i Kjærlighedens fulde Lykke! Nej, nej! naar jeg elsker hende, saa husker jeg ikke Andet end den øde Ørken, jeg maatte slæbe mig igjennem, for at naa hen til hende; hvis hun kunde elske mig — hendes Kjærlighed vilde ikke være noget Fata Morgana af en Fremtidens Oase: Palmer skulde vifte over hendes Hoved, sølvklare Bække rinde ved hendes Fødder, Kjærlighed har overalt den Tryllemagt, at skabe et Paradis paa Jorden.

Af disse gjøglende Fremtidsdrømme skræmmedes han saa op ved Tanken om, at Ernas Hjerte alt engang tidligere kunde have modtaget et mægtigt Indtryk. Det var dog paafaldende, at hun saa godt forstod at tyde saa mangt et hemmelighedsfuldt Tegn i Lidenskabens Bog, at hun aabenbart gjerne læste i denne Bog. Men da alle hans forsigtige Spørgsmaal slet ikke førte til noget Resultat, og da hun omtalte de faa unge Mænd, hun syntes at kjende, enten med Ligegyldighed eller endog — som sine to Fættere — med et meget iøjnefaldende Anstrøg af Ironi, kunde han ikke Andet end komme tilbage fra sin Mistanke og stedse lulle sig mere og mere ind i et Haab, som han først havde gyst tilbage for som for en Forlokkelse til Vanvid.

Endnu havde han jo dog den fulde Brug af sine Sandser, og aldrig havde disse Sandser været saa skarpe som nu. Men hvorledes skulde han saa forklare sig, at Tonen i hendes Stemme, hvergang hun talte til ham og især naar han var alene med hende, var ganske anderledes end ellers: blødere, dybere, inderligere? hvorledes skulde han forklare sig, at hun — sikkert uden at vide det — mangen Gang ved Bordet, naar han talte med Liv, holdt Blikket fæstet paa ham i hele Minuter — dette saa forunderlig faste Blik, som han endnu aldrig havde seet i noget menneskeligt Øje og som atter og atter mindede ham om et Gudeøjes Blik; og at hun saa vaagnede som af en Drøm, naar han igjen holdt op at tale, med et dybt Aandedrag, som hævede og sænkede den fine Barm?

Andre lykkebebudende Tegn manglede heller ikke. Han havde havt gode Grunde til ikke at efterkomme Ernas Anmodning om, ikke længer at være venlig mod Lydia; han havde tvertimod fordoblet sin Opmærksomhed og Høflighed, ikke blot mod den behagelystne Dame, men ogsaa mod Baronen. Det kostede ham nu saa liden Overvindelse at tilgive, at være overbærende, at se Alt fra den bedste og elskværdigste Side; og Høfligheden er et Slør, bag hvilket saameget lader sig skjule! Nu havde han i Førstningen forberedt sig paa Modsigelse eller alvorlig Vrede fra den stolte, egenraadige Piges Side, men Intet af den Art skete; hun syntes enten slet ikke at lægge Mærke til hans Ulydighed eller endogsaa at billige den, thi stundom, naar han drev Komedien altfor vidt, spillede der et fint Smil om hendes Læber. Og hvad der var endnu mere: hun fulgte, om end aabenbart modstræbende, hans Exempel; hun behandlede ikke længer Lydias Opstyltetheder med den korte, hvasse Affærdigelse, som skjærer dybere end ligefrem Dadel; hun vedblev, ligesom de første Aftener, at musicere med Baronen; hun fandt sig endogsaa i at blive anbragt paa det fameuse Terrassebillede og havde Taalmodighed nok til at sidde et Par Timer for Kunstneren, som altid gjorde eet Penselstrøg frem og to tilbage og den ene Gang efter den anden bandte paa, at dette var den taknemmeligste, men ogsaa den vanskeligste Opgave, han havde udført i hele sit Liv.

Og endnu een Ting havde været ham paafaldende som særlig mærkelig og rigtig. Erna havde den Vane, ofte at blande Navnet paa Den, hun talte med, ind i Samtalen og at føje det endog til ligegyldige Bemærkninger og Spørgsmaal. Fra de første Dage klang hendes: hvordan har Du det, Onkel Bertram? — ja, Onkel Bertram! — nej, Onkel Bertram! endnu sødt i hans Øre. Men sødere, uendelig sødere tyktes det ham nu, da han slet ikke mere hørte det, ikke en eneste Gang; hendes Tale var Ja og Nej, efter Bibelens Ord og stemmende med de vilde Ønsker i hans Hjerte. Heller ikke Hilaria havde sikkert kaldt sin Tilbeder for Onkel! Den stakkels Major! Naar Alt kom til Alt,

var det jo dog kun gaaet ham efter Fortjeneste; thi det var ikke saameget Ungdommen, der fattedes ham, som Lidenskabens Mod og Kraft. „Ung er den Mand, som vinde kan en Ungmøs Kjærlighed;“ og han kan vel vinde den, fordi hun med Kjærlighedens sikre Instinkt føler, at han kan og vil give Kjærlighed for Kjærlighed.

Og som om han vilde tvinge Skjæbnen til at skjænke ham Alt til Gjengjæld, fordi han satte sit Alt paa dette Alt, iagttog han med et smilende Blik, hvorledes hans Kjærligheds Ild flammede stærkere og stærkere op, greb mere og mere om sig og opslugte hele hans Væsen. Han var stolt af, at han ikke kunde tænke paa Andet, ikke føle Andet end hende og hende alene. Var hun borte, hvor tom og øde forekom Verden ham da ikke! med hvilken smertelig Utaalmodighed imødesaa han da ikke det Øjeblik, da han skulde gjense hende, og naar han da saae hende igjen, var det, som om han aldrig før havde seet hende, som om Herren nu først havde udtalt sit: Bliv Lys! som om Verden laa for ham i den dugfriske Glands paa Skabelsens Morgen.

Da, naar denne vellystfulde Kval næsten blev altfor stor, flygtede han bort fra hende, for at drømme timevis om hende i Skovens Ensomhed, i en Klippekløfts dybe Skjul eller paa en solbeskinnet Skrænt oppe i Bjergene, for i den dybe Stilhed at lytte til Gjenklangen af hendes Stemme i sit Hjerte, for at hviske hendes Navn til de tause Græsstraa og Træer, for at høre hendes Navn i Kildernes Rislen, i Vindens Susen, i enhver Kvidren af Fuglene, for at se hendes skjønne Billede smile ned til sig mellem de hvide Smaaskyer fra den blaa Himmel eller skue alvorligt og tankefuldt paa ham med store, rolige Øjne fra den vældige Skovs dæmrende Skygger.

At disse Øjne smilede alt sjeldnere og sjeldnere, at de bleve mere og mere alvorlige og eftertænksomme i deres Udtryk og ofte havde den indre Koncentrations fødtstirrende Blik, var ikke undgaaet ham, og han havde ikke udtydet det i Disfaveur af sig selv: hvorledes skulde, hvorledes kunde det være anderledes, hvis der i hendes unge Sjæl blot faldt saameget som det svageste Gjenskin af det straalende Lys, som hans Sjæl var opfyldt af i hele sin Dybde?

Men ligesaalidt undgik det ham, og han forstod ikke at forklare sig det, da denne tankefulde Alvor, hvoraf hans forhaabningsfulde Kjærlighed sugede salig Næring som en Bi af Blomstens nys aabnede Kalk — da den forvandlede sig til et mørkt Mismod, der ikke blot stadig tilslørede de kjære Øjne, men ofte endog helt indhyllede det yndige Ansigt med de fine, energiske Træk i mørk, af vrede Lyn gjennemkrydset Nat.

Denne Forvandling var foregaaet ganske pludseligt, og sælsomt nok faldt den sammen med Tidspunktet for Agathes Ankomst.

* *
*

Han havde seet Agathe gjentagne Gange ved tidligere Besøg i Ninstedt og altid staaet paa den bedste Fod med det altid lige venlige, elskværdige Barn. Nu var hun, ligesom Erna, i det sidste Par Aar modnet til Jomfru, om man end ikke kunde sige, at hun havde vundet ved denne Metamorfose. Det blonde Haar faldt nu stærkt i det Rødlige, Panden og Kinderne vare i en utilladelig Grad bedækkede med Fregner, og en betænkelig Heldning til den ene Side havde forvandlet sig til en ubestridelig Skjævhed, saa at man, Alt i Alt, nok kunde fristes til at tage Tilnavnet „Bedstemoder“, som Erna havde givet sin Kousine og bedste Veninde, ikke blot i Ordets moralske Betydning. Men de lyseblaa Øjne havde bevaret deres gamle elskværdige Udtryk, ja, de vidnede endnu mere aabent end før om en Sjæl, som vilde hele Verden vel, som ønskede at leve i Fred med Alle og syntes mindre at afsky end ikke at fatte Menneskehjertets betænkelige og onde Rørelser.

Et saa godt, kun til Medfølelse og Deltagelse skabt Væsen vilde vel neppe engang have havt Mod til grusomt at forstyrre et Hverdagshjertes banale Illusioner og vilde sikkert være veget tilbage for det blotte Forsøg paa at gribe voldsomt ind i et Hjerte som Ernas, om dets Følelser saa end afveg nok saa meget fra den dagligdags Skablon. Paa den anden Side maatte Bertram snart opgive den Mistanke, der først havde paatrængt sig ham i hans raadvilde Tilstand: at Agathe uforsigtigt eller maaske endog forsætligt havde ladet sig forlyde med, hvad Erna muligvis havde betroet hende. En saadan Handlemaade stod fuldstændig i Modstrid med den ligesaa kloge som gode Piges Karakter; og at han selv skulde have røbet sig overfor de Andre, var aldeles umuligt. Han havde altfor bestemt en Vished om, at han ligefra det første Øjeblik af havde vaaget paa det mest Minutieuse over sin Opførsel, overvejet hvert Ord og kontrolleret enhver af sine Miner, ethvert af sine Blikke. Han var altfor bange for, at Erna skulde opdage hans store Hemmelighed, til at han ikke skulde være sikker paa, at hun ikke kunde have opdaget den — hvorledes skulde saa de Andre have gjort det?

Men hvorfor skulde de ikke have seet med Uvillie, Skinsyge og Skræk, hvad der var ham den højeste Fryd at se? Havde han end paalagt sig den strengeste Tvang i den fulde Bevidsthed om sin Kjærlighed, i den ængstelige Tvivl, om denne Kjærlighed ikke var en Daarskab, en Forbrydelse, saa havde Erna ingenlunde været ligesaa forsigtig i at give de Følelser Udtryk, hvis virkelige Betydning hun maaske anede, men ganske vist ikke kunde bedømme; og hvor ildesindet maatte man ikke have kritiseret Alt, hvor hadefuldt maatte man ikke have udlagt endog det Uskyldigste og Betydningsløseste — de Opmærksomheder, som hun forvænte ham med, de smaa Tjenester, som hun ydede ham uden at gjøre Opsigt dermed, ligesom i Forbigaaende — naar Mistanken først var vakt paa en eller anden Maade?

Og at dette maatte være Tilfældet, det kunde han neppe længer nære nogen Tvivl om, naar han nu lod de Andres Adfærd overfor sig i disse sidste Dage passere Revue for sig. I dette nye Lys traadte der Saameget frem, som han enten ikke havde lagt Mærke til eller dog udtydet anderledes. Den smukke Kone, som ellers benyttede ethvert Tête-à-tête til at bringe Talen hen paa Erna og Baronen, var ikke kommen tilbage til sit Yndlingsthema, medens omvendt Lydia pludselig lagde en overordenlig Interesse for Erna for Dagen og ikke blev træt af at anstille Betragtninger over sin Elevs Egenskaber og over, hvorledes man skulde tænke sig et saa ejendommeligt Væsens Fremtid. Baronen havde endnu stadig, hvergang han havde været sammen med ham, strømmet over af Artigheder, men havde dog sjeldnere end ellers plaget ham med Opfordringer til at spille Billard eller skyde til Skive med Pistoler, medens hans ensomme Jagtudflugter — heller ikke Otto var Jæger — vare blevne hyppigere og hyppigere og strakte sig længere og længere. Dertil kom, at Otto øjensynlig gik af Vejen for ham; i Begyndelsen havde han troet, at det var for at undgaa nye pinlige Forklaringer om sin Situation, men nu antog han, at det var for ikke at

lade ham mærke, at han var vred paa ham paa Ernas Vegne eller — hvad der jo var det Samme for det svage Menneske — maatte være vred paa ham ifølge sin Kones Befaling.

Det var underlig blandede Følelser, som Erkjendelsen af den nye Forfatning, han saaledes pludselig saae sig hensat i, kaldte tillive i hans Bryst. Han sagde til sig selv, at det, som voldte hans Modstandere Bekymring og Frygt, for ham var en Anledning til Glæde og Triumf og det klareste Bevis paa, at han ikke drømte en henrivende Drøm. Og hans Kjærlighed kunde dog ikke altid svæve oppe mellem Stjernerne; den maatte jo engang komme ned i Nærheden af Jorden og blive synlig for disse Menneskers Muldvarpeøjne. Men idet han nu hensatte sig paa disse Menneskers Standpunkt og gik irette med sig selv og sin Kjærlighed, ligesom de uden Tvivl vilde gjøre og gjorde, hørte han paany, og denne Gang af rasende Anklageres Mund, de gamle slemme Spørgsmaal, som han troede forlængst afgjorte: er din Længsel og din Attraa virkelig fri for enhver egenkjærlig Bitanke, for enhver frivol Tilsætning? har Tilfredsstillelsen af den Forfængelighed, at Du, den halvtredsindstyveaarige Mand, kan opnaa en saa ung og i enhver Henseende begunstiget Piges Kjærlighed — imod hendes Forældres Villie, for Øjnene af Den, som engang har forsmaaet Dig, i Overværelse af og til Beskæmmelse for en saameget stateligere Medbejler — har den intet, sletintet at bestille med din Kjærlighed?

Og hvis han nu af sine Modstanderes Angreb lod sig tvinge til en Erklæring før Tiden, eller hvis denne Tid ikke var kommen endnu og aldrig vilde komme, hvis han og de Allesammen havde taget fejl, hvis Ernas Hjerte ikke kjendte til nogen Kjærlighed, hvis hun forundret, forskrækket, fornærmet viste hans Kjærlighed tilbage — hvad saa? store Gud, hvad saa? hvor var den Tilbagetogslinie, som Goethe saa klogelig havde sikret sin Helt?

Han fornam det som en af det menneskelige Livs uhyggelig hæslige Modsigelser, at han, medens hans Skjæbnes Muligheder saaledes koncentrerede sig for hans indre Blik som i et Brændpunkt, var ivrig beskjæftiget foran Spejlet med at bytte det Halstørklæde, som Konski havde lagt frem for ham til Middagsbordet, med et andet, som Erna engang havde sagt om, at det klædte ham særlig godt.

I slet Stemning traadte han bort fra Spejlet og hen til det aabne Vindue. Gjennem den blaa, solklare Luft kom et let Spind flagrende og hæftede sig paa hans Skulder. En dyb Sørgmodighed betog ham.

Een Tilbagetogslinie var der altid: det var Døden. Maaske hang hans Liv i en Traad, ligesaa let som denne her. Men var ikke netop derfor hans Kjærlighed et Vanvid og en Forbrydelse? Var det Kjærlighed, som i Grunden dog bestandig tænkte paa sig selv og ikke først og sidst paa, om man ogsaa efter menneskelig Beregning kunde overtage Ansvaret for Dens Vel, hvem man foregav at elske? om ikke for hende dette Vel altfor tidlig vilde forvandle sig til en Ve, hvoraf der aldrig nogensinde mere vilde fremblomstre nogen hel og fuld Lykke, om end Tiden og Ungdomskraften, der aldrig ganske lod sig knække, ogsaa lægte Saaret? Og nu Døden, som han dog allerede nogle Gange havde skuet ind i de hule Øjne og fra nu af maatte frygte ligesom andre Hverdagssjæle!

Han foer forskrækket sammen ved en Støj bagved. Konski var kommen ind igjen med et Brev. Posten, der var udebleven om Morgenen, var nu lige kommen; ogsaa til de Andre paa Slottet var der kommet Breve, som vist maatte være af Vigtighed, thi den naadige Frue havde befalet, at Middagsmaden først skulde serveres et Kvarter senere end ellers; Hr. Doktoren kunde ialfald læse sit Brev i god Ro.

Konski havde fjernet sig igjen; Bertram holdt endnu Brevet uaabnet i Haanden. Hvor underligt, at hans Ven og Læge skrev ham til netop nu! at han, der altid havde saameget at tage vare, svarede ham saa hurtigt paa et Brev, i hvilket han anden Dag efter sin Ankomst havde aflagt den ønskede Beretning om sit Befindende, og som slet ikke behøvede noget Svar! Var det hans Dødsdom, han forkyndte ham? Naa, saa kom den jo lige i rette Tid!

Han brød Brevet med skjælvende Haand og læste:

„Kjæreste Ven!

„Le mig kun ud, saameget De vil. Men just som jeg har læst Deres Brev for anden Gang — Breve fra Dem plejer jeg ikke at kaste i Papirskurven — er den samme Tanke, som jeg havde allerede ved den første Læsning, kommen tilbage med forøget Styrke, nemlig: at der, Dem selv maaske ubevidst, staaer et Spørgsmaal mellem Linierne, som med Undtagelse af den alvidende Skjæbne kun den ærbødigst Undertegnede kan besvare, og som han, da man dog ikke rigtig kan stole paa Skjæbnen i denne Henseende, hermed har den Ære og tillige den specielle Fornøjelse at besvare. Dette Spørgsmaal lyder, reduceret til sin simpleste Formel: kan jeg gifte mig? Da De, som jeg seer, ikke leer, men tvertimod sætter et meget alvorligt Ansigt op, vil jeg til Løn derfor ikke holde mit Svar tilbage og ligeledes strax redigere det i den korteste Form: Ja, kjæreste Ven, De kan godt gifte Dem, trods Deres sidste svære Attaque, ja, hvor mærkeligt det end lyder: netop nu. Thi naar jeg allerede tidligere ikke nærede nogen Tvivl om, at Deres sjelden kraftige Natur endnu i en Aarrække vilde gjøre Modstand imod den alvorlige Beskadigelse, det jo desværre ikke kunde nægtes, at den havde lidt, saa har jeg nu næsten ikke nogen Bekymring længer i denne Henseende. Deres sidste Sygdom var ikke Andet end et overmaade kraftigt Forsøg af Naturen paa at hjælpe sig selv, og dette Forsøg er saa godt som lykkedes. Hvad der endnu staaer tilbage for den at gjøre, er kun lidet, og at dette Lidet bliver gjort hurtigst og grundigst muligt — det kan De selv bidrage særdeles meget til. Hvorledes dette er muligt? Netop ved at De gifter Dem, at De, den evig Betænksomme, overdrevent Samvittighedsfulde, som altid kun har levet for Deres ideale Formaal og for Andre, endelig engang kommer til at leve for Dem selv, endelig engang finder en rolig Lykke, som De i saa høj Grad fortjener, og — bliver lykkelig ved denne Lykke, hvortil der ganske vist hører mere Forstand, end de fleste Mennesker raade over. De, kjære Ven, har denne Forstand; ergo: gift Dem i Guds Navn, til Held for Dem selv, til Held for Den, De elsker, og endelig med mit Samtykke, uden hvilket De jo dog ikke vilde gjøre det.

„Men nu, da De er bleven altfor vant til Lidelser til at kunne leve uden dem med rolig Samvittighed, er jeg Dem nogle andre skyldig til Gjengjæld for dem, jeg fra nu af fritager Dem for; De skal derfor nu strax paatage Dem en af de allerværste, som en fri Mand kan blive hjemsøgt af i disse slemme Tider: De skal lade Dem vælge til Rigsdagen. Det gaaer ikke paa anden Maade. Vor brave S. kan ikke bære Byrden længer; han vil nedlægge sit Mandat; jeg vilde have fordret det peremptorisk nu, hvis han ikke omsider selv var kommen paa de samme Tanker. Istedetfor ham, der med sikre Skridt gaaer Døden imøde, skal De, som med kraftige

Skridt gaaer fuldstændig Helbredelse imøde, træde ind — par ordre af vor Komité, som traadte sammen sent igaaraftes og tilsidst enstemmig bestemte sig for Dem. Jeg vil ikke dølge for Dem, at i Begyndelsen O. og B. og nogle Andre vare derimod, idet de paastod, at De bedre kunde gavne den gode Sag udenfor end indeni. Netop Deres Stillings fuldstændige Uafhængighed i Partiet havde hidindtil gjort det muligt for Dem og vilde ogsaa fremtidig gjøre det muligt for Dem at bringe visse Ting frem i Diskussionen, som maa udtales, men som ikke kan udtales af os af Hensyn, som gjøre sig gjældende i Kammeret. Den store, ja uvurderlige Virksomhed, De har udfoldet paa denne Maade, vilde komme til at ligge brak ved Deres Indtrædelse i Fraktionens sluttede Falanx. Jeg har selv altid været af samme Mening; men, Herre, Nøden er stor! Vi har faktisk ingen Anden end Dem. Saaledes trængte vi igjennem, og den Bøn, jeg nu retter til Dem i Partiets Navn, er, som sagt, enstemmig. Da jeg kjender Dem saa nøje og veed, at De kun med Vanskelighed tager en Beslutning, men saa til Gjengjæld holder urokkelig fast ved den engang fattede Beslutning, giver jeg Dem tre Dages Betænkningstid. Maaske overvejer De Sagen med vor Ven G. i W., hvis Bekjendtskab De sikkert har gjort i Mellemtiden, ikke forat han skal skærpe Deres Samvittighedsfuldhed — hos Dem er maaske det Modsatte snarere paa sin Plads — men fordi han som en gammel Veteran dog maaske med sin uendelige Erfaring kan give Dem et eller andet Vink, som kan være Dem til Nytte ved Deres Kandidatur. At De snart maa træde frem paa Kamppladsen, er meget sandsynligt; Regjeringen, som troer at være sikker paa sin Sag i B., vil ikke tøve med at beramme Valget. Inden fire Uger kan Alting være afgjort; De har da maaske altid ligesaa lang Tid inden Rigsdagens Sammentræden til at udhvile Dem efter Kampagnens Anstrengelser; Italien bliver der ganske vist ingenting af for denne Gang. Man kan jo ikke tjene to Herskere; og Herskerindens Skinsyge — hvis mit ovenfor fremsatte Aperçu er ligesaa rigtigt, som det er aandrigt — er jeg ikke bange for. Og var det tilladt at nære en Tvivl om, at De havde valgt rigtigt, eller trængte De til en Prøvesten — saa har De her den fineste, der kan findes. Den ægte Kvindekjærligheds Guld straaler aldrig klarere, end naar det gjælder om at bringe et Offer, for at Mandens Værd kan træde klart frem. Bring den skjønne Ubekjendte min ærbødigste Hilsen, og vær ogsaa selv hjertelig hilset."

Middagsklokken havde allerede ringet anden Gang, og endnu bestandig stirrede Bertram i Brevet. Kunde dette gaa naturligt til? Ved hvilken vidunderlig Skarpsindighed havde Vennen kunnet udgrunde hans Hjertes Tilstand rigtigt af Antydninger, som slet ikke skulde have været saadanne? Nu, var det et Vidunder, saa var det ialtfald et godt, et, som kun var muligt for det ægte Venskabs høje Kraft; Fristeren kunde ikke iføre sig det bedste og ædleste Menneskes Stikkelse.

Han trykkede Vennens Brev til sine Læber. Da han saae op igjen, saae han Spindelvævet, som havde løsnet sig ved den Bevægelse, han gjorde, svæve ud ad Vinduet op i den blaa Luft.

Han saae efter det med straalende Øjne. — Ja, saaledes skal det være! og flyv bort med det, I fejge Tilbagetogstanker! Nu skal det afgjøres; og hvo der ikke frygter Døden, har allerede sejret halvt!

* * *

Fortsættes.

Chr. Bruun:

Slaget paa Kolberger Heide den 1. Juli 1644 og de derefter følgende Begivenheder.

(Gyldendalske Boghandels Forlag.)

Vi have for ikke lang Tid siden havt Lejlighed til at omtale en fra en norsk Forfatter fremkommen baade overfladisk og ensidig Bedømmelse af den blandt vore Konger af det oldenborgske Dynasti, hvis Navn ubetinget har den bedste Klang i ethvert dansk Øre, og hvis hele Personlighed med sine Dyder og Lyder har tiltalt den almindelige Folkebevidsthed i en saadan Grad, at man unægtelig har været tilbøjelig til at sætte ham højere, end det strengt taget kan forsvares, saa at endog Holberg i sin Tid forsøgte at drage en historisk Parallel mellem ham og hans berømte yngre Samtidige, Gustav Adolf, en Sammenstilling, i hvilken Christian IV. selvfølgelig maa trække det korteste Straa. Vi fremhævede ved den omtalte Lejlighed, at den danske Historieskrivning var kommen bort fra denne ukritiske Overvurdering af Christian IV., og at vi nu ingenlunde ere tilbøjelige til at anse denne Konge for særlig udmærket hverken som Statsmand eller Kriger, men at hans Popularitet beroer paa ganske andre i hans hele Personlighed liggende Egenskaber. En yderligere Bekræftelse herpaa haves i Hr. Justitsraad Bruuns grundige Undersøgelse af Slaget paa Kolberger Heide den 1. Juli 1644 og de følgende Tildragelser i Søkrigen med Sverig indtil Midten af August; thi Forfatteren kritiserer paa flere Steder stærkt Christian IV.s Ledelse af Søforsvaret, ligesom han ogsaa fremsætter den Anskuelse, at Kongen er gaaet altfor strengt tilværks mod Peter Galt, der, som bekjendt, blev halshugget paa Grund af sin Opførsel som kommanderende Admiral imod den i Kieler Fjord indespærrede svenske Flaade; men trods dette svækkes neppe i nogen synderlig Grad det smukke traditionelle Indtryk af den alderstegne, uforsagte Konge, der trods sine 67 Aar og skjøndt saaret i Kampen for Fædrelandet dog bestandig er Drivhjulet i Alt, hvad der foretages. Ja den nøjagtige Gjennemgaaen af det hele trykte og utrykte Apparat har endog, som det forekommer os, i visse Henseender fremdraget nye og tiltalende Træk til Kongens Karakteristik, saa at vi af ganske Hjerte kunne slutte os til de Ord, hvormed Forfatteren ender sit Arbejde: „altid vil det Moment: Christian den Fjerde paa Trefoldigheden i Slaget paa Kolberger Heide den 1. Juli 1644, staa som et af de smukkeste i Kongens Liv."

Da det er lykkedes Forfatteren, der allerede ved flere tidligere Lejligheder har kastet et nyt Lys over forskjellige Episoder af den danske Søkrigshistorie, at paapege betydelige Mangler og Misforstaaelser i de almindelige Fremstillinger af Slaget og den derpaa følgende Blokering af den svenske Flaade, skulle vi fremhæve nogle af de vigtigste Momenter til Bedømmelsen af den hele Situation. Selve Slaget paa Kolberger Heide maa nærmest siges at have været uafgjørende; det var det frembrydende Mørke, der standsede Kampen, af hvilken der kun kan gives et meget skematisk Omrids, idet en officiel dansk Relation af Slaget fuldstændig savnes og den svenske Admiral Flemings Journal, hvis Original endnu opbevares i Carlskrona, paa adskillige Punkter er noget mangelfuld. Efter Slaget gik den danske Flaade østerpaa og ankrede op under Femern, medens den svenske endnu Dagen efter laa paa Kolberger Heide, men derpaa løb ind til Christianspris ved Mundingen af Kieler Fjord for at reparere. Først den 7. Juli, altsaa sex Dage efter Slaget, viste hele den danske Flaade sig udenfor Kieler Fjord, og nu tog den ejendommelige Blokade sin Begyndelse, der varede i lidt over tre Uger, indtil den indespærrede Fjende saae Lejlighed til at undslippe i Natten mellem den 1. og 2. August. Forfatteren giver en meget detailleret Fremstilling næsten fra Dag til Dag af denne Belejring tilsøs, under hvilken den svenske Flaades Stilling efterhaanden blev mere og mere kritisk, saa at man fra dansk Side kunde have grundet Haab om at tilføje Fjenden et føle-

ligt Nederlag. Christian IV. udtaler sig ogsaa i sine Breve til Korfitz Ulfeldt meget fortrøstningsfuldt om Situationen. I et Brev af 23. Juli skriver han saaledes: „Flaaden (den svenske) vil staa en stor Eventyr ud, førend den naaer Sverig igjen. Den Allerhøjeste, som haver jaget de Skjelmer i dette Hul, han veed bedst, hvad dem frem i bedre mest tjenligt er. Bekommer den svenske Flaade her et Stød, som den med Guds Hjælp gjør, da o. s. v." Alt tydede i Virkeligheden ogsaa paa, at der forestod de svenske Skibe en skjæbnesvanger Katastrofe, og det havde derfor været naturligt, om man fra dansk Side havde fordoblet Aarvaagenheden for fuldstændigt at tilintetgjøre den Modstander, i hvem man allerede havde et saa godt Tag.

Man kan imidlertid, forekommer det os, ikke gjennemlæse Beretningerne, saaledes som de her foreligge, uden at komme til den Overbevisning, at der ikke har været den rette Energi i Krigsførelsen fra dansk Side. Herpaa tyder ogsaa det bekjendte Brev fra Christian IV. til Ulfeldt, hvori Kongen, der allerede tidligere flere Gange i stærke Udtryk havde beklaget sig over den Holdning, som adskillige af de danske Skibschefer havde udvist under Slaget den 1. Juli, meddeler sin Svigersøn, at han havde havt Flaadens Officierer ombord hos sig for at give „Ordre, hvorledes de skal fægte, naar vi nu skal deran igjen, og gjorde dem stor Fortrøstning paa Stejle og Hjul, om de ikke fægte bedre, end de gjorde sidst." Paa den anden Side faaer man just ikke heller Indtrykket af, at den svenske Admiral Fleming har været den rette Mand paa den rette Plads, og det er egenlig først efter Flemings Død den 26. Juli, da Karl Gustaf Wrangel, der allerede dengang havde erhvervet sig et berømt Navn som Kriger, paatog sig Overkommandoen, at der gjør sig en ny og kraftigere Aand gjældende i den svenske Krigsførelse. Wrangel vovede, som bekjendt, Forsøget med at bryde igjennem trods den store Fare, der aabenbart var forbundet med dette Foretagende; men som Situationen nu eengang var, idet Flaaden snart truedes med fuldstændig at blive afskaaren fra Landsiden, og idet der, som det hedder i Wrangels Journal fra 1. August, hverken var „Forraad paa Drikke eller Proviant, og skulde Flaaden ved at dvæle eller tøve længere paa disse Steder udstaa stor Perikel," havde Wrangel i Grunden ikke andet Valg end enten at overgive sig eller forsøge at bryde ud, selv om Foretagendet kunde synes nok saa voveligt. Den 1. August var Vinden gunstig, en rask Kuling af Sydvest, Lejligheden maatte benyttes nu eller aldrig, og efter at Skibscheferne havde faaet nøjagtige Ordrer om Kjendingssignaler o. s. v., hejsede den i saa lang Tid indespærrede Flaade Sejl Kl. 10 om Aftenen og søgte rum Sø. „Den 2. Aug. tidlig om Morgenen havde vi Femern paa Styrbords Siden og strax efter agterud, idet vi med Sydvest-Vind gik hen ad Bornholm til," saaledes melder Wrangels Journal ganske kort, som om det var en Lystsejlads, den svenske Flaade foretog sig, og uden at der, saavidt det kan skjønnes, fra dansk Side er gjort nogetsomhelst Forsøg paa at forhindre Fjenden i at slippe ud.

Ansvaret herfor rammer nu ganske vist Kongen ligesaa vel som hans Admiraler; thi at Christian IV. selv var ved Flaaden under hele Blokeringen, er gjennem Hr. Justitsraad Bruuns foreliggende Undersøgelse blevet hævet over enhver Tvivl, skjøndt det er blevet sagt og gjentaget saa ofte, at Kongen selv var draget bort og havde betroet Overkommandoen til Peter Galt. Det kan heller ikke nægtes, at enhver øverstkommanderende Admiral var uheldigt stillet under de givne Forhold, naar han af Navn skulde være Generaladmiral og som saadan have Kongen under sig som Delingsadmiral, medens det faktiske Forhold naturligvis var det, at Kongen var den virkelig ledende og øverstkommanderende Admiral. Hvad særlig Peter Galts Forhold angaaer, da paaviser Forfatteren, at han var bleven afsat som Overadmiral den 30. Juli og efterfulgt af Erik Ottesen, hvem saaledes det nominelle Ansvar maa komme til at paahvile for, hvad der skete Natten mellem den 1. og 2. August. Da P. Galt senere anklagedes af Kongen, var der heller ikke Tale om at gjøre Ansvar gjældende mod ham i denne Anledning; men Kongen fordrede ham tiltalt, fordi han „den 30. Juli sidst forleden for Christianspris sig ikke haver forholdet efter den Ordre, hannem af Os given var, at antaste den svenske Flaade," og det var paa denne Klage, at P. Galt dømtes til at miste Livet, idet Dommeren dog indstillede ham til Kongens Naade. Naar Forfatteren mener, at Christian IV. er gaaet for strengt i Rette med P. Galt, saa ere vi ogsaa efter de Oplysninger, der nu foreligge, tilbøjelig til at give ham Ret i denne Anskuelse; men det bør dog bemærkes, at den hele Sag endnu langtfra er tilstrækkelig klar, hverken med Hensyn til de Begivenheder paa Krigsskuepladsen, der have foranlediget Anklagen, eller med Hensyn til Enkelthederne i selve Processen, saa at der dog endnu kun tør dømmes med et vist Forbehold.

Faa Dage efter at det var lykkedes den svenske Flaade at slippe ud af Klemmen i Kieler Fjord, udkom i Kjøbenhavn et Flyveskrift, hvori der blandt Andet fortælles, „hvorledes den hovmodige svenske Flaade haver skammeligen maattet taget Flugten og undvige" og som opfordrer sine Læsere til at takke Gud „for den første Viktoria i Østersøen, som vi have faaet." At Katastrofen ved Kieler Fjord opfattedes som en Sejr for de danske Vaaben, fremgaaer ogsaa deraf, at Kongen ved sin Tilbagekomst til Kjøbenhavn den 13. August. med uhyre Jubel hilsedes som den hjemvendende Sejrherre og at der afholdtes Takkegudstjeneste med derpaa følgende Glædessalver paa Grund af den „tredobbelte Sejr". Vi have her et Sidestykke til de adskillige andre Tilfælde ogsaa i den nordiske Historie, hvor begge Parter have tilskrevet sig Sejren. Sagen kan maaske ogsaa sees fra forskjellige Synspunkter; thi skjøndt man er berettiget til at dadle den danske Flaades Uvirksomhed foran Kieler Fjord, da det dog maatte være klart, at det afgjørende Tidspunkt var nær for Haanden, og skjøndt man i Modsætning hertil maa fremhæve den Kjækhed og Resoluthed, hvormed K. G. Wrangel greb det gunstige Øjeblik til at redde den svenske Flaade, saa kan man dog, forekommer det os, nok forstaa, at man fra dansk Side, ved at sammenligne Situationen i August 1644 med de mørke Udsigter i Begyndelsen af samme Aar, kunde være forholdsvis ret tilfreds med Udfaldet af Søkrigen. Thi vare de svenske Planer blevne realiserede, og det vilde de sandsynligvis, saafremt Christian IV. havde lidt et Nederlag tilsøs, var Danmarks Rige gaaet til Grunde, eller dets Existens havde idetmindste staaet paa Spil. At denne Ulykke afværgedes, skyldtes imidlertid først og fremmest selve Kongen.

Hvad der maaske kan have forøget Begejstringen for den fra Søkrigen hjemvendende Konge, er den Omstændighed, at Christian IV., som bekjendt, var bleven saaret i Slaget paa Kolberger Heide; men herved er dog at bemærke, at der i de samtidige Beretninger saa godt som slet ikke tales om denne Begivenhed, ja det hedder sig endogsaa, at han var „vel tilpas", da han omtrent sex Uger efter Slaget atter kom tilbage til Kjøbenhavn. Imidlertid er det jo dog en Kjendsgjerning, at Kongen blev saaret, og om de adskillige Smaasaar, han erholdt, end ikke vare farlige eller tvang ham til at holde Sengen, saa maa de dog have foraarsaget den gamle Mand megen Smerte, ligesom det jo ogsaa er en Kjendsgjerning, at Kontusionen af det højre Øje medførte Tabet af dette Øjes Synsevne.*) Imidlertid høres der strax saa godt som Intet om alt dette, Kongen forlader ikke Flaaden, men er vedblivende den, der ordner og leder Alt. Det var først i December 1644, altsaa næsten et halvt Aar efter Slaget, at han i en egenhændig Skrivelse anmodede Ulfeldt om at lade Lægerne „stikke Hovederne sammen og konsultere, Hvad Jeg skal bruge, at Jeg kan blive restitueret i mit Hoved, hvorudi jeg kontinuerlig haver været besværet, som jeg altid var drukken, siden den Tid mit Øre blev slagen isønder . . . . ., af hvilket Slag det højre Øje fik Skade, at Jeg seer Intet dermed, der dog Øjestenen ingen Skade fik." Os forekommer det at være et særdeles smukt og værdifuldt Træk til Christian IV.s Karakteristik, at den gamle

*) Hr. Dr. med. Philipsen har paa Grundlag af de forskjellige Beretninger afgivet en interessant Erklæring angaaende Naturen af Kongens Øjensygdom.

Konge under den almindelige Fare, der truede Fædrelandet, lader Hensynet til sin egen Person træde saa fuldstændigt i Skyggen, at Samtiden saa at sige først bagefter opdagede, at Kongen virkelig var bleven saaret i Kampen.

„Ringen" og dens Midtpunkt.

Man fortæller, at da en af vore folkelige Rigsdagsmænd havde overværet Opførelsen af „Ambrosius" fra sin Friplads i Parkettet og bagefter skulde fortælle Stykkets Indhold for en Kollega, sammenfattede han sit Referat i følgende summariske Udtalelse: „Jo — se — Ambraasius det er egenlig saadan en sølle halvtosset Friskolelærer, som Herskabet faaer op paa Gaarden og gjør Jav med."

Stykkets Forfatter vil neppe godkjende denne „Censur" som en fyldestgjørende Gjengivelse af Handlingen i det berømmelige Skuespil. Men synes han end ikke om Methodens Anvendelse i dette konkrete Tilfælde, saa vil han dog vist være tilbøjelig til at anerkjende dens Berettigelse rent i Almindelighed, thi han har som det kgl. Theaters æsthetiske Konsulent selv brugt den i sin officielle Bedømmelse af Bjørnsons „Leonarda", hin Censur, hvis Forms Mærkelighed kun overgaaes af det Mærkelige ved dens Offentliggjørelse. Hvad enten man er for eller imod „Leonardas" Opførelse paa vor Scene, kan man let blive enig om at finde en Theatercensur som den omtalte lidet tilfredsstillende, men des bedre skikket til at forvirre Begreberne om den Opgave, der er stillet Censor. Thi denne Opgave kan dog ikke antages at bestaa i at levere Chefen et kortfattet Udtog af Scenegangen i et Stykke, hvis Indhold han sikkerlig har gjort sig bekjendt med, inden han afæskede Censor hans Dom; og til nogen Motivering af Stykkets Antagelighed eller Ikke-Antagelighed bliver dette Referat ikke, om der saa indskydes nok saa mange parenthetiske Interjektioner, saa man faaer Indtrykket af, at det Hele er skrevet til privat Underholdning for Theaterchefen og for Censors eget Vedkommende som en ligesaa privat Prøve paa, om hans gamle Vittighedskaarde endnu havde den samme Skarphed som i hine Dage, da han i „Dagbladet" behandlede den norske Skøjteløberkunst.

Prøven er desværre ikke falden heldig ud for Prof. Molbech, og hans Sag staaer i denne Henseende ikke til at forsvare. Derimod turde der muligvis være Grund til, allerede nu at gjøre Indsigelse mod Tendensen til at straffe Forfatteren af „Pharaos Ring" for den Indstilling, Censor har gjort med Hensyn til „Leonarda". At en saadan Tendens er tilstede, kan man ikke være i Tvivl om, naar man kjender noget til vore yngste Radikales brændende Lyst til lidt Skandale og tager i Betragtning, at de nu allerede i over fire Aar — siden Optøjerne ved Opførelsen af „Lygtemænd" — have savnet Lejlighed til at tilfredsstille denne Trang. Til Overflod har deres Taagehorn, den store Digter Drachmann, allerede givet dem Signal i et Par langstrakte Toner, af hvis uartikulerede Lyd saameget lod sig opfatte klart, at han var saare misfornøjet med, at der blev skrevet Noget for Theatret, inden hans længe forberedte Stykke blev paabegyndt, hvisaarsag han sammenfattede alle de Forfattere, der fik Stykker opførte, under den amerikanske Betegnelse „Ringen" og skrev det paa den lumpneste Nepotismes Regning, at de ikke fik Lov at vente, til han blev færdig.

Hr. Drachmann har som bekjendt en uovervindelig Trang til nu og da — med ikke altfor lange Mellemrum — at underholde Publikum med sin egen Person. Grunden hertil bør vel neppe søges i nogen Frygt hos Hr. Drachmann for, at han skal gaa iglemme hos Publikum; en saadan Frygt er ialtfald overflødig, saalænge han selv som hidtil sørger for at holde sig i Erindring paa anden Maade. Grunden er vel snarere den, at hans Personlighed i hans egne Øjne har en saadan Betydning, at han mener, Publikum kan have godt af at blive mindet om den af og til, for ikke at tabe Idealet af Syne. Nok er det ialtfald, han regalerer os saa jevnlig med Selvbekjendelser, og man skulde derfor tro, at han var en Mand, der ved at sysselsætte sig saameget med sig selv efterhaanden ogsaa havde lært sig selv at kjende, idetmindste ligesaa godt som vi Andre kjende ham. Men at dette ikke er Tilfældet, viser bl. A. hans Vrede over den Lykke, „Ambrosius" har gjort. Hr. Drachmann har ikke Øje for den Parallel, der i denne Henseende kan drages mellem ham selv og Prof. Molbech. Han tænker ikke paa, at der gjerne i ethvert Forfatterliv er et enkelt Punkt, hvor en Mængde forskjellige heldige Momenter samle sig til en ligesaa afgjort som uventet Succès, der ikke altid behøver at staa i noget rationelt Forhold til det paagjældende Værks Betydning eller Værd. Prof. Molbech fik — noget sent — sin Austerlitzdag ved Hjælp af „Ambrosius", Hr. Drachmann sin — noget tidligt — ved „Derovre fra Grændsen". For begge disse Værkers Vedkommende er deres indre Betydning ikke nogen fyldestgjørende Forklaring af den overdrevne Lykke, de have gjort; ved dem begge have Omstændigheder, der ikke have noget med deres litteraire Værd at gjøre, været en meget virksom Hjælp, og med Hensyn til det Udtryk, denne store Popularitet har givet sig, da kunne vi ikke se nogen væsenlig Forskjel paa, om den lille Industri exploiterer Ambrosius som Sprællemand eller en gros-Industrien aftrykker „de sønderjydske Piger" paa Lommetørklæder til at pudse Næsen i; begge Dele ere Forfatterne visselig ligesaa uskyldige i som deres Værker.

Naar Hr. Drachmann havde betænkt dette, vilde han have kunnet bære den Lykke, „Ambrosius" har gjort, med større Sindsligevægt og ikke have behøvet at anstrenge sin Fantasi med at fremmane nogen „Ring" som Forklaring af, at Theatret har spillet baade dette Skuespil og et Par Smaastykker af d'Hrr. William Bloch og Sophus Bauditz. Man har ikke let ved at gjætte, hvorfor Hr. Drachmann er saa forbitret paa de nævnte to Herrer, med mindre det skulde være, fordi de begge ere «candidati juris», hvilket Hr. Drachmann med en vis Foragt synes at bebrejde dem som noget for deres Karakter højst Nedsættende, medens han opstiller den forudsætningsløse, af alskens fordærvelige Kundskaber uberørte „Ungdom" som det sande Kriterium for en Digternatur. Vist er det, at hvis det ikke er selve den Forbrydelse, at de to Herrer overhovedet ere blevne færdige med deres Komedier, der har bragt Hr. Drachmanns Fortørnelse over deres Hoveder, falder det vanskeligt at finde nogen anden Brøde enten hos dem eller hos den saakaldte „Ring"; thi Pressen har med en Uhildethed af personlige Forbindelser, som man ikke altid seer overholdt paa den Drachmann'ske Side af Litteraturen, bedømt deres Smaaarbejder som det, de ere: beskedne dramatiske Forsøg med let iøjnefaldende Mangler, men tillige med Fortrin, der ere store nok til at forsvare deres Fremkomst paa en Scene, der bl. A. ogsaa har til

Opgave at støtte det begyndende Talent paa anden Maade end ved at anbefale det til Pariserrejser.

Det taler overhovedet heller ikke til Fordel for Hr. Drachmanns Selverkjendelse, at han skuer saa langt ud for at finde den „Ring", han taler om. „Willst Du immer weiter schweifen? Sieh, das Gute liegt so nah!" har en anden Digter engang sagt. Vilde Hr. Drachmann tage sig disse Ord ad notam og se sig om i sin nærmeste litteraire Kreds, vilde han med lidt god Villie kunne faae Øjnene op for, hvor mærkelig en Lighed der stundom kan være imellem en saadan Kreds og en „Ring". Vil han vide, hvor den indbyrdes Forgudelse har sit Tempel i vore litteraire Forhold; hvor der med mest Geskjæftighed og Forretningsdygtighed arbejdes paa at bringe denne Forgudelse ud i større Kredse ved Hjælp af de Organer, man har til sin Raadighed, selv de af laveste Rang ikke udelukkede; hvor man har sine Anmeldelser fixe og færdige, næsten endnu inden det sidste Ark af den anmeldte Bog har forladt Pressen; hvor den livligste og ihærdigste Forbindelse finder Sted mellem Høvdingerne indbyrdes og mellem disse og det laverestaaende Folk, der lader sig bruge med lige Virkelyst til alle Krigsførelsens Former: Angreb, Forsvar — og Spejdertjeneste; hvor man biograferer, apotheoserer og dedicerer til indbyrdes Forherligelse — vil Hr. Drachmann vide dette, nu, „warum immer weiter schweifen? Sieh, das Ringlein liegt so nah!"

Denne lille arbejdsomme „Ring" har sikkert fornummet sin Høvdings Røst, da han i de to lange Artikler forkyndte, at Prof. Molbech paa den ene Side manglede Ungdom og paa den anden Side var i Besiddelse af Kundskaber, samt at hans Fader havde været en meget pirrelig Mand, af hvilke tre Momenter det klarlig fremgik, at hans nye Stykke ikke kunde due for en sur Sild. Da det nu desuden har viist sig, at hvor pirrelig Prof. Molbechs Fader end kan have været, saa har Sønnen ialtfald ikke arvet denne Egenskab i saa høj en Grad, at han har ladet sig pirre til at beære Hr. Drachmann med et Svar, kan det jo forudsættes, at den store Høvdings Vrede er steget yderligere, og „Ringens" naturligvis med den. Dertil kommer, at Bjørnstierne Bjørnson ventes her til Byen i disse Dage, og at man muligen nok kunde have Lyst til at berede ham et Offer til en sød Lugt.

Tegnene ere, som man seer, betænkelige. Men det er altid godt at være opmærksom paa dem itide; saa bliver man ikke overrasket, hvis den varslede Begivenhed indtræffer, og tager ikke fejl af den Betydning og Vægt, der maa tillægges den.

P. H.

Theatrene

I det i Lørdags for første Gang opførte Fireaktslystspil med Sange „I Kommunalbestyrelsen", en af Hr. Carl Møller foretagen frit bearbejdet og lokaliseret Oversættelse af den tydske Skuespilforfatter Mosers „Der Hypochonder", synes **Kasino** trods Alt, hvad en maaske lidt vel streng Kritik har havt at indvende imod Stykket, at have faaet sig et virkeligt Kassestykke, som trækker Hus, som Publikum morer sig over, og som ialtfald ikke gaaer ind under den utilladeligste af alle Genrer, »le genre ennuyeux». At de moderne tydske Lystspilforfattere ikke kunne tage det op med deres Kolleger Vest for Rhinen, at deres Arbejder lide af forskjellige iøjnefaldende Mangler, en bred Vidtløftighed i Dialogen, en som oftest temmelig spinkel Handling, en højst overfladisk Karakterskildring og en noget massiv Komik — det er Noget, der er blevet gjentaget saa tidt og ofte og sagt ved enhver Opførelse paa vore Sekondtheatre af en fra Tydsk oversat eller bearbejdet moderne Komedie, at det næsten er blevet til en Trivialitet. I saa Henseende danner „I Kommunalbestyrelsen" ikke nogen Undtagelse fra den almindelige Regel. Det er løst og usammenhængende i sin Bygning og bredt i sit Anlæg, men det har den Fortjeneste, og den deler det med de tidligere præsenterede Exemplarer af Genren, at det er ganske overordenlig uskyldigt, „blot til Lyst" og ikke givende sig ud for at være Andet. Lad det være sagt tidt nok, og vi skulle ikke bestride denne Sætnings almene Gyldighed, at der ikke er synderlig megen ny og frisk Næring at hente hos vore Naboer mod Syd for vor hensygnende dramatiske Litteratur — saa meget er dog vist, at vi ingen Skade ville kunne have af at tilegne os lidt af den gemytlige Naivetet, lidt af det for alt Gnaveri og al Bitterhed frie gode Humeur, som lægger sig for Dagen i deres Lystspil. Og der er et vist Humeur, et vist ganske elskværdigt Lune i disse Stykker, baade i „Min egen Dreng", i „Sivertsens Døtre" og i „Der Hypochonder" — det noget sentimentale Anstrøg, som navnlig de to førstnævnte Arbejder have over sig, ganske fraregnet — og det et Humeur, der ganske vist er af en hel anden Art end den franske verve, ikke saa fjerlet, ikke saa futtende, men som dog i Virkeligheden er langt nærmere beslægtet med vor egen nationale Humor, noget, hvortil Franskmændene intet Sidestykke have og som de ikke engang forstaa sig paa; man mindes saaledes f. Ex. Taines mærkværdig skæve Syn paa den engelske Humor.

Vi kjende ikke den tydske Original, men tvivle ikke paa, at den trods sin Bredde er morsom og vel istand til at staa paa sine egne Ben; den skal jo ogsaa rundt om i sit Fædreland have gjort ualmindelig Lykke. Hr. Møller har ikke kunnet lade være at udstyre sin Bearbejdelse med en utrolig Mængde „Brandere", adskillige gode, andre i den Grad haartrukne og hasarderede, at man næsten bliver ærgerlig paa sig selv, naar man ikke desto mindre leer af dem. Maatte vi give Hr. Møller et Raad, skulde det være dette, i sit næste Arbejde ikke at ødsle saameget med det attiske Salt i den Form, hvori han nu engang er uopnaaet Mester med Hensyn til Serveringen af dette Kryderi; det bliver efterhaanden til en Maneer og skader forsaavidt Totalindtrykket og Virkningen af vedkommende dramatiske Arbejde, som det let bidrager til at trække det ned i en lavere Sfære, hvori det i Virkeligheden ikke hører hjemme. Lad Forstadstheatrene leve af at servere deres Publikum „Kjældermænd" og „Witzer" i Massevis og komme med Allusioner til Hverdagsbegivenheder og Forhold, men lad os ikke faae for meget af det intra muros!

Stykket, hvori der findes en god Del morsomme og kvikke Viser, der vel helt og holdent komme paa Bearbejderens Regning, gaaer ret livligt over Scenen. Hr. Knobelauch er meget fornøjelig som den gnavne Agent, Hr. Helsengren ligesaa som det overmaade vigtige Kommunalbud, Hr. Züberlein har udstyret sin Rasmus Olsen med adskillige pudsige Virkelighedstræk, og Fru Møller er ubetalelig som hans meget propre, meget skrappe og meget simple Ægtehalvdel.

Billedkunst

Fra Hansen & Wellers fotografiske Atelier er udgaaet Portraiter i Kabinets- og Visitkortformat af Mdm. Ristori; ligeledes et Portrait af afdøde Prof., Dr. med. Stockfleth.

Indhold. Et litteraturhistorisk Kuriositet. Niels Klims Hule ved Bergen. Af Dr. phil. J. Paludan. — Thorvaldsen bedømt i Frankrig, fortsat. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Chr. Brüun: Slaget paa Kolberger Heide den 1. Juli 1644 og de derefter følgende Begivenheder. — „Ringen" og dens Midtpunkt, af P. H. — Theatrene. — Billedkunst.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 26. Faraos Ring.
Mandag 27. Rigoletto.
Tirsdag 28. Faraos Ring.
Onsdag 29. Faraos Ring (**Uden Abonnement**).
Torsdag 30. Faust.
Fredag 31. Faraos Ring.
Lørdag 1. Kjærlighed og Lykketræf. Napoli eller Fiskeren og hans Brud.

Casino.

Søndag den 26. Oktober Kl. 7:

Første Gang
(i ny Indstudering)

Violinspilleren.

Operette i 1 Akt. Musiken af J. Offenbach.
Reinette .... **Frk. Ludvigsen (Debut).**

I Kommunalbestyrelsen.

Lystspil med Sange i 4 Akter (2. Akt i to Afdelinger) frit bearbejdet efter **G. Mosers** »Der Hypochonder« af **Carl Møller.**

Forbi omtr. Kl. $10^{1}/_{4}$.

Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.

Folketheatret.

Søndag den 26. Oktober Kl. 7:

En Synderinde.

Folkekomedie i 4 Akter af **Wilkie Collins.**

Theblomst.

Burlesk Operette i 2 Akter af **Alfred Duru** og **Henri Chivot.** Musiken af Charles Lecocq.

Forbi omtr. Kl. $10^{1}/_{4}$.

Imorgen Mandag den 27. Oktober Kl. 7:

(For første Gang)
Det første graa Haar.
Proverbe af Octave Feuillet, oversat af Robert Watt.

(For første Gang)
Min lille Villa.
Lystspil i 1 Akt af H. Meilhac og L. Halevy.

(For første Gang)
Saa galt kan det gaa.
Original Vaudeville i 2 Akter.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Prædikener

af

Peter Rørdam,
Præst i Lyngby.
2. Hefte.

Udkommer komplet inden Jul i 4 Hefter à 1 Kr.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

24 Prædikener

af **R. Frimodt.**
Udgivne efter hans Død.
Pris 3 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr.
Kan ogsaa faaes i 7 Hefter à 50 Øre med 14 Dages Mellemrum.

Af samme Forfatter er tidligere udkommen:

20 Prædikener.
Pris 2 Kr. 35 Øre, indb. 3 Kr. 60 Øre.

Nogle Prædikener.
Pris 2 Kr., indb. 3 Kr. 25 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

De ærede Damer her i Byen og i Provindserne, som ikke have modtaget mit illustrerede Modeblad for Saisonen 1879—80, bedes godhedsfuldt at lade samme afhente eller opgive mig deres Adresse, da samme saa Omgaaende skal blive tilstillet franco.

Med Højagtelse ærbødigst
E. Oettinger,
Kjøbenhavn, K.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 26. Oktober.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens »Bidrag til den danske Litteraturs Historie«, da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del. 232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.	V Del. 305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II - 376 —	—	4 - „ -	VI - 388 —	—	4 - 40 -
III - 278 —	—	3 - 35 -	VII - 480 —	—	5 - 50 -
VI - 278 —	—	3 - 35 -	VIII - 180 & LXXVI S. —	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages i enhver **Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Udsalget

i **Kunstflidslotteriets** Lokale i **Udstillingsbygningen** Nr. 21, ligeved Sporvognenes Holdeplads, er forsynet med et rigt Udvalg af **Dækketøjer samt Sølvskeer og Gafler** af alle Størrelser, udførte efter Tegninger af danske Kunstnere, en stor Del forskjellige **Brugsgjenstande**, som egne sig til Gaver, fra 3 Kroner til højere Priser, ligesom ogsaa til hele Udstyr.

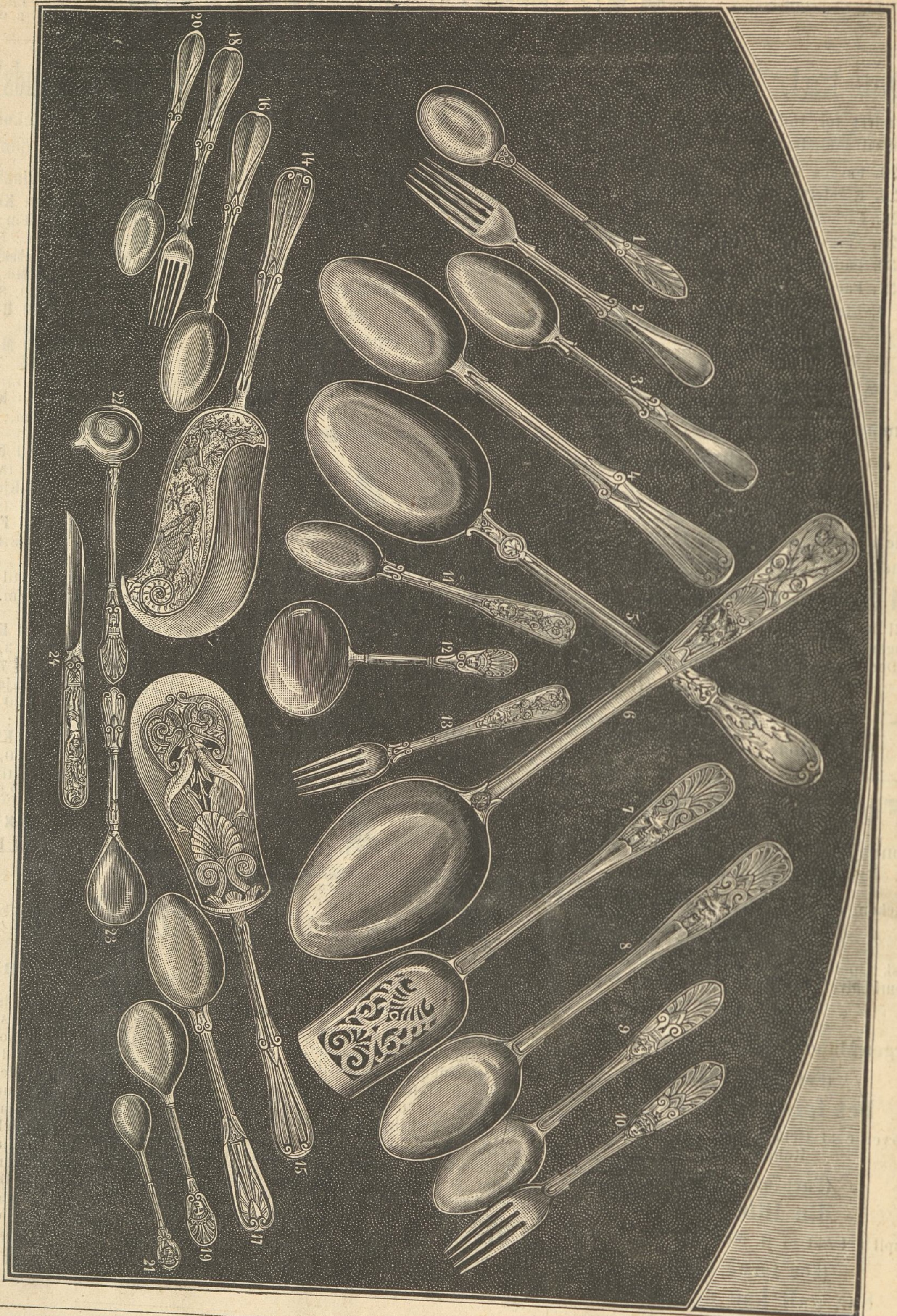

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

„Nær og Fjerns" Novelle-Bibliothek VI.

Pris heftet 2 Kr.

Indhold: En Næse. — Den hellige Agathes Haarlok. — Freddy. — »Souvenir«. — Gudmoderen. — Det skjulte *Ces.* — Kaptain Cole's Passageer. — En Helts Belønning. — En Roman ved Roms-Skjær. — Fra de fattige Klasser.

C. A. Reitzel. Otto B Wroblewsky.

REDAKTEUR: P. HANSEN

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 383.

Den 2. November 1879.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Parlamentariske Stjernebilleder.

Af Zodiacus.

XXXIX.

Carl Ploug.

Ploug er gammel Rigsdagsmand. Han sad allerede paa den grundlovgivende Rigsforsamling, valgt af Kolding, hans Fødeby. I den første Rigsdag havde han ikke Sæde og havde ikke attraaet at deltage i den. Da han i 1852 vilde vende tilbage til det parlamentariske Liv, vragede Svendborgkredsen ham et Par Gange, og først ved et Suppleringsvalg i September 1854 gik han igjennem. I fire Aar repræsenterede han Kredsen, saa gik han frivillig ud af Folkethinget. Allerede i 1859 vendte han dog tilbage til Rigsdagen, men som en af Landsthingsmændene for Fyen. I samme Egenskab mødte han i 1864 i Rigsraadet. Efterat Forfatningsforandringen i 1866 havde indført den urimelige og bornerte Domicilbestemmelse, valgtes han til Landsthingsmand for Kjøbenhavn, og det er han endnu.

Det vilde da ogsaa være mærkeligt, om en Mand som Ploug skulde have manglet i Folkerepræsentationen. Han er jo en af Frihedens forreste Banebrydere. Har han ikke som Monrad, Lehmann og Tscherning været med til at koncipere Danmarks Riges Grundlov af 5. Juni 1849, saa har han skrevet dens store Grundtanker ind i Folkebevidstheden. Han har sin fulde Part baade i Æren og i Ansvaret for det, som dengang skete. Det er en forbausende Frugtbarhed paa dygtige og fremragende politiske Personligheder, som udmærker det andet Decennium af dette Aarhundrede. Intet Afsnit af den nyere Tid kan deri maale sig med det. De os nærmere liggende Perioder vise i denne Retning den mest paafaldende Armod. Tscherning, som vi nys have nævnet, var af en ældre Slægt, han var født i Slutningen af det forrige Aarhundrede, medens den franske Revolution endnu var i sin vilde Gjæring. Fra Aarene efter 1810 have vi derimod Martsministrene Orla Lehmann, Monrad og Knuth, fremdeles Hall, Fenger og Rotwitt, Andræ og Bregendahl, Grev Sponneck og Kultusminister Fischer, Hother Hage og C. V. Rimestad, Hans Kryger og Westenholz, Laurids Skau og Krieger, for ikke at tale om Geert Winther og Alberti. Fra denne frugtbare Tid er ogsaa Carl Ploug. Han var 35 Aar gammel, da Aaret 1848 brød frem over Landene, stod altsaa dengang i sin fuldeste og friskeste Kraft, endnu med Ungdommens Tro og Begejstring, men tillige med en god Del af Mandens Modenhed og Erfaring. I syv Aar havde han været Redakteur af „Fædrelandet", som uden Spørgsmaal var Datidens ledende Organ og gik i Spidsen for det danske Folk ad den Vej, der i Løbet af ganske kort Tid førte det til den videste borgerlige og politiske Frihed, og som, om end efter længere Tids Forløb og med ulige større Møje, vilde have ledet det til fuld national Uafhængighed, dersom ikke en Række af Ulykker havde draget Danmark ind i den europæiske Politiks store Malstrøm og gjort det til et Offer for Forholdene. Sjelden har vel et Blad i den Udstræk-

ning paavirket og beherskel den offentlige Mening som „Fædrelandet“ i Aarene umiddelbart før 1848 og i de første Maaneder af dette. Det var kun et lille Mindretal, som læste det, men fra dette Mindretal, Blomsten af Landets Intelligens og Dygtighed, gik Paavirkningen videre til alle Samfundsklasser og omfattede hele Folket. Det var Kulminationen af „Fædrelandets“ Magt og Indflydelse. Saaledes kunde det ikke blive ved og skulde det ikke blive ved. Det vilde været ganske unaturligt, ganske uforeneligt med Forudsætningerne for den unge Frihed, om et enkelt Organ vedblivende havde beholdt en saadan Indflydelse. Det vilde have været Pressetyranni og ikke Pressefrihed. Op og ned er det gaaet med „Fædrelandets“ Magt over Sindene. Der har været Perioder, hvor det kun har befundet sig i Harmoni med en snevert begrændset Klique, men staaet i Modsætning til den langt overvejende Del af den dannede offentlige Mening. Til andre Tider har det været i Samklang med Stemningen hos Nationens store Flertal. Hvad enten det har været med eller mod Strømmen, har det altid været frygtet af Fjender og agtet af Alle, fordi Enhver vidste, at det ledes af en hæderlig Mand med en sand og ærlig Overbevisning, hvad Fejl og Mangler han saa forresten maatte have. En Politiker af saa stor Betydning kunde Rigsdagen ikke undvære, og han kunde ikke undvære den. Theoretisk taget er det heldigst, at Journalister ikke ere Rigsdagsmænd, og at Rigsdagsmændene ikke ere Journalister. Det er to Funktioner, som ikke gjerne maa blandes sammen. Det var Trops store Fejl, at han ogsaa vilde være udøvende Kunstner. En af Ulykkerne ved vore nuværende Rigsdagsforhold er, at snart hver tredie eller fjerde Folkethingsmand tillige er Redakteur eller ialtfald et Stykke af en Redakteur. Reglen maa dog taale nogle Undtagelser. Under vore smaa Forhold lader det sig ikke gjøre at gjennemføre denne Arbejdets Deling i alle dens Konsekvenser. Stundom kan det ogsaa være nødvendigt for en Redakteur, som vil vide Besked og være fuldt fortrolig med den politiske Situations finere Traade, selv at deltage i Rigsdagslivet.

Parlamentarisk taget er Ploug mindre fremtrædende end som Journalist og Digter. Dette maa ikke forstaaes, som om han i Thinget spillede en underordnet Rolle. Man kan ikke paa nogen Maade sige dette. Tvertimod, han udøver en meget betydelig Indflydelse og er en af Landsthingets Ledere. Han staaer i Spidsen for det saakaldte „Mellemparti“, der egenlig er et liberalt Centrum, til en vis Grad endog et venstre Centrum, stillet imellem det godsejerlige Højre og det menigmandige Venstre. Der var en Tid, da det store og det lille Hartkorn gik sammen eller dog ialtfald sympathiserede stærkt. Siden har det været Mellempartiet og Godsejerne, som i Forening have udgjort Landsthingets Højre. I denne allierede Hær, der raader over et mægtigt Flertal, er Ploug som sagt Delingsfører, og i Alt, hvad der vedrører Taktik og Kommandoforhold, er hans Stemme saaledes af megen Vægt. Men paa den rent parlamentariske Kampplads, som Taler og debater, er Ploug ikke i Besiddelse af de Egenskaber, der gjøre ham til en saa udmærket Journalist og en saa uudtømmelig, saa frisk og tankerig Lejlighedsdigter. Med Pennen i Haanden bliver Ploug let inspireret. Store og skjønne Tanker, der fødes i hans Digtersjæl, finde et utvungent og kraftigt Udtryk. I en bred og mægtig Strøm flyder hans Prosa som hans Vers. Han fører sine Læsere med sig igjennem alle Følelser og Stemninger, lige meget Herre over den højt stemte Pathos og den polemiske Satire. Der er ingen Standsning eller Usikkerhed. For hundrede Gang skriver han et Digt om Grundloven eller Danmark, og det er saa tankerigt, saa ungdomsfriskt, som om det var den allerførste Gang, han behandlede dette for Andre udtømte Thema. For tusinde Gang skriver han en Leder om Dagens politiske Spørgsmaal, der i Grunden er det selvsamme som for tyve eller tredive Aar siden, og der er ikke Spor af Træthed, nye Billeder og Tankeforbindelser voxe idelig frem under hans Haand. Og svinger han den satiriske Svøbe, saa smelder den endnu med uformindsket Kraft ned ad Ryggen paa Raahed, Smaalighed og Gemenhed. Som Taler, navnlig som parlamentarisk Taler, har Ploug ikke den samme facunditas til sin Raadighed. Der har været Lejligheder, hvor han ogsaa som Taler har præsteret noget Fremragende. Ved de skandinaviske Studentermoder, hvor han har været den naturlige Fører for de Danske og med Rette er bleven hyldet ogsaa af Normænd og Svenske som en af den skandinaviske Ides ypperste Bærere, har hans Røst ofte lydt med ægte og gribende Veltalenhed. Nordens Enhed er den egenlig besjælende Tanke i Plougs Liv. Den har begejstret ham endnu mere end Nationaliteten og Friheden, som efter hans Overbevisning først i den skulde finde deres fulde Afslutning. For den skandinaviske Tanke har han skrevet, sunget og talt det Bedste, som hans Aand kunde give. Enhver, som har hørt eller læst hans Tale ved Afsløringen af Mindesmærket for Frederik den Syvende, vil ogsaa fra den have bevaret Erindringen om en mandig og ædel Veltalenhed. Noget Andet er en Debat paa Rigsdagen. Ogsaa her kan Ploug levere dygtige og vægtige Indlæg. Naar han er bleven sat til Ordfører for en eller anden vigtig Lov, naar hans fyrige Pegasus har været spændt for Arbejdsvognen, der kun altfor ofte har maattet kjøre rundt i parlamentarisk Lerælte, har han med Alvor og Grundighed udført det ham paalagte Hverv. Men kun sjeldent slaaer han igjennem i Debatten saaledes, som han saa ofte har gjort det og endnu jevnlig, trods Aarenes Byrde, gjør det i sit Blads Spalter. Ploug mangler nogle af de ydre Betingelser for at være en Taler af første Rang. Hans Organ er kraftigt, om end af en noget dyb Klangfarve. Men Ordene og Sætningerne føje sig ikke med samme Lethed og Sikkerhed fra hans Læber som fra hans Pen. Han leder ofte efter dem. Han kan ligesom stamme eller hakke i det. Ordets Improvisator er han ikke. Den hurtige Aandsnærværelse, som griber enhver ny Antydning og i et Nu smedder nye Vaaben af en Afbrydelse, mangler ham. Replikken er ikke hans Styrke. I sine Artikler har han utallige Gange ved en drastisk Vending karakteriseret en Modstander eller en Situation paa en saadan Maade, at det ikke i lange Tider glemmes. Mange ere de, som endnu gaa omkring med et uudsletteligt Mærke, som „Fædrelandet“ har indbrændt paa dem, snart med Rette og snart med Urette. Meget af det personlige Nag, som næres til Ploug, kan føres tilbage til denne hans farlige Evne. Fra hans Taler er der ikke i Erindringen bevaret noget saadant „bevinget Ord“.

Ved Tidernes Ugunst er Ploug, som af Natur og Udvikling er Frihedsmand, bleven bragt over paa den

konservative Side. Under normale politiske Tilstande vilde han være paa venstre Fløj, ialtfald høre til venstre Centrum. Nu er han udpræget Højremand. Heftige ere de Bebrejdelser, som i denne Anledning rettes imod ham af dem, som indbilde sig at være Talsmænd for den folkelige Frihed. De betegne ham som Renegat, som Fornægter af sin Ungdoms Tro og Grundsætninger. Beskyldningen er usand og ubillig. At en Mand paa 67 har et andet Blik paa Livet og Politiken, end da han var 30 eller 40, er i sig selv ganske naturligt. Det vilde tyde ilde om hans Forstand, om han ikke havde lært af Erfaring, især af en saa langvarig og bitter Erfaring som den, der er falden i Danskes Lod. Men naar man vil se rigtig til, er det ikke Ploug — eller for den Sags Skyld hans Samtidige og Meningsfæller — der ere forandrede. Tiden og Omgivelserne ere blevne forskjellige. De staa, selv med de af Erfaringen givne Lærdomme, i alt Væsenligt paa det samme politiske Standpunkt som tidligere, men selve dette Standpunkt er kommet i et andet Forhold til den nye Tid end til den gamle. Saaledes gaaer det, og maa det gaa, overalt. Fra det Øjeblik, da den grundlovmæssige Frihed, istedetfor at benyttes i Anskuelsers og Ideers Tjeneste, søgtes exploiteret til en saakaldet Parlamentarisme, som kun er et personligt Magtstræb, maatte hin Friheds Venner gjøre Front imod dette Misbrug og med Eftertryk træde op imod det. Ploug har gjort det og gjør det endnu med en Utrættelighed og Friskhed, som Alle maa beundre. Ganske kan det dog ikke benægtes, at han i denne nye Kamp stundom lader sig føre noget for vidt. Sligt undgaaes vanskelig i lidenskabelige Perioder, hvor Meget staaer paa Spil. At han har Sæde i Landsthinget, og ikke i Folkethinget, hvor han naturligere vilde høre hjemme, bidrager noget hertil. I Grunden er han, den skarpe og haarde Natur, blød og paavirkelig. Omgivelserne have en ikke ringe Magt over ham. Det er Landsthinget, som danner den egenlige og faste Modstandsklippe imod Venstreparlamentarismen. Ploug har ikke kunnet unddrage sig Virkningen heraf. Han er noget for betagen af det Landsthingsmæssige.

Thorvaldsen bedømt i Frankrig.

Sluttet.

Det sidste Afsnit af Afhandlingen, der væsenligst beskjæftiger sig med Thorvaldsens religieuse og kirkelige Arbejder, indleder Forfatteren med en Beskrivelse af Vor Frue Kirke, som han ved en mærkelig Skjødesløshed udstyrer med to Taarne, og gaaer dernæst forholdsvis let hen over Apostelfigurerne, der jo ogsaa med Undtagelse af Paulus ikke direkte hidrøre fra Thorvaldsens Haand. „Naar bortsees fra nogle enkelte Figurers Stillinger, der ret vel maa siges at udtrykke Hengivelsen og Andagten, ere alle disse Christi Disciple saa godt som udelukkende karakteriserede ved deres Attributer som Evangelister eller ved Et og Andet, der har Hensyn til deres Martyrium eller en eller anden Erindring fra Legenden om dem. Nogle enkelte Hoveder, f. E. Johannes', Judas Thaddæus', den yngre Jakobs og Bartholomæus', svare ganske godt til disse Personligheders Karakter, de andre ere temmelig vulgaire og blottede for Inspiration. Hertil kommer, at paa mange Punkter forraader de Thorvaldsenske Elevers usikre Haand sig i disse Statuer, forraader sig i forskjellig Grad, og de have ikke været istand til at idealisere de simple galilæiske Fiskere eller blot saa meget som give deres grove Kapper det nødvendige lette og elegante Præg. Og dog vare de talentfulde Kunstnere, og deres Mester havde udvalgt dem iblandt de dygtigste af sine Elever; flere af dem have ogsaa senere skabt sig et Navn. Men dengang havde de endnu ikke nogen synderlig rig Erfaring eller vare altfor meget vante til at reproducere Mesterens hedenske Kunstværker til ikke at føle sig noget fremmede paa dette saa uvante Omraade. De besad ikke den Evne at kunne forvandle den lille Skizze, der var dem betroet, til en kolossal og virkelig levende Figur, en Opgave, der ganske vist ogsaa var betydelig vanskeligere end f. Ex. den, Raphael stillede Elever som Giulio Romano, Francesco Penni og Giovanni da Udine, naar han forelagde dem Kartoner til at male Fresker efter. Dette er Noget, man vel maa erindre, for at kunne komme sig lidt efter den mindre behagelige Overraskelse, som disse Apostle, man kunde kalde for Apostlene før Pintsefesten, volde En. Ikke desto mindre maa man dog finde dem hundrede Gange skjønnere og et kristent Tempel langt værdigere end disse løjerlige kolossale Apostelfigurer i S. Giovanni in Laterano, der skrive sig fra Berninis Skole og som synes paa deres Piedestaler at være ifærd med at opføre en eller anden pantomimisk Dands, omtrent som et antikt Kor om et Dionysosalter.

Thorvaldsens Landsmænd bør imidlertid ikke bebrejde ham den lidt kavaleermæssige Maade, hvorpaa han, ved at overlade Udførelsen af Apostelfigurerne til sine Elever, behandlede deres Bestilling. Vilde han ikke, om han havde paataget sig selv at udføre Arbejdet, have spildt kostbare Aaringer af sit Liv med at modellere disse tolv, to og en halv Metre høje Statuer og for dette kjedsommelige Arbejde maattet ofre alle sine Mesterværker fra hin Tid? Det var ikke selve Emnet, der stødte ham tilbage eller afskrækkede ham; han har selv viist, hvorledes en Hedning, en Skeptiker med Geniets Hjælp kunde fremstille Christi Disciple. Han valgte blot hertil at udtale sig i sit Yndlingssprog, Basrelieffet, og intet af de utallige Mesterværker, som han har skabt i denne Kunstgenre, overgaaer hans „Nadverens Indstiftelse". Dette Basrelief, der har sin Plads i Vor Frue Kirkes Sakristi, skulde, saa fortælles det, have prydet selve Kirkens Kor, havde ikke Gejstligheden, der ikke fandt det orthodoxt nok, faaet Skrupler i denne

Anledning. Thorvaldsen har ogsaa i Virkeligheden i dette Kunstværk udtænkt og fremstillet en Nadverens Indstiftelse, der aldeles ikke stemmer med Evangeliets Beretning, hvad enten nu Grunden hertil har været den, at han vilde skabe noget absolut Nyt og ikke give en Efterligning i Marmor af de store italienske Maleres Fremstillinger, der alle mere eller mindre ligne hinanden i Henseende til den almindelige Komposition — eller maaske snarere fordi den rent traditionelle Anordning ikke forekom ham fuldt skikket til at give hans Basrelief den tilbørlige Renhed og Elegance. Tilvenstre sidder Christus ved et Bord og velsigner Kalken, medens han hæver Blikket mod Himlen. Foran ham knæle Apostlene paa en eneste nær, der staaer opreist i Midten og herved bringer Afvexling ind i Gruppen, og tilhøjre bortfjerner Judas sig, knugende sin Pengepose i Haanden med et Udtryk af Forbitrelse og Had. Denne frie Maade, hvorpaa den hellige Skrifts Ord var gjengivet, stødte Theologerne i Kjøbenhavn, og uden Tvivl vilde heller ikke et katholsk Præsteskab have taget imod denne Fremstilling. Har Kunstneren imidlertid i sin Komposition virkelig syndet imod Bogstaven, saa er han dog ganske i Emnets Aand, naar han fortolker det paa en saa fuldstændig ideal Maade. Selv Renaissancens elskværdigste, mest religieust bevægede Mestre som Benedetto da Majano eller Luca della Robbia, for blot at holde os til Billedhuggerne, vilde ikke have formaaet at udbrede mere Trosinderlighed og mere Ynde over dette Emne end den danske protestantiske Kunstner."

Forfatteren skrider herefter til Omtalen af Thorvaldsens Christusfigur. Vi hidsætte følgende Ytringer: „Det første Indtryk af denne Kolos, halvfjerde Metre i Højden, er et Overraskelsens Indtryk, der overvælder En; men efter en nøjere Betragtning føler man, at hverken Ens Øje eller Ens Aand helt og fuldt bliver tilfredsstillet af den. Man spørger sig selv først og fremmest, hvorfor han dog har givet Gudmennesket Skikkelse saadanne Dimensioner. Er det en Reminiscens fra de gamle Mosaiker, i hvilke man seer Frelserens Billed i lignende Proportioner træde frem paa de byzantinske Apsiders Guldgrund? Eller er det Mindet om Phidias' gigantiske Zeus- og Atheneſtatuer i Olympia og Athen, der har foresvævet Mesteren? Det er baade det Ene og det Andet paa eengang, og i Virkeligheden er den byzantinske Skik aabenbart intet Andet end en naiv Fortsættelse af Grækernes, der alt idet de stillede et kolossalt Billede af Guden i hans Tempel, troede at give denne større Majestæt og derved frembringe et endnu mægtigere Indtryk paa de Troende. Maaske var denne Efterligning af en hedensk Skik bedre paa sin Plads i et Mosaikbillede i en Hvælving end i et helt Standbillede, og vist er det, at Benyttelsen af det hvide Marmor til en saa kolossal Statue giver denne et vist monotont og koldt Udseende. De Gamles Kolosser vare for Størstedelen af forgyldt Bronze, nogle i Guld og Elfenben (χρυσελεφάντινος), og de, der huggedes i Marmor, altid oplivede og forskjønnede ved denne vidunderlige Farvepaalægning, hvis Hemmelighed er gaaet tabt. Thorvaldsen vidste ikke dette og anede ikke, at hans Christusfigur afveg betydelig fra de græske Traditioner.

Denne Christus staaer paa et højt Fodstykke, aabner sine Arme og udstrækker sine Hænder med de Ord: Kommer til mig, alle I, som ere besværede! Figuren er iklædt et vidt folderigt Klædebon, der lader højre Bryst og højre Arm ubedækkede og som slutter sig fortræffeligt til alle Legemets Enkeltheder. Frelserens hele Stilling, Bevægelsen med Armene bære Vidne om en fri og ædel kunstnerisk Inspiration. Hovedet, en ren og regelmæssig Oval, med et ikke for tykt, skilt Skjæg, med det lange Haar bølgende ned over Skuldren, er af en udadlelig Skjønhed; men det vil med Grund kunne indvendes, at Udtrykket ikke er tilstrækkelig mildt og ømt, naar Hensyn tages til Figurens Gestus, og at Øjenbrynenes Linie er altfor horizontal, Noget, der skader Udtrykkets Adel og Alvor. Man maa beklage, at Thorvaldsen, der øjensynlig har ladet sig inspirere af det 15. og 16. Aarhundredes store Maleres Fremstillinger og da navnlig af Lionardo da Vincis, ikke har forstaaet bedre at gjengive det rørende og pathetiske Udtryk, de saa ofte have lagt i Frelserens Aasyn, og man maa ligeledes beklage, at han i sin samvittighedsfulde Bestræbelse for at opsøge den mest traditionelle Christustype ikke har truffet paa enkelte gamle Billeder, der vilde kunne have givet ham nogle overordenlig nyttige Vink og Oplysninger; vi tænke her paa det bekjendte Maleri i Genua, der skriver sig fra Edessa, og som Traditionen lader hidrøre fra det 3. Aarhundrede, og især paa den herlige Mosaik fra Slutningen af det 7. Aarhundrede i Kirken S. Apollinare in Classe ved Ravenna, en Fremstilling, saa ædel storslaaet og sand i hele sin orientalske Karakter, at man gjerne kunde tage den for et virkeligt Portrait af Christus. Thorvaldsens Hovedfejl er imidlertid den at have givet sin Christus Jasons eller Merkurs Krop og Lemmer og at have stillet ham frem trædende fast paa begge sine Fødder som en Athlet. Man har noget vanskeligt ved at forklare sig, at den store Kunstner, der ellers er saa klarsynet og saa nøjeregnende, i den Grad har forglemt det Karakteristiske ved den Skikkelse, hvoraf han skulde give en plastisk Fremstilling. Thorvaldsens Christus er et Værk, der ikke naaer op i Højde med sit Emne, og for hvilket man imod sin Villie kommer til at anlægge en streng Maalestok just paa Grund af selve dette ophøjede Emne. Vi tilstaa imidlertid, at vi trods disse forskjellige grundede Indvendinger foretrække den danske Billedhuggers blide og elskelige Christus for Michel Angelos' opbragte triumferende Christusfigur i Kirken i S. Maria sopra Minerva i Rom."

Efter denne maaske vel strenge Bedømmelse af et af Thorvaldsens Hovedværker vender Forfatteren sig mod hans Johannesgruppe, som han kalder eneſtaaende i den moderne Kunst. Hans Bemærkninger desangaaende indeholde særdeles meget af Interesse, men brede sig imidlertid over saa betydeligt et Rum i Afhandlingen, at vi af Hensyn til Pladsen ikke kunne optage dem her in extenso. Vi maa indskrænke os til Følgende:

„Det er tidligere fortalt, at Thorvaldsen med en ganske overordenlig Omhu og paa Grundlag af dybtgaaende Studier restaurerede de æginetiske Marmorfigurer. Resultatet af dette anstrengende Arbejde var for ham ikke blot det, at han fuldstændig tilegnede sig den æginetiske store Stil, men at han ogsaa tilfulde lærte de antike Templers plastiske Dekoration at kjende; og da han under sine hyppige Ophold i Neapel og Omegn havde faaet Lejlighed til at se Templerne i Pæstum, fik han en klar og tydelig Ide om den vidunderlige Virkning, der frembringes af Statuegrupper i en græsk Fronton. Utvivlsomt maa han allerede da have drømt om engang at kunne komme til

at udføre en betydelig Komposition i Lighed med dem, der prydede alle Grækenlands store Helligdomme, og den Opgave, han nogen Tid efter fik, at dekorere Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, frembød en ypperlig Lejlighed for ham til her at se sit Ønske virkeliggjort.

Det vil paa dette Sted ikke være unødvendigt for at undgaa enhver Misforstaaelse at minde om, at de Gavlfelter med Skulpturarbejde i højt Relief, hvoraf der findes adskillige i Paris, ikke kunne give blot den svageste Forestilling om den græske Tympanon med dens fritstaaende Statuer, saaledes som Thorvaldsen kaldte den tilive igjen. For det Første ere Frontonerne paa vore parisiske monumentale Bygninger aldeles ikke græske: de ere alle i romersk Stil. Det er bekjendt, at Romerne hævede den græske Tympanon og gjorde den spidsere, d. v. s. langt mindre behagelig for Øjet. Maaske fandt de den saaledes mere imposant, men de optog da heller ikke den græske Skik at pryde dette Gavlfelt med fritstaaende Statuer. Det er nemlig umuligt at opstille en Gruppe Figurer saaledes, at den tager sig harmonisk ud, i denne den romerske Frontons pyramideformede Rum; dertil aftager Højden altfor stærkt paa begge Sider. Billedhuggeren nødes til at forstørre Midterfiguren eller Midtergruppen altfor uforholdsmæssig meget og at bøje eller krumme altfor stærkt alle de andre Figurer, med mindre han, som David d'Angers har gjort det i Pantheonsfrontonen, vil fremstille dem i halv Figur, Noget, der er ligesaa smagløst som unaturligt. Hele Cortots Kunst, saaledes som den træder frem i den interessante Fronton i Palais Bourbon, strandede paa denne uovervindelige Vanskelighed med Hensyn til det Rum, han havde til sin Raadighed. De øvrige Frontoner af samme Art, der findes i Paris, Madeleinekirkens, den paa Notre-Dame de Lorette og navnlig den paa Saint Vincent de Paul, frembyde kun nogle højst fattige Kompositioner. Figurerne synes at krumme sig ynkelig under Karnissen, og da helt ofte denne Karnis til Overflod er forsynet med Tandsnit, seer det ud, som om Hovederne stødte imod disse skarpe Kanter. Selv om saa end Billedhuggeren er aldrig saa dygtig en Kunstner, vil dog Hautrelieffet tilmed umuligt kunne gjøre nogen tilstrækkelig Virkning i den Højde, i hvilken Frontonen befinder sig. Figurerne kunne ikke stille sig tilstrækkelig ud fra hinanden, de forskjellige Flader løbe sammen, de altfor talrige Linier forvirres og udviskes, de enkelte Detailler skade hinanden, og det hele Ensemble, der hverken med Hensyn til Materiale eller Farve adskiller sig fra selve den monumentale Bygning, vil synes uundgaaelig koldt, monotont og livløst.

Grækerne havde ikke villet kunne lade sig nøje med denne sjælløse og matte Dekoration paa det mest iøjnefaldende Punkt af deres Bygningsværker. Deres ældste doriske Templers Frontoner ere nøgne og uden Prydelser, som f. Ex. det store Tempels i Pæstum, der skriver sig omtrent fra det syvende Aarhundrede før Christus. Men just paa denne Tid opdagede en genial Kunstner, hvis Navn er ubekjendt, Arkitekt eller Billedhugger eller begge Dele, at dette Templets Gavlfelt var et Sted, der var ganske ypperlig egnet til at modtage Grupper af Statuer, for hvilke den doriske Ordens svære, undersætsige Søjler og hele Krandsgesims vilde kunne tjene til passende Fodstykke. Er det den æginetiske Skole, hvem Æren for denne lykkelige Opdagelse tilkommer, siden det er fra Ægina, at de ældste hidtil kjendte Prøver herpaa hidrøre? Spørgsmaalet er vanskeligt at afgjøre og vil henstaa uafgjort, indtil nye Opdagelser maatte blive gjorte. Den store Skole paa Ægina, der blomstrede i det sjette Aarhundrede, kunde ellers ret vel have været istand til at undfange en saadan Tanke. Det være nu imidlertid, som det være vil, neppe var Tanken opstaaet, førend den, som vi i vore Dage vilde sige, gjorde en saadan Lykke og forekom i og for sig saa skjøn og saa rigtig, at den saare hurtig blev almindeligt realiseret i Grækenland. Alle de Templer, der byggedes i de følgende Aarhundreder, ligesaa længe som de græske Arkitekter, baade de, der byggede i dorisk Stil, og de, der fulgte den ioniske og den korinthiske Stil, arbejdede, modtog i deres Gavlfelter fritstaaende Grupper, og de største Billedhuggere kappedes indbyrdes i Henseende til Udførelsen af disse Værker. Alverden kjender, ialtfald af Afstøbninger, Marmorfigurerne fra Parthenonsgavlene, og de i Olympia nylig foretagne Udgravninger have bragt frem for Dagens Lys en Mængde ikke mindre skjønne, om end stærkt mutilerede Fragmenter af Statuer, der prydede Frontonerne i det store Zeustempel. Plinius og Pausanius have beskrevet os forskjellige andre Prydelser af samme Slags, hvis Ry gjenlød over den antike Verden. Takket være Oldforskernes Undersøgelser og vore Arkitekters kyndige Restaureringer kjende vi nu indtil dens mindste Enkeltheder hele den græske Tempelbygning, og vi kunne forstaa, hvad Virkning disse herlige Marmorgrupper, der selv vare farvede, have gjort paa Façaden af de polychrome Bygninger."

Efter at have givet en længere nøjagtig og udtømmende interessant Beskrivelse af og Kritik over de æginetiske Marmorfigurer, der have tjent Thorvaldsen som nærmeste Forbilleder til hans Johannesfronton, fortsætter Forfatteren: „Intet afgiver et bedre Bevis for Thorvaldsens mægtige Blik og hans instinktive og dybe Forstaaelse af Oldtiden end det, at han, under sin Syslen med at restaurere disse Figurer, fik et klart Syn paa deres Totalvirkning og var den første moderne Billedhugger, der dristede sig til at efterligne dem. Det var en dristig Plan, thi det gjaldt om at finde et Emne, da først Lejligheden til at udføre Tanken i Virkeligheden endelig frembød sig. Man kan ikke fremstille en Kamp paa Façaden af en kristen Kirke, saaledes som det kan ske paa et græsk Tempel, og det Nye Testamente frembyder med Undtagelse af Lidelseshistorien, som Kunstneren med Grund forbeholdt sig at fremstille i Kirkens Indre, kun lutter fredelige Scener. Hertil kommer endvidere, at det ikke er enhver Art Emner, der egne sig til at behandles indenfor en Frontons Ramme: Selve Anbringelsesstedet paalægger snevre og uafviselige Betingelser. Der fordres i Centrum en fremragende Person eller Gruppe, henimod hvilken Opmærksomheden baade fra højre og venstre Side rettes, og Højden af Figurerne paa begge disse Sider maa stadig, men naturligt og utvungent, aftage indtil Yderspidserne af Tympanon. Der maa altsaa være baade staaende, siddende eller knælende og endelig liggende Figurer, men alle tilsammen maa de danne et naturligt afsluttet Hele. For lykkelig at naa dette Resultat er en Kampscene just ikke uundgaaelig nødvendig, og Beviset herfor afgives af Værker, henhørende til den antike Kunst, de to Gavlfelter fra Parthenon, som i deres Grupper forestille den ene Athenes Fødsel, den anden Gudindens meget fredelige Trvist med Posejdon. Imidlertid kjendte Thorvaldsen efter al Sandsynlighed i Aaret 1820 ikke nogen

Beskrivelse af Parthenon, med mindre han maaske havde seet Stuarts gamle og meget ufuldkomne Tegninger, og det bliver da ubestridelig hans egen Fortjeneste at have skabt sin Johannesgruppe uden noget andet Forbillede end Kampen om Patrokles' Lig fra Æginatemplets Façade; hvorfor han iblandt alle Evangeliets Episoder just valgte Døberen Johannes' Prædiken i Ørken, gjætter man let. Der havde han en betydelig Afvexling i Henseende til Personer, Typer og Motiver for sin Kunst, og jeg forstaaer ikke, med hvilken Grund man har sagt, at dette Emne er mere filosofisk end kristeligt. Det er i allerhøjeste Grad baade det Ene og det Andet. Over Indgangen til en Kirke at stille den, der var den sidste af Profeterne og den første af Apostlene, den, der raabte i Ørkenen: „Bereder Herrens Vej!" og hidkaldte alle Mennesker til at modtage „Omvendelsens Daab", at stille ham midt imellem sine Tilhørere, Nogle opmærksomme og rørte, Andre indifferente eller tvivlende, er det ikke at fremstille selve Forkyndelsen af Evangeliet, saaledes som Verden nu i over atten Aarhundreder har hørt det blive prædiket? Er der Filosofi deri, saa er det den allerbedste Filosofi, den, der passer ligesaa godt for en Katholik som for en Protestant. Gud give, vi blot kunde beundre dette den tænksomme Kunstners herlige Mesterværk i Paris, i Madeleinekirkens Fronton f. Ex."

Forfatteren tager efter disse almindelige Bemærkninger selve Gruppen for sig, gjennemgaaer nøjagtig alle dens enkelte Figurer, skildrer Totalvirkningen af den hele Komposition, giver en kort Udsigt over de Forbilleder, Thorvaldsen fandt i den ældre Kunst for Johannesfiguren, hvis Hoved han især berømmer, og udtaler sig endelig med megen Ros over den lokale Farvetone og Korrekthed, som Kunstneren har forstaaet at give sine Statuer, af hvilke enhver er „en absolut Type, enhver udtrykker en Karakter og en individuel Handling, enten ved sit Fysiognomi og sine Gestus eller ved sin Klædedragt." Med Basrelifferne i Vor Frue Kirke, Indtoget i Jerusalem og Gangen til Golgatha, danner Forfatteren Overgangen til Omtale af Thorvaldsens Relieffer i Almindelighed, „denne den mest kjendte og mest skattede Side af hans kunstneriske Virksomhed," dvæler da foruden ved de to nævnte Relieffer af religieust Indhold ved hans Alexandertog, „et siden Oldtiden eneståaende Værk, der vilde være tilstrækkeligt til at gjøre sin Skaber udødelig," og skjænker derpaa alle de mindre Reliefarbejder en kort Omtale. „Det er Grækenland, der her lever op igjen," siger han, . . . „Det er de græske Basrelieffers Stil, deres Aand og deres Tone, det er Stillingerne og Dragterne og hvad der er det mest Overraskende, Typerne af Personlighederne, der ligesom ved et Trylleslag henfætte os i Grækenland . . . Han tegner paa Marmoret med en Dygtighed og en Kunstfærdighed, der er forbausende, med en Blanding af fin Atticisme og Melankoli, de nydeligste anakreontiske Smaadigte, de mest skjelmske Scener af Eros' og Psyches Liv, enten med Forbilleder i den græske Poesi eller udsprungne af hans egen sprudlende Fantasi, og det er, som aandede der os en fin Duft af Hellenisme i Møde fra disse uforlignelige smaa Kunstværker. Og ikke nok med Stilen, med Ynden og den udsøgte Harmoni i disse Marmormalerier — det, der henriver selv de mindst øvede Betragtere, det er den Følelse, der taler ud af dem, og man seer let, at de mindre ere Fostre af Kunstnerens Hjerne end af hans Hjerte, spontane Arbejder, som han skylder en øjeblikkelig Inspiration og som han har modelleret som en Befrielse, som en Lindring for sine Sorger og i den Fritid, som hans store Værker levnede ham."

Forfatteren slutter sin Afhandling med følgende Betragtninger: Maaske vil den Læser, der har havt Taalmodighed til at følge mig til Enden igjennem den uhyre Samling, dele den Følelse, som med uafviselig Nødvendighed paatrænger sig En, efter at man har beundret de mange Skatte, der her ere samlede. Man spørger sig selv: Hvor er Thorvaldsens Skole? Vilde det ikke for den moderne Kunst have været hundrede Gange bedre, om Mesteren ikke havde givet efter for sin Kjærlighed til sit Fædreland og ladet alle sine Værker forblive samlede i Rom, saaledes som de nu ere det i Kjøbenhavn. Hvad blev der efter ham i Rom, da hans Atelier for stedse var lukket, hans Elever adsplittede til alle Verdens Kanter og hans Samlinger førte bort paa den danske Fregat? Danmark havde ingen Billedhuggere, der kunde tage Arven fuldt op efter ham; Originalerne til hans Mesterværker, der ere adspredte rundt om i Europa og for Størstedelen begravede i Palais'er og Kirker, der ligge fjernt fra Kunstnerens Veje, henstaa der saa godt som til ingen Nytte for Kunsten, og hvormange fremmede Kunstnere finde vel Vej til Kjøbenhavn, for der at studere den store Mesters Værker? Naar Alt imidlertid tages i Betragtning, kunde det saa igrunden ret vel være anderledes? En stor fransk eller tydsk Kunstner, omringet af de talrige Stipendiater eller unge Kunstelskere, som Frankrig og Tydskland Aar for Aar i Mængde sende til Italien, vilde lettelig i Rom have formaaet at grundlægge en varig Skole. Men hvad kunde Thorvaldsen gjøre, der sjelden havde mere end en eneste Dansk i sit Atelier? Det var allerede meget og mærkeligt nok for hine Tider, at han drog unge Mennesker af alle Nationer dertil, men Mesteren selv var det eneste Baand, der sammenholdt denne kosmopolitiske Kreds; den kunde ikke overleve hans Afreise til Fædrelandet; og selv om der iblandt disse unge Mænd fandtes Kunstnere med et virkelig betydeligt Talent som Tenerani, Louis Bienaimé og Emil Wolff, Kunstnere, der have traadt i deres Lærers Fodspor og efterladt overordenlig fortjenstfulde Værker, saa var dog ingen af dem i Besiddelse af tilstrækkelig Styrke og Genialitet til at skabe sig en særegen personlig Form og give Skolens Traditioner et nyt Liv. I denne Henseende ligner Thorvaldsens Atelier Raphaels, hvis Elever, efter lidenskabelig at have hengivet sig til deres Lærer og Mester og viist sig inderlig gjennemtrængte af hans Stil, senere saa godt som Intet producerede, saa at den guddommelige Malers Skole blev til Intet efter faa Aars Forløb.

Saalænge Thorvaldsen levede i Rom, var imidlertid hans Indflydelse ikke indskrænket alene til hans eget Atelier: den øvede sin Virkning mere eller mindre paa alle de fremmede og i Italien fødte Billedhuggere, der i Tidsrummet fra 1810 til 1840 arbejdede i Italien. Den samtidige tydske Skole skylder Thorvaldsen Alt, hvad den besidder af Renhed, Elegance og Adel, thi Inspirationen lader sig ikke meddele. I saa Henseende vilde Rauch være at regne for den største og berømteste af den danske Mesters Disciple. Paa de franske Billedhuggere er hans Indvirkning vanskeligere at konstatere: der nævnes Ingen, der var hans Ven som Horace Vernet. Det er bekjendt, at David d'Augers ikke yndede ham, og Intet er mindre overraskende.

Har han kjendt Rude i Rom? Maaske, men ingen Biograf har talt herom. Kun to af vore store Billedhuggere, Cortot og Simart, vise i deres Arbejder, navnlig i Basrelieffet, en øjensynlig Paavirkning af de Thorvaldsenske Mønstre. Havde den danske Kunstner ikke holdt sig saa stærkt ude af Berøring med Frankrig, havde han ladet sig det være magtpaaliggende at sende et og andet Arbejde til Paris, og havde han ikke været saa stærkt forudindtaget for Tydskland, saa vilde uden Tvivl ogsaa de franske Kunstnere have bestræbt sig mere for at komme til at hylde hans Geni og drage Lære af hans Undervisning. Der fandtes i hele Europa ikke nogen Jordbund, der egnede sig bedre til at modtage Thorvaldsens Lære end just den franske Skole . . . Den Dag, da Administrationen vil beslutte sig til at hente frem fra sine Lofter og stille til Skue de Afstøbninger, der med saamegen Smag i sin Tid ere valgte i Kjøbenhavn af Charles Blanc: Merkur, Venus, Alexanderfrisen og en halv Snes andre Thorvaldsenske Mesterværker, den Dag ville vore Kunstnere faae Øjnene op for den danske Billedhuggers mægtige Geni, og Publikum vil faae at se, at der vel kan gives en klassisk Stil, der er meget streng og meget ren og dog paa samme Tid fuld af Tiltrækning for de mindre raffinerede Aander. Det vil faae at se, at denne den danske Kunstners saa meget omtalte og foregivne Kulde ikke er Andet end en Løgn, der er opspunden af Uvidenhed, af Fordom eller af denne fordærvede Smag, der idelig fordrer usædvanlige og umulige Virkemidler, denne Smagens Fordærvelse, der er altfor almindelig nutildags, men som den moderne Kunst dog, Gud være lovet, for hvert Aar, der gaaer, giver det ene Dementi mere eklatant end det andet."

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

III.

Hermann Marggraff.

Dig Alt jeg skylder, hvad jeg er og haver,
Vel er det Lidt, dog nok til mit Behov —
Trofaste lille Pen, Du som min Plov,
Min Spade er, hvormed jeg pløjer, graver!

Marggraff fødtes den 14. September 1809 i Züllichau i Brandenburg. I sit tyvende Aar kom han til Universitetet i Berlin, hvor han studerede Filologi, Filosofi og Æsthetik og dernæst bestod Gymnasiallærerexamen, uden dog senere at slaa ind paa Skolevejen. Derimod var han allerede meget tidlig begyndt paa at levere Artikler, mest af kritisk Indhold, til forskjellige Tidsskrifter; og det Bifald, hvormed disse optoges, bevægede ham til ogsaa for Fremtiden udelukkende at hellige sig til Journalistiken og den frie litteraire Virksomhed. Skjøndt han paa disse Omraader efterhaanden erhvervede sig stor Dygtighed og udfoldede en forbausende Produktivitet, førte han, forfulgt af hyppige Uheld, en alt Andet end sorgfri Tilværelse. Snart som Redakteur, snart blot som Medarbejder af Dagblade og Tidsskrifter („Berliner Sonntagsblatt", „Grenzboten", „Fliegende Blätter", „Allgemeine Zeitung", „Deutsche Zeitung", „Hamburger Korrespondent" o.A.) finde vi ham efterhaanden i Berlin, Leipzig, München, Augsburg, Heidelberg, Frankfurt a. M. og Hamburg, indtil han endelig fra 1853 fandt en varigere og behageligere Stilling som Redakteur af „Blätter für literarische Unterhaltung" i Leipzig, hvilket kritiske Organ han under sin tiaarige Ledelse bragte til stor Anseelse. I 1863 hædredes han med en betydelig Pension af „Schillerfonden", i hvis Oprettelse han havde taget virksom Del; men han skulde ikke længe nyde godt af den; thi allerede den 11. Februar 1864 bortreves han af en heftig Sygdom.

Hvor værdifuld end Marggraffs kritiske Virksomhed var, maa det dog utvivlsomt beklages, at den anstrengte Arbejden paa dette Omraade, hvortil han saae sig nødsaget, og det urolige, omflakkende Liv ikke levnede ham mere Tid og Lejlighed til at uddanne og anvende sine poetiske Evner. Hvad han har produceret som Digter, er just ikke meget; men der findes deri mange Vidnesbyrd om en stor Begavelse, ved Siden af umiskjendelige Spor dels af Mangel paa tilstrækkelig Afslibning og Uddannelse, dels af, at Forfatterens ublide og brydsomme Kaar have hæmmet den frie digteriske Udfoldning. Skulde man kortelig betegne de karakteristiske Egenskaber ved Marggraffs Poesi, da maatte man fremhæve dens Mandighed, dens sædelige Alvor, dens Evne til plastisk Udformning og dens knappe og kraftige Sprog. Han har derfor sin Styrke i Karakterdramet („Das Täubchen von Amsterdam", som omhandler Kristian II.s og Dyvekes Kjærlighedshistorie, „Kaiser Heinrich IV.", „Elfriede") og i episke Digte, af hvilke sidste adskillige paa Grund af deres ypperligt tegnede Karakterer og deres korte og virkningsfulde Fortællemaade maa henregnes til de bedste i deres Art. Hans humoristiske Romaner („Johannes Mackel" o. a.) ere, trods mange gode Enkeltheder, som Helheder temmelig forfejlede.

Hvad endelig hans Lyrik angaaer („Gedichte", i Fællesskab med hans Broder Rudolf, allerede 1830, „Gedichte" 1857), da kan jeg her gjøre en lignende Bemærkning som ved Halm: den er afgjort for lidet anerkjendt; ofte forbigaaes den endog ganske i fornem Taushed. Ganske vist formaaer han ikke at synge i alle Tonarter: det sværmeriske, duft- og billedrige Elskovsdigt, som han ogsaa har forsøgt sig i, magter han saaledes ikke; men det overvejende Antal af hans Digte, som mere nærme sig til Reflexionspoesien, og hvori en mandig og alvorlig, men sjelden mørk eller trøstesløs Livsanskuelse og en ædel Humanitet komme til Orde, kan man dristig henregne til de bedste lyriske Digte i vor Periode. De her oversatte ville, trods deres ringe Tal, give et klart og tro Billede af denne Digters alvorlige og kraftige Personlighed.

1.

Opmuntring.

Er af Verden Du betrængt,
Væbnet Du den Spidsen byde!
Føler Du Dig indestængt,
Maa Du selv Dig Vejen bryde!

Stedse Du Dig vise skal
Stærkere end al din Jammer;
Vær ej Ambolt for din Kval,
Nej, vær selv din Smertes Hammer!

Er din Nød idag af Dig
Ej forviist og overvunden,

Er imorgen, tro Du mig,
Trefold stærkere Du bunden!

2.

Tidlig Død.

Ej med Graad I Den beklage,
Som saa tidlig os forlod,
Hvem endnu i Fredens Dage
Hjertets Pulsslag stille stod!
Ham, hvem Troens rene Fane,
End ej flængt af Tvivlens Tand,
Førte paa hans korte Bane,
Fulgte til det stille Land!

End ej Livets Afgrundsskakter
I sin Lykke kjendte han,
Ikke Nattens Rædselsmagter,
Ikke Hjertets hede Brand.
Ej de stærke Drifters Gjæring,
Ikke Haabets tomme Tant,
Ikke Tørsten til Belæring,
Som dog aldrig Kilden fandt.

Aldrens Tryk han ikke kjendte
Eller Utaks Bitterhed,
Egen Smerte ej ham brændte,
Ej ved Andres Sorg han led.
Fjernt fra Verdens Lavhed stod han,
End den ej ham voldte Meen,
Livet med den Tro forlod han,
At hver Sjæl var skjøn og ren.

Ej med Suk I Den beklage,
Som alt tidlig os forlod,
Hvem endnu i Fredens Dage
Hjertets Pulsslag stille stod!
Spørg ej om, hvad han er blevet,
Om hvad Stort han virket har,
Ej, hvor længe han har levet, —
Nok, at lykkelig han var!

3.

Ord og Daad.

Hver den, som planted i nærende Jord
Et Træ, der Sønnerne skygger,
Tidt udretted mere end den, hvis Ord
De skjønneste Blomster smykker.
Ej Tale os hjælper, hvor dejligt man
End hører Verserne klinge,
Naar ej den for Nutid og Fremtid kan
Livsdygtige Spirer bringe.

Et mægtigt Ord, som afføder Haab
Endnu for kommende Slægter,
En Sang, der styrker som Trøstens Raab
Hver den, der for Sandheden fægter;
En Sang, der lindrer saa kvægende, blid,
Naar Brystet knuges af Smerte,
Og som i Forsagelsens natmørke Tid
Udvider Folkenes Hjerte, —

Et saadant Ord og en saadan Sang,
Som Villien i Flammer sætte,
Som ud fra Sjælens Inderste klang,
Tør kaldes en Daad med Rette.
De brede sig mægtigt til Syd og Nord.
De vidt gjennem Tiden sig svinge,
En saadan Sang og et saadant Ord,
Paa stedse voxende Vinge.

Dog hvo der, om end man med skjellig Grund
I Mestrenes Række ham tæller,
I Farver eller i Toner kun
For Mode og Lune træller,
Der, om han end Frasernes kunstigste Spil
I de yndigste Rim kan slynge,
Med hyklet og løjet Følelses Ild
Misbruger sin Ret til at synge —:

Han bærer intet Hjerte i Bryst,
Han føler ej Livskilden vælde,
Det er kun en larmende Ørenlyst
Og en evigt klingende Bjælde;
Han er kun som den kalkede Grav,
Der Raaddenskab gjemmer forinden,
Hans Aandsild en flygtig Lue kun gav,
Der hastigt slukkes af Vinden.

Det ægte Digt er en ægte Daad,
Som den ægte Daad selv et Digt er;
Naar Sangen er Villiens kraftigste Raad,
Ej Handlingen Ordet svigter.
Den ægte Mand er en ægte Skjald,
Som paa Stoffet sit Præg har trykket, —
Naar bort han fra Jorden vandre skal,
Er Livets Hymne ham lykket.

4.

Fred med Verden.

Hvi klager Du, mit Hjerte?
Alt hører Dig jo til:
Den lyse Himlens Kjerte
Og Engens Farvespil,
De blomstertunge Grene,
Den skjønne Roses Duft,
De mosbegro'de Stene,
Den milde Sommerluft!

Hver Purpurglands, som luer
Paa Andres friske Kind,
Hvert elsket Blik, som skuer
Dig dybt i Sjælen ind,
Hver Smerte, som Du stilled,
Hver Fryd, Du nævne vil,
Hvert Glædens lyse Billed, —
Alt hører Dig jo til!

Saa rige Gaver byde
Dig disse Jordens Aar,
De Hjertet vel kan fryde
Og læge mildt dets Saar;
Saa meget er tilbage,
Hvor haardt Du ogsaa led —:
Saa stands din bitre Klage
Og slut med Verden Fred!

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Nede i Havestuen traf Bertram foreløbig kun Otto og Baronen, som just ved hans Indtrædelse afbrød en meget livlig Samtale; Otto saae meget forlegen ud, Baronen tilkastede ham et vredt Blik og vendte sig om imod de unge Damer, der promenerede paa Verandaen.

„Det lader til, jeg er kommen til Ulejlighed,“ sagde Bertram.

„Du maa ikke tage ham det ilde op,“ svarede Otto; „han fik ubehagelige Efterretninger hjemmefra allerede igaaraftes, og de er blevne bekræftede idag og twinger ham til at rejse — og det netop nu — i denne spændte Situation — han ønsker naturligvis — det er højst fatalt —“

„Med eet Ord: han har forebragt Dig sit Andragende i officiel Form?“

„Ikke egenlig officielt — vi veed jo slet ikke, hvorledes Erna — Du vilde holde os au courant, raade — hjælpe os, men Du lader os ganske i Stikken. Jeg kan lade Dig vide, at Hildegard er noget stødt derover.“

„Det har jeg lagt Mærke til, og for at indhente det Forsømte, giver jeg Eder nu det Raad: se at slippe af med ham! skaan Erna for den Ydmygelse, at maatte give det Menneske en Kurv.“

„Ydmygelse! det Menneske! men Gud bevares, hvordan er det, Du taler?“

„Som jeg føler. Han er ikke Erna værdig — aldeles ikke.“

„Hvor kan Du sige det? hvorfor?“

Bertram svarede ikke. Hvad kunde det ogsaa nytte at strides med Otto om Baronens Værd eller Mangel paa Værd!

„Der kan Du selv se, Du har ikke noget Positivt at anføre,“ sagde Otto triumferende; og da han saae Vennens dybe Alvorsmine, tilføjede han: „Jeg veed jo nok, at Du mener det godt — med Erna, med mig — med os Allesammen. Maaske har Du ogsaa Ret, ialtfald deri, at Erna siger Nej, naar det kommer til Stykket. Gjør hun det — naa, saa er den Pot ude, og det maa blive Hildegards og hans Sag, hvorledes de finder sig deri. Naar det blot vilde trække ud endnu et Par Dage — nu har jeg Nok i Hovedet foruden det — Indkvarteringen imorgen, Slutningsdebatten om Jernbanen, og for lidt siden kom jeg til at tænke paa, at jeg ligeledes imorgen skal udbetale en Hypothek, som er bleven mig opsagt; det er ikke store Sager — femtusind Daler — men det kommer mig meget ubelejligt — meget ubelejligt — jeg vilde have været oppe hos Dig før, men jeg var bange for at forstyrre — men maaske efter Bordet eller engang iaften — der er min Kone — bare ingen Scene, det beder jeg Dig om!“

Hildegard traadte ind; lidt efter kom Lydia; de unge Damer og Baronen kom ind fra Verandaen, og man gik tilbords. Konversationen vilde ikke gaa rigtigt; Enhver syntes beskjæftiget med sine egne Tanker, som, efter deres Miner at dømme, ikke kunde være af nogen glædelig Art, undtagen hos Hildegard. Hun smilede gjentagne Gange hemmelighedsfuldt for sig selv og afbrød endelig en minutlang Pause, idet hun holdt to Breve, som hun havde lagt ved Siden af sin Kouvert, i Vejret og sagde:

„Nej, det er dog for galt; her sidder jeg med et helt Oplag af de interessanteste Overraskelser, og ikke En gjør sig den Ulejlighed at ytre blot den mindste Opmærksomhed. I fortjente virkelig, at jeg ikke fortalte Eder et eneste Ord, men jeg vil lade Naade gaa for Ret, som altid, og lade Eder tage Del i min Glæde. Altsaa først og fremmest: din Moder, Agathe, har nu dog omsider givet efter for mine Bønner. Det er meget elskværdigt af hende; hun har selv et større Selskab imorgen — henved fyrretyve Officierer, skriver hun — og kan egenlig ikke undvære sine Børn; men hun indseer, at jeg her i vor Ensomhed dog trænger endnu mere til dem, naar den Vrimmel af Uniformer ikke skal blive altfor monoton — enfin: hun sender os to af dine Søstre, Louisa og Augusta — endnu idag — vi kan nu virkelig faae et lille Bal arrangeret imorgen Aften, naar vi inviterer Overførsterens og Præstens Pigebørn og naar Eckarts kommer fra Fischbach, Sulzers fra Lengefelde og de Andre. Naa, hvad siger I dertil?“

Erna svarede ikke, hun syntes knap at have hørt det; Agathe sagde: „Du er saa god, kjære Tante!“ — det kom en Smule twungent frem.

„Og det er det Hele?“ udbrød Hildegard; „ja vel er jeg god, altfor god for Jer utaknemmelige, blaserede Mennesker, som ikke engang kan komme i Affekt ved Udsigten til et Bal. Men De, Baron?“

„Jeg misunder de Herrer, der kommer til at nyde godt af Deres Godhed,“ svarede Baronen; „jeg for min Del vil, som De veed, vanskelig kunne tage Del deri.“

Hildegard trak Øjenbrynene ivejret. „Jeg troede, at den Sag var afgjort eengang for alle,“ sagde hun; „Deres Familie maa se, hvorledes den bedst kan undvære Dem; det vil jeg ikke høre Mere om. Det er mit sidste Ord, og det vil De sikkert respektere.“

Baronen bukkede og mumlede Noget om force majeure; Hildegard agtede ikke derpaa, hun havde allerede taget det andet Brev.

„Her er en anden Overraskelse,“ sagde hun, „en virkelig ægte Overraskelse, hvilket De vil indrømme mig, naar jeg har læst det for Dem. Men jeg beder forud om Undskyldning for min slette franske Accent. Brevet er fra Hovedstaden, hvilket jeg maa bemærke for bedre Forstaaelses Skyld.“

„Fra Prindsesse Amalie?“ spurgte Baronen hurtig.

„Nej, ikke fra vor naadige Prindsesse,“ svarede Hildegard med et huldsaligt Smil; „men dog fra en Prindsesse — fra en Fyrstinde, om De vil, thi saaledes maa vi vel oversætte «la princesse».

„Vil Du ikke hellere oversætte det Altsammen?“ sagde Otto frygtsomt.

„Hvorfor ikke?“ svarede den smukke Kone; „jeg tænkte lige paa det, da jeg veed, Du gjør Dig til af, at Du ikke kan Fransk. Altsaa:

Madame!

Vil De tilgive en Dem fuldstændig Ubekjendt, der vover at bede Dem om en Gunst, som man kun plejer at vise sine Venner eller fuldstændig akkrediterede Personer — om den

Gunst, at maatte være Deres Gjæst i kort Tid? De forbauses, Madame; men hvorfor ejer og beboer De et Slot, hvis klassiske Arkitektur og stilfulde indre Udstyrelse ere et af Landets Vidundere? hvorfor roses De af alle Kyndige som Mesterinde i fuldendt Havekunst? Jeg berejser Tydskland hovedsagelig i det Øjemed, at studere det Bedste og Smukkeste i disse Genrer, for idetmindste at kunne efterligne det paa mine Ejendomme. Jeg skal, som sagt, ikke længe falde Dem til Besvær — en, maaske to Dage; imorgen og iovermorgen, hvis det er Dem belejligt, da jeg desværre ikke har anden Tid at disponere over. Og hvad den Ulejlighed angaaer, som jeg maa foraarsage Dem, vil jeg gjøre mig Umage for at reducere den til det mindst mulige. En Gartner eller Skovfoged, der kan vise mig lidt omkring udenfor, og en Hushovmester, der kan vejlede mig indvendig; en lille Krog ved Deres Kamin, en lille Plads ved Deres Bord, et lille Kammer, hvor jeg kan sove — det er det Hele! maaske allerede formeget, naar jeg betænker — men man maa ikke være betænkelig, naar man er den fuldendte Egoist, der har den Ære, Madame, at underskrive sig Deres hengivne — Fyrstinde Alexandra Paulovna —"

Hildegard saae op fra Brevet og sagde smilende:

„Ja, hvo der kunde læse Efternavnet!"

Hun havde rakt Brevet til Bertram, der sad tilhøjre for hende.

„Altsaa en Russerinde i hvert Tilfælde," sagde Baronen ved hendes venstre Side.

„Uden Tvivl — naa, kjære Ven?"

„Jeg kan ikke tyde det," svarede Bertram.

„Maa jeg?" sagde Baronen.

Bertram gav Brevet tilbage til Hildegard, som rakte det til Baronen.

„Da er det dog temmelig tydeligt!" udbrød han; „Vo — Vo —"

Han standsede.

„Vo — Vo — Vo — Vo —," raabte Lydia smilende; „giv mig det!"

Heller ikke Lydia kom videre; Billetten gik videre fra Otto og Agathe til Erna, som rakte den til Bertram, uden at kaste et Blik i den.

„Vil Du ikke forsøge?" spurgte Bertram.

„Nej."

Det kom saa kort og skarpt, at Bertram saae forskrækket op.

„Det er meget uvenligt af Dig," sagde Amtsraadinden.

Ogsaa Bertram modtog strax det samme Indtryk; men han kjendte Erna for godt, der maatte foregaa noget Andet i hendes Sjæl, som havde faaet Luft i det korte Nej. Hun var meget bleg og pressede Underlæben mellem Tænderne, medens hendes Øjne saae lige ud med en uhyggelig Stirren. Det var, som om hun skulde til at bryde ud i Graad i det næste Øjeblik. For at lede Opmærksomheden bort fra hende og blive Herre over sin egen Uro, begyndte han paany ivrig at bogstavere Navnet og udbrød: „Nu troer jeg, jeg har det! Volinzov — Alexandra Paulovna Volinzov!"

„Aa, lad mig se!" raabte Hildegard; „ja, rigtigt: Volinzov — det staaer der jo ganske tydeligt — hvor man dog kan være blind — men Gud, hvad er der i Vejen, kjære Baron?"

„Jeg beder tusind Gange om Forladelse," sagde Baronen bag sit Lommetørklæde, som han havde trykket imod Ansigtet, idet han i det Samme rejste sig fra Bordet og forlod Stuen med hurtige Skridt.

Hildegard saae efter ham med et bedrøvet Blik.

„Den Stakkel!" sagde hun; „hvor det gjør mig ondt for ham! han er i saadan en stærk Sindsbevægelse — og nu disse Efterretninger fra hans Familie; blot jeg vidste, hvad de drejer sig om — men han er Diskretionen og Finfølelsen selv."

Bertram havde imidlertid, medens han ledte efter en Forklaring paa Ernas Adfærd, næsten mekanisk løbet hele Brevet igjennem med Øjnene. Han blev sig det først bevidst, da han kom til et Sted, som han ikke mindedes at have hørt i Hildegards Oversættelse.

„Her er endnu en Linie, kjære Veninde," sagde han, „som er undgaaet Deres Opmærksomhed, og som dog synes mig at være af Vigtighed; der staaer — „den fuldendte Egoist, som har Mod til at følge umiddelbart efter sit Brev, og der har den Ære" og saa videre."

„Umuligt!" raabte Hildegard.

„Jeg forsikrer dem, saaledes staaer der — vil De selv se! De har sprunget fra den tredie sidste Linie lige over i den sidste."

Hildegard sad ganske forfærdet.

„Men, min Gud," udbrød hun, „hvad skal vi nu stille op! hun vil maaske endog have Middagsmad! dog, det er endda det Mindste af det, men vore Værelser er jo besatte fra imorgen af allesammen."

„D'Hrr. Officierer maa rykke lidt sammen," sagde Otto; „det gaaer nok."

„Nej, det gaaer ikke," udbrød Hildegard, „naar hver af Herrerne skal have sit eget Værelse; og de to Majorer og Obersten kan vi dog ikke give mindre end to."

„Saa maa jeg hjælpe Dem ud af Forlegenheden, kjære Veninde," sagde Bertram. „De veed, jeg vilde rejse imorgen tidlig; lad os altsaa blive ved den Plan, saa meget mere som jeg lige har faaet et Brev, der gjør min hurtigst mulige Tilbagekomst til Berlin nødvendig."

„Det er en Udflugt!" raabte Amtsraaden.

„Nej, det er ikke nogen Udflugt, kjære Ven. Brevet staaer til din Disposition; jeg vil forøvrigt strax give den Oplysning, at det angaaer et Kandidatur til Rigsdagen, som jeg er bleven designeret til af mine Venner."

„Den Slags Ting vil Du dog vel ikke indlade Dig paa!" udbrød Amtsraaden.

„Jo, det er rigtignok min Mening."

„Og din italienske Rejse?"

„Bliver forbeholdt Fremtiden."

„Og din Sygdom?"

„Jeg befinder mig, takket være Eders fortræffelige Pleje, saa godt som nogensinde."

„Det er umuligt!" raabte Amtsraaden; „det tillader jeg ikke; det var jo ligesom —"

Idet han saaledes trængte ind paa Vennen, havde han kun fulgt sit godmodige Hjertes Tilskyndelse, uden nogetsomhelst Bihensyn til sine specielle Interesser; først nu fløj den Tanke ham gjennem Hovedet, at Hildegard endnu samme Morgen havde kaldt Bertrams Tilstedeværelse en positiv Ulykke og beskyldt ham for, at han stod som den eneste Hindring mellem hende og Udførelsen af hendes Yndlingsplan.

Han brød derfor forskrækket af med et kejtet og forlegent Blik paa sin Kone.

Hildegard blev rød helt op i Tindingerne. Nu maatte hun opfordre ham til at blive, hvis ikke Alt, hvad hun i disse sidste Dage havde forhandlet hemmelig med Lydia og Baronen og tilsidst ogsaa med sin Mand, skulde ligge saa godt som aabent for Bertram, saa at det maatte komme til et Brud, hvilket hun dog ønskede at undgaa, saa længe det paa nogen Maade var muligt. For at skjule den sande Grund til sin Rødme, greb hun begge hans Hænder, som dreven af en uimodstaaelig Tilskyndelse, og sagde: „De seer mig i den Grad bestyrtet, kjære Ven, at jeg ligefrem er maalløs! Otto har fuldkommen Ret: det er umuligt; det vilde være ligefrem afskyeligt — for det var jo det, Du mente, Otto? De kan, De maa nu ikke forlade os — om et Par Dage, hvis det saa virkelig er nødvendigt; men ikke nu. Jeg har — ganske bortseet fra os selv — allerede glædet mig saameget til den Overraskelse, det vil være for Hr. von Waldor at træffe en gammel Ven her i et fremmed Hus. Og hvis gammelt Venskab ikke har nogen Magt over Dem — kan saa ikke den hemmelighedsfulde Russerinde lokke Dem, hun, hvis Navn De var den Eneste der kunde dechifrere, og som ikke vil tale med nogen Anden end med Dem, naar hun først faaer at høre, hvor udmærket smukt De taler Fransk? Men Otto — Lydia — Agathe — saa hjælp mig dog med at bede!"

Man havde i den almindelige Bevægelse rejst sig fra Bordet, som forøvrigt var henimod sin Slutning, og var traadt ud paa Verandaen; ogsaa Baronen havde indfundet sig igjen, men holdt sig i nogen Frastand; han syntes endnu ikke at være kommen sig rigtigt efter sit Anfald. De, som Hildegard havde appelleret til, skyndte sig at efterkomme hendes Opfordring og talte imellem hinanden til Bertram. Han hørte ikke, hvad de sagde; han saae dem ikke; han saae kun Erna.

Som om det Hele ikke havde nogen Interesse for hende, var hun traadt ned fra Verandaen og hen til et af Bedene paa Græsplainen. Pludselig vendte hun sig om, kom tilbage med langsomme Skridt, gik op ad Trinene og traadte hen for ham. Hendes før saa blege Kinder havde faaet en livlig Rødme, de store Øjne vare glandsfulde, og om de fine Læber spillede et trodsigt Smil. Hun fæstede en dejlig rød Rose, som lige var ifærd med at udfolde sin Kalk, i hans Knaphul.

„Du bliver her — for min Skyld! Kom, Agathe!"

Hun tog sin Kousine ved Haanden og trak hende med sig ned i Haven; Bertram var traadt ind i Billardværelset og klaprede der med Ballerne; de Andre saae forbausede, forlegne, forskrækkede, spodske derind. Men hvor stærkt deres forskjellige Følelser end længtes efter at komme til at udtale sig og hvor belejligt end Øjeblikket syntes dem, kom de dog foreløbig ikke til det. Thi i det næste Øjeblik skingrede der et Posthorn ude fra Gaarden og forkyndte til Hildegards Skræk, at Fyrstinde Volinzov bogstavelig talt var fulgt lige i Hælene paa sit Bred.

* * *

Den solklare Dag endte efter et pludseligt optrukket Uvejr med en mørk, stormfuld Aften. Ned fra Skoven og op fra Dalen væltede de tykke graa Taagemasser, der opløste sig i heftige Regnskyl. Det var blevet en følelig Kulde; „Krogen ved Kaminen" i Fyrstindens Billet var ikke nogen Frase mere, men et meget berettiget Ønske, som Hildegard skyndte sig at opfylde, idet hun gav Befaling til, at det ellers kun til Skue opstablede Brænde i alle Kaminerne i Salonerne paa første Sal skulde antændes. Det kunde næsten kaldes Selskab, hvad der var samlet den Aften. En Time efter Fyrstinden vare ogsaa Agathes Søstre komne; derpaa havde Overførsteren indfundet sig som ubuden Gjæst, paa Grund af det daarlige Vejr uden sine Damer, men i Selskab med Forstkandidaten, som havde været bortrejst hele den foregaaende Uge og, som han leende forsikrede, nu maatte holde sig ordenlig til, hvis han skulde faae saamange forsømte herlige Timer nogenlunde erstattede igjen. Han syntes at gjøre sig ivrige Bestræbelser for at udføre dette Forsæt, idet han utrættelig bragte nye Selskabslege og Morsomheder paa Bane og holdt de fire unge Damer i vedvarende Latter.

«Qu'y a-t-il de plus beau,» sagde Fyrstinden, idet hun ligesom hidtil talte snart Fransk, snart Tydsk, med den samme Lethed, „end saadan fra et Sideværelse at høre unge Pigers Latter, medens man sidder ved Kaminen og passiarer hyggelig med en Veninde. Fortid og Nutid flyde da sammen og skilles igjen ad som de røde og blaa Smaaflammer paa Kullene; og mangengang lyner der en grøn op imellem dem, som vi ville antage for et Lys, der skinner ind i Fremtiden, om ikke af anden Grund, saa fordi det forsvinder saa hurtigt igjen. Hvor der er hyggeligt og smukt her hos Dem, min Kjære! og hvor jeg takker Dem, fordi De saaledes lod mig faae Del i Nydelsen af Deres henrivende Hjem!"

Hun havde grebet begge Hildegards Hænder med en saadan Livlighed, at Bracelet'erne paa hendes runde, hvide Arme klirrede.

„Det er mig, som maa takke Dem, Prindsesse —"

„For Guds Skyld, kald mig dog ikke længer saaledes! Kald mig Alexandra! vil De ikke nok?"

„Jo, hvis De vil sige Hildegard."

«Cela va sans dire — Hildegard — et smukt Navn — smukt som Den, der bærer det! Hvad var det nu, vi talte om? naa, om Fremtiden — ja! For Dem blomstrer der en herlig Fremtid i Deres yndige Datter."

„Synes De om Erna?"

„Synes om! mon dieu! saaledes kan dog kun en Moders Beskedenhed spørge! Synes om! Hun er ligefrem himmelsk. Ikke at jeg jo nok har seet smukkere unge Piger — De seer, Kjære, at jeg er ganske oprigtig — men i sin Holdning — som hun gaaer og staaer — enhver Bevægelse — hendes Minespil — den Maade, hun slaaer Øjnene op paa — hendes Smil — ja selv hendes Alvor — det har Altsammen en Ynde, et Trylleri, som fuldstændig beruser mig, skjøndt jeg dog er en Kvinde. Hvorledes maa det saa gaa Mændene! stakkels Mænd! stakkels knuste Hjerter! jeg beklager Jer!"

„Hun har endnu neppe havt nogen Lejlighed til at knuse Hjerter," svarede Hildegard smilende; „hun er lige kommen ud af Pensionen."

„Aa — selv da kan man undertiden komme afsted med det," sagde Fyrstinden; „jeg er bange for, at jeg selv har knust et eller to, medens jeg var i Pension, og det i en streng Pension ovenikjøbet — desværre! Men for at tale alvorligt: har De allerede valgt for det smukke Barn?"

„Vore unge Piger plejer selv at forbeholde sig dette Valg," svarede Hildegard, idet hun kastede et sky Blik paa Bertram, som spadserede frem og tilbage i Salonen med Otto og just nu befandt sig i en generende Nærhed.

„Det er en slem tydsk Ejendommelighed," sagde Alexandra. „Naar en ung Pige, som ikke kjender Verden og ikke kjender Mændene — med Undtagelse af sin Fader, som hun er bange for, og sine Brødre, som hun finder latterlige — skal udsøge

sig en Mand efter sit eget lille tossede Hoveds konfuse Illusioner — saa kan man holde Hundrede mod En paa, at det bliver enten en bêtise eller en malheur — hvilket efter den vittige Franskmands Ytring kommer ud paa Et."

„De taler lige ud af mit Hjerte kjære — Alexandra," sagde Hildegard og bøjede sig med et forbindtligt Smil over mod den nye Veninde; „ganske ud af mit Hjerte."

„Forstandige Damer forstaaer hinanden à demi mot,» svarede Alexandra. „Men der gives Undtagelser, min Kjære, og Deres Erna er en saadan Undtagelse. Hun vilde aldrig falde paa at forelske sig i en Mand, blot fordi han er tre Alen lang og forstaaer at frisere og pynte sig, om der saa seer nok saa tomt ud under det glatte Haar og slaaer nok saa sløvt et Hjerte bag det stivede Cambric."

Hildegard vovede ikke at røre sig ud af sin Stilling; hun havde bemærket, at Baronen kun stod to Skridt fra dem under Fyrstindens sidste Ord, aabenbart i den Hensigt at slutte sig til dem. Men da ingen af Damerne lod til at se eller ville se ham, betragtede han en Vase, som stod paa et Marmorbord der i Nærheden, og vendte om igjen; Hildegard aandede atter.

„De kan være ganske rolig," sagde Alexandra; „det var med Villie, jeg talte Fransk, da jeg saae ham komme; jeg har overtydet mig om, at han taler det meget daarligt og forstaaer det endnu daarligere, hvilket forøvrigt er temmelig paafaldende for en Kavaler, som ambitionerer en Hoftjeneste."

Hildegard blev bange, omendskjøndt det jo var ganske umuligt, at Fyrstinden kunde have ment Baronen med „Manden paa de tre Alen."

„De veed, at Baronen er meget lieret med vort Hof?" spurgte hun noget usikker.

„Jeg var ved Hoffet igaaraftes," svarede Alexandra; — „til Thee. Vi Russere er jo meget akkrediterede ved Deres Hof, som De veed; desuden kjender jeg Herskaberne fra deres sidste Besøg i St. Petersborg — især er Prindsesse Amalie mig meget bevaagen, og det er jo ogsaa hende, der protegerer Baronen."

„Ja, ikke sandt?" sagde Hildegard ivrigt. „Jeg beder Dem, fortæl! det interesserer mig meget."

Fortsættes.

Bernhard Bülow.

En lille Rejseerindring af A. A.

I 1855, strax efter at jeg var bleven Student, gjorde jeg en lille Rejse i Udlandet. Af min Fader fik jeg Anbefalingsbreve med til forskjellige Mænd i forskjellige Stillinger i Tydskland, med hvem han tidligere var kommen i Berøring, og blandt andre ogsaa et til Bernhard Bülow, der dengang var dansk Forbundsgesandt i Frankfurt.

„Skulde Du komme til Frankfurt," sagde min Fader til mig, „og have Tid og Lyst til at benytte dette Brev, og altsaa komme til at tale med Bülow, saa læg dog Mærke til een Ting, det er hans Sprog; jeg har aldrig hørt Nogen tale smukkere Tydsk end Bülow. Hvordan han forresten er nu, da han er bleven en fornem Mand, veed jeg ikke, men han var et sjeldent elskværdigt Menneske som yngre, da han levede her i Kjøbenhavn. I den Tid kom vi meget sammen."

Jeg rejste altsaa, og kom virkelig til Frankfurt, hvor jeg havde til Hensigt at opholde mig et Par Dage. Jeg havde imidlertid paa min Rejse hørt saa meget slet eller idetmindste ukskjønt Tydsk, at jeg nok kunde have Lyst til at høre, hvorledes det klang i den Mands Mund, der skulde tale det saa smukt. Morgenen efter min Ankomst tog jeg da min Faders Brev i Lommen og begav mig ud til Gesandten, hvor jeg afleverede det tilligemed mit Kort. Et Øjeblik efter blev jeg af Tjeneren ført ind til Kammerherren, som med det venligste Ansigt kom mig imøde. Han var en statelig Mand, temmelig bredskuldret, med et ret smukt Ansigt, der strax maatte indtage En ved sit elskværdige, forekommende Udtryk. Jeg var naturligvis spændt paa, hvad han vilde sige, og jeg skal ikke nægte, jeg blev noget skuffet, da han i de venligste Udtryk bød mig velkommen til Frankfurt — paa Dansk! Vi talte nu lidt sammen, han spurgte til min Fader, spurgte mig om, hvor jeg havde været og hvor jeg agtede mig hen, og endte med at sige: „Har De ikke Lyst til at spise til Middag hos os idag, saa kan vi faae os en Passiar om Kjøbenhavn." Jeg takkede og gik.

Da jeg i Løbet af Dagen, efter at have beseet en Del af Frankfurts Seværdigheder, kom tilbage til mit Hôtel, spurgte Oberkellneren mig, som det jo sædvanligvis er Tilfældet, om jeg kom til table d'hôte. Det var gaaet mig med denne Oberkellner, som det saa ofte gaaer ganske unge Mennesker overfor denne Race Medmennesker: jeg havde ladet mig fuldstændig imponere af ham, jeg følte mig lille overfor ham, jeg syntes, at jeg trængte til at slaa mig op og sagde derfor i saa overlegen en Tone som muligt: „Nein, heute nicht, ich esse beim dänischen Gesandten." Følgen deraf var, at jeg ganske sikkert steg i hans Agtelse, men tillige, at han i den høfligste Tone spurgte mig, hvad Tid jeg ønskede Vognen. Jeg sagde ham det, og til den fastsatte Tid holdt en Ekvipage, saa elegant som jeg ikke i Løbet af Dagen havde seet nogen i hele Frankfurt, for Døren. At den figurerede paa min Regning med en Pris, der mange Gange oversteg det table d'hôte, som jeg ikke kom til, havde min Ven Oberkellneren selvfølgelig sørget for. Men hvorfor vilde jeg ogsaa imponere ham?

Naa, jeg kjørte altsaa i min elegante Ekvipage, skjøndt jeg fortræffelig havde kunnet lade mig nøje med en almindelig „Lohnkutscher", til Kammerherre Bülow.

Da jeg kom, var Kammerherren ikke strax tilstede, han havde maattet tage ud paa Banegaarden for at komplimentere Landgrevinden af Hessen, vor nuværende Dronnings Moder, der paa Rejsen til eller fra Rumpenheim passerede Frankfurt; men et Øjeblik efter kom han, ledsaget af den daværende danske Legationssekretair, Kammerjunker Lorenz. Han gjorde mange Undskyldninger, fordi han ikke havde været tilstede for at tage imod mig, og undskyldte sin Frue, der paa Grund af Ildebefindende i Anledning af nærforestaaende Begivenheder ikke kunde være tilstede. Vi gik altsaa tilbords, vi tre, Kammerherren, Legationssekretairen og jeg.

Kammerherre Bülow maa have havt en meget betydelig privat Formue, da hans Gage som dansk Forbundsgesandt neppe kunde have sat ham istand til at leve paa den Fod, han levede. Den Lejlighed, han beboede, var udstyret med ligesaa megen Smag som Elegance, den Middag, hvortil han samme Morgen havde indbudt mig, og som han vel neppe havde forandret for min Skyld, bestod af 7—8 Retter med ligesaa mange forskjellige Vine, og der var fire Tjenere, tre i Livrée og en Hushovmester, til at opvarte os tre. Lidt trykket følte jeg mig maaske i Begyndelsen ved disse for mig uvante Omgivelser, men Kammerherre Bülow forstod ved sin

Elskværdighed, ved sine fine, aristokratiske Former, der dog vare parrede med en virkelig hjertelig Gemytlighed, at bevirke, at man som Gjæst ved hans Bord absolut maatte befinde sig vel.

Samtalen drejede sig hovedsagelig om Kjøbenhavn og da især om Theatret, som han jo kjendte fra dets Glandsperiode.

„Jeg har seet megen Komedie i mit Liv,“ sagde han, „men rigtig god Komedie har jeg dog kun seet paa Théâtre français, paa Burgtheatret og paa det kgl. Theater i Kjøbenhavn. Men det er dog fra det kgl. Theater, at jeg har mine kjæreste Minder, og det ligger i, at jeg, som saamange andre unge Mennesker fra den Tid, sværmede for Fru Heiberg. Ja, De er naturligvis for ung til at kunne tænke Dem det, men hun var saa bedaarende, saa indtagende, at naar det paa nogen Maade var mig muligt, forsømte jeg aldrig nogen Aften i Theatret, naar hun spillede. Det er hende, jeg kan takke for, at jeg taler saa godt Dansk, som jeg gjør.“

Og han talte virkelig, paa lidt Accent nær, fuldkomment godt Dansk, skjøndt han jo, som født Holstener, var opdraget og havde studeret paa Tydsk og vel neppe havde talt et Ord Dansk, førend han ved sin Ansættelse i det tydske Kancelli kom til Kjøbenhavn. Han havde et meget sonort, blødt og behageligt Organ, saa jeg kan godt tænke mig, at Tydsk, som han naturligvis har talt meget elegant, maa have lydt smukt i hans Mund.

Ved Kaffen efter Bordet spurgte han mig paa den elskværdigste Maade, om jeg nu ikke havde brugt flere Penge paa min Rejse, end mit Budget tillod.

„Det er saa almindeligt,“ føjede han til, „at unge Mennesker, naar de første Gang ere paa Rejse, bruge deres Penge saa nær, at det kniber med at komme hjem igjen, og jeg spørger Dem kun derom, fordi min Pung er fuldstændig til Deres Disposition.“

Da jeg forlod ham sammen med Kammerjunker Lorenz, udtalte jeg for denne min Skuffelse med Hensyn til at komme til at høre Kammerherre Bülow tale Tydsk, men han svarede mig dertil, at Kammerherren var altfor opmærksom til, at han skulde tale Andet end Dansk, naar han havde en Dansk som Gjæst ved sit Bord; og jeg bevarer endnu Mindet om en meget behagelig Middag og en sjelden elskværdig Personlighed.

Theatrene

Det kgl. Theater. „Faraos Ring“, Folkeskuespil i 5 Akter af Prof. Chr. K. F. Molbech. En Digter er en mægtig Mand, men ogsaa hans Magt hviler dog for en stor Del paa den Forudsætning, at den ikke misbruges; vi følge ham villig, naar hans Fantasi fører os til svundne Tider, til fjerne Lande, til Helte, Konger, Kejsere og Paver, og vi ere med glad Undren Vidne til, hvorledes selv hans dristigste Ønsker forme sig til poetisk Virkelighed; men naar han vil være Vorherre selv, saa sidder han pludselig i Muddergrøften igjen. Vorherres Privilegium paa at raade over Menneskenes Skjæbne, som ham tykkes, maa han ikke anmasse sig; Vorherre bruger det selv ikke saa vilkaarligt, som Prof. Molbech maaske troer: den dramatiske Komposition af ham, som vi kalde Menneskelivet, er dybere motiveret og Situationerne staa i et nøjere Sammenhæng med Karakterernes sammensatte Beskaffenhed, end det tidt kan se ud for os. Dette synes Prof. Molbech at have glemt, da han ordnede sin dramatiske Mikrokosme „Faraos Ring“ og viste os sine Personers Karakter og Skjæbne i et saa lidet kompliceret Forhold, at hans gode Menneske, der jevnlig fortæller os, hvor rar og from han er, finder en lille Million, kommer uskadt fra en levende Begravelse og et Knivstik i Brystet og faaer sin Pige, Alt i Kraft af sin Dyd og sin Bibelhistorie, medens det slette Menneske, der ikke undseer sig ved at spotte den Dydige for hans Fromhed, bliver en fæl Morder og maa forlade Scenen i Anger og Ruelse, da alle de Andre ere glade og fornøjede. Handlingen minder om de opbyggelige Fortællinger for en mindre moden Ungdom og dens pragtfulde Udstyrelse om de brogetmalede Billeder, hvormed slige Fortællinger stundom ere illustrerede. Trods Dekorationsmalerens og Kostumierens Dygtighed, trods enkelte af de Spillendes — særlig Fru Hennings' og Hr. Rosenkildes — fortræffelige Udførelse og trods den dygtige Replikbehandling især i første Akt og de lyriske Skjønheder navnlig i Drømmen og dens Indledning, vil Theatret neppe faae nogen stor Glæde af dette Arbejde, og det mod Forfatteren velstemte og for tidligere Nydelser taknemmelige Publikum vil neppe kunne redde det selv ved det forstærkede Bifald, som man fristes til at skjænke det som en Demonstration imod den Raahed, hvormed Forfatteren og vor nationale Scenes Kunstnere ere blevne behandlede af den lille „Ring“, der — som vi bebudede i forrige Nummer — var mødt i Theatret med en forudfattet Beslutning om at lade Verden se, at de fire Aar, der ere gaaede siden den sidste Udpibning, endnu ikke have bragt dens Medlemmer udover Drengeaarene.

Hvad den til Stykket komponerede Musik angaaer, er det naturligvis især, hvor Livet bevæger sig under ny- og gammelægyptiske Former, at den træder hjælpende til; den maa hovedsagelig være af dekorativ Natur. Hvad det derfor her gjælder om, er, at den ægyptiske Lokalkolorit kommer til sin Ret, at Musiken saa at sige kan supplere Dekorationsmalerens Arbejde, være det for Øret, hvad dennes er for Øjet. Komponisten, Hr. Fr. Rung, hvis Musik gjennemgaaende vidner om Talent og røber Dygtighed i Orkesterbehandlingen, har øjensynlig bestræbt sig i denne Henseende, og hvor denne Bestræbelse er bleven kronet med Held, findes ogsaa Kompositionens heldigste Momenter, saaledes især „Hvespedandsen“ og, om end være afdæmpet i Koloriten, „Sommerfugledandsen“. Men er det Mistillid til de lærde, men lidet udtømmende Afhandlinger, der ere skrevne om den gammelægyptiske Musik, som har formet Musiken til Begivenhederne ved Kong Rameses' Hof med Tilsidesættelse af ethvert Realitetspræg af antik Stil, som om denne Musik stammede fra Mozarts eller Méhuls Tidsalder? Takots Sang tilhører altfor meget vort Aarhundrede til at man kan tro paa den Illusion, at den kommer fra en ægyptisk Slavindes Mund, og hvor smukt end, rent musikalsk taget, Bønnen til Ammon klinger fra Ægypternes Læber, saa have neppe disse været skabte til at synge saa Mozart'ske Strofer. Lignende Betragtninger gjælder den forøvrigt stemningsfulde Musik til „I Kongegraven“, der i musikalsk Forstand let kan forvexles med en nordisk Kæmpehøj. I Mellemaktsmusiken, der staaer friere til Handlingen, findes smukke Ting, deriblandt „Udrejsen“ mellem første og anden Akt, medens Musiken til „Nilfart“ med sine hyppige Gjentagelser dog vel skarpt fremhæver det Ensformige i Sejladsen. Benævnelsen „Ouverture“ paa det første Stykke vækker for store Forestillinger og burde efter Stykkets Struktur ombyttes med „Forspil“.

Efterat **Folketheatret** i over en Uges Tid har serveret „Theblomst“ i dens temmelig fortyndede Skikkelse sammen med en dramatisk Umulighed ved Navn „Synderinden“ efter en Sensationsroman af Wilkie Collins, har det nu paa sit Repertoire optaget tre Smaastykker, et Proverbe af Octave Feuillet, et Lystspil af Meilhac og Halévy og en original Toaktsvaudeville. Det lille Proverbe „Det første

graa Haar" vil være en Del af Publikum bekjendt fra dets Opførelse paa Kasinos Theater; det er et ægte fransk Arbejde, baade fint og aandfuldt og med en overordenlig skarpt pointeret Replikbehandling, der, hvor god saa end den benyttede Oversættelse af Robert Watt er, naturligvis ikke kan komme til sin fulde Ret i et Sprog, der som vort falder noget vel tungt ved Siden af det franske elegante og tilspidsede Konversationssprog. Det hører imidlertid til den Art Stykker, i hvilke der stilles de paagjældende Skuespillere en virkelig værdig Opgave at løse, og det maa siges til Fru Holsts og Hr. Abrahams' Ære, at de skille sig særdeles godt fra deres Spil, et vist lidt vel massivt og fast Greb paa enkelte Repliker fraregnet. Lystspillet „Min lille Villa" — det hedder vel Lystspil, fordi det har nydt den Ære at blive spillet paa selve Théâtre français — er i Virkeligheden kun en lille munter og overgiven Farce. En gammel, temmelig indskrænket Pebersvend, der har sat sig i Hovedet at ville gifte sig med en Dame, som ham uafvidende er af et mildest talt tvetydigt Rygte, vil i denne Anledning sælge sin Villa. Iblandt de Lysthavende kommer en ung Mand og en ung Dame, der paa Grund af en ubetydelig Misforstaaelse, hvortil den nævnte dubieuse Dame har været Anledningen, have hævet deres Forlovelse; de træffe tilfældigvis sammen hos den Gamle, og dette Sammentræf bliver Anledning til en Forsoning imellem dem, medens derimod den Gamle bliver grundig kureret for sine Giftermaalsgriller ved at høre det smukke Skudsmaal, som hans Udkaarne faaer af det unge Par, der Intet aner om, hvad han har i Sinde. Det lille Stykke bliver godt spillet af Hr. Kolling som den elskværdige gamle Tosse og Fru Borchsenius som den unge, meget snaksomme, iltre Dame, medens derimod Hr. Wulff synes os at mangle noget af den ungdommelige Lethed, som Rollen udkræver. Om den originale „Vaudeville" „Saa galt kan det gaa!" kunne vi fatte os meget kort. Forfatteren er aabenbart en meget naiv ung Mand, der har forlæst sig paa de Hostrupske Vaudeviller, har samlet et Godtkjøbsvaudevillestof sammen fra alle Verdens Kanter: de evige to komiske Gamle — hvoraf iøvrigt den ene er utilbørlig kjedsommelig og lige ud af Landevejen — et Par temmelig flaue Elskerpar, en Bondekarl og en arrig Husjomfru, tilsat det med en højst mærkelig Historie om et hemmeligt Ægteskab, hvori Konen ikke kjender Manden, skrevet nogle intetsigende Sange til og saa rystet det Hele sammen, til der kom Noget ud deraf, der hverken er morsomt, originalt eller Vaudeville. Hr. Zinck var den Eneste, der fik Noget ud af sin Rolle; alle de Andre havde man seet mange Gange og mange Gange bedre før.

Kasino har gjenoptaget Offenbachs lille Operette „Violinspilleren", der altid med en nogenlunde præsentabel Udførelse vil tage sig ud. Let og ørefaldende Musik, der enkelte Steder aabenbarer virkelig Følelse, smykker den tynde, men fordringsløse Libretto paa den fordelagtigste Maade. Udførelsen paa Kasino, bl. A. ved en Debutantinde Frøken Ludvigsen, er ret tækkelig, naar man fraregner en Usikkerhed i Memoreringen, der i et Par Ensemblenumre rigtignok tog Duften af Offenbachs Musik og næsten Magten fra Orkesterdirigenten.

Musik

Forrige Lørdag optraadte en ung dansk Pianistinde, Frøken Helga Thiess, for første Gang her i Byen efter at have uddannet sig ved Musikkonservatoriet i Stockholm. Det Indtryk, man modtog af hendes Præstationer, var af blandet Natur. Hvad der synes at være absolut tilstede, er en ved flittigt Studium erhvervet god Teknik, der udmærker sig i saadanne Ting som hurtige Løb, Oktavpassager og Stakkatospil, medens det skorter paa den fysiske Kraft, en Omstændighed, der navnlig traadte hindrende i Vejen for det gode Indtryk, som Koncertgiverindens Udførelse af Klaverpartiet i Schumanns Trio Op. 80 ellers vilde have efterladt. Derimod syntes der endnu at være en Del at erhverve i Retning af Foredraget. Om det er selve Opfattelsen, der ikke er fyldig, eller om det blot er Evnen til fyldigt at udtrykke det Opfattede, der endnu er uudviklet, maa foreløbig staa hen. Enkelte musikalske Glimt, der hist og her brød gjennem Foredraget, kunde tyde paa det sidste Alternativ, medens der omvendt ogsaa forekom Træk, som ikke stillede Foredraget i noget heldigt Lys, f. Ex. Udførelsen af den meget — altfor — ofte spillede Andante spianato af Chopin.

Medens vi lige overfor de musikalske Bidrag af temmelig ensartet Beskaffenhed, som den store Mængde Smaakoncerter fører med sig, i Almindelighed maa give Afkald paa at omtale de Assisterende, skulle vi ved nærværende Lejlighed kun forsaavidt gjøre en Undtagelse herfra for at lægge et anbefalende Ord ind hos vore Koncertsangere af begge Kjøn for vore hjemlige Romancekomponister. Den aarlige Høst af nye Romancer er som bekjendt særdeles stor, men fra det Øjeblik Romancerne have forladt Komponistens Pen og ere gaaede over til Musikhandlerens Arkiv, faaer Offentligheden kun saa meget at vide om dem, som kan ske gjennem Avertissementerne og den paafølgende Aviskritik. Fra dette Punkt af deres Livsbane begynder saa for de Nyfødte en Søvn, saa lang og saa uforstyrret, at den for de Flestes Vedkommende kan kaldes den evige Søvn. Dette har ganske vist sine gode Grunde: hvad der ingen Levedygtighed har, maa dø hen. Men noget Godt bringer Høsten ogsaa, og dette Noget fortjener ikke at ties tildøde. Vore Sangere, særligt de begavede og musikalsk udviklede, have i denne Henseende en smuk og taknemmelig Opgave, og Publikum vil herigjennem ialtfald faae rigelig Erstatning for, hvad Afsavn de maatte lide af Opera-Arier, der dog altid i en Koncertsal og ved Klaverakkompagnement blive af en tvivlsom Beskaffenhed, eller af de samme, atter og atter foredragne Romancer af visse privilegerede Komponister.

Hr. Otto Bendix giver i Begyndelsen af November en Koncert i Kasinos mindre Sal, hvor Koncertgiveren udfører Piano-Kompositioner af Schumann, Chopin, Lißt og Tschaïkowsky, der ikke tidligere her ere blevne udførte offentlig.

Indhold. Parlamentariske Stjernebilleder af Zodiacus. XXXIX. Carl Ploug. — Thorvaldsen bedømt i Frankrig, sluttet. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. III. Hermann Marggraff. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Bernhard Bülow, en lille Rejseerindring af A. A. — Theatrene. — Musik.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Udkommet er og faaes i enhver Boglade:

Militair Justits

i Norge for 200 Aar siden. Optegnelser fra Bergens Musæums Bibliothek ved **J. Barstad**, Premierlieutenant.

123 S. 8vo. Pris 2 Kr. 50 Øre.

Christiania, i Oktbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Ved egen Kraft?

Novelle af

Marie.

17 Ark 8vo. Pris heftet 3 Kr., indb. i Originalbind 4 Kr. 20 Øre.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Eventyr og Sagn fra Nordland.

Samlede af

O. Nicolaissen.

6½ Ark 8vo. Pris heftet 1 Kr., indb. i Shirting 1 Kr. 80 Øre.

P. T. Mallings Boghandel.

Subskriptions-Indbydelse
paa
Maanedsskrift for udenlandsk Litteratur.
Udgivet af **Fr. Winkel Horn.**

Under den i saa mange Henseender heldige og frugtbringende Virksomhed, der i de senere Aar har været udfoldet for gjennem Oversættelser at gjøre den danske Læseverden bekjendt med udenlandsk Litteratur, har Opmærksomheden saa godt som udelukkende været rettet imod Skjønlitteraturen. Bortseet fra ganske enkelte Værker, som med videnskabeligt Værd forene en saadan Form, at de ere let tilgængelige for det store Publikum, har dette kun havt Lejlighed til at se Gjengivelser af udenlandske Forfatteres Arbejder af denne Art i Tidsskrifter og Blade, som med deres særlige Formaal for Øje i denne Henseende ere stærkt begrændsede baade med Hensyn til Plads og Valg af Emner. Der fremkommer, som bekjendt, i de store Hovedlandes Litteraturer, navnlig i de store Tidsskrifter (»Revue des deux mondes«, »The Nineteenth Century«, »Deutsche Rundschau« o. m. fl.), der spille en saa betydningsfuld Rolle i hele vor Tids litteraire Liv, en Mangfoldighed af udmærkede Afhandlinger over Emner fra alle Omraader, skrevne af fremragende Forfattere, der forstaa at behandle deres Stof paa en saa fængslende og interessant Maade, at de byde en ligesaa underholdende som oplysende Læsning og have langt mere end forbigaaende Interesse. Det er saadanne Afhandlinger, det Tidsskrift, hvorpaa herved indbydes til Subskription, nærmest vil komme til at indeholde. Der vil blive lagt an paa at tilvejebringe saa stor Afvexling i Stoffet som muligt, saaledes, at enhver vil kunne vente at finde Noget, der har særlig Interesse for ham, og der vil kun blive optaget saadanne Artikler, som baade ved deres Indhold og Form maa antages at ville kunne læses med Fornøjelse af enhver almindelig dannet Mand og Kvinde. Originale Afhandlinger ere ikke principielt udelukkede, men de ville dog kun undtagelsesvis blive meddelte, og kun saadanne, som behandle udenlandske Forhold, ville finde Plads inden for Tidsskriftets Ramme. Det er først og fremmest et Udvalg af Udlandets paa dette Omraade baade talrige og værdifulde Frembringelser, Redaktionen vil forelægge Tidsskriftets Læsere, dels i ligefrem Oversættelse, dels i en efter vore Forhold passende Bearbejdelse, og den har i den Anledning sikret sig Bistand af ansete og dygtige Medarbejdere i forskjellig Retning.

Maanedsskrift for udenlandsk Litteratur vil udgaa med 60 Ark om Aaret, fordelte i Hefter paa c. 5 Ark à 1 Kr. for Heftet. Der vil i Reglen udkomme et Hefte om Maaneden; dog vil der for at faae Plads til at kunne meddele større Artikler uden at dele dem, nu og da blive udgivet Dobbelthefter. Subskription, som er bindende for 1 Bind eller 6 Hefter, modtages i alle Nordens Boglader, hvor 1. Hefte henligger til Gjennemsyn, samt hos Forlæggeren.

Indhold af 1. Hefte: En Mirakelmager, af J. A. Froude. — Fra St. Gotthard, af L. Ritter. — Paa Jagt efter en Krone, af J. M. — Robert Schumann, af A. Niggti.

J. H. Schubothes Boghandel.

Det kgl. Theater.
Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 2. Faraos Ring.
Mandag 3. Faraos Ring.
Tirsdag 4. Iphigenia i Aulis.
Onsdag 5. Svalen. Napoli eller Fiskeren og hans Brud **(Fredags Abonnement).**
Torsdag 6. Faraos Ring.
Fredag 7. Don Juan.
Lørdag 8. En Skjærsommernatsdrøm.

Casino.
Søndag den 2. November Kl. 7:

Violinspilleren.
Operette i 1 Akt. Musiken af J. Offenbach.

Meer end Perler og Guld.
Eventyrkomedie i 4 Akter (12 Tableaux) af H. C. Andersen.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Folketheatret.
Søndag den 2. November Kl. 7:

Gamle Minder.
Vaudeville i 1 Akt af Melesville og Dumanoir, oversat af Poul Chiewitz og Adolph Recke. Musiken arrangeret af Lincke.

Det første graa Haar.
Proverbe af Octave Feuillet, oversat af Robert Watt.

Min lille Villa.
Lystspil i 1 Akt af H. Meilhac og L. Halevy.

Saa galt kan det gaa.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Baggesen og Oehlenschläger.
Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens »Bidrag til den danske Litteraturs Historie«, da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr.	50 Ø.	V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr.	50 Ø.
II -	376 —	—	4 -	„ -	VI -	388 —	—	4 -	40 -
III -	278 —	—	3 -	35 -	VII -	480 —	—	5 -	50 -
VI -	278 —	—	3 -	35 -	VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 -	„ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

De sjællandske Jernbaner.
Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 2. November.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Udsalget

i **Kunstflidslotteriets** Lokale i **Udstillingsbygningen** Nr. 21, ligeved Sporvognenes Holdeplads, er forsynet med et rigt Udvalg af **Dækketøjer samt Sølvskeer og Gafler** af alle Størrelser, udførte efter Tegninger af danske Kunstnere, en stor Del forskjellige **Brugsgjenstande,** som egne sig til Gaver, fra 3 Kroner til højere Priser, ligesom ogsaa til hele Udstyr.

Albert Meyers Sangkonservatorium

modtager Indmeldelse af nye Elever til

Sangkursus for Børn.

Undervisningstiden er en Time om Ugen om Eftermiddagen. Betalingen 2 Kr. om Maaneden.

Overgangskursus

for unge Piger mellem 14 og 17 Aar, een Time om Ugen. Eleverne ville her særlig blive øvede i at »synge fra Bladet«, foredrage lette Romancer rent og kjønt, samt deltage endvidere een Time om Ugen i Korsang. Betalingen er 4 Kr. om Maaneden.

Sangkursus for Voxne.

Eleverne synge ene 2 halve Timer om Ugen samt een Times Korsang. Betalingen er 7 Kr. for en Dame og 8 Kr. for en Herre. Tiden afpasses efter Elevens Ønske.

Indmeldelser modtages daglig. Store Helliggejststræde 36, 1. Sal. Træffes sikrest mellem 10—11 eller 3—4.

Albert Meyer.

Udkommen er 1. Hefte af

Fra Peltslandet

af

Jules Verne.

Pris 50 Øre.

Udkommer i 8 à 10 Hefter.

Nyt dansk Forlagskonsortium.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen,** Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR: P. HANSEN

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. **Nr. 384.** Den 9. November 1879.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

„Kongerne i Landflygtighed".

Alphonse Daudets nyeste Roman.

Af **A. Neményi.**

Gangen i denne Roman er snart fortalt. En af de Konger, som ere blevne fordrevne af Revolutionen, kommer til Paris med sin Hustru og sit Barn. Rygtet siger om ham, at han er en Helt, fordi han ikke som sine Lige har givet Afkald paa sin Trone uden Kamp. Til denne eneste Daad, som hans Liv har at opvise, er han bleven tvungen af sin Dronning, hans unge Dronning, der indgyder ham Frygt og Respekt. Hans Aand er imidlertid ikke istand til ret længe at leve under een Tanke, een Beslutning eller eet Herredømme. Efter at være kommen til Paris kaster denne Pjalt af en Helt sig ind i alle Lastens Gemenheder, bedrager sin Hustru, stjæler og sælger Diamanterne i sin Krone, er Skyld i, at hans begejstrede Tilhængere blive skudte efter et mislykket Forsøg paa at gjenindsætte ham, medens han selv gaaer op i et galant Eventyr med en Skakkerjødes Kone. Han falder tilsidst i Hænderne paa en Kreds af falske Spillere; fra at have været omtalt som en Helt, bliver han tilsidst et over hele Paris bekjendt udsvævende Subjekt, og til Slutning giver han Afkald paa Tronen til Fordel for sin Søn, et svagt, usselt, forkrøblet Barn, som aldrig vil blive levedygtigt nok til at kunne regjere.

Saaledes uddøer Monarkiet i Illyrien. Thi den omtalte Helt præsenteres os som Kong Christian II., Konge af Illyrien, og tillige, hvad der er endnu mere graverende, som „Storhertug af Bosnien og Herzegowina". Denne Maske skjuler dog kun daarligt Kongens sande Ansigt. Den, der kjender Italiens nyere Historie, og navnlig dets Historie i Aaret 1860, vil strax kunne gjætte, hvem der har staaet Model for Digteren, da han tegnede sin Christian II.

„Kongerne i Landflygtighed" er fra Ende til anden en Harangue mod Obskurantismen i „Kongedømmet af Guds Naade", saaledes som dette nutildags heldigvis kun kjendes i nogle faa Exemplarer, saasom Greven af Chambord eller Don Carlos. Ingen kan imidlertid vide, hvilken Retning Europas Aand nu vil tage, og derfor er det af Interesse endnu i Tide at faae optegnet de Træk, som betegne Resterne af en tilgrundegaaet miserabel Verden. Man maatte skrive en hel ny Bog, og det maatte atter være en Digter, som skrev denne, naar man skulde analysere Hovedfigurerne i denne Roman. Der er saaledes først og fremmest Christian II., Kongen i Landflygtighed. Han æres som en Helt, blot fordi han ikke har givet Afkald paa sin Trone uden Kamp. Men allerede ved det første Møde med ham fortæller han os selv, at det er hans Hustru, som er den rette Konge. Hun har drevet ham til at forsvare sin Krone, hun besidder Kvindens Tro paa Kongedømmet af Guds Naade, medens han mangler baade Modet og Troen. Da han kommer til Paris, glemmer han fuldstændig sit Kongedømme. Enhver Kvinde, der møder ham, er ham mere værd end hans Krone. Han forfører først sin trofasteste Tilhængers forvildede Hustru, og medens

dennes Mand organiserer en Opstand for at gjenindsætte Kongen og bliver skudt herfor, hviler Kongen i et Fruentimmers Arme, der kun har indladt sig med ham, fordi hun anseer ham for at være et rigt Bytte. Han er imidlertid ingenlunde rig; det forholdsvis Lidet, han i Begyndelsen ejede, er gaaet med til hans første parisiske Eventyr, derpaa har han begyndt en Handel med Ordener og Udmærkelsestegn, senere stjæler han Ædelstenene ud af sine Fædres Krone og sælger disse. For dernæst yderligere at tilvejebringe de Penge, som hans kostbare Passioner kræve, er han parat til for sig og sit Hus at give Afkald paa Tronen. Ved en Trusel af den mest fortvivlede Art forhindrer Dronningen denne nederdrægtige Plans Udførelse, men hun kan ikke forhindre, at han viser sig drukken for sine Tilhængere og derved forarger disse og støder dem fra sig. Endelig forlanger Dronningen, at han skal abdicere til Fordel for sin Søn, og han indvilger ogsaa i dette Forlangende. Saalænge han har Titel af Konge, har Dronningen været ham en Hindring; nu slipper hun endelig den foragtelige Kumpan; han synker ned til at spille falsk og vil vedblive at synke lavere og lavere, hvad Enhver kan skjønne i det Øjeblik, denne Helt viser sig sidste Gang for os.

Hvorledes er det muligt, at dette Kongedømme, der optræder paa en saa ussel Maade, alligevel kan sætte Verden i Bevægelse og repræsentere en virkelig Magt? Her optræder Alphonse Daudet, den forhenværende Royalist, og det er, ligesom om han tog os ved Haanden for at forklare os dette forunderlige Forhold nærmere. Kongedømmet af Guds Naade bliver opgivet af Kongerne, ikke af disses Undersaatter. Den Tanke, som det legemliggjør, er bleven opretholdt i Folket, den forplantes af begejstrede Sværmere, af haardnakkede Partigængere, af vidtskuende Egoister, medens Kongerne selv falde som Offer for Cynismen. Vi finde saaledes Hertugen af Rosen, en gammel, borneret, rig, gjerrig, udannet, raa Soldaterhofmand. Men lad os blot tage os iagt for at anse ham for en komisk Figur. Det er han paa ingen Maade. Han har Øjeblikke, i hvilke han endog er ligefrem imponerende. I sin Velmagts Dage har Kongen forurettet ham; han iler nu i Ulykken til Kongen for at bede denne om at gjøre ham til sin Overkammerherre; hans Søn, en skikkelig, ædelmodig Fyr, vil være Kongens Adjutant, og Svigerdatteren, en lille overspændt Pariserinde ved Navn Colette, bliver Dronningens Hofdame. Kongen kan gjøre, hvad han vil, men lad Ingen vove i hans gamle Rosens Nærværelse at opholde sig derover. Han, der af Naturen er gjerrig og har tilbragt hele sit Liv med at samle sig Rigdom, ruinerer sig selv for at skaffe Kongen Midler til at tilfredsstille sine souveraine Passioner. Han oplever, at hans eneste Søn bliver skudt som Oprører paa Grund af denne pjaltede Fyrstes Liderlighed, og den gamle Rosen klager ikke engang. Medens han ofrer sin Ejendom og sin Søn, finder han en Pakke Breve, af hvilke det fremgaaer, at Christian II. endnu i den unge Rosens levende Live har gjort dennes Hustru til sin Maitresse, ja han har i disse Breve til hende, der er en Svigerdatter af den gamle Tjener, om hvem man ikke ret veed, om man skal sige, at han tjener Kongen med en Helts eller med en Hunds Troskab, gjort Nar af ham og tegnet hans Karikatur — men hvad gjør det? „Kongen" gjør ingen Uret, og Undersaatten er ikke berettiget til at sætte sig op imod ham. Den gamle Rosen betaler ligesom hidtil sin Konges Gjæld og venter i dybeste Ærbødighed paa denne bundfordærvede Kretiners mindste Vink.

En saa overmenneskelig Magt udøver Kongedømmet, hvor det engang er i Besiddelse af Herredømmet. Ingen maa tro, at dette blot er Tilfældet blandt Aristokratiet. Ogsaa Folket leverer sit Kontingent til Kongedømmets Tilhængere. Vi gjøre saaledes Bekjendtskab med Méraut, en Proletar og Søn af en Proletar, Royalist og Søn af en Royalist. Ved Siden af de dagligdags Exemplarer af revolutionaire Proletarer viser Daudet os et Exemplar af en ganske ejendommelig Art, nemlig den sværmeriske, romantiske, troende Søn af en Proletar. Hans Fader har sværmet for Greven af Chambord, alle Sønnens Tanker beskjæftige sig kun med Legitimiteten. Han skriver Bøger, men sætter ikke sit Navn paa Titelbladet, „da han kun er ærgjærrig paa sine Ideers Vegne". Saaledes lever han i Quartier latin, fattig, ubekjendt, fantastisk, genial og naiv. Ikkun Kongedømmet formaaer at frelse Menneskeheden; men desto værre have Kongerne faaet en slet Opdragelse; de ere kun i saa ringe Grad Konger. Ja, naar han, Méraut, maatte faae Tilladelse til at opdrage en Konge; han vilde gjøre ham til en Helgen og en Vismand, hvis Mage man hidtil ikke havde kjendt. Nuvel, hans Ønske bliver opfyldt. To Gejstlige, der kjende ham og indse, hvor store Tjenester denne Mand med de fixe Ideer kan yde Kirkens Sag, have bragt ham i Christian II.s Hus, for at han skal opdrage den lille Greve af Zara. Barnet, der er svagt af Legeme og ikke er noget Ualmindeligt i Retning af aandelig Begavelse, som er ubetydeligt og godmodigt, har hidtil været betroet til en Gouvernante, som har proppet dets Hoved med allehaande Fehistorier. Det troer overalt at se Kæmper, Troldmænd, Prindsesser og Drager — da kommer Méraut til det, for at tale til det om en Konges Pligter. Monseigneur finder dette overordenlig kjedeligt, men desto ivrigere følger Dronningen den begejstrede Lærers Undervisning. Det er for hende, som om Alt, hvad hun tusinde Gange har følt i sin Sjæl, uden at kunne udtale det, pludselig finder sit Udtryk; hendes Søns Lærer bliver hendes Fortrolige og Medvider og Hjælper i alle hendes Planer. De to exalterede Naturer passe godt til hinanden; hun troer paa, at det vil lykkes ham at gjøre Zara til en virkelig Konge . . . En Dag griber Dronningen paa en Spadseretour med ham sin Ledsagers Arm for at støtte sig til den, og dette fyrretyveaarige Barn, som hidtil kun har levet i sin Fantasis Verden, han lærer pludselig en ny Følelse at kjende — han elsker, og elsker ovenikjøbet en Dronning! Dronningen, der seer hans Kjærlighed voxe og selv er nær ved at bukke under for sin Gjenkjærlighed, bliver ved en forfærdelig Ulykke, der rammer hendes Barn, mindet om Faren. Méraut flygter, men kun for at dø. Da han ligger i sit Værelse i Quartier latin, hensunken i Feberdrømme, staaer Dronningen med sit lemlæstede Barn ved hans Seng. Nu har han ikke flere Ønsker i Verden. „Kongen leve!" er de sidste Ord, som denne Kongedømmets triste Helt bringer over sine Læber.

Medens Kongedømmet saaledes udbytter Folket, sees — ret som for at hævne den stete Uret — Folkets Bærme ifærd med at ruinere Kongen. Her optræder Englænderen Tom Lewis, Agent des Étrangers, en Existens, der kun kan tænkes i Paris. Han sælger Alt, er Mellemmand for

Alt, besørger Alt: Vin, Vogne, Meubler, Bøger, Malerier, Reklamer, Ægteskaber. Man maa selv høre, hvorledes han gjør sig lystig over den fornemme Verden, som han udbytter. En Dag, fortæller han, skulde han skaffe en lille borgerlig Millionairpige en Greve til Ægtemand. Han udsøgte sig en af de ældste Greveslægter, hvis Repræsentant levede som Enkemand sammen med sin Søn og sin Datter. Da den gamle Greve hørte Tale om et Ægteskab med en Borgerlig, blev han rasende, men da han hørte om Millionerne, gav han sit Samtykke. Da Tom Lewis tager i Dørlaasen for at gaa, foreslaaer Aristokraten ham at skaffe en tilsvarende Mand til hans Datter, og da Tom Lewis endelig er kommen ud i Forværelset, siger Greven i en fortrolig Tone til ham: „Troer De ikke, at det var muligt, at jeg selv kunde gjøre et Parti?" Tom er tjenstvillig og behændig og elsker sin Røverhaandtering. Kun Et staaer for ham over dette: hans Kone Sephora, en skjøn, yppig, lidenskabsløs Spekulantinde. Da Kong Christian kaster sine Øjne paa hende og hun troer, at han vil faae 200 Millioner, naar han abdicerer, gjør den dydige Kone sin Mand det Spørgsmaal, om en saa dum Konge virkelig skulde have Lov til at beholde de 200 Millioner? Men Tom Lewis elsker sin Kone . . . 200 Millioner . . . hun lover ham trods Alt, hvad der vil ske, at bevare sin Troskab mod ham. ... Tom Lewis kan ikke modstaa de 200 Millioner. Det lykkes vel Sephora at forhindre, at Kongen selv deltager i den Opstand, i hvilken den unge Grev Rosen falder, men Dronningen forhindrer alligevel Abdikationen og følgelig ogsaa Overdragelsen af de 200 Millioner . . . . Tom Lewis er en to Gange bedraget Bedrager.

Dronningen er Romanens mest fremtrædende Figur. Hun hører ikke til de behagelige Fremtoninger. Tiltrods herfor er Skildringen af hende en af Daudets mest storartede Præstationer. Hele Romanen koncentrerer sig om denne ene Figur, og der er ikke et eneste af dens Træk, som ikke aflægger Vidnesbyrd om Digterens Finhed og Fremstillingsevne. Hun har taget Kongen uden Kjærlighed og har aldrig følt Andet end Hovmod over Kronen. Da Kongen skal modtage en Deputation og er saa drukken, at han ikke engang kan staa paa Benene, giver hun den ynkelige Fyr et Rap og overlader Drukkenbolten til hans Søvn. «Alla fine sono stanca de fare gesti de questo monarcaccio», udbraaber hun, og man har lagt Mærke til, at Daudet, som en personlig Henviisning til den Dronningeskikkelse, der rimeligvis har foresvævet ham, lader hende sige disse Ord paa Italiensk. „Jeg bliver tilsidst træt af at agere for en slig Konge". Hendes Mismod varer dog ikke længe. Hvad saa end „Kongen" gjør, kan hun ikke glemme, at den højeste Myndighed næst efter Guds har hvilet paa hans Hoved. Han forlader hende, for at beskjæftige sig med Damer og Tøse. Hun tier. Han har gjort Gjæld ved sin Levevis, og for at betale denne beslutter hun sig til at sælge Krondiamanterne. Men se, Méraut bringer hende Diamanterne tilbage; thi de ere uægte. De ægte Stene ere stjaalne, og kun Kongen kan have stjaalet dem — man venter sig et Vredesudbrud af denne Kvinde, der paa saa mange Maader bliver bedraget, men hun vedbliver at være rolig. „Sværg mig til, Méraut, at De aldrig vil meddele Nogen, hvad De har erfaret." Méraut aflægger Eden. Kort efter erfarer Méraut, at Kongen for at skaffe Penge til Sephora vil underskrive sin Abdikation. Det skal ske i al Hemmelighed, uden Vidner. Méraut lader Dronningen vække og meddeler hende den Plan, der er under Udførelse, og som vil berøve hendes Barn endog Haabet om at komme paa Tronen. Hun iler med Barnet ind i sin Gemals Værelse, forsøger alle Overtalelsesmidler, hendes Bønner ere ligesaa spildte som hendes Trusler — da griber hun Barnet og styrter med det ud paa Balkonen — naar han ikke strax brænder Papiret med Abdikationserklæringen, ligger hun i det næste Øjeblik tilligemed sit Barn dræbt paa Gaden nedenunder. Det stakkels Barn lukker Øjnene og tænker paa sine Feer. Kongen, der er svag lige overfor sine Tøse, er ogsaa svag overfor sin Hustru — han brænder Dokumentet og resignerer kort efter til Fordel for sin Søn, saaledes som hans Hustru forlanger. Under alle disse Kampe spørger Læreren sig selv: Har denne Kvinde da ingen svage Sider? Gives der ikke et Øjeblik, hvor hun vakler, saaledes som Tilfældet er med Alle af hendes Kjøn? Man har en Følelse, som om man stod lige overfor et uhyggeligt, unaturligt Væsen ... Da lader Digteren den begyndende Kjærlighed til Méraut fremtræde, og vi tænke os alle denne stolte Kvindesjæls Kampe; at hun skulde være saa svag — svag og overfor hvem? overfor Sønnen af en halvforrykt Væver, en gammel Student, en Slags overordnet Tjener. Og dog se vi det psykologiske Moment indtræde, da hun maa falde, selv om Legemet ikke giver sig hen. I dette afgjørende Øjeblik hører man et forfærdeligt Angstraab. Det til sig selv overladte Barn har ved et ulykkeligt Fald faaet sit ene Øje slaaet ud. Hvem skal befri Moderen for den Tanke, at hun er den, der er Skyld i Ulykken? Gud har villet hjemsøge paa hendes Barn, hvad hun i Tankerne har forbrudt. Hun har ofret hele sit Liv med det Formaal for Øje, at skabe en Konge af dette Barn, en Uværdigs Søn; nu er det blevet en Krøbling, svag paa Legeme og Sjæl, halvt blind. Selv da troer Moderen endnu paa Kongedømmet. Dronningen er vaagnet — Moderen aabenbarer sig først senere.

Dette Barn er den mest rørende Skikkelse i hele Bogen. Født til Verden under almindelige Forhold vilde det rimeligvis være blevet et Barn som alle andre Børn. Men Kongeligheden forvirrer alle dets Begreber. Hvorfor kalder dets Moder det pludselig for „Sire"? Hvad er der skeet, siden det daglig maa bede Gud om at forlene de Regjerende med Visdom, skjøndt det mindste Stykke Legetøj er det kjærere end al Verdens Visdom? En Fanatiker, der er født til at være Munk, men som har forfejlet sit Kald, bliver dets Lærer. Fra nu af hører Barnet ikke om Andet end om sine hellige Pligter. Hvad er det for hellige Pligter, den lille Zara kan have? Man fortæller ham om Slag, hvori hans Forfædre have sejret. Den lille Zara finder disse Myrderier forfærdelige og faaer Rædsel for sine grumme Aner. Det tillades ham ikke at være Barn. Hans første Erindringer gaa tilbage til Kanonernes Torden, da Oprørerne belejrede hans Faders Slot; derpaa fulgte Flugten, Ankomsten til en stor By, Arbejdet, som er ham vederstyggeligt, Ulykken, der har gjort ham til en Krøbling. . . . Endelig smiler Lykken til ham; Kamrene i Illyrien have betænkt sig, de ville hente deres lille Konge tilbage. Den stakkels lille Konge staaer imidlertid Fare for at miste sit andet Øje, naar han ikke underkaster sig en farefuld Operation. „Han bør kunne udholde den,"

siges der; „han er jo Konge.“ Men vil han kunne overleve den? . . . En Dag tager Moderen sit Barn med sig og begiver sig med det til den meest søgte Læge i Paris. Hun venter taalmodig i Forværelset, indtil hendes Tour kommer; hun vil ved denne Lejlighed ikke være Dronningen, men ialtfald en eneste Gang i sit Liv have Sandheden at vide. Ingen skal vide', at hun er Dronning. Lægen undersøger Barnet, og hans Ansigt formørkes mere og mere. Hans Mening og det Svar, han faaer, ligesom indeholde den i Romanen nedlagte Filosofi:

„Det er besmittet, svækket Blod,“ siger Lægen.

„Det er Kongeblod!“ raaber Moderen, som selv i dette Øjeblik ikke kan fornægte sin Stands Hovmod.

Men snart er denne brudt. Hvad gjør det til Sagen, at Drengen ikke bliver Konge, naar kun hans Liv bliver bevaret?

„Mama,“ siger Barnet, „vil Du ogsaa holde af mig, naar jeg ikke bliver Konge?“

Moderen trykker Barnet til sit Bryst. Først nu har ogsaa hun abdiceret. Hun kunde opgive Kongen, forlade sine Soldater, hendes Partigængere kunde blive henrettede, hun kunde se Méraut dø; hun vedblev alligevel at være Dronningen. Men først Ansigt til Ansigt med sit Barn, med dette „besmittede og svækkede Blod“, føler hun sig som en Kvinde, og dette sidste varme Træk af hendes Hjerte forsoner os med hende og bringer os til at glemme hendes tidligere frastødende Væsen. „Saaledes naaede de til Tuileriernes Ruiner. Men disse vække ikke mere noget Minde eller fremkalde nogen Bevægelse hos hende; Virkningen er ikke større, end om hun saae et assyrisk eller ægyptisk Mindesmærke, et Monument over forsvundne Tiders Folkeslag og Sæder — over en stor, død, gammel Sag.“

Dermed slutter Bogen. Jeg troer alligevel, at naar man tænker over Forfatterens Tanker — saaledes som en slig Forfatter fortjener, at man tænker over ham — vil man ikke finde en Satire over Kongedømmet i Bogen, men tvertimod ogsaa her kunne gjenkjende Legitimitetens trofaste, om end nedbøjede Tilhænger. Naar det var Skik i Romanerne, saaledes som i de gamle engelske Skuespil, at Digteren til Slutning henvendte sig til Publikum og endnu engang gjentog hele Stykkets Moral for dette, vilde Alphonse Daudet formodenlig sige: Se, Kongedømmet uddøer ikke. Selv naar Kongerne ikke mere tro paa deres Sag, naar Kronens Bærere opgive sig selv, naar deres Blod er blevet besmittet, deres Aand letfærdig, deres Liv daarligt, deres Sæder frække og de selv træde deres Værdighed i Støvet, selv da finde de endnu Tilhængere, selv i de Kredse, som bedst kjende deres Lavhed. Vilde nogen almindelig, af Mennesker skabt Institution kunne frembringe en slig Virkning paa Menneskene? Nej, Kongedømmet er af guddommelig Oprindelse. Men Kongerne maa selv tage sig ivare. Der kommer en Tid, da alle deres Tilhængeres Selvopofrelse, al Folkets mystiske Tro ikke vil slaa til for at holde dem oppe; hvilket Folk vil taale en slig falsk Spiller som Christian eller en Krøbling som Zara? Kongedømmet er vel endnu ikke fældet; men det vil kun kunne bæres oppe i Fremtiden ved at vise stor Kraft og store Dyder . . .

Og henvendende sig til Læserne vilde Forfatteren maaske tale saaledes: Min litteraire Samvittighed trykker mig, naar jeg tænker nærmere over denne uromantiske Roman. Den indeholder ingen afsluttet Handling, knap nok en afsluttet Episode, hentet ud af Historien. Men det gjælder om at slaa fast, hvad man kan forlange af en Roman. Naar I tro, at Romanen nødvendigvis maa være en moderniseret Udgave af spanske Ridderromaner, eller naar I mene, at kun smægtende Kjælerier eller forliebte Intriger, der afsluttes med et Ægteskab eller et Ægteskabsbrud, kunne finde Plads indenfor Romanens Ramme — ja, saa er det rigtigt, at jeg ikke har skrevet nogen Roman. Jeg troer imidlertid, at vi bør gaa ud fra, at vi ville give den franske Roman en Tendens, saaledes som det allerede længe har været Tilfældet med Romanen i England, hvor der derved er gjort megen Nytte og Gavn. Er det virkelig nødvendigt, at den store Hærskare af Umyndige, Hustruer og Piger, der ikke have andre Tanker end de, som „deres“ Romanforfatter giver dem, stedse skulle opammes med Flauheder og Fadaiser? Hvorfor skal Romanen ikke være et Middel for os, hvormed vi kunne gjøre Propaganda? Den ærværdige Fru Tradition og hendes Halvkousine Rutinen stille sig vel ivejen for os og sige, idet de pege hen paa Døgnets Partier og Bestræbelser: Her er et Omraade, til hvilket den rene Kunst hverken bør eller skal have Adgang. Jeg troer imidlertid, at i en revolutionair Tid som vor tager man det ikke saa nøje, men tager sine Kampmidler der, hvor man finder dem. Efter hver Krig følger der jo en Fredens og Samlingens Tid; da kan det, der ikke passer sammen, atter stilles ad, da kan enhver litterair Species gjøre sine Krav gjældende, og hvis vor Tid ikke faaer Lejlighed til at yde fuld Retfærdighed, ville senere Generationer forstaa at bilægge alle litteraire Grændsestridigheder.

* * *

Mon han virkelig vilde have talt saaledes?

Først og fremmest vilde han da have gjort det med noget andre Ord; thi det vil ikke være en Anden let at finde Udtryk, der ere saa ildfulde og samtidig saa betegnende som de, der findes i Alphonse Daudets Ordforraad. Jeg forestiller mig imidlertid, at Digteren har tænkt sig noget Lignende.

Uden al Tvivl er Alphonse Daudets nyeste Roman en Koncession til den støjende Skole, hvis Stormester Emile Zola ansees for at være. I Almindelighed plejer man at betegne Daudet og Zola som Modstandere og Rivaler. Dette er forsaavidt rigtigt, som de kæmpe om Herredømmet i den franske Læseverden, der til alle Tider har været rede til at tage Parti og til at kæmpe for eller imod litteraire Frembringelser og Fremtoninger, ganske paa samme Maade som den tager Parti for eller imod politiske Fremtoninger. Franske Damer stamme nu engang i lige Linie ned fra hin berømte Dame i forrige Aarhundrede, om hvem Sagnet fortæller, at hun, medens hendes Vogn ventede udenfor Huset, medens hendes Tilhængere var nærved at forgaa af Længsel, ja medens hendes Veninder begyndte at bemægtige sig Sceptret, med hvilket hun ellers herskede — forglemte Alt: Toiletter, Triumfer, Tilbedere, Veninder og Festligheder for, balklædt, at tilbringe en hel Nat med Jean Jacques Rousseaus nyeste Roman . . . Den parisiske Læseverden deler sig nu i Zolas Tilhængere og Daudets Tilhængere. Det maa dog bemærkes, at her som overalt er hos de Indviede, hos Førerne Hadet og Modstanden langt mindre end hos den store Masse,

der udgjør disses Eftertrav. Ogsaa Alphonse Daudet er Realist, men han indtager et langt klarere, videre fremstredet, mere kunstnerisk Standpunkt i Realismen end Zola. Hos Daudet viser Realismen sig i Handlingen og i det Skarpblik, hvormed han forfølger selv de Bevægelser i Sjælen, der maaske slet ikke ere synlige for den almindelige Romanforfatter og som denne derfor heller ikke forstaaer at gjøre synlig for Andre. Hos Zola fremtræder Realismen i Udtryksmaaden, i de haarde, grelle, modbydelige Ord, som Daudet forsmaaer. Lad os tage et ganske bestemt Exempel. Saavel Zola som Daudet beskrive os en fuld Mand. Scenen fortælles hos Daudet ganske kort, hos Zola forfærdelig udførlig. Daudet indlader sig med Drukkenbolten, fordi Drukkenskab nu engang hører til de menneskelige Laster, og fordi Digteren møder den paa sin Vej; Zola opsøger den Fulde og gjør et Bravournummer ud af Skildringen af dette dyriske Menneskebarns Trækninger. Zola og Daudet ere begge store Kunstnere, men derhos er Daudet en stor Moralist, hvad Zola ikke er.

Og dog vil Fremtiden ikke bedømme Zola saa strengt, som hans Modstandere og Fjender nu gjøre. Naturalismen i Romanen er utvivlsomt den begyndende og i sin Begyndelse excentriske Opposition mod den traditionelle franske Roman. I Kampens Hidsighed og under de store Sejre, der i Begyndelsen vandtes, troede Zolas Tilhængere at burde tage i bogstavelig Forstand, hvad forøvrigt ingen ringere Person end Victor Hugo alt forlængst har sagt: at i Kunsten er det Hæslige egenlig det Skjønne. Deres første Bestræbelse gaaer ikke ud paa at gjøre Romanen bedre, men paa at gjøre den anderledes. Man har nu i saa lang Tid i Romanen seet lutter adelige Frøkner og store Herrer, man har i saa lang Tid udgivet Kjærligheden, Ulykken, Lidenskaben og Tilfredsheden for at være Monopoler for Grever og Hertuger, Marquiser og Hertuginder, at det er forstaaeligt, naar de, hvem denne Retning er imod, nu forfalde til den modsatte Yderlighed og istedetfor Saloner hellere skildre Tagkamre, istedetfor faldne Hertuginder Piger fra Gaden, der ere tilfals, istedetfor fashionable Dueller, af hvilke Bladene give Beskrivelser, hellere Dødsmaader af mørkere Farve og endelig ogsaa søge at gjøre Parfumer af en højst betænkelig Slags „romanfähige“.

Til al Ulykke forkyndes alt dette for Verden med ægte parisisk Liv. Reklamens storartede Organisation staaer i Naturalismens Tjeneste. Endog udenlandske Boghandlere oversvømmes med Plakater fra Paris, Plakater, der ere saa store som en Væg, og paa hvilke Emile Zolas nyeste Roman annonceres med kæmpestore Bogstaver paa ildrød Grund. Derefter kan man gjøre sig en Forestilling om, hvor bedøvende Larmen maa være paa Stedet selv.

Men alle disse Udskejelser, alle disse Reklamens Monstrekoncerter, disse ildrøde Plakater ere kun Døgnets Opfindelser, en industriel Boghandlers Luner, Svaghed hos en Mand, der glæder sig ved Larmen. Naar Aar og Dag ere gaaede, ere Ophævelserne forsvundne, hvilke Zola trænger ligesaalidt til som den værdigere Alphonse Daudet. Naar den kunstige Larm er ophørt, som drives med Zolas Navn, bliver der endnu stedse en stolt Fremtoning tilbage af den Slags, som stedse bliver sjeldnere og sjeldnere: en original og modig Mand, en stor Digter.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

„Meget har jeg ikke at fortælle; jeg omtalte i Løbet af den almindelige Konversation, at jeg tænkte paa at besøge Dem idag; ved den Lejlighed kom ogsaa Frøken von Aschhof og Baronen paa Tale. For den extravagante Dame syntes de Allesammen kun at have et Smil tilovers — hvilket jeg i Forbigaaende sagt fandt meget begribeligt — og om Baronen — nu, chère amie, da De interesserer Dem for den unge Mand, maa jeg begaa den Indiskretion at meddele Dem Indholdet af en meget intim Samtale, som jeg havde i en Vinduesfordybning med den fortræffelige Mand, den gamle Grev Dirnitz, Hofmarechallen. Han fortalte mig, at Meningerne om Baronen idetmindste var meget delte ved Hoffet; især kunde Regenten selv ikke overvinde en vis Antipathi, som han havde imod ham, og det var ogsaa Grunden til, at hans Bestalling som Kammerherre, der forresten allerede er udfærdiget, ikke endnu er kommen tilbage fra Kabinettet. Omendskjøndt Greven havde været en intim Ven af den unge Mands Fader, vidste han dog ikke, hvad han skulde raade til. — I samme Øjeblik traadte den naadigste Herre hen til os. Han havde hørt de sidste Ord og sagde leende: „Det passerer Dem oftere, kjære Greve; men hvad er det, De taler om, om man tør være saa fri at spørge?“ og da Dirnitz, der vel ikke godt kunde Andet, havde fortalt ham det, bemærkede han: „Naa, i dette Tilfælde gaaer det unægtelig mig ligesaadan; jeg vilde gjerne vise Prindsessen en Villighed, men“ — pludselig henvendte han sig til mig: „A propos, kjære Fyrstinde, De tager jo til Rinstedt imorgen. Tag ham saa lidt nøjere i Øjesyn. Deres uhildede Dom vil jeg lide paa. Hvis De finder, at han er brugelig — eh bien, saa vil jeg vove det med ham“ — Ah, hvor den Plafond er charmant! det er virkelig et Kunstværk!“

Alexandra havde lænet sig tilbage i sin Stol og betragtede Loftsmalerierne gjennem sin Lorgnet.

„En fri Efterligning af Guercino i Villa Ludovisi,“ sagde hun — „superb, ganske superb!“

Hildegard var i den pinligste Bevægelse. Den unge Fyrstinde havde imponeret hende højlig ogsaa uden dette; og nu denne uanede, skjøndt meget forklarlige Intimitet med de højeste Herskaber, og dertil ovenikjøbet en saadan Mission, hvis Udførelse maaske var den egenlige og eneste Grund til

Besøget, og af hvis Resultat Baronens Skjæbne var afhængig! Det svimlede næsten for hende; hun maatte opbyde hele sin Kraft, for blot med nogenlunde Rolighed at kunne sige:

„Om Forladelse, kjære Alexandra! men De har glemt Hovedsagen.“

„Hovedsagen? hvilken Hovedsag?“

„Hvorledes Deres uhildede Dom om Baronen da nu lyder?“

„Naa saaledes!“

Hun saae nu igjen paa Hildegard; om den fine Mund spillede et ejendommeligt Smil.

„Ja, hvis min Dom nu ogsaa blot var uhildet! Men hvorledes kan den være det, eftersom vore Venners Venner jo ogsaa er vore Venner eller idetmindste skulde være det?“

„Nej, saadan slipper De ikke fra det!“ sagde Hildegard, hvis dybt sunkne Mod var blevet hævet lidt igjen ved den smukke Dames Smil.

„Jeg agter ikke at slippe fra det,“ svarede Alexandra; „men det falder mig svært at skrifte en taabelig Streg, som min ellers nogenlunde gode fysiognomiske Hukommelse spiller mig med Hensyn til Baronen. Men man kan nu engang ikke frigjøre sig for den Indflydelse, som Ligheder udøver paa os; og ved det første Blik paa Baronen kom jeg paa en højst fatal Maade til at tænke paa en Episode fra den sidste Rejse, jeg gjorde gjennem Italien med min afdøde Moder. Forresten maa jeg udtrykkelig bemærke, at Sagen aldeles ingenting har at betyde, da Baronen, som jeg selv har spurgt derom, slet ikke var i Monaco i det omtalte Aar.“

„I Monaco?“ udbrød Hildegard.

„Ja, desværre! Min Mama, Grevinde Lassounska, maa De vide, var en stor Ven af det grønne Bord. Naa, hun kunde have Lov til at tillade sig en Lidenskab, som ikke sjelden bliver tilbage eller indfinder sig hos Damerne af vort Aristokrati, naar de har jordet alle de andre. Og min Mama havde havt meget Uheld med sine andre Lidenskaber; desto større Held havde hun med denne sin sidste. Saaledes havde hun da en Aften — i Forbigaaende sagt i Efteraaret tooghalvfjerds — hun døde det paafølgende Foraar — fire Uger efter min Formæling med Fyrsten, som dengang var fulgt med os til Monaco og som jeg lige var bleven forlovet med — sexten Aar var jeg dengang — store Gud! og nu har han været død allerede i to Aar — hvor hurtigt Tiden dog gaaer! — hvad var det nu, jeg vilde sige? jo! min Mama havde en Aften vundet ualmindelig meget, saameget, at hun tilsidst neppe agtede paa sin Indsats mere, og da hun fik Øje paa en Bekjendt, vendte hun sig om og passiarede med ham, uden forøvrigt at forlade sin Stol, indtil han selv gjorde hende opmærksom paa, om hun ikke vilde trække sin Gevinst ind. Hun sagde, at det var for tidligt endnu, og passiarede rolig videre til Forbauselse for sine Naboer og til Forfærdelse for Banken, som var kommen ind i en Serie imod Rødt, som min Moder havde holdt paa. Endelig blev hun dog opmærksom ved de mange Udbrud af Ah! og Aa! hun hørte, og vendte sig om i det Øjeblik, da en Herre, der havde siddet ved Siden af hende hele Aftenen, trak den Dynge Pengeruller og Banknoter, der havde opsamlet sig, til sig. Min Mama reklamerede naturligvis sin Ejendom, men Herren forsikrede, at hun tog fejl. Min Mama vidste, at det ikke var Tilfældet; men en Ordstrid i en Spillesal — det kan De nok tænke Dem, Kjære — det er en Horreur for en Dame med aristokratiske Nerver som min Mama; desuden blandede nu ogsaa den Bekjendt, som hun havde passiaret med, og nogle Omkringstaaende sig ind i Sagen, saa Spillet maatte suspenderes. Min Mama erklærede, at hvis Herren paastod, at det var hans Penge, saa vilde hun opgive enhver Fordring, rejste sig, tog sin Bekjendts Arm og forlod Salen. Dermed var den Sag til Ende for hendes Vedkommende, og den havde forresten heller ingen videre Følger, da Herren foretrak at rejse til Nizza endnu samme Aften. Der skal han snart være kommen af med sit Rov igjen, idetmindste viste man os, da vi kom dertil fire Uger efter, i Spillesalen som en Mærkværdighed en Herre, der i den sidste Tid havde tabt fabelagtige Summer. Ved den Lejlighed fik jeg ham ogsaa at se for første Gang — thi jeg maatte ellers ikke betræde Spillesalene — og ogsaa for sidste Gang, thi neppe havde han faaet Øje paa vort Selskab, før han rejste sig fra Bordet og forsvandt, sandsynligvis ogsaa fra Nizza; idetmindste lod han sig ikke se mere, saalænge vi var der. Forresten havde min Mama paalagt vore Herrer paa det Strengeste, at de ikke paa nogen Maade maatte tage Notits af Eventyreren.“

„Og denne — Eventyrer havde en fjern Lighed med Baronen?“ spurgte Hildegard.

„En fjern? nej, min Kjære, en frappant! det er jo netop Ulykken.“

Alexandra lænede sig igjen tilbage i Stolen og legede med sine Ringe. Hildegard saae mørkt ned for sig. Udførelsen af hendes længe nærede Plan, Opfyldelsen af hendes inderlige Ønske truedes af en Hindring, som syntes værre end nogen af de foregaaende; og dog var hun allerede næsten fortvivlet over alle de Gjenvordigheder, hun havde at kæmpe med.

„Ja, det er virkelig en Ulykke,“ sagde hun, „en stor Ulykke for vor Ven, som nu maa bøde saa tungt for et Tilfælde, som han er uskyldig i.“

„Hvorledes bøde, min Kjære?“

„Sagde De ikke selv før, at den kjedelige Lighed gjorde Dem en uhildet Dom om Baronen til en Umulighed? Og det maa dog være ham meget om at gjøre, at denne Dom bliver ikke blot uhildet, men ogsaa gunstig. Og — for at tilstaa det rent ud — ogsaa mig — ogsaa os er det om at gjøre, meget om at gjøre.“

Alexandra rettede sig i Stolen, og om hendes Læber spillede igjen det uforklarlige Smil.

„Er det Dem virkelig saameget om at gjøre?“ sagde hun; „forstaaer jeg Dem ret?“

„Lad os gaa ud fra, at det er det,“ svarede Hildegard, med et Forsøg paa at efterligne Fyrstindens Smil.

„Saa kan jeg kun svare: je n'en vois pas la nécessité!“

„Hvoraf?“

„Af at netop denne Mand bliver Deres Ernas Ægtefælle. Hvad Nødvendighed er der derfor? Hvis hun holdt af ham, kunde man ialtfald tale derom. Men nu er det slet ikke Umagen værd. En Pige som Deres Erna — stolt, selvstændig, højhjertet — vil aldrig kunne holde af en Mand som denne Baron — aldrig! det er umuligt; det er imod Naturen — jeg mener imod et genialt Hjertes Natur; thi der gives geniale Hjerter, ligesom der gives geniale Hoveder. Man bør ubetinget have Tillid til dem, selv i det Tilfælde at de — af lutter Overmaal af Følelser eller Tanker — ikke synes at have Tillid til sig selv. Man skal blot lade dem have Ro; i Længden kan de ikke tage fejl.“

„Jo — tage fejl kan de,“ svarede Hildegard bittert.

„Vilde De ikke kalde det for en Fejltagelse, vilde De finde det foreneligt med det geniale Hjertes Natur, som De taler om, hvis dette Hjerte interesserede sig for en Mand — eller lad os hellere sige: elskede en Mand, der i Alder kunde være hendes Fader, en Mand paa næsten halvtredsindstyve Aar?"

Dette Spørgsmaal maatte komme Alexandra meget overraskende. Hun havde næsten rejst sig op af Stolen og stirrede paa Hildegard med store Øjne, medens en mørk Rødme brændte paa hendes fine Kinder. Men allerede i det næste Øjeblik var hendes Mine og Farve som før, og hun trykkede sig endnu dybere ned i Lænestolen, idet hun langsomt sagde:

„Dette Spørgsmaal lader sig ikke besvare saa ubetinget hverken med Ja eller med Nej. Det maatte bero paa hende og ham. Først hende. De taler naturligvis —"

„Om Erna."

Under de nu næsten tillukkede Øjnes lange Laag blinkede der som et Lyn.

„Naturligvis," gjentog hun langsomt. — „Og han?"

Hildegard tydede med Øjnene hen mod den anden Ende af Salonen, hvor Bertram nu passiarede med Overførsteren.

„Ah!" sagde Alexandra og tilføjede derpaa efter en lang Pause, i hvilken hun havde betragtet den Betegnede gjennem Lorgnetten:

„Er De vis i Deres Sag?"

„Fuldkommen."

„Man tager kun altfor let fejl i saadanne Ting."

„Her er enhver Fejltagelse udelukket."

„Hvorved?"

Hildegard tøvede med Svaret. Men hendes Hjerte var for fuldt; den møjsommelig tilbagetrængte Smerte, som hun følte over Baronens umotiverede Domfældelse, hendes Forbitrelse paa Bertram, hendes Vrede mod Erna — alt dette maatte nu omsider have Luft, hvormegen Modstand hendes Stolthed end gjorde. Hun bøjede sig tæt hen imod Alexandra og hviskede med hurtige Ord:

„De vil ikke dømme en Moder haardt, selv om hun i sin Fortvivlelse griber til fortvivlede Midler eller dog finder sig i, hvad hun selv aldrig vilde beslutte sig til. Jeg havde ikke engang nogen Anelse derom; men Lydia — Frøken von Aschhof — hun havde sine specielle Grunde til at holde nøje Kontrol med hans Handlemaade — paastaaer, at hun har mærket det. Hun har meddelt mig de Iagttagelser, hun har gjort — Ord, som hun har hørt, Blikke, som hun har opfanget — jeg fandt det saa fabelagtigt, saa utroligt, saa afskyeligt; men min Tillid var bleven rokket — jeg saae med andre Øjne, hørte med andre Øren — saae og hørte, hvad der fik mig til at gyse. Ikke desto mindre vilde jeg vistnok endnu længe have gjort Modstand imod en Overbevisning, som med hver Dag og hver Time paatrængte sig mig paany — men saa bringer Frøken von Aschhof mig iforgaars et Brev, som min Datter har skrevet til sin Kousine Agathe, men ikke affendt — jeg veed ikke af hvad Grund. Jeg veed heller ikke, hvorledes Lydia — Frøken von Aschhof — er kommen til Brevet; — jeg troer —"

„Videre, videre!" sagde Alexandra, da Hildegard gjorde en forlegen Pause; — „det kommer det jo slet ikke an paa. Hovedsagen er, at De har læst Brevet. Og hvad stod der i det Brev? at hun elskede ham?"

„Ikke med de Ord, men med Ord, der ikke lod sig forstaa paa nogen anden Maade."

„Har De Brevet endnu?"

„Nej, desværre; Lydia har igjen —"

„Lagt det hen, hvor hun havde fundet det — naturligvis, skjøndt det ellers er kjedeligt nok. Der lod sig dog maaske tænke en anden Fortolkning. Lad os nu imidlertid kun antage, at det forholder sig saalebes. Hvad har De besluttet?"

„Hellere at dø end at give mit Samtykke — tusinde Gange hellere."

De to Damers Blikke mødtes og hvilede et Par Sekunder fast i hinanden. Alexandra nikkede og sagde:

„Jeg seer, at De tager det med Alvor; jeg forstaaer det — ja, endnu mere: jeg skal hjælpe Dem, saa De ikke behøver at dø; det lover jeg Dem. Vil De modtage min Hjælp?"

Hun havde grebet Hildegards Hænder.

„Jeg vil være Dem evig taknemmelig," sagde Hildegard; „men —"

„Intet Men! jeg hører til den Slags Folk, som udfører, hvad de har foresat sig. De skal nok blive tilfreds med mig."

„Jeg er bange for, det kommer for sent nu."

„Det vil vi faae at se. For det Første: bring mig ham herhen engang og lad os være alene. Og endnu en Betingelse: De spørger mig aldrig om, hvilke Midler jeg har anvendt. Vil De love mig det?"

„Jeg vil Alt, hvad De vil — min gode Veninde!"

Hun holdt fast i de smaa, med Ringe besatte Hænder og vilde have trykket dem imod sine Læber, hvis Alexandra ikke havde forhindret det med en rask Bevægelse: „For Guds Skyld, ingen Demonstration; man maa ikke se, at vi er saa gode Venner!"

Hildegard gik, for at hente Bertram. Alexandra betragtede igjen Loftsmalerierne gjennem sin Lorgnet; men hendes Tanker vare ikke hos Apollo og Nymferne. — „Nu kommer vi altsaa til den Rette; den Anden var ogsaa knap den Ulejlighed værd; men Denne er ikke saa let at tage. Stakkels Kurt! det vilde være en sød Hævn! Nej, nej! jeg har lovet mig selv ved den Kjærlighed, hvormed jeg har elsket Dig, hvormed jeg endnu elsker Dig — som en Broder, at jeg skal bringe Dig din Elskede tilbage, om jeg saa skal hente hende op fra Helvede. Jeg vil holde min Ed; jeg vil møde med et rent Hjerte for dine smukke Øjne imorgen. Ah, Hr. Bertram! hvor det er venligt af Dem! Jeg begyndte allerede at føle mig fornærmet. Jeg er ikke vant til at blive negligeret af aandrige Mennesker. Lad os nu se, hvorledes De vil gjøre det godt igjen; fremfor Alt: sæt Dem ned!"

* *
*

Det faldt ikke Bertram vanskeligt at slaa ind i den smukke Dames muntre Tone. I hans Hoved tumlede de gladeste Tanker sig, i hans Hjerte bølgede et Hav af Lyksalighed, hele Verden syntes ham opfyldt af Duften af den Rose, som hun havde skjænket ham i Middags, den Rose, som han siden havde baaret paa sit Hjerte og mod hvilken Hildegards og de Andres fjendtlige Blikke gled magtesløse af som mod en troldomskraftig Talisman. Trods Menneskenes Misundelse maatte det jo komme, hvad Guderne naadig havde tildelt ham; det var jo allerede kommet! Havde han endnu behøvet nogen Bekræftelse, hvor kunde han saa faae nogen mere henrykkende end den næsten overgivne Munterhed, som

det elskede Barns tungsindige Alvor pludselig var bleven forvandlet til? Som den skjønneste Musik klang hendes Latter ind til ham fra Værelset ved Siden af, hvor hun i Selskab med sine Kousiner skjænkede den utrættelige Forstkandidats morsomme Kunststykker en ikke mindre utrættelig Beundring. Han kunde derfor vel med Taalmodighed finde sig i, at hun hele Aftenen var fuldstændig optagen af Veninderne, ligesom han var det af det øvrige Selskab, saa at han ikke havde fundet saameget som et eneste Øjeblik, i hvilket han havde kunnet nærme sig hende og sige hende — hvad hun vidste, hvad der ikke mere behøvede at siges, hvad der nu ikke kunde siges anderledes end med et Kys paa de rene, søde Læber.

I saadanne salige Drømme vuggede hans Sjæl sig, medens han passiarede hyggeligt med den smukke Russerinde. Og en Salighed af en anden Art var det saa igjen at sammenligne denne fremmede Skjønhed, af hvilken, trods hendes Ungdom, den store Verdens skarpe og ikke altid rene Luftning forlængst havde bortviftet den fine Blomsterduft, med det elskede Barns kydske Ynde. Hun behøvede ikke funklende Diamanter eller raslende Guldarmbaand; hun kunde med Lethed undvære alle disse raffinerede Toiletkunster, det Koketteri, som beregnede enhver af det lille yppige Legemes Stillinger, enhver af de runde Armes og hvide Hænders Bevægelser, enhver Hævning og Sænkning af de mørke Øjenlaag, ethvert Blik af de sorte Øjne, ethvert Smil; hun vilde dog være den Smukkeste og Fornemste, den fødte Prindsesse!

I deres Samtale, som fra hans Side blev ført saameget livligere, jo mindre hans Hjerte var med i den, og til hvilken Alexandra stadig bragte nyt Stof, idet hun med Fugleletthed hoppede fra eet Emne til et andet, bleve de afbrudte af de unge Pigers højrøstede Latter. To af Søstrene kom styrtende ind i Salonen, forat opfordre de Derværende til at beundre et ganske utroligt Kunststykke, som Forstkandidaten lige havde produceret og var villig til at gjentage — men kun paa almindeligt Forlangende! De trak Onkelen, Tanten, Overførsteren og Baronen med sig.

„Vil De ikke ogsaa med?" spurgte Alexandra; „for min Skyld maa De ikke genere Dem. Jeg har altfor længe holdt Dem borte fra det øvrige Selskab."

„Sender De mig bort?"

„Man skal ikke holde paa Den, der gjerne vil fly."

„Hvorved har jeg paadraget mig saa slem en Mistanke?"

„Ved Deres Øjne, som stadig, om end nok saa stjaalent, vandre til Døren der, i hvis Ramme Gruppen af de unge Damer jo unægtelig ogsaa præsenterer sig saa henrivende som et Tableau af Winterhalter: fire unge Piger, af hvilke den ene, formodenlig for Modsætningens Skyld, har det aandrige Indfald at være grim, medens de tre andre søge at overgaa hinanden i Skjønhed. Hvem af dem synes De er smukkest?"

„Jeg troede slet ikke, at det Spørgsmaal kunde opkastes."

„Finder De? Men da jeg nu engang har opkastet det, maa De dog ogsaa være saa galant at besvare det. De mener Frøkenen med den prægtige Nakke og det dejlige tizianske Haar, det tør jeg vædde paa."

„Det skulde De dog ikke gjøre; De vilde tabe."

„Saa maa jeg erklære, at De er en partisk Dommer, eller maaske ovenikjøbet en bestukken — bestukken af den Rose, De bærer der i Knaphullet."

Alexandra havde sluppet Lorgnetten, gjennem hvilken hun havde betragtet Gruppen af de unge Piger, og idet hun med en rask Vending bøjede sig henimod Bertram, saae hun ham leende ind i Øjnene:

„Det var indiskret," sagde hun; „ikke?"

„Paa ingen Maade," svarede Bertram. „Rosen er ganske rigtigt en Foræring af en af de unge Damer, og netop af den blandt dem, der ubetinget forekommer mig at være den smukkeste: Husets Datter, hvis jeg endelig skal sige det. Men det er ikke nogen hemmelig Gave; jeg er bleven dekoreret med den i hele det øvrige Selskabs Paasyn, i Forbigaaende sagt som en Récompense, fordi jeg bliver her et Par Dage længer, end jeg oprindelig havde lovet. De seer, at her som i saamange Tilfælde staaer den ringe Tjeneste ikke i noget rigtigt Forhold til den store Belønning."

„Altsaa havde jeg dog ikke saa ganske Uret," sagde Alexandra, „en lille Smule Bestikkelse var der dog med i Spillet, skjøndt den slet ikke havde været nødvendig. Oprigtig talt, jeg kan kun samstemme i Deres Dom. Frøken Erna er ikke blot den smukkeste, yndigste, interessanteste af det Par unge Damer der, men af alle, jeg har seet i den senere Tid eller maaske nogensinde. Og mit Vidnesbyrd er virkelig uhildet og ubestukket, ja hvad der er endnu mere: det er højmodigt, thi, ganske mellem os sagt: Frøken Erna behandler mig just ikke venligt."

„Det er sikkert kun tilsyneladende," svarede Bertram ivrigt; „Kousinerne lægge saa stærkt Beslag paa hende; muligvis har hun ogsaa en lille Smule Sky for Damen af den store Verden; hun har endnu kun bevæget sig saa lidt i Verden."

„Det er muligt," sagde Alexandra, „omendskjøndt det kun vilde være lidet smigrende for mig, da jeg indbilder mig, at jeg, ved Siden af at være en Smule Verdensdame, er et stort Stykke af et bonne enfant. Jeg har heller ikke endnu paa nogen Maade opgivet Haabet om at bevise det kjære Barn, at jeg er hendes Veninde. Jeg troer at have udfundet, at hun trænger til en saadan. Troer De ikke?"

Bertram studsede; men hun havde sagt det saa trohjertet, ganske som En, der er vant til at bære sit Hjerte paa sine Læber.

„Ja, hvem trænger ikke til Venner!" svarede han smilende.

„Meget sandt," svarede Alexandra, „og — meget diplomatisk. Jeg forstaaer dette Diplomati. De er den smukke Piges Ven; det er Deres Pligt, at se andre Folk, som vil trænge sig ind i Venskabet, skarpt paa Fingrene, især naar det seer lidt ubegribeligt ud, hvor de omtalte Folk faaer den pludselige Deltagelse fra, som de prætenderer. Men, que voulez vous? En ung Kone, hvis Hjerte er fuldstændig ubeskjæftiget og som drives om i Verden af dette ubeskjæftigede Hjerte ligesom en Luftballon, der har mistet sin Ballast — hvad Andet skal hun gjøre og hvad Bedre kan hun gjøre end vise Interesse for det Interessante, som Tilfældet lader hende møde? det er min Metier. I enhver Metier bliver man efter kortere eller længere Tid Virtuos, naar man tager det alvorlig med den. Jeg har altid taget min alvorlig og har drevet den længe nok til at kunne gjøre Fordring paa nogen Virtuositet. Her er Forholdene nu saa simple, at selv den jevneste Forstand kan danne sig et tilstrækkelig rigtigt Billede af dem i sex Timer: en Mand, der vilde være et Mønster af en kjærlig Fader for sin Datter, hvis han ikke var et Exemplar af en lydig Ægtemand; en Kone, der sværger højt og dyrt paa, at hun ikke tænker paa Andet end paa at gjøre sit Barn lykkeligt, og der gjør det saa

ulykkeligt, som kun en borneret, snæverhjertet Moder kan gjøre en aandfuld, højsindet Datter; en gammel medisante og intrigante Fortrolig, som gjør Sit til at bringe Uro i Lejren, fordi hun veed, at i rørt Vand er der godt at fiske; en ung Bejler, født premier homme paa et Theater af anden Rang; en ældre Ven af Huset, der med sine kloge Øjne naturligvis gjennemskuer det Hele, og hvis Sympathier ligesaa naturligt tilhører den smukke Pige, som han har seet voxe op og blomstre frem — det skulde jeg da tro laa lige for Haanden ligesom Hemmelighederne i en Dousinroman. Og har De Brug for en kompliceret Fabel, saa behøver De blot at lade Husvennen fatte en alvorlig Lidenskab for det kjære Barn, saa har De rigeligt Stof til et Bind til."

Fortsættes.

S. Birket Smith:

Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Historie.

Med Bidrag til hendes Ægtefælles og hendes nærmeste Slægts Historie. Første Del. (Gyldendalske Boghandels Forlag.)

Som bekjendt overdroges det 1869 Hr. Birket Smith at udgive „Den fangne Greffwinne Leonoræ Christinæ Jammers Minde", hvori den berømte Fange for sine Børn har skildret sit næsten toogtyveaarige Fængselsliv, og som bekjendt løste Udgiveren den ham stillede Opgave paa en i alle Henseender fyldestgjørende Maade. Ved de Studier, som Hr. Birket Smith i denne Anledning maatte foretage, vaktes, som naturligt er, hans Interesse i en ganske særlig Grad for Leonora Christina, og han har i den følgende Tid fortsat disse Studier efter den mest udstrakte Maalestok. Resultaterne heraf har han nedlagt i flere mindre Arbejder som „Leonora Christina (Ulfeldt) paa Maribo Kloster" (1872) og „Til Karakteristik af nogle Kvinder og Mænd, hørende til „Svigersønnernes" Kreds" (Danske Samlinger, 2 R., 2 B., 1873); men disse Arbejder maa dog nærmest betragtes som Studier til det større Værk, hvis første Del nu har seet Dagens Lys. Der er, efter hvad der saaledes foreligger, Grund til at antage, at neppe nogen anden nulevende dansk Historiker har de Forudsætninger til at optræde som Leonora Christinas Biograf som Hr. Birket Smith. Tidligere Forsøg af historisk Værd paa at skildre hendes og Korfitz Ulfeldts Historie existere saa godt som ikke, de eneste Forarbejder af nogen Betydning ere nogle Afhandlinger, som Molbech, der under sin store og vidt spredte Forfattervirksomhed ogsaa var kommen ind paa dette Emne, i sin Tid har ladet offentliggjøre i „Historisk Tidsskrift".

Det er vistnok hævet over enhver Tvivl, at „Jammersmindet", der strax ved sin Fremkomst vakte en overordenlig og fortjent Opmærksomhed og blev læst i saa vide Kredse, som det ellers kun højst sjeldent falder i et historisk Kildeskrifts Lod, paa mange Maader forandrede det traditionelle Billede af Leonora Christina. Man havde vistnok i Almindelighed særlig lagt Mærke til to Træk i hendes Liv: Kjærligheden til hendes Ægtefælle og det Taalmod, hvormed hun bar Ulykken, og paa Grundlag heraf konstrueret en ideal, men noget bleg Kvindeskikkelse, et Mønster paa en trofast Hustru og gudhengiven Martyr. Men dette Billede er, som Enhver, der har gjennemlæst „Jammersmindet", veed, ingenlunde tilstrækkelig individualiserende. Leonora Christina viser sig nu for os som en klog og kraftig Kvinde, en storslaaet og fuldblodig, noget lidenskabelig anlagt Natur, der paa Grund af sin Kløgt og fine Dannelse ikke mindre end paa Grund af sin Fødsel indtog en glimrende Stilling blandt denne Verdens Ypperste i Lykkens Dage, og da saa Sorger og Trængsler styrtede ind over hende i et saadant Overmaal, at de Fleste vilde have bukket under, bares hun oppe af et gudhengivent Mod og en ædel Selvfølelse, som samtidig vækker vor inderligste Sympathi og fuldeste Beundring. Man har vel i Almindelighed kjendt Hovedtrækkene i hendes Liv, men hendes Karakter og Personlighed er først bleven ret klar for os Alle, efterat hun i „Jammersmindets" levende og paa mange Steder drastiske Skildringer har fremstillet sig selv for Efterslægten. Billedet af den dygtige, verdenskloge og djærve Kvinde, i hvis aandelige Habitus man ikke sjelden troer at gjenkjende Træk, der — ligesom hendes Ydre — minde om Christian IV., hvis Yndlingsbarn hun jo ogsaa skal have været, vil yderligere fremgaa af Hr. Birket Smiths Bog, især da Forfatteren i den nu udkomne Del af Værket kun er naaet til Aaret 1660, altsaa til et Tidspunkt, da hendes egenlige Lidelseshistorie endnu ikke havde taget sin Begyndelse. Ligesom Opfattelsen af Leonora Christina i de senere Aar saaledes er bleven i en væsenlig Grad korrigeret, saaledes tro vi ogsaa, at hendes Ægtefælle nu viser sig i en noget anden Belysning end tidligere. Man har ikke blot overvurderet denne Adelsmands Evner, thi i denne som i saa mange andre Henseender falder han fuldstændig igjennem i Sammenligning med sin Hustru; men man har ogsaa havt en vis Tilbøjelighed til at fremdrage undskyldende eller formildende Momenter i hans senere Forræderi og har under alle Omstændigheder neppe tilstrækkelig vurderet alt det Upaalidelige, Egoistiske og Hovmodige i hans Karakter, der trods sine glimrende ydre Egenskaber næsten fuldstændig var blottet for dybere og ædlere Træk.

Der har altid hvilet et vist gaadefuldt Slør over adskillige af de afgjørende Vendepunkter i det ulfeldtske Ægtepars Historie, og endnu er dette Slør paa flere Steder kun delvis hævet. Saaledes er det — for at anføre et Exempel — endnu ikke muligt, med det forhaandenværende Materiale at afgjøre, i hvilken Grad Ulfeldt var indviklet i den bekjendte malmøske Affaire, ved hvilken Forfatteren dvæler meget udførligt, idet han fremdrager, ja endog tildels ordret refererer de forskjellige Parters Indlæg i Processen, hvad der forekommer os ganske berettiget, idet netop denne Sag leverer særdeles vigtige Bidrag til Leonora Christinas Karakteristik. Det tør vistnok forudsættes som bekjendt, at da Karl Gustav faa Maaneder efter Roeskildefredens Afslutning fornyede Krigen mod Danmark og indesluttede Kjøbenhavn, opstod der en stærk Bevægelse trindt om i de danske Provindser, der, følgende Hovedstadens patriotiske Exempel, forsøgte at afkaste det fjendtlige Aag eller idetmindste at gjøre Svenskerne den størst mulige Modstand. Denne Bevægelse greb ogsaa Indbyggerne i de nys afstaaede skaanske Landskaber, og i Malmø dannedes der en Sammensværgelse, hvis mest fremtrædende Leder var en Mand ved Navn Bartholomæus Mikkelsen, med det Formaal at overrumple den svenske Besætning og atter bringe Byen under dansk Overhøjhed. Ulfeldt, der under Krigen mellem Danmark og Sverig 1657—58 havde været Kong Karls højtbetroede Raadgiver og som f. Ex. fra svensk Side havde ledet de Underhandlinger, der førte til den for hans eget Fædreland saa ydmygende Fred i Roeskilde, ansaa sig ingenlunde tilstrækkelig belønnet af den svenske Konge for sine ydede Tjenester og ytrede højrøstet sin Misfornøjelse i den Anledning. Man begyndte i de ledende svenske Kredse, hvor Ulfeldt havde mange Fjender, at fatte Mistanke til Renegaten, og der dannede sig ganske naturligt en Formodning om, at han, som paa det Tidspunkt boede i Malmø, var Medvider i Bartholomæus' og de andre Sammensvornes Planer, og efter at Mistanken ved nogle foreløbige Undersøgelser var bleven bestyrket, anlagdes der Proces mod Ulfeldt, som af den svenske Fiskal anklagedes for: 1) at have søgt Gunst hos Sverigs Fjende, Kongen af Danmark, 2) at have givet de Danske Underretning om Stormplanen paa Kjøbenhavn og 3) at have været Medvider i den malmøske Sammensværgelse.

Det kan naturligvis ikke være Meningen her at forfølge denne vidtløftige Sag i dens Enkeltheder, og vi skulle derfor ogsaa indskrænke os til at fremhæve et Par Træk, der kunne tjene til en nærmere Belysning af Leonora Christinas Personlighed. Hun havde fra Begyndelsen frivillig valgt at dele sin Ægtefælles Fængsel, men blev senere selv belagt med

Arrest, og da Ulfeldt ikke var istand til selv at føre sin Sag, idet han under Processen blev ramt af et Slagtilfælde — om denne Sygdom var virkelig eller forstilt, faaer vel endnu at staa hen — paatog Leonora Christina sig at fungere som sin Husbonds Advokat. Det var en meget vanskelig Opgave, der her stilledes hende; men hun løste den paa en Maade, der viser os hendes fremragende Egenskaber i en glimrende Belysning. Ikke alene maa man forbauses over den Dygtighed og Skarpsindighed, hvormed hun, der var uforsøgt i den Slags Sager, under den skriftlige Procedure i fire vidtløftige Indlæg tog Kampen op mod en øvet Jurist og ofte med Held afkræftede sin Modstanders Sigtelser; men naar man betænker, hvilken øjensynlig Fare der svævede over hendes Ægtefælles Hoved og i hvor høj Grad den hele Sag maatte gaa hende selv til Hjerte, kan hendes Mod og Sjælsstyrke under denne for hende saa pinlige Proces ikke undlade at vække vor udelte Beundring, navnlig da det ulfeldtske Ægtepar neppe i alle Henseender har havt en ganske ren Fod at staa paa. Et mindre tiltalende Træk i Leonora Christinas Forsvar ved denne Lejlighed er, at hun paa et enkelt Punkt bevisligt har aflagt falsk Vidnesbyrd for Retten, idet hun nægtede sit Forfatterskab til en Seddel, som tillige med flere andre denne Sag vedrørende Dokumenter ved et Tilfælde af en ganske ejendommelig Art var kommen for Dagen under selve Processen, og det skjøndt der ifølge Hr. Birket Smiths Udsagn ikke kan være nogensomhelst Tvivl om, at denne Seddel, der endnu existerer, virkelig skriver sig fra Leonora Christinas Haand. Hun beediger vel ikke denne sin Bekræftelse, men i et af sine skriftlige Indlæg paastaaer hun dog om Sedlen „med en god Samvittighed, at den aldrig af mig er skreven, men af en Skjelms Haand“, og anmoder senere om, at dette Aftstykke maa blive fremlagt i Retten, da det saa nok skal vise sig, at Bartholomæus har foretaget sig et „Skjelmsstykke“. Imidlertid er det, som Hr. Birket Smith ganske rigtigt fremhæver, aabenbart, at Begrebet „Nødløgn“ ikke for hin Tids Mennesker stod som noget moralsk Uforsvarligt, naar Situationen kunde reddes ad denne Vej. „Jammersmindet“ viser ogsaa paa et Par Steder, at Leonora Christina i denne som i flere Henseender var en Datter af sin Tid, og i disse hendes Memoirer, der vel at mærke ere bestemte for hendes Børn, fortæller hun selv simpelt hen, hvorledes hun har omgaaet Sandheden, og det er aldeles tydeligt, at hun ikke har nogen Forestilling om, at der fra et moralsk Standpunkt kan gjøres nogensomhelst Indvending mod en slig Beskjæring af Sandheden «in usum delphini». Det er ganske vist mindre forsvarligt fra et strengt theologisk Standpunkt, men det er under alle Omstændigheder let undskyldeligt fra et rent menneskeligt, navnlig naar hendes Pligt som Hustru og som sin for Majestætsforbrydelse anklagede Mands Advokat kolliderede med Forpligtelsen til at give Sandheden Æren. Vi have dvælet lidt ved dette Leonora Christinas Forhold, fordi det forekommer os, at hendes hele Optræden under denne Sag er i høj Grad karakteristisk og instruktiv for Enhver, der vil søge at danne sig et til den virkelige Original svarende Billede af denne mærkelige Kvinde.

I en følgende Del vil Forfatteren komme til at skildre Fangenskabet paa Hammershus, det ulfeldtske Ægtepars Forhold til den danske Regjering efter Enevoldsmagtens Indførelse, den derpaa med den danske Regjerings Samtykke foretagne Udenlandsrejse, efter hvilken Korfitz Ulfeldt aldrig mere gjensaa sit Fædreland, medens Leonora Christina vendte tilbage dertil som Fange, de derpaa følgende lange og tunge Aar, som hun tilbragte i „Blaataarn“, og endelig den stille Afslutning af hendes bevægede Liv under Opholdet paa Maribo Kloster. Stoffet vil medføre, at Leonora Christina efterhaanden vil træde mere og mere i Forgrunden som den, om hvem Fremstillingen tilsidst saa godt som udelukkende kommer til at dreje sig, medens der naturligvis i Skildringen af hendes Livs første Afsnit har maattet medtages og delvis gjøres rede for mange Forhold og Personligheder, der gribe ind i hendes Historie. For den nu udkomne første Dels Vedkommende har saaledes Opgaven været mere mangeartet, mindre koncentreret, og dels paa Grund heraf, dels fordi flere af de mest omtvistede og dunkle Punkter i det ulfeldtske Ægtepars Historie (f. Ex. Sagen med Dina, den malmøske Proces og Spørgsmaalet om Ulfeldts statsretlige Stilling til Fredslutningen i Kjøbenhavn) allerede ere behandlede, skulle vi være tilbøjelige til at tro, at Afslutningen af Værket i flere Henseender vil medføre færre Vanskeligheder, navnlig da der i „Jammersminbet“ og Forfatterens egen Skildring af Leonora Christinas sidste Leveaar paa Maribo Kloster foreligger betydelige Forarbejder. Paa Grund af det berørte Forhold har imidlertid den alt udkomne Del en større almenhistorisk Interesse, idet Forfatteren har havt Lejlighed til at give betydelige Bidrag saavel til Samfundsforholdenes som til adskillige af den Tids fremragende Personers Historie. Særlig har Fremstillingen dvælet ved de saakaldte „Svigersønner“, et Emne, som Hr. Birket Smith allerede tidligere har syslet med, saaledes navnlig i det ovenfor nævnte Arbejde om Mænd og Kvinder, hørende til „Svigersønnernes“ Kreds. Selv om man i sin Tid har læst denne Artikel, vil man dog vistnok undre sig over, hvilket Hav af lave Lidenskaber og slette Tilbøjeligheder der fandtes hos disse højættede Medlemmer af Danmarks daværende Aristokrati; men man vil tillige ved Læsningen af Hr. Birket Smiths Bog bringes til endnu bedre at indse, hvor tvingende nødvendig en Forandring i den politiske Forfatning maatte være, naar den Del af Befolkningen, der var Indehaver af den politiske Magt og Indflydelse, var i den Grad degenereret, selv om man ingenlunde i Et og Alt kan sympathisere med den Udvikling, som Statsomvæltningen af 1660 antog. Den mest fremtrædende af Svigersønnernes Kreds ved Siden af Korfitz Ulfeldt var, som bekjendt, Hannibal Sehested, til hvis aandelige Fysiognomi Forfatteren leverer adskillige karakteristiske Træk. Denne Adelsmand var i Virkeligheden ligesaa stærkt kompromitteret i sit Forhold til Landets Fjender som Korfitz Ulfeldt; men han har aabenbart været et langt finere Hoved og en smidigere Natur end Svogeren. Den Maade, hvorpaa han efter Hr. Birket Smiths paa Hannibal Sehesteds egne Breve støttede Skildring forstod at holde det gaaende samtidig med den danske og den svenske Konge, for under alle Omstændigheder, hvilken Gang Krigen saa end tog, at kunne optræde som den, der havde gjort sig fortjent til den sejrende Potentats Yndest, og den Kjendsgjerning, at han efter Kjøbenhavnerfreden fuldstændig vandt Frederik III.s Tillid, saa at denne endog benyttede ham i højtbetroede Stillinger, uden at han dog derved forspildte den svenske Regjerings Yndest, vidner i høj Grad om hans Snuhed og overlegne Kløgt, men ligesaa højt om hans fuldstændige Mangel paa alle moralske Grundbegreber. Hvis det nu tilmed er sandt, hvad der efter de foreliggende Kjendsgjerninger under alle Omstændigheder ikke tør betegnes som usandsynligt, at det er Hannibal Sehested, hvem det skyldes, at det ulfeldtske Ægtepar flygtede fra Malmø, hvorved det i Virkeligheden fuldstændig forplumrede sin Stilling baade til den danske og den svenske Regjering, en Omstændighed, hvorom Hannibal Sehested var fuldstændig vidende, saa mangler der i Grunden Intet for at betegne ham som en topmaalt Slyngel.

Forfatteren har i sit Forord beklaget, at hans Arbejde lider af formelle Mangler, og det er maaske ogsaa muligt, at noget Saadant hist og her er Tilfældet; men vi skulle forøvrigt villigt indrømme, at vi ikke under Læsningen have lagt synderlig Mærke dertil. Derimod vil ingen Læser kunne undgaa at bemærke den Ædruelighed og Grundighed, som i Forening med Forfatterens Kjærlighed til Skildringens Hovedperson har givet hele Fremstillingen fra først til sidst et baade paalideligt og tiltalende Præg. Naar hertil kommer, at Forfatteren har den for en Historiker højst værdifulde Egenskab at være en fin Psykolog og er i Besiddelse af en dermed i Forbindelse staaende Evne til at kunne individualisere de optrædende Personligheder, vil man kunne forstaa, at vi anse det for vor Pligt paa det Varmeste at anbefale Hr. Birket Smiths Bog til Enhver, der har Interesse for vort Fædrelands Historie.

Litteratur

Paa den Gyldendalske Boghandels Forlag er der i Aarets Løb udkommet et Par norske Bøger, der ikke staa saa lidet over den nyere Skjønlitteratur, der i de senere Aar er sendt os herned fra Norge. Kristian Elsters Fortælling „Tora Trondal" har sit største Værd ved det ærlige og paalidelige Billede, den giver af Stemninger og Tilstande i vore Dages Norge. Man faaer et bestemt Indtryk af, at de fremtrædende Personer ere typiske, og at de lokale og naturlige Omgivelser ere korrekt opfattede. Bogens Heltinde, der har læst lidt for mange Bøger, og Helten, der har læst for faa og med sin tunge Natur er nærved at forspilde Livets lyse Magters Gunst, staa fra først til sidst klart for Læserne, om end Kampen imellem dem nu og da er spundet lidt langt ud og ensartede Situationer stundom vende noget for hyppig tilbage. I Hans Eid, efter hvem Fortællingen maaske rettest burde have baaret Navn, har Forf. iøvrigt givet smukke Bidrag til en Karakteristik af en Nutidens Demokrat. Flankeret som han er paa den ene Side af den fordums Matador i Studentersamfundet, Æsthetikeren Gran, et Slags Albrecht fra „Uden Midtpunkt", og af Maalstræveren Noti med dennes plumpe Overdrivelser paa den anden Side, er Vejen til Maalet ikke let at vandre, og Forf. kan jo heller ikke føre sin Skildring videre end til ved Fortællingens Slutning at lade os se Hans Eid staa rustet til at begynde paa sit Arbejde. Ogsaa Fortællingens Bipersoner ere livlig skizzerede, om man end her nu og da troer at kunne paapege, at den eller den Figur, det eller det Træk mere skyldes et litterairt Mønster end egenligt Selvsyn. Vi tør ikke paastaa, at Forf. helt igjennem har poetisk Evne nok til at give sine Skildringer absolut digterisk Gyldighed, saa at ikke-norske Læsere ville have et tilnærmelsesvis ligesaa stort Udbytte af hans Bog som hans egne Landsmænd, men det er en underholdende og smuk Fortælling, der vil bevare Forf.s Navn i Ens Minde og lade os med Opmærksomhed imødese hans næste Arbejde.

Men medens saaledes „Tora Trondal", skjøndt vistnok Forf.s første egenlige Bog, tildels bærer Præg af en noget ældre og moden Personlighed, have Alexander Kiellands „Novelletter" ubestridelig Ungdommens Friskhed over sig. Man kan indvende en Del imod dem, saasom at et Par af Smaastykkerne endnu bære temmelig tydelige Spor af den (franske) Skole, Forf. nys har forladt eller endnu dvæler i; at det skarpe, stundom noget mørke Blik paa Livet mere synes tillæst end tillært; at Kontourerne stundom igjen ere trukne altfor flotte o. s. fr. Men om det end maaske synes at være noget forhastet, naar man med disse Skizzer til Udgangspunkt allerede har villet stillet den unge Digters Horoskop, saa kan det paa den anden Side ikke nægtes, at en hel Del gode Betingelser utvivlsomt ere tilstede. Her er oprindelig Begavelse, Selvsyn og Iagttagelsesevne, her er Friskhed og Liv, samt en bestemt kunstnerisk Form. Det er ingen let Sag i vore Dage, hvor store sproglige Mestre og aandfulde Digtere have tilspidset lignende Bagateller som disse Novelletter, at prøve paa at lære dem denne Kunst af, men allerede naar man vover saa kjækt som denne Forf. her, har man halvt vundet. I mer end een af disse „Draaber" spejler Menneskelivets store Himmel sig, og det Lune og gode Humeur, som spiller i de fleste af de Skizzer, der foregaa paa norsk Grund, lader haabe, at den unge Digter endnu kan se Sol og Lys omkring sig og ikke som sine franske Mønstre absolut vil begynde med „visne Blade". Vi mene just ikke hermed, at de mere mørkfarvede Novelletter ere ringere i æsthetisk Henseende end de to overgivne Pennetegninger, som Forf. selv har ladet danne Rammen omkring sin Bog ved at sætte dem forrest og bagest; tvertimod er det lille Kapitel af Næringssorgens store Historie, som hedder „Erotik og Idyl", et af Bogens bedste Stykker, men den skurrende Tone i „Balstemning" og den lidt blaserede Misanthropi i „En Middag" er os ikke saa personlig ægte som Skjelmeriet i „Haabet er lysegrønt". — Naar Alt kommer til Alt, er imidlertid „Novelletterne" en smuk og lovende Forfatterdebut. Den beherskede Fremstillingsevne og de friske Farver have gjort et lignende Indtryk paa os, som naar vi i de sidste Aar have staaet foran de dygtige og farverige Billeder, som flere af vore yngre Malere sende hjem til Prøve paa, hvad man kan lære ude i den store Verden.

Engelsk Filologi. Af Joh. Storm. I. Det levende Sprog. (Alb. Cammermeyer. Kristiania.) Denne Bog er første Del af et Arbejde, som Hr. Joh. Storm, Professor ved Kristiania Universitet i romansk og engelsk Filologi, agter at udgive; de andre Dele skulle omfatte Grammatik og Sproghistorie. Værket er nærmest bestemt for de norske Studerende, der — ifølge en i Norge 1871 udkommen Forordning om sproglig-historisk Lærerexamen — vælge den sidste Studiegruppe af følgende fire: 1) Klassisk Filologi, 2) Modersmaalet med Oldnorsk og Tydsk, 3) Historie og Geografi, 4) Fransk og Engelsk.

Der er over denne foreliggende første Del af Professor Storms Værk noget vist Fragmentarisk, Ukunstnerisk, som gjør et noget uheldigt Indtryk paa Læseren. Bogen bestaaer — foruden Fortalen — af 350 Sider. Af disse indtager, hvad man kunde kalde den egenlige Bog 244 Sider. Saa kommer der et Afsnit „Tillæg og Rettelser" paa 76 Sider (indtil S. 321), ordnede ved Henviisning til de foregaaende Sider i Rækkefølgen. Dernæst begynder Side 321 et nyt Hold Tillæg og Rettelser, som dels atter gjennemgaaer det een Gang reviderede Afsnit af Bogen, dels leverer Tillæg og Rettelser til det første Hold dito. Om end, som Forfatteren siger, den lange Tid, der er gaaet med til Bogens Trykning, har Skyld i dette, saa bliver det dog uheldigt: man faaer en Fornemmelse af at kunne blive ved med Bogen i een Uendelighed. Ogsaa paa anden Maade viser dette Fragmentariske, Ikke-Afrundede sig. Bogens Plan har ført det med sig, at den for en Del er kommen til at bestaa af Paapegning og Omtale af forskjellige Hjælpemidler til Studiet af Engelsk. Den kommer da i temmelig stor Udstrækning til at udgjøre en Samling Anmeldelser, omhyggelig refererende, korrigerende og supplerende de paapegede Hjælpemidler: den ene Detailoplysning summeres til den anden, man faaer Følelsen af noget Tilfældigt, idet den ene Enkelthed ligesaa vel synes at kunne være greben som den anden, og bratte Overgange mangler det ikke paa. Os støder ialtfald (ved Omtalen af Schmitz: „Die englische Aussprache") en Forbindelse som følgende, hvor det ud i Et hedder: „Forf. har med Rette lagt Smart's Pronouncing Dictionary til Grund for sin Fremstilling. Forskjellen mellem det engelske diftongiske i og det tydske ei S. 3 er uklart fremstillet." (S. 57.)

Iøvrigt indeholder Bogen en rig Mængde gode Oplysninger af forskjellig Art, til hvilke Adgangen lettes ved et udførligt Register, og som, hvor deres Karakter fordrer det, dokumenteres ved en fyldig Samling af Forfattercitater. Der er baade for den Studerende og for den Viderekomne meget at lære af Bogen. Fonetiken er temmelig udførlig behandlet, og Prof. Storm er sikkert specielt paa dette Omraade en særdeles kyndig Vejleder med et ualmindelig fint og øvet Øre. Den ansete engelske Sprogforsker Sweet skriver i en Anmeldelse af Bogen i The Academy: „Storm har længe været kjendt som den første Autoritet i Udtalen af de romanske Sprog, og hans praktiske Herredømme over Lydene er, saa vidt min Erfaring rækker, uden Lige, medens hans Udtale af Engelsk og Herredømme over dets ejendommelige Udtryk er saa fuldkommen, at en almindelig Iagttager vilde kunne samtale Timer med ham uden at ane, at han var en Udlænding." Ogsaa Talesproget og Vulgairsproget er der indrømmet en betydelig Plads, med mange interessante Detailoplysninger — et Faktum, der peger hen paa det sunde filologiske Standpunkt, Prof. Storm indtager, idet han som Hovednorm for den dannede Sprogbrug sætter Sproget, saaledes som det virkelig lever og voxer i de dannede Klasser med dets fra Tid til Tid modificerede Former og Udtryks-

maader, en Vært, som man forgjæves vil søge at standse. Naar, som det hedder S. 282—83, hver Mand, Kvinde og Barn bruger et bestemt Sprogudtryk, „da bliver det Lov ligesom en tre Gange gjentagen Storthingsbeslutning, trods at Grammatikens Konger og Ministre nægte sin Sanktion.“ Prof. Storm giver S. 280—90 (jvfr. S. 135—41) en Skildring af en i saa Henseende interessant Polemik ud fra to forskjellige Synspunkter mellem Alford og Moon.*)

Vor nordiske Litteratur er ikke rig paa filologiske Arbejder i moderne Sprog. En Bog, der indeholder saa mange nyttige Oplysninger og Vink som Prof. Storms, har Krav paa ogsaa her i Danmark at blive modtaget med Paaskjønnelse og Tak.

Naturens Bog. Nærmest til Brug for Folkehøjskoler ved A. Jacobsen, Lærer i Hyllested. (Gyldendal.) — Dansk Læsebog for tekniske Skoler og Haandværkerskoler, udarbejdet til Brug ved Undervisningen i det tekniske Selskabs Skole af C. Berg og F. Thomsen. 1—2. Kjøbenhavn. (P. G. Philipsen.) — Det vilde være Synd at sige, at vor pædagogiske Litteratur lider nogen Mangel paa danske Læsebøger. Der er, for blot at nævne de almindeligste, Flors gamle bekjendte „Haandbog“, H. P. Holsts Læsebøger, Hammerichs Læsestykker, Pios og Wimmers, Winkel Horns og Borchsenius', Matzens, Agerskovs, Nørregaards og Strøms og endelig Larsens Læsebøger, og hertil er nu kommet de to ovenfor nævnte Samlinger. Som det imidlertid tilstrækkelig fremgaaer af Titlerne, hente de deres Stof, den første udelukkende, den anden for en Del indenfor de rent exakte Videnskabers snevrere Grændse og adskille sig herved fra Mængden af de tidligere Læsebøger, der, Larsens dog tildels undtagen, især lægge Vægten paa det Litterairhistoriske, det Æsthetiske. Jacobsens Bog er vel nærmest at betragte som et dansk Sidestykke til og formentlig Afløser af en nu vel allerede noget forældet, men iøvrigt særdeles god svensk „Læsebog i Naturlæren“ af Dr. Berlin, der ogsaa foreligger i flere Oplag paa Dansk, og ifølge det Par Ord, som Udgiveren forudskikker sin Bog, har han kun tænkt sig denne brugt med en anden Læsebog, der har hentet sit Stof fra andre Omraader, ved Siden. D'Hrr. Bergs og Thomsens Bog holder sig ikke strengt indenfor det rent tekniske og naturvidenskabelige Omraade — den meddeler saaledes adskillige historiske Skildringer og en Del Digte — men det har dog nærmest været dens Udgivere magtpaaliggende „at optage Emner fra Naturvidenskabens Omraade, samt Skildringer af Personer, der fra en ringe Stand ved Flid og Udholdenhed have arbejdet sig op til at blive ansete Mænd“, altsaa i det Hele taget at give „et Stof, der kunde vække og vedligeholde Interessen for Læsning hos voxne Elever af Haandværksklassen og udvikle deres Tænkning“. Efter at have gjort os bekjendt med de to Bøger tro vi at kunne betegne dem som særdeles passende for de Elever, til hvis Brug de nærmest ere bestemte; Indholdet er afvexlende og livligt, hentet naturligvis nærmest fra danske Forfattere, uden at dog Oversættelser ere principielt udelukkede — der findes saaledes i „Naturens Bog“ Stykker af Tschudi, Brehm, Hartwig o. fl., og i Bergs og Thomsens Læsebog Artikler efter Sam. Smiles og Fawcett. En ikke ubetydelig Del af Stoffet i den førstnævnte Læsebog skriver sig fra Udgiverens egen Haand; han har af og til i Folkeskriftselskabets „Folkelæsning“ meddelt populaire Skildringer af naturvidenskabeligt Indhold, der udmærke sig ved en klar og letfattelig, ganske underholdende Form, og i saa Henseende staa de her meddelte Bidrag ikke tilbage for de tidligere. Begge Læsebøger ere godt udstyrede, „Naturens Bog“ med 53 i det Hele vel udførte Afbildninger i Træsnit.

Udvalgte Stykker af den franske Litteratur før 1830, med Anmærkninger af Euchaire Baruël og Gerson Trier. Kjøbenhavn (A. F. Høst & Søn.) — Den Stilling, som Fransk ifølge Skoleloven af 1. April 1871 har faaet i vore lærde Skoler, idet Undervisningen i dette Sprog, der tidligere afsluttedes ved Overgangen til den øverste, toaarige Klasse, ved Loven udvidedes til nu ogsaa at omfatte de to øverste (5. og 6.) Klasser, har bl. A. havt til Følge, at der herhjemme, navnlig i det sidste Par Aar, er udkommet ikke faa franske Læsebøger, bestemte til at afløse de tidligere benyttede fremmede, især tydske Samlinger af Læsestykker. Den foreliggende Bog slutter sig som en første Del til den ifjor af Baruël og Carl Michelsen udgivne „Franske Prosastykker“ og meddeler Uddrag af franske Forfatteres Arbejder fra det 17. og 18. og den første Fjerdedel af vort Aarhundrede. Udvalget synes foretaget med megen Skjønsomhed, og ingen af de klassiske Skribenter, med Undtagelse dog af de store Dramatikere, der vilde have krævet formegen Plads, er forbigaaet. Udgiverne ere gaaede ud fra den rette ledende Tanke, i en fransk Læsebog udenfor de rent æsthetiske Stykker fortrinsvis at meddele saadanne, der behandle franske Forhold, og da saadanne, der ikke tidligere have været trykte her i Landet; dette Sidste er ogsaa Tilfældet, naar undtages et enkelt Stykke, Uddraget S. 157—63 af J. J. Rousseaus «Rêveries», der foreligger trykt i en tidligere her udkommen Samling, nemlig Sicks franske Læsebog, 3. Afdeling 1870 S. 36—42, og et Par af de i et Tillæg meddelte Fabler af La Fontaine, der findes i Læsebøger af Borring og Pio. Foran hver Forfatter findes en, for Enkeltes Vedkommende maaske lovlig kortfattet og koncis Biografi og Karakteristik, der, som det hedder i Forordet, „er bleven affattet paa Fransk paa Forlæggernes udtrykkelige Anmodning“, og Bogens Brugbarhed som Læsebog forøges betydeligt ved et meget udførligt Tillæg, indeholdende historiske og lexikografiske Oplysninger.

Tre franske Noveller, udgivne til Brug ved Undervisning og forsynede med Noter af Carl Michelsen, Kbh. i Kommission hos Jacob Lund, indeholder Droz' lille smukke Fortælling «L'Omelette», Alfred de Mussets rørende Fortælling om de to døvstumme Elskende «Pierre et Camille» og et Fragment af Balzacs «La maison du chat-qui-pelote» med tilhørende Noter.

Fredrik Bajer: Klara-Rafael-Fejden. (C. A. Topp.) I et Forord gjør Forfatteren rede for, at hans Bog, saaledes som den foreligger, egenlig er en Torso, idet den mangler baade Begyndelse og Slutning. Afhandlingen fremkom nemlig først som Feuilleton i det af Forf. redigerede Blad „Folkevennen“, og her passede, efter hans Formening, et oprindelig som Indledning skrevet Udkast, der behandlede „Kvindespørgsmaalet og Menneskeaandens Frihedskamp“, ikke, hvorfor det blev bortskaaret, — og da Bladet ophørte i Maj Maaned d. A., manglede der endnu en „4—5 Ark, der nærmere skulde afhandle eller sammenligne de i Fejden deltagende Personer“; de ligge endnu i Manuskript. Forf. forholder sig væsenligt refererende ligeoverfor sit Stof, som han har samlet sammen fra den vidtløftige Mængde Bladartikler og Flyveskrifter, den i sin Tid saa navnkundige Kvindeemancipationskamp kaldte frem; han gjennemgaaer dem meget nøjagtigt, ofte altfor nøjagtigt og udførligt, og synes i det Hele taget at tillægge Bevægelsen en Betydning, der vistnok er altfor ensidig overdreven, ligesom han ogsaa overvurderer flere af de ofte højst tarvelige Indlæg, der fremkom pro eller contra. Som en Skildring af en enkeltstaaende litterair Episode har Bogen dog trods det, at den, som sagt, er „uden Hoved og Hale“, sit Værd og er et Vidnesbyrd om Forfatterens betydelige Samlerflid.

Det filologisk-historiske Samfunds Mindeskrift i Anledning af dets femogtyveaarige Virksomhed 1854—79. (Rudolf Klein.) Ved Siden af en Del strengt filologiske og lingvistiske Arbejder af Madvig, Ussing, Wimmer, Gertz, Vilh. Thomsen, Pio o. fl., som det ikke her er Stedet at gaa nærmere ind paa, indeholder Skriftet,

*) Den floue Bemærkning om Alfords Død (S. 289) burde have været udeladt. Ved samme Lejlighed maa vi have Lov at anke over følgende Udtryk i Fortalen (S. II—III): „Sproget er et Udtryk af den menneskelige Aand; det er ikke et Produkt af uforanderlige Love som den døde, ufornuftige Natur.“ Dette er meningsløst: en Naturlov kan virkelig ikke producere Nogetsomhelst. — I en Titelangivelse S. 320 er ved en Fejltagelse Pope sat som Hovedforfatter foran «The Spectator.»

der er udgivet med Understøttelse af Karlsberg-Fondet, nogle Afhandlinger, der ogsaa vilde kunne læses med Interesse af et større Publikum. Vi nævne saaledes først og fremmest en lille Afhandling af Jul. Lange, et Brudstykke af et større Skrift om Billedkunstens Fremstilling af den menneskelige Skikkelse i den antike og i den moderne Tid, et Skrift, der efter den her meddelte Prøve at dømme vil blive et ligesaa interessant som lærd og instruktivt Værk; fremdeles Sophus Bugges „Bidrag til den nordiske Balladedigtnings Historie“, hvori den lærde Forfatter godtgjør, at den bekjendte danske Folkevise om Marsk Stigs Hævn tildels er en Omdannelse af en ældre Vise, der har handlet om ganske andre Personer end Kong Erik, Marsken og dennes Hustru, nemlig om de to i den tydske heroiske Sagndigtning navnkundige Figurer, den gothiske Konge Ermanrik og hans troløse Marsk Sibeke — og endelig Emil Gigas' „Nyere Digteres Bearbejdelse af Plautus' Amphitruo“, en livlig og tiltalende Behandling af et litterairhistorisk Emne, der jo netop nu for Tiden har en vis Aktualitet.

Theatrene

Det kgl. Theater, hvis Operarepertoire for Tiden bevæger sig i kometlignende Baner, har fra den italienske „Rigoletto“ med dens blodige Massacrer med eet Spring gjort Overgangen til Klassicitetens Mønsteropera, Glucks „Iphigenia i Aulis“, denne sejrrige og hæderkronede Veteran, hvis Fremkomst for over hundrede Aar siden paa Paris' store Opera satte Sindene i en saa voldsom Bevægelse ved Maria Antoinettes glade Hof, der med en fra de sidste Dage vel kjendt Partiiver sluttede sig om de to hinanden modstaaende Repræsentanter for den nye og den gamle Kunst, Gluck og Piccini. At Glucks skjønne og plastiske Arbejde betegner Frembruddet af den aandelige Revolution, der omsider endte med Tab for det italienske Operaherredømmes Enevælde, er velbekjendt, ligesaa bekjendt, som det forlængst er erkjendt af Alle med en Enstemmighed, der gjør Skjønheden af Glucks Musik til et Slags Dogme i den musikalske Æsthetik, at denne for endnu den Dag idag at gjøre Virkning ikke behøver at tage sin betydningsfulde historiske Baggrund til Hjælp, men i og for sig besidder Egenskaber, som et Aarhundrede ikke har ældet. Derfor er „Iphigenia i Aulis“ saavel i historisk som i æsthetisk Henseende en Opera, som gjør den Scene Ære, der holder den paa sit faste Repertoire. Vor Scene har saameget mindre at forsømme i denne Retning, som den just her formaaer at præstere en Udførelse bedre end den, der ellers bliver dens lyriske Repertoire tildel. Her findes baade korrekt Stil og en saa velgjørende Harmoni i Ensemblet, som sjeldent kommer frem og som gjør de Rollehavende al Ære, i første Række Hr. Simonsen og Fruerne Erh. Hansen og Keller, medens Hr. Jastrau navnlig i anden Akt har vellykkede Momenter. Til den gode Udførelse slutter ogsaa Koret og Orkestrets Præstationer sig; kun virker en uheldig Gruppering af Koret under Klytemnestras og Iphigenias Indtog i første Akt ikke fremmende paa Nydelsen af dette skjønne Stykke Musik: der høres i Begyndelsen intet til Sopranerne, medens Øret paa en meningsløs Maade hovedsagelig optages af Tenorstemmen. — Publikum, der blev narret for en bebudet Debut, hædrede, med Undtagelse af de trofaste Abonnenter, Gjenoptagelsen af den klassiske Opera med sin Fraværelse — et karakteristisk Træk hos det samme Publikum, der fylder Musikforeningen to Gange og endda ikke der kan finde Rum nok for sit musikalske Begjær.

Kasino. Paa sin Gjennemrejse vil Mdm. Ristori give to Forestillinger paa dette Theater. Den første vil finde Sted Tirsdagen den 11. og komme til at bestaa af «Elisabetta, Regina d'Inghilterra», af P. Giacometti. Den anden og sidste vil finde Sted Onsdagen den 12. og bestaa af «Maria Stuarda», 1., 3. og 5. Akt; «Elisabetta», 5. Akt, og «Macbeth, la sonnambulisma». Begge Forestillinger begynde Kl. 7. De ordinaire Priser til disse Forestillinger ere: 3 Kr. 50 Øre; 2 Kr. 50 Øre; 2 Kr.; 1 Kr. 50 Øre; 1 Kr.; 75 Øre. Billetter til dobbelte Priser sælges hver Dag fra Kl. 2—5 i Kasinos Billetkontor.

Musik

Vi henlede Opmærksomheden paa omstaaende Avertissement fra Carl Warmuths Forlag i Kristiania, hvori der indbydes til Subskription paa en fra 1. Januar udkommende „Nordisk Musik-Tidende“, et Organ, hvis Fremkomst jo ogsaa i vore musikalske Kredse længe har været et fromt Ønske.

Offentlig Brevvexling

Hr. Redakteur!

Tillad mig, i Anledning af Jacquemonts smukke Afhandling om Thorvaldsen, at bede Dem besvare mig følgende Spørgsmaal, eller, hvis De skulde erklære Dem inkompetent, at opfordre rette Vedkommende dertil.

Hvilken Situation i Evangelierne har Thorvaldsen villet fremstille sin Christus i? Det hedder almindelig (ogsaa hos Jacquemont): den, hvori Frelseren udtaler Ordene: Kommer hid til mig o. s. v. Men disse Ord udtaler han før sin Død, og Thorvaldsens Christus er den opstandne Frelser, hvad man seer af Naglegabene paa Hænder og Fødder og Landsestikket i Siden. Dog, dette kunde maaske synes en futil Indvending; langt vigtigere forekommer det mig, at Figurens Holdning ikke synes at tilstede den ovennævnte Forklaring. Thi dersom Bevægelsen med Armene kan opfattes som et Menneskes, der aabner dem til Favntag, da staaer Hovedets Bøjning i absolut Modstrid dermed. Hovedet vil i denne Situation nødvendigvis være løftet (smlgn. Blochs Altertavle). — Jeg maa tilstaa, jeg har aldrig kunnet forstaa, hvorledes den omtalte Forklaring har kunnet fremkomme, naar man da ikke vil antage, at den hidrører fra, at de omtalte Ord findes anbragte paa Figurens Fodstykke. Derimod forekommer mig Statuens Holdning aldeles afgjort at tyde hen paa det: Fred være med Eder, hvormed den opstandne Frelser træder ind til sine forsamlede Disciple — og, oprigtigt talt, er denne Forklaring ikke ogsaa den naturligste, da jo Christus i Frue Kirke staaer omgivet af sine tolv Apostle?

Ærbødigst

β.

Billedkunst

Vi meddelte forleden, at der om kort Tid vil komme en Portraitbuste af Viktor Rydberg i Handelen fra Carl Warmuths Forlag i Kristiania; af omstaaende Bekjendtgjørelse fra det nævnte Firma vil det sees, at den omtalte Buste er et Led i en større Række, der omfatter Musikerne Ole Bull, Edvard Grieg, Halfdan Kjerulf og Johan Svendsen, Skuespillerinderne Laura Gundersen og Hedvig Winter-Hjelm, samt den udmærkede komiske Skuespiller Johannes Brun, og hvortil der slutter sig en Portraitmedaillon af Prof. Nordenskiöld. Busterne, der ere modellerede af Middelthun, Runeberg og flere bekjendte Billedhuggere, ere ansatte til en meget billig Pris og ville derved yderligere sikre sig en stor Udbredelse.

Skuespillerforeningen.

Et større Antal Skuespillere og Skuespillerinder, fra de kjøbenhavnske Theatre og Provindstheatrene, traadte i August Maaned sammen, for at danne en Syge=, Begravelses= og Understøttelsesforening, i Lighed med hvad der allerede i flere Aar har bestaaet forskjellige Steder i Udlandet. Der har i de senere Aar viist sig en stærk Trang til en saadan Forening, idet de Midler, som Theatrene raade over til Understøttelse af trængende Kunstnere, ere i høj Grad utilstrækkelige. Foreningen vil søge ved Medlemsbidrag, Forestillinger af forskjellig Art o. s v. at samle et Fond, men kan umuligt ved egne Midler realisere Hovedtanken: **„Alderdomsunderstøttelse eller Fribolig for gamle Kunstnere“.** Undertegnede tillade sig derfor at rette en Opfordring til Medborgere og Medborgerinder om at støtte denne Forening, enten ved Bidrag een Gang for alle, Aarsbidrag eller ved Indtrædelse i Foreningen, som extraordinaire Medlemmer, for hvem det aarlige Kontingent er 6 Kr. Bidrag modtages af samtlige Undertegnede, og Indmeldelser bedes tilstillede Foreningens Formand.

Kjøbenhavn, i Oktober 1879.

Abrahams,
Skuespiller, p. t. Formand,
St. Kjøbmagergade 39, 3. S.

Bille,
Folkethingsmand,
Kronprindsessegade 28.

Børre,
Silke= og Klædehandler,
Frederiksberg Allee 6.

Cortzen,
Form. for Haandværkerforeningen,
Nørregade 25, 1. Sal.

Fallesen,
Kammerh., Chef f. d. kgl. Theater,
Nørrevoldgade 10.

Fritz Holst,
Kapitain,
Nørresøgade 27.

Andersen,
Theaterdirekteur,
St. Kongensgade 85, 4. S.

Erik Bøgh,
Redakteur,
Fredericiagade 16.

Clausen,
Etatsraad,
Overgaden n. Vandet 17.

Dorph Petersen,
Skuespiller, Bestyrelsesmedlem,
Nørrebrogade 11.

Glückstadt,
Direkteur i Landmandsbanken,
Landmandsbanken.

Holstein Holsteinborg,
Lehnsgreve, Overkammerherre,
Gothersgade 131 A.

Hjorth Lorentzen,
Redakteur,
„Nationaltidendens“ Kontor.

Linde,
Konferensr., Departementschef,
Bredgade 4.

Lorentzen,
Vexelmægler,
Stormgade 12.

Møller,
Rodemester, p. t. Kasserer,
Vesterbrogade 83, 4. S.

S. Neumann,
Skuespiller, Bestyrelsesmedlem,
Frederiksborggade 44, 3. S.

Emil Poulsen,
Skuespiller,
Peder Skramsgade 23.

H. Puggaard,
Grosserer,
Amaliegade 22.

A. Rosenkilde,
kgl. Skuespiller,
Nørrebrogade 8.

Schandorph,
Dr. phil.,
Frederiksborggade 29.

Schwartzkopff,
Justitsraad, Kontorchef,
Kultorvet 13.

Fru Sødring,
fh. kgl. Skuespillerinde,
Vestervold 3.

R. Watt,
Theaterdirekteur,
Nørre Farimagsgade 53.

Kjeldskov,
Skolebestyrer,
Nørregade 25, Stuen.

Lorck,
Vexelmægler,
Kjøbmagergade 1.

Manicus,
Redakteur,
„Berlingske Tid.“ Kontor.

P. J. de Neergaard,
Godsejer,
Førslev pr. Fuglebjerg.

Carl Ploug,
Redakteur,
Højbroplads.

Valdemar Price,
Dandser,
St. Kannikestræde 13.

Ricard,
Departementschef,
Vendersgade 27.

Lauritz Salomonsen,
Grosserer,
Kongens Nytorv 6.

Schmoch,
Tømrermester,
Ørstedsvej 7.

N. Simonsen,
kgl. Kammersanger,
Niels Juelsgade 7.

Topsoe,
Redakteur,
Højbroplads 4.

Zangenberg,
Skuespiller, Bestyrelsesmedlem,
Tordenskjoldsgade 34, 3. S.

Indhold. „Kongerne i Landflygtighed“, Alphonse Daudets nyeste Roman. Af A. Neményi. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — S. Birket Smith: Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Historie. — Litteratur. — Theatrene. — Musik. — Offentlig Brevvexling. — Billedkunst.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommen:

Den mistænkelige Sandhed.

Komedie i tre Akter
af
Don Juan Ruiz de Alarcon y Mendoza.
Oversat af **A. Richter.**
2 Kr. 50 Øre.

Herluf Nordal.

Fortælling
af
Magdalene Thoresen.
5 Kr. 50 Øre.

Fra Studiebogen.

Af Forf. til **„Jason med det gyldne Skind“** og **„Nutidsbilleder“.**
4 Kr.; eleg. indb. 5 Kr. 50 Øre.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Prædikener

af
Peter Rørdam,
Præst i Lyngby.
2. Hefte.
Udkommer komplet inden Jul i 4 Hefter à 1 Kr.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommen:

Uden Midtpunkt.

Fortælling
af
S. Schandorph.
Andet Oplag. Pris 4 Kr.

Unge Dage.

Fortælling paa Vers
af
S. Schandorph.
Pris 3 Kr.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommet:

Mindeblade om

Oehlenschläger

og hans Kreds hjemme og ude,
i Breve fra og til ham,
udgivne i Hundredaaret efter hans Fødsel
af **C. L. N. Mynster.**
6 Kr.

Adam Oehlenschläger.

Et Mindeskrift
af
R. Nielsen.
2 Kr.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 9. November.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7 30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:
Søndag 9. Faraos Ring.
Mandag 10. Gnisten (**1. Gang**). Farinelli.
Tirsdag 11. Gnisten. Amphitryon.
Onsdag 12. Iphigenia i Aulis. (**Torsdags Abonnement**).
Torsdag 13. Gnisten. Amphitryon.
Fredag 14. Kl. 12 Mindefest for Oehlenschläger **Kl. 7** Kjartan og Gudrun (**paany indstuderet. Uden Abonnement**).
Lørdag 15. Faraos Ring.

Casino.

Søndag den 9. November Kl. 7:

Nattegnet.

Meer end Perler og Guld.

Eventyrkomedie i 4 Akter (12 Tableaux) af H. C. Andersen.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Folketheatret.

Søndag den 9. November Kl. 7:

Det første graa Haar.

Proverbe af Octave Feuillet, oversat af Robert Watt.

Min lille Villa.

Lystspil i 1 Akt af H. Meilhac og L. Halevy.

Saa galt kan det gaa.

Original Vaudeville i 2 Akter.

Theblomst.

Burlesk Operette i 2 Akter af **Alfred Duru** og **Henri Chivot.** Musiken af Charles Lecocq.

Forbi omtr. Kl. 10½.

Imorgen Mandag den 10. Novbr. Kl. 7:

(For første Gang)

Fiammina.

Stykke i 4 Akter af Mario Uchard, oversat af Fritz Holst.

(For første Gang)

I Damekoupéen.

Stykke i 1 Akt af Clairville og Gastineau.

Albert Meyers Sangkonservatorium

modtager Indmeldelse af nye Elever til

Sangkursus for Børn.

Undervisningstiden er en Time om Ugen om Eftermiddagen. Betalingen 2 Kr. om Maaneden.

Overgangskursus

for unge Piger mellem 14 og 17 Aar; undervises ugenlig en Time i Solo-Sang og en Time i Kor-Sang. Eleverne ville særlig blive øvede i at «synge fra Bladet» og foredrage lette Romancer rent og kjønt. Betalingen er 4 Kr. om Maaneden.

Sangkursus for Voxne.

Eleverne synge ene 2 halve Timer om Ugen samt en Times Kor-Sang, og en Times kombineret Sang. Betalingen er 7 Kr. for en Dame og 8 Kr. for en Herre. Tiden afpasses efter Elevens Ønske.

Indmeldelser modtages daglig. Store Helliggejststræde 36, 1. Sal. Træffes sikrest mellem 10—11 eller 3—4.

Albert Meyer.

Paa **P. G. Philipsens** Forlag har forladt Pressen første Levering af

POMPEJI

DETS HISTORIE OG MINDESMÆRKER

AF

CARL BRUUN.

Med ca. 140 større og mindre Afbildninger af offentlige og private Bygninger, Malerier, Billedhuggerarbejder, Smykker, Redskaber, Husgjenstande m. m., et større Kort og et farvetrykt Titelblad.

Forfatteren vil i dette Værk søge at give en livlig, paalidelig og almenfattelig Skildring af de Resultater, der ere opnaaede ved Udgravningerne i Pompeji. Efter et almindeligt Overblik over Byens Historie, Ødelæggelse og Gjenopdagelse vil han gaa over til en detailleret Fremstilling af Ruinerne i deres nuværende og oprindelige Tilstand. De offentlige Pladser og Bygninger, Gader, Templer, Bade og Theatre, de vigtigste private Huse, industrielle Etablissementer m. m. ville blive skildrede, og Arkitekturen, Plastiken, Maleriet, Kunsthaandværket, Redskaber, Kunstgjenstande, kort sagt Alt, hvad der paa nogen Maade kan bidrage til at belyse Oldtidslivet i Pompeji, vil blive fremdraget og behandlet.

Værket vil blive særdeles smukt udstyret og blive ledsaget af ca. 140 i Texten indtrykte større og mindre Afbildninger, et større Kort og et i pompejansk Stil udført Titelblad, udført efter Tegning af N. Fristrup.

Pompeji af Carl Bruun vil udkomme i omtrent 10 Leveringer, hver paa 3 Ark i stort Medianformat, til en Pris af 1 Kr. pr. Levering. Subskription, der er bindende for det hele Værk, modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverig, hvor første Levering ligger til Eftersyn.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens «Bidrag til den danske Litteraturs Historie», da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterært Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejde **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.	V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -	VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -	VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -	VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Paa C. A. Reitzels Forlag er udkommen:

SAKUNTALA.

Skuespil i syv Optrin

af

Kalidasas.

Oversat og forklaret af **M. Hammerich.**

Tredie Udgave. Pris 4 Kr. 50 Øre.

For syge og sorgfulde.

En Opbyggelsesbog.

Frit bearbejdet efter **K. Geroks Prædiken**

af

Jakob Paulli.

Andet Oplag. Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Annonceres blot denne ene Gang!

Behag derfor at bemærke!!

For Musikere, Musikvenner og alle Familier,

hvor der dyrkes Musik!

Herved indbydes til Subskription paa

Nordisk Musik-Tidende

(Udgiver og Forlægger: Carl Warmuth, Christiania)

der vil udkomme fra 1. Januar 1880 med et 16-sidigt Nr. for hver Maaned (Format: stort Kvartformat).

For at gjøre Anskaffelsen lettest muligt i den videste Kreds, har jeg sat Prisen saa lavt som muligt, nemlig til

3 Kroner for det hele Aar.

(192 Sider med 12 Portraiter.)

Indholdet vil blive følgende: Biografier over norske, svenske, danske Musikere og Komponister (med dertil smukt udførte Portraiter), biografiske Skizzer over udenlandske Storheder, Anmeldelse af ny udkomne Sager, Koncertreferater og Revuer fra alle Lande, almennyttige Opsatser m. m., og i Et og Alt forsøge at gjengive, hvad der bevæger sig i Musikverdenen herhjemme og i Udlandet.

Nr. 1 af Tidenden vil forsøges faaet færdig saa betids, at den kan være i alle Abonnenters Hænder Julealten, og vil saaledes af Mange kunne benyttes som en velvalgt, nyttig og underholdende Julepresent til hvert Hjem, hvor der dyrkes Musik.

Abonnementet er bindende for **en Aargang**, der forudbetales med 3 Kroner — (tilsendt gjennem Postkontor 3 Kroner 30 Øre).

Abonnement kan tegnes hos alle Bog- og Musikhandlere og ved alle Postkontorer i Norge, Sverig, Danmark og Finland eller ogsaa direkte hos Forlæggeren **C. Warmuth** i Kristiania.

Et Prøveprospekt af Bladet,

der udkom den 20. Oktober, vil paa Forlangende blive tilsendt gratis og franko til Enhver, der snarest herom indsender Anmodning. (Behag blot at indsende et Brevkort).

Prøveprospektet vil ogsaa kunne erholdes hos alle Bog- og Musikhandlere i Skandinavien og Finland.

CARL WARMUTHS

Musik-Etablissement,

Hoved-Depot for nordisk Musiklitteratur.

CHRISTIANIA.

Annonceres blot denne ene Gang!

I Slutningen af November Maaned udkommer

Porcellains-Portrait-Buster

af

Ole Bull,
Edvard Grieg,
Johan Svendsen,
Skuespillerinderne
Fru Laura Gundersen,
Fru Hedvig Winter-Hjelm,
Skuespilleren
Johannes Brun,
Litteraten Victor Rydberg

Størrelse ca. 25 à 28 Cm. hver.
Pris à 6 Kroner.

Halfdan Kjerulf.
27 Cm. **Pris 8 Kroner.**

Medaillonsbillede i Gibs af
Professor Nordenskiöld.
ca. 32 Cm. i Diameter. **Pris 4 Kroner.**

Disse Buster, modellerede af vore mest fremragende nordiske Billedhuggere og leveret i fineste Sort Bisquit Porcellain, vil overalt være en kjærkommen Julepresent. Da allerede en **hel Del Bestillinger** ere indløbne, beder jeg dem, der **ønske at sikre sig** en eller flere af ovenstaaende Buster, at indsende **Rekvisitionen snarest muligt**, da, om Oplaget skulde blive udsolgt, der vil hengaa et Par Maaneder, før et nyt Oplag kan skaffes.

Busterne kunne bestilles i enhver **Kunst-, Bog- og Musikhandel i Skandinavien** eller ogsaa direkte hos Forlæggeren

CARL WARMUTH,
CHRISTIANIA.

Udsalget af Pariser Fodtøj,

Hôtel d'Angleterre, Kongens Nytorv.

De for Vintersaisonen bestilte Varer ere i disse Dage hjemkomne, og anbefales et **stort og elegant Udvalg** i Herre-, Dame- og Børnefodtøj, saavel **Spadsere-, Selskabs- som Dandsefodtøj** i nye, smukke **Façons** og solide Varer til de billigste Priser.

Ordres til Provindserne expederes hurtigt og prompte.

H. C. Heegaard,
Skomager.

I dansk haandforarbejdet Fodtøj udsælges et større Parti med dobbelte Saaler for Damer til **10, 11 à 12 Kr.**

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Udkommet er og at faae i alle Boglader:

Democrati og Socialisme

af **Martinus Hoyer.**

58 S. st. 8vo. Heftet 75 Øre.

Sælges til Fordel for Dronning Louises Børnehospital.

Otto B. Wroblewskys Forlag, Nytorv 19.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

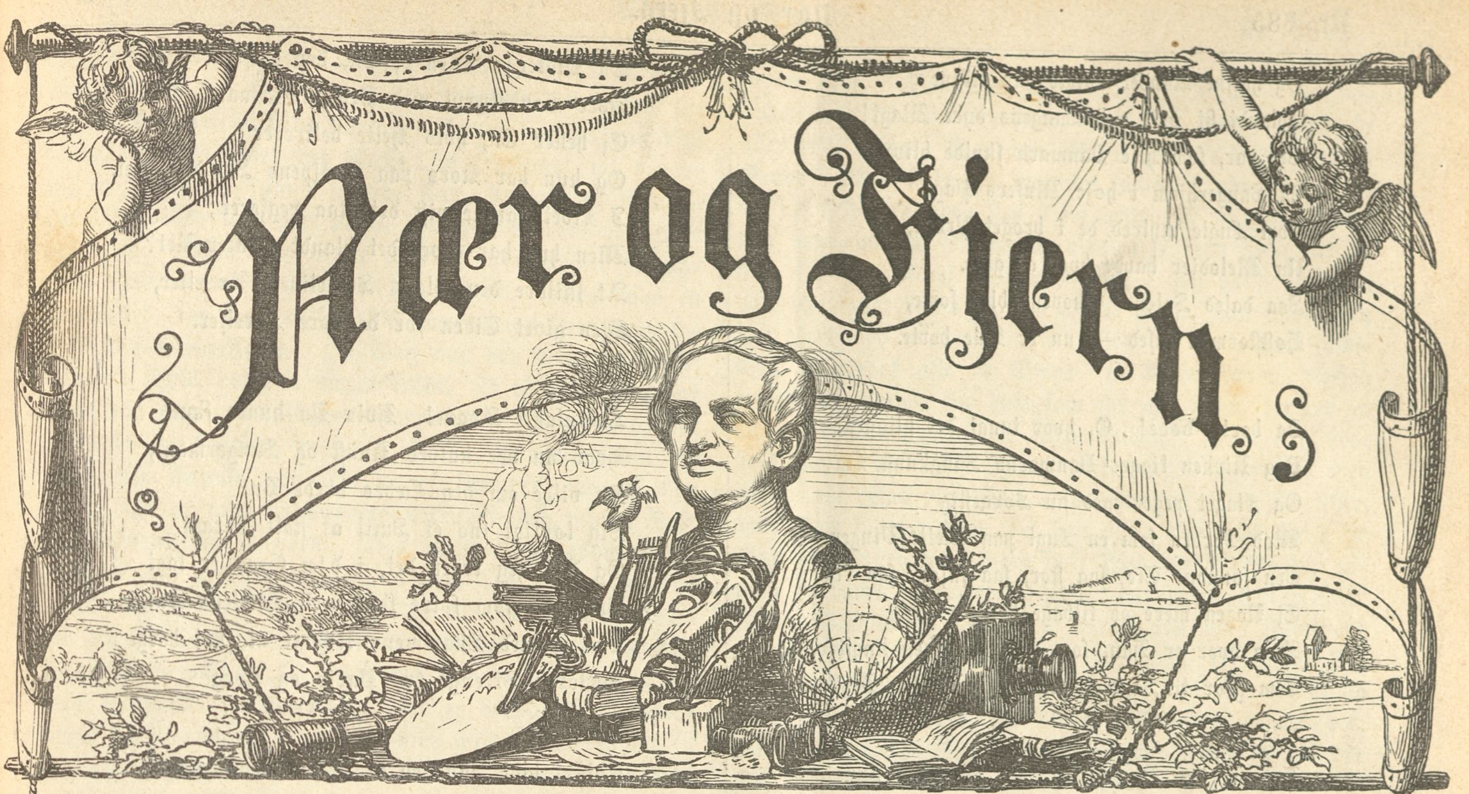

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 385.

Den 14. November 1879.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Adam Oehlenschläger.

Den 14. November 1779—1879.

Af **Vilhelm Bergsøe.**

Forstummet var den overgivne Latter,
Som Holbergs glade Musa havde vakt;
Bigot og klamt, som nu man knap det fatter,
Sang Folket Psalmer, klædt i Hyklerdragt.
Vel kom der Lys, vel dagedes det atter;
Men Tidens Moloch var et Offer bragt,
Thi Holbergs Skjemt, hans sunde Realisme
Var kvalt i Aandløshed og Pietisme.

Man hopped sirligt om i franske Hoser,
Da Wessels Lune knitred som et Lyn;
Da Evald, døende bag Rungsteds Roser,
Almisse fik til Løn for Aandesyn.
Hvad var en Digter? — Knap man rynked Bryn,
Da begge raadned op i Armods Moser.
Dog jo, for Evald, ham, af Muser kaaren,
Man havde dog en Plads — paa Fattiggaarden.

Som hin Johannes, der i Ørknens Øde
Forjætted Frelsen for den faldne Jord,
Saa varsled, Evald, Du en Morgenrøde,
Som skulde lyse for det hele Nord.
Døer end en Sanger, aldrig døer hans Ord,
Hvormeget Døgnet ringer dem tildøde.
Evald var Morgenstjernen; naar den viger,
Den purpurvarme Sol af Havet stiger.

Og det var Oehlenschläger. — O, hvor straalende
Hvor varm var Gløden i hans Digtersol,
Saa Folket, forhen tvært og nøje maalende,
Med Undren stimled om hans Digterstol.
Hvad Sjette Christian havde dømt til Baalene,
Fløj nu som Sejersbud fra Pol til Pol,
Og rundt det lød til alle Jordens Lande:
„Der er en Digter født ved Danmarks Strande."

Ja, han var Digter! Hvilken Billedskare
Staaer ej som Gravvagt om hans Bautasten?
Hist Axel, Helge, Ørvarodd, Gulnare,
Her Hakon, Hagbard, Baldur from og ren.
Højt gjennem Skyen Nordens Guder fare,
Thor med sin Hammer splintrer Jætters Ben;
Men nede, skovomkrandset, Danmarks Have
Med Sanktehansblus over Kæmpegrave.

Og hvilke Aander kaldte han tillive
Iblandt sit Folk ved Sangens dybe Magt!
Det var, som hele Danmark skulde blive
Et Sangerhjem i høje Musers Pagt.
Som Fugle mylred de i broget Pragt,
Ny Melodier havde hver at give.
Saa daled Solen. Skovene blev sorte,
Høststormen sused — nu er Alle borte.

Ja borte, døde! O, hvor tungt det klinger!
Bag Kirken ligger Danmarks Sangkunst Lig,
Og Flaget peger med sin Sørgeflig
Mod Jorden som en Fugl paa trætte Vinger.
Den svundne Tid, saa stor, saa skjøn, saa rig
Ej Nogen mere os tilbage bringer.
Men hvor er Han, som atter Traaden knytter,
Som gjør til Sandsagn længst forsvundne Myther?

Hvor er den Digter, der med Holbergs Lune
Forener Evalds Skjønhed, Wessels Vid?
Der raader Nordens oldtidsgamle Rune
Som Oehlenschläger i hans bedste Tid?
Ej Tiden nøjes kan med de kommune
Stormsangere, der svaje hid og did,
Der højt som Fremskridtsmænd bær Idealerne,
Mens de i Stilhed skifter med Signalerne.

En Digter! Men ej En, der disseкerer
Hver Tanketrævl med Pennens Staal=Lancet.
Ej heller En, hvis Helte delirerer
Og kun har Kors paa Knejpens Skyldnerbræt.
I Livet ganske vist det Raa regjerer;
Men hvo har givet det blandt Muser Ret?
At skildre den Slags Sjælelivets Rørelser,
Blev givet Tiden for de store Førelser.

Skrinlagte Adam! Hvis Du kunde skue
Hvad nu der kaldes Kunst og Sangermagt,
Da vilde om din Læbes brede Bue
Sig lønligt sno et Smil af stolt Foragt.
Og dog, jeg troer det, i din Grav er lagt
Det Frø, som spire skal mod Himlens Bue,
Saa ej med Skammens Rødme vi skal borge
Forlorne Strenge fra Paris og Norge.

Thi ej blot Sandhed er det, Tiden kræver;
Den fordrer Skjønhed som sin fulde Ret.
Den vil ej se sin Digter i det Net,
Som Politik og Døgnets Kjævl os væver.
Den vil, at han sit Blik mod Himlen hæver,
At paa hans Lyra ej er mindste Plet.
Den nøjes ikke meer med høje Fraser,
Den kræver Bud fra Himlen og dens Aser.

Fra Oehlenschlägers Ungdom.

Mindeblade om Oehlenschlæger og hans Kreds hjemme og ude, i Breve fra og til ham, udgivne i Hundredaaret efter hans Fødsel af C. L. N. Mynster.

(Gyldendal.)

Om man ikke havde anden Grund til at være Udgiveren af den ovenfor nævnte Brevsamling taknemmelig for hans Arbejde, maatte man være det alene for de Bidrag, han har bragt til et fortroligere Kjendskab til Oehlenschlägers Ungdom, end man tidligere har havt. Oehlenschlägers Skikkelse, som den staaer for Tanken og har præget sig i hans Værker fra 1802 til 1810, altsaa fra hans treogtyvende til noget ud over hans tredivte Aar, er en enestaaende skjøn Tilsynеladelse i vor Litteraturhistorie; kun Tordenskjolds kjække Ungdomsfærd med dens bratte, men for hans Eftermæles Glands lykkebringende Afslutning er paa et andet Omraade et Sidestykke til det frejdige, brusende og af Livets Skjønhed bestraalede Digterliv, der begynder med Digtene fra 1802. Med et Livsmod, som Intet kunde kue, en selvbevidst Tillid til eget Værd og egne Evner, der selv naar den ytrede sig som ungdommeligt Overmod klædte den smukke, frodige Yngling næsten som en ny Ynde, med Kjærlighedens Solskin i Hjertet og en Verden af Billeder i Tanken, med en utrolig Lethed i Produktionen og en Dag for Dag stigende Tilslutning fra det Folks Side, for hvis aandelige Blik han oprullede et helt nyt Liv, iler den unge Oehlenschläger „med Brudgomsskridt og Bue“ fra Sejr til Sejr og staaer alt ved Indgangen til Manddommens Aar, i en Alder, da for mangen Anden Produktionen først skal til at begynde, som den af Alle anerkjendte og hyldede Høvding for den nye Slægt.

Hvorledes denne Ungdommens varme Følelse, yppige Fantasi og hele svulmende Livsfylde har præget sig i Oehlenschlägers Digterværker fra denne Tid, vide vi Alle. Hvorledes hans private Liv formede sig under de paa stærke Indtryk rige Forhold, han fremkaldte omkring sig og levede under, indvier den her omtalte Brevsamling os i. Den begynder med at bringe nogle Kuriosa fra hans

tidligste Aar, barnlige Dagbogsoptegnelser, som i al deres Ubetydelighed dog have kjære Efterladenskabers Værd for os. „Jeg begynder dette Aar" — skriver den sextenaarige Dreng 1795 — „med det Ønske, at Forsynet vil bevare mig og elske mig, som i forrige Aar, og at jeg med en glad Tilfredshed kan ende 1795, som jeg allerede har gjort med 1794." Den 1. Januar noteres med megen Nøjagtighed Dagens indholdsrige Begivenheder, endog med en Udførlighed, der for den første Bemærknings Vedkommende turde kaldes overflødig: „I Dag var det Nytaars Dag; jeg var i Kirke, det var meget koldt. I Eftermiddag var Bernt hos mig; vi spillede Styrvoldt." Dagbogen, der aabenbart er begyndt med de bedste Forsætter om en regelmæssig Førelse, er ikke naaet længere end til den første Dag, før allerede Kjødets Skrøbelighed vinder Sejr over Aandens Redebonhed. Den næste Dagbogsoptegnelse er dateret den 2. Februar, og mellem den og den derpaa følgende ligger der — et halvt Aar, hvilket lange Mellemrum dog udfyldes med en summarisk Udsigt over de vigtigste Oplevelser, nemlig at „jeg og Bernt have dræbt den gamle Adam ɔ: aflagt vor Barndom, og er derpaa bleven forvandlet til Mennesker — det er med andre Ord: staaet til Konfirmation til Paaske" og at „den græsselige Ildebrand, som lagde i en Tid af 3 Dage den 4de Part af Byen i Aske," indtraf den 5. Juni.

Hvo mindes ikke om sin egen Barndom ved disse Dagbogsoptegnelser med de mange Afbrydelser? Men — paa den anden Side — hvo undres ikke over, at den sextenaarige Adam Oehlenschläger er saa fuldstændig barnlig, i en saa mærkelig Grad uden Spor af nogen Bebudelse, der kunde antyde den vordende store Digter? Det er mærkeligt at tænke sig, at der kun ligger syv Aar imellem disse barnlige Stiløvelser og „Guldhornene" og „St. Hansaften-Spil".

Blandt de Personligheder, der optræde i disse Breve, møde vi to, som stod Digteren særlig nær, og som det har sin Interesse at gjøre nærmere Bekjendtskab med, nemlig hans Fader og hans Forlovede. Det er just ikke mange Oplysninger, der forefindes om den gamle Oehlenschläger, men de faa Bemærkninger om ham ere dog karakteristiske nok, til at man kan danne sig et Billede af denne joviale, sunde og livsglade Natur, efter hvem Oehlenschläger, efter sin egen Ytring, havde arvet „Sundhed og Munterhed" samt Sandsen for det Lystige. De Breve, Oehlenschläger skrev til Rahbeks fra sin Udenlandsrejse, bleve forelæste for den Gamle — „Paale", som han kaldtes paa Bakkehuset, fordi hans bløde sydslesvigske Tunge ikke kunde udtale Ordet „Publikum", men forvanskede det til „Paalekom". „Hufe — hedder det i et Brev fra Fru Rahbek til den fraværende Digter — har ellers et svært Arbejde, naar han læser Deres Breve for Paale; thi han maa naturligvis give ham en Karakteristik af alle de ham ubekjendte Personer, som forekommer deri . . . I Deres sidste Brev maatte Hufe søge Substantiverne op, da der var Adskilligt, som man ikke saa ligefrem kunde læse for Paale; og da han nu paa denne Maade forhutlede et Sted, der kom ham uventet, saa at der slet ikke blev nogen Mening i det, udbrød Paale med megen Glæde: „forbandet vittigt sagt!" Hufe og jeg har ogsaa opdaget noget, som De ofte har fortalt os om: hvorledes nemlig Paale kan græde eller rettere hulke over ingen Ting. Saaledes styrtede han i Graad, da Hufe læste Jobs (J. P. Mynsters) Digt for ham, under de allerførste Linier, hvor der ikke er mindste Anledning til Graad. Men siden jeg nu taler saameget om Paale, saa vil jeg i Fortrolighed sige Dem dette, at jeg har mærket paa ham, at han ikke er saa aldeles tilfreds med, at De slet ikke har skrevet til ham endnu. Jeg har, hvergang han har bragt den Ting paa Bane, hvilket han undertiden har gjort med nogen Bitterhed, søgt at gjøre ham fatteligt, hvorledes alle de Breve, vi Andre faaer, ligesaa meget ere skrevne for ham som for os; men dermed er hans Forfængelighed ikke tilfredsstillet. De veed, hvor stolt han er af Dem, og det er jo meget tilgiveligt; men saa er det ogsaa rimeligt, at det krænker hans Stolthed, naar Folk spørger ham, om han nylig har havt Brev fra Dem og han da maa svare nej; skriv derfor endelig engang til ham!" Da Oehlenschläger har sendt „Hakon Jarl" hjem i Manuskript og det er blevet læst op i Familiens Kreds, skriver hans Forlovede til ham, at „Paale slog med Nakken, græd, pralede, lo, kort sagt var ude af sig selv," og i et Brev fra Vennen Winckler hedder det: „din gamle Fader bliver hver Dag yngre; han er grumme glad for Dig, men vil gjerne lade det Modsatte, for at man skal rose Dig."

Oehlenschlägers Forlovede og senere Hustru Christiane Heger har en anden Digter rejst et Æresminde i vor Litteratur, som vil bevare hendes Navn for Forglemmelse. Hvad Hauch i sit Mindedigt fremhæver som Grundtrækket i denne kraftige og handledygtige Kvindes Karakter, er hendes Mod til at hævde den personlige Sandhed trods Fordom og Spot:

„Dig syntes kun lidt
en magtesløs Graad,
men med Tungen skærpet til Kamp,
med Løvemod i Barmen,
med Begejstringens Ild
i den blussende Kind
stred Du for Sandhed og Ret.
Og mangen Gang har Du trodset
den faldende Regn
og den iskoldtstormende Østvind;
kun lidet agted Du den,
og lidet den end koldere Vind
fra Spotterens Læbe,
naar det gjaldt at kæmpe for Menneskers Vel."

Men — fortsætter Digteren — den, der saaledes vandrer sin Vej ligeud og ikke lemper sin Mening efter sine Omgivelser, falder ofte til Besvær:

„thi Sandheds Sol er for stærk for den Svage,
og Tusmørket elske vi mest,
naar den langsomtbesnærende Dæmring
drager sit Slør
over Himlens rødmende Kind. —
Derfor miskjendte Verden Dig,
og Fejghed svimled
ved at skue det Mod,
som den ej begreb."

Denne faste og kraftigt udprægede Karakter, saaledes som Hauch i en Aarrække havde kjendt den, da han ristede sine Minderuner paa Christiane Oehlenschlägers Grav, fremtræder naturligvis ikke saa bestemt udformet i Brevene fra den unge Pige; men ogsaa disse indeholde dog i stort

Antal Træk, som lade os faae et Indblik i hendes Naturs Dybde og vise os dens ægte kvindelige Skjønhed og Storhed. Naar man betænker, hvorledes der sædvanligvis i Hverdagslivet lamenteres, naar Forlovede maa skilles ad for en Tid, vil man bedre paaskjønne følgende Udtalelse af Christiane Heger i et Brev til Oehlenschläger, da han havde hjemsendt „Hakon Jarl“: „Lad mig se, Du saadan kjønt bliver ved at lade høre fra Dig; hvert Halvaar ønsker jeg en rød Bog med Guld paa Snittet; hvad der skal staa indeni den, vil jeg være saa genereux at overlade til Dig selv. Du er en ganske god En, men jeg troer dog, dine røde Bøger bærer Prisen; Du maa derfor gjerne paa ovenmeldte Vilkaar blive bestandig borte, uden at jeg skal længes det allermindste.“ Ikke mindre karakteristisk er en Ytring i samme Brev, hvor Christiane i Anledning af nogle beundrende tydske Damer, som Oehlenschläger har skrevet til hende om, bemærker: „Reinholdine gaaer bestandig og hvisker mig: Louise Reichardt og Fru Pistor i Øret. Hun gjør det i den Tanke, at det ærgrer mig; men hun glemmer, at jeg gjerne seer den hele Jord paa Knæ for Dig.“ I et senere Brev suppleres dette Billede af den elskende Kvinde, der ydmygt lader de Andres Beundring stille sin Kjærlighed i Skygge, ved følgende Bemærkning: „Naar Du kommer hjem, veed jeg slet ikke, hvordan jeg vil blive tilmode; dog troer jeg, at jeg frygtsomt og beskedent vil holde mig fast ved Klyngen af alle dine Veninder og betragte Dig. Det er ikke Sværmeri, min velsignede gode Oehlenschläger! Jeg er „en lille blaa Blomst“ *) — Du veed altsaa mine Fordringer; de skal aldrig blive større.“ Et ejendommelig smerteligt Indtryk gjør det at læse følgende Udtalelse i det samme Brev: „Om end ikke min Glæde over Dig ytrer sig paa nogen anden Maade, saa sees den lettelig af mit hele Levnet. Før, saalænge jeg var nedtrykt og følte, at jeg var Dig besværlig, om ikke i anden Henseende, saa dog med Hensyn til din Stilling, var min Helbred mig ligegyldig, eller rettere jeg saae med Glæde, at den blev slettere; jeg haabede da at kunne ende din Ulykke, og enhver Ting, som var i Stand til at opmuntre mig, skyede jeg. Nu derimod er jeg tilfreds, thi jeg har stor Aarsag dertil, befinder mig vel og griber al den Fornøjelse, der bydes mig.“

De Misstemninger i de Unges Kjærlighedsliv, som denne Ytring giver en Antydning af, høre med i Billedet af Oehlenschlägers Ungdom. Da Verden laa aaben for ham efter hans første Sejrvindinger, havde han Øjeblikke, hvor det tidlig knyttede Baand næsten syntes ham en Lænke, og hvor han omtrent havde en Følelse af, at Partiet ikke længer var lige, efterat han nu var bleven den store sejrede Digter, medens hans Forlovede var, hvad hun altid havde været: en ydmygt elskende Pige. Men da Ungdommens Brusen var forbi, kom han til bedre Forstaaelse af, at der bag hendes stille Beskedenhed boede en kraftig og handledygtig Natur, som just blev det bedste Supplement til det omskiftelige, let paavirkelige og sangvinske Digter-Temperament.

*) Citat af „Hakon Jarl“.

Oehlenschläger som Dramatiker.

Bidrag til det kgl. Theaters Historie.

Af **Edgar Collin.**

I disse Dage, hvor Mindet om Oehlenschläger træder stærkere frem end ellers i Anledning af Hundredaarsfesten for hans Fødsel, turde det ikke være uden Interesse at blive bekjendt med efterfølgende hidtil utrykte Bidrag til en Skildring af hans Virksomhed som dramatisk Digter. Hvad der her foreligger Offentligheden, er dels Breve fra Oehlenschläger til Theatret i Anledning af forskjellige af hans indleverede Arbejder, dels Censurer, der af Theatrets Direkteurer ere afgivne over hans Stykker m. m. Og netop i denne Tid, hvor Ordet „Theatercensur“ har staaet paa Dagsordenen, vil det have sin Betydning at se den Kritik, som Digterens Arbejder bleve underkastede af de beskikkede Censorer.

Erik og Abel.

Sørgespil i fem Akter.

Pro Memoria:

Jeg giver mig herved den Ære at tilskrive den kongelige Theaterdirection om Adskilligt mig angaaende:

Først i Anledning af Tragødien Erik og Abel, er min Bøn, at den maa spilles saasnart muligt. For at dette kan ske beder jeg, at Hr. Wallich strax maa beordres til at male det Nødvendige; nemlig først et Perspectiv af Dannevirke, dernæst om muligt en smuk gothisk Sal, hvorom er givet mig Haab. Men endnu behøve vi to Malerier: Kain og Abel, samt Skov-Jomfruen med Alfehornet. Til det første kunne vi tage Kopi af et Maleri fra Kunstkammeret; det andet maatte komponeres, maaske af Hr. Professor Eckersberg eller Lund. Endnu maa desuden tages en Træform af det Oldenborgske Horn paa Kunstkammeret. Da Hr. Nielsen har antaget det for Ringeagt mod hans Talent, at jeg foreslog ham til Ottos Rolle, saa beder jeg, at han maa befries derfor og Rollen gives til Hr. Bauer; *) til Strange foreslaaer jeg da Hr. Winsløw jun. Jeg har talet med disse unge Kunstnere, og de ere beredvillige til at paatage dem Rollerne.

Uagtet jeg endnu har det Haab, at Stykket snart bliver opført, vil det dog vare noget endnu. Jeg haaber derfor, den højstærede Direktion ikke tager mig mit Ønske fortrydeligt op, om at faae 400 Rdl. derpaa udbetalt, jeg vilde anse det for en sand Godhed, da adskillige Nødvendigheder for mig, kræver Penge. Da desuden nu Beneficeaftenen bortfalder, og

*) Bauer spillede ogsaa Otto, hvorimod Nielsen overtog Jørgens Rolle.
E. C.

jeg dog med Hensyn til Indtægten maa vende mig til Theatercassen, lader det sig vel ogsaa bedre gjøre.

Hvad Sommernatsdrømmen angaaer, saa har min Ven Hr. Professor Rahbek mundlig forsikret mig om dens Antagelse.*)

I Henseende til Rollebesætningen i adskillige af mine Stykker, saa foreslaaer jeg Hr. Haack til Ingild i Stærkodder; og Hr. Hass til hans forrige Rolle i Stykket. Ogsaa Thorer Klake i Hakon Jarl troer jeg Hr. Haack godt kan paatage sig. Til Ottavio i Correggio tænker jeg Hr. Stage bliver bedst.

Endnu maa jeg erindre hvad Robinson i England angaaer, at jeg ønsker den opført kort efter Erik og Abel. Det Bifald, hvormed den tvende Gange er opført paa et Privattheater, lader mig haabe, at den ogsaa vil vinde offentlig Bifald; privat Misnøje har nu faaet Tid til at fatte sig, og jeg anseer det ikke længer anstændigt for mig at holde Stykket tilbage, at ikke Eftergivenhed af Kjærlighed til Fred skal mistydes til uværdig Ængstelighed.

Kjøbenhavn, den 20. September 1820.

Ærbødigst
A. Oehlenschläger.

P. M.

I Anledning af Theaterdirectionens ærede Skrivelse af 25. Januar, undlader jeg ikke skyldigst at indkomme med følgende Forslag:

Til Eriks Rolle i Erik og Abel troer jeg at vi bedst kunne vælge Herr Instructeur Frydendal. Hans Udvortes er aldeles for Rollen, og hans Udførelse af den gamle Saraceen i Korsridderne har viist, at han ogsaa udfører det Ildfulde og Hiertelige.

Da jeg ikke i Aar kan have den Fornøielse at see Sophias Rolle i samme Tragoedie udføres af Madame Andersen, foreslaaer jeg dertil, opmuntret af Madame Rosing, den unge Jomfru Brennøe, for hvem denne Rolle kunde være en passende Debut; saameget mere naar den endnu ikke var spilt af en øvet Kunstnerinde, og hun altsaa ikke behøvede at frygte for Sammenligningen.

Til de øvrige Rollers Besætning udbeder jeg mig endnu Tid, at betænke mig. Skulde eet af Stykkerne spilles snart, skal jeg paa Øieblikket foreslaae Skuespilleren til den manglende Rolle.

Min Bøn er nu, at Erik og Abel maa blive spillet saasnart som muligt.

Kiøbenhavn d. 1. Febr. 1821.

Ærbødigst
A. Oehlenschläger.

Pro Memoria:

Idet jeg takker den kongelige Theaterdirection for de hundrede Daler der endnu tilstodes mig i Forskud paa Erik og Abel, giver jeg mig tillige den Frihed at giøre følgende Forestilling:

Sidstegang ved tredie Opførelse af Stykket var der, formedelst Heden og den sildige Aarstid, allerede temmelig tomt paa de uabonnerede Pladser. Min Bøn er derfor, at Tragødien maa blive henlagt til næste Saison. Opførelsen deraf vilde sikkert i denne Saison ikke gavne Theatercassen mere, end mangt et andet Stykke; jeg derimod vilde sikkert tabe et Par hundrede Daler derved. Da nu mit Skuespil er indleveret før Saisonnen begyndte, var det dog Synd, hvis jeg allene skulde bøde for, hvad jeg aldeles ikke kunde for. Directionen er jo aldeles ikke forpligtet til at give Stykket for alle Abonnenter, og fra Billighedens Side er det dog rimeligere, at hine opsætte en Aftens Morskab et Par Maaneder, end at Forfatteren skal berøves i det mindste Trediedelen af sit lovlige Honorar, som han havde giort sikker og billig Regning paa, og hvoraf han skal leve med Kone og Børn. Troer imidlertid Directionen at skylde Abonnenterne denne Artighed, saa synes mig dog ogsaa Retfærdigheden byder, at disse blive tracterede paa Theatrets egen, og ikke paa min Bekostning. Isaafald er min Bøn, at de følgende Forestillinger i Aar ikke maa regnes med til mine fem, men at jeg maa faae de to endnu tilgodehavende Femtedele, af de tvende første Forestillinger, næste Saison.

Kiøbenhavn den 8. Mai 1821.

Ærbødigst
A. Oehlenschläger.

*) Oeh.s Oversættelse af „En Skærsommernatsdrøm" blev dog aldrig opført. E. C.

Robinson i England.

Lystspil i fem Akter.

Pro Memoria!

For at forekomme Uorden og Larm i Skuespilhuset, da Nogle skal have ladet sig forlyde med, at de vilde pibe efter Opførelsen af mit Stykke Robinson i England, beder jeg den høistærede Direction have den Godhed at lægge det hen til videre. At dette Forslag billiges haaber jeg saa meget mere, da det jo maa være Directionen saavel som mig vigtigt at forekomme alle uskiønne Ytringer paa et Sted bestemt for det Skiønne. Om jeg da vel kunde haabe, at den større Del af Publicum vilde erklære sig kraftigt til min Fordel, giver jeg dog hellere Slip paa denne larmende Seir, og opsætter gierne Fremstillingen til en Tid, hvori ingen Partiaand ophidser Gemytterne.

Vilde Directionen hielpe mig i den Pengeforlegenhed, jeg herved kommer, med at betale mig Stykket med de sædvanlige 400 Rdl., saa tager jeg erkiendtlig derimod, og da Theatercassen herved vinder en Aften, saa vil jo ogsaa dette Forskud yde rigelige Renter.

Ærbødigst

(1823.)

A. Oehlenschläger.

Til
Directionen for de kongelige Skuespil.

Karl den Store.

Sørgespil i fem Akter.

Jeg giver mig herved den ærbødige Frihed at indsende min Tragødie Karl den Store, til Directionen for de kongelige Skuespil, med Ønske om, at Stykket maa blive antaget til Opførelse. Min Bøn er tillige, at det maa blive spillet endnu i Vinter, før Sommerheden indtræffer. Der vil intet være i Vejen for Opførelsen en Maaned fra nu af, hvis Directionen tillader det, og sætter Stykket strax paa Repertoiret. De Skuespillere som jeg har foreslaaet til at spille

Hovedrollerne vilde vist intet have at indvende. Nye Decorationer behøves der ikke at males, og snart efter Forlangende vil Hr. Prof. Lund male Olger Danskes Billede, Hr. Jensen komponere de faa Musiknummere, og Hr. Funk arrangere den lille Saxerdands. Dr. Ryge har ogsaa lovet, at Dragterne til den Tid skulle være færdige. Hovedsagen er altsaa, at Stykket strax bliver sat i Gang. Jeg havde kunnet indlevere Stykket før, men det vilde have standset Trykningen, og jeg havde været nødt til at skrive Manuskriptet atter og atter om, da meget var udstrøget og forandret deri. Jeg nøjedes altsaa med at forelæse det for mine Venner de Herrer Etatsraader Rahbek og Collin som skiænkede Tragødien deres Bifald. Jeg har selv strøget adskilligt, for Opførelsens Skyld, skulde Directionen ønske mere, giør jeg ingen Indvendinger.

Men jeg vender tilbage til denne vigtige Sag at faae Stykket snart spillet, hvilket jeg med Billighed troer at kunne bede om, da Karl den Store blot behøver at træde i et af mine for flere Aar siden antagne Stykkers Sted, for at have en meget stor Anciennetet.

Allerede fra Herr Pastor Boyes William Shakespeares Tid var saavel Portrættet og Busten, som Amors Hævn, eller Overilelsen.*) Jeg maatte dengang staae tilbage for hans Anciennetet, da jeg ønskede Kuhlau til Componist for eet af disse Stykker. Ved Concurrencen maatte jeg atter staae tilbage for Herr Heiberg. Jeg haaber vist at Directionen nu tager sig af mig, saa at det første Stykke Prof. Kuhlau for Theatret faaer at componere, maae blive Amors Hævn, hvortil Billighed og Sædvane giver mig den største Ret; saameget mere, da Stykket saavel af Etatsraad Rahbek som Etatsraad Collin er antaget med meget Bifald.

Ogsaa Webers Oberon, som jeg efter Directionens Forlangende har oversat, ligger i tre Aar, uden at kunne blive opført, og uden at jeg altsaa faaer Betaling derfor.

Jeg mener altsaa at alting taler for Karl den Stores Opførelse i Marts Maaned. Jeg sender Pakken med Rollerne til Herr Regisseur Liebe som har lovet at lade dem hæfte, og strax omdele, saasnart han faaer Directionens Ordre.

Da Stykket staaer i anden Deel af mine nye poetiske Skrifter, saa ville Directionen og de Rollehavende vist godhedsfuldt undskylde, at jeg har skilt nogle Exemplarer ad, saa at de Fleste faae deres Roller, som de kunde være udskrevne.

Kiøbenhavn d. 17. Febr. 1829.

Allerærbødigst
A. Oehlenschläger.

Tordenskjold,

Tragisk Drama i fem Akter.

Indleveret den 9. Novbr. 1832.

Hvis man, under Opførelsen, vil lægge den berømte Forfatters store Digterfortjenester, og Heltens historiske Interesse og nationale Navnkundighed med i Vægtskaalen, og hvis enkelte Effectscener (hvoraf Carl den Tolvtes Aabenbaring i en Drøm er en, vel meget forbrugt, men dog i sig selv meget poetisk Idee) kunne hjelpe paa mange matte: er det at haabe, at disse dramatiserede Scener af Tordenskjolds Levnetshistorie ville vinde mere Bifald paa Skuepladsen, end jeg troer, de kunne vente sig hos kritiske Læsere.

den 12te Nov. 1832.

C. Molbech.

(Med Hensyn til den af Forf. foreslaaede Rollebesætning, tillader jeg mig ikkun den ene Bemærkning: at han upaatvivleligt vilde skade sig selv eller Stykket ikke lidt, om ikke Mad. Wexschall, men Fru Heiberg fik Miss Harriets Rolle, der fordrer et langt andet Organ og Spil, end den sidstes.)

Critiken kan vistnok have meget at udsætte paa dette Stykke, der næsten snarere er en Anecdotsamling end en velformet Tragoedie; men Æmnet eller rettere Hovedpersonen har saa megen national Interesse, at det ikke synes mig urimeligt, at Stykket, der især i de sidste Acter har meget Smukt, vil blive seet med Interesse.

Den 15 Novbr. 1832.

Kirstein.

Antaget.

F. Holstein.

*) „Billedet og Busten" blev først opført i 1832, „Amors Hævn eller Overilelsen" aldrig. C. C.

Dronning Margareta.

Tragoedie i fem Acter.

Indsendt den 16 Juli 1833.

Dersom her skulde være Tale om en æsthetisk Bedømmelse af denne Oehlenschlægerske Tragoedie, vilde jeg sige, at den neppe er fri for nogen af de Mangler, som Kritiken har tillagt hans senere Sørgespil; men fattes meget af det, som bidrog til at give det sidst-opførte Theater-Interesse. Her er derimod vist nok i hver Act, ja næsten i hver Scene lagt an paa konstig Theater-Effect; men netop at den kommer for hyppig igjen, vil berøve den en Deel af Virkningen; og det vil neppe heller undgaaes, at man ogsaa paa Theatret vil spore, hvormeget søgt der er i endeel af denne Effect; og hvor lidt Natur der er i de allerfleste Forhold, Situationer og Charakterer, som her fremtræde. Jeg vil ikke tale om, hvad her støder en strengere æsthetisk og historisk Sands — thi det er dertil for længe siden, at man maatte finde det forgjeves at vente sig denne oftere respecteret af en Digter, som i det Dramatiske nu ikke leverer meget andet end Fabrik-Arbeide.

Der gives adskilligt i dette Stykke, som jeg helst opponerede imod at see paa Theatret, f. Ex. den flaue, anstødelige og smagløse Scene med Kong Albrecht, Scenen i Grav-Capellet, og dens Pendant, hvor man roder i en Brev-Kiste og finder Olufs Liig, Ragnhilds Scene med Margareta, og Ingeborgs Slutningstale — men hvad vilde dette nytte til? — Forf. kunde og vilde ikke borttage dem; og Stykket seer jeg ikke rettere, end man maa antage, siden det vel kan spilles; og Oehlenschlæger, ved Tordenskjold, har faaet sit gamle Privilegium, at intet af hvad han skriver for Theatret, kan forkastes, paa en Maade bekræftet. I øvrigt frygter jeg, at det ikke vil gjennemgaae mange Forestillinger, før „Pauker og Trompeter" ville blive det stærkeste, om ei det eneste Accompagnement til Slutningsreplikken: „Vor store Dronning Margareta leve!"

Nogle ganske hurtigt og løseligt optegnede, meest Sproget vedkommende Bemærkninger, har jeg under Læsningen optegnet og vedlagt; men neppe gaaer det an, at sende Forfatteren disse.

den 28 August 1833.

C. Molbech.

Skjøndt Stykket ikke er frit for adskillige Theatercoups og mindre heldige Scener og Characterer — til hvilke sidste jeg navnligen regner Scenerne mellem Oluf og Ingeborg og Olufs Characteer, der er barnagtig forelsket, blød og ubetydelig — saa har det dog ogsaa meget skjønt og ædelt og navnligen finder jeg ogsaa i Almindelighed Sproget ædlere og renere end i flere af Oehlenschlægers senere dramatiske Værker og jeg maa derfor, ogsaa uden blot at veie dets Værd relativt, holde det for antageligt, naar Digteren vil beqvemme sig til nogle Forandringer, som jeg i politisk Henseende holder for nødvendige. Dertil regner jeg først den idelige haanlige Omtale af den tydske Nation, som vel kan være i den Tids Aand, hvori Stykket spiller, men ikke er nødvendig for dets Gang og Oeconomie, og ikke synes mig passende at fremføre paa en Tid, da endeel af denne Nation hører til det danske Rige og danner en ikke ubetydelig Deel deraf; navnligen have de af mig betegnede Steder pag. 6, 33, 93, 94, 96, 103 og 163 stødt mig. Ogsaa kunde det være tvivlsom om det ikke kunde volde Ubehageligheder med Naboemagten, at de 3 Kroners Forening med saa megen éclat forelægges Publicum, skjøndt Digteren synes ved Slutningen at have villet mildne Indtrykket. Hvad de af min Hr. Collega optegnede Sprogbemærkninger angaaer, da holder jeg for at man vel maa lade en Oehlenschlæger staae sin egen Risico forsaavidt disse blot angaae egentlige Sprog-Urigtigheder eller fordreiede Constructioner, men hvor de tillige angaae Uforstaaeligheder eller aabenbare Urigtigheder, er vel Censuren tillige noget ansvarlig og jeg seer derfor ikke at der kan være noget imod at man i en høflig Skrivelse gjør Digteren opmærksom derpaa. Til de af min Hr. Collega optegnede Bemærkninger tillader jeg mig endnu at tilføje pag. 7, hvor der omtales en Flaade ved Sorøe; pag. 30 hvor der foreskrives at en Marsch skal spilles, skjøndt der intet Optog er og pag. 159 hvor Scenen en lang Tid staaer tom. Maaskee det ogsaa vilde være bedst om Digteren, for at forebygge Mistydninger forandrede den af mig indstregede Sætning pag. 171.

Den 31. August 1833.

Kirstein.

Antaget.

F. Holstein.

Sokrates,

Tragoedie i fem Akter.

Indleveret den 20 Mai 1835.

Det vilde blive et temmelig vidtløftigt Arbeide, om jeg forsøgte paa at udvikle, hvad dette nye, dets nærmeste Forgænger saa høist ulige dramatiske Værk har af gode Elementer for et Sørgespil og af heldigere Partier for den sceniske Fremstilling — og hvad der i sammes vidtløftige, deels historisk skildrende, dels raisonnerende Dialog, og i en stor Overflødighed af anvendte, lidet heldige og lidet virkende Midler, ligesom neutraliserer hine Elementer. Dette Arbeide kan her spares, hvor det nærmest maa komme an paa at erklære mig om, hvorvidt jeg anseer Stykket for antageligt til Opførelse paa Theatret. — Uden at ville negte, at det under Læsningen i det Hele, og uagtet endeel Langvarigheder, har gjort et behageligere Indtryk paa mig, end flere af Øhlenschlægers sidste, for Theatret forfattede Arbeider, vil jeg heller ikke negte, at hvis denne Tragoedie var indleveret af en ung eller ubekjendt Forfatter, vilde min Dom omtrent være falden saaledes ud: Stykket fortjener Opmærksomhed ved dets Nyhed, ved mange smukke Partier, ved en ædlere og renere Aand, end den, man i vore Dage pleier at mærke noget til hos dramat. Forfattere, i det mindste indenfor vore Enemærker; Forfatteren fortjener Opmuntring, og det maa tilraades ham, enten at lade sit Stykke henligge en Tid lang, for derefter ved en fornyet Betragtning at komme til Erkjendelse af, hvor det kan trænge til Forandring, Forkortning og Omarbeidelse, for at blive mere dramatisk, og mere indrettet for Scenen; eller at høre og modtage Andres Vink om, hvad Stykket muligen ved slige Operationer kan vinde, med Hensyn paa den sceniske Fremstilling. — Her vil Propositionen af et saadant Dilemma ei kunne finde Sted, eller være passende; om det endog kunde antages, at den vilde frugte noget. Da dette Værk af Øhlenschlæger neppe har noget mærkeligt Anstød mod scenisk Decorum, mindre imod det Moralsk-Anstændige, ja endog — fra en vis Side betragtet og abstraheret den sceniske Fremstilling, har færre Anstød imod Smagen, end maaskee de fleste af Digterens nyeste Arbeider for Theatret: kan der efter min Mening ingen anden Udvei være, end efter Stykkets Antagelse at overlade til Digteren selv, hvad han, efter nærmere Eftertænkning, eller ved Overværelse af Prøverne, vil kunne finde paa at bortskære af hine — jeg frygter livsfarlige Langvarigheder ved denne dramatiske Fortælling om Sokrates Død.

Den 31 Mai 1835.

C. Molbech.

Aldeles enig

den 18 Juli 1835.

Kirstein.

Antaget.

F. Holstein.

Olaf den Hellige.

Tragoedie i fem Akter.

Indleveret den 12 Oct. 1837.

Jeg kan fatte mig saa kort, som muligt, over dette, vor berømte Digters nyeste dramatiske Fabricat. Allerede mer end eengang har jeg erklæret, at jeg ikke mere indlader mig paa at dømme om den æsthetiske Antagelighed af de øhlenschlægerske Theaterstykker, da det er decideret, at Forfatterens Navn og tidligere store Fortjeneste af Theatret og Poesien i Danmark, ikke tillader at forkaste Arbeider af ham, om de endog vare af en saadan Art og Beskaffenhed, at jeg for min Deel maatte finde dem aldeles uantagelige fra hiint Synspunkt (e. gr. „de italienske Røvere“ og „den lille Skuespiller“) hvilke virkelig ogsaa kun Publicums endnu bevarede Veneration for Digterens Navn har reddet — ikke fra en hastig Undergang i Repertoiret, men fra Tilkjendegivelsen af offentligt Mishag. — Her er atter Tilfældet, at en Tragoedie indleveres, hvori jeg neppe kan spore den svageste Yttring af det tragiske Dramas sande Poesi og Gehalt; og hvorom jeg iøvrigt kan nøies med at sige, at det har kostet mig stor Overvindelse at opfylde min Pligt ved at læse den til Ende.

Om den er saaledes beskaffen, at man vil holde det ud, at see en saa uendelig og langvarigen dramatiseret og declamerende Dialog-Række, hvori Oluf den Helliges Endeligt og Helgen-Lugt („Geruch der Heiligkeit") fremstilles som en scenisk Opgave for omtrent vort hele Skuespiller-Personale, paa ganske faa Syngende nær — eller for 28—30 Personer: dette er en Quæstion, som Fremtiden nærmere vil og maa opklare, og hvorom mine Herrer Colleger i Theaterbestyrelsen forinden ville danne sig en mere bestemt Mening, end jeg (ikke med Hensyn til mig selv, men til Publicum) er i Stand til.

Den 22 Oct. 1837.

C. Molbech.

Jeg maa desværre erklære at jeg med Hensyn til mig selv er ganske enig med min ærede Hr. Collegas Dom om dette Stykkes dramatiske og æsthetiske Værd. Om det desuagtet ikke vil faae et Slags scenisk Værd for Publikum ved en god Declamation og maaskee et scenisk økonomisk Værd for Forfatteren, ved at erhverve ham en god eller taalelig Indtægt, der desværre synes at være blevet det nærmeste Formaal for hans senere Arbeider, vover jeg ligesaalidt som min Hr. Collega at forudsige, men kan derfor dog ikke andet end stemme for at man forsøger at lade det gaae over Scenen.

Den 2 Novbr. 1837.

Kirstein.

Antaget.

F. Holstein.

Dina,

Tragisk Drama i fem Akter.

Indleveret den 17. Novbr. 1844.

Forfatteren har her paa en Maade leveret et Sidestykke til sit tragiske Drama „Tordenskjold". Ligesom i dette, har han ført en meget navnkundig Person af den danske Historie frem paa Skuepladsen, ved at bringe endeel af de Begivenheder, der indflette sig i et af de Optrin, som forberedede, ja paa en Maade afgjorde Ulfelts dybe Fald og tragiske Skjebne, i dialogiseret Form. — Men foruden at begge Personers virkelig historiske Charakteer, og Rollen, de have spillet, er høist forskjellig og contrasterende, i det Tordenskjold var en national Helt, Ulfelt en national Forræder: saa er ogsaa Maaden, hvorpaa Forf. har construeret begge Dramer, ikke mindre forskjellig. Tordenskjolds Levnet har Oehl. paa en Maade udviklet biographisk; i det mindste er det Afsnit deraf, som fremstilles paa Scenen, egentlig et Slags dialogiseret Biographie; eller den virkelige Begivenhed, overført paa Skuepladsen — og, saavidt mueligt, den virkelige Person, omklædt til en scenisk. Med det Ulfeltske Drama er det for en Deel anderledes. Dette maatte opfattes og concentreres i en større Grad af dramatisk Eenhed, og Forf. har, som Stof dertil, valgt den berygtede Dinas Proces. Vel er meget af dennes Indhold ogsaa i temmelig raa Umiddelbarhed optaget i Stykket Handling og Dialog; men med en bestandig og næsten almindelig Forvanskning af meer eller mindre Stof i den factiske Handling og Begivenhed. Tillige ere saa godt som samtlige agerende Personer, i det mindste Hovedpersonerne, ikke blot omklædte, men omskabte. Et gement, berygtet, uopdraget, uvidende Qvindfolk, hvis Bolerkonster, smidige Tunge og Anlæg til at intrigere og lade sig bruge til Intriger, synes at have været alle hendes Naturgaver — er her idealiseret til en meget intellectuelt begavet, vel instrueret, sædelig reen og qvindelig elskværdig Borgerpige, med de ædleste Sentiments, men tillige temmelig stærk sentimental, og saaledes i Stand til at fatte en sværmerisk og dyb Lidenskab for den gifte Corfitz Ulfelt. Dette er den fameuse Dinas Forvandling. Om det nogensinde kan lykkes Digteren af et historisk Drama, saa totalt at omskabe en historisk Person, lader jeg være uafgjort. Her er det sandelig ligesaa lidt lykkedes Øhl., som at forædle enhver af de øvrige Rollehavende i Ulfelts og Dinas historiske Sørgespil — jeg mener det, som virkelig opførtes i Kjøbenhavn Aar 1651. Dette har været hans godmodige Stræben, da det synes, han ligesaa lidt har Evne tilbage til at fremstille en slet, som en kraftig Charakteer — om vi overhovedet i dette Stykke ville være i Stand til at finde nogen, der gik over Halvheden, eller endnu mindre Brøker af en heel og holden, eller sammenhængende og naturlig Charakteer. — Da jeg hertil allene vil føie, at det har været mig lige piinligt fra den æsthetiske og den historiske Side, at arbeide mig igjennem dette Drama, hvilket jeg ogsaa af den Grund sætter meget under „Tordenskjold", at Ulfelts Person og Skjebne er uendelig mere tragisk — med andre Ord mere poetisk — og fordrer langt større dramatisk Digterevne, eller Anvendelse af en høiere Konst: saa kan jeg nøies med at erklære, at jeg, i Almindelighed taget, umueligen kan stemme for et originalt eller oversat Dramas Antagelighed til Opførelse paa det Kgl. Theater, der havde den Form og Beskaffenhed, som nærværende; men at jeg i øvrigt, som bekjendt, siden Opførelsen af „de Italienske Røvere" gjerne resignerer paa min Stemme i Henseende til Øhlenschlägerske Arbeider, da deres Antagelse ubeseet og stiltiende pleier at forudsættes af Directionen. — Jeg kan derfor endnu kun slutte med, at jeg reserverer mig at inhærere min uforanderlige Mening om Stykkets Slethed, hvis endog — hvad jeg vil kalde beklageligt — Nysgjerrighed og Hovedpersonernes berygtede Navnkundighed skulde kunne skaffe det Søgning ved Opførelsen.

Den 12 Decbr. 1841.

C. Molbech.

Adam Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Livsbillede af Kr. Arentzen.

(Andr. Fred. Høst & Søn.)

Til at fortælle Oehlenschlægers Liv og hans Digtnings Historie for den Slægt, der oplever Hundredaarsdagen for hans Fødsel, var Kr. Arentzen saa at sige selvskreven. Hans omfangsrige Skildring af den Baggesen'ske Fejde vidner om et saa omfattende og indtrængende Kjendskab til alle Detaillerne i Tidens litteraire Historie, at Ingen vil kunne maale sig med ham i denne Henseende, og hvad den anden uafviselige Fordring til et saadant Arbejde angaaer: Overblikket og den nødvendige Sympathi for Emnet, da viser det foreliggende Arbejde, at Forfatteren ogsaa her har været saaledes udrustet, at han har kunnet gjøre Fyldest paa den smukkeste Maade. Trods den store Mængde Detailler, som fylder Arentzens Skrift om „Baggesen og Oehlenschläger", taber han heller ikke her Overblikket over den samlede Bevægelse; det kan

Adam Oehlenschläger.

Xylografi af P. L. Bevers.

Husk paa, naar Døgnets kaade Sværme
Paa stærke Pirringsmidler raaber,
At „der er flere Kræfter i hans Bærme
End i de Andres Forstedraaber.“

tvertimod med Rette siges, at han for første Gang har viist os de enkelte Fænomener i deres indbyrdes Forbindelse og har samlet mangfoldige hidtil upaaagtede Momenter til et Helhedsbillede, der derved er kommet til ikke blot at vise os de to Hovedpersoners og deres nærmeste Satelliters Forhold i dette krigerske Tidsrum, men til ligefrem at gjengive hele den aandelige Udviklingsgang i Aarhundredets første Tredjedel. Derimod har man under Læsningen af „Baggesen og Oehlenschläger“ nu og da en Fornemmelse af, at Forfatterens Bestræbelse for at sætte Baggesens Optræden i det rette Lys og paavise de Momenter, der forklare og forsvare hans skarpe Kritik, driver ham for langt over paa Baggesens og Grundtvigs Side og mere end tilbørligt kølner den Sympathi, som Oehlenschlägers klare og herlige Skikkelse dog, trods alle mindre Pletter, maa samle om sig. I de Bind, som væsentligst ere ofrede til Fremstillingen af Baggesen og Grundtvig, mærker man af og til, at Forfatteren ikke har kunnet holde sig fri for den hæderlige Ensidighed, som en Biograf saa let bliver et Offer for: at Kjærligheden til den skildrede Person under Emnets Behandling stiger til en om ikke blind, saa dog svagsynet Beundring. Men denne let tilgivelige Fejl indeholder jo paa den anden Side sit eget Korrektiv, naar Behandlingen skifter Gjenstand og atter samler sig om den anden Hovedperson i den polemiske Konstellation: Oehlenschläger; og hvad den her omtalte Livsskildring af Digteren angaaer, saa er den, uden at fortie eller skjule hans Digtnings svage Punkter, helt igjennem baaren af en saa smuk og varm Sympathi for den gudeherlige og i sin skjønne Enfold saa imponerende Skikkelse, at man under Læsningen modtager et fyldigt Indtryk af den samme velgjørende Varme, som har frembragt Skildringen.

Noget i Ordets egenlige Forstand Nyt kan en Bog som denne jo ifølge sin Natur ikke bringe. Digterens personlige Forhold ere bekjendte nok fra hans eget „Levnet“ og fra de senere „Erindringer“, og hans skjønne og rige Ungdomsliv har i sig selv et saa poetisk Indhold og en saadan næsten kunstnerisk afsluttet Form, at det er gaaet over i den almindelige Bevidsthed, som om det kunde være et af Digterens egne Værker. Men have „Erindringerne“ med alle deres anekdotiske Bagateller og lidet betydningsfulde Episoder deres store Interesse som en naiv og umiddelbar Naturs uforbeholdne Dvælen ved sig selv, saa er Kr. Arentzens Livsbillede ikke mindre interessant som en objektiv Skildring af dette Digterliv og som en paa positive Oplysninger rig Fremstilling af Tidens litteraire Bevægelser, hvor alle de betydelige Kræfter, der samlede sig om eller stillede sig imod det nye Gjennembrud, ere henfatte hver paa sin rette Plads. En saadan litteraturhistorisk Skildring af Oehlenschläger og hans Tid have vi hidtil ikke besiddet i en paa engang saa omfattende og saa let tilgængelig Form, og af denne Grund er Kr. Arentzens Bog en god Nyhed, skjøndt den fortæller en gammel Historie.

Med Hensyn til den saa ofte omtalte aandelige Gjenfødelse, som Steffens bevirkede hos Oehlenschläger, er det interessant at se, hvorledes Oehlenschläger alt i sin tidligere før-Steffens'ske Digtning glimtvis raader over sproglige Udtryk og poetiske Tanker, der ganske bære det samme Præg som hans senere ejendommelig-skjønne Poesi, et Vidnesbyrd om, at Steffens ikke skabte noget Nyt hos ham, men lokkede noget alt Tilstedeværende frem. Den, der har lidt Øre for den Oehlenschläger'ske Diktions karakteristiske Vendinger, vil i Linier som disse:

„Tungsindig hisset stod en gammel Mur,
Ruin af Hedenolds ældgamle Bolig,
med Mos og Græs begroet, affides, rolig“

finde det umiskjendeligste Slægtskab med dette Aarhundredes Oehlenschläger, skjøndt de skrive sig fra 1799.

Oehlenschläger protesterede i sine senere Aar ikke sjelden mod Overvurderingen af den Indflydelse, Steffens havde havt paa ham, og jo mere man lærer Forholdet mellem disse to Mænd at kjende, desmere maa man give ham Ret i hans Protest. Ikke alene er, som sagt, den Oehlenschläger'ske Stils ejendommelige Karaktermærker sporadisk tilstede i hans Produktion før Steffens, men ogsaa hans senere Digtnings nordiske Sujetter forekomme antydningsvis i de samlende Forsøg, der betegne Perioden før 1802. Og hvad Steffens bragte frem i sine filosofiske Forelæsninger og Samtaler, var alt Andet end et klart Program eller en stringent udformet Livs- og Kunstanskuelse; det var Antydninger, der netop trængte til en Natur som Oehlenschlägers for at vinde Liv ikke som Begreber, men som Billeder. Det er ligesaa lidt lykkedes Kr. Arentzen som tidligere Litterairhistorikere at fremstille i haandgribelig Skikkelse, som Produkt af en klar og logisk Tankerække, „hvad det egenlig var, Steffens lærte Oehlenschläger.“ Og det vil heller ikke lykkes nogen senere, thi det er netop det Ejendommelige ved den Naturfilosofi, Steffens docerede, at den bevæger sig i det Mystiske, det Halvdunkle, det Anelsesfulde; idet den er rettet mod det forrige Aarhundredes flade, forstandsmæssige og fantasiforнægtende Oplysning, peger den paa Følelses- og Fantasilivets hemmelighedsfulde Egne som dem, i hvis svale og dunkle Skygge Menneskeaanden skulde finde Hvile og Vederkvægelse efter Vandringen i Oplysningstidens solbrændte Ørken. I det foregaaende Aarhundredes Forstandsperiode havde man havt med Tænkningens Kategorier at gjøre, og Alt havde sin bestemte Plads i det regelret tildannede System; den Reaktion, som afløste den ensidige Fornuftdyrkelse, satte i Overensstemmelse med sin Bestræbelse og sit Maal Følelsens ubestemmelige og Fantasiens ubegrændsede Verden paa de bestemt formulerede Tænkningskategoriers Plads og lod Systemet blive afløst af det Usystematiske, det Vilkaarlige, det Personlige. Derfor virkede baade Schelling og Steffens mere tilskyndende end klarende, mere vækkende end vejledende, og derfor vil det altid være vanskeligt at undgaa en vis taaget Almindelighed, hvor deres Lære skal fremsættes.

Men hvor denne Lære mødte en Personlighed, i hvis aandelige Muldjord Kimer og Spirer rørte sig i rig Mangfoldighed, der virkede den som en Vaarnats Regn og en Foraarsdags Sol: Spirerne brød frem af Muldet og skød i Vejret, Jorden var pludselig dækket af et myldrende Blomsterflor, de uklare Antydninger forvandlede til talende Gjerninger, de dunkle Forjættelser til levende Opfyldelser. Det er dette Gjennembrud, Steffens tilvejebringer hos Oehlenschläger.

Det vil til alle Tider staa som et af de skjønneste og underfuldeste Fænomener, nogen Litteratur har at opvise, at Gjennembruddet hos Oehlenschläger skete saa pludseligt og var saa forbausende rigt i sine Følger. Man har atter og atter sin Nydelse af at læse om Oehlenschlägers sejrvindende Ungdomsdigtning og fordybe sig i hans første Periodes friske og umiddelbare Poesi. Man forstaaer, hvilken lykkelig Tid det maa have været for den Slægt, der var Vidne til denne sorgløse, ingen Hindringer agtende, ingen Vanskeligheder kjendende Produktion, der med hvert enkelt Digt gav Tiden et forøget positivt Indhold og fyldte dens Aandsliv

med en højere Sandhed end den, der kun beroede paa Forestillingens Overensstemmelse med Virkeligheden, med en varmere Tro end den, der kun omfattede Borgersamfundets, Menneskebroderskabets og Lyksalighedsbestræbelsens følige Idealer. Romantiken har havt sine vildledende Momenter, sine misvisende Tendenser, skjøndt vi, takket være Oehlenschlägers sunde Personlighed og hans tidlige Emancipation fra de tydske Førere, have mærket mindre til dem i vor Litteratur, end de mærkedes andetsteds; men det er der ingen Tvivl om, at den selv med sine Vildfarelser og Misvisninger fyldte Personligheden med et varmere, kraftigere og mere potenseret Liv, end den Eftertid formaaer det, der negerende og kritiserende kun er den forudgaaende Tidsalders Korrektiv, men endnu intet Positivt har stillet i Stedet for de Idealer, den løber Storm imod.

Kr. Arentzen gjør paa en smuk Maade Ret og Skjel mellem de Brydninger, der findes i Tiden; hans Dom har ikke Overfladiskhedens Hastighed, fordi den hviler paa en stor og med Flid tilegnet Kundskabsfylde; den har ikke Raahedens forlorne Fyndighed, fordi den er udgaaet af en moden Betragtning af de forskjellige Aandsretningers relative Berettigelse. Hans Stil er derfor hverken pikant blændende eller kraftkarleagtig knusende; rolig og naturlig søger den at give Tanken det korrekteste Udtryk og gjennemstrømmes ofte af en Varme, der vidner om, at Forfatteren har været opfyldt af sit Emne. Kun skæmmes Kr. Arentzens Sprog af hans ubegribelige Hang til Omskrivninger af Navne og Sammenstillinger af historiske Forhold, der ikke have Andet med hinanden at bestille end deres tilfældige Samtidighed. Denne stilistiske Maneer er Forfatteren oftere bleven gjort opmærksom paa, men da der ikke mærkes nogen Bestræbelse for at aflægge den, maa han formodenlig mangle Sands for det Trættende og Irriterende ved idelig at møde f. Ex. en Titulatur som „Slotsforvalterfuldmægtigens Søn“, hvor der kort og godt menes Oehlenschläger, eller ved saa kurieuse Sammenkjedninger af hinanden uvedkommende Fakta som f. Ex. i Sætninger som disse: „Det unge Menneske fra Landsbyen hinsides Dannevirke kom til at undervise de unge Komtesser i Klaverspil, men maatte forresten paatage sig en Tjeners Skikkelse i det Moltkeske, i Pontoppidans danske Atlas beskrevne, Palais i Renaissance-Stil paa Amalienborg, hvis Opførelse var bleven besunget af Wadskjær (der døde som Professor poëseos faa Dage før Adam Oehlenschlägers Fødsel)“; „Oehlenschläger fik en godhjertet gammel lang preussisk Hugaf fra Evalds og Goethes Heltekonge Frederik den andens Tid til Fægtemester.“ Kr. Arentzen, der, efter sine Citater at dømme, er vel bevandret i tydsk Litteratur, burde ikke overse den Lære, der gives i det bekjendte Distichon:

> „Jeglichen andern Meister erkenn' ich an dem, was er ausspricht:
> Nur was er weise verschweigt zeigt mir den Meister des Stils.“

Han vilde da undgaa baade at svække sin Stils Kraft ved disse halvkomiske og helttrættende Sammenstillinger og at lade sig af sin Mani for dem føre ind i det mildest talt Kurieuse, som i følgende Indledning til anden Bog, hvor den Præmisserne omstødende Indskudssætning er udhævet af os:

„Det norske Element har spillet en betydelig Rolle i vor Kulturhistorie. I den første Halvdel af det attende Aarhundrede skjænkede Klippelandet mod Nord os samtidigt med Tordenskjold i hans Landsmand Holberg den første Forfatter af universellere Betydning, den egenlige Grundlægger af vor Litteratur; og i den sidste Halvdel af samme Aarhundrede stillede Norge (for ikke at tale om Andre) Tordenskjolds Ætling Wessel som en ypperlig Modvægt ligeoverfor Evald. Ved vor Litteraturs Gjenfødelse i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede var ogsaa en i Norge født ung Mand — der forresten hverken paa fædrene eller mødrene Side var af norsk Herkomst og alt som Barn kom ned til Danmark — udkaaret til at øve en stærk Indflydelse; og den nye norske Poesis Betydning for vore Dage er dybtindgribende.“

Inden vi slutte disse Linier, bør vi endnu med et Par Ord omtale den ydre Udstyrelse, der er bleven Kr. Arentzens Livsbillede til Del; det fremtræder jo som et Festskrift, udgivet af det Forlagsfirma, der har havt saa stor Fortjeneste af Udgivelsen af Oehlenschlägers Skrifter, og det maa erkjendes, at Forlæggeren har følt, hvad der krævedes af Firmaet ved en Lejlighed som denne, og har ofret baade smukt Papir og rigt, tydeligt Tryk paa Bogen, der saaledes ogsaa i denne Henseende er Emnet og Anledningen værdig. Et Stik efter Riepenhausens Portrait af den unge Oehlenschläger ledsager Værket.

P. H.

Den fjortende November 1805.

Romanze.

Et hidtil utrykt Digt, skrevet til Fru Rahbek. Dateret Halle den 15. November 1805.

Vintermorgensolen rødmed,
Klar og herlig smilte Dagen,
Ikke Seidlins Dag, men den, som
Gud lod op i Østen klare,
Og da Helten ind nu traade
For sin Morgenthee at smage,
Laae for ham paa Theevandsbordet
Net en lille Morgengave.
Først fra Henrik Steffens laae der
Fredrik Schlegels Nytaarsgave,
Hvori findes slige Digte
Som den Sang, der her nu taler.
Dernæst fra den hulde Hanna
Laae der tvende nette Handsker,
Som for Knækningen at standse
Hurtig paa han skulde drage.
Da nu Vinteraftensolen
Langsomt ned i Vesten daled,
Og da atter Theens Steentøi
Monne mildt paa Bordet rasle,
See da vidned om en Høitid
Huldt og festligt rundtom Hallen;
Thi af Bordet bruunt og glandsfuldt
Var det grønne Voxdug dragen.
Heller ei man Læderteppet
Skued' paa Fortepianet,
Alt var blankt i nøgen Skiønhed
Som paa Festens Helligdage,
Og i alle Stuens Kroge
I de nette Sølverstager
Skued' man de høie Lys at
Hvirvle med en Høitidsflamme.
See, da traade ind Louise

Det forsvundne Kjøbenhavn.

Minder fra „de gode gamle Dage".

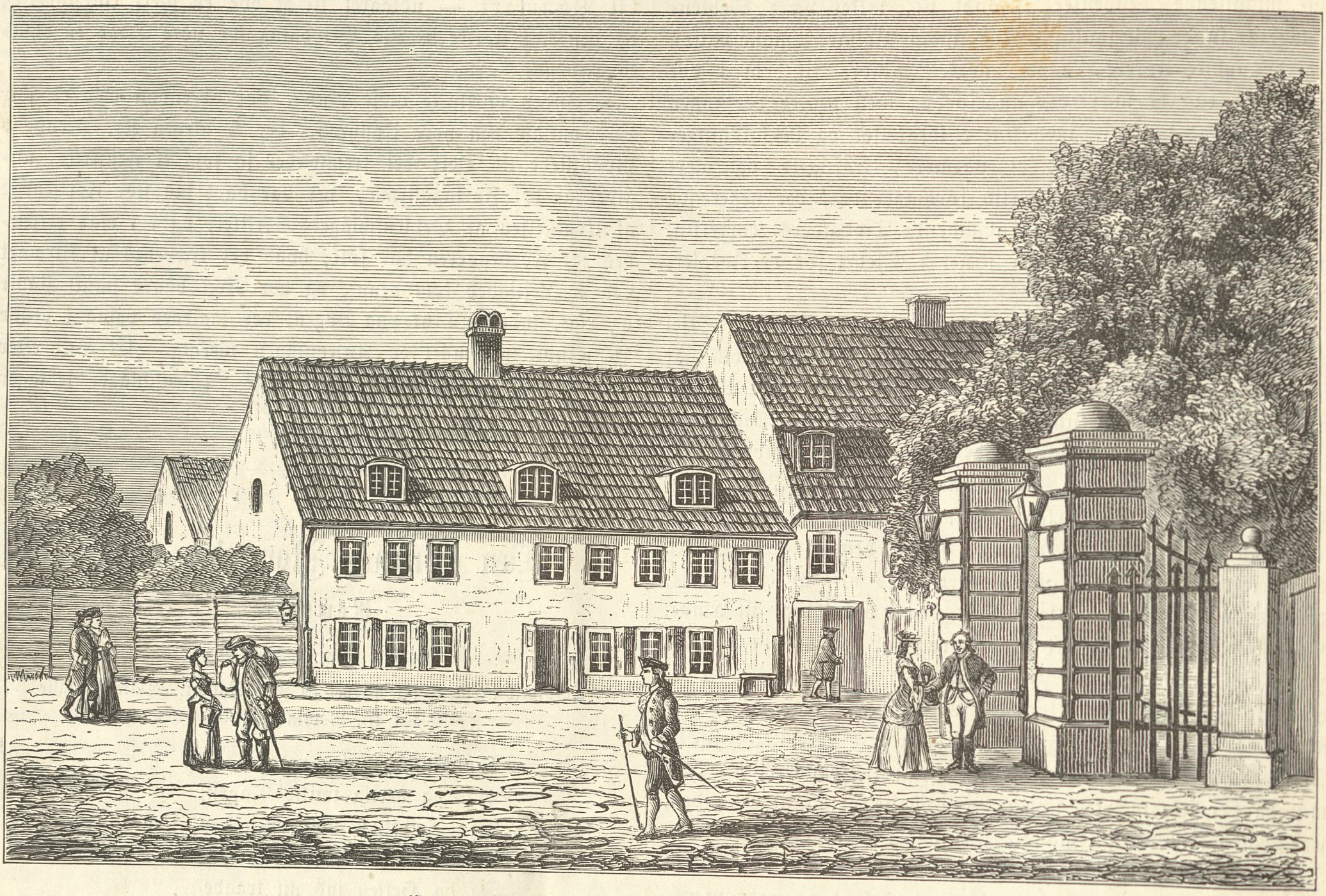

Extra-Blad: Oehlenschlägers Fødehus 1779.

Her seer Øjet det ringe Skjul,
et simpelt, tarveligt Gjemme;
men fra Krybben udgik en Jul,
denne Rede har født en Fugl,
hvis Sange Sekler istemme.

N. Krossing.

Hurtig, venligt ind i Salen,
Fulgt af Rikke og Sophie,
(Componeert af Reichardt alle),
Og en Sang med Melodie
Gav Louise nu til Adam;
Selv hun havde Tonen sat,
Han Forfatter var til Sangen.
Derpaa traadde Rikke frem
Med et Baand udi en Valnød
Til hans gyldne Uhr; Sophie
Blye et deiligt Æble bragte;
Men fra Spillemanden Reichardt
Bragtes mange skiønne Sager,
Alt hans eget sieldne Arbeid,
Alle Goethes hulde Sange.
Goethes Ord var sused giennem
Strengene paa Reichardts Harpe,
Havde faaet dobbelt Storhed
Ved med Toner sig at blande.

Som naar Zefyrs Aande gaaer
Over Natfiolens Blade,
Dobbelt huldt da dufter den
I den dunkle Sommeraften.
End et Billed fulgte med:
En af Velsklands store Skialde
Ariosto givet blev
Til en ung beslægtet Sanger.
Dette var nu alt for Sielen,
Men for Legemet man bragde
Af Maderas gyldne Viin
Med en velforseglet Flaske.
Da nu Vennen og var kommen
Hid, den ædle Schleiermacher,
Som Jean Paul saa sandt har kaldt
Ur=ur=enkelen til Plato,
Da nu Mine Volf var kommen,
Dattren af den sieldne, svare
Helt, som mandelig har jaget

Bort den hele Mørkhedstaage,
Som sig havde hyllet om
De udødelige Sange,
Som fra Simois og Skamandros
Bredte sig til alle Lande;
Da nu Venneflokken var
Samlet i den stille Aften,
See da blev der baaret frem
Paa det hvide Bord en Kage;
Kagen krandset var med Lys,
Sexogtyve Lys man talte;
Thi for hvert af Heltens Aar
Saae man frem et Lys at rage.
Uformærkt med Lyset svandt
Venligt hen den muntre Aften.
Og som Aften, Lys og Aar
Ender sig nu her Romanzen.

En „Hundepost".

I den Række Artikler om „Kamma Rahbek og hendes Korrespondenter", som „Nær og Fjern" for nogen Tid siden har bragt og hvis Fortsættelse vi herved kunne bebude, var der ogsaa Tale om de skjemtsomme Breve, der under Navn af „Hundeposter" skreves af Oehlenschläger baade fra hans Udenlandsrejse og fra Hjemmet. I Mynsters foran omtalte Brevsamling findes der Uddrag af disse overgivne Meddelelser, og vi meddele her som et Kuriosum — der bør læses, som det er skrevet: som et Øjebliks Improvisation af rent privat Art — en anden af disse Hundeposter, nærmest fordi den lille Illustration, hvormed den er udstyret, viser os Oehlenschlägers Pen fra en hidtil ukjendt Side.

27 Julii 1812. } **Agene Honnebaald.** { Nr. 1.

Samlet af Stud. Juris A. Oehlenschläger, Titulair Professor Nr. 6, sjette Klasse, Professor Extraord. ved Universitetet lidt længer ned. Forhenværende Fanejunker med Commandersergeants Rang ved Kongens Livcorps; Medlem af det skandinaviske Litteraturselskab, de norske Videnskabers Selskab og Selskabet for de skiønne Videnskaber i Italien, men ikke i Kiøbenhavn, og mange andre berømte Universiteter og Aggademier etc. etc.

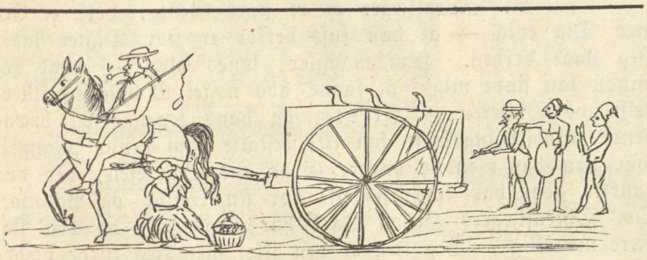

Elskede Veninne!

Skiøndt De troede at (Musen) hvad Honnen angik havde forladt mig saa kan det saalidt nedslaae mit Mod, a de maijet mere sborer mig til at anstrænge mid Czscheni for at giøre noget fortræffeligt. Saaledes kan jeg ikke noksom rose mig selv for ovenstaaende Honnetegning, der i mine Tanker er en Codovicki værdig. Kunde jeg end ikke komme ud af Bagbenene paa Hesten, og maatte jeg i deres Sted, for at dække Hestens og min svage Side male en Brødkone, der sælger Hvede-Knubber for 1 Sk. Stykket —; var jeg end nødt til at sætte 3 Tude af ligesaamange Thepotter over Rakkersluffen, for dermed at tilkiendegive, hvad en anden Maler vilde have ondt ved: at Hundene tude — saa ligger det meer i Tingens Natur, end i min Forseelse.

Undersøge vi nu dette Kobber med en Lichtenbergs Skarpsindighed, hvor meget Stof finde vi da ikke til Eftertanke. Man seer at Maleren tillige er Digter, ellers kunde han umulig have saamegen Menneskekundskab. — En Anden vilde malet Bøddelen med afskyelige barbariske Træk — jeg har givet ham blot noget naivt Bestialt, som viser at han mindre er kommet i denne Stand af Frihed end af Nødvendighed. At han ryger Tobak viser deels et vist Flaima og Vane ved slige overordentlige Begivenheder, hvorved Mængden studser; deels antyder det den tidlige Morgen, hvor han bevarer sig for Morgenluften. Thi sæt at Rakkeren fik Kolden, hvem skulde da pudde Honnene i Kramkisten, eller Slamkisten, Politimesteren selv kunde man ikke anmode derom — Professor Viborg modtager først Honnene, naar de blive afleverede paa deres Bestemmelsessted, for at hænge dem; og salig Nielsen paa Fredsberg, der med Fornøielse havde paataget sig et saadant Arbeide i sine ledige Timer, er ulykkeligviis hensovet i Herren lidt førend denne Catastophe. Hvor vigtig er altsaa ikke hiin lille Pibe i Rakkerens Mund; uden den vilde Piben snart faae en anden Lyd.

I Drengene seer man Gradationen af menneskelig Indignation over Rakkerens umenneskelige Grumhed, mod Skabninger, der dog næsten er vor Næste, og som i Troskab og Hengivenhed endogsaa overgaae os. Den første rækker det Lem, Himlen gav ham til at tale fornuftigt med, ud. Det forstummer af Forbittrelse og Gru, som om Drengen sagde: Riv lige saa godt Tungen ud af min Hals, Barbar, som du ved din oprørende Handling giør den stum og uskikket til sin Forretning. Den anden Dreng (Skomagercharakteren har præget sit umiskiendelige Stempel paa hans Væsen) er mere sat, han viser kun hen til ham med Foragt, men klemmer dog med det samme den anden Arm fast til Kroppen, for ikke at tabe det Par nye Skoe han skal bringe ud til Tante Rahbek. Hvilken Besindighed, hvilken Beggestedsnærværelse. Den tredie Dreng er den meest godlidende. Han hæver sine uskyldige Hænder mod Himlen og sukker i sit stille Sind: Herre Jøssu Chrystu! de er jo en græsselig Histaarie!

Om Hesten vil jeg af visse Aarsager ikke tale. Frodigheden i Nakken tilkiendegiver at Prof. Viborg har cureret den godt, for at giøre den forventede Nytte; som den nu ogsaa giør.

See saa! Er dæ ikke forfræskenne dæ?

Til Beslutning beder Udgiveren af Honneposten sin Veninne og hendes Ægteherre giøre mig og Christiane den Fornøielse at komme ud til os i Morgen paa en Kop Thee og et lille Aftensmaaltid, da det er den 28 Julii, og Skiæbnen just føier det saaledes at Solen til den Tid er i Perig, da den før, (formedelst Afstanden paa Christiansholm, etc.) altid var i Apog. Tillige bede vi dem tage Steffen med som jeg haaber heller ikke afslaaer min tienstlige Begiæring.

Hos Forlæggeren af dette Skrivt faaes følgende Forlagsartikler til de billigste Priser: Coreggio — Faruk — Digtningerne — Stærkodder. — Sammesteds vilde man have den Godhed, at tegne sig til Subskription, for at lette Oplagets Størrelse.

Luftens Tilstand imorges Kl. 8 var passabel.

Dette Blad tilbringes go Søster af Oline vor Pige som De vilde have den Godhed, at sende mundligt eller skrivtligt Svar.

A. O.

Litteratur

„Selskabet til Udgivelse af Oehlenschlägers Skrifter“ har i Anledning af Digterens Sækularfest for nogen Tid siden paabegyndt og nu i disse Dage afsluttet Udgivelsen af Oehlenschlägers Tragedier i Udvalg ved F. L. Liebenberg, og dette Udvalg foreligger saaledes nu, da Opmærksomheden atter i forøget Grad er samlet om den store Digter, i fire anselige og smukt udstyrede Bind, indeholdende Tragedierne Hakon Jarl, Baldur hin Gode, Palnatoke — Axel og Valborg, Correggio, Stærkodder — Hagbarth og Signe, Den lille Hyrdedreng, Erik og Abel, Væringerne i Miklagaard — Tordenskjold, Dronning Margareta, Dina, Landet fundet og forsvundet. For den billige Pris af 8 Kr. kan man her skaffe sig en Repræsentation af Digterens tragiske Poesi i dens bedste Frembringelser og i en Udgave, for hvis smagfulde og korrekte Form der haves den bedste Garanti i den Oehlenschläger-Kjender, der har besørget den og forsynet den med forklarende Anmærkninger.

Paa den Gyldendalske Boghandels Forlag er der i Anledning af Hundredaarsfesten udkommet et Mindeskrift: Adam Oehlenschläger af Prof. R. Nielsen. Skriftet, der især dvæler ved Digterens Betydning som folkelig Forfatter i dette Ords rette og nærmere præciserede Forstaaelse, er særdeles nitid udstyret.

Brogede Blade

I et nylig udkommet Skrift „Gjennem hundrede Aar“ af Camillo Brunn fortælles et Par Smaatræk, der ved deres Forbindelse med Oehlenschläger passende kunne fremdrages idag. Det oplyses saaledes, at den lille Pikkebaandsjøde, hvis rørende „Kommer at kjøbe — jeg er en god lille Jødedreng“ Alle have lært udenad i den første Skoletid og hvis skjønne Kjærlighed til sin Moder har fremkaldt mange barnlige Taarer, var en bestemt Person, et meget industrielt Exemplar af Racen, der efter den Anvendelse, han gjorde af Pengene, gik under Navnet Simon Slikmund. „Denne Fyr — fortælles der — besad et godt Snakketøj og søgte paa alle Maader at gjøre sig rørende, for gjennem Medlidenheden at fange Kunder; snart var hans Fader syg og snart hans Moder død, men Ingen lod sig narre.“

Et andet Sted omtales en lille Episode, der kaster et ejendommeligt Lys over Oehlenschlägers finansielle Stilling:

Blandt Joh. Brunns Kunder kunde regnes Digteren Adam Oehlenschläger; men, hvad der nok skal være ejendommeligt for Digternaturer, han var, mildest talt, ikke prompte til at betale sin Kjøreregning, der, uagtet gjentagne høflige Paamindelser, var løben op til flere hundrede Rigsdaler.

En Dag ringede det paa Ydredøren, og Pigen gik ud for at lukke op.

„Hvem er det?“ spurgte Joh. Brunn, da Pigen kom tilbage.

„Jeg veed ikke,“ lød Svaret, „efter Udseendet at dømme, er det en fattig Kone, som vil tigge; hun bærer en Kurv paa Armen.“

„Hvor gjorde Du af hende, Sophie?“

„Jeg lod hende staa udenfor, paa Trappen.“

„Godt!“

Nogen Tid efter gik Husets Herre ganske sindig ud for at se, hvem det var, idet han undervejs raslede med nogle Smaapenge, han havde løse i Lommen, og som han tænkte sig, skulde være Midlet til at klare Sagen. — Men, hvor forbausede blev man ikke inde i Stuen, da der strax efter i Sideværelset hørtes en Skrabenud og en Gjørenundskyldninger, der nær aldrig havde faaet Ende.

Omsider gik Den, der havde foranlediget dette besynderlige Optrin, og da hun, med Buk, Skrab og Komplimenter, var bleven ledsaget helt ned ad Trappen og et langt Stykke ud i Gaarden, vendte Fatter tilbage til Dagligstuen, hvor han strax blev overfalden med utaalmodige og nysgjerrige Spørgsmaal om hvem den tarvelig udseende Dame havde været?

„Ja, tænk engang, hvilken Skandale, at den dumme Sophie lod hende blive staaende ude paa Trappen!“

„Hvem var det da? Var det maaske en forklædt Prindsesse?“ lød det ironiske Spørgsmaal.

„Højere op, højere op!“ raabte han.

„Saa sig da, hvem det var?“

„Det var — det var: Fru Oehlenschläger.“

„Nej, virkelig! lød det forundrede Udraab. — „Saa fik Du altsaa Penge?“

„Penge! Nej vist ikke. Penge? Nej, jeg fik ikke en eneste Skilling! Men ligemeget, hun bad mig saa pænt om Henstand, at jeg villig indrømmede den. Desuden, se her, Børn, og glæd Jer med mig, hun bragte mig denne Gave: „Oehlenschlägers Digterværker“ med en egenhændig, smigrende Indskrift af Digteren til mig. For den Pris kunde jeg da nok give Henstand!“

I Forbindelse hermed kan det nævnes, at Oehlenschläger, som bekjendt, i en Række af Aar var sin egen Forlægger, medens hans Hustru besørgede den praktiske Del af Omsætningen. Som et Kuriosum gjengive vi her en af de Kvitteringer, som Digteren egenhændig udfyldte og underskrev til Subskribenterne:

S. T. Herr N. N.

har, som Subskribent paa Oehlenschlägers

Tragødier, betalt for Bind 2 Rbd. 8 Sk.

hvorfor qvitteres.

Oehlenschläger.

* * *

Ogsaa en Dom om Oehlenschläger.

I et (utrykt) Brev fra Jonas Rein („den sande Sorgs ulignelige Sanger“ som hans Landsmand Zetlitz kalder ham) til Pram, dateret: „Eidanger Præstegaard, 13. Apr. 1807“ findes følgende Linier:

. . . At Øhlenslæger er et stort Genie, deri er Jeg med Dig enig — at han just derfor er stor Digter lader Jeg staae derhen. Han mangler, synes mig — hvad jeg mindst kan finde mig i at savne hos noget Menneske, allerhelst hos Digteren — Hierte, og hans levende og brændende Indbildningskraft kan ikke erstatte ham denne Mangel, som han har i endnu høyere Grad end Baggesen, der dog gandske godt har løyet Følelse for sin Seline og Palmine. Om Øhlenslægers Hakon Jarl har Jeg hørt at den skal være mesterlig — Jeg kiender den ikke, men Jeg turde vædde paa, at hvis der forekommer en Scene hvori Hiertet og Følelserne har noget at bestille, saa er den manqveret. Har Du f. Ex. læst noget saa bindegalt som: Jesu Gienkomst eller Aabenbarelse i den aarlige Natur? . . . A.

Indhold. Adam Oehlenschläger, Digt af Vilhelm Bergsøe. — Fra Oehlenschlägers Ungdom. — Oehlenschläger som Dramatiker. Bidrag til det kgl Theaters Historie af Edgar Collin. — Adam Oehlenschläger, litteraturhistorisk Livsbillede af Kr. Arentzen, anmeldt af P. H. — Portrait af Oehlenschläger. — Den fjortende November 1805, et hidtil utrykt Digt af Oehlenschläger. — Det forsvundne Kjøbenhavn, Minder fra „de gode gamle Dage“. Extra-Blad: Oehlenschlägers Fødehus 1779. — En „Hundepost“, med Tegning af Oehlenschläger. — Litteratur. — Brogede Blade.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Fredag den 14. November

Kl. 12:

Oehlenschlägers Mindefest:

1. Ouverture til «Palnatoke» af P. Heise.
2. «Guldhornene» af Oehlenschläger med Musik af Hr. Prof. J. P. E. Hartmann, fremsiges af Hr. Skuespiller E. Poulsen.
3. Tale af Hr. Professor, Dr. R. Nielsen.
4. Sang af Hr. Etatsraad H. P. Holst til Musik af Hr. Professor Berggreen. (Theaterpersonalet.)

Kl. 7:

Ouverture til Hakon Jarl

af Hr. Professor J. P. E. Hartmann.

Kjartan og Gudrun,

Tragedie i 5 Akter af Oehlenschläger.

Casino.

Fredag den 14. November Kl 7

Oehlenschlägers Hundredaarsdag:

Forspil til „Aladdin" af Hr. Holger Drachmann.

Aladdin

eller

den forunderlige Lampe.

(Udtog.)

Dramatisk Eventyr i 5 Akter (19 Tableauer) af A. Oehlenschläger, til Musik af danske Komponister. Dandsen komponeret af Hr. Balletmester Carey.

Folketheatret.

Festforestilling

den 14. November 1879:

Festouverture af C. C. Møller.

Feriegjæsterne.

Sangspil i 2 Akter af C. Hostrup.

Ouverture til Oehlenschlägers Correggio af J. P. E. Hartmann.

Prolog. — Sang.

Mindets Krands for Danmarks store Digter.

Suite af Tableauer, komp. af Hr. Hofballetmester A. Bournonville. Prologen af Hr. S. Schandorph. Musiken arrangeret af Hr. C. C. Møller.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommen:

Mindeblade om

Oehlenschläger

og hans Kreds hjemme og ude, i Breve fra og til ham, udgivne i Hundredaaret efter hans Fødsel af **C. L. N. Mynster.**

6 Kr.

I alle Boglader faaes:

Om Forholdet mellem det Gamle og det Nye ved Oehlenschlägers Fremtræden i den danske Litteratur.

En kritisk Undersøgelse af **Clemens Petersen.**

Udg. af Samfundet til den danske Litteraturs Fremme. Pris heftet 50 Øre.

H. H. J. Lynge.

Subskriptions-Indbydelse

paa

anden forøgede Udgave

af

Nordiske Digtere i vort Aarhundrede,

en skandinavisk Anthologi

med

Biografier og Portraiter af danske, norske og svenske Digtere.

Udgivet af **P. Hansen.**

Paa Hundredaarsdagen for Adam Oehlenschlägers Fødsel udsendes herved Subskriptions-Indbydelse paa **anden forøgede Udgave** af **P. Hansens** skandinaviske Anthologi **„Nordiske Digtere i vort Aarhundrede"**. Som Rækken af Digter-Portraiterne og -Biografierne aabnes med Oehlenschläger, saaledes er det ogsaa den poetiske Retning, hvorpaa han fører den danske Digtekunst ind i Begyndelsen af dette Aarhundrede, som behersker den poetiske Produktion i de tre nordiske Lande til helt op imod vor Tid;

«og derved har han faaet den Magt,
at hvor en Harpe klinger,
er i dens Tone Noget lagt,
som ham en Gjenlyd bringer,»

som J. L. Heiberg sang til ham paa hans 70. Fødselsdag i sit Digt «Den yngre Digterskole».

Den fælles Aand, som trods alle nationale og sproglige Forskjelligheder hviler over de nordiske Landes Digtning i vort Aarhundrede, var det nærværende Værks Opgave at bringe til klarere Bevidsthed ved Skildringen af Digternes Fremtræden og Virksomhed og ved at ordne det anthologiske Stof saaledes, at de litteraire Bevægelser traadte frem igjennem det. At Opgaven har været tidssvarende og har kunnet glæde sig ved Paaskjønnelse, fremgaaer klart nok deraf, at en ny Udgave nu er bleven nødvendig.

I denne nye Udgave vil Værket blive **forøget** med Portraiter, Biografier og Litteraturprøver af **Chr. K. F. Molbech, Chr. Richardt, Erik Bøgh, Vilhelm Bergsøe, H. F. Ewald** og **Holger Drachmann — Jonas Lie** og **Fru Thoresen — C. Strandberg, G. Wennerberg, V. Rydberg** og **C. Snoilsky**, saa at det nu vil omfatte ialt 59 Forfattere.

Nordiske Digtere i vort Aarhundrede, en skandinavisk Anthologi med Biografier og Portraiter af danske, norske og svenske Digtere, udgivet af P. Hansen, 2. forøgede Udgave, vil udkomme paa Undertegnedes Forlag og udgives i 12 maanedlige Hefter i stort Format til en Subskriptionspris à 1 Kr. for hvert Hefte. Subskription modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverig.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn, den 14. November 1879.

(O. H. Delbanco. G. E. C. Gad. F. Hegel. C. C. Lose.)

Andr. Fred. Høst & Søns Forlag.

Adam Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Livsbillede

af

Kr. Arentzen.

Pris heftet 7 Kr. 50 Øre, indb. 10 Kr.

Adam Oehlenschlägers

samtlige Værker.

Pragtudgaven i 40 Bind.

Pris 100 Kr., eleg. indb. 20 Bind 150 Kr.

Halvhundrede Digte

med Randtegninger af Hammer.

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Adam Oehlenschläger,

Udvalgte Skrifter

i to Bind (to-spaltet)

indeholdende

alle Tragedierne

og det Bedste af Digterværkerne.

Pris 20 Kr., eleg. indb. 24 Kr.

Den Kongl. Porcellainsfabrik

fabrikerer af **Biscuit:**

Oehlenschläger,	siddende Statue (efter **Bissen**)			**20 Kr.**
do.	Buste,	do. do.	stor	**10 Kr.**
do.	do.	do. do.	mindre	**1 Kr. 35 Øre.**

Paa Forlag af «Selskabet til Udgivelse af Oehlenschlägers Skrifter» er udkommet og faaes i alle Boglader, samt hos undertegnede Hovedkommissionair:

Adam Oehlenschlägers
Erindringer.

Udgivne af
F. L. Liebenberg og **Otto Borchsenius.**
Pris 3 Kroner.

Rudolph Klein,
Pilestræde 40, ligef. Kronprindsensgade.

«Selskabet til Udgivelse af Oehlenschlägers Skrifter» har i Anledning af **Oehlenschlägers Hundredaars Fødselsdag** udgivet:

Oehlenschlägers Tragedier
i Udvalg.

4 Bind.
Ved **F. L. Liebenberg.**
Pris 8 Kr.

Faaes i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverig, samt hos undertegnede Hovedkommissionair

Rudolph Klein,
Pilestræde 40, ligef. Kronprindsensgade.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommet:

Adam Oehlenschläger.
Et Mindeskrift
af
R. Nielsen.
2 Kr.

«Selskabet til Udgivelse af Oehlenschlägers Skrifter» har tilkjøbt sig Restoplaget af

Bidrag
til den oehlenschlägerske Litteraturs Historie.

I. Bind indeholdende: Bibliographie. Ungdomsforsøg.
II. Bind indeholdende: Polemiske Digte. Digte i Omarbejdelse. Oversatte Digte. Theateranmeldelser. Oehlenschläger og det kongelige Theater.

Ovenstaaende to Bind, hvis Bogladepris var 3 Rdl. 24 Sk. faaes samlet for

Nedsat Pris 2 Kr.

hos alle Boghandlere i Danmark, Norge og Sverig, samt hos undertegnede Hovedkommissionair:

Rudolph Klein,
Pilestræde 40, ligef. Kronprindsensgade.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

Adam Oehlenschläger.
Et Erindringsblad
af
P. L. MØLLER.

Udgivet af **J. L. Liebenberg.**
76 Sider 8vo. Pris heftet 85 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag, 19. Nytorv.

Paa Forlag af «Selskabet til Udgivelse af Oehlenschlägers Skrifter» er udkommet:

Oehlenschlägers poetiske Skrifter:

Romantiske Dramaer. 2 Bind. Bogladepris 1 Rdl. 64 Sk. **nedsat Pris** 2 Kr.
Tragiske Dramaer. 10 Bind. Bogladepris 8 Rdl. 64 Sk. **nedsat Pris** 10 Kr.
Lyriske Digte. 6 Bind. Bogladepris 4 Rdl. 64 Sk. **nedsat Pris** 4 Kr.
Heltedigte og Sagaer. 4 Bind. Bogladepris 3 Rdl. **nedsat Pris** 4 Kr.

Ovenstaaende Skrifter faaes hos alle Boghandlere i Danmark, Norge og Sverig, samt hos undertegnede Hovedkommissionair

Rudolph Klein,
Pilestræde 40, ligef. Kronprindsensgade.

Bing & Grøndahls Porcellainsfabrik.
Adam Oehlenschläger.

Portraitstatuette 11½" høj, udført af Prof. Stein efter **Prof. H. V. Bissens Original.**
Faaes i Fabrikens Hoved-Depot hos

H. J. Bing & Søn.

Baggesen og Oehlenschläger.
Litteraturhistorisk Studie af Kr. Arentzen.

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens «Bidrag til den danske Litteraturs Historie», da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.		V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -		VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -		VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -		VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 386.

Den 23. November 1879.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Et fransk Fremtidsblad.

Det parisiske Blad Figaro har en af sine største Forcer i de journalistiske Overraskelser, det fra Tid til anden bereder sit Publikum. Dets lette og halvt spøgende Karakter giver det paa dette Omraade en Fordel fremfor dets helt igjennem alvorlige og højtidelige Kolleger — en Fordel, som det ikke undlader at benytte; thi medens det er saa hurtig underrettet og saa expedit i sine Meddelelser som Nogen og har de bedste Penne til sin Raadighed for alle de enkelte Afdelinger af Bladet, forbereder det nu og da bag det daglige Arbejde et eller andet Koup, der pludselig vækker Boulevardernes livlige Opmærksomhed og paany bringer Figaro's Navn i alle Munde.

Figaro udkommer to Gange om Ugen med et Dobbeltnummer. I Reglen indeholder det Bladet saaledes medgivne Tillæg en Række Artikler af underholdende og belærende Natur, Uddrag af forskjellige Forfatteres Skrifter, hvilke da som oftest staa i Forbindelse med Personligheder eller Spørgsmaal, som netop for Øjeblikket ere paa Dagsordenen. Men undertiden kan Tillæget ogsaa have et ganske forskjelligt Indhold. Dette er saaledes Tilfældet med det Nummer, hvoraf vi i Dag bringe et Uddrag og som udkom for nogle Uger siden. Dagen iforvejen bragte Figaro en Meddelelse om, at dets Supplement den følgende Dag vilde berede Læserne en stor og uventet Overraskelse. Alle Bladets Medarbejdere havde arbejdet med paa dette Supplement, der vilde være af største Interesse. Mere vilde det ikke sige. Den følgende Dag udkom Figaro med et Dobbeltnummer, der foruden den sædvanlige Figaro bragte et Prøvenummer af et nyt Blad, udstyret ligesom Figaro og med sit Stof ordnet og rubriceret ganske som Figaro, men med en anden Titel og af et vidt forskjelligt Indhold. Det nye Blad var en Prøve paa et Fremtidsblad, der hed le Fédéré, og præsenterede sig som Organ for „de nye Lag". Datoen for dets Udgivelse er sat til 16. Vendémiaire, Aar 98, og saavel heraf som af Titelen kan man allerede danne sig en Forestilling om Bladets Indhold. Det forudsætter de Tilstande, som vilde være indtraadte ikke engang en halv Snes Aar efter den nuværende Anmestis Indførelse i Frankrig, men samtidig dermed giver det en Række med virkelig Humor og Lune skrevne Parodier paa de nuværende franske radikale Blades Sprog og Tone og parodierer paa en meget morsom Maade forskjellige af de mest fanatiske „Røde". Allerede Hensynet til Pladsen forbyder os at give et fuldstændigt Uddrag af denne Fremtids-Figaro med dens radikale Tendens og Sprog ligefra Bladets Titel til dets Feuilleton, og fra Reklamerne i Texten til Avertissementerne paa Bagsiden, men Meget indeholder ogsaa i den Grad lokale Hentydninger, at det maaske neppe vilde forstaaes af alle Læsere. Vi indskrænke os derfor til et Uddrag af dette morsomme Blad, hvis skjulte Motto dog, som det let vil sees, er „Ej blot til Lyst".

Redaktion.
Place Courbet 45
(forhen Place Vendôme).

Manuskripter, som ikke benyttes, blive petrolerede.

Den Konfødererede.

Organ for de nye Lag.

Administration.
Abonnementet er obligatorisk for Bourgois og gratis for Arbejdere.
(Journal off. Regjeringens Bekjendtgjørelse 8. Thermidor, Aar 98).
Abonnement for et Aar ... 30 Fres.

Indhold.

Nu kan det være nok!
Dagen i Paris.
Blanquis Arrestation.
To Deporteredes Flugt.
Nationalkonventet.
Parlamentariske Nyheder.
Fra de andre Blade.
Dagsbegivenheder.
Telegrammer.
Handelstidende.
Theatrene.
Ekkoer fra Koulisserne.

Nu kan det være nok!

16. Vendémiaire, Aar 98.

Det maa have en Ende med Schweiz. Dette lille Land, som under den konservative Republiks ulykkelige Regjering hædrede sig selv ved at være et Asyl for den store Ides landsforviste Forkæmpere, har senere troet, at det ustraffet kunde faae Lov til at tjene som Tilflugtssted for Opportunismens urene Levninger.

De opholde sig der lige ved vore Grændser, parate til at deltage i alle Intriger, misbrugende vor Overbærenhed og vor Svaghed, idet de endnu drømme om at kunne ombytte vor sunde, kraftige kommunistiske Mariane med deres Aftægtsenke, som de have forklædt som Republik.

Velan da! Vi erklære højt og lydeligt, at den Beskyttelse, som Schweiz yder disse Manoeuvrer, er ensbetydende med en Medskyldighed, som vi ikke bør taale.

Vi vide f. Ex. fra sikker Kilde, at der i forrige Uge har fundet en Sammenkomst Sted mellem Sieur Gambetta, der holder sig gjemt i sin Rede paa Slottet Crêtes,*) og Exhertugen af Broglie, der kom frem fra sin Hule i Coppet, og vi vide ogsaa, at man ved denne Sammenkomst har drøftet Beslutninger af største Vigtighed.

*) Slottet les Crêtes ligger i Kanton Wallis i Schweiz i Nærheden af Vevey. Her tilbringer Gambetta sine Ferier hos Fru Suzanne Arnaud, i sin Ungdom kaldet la belle Suzanne, og franske Blade, særlig Figaro, have ofte beskjæftiget sig med det dolce far niente, hvortil Ex-Diktatoren der hengiver sig, hvorledes han morer sig med at spille Kegler o. s. v.

O. A.

Pas derfor paa, Socialister! Den sociale Opgjørelse er allerede skreden saa langt frem, at den ikke har noget mere at befrygte. Men det er ligemeget! Pas paa alligevel!

Hvad der bestyrker os i vor Mistanke, er, at vi i et Blad, som hører til Smudspressen — og for at Ingen skal misforstaa os, skulle vi udtrykkelig bemærke, at vi mene République française — netop have læst et Brev fra Sieur Gambetta til Sieur Ranc, den eneste Ven, som Gambetta har bevaret i det gjenfødte Frankrig.

I Forbigaaende ville vi dog bemærke, at under en Regjering, der ikke var saa svag som vor, havde Sieur Ranc allerede for længe siden kunnet opsøge sine opportunistiske Kolleger paa den anden Side af Grændsen. Medens vore Brødre vaandede sig paa Galejerne under Profossens Tamp, muntrede Sieur Ranc, Mordbrænderen Thiers' skjulte Medskyldige og Morderen Mac Mahons hemmelige Protegé, sig i Belgien og tilbragte der Reaktionstiden i en gylden Landflygtighed. Det hører til den Slags Ting, man ikke glemmer, og vi holde et vaagent Øje med Sieur Ranc, men vi skulle nu komme tilbage til det Brev, han har skrevet til Sieur Gambetta (den Slags Folk fortjene ikke, at man giver dem Hæderstitelen „Borger").

Hvor ringe Anseelse det opportunistiske Hofkrybs Organ end nyder, tro vi dog at burde offentliggjøre det omtalte Brev, idet vi bede vore Læsere om Undskyldning, fordi vi plage dem med denne kvalmende Prosa.

Brevet lyder saaledes:

Les Crêtes.

Kjære Ranc.

Den Samtale, jeg har havt med min Ven, Hr. de Blowitz, Korrespondenten for Times, er ikke bleven korrekt refereret af denne. Hr. de Blowitz er bleven skuffet af sin Hukommelse, naar han har tillagt mig den Tanke, at „Handlingens Øjeblik er kommet."

Jeg troer tvertimod, at vi aldrig have trængt saa meget til Ro som netop nu og at Nødvendigheden af i Politiken at anvende den videnskabelige og positivistiske Methode, som jeg har opfundet, aldrig har været mere øjensynlig end nu; og selv den vældige Kjærlighed, jeg nærer til mit Folk, kan ikke faae mig til at svigte de ubøjelige Principer, jeg har paalagt mig.

Hvad jeg har sagt til Hr. de Blowitz, og hvad jeg gjerne højt vil gjentage for Alverden, er, at jeg aldrig vil samtykke i at opgive den trefarvede Fane, som vajede over de Fester, jeg gav som Præsident, selv om mit Gjenindtog i Frankrig og min Sags Triumf kunde opnaaes ved at vise mig imødekommende mod den røde Fane.

Forøvrigt behøver jeg jo ikke at sige Dem, min kjære Ranc, der kjender min Karakters Urokkelighed, hvilke Varsler jeg tager for vort ulykkelige Fædrelands Fremtid.

Det har maattet døje alle de Luner, som en Samling rasende Galningers Politik har paaført det, men alligevel gjentager jeg, hvad jeg har sagt siden 1871: Republiken maa være konservativ, ellers vil den ophøre at existere.

Hvis jeg hidtil har været en daarlig Profet i saa Henseende, troer jeg ialtfald, at Ingen vil kunne bestride Sandheden af en anden Aforisme, der er ikke mindre dyb og ny, og som jeg har gjentaget utallige Gange: „Fremtiden tilhører den Klogeste!"

Modtag, kjære Ranc, Forsikringen o. s. v.

Léon Gambetta.

Dette Brev blev offentliggjort igaar Morges, men endnu have vi ikke hørt, at det Blad, som har vovet at offentliggjøre det, er blevet forbudt af Administrationen; det har ikke meget at betyde, naar man herimod vil indvende, at intet af Aftenbladene har vovet at optrykke Brevet, og at det ikke har noget at sige, naar det kun kommer til Offentlighedens Kundskab gjennem det Blad, i hvilket Paul Bert i sin Tid kjedede Publikum saa grundig. Alene det, at man nærer fjendtlige Tanker mod den faste Regjering, som Landet har foretrukket for en slet reguleret Frihed, fortjener en exemplarisk Afstraffelse.

Men hvad kan man forlange af Komiteer, i hvilke der sidder Mænd som Maret og Lepelletier? Hvad er der blevet af Javels Program, paa hvilket den store Dag, den 22. Prairial, blev til? Folkets Fjender existere endnu, og hvis det sociale Spørgsmaal bliver lykkelig ordnet, skyldes dette ganske sikkert ikke Regjeringen.

Har man ikke lige i disse Dage nægtet at demolere et gammelt forfaldent Hus, der fordum var bekjendt under Navn af Sainte Chapelle, under det Paaskud, at der i det fandtes en Almueskole? En dum Grund, hvis Mangel paa Mening vi ikke behøve at udvikle. Der bør ikke existere Noget i vort højtelskede Paris, som kan minde den nye Slægt om den Tid, da Folket maaske var frit, men da det saa til Gjengjæld ikke havde Førere, der brændte af Begjærlighed efter at gjøre det lykkeligt.

Heldigvis gaaer den sociale Revolution fremad med store Skridt, tiltrods for alle Baglændsmænd, og hverken Humbert i Paris eller Gambetta paa les Crêtes kan holde Hjulet paa dets Triumfvogn tilbage paa dets Herskertog.

Takket være Ur-Molekulet (i gamle Dage kaldet Gud) øjne vi Maalet! En for en lukkes de store Fabriker; disse modbydelige Bygninger, Mindesmærker om Kapitalens Undertrykkelse af Arbejdet, skulle ikke mere med deres frække Røg formørke den gjenfødte Verdens straalende Morgenrøde. Ingen Undertrykkere, ingen Undertrykte. Naar de sidste Fabriker ere blevne lukkede, vil enhver Undskyldning for Fornedrelsen være berøvet de Fejge, som havde sat sig for, at de vilde bære Skammen ved at modtage Lønninger.

Arbejdet faaer en personlig Karakter, og man begynder allerede at opstille Fordringen om et øjeblikkeligt og ubeskaaret Udbytte af Arbejdet.

Destoværre opstaaer der af og til endnu nogle Vanskeligheder. Der fortælles som Exempel herpaa, at en gammel Bourgois, der har en aarlig Renteindtægt af en tolv Tusind Livres, med den mest forbryderiske Haardnakkethed har afslaaet at modtage det ottende Par Støvler, som en Skomager, der er Familiefader og hans Nabo, havde syet til ham. Skomageren, der var fuldstændig i sin Ret, blev paastaaelig og foretog en saadan Afstraffelse af den gamle Bourgois, at denne i nogen Tid er forhindret i at benytte sig af sit Fodtøj. Det er Smaating, smaa Ulemper, der ere uadskillelige fra Frihedens Fordele, saaledes som den gamle Kæmpekarl Girardin hver Dag fortæller.

Den Tid er altsaa nær, hvor vi naa til Løsningen af det store sociale Problem, som den tidligere Skoles Socialister søgte saa længe og saa forgjæves. Løsningen er:

Ingen Rige mere! — Kun Fattige!!!

Dagen i Paris.

Fra Kommunens Verden.

Vi tro med alt Forbehold at kunne meddele, at Republikens Præsident endelig paany vil skifte Embedsmænd i Frankrig. Det nuværende Personale blev indsat for fjorten Dage siden, men Humbert har i Ministerraadet udtalt sin Frygt for, at de nuværende Funktionairer skulde blive altfor gamle i Tjenesten i det administrative Seletøj.

Ved et Dekret af Gaarsdato er den sidste Badeanstalt, der endnu fandtes i Frankrig, bleven lukket. Vi kunne ikke noksom rose denne forstandige Foranstaltning. Det maa være forbi med alle Jesuiternes Anstalter.

Ved Præsidentskabets sidste Soirée lagde man meget Mærke til den slemme Vane hos den Person, som indførte de fremmede Gesandter, at han tørrede sin Næse i de Indbudtes Ærmer. Etiketten fordrer, at man skal tørre sig i sine egne Ærmer og ikke i Andres.*)

Er det nødvendigt at minde herom?

Igaar Kl. 2 fandt Vast-Ricouards**) Optagelse i Akademiet Sted. Det var oprindelig foreslaaet, at den skulde finde Sted i to Gange, nemlig først som Vast og derpaa som Ricouard, men den bestandige Sekretairs, Catulle-Mendès, Mening gik af med Sejren, og Optagelsen skete en bloc.

Vi skulle imorgen in extenso meddele de to Taler, der bleve holdte ved denne Lejlighed, nemlig af den Optagne og af Erneste Legouvé, Liberalismens Veteran.

For idag indskrænke vi os til at fremhæve, at Optagelsen overværedes af en talrig Mængde.

En træffende Bemærkning af den Nyvalgte: Ved at se sig omgivet af sine Kollegers skaldede Kranier raabte han: Tag de gamle Billardkugler væk!

Denne aandrige Bemærkning blev stærkt applauderet.

* *
*

Akademiet gik derpaa over til Oplæsningen af Rapporterne over de indkomne Ansøgninger om den Monthyonske Dydspræmie. Præmien blev tilkjendt den unge Colichard, som gjentagne Gange er greben i at sparke Politibetjente i Maven.

Han har aldrig selv talt om disse Bedrifter, og man har havt meget Besvær med at opdage dem uden at krænke hans Beskedenhed. Man kan derfor med Rette sige om ham, at hans venstre Fod aldrig har vidst, hvad den højre Fod gjorde.

Æreslegionens Stormester har nu definitivt besluttet, at denne Orden skal fratages alle de Militaire, som deltog i Krigen 1870. De Gendarmer, som have kæmpet mod Kommunens Helte i 1871, ere blevne degraderede, og de kunne være glade ved, at de ere slupne for saa godt Kjøb.

Ved Revuen igaar beundrede man meget vore Troppers slette Holdning og den Præcision, hvormed de unddrog sig at følge Kommandoraabene. Øvelsen i Ørefigner, som Soldaterne skulle give Officiererne, lod Intet tilbage at ønske. Manglen paa Disciplin har aldrig været mere fuldstændig. Der gik en Følelse af Glæde gjennem alle Tilstedeværende, da de saae, med hvilken Præcision og Uforfærdethed den ovennævnte Gymnastik, der er af saa stor Vigtighed for Bajonetfægtningen, blev udført.

Igjen en Bankier, der er bleven greben paa fersk Gjerning.

Under Paaskud af at indbyde til Tegning af et Laan havde Borger X... samlet en stor Mængde Mennesker udenfor sin Bolig. Alle talte om Andele, Overtegning etc., og Spekulationen havde naaet en enorm Højde. Paa engang opdagede en Tjenestepige, som medbragte sine opsamlede Sparepenge, hvilke hun havde tilvejebragt paa sin Frues Be-

---

*) Uoversætteligt Ordspil. Se moucher sur sa manche betyder at leve i Tarvelighed. O. A.

**) Vast-Ricouard er et Forfatterfirma, bestaaende af to Personer, som skriver i stærkt udpræget naturalistisk Retning. Se „Nær og Fjern“ Nr. 356 O. A.

kostning, at man fratog hende hendes Uhr. Det var Bankier X . . . som havde taget det.

Denne er derefter bleven ansat som Amtsforvalter i Provindserne.

Man fortaber sig i Gisninger over, hvad der kan have bevæget Hr. X . . . til at begaa denne Forbrydelse. Han havde det bedste Rygte, han havde været i længere Tid i Tugthuset, og alle hans Kamerater derfra roste hans delikate Optræden i høj Grad.

Blanquis Arrestation.

Den utrættelige Konspirator Blanqui er atter bleven arresteret i et Hus i Batignolles, hvor han holdt sig skjult under Navnet Bidard, og hvor han rimeligvis kunde være bleven til sine Dages Ende, hvis ikke hans Mani for Komplotter havde bragt ham paa det bizarre Indfald at gjøre sin Bolig til Oplagssted for en Samling af nylig opfundne Ødelæggelsesredskaber. Efter hvad en af vore Referenter meddeler os, skulle disse bestaa af smaa Bomber, indeholdende en giftig Vædske. Den utaalelige Stank, som en af disse Bomber, der blev tabt paa Trappen af den falske Bidard, udbredte, vakte de andre Beboeres Opmærksomhed. Nogle af disse besluttede med det Aandens Initiativ, der udmærker frie Borgere, at undersøge den Lejlighed, hvori den lille gamle Mand med de ildelugtende Bomber boede, og derved opdagede man, hvem man havde for sig.

Der fortælles ogsaa, at flere bekjendte Personligheder, som korresponderede med Blanqui, ere blevne arresterede.

Hvad Blanqui selv angaaer, er han øjeblikkelig bleven ført til Mazas og afgaaer imorgen til Clairvaux, hvor han vil føle sig som hjemme. Han vil der gjenfinde sin Medskyldige, Lepère. Vi anse det for overflødigt at minde vore Læsere om, at Blanqui sidste Brumaire blev dømt til at indespærres paa Livstid, fordi han havde forsøgt med Magt at omstyrte den bestaaende Regjering. Ligesom den 31. Oktober 1870 og den 22. Januar 1871 havde denne gamle Slyngel kunnet flygte, men nu er han greben, og der vil blive holdt godt fast paa ham.

Vi tilføje, at denne Dom ogsaa omfatter den Dømtes borgerlige Rettigheder. Den Hensigt, man har tillagt de Reaktionaire i Kvarteret Epinette, nemlig at vælge Blanqui til Medlem af Municipalraadet i det afdøde Medlems Sted, er derfor uden Betydning. Blanquis Valg vil blive annuleret, og de Stemmesedler, som bære hans Navn, ville ikke blive medregnede ved Optællingen.

To Deporteredes Flugt.

Idag henimod Kl. 2 begyndte et Rygte at cirkulere mellem de Deputerede om, at to Deporterede vare flygtede fra Øen Noumea. Den Bevægelse, som denne Efterretning fremkaldte, tiltog, da man erfarede, at de to Flygtninge netop vare de farligste af alle de Dømte, nemlig Jesuiten Jules Ferry og Forræderen Waddington.

Den Deputerede for de udenrigske Anliggender, Borger Paschal-Grousset, blev øjeblikkelig omringet af en Gruppe af Medlemmer, af hvilke han blev klemt op mod Væggen, og maatte meddele de Depecher, han havde modtaget. Disse ere følgende:

Noumea, via Sidney, 11. Vendémiaire Kl. 5 Morgen (pr. undersøisk Kabel).

Ved Morgenappellen undlod to Deporterede at give Møde: Waddington og Jules Ferry.

Noumeensiske Nationalgardister ilede til deres Lejer af Straasække. De vare tomme. I Sandet læstes følgende Ord, skrevne af Waddington: „Vi flygte. Leve Hertugen af Aumale!“

Noumea, ad samme Vej.

Omegnen omhyggelig gjennemsøgt. Undersøgelsen strakte sig lige til Kanakerne, for at finde de to Flygtninge. Fundet Spor af Menneskeæderes Maaltid. Paa Jorden laa nogle røde Haar af samme Farve som Jules Ferrys Bakkenbarter. Antages, at Kanakerne have spist Flygtningene. Alt vel.

Noumea, ad samme Vej.

Undersøgelsen fortsættes. Adspurgte Kanaker have svaret, at de ikke have seet Waddington eller Ferry. Paa indtrængende Forespørgsel, om de ikke idetmindste have spist Jules Ferry, svarede de: Puah! Svaret lyder rimeligt. Undersøgelsen fortsættes.

Sidney, via England.

Imorges udskibedes de Deporterede fra Ny-Kaledonien, Waddington og Ferry, her. Deres Tilstand sørgelig. Rige Englændere foranstaltet Indsamling for dem. Jules Ferry gjør stor Lykke hos Damerne. Holder iaften Foredrag over Artikel 7.

Sidney, ad samme Vej.

Tvungen af Nøden har Ferry søgt Ansættelse som Bestyrer af Great Continental Hotel Royal-Theatre for at spille Diplomatroller. Stor Gage. Theatret udsolgt for fjorten Dage.

Der kan altsaa ikke mere være nogen Tvivl. Waddington og Ferry, som ere blevne domfældte af deres Fædrelands Domstole, have havt den Frækhed at flygte. Paa hvilken Maade? Man vil uden Tvivl senere faae Oplysning herom. Men allerede nu kan det klart sees, at Kommunen løber en stor Fare. Disse to farlige Konspiratorer ville naturligvis af al Magt bestræbe sig for at tjene saamange Penge, at de kunne komme tilbage til Europa. De ville ikke vige tilbage for noget Middel, hvorved de kunne styrte den ordnede Regjering, som Frankrig har givet sig selv. Og netop dette Tidspunkt vælge nogle af vore Repræsentanter til at opstille Fordringen om en Amnesti, selv om denne kun skal være partiel. Vi have kun eet Raad at give vore Lovgivere: Caveant consules!

Nationalkonventet.

Møde den 15. Vendêmiaire, Aar 98.
Præsident: Borger Engelhard.*)

En talrig Menneskeskare har samlet sig ved Indgangen til Konventet. Man venter sig et stormende Møde. Hele Paris ønsker at overvære Debatten, der skal behandle det Forlangende om Amnesti, som er blevet stillet af nogle Repræsentanter for Højre til Gunst for de reaktionaire og konservative Republikanere, som ere blevne deporterede til Ny-Kaledonien. Der hviskes forinden Mødets Begyndelse om, at Ministeriet er stemt for Amnestien, idetmindste for en partiel Amnesti. Hele Venstre vil stemme mod denne. Man venter en Regjeringskrise. Der hersker derfor den største Bevægelse og Ophidselse.

Tilhørerpladserne ere tæt besatte. Paa Tribunen tilvenstre bemærkes den smukke Borgerinde Louise Michel. Mlle. Rousseil har taget Plads i Vicepræsidentens Loge.**) Coquelin og Hamburger, der nylig ere blevne dekorerede, befinde sig paa Bureauchefens Pladser. I første Række paa Galleriet sees Eliten af vore parisiske Skjønheder: den smukke Mme. Poitrasson, der har en Osteforretning en gros, Mme. og Mlle. Dupotin, den bekjendte store Slagters Hustru og Datter o. s. v.

Ministerbænken er fuldstændig besat. Chefen for den exekutive Magt og Delegeret for de indenrigske Anliggender, Alphonse Humbert,

---

*) Engelhard er et Medlem af det nuværende Municipalraad, der navnlig har gjort sig bekjendt ved at foreslaa en gjennemgribende Omdøbning af parisiske Gadenavne for at ombytte alle Navne fra Kongedømmet eller Kejsertiden med republikanske Navne.
O. A.

**) Louise Michel er en fremtrædende Kommunarddame, der blev deporteret, og for hvem man særlig har forlangt Amnesti. Mlle. Rousseil er en exalteret Skuespillerinde, der bl. A. er optraadt paa Théâtre français, men ikke kunde opnaa at blive optaget blandt dettes Sociétaires. Hendes Fader er eller var Deporteret, og hun har bl. A. skrevet en Bog, betitlet la fille du proscrit, hvis Titelbillede forestiller hende selv som Frugtsælgerske paa et Gadehjørne.
O. A.

sidder i Midten. Paa sin højre Side har han de Delegerede for den offentlige Undervisning og de udenrigske Anliggender, Vallès og Grousset; paa sin venstre Side de Delegerede for Armeen og for Domstolene Gaillard père og Ollivier Pain. De Delegerede for de offentlige Anliggender og Finanserne, Mégy og Jourde, ere endnu ikke komne. De konferere for Øjeblikket med Finansudvalget. Midt i Kredsen staaer Borger Carjat, der nylig er bleven udnævnt til Minister for de skjønne Kunster og Fotografien og som i den Anledning lykønskes paa det Hjerteligste af sine Kolleger.

Det varer temmelig længe, før Salen fyldes af de Deputerede. Højre er foreløbig mødt talrigst. Vi bemærke d'Hrr. Clémenceau, Louis Blanc, Benjamin Raspail og Edouard Lockroy — Minoritetens lette Rytteri. Man hører ogsaa Trampen af Venstres Transtøvler. Varmen er ikke til at udholde. Nogle Repræsentanter for „Bjerget" ere i Skjorteærmer. De ere Gjenstand for de kvindelige Tilskueres Beundring.

Hr. Engelhard indtager Præsidentpladsen; Uhret slaaer halvtre.

Præsident Engelhard. Mødet er aabnet. Paa Dagsordenen staaer Debatten om det af Clémenceau med Flere indbragte Lovforslag om fuldstændig Amnesti (Protest fra Venstre).

Stemmer fra Centrum. Faaer det snart en Ende?

Stemmer fra yderste Venstre. Der behøves ingen Amnesti! . . . (Uro.)

Præsident Engelhard. Borgere, lad Eders Præsident oplæse Dagsordenen fuldstændig. Jeg fortsætter altsaa . . . om fuldstændig Amnesti for de Deporterede i Ny-Kaledonien (Larm fra Venstre).

Raspail (af Højre). Er det Eder, der kalde Eder for Liberale?

Stemmer fra Venstre. Ned med Bonapartisterne.

Præsident Engelhard. Borger Clémenceau har Ordet. (Bevægelse. Mumlen fra Venstre. Fra Højre Raabene Hør! Hør!)

Borger Clémenceau. Medborgere! Jeg kan ikke skjule for mig selv, at jeg skal udvikle mine Anskuelser for en Kreds af Tilhørere, der ere fjendtlig stemte mod disse.

Stemmer fra Venstre. Naada! Ja vel!

En anden Stemme. Du er en Jesuit; det veed vi godt! (Bravo, Bravo.)

Borger Clémenceau. Vi ere i Minoriteten, og I have Magten, men vi ville ikke ophøre med at bekæmpe Eder, saalænge vi formaa.

Talrige Stemmer. Se at blive færdig!

Clémenceau. Jeg opfylder idag den samme Pligt mod de Reaktionaire, som jeg fuldbyrdede for ti Aar siden for at skaffe Størstedelen af dem, der nu sidde her, tilbage fra Landflygtigheden. (Afbrydelser.)

Stemmer fra Venstre. Maa vi være her!

Andre Stemmer. Ja, men vi vare Ofre.

Clémenceau. Maa jeg tilbagekalde i Deres Erindring . . .

En Stemme fra yderste Venstre. Maa vi være fri for de gamle Historier; det er for varmt.

Clémenceau. Republikanerne vare dengang . . .

En Stemme fra Venstre. Idioter! (Latter.)

Clémenceau. Republikanerne som dog dengang vare moderate og endog noget frygtsomme . . .

En Stemme fra Venstre. Bagbæster!

Clémenceau. . . . tøvede ikke med at vedtage Amnestien. Waddington og le Royer, som dengang vare Ministre og nu ere Deporterede, talte dengang de landflygtige Kommunisters Sag. Glem ikke det!

En Stemme fra Venstre. Det var Idioter, som jeg sagde.

Præsident Engelhard. Borger Bazouge, afbryd ikke Taleren, eller jeg kimer Dem til Orden.

Borger Bazouge. Det bryder jeg mig F..... om.

Clémenceau. J kom tilbage og fik en glimrende Modtagelse (fra Venstre: Aa!) J blev den almindelige Afstemnings Kjælebøgger, og lidt efter lidt have J modtaget de Embeder og Pladser, som Eders Velgjørere, Mændene fra 1879, forhen indtog . . . (Spektakel, Modsigelser. — Stemmer fra Venstre: Idioter! væmmelige Idioter!) Clémenceau. J blev Herrer. Der er i det Højeste bleven fem eller sex tilbage paa disse Bænke af det gamle Kammer fra 1879. (Taleren peger paa Højre.) J have ganske naturligt benyttet Eder af Eders Sejr, og da de Besejrede protesterede, have J slæbt dem for Krigsretten og ladet dem summarisk domfælde. Ny-Kaledonien blev paany befolket.

Stemmer fra Venstre. Det gjorde vi Ret i. Skulde vi maaske have ladet være?

Clémenceau. Siden den Tid er der gaaet sex Aar, og de Proskriberede fra 1880, . .

Stemmer fra Venstre Der er ingen Proskriberede! Kald dem Insurgenter, Sammensvorne . . .

Stemmer fra yderste Venstre. Til Orden! Til Orden!

Engelhard. Jeg maa bede Taleren afholde sig fra at betegne Mænd, der have besudlet sig med Forbrydelser af enhver Art, som Proskriberede. (Benægtelser fra Højre. Levende Bifald fra Venstre.)

Clemenceau. Disse Mænd lide meget. Waddington og Skibstømrer paa Nouméa. Jules Ferry opdrætter Svin efter sine Principer for den højere Undervisning. Vacquerie, Pelleton, Hébrard, der gjennemgaaende ere fremragende Mænd, spinde Reb i Sydhavets Bagnoer. Victor Hugo er paa Guernsey, Zola er Huslærer for Hertuginden af Canterburys Døtre i London, Gambetta er paa Crêtes . . .

Flere Stemmer fra Venstre. Hvor han konspirerer.

Clémenceau. Mine Herrer! Lidenskaben forblinder Eder. Han konspirerer ikke, han spiller Kegler.

Stemmer fra Venstre. Det er en Fyr med Slag i. (Latter.)

Clémenceau. Tidspunktet er derfor nu kommet, da man kan berolige sig. Lad os være barmhjertige og højmodige. Giv et Bevis paa, at J ere en stærk Regjering, ved at vedtage den ubegrændsede Amnesti, som vi forlange af Eder til Gunst for disse Ulykkelige. (Bifald fra Højre, Mumlen fra Venstre.)

Præsident Engelhard. Borger Coupeau*) har Ordet for at tale mod Forslaget.

*) Coupeau saavelsom den umiddelbart derpaa optrædende Bibi la Grillade ere Personer fra Zolas bekjendte Roman l'Assommoir. O. A.

Stemmer fra Venstre. Han er inde i Snapstinget.

Præsident Engelhard. Han supper ogsaa altid derinde. Naa . . . saa har Borger Bibi la Grillade Ordet.

Borger Bibi la Grillade. Hvadbehager? Vil man have fuldstændig Amnesti af os? . . . der er Meget at sige derom. Vi maa vide, hvad Regjeringen har bag det Hele. Jeg vil vide, hvad den Kamel, der har med det Indre at gjøre, mener derom. (Fra Venstre: Bravo! Bravo!)

Indenrigsminister Humbert. Jeg er beredt til at besvare Forespørgslen.

Borger Bibi la Grillade. Naa, saa klø bare paa.

Humbert. Jeg fatter meget vel det Motiv, som har bragt den ærede Borger Bibi la Grillade til at kalde mig op paa Talerstolen. Man vil prøve paa at sætte os tilvægs. (Nej, Nej ... Tal!) Et stort Parti i denne Forsamling (Taleren peger paa yderste Venstre) finder, at vort Program ikke er tilstrækkelig fremskridtsmæssig Man siger, at vi ere lunkne, jeg veed det meget godt . . . Men jeg haaber, at Konventet vil føle sig hævet over dette Vrøvl, der kun er et Skjul for antipatriotiske Tilbøjeligheder. (Bifald fra venstre Centrum, Skrigen og Raaben fra yderste Venstre.) Regjeringen er frimodig. Den troer ikke, saaledes som Hr. Clémenceau, at Tiden er kommen til en fuldstændig Tilgivelse og Forglemmelse. Mange af Mændene fra 1879 have endnu ingenlunde fuldstændig fortrudt, hvad de have gjort, Gambetta konspirerer . . . Vacquerie forhaaner os i udenlandske Blade. Uslingen Blum gjør os latterlig i sine Nytaarsrevuer, som han lader spille i Belgien. For Mænd af den Kaliber gives der ingen Medlidenhed, men de ulykkelige Vildledte, Soldaterne fra Opstanden, Redakteurerne af XIX. Siècle og Débats, Louis Veuillot, Janicot, Abraham, Brébant, Montigny, Léonce fra Variétés, Lespès og Ligtorneoperateuren Arnold*) — for disse Mænd (Mumlen), om Forladelse, jeg vilde sige for disse Borgere anraaber jeg Eder om Overbærenhed og Medlidenhed, og gjennem mig fordrer Regjeringen partiel Amnesti. (Bifald fra Højre og fra venstre Centrum. Da Taleren kommer tilbage til sin Plads, lykønskes han levende af sine Kolleger.)

Præsident Engelhard. Borger Coupeau har Ordet. (Stærk Bevægelse, fremkaldt af Forventning.) Borger Coupeau. Den er god nok. Det er en Samling Pjalte, Fyldebøtter, Versaillemænd, der har mishandlet os, puttet os i Fængsel og deporteret os. Af Omstændigheder, som de ikke vare Herrer over, af Begivenhedernes Magt og af deres kvabsede Samvittigheder blev de drevne til at aabne Fængslets Porte for os og proklamere Amnestien. Vi kom tilbage, vi rettede os igjen og sagde: Hver sin Omgang. Nu var det os, der blev Herrer, og vi sendte vore Undertrykkere i vore gamle Brummer. Vel. Nu kommer man og siger til os: J maa lade dem slippe ud.

*) Blum er en bekjendt Komedieforfatter og Medarbejder af Rappel. Brébant er den meget bekjendte parisiske Restaurateur og Lespès en ligeledes bekjendt parisisk Frijeur, der ofte viser sig ved offentlige Lejligheder. Montigny er en anseet Skuespiller fra Gymnase, ligesom Léonce fra Variétés.

O. A,

Lad dem bare slaa deres Folder. (Forundring hos Højre.) Forstaaer I ikke det? De kan bide sig i Øjenhaarene, kan de... (Bravo fra yderste Venstre.)

Præsident Engelhard. Borger Coupeau...

Borger Coupeau. Hold Mund med det Sludder, Du kjeder mig ... Jeg fortsætter altsaa ... Man siger til os, at vi skulle give vore Fjender fri, og troer, at vi ville være dumme nok dertil. Lad dem bare slaa deres Folder, siger jeg. Naturligvis. Vi have det godt og leve i Fred og Ro og saa skulde vi af vor egen fri Villie lade en hel Skare Folk komme hjem, der er gruelig gale i Hovedet, der længes efter at tage Represalier og som ville bemægtige sig vore Pladser. (Bravo! Bravo!) Vore Repræsentanter maa have en Skade i øverste Etage, naar de ikke ved dette Forlangende om Amnesti tænke paa, hvad der skete forrige Gang. Hvis de, der i 1879 forlangte Amnestien (Taleren peger paa den Clémenceauske Gruppe), havde havt den rigtige Næse, saa havde de aldrig forlangt den. Hvad Gavn have de havt af den? At de nu ere i Minoriteten, baade nu og fremtidig, at de slet ikke have Noget at betyde. (Fra Højre: Det er hørt!) Ministeren er naturligvis som alle Ministre, (Bevægelse) han er fornøjet og reaktionair (fra yderste Venstre: Hør! Hør!).

Indenrigsminister Humbert. Hr. Præsident, man fornærmer os.

Coupeau. Jeg skulde maaske tage paa Eder med Glacehandsker?

Undervisningsminister Vallès. Regjeringen er uden Beskyttelse.

Coupeau. Hvad for Noget? Da I ikke var Ministre, var I vore Venner. I fordrede alle mulige Friheder, I var Folkets Brødre! I vilde aabne Dørene for „de nye Lag“. Og nu, da I sidder ved Fadet, vil I være alene om at spise Maden, medens vi, de rigtige og sande Demokrater, der senest er gaaet frem af Valgurnen, vi generer Eder, vi kjeder Eder. I søger at skabe Eder en Majoritet ved at være Reaktionaire, og I haaber, naar I fører Amnestien igjennem, at skaffe Eder Folk, der vil acceptere Eder og støtte Eder. (Bravo fra yderste Venstre.) Den var værre, men I gaaer galt i Byen ... Naar Sortkjolerne fra Noumea kommer tilbage, sluger de Eder, som I har slugt dem. I blive pressede som Citroner (Bifald).

Fra yderste Venstre. Det er de allerede.

Margue. I venstre Centrums Navn ...

Mange Stemmer. Afslutning.

Margue. Jeg har kun eet Ord at sige...

Stemmer. Afslutning, Afslutning.

Præsident Engelhard. Der er forlangt Afslutning, og jeg sætter dette Forlangende under Afstemning.

Afstemningens Udfald er tvivlsomt, men Debatten erklæres sluttet.

Præsident Engelhard. Der vil nu blive stemt over Borger Clémenceaus Forslag med den af Indenrigsministeren tilføjede Ændring. De, der stemme for Forslaget, kaste en hvid Stemmeseddel i Urnen; de, der stemme imod, en blaa Stemmeseddel. De, der ikke kunne skrive deres Navn, maa bede deres Naboer om at udfylde deres Stemmesedler.

Man skrider til Afstemning.

Præsident Engelhard. Udfaldet af Afstemningen bliver nu meddelt. (Almindelig Opmærksomhed.)

Der er ialt afgivet 1614 Stemmer.

Absolut Majoritet	807	—
For Forslaget	180	—
Mod samme	1434	—

Konventet har saaledes forkastet Forslaget. (Levende Bevægelse.)

Præsident Engelhard. Dagsordenen for Mødet imorgen Kl. 1 er følgende: 1) Anden Behandling af Forslag til Lov om Fabrikejernes Arbejde i Fabrikerne; 2) Ophævelse af Loven mod Drukkenskab; 3) Diskussion over Forslaget om legitime Børns Arveløshed; 4) Diskussion over Forslaget om de Skadesløsholdelser, Husejerne hvert Kvartal bør give deres Lejere.

Mødet hævet Kl. 7¼ under almindelig Bevægelse.

* * *

Det var en varm Dag igaar. Alle forlod Konventet i stærk Bevægelse. Ministeriet ligger paa Jorden. Der tales allerede om et nyt. Det synes afgjort, at det er overdraget Borger Polyte (fra Chaillot) at danne det nye Ministerium. Ingen vil bedre end den brave Borger Polyte kunne løse denne vanskelige Opgave. Polyte er en forhenværende Deserteur. For ikke længe siden blev han ansat som Opsynsmand ved Depotet i Bondy og derpaa dømt til tre Aars Fængsel for at have misbrugt den ham viste Tillid og forvansket de ham betroede Gjenstande. Lantier*) vil rimeligvis blive Marineminister.

Parlamentariske Nyheder.

Underkrigskommissionen har holdt Møde i det tredie Udvalgsværelse. Den har efter Indstilling af Borger Gaillard sen., Delegeret for Krigsministeriet, vedtaget, at Generaler skulle have tretten Galoner paa deres Uniformshuer, bære to Schærfs, en Fjerbusk og fjorten Stjerner paa Uniformskraven.

Kaptainer skulle have ti Galoner, et Schærf, en Fjer og fem Stjerner.

Leutenanter otte Galoner, et Bælte, en Pompon og tre Stjerner.

Underofficierer fire Galoner, et Baand, en enkelt Fjer og to Stjerner.

De menige Soldater skulle have een Galon, ingen Fjer, en Stjerne og et Baand af Æreslegionens Farve.

En anden Beslutning af ikke mindre Vigtighed er bleven taget af samme Kommission. Fremtidig skal alt Fodfolket være beredent ligesom Rytteriet, for at hævde Lighedsprincipet

Fra de andre Blade.

Alle Bladene beskjæftige sig med den store Nationalfest, som skal finde Sted om nogle Dage. Igaar Morges bragte Journal officiel Bekjendtgjørelsen om, at Pantheon skal benyttes til Mausoleum over de Ofre, der døde i Landflygtighed, og at dets Indvielse skal finde Sted ved Overførelsen af Borger Maroteaus Støv dertil. Samme Blad bringer os ogsaa det nye Program for Undervisningen, som Kommunalraadet saa længe har drøftet. Dette Program, som man i saa lang Tid har ventet med Utaalmodighed, fortjener at kjendes ialtfald i sine Hovedtræk.

Kommunalraadet har vedtaget:

I Betragtning af, at al Overlegenhed og ethvert Forsøg paa Overlegenhed er et direkte Attentat mod de Lighedsprinciper, som ene bør herske i det nye Samfund, der er grundlagt paa de tre urokkelige Grundsætninger: 1. Solidaritet, 2. Frihed til at arbejde eller til at lade være og 3. Deling;

I Betragtning af, at det er paatrængende nødvendigt at lade dette vigtige Princip gjennemtrænge de Unges Aand og for bestandig at vænne dem af med de dumme Fordomme, der have sat de flittigste og dygtigste Elever paa første Plads og tilkjendt dem Belønninger;

I Betragtning af, at paa den anden Side Lærerinstitutionen, det vil sige Mænd, som have til Hensigt at paatvinge de unge frie Borgere deres Myndighed er et Attentat paa vore helligste Rettigheder;

dekreteres det herved:

Artikel 1. Lærerinstitutionen er ophævet.

Art. 2. De forhenværende Lærere skulle erstattes med et vist Antal Læsebøger og Stilebøger, der før Timens Begyndelse lægges paa det fælles Bord i Klassen; paa en Tavle paa Væggen, der vender mod Klassen, anbringes følgende Ord: Arbejder, hvis I have Lyst, lader være at arbejde, hvis I ikke have Lyst; I ere frie!

Art. 3. Aarspræmierne blive uddelte efter almindelig Afstemning og i Henhold til den absolute Majoritet.

Det er første Gang efter den udødelige Revolution af 93, at en Minister for den offentlige Undervisning med en saadan Klarhed og ubøjelig Logik har fastslaaet de rette Regler for en Ungdom, der har faaet fuld Frihed til at følge sine Tilbøjeligheder.

Vi bringe ham vore Komplimenter derfor.

Dagsbegivenheder.

Hvornaar mon Forbrydelsernes Række bliver udtømt!

Iforgaars har en Rolling paa elleve Aar — der ikke lagde Skjul paa sine bonapartistiske Anskuelser — forgiftet sin Moder. Igaar har en Legitimist (vi haabe, at det er den Sidste af den Race) voldtaget sin 32aarige Datter efter at have kvalt hende og begravet hendes Lig ved Roden af et Træ i Avenue Robespierre (forhen Avenue Gabriel).

Der er blevet afholdt et første Forhør over Morderen, som ikke er nogen anden end Marquien af La Rochetrompette, og efter dette anseer Borger Kom-

*) Ogsaa en af Personerne fra l'Assommoir. O. A.

missairen det for sandsynligt, at den Elendige til Medhjælper har havt en Skrivelærer, som under Advokat Grévys Præsidentskab var Departementschef i et Ministerium.

Ofret, der af Stand var Kniplerske, havde gjemt sine Skillinger i et Strømpeskaft for at skjule disse for sin Faders og sin Vens Begjærlighed. Ved en summarisk Undersøgelse har man erfaret, at disse to Elendige havde Sammenkomster i en Kafé i Rue Faubourg-St. Honoré hvor de drak Sukkervand og rakkede ned paa Regjeringen.

Igaar afgik fra Vestbanegaarden det første folkelige Jernbanetog, bestaaende kun af tredie Klasses Vogne. Det er den rette Lighed. Alle maatte sidde paa Træbænke. Paa den Maade hærdes man mod Livets Prøvelser.

Vi benytte Lejligheden til at lykønske Jernbaneselskabet til den stedfundne Omdannelse af dets første og anden Klasses Kupeer til Godsvogne for Vine og Spirituosa; disse undgaa derved at blive rystede saa stærkt, som Tilfældet tidligere var, og ville saaledes i renere og ædlere Tilstand komme lige fra Produktionsstederne til Patrioternes Marked.

Hvilket er det bedste, fuldstændigste og mest velunderrettede Børsblad? Det er:

Kapitaleus Fjende.

Abonnement for 1 Aar 30 Francs. Rue Louis-Blanc (forhen Rue Louis le Grand).

Officielle Aktstykker.

Ifølge Dekret af 16. Vendémiaire, Aar 98, har Borger Præsidenten for Statsraadet i Henhold til Ordensraadets Deklaration af 12. ds. udnævnt Følgende til Riddere af Æreslegionen.

Fodfolket.

3. Regiment. — Alphonse Pichon, kaldet „Børsten", for extraordinaire Tjenester: han har ved alle Opstande vendt Geværkolben opad, har deltaget i Clément Thomas' og General Lecomtes Henrettelse og har flere Gange banket sine Chefer, medens disse udøvede deres Funktioner.

28. Regiment. — Antoine, kaldet „Skaden", har deltaget i Kampagnerne i Mazas, Clairvaux, Poissy og Noumea.*) Han har særlig udmærket sig ved at tage aktiv Del i Brandstiftelsen ved Tuilerierne.

Rytteriet.

11. Regiment af Kommunens Lanciers. — Louis Verdure; har gjort Tjeneste i Omegnen af Paris. Er bleven saaret ved at falde af Hesten; er deserteret tre Gange.

Husejerne kunne fremtidig ikke hæve Leje uden at være forsynede med en Attest for Loyalitet, hvilken maa være udstedt af Politiassistenten i deres Distrikt.

Husejerne kunne under ingen Betingelse opsige deres Lejere.

Gjenstridige Værter kunne idømmes Bøder fra 1000 til 100,000 Francs, der fordeles pro rata mellem deres Lejere.

*) De tre førstnævnte ere Fængsler; Noumea er det bekjendte Deportationssted. O. A.

Sparekasserne.

I den parisiske Sparekasse er der i Ugen fra Tirsdag den 3. Vendémiaire til Mandag den 9. s. M. indsat 107 Frcs. 65 Cent.

Man seer altsaa, at Sparelysten, til Trods for alle de perfide Insinuationer, der udbredes gjennem den regjeringsfjendtlige Presse, er i stadig Fremgang blandt de arbejdende Klasser.

Fødsler.

Legitime Børn	7
Naturlige Børn, der ere blevne anerkjendte	18
Naturlige Børn, der ikke ere blevne anerkjendte	1364
Ialt	1389

Telegrammer.

Nancy 11. Vendémiaire.

Morderen Thiers' Statue er bleven nedreven i Overværelse af en umaadelig og begejstret Menneskeskare.

Den af Legouvé i Dagens Anledning forfattede Sang blev modtagen med stærkt Bifald.

I det Øjeblik, hvor den Nancyske Nationalgardes Musikkorps istemte de første Toner af Ca va, forsøgte en Olding at opponere.

Nogle af de Tilstedeværende mente i denne Olding at kunne gjenkjende Barthélemy St.-Hilaire.*)

Ferrières 10. Vendémiaire.

En Række muntre selskabelige Sammenkomster afholdes for Tiden paa dette Slot, som tidligere var i Familien Rothschilds Eje.

Man gaaer paa Jagt, dandser, spiller, drikker og gjør Grin.

Blandt de indbudte Gjæster kunne som de mest fremragende nævnes General Cluseret, General Eudes og Menotti Garibaldi som Repræsentant for den vordende italienske Republik.

Hver af disse Borgere har sin Borgerinde med sig.

Castelnandary 13. Vendémiaire.

Reaktionen begynder at løfte Hovedet.

Bander af Bønder gjennemstrejfe Omegnen under Raabet „Leve Gambetta".

En flyvende Kolonne af Konfødererede vil være tilstrækkelig til at bringe disse Snuder til Fornuft.

Bagnères de Luchon 11. Vendémiaire.

En ung Hyrdinde paa 17 Aar, som vogtede sine Geder i Bjergene, har seet Delescluzes Skygge.

Den store Fædrelandsvens Træk vare formørkede af en blid Melankoli.

Han skal have sagt til det fromme Barn: Revolutionen har endnu ikke naaet sit Maal. Regjeringen er blød. Nationalgarden sover. Der gives endnu Folk, som slide i det og arbejde. Blanqui er blød i Hjernen. Jeg seer mange mørke Skyer i Horizonten.

Den unge Hyrdinde har allerede helbredet flere Fnattede blot ved at berøre dem.

*) Forhen Thiers' Sekretair. O. A.

Handelstidende.

Den Bedring i Tingenes Tilstand, som vi have forudsagt, har ikke ladet vente paa sig. Reaktionen er endnu denne Gang sluppen med sine udlagte Penge; den har forsøgt at trykke Kourserne, men Publikum har taget alle de Obligationer, som Baissespekulanterne have kastet paa Markedet.

De 3 pCt.s aabnede til 18,90, gik op i 19,50 og sluttede 19,02½. De 5 pCt.s staa i 23,75, efter et Øjeblik at være blevne gjorte til 24. Men disse to Kourser paa Rentes ere kun foreløbige Kourser; efter vor Mening er det utvivlsomt, at ved næste Notering ville 3 pCt.s blive noterede 20 Frcs. og 5 pCt.s 25 Frcs.; thi det samlede Publikum er stærkere end de gamle Børsmatadorer, som nu ere i Bryssel og som søge at trykke Markedet pr. Telegraf. Hvad der vil give denne Haussebevægelse endnu mere Fart i Sejlene, er det Forslag, som den Delegerede for Finanserne har forelagt Konventet, og hvori det forbydes Agenterne at sælge franske Rentes.

De smaa Kapitalister sælge Skjorten af Kroppen blot for at kjøbe Statspapirer. Det er let forklarligt; 5 pCt.s til 25 Frcs. er en udmærket Kapitalanbringelse, som giver et Udbytte af 20 pCt.; thi der kan ingen Tvivl være om, at Kouponnerne fremtidig ville blive betalte med komplet Nøjagtighed. Der tales desuden om et Laan paa tre hundrede Millioner Frcs., om hvilket Regjeringen staaer i Underhandling med engelske Kapitalister; det nye Laan skal forrentes med 4 pCt., emitteres til 22,50 og tilbagebetales i Løbet af 50 Aar.

Markedet er meget animeret med Hensyn til franske Jernbanepapirer. Nordbane holder sig i 306,25, Lyonner i 295, Orléans i 298,75 og Vest i 129,75. Alle disse Kourser ere mere end tilfredsstillende. Svovlstikker ere gaaede umaadelig op; de sluttede 1,525 Fres. Aktieselskabet er ude af Stand til at tilfredsstille de gjorte Bestillinger. Aktieselskabet for Tilvirkning af Fløjelskaskketter befinder sig i en blomstrende Tilstand, hvilket forklarer, at dets Aktier staa i 925, og de ville sikkert blive gjorte til 1000. Markedet er flaut med Hensyn til Aktier i Grand-Hôtel og Hôtel du Louvre; Ingen vover at kjobe; Opgjørelsen for de sidste fjorten Dage har givet et Totalbeløb af tre Rejsende i begge Hoteller, men paa den anden Side vil Publikum ikke skille sig ved sine Aktier til de nuværende lave Kourser. Regjeringen ligger, som man veed, i Underhandling med de to Aktieselskaber; den agter at indrette Grand-Hôtel til et Asyl for gamle Insurgenter og at gjøre Hôtel du Louvre til en Forsørgelsesanstalt for Arbejdets Invalider. Da Størstedelen af vore Kreditanstalter ere lukkede, noteres der kun Fantasikourser for disses Vedkommende; Banque de Paris staaer i 17,50, Comptoir d'escompte i 13,75, Crêdit lyonnais er gjort til 12,50 og Société générale til 6,25.

Theatrene.

Châtelettheatret. — Rossel, Militairdrama i fem Akter og femten Tableauer af Borgerne Georges og Henri Sauton.

Vi forlod Châtelet aldeles henrykte og begejstrede.

Vi havde tilbragt en herlig og nydelsesrig Aften, en af de Aftener, der bidrage til Kunstens Løftelse og som gjøre Epoke i vort Lands Litteraturhistorie.

Og dog er Talen kun om et Spektakelstykke, et Militairdrama. Men hvilket Spektakel! Og hvilket Militair!

Den Helt, som Borgerne Georges og Henri Sauton har valgt sig, er Rossel, den store Rossel, Kommunens berømte Martyr, en af de Mænd, hvis Navn man kun udtaler med blottet Hoved, og for hvem Pantheon er for lille.

Men det er vor Pligt at give vore Læsere en tro Gjengivelse af dette Stykkes Indhold, saa klart som muligt at skildre dets Omrids.

* * *

Første Akt er Prologen. Den spiller i Forberedelsesskolen i Metz. Rossel er ikkun tyve Aar gammel. Han har allerede udmærket sig ved sin Tapperhed og sin puritanske Simpelhed. Hans Kamerater elske og beundre ham. Blandt disse er der imidlertid en væmmelig Dreng, grim, dum, doven og ovenikjøbet med en udpræget Auvergnataccent. Han hedder Eugène d'Arpejac og er en naturlig Søn af den elendige Rouher og en adelig Dame i Auvergne, der naturligvis er kommen galt afsted, som alle af hendes Kaliber. Denne d'Arpejac er den mest forhadte Elev i hele Skolen, hvor Alle foragte ham med Undtagelse af Rossel, der beskytter ham og skriver hans Stile for ham. Som alle slette Naturer hader Eugène til Gjengjæld sin Velgjører og ønsker ham alt det Onde, han kan. Han sværger ham evigt Had. I den følgende Akt gjenfinde vi Forræderen fem Aar efter i Paris, den Dag Krigen erklæres.

Rossel er forelsket. Da han altid har levet som et Dydsmønster, er hans Kjærlighed nu saa meget desto voldsommere. Han elsker Mariane, Datter af en Kone, der stopper Madratser, en Folkets Datter, smuk, god, brav og ærbar som alle Piger af hendes Stand. D'Arpejac er vidende om denne Kjærlighed. Under Paskud af, at han vil have sine Madratser stoppede, faaer han den unge Pige lokket til sit Hjem. I Begyndelsen lader han hende sidde med sit Arbejde nede i Porten; først naar det bliver Aften, og hun bringer Madratsen op paa hans Værelse, har d'Arpejac til Hensigt at fange hende i den Snare, han har lagt for hende. Den følgende Scene er fuldstændig original og ny i sin Opfindelse. Den unge Pige er beskæftiget nede i Porten med at stoppe. Rossel gaaer forbi. Han gjør den unge Pige en brændende Kjærlighedserklæring, samtidig med at han river smaa Totter ud af Madratsen og sidder og trækker i Krølhaarene.

Paa engang blegner den unge Pige. Hun har fundet et Brev i Uslingen d'Arpejacs Madrats. Det er et Brev fra Bismarck, hvori denne tilbyder Rouhers Bastard 18 Millioner i Banknoter, hvis han kan formaa sin naturlige Fader til at forraade Frankrig.

— Ah! saaledes! raaber Rossel; ja saa, man forraader os! Naa, vi faaer at se!

Og da d'Arpejac kommer forbauset ned, undrende sig over det Spektakel, der er i hans Hus, trækker Rossel ham med sig ud blandt Folkemængden, idet han siger til ham, at de bør kæmpe og dø sammen, og ender med at lade ham raabe:

— Til Berlin!

Hele Huset applauderede dette glimrende Theaterkoup. Siden den gamle Reaktionair Corneilles Tid har man ikke seet Noget, der var saa ophøjet i al sin Simpelhed.

* * *

De to følgende Tableauer lade os overvære Metz's Belejring. Vi se Bazaines og hans Officerers Orgier, i hvilke de proppe og stoppe sig med de Spise- og Drikkevarer, som de Belejrede skulde have, og gjøres blødagtige af de Fruentimmer, Bismarck har sendt dem. D'Arpejac befinder sig blandt Officererne. Han er undsluppen fra Rossel, skjøndt denne ikke er vegen fra ham, siden Krigen begyndte. Rossel har trukket Madratsstopperskeen ind i det Hus, hvor Officererne hengive sig til deres dyriske Drifter. Hun er fortabt. Alt, hvad hun kæmper og forsvarer sig, selv hendes Forsøg paa at ombringe sig selv, nytter hende ikke; d'Arpejac er den stærkeste. I samme Øjeblik høres der en levende Geværild. Rossel er trængt ind i dette Helvede i Spidsen for en Haandfuld Soldater. Der opstaaer en Kamp. Rossel er nødt til at bøje sig for Overmagten. Han bliver overmandet og indespærret i et Fort. Bazaine benytter sig heraf til at sælge Metz til Preusserne. Der forekommer i denne Akts andet Tableau en Kamp, der udføres fortrinlig, og hvoraf navnlig een Episode gjorde megen Virkning. I denne bemægtiger tolv Mand sig femten preussiske Kanoner.

— Jeg kjender ikke den Uniform, I bære, siger en General til dem, hvem er I?

— Hvem vi ere? svare de. Vi ere de vordende konfødererede Gardister i den vordende Pariserkommune!

Generalen tager sin Hat af.

I dette Øjeblik istemte alle Tilskuerne ça va! — den nye Nationalsang.

* *

Vor Tid og vor Plads er begrændset. Vi maa afknappe vor Skildring. Stykkets Fortsættelse foregaaer i Paris under Kommunen. En Scene fortjener særlig at fremhæves; den Scene, hvori de befriede Gidsler, Sortkjoler og Rødbuxer, bryde ind i la Roquette for at skyde de stakkels konfødererede Gardister, som ere forsvarsløse. Rossel, der er Delegeret for Krigsministeriet, er bleven underrettet om dette Overfald af Mariane. Han befrier de Konføderede og sender Gidslerne til Fort Issy. Blandt disse er ogsaa Eugène d'Arpejac.

Handlingen forflytter os til Fort d'Issy. En versaillensisk Oberst har sendt en Parlementair til Rossel for at opfordre denne til at overgive Fortet.

Ved denne Lejlighed er det, at den Delegerede siger de historisk skjønne Ord: „Hvis I endnu engang vove at rette en saa uforskammet Opfordring til mig, lader jeg Eders Parlamentair skyde, overensstemmende med Krigsbrug."

Man bombarderer Fortet, men Mariane har rekvireret alle sine Kunders Madratser, og med disse har hun udstoppet hele Fortet indvendig.

Ved Forræderi af d'Arpejac bliver Paris indtaget. Versailles-Armeens Soldater og Reaktionaire af alle Partier stikke Ild paa de historiske Bygninger. Det er lykkedes Rossel at skjule sig, men Forræderen opdager hans Tilflugtssted, og han bliver arresteret. Arrestationen foregaaer i et Hôtel garni. I det Øjeblik, d'Arpejac vil forlade dette, tilfreds med sin Hævn, kommer Mariane til. Hun kaster Uslingen til Jorden og kvæler ham mellem to Madratser.

De sidste Tableauer ere sande Spektakelnumre. De forestille Rossel's Exekution og hans Apotheose.

Dette beundringsværdige Drama, der er beaandet af et sandt kommunistisk Præg, udføres glimrende af Borger Lucas, der forstaaer at fremstille Rossel i al hans mandige Storhed; af Borgerinde Olga, der i Marianes Rolle er rørende, ophøjet og fuldkommen, og af Borger Chamonin, der gjentagne Gange ved sin Fremstilling af d'Arpejac har aflokket Publikum Udraab af Harme og Rædsel.

Ekkoer fra Koulisserne.

En forhenværende Medskyldig i den infame Figaro, Sieur Jules Prével*) skriver fra Noumea til en af sine Venner i Bryssel, at en storartet Alcazar skal aabnes i Straffekolonien, og at Direkteurerne for dette Etablissement ere Halanzier og Vaucorbeil.**) Det nye Etablissement er blevet dekoreret af Galejslaverne Vibert og Detaille.***) De vigtigste Kunstnere ere blevne tilvejebragte blandt de Deporterede. Vi finde saaledes nævnt Sarah Bernhardt, Judic, Granier, Lafontaine, Blondelet, Febvre, Castellano o. s. v. Fangen Bischoffsheim †) tilbringer sin Tid med at udskjære Kokosnødder, som han forærer Skuespillerinderne.

Vi beklage, at Koloniens Bestyrelse tillader slige Skandaler og giver sit Samtykke til Forestillinger, der minde om de ti Udskejelsens Aar under den opportunistiske Republiks Regimente.

Med sand Glæde erfare vi, at Borger Coquelin fra Théâtre française, der allerede er Storkors af Æreslegionen, er bleven dekoreret med den hvide Elefants Orden fra Siam.

Med sand Glæde erfare vi, at Borger Coquelin fra Théâtre française er bleven dekoreret med det gyldne Vliess.

Den berømte Skuespiller skal, før han modtog denne nye Udmærkelse, have sagt disse mindeværdige Ord:

Jeg vil modtage denne store Orden paa den Betingelse, at I giver Senior en lille.††)

Denne Betingelse blev øjeblikkelig opfyldt.

*) Jules Prével redigerer daglig en Rubrik med ovenstaaende Overskrift i Figaro.

**) Forhenværende og nuværende Direkteurer for Operaen i Paris.

***) Førstnævnte bekjendte Genremaler, sidstnævnte ligeledes bekjendt Bataillemaler.

†) Bischoffsheim er en rig parisisk Bankier, der er bekjendt i Koulisseverdenen bl. A. for de flotte Foræringer, han gjør Skuespillerinderne.

††) Allusion til de to Skuespillere Coquelin sen. og Coquelin jun., begge ved Théâtre français, og af hvilke den sidstnævnte er en af Gambettas Venner.

O. A.

Blandede Bekjendtgjørelser.

Fri Kjærlighed og Ægteskabstilbud.

En ung Pige, 18 Aar gammel, rig, blond, med smukke Tænder, ønsker at indtræde i en fri Forbindelse med en ung Mand paa 25 Aar, stærkt brunet, ingen Bakkenbarter, Haaret friseret som Capoul, som kan ride, som ikke holder af at gaa tidlig i Seng og som har en aarlig Indtægt af mindst 40,000 Frcs. Førend nærmere Forbindelse indgaaes, er hun villig til at foretage en Rejse med den blandt de Reflekterende, som tiltaler hende. Billet mrkt. B. V. bedes indlagt paa dette Blads Kontor.

Den lille Skorstensfejer.

Ufejlbarlige Svovlstikker
til
Ildebrande og Skorstensild.

Forretningen «den lille Skorstensfejer» har, skjøndt den kun har bestaaet i nogle Maaneder, allerede skabt sig en betydelig Kundekreds. Blandt de mange Attester, den har modtaget, glæder den sig særlig ved at kunne offentliggjøre følgende Vidnesbyrd fra Marseille:

Min Herre!

Vi have i Overværelse af en betydelig Menneskemasse anstillet Forsøg med deres **ufejlbarlige Svovlstikker** paa nogle Reaktionaires Huse.

Forsøgene faldt udmærket ud. Vi glæde os ved at kunne udtrykke for Dem den Taknemmelighed, der besjæler os og alle gode Borgere i Marseille.

Den Delegerede
Jean—Jean.

L'Assommoir.

Forhen Notre Dame Kirken..
Ejer: Borger Théodore.
fhv. Præst.

De store Sale i Stueetagen kunne rumme ti Tusind Personer.

Der gives Rabat paa Vine til Folkefester.

Der findes Ascenseurs i Taarnene.

Udlejning af Vinduer
til
Ankomsten af de Deporteredes Aske.

Pladser paa Tribunerne.
Nummererede Pladser paa Porte St.-Denis.
Generalagenturet.
5. Boulevard des Polonais
(forhen Boulevard des Italiens).

Forretningen „Tuileriernes Brand".
Garanteret Petroleum.
Pengene gives tilbage for enhver Flaske Petroleum, der ikke brænder!!!

En Ingenieur, 40 Aar gammel, som har holdt sig godt, ikke gjør Fordringer, har et roligt Temperament og som ifølge Kontrakt er ansat for et Tidsrum af tre Aar ved en Fabrik i Paris, ønsker i dette Tidsrum at indtræde i en fri Forbindelse med en Kone eller ung Pige paa 30 Aar, med lidt Embonpoint, blond, af blid Karakter og som har Sands for det Huslige. Fotografier kunne udvexles. Forbindelsen kan ikke sluttes uden en Kontrakt, hvori der sikres Skadesløsholdelse, hvis den hæves, inden de tre Aar ere omme. Billet poste restante, mrkt. B. B. . . .

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Bertram blev bange. Dette kunde dog umuligt være Øjeblikkets Indskydelse, en uskyldig Passiar. Her var et Forræderi med i Spillet, der aabenbart udgik fra Hildegard, som hun jo lige nylig havde talt saa længe og saa ivrig med. Og hvis nu den russiske Dame allerede havde taget sit Parti, hvilket jo var saare rimeligt i Betragtning af hendes livlige Temperament: paa hvilken Side stod hun saa? paa Ernas? eller paa Moderens? formodenlig paa den sidstes; hun havde ytret sig altfor hvast om hende; Sligt gjør man, for at lokke Modstanderen ud af hans Skjul. Men i saa Tilfælde maatte den smukke Dame virkelig gribe Tingen lidt finere an.

„Jeg beundrer Deres Fantasi," sagde han, „og hvis jeg var Digter, vilde jeg misunde Dem. Hvor det maa være morsomt at kunne finde poetiske Emner allevegne og endogsaa strax være paa det Rene med Arrangementet, som volder de Herrer Poeter saameget Hovedbrud. De skulde virkelig gjøre en Bog af det! Er Themaet end ikke ganske nyt — hvor skulde man finde et saadant! — saa kan en aandrig Forfatter dog altid afvinde et gammelt Stof nye Sider. Mig vilde naturligvis andet Bind særlig interessere, det, hvor den gamle Husven træder ind i Handlingen; for ham faaer Historien naturligvis en daarlig Udgang."

„Nej, om Forladelse,“ sagde Alexandra, „nu maa De ikke forvanske mig min Text! Jeg har paa ingen Maade sagt, at min „Helt“ er gammel. Han er tvertimod i sine bedste Aar, i de Aar, hvor vi Kvinder først begynder at finde Jer Mænd elskværdige, og med Rette, fordi I da først begynder at blive elskværdige; altsaa saadan omkring de Halvtreds.“

Bertram bukkede.

„Dybtfølt Tak!“ sagde han; „i mit eget Navn, eftersom jeg netop staaer i denne elskværdige Alder, og i alle mine mange Samtidiges Navn. De har virkelig lettet en Sten fra mit Hjerte, thi nu behøver Slutningen altsaa ikke at blive saa slem. Chancerne for og imod er nu idetmindste lige.“

„Nej, nu gaaer De igjen lidt for vidt,“ svarede Alexandra; „nødvendig er en slem Slutning ganske vist ikke, men sandsynlig er den dog altid.“

„Altid?“

„Ja, selv i det gunstigste Tilfælde, troer jeg.“

„Hvad vilde De kalde det gunstigste Tilfælde?“

„Derom senere. Først et særlig ugunstigt, der maaske er saameget des mere ugunstigt, jo mindre det synes at være det. Det seer for Exempel — for at holde os til det mest Nærliggende — det seer for Exempel ud til, at vor unge Veninde ikke vil lægge saa megen Vægt paa Forskjellen i Aar og paa alt det Mislige, som staaer i Forbindelse dermed og følger deraf. Hun er — saaledes opfatter jeg hende idetmindste, og saaledes er det tilstrækkeligt til vort Øjemed — en af de dybt alvorlige Naturer, som er meget tilbøjelige til at forvexle Hovedets Sværmeri med Hjertets Enthousiasme, og som samvittighedsfuldt indtil det Yderste vil holde, hvad hun engang har besluttet og lovet. Men jeg formoder, at hun er ligesaa lidenskabelig som samvittighedsfuld; og naar denne Lidenskab kommer i Konflikt med Samvittigheden, saa maa Kampen blive frygtelig. Lad hende ogsaa gaa sejrende ud af Kampen — hvad er det saa for en Sejr, der ender med Resignation? Se, her har vi en Slutning, der ganske vist kan være bekvem nok for den ældre Hr. Gemal, men hans Bekvemmelighed og hendes Lykke — det er dog to meget forskjellige Ting.“

„Forstaaer jeg Dem ret,“ svarede Bertram, „saa plaiderer De for den samme Sætning, som ogsaa jeg ubetinget bifalder og som jeg tilfældigvis har maattet forfægte flere Gange i de sidste Dage her i vort Selskab: at en ældre Mand ikke kan være Gjenstand for en ung Piges lidenskabelige Kjærlighed, eller bliver han det, saa er det dog paa en Maade en Fejltagelse og selvfølgelig ikke af lang Varighed.“

„Akkurat det mener jeg,“ sagde Alexandra ivrigt; „her staaer vi netop overfor en Naturlov, som vi maa acceptere ligesom alle de andre, skjøndt den kun er lidet smigrende, ja maaske endog ligefrem beskæmmende for vor Stolthed. Paa den anden Side er imidlertid i det tænkte Tilfælde Faren for en Fejltagelse og dermed for en Konflikt maaske ikke slet saa stor, da den sælsomt tilslørede Glands i det yndige Barns dejlige Øjne synes at tyde paa, at hun dog allerede har mere end en Anelse om den omtalte slemme Lidenskab — at hun har elsket, har havt en ulykkelig Kjærlighed, og altsaa ikke først i Ægteskabet skal til at gjøre den ene efter den anden af de bitre Erfaringer, ved Hjælp af hvilke vi blive kloge og fornuftige og resignerede. Men hvo i Alverden tør gaa i Borgen for, at dette Sidste ogsaa virkelig er Tilfældet? Det kunde jeg fortælle Dem en mærkelig Historie om, hvis De vil høre den.“

„De skylder mig ligefrem den Historie, naadigste Frue, som et Bevis paa Rigtigheden af vor fælles Theori.“

„Den er heldigvis heller ikke lang, og jeg seer, at Selskabet allerede har opgivet os. Nu skal De altsaa høre!“

Alexandra havde ladet sine Blikke svæve gjennem det store Værelse, hvor de nu vare ganske alene, da alle de Andre var samlede i Værelset ved Siden af, hvor de leende og spøgende omringede Tusindkunstnerens Bord. Medens Bertram høflig rykkede hende nærmere, bøjede hun sig frem i sin Lænestol og begyndte med sagtere Stemme, end hun hidtil havde talt med, medens de sorte Øjne under de halvt lukkede Øjenlaag vare fast rettede paa ham:

„Historien foregaaer i Paris for omtrent to Aar siden. Heltinden er en Veninde af mig, en Dame af det fornemme franske Selskab, der for saa vidt har havt samme Skjæbne som jeg, som ogsaa hun blev gift pur ung — kun sexten Aar gammel — og blev Enke efter et kort barnløst Ægteskab. Men dermed er jo rigtignok ogsaa Ligheden forbi. Claudine — jeg nævner hende ved hendes Fornavn — Efternavnet gjør jo ingenting til Sagen — var ikke blot, hvad der forstaaer sig af sig selv, meget smukkere end jeg — hun var i Virkeligheden usædvanlig smuk — og meget aandfuldere; hun var ogsaa — baade i Godt og, det tør jeg sige uden at rose mig selv, i Ondt — en langt mere betydelig anlagt og mere energisk Natur. De maa ikke opfatte det, som om der var noget meget Slemt at sige om den kjære Claudine; det var da ialtfald ikke værre, end hvad der er blevet sagt om saa Mange, som maaske ikke har havt saa gyldige Undskyldningsgrunde at anføre. Hendes Ægteskab, som hendes Moder havde havt sine Grunde til at faae hende overtalt til, havde været meget ulykkeligt. Skjøndt hendes Mand, naar man tager Forskjellen mellem Kjønnene i Betragtning, neppe var ældre end hun, da de blev gift — nemlig toogtyve Aar — havde han dog allerede drevet det til at være bekjendt som en af de mest fuldendte Rouéer i Paris, trods hans Standsfællers ivrige Konkurrence. I den unge uskyldige Pige saae han kun en Kvinde mere, som man efter kort Tids Forløb kunde forsømme saameget desto mere ustraffet, som man jo troede at være sikker nok paa hende og hun, til Trods for eller maaske snarere paa Grund af sin Stolthed, ikke syntes at høre til de besværlige Kvinder, „der giver Scener“. Efterat hun havde fattet, hvad man fra anden Side søgte at gjøre hende saa indlysende som muligt, gav hun virkelig ogsaa kun een Scene — en frygtelig Scene, hvis Gjentagelse var ligesaa umulig som unødvendig. Han forstod hende fuldkommen, og hun var ham hundrede Gange overlegen. Han kunde føre sit Liv paa samme Maade som hidtil, paa den Betingelse at han ikke i mindste Maade bekymrede sig om hendes. Og hendes Liv? som jeg har sagt Dem: hun var en lidenskabelig Natur, og hun var ulykkelig; af en saadan Kombination kan der kun komme ny Ulykke. Til Held for hende bortfaldt snart det værste af de Motiver, der havde forvandlet hendes Lidenskabelighed til Vanvid: hendes Mand døde. Hun var atter fri, og hun lovede sig selv højt og helligt, at hun vilde vedblive at være fri. Hun mente ikke dermed, at hun havde forsvoret at gifte sig anden Gang; i de Kredse, hun levede i, kunde hun kun ad denne Vej undgaa de Forhold, som man bliver tvungen ind i som i den nyeste Mode, omendskjøndt man finder dem afskyelige. Det andet Ægteskab skulde kun garantere hende en klar Position i Verden; de andre Garantier for sin Fred og sin Frihed troede hun at bære i sig selv. Fra dette Synspunkt af traf hun sit Valg.

„Det var paa dette Stadium af min Fortælling, at jeg traadte i nærmere Forbindelse med Claudine, som jeg havde truffet flygtigt paa Rejser, og blev hendes Veninde — i Trouville — man slutter sig jo saa let til hinanden ved et Badested. Hun præsenterede mig for Sejrherren i den uendelige Række af hendes Bejlere. Jeg kunde efter en omhyggelig Prøvelse ikke ganske billige hendes Valg. I de fleste Punkter svarede Vedkommende ganske vist fuldstændig til Programmet. Han var forlængst ude over den første Ungdom: i Begyndelsen af Halvtredserne; han beklædte en af de højere Officiersposter i Armeen og bragte hende som Medgift en hæderlig, ja en berømmelig Fortid, hvorved der ikke klæbede den mindste Plet, idetmindste ikke i Selskabets Øjne, skjøndt han havde ført et stærkt bevæget Liv og havde været Helten i utallige Eventyr. Desuden var han, skjøndt ikke noget aandrigt Hoved, hvilket kun vilde have været hende til Besvær, dog en af de Mænd, som formaa at fængsle selv et forvænt Selskab ved deres hurtige Opfattelsesevne, deres livlige Temperament og Mængden og Forskjelligartetheden af deres Erfaringer, som de til enhver Tid kunne øse af efter Behag ved Hjælp af en udmærket Hukommelse og en naturlig Veltalenhed. Det var nu, som sagt, Altsammen for saa vidt fortræffeligt; men een Ting fandt jeg betænkelig: det forekom mig ikke umuligt, at Manden endnu var istand til at fatte en alvorlig Lidenskab og — hvad der næsten kommer ud paa det Samme — kunde indgyde en alvorlig Lidenskab. Og begge Dele laa sikkerlig udenfor min Venindes Program.

„Jeg meddelte Claudine mine Betænkeligheder; hun søgte at faae mig fra dem: Hvad Du holder for et virkeligt og direkte Lys, sagde hun, er ikke Andet end Gjenskinnet af en Sol, som forlængst er gaaet ned, paa isbelagte Alpegletschere. Det seer udmærket smukt ud, og Folk daaner af Henrykkelse, og jeg vilde heller ikke undvære det — for Folks Skyld. Men varme sig ved det? komme i Glød over det? nej, kjære Barn, med hele den Glorie kan man ikke koge en Kop The, endsige faae Ild i et Kvindehjerte, der er brændt saa fuldstændig til Aske som mit.

„Med Hensyn til ham havde Claudine tilsyneladende Ret; ialtfald svarede, saa vidt jeg kunde bedømme det, det noget praleriske Galanteri, hvormed han bedømte hende, fuldstændig til hendes Forudsigelse; i hvor høj en Grad hun derimod havde taget fejl af sig selv, skulde den nærmeste Fremtid vise.

„Ægteskabet kom ikke istand saa snart. Baade Claudine og hendes Ven havde ømme Forbindelser, de skulde rive sig løs fra, og dette maatte gjøres med Skaansomhed og Forsigtighed. Desuden var hun indviklet i en Retssag med sin afdøde Mands Familie, og den kunde — jeg veed ikke af hvad Grund — tage en mislig Vending for hende, saasnart det blev bekjendt, at hun tænkte paa et nyt Ægteskab. Nok sagt, en ubetinget Hemmeligholdelse af Forholdet var nødvendig i længere Tid, og de havde Begge truffet deres Forholdsregler i denne Henseende. Claudine havde trukket sig tilbage fra Selskabet og levede i dyb Ensomhed i Nærheden af Paris paa en Landejendom, der tilhørte en Søster af hendes Ven, en Enke, der naturligvis var underrettet om Alt. Hendes Ven besøgte hende, saa tidt det var muligt, men det var just ikke ofte. Hans Tjeneste var dengang meget streng og tillod ham ikke mange Fraværelser, der desuden ogsaa vilde have været paafaldende hos en Mand, hvem Selskabet ikke gjerne savnede og hvis Liv og Færd det holdt omhyggelig Kontrol med. Situationen blev endnu betænkeligere, da Claudines Opholdssted trods al anvendt Møje dog blev opdaget efter kort Tids Forløb og hun saae ethvert af sine Skridt paa det Nøjagtigste kontrolleret af sine Fjender. Tilsidst vovede man ikke engang at skrive mere, af Frygt for at Tjenestefolkene kunde være bestukne og opsnappe et Brev eller lade sig et saadant fraliste. En fuldstændig sikker og paa samme Tid umistænketig Mellemmand var absolut nødvendig, og en saadan fandt man i en ung Officier af Vennens Regiment, Sønnen af en gammel, i det sidste Felttog falden Vaabenfælle, hvem Vennen holdt af som af sin egen Søn og som ligeledes var sin Chef oprigtig hengiven. Den unge Mand fik snart Lejlighed til at lægge denne sin Kjærlighed og Hengivenhed for Dagen i fuldeste Maal."

Alexandra trak Vejret dybt, som om den hurtige, sagte Tale havde angrebet hende. I hendes sorte Øjne, som hun nu efter et flygtigt Blik gjennem det endnu stadig tomme Værelse igjen rettede paa Bertram, luede det uroligt, og den bløde Stemme bævede, da hun fortsatte endnu sagtere og hurtigere end hidtil, saa at det faldt Bertram vanskeligt at følge hende:

„Jeg maa fatte mig kortere, hvis jeg skal blive færdig med min Fortælling. Hvorfor skulde jeg ogsaa for en Mand som Dem skildre udførligt, hvad han forstaaer uden Kommentar af det Foregaaende, og hvad han tilgiver, netop fordi han forstaaer det. Den stakkels Claudine! Hun troede, at hun ikke trængte til Tilgivelse; hun troede, at hun var i sin fulde Ret, naar hun næsten uden Modstand overlod sig til en Lidenskab, som heller ikke syntes at taale nogen Modstand. Jeg havde aldrig nogensinde seet noget Lignende hos nogen anden Kvinde, og Gudskelov mindst hos mig selv; ja, jeg havde ikke holdt det for muligt. Det var en Orkan, et Charybdis — det var forfærdeligt. Jeg skjælvede for den Ulykkeliges Fornuft, for hendes Liv. Thi hun kunde ikke dølge for sig selv, at hendes Kjærlighed ikke blev besvaret, skjøndt hun, der bestandig kun havde været lidet vant til at beherske sig og i dette Tilfælde fuldstændig var behersket af de overmægtige Følelser, hverken vilde eller kunde gjøre nogen Hemmelighed for den Elskede af sin Kjærlighed. Heldigvis for hende kom Katastrofen snart, eller rettere sagt hun hidførte den selv, resolut og energisk som hun var og i Følelsen af, at hun kun paa denne Maade muligvis endnu kunde finde Redning. Hun aftvang ham den Tilstaaelse, at hans Hjerte ikke længer var frit, at det var helt opfyldt af Kjærligheden til en henrivende ung Pige, som han havde lært at kjende i en Garnisonsby langt borte, hvor en Del af Regimentet havde ligget indtil for kort Tid siden, og at han var hemmelig forlovet med hende. Den unge Mand ejede Ingenting; hendes Forældre var rige og stolte; først naar han havde sit Kaptainspatent, vilde han henvende sig til dem, og — min Gud! de var begge To saa unge og romantiske, og de elskede hinanden og de var i deres Kjærlighed saa sikre paa deres Fremtid! Hvorfor da være ængstelig for, at Øjeblikket ikke skulde blive rigtig benyttet, især da Hemmelighedsfuldhed er den fantastiske Maske, gjennem hvis mørke Øjenhuller Lyset fra elskede Øjne straaler dobbelt klart og forførerisk.

„Claudine var i det første Øjeblik som lamslaaet af et Slag, der trods Alt dog traf hende uforberedt — thi hvilket elskende Hjerte lader det sidste Haabets Skjær dø? Det Næste var, at Skinsygen brød frem som en rasende Feber; saa prøvede hun paa at indhylle sig i sin Stolthed og be-

tragte sit Hjertes Afgud som den laveste Træl; og derpaa kastede hun sig for Fødderne af ham og anraabte ham om, at han vilde betragte hende (som sin og som sin Elskedes Slavinde, at han vilde forlange det Yderste af hende, befale over hende, hun skulde udføre Alt, hvad det skulde være.

„Det varede ikke længe, inden han tog hende paa Ordet.

„En Dag kom han til hende med et forstyrret Udtryk i sit Ansigt, i en Tilstand af Fortvivlelse, der neppe var mindre slem end den, som hun selv først nylig var kommen ud over. Den unge Pige havde tilbagesendt ham det halve Dousin Breve, som han havde skrevet til hende i Løbet af det Aar, de havde været adskilte, tilligemed den lille Samling af Baand og Blomster og andre Tegn, hvormed uskyldig Kjærlighed søger at bevise sin eventyrlige Tilværelse for sig selv. Paa hvilken Maade hun havde faaet Kundskab om hans Forhold til Claudine, ikke det virkelige naturligvis, men et Vrængbillede, saaledes som de gode Venners plumpe og Fjendernes subtile Haand forstaaer at udkaste og udmale det lige virkningsfuldt og lige modbydeligt — det veed jeg ikke, og det gjør heller ikke noget til Sagen. I ethvert Tilfælde havde den unge Dame fattet sin Beslutning, og da hun hørte til de energiske Karakterer, som med Sejghed holde fast ogsaa ved deres Vildfarelser, saae Sagen virkelig fortvivlet ud for Claudines unge Ven. Ethvert Forsøg fra hans Side paa at hidføre en Forklaring blev viist bestemt tilbage; den Ulykkelige vidste nu hverken ud eller ind længer; han klagede sin Nød for Claudine; hun sagde, at hun nok skulde bringe ham den Elskede tilbage, som han havde mistet for hendes Skyld; han betragtede hende med et vantro Smil; hvordan vilde hun bære sig ad med det — netop hun!

„Men hun havde endnu ikke nogensinde ladet sig skræmme af Hindringer, naar det gjaldt om at sætte sin Villie igjennem, selv hvor det blot var en Kaprice. Og her blev hun dreven til energisk Handling af det Højeste, som kan opfylde en Kvindesjæl. Fremfor Alt: hun skyldte sig selv og mig, overfor hvem hun havde rost sig selv saameget, at bevise, at selv om hun var bleven sit Program utro og ikke havde kunnet vogte sig for en Lidenskab, som hun kaldte sit Livs eneste sande, saa havde hun dog Kraft nok til at betvinge denne Lidenskab og tilbageerobre sit Hjertes Fred. Kun personlig Indskriden kunde føre til det ønskede Maal, saameget var hende strax klart; men det forslog dog endnu ikke; ogsaa den Ven, for hvem den unge Mand havde ofret sig ligesaa godt som for hende, maatte træde frem. Med det Samme var det jo rigtignok fuldstændig forbi med Hemmeligholdelsen af hendes Forhold, og det i et Øjeblik, da hendes Proces var paa Nippet til at blive afgjort og Alting beroede paa, at Sløret var saa tæt som muligt. Men et saadant Hensyn existerede ikke for hende; derimod var hun ingenlunde sikker paa, at hendes Ven, der jo ikke kjendte hendes egenlige Motiver og aldrig maatte lære dem at kjende, og som altsaa tog Sagen med langt større Koldblodighed — at han tænkte paa samme Maade, og endnu meget mindre vidste hun, om den unge Mand vilde modtage dette Offer. Der maatte altsaa tilvejebringes en Situation, som ikke lod de To have noget Valg, hvad enten de saa vilde være med eller ej; og medens hun endnu pinte sit Hoved med, hvorledes hun kunde hidføre en saadan Situation, havde et uhørt heldigt Tilfælde allerede arrangeret Alting paa en uovertræffelig Maade efter hendes Ønske, ja endog bedre end hendes dristigste Ønsker havde tænkt sig det. At forklare Sammenhænget hermed i det Enkelte, vilde blive for vidtløftigt og er desuden unødvendigt, nok sagt: tvingende Forhold maatte paa en bestemt Dag bringe de to Herrer sammen i vedkommende unge Dames Forældres Hus. Uden at sige et Ord vandt Claudine en Dags Forspring og introducerede sig — jeg har virkelig glemt ved hvilket Middel — i den hende forresten fuldstændig ubekjendte Familie, af hvem hun, da hun formodenlig havde forsynet sig med de bedste Anbefalinger, blev modtagen paa det Venskabeligste, naturligvis med Undtagelse af den unge Dame, der med let forstaaelige Følelser pludselig saae Fjenden midt i Hjemmets sikre Lejr og undgik hende paa enhver Maade. Dette havde Claudine været forberedt paa; hun glædede sig forud til den følgende Dag, som skulde fjerne alle Misforstaaelser og løse alle Gaader. Men hvo beskriver saa hendes Skræk, da hun, som havde sine Øjne og Øren allevegne og efter nogle faa Timers Forløb var fuldkommen orienteret paa det fremmede Terrain, i det Selskab, som var samlet der i Huset, ved Siden af en Bejler sans conséquence opdager en Mand, hvem en Rigdom af udmærkede Egenskaber og en Række specielle Forhold, der alle var ham gunstige, kunde gjøre til en frygtelig Medbejler for hendes unge Ven, ja, hvis ikke Alt bedrog, allerede havde gjort dertil. Thi —"

Alexandra afbrød sig selv, idet hun paa samme Tid kastede et Blik til det andet Værelse, og sagde med en Latter, der just ikke klang saa ganske naturligt:

„Men jeg kan virkelig ikke forsvare at holde Dem endnu længer borte fra Selskabet og gaa videre i min Prøve paa, om Deres Taalmodighed eller min Snaksomhed er størst. Resten hører desuden egenlig ikke med til Historien, idetmindste ikke til den, som jeg vilde fortælle Dem. Kom!"

Hun havde rejst sig hurtigt; Bertram fulgte hendes Exempel saa langsomt, at hun ikke godt kunde gaa strax. Han blev staaende med Armen paa Kamingesimsen og sagde:

„Det var Skade! jeg havde saa gjerne hørt Resten! saameget mere som jeg troer, at den maa indeholde endnu en ny Illustration til Fabelens Moral. Eller skulde jeg tage fejl i at antage, at den omtalte Medbejler, der dukker saa uventet frem, ligeledes var en ældre Mand?"

Hans Læber smilede; men det forekom Alexandra, at de store, udtryksfulde Øjne hvilede paa hende med et megetsigende prøvende Blik, og under Indflydelsen af dette Blik vilde Overraskelsens Udtryk ikke rigtig lykkes for hende.

„Ja, virkelig!" udbrød hun, „hvor mærkværdigt! men Ier aandrige Mænd er da heller Ingenting skjult for."

„Aa jo, det er der dog; for Exempel det: hvem af de to Bejlere der reusserede — den ældre og yngre eller den yngre og ældre?"

„Et ypperligt Ordspil! Eders Sprog egner sig udmærket til Ordspil, naar man har det saaledes i sin Magt! hvem der reusserede? selvfølgelig den Første."

„Det forekommer dog ikke mig saa aldeles selvfølgeligt; det skulde ikke have undret mig, om den unge Dames Følelser for ham trods Alt dog ikke var naaede til deres forrige Varmegrad igjen. Deres skjønne, aandrige Veninde — jeg beundrer Dem i højeste Grad, men — De maa ikke tage mig det ilde op — medens De skildrede hende, maatte jeg hele Tiden tænke paa Circe. Kun En kom ganske ustraffet ud af Tryllerindens Palads, og ogsaa han kun ved Hjælp af en Urt, som en Gud havde givet ham. Unge fyrige Officierer skulle meget sjeldent møde en saadan Gud."

„Men jeg kan dog ikke fortælle Historien anderledes, end den virkelig har tildraget sig!" udbrød Alexandra halv fortørnet og halv leende.

„Nej, det kan De ganske vist ikke. Og den ældre Mand? hvad blev der af ham? hvorledes bar han Tabet af de Forhaabninger, som han sikkert havde klamret sig saameget stærkere til, som han ikke havde mange flere at tabe?"

„Det skal De nu, til Straf for Deres Skepticisme, selv sige."

„Hvorledes kan jeg det? Havde han været Digter — nu, saa vilde han maaske have skrevet en Roman i Lighed med „Wahlverwandschaften" og saaledes have udløst sin Sjæl af Skinsygens og Ydmygelsens Skjærsild. Men da han ikke var Digter —"

„Hvoraf veed De det?"

„Jeg formoder det — jeg er jo henvist til Formodninger!"

„Naa — og saa?"

„Saa er hans senere Skjæbne mig fuldstændig problematisk. Mulighederne er for mange og for forskjelligartede. Maaske har han taget Livet af sig selv, eller — han har giftet sig med Deres Veninde."

„Med min Veninde — med Claudine? nej, det er for morsomt!"

Alexandra lo højt, og Bertram lo med.

„Egenlig," sagde han, „er det slet ikke saa latterligt, idetmindste ikke saa usandsynligt. Paa Basis af gjensidig Mangel paa Lidenskab kan man, forekommer det mig, bygge Forhold og omstøde dem og bygge andre — ligesom Korthuse."

„Hvor ondskabsfuldt!" udbrød Alexandra; „men tillige hvor sandt! Det maa Claudine høre, det maa jeg skrive til Claudine!"

„Nej, for Guds Skyld, naadige Frue! ialtfald maa De da ikke nævne mig! Jeg rejser meget, og det gjør hun ogsaa. Vi kunne træffe sammen engang ved et eller andet ulykkeligt Tilfælde, ligesom det lykkeligste Tilfælde har ført mig sammen med Dem. Hvilken gruelig Forlegenhed vilde jeg da ikke komme i!"

„Altsaa ikke med Navns Nævnelse! der har De min Haand derpaa!"

Hun rakte ham den lille med Ringe besatte Haand.

„Nej, nu maa jeg virkelig forstyrre Deres tête-à-tête!" sagde Hildegard, der kom igjennem Salonen.

„Den er just lige forbi!" raabte Alexandra hende imøde og tilføjede derpaa, idet hun igjen vendte sig om imod Bertram: „Tak for den hyggelige Passiar!"

„Det er mig, der skal takke, naadige Frue. Deres Historie var saa interessant, og De fortalte den saa udmærket!"

Han berørte de sirlige Fingre med Læberne; Alexandra ilede hen til Hildegard, som var bleven staaende og med store, forundrede Øjne betragtede Gruppen ved Kaminen; idet hun slyngede sin Arm gjennem den smukke Kones og trak hende bort med sig, hviskede hun:

„Enten er De totalt paa Vildspor, eller ogsaa er det Menneske den største Skuespiller, jeg nogensinde har seet!"

Bertram havde bukket sig ned over Kaminen og skovlede de halvt udgaaede Kul sammen med Ildrageren, som han holdt i den venstre Haand. Men den højre greb efter Rosen, som han bar paa Brystet: „Aske til Aske!"

Haanden sank slap ned: „Nej", mumlede han, „endnu ikke! Jeg vil høre det af hende selv."

* * *

Fortsættes.

Theatrene

Vi skylde at gjøre vore Læsere Rede for et Par dramatiske Arbejder, som **Folketheatret** har bragt frem for sit Publikum, et Par Arbejder, der begge paa Plakaten have faaet Betegnelsen „Stykker", men som i Virkeligheden ikke have en Smule mere tilfælles end netop denne vage og intetsigende Betegnelse. Det ene, „Fiammina" af Mario Uchard, oversat af Frits Holst, bør nærmest henregnes under Kategorien „borgerligt Drama", nærmere bestemt Demimondedrama, medens det andet, „I Damekupeen" af et fransk Forfatterfirma, er en Farce, der hverken hører til de fine eller de morsomme af Genren og som ikke heller ved den Udførelse, der bliver det til Del, hæves synderlig op over den yderlig flade Middelmaadighedens Sfære, hvori det hører hjemme. „Fiammina" er et ikke ubetydeligt Arbejde, der forstaaer at vække og vedligeholde Tilskuernes Interesse, og om end denne er af en noget pinlig Art, tilstede er den dog alligevel. Det er nu allerede et gammelt Stykke, godt og vel sine tyve Aar, et Debutarbejde, der nød den Ære at blive opført paa selve Frankrigs Nationalscene og der vakte en vis Opsigt og visse betydelige Forventninger, som Forfatteren ved sine senere dramatiske Frembringelser «La retour du mari», «La seconde jeunesse» o. fl. imidlertid ikke tilfulde fyldestgjorde. Det er et noget voveligt Sujet, Uchard i «La Fiammina» har indladt sig paa at dramatisere, idet han har stillet en fra sin Husbond skilt, sammen med en anden Mand levende Kvinde ligeoverfor hendes i Ægteskabet fødte Søn, der just paa Grund af, at han har denne Moder, staaer Fare for at miste den, hvis Kjærlighed han har vundet. Det er jo altsaa et temmelig tvetydigt eller snarere utvetydigt Forhold, der her fremføres paa Scenen, dette ulegaliserede Forhold imellem Fiammina og Lord Dudley, og der er i alt Fald for os danske Tilskuere, der ikke ere vante til at se Sligt fremstillet i klart Lys, noget absolut Stødende, noget Pinligt, som man ikke kan værge sig imod; men Sagen er den, at Stykket er saa specifikt fransk og at en saadan Konflikt som den, hvorom det her drejer sig, egenlig kun er mulig i et Samfund som f. Ex. det franske, hvis Love jo som bekjendt ikke tillade en fraskilt Kvinde at indgaa et nyt Ægteskab. Om hun saa er aldrig saa uskyldig i Skilsmissen — dette gjælder iøvrigt ikke Fiammina, der har forladt sin Mand, fordi hendes Begejstring for Stillingen som feteret stor Kunstnerinde har sejret over Følelsen af hendes Pligter som Hustru og Moder — saa er hun for stedse henvist til at leve som den fraskilte Hustru, og træffer hun paa sin Vej en Mand, der vinder hendes Hjerte, saa har hun kun Valget imellem enten at resignere eller at knytte en Forbindelse med ham, der ikke kan bestaa ligeoverfor Moralens Domstol og som stiller hende paa lige Trin med Demimondens Damer. Det hedder sig, at Uchard skrev sit Stykke som en Art personlig Hævn over sin fraskilte Hustru, den bekjendte Skuespillerinde Madeleine Brohan — der iøvrigt kom til at spille Titelrollen paa Théâtre français — som havde forladt ham af de samme Grunde som dem, hvorfor Fiammina forlader Daniel Lambert, men i Virkeligheden er Stykket i den Form, hvori det foreligger, et talentfuldt Indlæg i en Sag, der i Aaringer har staaet paa Dagsordenen i Frankrig, Spørgsmaalet om den fuldstændige Skilsmisse med Ret for begge Parter til at indgaa nyt Ægteskab efter en Tids Forløb. Hvorvidt imidlertid «La Fiammina» hører til den Art dramatiske Arbejder, som der er nogen synderlig Grund til at overføre paa Dansk og spille for et dansk Publikum, skulle vi lade staa hen; saa meget er dog vist, at det byder Skuespillerne virkelige Opgaver at løse, ud over hvad Døgnets lettere dramatiske Produktion stiller dem, og Folketheatret giver da ogsaa i det Hele taget Stykket en Udførelse, der maa kaldes meget respektabel. Hovedinteressen koncentrerer sig om Fru Holst, der spiller Fiammina, en Rolle, der ret egenlig ligger for hende og som vel ogsaa kun hun vilde være i Stand

til at give nogenlunde tilfredsstillende; enkelte Partier af den hører til det Bedste, vi mindes at have seet af denne Kunstnerinde, saaledes f. Ex. hendes stumme Spil i Scenen med Henri i tredie Akt og den iøvrigt fra Forfatterens Haand temmelig uheldige Slutningsscene i fjerde Akt. Ogsaa Hr. Abrahams som Lord Dudley, Hr. Stigaard som Henri og Fru Borchsenius som den unge Pige nævne vi med Anerkjendelse; derimod ligger den gamle Maler slet ikke for Hr. Kolling, der aldrig burde bebyrdes med Roller i den blot rørende Stil, noget, der ligger hans Talent saa milevidt fjernt, og i Udførelsen af hvilke han meget hyppig forfalder til en vis Monotoni og Ensformighed, som det er ham umuligt at undgaa.

Kasino har af Nyheder bragt en lille Offenbachsk Operette „Nattegnet", hvis væsenligste Fejl er den, at den er for lang. Den hører til Komponistens anteorpheiske Arbejder, om det maa være os tilladt at bruge dette Udtryk om de af hans Kompositioner, der datere sig fra Tiden forinden han skrev sine parodiske Operetter, og udmærker sig ved en ganske let og melodiøs Musik uden nogen egentlig bestemt udpræget Klangfarve. Af det ældre Repertoire har Theatret spillet H. C. Andersens uopslidelige „Mer end Perler og Guld", der ligesom tidligere har samlet en glad og taknemlig Tilskuerkreds, væsenligst bestaaende af det Publikum, der ifølge det drakoniske Lovbud paa det kgl. Theaters Plakater „ikke har Adgang" til denne Kunstanstalts Forestillinger, og endelig i Anledning af Oelenschlægerfesten gjenoptaget „Aladdin" i den forkortede Skikkelse, i hvilken den vidunderlig dejlige Eventyrdigtning opførtes for et Par Aar siden. Titelrollen udførtes af Hr. Zangenberg, der havde adskillige overordenlig vellykkede Momenter; Noureddin havde Hr. Knobelauch, der aldrig har havt sin Styrke i det Dæmoniske og aldrig har staaet paa nogen synderlig fortrolig Fod med de Oehlenschlægerske Vers, afgivet til en Debutant, Hr. Hundrup. Den unge Mand viste sig i Besiddelse af dramatiske Evner, deklamerede korrekt og smagfuldt og spillede sig i Løbet af Aftenen op, efter først at have forvundet den noksom forklarlige Ængstelse over for første Gang at skulle vise sig for et stort, med potenseret Feststemning mødt Publikum. Stykket, der som bekjendt er udstyret med megen Pragt, baade hvad Dekorationer, Dragter og Maskineri angaaer, gik godt og afrundet over Scenen og indledebes med et af Hr. Holger Drachmann «för tillfället» forfattet lille dramatisk à propos til Forherligelse af Nordens store Digter.

Musik

Det var en smuk Koncert med et velvalgt nationalt Program og en omhyggelig Udførelse, hvormed Koncertforeningen holdt sit Indtog i den officielle Verden forrige Lørdag. Denne Forening, der efter sit Formaal hovedsagelig lægger an paa at fremføre betydeligere Værker af den nye Musiklitteratur og saaledes danner et Supplement til Musikforeningens Virksomhed i mere klassisk Retning, blev for sex Aar siden oprettet efter Initiativ af Komponisterne C. F. E. Horneman og Otto Malling og har allerede i sine tilbagelagte Leveaar, der ere blevne tilbragte i privat Tilbageholdenhed, udrettet ikke saa lidt til Opnaaelsen af sit Formaal, trods de forskjellige Vanskeligheder saavel af reel som personlig Natur, der under vore smaa Forhold forfølge slige Foretagender, navnlig i deres Børneaar. Det er en hel Række af betydelige Kompositioner, der betegne Foreningens Virksomhed i de forløbne Aar, blandt hvilke som Exempler blot skal nævnes: Bargiels Ouverture til „Medea", Berlioz' til „Det romerske Karneval", Brahms anden Symfoni og „Schicksalslied", Glinkas „Kamarinskaja", Goldmarks Sakuntala-Ouverture, Gounods „Gallia", F. Hillers „Rebekka", Adolf Jensens „Jephtas Datter", Liszts „Tasso", Rubinsteins „Verlorne Paradies", Wagners „Walkürenritt", dernæst forskjellige nye Arbejder af yngre nordiske Komponister som Griegs „Foran Sydens Kloster", Asger Hameriks 1. nordiske Suite, Emil Hartmanns „Vinter og Vaar", Hornemans Ouverture heroique, Lange-Müllers Suite „I Alhambra" og Mallings „Ephemer-Glæden" — en Fortegnelse, der er valgt i Flæng blandt de forskjellige Koncertprogrammer, men som tilstrækkelig vil tale for Foreningens Flid og partiløse Holdning. Koncerten forleden Lørdag, der dirigeredes af P. Lange-Müller og Otto Malling, aabnedes med Gades klassiske Ossian-Ouverture, hvorefter Peter Heises Navn og Virksomhed mindedes ved Udførelsen af et af hans Hovedværker „Bergliot", hvis betydelige og vanskelige Sangparti havde en tænksom Indehaver i Fru Keller, som rigtignok paa den anden Side ikke tilstrækkelig formaaede at fylde med den Personlighed, hvorpaa Kompositionen gjør Krav saavel i dramatisk som i musikalsk Henseende. Adskilligt led saavel denne som den foregaaende Komposition og den paafølgende Norske Rhapsodi Nr. 4 af Joh. S. Svendsen under en Tilbøjelighed hos Dirigenten til, navnlig i de hurtige Satser, at vælge et Tempo, der bestandigt holdt sig en Streg under det naturlige, en Omstændighed, der ganske vist formaaede mere tydeligt at udpensle Stykkets Detailler, medens Billedet paa den anden Side vandt i Ensartethed, men tabte i Overskuelighed og kraftig Tegning. I Svendsens Rhapsodi, der vil mindes fra Tivolikoncerterne i Sommer, lykkedes derimod den virkningsfulde Stigning henad Slutningen særdeles godt. Koncertens egenlige Hovednummer var J. P. E. Hartmanns Kantate fra Universitetets Jubelfest, der ubetinget vandt ved fra Frue Kirkes vildsomme Akustik at være flyttet til Koncertsalen. Det geniale og storslaaede Værk vil være i altfor friskt Minde til at behøve fornyet Omtale her. Udførelsen, hvorved Studenter-Sangforeningen medvirkede, var i alle Henseender fortrinlig og gjorde Dirigenten, Solisterne, Koret og Orkestret, der Alle syntes inspirerede af Kantatens store Skjønhed, al Ære. Tilhørerne vare øjensynligt stærkt grebne, og det var en ligesaa smuk som naturlig Hyldest, der blev bragt den bestandig ungdomsfriske Komponist, da efter Slutningen Publikum og alle de Udøvende som een Mand rejste sig for at lægge deres Taknemmelighed for Dagen ved et jublende Bifald og Fanfare fra Orkestret.

Vore hjemlige Pianister, hvis Virksomhed som Koncertgivere optager en saa stor Del af vore aarlige Koncerter, have allerede begyndt deres Felttog, som tog sin Begyndelse forrige Fredag med en af Hr. Otto Bendix foranstaltet Koncert. Man har altid Udbytte af at høre Hr. Otto Bendix. Hans Pianospil, hvis tekniske Side akkurat er saa behersket, at man ikke tænker derpaa, er præget af saa megen æsthetisk Sands, navnlig hvor denne fæster sig paa de Enkeltheder, der kræve fin Udpensling og skarp Pointering, at Interessen ved hans Foredrag ikke kølnes, maaske baade til Trods for og fordi hans Opfattelse ikke altid stemmer med den engang fastslaaede eller almindelig antagne. Det føler man ved hans Udarbejdelse af de Beethoven'ske Sonater, der jo hidtil have været hans Specialitet, og hvor han ved at gaa sine egne Veje om ikke altid har truffet paa det absolut Rette, dog altid har aabenbaret nye Synspunkter. Ved Koncerten i Fredags var det Programmets Sammensætning, der ikke var konventionelt. Hvad der blev budt, var dels nye Sager, af Tschaikowsky og Liszt, dels saadanne ældre som Chopins Ballade i F-Mol eller Schumanns Davidsbündlertänze, der sjeldent høres i deres fulde Sammenhæng af den gode Grund, at de ere saa vanskelige at spille. Maaske kom Finesserne ved Hr. Bendix' Spil bedst frem just i disse ægte Schumann'ske, barokke og fantastiske Klaverstykker, af hvis lange og noget omstændelige Cyklus den første Halvdel blev foredraget. Af Nyhederne bar Liszts Polonaise Prisen, ikke at tale om de af den samme store Klavermagiker foretagne Transfigurationer af to af Chopins saa poetiske Sange, medens den i den sidste Tid meget omtalte russiske Tschaikowskys Variationer, hvormed Koncerten begyndte, neppe for deres Vedkommende retfærdiggjøre saa megen Berømmelse.

Hos Frøken Harriet Cumann, der gav sin, altfor daarligt besøgte, Koncert i Mandags, er det andre Egenskaber, der ere fremtrædende. Hun er maaske mere end nogen anden af de Yngre Klassicitetens Præstinde, men hun dyrker ikke sine klassiske Guder saaledes, som hun selv vil, men saaledes som Foredragsbestemmelserne paa Noderne vise og saaledes som Dogmerne, forplantede ved Traditionen, fastslaa at de skulle dyrkes. Der er derfor over hendes Spil udbredt en Ro, hvorunder den klassiske Klarhed har Lejlighed til at udfolde sig, en Resignation for hendes egen Personligheds Vedkommende for ganske at hellige sig Komponistens, en Respekt for det skrevne, klassiske Ord, som det staaer paa Noderne, som man ganske vist undertiden — især i Længden — kunde ønske sat til Side for at Noget af Foredragerens egen Person kunde komme tilsyne. Thi Kompositionens klassiske Aand fremgaaer ikke af de tørre Noder, men søger en levende Personlighed som Medium. Programmets Sammensætning er ikke Frøken Cumanns stærke Side. Der var i Mandags saaledes paa samme Tid for liden Afvexling og dog ingen fuldstændig Stil. Thi de tre, alle ubetydelige, Smaapiecer for Klaver af mere moderne Herkomst brød Stilen uden at skaffe virkeligt Stof til Afvexling. Men Koncertgiverinden viste sig ved Udførelsen af Kompositionerne fra Musikens Stormestre Bach og Beethoven saa godt inde paa den musikalske Vej, at den lille Afstikker ad Henselt'ske og Reinecke'ske Biveje kunde være sparet.

Cæcilia-Foreningens foreløbige Program for Koncerterne i Saisonen 1879—1880 lyder saaledes: Første Koncert Fredagen den 5. December (Mozarts Dødsdag). Palestrina: Gloria patri. 2 4st. Kor a capella; Marcello: Psalme for Sopr. Solo med Orkester; Pergolese: Sanctum et terribile. 5st. Kor med Orkester; Mozart: Requiem for Soli, Kor og Orkester. — Anden Koncert. Palestrina: «Fratres! ego enim.» 8st. Kor a capella; Komponist fra det 15. Aarhundrede: Alla trinità beata. 4st. Kor a capella; Jomelli: Requiem for Soli, Kor og Orkester (første Gang). Vecchi: Serenata for 6st. Kor a capella; Solo for Violin. Hr. kgl. Kapelmusikus A. Svendsen; Heise: 3 Sange for 2 og 3 lige Stemmer med Akkompagnement; Weyse: Kor af Syngestykket „Faruk"; Henrik Rung: femstemmig Andante for Strygeorkester; Mendelssohn: Motet for Damesoli og Damekor med Akkompagnement; Vecchi: Saltarello for femstemmigt Strygeorkester; Giovanelli: 2 femstemmige Madrigaler a capella. — Tredie Koncert. H. Matthison-Hansen: „Ved Dødens Komme", Text af J. Ewald, for Kor og Orkester; Rossini: Messe solennelle for Soli Kor og Orkester.

Brogede Blade

Der bestaaer i Tydskland et Kameratskab af dramatiske Forfattere og Komponister („Deutsche Genossenschaft dramatischer Autoren und Componisten"); det udgiver i Leipzig et Ugeskrift, kaldet „Neue Zeit", redigeret af Dr. Carl Schulz i Halle. Bjørnstjerne Bjørnson er Medlem af Forbundet, og hans nyeste dramatiske Arbejde „Leonarda" er i Forbundets Organ for den 9. Maj gjort til Gjenstand for en længere Omtale („Ueber Genossenschaftswerke"). Den lyder saaledes: „„Leonarda", Skuespil i fire Handlinger af Bjørnstjerne Bjørnson, blev den 22. April opført paa Theatret i Christiania. Allerede paa Generalprøven, hvortil Adgangen stod aaben, var Stykkets overordenlige Lykke sikret; Udfaldet af den første Forestilling har bekræftet dette, idet Jubelen og Fremkaldelserne ved Slutningen af sidste Akt havde Karakteren af Begejstring. Stykket vil i Løbet af kort Tid være at faae gjennem Kameratskabets Bureau; i Manuskript er det allerede indleveret til det kgl. Theater i München og Stadttheatret i Wien."

Den Omstændighed, at Hr. Bjørnson selv er Medlem at det Forbund, hvis officielle Organ „Neue Zeit" er, kan give og giver virkelig, efter hvad vi høre, Anledning til en for Hr. Bjørnson lidet smigrende Mistydning angaaende Oprindelsen til bemeldte Skildring i Forbundets Organ. Det er derfor ikke mere end billigt at tilføje den Oplysning, at Forfatteren til den omtalte Meddelelse er — Hr. Bjørnson selv.

*
* *

I sidste Nr. af „Die Gegenwart" anmeldte Paul Lindau Skuespillet „Eine Ehe von heut", ved hvis første Opførelse i königl. Schauspielhaus der fandt stærke Theaterspektakler Sted. En Passus i hans Kritik vil interessere ogsaa danske Læsere, om ikke for Andet saa for Interjektionernes Skyld, og gjengives derfor her:

„«Quelle famille, mon Dieu! quelle famille!» udbryder Hyacinthe i en Pariserfarce. Faderen sælger sin Datter til en notorisk Svindler og knækker hendes Modstand derved, at han erklærer, at han vil skyde sig, hvis hun ikke redder sig ved det skændige Giftermaal. Bum! Konen seer i Salget af Datteren fremfor Alt en Mulighed for at kunne betale sin Modehandlerregning nu som tidligere og er altsaa ganske for Handelen. Sønnen solder, udskjælder sine Forældre og pantsætter sin Søsters Smykke, for at betale sin Spillegjæld. Den eneste Anstændige er Datteren, som lader sig ofre. Svigersønnen er en Svindler, Løgner og Bedrager, der forfører en Pige, derpaa forlader hende, gjør et godt Parti, putter de største Fornærmelser i Lommen og trøster sig for den Foragt, som hans Kone ikke lægger Skjul paa overfor ham, med den Bevidsthed, at han ejer hende — den „charmante lille Kone." Tilsidst vil han endogsaa stjæle og løbe bort, og da han forhindres deri, skyder han sig. Bum!"

Indhold. Et fransk Fremtidsblad: „Den Konfødererede", Organ for de nye Lag. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Theatrene. — Musik. — Brogede Blade.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 23. Gnisten. Ungdom og Galskab eller List over List.
Mandag 24. Kjartan og Gudrun.
Tirsdag 25. Don Juan.
Onsdag 26. Faraos Ring (**Tirsdags Abonnement**).
Torsdag 27. Gnisten. Valdemar (**150. Gang**),
Fredag 28. Tartuffe. Dandsedivertissement (**1. Gang**).
Lørdag 29. Naar Meubler flyttes. Elskovsdrikken.

Casino.

Søndag den 23. November Kl. 7:

Aladdin
eller
den forunderlige Lampe.

Dramatisk Eventyr i 5 Akter (19 Tableauer) af A. Oehlenschläger, til Musik af danske Komponister. Dandsen komponeret af Hr. Balletmester Carey.

Forbi omtr. Kl. 10¾.

Folketheatret.

Søndag den 23. November Kl. 7:

Fiammina.

Stykke i 4 Akter af **Mario Uchard**, oversat af **Fritz Holst.**

Saa galt kan det gaa!

Original Vaudeville i 2 Akter.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Siegfried Langgaard

giver før sin Rejse til Udlandet en Koncert i Casinos mindre Sal Lørdagen d. 29. Novbr. Kl. 7½, med velvillig Assistance af **kgl. Kammersangerinde Fru Anna Levinsohn, Hr. kgl. Kapelmusikus Anton Svendsen, Hr. Aage Foss,** samt **Hr. Musikdirekteur Balduin Dahl med Orkester.**

Billetter til nummererede Pladser, de første 15 Rækker, 3 Kr., de øvrige 2 Kr., Loge 1 Kr. 50 Øre og Staapladser 1 Kr., faaes i Wilhelm Hansens Musikhandel, Kongens Nytorv 18, C. Plenge, Pilestræde 35, og i min Bolig, Vesterbrogade 2 B. 1. Sal.

Hos Undertegnede er udkommen:

Adam Oehlenschlägers Portrait

med Randtegninger
samt
et Mindedigt af **Vilhelm Bergsøe.**
Elegant stort Fotografi.
Pris 4 Kr.

Valdemar Petersen,
Nygade 2, Kjøbenhavn.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

24 Prædikener

af
R. Frimodt.
Udgivne efter hans Død.
Pris 3 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommen:

Adam Schrader.

Fortælling
af
Jonas Lie.
3 Kr. 50 Øre; eleg. indb. 4 Kr. 80 Øre.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels Forlag** er udkommet:

Sorte Stefan.

Fortælling fra den jydske Halvø
af
Elfride Fibiger.
Pris 65 Øre. Eleg. indb. 1 Kr. 40 Øre.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

Nordiske Digtere

i vort Aarhundrede.

En skandinavisk Anthologi med Biografier og Portraiter af danske, norske og svenske Digtere.

Udgivet af **P. Hansen.**
Anden forøgede Udgave. 1. Hefte. Pris 1 Kr.
Bogen udkommer i 12 maanedlige Hefter à 1 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Ensomt Liv.

Udgivet af **Fr. Othesta.**
Pris 2 Kr. 25 Øre.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommen:

Unge Dage.

Fortælling paa Vers
af
S. Schandorph.
Pris 3 Kr.

„Det unge Danmark".

Fortælling fra vore Dage
af
K. Gjellerup.
Forf. til »En Idealist«.
4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre

Vikingeblod.

En Nutidssaga af
Joh. Holm Hansen.
2 Kr. 75 Øre. Indb. 4 Kr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen komplet og faaes i alle Boglader:

Dante Alighieris guddommelige Komedie,

oversat af **Chr. K. F. Molbech.**
Tredie Udgave.
Pris 10 Kr. 50 Øre., indb. 14 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Af Udvalget for Folkeoplysnings Fremme er hos Undertegnede udgivet:

Den lille Hyrdedreng.

En Idyl af
A. Oehlenschläger.
Pris 40 Øre.

Tidligere er udkommen:
Hokon Jarl hin Rige. 50 Øre (udsolgt).
Barndoms- og Ungdomserindringer. 50 Øre.
Ørvarodds Saga. 75 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

J. P. Trap: Statistisk-topografisk Beskrivelse

af
Kongeriget Danmark.

I-VI. Del 50 Kr., med Atlas ved Oberst **E. Klingsey** 60 Kr.; og indb. med Atlas i 5 Bind 72 Kr.

Særskilt faaes:
Atlas over Danmark ved **E. Klingsey** 10 Kr., indb. 12 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Adolf Zinns Kul & Brænde-

Forretning med Dampskæreri,
4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.
anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Joh. Storm.

Engelsk Filologi,

Anvisning til et videnskabeligt Studium af det engelske Sprog, for Studerende, Lærere og Viderekomne. Pris 6 Kr.

Henry Sweet, den fremragende engelske Sprogforsker, siger i en udførlig Anmeldelse i Academy bl. A.: »De almindelige Principer, som Forf. følger, er klart fremstillede i hans Fortale. Vi yde det foreliggende Værk kun simpel Retfærdighed, naar vi sige, at dets Forfatter forbinder historisk Kjendskab, fonetisk Uddannelse og lagttagelsesevne med en Engelskmands praktiske Herredømme over Tale og Skriftsprog i en Forening af Betingelser som hidtil kun er naaet af meget faa Engelskmænd, og ikke af en eneste Udlænding.

Dette er en Bog, som ikke kan forbigaaes af nogen engelsk Filolog, og dens Udgivelse er for udenlandske Studerende den største Vinding, som vel kunde tænkes.»

Gaston Paris, den berømte franske Sprogforsker, siger i Tidsskriftet Romania: »I dette udmærkede Værk finder man forenet en udstrakt Læsning, en strengt gjennemført Methode, en sjelden Iagttagelsesevne og en fuldendt Fremstilling; i nærværende Del fremstiller han Sproget som det nu lever baade blandt Folket og i Litteraturen.»

Christiania, i Oktbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 23. November.

Ordinaire Tog:

Fra Kjøbenhavn til Korsør:
Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra Korsør til Kjøbenhavn:
Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra Kjøbenhavn til Roeskilde:
Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra Kjøbenhavn til Masnedsund:
Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra Masnedsund til Kjøbenhavn:
Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra Kjøbenhavn til Kallundborg: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra Kallundborg til Kjøbenhavn: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra Kjøbenhavn til Frederikssund:
Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra Frederikssund til Kjøbenhavn:
Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra Kjøbenhavn til Helsingør:
Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra Helsingør til Kjøbenhavn:
Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra Kjøbenhavn til Klampenborg: Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra Klampenborg til Kjøbenhavn: Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.
Fra Kjøbenhavn til Lyngby Kl. 11 Efm.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. **Nr. 387.** Den 30. November 1879.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Et Omrids af Havekunstens Historie.

Af Prof. **Ferd. Cohn.**

Ved Siden af Arkitektur, Maleri og Billedhuggerkunst, der uanfægtede bære Hædersnavnet „de skjønne Kunster", gjælder Havekunsten kun som Musernes Stedbarn. Dog synes den mig i Virkeligheden ikke at være ujevnbyrdig med sine foretrukne Søstre. Den indtager en Mellemstilling mellem Maleri og Bygningskunst; med hint — særligt med Landskabsmaleriet — har den det tilfælles, at den frembringer sine Billeder ved Efterligning af Naturen og dog paa fri Haand; med Arkitekturen stemmer den overens i, at den ikke arbejder paa en plan Flade, men skaber i Rummet. Derfor tilkommer der Havekunsten et særligt Kapitel i den almindelige Kunsthistorie, om ogsaa Lübke og Schnaase have forbigaaet den.*) Ogsaa i Haverne lader det sig eftervise, hvorledes Opfattelsen af det Skjønne har forvandlet sig i forskjellige Tidsaldre i Sammenhæng med de almindelige verdens- og kulturhistoriske Forandringer og har legemliggjort sig i forskjellige Stilarter. Havekunstens Historie løber derfor i Almindelighed parallelt med de øvrige Kunsters Historie, uden dog at gaa fuldstændig op i den, da den mere end disse paavirkes af Litteraturens Strømninger.

*) J. L. Heiberg indrømmer Havekunsten en Plads i et æsthetisk System. Se hans Afhandling „Om Malerkunsten i dens Forhold til de andre skjønne Kunster." (Pros. Skrifter II.)

Red.

I.

Dengang Mennesket i en forhistorisk Tid udvalgte nogle faa af Væxternes talrige Skare for at tage dem under sin Røgt og Pleje, kunde det dyrke Kornarterne paa de mere affides liggende Marker, da de, naar de en Gang ere saaede, selv udvikle sig videre under Himlens Varetægt; derimod behøvede Frugttræerne, Kjøkken- og Medicinplanterne — for Størstedelen Fremmede, der havde fulgt Mennesket fra fjerne Lande paa hans Vandringer — dagligt Opsyn, omhyggelig Pleje; til dem sluttede sig saa allerede tidligt visse udvalgte Blomster, som glæde Sjæl og Sands ved skjønne Formers Ynde, ved Duft og Farve. Til disse Væxter maatte der beredes en særlig Plads i Boligens umiddelbare Nærhed, den maatte forvares mod Beskadigelse ved Gjærde eller Stenmur og forsynes med det fornødne Vand. Saaledes opstod de første Haver; saaledes maa vi forestille os Edens Have, og saaledes udmaler Homer Kongerne Laertes' og Alkinoos' Haver. Under Samfundets primitive Ordning var Ageren Stammens eller Landsbyens Fællesejendom; men Haven tilhørte den, der havde fredet og i sit Ansigts Sved dyrket den; saaledes har Grundejendommen udviklet sig fra Begrebet „Have".

For Oldtidens jevne Naturfølelse vare gamle, ærværdige Træer Guddommens Boliger; da blev en træbeplantet Egn indviet til en Gud og ved en Mur aflukket fra den

profane Verden; dengang endelig Kunsten vovede sig til højere Opgaver, rejste man Gudens Hus og Billede midt i den hellige Lund. Lidt efter lidt kom hertil andre fromme Votivgaver med kunstnerisk Præg — Statuernes, Altrenes og Trefoddernes Antal voxede. Marmor- og Broncebilleder hævede sig prægtigt frem fra Løvets grønne Baggrund. „Vi ære," siger Plinius, „ikke de af Guld og Elfenben straalende Gudebilleder mere end Tempellundene og Stilheden i dem". Hvad Under, at Borgerne, naar de vilde nyde den friskere Luft udenfor Stadens Porte, helst vandrede om i saadanne hellige Lunde under Beskyttelse af Gudens Fred! Af Tempellundene fremgik de antike Byers offentlige Anlæg; i Tempellundene er Grækenlands Filosofi oppvoxet. Endnu Sokrates havde sagt: „Ikke alene forlader jeg aldrig mit Fædreland; men jeg sætter heller aldrig min Fod udenfor Stadens Mure; thi jeg ønsker hvert Øjeblik at lære Noget; men af Træer og Marker kan jeg Intet lære." Men allerede Plato holdt af at samle sine Disciple om sig under Platanalleerne i den attiske Heros Akademos' Helligdom, for her under aandfuld Samtale at indvie dem i den verdslige Visdoms Dybsindigheder; — og i den lyciske Apollons skyggefulde Lund plejede Aristoteles, spadserende i sine Elevers Kreds, at fremstille Videnskabernes Grundbegreber. Akademi og Lyceum laa udenfor Athens Porte; men ogsaa den første Byhave har en atheniensisk Filosof anlagt, han, hvis ofte miskjendte Lære endnu den Dag idag udøver den mægtigste Indflydelse paa den moderne Verdensanskuelse, nemlig Epikur; „indtil da", siger en gammel Forfatter, „var det ikke Skik at bo i Byen som paa Landet." Ogsaa Epikur holdt sine Forelæsninger i sin Have og stiftede et Legat, for at hans Disciple endnu efter hans Død en Gang om Maaneden skulde samles i hans Have og under munter Festlighed holde hans Minde levende. Man maa formode, at i Grækenland ogsaa almindelige Dødelige fulgte den store Filosofs Exempel. I de græske Plantestæder ved Lilleasiens Kyst, i Milet, Smyrna, Efesus og senere ved de hellenske Hoffer i Pergamos, Antiochia og Alexandria blev der skabt storartede Haveanlæg, som beundredes i hele Oldtiden; aabenbart havde der her gjort sig orientalske Indflydelser gjældende; thi i Aarhundreder, førend et selvstændigt Kulturliv havde udviklet sig paa græsk Jordbund, var der af Orientens Sultaner i Omegnen af deres Paladser blevet anlagt Haver, hvis Ry endnu lever i Sange og Sagn, men om hvilke Kunsthistorien desværre kun veed lidet at berette.

Af den mythiske Semiramis' hængende Haver, som Oldtiden regnede til Verdens syv Underværker, og som man har sammenlignet med Isola bella's Terrasseanlæg i Lago maggiore, er der kun blevet en mægtig Ruinhob ved Eufrat tilbage. De persiske Storkongers Paradiser gjælde indtil den Dag idag som Forbilleder for det Yndigste, Natur og Kunst kan frembringe i et jordisk Landskab. Over Jerusalems Haver har Højsangen udbredt et poetisk Trylleri, og naar Kong Salomo, til hvis Ros Skriften siger, at „han talte om alle Træer fra Libanons Ceder indtil Ysop'en, der voxer frem fra Væggen", — naar han i sine Haver virkelig ved Siden af Granat-, Figen-, Æble- og Nøddetræer, ved Siden af Vinranker og Palmer, af Lilier og Narcisser ogsaa fremelskede „Apothekernes Krydderier, Cyper og Nardus, Virak og Myrrha, Kalmus og Cinnamon, Safran og Aloe", saa maa de have været rigere paa botaniske Sjeldenheder end nogensomhelst Have i den klassiske Oldtid.*) Kun af det gamle Ægyptens Haver er der bevaret tro, om end lidet perspektiviske Afbildninger paa Nildalens gamle Tempelmure, og „Uardas" Digter, der forstod at opvække den store Ramses' Samtidige af deres tretusindaarige Mumiesøvn, har ogsaa ladet Thebens Blomsterhaver gjenfremstaa i frisk Farveglands, med deres firkantede Damme i Midten, vrimlende af Hejrer og Ænder, med deres Palmealleer, Figenmorbærlunde, Rosenbuskadser og udenlandske Pragttræer, som Faraonerne havde hjemsendt fra deres Erobringstog, og som — plantede i Baller ligesom i vore Orangerier — pryde Terrasserne ned mod Floden.

Da endelig henimod den romerske Republiks Slutningstid hele den antike Verdens Rigdom og Kultur strømmede sammen i Byen Rom, voxede de storartede Haveanlægs Tal i den Grad, at de i Italien trængte Agerbruget til Side, og Verdensdronningen blev henvist til at ernæres af Siciliens og Afrikas Kornkamre; i selve Byen naaede Haverne en Størrelse som Landgodser, trods Jordens høje Pris. Det første Parkanlæg i Rom skal skyldes Lukullus, der maaske fik Impulsen hertil ved de Erindringer, han hjembragte fra sine asiatiske Felttog. Hvor højt man allerede paa Republikens Tid vurderede en lille Have i Byen, lære vi af en smuk Fortælling om den rige Crassus, som er os overleveret af Plinius. Da Crassus i Aaret 98 f. Kr. beklædte Censorembedet, gjorde hans Kollega Domitius ham Bebrejdelser for, at han som offentlig Sædernes Dommer gav et slet Exempel ved at bo meget for dyrt. Crassus benægtede det, hvorpaa Domitius paa Stedet bød ham henved en Million Kroner for hans Hus. „Godt", sagde Crassus, „jeg slaaer til; kun forbeholder jeg mig de sex Lotostræer, hvis Grene danne et bredt Skyggetag foran mit Hus." Domitius svarede: „Naar jeg ikke faaer de Træer med i Kjøbet, giver jeg ikke en Denar for hele Huset!" hvorpaa Crassus gav til Gjensvar: „Siig mig, Domitius: Giver jeg da virkelig mine Medborgere saa stor Forargelse ved at bo behageligt i et Hus, jeg har arvet, medens Du taxerer tre Par Træer til en Million?"

Hvem der i Rom ikke selv ejede nogen Have, lod sig nøje med at sætte Blomster foran Vinduerne, og Plinius beklager de stakkels Blomster, der maatte leve kummerligt uden Lys, uden Sol, i den gamle Bys snevre Stræder. Hvilken Udstrækning Haveanlægene udenfor Byen naaede, kan man se af den Anklage, Seneca rettede mod sin Tids Pengearistokrater: „Der findes ingen Høj, som ikke er bedækket af Eders Haver, ingen Flod og ingen Sø, som ikke indesluttes af Eders Parkanlæg. Hvorsomhelst der frembryder en varm Kilde, skynde I Eder at bygge Eders Villaer; hvor Strandbredden danner en Bugt, rejses der et Palads; og — I nøjes ikke med det faste Land, men

*) Plinius fortæller, at Syrien endnu paa hans Tid overgaaer alle andre Lande i den Omhu, der anvendes paa Havedyrkning. Ogsaa den gammeljødiske Kunst udmærkede sig ved en Forkjærlighed for Planteornamenter, der ikke kan paavises hos noget andet Oldtidsfolk. „Palme- og Blomsterværk" smykkede det salomoniske Tempels Vægge, Lilieknapper og Granatfestons dets Søjler, og de jødiske Kongesarkofager, der fordum stod i No i Klippegravene ved Jerusalem, men nu ere opstillede i »Salle judaique« i Louvre, ere bedækkede med Arabesker af naturalistisk formede Grene, Blomster og Frugter paa en Maade, der er ganske enestaaende i de dekorative Kunsters Historie.

bygge Dæmninger for at inddrage Havet selv i Eders Anlæg."

II.

Under Folkevandringens Stormflod og Barbariets derpaa følgende Aarhundreder gik med al den antike Kulturs øvrige Herligheder ogsaa Haverne til Grunde. Men idetmindste en Rest af romersk Gartnerkunst fristede sin Tilværelse i Benediktinernes Klosterhaver, der bragte Smag for regelmæssige Bede og for retvinklede Korsalleer, som de havde været moderne i Middelhavslandene, over Alperne og henplantede Roser og Lilier, de fleste Kjøkken- og Lægeplanter samt de finere Frugttræer, tilligemed den Kunst at røgte dem, til Nord- og Østeuropa fra Moderhaven paa Monte Casino. Da i det 14. og 15. Aarhundrede i Italien hin vidunderlige Tid for alle Kunsters og Videnskabers Gjenfødelse frembrød, idet den pustede den under tusindaarig Aske begravne Gnist af humanistisk Dannelse i lys Lue og flammende og varmende gjennemstraalede hele Vesten, da rejste sig igjen den romerske Arkitekturs lyse Buehaller og muntre Søjlegange og fortrængte Gothikens mørke Spidsbuehvælvinger. I Florens havde ogsaa de klassiske Traditioner holdt sig levende i alle Kunstarter under den romanske og gothiske Periode, og ligesom San Miniatos Façade og Pisanis Skulpturer frembyde ogsaa de Lysthaver, i hvilke Boccaccio lader Decamerones muntre Selskab samles, en „Renaissance før Renaissancen." I det 15. Aarhundrede, dengang fyrstelige Kjøbmænd i Florens tilligemed Rigdommene forstod at tilegne sig politisk Magt og æsthetisk Dannelse, da opblomstrede Oldtidens Haver til nyt Liv. Fra Toskana forplantede den aandelige og kunstneriske Gjenfødelse sig til Rom; her laa endnu under Ruinerne af Byen og dens Omgivelser bevarede de mægtige Terrassebygninger, hvorpaa fordum romerske Ridderes Villaer havde staaet; man behøvede kun at oprejse de brudte Søjler, udbedre Marmorbassinerne, istandsætte de ødelagte Vandledninger og stille de i Jorden nedsunkne Marmorbilleder op paa deres endnu staaende Postamenter; de udførlige Beskrivelser, som de gamle Forfattere, fremfor alt Plinius den yngre, have givet af deres Haveanlæg, frembød en Vejledning for Restaurationen; antike Ruiner, Sarkofager, Gravindskrifter, tilhyllede af sydlig Vegetation eller indfatte i Havemuren, forhøjede den elegiske Nydelse. Saaledes opstod det 15. Aarhundredes italienske Villaer, af hvilke mange have holdt sig næsten uforandrede til Nutiden, alle udmærkede ved deres henrivende Beliggenhed paa Bjergskraaningen. Fra den brede Slotsterrasse føre stolte Dobbelttrapper, indfattede i smukt udhugne Stenrækværker, Trin for Trin nedad; paa enhver Affats udbreder der sig et regelmæssigt Vandbassin i Marmorramme, og ved Siden af dette stige sorte Cypresser op mod Himlen; hist optager en rig Arkitektur med Søjler og Buer i sine Nicher Marmor-Flodguder og Nymfer, fra hvis Urner der udgyder sig brede Kaskader; her stiger der stolte Vandspring, undertiden hele Alleer af Straaler, tilvejrs; fra en løvrig Baggrund af vintergrønne Laurbær- og Buxbomhækker, som efter en allerede paa den romerske Kejsertid herskende Skik holdes under Saxen, hæve de hvide Marmorbilleder sig skarpt og kraftigt frem og afbryde tillige ved deres yndefulde Silhouetter den mørkegrønne Ensformighed; Græs og Blomster søger man forgjæves; selv Træerne ere banlyste til et Slags Vildnis i Havens Udkant. Som hele Anlægets skjønneste Pryd mangler dog aldrig den vide Udsigt over smilende Sletter og kuppelsmykte Byer eller over Havet, som blinker i det Fjerne, og som allerede i den antike Tid frydede de romerske Magthaveres Øjne.

Blandt de Kunstnere, som have tegnet Udkast til de italienske Villaers Haver, nævnes Bramante, Rafael og Michel Angelo. Alene disse Navne vise, at en fuldendt Stilfølelse for malerisk og arkitektonisk Skjønhed ogsaa har aabenbaret sig i denne Art Kunstfrembringelser.

Ganske vist varede den italienske Renaissances Blomstring ikke længe. Allerede i sidste Tredjedel af det 16. Aarhundrede overtog Frankrig Hegemoniet i de skjønne og dekorative Kunsters Rige og har forstaaet at bevare det indtil den Dag idag. Om der end i England og Tydskland opdukker nye kunstneriske Ideer, nye Smagsretninger, naaede de dog i Reglen først til almindelig Anerkjendelse, efter at Frankrig havde adopteret dem og paa en Maade givet dem det Præg, som sikrede deres Kours paa Verdensmarkedet. Ogsaa i Havekunsten holdt Frankrig, særligt Paris, sig som Modens og Smagens Herskerinde. Vel blev det overgaaet af England med Hensyn til Dyrkning af Zirplanter og Væxthusenes rigere Udstyrelse, af Tydskland særligt i Pragtblomsters, af Holland i Zvibelarters Drift, af Belgien hvad Indførelse af nye Blomster og Væxter angik; men i den kunstneriske Behandling af Havematerialet som Helhed har Frankrig i Aarhundreder givet Tonen an. Fremfor alt overgaaer Paris alle andre Verdensbyer ved, at den ikke blot ejer de mest fremragende og glimrende Haveanlæg fra den nyeste Tid, men ogsaa vedligeholder de tidligere Perioders med forbausende Pietet; Paris, Rosernes By, er paa en Maade en Billedbog, hvori man kan studere hele Havekunstens Udvikling fra Renaissancen til Nutiden.

Hvem skulde have formodet, at Kunstprodukter af let forgængeligt Løvværk kunde holde sig uforandrede gjennem Aarhundreder paa den vulkanske Jordbund, hvorover der i uafbrudt Følge er draget saa mange verdensrystende Katastrofer med Forstyrrelse og Ødelæggelse! Hvem der ifjor besøgte Paris, blev uvilkaarlig erindret om det berømte Sted hos Macaulay, som engang i den kommende Tid midt i en ensom Ørken, siddende paa en Bue af den sprængte Londonbridge, aftegner Ruinerne af St. Paulskathedralen. Ingen veed, om og naar Macaulays mørke Spaadom skal træffe London; men for Paris' Vedkommende er den paa en Maade allerede gaaet i Opfyldelse: nær havde en af de Fremmede fra Antipodernes Lande, som forrige Aar gjæstede Paris, fra en af Pont royals Piller kunnet tegne Tuileriernes Ruiner. Med dette vemodige Billede af menneskelig Herligheds og Storheds Forgængelighed kontrasterede dog paa en vidunderlig Maade den friske Pragt, det yppige Blomsterflor, der smykkede Tuileriernes Have, som om den først igaar var gaaet færdig ud fra Lenôtres Haand.

Da i Midten af det 16. Aarhundrede de florentinske Medicæeres Hus forbandt sig med Kongeslægten Valois, blev ogsaa den italienske Renaissance forplantet til Paris. Dog er den Have, som Katharina af Medicis anlagde ved sit Tuilerieslot, ombannet i forrige Aarhundrede ligesom alle de andre samtidige Anlæg, og som det eneste Minde om Oprindelsen er kun Luxembourgs Have bevaret, der med sin Marmorkaskade, sine Dobbelttrapper og Sten-

balustrader, med sine lige Alleer og sit Statuegalleri paa lignende Maade svarer til Giardino Boboli i Florens som selve Maria Medicis' Slot til Palazzo Pitti.

Under Ludvig XIV. udviklede paa alle Kunstens Omraader den pragtfulde, men svulstige Barokstil sig af den italienske Renaissances lette Gratie. I de store Haveanlæg, som denne Monark lod Lenôtre udføre ved Fontainebleau, St. Germain, St. Cloud, Versailles og Tuilerierne, naaede Barokstilen til en mønsterværdig Udfoldelse. Udadtil afsluttes Lenôtres Have i fornem Pragt ved et monumentalt Gitter. Vi have allerede bemærket, at et Gjærde hører til selv den simpleste Haves Væsen; men at dette Gjærde tillige kan blive en Pryd for Haveanlæget, har først Lenôtre viist. Tidligere blev Haven indesluttet af en Mur; hvem der har været i Italien, vil ikke uden en vis Ærgrelse mindes timelange Vandringer mellem hvide, høje Havemure, som unaadigt spærre den Fremmede ude fra ethvert Indblik i det Indres Herlighed og ikke engang unde ham den attraaede Udsigt over det omgivende Landskab. I den gammel-franske Have derimod synes det gjennemsigtige Gitter af kraftige Jernstave med landseformede, forgyldte Spidser paa eengang at repræsentere det naadigt Nedladende og det stolt Utilnærmelige.

Men træde vi gjennem en af de prægtige, rigt forgyldte Gitterporte ind i det Indre, rettes vort Blik strax mod Paladset, der paa en kunstigt bygget Kæmpeterrasse troner over det Hele i sin stolte Storhed. Haven selv synes kun at være en Udvidelse af Paladset; den frembyder en Række af kæmpemæssige Sale, zirlige Kabinetter, lange Korridorer, Arkader, Kolonnader og Theatre, som staa i Forbindelse ved højt hvælvede Døre eller ved snevre Porte; dog mangle heller ikke de stille Gange, hvor spidsbueagtige Rækker af Bøgetræer udelukke Himlens Lys, eller de hemmelige Nicher, der ere som skabte til sagte Elskovshviskn. Jorden er belagt med et grønt Græstæppe (tapis vert) af en uoverskuelig Længde, Væggene tapetserede med lige afskaarne Løv-Espalierer som med grønne Gobelins; de ere forsynede med Marmorbænke til Hvile og rigt og ødselt udsmykkede med Vaser og Statuer. Overalt hersker der en klar arkitektonisk Orden, hvis Regelmæssighed ofte endog udvikles til Symmetri, overalt møder Øjet Udsigtspunkter, som allerede i lang Afstand tildrage sig Opmærksomhed. Fra alle Steder i Haven seer man Slottet som det Brændpunkt, hvori Straalerne samle sig; omvendt kan man fra Slotsterrassen overse hele Haven, ja, endog ud over denne svæver Blikket, ud i den vide Horizont. Her oppe er da den største Pragt udfoldet; i den grønne Græsplaine, som er fint indfattet af Buskbomborter, er der i symmetrisk Orden indvævet Arabesker af Blomster og brogede Stene, som i Farve og Tegning minde om persiske Tæpper. Dobbelte Rækker af Orangetræer, der ved Stammernes Styrke og de kuglerunde Kroners Omfang antyde en Alder af Aarhundreder, danne et stolt Espalier. De lade i Midten og ved Enderne Plads aaben for store Vandbassiner med mangekantede Stenrammer, fra hvis Midtpunkt Broncegrupper hæve sig; hist raaber den vrede Neptun: „Holdt!" til Bølgerne, her stiger Solguden, tronende paa sit Firspand, op af Floden; paa Festdage styrte Vandmasser ud fra Tritonernes Konkylier og Søuhyrernes Næsebor. Fra Slotsterrassen sænker en bred Gang sig skraat ned til den store Slette, som gjennemskjærer Haven i hele dens Længde; denne Gang er paa begge Sider indfattet af en Række Træer, som forbindes ved smalle Græsstriber. Forneden breder en Kanals stille Vandflade sig ud i fire korsformede Arme, store nok til at rumme en hel Flotille af Baade med brogede Vimpler. Ved Enden af enhver Allee viser sig som point de vue hist et Springvand, her en Statue, en Pyramide, en Obelisk, et Tempel eller deslige; sædvanligt staaer der et stort Monument af denne Slags i det Stjerne-Midtpunkt, hvor mange saadanne Alleer krydse hinanden. Saa bydende forlanger Øjet et fjernt Maal, at man, hvor der ikke lod sig rejse noget virkeligt Bygningsværk, ogsaa hjalp sig med et malet Prospekt, der da ved Enden af en Vinløvgang eller en Bøgeallee skuffende forespejlede noget Fjernt. Til saadanne Kunstgreb havde iøvrigt allerede den italienske Renaissances Havekunstnere, ja selv de antike Gartnere nedladt sig.

Lenôtre vilde i sine Haver skaffe en Skueplads til Udfoldelse af et uindskrænket Monarkis Pomp, Festsale til glimrende Maskefester og feagtige Belysninger, Bosquetter til arkadiske Hyrdelege. Man troer fra de udskaarne Gange at se Marquis'er træde frem i Fløjl og Silke, med Allongeparykker og Kniplingskalvekryds, eller smidige Abbéer, Poeter og Hofmænd af alle Slags, som vexle aandrige, spøgefulde Bemærkninger med sminkede Damer i Fiskebensskjørter og med Taarnfrisurer, idet Alles Øjne rettes mod Vinduet i Slottets Spejlgalleri, hvor Midtpunktet for al deres Tanke og Attraa — le Roi Soleil — smiler huldsaligt ned til dem. Verdenshistorien har ganske vist ofte gjort disse Haver til Skueplads for ganske andre Scener: gjennem hine fyrstelige Spadseregange marcherede afvexlende det oprørske Paris' blodtørstige Bander og den tydske Hærs Kolonner. Men ogsaa den nuværende franske Republiks forandrede Livsbetingelser have disse Haver mærkværdigt forstaaet at lempe sig efter, og hvem der en Dag, naar les grandes eaux i Versailles eller St. Cloud springe, har seet Hundredetusinder spadsere i de brede Gange og fornøje sig over Springvandenes Pragt, vil indrømme, at ingen anden Havestil frembyder saadan Plads til glade Folkefester.

At Stilen i disse Haveanlæg endnu den Dag idag stemmer vel med Franskmændenes æsthetiske Karakter, fremgaaer allerede af den samvittighedsfulde Understøttelse, alle de vexlende Dynastier have ydet dem. Man kunde sammenligne dem med Corneilles og Racines Alexandrinerskuespil, hvis arkitektoniske Bygning og ensformige Pathos neppe længere kan nydes af det øvrige Europa, men som paa Théâtre français' Scene have holdt sig i Live til den Dag idag og stadig gjøre Virkning. Aabenbart have Lenôtres Haver ogsaa givet de ledende Ideer til den storartede Foryngelse, ved hvilken Staden Paris under Napoleon III. blev omskabt fra en af de uregelmæssigste og usundeste Byer i Verden til den smukkeste og tillige en af de sundeste. Ligesom engang Lenôtre kastede sine lige Alleer gjennem Skovtykningen ved Satory eller Fontainebleau, saaledes gjennembrød Præfekt Hausmann de gamle Parisergaders Labyrinth med sine snorlige, brede Avenuer, fine lange, træbeplantede Boulevarder, der skære hinanden i en ret Vinkel eller udstraale som en Stjerne fra et fælles Midtpunkt saaledes, at altid en monumental Bygning ved Enden af Boulevarden vinker som point de vue; hist er dette

Louvres Kongepalads, her en Domkirkes gyldne Kuppel; andetsteds atter en Triumfbue, en Obelisk eller en stor Fontaine. Ved disse vide Udsigter er det, at Paris udmærker sig fremfor alle andre Byer, i hvilke under Middelalderen og indtil Nutiden Sandsen for Perspektivet er gaaet aldeles tabt, hvor de herligste Bygninger — undertiden næsten med Villie — ligge skjulte i krumme Gyder og ikke komme til Syne, før man staaer lige ved dem, og tidt end ikke da, fordi uskjønne Tilbygninger gjøre ethvert frit Overblik umuligt.

Sluttes.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

IV.

Emanuel Geibel.

I Skjalde, syng ej Sandserus, ej Strid og Spot blandt Folket ud!
Nej Sangen lede, kydsk og skjøn, dets Hjerte mildt til Fredens Gud!

Geibel er født den 18. Oktober 1815 i Lübeck, hvor hans Fader var Præst. Han studerede i Bonn og Berlin, først Theologi, dernæst Filosofi og Filologi, var fra 1838 til 1840 Lærer hos den russiske Affsending i Athen, udgav efter sin Tilbagekomst til Lübeck sin første Digtsamling og modtog nu, da han just vilde skaffe sig en fast Stilling i sin Fødeby, uventet en livsvarig Pension af Kongen af Preussen. Han tilbragte saa sin Tid for Størstedelen paa Rejser rundt om i Tydskland, indtil han 1852 blev kaldet til München som Æresprofessor i det filosofiske Fakultet og Forelæser hos Kong Maximilian II. Her indtog han i 16 Aar den første Plads i Münchener-Digterkredsen, til han i 1868, da han i et Digt havde fejret Kong Wilhelm og Enhedsbestræbelserne i høje Toner, ved den bayerske Presses Angreb saae sig foranlediget til at opgive sin Stilling. Siden den Tid har han levet i Lübeck med en betydelig forøget Pension fra den preussiske Konge.

Faa Digtere have i den Grad været begunstigede af Lykken i enhver Henseende som Geibel. Fra hans første Ungdom af have næsten alle Tydsklands fremragende Forfattere og Kunstnere hørt til hans Omgangskreds i kortere eller længere Tid, paa idelige Rejser har han kunnet gjøre sig fortrolig med Natur og Samfundsliv, først i det klassiske Syden, dernæst i Tydsklands forskjellige Egne, og overalt er han bleven indført i de højeste Kredse. Mæcener har han aldrig savnet, der have sørget baade for hans legemlige og aandelige Næring, ja to Konger have kappedes om at være hans Forsørgere. Og Værkerne fulgtes ikke af mindre Held end deres Forfatter. Hans første Digtsamling (1840) vandt et saadant Bifald, at den i sit første Decennium oplevede det femtende Oplag; 1873 udkom den for 72. Gang; og dens yngre Søskende („Juniuslieder" 1848, „Neue Gedichte" 1856, „Gedichte und Gedenkblätter" 1864) have kunnet glæde sig ved den samme beundrende Modtagelse. Hvorvel man, naar man første Gang tager disse Bøger i Haanden, især hin første Digtsamling, ikke mener at finde dem i Besiddelse af saa overordenlige Skjønheder eller særlige Ejendommeligheder, som kunne retfærdiggjøre en saa exempelløs Succès, saa forstaaer man dog ved en nærmere Betragtning snart, at denne Forfatter havde Betingelser for at blive populair i Tydskland som neppe nogen anden. For det Første optraadte han som Fuldblodslyriker paa en Tid, da Lyriken særlig stod i Kredit, og det med en Lyrik, som ved sine milde, dæmpede Toner dannede en velgjørende Modsætning til den larmende revolutionaire Poesi (imod hvis Koryfæ, Georg Herwegh, Geibel ligefrem stillede sig i Skrankerne). Dernæst, hvor mange af det tydske Gemyts ejendommelige Strenge vare her ikke anslaaede! Her var den fromme Gudhengivenhed, som saa Mange netop havde savnet saavel hos de klassiske Digtere som hos Heine og hans Samtidige (man erindre, at Feuerbach først optraadte samtidigt med Geibel, og at Pessimismen endnu ikke var bleven Modesag); her var en forhaabningsfuld Begejstring for Tydsklands Enhed og Storhed, — uden at dog disse Elementer gjorde Digtene til nogen religieus eller politisk Tendenspoesi; her var det drømmende Sværmeri, den uendelig higende Længsel; her fejredes endelig Idealet af den tydske blide, trofaste Kvinde og den bly, beskedne Kjærlighed, mere Elskovens Haab og Tilbeden end dens Nydelse og Tilfredsstillelse. Ja, Geibel manglede ikke heller det kosmopolitiske Træk: den tydske Beundring for og Tilegnelse af det Fremmede, en Retning, der fandt sit Udtryk i hans vellykkede Oversættelser af klassiske Digtninger, af spanske Romancer og fransk moderne Lyrik. — Hvilken Gjenklang og Indflydelse Geibels Poesi har havt i Tydskland, sees bedst deraf, at en hel Række baade jevnaldrende og yngre Digtere ere traadte i hans Fodspor og have fortsat hans Retning, om end for Størstedelen med mindre Held.

De Geibelske Digte bevæge sig næsten altid i korte, lette Rhythmer eller dog i simple, usammensatte Strofer, svarende til deres dæmpede Følelser og klare, rolige Tankeudvikling: de kjende kun lidet til dithyrambisk Sving og endnu mindre til filosofisk Spekulation. Mange ville altid bevare deres Værd som højst tiltalende i Indholdet, musikalsk indsmigrende i Formen; men da det i det Hele skorter dem paa Mangfoldighed og paa Originalitet i dybere Forstand, kan det ej heller undgaaes, at de ikke sjelden falde noget ubetydelige og monotone. Forøvrigt staa de senere Samlingers Poesier baade i Dybde og Harmoni for Størstedelen over hine første, mest udbredte Digte. — Geibel har kun skrevet eet større episk Digt: „König Sigurds Brautfahrt"; men saavel i dette som i hans Romancer og Ballader, hvoriblandt der findes flere heldige Forsøg, er det dog især det lyriske Element, der er det fremtrædende. Noget Lignende gjælder om hans dramatiske Arbejder (Sørgespillene: „König Roderich", „Brunhilde", „Sophonisbe", Lystspillet: „Meister Andrea"), som trods deres Korrekthed, deres smukke Sprog og store lyriske Skjønheder dog ikke have gjort synderlig Lykke paa Scenen.

1.

Elskov.

Vel er der Meget, som os fryder,
Og Meget, som vi prise maa:
Den skjønne Maj, som Marken pryder,
Den gyldne Sol paa Himlens Blaa;

Dog end en større Fryd jeg kjender
End Solens Pragt, som Øjet blænder,
End Rosenlund og Liliebed,
Og det er, dybt i Hjertets Eje
En Elskov, tro og from, at pleje,
Hvorom kun Gud i Himlen veed.

Hvem slig en herlig Skat han giver,
I trøstig stille Glæde gaaer,
En evig Fred til Del ham bliver,
Hvor vildt end Skjæbnens Brænding slaaer,
Den lærer ham i tunge Dage
At holde ud og ej forsage,
Den er et sikkert Tilflugtssted;
I Livets Labyrint af Smerte
Den bærer Faklen for hans Hjerte
Som Vintrens Vaar, som Stormens Fred.

Dog Elskov ej i Travlheds Stunder,
I Verdens Larm Du søge maa, —
Den er en Naade, er et Under,
En Mannadug fra Himlens Blaa.
Som Blomsterduft i varme Sommer,
Som Maanens Glands fra Sky den kommer,
Der straaler mildt i Nattens Fred.
Ej hjælper Fordring eller Klage,
Ydmygt maa Du imod den tage,
Som steg en Engel til Dig ned.

Dens Følger Frygt og Skjælven ere,
En Drøm, som Verdens Blikke skyer,
Med Glæden maa Du Smerten bære,
Indtil for hendes Kys den flyer;
Da bær' dit Liv et helligt Stempel,
Din egen Sjæl kun som et Tempel,
Et bedre Væsens, føler Du;
Rask, som i Havet Floder rinde,
Seer glad dit eget Jeg Du svinde, —
Du vil kun aande i et Du.

Det er den kosteligste Gave,
Som Gud et Hjerte skjænke kan:
Sin Egoisme at begrave
I Hjertets stærke Elskovsbrand.
O skjønt at give, født at tage
I disse lyse Samlivs Dage!
Det største Tab er højest Lyst;
Ved hvert et Offer Du Dig glæder,
Ved hver en Gave født Du græder, —
O giv kun Hjertet af dit Bryst!

I hendes Blik din Taare svømmer,
Din Læbe leer med hendes Smil,
Alt, hvad Du grubler, længes, drømmer,
Du veed ej, hvem det hører til.
Som naar to Buske sammenslynges,
Der rigt af unge Roser tynges,
Ens Farve hvid, den andens rød,
Og Ingen veed, hvis Gren dem bærer,
I salig Tvivl og Du maa være,
Du føler kun en Blomstrings Glød.

Der spirer frem en Vaar derinde,
En Aandens Vaar i Gry og Kvæld,
Du føler hos Dig Strømme rinde
Af evig Ungdoms friske Væld.
I Sjælen blusse Flammer raske,
Der trodse selv den tunge Aske,
Som Fremtids Aar Dig true med;
Sin Pil forgjæves Døden skikker, —
Af Elskovs fulde Kalk Du drikker
Den søde Vin: Udødelighed.

Det silde er — i Vestens Riger
Sig breder vidt et gyldent Land,
Rød frem af Bøgetoppe stiger
Alt Maanen op ved Himlens Rand.
Nu Aftenvinden munter bliver,
Og med de hvide Roser driver
Her ved mit Vindve den sit Spil;
O hvisk kun, hvisk, I milde Lufte,
Vift hende, svøbt i Blomsterdufte,
Med denne Sang min Hilsen til!

2.

Tre Bønner.

Tre Bønner er mit Hjertes Trang, og dem
For Himlen Dag og Nat jeg bærer frem.
Først, at mig Elskovs rene Kilde maa
Aldrig i Hadets mørke Strøm forgaa;
Dernæst, at, hvad mig træffer, Sorg og Lyst,
Maa Sangens Ekko vække i mit Bryst;
Og endelig, naar Sangens Gave døer,
Og Elskovs Væld ej rinder stærkt, som før,
At Døden hurtigt da med varsom Haand
Maa føre til hint bedre Land min Aand,
Hvor Elskovs Kilde rinder evig klar,
Og som ej andet Sprog end Sangen har.

3.

Farvel til Grækenland.

Det sidste Bæger bringer jeg
Dig elskte, skjønne Strand,
Saa tung den Afsked falder mig,
Som var det Hjemmets Land.
Farvel, farvel! — i hvide Sejl
Den muntre Brise slaaer,
Og skummende i grønne Spejl
Den skarpe Skibskjøl gaaer.

Hist over Archipelagus
Sig sænker Solen rød,
End skimter jeg det lille Hus,
Hvor hun mig Afsked bød.
Helst blev jeg her, mit Hjertes Ven,
Og styred aldrig bort —
Men ak! selv denne Drøm svandt hen,
Saa lys, saa skjøn, — saa kort!

Ja, saa er Livet: komme, gaa,
Drive for Vind og Strøm;
Bort uden Gjensynshaab vi maa
Fra Lykkens korte Drøm.
At elskes og at glemmes, — dog
Din egen Elskov gjem! —
Mig synes, Vinden blænder og
Fast lokker Taaren frem.

Forbi, forbi! — Saa svandt da hen
Hver glad, hver sorgfuld Dag;

Ensomt i Verden slaaer igjen
Det vilde Hjertes Slag.
Dog bort med Suk og Klagesang
I denne skjønne Kvæld!
Se, Kysten flyer, — for sidste Gang,
Min Elskede, farvel!

4.

Een Gang har jeg kunnet en Sang.

Een Gang har jeg kunnet en Sang,
Een Gang i gyldne Dage
Sang jeg den, mens jeg endnu var Barn, —
Nu har jeg Intet tilbage!

Blødt den svæved, som monne i Luft
Englevinger den bære;
Ak, jeg søger i Mark og Skov,
Finder den aldrig mere.

Ofte troer jeg, dens Klang over Eng
Bæres af sagte Vinde, —
Hendød er den i samme Nu,
Vil jeg den gribe og binde.

Tidt, naar om Natten jeg slumrer ind,
Dirrer bævende bange
Gjennem mit Hjerte med Drømmens Magt
Lyd af de svundne Sange.

Farer jeg da fra Puden op,
Kan jeg ej Tonerne finde,
Sagte jeg føler paa Kinden blot
Brændende Taarer rinde.

Og dog troer jeg, hvis Sangen jeg fandt,
Al den lønlige Smerte
Kunde jeg nu, som i Barndommens Tid
Synge mig bort af mit Hjerte!

5.

Paa Vandet.

Nu klæder Vaaren atter Bjerg og Dal,
Mildt suser Vinden gjennem Skovens Sal,
Et Valdhorns Klang nys Aftnens Stilhed brød,
Mig Glæden kalder, dog min Fryd er død.

Rask mine Venner ro og tøve ej,
Den lyse Stribe følger Baadens Vej
I Takt til Cithrens Klang i Flodens Skjød,
Højt Glæden kalder, dog min Fryd er død.

Alt mere hæver sig det glade Mod,
Frisk strømmer Sangen, som den lyse Flod,
I Bægret gløder Vinen, klar og rød,
Højt Glæden kalder, dog min Fryd er død.

Ja, rejste sig min Elskte af sin Grav
Med alle Glæder, som hun før mig gav,
Og bød mig Alt, hvad fordum hun mig bød,
Forgjæves! — tabt er tabt og død er død!

6.

Fortrøstning.

Saa høstliggult var Løvet
Og Luften stum og graa;
Hvorfor jeg var bedrøvet,
Jeg kunde knap forstaa.

Jeg tænkte, da i Støvet
Henslængtes Træets Blad:
Saa blev og Du berøvet
Hver Fryd, hver Time glad.

Din rige Sommers Glæder
Svandt som din lyse Vaar,
Til Vintrens øde Steder
Fasttryllet snart Du gaaer.

Da lød der Toner klare
Med Et i Luften høj,
Det var en Trækfuglskare,
Der glad mod Syden fløj.

Ak, da med Vingeslaget
Jeg hørte Sangens Lyst,
Jeg følte mig betaget
Som af en mægtig Trøst.

Dens lette Flugt, dens Stemme
Et Varsel til mig bar —:
O Sjæl, Du tør ej glemme,
At Du og Vinger har!

7.

Efteraarsnat.

Jeg skynder mig ad Skovens Vej,
Ej mindste Lyd man hører,
Da nærmer dumpt en Brusen sig,
I Løvet det sig rører;
Nu Nattens Aand er løst af Baand,
Den synger i dunkle Tunger;
Ej hvilken Brusen, hvilket Sus!
Fra Bjerg til Bjerg det runger.

Snart fra, snart til, som Bølgespil
Sig gynger de svajende Kviste,
Det gule Løv nedhvirvles i Støv,
Alt Grenene brage og briste.
Den stærke Eg i Stormen veg
Ved Striden sukker bange,
Skumbækken hvid sig hid og did
Vildt bugter som en Slange.

I Busken snart paa vildsom Fart
Forvirret Uglen sprætter,
Snart skræmmet bort den vilde Hjort
Tvers over Stien sætter.
Af Skrig og Støj fra Dal og Høj
Den hele Luftstrøm dirrer, —
Den vilde Jægers Ridetøj
Vidt gjennem Luften klirrer.

Lad suse med Magt hans skingrende Jagt,
Lad Træer og Buske brage;
Lad Granjætten styrte, af Stormen flakt,
Jeg skal dog ej forsage.
Jeg kjender det Baand, som Nattens Aand
I hans vildeste Rasen tvinger:
En Sang om Dig, min Elskte, mig
Sødt gjennem Sjælen klinger.

Ved Lampen hist Du sidder vist
Og venter mig med Længsel;
Blandt rankende Grønt i Salen skjønt
Dufte Blomster i mylrende Trængsel.

Mod Vindvet vendt Du lytter spændt:
„Saa var det igjen kun Vinden?"
Hvor yndefuld Dig Lokkens Guld
Nedruller rigt om Kinden!

Gud signe dit Hjem! Nu higer jeg frem
Som en Pilgrim til Trøstens Kilde,
Din Haand saa hvid, hvor skal den med Flid
Ej ordne mig Lokkerne vilde!
Hvor skal ej din Mund til Hjertets Grund
Med Kys mig Kulden forjage!
O salige Rast! — afsted da i Hast
Gjennem Nat, hvor Stormene brage!

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Selskabet blev kun sammen nogle faa Minuter endnu; Herrerne fra Overførstergaarden vilde benytte Øjeblikket, mens det ikke regnede, Alexandra havde trukket sig tilbage under Paaskud af Træthed, hvorpaa Hildegard ogsaa for de Øvriges Vedkommende gav Signal til Opbrud.

„Det vil blive en anstrengende Dag for os imorgen," sagde hun; „vi trænger Alle til Ro. Dette gjælder først og fremmest Jer unge Damer, og jeg maa paa det mest Indstændigste bede om, at der ikke som sædvanlig gjøres Kommers og føres Passiar til langt ud paa Natten."

Fyrstindens uventede Besøg havde betydelig formindsket Antallet af de Gjæsteværelser, der maatte være til Disposition, hvis der skulde sørges tilstrækkelig for Indkvarteringen den næste Dag. Alexandra havde forgjæves protesteret mod den pragtfulde Salon med Toiletværelse og to Soveværelser, der var blevet paanødet hende og hendes Kammerjomfru. Der var rigelig Plads, havde Hildegard forsikret, og hun var formelig skamfuld over at maatte byde en saa kjærkommen og velseet Gjæst en saa tarvelig Lejlighed. Men i Virkeligheden havde de to Soveværelser oprindelig været bestemte til de tre Søstre Palm, af hvilke Augusta og Louise nu maatte nøjes med et lille Værelse i Taarnet, medens der var stillet en Seng ind i Ernas Sovekammer til Agathe. Heldigvis udmundede Korridoren, ved hvilken Ernas Værelse laa, et Par Skridt længere nede i Døren til Taarnværelset, saa at der, trods Hildegards Forbud, dog endnu i en Timestid var en Smutten frem og tilbage, en Leen og Fnisen og en ivrig, hemmelighedsfuld Hvisken, indtil Agathe endelig slukkede Lyset i Søstrenes Værelse og tog Erna, der ikke syntes at kunne faae nok af kaade Løjer idag, om Livet og famlede sig med hende hen til deres Dør.

„Jeg kunde ikke holde ud at se paa din Lystighed længer," sagde hun, da de vare komne ind i deres Værelse; „jeg troede hvert Øjeblik — store Gud! jeg vidste det jo!"

Hun var begyndt at løse sit Haar foran Spejlet og vendte sig nu hastigt om, forskrækket af en sagte Stønnen. Erna sad i en lav Lænestol foran sin Seng med Ansigtet trykket mod begge sine Hænder. Det slanke Legeme rystedes som af en Febergysen, den fine Barm hævede og sænkede sig voldsomt, medens hun trak Vejret tungt, med jamrende Toner. Derpaa sank hendes Hoved om paa Veninndens Skulder, idet Agathe var knælet ned foran hende og holdt hende omslynget med begge Arme; den tilbageholdte Taarestrøm brød voldsomt frem; hun græd, som om hendes Hjerte skulde briste.

„Stakkels, stakkels Erna, søde, elskede Sjæl! græd Dig ud! det er bedre, meget, meget bedre end din frygtelige Lystighed! Du vil nok faae det godt igjen! Du skal igjen være min kloge, forstandige Erna! Du ulykkelige, elskede Barn! Det bliver nok Altsammen godt igjen; det er jo umuligt, ikke at holde af Dig, derfor elsker han Dig ogsaa endnu, tro Du mig!"

„Jeg bryder mig ikke om hans Kjærlighed; jeg tænker ikke mere paa ham; jeg hader, jeg afskyer ham!"

„Hvis Du gjorde det, vilde Du saa græde saadan?"

Erna rettede sig rask ivejret og slyngede Agathes Arme langt fra sig.

„Jeg — græde for ham!"

Hun var sprungen op og skred frem og tilbage i Værelset. Haaret, som hun havde løst iforvejen, flød hende i lange, mørke Strømme ned om Bryst og Nakke; hendes Ansigt glødede, hendes Øjne spyede Flammer.

„For ham! sig ikke det eengang til! for ham! nej, den Forsmædelse har jeg grædt over, at denne Kvinde vover at komme mig for Øje, at jeg maa taale det! at jeg ikke kan træde hen for hende og slynge hende lige ind i hendes malede Ansigt et: ud af dette Hus! her boer ærlige Mennesker! Ogsaa Frækheden maa have sine Grændser, og denne er grændseløs!"

Agathe havde rejst sig op fra sin knælende Stilling og sad nu i Lænestolen, rettende kummerfulde Blikke paa Erna og ventende taalmodigt, til idetmindste den første Vredesstorm havde lagt sig.

„Jeg er overbevist om," sagde hun nu, „at han slet ikke veed, at hun er her; og — det er Du ogsaa overbevist om."

„Og om saa var," raabte Erna, „hvad gjorde det til Sagen? at hun kan vove det, deri ligger det. Det vilde hun ikke, hvis hun ikke iforvejen vidste, hvorledes det vil blive optaget af ham. Maaske han vil blive forskrækket i det første Øjeblik, det vil jeg gjerne tro, men saa vil han være hende taknemmelig, fordi hun har havt den Frækhed at hjælpe ham til den usle Triumf. Jo, den Ene er akkurat ligesaa god som den Anden."

„Det vilde jo være forfærdeligt," sagde Agathe og rystede paa Hovedet; „saa slette kan Menneskene ikke være; det er umuligt."

„Ja, naturligvis!" raabte Erna haanligt; „ganske umuligt! ligesaa umuligt som at han selv kommer imorgen."

„Men Erna! en Officier maa jo begive sig derhen, hvor han kommanderes til! I et saadant Tilfælde har han slet ingen Villie selv."

„Saa skulde han have en Pistol, for at skyde sig en Kugle for Panden, hellere end at lade sig bruge af en skamløs Kvinde i en saadan Komedie som den, hun er fræk nok til at arrangere, for at ydmyge mig. Men hun tager fejl! den Triumf vil jeg ikke unde hende; det skal blive mig, mig, som kommer til at triumfere! Lad hende kun prale med sin Erobring; jeg kan overbyde hende tusind Gange! Aa, hvor jeg glæder mig til imorgen! hvor jeg glæder mig! hvad er tusind af hans Lige ved Siden af den bedste af alle Mænd!"

„Erna, Erna!" raabte Agathe og hævede bønfaldende de foldede Hænder; „jeg besværger Dig: driv det ikke til det Yderste! gjør ikke Dig selv ulykkelig for bestandig! gjør ikke Kurt ulykkelig —"

„Nævn ikke hans Navn!" raabte Erna og stampede med Foden.

„Jeg maa nævne hans Navn, thi jeg maa tale om ham, og Du maa høre paa mig, for at Du ikke skal gjøre, hvad Du vil komme til at fortryde til evige Tider."

„Hvorfor skulde jeg komme til at fortryde det? jeg elsker Bertram."

„Du elsker ham ikke."

„Kan Du læse i mit Hjerte?"

„Ja, Erna, og bedre end Du, der er forblændet af Lidenskab. Og om Du saa seer nok saa vred paa mig med dine smukke Øjne, som jeg selv er forelsket i, og om Du saa jager mig bort for evigt og jeg græder mig tildøde af Længsel efter Dig — jeg vilde jo ikke holde af Dig og ikke være din stakkels ulykkelige lille Bedstemoder —"

Det stakkels Barn kunde ikke mere. Ligesom Erna før, saaledes sad nu hun med Hænderne trykkede for Ansigtet og krampagtig grædende, og Erna knælede ned ved Siden af hende og vilde tage hendes Hænder bort fra Ansigtet og bad hende at berolige sig og holde af hende igjen og være hendes kjære lille Bedstemoder.

Derpaa — de havde ikke kunnet sige, hvorledes Sceneforandringen var gaaet for sig — laa Erna i sin Seng, og Agathe, ligeledes allerede i Natdragt, sad paa Kanten, og hvad der havde været forhandlet imellem dem i disse Dage i mange afbrudte Samtaler, kom endnu engang Altsammen paa Bane i Sammenhæng. Men hvis den kloge Pige havde smigret sig med at bringe sit kjære Skriftebarn til at indse, at det i Grunden slet ikke stod saa galt til med hende, som hun i sin Ophidselse selv havde troet, saa gik dette Haab ingenlunde i Opfyldelse; ja, lige det Modsatte indtraadte endogsaa. Med hvert Ord syntes Erna at tale sig mere ind i en Lidenskab, hvis Tilværelse Agathe ikke vilde og dog næsten maatte tro paa nu, da Erna paany gjennemgik sit Forhold til Bertram, ligefra deres første Møde i Skoven og til den nys tilbragte Aften, og af hundrede Enkeltheder, som hun knyttede sammen med forbausende Logik, søgte at bevise, at her fra hendes Side ikke var Tale om nogen Grille, nogen Kaprice, nogen Forvildelse af Fantasien, nogen Tilfredsstillelse af saaret Stolthed eller nogen Fortvivlelse, men om en ægte, sand Kjærlighed, som ikke kjendte nogen Grændse og kun tvivlede om een Ting: om hun ogsaa var den elskede Mand værdig. Hun mente ikke, at hun skulde være ham uværdig, fordi hun havde troet at elske engang før! Det havde kun været en nødvendig Fejltagelse, for at hun kunde komme paa det Rene med sig selv, for at hun kunde blive belært om, at Kjærlighed ikke er nogen Rus, men en klar, dyb Følelse, som drager al anden Følelse og Tænkning til sig, ligesom en mægtig Strøm drager Kilder og Bække til sig trindt omkring fra; og i hvilken hele hendes Tilværelse Fortid og Nutid, spejlede sig ligesom Bredderne i en Strøms Vover, kun skjønnere og herligere end i Virkeligheden.

Ernas Tale flød ligesom Emnet for det Billede, hvori hun saae sit Liv og sin Kjærlighed; og uagtet hun talte sagte, havde hendes Stemme en saa ejendommelig indtrængende Klang, og de store Øjne, som hun holdt vidt aabne, glimrede saa vidunderligt i det flakkende Skjær af Lysene paa Toiletbordet, at den stakkels Agathe blev greben af en forfærdelig Angst. Vidste Erna, hvad hun sagde? eller fantaserede hun? kunde hun ikke blive afsindig over alt dette?"

„Erna! Erna!" udbrød hun, idet hun greb og trykkede begge Venindens Hænder; „vaagn op! — jeg har regnet ud, at naar Du er otteogtredive Aar gammel som din Moder, er han halvfjerds, kun at han aldrig bliver saa gammel."

Om Ernas Læber spillede et Smil af Foragt.

„Ja, jeg tænkte det nok!" sagde hun; „som om Tiden havde noget at gjøre med Kjærligheden! som om ikke eet Aar, i hvilket jeg maatte faae Lov til at tjene og elske ham, opvejede et Aarhundrede! Ak, Agathe, hvor Du tænker smaaligt om Kjærligheden! Hvis han døer imorgen, saa døer jeg med ham — det er min Beregning; den er da fattelig nok, skulde jeg tro."

Fortvivlelsen gav Agathe Mod til at komme tilbage til det Punkt, der, efter hvad hun havde erfaret allerede mere end eengang i disse Dage, var det pinligste for Erna.

„Jeg vil indrømme Dig Alt," sagde hun, „jeg vil tro Alt, hvad Du paastaaer om Dig selv; jeg kan jo ikke se ind i dit Hjerte. Men Hr. Bertrams Hjerte er ikke dit Hjerte, og hvad der foregaaer i hans Hjerte, det maa Gud vide: Du veed det ikke; ialtfald har han ikke røbet det for Dig, end ikke med det mindste Ord, med det mindste Blik. Og jeg troer, at det vilde han forlængst have gjort, hvis han virkelig elskede Dig. Hvilke Grunde skulde han have til at skjule sig saaledes for Dig?"

„Tusind for een!" udbrød Erna; „er det da ikke allerede en tilstrækkelig Grund, at han allerede i flere Dage har plaget sig selv med den Tanke, at jeg kunde interessere mig for Baronen?"

„Den er han bestemt kommen tilbage fra igjen."

„Eller at Mama vil blive ude af sig selv."

„Derfor kunde han dog gjerne sige Dig, hvad han føler for Dig."

„Men hvis han nu tvivler om min Kjærlighed?"

„Store Gud, Erna, hvorledes kan han tvivle om den?"

„Det kan han meget godt. I de første Dage var jeg selv uklar endnu. Og da jeg følte, at jeg elskede ham, var jeg ofte saa underlig i min Maade at være paa, saa lunefuld og trodsig; og da jeg saa ovenikjøbet opdagede, at Brevet manglede i min Mappe og jeg ledte efter det allevegne og det saa pludselig var der igjen og i Mellemtiden ganske vist har været i Tantes Hænder og sikkert ogsaa er blevet læst af Mama — o, da var jeg i saadan en oprørt Sindsstemning; og jeg kunde se paa ham, at han mangen Gang ikke vidste, hvad han skulde tænke om mig."

„Ham har Du dog ikke ladet din oprørte Sindsstemning gaa ud over — tvertimod, Du har givet ham det ene Tegn efter det andet paa din Gunst."

„Og det har jeg gjort ret i; jeg vilde vise Mama, at jeg ikke er bange for hendes Vrede."

„Og nu Rosen idag! Erna, var det ogsaa rigtigt?"

„Skulde jeg lade ham rejse imorgen?"

„Hvis han nu vilde rejse, havde Du da Ret til at holde paa ham? Erna, det manglede blot, at Du skulde sige til ham: jeg elsker Dig; vil Du have mig til din Hustru?"

„Det vilde jeg ikke undse mig ved at sige, hvis jeg var vis paa, at han ønskede det af mig. Ja, ja, han ønsker det; det seer jeg nu ganske klart; han vil kun undgaa endogsaa Skinnet af at have besnæret mig, at have overtalt mig — det vil han for mine Forældres Skyld. Nu veed jeg, hvad jeg har at gjøre imorgen. Gud være lovet!"

„Nej, Erna, Gud være lovet, at Du dog ikke virkelig tænker og ikke virkelig vil handle, som Du der taler. Det er jo en Umulighed; i den Grad kan min stolte Erna ikke glemme sig selv. Jeg besværger Dig ved vort gamle Venskab, Erna, følg mig blot i det Ene: kan det ikke være Andet, saa lad dog ham idetmindste have det første Ord; det maa jo tillige være det afgjørende; og saa — Guds Villie ske!"

Agathe havde foldet Hænderne som i Bøn; store Taarer randt hende ned ad Kinderne. Dette ukunstlede Udtryk af dyb Kummer rørte Erna. Hun omfavnede den kjære Veninde og kyssede hende og lovede endelig at gjøre, hvad hun vedblev at bede hende om.

„Saa — gaa nu i Seng, kjære Barn! Du er saa træt, og det er jeg ogsaa."

Agathe havde allerede ligget en Time i sin Seng, uden at røre sig, og endnu engang med tungt Hjerte overtænkt Alt; hun antog, at Erna forlængst var falden i Søvn, eftersom hun heller ikke rørte sig, da hun pludselig troede at høre en sagte Hulken.

„Erna!"

Der kom intet Svar.

„Erna! hvis det nu skulde vise sig, at Kurt er uskyldig, hvad vil Du saa gjøre?"

Igjen intet Svar.

Havde hun hørt fejl? havde Erna grædt i Søvne? havde hun virkelig spurgt? eller havde hun kun drømt det?

* *

*

Det var en højst bevæget Dag for alle Rinstedts Beboere. Den store Indkvartering var ganske vist først berammet til Klokken fire om Eftermiddagen, men man vidste, at det Hærkorps, hvortil Nioghalvfemserne hørte, havde været i Anmarche nordfra lige fra om Morgenen af for at rykke ind i de Stillinger, hvorfra det skulde operere mod Fæstningen. Og det kunde blive et slemt Stykke Arbejde, thi Fæstningen var ikke blot meget stærkt besat, men vestfra nærmede der sig desuden i Ilmarcher et betydeligt fjendtligt Korps, som man maatte være paa sin Post imod, hvis man ikke vilde komme imellem det og Fæstningskorpset, som kun ventede paa dette Øjeblik, for at gjøre et Udfald. Saa kunde de nu til Angrebne forvandlede Angribere komme i en fortvivlet Stilling!

Saaledes havde Sognefogden forklaret Situationen for Bønderne, og Sognefogden maatte vide det. Han havde for tre Dage siden besøgt sin Svoger, Kommandanturskriveren, i Fæstningen; han havde selv været Sergeant i den franske Krig og i denne Egenskab i en hel Uge ført et Kompagni i Kampene foran Orleans, efter at alle Officiererne vare faldne eller blevne ukampdygtige. Og da næsten Halvdelen af hans Tilhørere bestod af gamle udtjente Soldater, som kun behøvede at gaa tilbage til deres egne Erfaringer og Erindringer, for at bekræfte eller bestride deres Sognefogeds Paastande, saa havde der ikke været nogen Mangel paa livlige Diskussioner i Landsbykroen; dog havde Indvendingerne fra Begyndelsen af været temmelig sparsomme og vare nu tilsidst blevne bragte fuldstændig til Taushed. Hele Landsbyen stod nu som een Mand paa Angribernes Side, og Niogahalvfemserne kaldtes nu ikke Andet end „vort Regiment". Man imødesaa dets Ankomst med utaalmodig Spænding, som om det medbragte Befrielse fra et længe baaret Aag. Amtsraadindens indtrængende Opfordring til at arrangere en glimrende Modtagelse for „vort Regiment" og i det Hele taget ikke lade det mangle paa Noget, var man kommen saameget des villigere imøde, som hun med sædvanlig Liberalitet ikke alene havde paataget sig Omkostningerne ved alle „Extraordinaria" — som Sognefogden udtrykte sig — men endogsaa havde lovet at erstatte alle Udgifter, hvor det hos de fattigere Folk stod misligt til med Hensyn til Kvarteer og Husholdning, ja endog forud havde øst Penge ud med begge Hænder til dette Øjemed. Desuden saae man, at Slottet foregik Landsbyen med det bedste Exempel. Den lange Zigzagvej op til Slottet var bleven forvandlet til en Triumfvej med høje Stænger, hvorfra de tydske og Landets egne Farver flagrede, med Granguirlander, som slyngede sig fra Træ til Træ lige til den rigt smykkede Port, der førte ind til den ikke mindre rigt dekorerede Gaard. Og om Aftenen skulde der være stort Bal paa Slottet og Fyrværkeri paa Fælleden nedenfor de nederste Trin af Terrassen med bengalsk Belysning — Landsbyens Ungdom vilde ikke have været til at styre, hvis den ikke heldigvis lige til de smaa Drenge og Piger allerede i flere Dage havde været med at arbejde paa alle disse Herligheder.

Desuagtet var det endnu tvivlsomt, om man vilde blive færdig i rette Tid, til stor Ængstelse for Hildegard, som sandelig allerede var mere end tilstrækkelig optagen af Forberedelserne til Dineren og Ballet og nu — i det sidste Øjeblik — maatte lægge Overkommandoen over de udvendige Arrangementer i nye Hænder — nemlig i den unge Forstkandidats, der beredvillig traadte ind istedetfor Lotter, da denne henimod Middag kaldtes til Byen af uopsættelige Forretninger.

Endnu Dagen iforvejen havde Hildegard under ingen Omstændigheder ladet ham rejse; men fra den foregaaende Aften af havde hans Stjerne været i bestandig hurtig Dalen. For Fyrstinden selv var han ikke mere tilstede, efter at hun om Aftenen havde afgivet sin Dom om ham; hans Indtrædelse i Spisestuen om Morgenen havde hun ikke seet, hans

Hilsen havde hun ikke besvaret, som om det anselige Rum, han indtog, kun var opfyldt af Luft. Og denne Mand var ovenikjøbet Landsherren „antipathisk“! selv hans Faders gamle Ven, den indflydelsesrige Hofmarechal, vovede ikke at tale hans Sag energisk; han ignoreredes ikke af Nogen undtagen af Prindsesse Amalie, hvis Luner notorisk vare ligesaa omskiftelige som Maanen! Og saa den hæslige Historie fra Monaco! Det var naturligvis umuligt, at Lotter kunde være Helten i den — Vorherre bevares! det havde Alexandra jo heller ikke paastaaet! men man maa nu engang ikke have nogen ubehagelig Lighed med Folk, som figurere saa stygt i høje Gjæsters Erindring; og — hvad der gjorde Sagen saa særlig pinlig for Hildegard — hun vidste, at om Baronen end egenlig ikke kunde kaldes en Spiller, saa holdt han dog meget af at spille og at spille højt. Lige indtil igaaraftes havde dette været en „Kavalerfaible“; men nu var det paa eengang en slem Lidenskab, som ikke maatte klæbe ved den Mand, der vilde bejle til Erna!

Klokken var allerede henimod elleve, da Baronen opsøgte Otto, for at bede om en Vogn til Byen og ved samme Lejlighed meddele ham „det egenlige Indhold af de Efterretninger, han havde modtaget hjemmefra.“ En yngre Broder, selvfølgelig Officier, havde gjort Gjæld og stod lige paa Nippet til at blive afskediget, hvis denne Gjæld — med hvis Etablering det ikke syntes at være gaaet rigtig propert til — ikke strax blev dækket. Familien, der selv var aldeles uden Formue, var ude af Stand til at gjøre Noget for den unge Mand; man havde som den sidste Tilflugt henvendt sig til ham — den ældre Broder — idet man mente, at skjøndt han vel selv neppe raadede over det Fornødne, kunde han maaske faae det at laane af de rige Venner, som han stod paa saa god en Fod med. Om Otto vilde hjælpe ham ud af en Forlegenhed, der trykkede ham haardere end nogen anden, som han nogensinde selv havde været Aarsag i? Det drejede sig ikke om nogen stor Sum, kun om lumpne tretusind Daler.

Otto kom i den pinligste Forvirring. Hans kontante Beholdning var næsten udtømt ved de uophørlige Fordringer, som Hildegard havde stillet til den i de sidste Dage, og næste Dag skulde han udbetale det Hypothek paa femtusind Daler, som han havde talt med Bertram om, uden at han vidste, hvor han skulde tage Pengene fra. Det Øjeblik, som Bertram havde forudsagt vilde komme, var nu forestaaende, ja det var egenlig allerede kommet: det frygtelige Øjeblik, da han maatte afsløre sin Tilstand for Hildegard. Og paa den anden Side var det ogsaa Hildegard, der kunde tage af ialtfald for det første Stød. Han havde i Aarenes Løb ved forskjellige Lejligheder gjort hende betydelige Foræringer, der vare anlagte i sikre Papirer, om hun end altid brugte Renterne forud. Det var ham en gruelig Tanke at skulle forlange en Del af disse Penge tilbage af hende igjen, og han havde lovet sig selv, at han ikke vilde giøre det, komme hvad der komme vilde. Men man gjør for en Ven, hvad man ikke har Mod til at gjøre for sig selv, og han sagde derfor til Baronen, at da han selv for Øjeblikket var ude af Stand til at være ham behjælpelig, vilde han bede Hildegard om at vise ham den Billighed, og han var overbevist om, at hun med Glæde vilde gjøre sin Protégé den lille Tjeneste. Baronen syntes at vakle, men udtalte derpaa, at den Slags Sager kunde man ikke forhandle om med Damer, og han skulde nok skaffe Udveje paa anden Maade; efter at han havde sagt Farvel til Lydia og bedt hende om at bringe de andre Damer, der ikke vare tilstede, en Undskyldning fra ham, besteg han den imidlertid forspændte Vogn og kjørte bort med Løftet om at være tilbage om ikke til Dineren, saa dog senest ved Ballets Begyndelse.

Otto havde gjerne kjørt med ham. Jorden brændte under hans Fødder. Idag var det afgjørende Møde i Kammeret. Faldt Afstemningen ud til hans Fordel, kunde han, uden at være altfor sangvinsk, haabe at hans Fabrikers forøgede Værdi vilde medføre en Forøgelse af hans Kredit, ved Hjælp af hvilken han kunde faae den truende Storm til at lægge sig. I modsat Fald var han, som han bestandig gjentog indvendig for sig selv, en fortabt Mand, med mindre han gjorde det yderste Skridt og henvendte sig om Hjælp til Bertram, der ganske vist ikke vilde nægte ham den, men hvem han ligesaa vist ikke turde forlange den af, i Betragtning af det mislige Forhold, der for Ernas Skyld bestod mellem hans Ven og hans Hustru.

Hildegard havde efter lang Betænkning for to Dage siden meddelt ham sin Mistanke om, at ingen Anden end Bertram stod i Vejen for den af hende saa meget attraaede Forbindelse. Den urene Kilde, hvoraf hun havde øst sin Mistanke — hun talte ganske vist ikke om nogen Mistanke, men om et Faktum — var hun klog nok til ikke at nævne. Den stakkels Otto maatte naturligvis finde ganske forfærdeligt, hvad han i sit Inderste var alt Andet end utilfreds med. Han havde ganske vist ønsket Erna en yngre Mand; men selv nærede han oprigtig Kjærlighed og Beundring for sin Ungdomsven, og naar Erna elskede ham paa sin Maade, nu vel — hun havde altid havt sin Smag for sig selv; han havde aldrig forstaaet hende rigtig, men hun maatte jo selv bedst vide, hvorledes det stod til med hendes Hjerte; og — vilde Vennen have hjulpet ham, saa vilde Svigersønnen sikkert endnu hellere gjøre det, og han vilde da ogsaa lettere overvinde sin Sky for at henvende sig til ham. Men det kunde jo ikke lade sig gjøre; Hildegard vilde aldrig give sit Samtykke, og nu — i det Øjeblik da han kom tilbage igjen, efterat han havde fulgt Baronen til Vognen — fortalte Hildegard ham, at hun havde taget fuldstændig fejl med Hensyn til Bertram, at Bertram var fuldstændig uskyldig, at hun havde meget at gjøre ham Afbigt for og vilde være utrøstelig, hvis han nu dog rejste, hvilket hun maatte slutte af Meddelelser fra Konski. Otto maatte strax gaa op og formaa ham til at blive; selv vilde hun ligeledes gjøre det, saasnart hun blot fik et Øjeblik tilovers; men han saae selv, at Fyrstinden ikke veg fra hende.

Otto vidste ikke, om han skulde være glad eller bedrøvet over den nye Vending, som Sagen havde taget. Han havde lidt pinligt under Spændingen mellem sin Ven og sin Hustru, og at Alting nu var blevet godt igjen og bedre end før, var ganske vist meget rart. Men med Hildegards Forsikring om, at Bertram slet ikke tænkte paa Erna, svandt paa den anden Side den sidste Straale af Haab om Redning fra den Side. Derhos maatte han sige sig selv, at Bertram sikkert ikke vilde rejse, uden endnu engang — for sidste Gang — at bringe Talen hen paa det ofte Omtalte og gjentage sit Tilbud, og han var bange for, at han da skulde være svag nok til at modtage det. Han forsikrede altsaa Hildegard om, at han strax skulde gaa op til Bertram og paa enhver Maade søge at bevæge ham til at blive; men han gjorde det ikke. Det hastede vel heller ikke saameget. Bertram kunde ikke komme bort, uden at han ligeledes maatte bestille en Vogn. Og det var endnu ikke skeet. Det vilde maaske slet ikke ske;

hvorfor skulde han saa uden Nødvendighed udsætte sig for denne skrækkelige Sindsbevægelse? Desuden vilde Forstkandidaten neppe blive færdig med Udsmykningen af Porten uden hans Hjælp. Hildegard havde hele Tiden sagt, at den gamle gothiske Bygning, der var Endepunktet i den arrangerede via triumphalis, ligeledes skulde være Glandspunktet. Hildegard skulde blive tilfreds.

Og fem Minuter efter var Otto i en heftig Strid med Forstkandidaten, der vilde anbringe Landets Fane paa den venstre Karnap, medens Hildegard dog udtrykkelig havde anordnet, at den skulde flagre fra højre Side.

Imidlertid var Hildegard atter ilet til Alexandra; hun havde ikke overdrevet: Alexandra veg næsten ikke fra hendes Side. Hun vilde vide nøjagtig Besked om, hvorledes det gik til ved en saadan Lejlighed i et ægte tydsk Hus. Hun kunde ikke gjøre sig nogen Forestilling derom, thi hjemme i hendes Land laa Alt i Hushovmesterens og de andre Folks Hænder, og ved Opførelsen af Stykket sad Værtinden i Parkettet ligesaa vel som hendes Gjæster. Det morede hende ganske overordenlig, nu ogsaa engang at kunne kaste et Blik bag Koulisserne, og Hildegard maatte endelig ikke nægte hende denne Fornøjelse. Det faldt ikke Hildegard vanskeligt at overvinde den første Uvillie, hun følte over denne underlige Anmodning. Hendes Kjøkkener, Spisekamre og Forraadsrum vare indrettede saa glimrende og i en saa stor Stil, som om det kunde have været i et fyrsteligt Palads, ganske svarende til de kolossale Forberedelser, man traf til Festen, og hun havde Ret til at modtage de Udbrud af Forbauselse og Beundring, som den unge Fyrstinde ikke sparede paa, som en Tribut, der tilkom hende med Rette. Men Fyrstinden lod det ikke blive ved en tom Beundring; hun vilde selv tage Haand i med, og idet hun strøg Kniplingsærmerne tilbage fra de hvide Arme og greb en Ske, begyndte hun at røre en Budding, til stor Jubel for hele Kjøkkenpersonalet. I al denne Overgivenhed var Alexandra af en saa henrivende Elskværdighed, saa fuldstændig fri for al Affektation, og selv hendes kaadeste Indfald klædte hende saa morsomt, at Hildegard var ganske ude af sig selv af Henrykkelse og i Forbigaaende opfordrede Lydia til at studere Fyrstindens Adfærd for at faae rede paa Forskjellen imellem en genial Kvinde og en, der kun affekterer at være aandrig og derved kun fremkalder de virkelig Aandriges Spot.

Dette grusomme Ord var tillige det første, hun havde henvendt til Lydia siden den foregaaende Aften.

Baronen kunde ikke falde saa pludselig i Unaade, uden at drage Lydia med i sit Fald; ja i Hildegards Øjne var hun om muligt den mest Brødefulde. Det havde jo været hende, der uafladelig havde sunget Baronens Lov, givet Baronen det gunstigste Vidnesbyrd og ikke kunnet skildre den Anseelse, han skulde nyde ved Hoffet, i tilstrækkelig høje Toner — Alt naturligvis kun for at besnære den Intet anende Veninde og skuffe hende med Hensyn til hendes egenlige, paa Bertram rettede Hensigter. Det var godt nok til den Bedragerske, at hun havde skuffet sig selv saa fuldstændig i disse Hensigter! Og nu, som om hendes Synders Maal ikke allerede var mere end fuldt nok, nu havde hun ovenikjøbet kastet en saa alvorlig Mistanke over paa den uskyldige Bertram, havde til Bestyrkelse af denne Mistanke begaaet et Tyveri, havde gjort hende — Barnets egen Moder — til sin Medskyldige og paatrængt hende det ulykkelige Brev, der, som det nu viste sig, ikke havde været Andet end de i Grunden uskyldige Udgydelser af en noget overspændt Følelse, som unge Piger saa ofte hengive sig til — naa, den Tid vilde komme da hun kunde foreholde den intrigante Person dette lange Synderegister; indtil da vilde taus Foragt være den retfærdige, meget milde Straf.

Nu havde hun imidlertid dog brudt denne betydningsfulde Taushed; men den ulykkelige Lydia kjendte sin Veninde altfor godt til ikke ogsaa uden det at vide, i hvilken mislig Stilling hun befandt sig. Og havde hun endnu kunnet tvivle derpaa, saa vilde hun være bleven sikkert oplyst derom af de Bebrejdelser, som Baronen overvældede hende med. Allerede siden den foregaaende Aften havde han givet sit onde Lune Luft i allehaande bitre og haanende Ord; men idag, da han umiddelbart før Kjøretouren til Byen, efter Samtalen med Otto, havde opsøgt Lydia i Haven under Paaskud af at ville sige Farvel til Damerne, havde hans Vrede ingen Grændser kjendt. Det var altsaa den saameget omtalte faste Position, han indtog i dette Hus! Den første den bedste Eventyrerske behøvede blot at komme, for i en Haandevending at berøve ham Moderens Gunst — Datterens havde han allerede forlængst opgivet Troen paa! — og frarane ham Faderens Venskab, ja, Alt vel overvejet, udsætte ham for en Behandling, som ingen Commis voyageur vilde finde sig i! Og heller ikke han vilde finde sig deri, det vilde han dog lade Lydia vide! Han skulde vise den Vendekaabe, den Hyklerske, der skiftede Venner, som hun skiftede Handsker; han skulde vise den Tøffelhelt, den Gnier, der ikke engang havde et Par tusind lumpne Daler tilovers for en Ven, der var i Forlegenhed — han skulde vise dem, at man ikke ustraffet traf en Lotter-Vippach omkring ved Næsen; og fremfor Alt skulde han vide at faae Ram paa den hovmodige, indbildske Pedant, som dog egenlig var den, der havde lavet hele Historien! Om Lydia og de Andre ikke vilde eller ikke kunde se — han havde sine Øjne med sig, han lod sig ikke sætte et X for et U! Endnu var det ikke alle Dages Aften; og hvad den Aften iaften angik, saa skulde han nok møde i rette Tid, til Ærgrelse for alle dem, der ønskede ham derhen, hvor Peberet groer. Om den naadige Frøken vilde være saa naadig at reservere ham den første Kontradands?

Dermed og med et haanligt Buk foer han afsted og lod Lydia blive tilbage i Sorg og Skræk. Men Skrækken var større end Sorgen. Hun havde aldrig seet Baronen saaledes og aldrig troet det muligt, at han kunde være saaledes! Om han nu gjorde Alvor af sin Trusel! Hans Øjne havde været underløbne med Blod og stirret saa underlig glasagtig stivt; og han var saadan en stor og stærk Mand, vistnok den sygelige Bertram langt overlegen i Legemskræfter. Hvad om han nu udæskede til en Scene og greb til den raa Magt! Hvad gribe Mænd ikke til i deres Raseri og Fortvivlelse!

Fortsættes.

Skrifter udgivne af Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse.

(Karl Schønbergs Forlag.)

Hvor højt end Historieskrivningens Kunst bør skattes, og hvor taknemmelige vi end bør være mod de enkelte Udvalgte, der formaa at fremstille for os de svundne Tiders Tildragelser og som ere i Stand til at oplade vort Blik for de Kræfter, der have gjæret i de forskjellige Tider, og for

de Anskuelser, som have sat deres Stempel paa Menneskeslægtens vexlende Generationer, saa staaer det dog paa den anden Side ogsaa fast, at hvis vi kun have vort Kjendskab til en eller anden Periodes Historie gjennem det, der af en senere Slægts Historikere er skrevet om denne Tid, saa kjende vi den dog kun paa anden Haand, have kun betragtet den gjennem Andres Briller og ere derfor ogsaa prisgivne et muligt Fejlsyn hos vor Hjemmelsmand. Skjøndt Parallelen halter noget, tør man vel nok paastaa, at man ligesaa lidt kan faae noget virkeligt historisk Selvsyn ad denne Vej, som det vil være muligt f. Ex. at lære Botanik alene ved at læse botaniske Haandbøger, uden tillige at studere selve de levende Planter. De historiske Aktstykker og Kildeskrifterne ere ligesom Planterne det videnskabelige Grundmateriale, hvortil der ideligt og ideligt maa rekurreres og som danne den rette Prøvesten for Erkjendelsen. Det er imidlertid naturligvis meget vanskeligt for Lægfolk at erhverve sig endog det allertarveligste Kjendskab til den historiske Kildelitteratur, og derfor bør ogsaa ethvert Forsøg, der gjøres paa at lette og fremme Udbredelsen af denne Litteratur, hilses som et godt og almennyttigt Foretagende, saavist som en levende historisk Sands, grundet paa virkelig Kundskab, er et af de virksomste Midler til at styrke og bevare et Folks nationale Bevidsthed, og saavist som netop Historien tidt og ofte er bleven baade brugt og misbrugt som Bevismiddel for forudfattede Meninger eller til at fremme Døgnets politiske Øjemed. At ville vække historisk Sands hos de Ukyndige eller at ville give dem „Syn“ paa Verdensbegivenhedernes Gang og Betydning, uden først at sørge for en solid Underbygning af historiske Kundskaber, er at arbejde hen i Vind og Vejr; Vejen gaaer her som saa ofte ellers «per ardua ad astra.»

I 1875 stiftedes der i Danmark og Norge et Selskab med det Formaal for Øje, gjennem Oversættelser at gjøre Oldtidens og Middelalderens Mesterværker tilgængelige for Menigmand. Dette „Selskab til historiske Kildeskrifters Oversættelse“ har allerede udfoldet en ikke ringe Virksomhed, og man har al Anledning til at lykønske de Mænd, der have sat Sagen i Gang, for den i det Hele taget heldige Maade, hvorpaa det hele Foretagende er grebet an, idet saavel det ingenlunde lette Valg blandt den store Mængde af Fortidens Kildeskrifter er truffet med Skjønsomhed, som den rette Vurdering af de forskjellige Forhold, der kunne gjøre Fordring paa at ske Fyldest, har gjort sig gjældende ved Udførelsen. Det er et saa meget glædeligere Fænomen, som de Mænd, der lede og raade ved Udgivelsen af disse historiske Kildeskrifter og fra hvem Ideen dertil er udgaaet, tilhøre den Aandsretning, som man plejer at kalde den „grundtvigianske“; thi dette Foretagende vidner om, at de ledende Kræfter indenfor denne Kreds ingenlunde hylde den Anskuelse, som man har været tilbøjelig til at tillægge det hele Parti og som ogsaa faktisk adskillige af dets Tilhængere hylde, den nemlig, at positiv Kundskab i Grunden er en mer eller mindre overflødig Byrde eller dog under alle Omstændigheder en unødvendig Betingelse for en frugtbar Vækkelse. At en saadan Tankegang i Forbindelse med en vis fornem Foragt for alt det „lærde“ Væsen ikke saa sjelden endda har været den raadende ved Undervisningen paa adskillige af vore Folkehøjskoler, er en Kjendsgjerning; men imod Rigtigheden af en saadan Opfattelse tør et Foretagende som det nærværende opfattes som en kraftig og glædelig Protest.

Blandt Kildeskrifter til Oldtidens Historie har Selskabet hidtil udgivet nogle af Plutarks Levnedsskildringer og Ammianus Marcellinus' romerske Kejserhistorie, begge oversatte af Højskoleforstander Ullmann fra Norge. Udgivelsen af det første Værk er foreløbig atter standset, hvorimod Oversættelsen af Marcellinus stadig fortsættes, og det lader sig vel heller ikke nægte, at denne Forfatters livligt fortalte Skildringer, der ere en af Hovedkilderne til Roms Historie i Forfaldstiden, egne sig nok saa godt til Almenlæsning som Plutarks berømte biografiske Paralleler. Af Kildeskrifter fra Middelalderen har Selskabet besørget oversat og udgivet tvende Værker, som af Navn ville være de Fleste bekjendte allerede fra Skolen, nemlig: Eginharts Kejser Karl den Stores Liv og Levned og Anna Komnenas Alexiade. Det første af disse Skrifter, der i Middelalderen opnaaede en ganske overordenlig Berømmelse og gjennem hvilket Karl den Stores Eftermæle navnlig er blevet bevaret, er oversat af theol. Kandidat P. Kierkegaard og udgivet af Rektor Lefolii. Udgiverens Arbejde har ved denne Lejlighed imidlertid kun været meget ringe, da saagodtsom alle de historiske Noter og Oplysninger ere hentede fra fremmede Udgaver af Eginharts Værk. Det forekommer os unægtelig, at en historisk Indledning med en Fremstilling i store Træk af Frankernes Historie til Karl den Store her havde været paa sin Plads, ligesom det vistnok heller ikke havde været af Vejen, om Udgiveren havde underkastet de ellers i det Hele taget fyldestgjørende Noter en lille Revision. Naar det saaledes S. 27 Note 4 angives, at Kalabrien er det nuværende Apulien, saa forholder det sig jo ganske vist saaledes, at man i Oldtiden ved Kalabrien forstod Halvøen Øst for Tarentinerbugten; men det er vistnok noget tvivlsomt, om ikke Eginhart netop ved Udtrykket Nedrekalabrien vil betegne den vestlige af de to syditalienske Halvøer. Under alle Omstændigheder er den følgende Note paa samme Side ligefrem vildledende; thi skjøndt den Bemærkning, at der i Oldtiden blev anlagt saa mange græske Kolonier i Syditalien, at Landet paa Romernes Tid kaldtes Storgrækenland, i og for sig, som bekjendt, er rigtig nok, saa vedrører denne Oplysning slet ikke Texten. Naar nemlig Eginhart siger, at Nedrekalabrien er det Land, „hvor Grækere og Beneventanere mødes“, saa sigtes herved ikke til hine i Oldtiden anlagte græske Kolonier og den derved i Syditalien indplantede græske Befolkning, saaledes som Anmærkningen antyder. Eginhart maa langt snarere have tænkt paa Levningerne af det under Kejser Justinian den Store i det 6. Aarhundrede erhvervede græske Herredømme over Italien, der i sin Tid havde omfattet hele den italienske Halvø og som endnu holdt sig et Par Aarhundreder efter Karl den Stores Tid paa de to syditalienske Halvøer. — Af Anna Komnenas Alexiade indeholder det sidste af Selskabet udgivne Hefte de tre første Bøger, der ere oversatte og forsynede med historisk Indledning og Oplysninger af Overlærer O. A. Hovgaard. Den lærde „purpurbaarne“ Fyrstinde, der ifølge sit eget Vidnesbyrd grundigt havde lagt sig efter Modersmaalet, ikke er uden Øvelse i Veltalenhed og desuden omhyggelig har læst Aristoteles og Plato samt styrket sin Aand ved de fire højere Videnskaber (hvormed menes Geometri, Arithmetik, Astronomi og Musik), har med al sin Svulst og unyttige Ordpragt i sin „Alexiade“ skjænket Efterverdenen et Skrift af den allerstørste historiske Betydning, og Hr. Overlærer Hovgaard har Ære af den Maade, hvorpaa han har besørget saavel Oversættelsen som den historiske Udgivelse af dette middelalderlige Værk og vil vistnok høste Tak derfor ikke blot blandt Lægfolk, men ogsaa af Historikerne. De vigtigste blandt Kildeskrifterne til vor egen middelalderlige Historie, som kunne egne sig til en mere populair Udgivelse, ere allerede oversatte; men man har dog ogsaa været betænkt paa at gjøre noget i denne Retning. Hr. A. D. Jørgensen har i den Anledning samlet og oversat et Udvalg af Aarbøger, Krøniker, Pavebuller, Love o. s. v. fra Valdemar Sejrs Regjeringstid og forsynet dem med de nødvendige Oplysninger. Udgiverens ansete Navn er tilstrækkelig Borgen for, at Arbejdet er foretaget paa en i alle Henseender fyldestgjørende Maade, saa at man ved at gjennemlæse denne Samling faaer et livagtigt og anskueligt Billede af Valdemar Sejrs store Kongegjerning baade udadtil og indadtil og samtidig et saa ejendommeligt Virkelighedsindtryk fra selve Tiden, som kun kan erholdes ved at gaa til selve Kilderne.

Litteratur

Aandelige Digte af Afrem Syrer. Oversatte af Dr. F. Skat Rørdam. (G. E. C. Gad.) Forfatteren til disse ærværdige gamle Poesier, Afrem eller Efraim, „Syrernes Profet“, var Diakon i Edessa i det fjerde Aarhundrede og en af Oldtidskirkens mange store Skikkelser, lige

varm Fædrelandsven og glødende Kristen. Af det betydelige Antal Digte, han har efterladt sig, skrevne paa hans Modersmaal Syrisk, har Dr. Nørdam gjort et Udvalg og omplantet dem paa Dansk i en Form, der nærmer sig Originalens saa meget, som den store Forskjel imellem de to Sprog har villet tillade. Nogen egenlig æsthetisk Nydelse ville disse Digte i deres Helhed ikke nu længer ret vel være istand til at yde, — „mange af dem“, siger Oversætteren i sin Indledning, „er ikke stort Andet end Prosa, bunden i en metrisk Form“ — og dog findes der hyppigt Steder af betydelig Skjønhed, mægtige fantasirige Tanker og store poetiske Billeder, der bære Vidne om, at der har boet en virkelig Digternatur i den gamle syriske Diakon. Vi behøve saaledes blot at henvise Læserne til det sidste Digt i Samlingen „Dommens Dag“, hvor Afrem hæver sig til en virkelig apokalyptisk Højde og fremlokker Toner af sin Harpe, der bringe Jødefolkets store Seere i Minde. Den rene kristelige Grundtanke, der klinger igjennem disse Oldtidsdigte, og den dybe, inderlige Tro og Hengivelse, der aander ud af dem, vil endnu i vor Tid kunne virke til Opbyggelse for kristne Læsere.

Emanuel Swedenborg, den aandelige Kolumbus. En Skizze af U. S. E. Efter den engelske Originals tredie Oplag oversat af M. Brynjulfson og W. Winsløw. (E. G. Iversen.) Under denne noget søgte Titel gives der her en velskreven og ret livlig Biografi og Karakteristik af den berømte svenske Theolog, som Alle kjende af Navn, men om hvem de Færreste vide stort mere, end at han troede at have Aandeaabenbaringer og at staa i Rapport til den usynlige, ulegemlige Verden. Vi anbefale Bogen — der er udgivet af et kirkeligt Samfund her i Byen, der kalder sig „Ny-Jerusalem-Kirkens Emanuel-Samfund“ — til Opmærksomhed hos dem af vore Læsere, der ønske at gjøre Bekjendtskab med en interessant og i psykologisk Henseende mærkværdig Personlighed, men skulle afholde os fra videre at udtale os angaaende den Lære, for hvilken den, trods sine Bestræbelser for at dømme med Upartiskhed, opkaster sig til Talsmand.

Verdens Ende, en Kjærlighedshistorie af Edward Eggleston. (Magnus A. Schultz.) Det er længe siden, at vi med saa ublandet en Fornøjelse have gjort Bekjendtskab med en fremmed moderne Forfatter som med Forfatteren til „Skolelæreren i Flat Creek“ og den foreliggende Novelle. Allerede i den førstnævnte Bog, der udkom i Oversættelse ifjor, viste han noksom, at han ikke var nogen almindelig Dousinnovellist; det elskværdige Lune, den varme Følelse og den kjærnesunde og sande Religieusitet, der gik igjennem denne Fortælling og som kom til Orde paa hver af dens Sider, maatte sammen med den forunderlige Virkelighedstroskab, hvormed Skildringen var givet, stille ham paa en høj Plads iblandt vor Tids Forfattere. De Forventninger, hvormed man efter at have læst „Skolelæreren“ gaaer til „Verdens Ende“, blive i ingen Henseende skuffede. Forfatteren tegner sine Figurer med en Sikkerhed og en Anskuelighed, der er aldeles forbausende, og selv Bipersonerne forstaaer han med blot ganske faa Træk at give et saadant Virkelighedspræg, at man seer dem lyslevende for sig; i saa Henseende giver han ikke den mest detaillerede, mest minutieust udmalende Realist noget efter. Den samme prægtige Humor, ikke den Mark Twainske groteske, grovkornede Satire, der, hvor morsom den end monne være, dog helt ofte skyder over Maalet, men den virkelig ægte Humor, der ikke er saa lidt i Slægt med de store engelske Humorister fra det forrige Aarhundrede, den kvalte Graad med Smilet paa Læben, der aldrig forfejler sin Virkning og som hæver „Skolelæreren“ op til et sandt lille Digterværk, gjenfinder man ogsaa her. Skildringen af det Røre, som Troen paa Verdens Undergang i 1843 foraarsager i en lille afsides Bygd ved Ohiofloden, den unge „Dutchmans“ Gjenvordigheder for at blive forenet med sin Elskede, hendes hysteriske Moder, „Bagskovenes Filosof“ Andrew Anderson, det prægtige Par Jonas og Cynthy Ame, Skurken Humphreys alias Parkins, Alt og Alle ere tegnede med et Mesterskab, som kun en virkelig Digternatur kan raade over. Og hermed være Bogen, der er fortræffelig oversat og ledsaget af en Biografi af den elskværdige Digter, paa det Bedste anbefalet vore Læsere.

Musik

Musikforeningens første Koncert indeholdt Schumanns Symfoni Nr. 2 i C-Dur, Schuberts melodieuse og indsmigrende „Afskedsserenade“ for Sopransolo og Damekor, begge Kompositioner, som ere velkjendte og oftere opførte, samt Heises store Koncertdrama „Tornerose“. Ved dette omfangsrige og i flere Retninger betydelige Værk blev Koncerten til en Mindefest for Heise, der i vort Musikliv har indtaget en altfor fremragende Plads til at det ikke var naturligt, at baade Musikforeningen og Koncertforeningen ved deres første Koncerter bragte ham deres Hyldest som skeet er. Snarere kan det forbause, at vort Nationaltheater, til hvilket Heise var knyttet med flere af sine bedste, ialtfald betydeligste, Værker, ikke endnu har gjort Mine til ved en Forestilling til Minde om den afdøde Musiker at hædre hans Navn og hans Virksomhed for Scenen. Indtil endnu har imidlertid Theatret overladt vore musikalske Foreninger (deriblandt ogsaa eventuelt Cæciliaforeningen) at frembære den danske Kunsts skyldige Hyldest til Komponisten af „Drot og Marsk“.

Det Værk, som Musikforeningen opførte forrige Tirsdag, „Tornerose“, ligger naturligst for denne Forening, fordi det — tilligemed „Efteraarsstormene“ — efter sin Form og sit Omfang blandt Heises Arbejder bedst føjer sig ind under de Musikgenrer, som Musikforeningen fortrinsvis dyrker. Derimod er „Tornerose“ ikke særligt ejendommeligt for Heise. Det stammer fra Aaret 1873 og danner saaledes allerede ved sit Aarstal en Mellemting mellem, hvad Heise indtil da havde viist sig at være, Romancekomponisten med den flydende melodieuse Aare, og hvad der nogle Aar senere skulde vise sig at være hans egenlige Kald, den dramatiske Form, Operaen. Som i andre Kunstværker, hvor Komponistens Personlighed endnu ikke er kommen til fuldt Gjennembrud, skorter det ogsaa i „Tornerose“ af og til paa den Art af Inspiration, der uvilkaarlig tager Tilhøreren fangen og gjør ham til et lydigt Redskab for Opfattelsen af Komponistens musikalske Ideer. Mest interessant er dette Koncertdrama som et Slags dramatisk Forstudie. Den lyriske Side af Sagen, Alt hvad der indordner sig under Romancebegrebet i videre Forstand, falder gjennemgaaende tørt, især i Sammenligning med de yppige Blomster, som Heises Muse ellers har efterladt i denne Retning. Navnlig Kongesønnens Parti er behandlet saa lyrisk køligt, at man neppe mange Steder skal gjenkjende Komponisten til de svulmende Melodier i Heises Romancer. Det er kun enkelte Steder, som i Toneroses saa smukt følte Strofer „Og drager Du paa Havet, saa tag mig med derud“, at man føler, hvor denne Lyrik har hjemme. Ganske anderledes er der ogsaa sørget for Musiken, hvor denne træder op med dramatisk Anskuelighed. Hvad der af „Tornerose“ strax gjør Indtryk og ved fornyet Bekjendtskab bider sig fast, saa det ikke glemmes, hører herhen, først og fremmest hele Begyndelsen af anden Afdeling med Kongesønnens Kamp mod de onde Aander, der have fortryllet Tornerose. Musikens dæmoniske Stil og Farve, dens Glød og Ildfuldhed og klare Omrids gjør sig her udmærket gjældende, endvidere den i teknisk Henseende vel beregnede Husholderiskhed, hvormed Skildringen i Begyndelsen tager fat, da Aanderne vækkes af deres Blund ved Harpens Klang, for saa senere, alt som Kongesønnen trænger videre og videre ind i Borgen og Kampen efterhaanden voxer og voxer, at brede sig med stærkere og voldsommere Stigning i Udtrykket. Dette Parti af „Tornerose“, omtrent den første Halvdel af anden Afdeling, giver store Løfter for den kommende dramatiske Komponist. Men ogsaa andetsteds, om end mindre udpræget, mærkes Heise som saadan, f. Ex. i de raskt henkastede Kor af Ynglingene, der ville befri den slumrende Prindsesse, i Finalen af første Afdeling med Ensemblesatsen mellem Kongesønnen og Eneboerne, der sætter an med en saa storslaaet dramatisk Bredde og Mægtighed, som rigtignok henimod Slutningen atter taber sig i nogen Omstændelighed, endvidere i Toneroses Arie, om man saa maa kalde den, „Straalende Sol“, et Stykke dramatisk Solosang efter de

bedste Mønstre, prydet med klassiske Koloraturer, som Händel kunde have skrevet dem, fremdeles forskjellige Partier af Eneboerens Solo'er, især Stroferne, hvor han overrækker Kongesønnen Harpen. — Udførelsen ved Musikforeningen udmærkede sig navnlig i Retning af Solosangen ved Hr. Simonsen og Fru Keller, assisteret af Hr. Frederiksen i Baspartiet. Ogsaa Koret, navnlig i Scenen med de onde Aander, havde gode Momenter, medens det i første Afdeling ofte vaklede indenfor Herrekorets Kreds.

Edv. Griegs sidste Strygekvartet, hvis Udførelse paa Komponistens Koncert her i Foraaret vil mindes, er fornylig bleven spillet i St. Petersborg paa en Koncert af den derværende Kammermusikforening, og der foreligger fra den russiske Hovedstadspresse meget smigrende Udtalelser saavel om Kvartettens eget musikalske Værd som om det store Indtryk, den har frembragt. „Den tilhører afgjort den nye Retning i Musiken", hedder det saaledes, „uden at den derfor forsmaaer at optage det Gode af den gamle. Dristig og ejendommelig anlagt, er den saavel i thematisk som kontrapunktisk Henseende genialt gjennemført fra først til sidst." Ogsaa Udførelsen, hvorved vor begavede Landsmand Frants Hillebrand spillede Pianostemmen, roses meget.

Billedkunst.

For sent til at det kunde blive anmeldt i vort Oehlenschläger-Nummer modtog vi det i Anledning af Festen udgivne fotografiske Mindeblad, som er udgaaet fra P. Fristrups Atelier og forlagt af Vald. Petersens Kunsthandel. Billedets Hovedparti er et Portrait af Oehlenschläger; det omgives af Emblemer og Indskrifter, der have Hentydning til hans Digtning, og under det findes et smukt Vers af Vilh. Bergsøe.

Fra Hansen & Wellers Atelier er udgaaet to Kostumebilleder af Mdm. Ristori — som Maria Stuart i Slutningsscenen af 3. Akt og som Lady Macbeth i Søvngængerscenen — der have Krav paa mere end almindelig Opmærksomhed, dels paa Grund af Emnet, dels paa Grund af den fortræffelige Gjengivelse, der især gjør Billedet af Lady Macbeth til en højst interessant kunstnerisk Erindring. Det kan endvidere bemærkes, at der her for første Gang er forsøgt en ydre Form og Udstyrelse, der synes at egne sig fortræffelig for saadanne Billeder og i og for sig har noget højst Tiltalende ved sin Smag og Elegance.

Fra samme Atelier er udsendt Portraiter i Kabinets- og Visitkortformat af kgl. Skuespillerinde Frk. Nielsen.

Hos Ernst Bojesen er begyndt Udgivelsen af et „Kunstner-Album, fotografiske Portraiter med kortfattede Biografier samt Gjengivelser af Kunstværker." Album'et er begyndt paa Grundlag af de bekjendte Rosenkilde'ske Kunstnerportraiter med Vignetter, men udgaaer i større Format, er udstyret med den kunstneriske Smag, der udmærker alle Firmaets Foretagender, og agtes udvidet ud over det foreliggende Grundlag. Hvert Blad ledsages af en kort Biografi; to Blade udgjøre et Hefte, og et saadant vil udkomme hver Maaned til en Pris af 1 Kr. 50 Øre.

Indhold. Et Omrids af Havekunstens Historie, af Prof. Ferd. Cohn. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. IV. Emanuel Geibel. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen. — Skrifter udgivne af Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse. — Litteratur. — Musik. — Billedkunst.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Julebordet.

De Averterendes Opmærksomhed henledes paa, at „Nær og Fjerns" sædvanlige Jule-Tillæg ogsaa iaar vil ledsage de i December Maaned udkommende Numre af Bladet. Avertissementer modtages indtil Torsdag Middag Kl. 2 af

Otto B. Wroblewsky.
Nytorv 19. K.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:
Søndag 30. En Skjærsommernatsdrøm.
Mandag 1. Nov. Pernilles korte Frøkenstand. Dandsedivertissement. Intriguerne.
Tirsdag 2. Don Juan.
Onsdag 3. Ambrosius (**Torsdags Abonnement**).
Torsdag 4. Wilhelm Tell.
Fredag 5. Kjartan og Gudrun.
Lørdag 6. Gnisten. Amphitryon.

Casino.

Søndag den 30. November Kl. 7:

Nattegnet.

Meer end Perler og Guld.

Dandsedivertissement af Aladdin.

3. Akt komponeret af Hr. Balletmester **Carey.** Solodandsen udføres af Frøken Fanny og Leontine Carey.

Forbi omtr. Kl. 10³/₄.

Folketheatret.

Søndag den 30. November Kl. 7:

En fattig ung Mands Eventyr.

Folkekomedie i 5 Akter (7 Afdelinger) efter «Le Roman d'un jeune homme pauvre» af **Octave Feuillet.** Musiken komponeret og arrangeret af **C. C. Møller.**

Forbi omtr. Kl. 10¹/₄.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 30. November.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:**
Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:**
Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:**
Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:**
Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:**
Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa mit Forlag er udkommet:

Skrifter

udgivne af

Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse.

I. **Levnetsskildringer af Plutark.** I Oversættelse fra Græsk ved V. Ullmann. Første Hefte.
II. **Levnetsskildringer af Plutark.** Andet Hefte.
III. **Femogtyve Aar af Roms Historie i det fjerde Aarhundrede efter Kristus.** Af **Ammianus Marcellinus.** Oversat fra Latin ved V. Ullmann. Første Hefte.
IV. **Levnetsskildringer af Plutark.** Tredie Hefte.
V. **Levnetsskildringer af Plutark.** Fjerde Hefte.
VI. **Ammianus Marcellinus.** Andet Hefte.
VII. **Ammianus Marcellinus.** Tredie Hefte.
VIII. **Ammianus Marcellinus.** Fjerde Hefte.
IX. **Levnetsskildringer af Plutark.** Femte Hefte.
X. **Ejnharts Kejser Karl den stores Liv og Levnet,** i Oversættelse af P. Kierkegaard.
XI. **Ammianus Marcellinus.** Femte Hefte.
XII. **Valdemar Sejr.** Udvalgt Samling af samtidige Kildeskrifter og Oldbreve, i dansk Oversættelse ved A. D. Jørgensen.
XIII. **Anna Komnenas Alexiade.** Oversat fra Græsk og forsynet med historisk Indledning og Anmærkninger af O. A. Hovgaard. Første Hefte.

Disse tretten Hefter ere omdelte til Selskabets Medlemmer for Aarene 1876—78 og 1. Halvaar af 1879. Medlemsbidraget er 4 Kr. om Aaret. Man tegner sig i enhver Boglade i Norden.

Karl Schønberg,
Kronprindsensgade Nr. 2.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Aandelige Digte

af

Afrem Syrer.

Oversatte af ***Dr.* T. Skat Rørdam.**

Pris 2 Kroner.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

I alle Boglader faaes:

Verdens Ende.

En Kjærlighedshistorie

af

Edward Eggleston.

Pris 3 Kr.

Ifjor udkom:

Skolelæreren i Flat Creek,

af samme Forfatter.

Pris 2 Kr. 50 Øre.

og var Gjenstand for Pressens mest rosende Omtale.

Aalborg, **Magnus A. Schultz'** Boghandel.

I Hovedkommission hos **E. S. Tillge** (C. G. Iversens Boghandel), store Kjøbmagergade 38, ligefor Postgaarden, er udkommet:

Emanuel Swedenborg,

den aandelige Columbus.

En Skizze af **U. S. E.**

Efter den engelske Originals tredie Oplag oversat af

H. Brynjulfson og **W. Winsløw.**

Med Swedenborgs Portrait i Lystryk og to Zinkotypier. Pris heftet **1 Kr. 50 Øre** i stift Bind **1 Kr. 75 Øre.**

Subskriptions-Indbydelse

paa

Nordens Historie

med

talrige i Texten trykte Illustrationer.

Populairt fremstillet af **Niels Bache.**

Medens vor Litteratur tæller flere populaire Fremstillinger af Menneskehedens Udviklingsgang i Almindelighed og af Fædrelandets i Særdeleshed, er der hidtil, naar undtages nogle mindre Lærebøger og Ledetraade til Brug ved den historiske Undervisning, hos os kun gjort et enkelt Forsøg paa at give en vidtløftigere, for den større Læsekreds beregnet Fremstilling af «Nordens Historie», nemlig den af Cand. juris Niels Bache udarbejdede, paa Kittendorff & Aagaards Forlag udkomne «Illustrerede Danmarks, Norges og Sverigs Historie». Efter at have tilkjøbt os Ejendomsretten til saavel Billeder som Text af dette Værk, der har vundet en betydelig Udbredelse, have vi forberedt en ny gjennemseet, ændret og forøget Udgave, hvorpaa herved indbydes til Subskription. Paa Grundlag af Videnskabens hidtil vundne Udbytte har Forfatteren gjennemgaaet og sigtet sit Stof, idet han stadig fremfor Alt har stillet sig for Øje, at han søgte sine Læsere, ikke iblandt Fagmænd, der selv ty til Kilderne, men i den dannede Almenkreds i Almindelighed. Uden at indlade sig paa lærde Enkeltheder, der kun bidrage til at svække det samlede Billede, har han søgt at holde sin Fremstilling i en populair fortællende Form, søgt at give ikke blot en politisk Historie, en Skildring af Rigernes Skæbne, deres Kongers Levnetsløb og Krige, men ogsaa en Oversigt over Folkenes indre Liv, deres religieuse Udvikling, deres Frembringelser paa Kunstens og Videnskabernes Omraade og deres indre politiske Forhold, idet han har hentet sit Stof fra de forskjelligste Kilder. Hvor det forekom ham at give det mest slaaende Billede, har han ladet Samtiden selv tale, og for bedre at anskueliggjøre hans Fremstilling have Forlæggerne udstyret Værket med Afbildninger i Træsnit af vore Forfædres Vaaben, Redskaber, Smykker, Fortidslevninger, Prospekter af Bygninger, Byer og Landskaber, Slagplaner, Kort, Grundrids, Gjengivelser af historiske Begivenheder, Portraiter af alle mere fremragende Personligheder, der have spillet en Rolle i Nordens Historie o. s. v., alt efter Tegninger af vore dygtigste Kunstnere, ligesom en Mængde Stamtavler og et vidtløftigt Register i høj Grad letter Brugen af det omfangsrige Værk, der særlig egner sig som Haandbog og Læsebog for Enhver, der uden at gaa til selve Kilderne ønsker at faae nærmere Kjendskab til Nordens Historie.

Nordens Historie med talrige i Texten trykte Illustrationer, populairt fremstillet af N. Bache, vil udkomme paa Undertegnedes Forlag i 5 Bind og udgives i omtrent 50 Hefter paa 4 Ark i stort Format til en Subskriptionspris af 25 Øre for hvert Ark. Hefterne udgives med maanedlige Mellemrum, og til Betryggelse for en regelmæssig Udgivelse tjener, at Manuskriptet foreligger fuldstændigt og kun kræver det sidste Gjennemsyn.

Subskription modtages i alle Boglader i Danmark, Norge og Sverig, hvor de to første Hefter, 1. Binds 1. Hefte og 4. Binds 1. Hefte forefindes til Eftersyn.

Subskribentsamlere erholde paa 10 Exemplarer det 11. frit.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn. November 1879.
(O. H. Delbanco. G. E. C. Gad. F. Hegel. C. C. Lose.)

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

24 Prædikener

af **R. Frimodt.**

Udgivne efter hans Død.

Pris 3 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels Forlag** er udkommet:

Ung Kjærlighed.

Af **Karl Emil Franzos.**

Paa Dansk ved

Anna Winkel Horn.

Med Franzos Billede i Træsnit.

1 Kr. 75 Øre: eleg. indb. 3 Kr.

Adolf Zinns

Kul & Brænde-

Forretning med Dampskæreri,

4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.

anbefales med alle Sorter Brændsel.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Fem Fortællinger

af

Sophus Schandorph.

Pris 5 Kr. Smukt indb. 7 Kr

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

J. P. Trap:

Statistisk-topografisk Beskrivelse

af

Kongeriget Danmark.

I-VI. Del 50 Kr., med Atlas ved Oberst **E. Klingsey** 60 Kr., og indb. med Atlas i 5 Bind 72 Kr.

Særskilt faaes:

Atlas over Danmark ved **E. Klingsey** 10 Kr., indb. 12 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

I Hovedkommission hos Undertegnede er kommen:

Christines Trøst og Raad for Syge.

Paa Dansk ved E . . . K . . .

Med et Forord af **Chr. Richardt.** Pris 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. **Nr. 388.** Den 7. December 1879.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

August Bournonville.

Af **Edgar Collin.**

Det kan gjerne være, at hin romerske Filosof havde Ret, da han skrev: »Nemo saltat sobrius nisi forte insanit.« I Oldtiden stod jo Dandsen ikke i nogen Kours. Men at hans Ord nutildags savne enhver Berettigelse, det er for os Danske paa det Klareste godtgjort af Bournonville, den geniale maëstro di balli, Terpsikores trofaste Bannerfører, som havde viet Dandsen hele sit Liv, alle sine fremragende Aandsevner.

Bournonville kaldte han sig slet og ret, og dog havde han saa godt som Nogen Ret til at sætte et de foran sit Navn. Thi han var af Adel, af god gammel fransk Adel, og dog er der neppe Nogen af den vidtforgrenede Slægt, der i det sidste Aarhundrede har bragt Navnet saaledes til Ære og Værdighed som den Ætling, der kom til Verden langt borte fra Slægtens oprindelige Arnested og var — kun Dandser. Men denne Dandser, der betragtede sin Benævnelse som et Hædersnavn, han lærte jo ogsaa de Vantroende, at Terpsikore ikke for Intet havde faaet Rang og Sæde mellem de ni Muser, og at hendes Idræt var en Kunst, der kunde maale sig med alle de andre. Man rystede ofte tvivlende paa Hovedet ad hans ildfulde Begejstring for denne Gren af de skjønne Kunster, man stillede sig jevnlig skeptisk ligeoverfor hans ildfulde Indlæg til Fordel for den, men saa traadte han frem, og ved sin Genialitet besejrede han Alt og Alle — nej, ikke Alle; der var En, han ikke kunde rive med, der var En, med hvis Snusfornuft han ikke kunde faae Bugt, og det var vor Folkerepræsentation. Til den bar han ogsaa et grundigt Nag; den vilde jo kvæle det, der var hans kjæreste, hans stadige Kongstanke: at skabe en dansk, national Ballet, der uansægtet af smaalige Pengehensyn kunde hævde sin berettigede Plads jevnsides de andre Kunstarter i Templet paa Kongens Nytorv.

Det er fra Picardiet, at Familien de Bournonville stammer, og naar Hertugerne af Bourgogne i Middelalderen drog ud i Leding, savnedes Herrerne af Bournonville sjelden i deres Følge. I Tidernes Løb spredtes Familien i flere forskjellige Grene, Enkelte bortkastede det fælles Slægtnavn — f. Ex. Vaudevillisterne, de to Brødre Dartois — Enkelte beholdt det ogsaa. Valentin de Bournonville var Organist og Kapelmester ved Domkirken i Amiens, Sønnen arvede Posten og overlod den atter i Arv til sin Søn Jacques, en fremragende Komponist af Kirkemusik. Hans Broder Louis, død som lieutenant de vaisseau, havde en Søn Amable Louis, der giftede sig med Aktricen Jeanne Ebrard og blev Direkteur for Theatret i Lyon. Direkteuren fallerede og lod Kone og Børn i Stikken og forsvandt. Julie, det ældste af Børnene, gik til Wien, paa hvis Hoftheater hun blev en udmærket Dandserinde, og hun lod da sine to Brødre Théodore og Antoine komme dertil, for at de kunde blive indviede i Dandsekunstens Mysterier af Noverre, Datidens mest berømte ballerino.

Medens Théodore døde tidlig, skred Antoine med Kæmpeskridt frem paa Kunstens Bane. Han var født i Lyon den 19. Marts 1760 og fik allerede i sit sextende

Aar Engagement i Kassel. Her var han i tre Aar, drog saa til Paris, hvor han virkede sammen med Kapaciteter som Gardel og den yngre Vestris, gjæstede derefter London og fulgte endelig i 1782 en Indbydelse fra den kunstelskende Gustav den Tredie om at bosætte sig i Stockholm. Her tilbragte den fremragende Dandser nogle af sine lykkeligste Aar, yndet af Kongen og Publikum, i stadig Berøring med Landets højeste Skjønaander saasom Leopold og Kellgren, ja selv Bellman, der mere end een Gang skal have improviseret Viser til Bournonvilles franske Dandsemelodier.

Saa blev Kongen myrdet i Marts 1792. Skuespilhuset lukkedes, for Opera og Ballet syntes der ingen Fremtid. Men Bournonville var ikke raadvild. Han havde hørt om den Lykke, som hans Elev Carl Dahlén, der var flygtet fra Sverigs Hovedstad, fordi han i et Udbrud af retmæssig Harme havde slaaet en af Kongens Kammerherrer paa Øret, gjorde ved Balletten i Kjøbenhavn, og saa besluttede han selv at gjæste denne By paa Rejsen til Paris. Den 17. April 1792 debuterede han der som Gjæst paa det kgl. Theater i en serieux Entrée. „Hans Ydre var", skriver Overskou, „ved de enkelte Partiers plastiske Renhed og sjeldent smukt harmonerende Forhold af imponerende Skjønhed. Lidt over Middelhøjde, rank; kraftigt bygget, uden dog at være overdreven muskelfør, og med et ved en lys, klar Teint, en særdeles fintformet, lidt bøjet Næse, dejlige, ikke store, men meget udtryksfulde blaa Øjne, en høj, aaben Pande, en lille, veldannet Mund og en noget langagtig, smukt dannet Hage, ædelt og indtagende Ansigt, gav han i den frie, lette Holdning og sine højst gratieuse Bevægelser Billedet af en sand Apollo; hans blotte Fremtræden fængslede Øjet ved mandig Ynde. Dertil havde han i alle Theaterdandsens Arter en overordenlig Virtuositet, som han anvendte med den fineste Smag." Saaledes var Manden, der ved sine sex Gjæsteforestillinger vakte stormende Bifald og skaffede fuldt Hus. Han skulde imidlertid efter Bestemmelsen til Paris, og der var han rimeligvis bleven, hvis ikke et Par henrivende Pigeøjne havde forhexet ham. Den smukke Mariane Jensen, der havde debuteret som Dandserinde i 1784, stod nu i sit femogtyvende Aar ikke blot i sin Skjønheds mest blomstrende Fylde, men tillige som en af Theatrets bedste mimiske Kræfter. At se hende og blive forelsket i hende var et Øjebliks Sag for den ildfulde Franskmand; ogsaa hun følte sig tiltrukken af hans ridderlige Anstand og sjeldne Elskværdighed, og neppe var han færdig med sine sex Gjæsteforestillinger, før han tillige var forlovet med hende. Der blev gjort ham et forbelagtigt Tilbud fra Theatret, og han stod lige paa Nippet til at underskrive det, da et Tilfælde nær havde bragt det Hele til at strande.

Paa et Bal, som den franske Republiks Kommissairer i Kjøbenhavn arrangerede i Hotel d'Angleterre i Anledning af Toulons Tilbageerobring, blev Bournonville anmodet om at opføre Kotillonen. Orkestret spillede en gammel Kontradands, der senere ved Omkvædet «Ça ira, ça ira» havde faaet et daarligt Ry paa sig, og til denne Melodi arrangerede han saa en Tour, hvor de Dandsende gik under de opløftede Arme paa et eller flere Par. Dagen derpaa hed det i den gode By, at Bournonville havde forherliget Guillotinen, Hoffet forskrækkedes over denne Revolutionsmands vilde Anskuelser, Underhandlingerne afbrødes, og der forløb en rum Tid, inden det lykkedes at gjøre Vedkommende forklarligt, at det Hele var en ren Misforstaaelse. Engagementet kom i Orden, Bournonville ægtede allerede i December 1792 sin Forlovede og var fra nu af dansk Borger. Fire Aar efter mistede han sin talentfulde Hustru, der efter med stort Held at være optraadt i Skuespillet lovede at blive en fremragende Fremstillerinde af de skjelmske Elskerinder.

Antoine Bournonville var altsaa bleven dansk Borger. Og skjøndt han var Frihedsmand, tjente han dog sin nye Konge og sit nye Fædreland tro. Da Livjægerne under den tapre Holstein i 1801 gjorde Udfald i Classens Have mod Englænderne, kæmpede Bournonville som tapper Soldat ved Siden af sin geniale Ven Edouard Du Puy, og i Fredens Gjerning var han ligesaa flink. Som mimisk Dandser, der i Ungdommen havde studeret Mønstre som Garrick, Lekain og Monval, var han af stor Betydning ikke alene for Balletten i Kjøbenhavn, men tillige for Skuespillet, og efter Galeottis Død i 1816 virkede han med Iver og Dygtighed som Dandsedirekteur, indtil han afgik i 1823. Stille og rolig hensov han paa Fredensborg den 11. Januar 1843.

Antoine Auguste Bournonville — hans Søn af andet Ægteskab — blev født her i Byen den 21. August 1805. Af alle Børnene var han det eneste, der røbede Anlæg for Scenen, og disse Anlæg traadte saa klart frem, at hverken Fader eller Moder dristede sig til at hæmme dem i deres Udvikling. Neppe otte Aar gammel blev Drengen af sin Fader taget med op paa Hoftheatret, hvor Dandseskolen paa hin Tid havde sit Sæde, Undervisningen tog sin Begyndelse, og allerede den 2. Oktober 1813 traadte Bournonville op første Gang. Rollen var selvfølgelig ikke stor, kun en af Regnar Lodbrogs Sønner i Balletten „Lagertha", men den opfyldte dog helt den lille Dreng, Lampefeberen greb ham, Alt løb rundt for ham — men saa var ogsaa Rollen udspillet. Det var den første Optræden. Den blev fulgt af flere lignende Smaaroller, men allerede Aaret derpaa skulde han smage den Sødme, som Bifaldet er for den sceniske Kunstner. I Sommeren 1814 dandsede han nemlig en ungarsk Solo ved en Beneficeforestilling paa Hoftheatret, og rundt om i Huset lød det: „Papa op ad Dage". Dandseeleven var allerede kommen til Ære og Værdighed; hver Gang den lille Prindsesse Vilhelmine Marie skulde paa Komedie, maatte den lille Bournonville efter Ordre optræde i en Entrée.

Med Drengens Skoleundervisning var det ikke stort bevendt. Da Formiddagen blev tilbragt med Dandseøvelser, havde han kun Eftermiddagen til at gaa i Skole, men hvad den knapt tilmaalte Undervisningstid ikke kunde yde ham, skaffede han sig selv ved Hjemmelæsning i Aftentimerne, og ret betegnende har han derfor senere skrevet i en Stambog:

„I Holbergs Peder Paars jeg fandt mit første Rim,
Og Livsfilosofi jeg lærte af Niels Klim;
Min første Lædskedrik af Yduns Bragabæger
Jeg nød som Ungersvend hos Adam Oehlenschläger."

Dandseøvelserne vare dog ikke det Eneste, der optog Drengens Formiddag. Han modtog Undervisning i Recitation af Michael Rosing og efter dennes Død af Lindgreen og Frydendahl, og da han ikke alene havde en smuk Sopranstemme, men tillige et fint musikalsk Øre, maatte han tage Timer i Sang af Ludvig Zinck. Saaledes instrueret optraadte han i forskjellige Skuespil, og sin

største Triumf i Drengealderen fejrede han den 29. Oktober 1817, da han spillede Adonia i „Salomons Dom“. Stykket blev opført i Anledning af Dronningens Fødselsdag, og da den lille tolvaars Dreng havde sunget sin Romance „Moderen med sjunkne Vinger“, gjorde den Følelse, hvormed han foredrog den, et saa stærkt Indtryk, at man trods den stive Etikette brast ud i Jubel saavel fra Kongelogen som fra Tilskuerpladsen. Foruden alt det Andet fik Bournonville tillige af Wexschall Undervisning i Violinspil, og da han ogsaa viste Talent i denne Retning, vidste man ikke rigtig, paa hvilken Vej den haabefulde Yngling burde slaa ind. Fonbet ad usus publicos traadte til og afgjorde Sagen. Faderen fik i 1820 et Rejsestipendium til Paris for sig og Sønnen, og hermed var dennes Skjæbne afgjort. Ja, selv da Rossini havde lagt Mærke til hans smukke Stemme og lovet ham en stolt Fremtid som Sanger, blev han fast i sit Forsæt at ville tjene Terpsikore og ingen Anden.

Efter Hjemkomsten fik han Engagement som kongelig Dandser ved Theatret, men hans Hu stod bestandig til Frankrig. Han følte, at han endnu havde Meget at lære, og i 1824 rejste han atter til Paris, hvor han i Pierre Gardel fandt en fortrinlig Læremester ikke blot i Dandsekunsten, men i den Kunst at arrangere Dandse og pragtfulde Optog. Efter to Aars ihærdigt Arbejde bestod han den Examen, der udkræves for at komme til at debutere paa den store Opera, han blev af Juryen enstemmig kjendt værdig til at optræde paa Théâtre de l'académie Royale de musique og modtog Engagement som Solodandser ved Europas første Ballet. Da man erfarede det i Kjøbenhavn, hed det sig, at den unge Dandser maatte betragtes som Deserteur, eftersom han i to Aar havde oppebaaret 400 Rdl. aarlig af Statskassen, og skjøndt han ærlig tilbagebetalte disse Penge, saae man dog skjævt til, at han havde forladt sin Hjemstavn. Den Iver og Lyst, hvormed Bournonville altid dandsede, betegnede Adolphe Nourrit ganske karakteristisk ved en Aften at udbryde: „Den lille Satan! om saa Huset brændte over Hovedet paa os, vilde han dog ikke forlade Scenen, førend han havde sluttet sin Pas indtil den sidste Entrechat.“

Med Aaret 1829 udløb Bournonvilles Engagement i Paris. Der var gjort ham glimrende Tilbud fra Wien og Berlin. Ogsaa fra Kjøbenhavn kom der Forespørgsler om, paa hvilke Betingelser han vilde lade sig engagere, men de Summer, han forlangte, fandt man altfor høje. I Ferien vendte han imidlertid hjem, blev alt Andet end naadigt modtaget af Frederik den Sjette og stod allerede paa Springet til at rejse igjen, da Kammerherre Holdi fik Sagen ordnet, saaledes at Bournonville blev engageret med 2200 Rdl. og fik Titel af konstitueret Hofdandsemester. I Wien kunde han have opnaaet 10-15000 Franks, i Berlin 4000 Thaler og fast Ansættelse.

Nu var altsaa Bournonville vundet for den danske Scene, og dog anede endnu Ingen dengang — maaske ikke engang han selv — hvilken Gevinst man havde sikret sig. Da han den 1. September 1829 optraadte første Gang efter sin Hjemkomst i det af ham komponerede Divertissement „Gratiernes Hylding“, gav man ham som Dandser den Kompliment: „Han flyver“, men ad selve Kompositionen lo man. Det var ingen heldig Begyndelse, dog Bournonville lod sig ikke afskrække. Han exercerede med sit gamle, tildels udtjente Personale, exercerede maaske ogsaa lidt vel stærkt, og rekruterede det med friske Kræfter. Men det saaes snart, at der var kommet en ny Aand ind i Ledelsen af Balletten. De gamle stive Ben fik ligesom deres tidligere Smidighed tilbage, et ypperligt Ensemble dækkede over Svagheberne, og en fortrinlig Anvendelse af de forhaandenværende Kræfter fremhævede alle Fortrin. Han gik saa smaat frem ad Kompositionsbanen, først „Gratiernes Hylding“, saa „Søvngængersken“, „Soldat og Bonde“, „Hertugen af Vendômes Pager“, „Paul og Virginie“ og „Victors Bryllup“, og saa — „Faust“. Det var en dristig Ide, men den lykkedes over al Forventning, ikke mindst ved den glimrende Maade, paa hvilken han selv udførte Titelrollen. Fra nu af var hans Ry som Balletkomponist rodfæstet, og dog var det først fra dette Øjeblik, han skabte sine bedste koreografiske Digtninger.

„Faust“ blev efterfulgt af „Veteranen eller det gjæstfrie Tag“, „Nina“ og „Tyrolerne“, indtil Aaret 1835 endelig bragte „Valdemar“. At denne historiske Ballet gjorde Epoke, behøver neppe at omtales; for faa Dage siden oplevede den jo under uhyre Jubel sin 150. Opførelse, og den gamle Komponist sad selv i Parkettet og glædede sig over sin smukke Komposition, der synes at trodse Tiden og den forandrede Smag. Efter „Valdemar“ kom dernæst „Sylfiden“, „Don Quixote ved Camachos Bryllup“, „Herthas Offer“, „Festen i Albano“, Forspillet „Fædrelandets Muser“ og derpaa i 1840 „Toreadoren“, der atter betegner et Vendepunkt i Bournonvilles Liv.

Havde han ogsaa dandset meget i disse Aar, saa havde det sandelig ikke altid været paa Roser. Misundelse, Nid og Standshovmod høre hjemme paa vort som paa ethvert Theater. Bournonville fik den at føle, ikke een, men mange Gange. Det vil i saa Henseende være nok at minde om at en Del Skuespillere med Nielsen i Spidsen fandt det i højeste Grad upassende, at J. L. Heiberg i 1829 havde tildelt Bournonville — en Dandser! — en lille Romance og et Par Repliker som Giovanni i Festskuespillet „Prindsesse Isabella“, og at Bournonville i 1838 udhysedes, fordi han dristede sig til at synge et Par franske Romancer ved Sahlertz' Aftenunderholdning. Det var mere, end de kgl. privilegerede Akteurer kunde taale. Men saa kom den bekjendte Aften i Theatret den 14. Marts 1841, da Bournonville under Opførelsen af „Toreadoren“, hvor nogle Avindsmænd hilsede ham med Hyssen og Piben, spurgte op til Kongelogen: „Hvad befaler Deres Majestæt, at jeg skal gjøre?“ og da Christian den Ottende svarede: „Bliv ved!“ — Bournonville skrev sit Andragende om Afsked og vilde strax rejse, men istedetfor fik han Stuearrest, og endelig hævedes den, idet der gaves ham et halvt Aars Permission.

Rejsen gik til Italien, og da han vendte tilbage, medbragte han fra Sydens solrige Jordbund den vidunderlig skjønne Blomst „Napoli“, den Balletdigtning, hvori hans Geni maaske rigest har udfoldet sig. Fra nu af ligger hans Virksomhed som Komponist os saa nær, at den maa antages kjendt af de Fleste; det er derfor nok at nævne enkelte af hans vigtigste Balletter efter den Tid. „Bellman“ (1844), „Konservatoriet“ (1849), „Kermessen i Brügge“ (1851), „Brudefærden i Hardanger“ (1853), „Et Folkesagn“ (1854), „Fjernt fra Danmark“ (1860), „Valkyrien“ (1861), „Thrymskviden“ (1868), „Livjægerne paa Amager“ (1871) og „Fra Siberien til Moskou“ (1876). Det er en Virksomhed, der omfatter 52 Balletter med

102 Akter, der ere opførte langt over 2000 Gange, og hertil komme Apotheoserne for berømte Mænd samt Dandse og Arrangements til 6 Skuespil og 51 Operaer og Syngestykker foruden 32 forskjellige Karakterdandse og særskilte Pas.

Da Bournonvilles attenaarige Kontrakt med det kgl. Theater var udløben i 1848, fornyede han den igjen paa syv Aar, var derpaa som bekjendt fra Juli 1855 et Aar Balletmester i Wien, hvor han havde at kæmpe med megen Modstand, drog atter tilbage til det kgl. Theater, styrede i de tre Saisoner 1861—64 det kgl. Theater i Stockholm som Intendant for Scenen og fik igjen Ansættelse ved sit kjære Theater paa Kongens Nytorv, hvorfra han dog endelig med Udgangen af Saisonen 1876—77 for bestandig trak sig tilbage til Privatlivet.

Her have vi saaledes i store Træk de vigtigste Begivenheder i Bournonvilles Liv tilligemed en Oversigt over hans Virksomhed som Balletkomponist. Men der er flere andre Retninger, i hvilke han har været en fremragende Personlighed. Der er først og fremmest Dandseren. Hvorledes dandsede han? Ja, derom faae vi vist det bedste Vidnesbyrd ved at give ham selv Ordet.

„Som Dandser — skriver han — besad jeg Kraft Lethed, Præcision og Brillant i en betydelig Grad og, naar Lysten til Bravour ikke rev mig med sig, naturlig Gratie, udviklet ved en ypperlig Skole og forhøjet ved musikalsk Sands. Jeg udmærkede mig ved Rygsmidighed og Fodspidser og var netop saa udværts, at jeg kunde præsentere mig for den strengeste Mester. De Vanskeligheder, jeg med uhyre Flid og ofte kun tildels har overvundet, vare Alt, hvad der hørte til Pirouetter, og den fornødne Ro i de langsomme Pas og Stillinger; mine Hovedfejl vare knækkede Haandled, Svingen med Hovedet i mine Pirouetter og en vis Haardhed i Elevation. (At skjule og bekæmpe disse var min sværeste Opgave.) Jeg har tre Gange forandret Genren af min Virtuositet og lempet mig efter Tidens Fordringer: 1830 i „Søvngængersken“, 1835 i „Valdemar“ og 1841 i «Robert le Diable». Der gives Dandsere, der hver for sig besidde større Aplomb, Elevation og Pirouetfærdighed, der udføre Karakterdandse med en højere Grad af Ejendommelighed, men neppe Nogen, der forenede flere af Dandsens Egenskaber og besad en større Mangfoldighed end netop jeg. Jeg dandsede med mandigt Liv, mit Lune og min Energi have paa alle Theatre gjort det samme Indtryk. Jeg stemte Tilskuerne til Glæde, og inden de beundrede mig, maatte de holde af mig.“

Holde af ham! Ja, det var netop det, man maatte. Selv om man var ulærd i den ædle Dandsekunst, selv om man ikke havde det mindste Blik for Haardhed i Elevationen eller for knækkede Haandled, kunde man dog ikke forblive uberørt, naar Bournonville dandsede. Og hvorfor ikke? Fordi han fremfor Alt var Karakterdandser, fordi hans eget Jeg smeltede fuldstændig sammen med den Karakter, han skulde fremstille, fordi han gik helt op i Dandsen, fordi den ikke alene fyldte ham, men henrev, begejstrede ham, saa at hans Varme, hans Ildfuldhed umærkelig over Lamperækken bemægtigede sig Tilskuerne. Det stereotype Balletsmil, som Bournonville selv engang med et drastisk Udtryk har benævnet „Tivoligrin“, det kjendte han ikke til; ikke fordi han ikke ogsaa kunde smile, tvertimod; men Smilet var hos ham ikke et ydre, paaklistret Dandser-Attribut, det var et Smil, der kom fra hans Sjæl; derfor straalede Glæden saa naturlig ud af hans Øjne, derfor tegnede den sig saa smukt om hans Mundvige, thi det var ham en Glæde at dandse, det var hans Livs Lyst, hans Ideal. „Han flyver,“ sagde man om ham efter hans Tilbagekomst fra Paris. „Han taler!“ sagde Oehlenschläger smukkere og sandere om hans Dands. Og hvilken Forskjel ikke i hans Dands! Husk paa den ridderlige Konges Solo i „Valdemar“, Alonzos glødende, ildfulde Dands i „Toreadoren“ og den kjække, overmodige, flotte Slaaen sammen af Støvlehælene i Polka-militaire! Som Skuespilleren synes at kunne blive et helt forskjelligt Menneske i de forskjellige Roller, saaledes syntes Bournonville at forvandle sig selv, alt eftersom Dandsenes Karakter fordrede det. Lad være, at vi have eller have havt Dandsere herhjemme, der vare i Besiddelse af større Færdighed, en Karakterdandser som Bournonville have vi aldrig havt og faae vi vistnok aldrig igjen.

Og nu Komponisten! Ja, hvad hans Balletter angaaer, da er hans Betydning i saa Henseende jo saa godt kjendt og saa anerkjendt, at man ikke behøver at dvæle videre ved denne Side af hans Virksomhed. At den danske Ballet har et europæisk berømt Ry, og at dette Ry skyldes ham, ene ham, det vide vi Alle. Ingen forstod som han at benytte de forhaandenværende Kræfter, han vidste, hvad hver Enkelt duede til, og derfor satte han Enhver paa den rette Plads. Naar Maëstroen med Rafaelshuen paa det intelligente Hoved og med Violinen i den ene og Buen i den anden Haand indstuderede en ny Ballet, da var han ret Fyr og Flamme. Hans Ild forplantede sig til hans Elever, og ve den, der ikke gjorde, hvad han skulde! Med Lempe foer han ikke altid frem, ofte vankede der haarde Ord, men han var ogsaa den Første til at anerkjende, naar Præstationen var god, eller naar Talentet kom tilsyne i et enkelt lille Træk. At han har skabt en saa ypperlig Skole og faaet saa mange fortræffelige Elever, er ikke saa underligt. Kunde den unge Pige ikke rigtig komme ud af det i Søvngængerskens store Scene, rask greb Bournonville Lysestagen og viste hende, hvorledes hun skulde bære sig ad; kneb det for Svend med at styrte om ved Synet af St. Knuds Billedstøtte, da kunde Valdemar pludselig gribe Kronen, sætte den paa sin Tinding og med Forfærdelsen malet i sine Træk falde om paa Nakken; og var den tykke Englænder i „Toreadoren“ ikke tilstrækkelig jovial og gemytlig, rask var Alonzo med et Spring nede af det Lad, hvorpaa han blev baaren, og viste Fremstilleren, hvordan John Bull skulde bære sig ad. Det var Bournonvilles Force som Instrukteur og Leder af Balletten: han havde ikke alene tænkt sig, hvorledes hver enkelt Figur skulde spilles, han var ogsaa istand til selv at spille den. Og det var med de Store som med de Smaa; med hver Enkelt gjennemgik han Partiet, tog det om atter og atter, indtil det var lært. Kan man saa undres over, at han engang imellem kunde tabe Taalmodigheden og stampe i Gulvet af Harme? Det er ham, der har lært os herhjemme, hvorledes et Optog skal arrangeres, en Gruppe stilles. Han har fremstillet Kampen ved Stiklestad, og han har komponeret Slutningstableauet i „Isigenia i Aulis“, noget af det Genialeste, der i den Retning er seet her. — Og saa de forskjellige Dandse, hvor kunde han ikke variere dem og afpasse dem efter de forskjellige Dandsendes Natur og Anlæg. I Fredags Aftes — faa Minuter før

den unge Hans Beck debuterede — talte jeg med Bournonville i Theatret, og han sagde da: „Nu skal De faae en flink ung Mand at se; Skade kun, at han optræder i et Parti, der er dandset tidligere af en Anden, saa at man fristes til Sammenligning; var jeg ved Theatret endnu, havde jeg komponeret noget Nyt for ham." Det er betegnende nok for hans Kjærlighed til Kunsten; han gik i sit 75. Aar og følte sig dog ikke for gammel til at komponere noget Nyt. — Der var endnu en anden Retning, hvori Bournonvilles storartede Talent som Arrangeur gjorde sig gjældende, og det var vore Folkefester. Markedet i Rosenborg Have til Fordel for de betrængte Jyder, Troppernes Modtagelse efter Felttoget 1849, Høstfesten og Hjemkomsten i 1851 bære tilstrækkelig Vidne derom, men vil den yngre Generation vide noget Nærmere derom, saa læse den selv hans Skildringer deraf i „Mit Theaterliv".

„Mit Theaterliv"! Disse to Ord betegne en ny Side af Bournonvilles Virksomhed. Vi komme her til Skribenten Bournonville. Ogsaa han har sin Betydning. Hans Hovedværk i saa Henseende er hans Theaterliv og Erindringer, tre Dele, udkomne i Aarene 1848, 1865 og 1877—78. „Man vil smile over min Oprigtighed — saaledes ender han Fortalen til det første Bind —, men dog erindre mig med Godhed og sige: Le style c'est l'homme!" Og det er netop det, man gjør. Selv med sin bedste Villie kan man af og til ikke lade være at trække paa Smilebaandet, naar man læser hans begejstrede Udtalelser, men samtidig kan man ikke lade være at holde af Manden, der her virkelig har givet sig hen, som han stod og gik. Der er mange vrange Domme og skjæve Anskuelser i hans Skrift, Ting, som de Færreste ville give Medhold, men der er til Gjengjæld aldeles fortræffelige Partier i Bogen, Smaaafhandlinger — som for Exempel „Om den Folkeskik: at hilse" —, der burde findes i vore danske Læsebøger istedetfor meget af det Braggods, der ofte hædres med Plads deri, ypperlige Bidrag til Tidshistorien, og Alt fortalt med en Stemning, der ofte bevæger og rører. Hvem mindes saaledes ikke Slutningen af det lille Afsnit om Thorvaldsen? Bournonville besøger i 1841 Firenze, hvor han hos en Grevinde bliver forestillet for Hoffets og Videnskabens fornemste Notabiliteter. „Man kom mig imøde med synlig Deltagelse — skriver han — og udspurgte mig meget om Danmark og navnlig om Thorvaldsen. Jeg samlede da alt det Italienske, som jeg kunde præstere, for paa bedste Maade at fortælle om den store Kunstners Modtagelse i Kjøbenhavn, og da Gjenstanden gjorde mig mere veltalende, end jeg selv havde turdet vente det, blev der paa engang stille i Salen, og jeg saae Taarer i Manges Øjne. Da fremtraadte Prinds Corsini og udbrød med ædel Heftighed: Hører De, Signorie? Nu er det Norden alene, der forstaaer at hædre Kunsten. Saaledes var det i Italien for trehundrede Aar siden, da Rafael Sanzi holdt sit Indtog i Rom!" — Man kan gjenfortælle et Træk som dette; man opfinder det ikke. Det er Kunstnersjælen, der kommer til Orde her, og tillige Patrioten.

Thi Patriot var Bournonville. Han elskede sit Fædreland varmt, i de bevægede Dage i 1848 var han Soldat med Liv og Sjæl, trak paa Fælleden i Livjægeruniformen og øvede sig i Marche, Skydning o. s. v. o. s. v., viste sig utrættelig i at arbejde for at samle Penge til Invalideforsørgelsen og andre patriotiske Øjemed og skaanede sig aldrig, hvor der var Tale om at virke for noget Almennyttigt. Men mest af Alt virkede han dog baade med Pen og Mund for den Stand, til hvilken han hørte. Naarsomhelst hans kjære Ballet blev angreben, hvad enten det var paa Thinge eller i Pressen, var han altid paa Færde for med Tal og andre vægtige Grunde at godtgjøre, at Balletten, langtfra at være en Kræftskade, var en fornuftig og hensigtsmæssig Institution for vort Theater, og de eneste Mennesker, til hvem han maaske bar Nag, var vistnok de, der arbejdede paa at underminere Ballettens Stilling. Var det ikke ogsaa saa rimeligt for hans Vedkommende? De vilde jo nedbryde Alt, hvad han havde oprettet, gjøre hans Gjerning til Intet, udslette hvert Spor af den. Havde han ikke taget sig det nær, da havde han jo ikke været noget Menneske.

Men hvordan var saa tilsidst Bournonville som Menneske? Vi kjende ham jo Alle fra Gaden: en smuk gammel Mand med en mærkværdig ungdommelig og sirlig Gang, et behageligt Smil om Munden, et intelligent Udtryk i de spillende blaa Øjne og en særegen Kourtoisie i den Maade, hvorpaa han tog sin Hat af. Men det var den gamle Bournonville. Den unge — det vil sige Manden oppe i Fyrrerne — var en temmelig lille Mand, men med en ualmindelig smuk Figur. Ganske vist saae man lidt for meget paa hans Gang, at han var Dandser, ganske vist var der udbredt lidt for megen Stil over ham — naa, han var jo ogsaa oplært i den ældre Skole, for hvilken Vestris stod som det uopnaaede Mønster — men naar han traadte ind i en Salon med Hatten i Haanden og bukkede til alle Sider, naar han med et høfligt Smil til Denne, et venligt Nik til Hin passerede en hel Række forskjellige Individer og havde en fin Kompliment til denne Dame, en udsøgt Artighed til hin, en let Bemærkning til denne Herre og en skarp Riposte til hin, saa følte man strax, at det var en Personlighed, man havde for sig; der var noget af det franske Adelsblod i ham, ikke alene fordi han talte Sproget saa glimrende, men fordi han førte sig som en Ætling af den gamle Adel. Ualmindelig underholdende i Samkvem forstod han den Kunst baade at kunne tale og at være Tilhører. Paa sine Rejser havde han seet Mangt og Meget, han var en glimrende Fortæller, der forenede fin Iagttagelse med Varme og Begejstring i Foredraget, og han trættede ikke ved at tale om sig selv eller egne Meriter. Som han var en udmærket Selskabsmand, var han en fortræffelig Fader i Hjemmet, det kjære Fredensborg, hvor han i de senere Aar havde opslaaet sit Paulun, og hvor Lykken og Freden blomstrede for ham.

„Min Fader — skriver han i sine Memoirer — sværmede for Dandsen indtil sin sidste Stund: min Afsked med ham i dette Liv var Polka-militaire, som jeg maatte dandse foran hans Seng, og han døde faa Dage derefter med den fulde Overbevisning, at baade han og jeg havde valgt la carrière la plus glorieuse.»

Forunderligt nok! Den sidste Dands, som Sønnen fik at se, var ogsaa Polka-militaire, som hans Elever dandsede for ham i Fredags.

Parlamentariske Stjernebilleder.

Af Zodiacus.

XL.

Vilhelm Bjerring.

Det er en Veteran, som er gaaet bort: un vieux de la vieille. Han hørte til Mændene fra 1848, og i Grunden var han endnu ældre. Han maa egenlig henregnes til Perioden fra Juli- til Februarrevolutionen, fra 1830 til 1848. Den store Omvæltning i Frankrig, der forjog Restaurationen og i Borgerkongen Louis Philippe hyldede la meilleure des républiques, traf Vilh. Bjerring som en alt aandsmoden og udviklet ung Mand. Fra sin tidligste Barndom havde han levet og aandet i en politisk Atmosfære; kan man end ikke sige, at han havde indsuget Kjærligheden til konstitutionel Frihed med Modermælken, saa er det ialtfald vist, at han havde inddrukket den fra sin Faders Læber. Denne Fader var den i Aarhundredets Begyndelse velbekjendte Prokurator Bjerring, et af Datidens urolige Hoveder, en Banebryder, en Frihedssværmer, efter de Stokkonservatives Dom en ligefrem Oprører. I vore Dage vilde sagtens denne „Oprører" have havt en ganske mild blegrød Farve, havde maaske rent ud hørt til Højre. Men under Frederik den Sjettes faderlige Regimente, som alene vidste, hvad der tjente til Undersaatternes Bedste, var han en brandrød Revolutionair. Han var paa Kant med hele sin Samtid; litterairt, socialt, politisk udgjorde han, i en ikke ganske kort Tid han alene, Oppositionen i Danmark. Født af en Haandværkerfamilie paa Kristianshavn, havde han arbejdet sig selv frem, var bleven dansk Jurist, opnaaede Fuldmagt hos Kammeradvokaten og blev saa i 1803 selv Overretsprokurator. Baade i denne Stilling og udenfor den erklærede han Samfundet Krig. Han havde ikke altid Ret og sund Fornuft, kun sjelden den almindelige Sympathi paa sin Side, men han var en Fribytter, som ikke tog eller gav Pardon. Tilsidst drev han det saavidt, at han i 1825 ved en Højesteretsdom blev dømt for Majestætsforbrydelse til fem Aars Landsforviisning, som han for Størstedelen ogsaa afsonede. Han gik først til Lübeck, siden til Bordeaux, og dette franske Ophold blev bestemmende for flere af hans Børns Udvikling. Den ældste af Sønnerne, Christian, født i 1804, havde begyndt at studere Theologi, men rejste i 1829 over til Faderen, hvorfra han først fire Aar efter vendte tilbage, saa forfransket, at han i Datidens unge Kredse fik Navnet Jean de Bordeaux, ad modum Jean de France eller Jean de Paris. Vilhelm, den kun et Aar yngre Halvbroder, slog sig strax efter sin anden Examen paa at studere det franske Sprog, og dette blev hans Livs Hovedopgave, medens Politik, og ganske særlig fransk Politik, optog al den Interesse og Tid, som Fagstudiet og de møjsommelige Informationer levnede ham.

De franske Kamre vare dengang Aandens Arnested, det frie Ords eneste Asyl i Europa. Englands parlamentariske Liv var sunket dybt, efterat Revolutionsperiodens store Mænd vare forsvundne fra Skuepladsen, og endnu havde ikke Reformbill'en aabnet Dørene for en ny Æra. Norges Storthing var skjult bag Fjeldene, og om det end af og til buldrede deroppe, slog intet Tankelyn derfra ned i den europæiske Bevidsthed. Fraregnet Belgien, som kun var en Efterligning i formindsket Maalestok af det konstitutionelle Frankrig, en contrefaçon belge, hvilede alle Europas Stater under den hellige Alliances tunge Aag; det var Metternichs og Nesselrodes Tid, Censurens og Troestvangens Tid, Mørkets og Dumhedens Tid. Kun Tribunerne i de Deputeredes Kammer og i de livsvarige Pairers Hus vare endnu Altre for Ordets Frihed. Casimir Perier og Lafitte, Guizot og Thiers, Molé og Lamartine, Tocqueville og Victor Hugo, Armand Carrel og Girardin, Geoffroy Cavaignac og Crémieux — det var Navne, som dengang bragte Frihedsvennernes Hjerte til at banke, det var de store Mænd, til hvis Ord det bagbundne Europa lyttede med Henrykkelse, hvis Kampe det fulgte med aandeløs Opmærksomhed, hvis Sejr eller Fald bragte Henrykkelse eller Fortvivlelse vidt ud over Frankrigs Grændser. Der har maaske ikke været nogen omhyggeligere og samvittighedsfuldere Læser af de franske Kammerdebatter end Vilhelm Bjerring. Han fulgte dem Dag for Dag med den mest minutieuse Opmærksomhed, og, som det altid var hans Skik for at tvinge og støtte sin Hukommelse, han læste bestandig med Notitsbogen ved Siden. Han studerede ikke blot de store politiske Kampe, disse Slag mellem Einherier, hvis Pris var et fem eller sex Maaneders Ministerium. Ogsaa den store Hærskare af Bagateller, Massen af parlamentarisk Hverdagsarbejde, skjænkede han sin Interesse. Ganske særlig havde han paa det Nøjeste fulgt alle de formelle Spørgsmaal vedrørende Forretningsordenen, Sagernes Behandling paa de forskjellige Trin, parlamentarisk Orden under Debatterne og alle slige Ting, hvorom dengang de Færreste herhjemme havde nogen Anelse, skjøndt Roeskilde og Viborg Stænder havde begyndt at bruge dette Apparat. Vilhelm Bjerring var et sandt Repertorium for fransk parlamentarisk Ret og Usance. Hvad han paa lang Afstand havde fulgt gjennem Bladene, fik han i 1836 Lejlighed til at se i Nærheden og med egne Øjne, da han som fransk Lærer ved Landkadetakademiet gjorde sin første Rejse til Paris. Præsidenten i Deputeretkammeret var paa hin Tid den utrolig grimme, men ligesaa aandrige Dupin l'aîné, berømt for sine mange Vittigheder eller Brandere; hans Kolleger i Kammeret hævnede sig for disse ved at gjøre ham til Gjenstand for et lignende Ordspil og kalde ham Dupin laid-né. Men en udmærket dygtig Præsident var han, bevandret i alle Forretningsordenens Krinkelkroge, altid Herre over Situationen, med en aldrig svigtende Aandsnærværelse. Saadanne Epigoner som Armand Marrast, Schneider, de Morny, Jules Grévy og Gambetta blegne ved Sammenligningen med den groteske Dupin i de uhyre Sko, som en Menneskealder igjennem leverede uopslideligt Stof for Karikaturbladene. Vilh. Bjerring beundrede ham i højeste Grad; han tilhørte som fransk

Politiker i det Hele Centrum eller højst venstre Centrum, medens den ældre Broder havde et mere radikalt, næsten republikansk Anstrøg og søgte sine Heroer i den store Revolutions Tidsalder.

Da Friheden i 1848 faldt fra Himlen ned, var der ikke Mange, som havde Forstand paa, hvad den vilde sige, og maaske endnu Færre, som kunde klare for sig selv de Former, under hvilke den nye Forfatningstilstand skulde udvikle sig. De nye Mænd, som Omvæltningen i et Nu bragte frem fra en faatallig og forfulgt Opposition til Ledelsen af et tiljublende Folk, havde ikke havt Tid til at give sig meget af med Enkelthederne. Principerne og de store Træk vare saa at sige givne, men med Udførelsesmaaden famlede man saa omtrent i Blinde. Den yngre Skole, som overtog Hovedarbejdet ved Grundlovens Gjennemførelse, havde væsenlig øst sin Kundskab og dannet sine Idealer efter engelske Mønstre. Det er fortrinsvis engelske Tanker, som ere nedlagte i vor Grundlov, og vort Valgvæsen er saagodtsom udelukkende en Efterligning af engelske Former, som vi have beholdt, selv efterat de ere fejede bort i deres Hjemstavn. Krieger, der som enogtrediveaarig Professor blev Ordfører for Grundloven, var udgaaet af denne engelske Skole. Meningen hermed er naturligvis ikke, at han skulde have manglet Kundskab til den franske Parlamentarisme og dens Former; han var saa bevandret i den positive konstitutionelle Statsret, at neppe Noget paa dette Omraade var ham fremmed. Der sigtes kun til, at hans Sympathier stærkest tildroges af England, og at han helst fulgte det derfra brudte Spor. Bjerring med sin Forkjærlighed for Frankrig og sit grundige Kjendskab til alle franske Formaliteter, kom til at danne et heldigt Supplement hertil. Fremhæves bør det ogsaa, at disse fremmede Mønstre ikke blev slavisk fulgte. Den Kreds af dygtige, begavede og fædrelandskjærlige Mænd, hvem Grundlovens Udarbejdelse skyldes, og som lagde Grundvolden for vore egne simple, hensigtsmæssige parlamentariske Former, forstod ypperlig at tilegne sig det Fremmede og reproducere det i national Aand. Selv i Navne, Udtryk og Betegnelser er Grundloven af 5. Juni 1849 et Mønster paa naturlig og god Sprogform, lige langt fra Efterplapren af fremmede Termini og fra søgt Unatur. I denne Henseende bør Martin Hammerich ikke glemmes; han havde stor Fortjeneste af Grundlovens gode og sunde danske Sprog.

Vilh. Bjerring søgte Valg til den grundlovgivende Rigsforsamling i Kjøbenhavns 4. Kreds, men faldt for Algreen-Ussing. Han blev da kongevalgt Medlem, og da det store Grundlovsudvalg nedsattes, blev han ikke alene Medlem af dette, men tillige dets Formand. Det var en høj Hæders- og Tillidspost, i Indflydelse næsten større end selve Præsidentværdigheden i Forsamlingen, der beklædtes af J. F. Schouw. Hvordan det egenlig gik til, at Bjerring valgtes til Formand, have de Lærde været uenige om; det Rimeligste er, at han forenede Stemmer fra begge Sider som en Mand, der ikke havde været meget fremtrædende eller prononceret i sine Anskuelser. At han løste den vanskelige Opgave med Dygtighed og Upartiskhed, vare Alle enige om. Han havde nu vundet sine parlamentariske Sporer, og han var en af de nærmeste Kandidater til Formandsposten i Folkethinget paa den første Rigsdag, som skulde sammentræde efter Grundlovens Givelse. Men for at blive det maatte han først være Medlem af Folkethinget, og han var ved Valgene i 1849 ligesaa uheldig som Aaret iforvejen. Han stillede sig i Fredensborg, men faldt for Kammerraad Rasmussen, som i politisk Farve ikke var forskjellig fra ham. Andræ blev da Formand ved Venstres Hjælp imod Professor P. Pedersen, Centrums Kandidat. Var Bjerring strax derefter kommen ind i Landsthinget, vilde han ikke usandsynlig være bleven dette Things Formand, da P. D. Bruun kun nødig modtog Valget. Men han kom ikke ind i Landsthinget før i Slutningen af 1850 ved et Suppleringsvalg for en af de jydske Kredse. Han skiftede om imellem forskjellige Landsthingskredse, men vedblev dog med korte Afbrydelser at være Medlem af Thinget lige til 1874, da han selv traadte tilbage. En af Afbrydelserne var i 1854, da han ligesom Clausen, J. E. Larsen og flere Andre nedlagde sit Mandat ligeoverfor det Ørstedske Ministeriums tilkjendegivne Hensigt at optræde strengt og hensynsløst imod Embedsmænd, der tillod sig at deltage i Oppositionen.

Landsthinget har altid ført en stille og tilbagetrukken Tilværelse. I hine vor Friheds første Aar, da Demokratiet endnu ikke havde faaet Flertal i Folkethinget, var dette særlig Tilfældet. Landsthinget var jo udgaaet af samme Vælgerkorporation som det andet Kammer; det havde kun sine Valgbarhedsbetingelser: 40 Aar og den for tilstrækkelig konservativ Borgen ansete Indtægt af 1200 Rdlr. Der var ingen politisk Modsætning imellem Thingene, end mindre nogen Kamp. Det legislative Arbejde, som Landsthinget havde at udføre, havde Orla Lehmann paataget sig alene at besørge; han var den Atlas, som bar hele Thinget paa sine stærke Skuldre. Han var Hovedtaleren i næsten alle Sager, Formand og Ordfører i næsten alle Udvalg. Der blev ikke megen Tumleplads tilovers for Andre. Bjerring var ikke af dem, der trængte sig frem til Noget. Navnlig var han ikke Taler. Han kunde fremstille sine Tanker klart og anskueligt, og da han aldrig tog Ordet, uden hvor han fuldt ud var Herre over Stoffet, interesserede han og indgød Tillid. Men den altid rede flux de bouche, som Englænderne med et mindre smigrende Navn kalde the gift of the gab, var ham nægtet, og der skulde en særlig Opfordring til for at faae ham til at bryde sin iagttagende og kritiserende Taushed. Han fulgte Alt med stor Omhu. Den parlamentariske Statistik havde i ham en ivrig og utrættelig Dyrker. Hans statistiske Tabelværk var et Sæt af smaa Bøger, i hvilke der fandtes Oplysninger og Notitser om alt Muligt. En udmærket Organisator og Forretningsfører havde Landsthingets Flertal i ham; han var en whipper-in, som man skulde lede længe efter. I denne Egenskab var han ogsaa meget betroet og havde stor Indflydelse. Selv en udpræget National-Liberal af reneste Vand, en Partistilling, som han aldrig fornægtede eller svigtede, vidste han at bevare et godt Forhold til Kolleger af alle Nuancer. Hans Tunge kunde være skarp, hans Væsen var det aldrig.

Eet Thema var der, som Bjerring omfattede med speciel Interesse, og om hvilket han sjelden undlod at tage Ordet. Eengang om Aaret maatte dette Emne komme for. Det var Landsthingets Stilling ligeoverfor Folkethinget, ganske særlig dets Forhold til den aarlige Finanslov. Traditionen og ikke Grundloven er det, som har gjort Folkethinget til Herre over Finansloven og dermed til en vis Grad over Administrationens Gang, over Ministrene, over den politiske Retning i Statsstyrelsen. Bjerring, der som Grundlovsudvalgets Formand havde en forøget Op-

fordring til at protestere imod en Forvanskning af Grundlovens Tanke, undlod aldrig at nedlægge Indsigelse imod denne Tradition. Aar efter Aar, naar Finansloven en fjorten Dages Tid før den 31. Marts blev sendt ind fra Folkethinget, rejste han sig, gav efter sine ufejlbare smaa Bøger et statistisk Overblik over Landsthingets planmæssige Tilsidesættelse og udtalte Fordringen om en Forandring i dette System. Han trængte ikke igjennem dermed. Man var kommen ind paa en Slendrian, som man ikke havde Energi nok til at søge forandret, medens det endnu var Tid. Først meget senere gik det op for den konservative Bevidsthed, hvor stor en Fejl der var begaaet ved saaledes at lade Folkethinget gjøre sig til Enehersker over Finansloven. Vi vide Alle, hvilken Kamp det saa kostede at faae sat en Bom for Misbrugen, og hvorledes det knagede i Grundloven derved. Vilh. Bjerring har den Fortjeneste, betimelig at have advaret, og det var ikke hans Skyld, at der ikke itide blev taget fat. Den formelle Side af Lovenes og specielt Finanslovens Behandling interesserede ham overhovedet meget. Ogsaa som Statsrevisor har han i denne Retning havt et sundt, praktisk Blik.

Der var ikke noget Bedaarende eller Henrivende ved Bjerring som Taler eller parlamentarisk Personlighed. Hans Ydre mindede ikke saa lidt om Dupin, netop Dupin laid-né. Ansigtet var koparret, Trækkene brede, det buskede Haar stridt, Munden stor med tykke Læber, det forholdsvis store Hoved sad lidt skjævt paa den tynde Hals. Øjnene vare derimod meget talende, fulde af Liv og Aand; de funklede bag Brillerne, og naar han havde et eller andet Skumleri at fortælle, spillede de af Lune. Han var i sine yngre Dage en lidenskabelig Tobaksryger, men aflagde denne Vane fuldstændig, for at slaa sig paa Snustobak, men ogsaa denne opgav han. Karakter og Villie vare hos ham stærkere end Vane og Tilbøjelighed. Han elskede det Skjønne, baade i Litteraturen og Kunsten. Theatret omfattede han med levende Interesse, navnlig dets musikalske Præstationer. Han havde selv været udøvende Musiker, og Musiken var hans Livs største Glæde, selv medens han laa paa sit sidste smertefulde Sygeleje, om hvis Udgang han ikke gjorde sig Illusioner. Frankrig var hans Idealers Land; han var fortrolig med alle Grene af dets aandelige Liv, og i dets Litteratur og Sprog havde han gjort dybtgaaende Studier. Men denne Kjærlighed gjorde intet Skaar i hans danske Patriotisme. Danmark og dets nationale Selvstændighed omfattede han med den inderligste Varme; det var den dybeste Streng i hans Indre, paa dette Punkt var denne haarde Karakter blød som et Barn.

En af Bjerrings Søstre var gift med Advokat Brock, og til denne Svoger stod han i et sympathetisk Venskabsforhold. Selv var han gift med en Datter af den gamle Havnekaptain Eskildsen; hun overlever ham.

Et Omrids af Havekunstens Historie.

Af Prof. **Ferd. Cohn.**

Sluttet.

Efter Ludvig XIV.s fulgte Ludvig XV.s Tidsalder, efter Barokstilen Rokokoen. Ogsaa den fandt sit Udtryk i det 18. Aarhundredes Haver. Lenôtres værdige Højhed udartede ved snørklet tilskaarne Hække, ved kunstlede Figurer i Bedene, ved fantastiske Muslinggrotter eller smaalige Vandkunster. Alt dette staaer i Samklang med den overforfinede, om end ofte yndefulde Dekoration, som Rokokokunstnerne yppigt og ødselt udstrøede over Slottenes Boudoirer og Saloner.*)

I den sidste Trediedel af det 18. Aarhundrede begyndte ogsaa i Frankrig Reaktionen mod Absolutismen, som ikke blot lagde Folkets Aand, men ogsaa Naturen i Lænker og berøvede selv Træerne Friheden. Fra Dag til Dag forøgedes Tegnene paa den frembrydende Storm, der skulde kaste det gamle Samfund i Ruiner. I Kunsten, fremfor alt i Arkitekturen, hidførte det voldsomme Brud med Fortiden hin Tilbagevenden til Klassicismens strengere og simplere Former, der undertiden ogsaa i Norden betegnes som „Zopfstil". I den skjønne Litteratur udmærkede Revolutionens Forløbere sig ved Forherligelse af vilde Folkeslags paradisiske Tilstande, ved sentimentale Følelsessværmerier og overspændt Beundring for den skjønne Natur. Det var den nye Heloises og den unge Werthers Tid — hine Brevromaner, der ere fulde af taarevædet Lidenskab, men ogsaa af udødelig Naturskildring — den samme Tid, som først gjorde den Opdagelse, at Schweizeralperne vare en smuk Egn og et værdigt Maal for en Rejse. Uudholdelig fandt man nu Rokokohavernes Unatur, der kun vare skabte til et fordærvet Hofs Bram; man lod atter Træerne voxe, som de vilde, og fjernede tilligemed de klippede Hækker ogsaa Alleerne og de snørklede Blomsterbede; istedetfor de retliniede Kanaler og Vandbassinerne gravede man et snoet Leje til langsomt rislende Bække og kastede Naturbroer over dem; man sværmede for at sidde i Skyggen af en Taarepil paa en halvt begravet Søjlestump ved en kunstig Ruin og hengive sig til tungsindige Drømme. Saaledes opstod i Aarhundredets Slutning Naturhaverne med deres melankolske Søer, deres snoede Skovveje, der førte En umiddelbart fra et Eneboerly til

*) Den romerske Kejsertid, der jo i saa mange Henseender minder om Bourbondynastiets Tidsalder, har allerede kjendt Rokokoen i Haverne, hvor Trækronerne bleve studsede til Kegler, Pyramider og Kugler, og de af levende Buxbomhække eller Cypresser kunstfærdigt udskaarne Dyrfigurer, Skibe og selv Navnetræk fandt deres Beundrere. De til Gondolsejlads indrettede Kanaler i de romerske Haver kaldtes Euripus eller Nilen; selv Drivhusene manglede ikke.

et græsk Tempel, fra en Moshytte til en tyrkisk Moske, fra en Urne med en Yndlingshunds Aske til Ruinerne af en romersk Akvadukt.

Et varigt Udbytte for Havekunsten bragte denne Periode derved, at Sandsen for ulemlæstede Trækroners maleriske Skjønhed atter blev vakt ved enkelte Træers og Trægruppers Frigjørelse, og at den samtidige Indførelse af udenlandske Arter forøgede det Materiale, der stod til Havekunstnernes Raadighed. Lenôtre maatte til Opbygning af sine Løvpaladser hjælpe sig med de indenlandske Linde-, Bøge-, Alme-, Kastanie- og Taxtræer; først ved Plantning af nordamerikanske Akasier, Ege, Tulipantræer, Tujaer og talrige andre Naaletræer skabtes hin henrivende Mangfoldighed i den grønne Farveskala, i Træernes Forgrening og Løvets Konturer, hvortil den hjemlige Flora ikke er tilstrækkelig. Heller ikke Frankrig unddrog sig den nye Stils Indflydelse. Jean Jacques Rousseau, dens aandelige Fader, fandt i et af de ældste Anlæg af denne Slags, i Ermenonvilles Park ved Paris midt i den af ham saa sværmerisk elskede Natur, sit sidste Tilflugtssted og paa en poppelbevoxet Ø ogsaa sin Grav. Selv tæt ved Versailles, i Lille-Trianon, finde vi en af de mest henrivende Naturhaver med tilhørende Dam og Bæk, temple d'amour og Mejeri, hvorhen den ulykkelige Marie Antoinette inderligt gjerne flygtede fra Versaillehoffets stive Tvang ud i Naturens Frihed; der henlevede hun sin lykkeligste Tid i hin Blanding af sentimentalt Sværmeri og lette Sæder, som udmærkede l'ancien régimes sidste Dage.

Næsten halvandet Hundrede Aar før Frankrig havde England oplevet sin store Revolution. I det affondrede Ørige havde vel de gamle germanske Anskuelser og Love holdt sig længere uforfalskede end paa Kontinentet, og i Kunsten var Gothikens Herredømme blevet urokket næsten indtil Tudorrigets Slutning. Men i Dronning Elisabeths gyldne Dage var Renaissancens humanistiske Dannelse ogsaa i England gaaet af med Sejren, og den glimrende Kreds, som flokkede sig om Hoffet, søgte Forbillederne for finere Sæder, skjøn Litteratur og al Kunst i Italien og Frankrig. Gjennem hele det 17. Aarhundrede bærer den engelske Arkitektur Renaissancens Stempel, og da London efter den store Ildebrand 1666 gjenopbygges, rejse de nye Paladser og Kirker sig i den Barokstil, hvis ædleste Repræsentant er St. Pauls Kathedral. Ogsaa Haverne, som i denne Tid anlægges af Aristokratiet omkring dets Slotte, bære Præg først af italiensk og siden af fransk Renaissance. Nogle af dem, som Haven ved Hampton Court og Anlægene ved nogle gamle Adelsslægters Landsæder, blive pietetsfuldt bevarede. Uden Tvivl tænkte Shakspeare sig Romeo og Julie under en italiensk Haveterrasses mørke Løvvægge; Ophelia samler sine Blomster paa en firkantet Blomsterplaines Arabesker; Olivia fremsætter sin Kjærligshedserklæring til den forklædte Viola mellem klippede Espalierhækker. Men den engelske Frihedssands har aldrig modstandsløst bøjet sig for den klassiske Regels Tvang; allerede under Elisabeth havde Shakspeare befriet Dramaet fra den aristokratiske Enheds Lænker og skaffet Udfoldelsen af menneskelig Lidenskab frit Spillerum paa Scenen; Bacon af Verulam havde styrtet Skolastikens Despoti, og de store engelske Filosofer og Naturforskere i det 17. Aarhundrede havde aabnet Tankens og Videnskabens Frihed nye Baner paa ethvert Omraade. Paa samme Tid, da det engelske Folk under rystende Kampe tiltvang sig sin religieuse og politiske Frihed, blev Krigen mod den frie Naturs traditionelle Underkuelse i Renaissancehaverne aabnet af indflydelsesrige Digtere og Folkeskribenter, og istedetfor de kunstlede Anlæg opstilledes Parken som Idealet af Havekunst. Parken, den egenlige engelske Skov, har en ejendommelig Karakter; den bestaaer kun af Løvtræer; Egen er fremherskende, stundom ogsaa Bøg, Ahorn og Ask; Naaletræer mangle ganske, allerede siden Cæsars Tid, vintergrønt Løv bæres kun af Stenegen og af Vedbenden, som slynger sig om alle Stammer; frie og ensomme staa Træerne adspredte paa Græsplainerne, hvor tamme Raadyr, Faar og Kvæg græsse. Forgjæves søge vi den uigjennemtrængelige Tykning, det grønne Halvmørke, som findes i Fastlandets store Skove; Gyvel og Visse danne gulblomstret Purkrat; umærkeligt gaaer den lyse Parkskov over i det bølgeformede Bakkelandskab, hvor Markerne omgjærdes af levende Hegn, og spredte Landsbyer, hvis Kirke og Slot ere indhyllede i Vedbendranker lige til Tagskjægget, skjule sig bag maleriske Trægrupper. Yndige Landskaber danner Parken, saaledes som den i Løbet af det 18. Aarhundrede overalt i England blev anlagt og draget umiddelbart hen til Slottet, fra hvis Omgivelse den fortrængte de regelmæssige Haveanlæg. Parkens Grundplan er simpel; den bestaaer væsenligt af en uhyre Eng, hvorpaa der hist og her strøes Trægrupper, og som ved sin Rand omkredses af en eneste Vej i uregelmæssige Kurver. Endog Græsset fortjener, idetmindste i Hovedstadens Park, ikke sin Verdensberømmelse, da det i tørre Sommermaaneder er ligesaa afbrændt som paa tydske Plainer. Dertil kommer, at den engelske Skik: at spadsere omkring i Græsset paa Kryds og Tværs istedetfor at følge Vejen, ikke tillader kunstneriske Motiver at gjøre sig gjældende ved Beplantningen.*)

III.

Hvorledes nu endelig i Løbet af vort Aarhundrede under Indflydelse af dannede Æsthetikere og geniale Kunstnere (blandt hvilke Goethe, Skell, Fyrst Pückler og Lenné staa i første Række) de smagløse Bygningsrækker fra det

*) Et uløst folkepsykologisk Problem ere Landskabshaverne i Kina og Japan; Skildringerne af disse, som bleve bekjendte i England i det 17. Aarhundrede, bidrog til at bane Vej for Revolutionen i Havestilen. I Virkeligheden bevise de østasiatiske Haveanlæg med deres krumliniede Veje, deres kunstige Høje, Bække og Søer, deres maleriske Trægrupper, Græsplainer og Blomsterflor, at det himmelske Riges Havekunstnere med fuld Bevidsthed og udviklet Teknik, om end ikke altid med god Smag, bestræbe sig for at skabe romantiske Landskaber. Allerede Marco Polo skildrer den Park, som Dschingiskhans Sønnesøn, Koblai Khan, lod anlægge i sidste Halvdel af det 13. Aarhundrede ved sit Guldpalads i Residensstaden Kambaluo, det nuværende Peking. Den var fuld af alle Slags Træer, under hvilke tamme Raa- og Daadyr, Geder, Moskushjorte og andre sjeldne Dyr løb frit omkring; en stor Kanal med rindende Vand indeholdt de skjønneste Arter af Fiske, som ved Gittere holdtes inde i bestemte Rum. I et Pileskuds Afstand fra Paladset var der oprejst en kunstig Høj paa omtrent 100 Metre, som var bevoxet med en vintergrøn Lund. De prægtigste Træer plantedes her paa Kejserens Befaling, man bragte dem ved Hjælp af Elefanter herhen med alle deres Rødder og den tilhørende Jord i Baller. Denne Høj hed det grønne Bjerg, og paa dens Top stod en Kiosk med en henrivende Udsigt, hvor Stor-Khanen yndede at hvile. En kvadratisk Mur af Marmor, en Mil lang og ti Skridt høj, omgav hele Anlæget; det minder om de persiske Paradishaver, med hvilke Mongolerne maaske vare blevne bekjendte paa Dschinginskhans Erobringstog.

forrige Aarhundredes Parker bleve banlyste og en Modvægt mod den melankolske Ensformighed frembragt ved farverige Blomsterpartier og muntre Græsplainer, hvorved der da skabtes et stort Antal æsthetisk skjønne Landskabshaver — saaledes som de med væsenlig ensartet Karakter findes næsten i alle Europas Egne paa Aristokratiets Landsæder og selv i smaa Hushaver — Alt det er for bekjendt til, at jeg skulde dvæle længere derved.

Den moderne Havekunsts Karakter kunde man, ligesom den nuværende Bygningskunsts, kalde eklektisk; den tager sine Motiver fra alle Fortidens Stilarter og anvender dem paa den mest passende Plads. Ligesom der i vore Gader ved Siden af et gothisk Hus bygges et i italiensk eller fransk Renaissancestil, i klassisk eller endog i orientalsk Stil, saaledes anlægges der i broget Afvexling Haver i Renaissance-, Barok- og Rokokostil ved Siden af dem med landskabeligt Præg; ja, i de forskjellige Dele af en og samme Have sammensmeltes ofte de forskjellige Stilarter til et Hele saaledes, at Renaissancen udfolder sine muntre, farveprægtige Anlæg i Nærheden af Ejerens Bolig og den frie Natur kommer til sin Ret i fjernere Afstand. De mest storartede Opgaver i de sidste Aartier har den moderne Havekunst havt i Paris under Byens kolossale Ombannelse. Mange Torve forvandledes til «squares» (beplantede Pladser); nye Boulevarder skulde forsynes med milelange Dobbeltalleer, ældre Haver, som Luxembourgs Park, restaureres paa tidssvarende Maade, og storartede Anlæg, som Boulogneskoven og Buttes Chaumont, skabes fra ny af; alle disse Opgaver have Pariser-Havekunstnerne løst med en saadan Genialitet, at deres Frembringelser, om de end ikke altid kunne kaldes daddelfrie Forbilleder, dog vække vor Beundring som imponerende, glimrende Ydelser. En særlig Opgave var stillet Paris' Havekunst i forrige Aar, da det gjaldt om i kort Tid at bedække den til Verdensudstilling bestemte, uhyre Marsmark indtil Trocadéro, en øde, vandløs og skyggeløs Flade paa 35 Hektarer, med Haveanlæg; man erindres uvilkaarligt om Aladdin, som ved Hjælp af sin Vidunderlampe paa en Nat fremtryllede Paladser og Fehaver af Ørkenen.

Paris' Haveanlæg udmærke sig ved en næsten smaalig Properhed i Vedligeholdelse af Veje, Græs og Blomsterbede, ved en udmærket Smag i Farvernes Sammenstilling og Gruppernes Ordning. Havens største Pryd er Grønsværtæppet, hvormed trods Sol og Støv det smukkeste Lyonerfløjl ikke kan maale sig i Glands, Finhed og Friskhed. Dets Rande omgives af et pynteligt buet Støbejernsgitter istedetfor de umoderne Buxbomkanter og indfattes af en bred, livlig Blomsterbort, der snart ensfarvet, snart i broget Farveblanding kontrasterer mod det Fløjlsgrønne. En af Udstillingens største Mærkværdigheder var en retvinklet Græsplaine paa 140 Metres Længde og 40 Metres Bredde, der ligesom et kæmpemæssigt Plydstæppe var lagt ud foran Trocadéro. De pertentlige „Tæppehaver", hvorpaa man i Tydskland anvender saamegen Tid og Umage, træffer man kun sjeldent. Derimod indlægges der i Græsset hist og her simpelt formede Blomsterbede, regelmæssige Ovaler eller Cirkler af skinnende Pelargonier og Fuchsier, knudrede Begonier og andre livligt farvede Blomster eller Bladplanter; hvor den italienske Villastil er lagt til Grund, hæver der sig midt paa Græsfladerne symmetrisk fordelte Statuer af Marmor og Bronce eller monumentale Vaser, hvorfra der udstraaler kæmpemæssige Blomsterbouketter, omgivne af Slyngplanter; i Anlægets landskabelige Partier stige Vifte- og Fjerpalmer, Laurbærtræer eller lignende Væxter op fra den grønne Flade; deres Stammer omgives af en broget Blomsterbort, ofte af koncentriske Baand i forskjellige Toner, som af en Halskrave.

Mesterlig er Pariser-Havedyrkningen ved den Forvandlingskunst, der selv i smaa «squares» og Hushaver kan frembringe en nydelig Afvexling af Høje, Dale og Søer og som ofteſt lykkeligt kan undgaa Faren for det Latterlige. Uovertræffelige ere især Klippepartierne; de ere ikke smaalige og smagløse som i Tydskland, hvor de sædvanligt ligne en øde Stenbunke, men altid behandlede i stor Stil. I en Jordhøjs Spalter henrisler Bækken og har ved at udskære sin Flodseng dybere og dybere blottet Dalens stejle Klippevægge, der ere bevoxede med en tarvelig Vegetation af Graner, Bregner og Alpeplanter; hist viser der sig bratte Sandstensklipper ligesom Søjler med parallele Lag; her hvælver Kalkklippen sig til en kølig Grotte, fra hvis Tag Stalaktiterne hænge ned i fantastiske Drueklaser; over den fremspringende Kant styrter Vandfaldet sig ned i en Støvsky, idet det under Bjerget roligt samler sig til en søagtig Udvidelse og ved Vejens næste Drejning forsvinder. Ikke sjeldent maa man foran en saadan Klippemasse virkelig tvivle paa, om den er fremgaaet saaledes af Naturens eller af Menneskets Haand. Det er Landskabsmalerier, som de i Hundredevis møde os i Bjerglandet, — Beviser for, at Landskabsgartneren ikke arbejder haandværksmæssig efter Modellen, men at han ligesom Landskabsmaleren med sin Skizzebog i Haanden er vandret ud i den frie Natur og nu har bestræbt sig for at gjengive de smukkeste af sine Studier som levende Billeder ved Hjælp af Skovl og Plantejern.

Med Landskabshaven er ganske vist den moderne Havekunsts Opgave ikke udtømt. Talrige maleriske Naaletræer og vintergrønne Løvtræer, som i de sidste Aartier ere blevne indførte fra Japan, Kalifornien og andre fjerne Lande, vise i hele Vesteuropa en udmærket Modstandskraft overfor Kulden og gjøre det muligt ved Anlæg af saakaldte Vinterhaver ogsaa i den kolde Aarstid at glæde Øjet ved Synet af grøn Vegetation og saaledes nyde et Fortrin, som hidtil syntes at være de italienske Haver forbeholdt. Paa den anden Side har det viist sig, at blandt Vifte- og Fjerpalmernes, Dracænernes og Lykadeernes, Arroideernes, Orkideernes og Lianernes kongelige Slægter — eller hvad alle den varme Zones Planteformer hedde — mange af de smukkeste og ædleste stige højt op paa Bjergene og naa en betydelig nordlig Bredde; derved kom den Tanke til at ligge nær, om man ikke ogsaa i Mellemeuropa under aaben Himmel kunde anlægge tropiske Lunde, kunde trylle os ind i den Forestilling, at vi vandrede i Palmernes solrige Hjem. I Monceauxparken i Paris og den subtropiske Batterseapark i London frembringe disse exotiske Planteformer i Forbindelse med vintergrønne Buskadser med sølvskinnende eller broget Løv et feagtigt Indtryk, der minder om Dekorationerne i Trylleballetter.

Endelig maa ogsaa Væxthusene nævnes, for hvilke den moderne Arkitektur har opfundet nye, smagfuldere Former, og under hvis Glaskupler endog Tropernes mest forkjælede Børn, der hos os ikke kunne taale den frie Luft, plantes i selve Jorden, udfolde sig i al deres yppige Skjønhed og gruppere sig til dejlige, poetiske Landskabsbilleder. Ved

Indretning af saadanne Palmehuse har hidtil England indtaget den højeste Rang; dog veed jeg ikke, om der nogetsteds i Verden findes et Væxthus, som i landskabelig Pragt kan maale sig med Palmehuset ved Charlottenburg eller Palmehaven i Frankfurt.

Til Slutning maa det være mig tilladt at henvise til, at Havekunstens Frembringelser, hvis Udvikling vi have fulgt indtil Nutiden, efter min Overbevisning ikke blot have en kunstnerisk, men ogsaa en overordenlig stor social Betydning. Fra socialistisk Side bliver det ikke uden et Skin af Berettigelse fremhævet, at netop de højeste Dannelsesmidler og ædleste Nydelser kun ere tilgængelige for de Rigeste, og at Menneskenes uhyre Flertal ere udelukkede derfra. Kun den Rige formaaer at anskaffe sig et kostbart Bibliothek, kun han kan smykke sine Sale med Kunstværker, kun han kan søge Vederkvægelse i sine store Haveanlæg, i sine Væxthuses Plantepragt. Men netop i denne Henseende har allerede Oldtiden fundet et Helbredelsesmiddel, og vi have trods alle sociale Reformer endnu ikke bragt det til paa ethvert Punkt at komme de antike Forbilleder nær. Hvad den Enkelte ikke selv kan besidde, det kan Alles Fællesskab yde, det kan Staten og Kommunen skaffe sine Borgere. En af de første Livsfornødenheder, Nydelsen af sundt og rent Vand, er vel i de senere Aar bleven skaffet de fleste Byer ved Vandledninger; men endnu kunne vi ikke — endog kun tilnærmelsesvis — her sammenligne os med Romerne, der ikke alene i deres Hovedstad, men i alle deres Kolonier, fra Saharas Grændser til de skotske Højlande, byggede talrige Akvadukter, der ofte fra milevid Afstand tilførte frisk Kildevand i ubegrændset Maal, og som endnu den Dag idag i Ruiner vække vor Beundring. Ligesaa lidt besidde vi hine offentlige Badeanstalter, som, udrustede med den ædleste arkitektoniske Luxus, tilbød selv den fattigste Borger ikke blot Nydelse af Bade, men ogsaa Deltagelse i offentlige Forelæsninger, musikalske Underholdninger og Synet af kostbare Statuer og Malerier. Endnu er det ikke Skik hos os at give gratis Adgang til Cirkus- og Theaterforestillinger; men vi have dog allerede offentlige og Folkebibliotheker, hvor ogsaa den Ubemidlede kan laane Bøger til sin Uddannelse; vi oprette Museer, i hvilke Kunstens Frembringelser gjøres tilgængelige for hele Folket. Og for at komme tilbage til vort herværende Emne, saa have fra gammel Tid af de lykkelige Besiddere af storartede Haveanlæg sat deres Stolthed i, at de ikke ene forbeholdt sig Nydelsen af dem, men ogsaa lod samtlige deres Medborgere deltage deri. Hædrende for dette ædle Sindelag er den Indskrift, som Fyrsterne Borghese have sat paa deres Villa udenfor Porta di popolo i Rom: „Hvem Du end er, o Vandrer! saa gaa omkring, hvor Du har Lyst, pluk, hvad Du behager! Mere for den Fremmede end for Ejermanden er alt dette blevet til.“ I Løbet af vort Aarhundrede have næsten alle Byer forvandlet deres middelalderlige Fæstningsvolde til Boulevarder og Promenader; mange have desuden anlagt Byparker, som altid staa aabne for Alle og give selv den Fattigste Lejlighed til at trække frisk Luft i yndige Naturomgivelser og at se hjemlige og udenlandske Væxter. Saadanne offentlige Haveanlæg ere Byens Lunger, ved hvilke den af saa mange Tusinders Samliv fordærvede Luft bliver renset, og med Rette anvendes ikke blot i London og Paris, men ogsaa i talrige mindre Byer betydelige Pengemidler til at vedligeholde og forskjønne deres gamle Promenader og Parker. Ogsaa nye Haveanlæg og «squares» opstaa i selve Byerne, hvor der kan findes Plads dertil, for at gjøre denne Nydelse let tilgængelig endog for Beboerne af de indre Kvarterer. Ingen Udgifter ere saa frugtbringende som disse; thi de bidrage til at forøge Borgernes Sundhed, at forlænge deres Liv, og de yde en uudtømmelig Kilde til Forfriskning og den reneste Nydelse ikke blot for den nuværende Generation, men ogsaa for de kommende Slægter.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Den gamle Kjærlighed til Bertram, som hun paa sin Maade dog havde følt og som hun dengang havde ofret for sin Forfængelighed og verdslige Lyst, rørte sig atter hos hende. Hun var glad ved at fornemme det. Ja, hun havde løjet og skuffet, for at naa et Maal, som ene og alene hendes Beregning havde udpønset. Men hun var bedre, end hun havde anseet sig selv for. Hun havde troet at følge sin Forstand og havde nu dog, uden at vide det, været sit Hjerte tro. Det følte hun nu, i det Øjeblik da en alvorlig Fare truede den Elskede. Og sælsomt nok! hun, som i de sidste Dage havde opgivet ethvert Haab om at vinde den Elskede tilbage, som fuld af Nag og Misundelse havde seet ham fængslet af Kjærlighed til den unge, smukke Medbejlerinde — og ovenikjøbet en lykkelig, gjengjældt Kjærlighed — hun tvivlede nu pludselig paa Rigtigheden af sine Iagttagelser; de gamle Drømme kom igjen og paastod, at de vare Virkelighed og alt det Andet Chimaire. Nu kunde, nu maatte Alt blive godt igjen! Løgn og Hykleri havde været afmægtige; Sandheden og Kjærligheden vilde være almægtige!

Og idet hun nu i Tankerne rekapitulerede det ulyksalige Brev, som havde skullet opklare hende om Ernas Følelser, og gav ethvert Ord, som havde Hensyn til Bertram, en mildere Udtydning, tænkte hun ogsaa igjen paa det Sted, som syntes at sigte til et tidligere Forhold, hvori Erna havde staaet. I deres Higen efter at opdage, hvad de mest eller rettere sagt udelukkende frygtede: en Tilbøjelighed fra Ernas Side for Bertram, havde baade hun og Hildegard kun lagt liden Vægt paa vedkommende korte Antydning; en Balforelskelse, havde Hildegard sagt, og hun paa sin Side havde bekræftet det, om ikke for Andet, saa for at undgaa enhver

Bebrejdelse for, at hun i sin ansvarsfulde Stilling som Ernas Opdragerinde og anden Moder skulde have overseet eller maaske endogsaa fundet sig i en alvorligere Tilbøjelighed hos Barnet. Men nu saae hun pludselig en betydningsfuld og forhaabningsfuld Kjendsgjerning i det, hun havde holdt for en Frase. — „Den ene Forraadte vilde forstaa den anden!“ — Den ene Forraadte? det var dog virkelig meget forstaaeligt og forklarede Adskilligt, omendskjøndt det i sig selv kun var lidet forstaaeligt eller ligefrem uforklarligt. En saa henrivende Skabning som Erna vil virkelig Ingen saa let forraade, Ingen, som havde sine sunde Sandser, hvilket de unge Herrer nutildags jo pleje at have. Var Historien altsaa mere end en flygtig Fantasi — og det maatte man antage, naar man kjendte Ernas for al Frivolitet fremmede Væsen — saa havde Ernas let saarlige Stolthed hidført et Brud, der — endnu lod sig læge, der, naar det først var lægt, vilde bringe Barnet tilbage fra hendes Kaprice for Bertram og atter gjøre Bertram fri, hvis han, som det syntes, havde ladet sig fange af Barnets uforbulgte Beundring — gjøre ham fri til Fordel for hende, hans første, hans sande, hans eneste Kjærlighed!

Saaledes vankede den fra Hildegards Yndest og Nærhed Banlyste gjennem Haveterrasserne, snart flydende hen i Taarer og beklagende sin bitre Lod, snart smilende selvbehageligt og gratulerende sig selv til en Lykke, som var saameget desto herligere, jo længer hun havde maattet bie efter den. Hvis hun nu mødte Erna! hvis hun nu kunde tale ud med hende, faae en Forsoning istand med hende, bevise hende ved Raad og Daad, hvor godt hun mente det med hende! Hun følte sig netop nu rigtig i Stemning dertil, og — der kom Erna hende imøde! Den Sky, hun stedse følte for det stolte, egenraadige Barn, vilde til at røre sig igjen; men et hurtigt Blik overtydede hende om, at Erna lige maatte have grædt og at hun turde vove det.

Erna havde lige nylig grædt; men det havde hun jo rigtignok gjort lige siden Aftenen iforvejen, hver Gang hun havde været sikker paa, at Ingen saae hendes Fortvivlelse. Den stakkels Pige var ligefrem fortvivlet. Hele den lange søvnløse Nat havde hun troet at høre Agathes sidste dæmpede Spørgsmaal: Hvad vil Du gjøre, dersom det nu viser sig, at Kurt er uskyldig? Det havde lydt for hende som en manende Engels Stemme, og hendes klare Hoved og hendes ærlige Hjerte havde ikke havt andet Svar end det bestandige: Saa er det Dig, der er bleven til Forræder mod ham og har gjort ham ulykkelig. Kunde han da være uskyldig? Hun havde jo vægret sig saalænge ved at tro paa hans Skyld! hun havde først gjort det, da han erklærede, at han ikke turde udtale sig om sit Forhold til den russiske Dame, heller ikke overfor hende, men at han maatte vente af hendes Kjærlighed, at den vilde have Tillid til ham, thi Tillid var paa eengang Kjærlighedens Sjæl og dens Prøvesten. Ak, hun kjendte endnu en anden, frygtelig Prøvesten: den Skinsyge, hun hemmelig havde næret til den Ubekjendte og som var blusset ud i lys Lue, da hun viste sig for hende igaar, hun, den Forhadte, Forførersken i sin Ungdoms, Skjønheds og Yndes Glands. Forgjæves havde hun kæmpet mod den Fortryllelse, som udstraalede fra denne Kvinde; forgjæves havde hun erklæret Alt hos hende for uægte, maaske med Undtagelse af hendes Diamanter! hun følte sig ved hvert af de stjaalne Blikke, hun rettede paa Medbejlerinden, mere og mere fængslet og tiltrukken, og i samme Grad ydmyget, beseiret og tilsidst tilintetgjort.

En forfærdelig Tilstand, som hyllede hendes ængstede Sjæl i fuldstændig Nat, i hvilken en Haabets Stjerne dog snart dæmrede. Hvis Kurt nogensinde havde elsket hende — og det havde han dog engang — hvorledes kunde han saa elske denne Kvinde, der — hvor yndefuld og forførerisk hun end var — dog i Et og Alt var den fuldstændigste Modsætning til hende? han, der saa ofte havde forsikret hende, at han hadede al Prunk og al Forfængelighed, og at han elskede hende, fordi hun ikke prunkede og ikke var forfængelig, men var hans dugfriske Rose, som han ikke vilde bortgive for en Verden af straalende Drivhusblomster.

Og hans store brune Øjne havde derved lyst saa alvorligt og kjærligt ned paa hende, og hans Læber havde skjælvet af indre Bevægelse, og Alt det skulde kun have været en Løgn af ham, af ham, hvem hun igjen havde elsket, fordi han havde staaet for hende som et herligt og ædelt Billede paa Sandruhed og Trofasthed?

Nej, det var jo ikke muligt!

Men i saa Fald — hvad havde hun dog gjort? og hvad skulde hun gjøre, hvis den Anden, den Gode og Ædle, hvem hun, som Agathe sagde og som hendes eget Hjerte bekræftede, havde givet saa utvetydige Beviser paa sin Tilbøjelighed — hvis han traadte hen for hende og sagde: Jeg kommer, for at indløse dit Ord: alle Flavio'er i Verden havde ikke forhindret Hilaria i at elske hendes Onkel, hvis hun havde været overbevist om, at han virkelig elskede hende. Og Du veed det: jeg elsker Dig! — hvad kunde hun gjøre Andet end sige med Hilaria: Jeg er din for evig. Han vilde ikke kaste sig for hendes Fødder og raabe: Du gjør mig til det lykkeligste Menneske under Solen! men hun vidste, at han vilde være lykkelig!

Ak, hvorfor havde hun ikke fulgt den Stemme, der havde tilraabt hende den første Aften, da hun mødte ham i Skoven og han aabnede sit Hjerte for hende: aabn ogsaa Du dit Hjerte for ham, sig ham Alt! Da vilde det have været den rette Tid, den eneste rette; thi allerede den næste Dag havde hun læst i hans Øjne, hvad der havde gjort hende saa stolt — saa lykkelig! — lykkelig? store Gud!

Det var altsaa Lykken, at hun nu gjerne vilde do paa Stedet, for at undfly de Kvaler, som sønderrev hendes Hjerte.

Anede han da sletintet om disse Kvaler? hvorfor var han ikke kommen til hende den foregaaende Aften? et Øjeblik havde han vel kunnet finde dertil; Fyrstinden havde han jo havt en hel Time tilovers til. Det maatte have været en Rekreation for ham, efterat han saa længe havde undværet en aandrig Underholdning. Var hun den smukke Enke i Novellen, som trøstede Onkelen over Tabet af Hilaria? var Hilaria allerede kommen til det Punkt, at hun ønskede og længtes efter denne Trøst?

Hendes sky Blik søgte op mod Bertrams Vinduer, som hun, ikke ganske uden Hensigt, var kommen hen under. Hvis han nu viste sig deroppe? hvis han nu vinkede: Jeg kommer ned! vent paa mig!

Som en opskræmmet Raa smuttede hun ind i en af Terrassegangene, bag hvis Mur hun ikke kunde sees fra de omtalte Vinduer af, og brast i Graad, da hun blev sig sin Fejghed bevidst. Lydia kom tilsyne i den anden Ende af Gangen; hun kunde ikke undgaa hende; hun bøjede sig henimod Vin-Espalieret, for at tørre sine Øjne, og i det Samme var Lydia allerede ved hendes Side, for hendes Fødder, omklamrende hendes Knæ, trykkende sit Ansigt ind imod hendes Kjole, hulkende.

Det var et Theaterkoup, et af dem, som Lydia brugte ved alle Lejligheder, passende eller upassende — Erna vidste det godt; men idag havde hun ikke Mod til at rive sig løs; idag havde hun intet bittert eller ironisk Ord til sin Raadighed; ja, hun misundte næsten et Væsen, som kunde finde et saadant Udtryk for sine Følelser, ligemeget af hvilken Art de saa vare. Hun søgte at rejse den Knælende op.

„Jeg bliver liggende saaledes, lige til Du har tilgivet mig," mumlede Lydia.

„Jeg skal gjøre Alt, hvad Du vil; men rejs Dig for Guds Skyld!"

Hun havde trukket Lydia ind i en Niche, som gik ind i Muren og idetmindste ydede Ly mod Folkenes Blikke; de løb nemlig endnu frem og tilbage paa Terrassen, beskjæftigede med Forberedelserne til Illuminationen. Helt inde i Nichen befandt sig en Stenbænk, foran hvilken der stod et rundt Stenbord. Lydia lod sig synke ned paa Bænken, bøjede det af Hænderne bedækkede Ansigt ned mod Bordet og fremmumlede sin Syndsbekjendelse med en Stemme, der stundom neppe kunde høres for Hulken og Graad: hun havde ved at spørge sig for hos Folkene overtydet sig om, at det Brev, som Erna hin Morgen havde skrevet under Platanen og om hvilket hun med Bestemthed havde antaget, at det var rettet til Agathe, ikke var blevet afsendt, og desuden havde hun ved tilsyneladende uskyldige Henthydninger faaet lokket ud af Agathe selv, at denne ikke havde faaet noget Brev, inden hun var rejst hjemmefra. Saa havde hun ved at gaa igjennem Ernas Værelse seet Mappen ligge der — uaflaaset, som hun til sin store Forundring havde lagt Mærke til. Hun havde da ikke kunnet modstaa Fristelsen til at undersøge, om Brevet var der endnu. Jo, det var der; en Svimmelhed greb hende —

„Jeg sagde til mig selv, at Du ingen Hemmeligheder havde for Agathe, at Du vistnok havde skrevet til hende, hvad Du føler for ham, om Du elsker ham — jeg maatte vide det — min Fremtid, min Lykke, min Salighed — Alt, Alt laa i det ene Spørgsmaal. Hav Medlidenhed med en Ulykkelig, hvem Skinsygen har gjort til Forbryderske — mod hendes eget Barn; jeg har altid holdt saameget af Dig; jeg kunde have bragt Dig ethvert andet Offer; kun ikke dette — det oversteg mine Kræfter!"

Saaledes jamrede Lydia, og Erna følte det igjen som noget Sælsomt, at hun ikke sprang op fra Pladsen ved Siden af den grædende Kvinde og lod hende alene med hendes Forskruethed og Løgnagtighed; at hun kunde høre paa hendes sentimentale, overdrevne Snak uden at føle Væmmelse. Ja, der rørte sig endogsaa Noget hos hende, som hun blev bange for, Noget, der saae ud som et Ønske om, at der maatte være noget Sandt i hendes Tale.

Lydia bemærkede meget godt gjennem det Taareslør, hun hyllede sig i, at Erna optog hendes Bekjendelser langt bedre, end hun nogensinde havde vovet at haabe. Det gav hende Mod til at forfølge den vundne Fordel til det Yderste.

„Jeg hverken kan eller vil frikjende mig selv for al Skyld," sagde hun; „jeg har været forfængelig og letsindig; jeg bukkede under for den Fristelse, at blive Grevinde Finkenburg — mange Flere vilde være bukkede under, der ikke som vi Aschhof'er kan lede Rækken af deres Aner tilbage til Korstogenes Tid og føre tre Morhoveder i Vaabenskjoldet. Men Forfængelighed og Letsindighed var det dog ikke udelukkende. Jeg var oprigtig overbevist om, at Forbindelsen med den fattige adelige Pige, der ikke bragte ham Andet end sine Pretensioner, kun vilde være en Hindring for ham; at han havde kunnet træffe et bedre, mere passende Valg og ogsaa vilde træffe det senere, saasnart jeg havde givet ham hans Ja tilbage. Ak, hvis jeg blot havde kunnet ane, at han vilde tage sig det saa nær! ikke for Alt i Verden vilde jeg da have handlet, som jeg gjorde; men Alt, hvad der staaer i min Magt, vil jeg anvende, forat gjøre godt igjen, hvad jeg har forbrudt, forsaavidt det endnu er muligt. Skulde det da være fuldstændig umuligt, Erna? Se, han er dog nu næsten halvtreds, og længe vil det ikke vare, saa er han allerede en gammel Mand. Sygelig er han ovenikjøbet; jeg veed fra hans Tjener, at han lider af Hjertebanken og Søvnløshed og at hans Læge i Berlin har givet ham alle mulige Forsigtighedsregler med paa Rejsen. Saa maa han dog have En, der kan pleje ham og taalmodig finde sig i hans Luner — thi alle syge Mennesker er lunefulde, det har jeg ofte erfaret hos min Onkel, Ministeren, hvem alle Mennesker holder for et Lam af Godhed og Sagtmodighed, og som ogsaa var det, indtil hans asthmatiske Anfald kom, saa ingen Mennesker kunde holde det ud med ham mere. Ja, det maa man selv have oplevet, og Gud bevare Dig, Du kjære, søde Barn, fra at erfare det, fra at sørge dit unge, friske Liv hen ved Siden af en svagelig Mand, som ikke længer har anden Lidenskab end sine Bøger og sin Politik. Naar den kalder ham, saa maa han ganske vist følge Kaldet og Konski pakke Kufferten. Det stakkels Menneske — jeg talte før med ham — han vilde saa gjerne blive og tage Del i Stadsen her; desuden har han nok, efter hvad jeg troer, forelsket sig i Aurora; men det hjælper Altsammen ikke, siger han; imorgen skal de uigjenkaldelig afsted. Det er maaske ganske godt, thi Baronen er rasende opbragt paa ham, og jeg veed ikke, hvad han kan finde paa at gjøre i sin Fortvivlelse, hvis Du ikke overtyder ham om, at han, at vi Allesammen har taget fejl. Ak, gid vi dog havde, mit søde, elskede Barn! Du vilde bringe os Alle Ro og Fred, og jeg vilde uafladelig kysse dine kjære Hænder og Sømmen paa din Kjole."

Hun bedækkede Ernas Hænder og Klædning med Kys; Erna lod hende gjøre det; hun agtede ikke paa Lydias Adfærd og Tale; hun sad og stirrede med stive Blikke ud over Haven og Landsbyen over til Bjergene, ved Siden af hvilke et Stykke af Chausseen blev synligt, som nordfra skar over Bjergene ned mod Chausseen i den vestlige Dal. Lydias skarpe Øjne tog samme Retning som Ernas Blik, og hun saae det Samme, som Erna saae: den af Lyn gjennemfunklede Støvsky, som sænkede sig nedad i en Slangelinie ligesom Chausseen; og nu kom der, afdæmpet af den store Afstand, men dog tydelig og bestemt, en dump Lyd over til dem: Trommeslag; og nede fra Indgangen til Landsbyen knaldede et Kanonskud, forkyndende, at Regimentet var i Anmarche.

Erna var faret op, som om Skuddet havde ramt hende i Hjertet.

„For Guds Skyld, Barn, hvad gaaer der af Dig?" udbrød Lydia, forskrækket over hendes blege Ansigt og stirrende Øjne.

Og en ny Forskrækkelse fik hun, da det underlige Barn pludselig kastede sig i hendes Arme, ligesom ledende om Hjælp for en truende Fare, hvorpaa hun ligesaa pludselig rev sig løs igjen, ilede op ad Gangen og forsvandt bag en fremspringende Del af Muren.

„Hvad betyder dog det?" spurgte Lydia sig selv.

Ligesom til Svar kom Trommeslagene fra „vort Regiment“ tydeligere end før henover Dalen.

„Ah!“ sagde Lydia.

Et Smil fløj over hendes Ansigt.

„Umuligt var det ikke,“ mumlede hun; „og skulde det være Tilfældet, saa skal jeg nok udfinde det.“

Hun vendte sig om, for at gaa ind i Slottet, paa hvis Taarn den store Fane just blev hejset, forat hilse „vort Regiment“ i det Øjeblik, da Têten satte sin Fod i Landsbyens Gade.

* * *

Fortsættes.

Litteratur

De mange Yndere af en let humoristisk Lekture, der jo særlig plejer at være efterspurgt som Underholdning i Juletiden, gjøre vi opmærksom paa, at der i disse Dage vil udkomme en Bog af Valdemar Korfitsen, betitlet „Kalejdoskopiske Figurer i Vers og Prosa“. Forfatteren er bekjendt under Pseudonymerne Svend Søvant, Sv. Sv. o. fl. som en livlig Fortæller, og da Indtægten af Bogen agtes anvendt til en Udenlandsrejse, turde der — som han selv humoristisk motiverer det i Subskriptionsindbydelsen — være forøget Anledning til at støtte dette hans Foretagende.

Mark Twain, Lille Toms Eventyr, oversat af C. L. With. (Schubothe.) Som Underholdning for Ungdommen er denne Bog af den bekjendte amerikanske Humorist med dens drastiske Skildringer af Drengepassioner og Drengeidrætter og dens mange baade morsomme og spændende Situationer i høj Grad at anbefale; men den vil ogsaa paa Grund af det karakteristiske Billede, den tegner af Liv og Forhold i the far-west for en hel Del Aar siden og trods sin af og til lidt trættende Bredde kunne læses med Interesse af Folk i en mere fremrykket Alder. Forfatterens ejendommelige Humor og elskværdige satiriske Lune fornægter sig ikke heller her, om det end ikke træder frem i fuldt saa grel og massiv Skikkelse, som Tilfældet ofte er i hans mindre Skizzer; vi skulle saaledes blot henvise Læserne til de ypperligt fortalte Scener fra Søndagsskolen og Kirken, der ere sande smaa Perler af humoristisk Fremstilling. Oversættelsen er behandlet med øjensynlig Omhu og Drengejargon'en paa mange Steder godt truffen; lidt mere Flid kunde der uden Skade have været anvendt paa Korrekturlæsningen.

Paa C. W. Stincks Forlag er iaar udkommet de tidligere af Kittendorff og Aagaard udgivne praktiske Notitskalendere, der ved de mange Oplysninger i alle Retninger, de indeholde, yde god Tjeneste i Aarets Løb og derfor ogsaa have et stort fast Publikum at regne paa. De tre forskjellige Former, hvorunder disse Kalendarier fremtræde, er „Noterbog for 1880“, „Notits-Kalender for 1880“ og „Damernes Notits-Kalender for 1880“, sidstnævnte udstyret med et godt Portrait af afdøde Skuespiller Mantzius.

Sven, et dramatisk Digt af Henning Fox. (Odense, Hempel.) Den pseudonyme Forfatter, hvis to tidligere folkelige Fortællinger fra Middelalderen vandt sig en ret vel fortjent Ros, har her givet sig i Lag med en romantisk Opgave, som han dog ikke har været Mand for at løse. Den minder i visse Maader om den, som Hostrup har stillet sig i „Mester og Lærling“, idet han har villet skildre en ifølge sin Fødsel halvt Menneskene, halvt det Overnaturliges Rige tilhørende Figur, Agnetes og Havmandens Søn, der efter at have forladt sit vaade Fædrenehjem af Længsel efter sin Moder kommer i mangehaande Berøring med Menneskene og efter adskillige Hændelser og Eventyr ender med at drage til det hellige Land som kristen Pilegrim. For at kunne gjøre noget virkelig Betydeligt ud af dette for en romantisk Digternatur i og for sig ret tillokkende Emne og for at kunne klare de stridende Modsætninger i Havmandssønnens dobbeltsidige Væsen, maatte Forfatteren imidlertid have været i Besiddelse af en poetisk Evne, som var noget i Slægt med f. Ex. La Motte Fouqués, der jo som bekjendt i sin „Undine“ har behandlet et lignende Stof paa en saa yndefuld Maade; men dette gjælder ingenlunde om Hr. Henning Fox. Hans Helt er en ligesaa triviel som blod- og holdningsløs Skikkelse, der har staaet ligesaa uklart for Forfatteren, som han staaer for Læseren, og som for en stor Del møder med alenlange, mere eller mindre dybsindige eller dybsindigt-ladende Monologer, der tage sig højst forunderlige og umotiverede ud i hans Mund, og hvad Digtets øvrige Figurer angaaer, saa ere de i det Hele taget saa hule og saa lidt stiliserede, at de ikke formaa at efterlade noget Indtryk af at være mere levende end Marionetdukker. Noget af det Mærkeligste ved denne Digtnings er iøvrigt det Sprog, hvori den er skrevet. Forfatterens Figurer, og hertil høre baade Stene, Blæretang, Sporehuse, Søanemoner, Lysarme, ja selv en omkring drivende Selvmorder og forskjellige andre lignende maritime Mærkværdigheder, der optræde i Forspillet paa Havsens Bund, tale den forunderligste Jargon af Verden, og det paa rimede, meget tarvelige og meget tvungne Vers. Det har aabenbart været Forfatterens Hensigt at lade sine Personer tale i Kæmpevisens Sprog, og han har formodenlig ment, at naar det i sin Tid var lykkedes saa saare godt for Henrik Hertz at lade de Optrædende i „Svend Dyrings Hus“ tale saaledes, saa var dette en let Sag at efterligne. Forsøget er imidlertid faldet højst bedrøveligt ud for ham. Det er ingenlunde nok, at man hist og her putter et eller andet gammelt Ord ind — saaledes her overalt lakke for gaa, der gjør en rent komisk Virkning, fortøve, gilje, tie kvær, udi Daanetraa, Skemme og ro=mose, hvilke to sidste Ord vist ovenikjøbet neppe engang nogensinde have været danske, etc. — eller at man slaaer om sig med en eller anden gammel Form, navnlig hvor den kan bruges med Fordel for at faae Verset en Fod kortere eller længere — som f. Ex. hannem, selver, nam=tog o. l. —; naar ikke det gamle Sprogs Aand og Tone ligesom er levende tilstede og umærkelig gjennemsyrer det Hele, bliver Virkningen nærmest parodisk, og den bliver det i en endnu højere Grad, naar der som her foruden med de enkelte Archaismer tillige med rund Haand ødsles med moderne sproglige Platituder som sjokke, pile af, bøs, lirke osv. Vi ville raade Hr. Henning Fox til at begive sig ned fra de højere poetiske Regioner, hvori han har tumlet sin Pegasus, og kun for Fremtiden at holde sig til den folkelige Prosafortællings lavere og mere beskedne Sfære; der høster han mere Ære end hist.

Theatrene

Sekondtheatrene have i de forløbne Par Uger ingen Nyheder bragt frem, men spillet ældre Repriser, **Folketheatret** „Hverdagsfolk“ og „En fattig ung Mands Eventyr“, **Kasino** „Aladdin“ og „Meer end Perler og Guld“, der nu i de sidste Dage er bleven afløst af „Kalifen paa Eventyr“, i hvis anden Akt, der jo foregaaer paa et Kunstnerkarneval, en indlagt ny Ballet, en Dands af Pierrot'er og Pierretter og en Pas de deux af Søstrene Carey, vakte megen Begejstring. Det gamle Eventyrsangspil synes ved sin Gjenoptagelse paa Repertoiret at skulle gjøre den samme Lykke som ved alle tidligere Opførelser, og Publikum, der havde givet talrigt Møde i Onsdags, syntes at more sig fortræffeligt baade over den „vise“ Kalifs og den „dumme“ Vezirs mærkværdige Fata og over den uforlignelige Hr. Raphaels veltrufne mosaiske Jargon og ejendommelige Gestikulation, der syntes at tyde paa, at Fremstilleren af denne

Rolle, Hr. S. Neumann, havde gjort et dybere gaaende Virkelighedsstudium efter visse karakteristiske Typer, der i vor alt nivellerende Tid ere i Færd med saa smaat at forsvinde eller ialtfald at tabe deres Særpræg. — I „Hverdagsfolk“ paa Folketheatret optraadte en ung Dame, Frøken Anna Petersen, et Par Aftener som Marie. Det siges, at hun skal have høstet en Del Laurbær paa nogle Provindsscener, og det var maaske Bevidstheden herom, der fik en Del yderst velvillige Tilskuere til at yde hende et rigeligt Bifald og endog kalde hende frem efter Tæppets Fald ved hendes første Optræden; vi tilstaa imidlertid aabent, at det var os ganske umuligt i hendes Spil, om vi iøvrigt maa bruge dette Ord om en Præstation, der som denne var saa fuldstændig blottet for endogsaa den svageste Antydning af dramatiske Evner, at se Andet end den fladeste, spædeste Dilettantisme, og vi forstaa med vor bedste Villie ikke, hvad der kan have bevæget Theatrets Direkteur til at føre hende frem for sit Publikum og endogsaa med en vis Ostentation allerede flere Dage iforvejen bebude hendes Debut som en Begivenhed. Det bekjendte rørende Folkeskuespil efter Octave Feuillets «Roman d'un jeune homme pauvre» faaer, naar et Par temmelig uheldige Rollehavende fraregnes, en ganske god Udførelse; Hr. Abrahams er tilstrækkelig ædel, Fru Borchsenius tilstrækkelig luneful og ubegribelig, Fru J. Hansen overmaade værdig og Fru Holst tilbørlig rænkefuld og intrigant, og hvad Hr. Kolling angaaer, notere vi med Tilfredsstillelse hans 80aarige Olding som en virkelig ypperlig og helstøbt kunstnerisk Præstation. Stykket, der Aften for Aften har udøvet sin gamle Tiltrækning paa Publikum, gaaer efter Bestemmelsen sidste Gang over Scenen iaften og vil blive afløst af Scribes „Familien Riquebourg“, en god gammel Bekjendt fra det kgl. Theater, og „Niniche“, en meget kaad fransk Farce, som enkelte af vore Læsere maaske ville mindes fra i Sommer, da et svensk Skuespillerselskab, bedrøvelig Ihukommelse, opførte det i en meget lemlæstet Skikkelse paa Klampenborg Theater.

Musik.

Hr. Siegfried Langgaards Koncert forrige Lørdag hørte allerede, hvad Arrangementet angaaer, til de ikke dagligdags Begivenheder. Der var sørget baade for Orkester og for nye Sager paa Programmet, og til Gjengjæld havde ogsaa Publikum fyldt hele Salen. Koncertgiverens Pianospil, navnlig hans Forcer i teknisk Henseende, vil være tilstrækkelig bekjendt fra mange tidligere Koncerter og trængte ikke her til fornyet Omtale, naar det ikke var for ved denne Lejlighed at fremhæve, at hans Udvikling paa en heldig Maade synes at have taget Retningen henimod en større Husholderiskhed med Hensyn til, hvad man med et ildeklingende, men derfor ikke mindre betegnende Ord kunde kalde for Kraftkunsterne paa Klaveret. Det var Udførelsen af Rubinsteins Pianokoncert i G-Dur, der kunde give Anledning til denne Iagttagelse. Den smukke Komposition, som hører til Rubinsteins her mindre kjendte Sager, rummer i sig saa mange virkningsfulde Momenter baade i Retning af det Stemningsfulde og Brillante og røber i Opfindelsen ligesaa meget den iderige som i Behandlingen den i overlegen Formning velbevandrede Komponist, at den vel kunde tale for sig selv. Men det fortjener at fremhæves, at Hr. Langgaard ved Siden af det rent Virtuosmæssige fik Kompositionens musikalske Kjærne saameget med, at man enkelte Steder, f. Ex. i Andanten, i hans Spil fik Indtryk af en i Gjengivelsen virksom og selvstændig Kunstnerindividualitet. Koncertgiveren optraadte foruden som Virtuos ogsaa som Komponist, men rigtignok med ulige mindre Held. Hans Koncert-Allegro i Tarantel-Rhythme for Piano og Orkester røber en vis Skrivefærdighed, der imidlertid i samme Grad som den forfalder til en alle rimelige Grændser spottende Omstændelighed, svækker Indtrykket af en Begavelse, der glimtvis kommer tilorde. Det er nærmest den Rubinsteinske Muse, der synes at have tjent til Forbillede, men uheldigvis med sine svage Sider, sin i Forhold til de givne Ideer urimelige Bredde og Udførlighed. Disse alenlange Passager op og ned af Instrumentet kan ligesaa lidt afgive Hovedstoffet til en Komposition, som et næsten barnligt Misbrug af Janitscharinstrumenterne, deriblandt Pauke, Triangel, Tamburin, Bækken foruden Pikkolofløjte, kan gjøre noget Krav i Retning af Instrumentation. Blandt de Assisterende bemærkedes navnlig Hr. Anton Svendsen, hvis sikre og omhyggelige Violinspil kom særdeles smukt frem i de to sidste Afdelinger af Mendelssohns Violinkoncert.

Indhold. August Bournonville, af Edgar Collin. — Parlamentariske Stjernebilleder af Zodiacus. XL. Vilhelm Bjerring. — Et Omrids af Havekunstens Historie, af Prof. Ferd. Cohn, sluttet. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Litteratur. — Theater. — Musik. — „Julebordet“ (Avertissements-Tillæg).

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 7. Faraos Ring.
Mandag 8. Naar Meubler flyttes. Elskovsdrikken.
Tirsdag 9. Don Juan.
Onsdag 10. Gnisten. Valdemar. **(Fredags Abonnement).**
Torsdag 11. Kjartan og Gudrun.
Fredag 12. Faraos Ring.
Lørdag 13. Pernilles korte Frøkenstand. Dandsedivertissement. Soldaterløjer **(paany indstuderet).**

Casino.

Søndag den 7. December Kl. 7:

Kalifen paa Eventyr.

Eventyrkomedie med Sang i 3 Akter af Erik Bøgh. Dandsen i 2. Akt komponeret af Hr. Balletmester **Carey**. Solodandsen udføres af Frøken Fanny og Leontine Carey.

Forbi omtr. Kl. 10.

Folketheatret.

Søndag den 7. December Kl. 7:
(Sidste Søndag)

En fattig ung Mands Eventyr.

Folkekomedie i 5 Akter (7 Afdelinger) efter «Le Roman d'un jeune homme pauvre» af **Octave Feuillet.** Musiken komponeret og arrangeret af **C. C. Møller.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 7. December.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Til Julen.

H. V. Kaalund,
Et Foraar.
Digte, ældre og nyere.
5. Oplag.
3 Kr.; eleg. indb. 4 Kr. 25 Øre.

M. Rosing,
Frelst.
Et Digt.
2 Kr. 50 Ø. Indb. 3 Kr. 85 Ø.

M. Rosing,
Smaadigte og Sange.
2 Kr. Indb. 2 Kr. 75 Øre.

M. Rosing,
Et Foraarsbillede.
Et Digt.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
Fire Digte.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
Løvfald og Løvspring.
Fortælling.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
To Fortællinger.
2 Kr. 50 Ø. Indb. 3 Kr. 85 Ø.

Fritz Jürgensens Tegninger.

40 Tegninger.
3. Oplag.
4 Kr.

20 Tegninger.
3. Oplag.
2 Kr.

24 Tegninger.
2. Oplag.
2 Kr. 50 Øre.

Hovedtitel med Portrait, tegnet af Fritz Jürgensen selv, samt en biografisk Skizze af P. Hansen. 60 Øre.

Alle 84 Tegninger med Portrait og biografisk Skizze. Indb. i Franskbind. 12 Kr.

Jacob Lund,
Store Kjøbmagergade Nr. 31.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommen:

3. Udgave af

Fra den gamle Fabrik.

Af
Vilhelm Bergsøe.
4 Kr. 70 Øre; eleg. indb. 6 Kr.

Ungdom
i Digt og Sang.
Af
Holger Drachmann.
5 Kr.; eleg. indb. 7 Kr.

Fra Danmarks „far west",
langs Kysten mellem Tyborøn og Sønderho.
Af
A. Falkman.
1 Kr. 25 Øre.

Et Dukkehjem.
Skuespil i 3 Akter
af
Henrik Ibsen.
2 Kr. 25 Øre; eleg. indb. 3 Kr. 50 Øre.

Adam Schrader.
Fortælling af
Jonas Lie.
3 Kr. 50 Øre; eleg. indb. 4 Kr. 80 Øre.

3. Oplag af

Tre af mine Venner.
Afbetaling paa min Gjæld
af **en gammel Feltpræst.**
2 Kr.; eleg. indb. 3 Kr. 25 Øre.

Guldmedaille Paris 1878.

MALLING HANSEN'S SKRIVEKUGLE.

300 Kr. I Mahogni-Etui 312 Kr.

Ritzaus Bureau,
Kjøbmagergade Nr. 26.

Enhver kan **strax** arbeide med denne lille og hensigtsmæssige Maskine. Efter faa Timers Øvelse skriver man ligesaa hurtig som med Pennen. Under fortsat Øvelse stiger Hurtigheden til 3 à 4 Gange Pennens. Det Skrevne kopieres paa almindelig Maade.

Skriften lig Bogtryk.

Skrivekuglen veier kun 7 Pund.

Maskinen er særlig at anbefale: Referenter, Forfattere. Afskrivere, offentlige Kontorer, Forretningsfolk, Blinde, Enarmede og Folk, der lide af Skrivekrampe eller ryste paa Haanden.

Pastor Malling Hansen træffes Kl. 3—4 Eftermiddag paa det kongl. Døvstumme-Institut.

Ritzaus Bureau, Kjøbenhavn, Novbr. 1879.

E. N. Ritzau.

Mit store Udvalg af henkogte Sager, Chokolader, Konfiturer, Atrapes, Syltetøjer, Thebrød, Likører, Vine o. s. v, alt kun i fuldt, reelle og gode Varer.

S. Lomholt, Tordenskjoldg. 3.

«Wendrich jun.s Stormhuer.»

Kjøbmagergade 28, 1. Sal.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

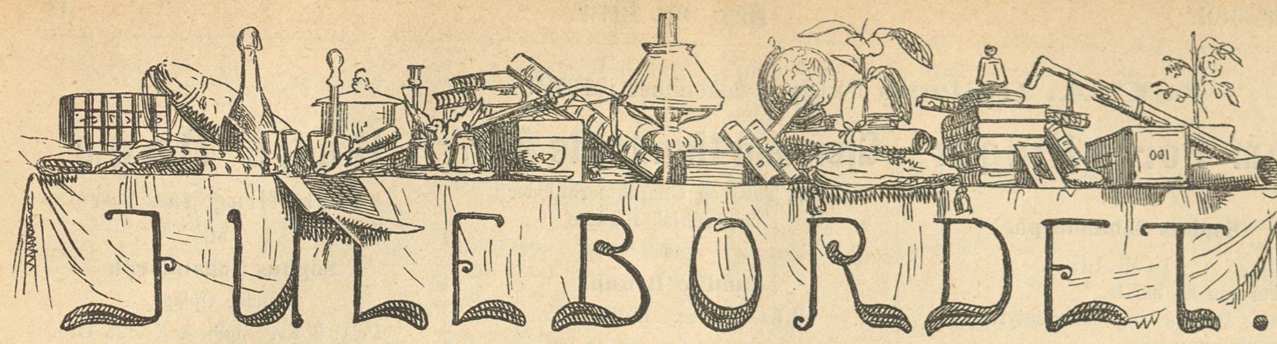

JULEBORDET.

Tillæg til „Nær og Fjern".

Kjøbenhavn. Nr. 388. Den 7. December 1879.

Litteratur

Den bekjendte „Portemonnaie-Almanak", der nu i nitten Aar har været en sikker Gjæst paa Julebordet, er ogsaa for 1880 udgaaet i forskjellige smukke Udstyrelser, af hvilke især den i fint Skind indbundne fremtræder som en meget tiltalende diminutiv Bog. Almanaken er denne Gang illustreret med Portraiter af Hertugen og Hertuginden af Cumberland. (Wätzold.)

Den ikke mindre bekjendte Falkenbergske Kalender er ligeledes iaar udkommen i tre forskjellige Formater i Kommission hos G. E. C. Gad. Den har siden sin Fremkomst erhvervet sig et stort og fast Publikum, som det vil være tilstrækkeligt at minde om dens Tilstedeværelse.

Hos Magnus A. Schultz i Aalborg er udkommet anden Aargang af Kontor-Notice-Kalender for 1880.

Hos Brød. Salmonsen er udkommet 4. Aargang af Skolekalender for Ungdommen, indeholdende foruden det almindelige Kalenderstof og Notitsblade bl. A. en Fortælling om „Kongevalget blandt Fuglene".

Billedkunst

Fra Ernst Bojesens Kunstforlag er udgaaet et meget smukt Billedværk, der baade ved sit Indhold og sin Udstyrelse bejler til en fremtrædende Plads paa Julebordet. Det er betitlet „En Dag af en lille Piges Liv" og bestaaer af sex omhyggelig udførte fotografiske Blade i stort Format og paa fint og tykt Papir, fremstillende Scener (formodenlig efter tydske Kunstnere) af en nydelig lille Piges daglige Færd med dens smaa Glæder og Sorger. De sex Tegninger ere omsluttede af smukt og sindrigt komponerede Rammer og forsynede med Smaavers af J. Krohn, hvis Forstaaelse af Barnelivet og Sands for dets lille Verden her som saa ofte tidligere har givet sig et tiltalende og naturligt Udtryk.

Fra N. C. Roms Forlagsforretning er udgaaet første Hefte af en Række „Broderimønstre for Skolen", udvalgte af Arkitekturmaler Chr. Hetsch blandt Tegninger og Arbejder af Kunstnere og Damer i de nordiske Riger. Den udkomne første Samling indeholder 6 Blade med en Mængde Mønstre til hvidt Broderi og særlig en stor Variation af Navneslyngninger. Den koster 1 Kr.

Som **passende Julegave** for **unge Kvinder** anbefales:

EVA.

Lys og Skygge i en ung Piges Liv.

Af **Clara Cron.**

Pris heftet 2 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 3 Kr. 75 Øre.

Af Anmeldelserne anføres følgende:

»En god Bog, som i meget minder om de bekjendte Bøger af Louise Alcott »Pigebørn og Unge Kvinder«, og som er en ligesaa sund og underholdende Læsning for unge Piger som disse.

Wilhelm Priors Hofboghandel.
52 Store Kjøbmagergade ved Porcellainsfabriken.

Hos Undertegnede er udkommet:

Billed-Regnebog

for Smaa. Pris 1 Kr.

Mit righoldige Lager af Billed- og Børnebøger, Kolorerøvelser og Spil samt elegant indbundne Bøger anbefales som passende

Julepræsenter.

C. G. Iversens Boghandel.
(E. S. Tillge).
St. Kjøbmagergade 38, ligefor Postgaarden.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Nordens Boglader:

C. Leunbach:

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier. 5te (sidste) Hefte. Trinitatis-Tidens 2den Halvdel. 1 Kr.
Samme Bog komplet, heftet 4 Kr. 85 Øre.
Samme Bog, komplet, indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.
Nytorv 19.

Paa mit Forlag er udkommen:

Genrebilleder

af

Carl Andersen.

Sjette Samling.

Pris 1 Kr., indb. 2 Kr.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Kivle-Slaatten. **Thema og Variationer over et norsk Folkesagn.** Et polemisk Digt af **L. Dietrichson.** 106 S. 8°. Pris heftet Kr. 1,25, elegant indb. Kr. 2,25.

Indhold: Introduktion. — Kivleslaatten. — Hvor er de gamle Sange vandret hen? — En Stavkirke. — En norsk Billedhugger. — I Nationalgaleriet. — Møllerguten. — I Theatret. — Gudedæmring. — Noter.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet i 1879:

Fem Fortællinger

af

Sophus Schandorph.

Indhold:
Hvordan han fik hende.
En fattig Drengs Ungdomseventyr.
I Gjæstgivergaarden.
Kagepigen.
Et Levnetsløb fortalt paa Kirkegaarden.

5 Kr. 50 Øre. Indb. 7 Kr.

Sakuntala.

Indisk Skuespil i syv Optrin

af

Kalidasas.

Oversat og forklaret af **M. Hammerich.**

Tredie gjennemsete Udgave.

4 Kr. 50 Øre.

Breve

til og fra

Bernh. Sev. Ingemann.

Udgivne

af

V. Heise.

7 Kr.

Prædikener

af

Peter Rørdam.

Præst i Lyngby.

4 Kr. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Nogle Betragtninger og Studier

over og i Sammenhæng med

Biskop Martensens Ethik.

af

F. V. Andersen,

Provst.

3 Kr. Indb. 4 Kr. 25 Øre.

Gjennem Hundrede Aar.

Smaa Tids- og Charakteerbilleder
i biographisk Ramme

af

Camillo Bruun.

2 Kr. 75 Øre. Indb. 4 Kr.

Ensomt Liv.

Udgivet

af

Fr. Othesta.

2 Kr. 25 Øre.

For syge og sorgfulde.

En Opbyggelsesbog

ved

Jakob Paulli.

Andet Oplag.

Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Præsten i Krigen.

Breve til en Ven

fra

en gammel Feltpræst.

Forf. af «Tre af mine Venner».

Andet Oplag.

1 Kr. indb. 2 Kr.

„Det unge Danmark".

Fortælling fra vore Dage

af

Karl Gjellerup.

Forf. til «En Idealist».

4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Uden Midtpunkt.

Fortælling

af

Sophus Schandorph.

Andet Oplag.

4 Kr. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Unge Dage.

Fortælling paa Vers

af

Sophus Schandorph.

Andet Oplag.

Pris: 3 Kr. Indb. 4 Kr. 25 Øre.

Danmarks og Norges Historie

i Slutningen af det 16de Aarhundrede.

Af

Dr. **Troels Lund.**

I.

Indre Historie.

Første Bog.

Land og Folk.

3 Kr. 75 Øre. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Vikingeblod.

En Nutidssaga

af

Joh. Holm Hansen.

Pris: 2 Kr. 75 Øre. Indb. 4 Kr.

Den christelige Mission blandt Hedningerne.

Af

Dr. **Chr. H. Kalkar.**

2 Dele. 9 Kr. 50 Øre. Indb. 13. Kr.

Tro, Daab, Gjerning, Tilgivelse.

Af

D. G. Monrad.

1 Kr. 50 Øre. Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Poetiske Skrifter

af

Frederik Paludan-Müller.

8 Bind. Med Forfatterens Portrait.

20 Kr. Indb. 32 Kr.

Paa mit Forlag er udkommet og anbefales til **Jule- og Nytaarsgaver:**

C. Hostrup:

Komedier. 2den Udg. I—III. Pris heft. 9 Kr.; indb. med komp. Rygge 14 Kr.
Sange og Digte fra 30 Aar. Med Forfatterens Portræt. Pris heft. 4 Kr.; eleg. indb. 5 Kr. 50 Øre.
Prædikener paa alle Søn- og Helligdage. Pris heft. 5 Kr.; smukt indb. 7 Kr. 25 Øre.
Prædikener. 2den Samling. Pris heft. 4 Kr. 50 Øre.

Charles Dickens:

Vor fælles Ven. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. med komp. Rygge 9 Kr. 50 Øre.
Juleeventyr. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Et Julekvad i Prosa.
Klokkeslagene.
Faarekyllingen.
Livets Kamp.
En Julefantasi.
Pris heft. à 75 Øre; indb. i Shirtingsbind à 1 Kr. 50 Øre.
To Byer. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
David Copperfield. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Bleak House. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Nickolas Nickleby. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Lille Dorrit. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Master Humphrey's Stueuhr. I—III. Pris heft. 9 Kr.; indb. 14 Kr. 25 Øre.
Dombey & Søn. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Skizzer. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Store Forventninger. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Oliver Twist. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.

Faaes i alle Boglader og hos

F. H. Eibe,
Graabrødretorv 16, Kjøbenhavn. K.

Subskription paa

Nordens Historie

med

talrige Illustrationer,

populært fremstillet af

N. Bache,

modtages i alle Boglader, hvor de to første Hefter henligge til Eftersyn. Værket vil udgjøre 5 Bind og udkomme i omtrent 50 Hefter à 1 Kr. Illustrerede Subskriptions-Planer udleveres i alle Boglader.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa den norske Forlagsforenings Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Smaa Billeder for store Børn. Af **Vinc. St. Lerche. 13 humoristiske Tegninger, elegant udført i Farvetryk. Ny Samling.**

Indhold: Titelblad. — Lad dadle Kvinderne, hvo vil, jeg agter ej dem at forsvare. — Og kjøre vatten, og kjøre ved. — Seer du Sola, min Ola? Seer du Månen, min Per? — Lad dadle Kvinderne, hvo vil; foruden dem vi intet vare. — Hvor saare lidet skal der til, for lykkelig at være. — Ola Dilt, Ola Dalt, Ola Spegesild og Salt. — Skjenker i Kopper, i Kander, i Krus. — Jens Bådsmand han havde e eneste Ku. — Bage, bage Kage. — Sagte Vals. — Nils Johansen, den gjæve Gutten. — Jomfru Marja fly, fly.

Pris i kartonneret Omslag med Originaltegning i Farvetryk Kr. 10. Med tilhørende elegant Shirtings Mappe Kr. 15.

H. Aschehoug & Co. Alb. Cammermeyer. J. W. Cappelen. P. T. Mallings Boghandel.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og faaes i alle Boglader:

Fra Eventyrets Verden.

Sex Fortællinger samlede af Brenda.

Med Titelbillede. Pris i Papbind 1 Kr. 50 Ø.

H. Hagerup.
Gothersgade 31.

I alle Boglader faaes:

Verdens Ende.

En Kjærlighedshistorie
af
Edward Eggleston.
Forf. til Skolelæreren i Flat Creek o. fl.

Pris 3 Kr.

Ifjor udkom:

Skolelæreren i Flat Creek

af samme Forfatter.
Pris 2 Kr. 50 Øre.

og var Gjenstand for Pressens mest rosende Omtale.

Aalborg. **Magnus A. Schultz's** Boghdl.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Liv ved Kysten. Skisser og Fortællinger af **Constantius Flood.** 10 Ark 8°. Pris heftet Kr. 1,80, indb. i Shirting Kr. 2,80.

Indhold: Paa Dampskibsbryggen. — Ombord i en Fjorddamper. — Kysten om Lindesnæs. — Kaptejn Robert. — Af Livet i en Udhavn.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa mit Forlag er udkommen fuldstændig og faaes i alle Boglader:

E. Mau:

Dansk Ordsprogs-Skat.

Samlede, ordnede og udgivne efter trykte og utrykte Kilder. I - II. Pris 16 Kr. 60 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Chr. K. F. Molbech:

Samlede Digte.

Ny, forøget Udgave.
Pris 4 Kr. 50 Øre, indb. 6 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Minder fra Emauskirken.

Sexten Prædikener
af
Harald Stein.

Pris 3 Kr., indb. 4 Kr. 50 Øre.

Indtægten tilfalder »Diakonissestiftelsens Menighedspleje«.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

Praktisk Strikkebog.

Vejledning i Udførelsen af strikkede Brugsgjenstande samt Mønsterstrikning, af **Dorothea Luchow.** Anden Udgave. Pris 1 Kr. 25 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Læsning for Børn. Efter **Zacharias Topelius** ved **Nordahl Rolfsen. Anden Samling.** 10 Ark 8°. Med 6 Illustrationer og Forfatterens Portrait. Pris indb. 2 Kr.

Indhold: I. Skøjteløberen. — II. Gutten fra Brahestad. — III. Eli Rehm. — Kirkeklokkerne. — Hansemands Eventyr. — Birken og Stjernen. — Sampo Lappelil. — Et Vintereventyr om Skyhøj og Taageskjeg. — Om den Sommer, som aldrig kom. — Hjertet af Gummi elastibum. — Fæstningen Helteborg. — Aksel og Stine.

P. T. Mallings Boghandel.

Hans J. Lund,

Snedkermester, Aabenraa Nr. 15, 1. Sal,

anbefaler sig til det ærede Publikum med velforarbejdede **Mahogni-Møbler** af smukt og tørt Træ. For Arbejdets Soliditet garanteres. For Tiden staaer færdig Sekretairer, Sølvtøjsskabe, Chiffonierer, Komoder, Skriveborde med og uden Skabe, Spilleborde og Bidetstole med og uden Porcellain. Bestilling paa Snedkerarbejde modtages, ældre Møbler repareres og poleres, Pakning af Møbler besørges billigt.

Ærbødigst
Hans J. Lund.

OTTO B. WROBLEWSKY's FORLAG.

Kr. Arentzen:
Baggesen og Oehlenschläger.
Litteraturhistorisk Studie.
8 Dele. 30 Kr.

Ludvig Bødtcher.
Et Digterliv
skildret af **Alex Schumacher.**
Med Portrait. Heftet 2 Kr. 50 Øre.

P. Faber:
Viser og Vers.
Udg. af **Vill. Faber.**
Med Portrait, heft. 2 Kr. 25 Øre, indb. 3 Kr. 25 Øre.

C. M. Havn:
Fortællinger i Ramme.
Heftet 3 Kr. 25 Øre.

P. Købke:
Om Runerne i Norden.
Med 16 større og mindre Afbildninger.
Heft. 1 Kr. 50 Øre.

H. W. Longfellow:
Sangen om Hiawatha.
Oversat af **G. Bern.**
Heftet 2 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr.

P. L. Møller:
Adam Oehlenschläger.
Et Mindeblad.
Heft. 85 Øre.

C. N. Rosenkildes
Efterladte Skrifter.
Udg. af **P. Hansen.**
2 Dele, med Portrait, heft. 10 Kr.

J. H. Wessels
Samlede Digte.
Boyes Udg. 4. Oplag.
Med Portrait, Facsimile og Musikbilag.
Heftet 2 Kr., eleg. indb. 3 Kr. 50 Øre.

NYTORV № 19. KJØBENHAVN. K.

Paa **August Westrups** Forlag er **nylig** udkommen og faas i alle Nordens Boglader:

SVENSK LYRIK.

Udvalgte Digte af svenske og finske Forfattere,

oversatte paa Dansk.

Dette Udvalg indeholder **44 af de smukkeste Digte** af 36 Forfattere. Nedenfor findes en Prøve.

I **guld- og farvetrykt** Omslag 1 Kr. 50 Øre. **Elegant indbunden** med **Guldsnit** 2 Kr. 75 Øre.

Kunsten at være aandrig.

At kjende denne Kunst er ej saa ilde,
og derfor alle jeg den lære vil;
selv om man ej formaar at slaa en Trille,
man kan jo dog dressere Folk dertil.

Ja, det forstaar sig, de som ere snilde,
de har ej Brug for Kunsten og for mig;
det har kun de, som Kunsten lære ville,
skjønt de Naturen ganske har mod sig.

Den første Regel er: at holde Munden. —
Det ganske vist er svært at holde Mund;
men mangen en, som tav, blev dog befunden
at være snild, skjønt tom var Hjærnens Bund.

Men naar saa er — indvende I vel, Venner, —
da er kun aandrig den, som føtes stum;
men jeg forsikrer jer, at ej jeg kjender
en stum, hvis Tale man kan kalde dum.

Men er det kristeligt at hade Tungen,
Forsynets bedste Gave? spørger du.
Vi har fra Skabelsen jo snakket, sungen,
og derfor bør det gaa af Mode nu.

Naar du din Dadel eller Ros skal yde,
din Læbe op til Næsen træk — og ti.
Din Læbes Trækning kan jo Ros betyde,
men Dadel ogsaa ligge kan deri.

Et videnskabligt Skrift man til dig rækker;
du rynker Panden med betænksomt Blik,
paa begge Skuldre bare let du trækker,
og strax den svære Knude løst du fik.

Man vil om en Roman din Mening høre,
da skal du bare blade lidt deri
og fornemt smilende din Nakke røre, —
da anses du for en af Kritici.

Man »gjør« Musik, og man din Dom vil høre;
da skal du først dit Øje lukke til,
ryk siden hæftig i dit ene Øre,
og man dig strax som Kjender anse vil.

Et Maleri du ser — man paa dig agter —
hvad mon du skued med dit Ørneblik?
Med Arme over Kors du det betragter,
med rynket Øjenbryn, — det er Kritik!

Du vil, at Ros som Skjald der for dig lyder;
skriv da blot Vers til hver en Højtidsfest:
om Faders Virksomhed, om Moders Dyder,
om hvem af disse Barnet ligner bedst.

Naar siden du beskedent alle beder
at tie stille med, at du det skrev,
man udbasuner strax, hvad Skjalden hedder,
og hurtig til et stort Geni du blev.

Ja, saadan blomstre kan Geniets Rygte,
skjønt ingen frodig Jord det voxed i;
og Efterverdnens Dom du ej skal frygte,
thi den har ingen Ting at snuse i.

Aug. Blanche.

Til Julegave anbefales:

O. Funche:

Guds Skole eller kristelige Livsbilleder i Profeten Jonas Bogs Lys. 1 Kr. 80 Øre; indb. 2 Kr. 70 Øre.
Forvandlingerne, eller hvorledes en seende bliver blind og en blind seende. 2 Kr. 25 Øre; indb. 3 Kr. 20 Øre.
Glæde, Lidelse og Arbejde i Evighedens Lys. 3 Kr., indb. 4 Kr.
Rejsebilleder. 1—3. Samling. 4 Kr. 40 Øre, indb. 6 Kr. 40 Øre.
(Hver Samling sælges særskilt).
Spørgsmaalstegn eller hvorledes man under vanskelige Forhold og Afgjørelser i Livet kan erfare hvad der er Guds Villie. 1 Kr.
Kristelige Smaastykker. 1ste og 2det Hefte. 1 Kr.

Faaes i alle Boglader og hos Undertegnede:
Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Porcellainsfabr.

Paa den norske Forlagsforenings Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:
Eva. **Skuespil i tre Akter af G. A. Dahl.** 106 S. 8°. Pris Kr. 1,25, smukt indb. Kr. 2,25.
H. Aschehoug & Co. **J. W. Cappelen.**
Alb. Cammermeyer. **P. T. Mallings Boghandel.**

Som passende **Julegave** anbefales for unge **Kvinder:**

Louisa M. Alcott:

Pigeborn eller Meg, Jo, Beth og Amy. 4 Kr.; indb. 5 Kr. 35 Øre.
Unge Kvinder. Fortsættelse af Pigeborn. 4 Kr.; indb. 5 Kr. 35 Øre.
Da Restoplaget af »Pigeborn« kun er yderst ringe, sælges den ikke særskilt, men kun i Forening med »Unge Kvinder«.
Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Porcellainsfabr.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag. **Nr. 389.** **Den 14. December 1879.** Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

En Ørkenkonge.

Af **Francis Broemel.**

Abd-el-Kader er død. Abd-el-Kader-Ulid-Mahaddin har lukket sine ærværdige Øjne. Den fordum saa berømte Marabut-Høvding er nu næsten glemt, og dog kan Frankrigs Historie ikke skrives, uden at hans Navn forekommer deri. Man kunde næsten begynde ligesom i de gamle Eventyr: „Der var engang en Mand", — og dog er det ikke mere end fyrretyve eller halvhundrede Aar siden. I vor Tid oplever mangen Flødeskjæg mere end en Methusalem i forbigangne Aarhundreder. Abd-el-Kaders Bedrifter havde dengang et stort europæisklæsende Publikum. Det var dengang, da der gaves langt færre Blade end nutildags, og da de første Jernbaneskinner bleve lagte i Europa. Den, der nu maaske befinder sig i den Situation at være en „lykkelig Familiefader" og som med Vemod opdager det første graa Haar paa sit Hoved, vil blive berørt af Navnet Abd-el-Kader som af Navnet paa en gammel kjær Ammestuehistorie. Det var i en Periode, hvor der ellers ikke passerede meget i Verden, i Tiden mellem Julirevolutionen og Aaret 1848, i den Tid, hvor de Statskloge stolede paa Politiets Demagog-Sporhunde for at være sikre paa, at Alt var stille og roligt indenfor de utallige Højheders og Durchlauchtigheders Hørevidde, den Tid, som Heinrich Heine har skildret i de udødelige Strofer:

„Wenn unser Vater spazieren geht,
Ziehn wir den Hut mit Pietät.
Deutschland, die fromme Kinderstube,
Ist keine römische Mördergrube!"

Dengang regjerede Borgerkongen Louis Philippe i Frankrig, Manden, „hvis Hoved lignede en Pære," som den arabiske Sheikh skildrer ham i et Digt af Freiligrath, en kronet Spidsborger, som ikke holdt det for at være under sin Værdighed at spekulere paa Børsen til Bedste for sin Familie. Dengang var det, at Frankrig annekterede Algier, en af de saakaldte Røverstater ved Middelhavet. Den politiske Verden laa dengang i en blid Halvslummer, fremkaldt ved en Narkose efter Metternichs Recept. Men, som et gammelt Ordsprog siger: „Naturam furca pellas ex, hun kommer dog igjen, den Hex"; det bekræftede sig ogsaa her. Kamplysten, som snart efter skulde lægge sig for Dagen i frygtelige Krige, laa allerede den kommende Generation i Blodet, og den glædede sig i Aanden forud ved de smaa Kampe udenfor Europa. I Spanien sloges Tilhængerne af Skjørteregimentet, Christinos, med de „originale Don Carlos'er", men som bekjendt begynder Afrika ogsaa bag Pyrenæerne. Hinsides Gibraltarstrædet løftede imidlertid Abd-el-Kader Kampbanneret mellem det engang saa civilisationsdygtige Maurerfolk til Modstand mod det indtrængende Fremmedherredømme.

Abd-el-Kader dukkede pludselig op næsten som et Fata morgana i Ørkenen. Han var en gejstlig Høvding, Føreren for et Anti-Korstog i mahomedansk Forstand, en Art Bernhard af Clairvaux, en ungdommelig Enthousiast. I sit Folks Øjne stod han over en Konge, fordi han hørte til Haschems Stamme, der kunde føre sit Stamtræ

helt op til Fatima, Profetens Datter. Han var desuden en Marabut, altsaa af Levi Stamme i hans Folk. I fulde sexten Aar, fra 1831 til 1847, formaaede han at holde Franskmændene i mere end Armslængde fra Livet af sin Nation, og han tvang vistnok et Dousin Gange Frankrigs kongelige Tropper til Fredsslutninger, der maatte betragtes som fordelagtige for Ørkenstammen. Men Fredstraktater mellem den højere og lavere Kultur have i Reglen en leoninsk Karakter, og de ovennævnte Traktater bleve som oftest brudte fra fransk Side. Da Talleyrand atter engang blev opfordret til at aflægge Ed, fremkom han med den cyniske Udtalelse: Igjen en Ed? Naa, kom saa med den! Det er allerede den trettende!

Ikke engang dette Tal er tilstrækkeligt til at betegne alle de franske Generaler, hvis militaire Berømmelse led et Knæk ved Abd-el-Kaders til Døden trofaste Ørkenrytteri. Det gjælder i Almindelighed og navnlig om Afrika, at Orientalerne mere end nogen anden Menneskerace underordne sig Sløvhedens Love, men naar Moslemin engang rives ud af deres Sløvhed og tvinges til at staa paa Benene, værge de sig med en Tapperhed, paa hvilken man i vor Tid har faaet et nyt Bevis ved den Maade, hvorpaa det efter europæiske Begreber saa usselt befæstede Plewna blev forsvaret. Hine unge franske Officierer, der efter en Bugeaud, en Pelissier og en Lamoricière vandt deres første Sporer i Kampene mod Abd-el-Kaders Kabylere, ere nu graahaarede Marechaller med Æreslegionens Baand paa Brystet, eller deres Støv hviler alt længst under Sarkofogens Laag, medens deres gamle Dødsfjende Abd-el-Kader har overlevet dem som Overvunden.

Louis Philippe havde paa sin Side ikke engang en Skygge af Ret til at foretage en Annektion, da han sendte en Flaade til Algiers Kyst for at hævne en Fornærmelse, som Deyen havde tilføjet en fransk Konsul. Paa samme Maade som den russiske General Kaufmann gik frem mod Khiwa, bar Louis Philippe sig ad mod Algier. Han afviste fornærmet enhver Beskyldning for at han skulde være ledet af Erobringslyst og lukkede derpaa, idet han brød sit Ord, Lommen over sit nye Bytte. De første franske Kommandanter i Landet gik frem med udsøgt Barbari, ikke som om de havde at gjøre med et frit født Folk, men som om det gjaldt om at udrydde en Flok Orang-Utanger. Beretningerne om deres Fremgangsmaade kunne endog bringe Blodet til at stivne i Aarerne paa de mest hærdede Soldater. Det skal mindes som en Plet, der evig vil klæbe ved General Pelissier, den Samme, som ogsaa kommanderede et Armeekorps i Krimkrigen, at han under sit algierske Felttog „udrøg" en hel Araberstamme. Stammen var med sine Kvinder og Børn flygtet ind i en af de Hulelabyrinther, hvoraf der findes saamange i Atlasbjergene. Pelissier lod antænde store Baal af tørre Kviste foran Hulens Aabning og opnaaede virkelig derved, at man nogle Dage efter kunde trække Hundreder af Lig frem af Hulen som Sejrshekatomber af tapre Folk, der havde foretrukket en forfærdelig kvalfuld Død fremfor at underkaste sig. Ganske i Modsætning hertil viste den unge Abd-el-Kader sig utilbøjelig til at øve Grusomhed i sin Krigsførelse, om han end senere, da Kampen traadte ind i den vilde Fortvivlelses Stadium, erklærede Jehad, absolut Tilintetgjørelse af alle de Fremmede. Han selv bevarede altid sine Hænder rene, ja med Livsfare har han frelst utallige Giaurer fra sine egne Troesfællers fanatiske Hævnlyst. Senere, da han tilbragte sine Dages Aften i Damaskus, organiserede han endog en Stridsmagt til Beskyttelse for de Kristne, der truedes med en Massacre.

Da Deyen af Algier og hans Paschaer vare blevne affatte af den franske Befalingsmand, proklamerede Stammerne i Oran deres Uafhængighed og ophøjede Abd-el-Kaders Fader til en Emirs Værdighed. Denne abdicerede til Fordel for sin Søn, der allerede paa Grund af sin Tapperhed og sine store Kundskaber i Koranen nød stor Anseelse. Lange, haardnakkede og ubeskrivelig blodige Kampe fulgte efter; deres Centrum var Maskara, hvor Emiren havde sin Fæstning. Kort efter blev Abd-el-Kader udraabt til Sultan af Milianah og Medeah og stod da i Spidsen for tyvetusind Ryttere, der vare ham hengivne indtil Døden, og mod hvilke ingen nok saa fast Karré og intet af Fjendens Batterier kunde holde Stand. Som Uvejrsskyer, der pidskedes af Samum, og snart vare hist, snart her, altid, hvor man ikke ventede dem, og udladende sig med Ødelæggelse foer hans „hvide Sky", som Krigerne kaldtes paa Grund af deres hvide Burnusser, frem. Dengang befandt den unge Hadschi Abd-el-Kaders Glorie sig i Zenith, og hans Ry for Uovervindelighed trængte til de fjerneste Verdensdele. Kun ved stedse og i Massevis at sende nye Troppeforstærkninger var Louis Philippes Krigsminister istand til at holde sig indenfor Marokkos Grændser. Forunderligt nok fulgtes den franske Armee i Hælene af den berømte Taskenspiller Robert Houdin, der her optraadte i officiel Egenskab, og hvis Opgave det var at optræde i de forskjellige Landskaber for at indlade sig i Væddekamp med de overtroiske Kabyleres Troldmænd og Vejrmagere, der trak det korteste Straa i denne ejendommelige Kamp, saa at de endog blev trakterede med dygtige Prygl af de skuffede Troende, medens Houdin betragtedes med andægtig Gru. Paa Boulevarderne i Paris sagde man derfor ogsaa i Spøg, at Houdin havde afvæbnet flere Fjender end Marechal Bugeaud; thi der talte Abd-el-Kader Tusinder af Beundrere for hver een, som Louis Philippe kunde opvise. Julirevolutionen kastede allerede sin Skygge foran sig flere Aar iforvejen.

Da Ørkenens Løve saa uventet indbød sig selv til at være Gjæst hos ham, blegnede Sultanen af Marokko i saa høj Grad som det er muligt for et kaffebrunt Menneske. Han rystede af Skræk for at blive indviklet i alvorlige Forviklinger med Frankrig, men han var magtesløs ligeoverfor Flygtningen Abd-el-Kader, hvem hans halve Folk med Begejstring strømmede imøde. Derved blev det muligt for denne fra sit Asyl stadig at gjøre Indfald i Algier, saa at den stakkels Bugeaud mere end eengang rystede for sine surt erhvervede Laurbær. Dertil kom, at Befolkningen var fjendtlig stemt imod ham, fordi han havde sat en Pris paa Sidi-Embariak ben Allas Hoved og efterat være kommen i Besiddelse af denne havde udstillet ham offentlig under Milianahs Mure, i hvilken By han tidligere havde beklædt Værdigheden som Dey. Endvidere havde Bugeaud i Bazarens Paasyn belønnet en arabisk Overløber, der bragte ham et Par afskaarne Kabylerøren, med et Guldstykke. Den opbragte Pariserpresse lod for disse Gjerningers Skyld Marechallen løbe moralsk Spidsrod, saa skaanselløst og knusende som fransk Satire er istand til.

Endelig — det var den 22. December 1847 — dalede Abd-el-Kaders Stjerne. Han var indesluttet fra alle Sider. Foran sig havde han Lamoricières og Hertugen af Aumales

Armeer og bag sig Sultanen af Marokkos Tropper, thi denne var endelig ved Trusler fra Paris bleven opskræmmet af sin lethargiske Frygt. Den fangne Løve blev ført til Frankrig, og først Louis Napoleon tillod ham i 1852 at begive sig til Brussa i Lilleasien. Efter det store Jordskjælv, der næsten ødelagde Halvdelen af denne By, tog Emiren Ophold i Damaskus, hvor han levede af en fransk Pension. I 1865 blev „den Gamle“ greben af Rejselyst og besøgte Paris, hvor han blev Salonernes Løve. To Aar senere dukkede han op i Paris for at besøge Verdensudstillingen. Derefter vendte han tilbage til Damaskus, hvor han afventede sine Dages Ende, æret og beundret af sit Folk, medens Dagskrøniken længst havde glemt hans Navn, og elsket af de Kristne, hvis Beskytter han havde været. I Algier vil hans Minde være uforglemmeligt. Der gives Politikere i Frankrig, som frygte for, at dette Land engang skal blive for Frankrig, hvad Irland er for England — en Bekymring, der stedse fornyes og ikke lader sig afvise.

Det har været Faa givet saalænge at overleve deres eget Livs Heltegjerninger som Abd-el-Kader og hin anden Helt, Tscherkessernes Høvding Schamyl, der ligesom Marabuthøvdingen i Algier formaaede i femten Aar at byde de fremmede Erobrere Trods og først maatte overgive sig, da Czarens Soldater stak Brand paa Skovstrækningerne i Kaukasus. I Algier besynges endnu i enhver Kafé, i enhver Bazar og ved enhver Lejrild den store Emirs tapre Bedrifter.

Den fransk-algierske Krigs Historie er Historien om et Ørefigen. Det var en Morgen i Aaret 1827, at den franske Konsul sagde den regjerende Dey i Algier nogle Uforskammetheder. Denne bød Franskmanden sin Haand — lige i Ansigtet. Dermed aabnedes Sluserne for et Hav af Blod, og Algier maatte betale den brændende Kind med sin Uafhængighed.

Napoleon den Førstes Familieliv.

Af **A. Debidour.**

Man begynder nu at lære det første Kejserdømmes indre Historie at kjende. Man havde længe ikke seet Andet i Napoleon end Feltherren og Statsmanden; saavel Venner som Fjender bedømte ham kun efter politiske eller militaire Aktstykker. De Samvittighedsfuldeste troede at se hans Tanke og hele hans Sjæl i hans Dekreter, i hans officielle Korrespondance og Stor-Armeens Bulletiner. De forestillede sig ham altid tilhest eller i Statsraadet, enten ifærd med at vinde Slag eller med at diskutere om Civillovgivningen. De ansaa ham for ikke at kjende til Hjertets Svagheder eller at være dem overlegen, de troede, at han var utilgængelig for Menneskehedens sædvanlige Lidenskaber. De fandt ikke i nogen af hans Handlinger Andet end Resultatet af en dyb Beregning. De vilde ikke tro, at Følelser, der vedrøre Privatlivet, og huslige Indflydelser ofte havde forvirret og undertiden bøjet denne for dem ubetvingelige Aand. Historikerne gav saaledes mod deres Vidende et falsk Billede af Napoleon, som efter deres Pen bestandig var Kejser og aldrig Menneske. Det vilde være latterligt at falde fra den ene Overdrivelse til den anden. Lanfrey og Henri Martin, som nylig have udgivet betydningsfulde Værker om Kejserdømmet, have ikke begaaet denne Fejl; men naar de med Rette især havde bestræbt sig for at vise, hvorledes Napoleon har regjeret, have de troet, for bedre at vise det, at burde undersøge, hvorledes han har levet. Personligheden har ved dem vundet i dramatisk Interesse, hvad den har tabt i episk Storhed; den har fremfor Alt vundet i Henseende til historisk Nøjagtighed. Hver Dag kommer der forøvrigt nye Afsløringer, der hjælpe os til at forstaa denne overordenlige Mands Ulykker og Afmagt, som fik hele Europa til at skjælve, men som dog ikke kunde holde Styr paa sin egen Familie. Den Frivolitet og den Lavhed, han uophørlig var Vidne til i sit Hus, den Modstand, han led fra sin Slægts Side, Utaknemmelighed og Forræderi fra dem, han elskede, bidrog ikke lidet til at hærde dette Hjerte, der af Naturen var tilbøjeligt til mildere Følelser. Naar Napoleon, efterhaanden som han rykkede frem i Livet, hver Dag kom til at foragte Menneskene mere, var det, troer jeg, for en stor Del fordi hans Omgivelser og Familie vare foragtelige. Naar han end ikke engang kom til at hade dem, naar han endte med som en sand Fatalist at opgive sig selv, var det saa ikke, fordi hans mest levende og mest oprigtige Følelser havde maattet forandre sig til Ligegyldighed og Modbydelighed mod dem, som vare Gjenstand for dem? Det er idetmindste det Indtryk, man faaer ved Læsningen af de hidtil uudgivne Dokumenter om Kejserdømmet, som de nyeste Arbejder have bragt frem for Dagen. Rocquain har nu lært os at kjende Kejserens lange og heftige Stridigheder med sin Broder Louis. Romboud har paaviist os nogle af de Vanskeligheder, som Jérome Bonaparte skabte sin Families Overhoved. Det pinlige Forhold, hvori Napoleon stod til sin ældste Broder Joseph, Konge af Neapel og Spanien, er med de tilbørlige Dokumenter meddelt os af Baron du Casse, der for kort siden udgav en Række Breve, der kompletterede, hvad man hidtil havde om dette Emne. Efter Sismondi lære vi Manden fra de hundrede Dage at kjende. Fru de Rémusats henrivende Memoirer, der nylig ere udgivne, lade Manden fra Konsulatets Dage træde frem for os med hele hans Voldsomhed og hele hans Svaghed. Atter andre Dokumenter, hvoriblandt General Bigarrés meget mærkelige Memoirer, der endnu ligge i Manuskript, meddele os Oplysning om de vigtigste Phaser af, hvad man kan kalde Napoleons Familieliv.

I.

Det er ubestrideligt, at Ærgjerrighed var den fremherskende Lidenskab hos den tilkommende Kejser fra hans

første Ungdom af. Allerede meget tidlig blev han enig med sig selv om og vedblev at være overbeviist om, at det almindelig Vedtagne og de sociale Love ikke vare skabte for ham, at det var en Pligt for Andre at give efter for ham, samt at Alt, hvad han fandt Behag i, burde tilhøre ham. Saaledes raisonnerede han i Militairskolen, hvor han ikke tillod Nogen at nærme sig den Krog i Gaarden, som han havde tilegnet sig. Han ansaa sig allerede for at være hævet over de naturlige Følelser som Menneske og Borger. Han følte Trang til at værge sig mod dem. Da han i en Alder af tolv Aar forlod Skolen i Autun, gav hans Broder Joseph, der aldrig havde været skilt fra ham, sig til at hulke, men skjøndt han selv var meget rørt, udgød han kun en Taare, og den skjulte han saameget som mulig. Da Revolutionen udbrød, glædede han sig derover, han blev endog Jakobiner. Var det af Begejstring for Friheden? Da han var bleven Konsul, vilde han være bleven fornærmet, om man havde troet det. „Det var ganske simpelt," sagde han, „fordi Ligheden, som skulde hæve mig, tillokkede mig." Dersom han den 20. Juni kun havde havt Foragt for Ludvig XVI., der, bedækket med den røde Hue, drak Folkets Skaal, havde han ikke synderlig mere Agtelse for de forskrækkede Konventsmedlemmer, som om Natten mellem den 12. og 13. Vendémiaire bad ham om Raad og ikke vovede at skyde paa det oprørske Folk. „Jeg er nu engang kompromitteret, eftersom De har udnævnt mig," sagde han, „det er derfor det Bedste, at De lader mig handle." Han skød derefter Sektionerne ned med Kardætsker. Da hans Sejre i Italien havde gjort ham til en Person af Betydenhed, traf Miot de Mélito ham tæt ved Milano paa Slottet Montebello omgivet af en kongelig Pragt, idet han nedladende modtog Æresbevisninger af de fornemste Adelsmænd: „Troer De," sagde han til denne Diplomat, „at jeg vinder Sejre for at vinde Berømmelse til Advokaterne i Direktoriet? Troer De ogsaa, at det skeer for at grundlægge en Republik? . . . . Nationen trænger til et Hoved, et Hoved, som er berømt ved sin vundne Hæder og ikke ved Regjeringstheorier, Fraser og ideelle Taler, som Franskmændene ikke forstaa sig noget paa . . ."

I de selskabelige Forhold affekterede han næsten altid samme Foragt for Principer og for Mennesker. Da han endnu var Barn, undgik han næsten systematisk at skaffe sig Venner iblandt sine Skolekamerater. Som underordnet Officier levede han i sine første Garnisonsaar ensomt begravet i sine Bøger og studerede jus, Historie og alle andre Videnskaber, idet han dog vogtede sig for de Indtryk og den Indflydelse, der kunde komme af denne Læsning. Naar han drømte, erklærer han, var det kun for at „maale sine Drømmerier med sin Forstands Passer." Igrunden var han langt mindre fornuftig og langt mindre kold, end han vilde faae Folk til at tro. Om hans tvivlsyge og tøjlesløse Ærgjerrighed end havde den første Plads i hans Hjerte, saa kvalte den dog ikke hæderlige og blide Følelser. Han nærede (og han bevarede længe, hvad vi skulle se Bevis paa) en levende Kjærlighed til sin Moder og til alle Medlemmer af sin Familie. Han blev ogsaa i sin Ungdom henreven af lidenskabelige Følelser, som han dog længe havde værget sig imod. „Før mit første Felttog i Italien," sagde han i 1815 til Sismondi, „havde jeg aldrig vovet at se en Kvinde i Ansigtet." Men han havde læst mange Romaner, uden Tvivl for bedre at kunne analysere sine Føselser, om han nogensinde skulde blive forelsket. Richardsons og Fieldings deklamatoriske Følsomhed gjorde ham varm mod hans Villie. Pigault-Lebruns elskværdige Dristighed, som han ikke satte mindre Pris paa, fordrev formodenlig ganske hans Frygtsomhed. Det er i hvert Tilfælde en Kjendsgjerning, at han i 1794 lod en Maitresse følge med Hæren. Han tog hende med overalt, endog til Forposterne; og for at bevise hende sin Kjærlighed lod han undertiden Tropperne uden Nødvendighed indlade sig i Træfning og opførte for hendes Skyld saaledes et galant lille Slagteri.

Sidenefter havde han mange Eventyr i Italien, Egypten og andetsteds; men han følte ogsaa en dyb og varig Lidenskab, som nogen Tid optog ham fuldstændig og som havde større Indflydelse paa ham og hans Skjæbne end ellers noget Andet. Man har sagt, at idet han tog General Beauharnais' forføreriske Enke til Hustru, har han givet efter for en lav Beregning, og at han vel vidste, at Barras fik ham til at ægte sin Maitresse. Foruden at det ikke er godtgjort, at dette Medlem af Direktoriet stod i andet Forhold til Josephine end et ligefremt venskabeligt, kan man ikke antage, at Bonaparte har havt den mindste Mistanke i saa Henseende. Man vilde ellers ikke kunne forstaa de glødende lidenskabelige Breve, han fandt Tid til at skrive til sin Hustru under det anstrengende Felttog 1796. Han beklagede sig uafladelig over, at hun ikke var saa meddelsom som han. Han skrev, det maa man indrømme, med en ægteskabelig Lyrik, som er vanskelig at efterligne. „Dine Breve," skrev han, „ere kolde som halvtredsindstyve Aar; de ligne et femten Aars Ægteskab. Man seer deri et Venskab og Følelser, der høre til dette Livs Vinter. Fy, Josephine . . . ." Den 13. November, Dagen før Slaget ved Arcole, udtrykte hans Hjerte sig saaledes: „Jeg elsker Dig ikke mere, jeg afskyer Dig, Du er grim, kejtet, dum, en Askepot . . . Hvad tager De Dem da for hele Dagen, Frue? Hvilken vigtig Sag berøver Dem Tid til at skrive til Deres Tilbeder? . . . Skriv hurtig fire Sider til mig, og det af de elskværdige Ting, som fylde mit Hjerte med Varme og Glæde. Jeg haaber, at jeg om kort Tid vil kunne trykke Dig i mine Arme, og jeg vil overøse Dig med en Million Kys, der ere saa brændende hede som under Ækvator." Naar han saae hende igjen, beherskede han sig endnu mindre, end naar han havde Pennen i Haanden. Miot de Mélito, som ledsagede de to Ægtefæller paa en Udflugt paa Lago maggiore, fortæller, at i hans og Berthiers Nærværelse tog Generalen sig ofte Friheder, som ikke kunde Andet end sætte dem i Forlegenhed.

Dette saa ømme Ægteskab havde imidlertid tidlig sine Storme, hvis man kan tro, hvad Bagtalelsen fortæller. Josephine, der var Modens Dronning, var frivol i sine Tilbøjeligheder, letsindig i sine Ytringer, gjorde altfor mange Selskaber i Paris og havde altfor mange Venner, til at man ikke skulde beskylde hende for at have Elskere. Sismondi paastaaer efter la Valette, at hun „mangfoldige Gange gjorde sig skyldig i Utroskab" mod Bonaparte. Han tilføjer, at denne vidste det og „fik Anfald af rasende Vrede." Man kan ikke tvivle om, at der er blevet sendt Generalen ubehagelige Beretninger om hans Hustru under Felttogene i Italien og især under Felttoget i Egypten. Paa den sidstnævnte Tid blev Beskyldningerne saa alvorlige og saa vedholdende, at Bonaparte henfaldt til For-

tvivlelse og dyb Modløshed. Han skrev til sin Broder Joseph, hvem han betroede sine Skuffelser og sine Sorger, i en hjertelig Tone, der stod i megen Modstrid til den sædvanlige skeptiske Overlegenhed i hans Ytringer: „Jeg har mange huslige Sorger," skrev han til ham i et Brev, der var dateret fra Cairo, „thi Sløret er fuldstændig bristet. Jeg har kun Dig alene tilbage paa Jorden, dit Venskab er mig dyrebart; der behøves ikke Andet for at gjøre mig til Misanthrop end at miste hende og se Dig forraade mig. . . . Det er en sørgelig Ting, paa eengang at nære alle Følelser mod en og samme Person i et eneste Hjerte. . . . Du forstaaer mig. . . . Farvel, min eneste Ven. Jeg har aldrig været uretfærdig mod Dig. Det maa Du indrømme mig."

II.

Bonapartes Vrede mod Josephine var endnu meget levende det næste Aar, da han kom tilbage til Frankrig. Der fandt en heftig Scene Sted mellem de to Ægtefæller, da de gjensaa hinanden; men Generalen, som, skjøndt han var bleven Menneskehader, dog ikke havde hørt op med at være ærgjerrig, fandt i sin Triumf den 19. Brumaire og sin Ophøjelse til Konsulatet en mægtig Adspredelse for sine huslige Sorger. Da han var bleven almægtig, fandt han det uden Tvivl uværdigt for sig i Publikums Øjne at forlænge en huslig Strid, hvorved han ikke kunde opnaa andet Resultat end at blive latterlig. Maaske kom han ogsaa tilsidst til at tro paa sin Hustrus Uskyldighed, og maaske lod han sig overbevise om, at hun havde været et Offer for Bagtalelsen. Det er dog ikke sandsynligt, thi han var mistænksom og gav ikke gjerne slip paa det første Indtryk. Han synes ikke at have bevaret nogen Bitterhed mod de Angivere, som saa grusomt havde forstyrret hans Ro. Murat, som havde været en af dem, bevarede imidlertid hele Førstekonsulens Gunst, som nogen Tid efter lod ham ægte sin Søster Caroline.

Det Sandsynligste er, at Bonaparte paa den ene Side vilde undgaa al Skandale og paa den anden Side, uden først at gjøre sig altfor store Illusioner om sin „lille Kreolerindes" Troskab, lod sig til en vis Grad bevæge af hendes Elskværdighed og den ubeskrivelige Ynde, der var ved hendes Taarer. Han trængte forresten til hende for at kunne holde Hof. Midt under Rædselsperiodens Raahed og Direktoriets Tøjlesløshed var Josephine vedbleven at være en fornem Dame. Hun havde bevaret det gamle Aristokratis Manerer og Sprog. Hendes personlige Forbindelser knyttede hende til denne Adel, som Førstekonsulen saa ivrigt bestræbte sig for at samle om sin Person og om sit politiske System. Den tilkommende Kejser benyttede sig af hendes blive Indflydelse paa en Stand, der var forskrækket og mistroisk, og som Sablen alene ikke vilde kunne have hidkaldt. Lidt efter lidt fandt Efterkommerne af de berømteste Familier Vej til Tuilerierne. Mange, som først kom for at hilse paa Fru Bonaparte, blev der for at tjene hendes Husbond. „Der er hos de fornemme Adelsmænd," skrev Fru de Rémusat, „meget af Kattens Karakter, idet den er knyttet til det samme Hus, hvem der saa end beboer det."

Førstekonsulen gjorde ikke i mindre Grad Regning paa Josephine for at gjøre de raa Soldater, han senere skulde gjøre til Marechaller og Hertuger, smidige, og for at give deres Hustruer de dannede Manerer og Sprog, som de manglede. Denne sidste Del af Fru Bonapartes Hverv var ikke det mindst vanskelige. I den første Tid var dette uslebne Hof (cour hérissée) just ikke et Mønster paa gode Manerer. Man bandede meget stærkt der efter Herrens Exempel, og man talte meget højt. For ikke at staa tilbage gik man til den modsatte Yderlighed. Generalerne paraderede efter Ordre i disse Saloner i pragtfulde Uniformer; Damerne viste sig i glimrende Toiletter; men uden Tvivl af Frygt for at tale formeget fordømte begge Parter sig til at holde Munden lukket og kunde tilsidst ikke tænke. Man nøjedes med at høre paa Førstekonsulen, der udbredte sig om alle Ting, idet han gestikulerede og stampede med Foden, med en beundrende Mine. Naar han spurgte, svarede man ham ja eller nej. Man ansaa det for en overordenlig Dristighed ikke at være af samme Mening som han om en Tragedies Værd. Man beundrede Modet hos Fru de Rémusat, som havde vovet at rose Shakspeare i hans Nærværelse.

Dette ubehøvlede Samfund kom efterhaanden ind under den elskværdige Josephines Indflydelse. Der kom tilsidst Liv i alle de smukke Sprællemænd og de nydelige Dukker, hvormed Bonaparte havde opfyldt sine Saloner. Man satte Pris paa aandelige Adspredelser i Tuilerierne, i Saint Cloud og i Malmaison. Konsulens Omgivelser bragte ogsaa Privatkomedier istand, som i høj Grad morede ham og hans mest ansete Gjæster. „Bourienne spillede Gnavpotte til Fuldkommenhed og, om det skulde være, de kjæltringeagtige Pengemænd, Savary spillede næsvis Kammertjener; Lauriston havde Skurkerollerne; Lemarois de Tapre; Marmont Forræødernes og Mortier Ødelandenes Rolle." De vigtigste Skuespillerinder vare Hortense Beauharnais, Caroline Bonaparte, Fru Savary og Fru Duchâtel.

Bonaparte undlod ikke selv at blive berørt af den moralske Forvandling, der foregik omkring ham. Førstekonsulen, som i Førstningen neppe rejste sig op for at modtage og hilse paa Damerne, søgte nu deres Samtale og viste sig mere opmærksom, mere galant og mere munter overfor dem, end man kunde vente af hans Natur og hans Værdighed. „Det hændtes ofte," siger Bigarré, „at han fik Damerne, der vare i Selskab hos hans Hustru, til at løbe efter sig eller more sig med forskjellig Slags Leg, hvori han næsten altid tog Del." Vi maa tilføje, at hans Morskab ikke altid var ganske uskyldig. Generalen havde aldrig udmærket sig ved strenge Sæder; men siden sit Giftermaal havde han bestræbt sig for at lægge Skjul paa sine Udskejelser udenfor Ægteskabet; men fra Konsulatet af lagde man Mærke til, at han mindre og mindre gjorde en Hemmelighed deraf. Han mente uden Tvivl, at han, for ganske at kunne oprette den monarkiske Myndighed, dristig maatte sætte sig ud over alle Love, endog dem, der gjaldt for Familien, og ligesom Ludvig XIV. maatte prale af sine Elskovseventyr. Sikkert er det, at de smukkeste Damer ved hans Hof vare Gjenstand for hans Efterstræbelser, samt at ikke Alle viste sig oprørske. Man kan sige, at ikke en Eneste undgik Mistanken for at have næret Tilbøjelighed for ham. Fru de Rémusat, hvis belærende og grundige Underholdning han satte Pris paa, blev selv beskyldt derfor og havde nogen Møje med at overbevise Josephine om sin Uskyldighed. Man gik endog saa vidt, at man sagde, at Konsulen i sine Luner ikke engang sparede sit eget Blod, og at han havde forført alle sine Søstre, den ene

efter den anden. Fru Bonaparte var selv overbevist derom. Hun troede sin Ægtefælle istand til Alt. Hun sagde, at han ikke havde noget moralsk Princip, og dersom man lod ham hengive sig i Fred til sine Tilbøjeligheder, vilde man snart se ham forfalde til de gemeneste Lidenskaber. Et Faktum er det, at han i ringe Grad lagde Baand paa sig selv, og at han, ikke tilfreds med at have bragt Hoffets Damer til at skeje ud fra deres Pligter, søgte nye Eventyr i Theaterverdenen. Den smukke Frøken Georges, som han ikke kunde faae applauderet paa la comédie française, var hans anerkjendte Maitresse i 1802 og 1803. Han tilbragte hele Aftener sammen med hende i sit eget Palais, og den stakkels Josephine, som aldrig saae ham vende tilbage til sig, var nærved at fortæres af Skinsyge. En Nat vilde hun gaa hen og overraske dem, men Modet svigtede hende undervejs.

Førstekonsulen troede sig uden Tvivl ikke forpligtet til at tage mange Hensyn til en Hustru, hvis Opførsel imod ham ikke altid havde været hævet over Mistanke; men man maa indrømme, at han viste sig ligesaa grusom som cynisk, naar han selv fortalte hende om sit Held og saa blev forbauset over, at hun blev bedrøvet. Hendes Taarer besvarede han ofte kun med Raahed. Forsøgte man at gjøre ham opmærksom paa det Upassende i hans Opførsel, troede han at have imødegaaet Alt, naar han ytrede: „Jeg er ikke et Menneske af samme Slags som Andre, og Lovene for Moralen eller Konveniensen gjælder ikke for mig." Det er imidlertid sandt, at af og til mellem sine Døgnpassioner blev han igjen øm og kjærlig mod sin Hustru, og da han ikke forstod at lægge Baand paa sig selv, tog han sig midt i Selskabsværelset ligesom tidligere i Italien Friheder med hende, som vare temmelig generende for Tilskuerne.

III.

Under disse Uenigheder og flygtige Forsoninger kunde Josephines Indflydelse paa Bonaparte kun tabe sig. Førstekonsulens Hustru blev kun hørt af ham med lange Mellemrum. I 1804 lykkedes det hende ikke at frelse Hertugen af Enghiens Liv, for hvem hun forgjæves gik i Forbøn, saavel før som efter hans Arrestation. Hendes Mand svarede hende haardt, at Kvinder ikke skulde blande sig i de udenlandske Sager. Han tænkte forresten paa dette Tidspunkt paa at lade sig skille fra hende. Hun havde ikke skjænket ham Børn, og det havde været en grusom Skuffelse for en Mand, som tragtede efter at grundlægge et Dynasti. Denne Barnløshed var et Vaaben for Bonapartes Brødre og Søstre, som længe havde besnæret ham og ophidset ham mod den Beauharnaiske Slægt. Disses Gunst gjorde dem rasende; der var Intet, som de ikke vare tilbøjelige til at sige eller gjøre for at styrte dem. Caroline, Murats Hustru, udmærkede sig ikke blot ved sin Ærgjerrighed, men ogsaa ved sin Bitterhed imod sin Broders Hustru. Hun var ikke tilfreds med af al sin Magt at udbrede de uheldige Rygter, der havde sværtet Josephine, men om man kan tro Fru de Rémusat gik hun endog saa vidt, at hun begunstigede Førstekonsulens forliebte Intriger for fuldstændig at løsne Baandet mellem ham og hans Hustru. Hele den øvrige Del af Familien, maaske med Undtagelse af Bonapartes Moder, Fru Lætitia, der ønskede at holde Fred med sine Børn, og Onkel Fesch, der ganske hengav sig til sin gejstlige Ærgjerrighed og sine skumle Spekulationer, delte og støttede hendes Had. Det var ikke blot Josephine, Bonaparterne søgte at vanære og ødelægge i Herskerens Tanker og i den offentlige Mening; de angreb med ikke mindre Voldsomhed de Børn, hun havde fra sit første Ægteskab og hvem Konsulen behandlede som sine egne. Det havde mishaget dem at se deres Broder tage Eugène Beauharnais med paa sine Felttog, vaage med Omhu over denne unge og tapre Officiers Dage og gjøre ham delagtig i sin Lykke. De kunde ganske vist hverken tillægge ham vanærende Handlinger eller rette alvorlige Beskyldninger mod hans Planer. Eugène levede aabent for Alles Øjne; hans Beskedenhed var velbekjendt ligesaavel som hans Loyalitet og Hengivenhed for sin Adoptivfader. De holdt sig skadesløse paa Søsterens Bekostning, hvem de meget tidlig skaffede et beklagelsesværdigt Rygte.

Hortense, der var ung, velopdragen og yndig som sin Moder, var meget afholdt af Napoleon, der længe nærede en særlig Forkjærlighed for hende. Der behøvedes ikke mere for at faae Bonaparterne, der altid vare tilbøjelige til at udkaste Mistanke eller opfinde Ondt, til at sige, at der existerede et forbryderisk Forhold mellem Josephines Datter og hendes Stedfader. At denne unge Dame har været noget letsindig og besiddet en tvivlsom Dyd, det har hendes senere Opførsel tildels berettiget til at antage; men der er Intet, som berettiger til at tro, at hun har debuteret i Livet med at begaa en afskyelig Blodskam, som hendes Fjender tillagde hende. Hvorledes det nu end forholder sig, saa blev hendes Navn plettet. Da Bonaparte vilde gifte hende bort, maatte han udbyde hende og tilsidst tvinge En til at gifte sig med hende. General Moreau afslog hendes Haand næsten plumpt, og dette skal, hvad man dog ikke med Sikkerhed veed, være Grunden til hans Brud med Førstekonsulen. I Februar 1801 fortalte Sejrherren ved Hohenlinden til en af sine Underanførere, General Decaen, at da han nogle Maaneder iforvejen havde været indbudt til Middag paa Malmaison, havde han paa en Kamin i et af Selskabsværelserne fundet en Avis, som indeholdt følgende Nyhed: „Man fortæller, at General Moreau skal giftes med Frøken Hortense Beauharnais;" at han havde skyndt sig med at stikke denne Avis ind under Uhret, men at Førstekonsulen havde taget den ud derfra og læst Sætningen med lydelig Røst, og at Moreau for at afbryde Sagen havde sagt: „Jeg vil ikke gifte mig, det bringer Ulykke, se til Joubert." Bonaparte tilgav ham saameget mindre denne Fornærmelse, som Generalen kort derefter ægtede Frøken Hulot.

Da Førstekonsulen var bleven afvist af Moreau, fik han for at faae Hortense bortgiftet en højst uheldig Ide. Han troede, og Josephine indbildte sig det formodenlig tillige med ham, at naar han gav hende til en af sine Brødre, vilde han tilvejebringe en Forsoning mellem Bonaparterne og Beauharnais'erne. Men han valgte, idet han tilsyneladende ikke kunde handle bedre, af alle sine Brødre den mest mistroiske, den mest lunefulde og den, som var mindst tilbøjelig til at støtte ham i Hvadsomhelst. Det var Louis. Den unge skrantende og sygelige Mand, der altid var fortrædelig, gnaven og skinsyg, og som bedømte Hortense efter de Rygter, der vare gaaede om hende, gyste ved Tanken om at ægte en slig Kvinde og være til Nar for sin Broder. Han spillede længe den Døve. Da Forslaget kom tydeligt frem, bad han om Rejsetilladelse for at fuldende sin militaire Uddannelse og rejse til Preussen. Da Hortense ved hans Tilbagekomst endnu ikke var

bortgiftet, blev hun igjen tilbudt ham. Denne Gang flygtede han til Portugal, hvor vore Armeer kæmpede. Men Freden førte ham snart tilbage, og han maatte endelig i Januar Maaned 1802 indgaa dette Ægteskab, som han betragtede som vanærende. Han gav fejgt efter, men som et surmulende Barn, og forlod snart sin Hustru. Han tilstaaer i sine Memoirer, at han i hele sit ægteskabelige Liv ikke levede fire Maaneder sammen med hende. Desuagtet vaagede han ikke mindre strengt over hendes Opførsel og forskaanede hende ikke for hvert Øjeblik at være Gjenstand for den mest fornærmelige Mistanke eller Beskyldninger. Naar han tillod hende at tage til Saint Cloud for at besøge Førstekonsulen, forbød han hende udtrykkelig at blive der om Natten. Han omgav hende med Spioner, brød hendes Breve, og naar hun beklagede sig, sagde han til hende: „De er en Kvinde, og selvfølgelig et Væsen, der bestaaer af List og Ondskab. De er Datter af en umoralsk Moder; De hører til en Familie, som jeg hader, og det er Grunde nok for mig til at vaage over alle Deres Handlinger!“ Sluttes.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Ogsaa til Bertram vare de krigerske Toner trængte hen. Han lænede sig tilbage i sin Skrivebordsstol og lyttede med tilbageholdt Aandedræt.

„Hvor maa hendes Hjerte ikke banke nu!“ sagde han ved sig selv.

Han rejste sig og traadte hen til det aabne Vindue. Fra sit højere Standpunkt kunde han overse et større Stykke af Chausseen og tydelig se Bajonetternes Blinken gjennem Støvskyen, som en friskere Vind i enkelte Øjeblikke blæste fra hinanden, saa at et Brudstykke af de marcherende Kolonner traadte frem.

Nede i Landsbyen blev Kanonskuddet affyret; fra Bjergene histovre rullede Ekkoet.

„Og hvor maa det ikke drøne gjennem hendes Hjerte!“

Fra Sovekamret ved Siden af, hvor Konski af Hensyn til den den næste Dag forestaaende Afrejse var begyndt at stille Tingene sammen, kom han skyndsomt ind og spurgte, om Hr. Doktoren ikke vilde til at klæde sig paa? det var nu den yderste Tid.

„Jeg har intet Hastværk,“ svarede Bertram.

„Det er kun,“ sagde Konski, „fordi Fru Amtsraadinden saa indstændig ønsker, at De vilde være tilstede ved Modtagelsen af d'Hrr. Officierer. Aurora har allerede været ved Døren to Gange i den Anledning.“

Konski pegede hen mod Sovekamret og smilede.

„Jeg vil ikke være tilstede ved Modtagelsen,“ sagde Bertram; „men jeg kan jo gjerne gjøre mig istand.“

Han var fulgt med Konski ind i Soveværelset.

„Hvordan gaaer det Dem med Pigebarnet?“ spurgte han, medens Konski hjalp ham. „De kommer til at skynde Dem, hvis De vil have det i Orden med hende.“

„Det er allerede i den skjønneste Orden Altsammen,“ svarede Konski, — „lige siden igaaraftes. Hos os gaaer saadan Noget altid i en Fart, veed Hr. Doktoren nok, og derfor har jeg ogsaa allerede nu en meget stor Bøn. Aurora — et kurieust Navn, ikke sandt, Hr. Doktor? og de andre, hun har, er heller ikke bedre: Amanda Rolline — hvad synes De? naa, det kan hun jo ikke gjøre for; jeg kommer nok til at lade hende døbe lidt om i Berlin, men, hvad jeg vilde sagt, Hr. Doktor: hun har partout sat sig i Hovedet, at vi skal have Bryllup allerede i Begyndelsen af Oktober, fordi Christine og Peter Weißenborn skal have Bryllup sidst i Oktober og hun vil ærgre Christine dermed — siger hun; jeg troer snarere, det er Weißenborn, for han har gjort styrtende Kour til hende og har vistnok ogsaa lovet hende Ægteskab. Og naar Hr. Doktoren nu dog alligevel først rejser til Italien senere eller maaske slet ikke i dette Aar, saa mente vi —“

„De veed, hvor nødig jeg vil af med Dem,“ sagde Bertram; „men jeg vil ikke staa Deres Lykke i Vejen.“

„Min største Lykke vilde være, om jeg maatte blive hos Dem i hele min Levetid, Hr. Doktor,“ sagde Konski; „og det kunde jo maaske lade sig gjøre, mener Aurora —“

„Naa?“

Konski nølede noget med Svaret, men tog derpaa Mod til sig og sagde med en forlegen Smisken:

„Hvis De vilde være saa god, at De ogsaa giftede Dem, Hr. Doktor!“

„Nej, saa maa I finde paa en anden Udvej.“

Bertram havde vendt sig bort; Konski fjernede eftertænksomt et Par Støvgran fra den sorte Vest, som han holdt i Haanden, og sagde:

„De maa ikke være vred paa mig, Hr. Doktor, men Fruentimmerne kan nu engang ikke lade være at lave saadan Noget sammen i deres Hoveder, og Aurora har nu et meget opfindsomt Hoved. Hun siger, at det kunde blive rigtig morsomt, hvis jeg blev ved at være Tjener hos Hr. Doktoren og hun blev Kammerjomfru hos den unge Frue; saa kunde Herskabet rejse til Italien eller hvor De ellers vilde — saa var vi Fire dog altid pænt sammen.“

„Jeg veed ikke, hvad De taler om,“ sagde Bertram; „giv mig min Vest.“

„Ja, saa beder jeg om Forladelse,“ vedblev Konski, idet han rakte sin Herre det forlangte Klædningsstykke og tog fat paa Kjolen. — „Men hun lader mig ikke i Ro og siger, at med Baronen er det revet rent ud, og efter hvad hun har hørt af hvad Fru Amtsraadinden endnu imorges talte med Hr. Amtsraaden om Hr. Doktoren, saa kan Hr. Doktoren saamænd bare forlange væk, Hr. Doktoren kunde gjerne faae dem alle sex, hvis de havde mere end een; og hvordan

det staaer til med denne Ene, den unge Frøken, ja, saa er der Ingen bedre end jeg der veed, hvormeget hun holder af Hr. Doktoren."

Den brave Fyr kunde desværre ikke se, hvilket Indtryk denne Tale havde gjort paa hans Herre, thi denne havde vendt sig bort fra ham igjen; og nu hørtes der hastige, tunge Skridt i Arbejdsværelset; det bankede, og Amtsraaden stak Hovedet ind af Døren og spurgte, om han maatte forstyrre et Øjeblik? Bertram bad ham træde nærmere og gav Konski et Vink om at forlade Sovekammeret.

„Jeg har ti Gange villet være oppe hos Dig idag," sagde Otto; „Hildegard er i den største Bekymring for at Du dog skulde ville rejse — og, hvad seer jeg! — Du har allerede pakket ind!"

„Til imorgen," svarede Bertram; „længer kan jeg i ethvert Tilfælde ikke blive. For idag er jeg, som Du seer, allerede i Selskabstoilette, ligesom Du. Kun maa I undskylde, at jeg først møder til Dineren; jeg er endnu ikke færdig med mine Breve, og, oprigtig talt, jeg havde mest Lyst til at blive borte fra Modtagelsesscenen."

„Ja, jeg med, hvis jeg bare turde," sagde Otto; „de kommer om ti Minuter i det Allerhøjeste; jeg har ikke noget Øjeblik at spilde — ikke noget Øjeblik."

Men han rørte sig ikke fra den Stol, han havde ladet sig falde ned paa. Han saae ud som en Mand, der var adspredt eller fuldstændig aandsfraværende.

„Hvis Landdagen har stemt imod Jernbanen," mumlede han.

„Vi maa være forberedt derpaa," svarede Bertram.

„Nu er den halvfem; Mødet er ialtfald forbi nu."

„Du faaer tidsnok Udfaldet at vide imorgen tidlig."

„Jeg antager, at Lotter, der er inde i Byen, har ventet saalænge — jeg har bedt ham derom. Han vilde være tilbage til Middag. Jeg har forresten ikke længer nogen Tillid til Lotters Indflydelse."

„Saameget des bedre."

Vennerne talte med dump Stemme, som om et tungt Tryk hvilede med samme Vægt paa dem begge to; Bertram der stod lænet til sit Skrivebord, stirrede ned paa Gulvet, Ottos Blikke flakkede omkring i Værelset og han famlede med begge Hænder paa Lænestolens Arme, som han nu pludselig tog et krampagtigt Tag i.

„Jeg maa ned," sagde han.

Han rejste sig hastigt og gjorde et Par Skridt henimod Døren.

„Otto!"

„Gaaer Du med?"

„Nej. Jeg har en lille Tjeneste at bede Dig om, som Du ikke maa afslaa mig."

Bertram var traadt hen til Vennen med udstrakt Haand, og Otto lagde mekanisk sin i den.

„Jeg vilde bede Dig om at disponere over mig for det Tilfælde, at Du — hvilket jeg vilde finde saare begribeligt under det Virvar, Du lever i — endnu ikke andetsteds skulde have faaet Dækning for det Hypothek, der forfalder imorgen. Jeg har ikke engang nødig at skrive til Berlin desangaaende. Min italienske Rejse bliver der intet af, og jeg havde, som Du veed, forberedt mig paa lang Tid. Mit Kreditiv lyder ogsaa paa din Bankier inde i Byen; det var min Hensigt at hæve den første større Sum hos ham; jeg kan under et eller andet Paaskud hæve hele Beløbet paa eengang. Det slaaer akkurat til."

„Det er jo Altsammen tidsnok imorgen," mumlede Otto; „imidlertid skal Du have Tak — for din gode Hensigt. Jeg kjører maaske ind med imorgen, hvis Du absolut vil afsted — saa kan vi altid se."

Hans Kinder brændte; hans Haand, som Bertram vedblev at holde i sin, skjælvede som paa et Menneske, der led en stor fysisk Smerte. Bertram mærkede det godt.

„Det gjør mig inderlig ondt, at jeg skal pine Dig saaledes," sagde han; „men jeg har ikke havt noget andet Øjeblik at vælge. Jeg kommer ganske sikkert ikke til at tale mere med Dig idag, og maaske heller ikke imorgen. Altsaa kort og godt: jeg har desforuden truffet alle Forberedelser til, at der med den kortest mulige Frist kan hæves Saameget af min Formue, som Du behøver til at arrangere dine Sager. Du husker jo nok vor Samtale, da vi kjørte hjem fra Byen i Lørdags. Betingelser opstiller jeg ligesaa lidt nu som dengang; thi at Du træffer Arrangementet med Bistand af din Prokurator, at Du lader ham have saa frie Hænder som muligt med Hensyn til at tage Bestemmelser om Fabrikerne, og at din Kone bliver sat fuldstændig ind i det Hele — det er egenlig ikke Betingelser, det er Nødvendigheder. Den sidste, der formodenlig er Dig den pinligste, skal jeg endogsaa gjerne fritage Dig for, hvis Du vil."

Rødmen var stegen Otto fra Kinderne helt op i Panden.

„Det er umuligt," fik han tvunget frem; „det kan jeg ikke tage imod."

„Nej, hvis jeg vilde forære Dig Pengene; men det vil jeg ikke."

„Pengene — Pengene — men Hildegard! Idag den store Stads — Fyrstinden — alle Officiererne — det store Selskab — hundredeoghalvtredsindstyve Kouverter — og imorgen Misèren — det er umuligt! og selv om Du virkelig havde det Mod — hvis Du vilde tale med hende, mener jeg — I staaer nu igjen paa en god Fod med hinanden, hun vilde selv være kommen op til Dig — og jeg havde allerede tænkt paa — men dette — nej, det vilde hun aldrig tilgive Dig — aldrig!"

„Det er jeg forberedt paa," svarede Bertram; — „men oprigtig talt: dit Vel ligger mig mere paa Hjerte end din Kones Naade. Otto, her er ikke Tid til lang Parlamenteren; et simpelt Ja af Dig, og Sagen er afgjort — nu eller aldrig — hører Du!"

Nede fra Vejen af lød fuldttonende Militairmusik op til dem; der blev Røre i Gaarden, og Stemmer hørtes raabe imellem hverandre. Otto stod endnu stadig raadvild.

„Det gaaer ikke," mumlede han igjen; „jeg kan ikke."

Pludselig greb han Bertrams anden Haand og sagde:

„Gift Dig idetmindste med Erna! Hildegard vil finde sig deri, naar hun faaer det Hele at vide. Erna holder af Dig — lad mig tale med hende!"

„Et Ord af Dig, og — min Beslutning skal jeg ikke forandre, den staaer fast eengang for alle; men Du og jeg, vi seer aldrig hinanden mere."

Bertram havde revet sig løs med Heftighed og gjort et Par hurtige Skridt; nu kom han tilbage til Otto, som stod der i den mest fuldstændige Raadvildhed, lagde Haanden paa Skulderen af ham og sagde:

„Otto, tænk paa, hvad vi har lovet hinanden i de herlige Dage i Bonn: at være og blive Venner i Liv og Død, i Glæde og Nød. Det maa vel være nok; og derfor beder jeg Dig, lad os ikke tale om Erna, eller lad os idetmindste ikke bringe hende i Forbindelse med denne Sag; thi

det er en Fornærmelse mod mig, fordi det vækker Mistanke om mine Motivers Renhed. Jeg kan sige Dig endnu Mere, som jeg indtil videre vil bede Dig om at tie stille med. Jeg har al Grund til at antage, at Erna allerede har raadet over sit Hjerte, hvilket tillige forklarer visse Ejendommeligheder i hendes Opførsel, som have været baade Eder og mig paafaldende. Jeg troer, at jeg snart vil faae at vide, hvorledes det hænger sammen dermed. Da jeg advarede Eder mod Lotter, gav jeg Dig og din Kone et Bevis paa min skarpe Jagttagelse og mit trofaste Venskab. Hav nu ogsaa fremdeles Tillid til mig; I vil ikke komme til at fortryde det. Og nu, gamle Ven, gaa nu med et lettere Hjerte, end Du kom med, og tag imod dine Gjæster; ellers kommer den store Scene til at foregaa uden Dig, og det vilde Hildegard med Rette aldrig tilgive Dig."

Han skød den nølende og raadvilde Otto henimod Døren, da denne blev revet op af Konski: „Hr. Amtsraad, Hr. Amtsraad! den naadige Frue er ude af sig selv; nu er de lige ved Gaarden!"

Otto skyndte sig bort; Bertram stod endnu i Nærheden af Døren, som hans stirrende Blik vedvarende var rettet imod.

„Det var det første Skridt," mumlede han; „efter Alt, hvad jeg allerede har lidt, havde jeg ikke troet, at det vilde falde mig saa tungt; men det maatte gjøres."

Han gik langsomt frem og tilbage og blev igjen staaende.

„Maatte det gjøres? og saaledes? havde det ikke været bedre, at jeg ikke havde nægtet fuldstændig? jeg har dog ikke resigneret i ethvert Tilfælde; kun i det, at Alt forholder sig, som jeg frygter. Men hvis det nu ikke forholder sig saaledes? naar den unge Mand, som er oplært i en Fyrstinde Volinzovs Skole, ikke er Den, som en Erna maa og kan elske? hvis den smukke Dame har skuffet sig selv med Hensyn til hele denne Del af Historien eller er bleven skuffet af ham, der jo kan have havt sine gode Grunde dertil? hvis det Hele i bedste Tilfælde reducerer sig til en Barnagtighed, som Erna forlængst har trøstet sig over? og jeg saa ved mine diplomatiske Kunster paany pustede Ild i den næsten udgaaede Flamme og ved at støde hende fra mig drev hende over i hans Arme, der vilde være villige nok til at aabne sig?"

Han strakte Hænderne ud for sig som for at holde Noget borte. Thi nu trængte de sig ind paa ham igjen ved Dagens klare Lys, alle de grufulde Skikkelser, som han havde kæmpet med i Nattens frygtelige Mørke. Da havde han besejret dem; skulde han nu bukke under? var hans Kraft udtømt?

Nej, nej! det Værste forestod jo endnu. Havde han end forestillet sig selv, at den simpleste Billighed og Hensyn til det Passende fordrede, at han ikke var Vidne til deres første Gjensyn — han vilde jo dog komme til at se dem sammen og maaske ved det første Blik erfare, at de allerede havde gjenfundet hinanden og at det store Offer, som den skjønne Fyrstinde bragte sin Yndling, havde været fuldkommen overflødigt. Des bedre! saa var Uvishedens Kval desto hurtigere forbi! saa behøvede han dog idetmindste ikke at drive Højmodighedens Donquixoteri til det Yderste og spille den paatrængende Mægler, som rydder alle Hindringer af Vejen og til Slutning lægger de Elskendes Hænder i hinanden.

Han havde sat sig til Skrivebordet for at fuldføre det Program, som han vilde forelægge sine Vælgere. Han sad med Pennen i Haanden og hørte enhver af de forvirrede Toner, som trængte op og over til ham fra Gaarden, fra Haven og fra Slottet. Musiken, der havde tiet stille et Par Minuter, satte nu i igjen med en langtrukken, skingrende Fanfare — formodenlig den Hilsen, som bragtes Huset af Regimentet, hvis statelige Oberst ilede forud for sine Officierer og galant kyssede den paa Tærskelen fremtrædende skjønne Værtinde paa Haanden. Og nu træder ud af Damernes Kreds, som omgiver Værtinden, En frem, ved Synet af hvem den tapre Mand faaer en grundig Forskrækkelse. Men hun smiler og vinker med de bevægelige Øjenhaar: Rolig, min Ven! rolig! det første Minut, vi er ene, skal jeg forklare Dig Alting, eller — da det ikke er min Sædvane — saameget som Du behøver at vide. Det angaaer naturligvis dem derhenne! — Og hun hentyder til et andet Par henne ved Siden, som bukker og nejer og — fornyer et flygtigt Bekjendtskab: Jeg veed ikke, naadige Frøken, om jeg endnu har den Ære —

Ak, hvilken Komedie!

Og ak, hvilken Tragedie, som hans Hjerte var den tause Skueplads for — han, den Forladte og Ensomme!

Saaledes sad han i sine mørke Tanker og triste Drømme — han vidste ikke hvorlænge. Udenfor var det blevet stille. Skulde man have glemt ham? gid man blot havde, saa han kunde liste sig stille bort fra Huset — bort fra Komedien — bort fra Livet!

Men saa barmhjertig vilde man ikke være! Der var Konskis hurtige Skridt:

„Jeg beder om Forladelse! men den naadige Frue har indstændigt bedet mig sige, at de nu skal til at gaa tilbords; man venter kun paa Hr. Doktoren!"

* *
*

Det var et fyrsteligt Maaltid, Hildegard havde anrettet for sine Gjæster i det fordum herskabelige Slots Spisesal. Det uhyre Rum var fra Begyndelsen af blevet gjort mørkt ved Hjælp af de sammentrukne Gardiner og straalede nu i Dagens Klarhed i Skinnet af de utallige Kjerter i de tre store Lysekroner og i Kandelabrene paa Væggene; det af Sølv og Krystal straalende, med de prægtigste Blomster smykkede og af et saa glimrende Selskab omgivne Bord — femogtyve Officierer havde Hildegard talt — frembød et fortryllende Syn. Alt gik efter Værtindens Ønske, ja over Forventning godt. De i Byen lejede og med Livréet beklædte Tjenere kunde hun selv neppe skjelne fra sine egne Tjenere; Regimentsmusiken spillede i Salen ved Siden af — Oberst von Waldor havde anmodet om, at den naadige Frue vilde unde Regimentet denne Ære, hvorvel han havde hørt, at hun havde et Musikkorps fra Byen i Beredskab. Toasterne, som hun havde været saa bange for, bleve til Festens Glandspunkter. Otto gik ikke istaa i den første Skaal, som selvfølgelig gjaldt Hs. Majestæt Kejseren; derpaa bød Bertram, hvem hun havde anmodet derom ved en lille Seddel, efterat man allerede var gaaet tilbords, som Husets ældste Ven Gjæsterne Velkommen i Værtens Navn og udbragte et Leve for Regimentet. Oberst von Waldor svarede i en længere, overordenlig velformet og af muntert Lune og vittige Indfald sprudlende Tale. Han kaldte den glimrende Modtagelse, der var bleven Regimentet til Del, en posthum Hyldest for de Bedrifter, det havde udrettet i Felttogene, og et kolossalt Forskud paa dem, det vilde udrette i Fremtiden. Idet han derpaa skildrede denne Modtagelse i dens Enkeltheder, ytrede han, at blandt alle Overraskelserne havde den allerbedste været den, at han i den Taler, der havde budt Regimentet velkomment i dette gjæstfrie Hus, havde kunnet hilse en gam-

mel, kjær og dyrebar Ven, hvem han ikke havde seet i mange Aar; idet han derpaa endelig med en behændig Vending gik fra Værtens Repræsentant over til Værten selv, udbragte han et Leve for „den gjæstevenlige Vært og for Husets naadige Frue, som han havde den store Lykke at sidde ved Siden af."

Og de andre fireogtyve Officierer sprang op som een Mand og raabte i underlig skarpt afmaalte Pauser et trefoldigt Hurra, der overdrønede de øvrige Gjæsters Leveraab ligesom Kanontorden Geværilden, og Musiken blæste tre Gange Tusch; Alle stimlede sammen om Hildegard med oploftede Champagneglas; Hildegard saae straalende skjøn ud, da hun tog imod denne Hyldest, og Obersten fortalte hende det og sagde hende, at hun var den Smukkeste ved Bordet, og idet de satte sig ned igjen, trykkede han et fyrigt Kys paa hendes Haand.

Nu takkede Hildegard af et lyksaligt Hjerte den fortryllende Oberst for hans prægtige Tale, i hvilken hun kun havde savnet een Ting: en aandrig Hentydning, en fin Henviisning til deres illustre Gjæst, Fyrstinden, som fra sin Hæderssplads ved Siden af Otto ved den modsatte Ende af Bordet havde fulgt Taleren med den største Opmærksomhed og aabenbart havde ventet noget Lignende.

Obersten trak smilende paa Skuldrene: „Jeg tænkte virkelig paa det, min naadige Frue, men det gik paa Ære ikke."

„Hvorfor?"

„Jeg har jo allerede fortalt Dem, naadige Frue, at jeg forrige Efteraar var et Par Uger sammen med Fyrstinden i Teplitz. Da De nu igaaraftes har viist mig den store Ære at nævne mit Navn flere Gange for Fyrstinden, uden, som det synes, at have kaldt nogen Erindring tillive hos hende, saa turde jeg paa min Side dog virkelig ikke svælge i Erindringer. Det satte min krænkede Forfængelighed sig bestemt imod. Og forøvrigt daterer dens Krænkelse sig allerede fra den omtalte Tid. For en noget forvænt Oberst er det virkelig ikke nogen Spas, naar en ung Officier, ovenikjøbet af hans eget Regiment, bliver foretrukken for ham, og det var utvivlsomt Tilfældet dengang. Den omtalte Herre, der ligesom jeg led af Følgerne af et haardt Saar, som vi havde faaet i Felten, var nemlig fulgt med mig til Teplitz og var min uadskillelige Ledsager, saa at han kan gjælde for klassisk Vidne i Historien. Erindringen om denne Krænkelse af min Forfængelighed er i dette Øjeblik saameget mere levende, som Vedkommende sidder her ved Bordet."

Obersten hentydede til en ung, slank, mørkhaaret og mørkøjet Officier, som sad imellem Agathe og Augusta og just var i en livlig Samtale med Førstnævnte, medens den smukke og kokette Augusta saae ud, som om hun kjedede sig betydeligt.

Paa Hildegard havde den unge Mands hele Personlighed allerede ved Præsentationen gjort et saa behageligt Indtryk, at hun endogsaa havde beholdt hans Navn og Rang i sin Erindring: Premierlieutenant Ringberg, Regimentsadjutant. Men hun troede at handle klogt, naar hun nu „ikke fandt noget Særligt" ved hans Ydre. Til hendes Forbauselse tog Obersten hende det næsten ilde op: Ringberg var virkelig i enhver Henseende et udmærket Menneske, hans kundskabsrigeste og paa samme Tid skarpsindigste Officier, en fortræffelig Karakter, den elskværdigste Kamerat, hvem han hang ved med en Slags faderlig Kjærlighed, ligesom han ogsaa havde været ham i Faders Sted, da han i en ung Alder havde mistet sin Fader, en god Ven af Obersten; han undte ham al mulig Lykke paa Jorden, ogsaa den, at han maatte faae den smukke Russerinde med samt hendes Millioner.

„Det lader der imidlertid ikke til at være nogen Udsigt til," afbrød Hildegard smilende den ivrige Oberst; „saavidt jeg har kunnet mærke, existerer Deres Protegé slet ikke for min smukke Veninde."

„Hvis det ikke er en Maske," svarede Obersten; „jeg troer, hun har en hel Boutik fuld af Masker."

„Det maa De ikke sige til mig; jeg tilbeder Alexandra."

„Men, naadige Frue, det gjør jeg jo ogsaa; vilde jeg ellers tale saa ilde om hende!"

„Ogsaa det forbyder jeg Dem."

„Saa vil jeg sværge paa, at hun slet ikke veed, hvad en Maske er, og det vil jeg forfægte mod en Verden," udbrød Obersten leende, og Hildegard lo ligeledes og tilkastede tvers over Bordet Alexandra et Kys, som blev enthousiastisk besvaret af Russerinden.

Hildegard følte sig saa lykkelig ved Siden af sin glimrende Kavaleer, at hun slet ikke kunde faae sig til at hæve Bordet. Omsider maatte det dog ske, efterat hun havde vexlet et Par Ord med Forstkandidaten, der havde listet sig hen bag hendes Stol. I samme Nu som hun derpaa — et Par Minuter efter — rykkede sin Stol tilbage, fløj Gardinerne til Side fra alle Vinduerne i Salen, Dørene sprang op, og for Selskabets forbausede Blikke laa Haven i en feagtig Belysning. Farvede Balloner trak sig i Guirlander langs Terrasserne og ned af dem, og ethvert fremragende Punkt, som der ikke var faa af, var benyttet til en betydelig Effekt: til en Stjernepyramide, en Lyskrands, en Straalekrone. Og neppe havde Gjæsterne samlet sig fuldtalligt i Verandaen, før de saae sig overstraalede af en bengalsk Flammes blændende Skin, i hvis Purpurglød Slottets prægtige Façade stod herligt mod Aftenhimlen, medens et mørkegrønt Blus sendte sit milde Lys op paa Terrasserne og flød sammen paa den store Plaine foran Verandaen med det røde Lys til en magisk Dæmring. Og endnu vare Blussene ikke helt slukte og de Overraskedes beundrende Udraab forstummede, før der drønede et Kanonskud, og fra den store Eng nedenfor Terrasserne foer en Raket i Vejret, øjeblikkelig fulgt af andre paa sin glimrende Bane, Alt med en saadan Hurtighed, at de højt oppe exploderende Ildlegemer syntes at fylde den mørke Himmel med straalende Stjerner, medens Sværmere hvislede, Frøer spruttede og Ildhjul raslede nede ved Jorden.

Men nu var Ungdommen ikke længer til at styre. Forgjæves formanede forsigtige Mødre til Taalmodighed og raabte paa Shavler og Tørklæder; Pigebørnene havde ikke Tid til at vente, og heldigvis kunde man godt undvære de beskyttende Klædningsstykker i den lune, blikstille Aften; Officierne maatte gaa barhovedet, hvis de ikke vilde gribe til Hjelmene, som de vare mødt med til Dineren. Alle hoppede og sprang derfor ned ad Trapperne; allerede et Par Minuter efter var det muntre Selskab spredt over Terrasserne, og allevegnefra lød der Latter og Raab af Bekjendte, der søgte hinanden eller uventet mødte hinanden ved en Ombrejning i Havelabyrinthen eller maaske ogsaa søgte at undgaa hinanden — en lystig Leg, i hvilken Husets og Naboskabets unge Damer gjerne overtog Anførselen som fuldkommen fortrolige med Lokaliteterne eller behændigt benyttede deres Kjendskab til deres Fordel.

Imidlertid havde Størstedelen af det øvrige Selskab efterhaanden trukket sig tilbage til Værelserne paa begge Sider af den store Spisesal, Damerne til Musik- og Theværelserne tilvenstre, Herrerne til Billardværelset tilhøjre, hvortil der sluttede sig Ryge- og Spilleværelser. Vel gik man endnu ud

og ind af Dørene, der allesammen vendte ud til Verandaen; men paa Verandaen selv var der blevet forholdsvis tomt, saa at Bertram kun engang eller to maatte formane Obersten til at dæmpe sin sonore Stemme en lille Smule. De to Venner gik frem og tilbage Arm i Arm; paa Waldors Uniformsfrakke vare kun nogle enkelte Knapper knappede; han dampede mægtigt af sin Cigar, det smukke martialske Ansigt glødede af Virkningerne af Champagnen og af den Bevægelse, som han talte sig mere og mere ind i med hvert Ord.

„Tro mig, kjære Ven," udbrød han, „hvis Noget havde kunnet forøge min Tilbedelse af denne mageløse Kone, saa maatte det have været den Bravour, hvormed hun er gaaet i Ilden for Ringberg. Men desværre svarer Intention og Udførelse aldrig til hinanden hos de elskværdige Væsner. En mesterlig Omgaaelse af Modstanderen, et Flankeangreb comme il faut; men saa denne kolossale Bêtise! Jeg kunde le mig fordærvet! Ikke nogen Anelse om, at De og jeg er saa gode Venner! hun fortæller Dem hele vor Historie lige til de mindste Detailler, som om De var en Vildfremmed, som ikke kan oversætte Historien fra Fransk, fordi han mangler Kjendskab til de virkelige Personer. Og denne uhyre Uforsigtighed — hvorfor? for at afskrække Dem! hvorfra? fra at forelske Dem i den lille Dame, eller, hvis De allerede har gjort det, for at De strax skal være saa artig at trække Dem tilbage! Som om vi, der kjender Rummelen, strax lader os jage i et Musehul af en Rekognoscering af den Slags, om den saa er nok saa forceret! Tak De Deres Skaber, sagde jeg til hende, at den Mand har alvorligere Ting i sit Hoved end de Barnagtigheder, som De tiltroer ham. Hun sværger rigtignok paa, at det har hun været overbevist om siden igaaraftes, fordi De var saa fuldstændig rolig, og det Modsatte vilde sikkert ikke være undgaaet hende, thi hun iagttog enhver af Deres Miner paa det Omhyggeligste; men hendes egen Mine, da hun fortalte mig dette, beviste, hvor lettet hun følte sig ved, at Alt var løbet saa heldigt af."

„Og hvad har De saa besluttet med Hensyn til Ringberg?" spurgte Bertram. „Vil De ikke idetmindste tale med Erna og derefter selvfølgelig ogsaa med hendes Forældre derom?"

„Jeg vil Pokker vil jeg!" udbrød Waldor. „Jeg vilde ganske vist ikke betænke mig paa at redde Ringberg ud af en fortvivlet Stilling, koste hvad det koste vilde; men her drejer det sig ikke om et Offer, som jeg skal bringe, men om et, som Alexandra maa bringe, men ikke kan bringe, hvis hun ikke vil ofre sin halve Formue, thi den gaaer Pokker i Vold, saasnart man faaer Nys om vor Forlovelse. Men jeg har Brug for hele Formuen og ikke for den halve. Jeg har allerede som Lieutenant lovet mig selv, at jeg vil dø som Feltmarechal og indtil den Tid leve som en Fyrste. De vil da vel ikke forlange, at jeg skal bryde mit Ord?"

Bertram holdt det ikke for raadeligt at gjøre Vennen opmærksom paa de Modsigelser, han gjorde sig skyldig i i eet og samme Aandedræt. Han sagde:

„Jeg troede, at dette Offer kunde undgaaes, naar man tog Taushedsløfte af de Paagjældende; Enhver vilde vist gaa ind paa at overtage en saadan Forpligtelse."

„I den Slags Sager bør man ikke stole paa noget Menneskes Taushed," svarede Obersten; „allerede nu vilde jo det Hele være røbet, hvis Alexandra var kommen til nogen Anden end Dem med sine Indiskretioner."

„Men hvis Fyrstinden nu absolut vil bringe det omtalte Offer?"

„Saa vil jeg ikke mindre absolut forbyde det. De Tjenester, Kurt har ydet os, er store, det indrømmer jeg; men de gjælder dog først og fremmest mig; hvordan kan jeg forlange af hende, ja hvordan kan hun selv finde paa at spille den Højmodige i en saa overdreven Grad! Mere kunde og vilde man jo ikke kunne gjøre for En, man elskede! Og saavidt jeg veed, elsker hun mig og ikke Ringberg!"

Fortsættes.

Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd i det sextende Aarhundrede (1513—1596). Kr. Erslev: Konge og Lensmand i det sextende Aarhundrede.

(Jakob Erslevs Forlag.)

I det første af de her nævnte Værker har Forfatteren samlet og paa en let overskuelig Maade ordnet de forskjellige Efterretninger om Lensvæsenet i det sextende Aarhundrede, som han ved sine dybtgaaende Studier i vore Arkiver har været istand til at drage frem, og Bogen er saaledes væsenlig en Materialsamling. Man vil her finde en fuldstændig Liste over alle Datidens danske Len, inddelte i tre Grupper: Hovedlenene, de mindre Len og Klostrene, der efter Reformationens Indførelse lidt efter lidt inddroges under Kronen. Lenene ere ordnede gruppevis efter Landskaberne, og ved hvert Len er anført Lensmændenes Navne i det givne Tidsrum, de Aar, i hvilke de styrede Lenet, og de Betingelser, paa hvilke Lenet var blevet enhver især overdraget. Efter saaledes at have gjennemgaaet de enkelte Lens Historie har Forfatteren ved tabellariske Oversigter dels oplyst Kronens „visse Rente" (Landgilden) af Lenene paa tre forskjellige Tidspunkter (omtr. 1524, omtr. 1540 og i Aaret 1574), dels givet en Udsigt over de forskjellige Byrder, der hvilede paa hvert Len især (Rostjeneste, Borgeleie og Nathold). At et saadant Arbejde, der Skridt for Skridt, Stavelse paa Stavelse og Tal efter Tal er uddraget af utrykte Kilder, har været ganske overordenlig besværligt, forstaaer sig af sig selv, og man kan derfor ikke noksom være Hr. Erslev taknemmelig for den Energi, hvormed han har arbejdet sig gjennem det store Materiale og lagt det til Rette for os Andre, saa at Enhver nu med den største Lethed ved Hjælp af dette Lenslexikon, som man maaske ret passende kunde kalde det, kan skaffe sig Underretning om alle væsenlige Forhold vedrørende Lensvæsenet i det sextende Aarhundrede. Men Hr. Erslev har da ogsaa paa den anden Side den Tilfredsstillelse, at den danske historiske Litteratur skylder ham et Værk af uomtvistelig og blivende Betydning.

Men kan der nu ikke fra dette betydelige Materiale som Grundlag indvindes nye Resultater for vor hele Opfattelse af det sextende Aarhundredes Lensvæsen; eller, da selve Lensvæsenet udgjør en saa dybt indgribende Faktor i hele Datidens Statsmaskineri, er det da ikke muligt ad denne Vej nærmere at belyse den hele indre politiske Situation? Det vilde jo være højst besynderligt, hvis der gjennem et saa stort Arbejde som „Danmarks Len og Lensmænd" kun var indvundet en Del Detailoplysninger til de enkelte Lens og Lensmænds Historie; men naar Hr. Erslev gjennem sin for den filosofiske Doktorgrad skrevne Afhandling „Konge og Lensmand i det sextende Aarhundrede", der saa godt som udelukkende støtter sig paa den af ham selv foretagne Materialsamling, viser os og paa en aldeles uigjendrivelig Maade beviser os, at den almindelige Opfattelse af et meget væsenligt Punkt i Fædrelandets Historie, nemlig Statsomvæltningen af 1536, egenlig talt har været grundfalsk, saa er man dog nærved at ængstes over et saadant Resultat; thi at Aaret 1536 hævede Adelen til Magtens Tinde, efter at de lavere Stænders Modstand var bleven knust i Grevens Fejde og efter at Gejstligheden, der under Katholicismen havde været det verdslige Aristokratis Medbejler til Magten, var bleven fjernet fra al politisk Ind-

flydelse, medens Adelen skiftede og delte Størsteparten af det rige gejstlige Jordegods mellem sig, har hidtil staaet fast som en uomtvistelig Kjendsgjerning, der allerede er bleven os indprentet med vor første Børnelærdom. Det Maal, Forfatteren har sigtet imod, er altsaa at give den rette Fortolkning af Statsomvæltningen i 1536 og dens politiske Følger, og da disse nærmest maa aabenbare sig i Forholdet mellem Kongemagten og Adelen, og da nu endvidere Lensvæsenet er det Fællesomraade, der har den største Betydning for begge de interesserede Parter, saa vil neppe noget andet Forhold afgive en saa god Prøvesten til Besvarelsen af det foreliggende Spørgsmaal som netop Lensvæsenet.

Lensvæsenet omfattede i det sextende Aarhundrede al Landejendom, som ikke laa under Kirken eller var Adelens Privatejendom, og saa godt som Landets hele Administration forrettedes gjennem Lensmændene, der som „kongelig Majestæts Embedsmænd“ vare Statsmagtens Repræsentanter og Haandhævere overfor Befolkningen. Kongen var ganske vist Indehaver af den udøvende Magt, men kunde kun udøve den gjennem sine adelige Lensmænd. Efterhaanden som Adelens Magt var steget, havde den ogsaa søgt mere og mere at udvide sin Indflydelse paa dette Omraade, medens naturligvis Kongerne paa deres Side saa vidt som muligt anstrengte sig for at holde igjen og hævde Kronens gamle Indflydelse over „Rigens Slotte og Len“. Som Følge af disse to hinanden mødende Bestræbelser havde der i Tidens Løb dannet sig to Slags Len: Regnskabslenet og Tjenestelenet. I Regnskabslenene eller de Len, der, som det hed, „laa til Fadeburet“, havde Kongemagten beholdt Overtaget; Lensmændene, der her vare paa fast Løn, maatte gjøre Rede og Regnskab for alle Indtægter og Udgifter, og det eventuelle Overskud tilfaldt Kronen. Lensmanden paa Regnskab var i alle Henseender afhængig af Kongen og kunde saa godt som ikke røre sig uden kongelig Ordre. Lensmanden paa Tjeneste var derimod i alt Væsenligt fri for Indblanding fra Kongens Side i Lenets Administration og skulde kun yde Rostjeneste i Forhold til Lenets Størrelse. En tredie Slags Len var Afgiftslenet, som imidlertid i Grunden var det samme som Len paa Tjeneste, idet Lensmanden var ligesaa frit stillet og kun foruden Rostjenesten skulde svare en bestemt aarlig Afgift. Det er nu aabenbart, at Adelens Interesse maatte gaa i Retning af at forvandle saa mange Regnskabslen som muligt til frie Tjenestelen eller Afgiftslen, og skulde nu noget Saadant vise sig at have fundet Sted i Tidsrummet efter 1536, skyldes dette aabenbart en kraftig aristokratisk Strømning; men hvis det Modsatte er skeet, hvis det tvertimod skulde vise sig, at de af Adelen efterhaanden opførte Skranker mod Kronens Indflydelse paa Lensvæsenet ere blevne ryddede bort, og at Regnskabslenet lidt efter lidt er blevet den herskende Forleningsform, saa kan denne Kjendsgjerning kun tydes som en Reform i monarkisk Retning, der peger henimod en sejrende Kongemagt og et overvundet Adelsvælde. At Forholdet i Virkeligheden var saaledes, kan let vises ved et Par Talangivelser, hentede fra Hr. Erslevs omtalte Arbejder. Af de danske Herreder var der saaledes 1533, altsaa ved Frederik I.s Død, $43\frac{1}{2}$ paa Regnskab, medens $110\frac{1}{2}$ vare enten paa Tjeneste eller Afgift; men 1559 ved Christian III.s Død vare derimod $123\frac{1}{2}$ Herreder paa Regnskab og kun $38\frac{1}{2}$ paa Tjeneste eller Afgift. Christian III. kunde ved Slutningen af sit Liv med Tilfredshed se tilbage paa dette Dagværk; ved sin Tronbestigelse havde han kun hersket over den ene Fjerdedel af Herrederne, medens Adelens Part havde udgjort de tre Fjerdedele, men nu havde Fadeburet erobret de tre Fjerdedele, medens Adelen maatte lade sig nøje med Indtægterne fra den ene Fjerdedel. Forholdet var saaledes fuldstændig vendt om.

Denne monarkiske Reform indenfor Lensvæsenet fortsættes gjennem hele Aarhundredet. Sammenlignes saaledes Fordelingen af Lenene for 1533 og 1602, faaes følgende Resultat:

	1533		1602	
Paa Regnskab ...	22 pCt.		64 pCt.	
— Afgift	23 —	78 pCt.	24 —	36 pCt.
— Tjeneste	55 —		12 —	

At Kronens Indtægter herigjennem maa være stegne meget betydeligt, følger af sig selv, og om end den Slags Beregninger ere forbundne med store Vanskeligheder, kan Kongens Andel af Lenene efter Fradrag af alle de løbende Udgifter med nogenlunde Sikkerhed angives saaledes:

	1533:	1602:
Af Regnskabslenene ...	13,2 pCt.	38,4 pCt.
— Afgiftslenene	9,2 —	9,6 —
altsaa	22,4 pCt.	48 pCt.*)

Som Hovedresultat heraf kan man saaledes slaa fast, at Kronens Indtægter af Lenene i det nævnte Tidsrum, hvilket vil sige under Kongerne Christian III. og Frederik II., vare mer end fordoblede.

Men ogsaa paa et andet og endnu mere betydningsfuldt Punkt vise Begivenhederne i 1536 sig som en Sejr for Autokratiet. Man har i Reglen hidtil fremstillet Forholdet saaledes, som om Adelen fik Broderparten af det rige Kirkegods, der ved Reformationens Indførelse var blevet herreløst. Dette er egenlig saa meget mærkeligere, som man slet ingen Beviser har havt for denne Paastands Rigtighed; den ene Forfatter har skrevet ud af den anden uden selv nærmere at undersøge Sagen. Allerede Indholdet af den store Reces, eller, som den kaldes, „Menige Rigens Konstitution, Sæt, Skikkelse og Ordinatie“, der udstedtes 30. Oktober 1536, samme Dag som Christian III.s Haandfæstning, burde allerede kunne gjøre En noget betænkelig. Heri bestemmes nemlig, at Bispedømmernes Ejendomme, Slotte, Gaarde og Jordegods skal lægges under Kronen, medens Adelen kun tør tilbageerobre det Vikariegods (Gods skjænket til Sjælemesser), som dens Forfædre bevisligt havde givet Kirken. Klostrene derimod skulde blive ved Magt, indtil Kongen og Rigsraadet desangaaende havde taget nærmere Beslutning. Recessens Bestemmelser i denne Henseende udførtes til Punkt og Prikke, idet alt Bispegodset strax lagdes under Kronen, eller rettere, Kronens Overtagelse af de biskoppelige Ejendomme rundt omkring i Landet var allerede gaaet for sig i August Maaned, men bekræftedes nu ved Recessen af den til Kjøbenhavn sammenkaldte Rigsdag. Væsenlig gjennem Sekularisationen af Bispegodset forøgedes Kronens Indtægter strax ved Statsomvæltningen til omtrent det tredobbelte, idet den aarlige visse Indtægt af Krongodset før Reformationen kan anslaaes til omtrent 100,000 Tdr. Korn, men umiddelbart efter til omtrent 300,000 Tdr. Naar dette Resultat sammenlægges med den før omtalte Fordobling af Indkomsterne for de verdslige Len, bliver Følgen deraf i det Hele taget, at Indtægtskontoen i Kronens Regnskaber paa Grund af Statsomvæltningen i 1536 mindst forøgedes til det Sexdobbelte.

Det gaaer med Hr. Erslevs Arbejde som med de fleste betydningsfulde videnskabelige Undersøgelser, at medens de klare eet Punkt for os, give de samtidig Anledning til, at andre sættes under Diskussion, fordi de nu maa sees i en anden Belysning end tidligere. Og der er da navnlig eet Spørgsmaal, som idelig paatrænger sig under Læsningen af Hr. Erslevs Afhandling, nemlig: Hvorledes er det muligt, at naar nu dette forholder sig saaledes, og derom kan der, efter hvad der foreligger, ikke ret vel være nogen Tvivl, hvorledes er det da muligt, at Adelsvælden alligevel i Løbet af det syttende Aarhundredes første Halvdel kunde stige til en saadan Højde og paa en saa afgjørende Maade hæmme Kongemagten, som den dog faktisk gjorde under Slutningen af Christian IV.s og Begyndelsen af Frederik III.s Regjering? Dette Spørgsmaal besvarer Forfatteren os ikke, han giver i det Højeste kun nogle Antydninger i denne Retning, og det maa saaledes være fremtidige Undersøgelser forbeholdt at kaste Lys over dette Forhold. Imidlertid tør det dog vistnok antages, at den forandrede sociale Stilling, som Adelen kom til at indtage efter 1536 og som kan siges at være en indirekte Følge af dette Aars Begivenheder, i denne Henseende kan være af Betydning. Navnlig er det vistnok værd at lægge Mærke til, at samtidig med, at de lavere Stænders Stilling i Samfundet var sunken saa betydeligt efter deres store Nederlag i Grevens Fejde, forsvandt den talrige Lavadel efterhaanden saagodtsom fuldstændig blandt de mindre, ufri Agerbrugere, og

*) Af Tjenestelenet havde Kronen, saaledes som ovenfor antydet, ingen direkte Indtægt.

idet Højadelen paa denne Maade ved at afslutte sig nedad omformedes til et lidet talrigt, men forholdsvis rigt og mægtigt Aristokrati, udvidedes Kløften i den Grad mellem denne nu eneste privilegerede Stand og Rigets øvrige Befolkning, at Adelen, skjøndt dens politiske Indflydelse i Virkeligheden var formindsket overfor Kongemagten, dog kan siges i social Henseende at indtage en mere fremragende Stilling end før 1536.

Enkelte Historikere have vel forud for Hr. Erslev antydet, at den hidtil almindelige Opfattelse af Grevefejdens og de i Aaret 1536 foregaaede Begivenheders historiske Betydning var ukorrekt; men ingen har før paa en fyldestgjørende Maade ført Beviset. Hr. Erslev har paa dette Omraade for Danmarks Histories Vedkommende udført det samme Arbejde som Forsell i sin «Sveriges inre Historia» for vort Nabolands. Blandt de Historikere, der have bidraget til, at en anden Opfattelse af selve Statsomvæltningen 1536 i de senere Aar havde begyndt at gjøre sig gjældende uden dog at indlade sig paa dens Betydning for den senere historiske Udvikling, kan fremhæves Daa, Heise og Paludan-Müller. I Slutningen af sin Bog: „De første Konger af den Oldenborgske Slægt“ (1874) udtaler den sidste sig saaledes paa følgende Maade: „Disse vare de store og gjennemgribende Ændringer, Grevens Fejde medførte i Danmarks Statsret: Den gamle Kirkes Fald, Biskopmagtens Afskaffelse, al Magt i Stat og Kirke lagt i Kongens og et verdsligt Raads Haand, Kongemagten styrket, Kronens Arvelighed halv indført, Rigsraadets Magt ligeoverfor Kongen indskrænket.“ Paludan-Müller er saaledes inde paa den rette Opfattelse; men Hr. Erslev er og bliver den Første, der med Tal og Kjendsgjerninger har bevist os, at vi hidtil have havt en fejlagtig Forstaaelse af et af de vigtigste Vendepunkter i Fædrelandets Historie.

Musik

Cæciliaforeningen mindedes Aarsdagen for Mozarts Død den 5. December ved Gjenopførelsen af hans Requiem. Idet vi med Hensyn til dette storartede Værks Tilblivelse og indre Historie, navnlig Striden om dets Ægthed, skulle henvise til den Artikel om dette Emne, der findes i dette Blads Nr. 357, skulle vi, hvad Udførelsen angaaer, blot tilføje, at den nu, ligesaavel som da Værket i Foraaret atter kom frem efter en længere Hvile, var præget af øjensynlig Flid og Interesse for Opgaven saavel hos Dirigenten, Hr. Fr. Rung, som hos Koret og Solisterne, Fruerne Keller og B. Hansen samt Hr. Frederiksen. Koret var maaske denne Gang ikke fuldt saa sikkert i Intonationen og Ensemblet som sidst, en Omstændighed, som vi skylde Sandheden at nævne, men som naturligvis, saa afhængigt Sligt er af Tilfældigheder, ikke er noget Kriterium paa den Alvor, hvormed Indstuderingen er sket. Derimod skal det ikke nægtes, at Nydelsen af Mozarts Mesterværk led ved to Omstændigheder: paa den ene Side Sammensætningen af Programmet, der, hvor fortræffelige Numre det end bragte i Palestrinas «Gloria patri» eller i Pergoleses «Sanctum et terribile nomen ejus», dog gav saameget i Kvantitet, at Koncerten blev for lang og Publikums musikalske Modtagelighed mistede derfor sin Friskhed, inden Requiem, der var Slutningsnummeret, kom frem. Dernæst tog Dirigenten mærkeligt nok dette saavel i Indhold som Omfang store Arbejde igjennem uden noget Ophold, hvortil flere i Dødsmessen forefaldende Hvilepunkter naturligt opfordre. Om denne Hastighed skyldtes Manglen paa Tid, skulle vi lade staa hen, men der er neppe noget Spørgsmaal om, at Mozarts Mesterværk vilde være kommet mere til sin Ret, om Programmet havde sparet noget mere paa Publikums Kræfter og den Tid, der var levnet til Requiem, havde været noget rigeligere tilmaalt.

Blev saaledes Cæciliaforeningens Koncert for lang, saa var dog Balduin Dahls populaire Symfonikoncert i Lørdags endogsaa i Sammenligning med den et sandt Monstrum. En Koncert, der bringer en stor og ny Orkestersymfoni, har i denne et tilstrækkeligt Hovednummer, hvortil da Sager af lettere Natur kunne føjes. Men foruden Herman Goetz' nye Symfoni bragte Programmet umiddelbart derefter Beethovens Pianokoncert i C-Mol, senere Lißts' Fantasi over ungarske Nationalmelodier foruden to store Kompositioner for Harpe, flere Stykker for Orkester, som to af Emil Hartmanns fortræffeligt behandlede „Nordiske Folkedandse“ og en melodiøs og i orkestral Henseende meget godt behandlet „Bryllupsmarche“ af Rob. Henriques, dertil Solosang ved Hr. Bielefeldt. Følgen af dette urimelig lange og uden nogen Harmoni sammensatte Program var, at Koncerten, der varede fulde tre Timer, af Mange blev forladt inden dens Slutning, idet ogsaa Manglen af Hvilepunkter gjorde sig stærkt gjældende. Forøvrigt bragte Programmet smukke og virkelig gode Ting, naar de enkelte Numre betragtes særskilt, først og fremmest Aftenens Novitet, den her ukjendte Symfoni af den i en ung Alder for nylig afdøde Komponist Herman Goetz, hvis forskjellige Arbejder af Kammermusik og af dramatisk Musik have vakt en betydelig Interesse saavel i Tydskland som i England. Saavidt man efter en enkelt Opførelse af en saa betydelig Komposition som Symfonien kunde skjønne, besidder denne flere fremragende Egenskaber, der vel begrunde det gode Navn, den har erhvervet sig, idet den med Friskhed og Umiddelbarhed i Motiverne og en dygtig Udarbejdelse forener den gamle Symfoniforms Fortrin med moderne Orkestereffekter, om den endogsaa lader noget tilbage at ønske navnlig i Henseende til Stilens Helhed, der hyppigt brydes og lider under vor Tids nervøse Uro. Blandt de enkelte Afdelinger synes Adagioen at staa noget tilbage, navnlig paa Grund af den altfor brede Udarbejdelse. — Blandt Solister gjenhilstes den udmærkede Harpevirtuos Hr. Adolf Sjödén med megen Fornøjelse, og hans smagfulde og virkelig kunstneriske Foredrag i Forbindelse med et eminent Herredømme over dette særligt vanskelige Instrument, hvis inderste Hemmeligheder han har afluret, indbragte ham et velfortjent og stærkt Bifald. Særlig Omtale fortjener ogsaa hans Instrument, der besidder ved Siden af Harpens naturlige Velklang en usædvanlig Fylde og en meget stor Tone. — Hr. Anton Hartvigson spillede Solostemmen i de to Værker af Beethoven og Lißt og lagde herved særdeles smukke Evner som Pianist for Dagen, god og behersket Teknik og et kunstnerisk Foredrag, der især gjorde sig smukt bemærket i Beethovens Koncert.

Musikforeningens første Abonnementskoncert indlededes med en Nyhed, et gunstigt Varsel for den kommende Saison, nemlig J. Rheinbergers Ouverture til Schillers ufuldendte Drama „Demetrius“. Dette Arbejde er efter Angivelsen Komponistens Opus 110 og taler saaledes allerede ved dette Tal om en frugtbar Kompositionsvirksomhed, der imidlertid neppe er meget kjendt herhjemme, naar undtages enkelte Værker for Kammermusik, som ere spillede i private Kredse. For Komponisten er den ovennævnte Ouverture en meget heldig Introduktion hos vort Publikum, den hører til den Slags Arbejder, som give Lyst til at lære mere at kjende af samme Forfatter. Dette skyldes ikke blot de i deres friske Melodieusitet saa tiltalende Motiver, som skulde have russiske Folkemelodier at takke for deres Oprindelse, men ogsaa, hvad man maa tilkjende Komponisten af Arbejdet, hele den indsigtsfulde Udarbejdelse, den rhythmiske Finhed, dramatiske Flugt og fortræffelige Instrumentation, Enkeltheder, som tilstrækkeligt tale om den tydske Komponists Formevne og orkestrale Routine. Rheinberger er efter biografiske Opgivelser nu en fyrretyveaarig Mand, født i det lille Fyrstendømme Lichtenstein og har væsenligt modtaget sin Uddannelse i München. — Det var ligeledes en Fornøjelse at forny Bekjendtskabet med Gades 4. Symfoni i B-Dur, ved hvis Opførelse Komponisten endelig har gjort et Afdrag paa den Gjæld, hvori han efterhaanden er kommet til Publikum ved den Karrighed, hvormed han i de sidste Aar har holdt disse sine betydeligste

Arbejder tilbage, en Omstændighed, som vi allerede før have havt Lejlighed til at gjøre opmærksom paa. Den formfuldendte Symfoni fik naturligvis under Komponistens Ledelse en ligesaa fuldendt Udførelse, der med Sikkerhed og Skarphed gjengav disse klare Tanker, der forme sig uden Famlen og med saa stor Sikkerhed om Symfoniens Hovedindhold, Glæden med sit lyse Solskin og sit kraftige Livsmod. — Hr. Neupert spillede paa et nyt og velklingende Koncertflygel fra Hornung og Møller Schumanns bekjendte, nu snart altfor bekjendte Pianokoncert fint og musikalsk og naaede et smukt Resultat, ogsaa der, hvor han ved at fjerne sig fra den traditionelle Opfattelse, som i Kadencen, lagde en ny Opfattelse af et gammelt Emne for Dagen. — Spohrs Finale af første Akt af „Jessonda" havde dog neppe nogen gyldig Adkomst til at optage en saa betydelig Del af Programmet paa Bekostning af hvad der af Nyt eller Gammelt findes af Fremragende i den rige Musiklitteratur. Den flydende musikalske Form, der her er Hovedsagen, staaer som saadan, uden at være forbundet med virkeligt Indhold, ikke for Tiden i saa høj Gunst, især ikke naar alt dette Flydende i Musiken udvisker det Ejendommelige, det Menneskelige hos de optrædende Personer, hvis Partier er holdt i saa stor musikalsk Almindelighed, at Instrumenter her godt kunde erstatte den menneskelige Stemme og at selve Tilhøreren skal have Vanskelighed ved at passe Musiken ind under Indholdet af Texten.

Af ny Sangmusik foreligger der fra Wilh. Hansens Forlag flere Hefter, deriblandt „Fire smaa erotiske Sange" af Siegfried Langgaard til Texter af Oehlenschläger, Aarestrup, Høedt og Molbech, et i musikalsk Henseende ganske neutralt Bidrag, der dog af erotiske Sange at være har faaet et mærkeligt gejstligt Præg, der nærmest har hjemme og oftest gjensindes i Kategorien „aandelige Sange". — Kammersanger P. Schram har komponeret „Sex Romancer" for Mezzosopran eller Baryton til forskjellige danske og tydske Texter, blandt hvilke sidste der findes den bekjendte „Lehn deine Wang", hvortil bl. A. Schumanns og Adolf Jensens Musik vil være kjendt nok. Hvad der er ejendommeligt for disse Schrams Sange, er en vis naturlig Friskhed og musikalsk Umiddelbarhed i Kompositionen, der meddeler de forskjellige Smaasange et ukunstlet, fordringsløst og elskværdigt Præg. Saa melodieuse de ere, afgive de tillige en let og taknemmelig Opgave for selv mindre kunstbevandrede Stemmer. — Af Leopold Rosenfeld er der som Opus 10 udkommet „Fire Sange" for en dyb Stemme. Texterne, af Chr. Winther, Carl Bagger, Chr. Boeck og Hauch, ere behandlede dygtigt, og de musikalske Ideer bevæge sig i tiltalende og flydende melodiske Sætninger. I den første af Sangene, „Nattetanker", har Komponisten naaet under Romancens simple Omrids at skabe et lille, men fuldstændigt musikalsk Billede af sit mørke Emne med de rugende Tanker. Med Hensyn til Sangens Anlæg vil man vurdere det intelligente Udtryk, som bl. A. er kommet frem ved Overgangen, der i Texten findes mellem de tre første Vers' lyriske til det fjerde Vers' beskrivende Indhold. Sangen hører til dem, der hurtigt fæstne sig i Opfattelsen og bevares der.

Musiken til „Faraos Ring" af Fr. Rung er udkommet i forskjellige Arrangementer, dels for Piano til to eller fire Hænder, nemlig Mellemaktsmusiken, dels for Sang, Solo eller Kor, nemlig Takots Sang og Ægypternes to Kor.

Af Heises „Drot og Marsk" er der udkommet et Udtog for Piano ved Axel Grandjean, indeholdende et let arrangeret Potpourri af forskjellige Motiver fra Operaen.

Brogede Blade

En Franskmand, Tallemant des Réaux, udgav i det 17. Aarhundrede en Samling «Historiettes», i hvilken der findes følgende Anekdote, der synes at være den nærmeste Kilde til den i „Aftenposten" 1777 Nr. 3 indrykkede versificerede Fortælling (af en ubekjendt Forfatter), som Wessel senere omarbejdede og indførte i «Votre Serviteur» Nr. 23: „I en By i Spanien blev en Skræder dømt til at hænges; Beboerne begave sig til Dommeren og sagde til ham: „Det vil volde os stor Ubehagelighed, thi her findes kun denne ene Skræder. Lad os beholde ham, og dersom De endelig vil have En hængt, saa have vi to Hjulmænd; tag hvilken af dem, De vil: vi har nok af en"."

A.

Indhold. En Ørkenkonge, af Francis Broemel. — Napoleon den Førstes Familieliv, af A. Debidour. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen. — Kr. Erslev: Danmarks Len og Lensmænd; Konge og Lensmand i det sextende Aarhundrede. — Musik. — Brogede Blade. — „Julebordet" (Avertissements-Tillæg).

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 14. Gnisten. Dandsedivertissement. Amphitryon.
Mandag 15. Tartuffe. Intrigerne.
Tirsdag 16. Naar Meubler flyttes. Ungdom og Galskab eller List over List.
Onsdag 17. Ambrosius (**Torsdags Abonnement**).
Torsdag 18. Gnisten. Napoli eller Fiskeren og hans Brud.
Fredag 19. Kjærlighed og Lykketræf. Farinelli.
Lørdag 20. Wilhelm Tell.
Søndag 21. **Et Dukkehjem (1. Gang).**

Casino.

Søndag den 14. December Kl. 7:

Kalifen paa Eventyr.

Eventyrkomedie med Sang i 3 Akter af Erik Bøgh. Dandsen i 2. Akt komponeret af Hr. Balletmester **Carey**. Solodandsen udføres af Frøken Fanny og Leontine Carey.

Forbi omtr. Kl. 10.

Folketheatret.

Søndag den 14. December Kl. 7:

Familien Riquebourg.

Stykke i 1 Akt af **Scribe**, oversat af **Fritz Holst.**

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 14. December.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.: 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7 30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm. 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa P. G. Philipsens Forlag:

BREVE
fra og til
CHRISTIAN WINTHER.
Udgivne af F. L. Liebenberg.
3 Kr. 75 Øre, indb. 5 Kr. 50 Øre.

LUDVIG HOLBERG,
PEDER PAARS.
Udgivet af F. L. Liebenberg.
Heftet i smukt Omslag med Tegning af **Carl Thomsen.** 2 Kr. 75 Øre, eleg. indb. 4 Kr.

Zacharias Topelius,
Feltlægens Historie. Første Bind.
GUSTAV ADOLF
og
TREDIVEAASKRIGEN.
Af Forfatteren autoriseret Oversættelse ved **Fr. W. Horn.**
Med Topelius' Portrait og Biografi.
2 Kr. 50 Øre, smukt indb. 4 Kr.

Carl Bruun,
POMPEJI.
Dets Historie og Mindesmærker.
Med ca. 140 større og mindre Afbildninger, et Kort og et farvetrykt Titelblad.
Udkommer i ca. 10 Leveringer hver paa 3 Ark à 1 Kr.

A. LISTOV,
Martin Luthers Levnet.
Folkeudgave.
Med Martin Luthers Portrait.
259 Sider. 1 Kr. 75 Øre; indb. 3 Kr.

AUG. THOMSEN,
Naturkræfterne i Menneskets Tjeneste.
Belærende Underholdning paa Industriens og Videnskabens Omraade. **Anden forøgede Udgave.** Med **207 Afbildninger.**
13 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 16 Kr. 50 Øre.

DON QUIXOTE,
bearbejdet for Ungdommen.
Den udmærkede Ridder Don Quixote af La Manchas Levnetsbeskrivelse af Miguel Cervantes Saavedra.
Oversat efter den franske Bearbejdelse for Ungdommen af **Anna Winkel Horn.** Med Billeder af Bertal.
Indb. 3 Kr.

Solstraalefortælling Nr. 24.
GOUVERNANTEN.
Pris 1 Kr. 75 Øre.

ÆSOPS FABLER.
Efter Thomas James engelske Bearbejdelse ved
Christian Winther.
Anden Udgave. Med 36 tildels nye Billeder og en Bindtegning af Albert Hartvig.
Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels Forlag udkommer i disse Dage:**
Fra
Den kunstindustrielle Udstilling.
Erindringsblade
ved
C. Nyrop.
Med et Titelbillede og c. 50 større og mindre Træsnit, skaarne af F. Hendriksen.
Pris i eleg. Omslag ca. 4 Kr.; indb. i komponeret Bind ca. 6 Kr.

Realisme og Realister.
Portraitstudier og Aforismer.
Af
Herman Bang.
Med Billeder i Træsnit af Holger Drachmann, S. Schandorph og J. P. Jacobsen.
Pris ca. 3 Kr. 50 Øre; indb. i komp. Bind ca. 5 Kr.

Tvillingerne fra Table Mountain
og andre Fortællinger
af
Bret Harte,
oversat af **Axel Damkjer.**
Pris 1 Kr. 65 Øre; indb. i komp. Bind 2 Kr. 85 Øre.

Vejledning
i
Finere Haandarbejder
for
den kvindelige Ungdom
af
Sara Rasmussen.
Med 142 Afbildninger. Pris c. 1 Kr.

Mit store Udvalg af henkogte Sager, Chokolader, Konfiturer, Atrapes, Syltetøjer, Thebrød, Likører, Vine o. s. v, alt kun i fuldt, reelle og gode Varer.
S. Lomholt, Tordenskjoldg. 3.

Bing & Grøndahls Porcellainsfabrik
har udført følgende Figurer i Bisquit,
efter Antikerne.

Diana med Hinden	$17^1/_2$"	høj.	Pris 50 Kr.	(Originalen i Louvre).
Venus fra Milo	$15^1/_2$"	—	— 20 Kr.	(Originalen i Louvre).
Apollo fra Belvedere	15"	—	— 30 Kr.	(Originalen i Vatikanet).
Døende Fægter	12"	lang	— 20 Kr.	(Originalen i Kapitoliet).

Fabrikens Hoveddepot hos
H. J. Bing & Søn.

Julegaver.
Elegant indbundne Bøger og Pragtværker findes paa Lager i stort Udvalg hos
Emil Bergmann,
34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Julegaver.
Børnebøger, Billedbøger og Børnespil i meget stort Udvalg hos
Emil Bergmann,
34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Julegaver.
Elegante Brevpapirer med Konvolutter, med og uden paatrykt Monogram, samt Album til meget billige Priser, i rigt Udvalg hos
Emil Bergmann,
34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Fra Hr. Apotheker Aarsleff har jeg modtaget til Forhandling hans Fabrikat:
Esprit de Valdemar.
Det sælges i elegante Glas à 50 og 75 Øre, 1 Kr. 10 Øre og 1 Kr. 50 Øre, i halve Bouteiller à 2 Kr. 65 Øre og i hele do. à 5 Kr., ligesom i originale Kasser paa 6 Glas til 4 Kr. 50 Øre, hvilke jeg anbefaler som meget passende til Jule- og Nytaarsgaver.
Tomme Glas modtages og godtgjøres.
H. Hagerup.
Boghandler, Gothersgade 31.

Andr. Fred. Høst & Søns Forlag.
Som en **smuk og værdifuld Julegave** anbefale vi
Oehlenschlägers Skrifter.
Udvalg i to Bind.
I. Tragedier. II. Digterværker.
Dette Udvalg indeholder det Fortrinligste, Oehlenschläger har skrevet, med Udeladelse af Alt, hvad der ikke kan gjøre Krav paa almindelig Interesse.
Andr. Fred. Høst & Søn,
Gothersgade 49.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:
Prædikener
af
Peter Rørdam,
Præst i Lyngby.
4 Kr. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Adolf Zinns
Kul & Brænde-
Forretning med **Dampskæreri,**
4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.
anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Til Julen.

H. V. Kaalund,
Et Foraar.
Digte, ældre og nyere.
5. Oplag.
3 Kr.; eleg. indb. 4 Kr. 25 Øre.

M. Rosing,
Frelst.
Et Digt.
2 Kr. 50 Ø. Indb. 3 Kr. 85 Ø.

M. Rosing,
Smaadigte og Sange.
2 Kr. Indb. 2 Kr. 75 Øre.

M. Rosing,
Et Foraarsbillede.
Et Digt.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
Fire Digte.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
Løvfald og Løvspring.
Fortælling.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
To Fortællinger.
2 Kr. 50 Ø. Indb. 3 Kr. 85 Ø.

Fritz Jürgensens Tegninger.

40 Tegninger.
3. Oplag.
4 Kr.

20 Tegninger.
3. Oplag.
2 Kr.

24 Tegninger.
2. Oplag.
2 Kr. 50 Øre.

Hovedtitel med Portrait, tegnet af Fritz Jürgensen selv, samt en biografisk Skizze af P. Hansen. 60 Øre.
Alle 84 Tegninger med Portrait og biografisk Skizze. Indb. i Franskbind. 12 Kr.

Jacob Lund,
Store Kjøbmagergade Nr. 31.

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er idag udkommen:

Norske
Folke- og Huldre-Eventyr
i Udvalg.
Ved
P. Chr. Asbjørnsen.
Med omtr. 100 Illustrationer efter Originaltegninger af norske Kunstnere.
4 Kr.; eleg. indb. 6 Kr. 25 Øre.

Fortællinger paa Vers
og blandede Digte.
Af
Erik Bøgh.
5 Kr. 50 Øre; eleg. indb. 7 Kr. 50 Øre.

Lars Kruse.
En Skildring fra Virkelighedens og — Sandets Regioner.
Af
Holger Drachmann.
2 Kr.; eleg. indb. 3 Kr. 25 Øre.

2. Oplag af
Fra Studiebogen.
Af Forf. til **„Jason med det gyldne Skind"** og **„Nutidsbilleder"**.
4 Kr.; eleg. indb. 5 Kr. 50 Øre.

Paa C. A. Reitzels Forlag er udkommen:

„Det unge Danmark".
Fortælling fra vore Dage
af
Karl Gjellerup.
Forf. til «En Idealist».
4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Uden Midtpunkt.
Fortælling
af
Sophus Schandorph.
Andet Oplag.
4 Kr. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Breve
til og fra
Bernh. Sev. Ingemann.
Udgivne
af
V. Heise.
7 Kr.

Unge Dage.
Fortælling paa Vers
af
Sophus Schandorph.
Andet Oplag.
Pris: 3 Kr. Indb. 4 Kr. 25 Øre.

Tro, Daab, Gjerning, Tilgivelse.
Af
D. G. Monrad.
1 Kr. 50 Øre. Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Fem Fortællinger
af
Sophus Schandorph.
Indhold:
Hvordan han fik hende.
En fattig Drengs Ungdomseventyr.
I Gjæstgivergaarden.
Kagepigen.
Et Levnetsløb fortalt paa Kirkegaarden.
5 Kr. 50 Øre. Indb. 7 Kr.

Lommeuhre
elegant Udvalg for Damer og Herrer sælges for 2, 5 og 10 Kroners ugenlig eller maanedlig
Afbetaling.
Andre Uhre tages i Bytte. Pr. Kontant gives 6 pCt. Rabat **O. Christensen, Pilestræde 13,** 6. Sted fra Østergade.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:
Praktisk Strikkebog.
Vejledning i Udførelsen af strikkede Brugsgjenstande samt Mønsterstrikning, af **Dorothea Luchow.** Anden Udgave. Pris 1 Kr. 25 Øre.
G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

«**Wendrich jun.s Stormhuer.**»

Kjøbmagergade 28, 1. Sal.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

JULEBORDET.

Tillæg til „Nær og Fjern".

Kjøbenhavn. Nr. 389. Den 14. December 1879.

Billedkunst

De store amerikanske Børneudstillinger ere en for den nye Verden speciel Ejendommelighed, der, saavidt vides, endnu ikke er bleven forplantet til Europa. Men mulig kan Vejen for saadanne babyshows banes ved den Børneudstilling in effigie, som Ernst Bojesens Kunsthandel har givet Publikum Lejlighed til at overvære ved Udsendelsen af et fotografisk Blad med over hundrede Børnefysiognomier, omgivne af en Ramme, der ved Attributer og Paralleler yderligere illustrere Hovedbladet, og forsynet med et kjønt lille Vers af J. Krohn. Billedet er, saavidt vi vide, af amerikansk Oprindelse, det gjør i denne Julesaison en aldeles overvældende Lykke i Tydskland og vil sikkert ogsaa finde en stærk Afsætning hos vort Publikum, saavist som det er mere end en efemer Fornøjelse at fordybe sig i Beskuelsen af disse indbyrdes saa forskjellige, men alle yndige og fornøjelige Børneansigter med deres smilende, dybsindige, forbausede, ængstelige eller rolige Udtryk.

Paa samme Forlag er udkommet en Attrape i Skikkelse af Kjøbenhavns Vejviser for 1880 i nøjagtig Efterligning. Dens første Blade indeholde foruden Kalendarium og Sundhedsregler med obligat Fremhævelse af Brama Livs-Elixirs undergjørende Virkninger tillige en kortfattet Novelle „Maanedsduen, en Aargang af Hr. Gades Levnetsløb," i hvilken kjøbenhavnske Gadenavne ere anbragte med megen Sindrighed.

Sammesteds er det fortræffelige Parcheesi-Spil, en amerikansk Invention, der er lige egnet til at interessere Børn og Voxne, udkommet i andet Oplag.

Den norske Maler Vinc. St. Lerche har gjennem den norske Forlagsforening udsendt en ny Samling af de „Smaa Billeder for store Børn", der for et Par Aar siden vakte saamegen Opmærksomhed, navnlig ved den fortræffelige Udførelse i Akvarel-Maneer, der var bleven Bladene til Del i Kochs artistiske Anstalt i Düsseldorf. Den samme skuffende Gjengivelse af Akvarellens karakteristiske Ydre udmærker de nu udgivne tolv humoristiske Tegninger, der ligesom Forgængerne have taget deres Emner fra Visestumper og Talemaader, og Samlingen fremtræder i sin hele Udstyrelse som et højlig interessant Kunstværk.

Fra Hoffensberg & Traps Etablissement er udgaaet et særdeles smukt Billede i Farvetryk efter Godfred Christensens Landskab: Møllebækken i Vinterbølle Skov ved Vordingborg. Farverne saavelsom Overgangene imellem dem staa klart og smukt og danne en harmonisk Helhed, der vidner fordelagtigt om den Dygtighed, hvormed Firmaet arbejder paa Fuldkommengjørelsen af denne Kunstgren.

Hos V. Tryde er udkommet et slaaende ligt og karakteristisk Portrait i Lithografi af Konseilspræsident Estrup. Bladet, der er i temmelig stort Format, er udført af J. W. Tegner efter Fotografi.

Den Medaille, som prægedes i Anledning af J. N. Madvigs halvtredsindstyveaarige Professorjubilæum, kan faaes i Bronce og med Foderal i den Gyldendalske Boghandels Sortiment for 5 Kr.

200 adelige Vaabenmærker, udgivne af P. Klæstrup, er Titlen paa en Samling kolorerede Afbildninger af alle de nulevende danske adelige Familiers Vaabenmærker. Medens Konturerne ere udførte i Stentryk, er Koloreringen udført med Pensel; her er altsaa ikke Tale om et ad mekanisk Vej udført Arbejde, og som en Følge heraf er baade Oplaget meget lille — 50 Exemplarer — og Prisen høj, nemlig 100 Kr. Vi gjøre de adelige Familier, der i denne Terminstid gjæste Hovedstaden, opmærksomme paa denne heraldiske Sjeldenhed, af hvilken der endnu er 10 Exemplarer at faae tilkjøbs hos Udgiveren.

Paa J. H. Schubothes Boghandels Forlag er udkommet:

William Shakspeares
Dramatiske Værker.
Oversat af
Edv. Lembcke.
Med Shakspeares Billede i Kobberstik.
40 Kr., eleg. indb. i comp. Bind 50 Kr.

Paa mit Forlag er udkommet:

Stemninger og Strofer.
Digte af
Andr. D.
Indhold: I. Blandede Poesier. — II. Nordiske Digtere. — III. Polemiske Strofer.
Pris 1 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 3 Kr.
F. H. Eibe.
Graabrødretorv 16.

200 Afbildninger
af danske adelige Vaabenmærker.
Undertegnede har udført ovennævnte Afbildninger af de nulevende danske adelige Slægters Vaaben. Der er 48 Blade med 4 à 6 kolorerede Afbildninger paa hvert. Et Register med korte Notitser, vedrørende de forskjellige Vaaben, samt Titelblad medfølge. Pris 100 Kr.
P. Klæstrup.
Rosengaarden 9. K.

Paa **J. W. Cappelens** Forlag er udkommet og at erholde i alle Boglader:

En Opiumæders Bekjendelser.

Af

Thomas de Quincey.

Ved

John Hazeland.

Pris heftet 2 Kr. 25 Øre, indb. 3 Kr. 50 Øre.

»**Morgenbladet**«. — »Det er ikke en Roman, som her forelægges os i Oversættelse fra det engelske Sprog, men en berømt Mands Begivenheder, fortalte af ham selv, og mere vidunderlige, end man vil forefinde dem i en opdigtet Fortælling — — og den har med sig noget særdeles fængslende; den nogenlunde dannede Læser vil kun nødig slippe Bogen fra sig, førend han er kommen til Ende med Kapitlet, og saa begjærligen fortsætte, naar en Fristund igjen tillader ham at slaa op Bogen«.

»**Dagen**«. — — »Forunderligt da, naar der dukker en Skikkelse op, som midt i en lykkelig Begavelses Lys tryller disse mørke Skygger af Begavelsens Elendighed frem for vort Blik, og hvis bevingede Ord har en sælsom Gjenklang af Røsterne fra Forglemmelsens Dybder, idet han snart jager vor Tanke lige til den menneskelige Evnes høieste Tinde, snart drager os ned i den dybeste Grav af Mørke og famlende Angst, Vanviddet nær. En saadan Skikkelse er Thomas de Quincey. — — —

Overordentlig slaaende er den Maade, hvorpaa han forstaar at gjengive de fineste Nuancer af en sygelig Menneskesjæls Fornemmelser, saa nøjagtigt, at ikke en Traad brister endog paa Grændsen mellem Fornuft og Galskab. Denne hans Evne til at reflektere sin egen Sjæl lige til dens dybeste Hemmeligheder er et af de mest glimrende Exempler, man har, paa ægte Digterbegavelse og frembyder Ting af ualmindelig dyb psykologisk Interesse.

NYE BILLEDBØGER.

Paa vort Forlag udkom:

Dukke-Legen.

En fornøjelig Bog for artige Smaapiger.

Med 6 farvetrykte Billeder.

1 Kr. 50 Øre.

Gulliver i Kæmpernes Land,

fortalt for Børn.

Med 20 farvetrykte Billeder.

1 Kr. 75 Øre.

Historien om

Det Hus, som Hans har bygget.

Med 8 farvetrykte Billeder.

75 Øre.

Larsen & Jørgensen.

4. Amager Torv. 4.

Hans J. Lund,

Snedkermester, Aabenraa Nr. 15, 1. Sal,

anbefaler sig til det ærede Publikum med velforarbejdede **Mahogni-Møbler** af smukt og tørt Træ. For Arbejdets Soliditet garanteres. For Tiden staaer færdig Sekretairer, Sølvtøjsskabe, Chiffonierer, Komoder, Skriveborde med og uden Skabe, Spilleborde og Bidetstole med og uden Porcellain. Bestilling paa Snedkerarbejde modtages, ældre Møbler repareres og poleres, Pakning af Møbler besørges billigt.

Ærbødigst
Hans J. Lund.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

Hvalfangeren

eller et

Vaisenhusbarns Skæbne.

Af **H. af Trolle.**

Pris indb. i Papbind 2 Kr. 75 Øre.

Af en Anmeldelse anføres:

»**Hvalfangeren er væsentlig beregnet paa den modnere Ungdom, men egner sig ogsaa til Folkelæsning. Den afgiver gjennem et afvekslende og tildels lærerigt Indhold en særdeles underholdende og morende Læsning, og der gaar en ren og sædelig Aand igjennem hele Bogen.**

Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Rundetaarn.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Kivle-Slaatten. Thema og Variationer over et norsk Folkesagn. Et polemisk Digt af **L. Dietrichson.** 106 S. 8°. Pris heftet Kr. 1,25, elegant indb. Kr. 2,25.

Indhold: Introduktion. — Kivleslaatten. — Hvor er de gamle Sange vandret hen? — En Stavkirke. — En norsk Billedhugger. — I Nationalgaleriet. — Møllerguten. — I Theatret. — Gudedæmring. — Noter.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa Forlag af den **Gyldendalske Boghandel** og **Th. Lind** er udkommen:

Billedtexter,

gamle og ny,

af

Chr. Richardt.

Med 56 Træsnit.

Indb. 4 Kr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Nordens Boglader:

C. Leunbach:

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier. 5te (sidste) Hefte. Trinitatis-Tidens 2den Halvdel. 1 Kr.

Samme Bog komplet, heftet 4 Kr. 85 Øre.

Samme Bog, komplet, indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.
Nytorv 19.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Læsning for Børn. Efter **Zacharias Topelius** ved **Nordahl Rolfsen. Anden Samling.** 10 Ark 8°. Med 6 Illustrationer og Forfatterens Portrait. Pris indb. 2 Kr.

Indhold: I. Skøjteløberen. — II. Gutten fra Brahestad. — III. Eli Rehm. — Kirkeklokkerne. — Hansemands Eventyr. — Birken og Stjernen. — Sampo Lappelil. — Et Vintereventyr om Skyhøj og Taageskjeg. — Om den Sommer, som aldrig kom. — Hjertet af Gummi elasticum. — Fæstningen Helteborg. — Aksel og Stine.

P. T. Mallings Boghandel.

L. Levison jun. Papirforretning.

Kjøbmagergade 9, ligefor Silkegade.

Anbefaler

et rigt Udvalg af smagfuldt og elegant Brevpapir i ny, original Emballage med og uden Monogram.

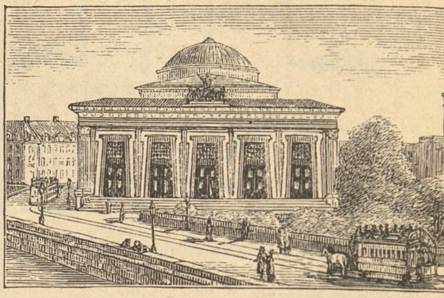

Souvenir de Thorvaldsen.

Brevpapir med Medaillons efter Thorvaldsen i Cartons à 2 Kr. 25 Øre, 3 Kr. 50 Øre og 5 Kr. 50 Øre.

Dansk Postbrevkasse med 50 Ark Billetpapir og tilsvarende Convoluter pr. Carton 4 Kr. 50 Øre og 5 Kr. 50 Øre hos

L. Levison jun.
9 Kjøbmagergade 9, ligefor Silkegade.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Liv ved Kysten. Skisser og Fortællinger af **Constantius Flood.** 10 Ark 8°. Pris heftet Kr. 1,80, indb. i Shirting Kr. 2,80.

Indhold: Paa Dampskibsbryggen. — Ombord i en Fjorddamper. — Kysten om Lindesnæs. — Kaptejn Robert. — Af Livet i en Udhavn.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa mit Forlag har forladt Pressen:

Morgendæmring.

En Samling Fortællinger og Digte af unge norske Forfattere, udgivne ved **Jacob B. Bull.**

Indhold:

Paa Grændsen, Fortælling af **Jacob B. Bull, Digte** af **Karsten Kjelland, La Diva,** Skitse af **Ludvig Eriksen, Erotiske Stemninger** af **Kristofer Randers, Ogsaa en Kjærlighedshistorie,** Skitse af **Kristian Glöersen, Digte** af **Jacob B. Bull, Hun sidder over,** Skitse af **Ludvig Eriksen, Pandoras Æske, Vaudevillemonolog** af **J. H. Olsen, Blandede Digte** af **Adolf Dahl, Kristian Glöersen, e—, Waldemar Steen, N. A. Larsen, S—, Jacob B. Bull, Humor** og **Satire** af **N. A. Larsen, Kristian Glöersen, Kristofer Randers** og **Jacob B Bull.**

Pris 3 Kr. 75 Øre, indb. i Originalbind 5 Kr.

Strengeleg.

Digte

af

Waldemar Steen.

Pris 1 Kr. 25 Øre, indb. i Originalbind 2 Kr. 75 Øre.

J. W. Cappelen.

I alle Boglader faaes:

DANSK BILLEDBOG.

Smaafortællinger og Vers med **8 kolorerede Billeder.**

Pris **50** Øre.

OTTO B. WROBLEWSKY'S FORLAG.

Kr. Arentzen:

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie.
8 Dele. 30 Kr.

Ludvig Bødtcher.

Et Digterliv
skildret af **Alex Schumacher.**
Med Portrait. Heftet 2 Kr. 50 Øre.

P. Faber:

Viser og Vers.

Udg. af **Vill. Faber.**
Med Portrait, heft. 2 Kr. 25 Øre, indb. 3 Kr. 25 Øre.

C. M. Havn:

Fortællinger i Ramme.

Heftet 3 Kr. 25 Øre.

P. Købke:

Om Runerne i Norden.

Med 16 større og mindre Afbildninger.
Heft. 1 Kr. 50 Øre.

H. W. Longfellow:

Sangen om Hiawatha.

Oversat af **G. Bern.**
Heftet 2 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr.

Miss Muloch:

En Kvindes Tanker om Kvinden,

oversat af **Ch. Sannom,** med et Forord af Provst, Dr. Fog. Pris indb. 3 Kr. 10 Øre.

P. L. Møller:

Adam Oehlenschläger.

Et Mindeblad.
Heft. 85 Øre.

J. H. Wessels

Samlede Digte.

Boyes Udg. 4. Oplag.
Med Portrait, Facsimile og Musikbilag.
Heftet 2 Kr., eleg. indb. 3 Kr. 50 Øre.

NYTORV № 19. KJØBENHAVN. K.

Hos Undertegnede er udkommet følgende nye Billedbøger:

Veslefrik med Felen, af **P. Chr. Asbjørnsen.** Pris 1.00, opkl. paa Lærred 1.60.
Gutten som gik til Nordenvinden paa Krav, af **P. Chr Asbjørnsen.** 1.00, opkl. paa Lærred 1.60.
Pandekagen, af **P. Chr. Asbjørnsen.** 1.00, opkl. paa Lærred 1.60.
Flinke Gutters og Pigers Billed ABC. 1.00, opkl. paa Lærred 1.60.
Ali Baba og de firti Røvere. 1.00, opkl. paa Lærred 1.60.
Hans og Bønnestanglerne. 1.00, opkl. paa Lærred 1.60.

Christiania i November 1879.
(D. 1371.) **Alb. Cammermeyer.**

Paa den norske Forlagsforenings Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Eva. **Skuespil i tre Akter af G. A. Dahl.** 106 S. 8°. Pris Kr. 1,25, smukt indb. Kr. 2,25.

H. Aschehoug & Co. J. W. Cappelen.
Alb. Cammermeyer. P. T. Mallings Boghandel.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og faaes i alle Boglader:

Fra Eventyrets Verden.

Sex Fortællinger samlede af **Brenda.**
Med Titelbillede. Pris i Papbind 1 Kr. 50 Ø.

H. Hagerup.
Gothersgade 31.

Paa mit Forlag er udkommet og anbefales til **Jule- og Nytaarsgaver:**

C. Hostrup:

Komedier. 2den Udg. I—III. Pris heft. 9 Kr.; indb. med komp. Rygge 14 Kr.
Sange og Digte fra 30 Aar. Med Forfatterens Portræt. Pris heft. 4 Kr.; eleg. indb. 5 Kr. 50 Øre.
Prædikener paa alle Søn- og Helligdage. Pris heft. 5 Kr.; smukt indb. 7 Kr. 25 Øre.
Prædikener. 2den Samling. Pris heft. 4 Kr. 50 Øre.

Charles Dickens:

Vor fælles Ven. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. med komp. Rygge 9 Kr. 50 Øre.
Juleeventyr. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Et Julekvad i Prosa.
Klokkeslagene.
Faarekyllingen.
Livets Kamp.
En Julefantasi.
} Pris heft. à 75 Øre; indb. i Shirtingsbind à 1 Kr. 50 Øre.
To Byer. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
David Copperfield. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Bleak House. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Nickolas Nickleby. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Lille Dorrit. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Master Humphrey's Stueuhr. I—III. Pris heft. 9 Kr.; indb. 14 Kr. 25 Øre.
Dombey & Søn. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Skizzer. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Store Forventninger. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Oliver Twist. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.

Faaes i alle Boglader og hos

F. H. Eibe,
Graabrødretorv 16, Kjøbenhavn. K.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes gjennem alle Boglader i Danmark:

Doktoren fra Thorshof,
af **Decimus.**
To Dele. 319 + 287 S. 8°. Pris 7.80, ib. 8.80.

Vesle Kari eller de Forældreløse.
Fortælling af **Marie Wexelsen.** Ledsaget med et Forord af **W. A. Wexels.** 282 S. 8°. Pris 3.50, ib. 4.40.

Den norske Natur
skildret i Billeder fra Jagtlivet. Af **J. B. Barth.** 139 S. 8°. Pris 1.50, ib. 2.40.

Hverdagsmennesker.
Skitser af **L. Dilling.** 175 S. 8°. Pris 2.40, ib. 3.30.

Alexander Møllers Erindringer,
af **Johan Vibe.** Ny Udgave med 12 Pennetegninger. 391 S. 8°. Pris 4.00, ib. 5.00.

Unorsk og norsk
eller fremmedords avløsning av **K. Knudsen,** overlærer. 1 Hefte. 128 S. Pris 0.50.

Katekisationer over Luthers lille Katekismus.
For Lærere. Bearbejdet af **Carl Lind.** Oversatte af **O. A. Hattrem.** Kirkesanger. 377 S. 8°. Pris 3.50, ib. 4.50.

Christiania i November 1879.
(D. 1356.) **Alb. Cammermeyer.**

Som passende **Julegave** anbefales for **unge Kvinder:**

Louisa M. Alcott:

Pigebørn eller Meg, Jo, Beth og Amy. 4 Kr.; indb. 5 Kr. 35 Øre.
Unge Kvinder. Fortsættelse af Pigebørn. 4 Kr.; indb. 5 Kr. 35 Øre.

Da Restoplaget af Pigebørn kun er yderst ringe, sælges den ikke særskilt, men kun i Forening med »Unge Kvinder«.

Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Porcellainsfabr.

Som **passende Julegave** for **unge Kvinder** anbefales:

EVA.

Lys og Skygge i en ung Piges Liv.

Af **Clara Cron.**

Pris heftet 2 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 3 Kr. 75 Øre.

Af Anmeldelserne anføres følgende:

»En god Bog, som i meget minder om de bekjendte Bøger af Louise Alcott »Pigebørn og Unge Kvinder«, og som er en ligesaa sund og underholdende Læsning for unge Piger som disse.

Wilhelm Priors Hofboghandel.
52 Store Kjøbmagergade ved Porcellainsfabriken.

Udkommet er:

Skizzer

af

N. Hancke.
Forf. til »Nord for Limfjorden«.

Ny Samling.

Fra Nørresundby til Skagen. — Stumme Jørgen. — Skovander. — Fra Færgebroen. — Fra den gamle Krig. — Fra Jyske Aas.

Pris heftet 2 Kr.

Aalborg. **Magnus A. Schultz's** Boghdl.

Hos Undertegnede er udkommet:

Billed-Regnebog

for Smaa. Pris 1 Kr.

Mit righoldige Lager af Billed- og Børnebøger, Kolorerøvelser og Spil samt elegant indbundne Bøger anbefales som passende

Julepræsenter.

C. G. Iversens Boghandel.
(E. S. Tillge).
St. Kjøbmagergade 38, ligefor Postgaarden.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Minder fra Emauskirken.

Sexten Prædikener

af

Harald Stein.

Pris 3 Kr., indb. 4 Kr. 50 Øre.

Indtægten tilfalder »Diakonissestiftelsens Menighedspleje«.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

Nordiske Digtere

i vort Aarhundrede.

En skandinavisk Anthologi med Biografier og Portraiter af danske, norske og svenske Digtere.

Udgivet af **P. Hansen.**

Anden forøgede Udgave. Første Hefte. Pris 1 Kr.

Bogen udkommer i 12 maanedlige Hefter à 1 Krone.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

I alle Nordens Boglader faaes:

Otto Borchsenius:

Fra Fyrrerne.

Literære Skizzer.

1. Række. Heft. 3 Kr. 50 Øre.

Det forsvundne Kjøbenhavn.

61 Billeder, tegnede af P. Klæstrup, med Indledn. Digt af Kaalund.

4 Kr. 25 Øre. Mappe hertil 2 Kr.

Jacques Offenbach:

En Historie om en Vals.

Text og Musik (Zimmers Vals).

50 Øre.

C. N. Rosenkildes

Efterladte Skrifter.

Udg. af P. Hansen, med Portrait og Biografi.

2 Bd., heft. 10 Kr.

Alex. Thorsøe:

Den danske Stats Historie 1814—1848.

50 Ark st. 8°. 12 Kr.

Zodiacus:

Parlamentariske Stjernebilleder.

Udg. af P. Hansen.

Heft 2 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

Af Udvalget for Folkeoplysnings Fremme er hos Undertegnede udgivet

Den lille Hyrdedreng.

En Idyl af

A. Oehlenschläger.

Pris 40 Øre.

Tidligere er udkommen:

Hakon Jarl hin Rige. 50 Øre. (Udsolgt.)
Barndoms- og Ungdomserindringer. 50 Øre.
Ørvarodds Saga. 75 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen komplet og faaes i alle Boglader:

Dante Alighieris

guddommelige Komedie,

oversat af **Chr. K. F. Molbech.** Tredie Udgave.

Pris 10 Kr. 50 Øre, indb. 14 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa mit Forlag er udkommen fuldstændig og faaes i alle Boglader:

E. Mau:

Dansk Ordsprogs-Skat.

Samlede, ordnede og udgivne efter trykte og utrykte Kilder. I—II. Pris 16 Kr. 60 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

I alle Boglader faaes:

Verdens Ende.

En Kjærlighedshistorie

af

Edward Eggleston.
Forf. til Skolelæreren i Flat Creek o. fl.

Pris 3 Kr.

Ifjor udkom:

Skolelæreren i Flat Creek

af samme Forfatter.

Pris 2 Kr. 50 Øre.

og var Gjenstand for Pressens mest rosende Omtale.

Aalborg. **Magnus A. Schultz's** Boghdl.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Chr. K. F. Molbech:

Samlede Digte.

Ny, forøget Udgave.

Pris 4 Kr. 50 Øre, indb. 6 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Til Julegave anbefales:

O. Funcke:

Guds Skole eller kristelige Livsbilleder i Profeten Jonas Bogs Lys. 1 Kr. 80 Øre; indb. 2 Kr. 70 Øre.

Forvandlingerne, eller hvorledes en seende bliver blind og en blind seende. 2 Kr. 25 Øre; indb. 3 Kr. 20 Øre.

Glæde, Lidelse og Arbejde i Evighedens Lys. 3 Kr., indb. 4 Kr.

Rejsebilleder. 1—3. Samling. 4 Kr. 40 Øre, indb. 6 Kr. 40 Øre.
(Hver Samling sælges særskilt).

Spørgsmaalstegn eller hvorledes man under vanskelige Forhold og Afgjørelser i Livet kan erfare hvad der er Guds Villie. 1 Kr.

Kristelige Smaastykker. 1ste og 2det Hefte. 1 Kr.

Faaes i alle Boglader og hos Undertegnede:

Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Porcellainsfabr.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 390.

Den 21. December 1879. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Napoleon den Førstes Familieliv.

Af **A. Debidour.**

Sluttet.

IV.

Det var især under Kejserdømmet, at Napoleon maatte fortryde, at han havde forenet to saa uensartede Karakterer. Da Førstekonsulen besluttede at oprette et Monarki, der var arveligt i hans Familie, og han ingen Børn havde med Josephine, hvem han forresten nødig vilde forstøde, besluttede han at adoptere den Søn, som Hortense havde skjænket Louis, og for hvem han nærede en særlig Kjærlighed. Han lod dette Barn ofte bringe til sig paa Saint Cloud eller Malmaison, legede med det, stillede det mellem Fadene paa Bordet og morede sig meget over dets Sprællen og Ubehjælpsomhed. Man undlod ikke at sige, at han nok snarere var Fader end Adoptivfader, og Louis Bonaparte, der bestandig var mistænksom, kom snart til at tro derpaa; han spyede ogsaa Fyr og Flamme, naar Napoleon talte om at behandle Barnet officielt som sin Søn. Han erklærede, at en slig Adoption vilde være Vanære for ham. Egenlig talt var det ikke saa meget Skammen, der rørte ham, som Frygten for at miste, hvad han kaldte sine Arverettigheder til Kejserdømmet. Uagtet han var Broder til en Parvenu, betragtede han allerede Frankrig som sin Ejendom og blev latterlig vred ved Tanken om, at hans Søn kunde bestige Tronen før ham. „Hvorfor er det nødvendigt," sagde han til Napoleon, „at jeg afstaaer en Del af Arven efter Dig til ham? Hvorved har jeg gjort mig fortjent til at blive arveløs? . . . . Nej, jeg vil aldrig give mit Samtykke, og hellere end jeg giver Afkald paa det Kongedømme, som bliver en Del af Arven efter Dig, hellere end jeg gaaer ind paa at bøje mit Hoved for min Søn, vil jeg forlade Frankrig — og vi skulle faae at se, om Du offentlig tør berøve en Fader hans Barn!" Josephine, hvem denne Adoption vilde have fyldt med Glæde, idet den vilde befri hende for Truselen om Skilsmisse, forsøgte forgjæves at bøje sin Svigersøns Modstand; Hortense var ikke heldigere. „Dersom De vedbliver at forfølge Deres Moders Interesser paa min Bekostning," sagde Louis til hende, „vil jeg skille Dem fra Deres Søn, jeg vil indespærre Dem paa et afsides Sted, hvorfra ingen menneskelig Magt skal være istand til at befri Dem . . .!"

Napoleons ældste Broder Joseph, som ogsaa gjorde Regning paa at arve Kejserdømmet, viste sig ligeledes fjendtlig mod Adoptionen. Skjøndt han aldrig havde modtaget andet end god Behandling af Førstekonsulen, talte han ved denne Lejlighed som en erklæret Utilfreds, beklagede sig højt og lydeligt over Tyranniet og erklærede, at han paa enhver Maade vilde søge at forhindre de Angreb, hvormed hans Rettigheder vare truede, og at han i fornødent Fald vilde slutte sig til Moreau og Sieyès. En Descendent efter tyve Konger kunde ikke have været stoltere. Fru Murat, der drømte om en Krone for sin Søn Achille, spurgte skarpt Kejseren om, hvad han vilde gjøre for ham. „Achille skal være en dygtig Soldat," svarede han. Caroline var ikke en Kvinde, der kunde tilgive, at Louis' Søn blev foretrukken. Napoleon vidste det

godt og sagde engang til sin Kjæledægge: „Saafremt Du lever, mit stakkels Barn, vil jeg raade Dig til ikke at modtage noget Maaltid, som dine Fættere byde Dig."

Saaledes blussede Krigen op i den keiserlige Familie, endog før Kejserdømmet blev proklameret, og Ærgjerrige uden Adkomst saavel som uden Hjerte stredes iforvejen om det undertrykte og udsugede Frankrig. Napoleon maatte tilsidst give Afkald paa at adoptere den unge Prinds og erkjende sine Brødre Joseph og Louis for Arvinger. Disse to Kejsere paa Expektance vedblev at holde Vagt omkring Arven. Da Napoleon i 1805 havde villet skjænke Italiens Krone til Joseph, for at faae ham til at give Afkald paa Frankrigs Trone, afviste denne ethvert saadant Arrangement med Harme. Han tilbød den da til Louis mod hans unge Søn; men Hortenses vredagtige Ægtefælle undlod ikke at fare op og gjentage, at det vilde være det Samme som at give de Rygter Ret, der havde været i Omløb om dette Barns Fødsel. Da Kejseren fik det at vide, tog han forbitret sin Broder om Livet og kastede ham ud af sit Kabinet. Man maa ogsaa indrømme, at naar han i Virkeligheden ikke havde noget at bebrejde sig med Hensyn til Louis, var en saadan Opfarenhed meget tilgivelig.

V.

Napoleons Forhold til de øvrige Medlemmer af hans Familie var paa den Tid ikke af den Natur, at det kunde trøste ham for disse Krænkelser. Caroline, som han havde giftet med Murat, gjorde det skrøbelige Hoved ganske forstyrret og ophørte ikke med at vække Forstyrrelser ved Hoffet paa Grund af sin ærgjerrige Urolighed. De to andre, Elisa og Pauline, som han — for Skandalens Skyld — ikke havde kunnet hindre i at ægte Korsikaneren Bacciochi og Romeren Borghese, førte stort Hus og levede paa en lidet opbyggelig Maade. Hvad de to Brødre angaaer, som vi endnu ikke have talt om, Lucien og Jerome, da levede de i dette Øjeblik i aabent Fjendskab med Kejseren.

Den Første, hvis lidet samvittighedsfulde Energi og Aandsnærværelse havde sikret et heldigt Udfald af Statskoupet den 19. Brumaire, var ved sin Karakter og sine aandelige Egenskaber istand til at maale sig med Napoleon. Han var veltalende og modig, men voldsom, eneraadig og tøjlesløs i sine Lidenskaber, og han havde ligefra Konsulatets Begyndelse levet i Strid med sin mægtige Broder. To Karakterer af den Natur kunde ikke længe leve i Fred. Lucien, der først var Indenrigsminister, men senere fik sin Afsked i Unaade, gjorde Førstekonsulen fuldstændig forbitret ved sin opsigtvækkende Liaison med Fru Jouberthon, en smuk og aandrig Dame, der, efter hvad det lod til, ikke havde et ganske uplettet Rygte. Langt fra at høre paa Napoleons Indvendinger, som vilde skille ham fra hende, giftede han sig med hende i 1803 og hørte op med at komme til sin Broder. Kort forinden Kejserdømmets Proklamering lod Napoleon, som vilde forsøge en Tilnærmelse til Lucien, ham komme en Aften og sparede hverken paa Overtalelser, Bønner og Trusler for at bestemme ham til Skilsmisse. Han fandt ham urokkelig og fortalte, opfyldt af Vrede og Sorg, sit mislykkede Forsøg til sin Hustru. Fru de Rémusat fortæller, at han tog Josephine i sine Arme, lagde blidt hendes Hoved mod sin Skulder og fortalte hende bedrøvet en Scene, der havde fundet Sted. „Det er dog haardt," sagde han, idet han sluttede, „i sin egen Familie at finde saamegen Modstand mod saa store Interesser. Jeg maa isolere mig fra Alle, og jeg stoler kun paa mig selv alene. Godt! jeg vil være mig selv nok, og Du, Josephine, Du skal trøste mig for Alt."

Lucien, der ikke var bleven erkjendt som fransk Prinds, rejste i April Maaned 1804 til Rom, hvor han levede som Privatmand. Napoleon lod ham gjentagne Gange forgjæves tilbyde Kroner paa den simple Betingelse, at han skulde bryde det Ægteskab, der efter Napoleons Mening var uværdigt for en Bonaparte; forgjæves kaldte han Lucien til sig i Mantua i December 1807 og forsøgte paany sine Overtalelsers Magt paa ham. Han opnaaede ikke noget hos ham. Han satte Joseph ud paa ham. Han gav ham den Ide, der er en Aand værdig, som føler sig hævet over alle Moralløve, at han kunde beholde Fru Jouberthon som Maitresse efter at have forstødt hende som Hustru. Intet kunde overvinde Luciens faste Modstand, og for at undgaa Kejserens Plagerier og maaske nye Overtalelser indskibede han sig tilsidst i 1810 for at rejse til Amerika. Englænderne opsnappede ham undervejs og internerede ham i Wales, hvor han forblev med sin Familie til 1814.

Napoleon behøvede ikke at kæmpe saalænge for at bringe Jerome, den yngste af hans Brødre, der ogsaa havde giftet sig uden hans Samtykke, til Fornuft. Det er ganske vist, at et Ægteskab, som dette mindreaarige mauvais sujet havde indgaaet i de Forenede Stater og som stred mod Civillovgivningens Forskrifter, ikke kunde have Gyldighed overfor den franske Lovgivning. Da han kom tilbage til Frankrig i 1805, viste han heller ikke nogen heroisk Troskab mod den unge Kvinde, som han havde bedraget. Ligeoverfor Napoleons Trusler og Løfter var Lucien langt lettere at komme tilrette med. Han gav meget filosofisk Afkald paa sin Hustru og sit Barn. Han tænkte kun paa at føre et lystigt Liv. Det var Kejseren eller rettere Frankrig, der maatte betale hans Udskejelser. Han begik saa mange og de bleve saa kostbare, at hans almægtige Broder tilsidst erklærede, at han vilde lade ham sætte i Gjældsfængsel. Der blev imidlertid truffet et Arrangement; da Napoleon ikke kunde gjøre ham til en Mand, faldt han siden paa den Tanke at gjøre ham til Konge.

VI.

Da Kejserdømmet var stiftet, da Austerlitz havde styrket det og da det halve Europa var overgivet til Sejrherrens Forgodtbefindende, nøjedes Napoleons Brødre og Søstre ikke længer med at være Prindser og Prindsesser; rige Dotationer tilfredsstillede dem ikke længer; de maatte have Kongeriger. Idet Kejseren gav dem Kroner, fattede han den Tanke, for en ringe Bekostning at skabe sig tro Vasaller, hvis Støtte kunde fordoble hans Magt. Han kunde ikke have fundet paa Noget, der var mere ulyksbringende for ham og Frankrig. Men hvad skulde han gjøre? Han maatte jo stoppe Halsen paa den forsultne Bande, som havde fulgt ham ind i Tuilerierne og hvis umættelige Appetit Frankrig ikke mere kunde tilfredsstille. Fra 1806 parterer man de erobrede Lande til de mest Paatrængende. Man kaster Storhertugdømmet Berg til Murat, som finder, at det er for lidt, og modtager det

knurrende. Elisa faaer Lucca og skal snart have Toscana med. Pauline har Parma, Joseph har Neapel, Louis har Holland; Jerome faaer Westphalen i 1807. Mindre end et Aar efter er Spanien konfiskeret; hvem skal have det? Murat begjærer det; man giver Neapel til denne Værtshusholdersøn, og der bliver med Posten sendt Bud efter Joseph, for at han kan sætte sig paa Karl den Femtes Trone.

Det er ikke vor Sag her at fortælle alle disse Lenskongerigers ynkelige Historie. Vi skulle heller ikke undersøge, hvilken Administrationsmaade man bedst kunde anvende paa disse nye Monarkier. Napoleon har viist sig haard, voldsom og uretfærdig mod de Lande, som han mod deres Villie havde knyttet til Frankrig; det er ubestrideligt; men blev ikke det — maaske uudførlige — Hverv, han havde paataget sig: at ombanne dem til hengivne Drabanter for Kejserdømmet, i mærkværdig Grad modvirket af hans Brødres Uduelighed og Tværhed?

Disse Smaakonger havde neppe smykket sig med deres laante Magt, før de tog Sagen alvorlig og efterabede den Herre, uden hvem de Intet formaaede; de havde Kammerherrer, talte om deres Folk og blærede sig med de Rettigheder og Pligter, der vare forbundne med deres foregivne Souverainetet. Man har ynket Josephs, Louis' og Jeromes sørgelige Stilling, idet de med Liv og Sjæl opofrede sig for Neapolitanernes, Hollændernes og Westphalernes Lykke og trodsede de kejserlige Lynstraaler for at forsvare dem; man glemmer, at før de rejste til Neapel, Amsterdam og Kassel, havde de omhyggelig faaet fastsat, at deres Titel og Rettigheder som franske Prindser skulde blive dem bevarede. De vedblev at være Napoleons eventuelle Arvinger; havde de saa Ret til at tale saa højt om deres Hengivenhed for deres nye Fædreland? Og naar de vilde vedblive at være Franskmænd, var det da ikke deres første Pligt at tjene Frankrig?

Det vilde ingen af dem forstaa. De vilde ikke gjøre Noget for Napoleon, men forlangte, at han skulde gjøre Alt for dem. Joseph i Neapel tilbragte sin Tid med at lave smukke Dekreter eller give Fester; men han forstod ikke at udrydde Røverne i Kalabrien; med 74,000 Mand, med Massena, Reynier og Jourdan lykkedes det ham ikke at tage Sicilien. De Penge, han gav ud, kom fra Frankrig; de Regimenter, han anvendte, vare franske, og saa blev han med et latterligt Overmod forbauset over, at den kejserlige Myndighed undertiden gjorde Indgreb. Napoleon raisonnerede, synes det, noget bedre, da han engang i et fortrædeligt Øjeblik skrev til ham: „Du kan gjerne være Konge i Neapel; men jeg har dog Ret til at kommandere lidt, hvor jeg har 40,000 Mand. Vent, til Du ikke længer har franske Tropper i dit Kongerige, naar Du vil give Ordrer, som ere stik imod mine; jeg raader Dig til ikke at gjøre det for ofte." Noget senere saae Joseph, da han var kommen ind i Spanien, at Landet ikke vilde have noget med ham at gjøre. Han bekræftede det selv melankolsk i sine Breve. Dørene lukkede sig for ham; der blev taust, hvor han nærmede sig, endog Staldkarlene ved de kongelige Stalde deserterede, for ikke at tjene ham. Hvorfor blev han dog haardnakket ved at regjere over Undersaatter, der skyede ham som Antikristen? Han talte kun om sine jevne Tilbøjeligheder, sin Kjærlighed til Fred og Ro og sit Ønske om at leve som Landmand paa Morfontaine; han tilbød hvert Øjeblik at takke af, men han underskrev aldrig sin Abdikation, og han forblev usel og foragtet i Spanien, for uophørlig at beklage sig over den Armod, i hvilken hans Broder lod ham blive, og over de franske Marechallers Overmod, som vovede at befale istedetfor ham. Louis og Jerome vare ikke mindre mærkværdige i deres Fordringer og deres Indbildskhed. Den Første gjorde sig den Fornøjelse at udnævne „Marechaller af Holland", at oprette Ridderordener og uddele Adelsdiplomer; men til Gjengjæld gjorde han Alt, hvad han kunde, for at eludere Loven om Kontinentalblokaden. Hvad Kongen af Westphalen angaaer, der ikke kunde Tydsk og heller ikke gjorde sig Umage for at lære det, saa var det en Prinds Karneval, der ikke havde nok i en Civilliste paa fem Millioner Francs (tagne af et Budget paa 25 Millioner) til dermed at leve efter sine Tilbøjeligheder. Han tog Bordeauxvins Bade og gav sine Favoriter Foræringer paa 800,000 Francs. Dette forhindrede ham ikke i at tale stolt om sine Rettigheder og fra Tid til anden ogsaa tilbyde sin Abdikation.

VII.

Ved Berøringen med saa megen Lavhed og Uduelighed sammensnøredes Napoleons Hjerte og blev tilsidst ude af Stand til at nære Kjærlighed. Idet Kejseren foragtede sin egen Familie, voxede den Foragt, han nærede for Størsteparten af Menneskeheden. Uden at opgive Venskabet for Sine, lod han sig mere og mere optage af en herskesyg Despotisme, som ikke skaanede Nogen og ikke gjorde sig den Ulejlighed at forstille sig. Fra 1806 sagde han: „Alle Følelseshensyn maa nu vige for Statshensyn. Jeg erkjender ikke Andre for mine Slægtninge end dem, der understøtte mig." Den levende Kjærlighed, han nærede til Louis' ældste Søn, gav sig ikke mere tilkjende, da man i Berlin 1807 meddelte ham dette Barns Død. Han erfarede med Ligegyldighed Tabet af denne unge Prinds, som han havde villet gjøre til sin Arving, og da Talleyrand havde paamindet ham om, at det var passende, at han saae bedrøvet ud, svarede han: „Det morer mig ikke at tænke paa de Døde."

Tilværelsen af dette Barn, som han stedse tænkte paa at adoptere trods sine Brødre, var den eneste Grund, som endnu hindrede ham i at bryde sit Ægteskab med Josephine. Da Barnet var død, trak han sig mere og mere tilbage fra Kejserinden. Bonaparterne og Muraterne havde nu frit Spil med at rakke hende ned og tale om Skilsmisse. Napoleon forlod hende hver Dag mere og mere, han saae ikke længer andet end hendes Fejl og geraadede i forfærdelig Vrede, naar hun lod ham betale sin Gjæld. Han levede aabenlyst som Sultan. Midt under Krigen i Polen 1807 lod han sin daværende Favoritinde, Grevinde Walewska, komme til sig og beholdt hende flere Uger paa Slottet Finkenstein. I 1809 holdt hun ham i flere Uger med Selskab i Schönbrunn. Da han kom tilbage fra Østerrig, gjorde han ingen Omstændigheder med at meddele den stakkels Kejserinde sit Skilsmisseprojekt. Hun græd og besvimede, det nyttede Intet. Han tog noget mere Hensyn til Prinds Eugen, det eneste Medlem af sin Familie, han altid havde været tilfreds med. Han gjorde sig Umage for at trøste Josephines Søn. Han var ikke mindre god mod Hortense, som han i samme Øjeblik tog under sin Beskyttelse. Det var uden Tvivl for at gjøre Louis en Streg i Regningen. Kongen af Holland,

som faktisk havde levet adskilt fra sin Hustru i over to Aar og som (maaske ikke uden Grund) beskyldte hende for en letsindig Opførsel, forlangte højt og lydeligt selv Skilsmisse. Napoleon samlede et Familieraad og magede det saa, at Louis uden at forsone sig med Dronningen vedblev at være gift.

Det var paa samme Tid — i December 1809 — at Josephine fortvivlet steg ned fra Tronen. Kejseren blev en Smule rørt over denne Sorg; men han lagde det for Dagen paa sin Vis. Han var kommen til at tro, at der ikke fandtes noget Saar, som Æreštitler og Penge ikke kunde læge; han fandt saaledes, at Titlen Kejserinde, som man lod Josephine beholde, og to Millioner i aarlig Indtægt vilde trøste hende for Alt. Han var let nok om Hjertet til at tage hen og besøge og skrive hende til efter Skilsmissen, og viste hende endogsaa længe efter Kongen af Rom.

Man maa tilstaa, at den nye Hustru, som han tog i 1810, hverken ved sine Yndigheder eller ved Hjertets og Aandens Egenskaber kunde bringe ham til at glemme sin Ungdoms forføreriske Livsledsagerinde. Marie-Louise var skjælvende kommen til Frankrig; hun var bange for Napoleon, og sluttede sig aldrig til ham. For ham kunde denne resignerede, kejtede og stumme Kejserinde, der var en sand Kjedsomhedens Statue, ikke være en Veninde. Han behandlede hende som et Barn, førte hende fra Fest til Fest og fordoblede Ceremoniellets Love for hende. Han lod, som om han var meget jaloux, og vilde ikke tillade, at nogen Mand var alene med hende i mere end to Sekunder. Derfor berøvede han sig ikke selv udenoms Adspredelser. Fornemme Damer og Skuespillerinder holdt ham skadesløs for hans kjedelige Tête-à-tête'r med Østerrigerinden. Man talte i 1812 meget i Paris om Therese Bourgoin, Skuespillerinde ved Théâtre français, som han havde udmærket og givet Tilnavnet „Glædens Gudinde".

VIII.

Hvad hans Søskende angik, saa troede han sig ikke forpligtet til at vise dem noget Hensyn. Han behandlede dem fuldstændig som Præfekter, og man veed, hvor blid han var mod disse Embedsmænd. Da Louis bestandig nægtede at rette sig efter hans Planer, lod han ham komme til Paris, holdt ham under god Bevogtning indespærret i hans Hotel og holdt ham i Fangenskab i flere Maaneder, medens han besatte Holland. Da denne ynkelige Konge kom tilbage til sine Stater, fandt han overalt franske Tropper. Denne Gang frasagde han sig fuldstændig Tronen og tog Bopæl i Østerrig, hvorfra han besværede alle Souverainer med sine Protester, som de forøvrigt gjorde Nar af. Joseph i Spanien hørte ikke op med at klynke og gjentog, at det kun var Napoleons Tyranni, som hindrede ham i at blive tilbedt af Spanierne. Kejseren lod ham snakke og delte Spanien i store Militairkommandoer, som kun vare afhængige af ham. Han truede endog med at inkorporere Ebroprovindserne i Frankrig. Saa spyede Joseph Fyr og Flamme, skjældte og smeldte offentlig paa sin Broder og „talte om at modsætte sig Undertrykkelsen med Vaabenmagt", og endelig beklagede han sig fremfor Alt over at mangle Penge og ikke have Tjenere nok i sit Palads. I 1811 holdt han det ikke længer ud og afrejste til Frankrig. For at give denne Rejse et bedre Udseende, lod Napoleon ham staa Fadder til Kongen af Rom. Forresten sparede han ham hverken for Bebrejdelser eller Ydmygelser. Han lod hans Officierer nægte Adgang til Tuilerierne. Kongen af Spanien, der nylig var saa stolt, fandt sig i Alt. Man lovede ham 500,000 Francs om Maaneden, og han talte ikke blot ikke om Tronfrasigelse, men vendte tilbage til Madrid fuld af Haab og Glæde. Han førte dog ikke sin Hustru med, som han havde ladet blive i Frankrig siden 1808. Han lovede hende bestandig at lade hende komme, naar Vejene bleve sikre; imidlertid spillede han Frisktyr; det var et Middel til at ligne Henrik den Fjerde, som han beundrede i høj Grad. Han sendte saaledes sine Adjutanter paa Rejser og benyttede sig af deres Fraværelse til at berøve dem deres Maitresser.

Da Krigen med Rusland havde indledet den forfærdelige Række Ulykker, som skulde ende med Waterloo, fandt Napoleon ligesaalidt som i Fortiden Støtte hos sin Familie. Da han følte, at hans Slægtninge vare rede til at forlade ham eller utilbøjelige til at støtte ham, tabte han al Tillid til Fremtiden. „De seer dette Barn," sagde han i 1813 til sin Kammerherre Rambuteau, idet han viste ham Kongen af Rom: „han giver de bedste Forhaabninger; men husk paa, han vil aldrig komme til at regjere over Frankrig." Han troede paa dette Tidspunkt Joseph i Stand til at forraade ham ved for egen Regning at underhandle med Englænderne; efter Vittoria fratog han ham enhver Kommando, erstattede ham med Marschal Soult, som havde angivet ham, forbød ham at vise sig i Paris og vilde ikke se ham. Joseph, der havde trukket sig tilbage til Morfontaine, havde endnu i nogen Tid den Frækhed at nægte at frasige sig Tronen, hvad han havde tilbudt saa mange Gange og hvad Napoleon trængte til for at kunne underhandle med Ferdinand den Syvende. Midt under Kejserdømmets Sammenstyrtning gjorde denne overvundne og fordrevne Person Fordring paa at vedblive at være Konge af Spanien. Louis Napoleon gik endnu videre; da han efter Leipzig ikke kunde haabe mere af sin Broder, henvendte han sig til de med Frankrig allierede Souverainer for at forlange at blive gjenindsat paa Hollands Trone, som han frivillig havde opgivet. Murat og Caroline, der havde solgt sig til Østerrig, som holdt dem for Nar, vovede at gribe til Vaaben mod Napoleon, at slutte sig til Koalitionen og angribe Prinds Eugen i Italien; var det ikke en god Lejlighed til at ydmyge en Beauharnais og fratage ham hans Del af Kejserdømmet? Jeromes Opførsel var noget mindre odieus: han nøjedes med at desertere under Felttoget i Rusland. Efterat være detroniseret og ruineret vendte han ogsaa tilbage til det angrebne Frankrig. Endog Louis havde den Dristighed at vise sig der, og da han ikke kunde opnaa Noget af de Allierede, tilbød han Kejseren sin Tjeneste. Napoleon, der stod i Begreb med at afrejse for at forsvare Champagne mod Invasionen, troede at burde forsone sig — forresten uden Hjertelighed eller Tillid — med sine Brødre. Han lod Joseph komme, betroede ham Regjeringen og overdrog ham at sørge for Paris' Forsvar. Det var i Januar 1814. To Maaneder senere var der ikke opført en Skandse for at forsvare Hovedstaden, Arbejderne forlangte forgjæves Vaaben, og efter nogle Timers unyttig Kamp flygtede Prindserne bort i Galop, idet de gav Marmont Ordre til at kapitulere.

IX.

Napoleon rejste nedtrykt og modløs til Elba, fuld af Foragt for Menneskene og maaske for sig selv, uden at have Styrke til at hade. Dersom han endnu bevarede nogle Illusioner, forsvandt de, da han saae Marie-Louise, som havde delt hans Storhed, nægte at slutte sig til ham i hans Landflygtighed. Ex-Kejserinden vakte fra 1814 ved sit Forhold til Grev Neiperg en Skandale, som man ikke kunde være uvidende om. Han forlangte sin Søn, men man beholdt ham som Fange i Wien. Paa samme Tid døde Josephine, og Hortense strakte Haanden ud mod de Allierede og Ludvig XVIII. for at erholde et Hertugdømme til Almisse. Efter saa mange Skuffelser vandt Erobrerens Hjerte i Blidhed, hvad det tabte i mandig Kraft. Hans Søster Pauline, som han havde jaget bort nogle Aar iforvejen, kom til ham; han havde ikke Styrke til at vise hende tilbage. Hun forsonede ham endog uden at møde Modstand med Lucien. Denne, som ikke havde bøjet sig for den triumferende Cæsar, viste den Ædelmodighed at tilbyde den overvundne og detroniserede Kejser sit Venskab.

Hvorledes skulle vi, efter hvad vi have sagt om Napoleons sjælelige Tilstand i 1814, forklare os hans Tilbagevenden fra Øen Elba? Hvorledes blev den Villie, som syntes død, saa pludselig elektriseret? Hvorledes kunde det forvovneste, det dumdristigste Foretagende, som denne store Vovehals nogensinde havde forsøgt, fremgaa af en saa dyb Modløshed? Jeg kan ikke forstaa denne øjeblikkelige Kraftanstrengelse uden ved at antage, at Lucien, der stedse var kraftig og dristig, paa den Tid fik en uimodstaaelig Indflydelse paa ham. Den Mand, som den 19. Brumaire havde sat Mod i Bonaparte, der var ved at opgive sig selv, var vel istand til i 1815 at bringe Fangen paa Elba til at rødme over sin Uvirksomhed. Hvorledes det nu end forholder sig, saa gik Napoleon i Land i Provence; tyve Dage efter var han i Paris.

Men da han kom paa Tronen, kjendte man ham ikke igjen. Ulykken havde slappet ham. Den herskesyge og brutale Despot fra fordums Tid syntes at have givet Plads for en næsten godmodig Fyrste. Venner og Fjender fik i lige Grad hans Velvillie at føle. Hans Brødre Joseph og Jerome, som han havde saameget at beklage sig over, ilede til; han behandlede dem godt saavelsom Lucien, der vedblev at være hans vigtigste Raadgiver. Den Mand, som havde ladet Hertugen af Enghien skyde, som fordum havde proskriberet Saamange, forbausede Frankrig ved sin Blidhed. Hertugen af Angoulême, der var gjort til Fange, blev løsladt. Bladene, der før vare kneblede, kunde nu tale frit. Den forrige Fjende af alle „Ideologer" fandt Behag i at underholde sig med Litteratur. Han lod Sismondi kalde til sig; Benjamin Constant, som nylig havde angrebet ham med den yderste Voldsomhed, fik det Hverv at udarbejde en ny Forfatning; Republikaneren Carnot blev Indenrigsminister. Men paa den anden Side kunde Napoleon ikke modstaa Forræderen Fouchés Paatrængenhed; han gjorde ham igjen til Politiminister. Fouché benyttede sig heraf til at forraade ham paany; Kejseren vidste det og beholdt ham alligevel. Det var, fordi den Svækkelse af Villien, som han havde overvundet et Øjeblik, blev et inkurabelt Onde hos ham. Hans Legeme blev tungere. Man havde lagt Mærke dertil efter Felttoget i Rusland. Nu sov Kejseren femten Timer i Døgnet; naar man traadte ind i hans Arbejdsværelse, fandt man ofte, at han var sovet ind over en Bog eller Brevskaber. Det var Symptomer paa en fysisk og moralsk Svækkelse, som ikke lovede det gjenoprettede Kejserdømme nogen lang Varighed. Paa Waterloodagen kunde Napoleon ikke blive mere end to Timer itræk tilhest. Efter de mest upartiske og kompetenteste Vidners Erklæringer besad han under sit Felttog i Belgien ikke længer den Ildfuldhed, den Aandsnærværelse, den Snarraadighed, som fordum havde sikret ham Sejren. Efter Nederlaget ilede han til Paris, istedetfor at samle sine Tropper, tog et Bad og fandt sig uden Vanskelighed i at abdicere. Lucien, der stedse var voldsom, opfordrede ham til at opløse Kammeret og vove et afgjørende Skridt: „Ak," sagde han, „jeg har kun vovet altfor meget!"

Nogle Dage senere var han i Malmaison hos Ex-Dronning Hortense, hvem han havde tilgivet Alt. Han gik langsomt gjennem dette smilende Opholdssted uden at tale om andet end de Fester, han havde givet der, og de smaa Hændelser i Privatlivet, det mindede ham om. Intet kunde mere kalde ham tilbage til det offentlige Liv. Der var i hans Sjæl ikke mere Rum for nogen Dristighed. Han vilde hellere overgive sig til Englænderne end vove med Magt at bryde gjennem en af deres Eskadrer. Det synes heller ikke, at der har været synderlig Plads for Familiefølelser i hans Hjerte; han vilde hverken tage nogen af sine Brødre eller Søstre med. Han døde langt borte fra Sine, som han havde tyranniseret og elsket, men som hverken havde elsket eller støttet ham. I den Tilstand, hvori hans Ulykker havde sat ham, rørte denne Fraværelse af hans Familie ham uden Tvivl kun i ringe Grad. Den begræd ham ikke, men den drog sig hans Ulykke til Nytte, som den havde gjort med hans Storhed; da han levede, havde den exploiteret hans Magt, da han var død, paatog den sig at exploitere hans Navn.

En Juleerindring.

Af F. O. Andersen.

Min Hustru og jeg har en gammel Ven. Han har først tilhørt mig alene; det var i Drenge- og Ungdomsaarene; men da hun og jeg lærte hinanden at kjende, delte han sit Venskab i to lige Parter, en til hver af os.

Jeg veed iøvrigt godt, hvorfor han delte saa lige. Hendes og mit Samliv begyndte — det er ikke Noget at skjule over — med megen Modgang, især for hendes Vedkommende.

Hun fandt ikke den Kjærlighed, hun havde Ret til at vente hos dem, som, ifølge vort Forhold, burde have holdt af hende. Derfor foretog han sin Deling. Alligevel! naar jeg nøje betragter min Part, faaer jeg en Mistanke om, at han — og det ligner ganske hans betænksomme Sind — gjennem de unge Aar af og til har lagt lidt tilside for kommende Eventualiteters Skyld, thi det synes mig, at min Part efter Delingen ikke er mindre end før Delingen.

Han er Pebersvend. Saadanne Folk har deres Principer og Vaner, som man ingenlunde bør bryde. Vore Besøg hos ham ere derfor heller ikke disse inspirerede, umotiverede, nej vi komme de bestemte Gange om Aaret og leve saa en rig Aften sammen, vi Tre; kun Tiden for vor Venden hjem igjen har han ikke faaet sat i System — den er prisgiven Stemningerne, Minderne og Tankerne. Der spørges ikke om, hvad Klokken er, men kun om Sindene ere trætte, eller vi have Lyst til at lægge endnu en „Vej" bag os.

Naar en Mand seer paa sin Hustru, saa springer Døren strax op for Mindernes Land; han behøver ingen anden Nøgle. Men en Pebersvend har ingen Hustru, han er alene; derfor samler han om sig en Verden af Snurrepiberier for at kunne „komme paa Gled". Det har vor Ven ogsaa.

Hans fornemste Hjælp, hans egenlige Hovednøgle er en stor Bunke Papirer, som han har liggende nederst i sit Bogskab. Det, den indeholder, er ikke, hvad han selv har tænkt og følt — produktiv paa den Maade har han aldrig været; det er Sager, han har afskrevet, trykte Smaastykker, han har samlet, navnlig klippet ud af Aviserne. Aviserne har altid været hans Reflexions- og Undersøgelsesdepartement.

Naar den Pakke kommer frem, begynder det; den maa lægges bort, for at det kan ende — og saa ender det dog ikke, fordi den er lukket inde.

Nu er det to Dage siden, vi sidst vare hos ham. Klokken var bleven omtrent otte. Min Hustru begyndte at dække Bordet — det er et Privilegium baade for ham og hende, at hun, naar vi ere der, regjerer som i sit eget Hjem.

Han og jeg sad tause og bladede i Samlingen; mine Tanker vare iøvrigt ikke synderligt ved den. Da falder mit Øje pludselig paa et afskrevet Digt. Han mærker, jeg studser — det skal han nok passe paa: at et Stykke vækker Opmærksomhed! — han bøjer sig frem, for at se, hvad det er — — „Ja Tak skal Du have! det er en af Samlingens „Extra". Avisen var ikke min, jeg maatte skrive den af, for jeg vilde have den — — Frue, den maa De ogsaa høre! den er som skreven ud af Deres Hjerte. Det var en Jul, for mange Aar siden, jeg fandt den.

„I dannede — — —" han begyndte strax at læse:

„I dannede og belæste Folk!
Er der ikke En, som vil være vor Tolk?
En, der rigtigt kan sætte det ud,
Hvad Fattigfolk lider i Frost og Slud —?
Ikke saameget for Vinterens Tid,
Vi er jo ej altid vant til Ild,
Vi vænnes ogsaa en Smule til,
At Munden savner sin Aftenbid —
Men jeg tænker paa Julen! vidste I blot,
Hvor den dejlige Fest kan blive gold,
Naar Maven er tom og Stuen kold,
Og hvor det gjør forunderligt godt,
Naar En eller Anden, der er lidt rig,
Vil tænke paa os og vore Smaa.
Børnemundenes Glædesskrig
Forstaaer ogsaa Fattigmand sig paa.
O vidste I blot, hvor lidt der skal til!
En af Eder maa sætte det frem —
Der er saa Mange, som gjerne vil,
Naar blot de kjendte en Fattigmands Hjem.

Paa Mødrene havde jeg tænkt især,
For de forstaa sig dog bedst derpaa!
Siig dem, nu, Julen kommer nær:
At der er saa mange, mange Smaa,
Hvis Ønsker maa tvinges med Sorg og Skjænd,
Fordi vi har Ingenting, de kan faae.
De vide saa godt, at det er en Fest,
De har ogsaa hørt om en evig Ven,
Og de drømme alle, som de kan bedst,
Om Julespise og Kakkelovnsild,
Om Faders Glæde og Moders Sang —
Aa! slaa dem dog ikke den Drøm ihjel!
— Mødre! I kjende Børnenes Sjæl!
Red dem dog deres Julekvæld!
Saa har de dog Et at glæde sig til,
Mens Aaret vandrer sin tunge Gang.

I gode, dannede, lærde Folk:
Er der ikke En, der vil være vor Tolk
Og sætte det frem for Alle og Hver?
For jeg er saa inderlig vis derpaa,
At Mange, Mange har Fattigfolk kjær,
Naar blot de kunde vor Nød forstaa!"

Mens han sad bøjet over Papiret, saae jeg hen paa min Hustru; hun havde neppe hørt den første Linie, før hun satte fra sig, hvad hun havde i Haanden, og vendte sig om mod mig. Vi saae ufravendt paa hinanden, mens han læste, og hendes Ansigt blev yngre og yngre.

„Ja, ikke sandt, ikke sandt! der er Hjerte bag det! Se, naar jeg faaer et saadant Stykke i Haanden og saa tænker paa, hvor mange jeg har, der er mig ligesaa kjære, saa siger jeg tidt: naar jeg nu kjendte alle disse Papirers Historie!"

Min Hustru kom hen og kyssede mig paa Kinden. Han saae forundret paa os. „Ja" — sagde jeg smilende til hende — „vi faaer vel fortælle ham dets Historie, siden han er saa forlegen."

„I kjender den? I kjender den — —?"

„Skal vi ikke spise først?" spurgte jeg.

„Nej, fortæl Du, mens jeg gjør istand og dækker Bordet," sagde min Hustru.

„Seer Du nu, min Ven, nu er jeg bleven gammel nok til at have Tid til at se ogsaa paa de Ansigter, som Sorgen har mærket. . . . . Saa! altid protesterer hun, min Hustru, naar jeg kalder mig gammel!"

„Ja, Du er jo ikke gammel! Du er jo ung, ganske ung endnu. Og desuden, de Ord narrer jo En til at tro, at Sligt kommer med Alderen, skjøndt kun Kjærligheden kan lære os det."

„Ja, Du kjender kun eet Dyb at øse af! Alderens, Beregningens, Vanens Kræfter kjender Du ikke. Kjærlighed og kun Kjærlighed! Men selv om jeg havde det fra den, jeg kan da ikke sige: nu, da jeg er bleven kjærlig nok til at have Tid! Nej — saa veed jeg, hvorledes jeg vil sige det: nu, nu da jeg har lært det af min Hustru, min — — —"

„Nar, som Du er! troer Du, der spørges om, hvad Manden lærer af sin Hustru? nej, de Ord gjemmer vi, og siig saa hellere: nu da jeg er bleven lykkelig nok!"

„Ja, men Den, der ikke regner med en Hustrus Ord, kjender jo ikke Lykken helt."

„Din Hustrus Ord er for Dig og ikke for Andre; Du er den, der fortæller, og dine Ord skal der regnes med!"

„Nu vel da, vor Ven skal selv dømme, om Tiden, om Lykken eller om Du har lært mig at forstaa de sorgmærkede Ansigter.

Hvor findes der dog mange af dem, og, i Forhold til det hele Antal, hvormange er saa „de mange", vi finder? Fra min Barndom kan jeg huske, at det var mit stadige Ønske at møde de berømte Mænd, jeg hørte og læste om; men aldrig vilde det lykkes. Andre traf baade denne og hin, de vidste, hvordan de saae ud, hvordan de gik, hvordan de lo, o. s. v., o. s. v.

Endelig lykkedes det mig at møde en af vore store Digtere, og det var, som dette Møde var Nøglen til min Længsels stadige Tilfredsstillelse. Jeg mødte ham paany; jeg traf andre, tilsidst vidste da ogsaa jeg, hvad de Andre vidste, hvad jeg havde ønsket at vide. Just paa samme Vis gik det mig med Staklerne. Da jeg først engang ret havde „mødt" en saadan, var det, som jeg neppe kunde gaa Gaden ned uden at træffe ham paany eller en anden af dem.

Man kan læse i deres Ansigter ligesom i Bøger; de kunne indeholde ligesaa meget, de kunne behandles paa samme Maade; ja, jeg har engang hørt en gammel Herre sige, at man ogsaa kunde indbinde dem ligesom Bøger. „En Bog og et fattigt Menneske —" sagde han — „saa vælger jeg Mennesket, og hvorfor? for Indbindingens Skyld! Tager jeg en Bog og binder den smukt ind, bliver den derfor bedre? Nej! men bind en fattig Mand ind i en hel Frakke — bliver han bedre derfor? Jo! han bliver glad og taknemlig.

„Jeg har kjendt en Fyr, der nærede Mistro til alle Mennesker, og i Kraft af den Mistro hadede han dem; veed De, hvordan han blev kureret? — jeg bandt ham ind fra øverst til nederst. Derfor holder jeg mere af Mennesker end af Bøger."

Ja, jeg forsikrer Jer: den gamle Herre var meget paalidelig! Og saa de Maader, paa hvilke Folk læser dem: ganske som de læser Bøger. Nogle gider ikke arbejde sig igjennem dem; de vil kun se Titelbladet, paa det kan de strax se, om den er værd at læse eller ej. Saaledes seer de ogsaa paa slige Ansigter. Andre interesserer sig kun for, „hvad Enden bliver"; det vil sige: naar de seer paa et saadant Ansigt, er det kun for at fylde et ledigt Øjeblik med en Dom om, hvor hun eller han „ender".

Nogle minder mig især om dem, der kjøber Romanhefter ved Dørene. De giver deres ti, tyve Øre ud, og for dem har de den Nydelse at se ind i Andres Ulykker.

Dog, Gudskelov! nogle læser slige Ansigter saaledes, at de ikke tøver, før de faaer dem „skrevet om", formet og fyldt med nye Ideer og Tanker!

Se alt det veed jeg nu, men min Juleerindring, der er Historien til dit Digt, stammer fra den Tid, da jeg ikke kjendte denne Videns A B C.

Det var i Hvedebrødsdagene; vort Hjem, der nylig havde været tomme, kolde Rum, men just saaledes havde tiltalt os, fordi vi vidste, vi havde Hyggelighedens Aladdinslampe i vor Haand, straalede os Fred og Skjønhed imøde. Alt var præget af Smag; Blomsterne gav det Sommerens Præg, Hyggeligheden mindede om eller varslede de rige Vinteraftener ved Arnen, og hun — hun gik om derinde som Vaaren.

Du husker mig vist, kjære Ven. Du har ganske sikkert rystet lidt paa Hovedet — Du har vel ogsaa følt, at jeg gjorde Dig Uret. Tilgiv! Hun var mig Alfa og Omega. Alt, hvad jeg drømte af Skjønt og Yndefuldt, laa for mig i hendes huslige Færden. Jeg havde kun een Verden, det var Hjemmet, kun een Evighed: Tiden, der forløb der. Mit Forretningsarbejde, mine forrige Bekjendtskaber og Interesser, gjaldt kun for mig som øjeblikkelige Hindringer for mit Liv, for det: at kunne leve helt ud. Jeg betragtede dem som Studier, jeg nu engang var tvungen til at gjennemløbe. Hvorfor? — vær Du ganske rolig; jeg spurgte ikke derom.

Og alt det, alt det tør jeg sidde og fortælle, mens hun selv, skjøndt i travl Husmoderlighed, hører hvert Ord. Ak ja! saa uæsthetisk, saa uanvendelig er min Hustru i Digtningens Verden, at hun finder det fuldkommen rigtigt, at jeg kalder det Daarskab, at hun var mit Alfa og Omega. Hun kalder det Daarskab, og jeg kalder det Daarskab — hvilken Daarskab! Jeg løb Dagen forbi, jeg rendte den overende; naar jeg naaede mit Hjem, stod i min Stue og havde lukket Døren efter mig, var jeg ikke langt fra at synes, at Dagen havde forfulgt mig og nu, skuffet, stod udenfor, pønsende paa, hvorledes den atter skulde faae fat i mig.

Saa var det en Aften henimod Julen. De gamle besindige Kirkeklokker i Taarnet lige overfor vort Sovekammervindue tænkte just paa deres Julepligt — ikke at Du skal tro, jeg dengang lagde Mærke til Sligt; nej; men senere hen har jeg jo nok kunnet forestille mig, hvad der er gaaet for sig om mig, og kan godt tænke mig, de har gjort det.

Jeg læste for hende. Hun sad lige overfor mig med sit Haandarbejde. — Endnu den Dag idag kunde jeg fristes til at falde paa Knæ for den gode Forfatter og bede ham ydmygt om Tilgivelse, thi svarligen Uret har jeg begaaet imod ham!

Ja — det var hans Ord, det var ogsaa hans Ideer; men den Aften syntes det mig, at Ord, Tanker, Ideer og Billeder steg op af hendes Sjæl; det var hende, jeg læste; min Hustru var Digtet. I den Grad havde jeg Følelsen af, at Verden var borte, sænket under mig, ligesom en tung Sky ligger sænket under den unge, jublende Morgenvandrer, naar han har arbejdet sig igjennem den og staaer øverst oppe paa Bjergtoppen i den solfyldte Luft — at det ikke havde undret mig, om jeg, ved at se ud af Vinduet, havde fundet Stjernerne under os og vort Hjem baaret gjennem Ætheren.

Da bankede det paa Døren.

O, hvor dybsindigt, hvor overlegent smile vi ikke over vore Følelser og Ideer, naar vi antage at være komne dem passende langt forbi, snildeligt imaginerende, at de nuværende ere af uforgængeligt Værd — indtil de ere forbisfredne! Den Banken styrtede mig ned fra mit Ideals Tinde! Raa og brutale syntes de korte, faste Slag mig at være. Var da Alverden paa Jagt efter min Fred? hvilken af Dagens Ufredsaander stod nu derude? Jeg saae paa min Hustru, hun saae slet ikke forskrækket ud, men saae blot spørgende mod Døren. Jeg rejste mig da og aabnede den. Det var Postbudet: Brev til Fruen. Mit Sind formildedes atter; et uaabnet Brev er tusinde Muligheder — Mulighederne kunde endnu faae Audiens hos mig. Postbudet gik, og — — — hvor saae hun bedaarende ud, som hun sad der ved Lampelyset med Haanden forventningsfuldt udstrakt efter sit Brev! — — „Hvem har tænkt paa mig", stod der at læse i hendes Øjne, „hvem har været saa sød at skrive til mig?"

Jeg var nær ved at glemme Brevet over hendes Ansigt.

Hun vinkede med Haanden. „Nej, det faaes ikke, Du! det kjøbes."

Hun trak hurtigt sin Silkepung frem og rystede den leende.

„Oho! nej det kjøbes med Kys, og vi holder Auktion — jeg byder ti for det."

„Du store Dreng," svarede hun og sprang op. Vi drog hinanden hen til Lampen; jeg med Armen om hendes Liv, og hun med sit Hoved lænet til min Skulder.

Vi studsede begge — — — jo: det var min Hustrus Navn, det var min Adresse, men hvem kjendte vi, der skrev saadanne Kragetæer? naar jeg saae paa hende, rystede hun paa Hovedet; naar hun saae paa mig, rystede jeg paa Hovedet.

Endelig gik der et Lys op for mig. „Tro mig! tro mig: det er fra en gammel Fe, meget gammel — hun ryster paa Haanden. Tro mig: Alferne har fortalt hende om Dig, Hjemmets Alfer, Hyggelighedens Alfer, Arnens Alfer! Lad os aabne det som en dyrebar Skat fra alle Eventyrenes Riger." Vi aabnede det. Med samme rystende Skrift stod der:

„Naadige Frue.

„De begriber en Moders Hjerte" — — — ja, oprigtigt talt: huske Brevet Ord til andet kan jeg ikke; det gjør ogsaa mindre til Sagen, dets Karakter var det vigtigste, og dets Karakter var denne: en ensom Moder, det vil sige en Enke, bad for sig og sine Børn. Hun havde Intet, Sletintet. Hun kjendte Ingen; men hun havde seet min Hustru jevnlig gaa forbi den Kjælder i Gaden, hvor hun boede, og havde lagt Mærke til, at hun altid nikkede saa kjærligt til hendes Smaa; hun havde ogsaa seet min Hustru med en lille Pige ved Haanden; som en ulykkelig Moder vendte hun sig „til en lykkelig Moder" om Hjælp, at hendes Børn kunde faae at vide, det var Jul.

Saaledes omtrent stod der, og saaledes kan jeg nu referere det, men dengang forstod jeg det ikke saaledes.

Utaalmodig kastede jeg det paa Bordet — — — „Det var et rart Fe-Brev fra Eventyrenes Land. Et Tiggerbrev! et ganske almindeligt Tiggerbrev! Nu havde vi det saa vidunderligt, og saa skal den elendige, pjaltede Virkelighed blande sig ind i vor Fred."

Jeg saae paa min Hustru; hun stod og stirrede saa alvorligt paa Brevet.

„Nej se, hvor betænkelig hun seer ud! Du lille Nar, troer Du ikke, der findes Tusinder og atter Tusinder af Mennesker, der har det smaat — se nu paa mig! — — er det Lønnen for, at jeg for din Skyld, for vort Hjem, for et Smil af Dig, løber den hele Verden forbi, at Du lader Dig forstemme af et eneste Minde om den? — — — saa Barn! skal vi saa lægge det bort og tage vor Bog for igjen, bestige Fantasiens Vogn og fare, aa saa langt, saa langt — — — men hvad er der dog ivejen? — gid det Brev aldrig var kommet her i Huset! Du græder jo — — "

„Alfred" — sagde hun — „synes Du da ikke ... tænk Dig dog: sultne, forfrosne Børn om en hjælpeløs Moder ... Du! og hvor godt vi har det."

Jeg syntes, Livet angreb mig. Jeg syntes, det drog min Kone fra mig, lokkede hende med falske Toner ud af den Nydelsens og Harmoniens Verden, hvori vi indtil dette Øjeblik havde levet, ind i en Verden, jeg havde arbejdet mig ud af. Jeg syntes, det var at udøve Vold mod hendes fine, zarte Sjæl. Saa ubehagelig anmassende var denne Indtrængen mig, at hele min Modstands-Reflexion vaagnede i et Nu. Jeg saae hende allerede forvandlet fra den Jublende, ovenfor al Disharmoni Fredlyste, til en Lidende for Andre, hende Uvedkommende. Derfor svarede jeg haardt: „Sligt forstaaer jeg mig ikke paa; jeg kjender ikke til Børn; det Hele kommer os ikke ved."

„Alfred" — hun lagde sig ind til mig, gjemte sit Hoved ved mit Bryst, — „Alfred", hviskede hun, — og blev jeg hundrede og atter hundrede Aar, jeg glemmer aldrig den Hvisken — „jeg er Moder!"

Jeg veed ikke, hvad jeg følte. Jeg løsnede mine Arme, jeg havde slynget om hende, ikke for at slippe hende ud af mit Favntag — o nej! o nej! jeg skruede mine Hænder desto fastere sammen til en ubrydelig Kjærlighedsring; men hun blev mig hellig, jeg turde knapt røre hende.

Ja sandelig! nu gled min Hustru ud fra min Fantasiens Verden, men jeg fulgte, jeg fulgte! Det var, som hele mit Liv blev løftet ud af Morgentaagen ind i den fulde, varme Dag. Ja, det Billede passer. Saaledes som jeg havde levet, drømt, saaledes lever man, saaledes drømmer man, naar man tager det fine, fortonede Morgenskjær, de bleggraa, halvt dragende, halvt sig løftende Taager, de blege Skygger, de afdæmpede Farver for den klare Dag — og som jeg ved det Ord: „Jeg er Moder" vaagnede, saaledes, saaledes vaagner man, naar Øjet, efterat have hvilet paa — maaske en Blomst, et dugvædet Straa, pludselig hæver sig og seer Alt erobret af Solen, Skyggerne flygtede, Formerne klare og stærke, Halvlyset rødmende, alle Farver med en Glands saa det umiddelbart slaaer os, hvor inderligt de ere i Slægt med Lyset. Saaledes vaagner man, naar de lyse Nætter byttes med de lyse Dage.

Hustru! Hustru! Hustru! min Sjæls Elskede! — hun gjemte sig stadig, og dog stod hendes Ansigt for mig, og jeg saae dybere og dybere ind i dets Kvindelighed. Jeg lukkede Øjnene, og ved Siden af hendes Ansigt saae jeg et Barneansigts ufuldendte, varslende Former.

Jeg listede min Haand ind for at trykke hendes Haand, jeg fandt den, og i vore sammensluttede Hænder følte jeg Brevet. Hun saae gjennem Taarer først paa mig, saa ned paa Papiret. Ja det Ord, det lille Barnehoved havde brudt min Kjærligheds kinesiske Mur — — —

„Du har sat Spir paa min Kjærligheds Bygning," sagde jeg, „stol kun ogsaa derpaa: jeg skal stige derop, se vide rundt over større Billeder af Livet og mod fjernere Horizont. Kom! lad mig læse Brevet paany."

Hun aabnede allerede halvt Haanden, men betænkte sig pludselig og lukkede den hurtig igjen; hendes Ansigt fik et uendelig skjelmsk Udtryk — — —

„Nej, det faaer Du ikke! det kjøbes!" lo hun, „vi holder Auktion."

„Du skal faae dine Kys dobbelt igjen!"

„Oho! nej, det sælges kun for klingende Mønt."

Saa holdt vi da Auktion, det vil sige: min Hustru holdt Auktion; og da hun nu derved absolut forstod en Handel, hvor man bød højere og højere, og da jeg var den eneste Kjøber, saa maatte jeg altsaa byde mig selv over, til hun fandt, Summen var stor nok — til Julegave til Enken.

Senere er det ofte skeet, naar jeg sad og, ubemærket af hende, læste i hendes Ansigt om gamle Minder, at hin Aften med hendes utrættelige „Ingen højere" er dukket op for mig; det er da forekommet mig, at det ikke var mig, men mine Tanker, som den Aften sad om Auktionsbordet, og maatte bekjende for min Hustru, om Nogen blandt dem vilde „byde højere". Hvor straalede hendes Ansigt, da hun fik Pengene!

Hun trak sin egen Pung frem, holdt den højt i Vejret og sagde: „Jeg kunde lægge disse Penge til, men hvad skulde jeg saa have til min egen, elskelige Mand? Ingen vil jeg dog give rigere Gave end Dig!"

— Livet angreb mig ikke!

Hver Kraft i mig var som fornyet. Jeg bævede i Følelsen af, at Livet havde større Rigdom inde, end jeg havde vidst, at min Lykkes Pagt med Livet var dybere, end jeg havde anet. Jeg undrede mig over mig selv, jeg maatte jo undre mig! — saae jeg ikke Ting, jeg aldrig havde seet før? foer mig ikke Tanker gjennem Sjælen, hvis Tilværelse jeg forhen ikke havde drømt om —? Menneskene vare blevne andre for mig: jeg løb dem ikke forbi, tvertimod! jeg gik ganske langsomt for ret at betragte dem. Og det var noget ganske Bestemt, jeg vilde se hos dem, ikke en saadan almindelig Betragten, — jeg søgte Barnet i deres Ansigter.

Hvorfra var den Tanke kommen? — ved min Hustrus Ord — at i hvert Menneskes Sjæl maatte der være noget af Barnet, at dette Noget var det egenligt Rige og Lykkelige; naturligvis, ikke Barnet efter Alderens Begreb, men saaledes som det med sin Fantasi, sin Opfattelsesevne, sin Tro, hele sin Ejendommelighed mødte op som Livets Grundform. Jeg søgte det med en Lidenskab, der ildnede mit Sind.

Lad end være, at mine Anskuelser ikke ere de samme nu som dengang, det er jeg dog ikke kommen ud over, hvad jeg dengang saae med Fantasiens Pragt: at Barnet er det, som er sat ind i Livet, og Barnet er det, som skal leve Livet; og kun der, hvor det faaer denne sin Ret, er der Lykke.

Ja sandelig! undre mig maatte jeg. Da jeg den næste Dag atter naaede mit Hjem, styrtede jeg ikke ind ad Døren som før; jeg stod stille et Øjeblik, jeg trængte til, jeg maatte samle mig. Jeg stod der med en Følelse af, at jeg gik ind til større Lykke end før. Hun derinde var bleven mere for mig. Rig havde min Kjærlighed været, den havde havt hende inde; men den havde været som et Bur; Buret var sprængt, nu vidste jeg, hvorledes hun kunde synge. Det var første Gang jeg tøvede med at aabne Døren til vort lille Hjem — jeg gjorde det i Anelsen af, at det var voxet mig over Hovedet.

Min Hustru havde været hos den fattige Enke. Hendes Taarer, hendes Stemme, hendes Smil fortalte mig om den Fattigdom, der herskede, og den uendelige Jubel, hendes Ankomst og Gaven havde fremkaldt.

Da hun havde endt sin Beretning om Besøget, begyndte hun med en meget betænkelig og meget sindig — og meget skalkagtig Mine at søge i sine Lommer.

Endelig trak hun et Papir frem.

„Atter et Julebrev?" udbrød jeg, — „det er bevilget!"

„Det er bevilget? spurgte hun, ganske vist glad, men dog med en Betoning, der gjorde mig betænkelig — „aa ja! — for to Aar siden; men da var det mig, der bevilgede. Læs det, mens Du hører."

Jeg tog Papiret og aabnede det. Tænk Dig, det var et Digt, min Kjærlighed havde dikteret mig til hende; tænk Dig mig som Digter!

„Da jeg kom hjem fra mit Besøg, var jeg" — fortalte min Hustru — „gladere end en Fugl kan synge det. Jeg savner Dig altid i Forhold til min Glæde. Jeg havde saa meget at dele med Dig, Alle mine lyseste Timer dandsede forbi mig, og som saa ofte, naar jeg maa tale med Dig, og ikke har Dig selv, tog jeg dine fordums Breve frem. Jeg kom da ogsaa til de Sange, Du digtede til mig, dengang vi bleve forlovede . . . . altid leer Du, naar jeg taler om de Sange! Du lo ikke, da Du skrev dem, og jeg lo ikke, da jeg læste dem; er det da ikke sandt, at —"

— „at Du bevilgede dem? — jo!" faldt jeg ind.

„Nu vel, ja! netop, og nu bevilger Du dem om igjen, naar jeg, din Kone, beder Dig skrive en rigtig smuk Sang for de Fattige til Julen. Du kjender jo Redakteuren af det Blad, vi holder; ham skal Du faae til at rykke det ind; et Digt falder altid i Øjnene, og Du kan tro, Du kan tro: mangen en Skjærv vil der komme ind, som ellers aldrig vil blive Andet end en ukjendt Draabe i de Riges Strømme, den vil komme ind og sees og vendes og beundres og fylde, fylde med Glæde, Børnene vil tro, de er i Himmerig, og Fader og Moder vil faae Jul i Børnenes Fryd og Jubel."

„Du har været min Muse før, Barn!" sagde jeg — „iaften skal Du være det paany." — — —

„I dannede og belæste Folk! — ja, der har Du Digtets Historie. Nu veed Du, hvem der har skrevet det, Du fandt saa smukt og gjemte saa troligt. Nu veed jeg ogsaa noget Nyt: at det bar Frugt." —

I det Samme kom min Hustru ind fra Kjøkkenet. Hvormeget hun havde hørt af min Fortælling, vidste jeg ikke, thi hun havde den meste Tid ladet os være ene. Vor Ven rejste sig, gik hen, tog hendes Haand og kyssede den. „Frue! hjertelig Tak for Digtet!"

„Men hvad er det, Du har fortalt?" spurgte hun forundret.

„Sandheden, Hustru, kun Sandheden!"

Hun lo til mig. „Blot Du ikke har glemt, mens Du fortalte, hvor „gammel" Du er!"

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Obersten kastede den udgaaede Cigar bort og tog en ny, som han tændte ved en af de paa Verandaen brændende Lamper. Han saae derfor ikke det Smil, som Bertram ikke havde kunnet undertrykke ved de sidste Ord af sin selvbevidste Ven, hvor lidet han end ellers var stemt til Munterhed.

„Saa maatte unægtelig Fyrstinden sige med Domingo: vi har forgjæves været her," begyndte han paany, da Waldor igjen vendte sig om til ham.

„Ganske vist," svarede denne; „og jeg har paa det mest Indtrængende bedt hende om at rejse igjen imorgen. Her, i Kredsen af mine Officierer, af hvilke en og anden vistnok allerede veed mere, end jeg holder af, er vi jo ikke noget

Øjeblik sikre for en eklatant Afsløring. Jeg troer, jeg har saa gode Nerver, som Nogen kan have, men Situationen paa en Krudttønde, naar det brænder rundt omkring, er dog forbandet ubehagelig, om man saa er nok saa tapper."

„Hvad er det, som er ubehageligt, Hr. Oberst?" spurgte Alexandras Stemme bagved dem.

Obersten gjorde en kort Drejning og knappede et Par Knapper paa sin Uniform:

„Ah! min naadige Fyrstinde!"

„Lad os kun kalde os ved vore Navne ligeoverfor vor Ven," sagde Alexandra. „Giv mig Deres Arm, kjære Hr. Bertram! og De, min Ven, kom De over paa min anden Side. Saa kan vi passiare fortroligt sammen."

„Maa jeg ryge videre?"

„Jeg gjorde det gjerne selv, hvis jeg turde; men nu rask til Sagen! Hvad har De besluttet?"

„Det er just det Spørgsmaal, jeg lige nu rettede til Waldor," svarede Bertram.

„Jeg har besluttet, at de unge Mennesker selv maa se, hvorledes de kan komme ud af det," sagde Waldor.

„Det er en afskyelig Beslutning!" udbrød Alexandra.

„Men den er nødvendig."

„Ikke for mig; jeg vil tale med den unge Dame."

„Det vil De ikke, hvis De blot lægger mindste Vægt paa mit Raad. Og desuden, naar De er saa sikker i Deres Sag, hvorfor gjorde De det saa ikke allerede igaar?"

„Fordi jeg trænger til Deres Medvirkning."

„Men den faaer De ikke."

Dette Replikskifte var blevet ført imellem dem i en næsten heftig Tone og i det hurtigste Tempo. Der paafulgte en Pause, som var ubehagelig ogsaa for Bertram, omendskjøndt han sagde til sig selv, at Parrets Uenighed jo kun kunde være ham velkommen. Han havde iagttaget Erna og Ringberg skarpt: ved Bordet, hvor de havde siddet skraasoverfor hinanden, var der ikke blevet vexlet noget Ord imellem dem; og medens Erna før var fulgt med de andre unge Damer ned i Haven, var Ringberg bleven paa Verandaen og var derpaa gaaet ind i Billardsalen. En Tilnærmelse mellem dem syntes, i Betragtning af Ernas stolte Karakter, vanskelig, næsten umulig uden en velvillig og behændig Mellemkomst, som der jo imidlertid kun var liden Tid og Lejlighed til. Iovermorgen var Indkvarteringen forbi; de vare saa igjen skilte ad for lang Tid — for bestandig, hvis han vilde anvende den Indflydelse, han dog utvivlsomt havde paa Erna, og kunde opbyde blot noget af den robuste Egoisme, hvormed den ordensmykkede Soldat der ved Siden af ham banede sig Vej til den højeste Rang og til umaadelig Rigdom.

„Saa veed jeg kun eet Middel, der kan føre til Maalet," begyndte Alexandra med anstrengt Stemme.

„Jeg vidste nok, at De vilde finde paa en Udvej," udbrød Waldor; „men hvori bestaaer den?"

„Den bestaaer deri, at —"

Alexandra brød af, thi da de nu Alle vendte om ved Enden af Verandaen, kom Den, som deres Tanker vare beskjæftigede med, henimod dem og var kun nogle faa Skridt borte.

„Er der Noget, De vil mig, kjære Ringberg?" raabte Obersten.

„Ja, Hr. Oberst; en Stafet fra den Øverstkommanderende."

„Gid Pokker havde ham —" mumlede Obersten.

Han traadte hen til den unge Officier, som afgav sin Melding med sagte Stemme, medens Alexandra og Bertram blev staaende i Nærheden. De saae, hvorledes Waldor ærgerlig kastede sin Cigar fra sig og knappede Uniformsfrakken helt til.

„Tak skal De have, kjære Ringberg; De kan blive her; det er nok, at Morskaben bliver spoleret for En af os. Ingen Indvendinger! en Ordonnans skal følge med og sadle Fuchsvallaken, hvis De vil være saa god at sige det i Forbigaaende."

„Vel, Hr. Oberst!"

Ringberg gik. Waldor vendte sig om.

„Nu har de, som det lader, taget en anden Opstilling derovre, end Hr. Excellence havde ventet, og nu trommer han os Regimentskommandeurer sammen, for at bage den Omelet med saamegen Støj som muligt. Den gamle Skabedukke! Det skulde være i Felten, jeg skulde sige ham ordenlig Besked, hvis han paa en saadan Tid vilde kalde mig en halv Mil bort fra en Post, hvor jeg kan blive alarmeret, hvad Øjeblik det skal være. Men det er der nu ingenting at gjøre ved. Jeg skal ikke skaane Almansor, men jeg er bange for, jeg ikke kan være her tilbage før Et, og præcis Klokken tolv maa mine Herrer Officierer være i Kvarteer; til den Tid er vel ogsaa det øvrige Selskab forduftet. Jeg antager, at vi bliver angrebne mellem To og Tre. Hvis jeg altsaa ikke skulde se Dem igjen, kjære Alexandra, saa bliver det ved Aftalen: De tager imorgen til W. og bliver der, indtil jeg iovermorgen forhaabenlig kan tale med dem et Øjeblik eller sende Dem nærmere Besked. Farvel, dyrebare Veninde! De, kjære Ven, er vel oppe endnu, naar jeg kommer tilbage; jeg kigger op til Dem paa Deres Værelse og hører, hvad den elskværdigste og aandrigste af alle Kvinder har udtænkt til Gunst for vor Protégé."

Obersten havde endnu engang kysset Alexandras Haand og foer afsted. Alexandra stod med Armene korslagte under Barmen og saae efter ham med et mørkt Blik, indtil han var forsvunden i Døren til Billardsalen, hvor et Par af de højere Officierer traadte ham imøde. Derpaa vendte hun sig med en lidenskabelig Bevægelse om mod Bertram.

„Han tager fejl; Alexandra Volinzov lader sig ikke kommandere som en Rekrut; jeg rejser ikke imorgen; jeg rejser ikke herfra, før jeg har naaet mit Maal; og De, De maa hjælpe mig at naa det!"

Hun havde heftig slaaet Snippen af sit Shavl om Skuldren og hængte sig ved Bertrams Arm, idet hun trak ham fra Verandaen ud i Haven, hvorfra Ungdommen just kom skyndsomt op ad Trapperne, To og To eller i større Klynger, leende og spøgende, lokket af Tonerne fra Kapellet, som spillede op til Dands i den i Mellemtiden ryddede store Sal. „Og hvori skal min Hjælp bestaa?" spurgte Bertram.

„De maa tale med Erna; De maa forklare hende de Hele. Jeg er magtesløs uden Waldors Medvirkning, og De har jo selv hørt, at han lader os i Stikken. Ja, endnu mere: jeg fik før at vide af Hildegard, at han med Flid har skjult sit Forhold til mig og, da han dog ikke ganske kunde fornægte mig, fører det Hele tilbage til et overfladisk Badebekjendtskab; ja, han har drevet sin Perfidie saa vidt, at han igjen har kaldt den gamle Mistanke om et Forhold mellem mig og Kurt tillive igjen; med eet Ord: han har gjort sit Yderste, for at rokke min Troværdighed overfor Forældrene og overfor Erna og gjøre min Indgriben, hvis jeg vilde driste mig til en, til en latterlig og hæslig Farce. De er en intim Ven af Forældrene; De er i Ordets egenlige

Forstand Ernas Beskytter og Formynder — De er mere for hende end hendes Fader. Moderens taabelige Frygt for at De skulde holde af det kjære Barn paa en anden Maade, har jeg slaaet grundigt til Jorden; fra alle Sider vil man komme Dem imøde med Tillid; og skulde der endnu herske nogen Tvivl, skulde der endnu fremkomme Betænkeligheder — De er saa klog, saa fin, saa veltalende — De vil med Lethed fjerne enhver Indvending, med sikker Haand føre Alt til en god Udgang, være de to stakkels kjære Sjæles Redningsmand og Forløser ud af Skinsygens, Tvivlens, Fortvivlelsens Helvedeskval. At jeg ikke skal svigte Dem, at jeg skal bekræfte Alt, hvad De siger, og staa inde for det med min Person — det forstaaer sig af sig selv. Det er min faste Beslutning; det er simpelthen min Pligt, og den skal jeg opfylde, saa maa Waldor optage det, som han vil."

Alexandra havde udtalt Alt dette i eet Aandedrag; Bertram kunde føle den voldsomme Bølgen af hendes Barm, som hun i sin lidenskabelige Bevægelse trykkede hans Arm imod. Hans Bevægelse var ikke mindre, men det lykkedes ham dog i en rolig Tone at svare:

„De forlanger Meget af mig, naadige Frue. De kalder mig Ernas Formynder, Ernas anden Fader. Nuvel, det gaaer jeg ind paa, men sæt Dem saa, hvis det er Dem muligt, i en Formynders, en Faders Sted i et saadant Tilfælde! De har i Claudines Historie fortalt mig Deres egen, og — det betvivler jeg ikke noget Øjeblik — med den oprigtigste Stræben efter Sandhed, hvori De ikke saae nogen Fare ligeoverfor den Ubekjendte og hvortil De desuden blev drevet ikke mindre af Deres livlige Temperament og lidenskabelige Deltagelse. Men — har Deres Sanddruhed nu ogsaa bragt Sandheden for Dagen? ikke Sandheden fra igaar og fra idag, men Sandheden fra imorgen? det sande og virkelige Billede af den Fremtid, i hvilken De skal se den engang saa inderlig Elskede leve i Deres umiddelbare Nærhed ved Siden af en Kvinde, som ikke er meget yngre end De, som ikke er saa smuk som De, ikke saa aandrig som De; der, hvor yndig hun end er, dog fattes dette navnløse Trylleri, som udstraaler fra en smuk, aandrig Dame af den fornemme Verden og besnærer Mændenes Hjerte — kan De — jeg taler nu kun om Dem, naadige Frue, kun om, hvad der staaer i Deres Magt: kan De for Deres Del, for Deres eget Hjertes Vedkommende overtage Ansvaret for denne Fremtid? Jeg besværger Dem ved Alt, hvad der er Dem helligt: kan De med god Samvittighed give Formynderen og Faderen denne Forsikring?"

„Ved Alt, hvad der er mig helligt, ja," svarede Alexandra; „hellere vil jeg dø end bryde min Ed."

Hun havde pludselig bøjet sig ned og vilde drage Bertrams Haand til sine Læber; han afværgede det blidt.

„Vi maa ikke gjøre hinanden bløde," sagde han med bævende Stemme, „vi maa ikke formørke vort Bliks Klarhed med Rørelsens Taarer. Jeg modtager Deres Ed. Nu beder jeg kun Skjæbnen om den ene Naade, at den vil unde mig et Blik, et dybt Blik ind i den unge Mands Hjerte og — i Ernas Hjerte!"

De sidste Ord bleve kun fremmumlede gjennem hans skjælvende Læber; ogsaa Alexandra var for bevæget til at kunne tale. Saaledes vare de igjen gaaede tause op ad Trinene til Verandaen og havde, uden at have nogen bestemt Hensigt dermed, nærmet sig den vidtaabne Dør, der førte ind i Spilleværelset. Alexandra blev staaende med et sagte Udraab.

„Hvad er det, naadige Frue?"

Hun svarede ikke, trak rask sin Arm ud af hans og ilede bort fra ham ind i Spilleværelset. Bertram fulgte ikke efter; forundret og krænket over, at hun kunde forlade ham saa pludseligt, tilsyneladende lokket af det store ovale Bord, som var omgivet af en temmelig tæt Skare af Herrer, der enten selv pointerede eller fulgte Chancerne i Spillet, der formodenlig i ethvert Tilfælde var et Hazardspil, ved hvilket Baron Lotter havde overtaget Banken. Idetmindste saae Bertram den forhadte Baron sidde ved den smalle Ende af Bordet og uddele Kortene. Og nu hørte han ogsaa den høje, ham saa modbydelige Stemme raabe: faites votre jeu, messieurs! Alexandra var traadt helt hen til Bordet, som om hun vilde tage Del i Spillet; Bertram vendte sig ærgerlig bort. Hvor kunde han med sin bedste Villie have fuld Tillid til et Væsen, som var vant til at følge enhver Tilskyndelse af sit omskiftelige Hjerte, enhver Fristelse af sin letbevingede Fantasi? Nej, nej! skulde han resignere, saa maatte Ernas Lykke være befæstet paa et sikrere Grundlag!

Han stod lænet op mod Døren til Salen, hvor Parrene just vare ifærd med at ordne sig til en Kontradands. Erna stod kun nogle faa Skridt fra ham tilligemed sin Kavaler, en ung Officier. Hun førte Samtalen paa sin sædvanlige rolige Maade; han kunde se enhver Bevægelse af de kjære Læber, naar hun talte eller besvarede en spøgende Bemærkning af sin Herre med et flygtigt Smil. Den rene Profil overskares stundom lidt af Kindens fine Linie; han ventede hvert Øjeblik, at hun skulde vende sig helt om og faae Øje paa ham. — „Jeg kunde føle, at der var Nogen, som saae paa mig," havde hun sagt hin Morgen, da han havde truffet hende skrivende under Platanen; nu følte hun det ikke. Hvad havde da lammet hans Bliks magiske Kraft? at hans Kjærlighed ikke længer var uegennyttig? at han blev greben af en vild Attraa efter at trykke den slanke hvide Skikkelse i sine Arme, at bedække den søde Mund med brændende Kys? Nej, nej! det var ikke det! Det var, fordi hendes Hjerte ikke mere vidste af ham at sige; det var, fordi der var flyttet nye unge Guder ind i Templet, og de gamle maatte vige derfra og skjule deres Forsmædelse i Nattens Mørke!

Musiken stemte op, Erna rakte sin Kavaler Haanden og svævede henimod den anden Ende af Salen; han styrtede bort, ned ad Verandatrappen, ud i Haven.

Der vankede han om uden Maal og Med, udstødende vilde Ord, vridende sine Hænder, fortvivlet. Den forladte Have med de i Nattevinden gyngende, udbrændte eller udgaaende Lanterner forekom ham som et Billede af hans eget forspildte, ødelagte Liv, medens Musiken, der brusede ned fra det oplyste Slot, og Sangen og Støjen nede fra Landsbyen af haanede den ensomme Selvplager. Han følte, at saaledes kunde det ikke blive ved, hvis han ikke skulde blive afsindig; han trykkede sine Hænder mod de bankende Tindinger og spurgte sig selv, om han ikke var det allerede? om han ikke var det ulykkalige Offer, som Skinsygens Furier jog foran sig, indtil det styrtede, hvis det ikke kjøbte sig fri for dem ved frivillig Forsagelse? Men forsage kan man dog kun overfor hvad der tilhører En, hvad man til Nød kan hævde, hvad man idetmindste vilde gjøre sin Modstander stridigt indtil det sidste Aandedrag. Fortvivlelsen forsager ikke; den lader kun fare, hvad den ikke formaaer at holde fast paa. Hvad havde han gjort, for at holde fast paa Erna? hvad gjorde han i dette Øjeblik Andet end atter at rømme Marken for sin Modstander, der desuden havde Sol og

Bind for sig — Ungdommen og den første Tilbøjeligheds Forret? Han fortjente at blive besejret, han, der hverken havde Kraft til at besejre sig selv eller Mod til at maale sig med Medbejleren. Lad da Afgjørelsen komme!

*   *
*

Fortsættes.

Bøger og Kjærlighed.

Af C. D. af Wirsén. Oversat af P. H.

Naar stum Du sidder ved dit Arbejdsbord
Og glemmer for en Bog den vide Jord,

Og hun, som blev dit Alt, sig lister hen
Og slynger Armen om sin Hjertensven,

Saa siig ej vranten: Nej, nu maa Du gaa!
Læg Bogen fra Dig, og gjør ligesaa!

De graa Papirer er Dig altid nær,
Men ej Du veed, hvorlænge hun er her.

Og mangen Mand, som sidder ensom nu,
Lod gjerne sig forstyrre just som Du.

Lad Kjærligheden male Bogen fuld
Med Miniaturer, straalende af Guld!

Da skal, ifald engang dit Hjem er tomt,
Den gamle Bog dog straale helgenfromt,

Og der, hvor Du blev tvunget til at hvile,
Et Englehoved vinkende skal smile.

Theatrene

Scribes „Familien Riquebourg", der i denne Tid opføres paa **Folketheatret**, skriver sig fra Aaret 1831, fra den Periode af Forfatterens litteraire Liv, da han saa godt som udelukkende forsynede Gymnasetheatret med Stykker, der alle mere eller mindre vare skrevne i en om Iffland og Kotzebue mindende temmelig rørende Stil, og i hvilke Kjærlighedsforholdet, som oftest et Forhold til gifte Koner, fremstilledes i en vis sentimental Belysning, som man ikke med Urette har kaldt falsk, forsaavidt som den i Virkeligheden kun lod disse Stykkers moralske Lefleri og svagt tilslørede Letfærdighed træde desto tydeligere frem. „Familien Riquebourg" er en ægte Type paa denne Art Scribeske Komedier; det hører til de bedste iblandt Forfatterens dramatiske Arbejder fra Trediverne, fint og elegant formet som det er, maaske dog noget vel bredt i Expositionen, og det indtager i og for sig en ret betydelig Rang i det Scribeske Theater, men der er over det som over saa mangfoldige andre af den store Mængde fra samme Haand noget i højeste Grad Utilfredsstillende, og det fordi man efter at have seet eller læst det til Ende ikke formaaer at værge sig imod den Tanke, at Forfatteren kun for at fyldestgjøre den rent ydre, overfladiske Moral har endt sit Stykke saaledes, som Tilfældet er. Hortense, den gamle Millionair Riquebourgs Hustru, tilstaaer Victor, den evige Elev af den polytekniske Skole, sin Gjenkjærlighed, men paa den ene Betingelse, at han strax skal forlade hende og aldrig komme igjen. Han lover det (!), forsvinder med hendes Lommetørklæde som et dyrebart Minde, man hører Lyden af en Vogn, der ruller bort, „hun er reddet" — og Tæppet falder. Ja, kunde man blot tro paa den Slutning, var Alt saare godt, men det er just det Uheldige ved det; Forfatteren har selv Skyld i, at Tilskueren gjør sig sine egne Tanker om, hvad Fremtiden vil bringe. Hvorfor skal saaledes den Mulighed, at Elskeren kan leve længer end Riquebourg, antydes i Stykket? Saaledes som dette imidlertid er, med sine store Fortrin og sine store Fejl, er det en fortræffelig Prøve paa den Scribeske dramatiske Digtning, og da det lader til, at vort Nationaltheater har lagt den store Forfatters Arbejder ad acta, er der intet at indvende imod, at Folketheatret har begyndt at spille hans Stykker og da netop begyndt med „Familien Riquebourg". I en Aarrække hørte det til det kgl. Theaters staaende Repertoire, ældre Theatergængere ville mindes den overordenlige Lykke, det gjorde, en Lykke, hvori den mesterlige Udførelse, der altid blev det til Del, havde sin store Part, thi Kunstnere og Kunstnerinder som Fru Anna Nielsen, Fru Heiberg, Mich. Wiehe og Mantzius havde Glandsroller deri; det var et af Mynsters Yndlingsstykker, han forsømte kun sjelden dets Opførelse, og det gav ham Anledning til en lille æsthetisk Afhandling, der langtfra er uden Fortjeneste, selv om den ikke kan taale en Sammenligning med Heibergs elegante og formfuldendte smaa kritiske og æsthetiske Mesterværker.

Vi skylde at yde Folketheatrets i Stykket medvirkende Kunstnere vor Anerkjendelse af den umiskjendelige Flid og Omhu, som de have anvendt paa Indstuderingen af Scribes Komedie, der gives i en ny, smagfuld, af Hr. Frits Holst besørget Oversættelse. Bedst af Alle synes os Hr. Kolling at være; den gamle, skikkelige og jevne, men temmelig udannede og uvidende Riquebourg er en Rolle, der ret egenlig ligger for hans Talent, og hans Spil bærer ogsaa helt igjennem Præget af den ejendommelig slaaende Sandhed og Naturtroskab, der i saa høj en Grad udmærker denne Kunstners sceniske Præstationer. Ogsaa Fru Holst og Hr. Abrahams have særdeles vellykkede Momenter; kun kunde vi for den Førstes Vedkommende ønske et lidt mindre stærkt og lidt mere behersket Spil i de første Scener, inden Hortenses Lidenskab for den unge Mand kommer fuldt til Orde, og hvad Hr. Abrahams angaaer, forekommer han os allerede fra Begyndelsen noget for meget at pointere den Melankoli, der dog ikke er det eneste raadende Træk i Victors Sjæl; i de afgjørende Scener med Hortense slaaer han derimod ganske til og spiller med virkelig Varme og Følelse.

Er det Indtryk, man modtager af „Familien Riquebourg" væsenlig hvad man i gamle Dage med en styg Germanisme kaldte „düstert", saa hører til Gjengjæld Hennequins og Millauds tre Akts-Farce „Niniche" til den Art dramatisk Føde, der ikke sætter andet end Tilskuernes Lunger og Mellemgulv i Bevægelse, forudsat, at han ikke er af en altfor gnaven, altfor prude Natur, der overseer Løjerne og Kaadheden for kun at lade sig afficere af den mildest talt lidt tvetydige, lidt frivole Patchoulyduft, der er udbredt over Stykket, og som det ikke er lykkedes den danske Bearbejder, trods hans vistnok meget ihærdige Bestræbelser, ganske at fjerne. Lad os da ligesaa godt sige det først som sidst: „Niniche" bevæger sig i en Sfære, hvorved der ganske vist er en lille Hage; lad Bearbejderen nok saa meget have gjort Heltinden til forhenværende Beriderske, hun er og bliver dog i Stykkets danske Form, hvad hun er i Originalen: „den smaa Niniche, den smaa Nichon", der har bedaaret Hjerterne paa alle Pariserløverne, paa alle disse petits-crevés, der have tiljublet hende deres Bifald, naar hun koketterende, sminket og klædt i „sine pragtfulde Toiletter", som det hedder paa Plakaten, traadte frem paa Forhøjningen i den straalende Café chantant og gav en eller anden lystig Vise til Bedste; hun er og bliver dog alligevel Pariserkokotten, der har for-

staaet at lægge selv en Prinds af Blodet, om det saa end kun er en polsk Prinds, for sine Fødder og endelig tilsidst vidst at tage en gammel Idiot af en Diplomat med det meget omineuse Navn Cornichi i den Grad ved Næsen, at han har gjort hende til Grevinde uden engang saameget som at ane, hvem og hvad hun i Virkeligheden er. Stykket er altsaa „lige paa Grændsen“, og den Rolle, som lette Badehistorier og forskjellige Par Benklæder, baade for store og for smaa — eet Par er forøvrigt paa Nørregade blevet til en Kjole — spiller: den er i og for sig mer end stor nok, men over den kaade Spøg, af hvilken Stykket har en abondance de richesse og i hvilken Henseende det ikke staaer tilbage for klassiske franske Farcer som f. Ex. „Grisen“ eller „Han er gruelig gal“, glemmer man at tage noget alvorligt Anstød. Publikum sidder i en ustandselig Latter snart over den mageløse Enkefru Sillery, snart over den tænderklaprende Sekretair, der kommer lige op af Vandet og læser Chifferdepecher i Badedragt, snart over at se Hr. Zinck i Hr. Wulffs Benklæder og omvendt, snart over Manden med Iglerne o. s. v. Saaledes opløser det Hele sig i lutter Latter, og Stykket er reddet.

Litteratur

Medens vi ville forbeholde den litteraire Saisons forskjellige mere betydelige Arbejder en Omtale, der ikke er paavirket af Juletravlheden og skal søge at vurdere dem uden Hensyn til de Omsætningsforhold paa Bogmarkedet, der betinges af Julekonjunkturerne, er der paa den anden Side adskillige boglige Frembringelser, der staa i et saa direkte Forhold til disse Konjunkturer, at det vilde være Uret imod dem, ikke at nævne deres Fremkomst saa betimeligt, at de kunne faae godt af de Chancer, Juletidens livligere Handelsrøre frembyder. Særlig gjælder dette om den Litteratur, som mere eller mindre direkte bejler til Ungdommens Gunst, og som efter Sædvane ogsaa til denne Jul er bleven forøget med adskillige Nyheder, der ere Opmærksomhed værd.

Med Klassicitetens Fordring paa en saadan Opmærksomhed fremtræder saaledes Den udmærkede Ridder Don Quixote af La Manchas Levnedsbeskrivelse af Miguel Cervantes Saavedra, oversat efter den hos Hachette i Paris udkomne Bearbejdelse for Ungdommen af Anna Winkel Horn og udstyret med talrige Billeder af Bertall. Det er en meget praktisk og hensigtsvarende Tanke at foranstalte en Udgave in usum delphini af den ligesaa vidt berømte som sparsomt kjendte omfangsrige Original, og det turde være adskillig Flere end netop dem, der tør indordne sig under Ungdommens Kategori, som med Nytte og Fornøjelse kunne anvende dette Kompendium til derigjennem at stifte et nærmere Bekjendtskab med et af Verdenslitteraturens Hovedværker, som de hidtil have holdt sig i den platoniske Beundrings ærbødige Afstand fra. (Philipsen.)

Paa samme Forlag har et klassisk Værk af endnu mere ærefrygtindgydende Ælde viist sin Levedygtighed ved at udkomme i anden Udgave, nemlig Æsops Fabler, oversatte af Christian Winther efter den engelske Bearbejdelse af Thomas James. 36 Billeder i Træsnit illustrere disse tohundrede Fabler, de ældgamle Typer for saa mangfoldige senere Gjenfortællinger og Omdigtninger i alle Kultursprog.

Som en klassisk Folkebog, om end fra en modernere Tid, kan man ogsaa med Rette betegne P. Chr. Asbjørnsens Norske Folke- og Huldre-Eventyr, som ere udkomne i et Udvalg paa den Gyldendalske Boghandels Forlag, udstyrede med omtrent 100 Illustrationer efter Originaltegninger af Malerne P. A. Arboe, H. Gude, V. St. Lerche, Eilif Peterssen, A. Schneider, Otto Sinding, A. Tidemand og E. Werenskiold og yderligere ledsagede af Portraiter af Asbjørnsen og hans trofaste Medhjælper paa Eventyr-Indsamlingens Omraade Jørgen Moe. Værket gjør overhovedet ved hele sin ydre Fremtræden et højst tiltalende Indtryk: et anseligt Format, smukke Typer, fortræffeligt Papir og godt skaarne og trykte Træsnit bidrage hver for sig til at give denne Udgave af de berømte Eventyr Karakteren af en virkelig Pragtudgave og gjøre det højst forklarligt, at Asbjørnsen har følt sig tilskyndet til at tage Ordet til Fordel for Udgivelsen paa dansk Forlag af denne norske Folkebog, som neppe i sin Hjemstavn vilde kunne have opnaaet en saa heldig Samvirken af de Faktorer, der her have arbejdet i Forening og frembragt et saa smukt Resultat. Eventyrene med deres karakteristiske Iklædning, hvis fine og humoristiske Genrebilleder fra By og Land have ikke mindre Værd end selve den eventyrlige Kjærne, turde være saa almindelig kjendte som en i sin Slags og i alle Litteraturer eneslaaende Samling, at de ikke behøve nogen yderligere Anbefaling; kun kan det for danske Læsere yderligere fremhæves, at Bogen er forsynet med en udførlig, alfabetisk ordnet Oversættelse af de Dialektord, der forekomme i den, medens den ellers i sin Helhed er skrevet i det smukke og klare Fællessprog, der var eneherskende ogsaa i den norske Litteratur, inden der af misforstaaet Patriotisme og forceret Stræben efter Særligheders og Særheders Fremdragelse begyndtes paa Dannelsen af et Abnorm-Sprog, som aldrig kan bringe den norske Litteratur nogen Vinding, der kan erstatte det Tab, den staaer i Begreb med at lide ved at gaa videre i denne Retning.

Imm. Rées Forlag har ved en Samling Nye Eventyr indført den tydske Forfatter Victor Blüthgen i vor Litteratur; han nyder en ikke ringe Anseelse i sit Fædreland og vil ved denne Eventyrbog være repræsenteret godt ogsaa i vor Læseverden, skjøndt hans Eventyrfortælling ikke er en Ytring af en saa original Forfatterpersonlighed som den, der i Norge har gjort Asbjørnsen og i Danmark H. C. Andersen til de fremragende Mestre i denne Genre.

En Bog, der ikke mindre ved sit Forfatternavn end ved sin Art er sikker paa en af de første Pladser paa Julemarkedet, er Chr. Richardts gamle og nye Billedtexter, med sexoghalvtredsindstyve Træsnit, udkomne paa den Gyldendalske Boghandels og Th. Linds Forlag. I denne Samling af Billeder, Smaavers og større Digte, der i Udstyrelse slutter sig til de bekjendte Billedbøger, som Chr. Richardt tidligere har udgivet, bl. A. i Forening med Gotfr. Rode, og i hvilken man ogsaa gjenfinder adskillige Bekjendte fra de nysnævnte Forgængere, har Richardt optaget de Billedtexter, han har skrevet i en Række af tyve Aar og som nu ere spredte ad paa mange forskjellige Steder. Naar vi anføre, at man i den saaledes tilvejebragte Bog møder saa kjære Bekjendte som den berømmeligt besungne Høne Tulle, det filosoferende romerske Æsel, den snilde, men tilsidst dog overrumplede Hr. Mikkel med Familie og den uforlignelige Buxetrold, vil enhver Kjender af Chr. Richardts Poesi vide, at vi her ere i Selskab med nogle af de mest karakteristiske Frembringelser af Digterens ejendommelig skalkagtige og milde Humor, der er saa ægte dansk i sin inderste Natur og saa fri for al forloren Pathos, at der altid vil tilkjendes hans Digtning en høj Plads af en Domstol, der ikke maaler Omfanget, men vejer Indholdet. I andre af disse mindre og større Digte beundre vi den i al sin Sindrighed dog saa naturlige og usøgte Maade, hvorpaa Richardt formaaer at lokke det symbolske Moment ud af en Tegning, der forelægges ham, saa at dens Tankeindhold som af sig selv former sig til en religieus eller ethisk Sandhed, der træder frem i en skjøn og ædel poetisk Form. Føjes hertil, at de Billeder, der i Tin have fremkaldt disse Texter, skyldes Kunstnere som Carl Bloch, Dalsgaard, Frants Henningsen, Sonne, Marstrand, Helsted, Otto Bache, Aagaard, Lundbye, Haslund o. Fl., behøves der neppe nogen længere Omtale af denne Bog for at betegne den som en af de smukkeste og fornøjeligste, denne Jul har bragt.

Paa den Gyldendalske Boghandels Forlag er udkommet Familien Brun, en Bjørnehistorie, Fortælling for Ung og Gammel ved V. A., med Illustrationer af Simon Simonsen. Forbilledet for denne Fortælling er E. Génins «La famille Martin», men som den danske Titel antyder, have vi her med en lokaliseret Gjengivelse af den franske Fortællings Fabel at gjøre. Havde denne Lokalisering tillige været en Forkortning, vilde Bogen sikkert have vundet derved, men ogsaa som den er, forsvarer den godt sin Plads paa Julemarkedet.

Til „den modnere Ungdom" henvender sig en hos Wilh. Prior udkommen Fortælling af den svenske Forfatter H. af Trolle: Hvalfangeren eller et Vajsenhusbarns Skjæbne. Det Publikum, Forfatteren saaledes nærmest har gjort Regning paa, har han aabenbart et ikke almindeligt Talent til at underholde ved fængslende og underholdende Skildringer, i hvilke et belærende Element er indvævet saaledes, at det ikke skræmmer ved at træde frem paa nogen fordringsfuld Maade, men tvertimod danner en kjærkommen Ballast i den paa romantiske Episoder rige Fortælling.

Af den finske Digter Zacharias Topelius' bekjendte Børneskrifter for en yngre Del af Barneverdenen, Læsning for Børn, er der udkommet anden Samling i norsk Oversættelse af Nordahl Rolfsen, udstyret med sex Illustrationer og Forfatterens Portrait. (Malling, Kristiania.)

Hos E. Jespersen er udkommet Børneliv i Billeder og Text af Birgitte Levison, født Neumann, og Carl Andersen, 22 lithograferede Blade med Emner fra Børnenes daglige Færden, forklarede ved nette Smaavers.

Til Julebordet foreligger som sædvanligt en indbunden Aargang af Johannes Holsts Halvmaanedskrift Børnevennen, der ved sit afvexlende Indhold og sine mange Billeder egne sig særdeles godt til Børnelæsning. (Hagerup.)

Til samme Kredse, som N. C. Roms Maanedskrift „Familievennen" er beregnet paa, henvender sig Bladets Julegave Juleknas og Lønruner, humoristiske Fortællinger, Digte, Anekdoter, Gaader o. s. v., af hvis Indhold vi særlig fremhæve de fem Fortællinger af og ved Emanuel Henningsen.

Larsen & Jørgensens Firma er repræsenteret paa Julemarkedet ved Gullivers Rejse til Kæmpernes Land, fortalt for Børn og illustreret med 20 farvetrykte Billeder; endvidere ved Dukkelegen, en fornøjelig Bog for artige Smaapiger, med sex af de pragtfulde kolorerede engelske Billeder, der ere af saa stor Virkning paa Barnets naive Farvesands.

Den samme Udstyrelse med brogede Farvetryksbilleder vil yderligere samle et ungdommeligt Publikum om de to af den yndede Forfatter til „Middagsgildet hos Vovvovsky's" hos Aug. Bang og V. Thaning & Appel udgivne Bøger: Historien om Madam Sukkerbasse og Hvorledes Hans kom til at le.

En kjøn Samling af Billeder og Billedtexter er den hos Jacob Lund udkomne Julebog Vignetter og Vers for Børn af Chr. Bredsdorff, der her har samlet en Del af, hvad han i en Aarrække har nedlagt i forskjellige Børneskrifter.

Hos Thaning & Appel er udkommet en særdeles elegant udstyret lille Festudgave: Kjærminder, Smaavers af danske Forfattere, anbragte paa nydelige Kartons og omsluttede af en smuk Konvolut.

Emil Bloch: Blade af Kobberstikkunstens Historie. (Lind.) Forf. til det lille Skrift begynder med at fortælle om Kobberstikkets Oprindelse og om den Strid, som længe var staaende mellem Tydskere og Italienere, idet begge disse Nationer hver for sig gjorde Krav paa Landsmandsskabet med Opfinderen, indtil for omtrent 80 Aar siden Abbed Zani synes at have godtgjort Kunstens ultramontane Herkomst. I den store, mærkelige Gjenfødelsesperiode, som indleder den nyere Tid, dengang Italien i saa mange Henseender overstraaler det øvrige Europa, se vi da ogsaa den italienske Kobberstikkunst fremspire og snart sætte skjønne Blomster. Særligt fremhæver Forf. blandt dens første Udøvere den i teknisk Henseende ufuldkomne, men fromt følelsesfulde Paduaner: Mantegna (1431—1506). Mantegna arbejder med Gravstikken omtrent samtidigt med Tydskeren Albrecht Dürer. Under sit Ophold i Venedig paavirkede igjen Albrecht Dürer den italienske Kunst; han inspirerer saaledes den fortræffelige Gjengiver af rafaelske Kompositioner, Marc Anton. Over denne sjælfulde og meget produktive Kunstners samt hans Elevers Arbejder giver Forf. en smuk Oversigt. Fremdeles karakteriserer han de vigtigste af den ældre tydske Kunsts Frembringelser, blandt hvilke Hæderspladsen selvfølgeligt tilkommer de med ægte kunstnerisk Kjærlighed gjennemførte Dürerske Stik: Adam og Eva, Ridderen, Madonnaerne o. s. v. Heller ikke Holland mangler sine Repræsentanter i den tidligere Kobberstikkunst. Det foreliggende Skrift omtaler især Lucas fra Leyden († 1533), som har fremstillet en Mængde genreagtige Motiver, Bonde- og Tiggerscener, — Forløbere for den store Række Raderinger og Billeder af denne Art, der senere skulle fremstaa i Nederlandene.

Medens hidtil Kunstneren havde maattet skjære hver Streg møjsommeligt ind i Kobberpladen, begynder henimod Slutningen af det 16. Aarhundrede Raderingsmethoden at komme stærkt i Brug; som bekjendt bestaaer den i, at Pladen bliver sværtet og Billedet tegnet derpaa med en Staalnaal, hvorefter det ved en Syre ætses dybere. Denne Opfindelse betegner et umaadeligt Fremskridt; den giver Kunstnerens Ejendommelighed et langt friere Spil end det møjsommelige Arbejde med Gravstikken. Forf. glider let hen over Raderekunstens Liv i Italien for at komme til det Land, hvor den ret egenlig blev hjemme, til Holland, i hvis store Periode Raderekunsten dyrkes i et Omfang og naaer et Højdepunkt af Udvikling som intetsteds senere. Det er da navnlig Mesteren over Alle, Rembrandt Harmensz van Ryn, hvem Forf. skildrer med megen Varme og Kjærlighed. Og der gives vel heller ikke nogen Række Kunstfrembringelser, der i saa vide Kredse have tændt en virkelig Kunstbegejstring som de rembrandtske Blade; de betales i vor Tid over hele den civiliserede Verden med Priser, som Mange vilde kalde affindige; men her gjælder det: procul este, profani! Fra Rembrandt gaaer Forf. over til hele den øvrige, hyggelige hollandske og flanderske Raderekunst, der repræsenteres af Tegnere som Ostade, Bega, Teniers; han dvæler ved de livfulde og skjønne van Dyckske Portraiter og gjennemgaar endvidere Landskabs-, Marine- og Dyrraderinger fra denne Periode.

Med det nyere Kobberstik indtræder det Forhold, at Arbejdet nu i Reglen udføres efter andre Kunstneres Værker. Til Slutning skildrer da Forf. i Korthed dette nyere Kobberstiks Historie, omtaler de fortrinlige Portraiter — til Dels ogsaa Genrebilleder —, der skyldes det 17. og 18. Aarhundrede og betegnes ved Navne som Pontius, van Dalen, Nanteuil, og senere Drevet, G. F. Schmidt, Wille, blandt hvilke Navne alle de mellemeuropæiske Nationer findes repræsenterede. Endelig berører Forf. vort Aarhundredes Kunst, i hvilken ogsaa Italien kommer til at spille en fremragende Rolle (Morghen, Toschi); han nævner den mærkelige Udvikling i England af den saakaldte „Sortekunst" og stiller i sine Slutningsbemærkninger Kobberstikket et lysere Fremtidshoroskop, end Mange have villet indrømme det.

Som en første Fremstilling af Emnet paa vort Modersmaal har den lille Bog stor Interesse. Ingen kan miskjende den Varme, hvormed den behandler sit Stof, og det grundige Kjendskab og selvstændige Syn, der udmærker Forf. Skulde vi gjøre nogen Indvending, vilde det være den, at Sprogformen, skjøndt den utvivlsomt staaer højere end i flere af Forfs. tidligere Arbejder, dog paa sine Steder ikke er fri for noget Kunstlet (se t. Ex. Slutningsordet: „Gud ske Lov!"

eller S. 55 Udtrykket: „denne vældige Karl“ om Rubens), — og maaskee ogsaa den Realitetsbemærkning, at det formentlig kunde have været velkomment, om der var bleven tilføjet en ganske kort Udsigt over, hvad der efter fattig Lejlighed hos os er virket og ydet i Retning af Kobberstik og Radering.

Livsbilleder fra Elsaß. Af Margaretha Spörlin. Efter det Tydske. (Kristiania, Alb. Cammermeyer.) Vi tilstaa aabent, at vi ikke høre til Ynderne af den Art, navnlig i Tydskland og England hjemmehørende Litteratur, der med et rent novellistisk eller novellistisk-historisk Substrat har til Hensigt at virke til religieus Opbyggelse hos Læseren; der finder her en Sammenblanding Sted af uligeartede Elementer, der have nogen Vanskelighed ved ret at gaa i Spænd sammen, og vi foretrække en virkelig Andagtsbog fremfor en Roman med opbyggelig religieus Tendens, den være historisk eller ikke. Tendensen vil altid brede sig paa Bekostning af det rent Æsthetiske og Nydelsen af dette idelig forstyrres og forviskes ved Indblanding af den religieuse Faktor. Den foreliggende Bog, der i novellistisk Form skildrer Personligheder, som i Reformationsaarhundredet have grebet virksomt ind i eller ledet den reformatoriske Bevægelse i Elsaß, i den Hensigt at bestyrke Læseren i Troen paa det ved Reformationen rensede Evangelium, er altsaa paa engang baade Historie, Novelle og Andagtsbog og det Sidste først og fremmest. Denne stadige Bevægen sig henimod det ene samme Maal, disse forskjellige Radier, der alle løbe sammen i det ene og samme Centrum, giver den hele Fremstilling noget vist Ensformigt. Pastor Hesselberg, der har ledsaget Bogen med et anbefalende Forord, har faaet det samme Indtryk og siger derfor til Forsvar imod Beskyldningen for Ensformighed: „Grunden dertil maa hovedsagelig søges i Forfatterens Plan, der ikke gik ud paa at fremstille Personerne i deres brogede individuelle Mangfoldighed, men tvertimod under Indflydelse af det for Alle fælles og i sig selv ene Evangelium. Hvad Læseren saaledes taber paa eet Hold, det vinder han paa et andet ved stadig at færdes blandt sunde evangeliske Kristne.“ Vi indrømme, at dette kan være saare godt, og at det ialtfald er langt at foretrække for det Selskab, hvori f. Ex. visse franske Forfattere finde for godt at indføre deres Læsere, men man kan dog ogsaa faae for meget af det Gode, og man tilbringer jo dog ikke hele sin Tid i Kirke eller med Tanken paa det, der vel er det Højeste, men dog ikke det Eneste her i Livet. Vi vilde derfor langt have foretrukket en objektiv historisk Skildring af de i og for sig ikke betydelige, men dog ganske interessante Begivenheder, for hvilke det gamle tydske Landskab var Skuepladsen i det 16. Aarhundrede.

Helenas Familie, en Fortælling om Rom i det første Aarhundrede af Forf. til „Fra Luthers Tid“, oversat fra Engelsk af M. S. (Cammermeyer.) Bogen hører til samme Art opbyggelig Romanlitteratur som Cardinal Wisemans „Fabioli“, Kingsleys „Hypatia“ og flere lignende Arbejder. Ligesom i disse skildres her med levende Farver de første Kristnes Trængselstid i Rom, Neros Forfølgelser og de Kristnes Sammenkomster i Verdensstadens Katakomber. Historiske Personer som Apostlen Paulus, Philo, Seneca, Nero, Tigellinus o. fl. føres frem paa Skuepladsen, og de heftige Brydninger imellem den nye Kristendom, Jødedommen og Resterne af det antike Hedenskab fremstilles i et klart igjennem Samtaler, af hvilke dog enkelte falde lidt vel meget i det Brede og Dogmatiske. Fortællingen lader sig som Helhed læse med Interesse, og adskillige af dens Kapitler, saaledes f. Ex. det, hvori Kampene i Amfitheatret skildres, eller det, der omhandler den evige Stads Brand, bære Vidne om, at Forfatteren er i Besiddelse af et betydeligt Talent. Oversættelsen er ret god; det tager sig dog lidt løjerligt ud, at den lille Marcus stadig siger „Papa“ og „Mama“ ligesom ogsaa, at det fortælles om Burrus, at han var „klædt i den stolte Prætoriangardes rige Generalsuniform“, — man kommer uvilkaarlig til at tænke paa Epauletter og Porte-épée. Naar der paa et Par Steder tales om „Vatikanet“, maa dette være en Misforstaaelse for „Vatikanerhøjen“, og „Suburra“, der betegnes som en Bydel, skal vel være „Suburbana (tribus)“, Navnet paa det ene af Roms fire Kvarterer forinden Augustus' Inddeling fandt Sted.

A. Falkman: Fra Danmarks «far-west» langs Kysten mellem Tyborøn og Sønderho. (Gyldendal.) De ti smaa Skizzer, som Bogen indeholder, have tilligemed en forudskikket Beskrivelse af Vemb-Lemvigbanen i dette Efteraar været trykte i „Nationaltidenden“ og ere her udgivne i en væsenlig uforandret Skikkelse. Forf. har paa sine forskjellige Besøg paa Jyllands Vestkyst seet sig godt om og fortæller, som det synes, med Sagkundskab om de interessante Forhold derovre, om Midlerne til Beskyttelse mod Vesterhavet, om de store Inddæmnings- og Tørlægningsforetagender, om Fiskerierne o. s. v. og tager varmt Ordet for Oprettelsen af et større tidssvarende Badeanlæg paa Fanø, et Etablissement, som han spaaer en betydelig Fremtid, dersom det kommer istand. Det lille Arbejde, der foruden en stor Del faktiske Oplysninger af teknisk og økonomisk Interesse meddeler enkelte meget vellykkede og stemningsrige Naturskildringer, der vise, at Forf. ogsaa paa dette Omraade forstaaer smagfuldt at beherske sit Stof, vil læses baade med Fornøjelse og med et virkeligt positivt Udbytte, forsaavidt som det gjør Rede for Adskilligt, der turde være ukjendt for det større Publikum.

Offentlig Brevvexling

Hr. Redakteur!

I Nummer 386 af „Nær og Fjern“ har De optaget et Uddrag af en Kritik af Paul Lindau, mest paa Grund af den nyopfundne Interjektion „Bum!“; som et Slags Supplement hertil kan det maaske interessere Dem at erfare, at dette ominieuse Ord nu i Tydskland er gaaet fra Kritiken over paa Scenen. Adolph l'Arronge har nemlig i sit nyeste Arbejde: „Wohlthätige Frauen“ benyttet dette Ord til dermed at opnaa en komisk Effekt. Det er lagt i Munden paa en Tjener, der tidligere har slaaet stor Tromme i et Orkester, og han benytter det, hvergang han har opbrugt det forhaandenværende Forraad af betegnende Adjektiver, og med ægte tydsk Moderation er dette Tilfældet i omtrent hveranden af hans Repliker, som saaledes ender med et vældigt „Bum!“ Ret interessant er det da at lægge Mærke til den forskjellige Betydning af Ordet paa Tydsk og Dansk, idet det paa Tydsk benyttes til at udtrykke saavel Harme som Glæde, medens som bekjendt Betydningen af det paa Dansk ikke er saa omfattende.

Deres ærbødige o. s. v.

Brogede Blade

Forskjellige Livsanskuelser.

Pessimisten:

Hvor Verden dog er mørk og vild:
Selv Roserne har Torne!

Optimisten:

Hvor Verden dog er lys og mild:
Selv Tornene har Roser!

Indhold. Napoleon den Førstes Familieliv, af A. Debidour, (sluttet). — En Juleerindring, af F. O. Andersen. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, (fortsat). — Bøger og Kjærlighed, Digt af C. D. af Wirsén, oversat af P. H. — Theatrene. — Litteratur. — Offentlig Brevvexling. — Brogede Blade. — „Julebordet“ (Avertissements-Tillæg).

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Fra 1. Januar 1880 er Prisen paa Avertissementer i „Nær og Fjern" forhøjet til 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

„NÆR OG FJERN",

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Med det Søndagen den 4. Januar udkommende Nr. 392 begynder et nyt Kvartal. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

☞ Tiltrædende Abonnenter erholde, saalangt Oplaget rækker, gratis det Udkomne af **Fr. Spielhagens** i Bladet optagne nye Novelle **«Quisisana»**.

C. A. Reitzel. Løvstræde 7. K. — *Otto B. Wroblewsky.* Nytorv 19. K.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 21. Et Dukkehjem (1. Gang).
Mandag 22. Faraos Ring.
Tirsdag 23. En Skjærsommernatsdrøm.
Onsdag 24. Ingen Forestilling.
Torsdag 25. Ingen Forestilling.
Fredag 26. Et Dukkehjem (Uden Abonnement).
Lørdag 27. Iphigenia i Aulis.

Casino.

Søndag den 21. December Kl. 7:

Esmeralda.

Sangspil i 5 Akter, frit dramatiseret efter Victor Hugo af Erik Bøgh.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Folketheatret.

Søndag den 21. December Kl. 7:

Familien Riquebourg.

Stykke i 1 Akt af **Scribe**, oversat af **Fritz Holst**.

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder**. Musiken af **Marius Boulard**.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

«Wendrich jun.s Stormhuer.»

Kjøbmagergade 28, 1. Sal.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Kivle-Slaatten, Thema og Variationer over et norsk Folkesagn. Et polemisk Digt. Af **L. Dietrichson. Andet Oplag.** 106 S. 8°. Pris heftet Kr. 1.25, elegant indb. Kr. 2.25.

Indhold: Introduktion — Kivleslaatten — Hvor er de gamle Sange vandret hen? — En Stavekirke — En norsk Billedhugger — I Nationalgalleriet — Møllarguten — I Theatret — Gudedæmring — Noter.

P. T. Mallings Boghandel.

Mit store Udvalg af henkogte Sager, Chokolader, Konfiturer, Atrapes, Syltetøjer, Thebrød, Likører, Vine o. s. v., alt kun i fuldt, reelle og gode Varer.

S. Lomholt, Tordenskjoldg. 3.

Lommeuhre

elegant Udvalg for Damer og Herrer sælges for 2, 5 og 10 Kroners ugenlig eller maanedlig

Afbetaling.

Andre Uhre tages i Bytte. Pr. Kontant givse 6 pCt. Rabat. **O. Christensen, Pilestræde 13,** 6. Sted fra Østergade.

Adolf Zinns Kul & Brænde-

Forretning med **Dampskæreri,**
4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.
anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 21. December.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:**
Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:**
Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:**
Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:**
Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:**
Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

JULEBORDET.

Tillæg til „Nær og Fjern".

Kjøbenhavn. **Nr. 390.** Den 21. December 1879.

Billedkunst

En meget fremragende Plads blandt de Billedværker, der konkurrere om Adgang til Julebordet, indtager det nu afsluttede, i kunstnerisk Henseende betydelige Arbejde „Adolph Tidemands udvalgte Værker i 24 Raderinger", udgivne af Chr. Tønsberg og udkomne paa Udgiverens Forlag i Kristiania. Vi have omtalt de enkelte Hefter, efterhaanden som de udkom, men finde ikke desto mindre nu, da Værket foreligger i sin Helhed og i en smuk Udstyrelse, Anledning til paany at henlede Opmærksomheden paa det som en kunstnerisk Gave, hvis høje Værd betinges baade af den Interesse, som den norske Malers snart gribende, snart idyllisk tiltalende Folkelivsbilleder maa vække, og af den Gjengivelsesmaade — Raderingen — der er bragt i Anvendelse ved denne Mangfoldiggjørelse af Tidemands berømte Malerier og som paa en meget fyldestgjørende Vis fremhæver disses Skjønheder og Ejendommeligheder.

Hos C. Simonsen er udkommet et Tuschtryk af Kong Christian den Niende tilhest.

Kongens Portrait smykker ligeledes Titelvignetten paa det af Hilmar Crone i Kommission hos Valdemar Petersen udgivne Spil „Nationernes Firkort", og det er her ledsaget af Portraiter af alle Europas og nogle udeneuropæiske Regenter, fyrstelige Personligheder og fremragende Statsmænd, udførte i Fotografi og saaledes udgjørende et ret interessant Album, ved Siden af at opfylde sin Bestemmelse som Selskabsspil.

Større Festgaver.

Cesare Cantu's Verdenshistorie.

I—VII Bind med Register 53 Kr. 50 Øre, indb. 69 Kr.

Traps Beskrivelse af Kongeriget Danmark.

I—VI Bind med Atlas ved E. Klingsey. 60 Kr., indb. i 5 Bind 72 Kr. 50 Øre.
Særskilt faaes: Atlas ved E. Klingsey 10 Kr., indb. 12 Kr.

Nordisk Conversationslexikon.

I—V Bind. 37 Kr., indb. 48 Kr.

Under Titel:

Forlagsbureauets Haandlexikon

udkommer et nyt Conversationslexikon i 20 à 24 Hefter à 50 Øre.

For at lette Anskaffelsen kunne ovenstaaende Værker faaes i Hefter med kortere eller længere Mellemrum efter Aftale med vedkommende Boghandler.
Faaes i alle Boglader.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Som passende Julegave anbefales:

Skrifter udgivne af Udvalget for Folkeoplysnings Fremme

indeholdende: Rejsebeskrivelser, Fortællinger og Skildringer, Holbergs Komedier, Dickens' Juleeventyr, historiske, naturhistoriske og andre Skrifter. Faaes i alle Boglader samt i Hovedkommissionen hos

Fortegnelser udleveres gratis.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

CHINA.

Juleudstilling.
F. Odewahn.
3. Kongens Nytorv. 3.

JAPAN.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Bevingede Ord.

De i det danske Tale- og Skriftsprog hyppigst anvendte Citater.
Samlede af
Oscar Arlaud.
4 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr. 75 Øre.
Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Samlede Digte

af

Ambrosius Stub.

Fjerde Udgave med Stubs Levnet, besørget ved Fr. Barfod.
1 Kr. 25 Øre, indb. 2 Kr. 25 Øre.
G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

I alle Boglader faaes:

DANSK BILLEDBOG.

Smaafortællinger og Vers med **8 kolorerede Billeder.**

Pris **50** Øre.

Til Julegave anbefales:

O. Funcke:

Guds Skole eller kristelige Livsbilleder i Profeten Jonas Bogs Lys. 1 Kr. 80 Øre; indb. 2 Kr. 70 Øre.

Forvandlingerne, eller hvorledes en seende bliver blind og en blind seende. 2 Kr. 25 Øre; indb. 3 Kr. 20 Øre.

Glæde, Lidelse og Arbejde i Evighedens Lys. 3 Kr., indb. 4 Kr.

Rejsebilleder. 1—3. Samling. 4 Kr. 40 Øre, indb. 6 Kr. 40 Øre.
(Hver Samling sælges særskilt).

Spørgsmaalstegn eller hvorledes man under vanskelige Forhold og Afgjørelser i Livet kan erfare hvad der er Guds Villie. 1 Kr.

Kristelige Smaastykker. Komplet 1 Kr. 80 Øre.

Faaes i alle Boglader og hos Undertegnede:

Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Porcellainsfabr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og faaes i alle Boglader:

Fra Eventyrets Verden.

Sex Fortællinger samlede af **Brenda.**

Med Titelbillede. Pris i Papbind 1 Kr. 50 Ø.

H. Hagerup.
Gothersgade 31.

Paa Forlag af den **Gyldendalske Boghandel** og **Th. Lind** er udkommen:

Billedtexter,

gamle og ny,

af

Chr. Richardt.

Med 56 Træsnit.

Indb. 4 Kr.

Som **passende Julegave** for **den modnere Ungdom** anbefales:

Hvalfangeren

eller et

Vaisenhusbarns Skæbne.

Af **H. af Trolle.**

Pris indb. i Papbind 2 Kr. 75 Øre.

Berlingske Tidende for 12te December dette Aar anmelder Bogen paa følgende Maade:

»Bogen er en Oversættelse fra Svensk; den er holdt i den humoristiske og livlige Tone, der har skaffet Forfatteren megen Popularitet i hans Hjemstavn. Værket minder ikke saa lidt om enkelte af Marryats Fortællinger, f. E. »Japhet, der søger en Fader«. Den afgiver igjennem et afvekslende og tildels lærerigt Indhold en underholdende og morsom Læsning, som gjør Bogen særlig skikket til Gave for Ungdommen, navnlig ere Heltens mærkelige Hændelser og Bedrifter fortalte med megen Friskhed og Lune«.

Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Rundetaarn.

Som **passende Julegave** anbefales for **unge Kvinder:**

Louisa M. Alcott:

Pigeborn eller Meg, Jo, Beth og Amy. 4 Kr.; indb. 5 Kr. 35 Øre.

Unge Kvinder. Fortsættelse af Pigeborn. 4 Kr.; indb. 5 Kr. 35 Øre.

Da Restoplaget af »Pigeborn« kun er yderst ringe, sælges den ikke særskilt, men kun i Forening med »Unge Kvinder«.

Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
52 St. Kjøbmagergade ved Porcellainsfabr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Nordens Boglader:

C. Leunbach:

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier. 5te (sidste) Hefte. Trinitatis-Tidens 2den Halvdel. 1 Kr.

Samme Bog komplet, heftet 4 Kr. 85 Øre.
Samme Bog, komplet, indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.
Nytorv 19.

Paa mit Forlag er udkommen:

Genrebilleder

af

Carl Andersen.

Sjette Samling.

Pris 1 Kr., indb. 2 Kr.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

Paa mit Forlag er udkommet:

Stemninger og Strofer.

Digte af

Andr. D.

Indhold: I. Blandede Poesier. — II. Nordiske Digtere. — III. Polemiske Strofer.

Pris 1 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 3 Kr.

F. H. Eibe.
Graabrødretorv 16.

L. Levison jun. Papirforretning.

Kjøbmagergade 9, ligefor Silkegade.

Anbefaler

et rigt Udvalg af smagfuldt og elegant Brevpapir i ny, original Emballage med og uden Monogram.

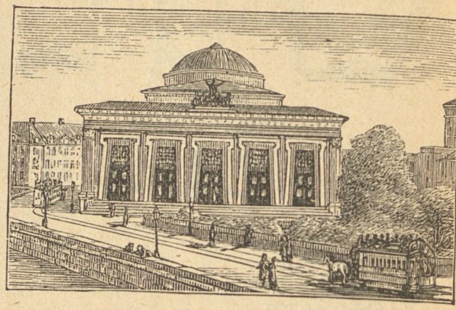

Souvenir de Thorvaldsen.

Brevpapir med Medaillons efter Thorvaldsen i Cartons à 2 Kr. 25 Øre, 3 Kr. 50 Øre og 5 Kr. 50 Øre.

Dansk Postbrevkasse med 50 Ark Billetpapir og tilsvarende Convoluter pr. Carton 4 Kr. 50 Øre og 5 Kr. 50 Øre hos

L. Levison jun.
9 Kjøbmagergade 9, ligefor Silkegade.

Hos Undertegnede er udkommet:

Billed-Regnebog

for Smaa. Pris 1 Kr.

Mit righoldige Lager af Billed- og Børnebøger, Kolorerøvelser og Spil samt elegant indbundne Bøger anbefales som passende

Julepræsenter.

C. G. Iversens Boghandel.
(E. S. Tillge).
St. Kjøbmagergade 38, ligefor Postgaarden.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Minder fra Emauskirken.

Sexten Prædikener

af

Harald Stein.

Pris 3 Kr., indb. 4 Kr. 50 Øre.

Indtægten tilfalder »Diakonissestiftelsens Menighedspleje«.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Udkommet er:

Skizzer

af

N. Hancke.
Forf. til »Nord for Limfjorden«.

Ny Samling.

Fra Nørresundby til Skagen. — Stumme Jørgen. — Skovander. — Fra Færgebroen. — Fra den gamle Krig. — Fra Jyske Aas.

Pris heftet 2 Kr.

Aalborg. **Magnus A. Schultz's** Boghdl.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet i 1879:

Fem Fortællinger
af
Sophus Schandorph.
Indhold:
Hvordan han fik hende.
En fattig Drengs Ungdomseventyr.
I Gjæstgivergaarden.
Kagepigen.
Et Levnetsløb fortalt paa Kirkegaarden.
5 Kr. 50 Øre. Indb. 7 Kr.

Sakuntala.
Indisk Skuespil i syv Optrin
af
Kalidasas.
Oversat og forklaret af **M. Hammerich.**
Tredie gjennemsete Udgave.
4 Kr. 50 Øre.

Breve
til og fra
Bernh. Sev. Ingemann.
Udgivne
af
V. Heise.
7 Kr.

Prædikener
af
Peter Rørdam.
Præst i Lyngby.
4 Kr. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Nogle Betragtninger og Studier
over og i Sammenhæng med
Biskop Martensens Ethik.
af
F. V. Andersen,
Provst.
3 Kr. Indb. 4 Kr. 25 Øre.

Gjennem Hundrede Aar.
Smaa Tids- og Charakteerbilleder
i biographisk Ramme
af
Camillo Bruun.
2 Kr. 75 Øre. Indb. 4 Kr.

Ensomt Liv.
Udgivet
af
Fr. Othesta.
2 Kr. 25 Øre.

For syge og sorgfulde.
En Opbyggelsesbog
ved
Jakob Paulli.
Andet Oplag.
Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Præsten i Krigen.
Breve til en Ven
fra
en gammel Feltpræst.
Forf. af «Tre af mine Venner».
Andet Oplag.
1 Kr. indb. 2 Kr.

„Det unge Danmark".
Fortælling fra vore Dage
af
Karl Gjellerup.
Forf. til «En Idealist».
4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Uden Midtpunkt.
Fortælling
af
Sophus Schandorph.
Andet Oplag.
4 Kr. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Unge Dage.
Fortælling paa Vers
af
Sophus Schandorph.
Andet Oplag.
Pris: 3 Kr. Indb. 4 Kr. 25 Øre.

Danmarks og Norges Historie
i Slutningen af det 16de Aarhundrede.
Af
Dr. **Troels Lund.**
I.
Indre Historie.
Første Bog.
Land og Folk.
3 Kr. 75 Øre. Indb. 5 Kr. 25 Øre.

Vikingeblod.
En Nutidssaga
af
Joh. Holm Hansen.
Pris: 2 Kr. 75 Øre. Indb. 4 Kr.

Den christelige Mission blandt Hedningerne.
Af
Dr. **Chr. H. Kalkar.**
2 Dele. 9 Kr. 50 Øre. Indb. 13. Kr.

Tro, Daab, Gjerning, Tilgivelse.
Af
D. G. Monrad.
1 Kr. 50 Øre. Indb. 2 Kr. 50 Øre.

Poetiske Skrifter
af
Frederik Paludan-Müller.
8 Bind. Med Forfatterens Portrait.
20 Kr. Indb. 32 Kr.

Udkommet er:

Det forsvundne Kjøbenhavn.

„Minder fra de gode gamle Dage". 2den Række.

Pris:
1 Kr. 25 Ø.

Mapper
til
1. og 2. Række:
2 Kroner.

Tidligere er
udkommet:
1ste Række
af samme
Billedværk:
45 Billeder
med Indlednings-
Digt
af
H. V. Kaalund.
Pris:
3 Kroner.

16 Billeder af P. KLÆSTRUP.

C. A. Reitzel. *Otto B. Wroblewsky.*

Til Julen.

H. V. Kaalund,
Et Foraar.
Digte, ældre og nyere.
5. Oplag.
3 Kr.; eleg. indb. 4 Kr. 25 Øre.

M. Rosing,
Frelst.
Et Digt.
2 Kr. 50 Ø. Indb. 3 Kr. 85 Ø.

M. Rosing,
Smaadigte og Sange.
2 Kr. Indb. 2 Kr. 75 Øre.

M. Rosing,
Et Foraarsbillede.
Et Digt.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
Fire Digte.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
Løvfald og Løvspring.
Fortælling.
2 Kr. Indb. 3 Kr. 35 Øre.

M. Rosing,
To Fortællinger.
2 Kr. 50 Ø. Indb. 3 Kr. 85 Ø.

Fritz Jürgensens Tegninger.

40 Tegninger. **3. Oplag.** 4 Kr.
20 Tegninger. **3. Oplag.** 2 Kr.
24 Tegninger. **2. Oplag.** 2 Kr. 50 Øre.

Hovedtitel med Portrait, tegnet af Fritz Jürgensen selv, samt en biografisk Skizze af P. Hansen. 60 Øre.
Alle 84 Tegninger med Portrait og biografisk Skizze. Indb. i Franskbind. 12 Kr.

Jacob Lund,
Store Kjøbmagergade Nr. 31.

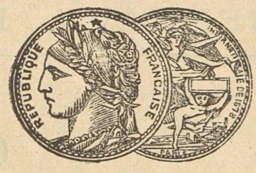

Guldmedaille Paris 1878.

MALLING HANSEN'S SKRIVEKUGLE.

300 Kr. I Mahogni-Etui 312 Kr.

Ritzaus Bureau,
Kjøbmagergade Nr. 26.

Enhver kan strax arbeide med denne lille og hensigtsmæssige Maskine. Efter faa Timers Øvelse skriver man ligesaa hurtig som med Pennen. Under fortsat Øvelse stiger Hurtigheden til 3 à 4 Gange Pennens. Det Skrevne kopieres paa almindelig Maade.

Skriften lig Bogtryk.

Skrivekuglen veier kun 7 Pund.

Maskinen er særlig at anbefale: Referenter, Forfattere. Afskrivere, offentlige Kontorer, Forretningsfolk, Blinde, Enarmede og Folk, der lide af Skrivekrampe eller ryste paa Haanden.

Pastor Malling Hansen træffes Kl. 3—4 Eftermiddag paa det kongl. Døvstumme-Institut.

Ritzaus Bureau, Kjøbenhavn, Novbr. 1879

E. N. Ritzau.

Julegaver.

Elegant indbundne Bøger og Pragtværker findes paa Lager i stort Udvalg hos
Emil Bergmann,
34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Julegaver.

Børnebøger, Billedbøger og Børnespil i meget stort Udvalg hos
Emil Bergmann,
34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Julegaver.

Elegante Brevpapirer med Konvolutter, med og uden paatrykt Monogram, samt Album til meget billige Priser, i rigt Udvalg hos
Emil Bergmann,
34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Italien.

En Rejse fra Alperne til Ætna.
Paa Dansk ved **Carl Andersen.**

Pris komplet 36 Kr., indb. i komponeret Pragtbind med Chagrinryg 48 Kr.

For at lette Anskaffelsen kan Værket faaes i 24 maanedlige Leveringer à 1 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet 32.

F. Thomsens Musikvarelager.

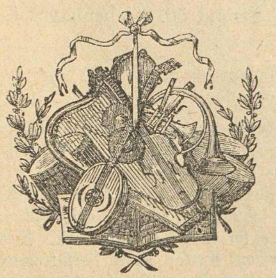

St. Kongensgade 21. Kjøbenhavn, K.
anbefaler til Julepræsenter:

Stryge-, Blæse-, Slaginstrumenter og Strenge. Nyhed! **Stumme Violiner** 20 Kr. **Spilledaaser** fra 12—400 Kr. Albums, Cigartempler, Syetuier, **Alt med Musik. Orchestrions og Melodions** med populaire Dandse. **Harmoniums** fra 65—1000 Kr., disse Instrumenter kunne faaes paa Afbetaling, **For Børn:** Trompeter, Mundharmonikaer, Staalspil, Zithere, Violiner og Guitarer, Spilledaaser med Sving at dreje fra 5—25 Kr., Lirekasser i Rem at bære 12 Kr., dandsende Dukker etc.

Bestillinger til Provindserne effektueres mod Post-Opkr. og udførlige Prislister sendes paa Forlangende franco.

I alle Boglader faaes:

Vignetter og Vers

for Børn
af
Chr. Bredsdorff.
Pris 2 Kr.

Jacob Lund,
St. Kjøbmagergade 31.

Paa J. H. Schubothes Boghandels Forlag er nylig udkommet:

Realisme og Realister.

Portraitstudier og Aforismer
af
Herman Bang.
Med Billeder i Træsnit af Holger Drachmann, S. Schandorph og J. P. Jacobsen.
3 Kr. 50 Øre; eleg. indb. 5 Kr.

Fra den kunstindustrielle Udstilling.

Erindringsblade
ved
C. Nyrop.
Med et Titelbillede og omtrent 50 større og mindre Træsnit, skaarne af F. Hendriksen.
4 Kr.; eleg. indb. 6 Kr.

Ung Kjærlighed

af
Karl Emil Franzos,
paa Dansk ved
Anna Winkel Horn.
Med Forfatterens Billede i Træsnit.
1 Kr. 75 Øre; eleg. indb. 3 Kr.

Vejledning i finere Haandarbejder

for den kvindelige Ungdom,
af
Sara Rasmussen.
Med 142 Afbildninger i Texten.
1 Krone.

Sorte Stefan.

Fortælling fra den jydske Halvø,
af
Elfride Fibiger.
65 Øre; eleg. indb. 1 Kr. 40 Øre.

Tvillingerne fra Table Mountain

og andre Fortællinger
af
Bret Harte,
oversat af
Axel Damkier.
1 Kr. 65 Øre; eleg. indb. 2 Kr. 85 Øre.

Lille Toms Æventyr

af
Mark Twain,
oversat af
C. L. With.
4 Kr.; eleg. indb. 5 Kr. 40 Øre.

Dramatiske Værker.

af
William Shakspeare.
Oversat af
Edv. Lembcke.
1—18 Bind.
40 Kr.; eleg. indb. 58 Kr.

Thomas B. Macaulays Essays.

Historiske og kritiske Afhandlinger
oversat af
Fr. Winkel Horn.
1—2 Bind.
10 Kr.; eleg. indb. 13 Kr. 50 Øre.

Paa mit Forlag er udkommet og anbefales til **Jule- og Nytaarsgaver:**

C. Hostrup:

Komedier. 2den Udg. I—III. Pris heft. 9 Kr.; indb. med komp. Rygge 14 Kr.
Sange og Digte fra 30 Aar. Med Forfatterens Portræt. Pris heft. 4 Kr.; eleg. indb. 5 Kr. 50 Øre.
Prædikener paa alle Søn- og Helligdage. Pris heft. 5 Kr.; smukt indb. 7 Kr. 25 Øre.
Prædikener. 2den Samling. Pris heft. 4 Kr. 50 Øre.

Charles Dickens:

Vor fælles Ven. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. med komp. Rygge 9 Kr. 50 Øre.
Juleeventyr. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Et Julekvad i Prosa., **Klokkeslagene.**, **Faarekyllingen.**, **Livets Kamp.**, **En Julefantasi.** — Pris heft. à 75 Øre; indb. i Shirtingsbind à 1 Kr. 50 Øre.
To Byer. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
David Copperfield. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Bleak House. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Nickolas Nickleby. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Lille Dorrit. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Master Humphrey's Stueuhr. I—III. Pris heft. 9 Kr.; indb. 14 Kr. 25 Øre.
Dombey & Søn. I—II. Pris heft. 6 Kr.; indb. 9 Kr. 50 Øre.
Skizzer. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Store Forventninger. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.
Oliver Twist. Pris heft. 3 Kr.; indb. 4 Kr. 75 Øre.

Faaes i alle Boglader og hos

F. H. Eibe,
Graabrødretorv 16, Kjøbenhavn. K.

Som **passende Julegave** for **unge Kvinder** anbefales:

EVA.

Lys og Skygge i en ung Piges Liv.
Af **Clara Cron.**
Pris heftet 2 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 3 Kr. 75 Øre.

Af Anmeldelserne anføres følgende:
»En god Bog, som i meget minder om de bekjendte Bøger af Louise Alcott »Pigebørn og Unge Kvinder«, og som er en ligesaa sund og underholdende Læsning for unge Piger som disse.

Wilhelm Priors Hofboghandel.
52 Store Kjøbmagergade ved Porcellainsfabriken.

Hemvännen,

illustreradt månadsblad
(i stort åtta-sidigt format),
kostar för helt år endast **2: 50.**

Gratisplansch för 1880:

ett af prof. **M. E. Winge** beställdt originalarbete.
Profnummer fås på begäran från **Hemvännens Expedition, Stockholm.**
Kommissionärer erhålla rabatt. (à 2259)

Hans J. Lund,

Snedkermester, Aabenraa Nr. 15, 1. Sal,
anbefaler sig til det ærede Publikum med velforarbejdede **Mahogni-Møbler** af smukt og tørt Træ. For Arbejdets Soliditet garanteres. For Tiden staaer færdig Sekretairer, Sølvtøjsskabe, Chiffonierer, Komoder, Skriveborde med og uden Skabe, Spilleborde og Bidetstole med og uden Porcellain. Bestilling paa Snedkerarbejde modtages, ældre Møbler repareres og poleres, Pakning af Møbler besørges billigt.
Ærbødigst
Hans J. Lund.

Djur-egare!

Läggen märke till
den illustrerade månadsskriften

DJURVÄNNEN

som för helt år kostar endast **två kronor.**
Prenumeration på hvarje postanstalt och i hvarje bokhandel. Rabatt vid partirequisitioner från **Djurvännens Expedition, Stockholm.** Profblad gratis. (à 2260)

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 391.

Den 28. December 1879. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Foyeren.

Portraiter og Karakteristiker.

Af **Edgar Collin.**

IV.

Familien Rose.

Var Manden, som hans Roes, udødelig,
Hver Lærebog unyttig vilde være,
O see vor Rose, vor Thalias Ære,
Og lær, hvad ingen Lessing lærer Dig.

Saaledes lyde Prams fire Linier under det Portrait, hvormed Rahbek i 1782 prydede sin samlede Udgave af „Breve fra en gammel Skuespiller til hans Søn."

Og det var vel ikke ganske uden Grund, at Rahbek just valgte Roses Billede til at pryde Bogen og fik Pram til at skrive Verset under Kobberet; thi han siger jo selv i Fortalen, at da disse Skuespillerbreve fremkom, uden at Forfatteren var nævnt, havde de den Ære at blive tillagte „den største blandt de danske Kunstdommere" og „den første blandt vore Skuespillere". For Rahbek var Pram den første Kritiker, Rose var ikke alene „den danske Scenes Roscius", han var ogsaa dens Nestor.

Rækken af disse Foyer-Billeder burde derfor egenlig have været begyndt med Rose, thi da Skuepladsen aabnedes paa Kongens Nytorv, rangerede han som Nummer Et. Han spillede imidlertid Elsker, og da det store Publikum jo næsten altid anseer dem, der fremstille de værdige Fædre og Mødre eller virke som Komikere, for Veteranerne lige overfor Elskerne og Elskerinderne, Anstandskaraktererne og Soubretterne, er det ikke saa underligt, at ogsaa i vor Theaterhistorie Personer som Clementin, Londeman, Hortulan og Madam Lenkiewitz passere som de Ældre i Modsætning til den ungdommelige Rose. Og dog er det ikke saa; var Rose end ikke den Allerførste, saa var han dog en af de Første, der engageredes til den nye Scene paa Kongens Nytorv, og i ethvert Tilfælde var han ansat før flere af de ovennævnte Kunstnere.

Christopher Pauli Rose blev født i Kjøbenhavn den 10. Oktober 1723. Forældrene, som vare Borgerfolk, satte ham til Studeringerne og havde den Glæde i 1743 at se ham blive dimitteret som Student. De havde ventet at faae deres Søn til at blive kongelig Embedsmand, maaske endog til at naa op til Kancelliraads- eller Justitsraads-Titelen, og saa gjorde han dem den Tort og Skam at blive — Skuespiller; thi det var en Tort og Skam paa hint Tidspunkt. Skuespillerstanden var en Pariakaste, der holdt sig for sig selv, fordi ingen Andre vilde have Omgang med den, og denne Afsondredhed bevirkede ikke, at Kunstnerne ved et hæderligt, exemplarisk Levnet søgte at hæve sig i deres Medborgeres Øjne, men førte tvertimod til, at de, da de nu engang vare viede til at leve deres eget Liv, søgte Oprejsning ved en ubunden,

extravagerende Tilværelse. Undtagelser herfra gaves der vel, men som Regel levede Akteurer og Aktricer vel meget à la Bohémienne.

Roses Forældre — om hvilke Intet forøvrigt er bekjendt — maa rimeligvis have været velstaaende Folk, thi allerede som Rus giftede Sønnen sig, og da han neppe selv har kunnet tjene det Nødvendige til at føde en Familie, og da hans Hustru, i hvem han synes at have gjort et alt Andet end heldigt Valg, uden Tvivl har været af temmelig ringe Stand, ligesom hun stod paa et temmelig lavt Trin, hvad Dannelse og Karakter angik, maa man antage, at de Gamle hovedsagelig have ernæret det unge Ægtepar. Saa var det, at C. A. Thielo i December 1746 fik Privilegium til at „anrette danske Skuespil efter den Plan, som forhen af Os elskelige Ludvig Holberg er bleven lagt", og i Begyndelsen af det følgende Aar samlede han da en Trup, der hovedsagelig bestod af unge Studenter. I sin „Lommebog for Skuespilyndere" for 1785 nævner Schwarz Rose som den første af de Engagerede, og efter ham følge Londeman og Ørsted, og rimeligt nok er det, at Rose kan have ladet sig friste til at blive Skuespiller ved Udsigten til selv at kunne tjene sit Brød, endskjøndt de Kaar, der bødes ham, sandelig langtfra vare glimrende.

Fredagen den 14. April 1747 gaves da i Bergs Hus i Læderstræde den første Forestilling, som bestod af „Den politiske Kandestøber". Stort Mere veed man ikke om denne „Prøveforestilling", der dog gaves for Betaling. Hvad Rose angik, debuterede han heri som Sivert Posekiger og som den ene af Raadsherrerne. Om denne hans første Optræden, hvorvidt han viste Talent eller ikke, derom kan der nu ikke skaffes nogen Oplysning tilveje, men om hans begyndende Virksomhed foreligger der dog i første Bind af Rahbeks „Dramaturgiske Samlinger" S. 148 en Udtalelse, som vi ville lade Forfatteren selv fremføre:

„Hvorledes skal man lære, anføre, undervise den begyndende Skuespiller? Man tillade mig her at fortælle en Anekdote, som jeg har af vor udødelige Roses egen Mund. Blandt de Skuespillere, som ugjerne forlod Thalias Alter, da Pietismus tillukkede Musernes Tempel, var Pilloi; og neppe kaldte Frederik den Gode dem tilbage til deres gamle Hjem, før Pilloi var blandt de Første, der ofrede til dem igjen; hans daværende Haandtering tillod ham ikke at blive Skuespiller, men han var Skuespillernes Raadgiver og Ven. Paa en af de første Prøver efter Skuepladsens Fornyelse saae han Rose og erkjendte, uagtet hans Mangel paa Anførsel og Orden,

„Naturens Søn i Ungdoms skjønne Vaar."

Da Prøven var forbi, gik Pilloi hen til ham og bad ham næste Eftermiddag drikke Thevand hos sig og tillige tage Leanders Rolle i „Maskeraden" med sig (en Rolle, som Pilloi selv først havde bragt paa Skuepladsen). Rose, som dette smigrede, kom med Glæde; da Theen var drukken, sagde Pilloi: „Og nu var det Leander i Maskeraden!" Rose reciterede Rollen. „Ja!" tog Pilloi Ordet, da han var færdig, „De kan Deres Rolle; men De siger den endnu ikke, som den skal!" „Hvordan skal jeg da sige den?" spurgte Rose. „Ja, det kan jeg ikke sige Dem," fik han til Svar; „men det er sandt, hvad var det for en Dispute, der var paa Theatret igaar Formiddags?" Rose, der selv havde været indviklet deri, fortalte det med hele sin Ungdoms Fyrighed og endte Fortællingen med adskillige Spørgsmaal: om han ikke havde Ret? om man vel kunde tie til Sligt? o. s. v. — „De venter paa Svar?" sagde Pilloi, da Rose taug. — „Ja!" — „Jeg har ikke hørt det mindste efter det, De sagde; jeg gav bare Agt paa Maaden, hvorpaa De sagde det; naar De kommer til at sige Deres Roller efter de forskjellige Følelser, saadan som De nu sagde dette her, saa siger De dem, som De skal." — Og jeg har siden fundet, lagde Rose til, da han fortalte mig denne Historie, at Manden havde Ret."

I Slutningen af 1748 flyttede „de danske Akteurer" som bekjendt ind i Skuespilhuset paa Kongens Nytorv; ved Prøveforestillingen den 16. December optraadte Rose som Jupiter i „Amfitryon", og ved den første Forestilling to Dage senere spillede han Valerius i Regnards „Dobleren" og Marquis Lisimon i „De tre Rivaler", en saakaldet „Efterkomedie", hvorved man forstod de Smaastykker, der sluttede Forestillingerne.

Med disse tre Roller er der omtrent angivet, hvilket eller hvilke Fag Rose udfyldte under sin første Virksomhedsperiode ved Theatret. Saavel hos Jupiter som hos den spillesyge Valerius er Elskeren forenet med den letsindige Galning, det er en Blanding af Karakter-, Anstands- og Elsker-Roller, og i alle tre Henseender gjorde Rose god Fyldest. Han sees idetmindste strax at have faaet et betydeligt Repertoire, ligesom han stod øverst paa Gagelisten og var blandt de særlig Begunstigede — dem, som svare til vort nuværende Feu-Systems 1. Klasse A — der fik 4 Rdl. i Gage om Ugen om Vinteren, 2 Rdl. ugenlig i de Sommermaaneder, da Theatret holdtes lukket.

Af Naturen var han rigt udstyret som Skuespiller. Vel var han temmelig lille, men hans Figur var udmærket smukt bygget, hans Gang naturlig og elegant, hans Bevægelser smukke, Øjnene livlige, kloge og udtryksfulde og Stemmen tydelig, kraftig og veltonende. Da Rosenstand-Goiske treogtyve Aar senere første Gang omtaler ham i sin Journal, skriver han: „Hr. Rose er Elskeren, og hvo kjender ej denne gamle Akteurs Fortjenester endog i dette Fag? thi foruden et smukt Legeme har Naturen givet ham Øjne, som selv taler, og den behageligste Stemme, tvende Egenskaber, som Elskeren især maa have." Som Elsker og Anstandskavaler var Rose i Begyndelsen af sin Karriere uovertræffelig, han har uden Tvivl havt den kunstforstandige Pilloi at takke for mangt et Vink, og vist er det, at alle de Yngre, der kom frem, navnlig Musted, tog ham til Mønster. Hans Talent havde imidlertid ogsaa sin Begrændsning; thi det sees, at da der tildeltes ham Karakterroller, i hvilke det komiske Element spillede en fremtrædende Rolle, slog hans Evner ikke til, og navnlig syntes det at skorte ham paa Lune. Af Mangel paa „Bedres Havelse" maatte han saaledes i Førstningen af sin Karriere spille Jakob von Tyybo, og dette lykkedes ham ligesaa daarligt som senere at gjengive Jean de France; det var ham dog selv imod at udføre Roller af denne Art, og saasnart Omstændighederne derfor tillod det, sagde han sig da ogsaa fri derfor.

Var Rose allerede fra sin tidligste Optræden betragtet som en Kapacitet af første Rang, saa følte han sig sandelig ogsaa som saadan. Han var stadig i Opposition mod de vexlende Bestyrelser, pukkede paa sine Rettigheder som kongelig privilegeret Akteur og benyttede enhver Lejlighed til at fremhæve, at han var en gammel Akademikus. Men samtidig hermed førte han et temmelig ubundet Levnet.

Hans Hustru, om hvem der ikke er stort Andet bekjendt, end at hun var af en meget daarlig Karakter, kunde ikke fængsle ham til Hjemmet, og uden at være forfalden var han en stadig Gjæst i Vinstuen under Komediehuset, ligesom han, hvad ægteskabelig Troskab angaaer, var alt Andet end et Dydsmønster. Det seer derfor lidt pudsigt ud, at Rahbek har prydet sine „Skuespillerbreve“ netop med Roses Portrait; thi om Forfatteren end ikke med Urette anseer ham for Datidens første dramatiske Kunstner, saa maatte Valget af Roses Billede dog siges at være særlig uheldigt for en Bog, hvis Kvintessens gik ud paa at prædike den Grundsætning: „Min Søn, vil Du vorde en stor Skuespiller, da maa Du fremfor Alt være et dydigt Menneske!“ Da Holberg saaledes i 1753 efter Jomfru Maternas Bortgang fra Theatret havde bevirket, at den talentfulde Madam Rosenkilde efter en heldig aflagt Prøve var bleven engageret som Skuespillerinde med 3 Rdl. ugenlig, følte Rose sin Dyd krænket ved at skulle spille sammen med en Dame, der paa Grund af Lejermaal var bleven dømt til at have sit Ægteskab forbrudt, og i Forening med nogle Kolleger indgik han med et skriftligt Andragende til Direktionen om, at hun ikke maatte optages i Truppen, der ifølge de kgl. Privilegier skulle bestaa af „skikkelige Personer“. Herover blev Holberg saa vred, at han tilskrev Personalet et truende Brev, hvori det blandt Andet hed:

„Jeg seer ellers af Nogles Betænkninger, at ingen er haardere end Roses. Intet er forargeligere, end at høre en Person, hvis Levnet er en Kiede af Uordentligheder, at catechisere. Alt hvad han har skrevet om Madam Rosenkilde, undtagen det, som hun selv tilstaaer, er ublue og usandfærdigt, saavel om hendes Opførsel, som Helbrede, hvilket ansees af tvende brave Chirurgers Hederkamps og Hendrichsens Attester, saa at han har fortjent saavel for denne hans grove calumni, som for anden Opførsel at removeres; men denne Gang kan han slippe med Mulct og Løfte om Levnets Forbedring.“

Skuespillerne lo imidlertid ad „den sære og knurvorne gamle Mands singularitet“ og fik arrangeret en Udpibning, saa at Mad. Rosenkilde ved sin Optræden aldeles ikke kunde komme til Orde. Men denne Kabale tog Holberg dem saa ilde op, at han fjorten Dage senere fik Direktionen til indtil videre at ophøre med Skuespillet. Nu stod Akteurerne uden Brød, Rose maatte høre ilde af sine Kamerater for sin Optræden, og endelig maatte de bekvemme sig til at bede om godt Vejr. Det hjalp. I Juni var Theatret blevet lukket, Sommergager var der ikke blevet udbetalt, og først i de sidste Dage af September aabnedes Theatret atter, efterat der var udstedt et Reglement angaaende Theatertjenesten tilligemed Plakat, hvorved Direktionen bemyndiges til ved Politiets Hjælp at lade anholde og ved Retten forfølge dem, der gjorde Optøjer i Skuespilhuset. Ved dette Reglement — det første, der er udstedt ved det kgl. Theater — bestemtes Roses Gage til 6 Rdl. om Ugen og det Halve under Skuespilhusets Lukning. Tre Aar senere opponerede han atter mod Direktionen, idet han kun betingelsesvis vilde underskrive nogle nye Gagebestemmelser, men da lod Bestyrelsen ham vide, at hvis han ikke skrev under uden nogen Betingelse, vilde han faae sin Afsked. Truselen hjalp, og efter at have sovet paa det overstrøg han sit Forbehold og paategnede Kontrakten med: „efter Overbevisning underskrives simple.“

Men samtidig med, at han saaledes i enkelte Retninger hørte til „de urolige Hoveder“, som det var temmelig vanskeligt for Direkteurerne at tumle, udviklede han sig mere og mere som Kunstner. Han stod i sin kraftigste Alder ikke alene uovertruffen i Elskerfaget, men havde tillige udviklet sig til at blive en betydelig Karakterskuespiller, ja selv i Sørgespillet fejrede han glimrende Triumfer. Forgudet, som han ikke med Urette var, af Publikum, saae han sine Kolleger over Hovedet, og da der ikke var nogen Kritik eller offentlig Mening, der kunde lade ham Sandheden høre, tillod han sig i sit Spil Mangt og Meget, som han ellers vilde have vogtet sig for. Lige saa fortræffelig som han til sine Tider kunde spille en Elskerrolle, lige saa tørt og kjedeligt kunde han i andre Øjeblikke udføre den. Var han ikke i Humeur, generede han sig ikke for at staa stiv som en Pind og fremplapre sin Rolle uden Spor af Følelse og Varme. Saa kom Rosenstand-Goiske i 1771 med sin „Journal“, og han kunde sige ham Sandheden.

Rose behøvede „at blive varm“ for ret at kunne spille en stor Karakterrolle. Naar han begyndte i Stykket, var Spillet ofte monotont og farveløst, men jo længer han kom hen i Rollen — navnlig naar den interesserede ham — desto mere Fylde kom der i hans Spil, hans Øjne fik ligesom nyt Liv, Stemmen klang kraftigere, Bevægelserne bleve større, og tilsidst kunde han komme i saa stærk Sindsbevægelse, at han glemte de Ord, Rollen foreskrev ham. Da maatte han med Et holde inde, der blev ofte en lang Pause, indtil han fik Tid til at samle sig, og saa kunde han atter spille videre. I saadanne Øjeblikke var han maaske størst, i slige Sekunder fejrede han sine stolteste Triumfer. Vi have her „Journalens“ Ord for os, idet den f. Ex. ved Omtalen af hans Spil som Tellheim i Lessings „Minna von Barnhelm eller Soldaterlykken“ skriver:

„Kuns den tredie Aften syntes han at føle sin Karakter saa meget, at han i sidstningen af den 4 og noget af den 5 Akt løb vild i sin Rolle; — vi holde det vel for en stor Dyd hos en Akteur, at han føler sin Karakter, thi derved udtrykker han den saa meget mere levende, men dermed maa han ei tabe den, da det kunde give Fremmede Anledning til den Tanke, at han ej vidste den; — dog er dette ej vor Mening, thi vi kjende Hr. Rose altfor vel, til at han kunde begaae slig en Feil; desuden kan vi ei tro det, da det just var i den største Grad af Raseriet, at vi mærkede det. Hans Ansigt og Øine udtrykte Alt, og naar man saae ham, saae man og den Elskende, den Misfornøiede, Ulykkelige og Rasende. Deklamationen var uden Feil, og hvo kjender ei den store R. i Affekt-Roller, og det bemærke vi altid hos ham, at jo mere Affekten stiger, des fuldkomnere bliver Deklamationen, des smidigere og naturligere Kroppens Bevægelser, des stærkere og mere levende udtrykkes Sinds-Bevægelserne i Ansigtet og Øinene, kort des større og fuldkomnere Aktionen; denne Erfaring, som vi tro at have erlanget ved Jagttagelserne hos Hr. R., forleder os til den Tanke, at han virkelig behøver nogen Tid at blive varm, inden hans Aktion bliver fuldkommen og naturlig nok, og denne Tid tro vi er Aarsagen, hvorfor han i Soldater-Lykken spiller saa mesterlig.“

Ihvorvel Rosenstand-Goiske saaledes langtfra var blind for alle Roses Fuldkommenheder, havde han dog ogsaa et aabent Øje for hans Svagheder, og dette irri-

terede Kunstneren tilsidst i den Grad, at han i „Adresse-avisen" Nr. 181 for 1771 indrykkede følgende Brev til „Forfatterne" af „Journalen":

„Mine Herrer!

En Dramatisk Journal har man ønsket for mange Aar siden; den kan tilveyebringe stor Nytte for en Skue-Plads, da den, naar den er som den bør være, opvækker Eftertanke, stadig Paapasssenhed hos de ærekiære handlende Personer, der arbeyder paa at fordrive det Kiædsommelige, som Efterladenhed kan foraarsage, og i det Heele underviiser i det den paa en grundig og høflig Maade retter. Men om Deres Journal, mine Herrer, forskaffer vor Skueplads den Nytte, derpaa tillade De mig at tvivle; den røber en aabenbar Partiskhed; allene for at berømme og laste, berømmer og laster den med en overdreven og for en ung Journal meget utilladelig Myndighed; den viser en skiødesløs og partisk Agtsomhed under Handlingerne i det den overseer og reent forbigaaer Hoved-Feyl, og derimod holder sig op ved afskilligt, skiønt samme grunder sig paa Regler, som De muligen ikke kiender, med mere; kort, den forbittrer i Steden for at underviise, forværrer i steden for at forbedre; thi man veed hvad man giælder uden at trænge til Deres Journals Mærke. Jeg formoder at De opfordrer mig til at beviise hvad jeg her siger, og jeg ønsker intet hellere end den Fornøyelse at opfylde denne Pligt: men for ey at indlades i en Penne-Krig, der er tvertimod min Tilbøjelighed og som mine Roller desuden ey kunne tillade mig, udbeder jeg mig den Ære af Deres Besøgelse, da jeg i al Oprigtighed og Hengivenhed til Sandhed vil stræbe at vise Dem, hvad i Deres udkomne 5 Numre er udeladt og burde udelades, hvori jeg saa meget mere haaber at kunne giøre Dem Fyldest, som Vi paa begge Sider have Hoved-Handlingerne i en levende Erindring. De forlade mig denne Begiæring, som har Æren til Grund. De have paataget sig for Fordeels skyld (jeg mener ikke egen, men almindelig) offentlig at fornøye Publicum med vore Navne uden at navngive Dem selv. De tillade at jeg tager mig den Frihed for denne Gang offentlig at indbyde Dem under mit Navn uden at ville nævne Dem. Skulle De ikke ville unde mig den forlangte Ære af en Samtale med Dem, som jeg dog for det Almindeliges skyld sikkert venter, da fortryde mine Herrer ikke paa, at jeg offentlig maatte beklage, at De ey have villet give mig Leylighed at vise Dem, hvor uhøflig, partisk og uefterrettelig Deres Dramatiske Journal er. Jeg har den Ære o. s. v.

Kiøbenhavn den 6. Novbr. 1771.

Rose,

boende i Lille Grønnegade i Huuset Nr. 186."

Genus irritabile vatum! Som man seer, lignede Skuespillerfolket dengang i Henseende til Pirrelighed i en paafaldende Grad vore Dages Kunstnere. Neppe var der udkommet fem Numre af „Journalen", Numre, i hvilke der endog var ydet Rose varm Anerkjendelse, før hans iltre Blod kom i Kog, og inden han tilskrev „Forfatterne", — thi han troede som de Fleste, at der var flere end En om at skrive „Journalen", — spurgte han en Dag paa Theatret Souffleur Knudsen, hvem han ikke uden Føje tiltroede en vis Andel i Forfatterskabet, „hvad han syntes om det Skryderi, hvormed den pur unge Student affejede ham, der var en gammel Akademikus, for det, som han dog vel maatte være bedre forfaren i end saadan en Grønskolling." Og det var nær kommet til Haandgribeligheder, da Knudsen ganske koldblodig svarede: „at han syntes godt om Sandheden, endog naar den blev sagt af en Grønskolling eller forfulgt af en gammel Akademikus." Rosenstand-Goiske var imidlertid ikke den Mand, der skulde blive Nogen Svar skyldig, og i det Nummer af „Journalen", der omhandlede Forestillingerne den 7. og 11. Novbr. s. A., indrykkede han Følgende:

„Det Brev, som Hr. Rose har behaget at lade indrykke i Adresse-Contoirets Efterretninger Nr. 181, har vi læst ei med Fortrydelse, men med Forundring; det maatte nemlig falde enhver forunderlig, at en Mand af saa afgjorte Fortjenester, som Brevskriveren, tør driste sig til for det Almindelige at foresige dem, at vores Journal er partisk, uhøflig og uefterrettelig, uden at give sig den Umage for det Almindelige, at godtgjøre saa svære Beskyldninger. — Hvad os angaaer, da ansee vi Hr. Roses og enhvers Beskyldninger med meget ligegyldige Oine, indtil de blive understyttede med Grunde og Beviis, og er det ei vores Leilighed at indlade os med Besvarelser imod slige underlige Beskyldninger. — Dersom Hr. Rose derimod skulde finde for got offentlig at bevise sin Paastand, (og det bør han, da han offentlig har beskyldt os) forsikre vi oprigtig, at vi med største Fornøielse skal besvare ham, og skal vi med det gladeste Hjerte tilstaae de Feil, som blive os overbeviste. — Men at vi skulde besøge ham, for at høre hans Beviis, er et heel latterlig Indfald, og, om vi end gjorde det, troe vi ei, at det Offentlige var dermed tilfredsstillet. — Den eneste Post, som har aftvunget os et Svar, er den Beskyldning, som han gjør os, naar han siger, at vi have udeladt noget; denne eneste Post, sige vi, vil vi gjerne tilstaae ham, da det ei vel er muelig i en Journal at indføre alting; men at vi have anmærket det, som burde udelades, maa han ei fortryde at vi nægte, indtil vi blive overbeviste. — De Skryderier, som han for Resten har opfyldt sit Brev med, at han nemlig veed, hvad han gjelder, og hvad den hele Sværm af Selvroes heder, vil vi gjerne skjenke ham. — Ja, Hr. Rose, dersom vor Journals Øiemed allene var at lade ham vide, hvad han gjaldt, saa rilde vi herefter lade os nøie med at blot anmelde ham; men da dens Hensigt er paa nogen Maade at give en Oplysning i det danske Theaters Historie, og ved de Fuldkommenheder og Feil, som vi troe at anmærke hos ham og de øvrige Skuespillere, at advare de unge Skuespillere fra at løbe an mod disse Feil, og at efterligne disse Fuldkommenheder, maa han være fornøiet med, at vi herefter, som forhen, anfører hans Fuldkommenheder og Mangler; og skulde han være saa stolt at forkaste Sandheder, blot fordi vi sige dem, saa des værre for ham, og ei for os. — Den gode Hr. Rose seer altsaa let, at han ei kan vente, at vi komme for at anhøre hans Forelæsninger, og vil vi bede ham derfore, at han kuns vil slaae sig til Rolighed, og vi holde meget af, at han vil heller anvende Tiden paa sine Roller end paa unødvendige Pennekrige."

Til Ro vilde Rose dog ikke slaa sig hermed, og i „Adresseavisens" Nr. 191 indrykkede han derfor følgende Artikel:

„I Følge mit Brev i disse Blades Nr. 181 til de Herrer Forfattere af den Dramatiske Journal holder jeg det for min Pligt at bekiendtgiøre, at De ey endnu efter saa rum en Tid har beæret mig med Deres Besøgelse.

Vel fik jeg strax at vide paa Theatret, at somme holde min Indbydelse for dristig, og at jeg maatte ikke tænke, De agtede at besøge mig: jeg ventede dog, men forgiæves. Denne Deres Udeblivelse viiser en kiendelig Frygt for Sandhed og Overbeviisning, følgeligen stadfæster i alle Ting hvad jeg har skrevet, samt giver mig Føye til at troe og sige: At personlig Had og andre Hensigter have drevet Dem til dette Deres Dramatiske Foretagende. Her udover forkaster jeg med Fleere gandske og aldeles denne Journals Irettesættelser og Forskrifter som for største Deelen partiske, uædle og ubeqvemme, og derimod indskyder os for det billige og retsindige Publicum med allerydmygst Bøn, at Samme, som vores Overdommere ville værge os for og befrie os for al slig fornærmende Medfart, da vi stedse vil stræbe efter at naae den Fuldkommen, os mangler, og med største Fliid søge at giøre os værdige til Dets Yndest og at fortiene Dets Biefald, som den Dramatiske Journal har villet berøve os.

Kiøbenhavn den 25. Novbr. 1771.

Rose."

Christopher Pauli Rose.

Tegnet paa Træ af H. Tegner.

Om denne captatio benevolentiae til et „høistæret Publikum" — Noget, hvortil vor Tids Skuespiller-Journalistik ogsaa kan opvise Sidestykker — har hjulpet Rose, det vides ikke. Sikkert nok er det, at Rosenstand-Goiske ikke fandt sig beføjet til at svare paa en slig uheldig Artikel, men at han vedblev at yde Rose afvexlende varm Berømmelse eller kraftig Dadel, alt eftersom Præstationerne fortjente det, og det er neppe rimeligt Andet, end at ogsaa Rose har lagt sig paa Sinde, hvad „Grønskollingen" med saa stor Djærvhed fremførte i sin mærkelige „Journal". Vist er det i ethvert Tilfælde, at han, eftersom Aarene gik, skred mere og mere frem paa Kunstnerbanen. Trods sin fremrykkede Alder var han selvskreven som Leander i alle de Holbergske Komedier, og i næsten alle de franske Lystspil var det bestandig ham, som maatte spille den unge Valerius, Dorante, Alcindor, Ariste, Clitander eller Lelio, eller hvad nu alle disse Elskere hed, men samtidig hermed steg hans Repertoire saavel af Anstandsroller som af tragiske Personligheder. Der kan samles en Liste af henved 200 forskjellige Roller, som han har spillet, og om denne Liste end ikke er fuldstændig, er den dog tilstrækkelig til at give et korrekt Billede af hans Virksomhed. Nogle af de vigtigste i de forskjellige Retninger skulle vi anføre her: Don Juan i „Den Ugudelige" (af Molière), Barselkonen i „Barselstuen" (denne Rolle blev nemlig stedse udført af et Mandfolk; første Gang en Dame spillede den var vistnok den 4. Februar 1799, da Mad. Dahlén udførte den ved Stykkets 50. Opførelse), Horatius i „Fruentimmerskolen", Grev Olban i „Nanine", Theodor i „Menneskehaderen" (af Molière), Philemon i „Det lykkelige Skibbrud", Orosman i "Zaïre", Orosman i „Zeloide", Soliman i „Soliman den Anden", Sidney i „Sidney", Stryange i „Zarine", Beverley i „Beverley", Henrik i „Henrik den Fjerdes Jagt", Baron Hartley i „Eugenie", Grev Reichenthal i „De aftakkede Officerer", d'Orbesson i „Faderen", Lord Sarbridge i „Den unge Darby", Grev Pembrok i „Greven af Valtron", Oberst von Altdorff i „Kun sex Retter", Sirvan i „Clementine og Desormes", Lord Valsington i „Søofficererne" og Grev Vodmar i „Den værdige Fader". Om enkelte af disse Roller har „Journalen" i sine to Aargange udtalt sig, snart i stærke Udtryk rosende hans varme, følelsesfulde, ofte uovertræffelige Spil, snart dadlende hans Skjødesløshed og hans Foragt for Alt, hvad der vedrørte Kostumet. Som Sultan Orosman bar han saaledes ovenpaa sin pudrede Bukkelparyk en Hjelm, der var overtrukken med rødt Silketøj med Pailletter, og i den spidse Hjelmkam var en høj, dinglende Fjerbusk; hertil bar han „en blaa malet Tyrkehabit", grøn Talar med langt Slæb, røde Strømper og Pampusser. Ja, da han i Tragedien „Merope" spillede Polyphont, Tyran af Messene, saae man ham ved de første Opførelser optræde med kort Fiskebensskjørt, og til den kjødfarvede Bomuldstrøje, der skulde forestille hans nøgne Arme, bar han — Alunshandsker og stive Haandmanchetter! Versfremsigelsen var hos ham som hos alle Datidens Kunstnere den svageste Side, Versene skanderedes saa stærkt og nøjagtig som vel muligt, og kun naar han, som sagt, kom i Affekt, gik Naturen saa at sige over Optugtelsen. I saadanne Øjeblikke lod han haant om Cæsur og Versfødder, hans prægtige Ansigt flammede op, Øjnene skød Lyn, og han tolkede da Harme, Rædsel, Foragt, Had og Elskovsglød med en Sanddruhed og en Natur, der rev alle Tilskuerne med sig.

Sluttes.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

V.

Robert Eduard Prutz.

O Hjerte, Lidenskaben ej,
Den guddomsfødte, Du fordømme!
Den bedste Kraft først modnes Dig
I disse stærke Flammestrømme.

Prutz er født den 30. Maj 1816 i Stettin. Fra 1834 af studerede han i Berlin, Breslau og Halle Filologi, Filosofi og Historie og optraadte allerede i en meget ung Alder som Forfatter. Strax fra første Færd med Iver sluttende sig til den nyhegelske Retning og til Tidens liberalpolitiske Tendenser, blev han vel fra visse Sider højt fejret som Digter og Kritiker, — forøvrigt ingenlunde med Urette; — men han gik dog snart altfor stærkt op i Partibestræbelser og lukkede sig ved sin Virksomhed den attraaede offentlige Løbebane. Kun med Nød og neppe fik han nu og da Tilladelse til at holde offentlige Foredrag over litteraire og politiske Emner i forskjellige Byer, indtil han endelig 1849 blev ansat som Professor i Litteraturhistorie i Halle. Dog ogsaa her kom han i saa mange Konflikter og var Gjenstand for saa mange Chikanerier fra Myndighedernes og Kollegernes Side, at han i 1859 atter nedlagde sit Embede. Siden den Tid levede han for det meste i sin Fødeby og holdt saavel der som i andre større Stæder fra Tid til anden stærkt besøgte Foredrag; tillige redigerede han et værdifuldt Tidsskrift: „Deutsches Museum für Literatur, Kunst und öffentliches Leben". Han døde den 21. Juni 1872.

Prutz var i Besiddelse af et rigt poetisk og stilistisk Talent, som dog ikke kom til fuld og harmonisk Udvikling. Ligesom hans Optræden i filosofisk og især i politisk Retning beredte ham mangfoldige Bryderier og Fortrædeligheder, ja tildels forspildte hans borgerlige Karriere og saaledes vel ogsaa kan have udøvet en uheldig ydre Indflydelse paa hans digteriske Virksomhed, saaledes har ogsaa den ensidige Filosof og Politiker, der stak i ham, ikke ret ladet Poeten Plads og Frihed til at udvikle sig. Han begyndte som politisk Lyriker; men hans Produktioner som saadan ere dog for Størstedelen uden højere poetisk Værd og kunne ikke maale sig med hans Rivalers, hverken med Herweghs eller Freiligraths; de fleste ere træffende blevne betegnede som „ledende Artikler paa Vers"; kun enkelte, som det her oversatte „Søndagshøjtid", tage en højere, ægte poetisk Flugt og naa et mere blivende Værd end den efemere Tendensdigtnings. Omtrent samtidigt begyndte ogsaa den første Periode af hans tendensløse Poesi. De herhenhørende Digte (for Størstedelen i Samlingen „Gedichte" 1841, 4. Opl. 1857) tiltale for det meste ved deres Klarhed i Tanke som i Form, ved Følelsens Skjønhed og Renhed, ja de ere ikke sjelden i Besiddelse af en rig Billedfylde og poetisk Stemning; men af nogen egenlig Originalitet i Opfindelse eller Kolorit er der kun sjelden Spor, og den her, som i andre Skrifter, fremtrædende Bredde og Ordrigdom er selvfølgelig mindst paa sin Plads i Lyriken. De fortællende Digte, hvoraf der ogsaa findes en Række, udmærke sig, for saa vidt ikke ogsaa her Virkningen svækkes ved den nylig antydede Egenskab, ofte ved prægtigt malende Skildringer og livfuldt tegnede Situationer. Samtidigt med denne første lyriske Produktion skrev Prutz ogsaa Dramer („Karl von Bourbon", „Moritz von Sachsen", „Erich der Bauernkönig"), i hvilke dog hans filosofisk-æsthetiske Theorier og særlig hans Forsøg paa at fyldestgjøre sine ensidige Fordringer til Dramet som direkte Bærer og Befordrer af Tidens politiske og sociale Ideer forflygtigede de historiske Karakterer og gjorde dem til altfor abstrakte Figurer. Af større Værd var den aristofanske Komedie „Die politische Wochenstube".

Efter Revolutionsaaret forstummede Prutz' Lyra næsten ganske i en Række af Aar; han skrev nu Romaner, som udmærke sig ved en god Komposition og mange vellykkede Skildringer, men dog ofte ere for drøjt-realistiske og poesiforladte og gjennemgaaende lide af for stor Bredde i Fremstillingen; desuden forøgede han Rækken af sine litterair-historiske og kritiske Arbejder med adskillige værdifulde Skrifter (bl. A. ogsaa med et dygtigt Værk om Holberg), der dog ikke altid ere fri for Ensidighed og især i de senere Aar tidt prægede af en vis Gnavenhed, et altfor mistrøstigt Blik paa den nyeste Litteraturs Udvikling. Da begejstrede en gjenfunden Ungdomskjærlighed Digteren til en ny erotisk Lyrik, langt fyldigere og varmblodigere end hine Ungdomsdigte; og disse Poesier („Aus der Heimath" 1858, „Aus goldenen Tagen" 1861, „Herbstrosen" 1865 (5. Oplag 1875), et Udvalg af disse Samlinger i „Buch der Liebe" 1869 (3. Oplag 1875)) er det, som — i Forening med en Del af hans videnskabelige Værker — ville sikre Prutz' Navn en blivende Betydning. Med en aldrig trættet Opfindsomhed skildrer og priser han her under de forskjelligste poetiske Former, snart i sindrige, halvt epigrammatiske Vers, snart i anakreontiske Situationsbilleder, snart i glødende Sange, ja i begejstrede Hymner Elskovens berusende Magt, dens fulde Nydelses Lykke. I deres Lidenskabelighed og kjække, undertiden næsten altfor kjække, Sandselighed danne disse erotiske Digte en interessant Modsætning, et værdifuldt Supplement til Geibels og den Geibelske Skoles sværmeriske Lyrik.

1.

Søndagshøjtid.

Hvad svæver dog paa Vellyds Vinge
Hid til mig i den klare Luft?
Jeg hører det saa venligt klinge,
Saa mildt, som Morgnens friske Duft; —
O, det er Orglet, det er Klokker,
Der ringer efter gammel Skik, —
Hør, hvor de kalder, hvor de lokker
Mig til en Gang, jeg længst ej gik!

Se, foran Kirken, hvilken Trængsel!
Med Søndagsklæder, Søndagssind
Sig Ung og Gammel, fuld af Længsel,
I Helligdommen trænger ind.
Hvor skjønt et Syn! I Højtidsklæder,
Med sænket Øje, Krands i Haar,
En Flok af unge Piger træder
Paa Vejen, som til Kirken gaaer.

Med sagte Skridt de alle vandre
Og prøve deres Hjertes Nød;
Enhver vil bede som de Andre
Om Hus og Gaard og dagligt Brød,
At dog den tunge Sygdoms Plage
Maa have vart sin længste Tid,
At de maa skue bedre Dage
Og Løn for al den sure Slid.

O Troens Blændværk, stille Færden,
Hvori sig Sjælen leved ind,
Idyllen fra min Barndomsverden,
Hvi steg idag Du for mit Sind?
O vilde Alt min Villie føje,

Og alle Stjerner bøjed sig,
Jeg kunde dog mit Knæ ej bøje,
Ej dine Psalmer røre mig!

Thi andre Klokkers Lyd jeg hører,
Til Himlen naaer en anden Sang,
En anden Strøm til Hjertet fører
Med mægtigt Drøn Basuners Klang!
Vi stande og i tætte Klynger,
Vi Mænd, som Dagens Lys har vakt,
Dog ingen Krands om Haar vi slynger,
Om Sværdet kun er Myrthen lagt!

Vi ogsaa tro, en Søndag rinder,
Og at et helligt Morgengry,
Endskjøndt vort Blik det end ej finder,
Eengang skal jeg bryde gjennem Sky!
Vi bede og, saa sandt som Tanken,
Der gløder dybt i Sjælens Løn,
Den stumme Ed og Hjertets Banken
Og Daaden ogsaa er en Bøn!

Giv os da ej Foragtens Stempel,
Peg ej som Kjættere os ud:
Vi fylkes ogsaa om et Tempel,
Den frie Aand er og en Gud!
Fra hver en Lænke, som vi bære,
Fra hvert et Aandens Slaveri
Skal den engang vor Frelser være,
Skal den for stedse os befri!

Lad os da roligt, uden Vrede.
Kun vandre ad forskjellig Sti:
Hver lade Troskab Villien lede,
Hver handle mandig, handle fri!
Til dine Tro, til dine Fromme
Med Jubelsang, med Sværdeslag
Skal ogsaa Du engang da komme,
Vor Søndag, store Frihedsdag!

2.

Anger.

Jeg veed det godt, jeg har Dig krænket tidt,
Naar Vredens Magt mit hede Blod forførte,
Med Taarer har for mig Du sænket tidt
Det hulde Blik, der hver en Anden rørte.
Hvor barnlig=ydmygt tidt i hine Dage
Har Du den lille Haand paa Brystet lagt,
Tidt har en lønlig Bøn, men aldrig Klage
En sagte Hviksen paa din Læbe bragt.

Men jeg bedaaret og forblændet stod,
Som en Orest, hvem Furiers Flugt omsused,
Og kæmpehøjt mig Lidenskabens Flod
I vilde Bølger gjennem Hjertet brused.
Jeg saae din Kind bag Taaresløret blegne,
Mens bedende din Haand kun søgte mig,
Jeg saae Dig under Smertens Byrde segne,
Men vendte mig og gav Dig Haanden ej. —

Forbi det er! — Kun gjennem Drømmen tidt
Seer jeg, et blegt og elsket Billed skrider,
Alvorligt, højt, — knap veed jeg, det er dit,
Og dog det minder mig om svundne Tider;
Det er mig, som om ned paa Knæ jeg synker,
Det kjære Billed jeg om Naade be'er, —
Som det forsonligt op til sig mig vinker, —
Forbi, forbi! Jeg seer Dig aldrig mer!

3.

Maj.

I.

Det bliver Maj endnu engang,
Højt Fuglekoret klinger,
Og atter frisk og frejdig Sang
Sig frem af Sjælen svinger;
Den skal et Blomstertæppe blødt
For dine Fødder lægge
Og som et Kys, saa mildt og sødt
Til Elskovslyst Dig vække!

Det var en Tid, ret tung og haard,
Som Du og jeg har levet,
Hvor meget er i disse Aar
Forskyldt, fortrudt ej blevet!
Nu, da med gjenfødt Stjernepragt
Dit Øjes Smil mig møder,
Nu føler jeg, at Ungdomsmagt
Paany mig gjennemgløder.

Du er den Sol, saa stærk, saa mild,
Der skal mit Øje fryde,
Dit kjære Aasyn ene vil
Mig Trøst og Styrke yde.
Dit Hjerte gjemmer dybt i Løn
Det Væld, som mig ernærer,
Dit Øje er den Flammebrønd,
Hvori jeg mig fortærer.

Saa vov da, Verden selv til Trods,
Mig til din Barm at trykke,
At Livet dog kan skjænke os
Endnu et Foraars Lykke!
Se, alt min Sjæl med hver en Stund
Skal nye Sange føde,
Og yndigt snart din Kind og Mund
Af nye Kys skal gløde!

II.

O Majluft, milde Foraarsvinde,
O Sommerhimmel lys og klar,
For Eders Magt de Baand maa svinde,
Som, ak, min Sjæl saa længe bar!
Og som de tusind Safter stiger
Kjækt sprudlende af Jordens Gjem,
Med Ungdomsild min Aandskraft higer
Paany mod Daad og Digten frem.

Det var en Vinter, streng og øde,
Den kjære Sol var slugt af Nat,
Blot kolde Ord omkring mig løde,
Hvor stod jeg ensom og forladt!
Jeg stræbte, med en Sjæl forenet

At trodse Verdens Kulde, dog
Da Alt omkring mig var forstenet,
Da isnedes mit Hjerte og.

Men nu, da, ført af milde Guder,
Paany i Haabets Glands jeg staaer,
Som Lykkens Fylde mig bebuder
I Kunsts og Elskovs lyse Vaar,
Ej mer mig tunge Sorger trykke,
Jeg ængstes ej ved Tidens Flugt,
Snart modnes under Løvets Skygge
Den kostelige Livets Frugt!

4.

Husker Du?

Husker Du, hvor stærkt, min Elskte, Purpur Dig paa Kinden brændte,
Dengang i dit fromme Øje mit de første Straaler sendte?
Hvor Du rask til Siden drejed, halvt i Frygt og halvt i Harme,
Da om dine søde Lokker bølgede min Aandes Varme?

Snart jeg seer dog, ubevidst Hjertets stærke Trang Du følger,
Stadigt mer og mere højt i din kydske Barm det bølger.
Først Du vilde skjænde, saa flygte, ak, men kunde ikke, —
Til Du sank i mine Arme, stum, med taarefyldte Blikke!

Billed af den første Time! Hulde Vrede, skjønne Rødme!
Naar forelskte Hjerters Kvaler svinde bort i Nuets Sødme!
Som en Stjerne for min Sjæl skal Du mig bestandig lede,
Skal i Livets hede Kampe kølig Skygge om mig brede!

Strøm, o strøm kun, Tidens Bølge! Lad mig kun din Brusen høre!
Ikke skal din vilde Brænding Freden i min Sjæl berøre!
Thi hin Time, hvor min Elskte mig sit Hjertes Skat har givet,
Den kan Du dog ej mig røve, den for mig er hele Livet!

5.

Verdensundergang.

Og var det ogsaa sande Ord, der løde,
Den Spaadom, som med Undergang os truer,
Og skal de briste, Himlens høje Buer,
Og Jord og Hav i Dybets Flammer gløde:

Velkommen da, Du sidste Morgenrøde!
Mens i min Elsktes Øje dybt jeg skuer,
Mens mine Kys paa hendes Læbe luer,
Gaaer villig jeg min sidste Stund imøde!

Synk kun, o Jord! Flygt bort, I Stjernehjorde,
Som vandre hist! Gjør Dybets Magt til Skamme,
Du Himlens frygtelige Uvejrshorde!

Sluk kun, o Sol, Du Altets store Amme!
Til Brudeseng skal Kaos selv os vorde,
Imens som Bryllupsfakler Verdner flamme!

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Han var nede paa det nederste Trin af Terrasserne, dengang denne Beslutning kæmpede sig løs af hans forvildede Sjæl, der ikke kunde bære sin Kval længer. En smal, stejl Trappe førte her i Udkanten af Haven opad uden Affatser; han tog to, tre Trin ad Gangen og var i en Fart oppe. Nu vendte han sig tilhøjre tvers over Græsplainen hen mod Verandaen, da pludselig Musiken taug inde i Salen og i samme Nu Dandseselskabet strømmede ud af alle Døre, for at forfriske sig i den milde Natteluft. Han vilde ikke møde hende i den brogede Vrimmel af Talende og Leende. Enkelte Par kom ned ad Trinene; han veg tilbage ind i Mørket fra Buskadset, som omgav Vinterhaven. Denne var oplyst; han kunde useet og uhindret naa gjennem den ind i Selskabsværelserne; saa vidt han kunde overse Rummet gjennem Vinduerne, lod det til, at Ingen opholdt sig der.

Han traadte ind. Mellem Palmer og bredbladede Væxter førte en smal Gang, som blev gjennemskaaret af en kortere og bredere, paalangs gjennem Pavillonen. Der, hvor Gangene krydsede hinanden, ragede den højeste Palme op af en Ballie, næsten helt op til Glastaget. Bagest i Tvergangen befandt der sig i Væggen en med zirlige Jern-Havemeubler udstyret Niche.

Han vidste, at det var en af Ernas Yndlingspladser, hvor hun plejede at opholde sig timevis, naar det var Regnvejr. Han kunde ikke modstaa Fristelsen til at betræde dette Sted, der var ham helligt for hendes Skyld. Medens han lod sig synke ned i en af Stolene, bøjede han Hovedet over Bordet paa de sammenlagte Hænder. Og alt som han saaledes sad i en Bedendes Stilling, bleve hans Tanker til Bøn — til en Bøn om, at Skjæbnen vilde afgjøre hans Lod nu og her, hvad enten Afgjørelsen saa blev Salighed eller Død. Han vilde tage imod, hvad det skulde være, som et ydmygt Menneske, der veed, at han er undergiven de himmelske Magter, som skalte og valte med ham efter deres uransagelige Bestemmelse.

Han hævede Hovedet og rejste sig op, langsomt, tøvende. Var hans Bøn ikke bleven hørt? formaaede Kjærligheden ikke at gjøre Undergjerninger ligesaa vel som Troen, der dog er ringere end den? Jo, hun maatte komme, hun, som han længtes efter med sit Hjertes hele Kraft!

Og se — just som han vendte sine Øjne mod Døren, blev Portièren trukken til Side, og hun stod paa Tærskelen, den slanke, hvide Skikkelse, foroverbøjet, spejdende ind i den stille grønne Tykning, lyttende. Nu kom hun med lette

Skridt ned ad Trinene, op ad Gangen til den høje Palme, og blev igjen staaende, bortvendt fra ham, med den ene Haand støttet paa Kanten af Ballien og den anden trykket mod Barmen.

„Erna!“

Af Frygt for at forskrække hende havde han udtalt hendes Navn meget sagte; alligevel foer hun sammen, men vendte sig ikke om til ham, der kun var skilt fra ham ved et lille Rum; hun lyttede til den anden Side, og i samme Øjeblik hørte han ogsaa den lille Dør blive aabnet, gjennem hvilken han selv var traadt ind fra Haven af; der kom Nogen ilende op ad Gangen henimod Erna, der gjorde en Bevægelse, som om hun vilde fly, men ikke længer kunde fly, da den Kommende allerede var ved hendes Side.

„Min naadige Frøken —“

Hun svarede ikke, og han syntes at have opbrugt al sin Kraft og Aandsnærværelse med disse første, i en meget usikker Tone udtalte Ord. Saaledes stod de et Par Sekunder uden at røre sig. Da sagde Erna:

„Frøken von Aschhof har meddelt mig, at De ønsker at tale med mig. Jeg er nu kommen, for at bede Dem om, at De vil ophøre med at beære Frøken von Aschhof med Deres Fortrolighed; jeg — jeg er oprørt over, at De overhovedet har kunnet gjøre det.“

„Men for Himlens Skyld, her maa finde en Misforstaaelse Sted. Jeg vilde aldrig have vovet at henvende mig til Frøken von Aschhof. Det var hende, som sagde det første Ord, og det med en Sikkerhed, som ikke lod nogen Tvivl blive tilbage hos mig; jeg kunde ikke tro Andet, end at De selv, naadige Frøken —“

„Nej, det er formeget!“

Den aandeløst Lyttende opfangede en Raslen af hendes Kjole og derpaa et Par hurtigt bønfaldende Ord, som standsede hende igjen. De havde imidlertid forandret deres Stilling; gjennem de tætte Blade paa en høj Sivplante, der var kommen mellem dem og ham, kunde han saa godt som Intet se af dem, men des tydeligere kunde han høre hvert Ord, selv det sagteste.

„De maa ikke lade mig bøde for en Misforstaaelse, som jeg — det sværger jeg Dem til — er uskyldig i, saa at jeg ikke engang aner, hvorved den har kunnet finde Sted. Men hvorledes det nu end kan være gaet til — jeg velsigner den som en Naade af Himlen, der ikke vilde, at jeg skulde dømmes uhørt af Dem. Jeg beder, jeg bønfalder Dem: hør mig!“

„Hvad har De at sige?“

„Hvad jeg skrev til Dem i mit sidste Brev: lad mig, hvis De ikke vil tro mine Forsikringer — og jeg kan godt forstaa, at Skinnet er imod mig, saaledes som Forholdene nu er — lad mig have Tid, blot en lille Smule Tid, indtil disse kjedelige Forhold har klaret sig og Skinnet dermed af sig selv bliver til Intet. Kun Saameget tør og maa jeg sige: jeg elsker ikke Fyrstinden, jeg har aldrig elsket hende, jeg har aldrig følt Andet for hende end Deltagelse, Agtelse, Venskab — om De vil — Følelser, som den sjeldne Kone maa vække hos Enhver, der kjender hende nærmere. Hun er her ikke i andet Øjemed end for at tale min Sag, for med Opofrelse af store personlige Fordele at løse den usalige Hemmelighed, som paalægger mig Taushed. Men under denne Bestræbelse er hun stødt paa en Modstand, som hun ikke kan fjerne og som tvinger baade hende og mig til at blive i den gamle mislige Situation. Derfor endnu engang: lad mig have Tid! skjænk mig en Frist! En saadan tilstaaer man endog Forbryderen; og jeg har ingen anden Brøde, hvis det er en, end at jeg holder de Pligter, som Taknemmelighed og mangeaarigt Venskab har paalagt mig, for hellige, selv nu, da det gjøres mig saa uendelig svært, da det bringer mig i Fare for at forspilde mit Livs Lykke.“

„Er det Alt, hvad De har at sige mig?“

„Alt. Thi hvad jeg forresten kunde have at sige, vilde jo ikke finde Tiltro, naar Deres Tro paa min Sanddruhed ikke engang rækker saa langt.“

„Lev vel!“

„Erna! — er det muligt! tier da Alt i Deres Hjerte? taler der, rører der sig da Sletingenting mere for Den, som De dog engang — jeg vover ikke mere at udtale Ordet, jeg maa jo være bange for at fornærme Dem paany, hvis jeg minder Dem om, hvad jeg engang var. Gode Gud! og jeg, som tænkte, at selv om Pennen ikke havde nogen Kraft, selv om Alt paa Papiret er saa kejtet og dødt — Du behøver kun at staa ligeoverfor hende igjen og se hende ind i de kjære Øjne — saa vil hun tro Dig, endnu inden Du har begyndt at tale. Og nu — nu — mit Blik har ingen Kraft, mine Ord er en tom Lyd — jeg veed ikke længer, hvad jeg skal sige; jeg staaer her som en Tigger, der har klaget sin bitre Nød og seer den Dør lukke sig, som han har banket paa med frygtsom Finger. Er jeg virkelig bleven saa fattig? Nuvel, det falder mig svært at anraabe en Fremmed om Hjælp, men De giver mig jo intet Valg. Der lever i Deres umiddelbare Nærhed En, som er i Besiddelse af Hemmeligheden, hvem Fyrstinden har fortalt den til — halvt ufrivillig, reven hen af sit heftige Temperament, som hun aldrig har lært at tøjle, halvt med Villie, i Haab om, at hun ikke aabenbarede ham Andet, end hvad Alle, idetmindste alle Vedkommende vilde faae at vide allerede idag. Dette Haab er imidlertid ikke gaaet i Opfyldelse; den omtalte Mand veed det, og da han under disse Omstændigheder ikke holder sig for berettiget til at tale, vil han tie, hvis jeg bedømmer ham rigtigt, trods det at Fyrstinden allerede har skjænket ham fuld Frihed, ja indstændig bedt ham om at sige Dem Alt. Jeg tilstaaer, jeg var bestyrtet, da hun sagde mig det før; det var mig — bortseet fra alle andre Hensyn — pinligt at vide Nøglen til den skjæbnesvangre Gaade i Hænderne paa Trediemand. Men nu, da jeg føler min Afmagt smerteligt, maa han skride ind for os — for mig, naar han vil. Og det vil han gjøre, naar ogsaa jeg beder ham derom. Jeg har endnu ikke vexlet tre Ord med ham; men en Mine saa fuld af sjælelig Adel som hans kan ikke skuffe. Og ham — ham vil De tro!“

„Nej, aldrig!“

„Vil De ikke tro ham?“

„Jeg vil hellere dø, end høre af ham — tale med ham om — O, det er skjændigt, skjændigt! Det er det Yderste! Hvad der endnu var skeet — men dette — dette —“

„Store Gud, hvad er det? hvad skal dette sige?“

„Det skal sige, at mit sidste Ord er: gaa!“

„Jeg gaaer. Dog, endnu Et — mit sidste Ord, som med Smerte river sig løs fra min Sjæl: der gives en større Ulykke end at se sin Kjærlighed miskjendt, ringeagtet, forkastet. Og det er, at maatte sige sig selv, at den, man har elsket mere, tusinde Gange mere end sit Liv, overgaaes i Godhed og Højmodighed af andre Kvinder, som man ikke havde vovet at stille hende lige med, ja knap at sammenligne hende med.“

Nogle raske Skridt henover Gangens Fliser, Aabnen og Lukken af den lille Glasdør ud imod Haven og derpaa et

Skrig, halvt undertrykt og derfor kun saameget desto frygteligere, som af En, der var ramt til Døden.

Bertram ilede udenom Planten hen til hende, som hun stod der med hævede Arme og vidtaabne, stirrende Øjne.

Atter et Skrig, og i næste Nu laa hun ved hans Bryst, omslyngende, omklamrende ham, som en Druknende omklamrer den frelsende Klippe.

„Onkel Bertram! ak, kjære, kjære Onkel Bertram!"

„Elskede Barn!„

„Red mig! red mig!"

En Taarestrøm lettede det sammensnørede Bryst; hun hulkede højt, lænet mod hans Skulder. Saaledes var det da gaaet i Opfyldelse, hvad han kort iforvejen havde længtes efter som den Lykke, han kun vilde nyde et Øjeblik, for derpaa at dø glad: han holdt hende ved sit Hjerte — det slanke, jomfruelige Legeme, den fine, bankende Barm — hendes søde Aande ombølgede hans hede Kind — og han vidste, at hun var lagt i hans Haand; han havde Magt til at holde hende fast, det kostede ham kun et eneste Ord — og dog var det Altsammen kun en Drømmegave, som man fængsler endnu et Par Sekunder med lukkede Øjne, og som flygter bort, for aldrig mere at vende tilbage, saasnart man aabner Øjnene.

„Jeg skal redde Dig for Dig selv ved at give Dig tilbage til Dig selv — Du, som har tabt Dig selv."

Hun hævede Hovedet og saae forvirret spørgende paa ham.

„Ikke idag, kjære Barn, imorgen! men Du maa være et godt og et lydigt Barn."

„Jeg vil gjøre Alt, hvad Du vil, Alt, hvad Du befaler mig, Du Kjære, Elskede! der er jo Ingen saa god, saa ædel som Du! jeg elsker Ingen, som jeg elsker Dig!"

Hun omslyngede ham paany og heftigere end før; hendes hede Læber skjælvede paa hans.

Men han besvarede ikke hendes Kys, og om hans Læber svævede et melankolsk Smil, da han, idet han blidt fjernede hende fra sig og strøg hendes mørke Haar, sagde:

„Og aldrig har en Fader elsket sit kjæreste Barn bedre, end jeg elsker Dig."

Og atter saae hun op til ham med et sælsomt Udtryk af Angst og Undseelse. Han aandede et Kys paa hendes Pande: „Gaa, kjære Barn, gaa nu! vi tales ved imorgen; jeg rejser ikke imorgen; jeg rejser ikke før — før Du ikke mere trænger til mig. Paa Gjensyn imorgen! og nu maa disse kjære Øjne ikke græde mere."

Hun klyngede sig endnu til ham, men mere usikkert og undseligt; han lod hende glide ud af sine Arme: „Gaa nu, kjære Barn, gaa!"

Hun gik — langsomt, nølende, med dybt sænket Hoved. Paa det øverste Trin, i Døren til Theværelset, blev hun staaende og vendte sig om, som om hun ventede, at han skulde kalde hende tilbage.

Men han vinkede med Haand og Øjne: Gaa!

Hun forsvandt bag Portieren. Han var alene.

* * *

Festglæden havde naaet sit Højdepunkt. Klokken tolv skulde, efter Chefens Ordre, de Herrer Officierer — ogsaa de, der boede hos Overførsteren, Sognefogden og i Landsbyens andre mere anselige Huse — være i deres Kvarterer; og nu var den allerede over Elleve. Det gjaldt altsaa om at tømme de sidste fulde Drag af det Glædens Bæger, som det gjæstfrie Hus bød næsten til Overmaal. — „Leve Champagnen!" raabte Lieutenant von Saldern og tog det fulde Spidsglas fra Bakken, som Tjeneren præsenterede. — „Og de smukke Piger!" raabte Lieutenant von Köppingen tilbage, idet han satte det i eet Drag tømte Glas fra sig paa Tallerkenen og gjorde en Vending omkring, for at ile hen til Augusta von Palm, med hvem han skulde dandse Rheinländer'en, hvis første Takter just brusede ned fra Orkestret. — „Hvor har De været henne, Ringberg?" spurgte von Mollwitz; „en lille Smule Jeu?" — „De veed, jeg spiller ikke," svarede Kurt, som stod lænet op mod Salsdøren. — „Og De dandser heller ikke? naa, De er, som altid, den Fornuftige. Mine Ben er, som de var mørbankede, paa Ære; og nu skal jeg til at dandse Rheinländer med Ballets Dronning. Jeg søger hende allevegne; har De ikke seet hende? ah, der er hun!"

Von Mollwitz fløj tværsover Salen hen til Erna, der i det Samme traadte ind fra Theværelset. Et Minut efter hvirvlede Parret forbi Kurt; von Mollwitz med glædestraalende, glødende Ansigt, snakkende selv under Dandsen; Erna stille og bleg, med de mørke Øjenhaar dybt sænkede.

Kurt saae efter dem med et mørkt Blik; derpaa vendte han sig om mod Verandaen og gik et Par Gange frem og tilbage paa den. Da han igjen var kommen til en Ende af den og vendte sig om, saae han ved den anden Ende en Herre stige op ad Trinene og gjenkjendte, saasnart han var traadt ud i den stærkere Belysning, Bertram. Den unge Mand gjorde et Par hurtige Skridt og blev derpaa tøvende staaende. — „Hvorfor egenlig?" mumlede han; „det er jo dog nu Altsammen forgjæves."

Bertram, der var traadt hen til et af Vinduerne i Balsalen, kom nu langsomt hen ad Verandaen. Det var Kurt pinligt at møde den Mand, som han endnu for nogle faa Minuter siden havde villet henvende sig til med en Bøn. Han smuttede derfor ind i Spilleværelset, ved hvis Dør han just befandt sig.

Han undgaaer mig, tænkte Bertram; naa, ja saa maa Bjerget komme til Profeten.

Han var just i Begreb med at opsøge Kurt i Spilleværelset, da han ved at passere Dørene til Balsalen fik Øje paa Lydia, der stod ved Siden af en ældre Officier, hvem hun konverserede paa sin vante Vis under mange Bevægelser og livlige Svingninger med Viften. Hun stod kun nogle faa Skridt fra ham; han nærmede sig til hende, og hun, hvis Blikke bestandig fløj allevegne omkring, havde snart opdaget ham, hvilket han ogsaa havde gjort Regning paa. En Vinken med Øjnene var nok for hendes store Erfaring. Hun raabte leende en spøgende Bemærkning til Majoren og vendte sig om til Bertram.

„De har Noget at sige mig, kjære Ven?"

„Hvis De har et Minut tilovers."

„Et Minut? For Dem?"

Hun saae paa Bertram med et smægtende Blik.

„Store Gud," udbrød hun forskrækket, „De er syg! vi maa have Bud efter Lægen — men her er jo en — to saagar — jeg beder Dem, lad mig —"

„Og jeg beder Dem, bliv," sagde Bertram og greb hendes Haand, da hun allerede vilde ile afsted. „Jeg føler mig ganske vist noget angrebet — en Følge af al den Uro og Larm, som jeg ikke er vant til — men ellers fuldkommen vel. Lad os sætte os der."

Han pegede paa en Divan i Nærheden og gik foran; Lydia fulgte med vaklende Knæ, skjælvende over hele Legemet,

medens Hjertet bankede helt oppe i Struben paa hende. Den ellers saa tilbageholdne Mands usædvanlige Tilnærmelse, hans Blegbed, hans Højtidelighed — det kunde jo kun have een Grund, een Betydning — hvad skulde hun svare? skulde hun spille den Overraskede, den Forskrækkede? — ja, naturligvis! men ikke for længe, kun en halv Besvimelse i et Par Øjeblikke — med Hovedet lænet tilbage mod Væggen og de svømmende Øjne rettede mod Lysekronen.

„Kjære Veninde — thi jeg maa appellere til Deres Venskab — til Deres Kjærlighed —"

„Store Gud!" mumlede Lydia.

„Til den Kjærlighed, som De dog uden Tvivl hænger ved Erna med, og som ogsaa, antager jeg, har forledet Dem til det sidste, rigtignok meget betænkelige Skridt."

„Store Gud!" mumlede Lydia igjen, men denne Gang med et Udtryk af dyb Skræk som En, der pludselig seer Jorden forsvinde under sine Fødder.

„Jeg vil ingen Bebrejdelser gjøre Dem," vedblev Bertram, „thi det har jeg ingen Ret til. Tvertimod: jeg føler det selv som en Uret, at jeg ikke har skjænket Dem den fornødne Tillid med Hensyn til hvad der angaaer Erna, at jeg har hyllet mig i Taushed og Hemmelighedsfuldhed og derved næsten har tvunget Dem til at handle paa egen Haand, for at hjælpe vort kjære Barn til hendes, som vi haabe, varige Lykke. Men det af Dem anvendte Middel kom for pludseligt og var for stærkt; det har ikke virket godt, idetmindste ikke strax; Sagen antog tvertimod et fortvivlet Udseende. Spørg mig ikke om, hvorledes jeg har erfaret det. Jeg skal maaske sige Dem det engang senere, og saa vil De maaske ogsaa fortælle mig, hvorledes De er kommen efter den af de To saa omhyggelig skjulte Hemmelighed. Det er nu Altsammen foreløbig ligegyldigt; men af den yderste Vigtighed er det — og netop derfor maa jeg indstændig bede Dem om, at vi To fra nu af maa gjøre fælles Sag og ikke drage Nogen ind i vor Fortrolighed, naar vi ikke kan være fuldstændig overtydede om, at han vil det Samme, som vi vil: Ernas Lykke; og jeg troer, De gjør bedst i at overlade til mig at bedømme, om dette er Tilfældet. Er De enig med mig heri?"

Lydia befandt sig i en bitter Forlegenhed. For den skrækkelige Skuffelse var det jo altid en Erstatning, at Bertram aabenbart ikke havde Hensigter med Erna, at han tilbød hende sin Samvirken, sit Venskab. Hvor gjerne havde hun ikke slaaet til! hvor gjerne havde hun ikke sagt Ja og tilføjet, at han kun behøvede at befale, for at faae hende til at adlyde blindt! Og nu havde hun ved Siden af den første Uforsigtighed, som han saa venlig havde tilgivet, allerede begaaet en ny, som han neppe vilde tilgive saa let!

„Jeg kommer for sent," sagde Bertram, hvem hendes Miners forstyrrede Udtryk ikke var undgaaet; „De har allerede underrettet Hildegard om Alt!"

„Nej, nej — ikke Hildegard — endnu værre! meget værre!" mumlede Lydia med nedslagne Øjne og foldede Hænder; — „i min Angst, min — store Gud, ja, jeg har ingen anden Undskyldning — i min kjærlige Angst for Dem — for Dem — Baronen —"

„Tal tydeligt," sagde Bertram og trængte sin Vrede tilbage; „jeg maa vide Alt. Baronen —"

„Han var saa rasende paa Dem, siden det ulykfalige Brev — min Gud, nej, det kan jeg ikke fortælle Dem — jeg skammer mig altfor meget; men Erna har allerede tilgivet mig, og det vil De ogsaa gjøre. Vi havde Allesammen tabt Besindelsen. Han paastod, at ene og alene De var Skyld i, at han ikke gjorde Lykke hos Erna. Og naar Otto ikke vilde give ham de Penge — en umaadelig Sum — tretusind Daler — saa var det igjen Dem, der stod bagved. Allerede imorges, da han kjørte bort, svoer han Dem i min Nærværelse den frygteligste Hævn, og ved Bordet — han sad jo ved Siden af mig — førte han saadan en græsselig Tale og drak saamegen Champagne — og jeg vidste, jeg troede at vide, at se, at Erna og Ringberg — Erna havde ganske nægtet at kjende ham, og af Pigebørnene — Augusta og Louise — fik jeg at vide, at han var kommen meget der i Huset, og da Regimentet kom, var Erna saa bevæget, og —"

„Det kommer jo ikke Sagen ved," raabte Bertram, „videre, videre!"

„Og nu skulde De undgjælde derfor! og det skulde jeg tillade, jeg, som maaske selv havde bidraget til, at Baronen —"

„Og Alt det har De fortalt til Baronen?"

Lydia sad med stive, taarefyldte Øjne og foer forfærdet op, da Bertram rejste sig.

„Hvad har De i Sinde?"

„At prøve paa, om jeg paa nogen Maade kan gjøre det godt igjen."

„Lad mig! jeg beder Dem; jeg vil sige til Baronen —"

„Og jeg vil, at De Ingenting maa sige ham, at De bliver her og lader saa rolig som muligt overfor Alle, fremfor Alt overfor Erna, hvis hun kommer hen til Dem — hvad jeg jo rigtignok ikke troer, hun gjør; ikke et Ord om, hvad vi her har talt sammen om! Lover De mig det?"

„Alt — Alt, hvad De vil!"

„Det er ikke nogen Utaknemmelig, De har givet dette Løfte!"

Lydia saae med svømmende Øjne efter den Bortilende: „Det er ikke nogen Utaknemmelig, De har givet dette Løfte" — og saa havde han trykket hendes Haand — for første Gang i hele denne lange Tid! Hvis det dog alligevel blev til Noget!

Major von Keberstein traadte igjen hen til hende og raabte leende:

„Det var jo en lang, intim Samtale med den Herre, der bortførte Dem fra mig paa saa ugalant en Maade! Og saa maa en gammel Pebersvend som jeg ikke blive vred!"

„Jeg skal gjøre mit Bedste, for at gjøre det godt igjen."

„Saa maa De skynde Dem, min naadige Frøken; endnu ti Minuter, og saa: marche, marche i Kvarteer!"

„Læg en lille halv Time til!"

„Ikke for Alt i Verden!" raabte Majoren og puttede Uhret i Lommen igjen; „jeg har strenge Ordre."

„Saa beder jeg om de ti Minuter idetmindste!"

„Ak, gid det var ti Aar!" udbrød den korpulente Herre, idet han med en syrligsød Mine lod sig synke ned i Divanen ved Siden af hende, medens hun samlede sin Robe sammen.

Fortsættes.

I Saisonen.

X. Samlere.

Fru Mørup har i Løbet af Efteraaret anskaffet sig en ny, for Mørups Portemonnaie og Husfred lige uforbelagtig Passion. Jeg troer nok, at hun oprindelig anskaffede sig den

af Kjedsommelighed, nok er det, hun anskaffede sig den ude paa Landet, og dermed gik det saadan til.

Fru Mørup, der — som Læseren maaske vil erindre — ifjor ikke for nogen Pris vilde tage Sommerophold i Taarbæk, forandrede iaar, da Prisen paa Lejligheder var falden betydeligt dersteds, sin Beslutning og lejede i Hjertet af Taarbæk et lille, særdeles hyggeligt Landsted, frit beliggende mellem forskjellige sødt duftende Baggaarde og Baghaver, paa alle Kanter omgiven af malerisk faldefærdige Plankeværker og defekte Havestakitter, der stærkt saae ud til at være sammensatte af Staverne af diverse Smørfjerdinger, og med en henrivende Udsigt til tre Møddinger og et frit Overblik over syv Svinestier. Her tilbragte Familien Mørup, fordelt i halvfjerde Værelser, en særdeles behagelig Sommer, naar undtages, at Medlemmerne paa Grund af det fugtige Vejrlig havde en fremtrædende Tilbøjelighed til at anskaffe sig Snue og Forkølelse, men det kunde — som Fru Mørup meget rigtigt bemærkede — da ingen Mennesker gjøre ved, for hvem kunde gjætte, at det skulde blive en saadan Sommer, som hun ikke kunde huske hun havde oplevet før, og hvis det ikke havde været det meget Regnvejr, saa havde det ved Gud været en rigtig dejlig Lejlighed til at opholde sig i et af Lysthusene i Haven, for det var dog det, man laa paa Landet for, og ikke for at sidde og kukkelure inden fire Vægge, det kunde man gjøre paa Kjøbmagergade, og saa behøvede man ikke alt det Mas med Flytteomnibusser, hvor der dog altid gik Noget i Skuddermudder.

En Formiddag sad Fru Mørup og Døtre i Havestuen; Herrerne vare som sædvanlig tagne til Kjøbenhavn med Morgentoget. Det var en af disse henrivende danske Sommerdage, hvor Regnen styrtede ned fra den trøstesløse graa Himmel i stride Strømme og buldrede løs paa Verandaens Zinktag med en søvndyssende Ensformighed; alle disponible Kar og Baller vare satte frem i Gaarden for at samle Regnvand, da det, som bekjendt, er umuligt for kjøbenhavnske Damer at vaske Hænder i Brøndvand, men de vare allerede forlængst fyldte lige til Randen, og Vandet plaskede nu ud over dem paa alle Ender og Kanter; Plainen i Haven var for længe siden forvandlet til en sumpet Eng, og Croquetpladsen var et bundløst Morads, medens Gangene dannede smaa Aaløb; tunge Draaber faldt fra Træernes øverste Blade med et Smadsk ned paa de underste og derfra ned paa Buskene, og fra Buskene ned paa Blomsterne, og fra Blomsterne endelig ned paa Jorden, og smaa Vandfald plaskede ned fra Tagskjæget og dannede runde Fordybninger i Gruset. Samtalen var for længe siden gaaet istaa, Frøknerne Mørup arbejdede taust paa noget Haandarbejde — de har i Parenthes bemærket draget stor Nytte af det daarlige Vejr, de blev næsten færdige med alle deres Julepresenter ude paa Landet — og Fruen, som allerede havde læst det Bind ud, som hun havde faaet fra Lejebiblioteket igaar, sad hengiven i sin Skjæbne og saae paa en stor, fed Skruptudse, hvem det endogsaa blev for vaadt ude i Haven og som nu gjorde sit treogfyrretyvende Forsøg paa at naa over Dørtærskelen ind i Havestuen, hvilket Forsøg endte ligesom de foregaaende toogfyrre med, at den styrtede baglænds ned i en Vandpyt, hvor den i nogen Tid laa og producerede sig som Rygsvømmer.

Som en befriende Engel traadte Tjenestepigen, hvem det havde kostet uhyre Anstrengelser at bringe til at indse Landlivets Behageligheder og som nu hoverede over det slette Vejr, ind og meldte, at der var Bud fra Fru Zachariassen, om Damerne ikke vilde gjøre hende den Fornøjelse at komme derover og drikke en Kop Chokolade, der var kommet nogle Damer fra Byen i Besøg. Indbydelsen blev modtagen med sand Jubel, og kort efter saaes de kvindelige Medlemmer af Familien Mørup, velforsynede med Galoscher og de størst mulige Paraplyer og iførte store Waterproofs med Hætterne slaaede op over Hovederne, at begive sig tvers over Vejen, balancerende fra Sten til Sten paa Taaspidserne, som om de havde været ansatte ved Balletten fra Barnsben af.

Det er ikke Meningen at beskrive Chokoladeselskabet, det omtales kun, fordi det var her, Fru Mørup fik en ny Opgave her i Livet. I Samtalens Løb spurgte nemlig en førladen, korthalset Grossererfrue, som var bleven præsenteret for Fru Mørup under det mærkelige Navn Fru A. B. Petersens Enke & Comp., denne aldeles tilfældigt, hvad hun samlede paa. Fru Mørup, der havde faaet en umaadelig Respekt for hende, efter at hun havde erfaret, at hun var Kone til nævnte hovedrige Firma, svarede, da hun indtil da havde levet i en lykkelig Uvidenhed om, at det overhovedet var nødvendigt at samle paa Noget, i allerunderdanigste Ydmyghed, at hun ikke samlede paa Noget, hvilket Fru Petersens Enke — for Korthedsskyld bruger jeg Telegramadressen — fandt saa kurieust, at hun øjeblikkelig maatte meddele hele Selskabet denne mærkelige Omstændighed. Fru Mørup blev yderlig flou og ulykkelig, da hun paa de andre Damers halv spodske, halv medlidende Blikke saae, hvor hun sank i deres Omdømme, og det bidrog kun til at forøge hendes Følelse af at være bleven distanceret i en krænkende Grad, da det viste sig, at alle de tilstedeværende Damer samlede paa de forskjelligste Sager, ligefra det omtalte Firmas Hustru, der samlede dels paa Diamanter til at smykke sine egne omfangsrige Yndigheder med og dels paa Frimærker til at skjule unge Konfirmandinders Nøgenhed med, til den huslige, mindre formuende Fru Andersen, der samlede dels paa Kageopskrifter til Gavn og Glæde for sig selv og Slikmundene i Familien og dels paa Cigarspidser til Frelse og Redning for forvildede Drengebørn. Dette Faktum ærgrede og kreperede Fru Mørup i en meget betydelig Grad, og hun besluttede at indhente det Forsømte og gjøre sin store Fejl god igjen ved at tage dobbelt stærkt fat, og hun gjorde dette saameget hellere, som hun levende mindedes engang ifjor paa det kongelige Theater at have seet et Stykke, hvori et Par franske Damer gik omkring med en Sparebøsse, og Alt, hvad der er fransk, interesserer hende levende. Fru Mørup var neppe vendt tilbage fra Selskabet, før hun begyndte at samle, og siden hin ulykkelige Dag er hendes Samlermani i stadigt Tiltagende, hun samler og samler, og samler paa alt Muligt og Umuligt, ligefra Kniplinger til Frimærker og ligefra gamle Dragkister til Cigarspidser, kort sagt, hun er bleven en Samler paa en Hals.

Jeg har aldrig havt Noget tilovers for Folk, der samle. Jeg mener hermed naturligvis ikke kyndige Samlere, som veed, hvad de samle paa og hvorfor de samle derpaa; jeg mener Dilettant-Samlere, der som oftest aldeles tilfældigt have begyndt at samle i en eller anden Retning og senere fatte en komplet hysterisk Kjærlighed til Alt, hvad der kan falde ind under denne Retning, Løst og Fast, Ægte og Uægte, Værdifuldt og Værdiløst. Folk blive egoistiske, naar de blive Samlere. De leve og aande kun for at forøge deres Samlinger og betragte Alle, der samle paa samme Art Sager, som svorne Dødsfjender. Naar en Samler kjender En, der har et sjeldent Stykke af den Slags, han samler paa,

søger han ved alle optænkelige Midler at lokke det fra ham, selv om han veed, at Vedkommende kun meget nødigt skiller sig derved. Det er, ligesom Gjenstanden udøvede en magnetisk Tiltrækningskraft paa ham, han kan ikke holde sig borte fra den, og han bruger al Slags Overtalelse for at komme i Besiddelse af den. „Hvad vil De med det?" siger han, „det er jo ikke til nogen Nytte hos Dem. Enkeltvis har det ingen Værdi, men i en Samling — lad De mig faae det!" Og i Reglen ender det da med, at Vedkommende for at slippe for de idelige Plagerier maa rykke ud med Gjenstanden; men han skal ikke gjøre Regning paa nogen synderlig Taknemmelighed hos Samleren, thi denne anseer det kun for en simpel Retfærdighed, at dette Stykke er blevet indlemmet i hans Samling, hvor det hele Tiden har hørt hjemme. Folk blive hensynsløse, ja hjerteløse, naar de blive Samlere. De betænke sig ikke paa at franarre Folk, som ingen Forstand have paa den virkelige Værdi af slig en sjelden Gjenstand, der er i deres Eje, denne til den lavest Spotpris, selv om disse Folk kunde trænge til hver Hvid, de kunne faae. Og hvormange Gange have Samlere ikke ligefrem benyttet sig af en Families Pengetrang til at komme i Besiddelse af nogle værdifulde Familiesager, som man kun skilte sig ved med Taarer, fordi de for de fattige Efterkommere vare Minder om deres Forfædres fordums Glands og Rigdom? Folk blive latterlige, naar de blive Samlere. Som en Slags Støverhunde ere de paafærde allevegne, hvor de have faaet Færten af noget Aparte. Højadelige Samlere gjøre snart lange Rejser ud paa Landet og gjøre sig til Kamerat med Bønderne, og snart sees de at dukke ned i skumle Marchandiserboutiker i fordægtige Smaagader. De skuffe sammen Alt, hvad det er dem muligt at opdrive, lægge det omhyggeligt hen til deres øvrige Rariteter, og — Timen efter er det glemt, det kommer aldrig mere frem for Dagens Lys. Stiller man saa en Samler det Spørgsmaal, hvad han egenlig vil med alle disse Snurrepiberier, da de dog i Grunden ingen Værdi har for ham, saa faaer man i Reglen det Svar: „Det kan nok være, men det vil gaa umaadelig højt paa Auktionen efter mig," hvilken Udsigt lader til at volde dem en vis salig Fryd. Saa anseer jeg dog saadan en Samling, som en af mine Bekjendte havde, for ulige mere nyttig og glædelig, ialtfald for Samleren. Han var en stor Gourmand og samlede desaarsags paa Spisesedler, og i sin Fritid tog han altid et Par Stykker frem og sad og læste dem igjennem med den største Andagt, og paa denne Maade nød han daglig de mest udsøgte Retter til en overordenlig billig Penge. Undertiden synes Samleraseriet stærkt at nærme sig til Galskab, som f. Ex. hos en bekjendt Original, der samlede paa Portraiter. Han viste mig, engang jeg besøgte ham, et Portrait af Kuhlau, som han i dyre Domme havde kjøbt paa en Auktion den Formiddag. Da jeg bemærkede, at jeg ikke kunde forstaa, hvor han vilde betale en saa enorm Pris derfor, da det dog ikke var saa sjeldent, betragtede han mig med et medlidende Smil og sagde i en overlegen Tone: „Jo, det er netop meget sjeldent, overordenlig sjeldent! Det er det eneste Exemplar, hvor Kuhlau er blind paa det gale Øje!"

Som Skoledreng samlede jeg naturligvis selv, jeg troer nok, det var paa Konkylier, for det samlede hele vor Klasse paa, og vi vare Alle særdeles ivrige. Hver Lørdag Eftermiddag, naar vi havde faaet vore Karakterpenge, var der et formeligt Væddeløb mellem os for at komme først til den Boutik, hvor vi gjorde vore Indkjøb og af hvis fristende Samlinger af Fugleæg, Konkylier og Mineralier — Frimærker vare dengang endnu ikke opfundne som Samleæmne — vi Alle kjendte hvert Stykke udenad. Boutiken var beliggende i en af de Smaagader, som stødte op til vor Skole, og bestyredes af en ældre Kone, hvem vi havde døbt med det mere adækvate end velklingende Navn „Æggemo'er", og da vi altid uvægerligt ofrede hende hver Hvid og Skilling, som Ugens ug'er havde indbragt os, kunde hun, hvis hun følte nogensomhelst Lyst dertil, paa en særdeles let Maade have ført en aldeles paalidelig Kontrol med vore Fremskridt i Videnskabernes Rige. Fra min Skoletid mindes jeg en ret pudsig Historie om en Kamerats Samling eller rettere sagt Ikke-Samling. Det var engang i den sidste Time lige før en Ferie, at Læreren havde været saa ædelmodig at give os fri for at læse. For at fordrive Tiden paa en nogenlunde passende Maade havde han fundet paa, at hver Elev skulde nævne, hvad han samlede paa. I Begyndelsen gik Alt fortræffeligt, Duxen og de Øverste i Klassen samlede naturligvis paa alle Slags lærde og kuriøse Sager, saasom Insekter, Fugleæg, Konkylier o. s. v., men efterhaanden som det kom længere ned i Klassen, bleve Samlingerne af mere uvidenskabeligt Indhold, En samlede paa Segl, en Anden paa Mønter, og saa fremdeles. Da Touren endelig kom til min Sidekamerat — Sandheden byder mig at tilstaa, at han sad temmelig langt nede i Klassen — og Læreren spurgte: „Naa Petersen, hvad samler Du paa?" svarede den Adspurgte nok saa glad: „Paa smaa levende Elefantunger — men jeg har ingen!" — hvilket indbragte ham en skraldende Lattersalve af samtlige Meddisciple, der fandt det umaadeligt vittigt, men en knaldende Ørefigen af Læreren, der øjensynlig ikke delte denne Opfattelse.

Sluttes.

Til Oehlenschläger,
efterat have hørt Tragedien „Olaf den Hellige".

Et Digt af August Bournonville.

Fundet blandt Oehlenschlägers Papirer.

Naar jeg et kjerligt Blik tilbagesender
Til Minderne fra spæde Barndoms Aar,
Jeg seer en yndig Møe med fine Hænder
Og med et langt castaniefarvet Haar.
Hun var mig god, hun altid for mig legte
Og bygged' Korthuus paa det glatte Bord;
Paa Kakkelovnen hun et Æble stegte,
Naar smukt jeg havde lært de franske Ord.
For fine Legesøstre stolt hun viste
De nette Smaatalenter, jeg besad,
Og naar den lille Yndlings Kunst man priste,
Da blev den unge Moder sjeleglad:
Hun legte Moder: ømt hun vilde prøve
En Forsmag paa sin Fremtids bedste Fryd.
Oh! hun fik siden Lejlighed at øve
Af Hjertets Fylde hellig Qvindedyd!
Da var hun Fæstemøe. Naar paa min Pande
Hun kyssed' mig, jeg kunde mærke grant,
Et Suk, der fløi afsted til fjerne Lande,
I mine Lokker bæved' og forsvandt.
Da hørte jeg for første Gang et Navn,
Der klang saa ømt: og det var „Oehlenschläger".
Han kaldtes til sin elskte Fødestavn;
Hans Fæstemøe var: „Christiane Heger".

Hun blev hans Viv, hans troe Ledsagerinde.
Alt hvad hun ynded', blev ham dyrebart,
Han deelte Følelser med min Veninde
Og Børnevennens Godhed vandt jeg snart.
Jeg blev hans Erling, fulgte ham i Lunden
At skue Morgensolen rinde op,
Og saae som Hyrdedreng i Aftenstunden
Den sidste Straale farve Alpens Top.
Han førte mig til Alfers Trylle-Rige,
Med Aladdin jeg gik i Hulen ned,
Paa Bifrost hjalp han driftig mig at stige
Til Valhals Guders lyse Herlighed;
Jeg trykked' Saften af den friske Drue,
Han bragte os fra Phantasiens Land,
Og fanged' Gnister af Geniets Lue,
Der brændte for mit elskte Fødeland,

Tyst! vœrer stille, Harpen atter lyder,
Og Nordens Skjald istemmer Heltequad
„Fram, Bondemand", den vilde Hedning byder,
Og hellig Olaf staaer paa Stiklestad,
Hist mellem Støv og Damp Stridsøxen blinker
Og Pilen borer dybt sin skarpe Braad.
See! Olafs Sanger mig med Haanden vinker,
Han dele vil med mig sin Kœmpedaad!
Min svage Haand skal hjelpe til at knuse
Det kolde Billed' af en falden Gud,
Og du forunde vil min lette Muse
En Dyst imod Thorgerdur Horgabrud.
Velan jeg gribe vil om Sværdets Skaft,
Det snøres skal til mine spæde Arme,
Og kan jeg kæmpe ei med nordisk Kraft,
Jeg elske kan din Helt med sydlig Varme.
Og falder der et Blad af Digterkrandsen,
Jeg til sin Eier bringer det igjen,
Og ufortrøden gaaer til Vaabendandsen;
Thi Helteskjalden kaldte mig sin Ven.

Litteratur

N. Hancke: Skizzer, ny Samling. (Schultz.) Vi beklage, at denne Forfatter kun saa sjelden lader høre fra sig; i sin sidste Bog „Nord for Limfjorden", der udkom for fem til sex Aar siden, viste han sig i Besiddelse af et saa smukt Talent som Skildrer af Natur og Forholde i Vendsyssel og som en saa fin Jagttager af den ejendommelige Vendelbo-karakter, at man paa Forhaand maatte glæde sig til yderligere Nyt fra hans Haand. De Forventninger, hvormed man begynder paa Læsningen af den foreliggende Bog, blive da heller ikke skuffede. Det er atter denne Gang hovedsagelig fra Vendelboernes gamle Land, at han har hentet Stoffet til sine Skizzer, og han fortæller altid livligt og underholdende, hvad enten han tager Læseren med sig paa Fodvandring fra Nørresundby til Skagen og skildrer det karakteristiske Landskab i disse vort Fædrelands nordligste og ikke meget kjendte Egne, eller han meddeler smaa halvt novellistisk behandlede Træk af Folkekarakteren eller endelig fortæller Minder og Erindringer fra sine Barneaar. Hvad der i saa høj Grad udmærker denne Forfatter er, ved Siden af det Præg af realistisk Sandhed og Troværdighed, der er udbredt over Alt, hvad han fortæller, tillige en vis velgjørende ukunstlet Simpelhed og Naturlighed, der skinner igjennem paa alle Punkter og som faaer En til at dvæle ved hans Skizzer med en lignende Følelse af hyggeligt Velvære som det, man føler, naar man tilbringer en Stund i Selskab med en elskværdig, dannet Personlighed, der fortæller livligt og med Lune. Vi anbefale den lille Samling paa det Bedste til vore Læsere.

V. Hoskiær: Et Besøg i Grækenland, Ægypten og Tyrkiet. (Wilh. Prior.) Det er en godt skreven Bog, som man vil have baade Fornøjelse og positivt Udbytte af at gjøre Bekjendtskab med. Forfatteren, der opholdt sig i Orienten i Slutningen af 1871 og i Begyndelsen af 1872, fortæller livligt og underholdende om de ejendommelige Forhold i de tre Riger, og man følger helt igjennem med Interesse hans Fremstilling, der paa ethvert Punkt bærer Præg af fuld Troværdighed og som foruden paa Selvsyn er støttet paa et nøje Kjendskab til en stor Mængde, meget omhyggelig citerede, moderne Værker og Afhandlinger angaaende de paagjældende Lande.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Foyeren, Portraiter og Karakteristiker, af Edgar Collin. IV. Familien Rose, med Portrait af Christopher Pauli Rose, tegnet paa Træ af H. Tegner. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. V. Robert Eduard Prutz. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — I Saisonen. X. Samlere. — Til Oehlenschläger, efterat have hørt Tragedien „Olaf den Hellige", et Digt af August Bournonville. — Litteratur.

Pris: 15 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Fra 1. Januar 1880 er Prisen paa Avertissementer i „Nær og Fjern" forhøjet til 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Casino.

Søndag den 28. December Kl. 7:

Esmeralda.

Sangspil i 5 Akter, frit dramatiseret efter Victor Hugo af Erik Bøgh.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

☞ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Folketheatret.

Søndag den 28. December Kl. 7:

Familien Riquebourg.

Stykke i 1 Akt af **Scribe**, oversat af **Fritz Holst.**

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard**.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Af Udvalget for Folkeoplysnings Fremme er hos Undertegnede udgivet:

Den lille Hyrdedreng.

En Idyl af **A. Oehlenschläger.**

Pris 40 Øre.

Tidligere er udkommen:

Hakon Jarl hin Rige. 50 Øre (udsolgt).
Barndoms- og Ungdomserindringer. 50 Øre.
Ørvarodds Saga. 75 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

„NÆR OG FJERN",

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Med det Søndagen den 4. Januar udkommende Nr. 392 begynder et nyt Kvartal. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

☞ Tiltrædende Abonnenter erholde, saalangt Oplaget rækker, gratis det Udkomne af **Fr. Spielhagens** i Bladet optagne nye Novelle «**Quisisana**».

C. A. Reitzel. Løvstræde 7. K. ***Otto B. Wroblewsky.*** Nytorv 19. K.

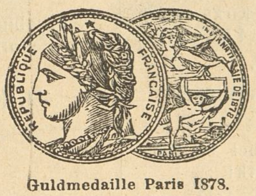

Guldmedaille Paris 1878.

MALLING HANSEN'S SKRIVEKUGLE.

300 Kr. I Mahogni-Etui 312 Kr.

Ritzaus Bureau,

Kjøbmagergade Nr. 26

Enhver kan strax arbeide med denne lille og hensigtsmæssige Maskine. Efter faa Timers Øvelse skriver man ligesaa hurtig som med Pennen. Under fortsat Øvelse stiger Hurtigheden til 3 à 4 Gange Pennens. Det Skrevne kopieres paa almindelig Maade.

Skriften lig Bogtryk.

Skrivekuglen veier kun 7 Pund.

Maskinen er særlig at anbefale. Referenter, Forfattere, Afskrivere, offentlige Kontorer, Forretningsfolk, Blinde, Enarmede og Folk, der lide af Skrivekrampe eller ryste paa Haanden.

Pastor Malling Hansen træffes Kl. 3—4 Eftermiddag paa det kongl. Døvstumme-Institut.

Ritzaus Bureau, Kjøbenhavn, Novbr. 1879.

E. N. Ritzau.

Paa mit Forlag er udkommet:

Stemninger og Strofer.

Digte
af
Andr. D.

Indhold: I. Blandede Poesier. — II. Nordiske Digtere. — III. Polemiske Strofer.

Pris 1 Kr. 50 Øre, eleg. indb. 3 Kr.

F. H. Eibe.
Graabrødretorv 16.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Ved egen Kraft?
Novelle af **Marie.**
Andet Oplag. Pris Kr. 3, indb. Kr. 4.20.

Gjennem Kamp.
Et Livsbillede af **Marie.**
Tredie Oplag. Pris Kr. 1.60, indb. Kr. 2.40.

Fra min Fødeby.
Karakterskildringer af **Marie.**
Andet Oplag. Pris Kr. 1.60, indb. Kr. 2.50.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

De store Rejsers og de store Rejsendes Historie eller **Jordens Opdagelseshistorie** fra de ældste Tider til Udgangen af det 17de Aarhundrede. Af **Jules Verne.** Oversat af **B. Geelmuyden. Autoriseret Udgave for Norge og Danmark. Med 107 Illustrationer og Karter samt Forfatterens Portrait.** 32 Ark stor 8°. Pris Kr. 8, smukt indb. i Originalbind Kr. 10.

P. T. Mallings Boghandel.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 28. December.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

Nordiske Digtere
i vort Aarhundrede.

En skandinavisk Anthologi med Biografier og Portraiter af danske, norske og svenske Digtere.

Udgivet af **P. Hansen.**

Anden forøgede Udgave. 1. Hefte. Pris 1 Kr.

Bogen udkommer i 12 maanedlige Hefter à 1 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Paa hellig Grund. Kirkelige Rejseskisser og Indtryk. Af **Jonas Dahl,** Sømandsprest. 15 Ark 8°. Pris Kr. 2.50, indb. i Originalbind Kr. 3.50.

Indhold: I Pozzuoli. — Til Calixtkatakomberne ved Rom. — San Ambrogio i Milano. — Fra Frisernes Kyst. — Aachen. — Paa Père Lachaise — Sangerkrigen paa Wartburg. — Wartburg og den hellige Elisabeth. — Kølner Dom. — La béguinage. — Van Eycks Altarbillede — Agnetebjerget ved Zwolle. — Luther paa Wartburg. — Marburg Slot — Til Luthers Hus og Grav. — Münster og Reformationens Vrængebillede. — Franckes Stiftelse i Halle. — Brødremenigheden i Zeist. — Et Kloster i det 19de Aarhundrede.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen komplet og faaes i alle Boglader:

Dante Alighieris
guddommelige Komedie,

oversat af **Chr. K. F. Molbech.**

Tredie Udgave.

Pris 10 Kr. 50 Øre., indb. 14 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Udkommen er og faaes i alle Boglader:

Rudolf Frimodt.

Et Livsbillede af

Harald Stein.

Med Portrait 1 Kr. 50 Øre, uden do. 1 Kr.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Hos Undertegnede er udkommet følgende nye Billedbøger:

Veslefrik med Felen, af **P. Chr. Asbjørnsen.** Pris 1 Kr., opkl. paa Lærred 1 Kr. 60 Øre.

Gutten som gik til Nordenvinden paa Krav, af **P. Chr. Asbjørnsen.** 1 Kr., opkl. paa Lærred 1 Kr. 60 Øre.

Pandekagen, af **P. Chr. Asbjørnsen.** 1 Kr., opkl. paa Lærred 1 Kr. 60 Øre.

Flinke Gutters og Pigers Billed ABC. 1 Kr., opkl. paa Lærred 1 Kr. 60 Øre.

Ali Baba og de firti Røvere. 1 Kr., opkl. paa Lærred 1 Kr. 60 Øre.

Hans og Bønnestanglerne. 1 Kr., opkl. paa Lærred 1 Kr. 60 Øre.

Christiania, i Decbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes gjennem alle Boglader i Danmark:

Doktoren fra Torshof,

To Dele. 319 + 287 S. 8vo. Pris 7 Kr. 80 Øre, indb. 8 Kr. 80 Øre.

Vesle Kari eller de Forældreløse.

Fortælling af **Marie Wexelsen.** Ledsaget med et Forord af **W. A. Wexels.** 282 S. 8vo. Pris 3 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr. 40 Øre.

Den norske Natur

skildret i Billeder fra Jagtlivet. Af **J. B. Barth.** 139 S. 8vo. Pris 1 Kr. 50 Øre, indb. 2 Kr. 40 Øre.

Hverdagsmennesker.

Skizzer af **L. Dilling.** 175 S. 8vo. Pris 2 Kr. 40 Øre, indb. 3 Kr. 30 Øre.

Alexander Møllers Erindringer,

af **Johan Vibe.**

Ny Udgave med 12 Pennetegninger. 391 S. 8vo. Pris 4 Kr., indb. 5 Kr.

Unorsk og norsk

eller fremmedords avløsning av **K. Knudsen,** overlærer. 1. Hefte. 128 S. Pris 50 Øre.

Katekisationer over Luthers lille Katekismus.

For Lærere. Bearbejdet af **Carl Lind.** Oversatte af **O. A. Hattrem,** Kirkesanger. 377 S. 8vo. Pris 3 Kr. 50 Øre, indb. 4 Kr. 50 Øre.

Christiania, i Decbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes gjennem alle Boglader i Danmark:

Udvalgte Fortællinger for Børn.

Samlet og oversatte af **J. & K.** 169 S. 1. 8vo. Pris indb. i Papb. 2 Kr. 20 Øre, i Shirtingsb. 2 Kr. 80 Øre.

Christiania, i Decbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes gjennem alle Boglader i Danmark:

Intet Kors, ingen Krone,

eller Pesten i Dundee af Forf. til «Fra Luthers Tid». Oversat fra Engelsk af **K. D. H.** 143 S. 8vo. Pris heftet 1 Kr. 20 Øre, indb. 1 Kr. 80 Øre, med Guldsnit 2 Kr.

Christiania, i Decbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Lommeuhre

elegant Udvalg for Damer og Herrer sælges for 2, 5 og 10 Kroners ugenlig eller maanedlig

Afbetaling.

Andre Uhre tages i Bytte. Pr. Kontant gives 6 pCt. Rabat. **O. Christensen, Pilestræde 13,** 6. Sted fra Østergade.

Adolf Zinns
Kul & Brænde-

Forretning med Dampskæreri,

4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.

anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Hos Undertegnede er udkommet og faaes gjennem alle Boglader i Danmark:

Den nyeste Visebog

for Hvermand, indeholdende 373 Viser og Sange af følgende Indhold: I. Fædrelandet, Folket og Friheden. II. Krigeren, Jægeren og Skytteren. III. Sjømanden og Fiskeren. IV. Haandværk og Arbejde. V. Studenter og Sangere. VI. Bondestanden. VII. Naturen og Folkelivet. VIII. Kjærlighedssange og Serenader. IX. Folketoner og Skjæmteviser. X. Drikkeviser og Selskabssange. XI. Sange af Theaterstykker. XII. Blandede Sange og Barneviser. Pris i Papbind 1 Kr.

Christiania, i Decbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Julegaver.

Elegant indbundne Bøger og Pragtværker findes paa Lager i stort Udvalg hos

Emil Bergmann,

34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Julegaver.

Børnebøger, Billedbøger og Børnespil i meget stort Udvalg hos

Emil Bergmann,

34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Julegaver.

Elegante Brevpapirer med Konvolutter, med og uden paatrykt Monogram, samt Album til meget billige Priser, i rigt Udvalg hos

Emil Bergmann,

34, Kongens Nytorv, Hotel d'Angleterre.

Andr. Fred. Høst & Søns Forlag.

Som en **smuk og værdifuld Julegave** anbefale vi

Oehlenschlägers
Skrifter.

Udvalg i to Bind.

I. Tragedier. II. Digterværker.

Pris 20 Kr., indb 24 Kr.

Dette Udvalg indeholder det Fortrinligste, Oehlenschläger har skrevet, med Udeladelse af Alt, hvad der ikke kan gjøre Krav paa almindelig Interesse.

Andr. Fred. Høst & Søn,
Gothersgade 49.

Mit store Udvalg af henkogte Sager, Chokolader, Konfituer, Atrapes, Syltetøjer, Thebrød, Likører, Vine o. s. v, alt kun i fuldt, reelle og gode Varer.

S. Lomholt, Tordenskjoldg. 3.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 392.

Den 4. Januar 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Studier i en Pariser-Salon.

Af **John Paulsen.**

Det er som bekjendt meget vanskeligt for en Fremmed at faae Indgang i Paris' private Selskabsliv, maaske endnu vanskeligere end i Italien, i hvis Hovedstad en ældre Ven af Nedskriveren har levet i næsten en Menneskealder, uden at det dog er lykkedes ham at knytte nogen venskabeligere Forbindelse med romerske Familier, og dog var denne Mand saavel ved sin kunstneriske Stilling som ved sin sjeldne Elskværdighed selvskreven til at finde Indgang hos de mest forskjellige Naturer.

Ved et særegent Held lykkedes det mig at blive modtagen i en af Paris' fornemste musikalske Kredse, hos Madame Garcia-Viardot, og det er nogle Erindringer fra denne Salon, jeg her meddeler.

Salonerne, disse berømte Mødesteder for Tidens Skjønaander og Lediggængere, have altid spillet en stor Rolle i Frankrig. Jeg behøver kun at minde om Hotel Rambouillet, der i Molières Dage gav Tonen an, og hvortil Mindet om saamange fagre og aandfulde Kvinder slutter sig. Senere spillede Madame Récamiers Hus en stor Rolle. Chateaubriand, dets flittigste Besøger, hyllede det ligesom ind i en Duft af Sværmeri og blid Melankoli.

Salonen udøver fremdeles sin Magt over Sindene. I disse smaa, oplyste Værelser, hvor Passiaren surrer og straalende Toiletter mønstres, sættes oftest i al Stilhed i Bevægelse de Traade, der ikke alene forme Tidens litteraire, men ogsaa gribe ind i dens sociale, politiske Spørgsmaal. Nogle af disse Saloner bryde sig ikke engang om at skjule deres politiske Tendens. Madame Edmond Adams Fredagaftener ere saaledes rent politiske Klub-Aftener. Denne berømte Dame, der for Tiden spiller en stor Rolle i Paris og rivaliserer med Sarah Bernhardt om at sætte Rygtet i Bevægelse — hun er Enke efter en Senator, Millionair, Gambettas kloge Veninde, bekjendt Digterinde under Pseudonymet Juliette Lambert, udpræget Republikanerinde og nu tilslut Udgiverske af «La nouvelle Revue», der agter at fortrænge den mere konservative «Revue des deux Mondes» — denne Dame modtager saaledes kun Mænd, og det af en bestemt politisk Farve, i sit prægtige Hotel paa Boulevarden. Undertiden gjør hun dog en Undtagelse fra Reglen og modtager Ikke-Republikanere, tvivlsomme Bonapartister, utro Legitimister etc. Man kalder hende den moderne Madame Roland. Hvorvidt hun fortjener denne smigrende Sammenligning, veed jeg ikke. Et Berøringspunkt er der dog. Hun sværmer for Antiken ligesom hin Revolutionens berømte Heltinde; men medens Madame Roland søgte til Rom, er Madame Adam en dyb Beundrer af Hellas' Idealer. En af hendes Bøger hedder betegnende nok «La Grèce».

I Tydskland musicerer man i Selskabslivet, i Frankrig causerer man. Dog denne Forskjel udjevnes efterhaanden. Musiken finder mere og mere Indgang i det franske Selskab som en kjær Afvexling i Konversationens Ensformighed. Allerede Theophile Gauthier (der forresten var frygtelig umusikalsk) klager over, at den specifik franske Kunst at causere mere og mere døer hen og at Beethovens og Mozarts Symfonier fortrænge den. Hvad mon

Gauthier havde sagt, hvis han havde levet i vore Dage, da Pianospil og Oplæsning fylder hovedsagelig selv en Pariser-Aften?

Madame Garcia-Viardots Salon er udelukkende musikalsk. Man passiarer her kun i Pauserne mellem hvert Musikstykke og ved Buffeten, hvor man tager et Stykke Smørrebrød eller et Glas Vin til Afsked.

Men hvem er da egenlig Madame Garcia-Viardot? Navnet vil maaske være ukjendt for flere nordiske Læsere.

Pauline Garcia (Viardot er hendes Mands Navn) er en stor Sangerinde, Malibrans jevnbyrdige Søster, der efter en Række af Triumfer hjemme og i Udlandet har trukket sig tilbage fra Scenen og nu, mindre af Trang end af Tilbøjelighed, virker som Lærerinde for begavede Begynderinder. Flere af vore Sangerinder derhjemme, Camilla Wiese, Louise Pyk m. Fl. have hendes kjærlige og aandfulde Vejledning at takke for deres modnere Udvikling. For sin Fortjeneste af nordisk Sangkunst har ogsaa den svensk-norske Konge ladet hende overrække Medaillen literis et artibus.

Foruden den Glorie, som Madame Garcia selv har spundet om sit Hoved ved Udstraalingen af sit Geni, har en Række af berømte Venskaber bidraget Deres til at kaste nye Stjerner ind i den. George Sand betragtede hende som sin intime Veninde — hun var saaledes en af de stadige Gjæster ved Festerne paa Slottet Nohant — og til den mesterlige Skildring af Consuelo ville vel Indviede vide, at hendes Sangfugl af Veninde i mange Partier har tjent som Model. Ary Scheffer saae op til hende som til Inspirationens Muse. Turgenjef, den berømte Russer, er en af hendes varmeste Beundrere — han boer oftest i hendes Hotel under sit Ophold i Paris — og Musset, Frankrigs Yndlingsdigter, var det, som poetisk indviede hendes Navn ved at flette det ind i nogle af sine herligste Sange. Da Pauline Garcia i 1839 optraadte som Sangerinde, debuterede samtidig Rachel i de gamle Tragedier, Corneilles og Racines halvglemte Værker. Pauline brød med Traditionen baade i sit Spil og sin Sang; hun ejede Personlighed og Orginalitet og fulgte disse Ledestjerner. Hvorledes Rachel foryngede Tragedien, vide vi alle. De gamle, stive Alexandriner fik paa hendes guddommelige Læber atter Liv og Fart, Støvet gled bort fra Parykstilen. Alfred de Musset, der som Poet dobbelt sværmede for sine to geniale Landsmandinder og var stolt over deres Triumfer, som var det hans egne, drømte allerede om en ny Kunstens Renaissance, og i Stemningen af rige Fremtidshaab skrev han til de to Kunst-Søstre det bekjendte Digt, hvoraf jeg hidsætter følgende Strofer:

«O, jeunes coeurs, remplis d'antique poésie,
Soyez les bienvenus, enfants chéris des dieux!
Vous avez le même âge et le même génie.
La douce clarté soit bénie,
Que vous ramenez dans nos yeux!»

Et andet Sted skriver han enthousiastisk om hende: «Elle est née fleur; la musique est son parfum».

Madame Garcia-Viardot tog imod hver Torsdag-Aften i sit vakre lille Hotel i Rue Douet, velkjendt af mangen Nordbo, som der har nydt den elskværdigste Gjæstfrihed. En Række af smaa, venlige, med Malerier og Statuer smykkede Værelser, og man har Salonen. Nogle Blyantstegninger fra Ary Scheffers Haand, Gretchens og Fausts Møde, have megen Interesse. Værtindens Portrait og Buste, begge to Kunstværker, indtager en fremragende Plads, tillige med flere prægtige Billeder af den gamle italienske og hollandske Skole. Hr. Viardot er nemlig ikke alene en fin Kritiker, men tillige ivrig Kunstsamler. I den anden Sal staaer en brillant Buste af Voltaire; det er det samme malicieuse Smil og ironiske Øje, som vi beundre hos Voltaires Statue i Théâtre français' Foyer; i Sidesalen staaer paa et iøjnefaldende Sted en Bronce-medaille af Gambetta. Man erindrer, at man er i det republikanske Frankrig. Et stort Orgel indtager en stor Del af en af Salene. Paa Bordene ligger Bøger af berømte Forfattere, det er Dagens Navne: Daudet, Turgenjef, Taine, Renan — oftest med smigrende Tilegnelser i Vers og Prosa til Husets Værtinde. Man føler strax, at man er i et Land med en gammel Kultur, i et Hjem, hvor Kunsten sidder til Højbords. Store Vaser med duftende Blomster, dobbelt sjeldne om Vinteren, give disse Musiksale en særegen Duft og Ynde, noget betagende Vaarligt.

Man har neppe sagt sit «Bon soir» til Værtinden og seet sig om i Salen, før Instrumenterne røres og Koncerten begynder. Da jeg ikke er Fagmand, kan jeg ikke kritisere disse musikalske Præstationer. Jeg kan kun fortælle, at de fornemste Navne medvirkede, og at mange Overraskelser bødes det elegante Publikum. En Aften vendte Gounod Nodeblадet for vedkommende Sangerinde — blot at se Fausts Komponist var jo en hel Begivenhed for Mange — en anden Aften optraadte en i hvid Silke klædt Negerinde, efter Sigende en afrikansk Prindsesse, som sang til Guitaren nogle melankolske Viser fra sin barbariske Hjemstavn. Det lød som dæmpede Hyl, som indianske Krigsskrig. Negerprindsessen fik Taarer i Øjnene. Gud veed, hvilke smertelige Erindringer der for hende knyttede sig til disse ejendommelige Melodier — men vi Andre blev slet ikke rørte; jeg opdagede mere end eet ironisk Smil. Lad mig tilføje, at det var ikke paa Værtindens Opfordring, men paa eget Forlangende, at den sorte Prindsesse optraadte i disse kritiske Pariser-Sale. — En tredie Aften havde vi den Nydelse at høre en ung amerikansk Violinspillerske, som netop da gjorde megen Lykke i Paris. Jeg seer hende endnu, den unge slanke Pige med den græske Knude i Nakken, i det hvide Kniplingsfichu over Brystet, hvorimod Violinen hvilede, medens det sænkede Blik drømmende fulgte Buens Bevægelser. Undertiden sang Madame Garcia-Viardots to Døtre sammen — den ene af dem, Frøken Marianne, har en vidunderlig Røst, aldeles en Operastemme, men hun agter dog ikke at optræde offentligt — eller Sønnen, den kvikke, elskværdige Paul, der trods sine tyve Aar allerede har vundet et Navn i Musikens Verden, glædede os ved at tage sin Violin i Haanden og foredrage «Carneval de Venise» eller et andet Kunststykke, hvor hans tekniske Færdighed særlig kunde glimre.

Til Afvexling opvartede Fruen nu og da med nordisk Musik. Louise Pyk, den indtagende svenske Sangerinde, da Elev af Madam Garcia-Viardot, for Tiden engageret ved den italienske Opera i London, foredrog flere af Griegs Romancer. De øvede en mægtig Virkning som alt Nyt paa disse forvænte Parisere. Bifaldet var stormende. For mit eget Vedkommende var det med virkelig Bevægelse, jeg hørte Griegs kjendte Sange, foredragne paa Hjemmets Maal, her i denne fremmede Salon.

Jeg tænkte paa Vennen og Rejsekameraten, der nu sad i Ro oppe i Bergen, og jeg glædede mig over Landsmandens og Kunstnerens Succès. „Haakons Vuggesang“ og „Hjertets Melodier“ maatte synges da capo.

En sjelden Gang nedlod Husets Værtinde sig til at synge, og dette var Hovednydelsen: at høre Malibrans Søster, den evigunge Pauline. Man glemte alle de unge Sangens Stjerner, en Louise Pyk, Marianna Viardot m. Fl., naar denne gamle Moder, den blege, graanede Frue rejste sig og smilende satte sig ved Pianoet. En næsten andagtsfuld Taushed herskede i Salonen; Damerne rørte ikke engang deres Vifter. De Unge i Selskabet, der havde læst om Pauline Garcias Triumfer og Mussets Vers til hendes Ære, hørte paa hende med en aandeløs Spænding. Det var jo et Stykke glorrig Fortid, som her, maaske for sidste Gang — denne Tanke bringer Bevægelsen til sit Højdepunkt — aabenbarede sig, blegt og dog gribende som en af Rafaels falmede Fresker. — De Ældre hørte paa hende med dette taarerige Smil, der siger mere end tusinde Komplimenter; det var deres egen Ungdom, som i sødt Tungsind paany dukkede op i „Paulines“ Sang. De erindrede hine lykkelige Aftener, da de, unge og begejstrede som Musset, sad i Parkettet og hyldede Desdemona og grebes til Hjertets Inderste af hendes Vise om Taarepilen.

Hvormed er det, at hun endnu virker saa mægtigt, denne ejendommelige Kvinde? Hendes Ungdom er borte, hendes Skjønhed ogsaa, hendes Stemme er brusten og svækket af Tiden. Jo, det er ved Personlighedens stærke Magt, ved en plastisk Evne, et dramatisk Foredrag, saa sublimt og enkelt, at den Tanke paatrænger sig En, at hvis ikke denne Kvinde havde ofret sig til Sangen, saa havde Tragedien i hende vundet en af sine Præstinder, intet Reklame-Væsen som Sarah Bernhardt, men en sand Tolk for Kunstens Hellighed. Af alle de store Skuespillerinder, jeg har seet i Tydskland, Frankrig og Italien, er der kun En, jeg vover at sammenligne hende med, nemlig den uforlignelige Ristori. Her er den samme Lidenskab, den samme Intelligens, den samme vilde Kraft, her dæmpet tildels af Pariserindens Finhed.

En Aften bliver mig især uforglemmelig. Hun sang Gretchens Sang: „Meine Ruh ist hin“, der i den franske Oversættelse ender med Ordet mourir. Her opnaaede den gamle Kunstnerinde en mageløs Virkning ved at ofre Tonen og simpelthen udtale Ordet. Bruddet blev her Forsoning, Fejlen et Fortrin. Langsomt, sagte henaandet kom dette «mourir». Jeg hører det endnu. Det lød som en Streng, der, altfor stærkt spændt, brister med et Skrig, Sangen blev Tale, en stille Klage som af susende Høstløv. — Mourir! —

Da hun var færdig, styrtede en af hendes Elever, en ung russisk Dame, frem og kyssede i taknemmelig Begejstring hendes Haand. Det tog sig meget vakkert ud, fordi det var Følelsens naturlige Udbrud, ingen tom Affektation. Vi Andre vare næsten for bevægede til at yde den konventionelle Applaus. Turgenjef, der var tilstede, strøg Haanden over Øjet, som om han aftørrede en Taare eller bortjog en smertelig Drøm. Renan sad med foldede Hænder som i Bøn.

Alt hvad Paris seer af Fornemt paa Kunstens Omraade, havde jeg efterhaanden Anledning til at møde og beundre i dette elskværdige Tilflugtssted for Aand og Musik. Turgenjef var den stadige Gjæst, der ved sin Nærværelse spredte samme poetiske Glands over Salonen som Châteaubriand i sin Tid over Madame Récamiers. Nu og da kom Renan, Carolus Duran, Gustave Doré, Dubois m. fl. for ikke at tale om alle de musikalske Størrelser, Pianister, Orgelvirtuoser, Komponister etc. En Aften opdagede jeg i en af de mindre Sale Turgenjef i fortrolig Samtale med Renan og Doré. Hvilket skjønt Trekløver! Jeg kunde ikke undlade at tænke paa, hvormegen Aand og Berømthed, en Verden af europæisk Kultur, der her var samlet paa et lidet Rum.

Turgenjef, „Rudins“, „Foraarsbølgers“ og „Røgs“ verdensbekjendte Forfatter, er en høj, smuk, sværlemmet Mand med et sandt Apostelansigt. Hvidt, tykt og langt Haar omgiver det milde, rødmussede Ansigt med de blaa Øjne og det vemodige Udtryk. Man aner strax Russeren med hans hemmelige Sorg over Fædrelandets nuværende sociale Forvirring og Ulykker. Han gaaer langsomt, han taler sagte og hører paa den Talende med et roligt Smil. Han er begejstret for Musik, og hans blaa Øje lyser ved at høre en vakker Sonate. Der er noget hjemlig Nordisk udbredt over hele den statelige Skikkelse, der virker meget sympathetisk.

Gustave Doré, den berømte Illustrator, hvis mægtige Fantasi ikke er veget tilbage for at give sig i Kast med en Dantes og Miltons overjordiske Drømme, sidder alene i en Krog med en noget vranten Mine. Man skulde næsten tro, at han er en uselskabelig Natur, der mod sin Villie har taget et hvidt Halsbaand paa og Chapeaubas'en i Haanden for at imødekomme Modens Fordringer og tilbringe nogle Timer i en Salon, som han finder kjedelig, sammenlignet med de Digterværker eller de Tegninger til disse, som han nys forlod i sit prægtige Atelier. Hans Tanker svæve afsted mod Himlene med Milton eller Dante; de dvæle øjensynlig ikke her. Hans Ansigt er rødt og rundt, noget rynket, prydet med en stor Moustache; Øjnene ere smaa. Hans sorte Kjole udmærker sig ved Æreslegionens røde Baand i Knaphullet. I det Hele seer han ud som en skikkelig Borgermand.

Renan, den beundrede og lærde Forfatter af „Jesu Liv“, gjør Indtryk af at være meget glad og jovial, som han sidder der mellem to Damer, livligt konverserende. Hans fede Ansigt har et højst velvilligt Smil, Næsen er vakker, Munden uskjøn, det lange graa Haar, skilt ad paa Siden, saa at Panden højner sig der, indrammer smukt hans Træk. De fede, kortfingrede Hænder holder han af gammel Vane — han var jo engang bestemt til Præst — foldede. Figuren er liden, tyk, undersætsig. Han ligner ganske en trivelig Munkebroder, der af en Caprice har kastet Kutten og iført sig den sorte Selskabskjole, der slet ikke mishager ham; den giver jo langt flere Friheder end Munkekutten.

Men hvem er hin mørke Herre, der saa fordringsfuldt og sikkert spanker om, med lange Kniplingsmanchetter for Hænderne og Haaret med Flid friseret til en kunstnerisk, genial Uorden. En Lok er saaledes strøget glat som et Spørgsmaalstegn lige ned over Panden mod Øjenbrynet. Hans solbrune Teint, hans sorte Haar og Øjne, hans livlige, ikke ugratieuse Bevægelser give ham Lighed med en Italiener. Det er ingen Ringere, mine Herrer, end Carolus Duran, den verdensberømte Maler af „Damen med Handsken“, der hænger i Luxembourg, og Croizettes Svoger. Det var ham, som paa sidste Salon

fik første Medaille for sit geniale Portrait af Grevinde B. Og vi ville heller ikke være strenge mod ham; vi tilgive gjerne en stor Kunstner lidt — Lapseri.

De skandinaviske Gjæster bevæge sig en Smule usikkert paa disse glatte Gulve, mellem alle disse Berømtheder og disse Damer i Baltoiletter af den Finhed og Farvesands, som er Pariserinden medfødt. Dog, den franske Elskværdighed er saa stor, at vor hjemlige Forlegenhed strax svinder. Louise Pyk, blond og fager som Frithjofs Ingeborg, staaer i livlig Samtale med en spansk Komponist, der komplimenterer hende for hendes Sang; Heyerdahl, „Adam og Evas" unge, højtbegavede Maler, gjør sit ærbødigste Buk for en af de tilstedeværende store Kunstnere; Hagborg, den elskværdige svenske Maler, der paa Salonen fik 2. Medaille for sit herlige Kystbillede, konverserer smilende Frøken Marianna Viardot, og min Ringhed er glad ved i Øjeblikket at passiare en Smule med Turgenjef.

Af alle de Berømtheder, som jeg efterhaanden traf hos Madame Garcia-Viardot — jeg har her kun nævnt de mest iøjnefaldende — var Turgenjef den Eneste, med hvem jeg stiftede nøjere Bekjendtskab. Elskværdig, ligefrem, som jeg har fundet alle virkelig store Mænd, kom han, den Fremmede, mig imøde paa den venligste Maade. Jeg fortalte ham om, med hvilken Begjærlighed hans Noveller læses hos os, at de vare ligesaa kjendte og elskede som vore egne Digteres Arbejder, at en „Rudin" ved Siden af vor hjemlige Stensgaard er gaaet ind i Folkebevidstheden som uforgængelige Typer paa Frase-Helte. Det lod til at glæde ham meget. Han interesserede sig stærkt for Norge og Norden. Han talte med Beundring om Ibsen, Bjørnson og Paludan-Müller, han talte om Grieg, hvis ligesaa originale som dejlige Kompositioner han ofte havde havt Anledning til at høre, og som han altid hørte om igjen med den samme Fornøjelse. Turgenjef er nu i Rusland, for paa nært Hold at studere de nihilistiske Bevægelser og maaske derved faae Sujettet til en ny Bog.

Og hermed ville vi sige Farvel til vor Pariser-Salon.

Foyeren.

Portraiter og Karakteristiker.

Af Edgar Collin.

IV.

Familien Rose.

Sluttet.

Havde Rose ogsaa i sin tidligste Theaterperiode været af en vel letsindig Karakter, saa havde dette dog bedret sig med Aarene, og navnlig viste han sig i Hjemmet som den bedste og ømmeste Fader. Han havde nemlig en Datter, den dejlige Mette Marie Rose, og denne sin Øjesten opdrog han paa den smukkeste og forstandigste Maade, Noget, der var ham saa meget besværligere, som hans Hustru i den Henseende alt Andet end stod ham bi. Den unge Pige viste lige fra sin Barndom stor Lyst til at betræde Scenen, og i Faderen, der ikke vilde modsætte sig dette deciderede Kald, fandt hun den fortræffeligste og mest udholdende Vejleder. Den Prøve, hun aflagde for Theaterdirektionen, var saa heldig, at hun lige strax ansattes som Aktrice med en Gage af 2 Rdl. om Ugen, og da hun den 7. Oktober 1761 havde debuteret som Melite i „Den gifte Filosof", hed det, at her havde man fundet en ung Pige, der ikke alene kunde afløse Jfr. Bøttger i de ungdommelige Roller, men tillige erstatte det Tab, som Theatret havde lidt ved Caroline Thielos pludselige Død og Jfr. Maternas Indtræden i den hellige Ægtestand. Disse stolte Forhaabninger syntes ogsaa at skulle gaa i Opfyldelse, thi i senere Roller f. Ex. som Isabella i „De oprigtige Elskere", som Cenie i Børneforbyttelsesstykket „Cenie" og som Rodope i „Æsopus ved Hoffet" viste hun sig i Besiddelse af store Evner baade for Konversationsstykket og for det rørende Skuespil og forstod at give alle de skiftende Følelser et saavel sandt som smukt Udtryk. Da hertil kom, at den unge og smukke Pige var et Mønster paa Velanstændighed og god Tone, Noget, der paa hine Tider var et Særsyn ved det kgl. Theater, er det ikke saa forunderligt, at hendes Navn var paa Alles Læber, og trods al den Misundelse, der fra Spindesiden vistes hende paa Theatret, vilde hun uden Tvivl være gaaet en stolt kunstnerisk Fremtid i Møde, saafremt en Skurkestreg ikke for bestandig havde fjernet hende fra Scenen. Efter at have spillet som Belise i „Vulkani Kjæp" den 11. Marts 1765 blev hun samme Aften, da hun kjørte bort fra Theatret, voldelig bortført af den berygtede Viceadmiral Grev Christian Conrad Danneskjold-Laurvig. Historien er saa vel bekjendt, at vi ikke nærmere skulle dvæle ved den*). Om Moderen havde en Finger med i Spillet og ikke ugjerne saae, at Datteren faldt i Hænderne paa den rige Vellystning, er aldrig blevet opklaret, men sikkert er det, at Faderens Opførsel ved denne Lejlighed var ham til den største Ære. Den Bestemthed, hvormed han optraadte ligeoverfor Kjøbenhavns Politidirekteur, og den Foragt, hvormed han afviste ethvert af Grevens Forslag om at dysse Sagen ned mod en betydelig Pengegodtgjørelse, skaffede ham Alles Agtelse, og til Bevis herpaa tjener navnlig et Sted i „Bibliothek der schönen Wissenschaften" 12. Bind S. 356. I en Korrespondance-Artikel skildres Bortførelsen, idet det

*) Se „Nær og Fjern" Nr. 294 og 295: Marie Rose, af Adolph Hertz.

for at undskylde Greven hedder: „Der Graf X. X. verliebte sich in sie, und ward mit ihr einig, sie an einem Abende, wenn sie aus der Komoedie käme, zu entführen", og Brevet slutter da med følgende Ord: „Was sagen Sie aber, mein lieber Freund, zu der Denkungsart des Vaters, eines Komoedianten, eines Mannes, dessen Profeszion man selten viele edle Grundsätze zutraut? Ich für meine Person gestehe Ihnen, daß ich ihm ausnehmend bewundere." Enden paa Historien blev, at Kongen, der gjennem Overhofmarechal Moltke fik Nys om Sagen, forviste Greven, der maatte betale en stor Sum til den unge Pige, som blev gjengivet sin Fader. Men Jomfru Rose var fra dette Øjeblik tabt for Scenen, hun var ikke at bevæge til oftere at optræde, og hun trak sig helt tilbage til Privatlivet. Ikke lang Tid efter ægtede hun den begavede Komponist, kgl. Kammermusikus Schiørring, og fra hendes Familie stammer det Miniaturportrait af Faderen, der hænger i det kgl. Theaters Foyer, og efter hvilket det i forrige Nummer meddelte Billede er tegnet.

Hvad tjente nu en Kunstner som Rose paa hin Tid? Efter fireogtyve Aars Virken ved det kgl. Theater havde han ikke kunnet opnaa højere Gage end 561 Rdl. aarlig, men ved det nye Gagereglement af 1773 blev hans Stilling dog noget forbedret, idet Gagen for ham, der da med Rette ansaaes som den danske Scenes Ypperste, blev forhøjet til 700 Rdl., og da man trængte til en Instrukteur, udnævnte man ham i den kommende Saison dertil med en yderligere Gage af 300 Rdl., imod at han skulde undervise de yngre Skuespillere, der vilde uddanne sig i det tragiske Fag, og lede alle Prøverne. Men hvor stor en Kunstner han ogsaa selv var, følte han dog intet Kald som Instrukteur, og endnu mindre passede han til at lede Prøverne paa Theatret. Da han selv ofte udeblev fra dem, var det intet Under, at de øvrige Skuespillere jevnlig fulgte hans Exempel, og Følgerne heraf vare da, at Prøverne gik, som de bedst kunde, uden Orden, Ro eller Tilsyn. Jevnsides sin Skuespillervirksomhed var han ogsaa Oversætter, og man har af ham fire forskjellige dramatiske Arbejder, der ere omplantede paa dansk Grund, uden at der dog er noget synderligt Mærkeligt ved denne Side af hans Virken.

Han var i Efteraaret 1779 anden Gang bleven gift, og efter som Aarene gik, afgav han efterhaanden alle sine yngre Roller for kun at virke i det ældre Rollefag. Ogsaa heri vidste han at hævde sig et stort og berømt Navn, og som en af hans bedste Præstationer i denne Retning nævnes Grev Bodman i „Den værdige Fader". Men Tiden var imidlertid kommen, da ogsaa han maatte bukke under. I et Brev til Rahbek, som paa den Tid opholdt sig i Leipzig, skriver Rosing:

„Og siden, naar jeg eengang er død, at da en værdig Medborger maa gaae min Grav forbi, og sige: han var værd at være Fader", var vor Roses sidste Ord paa Theatret; thi om han kommer der mere, kan nok ingen sige. Fra i Torsdags Aftes (19. Februar 1784), da vi havde „Værdige Fader", har han været meget hæftig syg, og efter Winsløws Sigende meget farlig; siden i Torsdags Aftes er han bleven fem Gange aarelådt, og fire Gange sat Igler, han forkjølede sig, da han kjørte hjem om Aftenen, efter at have lokket Taarerne af Alles Øine. Hans Sygdom er Inflammation i Brystet, og Rosen i Hovedet, og læg nu til: han er sex og tredsindstyve Aar! hvad bliver da vort Haab om hans Frelse? Hvad jeg her har skrevet dig, bedrøver dig, det veed jeg; men skulde jeg smigre dig med bedre Haab, end jeg har selv?"

Vel drog Skyen for denne Gang forbi: Rose kom sig og betraadte atter Scenen, men det var dog kun for en kort Stund. Hans sidste Rolle var den 23. Septbr. 1784 som Melac Fader i „De to Venner" af Beaumarchais. „Min Søn! Du begynder din Bane, da jeg ender min", sagde han den sidste Aften med en saadan Følelse, at Taarerne stod ham i Øjnene. Dagen efter blev han syg og maatte gaa tilsengs. Rahbek, der kom hjem fra sin Udenlandsrejse den 28. Oktober s. Aar, skriver i sine „Erindringer":

„Mellem mine første Veje var naturligvis, Dagen efter min Ankomst at gaa til min sønligen elskede, døende, ypperste Kunstlærer, Fader Rose. Han laa rolig hen; hans Kone bebudede ham, som noget glædeligt, at hans Søn, som han elskede at kalde mig, var der for at se til ham. „Gud velsigne ham!" sagde den Døende med stille Hjertelighed og sank atter hen i sin Dvale. Dagen efter døde han."

Det var den 30. Oktober om Eftermiddagen 1784, at Rose døde. Begravelsen gik for sig den 4. November. Kisten blev baaren til Nikolai Kirke af Skuespillerne, som alle vare i dyb Sorg, og her fandt Ligbegængelsen Sted. Idet Kisten efter Talen føres ud af Skuespillerne, blev der i Koret affunget en Sørgekantate, som Rahbek havde skrevet til Naumanns Musik af „Cora", og denne Kantate, om hvilken Rahbek selv siger, at han med Undtagelse af Jordesangen over sin Bedstefader ikke troer at have frembragt noget saa Upoetisk og Slet som den, gjorde stor Virkning ved at blive udført af Theatrets Skuespillere og Skuespillerinder; derefter blev Kisten baaren hen til Nikolai Kirkegaard og af Skuespillerne nedsænket i Gaven.

Til Ære for Rose blev der den 6. December s. A. foranstaltet en Mindefest paa Theatret, den første, der var bleven afholdt paa dette Sted, idet Skuespillerne, som det hedder i Adresseavisen — „havde erholdet kongelig allernaadigst Tilladelse at hædre den afdøde Skuespiller Rose ved en Prolog". Forestillingen bestod af Sørgespillet „Zarine", hvori Rose havde havt en af sine ypperste Roller, og indlededes som sagt med en Prolog af Th. Thaarup. Skuepladsen forestillede en mørk Lund, hvor Digterne Holbergs og Ewalds, Skuespillerinden Lenkiewitz' og Skuespillerne Londemanns, Clementins, Hortulans og Roses Minder saaes. Iblandt disse udmærkede sig Roses Urne som nylig hensat. Melpomene (Mad. Rosing) heldede sig op til Urnen, og Thalia (Mad. Preisler) kom frem mellem Gravene med en Krands i Haanden. Den smukke Prolog ender saaledes:

Melpomene.

— — — — — — Jeg har Cypresser bundet
I denne Krands, til Minde for min Ven.

Thalia.

Af Myrter bandt jeg min, og Graad er rundet
Paa hvert et Blad, imens jeg fletted' den,
Ham vies den, ved min, ved Venskabs Stemme!

Melpomene.

Og denne vidne om min Roses Savn!
Hans Sjæl har Fred! hans Støv har Gravens Gjemme;
Men den, som naaer hans Kunst, er værd hans Navn!

Derpaa faldt Tæppet langsomt under en sagte Sørgemusik. „Den vidunderlige Stilhed i Skuespilhuset" —

skriver Schwarz i sin „Lommebog“ — „var et talende Vidne om Tilskuernes Følelse ved Roses Tab.“ Derimod skriver Rahbek om Sørgefesten: „At der ikke rørte sig en Haand, da Dækket faldt, gav Thaarup Anledning at tilskrive sin mesterlige Fortolkerinde (Mad. Rosing) den skjønne Taksigelse, der ender med de to dejlige Linier:

> Tag det Bifald af hvert ædelt Hjerte,
> Som Dig Taushed gav!

At han imidlertid selv ikke ganske saae det med samme Øine, tør man maaske slutte af, at han Forestillingsaftenen til en Stormand, der ikke ugjerne troedes at se dette Udfald, men ikke desmindre fandt sig beføiet at gjøre ham Komplimenter, kaldte sig Auteur presque sifflé. Den fornemme Verden led overalt ikke denne Hædring af en Skuespiller og forargede sig især over, at Baron Holbergs Monument stod paa Scenen mellem Clementins, Londemanns og andre slige Comedianters, hvortil man rigtignok svarede dem, at dersom Holberg ikke havde været Andet end Baron, skulde han heller ikke være kommen blandt disse.“

Ved den store Kunstners Død kom naturligvis alle Poeternes Penne i Bevægelse; af de mange Digte skulle vi her dog kun aftrykke „Til Roses Skygge“ af Baggesen:

> At prise Dig forbød mig Melpomene:
> „Tie“, sagde hun, „til du blir stor, som Han!
> „Hans Minde kun en Orpheus hædre kan,
> „Hvis Konst, som hans, endog kan røre Stene. —“
> Jeg altsaa tier evig, store Mand!
> Og frygter — at jeg tier ei allene.

Der findes af Rose, foruden det tidligere omtalte Portrait, et Oliemaleri, malet af Eriksen og stukket i Kobber af Meno Haas. Billedet, der viser os Kunstneren i hans kraftigste Alder, har sin Plads i Theatrets Foyer. En Medaille i Gibs af ham er vel nu ikke mere til. Den var modelleret af Zuschlag, „boende i Silkegaden Nr. 66 og er hos ham at bekomme for 1 Rdl. Stykket.“

Da Rose den 28. Juli 1779 giftede sig anden Gang, var det med Jfr. Bøttger.

Holberg kom en Dag ind til en kjøbenhavnsk Guldsmed, som han kjendte, og medens han stod i Boutiken, sagde han for Skjemt til Borgermandens smukke ældste Datter, om hun ikke kunde have Lyst til at agere Komedie paa Kongens Nytorv. Pigebarnet, der var godt forlovet, slog med Nakken ad dette Spørgsmaal, men hendes yngre Søster, der netop ogsaa var tilstede, sagde da muntert, at hun nok gad prøve sin Lykke paa Brædderne. Holberg tog hende paa Ordet og fik sat igjennem, at hun kom til at debutere, efterat hendes Prøve for Direktionen havde viist sig at være lovende. Ganske glat gik det dog ikke med at faae hende frem, thi flere af Akteurerne, og da navnlig Rose, vare meget imod, at dette Barn skulde spille sammen med dem. Men Holberg havde nu en Gang sat sig det i Hovedet, og saa var han Mand for at føre sin Krig igjennem.

Charlotte Elisabeth Amalie Bøttger var kun lidt over fjorten Aar, da hun paa den første Aften i den femte Saison, den 28. Juni 1752, debuterede som Leonore i „Kildereisen“. Hun var i Besiddelse af en rank, velbygget Figur, og hendes Ansigt, der ikke var regelmæssig smukt, havde et kiffigt Udtryk, der navnlig skrev sig fra de livlige, spillende Øjne. Man fandt ikke videre Behag i hende i den første Tid; hun var affekteret, sagde man allerede dengang, og denne Unatur kunde man saameget mindre forsone sig med, som Theatrets første Elskerinde, Jfr. Caroline Thielo, netop behagede ved sit livlige, utvungne Spil. Spindesiden ved den nye Scene var imidlertid meget faatallig, og i Mangel af nogen Bedre maatte man ty til den lille Bøttger for at faae en Mængde mindre Elskerinderoller besatte. Den unge Pige fik saaledes meget hurtig et temmelig betydeligt Repertoire, og da Jfr. Thielo allerede døde i 1754, stod hun som Arvetagerske til alle Primadonna-Partierne. Samtidig med Virksomhedens Tiltagen steg hendes Routine, og om det ogsaa i mange Tilfælde var den, paa hvilken hun udelukkende spillede, fik hun dog ogsaa Lejlighed til at vise, at hun langtfra var blottet for Evner, og at der paa Scenen fandtes Opgaver, som hun var istand til at løse med virkelig stor Dygtighed. Men Repertoiret var af en underlig blandet Beskaffenhed for hende: Philocyne i „Melampe“ vexlede med Zerbinetta i „Scapins Skalkestykker“, Stine Isenkræmmers i „Barselstuen“ med Alcmene i „Amphitryon“, og efterhaanden som det rørende Skuespil og Tragedien vandt Indgang paa den danske Scene, blev Modsætningerne endnu mere grelle.

I Sørgespillet fejrede hun sine største Triumfer, og dog synes just denne Side af hendes Virksomhed at have været den alleruheldigste. Den store Hob beklappede den rankvoxne Pige, som forstod at være rørende over alle Grændser, og som ikke frygtede for at gjøre de bratteste Overgange i Diktionen, naar hun blot kunde faae Publikum rørt til Taarer, og saa nøjsom var man paa hin Tid, at man fandt, at dette var den sande Kunst. I „Zeloide“, en lille Tragedie i een Akt, spillede hun Titelrollen med en saadan Force, at alle Yndere af den Sort Arbejder fattede nyt Haab om, at der snart igjen „kunde spilles saadanne Stykker, som skulde meritere smukke og polerede Folks Bivaanelse“. Titelrollen i „Zaïre“, Voltaires store Sørgespil, tiltalte i den Grad Direktionen, at den, trods sin store Mangel paa Penge, gav Jfr. Bøttger en Gratifikation af 20 Rdl. for hendes Spil, og da hun spillede den grædende Donna Eleonore i „Kavaleren og Damen“, steg Publikums Begejstring for hende endog til den Grad, at man ved Stykkets anden Opførelse kastede Punge med Dukater op til hende.

Men medens den store Mængde saaledes beklappede og forgudede Jfr. Bøttger, var der dog et Mindretal — i hvilket rigtignok Kjenderne befandt sig — der havde et aabent Øje for alt det Hule, Tomme og Forlorne i hendes Spil. Først og fremmest var Rosenstand-Goiske i dette Mindretal. I sine „Kritiske Efterretninger om den kgl. danske Skueplads“ skriver han saaledes om hende: „At jeg ikke troer om denne Aktrice, som ellers har havt og endnu har mange virkelige Fortjenester af Skuepladsen, at hun er en født tragisk Skuespillerinde, vil Den vel neppe tvivle paa, som har læst den dramatiske Journal. Vel kalder jeg selv ingenlunde i Tvivl, at hun jo forstaaer den tragiske Rolle, kan sætte sig ind i den og føle den; men Naturen har imidlertid været hende ugunstig i Henseende til hendes udvortes Talenter for disse Roller. Hendes Ansigt er kun skikket til faa Forandringer og hendes Stemme til endnu færre Tonefald; desuden er den skrallende og skrigende, eller slæbende, hvor enten Glæde, Vrede eller Sorg i høiere Grad skal udtrykkes. Hertil kommer en fra hende næsten

nadskillelig Affektation, med en svulstig og overdreven Aktion, samt en altfor sendrægtig Deklamation, og i Versene en Scansion, der altfor meget markerer Fødderne, og derimod ikke Meningerne, hvilket fremvirker en meget trættende Monotoni. Alt dette kan i Tragedien ikke andet end tvinge den upartiske Tilskuer til at sige om hende, hvad Forfatteren af det i „Bibliothek der schönen Wissenschaften und der freien Künste" 17. Bind 2. Stykke indrykkede Brev siger om hende i Almindelighed, nemlig at hun: „ohne allen Grund für ein seltenes Muster der Schauspielkunst gehalten wird, da sie doch in ihrer gantzen Action unerträglich geziert und gezwungen ist"."

Det var i 1778, Rosenstand-Goiske skrev disse Ord. Jfr. Bøttger gik dengang i sit fyrretyvende Aar og stod altsaa forsaavidt i sin fulde Kraft, men ved Læsningen af denne Dom maa man dog erindre, dels at hun kun bedømmes som tragisk Skuespillerinde, medens hendes Karakterfremstillinger i Lystspillet ikke omtales, dels at Kritikeren, der, som han selv siger, ikke havde seet hende i hendes yngre Tid, maaske nok af sin varme Interesse for Mad. Knudsen fristedes til at sætte Jfr. Bøttger vel lavt. Det er forøvrigt lidt vanskeligt at blive klog paa, hvilken Mening Rosenstand-Goiske egenlig har havt om hende. Thi medens han i sin „dramatiske Journal" ofte dadler hende i de stærkeste Udtryk, roser han hende til andre Tider sammesteds med næsten ligesaa varme Ord. Vi ville anføre nogle Prøver paa begge Arter af hans Udtalelser. Om hendes Spil i „Mohren" hedder det: „Jfr. Bøttger er Datteren; hendes Rolles Karakter er Nysgjerrighed, Uvidenhed og Uskyldighed, og Jomfru B. spillede den saa vel, at vi tør sige, hun gjorde det uforbederlig. Uagtet hendes Legemes Storhed og Ubekvemhed til en Piges Rolle paa femten Aar, agerer hun saa naco (?), bøier sin Stemme saa spæd og naturlig, bruger hendes Ansigt saa uskyldig, bevæger Armene og Kroppen saa fri og utvunget, saa godt agerer hun, at den efter vor Mening ei kan spilles bedre." Man seer altsaa, at Rosenstand-Goiske udtaler sig med Varme om hendes Spil som Ingenue. I en Anmeldelse af „Den nye Prøve" skriver han endvidere: „Jfr. Bøttger var Angelike og havde i Aften en Rolle, hvilken hun spilte ei alene bedre, end Enhver, som ei kjender hendes ypperlige og mesterlige Gaver til slige Roller, kunde vente hos en Aktrice, som allerede er saa gammel, og hvis Legems Bygning slet ei skikker sig til en ung Pige, men hun udførte den ogsaa med saa stor Naivetet og Natur, som det ved den blotte Kunst var muligt at spille den .... Men vi holde op og sige, at Jomfru B. uagtet alle de Vanskeligheder, som ere forbundne med slig en Rolle, og uagtet alle de Usandsynligheder, som hun af Naturen kan have, at, sige vi, hun uagtet alt dette fortjente Enhvers største Lovtaler, og at hun viste, hvad Kunsten, naar den bliver rettet med Naturen, kan udvirke." Her berømmes altsaa hendes Naturlighed.

Ved at omtale hendes Spil som Minna i „Minna af Barnhelm" skriver Rosenstand-Goiske derimod: „Den ubehagelige Monotoni, den unødvendige og kunstlede Bevægelse med Armene, den unaturlige og ubekvemme Stilling ved altid at skyde Hovedet tilbage, kort alt det Frosne, som herskede hos hende og altid hersker i de ligegyldige Roller, falder rent bort i alle de affektfulde Dialoger med og om Tellheim." I „Caliste", en Tragedie af Colardeau, som hun havde faaet sin Veninde Jfr. Biehl til at oversætte, og hvortil hun selv havde skrevet et Forord, spillede hun Titelrollen, hvorom „Journalen" udtaler sig paa følgende Maade: „Kjærlighed, Fortrydelse, Fortvivlelse, Had, alle disse Affekter, sige vi, maa den fuldkomne Aktrice vexelvis udtrykke, naar hun skal gjøre Rollen sand. Men om Jfr. B.s Ansigt kan forandre sig saaledes, nægte vi; nogen Forandring kan det vel antage, men den skeer alene ved at skyde Øienbrynene besynderligt op; — denne Forandring bruger hun ofte, og vi indse et dens Skjønhed —. Deklamationen er ei altid god; hun har ei Stemmen i sin Magt, alle Affekter i Tragedien udtrykker hun fast med een Stemme, end ikke var der Forskjel nok paa den, da hun døer, talte for stærk, og af Brystet, da en Døendes Tale kommer af Halsen." Og dog var „Caliste" af Mængden beundret som en af hendes ypperste Roller. Det var den, der gav Anledning til det Digt i Schwarz' „Lommebog", der begynder med de uimodstaaelig komiske Linier:

„Caliste maatte døe; men Jomfrue Bøttger leve!
Hun leve, Hun, som er og blir umistelig;
Thi slige Roller, som Calistes, aldrig bleve
Af nogen anden spilt saa uforlignelig."

Foruden hendes Monotoni, Flæben og evindelige Snurren paa Bogstavet R bebrejdede Kritikeren hende ogsaa hendes slette Versfremsigelse, og angaaende hendes Spil som Zarine i Nordahl Bruns Sørgespil af samme Navn skrev han f. E.: „Zarines Rolle blev endnu slettere givet af Jomfru Bøttger, hun skreg i Steden for at deklamere, ingen Scene blev eller kunde blive slettere givet end den sjette Scene i femte Akt, thi man hørte næsten et gement Klammeri."

Disse Exempler paa skarp Dadel og stærk Ros kunde suppleres med mange andre, og det er saaledes ikke ganske klart, hvilken Anskuelse „den dramatiske Journal" egenlig har havt om hendes kunstneriske Evner. Saa Meget synes at fremgaa deraf, at hun saavel i det rørende borgerlige Skuespil som i Tragedien maa have været i Besiddelse af en høist opstyltet, unaturlig Spillemaade, der dog er falden i Hobens Smag, hvorimod hun som den naive Elskerinde og, da hun senere opgav dette Fag, i Konversationsstykket har kunnet spille baade med Liv, Natur og Varme. Dette bekræftes da ogsaa ved Overskous Udtalelser, der støtte sig paa Udsagn fra Schwarz. Blandt hendes bedste Roller i Konversationsstykket nævnes saaledes Elmire i „Tartuffe", Lindane i „Skotlænderinden", Lucretia i „Den Vægelsindede" og senere i Anstandsfaget Fru Schmerling i „Kun sex Retter", Lady Alton i „Skotlænderinden" og Lady Fanny i „Søofficererne".

Det ubundne Zigeunerliv, der i det danske Theaters første Aar førtes af Personalet, synes ikke at have været Jomfru Bøttger ukjært, eller ogsaa har det været hende umuligt at holde sig udenfor alt det Maskepi, der var ved Theatret. En plump Tone og usædelige Udtryk — skriver Overskou — vare saa almindelige, endog imellem Damerne, at von der Luhe, da Jfr. Bøttger engang igjennem Als førte Klage over nogle drøje Platituder af Musted, paalagde „Inspecteuren samme gode Jomfru at svare, at det kun var saadan raadden Snak og slipfrig plaisanterie, som hun selv med sit Sippskaft var accoutumeret at bruge, ham og Meddirecteurer til megen Fortrydelse." Og dog gjorde hun Fordring paa at være ikke alene et Stykke af en Skjønaand, men tillige Forfatterinde. Saaledes skrev hun som sagt ikke alene en Fortale til Jfr. Biehls Oversæt-

telse af „Caliste", men navngav sig tillige som Oversætterinde af „Fruentimmerhaderen", der var det Stykke, hvormed Lessing indførtes paa den danske Skueplads. Hvorledes hun med sin overfladiske Dannelse forstod fremmede Sprog, vides ikke, men bestemt er det, at hun ikke kunde skrive sit eget Modersmaal, og som en kurieus Prøve paa hendes Dansk skal jeg her aftrykke følgende Brev fra hende af 1. Juli 1787:

„Underdanig P. M.

Da min Hilsen er meget Svag, som Etatz-Raad Gulbrandt kand Bekræftte, og Landet ville være mig meget tienlig, og ieg dertil ey er Formuende at komme, uden Deres Høyvelbaarenheds Gunstige Hielp, saa er det at ieg drister mig at bede Et laan af 150 Rdl. thi ieg er i en Deel gyel og min Diet vil koste mig meget; uden alt dette seer Naadige Herren mig gandske uformuende til at nyde min Helbred som er det største Gode i Verden.

Jeg troer aldrig at have Feylet i mine Pligters opfyldelse og mindre skal ieg her efter.

Med Sicæle Tak for alt Godt Hvad mig er vist, er ieg med ful tillid om Redning i min nød En

Underdanig
Tienerinde
Rose
fød
Bøttger."

Mdm. Rose, født Bøttger.

Tegnet paa Træ af H. Tegner.

Og denne Dame skrev originale Komedier! „Clarisse eller Den forrejste Frøken" var et femakts Skuespil, som hun fik opført i 1772, men som da ogsaa kun oplevede tre Forestillinger. Det var et Slags kvindelig Jean de France, hun vilde skildre, og Rosenstand-Goiske skriver om Stykket: „Hele Fablen er usandsynlig, Planen er urigtig og skjævt anlagt, Udarbeidelsen er elendig og ganske unaturlig og regelløs, Sentimenterne ere ofte gemene og uædle og aldrig smukke, Sproget er fuldkommen hæsligt, og hele Stykket er uinteressant; ikke en eneste vel anlagt og udført Karakter, ikke en theatralsk Situation, ei et eneste godt Indfald har vi kunnet opdage, hvor meget vi end har gjort os Umage for at finde dem." Rosenstand-Goiske ender sin lange Anmeldelse med at fortælle, at Forfatterinden, der spillede Clarisse, paa sin Beneficeaften ved den tredie Opførelse sluttede Stykket med følgende Taksigelse til Publikum: „Min Lykke er iaften fuldkommen, hvorfor jeg takker allerunderdanigst og skyldigst!"

Jevnsides sin Virksomhed som Skuespillerinde og Forfatterinde var Jfr. Bøttger tillige Instruktrice, og det sees af Theatrets Regnskaber, at hun i saa Henseende lønnedes med et Gratiale af 50 Rdl. aarlig. Forøvrigt var hun en af de bedst Gagerede ved Theatret, hun avancerede saaledes ved Lønningsforbedringerne i 1773 fra 500 op til 600 Rdl. Gage, og efter sit Giftermaal med Rose i 1779 havde hun med ham en samlet aarlig Indtægt af 1600 Rdl., hvilket ikke var saa ubetydeligt for den Tid. Men alligevel sad Ægteparret haardt i det, og da Rose var død, maatte hun opgive Dødsboet for at frigjøre sig for al Gjæld, Noget, hun saa meget lettere kunde gjøre, eftersom deres Ægteskab var barnløst. Saa stor og god en Klang havde Roses Navn, at da hun i 1791 ansøgte om at faae en Benefice, blev denne hende bevilget, efterat Rahbek havde sat Himmel og Jord i Bevægelse til Gunst for „den danske Roscii Enke", endskjøndt just hun var en af dem, der paa Grund af sine Indtægter mindst fortjente en saadan Gunstbevisning.

I sine sidste Aar spillede hun kun yderst sjeldent, og der var da allerede kommet friske Kræfter, som godt kunde afløse hende. Hendes sidste Optræden har rimeligvis været den 26. Oktober 1792 som Baronessen i „De noble Passioner", og da hun den 22. Februar 1793 udaandede, døde den Sidste af dem, der havde spillet paa det kgl. Theater under Holbergs Øjne.

Af Madam Rose ejer det kgl. Theater ikke noget Portrait. Det Billede, der ledsager disse Linier, er tegnet efter et af Madam Clemens stukket Portrait, som er malet af Eriksen. Originalen er nu rimeligvis forsvunden; Kobberet findes foran i Schwarz' „Lommebog for Skuespilyndere", og nedenunder har Thomas Thaarup skrevet følgende mere velmente end poetiske Linier:

„Naar Du var Agnes, var Du alle kiær.
Var Du Calliste, yndet af enhver."

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Ogsaa i Spilleværelset søgte man efter bedste Evne at drage Nytte af Festens sidste Time, idet man fordoblede og tredoblede de allerede altfor høje Indsatser. De Spillende vare nu udelukkende Civilister: Godsejere fra Omegnen, substantielle Folk, som kunde taale et Tab paa et Par Hundrede Daler. Af Officiererne havde ganske vist et Par taget Del

i Spillet, men kun i Begyndelsen og med ganske smaa Indsatser, som for at vise, at det for deres Vedkommende kun gjaldt en uskyldig selskabelig Morskab. Saasnart der var begyndt at roulere større Summer, havde de strax holdt op og fjernet sig den Ene efter den Anden — efter hvad Overførsteren vilde vide, paa et Vink, der var udgaaet fra den Kommanderende selv, da han havde passeret Spilleværelset, dengang han skulde stige tilhest. — „Saa meget des bedre," havde Baronen ytret ironisk; „saa har vi det gemytligt mellem os selv; faites votre jeu, messieurs!»

Baronen havde unægtelig, efter de Herrers Anskuelse, al mulig Grund til at finde Situationen gemytlig. Han vandt næsten uafbrudt; den ved Siden af ham udbredte Masse af Guldstykker og Sedler var i stadig Tilvæxt; blandt Sedlerne var der allerede ikke faa Forskrivninger, paa hvilke Vedkommende kun havde anført Størrelsen af sin Indsats og sit Navn; man taxerede hans Gevinst til over tusind Daler. Han paastod, at den ikke paa langt nær var saa høj, og tilbød gjentagne Gange at afstaa Banken, som han havde havt fra Begyndelsen af; men der var Ingen, som vilde overtage den; de Tabende havde saaledes ikke Lov til at knurre, omendskjøndt de næsten uden Undtagelse allesammen allerede i lang Tid kun havde løbet efter deres egne Penge, som En af dem udtrykte sig. De maatte skynde sig dygtigt, hvis de vilde indhente Flygtningen. Det var — efter Opfordring af Baronen — blevet aftalt, at Spillet skulde holde op præcis Klokken halvtolv, til hvilket Tidspunkt ogsaa Ballets Slutning var bestemt; og nu var den næsten eet Kvarteer. Baronen saae allerede sin Gevinst fordoblet ved de kolossale Indsatser, man risikerede, thi endnu mere end før faldt Kortene heldigt for ham; en vild Lystighed vidnede om den Bevægelse, han var i; han ledsagede ethvert Kort, han uddelte, enhver Gevinst, han trak ind, med et overmodigt Ord, medens hans Øjne glødede og der gik Trækninger gjennem de travle Hænder. Paa eengang vendte Bladet sig. En af Spillerne havde sat hele sit hidtilværende Tab paa eet Kort og vundet; dette heldige Vovestykke tilskyndede de Andre; man satte ti, tyve Gange saameget som de tidligere Indsatser, og alle Kort faldt som ved et Trylleri imod Banken; i et Nu var dens Gevinst svundet ind til det Halve; det var klart, at hvis Banken i de resterende femten Minuter vedblev at være forfulgt af det samme Uheld, maatte den slutte med et betydeligt Deficit. Baronens spøgende Bemærkninger fik mere og mere en bitter Bismag; tilsidst fløjtede han kun mellem Tænderne eller mumlede Forbandelser; store Sveddraaber perlede paa hans Pande; hans urolig flakkende Blikke syntes gjentagne Gange at fixere en Bestemt i Selskabet. Pludselig standsede han midt i Kortgivningen og raabte med en halvhøj Ed:

„De bringer mig Ulykke, min Herre! De generer mig, min Herre!"

Disse i den heftigste Tone udstødte Ord ledsagedes af gjentagne rasende Blikke til Kurt, som, efterat han for et Par Minuter siden var traadt ind i Værelset for at undgaa Bertram, havde staaet med korslagte Arme blandt Tilskuerne, der flokkede sig tættere og tættere om det grønne Bord, tiltrukne og fængslede af det vilde Spil. For ham havde Scenen ikke havt nogen Tiltrækningskraft; han havde staaet og stirret mekanisk frem for sig, uden at se Noget; han hørte heller ikke Baronens Ord; han følte det kun som noget Ubehageligt, at han saae flere Herrers Øjne i sin umiddelbare Nærhed rettede paa sig. En af dem troede at burde gjøre ham den hviskende Meddelelse, at Baronen „havde ment ham". Kurt, der forstod det, som om Lotter havde opfordret ham til at spille med, svarede, da han ikke vilde sige det højt, i en sagte, høflig Tone til den Herre, der havde hvisket til ham: „Undskyld, men jeg spiller ikke," og ledsagede disse Ord med en undskyldende Trækken paa Skuldrene over til Baronen, hvorpaa han vendte sig om og, saasnart han var kommen ud af den ham omgivende Stimmel, skyndte sig hen til Døren ud til Verandaen, hvor han kunde haabe at faae Ro til at overlade sig til sig selv og sine sørgelige Tanker.

Da Kurt vendte sig om for at gaa, brød Baronen ud i en haanlig, hæs Latter, medens han gav Kort igjen med skjælvende Haand. Pludselig sprang han op.

„Jeg maa dog spørge den Herre, hvorledes jeg skal forstaa hans Trækken paa Skuldrene. Undskyld!"

Han havde kastet Resten af Kortene paa Bordet og banede sig gjennem den forbausede og forskrækkede Stimmel, som han hensynsløst skubbede til Side, Vej til Døren. Men han havde endnu ikke naaet denne, før Bertram spærrede ham Vejen.

„Hvad vil De?" hvislede Baronen med indædt Harme.

„Jeg vilde blot gjøre Dem opmærksom paa, at De er Gjæst her i Huset, og at De er i Begreb med at krænke den Gjæstfrihed, De nyder, paa en skandaleus Maade."

Bertram havde talt i en fast Tone, men saa sagte, at kun Baronen kunde forstaa ham. Derhos var hans Mine fuldkommen rolig, og selv de Nærmeststaaende, som kun kunde se hans Ansigt, medens Baronen vendte sin brede Ryg imod dem, maatte tro, at Talen kun var om en ligegyldig Meddelelse.

Vreden havde gjort Baronen maalløs; Bertram gav ham ikke Tid til at buse ud; han fortsatte i den samme sagte, indtrængende Tone:

„Jeg seer, De har fuldkommen forstaaet mig; forøvrigt behøver jeg vel neppe at tilføje, at jeg til enhver Tid er til Deres Tjeneste, hvis De mener at trænge til en Kommentar til Lektionen."

„De skal høre fra mig! og det strax!"

„Jo før, jo bedre."

Han bukkede let og sagde med hævet Stemme, idet han vendte sig til de Andre:

„Jeg beder meget om Forladelse, men det var blevet mig overdraget af vor elskværdige Vært at minde om, at de Herrer Militaire desværre allerede maa trække sig tilbage og ønsker at sige Dem Godnat."

Som for at bekræfte Bertrams Ord taug Musiken i Balsalen ved Siden af i samme Øjeblik, Dørene sprang op, og en Sværm af Officierer trængte ind i Værelset. Om nogen Gjenoptagelse af Spillet kunde der ikke mere være Tale, selv om man havde havt Lyst dertil, hvilket imidlertid ikke var Tilfældet. Et Par ældre Damer vare allerede traadte ind og søgte efter deres Mænd; andre fulgte efter, ogsaa af de unge; Værelset var formelig overfyldt; de Spillende havde Møje med at naa hen til Bordet igjen og tage deres Penge til sig. Ikke Faa havde endnu en Opgjørelse med Baronen at ordne; de trængtes om ham, medens han puttede Resten af sin Kasse — Guld, Sedler og Bons — Alt imellem hinanden i Lommerne og med vranten Mine og korte Ord mere tilbageviste end besvarede de mange Spørgsmaal, der rettedes til ham; man maatte komme til ham imorgen; nu, i alt det Virvar vidste Fanden Besked.

Bertram havde iagttaget Scenen opmærksomt i Døren

ud til Verandaen. Han overtydede sig om, at Baronen foreløbig var fuldstændig optagen og ikke kunde tænke paa at opsøge Kurt og mulig fremskynde en ny Foranledning til Strid, da den første Lejlighed ikke havde ført til Noget. Under alle Omstændigheder maatte Manden først affinde sig med ham; og nu saae han, hvorledes han gjorde sig løs fra de Omkringstaaendes Skare og ilede henimod Forstkandidaten, som just traadte ud af Balsalen, varm og træt. De to Herrer stod, saavidt Bertram vidste, som Jagtkamerater om ikke paa nogen venskabelig, saa dog paa en god Fod med hinanden; i ethvert Tilfælde kunde der ikke være nogen Tvivl om, hvad de nu talte om med hinanden i den fjerneste Krog af Stuen, Baronen med mange heftige Gestikulationer, Forstkandidaten hørende ivrig til, undertiden rystende paa Hovedet, men tilsidst nikkende mere høfligt end bifaldende. Det var paatide, at Bertram ogsaa saae sig om efter en Sekundant.

Han opdagede Den, han søgte, paa den nu ligeledes af Gjæster overfyldte Veranda mellem en lille Gruppe af Officierer, der allerede havde Hjelme og Overfrakker paa og lod til at tage Afsked med ham. Det var de i Landsbyen indkvarterede Kamerater; de havde meget travlt; to Tjenere med Lanterner stod allerede parate til at lyse Herrerne ad den kortere Vej ned ad Terrasserne; den omhyggelige Hildegard havde sørget for Alt. Bertram oppebiede det Øjeblik, da de vare ved at gaa, og traadte saa rask hen til Kurt.

„Har De en Minut tilovers, Hr. Lieutenant Ringberg?"

Kurt var øjensynlig meget overrasket; men han bukkede strax samtykkende.

„Ganske vist vil det ikke være gjort paa en Minut, hvis De opfylder min Bøn, som jeg haaber De gjør."

Den unge Mands brune Kinder bleve endnu mørkere:

„Jeg beder Dem, tal, og vær forud overbevist om, at det skal være mig en Ære og Fornøjelse at kunne være Dem til Tjeneste paa nogen Maade."

„Vil De saa have den Godhed at give mig Deres Arm og følge med mig ned i Haven, for at jeg uforstyrret kan fortælle Dem, hvad Sagen drejer sig om. — Tingen er i al Korthed den: Baron Lotter — jeg veed ikke, om De allerede har havt den tvivlsomme Fornøjelse af hans Bekjendtskab — en Ven af Huset, i Forbigaaende sagt, med hvem jeg har været sammen her i de sidste otte Dage — føler sig fornærmet af mig og har ogsaa efter almindelige Begreber og efter min egen Overbevisning grundet Aarsag dertil. Det er en gammel Fejde — fremgaaet af en vis gjensidig Rivalitet med Hensyn til den respektive Anseelse og Indflydelse, som den omtalte Herre og jeg gjør Fordring paa eller troer at kunne gjøre Fordring paa her i Huset — som nu endelig kommer til en Afgjørelse, saa at den aktuelle Foranledning kun er en Lejlighedsaarsag og saaledes fuldstændig irrelevant. Dette bemærker jeg udtrykkelig, for at knytte den Bøn dertil, at De i de kommende Forhandlinger — forudsat at De — godt, godt! — jeg takker Dem hjerteligt — altsaa at De ikke lægger nogensomhelst Vægt paa den nævnte Foranledning, ja endogsaa undgaaer at be..øre den. Betingelserne for Rencontren accepterer De, saaledes som de kommer fra Modparten, det maa jeg udtrykkelig bede Dem om; jeg har specielle Grunde til at være coulant i denne Henseende. Kun volder Bestemmelsen af Tid og Sted mig nogen Betænkelighed. Her kan Duellen naturligvis ikke finde Sted; jeg foreslaaer derfor et Sted i Nærheden af Byen. Det vilde konvenere mig saameget des bedre, som jeg har berammet min Afrejse herfra til imorgen og altsaa kan blive der saalænge uden at vække Opsigt, medens paa den anden Side ogsaa Baronen vilde rejse herfra imorgen og i ethvert Tilfælde skal passere Byen, hvorved han jo opholdes saa lidt som muligt. Nu er Spørgsmaalet jo imidlertid, om og naar De troer at kunne gjøre Dem fri?"

„Før imorgen Eftermiddag i ethvert Tilfælde ikke," svarede Kurt; „men saa kan jeg uden Tvivl ogsaa, da jeg, selv om det stillede sig mindre gunstigt, sikkert vilde kunne faae Permission af Obersten, selvfølgelig uden at lade mig forlyde med Anledningen. Men Forholdene stiller sig netop meget gunstigt, forsaavidt som Regimentet, hvis vore Forudsætninger da ellers træffer ind, efter Afbrydelsen af Fægtningen imorgen Eftermiddag vil komme til at staa mellem Stedet her og Byen, hvor det desuden skal bivouakere. Under alle Omstændigheder vil jeg saaledes kunne møde punktlig til den aftalte Tid."

„Fortræffeligt," sagde Bertram, „saa er vi da den Sorg kvit, og det er vel egenlig Alt, hvad vi To foreløbig har at blive enige om. Nu vilde det vel være bedst, om De strax satte Dem i Forbindelse med Forstkandidaten, Hr. von Busche. Jeg tvivler ikke om, at han vil være Baronens Sekundant; et Spørgsmaal fra Dem, om han mulig har noget Ærinde til mig, vil eventuelt bringe Dem paa det Rene dermed."

De havde igjen nærmet sig Verandaen, just som Forstkandidaten traadte ud af Spilleværelset og syntes at se sig søgende om. De gik hurtigere henimod ham, og han paa sin Side havde neppe faaet Øje paa Bertram, før han gik ham rask imøde.

„Det er heldigt, at jeg endelig har truffet Dem, Hr. Doktor," sagde han, „eftersom jeg har et Ærinde til Dem, som det har noget Hastværk med. Jeg har søgt Dem forgjæves i alle Værelserne."

„Jeg beder meget om Forladelse," svarede Bertram; „men jeg har imidlertid ikke ligget paa den lade Side med Hensyn til vedkommende Sag og tillader mig her at præsentere Dem Hr. Premierlieutenant Ringberg —"

„Jeg har allerede havt den Ære," sagde Forstkandidaten og bukkede.

„Saameget des bedre. Saa vil jeg ikke forstyrre de Herrer længer. De kan træffe mig paa mit Værelse. Altsaa paa Gjensyn."

Han trykkede Kurt i Haanden, bukkede for Forstkandidaten, og medens de To traadte tilbage i Buskadsets Halvmørke, gik han forbi Verandaen og Sidebygningen hen til en Dør, som førte ind til en Trappe, ad hvilken han naaede umiddelbart fra Haven op til sine Værelser.

* * *

Selv paa denne bevægede Aften havde Konski ikke glemt sine Pligter. Han vidste af Erfaring, at hans Herre gjerne trak sig tilbage fra en Fest, inden den var forbi, og Bertram fandt derfor Lysene tændte og Forberedelserne til Natten trufne, da han traadte ind i sin Lejlighed. Han roste den tro Tjener for hans Omhu, men sagde, at det ingen Hast havde med at komme i Seng iaften; han ventede Besøg af Lieutenant Ringberg, og Konski maatte derfor gjerne følge sit Hjertes Trang og ile tilbage til sin Skat igjen.

Han sagde dette i sin sædvanlige spøgefulde Tone, til stor Glæde for Konski, som deraf sluttede, at hans Frygt for at al denne Staahej skulde bekomme hans Herre ilde, havde

været overflødig. Han tillod sig en Bemærkning i denne Retning.

„Jeg undrer mig selv derover," svarede Bertram; „det lader næsten til, at De har Ret: vi har skrevet os for tidlig ind blandt de Gamle."

Han smilede, og Konski antog, at hans Vink fra om Middagen var falden i frugtbar Jord, og at hans Yndlingsønske alligevel vilde gaa i Opfyldelse. Maaske vidste Aurora noget Nærmere herom. Amtsraadinden havde jo rigtignok givet streng Befaling til, at Ingen maatte røre sig i Slottet ti Minuter efter at den sidste Vogn var kjørt, for at de Herrer Officierer ikke skulde forstyrres i deres Søvn. Men Aurora vidste nok Udvej for en skjult lille Krog.

Saasnart Konski var ude af Værelset, forvandlebes Bertrams muntre Mine til en alvorlig og bekymret. Han stod og lyttede, om den Ventendes Skridt ikke allerede skulde krydses med den Bortgaaendes; da den sidste Lyd i Korridoren og paa Trappen ned til Gaarden var forsvunden og Alt var stille, begyndte han at gaa frem og tilbage med sagte Skridt og blev derpaa staaende og lyttede. Hvis Kurt nu fik at vide, at Duellen fandt Sted for hans Skyld? saa kunde man holde Alt paa, at han vilde gjøre Krav paa Forrangen og udfordre Baronen. Han maatte bebrejde sig selv, at han ikke havde oplyst den unge Mand om Sagens sande Sammenhæng og saaledes havde udsat ham for den Mulighed, at en eller anden af de Herrer, som havde været Vidner til Optrinet, kunde mistyde hans Adfærd og paastaa, at han blot ikke havde villet forstaa Lotters fornærmelige Ord, hvilket da, efter Officiersbegreber, vilde være identisk med en Bebrejdelse for Fejghed.

Men forhaabenlig havde Ingen i den støjende Stimmel og den vilde Ophidselse havt Tid til at lægge saa nøje Mærke til den lille Episode, at han kunde gjøre sig selv og Andre Regnskab for den bagefter. Kiv og Strid og Ordvexling var der jo altid ved saadanne Lejligheder, og Ingen af de Tilstedeværende havde seet ud, som om han var vant til at tage den Slags Begivenheder med en Alvor, der allerede i og for sig var meget fremmed for det muntre thüringske Blod. Og af Kurts Kamerater havde heldigvis ikke en eneste været tilstede i det paagjældende Øjeblik, og Forstkandidaten var først kommen tilstede til allersidst. Spørgsmaalet var altsaa, om Baronen selv senere vilde prøve paa at anbringe den Fornærmelse, som han maatte være overbevist om var bleven virkningsløs uden nogen Skyld fra Kurts Side; og hertil havde han jo den allerbedste Lejlighed. Han behøvede kun at fortælle Sagens sande Sammenhæng til sin Sekundant og denne igjen at lade en Antydning deraf falde til Kurt — saa vilde det dog før eller senere ske, hvad han havde haabet at forhindre ved sin Intervention.

Dog maatte han sige sig selv, at der endnu ikke var nogen Grund til at fortvivle. Vel vidste Lotter nu, hvem der var hans egenlige Medbejler; og Ønsket om at lade denne Medbejler føle sin Vrede og om muligt tilintetgjøre ham maatte naturligt nok være stærkt hos en voldsom, hidsig, af Samvittighedsskrupler ikke generet, i Valget af sine Midler aldrig forlegen Mand, som elskede Erna lidenskabeligt. Men gjorde han da det? nej, og atter nej! Han havde aldrig elsket Erna; hele hans Kourmageri lige fra først til sidst havde ikke været Andet end en simpel Spekulation paa Ernas formentlig kolossale Formue, ved Hjælp af hvilken han tænkte at befri sig ud af sine momentane Forlegenheder og faae Midler til at fortsætte sit Dagdriverliv efter en stor Maalestok. Men disse glimrende Fremtidsdrømme vare blevne meget formørkede, allerede inden Kurt var kommen; man havde allerede ladet ham falde, og han var sikkert skarpsindig nok til at have fundet ud, hvem der havde beredet ham denne Skjæbne. Hans rasende Udtalelser overfor Lydia beviste jo klart nok, at han fuldkommen nøjagtigt vidste, hvem der fra Begyndelsen af havde staaet mellem ham og Erna, hvem der ved sine Kunstgreb havde forhalet Afgjørelsen, forhindret enhver yderligere Tilnærmelse, opvakt Forældrenes Mistro, bortvendt Datterens Tanker og tilsidst drejet Alt til det Værste. — Gaves der Nogen, som havde fortjent hans Vrede og Had og hvem hans Hævn maatte ramme — saa var det den Mand. Hvorfor skaffe sig endnu en Anden paa Halsen? Man var ikke fejg — paa ingen Maade! — men her havde man, som en fuldendt Pistolskytte, et let Spil med en Modstander, der neppe engang kunde træffe Skiven; man giver dog ikke sin Modpart Atout'erne, naar man selv kan have dem paa Haanden.

Fortsættes.

To Digte af Ludvig Bødtcher.

Ikke forhen trykte.

December.

Nu bruger Vinteren sit Vid,
Har vævet selv sit klamme Lagen
Og ligger hyllet ind til Hagen,
Som i en Søvn til evig Tid.

Den drømmer glad om sin Bedrift:
Om Blomstret, som den gjorde Skade,
Om Skovens tusind visne Blade
Og om sin skarpe Aandes Gift.

Den leer af Solens sløve Pil,
Som skabte Liv i Somrens Dage,
Men nu har ingen Kraft tilbage,
Og kun Medlidenhedens Smil.

— Du strenge Vinter, Tid kun giv!
Det Hovmod, som Dig nu bedaarer,
Vil engang smelte hen i Taarer
Og hver en Taare vorde Liv!

I Skoven.

Du smykker Dig til Pintsefest,
Du gamle Eg, Du Skovens Præst!
Du taler fra dit Løvkapel
Forfriskende til mangen Sjæl.
Som en bedaget Patriark
Du peger paa din runkne Bark
Og paa din lyse Foraarspragt
Og hvisker blidt; „Vær uforsagt!
„Jeg tidt oplevede, hvor jeg staaer,
„Min Sommer og mit Efteraar;
„Jeg følte Vinterstormens Had
„Afklæde mig det sidste Blad,

„Og i mit Bryst var iskold Nat
„Og Hjertet indtil Døden mat.
„Da strakte sig som bønlig Haand
„Min nøgne Gren mod Kraftens Aand,
„Og se: et Lyn mig skimte lod
„Til Trøst min dybe, skjulte Rod!
„— Og Du, det Ypperste af Alt,
„Hvad Kraften har tillive kaldt,
„Du ængstes i din Vintertid
„Fordi som Sne din Lok er hvid!
„Du, som behersker Jord og Hav,
„Du blegner for en jordisk Grav!
„Vær trøstig kun, vær glad og god,
„Og husk: din dybe, skjulte Rod!

I Saisonen.

X. Samlere.

Sluttet.

Hvad min Ven Mørup angaaer, da synes hans Interesse for alle Slags Samlinger, af hvad Art nævnes kan, at være af en mere end kølig Beskaffenhed. Hvad vore offentlige Samlinger angaaer, da har han, skjøndt han bliver overordenlig patriotisk begejstret, hvergang han i Aviserne læser en Beretning om, at en eller anden sagkyndig Udlænding har besøgt dem og fundet Behag i dem, ikke sat sin Fod paa nogen af dem, siden han engang som Skoledreng var deroppe under Hr. Lærerens Ledsagelse, men den Dag var han rigtignok overmaade begejstret for dem, mest dog maaske fordi dette Besøg friede ham fra en ubehagelig Historietime, hvor han havde al Udsigt til at komme op. Og hvad private Samlinger angaaer, da har hans Samlerflid kun fundet et Udtryk ved, at han som haabefuld Yngling samlede paa Insekter, og Udbyttet heraf opbevaredes i en af de største Cigarkasser, paa hvis Bund der var smeltet et tykt Lag Vox og hvis væsenlige Indhold bestod af nogle faa paa fine Knappenaale ynkelig sammenkrøbne, uskyldige Fluer, to Myg, en Humlebi og en Mariehøne samt en urimelig Mængde Kamfer, der forpestede Luften i flere Alens Omkreds og fik alle Nysgjerrige, som saae ned i Kassen, til at fælde Taarer i saa rigeligt Overmaal, at man skulde tro, at det var Medlemmer af „Foreningen til Dyrenes Beskyttelse", der begræd de stakkels spiddede Dyr. Hvad endelig de forskjellige Indsamlinger i velgjørende Øjemed angaaer, da tilstaaer han frit, at de eneste, han kan blive klog paa, er de, hvor en Kunstner foranstalter en Aftenunderholdning eller lignende til Fordel for en trængende Familie, og det saa bagefter viser sig, at den trængende Familie er hans egen. Stakkels Mørup er naturligvis fortvivlet over den nye Lidenskab, hans Kone har fattet, og det i saameget højere Grad, som han jo selv ikke har den ringeste Passion for at samle paa Nogetsomhelst. Jo, det er sandt, han har dog, som han selv bemærkede forleden Dag, een Samlermani, idet han nok kunde have Lyst til at anlægge en større Samling af gangbare Mønter, men jeg er bange for, at det gaaer ham som min omtalte Klassekamerat, at han ingen har, ialtfald synes saavel hans Kone som hans Børn at have sat sig til Opgave at umuliggjøre, at denne hans Samling skal faae noget videre stort Omfang.

Fru Mørup vedbliver imidlertid at forøge sine Samlinger Dag for Dag, og det er kommet hende ikke saa lidt til Gode, at hun fra sin Ungdom har en vis Færdighed i at skrabe de Ting sammen, hun ønsker, et medfødt Talent til at udfinde de Steder, hvor der — som Mørup saa smagfuldt udtrykker sig — er Noget at hole, og den behørige Ugenerthed til at anmode Alle og Enhver, Fremmede saavel som Bekjendte, om Gaver til sin Samling, hvilke Egenskaber ere aldeles uundværlige for Folk, som ville tænke paa at samle. Som ung Pige samlede Fru Mørup nemlig paa Melogvandsdeviser og Likeurfigurer, og hun havde en hel, temmelig stor Dukkechiffonniere fuld af de mærkeligste Fremtoninger i denne Genre, ligefra kortskjørtede, guirlandebærende Dandserinder, der vaklede paa den yderste Taaspids og viste Ben i en aldeles utilladelig Grad, til skjævhovedede Amoriner med slangeformet slyngede Ben og grisehaleformet krøllede Haar, som smedede Hjerter paa en Ambolt eller omgikkes dem paa andre lignende letsindige Maader, ligefra yndige Matroser, der bar deres blanke Hatte med de flagrende Baandender nok saa fortryllende paa tre Haar og i det Hele saae ud til at komme ligefra en Lystkapsejlads ved Bellevue, til alvorlige Melogvandmænd i de mest gaadefulde Livsstillinger. Denne Samling er imidlertid i Tidens Løb gaaet over til den yngste Datter, som trolig har vedligeholdt og forøget den, hvergang hun ved en eller anden Fest opdagede en ny Figur paa Krandsekagen, og hvor godt hun er fulgt med Tidens nyeste Frembringelser, viser det sidste Nummer i Samlingen: Ambrosius paa et Paaskeæg.

Gjenstandene for Fru Mørups Indsamlinger i velgjørende Øjemed ere, som alt bemærket, Frimærker og Cigarspidser. Naar Fruens Interesse for en Sag er bleven vakt, da skyer hun ingen Ulejlighed, hun ofrer den sin Tid og sin Kraft, og ikke alene s i n Tid og s i n Kraft, men enhver Fremmeds Tid og Kraft, som maatte tilbyde sig. Som en Følge af denne for hendes Omgangskreds yderst behagelige Egenhed har hun sat et større Antal af Veninder i Aktivitet med at samle Frimærker ind til hende, og hun modtager næsten daglig smaa Pakker med et saare frimærkeligt Indhold, ligesom hun meget samvittighedsfuldt hver Dag ved Middagsbordet meddeler Mørup, hvor mange hun nu har af hver Slags. Naturligvis har Manden for længe siden maattet opfordre Alle, han staaer i Handelsforbindelse med, til at aflevere deres Frimærker til hans Kone, men hun klager over, at han udviser en beklagelig Mangel paa Energi, og ganske vist maa det være ærgerligt for Konen at se, hvor langt han er fra at dele hendes nuværende Opfattelse, at Frimærker er det Vigtigste ved Breve, hvorfor hun er lige ved at aabne sin Mands Breve blot for at komme i Besiddelse af Frimærkerne, og jeg har hende næsten mistænkt for, at hun sender sig selv smaa fortrolige Meddelelser med Posten bare for at faae det fire Øres Frimærke; ialtfald er hendes Korrespondance stegen i en mistænkelig Grad i den senere Tid. Jeg er selvfølgelig fra første Øjeblik bleven kapret til at afgive mit Bidrag, og det er virkelig en sand Fornøjelse at se, hvor taknemmelig hun bliver for hver nok saa lille Samling, hvilket ikke alene skriver sig fra hendes Overbevisning om Sagens umaadelige Vigtighed, men maaske nok saameget fra en vis Frygt hos hende for at Fru A. B. Petersens Enke & Comp. i Opgjørelsens store Stund skal møde med et større Antal end hun, hvad hun vilde anse for en uaftvættelig Skamplet. Personlig udfolder hun en mageløs Iver, hun staaer op en halv Time før de Andre blot for at aabne Brevkassen og hun udleverer højst egenhændigt Brevene

til hvert af Familiens Medlemmer, og Gud naade den, der ikke i Løbet af Dagen afleverer de Frimærker, Brevene have været frigjorte med. Denne Fruens Kontrolleren af Brevene er naturligvis en stor Gene for Manden og Børnene, men for Ingen mere end for hendes haabefulde Søn, Lieutenanten, der ikke saa ganske sjeldent med Fodposten modtager smaa kokette Billetter, som just ikke seer ud til at være Tjenestebreve, og det er utroligt, hvilket Hovedbrud det hvergang volder ham at finde paa en nogenlunde plausibel Forklaring af, fra hvem de skrive sig, hvilke Forklaringer ikke en Eneste af Familien skjænker et Øjebliks Tiltro.

Ikke mindre ivrig er hun med Hensyn til Indsamlingen af Cigarspidser. Hun har sat sig selv i en temmelig stor Udgift ved at forære baade Manden og Sønnerne smaa elegante Etuier til Afskjæring og Opbevaring af deres Cigarspidser, en Udgift, der efter al sandsynlig Beregning rigeligt opvejer, hvad de kunne antages at ville bringe ind i den første halve Snes Aar, og hvorvidt hendes Kjærlighed til Cigarspidser driver hende, kan man faae et Begreb om af hendes Julegave til de mandlige Mørupper. Hun forærede nemlig hver af dem hundrede meget gode Cigarer, hvis Værdi dog i høj Grad forringedes ved, at hun havde skaaret Spidserne af dem alle hundrede, og jeg tør nok uden at overdrive paastaa, at hun skjærer betydeligt mere af Cigarer, end Folk i Reglen anseer for nødvendigt. Til Indsamlingen af Cigarspidser er der i den sidste Tid kommen en Indsamling af Cigarstumper, hvilken skeer til Fordel for en forarmet Familiefader, som har lavet sig en ny Husindustri ved af disse Stumper at fabrikere en særdeles velsmagende og yderst appetitlig Røgtobak, hvilken Fru Mørup dog mærkeligt nok ikke kan overtale sine Sønner til at smage paa. Det er denne Side af Konens Virksomhed, som især er noget kostbar for Mørup, idet hun ikke alene strax bemægtiger sig enhver antændt Cigar, han lægger fra sig, men endogsaa f. Ex. sidste Gang Mørup havde L'hombreselskab, hvert Øjeblik foer ind til de spillende Herrer og tog deres nylig tændte Cigarer fra dem med den Ytring, at nu havde de vist røget nok af dem, de maatte tænke paa den stakkels Familie og de kunde jo tage andre Cigarer i Stedet, hvilket var en noget bekostelig Fremgangsmaade for Mørup, der trakterede med femogtyve Øres Cigarer, og hvilket irriterede Fuldmægtigen, som skulde ryge et nyt Merskums Cigarrør til og derfor havde Interesse af at ryge Cigarerne helt op. Sin Søn Studenten har hun bragt til Fortvivlelsens Rand ved, hvergang han er ude, at gjennemsøge hans Askebægere for at annektere de forefundne Cigarrester, men han har hævnet sig ved at anskaffe sig en Cigarslukker, et Instrument, der efter Fru Mørups Mening er ligefrem modbydeligt, fordi det forpester Luften i Entréen, hvor Studentens Overfrakke hænger, og som hun ikke kan begribe at noget ordenligt Menneske vil gaa med, det passer sig kun for Timelærere og Droschkekudske, som ikke maa ryge paa Bukken under Kjørselen. Men alle disse smaa Ulemper, som allerede have givet Anledning til flere mindre behagelige Familiescener, genere ikke den utrættelige Fru Mørup, hun er, for at bruge en aldeles ny Brander af Lieutenanten, i den Grad gaaet op i Samlingen, at hun ganske er gaaet fra Samlingen. Dag ud og Dag ind tænker hun ikke paa Andet, og om Natten drømmer hun om smaa, forvildede Drengebørn, der ryger paa Cigarstumper af alle Størrelser, og smaa Konfirmandinder, som ere beklædte med Frimærker i alle mulige Farver og af alle mulige Former.

Til alle disse Passioner har Fru Mørup i dette Efteraar føjet en, som er kommen dobbelt overraskende, fordi den kom saa aldeles uventet. En Dag i Oktober Maaned, kort efter at Familien var kommen ind fra Landet, begav Fruen sig nemlig ud paa den kunst-industrielle Udstilling, ikke — som hun selv oprigtigt tilstod — fordi hun havde den mindste Smule Interesse for Sagen, saameget mere som Adjektivet kunst-industriel kun vakte nogle særdeles taagede Forestillinger hos hende om Meubler og Sølvtøj fra Kunstflidslotteriet, men ene og alene af den Grund, at man jo maatte kunne sige, man havde været der. Hvis hun ikke havde havt denne Ærgjerrighed, vilde hendes Mand nu for Øjeblikket være endel lykkeligere, end han er. Hun kom nemlig hjem, opfyldt af Begejstring og med en levende Overbevisning om altid at have næret den største Interesse for Kunstindustrien og Alt, hvad dertil hører, og hun bebrejdede i stærke Udtryk Mørup, at han ikke før havde sendt hende derud, for hvis hun bare havde anet, at det var saadan en Udstilling, saa havde hun ved Gud taget Kort, nej det havde hun slet ikke behøvet, hun havde naturligvis faaet Frikort, for hun havde en Masse gamle Sager oppe paa Loftet, som brillant kunde være blevne udstillede ligesaa godt som saa meget Andet, der var derude, og det var ogsaa ærgerligt, at Mørup aldrig kunde sige En saadan Noget, men det lignede ham fuldkomment, han havde naturligvis ikke Spor af Forstand paa patriotiske Kommoder eller fædrelandskjærlige Uhre med Musik i, nej saa var Fru Holm en ganske anderledes lykkelig Kone, der var gift med en Mand, som dog havde Interesse for saadan Noget, Mørup skulde blot huske paa, hvor dejligt alle Værelserne hjemme hos Holms vare dekorerede med skinnende Messingfade og svære Egetræes Dragkister med Messingbeslag og dejlige Sølvkrus og yndige Portraiter, som vare saa gamle, at man ikke engang kunde se, hvem det skulde være; og hvad Fru Mørup ikke allerede var en ulykkelig Kone, det blev hun, da Manden tillod sig den Bemærkning, at han syntes, der saae ud som i Antikvitetshandler Henriques' Boutik paa Amagertorv. Dagen efter sit Besøg paa Udstillingen begyndte Fruen en Rekognoscering paa Loft og i Pulterkammer, i alle gamle Kasser og Kister og i de forskjelligste Gjemmer og Lukaf'er, som ikke havde været aabnede i den sidste Snes Aar, og hun har allerede fundet en falmet Navneklud, en defekt Lugtedaase og et Par klinkede Kaffekopper, om hvilke Gjenstande hun med apodiktisk Sikkerhed paastaaer, at de ere over to hundrede Aar gamle, da de have tilhørt hendes Bedstemoder, og der kan ikke være mindste Tvivl om, at hun vil finde flere lignende mærkværdige Sager, saa at hun paa den næste kunst-industrielle Udstilling vil forbause Samtiden med en højst interessant Samling og til Tak erholde det attraaede Frikort.

Til Fremskridtsmændene fra en af deres Marodeurer.

Hil være Jer unge Profeter
Fra Kommunardernes Tid,
Med flunkende nye Trompeter,
Som I kan traktere med Flid!

I har ikke nødig til Skamme
Med bulede Horn at staa,
For de fik endnu ingen Skramme
I Slag, hvor det gjaldt om at slaa.

Hil være Jer unge Herrer,
Som blæse til Fremskridtets Fest!
Foragte I kan alle Kærrer,
For I kan selv være Hest,
Og gammel Tro kan I vælte,
Naar blot I en Smule slaa op,
Og sparke til graanede Helte
I kunstret Paradegalop.

Og det kan jo gjerne være,
Thi Kræfter fattes Jer ej,
At over en ny Barrière
Just I skulde vise os Vej,
At end der er Kræfter, som længes
I Dybets lukkede Bryst
Bag Skranker, som først skulde sprænges,
Naar I ride frem til Dyst.

Men det skal I allerførst vide,
At fast paa en Grund maa man staa,
Og vil I paa Farten nedride
Den, Slægterne byggede paa,
Saa staaer der en Flok Marodeurer,
Som ikke vil vige en Fod
Og Sværdet ej slappere fører,
Fordi de tør staa, hvor de stod.

Og om de vil tro, at Formen
Kan trænge til nye Sving,
De gaa ikke med til Stormen,
Hvor helligt er Ingenting,
Og om de vil gjerne lytte
Til Mellemtonernes Klang,
Mod dem vil de aldrig bytte
Den ene, der højest sig svang.

Og derfor den Sangers Ære,
Som nu skal føle Jert Sværd,
Skal sikker og skudfast være
I Marodeurernes Hær,
Thi Tonen fra oven gav Enhed
Til Sangene fra hans Bryst
Og lagde sin Kraft og Renhed
I Malmet, der var i hans Røst.

Og det skal I atter mindes
Paa den lystige Ledingsfærd,
At Sejren kan aldrig vindes
Med Spot og med Had til Sværd,
Men det, som maa lægge Staalet
I Kampens flammende Ild,
Er Kjærligheden til Maalet
Og dem, I vil føre dertil.

Og derfor den Ridder vi hædre,
Som I har kaldt en Tyran,
Fordi han blev tro sine Fædre
Og elsked sin Moders Land,

Fordi han en Foraarsmorgen
Var Frihedens varme Tolk,
Fordi han i Glæden og Sorgen
Var Et med sit Land og sit Folk.

Saa spænd kun det Styrkebælte,
Som tidt nok I spillede paa,
Men husk, vil I være Helte,
For Smaating ej ømmes I maa.
Thi end har Intet I døjet
Paa Vejen, I lystelig gik,
Jer Lykken og Tiden har føjet,
Saa Fordel og Ros I fik.

Men han, mod hvem I vil vende
Jert Fremskridts fylkede Hær,
Og han, som vil gjerne bekjende,
At stundom fejled hans Sværd,
Har ofte gaaet i Têten,
Hvor Slaget for Fremskridtet faldt,
Men aldrig blæst i Trompeten,
Naar kun om hans Storhed det gjaldt.

Og jeg vil ej værne hans Ære,
Dertil staaer selv den for godt,
Men ham vil min Tak jeg bære —
Mig rører kun lidt Eders Spot.
Jeg følger ham ej som Fører
Paa stridende Meningers Hav,
Men hører til de Marodeurer,
Der elske det Store, han gav.

L. Budde.

Litteratur

I god Tid — nogle Dage før Nytaar — er „Vejviser for Kjøbenhavn og Frederiksberg for 1880“, udgivet og forlagt af T. Krack, Kaptain og Stadskondukteur, udkommen, noget større af Indhold end de tidligere Aargange og med en tidssvarende Forøgelse af det rige og paalidelige Stof, som denne nyttige Haandbog nu indeholder og som gjør den til et næsten uundværligt Hjælpemiddel i det daglige Liv.

Af illustr. Almanaker for Aaret 1880 foreligger de sædvanlige tre, 39. Aargang af Flinchs Almanak (Erslev), 28. Aargang af Wisbechs Almanak (Brd. Wisbech, Kolding) og Folkets Almanak, udgivet af N. C. Rom og Thyregod. Indholdet er det almindelige, først Universitetsalmanaken med eller uden tilføjede Vejrspaadomme og dernæst Digte, afvexlende med belærende Stykker, Rejseskizzer og historisk-romantiske Fortællinger med Illustrationer. Det belærende Element repræsenteres hos Flinch af en af Kapt. Irminger forfattet Skildring af den afrikanske „Fremskridtsmand“ Kong Mtesa af Uganda, et Par Afhandlinger om „frisk og fordærvet Luft“ og om det oldnordiske Museum, foruden nogle mindre Artikler, hos Wisbech af en historisk Beskrivelse af Rosenborg ved Carl Andersen og en Afhandling om Katakomberne i Rom af Ludvig Wagner, og endelig i „Folkets Almanak“ af „Et Besøg i en engelsk Kulgrube“ af Pastor Plenge samt et populairt botanisk Stykke om de „kjødædende Planter“. Foruden fra anonyme Forfattere, af hvilke enkelte Ydelser ere lovlig ferske og ubetydelige, indeholde Almanakerne æsthetiske

Bidrag af H. F. Ewald, Carit Etlar, Holger Drachmann, Camillo Bruun, Thomas Lange, Emm. Henningsen, Elisabeth Martens, Henning Fox, Knud Skytte o. fl. Tarveligst synes os Flinchs Almanak at være, baade med Hensyn til selve Bidragenes Kvalitet og især hvad Udstyrelsen og Illustrationerne angaaer; enkelte af disse sidste ere endogsaa ligefrem uanstændig slette og kunne kun sammenlignes med de mageløse Billeder, der prydede den Udgave af „Till Uglspil", som udkom her for en 20—30 Aar siden paa en Papirhandlers Forlag og som ialtfald for nærværende Anmelder staa som et non plus ultra af Gyselighed; de almindelige Gadevisers Træsnit ere som Kunstværker imod dem. Smukkest udstyret er „Folkets Almanak"; baade i Henseende til Papir, Tryk og Illustrationer synes Udgiverne intet at have sparet for at lade den fremtræde i en saa smagfuld og tiltalende Form som muligt.

Musik

Det kgl. Kapels Kammermusiksoiréer tog deres Begyndelse i Slutningen af forrige Aar paa en særdeles heldig Maade, med et interessant Program, talentfulde og dygtige Præstationer og et talrigt og skjønsomt Publikum. Som Indledningsnummer tjente en Novitet, Hans von Bronsarts Trio i G-Mol. At dette Arbejde har været underkastet en saa forskjelligartet Kritik i vor Presse er ikke underligt. Skjøndt Trioen vel i sin Form ikke afviger fra, hvad der i den Henseende tages for gode Varer af Komponister som Saint-Saëns, Rubinstein o. A., saa hører den paa den anden Side saa lidt til den formfuldendte Kategori i klassisk Betydning, at den allerede herved skaffer sig uvillige Øren hos Adskillige. Dertil er dens Indhold unægtelig blandet med en Art af Pathos, om man vil en Svulstighed, som ligger vor jevne Tænkemaade — ogsaa paa Musikens Omraade — fjernt, selv om den under den Schumannske Muses Ægide hyppigt træffer paa Tilhængere ogsaa herhjemme. Men man kan nu engang ikke forlange, at en af Wagnerianismens Præster, en af Fremtidsmusikens smaa Profeter skal skrive Musik efter klassiske Former og med Ideer, der bevæge sig paa det Jevne eller Naive. Og har man saa taget det samme Forbehold ligeoverfor denne Trio som overfor saa mangfoldige andre Værker af moderne Oprindelse, hvor virkelig Følelse erstattes af pikante Vendinger og en blændende Behandling, saa vil man dog neppe kunne frakjende Komponisten hverken Begavelse eller virkelig Dygtighed. Tvertimod, der findes i Trioen Enkeltheder, som tage sig fortræffeligt ud, ikke blot paa Grund af den effektfulde Benyttelse af de tre Instrumenter, hvis forskjellige Klangfarve er udbyttet med Virtuositet, men ogsaa ved selve Motiverne, der, som i Finalen, kunne være saa friske og kraftige, eller, som Sidemotivet i første Allegro, aabenbare et fint musikalsk Blik. Ogsaa Scherzoen, der rigtignok faaer de to magre Trioer med i Kjøbet, og den tungt anlagte Adagio i Sørgemarche-Stilen vilde høres med Udbytte. — Iøvrigt viste Koncertgiverne god Smag ved ligeoverfor Bronsarts meget moderne Skrivemaade at sætte et saa fint og klassisk Arbejde som Mendelssohns Kvintet i A-Dur, og Nydelsen af dette gjennemsigtige Filigranarbejde kunde kun fremmes ved den ualmindelig smukke og kunstneriske Udførelse ved flere af Kapellets dygtigste Kræfter med Hr. Tofte som Primarius. Hans Violinspil blev saavel her som i Trioen baaret oppe af en smuk musikalsk Forstaaelse og teknisk Overlegenhed. Imellem disse to Koncertens Hovednumre foredrog Hr. Bielefeldt paa sin vante musikalske Maade fire af C. F. E. Hornemans friske og prægtige Sange, hvilke vi hermed ønske Velkommen paa Koncerttribunen, medens Hr. Otto Bendix spillede Chopins Ballade i F-Mol, den samme man vil erindre fra den dygtige Pianists egen Koncert.

Frue Kirkekor under Kantor Sannes Ledelse havde iaar ligesom tidligere arrangeret en Julekoncert første Juledag, men Publikum mødte adskillig sparsommere end sædvanligt, rimeligvis paa Grund af de forhøjede Billetpriser. Korets Præstationer syntes at falde bedre ud, end det undertiden før har været Tilfældet, og det lille Kor af H. Rung „Julenat" lykkedes især godt. Ved Udførelsen af større Kompositioner var Koret meget forstærket, saaledes ved en ubekjendt, men kun lidet interessant Behandling af Davids 139. Psalme af G. Wennerberg, „Gluntarnes" bekjendte Forfatter. Et Børnekor, der sang en gammel Julesang, kunde have været en Del renere. Blandt Programmets bedste Ting maa nævnes L. Hornbecks smukke Julehymne, der tidligere er hørt, Hartmanns Musik til Davids 136. Psalme samt Schellenbergs Orgelfantasi „Vor Gud han er saa fast en Borg", dygtigt udført af Frk. Hennings, der her præsterede en smuk Debut. Koncerten indlededes med Hartmanns bekjendte Marche fra Universitetsfesten.

Hr. Pianist Fritz Schousboe agter inden sin Afrejse til Udlandet i Løbet af Februar Maaned at give en Koncert i Casinos mindre Sal, ved hvilken der bl. A. vil blive udført Kompositioner af Beethoven, Schumann, Rubinstein, Henselt, Lißt, Neupert, L. Schytte o. Fl.

I Prutz' Digt „Søndagshøjtid" i forrige Nr. (Side 7 Spalte 1 Linie 15 f. o.) skal Ordet „jeg" udgaa.

Indhold. Studier i en Pariser-Salon, af John Paulsen. — Foyeren, Portraiter og Karakteristiker, af Edgar Collin. IV. Familien Rose, med Portrait af Mdm. Rose, født Bøttger, tegnet paa Træ af H. Tegner. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — To Digte af Ludvig Bødtcher, ikke forhen trykte. — I Saisonen. X. Samlere. — Til Fremskridtsmændene fra en af deres Marodeurer, af L. Budde. — Litteratur. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Fra 1. Januar 1880 er Prisen paa Avertissementer i „Nær og Fjern" forhøjet til 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 4. Et Dukkehjem.
Mandag 5. Scapins Skalkestykker. Alferne.
Tirsdag 6. Mignon **(1. Gang).**
Onsdag 7. Amphitryon. Intrigerne. **(Torsdags Abonnement).**
Torsdag 8. Et Dukkehjem.
Fredag 9. Ambrosius.
Lørdag 10. Gnisten. Valdemar.

Casino.

Søndag den 4. Januar Kl. 7:

Esmeralda.

Sangspil i 5 Akter, frit dramatiseret efter Victor Hugo af Erik Bøgh.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

☛ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Folketheatret.

Søndag den 4. Januar Kl. 7:

Familien Riquebourg.

Stykke i 1 Akt af **Scribe**, oversat af **Fritz Holst.**

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

„NÆR OG FJERN",

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Med det idag udkommende Nr. 392 begynder et nyt Kvartal. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

☞ Tiltrædende Abonnenter erholde, saalangt Oplaget rækker, gratis det Udkomne af **Fr. Spielhagens** i Bladet optagne nye Novelle «**Quisisana**».

C. A. Reitzel. Løvstræde 7. K.

Otto B. Wroblewsky. Nytorv 19. K.

Til Julen og til Nytaar anbefales:

Damernes Notits-Kalender. 1 Kr. 50 Øre.

Noterbog for 1880. 1 Kr.

Notits-Kalender. 75 Øre.

C. W. Stincks Boghandel.

Amagertorv 33 (Løveapothekets Gaard).

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

C. N. Rosenkildes

Efterladte Skrifter,

med Portrait og Karakteristik udgivet af **P. Hansen.**

2 Bind. 10 Kr.

Alex. Thorsøe,

Den danske Stats Historie 1814—1848.

2 Bind. 50 Ark. 12 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel.

Zodiacus,

Parlamentariske Stjernebilleder.

Udgivet af **P. Hansen.**

Heftet 2 Kr. 50 Øre.

„Nær og Fjerns"

Novelle-Bibliothek.

1.—5. Bind.

Hvert Bind (20 Ark) 2 Kr., (fortsættes).

Otto B. Wroblewsky.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes gjennem alle Boglader i Danmark:

Intet Kors, ingen Krone,

eller Pesten i Dundee af Forf. til «Fra Luthers Tid». Oversat fra Engelsk af **K. D. H.** 143 S. 8vo. Pris heftet 1 Kr. 20 Øre, indb. 1 Kr. 80 Øre, med Guldsnit 2 Kr.

Christiania, i Decbr. 1879.

Alb. Cammermeyer.

Adolf Zinns

Kul & Brænde-

Forretning med **Dampskæreri,**

4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.

anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Punch begyndte den 1. Januar et nyt Kvartal og udkommer hver **Torsdag.** Pris paa **Velin 2 Kr.** paa Ordinairt 1 Kr. 50 Øre Kvartalet. Abonnement modtages paa Bladets Kontor, **Gl. Strand 50.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen,** Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 4. Januar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:**
Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:**
Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:**
Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10 50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:**
Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:**
Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:**
Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Nr. 393. Den 11. Januar 1880.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Et Skuespillerliv.

I de atten Aar, hvori Julimonarkiet varede, havde Frankrig vel Fred i ydre Henseende, men til Gjengjæld havde det fuldt op af levende indre Kampe. Ligesom i Statslivet gjærede det ogsaa i Litteraturen, og de Kampe, man leverede hinanden i de kritiske Tidsskrifter, i Bøgerne og paa Theatret, vare rige paa dramatiske Episoder. Frankrig besad dengang et helt Kuld af ungdommelige Titaner. I Politiken godtgjorde de allerede efter kort Tids Forløb deres Mangel paa Erfaring, men i Litteraturen formaaede de i længere Tid sejrrig at hævde deres Pladser. Det var dem, der gav den glimrende Aandsperiode, som udfoldede sig i Frankrig i Trediverne, dens egenlige Præg.

Ogsaa den mimiske Kunst havde i hine Omskiftelsernes Dage sine Kriser og Kampe. En af de mest fremragende blandt Skuespillerne, som fortrinsvis var den romantiske Skole hengiven, var Frédéric Lemaître, hvis Minde længe vil bevares. Hans Navn var paa det Nøjeste knyttet sammen med Victor Hugos Dramaer, og særlig i Ruy Blas havde han som Don Cesar de Bazan maattet holde Stand mod de Spektakler, som to mod hinanden rasende Partier fremkaldte i Theatret. Lemaître var en ægte Repræsentant for den „schwungvolle“, ungdommelig begejstrede, tiltalende, men ogsaa noget overfladiske romantiske Retning.

Et bekjendt Ord siger, at „flygtigt er Scenens sjælfulde Værk“, eller, som Tydskerne udtrykke det: „dem Mimen flicht die Nachwelt keine Kränze“, men som saa mange andre gængse Talemaader er heller ikke denne ganske korrekt. Hele Slægtfølger ihukomme taknemmelig de kunstneriske Nydelser, som en stor scenisk Kunstner, en aandfuld og skjøn Skuespillerinde i længst henrundne Dage har beredet dem, og om ogsaa Spillet selv og det talte Ord henvejres med Øjeblikket, bliver dog Traditionen tilbage, og til den store dramatiske Digters Navn knyttes ikke sjelden Navnet paa den fremragende Kunstner, som første Gang skjænkede hans Billeder Liv og Virkelighed.

Særlig lever Traditionen i Frankrig. Man kan forfølge den fra Molière og Baron til Lekain og Talma, ja lige til den Dag idag. Sceniske Kunstnere som Lecouvreur og Rachel, maaske ogsaa Sarah Bernhardt, blive ikke glemte. Frédéric Lemaitre indtager en Stilling, der er noget afsides fra Rækken af disse store Kunstnere. Hans Talent var neppe mindre end de nævnte; han kunde, saalænge han levede, glæde sig ved en overordenlig Popularitet, og skjøndt det er længe siden, han ophørte at virke, hvilket allerede skete adskillige Aar før han døde, er han dog endnu ikke glemt, hvad der er det bedste Vidnesbyrd om hans Betydning som Kunstner.

I disse Dage har hans Søn i from Pietet offentliggjort de Erindringer, som Frédéric paa Manges Opfordring nedskrev i sit Livs sidste Aar. Bogens Titel er: Souvenirs de Frédéric Lemaître, publiés par son fils, Paris, Ollendorf 1880. Oldingen huskede endnu med ungdommelig Livlighed sit Livs forskjellige Begivenheder, men hvad han fortalte af dem, var mere de fremtrædende Episoder fra hans kunstneriske Løbebane end en sammenhængende Biografi. Enhver, der interesserer sig for det franske Dramas Udvikling i de sidste halvhundrede Aar, vil med Fornøjelse gjennemblade den fordringsløse Bog,

for ved Hjælp af den at lade et Miniaturbillede af en i sig selv saa aandelig bevæget og i sine Bestræbelser saa human og elskværdig Periode glide forbi sig.

Frédéric Lemaître var født i Havre, hvor hans Fader var Arkitekt og ledede en Tegneskole. Det bølgende Hav, Synet af Skibene, der fra alle Verdens Kanter samledes her, den endnu stedse levende Erindring om Revolutionen var ikke uden Indflydelse paa Barnets Fantasi. Han var født i 1798; i sin Ungdom var han Vidne til Napoleons Opstigen, hans Glands og Fald. Verdenshistoriske Begivenheder af en saadan Beskaffenhed blive ikke uden Indflydelse paa en opvakt Drengs Sind. Hans Fader, der var Arkitekt ved Theatret i Havre, styrtede en Dag ved Besigtigelsen af Bygningen ned gjennem en Lem og forslog sig saa alvorligt, at han døde faa Dage efter. Familien stod da uden Hjælpemidler. Frédérics Moder besluttede nu at flytte til Paris, hvor hun havde Venner, og hvor hun tjente Brødet til sig og Sine ved at give Undervisning i Klaverspil. Frédéric fik en Friplads i Lyceet Sainte-Barbe, men den livlige Dreng følte sig her i høj Grad ulykkelig, og han tilbragte mere end een Dag under Kastanietræerne i Tuilerihaven fremfor i de mørke Skolestuer i Sainte-Barbe. Forandringen i Levevis var endog saa stor, at Frédéric begyndte at skrante. For at adsprede ham, tog Moderen ham en Aften med i Theatret. Han kom hjem ligesom elektriseret af den nye Verden, han her havde seet. Hans Beslutning stod fra nu af fast, han vilde være Skuespiller, men der udkrævedes en lang Kamp, før hans Moder gav sit Bifald. Han fik Tilladelse til at overvære Undervisningen i Konservatoriet. I sin Fritid var han Skriver hos en Notar for en maanedlig Løn af 30 Francs. Samtidig dermed havde han etableret et lille Agentur i Kolonialvarer, en Forretning, som han drev for egen Regning og som altsaa ikke kastede meget af sig, men dog altid saa meget, at den tillod ham efter nogen Tids Forløb at opgive sin Plads hos Notaren. Det maa have været ganske ejendommeligt at høre og se den unge Agent, naar han om Aftenen i sit Værelse sorterede de forskjellige Prøver af Ris, Sukker o. desl., medens han samtidig reciterede Corneilles kangfulde Vers.

Napoleon faldt. Det varede imidlertid ikke længe, før han under Befolkningens Jubel paany holdt sit Indtog i Paris. Der skulde udskrives en ny Armee, som skulde sendes til den belgiske Grændse. Blandt de Frivillige, som samledes under Kejserens Faner, var ogsaa den unge Lemaître. Men hans Begejstring holdt ikke længe Stand. Paa den første Marchetour — Bataillonen var endnu ikke kommen til St. Denis — blev Knøsen marode og hans Fødder baarlige og ømme. Forgjæves bad han om at faae Plads paa en Ambulancevogn. Han blev barsk afvist, og med en hurtig Beslutning smuttede han derfor bag en Jordhøj ved Vejen og lod Tropperne drage forbi, medens han stilte sig ved sin Bagage og sit Vaaben, for da Natten brød frem at vende hjem til „Mo'er". Paa ethvert andet Tidspunkt vilde en saadan Historie være løben daarlig af for ham, men da Kejserdømmet kort efter styrtede sammen, tænkte naturligvis Ingen paa at drage den Frivillige til Ansvar for hans Flugt.

Nogen Tid efter søgte Lemaître Engagement som Skuespiller ved Odéon. Han fik et Afslag med alle Stemmer mod een. Men denne Ene var rigtignok Talma, der erkjendte Ynglingens Talent.

Kunstleveen, der havde faaet en saadan Afvisning, maatte nu beslutte sig til at tjene sig op fra neden eller rettere fra et endnu lavere Standpunkt. I Théâtre des Variétés amusantes, der forøvrigt tiltrods for sit Navn især spillede Dramaer og Folkekomedier, opførtes dengang et Slags Melodrama, som hed „Pyramus og Thisbe", og i dette Stykke debuterede den tilkommende Ihændehaver af glimrende Helteroller paa alle Fire — nemlig som Løve.

Derefter fulgte en bevæget Tid omkring i forskjellige Smaatheatre, ja selv i Franconis Circus, medens han dog samtidig stadig nød Undervisning i Konservatoriet af den berømte Skuespiller Lafon. Efterhaanden, men langsomt, steg han i Vejret. I Odéon blev han, som han sagde, indrulleret i det romerske Infanteri, det vil sige: han maatte spille „den Fortrolige" i de klassiske Tragedier. Den Tvang, han derved maatte paalægge sig, foraarsagede ham mange Kvaler. Hele hans Opdragelse gjorde ham uskikket til den klassiske Retning, og han, hvis Hjerte flammede og brændte af Begjær efter at kunne udtrykke sig i energisk Handling, maatte staa stille for ærbødig at høre paa Heltenes og Fyrsternes lange Taler!

Han holdt derfor heller ikke længe ud i Odéon, men modtog et Engagement ved Ambigu-Theatret, hvor han endelig fandt sit Talents rette Jordbund. Den Maade, hvorpaa Lemaître her ligesom med eet Slag gjorde sig almindelig bekjendt, er maaske enestaaende i Scenens Historie.

Der forberedtes Opførelsen af et rædselsfuldt Melodrama L'Auberge des Adrets, og Lemaître skulde for første Gang spille Robert Macaire, Hovedrollen deri. Denne Macaire var en sand Vildmand, en Stratenrøver og Morder af den forfærdeligste Slags, der redte sit Skjæg med en Dolk, medens han spiste Schweizerost. Spørgsmaalet om, hvorledes man skulde fremstille en slig umulig Karakter paa en saadan Maade, at den blot blev nogenlunde sandsynlig, beskjæftigede og ængstede den unge Kunstner. Endelig fandt han imidlertid paa en Udvej af den Art, som kun den modige Ungdom kan komme paa. Han traf hemmelig Aftale med Skuespilleren Firmin, der spillede en anden Hovedrolle i Stykket, en ligeledes umulig Røver, og ved den første Opførelse saae Publikum, der var kommet for at nyde og røres over et rigtigt Røverstykke, saae den forbausede Direkteur og de forbløffede Skuespillere istedetfor en Mellemgulv-rystende Farce. Da de to Banditer i deres grønne Trøjer, røde Buxer, Hatte uden Bund og Balsko — Kostumer, der senere ere blevne historisk berømte — tog Positur overfor hinanden og den Ene, støttende sig til sin Paraply, med et prøvende Blik betragtede den Anden — bemægtigede en ustandselig Latter sig alle Tilskuerne. De andre Skuespillere tog deres Roller saa alvorligt, som det blot var dem muligt, og denne Modsætning bidrog yderligere til at forhøje det komiske Indtryk. Af det mørke Melodrama var der i en Haandvending blevet en kostelig Farce, der skabte Theatrets Lykke og grundlagde Lemaîtres Ry. Robert Macaires Figur blev ligefrem typisk.

Fra den Tid gjaldt Frédéric for en af de første Skuespillere i Paris, et Talent, der i sin Kunst bød baade over komiske og tragiske Evner. Kun den klassiske Digtning var ham ikke tilgængelig. Han var en urolig Sjæl, der ikke holdt længe ud ved noget Theater, men drog fra det ene til det andet, alt eftersom hans Tilbøjeligheder indgav ham det eller en ny Opgave interesserede ham. Med Liv og Sjæl var han Romantikerne hengiven, og han

blev snart denne Retnings Hovedrepræsentant paa Skuepladsen. Han spillede „Othello“ paa en saadan Maade, at det klassiskfindede Publikum kom i sandt Raseri over et Stykke, i hvilket man paa Scenen vovede at tale om „et Lommetørklæde“; han optraadte i Alexander Dumas' Stykker, f. Ex. i „Napoleon“ og „Richard d'Arlington“; han spillede Gennaro i Victor Hugos „Lucrezia Borgia“ og Cæsar i det kampvækkende „Ruy=Blas“.

Det er ikke vor Hensigt her at opregne Kunstnerens mange Triumfer saalidt som hans mangfoldige Eventyr. Det vil dog være af Interesse ogsaa for en større Kreds at erfare, hvorledes Forholdet var mellem Lemaître og Balzac. Den Sidstnævnte havde skrevet „Vautrin“ for Porte=Saint=Martin, og Hovedrollen i dette Stykke skulde spilles af Frédéric. Censuren viste imidlertid en overraskende Ængstelighed overfor Stykket. Tre Gange blev dette omarbejdet, og tre Gange blev det viist tilbage. Endelig vare alle Betænkeligheder overvundne, Prøverne gik deres Gang, og Frédéric, der skulde optræde i forskjellige Karaktermasker, gjorde Regning paa at gjøre stormende Lykke. Ved den første Opførelse var Salen propfuld, og Hertugen af Orleans overværede Forestillingen. Alt gik godt lige til fjerde Akt. I denne skulde Lemaître optræde som mexikansk General. Han klædte sig om i største Hast, og endnu i det sidste Øjeblik rettede Friseuren paa hans Paryk, og hvad enten det nu var ved et Tilfælde eller med Forsæt gav han denne en ejendommelig Façon, uden at Kunstneren vidste noget deraf. Neppe var han traadt ind paa Scenen, før han modtoges med en dump Mumlen, der efterhaanden gik over til stedse voxende Larm, og tilsidst lod ogsaa en skingrende Piben sig høre. Hertugen af Orleans forlod Theatret, og der udbrød et ubeskriveligt Spektakel. Frédéric lignede Kong Louis Philippe, og det var hans Paryk, der var Skyld i Ligheden.

Den næste Dag blev Balzacs Stykke forbudt, og Porte=Saint=Martin Theatret var fallit. Men Digteren og hans Skuespiller holdt fra nu af sammen, og da Theatret igjen blev aabnet under en ny Direkteur, skete dette med Balzacs „Mercadet“, en anden Udgave af „Vautrin“.

I Aaret 1840 skrev Lamartine, mere paa Foranledning af den Deltagelse, han følte for Slaverne, end af dramatisk Interesse, sit Sørgespil „Toussaint Louverture“. Tiden gik imidlertid, og først i 1848 tænkte man paa at opføre dette Arbejde. Lemaître skulde spille Toussaints Rolle. Da Stykket skulde indstuderes, viste det sig imidlertid snart, at det var meget for langt for en Aften, og at det trængte til alvorlig at beskjæres, for at kunne egne sig for Scenen. Lamartine indbød i den Anledning Lemaître, sin Forlægger Michel Levy og Mirès til sig paa sit Slot Monceau ved Mâcon, hvor han efter at have nedlagt Statens Ledelse levede i al Stilhed. Arbejdet var besværligt og skred kun langsomt fremad. Endelig kunde dog Lemaître vende tilbage til Paris med et Skuespil i Lommen, som var til at spille. Men til Tendensstykker af denne Art kræves der andre Tider, de gjøre kun Lykke, naar et Pust af Begejstring gaaer gjennem Folkets Sind. Dengang stod imidlertid Reaktionen allerede i sin fulde Kraft, og „Toussaint Louverture“ opfyldte ikke de Forhaabninger, man satte til det. Lamartine skrev selv beskedent: „En stor Skuespiller har med sit glimrende Talent dækket Stykkets Mangler.“

I 1860 trak Frédéric sig tilbage til Versailles. Et kejserligt Dekret bevilgede ham en Pension paa 2000 Frcs. og fra nu af optraadte han kun fra Tid til anden paa Skuepladsen. Disse sidste Aar var ham imidlertid en tung Tid. Han var kun en Ruin, og Eftertiden forstod ham knap nok. Den Genre, i hvilken han navnlig havde glimret, var fortrængt, Smagen havde forandret sig, og selv Spillemaaden var ikke mere den samme. Det var hans Fortjeneste, som ogsaa altid vil blive anerkjendt, at have gjort Spillet naturligt og simplere, men hans Uheld vilde, at han levede i en Tidsalder, der samtidig med, at den var rig paa dramatisk Virksomhed, kun frembød faa betydelige Værker og derfor gjorde Skuespilleren Opgaven meget vanskelig. Frédéric — saaledes blev han almindelig kaldet — var et af de største Skuespillertalenter, der har existeret; i en anden Tidsalder havde han maaske været den Første, men nu kalder man ham „Boulevardernes Talma“ og tildeler ham derved lige megen Ros og Dadel.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Saaledes kalkulerede Bertram, opbydende hele sin Skarpsindighed og omhyggelig afvejende ethvert For og Imod, medens Minuterne forekom ham at snegle afsted og at hvile tungere og tungere paa hans Sjæl. Kunde han da ikke tidsnok faae at vide, at hans driftige Forsøg paa at tage sig af den unge Mand og skærme Ernas Lykke mod en ny, meget alvorlig Fare var mislykket? og — at han havde ladet den gunstige Lejlighed til at dø gaa ubenyttet hen? at han maatte vedblive at leve dette Liv, som havde mistet sit Indhold og ikke mere havde nogen Betydning for ham? Allerede en halv Time var nu gaaet; de havde kunnet være færdige med deres Forhandling for længe siden, da der jo næsten ikke var noget at forhandle om — med mindre det skulde være den anden Duel!

I Gaarden, hvor der hele Tiden var hørt Rullen af de bortkjørende Ekvipager, Raab og Larm, begyndte det nu at blive stille — Bertram kunde ikke længer tæmme sin Utaalmodighed; han gik ud i Korridoren og traadte hen til et af de Vinduer, der vendte ud til Gaarden; thi over den maatte den Ventede komme. Da hørte han allerede hurtige, elastiske Skridt paa Trappen og ilede den Kommende imøde med udstrakt Haand:

„Er Alt i Orden?“

„Alt!“

Gud ske Lov! vilde Bertram lige til at udbryde, men rettede det til: „Tak skal De have!“

Han vedblev at holde Kurt i Haanden, medens han førte ham ind i sit Værelse. Her trykkede han ham ned i Sofaen og tog Plads ved Siden af ham. Kurt syntes, at en kjær Ven, som kom med de glædeligste Efterretninger, ikke kunde faae en varmere og bedre Modtagelse. Dette Indtryk blev yderligere forstærket, da den sælsomme Mand strax sprang op igjen og tog en Flaske Vin frem af sit Reiseforraad, som der under disse Omstændigheder neppe vilde blive anden Anvendelse for; han trak den selv op og stillede Glas frem tilligemed en lille Kasse Cigarer, som han altid førte med sig til at traktere med, endskjøndt han selv ikke røg.

Han fyldte Glassene og holdt sit henimod Kurt:

„Paa at Alt maa gaa efter Ønske!“

„Det drikker jeg af Hjertet paa!“ svarede den unge Officier.

Han sagde dette med en dyb, næsten sørgmodig Alvor, der stod i en underlig Modsætning til den ældre Mands oprømte og muntre Stemning. Ligeledes nippede han kun til sit Glas, medens den Anden tømte sit Glas skyndsomt og strax skjænkede i igjen.

„Jeg har fastet næsten hele Dagen,“ sagde han som for at undskylde sig; „stort Selskab berøver mig altid Stemning og Appetit; men fortæl nu! Man gik altsaa ind paa Alt?“

Kurt fortalte med faa Ord, som om han aflagde en Rapport. Den eneste Vanskelighed havde Bestemmelsen af Tiden voldt, da Baronen i Begyndelsen havde staaet paa, at han ikke kunde opsætte sin Reise længer end til senest den følgende Dags Middag; men tilsidst var han dog gaaet ind paa den foreslaaede Tid, Klokken sex om Eftermiddagen; til Mødested havde man valgt en Plads i den store fyrstelige Skov, omtrent midtvejs mellem Rinstedt og Byen, ved Bredden af en lille Sø, hvorfra man saa vilde begive sig dybere ind i Skoven, saafremt den forbiløbende, ellers ganske øde Vej skulde være befaret paa Grund af Manoeuvren.

„Jeg kjender Stedet meget godt fra tidligere Spadseretoure,“ bemærkede Bertram.

„Derved er vi hjulpne ud over en anden Vanskelighed,“ vedblev den unge Mand, „nemlig hvorledes De vilde finde derhen fra Byen af. For mig ligger Stedet særlig bekvemt, da vor sandsynlige Bivouakplads vil blive knap en Fjerdingvej derfra. Jeg har glemt at fortælle, at jeg allerede har sikret mig vor meget dygtige Stabslæges Bistand, og at Hr. von Busche vil sørge for en Vogn. Og endnu Et: for at Affairen kan vedblive at være en Hemmelighed, synes det os ønskeligt, at Baronen ikke begiver sig til Mødestedet direkte herfra. Han har derfor bedt sig undskyldt her paa Gaarden indtil imorgen Aften under Paaskud af, at han vil gjøre en Udflugt til Manoeuvreterrainet imorgen sammen med Hr. von Busche og komme tilbage om Aftenen, for saa at reise definitivt iovermorgen, og allerede i dette Øjeblik er han undervejs til Overførstergaarden med Hr. von Busche, for at tilbringe Natten der.“

„Det er jo Altsammen fortræffeligt,“ sagde Bertram; „det Hele er ordnet med megen Omhu og Forsigtighed; — Tak skal De have. Ogsaa Hr. von Busche synes jo at have været meget medgjørlig?“

„Han var Elskværdigheden og Forekommenheden selv,“ svarede Kurt; „ja, han sagde ganske aabent til mig, at han meget ugjerne, meget imod sin Villie og kun af Hensyn til almindelig Courtoisi ydede Baronen den Tjeneste, han havde bedt ham om, og at han vilde give meget til, at det stod i hans Magt at bilægge den hele Affaire. Jeg tilstaaer, at jeg sympathiserer fuldstændig med ham i dette Punkt. Det var os begge To en overordenlig smertelig Tanke, at en Mand som De skal sætte Deres Liv paa Spil mod en Baron Lotter, der, efter hvad det lader til, ikke kan glæde sig ved særlig Sympathi hos Nogen; og saa ovenikjøbet med alle Chancer imod Dem —“

„Hvorledes med alle Chancer imod mig?“

„Hr. von Busche siger, at Deres Kontrapart er en af de eminenteste Pistolskytter, han kjender, af en næsten usejlbarlig Sikkerhed i Øje og Haand. Hr. von Busche har ganske vist aldrig seet Dem skyde, men han er bange for — og jeg med ham — at —“

„At jeg er en daarlig Skytte,“ udbrød Bertram smilende; „sig De det kun lige rent ud! I Herre tiltroer os lærde Folk saare lidt i disse Retninger. Men I tager heldigvis fejl: jeg er ganske vist kommen lidt ud af Øvelse, men jeg forfejler ikke min Mand, især ikke i saa kort Afstand.“

„Det glæder mig overordenlig at høre Dem sige det,“ svarede Kurt; „men desuagtet maa jeg tillade mig det Spørgsmaal, om der da slet ikke er nogen Mulighed for at faae Sagen bilagt i Mindelighed? Det vilde endnu ikke være for sent dertil. Det er ogsaa Hr. von Busches Mening, kun at vi begge To paa Grund af vor fuldstændige Mangel paa Kjendskab til den egenlige Foranledning —“

„Men jeg har jo allerede sagt Dem, at det er en gammel Fejde, der her kommer til Afgjørelse!“ svarede Bertram med nogen Utaalmodighed. — „Den momentane Foranledning — det var i Forbigaaende sagt en lille Lektion i selskabelig Høflighed, som jeg gav Baronen — spiller slet ikke nogen Rolle.“

„Omtrent paa samme Maade var ogsaa Hr. von Busche bleven instrueret af sin Mandant, og vi er blevne enige om at slaa os til Ro dermed, i Betragtning af at en Mand som De kun kan gaa tilværks med fuldt Overlæg i en saadan Sag, og at vi Yngre maa respektere Deres Bevæggrunde, selv om de desværre holdes skjulte for os.“

„Saameget mere takker jeg dem Begge for det Offer, De bringer mig,“ sagde Bertram og rakte den unge Mand Haanden.

„Saa vil jeg foreløbig anbefale mig; De maa trænge til Ro.“

Kurt vilde rejse sig; Bertram holdt ham tilbage.

„Bliv et Øjeblik endnu,“ sagde han, „dersom De ikke er for træt. Jeg er det slet ikke. Renkontren imorgen volder mig ikke Spor af Bekymring; tvertimod, jeg er ligesaa fast overbevist om min gode Lykke som Cæsar om sin og haaber tillidsfuldt paa, at vi skal møde hinanden endnu mange Gange her i Livet; men hvad Nutiden byder, skal man ikke kræve af Fremtiden; lad mig derfor benytte det nærværende Øjeblik til at tale lidt om en Sag, der vedkommer Dem ganske specielt og ligger mig langt mere paa Hjerte end den kjedelige Historie, som vi nu allerede har spildt altfor meget af den kostbare Tid paa.“

En dyb Rødme blussede paa den unge Officiers Kinder; hans mørke Øjne søgte at undgaa det stærke Lys i de store

blaa Øjne, hvis usædvanlige Klarhed og Skjønhed han havde beundret allerede flere Gange i Løbet af denne Samtale.

„De veed, hvad jeg vil tale om?" spurgte Bertram videre; og atter var det den unge Mand paafaldende, hvor fuldstændig Klangen i denne Stemme harmonerede med den milde Glands i Øjnene.

„Jeg troer nok, at jeg veed det," svarede han sagte.

„Saa vil De ogsaa ganske i Almindelighed kjende det Forhold, jeg staaer i til Erna —"

Kurt vovede endnu ikke at se op; han nikkede kun samtykkende.

„Men De kan ikke vide," vedblev Bertram, „af hvor inderlig en Natur dette Forhold er, saa at jeg ikke har let ved at finde en rigtig træffende Betegnelse for det. Jeg vilde kalde det en Faders Forhold til hans kjæreste Barn, hvis der ikke i min Følelse for hende blandede sig en Tone, som jeg — De vil maaske forstaa mig — vilde kalde ridderlig Ømhed. Dog kan denne Nuance vel ogsaa ellers forekomme i en Faders Kjærlighed til sin Datter — jeg har desværre aldrig selv havt nogen; og jeg omtaler kun dette Moment, fordi det hjælper mig til at forklare, hvorfor Erna, der ellers har ubetinget Tillid til mig, har holdt sin Kjærlighed hemmelig for mig. Maaske var dette ogsaa kun en simpel Følge af den lange Tid, vi ikke har seet hinanden — der indtræder jo derved altid noget Fremmedartet, som jo ganske vist kun plejer at have en saameget desto hjerteligere Tilnærmelse til Følge, saasnart det først er overvundet. Men fremfor Alt: det kjære Barn troede sig forsmaaet, forraadt. Sin Lykke vilde hun gjerne ladet sin faderlige Ven faae Del i — men Ulykken lukker altid Munden hos stolte Sjæle; og dog veed jeg, at Hemmeligheden mere end eengang har svævet hende paa Læberne. Gid hun dog havde overvundet sin Undseelse! hun vilde derved have sparet sig selv og Dem, min Ven, megen Sorg, og Palmerne i Vinterhaven vilde for en Time siden have hvælvet sig over to Lykkelige og Glade, istedetfor over to unge Daarer, som gjensidig sønderriver deres stakkels Hjerter af lutter Kjærlighed."

Kurt foer sammen og gjorde en hurtig, heftig Bevægelse, som om han vilde springe op fra Sofaen; men atter straalede Bertrams Øjne saa skjønt, og omkring Munden svævede et saa venligt Smil. En sælsom Gysen gjennemrislede den unge Mands Hjerte, som for noget ærefrygtindgydende Højt, som det var en ubetinget Pligt at underordne sig ydmygt, at betro sig tillidsfuldt til. Han slog atter Øjnene ned; deres vrede Lyn var forsvundet.

„Jeg takker Gud, fordi han har ført Dem derhen," sagde han sagte

„Og jeg takker Dem for dette Ord, der befrier mig fra enhver Tilbageholdenhed og borttager den sidste Betænkelighed," svarede Bertram, idet han tog begge den unge Mands Hænder og trykkede dem. — „Hvo vilde ikke nære Betænkelighed, naar det gjælder om at berøre de fine Traade, der er spundne fra Hjerte til Hjerte og, om Gud vil, skal forenes til det stærke Baand, som selv Døden ikke kan bryde? Hvad Gud har sammenføjet, skal Mennesket ikke adskille; hvad Gud adskiller, skal Mennesket ikke prøve paa at sammenføje. Hvad der i dette Tilfælde har trængt sig imellem Jer, er lutter Misforstaaelse, fremkaldt ved usædvanlige Forhold, som kunde have givet selv ældre og mere erfarne Mennesker nok at tænke paa, og i hvilke I unge lidenskabelige, heftige Karakterer hverken vidste Raad eller Hjælp. I denne Eders Raadvildhed og Hjælpeløshed har I sikkert begge To begaaet Fejl baade af den ene og af den anden Slags, som Stolthedens Dæmon, der fik Englene til at falde, har havt sin store Glæde af. Ikke for at jeg kan føre Bog over Eders gjensidige Fejl, men kun for at vi kan komme til at se klarere ind i Fremtiden ved at rekapitulere Fortiden, maa De fortælle mig lidt om, hvorledes det Hele er gaaet til. Hvor har De lært Erna at kjende? hos hendes Tante i E., ikke sandt?"

„Jo," svarede Kurt, „og at kjende og elske hende var Et og det Samme; ja, jeg kan uden Overdrivelse sige: at se og elske hende. En Aften — i et større Selskab — jeg var allerede længe kommen der i Huset og interesserede mig lidt for Augusta, troer jeg nok, der nu ogsaa er her, medens jeg havde sluttet Venskab med Agathe, den gode Pige. Men heller ikke hun havde fortalt mig, at Erna skulde komme i Besøg — hun vilde overraske mig. Saaledes fik jeg hende ganske uventet at se i Kredsen af de unge Damer. Det vilde være ganske frugtesløst, om jeg vilde forsøge at skildre, hvad der da foregik i mit Hjerte. Saaledes maa de Mennesker have været tilmode, har jeg senere tidt tænkt, om hvem Bibelen fortæller, at de har skuet en himmelsk Aabenbaring. Jeg kunde næsten ikke trække Vejret; hele det øvrige Selskab forsvandt; jeg saae kun hende, eller egenlig talt ikke hende — kun hendes Øjne. Og det var som en Dobbeltstrøm af overjordisk Lys, og dog var det igjen kun een Strøm, og paa den blev jeg magtesløs baaren bort, løftet op til de Saliges Egne, som jeg for en Time siden ikke havde havt nogen Kundskab, ikke nogen Anelse om, og som dog — det følte jeg fuldkomment klart — var mit egenlige Hjem, som jeg nu vendte tilbage til efter at have vanket om uden Maal og Med i fremmede Lande."

Den unge Mands Stemme bævede; han tømte sit Glas, som han indtil da neppe havde rørt ved, i eet Drag. Bertram fyldte det paany; den Anden lagde ikke Mærke til, hvorledes Haanden rystede, idet den skjænkede, og hvor underlig tilsløret Bertrams Stemme var, da han afbrød den indtraadte Pause og sagde:

„Hvor sælsomt, eller rettere sagt mindre sælsomt end glædeligt, at jeg endelig engang faaer Bekræftelse i Virkeligheden paa den fængende Virkning af Kjærlighedens Guddomsstraale, som Digterne har lovprist og besunget til alle Tider og paa alle Steder. Jeg skammer mig næsten ved at tilstaa, at skjøndt jeg ikke troer, jeg er noget haabløst prosaisk Menneske, har jeg dog altid kun holdt det for en yndig Drøm af Fantasien."

„Og det er jo forsaavidt ogsaa en Drøm," svarede Kurt, „som Virkelighedens Forhold paa den underligste Maade forrykkes og forskydes i den og man neppe kan gjøre sig bedre Regnskab for, hvad der skeer og hvad man gjør, end en Søvngænger. Jeg kan ikke huske, hvorledes jeg kom hjem den Aften; jeg veed ligefrem ikke, om der laa flere Dage imellem eller om det allerede var den følgende Dag, at jeg paa en Skovtour spadserede med hende, skilt fra det øvrige Selskab. I de af Aftenbelysningen farvede Træer tonede et Par sagte Fuglestemmer. Ellers dyb Stilhed. Ogsaa vi var tause, som vi gik der ved Siden af hinanden; hun bukkede sig tidt for at plukke en Blomst til den lille Bouket, hun holdt i Haanden, og engang da hun saaledes bukkede sig og jeg vilde komme hende i Forkjøbet, rørte vore Hænder ved hinanden. Vi rejste os Begge forskrækkede og saae hinanden ind i Øjnene, Bouketten gled hende ud af

Haanden og — ja, det var en Drøm, en kort, salig Drøm. Hvo kan fortælle en Drøm!"

Den unge Mand havde rejst sig op og var gaaet hen til det aabne Vindue. Bertram blev siddende; han støttede Hovedet paa Haanden. Da Kurt kom tilbage til Bordet igjen, forekom det ham, at det ædle Ansigt, som nu saae venligt smilende op til ham, var blegere end før.

„Tilgiv mig," sagde han; „jeg synes, jeg kan se paa Dem, at De trænger til Ro. Lad mig bryde af her. Hvad der saa kom, veed De jo."

„Men ikke rigtigt, hvorledes det kom," svarede Bertram; „og det har den største Interesse for mig. Jeg beder Dem, sæt Dem igjen hen til mig, hvis De ikke selv er for træt. Hvad mig angaaer, jeg er en gammel prøvet Natugle. Hvorledes det kom — ja! hvorledes kom for Exempel Deres Forhold til Fyrstinden Erna for Øre? Der maa jo vel have været en Forræder med i Spillet, og ovenikjøbet en dygtig ondskabsfuld Forræder."

„Ak, havde det blot været Tilfældet," svarede Kurt; „en Forræder vilde Erna snart have gjennemskuet med sine klare Øjne. Men Den, der fortalte hende det, var en god Ven af mig, en Kamerat, der havde gjort hendes Bekjendtskab paa et Besøg i vor gamle Garnison; han havde ikke nogen Anelse om vort Forhold, og da Talen kom paa mig, plaprede han under Taushedsløfte ud med Hemmeligheden, som han naturligvis udsmykkede og forklarede paa sin Maade, for at lade den enorme Lykke, jeg stod i Begreb med at gjøre, straale i den højeste Glands. Da han notorisk var meget lieret med mig og jeg selv havde anbefalet ham til det Palm'ske Hus, hvor han ikke tidligere havde været, og specielt til Erna, saa maatte hun jo tro, at hans romantiske Historie var den rene Sandhed, ja den frygtelige Tanke opstod hos hende, at jeg selv havde bemyndiget min Ven til disse Meddelelser, eller at han — hvor nederdrægtigt det ogsaa vilde have været — havde faaet i Kommission af mig at forberede hende, men nu havde udført sin Kommission paa en plump Maade, saa at jeg selv maatte være ansvarlig om ikke for Formen, saa dog for Sagen selv. Hendes næste Brev — Brevene gik gjennem Agathes Hænder under Skin af, at det var en Korrespondance, hun førte med en Veninde i min Garnisonsby — indeholdt kun det Spørgsmaal, om det var sandt, at jeg stod i nogen Forbindelse med Fyrstinden? Et Spørgsmaal, der var stillet saaledes, kunde jeg ikke andet end besvare med Ja, idet jeg samtidig bad hende om ikke at høre paa Nogensomhelst, hvem det saa var, undtagen paa mig med Hensyn til Alt, hvad der angik denne saakaldte Forbindelse. Denne Bøn kom ganske vist meget sent, men forfejlede dog ikke sin Virkning paa Ernas Hjerte, som jo kun med den yderste Modstræben havde aabnet sig for denne skrækkelige Mistanke og nu atter jublede befriet. Hun drillede min Kamerat med hans frugtbare Fantasi, der opdigtede Historier, som der ikke var et sandt Ord i, hvilket hun nu havde bragt i Erfaring fra anden paalidelig Side. Han følte sig pinlig berørt ved at se sin Troværdighed dragen i Tvivl og erklærede, at om han end ikke havde Historien fra første Haand, saa havde han den ikke des mindre fra en god Kilde, thi hans Hjemmelsmand var ikke nogen Ringere end Obersten, hvis Vidnesbyrd Erna dog vel ikke vilde drage i Tvivl. Han udbad sig atter hendes Taushed, men lod det skimte igjennem, at der ogsaa var andre Kamerater, som vidste Besked om Sagen, ligeledes gjennem Obersten. Nu forvandlede den Tvivl, hun troede at have besejret, sig til Fortvivlelse. Hun vidste fra mig selv om det intime Forhold, der bestod mellem mig og Hr. von Waldor, hvem jeg flere Gange havde kaldt min bedste Ven, min Beskytter og anden Fader. Et nyt Spørgsmaal fra Erna: om Hr. von Waldor kjendte mit Forhold til Fyrstinden? Og atter denne Gang maatte jeg besvare Spørgsmaalet med Ja, uden at jeg turde tilføje den Mistanke, der nu — og nu for første Gang — steg op i mig om, at Hr. von Waldor med Villie havde fremstillet dette Forhold i et falskt Lys i sin egen Interesse, som De jo veed Besked med. Behøver jeg at gaa videre ind paa en Skildring af den ulykfalige Stilling, jeg nu kom i: det Net, jeg havde viklet mig ind i — eller var bleven viklet ind i — trak sig snevrere og snevrere sammen om mig, saa at jeg havde opgivet ethvert Haab om at løse mig ud af det, saameget mere som Erna, hvad De jo selv hørte, tilbageviste netop Deres Mellemkomst, som jeg vilde anmode om, med en saa lidenskabelig Forbitrelse — jeg maa tilstaa, at jeg ikke har nogen Anelse om af hvilken Grund."

Den unge Mands mørke Øjne rettede sig spørgende paa Bertram, uden at denne besvarede Blikket. Han havde just vendt sig lidt bort, for at fylde Glassene paany; han syntes ikke at lægge Mærke til, at han skjænkede saa længe i det anbet, at det flød over og Vinen strømmede ud paa Bordtæppet.

„Ah!" sagde han, „om Forladelse! jeg sad i Tanker. Af hvilken Grund? Formodenlig af den samme Grund, som man jo af Erfaring veed afholder unge Piger fra at gjøre deres Fader til deres Fortrolige i Hjerteanliggender. De er bange for den faderlige Skinsyge, den faderlige Forudindtagethed imod den, der drister sig til at forlange den Haand, som den Bedste blandt de Bedste jo naturligvis langtfra er god nok til. Men vær De kun uden Bekymring: Erna skal i mig finde en Ven og Beskytter og Raadgiver, som haaber at kunne afgive et Bevis paa, at man kan elske som en Fader, uden at være forblændet som en Fader, og som fremfor Alt mener det ærligere med hende, end jeg desværre kan sige om Hr. von Waldor ligeoverfor Dem."

En mørk Skygge foer over den unge Mands aabne Ansigt.

„Jeg takker Dem," sagde han med sagte Stemme, „takker Dem af mit Hjertes dybeste Grund for saamegen Godhed, som det skal være mit Livs skjønneste Opgave at gjøre mig værdig til; men Hr. von Waldor maa De ikke tale ilde om! Det er umuligt at maale ham med den sædvanlige Maalestok. Dødsforagt og Livslyst, kongelig Højmodighed og smaalig Egoisme, den ømmeste Kjærlighed og staalhaardt Had — det ligger Altsammen i den Mands Sjæl tæt ved Siden af hinanden og krydser hinanden paa en Maade, der ofte er en fuldstændig Gaade selv for mig, der dog troer at kjende ham bedre end nogen Anden. Men naar jeg saa stundom slet ikke kan komme paa det Rene med ham, naar jeg, som i dette Tilfælde, maa se, at han kan — jeg vil ikke sige: ofre, men dog risikere mig og min Lykke, naar han derved troer at kunne vinde sit eget dristige Spil — saa behøver jeg kun at tænke paa, hvad han har været for den forældreløse Dreng, efterat han paa sine egne Skuldre havde baaret min dødelig saarede Fader ud af Kamptummelen i Dybbelskandserne — hvorledes han — det utaalmodigste af alle Mennesker — har vaaget ved min Seng med en Moders Taalmodighed, naar jeg var syg, og begyndt at studere forfra, for at kunne følge og lede mine Studier; hvorledes han holdt mig paa Kadetakademiet, hvorledes han ekviperede og understøttede mig

som Fændrik og ung Officier; hvorledes han formelig paatvang mig, den fattige Borgerlige, de rigeligste Tilskud, for at jeg kunde leve standsmæssigt i det aristokratiske Regiment, og blev rent ude af sig selv, da jeg vægrede mig ved at modtage dem længer, fordi jeg fik at vide, at han maatte laane Pengene mod Aagerrenter — De vil visselig indrømme mig, at naar man er i saa dyb en Gjæld, som jeg er overfor Hr. von Waldor, saa har man tabt Retten, ja endogsaa Evnen til at gjøre Modstand, selv om den Haand, der har bevist os saa meget Godt, ogsaa hviler tungt, frygtelig tungt paa os."

„Jeg troer nok, jeg kan sætte mig ind i Deres Følelser," svarede Bertram, „omendskjøndt Waldor ikke derved bliver undskyldt i mine Øjne — tvertimod: jeg holder mig strengt til Bibelens Ord, at den højre Haand ikke skal vide, hvad den venstre gjør, og at Hvo som fordrer Tak, har sin Løn borte. Og desuden, var det Offer, Waldor forlangte af Dem, idet han trængte Dem ind i en saa skjæbnesvanger Situation — var det nødvendigt? I moralsk Forstand er det ligegyldigt, men jeg vilde dog om muligt gjerne oplyses om dette Punkt, der hidtil har været mig uklart."

„Hvorledes Sagen ganske nøjagtigt forholder sig, seer jeg mig heller ikke istand til at forklare," svarede Kurt; „jeg antager, at der i Fyrstindens Ægteskabskontrakt maa være visse Betingelser, som berøver hende Størstedelen af hendes nuværende Formue, saasnart hun indgaaer et nyt Ægteskab. Eller rettere sagt synes at berøve hende den. Thi om Domstolenes Fortolkning af dette omtvistede Punkt drejer det sig netop i den Proces, som nu er naaet til sidste Instans. Man kan frembeles antage, at Fyrstindens Opfattelse er den eneste rigtige efter en sund Logiks Love; men hun er — jeg veed ikke, om med Rette eller med Urette — bange for, at man skal dømme imod hende, hvis man erfarer, at hendes Valg er faldet paa en Udlænding og at hun staaer i Begreb med at ægte ham."

„Men De var jo dog ogsaa en Udlænding," bemærkede Bertram.

Kurt trak paa Skuldrene: „En obscur borgerlig Lieutenant og Fyrstinde Volinzow! det behøvede man ikke at tage alvorligt, og det vilde man heller ikke have taget alvorligt, ligesaa lidt som et Dousin andre Forhold —"

Den unge Mand brød af og rødmede helt op til Tindingerne.

„Fy!" udbrød han, „det var nederdrægtigt af mig! Lad Andre bryde Staven over det ulykkelige Offer for den grueligste Opdragelse og de forfærdeligste Forhold; jeg har ikke Lov dertil, jeg maa ikke føle Andet for hende end Beundring og Tak og atter Tak, thi jeg veed og har selv erfaret, at hun gjennem alt det Slemme og Stygge, som er trængt ind paa hende lige fra hendes Barndom af, har bevaret Evnen til en stor heroisk Kjærlighed, som vi Mænd vel aldrig og af Kvinderne kun de allerbedste og alleræbleste er istand til at føle."

Først ved disse sidste Ord vovede Kurt at hæve Blikket og sænkede det strax igjen. De store Øjne ligeoverfor ham lyste med en sælsom Glands, medens et underligt, halvt vemodigt, halvt ironisk Smil svævede om hans Læber.

„Ganske vist," sagde han langsomt, „De har fuldkommen ret: kun de alleræbleste Kvinder! Vi Mænd er egoistiske Hallunker; det er vor stolte Herrerettighed; og hvo der giver Afkald paa denne Rettighed, fortjener at blive naglet til Korset mellem usle Røvere."

Han var staaet op fra Sofaen, gik et Par Gange frem og tilbage i Værelset og traadte derpaa hen til det aabne Vindue. Kurt var bleven siddende, i den Tro, at Bertram snart vilde vende sig om til ham igjen. Men det skete ikke. Den unge Mand kom i Forlegenhed. At forstyrre Drømmeren hist henne, forbød Ærefrygten ham. Han havde aldrig truffet noget Menneske, hvis Nærhed saaledes havde tilvistet ham en Luftning fra det højeste, reneste Liv. Og til denne Bevidsthed, med hvilken han følte sig hævet over sig selv, forenede sig den smertelige Følelse, der fornedrede ham i hans egne Øjne: at han havde udtalt et bittert Ord om den Kvinde, som han dog vidste var kommen for at bringe det største Offer, et elskende Hjerte kan bringe. Og det vidste Bertram ligesaa godt — Alexandra havde jo tilstaaet for ham, at hun havde fortalt ham Alt. Hvilken grel Mislyd maatte dette stygge Ord ikke have været for denne Mands rentstemte Sjæl! Og nu havde han atter taget den Sympathi tilbage, som han i god Tro havde skjænket en Uværdig, og vendt sig fra ham — for bestandig.

Han vilde, han maatte bort.

Men det var, som om han fængsledes til sin Plads af usynlige Baand, og som han sad der i mørk Grublen og vred paa sig selv, var det ikke blot de trætte og tunge Lemmer, der nægtede ham deres Tjeneste. Tankerne flagrede om og flygtede bort. Over hans Øjne sænkede der sig som et tæt Slør, hvorigjennem han kun nu og da saae Omgivelserne utydeligt; Lysene paa Bordet syntes ham Bivouakbaal i lang Afstand og derpaa rødlige Stjerner, der slukkes i Mørke.

Bertram bar Lysene hen paa Skrivebordet, saa at kun Skyggen faldt hen over den Slumrende; saa kom han tilbage til Sofaen og bredte et Tæppe over hans Knæ.

„Stakkels Fyr, jeg saae, hvorledes Du kæmpede med Søvnen; Examen var Dig for lang, men jeg kunde ikke skaane Dig for den, og Du har bestaaet den godt."

Længe stod han hensunken i Betragtning.

„Og saaledes vil hans Hoved hvile ved Siden af hendes — paa en og samme Pude."

Han strøg sig over Øjnene.

„Skam Dig!"

Han satte sig lydløst til Skrivebordet, og let og sagte gled hans Pen henover Papiret.

Fortsættes.

Holger Drachmann:

„Ungdom i Digt og Sang". — „Lars Kruse".

(Gyldendalske Boghandel. 1879.)

> Vi ville aldrig lade os blænde af disse Herrers Rhetorik, af deres Fraser, af deres Stillen sig selv til Skue som dem, hvem Samfundet skylder vælenlige Forpligtelser.
>
> H. Drachmann: „Lars Kruse".

I det Indledningsdigt, hvormed „Ungdom i Digt og Sang" dedriceres til Bjørnstjerne Bjørnson, minder Drachmann om Tiden for Kommuneopstanden i Paris; hans martialske Natur faaer Luft i en mild Spot over de Autoriteter, der fik Bugt med Socialistbevægelsen herhjemme, fordi de ikke „slog Nogen ihjel" og fordi „Husarerne viste blot Skeden," og han beklager, at hans Ven, som var „Doktor, om just ikke Læge," ikke fandt mere end „halvanden Mand",

da han stod paa Frueplads og „løfted sin Lygte." Hvem den halve Mand var, faaer man ikke at vide, men den ene og hele Mand var naturligvis Holger Drachmann selv, thi netop paa samme Tid „aabned han Rækken paa sin Reol med de „Engelske Socialister"." Vi notere i Litteraturhistoriens Interesse denne nøjagtige Angivelse af Tidspunktet for „den nye Skoles" Begyndelse og den ikke mindre nøjagtige Bestemmelse af dens aandelige Udgang og Retning.

Da vi her have at gjøre med en ny Bog af Drachmann, vil det ikke være Nogen overraskende, at vi ogsaa have med et nyt Standpunkt at gjøre. Siden Grundtvigs Dage har ingen Forfatter saa uforbeholdent som Drachmann fulgt den Anvisning til hurtige Vendinger, som Poul Møller lægger den førstnævnte Skjald i Munden i sit bekjendte „Himmelbrev": „Naar Aar ere henrundne, da siger jeg altid, det var Løgn, hvad jeg hidtil skrev, og hvorved jeg hjemlede min Ret til at tale med." Ogsaa i denne Bog er der en Fornægtelse af noget Tidligere; hvad dette Tidligere er, fremgaaer ikke ganske klart af de Ord til Bjørnson, hvori Tilstaaelsen aflægges:

„Eet har jeg gjort; det var værst dog af Alt,
da var i Flugten jeg nærmest ved Jord,
da var Du højest og videst dit Spor —
det var dengang, da, saaret og syg,
med mig selv jeg søgte at tinge."

Nærmest kommer man til at tænke paa Bogen „Derovre fra Grændsen" eller „Prindsessen og det halve Kongerige", og det ligger nær at tro, at den enes patriotiske og den andens romantiske Tendens have havt en privat Mission at arbejde for, som Digteren nu fortryder; men i saa Fald er det jo rigtignok noget forbløffende for et højstæret Publikum at erfare, hvorledes det i sin Godmodighed har ladet sig tage ved Næsen.

Dog, hvorledes dette nu end forholder sig — „jeg er atter, hvad jeg var først," forsikrer Digteren os nu. Vi træffe da ogsaa en Mængde gode, gamle Bekjendte blandt Digtene, uforfærdede Selvopofrelser paa Selvbehagelighedens Alter, lystige Texter til ikke „dæmpede" Melodier, sungne til „Morgenbladets" Ære og det daværende forenede Venstres Forherligelse. Især i Digtsamlingens første Afdeling, hvis velvalgte Titel „I Pantser og Plade" fører Tanken netop derhen, hvor den skal: til den af Cervantes udødeliggjorte Ridder, der er bleven Prototypen for alle senere mod Vindmøller kæmpende modige Mænd. Digterens Vrede, om hvilken det retfærdigvis maa siges, at den ikke, som hos Fortidens „fornemme" Digtere, „slynger fint og tilspidset Lynet" — Digterens Vrede rammer det Meste af, hvad det usle bestaaende Samfund har at vise hans indignerede Øje: med dyb politisk Indsigt seer han grant, at den nye Forfatning for Island og Kongens Rejse derop er den huleste Humbug, og med Sandhedskjærlighedens Ubarmhjertighed lader han sin Harme gaa ud over alle Deltagerne i Touren, laver Brandere af Traps Navn og fælder med sviende Spot hans topografiske Forfatterskab til Jorden, viser sin Vittigheds Dyb ved at sige om Klein, at han er „klein", og lader med Selvfølelse Dr. Rosenberg høre ilde for, at han ikke har nogen stor Krop. I det engelske Parlament seer Digteren nærmest en Samling Idioter, hvis „stivede Flipper og kæmmede Skjæg" er ham, Folkets Mand, en Vederstyggelighed; Universitetet er ham en Forargelse, thi Columbus og Michelangelo behøvede ingen Examen, hans Landsmænds Følelser ved Paludan-Müllers og Chr. Winthers Død er idel Løgn og Hykleri, thi kun hans egne Følelser ere ægte o. s. v. o. s. v.

Man kjender Melodien — man kjender den indtil Overmættelse, thi det er den eneste, „Skolen" har i sin Lirekasse. Methoden er overmaade simpel, let at tilegne sig og foreløbig ganske taknemmelig at exekvere: Man deler sin Samtid i to Portioner, en stor og en lille. Den lille er den udvalgte; den hører man selv til. Den er fattig og nøjsom, hvilket ikke hindrer, at man i al Stilhed er om sig med Anmeldelser og Reklamer; thi at tage sit Arbejde betalt saa godt som muligt, skylder man sig selv, men naar de Andre gjøre det, er det skammelig Vindesyge. Den er tarvelig i sin Levevis og seer — ligesom Ledermann — med smertelig Bekymring paa al Luxus i Klædedragt som i Levemaade, hvilket dog ikke hindrer, at man selv gaaer med Fløjl paa Kraven og har en ret udviklet Smag for Jordens gode Gaver. Den er ædruelig, hader Champagnevin og navnlig de med denne Vin sædvanlig forbundne Skaaltaler, hvilket dog ikke hindrer, at man selv ved jevnlige Symposier yder sig og sine Meningsfæller i den gjensidige Beundrings Kompagni en kjærkommen Lejlighed til at give denne Beundring et mere eller mindre veltalende Udtryk. Den er opfyldt af en brændende Kjærlighed til „det store menige Folk", hvilket dog ikke hindrer, at Virksomheden for dette Folk indskrænker sig til en lun og ikke uforbeladigt Syslen ved Skrivebordet. Den er fremfor Alt Fremskridtets Ven, den søger uhildet af alle Hensyn efter Sandheden og viser sin Aandsoverlegenhed og sin virkelig humane Dannelse ved en tolerant Optræden overfor afvigende Meninger — thi den har ikke andre Kategorier for disse Meningers Ihændehavere end de blide Betegnelser Idiot eller Hykler. Og under en af disse Kategorier indordnes hele den anden Portion, den store, Fremskridtets og Oplysningens Fjende, der svælger i Overdaadighed og ikke har Tanke eller Hjerte for „det store menige Folk."

Naar man, mere eller mindre bevidst, har grupperet sin Samtid paa denne Maade, har man med det Samme tildelt sig selv den Rolle, der behager En mest: Sandhedens og Udviklingens uforfærdede Ridder; man er sikker paa Bifald fra Alle dem, der ikke betragte Arrangementet med et sarkastisk Blik og i deres stille Sind sige: Credat Judaeus Apella, paa Dansk: Det kan I bilde Bønder ind! Og skulde man møde et tvivlende Ord fra denne Side, kan man strax forvandle sin Ridderskikkelse til den Martyrfigur, der om muligt behager En endnu mere.

Begge disse Figurer vexle med hinanden i Drachmanns „Ungdom". Han er, ligesom Madamen i Hostrups Komedie, „saa inderlig tilfreds med sig selv," men medens hun kun var det som en Følge af Pastor Plyds' Prædikener, er han det som en Følge af sine egne. Selv hvor Bedrøveligheden kommer til Orde, skinner Selvtilfredsheden igjennem, ellers vilde hans Klagesange ikke indtage en saa stor Plads i Bogen, at man hvert Øjeblik har Lyst til at tilhviske ham hans egne Ord:

„Fordi man strander med en Pæreskude,
man skal ej raabe op: Til Hjælp, Gevalt!
som om den hele Verden sammenfaldt."

Hvorledes Selvgodheden tager Tonen fra Jeremiaderne, selv hvor denne er mest ægte, sees af det famøse Digt S. 320, hvor Digteren gjør den danske Litteratur den enestaaende Ære at forøge den med et ridderligt Farvel til en Forhenværende, idet han indvier Verden i, at „til Favntag var hun aldrig seen" og at

„Hun var for lille til at række
hans Pande, naar den knejste høj og klar,
men stor nok til hans Mund med Kys at dække,
og til at hviske Ting ham i hans Øre,
som Manden altfor gjerne kun vil høre."

I lyrisk Poesi staaer Læseren overfor Digterens Jeg; de hundrede Gange sete Naturscener, de ældgamle sjælelige Følelser faae bestandig ny Interesse, naar de udtale sig gjennem en Individualitet, der seer paa selvstændig Maade og udtaler det Sete paa sin egen Vis. Ved denne Opfattelse og ved denne Gjengivelse meddeler Digterens Jeg bestandig Friskhed og Nyhed til de Emner, der ere saa gamle som Verden. Men naar vi istedetfor at se hans Personlighed gjennem dette Slør, naar vi istedetfor bestandig at have frisk Interesse for dette „Jeg", fordi det aldrig udtømmer sig helt, idelig og altid møde et stort og fordringsfuldt „JEG", der strax serverer hele sit Indhold og siden repeterer sig selv i een Uendelighed, der stiller sig overfor Verden som det Alghldige og Normgivende og overfor Naturen som det vigtige Centrum, dens vexlende Former skulle dreje sig om og kaste Glands paa — saa finder man det lidt trivielt i Længden. Denne Følelse af Trivialitet begynder stærkt at gjøre sig gjældende overfor det store Drachmann'ske „Jeg" og fordærver En Nydelsen selv af dets bedre og mindre pretentieuse Ydelser, fordi man er bleven saa mættet med dets ikke altid tiltalende Egenheder, at man ikke kan blive fri for det, selv hvor man gjerne vilde. Drachmanns Digtning er ikke rig paa Ideer; dens Hovedmotiv er kun lidet sammensat — vi have ovenfor skizzeret dets Rækkevidde — men i een Henseende varieres det med en imponerende Virtuositet: hvor det gjælder om at hævde „Jeg"ets Overlegenhed over alle andre „Jeg"er. I Esromdigtet føres der en Apologi for Digterens Ret til „at nyde", og Beviset for denne Ret hentes fra ingen Ringere end Vorherre selv, der „som en Kunstner, bevidst og stærk, lod Haanden synke og lod Øjet fryde sig ved det Liv, som selv han havde skabt." Hvad Vorherre har Lov til, har Drachmann naturligvis ogsaa — qvod licet Jovi, licet bovi; han sidder jo ligesaa højt, efter hvad han siger i Ballonbrevet til „Morgenbladet":

„Jeg er jo saa højt til Hest,
Jorden fjernest, Solen næst,
født af frejdig Frembørs-Blæst,
styret af min Sanger-Gave,
og jeg kan ej stille mig
— det er afgjort, det er sikkert —
med min Sang og med min Kikkert
i Niveau med alt det Lave."

Mest forfriskende fremstille disse Højhedstanker sig, hvor de alliere sig med Digterens Forfølgelses-Hallucinationer til et pathologisk Fænomen af særlig interessant Art. Han mener nemlig, at slemme Avindsmænd altid lure paa ham, for at forbitre ham hans Triumfer. Han vandrer op mod et Bjerg, fra hvis Tinde man svinger ham en Velkomst imøde med „Huer og Hatte";

„Der var flagrende Faner og Grønt og Baand;
hvad Under om Vandreren strakte sin Haand
jublende op imod Krandsen, som vinked,
Laurernes fristende Gren?
Saa taug de — paa Tausheden fulgte en Sten,
flere, en formelig Regn, som faldt;
og Vandreren standsed og tog til sit Ben,
og ned over Bjerget han hinked."

Denne uventede Stenregn kommer fra „Skriverkarlene", der i et andet Digt fremstilles under den endnu mere skrækindjagende Skikkelse af „Rif-Pirater", der kaste Stinkpotter „fra sikre Krog, mens af et Havblik fængslet laa mit Skrog." Men Trøsten er nær — den ligger nemlig i hans Bevidsthed om eget Værd, der uden utidig Beskedenhed lader ham sige til sig selv:

„Jeg greb det Evigfriske, Evigsunde,
selv naar jeg sygned under egen Vunde,
og formed det i Kunst, og var saa fri
at byde Godtfolk det som Poesi."

„De kaldte det for Døgnværk, disse Sinker", tilføjer han, endnu med en harmfuld Mindelse om den lidte Uret, og for at faae Ligevægt i Sindet, slaaer han op Side 232, hvor han med et tilfreds Smil læser den Profeti, han har skrevet om sig selv i et af sine beskedne Øjeblikke:

„Om femhundred Aar vil de skrive et Værk
og grave mig op som den gamle Klerk,
og tage mit Liv i de store Træk."

Naar man betænker, at Shakspeares Udødelighed endnu kun er trehundrede Aar gammel, vil man dobbelt paaskjønne, at Skjalden kun har nævnet et Tal som femhundrede. Han kunde med samme Sandhed have sagt femtusinde.

Det vil neppe undre Nogen, at Digterens lyriske Tilbøjelighed til at beundre sit eget Jeg ogsaa følger ham over i den mere objektive episke Digtning, selv hvor denne fremtræder som en „Skildring fra Virkelighedens Regioner." „Lars Kruse" er et fremragende Exempel herpaa. Bogen skal være et Indlæg for en brav Sømand, der menes at være forurettet af Autoriteterne; men den handler nok saa meget om Holger Drachmann som om Lars Kruse, og man savner formelig Førstnævntes Portrait som Pendant til Fiskerens. Havde dette Savn været afhjulpet, vilde man have havt Lejlighed til et belærende Studium af sammenlignende Fysiognomik, der maaske vilde have illustreret den ejendommelige Modsætning mellem vor Fiskerbefolknings jevne danske Humor og indgroede Sky for alle opstyltede Scener og den dermed aldeles inkommensurable Pathos og det vidtløftige Apparat, hvormed dens Talsmand optræder for at bringe saa simpel en Sag i Orden. Er Lars Kruse den Mand, man gjør Bekjendtskab med gjennem hans egne lakoniske Rapporter, saa maa han føle sig underlig flau tilmode ved at blive trukken saaledes frem paa Scenen. Bogen indledes med en Dedikation til Prof. Heegaard (Molbechs Biograf); som man veed, dedicerer den nye Skole til hinanden indbyrdes, saa at næsten alle Kombinationer i den Henseende nu ere udtømte. Derpaa følger et Forord, hvori Forfatteren taler om sig selv, om den vigtige og højst vedkommende Sag: hvorledes han skriver, hvorledes han søger „efter Kjærnen i vort Folks forskjellige Lag", hvorledes han gaaer ud ad en stille Landevej og møder en Mand — „næste Gang maaske en Kvinde" — og strax seer en Ide, en Handling bag Personen. Saa begynder omsider Bogen om Lars Kruse, dog endnu ikke med ham, men med Fremstillingen af en bekjendt politisk Personlighed, som Forfatteren møder paa Skagen og som han ikke kan udstaa. Hvorfor? Ganske simpelt fordi han hører til den anden Portion, til de i Bellevuet opgaaende, Folket forsmaaende og Drachmann ikke fuldt forstaaende Obskuranter. Det er ikke Digteren nok med hans af ham selv saa ofte fremhævede Kjærlighed til „det store Menige"; han maa ogsaa give sit Had til „de øverste Lag" Luft selv ved en Lejlighed som denne og trækker derfor nolens volens sin Modstander ind i Billedet og straffer ham in effigie, fordi han har „fordærvet Stemningen" for ham („taget Løftelsen fra ham," vilde

Drachmann kalde det, hvis han var Normand ligesom Bjørnson). Der maa ikke gjerne være Andre tilstede paa Skagen end Drachmann selv og til Nød Fiskerne, som han skriver Historier om; men helst Drachmann alene. Han betragter Skagen som sin Domaine. Alle andre Besøgende ere paatrængende Fremmede, som „fordærve Stemningen" for den Stemningsfulde. „Et lillebitte Montblanc og en stor Perichon", var den franske Hædersmands Emne for det Maleri, ved hvilket han ønskede at se sit Livs største Bedrift foreviget. „Et stort Skagen og en kæmpestor Drachmann" (istedetfor Fyrtaarn) er vor Digters hemmelige Ønske, naar han tager derop for at hente „Foryngelse, Tro paa Livets elementaire Kræfter og Korrektiv, naar han er anstukket."

Der er noget Forlorent ved dette Arbejde for „det store menige Folk", naar det som her reducerer sig til at skrive en elegant udstyret Bog med en Almuesmands Historie som Baggrund for Tilfredsstillelsen af eget Had og egen Forherligelse. Men det Forlorne kan kun skuffe de Naive, der ikke kjende Forbilledet, saaledes som Litteraturen nu alt i ti Aar har opbevaret det. Det findes i Ibsens „De Unges Forbund", dette Mesterværk af social Satire, hvis Braad stikker skarpere, jo mere Tiden viser os, med hvilken profetisk Evne Digteren har tegnet sit Galeri af de Samfundsfigurer, der tilsammen danne det Forbund, som kalder sig selv „de Unges". Profetien har hidtil viist sig saa rigtig, at vi dristig tør holde paa, at hvor ømt end Venskabet mellem Stensgaard og hans Discipel Bastian for Øjeblikket er og hvor dyb en Hyldest Eleven end viser sin Lærer og Mester ved at dedicere ham sine Digte, kunne vi dog endnu komme til at opleve Virkelighedens Pendant til Replikskiftet i fjerde Akt:

Bastian. Her seer Du mig, Du!
Stensgaard. Hvor kommer Du fra?
Bastian. Fra Nationen.
Stensgaard. Nationen? Hvad vil det sige?
Bastian. Veed Du ikke, hvad Nationen vil sige? Det vil sige Folket; det menige Folk; de, som ingenting har og ingenting er; de, som ligger bundne —
Stensgaard. Hvad Fanden er det for Abekattestreger?
Bastian. Hvilket?
Stensgaard. Jeg har mærket i den sidste Tid, Du gaaer og efterligner mig; ligetil min Paaklædning og min Haandskrift saa skaber Du den efter. Du skal holde op med det.
Bastian. Hvad nu? Hører ikke vi to til samme Parti?
Stensgaard. Ja, men jeg taaler ikke sligt; — Du gjør Dig selv latterlig —
Bastian. Gjør jeg mig latterlig ved at ligne Dig?

P. H.

Carl Bruun: Pompeji.

Af alle Italiens Herligheder er der neppe nogen, der udøver en saa lokkende og dragende Magt over Fantasien som Pompeji. De, der ikke have havt den Lykke at færdes under Neapels glødende Sol og dejlige Himmel, søge at udmale for deres Tanke, hvorledes vel denne saa sælsomt ødelagte og dog bevarede Oldtidsby kan tage sig ud, og hvilke Indtryk den fremkalder hos Beskueren; de, som have deres egen Erindring herom at ty til, vende i Mindet tilbage til det, de have seet og oplevet, de lytte gjerne til ethvert nyt Bidrag af Kundskab om Eventyrbyen, de gjennemleve paany deres nydelsesrige Vandringer gjennem de gravstille Gader, og de Fleste ville vel i al Stilhed angre, at de af Træthed forbigik saa Meget og ikke med større Iver benyttede de flygtige Øjeblikke, som ikke komme igjen. En Bog som Pompeji tør saaledes altid med Sikkerhed gjøre Regning paa at finde en udstrakt Læsekreds, og dobbelt gjælder dette, naar den ikke indskrænker sig til det trykte Ord alene, men tager Illustrationerne og Kortene til Hjælp for at anskueliggjøre Skildringen.

En saadan Bog er det, Hr. Carl Bruun har begyndt at udgive paa P. G. Philipsens Forlag. Den fører Titelen: „Pompeji, dets Historie og Mindesmærker", og af de ti Hefter, som den er beregnet at skulle udgjøre, ere de to udkomne i en nitid Udstyrelse, der hverken for Trykkets, Billedernes eller Kortenes Vedkommende lader Noget tilbage at ønske. Forfatteren har gjennemgaaet og benyttet de allerede temmelig talrige Specialværker, der have beskjæftiget sig med den begravede og atter gjenfundne By, nogle af dem beregnede paa den store, dannede Læsekreds, men de allerfleste lærde Undersøgelser, der gaa ud paa at bringe Lys i de mange gaadefulde Spørgsmaal af kunstnerisk, arkitektonisk, historisk, politisk og social Natur, som knytte sig til Udgravningerne. Det er et stort og vanskeligt Arbejde, han herved har paataget sig, thi Tvivlene ere utallige, og for at vælge den rette Løsning blandt de mange Konjekturer udfordres der en grundig Lærdom, et omfattende Kjendskab til Oldtidslivet, som kun Faa besidde. Vi bekjende ialtfald aabent, at vi ikke tiltro os de fornødne Forudsætninger til kritisk at vurdere, hvorledes denne Del af Opgaven er løst, eller til at bedømme, om de fremsatte Anskuelser kunne staa deres Prøve for en videnskabelig Undersøgelse. Vi ville gaa ud fra, at det er saa, og at det rige Materiale i denne Henseende er forstandig benyttet, saa at de Resultater, hvortil Læseren føres, i det Væsenlige ere rigtige eller dog ialtfald saa rigtige, som de paa Forskningens nuværende Standpunkt kunne være. Hvad vi nærmest have at undersøge, er dette, om Fremstillingen er af en saadan Beskaffenhed, at den giver dem, som ikke have seet med egne Øjne, et anskueligt Billede og hos dem, der selv have en Erindring at støtte sig til, fornyer og klarer denne. Efter de to udkomne Hefter at dømme maa dette Spørgsmaal besvares bekræftende, men selvfølgelig maa Dommen til en vis Grad suspenderes, indtil hele Værket foreligger. Enhver veed, at det er saare vanskeligt at skildre slige Ting paa en udtømmende og for Alle fattelig Maade, og at der nødvendig maa medtages Meget, som ikke er ubetinget livligt eller fængslende; der er en Ballast af topografisk og historisk Detail, som ikke kan undværes, men som tynger baade paa Forfatteren og Læseren. En saadan Bog maa allerhelst læses paa Stedet selv, i selve de Omgivelser, der skildres, saa at man paa ethvert Punkt kan støtte sig til Virkeligheden, og det er dens bedste Prøve, om den i saa Fald fuldt tilfredsstiller. Vi tro, at Hr. Bruuns Arbejde vilde kunne bestaa denne Prøve, og vi slutte dette fra det gunstige Indtryk, som den har gjort paa os herhjemme, saa langt borte fra den Skueplads, paa hvilken den bevæger sig, og under en Himmel, saa lidet lig det Firmament, som hvælver sig over Vesuv og Neapels Golf. Et Par Indvendinger kunde vi have at gjøre imod den Maade, paa hvilken i det første Hefte Udbrudene fra Aarene 63 og 79 fortælles; der er ikke her tilstrækkelig tydelig skjelnet imellem de to Begivenheder, de flyde ligesom over i hinanden, saa at man maa passe nøje paa for ikke at sammenblande dem. Det havde heller ikke været til Skade, om det var sagt, fra hvilket Sted den yngre Plinius har skrevet sit be-

rømte Brev til Tacitus om det sidste Udbrud og om Onkelens Død; kun ligesom i Forbigaaende er Misenum nævnt, medens det burde være forklaret, at det var paa dette Sted, at Brevskriveren og hans Moder opholdt sig, samt hvorledes dets Beliggenhed er i Forhold til Neapel og Vesuv.*) Vi skulle ogsaa fremhæve Ønskeligheden af, at der gives en samlet Fortegnelse over Betydningen af de Tal, som findes anbragte paa det meget vellykkede Kort over den udgravede Del af Byen; der bliver i den efterfølgende Text efterhaanden henvist til dem, men det vilde være nyttigt til Orientering tillige at have Forklaringerne samlede paa eet Sted. Paa Planen af Jupiter-Templet Side 80 findes der et X, som ligeledes mangler Forklaring. Som det vil sees, er dette dog af en underordnet Betydning. I det Hele og Store kunne vi kun give Bogen vor bedste Anbefaling og ønske den en talrig Læsekreds. Stoffet er saa rigt og netop i sin Detail saa fængslende, at det er en sand Nydelse at fordybe sig deri.

En lille Sprogbemærkning turde ikke være overflødig. Forfatteren skriver S. 1: „Stedet hørte og hører til et af de skjønneste i Italien," og S. 82: „Godt Drikkevand hørte i Oldtiden til en af Indbyggernes vigtigste Fornødenheder." Dette er en af de Ukorrektheder, som opstaa ved Sammenblandingen af to rigtige Vendinger; Neapels Golf „er et af de skjønneste Steder" i Italien, eller den „hører til de skjønneste Steder". Paa samme Maade har man af de to Talemaader: „man kan ikke sige Andet, end at . . ." og „man kan ikke nægte, at . . ." lavet den gale Sprogvending: „man kan ikke nægte Andet, end at . . .", hvori der logisk talt ikke er nogen Mening. Flere lignende Exempler vilde kunne anføres. Forfatteren vil kunne sige til sin Undskyldning, at han ikke er ene om Fejltagelsen; det er ganske sandt, man træffer den ikke sjeldent saavel i Bøger som i Blade, hvor Sproget ofte er mere end tilbørlig skjødesløst. Men en Fejl er det lige fuldt, og maaske vil den blive sjeldnere, efterat der er gjort opmærksom paa den. Er „spanske Vægge" (S. 30) rigtigt Dansk? Mon det ikke paa vort Sprog hedder „Skillerum"?

En „Haupt- und Staats-Action" seet paa Afstand.

Det er sjeldent, at de Familiebegivenheder, som tildrage sig hos de smaa Stater, vække Opsigt i den store Kreds, der sammensættes af, hvad vi kalde Udlandet. Mangen en Begivenhed, der indenfor vore hjemlige Grændser sætter Sindene i den største Bevægelse, er Dagens Samtaleemne, Gjenstand for Artikler i Bladene, deler Publikum i forskjellige Lejre og endog kan bringe alle tre nordiske Riger i Oprør, har tiltrods for al den Storm, den foranlediger, dog ikke engang Magt til at sætte Østersøens Bølger i Bevægelse, saa at disse forplante den videre til Omverdenen. Den store Verden gaaer sin Gang, ubekymret om alt Sligt. Engang imellem kan det jo hændes, at ogsaa Meddelelsen om et saadant lille husligt Drama trænger videre, og det vil da være ganske interessant og lærerigt at se, hvorledes man paa Afstand og aldeles upaavirket opfatter Sligt. Det er et Exempel herpaa, vi idag bringe. Hele Atlanterhavet ligger mellem Betragteren og Begivenheden. Det er et af New Yorks ledende Blade, og tilmed det serieuseste af disse, New York Times for den 15. December f. A., der bringer den følgende Artikel, som refererer sig til en Begivenhed, Alle ville kjende, og som vi tillige gjengive som Prøve paa amerikansk Humor.

John Johnson er en svensk Litterat, af hvem Fortællinger og Digte hyppig have været optagne i vore Tidsskrifter. Han har den Vane at stave sit Navn Bjørnstjerne Bjørnson, men denne Affektation fortjener ikke engang, at man lægger Mærke til den, og burde egenlig alvorlig afvises. Hans Landsmand Charles Henry Boyesen, der tidligere uden at skamme sig stavede sit Navn Hjalmar Hjorth Boyesen, opdagede, at han var inde paa en fejl Vej, da ingen Amerikaner kunde udtale dette Navn uden at sætte sig i en Stol og hoppe med denne hen ad Gulvet. Johnson skulde følge Boyesens Exempel og stave sit Navn paa en simpel, ligefrem og naturlig Maade, hvis han ønsker at vinde det amerikanske Folks Agtelse.

Den nuværende Konge af Sverig, Kong Oscar II., fører en højst behagelig Tilværelse. Hans Forretninger som Konge give ham ikke mere end to Timers Arbejde om Dagen — — med Undtagelse af Lørdag, da han lukker en Time tidligere — og give ham en ganske kjøn Indtægt. Ikke desto mindre holder han nok af at tjene lidt udenom, saa at han uden at extravagere kan flotte sig i Retning af Cigarer og Julepresenter, og han plejer derfor i sin Fritid at arbejde lidt for Bladene. Hans Boganmeldelser ere omhyggelige og forstandige, hans musikalske Kritiker ere ikke uden Fortjeneste, og han giver ved sine Lejligheder maleriske Referater fra Kapsejladser, Ildebrande eller Præmieskydninger, hvilke paaskjønnes meget i den stockholmske Times. Man antager, at han paa denne Maade tjener en tyve til tredive Dollars om Ugen — et Beløb, som ingenlunde er at foragte for et lille Lands Konge.

For nogen Tid siden sendte Redakteuren for et stockholmsk Blad Kongen to Billetter til den første Opførelse af et Stykke af Johnson med Anmodning om, at han vilde skrive en ordenlig Anmeldelse af det. I en Efterskrift bemærkede Redakteuren: „Theatrets Direkteur inddrog sit Avertissement i forrige Maaned, og medens jeg ønsker, at De skal sige Deres oprigtige Mening om Johnsons Stykke, er der her tillige en god Lejlighed til at hævne sig paa Direkteuren. De kan raade over saa megen Plads i Bladet, som De ønsker, ligefra to Vinkelhager og til en hel Spalte, naar De bare skriver tvikt." Kongen forstod naturligvis godt, hvad man ønskede af ham, han tog sin Kone med sig, gik i Theatret, saae Stykket og skrev en Kritik over det, som glædede Redakteuren i hans inderste Sjæl. Han sagde, at man endnu aldrig havde fornærmet det stockholmske Publikum i den Grad, som ved at byde det et saa slet Stykke. Intrigen var svag, Dialogen ussel og Udførelsen under al Kritik. Han forsikrede, at der kun var tyndt Hus, og at det Meste ovenikjøbet var Fribilletter, samt at Orkestret ikke var stort bedre end en omstreifende Bande af Musikantere. „Det er ejen-

*) De to Breve fra den yngre Plinius, det 16. og det 20. af sjette Bog, ere saa karakteristiske, at de helst burde have været anførte fuldstændig, med Indledning og Slutning. Der foreligger en dansk Oversættelse af dem begge ved Biskop Dr. R. Møller, optagen i det Skandinaviske Litteratur-Selskabs Skrifter, 23. Bind. Den Ven af den ældre Plinius, som var i Stabiæ, kaldes i denne Oversættelse Pomponianus, ikke (som hos Bruun) Pompejanus.

vommeligt nok," bemærkede Kongen til Slutning, „at naar et Theater ved daarlig Bestyrelse er bragt til Afgrundens Rand, opfører Direkteuren altid et af Johnsons Stykker. Det er Theaterdirekteurernes Hari-Kiri*)."

Da Bladet udkom med denne Kritik, blev Johnson naturligvis rasende. Hans første Tanke var at styrte op paa Redaktionskontoret og prygle Redakteuren, men derefter kom han i Tanke om, at Redakteuren netop var bleven valgt til at beklæde denne Stilling af Hensyn til sin Evne til at modtage opbragte Forfattere, og at der ikke gaves et Menneske i Stockholm, som kunde tage det op med ham i at haandtere en Stok. Han vidste desuden ogsaa fuldkommen vel, at det var Kongen, der havde skrevet Kritiken, og at hvis han henvendte sig til Redakteuren, vilde denne henvise ham til Kongen. Han holdt sig derfor omhyggelig borte fra Bladets Kontor og skrev et Par Ord til Kongen, hvori han beklagede sig over Angrebet paa Stykket. „Jeg kan ikke tænke mig," skrev han, „at man har ladet det mangle paa Høflighed imod Dem ved Billetkontoret. Direkteuren forsikrer mig, at han aldrig har nægtet Dem Billetter, naar De ønskede saadanne, og at der ved den første Forestilling fandtes Vin og Cigarer for the gentlemen of the press i hans private Værelse. Hvorfor var De da misfornøjet med mit Stykke? Gjør mig den Tjeneste at se det engang endnu, og sig, at ved nærmere Betragtning etc. har De fundet, at det var et fortræffeligt Arbejde, som vel fortjente at gjøre Lykke."

Kongen besvarede dette Brev ganske koldt. Han sendte den Anvisning, Johnson havde lagt ind i Brevet, tilbage; thi han var en altfor korrekt Mand og en altfor gammel Kritiker til at gjøre sig skyldig i den Svaghed at modtage en Anvisning, som skulde endosseres med hans Navn, og han underrettede derefter Johnson om, at han ansaa den Kritik, han havde skrevet, for at være ret og billig, og at det eneste Motiv, han havde havt hertil, var Kjærlighed til Kunsten. Johnson satte sig derpaa ned og skrev til Kongen, at denne enten skulde tage sin infame Kritik tilbage eller øjeblikkelig give ham Satisfaktion. Kongens Svar bestod i, at han sendte en Politibetjent op for at arrestere den ulykkelige Dramatiker for Højforræderi og putte ham i Arrest. Der er senere blevet anlagt Sag imod ham, og denne vil komme for Domstolene i denne Maaned, hvor Kongen, for at ærgre Johnson endnu mere, selv vil referere Sagen til det officielle Blad i Stockholm.

Skjøndt det maa indrømmes, at Johnson nok kan have havt Grund til at føle sig irriteret, kan hans Opførsel mod Kongen dog paa ingen Maade undskyldes. Pressens Uafhængighed maa opretholdes. Hvis en Konge, hver Gang han skriver en Anmeldelse, skal være nødt til at modtage en Udfordring, vil saadan Noget som en uafhængig Kritik ikke kunne existere. Hvis Johnson ønsker, at Kong Oscar ikke skal give sig af med at skrive Kritiker, saa lad ham formaa det svenske Folk til at forhøje Kongens Gage og saaledes hæve ham ud over Fristelsen til at skrive i Bladene. Johnson vil formodenlig blive dømt for Højforræderi og hængt og parteret. Lad os haabe, at dette vil være en Advarsel for ham mod at yppe Kiv med Anmelderne, og at han endnu, medens det er Tid, vil fortryde den irriterende Maade, hvorpaa han staver sit Navn.

*) Japanesisk Selvopsprættelse.

Ambroise Thomas: „Mignon".

Det kgl. Theater synes i Ambroise Thomas' Opera „Mignon" at have skaffet sig en velkommen Forøgelse af sit lyriske Repertoire. Publikum, der ved Operaens première i Tirsdags var mødt fuldtalligt, var tillige øjensynlig veloplagt og vedligeholdt en Stemning ligeoverfor den Nyankomne, der nærmest kunde kaldes sympathetisk. Men man er jo ogsaa saa temmelig fastende i Retning af nye Sager i Operaen, og Publikums Appetit var kun yderligere blevet skærpet ved Theatrets sidste malplacerede Præstation „Rigoletto". Theatret skylder derfor en Succès, og det lader til, at „Mignon" har Betingelserne for at kunne passere for et klækkeligt Afdrag paa Theatrets store Gjældspost i Retning af Operaen.

Texten til den nye Opera skriver sig fra det bekjendte Forfatterfirma Michel Carré og Jules Barbier, det samme Firma, der har leveret en Masse af Operatexter, deriblandt „Faust" og „Hamlet" og nu sidst Rubinsteins „Nero". Titlen og Personlisten angiver et nøje Sammenhæng med Goethes „Wilhelm Meister", men hvo der heraf vil vente sig Noget, vil blive skuffet. Hvad de franske Forfattere have øst af den klassiske Kilde, indskrænker sig saa at sige til Navnene, og Goethe vilde selv være i ikke ringe Forlegenhed med at gjenkjende sit Værk i den franske „Mignon". Selve Hovedtypen Mignon, der endda er den bedst konserverede, introduceres i første Akt med en vis Stil i Udtrykket, som man ikke vil frakjende Farve; men Stilen forlades hurtigt, og i de næste Akter er der af Goethes poetiske og oversandselige Skikkelse dannet den almindelige Type af en ung forfulgt og skinsyg Pige. Hvad der af Mignon er tilbage, skyldes mest Ary Scheffers Pensel: Kostumet. De andre Personer danne Skikkelser, der ganske vist ikke have noget med den tydske Klassikers at gjøre. Selve Wilhelm Meister er noget af en fad, oftere behandlet Operatenor, naar det kommer højt en ung flot Wiener med et Don-Juan-Tilsnit, Skuespillerinden Philine er bleven til en hjerteløs Kokette, Laertes er en overflødig Bifigur, der nærmest repræsenterer det gode Hovede, og Harpespilleren Lothario gjemmer sin Poesi temmelig godt bag Koulisserne. Hensynet til Traditionen paa Paris' Opéra comique, paa hvis Scene Folk gifte sig i større Omfang end paa nogen anden europæisk Scene, forener endelig Wilhelm og Mignon i Hymens Lænker, en Vending, der rigtignok i Operaens korte Levetid har bragt lidt Uro i Geledderne, idet Mignons Død er bleven bragt til Anvendelse ved Operaens Opførelse paa den anden Side Rhinen, et Offer til den germaniske Klassicitet. Vort Theater har klogelig undladt at tage nogen Position i den Strid, der herefter kan være mellem Tilhængerne af Bryllup og Graven. Ved at afslutte Operaen, inden Finalen med Philine og Laertes har fundet Sted, har det kgl. Theater paa en ret kløgtig Maade overladt Afgjørelsen af dette Spørgsmaal til Tilskuernes egen Bekvemmelighed. Hvad der kan bebrejdes Forfatterne er, at de selv ved Titlen have fremmanet Goethes Skikkelse. De kunde have ladet Mignon-Navnet ligge og forsynet Figurerne med andre Navne. Man vilde da have fundet Ligheder mellem det klassiske Stof og deres Arbejde, der kunde have været inspireret af det poetiske Emne hos Goethe, men Behandlingen havde da undgaaet det odieuse Skjær. Thi betragtet uden Forbindelse med Goethe er Texten

underholdende og godt lagt til Rette for musikalsk Udarbejdelse. Navnlig Expositionen i første Akt med de livlige Billeder af Zigeuner- og Skuespillerlivet forløber let og morsomt, og Handlingen udvikler sig i de følgende Akter, med al Hensyntagen til de lyriske Hvilepunkter, uden unødvendig Bredde. At tredie Akt ved det kgl. Theaters Opførelse forekommer lidt afstumpet, ligger ikke mindst i den ovenfor nævnte Udeladelse af Finalen, en Udeladelse, der iøvrigt forsvares ved den Omstændighed, at Indtrykket fra Operaens smukkeste Scene med dens ejendommelige poetiske Skjønhed, Trioen mellem de to Elskende og Lothario, paa denne Maade ikke forviskes.

Komponisten Ambroise Thomas er nu en gammel Mand, henved de halvfjerds, nyder i sit Fædreland stor Agtelse som Kunstner og indtager i det Hele taget i det parisiske Musikliv, med al lokal Forskjellighed, en lignende Plads som Hartmann senior herhjemme. Efter Auber har han beklædt Stillingen som Direkteur for Paris' verdensberømte Konservatorium. Der foreligger af dramatiske Værker flere Arbejder fra hans Haand — et enkelt, „Parykmageren", er endogsaa blevet givet her allerede 1839 — men kun faa ere vandrede ud paa udenlandske Scener, deriblandt „Hamlet", et dygtigt, men temmeligt tørt Arbejde, og hans bedste Værk „Mignon". At tale om Musiken til en saa omfangsrig Opera efter een Opførelse, kan naturligvis kun være det Samme som at gjøre Rede for det almindelige Indtryk, den efterlader, med de Forbehold, der flyde af et saadant Indtryks altid noget tilfældige Karakter. Nærværende Anmelder, som i Paris et Par Gange har havt Lejlighed til at høre Operaen under saa gunstige Auspicier som Opéra comique's dygtige og krigsvante Personale medfører, og med en saa genial Fremstillerinde af Titelfiguren som Galli-Marié, har dog i det Væsenlige efter Opførelsen paa det kgl. Theater faaet det samme Indtryk som i Paris. Betegnet i almindelig Karakteristik er Musiken, hvad man kan kalde for distingveret i fransk Forstand. Man vil igjennem de tre hurtigt forløbende og ikke trættende Akter vurdere den noble Tegning i Musiken, den fine Detailbehandling, den øvede og overlegne Instrumentation, der specielt udmærker sig ved sin beherskede Holdning og saa godt som bestandig foretrækker det dæmpede Udtryk og de fint eftergaaede Nuancer for den grovere Massevirkning og derfor meget ufortjent har faaet Tillægsordet „støjende" af en æret Samtidig. Et karakteristisk Exempel her er Musiken til Zigeunerdandsen, saa enkelt instrumenteret, at vort corps de ballet's Hæle føleligt mærkes. Ved Siden heraf er der paa den ene Side enkeltvis Træk af et for gothiske Øren tvivlsomt Anstrøg, paa den anden Side maaske mindre fransk Esprit og maaske mere germanisk Ballast end i andre franske Operaer. I Retnining af det Melodiøse staaer „Mignon" tilbage, og hvor den melodiske Frasering gjør sig kjendelig gjældende, efterlader den næsten bestandig Indtrykket af at være mere tænksomt tildannet end flydt af en inspireret Pen. Et Exempel i denne Retning afgiver Romancen „Connais-tu le pays", en Undtagelse den smukke Duet „Légères hirondelles", Philines Bravour-Polonaise, hvor meget dette Bravournummer end virker afstikkende ved Siden af Musikens ellers overvejende Noblesse. Overhovedet mærkes Inspirationen sjeldent. Selv hvor Komponisten staaer paa Højde med sin Opgave og selv hvor han, som f. Ex. i Slutningstrioen, har naaet en poetisk Virkning, staaer han som den gjennemdannede, velforfarne og omhyggelige Kunstner, men aldrig med Geniets uvilkaarlige Frembrud. At „Mignon" alligevel tager sig saa smukt ud, er Kunstnerens Triumf. — Uden derfor at være egenlig melodiøs, er Musiken omvendt hvad man kalder ørefaldende. Den sætter ikke Problemer under Debat, skiller ikke Meningerne ad, men er snarere skikket til at tiltale Alle, naturligvis med Risiko for ikke at gjøre stort Indtryk hos Kjenderne. Men ogsaa som saadan har den sin Betydning, som overhovedet populair Kunst i god Forstand altid har.

Fra Komponistens Side er Wilhelm Meisters Figur lidt tarveligt udstyret, og det kgl. Theater har endogsaa med Rette heraf taget Anledning til at stryge en Romance i første Akt; man hører saa med saa megen større Fornøjelse de smukke Strofer i anden Akt „Pourquoi pleurer". Hovedvægten er derimod lagt paa Mignon, Lothario og Philine. Det følelsesfulde, vilde Naturbarn, Harpespilleren med sin umættede Søgen og den kokette verdslige Skuespillerinde danne her tre fortræffelige Figurer for musikalsk Behandling, som Komponisten ikke har ladet ubenyttet. Erotiken og Lidenskaben, den bestandig klagende Elegi og Verdensbarnets forfængelige Koloraturer ere fastholdte med god Karakteristik for de enkelte Figurer hver for sig og i Modsætning til hinanden, og de dramatiske Kunstnere vilde her ikke kunne beklage sig over Mangel paa taknemmelige Opgaver. Man føler ogsaa dette ved Udførelsen paa det kgl. Theater. Frøken Augusta Schou har som Philine et Parti, der, hvad Musiken angaaer, er som skabt for hende, og hendes Stemmes lyse Klang og bestandige Slagfærdighed i Retning af det Volubile tumler ret med Hjertens Lyst alle disse den fejrede Primadonnas blændende Toner. I Retning af Publikums Paaskjønnelse har hun neppe vundet større Triumfer end Begejstringen à l'italienne efter hendes store Polonaise i anden Akt — og det vil som bekjendt sige Noget. Ved Hr. Simonsens Behandling af Lothario er det navnlig hans distingverede og smukt beherskede Syngemaade, der gjør denne affindige Vandringsmand til en af de smukkeste Figurer i hans Repertoire. Sjeldent har hans Stemme, der ikke engang her faaer Brug for sit smukke høje Register, lydt mere kunstnerisk afrundet end i de to Romancer i anden og tredie Akt. — At give Mignons Rolle til en Debutantinde, var et Vovestykke. Men Frøken Rosenstand fik mere med, end man selv efter hendes smukke Debut ifjor skulde formode. Hendes Personlighed, der har en Del af Mignonnaturen i sig, fik saa meget ud af Figuren, at noget meget Væsenligt gjorde sig smukt gjældende, medens Naturbarnets vilde Lidenskabelighed gjemte sig bag Debutantens Frygt og en vis Tilbøjelighed til ikke at forlade det Zirlige i Udtrykket. Det specielt Vokale lykkedes for en stor Del godt, enkelte Ting, som Staccato'er og et tænksomt Brug af det dybe, noget fremmedklingende Register, vare meget klædelige, medens det Musikalske i Foredraget endnu ikke altid slog til, som f. Ex. i de virkningsfulde Strofer paa een Tone til Wilhelm Meister i første Akt. Blandt Bifigurerne fremhævede Hr. Schrams Zigeuner sig. — Theatret havde sørget for en omhyggelig Instudering, en pragtfuld Udstyrelse og et smukt Ensemble.

Henrik Ibsen: „Et Dukkehjem".

Skuespil i 3 Akter.

Mellem de Tusinder, der have læst og seet Ibsens nye Skuespil, har der ikke været Mange, som ikke have modtaget et utilfredsstillende, forstemmende eller ligefrem pinligt Indtryk

af Stykkets Slutning. Naar man seer hen til dette næsten enstemmige consensus gentium paa den ene Side og paa den anden Side i al Sindighed holder sig til den gamle, stadig gjældende Betragtning, at et Kunstværk ikke væsenlig skal virke forstemmende og nedtrykkende, men frigjørende og løftende, henvises man nærmest til at søge Grunden til det frembragte Indtryk i Fejl ved Stykket. Og der vil man ogsaa uden Vanskelighed finde den.

I en dramatisk Digtning skal Publikum til en vis Grad være Digterens Medvider. Det maa ikke overraskes af Handlingens Gang paa anden Maade, end at dets Erindring om det Foregaaende strax i Overraskelsens Øjeblik bringer dens Motivering frem for Tanken og vækker den Følelse af Tilfredsstillelse, som indfinder sig, hvor der er et fornuftmæssigt Forhold mellem en Konklusion og dens Præmisser; i samme Grad som dette Forhold lider af Løshed, i samme Grad er Stykket løst bygget, og i samme Grad som den umotiverede Overraskelse er fremherskende, i samme Grad svækkes Interessen for Handlingens Gang. „Hvem bryder sig om Sammenhæng i en Farce?" siger man i en meget rigtig Fornemmelse af, at denne den laveste dramatiske Digtart i videst Udstrækning gjør Brug af Overraskelsens Virkning; naar denne Virkning blot er morsom — hvilket den har forholdsvis let ved at blive netop paa Grund af det Uventede, Overrumplende — kan man have sin store Fornøjelse af den.

Men jo højere Kunstarten staaer og jo strengere gjennemført Motiveringen er — som i de første halvtredie Akt af Ibsens Skuespil, hvor han med beundringsværdig Klarhed og neppe overgaaet dramatisk Præcision og Knaphed lader Følgerne af den første skjæbnesvangre Forseelse udvikle sig i stedse voxende Dimensioner — des mindre kan man finde sig i Overraskelsen. Og overrasket bliver Tilskueren i en aldeles eminent Grad ved i Slutningen af Stykket at erfare, at det ikke er Nora, men Helmer, der er den Brødefulde, den Strafværdige. Tilskueren har ikke i fjerneste Maade havt nogen Anelse herom, thi Digteren har ikke gjort ham til sin Medvider, og han maa i sin Eindring om det Tidligere møjsommelig opsøge de enkelte Momenter, der nu bagefter kunne give ham ialtfald nogen Antydning af, hvad det er, Digteren har villet. Idet han i denne prisværdige Hensigt paany gjennemgaaer Stykket, opdager han til sin Satisfaktion, men tillige med nogen Forundring paa Digterens Vegne, at Helmer saa at sige slet ikke er optraadt aktivt, at han har siddet mere inde paa sit Kontor bag Scenen end bevæget sig i Dagligstuen paa Scenen, og at han ikke har været anbragt i nogen eneste fremtrædende Situation, der kunde vise os hans Karakter saaledes, at man kunde begynde at skimte Digterens Mening med denne Figur.

Overraskelsen er saaledes højst undskyldelig. Men den kommer ikke alene. Den ledsages af en anden, der har ikke mindre Del i Stykkets utilfredsstillende Slutningsindtryk end den først omtalte. Den Dom, der rammer Helmer og gjennem hvilken Tilskueren faaer at vide, hvad det er, han har forbrudt, udtales over ham af Nora. Hun taler klart, med uigjendrivelige Argumenter, med kold Sønderlemmelse af enhver Indvending; Tilskueren gyser ved denne ubønhørlige Logiks knusende Kraft, men han beundrer paa samme Tid dens Skarphed, dens Følgerigtighed og dens Slægtskab med den kunstneriske Sikkerhed, hvormed Stykkets første fem Sjettedele ere komponerede. Han har Ret i denne sin Beundring, thi Noras Logik er Digterens egen. Det er Henrik Ibsen, der taler gjennem hendes Mund, ikke saaledes at forstaa, som det altid er Tilfældet med en Digter i Forhold til hans Figurer, men saaledes, at Ibsen har forvandlet sin Fantasis levende Skabning, den Nora, hvis Karakters skjønne og svage Sider vi have lært at kjende, til en Abstraktion, til en upersonlig Tolk for sin egen forstandsskarpe Fremstilling af Forholdet mellem Ægtefolkene. Den Nora, som vi have hørt beundre sin Mand, elske sine Børn, spøge med den fælles Ven og vaande sig under Skrækken for det Frygtelige, der forestod, gaaer ind i sit Sovekammer, for at klæde sig om; idet hun skifter Kjole, skifter hun tillige Personlighed og kommer tilbage som en Højesteretsdom, skreven paa en Stentavle. Hvis en saadan Forvandling er mulig i Livet — ja, saa er det ogsaa muligt, at hun forlader Hjem og Mand og Børn, fordi Samfundet er saa elendigt indrettet, at hun ikke har faaet speciel Undervisning i den Del af Retsvidenskaben, der forbyder at skrive falske Navne paa Pengeforskrivninger. Men en Overraskelse er og bliver det ialtfald og som saadan ikke heldig for Stykkets Totalindtryk.

Et ægte Ibsen'sk Arbejde er „Et Dukkehjem" imidlertid, næsten mest maaske paa Grund af den Skarphed, hvormed han driver sit Motiv ud i dets yderste Konsekvenser, uden Hensyn til om han havner et Stykke udenfor Livet. Ægte Ibsen'sk er det tillige ved sin Evne til at røre op i Sindene, til at forstyrre Blødagtighedens Hvile, til at kappe ethvert Indrømmelsens Ankertoug, ved hvis Hjælp Personligheden endnu vil holde sig fast paa den vante Grund; i en Tidsalder, hvor det ikke ansees for en tilstrækkelig dyb ethisk Idræt at holde Spejlet op for sin Samtid ved at „komme den til at le", men hvor man skal være pathetisk Alvorsmand, maa man ialtfald udbede sig Ibsen'sk Cayenne, naar Samfundet endelig skal indpebres, for at der ikke skal gaa Møl i det. Og beundringsværdigt er „Et Dukkehjem" som dramatisk Kunstværk — bortseet fra de fremhævede Mangler — ved den hos de bedste Mestre studerede Økonomi, hvormed Planen er gjennemført.

„Et Dukkehjem" har tillige for vort Theaters Vedkommende det store Fortrin, at det har bragt en Forestilling frem, der som Helhed fyldestgjør Digterværkets Fordringer og for Hovedrollens Vedkommende yder noget Ualmindeligt. Fru Hennings' Specialitet, Ingenue-Genren, hvor hun altid lægger en Finhed og navnlig en Sandhed for Dagen, der stiller hende i første Række blandt dette Fags faa virkelig ægte Kunstnerinder, er gjerne henvist til at virke paa et mindre Omraade i Skuespillet; hvor en Ingenue er Hovedpersonen, taaler Handlingen sjeldent at brede sig over en hel Aften; hvor Figuren anvendes i større dramatiske Arbejder, indtager den som oftest en mindre fremtrædende Plads. Agnes i „Fruentimmerskolen" har vel hidtil været Fru Hennings' største Rolle. Saa kom „Et Dukkehjem" med sin for Stykkets sceniske Existens og Virkning afgjørende Fordring netop til en Kunstnerinde, der kunde give det barnligt Legende, det pigeagtigt Gjækkende, det kvindeligt Indsmigrende, det ustadigt Vexlende, men altid Gratieuse og Vindende et sikkert og sandt Udtryk og pludselig forvandle det til det Stivnede, Dødskolde. Fru Hennings løser Opgaven beundringsværdigt i begge Henseender: hun er den lystigt sladrende Bæk, der blinker i Solskinnet, men paa Digterens Bud standser sit muntre Løb og fryser til Is saa fuldstændigt, at man ikke troer paa „det Vidunderlige", der skulde kunne tø det Bundfrosne op igjen.

P. H.

Litteratur

Constantius Flood: „Liv ved Kysten, Skizzer og Fortællinger“ (Kristiania, Malling). I en ret underholdende og behagelig Form meddeler Forfatteren, der har gjort sig fordelagtig bekjendt ved Udgivelsen af et Par velskrevne Skizzesamlinger, i denne sin nye Bog en Række livligt opfattede og ofte med en vis elskværdig Humor fortalte Træk af det brogede og forskjelligartede Liv, der rører og fordum rørte sig paa Norges Vestkyst. Man læser det lille Arbejde med Fornøjelse baade for dets vellykkede Skildringer af den storslaaede vestlandske Kystnatur — navnlig i Stykket „Kysten om Lindesnæs“ — og for de fordringsfrie, novellistisk behandlede Billeder af Livet tilsøs, som oprulles for os f. Ex. i „Kapitain Robert“. Forf. er ikke Digter, og hans Smaafortællinger fremtræde heller ikke med Fordringer paa at blive betragtede som poetiske Frembringelser, men de bære Vidne om, at han er i Besiddelse af Evne til at kunne fortælle en „simpel Historie“ jevnt og ligefrem og uden Spor af nynorsk Opstyltethed og Affektation.

John Brinckman: „Onkel Kasper og jeg“, en Skildring fra Aarhundredets Begyndelse, oversat fra Plattydsk (Schou), er en ganske fornøjelig Bog, noget vel bred og udtværet baade i Anlæg og Form, lidt plump af og til i sit Sprog, men som Helhed og for den Sags Skyld da ogsaa i sine væsenligste Enkeltheder en god Studie efter Fritz Reuter, af hvis elskværdige og kjærnesunde Humor dens Forfatter synes at have taget en ikke saa ringe Del i Arv. Det er Drengegavtyvestreger og Spiloper, der udgjøre den overvejende Del af Indholdet, og enkelte af disse ere endogsaa lovlig massive, saadan lige paa Grændsen af, hvad man kalder Gadedrengestreger, men de fortælles paa en saa naiv elskværdig og ligefrem Maade, at man umulig kan tage nogen Forargelse deraf, og saa er tilmed den gode Onkel Kasper, Fortællingens egenlige Hovedperson, tegnet saa morsomt og med saa saftig en Pensel, at han staaer for En næsten ligesaa lyslevende som den uforlignelige Bræsig i Reuters „Landmandsliv“, fornøjelig Ihukommelse.

Under Titlen „Fra ulige Steder“ har en debuterende Forfatter, Vilhelm Østergaard, paa N. C. Roms Forlag udgivet en Samling af „otte Smaahistorier til Julebordet“, dels ret vellykkede Studier efter H. C. Andersen, dels smaa Skizzer i Novelleform, skrevne i et jevnt og sundt Sprog. Bedst forekommer os den sidste Fortælling „Kun en Bragstump“ at være lykkedes for Forfatteren; det er Lars Kruses Historie, den samme, som Holger Drachmann har fortalt i sin sidste Bog, og det er ikke uden Interesse at sammenligne de to iøvrigt saa himmelvidt forskjellige Forfatteres Behandling af det samme Sujet.

Eva: „Lys og Skygge i en ung Piges Liv“ af Clara Cron (W. Prior). Det vilde være Synd at sige, at vor Litteratur lider Mangel paa Damenoveller, og vi kunne derfor ikke se nogen virkelig Grund til, at Exemplarer af denne Art omplantes fra tydsk Jordbund til dansk, naar disse da ikke i en eller anden Henseende hæve sig betydeligt over Dousinproduktionen. Den nævnte Bog hører til de meget uskyldige og meget farveløse og er hverken bedre eller daarligere end Størstedelen af, hvad der af Genren har seet Lyset herhjemme i de sidste Aaringer, men at den just i disse temmelig negative Egenskaber skulde søge nogen gyldig Adkomst til at blive oversat paa Dansk, formaa vi med vor bedste Villie ikke at se. Vore Oversættere og Oversætterske, og deres Tal er snart legio, kunde have besynderlig godt af i mangfoldige Tilfælde at lære den Kunst at vælge; hører det end heldigvis til Undtagelserne, at rent ud slette Bøger blive overførte paa Dansk, saa har dog det Oversætterkapløb, som vi nu igjennem en Aarrække have været Vidne til, beriget os med adskillige temmelig middelmaadige Sager, som man uden ringeste Skade kunde have ladet være, hvad de var, og som i ingensomhelst Henseende have ført nyt Liv eller nye Impulser ind i vor Litteratur.

Musik

Edmund Neuperts „Sex Improvisationer over norske Themaer“ for Piano foreligge nu som udkomne i deres Helhed hos Wilh. Hansen. Vi have allerede tidligere (Nr. 363) omtalt disse Improvisationers Nr. 1 — Norsk Folkedands — som et virkningsfuldt Klaverstykke, og de øvrige fem Improvisationer, nemlig Strillevise, Folkevise, Møllervise og to Halling'er, kunne ganske gjøre Krav paa samme Omtale. Som man af Indholdsangivelsen vil se, er det udprægede norske Emner, over hvilke der „improviseres“ — en Benævnelse, hvis Betydning jo, som saamange andre Ords i Musiken, er bleven en Del forrykket fra den almindelige Opfattelse — og Behandlingen er da ogsaa bleven særdeles „norsk“, en Omstændighed, som vi udtrykkelig notere til Brug for den „norske“ Musiks Tilhængere. Fra et mere almindeligt musikalsk Standpunkt vil man vurdere den fine harmoniske Behandling, der har sin Ejendommelighed i en Tilbøjelighed til kromatiske Vendinger, samt den Friskhed, hvormed disse friske Themaer, som ere hentede fra Folkelivet, ere blevne udarbejdede — Egenskaber, som især gjøre sig bemærkede i Samlingens to bedste Stykker: Strillevisen og Halling Nr. 2.

Af den bekjendte tydske Komponist Heinrich Hofmann er der hos Wilh. Hansen udkommet en Række Kompositioner, arrangerede for Piano firhændigt, nemlig Frithjof-Symfonien, 3 Hefter „Norske Sange og Dandse“ og 2 Hefter „Aus alter Zeit“. Frithjof-Symfonien er et i international Henseende vel kjendt Værk, der har gjort Runden om i de forskjellige Landes Orkestre og er blevet venligt modtaget, hvorimod det saavidt vides endnu ikke er blevet spillet hos os. Efter hvad man kan skjønne af det firhændige Arrangement, er Symfonien allerede i denne Form et Arbejde, som man med Fornøjelse vil gjøre sig bekjendt med. Den aabenbarer ikke store Tanker eller giver disse intensive musikalske Bidrag, der have været lykkeligere Komponisters Sag, men den rummer saa megen naturlig Musik i sit velformede Legeme, at man vanskelig skal undlade at vinde noget Udbytte af den. I alle Tilfælde er Pianoarrangementet dygtigt foretaget, fyldigt og velklingende, og er som saadant en Novitet, der kan anbefales. — Ogsaa de andre ovennævnte Hefter bringe smuk og, for disses Vedkommende, let spillelig firhændig Musik, men de forskjellige Smaastykker, der indbyrdes uden egenlig Sammenhæng her danne Helheden, sigte naturligvis ikke mod det samme kunstneriske Maal som Symfonien. Som de mest vellykkede maa de to Stykker „Bourrée“ og „Alt Französisch“ af „Aus alter Zeit“ nævnes. De norske Stykker, hvoraf nogle ere spillede for Orkester i Tivoli, ere derimod ikke meget opfindsomt behandlede og taale navnlig ikke nogen Sammenligning med, hvad der er kjendt specielt hos os af Arbejder i den Retning af det norske Trekløver Grieg, Neupert og Joh. S. Svendsen.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Et Skuespillerliv. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Holger Drachmann: „Ungdom i Digt og Sang“, „Lars Kruse“, anm. af P. H. — Carl Bruun: Pompeji. — En „Haupt- und Staats-Action“ seet paa Afstand. — Ambroise Thomas: „Mignon“. — Henrik Ibsen: „Et Dukkehjem“, anm. af P. H. — Litteratur. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 11. Mignon.
Mandag 12. Et Dukkehjem.
Tirsdag 13. Tartuffe eller Den Skinhellige. Jeanettes Bryllup
Onsdag 14. **(Til Indtægt for det kgl. Theaters Alderdomsforsørgelsesfond.)** En Skjærsommernatsdrøm. **(Uden Abonnement).**
Torsdag 15. Mignon.
Fredag 16. Et Kompagniskab. Farinelli.
Lørdag 17. Et Dukkehjem.
Søndag 18. Mercadet. **(1. Gang).**

Casino.

Søndag den 11. Januar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af »Les enfants du capitaine Grant«, 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. $10^3/_4$.

Folketheatret.

Søndag den 11. Januar Kl. 7:

Familien Riquebourg.

Stykke i 1 Akt af **Scribe**, oversat af **Fritz Holst.**

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard.**

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

NB. Samme Forestilling hver Aften i Ugen.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen fuldstændig og faaes i alle Boglader:

Cesare Cantus Verdenshistorie.

Oversat og bearbejdet af
E. Holm og **Ph. Weilbach.**

I.—VII. Bind og Register 53 Kr. 50 Øre, indb. 69 Kr.

For at lette Anskaffelsen er aabnet en ny Subskription i maanedlige Leveringer, 53 Hefter à 1 Kr. og 1. Hefte (det 28.) 50 Øre.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa mit Forlag er udkommen og faaes i alle Boglader:

Kortfattet Lærebog
i
Gabelsbergers Stenografi.

Bearbejdet for det danske Sprog af
D. Dessau.

3. Udgave. Pris 3 Kr.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Subskriptions-Indbydelse
paa
NORDISK FAMILIEVEN.

De illustrerede Blade og Tidsskrifters Tal voxe stadig, og de blive stedse uundværligere for Hjem og Familie. Uden Tvivl kan man heller ikke saa let overvurdere deres Betydning. Det gjælder her ikke blot om den Glæde og Hygge, som man har af et godt illustreret Blad; men den dannende og forædlende Indflydelse, det udøver, er vistnok end betydeligere. Træsnittet bringer de store Maleres Værker ud i vide Kredse, og det er en billig Maade at skaffe sig en Kunstnydelse. Men for at det kan blive en virkelig Kunstnydelse, maa ogsaa Træsnittene være gode, og i denne Henseende vil det Blad, hvorpaa vi her indbyde til Subskription, indtage en fremragende Plads. »Nordisk Familieven« vil nemlig for Billedernes Vedkommende bestaa i et Udvalg af det bekjendte engelske Blad **»British Workman's«** Illustrationer, idet undertegnede Boghandel har sikret sig Eneretten til dette Blads rige Samling af Billeder. Enhver, som har havt det udbredte engelske Blad i sin Haand, vil have seet, at dets Illustrationer er noget af det Fortrinligste i sit Slags. Derfor har ogsaa dette Blad i England fundet Vej saavel til den Fattiges Hytte (hvor det ofte tjener som Dekoration paa Væggen) som til den Riges Hjem.

Hvad Textindholdet af vort Blad angaaer, da vil det sætte sig som Opgave at skaffe en virkelig god, sund og frugtbringende Læsning. Kortere Fortællinger og Digte, Beretninger om gode og ædle Handlinger, om Arbejde og Opofrelse for Alt, hvad der er skjønt og godt, vil finde sin Plads deri.

Forsaavidt **»Nordisk Familieven«** vinder den Udbredelse, som vi haabe den fortjener, er det Forlæggernes Ønske senere at give Bladet en udvidet Form og en større Fylde.

Idet vi forøvrigt henvise til det udkomne Prøvenummer, anbefales Bladet til den nordiske Læseverdens velvillige Modtagelse og Understøttelse.

»Nordisk Familieven« udkommer fra 1. Januar 1880 med **et Nummer maanedlig** og koster **2 Kroner om Aaret**, Postporto iberegnet.

Med hver Aargang følger Titelblad og Indholdsfortegnelse samt et elegant udstyret Omslag.

Enkelte Numre kunne kjøbes i Bogladerne for 15 Øre, Titelblad og Omslag særskilt 20 Øre.

Subskribentsamlere erholde paa **10** betalte Exemplarer det **11.** frit, og paa **5** betalte Exemplarer det **6.** til **halv Pris.**

Man kan abonnere ved alle **Postkontorer** og **Brevsamlingssteder**, samt i **alle Boglader.**

P. T. Mallings Boghandel.

Gammelholms Læseselskab.

Indmeldelser modtages i Hannibal Walboms Boghandel, Tordenskjoldsgade 8 og i S. Thieles Boghandel Havnegade 45.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Adolf Zinns
Kul & Brænde-
Forretning med **Dampskæreri,**
4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.
anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 11. Januar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 394.

Den 18. Januar 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Fangernes Nattergal.

Hilsen til Digteren Kaalund

fra

Vilhelm Bergsøe.

Det var i den lille, lurvede By
I Sabinerbjergenes solstegte Ly,
Jeg laa en Sommer begravet.
For Bøge ikkun Olivenris,
For danske Røster en slidt Avis,
Og en mudret Flodseng for Havet.

Naar Solen sank under Bjergets Top,
Saa lukked Altanens Døre jeg op
For at friske de støvfyldte Lunger.
Fra Gaden lød der en Støjen, et Raab
Af Sabinerbyens voxende Haab,
Smaa, sorte, snavsede Unger.

De rakte Tunge, de spændte Ben;
Med Kaalstokke slog de, stundom med Sten
— Det ligger i Racen og Varmen. —
Med Et tog Fanden den hele Flok.
En trekantet Hat? — Jeg tænkte det nok!
Der kommer om Hjørnet Gendarmen.

Dyb Stilhed fulgte der ovenpaa.
De solrøde Bjerge blev taageblaa;
Saa tændtes en blinkende Stjerne,
Og bag ved den blaanende Bjergebræm
Skød højere, sneblanke Tinder frem,
Fortabende sig i det Fjerne.

Men tvers over Gaden Fængselet laa,
En rigtig afskyelig Fangevraa
For Byens moralsk Forliste.
Og fra det Hul kom en Fuglesang,
Saa taus jeg lyttede mangen Gang,
Til Taarnuhret Midnat viste.

Der var en Klang i de Toner lagt,
Der var en Kunstners, en Musikers Magt
Paa denne kvidrende Tunge.
Det jubled derovre fra Fængslets Sal,
Og det var Fangernes Nattergal,
Som saadan forstod at sjunge.

Den var Romantiker, det er vist;
Thi naar man frister den Skjæbne trist
At være Fangernes Fange,
At sidde i Bur bag en Fængselsmur,
Saa hører der hele Fuglens Natur
Til Himlen at takke i Sange.

Du noble Digter fra Fængslets Vraa,
Med den fine Profil og med Lokken graa —
Jeg sender Dig Tak og Amen!
Jeg skylder Dig disse fattige Vers
Alt siden Aaret tooghalvfjerds,
Da første Gang vi traf sammen.

Det var i et nordisk Østeri.
Alt den Gang din manende Melodi
Du sang — maaske lidt for douce —;
Thi hele den store Hurlumhej
Paa Musernes Kjøge=Landevej
Saae jeg alt dengang in nuce.

Man red alt dengang med Frasetop
Og Kanebjælder til Helikons Top
For til Laurbærkrandsen at stikke.
Dog, saadan en Bræk= og en Styrtesø,
Hvori det gamle Aar maatte dø —
Den aned jeg rigtignok ikke.

Ja, stundom er det, som om jeg sad
Igjen i Sabinernes lurvede Stad,
Forstemt ved Ungernes Larmen,
Og stirrede adspredt ad Vinduet ud,
Idet jeg tænkte: „Men, Herregud!
Kommer dog ikke Gendarmen.“

Da hørte paany jeg din Varselsang,
Den kjendte, vaarfriske Nattergalklang
Tonede mildt fra det Fjerne.
Da lukked jeg atter Altandøren op,
Og atter steg over Bjergets Top
Haabets tindrende Stjerne.

Men troer Du, det hjælper? — Jeg kjender en Lov.
Den gjælder Stjernen, Ormen i Skov,
Lavinen i Nordens Vintre.
Den kaldes for „Faldets Hastighed“,
Fordobles momentvis, som Du veed,
Og ender med Alt at splintre.

Det kommer mig for, at den lille Boldt,
Som i Østeriet sit Gilde holdt,
Vel ej til Lavinen er blevet;
Men dog til et Skred, betænkeligt kun,
Fordi det huler den faste Grund,
Hvor „Livets Grundlov“ staaer skrevet.

De Sange om Satory=Slettens Blod,
De røbe ikke det frejdige Mod,
Der voxer med Livet og Lykken.
De minde mer om den snigende Svamp,
Som groer i Grundvandets giftige Damp,
Naar man bygger sit Hus i Skyggen.

Du varer nu for „det næste Skridt“.
Jeg veed, hvor Du sigter. — Du kjender lidt
De Fugle, Du har bag dit Gitter.
Aa ja, saamænd! Man kan sende dem ud
Som Fantasternes hjelmklædte Sendebud,
Hvis ikke bedre man hitter.

Saa gjorde man jo i Enoghalvfjerds,
Da Frankrig sang paa sit sidste Vers
Og styrtet var «Buona-parten».
Ret heldigt, der fandtes „en lille Mand“,
Som havde mer end de Langes Forstand
Til at stoppe Stenen i Farten.

Ja, hørte vor Fremtid Ungdommen til!
Jeg mener den Ungdom, som nu er paa Spil,
Hver Gang, at Noget skal laves —
Ja, saa var der Fare, saa var der Nød;
Men Den, som af Angst for den er død, —
Du veed, hvor han skal begraves.

Nej, tro mig! Jeg kjender den simple Mands
Grunddærlige Syn og praktiske Sands
For hvad han fordrer af Livet.
Hans sindige Tænken, beskedne Ro,
Og endelig hans fuldtlødige Tro
Paa det Hele som ovenfra givet.

Se, derfor kommer aldrig den Dag,
Hvor vi river Korset ud af vort Flag
Og rimper Stumperne sammen
Til denne hæder= og navnløse Pjalt,
Som snart vilde skaffe vor Fjende Alt,
Og Ungdommen Skaden og — Skammen.

Gounod, Ambroise Thomas og Auber.

Af **Eduard Hanslick.**

Det er behageligt at passiare en Timestid med Gounod, d. v. s. at høre paa ham. Han er ikke af de Indvendig-Aandrige, som holde deres Rigdom dybt gjemt, men af de altid Meddelsomme og Veltalende. Man føler strax, at han gjerne taler og gjerne hører sig selv tale. Med Fornøjelse følger man hans raske, fine, livlige Tale, der med Lethed bevæger sig fra kunstneriske Selvbekjendelser til almindelige Maximer. Talerens lette Selvbeskuelse forstyrrer os ikke, fordi det Ansigt, der beskues, virkelig er tiltrækkende. Jeg fandt Gounod mere munter og oprømt end for tre Aar siden, da Erindringen om hans toaarige Ophold i London endnu tyngede paa ham som en mørk Taage, han havde bragt med sig over. Hans Hjerte havde gjort et slemt Felttog der; i en ynkelig slagen og sønderreven Tilstand bragte han det tilbage til Paris. Nu ere endelig de sidste Lænker raslende faldne af ham: den engang saa søde, derpaa utaalelige og nedværdigende Lidenskab til den smukke Fru Georgine Weldon. «Affreux» kaldte han denne Dames Opførsel, som havde besnæret ham med forgudende Ømhed, for i en egennyttig Hensigt at exploitere hans Protektion, hans Talent, hans Arbejde og tilsidst bedrage ham for hans Partiturer, Operaen „Polyeucte" medindbefattet. Der havde lige staaet et Brev fra denne Dame i „Figaro", hvori hun fablede om Forfølgelser fra høje og allerhøjeste Personers Side, og jeg kunde ikke tilbageholde den Formodning, at Skriverinden ikke maatte være ved sin fulde Forstand. „Jo, jo," afbrød Gounod mig livligt, „hun er meget klartseende, hun seer i Mørke ligesom en Tigerkat, c'est une folle lucide!» Prøverne paa hans nye Opera „Polyeucte" — det var i Begyndelsen af Maj i Udstillingsaaret 1878 — vare begyndte i det nye Operahus. For en nerveus og følsom Organisation som Gounods er dette en uudtømmelig Kilde til Plager og Misstemning. „Jeg kjender ikke noget Skjønnere, ikke noget Herligere," udbrød Gounod, „end Theatret efter dets Ide, in abstracto; men det virkelige, reale Theater, Theatret in concreto er et Helvede, en Fordærvelse! Hver enkelt af de Sangerinder, man foreslaaer mig til Hovedrollen, har een værdifuld Egenskab, men mangler alle de andre. Hun har en vidunderlig dejlig Stemme, men er styg, aandløs og spiller som et Stykke Træ. Eller hun er smuk og intelligent, men har ingen Stemme, ingen Skole o. s. v." Imidlertid bekymrede dette ham kun lidet nu. „Mit Hovedprincip er, kun at tænke paa, hvad der skal gjøres, ikke paa, hvad der allerede er gjort. Seer De, min „Polyeucte" ligger nu allerede paa den hede Rist, for at blive stegt og serveret for Publikum; men desuagtet er al min Følelse og hele min Tanke langt borte fra den og drejer sig udelukkende om den store nye Opera, som jeg arbejder paa og som jeg allerede har to Akter færdig af: „Abeilard og Heloise"." Jeg blev naturligvis ikke lidt bange. Der kan i dette Sujet ikke glides hen over et vist afgjørende Punkt; om man saa lægger det nok saa langt bag Scenen, nok saa dybt ind i en Mellemakt, veed Tilskueren dog, hvilken Ulykke der er skeet, en Ulykke, der til al Ulykke har en komisk Bismag. „Vær blot ikke bange," beroligede Gounod min udtalte Bekymring; „jeg lader min Abeilard blive dræbt af sine Fjender lige strax, Andet vederfares der ham ikke." Ogsaa en anden nærliggende Betænkelighed fjernede Gounod strax med den Forsikring, at „Abeilard og Heloise" paa ingen Maade skulde gaa op i en Række Kjærlighedsduetter, men tvertimod fremstille en Legemliggjørelse af de højeste filosofiske og religieuse Ideer.

Skjøndt Gounod er Katholik (og jeg kan tilføje: af en sværmerisk, mystisk Retning), er han dog efter eget Sigende en stor Beundrer af den tydske Reformation. Tydskland havde sagt det første Ord, medens Frankrig havde været stumt i tre Aarhundreder. Hans „Abeilard" skal legemliggjøre den indre Overbevisnings Kamp imod Kirkens Dogmer, den aandelige Friheds og Oplysnings Ret. Handlingen skal kulminere i den store Finale i fjerde Akt, hvor Abeilard brænder sine Bøger for den gejstlige Ret. Derefter bliver han paa Hjemvejen overfaldet i en mørk Gyde og myrdet paa Foranledning af Gejstligheden. „Og i femte Akt?" spurgte jeg med forklarlig Nysgjerrighed. „I femte Akt finde vi Heloise i Klostret, omgiven af sine Nonner. Abeilard kommer til hende som Aand, som Skygge; de synge en Duet. Abeilard henviser profetisk til det fremtidige Frankrig, som skal sone en mørk Tids Brøde og ære de Elskende som Helgene. Ved denne Vision deler et Skytæppe sig i Baggrunden af Scenen; man seer den nuværende Kirkegaard Père Lachaise med Abeilards og Heloises Grav, til hvilken Folket valfarter i elskende Tilbedelse." Legenden fortæller, at den døde Abeilard rejste sig i sin Kiste, da Heloises Lig blev lagt ned ved Siden af ham, og omfavnede hende. Dette lader sig naturligvis ikke fremstille paa Scenen, men i Form af en Vision, mente Gounod, vilde Synet af den fælles Grav frembringe en harmonisk forsonende Slutningsakkord.

Jeg kan kun ønske, at Gounods Begejstring for dette sælsomme Stof i sin Tid maa faae sin fyldestgjørende Belønning i den store Virkning, han gjør Regning paa. Alt vil jo komme an paa den dramatiske og musikalske Udførelses Hvorledes. I ethvert Tilfælde vil Gounod ved sin alvorlige, ædle Opfattelse udslette den Forsyndelse, som franske Librettister i Forening med Komponisten Litolff nylig have gjort sig skyldig i ved at bringe Abeilard og Heloises Historie paa Scenen som komisk Operette — det mest Cyniske og Oprørende, jeg nogensinde har seet i denne Genre. Karakteristisk for Gounod er den Konsekvens, hvormed han for Tiden indfører religieuse Ideer som bevægende dramatiske Motiver i sine Operaer; i hans „Polyeucte" den kristelige Forklarelse, Martyrdøden for Troen; i „Abeilard" den sande religieuse Overbevisnings Kamp imod stivnet Intolerance. Han synes saaledes at vende tilbage til sin religieuse Begyndelse. At Gounod, ligesom de fleste «grands prix de Rome», som ungt Men-

---

Af „Musikalische Studien", Berlin 1879.

neste forsøgte sig i Kirkemusik, er bekjendt nok og ikke af synderlig stor Betydning. Men ny og betydningsfuld synes mig den Kjendsgjerning, der nu først er bleven bekjendt af Fanny Hensels Breve, at den unge Gounod allerede i 1843 i Berlin beskjæftigede sig meget alvorligt med Texten til et Oratorium „Judith". Han delte Fanny Hensels Anskuelse, at Frankrigs nærmeste musikalske Fremtid tilhørte Oratoriet. Det kom han imidlertid snart bort fra, og ikke til sin Skade. Paris belærte ham grundigt om, at den musikalske Nutid og et Stykke af Fremtiden med der endnu fuldstændig tilhører Operaen.

Men selv i Operamusiken følger Gounod i den senere Tid en religieus Retning. Sujettet til hans nyeste Opera „Polyeucte" (i det Væsenlige identisk med Donizettis «Les Martyrs») er bearbejdet efter Corneilles Tragedie af Barbier og M. Carré, „Faust"s og „Romeo"s Librettister. Det kristelige Martyriums Forherligelse danner Grundideen, den sammenstyrtende hedenske Verdens Kamp med Kristendommen den dramatiske Konflikt. Emnets religieuse Karakter synes at have øvet stor Tiltrækning paa Komponisten og at have draget hans Interesse bort fra „Francesca di Rimini". Et stærkt religieust Moment, som gjorde sig gjældende i Gounods Ungdom paa en næsten sværmerisk Maade og drog ham henimod den gejstlige Stand, synes nu igjen at træde frem med større Eftertryk.

Ved to Besøg fandt jeg ham fordybet i en uhyggelig tyk og vanskelig Bog af Hoené Wronski, en lidet bekjendt slavisk Filosof: «Prolégomènes du Messianisme»; ved Siden af den laa en „Helgen-Fysiologi". Gounod kaster Vrag paa enhver Bog, hvis Tankegang ikke fører hen til det Absolute, til det Guddommelige; men her er heller ingen Lekture ham for vanskelig. To Elementer, siger han, raade i det aandelige Liv: paa den ene Side det Guddommelige som et uforanderligt fast Punkt og paa den anden Side Videnskabens bevægelige Fremskridt. Dette maa til enhver Tid bevæge sig opad imod førstnævnte som imod en Magnet. Kun naar den menneskelige Aand er befrugtet af den hellige Aand, kan den spire, gro og sætte Frugt. Disse med begejstret Varme udtalte Ideer besjæle mere og mere Gounods kunstneriske Tendens. Hans Kantate „Gallia" er af aandelig Karakter, selv hans Opera „Polyeucte" helder henimod Oratorie-Stilen. To Numre af den, som Gounod sang for mig, virke ved et simpelt, sværmerisk-andægtigt Udtryk, i en bredt baaren Sang: Paulines Bøn (der minder noget om Julies Es-dur-Arie i Spontinis „Vestalinde") og Polyeuctes Arie i Fængslet til Corneilles Vers «Source délicieuse». Gounod sammenligner Stilen i disse Kompositioner med Foldekastet paa antike Statuer. „Men hvor finder man nutildags Sangere til Sange med stort Foredrag!" udbrød han, smertelig spørgende. „Som en af en himmelsk Glorie omstraalet Martyr maa Polyeuctes Sanger staa for os, alt det Jordiske maa ligge dybt, dybt under hans Fødder!" Bekjendt er Gounods store Respekt for Richard Wagner og dennes Indflydelse paa „Romeo og Julie". Men Wagners nyeste Phase har forstemt Gounod paa det Dybeste og forekommer ham som en Vildfarelse, der tilintetgjør Grundlovene for det Musikalske. „Vi To gaa nu ad modsatte Veje," forklarede han; „i samme Grad som Wagner skriver alt mere og mere kunstigt, tungt og kompliceret, bliver jeg mere og mere simpel og stræber efter at virke med de jevneste Midler ved Sandhed i Følelsen. Nous nous tournons le dos.»

Den gamle Ambroise Thomas gjensaa jeg med Glæde. Han beboer tre smaa, lave Værelser i Konservatoriet, en gammel Bygning i Rue Bergère, hvor Auber kun tilbragte sine Forretningstimer. Disse beskedne Rum har Ambroise Thomas fyldt med allehaande gamle udskaarne Renaissance-Meubler, florentinske Skabe og smaa dragkistelignende Æsker, indlagte med Elfenben, et Lystaveri, som yder ham en Slags Erstatning for hans ensomme Livs Tomhed. Hele hans Personlighed danner en Slags Modsætning til Gounod; han taler ikke meget, og allermindst om sig selv. Men hans Stemme klinger varmt og deltagende, hans Øje straaler af Venlighed. Thomas er mindre blændende end Gounod, men gjør Indtryk af dybere Alvor og større Beskedenhed. Enhver Pariser kjender i lang Frastand denne høje, magre, noget foroverbøjede Skikkelse med den skjødesløse Klædebragt og den skjødesløse Holdning. Et udpræget Karakterhoved, noget mørkt og drømmende. Ingres har i Rom tegnet ham som ungt Menneske i Munkebragt. I Samtale faaer hans Blik en fortryllende Godmodighed, hans haarde Træk faae Liv, og der kommer et ganske sælsomt Spil i dem. Han fortalte mig selv med lystig Selvironi en Vittighed af Auber desangaaende. En fælles Ven spurgte en Dag Auber: „Finder De ikke Ambroise Thomas meget forandret af Udseende?" „Det veed jeg dog ikke," svarede Auber, „jeg har aldrig seet ham anderledes end meget forandret." Den elskværdige Omgang med Thomas kommer desværre selv hans Venner kun lidet tilgode. Manden er bogstavelig talt overlæsset med en Masse Arbejder og Forretninger af bureaukratisk, administrativ og pædagogisk Natur. Der gives ikke noget musikalsk Projekt i Frankrig, som Regjeringen ikke sender Thomas til Bedømmelse, ikke nogen Pris-Jury, som han ikke maa være Formand for, ikke nogen Reform angaaende Musikvæsenet, som han ikke maa udarbejde. Indtræffe nu dertil de aarlige Prøver i Konservatoriet, saa maa han som Direkteur lade sig gnide, blæse og synge for tre til fire Uger igjennem af alle Eleverne og tildele hver enkelt den fortjente Klassifikation. Det er det Samme som at slaa en endnu produktionsdygtig Komponist ihjel ad bureaukratisk Vej. Ambroise Thomas besørger disse trættende Forretninger med den mest minutieuse Pligttroskab, han skaaner sig ikke for saameget som en Node af den yngste haabefulde Fagottist. Under saadanne Forhold naaede han heller ikke i denne dobbelt og tredobbelt anstrengende Verdensudstillingssommer at vise mig Noget af sin „Francesca di Rimini", saaledes som han meget venlig havde havt til Hensigt. Denne Opera havde været færdig i flere Maaneder; dens Opførelse i Udstillingstiden strandede paa Vanskeligheder ved Rollebesætningen. Thomas kunde ikke (saaledes som nu Gounod har maattet) faae sig til at betro sin Operas to ideale Hovedfigurer til en ærværdig Ruin som Frøken Krauß og en ubehjælpsom Begynder som Hr. Salomon. Som bekjendt havde allerede Gounod begyndt at komponere Texten til „Francesco di Rimini"; men han tabte Lysten dertil og overlod den til sin Kollega Thomas. Hvo veed, hvornaar denne lader sig formaa til at bringe den paa Brædderne; sin „Hamlet" lod han blive liggende et Par Aar i sin Pult, indtil han i Faure og Christina Nilsson fandt de Fremstillere, der egnede sig til Hamlet

og Ophelia. „Mignon" har allerede i Løbet af elleve Aar opnaaet femhundrede Forestillinger og indbragt Opéra comique to Millioner Francs. Dette Værk var i Grunden Opéra comique's sidste store Kassestykke. Siden den Tid har Ambroise Thomas vendt sig bort fra den muntre Genre; ikke til sin Fordel, er jeg overbevist om, trods den store Lykke, „Hamlet" har gjort.

Ambroise Thomas, der i sin Ungdom har havt mange bitre Savn at kæmpe med, kunde nu for Indtægterne af sine Operaer kjøbe sig en smuk Grund, egenlig en lille Ø (Zilliec ved Den St. Gillay ved Kysten af Bretagne), hvor han fjernt fra al Civilisation og ubesværet af Besøg fra Paris kan tilbringe Ferien og komponere i uforstyrret Samkvem med en storartet, vild Natur. Da han med en splinterny Grundejers barnlige Glæde fortalte mig om denne Ø, anede ingen af hans Venner, at den otteogtresindstyveaarige Maître Ambroise ikke havde til Hensigt at bo alene paa den fortryllede Ø. I Oktober 1879 fik jeg et Brev fra Thomas, hvori han meldte mig sin stedfundne Formæling med Mlle. Elvire Rémaury. Hele Frankrig ønsker den unge Ægtemand til Lykke, thi det ejer ikke nogen mere samvittighedsfuld og beskeden Tonedigter, Ingen, der har større Ærefrygt for de gamle Mestre og mere Velvillie for de unge.

Af Ambroise Thomas' Mund modtog jeg ligesaa paalidelige som interessante Meddelelser om Aubers sidste Dage. Komponisten af „Den Stumme i Portici" døde i sit halvfemsindstyvende Aar under Paris' Belejring, Natten mellem den 12. og 13. Maj 1871. Under Tordenslagene af hin forfærdelige politiske Katastrofe gik Frankrigs berømteste og ældste Tonedigters Død næsten upaaagtet hen. «Toute exagération est une faute», sagde han i sin sidste Sygdom, „man maa Ingenting overdrive, heller ikke, saaledes som jeg, det lange Liv." Det er en meget udbredt Vildfarelse, at Auber døde alene og forladt. Talrige vare de Besøgende ganske vist ikke; men hans trofaste Ven og Elev Ambroise Thomas saavelsom Konservatoriets lærde Bibliothekar Weckerlin, der boede i samme Hus som Auber, vare daglig om ham og ydede ham de sidste Kjærlighedstjenester. Efter hvad Ambroise Thomas fortalte mig, vare smukke Heste og Vogne Aubers største Glæde og eneste Luxus. Med Undtagelse af sine Heste holdt han egenlig ikke saadan rigtigt af noget levende Væsen. Saa kom Hungersnøden over det belejrede Paris, og Kommunarderne rekvirerede allevegne imod en ubetydelig Godtgjørelse Heste af alle Slags til Slagtning. Af fire Heste, som Auber havde i sin Stald, tog man foreløbig de tre; han følte dyb Smerte derved, men uden at beklage sig eller gjøre den mindste Indvending. Nu kom de ogsaa for at hente hans sidste Hest, en kostbar engelsk sort Hingst ved Navn Figaro. Ambroise Thomas vilde strax gjøre Skridt for at formaa Vedkommende til at gjøre en Undtagelse af Agtelse for den gamle berømte Mester. Men det vilde Auber ikke vide noget af. «C'est la loi!» gjentog han urokkelig, omendskjøndt Smerten over, at det ædle Dyr skulde slagtes, næsten overmandede ham. Da fandt Thomas paa en heldig Udvej. Han bad en indflydelsesrig Kommunard om Tilladelse til at maatte udlevere en anden Hest istedetfor Aubers og fik den. Chefen for den store Pleyel'ske Klaverfabrik, Hr. August Wolff, der var en Ven af ham, havde af sine ti til femten Heste beholdt tre tilbage til den allernødvendigste Drift af sin Fabrik i St. Denis. En af disse blev hemmelig bragt hen i Aubers Gaard og udleveret til Kommunen, medens Aubers Yndlingshest travede til Wolffs Fabrik, spændt foran en med Brædder belæsset Vogn. Akkurat ligesom i saamange menneskelige Redningshistorier! Daglig spurgte den Syge trods sine voldsomme Smerter, om hans Hest endnu var ilive og havde det godt. Den overlevede sin Herre.

Den næsten halvfemsindstyveaarige Oldings Aand holdt sig mærkværdig klar under hans sidste Sygeleje. Han prøvede paa at skrive et Stykke Kammermusik og lod Weckerlin hente sig Kvartetter af Mozart og Beethoven. „Et Blik paa disse Værker," sagde han smilende, „vil forhaabenlig bestemme mig til at brænde, hvad jeg lige har strævet." Faa Dødelige var et saa lykkeligt Liv blevet til Del som vor Mester; men den Dag kom dog, da han maatte afbetale sin Gjæld. Frankrigs Skjæbne fyldte ham med Angst og Kummer, Kommunardernes Regimente med grændseløs Afsky. Politisk Trøst formaaede Ingen at yde ham dengang, religieus Trøst forlangte han ikke. Komponisten af „Fra Diavolo", den Evigunge, Ældgamle, døde pint af legemlige Smerter, nedtrykt af Kummer over sine Landsmænd og af Angst for Paris, som han havde elsket over Alt og ikke havde forladt i hele sit Liv, hverken Sommer eller Vinter. Lang og frygtelig var Dødskampen; Auber blev formelig slynget bort af Krampeanfaldene, saa at fire Personer maatte holde paa ham. Kommunarderne vilde benytte den berømte Mesters Død til en demagogisk Manifestation og hente Liget til Jordfæstelsen med røde Faner og grel Militairmusik. Demokraterne habede Auber, hvem de kaldte »le musicien aristocrate», og de vilde ikke lade en saadan Lejlighed til hæslige Demonstrationer undslippe sig. Ambroise Thomas, hvem disse Mennesker var ligesaa forhadt som hans afdøde Mester, besluttede at forhindre et saadant Optrin for enhver Pris.

Under Paaskud af at Begravelsen maatte opsættes, indtil Aubers eneste Slægtninge og Arvinger, to Niecer i Provindserne, kunde komme til Paris, udvirkede Thomas Tilladelse til at skaffe Liget ud af Aubers Bolig i al Stilhed og bisætte det i en Kjælder i Trinité-Kirken. Her laa Liget i tre Maaneder. Først efter den franske Armees Indrykning i Paris fandt dets højtidelige Overflyttelse til Père Lachaise Sted den 15. Juli 1871. Ogsaa dette Hvilested var imidlertid kun en provisorisk Grav, hvor den gamle Herres Ben endnu ikke kunde komme til Ro. Venner og Kolleger af Auber kjøbte senere et eget Gravsted og udstedte en offentlig Opfordring til Subskription for et værdigt Gravmæle. Paa Subskriptionslisterne, som jeg saae hos Hr. Brandus, fandtes Navnene paa næsten alle bekjendte Tonedigtere. Rørende syntes det mig, at øverst og med de største Bidrag stod Enkerne efter Aubers afdøde Venner (veuve Scribe, veuve Halévy, veuve Meyerbeer, veuve Georges Kastner). Kvindehjertets sande Pietet! — Det vakte i Begyndelsen Opmærksomhed, at der behøvedes en offentlig Subskription i dette Øjemed. Hvorledes? spurgte man forbauset; skulde en berømt Komponist med Aubers Indtægter og som ikke havde Nogen at sørge for — skulde han ikke engang have efterladt sig Saameget? Forklaringen gaaer for det Første ud paa, at Auber næsten fuldstændig brugte sine Indtægter til sig selv og sine forskjellige Lysthaverier, og dernæst at disse Indtægter ikke vare saa betydelige, som man troede. Paa den Tid, da han fejrede sine største Triumfer, vare

Honorarer og Tantièmer langtfra saa store som nu; Auber tjente sommetider i fire til fem Aar ikke saameget som nuomstunder Offenbach eller Lecocq tjener i een Maaned. Dertil kom, at han, da han blev ældre, solgte sine Komponist-Rettigheder eengang for alle mod en moderat billig Indtægt. Han efterlod sig derfor kun en beskeden Formue, som tilfaldt to Niecer, der altid havde været ham temmelig fremmede.

Den Fremmede, der efter flere Aars Fraværelse besøger et Sted, der er blevet ham kjært, føler stærkere end selve den Indfødte Fraværelsen af kjære og betydelige Mennesker, der ere blevne kaldte bort i Mellemtiden. Naar han er paa Stedet igjen, berører deres Død ham, og kun ham, som en smertelig Nyhed. Hvo taler i Paris' altopslugende Livshvirvel endnu stort om Auber, Rossini, Berlioz? Ikke at tale om saamange mindre berømte, elskværdige Kunstnere, der tumlede sig muntert med os her i det glimrende Udstillingsaar 1867.

Danc ce pays-ci, quinze jours, je le sais,
Font d'une mort récente une vieille nouvelle.

Alfred de Musset taler kun altfor sandt i disse sørgelige Vers. Og da jeg stod foran de tre Mestres tomme Boliger, havde jeg den samme Fornemmelse, som om jeg stod foran friskt opkastede Grave.

Jeg havde fra min Ungdom af Aubers Operaer at takke for saamegen Glæde, at jeg kort efter min Ankomst til Paris besøgte hans Grav paa Père Lachaise. Den ligger paa højre Side af den store Allee, der paa Grund af de mange udmærkede Mænd, der hvile her ved Siden af hinanden, kaldes «le salon carré». Monumentet, som først blev oprejst og indviet i Aaret 1877, er af ædel, værdig Simpelhed: en Pyramide af sort Marmor, paa hvis Sidevægge Aubers Hovedværker ere opregnede; foran den staaer paa en lille Sokkel Aubers Buste, en fortræffelig Kopi efter Dantan. Frankrig, som forstaaer at ære sine Kunstnere i Livet som i Døden, har dermed gjort sin Skyldighed. Men desuagtet kan jeg ikke frigjøre mig for det Indtryk, at den egoistiske Kulde, der klæbede ved Auber som Menneske, har hævnet sig paa ham ved hans Død, ja hævner sig paa ham endnu den Dag idag. Jeg saae paa hans Grav kun to forvitrede Immortel-Krandse, og foran den var der ikke en levende Sjæl, medens Thiers' ligeoverfor liggende Grav var bedækket af friske Blomster og omringet af en stadig skiftende Mængde Mennesker, som med blottede Hoveder bragte den store Patriot deres Hyldest. Efter hvad Ojenvidner berettede mig, flød der ved Indvielsen af Aubers Gravmæle Strømme af glimrende Veltalenhed, men ikke en eneste Taare. Hans Ligegyldighed mod sine Medmennesker faaer nu sin Løn, og Aubers Død synes ikke at have efterladt nogen tom Plads i Paris' Hjerte. Ogsaa mig, der har havt den Lykke at kjende baade Auber og Rossini, gik Sidstnævntes Død ulige mere til Hjerte, og med oprigtig Sorg stod jeg foran hans forladte kjønne Villa i Passy, med den gyldne Lyre over Haveporten. Hvad var denne gamle Italiener ikke for et muntert, velvilligt, elskværdigt Menneske! Hvor barnlig i sin hyggelige Glæde over Livet, hvor naturlig gratieus i sin Samtale, hvor godmodig endog i sin ironiske Vittighed! I sit Testamente bestemte Rossini, at han vilde begraves der, hvor hans Kone som Universalarving bestemte det. Altsaa endnu i Døden var han en lille Smule Tøffelhelt, behersket af den olympiske Madame Olympia, denne ubehagelige, gjerrige Kone, hvis stikkende Øjne jeg endnu kan se for mig, naar de ved Rossinis Soiréer saae sig inkvisitorisk omkring, om man ikke tog Formeget — eller blot Noget — af de Tallerkener, der bødes om med Bagværk. Rossinis Hvilested paa Père Lachaise er muligvis kun provisorisk: det siges, at Italien vil reklamere sin berømte Søns Aske ligesom i sin Tid Bellinis Aske, som man ogsaa villigt udleverede. Interessant er det i Rossinis Testamente fastsatte Legat af en «prix Rossini» for Franskmænd. Digteren af en gejstlig eller verdslig Kantate skal have 3000 Francs og Komponisten ligesaa meget, og Prisen skal bortgives hvert Aar. Ifølge Rossinis Ønske skal Kompositionen hovedsagelig tage Hensyn til Melodien, «la mélodie, si negligée aujourd'hui.» Jeg er bange for, at der ikke kan bødes paa denne Forsømmelse ved ædelmodige Legater.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

„Mit kjære Barn! Jeg har fra nu af Ret til at kalde Dig saaledes, nu, da Skjæbnen selv giver mig den ene Lejlighed efter den anden til at vise mig som en god og, som jeg haaber, ogsaa forstandig Fader imod Dig. For knapt en Time siden maatte jeg berolige og trøste mit kjære Barn, og dog turde jeg ikke give hende den rette Trøst, turde ikke udtale min fulde Overbevisning om, at et godt og ærligt Hjerte altid rammer det Rette og den Rette med sit første fulde Slag. Thi hvor godt og ærligt mit kjære Barns Hjerte end er, saa er det dog ogsaa et lille trodsigt Hjerte, som hellere vil blive usaligt efter sin egen Villie end saligt efter Andres; det vilde have lukket sig for mine Formaninger, det vilde have forkastet mit Vidnesbyrd og bestandig være kommet tilbage til det Ene: Du kjender ham ikke! Men nu siger jeg Dig: jeg kjender ham; og Du maa tage imod mit Vidnesbyrd, thi det kommer fra En, der har gjort mange Erfaringer, fra En, der kjender Hjerterne og hvis menneskelig skarpe Øjne Kjærligheden til Dig og Omsorgen for din Lykke har fyldt med guddommelig Klarhed. Jeg kjender ham nu, efter denne ene Time, som jeg har tilbragt med ham i fortrolig Samtale her paa mit Værelse, som om jeg havde kjendt ham fra Barnsben af, den statelige Yngling, der, medens jeg skriver dette, under min Varetægt sover den udtømte Ungdomskrafts søde Søvn, til Trods for sine smerte-

lige Sorger og sit Hjertes bitre Nød. Jeg har iagttaget ham under hans Søvn. Søvnen er en frygtelig Forræder for smaa Aander og slappe Hjerter. Her havde den Intet at forraade; her havde den kun at trykke sit bløde og dog usvigelige Stempel paa en stor og ædel Sjæls skjønne Spejlbillede. Og saaledes som denne Sjæl er bleven udleveret til mig, næsten værge- og modstandsløs, saaledes skal Du modtage den af min Haand, Du Kjære, som en herlig Gave af Guderne, der have holdt mig værdig til at være deres Bud og Fuldbyrder af deres hellige Beslutning.

„Jeg har lovet Dig, at jeg ikke skal rejse, saalænge Du endnu trænger til mig. Nu trænger Du ikke mere til mig; derfor rejser jeg imorgen tidlig, uden at sige Farvel til Dig. Heller ikke din Moder tager jeg anden Afsked med end en skriftlig: hun kjender min Passion for at forsvinde lydløst fra et Selskab. Det er en lang Rejse, jeg har for, og vi sees vel neppe saa snart igjen. Adskillelse er en foreløbig Død, og Tiden er ikke Andet end en lillebitte Jordvinkel, der har Uendeligheden til sit Supplement. Et ædelt Menneske skal beregne sine Tanker og sine Handlinger ikke efter den første, men efter den sidste; lad derfor det, der er sagt for det korte Tidsrum, i hvilket vi ikke skulle se hinanden — lad det være sagt Dig for bestandig: lev vel! det vil sige: lev efter dit Hjertes Bud, saaledes som Du hører det, naar Du lytter til dets Stemme i hellig Stilhed og altforglemmende Andagt! Hvorledes dette vort Liv da former sig — det er saa ikke længer vor Sag, men de Magters, som vi eengang for alle ikke have nogen Myndighed over, og det angaaer os derfor ikke. Altsaa endnu engang: lev vel!

„Hils min kjære Agathe paa det Hjerteligste! hun er din sande Veninde; jeg har altid havt en Fornemmelse af, at hun ikke kunde raade Dig til Noget, som jeg ikke ogsaa vil raade Dig til.

„Ogsaa en Anden er din Veninde, endskjøndt Du ikke holder hende derfor. Du veed, at jeg taler om Fyrstinden. Ogsaa hun vil forlade Eder imorgen, ikke uden at have gjort et Forsøg paa at bevise Dig, at hun er din Veninde. Tag godt imod hende, for min Skyld; saa vil Du, det er jeg overbevist om, skilles fra hende med venlige og taknemmelige Følelser, som hun selv har indgivet Dig. Hvad hun end fortæller Dig — jeg indestaaer for Sandheden deraf. Hun hører til de Hjerter, der ofte kunne tage fejl, men aldrig lyve.

„Skulde Du endnu have noget Bud at sende mig, saa giv din Fader det med; ham træffer jeg i W. i Løbet af Dagen. Skulde jeg endnu have Noget at sige Dig, skal det blive Dig meddelt af Kurt, hvem jeg ligeledes seer og taler med i Løbet af Dagen.

„Og husk nu dit Løfte: at Du vil være mit gode og lydige Barn, og saa for sidste Gang: lev vel!"

Han lagde Brevet i Konvolut og vendte sig i sin Lænestol om mod Sofaen. Hans unge Gjæst sad endnu i samme Stilling; kun Hovedet var sunket en lille Smule mere bagover. Og om det nu var, fordi Skyggerne faldt dybere paa Panden og de lukkede Øjne, medens Hage og Læber traadte stærkere frem i Lyset — de tidligere saa bløde Træk syntes skarpere og det næsten kvindelig Milde og Blide i Udtrykket forvandlet til mandig Bestemthed, ja harmfuld Uvillie.

Saaledes maa Simon Petrus have rynket Bryn, saaledes maa det have vibreret om hans Læber — i hin Nat!

Og dog kunde han sove, omendskjøndt han vidste, hvad der vilde ske! ligesom han her veed det og dog kan sove!

Han stod igjen ved det aabne Vindue og lænede sig imod Vinduesposten.

Dyb Stilhed; kun nu og da strøg Nattevinden forbi; saa raslede og puslede det i Buske og Træer. Nede fra Landsbyen skimtedes hist og her et rødligt Lys gjennem tætte Taageslør. Alt imellem hørtes utydeligt en dump Støj som af Hestehove og de taktfaste Skridt af en Flok Soldater samt Vaabenklirren. Derpaa atter dyb Stilhed, og gjennem den dybe Stilhed en Hanes halvkvalte Galen. Histovre hang den næsten fulde Maane blodrød i Dunstkredsen over Bjergenes Rand.

Betragtede Du ogsaa ham saa sorrigfuld i hin Nat? maatte ogsaa for ham alle himmelske Stjerner slukkes, for at han kunde komme til at tænke paa den Himmel, han bar i sit Bryst?

Ak, og han vidste, at han døde for Verden; jeg forlanger jo i Ydmyghed ikke Andet end at dø for hende, som er min Verden.

Man kan ikke selv vælge sig sit Gethsemane; man maa tage det, som det kommer: under Klangen af Domsbasunerne, som drøner gjennem alle efterfølgende Menneskeslægters Hjerter, eller i dyb, verdensforglemmende Hemmelighed, som et menneskeligt Øje aldrig nogensinde vil skue ned i, ligesaa lidt som i Havets Afgrund.

Og her er nu mit stille Gethsemane.

Maanen var gaaet ned bag Bjergene; Morgenvinden blæste koldt ind ad Vinduet; han var i Begreb med at lukke det, da der langt borte fra klang en kort, dump og dog stærk Tone, som snart efterfulgtes af flere lignende, saa hurtigt, at Ekko allerede kunde sammenfatte de adspredte Toner og bringe dem tilbage som en voxende Torden. Og nu skingrede der langtrukne Trompettoner op fra Landsbyen, og Trommerne raslede.

Bertram vendte sig hurtigt om mod den Sovende, der ikke maatte forsømme sin Tjenestepligt for hans Skyld. Men han var allerede tumlet op fra sit Sofahjørne med vidtaabne Øjne, som dog endnu tilsløredes af Søvnen, og langt fremrakte Arme, der ligesom greb efter Vaaben i Luften.

„Jeg, jeg! ikke De! lad mig komme til! giv mig Pistolen!"

Bertram berørte hans Skulder.

„Der slaaes Generalmarche nede i Landsbyen."

„Naa saaledes! jeg troede —"

Han foer sig med Hænderne over Øjnene.

„Jeg har nok sovet — undskyld! hvor det var venligt af Dem at vaage for mig! — Er det længe siden?"

Han pegede hen mod Vinduet.

„Ikke et halvt Minut."

„Saa kommer jeg endnu i rette Tid."

Han havde allerede spændt Sablen om og grebet Hjelmen.

„Undskyld mit Hastværk — De veed —"

„Ingen Undskyldninger! det forstaaer sig af sig selv. Paa Gjensyn!"

Han rakte den unge Mand Haanden. I det smukke mandige Ansigt, der nu igjen var vaagnet til fuldt Liv, saaes nogle sælsomme Trækninger. Han vilde aabenbart sige Noget, som han ikke kunde finde det rette Udtryk for. Han nøjedes derfor med kraftigt at trykke den Haand, han holdt i sin.

„Nuvel da — paa Gjensyn!"

Kurt ilede bort; Bertrams Blik vedblev at være fæstet paa Døren, hvorigjennem den slanke Skikkelse var forsvunden.

„Gud ske Lov! det er idetmindste ikke nogen Skam at vige for ham; hos ham er baade Kjærnen og Skallen sød."

* * *

I det for lidt siden saa stille Slot hørtes der nu Støj af Stemmer, som raabte imellem hinanden; fra Gaarden lød Hestetrampen. Hurtige, tunge Skridt kom op ad Korridoren:

„Hvilken Dør?"

„Den anden, Hr. Oberst; tillader De, Hr. Oberst!"

Men Bertram havde allerede lukket op; Waldor stormede ind.

„God Aften, kjære Ven, eller god Morgen, rettere sagt! heldigvis traf jeg strax Deres Tjener — ellers havde jeg kunnet lede længe — jeg har kun fem Minuter at raade over; hvor er Ringberg? Deres Tjener sagde, han var her."

„Han var her — til Generalmarchen."

„Det kom uventet, hvad?" raabte Obersten. „En Time for tidlig — det tager jeg paa min Kappe — Excellencen bliver rasende — skulde afvente Angrebet — jovel! med den exponerede Stilling! tilbage maa vi jo dog tilsidst — saa vil jeg dog idetmindste gjøre dem Livet surt. Men det angaaer jo slet ikke Dem. Her er Noget, som angaaer Dem lidt og vil glæde Dem meget. Læs!"

Waldor havde taget et sammenlagt Stykke Papir frem mellem et Par Knapper paa sin Uniform og rakt det til Bertram. Det var en Depeche i det franske Sprog: „Mine oprigtigste Lykønskninger til Prindsessen — Processen definitivt vunden — Deres meget ærbødige Tjener Odinzow."

„Odinzow er vor Prokurator og chargé d'affaires i Petersborg; fuldstændig paalidelig," forklarede Waldor. — „Hvad siger De nu?"

„At jeg ligeledes af Hjertet gratulerer. Hvorledes har De modtaget dette?"

„Ja, man maa have Held med sig. Jeg vidste, at Afgjørelsen laa i Luften, omendskjøndt Alexandra ikke vilde tro det. Havde paalagt dem i W. at sende mig enhver indløbende Depeche hertil med et ridende Bud, enten det var Dag eller Nat. Just som jeg for lidt siden kommer fra mine Forposter lige her ved Rinstedt, indhenter jeg paa Chausseen en Karl, der traver foran mig. — Depeche til Rinstedt? — Javel. — Fyrstinde Volinzow? — Javel. — Hid med den! — Karlen var af med Depechen, inden han endnu rigtigt vidste, hvordan det gik til. Læste den ved Skinnet af min Cigar — deraf den brændte Plet. Aa, vær saa god at give mig en Konvolut — eller vil De have den Godhed at levere den til Fyrstinden imorgen tidlig med min ærbødigste Hilsen? Det vil glæde hende dobbelt; jeg kan fortælle Dem: De har endnu Deres gamle Lykke hos Damerne; Alexandra sværmer for Dem. Naa, og saa maa I To strax lægge Eders kløgtige Hoveder iblød og udspekulere, naar og hvorledes I nu vil anvende det vundne Slag til Fordel for vore unge Protégéer. Jeg giver Jer plein pouvoir. Jeg antager, vi lader dem sprælle til imorgen Aften; kommer saa herover med Kurt, som jeg naturligvis ikke siger et Ord til. Lille gemytlig Souper: mine Damer og Herrer, jeg har den store Ære at forestille Dem min Forlovede, Prindsesse Alexandra Paulowna — brillant! den smukke Fru Amtsraadindes forundrede Øjne! — de alene er jo Pengene værd! og saa de unge Mennesker lige bagefter — I maa naturligvis iforvejen tage den Smaa ordenlig under Behandling — hun forekommer mig at have sit eget Hoved — naa, det faaer I nok Bugt med. Adieu, mon cher! adieu! De seer forbandet medtaget ud! det kommer af det meget Stueliv! jeg har været paa Benene siden Klokken fire imorges og føler mig saa frisk, som om jeg var kommen lige ud af Sengen. Er det Kurts Glas? nej, ingen Omstændigheder! det er ikke første Gang, han og jeg har drukket af samme Glas!"

Waldor havde skjænket Glasset fuldt og tømte det i eet Drag.

„En fortræffelig Vin! Syvogtredser! Adieu! og à revoir!"

„Og saaledes erobrer man Verden," sagde Bertram smilende; „det tager sig maaske vanskeligere ud, end det i Virkeligheden er."

Han satte sig igjen til Skrivebordet og tog et nyt Ark Papir frem.

„Min naadige Fyrstinde!

„I dette Øjeblik forlader Waldor mig, efter at han har givet mig Indlagte — hvortil jeg oprigtig gratulerer — at besørge til Dem. Jeg maa desværre gjøre det skriftligt, da jeg bryder op herfra om et Par Timer — i al Hemmelighed — for ikke mere at vende tilbage. Ogsaa for Waldor har jeg fortiet denne sidstnævnte Omstændighed, som paatvinges mig af uopsættelige Forretninger. Han haaber at finde mig her endnu i Aften, for at jeg kan være Vidne til den Forbauselse, som Deklarationen af Deres Forlovelse, som der jo nu ikke længer er Noget til Hinder for, vil frembringe i den herværende Vennekreds. Det gjør mig oprigtig ondt, at jeg ikke kan gjøre ham denne Glæde, som det virkelig vilde være for ham.

„Og endnu mere ondt gjør det mig, at jeg maa berede ham en endnu værre Skuffelse.

„Jeg holder det nemlig — i vore Protégéers Interesse — for ønskeligt — for nødvendigt, om De saa vil — at De, naadige Frue, ligeledes rejser imorgen, uden at oppebie Waldors Besøg imorgen Aften. De Meddelelser, De havde besluttet at gjøre vor unge Veninde, endnu inden Waldor havde givet Dem «plein pouvoir» — hvilket han nu gjør gjennem mig — vilde kun have den rette beroligende Virkning, naar De lader den i Ernas Hjerte anslaaede Akkord klinge fuldt og rent ud. I Livet som i Komedierne maa man sørge for gode Afgange. Man forfejler dem, hvis man bliver paa Scenen efter det sidste afgjørende Ord.

„Hvad Meddelelserne selv angaaer?

„Jeg vilde betragte det som anmassende at give Claudines kloge Veninde noget Raad i denne Henseende. Hun veed, at man kun overfor Retten er forpligtet til at sige hele Sandheden. I Livet er det nok, ja er det ofte paabudt i Menneskelighedens Interesse, at sige, ganske vist ikke Andet, end hvad der er sandt, men kun saameget af Sandheden, som er fornødent og nyttigt, for at tale med den vise Nathan.

„Og nu — til alle disse Bønner — en Tak, en dybtfølt Tak, fordi De har viist mig den Ære at lade mig lære Claudine og — Dem selv at kjende. Deres Veninde er maaske interessantere og aandrigere — det paastaaer De idetmindste — men De, De har tusind Gange saa ædelt et Hjerte.

„Jeg for min Del gjør altid den skyldige Reverens for det aandrige Hoved; men for det ædle Hjerte har jeg altid villig bøjet Knæ."

Det var forlængst blevet stille i Slottet igjen; ogsaa den i dets umiddelbare Nærhed engagerede Fægtning havde trukket sig langt bort og brummede kun i en dyb Tordnen som et fjernt Uvejr. Lysene paa Bertrams Skrivebord vare næsten brændte helt ned i Stagerne; han vendte de trætte

Øjne om mod Vinduet, gjennem hvilket Morgenen kiggede graa ind. Konski traadte ind i Værelset.

„Hvad er Klokken?"

„Akkurat fem, Hr. Doktor."

„Saamange! naa, jeg er færdig. Hvordan staaer det sig? har De opdrevet en Vogn?"

„Den holder allerede nede ved Broen."

„Fra Sognefogden?"

„Ja, Hr. Doktor. Han gjorde først en Del Brøvl; de vil nemlig kjøre ud til Manoeuvren, og Hr. von Busche har ogsaa bestilt en til i Eftermiddag. Han faaer nu en Høstvogn med Halm; naa, det er nu egenlig ikke saa galt."

„Hvorfor sætter De da saadant et ynkeligt Ansigt op dertil?"

„Det er saamænd ikke derfor, Hr. Doktor."

„Naa — hvorfor da?"

„Fordi jeg skal lade Hr. Doktoren kjøre bort saadan ganske alene. Kan De ikke tage mig med?"

„Umuligt. De seer selv, at De endnu har Noget at bestille her i et Par Timers Tid. De forseglede Pakker skal i den lille Kuffert, som De beholder hos Dem selv. De Breve der afleverer De efter Adresserne, saasnart de er oppe. Pengene er Drikkepenge til Folkene. Glem nu Ingen af dem! og intet Kniberi, Konski! Hils ogsaa Deres Aurora fra mig. Og nu min Kappe! Adieu, Konski!"

„Skal jeg da ikke idetmindste hjælpe Hr. Doktoren i Vognen?"

„Nej."

„De maa ikke være vred paa mig, Hr. Doktor! Jeg mener det saa godt med Dem, og det gjør Aurora ogsaa. Vi talte slet ikke om Andet nu for lidt siden. Og hun vil holde Hundrede mod En paa, at hvis Hr. Doktoren blot vil, saa kan De faae den naadige Frøken, hvad Dag De vil."

„Saa kan De sige til Deres Aurora, at Hr. Doktoren vil ikke; Hr. Doktoren har Andet at bestille end at spille forelskede Narrekomedier som I To."

Han rakte den tro Tjener Haanden og gik. Et Minut senere saae Konski, der stod sørgmodig ved Vinduet, den mørke Skikkelse skride rask henover Græsplainen og forsvinde bag en Terrassemur. Sukkende lukkede han Vinduet.

Men Bertram gik med langsommere Skridt, saasnart han vidste sig upaaagtet. Langsomt steg han ned ad Trinene til den anden Terrasse. Der var Alleen, som udmundede tilvenstre under Platanen. Han kastede et sky Blik til den Side. Hans Fod havde allerede berørt det næste Trin; han vilde ned — bort; men som med en magisk Kraft drog det ham derhen.

Der, i den Stol havde hun siddet, og han her, ligeoverfor hende. Og de gyldne Solstraaler vare smuttede ind mellem de tykke Grene, i hvilke Fuglene havde jublet; op fra Bedene bølgede Blomsterduften, og i hans Hjerte havde der været lutter Lys og Jubel og Foraarsfryd. Og nu! og nu!

„Du hellige Morgendæmring, tilgiv mig! I stille Buske og Træer, sig det ikke videre! jeg har lidt, hvad et Menneske kan lide; nu kan jeg ikke mere!"

Han trykkede Hænderne for Ansigtet og græd længe bitterligt.

* *
*

I den lille Have under bredkronede Kastanier sad Klokken tre om Eftermiddagen Prokuratoren og Bertram ved et med Bøger, Akter og Papirer bedækket Bord. Fra den lille Have saae man over en smal Gaard hen mod Vinduerne til Kontoret, hvor man just havde begyndt at renskrive det efter lang Raadslagning fastsatte Testamente.

„Og nu, De, det alvorligste og samvittighedsfuldeste af alle Mennesker, der gaaer til en Valgkampagne som til en virkelig Krig, lad os nu klinke paa, at Sejren maa blive paa Deres, det vil sige paa vor, det vil sige paa Frihedens og Rettens Side, og at Sejrherren som Dotation maa faae et Extratillæg af en statelig Række berømmelige Aar — idetmindste ligesaa mange som denne Rüdesheimer Niogfyrrer tæller — lagt til dem, der ellers var ham beskaarne!"

Prokuratoren fyldte de grønne Glas af en ærværdig Flaske paa et lille Bord ved Siden af og holdt det hen til Bertram.

„Jeg gjør Dem Beskeb," svarede Bertram, „omendskjøndt jeg, som De veed, har grundet Aarsag til at antage, at Deres venlige Ønske ikke vil gaa i Opfyldelse."

„Ej hvad!" raabte Prokuratoren, „jeg er heller ingen Kæmpe, men derfor troer jeg ligefuldt, at jeg vil overleve samtlige jevnaldrende Kæmper. Det er Aanden, som bygger sig sit Legeme, siger Wallenstein, og jeg siger: det er ogsaa den, som holder Bygningen sammen, om den saa knager i alle Fuger, og det gjør den dog langtfra hos Dem."

Bertram smilede adspredt. Hans Blik svævede hen mod Haveporten.

„Hvor mon Otto bliver af?" sagde han. „Jeg havde bedt ham indstændigt om at være her senest Klokken fire."

„Jeg har sletingenting at haste efter," svarede Prokuratoren; „efterat jeg har maattet lade Dem vente hele Formiddagen paa mig, er nu til Gjengjæld hele min Aften til Deres Disposition. Eller, hvis De absolut vil bryde op Klokken fem, saa kan vi tage en Anden til andet Vidne, og saa kan De skriftlig meddele vor Ven de Punkter, der specielt angaaer ham."

„Det er mig meget om at gjøre, at det skeer mundtlig."

Paa den daarlige Brolægning i den smalle Gade, der løb bagved Havemuren, kom en Vogn hurtigt rullende.

«Lupus in fabula,» raabte Prokuratoren; „fra Ninstedt maa man gjennem Gyden der."

Ottos brede Skikkelse viste sig allerede i den lille Gaard.

De To under Kastanierne rejste sig op og gik den Ankommende imøde.

„Hvad er det for Historier, Du finder paa?" raabte denne allerede langt borte; „i Mulm og Mørke kjører Du din Vej i en Vogn, som Du rekvirerer fra Landsbyen! Hvad maa Folk dog tro om mig! de maa jo antage, at jeg jager mine Gjæster ud af Huset! Men naturligvis, I aandrige Folk kan jo ikke bære Jer ad som vi almindelige Dødelige. Det maa altid være noget Aparte. Ikke sandt, Du Gamle?"

Han slog Bertram leende paa Skuldren; men Latteren var tvungen, ligesom der i det Hele taget talte en pinlig Hast og Uro ud af hans Miner og Væsen.

„Jeg maa desværre lade Herrerne være et Øjeblik alene," sagde Prokuratoren med et Blik paa Bertram. „Men De kan kalde mig ud af Kontoret, hvad Øjeblik De vil. Apropos, der staaer endnu et tomt Glas, Bermer! De maa være tørstig efter den varme Tour, og en bedre Rüdesheimer har De ikke engang i Ninstedt."

Prokuratoren havde vendt Ryggen til, og i samme Nu var ogsaa det sidste Spor af den forcerede Lystighed forsvunden af Ottos Ansigt. Han havde ladet sig falde ned i en af

Havestolene og sad der med Albuerne paa Knæerne og de runde Kinder trykkede ned i Hænderne og saae ned for sig med stive Blikke.

„Det var en Dag, som jeg ikke saa let skal glemme,“ sagde han.

„Du har talt med din Kone?“

Otto nikkede.

„Udførligt?“

„Ja — det vil sige —“

„At Du kunde have været udførligere. Det kommer det imidlertid ikke an paa, hvis Du blot i det Hele og Store har sat hende ind i din Forfatning. Og det er dog vel skeet?“

„Om det er skeet?“ udbrød Otto, „Du almægtige Gud, det var frygteligt. Hun troede vist i Begyndelsen, at jeg var bleven gal; idetmindste saae hun saaledes paa mig — saadan sky, forstaaer Du — og vilde ringe. Men jeg sagde, at jeg desværre endnu var ganske godt ved mine fulde Fem og fuldkommen nøgtern, om jeg end igaar i min Fortvivlelse maaske havde drukket en lille Smule formeget. Og nu veed jeg ikke mere, hvorledes det kom: det ene Ord tog det andet, og da hun sagde til mig, at det var Altsammen ene og alene min Skyld og Følgen af min slette Husholdning og mine fornemme Passioner — hvormed hun dog i det Høieste mente, at jeg gjerne drikker et godt Glas Vin og ryger en ordenlig Cigar — hør, Du, da foregik der Noget i mig, som jeg ikke kan beskrive: som om Hjertet drejede sig om i Brystet paa mig og som om jeg aldrig nogensinde i mit Liv havde holdt af hende. Og saa behøvede jeg ikke længer at lede efter Ord; der kom flere og de var haardere, end det egenlig var mig kjært. Det var rædsomt.“

Otto sukkede dybt og tømte sit Glas.

„Det er virkelig en god Vin,“ sagde han, idet han tog Flasken i Haanden og saae efter den halvt opløste Etikette; „hvor mon han har den fra? Men hvad kommer det mig ved? for mig er alle Druer fra nu af sure.“

„Det haaber jeg dog ikke,“ sagde Bertram; „ialtfald takker jeg Dig, fordi Du har taget Mod til Dig og saa trolig har fulgt, hvad jeg skrev til Dig inat. Det var i Virkeligheden det første nødvendige Skridt, ifald Udførelsen af min Plan, hvis Detailler jeg strax skal meddele Dig, skulde lykkes. Men først endnu et Spørgsmaal: Du har da ikke ladet Erna faae Nys om Noget af hvad Du og din Kone har talt sammen om? efter hvad jeg kjender til din Kone, vil hun saalænge som muligt skjule for Erna, hvad hun anseer mindre for en Ulykke end for en Skam.“

„Det kan Du forlade Dig paa,“ svarede Otto; „hun bed hellere sin Tunge af. Men hvorlænge kan det vare, inden Erna maa faae Alt at vide?“

„Jeg haaber, at det aldrig skal blive Tilfældet,“ svarede Bertram; „og nu til Sagen. Jeg har bedt Dig om at indfinde Dig her idag, for at staa mig bi som Vidne ved Affattelsen af mit Testamente. Jeg havde gjerne kunnet meddele Dig Indholdet af Testamentet, men jeg har ikke gjort det, fordi jeg — ganske ærligt talt — vilde have, at Indtrykket af den hele, ikke ved Noget svækkede Sandhed skulde virke saa eftertrykkeligt og vedholdende som muligt paa din Kone. Naar nu Alt dog vender sig til det Bedre, vil der røre sig en Slags Taknemmelighed i hendes Sjæl — hun er jo ikke ond, din Kone, kun forvænt og uden dybere Indsigt. Og skulde det ikke blive Tilfældet, saa behersker jeg til en vis Grad Situationen, og I maa falde tilføje: Du godvillig, hun fordi hun maa. Altsaa: i mit Testamente, som de er ved at renskrive derinde i Kontoret, har jeg, bortseet fra nogle mindre Legater, hvoriblandt der ogsaa findes en passende Livrente for Lydia, indsat Erna til min Universalarving. Af hendes tilkommende Arv skal strax kontant udsondres den Sum, som Du behøver for med Bistand af vor Prokurator at bringe fuldstændig Orden i dine Sager. Han garanterer for, at Størstedelen af din Formue endnu staaer til at redde, naar Du retter Dig efter hans Anvisninger, særlig med Hensyn til Fabrikerne. Den omtalte Sum anlægges som en sikker Hypothek — vor Ven vil sige Dig, hvorledes dette lader sig gjøre — i dine Ejendomme til en moderat Rente, hvis samlede Beløb tilfalder Erna fra den Dag af, hun bliver gift. I Henseende til dette eventuelle Ægteskab har Erna selvfølgelig absolut frit Valg, hvorvel jeg for min Del haaber, at hun vil tage Hensyn til de Ønsker, jeg har lagt hende paa Hjerte desangaaende. Og nu, kjære Otto, giv mig din Haand og tilgiv mig, om jeg til den slemme Time, jeg allerede har beredt Dig idag, maa føje endnu en. Tu l'as voulu! Af mig vilde Du Intet modtage; med dit eget Barn vil Du forhaabenlig gjøre færre Omstændigheder.“

„Det er dog alligevel dine Penge,“ mumlede Otto.

„Ja, saalænge jeg lever; men hvo veed, hvorlænge det varer. Men der kommer vor Ven med det færdige Dokument, som Du nu skal lade Dig forelæse og pryde med din Underskrift, som et af de to Vidner.“

„Det andet vil Hr. Casper være,“ sagde Prokuratoren, der just traadte hen til dem tilligemed sin Fuldmægtig. „Tag Plads, Casper, og læs op.“

Under Oplæsningen af det temmelig omfangsrige Aktstykke skiftede Ottos Ansigt hele Tiden Farve, og hans Øjne kunde kun med Nød og neppe holde Taarerne tilbage. Da Prokuratoren derpaa rakte ham Pennen til Underskrift, skjælvede hans store Haand, og han kunde neppe faae det Par Træk istand, som skulde betyde hans Navn.

Dokumentet var nu udstedt i Overensstemmelse med alle juridiske Former, og Prokuratoren gik selv med det, for at opbevare det paa et sikkert Sted, men kom strax tilbage. De Herrer maatte undskylde, men Hr. Excellence von Dirnitz var lige kommen og ønskede at tale med ham i et vigtigt Anliggende.

„Det er formodenlig ikke saa vigtigt,“ sagde Prokuratoren; „jeg haaber, det er afgjort i Løbet af et Par Minuter; saa skal vi have os en gemytlig Passiar.“

Fortsættes.

Bevingade Ord.

Våra allmännaste citat redigerade af Arvid Ahnfelt.

Stockholm 1879.

Anmeldt af Oscar Arlaud.

Da Georg Büchmann i 1864 kaldte sin første Samling af de i Tydskland almindelig benyttede Citater: „Geflügelte Worte“, tænkte han neppe paa, at dette Udtryk, der var hentet fra Homer, men som blev taget i en Betydning, Homer ikke havde drømt om, efterhaanden skulde vinde større og større Udbredelse; han taler selv i en Artikel i „Die Gegenwart“ (27. Sept. 1879) om denne „viel bekrittelten, mit Recht be-

strittenen und allerdings ganz willtührlich gewählten Titel". Nu synes imidlertid denne Benævnelse at skulle vinde Borgerret i alle Sprog. I Tydskland er den forlængst accepteret; 1871 udkom i Amsterdam: „Gevleugelte Woorden"; siden nærværende Anmelder ifjor udgav „Bevingede Ord", er Udtrykket jevnlig i Dagspressen herhjemme blevet anvendt i den her omhandlede Betydning; i «Revue des deux mondes» have vi truffet: «Paroles ailées», og nu har endelig Arvid Ahnfelt ved det i Overskriften nævnte Værk indført Benævnelsen i Sverig. Om den ogsaa der vil gjøre Lykke, maa Fremtiden vise.

I hele Ordningen af det rige Stof har Ahnfelt naturligvis fulgt Büchmann, om hvem det i Fortalen med Rette siges, at han har den store Fortjeneste at have systematisk begrændset sig indenfor et rimeligt Omfang. I Enkelthederne har den svenske Udgiver derimod nærmest lagt den danske Bearbejdelse til Grund: ikke blot hele den danske Afdeling, men ogsaa adskillige Artikler fra de andre Sprog, der savnes hos Büchmann, ere laante herfra, og hyppig er den mere sammentrængte danske Redaktion bleven benyttet istedetfor den mere vidtløftige tydske. Ahnfelts Bog har derfor ogsaa faaet større Lighed med det danske end med det tydske Forbillede; men det er jo ganske naturligt, hvor der er Tale om to Sprog, der staa hinanden saa nær som det svenske og det danske, og det er rimeligt nok, at Ligheden vil blive større endnu, efterhaanden som Stoffet igjennem flere Udgaver fra begge Sider bliver mere gjennemarbejdet og grundigere sigtet. Men foruden det her nævnte, forholdsvis lettere Arbejde: at vælge og vrage imellem det, der allerede forelaa, har den svenske Udgiver havt det ulige vanskeligere: uden noget Forbillede (men, som Fortalen udviser, med Understøttelse af flere Videnskabsmænd) at samle de svenske, dels historiske, dels egenlig litteraire Citater, og den herved fremkomne aldeles nye og righoldige Afdeling (hvortil kommer en Række i Finland anvendte svenske, finske og latinsk-finske Udtryk og Talemaader, samlede af Dr. V. Vasenius) er ikke den, der frembyder mindst Interesse, ogsaa for os Danske. Om nu Udgiveren overalt har truffet det rette Valg, om der ikke vil være Et og Andet at skjære fra eller lægge til, kunne kun Udgiverens egne Landsmænd ret bedømme; vi maa lade os nøje med at udtale som vort Skjøn, at Arbejdet er udført med Flid og Omhu, og vi for vort Vedkommende have gjennemlæst hele Bogen med stor Fornøjelse. I eet Punkt er den ærede Udgiver gaaet videre end sine Forbilleder. Han har, navnlig efter Schaibles: „Deutsche Stich- und Hiebworte", fortalt den formentlige Oprindelse til forskjellige Udtryk, hvis Forfattere der ikke er Tale om at paavise. Her er han gaaet udenfor de Grændser, han selv, efter Büchmanns Exempel, i Fortalen har afstukket, og det, efter vor Mening, til liden Gavn for Bogen; thi, naar man først kommer ind paa det Omraade, kan man gjerne fylde hele Bind, og et Par Sider med tilfældig valgte Emner ere ikke af stor Interesse paa dette Sted, saa meget mere som flere af de givne Derivationer vistnok ere tvivlsomme. Vi have, oprigtig talt, heller ikke meget tilovers for de Vittigheder, Udgiveren har optaget efter den tydske „Allotria", som vel kunde have afgivet bedre Bidrag, dersom den overhovedet skulde benyttes.

Det er jo ganske fornøjeligt engang imellem at „se ind ad sine egne Vinduer" — for at bruge et dansk bevinget Ord, der ogsaa kjendes og anvendes i Sverig (hos Ahnfelt Side 292). Vi have derfor ogsaa med Tilfredsstillelse og nogen Overraskelse seet, hvor stor en Plads Hr. Ahnfelt har indrømmet de danske Citater. Medens de danske „Bevingede Ord" kun indeholde knap en halv Snes svenske Citater (og Kritiken har hidtil kun paavist et Par enkelte, som maaske kunne føjes hertil), findes der i det foreliggende Værk henved 70 danske, og Udgiveren har desuden optrykt flere Stykker af en Anmeldelse af nærværende Blads Redakteur („Nær og Fjern" 2. Febr. 79), hvor der henvises til en Del Udtryk og Talemaader, der formentlig burde have været tagne med. Hr. Ahnfelt har i sin Bog Plads saavel til Holberg og Wessel som til Sonne og Carl Søeborg, og han kjender ligesaa godt „Det skulde De ikke gjøre, Hr. Reiersen" som „at knalde med Kanepidsken" (et Udtryk, som jo i de nylig forløbne krigerske Juledage er blevet lyst i Kuld og Kjøn af den, mod hvem det først blev rettet). Ganske mærkelig er den Oplysning, der gives S. 277 om det herhjemme iøvrigt nu næsten glemte Udtryk „at komme i Grevens Tid", at det i Sverig betyder at komme i en lykkelig Stund; at det i Danmark brugtes i den modsatte Betydning, hvilket Udgiveren synes at betvivle, fremgaaer noksom af de fra de danske „Bevingede Ord" anførte Exempler. Af norske Citater har Ahnfelt optaget dem, der ogsaa ere gængse i Danmark.

Vi kunne ikke til Slutning udtale noget bedre Ønske for Bogens Fremtid, end at den ærede Udgiver ad Aare maa være ligesaa heldig som Büchmann, hvis 600 Korrespondenter berige hvert nyt Oplag, der udkommer af „Geflügelte Worte", med interessante Oplysninger (se ovennævnte Artikel i „Die Gegenwart"); og for at yde vort beskedne Bidrag skulle vi endnu tilføje nogle enkelte Bemærkninger, som ere faldne os ind under Gjennemlæsningen af „Bevingede Ord", og som maaske kunne komme en ny Udgave, der forhaabenlig ikke vil udeblive, tilgode.

Side 60. Det hedder ikke: «Non erat hic locus», endskjøndt det ofte citeres saaledes, navnlig i Frankrig, men: «Non erat his l.»

Side 70. Properts siger (1. 9. 16): «Medio flumine quærere aqvam», og i «Les bigarrures et touches du Seigneur des Accords [i. e. Et Tabourot] Paris 1595 fortælles om En, der ikke kunde se Paris for bare Huse.

Side 129. Det hedder: „So kann er was verzählen".

Side 154. Det er vist meget tvivlsomt, om en Tydsker, og ikke Rouget de l'Isle selv, er Marseillaisens Komponist; men Büchmann paastaaer det naturligvis.

Side 158. Oprindelsen til Talemaaden: »Tout comme chez nous» er vistnok den, der angives i de danske „Bev. Ord" Side 192, og som ogsaa vil blive optagen i Büchmanns næste Udgave.

Side 160. Den bekjendte franske Vise begynder saaledes: «Malbrouck (ikke: Marlbrough) s'en va-t'en guerre». Her er nemlig neppe Tale om den engelske Feltherre Marlborough, som jo heller ikke faldt i Krigen, men døde sindssyg tretten Aar efter Slaget ved Malplaquet. Maaske har Henri Martin Ret, naar han siger, at den omhandlede Person var »quelque chevalier légendaire, dont l'histoire s'est transmise d'âge en âge», og ialtfald er Melodien ældre end den engelske Feltherre, da den findes i Lullys Opera: „Armide". Ogsaa Goethe omtaler i sin „Italienische Reise" den Lykke, Visen gjorde over hele Europa, efter at Beaumarchais havde benyttet Melodien i „Figaros Bryllup."

Side 190 (og Registret). Man citerer altid i Frankrig «Tout est perdu fors (ikke hors) l'honneur.»

Side 195 (og Registret). Der skal staa: «La parole a été donnée . . .»

Side 309. Ordet „Cabale“ er ældre end „Cabal-ministeriet“; det findes hos den franske Forfatter Yver († c. 1572).

Side 209. Den Tanke: „Om jeg havde havt Tid, skulde jeg have skrevet kortere“, skriver sig ikke fra Walter Scott; den findes allerede i Pascals 16. «Provinciale», men maa vist kunne føres endnu længere tilbage.

Side 220 (og Registret). Der skal staa: »Bien du bruit . . .»

Side 221. Ifølge den sidste Udgave af Fourniers: »L'Esprit des Autres» staaer Sætningen: «Le silence du peuple est la leçon des rois» i en Ligtale over Ludvig XV. af M. de Beauvais, Biskop i Senez.

Side 226 (og Registret). Beaumarchais kunde altfor godt Fransk til at lade sin Figaro sige: «Vous vous avez donné ...»; der staaer ogsaa: «Vous vous êtes donné ...»

Side 227. At Talemaaden: „At komme i Grevens Tid“ skriver sig fra „Grevens Feide“, bestyrkes af Holbergs Udsagn („Dannemarks Riges Historie“ 2): „Grevens Krig ... foraarsagede saadan Uheld i Riget, at det siden er bleven et Ordsprog: Du kommer i Grævens Tid, naar man spaaer een noget Ont.“

Side 336 kunde have været tilføjet, at Citatet er taget fra „Axel og Valborg“s sidste Scene („O Troskab! Troskab! Du est stor i Nord“).

S. Schandorph:

„Unge Dage“. — „Fem Fortællinger“.

(C. A. Reitzel.)

„. . . Jeg kan ikke bare mig for Smil,
naar unge Mænd med os rotundum melde,
at de vil lære os det Splinterny;
naar Drengeflothed for Geni skal gjælde,
og Brøl for Fuglesang i Morgengry.“
S. Schandorph: „Unge Dage“.

Skjæbnen var i godt Humeur, da den stillede H. Drachmann og S. Schandorph i Spidsen for „den nye Skoles“ Poeter, thi den magede det saa, at de ikke kom til at danne kjedelige Gjentagelser af hinanden, men tvertimod virksomme Modsætninger. Medens Drachmann fortrinsvis tager sine Emner fra den pathetiske Side, er der hos Schandorph en Strømning af Humor, der ikke saa let kommer ud af sit Løb, og som viser os ham i langt nærmere Slægtskab med vor Folkekarakters inderste Ejendommeligheder, end Tilfældet er med hans Værkfælle og Medregent. Det Svinepoliske og Lune i den sjællandske Bondenatur, som Schandorph har saa godt Ram paa i sine Fortællinger, er ham selv i Kjødet baaret og redder ham fra at give sig saa fuldstændigt hen til det Kritikløse og derved slaa sig selv saa betænkelige Skrammer, som Drachmann idelig gjør. De høje og stormaalende Sammenligninger, hvormed Drachmann saa gjerne maaler sin egen Betydning, kunde det aldrig falde Schandorph ind at bruge; han vilde aldrig finde paa at drømme, at han omgaaes Guder paa Havsens Bund og modtages af dem som en længe ventet Gjæst; Drachmanns hele Apparat af Orlogskongekroner, Ridderrustninger og Trefoldighedskanoner føler Schandorph ingen Fristelse til at gjøre ham stridig, og naar Drachmann pathetisk træder frem for „sit Folk“, klædt i „Adelskaaben“, som en hjemvendende Ulysses (von Ithacia), minder Schandorph mere om den bondefiffige, nøgterne Chilian, der med rigtig Bedømmelse af det Hule i den sidste trojanske Krig tilhvisker sin Herre et afkølende: „Vi er vel rejst!“

Muligvis er Chilian dog endnu saa opflammet af sine krigerske Bedrifter, at denne Selvbekjendelse endnu ikke har faaet Luft i hans stille Sind. Men det kommer nok. Naar der er gaaet nogen Tid, vil Schandorphs naturlige Lune vise ham hele den tragiske Begivenhed i det rette komiske Lys, og han vil da faae Øje for, at naar den Opinion, han appellerede til i saa voldsomme Udtryk, har vendt sig paa en saa afgjørende Maade mod ham og hans Meningsfæller, er Grunden dertil den, at han har været „ude af sig selv“ i Ordets bogstavelige Betydning, været udenfor sin egen Natur og givet en Rolle, der ikke kunde virke med Troværdighedens fulde Magt paa Publikum. Schandorph som Indignationens pathetiske Skjald — det har Ingen let ved at tage for Alvor, selv om man ikke havde Grund til at undre sig over Arten af en Indignation, der tilsyneladende brød frem med en ustyrlig Vælde i Ideens og Sandhedens Navn, men desuagtet baade med megen Resignation kunde afvente det Øjeblik, da den ikke længer kunde virke forstyrrende paa en Udvalgsindstilling, og tidligere meget godt har kunnet forlige sig med den indignationsvækkende Personlighed, naar et godt Forhold til denne kunde være til nogen Nytte.

Hvis Schandorph i den nuværende krigerske Situation hører andre Røster end dem, der udgaa fra hans eget Kompagni, hvis han har nogen Anelse om, hvor grundigt han har tabt sit Slag, idet selv den Angrebnes Modstandere og kølige Venner have stillet sig paa hans Side af Harme over Angrebets Raahed, saa vil han deraf drage den Lære, at han ikke bør gaa udenfor det Omraade, hans Natur anviser ham, hvis han ikke vil afbryde den sympathetiske Korrespondance mellem sig og sit Publikum. Dette Publikum føler godt, at skal Schandorph faae nogen Betydning i vor Litteratur, maa det blive som Humorist, og det desorienteres, naar det for Alvor skal tro paa, at den cyniske og bondevittige Chilian vil jage den ganske Armee paa Flugt med et Slagsværd, som han har laant af Holofernes, Greven af Bethulien, som er syv Alen og en Kvart lang. I samme Forhold som Schandorph fjerner sig fra Humorens og nærmer sig Pathos'ens Grændser, i samme Forhold taber han Fodfæstet og forspilder Virkningen af sin Digtning. Derfor vil hans „Unge Dage“ være en glemt Bog, naar hans „Fem Fortællinger“ endnu læses med Fornøjelse.

„Unge Dage“ er, som det sig et retskaffent episk Digt egner og anstaaer, delt i fireogtyve Sange. Dets „Helt“ er den unge Krage, Søn af en gammel forspist, ideforladt, forfængelig Frasebyld af en Prokurator, der naturligvis hører til det national-liberale Parti, hvis Fremstilling i Karikatur for Tiden er de danske Forfatteres sikreste Vej til Ros og Magt. Sønnen, der skildres som „en lang og kluntet Dolk med Dinglekrop og store løse Lemmer“, skal i Modsætning til Faderen og hans Filisterkreds være Billedet paa den opponerende Ungdom, der i ubestemt Længsel efter „noget Andet“ lever i en Tilstand af perennerende Revolte mod det Bestaaende, som den dog ikke har noget imod at lade sig ernære af, uden selv at tjene en Skilling til Livets Ophold og saaledes søge at erhverve den første Betingelse for virkelig Selvstændighed. Saaledes den unge Krage: han lever paa sin Faders Bekostning, og lever godt, og man har ikke nogen

Følelse af, at det piner hans stolte Sjæl at være afhængig af Omgivelser, der stikke saa grelt af mod hans ideale Anlæg. Han protesterer ganske in abstracto og paa fuldstændig pueril Maade. Da saaledes en Skuespiller ved et af Faderens Selskaber sætter sig til Klaveret og synger en af Bellmans Sange, høres der pludselig „et Næveslag mod Bord, saa Lysekronens Kupler klang og klirred", samt et Udbrud: „Fy for Fanden, det er splittergalt!" Det er den unge Krages Protest mod Pænheden. Efter denne Bedrift løber han fra det fædrene Hjem og dumper tilfældigvis ned i en stille Familie paa Landet. Dens Hoved, en pensioneret Overlærer, har Blik for, at den kluntede Dolk med Dinglekroppen har en Pande, paa hvilken Vorherre har sat „et Stempel, der betegner en Udkaaren", og han raader ham derfor fra at fortsætte det begyndte Kjærlighedsforhold til den ældste Datter, thi „den, der bærer Aandens Adelsmærke", den, der ejer „denne trodsig-stolte Higen med ildfuldt Blod og muskelstærk Natur", maa ikke „tæmmes i sin Opadstigen og stænges ind i et idyllisk Bur." Den trodsig-stolte Higrn og det ildfulde Blod falder øjeblikkelig tilføje for dette Raisonnement og forlader uden Spor af Indvending den Elskede og vender hjem. Mere end ni Verslinier igjennem kan han dog ikke være i Ro. „Han flyr igjen" og kaster sig i Armene paa en Sangerinde i en Landsbykro, efter at han først har vundet hende i Slagsmaal med en Slagter, hvem han banker af, dog ikke uden at han selv faaer nogle slemme Buler i den Pande, paa hvilken Vorherre har sat det omtalte Stempel. Hende bliver han dog snart kjed af, vender atter hjem og begynder at studere til Skuespiller, idet naturligvis stadig den ideforladte Fader naadigst faaer Lov til at afholde Udgifterne; men Debut'en løber uheldigt af, thi en Skolekamerat af Debutanten, en misundelig Kritiker, piber af ham. Unge Krage taber Modet og vegeterer videre i Hjemmet, indtil noget Nyt kan turn up for denne unge Micawber.

Paa dette Stadium af Heltens Levnetsløb ere vi kun naaede til Side 60. Som man seer, udmærker Digtet sig mindre ved episk Bredde end ved en rask Omvexling af Begivenhederne; man vil derfor kunne forstaa, at vi maa renoncere paa at følge unge Krage videre paa hans bugtede Vej som Soldat, Telegrafist, Socialist og Nybygger i den anden Verden; enhver nærmere Dvælen ved de hurtigt skiftende Billeder i Perspektivkassen — eller rettere sagt Kalejdoskopet, thi de have alle Tilfældighedens løse Karakter — vilde let kunne faae et lignende Omfang som selve de kortfattede Sange, hvori Billedet er nedlagt. Men man vil ligeledes kunne forstaa, at denne Springen fra Episode til Episode, der vel kan tilfredsstille en stofbegjærlig Læser, udgjør en Svaghed ved „Unge Dage", der i Forbindelse med Digtets pathetiske Tendens vil rede det en tidlig Grav i den litteraire Bevidsthed.

Thi hvorledes er det muligt at faae nogensomhelst Interesse for det forfejlede Individ, Digteren har valgt sig til Hovedperson, naar man kun seer ham svaje som et holdningsløst Rør fra den ene Side til den anden, uden at der er givet anden Motivering af hans aandelige Udvikling end de bekjendte tomme Fraser om Shakspeare og Renaissancen, som høre til „den nye Skoles" (som oftest Andenhaands-) A-B-C-Lærdom? Havde det været Digterens Mening at vise os den unge Krage som ufrivillig Komiker, som en Yngling, hvis indre Tomheds Modsætning til hans store ydre Fagter og Bravader var hjemfalden til Latteren, vilde denne Skildring endda indeholde Træk, der ret godt tegnede en Tidstype; thi han har som oftest den Skjæbne at befinde sig paa den forkerte Side af den sunde Fornuft, som hvor han, efter en Morgenstund at være kommen hjem fra Skoven med en Flok muntre Svende, lover at føre dem til Amerika og derfor begiver sig op til en ham ganske ubekjendt Rigmand for at bede ham om nogle Tusinde Daler til Planens Udførelse og, da Rigmanden meget forklarligt udbeder sig nogle Dages Betænkningstid, „føler sine Fingre klø" og „gjerne havde slaaet ham i Synet" af Harme over en saadan Smaalighed. Men ligesom Digteren i denne Episode føler den samme Harme som sin Ven Krage og giver den Luft i en Satire over privat Godgjørenhed af kirkelig Art, saaledes er det ogsaa helt igjennem hans Mening, at vi skulle ikke blot interessere os for, men sympathisere med unge Krage. For Digteren staaer al denne ferske Ungdommelighed, der Ingenting veed og Ingenting kan, i Idealets Lys, og de Skibbrud, hans Helt lider i Livet, vendes til Beskyldninger mod det raadne Samfund, hvis bornerte Skranker staa alle frie Livsytringer i Vejen. Her er punctum saliens, det Punkt, hvor den ældre Schandorph mødes med de yngre og alleryngste Tilhængere af Skolen, og her er tillige det Punkt, der varsler daarligst for, at han som Forfatter vil naa den Modenhedens Højde, hvorfra man vender Blikket indefter mod Menneskets Natur istedetfor udefter mod Samfundets Ordning. Der er ganske vist i „Unge Dage" Partier, hvor vi faae en Anelse om et mere overlegent Standpunkt, men de enkelte Episoder ere saa kort og løst skizzerede og Digtets Tendens til Gjengjæld saa tydeligt fremtrædende, at Digteren i det Hele og Store maa siges i denne Bog at være endnu helt betagen af, hvad vi ville kalde Realismens Overfladiskhed.

Et mere harmonisk og modent Indtryk gjøre de „Fem Fortællinger". De have — ialtfald de fleste af dem — været trykte før, og der kunde saaledes være Grund til Frygt for, at „Unge Dage" som det nyere Værk betegnede et Tilbageskridt i Forfatterens Udvikling, hvis ikke Adskilligt tydede paa, at den versificerede Fortælling er undfanget og ialtfald tildels udarbejdet i et tidligere Tidsrum. Ved sine mindre og større Prosaarbejder har Schandorph med Rette erhvervet sig Ry for at være en god Iagttager af Almue- og særlig Smaakjøbstadslivet. Han er ingenlunde nogen Banebryder i denne Retning, og vore allerynste Realister — nemlig de, der Ingenting have læst af Fortidens Digtning — ville ikke uden Forbauselse høre, at en Digter som Ingemann i „Landsbybørnene" har leveret ligesaa godt opfattede og korrekt gjengivne Billeder af Kjøbstadslivet, for ikke at tale om Realister som Anton Nielsen paa Bondealmuelivets Omraade. Men hvad der særlig har skaffet Schandorph et Navn i denne Retning, er den Omstændighed, at det brede danske Lune, han ubestridelig er i Besiddelse af, her har fundet en Tumleplads, hvor det er hjemme paa naturlig Maade, uden opstyltet Indignation eller skruet Pathos. Hvor disse to sidstnævnte Ingredienser nu og da blande sig med Lunet, som i den alt Andet end „realistiske", særlig for Hovedpersonens Vedkommende fabelonmæssig romantiske Fortælling „Kagepigen", fortyndes og svækkes dette Lune uvilkaarlig; mest hvor Forfatterens Tendens til ubetinget at hæve Menigmand paa de øvre Samfundslags Bekostning kommer tilsyne. Medens Lunet som oftest virker befriende og forløsende, naar Forfatterens Kjærlighed til den jevne Mand forvandler det til virkelig Humor — virkeligere, jo ægtere Kjærligheden til Menigmand mærkes at være — saa er der altid mindre af

fund Latter og sand Komik, hvor Forfatteren i sit Arrangement af Forholde og Personer efter den naive Recept: de lasede Kofter mellem Faarene, de hele Frakker mellem Bukkene, viser, at han endnu har et godt Stykke Vej tilbage, inden han faaer hævet sig over, hvad vi ville kalde Realismens Ensidighed.

Folk paa et lidet udviklet socialt Standpunkt have som bekjendt den Tro, at Ærlighed og Grovhed høre nødvendig sammen som to Sider af en og samme Sag. Saadanne Folk ville kun anerkjende Bravheden og Ærligheden, hvor den proklamerer sig selv i den usminkede Skikkelse af Eder og Hensynsløsheder; ligesom de af alle regelrette Melodramer have lært det Axiom, at et nobelt Hjerte kun kan banke bag en snavset Skjorte, saaledes have de en instinktmæssig Fornemmelse af, at der er noget Fordægtigt ved en Person, naar han ikke siger „Fanden gale mig" til hvertandet Ord. Schandorph hylder som bekjendt denne Anskuelse, eller ialtfald affekterer han at hylde den, det fremgaaer klart nok af hans Bøger. Der er en vis Slagterduft over dem — det moderne Surrogat for Renaissancetidens „kraftige Menneskelighed". Under Læsningen af „Unge Dage" faaer man uvilkaarlig Lyst til at applicere paa Forfatteren, hvad Sangerinden siger om unge Krages Digte: „Du skriver Viser, der er rigtig Slag i." Bogen vrimler af „Slag"; snart hedder det, at „drøje Slag paa begge Sider vanked", snart siges der beundrende: „det Slag franeden af — det sla'er De godt", eller der spørges: „Men hvorfor sla'er De inte, hvad jeg kalder et rigtigt Slag og la'er det klinge ud i hele Publikum med et Rabalder"; „han havde gjerne slaaet ham i Synet", „man trænger til i Bordet Slag at slaa", „i mit Raseri jeg slog min Tyran paa Kassen", „hun lagde ud et velment Ørefigen" ere yderligere Variationer over dette en daadkraftig Ungdoms Yndlingsthema. I Skildringerne af Kjøbstadslivet i „En fattig Drengs Ungdomshistorie" spiller Snapsedrikningen en lignende Rolle og fremkalder en stærk Fornemmelse af, at en saadan lille By lever i en mere eller mindre udpræget Tilstand af Delirium. Selv i det saa kjønne og ved sin stilfærdige Tone netop saa troværdige „Levnetsløb, fortalt paa Kirkegaarden", findes der et saadant Offer paa den forcerede Naturligheds Alter, som at den Talende beretter om den første Virkning, hans vaagnende Kjærlighed havde paa ham, at han ikke kunde beholde sin Middagsmad i sig, men „gav den fra mig i Svinehuset, for da jeg mærkede, at jeg skulde af med den, saa tænkte jeg, at det ikke var værd, at den gik helt til Spilde." Om end en Del af de her antydede Træk ere nødvendige til Billedet af den Sfære, Forfatteren vil skildre, og forekomme med en vis Hyppighed, fordi han ensidig vender sig mod denne Egn af Livet, er der dog visse Grændser, hvis Overskridelse afgiver et betænkeligt Kriterium for en Forfatters Smag og Urbanitet i det Hele taget, en vis Forkjærlighed for det Cyniske — eller, som Meisling skal have oversat Ordet: det Svinikse — der fra først af neppe er saa naturlig, som den giver sig Udseende af, men ganske vist med Tiden, som enhver Vane, kan blive til en Slags anden Natur. Og man kan være vis paa, at jo længere en Forfatter kommer ud paa den anden Side af det Taktfuldes og Sømmeliges Grændse, jo oftere han bøder paa mangelfuld indre Karakteristik ved slige lette ydre Appertinentier, des mere vil den ham omgivende Sværm af Begejstrings-Filistre baane af Henrykkelse over disse „ægte realistiske" Træk og stille dem som sande Gjengivelser af „det virkelige Liv, Livet som det er", i straalende Modsætning til enhver poetisk Ydelse, der mener, at fordi der løber en Kloak under Gaden, skal man dog ikke derfor arbejde paa at faae et Stikrør ført ind i sin Stue. Det er dette, vi ville kalde Realismens Bornerthed.

P. H.

Litteratur

William Mathews: „Hvorledes man kommer frem i Verden" (E. Jespersens Forlag). Forfatteren er Professor i Veltalenhed og Litteraturhistorie ved Chicagos Universitet og, som det tydelig fremgaaer af hans Bog, udpræget Idealist. Han nærer et afgjort Had til den moderne materialistiske Retning og søger at bekæmpe den med alle de Midler, der staa til hans Raadighed, idet han fører Kampen i et veltalende, paa adskillige Steder maaske vel blomstrende og rhetorisk Sprog, indvævet med en Mængde Citater, der vidne om en udbredt Læsning, og illustreret med en Masse Exempler, væsenligst hentede fra engelske og amerikanske Berømtheders Liv. Det Formaal, Forf. har sat sig, er, saaledes som det hedder S. 2, at vise, „hvorledes man, enten man spiller første eller anden Violin, enten man har Talent til at slaa paa Cymbel eller paa Tromme i det store Orkester, som kaldes Verden, maa udfylde sit Kald vel og spille sit Parti korrekt, eftersom deri just hele Æren bestaaer." Bogen er lidt tung at komme igjennem, men indeholder dog en saadan Fylde af gode og træffende Bemærkninger og er saa gjennemtrængt af Forfatterens rene ideale Stræben, at den med god Ret kan anbefales som en baade belærende og vækkende og samtidig underholdende Læsning for Ældre og Yngre.

„Læsebog for Børneskolens yngre Klasser" ved **M. Abrahamsen** og **Emanuel Henningsen** (Roms Forlag). En god lille Bog med et efter den unge Læsekreds, til hvilken den henvender sig, særdeles vel afpasset Indhold og forsynet med en Del gode og godt udførte Illustrationer.

Theatrene

Kasino har i „Kaptajn Grants Børn", en fri Bearbejdelse af d'Ennerys Dramatisering af Jules Vernes bekjendte Roman af samme Navn, faaet sig et Stykke, der ligesom de tidligere lignende Arbejder, „Jorden rundt i 80 Dage" og „Paa Havsens Bund", vil blive et rentabelt Kassestykke, som hver Aften i en rum Tid vil fylde Theatret med et beundrende og begejstret Publikum. Genren er for bekjendt til, at vi her skulle gaa nærmere ind paa en Karakteristik af dette det nyeste Exemplar af Arten eller søge at paapege dets Fortrin og Fejl i Sammenligning med dets ældre Søskende. „Udstyrelsesstykkerne" have nu engang faaet Borgerret og vundet fast Fodfæste paa de moderne Scener, og hvad der saa end fra et absolut æsthetisk-kritisk Dommerstandpunkt med en vis Ret vil kunne indvendes imod dem, saa er dog saa meget vist, at de i og for sig høre til en fuldstændig uskadelig og uskyldig dramatisk Genre og i ethvert Fald ere hundrede Gange at foretrække for visse alt Andet end uskyldige pikante Dramaer af moderne fransk Oprindelse. De have overalt taget Publikum med Storm, have, saaledes som „Kaptain Grants Børn" baade i Paris og Berlin, oplevet Hundreder af Opførelser i Rækkefølge, takket være den Pragt, hvormed de ere blevne satte i Scene, og de Vidundere af scenisk Virkning, som ere opnaaede ved et lykkeligt Samarbejde imellem Maskinmestre, Kostumiers, Belysningsmennesker, Balletko pser og Skuespillere, og de have endelig, og det spiller ogsaa en ikke uvæsenlig

Rolle, indbragt de Theaterdirekteurer, der have anvendt store Summer paa at bringe dem frem, ganske overordenlig gode Renter af deres Penge. Direkteur Andersen er en Mand, der følger godt med Tiden, han har et klart og skarpt Blik for, hvad der „gjør sig", og han har med stor Sindsro kunnet anvende vist endogsaa meget betydelige Pengemidler paa at præsentere „Kaptain Grants Børn" for sit Publikum i saa storartet og pragtfuld en Skikkelse, som Tilfældet er; Publikum vil saavist ikke lade hans Stykke og ham i Stikken, og han vil blive holdt mere end skadesløs for de store Ofre, han har bragt. Der er da ogsaa en Rigdom af overraskende smukke Dekorationer og Dragter, af forbausende Maskinerividundere, af Optog og Dands, som vi vel neppe nogensinde have seet paa noget københavnsk Theater og som vi vel neppe heller i Fremtiden ville faae se overgaaet, og det Hele gaaer med en Præcision og et Liv, som vi maa yde vor ubetingede Beundring. Ikke mindst gjælder dette de i Stykket indlagte Dandse, hvis overordenlig smagfulde Arrangement skyldes Balletmester Carey og som den første Aften med Rette henrev og vel hver Aften vil henrive det fuldt besatte Hus til det ene Bifaldsudbrud mere stormende end det andet. En saadan Dands som den, der opføres ved Guldgraverfesten i Valparaiso, gjør i lige høj Grad Balletmesteren og hans corps de ballet Ære, saameget mere, naar hensees til den forholdsvis korte Tid, som han har havt til at indexercere Theatrets mandlige og kvindelige Komparser. Hvad Stykkets Bearbejdelse, der skriver sig fra det bekjendte Firma Peter Sørensen, angaaer, indeholder den, som man jo vel kan tænke sig, en hel Del Morsomheder og giver ogsaa enkelte Rollehavende, særlig Herrerne Helsengreen og Neumann, Lejlighed til at optræde i et Par fornøjelige Partier, hvori de ret kunne give deres Lune Tøjlen, men Hovedsagen er dog, som sagt, hvad der ydes i Retning af ydre Udstyrelse, og i saa Henseende er der intetsomhelst tilbage at ønske.

Folketheatret vedbliver stadig at trække godt Hus med „Familien Riquebourg" og „Niniche", der nu er spillet hver Aften i Træk i over en Maaneds Tid, og har givet Anledning til en hel lille Industri med „Eau de Niniche", „Ninichecigaretter" og „Ninichekager". De i nogen Tid afbrudte Forhandlinger med Bj. Bjørnson angaaende Opførelsen af „Leonarda" ere atter blevne gjenoptagne og have ført til det Resultat, at Stykket med det Første vil blive spillet med Fru Holst i Titelrollen.

Musik

Musikforeningen opførte paa sin anden Koncert for alle Medlemmer to Nyheder, nemlig Saint-Saëns „Syndfloden" for Soli, Kor og Orkester (Op. 45) samt Emil Hartmanns nye Symfoni i Es (Op. 29). Den begavede franske Komponist, af hvem der efterhaanden er spillet et betydeligt Antal Kompositioner herhjemme, er nu en baade vel seet og velbekjendt Gjæst hos os. Det ovennævnte Værk staaer han heller ikke tilskamme med. Han har ikke før været mere orkestral anlagt end her ved „Syndfloden", ikke mere ejendommelig, ikke mere farverig, men han har ofte været mindre inspireret, hans Kunst har tidt været mere rent forstandsmæssigt tildannet, end her er Tilfældet. Hvor han i „Syndfloden" hæver sig i Højde med sin Opgave, naaer han en storslaaet Virkning, netop der, hvor Opgaven bliver besværligst, hvor Vanskelighederne for Alvor indtræde, i Skildringen af den verdensødelæggende Vandflod med dens Rædsler. Optaget af sit Emne, som han er, forlader han paa dette Punkt den overvejende episke Holdning, Kompositionen iøvrigt indtager, og sætter hele sin kunstneriske Kraft ind paa den umiddelbare Skildring af Syndfloden, dens vilde Naturscener, Menneskets Jammer og Fortvivlelse og alt Levendes Tilintetgjørelse, et gribende Tonebillede, i Slægt med de bedste fra Farvernes Verden. Hensynsløst og energisk males der, undertiden med Tilsidesættelse af alle Skjønhedslove, med en Uforbeholdenhed i Udtrykket, der minder om, at Zolas Naturalisme ogsaa afsætter Gange i Musikens Verden. Et Exempel afgiver Musiken til Stroferne „Ganske langsomt steg Floden" o. flg., et Begreb, som han anskueliggjør ved i Orkestret at følge Flodens Stigning kromatisk Trin for Trin, bestandig en halv Tone højere, medens Sangstemmerne tildels bibeholde samme Tone. Der fremkommer derved harmoniske Kollisioner, som vel de Fleste vilde have udglattet, men som Saint-Saëns i sin Energi tvertimod understreger i al deres skærende Dissonans. Efter det mægtige Indtryk, Skildringen af Syndfloden efterlader, falder sidste Afdeling forholdsvis mat: Fortællingen om Noa i Arken, hans vingede Sendebud, der udsendes for endelig at finde tør Jord, Offeret til Herren og Regnbuens Pagt. Heldigst staaer her den første Del, der episk lægges en Sopransolo i Munden, og hvori der findes smukke Partier, selve Begyndelsesmotivet og de fint formede Orkesterfigurer. Derimod danner Herrens Ord, foredraget af en Solokvartet i en lang fugeret og ikke synderlig interessant Sats, en noget besynderlig og lidet smagfuld Indledning til Slutningskoret. Det er overhovedet Mangelen paa Stil, der her gjør sig føleligt gjældende. Motivet til Slutningsfugen er saaledes af noget tvivlsom Beskaffenhed. Nærmest synes det at passe til en komisk Situation i en lettere Opera — men en Lovsang til Herren! I den rent tekniske Behandling af det valgte Motiv træffer man derimod igjen den øvede Komponist, endogsaa Routinen fra den forhenværende Organist ved Madeleinekirken. — Musikforeningens smukke Udførelse af det betydelige og vanskelige Arbejde fortjener al Ros, Dirigenten, Solosangerne med Fru Keller i Spidsen, Koret og Orkestret. Men at Foreningens kyndige Ledelse af ukjendte Aarsager har bortskaaret den første Trediedel af Værket, betegner et Misgreb, navnlig ligeoverfor en Kunstner som Saint-Saëns, der saa godt veed, hvad han vil, og i Udviklingen af sine æsthetiske Ideer ikke griber til Omsvøb. Som Værket udførtes i Tirsdags, da „Syndfloden" uden Ophold og uden Overgang tog fat efter det blide, ejendommelige Orkesterforspil, der skildrer Menneskets uskyldige Barnetilstand, har vistnok denne umotiverede Overgang beredet de Fleste en Overraskelse. Men det var ikke Saint-Saëns' Skyld. — I Emil Hartmanns Symfoni træffer man atter den dygtige, i orkestral Henseende vel forfarne Kunstner, der i forskjellige Arbejder som den prægtige nordiske Ouverture, Folkedandsene, Violinkoncerten o. A. har vundet sig et saa betydeligt Navn ogsaa paa den anden Side Grændsen. Symfoniens fire Afdelinger, der ere forsynede med Titlerne: Helteliv — I Venusbjerget — Opvaagnen — Til Maalet, give derfor ikke Programmusik, som den nuomstunder forstaaes. Formen er derimod den gamle klassiske, dygtig og klar i Motiver og Modulation og som Komponistens andre Orkesterarbejder ypperligt instrumenteret. Staaer den saaledes i Klangvirkning ikke tilbage for noget af de ovennævnte Arbejder, kan det derimod med Hensyn til Kraften og Intensiteten af de musikalske Ideer staa hen om ikke netop den nordiske Ouverture bebudede mere end Symfonien her holder, og om ikke Symfoniformen som saadan har været for betydelig til de givne Ideer, som ikke ret fylde i det mægtige Klædebon. Vi have en Fornemmelse deraf — Scherzoen dog undtagen, et Stykke, som Komponistens Pen ikke har skrevet det bedre før. Denne Afdeling blev forlangt da capo og Komponisten fremkaldt efter Symfoniens Slutning. — Symfonien er udkommen i Partitur og Orkesterstemmer hos Wilh. Hansen.

Onsdagen den 4. Februar agter Edv. Grieg at give en Koncert i Kasinos mindre Sal under Medvirkning af Nina Grieg m. Fl.

Indhold. Fangernes Nattergal. Hilsen til Digteren Kaalund fra Vilhelm Bergsøe. — Gounod, Ambroise Thomas og Auber, af Edmund Hanslick. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Bevingade Ord, anmeldt af Oscar Arlaud. — S. Schandorph: „Unge Dage", „Fem Fortællinger", anm. af P. H. — Litteratur. — Theatrene. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

„NÆR OG FJERN",

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Med det Søndagen den 4. Januar udkomne Nr. 392 begyndte et nyt Kvartal. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

☞ Tiltrædende Abonnenter erholde, saalangt Oplaget rækker, gratis det Udkomne af **Fr. Spielhagens** i Bladet optagne nye Novelle «**Quisisana**».

C. A. Reitzel. Løvstræde 7. K. *Otto B. Wroblewsky.* Nytorv 19. K.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 18. Mercadet. (**1. Gang**).
Mandag 19. Mignon.
Tirsdag 20. Mercadet.
Onsdag 21. Gnisten. Brudefærden i Hardanger (**paany indstuderet**). **Mandags Abonnement.**
Torsdag 22. Tove.
Fredag 23. Et Dukkehjem.
Lørdag 24. Barselstuen. Dandsedivertissement.

Casino.

Søndag den 18. Januar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. $10^3/_4$.

Folketheatret.

Søndag den 18. Januar Kl. 7:

(Sidste Søndag)

Familien Riquebourg.

Stykke i 1 Akt af **Scribe**, oversat af **Fritz Holst.**

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard.**

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Under Indstudering er:

Leonarda.

Skuespil i 4 Handlinger af **Bj. Bjørnson.**

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

I alle Boglader modtages Abonnement paa

Illustreret Tidende,

som Søndagen den 4. Januar begyndte Januar Kvartal 1880 med **Nr. 1058.** „**Illustreret Tidende**" udkommer hver Søndag Morgen med et ottesidet trespaltet Ark i Folio og koster overalt i Danmark, Norge og Sverig **4 Kr. Fjerdingaaret.**

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommen:

Unge Dage.

Fortælling paa Vers

af

S. Schandorph.

Pris 3 Kr.

„Det unge Danmark".

Fortælling fra vore Dage

af

K. Gjellerup.

Forf. til «En Idealist».

4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Adolf Zinns Kul & Brænde-

Forretning med **Dampskæreri,**

4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.

anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen,** **Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 18. Januar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3,25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9,45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.46, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 395.

Den 25. Januar 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Nicolai Müller og Peter Willemoës.

Et Foredrag, holdt i Sølieutenantselskabet den 16. December 1879, af Premierlieutenant **O. Lütken.**

Blandt Heltene fra Slaget i Kongedybet den 2. April er der En, hvis Navn i den nationale Bevidsthed staaer omgivet med et romantisk Skjær; det er Peter Willemoës, den attenaarige Chef for det Gernerske Flaadebatteri. Grunden maa tildels søges i Sympathi for hans ungdommelige Tapperhed og tidlige Død paa Valpladsen, men først og fremmest i den Omstændighed, at han den 2. April havde Stilling med sit Batteri under det engelske Admiralskibs Kanoner, og at han her værgede sig mod sin vældige Modstander paa saadan en Maade, at Nelson, Manden fra de hundrede Kampe, maatte skjænke ham sin Beundring. Blandt alle de tapre Mænd, der paa denne Dag udholdt et Angreb af Englands prøvede Flaade og sloges, til Blokskibene vare skudte sammen omkring dem, rager derfor Willemoës' Navn et Hoved op. I „Prøvesten", „Dannebrog" og „Hajen", baade norden og sønden for ham i Linien, blev der kæmpet med saa glimrende Tapperhed, at „Elephant"s Chef, Kaptain Foley, i Begyndelsen af Slaget beundrende maatte udbryde: «They stick to it in good style, and seem to be brother bulldogs», men i over tre Fjerdedele af et Aarhundrede har Peter Willemoës, trods rejste Indsigelser, i de Flestes Bevidsthed været ene om den Ære, at Englands berømte, sejrvante Admiral i smigrende Udtryk roste hans uforfærdede Forsvar og ønskede at se og kjende den unge Mand, der saalænge havde holdt sin Vimpel vajende under Admiralskibets ødelæggende Ild og til Slutning, uden at overgive sig, kappede sine Touge og reddede sig ind paa Inderrheden med sin forskudte Pram. I Aaret 1878 er atter Troen herpaa bleven rokket, og det er fra Norge, at Tvivlen er rejst.

Af den norske Forlagsforening (Kristiania 1878) udgaves i dette Aar en Bog med Titlen „Fra Krigens Tid (1807—1814), Bidrag til den norske Marines Historie", samlede og udgivne af N. A. Larsen. Bogen indledes med en Biografi af den i Januar 1848 som Vice-Admiral afdøde Normand Jochum Nicolai Müller, der som Secondlieutenant som Chef for Stykprammen „Hajen" med Ære deltog i Slaget paa Kjøbenhavns Rhed, og i Omtalen heraf og de dermed i Forbindelse staaende Begivenheder hedder det: „I den Samtale, som Admiral Nelson efter Slaget havde med den dansk-norske Kronprinds (senere Kong Frederik den Sjette), roste han overmaade de Dansk-Norskes Tapperhed og skal specielt have anbefalet en af de yngre Officierer til Forfremmelse, hvortil Prindsen svarede, at dersom han skulde gjøre alle sine tapre Lieutenanter til Kapitainer, beholdt han ingen Lieutenanter i sin Marine. Lieutenant Willemoës blev snart nævnt og senere almindelig anseet for at være den af Nelson tilsigtede Officier. Der er imidlertid meget, som taler for, at Nelson mente Lieutenant Müller, thi „Hajen" var blandt de Fartøjer i Defensionslinien, som længst fortsatte Slaget, og laa lige under Admiral Nelsons Øjne, medens Lieutenant Willemoës med sit Flaadebatteri laa indenfor „Dannebrog" og „Hajen". Flydebatteriet ophørte med sin Skydning før „Hajen" og havde trukket sig tilbage. Müller var, som oven anført, den eneste af de paa „Elephant" værende fangne Officierer,

som førtes ned i Kahytten og præsenteredes for Nelson, og hans Modtagelse og Behandling paa dette Skib var ualmindelig forekommende, ligesom hans Sabel ikke fratoges ham. Saavidt vides, skrev ogsaa det Rygte, hvorefter Nelsons hædrende Omtale skulde gjælde Willemoës, sig fra en Meddelelse i en Avis, som udgaves af en Slægtning af denne."

Der er noget Bedrøveligt ved, naar man i en Aarrække har troet at eje Noget, pludselig at modtage Efterretningen om, at det ikke er Tilfældet, at det har beroet paa en Misforstaaelse, som snarest maa rettes, for at Sandheden kan komme for Dagen. Denne Skuffelse kommer ikke saa sjelden nutildags, snart hist, snart her; thi den nyere Historieskrivning med sin indgaaende Kritik, sin skarpe Bevisførelse og sin energiske Indtrængen i og Prøvelse af de mindste Detailler bringer overraskende Resultater frem mellem Aar og Dag, og Meget, som ved Traditionens Hævd i Aarhundreder maaske har staaet som en uomstødelig Sandhed, forsvinder og bliver til Intet i Kritikens smeltende Ild, og mangen en slaaende Ytring eller dybsindig Tanke, som man i langsommelige Tider har beundret, fremhævet og citeret ved forskjellige Lejligheder og knyttet til en bestemt historisk Begivenhed, viser sig ofte at have været udtalt af en ganske anden Personlighed, paa et andet Sted og ved en anden Lejlighed end netop det, som Slægt efter Slægt har troet paa.

Enhver historisk Rettelse, enhver Oplysning, der gjennem en klar og uangribelig Bevisrække omstøder det Gamle og rejser noget Nyt, for at hævde den historiske Sandhed, maa modtages med Taknemmelighed, selv om de Idealer, man fra Barnsben har seet op til, blegne derved; men ere Beviserne ikke fuldgyldige, kastes der en løs Tvivl ind, der kun rokker det Bestaaende, men ikke evner at kuldkaste det, opnaaes kun det Ene: at skabe Uvillie og Bitterhed hos dem, der eje det, hvorved der bliver rokket. Det Gamle maa ikke styrtes, førend det Nye staaer fuldfærdigt til at indtage Pladsen.

Med disse sidste Bemærkninger for Øje skal jeg her med de Midler, som for Tiden staa til Raadighed, undersøge Gyldigheden af den ovennævnte Paastand.

De to Mænd, der nu begge bejle til den Ære at have været Gjenstand for Nelsons beundrende Omtale, ere Normanden Jochum Nicolai Müller og den Danske Peter Willemoës.

Peter Willemoës er født den 11. Maj 1783 i Assens paa Fyen. Hans Fader var Kammerraad og Amtsforvalter Christian Willemoës. I Slutningen af August Maaned 1800 blev han udnævnt til Secondlieutenant og det følgende Aar i Marts udkommanderet som Chef for det Gernerske Flaadebatteri. Syv Aar efter endte han sin korte, men glimrende Løbebane i Kampen under Sjællands Odde ombord i Linieskibet „Prinds Christian Frederik".

Nicolai Müller er født i Trondhjem den 1. Februar 1775 og blev i Aaret 1796 udnævnt til Secondlieutenant. Ved Norges Adskillelse fra Danmark indtraadte han i den norske Marine, avancerede i Aarenes Løb igjennem dens forskjellige Grader og tog først i Aaret 1845 sin Afsked som norsk Vice-Admiral.

Det ovenfor Citerede gaaer med saa stor Sikkerhed ud fra som noget Givet, at det har været Müller, Nelson har ment, at Willemoës' Adkomst kun betegnes som et Rygte, og tilmed af en saa mislig Oprindelse, at det „saavidt vides, skrev sig fra en Meddelelse i en Avis, som udgaves af en Slægtning af denne." Forholder dette sig rigtigt, saa maa vi desværre gjøre os selv den sørgelige Indrømmelse, at vi have været førte bag Lyset; som Børn have vi lært Grundtvigs rørende Digt udenad „Kommer hid, I Piger smaa!" skrevet til Willemoës' Ære, vore Bedstemødre have med Begejstring sat deres Lokker à la Willemoës uden at vide, at Frisuren burde have været anderledes anlagt og kaldt à la Müller, og nu faae vi at vide, at det Hele har sit Udspring fra en Meddelelse med Smaat i en eller anden Avis, hvor Udgiveren — en Slægtning af Willemoës — har bragt Nyheden frem paa Sandhedens Bekostning. Havde det været i vore Dage, turde det have sin Vanskelighed at kontrollere Rigtigheden af den udslyngede Paastand; men i Aaret 1801 var Forholdet anderledes; „Berlingske Tidende" og „Adresse-Avisen", begge to i den mest diminutive Skikkelse, tilfredsstillede i de Dage næsten udelukkende Hovedstadens Begjær efter Nyheder, og intet af disse Blade havde nogen Slægtning af Willemoës til Udgiver. Fra de nulevende Medlemmer af Familien har jeg om dette Spørgsmaal modtaget Oplysninger igjennem Kammerjunker F. Willemoës, der i et Brev af 27. Februar 1879 skriver saaledes:

„At Rygtet hidrørte fra en Meddelelse i en Avis, der udgaves af en Beslægtet, bør ikke staa uimodsagt. Familien bestod dengang af Forældre, sex Brødre og to Søstre; hverken Faderen, Brødrene eller Søstrenes Mænd vare Avis-Udgivere eller engang Korrespondenter for Aviser, hvilket dengang ikke var nogen almindelig Syssel. Af fjernere Beslægtede var der, saavidt vides, ingen, da Familien var meget afsluttet."

Efter ovenstaaende Erklæring maa det vel ansees for utvivlsomt, at selv om Beretningen om Willemoës kan have staaet i et Blad, er det dog ikke en Avismeddelelse, som han kan takke for sit Ry, og i ethvert Tilfælde maa Insinuationen om, at det endogsaa skulde have været en af den unge Officiers egne Slægtninge, der velvilligt havde sat Beretningen i Omløb, bortfalde som fuldstændig ugrundet.

Efter at have gjort Rede herfor, skal jeg undersøge et Punkt af Vigtighed nemlig, hvor i Linien de to Officierer laa med deres Skibe under Kampen den 2. April; thi Flaadebatteriets og Stykprammen „Hajen"s Stilling og Afstand fra Linieskibet „Elephant" er et vigtigt Moment til Bedømmelsen af, hvem af de to Modstandere den engelske Admiral har havt paa nærmest Hold og som Følge deraf ogsaa har havt mest Lejlighed til at lægge Mærke til under Slagets Gang.

Ogsaa herom giver N. A. Larsens Bog Underretning: „„Hajen" var blandt de Fartøjer i Defensionslinien", skriver han, „som længst fortsatte Slaget, og laa lige under Admiral Nelsons Øjne, medens Lieutenant Willemoës med sit Flaadebatteri laa indenfor „Dannebrog" og „Hajen".

Tager man Planen over Slaget for Øje fra Gardes „Den dansk-norske Sømagts Historie", vil man se, at den danske Stillings Centrum dannedes af Kommandoskibet „Dannebrog", med sine Sekundanter „Hajen" mod Syd og „Flaadebatteriet" mod Nord, medens „Aggershus" og „Elven" laa indenfor Linien for at styrke Centrum. De citerede Linier af „Fra Krigens Tid" forudsætte, at „Hajen" havde sin Plads i Defensionslinien, og antager man for rigtigt, hvad den norske Forfatter skriver, at

„Flaadebatteriet" laa indenfor Defensionslinien, vil man finde, at Afstanden mellem Kommandoskibet og det næste Skib i Linien „Sjælland" bliver ca. 400 Alen, medens Afstanden imellem Skibene i Omegnen af Centrum ellers kun er ca. 200 Alen, og vi træffe derved paa den mærkelige Usandsynlighed, at den Højstkommanderende, istedetfor at holde sit Centrum saa tæt sluttet som muligt, her skulde have ladet være et aabent Rum, større end paa noget andet Sted i hele Linien. Jeg skal endvidere gjøre opmærksom paa, at hvis „Flaadebatteriet" virkelig havde ligget indenfor Defensionslinien, er der ogsaa al Grund til at antage, at det, da Willemoës henimod Kl. 2 kappede sine Touge og opgav den ulige Kamp, ligesom sine Kamerater „Aggershus" „Nyborg" og „Elven" vilde have drevet klar op langs Linien, ført af det sønden Vande; men dette skete som bekjendt ikke, „Flaadebatteriet" ragede ombord i „Sjælland", der laa lige nordenfor i Linien, og denne Omstændighed synes at tale for, at Willemoës med sit Batteri ogsaa maa have ligget i Linien. Efter at have udviklet disse Grunde, der uden at være direkte Beviser dog ved deres Sandsynlighed gjøre det rimeligt, at den norske Forfatter ved sin Omtale af Stillingen i det danske Centrum gjør sig skyldig i en Fejltagelse, skal jeg til Bekræftelse herpaa anføre en engelsk Autoritet, nemlig Naval Chronicle 1801 vol. 5. Det engelske Skrift opregner Skibene i den danske Forsvarslinie, en Liste, jeg som en Kuriositet meddeler for at vise, at ikke alene Kampen med de gamle Blokskibe, men endogsaa Bogstaveringen af deres Navne har forvoldt Englænderne store Vanskeligheder, og bemærker derefter udtrykkelig:

„De med * mærkede vare placerede lidt bag ved de andre paa Grund af deres ringere Styrke; men om Aftenen den 1. April, lod Commodore Fischer, som saae Fjendens overlegne Antal, dem komme ind i Linien."

Den danske Forsvarslinie (efter Naval Chronicle og Dispatches and Letters of Lord Nelson):

Provestein (Prøvesten);	Sruftskin* (Sværdfisken);	Greniers redeau* (Flaadebatteri Nr. 1);	Søhesten* (Søhesten);
Nagrien (Wagrien);	Kionborg* (Kronborg);	Aggershuus (Aggershus);	Holstein (Holsten);
Kindsborg (Rendsborg);	Hagen* (Haien);	Syælland (Sjælland);	Indfodstratten (Indfødsretten);
Nyborg* (Nyborg);	Dannesborg (Dannebrog);	Charlotte Amelie (Charlotte Amalie);	Weilperen (Hjelperen).
Jutland (Jylland);	Elvin (Elven);		

Til Slutning skal jeg anføre et Bevis for det ovenfor Fremsatte, nemlig den Højstkommanderende Olfert Fischers eget Udsagn.

I en Skrivelse til Kronprindsen, dateret 2. November 1802, og som ifølge Garde opbevares i Krigsministeriets Arkiv, udhæver Kommandeur Fischer, at Linien er svag, og siger, at han, for at slutte den, „**traf Flaadebatteriet, Stykprammene „Søhesten", „Sværdfisken" og „Hajen" endog ind under Linien, som Alt, hvad der havde Kanoner, saa nær Liniens Aabninger som muligt, for at gjøre al Gjennembrydning saa vanskelig som muligt.**"

Det turde efter denne Udtalelse være bevist, at Angivelsen af, at Flaadebatteriet laa indenfor „Dannebrog" og „Hajen", maa bero paa en Unøjagtighed eller Misforstaaelse; paa Slagdagen den 2. April laa Willemoës i Linien som det første Skib i Linien nordenfor Kommandoskibet „Dannebrog".

At Nelson under sit Ophold ved Kjøbenhavn i Anledning af Underhandlingerne om Vaabenstilstand ikke alene har udtalt sig anerkjendende om det danske Forsvar i Kongedybet den 2. April, men endogsaa specielt omtalt en bestemt af Defensionens Officierer i beundrende Udtryk og ønsket at faae ham at se, herom er der ingen Tvivl hos Nogen; det staaer som en fastslaaet Kjendsgjerning, som man møder i enhver Beskrivelse af Slaget paa Rheden.

Om Lejligheden, da den omtalte Samtale imellem Kronprinds Frederik og Lord Nelson fandt Sted, skal jeg her meddele nogle enkelte Detailler.

Det var den 8. April. Nelson gik iland, ledsaget af Oberst Stewart, Kapitain Parker og Flere; paa Toldboden blev han modtaget af Kronprindsens Generaladjutant Kaptain Hans Lindholm, og her holdt de kongelige Ekvipager, der skulde befordre Admiralen og hans Følge til Slottet. Toldbodvejen og Amaliegade vare fyldte med nysgjerrige Tilskuere, der trængtes for at faae et Glimt at se af den berømte engelske Admiral. Den lille enøjede Mand i sin lange, mørkeblaa Uniformsfrakke med Frakkeærmet flagrende, hvor den bortskudte Arm havde siddet, og den brede, opkrampede Hat paa sit Hoved var langtfra nogen imponerende Skikkelse at se til, men Mængden stirrede i taus Ærbødighed paa den fjendtlige Admiral med det alvorlige, næsten lidende Udtryk i sit brune, vejrslagne Ansigt, medens han langsomt kjørte op imod Amalienborg gjennem den tætte Menneskevrimmel; thi hvor bittert det end maatte være for enhver dansk Mand at se Sejrherren gaa iland for at stille sine Betingelser for Vaabenstilstanden, var denne Følelse trængt i Baggrunden, Alle tænkte maaske i dette Øjeblik kun paa, at det var the hero of the Nile, Manden fra de 100 Kampe, hvem hele Europa beundrede, at det var den udødelige Nelson selv, der kjørte forbi, og som deres Øjne hvilede paa et eneste kort Minut.

Om Begivenhederne den Dag paa Slottet, hvor Underhandlingerne fandt Sted, fortæller Oberst Stewart i sin Dagbog:

„Ved den syvende Artikel i Traktaten opstod der megen Vanskelighed, og Forhandlingerne vare lige ved at blive afbrudte. De danske Befuldmægtigede tilstod oprigtigt deres Sympathi for det russiske Hof. Lord Nelson forsikrede dem med en Aabenhjertighed, som ikke er almindelig i Politiken, at hans Grund til at forlange saa lang en Vaabenstilstand som 16 Uger, kun var for at faae Tid til at optræde imod den russiske Flaade og derpaa atter vende tilbage. Da man ikke kunde blive enig om dette Punkt, henstydede en af de danske Befuldmægtigede til en Fornyelse af Fjendtlighederne. Lord Nelson, som kunde tilstrækkelig godt Fransk til at forstaa, hvad det var, der blev sagt, vendte sig om til en af sine Ledsagere og sagde med Fyrighed: „Fornye Fjendtlighederne! Fortæl ham, at vi er klar med et Øjebliks Varsel; — klar til at bombardere endnu i Aften!" Den Befuldmægtigede gjorde en høflig Undskyldning, og Forhandlingerne fortsattes paa en mere forsonlig Maade. Om Varigheden af Vaabenstilstanden kunde man imidlertid ikke blive enige, og Forhandlingerne afbrødes Klokken to efter Kronprindsens Opfordring. En Levée blev derefter afholdt i en af Galla-Salene, som var ganske blottet for Meubler af Frygt for Bombardement. Derefter gik man ovenpaa til en stor Diner. Prindsen

gik forrest. Lord Nelson, som støttede sig til en Lebsagers Arm, hviskede, idet han gik op ad Trapperne: „Omendskjøndt jeg kun har eet Øje, seer jeg dog, at Alt dette godt kan brænde!“ Han tænkte selv i dette Øjeblik mere paa Bombardementet end paa Middagen. Ved Taflet, som var paa 50 Kouverts, sad Lord Nelson ved Kronprindsens højre Haand, og der herskede megen Hjertelighed. De havde senere en privat Samtale i nogen Tid.“

I Løbet af denne Samtale eller maaske endog ved Bordet er det, at Nelsons bekjendte Ytring er faldet om Willemoës; C. F. Allen, Prof. E. Holm, Alex. Thorsøe og andre historiske Autoriteter omtale det uden noget Forbehold, og af udenlandske Forfattere skal jeg her nævne Skotlænderen Robert Southey, der i sin bekjendte Bog «the life of Nelson» udtaler sig paa følgende Maade om dette Spørgsmaal: „Under det paafølgende Maaltid udtalte Nelson sig med sin Karakters hele Oprigtighed om sine Fjenders Tapperhed. Han fortalte Prindsen, at han havde været i et Hundrede og fem Slag, men at dette havde været det frygteligste af dem alle. Franskmændene sloges tappert, sagde han, men de havde ikke i en Time udholdt den Kamp, som de Danske havde udholdt i fire. Han bad om, at Willemoës maatte blive ført frem for ham, og sagde til Prindsen, at han burde gjøres til Admiral. Prindsen svarede: „Hvis jeg skulde gjøre alle mine tapre Officierer til Admiraler, Mylord, vilde der ingen Kaptainer eller Lieutenanter blive tilbage i min Tjeneste.“

Jeg skal endvidere her citere den bekjendte tydske Historieskriver C. Niebuhr, der netop i den Tid opholdt sig i Kjøbenhavn, var Vidne til Slaget paa Rheden og som i Breve til Madame Hensler giver interessante Skildringer af Begivenheder, Stemninger og Indtryk fra de bevægede Aprildage. I et Brev, dateret den 14. April 1801, og som findes aftrykt i Taits «Edinburgh Magazine», hedder det blandt Andet:

„En af vore Lieutenanter, kun sytten Aar gammel (jeg troer, hans Navn er Willemose) har indlagt sig stor Hæder som Chef for Flaadebatteriet. Han havde Stilling ligeoverfor Nelson, og med den største sang-froid rettede han uafladelig sine Kanoner imod Skibets Ror. Hans Batteri blev tilsidst bragt til Taushed; men han slap dog bort med det og bragte det i Sikkerhed. Det er allerede sat i Stand igjen og givet ham at kommandere. Igaar vare alle Officiererne, som hørte til Sø-Defensionen, tilsagte til det kongelige Taffel. Den unge Mand undskyldte sig, da han vilde blive paa sin Post ombord i sit Batteri. Nelson har udtrykt Ønske om at se ham, da han i saa høj Grad havde tiltrukket sig hans Opmærksomhed.“

Endelig skal jeg anføre et Brev fra Kammerherre Schubart til hans Søster Grevinde Reventlow paa Brahe-Trolleborg, og da Brevet er dateret samme Aften, som Middagen fandt Sted paa Slottet, faaer det sin Betydning, ikke alene fordi det er nedskrevet under det umiddelbare friske Indtryk af det nylig Passerede, men ogsaa fordi Beretningen hidrører fra en Mand, der ifølge sin Stilling rimeligvis har været godt underrettet om disse Forhold. Kammerherre Schubart skriver:

„Admiral Nelson havde den Ære at dinere med Hans kongelige Højhed Kronprindsen, der behandlede ham med al mulig Høflighed, men svarede ham i Overensstemmelse med sin høje Karakter. Da han spurgte Prindsen, hvem den unge Officier var, der hele Tiden havde holdt sig med sin Kanonbaad under hans Admiralskibs Kanoner og givet ham det glatte Lag, nævnede Prindsen hans Navn. Admiralen sagde: „Deres kgl. Højhed burde udnævne ham til Admiral“ — hvortil Prindsen svarede: „Saa maatte jeg gjøre alle Officiererne i min Flaade til Admiraler.“ Da Nelson talte til ham om sit Venskab for de Danske, sagde Prindsen paa Dansk, idet han vendte sig om mod sine Naboer: „Det er Fanden til Venner!“ . . .

Skjøndt efter det Foregaaende baade Robert Southey og Niebuhr udtale sig tydelig og bestemt om Willemoës, og skjøndt, som man kan se, Kammerherre Schubart i sit Brev ikke nævner den unge Officiers Navn, fordi han aabenbart forudsætter, at Grevinde Reventlow ikke er i Tvivl om, hvem det er, der er Tale om, skal jeg dog ikke lade mig nøje med disse og de talrige danske Forfatteres Vidnesbyrd i denne Retning, men kun fastslaa her, at Nelsons smigrende Ord til Kronprindsen om en af de unge Skibschefer kun har kunnet gjælde den, som i Slaget kæmpede under hans Øjne og som havde havt den Ære at have selve Admiralskibet, Linieskibet „Elephant“, til Modstander den 2. April.

For at klare dette Spørgsmaal og modbevise den rejste Paastand, at „Hajen“ i Modsætning til „Flaadebatteriet“ kæmpede under Admiral Nelsons Øjne, skal jeg først og fremmest henlede Opmærksomheden paa Nelsons «Orders for the attack», som findes meddelt i Naval chronicle. Gjennemgaaer man denne, der med stor Nøjagtighed anviser Linieskibene den Plads, de skulde indtage under Kampen, seer man, at „Glatton“s Ordre lyder paa: «to pass the «Ardent», and anchor abreast of Nr. 9 a sixty-four gun Ship Hulk», (at passere „Ardent, og ankre udfor Nr. 9, et Blokskib paa 64 Kanoner), at „Bellona“ har Ordre «to give her attention to support the «Glatton», medens Admiralskibet til Modstander havde udsøgt sig Nr. 13, der i Ordren betegnes som et 74 Kanonskib. De her omtalte danske Skibe ere ikke til at tage fejl af; Nr. 13, det eneste Skib i Linien, som førte 74 Kanoner, er Linieskibet „Sjælland“, og Nr. 9 er Linieskibet „Dannebrog“ paa 60 Kanoner.

Var den engelske Angrebs-Ordre bleven efterfulgt i hele sin Udstrækning, vilde „Elephant“s Plads have været saa nordlig i Linien, at „Hajen“ uden Spørgsmaal ikke vilde have vexlet et eneste Skud med Admiralskibet; men som bekjendt skete der det Uheld, at „Agamemnon“, hvis Plads var anvist sydligst paa Fløjen, under Opsejlingen blev staaende paa Sydenden af Middelgrunden, og samme Skjæbne ramte „Bellona“, der kom for nær til Vestkanten af Middelgrunden. Som Følge heraf blev hele den engelske Linie forrykket noget sønderefter, saaledes, at „Elephant“ kom til at ligge paa „Dannebrog“s Boug udfor Aabningen imellem dette Skib og Flaadebatteriet, medens „Glatton“ ankrede omtrent udfor Stykprammen „Hajen“. „Dannebrog“ modtog Ilden fra begge de to engelske Linieskibe, og samtidig kæmpede „Elephant“ med „Flaadebatteriet“ og „Glatton“ med „Hajen“.

At den ovenfor omtalte Stilling af Skibene er korrekt, herpaa vil jeg anføre som Vidne en Mand, der som Øjevidne ikke alene var tilstede under Slaget, men som befandt sig netop ombord i det Skib, hvis nøjagtige Plads det gjælder at bestemme. Det er den engelske Oberst Stewart, Chefen for den Infanteri- og Artilleristyrke, der fulgte med Flaaden. Obersten skriver:

„Slaget begyndte Kl. fem Minuter efter ti, og inden Kl. halvelleve var Kampen almindelig. „Elephant"s Plads var i Centrum, overfor den danske Commodore, som kommanderede fra „Dannebrog", Kapitain F. Braun. „Glatton" havde Stilling umiddelbart agten for os." Det samme Vidnesbyrd om det engelske Admiralskibs Stilling under Kampen bringes os igjennem Kommandeur Fischers officielle Rapport, hvori det hedder: „Allerede Kl. halvtolv blev Orlogsskibet „Dannebrog", paa Siden af hvilket Vice-Admiral Nelson laa, skudt i Brand."

Som Følge heraf maa det være klart, at selv om Lieutenant Müller ombord i „Hajen" under Slaget har havt Lejlighed til at beskyde Admiralskibet, har han dog først og fremmest maattet anvende sit Artilleri for at holde det Linieskib fra sig, der var ankret en Kabellængde eller saa tvers ud for ham, og hvad Lieutenant Willemoës angaaer, da omtaler C. F. Allen i sin Beskrivelse af Slaget hans Kamp med Nelsons eget Skib, og endvidere skriver J. C. Tuxen, at „Flaadebatteriet beskød det engelske Admiralskib med saadan Voldsomhed, at den berømte engelske Admiral faldt i Beundring derover og senere fik Lejlighed til at omtale, hvormeget dette Batteri havde generet ham. Det var kommen saa tæt ind under Laaringen paa „Elephant", at han derfra kunde beskydes med Musketter, hvorved han mistede adskillige af sine Folk."

Den tidligere citerede skotske Forfatter Southey giver i sin Biografi af Nelson følgende Oplysninger om dette Punkt:

„En syttenaarig Yngling ved Navn Willemoës udmærkede sig særlig paa denne mindeværdige Dag. Han havde frivillig taget Kommandoen over et flydende Batteri, en Tømmerflaade (a raft), der kun bestod af nogle sammennaglede Bjælker med et Gulv (a flooring) til at bære Kanonerne: den var firkantet, med et Brystværn med Kanonporte og uden Master; den førte fireogtyve Kanoner og hundredeogtyve Mand. Med denne lagde han sig under „Elephant"s Spejl under de agterste Jagerkanoners Række vide; og under en stærk Ild af mindre Vaaben fra Marinerne kæmpede hans Flaadebatteri, lige til Vaabenstilstanden forkyndtes, med en saadan Dygtighed og Mod, at det vakte Nelsons varmeste Beundring."

Uagtet jeg ifølge Ovenstaaende mener at have godtgjort, at det har været „Flaadebatteriet", der kæmpede imod det engelske Admiralskib, skal jeg for Fuldstændigheds Skyld dvæle et Øjeblik ved den Antagelse, at „Hajen" laa lige under Nelsons Øjne. Havde dette virkelig fundet Sted, eller med andre Ord, var „Elephant" gaaet tilankers udfor „Hajen" og ikke, som den gjorde, lidt nordenfor Linieskibet „Dannebrog", vilde den lille danske Pram som Følge heraf have havt to engelske Linieskibe klods paa Livet af sig: thi vi vide med Bestemthed af Oberst Stewarts Beretning, at „Glatton" ikke laa sydligere, end at den var varmt engageret med „Dannebrog", der laa den fjernere, og endvidere, at det var „Glatton"s Karronader, der skød det danske Linieskib i Brand. „Elephant"s og „Glatton"s samlede Artilleri, der udgjorde 118 Kanoner, kunde i den antagne Stilling uden helt at afbryde Kampen med „Dannebrog" i en Haandevending have blæst „Hajen" bort fra sin Post med dens 18 Kanoner, og i ethvert Tilfælde maatte den have lidt frygtelige Tab; men dette staaer i den fuldstændigste Modstrid med de virkelige Forhold.

Gjennemgaaer man nemlig Tabslisterne fra Slaget paa Rheden, vil man støde paa en Kjendsgjerning, der er tilstrækkelig til at kuldkaste den i „Fra Krigens Tid" fremsatte Anskuelse om Skibenes Stilling i Centrum; det er den Omstændighed, at „Hajen" af alle Sødefensionens 17 Skibe, der virkelig kom til at deltage i Kampen, har lidt det ringeste Tab, idet kun 7.4 pCt. af dens Besætning er bleven dræbt eller saaret, medens samtidig „Flaadebatteriet" møder med et Tab af 38.0 pCt. det næsthøjeste af alle Defensionens Skibe.

Disse Tal ere ikke uden Vigtighed, da de saa at sige fuldstændiggjøre Forstaaelsen af Situationen og faae Sandheden frem for Dagens Lys:

„Dannebrog" har ligget som et Brændpunkt for de to engelske Linieskibes Ild, der anvendte deres bedste Kræfter paa at knuse det danske Kommandoskib; med de Kanoner, som „Glatton" kunde undvære, har den engageret Stykprammen „Hajen", og paa samme Maade er „Flaadebatteriet" nordenfor „Dannebrog" bleven angrebet af „Elephant".

„Hajen" har ligget saa langt fra „Glatton", at dette Skib kun har kunnet anvende sit Artilleri imod den, og dette er Grunden til dens ringe Tab, hvorimod „Flaadebatteriet" har været saa tæt oppe under det engelske Admiralskib, at det ogsaa har været udsat for Geværilden fra „Elephant"s rifle-men, der pillede Folkene bort og voldede det store Tab ombord hos Willemoës. At Lieutenant Willemoës' Bedrifter den 2. April fra et militairt Standpunkt bleve stillede højere, end hvad der blev præsteret ombord i „Hajen", synes at fremgaa af den Omstændighed, at af de to Skibe kun „Flaadebatteriet" blev omtalt i Kommandeur Fischers officielle Rapport om Slaget til det kgl. Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium, og at denne Mening ogsaa har været rodfæstet og udbredt i videre Kredse, faaer man et Bevis for ved at gjennemgaa „Hædersminde for 2. April 1801, eller Sange og Digte, udkomne i Anledning af Krigen mellem England og Danmark", en Bog, som findes paa det store kgl. Bibliothek. I denne righoldige Samling, der staaer som et Gjenskin, en tro Afspejling af den løftede Stemning, der rørte sig i Folket efter Slaget paa Rheden, træffer man begejstrede Sange, som berømme de danske Søhelte den 2. April; som nedenstaaende Brudstykker vise, møder man Willemoës' Navn paa mangfoldige Steder, og da jeg samtidig ikke i et eneste af disse Digte engang har fundet Nicolai Müllers Navn nævnt, tør jeg vel nok med Rette hævde, uden derfor i ringeste Maade at undervurdere den unge Normands tapre Forsvar ombord i „Hajen", at Lieutenant Peter Willemoës i de Dage, da Begivenhederne frisk og frodigt var i Alles Minde, stod som den fejrede Helt, Nelsons haardnakkede Modstander.

Danske Somænds Hæder.

En Fischer — Lassens — Risbrichts Mod
Og Tapperhed;
En Kofoed — Braun — ja Thurahs Blod
Og Andres med
Besegle samtlig Danskes Roes.
Uvant til Strid —
Stred ogsaa unge Willemoës
Med Helteflid.
Held sejrrigkronede Danske!

A. Jørgensen, Translateur.

Nu med sin „Hjelper" Liliensfjold
Sees djærv og rask fremskride;
Saa Rothe, uforsagt og kold,
Saa Fasting, flere, stride;
Saa unge flinke, Willemoës,
Og alle, alle evig Roes
Erhverved' sig, erhverved' os
Som Mænd, paa hvem vi lide.

Pram.

Skjærtorsdag 1801.

Selv hist en Yngling modner alt
Ved Dagens Aand til Mand.
Skjøndt Snese ved hans Side faldt,
Vor Willemoës holdt Stand.
Ej skal min Sang Dig, Yngling, prise:
Kun Nelsons Roes Dig Banen vise!
Thi skjænke Fædrelandets Flag
Dig mangen Hædersdag!

Sander, Professor.

Søslaget paa Kjøbenhavns Rhed.

Hvad er det for en Aand, som Tordenskyen kalder,
Bestiger den, og snel med Ørnekast nedfalder
Og krydser i den Damp bag kjække Willemoës!
Jo Yngling! Tordenskjold er Vidne til din Roes;
Med navnløs Fryd han seer Dig drille Nilens Kjæmpe,
Og med din liden Kraft hans Overmod at dæmpe,
Han kalder Dig sig Selv, og gaaer i Dampen bort.

C. Hertz.

Der er et Punkt endnu, som dog synes ikke at være uvæsenligt, nemlig den Omstændighed, at Nelson ikke har behøvet at ønske at lære Lieutenant Müller at kjende eller havt Aarsag til at anmode om, at han maatte blive ham forestillet, af den simple Grund, at han allerede kjendte ham. I den tidligere omtalte Biografi, der støtter sig til efterladte Meddelelser af Müller selv, fortælles der jo, hvorledes han, efter at „Hajen" havde overgivet sig som Krigsfange, blev ført ombord i Flagskibet „Elephant" og i Nelsons egen Kahyt blev forestillet for Admiralen og havde en Samtale med ham. I Overensstemmelse hermed beretter den norske Bog naturligvis ikke, at Nelson i sin Samtale med Prindsen ytrede, at han ønskede at se sin Modstander, og nævner kun, at han anbefalede ham til Forfremmelse paa Grund af hans Tapperhed; men alle andre Beretninger om denne lille Episode samstemme deri, at den engelske Admiral var uvidende om, hvem det var, der saalænge havde kæmpet imod „Elephant"s Kanoner, og lægge Hovedvægten paa, at han ønskede, nu da Slaget var endt, at staa Ansigt til Ansigt med den unge Skibschef, der uforsagt havde taget Kampen op med selve Flagskibet og som, kun et Barn af Aar, i henved fire Timer havde holdt Stand imod Sejrherren fra Nilen.

Hermed vil jeg slutte, idet jeg antager, at intet Punkt i den norske Paastand er forblevet ubesvaret. Jeg skal ikke udtale nogen Mening, om det vil lykkes at bringe nye Synspunkter frem i denne Sag; men skal det historiske Grændseskjel for Alvor flyttes, da maa der mere til end det, som er kommet for Dagen ved Udgivelsen af „Fra Krigens Tid"; kun en energisk Prøvelse og Kuldkastelse af de her fremsatte Vidnesbyrd, kun klare Beviser og nye, hidtil ubenyttede Kilder vil føre til Maalet. Indtil dette skeer, troer jeg, at den tapre norske Officiers altfor ivrige Beundrere ville handle rettest i at lade „Hajens" Chef stryge sit Flag, og lade Willemoës sejle sin Kours videre gjennem Aarhundrederne med Vimpelen vajende højt og Nelsons Roes slynget i Krandsen omkring sit Navn.

Grevinde Ida Hahn-Hahn.

Mange er der vistnok neppe herhjemme af den nulevende Generation, der kjende stort mere til Grevinde Ida Hahn-Hahn end netop hendes Navn. Gaaer man et Slægtled længere tilbage i Tiden, vil man derimod sikkert træffe Adskillige, som mindes, at de i deres Ungdom have fordøjet adskillige af den meget skrivende Grevindes Romaner, og som maaske med Forbauselse ville erfare, at først nu har Døden bragt Afslutning paa et Liv, hvis Betydning for Omverdenen alt længst var forbi, tiltrods for en Produktivitet, der stadig, endog lige til ifjor, forsynede Læsemarkedet med nye Produkter. Grevindens litteraire Betydning var forlængst forbi, om end Døden først nu har gjort Ende paa den urolige, higende Sjæls Længsler og Drømme. Den Kvinde, hvem man engang kaldte „den tydske George Sand", hvis mangfoldige Romaner og andre Skrifter ikke mindre end hendes paa Afvexlinger saa rige Liv, hvoraf disse vare et Udslag, vare Gjenstand for saamegen Omtale, var i Virkeligheden en aandelig bevæget og begavet, men stedse søgende Kvindesjæl, uden Herredømme over sig selv, stedse givende sig hen med hele sin varme Naturs Tillid, men aldrig findende det, hun søgte, aldrig havende naaet et Maal, uden at stræbe efter et nyt, som maaske ikke engang stod hende selv klart. Et kort Omrids af hendes i mange Henseender interessante Livsskjæbne — tegnet efter fremmede Kilder — vil bedst vise dette.

Det „lykkelige" Mecklenburg, hvor Stokkeprygl endnu den Dag idag betragtes som det fra Fædrene nedarvede og ene saliggjørende Middel til at bevare Afstanden mellem Herskabet og dets Folk, var Grevindens Fødestavn. At denne Tradition ogsaa hørte hjemme i Grevindens Slægt, derpaa har man et Bevis i et i hin Tid berømt Ukas, som et Medlem af hendes Familie udstedte i 1861, og som dengang vakte almindelig Glæde udenfor Mecklenburg. Det begyndte saaledes: „An meine sämmtlichen Beammten und Dienerschaften, die mein Brod essen und denen mich Gott zum Herrn gesetzt". Men den Hahnske Slægt udmærkede sig desuden ganske særlig ved sin Rigdom paa Originaler. Navnlig gjælder dette om Grevindens Fader, den for sin ulykkelige Kjærlighed til Skuespillere og Skuespil næsten historisk berømte „Theatergreve" Carl Friederich Hahn-Neuhaus, om hvem man har en utrolig Mængde Anekdoter. Hans Theaterliebhaveri slugte en hel Formue; men Greven erklærede med stor Sindsro, da han var ruineret, at hvis han blev rig igjen, vilde han gjerne endnu engang anvende

sin Formue paa samme Maade. Alene det Theater, han indrettede paa sit Gods Remplin, kostede ham 60,000 Thlr., men han tillod sig rigtignok ogsaa utrolige Flotheder. Da han havde formaaet Iffland til at optræde hos sig i et Kotzebuesk Stykke, forærede han den berømte Skuespiller en komplet Rustning af Sølv, hvori denne var optraadt i Stykket, og senere skjænkede han ham den Ekvipage med tilhørende Heste, hvori Skuespilleren blev befordret tilbage til Berlin. Om Greven end havde været mange Gange rigere end han var — og i hans Hjem kaldte man ham dog „Manden med de 99 Godser“ — vilde hans Theaterpassion dog have ruineret ham, og tilsidst var der ikke andet for hans Familie at gjøre, end at sætte ham under Formynderskab, hvorved hans Situation dog ikke blev værre, end at han endnu havde en aarlig Rente af 6000 Thaler. Men for den Sum havde han naturligvis ikke mere Raad til at holde sit eget Theater, og da han endnu var lige gal efter Skuespillere og Skuespil, sluttede han sig til de omrejsende Skuespillerselskaber, delte Ondt og Godt med disse, nægtede sig hjemme i flere Dage og levede i den Tid tarvelig, for derved at faae Raad til at kunne traktere sine kjære Skuespillere, og maatte endog engang lade sig hejse gjennem Vinduet ned fra anden Sal, for at undgaa at komme i Gjældsarrest. Og den Mand, som saaledes ofrede sig i Melpomenes Tjeneste, besad ikke Spor af Talent som Skuespiller; hans Kjæphest var at lave Torden og Lynild, at skyde bag Scenen, at male og sminke Statisterne, at agere Souffleur eller at sidde ved Kassen og tage mod Billetter. Forøvrigt spillede han ogsaa gjerne selv med. Engang ledede han et Theater i St. Pauli i Hamborg og havde her sat „Jomfruen af Orleans“ i Scene med en Pragt, som langt overgik den, hvormed Stykket gaves paa Stadttheatret i samme By. Navnlig skulde Kroningsoptoget udføres saa pompeust som muligt. Tohundrede Mand vare opstillede paa Gaden udenfor Theatrets Bagside og skulde gjennem Porten paa denne marchere ind paa Scenen. Greven vilde selv anføre Toget i en Rustning af Sølv; han havde instrueret Alle paa det Nøjagtigste, og da Musiken begyndte at spille, satte Arvelandmarechallen af Mecklenburg-Schwerin sig i Bevægelse og marcherede fuld af Værdighed frem til Suffleurkassen, hvor han modtoges med stormende Latter. Forfærdet seer han sig om, og ganske rigtigt: gjennem den aabenstaaende Dør i Bagtæppet seer han hele Følget staaende ude paa Gaden, medens han alene var marcheret frem til Lamperækken.

En anden Gang havde han nær dræbt sin egen Hustru, der spillede sammen med ham. Hos Greven skulde Alt være ægte, og han kunde derfor heller ikke lade sig nøje med en almindelig Theaterdolk, men havde væbnet sig med en rigtig skarpsleben Dolk. Aldeles optaget af sin Rolle gjorde han med Dolken et saa heftigt Udfald mod sin Gemalinde, at kun den Omstændighed, at Dolken stødte mod en Blanchet i hendes Snøreliv, forebyggede en sørgelig Katastrofe.

Et af de morsomste Tilfælde indtraf ved Opførelsen af et Spektakelstykke af Kotzebue, der hed „Grev Benjovsky eller Sammensværgelsen paa Kamschatka“. Det var endnu medens Greven havde et Theater paa sit Gods Remplin. For at faae et tilstrækkeligt Antal russiske Soldater, som kunde holde Styr paa de Sammensvorne, havde Greven faaet Tilladelse til at laane en Del Soldater fra et i Remplin indkvarteret svensk Husarregiment. Paa Prøverne gik Alt fortræffeligt. Saa kom den første Opførelse; paa det givne Signal kastede de russiske Soldater sig over de Sammensvorne. Disse værgede tappert for sig, og inden man ret saae sig for, var Kampen bleven til Alvor; thi paa det givne Signal vilde ingen af Parterne holde op og stille sig i Tableau, men vedblev ganske gemytlig at banke løs paa hinanden. Forgjæves raabte Greven: „Donnerwetter! Aufhören! Zum Tableau stellen!“ Svenskerne forstod ikke Tydsk, og under Publikums stormende Latter, og medens Greven og de andre Medlemmer af Selskabet bandede og raabte baade paa Højtydsk og Plattydsk, slog Soldater og Sammensvorne af Hjertens Lyst løs paa hinanden. Det er ikke godt at sige, hvad Udfald Kampen kunde have faaet, hvis ikke den svenske Officier, som var tilstede i Theatret, fra sin Loge havde raabt: „Højre om! Marche!“ Ved Lyden af de bekjendte Kommandoord hørte Kampen pludselig op, og Soldaterne udførte derpaa i god Orden den givne Ordre.

Den sidste Rolle, Greven spillede, var i „Menneskehad og Anger“. Da Theatret derefter maatte lukke — det var i Altona — gik han ud paa Kirkegaarden og gravede en Grav, i hvilken han skrinlagde den Hjelm og det Harnisk, hvori han havde spillet. Kort efter døde han paa Fattighuset i Altona. Den Hjælp, hans Familie havde tilbudt ham, havde han i sin Stolthed afslaaet.

At en saadan Mand ikke har været noget heldigt Exemplar af en Ægtemand er let at forstaa, og Grevens Ægteskab med en Datter af en Embedsmand i svensk Pommern var derfor ogsaa højst ulykkeligt. Ægtefællerne blev ogsaa tilsidst skilte ad, og Moderen drog med sine fire Børn, tre Døtre og en Søn, af hvilke Ida var den ældste — hun var født den 22. Juni 1805 i Tressow i Mecklenburg-Schwerin — først til Rostock, derefter til Neubrandenburg og Greifswalde. Ida fik en omhyggelig Opdragelse, idet heldigvis Godset selv ikke kunde beslaglægges af Kreditorerne, men hun skal i sin Barndom ikke have røbet særlig fremtrædende Talenter. Saa blev hun i sit enogtyvende Aar gift med sin rige Fætter, Grev Hahn-Basedow, en Landjunker uden Spor af Interesse for Andet end for Luxusheste. Ligesom Idas Fader gav Penge ud i tusindvis for sine Skuespillere, saaledes ødte hans Svigersøn Formuer paa sine Heste. Disse boede i Stalde med flisebelagte Gulve, Krybberne vare af hvidt Marmor, og over hver Baas fandtes en sort Marmortavle, paa hvilken der med forgyldte Bogstaver læstes Hestens Navn og hele dens Stamtræ. Lykkelig var Grevinden neppe i dette Ægteskab; Modsætningerne mellem de to Ægtefællers Karakter traadte stedse stærkere og stærkere frem, og i 1829 satte Greven igjennem — trods Grevindens Modstand — at de bleve skilte. Greven giftede sig snart efter med en for sin Skjønhed og Genialitet berømt Grevinde Schlippenbach og derpaa, da denne døde, endnu engang, i en Alder af femogfyrretyve Aar, med den fireogtyveaarige Friherreinde Le Fronte.

Endnu medens Skilsmisseprocessen stod paa, blev Grevinde Ida Hahn-Hahn, som hun fra nu af kaldte sig, idet hun forenede sin Faders og sin Ægtefælles Navne, Moder. Der fortælles, at hun i sin Afsky for sin Gemal udstødte den Forbandelse, at hendes Barn aldrig skulde udtale Navnet „Fader“, og dette Udsagn gik i Opfyldelse paa en forfærdelig Maade. Det smukke, ualmindelig ynde-

fulde Pigebarn, som hun bragte til Verden, var fra Fødselen døvstumt og idiotisk og kom saaledes aldrig til at udtale hverken Fader- eller Modernavnet. Sygdommen var uhelbredelig, men Ida elskede ligefuldt lidenskabelig sit Barn, „Schönheitchen", som hun kaldte det, der forøvrigt døde i en Alder af sexogtyve Aar i det bekjendte Asyl for idiotiske Børn paa Abendberg ved Interlaken.

Det var saaledes en sørgelig Skjæbne, som alt i en ung Alder havde ramt Grevinde Ida. Det ægteskabelige Baand var sønderrevet, hendes eneste Barn, Mindet om denne ulykkelige ægteskabelige Forbindelse, var uhelbredelig aands- og legemssvagt; saadanne Slag kunde vel have faaet en stærkere Natur til at vakle. For Grevinde Ida, der tilbragte de paafølgende Aar hos sin Moder afvexlende i Berlin og i Dresden, blev de Anledningen til et Gjennembrud i hendes Natur, og hun begyndte i denne Periode sin litteraire Virksomhed. Fra denne Tid skriver sig hendes „Venetianische Nächte" (1837) og Fortællingen „Corona", der skildrer Følgerne af et konventionelt Ægteskab uden Kjærlighed og som slutter med, at Heltinden ved sin Ægtefælles Dødsleje erklærer: „Gud tilgive Dig; jeg kan ikke." Hendes Livsbane syntes dermed at være kommen ind i et roligere Spor, men snart skulde nye Storme indtræffe.

Paa denne Tid levede en ung Mand paa enogtredive Aar, der hed Heinrich Simon, i Greifswalde, hvor han nylig var bleven Assessor ved Appellationsretten, og hvor han kjedede sig forfærdeligt. I denne Sindsstemning traf han her sammen med Grevinden, og de To, der begge følte sig saa ensomme i Verden, fandt snart hinanden som to sympathetiske Sjæle. Gjennem den bekjendte Indledning med Venskab udviklede der sig snart en Kjærligheds-forbindelse mellem de To: han følte sig tiltrukken af den aristokratiske Dame, hun af den Borgerlige med det varme Hjerte; han kalder hende „en Palmenatur", og hun svarer: „Ja wohl, eine Palmennatur, himmelanstrebend und in Wüsten gestellt!" Hun forsikrer ham tillige om, at hun vel veed, at der gives skjønnere Kvinder end hun i Millionvis, vel ogsaa nogle, der ere klogere og bedre end hun, men det veed hun, at hvad Hjerte og Fantasi angaaer, søger hun igjen sin Lige mellem Millioner. „Ich spreche das ganz gelassen aus, weil ich mich nicht selbst gemacht, sondern so geschaffen bin."

Glæderne vare, som bekjendt, kun kort i slige Forhold, og Sorgerne pleje snart at indfinde sig. Her kom de fra Manden. Heinrich Simon fik Betænkeligheder over, at „hans hvide Svane" ikke skulde passe ind i det borgerlige Livs „Hønsegaard"; han rev sig løs fra hende og flygtede til Krakau. Grevinden søgte derimod sin Trøst i at skrive nye Romaner, i hvilke hun skildrede sine ulykkelige Forhold. Dette er saaledes Tilfældet i „Cecil", i „Sigismund Forster" og i „Grevinde Faustina", der skulde være et kvindeligt Pendant til Goethes Faust, for blot at nævne nogle faa af disse. Romanerne vakte stor Opsigt, men ogsaa megen Kritik; i „Faustina", som man har kaldet „Utroskabens Apotheose", skildres denne ikke som en Svaghed, men som en Kraft, hvormed det rigtbegavede, længselsfulde, stedse frem- og opadstræbende Kvindehjerte er udrustet. Et andet Sted forsikrer hun, at hun har „eine immense Seele", hvortil Kritiken svarede „immens, aber leer". Den stærkeste Modstand stødte Grevinden dog paa, da hendes Anskuelser blev parodierede i en med meget Talent skreven Roman „Diogena", der udkom anonymt i 1847. Man gjættede længe forgjæves paa, hvem Forfatteren kunde være; den blev tillagt en Mængde forskjellige Personer, deriblandt ogsaa Gutzkow, og først langt senere fik man at vide, at Forfatteren var en Dame, nemlig Fanny Lewald, der paa samme Tid som Grevinden havde været lidenskabelig forelsket i Heinrich Simon.

Allerede i „Grevinde Faustina" kan man ved opmærksom Gjennemlæsning finde den første Begyndelse til en Længsel efter at lukke sig inde fra Verden bag Klosterets Mure, der forklarer det Skridt, som Grevingen senere foretog i denne Retning. Andre udvortes Omstændigheder kunne ogsaa have bidraget hertil. I sit sexogtredivte Aar blev Grevinden angreben af en Ojensygdom, der havde til Følge, at hun kom til at skele mere og mere. Hun underkastede sig da en Ojenoperation hos den bekjendte Operateur, Dr. Dieffenbach i Berlin, men ved en Forsømmelse fra dennes Side mistede hun det Øje, hvorpaa hun skelede. Der udspandt sig i den Anledning en højst uhyggelig Avispolemik mellem hende og Operateuren, og Grevindens eneste Trøst i denne Tid var en tro Ven, Bystrom, der ydede hende den omhyggeligste Pleje. Da Bystrom imidlertid nogle Aar efter døde, følte hun sig endnu mere ene, og dette har vel ogsaa bidraget til at modne Beslutningen hos hende om at gaa i Kloster. Forinden dette skete havde hun imidlertid berejst den halve Verden. Sin sjælelige Tilstand paa dette Tidspunkt har hun selv beskrevet i følgende Udbrud i sin Bog „Fra Babylon til Jerusalem". „Undertiden", siger hun, „var det en Art Heroisme af mig, at jeg satte mig hen og skrev en Roman. Naar den var færdig, gjorde jeg en Rejse. Kom jeg hjem, skildrede jeg atter denne. Indtraf der engang en Periode, i hvilken jeg var færdig med en Bog, og Omstændighederne ikke tillod mig at foretage en Rejse, saa kastede jeg mig med Ulvehunger over Læsning. Da jeg havde hørt op med at skrive, hørt op med at rejse og heller ikke mere havde nogen bestemt Grund til at læse, vidste jeg slet ikke, hvortil jeg skulde benytte Tiden. Jeg kunde ikke mere gjøre mig Illusioner og sige til mig selv: Forsøg dette eller hint, maaske har Verden endnu nogle Hemmeligheder for Dig. Erkjendelsen var altid vaagen i mig og svarede: Nej, nej, den har Intet! Altsaa, hvad saa? Gud? Det var Ordet, det Eneste, det Evige!"

Og derpaa udbraaber hun: „Min Gud og min Herre! Du veed, hvorledes jeg har søgt! Jeg har vandret som Pilgrim fra den ene Grændse for vor Verdensdel til den anden, fra Nilens Katarakter til Staffas Huler, fra Cintras til Damaskus' Haver, over Alper, Pyrenæer og Libanon, over Havet og gjennem den arabiske Ørken, fra Shannons Bredder i det grønne Erin til Jordans hellige Strande; jeg har været hjemme under Beduinernes Telte og i den europæiske haute volée's Paladser, jeg har gjort Bekjendtskab med, hvad der blot var et Menneske muligt af forskjellige Stænder og Forhold, Folkeslag og Mennesker, jeg har bevæget mig mellem de største Kontraster, fra et rag fair i London til en Præsentation hos Hds. kgl. Højhed Hertuginden af Kent (Hds. kgl. Højhed er en meget vellykket Titulatur i en Henvendelse til Vorherre), og vilde undersøge Civilisationens Højder og Dybder; Folkenes forskjellige Kulturtrin, Sammenhængen mellem Dannelse, Religion, Folkekarakter, Kunst og Sæder, hele Menneskehedens

Historie vilde jeg lade drage forbi mine Øjne i levende Billeder, jeg vilde skue Menneskehedens Liv Ansigt til Ansigt. Jeg vilde forklare og forstaa — ja, hvad vilde jeg egenlig forstaa?"

Naar man er kommen saa langt, er det uberegneligt, hvor man vil havne. For Grevindens Vedkommende blev det i „den ene saliggjørende Kirkes Skød". Luther blev for hende, Datteren af en protestantisk Adelsfamilie, „der Arme" og „der Unselige", Aaret 1848 var for hende „das Jahr der Schmach", vor Tid „ein materialistischer Sumpf", og hun afgav den offentlige Erklæring, at hun ikke mere vedkjendte sig Aanden i sine tidligere Skrifter. Aanden har imidlertid, efter hvad man ondskabsfuldt paastod, hævnet sig paa hende, ved at forlade hende i Alt, hvad hun senere skrev.

I November 1852 gik Grevinden til Frankrig, til Klostret «au bon berger» i Angers, og efter dette Moderhus' Forbillede grundlagde hun derpaa i Mainz paa et af Byens højeste Punkter og i Nærheden af St. Stephans-Kirken et tilsvarende Kloster med det Formaal at yde de i Synden gaaende eller af Samfundet forstødte Kvinder og Piger et Tilflugtssted, der bød dem Midler til at forbedre sig. Grevinden sluttede sig dog ialtfald i Begyndelsen ikke strengt til dette Kloster; hun fik af den hellige Fader udvirket et Brev, der tillod hende at leve i Verden og dog samtidig, naar hun havde Lyst, at bo i Klostret og deltage i alle dettes Andagtsøvelser.

Fra dette Asyl, i hvilket hun nu har fundet den sidste Hvile, udsendte Grevinden en talrig Række af Skrifter, der alle ere skrevne i den katholske Missions Tjeneste, og som neppe have fundet megen Udbredelse udenfor den katholske Verden. Der er næsten intet af de i Nutiden opdukkende Spørgsmaal, som hun ikke har behandlet i den katholske Kirkes Aand. Med biskoppelig Approbation har hun udgivet fire Bind af „Billeder af Kirkens Historie", mod Renan udgav hun et Skrift „Ben David", Spørgsmaalet om Pavens verdslige Magt har hun behandlet i Romanen „Kejserinde Eudoxia", og endnu ifjor udkom der nye katholske Skrifter af hende. Megen Berømmelse hos Omverdenen har hun, som sagt, ikke erhvervet sig ved dette Forfatterskab, og et morsomt Udtryk for dennes Mening om hende er kommen frem i et Vers, som en Spøgefugl skrev i Fremmedbogen paa Borgen Klopp ved Bingen, hvor Grevinden havde underskrevet sig som „Belletriste":

„O Belletriste,
Belle warst de, triste biste,
Siehste, wie de biste,
Belle et triste."

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Atter vare Vennerne alene. Otto lod ikke til at have lagt Mærke til Prokuratorens Kommen og Gaaen; han sad endnu ved Bordet med Hovedet støttet paa den ene Haand og stirrede stivt hen for sig. Bertram bøjede sig hen til ham og lagde sin Haand paa hans Skulder.

„Otto, Du maa ikke tage den Sag saa tragisk."

„Man skulde vel tage det lystigt, naar man selv har underskrevet sin Dødsdom," mumlede Otto, uden at røre sig ud af sin Stilling.

„Det har Du ikke gjort," svarede Bertram; „jeg kunde gjerne sige: tvertimod, fra idag af begynder der et nyt Liv for Dig, et Liv i Klarhed, Besindighed, Energi og Selvstændighed, hvor underligt end dette Sidste kan lyde for Dig. Men hidtil har Du ikke levet noget selvstændigt Liv, kun et Skinliv, kun et Liv, der trællede under din Kones Luner, hvem Du bragte din Formue og, hvad der var værre, din bedre Indsigt til Offer. Nu, da Du er kommen til Indsigt, kan Du tilbageerobre din Formue eller ialtfald den største Del af den ved Hjælp af en Understøttelse, som dog virkelig ikke er nogen Almisse, men kun et Laan, som Du i enhver Henseende er ansvarlig og hefter for; og hvo veed, om Du ikke ovenikjøbet kan erobre, hvad Du aldrig har ejet: din Kones Kjærlighed eller idetmindste hendes Agtelse, som hun ikke kunde skjænke den villieløse Mand, men som hun ikke vil nægte den virksomme, selvbevidste og villiekraftige."

„Ja, ja," sagde Otto, „det lyder Altsammen meget kjønt, og jeg skal ganske vist prøve paa at gjøre godt igjen, hvad jeg tidligere har gjort saa bansat daarligt; men saameget veed jeg allerede nu: det bliver til Ingenting — jeg mener, jeg vil ikke have den Energi, som Du taler om, ja jeg vil forekomme mig selv som en fuldstændig Pjalt og hverken vove at se min Kone eller noget andet Menneske lige ind i Øjnene, endsige træde sikkert op overfor dem, saalænge jeg ikke seer nogen Mulighed for at afbetale min umaadelige Gjæld til Dig. Ikke til Hvid og Skilling — det er der jo altid en Mulighed for — men i mit Hjerte — ja, jeg kan ikke udtrykke mig saadan rigtigt, men Du forstaaer mig nok — derved, at jeg kan give Dig Noget til Erstatning, som ingen Anden kan give Dig."

Han betragtede Bertram med en ængstelig Spørgen. Bertram rystede paa Hovedet.

„Jeg troede, at vi ikke skulde tale mere derom," sagde han.

„Jeg skulde saavist heller ikke have gjort det," svarede Otto; „thi om man ogsaa holder nok saameget af et Menneske og skylder ham nok saamegen Erkjendtlighed — Ens eneste Barn er og bliver dog Ens eneste Barn, og skulde jeg ovenikjøbet skilles fra hende nu — blive tilbage i det store Hus alene med — men jeg kan nu engang ikke slippe den Tanke, selv om der nu pludselig ikke skulde være noget i den, efterat de — min Kone og Lydia — først prøvede paa at bevise mig med Sort paa Hvidt, at I holdt af hinanden, eller ialtfald Erna af Dig —"

„Jeg veed neppe, hvad det er, Du taler om," afbrød Bertram utaalmodig Vennen; „hvad mener Du med Sort paa Hvidt?"

„En dum Historie," svarede Otto forlegen, „som Fruentimmerne har rodet mig ind i, og som jeg endnu igaar ikke vilde sige Dig noget om, fordi jeg vilde skaane Hildegard. Men nu kan det ligesaa gjerne komme frem som alt det Andet. Altsaa hør!"

Otto fortalte om det Brev, som Erna havde skrevet til Agathe og som Lydia havde havt ihænde i nogle Timer. Brevet var blevet ham forelæst af Hildegard, og han kunde ved Hjælp af sin udmærkede Hukommelse gjengive om ikke dets Ordlyd, saa dog dets Indhold. Ogsaa det Sted, som hentydede til et vist Forhold, som Erna syntes at have staaet i og som Damerne ikke havde tillagt nogen videre Betydning, huskede han meget godt.

„Nu kan Du forstaa," saaledes endte han sin Beretning, „hvorfor min Kone, der partout vilde have Lotter til Svigersøn, var saa vred og opbragt paa Dig i de sidste Dage; og jeg veed saamænd ikke, hvor vidt det kunde være gaaet, hvis Fyrstinden ikke havde bragt hende til Raison igaar. Hvordan hun har baaret sig ad dermed, er mig en Gaade; men Faktum er, at Lotter er færdig eengang for alle. Hildegard gik endogsaa saa vidt imorges, at hun paastod, det var mig, som havde protegeret Lotter, og — for at sige Dig det Hele — nu var Du ikke alene acceptabel i hendes Øjne som Mand for Erna, men hun saae endogsaa i en Forbindelse mellem Eder den eneste Mulighed for dog idetmindste at frelse Erna, selv om vi var blevne ødelagte ved min Letsindighed, og bevare hende en saadan Stilling, som hun jo dog nu engang var født til. Naa, gamle Dreng, nu har jeg sagt Dig Alt, hvad der laa mig paa Hjerte, og trods Alt, hvad der er skeet, vilde det dog være den skjønneste Dag i mit Liv, hvis Du kunde sige til mig: det kommer rigtignok en Smule sent, men dog ikke for sent."

„Det kommer for sent!" svarede Bertram.

Han stødte det frem i heftig Bevægelse, idet han samtidig sprang op fra sin Stol og begyndte at gaa frem og tilbage under Kastanierne med uregelmæssige Skridt. Men det varede ikke længe, inden han kom tilbage til Otto, der var bleven siddende ganske forskrækket, og i sin sædvanlige rolige Tone sagde:

„Det vilde være for sent, selv om Alting ogsaa var, som det nu netop ikke er. Jeg vilde ikke have talt derom, fordi jeg ikke har nogen Bemyndigelse dertil og Vedkommende derfor med Rette kunde tage mig det ilde op, hvis jeg havde underrettet Jer derom, inden de selv ansaa det belejlige Tidspunkt for at være kommet. Jeg vilde have ladet mig nøje med at ordne Alting saaledes, at der ikke mere stod Noget i Vejen for Opfyldelsen af deres Ønsker. Men nu, da Du ikke synes at kunne komme bort fra den underlige Ide om en Forbindelse mellem Erna og mig, da endogsaa din Kone mærkeligt nok synes at finde Behag i den og I tilmed vil se en indirekte Bekræftelse af Jeres Meninger i den Omstændighed, at jeg har gjort Erna til min Universalarving, saa vil jeg dog sige Dig: jeg veed, at Erna allerede har bortskjænket sit Hjerte, at hun i henved et Aar har elsket Lieutenant Ringberg og er gjenelsket af ham. Det er mit inderligste Ønske, at der ingen Hindringer maa stille sig i Vejen for de Elskendes Forening, og det er min faste Tro, at denne Forbindelse vil blive til den højeste Lykke for Erna. Og for at jeg nu ogsaa skal sige Dig Alt, hvad der ligger mig paa Hjerte, saa maa Du vide, at jeg ikke for Ingenting har skyndt mig saameget med at faae mine og forhaabenlig ogsaa dine Anliggender i Orden og Ernas Fremtid sikret; jeg har allerede om en Time en Gang at gjøre, som jeg efter al menneskelig Beregning ikke vil komme fra med hele Lemmer og muligvis ikke engang med Livet."

Og nu fortalte Bertram i størst mulig Korthed sin Ordstrid med Baronen den foregaaende Aften og Følgerne af den. Den egenlige Foranledning fortaug han ogsaa nu, ligesom han tidligere havde fortiet den for Kurt.

Otto blev fuldstændig ude af sig selv over denne Meddelelse.

„Det maa ikke ske, det skal ikke ske!" raabte han den ene Gang efter den anden; „det er jo fuldstændigt Vanvid! hvorledes kan Du indlade Dig paa en Duel paa Pistoler, Du, som ikke engang veed, hvorledes man skal fyre en Pistol af! og med Lotter, som modtager enhver Paré og skyder Esset ud af et Kort i tyve Skridts Afstand! det er jo ingen Duel, det er Mord og Drab — det tillader jeg ikke paa nogen mulig Maade!"

„Jeg beder Dig, tal idetmindste ikke saa højt," sagde Bertram; „de kan jo høre Dig over i Kontoret."

„Saameget des bedre," raabte Otto, „hele Verden skal høre, at Du ikke maa duellere med det Menneske. Saa er dog virkelig Ringberg fornuftigere, der lod igaaraftes, som om han ikke lagde Mærke til det Menneskes Uforskammethed og gik sin Vej bort fra Spillebordet, uden at svare et Ord."

„Hvem har Du det fra?" udbrød Bertram forskrækket.

„Fra Overførsteren," svarede Otto; „han kom til Frokost i Formiddags; Gaarsdagens Begivenheder kom paa Tale — jeg fulgte ikke rigtigt med, thi den Scene, jeg skulde have med Hildegard, tyngede paa mit Sind, men nu falder det mig ind igjen. Damerne disputerede om, hvorvidt Ringberg havde gjort Ret i at ignorere Lotters Uforskammethed. Lydia mente Ja, men Fyrstinden paastod, at det kunde ikke hænge saadan sammen, fordi — jeg husker ikke længer hvorfor; det interesserede mig ikke; hvis jeg havde kunnet ane, at Ringberg og Erna — at Du —"

„Var Erna tilstede?"

„Erna? ja — ja, det veed jeg ikke rigtigt — jeg var meget adspredt — hun red senere ud med Fyrstinden, som lod mig sige, at jeg blot skulde kjøre alene til Byen. Den forbømte Karl! og det er vor Skyld — det er min Skyld, at Du — store Gud! og jeg, som tænkte, at værre kunde det ikke blive; dette er værre end alt det Andet. Men jeg tillader det ikke — aldrig. Naar siger Du det skal gaa for sig? og hvor?"

„Jeg siger Dig slet ikke Mere, og det gjør mig ondt, at jeg i det Hele taget har sagt Dig Noget."

Bertram rejste sig rask, Otto sprang ligeledes op: „Jeg gaaer med Dig!" raabte han.

„Er D'Hrr. ifærd med at bryde op?" spurgte en tynd Stemme bagved dem.

I deres Ophidselse havde Ingen af dem bemærket, at Prokuratoren og Overhofmarechallen vare traadte ud i Haven og allerede havde nærmet sig dem paa faa Skridts Afstand.

„Vil De have den Godhed, at præsentere mig for Hr. Doktoren," sagde Overhofmarechallen, efterat han forbindtlig havde rakt Otto Haanden.

Prokuratoren præsenterede.

„Det er egenlig ikke rigtigt, at jeg først saa sent har den Ære," sagde Overhofmarechallen. „Jeg hører, at De

allerede i over otte Dage har været i Besøg hos vor Ven Amtsraaden, og dog har De ikke havt en Minut tilovers til os? hverken til vort Theater eller vor Kunstskole eller vort Museum? for slet ikke at tale om min Ringhed, omendskjøndt jeg er en Smule vant til, at distingverede Fremmede ikke gaaer min Dør forbi. Det maa De se at indhente, det maa De virkelig!"

Bertram svarede den gamle Herre et Par høflige Ord, idet han paa samme Tid tilkastede Prokuratoren et bønligt Blik.

„Deres Excellence maa undskylde," sagde Prokuratoren, „at jeg tillader mig — af Hensyn til Hr. Doktorens knappe Tid —"

„Ganske rigtigt, ganske rigtigt!" sagde den gamle Herre; „jeg bemærkede jo selv for lidt siden, at D'Hrr. var i Begreb med at bryde op. Lad os derfor komme til Sagen — en kjedsommelig, meget kjedsommelig Sag, i hvilken jeg, efter hvad jeg er bleven raadet til af vor fælles Retskonsulent, gjerne vilde tillade mig at appellere til Deres Bistand, min kjære Hr. Amtsraad."

Saa tør jeg maaske udbede mig Tilladelse til at fjerne mig," sagde Bertram, hvem Jorden brændte under Fødderne, og der nu havde den gunstigste Lejlighed til at slippe bort fra Otto.

„Jeg beder Dem indstændigt, højstærede Hr. Doktor, bliv!" raabte Overhofmarechallen med Liv. — „Ganske bortseet fra den smertelige Interesse, som Sagen vil frembyde for en saa dyb Menneskekjender fra et rent psykologisk Standpunkt, saa er det mig en moralsk Trang at bringe en Sag, som skal unddrages Domstolene, frem for et Forum af oplyste Intelligenser og hæderlige Karakterer. Sagen er —"

„Hvis Deres Excellence vilde tillade mig," sagde Prokuratoren efter et nyt, endnu bønligere Blik fra Bertram.

„Saa gjerne, saa gjerne!" svarede Overhofmarechallen og førte noget hurtigt den Pris, han lige havde taget ud af Daasen, op til Næsen.

„Sagen er," vedblev Prokuratoren, uden at bryde sig om den gamle Herres Pirrelighed, „Deres Bekjendt, kjære Bermer, Baron Lotter, har begaaet en Handling, der kvalificerer sig som Bedrag og Vexelfalsk. Han fik engang i Sommer det Hverv af vort Hof, at kjøbe et Par Raceheste i Baiern, men nu er det kommet frem, at han ikke har betalt dem med de Penge, han havde faaet dertil — i Forbigaaende sagt, tretusind Daler, som hævedes efter en Anvisning af Excellencen paa Hs. Højheds Privatkasse — men med en Vexel, paa hvilken han har efterskrevet Hofmarechallatets, det vil sige Hs. Excellences Accept."

„Er det ikke uhørt?" raabte den gamle Herre; „som om Overhofmarechallatet nogensinde betalte med Vexler."

„Det er virkelig en ligefrem kolossal Frækhed," vedblev Prokuratoren, „i Betragtning af det Faktum, som Hs. Excellence just nu konstaterede, og som ogsaa var Baronen bekjendt. Han har derfor ogsaa været forsigtig nok til at avisere den Kasserer, i hvis Hænder den præsenterede Vexel nødvendigvis først maatte komme, idet han søgte at give Tingen et saa uskyldigt Udseende som muligt; Kassereren skulde blot være ganske rolig, otte Dage før Forfaldstiden skulde han tilstille ham Pengene; han skulde ikke gjøre ham denne lille Tjeneste for Ingenting, thi saasnart Baronen først havde faaet Foden i Stigbøjlen, det vil sige, saasnart han var bleven Kammerherre, skulde han nok vise sig erkjendtlig. Det stakkels Menneske var svagt nok —"

„Det er utroligt," mumlede Overhofmarechallen, „ligefrem utroligt."

„Ganske vist, Deres Excellence," sagde Prokuratoren; „men ikke desto mindre var han svag nok til at gaa ind paa det aabenbare Bedrageri, indtil endelig nu, to Dage før Forfaldstid, da Baronen endnu stadig ingen Penge har sendt, Angsten har drevet ham til at aabenbare Alt for Hs. Excellence. Imidlertid var Vexlen allerede igaaraftes bleven sendt en herværende Bankier til Indkassering. Manden, i hvis Praxis noget Lignende naturligvis endnu aldrig var indtruffet, holdt det for raadeligst at lade sig melde hos Hs. Excellence, for foreløbig i al Fortrolighed og privatim at forespørge, hvordan det hang sammen dermed. Dette skete netop samtidig med at Kassereren aflagde sin Bekjendelse, og Hs. Excellence havde saaledes Beviset ihænde."

Den lille gamle Herre, som havde ledsaget Prokuratorens Beretning med mange Nik med Hovedet og levende Minespil, aabnede Munden, men Prokuratoren skyndte sig at gaa videre:

„Hs. Excellence begav sig øjeblikkelig til Hs. Højhed —"

„Nej, jeg beder om Forladelse!" afbrød Overhofmarechallen ham; „jeg kæmpede en Time med mig selv, om jeg ikke kunde skaane vor naadigste Herre for den Smerte. Desuden var den unge Mands Fader en kjær gammel Ven af mig, og han vilde vende sig i sin Grav, hvis han kunde høre, at hans egen Søn — det er forfærdeligt! D'Hrr. kan være overbeviste om, at hvis jeg havde været en rig Mand, hvad jeg, som Gud og Hvermand veed, ikke er, saa —"

„Saa havde Hs. Excellence ikke begivet sig til Hs. Højhed," vedblev Prokuratoren, „hvilket nu imidlertid ikke kunde undgaaes. Den høje Herre resolverede paa staaende Fod, højmodig som han altid er —"

„Det vil sige," afbrød Overhofmarechallen ham, „efter mit derhen rettede Foredrag —"

„Naturligvis! efter Hs. Excellences derhen rettede Foredrag, at Vexlen skulde betales, som om Alting var i bedste Orden, paa den Betingelse, at Baronen aldrig mere kom ham for Øje og ufortøvet rejste sin Vej. Dette sidste Punkt erklærede Hs. Højhed med afgjort Eftertryk for en conditio sine qva non for den Benaadning, han vilde tilstaa ham, istedetfor at lade Retten gaa sin Gang. Og her er nu det Punkt, hvor —"

„Hvor jeg maa appellere til Deres Hjælp," faldt Overhofmarechallen ind, idet han henvendte sig til Otto. „De har, kjære Hr. Amtsraad, den — jeg kan desværre kun sige: den store Ulykke, at være en Ven — eller, om Forladelse, en Bekjendt af Baronen — han er i dette Øjeblik Gjæst i Deres Hus. Hvor megen Pris jeg end vilde sætte paa en saa længe eftertragtet Ære, vilde min Tilstedeværelse i Deres Hus dog maaske vække en Opsigt, som Hs. Højhed netop for enhver Pris ønsker at undgaa. Hs. Højhed antydede, og vor fælles Ven her tillader sig direkte at foreslaa, om De —"

„Kjære Bermer," fortsatte Prokuratoren, „om De ikke vilde give den omtalte unge Herre et tydeligt Vink, som saa samtidig ved Hjælp af et Brev, som Hs. Excellence lige har konciperet i mit Kontor —"

„Og som jeg herved tillader mig at producere," sagde Overhofmarechallen.

„Skulde faae et yderligere, skjøndt, efter hvad jeg troer, neppe fornødent Eftertryk," sluttede Prokuratoren.

„Vil De betro mig Brevet, Deres Excellence?" sagde Bertram. „Jeg veed tilfældigvis, hvor Baronen, der allerede igaaraftes forlod min Vens Hus, netop nu er at finde. For

ikke at forsømme Øjeblikket, maa jeg imidlertid ufortøvet bryde op. Du følger vel med, Otto?"

„Naturligt," udbrød Otto; „min Vogn holder for Døren."

„Og dine Heste er hurtigere, end de Lejeheste vilde være, som jeg har bestilt herhen Klokken fem. Den er allerede tre Kvarteer. Vi har ikke et Øjeblik at spilde."

„Men med saamegen Skaansel som muligt, det beder jeg Dem om!" raabte Overhofmesteren efter de to Venner, da de allerede skred hen over den lille Gaard.

Bertram nikkede og hilste tilbage.

Et Minut efter raslede Vognen gjennem den smalle Gyde bag Prokuratorens Have hen imod den bredere Vej og ud af Porten.

* * *

Fortsættes.

Bemærkninger til „Napoleon den Førstes Familieliv".

Af August Wolff.*)

I Sandhedens Interesse beder jeg Dem, Hr. Redakteur, om at optage følgende Bemærkninger til de tvende Artikler om den store Napoleons Familieliv af A. Debidour.

Den sidste Tids Undersøgelser af det første franske Kejserdømmes Forhold have ganske vist gjort Napoleon selv mindre eventyrlig og mere menneskelig, men de fejle paa to Maader, dels ved kun at se det Menneskelige i de almindelige Svagheder og ikke i almindelige gode Følelser, og dels ved at gjøre Napoleon fra 1808-1812 til den unge Helt fra 1795-1800.

I Midten af Aaret 1795, da Napoleon havde faaet sin Afsked og i sit 26. Aar med Hæderskrandsen fra Toulon om Panden saae sig fordømt til Uvirksomhed, omtumledes han af en Mængde Planer, og deriblandt den, at gifte sig med sin Svigerinde Désirée Clary, idet han længtes efter Ro. Endnu den 6. September skrev han i den Anledning til sin Broder Joseph. Men da Opstanden i Paris gjorde ham til Overstkommanderende, og da han ikke i otte Maaneder havde seet Désirée (foruden at der altid er en Mulighed for, at hun har nægtet at blive hans Brud) og han den 10. Oktober saae Josephine Beauharnais, fæstede han sine Tanker paa hende. Intetsomhelst tyder paa, at hun har været Barras' Maitresse. Allerede den 28. Oktober foretrak hun Napoleon Bonaparte for sine andre Tilbedere, og kun det Hensyn, at det vilde være en Slags Mesalliance, om den adelige Vicomte Beauharnais' Enke ægtede den borgerlige General Bonaparte, gjorde hende forsigtig i sin Optræden. Napoleon, der havde arbejdet i Italien ved Hæren i 1794 og forskaffet den Sejren ved Seraglio, havde senere indgivet en fuldstændig Plan til en stor Fremrykning, og Ordrene til at udføre den vare allerede givne, da Robespierres Fald standsede den. I Paris arbejdede Napoleon i 1795 for den italienske Hær. Han indgav derpaa atter sin Plan noget forandret til Carnot den 19. Januar 1796. „Den lover os en smuk Erobring," sagde Ministeren. — „Jeg," svarede Napoleon, „vil kun erobre een Ting, Josephine Beauharnais' Hjerte." Faa Dage efter friede han. Josephine raadførte sig med sin Værge, Advokat Ragnideau, der fraraadede det og ved en vis Lejlighed sagde: „De er Enke efter en Militair, hvorledes kan De tænke paa at ægte En af samme Stand? Og hvem er det? En General Bonaparte, der kun har sin Hat og sin Kaarde, i det Højeste en lille Hytte! En lille General uden Navn, uden Fremtid, som staaer under Republikens berømte Generaler. Meget bedre at ægte en Leverandeur! De vil engang komme til at angre det." Josephines Hjerte gjorde dog Udslaget, og midt i Februar havde hun givet Napoleon sit Løfte. Den 23. Februar udnævntes Napoleon til Chef for den italienske Hær for selv at udføre sin Erobringsplan af 19. Januar. Den 9. Marts højtideligholdtes Brylluppet og den 11. Marts om Aftenen afrejste Napoleon til Hæren. Interessant er det at erfare, at Napoleon i de to Hvedebrødsdage maatte lukke Døren af til sit Værelse, for i Ro at kunne studere paa sit Kort, og da, naar Josephine igjennem Nøglehullet bad ham om snart at holde op og komme ind til hende, hviskede til Gjensvar: „Du maa vente lidt endnu, Søde, jeg arbejder paa de Sejre, der skal bringe dit og mit Navn til Efterslægten; Kjærligheden opsætte vi, til Sejrene ere vundne."

Under Felttoget 1796 i Italien, fra hvilken Tid de lidenskabelige Breve til Josephine skrive sig, iagttog Napoleon den strengeste Afholdenhed, hvorfor han ikke heller var kølig eller tilbageholden imod Josephine, da hun kom til det glimrende Hof, han holdt i Montebello. Det var for en Del Beregning hos Napoleon saaledes at opføre sig forskjelligt fra de andre Generaler, der deltog i den Tøjlesløshed, der havde indsneget sig i de republikanske Hære (Massena var saaledes hos sin Elskerinde, da Østerrigerne overrumplede hans Division i Dego) og dels nødvendigt, hvis han vilde holde streng Disciplin i Hæren, og det vilde han, for at udføre Bedrifter med den. Et Par Tilbud i den Retning afslog han derfor. Det var først under Marengo-Felttoget Aar 1800, at han tog en Sangerinde fra Operaen i Milano til Elskerinde.

Beretningen, at „det er en Kjendsgjerning, at han i 1794 lod en Maitresse følge med Hæren, tog hende med overalt og lod undertiden Tropperne for hendes Skyld opføre et galant lille Slagteri", har eet Gran af Sandhed, men ti Gran Usandhed i sig. Napoleon var dengang ved Hæren kun som Artilleriets Kommandeur og kunde da ikke gjøre, hvad han vilde. Ved Hæren vare den yngre Robespierre, Salicetti og Ricard attacherede som Folkerepræsentanter, og da en af de tvende Sidstes Hustruer beklagede, ikke at have seet en Fægtning, lod Napoleon Forposterne paa et bestemt Sted angribe hinanden. Nogle Folk fandt Døden, og Napoleon, der senere var Ophavsmand til at Tusinder udaandede paa Valpladsen, bebrejdede sig altid dette „Flaneri, fordi det havde været hensigtsløst." Dette fandt Sted imellem 21. Maj og 24. Juni, og paa den Tid var Napoleon lidt indtagen i Robespierres Søster, der døde som ugift under Bourbonerne.

Da Napoleon drog til Ægypten, hvor hans Generalstab talte meget unge Mennesker, nægtede han Josephine Tilladelse til at tage med. Tonen ved Hæren var løs, og den skulde ikke forbedres ved at man befandt sig som Erobrer i et Land, hvor Kvinden ikke er agtet. Man forestillede da ogsaa Napoleon, at han, ligesom han gik i Moskeerne med Muhamedanerne, burde have et Harem som en Sultan, og han bifaldt Planen for at opføre sig saa muhamedansk som muligt. Han fik da et halvt Dousin Skjønheder tilsendt, men gav dem strax Afsked, da de ikke faldt i hans Smag. Derimod tog han Madame Fourès, en Kaptains Hustru, til Maitresse uden at generes af, at Eugène Beauharnais, Josephines Søn, var ved Hæren. Her i Ægypten blev hans Hustru bagtalt for ham, og da hun ikke stødte til ham paa Grund af Sygdom og Rejsens Usikkerhed, siden Engelskmændene havde tilintetgjort den franske Flaade i Slaget ved Abukir, saae Napoleon heri en Bekræftelse paa Bagtalelsens Sandhed. Forøvrigt er der Intet fremkommet desangaaende, og man kan være sikker paa, at havde der foreligget noget Faktisk, skulde Familien Bonaparte nok have fremdraget det.

Atet saa bagvaskende Rygte, der først kom fra England: at Napoleon skulde have staaet i Forhold til sin Steddatter Hortense, endnu kan omtales i 1879, viser, hvor vanskeligt det er at udrydde fanatiske Meninger. Historiens Undersøgelser have viist, at Ingen kunde leve mere moralsk indtil det 28. Aar, Felttoget til Ægypten, at hans første Elskerinde var Madame Fourès, men at Pladsen efter den Tid sjelden var ubesat, at han kun heftigt har elsket Josephine og Grevinde Walewska, og at der ikke var Strid imellem ham og Josephine fra den 9. Marts 1796 til Efteraaret 1799. Paa Josephines Ære have de ikke kunnet opdage nogen Plet.

*) Optagelsen forsinket af Mangel paa Plads.

Napoleons korte Forliebelse i Désirée Clary gjorde, at han senere bar meget over med hendes Ægtefælle Bernadotte, hvad der var en stor Ulykke for ham.

At Louis valgtes til Hortenses Ægtefælle, var fordi Napoleon, der havde uddannet ham som Officier, havde en Slags faderlig Myndighed over ham; men at dette Giftermaal var højst ulykkeligt, vide Alle.

Jerome deserterede ikke fra Felttoget i Rusland. Den 24. Juni passerede Napoleon Niemen, og allerede den 20. Juli sendte han Jerome hjem igjen. Sammenhængen dermed var følgende. Russerne havde to Hære. Napoleon selv gik imod den nordre og rykkede hurtigt frem, imedens Jerome, som Konge af Westphalen og Kejserens Broder, stod overfor den søndre Hær med 75,000 Mand. For at fange denne Hær affendte Napoleon Marechal Davoust med 35,000 Mand imod Minsk; men da Kong Jerome gjorde sine Sager daarligt, stillede han ham under den berømte Marechals Kommando. Den unge Konge blev vred over som Konge at skulle staa under en Marechal, nedlagde Kommandoen, og Følgen heraf var, at den russiske Hær, 60,000 Mand, slap bort over Babruisk den 17. Juli. Dette var en af de mange Grunde, der bragte det russiske Felttog til at strande, og Napoleons Vrede var let forklarlig, men man vil se, at her ikke er Tale om en Desertion, som Napoleon aldrig vilde have tilgivet.

Napoleons Optræden i de hundrede Dage forklares let ved at han indsaa, at han kun kunde sejre, dersom Folket begejstret sluttede sig til ham. Da dette ikke skete, anede han sit Nederlag. Han var hverken svækket i Villie eller paa Legeme, eller sløv. Han var sig selv fra sine unge Dage, men hans Redskab: Folket og Hæren var ikke saa godt som i Aaret 1805. Han følte bittert selv, at han havde fordærvet det, og da Lucien sagde til ham: „Vov det“ (at opløse Kamrene, regjere despotisk, skabe en ny Hær istedetfor Waterloo-Hæren og bliv Jakobiner paany) svarede Napoleon, der indsaa, at man ikke vilde følge ham paa denne Vej, og at hans raison d'être maatte være, at han havde givet Frankrig den Frihed, Bourbonerne havde nægtet det, saa at han ikke kunde regjere diktatorisk: „Ak, jeg har vovet altfor meget“ (da jeg havde Magt dertil — nu har jeg ikke den Magt). Og dermed nedlagde han Kronen.

Den store Fejl, som mange nye Kritikere af Napoleon begaa, er den, at de forklare hans Nederlag af hans Fejl, som om hans Geni var formindsket. Men den dybe Moral i hans eventyrlige Tilværelse ligger netop i at se, at det største Geni ikke kan undvære de moralske Egenskaber som Maadehold, Taalmod, Forsigtighed, Hensynsfuldhed, og at det mægtigste Menneske ikke kan undvære sine Nærmestes Hjælp, Folkenes Tillid, sit eget Folks Understøttelse og alle gode Kræfters Medvirkning. Dette er Moralen i hans Liv, og den er vel værd at sees tydelig af Alle.

Karl Gjellerup:

„Det unge Danmark“. En Fortælling fra vore Dage.

(C. A. Reitzel.)

Hvis den nye Skoles Paastand holder Stik: at hvor Ungdommen er, der er Retten, saa turde den Nemesis allerede være født, der engang skal vende sig imod Skolens to Høvdinge, og de stakkels hensygnende Gamle kunne endnu med Livets sidste svage Kraft henaande et varslende: «Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor!» Denne Nemesis hedder Karl Gjellerup. Han er betydelig yngre end baade Drachmann og Schandorph og har saaledes al mulig Udsigt til, inden han endnu har tilendebragt den „anden Ungdom“, som de to Herrer nu florere i, at kunne være berettiget og opfordret til engang ved det Lag 1900 at rejse Kampen imod dem som to gamle, udslidte, reaktionaire Obskuranter, der skyndsomst bør give Plads for en yngre Slægt med nyere Ideer. Han har tillige hele Ungdommelighedens Dødsforagt til at gaa løs paa Problemerne uden at blinke, og han har som Fortæller et Talent, der ikke er mindre end noget af d'Herrers, snarere maaske friskere og opfindsommere.

Man kan ikke undlade at lægge Mærke til dette Talent i „Det unge Danmark“. Det er tilstede baade i Replikernes Formning og i den efter vore Forhold ret overraskende Fylde af afvexlende og i mindre Grad end sædvanlig konventionelle Situationer. Replikerne løbe ganske vist stundom ud i rene Ordspil, for ikke at sige „Brandere“, men have dog ligesaa ofte en Styrke i Pointen, der viser en ikke ringe Skarphed i Tanken og Evne til at udtrykke den i tilsvarende skarp Form. Hvad Situationerne angaaer, da faaer man det friskeste Indtryk af dem i den sidste Halvdel af Bogen, hvor Forfatteren har skrevet sig varm og har glemt de formelle Fordringer, der stilles til en Realist i vore Dage. Forfatteren veed meget godt, at en saadan først og fremmest skal iagttage Virkeligheden og skildre den, som den er; gjennemtrængt af denne Theori standser han derfor samvittighedsfuldt sin Fortællings Gang hvert femte Minut for at tegne os et Naturscenerí eller et Interieur, der ikke vækker mindste Spor af nogen Forestilling, end sige af noget Billede hos Læseren og kun trætter ham under Læsningen, selv hvor det har en saadan tilnærmelsesvis Anskuelighed som Side 13, hvor „et gjennemsigtigt Dække af lette, hvide Skyer laa i en Trekant over det Øverste af den lyseblaa Himmel, som Amalies hvide, hæklede Shavl over hendes blaa Kjole“ — en Sammenligning, der i udsøgt Høflighed endog overgaaer Hofnarrens Parallel i „Aladdin“ mellem Solen og Sultan Solimans Blod. Det er derfor meget fornuftigt af Forfatteren, at han opgiver denne Methode og ofrer Realismens Form til Fordel for dens Tendens, saameget mere som disse velmente Bestræbelser for at forvandle sig fra en stuelærd Theolog til en praktisk Realist, der tager sine Studier i Marken, sikkert har kostet Forfatteren mere Slid, end Sagen er værd; der findes saaledes, for at nævne et Exempel, en ret minutieus Skildring af en Hestestald paa et adeligt Gods, og denne Skildrings Enkeltheder vidne om, at det har været Forfatteren om at gjøre at frembringe et vist imponerende Indtryk af, at alle den ædle Hesteavls Detailler vare ham ikke mindre geläufige end Tübinger-Skolens Argumenter; man vilde sikkert ogsaa have modtaget et saadant Indtryk og være hensunken i stille Beundring over de mange forskjelligartede Evner, der i vore Dage maa findes forenede for at frembringe blot een realistisk Forfatter, hvis ikke Bogens sidste Side ved en Rettelse, der henstiller at forandre „stejlhovedet“ til „stejlhovet“, havde aabnet et lille Vue ind i disse Kundskabers virkelige Dybde, der er noget flad af en Dybde at være. Da en af Bogens Hovedfigurer er Musiker, stiller ogsaa den musikalske Terminologi ikke ringe Fordringer til en indtrængende Viden; thi medens man vilde glide let hen over det, naar en Ikke-Realist kom for Skade at tale om en „Firmatpause“, fremkalder det allehaande forstyrrende Tanker, naar man hos en Virkelighedsdigter, hvis Existens-Berettigelse væsenligt beroer paa hans nøje Fortrolighed med Livets Detailler, møder slige Fejl eller midt mellem allehaande musikalske Aandfuldheder træffer en haardnakket Utilbøjelighed til at stave Mendelssohns Navn rigtigt.

Vi maa vist derfor opgive den hidtil som gyldig hævdede Definition af Virkelighedsdigtningen: at den kaldes saa-

ledes, fordi den skildrer Virkeligheden; og da vi heller ikke kunne adoptere den endnu naivere æsthetiske Theori, ifølge hvilken alle gode Bøger ere realistiske, alle daarlige romantiske, nødes vi til at se bort fra Realismens Forhold baade til Virkeligheden og til Idealet og betragte den i dens Forhold til Tendensen. Her have vi mere Udsigt til at faae faste Kategorier at støtte os til. Det tør nemlig ansees som givet, at en Digtning, hvis Tendens er polemisk rettet mod Kristendommen, uden Indskrænkninger vil blive anerkjendt og anbefalet som ægte realistisk Poesi af det litteraire Venstres Presse, medens derimod en Litteratur, der — selv om det var i meget nærgaaende realistiske Træk — rettedes polemisk mod Jødedommen eller blot skildrede et enkelt Fænomen af dennes sociale Forhold, f. Ex. den ejendommelige Forbindelse af radikale og merkantile Interesser, der gjør Jøden til en saa hyppigt forekommende Figur i Journalistiken, ligesaa sikkert vilde blive fremstillet af den nævnte Presse som havende hjemme udelukkende i Fiktionernes Verden. Ere vi enige herom — og det litteraire Venstre vil vist ikke for Alvor modsige os — saa er Karl Gjellerup alligevel en realistisk Forfatter, trods det, at han nu og da kommer paa Kant med Virkeligheden.

Thi mod Kristendommen er „Det unge Danmark"s Tendens rettet med en Intensitet, en Forbitrelse, der tyder paa et ligefrem personligt Nag til den hos Forfatteren; man faaer en Fornemmelse af, at han er saa optændt af Harme over de Aar, han har spildt paa det theologiske Studium, at han nu med de Vaaben, hans Studium har givet ham ihænde, løber blindt Storm ikke blot mod Theologien, men mod Kristendommen selv, ja mod al Religion overhovedet, for at tage Revanche. Men de blinde Stormløb gaa ligesaa tidt ud over den Stormendes Pandeskal som over det, der løbes Storm imod. Saaledes ogsaa her. Forfatteren er et godt Hoved og har Forbitrelsens Energi, hvor det gjælder om at komme sin Fjende tillivs; men desuagtet falder baade hans Centralangreb og hans Centralforsvar saa tyndt ud, at man paany beundrer den Kraft, den angrebne Institution har til at slaa Vaabnet ud af sine Angriberes Hænder.

Bogens Helt, Repræsentanten for „det unge Danmark", Fritænkeren Knud, elsker en ung Pige, Amalie Koch. Under en Samtale med hende faaer han et saadant Indblik i hendes Sjæleliv, at det gaaer op for ham, at hans Mangel paa Tro for hende staaer som en Hindring for et ægteskabeligt Samliv, skjøndt hun elsker ham. For at fjerne denne Hindring, reducerer han efter Evne den religieuse Tro til et *ἀδιάφορον*, til noget Ligegyldigt. „De religieuse Anskuelser — siger han — er jo ikke Mennesket. De staaer slet ikke længer i organisk Sammenhæng med det øvrige Sjæleliv, uden naar de er blevne fixe Ideer. De er jo ellers ikke bestemmende, bringer ikke Motiver for vore vigtigste Handlinger." Den unge Pige er som Troende ikke nogen særlig dyb Natur, og hun elsker, som sagt, Knud; men dels en instinktmæssig Følelse af den religieuse Uoverensstemmelses afgjørende Betydning for det rette ægteskabelige Samliv, dels kvindeligt Drilleri og Trods bringer hende i Samtalens Løb til at præcisere sit Standpunkt i den Ytring, at hun aldrig vilde kunne ægte nogen Fritænker. Denne Ytring foranlediger øjeblikkelig Fritænkeren til at bryde med hende; han rejser udenlands, søger Trøst og Glemsel i vilde Udsvævelser og døer, efter forskjellige Fata, der ikke vedkomme dette Grundforhold, tilsidst som Følge af sit vilde og usædelige Liv.

Det kan her i Forbigaaende bemærkes, at den Anvisning, Kristendommen giver til at bære Livets Modgang, har adskillig større ethisk Værd end den Fremgangsmaade, Fritænkeren bruger; Forfatteren, der udtrykkelig har protesteret imod at identificeres med sin Helt, vil sikkert selv indrømme dette. Men Hovedvægten i denne Bogens centrale Konflikt ligger her paa den Uforbrageligheden's Ensidighed, der synes at være uadskillelig fra den nye Skoles Tankegang. Den absolute Ret henlægges til Knuds Fritænkeri, den absolute Uret til Amalies Religieusitet. Hun kan i uklar Følelse ikke forstaa et Kjærlighedsforhold til en Fritænker; men Knud, den positive, klare Aand, har ikke noget Øjeblik Tanke for enten at sætte sig ind i hendes Idegang eller søge at lempe den efter sin: nej, Bruddet maa ske strax og afgjørende. Paa hvilken Side ligger her Intolerancen? Og hvis Bornerthed er størst, den „humane" Fritænkers eller den religieust bevægede unge Piges? Ja, hvad der er Forfatterens Mening, sees let nok, idet han lader Amalie smage de bitre Frugter af sin Religieusitet i et ulykkeligt Ægteskab med en Præst, tegnet efter den gamle, forbrugte Skabelon, der nu passende kunde have udtjent, medens Knud føres til et Endeligt, der skal forherlige Fritænkeriet ved at vise dets Styrke til at bære et Liv og gaa en Død imøde.

Dette Centralforsvar for Fritænkeriet er om muligt endnu mere naivt end det ovenfor omtalte Centralangreb paa Religionen. I Theologers, men dog mest i troende Lægmænds Kamp mod Fritænkeriet bruges meget hyppigt et Vaaben, der bestaaer i at henvise til, at de eller de Fritænkere have omvendt sig paa det Yderste og saaledes bevist Irreligieusitetens Mangel paa Evne til at holde ud indtil det sidste alvorlige Øjeblik, til at møde det store Ubekjendte med frejdigt Mod. Dette Vaaben er af en saare skrøbelig Beskaffenhed og ridikuliseres med Rette af Fritænkerne; thi dels er den historiske Kundskab om de Paagjældendes Dødsøjeblikke ofte af en meget omtvistelig Natur, dels skal man være forsigtig med at drage overtydende Slutninger fra de Momenter, da Kampen mellem Liv og Død ligesaa ofte gjør Sjælen uklar som Legemet svagt. Paa den anden Side har Fritænkernes Henviisning til de enkelte Tilfælde af Gudsfornægtelse in extremis ikke en Smule mere Beviskraft og kunne i det Højeste tillades som Retorsion. Men hvad skal man sige, naar dette Bevis søges ført ikke i Kraft af virkelig Oplevelse, men ud af digterisk Opfindelse? Det er dette, Karl Gjellerup gjør i „Det unge Danmark" med en barnlig Glæde, der staaer i en besynderlig Modsætning til hans hele bilieuse Temperament. Nogen Tid forinden Knud skal dø, er Forfatteren ængstelig bekymret for, at han skal omvende sig og saaledes fornægte hele sit tidligere Liv; men en lettende Sten falder fra hans Hjerte, da Knud som en brav Fritænker skilles fra denne Verden med de Ord: „Jeg døer i den Overbevisning, jeg har levet i." Det er en af de naiveste Fiktioner, vi længe have seet; Forfatteren vil have os til at glemme, at det beroer paa et Pennestrøg af ham selv, hvad Ende hans Helt skal faae; han vil have os til at tillægge en af de mest overfladigste Vilkaarligheder afgjørende Betydning for den Livsanskuelse, han gjør Propaganda for, og troer dermed at have bevist Noget til Fordel for den Ensidighed, han forfægter.

Ja, det er naivt. Men saaledes er „det unge Danmark".

P. H.

Litteratur

„Stenene råbe", et indlæg imod nutidens vantro naturbetragtning af J. L. N. Dalsgård, præst (Schønberg). Den lidt paafaldende Titel har Forf. laant fra et engelsk Værk af Hugh Miller «The testimony of the rocks», der atter har den fra det bekjendte Christi Ord hos Lucas „Dersom disse taug, da skulde Stenene raabe". Igjennem en meget detailleret, om et betydeligt Kjendskab til hele den geologiske Videnskabs nyeste Resultater med Hensyn til Jordens Tilbliven og Udvikling igjennem de forskjellige geologiske Perioder vidnende Fremstilling stræber Forf. i de to første Trediedele af sin Bog i Modsætning til, hvad han kalder Nutidens vantro Naturbetragtning, væsenligt repræsenteret af Mænd som Darwin, Haeckel, Hartmann, Büchner, at hævde Korrektheden af den mosaiske Skabelsesberetning, saaledes som denne foreligger i Genesis. Idet han nemlig urgerer, at Aabenbaringens Naturbetragtning bestaaer deri, „at den stedse skildrer os Naturtingene efter deres Tilsynekomst eller Fremtoning og ikke efter deres fysiske Virkelighed" og ikke kan være at tage udelukkende efter den bogstavelige Ordlyd af de bibelske Udtryk, søger han „at gjøre det klart, hvorledes Videnskabens Fremskridt i Virkeligheden kun tjene til at vise os, hvor træffende disse Udtryk ere valgte, idet de derved opklares paa en Maade, som vi maa sige, at Moses eller nogen anden af de hellige Forfattere ikke kan have havt den ringeste Anelse om, men som bestyrker den troende Læser i den Forvisning, at ogsaa her har deres Pen været ledet af en højere Indflydelse, saa at deres Ord har faaet det profetiske Præg, der er det inspirerede Ords Særkjende." (S. 12). Efter Skabelsesberetningen belyses dernæst Bibelens Fortællinger om Syndfloden, Sodomas og Gomorras Ødelæggelse samt Profetismen om Dommedag under Synspunkt af Kjendsgjerninger, hentede fra Geologiens, Astronomiens og Arkæologiens Omraader, og Forf. mener her at have fremdraget „nok til at lade ethvert uhildet Blik se, at det er saa langt fra, at den moderne Videnskab har kunnet gjøre det af med Aabenbaringstroen eller opløse Kristendommen som en storartet Indbildning, at den tvertimod ... imod sin Villie maa tjene til at bekræfte dens evige Sandhed og vise os, at den formenlige Indbildning findes hos den selv." (S. 16). Aabenbaring og Videnskab maa gjensidig kunne oplyse hinanden, siger Forf., og dette er ligesom den Tap, hvorom den hele Fremstilling i Værket drejer sig. Som et talende Vidnesbyrd om en alvorlig troende Aands Søgen efter at komme til Klarhed og Vished paa et Omraade, hvor der herskær saa megen Dunkelhed og Uvished, og at bringe en Overensstemmelse tilveje imellem Tro og Viden paa et saare vigtigt Punkt, uden enten at tage sin Tilflugt til den noksom bekjendte Lære om de to absolut uensartede Principer eller at fastslaa den aabenbare Modsigelse, at hvad der er Sandhed i Troen, er Usandhed i Videnskaben og omvendt, har Bogen sin betydelige Interesse og sit Værd; men den kan ikke siges fri for at være noget tung og vidtsvævende i sin Fremstilling, og den brogede Mængde af Kjendsgjerninger, der behandles fra et og samme Synspunkt, og den overvældende Mængde af forskjelligartet Stof, der føres frem for Læseren, virker noget trættende. Man seer vel, at det har været Forf. i højeste Grad magtpaaliggende at samle saameget som muligt sammen, for ved Belysningen af alle Enkeltheder at paavise sine rodfæstede Anskuelser om, at Bibelens Naturopfattelse paa alle Punkter lader sig bringe i fuld Overensstemmelse med den moderne Videnskabs Resultater, men man kan dog ikke altid — saaledes er det i ethvert Fald hyppig gaaet nærværende Anmelder under Læsningen af Bogen — værge sig imod den Betragtning, at Forf. ofte faaer sine Beregninger til at gaa lidt for let op og give det forud fastslaaede Facit eller, som han med sin meget nydanske Skrivemaade skriver — Fasit.

Karl Emil Franzos: „Fra Halvasien", Noveller og Skizzer, paa Dansk ved Anna Winkel Horn; samme Forf. „Ung Kjærlighed", to Fortællinger paa Dansk ved Samme. (Schubothes Forlag.) De to foreliggende Bøger af den talentfulde unge Forfatter, med hvem ogsaa dette Blads Læsere have havt Lejlighed til at stifte Bekjendtskab, kunne kun yderligere bidrage til at forstærke og befæste det Indtryk, man allerede ved Læsningen af hans første paa Dansk oversatte Bog, „Jøderne i Barnow", modtog af at staa ligeoverfor en stærkt udpræget og original Forfatterindividualitet. I det førstnævnte Arbejde bevæger Franzos sig paa et Omraade, der i strengeste Forstand er hans eget, og hvor han er Mester. Disse kulturhistoriske Noveller, hvis Skueplads er hine forunderlige halvt civiliserede, halvt barbariske Egne, som han har kaldt „Halvasien", og som for stedse ville beholde dette Navn, der indeholder en hel udtømmende Karakteristik, have noget ejendommeligt Gribende over sig, som ikke undlader at gjøre et stærkt Indtryk paa Læseren. Man føler paa hvert Punkt, hvorledes man har en Personlighed for sig, der, samtidig med at han paa det Nøjeste er inde i de sørgelige Forhold og Tilstande, af hvilke han opruller det ene Billede for os efter det andet, tillige er gjennemtrængt af den dybeste Smerte og den alvorligste, ædleste Indignation over, hvad han skildrer, og som nærer en Kjærlighed til de stakkels forkuede Folkeslag, der er ligesaa ren og ophøjet, som hans Had til deres despotiske Undertrykkere er bittert og glødende. Hvor forstaaer han ikke med faa, simple Midler, igjennem hvilke der dog imidlertid aabenbarer sig en fuldendt realistisk Kunst, at stille dem levende og anskueligt frem for os, disse skarpe Brydninger imellem de forskjellige modsatte Elementer i hine Egne, denne forbausende Blanding af europæisk Civilisation og asiatisk Barbari, der lægger sig som en Taage, en Dæmring over Alt og Alle og hviler som et trykkende Mareridt over Land og Folk. Og er det end Vemoden, den stille, stadige Smerte, der er det mest fremherskende Grundtræk i hans Forfatterfysiognomi, og hæver hans Fremstilling i enkelte af Skizzerne (se saaledes f. Ex. „Opstanden i Wolowce", „Ved Alteret", „Sognefogden Jancu") sig endogsaa ligefrem til tragisk Højde, saa har han dog paa den anden Side ogsaa Øjet aabent for alt det Burleske i denne boblende, sydende Blanding af Kultur og Barbari, af Fremskridtsdrift og stagnerende Sløvhed, af Nationaliteter og Trosbekjendelser, der staa skarpt og fjendsk ligeoverfor hinanden og bekæmpe hinanden med et Had og en Vildhed, hvorom man intet Begreb gjør sig, og i adskillige af hans Skildringer stikker derfor en Humor, saa frisk og saa velgjørende, sit Hoved frem og aabenbarer der sig en saa levende Sands for det Komiske, at disse Partier høre iblandt Bogens bedste. Det er ovenfor sagt, at hans Fremstilling er simpel og jevn, og det er den, forsaavidt som den er fuldstændig objektiv. Han fortæller, hvad han har seet og hørt uden unødige Sidespring eller vidtløftige Reflexioner; han lader de Fakta, han beretter, virke ved deres egen overbevisende Magt, og han hører ikke til de Forfattere, der med Velbehagelighed brede sig i Fremstillingen og stikke deres egne subjektive Meninger og Anskuelser ind paa ethvert Sted. Hans Stil er kort og concis, af og til noget springende, men altid mandig, klar, bestemt; man mærker, at der bagved staaer en Mand med Hjerte og Følelse, der ikke nærer mindste Frygt for at sige sin Mening rent ud og som uden Skaansel vil vedblive, som han har begyndt, at afsløre og blotte Undertrykkelse, Despotisme, Skjændsler og Misbrug, Dumheder og Børnerheder, som have vundet Aarhundreders Hævd.

I de to Fortællinger, der bære Titlen „Ung Kjærlighed", gaaer Franzos forsaavidt udenfor sit sædvanlige Omraade, som Handlingen i dem begge foregaaer paa tydsk-østerrigsk Grund; trods dette er imidlertid Ligheden og Slægtskabet imellem dem og Forfatterens øvrige litteraire Produktion saa umiskjendelig og viser sig ligesaavel i den ligefremme og ukunstlede Fortællemaade, der her kommer til Udtryk, som i den vemodige Grundtone, der klinger igjennem dem begge. Bogen, der er ledsaget af et smukt Portrait af Franzos, indledes med en kortfattet Biografi af ham, af hvilken man erfarer, at han er født i Aaret 1848, blev Student 1867, studerede Jura og nu er bosat i Wien.

„Ved egen Kraft?" Novelle af Marie (Christiania, Malling). De samme Egenskaber, der udmærke den anonyme

Forfatterindes tidligere udkomne Bøger, gjenfindes ogsaa i denne hendes nyeste Novelle, der i flere Henseender betegner et Fremskridt. Der er baade Aand og Følelse i dette Arbejde, og Forf. lægger en ikke almindelig Evne for Dagen i Tegningen af sine Karakterer, der staa skarpt og tydeligt for Læseren. Bogens Grundstemning er, som de tidligere Novellers fra samme Haand, en sund og sand Religiøsitet, der intet har at skaffe med det i andre norske æsthetiske Arbejder af beslægtet Art saa hyppigt fremtrædende Pietisteri og som kommer tilorde i et ualmindelig rent og godt Sprog. Vi have læst Novellen med ublandet Fornøjelse, og det er os en Glæde hermed at kunne henlede vore Læseres Opmærksomhed paa den.

Theatrene

Det kgl. Theater har optaget Balzacs Komedie „Mercadet" paa sit Repertoire. Skjøndt Stykket gives i den forkortede Skikkelse, hvori det senere er blevet omarbejdet til Brug for Scenen, er det forsaavidt langt nok, som det er bygget paa en Gjentagelse af væsenlig den samme Situation: Mercadet i Kamp med sine finansielle Vanskeligheder; og medens den Sindrighed, hvormed han fører denne Kamp, havde Interesse som et nyt, hidtil ikke behandlet Emne ved Stykkets Fremkomst, er Sujettet senere blevet saaledes exploiteret af mere øvede dramatiske Teknikere, hvis Arbejder ogsaa vor Scene har ført frem, at Interessen for „Mercadet" nu væsenligst knytter sig til det vittige Replikskifte med dets mange slaaende, endnu virksomme Pointer, og til Udførelsen af den kolossale Hovedrolle, i hvilken Hr. Olaf Poulsen har faaet en af Karakterkomediens største Opgaver til Løsning; lykkes denne ham end ikke fuldstændig, er hans Spil dog paa mange Steder af karakteristisk Sandhed og Virkning.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Nicolai Müller og Peter Willemoës, et Foredrag, holdt i Sølieutenantselskabet af Premierlieutenant O. Lütken. — Grevinde Ida Hahn-Hahn. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — Bemærkninger til „Napoleon den Førstes Familieliv" af August Wolff. — Karl Gjellerup: „Det unge Danmark", anm. af P. H. — Litteratur. — Theatrene.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 25. Mignon.
Mandag 26. Mercadet. Pas de deux.
Tirsdag 27. Barselstuen. Dandsedivertissement.
Onsdag 28. Et Dukkehjem **(Uden Abonnement).**
Torsdag 29. Scapins Skalkestykker. Brudefærden i Hardanger.
Fredag 30. Mignon.
Lørdag 31. Mercadet. Pas de deux.

Casino.

Søndag den 25. Januar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af »Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. 10¾.

Folketheatret.

Søndag den 25. Januar Kl. 7:

Sivertsens Døtre.

Lystspil i 4 Akter, frit efter **Adolph L'Arronge.** Forfatter til »Min egen Dreng» o. s. v. Musiken komponeret af **C. C. Møller.**

(For sidste Gang.)

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Mandagen den 26. Januar Kl. 7:

(For første Gang.)

Leonarda.

Skuespil i 4 Handlinger af **Bj. Bjørnson.**

I alle Boglader modtages Abonnement paa

Illustreret Tidende,

som Søndagen den 4. Januar begyndte Januar Kvartal 1880 med **Nr. 1058.** **„Illustreret Tidende"** udkommer hver Søndag Morgen med et ottesidet trespaltet Ark i Folio og koster overalt i Danmark, Norge og Sverig **4 Kr. Fjerdingaaret.**

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Udkommen er og faaes i alle Boglader:

Paris,

dets Seværdigheder og Omegn. Med Vejledning og forudgaaende Rejseoplysninger af **Mélanie Borring.** Pris indb. 7 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommen:

„Det unge Danmark".

Fortælling fra vore Dage
af
K. Gjellerup.
Forf. til »En Idealist».
4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Adolf Zinns Kul & Brænde-

Forretning med Dampskæreri,

4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.

anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 25. Januar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 396.

Den 1. Februar 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Jules Favre.

Af **Paul d'Abrest.**

Den for nogle Maaneder siden afdøde Karikaturtegner Cham har efterladt et Værk, som sikkert vil have en særlig krydret Bismag for Gourmanderne paa Historieforskningens Omraade. Jeg mener den af den aandrige Journalist Lireux forfattede og af Cham med en formelig dæmonisk Blyant illustrerede «Assemblée nationale comique» fra 1848. Blandt de Skikkelser, som her vende hyppigst tilbage, er der en, ved Synet af hvem man uvilkaarlig studser.

Er det en hvid Kannibal eller et Fugleskræmsel? Man tænke sig et langagtigt, magert Ansigt med en høj, knudret, af Furer gjennemtrukken Pande, fra hvilken det strittende Haar staaer op i broget Uorden ligesom Ukrudt; med et Par mat stirrende Øjne, der kigge frem med et arrigt Udtryk af to Huler; en Mund med en bittersød Krumning og en nervøs Trækning, der presser den tykke Overlæbe ind i den brede Underlæbe og giver et stærkt Indtryk af Ondskab og Underfundighed; man har Ret til der bagved at tænke sig en skarpt sleben Tandbesætning, som med Vellyst sønderriver det sprællende Offer, inden det bliver opslugt. Et vildt, strittende Skjæg fuldstændiggjør det uhyggelige Indtryk af dette Fysiognomi, hvis dyriske Præg yderligere forstærkes af et Par paafaldende krumme Orangutang-Ben. Denne Karikatur skal forestille Jules Favre. Denne Karikatur, sige vi, thi i Virkeligheden saae den nys afdøde Mester i Veltalenhed ikke slet saa hyæne- og vampyragtig ud. Han var ganske vist ikke nogen fysisk tiltalende Fremtoning — Mange kaldte ham endog styg. Det var han imidlertid ikke, thi der laa Karakter og Mandighed i hans Træk; men noget Paafaldende var der unægtelig ved ham, og han vakte mere Forundring end Beundring.

Da Cham aftegnede ham paa den ovenfor antydede Maade, tænkte han rimeligvis mere paa en moralsk end paa en fysisk Skizze. I hans Jules Favre afspejler sig den grusomme, skaanselløse Modstander, som havde de frygteligste og herligste Talegaver til Raadighed for sine personlige Lidenskaber, for sit Had og sin Misundelse, den Jules Favre, der udslyngede den kæmpemæssige Anklagetale imod Louis Blanc i Anledning af Oprøret af 15. Maj 1848, hvilken Ledru Rollin betegnede som en Skaal forgiftet Mælk og der virkelig staaer som et Mønster i den Kunst at kvæle en Modstander under Blomster. Louis Blanc stolede heller ikke paa Freden, men fandt det rigtigst ikke at afvente Virkningen af denne Tale, og medens Jules Favre drejede Kniven om i Saaret, var Forfægteren af „Retten til Arbejde" allerede paa Flugt til England.

Men hvor lidet lignede han Chams skrækkelige Karikatur, den Jules Favre, som man i de sidste Aar saae komme ud fra Senatet, en nedbrudt Skikkelse, med det trætte hvide Hoved bøjet mod Jorden, med Hænderne overkors bag paa Ryggen, et Billede paa Smerte og moralsk Elendighed, altid alene, næsten hemmeligt listende sig gjennem de majestætiske Alleer i Versailles til det lille Hus, hvor han havde sin Bolig i de sidste otte Aar. Naar han traadte ind af Døren, forsvandt vel Sorger og

Kvaler, og det mørke, tungsindige Ansigt opklaredes, naar hans Livsledsagerinde og Plejerske nærmede sig med Trøst og Kjærlighed, Ægtefællen, der havde rakt den gamle Mand sin Haand i det Øjeblik, da alle tidligere Venner fornægtede ham og da en Mængde hadefulde Fjender, som han saa ofte havde saaret med sin Talekunsts spidse Pile, betalte ham tilbage med Renter og Rentes Renter, da han daglig maatte høre Beskyldninger for Forræderi i det offentlige, Mened og Falskneri i sit private Liv, og da kun en eneste Mand havde Mod til at tage sig af ham og offentlig kalde ham „sin Ven", sin „ædle Ven".

Denne Mand var Thiers, Republikens Præsident.

Men til Gjengjæld for dette Decenniums Skygge og Ydmygelse og vel ogsaa indre Græmmelse — hvor mange Aars glimrende Lys havde han ikke nydt!

Neppe havde den i Lyon fødte Jules Favre faaet sit Doktordiplom i Lommen, før den af Andre saalænge forgjæves attraaede Lejlighed til at blive berømt i en Hast frembød sig for ham. Der var blevet stiftet en vidtforgrenet Sammensværgelse imod Juli-Kongedømmet, et Net af hemmelige Selskaber, med store Talere og betydelige Publicister i Spidsen omsluttede Tronen og Frankrigs Embedsstand. Det gjaldt om at indhente, hvad der var blevet forsømt 1830: Republikens Proklamation. Det kom til Opstande baade i Paris og i Lyon, begge to bleve kvalte i Blod, Efterspillet blev opført for Pairsretten, en Monstreproces for Højforræderi. Jules Favre blev af sine Byesbørn fra Lyon valgt til Defensor, og fremfor Alt fik han det efter haarde Kampe med mange af de Anklagede sat igjennem, at der overhovedet skulde finde et Forsvar Sted. Armand Carrel, Godefroy Cavaignac o. Fl. vilde ved en højtidelig Protest bestride Pairsrettens Kompetence overhovedet og trække sig tilbage, hvad det efter fransk Lovgivning staaer enhver Anklaget frit for at gjøre. Processen varede meget længe, Møderne vare undertiden ualmindelig bevægede, og den endte egenlig med de vigtigste Anklagedes Flugt, idet de en skjøn Morgen vare forsvundne fra Fængslet Sainte Pelagie. Jules Favres Tale, som begyndte med de Ord: „Jeg, Republikaneren ...." var en ligefrem Begivenhed. Blandt den oratoriske Kunsts daværende Stormestre — og af dem vare mange med fuld Føje meget berømte — var der ingen, der beherskede Sproget saa fuldstændigt, ingen, der var i Stand til at tolke sine Tanker med en saadan Fuldkommenhed i Formen, med en saadan Nøjagtighed i Valget af Udtrykkene, med en saa naturlig Elegance, i Modsætning til saamange Taleres oppyntede Foredrag.

Den rene Tradition fra den hidtil uopnaaede Bossuets Dage levede op igjen. Jules Favres Begavelse som Taler laa ligesaa langt borte fra den svulstige Pathos i de revolutionaire Forsamlingers Taler, der vare de oratoriske Mønstre for mange parlamentariske Storheder i Perioden efter 1830, som fra Englændernes tørre Forretningstone. Den var ganske egen i sin Art, dens Rødder laa dybt i det franske Sprogs sande Væsen, og den var ægte akademisk. Virkningen kunde ikke udeblive — bestikkende, naar det gjaldt om at overbevise, knusende, naar det gjaldt om at straffe eller at hævne. Den unge Lyonnesers Ry voxede Dag for Dag, og foruden de politiske Processer maatte han overtage saamange Sager og Defensioner i civile og kriminelle Søgsmaal, at hans Forretning snart hørte til de mest indbringende.

Han plaiderede for Exempel imod Vestbanen efter den forfærdelige Ulykke (1840), da der gik Ild i et Tog og over 200 Mennesker omkom. Men en Specialitet, som skaffede ham et ganske særligt Tilløb af Kunder, var Skilsmisseprocesserne. Jules Favre forstod at tale den mishandlede eller miskjendte Kvindes Sag paa en saa rørende, poetisk og mild Maade, han kunde som ingen Anden hjælpe den Klientinde, der var falden, tilrette igjen, og naar det ægteskabelige Livs tekniske Hemmeligheder skulde berøres, hvilket jo næsten altid er Tilfældet ved Skilsmisseprocesser i Frankrig, forstod han rhetorisk at fremstille endog det Slibrigste i aldeles ulastelige Sætninger, som ikke desto mindre betegnede Alt paa det Nøjagtigste.

Ja, han var en rigtig Kvinde-Advokat, den Mand, som senere haabede at omstemme „Jernkansleren" ved Taarer og Hulken. Denne Favres Specialitet havde vigtige Følger for ham selv. En til en uværdig Mand lænket Kvinde, som søgte Raad hos Advokaten, gjorde engang et dybt Indtryk paa Mennesket. Hos dette vandt Klientinden især sin Proces, thi fra nu af vare de forenede i Liv og Død. Hun døde efter et langt Samliv med Favre, og de Børn, som gik bagved den store Talers Kiste, kaldte den fraskilte Kone deres Moder.

Aaret 1848 aabnede endelig den praktiske Politiks Arena for Jules Favre. Ledru Rollin tog Jules Favre til Generalsekretair i Indenrigsministeriet. Da hans skrevne Manifester vare ligesaa stilfulde og akademisk fuldendte som hans Taler, skulde han fornemmelig affatte Cirkulairer og Instruktioner til Præfekterne og de lokale Øvrigheder. Jules Favre tog sig en Medarbejder — George Sand, der dengang var fuld af republikansk Begejstring. Indiana foreskrev de overordenlige Kommissairer deres Holdning, og fra hendes Pen stammer den, rigtignok af Jules Favre underskrevne, Rundskrivelse om Valgene, hvori det indskærpedes Præfekterne, at de skulde virke for de republikanske Kandidater — et Aktstykke, som Republikens Modstandere altid slyngede Mændene fra Otteogfyrre i Ansigtet, naar disse beklagede sig over de officielle Kandidaturer. I Nationalforsamlingen optraadte Jules Favre meget ofte som Taler, men sluttede sig tilsidst til den reaktionaire Side, som f. Ex. i det romerske Okkupationsspørgsmaal, ved Forhandlingerne om Louis Napoleon o. s. v. At han satte Andragendet om Straf for Louis Blanc igjennem, er bekjendt; mindre bekjendt er det maaske, hvormange forbitrede Fjender Jules Favre kunde takke denne Triumf for, som han tilkæmpede sig efter en Tale paa to Timer.

Alligevel tog de fejl, der maaske troede, at den nu saa berømte Taler vilde slutte sig til Louis Napoleon. Tvertimod, ved Statskoupet gjorde Jules Favre virksom Modstand, hjalp i Forening med nogle Deputerede med til at organisere Opstanden og kunde prise sin Lykke, at han ikke blev skudt paa en Barrikade som Baudin eller landsforvist som saamange andre Repræsentanter. Det andet Kejserdømme blev tvertimod for Jules Favre det lyseste Punkt i hans Løbebane. I Tillid til sit Talent vovede han i den dumpe Stilhed, der raadede efter Statskoupet, at udslynge enkelte Sætninger, som gik fra Mund til Mund og gav Hjerterne Luft. Som oftest gav politiske Processer ham Lejlighed til disse Udbrud; der hørte f. Ex. en vis Grad af Dristighed til at afbryde Statsprokureuren, som foreholdt en Anklaget Brud paa Embedseden, med de Ord, at „han skulde ikke tale om Mened, da Marmor-

busten (med en Gestus henimod Kejserens Buste) ellers let kunde rødme."

Stundom viste Jules Favre sig imidlertid fra en alt Andet end demokratisk Side. Han skulde forsvare den nuværende rumæniske Ministerpræsident Bratiano, som var indviklet i det saakaldte Hippodrom-Komplot (tilligemed Ranc og Konsorter), og han anførte da sin Klients højadelige Byrd som det vigtigste Bevis for hans Uskyldighed. Ingen vilde dog vel tro, at en Prinds, en Patricier vilde indlade sig i Sammensværgelser med ganske almindelige Mennesker. Orsinis Proces henledte atter den almindelige Opmærksomhed paa Jules Favre. Hans Tale til Forsvar for den italienske Attentat-Patriot er sikkert en af hans bedste. Han gjorde ikke noget Forsøg paa at redde sin Klient — der var hverken Anledning eller Udsigt til nogen Formildelse i Dommen — han vendte sig endog med Afsky bort fra hans Forbrydelse og brugte alle sin bestikkende Veltalenheds Kunstgreb til en Skildring af det lidende Italiens Kummer og Kval. „Synet af det lænkebundne og forpinte Fædreland bringer dets Sønner til Fortvivlelse og trykker dem Dolken i Haanden." Talen var aabenbart beregnet paa noget Udenforstaaende, og den forfejlede heller ikke sin Vej til Tuilerierne. Nogle Uger efter Orsinis Henrettelse kom Jules Favre ind i den lovgivende Forsamling. Fra 1858 til 1869 var Oppositionen mod Kejserdømmet, Haabet om Revanche for Overrumplingen af 2. December 1851 legemliggjort i den vældige Taler.

Den Stilling, Jules Favre indtog, er maaske aldrig bleven Føreren for en saa ubetydelig Minoritet til Del. De vare først fem, derefter omtrent tyve; Ministeriet havde en tredive Gange saa stor Majoritet — og dog, naar Jules Favre langsomt rejste sig fra sin Plads paa yderste venstre Fløj og begyndte paa sit Foredrag, først i en dæmpet Tone, men efterhaanden højere og højere, vare Ministrene og Kommissairerne ikke hyggeligt tilmode. Billault søgte at fatte sig, men var bleg som et Lig. Rouher kølede sit Mod paa Papirknive og Penneskafter, som han brækkede istykker i Dousinvis i Løbet af en Favre'sk Tale, og selv Hertugen af Morny, Skeptikeren, rokkede frem og tilbage i sin rødpolstrede Lænestol og vovede ikke, som det ellers var hans Skik, at slynge en Vittighed midt ind i Talen, forat give Opmærksomheden en anden Retning. For Ungdommen stod Favre som et Orakel, som et lysende Exempel, og Alt, hvad man er i Stand til at yde i Frankrig af personlig Forherligelse, blev ham Altsammen til Del. Ogsaa en mere haandgribelig Paaskjønnelse manglede ikke. Hans Forretning indbragte ham omtrent 200,000 Francs aarlig.

Den første Rift i denne Popularitet, som det var saa behageligt at nyde, gjorde en Proces til Fordel for den undergjørende Kilde i La Salette. Jules Favre plaiderede ikke imod, men for Overtroen og for Gejstligheden, som lo ham ud. Hvorvel en Advokat har Lov til at plaidere for Alt, fandt man dog denne Modsætning for grel; men Jules Favre havde dengang just slaaet sig paa den mystiske Katholicisme og fordømte de atheistiske Bestræbelser.

I sin «Courrier français» førte Vermorel nogle kraftige Slag imod ham, som imidlertid Mange dengang betragtede som en Slags Gudsbespottelse. Henri Rochefort pillede den oppositionsstolte „Oppositions-Senator" fra hinanden, og den engang saa frygtede Mand havde Kejserdømmets indirekte Understøttelse at takke for, at han ved et Omvalg sejrede over Lanternemanden. Dette hindrede imidlertid ikke Jules Favre i, allerede den 9. August 1870 med en forfærdelig skarp og foragtende Motivering at fordre Kejserens Afsættelse.

Jules Favres Rolle som Udenrigsminister, som Underhandler i Ferrières og i Versailles er bekjendt nok. Den blev Udgangspunktet for de modbydeligste Anklager og Forbandelser. Den engang saa højtstillede Mand sank dybt. Af Medlidenhed og i den rigtige Overbevisning om, at han havde havt de bedste Hensigter, men at hans Begavelse som praktisk Statsmand havde været højst tarvelig, valgte hans Byesbørn i Lyon ham af lokal Patriotisme ind i Senatet. Kun en eneste Gang hævede han sin Stemme der, men de Ytringer af Uvillie, de Forhaanelser, man overdængede ham med, tillod ham ikke at forsøge sig anden Gang, hvor stærkt han end maatte tiltrækkes af den saa kjære og tilvante Talerstol. For denne Kunstner i Frasens Fag, for denne store Taler var Resten af hans mod Slutningen virkelig forfejlede Liv en pinlig — Taushed.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Fortsat.

Bertram havde, strax da han steg ind i Vognen, betegnet Otto det Sted i Skoven, hvor Mødet skulde finde Sted ved Bredden af den lille Sø, og Otto havde bemærket, at de i al Ro og Mag kunde naa Stedet i en halv Time, først ad Chausseen og derpaa tilhøjre ad en Marksti, samt det sidste lille Stykke Vej gjennem Skoven.

Men neppe vare de komne udenfor Porten, før der mødte dem uventede Hindringer. Chausseen, der havde været fuldkommen fri, endnu dengang Otto kom, vrimlede nu af det sejrrigt fremtrængte Korps' Tropper, som benyttede den magelige Landevej, der var i deres Magt, til at ordne sig til den næste Dags Fægtning. Saaledes fortalte meget høfligt en højere Officier, som kom ridende hen til Vognen, medens Otto forgjæves demonstrerede imod Mandskabet ved en Kanon, som var væltet ned i Landevejsgrøften, og hvis Bespænding stod tvers over Vejen. Herrerne vilde gjøre bedre i at gjøre en Omvej end at forcere Chausseen, der længere fremme var endnu stærkere okkuperet og paa enkelte Steder rimeligvis vilde være fuldstændig umulig at passere i den første halve Time.

Man kunde strax følge dette fornuftige Raad, da der netop her ligeledes drejede en Markvej af tilhøjre.

„Den er rigtignok et fordømt Stykke længere,“ sagde Otto — „vi maa over Neuenhof og Viehburg, men det kan jo ikke blive anderledes, og vi kommer i ethvert Tilfælde tidsnok endnu.“

„Vi har allerede spildt et Kvarteer,“ sagde Bertram.

„Det skal vi rigelig indhente,“ svarede Otto; „Du seer, Vejen er god og ganske fri. Kjør nu ordenlig til, Johan! strakt Trav!“

Otto var langt fra i Virkeligheden at føle den Iverighed, han lagde for Dagen. Han nærede tvertimod det stille Haab, at Omvejen dog tilsidst vilde vise sig at være for lang. Og selv om de ogsaa kom til rette Tid, saa kunde denne vanvittige Duel jo dog umuligt finde Sted under disse Omstændigheder. Dermed var den eneste Bekymring fjernet, som endnu tyngede paa hans elastiske Gemyt. Hvad Resten angik, havde Alting jo ordnet sig paa allerbedste Maade. Hvorledes havde han kunnet tænke det for en Time siden, da han kjørte til Byen i fuldstændig Fortvivlelse og med Erindringen om den skrækkelige Scene med Hildegard hvilende paa sit Hjerte som en Mare! Hvad vilde hun nu sige? hvorledes vilde hun optage det? daarligt, naturligvis: en forfærdelig Ydmygelse! en forsmædelig Afhængighed! Vanvid! det var det simpleste, naturligste Forhold af Verden. Hvorfor skulde Bertram, der hverken havde Børn eller anden Familie, ikke gjøre Erna, som han altid havde holdt saameget af, til sin Universalarving? At Erna kaldte Bertram Onkel, havde altid været Hildegard imod; for Fremtiden vilde hun dog formodenlig ikke have noget derimod. Og det store Laan? det var netop det Gode ved det, at det var saa stort. Et Par Tusind Daler hist, et Par Tusind Daler her — hvor uværdigt, hvor simpelt! Men Hundredetusind — det kunde gaa an, derved mistede man intet af sin Værdighed, det maatte selv Hildegard kunne indse. Og desuden, naar Erna dog alligevel skulde arve dem, blev Pengene jo saa at sige i Familien. Hvordan mon Hildegard vilde stille sig til Lieutenanten, som baade hun og han havde seet for første Gang den foregaaende Dag? Naa, eengang maatte jo være den første til at se sin Svigersøn. Det var et fortræffeligt Menneske, efter Alt at dømme! Havde han blot været adelig, thi det havde dog aabenbart været Lotters Hovedfortjeneste i Hildegards Øjne. Den stakkels Fyr! man kunde dog ikke Andet end have ondt af ham! Hvad kan et Menneske dog ikke drives til i sin Forlegenhed! Forfærdeligt! og for lumpne tretusind Daler! havde han blot givet eller kunnet give ham dem igaar, saa havde maaske hele Historien være kunnet løbe af i al Stilhed, og Lotter havde ikke faret om i Selskabet som en Berserk, for at fornærme Alle og Enhver. Han var dog ellers i Grunden et godmodigt Menneske, som det var let at komme ud af det med! Og hvad var det for en Djævel, der var faret i Bertram, som dog ellers plejede at gaa af Vejen for alle selskabelige Rivninger og Konflikter og i værste Fald forstod at dreje af med en Spøg, en høflig Vending, at fjerne selv den betænkeligste Situation i en Haandevending? Selv som Student havde han aldrig havt nogen Duel og aldrig lagt Skjul paa sin Afsky for Dueller. Hvilken Nødvendighed var her for en Duel? Han vidste jo dog, at Lotter havde udspillet sin Rolle i Rinstedt, at Hildegard uigjenkaldelig havde ladet ham falde! Men for en flygtende Fjende skal man bygge Broer af Guld, istedetfor at kaste ham en Knippel mellem Benene! Naa, forhaabenlig var idetmindste Lotter foreløbig kommen til Besindelse og havde rømmet Marken. Ja, saaledes maatte det være gaaet til: Fyren var kun gaaet ind paa den hele Duelhistorie, for at bringe sine Forfølgere paa et galt Spor, og medens de søgte ham i Skoven, var han allerede langt borte.

Naar Otto ikke gned sig i Hænderne, fornøjet over dette Resultat, var det kun af Hensyn til sin Ledsager, der sad saa taus og mørk ved Siden af ham, som om den mulige Forstyrrelse af Duellen voldte ham den alvorligste Bekymring.

Og det var virkelig ogsaa Tilfældet. Han var tilmode som en Dødstræt, der er ifærd med at trække Tæppet over sig, for at nyde den længe attraaede Søvn, og pludselig opskræmmes ved Brandallarm. Han havde ønsket sig Døden, men af en æreløs Haand kunde han ikke modtage den, baade for sin egen og for de Andres Skyld, der havde indladt sig paa en Affaire, som de ansaa for hæderlig, men som nu var uoprettelig vanæret. Han maatte altsaa vedblive at leve og turde ikke lade Nogen mærke, at dette Liv var ham en Kval — mindst af Alle Erna. Hun maatte ikke engang faae nogen Anelse om, at han havde villet ofre sig for hende. Men hvorledes skulde hun undgaa at faae en Anelse herom, naar hun lidt efter lidt kom under Vejr med Sammenhængen mellem den Fornærmelse, Lotter havde tilføjet Kurt, og hans egen Intervention, der havde fundet Sted umiddelbart efter? Overførsterens Ytring vidnede jo om, at man allerede var paa det rigtige Spor! Havde han da slet ikke tænkt derpaa? Eller havde han gjort det og saa slaaet sig til Ro med, at hans Død vilde kaste et tæt Slør over Sagens egenlige Sammenhæng, og naar dette Slør virkelig engang blev løftet for Ernas Øjne og hun maatte sige sig selv, at han var død for hende, saa vilde det kun være en tungsindig Tone, som vilde opløse sig i hendes forlængst befæstede Lykkes fulde Akkord. Ja, saaledes var det! Han havde, naar Alt kom til Alt, dog spillet Komedie og tildelt sig selv den letteste og taknemmeligste Rolle, draperet sig heroisk i Døden paa sin Medbejlers Bekostning, som saa bagefter kunde se til, hvorledes han kom ud af det med den mislige anden Rolle. Og nu var Stykket ikke forbi; han blev paa Scenen i den heroiske Attitude, og Erna vilde faae Tid til at anstille Sammenligninger, som allesammen maatte falde ud i Disfaveur af Kurt. Og det skulde den stolte Erna kunne tilgive sin Bejler? og det var Resultatet af hans opofrende Hengivelse for Ernas Lykke?

Den ulykkelige Selvplager stønnede under Byrden af de Bebrejdelser, han væltede paa sin Samvittighed.

„Ja, ja,“ sagde Otto, „det kan ikke være Andet, naar man kjører saadan, alt hvad Remme og Tøj kan holde. Naa, her vil det formodenlig igjen vare en Stund.“

Efter en rask, kort Kjørsel havde de naaet den første Landsby og stødte her paa Arrièregarden af det anbet Korps, der trak sig tilbage henimod Skovene. I den snevre Landsbygade var der sammenstuvet en kompakt Masse, der ikke kunde komme fremad, da de Forudmarcherende endnu spærrede Udgangen. De havde sat Geværerne i Pyramide; ved Siderne af Vejen, ja paa denne selv laa der udmattede Folk, medens Andre trængte sig omkring Dørene til Husene, hvorfra medlidende Hænder rakte dem Vand i alle mulige Kar; foran Kroen havde Mængden bunket sig sammen til en uigjennemtrængelig Klump. Kudsken var nødt til at bøje ind paa en Sidevej, hvorfra han med Møje arbejdede sig ud i aaben Mark, for endelig over en Stubmark at naa tilbage til

Vejen, hvor det saa gik langsomt videre, ofte ved Siden af marcherende Kolonner, som kun modstræbende gav Plads.

Altfor langsomt for Bertram, hvis feberagtige Utaalmodighed voxede med hvert Minut, skjøndt han ikke vidste Noget at svare paa Ottos Bemærkning om, at det jo slet ikke havde noget at sige, om man ogsaa virkelig kom et Kvarteer eller saa omtrent for silde. Hvad vilde det overhovedet sige, at komme for silde i dette Tilfælde? Til den pinlige Forklaring med Lotter kom man altid tidsnok. Ja, han vilde ærligt tilstaa, at han haabede, de ikke maatte træffe Lotter.

„Jeg troer dog," svarede Bertram, „at han trods sin moralske Forvildelse ikke er fejg. En Mand med svagere Nerver havde ikke saalænge udholdt Faren for at blive opdaget. Og han maatte jo antage, at han havde Fred til iovermorgen."

„I ethvert Tilfælde kan vi ikke komme hurtigere afsted," sagde Otto med et Skuldertræk.

Efterat man havde passeret den anden Landsby og havde de marcherende Tropper bag sig, gik det nu ogsaa i det hurtigste Trav paa den glatte Vej til den nærliggende Skov. Her maatte der imidlertid igjen kjøres i Skridt. I den gamle, daarlig holdte Vejs bløde Jord havde Kanonhjulene trykket fodbybe Furer. Der var desuden tilstrækkeligt af andre Spor, som tydede paa, at en heftig Fægtning havde fundet Sted her: Patronhylstre laa strøede rundt omkring, Grene vare afbrækkede, Buske knækkede; og nu stødte de paa en Forskandsning, som man ikke kunde kjøre udenom, da høje Træer begrændsede Vejen til begge Sider.

„De fordømte Karle," sagde Otto; „de bærer sig ad, som de var i et fjendtligt Land. Vi maa staa af og gaa videre tilfods, medens Johan kan faae den Tingest, der heldigvis ikke lader til at staa saa overmaade fast, ryddet saameget til Side, at han kan slippe igjennem. Forresten er Søen ikke hundrede Skridt herfra."

Skoven aabnede sig virkelig strax efter til en temmelig bred Lysning, hvor Vejen løb mellem de sivbegroede Bredder af den lille Sø tilvenstre og Randen af Skoven tilhøjre. Dette Afsnit af Vejen var bestemt til Mødested. I Begyndelsen hindrede det høje Siv den frie Udsigt; men snart havde de med deres skyndsomme Gang naaet Midten, hvorfra de kunde overse den anden Del indtil det Sted, hvor Skoven igjen lukkede sig. Alt var øde og stille.

„Da de kom, har der formodenlig endnu været dem for livligt her," sagde Otto; „Du kan være vis paa, at de er gaaet ad Donestien hen til den anden Lysning; kom blot, jeg kjender hver Plet her. Seer Du, her har der holdt en Vogn, den maa være drejet ind paa Donestien. Og sikken Mængde Hovspor — det kan jeg ikke forstaa, hvor alle de er kommet fra."

Vogn- og Hovsporene fortsattes inde paa Stien; men neppe vare de gaaede et Par Skridt, før det faldt Otto ind, at hvis Johan ikke fandt Nogen paa det betegnede Sted, kunde han maaske kjøre videre ad Skovvejen, muligvis lige til Rinstedt. Dum nok til det kunde han være. Han vilde tilbage og sige ham Besked; Bertram skulde blot gaa ganske rolig videre. At tage fejl af Vejen var en Umulighed.

Otto løb; Bertram ilede fremad. Allerede betegnede et lysere Sted den Lysning i Skoven, som Donestien lidt efter lidt hævede sig op til, saa at han endnu ikke kunde se den, uagtet han allerede maatte være ganske nær, thi han kunde høre Menneskestemmer og en enkelt Hests Vrinsken. Og nu traadte idetmindste en Del af Lysningen frem, hvorpaa til hans Forundring et ikke ringe Antal Heste blev holdt af Rideknægte. Et nyt Blik lod ham se, at flere af Hestene bar Damesadler. En pludselig Anelse foer igjennem ham. Uvilkaarlig veg han tilbage og et Par Skridt til Siden, hvor han nu bag et Par tykke Fyrrestammer lige ved Randen af Lysningen blev Vidne til en Scene, som i første Øjeblik fik ham til at stivne af Skræk.

Fire eller fem Mænd — blandt dem Obersten og Hr. von Busche — løftede just en Saaret eller Død op paa den lave, med Halm fyldte Brædtevogn, hvor han blev modtagen af Lægen og hans Medhjælper og omhyggelig nedpakket i Halmen, saa at Hovedet holdtes i opret Stilling. Aftenlyset faldt klart ind i det blege Ansigt — Kurts! Gud være lovet: saaret, ikke død! Øjnene vare aabne, og nu fløj et Smil henover de blege Træk, da Erna, der var steget op paa Vogntrinet, bøjede sig over ham fra den anden Side. Hendes yndige Ansigt, som beskyggedes af Ridehatten, var ligesaa blegt som hans; men ogsaa hun smilede og bøjede sig endnu dybere ned over ham og lukkede med et Kys hans Læber, som vilde tale, men ikke maatte tale, og sprang saa ned igjen, for ved Hr. von Busches Hjælp at svinge sig i Sadlen da hendes Hest imidlertid var bleven ført frem. Ogsaa Obersten var allerede i Sadlen; i det Samme satte ogsaa Vognen sig i Bevægelse; paa den var Medhjælperen bleven, medens Lægen ligeledes steg til Hest og sluttede sig til Toget, som bøjede ind paa Stien paa den anden Side af Lysningen og snart var forsvundet i Skoven. Tilbage blev kun Hr. von Busche og Alexandra, hvem Bertram først bemærkede, da Vognen kjørte bort, samt to Rideknægte, som nu førte Hestene frem, blandt hvilke ogsaa den befandt sig, som Kurt maatte have redet.

Den hele Scene var foregaaet i nogle faa Minuter, men Bertram havde dog faaet Tid til at fatte sig efter den første lammende Forskrækkelse. Hvad der nu fastholdt ham i Træernes beskyttende Mørke, var en Strøm af blandede Følelser, blandt hvilke med tvingende Kraft den Formaning trængte sig frem: træd ikke en anden Gang imellem dem, der have fundet hinanden for Liv og Død! hold nu din plumpe Haand borte fra Skjæbnens fine Hjulværk, naar den dog spotter dine kloge Beregninger i den Grad!

Det vilde have været det Bedste, at liste sig bort uden at blive seet af Nogen; men nu kom Otto og raabte hans Navn højt. Alexandra, der var ifærd med at lade sig løfte i Sadlen af Hr. von Busche, studsede; Hr. von Busche besvarede Raabet; Bertram traadte frem fra Træerne; Alexandra løb henimod ham, idet hun holdt sin lange Ridedragt sammen med den ene Haand og strakte den anden hen imod ham.

„Kjære Ven! De her! Gud være lovet! jeg stod just og overvejede, om jeg dog ikke hellere selv skulde vente paa Dem her, istedetfor at lade en af Folkene blive tilbage."

„Er Kurt haardt saaret?"

„Hvoraf veed De — naa, det kan nu være det Samme — nej! det vil sige: det vil blive et langvarigt Sygeleje, men Lægen indestaaer for en fuldstændig Helbredelse, og for hans Liv er der ingen Fare. Han fandt strax Kuglen; vi var her allerede — store Gud, hvad Erna dog er for en heroisk Skabning!"

Otto var imidlertid kommen til; der var en Spørgen og Svaren frem og tilbage, hvoraf man hurtigt fik idetmindste nogenlunde Rede paa, hvad der var foregaaet. Hr. von Busche var den, der var bedst i Stand til at give de ønskede

Oplysninger. Da Overførsteren var kommen tilbage fra Rinstedt, havde han af denne faaet Underretning om den Scene, i hvilken Kurt, aabenbart mod sin Villie, havde spillet den mærkelige, med en Officiers Ære uforenelige Rolle: en Mand, der ikke har andet Svar til en alvorlig Fornærmelse, der tilføjes ham i Overværelse af et stort Selskab, end at gaa sin Vej i Taushed. Overførsteren havde endnu været ganske betaget af den Disput, han havde havt med Damerne i Rinstedt om denne Sag; han havde tilføjet, at ogsaa andre af de Herrer, der havde været tilstede den foregaaende Aften, havde tilkjendegivet ham deres Forbauselse over den unge Officiers Adfærd.

„Jeg er selv Officier — i Reserven —“ vedblev Hr. von Busche, „og min Pligt var mig strax klar. Jeg maatte saa hurtigt som muligt meddele Ringberg den ærekrænkende Mistanke, som var i Omløb om ham. At udbede mig en Forklaring af Baronen var umuligt: han havde allerede for flere Timer siden forladt Overførsterens Hus, for, som man sagde mig, at gjøre Afskedsvisiter i Nabolaget, men i Virkeligheden, det er jeg overbevist om, for at skaffe sig den Hest, som han senere kom til Mødestedet paa. Vor Aftale var, at vi først skulde træffes her. Her maatte jeg jo ogsaa træffe Lieutenant Ringberg; men saa vilde det være for sent. Der var saa kommet to Æressager ud deraf istedetfor en, og Ringberg maatte aabenbart have Forrangen. Desuden havde Ringberg ingen Sekundant, med mindre Hr. Doktoren her vilde overtage denne Rolle, og det gik dog heller ikke godt an. Med eet Ord: jeg satte mig til Hest og gjennemred Manoeuvreterrainet, paa Kryds og Tvers, indtil jeg, da jeg næsten havde opgivet Haabet, dog fandt Ringberg i det Øjeblik, da Regimentet havde stillet Geværerne fra sig. Da var Klokken fem; Klokken halvsex skulde Rencontren finde Sted. Ringberg var i Begreb med at melde sig til Afgang hos Obersten, hvem han allerede tidligere havde bedt om to Timers Permission under et andet Paaskud, troer jeg. Jeg sagde ham, hvad jeg havde at sige. Han bad mig om at følge med til Obersten, hvem han maatte melde det Passerede. De kjender jo Obersten: Jeg er Deres Sekundant, udbrød han; den Baron skal vi dog lære Mores. Et Par Minuter var vi — foruden Stabslægen og en Medhjælper — i Sadlen og jagede herhen. Vi traf den bestilte Vogn ved Søen, og i samme Øjeblik kom Baronen til Syne. Jeg maa yde ham den Retfærdighed, at han ikke blot ikke fragik, at han havde brugt den fornærmelige Ytring, men ogsaa strax erklærede sig villig til at give den forlangte Satisfaktion. Vi begav os herhen; Udfaldet var desværre, som jeg havde ventet det med Baronens umaadelige Færdighed, eller rettere sagt: Udfaldet vilde formodenlig være blevet endnu sørgeligere, hvis Damerne ikke var komne, just som Skuddene faldt. Jeg er overbevist om, at Baronen, der stod med Ansigtet mod Stien, har seet dem komme, inden vi Andre kunde høre Hovslagene paa den bløde Jord, og at det uventede Syn har berøvet ham hans ellers usvigelige Sikkerhed. Jeg finder det ogsaa meget begribeligt, at han under disse Omstændigheder foretrak at rømme Marken. Formodenlig venter han mig hos Overførsterens, omendskjøndt, oprigtig talt, min Længsel efter at gjense ham ikke er saa overdreven stor.“

Medens den unge Mand fortalte dette paa sin livlige Maade og Otto derefter i al Korthed berettede, hvad det var for Hindringer, der havde bevirket, at de vare komne en halv Time for sent, havde Selskabet naaet Enden af Doneftien og var kommet til Vejen, hvor Ottos Vogn holdt.

„Hvor det var rigtigt, at vi allerede før besluttede at dele os,“ sagde Hr. von Busche. „Den Saaredes Eskorte vilde virkelig være bleven for stor. Uden al Opsigt vil det jo rimeligvis heller ikke nu spænde af, omendskjøndt de først kommer ud af Skoven lige før Rinstedt.“

„Hvad om vi nu delte os igjen?“ spurgte Alexandra. „Jeg føler mig, ærlig talt, dog alligevel en Smule angreben og vilde gjerne til Byen, for der at afvente Efterretninger om Patientens Befindende; hans Tilstand indgyder mig forresten ingen Bekymring, efter Lægens bestemte Forsikringer. Jeg ventes desuden ved Hoffet iaften. Jeg veed, kjære Hr. Amtsraad, at De nok er saa god at overlade mig Deres Vogn og tage Lieutenant Ringbergs Hest i Stedet. Det maa jo ogsaa være Dem om at gjøre, at komme hjem saa hurtigt som muligt, omendskjøndt Deres Frue er bleven forberedt paa Alt ved en Tjener, som vi strax sendte afsted.“

„Men, min naadigste Frue,“ sagde Otto, „De kan dog umulig alene —“

„Jeg haaber, Hr. Doktoren viser mig den Venlighed at ledsage mig.“

Alexandra havde ved disse Ord vendt sig om til Bertram, som stod hensunken i Tanker og neppe havde taget nogensomhelst Del i den hidtil førte Samtale. Nu slog han Øjnene op, og Begges Blikke mødte ham.

„Jeg vilde netop udbede mig den Ære,“ sagde han.

Otto saae forbauset paa ham, men vovede ikke at gjøre nogen Indvending. Et Skuldertræk bag Alexandras Ryg syntes at skulle sige Bertram, at han betragtede ham som et beklageligt Offer for en Damekaprice. Han gav Kudsken Ordre til at naa Chausseen ad den korteste Vej; den vilde nemlig imidlertid være bleven passabel og yde den bekvemmeste Befordring. Skulde det blive køligt, maatte Fyrstinden endelig ikke undlade at benytte de Tæpper, der laa i Vognen. Alexandra takkede ham for hans Godhed; hun skulde imorgen personlig forhøre sig om, hvordan det stod til i Rinstedt.

„Det samme Løfte tager jeg af Dig, Karl,“ sagde Otto.

Bertram nikkede.

„Ja, saa vil jeg ikke opholde Dem længer.“

Man rakte hinanden Haanden; de to Herrer steg til Hest og sprængte afsted, fulgte af Rideknægtene, medens Vognen satte sig langsommere i Bevægelse til den anden Side.

* * *

Sluttes.

I Saisonen.

XI. Børneselskaber.

Jeg maa begynde med at bede om Forladelse for Titlen, da den upaatvivlelig, hvis disse Linier skulde falde i Hænderne paa en med de her omtalte Personer jevnaldrende Medborger eller Medborgerinde, i allerhøjeste Grad vil saare og krænke Vedkommende; i min Tid kaldtes virkelig de Selskaber og de Baller, som afholdtes for 13—14aarige Individer, for Børneselskaber og Børneballer, men med den nu forandrede Form for Afholdelsen af disse har ogsaa Betegnelsen forandret sig, og jeg burde vistnok snarere have skrevet: ung Middag med Dands.

Den nærmeste Anledning for mig til at gjøre disse Selskaber til Gjenstand for Omtale er den, at der for nylig er blevet

afholdt saadan et ungdommeligt Selskab hos Mørups. Familien har nemlig i denne Tid Besøg af en af Fruens Søsterdøtre, som netop befinder sig i den ovennævnte Alder, og det var til Adspredelse for hende, at Festen blev arrangeret, skjøndt Mørup af al Magt opponerede mod denne upaaregnede, i Januar Maaned dobbelt uvelkomne Udgift; men han kunde ikke komme nogen Vej ligeoverfor sin Kones slaaende sande Bemærkninger om, at enten havde man saadan en ung Pige i Besøg, eller ogsaa havde man det ikke, men naar man havde det, saa maatte man ved Gud gjøre Noget for at glæde hende, for at sidde alene hjemme med sin gamle Tante og hendes Mand, det kunde da umuligt more Barnet, og desuden havde Ingeborg — det er Søsterdatterens Navn — nydt saa megen Velvillie af en hel Mængde Familier her i Byen, som Mørups jo saa godt som slet ikke kjendte, hun havde jo været til nedringet Dands hos Den og Den og til firkantet Dands hos Den og Den, og saa var den eneste optænkelige Maade, man kunde vise sin Taknemmelighed paa, at gjøre Gjengjæld ved at bede disse Familiers Børn til en lille Svingom, de kunde jo saa udmærket dandse i Spisestuen, hvor der intet Tæppe var at tage af, og Resten skulde hun nok sørge for, han behøvede ikke at bryde sig det mindste om det Mindste. Hermed blev denne Festivitet anseet som slaaet fast, og forrige Torsdag blev den afholdt, efter at den til stor Forskrækkelse for Mørup havde antaget Dimensioner, som paa det Tydeligste godtgjorde, hvilken himmelvid Forskjel der er paa Børneselskaber, som de afholdtes i Mørups Barndomsperiode, og de, der skulle tilfredsstille Nutidens Fordringer; med andre Ord: den lille Svingom var bleven til en ung Middag med Dands, for Fru Mørup skulde dog ikke have noget af at lade sig lumpe af de andre Familier; fik Børnene fire Retter, naar Johansens gjorde Bal for deres Datter, saa skulde de ved Gud ogsaa have det, naar lille Ingeborg skulde se Nogle hos sig, ellers maatte de hellere lade være. Mærkeligt nok blev dette sidste Alternativ ikke valgt, skjøndt Mørup øjeblikkelig viste sig særdeles beredvillig til at gaa ind herpaa, men Fruen udsendte Dagen efter tredive smaa, elegant lithograferede Indbydelseskort.

Som gammel Ven af Huset fik jeg en Indbydelse til at være Familiens Gjæst den Dag, men Indbydelsen lød forunderligt nok ikke paa at deltage i Middagen, men kun paa at komme om Aftenen og se paa de Unges Dands. Jeg skal ikke nægte, at jeg blev noget forbauset over denne Form af Invitationen, da den stod i saa fuldstændig Modstrid med, hvad der var Brug i min Ungdom, ja jeg blev ikke alene forbauset, jeg følte mig ligefrem forurettet, og jeg skal sige hvorfor. I gamle Dage kom nemlig de Ældre til Middagen og de Yngre om Aftenen til Dandsen; nu finder akkurat det Omvendte Sted, og jeg antager ikke, at selv de Unge vilde undre sig over, at jeg som Ældre foretrækker den første Ordning, naar de faae at vide, hvor særligt uheldige vi paa min Alder have været stillede ligeoverfor dette Changement, idet det, da jeg var ung, var de Ældre, der fik Middagsmaden, og nu, da jeg selv hører til de Ældre og følgelig havde glædet mig til de mig som saadan tilkommende Sportler, nu er det de Unge, der gaa af med Profiten. Jeg finder ialtfald, at der er noget Uretfærdigt i paa den Maade at blive snydt for den Middagsmad, man har gaaet og ventet en 20—30 Aar paa som noget En lovligt Tilkommende; vel sandt, Trøsten er forholdsvis billig i denne Tid, hvor man efter Forlydende i det billige Kogeri i Studiestræde faaer tre til fire Retter Mad, Dessert, Kaffe, Likeur og Havannacigar for 50 Øre, men alligevel synes jeg, at jeg er bleven noget forfordelt ved Tidernes Ugunst.

Fru Mørup havde overordenlig travlt i den sidste Ugestid før den unge Middag med alle de forskjellige Forberedelser, ja jeg troer ikke at overdrive ved at sige, at den voldte hende dobbelt saa meget Hovedbrud som en almindelig Middag, da hendes egne Erfaringer ikke slog til her, men hun jevnlig maatte gjøre et lille Løb saa hen til en, saa hen til en anden yngre Veninde for at faae at vide, hvorledes man nu brugte, thi Alt skulde være komplet, hun vilde for enhver Pris honorere de unge Damers og Herrers berettigede Fordringer fuldt ud og endelig undgaa, at de skulde have noget mindre Heldigt ved Arrangementet at sladre om til deres Forældre. Omsider fik Fruen dog Alt bragt i den ønskeligste Orden, og den store Dag kom. Fra den tidlige Morgenstund færdedes hun med opsmøgede Ærmer og stort hvidt Kjøkkenforklæde i Kjøkkenet, hvor hun gik Kogejomfruen til Haande, og hun benyttede enhver Lejlighed til, naar denne vendte Ryggen til, at undersøge alle hendes Remedier og se at lære saa mange Fif som muligt, uden at det dog til hendes store Ærgrelse lykkedes hende at faae noget Videre at vide, skjøndt hun stillede Kogejomfruen de underfundigste Spørgsmaal, for at lokke en ny Opskrift ud af hende.

Kort efter Frokosten, som Familien indtog noget senere end sædvanligt paa Grund af den sildigere Middagstid, trak Frøknerne afsted med lille Ingeborg til deres Sovekammer; thi her skulde den højtidelige Akt foregaa, som de havde glædet sig til mest til af det Hele, nemlig at pynte deres lille Kousine. Dette Hverv, som de af egen Magtfuldkommenhed havde overdraget sig selv, opfyldte de med den største Samvittighedsfuldhed, idet de behandlede Barnet som en Dukke og snart paa den mest kejtede Maade fik knappet et eller andet Stykke Tøj paa hende, for strax efter at rive det af igjen, og snart med den største Anstrengelse fik proppet hendes Arme eller Ben ned i forskjellige Klædningsstykker, hvor de slet ikke hørte hjemme, og i det Hele raadede over lille Ingeborgs Liv og Lemmer med ligesaa uindskrænket Myndighed som den, den værste Tyran af en lille, egensindig Pige udviser ligeoverfor sin Dukke, naar denne en Dag er i sit allergjenstridigste Humeur. Intet Under derfor, at deres levende Dukke efter en halv Times Bearbejdelse af dem var forvandlet til det mest højrøstede Exemplar af en Skrigedukke. En af de værste Operationer for Ingeborg var Opsætningen af hendes Haar. Frøknerne Mørup, der fandt, at hendes daglige Frisure med den gammeldags Krumkam var saa gyselig provindsiel, kæmmede og glattede og krøllede og krusede hendes kjønne lysegule Lokker saa længe, at det virkelig tilsidst efter en halv Snes forgjæves Forsøg lykkedes dem ved Hjælp af et Utal af Naale, Kamme, Valke og hvad alle disse haarfagre Hjælpemidler hedde, at faae Haaret sat op i nogle kjedelige kjøbenhavnske Folder, som, hvis ikke den unge Dames ungdommelige Ansigtstræk havde røbet hende, næsten vare i Stand til at opfylde hendes ærgjerrige Ønske: at se ud, som hun var konfirmeret. En Time før Middagen løslodes endelig Ingeborg af Kousinernes hjælpsomme Hænder, og glad over at slippe for flere Pinsler hoppede hun ind i Dagligstuen for at fremstille sig for Fru Mørup. Denne, der havde siddet i Sofahjørnet og „lukket Øjnene lidt“ — en Operation, der mærkeligt nok altid medfører en vis nasal Lyd — konstituerede sig strax som en Slags Overbesigtigelseskommission, hvilken Kommission dog paa Grund af den medtagne Morgendragt og det fedtede Krøllepapir just ikke havde noget særdeles vær-

digt Udseende. Imidlertid erklærede Kommissionen sig, efter at have vendt og drejet Ingeborg, til hun blev ganske ør i Hovedet, for overmaade tilfreds med det vundne Resultat. Og Ingeborg saae ogsaa godt ud, hun lignede en Dukke, det vil sige, ikke en Dukke til at lege med, men en af disse pyntede Dukker, der ved Juletider vise sig i Goldschmidts Vinduer, for at forrykke Hovederne paa alle baade unge og gamle Damer, som i beundrende Skarer stimle sammen udenfor Vinduet og erklære, aldrig i deres Dage at have seet noget saa „Snudsket“, og tilbyde paa Stedet at spise dem op, hvilket Sidste dog aldrig bliver til Noget, rimeligvis paa Grund af et saadant Maaltids Kostbarhed. Da jeg ikke har noget Kjendskab til Detailbenævnelserne i saadan et Balkostume, maa jeg renoncere paa at give nogen udtømmende Beskrivelse af lille Ingeborgs Dragt. Kun saameget veed jeg, at Kjolen var tilstrækkelig nedringet til at give en mulig tilstedeværende Anatom en særdeles gunstig Lejlighed til at studere Halsens og Skuldrenes Knokkelbygning paa et 13—14aarigt Pigebarn, samt at den var saa snæver om Knæerne, at det var mig en Gaade, hvorledes det var muligt for Ejerinden at bevæge sig i Dandsen; men dette kunde maaske være ganske hensigtsmæssigt, da Pladsen i Spisestuen kun tillod Udøvelsen af den Bevægelse, der i Gymnastiksproget hedder: „Paa Stedet hop!“ Forøvrigt var Snittet paa Kjolen — som Ingeborg triumferende sagde — aldeles voxent, hvilket ikke undlod at skaffe hende adskillige Misundere blandt de unge Damer, hvis Forældre vare saa gammeldags og naive, at de lod deres Smaapiger møde i Børnedragter. Ved Ingeborgs højre Side hang der i en lang Kjæde en elegant Vifte, som hun til Fuldkommenhed forstod at haandtere, skjøndt den var saa stor i Forhold til hende, at den, naar hun slog den ud, nærmest tog sig ud som et lille Skjærmbrædt, og samtidigt var den saa vægtig, at de Rap af den, hvormed hun af og til lyksaliggjorde sine Kavalerer over Armen, kun voldede disse en smerteblandet Fryd.

Lille Ingeborg gik om i de oplyste Værelser og talte Minuterne, der vare tilbage til, at Middagen skulde tage sin Begyndelse, medens Fru Mørup ikke kunde begribe, hvor Tiden blev af, da hun havde nok at tage vare med at fare frem og tilbage mellem Kjøkken og Spisestue og i det Hele havde saa travlt, som en Præstekone har, naar hendes Mand har Bispevisitats og Biskoppen skal spise til Middag i Præstegaarden, og hun led samme Hjerteangst for, at Noget skulde gaa galt, som en saadan plejer at føle. Endelig havde dog den store Viser Medlidenhed med Ingeborgs Kvaler, Klokken faldt til Slag, og paa samme Tid ringede Entréeklokken, Selskabet begyndte at komme. De ungdommelige Gjæster vare snart samlede, de kom meget præcis; der var endnu ingen af dem, der havde den tilbørlige Suffisance, der hører til at komme til Middag en halv Time efterat man er bedt og lade Resten af Selskabet vente paa sig.

Hvilket Selskab var det ikke at betragte, hvilken Samling af Typer af „den modnere Ungdom“ saae man ikke, og hvor højst forskjelligt fra et saadant Selskab i min Barndom var det dog ikke. Den Tilbageholdenhed hos os, som bevirkede, at de unge Kavalerer stod opmarcherede langs den ene Væg af Salen, medens de unge Damer dannede Haie langs den modsatte Væg, og den Generthed hos os, som medførte, at en ung Fyr helst dandsede samtlige Dandse med den unge Donna, som han først var kommen til at dandse med, existerer ikke mere hos det unge Danmark. Som ældre, routinerede Balløver gav de sig strax paa den mest ugenerte Maade i Samtale med Pigebørnene og engagerede forskjellige af disse til de forskjellige Dandse, idet de samvittighedsfuldt noterede Damernes Navne paa de dem ved Døren af Lejetjeneren leverede Balkort, hvilke ere en uundværlig Nødvendighed nu, da Ungdommens Hukommelse desværre er saa svag. Hvad de tilstedeværende unge Mennesker angaaer — jeg bruger Betegnelsen unge Mennesker i den gammeldags Betydning, som man brugte, før det blev opdaget, at en ung Pige ogsaa er et ungt Menneske — kunde man maaske passende inddele dem efter en aristokratisk Maalestok, da her var Repræsentanter for Aristokratiets tre Grupper. Der var blege, forlæste Gymnasiaster, som allerede vare saa meget Aandsaristokrater, at de saae ned paa Realisterne fra samme Skole som paa en lavere Kaste, medens disse Sidste havde naaet saa højt et Trin paa Pengearistokratiets Stige, at de med Foragt skuede ned paa Gymnasiasterne, fordi deres Fædre ikke havde mere end saa og saa meget om Aaret og aldeles ikke vare kjendte paa Børsen. Og saa var der et Par virkelige, fødte Aristokrater, der følte sig højt hævede over samtlige Borgersønner og i det Hele vare Aristokrater til Fingerspidserne, ja et godt Stykke længere endnu, da deres Negle ragede et halvt Kvarter ud over disse. Mest Lykke hos Damerne gjorde dog de unge vordende Søofficierer, som koketterede paa alle Maader med den lille Dolk ved deres Side, og som allerede vare komne saavidt i Sømandsvidenskaben, at de kunde taale Skraa. De tilstedeværende unge Piger kunde man i Mangel af anden Inddeling godt klassificere efter deres Frisure. Der var Nogle, som vare rigt friserede med kunstfærdigt opsat Haar, i hvilket der prangede virkelig levende Blomster, der saae saa levende ud, som man kan forlange det af Blomster, der have faaet deres naturlige Stilk erstattet med en Haarnal; det var de allerede routinerede og feterede Baldronninger. I Modsætning til dem var der Andre, hvis barnlige Frisure saae en hel Del naturligere og klædeligere ud for Pigebørn i den Alder og tillige medførte den Fordel, at Ejerinderne ikke behøvede at omgaaes den med overdreven Varsomhed, Noget, disse da ogsaa benyttede sig af i fuld Udstrækning, og man kunde snart se dem, naar de bleve forlegne over Et eller Andet, proppe Haarpidskene, hvis oprindelige Opgave var at hænge ned ad Ryggen, ind i Munden og nyde større eller mindre Mundfulde af samme, og snart, naar en Veninde fortalte en rigtig grinagtig Historie, se dem purre om i Haaret, hvorved Skilningen efterhaanden tabte sin lige Retning og fik et Udseende, der mindede om de Landeveje, hvor Vognene maa kjøre i Zigzag paa Grund af de opstillede Afviserbukke. Endelig var der en tredie Klasse af stilfærdige unge Piger, som bar deres Nakkehaar sat op i Fletninger, der vare gjennemborede med en Sølvpil, hvilken Haarprydelse efter en almindelig udbredt Antagelse maa betragtes som et sikkert Kjendetegn paa Verdensforsagelse og Grundtvigianisme.

For min skikkelige Ven Mørup var hele Dagen en uafbrudt Række af Overraskelser, der begyndte, da han fem Minuter i Klokken fem traadte ind i Dagligstuen i sine sædvanlige Klæder. Neppe havde nemlig hans Kone faaet Øje paa dette, før hun foer op med Rædsel præget i hvert Ansigtstræk, kastede sig over den ulykkelige Mand og halvkvalt af Harme og Raseri tilraabte ham det mærkelige Spørgsmaal, om han vilde slaa hende ihjel med sine graa Benklæder. Da Mørup nok saa godmodigt bemærkede, at han ikke vidste, at et Par gamle graa Permissioner kunde gjøre Tjeneste som Mordvaaben, steg Fruens Raseri til sit

Højdepunkt, og hun gjorde den i denne Forbindelse noget overraskende Meddelelse, at nu var hendes Fornøjelse spoleret, og bekjendtgjorde samtidigt, at hun agtede at tilbringe Resten af Dagen alene i Soveværelset, begrædende Verdens Skammelighed i Almindelighed og sin Mands Skjændighed i Særdeleshed, saa kunde de Andre jo more sig uden hende, hvorpaa hun, efterat have forvisset sig om, at det var en af de stærke Stole, der stod bag hende, sank om paa denne med en krampagtig Hulken, der var saa meget voldsommere, som hun ikke kunde faae Luft ved en eneste Taare, hvilket iøvrigt var heldigt nok, da det jo vilde have skæmmet hendes Udseende, til de Fremmede kom. Følgen er let at indse: Mørup trak sig i den vildeste Flugt tilbage fra Kamppladsen og begav sig ind i Soveværelset, brummende Noget, der kunde ligne: „De forbandede Unger!" Efter ti Minuters Forløb fremstillede Manden, der besynderligt nok forefandt fremlagt i Soveværelset sit sorte Tøj og en skinnende hvid Manchetskjorte, sig da i en hel anden Skikkelse [Paaklædning A, Gala], dog havde han med fin Takt, for ikke at krænke de tilstedeværende unge Kavalerer, hvis øverste venste Knaphul endnu var syet sammen, kun taget det lille Ridderkors paa. Kort derpaa gik man tilbords, og her ventede strax Mørup den anden Overraskelse, idet han opdagede, at der var stillet fire Glas ved hver Kouvert. Jeg vil ikke sige om ham, at han, da han indvilligede i, at Ballet blev forandret til Middag med Dands, havde tænkt sig noget Lignende som Sødsuppe og Pandekager, men mindst ligesaa langt havde han været fra at tænke sig saadan en Opdækning, og hvad der krænkede ham allermest, var, at hans Kone havde sat den fine Rødvin med den blaa Kapsel paa Bordet, en Vin, som han kun ved extraordinaire Lejligheder trakterede sine Venner med, og hvoraf han ikke havde mere end nogleogtyve Flasker tilbage. Han kom uvilkaarlig til at mindes de Baller, han selv som Dreng havde været paa, og hvor hele Anretningen bestod af skaaret Smørrebrød og afbrændt Rødvin, der endda, for at uskadeliggjøre de mulige Følger af Nydelsen af et overvættes Kvantum, var spædet dygtigt op med Vand, og han var — som han bagefter fortalte mig — lige ved at blive gal i Hovedet, da han heldigvis kom til at mindes, hvorledes vi engang paa Slutningen af vor ungdommelige Balperiode, da vi paa et Bal mellem Dandsene bleve regalerede med Kirsebærsuppe uden Spor af Tilsætning af Vin, ansaa det for at være under vor Værdighed at nyde slige lave, barnagtige Drikkevarer, hvorfor vi i Følelsen af vor retfærdige Harme over en saadan Behandling foragteligt kastede Indholdet af Hankeglassene i Kakkelovnen, fra hvilken der kort efter til ligesaa stor Skræk for os som ubeskrivelig Forbauselse for Værtinden og de tilstedeværende Tanter fremsprang et sprudlende Væld af en Vædske af et højst mysteriøst Udseende, der bredte sig ud til Midten af Salen.

Ved Bordet gik det i Begyndelsen taust og stille til som i det abstadigste Gammelmandsselskab, og Mørup begyndte allerede at faae Skrupler over, at det vist var hans Nærværelse, der indvirkede trykkende paa de unge Mennesker; han prøvede derfor paa at indføre en munter og ubunden Tone, saadan som den havde været Brug i Selskaberne i hans Ungdom, men han opgav det strax, efterat hans første Forsøg var faldet saa uheldigt ud, at den unge Herre, en femtenaarig Søn af en af hans Venner, som han troede at slaa sig til Ridder paa ved at spørge til Kjærestens Befindende, tog Sagen fuldkommen alvorligt og svarede, at han endnu ikke havde Raad til at gifte sig, og saa vilde det jo være Synd for Pigebarnet, og derfor levede han endnu en garçon, og det varede ikke længe, inden Mørup til sin tredie Overraskelse opdagede, at han var sammen med Folk, der maaske nok vare ham underlegne i Alder, men som vare ham fuldkomment jevnbyrdige, om ikke overlegne i Henseende til Forstand, Kundskabsfylde og Verdenserfaring. Fra Talende forvandledes nu Mørup til en taus Tilhører, og det interesserede ham i høj Grad at følge de forskjellige Samtaler. Her gav en Gymnasiast med vigtig-lærd Mine sin unge Tilhørerinde en særdeles instruktiv Forklaring af, at den russiske Nihilisme kommer af det latinske nihil, og hun saae beundrende op paa Indehaveren af saa megen Visdom; her debatterede et Par den store litteraire Fejde, den blondlokkede, nordiske Skjønhed forsvarede saa frisk og kjæk Ploug mod sin lille, sortkrøllede Bordherre, der var af en mere sydlandsk Skjønhed, men han vilde ikke give efter, han gestikulerede heftigt og sagde, at han ikke lod sig tyrannisere, han gjorde kun, hvad Brandes sagde; og her talte en af Ungmøerne om „Et Dukkehjem" — mærkeligt nok ikke Fru Knudsens Dukkehjem paa Østergade, som man efter hendes Alder skulde tro vilde have ligget hende mest paa Hjerte — nej, Ibsens Dukkehjem, og hun paastod, at den penible Slutning var aldeles korrekt og konsekvent; saaledes handlede netop den sande Kvinde, og hun følte hos sig selv, at hvis hendes Mand havde behandlet hende saa brutalt for en saadan Bagatels Skyld, skulde end ikke femogtyve Aars Ægteskab og tolv Børn forhindre hende i at gaa sin Vej lige for Næsen af ham. Hendes Kavaler var ikke enig med hende heri og fremhævede til Støtte for sin Mening, at han havde hørt i Byen, at Stykkets Slutning skulde forandres saaledes, at der, efterat man har hørt Nora smække Porten i efter sig, skulde være en Pause, og saa ringede det igjen paa Portklokken.

Imidlertid gik Alt sin vante Gang, de unge Herrer bar sig ad som gamle Middagsherrer og drak det ene Glas efter det andet med hinanden, hvergang sendende Lejetjeneren, som de schoflede, da de havde en lumsk Mistanke om, at han i sit Hjerte betragtede dem som Drenge, over til Hr. N. N., for at bede ham vise dem den Ære at se herover; men Vinen gjorde dem ikke i mindste Maade lystige, og de ytrede ingen Tendens til at kaste med Brødkugler eller hive Servietterne i Hovedet paa hinanden; de unge Damer satte strax deres Handsker i Glasset til Tegn paa, at de ikke vilde nyde en Draabe Vin, men lod sig dog siden overtale til at nippe lidt til Glasset; Ingen gjorde for tidligt Attentat paa Syltetøjsasietterne, men Alle rynkede de paa Næsen, da de ikke fik Dyreryg, men maatte nøjes med saadan en simpel Fugl som Ryper. Under alt dette lød Konversationen som sædvanligt, begyndende ved Suppen i den bekjendte stilfærdige, halvt hviskende Tone, stigende i Larm ved hver Ret og endende ved Desserten i høje Toner i den ualmindelig interessante Debat om, hvem der skulde have den Tallerken med den gule Rose paa, og hvem der skulde lykkaliggjøres med den med Forglemmigejerne. Selvfølgelig blev der holdt Taler, og netop de samme Taler, med det samme Indhold, som holdes ved enhver ældre Middag. Alle de ungdommelige Talere skilte sig særdeles godt ved deres Opgaver, ligefra den unge Alvorsmand, der ved Stegen i fuldstændig ulastelige oratoriske Vendinger udtalte Selskabets Tak til Vært og Værtinde, til den sejrsbevidste Don Juan, der udbragte Damernes Skaal paa saa korrekte Vers, at han, hvis han vilde have udgivet dem i Trykken, ikke havde behøvet at forudskikke noget Forord om

Versbygningen. Over alle de andre Talere hævede sig dog den unge Axel Meier, som, gjort dristig af de Andres Held og den nydte Vin, rejste sig og udbragte en Skaal for sin Ven, Viktor Jakobsen, motiveret ved, at Størsteparten af de tilstedeværende Damer og Herrer havde været paa Bal hos denne Ven i Lørdags; han udtalte Haabet om, at de endnu i mange Aar maatte kunne gjæste denne fjortenaarige Medborger, og endte med det Ønske for Viktor, at han maatte faae Glæde af sine Forældre, hvilket fromme Ønske Hr. og Fru Jakobsen forhaabenligt ikke vilde gjøre til Skamme. Kort efter denne lille opmuntrende Episode hævede Mørup Taflet, efterat man havde siddet halvtredie Time tilbords.

Man havde neppe faaet sagt Velbekomme til hinanden, før de unge Herrer alle som een stormede over i de to unge Mørup'ers Værelser, som vare indrettede til en Slags Rygekoupeer, og — fra nu af kan jeg tale med som Øjenvidne; jeg var nemlig nu kommen tilstede efter speciel Indbydelse fra min Ven Mørup, der gjerne vilde have lidt Selskab — her kastede de sig over Cigarkassen med en saadan Graadighed, at man kunde se, at det intet Komediespil var, at de længtes efter at komme til at ryge. Jeg kunde ikke lade være at nære den højeste Beundring for disse Ynglinge, som, liggende udstrakte i de forskjelligste nonchalante Stillinger paa de lave, moderne Meubler — man sidder ikke mere, man ligger — med en Velbehagelighed og en Virtuositet, der tydede paa mangeaarig Øvelse og Erfaring, sendte de blaalige Røgskyer op mod Loftet, medens de snart i en ironiserende Tone morede sig over og snart i en beskyttende Tone trak paa Skuldrene af „de Gamle“, med hvilken noget fortrolige Betegnelse jeg hører det nu er moderne at benævne sine Forældre, eller talte om den højere Politik med et Kjendskab til de europæiske Statsmænds Planer, der forbausede mig, eller debatterede de ældste og agtværdigste Handelshuses Soliditet med en Kundskab om deres Dispositioner, som maatte være sand, da den var saa selvsikker. Min Beundring var blandet med en vis Forbauselse, naar jeg tænkte paa, hvor latterlig uvidende jeg i den Alder var om Alt, hvad der hed Politik, og hvor taabelig godtroende jeg stolede paa ethvert gammelt Handelsfirmas Soliditet, ikke at tale om, hvor fuldstændig uøvet jeg var i den ædle Tobaksrygningskunst, hvilke Kvaler i Form af Hoste jeg led under Udøvelsen af den ærgjerrigt efterstræbte Kunst, og hvilke endnu grusommere Kvaler jeg gjennemgik, naar jeg havde taget en Snes Drag af Cigaren og som Følge deraf flere Timer i Træk følte mig omtumlet paa det vilde Oceans taarnhøje Bølger, hvergang opgivende Haabet om nogensinde mere at sætte Foden paa fast Grund. Min Beundring steg til Enthousiasme, da jeg, dengang der blev serveret Kaffe og Likeur, saae disse røgfortærende Ynglinge klinke med hinanden og hver drikke 2—3 Likeurer.

Klokken otte overraskedes Mørup ved Ankomsten af to unge blege Herrer, som han først antog for et Par Efternølere, hvorfor han meget forekommende spurgte dem, om de havde spist til Middag, hvilket Spørgsmaal satte dem i en øjensynlig Forlegenhed, hvoraf de dog snart bleve revne ud, da Fru Mørup i det Samme kom til og i en indigneret, halvt hviskende Tone underrettede sin Mand om, at det var „Musiken“, han stod og trykkede i Haanden. Efterat Fruen havde faaet de to Kunstnere placerede ved at spærre dem inde i et Hjørne af Salen og bedt dem vente et Øjeblik, inden de begyndte paa deres musikalske Virksomhed, trak Mørup Konen hen i en Vinduesfordybning og spurgte, om der skulde spilles firhændigt, siden der var to Virtuoser, hvorpaa hun atter irritteret underrettede ham om, at den Ene naturligvis skulde spille Klaver og den Anden Violin, det brugte man altid nuomstunder, det havde de havt baade hos Justitsraad Svane og Grosserer Thrane, og derfor skulde lille Ingeborg ogsaa have det saadan, hvilken Oplysning ikke undlod at forbause Mørup, der i sit Hjertes Enfoldighed hidtil havde troet, at man paa den Slags Baller nu ligesom i hans Tid dandsede til en Harmonikas barnlige Toner, og halvvejs havde glædet sig til at opfriske glade Barndomsminder ved Lyden af dette Instrument.

Endelig var Alt i Stand til, at Ballet kunde tage sin Begyndelse, Spisesalen var ryddet for Bordene, Gulvet var blevet fejet og derefter bestrøet med Hexemel, og Klavervirtuosen gjorde lidt Fingergymnastik paa Tangenterne, medens Violinisten stemte sit Instrument, der klagede noget gudsjammerligt i Forudfølelsen af de Pinsler, der ventede det. Alt var kortsagt færdigt, man ventede kun paa de unge Herrer. Der blev sendt Bud flere Gange over i Rygeværelserne for at sige dem, at Damerne ventede paa dem, men det hjalp ikke, og det var vist ikke lykkedes at bevæge dem af Pletten, hvis ikke Fru Mørup selv i egen høje Person var gaaet derover og dels ved Trusler, dels ved lokkende Bønner havde formaaet dem til at bringe Damerne det Offer, for en Stund at lægge Cigarerne bort, og man kunde baade se og høre, hvor stor Overvindelse det kostede dem at give Afkald paa denne Nydelse, da de noget efter modvillige slentrede over i Balsalen, mumlende mellem Tænderne højst utilfredse Ytringer om, at de nu skulde over at ase.

Ballet gik fortræffeligt, alle de unge Herrer dandsede saa sikkert og med en forbausende Routine, kun en ganske Enkelt saae man, naar det gjaldt en Vals — denne alle taktfaste Dandseres Yndlingsdands og alle taktløse ditos Anstødsstén — staa og betænke sig, medens han forat komme i Gang slog Takt med Hovedet og ved sig selv halvhøjt talte: 1—2—3, 1—2—3, 1—2—3; men det syntes mig dog, at det her ligesom ved Bordet gik altfor ordenligt og korrekt til. Naar den opførende Kavaler sagde: „De fire næste Par!“, saa faldt det ikke det femte Par ind at dandse ud med, og da ingen af de livstrætte unge Mennesker havde nogen særlig Passion for at „ase“ mere end højst nødvendigt, var der Ingen, som tænkte paa at snyde ved at inklinere udenfor Touren, ligesom det vilde have været aldeles umuligt at tænke sig, at et Par Rivaler skulde have ytret Tendens til at spænde Ben for hinanden. Derimod var der en stor Del af Herrerne, som helst vilde skulke og leve af at gaa paa Rov, det var saa rakt, det havde de hørt deres voxne Brøder sige, og Fru Mørup havde et svært Arbejde ved hver Dandses Begyndelse med at faae et Par af Pigerne anbragt, skjøndt der var indbudt fire Herrer flere end Damer, for at de Stakler af Herrer dog engang imellem kunde faae Lov til at hvile deres mødige Lemmer, og snart saae man hende skamme den unge Hansen ud, fordi han sagde, at han var saa umaadelig træt efterat have dandset to hele Dandse i Træk, snart saae man hende faae den unge Søller hen i en Krog og bearbejde ham forat faae ham til at dandse med Kirstine Møller, som ved Gud var saadan en sød og velsignet og rar og ligefrem Pige, og snart saae man hende styrte over i Rygeværelserne, hvor fire af de elskværdige unge Fyre gjorde Forsøg paa at etablere et lille gemytligt L'hombreparti. Takket være hendes Anstrengelser, kom der i ingen af Dandsene nogen af Damerne

til at sidde over, og Dandsen gik saa muntert og livligt, som man kunde forlange det af saa alderstegne Dandsende. Dandsen klæder jo altid Ungdommen, og det var derfor morsomt at se til, skjøndt jeg ikke forstod den mærkelige Maade, Damerne holdt sig paa under Udøvelsen af denne Kunst, idet de søgte at overgaa hinanden i at knække over i Livet, ligesom Herrernes Maneer at holde den venstre Haand paa var mere aparte end klædelig, idet de snart af al Magt trak den saa langt ned mod Gulvet, at man skulde tro, det var en Kraftprøve, der anstilledes, og at Herren var lige ved at twinge Damen i Knæ, og snart strakte den horizontalt saa langt ud som muligt, hvorved det fik Udseende af, at de gjorde Forsøg paa at vride Damens Arm af Led i Skulderen, ikke at tale om, at det var forbundet med Fare for at faae en dygtig Kindhest at nærme sig dem paa et Par Alens Afstand.

Lige fra Dandsens Begyndelse havde Frøknerne Mørup og et Par af deres Veninder, som vare bedte for at se paa Ballet, staaet leende og smidskende i Døren til Dagligstuen og gjort deres Bemærkninger om hvert lille Par og hver lille Hændelse, men efterhaanden som de fik mere og mere Dandsemusik i Ørerne, begyndte det at krible og krable i deres Fødder, de nynnede smaa Strofer med og vuggede sig i Takt frem og tilbage, og tilsidst kunde de ikke bare sig længer, de maatte selv tage Del i Dandsen. I Førstningen vovede en Enkelt ad Gangen sig ud paa Gulvet og udsatte sig med rørende Opofrelse for de Andres Latter, idet hun paa en i bogstavelig Betydning nedladende Maade valsede rundt med lille Otto, en Pusling, der var bedt med, fordi hans ældre Søster skulde der; thi da dette lille Balherreemne endnu ikke havde lært Dandsetrinene hos Brodersen eller nogensomhelst anden Dandselærer, mindede hans Præstation den meste Tid om den i Luften frit svævende Atalante, ihvorvel han gjorde betydeligt mere Spræl end denne Dame. Men lidt efter lidt som de unge Piger fik Blod paa Tanden, glemte de ganske den lille Otto og avancerede med rivende Fart op efter og endte med i ren Distraktion udelukkende at inklinere for de ældste af de unge Kavalerer, hvilke Dandsere de selvfølgelig vilde have seet foragteligt ned paa paa ethvert voxent Bal, medens de nu indbyrdes afgav særdeles gunstige Domme om, at den unge Jørgensen virkelig dandsede rigtigt godt og at den unge Andresen ved Gud førte næsten ligesaa godt som Lieutenant Holst.

Mørup var paa dette Tidspunkt lige ved at sove ind, da han vaktes ved at høre, at nu kom Kotillonen; han rejste sig og stillede sig hen i Døren til Balsalen, og her ventede ham „de Overraskedes overraskende Overraskelse“. Ved Begyndelsen af denne Dands blev der nemlig rullet en overnaturlig stor, elegant udstyret Champagneflaske ind i Salen, med øvet Haand trak den opførende Herre Flasken op, Proppen fløj af med et Knald ligesom en Raket, Flasken aabnede sig, idet dens Sider foldede sig ud i alle Retninger, forat blive i Fyrværkerilignelsen ligesom den bekjendte Kurv paa Tivoli, og nu aabenbarede dens pragtfulde Indhold sig, bestaaende af Champagneglas med Bouketter til Damerne, medens Flaskens Sider vare garnerede med prægtige Ordener til Herrerne. Mørup blev først ganske stolt, da han troede, at dette Kunstværk skyldte hans Kones Opfindsomhed og Fingerfærdighed sin Tilværelse, men det gik snart over, da han erfarede, at det var fabrikeret af og lejet hos en herværende Kunsthandler, hvis Specialitet er slige for de Dandsende meget kostelige, men for Værten noget bekostelige Arrangements. Med hemmelig Bæven følte han efter sin Portemonnaie og tænkte paa Regningen næste Dag, og han kunde ikke lade være at anstille en Sammenligning med, hvor billigt hans Fader var sluppen, da han havde Børnebal, idet hele Apparatet der bestod af Blomsterhandlerens Kurv til Gjemmested for Bouketterne og Familiens største Sofapude til Præsentationen af Dannebrogssløjferne, som hans Moder selv havde syet, og saa havde han ovenikjøbet en Følelse af, at han havde været baade gladere og stoltere over de simple Sløjfer, han havde faaet, end den unge Herre derhenne var over sine fine Ordener, skjøndt hans Bryst næsten bedækkedes af et ligesaa stort Antal som Vicomtens i „Niniche“, om hvis blaa Pelikan de stærkt mindede.

Dandsen skulde efter Fru Mørups Bestemmelse vare til Klokken Et og ikke en Minut længer, men da dette Klokkeslet kom, overfaldt der pludselig de Unge et komplet Dandseraseri, og det var nu ligesaa vanskeligt at faae dem til at standse, som det fra Begyndelsen havde været at faae dem til at dandse, og hvergang Fru Mørup gjorde Mine til at stoppe Musiken, hørte man i enstemmigt Kor: „Aa, søde Fru Mørup, bare fem Minuter til, bare fem Minuter!“ Omsider fik Dandsen dog en Ende, som Alting her paa Jorden, efterat Pianisten i det sidste Kvarterstid havde pidsket løs paa Klaveret, saa det stod i eet Skum af Champagnegalop, og Violinisten havde trukket godt og vel halvandet Dousin indbildte Champagnepropper op, og Klokken halvto stod endelig Balsalen øde og forladt. Men ude i Entréen var der Liv, man puffede og skubbede til hinanden, for at faae sit Overtøj, man fik Overfrakker forbyttede, man maatte skifte Galocher flere Gange, da man stadig fik forkerte, Herrerne hjalp Damerne deres hvide Skindslag paa, og Alle snakkede i Munden paa hinanden paa Omkvædet: „Den Aften gik jo mageløs!“ Saaledes endte dette Børnebal, lige til det Sidste saa højst forskjelligt fra Ballerne i Mørups Tid; thi Herrerne gik hjem i Dandseskoene, der var Ingen, der havde sine Støvler med i et Stykke Avispapir og stod og skiftede i Entréen, og Damerne bleve ikke hentede af Piger, der medbragte et Par af Faders Uldsokker til at trække udenpaa den lille Baldames tynde Sko og Strømper: der var Vogne efter hver især.

Næste Dag havde Ingeborg Migraine og blev liggende til Klokken to—tre, og da hun endelig kom op, var hun bleg og nerveus og befandt sig i det Hele saa slet, at det er bedst, ikke at omtale, hvorledes Dagen gik for lille Ingeborg.

Om Johan Hartmann.

I Anledning af Cæciliaforeningens Mindefest den 31. Jan. 1880.

Af V. C. R.

I.

Et Mindeblad fra Koncertmester Hartmanns sidste Leveaar.

Ved at gjennemse en Del Kantater, Koncertprogrammer, Lejlighedssange o. desl., som hidrøre fra det saakaldte „harmoniske Selskab“ og nu udgjøre en egen lille Samling paa Universitetsbiblioteket, ere vi stødte paa en af en unævnt Digter paa Hartmanns Vegne forfattet Sang, som vi tro kan taale at trykkes paany, og som kaster noget Lys over det

sidste Affnit af et Kunstnerliv, der vistnok ikke var meget lysteligt, men som kan gjøre Fordring paa alle Danskes Interesse og Medfølelse.

Vi maa forudskikke et Par Oplysninger om det ovenfor nævnte Selskab, der var stiftet 1778 og netop i de sidste Dage af Januar Maaned for hundrede Aar siden antog Navnet „det harmoniske Selskab“ eller „Harmonien“ med en dobbelt Hentydning til dets musikalske Tendens og til den Enighedens og Broderlighedens Aand, som skulde knytte Medlemmerne til hinanden. Samtidig med, at „Gratien Harmoni blev Selskabets Skytsgudinde“, som det hedder i et Festskrift i Anledning af Foreningens 25aarige Bestaaen, lagdes Grunden til dets saakaldte „ædle Kasse“, hvorved dets oprindelige Formaal „selskabelig og værdig Forlystelse“ bl. A. ved Opførelse af ugenlige Koncerter, blev udvidet til at omfatte det større og skjønnere „at formilde Medborgeres Lidelser og formindske ufortjent Nød.“ Man gjorde fra nu af jevnlig Indsamlinger i velgjørende Øjemed, understøttede Fattige, hjalp ubemidlede danske Musikere til at rejse udenlands, ydede Andre rentefrie Laan, især „de Kunstnere, som ved Talent og Flid bidroge til Koncertens Forskjønnelse, og hvis udvortes Kaar, som Embedsmandens i Almindelighed, ikke vare de blideste“ osv.

Men tillige udviklede Selskabets Koncertvirksomhed sig saaledes, at ingen af de mange andre mere eller mindre musikalske Klubber kunde gjøre det Rangen stridig som den betydeligste Musikforening her i Landet i den sidste Del af forrige Aarhundrede. Det afgjørende Opsving i denne Henseende fandt Sted i 1783, da Selskabet flyttede fra Hjørnet af Ny Amagertorv og Østergade til sit nye Lokale i Vingaardsstræde, hvor det endelig opnaaede at faae en passende Koncertsal. Der blev indsat en ny Musikdirektion, Orkestret blev forstærket til ca. 40 Mand, og det blev muligt at tilstede Damer Adgang til Koncerterne. Istedetfor Bratschisten Lars Friis blev Hartmann, som tidligere havde dirigeret Giethuskoncerterne, engageret til at føre an. Hans Virksomhed som Dirigent i „Harmonien“ indvier dette Selskabs gyldne Periode som Koncertinstitut, da det Bedste, vi ejede af Digtere og Komponister, Sangere og Instrumentalvirtuoser, ydede det sin Medvirkning. Hvor længe han vedblev at dirigere Koncerterne i Vingaardsstræde, lader sig ikke sige; men han var, dengang han overtog dette Hverv, allerede en Mand paa henved de Treds, og hans Alderdom var ikke lykkelig. Hartmann døde i Oktober 1793, „nachdem ihn häusliche Unfälle und Sorgen ganz danieder gedrückt hatten“, skriver Gerber, som havde sine Efterretninger om ham fra Schulz. „Harmonien“ viste sin Erkjendtlighed for, hvad han havde virket i Kunstens og Selskabets Interesse, ved at række ham en hjælpende Haand i hans Nød, og det er herfor, han ved Foreningens Nytaarsfest 1793 bringer sin Tak i den omtalte

Sang

af Hr. Koncertmester Hartmann i det harmoniske Selskab den 23. Januar 1793.

Med Harpeklang og Jubeltoner
Hver Glædens Yndling stemmer i;
Fro træder Ven sin Ven imøde
At hilse Aarets Morgenrøde
I Glædens skjønne Melodi.

Og under Festens høje Glæde
En Strengens Olding nærmer sig,
For, inden matte Kræfter svinde,
En Tone til erkjendtligt Minde,
O Harmoni! at offre dig.

Naar Livets Kummer ham forfulgte,
Naar under Sygdoms Haand han laa,
Du rørtes ved hans bange Klage,
Du bød ham Trøstens Honning smage,
Og huld du til hans Modgang saae.

Og stundom naar en bedre Stjerne
Tilsmilte ham en stakket Fryd,
Og atter kort han Strengen rørte,
Du venlig paa hans Toner hørte,
Og yndede kjærlig deres Lyd:

Derfor med ædel velment Varme
Erkjendtlig nu han stemmer i,
Og ønsker: gid din skjønne Kjæde
Ej savne nogen skyldfri Glæde,
Ej savne Fred og Harmoni!

II.

Melodien til „Kong Christian stod ved højen Mast“.

I den første Del af dette Aarhundrede blev det anseet for givet, at Melodien til den danske Nationalsang skrev sig fra Musiken til „Fiskerne“ og var komponeret af Hartmann. Det var nu afdøde F. C. Olsen, der i Aaret 1836 først gjorde opmærksom paa, at Melodien oprindelig vistnok skyldtes Rogert og ikke „Fiskernes“ Komponist. Han vovede dog ikke helt at bryde med den almindelige Mening, men skriver blot om Rogert, at han var meget musikalsk og ifølge de troværdigste Forsikringer havde givet Hartmann Ideen til den skjønne Melodi til „Kong Christian stod ved højen Mast“. Nogle Aar efter oplyste Berggreen imidlertid, at Rogert har komponeret Melodien, at denne slet ikke forekommer i Hartmanns Partitur, og at den heller aldrig har været sungen ved Opførelsen af Ewalds Syngespil. Hartmann benyttede kun Sangens sidste Strofe „Du Danskes Vej til Ros og Magt“ til en Komposition i Arieform (Vivace $^{3}/_{4}$ Takt), og som Følge heraf ere de tre første Strofer, der fandtes i Originaludgaven af Texten fra 1779, ogsaa udeladte i den Udgave, der udkom Aaret efter, da „Fiskerne“ første Gang gik over Scenen med den af Hartmann komponerede Musik.

Der er ikke Meget at fortælle om Komponisten til „Kong Christian stod ved højen Mast“. Hans Fader, der skildres som en lærd og flittig, noget melankolsk Mand, var Præst i Utterslev paa Lolland, og her blev Ditlev Ludvig Rogert født den 11. April 1742. Moderen, Cæcilia Maria Müller, havde tidligere været gift med Konsumtionsforvalter Lars Rhode i Nakskov. Fra Nakskov Skole blev Rogert Student i 1759 og tænkte først paa at følge i sin Faders og Farfaders Fodspor og blive Præst, men forlod, efterat have taget theologisk Examen, den gejstlige Vej og blev Jurist. I Kjøbenhavn opholdt han sig til 1782, da han blev befordret i Embede paa Bornholm. Ved Siden af Studeringerne havde Rogert flittigt dyrket Musiken baade praktisk og theoretisk. Han spillede Violin og underviste i Violinspil. Om hans Forhold til vor Nationalmelodi modtog Professor Berggreen en skriftlig Meddelelse fra hans Søn, hvorefter Rogert, som hørte til Ewalds Omgangsvenner, ofte kom til Digteren paa den Tid, da denne havde Syngespillet „Fiskerne“ under Arbejde, og da forsøgte at sætte Melodier til „Kong Christian“ og „Liden Gunver“. Ewald glædede sig særdeles over disse Melodier og foreslog Hartmann at optage dem i sin Komposition, hvilket, som vi have seet, dog ikke skete, ialtfald for den førstnævnte Melodis Vedkommende.

Rogerts Melodi fandt imidlertid ad andre Veje Indgang hos Folket. Den er første Gang trykt i de af Kammer-

musikus Niels Schiørring udgivne „Selskabssange med Melodier" 1. Bind (1785). Men „Kong Christian" var allerede før den Tid en yndet Sang. I den „Samling af adskillige smukke Arier til Tidsfordriv for muntre Selskaber", som Bogtrykker Horrebow begyndte at udgive i 1783, staaer Ewalds „Kong Christian" strax paa første Side, og længere henne findes endnu en anden Sang til Melodi „Kong Christian stod ved højen Mast". Fra Aaret 1782 haves paa det kgl. Bibliothek følgende karakteristiske Titelblad: „Trende nye smukke Arier sammenskrevne af berømte Poeter. Den Første: Kong Christian stod ved højen Mast etc. Den Anden: Naar skal da dit søde Øjekast etc. Den Tredie: Kom Phyllis til Skoven, hvis Skygge indbyder etc. Siunges alle efter deres velklingende Melodier. Kjøbenhavn. Horrebow. 1782." Ja, vi kunne naa endnu et Skridt længer tilbage, til „Sange for danske Søfolk" (1781), hvor „Kong Christian" ligeledes forekommer.

Uden at tale om rent uvæsenlige Varianter have vi truffet paa omtrent en halv Snes mer eller mindre forskjellige Optegnelser af Melodien til „Kong Christian stod ved højen Mast". Den mærkeligste af dem staaer i en gammel Nodebog, som har tilhørt og for Størstedelen er skreven af Christian Frederik Bast. Den fortjener særlig Opmærksomhed, ikke blot fordi den sandsynligvis er den ældste, man kjender, men ogsaa fordi Nodehaandskriftet, hvori den findes, fører os midt ind i Ewalds Tid og vi tør vel endog sige i selve Ewalds og Rogerts Kreds, idet Bast maa antages at have staaet navnlig den Sidste nær. Han var jevnaldrende med dem og stammede ligesom Rogert fra Laaland, hvor hans Fader var Degn først i Stokkemarke og siden i Horslunde, Nabosognet til Uttersley, hvor Rogerts Fader var Præst. Om hans yngre Broder Povel Danchel Bast veed man, at han var en fortrolig Ven af Ewald. Føjes nu hertil Fællesskab i Studeringer og musikalsk Interesse, forekommer det os, at der er god Grund til at anse Basts Optegnelse af Rogerts Melodi til „Kong Christian" for fuldkommen authentisk. Den seer saaledes ud:

Aria. Kong Christian stod ved høye Mast.

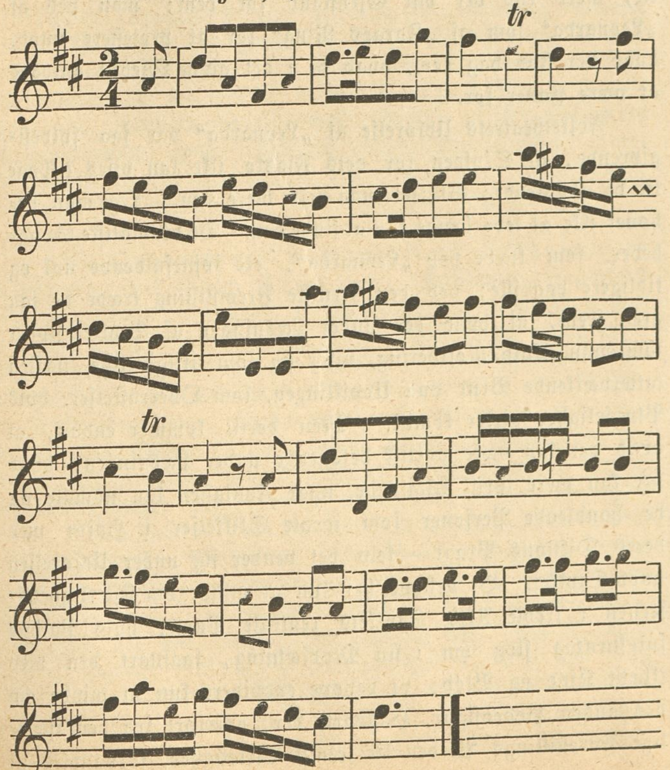

Basts Nodebog indeholder en stor Mængde Melodier for Violin; nogle enkelte ere udsatte for to Violiner. De fleste ere Dandse, men der findes ogsaa flere af den Tids populaire Visemelodier: „Liflig Sang, Pokalers Klang", „Da jeg var en halvvoxen Tøs", „Langsom kom Giertrud", „Meliserta", „Allerdejligste Climene", „Chrysillis, du mit Verdens Guld", hvortil Ordene vare af Kingo, „En ærlig Ven er rar" — hvilket var den Melodi, som Ambrosius Stub benyttede til „Du dejlig Rosenknop" — „Min Philander" o. fl. Bogen bestaaer af fem i et ældre Læderbind indsyede Hefter, af hvilke det andet bærer Aarstallet 1763, det Aar, da Bast som ung Student kom fra Slagelse Skole til Hovedstaden for at begynde sine theologiske Studier, og det tredie er dateret Kjøbenhavn den 14. Maj 1764. Uheldigvis er sidste Hefte, der begynder med Melodien til „Kong Christian stod ved højen Mast", ikke forsynet med noget Aarstal, og man kan heller ikke af dets Indhold drage nogen sikker Slutning angaaende dets Alder. Det indeholder ligesom de foregaaende mest Dandsemelodier. Efter „Kong Chrstian" kommer først en Række Menuetter, hvoriblandt en „Branthes" Menuet og 12 „Berlinske Menuetter". Derefter følger en stor Del Engelskdandse, af hvilke Nr. 12 med Overskrift „Kjærlighed paa Prøve" kunde tænkes at hidrøre fra en Ballet med dette Navn af Bark, opført første Gang den 8. December 1773 og siden spillet af og til, indtil den forsvandt af Repertoiret, da Galeotti ved Begyndelsen af Saisonen 1775–1776 blev Balletmester.*) Heftet er ikke helt udskrevet, og de sidste Melodier, der findes i det, ere skrevne med en anden, mindre øvet Haand. Muligvis staaer denne Afbrydelse i Forbindelse med, at „Studiosus" Christian Frederik Bast under 2. Juli 1777 fik Embede som Præst i Vallensved. Men gaaer man ud fra, at det virkelig var hans Indtrædelse i Præstestanden, der medførte, at han fra nu af holdt op at skrive Menuetter og Engelskdandse i sin Nodebog, vilde heraf følge, at „Kong Christian", baade Text og Melodi, maatte være noget ældre end hidtil antaget, det vil sige ældre end 1778, da Ewald skrev „Fiskerne", og skjøndt det vilde være ret naturligt, om denne Sang og Ideen til Syngespillet vare blevne til, medens Indtrykket af den heltemodige Sømandsdaad, der har afgivet Emnet til „Fiskerne", endnu var friskt, og inden Digteren i 1777 ombyttede sit fleraarige Ophold ved Kysten med Livet i Hovedstaden, saa er dette dog Noget, som neppe lader sig bevise, og som heller ikke, hvad Melodien angaaer, stemmer med den ovenfor anførte Familietradition.

Sammenligner man den her meddelte Form af Melodien til „Kong Christian stod ved højen Mast", som vi anse for den oprindelige, med den nu sædvanlige, der er slaaet fast af Kuhlau i Ouverturen til „Elverhøj" (1828), vil man bemærke flere og ikke uvæsenlige Afvigelser. Med al Respekt for Folkets musikalske Instinkt tvivle vi højlig paa, at den herlige Begyndelse, saaledes som den nu synges, „har gjort sig selv". Den skyldes snarere dels Schiørring og dels Schall, i hvilken Sidstes Samling af „Arier, Viser, Sange etc." (1789) den første Gang forekommer fuldt færdig, ligesom det er en afgjort Sag, at Slutningen skyldes Hartmann. Denne skrev til Brug ved det Udtog af Musiken til „Fiskerne",

*) Der er ogsaa en Komedie af samme Navn, som blev opført 1780; da der i den hverken var Musik eller Dands, og da den derhos gjorde saa liden Lykke, at den maatte henlægges efter kun tre Forestillinger, er der ingen Grund til at sætte Navnet paa den anførte Dandsemelodi i Forbindelse med dette Stykke.

der blev optaget i andet Bind af Schiørrings „Arier og Sange etc. af danske og oversatte Syngestykker" (1789), en Melodi til „Kong Christian", der ikke blot, som Berggreen udtrykker sig, „har Meget tilfælles med Rogerts", men ligefrem er en Omarbejdelse af denne, hvorved Sangen er gjort syllabisk næsten helt igjennem og derhos bygget saaledes om, at Gjentagelsen af Slutningsordene i hver Strofe bortfalder. Det sees heraf, at Hartmann havde det rette Øje for, hvad der maa siges at være Originalmelodiens Akilleshæl, den uheldige Slutning, der saa levende minder om Parykttiden, og hvis Rigdom paa Noder gjorde endog en dobbelt Gjentagelse af enkelte Ord nødvendig. Textunderlægningen i Slutningen af „Kong Christian" har altid voldt Bryderier, som man har søgt at klare sig ud af paa forskjellige Maader. Schiørring f. Ex. greb i sine „Selskabssange" til det barbariske Middel at skjære en Takt helt bort. I Sangens sidste Strofe lade Slutningslinierne sig i Grunden slet ikke synge efter Rogerts Melodi. Hvilke Forhandlinger mellem Digter og Komponist der skjule sig bag den fine Ompriкning af den sidste Strofe i Ewalds Manuskript, er ikke godt at vide, men de førte ialtfald til, at Rogerts Melodi blev forkastet. Hartmanns Omarbejdelse slog imidlertid ikke an i sin Helhed. Den er foretrukken for den oprindelige Melodi i en enkelt Sangbog fra Tiden omkring 1820, og Kuhlau har skrevet Variationer over den omtrent ved samme Tid; men der findes ikke Spor af, at den har vundet nogen almindeligere Udbredelse hverken før eller senere, og nu er den vistnok aldeles glemt. Derimod har hans Ombannelse af Melodiens Slutning, som sagt, vundet Hævd, skjøndt den løsreven fra det Foregaaende og overført paa Originalmelodien temmelig tydelig lader føle Savnet af den oprindelige Rhythme i fjerdesidste Takt. Heiberg, der havde et fint Øre, bibeholdt ogsaa denne i Slutningssangen af „Elverhøj", men foranledigedes derved til at afvige fra den metriske Form i Ewalds „Kong Christian stod ved højen Mast".

„Leonarda" paa Folketheatret.

Den litteraire Strid har i en Hast bragt klare Standpunkter tilveje: der er foreløbig ingen Plads for Særstillinger; deres spædere Reservationer overdøves af Kampgnyet. Den Brutalitet, hvormed Fejden blev indledet og er bleven fortsat fra venstre Side, har samlet alle Højre-Elementer til en for dette Parti sjelden kompakt Modstand mod den indbrydende Raahed, medens paa den anden Side alle de, „die im Kothe sich fanden", med en ikke saa uventet Hurtighed have bekræftet Digterens Ord: „sie verstanden sich gleich".

Naar vi under denne faste Konstellation, der foreløbig rangerer Schandorph, Drachmann og „Leonarda" paa den ene Side som den absolute Modsætning til Ploug, Molbech og „Faraos Ring" paa den anden Side, minde om, at vi i sin Tid have fremhævet „Leonarda" som et Digterværk med adskillige betydelige Egenskaber, have misbilliget Formen for Prof. Molbechs Censur og ikke havt nogen skaansom Kritik tilovers for „Faraos Ring" — saa skeer dette ikke, for i nogen Henseende at modificere vort Standpunkt. Dette kan sikkert Ingen tage fejl af i det Hele og Store. Det skeer tvertimod for at give det kgl. Theaters Censor en Oprejsning, hvis der i vor Paatale af „Leonardas" Udelukkelse fra Nationalscenen skulde synes at have ligget nogen Tvivl om hans gode Blik for dramatiske Arbejders sceniske Brugbarhed. En saadan Oprejsning har „Leonardas" Opførelse paa Folketheatret skaffet ham i fuldt Maal. Stykket vil hverken kunne pibes eller klappes op til at blive Andet end et i scenisk Henseende „kjedeligt Drama", og i samme Øjeblik som Spektakel-Interessen ikke længer følger det, vil det forsvinde af Repertoiret som et Arbejde, der mangler al theatralsk Tiltrækningskraft.

Ogsaa for os selv er dette Resultat forsaavidt en Satisfaktion, som det bekræfter, hvad vi i sin Tid udtalte om Stykkets store dramatiske Mangler og om Emnets fremtrædende episke Natur. Men at disse Mangler skulde træde saa haandgribeligt frem ved Opførelsen, havde vi unægtelig ikke ventet. „Leonardas" Succès i Udlandet syntes at modsige dette. Men Fejlen er, at man atter og atter glemmer at tage den Frejdighed med i Beregning, hvormed det litteraire „Forenedes" Presse forstaaer at tumle med Kjendsgjerninger; man lader sig trods al Skepsis dog stundom dupere af dens tordenskjoldske Soldatermanoeuvrer og bliver mildest talt forbauset, naar man efter en rolig statistisk Undersøgelse af Forholdene opdager, at Antallet af de Opførelser, „Leonarda" i hele forrige Aar har opnaaet paa samtlige tydske Scener er højst — 5 (fem)! Naar Facit af dette Regnestykke i den tydske Presse roligt og uhildet angives som „kaum ein Achtungserfolg", og man dermed sammenholder vort „Forenedes" theaterkritiske Meddelelser om „Leonardas" Alt overtrumfende dramatiske Effektfuldhed, faaer man en bedrøvelig Fornemmelse af, at de to Journallitteraturers Forhold til Sandheden har skiftet Rolle paa en for os ydmygende Maade.

At „Leonardas" Opførelse paa Folketheatret var mindre end en knap „Achtungserfolg", at den laa meget nær ved en Fiasco, vil den nærmeste Fremtid vise, naar Stykket forsvinder fra Repertoiret ligesaa lydløst, som det holdt sit Indtog paa det under støjende Demonstrationer, der fra begge Sider vare Partimanifestationer, som Stykket var Anledning til, mere end det var Gjenstand for dem: man peb af „Leonarda" som af „Faraos Ring" for at protestere imod, hvad der stod bag dem, hvad de i det givne Øjeblik antoges at være Faner for.

Folketheatrets Udførelse af „Leonarda" var saa fyldestgjørende, at Skylden for dets Fiasko ikke kan vises tilbage til de Spillende; Stykket maa selv bære den. Og man behøver ikke at lede længe for at finde den. De dramatiske Svagheder, som klæbe ved „Leonarda", ere iøjnefaldende nok og tidligere paaviste; ved den sceniske Fremstilling træde de saa grelt frem, at hvad der under Læsningen af Stykket støder som mangelfuld Motivering, viser sig som utilgivelige, næsten lattervækkende Brud paa Udviklingen, som Overraskelser, hvis Pludselighed virker komisk. Men dertil kommer endnu, at hvad der kan være poetisk betagende under Læsningen, hvad der kan være lyrisk tiltalende, naar Fantasien kan udmale sig de handlende Personer som ideale Skikkelser i Højde med deres Diktions Pragt — selv det vender sig under Udførelsen imod Stykket. Vi behøve her kun at minde om Kjærligheds-scenen i tredie Akt, Stykkets centrale Parti, hvis Pathos fuldstændig slog om i sin Modsætning, saasnart den blev iklædt Kjød og Blod; vi behøve endvidere kun at minde om den anden Hovedfigur, Hagbart, der, overført fra den sjælelige Forestillings Verden til scenisk Virkelighed, forvandles til

en Klud af et Mandfolk, hvis Virkning er mindre end Nul, nemlig negativ — med andre Ord komisk.

Skylden er, som sagt, Stykkets, baade dets digteriske Fortrins og dets dramatiske Fejls. Udførelsen bør saameget mere for Tiltale fri at være, som Leonarda paa Folketheatret spilles af Den, der uimodsigelig af alle vore Skuespillerinder bedst egner sig til Udførelsen af denne Rolle: Fru Holst. Hun gjør et baade smukt og vederheftigt Indtryk i de to første Akter, særlig i Scenen med Biskopen, hvor hun støttes godt og intelligent af Hr. Abrahams. Men trods den Overensstemmelse, hvori hun er med Figuren, trods sit for Rollen særlig skikkede Ydre og den Sympathi, hun har hos Publikum, kan hun ikke redde den scenisk umulige tredie Akt; og fra dette Punkt gaaer det rask ned ad Bakke med Interessen for Stykket, og Alt, hvad der baade af Digteren og af Skuespillerne er bygget op i de to første Akter, rives ubarmhjertigt ned af den unaturlige og hysteriske Tone, der hviler over Stykkets sidste Halvdel, ikke dæmpet som under Læsningen, men forstærket af Scenens højtklingende Sangbund, der fordobler Styrken af enhver Lyd, baade naar den er ægte og naar den er falsk. Og dog tages der heltigjennem diskret paa de farlige Figurer; den mislige Oldemoder, der saa let kan blive en Edda i den komiske Stil, spilles med stor Begrændsning og Smag af Fru B. Smidt, og blandt Birollerne leverer Hr. A. Price et saa fortræffeligt Stykke Komedie som den ud af Livet grebne Justitiarius Røst. Det hjælper Altsammen ikke: „Leonarda“ vil snart samles med „Faraos Ring“ i hint Glemselens Rige, hvor de jordiske Lidenskaber forstumme og hvor Skyggerne broderligt række hinanden Haanden.

P. H.

Litteratur

Vi have fra Kristiania modtaget „Norges Statskalender for 1880, efter offentlig Foranstaltning redigeret af N. R. Bull“, en Haandbog, der, i Modsætning til vor, allerede har foreligget færdig siden den 19. December f. A. Kalenderen, der ledsages af et kort Uddrag af Sverigs Statshaandbog, indeholdende de øverste Spidser af Broderlandets Administration, ligner i hele sin ydre Udstyrelse og Økonomi vor danske og meddeler ligesom denne en Rigdom af personelle og statistiske Oplysninger (Cammermeyers Forlag).

„En Opiumæders Bekjendelser“ af Thomas de Quincey, ved John Hazeland. (Kristiania, Cappelens Forlag.) Hvis man gaaer til Læsningen af denne Bog med det Haab at faae farverige og brogede Skildringer af Opiumsrusen at læse og at faae et Indblik i det komplicerede forvildede Hjernemaskineri under Paavirkningen af de uhyre Doser, til hvilke Forfatteren efterhaanden i Tidernes Løb drev det, bliver man skuffet; Titlen lover forsaavidt mere end den holder, og det Lidet, der af saadanne Opiumsdrømme findes, er hverken meget eller synderlig interessant. Hvad der imidlertid, fraseet Bogens store Vidtløftighed og paa enkelte Steder uforholdsmæssige Bredde og Svæven-ud i Digressioner til Højre og Venstre, udmærker den og gjør, at man ikke let bliver træt af den, er det ejendommelige, klare og skarpe Blik, som Forf. paa alle Punkter har paa sig selv, den Mængde fine og dygtige psykologiske Selviagttagelser, som den i og for sig ret interessante Personlighed gjør, og den rent ud anatomiske Evne, hvormed han forstaaer at blotte og lægge frem paa Dissektionsbordet sine egne Følelser, Stemninger og Fornemmelser. Forf. er ikke saa lidt af en ægte Digternatur og vilde upaatvivlelig være bleven til noget Overordenligt, dersom ikke den usalige Tilbøjelighed, for hvilken han selv blev et Offer hele sin Manddom igjennem, havde gjort ham til, hvad han blev: „et sørgeligt Vrag, strandet paa en med Valmue bevoxet Kyst, Lotosspisernes uhyggelige Land, hvor der aldrig er Morgen eller Nat eller højlys Dag, men stedse Aften.“ Af usund eller overspændt Religieusitet findes der intet i Bogen.

„Fra den kunstindustrielle Udstilling“. Erindringsblade ved C. Nyrop. (Schubothes Boghandel 1879.) Det var en fortjenstfuld Udstilling, der sidste Sommer var Resultatet af Industriforeningens og „Fremtidens“ Samarbejde. Den gav Vidnesbyrd om, hvor mange Gjenstande af kunstnerisk, historisk eller kulturhistorisk Værd der opbevares rundtom: ved Hoffet, paa Herregaarde og hos Samlere, men ogsaa blandt Bønder; Bondestuerne dannede jo endog den mest populaire Afdeling. Hvor smuk og velordnet Udstillingen end var, syntes den dog paa mange Punkter at være ligesom en god Generalprøve paa en udmærket fremtidig, mere søgende og mere vragende Samling, til hvilken Fremtidsudstilling Prøven vilde afgive fortrinlige Vink om, hvor meget af det Bedste kunde faaes. Den store Liberalitet, der ved denne Lejlighed er udvist af Laanerne, og med særlig Taknemmelighed bør maaske Bidragyderne fra Norge og fra Skaane nævnes, denne Liberalitet vilde dog vist neppe svigte ved en Gjentagelse. Selv om det Bedste i alle Retninger præsteredes, vilde der desværre altid mangle Noget; saaledes er det trist, hvor fattigt et lille Folk saa højt mod Nord er paa Gjenstande fra Aarhundrederne før Renaissancen; der er ligesom et tomt Rum mellem Renaissancesager og Oldsager. Men, som sagt, hvilke let forklarlige Mangler der end kunde findes ved dette første Forsøg i sin Art herhjemme, saa var dets Udfald smukt og det anvendte Arbejde paaskjønnelsesværdigt. Den bekjendte Kilde, hvorfra der altid kommer de store Bidrag til offentlige Øjemed, har ogsaa strømmet rigeligt denne Gang, saa at endel af de i kunstnerisk Henseende bedste salgbare Gjenstande samt Kopier af adskillige historiske Portraiter ville kunne afleveres til det vordende Frederiksborg-Musæum.

Det vil sikkert fornøje Mange at repetere Partier af Udstillingen ved Gjennemlæsning af Hr. Nyrops livlige Skizzer derfra. De skildre forskjellige Rækker af Udstillingsgjenstande: Drikkebægre, ældre dansk Fajance og Porcellain, Meubler og Snitværk, Laugsemblemer, og foruden Forf.s indledende Bemærkninger meddeles der en Afhandling af Hr. C. Mejborg om flere af de udstillede Dameportraiters Dragter. En forhøjet Værdi faaer Bogen ved de smukke, tidligere i „Ude og Hjemme“ trykte Billeder, ligesom den i det Hele er særdeles elegant udstyret.

Musik

Efter at Musikforeningen paa sin sidste Koncert havde opført ikke mindre end to store Nyheder fra de allersidste Dage, tog den paa sin anden Abonnementskoncert forrige Lørdag Revanche i modsat Retning, og til Trøst for dem, der kunde nære Frygt for, at Foreningen var i Færd med at forandre Signaler, gjordes Skridtet bort fra Nutiden saa eftertrykkeligt, at Programmet bragte Ting — som de italienske Arier — der skrive sig fra en Tid, som ellers Cæciliaforeningen har til sin Operationsbasis. Men det var ogsaa den historiske Side af Kunsten, som Musikforeningen denne Gang fortrinsvis plejede, og ender man Udviklingen med Aaret 1812, (Beethovens 7. Symfoni), er det givet, at man som Historiker maa gaa et godt Stykke tilbage for at finde Begyndelsen.

Slige historiske Koncerter have naturligvis deres store Berettigelse, navnlig i Retning af det Oplysende, og det maa snarest beklages, at de mange forskjellige Hensyn, hvorunder et Koncertinstitut virker, ikke tillader Afholdelsen af flere saadanne; een om Aaret burde dog høre til det Regelmæssige, selv med Udsigt til at træde dem for nær, der ved Koncerter lægge Hovedvægten paa det Underholdende. Kunde man komme dertil, at man ved Sammensætningen af Programmet holdt sig til een Skoles Frembringelser til forskjellige Tider, vilde det historiske Overblik vinde saa meget mere i Klarhed, mere end Tilfældet var forrige Lørdag, hvor baade Italienerne vare repræsenterede ved Arier af Lotti (1700) og Paisiello (1770), Tydskerne ved Bachs Koncert (1721) for tre Violiner, to Bratscher, tre Celloer og Bas (med en indlagt Arie for Soloviolin) og Beethovens Symfoni i A (1812), de franske og italienske Mellemstadier ved Brudstykker af Cherubinis „De to Dage" (1800) og Mozarts Ungdomsarbejde „Idomeneo" (1781) (Ouverturen). Desværre kom Musikforeningens historiske Kursus ikke til at virke i Overensstemmelse med dets Anlæg. Uheldige Omstændigheder bidrog nemlig til, at det, som skulde have været Koncertens glorværdige Afslutning, Beethovens syvende, blev til dens storartede og i Forhold til de andre Numres æsthetiske Værd altfor storartede Begyndelse. Thi efter denne tog de gamle Sager sig ikke rigtig ud. Selv Cherubinis Musik slog ikke igjennem. Den var, Romancen undtagen, altfor dramatisk for en Koncertsal og derhos i og for sig af ringere Interesse i Forhold til, hvad der af musikalsk Stof ellers findes i „De to Dage" og har givet denne Opera dens store Navn. Derimod var Brudstykket paa sin Plads som et memento agere for Theatret, som dog forhaabenlig vil sørge for en grundig Revision af den danske Text, hvis Beskaffenhed Musikforeningens Medlemmer havde altfor god Lejlighed til at opholde sig over. — Hvad Udførelsen af Symfonien angaaer, har Musikforeningen selv vænnet sine Tilhørere til en saa fin Smag i Retning af Orkesterpræstationer, navnlig af de klassiske Symfonier, at man maatte lægge Mærke til, hvad der hist og her manglede i Retning af Præcision ved Indsatser og i rhythmisk Henseende ved de enkelte Instrumenter, en Omstændighed, som der her rigtignok ikke var Grund til at nævne, naar den ikke fremhævede sig selv just som en Undtagelse og iøvrigt i Forbindelse med en i det Store og Hele omhyggelig og indsigtsfuld Indstudering. — Fru Kellers Foredrag af de to gamle italienske Arier var stilfuldt og musikalsk, og det var en Fornøjelse at høre det.

Lørdagen den 7. Februar giver Frk. Therese Rée, Elev af Pianist Neupert, med velvillig Assistance af kgl. Kammermusikus Schjørring, Hr. Aage Foss samt Orkester under Anførsel af Musikdirekteur C. C. Møller en Koncert i Kasinos mindre Sal.

Indhold. Jules Favre, af Paul d'Abrest. — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, fortsat. — I Saisonen. XI. Børneselskaber. — Om Johan Hartmann, af V. C. R. — „Leonarda" paa Folketheatret, af P. H. — Litteratur. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 1. Et Dukkehjem.
Mandag 2. Don Juan.
Tirsdag 3. Et Dukkehjem.
Onsdag 4. Barselstuen. Dandsedivertissement **(Torsdags Abonnement).**
Torsdag 5. Gnisten. Mercadet.
Fredag 6. Et Solglimt. Et Kompagniskab. Brudefærden i Hardanger.
Lørdag 7. Mignon.

Casino.

Søndag den 1. Februar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. $10^3/_4$.

Folketheatret.

Søndag den 1. Februar Kl. 7:

Leonarda.

Skuespil i 4 Handlinger af **Bj. Bjørnson.** Den nye Dekoration er af Hr. **Fritz Ahlgrensson.**

Alle Fem!

Lystspil i 1 Akt af **Paul Ferrier.**

Forbi omtr. Kl. 10.

Udkommen er og faaes i alle Boglader:

Paris,

dets Seværdigheder og Omegn. Med Vejledning og forudgaaende Rejseoplysninger af **Mélanie Borring.** Pris indb. 7 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa **den norske Forlagsforenings** Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader i Norge, Sverig og Danmark:

Det norske Rigsraad af **Yngvar Nielsen.** XVI og 384 S. st. 8vo. Pris 6 Kr.

Athen før Solon. Af Prof. **P. O. Schøtt.** VI og 70 S. 8vo. Pris 1 Kr. 50 Øre.

H. Aschehoug & Co. Alb. Cammermeyer. J. V. Cappelen. P. T. Mallings Bogh.

Adolf Zinns Kul & Brænde-

Forretning med **Dampskæreri,**
4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.
anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 1. Februar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 397.

Den 8. Februar 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

G. Brandes: Reaktionen i Frankrig.

(Hovedstrømninger i det 19. Aarhundredes Litteratur, tredie Del.)

Af Dr. phil. J. Paludan.

I.

Tredie Bind af Dr. Brandes' „Hovedstrømninger", „Reaktionen i Frankrig", optager Fremstillingen af den franske Litteratur i vort Aarhundredes Begyndelse der, hvor det første Bind „Emigrantlitteraturen", slap den (se Kritiken af dette i „Nær og Fjern" 1877, Nr. 276—79). Fortsættelsen staaer imidlertid langt tilbage for det første Bind, hvis trods alle Fejl originale og aandfulde Skildring af Tiden gjennem litteraire Typer her er opgiven eller ialtfald spiller en ringere Rolle, ligesom der er anvendt langt mindre Omhu paa Stilens og Fremstillingens Kunst. De kvikke, livlige Tidsbilleder, de farverige Karakteristiker vige Pladsen for vidtløftig, ofte uklar Polemik i Afhandlingsform om sociale og politiske Spørgsmaal, hvilke Forfatteren ingenlunde er saaledes voxen som de æsthetiske. Denne Polemik er ham nu aabenbart Hovedsagen, og Litteraturen kun Udgangspunktet og Anledningen, som i de første c. 100 Sider om Revolutionen endog rent undværes og senere ofte træder helt tilbage. „Emigrantlitteraturen" var dog af overvejende litteraturhistorisk Indhold eller gav ialtfald Aandsudviklingens Historie gjennem Litteraturen, om end ofte tendentiøst opfattet og fremstillet. Den Bestræbelse for Moderation og idetmindste forholdsvis Upartiskhed, som allerede i Slutningen af „Emigrantlitteraturen" havde tabt sig, forsvinder her ganske. Skjævhed og Ensidighed i det historiske Blik, blind Partilidenskab i de polemiske Afsnit betegner hele Bogen, og det er intet Under, thi Dr. Brandes staaer jo her overfor en Tid og en Retning, der absolut fornægtede „den frie Tankes" og det 18. Aarhundredes Idealer, en væsenlig religiøs og loyal Politik og Poesi, som han ikke blot mangler Sympathi for, men ogsaa Forstaaelse af. Endnu et Moment maa tages i Betragtning: i Mellemtiden mellem de to Binds Fremkomst havde hans hensynsløse Angreb paa meget af det, der var hans Medborgere kjært og helligt, ganske naturligt gjort ham til Gjenstand for en temmelig nærgaaende Kritik. Istedetfor, som han naivt tilstaaer at

---

Under en Meningsudvexling, der fornylig har fundet Sted i Dagspressen angaaende Spørgsmaalet om Dr. Brandes' Ansættelse ved Universitetet, har jeg oftere maattet henvise til mine tidligere Kritiker i „Nær og Fjern" over et Par af Doktorens Arbejder til Støtte for min Opfattelse af hans Universitets- og Forfattervirksomhed som væsenlig tendentiøs-propagandistisk, og derfor ikke i Ordets sande Forstand videnskabelig. Det er imidlertid ikke sandsynligt, at ret mange Læsere ville søge tilbage til 2—3 Aar gamle Tidsskriftsartikler for at udfylde, hvad Pladsen i et Dagblads Spalter kun har tilladt mig at antyde. Under en Diskussion bliver det desuden kjedeligt, stadig paany at kjøre op med sine egne tidligere Udtalelser og Argumenter, og jeg har derfor bestemt mig til at underkaste en anden, saavidt vides ikke tidligere i Pressen omtalt, Del af Dr. Brandes' Hovedværk en kritisk Prøvelse, i den Overbevisning, at denne ikke mindre end de forrige vil vise sig egnet til at bestyrke min Opfattelse.

have ventet (Forkl. og Forsv." 77), at se Jerichos Mure falde for sit første Basunstød, havde han kun opnaaet at samle og befæste Tilhængerne af den bestaaende Tingenes Orden, og hvor forbitret og skuffet han herover har følt sig, fremgaaer kun altfor tydelig af Tonen i hans senere Skrifter.

Efter Revolutionens Opløsning og Anarki maatte den første og naturligste Bestræbelse i Frankrig blive at befæste Autoriteten. Dette var en saa nødvendig, „sand, supplerende og korrigerende Reaktion", som Historien nogensinde har seet, og man skulde derfor efter Dr. Brandes' egne Udtalelser (Emigr. 1. Udg. 12) vente, at han billigede den; men her som saa ofte viser det sig lettere at være retfærdig i en almindelig Udtalelse end overfor de konkrete Forhold. Da al Autoritet efter Dr. Brandes' Anskuelse hviler og ialtfald i denne Periode hvilede paa den religieuse, betragter han først Revolutionen og den nærmest følgende Tid i deres Forhold til Religionen, for derigjennem bedre at forstaa den kommende rene Reaktionsperiode. Det Stykke Revolutions- og Konsulatshistorie, Dr. Brandes da i sin Bogs første Trediedel opruller for os, vedkommer imidlertid i denne Udførlighed meget lidt Litteraturhistorien; det er et Forsøg paa, hos os at indføre den nyfranske radikale Historieskrivning med dens Undskyldning, Besmykkelse eller Forherligelse af Revolutionen, som jeg allerede tidligere i anden Sammenhæng har forsøgt at vurdere („Den revolutionaire Historieskrivning" i „Nær og Fjern" 1877, Nr. 258—62). Strax fra Begyndelsen lægger han imidlertid saa lidt Skjul paa sit Had til Autoritetsprincipet og den kristelige Religion, at man uvilkaarlig er paa sin Post mod Paalideligheden af hans historiske Referat, og det skuffer da heller ikke Forventningerne.

Da Dr. Brandes saa endelig kommer ind paa Reaktions- og Restaurationsperiodens egenlige Litteraturhistorie, den franske Litteratur omtrent mellem 1800—1830, gjør han ligesaa lidt nogen Røverkule af sit Hjerte overfor de Forfattere, der hævde Kirken og Autoriteten og skrive i direkte kristelig Aand. „I Theorien gjælder Intolerancens Princip, i Praxis Tolerancens. Paa Theoriens Omraade ingen Pietet, ingen Tolerance, ingen Skaansel! Thi Løgnen skal hugges sønder og sammen, Daarskaben skal sprænges i Luften og Reaktionen skal flaaes", hedder det i „Den rom. Skole i Tydskland" S. 377. Er det end ingenlunde lykkes Dr. Brandes at holde disse store Løfter, saa er det ganske vist ikke af Mangel paa Lidenskabelighed og Intolerance, og hans Kritik af Reaktionslitteraturen svarer aldeles til hans Slagterudtryk. Kun altfor ofte giver han ligesom det 18. Aarhundredes Filosofer (Hettner Literaturgesch. des 18. Jahrh.s II. 141) sine personlige Anskuelser som videnskabelig Vished, argumenterer med koldblodig Selvtillid ud fra Postulater og forudsætter som almindelig antaget det, hvorom Striden netop er staaende i vore Dage, og som hans Bog skulde bevise: at Autoritetsstandpunktet er irrationelt, og at ethvert Forsøg paa at begrunde det rokker ved dets Princip (S. 5, 325 o. s. v.), at den positive Religion er en Meningsløshed, og at enhver Videnskabelighed eller Livsanskuelse, der støtter sig til den, eo ipso er dømt. Det er den ligesaa lidt, som Videnskaben, blot fordi den siger sig løs fra Religionen, er „fri Tanke"; den kan derfor være overmaade bornert hildet i gamle og nye Fordomme. Slige Sætninger ere ikke beviste, fordi de af et Parti raabes saa højt ud fra Tagene, at et Antal Forbigaaende, der ikke have tænkt synderligt over Sagen før, lade sig imponere deraf.

Dette træder nu i høj Grad frem ved Bedømmelsen af **Bonald** som Repræsentant for „Reaktionens andet Stadium", Autoritetsprincipets Hævdelse mod Rousseaus Følelsesprincip (S. 101), der ifølge Dr. Brandes' iøvrigt temmelig vilkaarlige Inddeling havde behersket Emigrantlitteraturen. Her fremsættes uden videre Begrundelse saadanne Sætninger som: „det var ikke Kristendommens Guddommelighed, der avlede Reaktionen, men den rent abstrakte Trang til at tro", der atter reduceres til „Trangen til at føle", og at denne Trang gik over i Gjenoprettelsen af den positive Religion, er „frygtelig Vildledelse". Dette er egenlig det Hovedthema, der varieres gjennem hele Dr. Brandes' Værk. Følelsessiden i Livet, miskjendt og overseet af det 18. Aarhundredes doktrinaire Nationalisme, der havde ført til Revolutionens Udskejelser, reagerede hos de Forfattere, Dr. Brandes stiller sammen i „Emigrantlitteraturen", og af hvilke navnlig Md. de Staël gjenoptog Rousseaus Protest i Følelsens Navn. Saavidt finder Dr. Brandes Reaktionen berettiget. Men da man ikke kunde blive staaende paa dette aldeles foreløbige Standpunkt, da man trængte til at give den rent abstrakte „Følelse" et virkeligt Indhold og fandt det i Troen, da man maatte opstille et fast Princip mod Revolutionen og hævdede Autoriteten, da man ikke vilde nøjes med Rousseau som Udgangspunkt, men forkastede det 18. Aarhundredes Ideer overhovedet — da begynder „Reaktionen i Frankrig", som Dr. Brandes ikke anseer det for sin Opgave at fremstille, men at karikere og polemisere imod. De Maistres Fremhævelse af Forsynstroen som ledende i Historien er hans „latterlige Vildfarelse" (103), medens Lassalle med „genial Anskuelighed" har udviklet, hvad de Maistre kun aner, at et Folks Konstitution afhænger af positivt givne Betingelser, geografiske, historiske, Nationalkarakter, Sæder o. s. v., og ikke, som Rousseau mener, abstrakt kan skabes ved en skreven Forfatning. Det er ellers en Sandhed, som allerede Montesquieu tydelig nok har fremsat, og som Enhver, der forstaaer at læse, ikke kan tage fejl af baade hos de Maistre og Bonald, kun at de tilbageføre disse positivt givne Betingelser til Forsynet, hvilket de ingenlunde, som man efter Dr. Brandes Fremstilling kunde tro, lade gribe umiddelbart og vilkaarligt ind.

Det er iøvrigt her ikke Meningen at følge Dr. Brandes' vidtløftige Polemik mod Bonald, der er alt andet end en litterair Skildring og Vurdering. Bonald er en af de mest glimrende og konsekvente Logikere, der have levet, og den Første, der har givet Autoritetsprincipet en fast sluttet, filosofisk Underbygning, som det netop i vore Dage har sin store Interesse og Nytte at kjende, men som desværre er saa lidet kjendt hos os, at et fuldstændigt Exemplar af hans Skrifter ikke engang findes paa vore offentlige Bibliotheker, og i Dr. Brandes' Referater skal man just ikke søge sin Kundskab derom. Bonalds Bøger ere ikke let læselige, og hans System har sine Ensidigheder som alle andre, navnlig noget af den samme abstrakte Doktrinarisme, som Dr. Brandes er saa ivrig for at forsvare og tilsløre hos Rousseau. Men han har den umaadelige Fortjeneste at have fældet Rousseaus Samfundssystem og viist, hvorledes dets Ensidigheder og Paradoxer nødvendig maatte føre til Udskejelserne under Revolutionen. Her maa Dr. Brandes (104 ff.) i alt Væsenligt give ham Ret

og selv indrømme, at Rousseaus Samfundspagt er en Abstraktion, og at Samfundet reelt er opstaaet af det patriarkalske Familieforhold — hvormed da tillige er givet Autoriteten som oprindelig og naturlig. At han omgaaer dette sidste (S. 107) og bestandig søger at slaa sig til Ridder paa det Princip, hvorfra Bonalds uigjendrivelige Bevisførelse gaaer ud, betyder da mindre. Bonalds anden store Fortjeneste er at have givet Stødet til at styrte Sensualismen og Materialismen i Frankrig, et Værk, som siden fra andre Standpunkter fortsattes saa grundig af Royer-Collard, Cousin og deres Disciple, at først i vore Dage disse Systemer have vovet at stikke Hovedet frem igjen. Dr. Brandes forsøger slet ingen Gjendrivelse af hans Hovedsætning, at Mennesket ikke oprindelig selv kan have fundet paa Sproget, altsaa heller ikke paa de derved forplantede Ideer (S. 115). Til at forsvare denne Sætning behøves aldeles ikke „Postulatet om en Adam" (S. 312), og om den end kan være noget ensidig udført og betonet, beholder den dog altid sin store Betydning overfor den Paastand, at Slægten ved egen Hjælp skulde kunne udvikle sig til Civilisation fra en oprindelig raa, endog dyrisk Tilstand (Darwin). Det nytter ikke, indigneret at henvise til „Lockes og Condillacs sunde Lære om Sprogets og Ideernes successive Erhvervelse" (S. 115), thi det er netop denne „Sundhed", der skal bevises mod Lærens Udartning i Materialisme. Men, hvad der er vigtigere, hele Bonalds System er det bedste Bevis for Muligheden af en Filosofi paa Grundlag af den positive Religion, og herimod hjælpe ingen Deklamationer om „Bonalds orthodoxe Syge" (114) eller „en konservativ Klerikals hele Fripostighed" (144), saa lidt som Postulaterne om, at Bonalds Filosofi er „saare mager, men desto mere kurieus" (137), at „ingen af Restauratorerne havde Begreb om Videnskab" (115), eller ubeviste og ubevislige Beskyldninger mod Modstanderne for „videnskabelig Galmandssnak" (116) og „Overdrivelser uden Sandhed og Logik" (146). Alt dette minder kun om Voltaires, engang af Dr. Brandes selv med en vis Virkning anvendte Sætning: «il ne suffit pas d'avoir tort; il faut être poli.» Bonalds System er saa lidt som noget andet uangribeligt, men uvidenskabeligt kan kun den Retning kalde det, der binder „den frie Tanke" til Fornægtelse af Aabenbaringen. — Polemiken fortsættes ved gjennem løsrevne Sætninger af Bonalds Værker (den „uredelige" Fremgangsmaade, som Dr. Brandes S. 105 bebrejdede Rousseaus Modstandere og umiddelbart efter selv ogsaa anvender paa Chateaubriand) at bevise, at Religionen for ham er „det rene Ordenspoliti" (118). Ordenen er imidlertid hos Bonald ingenlunde opfattet som det Gode selv, hvilket Dr. Brandes insinuerer S. 245, men med fuld Ret som Betingelsen for dets Udvikling og det, som Tiden mest af Alt trængte til; derfor fremhæves den saa stærkt i Restaurationsperiodens Skrifter. Den med Dr. Brandes' Udraabstegn og vittige Bemærkninger, som „o Rædsel!" eller Sammenligningen med Kjærlighed uden Strømper, gjennemflettede Kritik af Bonalds Ægteskabstheori (135 ff.) gaaer bestandig ud fra Individualismens doktrinaire Tro paa, at Menneskene af Naturen ere, som de burde være, og ingen Skranker behøve, at de „af Naturen elske Orden og Harmoni i Ægteskabsforholdet". Gjennem et endog i en ualmindelig Grad løst og overfladisk Raisonnement kommer Dr. Brandes S. 156—157 til den „frie Forsknings" sædvanlige Resultat, at den hans egen Anskuelse modsatte er „fornedrende og fordummende" „Taabelighed", mod hvilken han derpaa lidenskabelig deklamerer under bestandig Forblanding af den Anskuelse, der gjennem Lovgivning eller offentlig Mening vil sætte Skranker for Frihedens Misbrug, og den Autoritet, der vil afskjære al Diskussion, hvilken sidste naturligvis kun kan være repræsenteret i en Institution som f. Ex. Konge- eller Pavemagten, ikke i en Forfatter som Bonald, der selv fremsætter sine Meninger til Granskning, hvor stærkt han end forsvarer Autoriteten. Bonald bliver saaledes en „Forbryder, for hvem den strengeste Straf, hvis der var Ret og Retfærdighed i Verden, ikke vilde findes for haard," og Dr. Brandes forarges med gammeltestamentligt Blik paa Livet over, at Gjengjældelsen ikke har ramt ham her i Verden (159). Thi ved at haane den frie Undersøgelse kan han have forhindret „Hypotheser" fra at komme frem, ved hvilke Menneskenes Lyksalighed „muligvis kunde naaes ad andre Veje" end det nuværende Samfunds. Brøden er noget hypothetisk, især naar man betænker, at den Slags Hypotheser vistnok ere af tvivlsomt Værd, men ingenlunde altid uskyldige. Rousseau og hans Disciple ventede en Guldalder af de Princippers Gjennemførelse, som i Praxis avlede Terrorismen.

For at komme tilbage til Noget, der er Mening i: Bonalds Theori om Familien som nødvendig Basis for de videre Samfund og om Kjønnenes indbyrdes Forhold er utvivlsomt korrekt, om den end kan være fejl motiveret, og den stemmer meget godt med „Pauli Lære" (143), i hvilken man virkelig kun ved „Forvrængelse" kan se Begyndelsen til de moderne Emancipationsprinciper. Forsaavidt derimod Dr. Brandes polemiserer mod Bonalds specielle Konsekvenser, navnlig Ægteskabets Uopløselighed i de katholske Lande, er han naturligvis i sin Ret, indtil han som sædvanlig forfalder til Ensidighed i modsat Retning, sympathiserer med Konventets unægtelig højst individualistiske Ægteskabslove og meget let glider hen over deres (bl. A. af Md. de Staël omtalte) demoraliserende Virkninger (148). Seer man hen til disse og til vore Dages franske Litteratur, der ikke vidner om nogen høj Grad af Kjærlighed til „Orden og Harmoni i Ægteskabsforholdet", saa forstaaer man bedre den „stupide og klerikale" Nationalforsamlings Skilsmisseforbud (142).

I Bonalds Biografi (159 ff.) er naturligvis hans Ansættelse under Napoleon fremhævet som en Inkonsekvens, medens der ikke dvæles videre ved hans modige og selvopofrende Protest, Embedsnedlæggelse og Emigration i Anledning af Præsteeden. Karakteristisk er det ogsaa at sammenligne Dr. Brandes' Behandling af to saa beslægtede Naturer som Bonald og Joseph de Maistre. Denne sidste behandles mærkelig nok aldeles ikke under den franske Litteratur, men er til Sammenligning ført over i den tydske Romantik (S. 17 ff., 364 ff.). Han er en ganske anderledes voldsom og paradoxal Forfægter af Autoritetsprincipet end Bonald, men ham yder Dr. Brandes en næsten ubetinget Anerkjendelse. Sagen er, at de Maistres Paradoxer, der gjøre Bøddelen til Samfundets Grundpille, forsvare Inkvisitionen og Torturen o. s. v., skulle fremstilles som de naturlige og nødvendige Konsekvenser af Autoritetssystemet og dette derved fælde sig selv. Derfor er de Maistre en „klar og ren" Skikkelse i Modsætning til de „forjaskede Exemplarer", der vilde stikke Noget under Stol. Man

kjender Methoden, det er den, som f. Ex. Kristendommens Fjender altid søge at lokke dens Forsvarere ind paa, ved at paadutte dem og faae dem til at vedkjende sig yderliggaaende Konsekvenser, som intetsteds høre hjemme. Lamartine (Hist. de la Restaur. II.) forsmaaer dog denne Krigslist og bedømmer de to Forfattere akkurat omvendt. De Maistre angriber desuden i sin voldsomme Ultramontanisme Luther som Antikristen selv og hævder Pavemagten i den Grad, at han ligesom Jesuiterne næsten bliver revolutionair overfor Fyrsterne. Ham kan Dr. Brandes bruge.

Ganske det Samme er senere Tilfældet med Lamennais (298—331), hvem der derfor ogsaa siges Komplimenter for hans Konsekvens, Sandhedskjærlighed (301) og Skarpsindighed (317), hvilket ikke ganske stemmer med Betegnelsen af Tankegangen i hans Hovedværk som „skrækkelig hullet" (308). Rigtignok karakteriserer Dr. Brandes ham umiddelbart iforvejen (301) aldeles korrekt som en voldsom og blind Partimand med en „snever Aand" (301), der med Lidenskab og veltalende Had forfægtede, hvad han „i Øjeblikket" ansaa for den absolute Sandhed. Det er netop den Slags Aander, der „konsekvent" komme til at løbe over fra den stiveste Autoritetstro til den yderligste Radikalisme og mest af alt skade den Sag, de forsvare. Naar denne Doktrinarismens formelle Konsekvens, der intet Hensyn vil tage til Tidsomstændigheder og faktiske Forhold, paatrænger sin Alliance, maa vistnok enhver god Sags Forsvarere bede Gud bevare dem for Venner, der ere værre end Fjenderne. Schleiermacher (S. 304 ff.) fremhæves netop af samme Grund efter Dr. Brandes' sædvanlige Spil med Ordene som „protestantisk i dette Ords gode Forstand" ɔ: han protesterer mod al positiv Religion og opløser den i Pantheisme, fører den tilbage til „dens egen, inderste Kjærne, Individets rent personlige Følelse", og „splitter dens Autoritet ved at give den til Pris for Individernes uendelige Mangfoldighed". Det har man jo Lov at sympathisere med; men saamegen Forstaaelse af Andres Standpunkt maa man have, at man saa ikke bag efter er dydig indigneret over, at „Schleiermacher gjælder for vantro i det orthodoxe Tydskland" (338). I Betragtning af sit senere Standpunkt nyder Lamennais, ligesom V. Hugo og alle Renegaterne, hos Dr. Brandes en personlig Anerkjendelse, der dog ikke strækker sig til hans System. Intet kan i Virkeligheden staa i en mere aaben Strid med Lamennais' Lære om Almenfornuften aabenbaret i den ydre Autoritet som Grund for al objektiv Vished, end Dr. Brandes' doktrinaire Individualisme, der rigtignok forsaavidt bekræfter Lamennais' System, som den kun giver en rent subjektiv Vished, hvis Overgreb sørgelig spores i hele Dr. Brandes' Bog. Heller ikke var det behageligt for Epigonerne af det 18. Aarhundredes „stærke Aander", nu pludselig at se sig overfor en endnu stærkere, der uden videre behandlede dem som svage Hoveder. Dr. Brandes' Argumentation gaaer da som sædvanlig ud fra, at Sandheden af hans egne Anskuelser er umiddelbart indlysende for ethvert fornuftigt Menneske, og den Sag, han bekæmper, altsaa „forud tabt" (317). Forsaavidt Lamennais' System udmunder i den rene Katholicisme og Pavens Ufejlbarhed (316 ff.), kan jo Dr. Brandes have nogen Ret, skjøndt ogsaa her kommer han temmelig billig til sin Triumf S. 321: „Store Himmel, hvilket Bevis! et eneste Pust og det ligger!" idet han først gaaer ud fra den aldeles falske Opfattelse af „den almindelige Anerkjendelse", consensus gentium = Alles Anerkjendelse uden Undtagelse, og dernæst fra, at det var Lamennais' Hovedlære om consensus gentium som Katholicismens Basis, der blev fordømt af Paven 1832, medens det udtrykkelig kun var hans senere Alliance med Demokratiet og Fordringer om Religions- og Pressefrihed.

Sluttes.

Dr. Rygе.

8. Februar 1780 — 8. Februar 1880.

Af **Edgar Collin.**

Idag for hundrede Aar siden saae Dr. Ryge Dagens Lys.

„Han kaldte Valhal frem af Tidens Mørke"

skrev Hans Christian Ørsted over Oehlenschlägers Portrait, og disse Ord kunne ogsaa passende staa som Motto under Ryges Billede, thi de Kæmpeskikkelser, som Digterens mægtige Fantasi undfangede og fæstede paa Papiret, dem gav Skuespilleren Liv paa Scenen. Hakon Jarl, Palnatoke og Stærkodder vare ganske vist tidligere fremtraadte paa Scenen, men først da Ryges gigantiske Geni gav sig i Kast med disse Skikkelser, først da fik de de rette Former; det var Støtter fra Hedenold, ikke mejslede i det hvide Marmor, men udhugne i den mørke, haarde Granit. Ryges Navn er i Kunstens Historie for bestandig knyttet til Oehlenschläger. Er det de store Digtere, der skabe de store Skuespillere, saa er det til Gjengjæld ogsaa de store Skuespillere, der give Impulsen til de store dramatiske Digtninge. De fødes med hinanden, og de dø desværre med hinanden.

Oehlenschlägers Fremtræden ved Aarhundredets Begyndelse havde paany vakt Sandsen for Sørgespillet, men Kunsten var i Dekadence. Kammerherre Hauch, der som Theatrets Chef spekulerede i, at „den dramatiske Skole" skulde kunne fremavle de Kunstner-Emner, man savnede, maatte tilsidst opgive sine Forhaabninger, og som et sidste Nødanker greb man da til — „Adresseavisen". I Juli Maaned 1811 indrykkede Direktionen et Avertissement, hvorved den udsatte fire Præmier à 1000 Rdlr. for dem, der ikke som Debutanter, men som uddannede Kunstnere viste sig at være de bedste som værdige Fædre, Helte eller Tenorer og Sopraner. Inden Udgangen af Maj Maaned 1812 havde man at melde sig.

Man lo af Avertissementet, og man var i sin Ret dertil. Og dog var denne Bekjendtgjørelse Foranledningen til, at Dr. Ryge kom til det kgl. Theater.

Etatsraad, Finansdeputeret, senere Konferensraad

Immanuel Christian Ryge var en højtanseet Embedsmand, der som Stifter af „det musikalske Akademi" havde virkelige Fortjenester af Musikens Udvikling i Hovedstaden. Han havde en Søn, Johan Christian, som allerede tidlig viste udmærkede Anlæg i forskjellige Retninger, og til hvem den brave, men strenge Fader satte sit Fremtidshaab. Allerede i 1795, altsaa ikke sexten Aar gammel, tog Sønnen Studenterexamen med Udmærkelse i alle Fag, og lige saa godt gik det ham Aaret efter ved anden Examen. Han begyndte nu at lægge sig efter det medicinsk-kirurgiske Studium og gav sig samtidig af med den højere Mathematik, med at ride og fægte og med at udvikle sit medfødte mekaniske Talent. I et privat Selskab spillede han i al Hemmelighed Komedie, men Faderen, der fik det at vide, forbød ham det strengt, og saa holdt han ogsaa op dermed. Studeringerne led imidlertid atter et stort Afbræk under Urolighederne i 1801. Den unge Ryge traadte ind i Kronprindsens Livkorps, som Studenterkorpset dengang kaldtes, og var Soldat med samme Iver som alt Andet, han fattede Interesse for, men da Faderen, efter at Freden med England var sluttet, vilde have Sønnen til paany at tage fat paa Bogen, erklærede denne, at han kun vilde gjøre dette, naar hans Fader udstyrede ham saa rigelig med Maanedspenge, at han ogsaa en Gang imellem kunde gjøre sig en glad Aften med gode Venner. Det kom til en heftig Scene, Sønnen sagde, at han vilde ernære sig selv ved at gaa til Theatret, og Faderen erklærede kategorisk, at hvis dette skete, var Alt imellem dem forbi. Bruddet var skeet, begge Parter syntes fast bestemte paa at sætte deres Villie igjennem.

Den unge Ryge vidste, at man af Hensyn til hans Fader aldrig vilde engagere ham paa det kgl. Theater, og derfor vilde han over til Odense, hvor Grev Tramp dirigerede det saakaldte „Nationaltheater". Her fik han Ansættelse med 15 Rdlr. maanedlig og spillede alle Slags Roller, uden dog at gjøre Lykke, men ogsaa uden at gjøre Gjæld eller at modtage nogensomhelst Understøttelse. Allerede i 1802 blev Greven nødt til at lukke sit Theater, og nu stod Studenten helt uden Erhverv. Han besøgte da sin Søster, der var gift i Svendborg, fik nogle Informationer og levede her saa hæderligt og bravt, at Faderen under et Besøg i 1803 søgte ham op og lovede at hjælpe ham, hvis han i Kiel vilde gjenoptage det medicinske Studium. Forsoningen kom i Stand, og efter to Aars vedholdende Flid tog han i 1805 Embedsexamen ved det holstenske Universitet summa cum laude. Under et Ophold i Kjøbenhavn lagde han sig efter Fødselsvidenskaben, blev i 1806 konstitueret Bestyrer for Fødselsstiftelsen i Kiel, tog den 8. Februar s. A. Doktorgraden og holdt et halvt Aarstid Forelæsninger for Jordemødre.

Dr. Ryge
i Kostume som Michel Angelo i „Correggio".

Han nedsatte sig i 1806 som praktiserende Læge i Cappeln, fik Prædikat af Fysikus og blev det paafølgende Aar kaldet til Fysikus i Flensborg By samt Flensborg og Bredsted Amter. Her giftede han sig med Christiane Frederikke Becher, en Datter af Herredsfogden i Svendborg, og skaffede sig snart en stor og udbredt Praxis, saa at han efter faa Aars Forløb var bleven en velstaaende Mand.

Da faldt hans Øjne i Begyndelsen af 1812 tilfældig paa en Avis, hvori det omtalte Avertissement fra Theatret stod indrykket. Nu var det forbi med hans Ro. Den tidligere Tilbøjelighed til Scenen vaagnede pludselig op, Gnisten, der saa længe skjult havde ulmet i hans Hjerte, slog ud i lys Flamme; Skuespiller vilde og maatte han være. Dog tænkte han nøje over Sagen, før han besluttede sig til det afgjørende Skridt; thi det var mere end voveligt for Familiefaderen, der sad i en indbringende Stilling, at opgive Alt for at tilfredsstille en Ungdomspassion, som dog, naar Alt kom til Alt, maaske ikke førte ham til Maalet. Han blev vranten og mismodig, gjorde sine Sygebesøg ud paa Landet tilfods, for at han undervejs uforstyrret kunde deklamere højt, og Tiden gik. Men da han saa en Dag sad ene i sit Værelse, faldt det ham med Et ind, at nu begyndte Theatersaisonen i Kjøbenhavn, og som dreven af en ubetvingelig Magt skrev han til Theaterdirektionen og meldte sig som Aspirant til en af de fire Præmier.

Det gav et Sæt i den højkongelige Theaterdirektion, da den læste dette Brev. At en Mand, der allerede havde traadt sine Børnesko, en Mand, der havde baade Kone og Børn og tilmed sad i et meget indbringende Embede, at han vilde gaa til Theatret, nej, det gik langt over dens Forstand. Saadan en Mand maatte have en Skrue løs, og derfor burde man gjøre Alt for at forhindre en saadan Skandale. Den tilskrev ham af den Grund, at den kun havde ringe Kaar at byde ham, og at han heller ikke vilde kunne komme i saa stor en Virksomhed, som han vistnok attraaede. Ryge svarede, at det gjorde ikke noget, og Direktionen gjorde et nyt Forsøg paa at skræmme ham bort, men forgjæves. Svaret lød, at saasnart han havde ordnet sine Sager i Flensborg, skulde han indstille sig til Prøve.

Han kom. Direkteuren, der efter Skildringer af hans tidligere Bekjendte havde ventet at se en lang opløben Skikkelse, mødte en høj, kraftig bygget Mand med en

Holdning, over hvilken der vel ikke var udbredt nogen Elegance, men til Gjengjæld stor Værdighed og Fasthed. Vel var Hovedet temmelig lille i Forhold til det svære Korpus, Benene vel tynde og Halsen noget for kort, og vel fandt man ved at tale med ham, at hans Organ var noget pjattet og lidt vulgairt, men neppe var Prøven begyndt, neppe havde denne Kolos aabnet Munden for de første Repliker, før de tilstedeværende Skuespillere forbausede betragtede hverandre. Skuespillere komme sjelden i Extase over Kollegers Præstationer, men her var det strax Tilfældet.

„Det var da Satan!“ udbrød Hans Christian Knudsen, „han har jo en Stemme som Basunbassen i et Orgel. Ham kan jeg ikke overraabe.“

Og da Prøven var forbi, bemærkede Steffen Heger: „Er han saa gal at ville ind paa Brædderne, saa er Publikum nok saa klogt at byde ham et jublende Velkommen!“

Det blev da ogsaa Tilfældet, da Ryge endelig den 22. April 1813 debuterede som Palnatoke. Ved de syv første Forestillinger havde man seet Schwarz spille Hovedrollen. Han var en lille Mand og passede derfor ikke til Rollen; nu saae man for første Gang en Palnatoke, som han burde være: mægtig, høj, imposant, næsten gigantisk. Som han ved sin Figur ragede op over alle sine Omgivelser, saaledes dominerede han med sin vældige Røst, der syntes at faae hele Huset til at ryste. Alt hos ham var storstilet: Figur, Stemme, Mimik, Gang, Plastik, og med Rette skrev Baggesen om ham: „Kraft — og netop knusende Heltekraft — er det Karakteristiske hos denne Skuespiller, og hans ejendommelige Stil den store.“ Der var saa Meget, der trængte til at afslibes hos ham, da han først traadte op. Han spankede ind paa Scenen med vældige, alt Andet end smukke Trin, han vidste ikke, hvor han skulde gjøre af sine Hænder, Stemmen kunde han endnu ikke beherske og ved mangen Lejlighed ikke finde det korrekte Udtryk for den enkelte Replik, men Helheden var der, man saae den vældige Viking staa lyslevende og kraftfuld paa Scenen, og intet Øjeblik kunde man være i Tvivl om, at her havde man fundet den nordiske Helt, om hvem Oehlenschläger maatte have drømt, da han fæstede sine Oldtidsskikkelser paa Papiret. Derfor var det baade saa træffende og saa sandt, hvad Baggesen bemærkede om Ryge i den første Periode af hans Virksomhed, at der „var et Misforhold imellem hans aandelig modne Talent og ydre Mangel paa Øvelse; at han var mindre stærk i de første Elementer af det Ordenlige end i den højeste Flugt af det Overordenlige.“

De store Løfter, som Ryges Palnatoke havde indeholdt, bleve yderligere forstærkede ved hans Fremstilling af Hakon Jarl en Maanedstid senere. Smaafejlene vare ikke rettede og kunde endnu ikke være det, men Totalbilledet var af en saa gribende Virkning, at man tilstod, aldrig at have seet noget Lignende paa den danske Skueplads. Oehlenschläger var i den syvende Himmel, han tilstod begejstret, at han aldrig havde troet det muligt, at hans Digtning kunde tolkes saaledes og frembringe en saa kolossal Effekt, og Jubelen blandt det talrige Publikum tog til, jo længere Kunstneren kom hen i sin Rolle. Da han med sin brede mægtige Røst havde udtordnet Slutningsrepliken i tredie Akt:

„Ha! Thor skal knuse Korset med sin Hammer!“

vilde Bifaldsstormen ingen Ende faae, og dog viste Ryge sig om muligt endnu større i den paafølgende Akt. — „Hans Ord — skriver Bournonville — klang som Sværdslag paa Kobberskjold, de trængte til Sjælen som Runer i Kampesten; hans Stemme tonede som den skingrende Luv gjennem Nordhavets Brændinger ..... Jeg troer at høre ham endnu i „Hakon Jarl“ tilraabe Guderne i Offerlunden: „Min Erling har jeg ofret her, ham skal en mægtig Flok af mine Fjender følge.“ Dækket faldt, og Haaret rejste sig paa Hovedet af mig ved at tænke paa det Blodbad, der nu forestod.“ — Der er i disse faa Ord givet en saa ypperlig Karakteristik af Ryges Spil, at enhver anden detailleret Skildring af hans Fremstillinger af Nordens Vikingeliv kunde være overflødig. Det var — for at bruge Bournonvilles Ord — „raa, skarpe Former, der indhyllede en dyb, romantisk Aand, duftende af Havtaage, Hedenskab og Offerblod.“

Saa stor, saa uopnaaelig Ryge end strax havde viist sig som tragisk Skuespiller, kunde han dog ikke hvile paa sine Laurbær, før han havde kundgjort det for Mængden, at han ogsaa var en stor Sanger, og derfor fik han ogsaa sat igjennem som tredie Debut at maatte spille Leon i Syngestykket „Slottet Montenero“. Stemme havde han rigtignok, men det var en mere buldrende end klangfuld Bas, og noget fint Øre var han ikke i Besiddelse af. Med gamle Kunzen, der indstuderede Partiet med ham, var han stadig i Disput om Syngekunstens Theori, betragtet fra Fysiologens Standpunkt, og derfor er det saa let forklarligt, at Læreren engang udbrød: „Was der liebe Doctor doch Alles weiß! wahrhaftig, er weiß sogar vom Grunde aus, wie und womit man singt. Von dem was Singen heißt wird er aber niemals den bloßen Begriff erwischen!“ Den 28. Maj 1813 optraadte han da i Rollen, hvori han slet ikke slog an, og Chefen, Kammerherre Holstein, bemærkede da ogsaa meget rigtig om ham: „Lad ham bare løbe Vildskaben af sig, saa faaer vi i ham den stolteste Paradeur; men Elsker bliver han sku aldrig, det kan jeg allerede se af hans Tyran!“

De tre Debuter vare tilende, Ryge fik Heltefagspræmien paa 1000 Rdl. og Ansættelse med en Gage af 600 Rdl. Det var de Kaar, man kunde byde en saa mægtig Kunstnerindividualitet!

At Ryge var en myndig Mand, det fik man strax at vide. Frederik den Sjette, der ikke kunde fordrage, at betitlede Personer viste sig paa Scenen, befalede ganske kort før den første Debut, at Ryge ikke maatte betitles „Doktor“ paa Plakaten. Men da Debutanten fik dette at vide, kom han i Fyr og Flamme. Han optraadte ikke, erklærede han Direktionen, uden sin Doktortitel; den havde han erhvervet sig selv ved sin Dygtighed og sine Kundskaber, den havde han ikke Kongens Naade at takke for, og derfor kunde Kongen heller ikke berøve ham den. Holstein maatte da forelægge Sagen for Majestæten, som da tilsidst udbrød: „Ja, det har han da ogsaa Ret i. Lad ham saa beholde den. Det lader til, at han ikke er god at bids med.“

Saaledes beholdt da Ryge sin selverhvervede Titel, paa hvilken han satte saa stor Pris, at han bestandig underskrev sig: J. C. Ryge, Dr. Og at han ikke var god at bids med, deri havde Kongen Ret. Nu havde han altsaa faaet Fodfæste indenfor Kunstens Tempel, nu var han paa det Territorium, hvortil Naturen først og fremmest havde bestemt ham, og nu gjaldt det om at arbejde. Og saa begyndte Arbejdet. Han var utrættelig i at skole sit

Organ, og lidt efter lidt fik han en saa uhørt Øvelse i at benytte det, at Intet i den Retning syntes ham en Umulighed: med den største Lethed kunde han en hel Aften igjennem benytte dets høje Register uden en eneste Gang at slaa over med Stemmen; han formaaede med dæmpet, næsten hviskende Stemme at bruge de dybeste Bastoner, som om det var en Røst fra Graven, man hørte, og han forstod at gjøre Overgangene i Stemmen, hvor Situationen krævede det, saa kraftfulde, at der herved frembragtes den størst mulige kunstneriske Virkning. Samtidig var han agtpaagiven paa sit Legeme; hans Gang blev ikke alene mandigere, men ædlere, nu stak han ikke mere Taaspidserne i Vejret, naar han løftede Foden, der kom større Rondeur over Armbevægelserne, Øjnene tabte meget af det Strittende og ufravendt Stirrende, som i Begyndelsen havde vansiret hans Ansigtsudtryk, og han lærte sig at holde Hænderne beskjæftigede under Spillet. Men plastisk skjønt blev hans Spil aldrig; der manglede ham i den Retning baade de fornødne Anlæg og den fine Smag, som selv ikke den mest udholdende Jernflid kan erstatte, og kun ved den Ro, der var udbredt over hans Bevægelser, forstod han at bøde paa sine Mangler i saa Henseende. Som han var storslaaet i sit Udvortes, var han det ogsaa i sit Spil. Han greb en Karakterrolle som en Helhed, udformede et stort, virkningsfuldt Billede af Figuren, der da ogsaa næsten altid fremtraadte som noget Helstøbt, men for Detaillerne i Billedet havde han ikke rigtig Øje. De fine Afskygninger, de minutieuse Udpenslinger af de enkelte Smaatræk tiltalte ham ikke, det var, som om han frygtede for, at Totalvirkningen skulde tabe noget i Styrke, naar han fordybede sig saaledes i Enkelthederne, og det er ikke umuligt, at han med sin ejendommelige Kunstnerindividualitet gjorde rettest i at male med de Farver, der vare paa hans geniale Palet. Han undermalede ikke, brugte ikke delikate Farvenuancer med bløde Overgange, der fortonede sig let og luftigt, som om „Fordriveren" havde fjernet alle Ujevnheder; han savnede kort og godt det elegante Penselstrøg, han brugte ikke Lasur, men han førte en bred og djærv Pensel, med raske Strøg satte han de kjærnefulde Farver paa Lærredet, lod Lys og Skygge staa skarpt mod hinanden og opnaaede en Totalvirkning i Billedet som en af de gamle italienske Mestre. Der var i hans Spillemaade noget af en Michelangelosk Natur ved ham; han var en Mand lige ud til Fingerspidserne; han gav sig selv, som han var, og rette paa Karakteren, naar han først eengang havde formet dens Billede i sin Hjerne, det formaaede han ikke.

Og dog har vort Theater aldrig ejet en Kunstner, hos hvem Modsætningerne berørte hinanden og vare saa skarpt fremtrædende som netop hos Dr. Ryge. Han, der, som sagt, i sit Spil lagde Hovedvægten paa Totalvirkningen, han, der ikke kunde fordybe sig i Detaillerne, han kunde i sit øvrige Theaterliv uafbrudt og med en Ihærdighed uden Lige sysle med de største Bagateller, med Ting, der for alle Andre maatte synes de værste Trivialiteter, men af hvilke han aldrig blev kjed, og som optog altfor meget af hans Tid.

Dette staaer i Forbindelse med en anden Side af hans Virksomhed ved Theatret. Neppe havde han faaet Foden indenfor Døren, før han begyndte at vise sin rastløse Iver for at virke.

„De vil altid dominere, Hr. Doktor," sagde den spydige Madam Spindler engang til ham, da han blev gnaven over, at hun vilde spadsere frem og tilbage i Forgrunden, hvor han ifølge sin Rolle burde have Plads.

„Det veed jeg!" udbrød han hidsig, men med den ham egne Aabenhed. „Jeg er skabt til at dominere, men jeg har Fanden gale mig ogsaa arbejdet for at blive dygtig til det, jeg er skabt til!"

Og det var sandt, hvad han sagde: han var skabt til at kommandere; at lystre var hans Natur imod, det lærte han aldrig. Kunde Theatret derfor ogsaa være stolt over at have faaet en Kunstner som ham, saa maatte den stakkels Direktion til Gjengjæld snart indse, at han var den en haard Nød at knække, og at man maatte have bedre Ben i Næsen end Holstein, Olsen og Rahbek, naar man vilde tænke paa at tæmme ham. Thi det lader sig jo ikke nægte, at Ryge snart blev Den, der i Et og Alt var den styrende og ledende Aand. Hvor der var en Lejlighed til at faae nogen Magt og Indflydelse, var han strax paa Færde. Først søgte han Theatret om Gagetillæg for den Lægehjælp, han muligvis i paakommende Tilfælde kunde yde Personalet, og da Direktionen afslog dette Andragende med den Bemærkning, at man jo allerede havde en meget dygtig Theaterlæge, men at den gjerne ønskede at benytte hans mangesidige Kundskaber paa andre Maader til Theatrets Gavn, lod han ikke længe vente paa sig, før han atter meldte sig. Allerede i Begyndelsen af 1816 blev han Tilsynshavende ved Økonomien, og to Aar senere udnævntes han til Økonomi-Inspekteur, hvorved der lagdes en næsten uindskrænket Myndighed i hans Haand. Det er utroligt, hvor virksom han var i denne Henseende, og det er næsten ufatteligt, hvorfra han fik Tid til at udarbejde alle de kolossale Regnskaber, af hvilke der endnu haves utallige i Behold. Alt, hvad der angik Økonomien, fra de vigtigste Sager til de mindste Petitesser, laa under ham, med Alt beskjæftigede han sig, han gjorde alle mulige Indkjøb, han uddelte Traad og Garn, han holdt Kontrol med, hvad der blev forbrugt af Olie og af Tællelys, han sørgede for Stort som for Smaat, og over alt Muligt førte han Regnskab, et yderst detailleret Regnskab, skrevet med denne sikre, faste Haand, i hvilken hans Karakter synes at gjenspejle sig saa klart og tydeligt. Da han nu tilmed i 1829 var bleven Medinstrukteur og i 1830 Instrukteur en scène, var altsaa omtrent hele Theatrets Virksomhed ham underlagt.

Sluttes.

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Sluttet.

En Tidlang sad Alexandra og Bertram tause ved Siden af hinanden; da sagde Alexandra:

„Vi have mødt hinanden i den Overbevisning, at det vilde være i vore Protégéers Interesse, om vi nu rømmede Pladsen?"

„Ganske rigtigt," svarede Bertram; „jeg lider allerede nu for smerteligt under Erkjendelsen af den Formastelse, Mennesket begaaer ved at ville spille Forsyn for Andre."

„Saa maa jeg have gjort mig skyldig i den samme Formastelse," sagde Alexandra; „men jeg er ingenlunde misfornøjet med mig selv; tvertimod, jeg troer, at det er godt, det er kommet, som det kom; det var nødvendigt. Og det vil De give mig Ret i, naar De faaer Alting at vide. Og De maa vide det, for Fremtidens Skyld, der endnu stiller store Fordringer til os; hør altsaa taalmodigt paa mig.

„Jeg har holdt mig strengt til Deres Instruktion. Jeg bebudede imorges, at jeg vilde reise ved Middagstid; allerede henimod Klokken ti kjørte min Kammerjomfru iforvejen med Bagagen; Amtsraaden var ikke til at faae fra, at han personlig vilde kjøre mig til Byen. Derpaa lod jeg mig melde hos Erna. Vi havde en lang, mærkelig Samtale, som jeg ikke kan gjengive i dens Enkeltheder, men hvis Resultat var følgende: Erna tvivlede ikke længer om mit oprigtige Ønske for hendes Lykke; men hendes Stolthed satte sig imod at modtage denne Lykke af min Haand, eller, hvis dette er for stærkt sagt, hun havde en pinlig Følelse af, at denne hendes Lykke kun kunde komme istand paa min Lykkes Bekostning, med andre Ord, at jeg endnu bestandig elskede Kurt og at mit Giftermaal med Hr. von Waldor, som jeg havde meddelt hende som nært forestaaende, var en Handling, der var fremkaldt af Resignation, om ikke af Fortvivlelse. Dette udtalte hun naturligvis ikke; hun antydede det ikke engang; Sligt føler man kun eller hører det imellem Ordene. Og nu noget Andet, som stillede sig imellem hende og Udsigten til en rolig Lykke ved Kurts Side. Kjære Ven, nægt det ikke længer — nægt det ialtfald ikke længer for mig, om De end ellers vil nægte det for hele Verden: De elsker Erna! — Jeg takker Dem for dette Haandtryk. Det røber mig ikke nogen Hemmelighed, og dog takker jeg Dem af hele mit Hjerte. De skyldte mig denne Fyldestgjørelse for Claudines Historie, og ligesom Claudines Historie er begravet i Deres Bryst, saaledes skal ogsaa det ædleste Hjertes Historie være det i mit."

Alexandra havde ladet sin Haand hvile i Bertrams. De vare begge To for bevægede til at kunne tale i nogen Tid. Endelig sagde Bertram:

„Og Erna troer endnu stadig, at jeg elsker hende, trods Alt, hvad jeg har gjort for at faae hende bragt paa andre Tanker?"

„Jeg vil ikke paastaa, at hendes Tro ikke er bleven rokket," svarede Alexandra; „men hun beherskedes dog endnu af den instinktmæssige Følelse, som jo næsten altid leder os Kvinder rigtigt, og den røbede sig hos hende i hundrede Vendinger, som allesammen dreiede sig om deres fremtidige Velfærd og Lykke. Og nu, kjære Ven, har De til Syvende og sidst gjort lige det Modsatte af, hvad De skulde have gjort, for at berolige Erna og gjøre hendes Fremtid lys. Tak De Gud for, at Erna ikke har nogen Anelse om det Motiv, som egenlig har ledet Dem, at hun mere seer, om jeg saa maa sige, en mekanisk Sammenhæng mellem Tiden og Stedet for de to Dueller end den virkelige sjælelige. Men alligevel: hvis De var falden i Duellen — Erna havde aldrig samtykket i en Forbindelse med Kurt, hun havde aldrig tilgivet ham, at han ikke havde været den Første paa Kamppladsen. Om det havde været ham muligt at komme Dem i Forkjøbet, det spørger et Kvindehjerte ikke om. Den Elskede maa være den Bedste, den Tapreste, den Ædleste og Klogeste; hvordan han bærer sig ad dermed, det er hans Sag. Jeg, i hvis nærmeste Omgivelse der er blevet udkæmpet Snese af Dueller, hvis direkte Foranledning jeg desværre mangen Gang selv var — jeg gjennemskuede den rette Sammenhæng, da den snakkesalige Overførster fortalte, hvad der var passeret ved Spillebordet, og jeg derpaa ved at examinere Deres Tjener kom under Vejr med Deres lange Samtale med Kurt og de Forhandlinger mellem Kurt og Hr. von Busche, der var gaaede forud, og da ovenikjøbet Frøken von Aschhof, det forstyrrede Menneske, skriftede sine gruelige Indiskretioner overfor Baronen og tilføjede, at De, kjære Ven, havde ytret, at De vilde gjøre et Forsøg paa at redressere dem — jeg gjennemskuede Sammenhængen, som om Alt var foregaaet lige for mine Øjne. Med det Samme vidste jeg saa ogsaa, hvad jeg havde at gjøre. Jeg begav mig paany til Erna og sagde til hende, at Deres Liv, at Kurts Ære stod paa Spil, hvorhos jeg naturligvis sørgede for at fremstille Sagen saaledes, at Erna ikke let kunde faae nogen Mistanke om, at De havde villet ofre Dem for Kurt. Hun tilbagevíste med Foragt den Mulighed, at Kurt kun havde villet give sig Skin af at have overhørt Baronens Fornærmelse; jeg behøvede ikke at sige hende, at Kurt strax maatte have Alting at vide og at hun selv maatte trykke ham Vaabnet i Haand. Jeg er overbevist om, at hun følte, at nu blev hendes Skjæbne afgjort, at nu blev hendes Kjærlighed til Kurt hende fuldt bevidst igjen. Den prægtige Piges store, viljestærke Natur traadte frem i lysende Klarhed, jeg kunde have knælet ned og tilbedt hende. Jeg tør sige, at jeg fuldstændig glemte mig selv, glemte, at jeg selv havde elsket Den, for hvem denne Lidenskab saaledes blussede op. Jeg gik saavidt, at jeg fortaug, hvad jeg vidste: at Baronen, i hvem jeg igaaraftes, da jeg saae ham ved Spillebordet, med Bestemthed gjenkjendte den Mand, som engang havde bedraget min Moder for hundredetusind Francs, ligeledes ved et Spillebord — at Baronen, siger jeg, stod udenfor Kredsen af dem, man kan modtage Satisfaktion af. Jeg var bange for, at denne Indvending skulde tilintetgjøre, hvad jeg nu saae blive bygget saa prægtigt op. Hvorledes vi nu red frem og tilbage over Manoeuvreterrainet og endelig fandt Regimentet, umiddelbart efter at Herrerne var redne bort; hvorledes en Medhjælper, som de havde sendt tilbage for at hente en Forbindtaske, de havde glemt, bragte os paa det rette Spor; hvorledes vi fulgte dette Spor, saa hurtigt Hestene kunde løbe, og kom til Maalet i samme Nu, som

Kurt faldt til Jorden, medens hans usle Modstander kastede Pistolen fra sig og greb Flugten af Frygt for mig — det veed De Altsammen eller kan let forestille og udmale Dem det. Men jeg udmaler mig, hvorledes Erna nu fører den Elskede til sit Hjem som sin Ejendom — thi hvad er mere en Kvindes Ejendom end en elsket Mand, som hun kan pleje og om hvis Besiddelse hun maa kæmpe med Døden? Jeg udmaler mig, hvorledes hun nu først med Gysen vil indse, hvilken umaadelig Skat hun har været nær ved at miste ved overdreven Stolthed og Egenraadighed, og hvilken paradisisk Salighed der vil fylde de To. Og naar jeg saa seer os To her, der dog har aabnet dem deres Paradis og nu selv kjører afsted i den mørke Aften som to Udstødte og Fordrevne — sig mig, min Ven, har vi saa virkelig Aarsag til at skamme os over den Rolle, vi har spillet? har vi ikke snarere al mulig Grund til at glæde os over Resultatet og være stolte af det Udfald, Sagen har faaet? Jo, min Ven, vi maa glæde os, vi maa være stolte. Hvor skulde vi ellers faae Kraft fra til at blive helbredede, vi, som er syge, dødssyge, og som dog ikke maa dø, men maa leve og leve lykkeligt, for at bevise de To, at de gjerne maa være lykkelige for os? Jeg, kjære Ven, jeg vil leve, jeg vil helbredes, og det vil nok lykkes mig. I Aften viser jeg mig ved Hoffet, saa smuk og aandrig, som det er mig muligt, og i ethvert Tilfælde munter og i bedste Humeur. Og som idag, saaledes ogsaa imorgen og hver Dag, endog ved Waldors Side, thi han skal virkelig ikke blive gift med Fyrstinde Alexandra, for at faae et Hængehoved til Kone. En eller anden hemmelig, stille Krog, hvor man en enkelt Gang kan græde rigtig ud og lade Saaret bløde af, lader sig vel nok finde. Og De, kjære Ven, hvad vil De tage Dem til? hvad vil De gjøre, for at blive helbredet? Jeg vilde ikke have nogen rolig Time, hvis jeg maatte tro, at De ikke kunde blive karsk igjen. Giv mig Deres Ord paa, at De vil det, giv mig Deres Haand derpaa!"

Bertrams Svar kom ikke strax. Han saae op og kastede Blikket rundt langs Bjergene, henover den udstrakte Slette, hver Vagtbaalene blussede. Hans Øre fornam Afløsningsraabene, Brinkken af Heste, Sang fra Lejren, den dumpe Støj af marcherende Kolonner. Det var kun et Billede af Krigen, men det mindede ham paa vidunderlig Maade om en virkelig Krig, om en meget alvorlig Kamp, som han nu var kaldet til at træde ind i som en Soldat i Geledder, der skulde gjøre sin Pligt, saa længe hans Kræfter vilde slaa til — hvad enten det saa varede Aar eller Maaneder.

Han rakte Alexandra Haanden og sagde: „Om jeg bliver helbredet — det veed jeg ikke. Men jeg lover Dem højt og helligt, at jeg skal prøve derpaa."

* * *

„Det er altsaa vedvarende Deres Hensigt at tage Ordet i Debatten imorgen?" sagde Doktoren.

„Jeg smigrer mig med, at det er nødvendigt," svarede Bertram.

„Som Partifælle maa jeg give Dem Ret, men som Læge maa jeg gjentage: det er umuligt."

„Undskyld, kjære Ven, men før sagde De: ikke ønskeligt; det synes mig dog en vel dristig Klimax. Er det ikke bedst, vi bliver ved det mere beskedne Positiv?"

Lægen, som allerede havde havt Hat og Stok i Haanden i nogle Minuter, lagde begge Dele fra sig igjen, trykkede Bertram ned i hans Arbejdsstol foran Skrivebordet, tog igjen Plads ligeoverfor ham og sagde:

„At De holder Dem fuldstændig i Ro idetmindste et Par Dage, det er for Øjeblikket — jeg mener efter Deres momentane Befindende, ganske vist kun ønskeligt; men jeg er meget bange for, at den Sindsbevægelse, som De ikke vil kunne undgaa imorgen, skal forværre Deres Tilstand; derfor indtræder nu Nødvendigheden, og det i al Alvor og ikke blot for et Par Dage. Lad mig tale ganske aabent med Dem, Bertram; jeg veed, jeg forskrækker Dem ikke dermed, skjøndt jeg egenlig burde. De volder mig alvorlig Bekymring. Jeg beklager dybt, at jeg i Efteraaret holdt Dem tilbage fra Deres italienske Rejse og drev Dem ind paa Valgkampagnens Strabadser og det parlamentariske Livs Møjsommeligheder og Bekymringer. Jeg antog, at denne energiske Virksomhed vilde bidrage til Deres fuldstændige Helbredelse, men jeg har regnet slemt fejl. Og saa veed jeg endda ikke, hvor Regnefejlen egenlig stikker. De har tilegnet Dem Deres nye Stillings tekniske Greb med en saa legende Lethed, De træder i den Grad rustet fra Hoved til Fod ind paa Kamppladsen, De haandterer Vaabnene med en gammel Mesters Virtuositet, De har, hvad der heller ikke maa undervurderes, et saadant Held med Dem, at denne glimrende og forholdsvis saa lette Opfyldelse af et Kald, som De øjensynlig ligefrem er skabt for, efter al menneskelig Erfaring og Beregning maatte bidrage til Deres Velbefindende — og saa er akkurat det Modsatte Tilfældet. Hvormeget jeg end spekulerer, kan jeg kun finde een Forklaring. Trods den smukke Sindsligevægt, De altid bevarer, trods den uforandrede Oprømthed i Deres Stemning og Mine, hvorved De glæder Deres Venner og saa ofte afvæbner Deres Modstandere — maa der være et eller andet Skjult i Deres Sjæl, som gnaver paa Deres Liv, en dyb, mørk Understrøm af Sorg og Lidelse. Har jeg Ret? De veed, jeg spørger ikke af Nysgjerrighed."

„Det veed jeg," svarede Bertram, „og derfor svarer jeg Dem ogsaa: De har baade Ret og Uret; eller rettere sagt, det Første har De kun, naar De gjør mig ansvarlig for Virkningen af en Aarsag, som jeg ikke har forskyldt."

„De taler i Gaader, kjære Ven."

„Lad mig prøve med et Billede. Lad os antage, at En er tvungen til at bo i et Hus, hvor Bygmesteren har begaaet en eller anden slem Fejl ved Lægningen af Grunden eller paa et hvilketsomhelst andet Punkt. Beboeren er en rolig, ordenlig Mand, som holder Huset pænt og godt; men saa kommer der en Storm, og den slet konstruerede Bygning knager i alle Fuger. Den ordenlige Mand reparerer Skaden efter bedste Evne, og saa gaaer det igjen en Tidlang, saalænge til der kommer en ny, endnu værre Storm og river Huset ned over Hovedet paa ham."

Lægens mørke Øjne havde hvilet prøvende og deltagende paa den Talende. Nu sagde han:

„Jeg troer nok, jeg forstaaer Deres Billede; det gaaer det som alle Billeder: det passer kun tildels paa Gjenstanden. Jeg kjender tilfældigvis meget nøje det Hus, De taler om; trods dets forøvrigt meget solide Konstruktion var der ganske vist oprindelig et svagt Punkt ved det; men —"

„Intet Men, kjære Ven!" udbrød Bertram med Liv. „Indrømmer De mig det svage Punkt, saa følger alt det Andet deraf med Nødvendighed. Dem, den tro Tilhænger af Spinoza, behøver jeg dog vel ikke at forklare, at Tænkning og Udstrækning kun er Attributer af en og samme Substans, og at der ikke gives noget pathologisk Tilfælde, som ikke, ret beseet, kan forvandles til et psykologisk og omvendt; at et

saa letpirreligt Hjerte som mit tager sig alle Ting ganske anderledes nær end andre Hjerter, hvis Baand ikke springer, hvad der saa end skeer, og hvad der saa end stormer ind paa dem. Eller er De ikke overbeviist om, at hvis De havde havt Werthers Hjerte eller Eduards i „Wahlverwandschaften“ til Undersøgelse, vilde De have fundet Ting, som de Herrer Æsthetikere ikke har drømt om? Men, seer De vel, jeg er af deres Slægt. Jeg roser mig ligesaa lidt af dette Slægtskab, som jeg skammer mig over det; jeg konstaterer kun et Faktum, som paa samme Tid er mit Fatum, under hvis Magt jeg bøjer mig, eller rettere sagt: hvis Magt bøjer mig, trods min Modstræben. Thi hvormeget jeg end maaske tilhører det forrige Aarhundrede ifølge mit Naturanlæg, er jeg dog ogsaa en Borger af min egen Tid og ikke døv for, hvad den byder. Jeg veed meget godt, at det moderne Menneske ikke mere tør leve og dø udelukkende for sine private Glæder og Sorger; jeg veed meget godt, at jeg har et Fædreland, hvis Berømmelse, Hæder og Storhed jeg maa holde i Ære og som jeg har Forpligtelser imod, saalænge mit Bryst drager Aande. Det veed jeg, og jeg troer, jeg har viist det efter Evne, baade tidligere og nu igjen, da —“

Han bedækkede Pande og Øjne med sin Haand og blev siddende saaledes en Stund i en dyb Bevægelse, som hans Ven bøjede sig for i Taushed. Derpaa saae han op og fortsatte med sagte Stemme:

„Kjære Ven, den sidste Storm var meget, meget haard. Den har rystet den skrøbelige Bygning lige til Grunden. Hvad der nu volder Dem saamegen Uro, er i Virkeligheden kun en Følge af den frygtelige Storm. Dens paa eengang skrækkelige og henrykkende Enkeltheder — dem kjender endnu Ingen, undtagen en Kvinde, hvem en næsten identisk Skjæbne gjorde til min Fortrolige, og hun vil bevare min Hemmelighed ubrødeligt. Det vilde De ogsaa, det veed jeg godt, De har jo saa mange Gange været mig en Raadgiver og Skriftefader. Altsaa maaske en anden Gang, dersom De ønsker det og finder det nødvendigt. For idag endnu kun den ene Ting — til Deres Beroligelse, thi jeg læser i Deres alvorlige Ansigt det samme betydningsfulde Spørgsmaal, som den omtalte Veninde ogsaa rettede til mig: om jeg vil komme mig? Jeg vil dertil svare efter min bedste Viden og Samvittighed. Ja; jeg holder det for min Pligt at ville det. For en Pligt ligefrem overfor mine Vælgere, som ikke har givet mig mit Mandat, for at jeg skulde lægge mig hen og dø af ulykkelig Kjærlighed. Skulde dette alligevel passere — skulde jeg dø, mener jeg — saa vil De kunne bevidne, at det er skeet meget imod min Villie, kun som en Følge af den omtalte Konstruktionsfejl, som Bygmesteren har begaaet. Men for at det ikke skal passere, eller dog ialtfald ikke passere saa snart, kjære Ven, maa De netop tillade mig det, De tidligere har forbudt mig. Den Drøm, jeg har drømt, var forunderlig skjøn, og det virkelige Liv forekommer mig, ærlig talt, temmelig tomt og nøgternt i Forhold dertil. Modsætningen er for stor, og jeg kan kun nogenlunde udslette den, hvis jeg maa krydre den ferske Spise med den Smule Bevægelse, som vort parlamentariske Kjøkken just nu serverer i bedste Kvalitet og som vor Overkok netop imorgen vil levere en rigelig Portion af. Derfor maa jeg have min sædvanlige Plads ved Taflet imorgen og holde min Bordtale. Quod erat demonstrandum!»

Han rakte smilende Vennen Haanden. Ogsaa Vennen lo; men det var en meget sørgmodig Latter, og den forsvandt ogsaa strax igjen.

„Det er ogsaa Skade, at netop de aandrigste Patienter altid skal være de mindst medgjørlige,“ sagde han; „men det har jeg ogsaa sat mig for: efter Dem tager jeg ikke imod flere.“

„Jeg skaffer Dem virkelig ogsaa mere end tilstrækkeligt at bestille,“ svarede Bertram. „De kjære, gode Ven kommer her til mig sent ud paa Aftenen, da De billigvis burde hvile efter Deres besværlige Dagværk; De drives hen til mig af trofast Omhu for mit Vel, og maa saa gaa hjem næsten lønnet med Utak. Naa, paa Gjensyn imorgen.“

Konski var traadt ind, for at lyse Doktoren ned, da Blussene paa Gangen allerede vare slukkede. De to Herrer rakte endnu engang hinanden Haanden til Afsked; Lægens Haand gled op til Vennens Haandled. Han rystede paa Hovedet.

„Konski,“ sagde han og vendte sig om til denne, „hvis Deres Herre skulde faae Lyst til at drikke et Glas Champagne i disse Dage, saa kan De undtagelsesvis give ham det; men ogsaa kun eet.“

„Mærk Dem det, Konski!“ sagde Bertram.

„Det bliver der vel ikke Noget af,“ brummede Konski.

„Han vil tage fra mig imorgen,“ sagde Bertram forklarende.

„Vil? nej, jeg vil slet ikke; men —“

„Naa, godt,“ sagde Bertram, „vi maa ikke plage Doktoren med vore Privatsager. Lev vel, kjære Ven! Hvis De ikke har noget derimod, vil jeg spise hos Dem imorgen.“

Lægen gik, og Bertram satte sig strax igjen til sit Skrivebord og tog fat paa det Arbejde, som det sene Besøg havde afbrudt ham i. Det var Prøvelsen af et Valgbrev, som han skulde være Ordfører for imorgen. Det laa i hans Partis Interesse, at Valget, som der var forbundet nogle Uregelmæssigheder med, blev kasseret; med saameget des større Samvittighedsfuldhed havde han prøvet den temmelig indviklede Sag. Men nu havde han tabt Traaden i Undersøgelsen; han bladede frem og tilbage i Akterne; derved faldt et sammenlagt Stykke Papir ud — et Brev —

„Min Gud, hvordan kommer det der?“

Han greb hurtigt efter det, som en omstrejfende Tigger efter et Pengestykke, som blinker op til ham fra Gadesnavset. Blodet foer fra det syge Hjerte op i Tindingerne paa ham, og Haanden, som holdt det lette Blad, skjælvede.

„Nu vilde han vist ikke skjænde mere over en mat Puls.“

Allerede den foregaaende Dags Morgen havde han modtaget Brevet, men ikke kunnet faae sig til at læse mere end et Par Linier. Maaske vilde han være roligere, naar han kom hjem fra Rigsdagen. Men saa havde han ikke kunnet finde Brevet, som han havde lagt til Side, skjøndt han havde søgt i Timer efter det, først alene og senere sammen med Konski.

Og nu stirrede han igjen paa Brevet ligesom igaar, og atter dandsede og flød Linierne imellem hinanden; han rystede ærgerlig paa Hovedet, strøg sig over Øjnene og læste:

„Capri, den 24. April.

„Kjære Onkel Bertram!

„Naar det idag er første Gang, jeg skriver Dig til fra vor Rejse, som maa Du betragte det som en lille Straf, fordi Du ikke kom til vort Bryllup; betragt det — nej, Dig tør jeg ikke engang for Spøg lyve for. Vi — jeg mener Kurt og mig — følte vel din Fraværelse smerteligt, men vare kun vrede paa den kjedelige Politik, som ikke vilde slippe Dig netop i de Dage, da det drejede sig om saa vigtige

Ting, som Kurt har forklaret mig. Betragt derfor min lange Taushed kun som et Bevis paa den Forvirring, som har bemægtiget sig mig under de tusinde nye Indtryk paa Rejsen, og paa den Hurtighed, hvormed vi have rejst. Kurt har kun fire Ugers Permission; vi maa altsaa skynde os dygtigt; vi ere derfor tagne direkte fra Genua med Damperen (den anløber kun Livorno) til Neapel, hvortil vi ankom igaaraftes, og imorges sejlede vi her til Capri i det dejligste Vejr med en frisk Tramontana.

„Dette mit første Brev skriver jeg nu fra Balkon'en paa et Hus —

„Kjender Du, kjære Onkel Bertram, paa Capri et Hus, som „ligger midt i Orangehaver med en vidunderlig Udsigt ud over det blaa, uendelige Hav? et hvidt, rosenbegroet Hus?"

„Det er dine egne Ord, og veed Du, naar og hvor Du sagde mig det? den første Aften, da jeg traf Dig i Skoven. Du har vist glemt det, men jeg husker det godt, og det har staaet for mig hele Tiden paa vor Rejse: af alle Italiens Herligheder vilde jeg først se det Hus, som havde fæstet sig saaledes i din Erindring, at „Du altid længtes efter det," og hvis Navn „klinger saa trøstefuldt, saa forjættende: Quisisana!"

„Og her er da nu vi, vi, som ingen Trøst behøver, vi, som have faaet til Del, hvad der kan gives paa Jorden af paradisisk Salighed — og vi inddrikke den blaa Himmelluft og indaande den søde Duft af Roser og Oranger.

„Men Du, kjære Onkel Bertram, Du lever — med Hjertet fuldt af Længsel efter det skjønne Quisisana — hist oppe i det graa Norden, nedgravet i Parlamentsakter, overanstrengt, træt — og, seer Du, Onkel Bertram, denne Tanke er den graa Sky, den eneste paa den vide, blaa Himmelhvælving, som svæver hist over Monte Solaros stejle Klippetop, og som Federigo, vor unge Vært, paastaaer om, at den vil bringe os en «burrasca». Jeg har skjændt paa ham og sagt, at jeg vilde have Solskin, meget Solskin, kun Solskin, og derved tænkte jeg ikke paa os, men paa Dig. Og ikke sandt, kjære, gode Onkel Bertram, ogsaa for Dig skinner Solen — ogsaa Du vandrer i Lyset — i Berømmelsens Sollys! Ja, Onkel Bertram, hvor beskeden Du end er, maa det dog glæde Dig, maa det dog fylde Dig med Stolthed at se, hvor Du bliver anerkjendt og beundret — jeg mener ikke af dine Venner — det forstaaer sig af sig selv, men endogsaa af dine politiske Modstandere. Ved Table d'hôte i Genua gjorde vi Bekjendtskab med en fornem Herre — en Greve fra Pommern — hans Navn har jeg glemt — med hvem Kurt talte meget om Politik. Om Aftenen bragte Greven Kurt et berlinsk Blad, i hvilket din sidste store Tale stod. — Der skal De se, sagde han, det er en Mand, ham kan vi Allesammen lære af, ham maa ethvert Parti være stolt af! — Han havde ikke nogen Anelse om, hvor nær Du stod os og hvorfor jeg brast i Graad, da jeg læste dine herlige Ord.

„Nej, tænk Dig, Onkel Bertram, nu bringer Federigo, som jeg har bedt ham om, mig en gammel Fremmedbog — fra 1859 — det Aar, jeg veed Du har været her. Mange Blade vare revne ud, men det, som Du havde skrevet dit Navn paa, var helt, og Dagens Datum — samme Dag jeg blev født! Er det ikke mærkeligt? Signor Federigo har naturligvis maattet forære mig Bladet, hvilket han gjorde med det yndefuldeste Buk — Bladet i den ene Haand og den anden paa Hjertet — og vi har besluttet, at Dagen for din Ankomst til Capri og min Ankomst til Verden skal højtideligholdes her. Hvorfor skulde vi ogsaa rejse videre saa snart? dejligere end her kan der dog intetsteds være. Sol, Rosenduft, blaa Himmel, det evige Hav — min Kurt og Mindet om Dig, hvis kjære Billede hver Klippe, hver Palme — Alt, Alt maner frem for Sjælen — nej, her bliver vi min Fødselsdag over.

„Signor Federigo raaber op fra Verandaen, at Madama maa være færdig om fem Minuter, hvis Brevet skal afsted endnu idag. Ja vist skal det afsted, naar jeg blot ikke havde den skrækkelige Fornemmelse, at jeg endnu Sletingenting har skrevet. Men det faaer nu ikke hjælpe. Næste Gang altsaa om Alt det, som ikke er kommet med idag: om mine Forældre, som skriver rigtig fornøjelige Breve, især Papa, der jo synes formelig glad over, at han — til min store Forundring — har opgivet Fabrikerne; om Agathes og Hr. von Busches Forlovelse, som jeg ikke har undret mig over, thi jeg mærkede allerede Dagen før mit Bryllup, at det var i Gjerde; om —

„Signor Federigo, De er utaalelig —

„Kjære Kurt, jeg kan ikke afstaa Dig de sidste to Liniers Plads, thi jeg har nødvendigt Brug for den selv, for at sende min kjære Onkel Bertram hjertelig Hilsen og Kys fra Quisisana."

Bertram lagde stille Brevet paa Bordet; han bøjede sig ned for at trykke et Kys paa det; men endnu inden hans Læber berørte det, rettede han sig rask i Vejret.

„Nej! ligesaa lidt som hende selv! hun veed ikke, hvad hun gjør. Men Du veed det — din Næstes Hustru! Be Dig! Riv det Øje ud, som forarger Dig, og det forbryderske Hjerte med!"

Han greb efter Akterne.

„Hendes Fødselsdag over! — et Par venlige Ord — hun venter dem sikkert, hun har Ret til at vente dem; ja, endnu mere: hun kunde udtyde det galt — mon det er Tid endnu? Naar kan det være? hun har ikke nævnt noget Datum — i Begyndelsen af Maj, troer jeg. Hvad Dag mon jeg kom dertil?"

Han behøvede ikke at lede længe i de gamle Dagbøger, som han havde ført methodisk og omhyggelig opbevaret. Der: „Den første Maj. Ankommen til Capri og taget ind i et Hus, som jeg møjsommelig er klavret op til, fordi Navnet lokkede mig uimodstaaeligt: Quisisana. Sit omen in nomine!»

Den første Maj! det var næste Dag. Et Brev kunde der naturligvis ikke være Tale om, men et Telegram, naar det blev afsendt nu strax. „Konski!"

„Kjære Konski, det gjør mig ondt, men De maa paa Telegrafstationen. Det er Frøken Ernas — eller hvad jeg vilde sige — det er hendes Fødselsdag imorgen. Saa maa jeg ikke savnes."

Han skrev det Par Linier paa Tydsk; men saa faldt det ham ind, om det dog ikke var sikrere at skrive dem i Landets Sprog. Han skrev dem saa endnu engang paa Italiensk.

Konski, der imidlertid havde taget Tøjet paa, traadte ind igjen.

„De kan neppe være tilbage igjen før tolv og — ja Konski, den Dag imorgen maa vi hilse festligt. Stik Kjældernøglen til Dem og tag en Flaske Champagne med op! Ingen Indvendinger! ellers skriver jeg imorgen i Deres Skudsmaalsbog: Afskediget paa Grund af Ulydighed."

* * *

Klokken var henimod tre, da Lægen skyndsomt kom, efterat Konski, som ikke vilde forlade sin døde Herre, havde sendt Portneren hen efter ham. Konski tog hans Hat og Stok og pegede — tale kunde han ikke — paa den store Divan længst inde i Værelset. Lægen tog i Forbigaaende et af Lysene fra Skrivebordet og lyste ind i det blege Ansigt. Konski var fulgt efter ham og holdt nu Lampen, medens Lægen anstillede sine Undersøgelser.

„Han maa have været død allerede i over en Time," sagde han og saae op, „hvorfor har De først sendt Bud efter mig nu? Sæt Lampen hen paa Skrivebordet igjen og fortæl mig, hvad De veed."

Han satte sig i Bertrams Lænestol.

„Tag Dem en Stol og fortæl!"

Og Konski fortalte.

Klokken havde været et Kvarteer over tolv, da han var kommen tilbage fra Telegrafstationen, og han havde fundet Herren flittigt skrivende, da han havde sat den Flaske Champagne ind, som Herren havde befalet ham at tage med op. Herren havde skjændt paa ham, fordi han kun havde taget eet Glas med; Konski skulde ogsaa hente sig et, hvem skulde han ellers klinke med paa den unge Frues Velgaaende?

„Og saa sad jeg ligeoverfor ham — for første Gang i mit Liv — derhenne i Hjørnet ved det lille runde Bord, han i den ene Stol og jeg i den anden. Og saa passiarede han med mig, ikke som en Herre taler med en Tjener, nej, akkurat — ja, jeg kan ikke beskrive det, Hr. Doktor; men De veed jo, hvor god og venlig han altid var. Jeg har aldrig hørt noget ondt Ord af hans Mund i de ti Aar, jeg nu har været hos ham, og var han ogsaa heftig engang imellem, saa vidste han aldrig, hvordan han skulde gjøre det godt igjen bagefter. Og imorgen skulde jeg jo til Rinstedt og holde Bryllup; han har foræret os hele Udstyret og indrettet Boutiken med Alt, hvad der hører til. Saa talte vi naturligvis meget om Rinstedt og om Manoeuvrerne sidste Efteraar og om den unge Frue og om Italien, hvor jeg jo var for to Aar siden med Herren, som Hr. Doktoren nok veed. Det vil naturligvis sige: jeg sagde jo ikke meget; det var mest Herren, som talte, og jeg kunde være bleven ved at høre, saalænge det skulde være, hvordan han fortalte om Capri, som vi dengang ikke kom til, og hvor den unge Frue nu er. Og saa straalede hans Øjne, saa det var helt vidunderligt at se; men drukket havde han saa godt som Sletingenting, blot Saameget, at han kunde klinke med mig paa den unge Frues Velgaaende — højst en eller to Slurke, og Resten er endnu i Glasset. Jeg maatte derimod hele Tiden skjænke i for mig selv, for jeg kunde taale det, men det kunde han ikke, sagde han, og han vilde have det Arbejde fra Haanden, de Dokumenter, der ligger der paa Bordet foran Hr. Doktoren. Paa eengang sagde han: Konski, sagde han, jeg bliver saa træt; jeg vil lægge mig en halv Times Tid. Drik De imidlertid rolig Flasken ud, og præcis Klokken halvto vækker De mig. Den var lige Et.

„Saa lagde han sig da hen, og jeg dækkede ham til, og — ak, Hr. Doktor, det vil jeg aldrig tilgive mig selv; men jeg havde hele Dagen havt saameget Løberi om mine egne Sager, og nu tilsidst ved Nattetid den lange Vej til Telegrafstationen, og Champagnen maa vel ogsaa være stegen mig en lille Smule til Hovedet — for jeg havde vist neppe siddet en fem Minuter der ganske stille, før jeg faldt i Søvn. Da jeg vaagnede, var den ikke halvto, men halvtre, saa jeg fik en ordenlig Forskrækkelse. Men han sover jo saa fast og saa roligt, tænkte jeg endnu da jeg stod foran ham; det er Synd, at Du skal vække ham, skjøndt han jo nu igjen har lagt sig paa den venstre Side, som han ellers ikke kan taale, og som Doktoren jo ogsaa har strengt forbudet ham. Jeg kan endnu godt huske i Rinstedt — den første Aften — men dengang vaagnede han dog op igjen, og nu er han død."

„Det har De ingen Skyld i," sagde Doktoren, idet han gav den grædende Tjener Haanden; „De havde ikke kunnet holde Livet i ham, ligesaa lidt som jeg selv. Og lad mig nu være lidt alene; De kan blive i Værelset ved Siden af."

Da Konski var gaaet, gik Doktoren hen til det lille runde Bord, paa hvilket den tomme Flaske stod ved Siden af et tømt og et halvtømt Glas. Over Sofaen i Hjørnet brændte et Gasblus i enhver af de to Vægkandelabre, en paa hver Side. Han holdt det halvfulde Glas i Vejret. Da han rystede det, steg endnu klare Draaber op af den lyse Vædske.

„Han har aldrig sagt nogen Usandhed," mumlede han, idet han satte Glasset fra sig igjen. „Det var jo egenlig ogsaa kun et Tidsspørgsmaal. Døden har han drukket sig allerede for et halvt Aar siden. Man maa kun undres over, at han har holdt saalænge ud."

Paa Skrivebordet laa Ernas Brev. Lægen læste det næsten mekanisk.

„Det er Altsammen omtrent, som jeg tænkte mig det," mumlede han. „En saa aandsfuld og dertil, som det lader, højsindet Pige, og dog — men de ligner allesammen hinanden."

Et løst Blad Papir med Bertrams Haandskrift faldt ham i Øjnene. Han tog det; det var den tydske Depeche:

„Held og Lykke og Velsignelse idag og bestandig ønsker jeg mit kjære Barn i Quisisana."

Lægen havde rejst sig og gik med korslagte Arme frem og tilbage i Stuen. Fra Værelset ved Siden af, hvortil Døren stod paaklem, hørte han en sagte Hulken. Den tro Tjeners Sorg var nær ved at give den dybe Smerte i hans eget Bryst Luft. Han tørrede sine vaade Øjne, traadte hen til den Dødes Leje og strøg Tæppet tilbage.

Længe stod han hensunken i Betragtning og Forundring.

Ikke mindste Spor af Ælde eller Sygelighed. Den smukke høje Pande, omskygget af det bløde Haar, hvis mørke Farve ikke afbrødes af saameget som en eneste Sølvtraad; de fint buede, som til en aandrig Bemærkning aabnede Læber, hvis Blegbed gjordes til Skamme af de hvide Tænder, som man akkurat saae et lille Glimt af; det brede, hvælvede Bryst — hvad Under, at den halvtredsindstyveaarige Mand havde følt i Livet som en Yngling, og at Døden havde antaget ham for en saadan.

Og fra denne Ynglings rene Træk havde den bortpustet selv det svageste Spor af den Smerte, som havde faaet det ædle Hjerte til at briste.

Nu var det stille for evigt.

Han lagde Haanden paa det stille Hjerte.

«Qui si sana!» sagde han sagte.

En Indsigelse.

Af cand. mag. Ad. Hansen.

Dr. J. Paludan har i sine Artikler i „Dagbladet“ — der nu ere udkomne i Bogform — præciseret Spørgsmaalet om „Lærefriheden“ og dens Forhold til Dr. Brandes i en Fordring til dennes Tilhængere om at optage Kampen paa Grundlag af en Undersøgelse af det videnskabelige Værd, der maa tillægges Dr. Brandes' Forfatterskab. Vi tro, at Striden dermed er ført ind i et Spor, der kan lede til et virkeligt Resultat, og for at bidrage Vort til, at et saadant kan naaes og dermed Spørgsmaalet om Dr. Brandes' Ansættelse eller Ikke-Ansættelse som Universitetslærer faae sin rette Motivering, ville vi aabne vore Spalter for saadanne Indlæg i denne Debat, der holde sig til dette Punkt og bringe, ikke Stemningsudbrud eller Argumenter for og imod, hentede andetsteds fra, men saglig-kritiske Udtalelser over større eller mindre Partier af de foreliggende litteraturhistoriske Skrifter. Ligesom Dr. Paludan idag har faaet Plads til en Fortsættelse af sin tidligere her i Bladet paabegyndte Kritik, saaledes give vi her en Forfatter fra den modsatte Side Ordet for en delvis Imødegaaelse af hans Argumentation. Red.

I „Dagbladet“ Nr. 16—18 findes der under Overskriften „Lærefrihed og Demokrati“ en Række af tre Artikler af Hr. Dr. J. Paludan, fremkaldte ved to Artikler med samme Overskrift i „Morgenbladet“ for 7. og 8. Januar af Kand. P. Sveistrup.

Det er det paany opdukkede Spørgsmaal om Dr. Brandes' Ansættelse ved Universitetet, der kommer paa Bane i disse Artikler. Kand. Sveistrup hævder, ud fra Tolerancens Standpunkt, at der i dette Spørgsmaal, saaledes som det foreløbig er endt: med Ikke-Ansættelse, er handlet urigtigt; Dr. Paludan har en modsat Anskuelse og gaaer, idet han vil begrunde denne, heftigt løs paa Dr. Brandes. I den Anledning maa det være mig tilladt at gjøre nogle Bemærkninger til Dr. Paludans tredie Artikel.

Dr. Paludan søger som den egenlige Aarsag til, at Dr. Brandes ikke er bleven ansat her ved Universitetet, at hævde det Faktum, at hans Betydning som Videnskabsmand er for ringe, og han støtter dette Faktum paa to Grunde: den ene, at Dr. Brandes forfølger uvidenskabelige Formaal, den anden, at han anvender en uvidenskabelig Methode. Det Uvidenskabelige i hans Formaal skulde være det, at han paa meget lidt nær udelukkende optræder som Agitator og Propagandist; det Væsenlige og det egenlig Originale i den Methode, Dr. Brandes anvender, har Dr. Paludan opdaget bestaaer i en agitatorisk, uvidenskabelig Tilvridning af Forholdene. Man seer, at de to Begrundelser af det fremsatte Faktum saa nogenlunde falde sammen til een, som da er den, at han er næsten blot og bar Agitator.

Jeg mangler i altfor høj Grad Omfang i Kundskaber, til at jeg tør paatage mig Kompetence til en Dom i Enkelthederne om de tre første Bind af Dr. Brandes' Hovedværk „Hovedstrømninger i det 19. Aarhundredes Litteratur“, det Værk, som Dr. Paludan særlig lægger til Grund for sine Udtalelser. Men overfor en Kritik af en næsten udelukkende negativ Karakter, en Kritik, hvis Methode synes at være den: overfor store, omfangsrige Værker, skrevne med Liv og Flugt og Aand, at pege paa en formentlig Fejl der og en Fejl der, det var to Fejl, og en til er tre, overfor en saadan Kritik bliver man lidt betænkelig. Og naar man hører en saadan Kritik tale om „de engelske Naturalisters, en Byrons og Shelleys, vilde Orgier og voldsomme Udskejelser, hvilke overalt [i Dr. Brandes' Værk] berettes som de simpleste og naturligste Ting af Verden,“ saa bliver man endnu mere betænkelig. Det er formodenlig ikke Dr. Paludans Mening at rette sine Beskyldninger mod alle de ni engelske Naturalister, Brandes har behandlet, mod Wordsworth, Southey, Scott o. s. v.; hans vide Udtryk skal rimeligvis kun akkurat betyde de to, han nævner, Byron og Shelley. Men dernæst: hvad veed Dr. Paludan om Shelleys „vilde Orgier“? Litteraturhistorien kjender intet til dem, og det er en fuldstændig grundløs Beskyldning, af den kraftige Art, Dr. Paludan ynder at bruge. Med Hensyn til Shelleys „voldsomme Udskejelser“ siger Dr. Paludan nogle Linier ovenfor, at det i Dr. Brandes' Fremstilling „endog gaaer saa vidt, at den „frie Kjærlighed“ opstilles som ideal, og Antagelsen af Ægteskabets Nødvendighed som pøbelagtig.“ Ordene hos Brandes, hvor Forholdet mellem Shelley og Mary Godwin omtales, ere følgende: „Begges Anskuelse af Ægteskabet var altfor ideal til at den ikke skulde være bleven anseet for frivol og pøbelagtig af Pøbelen“ („Hovedstrømningernes“ 4. Del, 310—11). Siden Dr. Brandes her taler om en ideal Opfattelse af Ægteskabet, gaaer det virkelig ikke an at fremstille ham som en Fjende af Ægteskabet i al Almindelighed. Men desuden: fordi man siger, at et Menneske anseer en Opfattelse af en Sag for pøbelagtig, eller selv om man af den Grund kalder ham pøbelagtig [hvad der ikke behøver at ligge i Dr. Brandes' Udtryk], derfor siger man dog ikke, at hans Opfattelse af samme Sag er pøbelagtig. Naar Dr. Paludan endelig paastaaer, at Brandes beretter om Byrons Udsvævelser som „de simpleste og naturligste Ting af Verden,“ det vil vel sige, at han billiger dem, saa er dette heller ikke rigtigt. Brandes seer psykologisk paa Forholdene, og tager han end ikke ved Skildringen af Byrons mægtige Digteraand Anledning til at prædike Moral, følger dog ikke deraf, at han finder hans Udsvævelser i sin Orden; om Byrons Liv i Venedig skriver han: „Visselig vare da hans Længsler og Lyster som Afsindige, der kun eengang daglig ringedes sammen af Daarekistens Klokke“ (S. 464); et andet Sted betegnes det som „uværdige Adspredelser“ (S. 473). Dr. Paludan gjør sig her skyldig i en Forvridning af Fakta, der klæder den, som saa barsk vil irettesætte Andre for det Samme, meget ilde, og det svækker Tilliden til hans Kritik.

Som sagt, min Sagkundskab er for ringe til, at jeg formaaer at fælde nogen gyldig Dom om de tre første Dele af Dr. Brandes' Værk. Med Hensyn til den fjerde Del, „Naturalismen i England“, mener jeg at besidde nogen Sagkundskab, og jeg har i sin Tid i en lille Piece, der gik saa temmelig upaaagtet hen, gjort den til Gjenstand for en udførligere Anmeldelse. Er der end Punkter, hvor jeg er uenig med Dr. Brandes, saa meget er vist, at naar en Forfatter med megen Originalitet behandler en stor litterair Bevægelse, som aldrig i Sammenhæng er bleven behandlet før, naar han viser et saa sikkert Blik for Hovedpunkterne i denne Bevægelse, naar han med en saa fin kritisk Sands udlytter de enkelte Digteres Ejendommeligheder, som Brandes har gjort det i denne fjerde Del, og naar han fremlægger dette i Skildringer, fulde af Alvor og Aand, saa Læseren lukker Bogen med dybe Indtryk af disse Digterindividualiteter og med stærk Lyst til at lære dem nøjere at kjende, saa er det falskt om ham, der formaaer at gjøre dette, at sige, at han „forfølger Formaal, der ligge Æsthetik og Litteraturhistorie saa fjernt som vel muligt“, og at han „forvandler Litteraturhistorien til en Art højere Journalistik, polemiske ledende Artikler i de brændende religieuse, politiske og sociale Dagsspørgsmaal.“ Og det

skulde dog være et næsten mirakuløst Tilfælde, om der af den Forskeraand, der raader i fjerde Del, intet var at finde i de andre. Hvis Videnskabelighed betyder en vaagen og grundig Forsken i det Emne, man har valgt, og hvis Litteraturhistorie, som Hettner siger, ikke er en Bøgernes, men en Ideernes Historie, saa er Dr. Brandes videnskabelig Litteraturhistoriker. Fordi en Videnskabsmand begaaer Fejl, hører han ikke op med at være Videnskabsmand, ikke heller, fordi han fremsætter Anskuelser og Opfattelser, der kunne ombedatteres.

At der findes et agitatorisk Element i Dr. Brandes' Skrifter, vil ikke kunne nægtes. Men det er ikke Hovedelementet; Hovedelementet er de positive Skildringer. Det at agitere for, hvad man anseer for sandt, og polemisere mod, hvad man anseer for usandt, bør man imidlertid heller ikke forbyde Videnskabsmanden. Og Dr. Paludan synes heller ikke at ville gjøre dette; han er saa god at indrømme Litteraturhistorikeren Ret til at optage religieuse, moralske og sociale Spørgsmaal. Det Hele bliver til syvende og sidst et Gradsspørgsmaal i Dr. Paludans Øjne: naar man agiterer saa meget, som Brandes gjør, saa er man ikke Videnskabsmand, saa bør man ikke ansættes ved Universitetet. At der nu hos Dr. Brandes virkelig skulde være kommen den sidste Draabe af Agitation til, den lille Draabe, der bevirkede, at Videnskabsmanden druknede, deri kan jeg ikke være enig med Dr. Paludan. Men jeg tænker mig, at Brandes med det samme „betydelige Talent og glimrende Fremstillingsevne", den samme „Kundskabsfylde og Belæsthed paa de nyeste Litteraturers Omraade", de samme „eminente videnskabelige Evner", som ogsaa Dr. Paludan tillægger ham, havde vendt sin Agitation til den anden Side og agiteret for de Tankeretninger og Aandsretninger, der havde Hævd, istedetfor at han nu er gaaet mod Strømmen — jeg tvivler ikke om, at han da forlængst havde været Professor ved Universitetet. Men hvis saa er — og mon ikke Dr. Paludan i sit stille Sind skulde fornemme en Hvisken om, at dette vilde være blevet Tilfældet? — saa er det jo inderst inde ikke det, at Dr. Brandes er Agitator, ikke hans Mangel paa Videnskabelighed, der har afskaaret ham Vejen til Ansættelse, men det Standpunkt, hvorpaa han som Tænker staaer. Og dette er sikkert nok ogsaa Sandheden.

Men der begaaes Uret ved denne stive og sejge Modstand mod Dr. Brandes' Ansættelse. Vi Yngre, som have følt de Impulser, der ere udgaaede fra ham, som fra hans Bøger, selv hvor vi ikke billigede dem, have faaet et ansporende Pust af den Arbejdets og Alvorens Aand, der besjæler dem, vi beklage os over dette Forhold, over, at man med et snævert Syn vrager en saa fremragende og kraftig Begavelse.

Cæciliaforeningens Mindefest.

Cæciliaforeningens Mindefest for Johannes Ewald i Anledning af Hundredaarsdagen for den første Opførelse af „Fiskerne" den 31. Januar 1780 forløb særdeles smukt og stemningsfuldt under en sympathetisk Deltagelse baade fra de Medvirkendes og fra Publikums Side. Det var, som det sig burde, en smuk Virkeliggjørelse af en smuk Ide. Hvorvidt ikke Andre — først og fremmest Theatret — havde havt et nærmere Kald til at mindes Forløberen for vor store Digterperiode i Aarhundredets Begyndelse, er en anden Sag. Ganske vist stod Cæciliaforeningen ikke i denne Henseende som den naturlige Tolk for, hvad der skulde udtales paa en Mindedag for Ewald, men denne Forening, der jo ved Siden af sine musikalske Opgaver tillige har en udpræget historisk Mission, var med Rette traadt til der, hvor Andre glemte. Og Foreningen fortjener Tak, fordi den her saa uskrømtet har taget Ordet. Naturligvis medførte allerede den Omstændighed, at Mindefesten her maatte afholdes i Form af en Koncert, at Ewalds Navn var repræsenteret fyldigst paa Programmet, og at hans Digtergaver som saadanne ikke kom frem i samme Maalestok under det folderige musikalske Klædebon, der her blev og maatte blive Hovedsagen. Dette viste sig overalt i Aftenens Løb, hvor det, der traadte i Forgrunden, var Musiken, men ikke Ewald, musikalske Apropos'er i Anledning af den miskjendte Digter. Hvad Festens Hovedpunkt, „Fiskerne", angaaer, antog den her nok saameget Karakteren af en Mindefest for den Hartmann'ske Slægts Stammefader, Joh. Hartmann, som af en for Ewald. Selv Hr. E. Poulsens Medvirkning som Digterens Tolk kunde ikke forandre dette Forhold, ogsaa bl. A. paa Grund af den Omstændighed, at hvad der ved denne Lejlighed var overdraget Hr. Poulsens Talent at stille levende frem, just i Hovedsagen indeholdt de svageste Punkter i „Fiskerne", nemlig Kontroversen imellem de to elskende Par. Det er Episoder, som navnlig ikke mindst paa Grund af deres fremtrædende Udførlighed staa saa ubetydeligt ved Siden af den bevægede Hovedhandling, en Omstændighed, som Oehlenschläger i sine Forelæsninger over Ewald med Rette fremhæver og som han foreslaaer at bøde paa ved en Ændring i Planen.

Hvad Joh. Hartmanns Musik angaaer, har den, som det var at formode, nu kun historisk Interesse. Da det efter dens Aarstal var givet, at den stammede fra Tiden før Mozart, har der i den offentlige Omtale af den kun været Uenighed om, hvorvidt den sluttede sig til den italienske Skole eller til Glucks Særstilling, det bestaaende Enten-Eller fra hine Dage i Musikens Aarbøger. Det forekommer os, at man med al nok saa dybsindig Rubriceren skal have Vanskelighed ved at have nogen Mening herom, efter at have hørt Musiken, der mindst falder ind under, hvad man kalder det Udprægede. Det Tilforladelige og Jevne i Koloriten stemmer hverken med Glucks Plastik og Pathos eller med Italienernes kunstige Kastratmusik og Unatur. I sin Helhed kan den ikke undgaa at forekomme vore Dages Opfattelse hengjemt og overlevet, og den vil som saadan vistnok hos de fleste Tilhørere have efterladt en lignende Fornemmelse, som et længere Ophold i et Musæum plejer at efterlade. Som en virkelig Undtagelse fra dette almindelige Præg maa imidlertid nævnes det store dramatiske Kor i anden Akt, medens Hovedhandlingen, den Skibbrudnes Frelse, udfolder sig. Kan man nogetsteds tænke paa Gluck, maa det være her. Her er Tegningen levende og sikker med virkningsfulde Modsætninger og korte, pointerede Strøg, der kaste Lysglimt af Liv over den bevægede Scene. En enkelt Strofe som Fiskernes i Redningsbaaden „Lige Slag, Sejge Tag!" er saa frisk i Farven og saa aktualiserende i Skildringen, som om den hørte til, hvad man kalder Fremtidsmusik, og ikke var Fortidsmusik. Af andre Enkeltheder er „Liden Gunver" jo kjendt nok, men interessant at høre i sin originale Skikkelse med sin spædlemmede Harmonisering; mindre bekjendt er den friske „En Sømand med et modigt Bryst", og i den store Sextet i Finalen af første Akt forekommer der under Faderens Strofer: „Ak han, i hvis Hænder et Hav er en Draabe" en smuk Tanke, som man vil have Glæde af at mærke sig.

Med Hensyn til Udførelsen bar denne Feststemningens skjønne Frugter, navnlig hos Fru Keller, Hr. Simonsen og Koret, og Tilhørerne havde den smukke Indskydelse at give deres Bidrag til Ewalds Hæder ved at rejse sig, medens „Kong Christian stod ved højen Mast" blev afsunget. — Koncerten blev indledet med Weyses Ouverture til „Balders Død", et gediegent Arbejde med forunderlige friske Farver, som forhaabentlig atter ved Lejlighed vilde blive opfriskede. Derefter reciterede Hr. E. Poulsen den bekjendte Ode „Rungsteds Lyksaligheder", under melodramatisk Musik af Hr. Fr. Rung. Musiken, der fulgte Digtet stemningsfuldt og godt skildrende, havde paa den anden Side ikke ganske undgaaet den Fare, der i slige Arbejder let forekommer i Retning af Diskretion; den tog hist og her Ordet fra Digteren.

Og for Mindefestens Skyld burde dog Ewald ved denne ene Lejlighed have faaet Lov til at vise, at han var den Digter, som ikke trængte til Toner for at virke musikalsk.

Musik

Som det var at vente, havde Edvard Grieg til sin Koncert, som han forunderligt nok denne Gang havde været to Maaneder om at beslutte sig til, samlet et i musikalsk Henseende fuldstændigt repræsenteret Publikum. Som Komponist har Grieg et Navn ikke blot blandt Nordens, men blandt hele Samtidens Tonekunstnere, der vel kunde være istand til at samle Musikens Venner, hvor det saa var, naar det gjaldt om at høre Værker af hans ejendommelige og originale Muse. Men vi ere her i Kjøbenhavn i en dobbelt Henseende heldigere stillede end andre Steder, naar det kommer an paa Forstaaelsen af dem. For det Første ere vi som de i national Henseende mest Nærbeslægtede dem, for hvem Det er lettest tilgængeligt, der hos Grieg vel er det Oprindeligste og kraftigst Udviklede, hans nationale Særpræg. Det forekommer os paa eengang som noget Nyt og Ejendommeligt og dog som noget Kjært og Gammelt, allerede Tilegnet. Thi hvad der er Grundstoffet i hans Tonekunst, den norske Folketone, er kun et andet Udtryk for det samme Stemningsliv, der findes gjemt i vore Kæmpeviser. Men dernæst have vi det forud for de Steder i den nye og gamle Verden, hvorhen Griegs Musik er naaet, at vi kjende den bedre, ere mere fortrolige med den, fordi vi oftere have hørt den. Og det gjælder om denne Musik som om alle Kunstværker, at jo oprindeligere og kraftigere den skabende Kunstneraand har været, desto større Fordringer stiller den til det Kjendskab til den, der bl. A. kun erhverves ved en fortrolig og hyppig Omgang med den. — Som Komponist bragte Grieg denne Gang ikke noget væsenligt Nyt, ialtfald kun lidet Omfangsrigt. Hvad der hørte herhen, deriblandt de fire norske Folkeviser, frit behandlede for Baryton, Solo og Mandskor, interesserede saameget desto mere, selv om man hist og her maatte tage sine Forbehold med Hensyn til, hvad der var af fremtrædende grelle Ting. Komponistens Andel i selve Motiverne, der ligge til Grund for dem, fremgik ikke klart af Programmets Udtryk. Snarest synes det heraf, som om Behandlingen, men ikke Motiverne, skyldes Grieg, men i alle Tilfælde var den i Retning af teknisk Effekt store Dygtighed og musikalske Aandrighed, hvormed Motiverne vare behandlede, af ypperlig Virkning. Navnlig «Torö lili» og «Bådn-Låt» fremhævede sig hver paa sin Vis, den første ved sin smukke Følelse, den sidste ved sit kaade og overgivne Lune, foruden ved den ejendommelige, saa at sige orkestrale Maade, hvorpaa Mandskoret saavel her som i de øvrige Folkeviser var anvendt, en Sag, som der kunde være Anledning til at dvæle nærmere ved, hvis Pladsen tillod det. Vare Nyhederne saaledes ikke fremtrædende, hørte man med saa megen større Glæde flere af Griegs kjendte og tillige bedste Kompositioner, deriblandt først og fremmest hans Pianosonate i E-Mol (Op. 7) et Værk, der navnlig for sin første Halvdels Vedkommende ubetinget maa rangéres meget højt, blandt de betydeligste den moderne Litteratur har frembragt. Interessant er det for hvem der har fulgt Griegs Udvikling, her i et af hans første Arbejder at mærke hans daværende nære Tilslutning til Schumann, et Standpunkt, han nu har forladt. Endvidere maa nævnes flere af hans mindre Piecer for Klaver, Improvisata, nogle Albumsblade og endelig det maaske mindre betydelige „Brudefølget drager forbi“, et populairt norsk Livsbillede, som imidlertid tog Publikum særlig fangen. Foruden den store Nydelse, Grieg beredte ved selv at foredrage sine Kompositioner paa Piano, en Nydelse, hvorfra selvfølgelig alle malplacerede Forlangender i Retning af „Virtuosenthum“ var udelukket, bidrog hans Hustru, Fru Nina Grieg, særdeles meget til den smukke Aften ved sin Udførelse af flere af Griegs skjønneste Romancer, deriblandt „Hjertets Melodier“. Hvad der giver Fru Griegs Romancesang dens ganske ejendommelige Tiltrækning, er ikke saameget Stemmens ydre Beskaffenhed, heller ikke dens Teknik, det er derimod det rent sjælelige Moment i hendes Sang. Faa have hendes Evne til fuldt at tilegne sig og optage i sig Kompositionens Stemning for under dens Inspiration at overføre dens Aand paa Tilhørerne, lade dem følge sig i de vexlende Stemninger, stige og synke som vuggede af det samme Bølgeslag — om man vil Romancesangens Hemmelighed. Men Fru Grieg hengiver sig ogsaa som Faa med hele sin Sjæl og uden Forbehold til sin Sang; allerede derved virker hun mægtigt, og denne fulde indre Hengivelse understøttes da af ydre Midler, som af en ejendommelig smuk Klangfarve i hendes Stemmes dybe Register og af en fortræffelig Deklamation (man erindre sig saaledes hvorledes Ordene „Jeg elsker Dig“ kom frem), og dertil kommer et musikalsk Instinkt, der ikke fejler. — Som værdifuld Assistance havde Koncertgiveren Hr. Neupert, der spillede fortræffeligt, bl. A. sin smukke Valse noble, og, med Hr. Tolderlund som Solist, Studentersangforeningen, der øjensynlig med Flid havde indstuderet de meget vanskelige Folkeviser, hvis Udførelse i Retning af Præcision og Sluttethed var særdeles god.

Offentlig Brevvexling

Iselinge, den 3. Febr. 1880.

Hr. Redakteur!

I de velkomne Oplysninger om Rogerts Melodi til „Kong Christian stod ved højen Mast“ indskydes nogle Gisninger, der skulde tale for, at Ewald har digtet denne Sang ikke under Syngestykkets Udarbejdelse, i Sommeren 1778, men eet eller flere Aar tidligere. Meddeleren tilføjer, at dette dog „er Noget, som neppe lader sig bevise“. Men det turde vel siges at være modbevist ved Mangfoldigheden af Tilløb, Ændringer og Omændringer i Ewalds Kladde, der findes skreven som Nr. 4 imellem Sangene til de to sidste Handlinger af „Fiskerne“. Tidsbestemmelserne angaaende Stykkets Udarbejdelse har jeg omhandlet i en Afhandling i „Nord. Univ. Tidsskrift“ 1859 („Smaaskr. om Kultur og Underv.“ II., S. 112 ff.), hvor der bl. A. er givet Facsimile af Kladden til „Kong Christian“, ligesom atter i „Ewalds Levnet“ S. 147. Et Digt som denne Fædrelandssang maa nødig være Gjenstand for Tvivl.

Ærbødigst

M. Hammerich.

Brogede Blade

Willemoës eller Nicolai Müller.

At man ogsaa i Sverig i den nærmeste Tid efter Slaget den 2. April betragtede Nelsons Roes som gjældende Willemoës, fremgaaer af Franzéns Oversættelse (i J. K. Høsts „Ej blot til Lyst“ II. 1802) af Sanders Digt: „Skiærtorsdag 1801“. Der siges nemlig i en Note, at Willemoës førte «et flytande batteri om 24 kanoner; hvilket wärf han utförde med det mod och den skicklighet, at han efter striden af Nelson utmärktes» — en Oplysning, som hverken findes i den danske eller den tydske Original (Sander udgav Digtet paa begge Sprog).

A.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. G. Brandes: Reaktionen i Frankrig. Af Dr. phil. J. Paludan. — Dr. Nyge. 8. Februar 1780—8. Februar 1880. Af Edgar Collin. Med Portrait af Nyge i Kostume som Michel Angelo i „Correggio". — Quisisana, Novelle af Fr. Spielhagen, sluttet. — En Indsigelse, af cand. mag. Ad. Hansen. — Cæciliaforeningens Mindefest. — Musik. — Offentlig Brevvexling. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 8. Gnisten. Ungdom og Galskab eller List over List.
Mandag 9. En Skjærsommernatsdrøm.
Tirsdag 10. Besøget i Kjøbenhavn. Skatten ell. Staa ikke paa Lur.
Onsdag 11. Et Dukkehjem. (Fredags Abonnement).
Torsdag 12. Mignon.
Fredag 13. Gnisten. Mercadet.
Lørdag 14. Et Solglimt. Et Kompagniskab. Brudefærden i Hardanger.

Casino.

Søndag den 8. Februar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. $10^3/_4$.

Folketheatret.

Søndag den 8. Februar Kl. 7:
(Fastelavns Søndag)

Sivertsens Døtre.

Lystspil i 4 Akter, frit efter **Adolph L'Arronge.** Forfatter til «Min egen Dreng» o. s. v. Musiken komponeret af **C. C. Møller.**

Alle Fem!

Lystspil i 1 Akt af **Paul Ferrier.**

Forbi omtr. Kl. 10.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa den norske Forlagsforenings Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader i Norge, Sverig og Danmark:

Det norske Rigsraad af **Yngvar Nielsen.** XVI og 384 S. st. 8vo. Pris 6 Kr.

Athen før Solon. Af Prof. **P. O. Schøtt.** VI og 70 S. 8vo. Pris 1 Kr. 50 Øre.

H. Aschehoug & Co. Alb. Cammermeyer. J. V. Cappelen. P. T. Mallings Bogh.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

NY SUBSKRIPTION
paa
NATURKRÆFTERNE
deres Love og vigtigste Anvendelser.
En almenfattelig Fremstilling
af
ADAM PAULSEN.

Med 4 Farvetryk, 12 Kort og 881 Textbilleder.

I Adam Paulsen: Naturkræfterne, er der for første Gang blevet budt vor Læseverden en udførlig original populair Fremstilling af Naturlæren i dens Helhed, og den store Udbredelse, Værket har faaet, saa vel som den ublandet gunstige Maade, hvorpaa det er blevet modtaget af Pressen, ere sikre Vidnesbyrd om, at Forfatteren har løst sin Opgave paa en tilfredsstillende Maade. I en almenfattelig Fremstilling, der ikke paa noget Punkt forudsætter mathematiske Kundskaber, har han givet en fuldstændig Oversigt over alle de store videnskabelige Erobringer paa Fysikens Omraader, og idet Fremstillingen af Naturkræfterne helt igjennem er ledsaget af Beskrivelser, af sindrige Experimenter og af talrige Meddelelser om Videnskabens Anvendelse i det praktiske Liv, bliver Værket ikke alene af Interesse for almindelig dannede Læsere og yngre Studerende, men ogsaa af umiddelbar Nytte for Industridrivende og Haandværkere, der ønske at faae et mere end blot overfladisk Kjendskab til de Love, der beherske deres Fag. Endelig danne de 881 for Størstedelen fortrinlige Afbildninger. der i Forbindelse med 4 Farvetryk og 12 meteorologiske Kort smykke Værket, det fuldstændigste fysiske Billedapparat, der findes samlet paa eet Sted i vor Litteratur.

For at lette Anskaffelsen af dette omfangsrige Værk har Forlæggeren bestemt sig til at aabne en ny Subskription paa samme. Værket vil i denne blive udgivet i 32 Leveringer, gjennemsnitlig hver paa 3 Ark, hvoraf 31 til en Pris af 85 Øre og 1 til en Pris af 40 Øre. Leveringerne ville udkomme regelmæssig med 14 Dages Mellemrum. Første Levering henligger til Gjennemsyn i enhver Boglade. Naar sidste Levering er udkommen i den ny Subskription, forbeholder Forlæggeren sig at forhøje Prisen paa Værket. Subskription, der er bindende for hele Værket, modtages i alle Boglader saa vel som hos Forlæggeren, Højbroplads 5.

P. G. Philipsen.

Adolf Zinns Kul & Brænde-

Forretning med Dampskæreri, 4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 8. Februar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 398.

Den 15. Februar 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

G. Brandes: Reaktionen i Frankrig.

(Hovedstrømninger i det 19. Aarhundredes Litteratur, tredie Del.)

Af Dr. phil. J. Paludan.

Sluttet.

II.

Vi komme nu til Restaurationsperiodens Digtning. Hvorledes Chateaubriand bliver højst utilfredsstillende behandlet, systematisk bagtalt, og hans Hovedværk Génie du Christianisme overfladisk affejet, har jeg viist i min Kritik af „Emigrantlitteraturen", hvor Chateaubriand vel nærmest hører hen. Som typisk opstilles dernæst navnlig Md. de Krüdener (203 ff.). Dette Valg kunde synes vilkaarligt, da hun er en Udlænding, om hun end skriver paa Fransk, og da hendes litteraire Betydning, grundet alene paa Romanen Valérie, er ringe. Men skjøndt Fremstillingen skal være litteraturhistorisk, lægges der heller ingen videre Vægt paa hendes Forfattervirksomhed; det er rent personligt, hun staaer som Type for Tidens religieuse Aand, for de „Omvendte". Den urene Blanding af Verdslighed, Usædelighed, latterlig Forfængelighed og mystisk Sværmeri, som det er forsøgt at trække frem hos Chateaubriand, findes ganske vist hos hende, men Beviset for, at den var betegnende for Tiden og dens ledende Personligheder i det Hele, bliver Dr. Brandes rigtignok her som overalt skyldig. Hendes litteraire Humbug, som der lægges saa stærk Vægt paa S. 210 ff., er ialtfald enestaaende; hun er et interessant Fænomen, men som Type kan hun vist lades aldeles ude af Betragtning. I hendes senere, halv forstyrrede, folkelig agiterende Periode behandler Dr. Brandes hende med stor Velvillie (238 ff.) efter samme Recept som de Maistre: her „optræder hun virkelig som Kristen", og naar Kristendommen selv vil overtage Ulejligheden med at gjøre sig umulig ved fanatisk Sværmeri og overspændt Idealisme i soi-disant „apostolisk" Aand, er den Dr. Brandes og Meningsfæller meget velkommen. Lejligheden benyttes til at rase mod den hellige Alliance som en „oprørende Ide" (227). Hvor utidssvarende den kan have været, og hvad man end mener om dens Udførelse i Praxis, som Ide var den endog efter Dr. Brandes' egen Fremstilling S. 229 smuk, og man kan højst som den altid billige og moderate Ste-Beuve kalde den «une noble chimère». „Det kejserlige Svaghovede" Alexander I. maa da ogsaa holde for; mon Historien egenlig veed Noget om, at det var „plaget af Samvittighedsnag" og „svækket af Udskejelser", at han gav efter for Md. de Krüdeners religieuse Indflydelse (224)?

Dernæst gjøres Overgangen til den egenlig romantiske Skole, der vilde indføre Autoritetsprincipet gjennem Poesien, men rigtignok ogsaa vilde en hel Del Andet, som Dr. Brandes ikke er heldig med at faae frem. Allerede under Behandlingen af Forromantikerne, Chateaubriand og Md. de Staël, har det viist sig, at Dr. Brandes' Blik paa det hele Omslag i Ideerne fra Aarhundredets Begyndelse er yderst ufuldstændigt og skjævt. Det passer ikke ind i hans Doktriner, og nu faaer derfor ogsaa den egenlige, bevidst romantiske Poesi en meget løs og overfladisk Behandling,

bestandig med det politiske og sociale Element i Forgrunden, skjøndt dens Skildring synes at maatte være en Hovedopgave, naar man vil give „en nogenlunde fuldstændig Psykologi af vort Aarhundredes første Halvdel" (S. 94). Den store romantiske Bevægelse, der fra Tydskland gik Europa rundt og næsten i ethvert Land frembragte Digtere, der fremfor alle andre ere blevne nationale og en Hæder for deres Folk, har i litteraturhistorisk Betydning ingen andre Sidestykker end Renaissancen og maaske den franske Klassicisme, som den afløste. Men ligesom Dr. Brandes tidligere ensidig har ført dens Spirer tilbage til Rousseau og Revolutionen, saaledes forsømmer han nu, da det ikke længer kan skjules, at den er bestemt antirevolutionair, Skildringen af dens glimrende Periode under Restaurationen i Frankrig. Thi vel er det sandt, at den først optraadte systematisk og som Skole henimod 1830; men med Systemet kom ogsaa Ensidighed og Overdrivelser ind; de store Digtere optraadte, og de romantiske Ideer fandt deres reneste og smukkeste Udtryk før denne Tid.

Dr. Brandes prøver nu først Aanderne paa et enkelt Punkt. „I en forskruet, spiritualistisk, autoritetstroende og ordensgal Periode som denne vil Kjærligheden umulig kunne optræde naturlig og sund" (S. 252). Skulde nu ogsaa virkelig Spiritualisme, Autoritet og Orden kunne hindre en naturlig og sund Erotik? I det 18. Aarhundrede, som man ikke kan beskylde for nogen af disse Gyseligheder, gaaer Voltaires faunagtige Lystenhed, som gjenfindes endog hos Rousseau (Confessions), i Romanen over til ren Liderlighed og Cynisme, selv hos bedre Forfattere som Diderot, for ikke at nævne dem, hvis Navne ere en Skjændsel uden Mage i Historien for det Land og den Tid, som har frembragt dem, og Bernardin de St. Pierres sædelige Renhed staaer som en Undtagelse. I en senere Periode, da moralsk og social Opløsning paany er trængt ind i det franske Samfund, overskrider som bekjendt den franske Litteratur saa konsekvent baade Sædeligheds- og Skjønhedslinien, at den bliver ulæselig for en stor Del af det dannede Publikum, ja, at den endog maa advare for sig selv, som hos Dumas fils. Er Opfattelsen af det Erotiske „det fineste Maaleredskab for Styrken, Arten og Varmegraden af en Tids hele Følelsesliv" (251), saa kommer den romantiske Digtning dog vist til at staa med Palmer i Hænderne, trods sin unægtelig overspændte, mystiske Platonisme og Usandselighed, der kun sees i sit rette Lys som Reaktion mod Fortiden, hvis Fremstilling af „Livets Natursside" Efterslægten nok kunde have Grund til at skamme sig ved (S. 272). Denne historiske Sammenhæng undgaaer aldeles Dr. Brandes; ham forekommer Tidens Erotik ikke blot poesiforladt, men „dum og hæslig" (264), og til Slutning indsmugles den sædvanlige Anklage for Hykleri gjennem en aldeles subjektiv Opfattelse af Chateaubriand og et Forsøg paa at overføre Platonismen «par ordre de médecin» fra et enkelt Forhold hos Lamartine paa hele Litteraturen (273). Den Maade, hvorpaa Lamartines Poesi ligesom tidligere Chateaubriands konfronteres med hans Levnetsbeskrivelse, er i det Hele let at misbruge, og adskillige af Dr. Brandes' Yndlingsdigtere, f. Ex. Byron, Shelley og i anden Retning V. Hugo, kunde uden Vanskelighed bringes til at tage sig højst tvivlsomme ud i denne Belysning. I sin Slutningsdiatribe synes Dr. Brandes overhovedet at glemme, at det er ønskeligt, at Litteraturen gjør en vis Forskjel i sin Behandling af den tilladelige og den utilladelige Kjærlighed, uden at den derfor behøver at „lemlæste eller bortlyve Naturen" (273); ellers kommer man let ind paa en Digtning som den senere franske, der kun kjender og sympathiserer med den utilladelige Elskov.

Religionens Indblanding i Erotiken er det dog især, som opbringer Dr. Brandes. Efter hans egen æsthetiske Theori skulde dog dette være aldeles naturligt og berettiget i en religieust bevæget Tidsalder, og det hører til de Fænomener, som Litteraturhistorien skal vurdere objektivt, ikke subjektivt polemisere imod, mindst ved at opstille som Mønster Forfattere fra ganske andre Tider og Omgivelser, der som Turgenjef „aldrig spilde et Ord paa theologiske Materier", højst „skildre den religieuse Fanatisme som en Vanvidsform" (266; der er ellers andre Arter Fanatisme, som det i vore Dage laa nærmere at skildre under dette Synspunkt). Hvor fuldstændig en Mangel paa Forstaaelse af Tiden der f. Ex. røber sig i Skildringen af Eudorus og Velleda S. 257 ff. sees ved første Blik. Kritiken bestaaer ligesom for les Martyrs i det Hele (184 ff.) væsenlig i indstrøede Witzer. Eudorus' Samvittighedsnag gjør ham til „Ridder af den bedrøvelige Skikkelse"; Resignation og Religieusitet hos Romanheltene søges i det Hele latterliggjort som uklædelig og umandig. Da Gustav i Valérie „ikke vil anklage Himlen for sine Ulykker" eller begaa Selvmord, betegnes han som „et artigt Barn", „for vel opdragen til at skyde sig", og sluttelig hedder det indigneret: „Denne Gustav er ingen Mand" (261). Ere da de af Dr. Brandes foretrukne himmelstormende, men villiesvage, oprørske Individer som René og Oberman „Mænd", naar de ikke bestille andet end jamre sig Side op, Side ned over Himlens Uretfærdighed og deres egen sørgelige Skjæbne, som de aldrig have prøvet at kæmpe imod? Ligesaa „spiller Raphael Pigerollen", da han søger at omvende sin fritænkerske Elskerinde (267). Deklamation om „et Samfund af frie Aander", om Religionen som Overtro og Aandssvaghed, Samvittighedens Aag som det eneste, man skal bøje sig under o. s. v., forfejler aldrig at vække Dr. Brandes' Beundring; os Andre forekommer den endog mere end almindelig vammel i en ung Piges Mund, hvor den ikke kan være støttet paa alvorlig Livserfaring og moden Tænkning. Endog Md. de Staëls Delphine, en Tvillingsøster til Lamartines filosofiske Elvire, har (Emigr. 141) en Følelse af, at denne Slags „Aandsfrihed" egenlig ikke „passer til Kvindens Bestemmelse". Ste-Beuve (Raphaël, Caus. du Lundi I.) gjør her en Bemærkning, der rammer Grundfejlen i Lamartines Bog bedre end en hel Snes af Dr. Brandes', nemlig at det 18. Aarhundredes naturalistiske Filosofi i Elvires Mund er aldeles uforenelig med den en senere og ganske modsat Tidsaand tilhørende Overjordiskhed i Kjærligheden, som tillægges hende.

Lamartines Lyrik skildres som Udtryk for Tidens slappede Stemning, kontemplative og drømmende Følelsesliv; men dens royalistiske Farve berøres kun i Forbigaaende, og Skildringen af den religieuse taber sig i Beretningen om Forfatterens personlige Forhold til Bonald, de Maistre o. s. v. og i Forsøget paa at gjøre Digternes religieuse Karakter tvivlsom ved at sammenholde dem med Lamartines Memoirer. Naar det i Anledning af dem hedder S. 249: „Saaledes sammenblandede Frankrig som en stakkels Rekonvalescent Haabet

med Troen, Trøsten med Dogmerne i een stor Uklarhed," søges der aabenbart atter insinueret, at det kun var Tidens rent abstrakte Trang til at føle, der tiltaltes af Lamartines Poesi, men at det var en Tilfældighed eller en Vildfarelse, naar denne Følelse antog religieus eller kristelig Farve. S. 248 paastaaes, at det var af poetiske, ikke af religieuse Grunde, Lamartine drev Mythologien ud af Poesien; Nodier udtaler i sin Fortale til Udgaven 1831 af Lamartines Méditations poétiques den modsatte Mening; men selv om Dr. Brandes havde Ret, er det ikke det, hvorpaa det kommer an. Det er ikke Kristendommens Indflydelse paa Formen, hvorpaa alt Chateaubriand var strandet, men paa Indholdet, der er det Karakteristiske ved Lamartines Lyrik. Den udtrykker hans og hele Tidens Trang til Troen og Stræben derefter, snart nedstemt og tvivlende, snart sejrsglad jublende sit sursum corda! Det er den religieuse Inspiration med sin Længsel ud over Jordelivets Grændser og sin deraf følgende drømmende Melankoli, (en Nuance, der er ligesaa forskjellig fra Renés Tungsind, som dette fra Alcestes og Jacques' (Emigr. 59 ff.)) der udtaler sig i disse Digte og gjør dem til det første fuldt ud romantiske Digterværk i den franske Litteratur. Naar Romantiken saaledes bliver sig bevidst i Poesien, skeer det selvfølgelig gjennem Modsætningen ikke blot til Klassicismen, men til det 18. Aarhundredes poesiforladte, positive Aand, hvis Horizont indskrænker sig til dette Liv og ofte til Legemverdenen alene.

Langt kraftigere end hos Lamartine kommer denne Modsætning til Orde hos den nye Skoles Hoved og Theoretiker, V. Hugo, der overhovedet har mere Fantasi og Lidenskab, men maaske mindre inderlig Følelse end Lamartine. Naar Dr. Brandes iøvrigt siger S. 276, at han i V. Hugo „mindre vil studere Digteren end Tidsalderen", saa er det ganske rigtigt, at Digteren højst ufuldstændigt kommer frem; kun er Spørgsmaalet, om Skildringen af Tidsalderen ikke ogsaa lider derved. I hans første Digte paaviser Dr. Brandes det glødende Had til det 18. Aarhundrede, Revolutionen og Bonaparte, samt den noget overspændte royalistiske Begejstring; men han behandler desuagtet V. Hugo forholdsvis velvilligt, naturligvis af Hensyn til hans senere Stilling blandt Radikalismens Bannerførere i Frankrig. Han føler dog allerede nu en Trang til at forklare V. Hugos Svingninger (274). At de ikke havde „urene Motiver", skal indrømmes; om de ikke ere „tilfældige" ɔ: snarere skyldes ydre Impuls end indre Drift, bliver mere tvivlsomt, naar man seer Digteren bestandig svinge netop samtidig med Folkestemningen (1830, 1848), som han dog saa ofte har gjort sig til af at lede. Men naar Dr. Brandes finder V. Hugos egen Forklaring „fyldestgjørende", maa der nedlægges en bestemt Protest. Den gaaer ud fra det rent vilkaarlige Postulat, at det altid er fortjenstligt at gaa fra højre til venstre, og at man samtidig nødvendig bliver Martyr, „maa betale sin aandelige Væxt med materielle Ofre". Dette var mindst af alt Tilfældet med V. Hugo, hvis Omslag stadig fulgte den offentlige Mening og gjorde ham til Situationens Mand lige til 1852, og selv efter den Tid var hans Exil, som bekjendt, den længste Tid frivilligt og hans ydre Stilling glimrende. Det er Digterens kolossale Forfængelighed, der her som overalt røber sig; det er den, der ofte betingede hans Omslag, f. Ex. da han i 1829 kom paa en spændt Fod med Bourbonerne over et Censurspørgsmaal, og det er den, der gjør hans Stilling uklar, naar han f. Ex. 1845 ivrig søger Pairsværdigheden trods sine udpræget republikanske Meninger. Nej, har V. Hugo ofret Noget ved sine skiftende Standpunkter, saa er det mindre sin ydre Velfærd end Samtidens Agtelse for hans Karakter, og Dr. Brandes' ivrige Forsvar for Overløberne fra højre til venstre, medens den modsatte Bevægelse fremhæves som en Forbrydelse f. Ex. hos Søskolens Digtere, er mere end tendentieust, det er perfid.

Skjønhederne ved V. Hugos første Digte komme kun lidet frem i Dr. Brandes' Behandling. Den religieuse og royalistiske Begejstring, der giver sig Luft med en i den franske Digtning hidtil ukjendt Flugt og Fantasi, er kun Gjenstand for Polemik, og Dr. Brandes har ingen Plads for de neutrale Digte, hvor Erotiken og Naturfølelsen fremtræder med et Liv og en Inderlighed, som skyldes det store Omsving i Aarhundredets Begyndelse. Romantikens maaske vigtigste og originaleste Opdagelse, det nye nationale Element, der har sat sit Stempel paa enhver aandelig Bevægelse i vort Aarhundrede lige fra Poesiens til Politikens Verden, skjænker Dr. Brandes to Sider, hvor vi tillige blive færdige med V. Hugos vidunderlig skjønne og ejendommelige Sprog- og Versform, der endnu før 1830 kulminerede i det i denne Henseende uforlignelige Kunstværk «les Orientales». Af Tidens øvrige romantiske Digtere nævnes kun Vigny, hvis «Éloa» S. 260 omtales (forøvrigt med Anerkjendelse) som Exempel paa den usunde Erotik, der „opfatter Eros som Satan selv". Hans Hovedværk «Cinq-Mars» (1826) derimod, Frankrigs bedste historiske Roman og et af de første Vidnesbyrd om W. Scotts efterhaanden saa overmægtige Indflydelse, forbigaaes aldeles. Denne Opregning kunde fortsættes længe, og Dr. Brandes vil naturligvis svare, at den gaaer ud fra den gamle aandløse Opfattelse af Litteraturhistorien som en Nomenklatur. Paa den Maade vil han slet ikke skrive Litteraturens Historie; han vil gjennem et Udvalg af store Træk vise Tidsaandens Rørelser gjennem Litteraturen. Vi tage altsaa Tingene, som Dr. Brandes vil give dem, opgive Fordringen om fuldstændigt litteraturhistorisk Overblik og egenlig Belæring og holde os blot til Skildringen af Tiden. Hvor mangelfuld denne bliver gjennem Dr. Brandes vilkaarlige Valg og ensidige Behandling af de karakteriserende Træk, ligger allerede i det Foregaaende. Romantiken, den vigtigste aandelige Rørelse i Aarhundredets Begyndelse, er miskjendt i sit Princip, tendentieust sværtet eller løselig affejet i sine vigtigste Fremtrædelsesformer: den religieuse og nationale Vækkelse, som Dr. Brandes mangler al Sands for og Evne til at skildre; endelig savnes enhver Antydning af det brogede aandelige Liv, som den vakte paa alle Omraader, ogsaa udenfor den skjønne Litteratur, i Bourbonernes første lykkelige Freds- og Frihedsperiode; af Historiens Opsving, det nye Syn paa Fortiden og de nye historiske Skoler, som repræsenteres af Frankrigs første Navne paa dette Omraade; af de ivrige arkæologiske og litterairhistoriske Forskninger; af den store Kamp mellem det Gamle og det Nye i Kritiken («le Globe», Ste-Beuve, G. Planche); selv Theologiens og Filosofiens Udryddelseskrig mod Levningerne af det 18. Aarhundredes Materialisme er kun skildret gjennem Bonald og (paa en Maade) de Maistre, med Forbigaaelse af f. Ex. Frayssinous og hele den spiritualistiske Filosofi fra Maine de

Biran til Royer Collard, ja, man kunde vel gjerne tage Cousin og Jouffroy med. Alt dette er jo nemlig en Følge af Autoritetens og Ordenens Gjenoprettelse i Frankrig, af den Følelse af Befrielse og Glæde, hvormed hele Landet jublede sin gamle Kongestamme imøde (hvilket Dr. Brandes søger at skjule S. 241), da den igjen knyttede Frankrig til dets saalænge fornægtede Fortid med dens religieuse og nationale Traditioner. Reaktionen skal jo „flaaes"; derfor fældes der saa højst mærkelige Domme om denne Poesiens og det aandelige Livs rigt bevægede Vaartid, som at „Stoffet ikke er lønnende, ikke meget indbydende eller nyt" (94), at den mangler „Følelsesinderlighed" (95, Romantiken overfor Klassicismen!), at dens Ledere „ikke ere Begavelser af første Rang", (97, Chateaubriand, V. Hugo, Lamartine, de Maistre, Lamennais!), at deres nye Anskuelser skyldes Forfængelighed og Lyst til at være aparte og fastholdes af Stædighed (98), altsaa mangle Sandhed og Rod i den nye Tidsaand: det svarer ganske til den Paastand (S. 344), at Bourbonerne ikke opmuntrede Litteraturen. Ikke een af Tidens store Digtere, Videnskabsmænd eller Kunstnere er forbleven upaaskjønnet af dem; de vare ligesaa gavmilde med Ærestegn som med Stillinger (Lamartine Diplomat) og Pensioner (V. Hugo, netop da han ikke betænkte sig paa at trodse Ludvig XVIII.s Unaade ved at skjule en forfulgt Bonapartist); selv Delavigne tilbød Carl X. en Pension, som han efter eget Udsagn kun afslog „for desto mere uinteresseret at kunne prise Kongen." Exemplet paa Bourbonernes „Straf" over en saa oprørsk Digter som Béranger (344) er ogsaa karakteristisk.

Endelig studeres den romantiske Poesis theoretiske og systematiske Udvikling gjennem Manifesterne i V. Hugos Fortaler (S. 282—95). Den sees her udelukkende som Fremgang fra Tvang til Frihed i Formen, Overførelse af Revolutionens Grundsætninger ogsaa paa det litteraire Omraade, som „det formelle Autoritetsprincips Opløsning", efter hvilket Omsvinget i Ideerne, det reelle Autoritetsprincips Opløsning, ikke kan lade længe vente paa sig. Det er ganske vist et af Synspunkterne for den romantiske Reform, men ogsaa kun eet, og naar det her opstilles som det eneste, er dette atter en i Dr. Brandes' Tendens grundet, vildledende Fremstilling. At Bevægelsen ikke havde nogen bevidst revolutionair Karakter sees bedst af, at V. Hugo selv i „Cromwell", hvor han er bleven sig Oppositionen mod de gamle Former fuldt bevidst, endnu bestemt hylder Royalismen (295) og forkynder den nye, alt omfattende dramatiske Digtning som et Udtryk for Kristendommens Forening af det Aandelige og det Legemlige. Den litteraire Autoritet, som Romantiken brød med, var nemlig fuldt saameget det 18. Aarhundredes som Ludvig XIV.s Periodes. Det „gamle Regimente, der ligger den unge Slægt som en Mare paa Brystet", betegner V. Hugo i Dr. Brandes' eget Citat af Fortalen til „Cromwell" udtrykkelig som „det 18. Aarhundredes Slæb" (291). Det store Aarhundrede havde i Klassicitetens Form udtrykt kristelige og monarkiske Ideer; det 18. Aarhundrede og Revolutionen havde holdt Formen i Hævd, men fyldt den med sin egen rationalistiske og revolutionaire Aand, saa at Poesien tilsidst kun stod tilbage som et ydre Hylster, et Middel i tendentieuse og aldeles upoetiske Ideers Tjeneste. Her som overalt er Kampen mod det 18. Aarhundrede Romantikens nærmeste Formaal; den reagerer først mod Utilitarismens mekaniske Opfattelse af Poesien: Kunst og Poesi er sit eget Maal og bestaaer ikke i en blot Form. Denne Side af Sagen faaer Dr. Brandes ikke frem; den ligger antydet i Citatet af V. Hugo S. 287; men en Fremhævelse af den berettigede Opposition mod det 18. Aarhundredes oprørske og prosaiske Aand passer ikke Dr. Brandes. Idet Romantikerne dernæst vilde bringe de religieuse og royalistiske Ideer til Ære igjen, vælge de ikke den Vej blot at styrte det 18. og gjenindføre det 17. Aarhundredes Litteratur, men gaa tilbage hinsides dette sidste og gjenoptage de middelalderlige Traditioner; de indse, at moderne kristelige og monarkiske Ideer ikke længer kunne rummes i antikiserende og hedensk Form (286), og de vilde skabe en ny Poetik paa det af det 18. Aarhundrede saa foragtede middelalderlige Grundlag. Mod det 18. Aarhundrede reagere de altsaa baade i Form og Indhold, mod det 17. kun i Formen. Her er det, vi igjen træffe Dr. Brandes, efterat han til Fordel for sin tendentieuse Fremstilling har sprunget alle Mellemleddene over. Romantiken er litterairt et Brud med den herskende Autoritet, den da gjældende Tradition i Litteraturen, medens den ellers overalt hævder Autoritet og Tradition, altsaa er den i Strid med sig selv. Nej, thi den litteraire Tradition var den af det 18. Aarhundrede og Revolutionen adopterede; det er det samme Spil med Ordene, som naar man vil kalde den konservativ, der holder paa det Bestaaende, selv om det er revolutionaire Tilstande. Romantikerne aabnede nye poetiske Kilder, ikke ved at bryde med Traditionen, men ved at søge op til en endnu ældre, middelalderlig litterair Tradition og forkaste den, der var udlevet, der ikke længer svarede til de nye Ideer, og som siden Direktoriets Dage kun havde ført en Skintilværelse. Den revolutionaire Aand kan man derimod med Rette bebrejde et „Dobbeltaasyn" (286), thi i sin æsthetiske Sterilitet havde den aldrig kunnet finde anden Form for sine revolutionaire Tanker end den fra Ludvig XIV.s autoritets- og regelbundne Periode nedarvede, og da nu Romantikerne her som overalt tog det litteraire Initiativ, rejste de aandelige Invalider af Voltaires og Condorcets Armee sig til en fortvivlet Kamp for den forældede litteraire Autoritet og Tradition, i latterlig Modstrid med deres politiske og filosofiske Radikalisme. Medens Dr. Brandes lægger en overdreven Vægt paa Modsigelserne i Romantiken (Chateaubriand 286), skjuler han omhyggelig den anden Side af Medaillen med „Dobbeltaasynet" og omtaler slet ikke den for Perioden saa karakteristiske Rejsning af Klassikerne, der trods deres radikale Tendenser ikke betænkte sig paa at kalde de ydre Autoriteter til Hjælp for deres aandelige Afmagt i en rent litterair Strid, hvorved de kun opnaaede at forøge det Ynkelige i deres afgjørende Nederlag ved en foragtelig Afvisning fra den dem saa forhadte Carl X.

Paa den sidste Snes Sider i sin Bog kaster Dr. Brandes et Blik over Restaurationsperiodens Slutning og derfra til Nutiden og ud derover. Han skildrer triumferende Autoritetsprincipets Overdrivelse og dets Tilhængeres Egoisme og Forfængelighed, der gjorde dem til Overløbere (dog ikke „alle" S. 99; Bonald og de Maistre stod fast). Som sædvanlig identificeres Autoritetsprincipet vilkaarligt med den religieuse Autoritet og denne atter med den katholske Ultramontanisme, ganske vist paa den Tid en væsenlig, men ingenlunde den eneste Form. Her svælger nu Dr. Brandes i Skildringen af Marielegender, Mirakler, Kjertelhelbredelseshistorier og pavelige Buller, morer sig over „Treenighedens Slægtskabsforhold", der her „blive

saa indviklede, at Maria bl. A. bliver Datter af sin egen Søn", fremstiller Jesuiterne som „Galskabens Grenaderer", hvis Missionairers „brændende Tro skyldtes deres grove Uvidenhed" (339), en Fejl, som han nok ellers er den Første til at sætte paa Jesuiternes Synderegister. Den orthodoxe Protestantisme skal i vore Dage ikke være et Haar bedre end Ultramontanismen (338). Ligheden mellem det kirkelige Liv i vore Dage og i det 17. Aarhundrede er dog neppe umiddelbart iøjnefaldende. Andre af Dr. Brandes' ejendommelige historiske Opfattelser ere, at Middelalderen lidt efter lidt har forvandlet Christus fra et menneskeligt til et guddommeligt Væsen (340), og at „de store hedenske Genier, Pindar (!), Plato, Virgil have grundlagt Europas Civilisation" (339). En Trøst er det dog at høre, at det Autoritetens og den gejstlige Fanatismes Tyranni, vi for Tiden sukke under, kun fører et Skinliv. Denne Retning er „kun historisk" (342); i Ideen er Autoritetsprincipet dømt og fældet „for aldrig at rejse sig mere", hedder det til Slutning (352) med et profetisk-apokalyptisk Blik paa Verdensudviklingen, der ikke turde staa sin Prøve bedre end Bonalds og de Maistres lignende Spaadomme for Dr. Brandes' strenge Domstol S. 223. „Den modbydelige og oprørende Reaktion, der nu" (det er Aar 1873, der er Tale om!) „suger Marven ud af det ulykkelige Frankrig", har ikke mere „Aander og Talenter i sin Tjeneste" (343). Postulatet er meget tvivlsomt, men til Gjengjæld er der, som man seer og vil se, ikke sparet paa drøje Udtryk, saftige Lignelser og Spark til den formentlig faldne Fjende. Da Dr. Brandes kommer til den foreløbige Skildring af Romantiken i dens Overgang til Oppositionen, er han ganske i sit Es. Restaurationen var „et Højdepunkt af dyrisk Underkastelse under Autoriteten" (349); den 13aarige Bérangers gadedrengeagtige Blasfemi er derimod en „Livsbetragtning" (335). Chateaubriands Udstødelse af Ministeriet (346) var „Regjeringens afgjørende Dumhed overfor Litteraturen". Det lader til, at Dr. Brandes, der har saa lidt Blik for Chateaubriand som Digter, anerkjender ham som Politiker. Chateaubriands Kollega Villèle, som virkelig var Politiker, sagde om ham: «On ne peut gouverner avec lui, ni sans lui,» og det gjælder ham som Lamartine, V. Hugo og alle de Digtere, hvis Forfængelighed driver dem ind paa Politiken: de kunne gjøre ubodelig Skade, men ingen Nytte, idet deres theoretiske Idealisme og praktiske Holdningsløshed snart gjør dem umulige. En „Politiker", der ogsaa har Dr. Brandes' Bifald, er den samvittighedsløse Smædeskriver Courier, hvis Sætning, at „Folket skal paabyde Regjeringen den Vej, den skal gaa, som man angiver Vejen til en Kudsk, man betaler" (343), saa morsomt minder om vore egne smaa plebejisk-politiske Misundelser med deres Fordringer paa et parlamentarisk System, hvor Kongemagtens Rolle bliver „en Forvalters eller Skrivers." Lamennais' Skildring af Pavedømmet paa det Tidspunkt, da Rom vendte sig fra ham (328), kan vel omtrent i Paalidelighed og Upartiskhed staa ved Siden af Dommen om Tidens Præster i Beyles Romaner S. 337. Dr. Brandes' Kilder ere valgte med tilbørligt Hensyn for at svare til Grundtonen i hans egen Fremstilling.

Dr. Ryge.

8. Februar 1780 — 8. Februar 1880.

Af **Edgar Collin.**

(Sluttet.)

Eet var der, som særlig interesserede Dr. Ryge, og det var Kostumevæsenet. I denne som i alle andre Retninger tiltroede han sig selv en sjelden Kyndighed og Smag, og dog savnede han begge disse Egenskaber. Hans Kyndighed gik ikke ud over det rent Elementaire, han havde aldrig med Alvor eller Grundighed gjort de historiske Forarbejder eller Studier, der i saa Henseende ere en absolut Betingelse, og hvad hans Smag angaaer, da var det kun smaat bevendt med den. Man har Exempler nok herpaa i adskillige Dragter, af hvilke der endnu findes Rudera i Theatrets Garderobe, og i adskillige af de Brunnske Theaterkostumer, der ere en tro Gjengivelse af Ryges Fantasi og Smag, som hovedsagelig gik i Retning af Uniformsvæsenet. Men vil man have et endnu tydeligere Bevis derpaa, skal man blot betragte de omstaaende fem Figurer. Doktoren, der med Ro kunde høre en Bemærkning om, at han den eller den Aften havde spillet sin Rolle mindre heldigt, foer op i den heftigste Vrede, naar man dristede sig til at gjøre den ringeste Indvending mod et af ham komponeret Kostume; i den Retning vilde han være ufejlbarlig og taalte ingen Modsigelser. Saa faldt han paa den Ide at ville indføre en dansk Nationaldragt, og i den Anledning udgav han en lille Piece, hvori han fremsatte sine Theorier om den nye Dragt, som han ønskede indført i Danmark. De her afbildede Figurer ere tro Gjengivelser af Kobberstikkene i hans Bog. Den unge Mand tilvenstre er i Underdragt: Vest med Ærmer og Skjød til at knappe fast paa Vesten; i den næste Figur se vi ham i Vinterdragten, hvorved der er at bemærke, at saavel denne som de andre Frakker mangle Ærmer, istedetfor hvilke Vestens Ærmer gjør Tjeneste; derpaa følger først Foraars- og Efteraarsdragten, dernæst Sommerdragten og endelig Højtidsdragten med broderet Frakke og trekantet Hat, Alt, som man vil se, en tarvelig Sammensætning af tydske Theaterkostumer uden nogetsomhelst originalt Snit eller Noget, der særlig kunde passe for Nordboere. At et Projekt som dette kun var til Latter, følger af sig selv; for Doktoren var det et haardt Stød; han havde ventet at kunne bevirke ikke alene en Reform, men en hel Omvæltning af Moden.

Dr. Ryge var overhovedet ligesaa rig paa absurde som

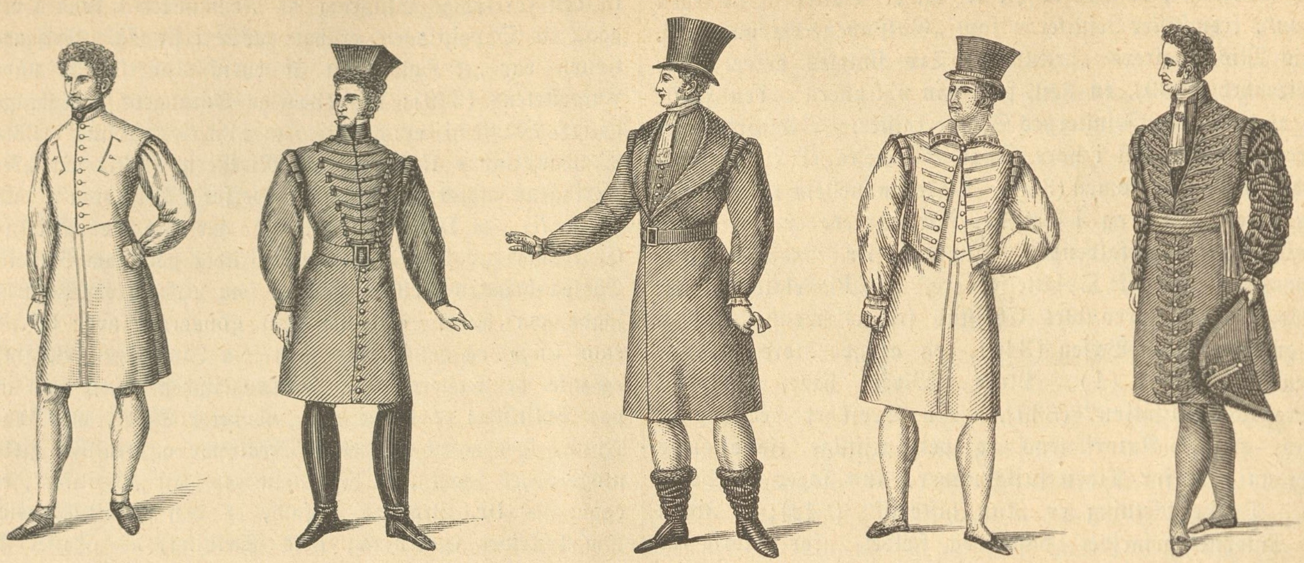

Dr. Ryges Forslag til en dansk Nationaldragt.

paa geniale Ideer. Han vilde f. Ex. have, at Publikum skulde give sit Bifald tilkjende paa en anden Maade end under Stykkernes Opførelse. Efter Tæppets Fald burde en Maskine vise den Spillendes Navn og en anden Karakteren lige fra Slet til Udmærketgodt; ved hver Skuespillers Navn skulde Publikum da ved Klap give tilkjende, hvilken Karakter der tildeltes ham, og Resultatet skulde optegnes af Regisseuren og to Meddomsmænd for derefter at meddeles Redakteurerne, saa at man havde en ordenlig Dom, der havde noget Andet at betyde end Bladenes og ved at opbevares kunde blive Kunstneren til Ære. En anden ligesaa aparte Ide havde han ved sit Forslag om, at Theatret burde opføre en mægtig Bygning, i hvilken hele Personalet kunde bo, og udenfor hvilken man ikke maatte gaa uden i nødvendige Forretninger med Personer, der stod udenfor Standen, af hvilken Aarsag der ogsaa til Ejendommen burde høre en Have, Lokaler til forskjellige Adspredelser og Udsalg af almindelige Fornødenheder. Ganske vist vilde der koste Theatret meget, men det vilde snart indvindes, idet Publikum vilde møde langt talrigere, naar det slet ikke kjendte Skuespillerne. Da Doktoren meddelte sine Kolleger denne Plan, udbrød Madam Clausen: „Nej, Vorherre bevares! her kan være Spektakler nok, naar vi kommer sammen til Prøver og Forestillinger; skal vi nu ligge Aar ud og Aar ind i Kaserne, saa bliver der aldrig en rolig Time." Ryge mente, at der dog var store Fordele forbundne dermed, og at der desuden ogsaa burde være en Intendant til at holde Fred og Orden. „Ja, men tag mig det ikke ilde op," svarede Madam Clausen, „det maa ikke være Dem, gode Hr. Doktor, thi saa kommer vi nok til at tage Politiet til Hjælp mod Øvrigheden." Madam Clausens Mening var ogsaa hendes Kollegers, og saaledes maatte Doktoren ogsaa renoncere paa at faae denne Tanke udført i Praxis.

Efterhaanden var Ryge imidlertid bleven saa eneraadende i Theatrets Affairer og satte sig saa bestemt imod Alt, hvad der ikke stemmede med hans Opfattelse, at Direktionen indsaa, at der maatte sættes en Stopper for hans uafladelige Overgreb. Selv manglede den imidlertid den fornødne Karakterstyrke, og derfor fik den i 1821 udvirket, at Etatsraad Jonas Collin blev udnævnt til Medlem af Direktionen for „specialiter at vaage over Theatrets Økonomi og Pengeudgifternes muligste Indskrænkning." Et Sammenstød mellem Collin og Ryge kunde i Længden ikke undgaaes, men den Første søgte af al Magt at hindre det. Doktoren vilde imidlertid eengang for alle have det slaaet fast, at han ikke skyldte den økonomiske Direkteur Regnskab, og efterat han i adskillige Breve, som Collin lod gaa uændsede hen, havde tilføjet ham forskjellige mindre Krænkelser, tilstillede han endelig sin Direkteur den 19. Oktober 1822 en Billet, hvori han lod ham vide, at ikke havde den for en Theaterdirekteur til Bedømmelse af Inspekteurens Embede fornødne Smag, og at han, Ryge, kun modtog Befalinger fra Theatrets Chef. Dette Brev oplæste Ryge paa Theatret, og nu vilde Collin ikke mere finde sig i disse Fornærmelser. I et sammenkaldt Direktionsmøde forelagde han Sagen for sine Kolleger og fordrede, at Dr. Ryge skulde suspenderes. Herpaa turde de øvrige Medlemmer ikke indlade sig, men da erklærede Collin, at han i modsat Tilfælde samme Dag vilde ansøge Kongen om Afsked. Nu var der intet Andet for Direktionen at gjøre end at suspendere Ryge, og det skete. Med sin sædvanlige Ihærdighed sørgede Collin for, at Theatret vedblev at gaa sin rolige Gang, og efter en Maaneds Forløb maatte Ryge bekvemme sig til at gjøre Direkteuren sin Undskyldning for det Passerede. Ved denne Lejlighed var det, at Ryge indfandt sig hos Collin i Bredgade med Chapeaubas og i Knæbenklæder, Sko og Silkestrømper. Udsoningen fandt Sted, og fra den Dag arbejdede de to Mænd i mange Aar udmærket med hinanden, uden at det nogensinde oftere kom til noget Sammenstød mellem dem.

Der er dvælet lidt længe ved Ryges indre Virksomhed ved Theatret, men den kan ikke forbigaaes, naar der skal gives en Skildring af hans Liv. Imidlertid er den jo langtfra Hovedsagen, og vi vende derfor tilbage til Kunstneren. Han var ikke længe om at tilkæmpe sig et Repertoire; det kom saa at sige af sig selv, og hvor betydeligt var det ikke! Listen over Dr. Ryges Roller naaer op til Tallet 393. Allerede i 1813 spillede han 15 forskjellige Roller, og i det paafølgende Aar løb Tallet op til 27 nye Roller, hvoriblandt saa betydelige Partier som Lord Walsingham i Todes „Søofficiererne", Titelrollen i Sanders „Niels Ebbesen", Hugo von Rheinberg, Sortebroder Knud i „Axel og Valborg", Michel Angelo i

„Correggio", for ikke al tale om Rocheloup i „Røverborgen", en af de Smaaroller, som han fremfor Nogen forstod at udstyre med fuldendt Mesterlighed. Thi det var et Særkjende for hans ægte Kunstnernatur, at ingen Rolle var ham for lille eller ubetydelig. En af Skuespillerne, jeg veed ikke hvem, havde nægtet at udføre en lille Rolle paa kun en eneste Replik. Saa tilbød Doktoren sig, og den første Aften, da han som Hushovmester kom ind og meldte „Der er serveret!" — det var hele Rollen — gjorde han det med en Grandezza, saa at hele Huset brast ud i et tordnende Bifald. I „Jødinden" holdt han sig ikke for god til som Kejser Sigismund blot at gaa over Scenen uden at aabne Munden; kun en eneste af hans Smaaroller skal jeg nævne endnu: Auktionsherren i „Mulatten", en Bifigur, som han skal have vidst at gjøre særlig interessant. Han spillede Stort som Smaat, og man kan vel egenlig ogsaa tilføje, „han spillede Alting lige godt." Thi var der end en uhyre Variation i det Repertoire, der tildeltes ham, saa viste hans Talent sig ogsaa at være mange-, om end ikke alsidigt. Det, der selvfølgelig var hans Hovedstyrke, var Heltefaget, særlig de oehlenschlägerske Helte; ved Siden af Hakon Jarl, Palnatoke, Stærkodder og Abel staa Macbeth, Kong Lear, Tiberius, men ogsaa i det borgerlige Drama fejrede han Triumfer, og Rollen som Warberger i „Jægerne" nævnes saaledes som noget af det Fortrinligste, han har præsteret. Hertil kom Karakterroller som Shylock i „Kjøbmanden fra Venedig", Franz Moor i „Røverne", Kold i „Tordenskjold" og Simeon i „Joseph og hans Brødre", et af de mest gribende Sjælemalerier, den danske Scene skal have havt at opvise, mægtigt gribende ved den dybe Fortvivlelse og inderligt rørende ved de saa skjønt tolkede Sjælekvaler. Og saa Jeronimusserne. I dem skal Dr. Ryge have varieret sit Talent paa de allerkosteligste Maader. „For dette Fag i Almindelighed — skriver Overskou — havde Ryge en gammeldags, jævn og dyb Husfadertone, der passede ganske fortræffeligt til den høje, svære Legemsbygning og det fyldige, dobbelthagede Ansigt, han gav sig; men hver enkelt Rolle i Faget fik i hans Behandling en egen bestemt udpræget Karakter: den strenge, velfornemme rige Borger i „Maskeraden", det enfoldige, i Huset omtrippende Gnav i „Julestuen", den varmhovedede, opfarende Middelstandsmand i „Jean de France" og den ængstelige, lettroende Herremand i „Abracadabra" vare hverandre meget ulige i deres hele Væsen, men i alle havde Publikum ægte holbergske Mønsterbilleder." Det Galleri af komiske Figurer, som Ryge har skabt, er forøvrigt ligesaa stort, som det er forskjelligt. Han havde en særegen Force i at spille Jøder, og den ene af dem lignede aldrig den anden, thi hans store Mesterskab i at tale alle mulige Jargoner var ham her til ubetalelig Nytte; men han benyttede sig rigtignok ogsaa heraf til paa en Tid, hvor Dønningerne efter „Jødefejden" endnu sporedes stærkt, at latterliggjøre dem paa alle mulige Maader. Den første Aften han spillede Salomon Goldkalb i „Kong Salomon og Jørgen Hattemager", gjorde han f. Ex. saadanne Hokuspokus som at stjæle en Sølvske paa Scenen, og ved de senere Opførelser tilføjede han i Visen: „Hvad mener Hr. Baronen vel" et af ham selv lavet Vers, ligesom han endte hvert Vers med at raabe „Hep! hep! hep!" Blandt de mest fremragende komiske Figurer, Ryge har skabt, kan nævnes Saft i „Sovedrikken", Peer Degn i „Erasmus Montanus", Herman von Bremen i „Den politiske Kandestøber", Prysing i „Recensenten og Dyret", den gamle Golz i „Østergade og Vestergade" og Moses i „Bagtalelsens Skole".

Han har forøvrigt givet en Karakteristik af sig selv som komisk Skuespiller, og det er ikke uden Interesse at se, hvorledes hans Bedømmelse falder ud. I 1832 udkom der nemlig hos Schubothe en „Kritisk Sammenligning imellem nogle af det kgl. Theaters Skuespillere og Skuespillerinder; et Forsøg, Nr. 1, udgivet af et Selskab." Dette „Selskab" var selve Doktoren, og „Forsøget" standsede med dette ene Nummer. I Sammenligningen mellem Ryge og Foersom skriver han da: „Om man end aldrig havde seet Ryge udføre nogen komisk Rolle, men blot læst hans offentlige Forsvar imod et offentligt Angreb, hvori man bebrejdede ham formentlig urigtig Anskuelse og uheldig Udførelse af en Rolle, saa maatte man alene af dette velskrevne Forsvar tilkjende ham Fantasi i udmærket Grad. Men ogsaa hans sceniske Præstationer i det Komiske bevise denne, thi de ere umiskjendeligen realiserede Reflexer af originale Fantasibilleder. Ved at individualisere disse bruger han undertiden, maaske endog vel ofte, en egen Methode. Han sammenblander nemlig ikke Karakterens Personlighed med sin egen, men han stiller den sidste bag den første, og idet han lader sin egen Individualitet kun svagt skinne igjennem Fantasibilledet, giver han dette scenisk Liv, omtrent paa samme Maade som en Marionetspiller besjæler sin Dukke. At det paa denne Maade ogsaa maa falde ham saare let at vedligeholde Karakterens saaledes isolerede Personlighed, behøve vi vel neppe at bemærke . . . . Den originale Maade, paa hvilken Ryge individualiserer enkelte af sine Fantasibilleder, især karikerede, beviser efter vore Anskuelser ogsaa, at han har Smag. Vi antage nemlig, at han i nogle andre Evners mindre Intensitet finder Anstødsstene, som vanskeliggjøre en intim Forening imellem Karakterens og hans egen Personlighed, og at han derfor har valgt bemeldte Methode. Vel kunne vi ikke nægte, at vi just ikke anse den for efterlignelsesværdig, thi den fjerner Skuespillerens egen Personlighed for langt fra Tilskuerne, hvorved Maleriet nødvendigt maa tabe en Del af sit aandelige Liv; imidlertid finde vi dog, at han derved lægger en vis Smag for Dagen, om man endogsaa kun vil kalde den en negativ. Men Ryge har ogsaa en positiv Smag, det beviser han tydeligt ved en vis harmonisk Fuldkommenhed i sine Malerier, thi ere de end ikke udpyntede med en saa herlig Blomsterpragt som Frydendahls, saa bære de dog saa umiskjendelige Præg af forsigtig og omhyggelig Behandling, at man maa erkjende, denne er foretagen under en lutret Smags alvorlige Tilsyn, ligesom og at hans hele øvrige paa Scenen aktive Talent er denne stærkt subordineret . . . . I Kraft staaer Ryge som Komiker langt under Frydendahl og Lindgreen. Den Førstes djærve Penselstrøg savner man næsten aldeles i Ryges Malerier. Vel synes vi undertiden at have bemærket, at en momentan scenisk Begejstring har givet ham Mod til at gribe Penslen til slige kraftfulde Strøg, men da er det tillige forekommet os, som om en usynlig Magt, maaske Smagen, holdt hans Haand tilbage. Mindre savner man kraftfuld Kolorit, men med Lindgreens kan den dog ikke udholde nogen Sammenligning . . . . I Følelsen som Komiker overtræffes Ryge af Ingen, end ikke af Lindgreen; Digterens Ord, fremsagte gjennem hans Mund, synes altid at være hans egne, og man kunde næsten sige,

at han fordøjer Digterens Tanker, førend han sætter Melodi til hans Ord .... Ild (sand Pathos, ikke den nys omtalte, knap mærkelige, momentane sceniske Begejstring) have vi yderst sjeldent bemærket hos Ryge, aldrig hos Foersom. Dette maa efter vore Anskuelser fornemmeligen tilskrives Begges mindre intensive Kraft. Lune er en Evne, som vi næsten aldeles maa frakjende baade Ryge og Foersom. Enkelte fremtvungne Udbrud af et saadant, især hos den Første, betragte vi som Laan, der her aldeles ikke kunne komme i Betragtning. Den Dristighed, hvormed Ryge og Foersom viste sig paa Scenen, kunde tjene som Mønster paa, hvorledes denne Evne bør vise sig ... Flid er en saa brillant Egenskab hos Ryge, at vi i vor Indbildning næsten altid se ham udenfor Theatret med Polerstaalet i Haanden. Den opmærksomme Iagttagers Øje, som seer ham flere Gange udføre en og samme Rolle, kan det ikke undgaa, at hans Evners Intensitet endnu er i en bestandig harmonisk Tilvæxt... Ryges Rollesikkerhed i Ordets mest udstrakte Betydning er saa almenerkjendt, at vi anse det for aldeles overflødigt her at rose hans Hukommelse. Ryge er i Besiddelse af alle de Midler, en komisk Deklamator behøver, og i at deklamere i Karakteren, med eller uden fremmed Jargon, søger han sin Mester. Netop denne Evne synes hans Flid at have valgt til sin Kjælebægge."

Har Ryge end i denne Karakteristik af sig selv som Komiker umiskjendelig udtalt Et eller Andet for at lede dem, der vilde vide Navnet paa den anonyme Forfatter, paa Vildspor, saa har han dog uden Tvivl i mange Henseender truffet det Rette, og navnlig gjælder dette om hans Deklamation. I denne Kunst søgte han virkelig sin Mester. Og den stod i nøje Forbindelse med en anden, hos ham stærkt udviklet Evne: hans uforlignelige Virtuositet i at fortælle Anekdoter. Det var et uudtømmeligt Repertoire, han her var i Besiddelse af, og han havde to fortræffelige Støtter i sin sjeldne Hukommelse og sin store Lethed i at tale i Jargon. Den Kunst at fortælle Anekdoter har forøvrigt været stærkt udviklet i sin Tid ved det kgl. Theater. Efter Ryge har Phister været den, som har havt den største Force deri, ligesom hans Forraad af Historier aldrig synes at faae Ende. Skade, at man ikke har faaet optegnet Størsteparten af disse Historier, som ofte kaste interessante Strejflys over Datidens Kunstnerindividualiteter og Tilstande. Ved vort nuværende Theater er der egenlig kun to, der endnu kunne denne Kunst, det er Rosenkilde og Schram, med dem synes den desværre at skulle uddø.

Et uroligt Hoved som Ryge, der stedse var paa Kant med Direktionen, var naturligvis heller aldrig rigtig fornøjet med sine Kaar, og dog var han den bedst Lønnede ved Theatret, ligesom han overhovedet i mange Retninger var langt bedre stillet end sine Kolleger. Han stillede store Krav til Theatret, og Direktionen turde næsten aldrig sige Nej til ham, thi den frygtede da for, at han skulde gjøre Alvor af sin Trusel og rejse til Tydskland for der at søge Engagement som Skuespiller, efterat han i 1815 med stort Bifald var optraadt saavel i Hamborg som i Prag og Wien. Allerede i 1822 søgte han sin Afsked med Vartpenge, men lod sig dog ved en Forbedring i sine Kaar bevæge til at tage den tilbage, og i 1829 gjentog det Samme sig med samme Udgang.

Med sine Kolleger ved Theatret stod Dr. Ryge i Reglen ogsaa paa en spændt Fod; man ærede og agtede ham som den fremragende Kunstner, men man maatte altfor ofte lide under hans Luner og Hidsighed, til at man kunde skatte ham som Kunstner, og hertil kom, at han ofte i Tale og Skrift til det øvrige Personale brugte en overmodig, ja endog plump Tone, der krænkede saameget dybere, som Klager til Direktionen næsten aldrig frugtede. Men Aarene gik, og efterhaanden lagde det heftige Sind hos Doktoren sig endel, og hvad der i saa Henseende hjalp, var at han i de sidste Aar havde opgivet sin baade meget byrdefulde og megen Splid sættende Stilling som Inspekteur for Økonomien. Fra det Øjeblik syslede han kun med sin Kunst, levede og aandede kun for den og var i sine Fritimer beskjæftiget med forskjelligt Metalarbejde. Thi det var ogsaa en af hans Specialiteter. Allerede fra Barn af havde han været meget nævenyttig, og Faderen havde ladet ham gaa i Lære hos en Uhrmager, ligesom han havde lært at dreje i Metal, at gravere, skjære ud o. s. v., o. s. v. Inden Husene her i Hovedstaden fik nye Numre, kunde man ude i Frederiksberg Allee tilhøjre fra Byen se et stort Syvtal i Messing prange over Porten, der førte ind til et af Husene. Det var Dr. Ryge, der havde skaaret Nummeret ud og foræret det til Instrukteur Nielsen, som ejede Stedet; ogsaa den Navneplade, der sad paa Professor Overskous Dør, var et Værk af den flittige Metalarbejder. Fra det Øjeblik, som sagt, at Ryge holdt op med at have med Theatrets Økonomi at gjøre, blev han langt mere omgængelig og vandt snart Alles Hjerter helt ved Theatret; nu var han ikke alene som tidligere den store Kunstner, han var ogsaa Mennesket med det varme Hjerte, den stærke Følelse for Alt, hvad der var godt, smukt og stort. Han stod endnu i sin fulde Kraft, da Døden kom og bankede paa hans Port, hans eminente Hukommelse tjente ham saa trofast som altid, Stemmen havde endnu den samme Fylde, Lunet var ligesaa rigt som tidligere, og derfor traf Slaget saameget desto føleligere, da man den 29. Juni 1842 hørte, at han pludselig var afgaaet ved Døden. Den 23. Maj, altsaa i Saisonens sidste Dage, havde han spillet en af sine kjæreste Gammelmandsroller som Robinson i „Den bogstavelige Udtydning", spillet den med samme Dygtighed og Korrekthed som altid, og Ingen anede da, at det var sidste Gang, han betraadte Brædderne. Han skrantede nok lidt i de første Dage af Juni, men det lod ikke til at være noget af Betydenhed; saa døde Lindgreen den 18., og dette Dødsfald tog Ryge sig overordenlig nær, thi skjøndt de To ofte kun daarlig kunde forliges, satte Ryge dog særlig Pris paa den gamle Kunstner og nærede et varmt Venskab for ham. Ildebefindendet tog til, om Morgenen den 29. Juni kunde han som sædvanlig pusle med sine Metalarbejder, men inden Dagens Forløb var han et Lig.

Han var i 1823 bleven gift med Jomfru Betty Anthon, der var Garderobeforvarerske og Overpaaklæderske paa Theatret, og i sine to Ægteskaber havde han en talrig Børneflok, af hvilke ikke mindre end tre Døtre gik til Theatret. De to døde tidlig, og den tredie, der var en Hæder for den danske Skueplads, trak sig til stor Skade for Kunsten tilbage efter at have fejret en Række af Triumfer som en af de mest fuldendte Kunstnerinder i det finere Lystspil.

Der existerer forskjellige Portraiter af Dr. Ryge. I Theatrets Foyer hænger det bekjendte Billede af ham med Kalotten paa, malet af Professor Monies, hvilket senere

er lithograferet; dernæst har Etatsraad J. E. Lund malet ham gjentagne Gange, og det Billede, som i forrige Uge prydede „Nær og Fjern", er en Kopi efter det ene af Lunds Malerier i Dragten som Michel Angelo i „Correggio". Originalen ejes af den, der har skrevet disse Linier. Endelig udkom der efter Ryges Død et Mindeblad om ham med et ypperligt Portrait af ham, skaaret i Træ efter Skovgaards Tegning med Randtegninger af Juel. Han er modelleret af F. E. Krohn, senere har Prior lavet en Buste af ham, som findes i den Samling af berømte danske Mænds Buster, der tilhører Tivoli, og endelig har Professor Stein hugget hans Buste i Marmor, blandt dem, der skulde have prydet det nye Theaters Foyer for Publikum, men som ved Skjæbnens Ugunst ikke kom paa denne Plads og nu befinde sig hos Kapitain Jacobsen paa Carlsberg.

Dr. Ryge var en stor Mand, stor i Fortrin som stor i Felj. Han var, som Stiftsprovst Paulli sagde saa sandt og smukt ved hans Jordefærd den 5. Juli, „iblandt de faa Udvalgte, over hvis Rige Solen ikke gaaer ned." Og Præsten havde ogsaa Ret, naar han tilføjede: „Aldrig mere skal hans mandige Skikkelse drage vort Øje forbi, aldrig mere skal hans mægtige Stemme gribe vort Indre, aldrig mere skal den blive blød og smelte vort Bryst. Det er forbi, han har lukket Bogen, det underfulde Billedværk til Danmarks Digteres bedste Sange; den er lukket, forseglet med Dødens Segl." Og dog er Ryges Gjerning endnu langtfra uden Spor, saa lidt som hans Minde nogensinde vil udviskes, thi han har været en af Grundpillerne for den danske Skuespilkunst, han har begejstret Danmarks Digtere, og hvad han har bygget op i Kunstens Tempel, det forsvinder aldrig helt, om end Sporene ikke ere synlige for Alle og Enhver.

Bjergene.

Fortælling af B—e.

Den samme mægtige Sol, som lod Alpernes Snetoppe lyse mod Himlens dybe Blaa, og som spillede i de grønklare Floder, der glide ned fra Schweiz' Bjerge og skynde sig mod Nord, og som straalede paa Valnødtræernes og Kastaniernes Blade i Alpernes Dale, den skinnede ogsaa sommervarmt og smukt over Bøgeskovene ved Kjøbenhavn og sendte en lysende Velsignelse ned over et ungt Brudepar, som efter Vielsen steg til Vogns udenfor Ordrup Kirke. Deres Kudsk hilste ad dem med Pidsken, og med festlig Solglands paa sin blanke Hat med Guldbaandet og paa Fløjels Buxerne og især paa de hvide Handsker og den hvide Tømme kjørte han rask fra Kirke, forrest i den lange Vognrække, som rullede til Bryllupsgildet paa et Landsted i Taarbæk, Brudens Hjem.

Solen saae ikke stort mere til Bryllupsselskabet; thi da det endelig efter Gildet spredte sig i Haven ved Stranden, da stod den dybt nede bag Skovene; men den skjænkede endnu Brudeparret den rødmende Himmel med Gjenskin paa Vandet og den milde Sommeraften, der nu bredte sig over Havens stille Træer og over Flaget, der hang ubevægeligt ned og ligesom sænkede sig lykønskende for Parret. Men ellers var der livligt nok i Haven af de mange snakkende og leende Gjæster.

En af de allergladeste var en ældre, noget trivelig Dame i en raslende, graa Silkekjole, med Lommetørklædet i den ene og en stor, mørkerød Rose i den anden Haand. Hun styrede netop hen ad en af Havens mere afsides Gange, hvor det sirligt revne Grus kun fremviste een Række Fodtrin, og opsøgte en ligeledes ældre Herre, der sindigt røg sin Cigar lidt borte fra det øvrige Selskab og noget eftertænksomt betragtede Sverigs Kyst.

„Men, Hr. Møller," udbrød hun et godt Stykke inden hun endnu havde naaet ham, „vi To maa da endelig sige rigtig Goddag til hinanden! Jeg sad jo saa langt fra Dem ved Bordet, og De vilde slet ikke se mine Vinkninger. Goddag! Goddag!"

Han gjengjældte hendes overmaade hjertelige Haandtryk med en Smule Ironi i Smilet, der forresten var fuldkommen venskabeligt.

„Hvad siger De dog?" vedblev hun. „Hvad siger De til dette dejlige Vejr og til denne store Højtidsdag? Er her ikke smukt? Og er det ikke dejligt at være her og se disse kjære, unge Nygifte og alle de mange gode Venner, man træffer? Er her ikke velsignet? Jeg forsikrer Dem, jeg føler mig, som jeg var atten Aar."

„De har da Gudskelov Deres gamle Humeur endnu, Frøken Poulsen," svarede han.

„Ja, jeg har det fra Fa'er, husker De nok, og den Arv er ikke sluppet op endnu."

„Skjøndt De altid har ruttet med den."

„Ja vist saa, hvorfor skulde jeg ikke det?" vedblev hun. „Især en Dag som idag, hvor der er saameget at glæde sig over. At tænke sig vort Brudepar, disse to yndige Mennesker, som elsker hinanden og nu drager ud i Livet sammen, først en lille Tour til de dejlige Lande dernede i Syden og saa her hjem igjen for at være lykkelige! Hvad synes De dog om lille Ellen? Er hun ikke en yndig Brud? Er hun ikke sød? Hvad, Møller?"

„Jo—o!" svarede han, idet han slog Asken af Cigaren.

„Nej, hør! Kan De ikke svare et bedre Jo? Det var altfor svagt."

„Men jeg kjender hende jo slet ikke, jeg har aldrig seet hende før idag og kun vexlet saa mange Ord med hende, at jeg fik hende lykønsket, og hun sagde Tak."

„Ja men alligevel! Her er Alle begejstrede for hende. Hørte De ikke Talerne ved Bordet?"

„Ja, Talerne!" svarede han og vedblev:

„Hør, Frøken Poulsen, lad os sætte os et Øjeblik ned — hvis De da har Tid? Tak! — Fortæl mig lidt om hende! Jeg kjender hende som sagt aldeles ikke, og saa har jeg jo Lov at spørge; ham kjender jeg og —"

„Aa, han er ypperlig og udmærket!“ udbrød Frøkenen. „Forstand og Følelse lyser ham jo ud af Øjnene; selv de Næsse kan da se, at han er en udmærket Læge.“

„Men hun?“

„Hun er mageløs yndig og sød og velsignet, et komplet Barn endnu, og det er dog dejligt at kunne blive ved at være et Barn.“

„Men hun er jo ogsaa et Barn endnu,“ bemærkede han lidt tørt.

„Ja, hun er lige bleven sytten. Men det er prægtigt at blive gift saa ung, saa kan man aldeles danne sin Aand efter sin Mands.“

„Ganske vist!“ svarede han. „Men — — Ja, tag mig nu endelig ikke mit Spørgsmaal ilde op! Husk paa, hun er mig fuldkommen ubekjendt! Hun har været eneste Barn i et rigt Hjem, og saa hørte jeg engang en ond Tunge beskylde hende for at være saadan — lidt forkjælet og — lidt vant til at kommandere.“

„Ja, hun har ikke havt Nogen at dele sine velsignet rare Forældres Kjærlighed med, og de har naturligvis gjort alt Muligt og Tænkeligt for saa yndig en Datter, alt, hvad der kunde glæde hende — hvis De vil kalde det at være forkjælet og vant til at kommandere! — Nej, vær De vis paa, at Doktoren naaer en stor Lykke idag, da han tager Solen fra dette Sted! Jo, det kan man heldigvis være vis paa, at de To bliver lykkelige, for de har den rigtige Kjærlighed; de saae hinanden blot to Gange, og saa var de forlovede. Det kan jeg frygtelig godt lide! De har ikke gaaet og maalt deres Kjærlighed som saa Mange.“

„De har nok heller ikke seet meget til hinanden siden,“ bemærkede han.

„Nej, seer De, i Forlovelsestiden har han næsten aldrig kunnet slippe bort fra sine mange Patienter ovre i Jylland og komme herover; Ellen sagde igaar, at de i det Hele, alt sammenregnet, kun har været sammen i nitten Dage. Se, det er igjen saa kjønt, der er ikke det mindste af de lange Forlovelsers Prosa deri.“

„Nej!“ udbrød han.

„Nej!“ vedblev hun. „Ja, Tante Nanna sagde nok, at de kjender ikke hinanden; men det veed da Enhver, at Forelskede lærer hinanden rasende hurtigt at kjende; de siger jo hinanden mere med eet Ord end vi Andre med tyve. — Jo, kjære Møller, vær De kun rolig for vort Brudepar! Men jeg forstaaer Dem ogsaa saa godt; De med Deres Hjerte, De vil ikke være Skeptiker; men De ønsker rigtig at vide, hvem Deres gamle Vens Søn faaer, og det er baade smukt og kjønt af Dem, og nu veed De, at han faaer den sødeste Hustru i hele Danmark!“

„Men,“ sagde hun, idet hun hurtigt rejste sig fra Bænken og slog ham fortroligt med Rosen paa Armen, „der seer jeg den rare Kandidat Alfredsen, ham maa jeg hen til! Han havde — mellem os sagt — ogsaa stillet sine Sejl efter Ellen, og nu er her idag en lille Brudepige, som jeg veed er af en anden Mening end Ellen, og saa vil jeg dog give ham en lille Smule Ledetraad — De forstaaer nok, Møller? Husker De de gamle Dage paa Lolland? — Farvel til siden!“

Hun gav ham tre hurtige Nik og skyndte sig smilende bort, han fulgte langsomt efter hen til det øvrige Selskab og saae lidt alvorlig ud — men maaske havde det sin Grund i Erindringen om de gamle Dage paa Lolland.

Solen skinnede de følgende Dage fra Morgen til Aften, som om den vilde erstatte Landstedet i Taarbæk den anden Sol, som Doktoren havde frataget det; dens Aftenglands faldt netop paa det første Brev fra de Rejsende, da Fruen paa Landstedet læste det for den henrykte Frøken Poulsen, som ogsaa udbrød: „Solen behøver saamænd ikke at farve det Brev rosenrødt; det er det i sig selv. Hvor det maa være en Følelse for Dem og Deres kjære Mand at faae et saadant Bevis paa Lykke fra Deres Børn! Nej, et Brev er dog noget Andet end disse Telegrammer; i dem er der aldrig Plads for, hvad der bevæger sig i En og opfylder Sindet. Bare man vidste, hvor de er nu i dette Øjeblik, mens vi sidder her og tænker paa dem!“

Solen vidste det; thi de Nygifte betragtede netop dens Nedgang ved Elben. Ingen vil vist beskylde Egnen ved Hamborg og Altona for at være særlig romantisk; alligevel var det sandt, naar Doktoren fortalte sin unge Hustru, at Naturen aldrig før havde forekommet ham saa stemningsfuld. Den svarede ogsaa ganske til hans egen Stemning. De saae over Elben mod Syd, langt ind over de stille og flade Hedeegne, hvor ingen Skove eller Bakker standse den milevide Udsigt; Aftenfreden gjorde Stilheden endnu større, næsten højtidelig, og den nedgaaende Sol kastede et festligt Lys over Alt, og langt ude løb et Tog ilsomt Syd paa. Næste Dag skulde de selv drage Syd paa; de saae ud over Indgangen til de skjønne, ubekjendte Lande, de drog til, hvad Under da, at Egnen forekom ham forventningsfuld, som den laa der for hans Blik stille beredende sig til den næste Dag! Og han var desuden ved den forventningsfulde Begyndelse af sit Livs skjønne, ubekjendte Rejse med hende, hvor maatte da det stille Landskab med den vide, aabne Udsigt til fremmede Lande to Gange svare til hans egen dybe Stemning!

Og hun stod hos ham, og aldrig havde hun været saa ivrig for bestandig at være ved hans Side eller lagt sin Arm saa tillidsfuldt i hans som her, hvor Alt var fremmed og gjorde hende lidt sky, og aldrig havde hun forekommet ham smukkere. Han havde gjort den Opdagelse, at hun hjemme vist havde været lidt for pyntet; thi nu var hun mere indtagende end nogensinde i sin simple, lysegraa Rejsedragt uden anden Pynt end en fix lille Fjer i Hatten og uden andre Smykker end den Ring, han havde sat paa hendes højre Haand. Hvad vilde hun ogsaa med straalende Kjoler og skinnende Armbaand, som blot forstyrrede Indtrykket af hendes lette Skikkelse og friske og glade Ansigt med de store, mørke Øjne under det bløde, lyse Haar? — Og Rejseglæden forenede sig med Glæden over hende, og han var fuldendt lykkelig den Aften og læste i hendes straalende Øjne et enslydende Svar paa sine glade Ord, medens de vendte om og langsomt vandrede tilbage til Hotellet gjennem Alleerne, hvor Omnibusserne rullede og Folk myldrede og Træerne stod hvide af Støv. Fra Banegaarden lød et Lokomotivs gjennemtrængende Piben; men for ham klang det som en Fugletrille ved Foraarstid.

Det vedblev at være lutter Solskinsdage to Uger igjennem i Tydskland, og sluttelig lyste Solen dem ind i Alpernes Land. Mellem Vogesernes fjerne, blaanende Bjerge og det nære, mørkegrønne Schwarzwald foer Iltoget afsted; Varmen strømmede ned fra den flimrende blaa Himmel, langsomt og tungt traf Oxerne Høstvognene i Sommervejret; men Vinbjergene fangede det stærke Solskin, og Pralbønnerne pralede

med livlige Farver paa Banevogterhusene, hvorfra Banevogterens Horn lød til Velkomst, da Toget brusede over Schweiz' Grændse og lidt efter standsede ved Basel, hvor Rhinen blinkede i Middagsglands, idet den gjorde sit Sving forbi Byens maleriske Huse med Rhinaltanerne og forbi den røde Domkirke og de mange stolte Popler, der paa begge Bredder skuldre for den mægtige Flod. Det unge Par fra Danmark vidste ikke, at de for nogen Tid tog Afsked med Solen, da de ved dens Nedgang spadserede paa Rhinbroen og saae, hvor smukt og tydeligt Geografiernes bekjendte Rhinknæ i Virkeligheden er, og sad paa en af Broens Stenbænke vis à vis et uden Tvivl ligeledes nygift, engelsk Par, hos hvem den indre Harmoni fik et synligt Udtryk i, at de begge vare fuldstændig klædte i Mørkeblaat lige til Handskerne, Hattene, hendes Parasol og Vifte, hans Halstørklæde og, om man vil, begges Øjne.

Men det var alligevel Solens Afsked; den følgende Dag drog de i Plaskregn ind mellem Alperne, og Dag efter Dag regnede det omtrent fra Morgen til Aften overalt, hvor de kom hen i Tells Egne ved Vierwaldstädtersøens skjønne Bredder. Skyer og Regn skjulte Alt for dem, ja, Skyerne sænkede sig tidt saa lavt over Søens grønne Vandflade, at det saae ud, som om de ganske vilde lukke Schweiz for dem og for deres stadige Lidelsesfæller, det engelske Par, der fulgte dem som efter en Aftale. Og naar Regnen en enkelt halv Dag hvilede, for at samle Kræfter til en fornyet Skylregn, da blev de graa Skyer nok hvide og lette og begyndte at gaa tilvejrs; men helt op formaaede de ikke at stige, de lagde sig midtvejs paa Bjergene, og der blev de, Bjergtoppene vare og bleve skjulte, og den evige Sne saaes aldrig.

Alligevel drog de Nygifte med godt Humeur frem, dybere og dybere ind i Schweiz, og lo ad Regnen, ventende hver Aften godt Vejr næste Morgen, men forgjæves. De kjørte i Dalene, hvor Floderne begyndte at oversvømme Vejene, saa Vognhjulene gik som Vandmøllehjul; men der kunde de dog se lidt, og Vandfaldene gik ialtfald med fuld Kraft; naar de derimod forsøgte at tage op paa Bjergene, ridende paa vaade Heste ad glatte Veje gjennem tætte Skyer, da kunde de neppe se hinanden. I Længden bliver det uudholdeligt at være i et henrivende smukt Bjergland og ikke kunne se Bjergene; den evindelige Regn begyndte omsider ogsaa at fortynde den unge Frues Rejsehumeur, men Doktorens kunde intet Regnfkyl nedslaa.

En Eftermiddag sad de paa Altanen i et elegant Dalhotel, der som et Slot ragede op over Landsbyens Træhuse; han studerede ivrigt Jernbanelisten, Kortet og sit Rejseregnskab, medens hun holdt skarpt Udkig med Skyerne, som virkelig nu endelig engang syntes at ville forsvinde fra Bjergene. De løftede sig mere end nogensinde før, mens hun havde været i Schweiz; hun bøjede sig over Altanrækværket og raadspurgte næsten febrilsk Hotelværten, der kom forbi nede paa Vejen, og han lovede forekommende klart Vejr inden ti Minuter; noget Lignende syntes Gjenboskomagerens tamme Solsort at love; den udsendte pludselig en livsglad Fløjten fra sit Bur mellem det friske Vinløv paa det gamle Træhus, der næsten var kulsort af Ælde. Der var ogsaa kommet en usædvanlig Bevægelighed i Skyerne, det var, som naar der paa Theatret ved en Dekorationsforandring bliver trukket i mange Snore, saaledes flyttede de sig, og de ombyttede mere og mere deres tunge hvide Farve med en let blaa.

„Nu faae vi Bjergene at se!" udbrød hun glad.

„Ja, jeg troer det virkelig, Ellen!" svarede han. „Jeg gratulerer Dig! Nu er jeg ogsaa ligestrax færdig med mine Overvejelser."

Han saae afvexlende ned i Regnskabsbogen og op til Skyerne, der forvandlede sig til et smukt, ganske tyndt lyseblaat Slør; men det snoede sig endnu saa fast om Bjergtoppene, at deres Omrids kun skimtedes; men da — da betænkte Vejret sig pludselig. Atter med en Sceneforandrings Hast og Præcision ilede tunge, graa Skyer frem fra alle Kanter, og før den unge Frue ret havde besindet sig paa denne Overraskelse, havde de ganske skjult Alpetoppene og sænket sig dybt ned i Dalen, og de første Regndraaber faldt allerede fra dem og løb som Taarer ned ad Altanruderne; mellem Draaberne faldt ogsaa en, som fik hendes Taalmodigheds Bæger til at flyde over.

„Nej, det kan ingen Mennesker udholde!" udbrød hun. „Nu opgiver jeg ethvert Haab om at faae en eneste Udsigt at se hernede."

„Ja, det maa vi vist, saa ondt det gjør mig, lille Ellen," svarede han, „for imorgen maa vi begynde paa Hjemrejsen."

„Hjemrejsen?" gjentog hun forbauset.

„Ja," svarede han og lukkede Regnskabsbogen, „vi skulde egenlig have begyndt paa den igaar, seer jeg; men nu maa vi imorgen drage over det Bjerg, som vi skulde se derhenne, og saa maa vi hurtigt gaa Nord paa hjem til Danmark."

„Vi kan da ikke være bekjendt at forlade Schweiz uden at have seet Bjergene," sagde hun ganske alvorlig.

„Ja, det gjør mig ondt for Dig; men vi maa være det bekjendt."

„Hvem skulde tvinge os til det?"

„Denne Bog!" svarede han og holdt smilende Regnskabsbogen i Vejret. „Og saa ere de øvrige Grunde jo overflødige."

„Saa skriver vi hjem efter flere Penge."

„Hvad tænker Du paa, lille Ellen!"

„Jeg tænker virkelig paa det, jeg siger, at Du endnu idag skriver eller telegraferer til Fa'er efter flere Rejsepenge," svarede hun bestemt med et lille smukt, men ikke blidt Kast med Nakken.

Han gik fredeligt hen til hende, lagde kjærligt sin Arm om hendes Liv og sagde: „Nej, Ellen, din Fa'er har været altfor god imod os til at vi kunde være det bekjendt. Og desuden, husk paa, kjære Ellen, at vor Rejsetid er jo næsten udløben, de fire Uger er forbi imorgen, de begynder allerede nu at vente os hjemme, vort Hjem staaer sikkert aldeles parat til at modtage os. Jeg kan heller ikke længer være borte efter min Aftale med Distriktslægen om at vikariere for mig,"

„Nej, Richard, de Grunde gjælder virkelig ikke," forsikrede hun afgjørende.

„Jo, Ellen, det er sandelig vægtige Grunde," sagde han overtalende. „Og først og sidst, det kunde vi aldrig være bekjendt overfor din Fa'er."

„Du maaske ikke, siden Du har saamange Betænkeligheder; men jeg kan godt være det bekjendt. Fa'er raisonnerer aldrig over det, jeg beder ham om, men siger strax Ja; det er han vant til."

„Men, Ellen, nu handler vi To jo ikke mere hver for sig, men i Forening, og —"

„Naar jeg skriver til Fa'er, skriver jeg ene. Og jeg vil være her een Dag i godt Vejr, og derfor skriver nu jeg til ham."

Hun var vred, saa hun bed sig i Læben, idet hun hurtigt

gik hen til Bordet, tog hans Pen og vilde aabne hans Mappe og sætte sig ned for at skrive.

„Nej, Ellen, det maa Du ikke!“ sagde han alvorligt, men dog saa blidt, at det tydeligt mærkedes, hvor ondt det gjorde ham at sige det; men Ordet „maa“ havde han brugt.

„Maa!“ gjentog hun meget fornærmet, holdt Pennen stille ivejret og saae et Øjeblik ud i Regnen, saa kastede hun Pennen og skyndte sig bort fra Altanen ind i Hotellet.

Han havde staaet som lynslagen under dette korte Optrin, og han blev fremdeles staaende aldeles ubevægelig med en Følelse, som om han var styrtet ned fra en stor Højde. Han havde hidtil ubetinget elsket Alt hos hende, altid beundret hendes unge Skikkelse og frydet sig over hvert forskjelligt Udtryk i hendes smukke barnlige Ansigt og glædet sig over hvert Ord, han havde hørt af hende, selv det ubetydeligste, og elsket hendes Stemmes Klang under alle skiftende Stemninger; hans hidtil fuldkommen usaarede Kjærlighed var nu bleven ramt, og det var sandt, naar man henlagde Kjærligheden til Hjertet; thi han følte en stikkende Smerte i Brystet.

Han maatte længe have staaet med den Smerte; thi da han omsider ligesom vaagnede op igjen, saae han, at Regnen var hørt op. Han skyndte sig ind til deres Værelse, for hurtigst muligt at faae den Strid bilagt, og bebrejdede sig stærkt, at han havde ladet sig overvælde af den saa længe og derved forsømt Tiden til Forsoning; den Tid var altfor kostbar. Hun sad i en Lænestol ganske stille og meget bleg. Vred paa hende havde han intet Øjeblik været, det var ham umuligt, og han viste hende det, idet han med sin sædvanlige glade og forelskede Stemme sagde: „Ellen, det er Tørvejr, vil Du gaa en Tour?“

Hun rejste sig strax og svarede: „Jeg „maa“ jo!“ Derpaa tog hun i største Hast sin Trøje og Hat paa, men tog Handskerne kun i Haanden, som om hendes Sindsbevægelse ikke tillod hende at trække dem paa. Da de kom ned paa Vejen, gik hun ved Siden af ham, men tog ham ikke under Armen og bøjede ind paa den første Sidevej, hvad han ikke havde noget imod, da de vilde gaa mere uforstyrret paa den end paa Landevejen, og nu maatte han tale med hende. Fortroligt, men dog lempeligt lagde han sin Arm i hendes og begyndte: „Kjære Ellen —“ Men hun trak skyndsomt sin Arm bort fra hans og gik hurtigt et Par Skridt frem foran ham. Da fulgte han bag efter hende ganske taus; nu kunde han ikke mere tale; thi hans bedrøvede Kjærlighed kunde ikke udholde ved et Ord endnu maaske at fremkalde mere Uelskværdighed hos hende, nej, dertil elskede han hende altfor højt. Men da hun tabte sin ene Handske, skyndte han sig at tage den op og rakte hende den fuldkommen ærbødigt, for ved en stum Gjerning at vise, at han var og blev hendes aarvaagne Ridder. Han fik et neppe hørligt „Tak“.

Lidt efter, da Bjergstien, de gik paa, drejede skarpt, faldt Handsken igjen lige et Øjeblik før hun gik om Hjørnet af Klippen og ikke mere kunde sees af ham. Han følte, at denne Gang var Handsken kastet med Villie for at ydmyge ham, og han var for alvorlig en Natur til nu at ville tage den op. Men hendes Handske maatte ikke ligge paa alfar Vej og findes af Enhver; hurtigt tog han den lille violette Handske, gjemte den i sin Brystlomme, gik om Hjørnet og lod som intet. Hun gjorde det Samme.

Det blev en pinlig Tour, og da de igjen nærmede sig til Hotellet, var det et Tilfælde, der saae ud som en spottende Tanke, at de mødte det mørkeblaa engelske Par Arm i Arm, saa fordybede i en lykkelig Samtale og saa inderligt sluttende sig til hinanden, at Alt var Harmoni og Mørkeblaat — undtagen den røde Bädecker, der paa Grund af sin afvigende Farve formelig skinnede under hans anden Arm. Idet de gik op ad Hoteltrappen, sendte Doktoren et betydningsfuldt Blik til Neriernes Blomster, som Regnen aldeles havde ødelagt, og til en blaa Sommerfugl, der laa død paa et af Trappetrinene som et Symbol paa Alt, hvad der er for fint og følsomt til at kunne overleve, at der tages haardt paa det.

Nogle Timer efter stod han paa den skjæbnesvangre Altan. Aftenen var ifærd med at brede sig over Dalen; den kom saa hurtigt og saa mørk, som den kommer i en snever Dal under skyfuld Himmel, Alt sank hen i fuldkomment Mørke mellem de sorte Bjerge, og gjennem Stilheden og Mørket lød den evindelige Støj fra Dalens buldrende Flod endnu vildere end om Dagen. Det var uhyggeligt at stirre ud i Mørket; men det passede saa godt for hans knugende Sorg, syntes han; han havde jo drømt fejl om hendes Kjærlighed, det Lys, som en kort Tid havde straalet saa rigt over hans Liv, var maaske ifærd med at slukkes, og han stod maaske snart i ligesaa tæt et Mørke som det, han nu saae ud i. Men da var der et Par af Landsbyens Træhuse, som tændte Lys og fremviste en Række tætsiddende, oplyste Smaavinduer, og hist og her fjernere paa Bjergene kom flere saadanne lysende Linier frem og brød Mørket. De fattige Beboere i Husene anede ikke, at de derved udrettede Noget for en Rejsende paa Hotellet; men som deres lyse Vinduer pludseligt og uventet viste sig for ham, kastede de uvilkaarligt Lys i hans Tanker. Han indsaa, at det var hans egen Fejl, at han havde tænkt sig hende fuldkommen; det var Ingen, han selv saa langt fra. Han elskede hende jo, saa var det hans skjønne Pligt, mildt at hjælpe hende bort fra de Svagheder, hun havde, og det maatte lykkes; thi hans Kjærlighed skulde imens bære over med dem saa langt, saa langt det skulde være. Alt vilde igjen blive godt; hans Kjærligheds Styrke og Varme var ham et Bevis for, at han kunde ikke have elsket forgjæves! —

Den næste Morgen meget tidligt holdt Vognen for Døren, de steg op og kjørte hen imod det Bjerg, Doktoren den foregaaende Dag havde betegnet som Begyndelsen af Hjemrejsen. Det var Søndag Morgen, Skyerne hang lavt ned i Dalen, Floden var vaagen, ellers syntes Alt at sove endnu. Lidt efter lidt vaagnede Livet; en Fugl sang nu og da fra Kastanietræerne langs Vejen; de mødte en Mand, der bar en Bunke Grøntfoder til Gederne, af hvilke en fulgte ham som en Hund, og en gammel Kone, som bad ivrigt efter sin Rosenkrands, hvilket dog ikke forhindrede hende fra ligesaa ivrigt at tage Vognen i Øjesyn. Snart blev der livligere i Dalen.

Nu begyndte de at kjøre op ad Bjergene; langsomt rullede Vognen op ad Zigzag-Vejen, op i Skyerne, der bleve tættere og tættere. Mellem de to Rejsende i Vognen var der ogsaa en Sky, og de havde bevaret den tidlige Morgens dybe Stilhed; thi Situationen var forandret; hun vilde ikke tale om ligegyldige Ting, og om selve Sagen kunde han ikke tale, da han ikke kunde give hende Ret og endnu ikke kunde bringe over sit Hjerte at omtale hendes Uret.

Omsider standsede Vognen ved et lille Hotel oppe paa Bjerget, hvor der skulde gjøres et længere Ophold. Hun steg skyndsomt ud og gik hen ad Vejen, han saae efter hende og undrede sig over, at hun endnu kunde være saa vred paa ham.

Men hun var heller ikke vred. Hendes Vrede var forbi, og hun gav ham fuldkommen Medhold i sine Tanker; men hendes Stolthed vilde ikke tillade hende at sige ham det, med den havde hun paa hele Kjøretouren ført en heftig Kamp; hun havde aldrig bøjet sig for Nogen, siden hun var bleven voxen, det var en ganske ny Fordring, hendes Kjærlighed nu stillede til hende. Med denne indre Uro havde det næsten været hende udholdeligt at sidde stille i Vognen og kjøre langsomt op ad det stille Bjerg; hun maatte bevæge sig, og derfor gik hun nu saa hurtigt og lagde neppe Mærke til, at hun forlod Kjørevejen og kom ind paa en Fodsti, som løb gjennem en tæt Granskov; hun gik blot hastigt videre, op ad og op ad. Tilsidst maatte hun standse aldeles forpustet; hun tog sit Lommetørklæde op for at tørre sin Pande, men mærkede ikke, at hun med det Samme rev en violet Handske op af Lommen. Sin Uro havde hun dog ikke formaaet at gaa bort fra, og da hun nu saae sig om, opdagede hun Intet, som kunde sprede den; thi paa saa stille et Sted havde hun endnu ikke været. Til alle Sider stod de tause Graner og bevægede ikke en Kvist, ingen Fugl saaes eller hørtes, kun det lydløse Møl flagrede mellem Stammerne, og ingen Blomster oplivede med Farvepragt, kun hist og her stod en enkelt Klokkeblomst og holdt sin blaa Klokke fuldkommen ubevægelig. Hun gik langsomt videre.

Granskoven hørte op; da besindede hun sig paa, hvor hun vel var kommen hen. Hun gik ængstelig endnu lidt frem for at se sig om; men det viste sig aldeles umuligt; thi Skyerne, som Granerne havde holdt tilbage, medens hun gik gjennem Skoven, de omsluttede hende nu saa tætte og uigjennemsigtige, at hun neppe kunde se sin Haand, naar hun strakte Armen ud. Hun blev et Øjeblik staaende raadvild. Da fik Skyerne over hendes Hoved pludselig Guldglands, de delte sig og droges rivende hurtigt op og sejlede bort, og lige ved Siden af sig opdagede hun en høj, stejl Bjergvæg, som hun ikke havde anet; mørk og alvorlig, uden et eneste grønt Græsstraa hævede den sig svimlende højt og løftede tilsidst sin Top imod den funklende, blaa Himmel. Bjerget overvældede hende aldeles, idet det traadte saa uformodet frem; det bandt hendes beundrende Blik til sig og fik hendes Hjerte til at banke hurtigere. Hun saae og saae, bjergtagen ved det første Møde med Alpernes Naturstorhed, og til samme Tid forstod hun den stille, mægtige Prædiken, som Bjerget holdt: selv stod det truende alvorligt i den klare Luft; men med sin Top pegede det fast og ufravendt op mod den milde, sollyse Himmel — op til den Gud, som hun slet ikke havde taget med i sine Betragtninger den hele Morgenstund.

Kampen i hendes Sind var endt i et Nu, Bjerget knuste hendes Stolthed; hun foldede sine Hænder og bøjede sit Hoved med Taarer i Øjnene. Over hende var der klart; men nedad var Intet at se formedelst det tætte Skylag, som endnu hvilede over Dalen; men gjennem det begyndte Kirkeklokkerne at lyde op til hende, først en svag Søndagsringen fra et lille Kapel paa Bjerget, men strax efter en glad, samlet Ringen fra flere Dalkirker, og til den Klang bad hun Gud at tilgive hende og holde sin Haand over hendes Kjærlighed til sin Mand og hans Kjærlighed til hende.

Da delte Skyerne sig ogsaa ved hendes Fod og væltede til Siden eller gled ilsomt ned ad Bjergskrænterne, og et Øjeblik efter saae hun, at hun stod kun et Par Skridt fra Randen af en Skraaning, som næsten brat sænkede sig forfærdende dybt ned. Da svimlede det for hende, angst raabte hun: „Richard! Richard!" Og da hun i største Skræk tredie Gang vilde gjentage Navnet, stod han ved hendes Side; hun slog sine Arme om hans Hals og knyttede sine rystende Hænder fast i hinanden for ikke at slippe ham, medens hun hulkende sank til hans Bryst og tillidsfuldt lukkede Øjnene. Men hun behøvede ikke at anstrenge sig for at blive hos ham; han holdt hende saa fast, som om han skulde kæmpe for hendes Liv.

„Richard, tilgiv mig, tilgiv mig!"

„Kjære Ellen!

„Skjænd paa mig!"

„Min kjæreste Ven i den hele Verden!"

„Jo, skjænd blot paa mig!"

„Det er mig umuligt!"

„Hvorfor?"

„Af hundrede Grunde, men især af Glæde over vor reddede Kjærlighed!"

Mere kunde han ikke sige; han var saa beskjæftiget med at lægge Mærke til, at hun aldrig havde betragtet ham saa kjærligt, og at Blikket i hendes skjønne Øjne var blevet dybere i den korte Tid, de havde været adskilte.

„Men Du maa sige Noget til mig, Richard, Noget om det, som har været imellem os!"

„Saa vil jeg sige, at jeg aldrig, aldrig vil herske over Dig, men tvertimod tjene Dig hele mit Liv — ogsaa derved, at jeg vil vise Dig Vejen, naar jeg seer den og Du et Øjeblik ikke seer den, men kun paa den Betingelse, Ellen, at Du gjør det Samme for mig. Jeg vil tidt trænge til din Hjælp; en Anden seer jo bedre vore Mangler end vi selv."

Hun trykkede stille hans Haand og sagde: „Du er den Første, jeg har bøjet mig for; men jeg gjør det glad."

„Gud velsigne Dig og mig!"

De saae sig om. Skyerne vare borte — med Undtagelse af en enkelt lille hvid Sky, som hist og her var sejlet fast i en Granskovs Toppe og nu søgte at komme løs — Dallandet laa i fuld Solbelysning tryllende smukt med grønne Marker og Skove og hvidglindsende Floder og spejlblanke, blaagrønne Søer, over hvilke uendelig smaa Dampere drog lange Linier fra den ene forsvindende lille By til den anden, og det grønne Bjerg, de stod paa, var lysegrønt, saalangt Løvtræerne naaede op, og blev mørkegrønt, hvor Granerne begyndte at regjere, og højt over dem saae de Alpekjæden løfte sine kjække Bjergtoppe, højest de blændende, sneklædte Tinder. De saae ud fra et af de Tusinder af Udsigtssteder, som Naturen selv har dannet paa Alperne.

Saa gik de ned — som nyforlovede.

„Men hvordan fandt Du mig?" spurgte hun.

„Ja, et Sted kom jeg i Forlegenhed, for Vejen delte sig; men saa — ja, vi skal jo være fuldt oprigtige mod hinanden?"

„Naturligvis!"

„Saa saae jeg paa den ene Vej en Handske, som jeg havde Magen til hos mig." Og med disse Ord kastede han begge Handskerne ned i Dalen.

Under Nedvandringen var hun dog den meste Tid taus; hun tænkte paa, at naar hun i Bøger eller Komedier havde truffet paa et Menneskes pludselige Forandring til det Bedre, havde hun altid tvivlet i højeste Grad derom og ment, at Folk forandrede sig ikke saadan; men nu syntes hun, at det dog var muligt, naar man holdt Begyndelsen alvorligt fast. I de Tanker kom hun tilbage til det lille Hotel, og da hun kom ind i Gjæstestuen, gik hun hen til det uundværlige Skab med Fotografier, Mineralier, udskaarne Ting og Gemsehorn og kjøbte et Fotografi af Stedets Bjerge, skrev Datum paa

det med en Guldblyantsholder, som hang ved hendes Uhrkjæde og var paa eengang en Brude- og Rejsegave fra Frøken Poulsen.

Nu slap Solen dem ikke mere de følgende to Dage i Schweiz; dens Straaler dandsede paa Bodensøens Vande, medens de fra Dampskibets Dæk saae Alperne blive lavere og lavere, efterhaanden som de kom længere og længere fra dem og atter og atter sagde dem et bevæget Farvel. Det varede ikke længe, før hint Bjergfotografi stod i en udskaaren Schweizerramme paa den unge Frues Skrivebord i den jydske Kjøbstad, hvor hun nu fik sit Hjem. Fotografiet havde den fornemste Plads paa Skrivebordet, og det var ikke nok, at det til enhver Tid med sit Sort og Hvidt kunde fremtrylle for hende de farverige Egne dernede i Solglands og Sommer; men det blev som en Art Hus-Altertavle, til hvilken hun søgte hen, saa ofte hun trængte til den Stemning, som hun hin Gang havde naaet paa Bjergene. Og til Ære for hendes gode Natur og hendes Kjærlighed — hun sejrede altid i enhver saadan stille Kamp i sin Dagligstue, saa at Fotografiet snart ikke mere blev benyttet paa den Maade, men indskrænkede sig til at være hendes skjønneste Minde.

Musik

Frøken Therese Rées Koncert forrige Lørdag var godt besøgt, og Publikum var rede til opmuntrende og sympathetisk Bifald. I Forening med Orkester under C. C. Møllers Anførsel spillede Koncertgiverinden Chopins Koncert i E-Mol og Beethovens i G-Dur samt som Solo tre Klaverstykker af Neupert. Naar undtages de sidstnævnte Piecer vare de valgte Pianokoncerter imidlertid altfor store til Koncertgiverindens nuværende Kræfter, dette Ord ogsaa taget i bogstavelig Betydning. Thi Orkestrets Holdning var gjennemgaaende ganske overvældende, uden at Pianostemmen trods sin Principalitet formaaede at emancipere sig og hævde sin Uafhængighed. Ogsaa med Hensyn til den Del af Tekniken, der ikke staaer i Relation til den fysiske Kraft, ligesom med Hensyn til Foredragets aandelige Side syntes Mangt endnu ikke tilstrækkeligt udvoxet. Dette er muligt en Omstændighed, som Tid og Flid veed Raad for, men foreløbig burde Koncertgiverinden søge at naa et smukkere absolut Resultat ved at vælge Opgaver, der vare mindre fordringsfulde end de to nævnte Koncerter. — Paa Koncerten assisterede Hr. Aage Fos, der bl. A. sang Pergoleses smukke Ariette «Tre giorni son che Nina», og Hr. Schiørring med en Chaconne for Violin af Bach.

Musikforeningens tredie Abonnementskoncert fandt Sted i Onsdags og indledes med Griegs Violinsonate i G (Op. 13), udført afrundet og aandfuldt af Komponisten og Hr. Schiørring. Selve Sonaten vil fra tidligere Opførelser være de Fleste bekjendt som en fortræffelig Komposition, fuld af musikalsk Friskhed og en Ejendommelighed, hvori det nationale norske Særpræg gjør sig stærkt gjældende. Hr. Grieg akkompagnerede dernæst sin Hustru Fru Nina Grieg til forskjellige Sange af Schumann og Grieg, og det var øjensynligt, at selv Musikforeningens som sædvanligt reserverede Publikum af Fru Griegs hjertevarme Sang modtog et dybt Indtryk. Af Griegs Sange var sandsynligvis de to til Texter af H. Ibsen (En Svane og Stambogsrim) Nyheder, begge imidlertid Sange, der som Udtryk for en dyb poetisk Stemning fortjene at kjendes saa godt som nogen af samme Komponist. Imellem Sangene havde en Concertino for Violin af Spohr (Op. 79) faaet Plads, et Virtuosstykke af gammelt Tilsnit, der ikke tog sig ud mellem Schumann og Grieg, men forøvrigt gav Hr. Schiørring Lejlighed til en smuk Violinpræstation. Koncerten sluttedes med Mendelssohns Oktet i Es for Strygeinstrumenter, men dette udmærkede Arbejde fik en Udførelse, der med al sin Respektabilitet ikke stod i Højde med hvad Kompositionen fordrer af Indsigt og Finesse i Sammenspillet og den kunstneriske Behandling.

Den fra tidligere Koncerter berømte Florentiner-Kvartet (Jean Becker) giver en Koncert i Casinos mindre Sal Tirsdagen den 24. ds.

„Lyrische Duette“ af C. F. E. Horneman indeholder tre Sange for to, lige eller ulige, Stemmer, nemlig „Nachtigall und Rose“, „Der schönste Anblick“ og „Des Morgens“. Texterne ere valgte med Smag og, især hvad den førstnævnte angaaer, tillige med heldigt Blik for, hvad der egner sig til tostemmig Behandling. Med Hensyn til det musikalske Udbytte, man har af disse Duetter, da kan man rolig med Kjendskab til Komponistens tidligere Arbejder stille sine Forventninger højt; thi de ville ikke blive skuffede. Dyb Opfattelse af Texternes lyriske Indhold og deres inderlige Tilegnelse i musikalsk Forstand er fælles for de tre Duetter, navnlig har Komponisten i „Nachtigall und Rose“ ladet en musikalsk Lyrik ombølge disse yndefulde Ord (af Fr. von Sallet), som i Fylde og Varme endogsaa giver sit Plus mere. Havde Komponisten givet Afkald paa nogle modulatoriske Vendinger hist og her, vilde Duetterne ogsaa have været lette at synge. Nu kræve de just ikke Kunst, men musikalsk Intelligens hos Sangerne, saafremt disse skulle faae Alt med i den samme ideelle Skikkelse, hvori Tonerne ere undfangede hos Komponisten. Men forøvrigt er der her Skjønheder nok paa alfar Vej, der kunne opfanges ved første Øjekast af Alle. (Wilh. Hansen).

Litteratur

Under Titlen „Smaafolk“ har Carit Etlar udgivet en ny Samling Fortællinger, af hvilke Størstedelen har været trykt tidligere i Kalendere og periodiske Skrifter, saaledes den sidste „Mangors Kogebog“, som vore Læsere ville erindre, i nærværende Blad. Som Alt, hvad der hidrører fra den frugtbare Forfatters Haand, udmærke disse Fortællinger sig ved at være i sandeste Forstand folkelige; det er en i Ordets bedste Betydning sund Læsning, der her bydes, og selv om adskillige af de Figurer, han fører frem paa Scenen, ikke ere egenlig nye eller originale, selv om man altfor ofte har paa Følelsen, at de ere gamle Bekjendte, ganske vist fra Forfatterens egen tidligere Produktion, men dog Skikkelser, man har truffet paa før, saa besidder han dog en saa levende Fantasi og en saa rig Opfindelsesevne, at man aldrig trættes ved at læse ham, ligesaa lidt som man trættes ved at lytte til nye, dygtige Variationer over et nok saa kjendt Thema. (Gyldeldalske Bogh. Fcrlag.)

Zacharias Topelius: „Gustav Adolf og Trediveaarskrigen“. Paa Dansk ved Fr. Winkel Horn. (P. G. Philipsen.) Det er desværre en ubestridelig Kjendsgjerning, at den svenske Litteratur er mærkværdig lidt kjendt af den danske Læseverden, og det fordi det er en meget almindelig og meget udbredt Overtro, at det koster et betydeligt Arbejde at læse en svensk Bog, saaledes at man blot nogenlunde forstaaer den. Trods den Omstændighed, at Svensk læses ialtfald i en stor Del af vore højere Skoler, om end ikke synderlig grundigt, saa dog nok til, at Enhver, der gider være over det, paa Grundlag af den nydte Undervisning uden mindste anstrengende Studium med stor Lethed vil kunne skaffe sig alle fornødne Kundskaber til at læse og forstaa en hvilkensomhelst svensk Bog, hersker der dog et storartet Ubekjendtskab med og en ubegribelig Uvidenhed om svensk Litteratur, og det

er neppe for meget sagt, naar det nylig er blevet paastaaet, at „Folk, som vilde gjælde for og tildels ogsaa ere litterairt dannede paa de fleste andre Omraader, ofte nøjes med for vort Broderlands Vedkommende at have læst Frithjofs Saga og et Par af Fänrik Ståls Sägner samt at have sunget nogle Bellmanske Sange, vel at mærke uden fuldt at forstaa dem,“ — ja vi ere endog tilbøjelige til at tro, at det endda ikke er saa meget bevendt nutildags paa denne Side af Sundet med Læsningen af det Tegnérske Digt. Følelsen af denne Dvaskhed med Hensyn til at læse svensk Litteratur i Originalsproget, der ubestrideligt er tilstede hos vort Publikum, har da bevirket, at baade Oversættere og Forlæggere stadig finde god Regning ved at udgive Fordanskninger af svenske Bøger, og i de sidste Aaringer have adskillige saadanne seet Lyset, vistnok et betydelig større Antal end der er oversat fra Dansk til Svensk i det samme Tidsrum. Med den ovenfor nævnte historiske Roman, der fremtræder som første Bind af „Feltlægens Historier“, er Begyndelsen gjort til en dansk Udgave af Topelius' bekjendte «Fältskärs berättelser», et Værk, der i Forfatterens Hjemstavn Finland og i Sverig nyder en vel fortjent høj Anseelse og er udbredt i mange Oplag. Bogen, der er en indenfor en romantisk Ramme given Række overordenlig livfulde og underholdende Skildringer af den svensk-finske Historie fra Gustav Adolfs til Gustav den Tredies Dage og iøvrigt engang tidligere er bleven oversat paa Dansk under Titlen „Kongens Ring“, blev for nogle Aar siden udgivet med et dansk Glossarium, uden at dog denne Udgave vides at have vundet nogen videre Udbredelse her; det er at haabe, at den paabegyndte nye Oversættelse maa være heldigere, saavist som dette paa ethvert Punkt af en sjelden varm Fædrelandskjærlighed gjennemglødede Værk i eminent Grad egner sig til Folkelæsning og til at gives Ungdommen i Hænde som en i enhver Henseende ypperlig Bog.

„Hverdagsmennesker“, Skizzer af L. Dilling. (Christiania, Cammermeyer). Forf. tegner Karikaturer med en temmelig bred og saftig Pensel; et Par af hans Smaating ere ganske pudsige og bære Vidne om et ret humoristisk Syn paa Livet og dets smaa Misèrer, men som Helhed betragtet er Bogen dog lovlig tynd og fersk, Satiren langtfra overlegen nok og Behandlingen altfor dilettantmæssig.

Theatrene

Folketheatret har i de siden den første Opførelse af „Leonarda“ forløbne tre Uger samlet en saare talrig Tilskuerkreds, af hvilken vel Størstedelen har villet se, hvorledes det saa iøvrigt debatterede og ved den noksom bekjendte Censur saa berømt blevne dramatiske Arbejde tog sig ud hinsides Lamperækken, men af hvilken ogsaa nogle ungdommelige Aander have villet baade give deres Bidrag til og nyde godt af den obligate Koncert for Piccolofløjter, der hver Aften gaves i Tilgift og som endogsaa ved en højst løjerlig Fejltagelse opførtes som „Nachspiel“ den første Gang en lille temmelig uskyldig fransk Farce „Alle Fem“ gik over Scenen. Det lille Stykke, der tog sig lidt besynderlig ud ovenpaa det Bjørnsonske Kraftdrama, havde forrige Sommer gjort stormende Lykke paa Gymnasetheatret i Paris, hvilket da navnlig skyldtes den mesterlige Udførelse, der her blev den brave Castillons fem Døtres Roller til Del; i saa Henseende formaaede Folketheatret imidlertid ikke at tage det op med den parisiske Scene, og derfor gjorde den i og for sig lidt tarvelige Bagatel ikke samme Lykke her som i Paris, trods de to morsomme Figurer, som d'Hrr. Wulff og Zinck havde skabt.

Den 11. Februar 1855 debuterede Otto Zinck som Arv i Holbergs „Henrik og Pernille“ paa det kgl. Theater og var knyttet til dette Theater indtil Udgangen af 1867. Det følgende Aar modtog han Engagement af Folketheatrets daværende Direkteur Kammerraad Lange, og han har siden den Tid virket ved Scenen paa Nørregade som en af dennes dygtigste og mest benyttede kunstneriske Kræfter, der har vidst at skaffe sig et stort og fast Publikum, som atter og atter har moret sig kosteligt over den Række komiske Figurer, af hvilke han har skabt et helt stort og fornøjeligt Galleri. Det var i Onsdags altsaa 25 Aar siden, at han begyndte sin Kunstnerbane, og han havde derfor valgt denne Aften til sin Beneficeaften. At Publikum paaskjønnede hans Virksomhed som Skuespiller, viste det ved at fylde Huset fra Gulv til Loft, ved at strø Blomster for ham og ved Bifaldsklap og Fremkaldelser, der ikke syntes at ville tage nogen Ende, Bifaldsklap baade da han viste sig som Peer i den gode gamle, nu lidt vel gammeldags Duftvaudeville „Rekruten“, en af hans Debutroller fra det kgl. Theater, og som Isenkræmmerkapitainen i Frits Holsts „Revuen“, Fremkaldelser efter den lille morsomme Epilog af Hostrup, hvormed den vellykkede Aften sluttede. Vi ønske den elskværdige Kunstner, der endnu, trods den Fjerdedel af et Aarhundrede, han nu har tilbagelagt som Skuespiller og trods de over halvfjerde Tusinde Aftener, han har viist sig bag Lamperne, er i Besiddelse af et sjeldent ungdommeligt Liv og et uopslideligt godt Humeur, der altid „lokker højt et Smil paa Læben“ selv hos den mest gnavne iblandt os, endnu en lang Række af Aar at virke i ved den Scene, han har viet sine bedste Kræfter, og for det Publikum, iblandt hvis erklærede Yndlinger han hører.

Offentlig Brevvexling

Hr. Redakteur!

I Nr. 394 af Deres ærede Blad gjentager Udgiveren af „Bevingede Ord“, Hr. Oscar Arlaud, lige overfor Arvid Ahnfelts Paastand, om det Modsatte, at Udtrykket „komme i Grevens Tid“ er ensbetydende med at „komme i en uheldig Stund“. Første Gang jeg saae Hr. Arlauds Forklaring og endnu inden jeg havde læst de af ham anførte Exempler, følte jeg mig overbevist om, at Bogstavet „u“ i „uheldig“ var indkommet ved en Uagtsomhed, thi ligesaa almindelig brugt som Udtrykket er hertillands, ligesaa sikkert er det, at det altid og overalt bruges om at komme i en „heldig Stund“. Udtrykket maa altsaa efter dette have en forskjellig Betydning i Norge, Sverig og Danmark.

Kristianssund den 6. Februar 1880.

Ærbødigst

Olaf Furri,

Overretssagfører.

Brogede Blade

Willemoës og ikke Nicolai Müller.

Strax efter Skjærtorsdagsslaget var det slaaet fast for Alle, at Willemoës var den af Nelson hædrede danske Søofficier; det fremgaaer af K. L. Rahbeks Ytring i „Den danske Tilskuer“ 4. Maj 1801: „Og I — Fædrelandets høistbetroede! Dannemødre! I, hvis Hierter have svulmet høit ved den Tanke, at være Moder til en Willemoës, hvem i saa ung en Alder en saadan Fiende har hæderlig udmærket o. s. v.“

A.

Indhold. G. Brandes: Reaktionen i Frankrig. Af Dr. phil. J. Paludan, sluttet. — Dr. Ryge. 8. Februar 1780—8. Februar 1880. Af Edgar Collin, sluttet (med Tegninger efter Dr. Ryges Forslag til en dansk Nationaldragt). — Bjergene, Fortælling af B—e. — Musik. — Litteratur. — Theatrene. — Offentlig Brevvexling. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 15. Et Dukkehjem.
Mandag 16. Don Juan.
Tirsdag 17. De Usynlige. Brudefærden i Hardanger.
Onsdag 18. Mignon. **(Tirsdags Abonnement).**
Torsdag 19. Et Dukkehjem.
Fredag 20. Besøget i Kjøbenhavn **(paany Indstuderet).** Jeannettes Bryllup.
Lørdag 21. En Skjærsommernatsdrøm.

Casino.

Søndag den 15. Februar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af »Les enfants du capitaine Grant«, 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. $10^3/_4$.

Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.

Folketheatret.

Søndag den 15. Februar Kl. 7:

(For første Gang i ny Indstudering.)

„Haandværkerliv"

eller

„Haand og Hoved".

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter »Les compagnons de la truelle« af **Cognlard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. 10.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa den **Gyldendalske Boghandels Forlag** er udkommen:

4. Oplag af

De Unges Forbund.

Lystspil i 5 Akter af

Henrik Ibsen.

2 Kr. 75 Øre; eleg. indb. 4 Kr.

Socialøkonomiske Betragtninger

med særligt Hensyn til Agerbruget.

Af **C. G. V. Ræder.**

1 Kr.

Slaget ved Lyngby.

Et fundet Manuskript udgivet af

Holger Sørensen.

1 Kr.

Kongelig Hof-Musikhandel.

I Løbet af Februar d. A. aabnes her i Staden, **St. Kjøbmagergade Nr. 44** (gl. Vajsenhusgaard) en ny Musikforretning under Navn af kongelig Hof-Musikhandel, der saavel vil omfatte **Sortiment** af danske og fremmede Musikalier som **Musikforlagsvirksomhed.**

Dette Etablissement er grundlagt af en Komite, for hvem det allerede længe har staaet klart, at de musikalske Forhold i Kjøbenhavn, som de i den senere Tid have udviklet sig, ikke svare til Byens Omfang og Betydning, idet eet à to Udsalg af Musikalier laugtfra kunne være tilstrækkelige til at tilfredsstille Befolkningens berettigede Krav. Dette fremgaaer bl. A. tydeligst ved en Sammenligning med andre, nogenlunde ligestillede Hovedstæder, af hvilke f. Ex. Stockholm, skjøndt betydelig mindre end Kjøbenhavn, besidder sex Musikforretninger. Og hvad Musikforlaget angaaer, kan Oprettelsen af et **nyt** Etablissement kun være i det musikalske Samfunds sande og velforstaaede Interesse og i Særdeleshed for den danske Komponists Vedkommende kun bidrage til at stille ham mere uafhængig i økonomisk Henseende.

Foruden disse to, i Sagens Natur grundede Hovedopgaver for den nyoprettede Virksomhed: dels at tilvejebringe et med danske og fremmede Musikalier rigt forsynet Sortiment, dels at støtte den danske Komposition ved en efter sunde og rigtige Principer ledet Forlagsvirksomhed, har man ogsaa stillet sig andre beslægtede Formaal, hvoriblandt kan nævnes, **at** der i Musikforretningens Lokale vil findes fremlagt de betydeligste periodiske musikalske Tidsskrifter til Efterretning for de Besøgende; **at** der vil blive arbejdet hen til Dannelsen af et Bibliothek, indeholdende musikalske Skrifter af Betydning; **at** man vil yde Komponister og Virtuoser den fornødne Assistance ved Afholdelsen af Koncerter her i Staden m. m.

Ledelsen af Etablissementets administrative og musikalske Anliggender er af Komiteen overdraget til d'Hrr.

Kand. polit. Henrik Hennings og
Julius Bechgaard,

til hvem man saaledes i alle Forretningsanliggender vilde behage at henvende sig.

Etablissementets Aabningsdag m. m. vil nærmere blive bekjendtgjort.

Kjøbenhavn i Februar 1880.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning

af

Adolph Steen.

Pris 1 Kr.

Detail-Udsalget

af Yale Lock Ko.s Fabrikata,

Ny Østergade 11,

forefindes altid et righoldigt Assortiment af

Yale Patent

og

Standard Laase

der ere anvendelige overalt, hvor man ønsker at anbringe et virkeligt **solidt** og **dirkefrit** Lukke.

Adolf Zinns
Kul & Brænde-

Forretning med **Dampskæreri,**

4, Blaagaardsgade. Kbhvn. N.

anbefales med alle Sorter **Brændsel.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser.
M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 15. Februar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn
Udkommer hver Søndag.

Nr. 399.

Den 22. Februar 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Morfinsygen.

Af **Julius Stinde.**

Der er neppe gaaet femten Aar, siden de subkutane Morfin-Indsprøjtninger fandt almindelig Indgang i Praxis, og allerede nu foreligger der i andet Oplag en omfangsrig Bog, som behandler de forfærdelige Følger af Morfinens Misbrug fra et medicinsk og kulturhistorisk Standpunkt: „Die Morphiumsucht“ af Dr. Eduard Levinstein, kgl. preussisk Geheime-Sanitetsraad og Overlæge ved maison de santé i Schöneberg-Berlin. Da Kemikeren fandt paa at fremstille Opium'ets virksomme Princip i Form af Morfin, fik Lægen et søvnbringende og smertestillende Medikament, hvoraf smaa Portioner ere nok til at frembringe den ønskede Virkning, medens denne dog opnaaes endnu lettere og bekvemmere, naar nogle faa Draaber af en passende Morfinopløsning bringes ind under Huden ved Hjælp af en lille Sprøjte med naaleformigt Rør. Den engelske Læge Wood, som var den Første, der anvendte disse subkutane Indsprøjtninger, gik ud fra den Tanke, at de ind under Huden bragte virksomme Lægemidler optages raskere af Blodstrømmen, end Tilfældet er, naar Cirkulationen udgaaer fra Maven af, og hans Beregning var fuldstændig rigtig.

Vidunderlig er den under Huden indsprøjtede Morfins Virkning overfor Smerte og Søvnløshed, næsten trolddomsagtig er den Forvandling, den bevirker hos Mennesket. Den Bedrøvede bliver munter efter en Morfin-Injektion, den Afmægtige faaer Kraft, den Svage Energi, den Tause bliver veltalende, den Tilbageholdne dristig, Selvbevidstheden om egen Kraft og Dygtighed forøges. Men naar Morfinen er udskilt af Legemet, forsvinder denne Fornemmelse af Lyst og Velbehag og giver Plads for en uudholdelig Nedslagenhed, en legemlig og sjælelig Afslappelse af den allerværste Art. Da denne aandelige og legemlige Forstemthed igjen forsvinder ved en ny Morfin-Indsprøjtning, griber Patienten uden lang Betænkning til det Middel, som hjælper ham ud over hans tildels selvforskyldte Elendighed, og saaledes udvikler Morfinsygen sig, naar Begyndelsen først engang er gjort. Dr. Levinstein betegner som Morfinsygdom begge de to Tilstande: Individets Lidenskab for at bruge Morfinen som Opstramnings- eller Nydelsesmiddel, eftersom det ikke er i Stand til at undvære dette Middel uden Skade for det subjektive Velvære, og den Sygdomstilstand, der udvikler sig ved denne Misbrug af Midlet.

Denne Sygdomstilstand — den kroniske Morfinforgiftning — er det, der omsider bringer de Syge til at tage deres Tilflugt til Lægehjælp, thi den samme Gift, der i Begyndelsen blev prist som smertestillende og glædebringende, har forvandlet sig til en djævelsk Dæmon, som volder sit Offer usigelige Pinsler. Den Morfinsyge magrer af, Teinten bliver graa, Øjnene ere som oftest glandsløse og matte, Pupillerne sammentrukne. Mange Patienter have undertiden umiddelbart efter Indsprøjtningen en bitter Smag i Munden, de lide af en heftig Tørst, af Ildebefindende, Modbydelighed for Kjødmad og glubende Sult. Uro, Angst, Søvnløshed indfinder sig, nogle Syge faae Hallucinationer, svækkende Sved udmatter Legemet, som

kun for en kort Tid oplives af store Doses af Giften, indtil omsider den bedøvende, al Smerte stillende Virkning af Morfinen helt udebliver og Patienten synker aandelig og legemlig sammen. Opnaaes der ingen Helbredelse, er Udgangen af Morfinsygen en Svaghedstilstand, som tilsidst medfører Døden.

Ophavsmændene og Udbrederne af Morfinsygen ere ifølge Dr. Levinstein Lægerne, som ved mere eller mindre smertefulde og langvarige Lidelser have overladt Morfin-Indsprøjtningen til Patienterne selv. Der kan ingen Bebrejdelse ramme dem herfor, thi de have handlet i god Tro, for at hjælpe den Syge, og Ingen kjendte Faren. Andre Udbredere ere de Morfinsyge selv, som have gjort Propaganda for et Middel, hvis gode Sider kun vare dem bekjendte.

Morfinsygen finder næsten udelukkende sine Ofre i de højere og mere dannede Klasser, den er ret egenlig en Last for „de øverste Titusind", thi Morfin er dyr. Blandt 110 Morfinsyge, som Dr. Levinstein har behandlet, var der 82 Mænd og 28 Kvinder, deriblandt 32 Læger, 8 med Læger gifte Koner, 1 Søn af en Læge, 2 Diakonisser, 2 Sygeplejere, 1 Jordemoder, 1 medicinsk Studerende, altsaa ialt 47 til Lægefaget eller Lægens Husstand hørende Personer. Næstefter dette stillede Officiersstanden det største Kontingent, nemlig 18 Officierer og 1 med en Officier gift Kone. Det øvrige Antal var fordelt paa følgende Maade: 6 Apothekere, 1 Apothekerkone, 11 Kjøbmænd og Fabrikanter, 5 Kjøbmandskoner, 4 Embedsmandskoner, 2 Frøkner, 3 Mænd og 2 Kvinder, som levede af deres Formue, 3 Godsejere, 4 Jurister, 1 Lærer og 2 Gouvernanter. Tyve af disse Patienter vare blevne morfinsyge ved Overtalelse, de Andre havde vænnet sig til Giften, medens de havde været syge. Dr. Levinstein skriver endvidere: „Jeg kjender en Række Personer, som ere i høj Grad morfinsyge, og ikke desto mindre ikke alene ere i fuld Besiddelse af deres aandelige Kraft, men endog have glimret og endnu glimre som klartskinnende Stjerner paa den videnskabelige Horizont. Mænd med krigersk Berømmelse, Kunstnere, Læger, Kirurger, Navne af den allerbedste Klang have givet efter for denne Lidenskab, uden at deres fulde Produktionsevner have lidt noget Afbræk!" Efter de hidtil gjorte Erfaringer maa disse Mennesker dog sent eller tidligt bukke under for Giften, hvis de ikke give Afkald paa den i rette Tid.

Det falder imidlertid den Morfinsyge svært at befri sig for sin Lidenskab uden energisk Hjælp, thi Giften nedsætter i høj Grad Menneskets Karakter; selv dannede, intelligente Mænd og Kvinder synke ned til at lyve og søge at skuffe deres Læge og deres Omgivelser. Saasnart den Syge har samtykket i Indskrænkningen af sin personlige Frihed, maa han føres ind i de til et Ophold paa 8 à 14 Dage bestemte Rum, hvor enhver Anledning til Selvmord saa vidt muligt er fjernet. Døre og Vinduer maa ikke være anbragte i Hængsler, men i Baand, de maa hverken have Laase eller Sprosser, og Ruderne maa bestaa af tykt Glas, som ikke kan slaaes i Stykker. Spejle, Knager og Gardinbøjler maa fjernes, thi den Morfinsyge, hvem den sædvanlige Gift berøves, kommer i de første Dage af denne Afholdenhedsperiode i en saadan Tilstand af aandelig og legemlig Kval, at Selvmord forekommer ham som en velkommen Forløsning fra et sandt Helvede paa Jorden. To Opsynsmænd maa Dag og Nat være tilstede hos den Syge og passe paa ham, thi næsten alle de, der give sig i Kur for at blive afvænte fra Brugen af Morfin, føre Morfin og Sprøjte med sig. Saaledes havde en Officier Morfin fast indstoppet i et langt Cigarrør; en Læge havde praktiseret et Kvantum Morfin ind mellem Saalerne paa et Par nye Morgensko, en anden Læge havde fyldt nogle Bogmærker med Morfin, en Officier havde anbragt det i sine Konvoluter, en Godsejer havde syet den ind i Fodret paa sin Vest, og Allesammen forsikrede de, at de ikke havde Spor af Giften hos sig.

Af disse Exempler sees det, at de særlige Forsigtighedsregler, som ere uundgaaelig nødvendige under Kuren, kun kunne overholdes i dertil indrettede Kuranstalter.

Hvorvel Afvænnelsen fra Morfin i Begyndelsen af Kuren er ledsaget af Sygdomsfænomener, som næsten bringe Patienten til Fortvivlelse — Nogle skrige og rase, for at faae Morfin — er Helbredelsen dog i de fleste Tilfælde gjennemført i Løbet af fjorten Dage, og kun Tilbagefald ere endnu at frygte. Af 82 Mænd, som Dr. Levinstein behandlede, faldt 61 tilbage, af 28 Kvinder 10, af 32 Læger 26. En eneste Indsprøjtning hos helbredede Morfinsyge tilintetgjør Maaneders Modstand mod Morfinlysten.

Dr. Levinstein betragter Publikums Belæring om de omfattende skadelige Følger af Morfinens Misbrug som det bedste Forebyggelsesmiddel mod Morfinsygen. Publikum maa selv vaage over sine egne Interesser. Enhver maa vide, at Morfinen kun i Lægens Haand er et Lægemiddel, og at Lægen handler imod sin Pligt, naar han overlader Morfin-Indsprøjtningen til den Syge selv. Enhver maa vide, at en Apotheker eller en Materialist, som sælger Morfin til Uvedkommende, begaaer en skammelig Handling, fordi han med Bevidsthed for en ringe Fordels Skyld bidrager til sine Medborgeres Ødelæggelse. Disse Forfatterens Ønsker opfyldes sikkert bedst ved, at hans Skrift gjøres saa let tilgængeligt for Lægmanden som muligt.

Drømme-Hans.

Novelle af **Rudolph Lindau.**

Thomas Midford traadte langsomt ud af et af de nette, fornemme, smaa Huse, der ligge i den øverste Del af Champs Elysées i Paris; han blev staaende i nogle Sekunder og stirrede hen for sig med Hovedet lagt paa Siden, hvorpaa han vendte sig om imod Place de la Concorde. Efterat han havde gaaet en Snes Skridt, vendte han om og nærmede sig endnu langsommere, end han var gaaet, igjen det Hus, han lige havde forladt. Han gik ind ad Porten; men saa syntes

han paany at blive tvivlraadig, thi han stod pludselig stille, gned sig eftertænksomt paa Hagen, fløjtede sagte og saae sig adspredt om. Omsider trykkede han Hatten fast ned i Panden, sagde halvhøjt: „Nej, det gaaer ikke!" — og slentrede derpaa med Hænderne i Lommerne og nedslagne Øjne ned ad den brede Avenue, uden at vende sig om igjen og uden at agte paa de Tusinder af pyntede Spadseregængere, hvem Søndageftermiddagen og det smukke Foraarsvejr havde lokket ud i Bois de Boulogne og som nu vendte tilbage til Byen. Flere Gange gjentog han dog for sig selv de Ord, han havde sagt inde i Porten, og nikkede hver Gang ligesom samstemmende med Hovedet: — „Det gaaer ikke .... det gaaer med den bedste Villie ikke".

„Hvad er det, som nu igjen ikke gaaer, Tom?"

Den Tiltalte blev staaende og saae forvirret Spørgeren ind i det venlige unge Ansigt. Denne vedblev leende:

„Stadigvæk hengiven til den gamle Vane, at holde smukke Taler ene og alene til Fornøjelse for Dem selv? Lad dog ogsaa andre Mennesker faae godt af dem! — Forklar mig altsaa, hvad er det, der ikke gaaer idag?"

Midford taug i nogle Sekunder. Derpaa spurgte han: „Hvad sagde jeg egenlig? Hvad har De hørt?"

„De forsikrede, at det gik ikke ... det gik med den bedste Villie ikke."

„Det havde jeg fuldkommen Ret i," svarede Midford alvorlig og med stor Bestemthed. „Det gaaer virkelig ikke."

„Det tvivler jeg ikke om; men siig mig nu engang, hvorfor det ikke gaaer?"

Midford gned sig igjen paa Hagen og saae lige forbi den Anden ud i Luften, saa at denne ikke var ganske sikker paa, om der blev seet paa ham eller ej; endelig sagde han:

„Hvorfor? ... Jo, seer De, Sandy, fordi det kun er Børn, der har det Privilegium, at de uden at skamme sig kan tage imod Gaver, som de hverken kan eller vil gjøre Gjengjæld for; og fordi jeg i det foreliggende Tilfælde alene vilde være den Modtagende. Da jeg nu ikke er noget Barn længer, maatte jeg altsaa skamme mig; og det vil jeg ikke. — Forstaaer De mig nu?"

„Ikke et Ord!"

„Det gjør heller Ingenting. Jeg forstaaer det, og det er nok ... Farvel, Sandy! Se snart op til mig. Jeg har ikke i lang Tid følt mig saa forladt, som ... som i de sidste ti Minuter. — Nej, vent et Øjeblik! Jeg kommer op til Dem imorgen tidlig. De kan maaske give mig et godt Raad."

Midford rakte sin Ven Edington Haanden og vilde gaa; men denne holdt ham fast ved Armen og sagde:

„Ud med Sproget! Hvad er det, der ikke gaaer?"

„Det, som jeg ønskede allermest!" og dermed vendte Midford sig noget utaalmodig og fortrædelig bort og gik videre.

Edington rystede paa Hovedet, saae efter ham og sagde ved sig selv: „Bestandig den Gamle: Drømme-Hans".

Medens denne Samtale var bleven ført i Champs Elysées, sad en ung Pige ved et Vindue i det Hus, som Midford var kommen ud fra, og saae ud paa Gaden. Men hun saae ikke noget af, hvad der foregik. Hun var fuldstændig optagen af sine egne Tanker og havde ikke Opmærksomhed for noget Andet. — Det var en smuk Pige, den fuldstændige Type paa den amerikanske „Belle": høj, slank, elegant, med smalle smaa Fødder og Hænder; en vidunderlig fin, gjennemsigtig, bleg Ansigtsfarve; rødlig-brunt, bølgende Haar; kloge, klare brune Øjne; Panden en Smule for høj; Næsen en Smule for fin; Munden med de røde Læber og de tæt ved hinanden siddende hvide Tænder en Smule for smal; den ædeltformede Hage for stor: en mandlig Hage næsten. Hele Ansigtets Udtryk klogt, klart og bestemt. — Edith Comyn var ikke en Pige, hvis Hjerte man kunde haabe at røre ved at citere et sentimentalt Digt — en rolig, imponerende Pige, i høj Grad «matter of fact», som hendes Landsmænd sagde om hende.

Dog var den sindige, prosaiske Edith i dette Øjeblik stærkt bevæget og harmfuld; og hun havde virkelig god Grund til at være det. Der var nemlig lige nu passeret hende Noget, som selv Mænd i et lignende Tilfælde ikke gjerne og kun højst sjeldent tilgive. og Kvinder vel aldrig. En Mand, hvem hun saa tydeligt, som det kunde forenes med hendes Værdighed, havde givet at forstaa, at hun ikke vilde tage ham dét ilde op, om han drog hende til sit Bryst og kyssede hende — denne Mand havde ikke draget hende til sit Bryst og ikke kysset hende. Han havde tvertimod kun sagte trykket den lille, smalle Haand, som havde hvilet tillidsfuldt i hans, og derpaa ladet den falde, idet han halvhøjt havde mumlet tre gaadefulde Ord: „Det gaaer ikke." — Han havde derhos seet meget underlig, meget bedrøvet ud; men det gjorde ingen Forandring i den forfærdelige Kjendsgjerning, at han ikke havde holdt fast paa Haanden og bønfaldt dens Ejerinde om at maatte beholde den for Livstid. — Og hvem var den Mand, som havde vovet at tilføje hende denne Fornærmelse, hende, Edith Comyn, for hvem de eleganteste og elskværdigste og rigeste Parisere laa paa Knæ? — Var det derfor, hun havde leet den gamle Marquis Contades ud, viist den elegante Vicomte Beauchamp Døren, sendt den rige Daniel Welsh fra Brooklyn utrøstelig tilbage til Amerika og skaffet sig en Uven i den endnu rigere William Hale fra Sacramento — var det derfor, hun havde afslaaet alle de tildels glimrende og fristende Tilbud, der vare blevne gjorte hende i Løbet af sidste Vinter — var det for at blive forsmaaet af en Thomas Midford? Hun blev rød helt op til Panden af Skam og Harme ved denne Tanke. — Hvem var Thomas Midford, at han kunde bilde sig ind, at han ustraffet kunde krænke hende saaledes? Var han Prinds eller Millionair, var han en berømt Mand, et Vidunder af Skjønhed, Aandrighed eller Elegance? — Ikke paa nogen Maade. Den tarveligste, mindst interessante af alle hendes Bekjendte var han. — Rig? — Ikke Spor. Han holdt ikke engang Hest og Vogn, og han paalagde sig Savnet af denne Luxus, ikke fordi han var paaholdende, men — det havde Edith hørt af hans egen Mund — fordi hans indskrænkede Midler ikke tillod ham nogensomhelst unødvendig Udgift. — Hvorledes havde hun da kunnet glemme sig selv i den Grad, at hun netop kom ham imøde, medens hun iagttog en streng, kold Tilbageholdenhed overfor dem, der vare langt bedre? Hvorfor havde hendes Tanker Uger igjennem beskjæftiget sig med ham og næsten kun med ham? — Naar han var hos hende, talte han mindre end nogen Anden af dem, der besøgte hende, og hvad han sagde, var i Reglen ikke paa nogen Maade særlig aandrigt. Han satte sig helst ved Bordet, hvor Albumerne laa, og bladede i dem, omendskjøndt han maatte have seet alle Billederne og Fotografierne over hundrede Gange; og kun nu og da, med lange Mellemrum, saae han langsomt og forlegent op, og hans brune, rolige Øjne svævede da igjennem Salonen, indtil de endelig et kort Øjeblik dvælede ved hendes Ansigt. I saadanne Øjeblikke blev hendes Hjerte varmt og fuldt, og forfløjne Tanker foer gjennem hendes Hoved. Hun kunde have sprunget op og

faldet ham om Halsen og bedt ham om, at han dog engang vilde smile venligt, smile til hende; thi han smilede, som hun ikke havde seet det hos noget andet Menneske: uskyldigt som et Barn og dog saa sørgmodigt! Hvorledes kunde det være, at hun havde lagt Mærke hertil allerede den første Dag, hun, der ellers aldrig værdigede nogen Fremmed et opmærksomt Blik? — Var han smuk? Nej. — Kjøn? Ikke engang. Der var slet ikke noget Særligt ved ham; han var fordringsløs i enhver Henseende: et ungt Menneske af dem, som man synes at træffe Mage til i Hundredevis. — Og dog dvælede Ediths Blikke helst paa hans Ansigt, og hun maatte gjøre Vold paa sig selv, for ikke at vedblive at se paa ham; og naar det var lykkedes hende at holde Øjnene borte fra ham i fem Minuter, saa fornam hun ligesom en Pine i Hjertet, saa længtes hun efter ham, og hun havde en Følelse af, at hun i en Evighed havde savnet en stor Lykke. — Hvad var det, der drog hende saa stærkt til ham? — Ønsket om at gjøre ham lykkelig, og Noget, der lignede Medlidenhed; Attraaen efter at han, uden at hun behøvede at sige ham det, maatte forstaa, at hun var bekymret for ham. — Men selv denne Medfølelse var paa en Maade uden Gjenstand, thi hun vidste ikke, om han var ulykkelig eller havde nogensomhelst Grund til at være det. Han havde opholdt sig i Paris i nogen Tid; han hørte til den amerikanske Koloni, bevægede sig i det gode Selskab der og havde aldrig klaget over Noget, idetmindste ikke i hendes Nærværelse. Paa hendes Spørgsmaal: „Hvordan har De det, Hr. Midford?" fik hun altid ufravigelig til Svar: „Tak, udmærket." — „De seer ud, som om De var forstemt." — „Det seer kun saadan ud. Jeg har ikke nogen Grund til at være forstemt." — „Hvad er det, De altid gaaer og grubler over, Hr. Midford? De drømmer med aabne Øjne; De er saa adspredt, at man næsten ikke kan tale med Dem." — „Jeg forsikrer Dem, jeg hører Alt. Det er kun mit Ansigt; det maa De ikke bryde Dem om. Jeg beder Dem, tal blot videre."

Og dog saae hun, at han skjulte Noget for hende, Noget, som trykkede ham, og hun vilde gjerne havt at vide, hvad der var i Vejen, og med Glæde, troede hun, have givet Alt, hvad hun ejede, for at trøste ham, for at trylle Tilfredshed frem paa hans stille Ansigt. Thi hun elskede ham, saaledes som hun overhovedet kunde elske, saaledes som hun aldrig før havde elsket — fordi hun følte, at han holdt mere og bedre af hende end alle Andre, og desuden . . . fordi hun elskede ham. Disse Grunde vare hende nok, og de havde foranlediget hende til at udmærke Hr. Midford paa en Maade, som ikke længe havde været skjult for hendes Moder.

„Jeg begriber Dig ikke," sagde denne; „Du er tilbageholdende overfor Enhver, saa tilbageholdende, at Mange anseer Dig for kold og udeltagende; men overfor dette Menneske viser Du en Forekommenhed, som ikke retfærdiggjøres af Noget, og som, ærlig talt, mishager mig."

„Du maa ikke kalde Hr. Midford „dette Menneske", hvis Du ikke vil krænke mig."

„Jeg agter ikke at krænke Dig og skal gjerne titulere den unge Mand, som Du ønsker det; men forklar mig, hvad der behager Dig saameget hos ham. — Jeg lagde endnu igaar Mærke til ham, og, oprigtig talt, jeg kan med min bedste Villie ikke opdage noget Tiltrækkende hos ham . . . tvertimod: han er kejtet og ubehjælpsom; han har et ganske almindeligt Fysiognomi . . ."

„Han seer god og klog ud."

„Da veed jeg virkelig ikke, hvor den Klogskab stikker. Har Du nogensinde hørt ham sige noget Aandrigt eller Vittigt?"

„Snaksomme Mennesker er mig utaalelige. Netop det, at Hr. Midford er saa stille, synes jeg godt om hos ham."

„Meget vel, mit Barn. Jeg seer, at det ikke er til nogen Nytte at tale med Dig om den Sag. Jeg synes ikke om Hr. Midford."

„Men det gjør jeg, Moder."

Frøken Edith havde i Almindelighed det sidste Ord ved alle Diskussioner med sin Moder. Hun hørte til den Klasse af fredsommelige Mennesker, som man fortræffelig kan leve sammen med, naar man altid giver efter for dem. Hun var ikke fordringsfuld, hun forlangte kun lidt af sine Medmennesker; men hun gav dem heller ikke Meget, og mindst af Alt gav hun efter for dem. Hun holdt med rolig Egensindighed fast ved den Mening, hun engang havde fattet, og enhver Modsigelse gjorde hende kun endnu mere paastaaelig og stivsindet. Dette vidste Fru Comyn og havde derfor gjort sig til Regel at disputere saa lidt som muligt med sin Datter. Hun havde af Erfaring lært, at hun paa denne Maade bedst naaede sit Maal lettest. Thi den egenraadige Edith var alt Andet end et Mønster paa Bestandighed; hun var tvertimod en Pige, som skiftede Anskuelser temmelig hyppigt og tillige uden nogen streng Motivering.

* *
*

Midfords Interesse for andre Folks Pengesager var meget ringe. Han vidste, om end ikke af direkte Erfaring, saa dog ved at gruble over sig selv, at hans Venners og Bekjendtes Rigdom ikke var ham til nogen Nytte. Han havde ikke Talent til at laane Penge, og hans Næstes Formue havde ikke noget Værd for ham, da han var paa det Rene med, at selv den rigeste af hans Venner ikke vilde have hjulpet ham, hvis han havde været i Nød; ikke fordi hans Bekjendte uden Undtagelse vare haardhjertede Egoister, men fordi han fuldstændig savnede de Ejendommeligheder, som karakterisere den Mand, der laaner Penge. — Den Højagtelse, hvormed de fleste Mennesker omgaaes dem, der ere rige, var ham uforstaaelig; efter hans Erfaring havde Omgangen med rige Mennesker altid kun kostet ham Penge, medens han kunde spare i Selskab med Fattige. Hans Ligegyldighed overfor Andres Formueforhold var saa oprigtig, at han ikke engang vidste, hvilke af hans Bekjendte der vare velhavende, rige eller fattige. Han bedømte dem ganske simpelt og uden andre Hensyn efter det, han saae dem give ud. Naar En holdt Hest og Vogn, gav Diner'er og Baller og i det Hele taget levede som en rig Mand, saa betragtede Midford det som selvfølgeligt, at han ogsaa var en rig Mand. — Fru Comyn gjaldt i Midfords Øjne for en rig Kone og hendes Datter for en rig Arving, hvem der tidligere eller senere vilde tilfalde en stor Formue. — Denne sidste Tanke sysselsatte ham, da han Mandag Morgen var paa Vejen til sin Ven Edington.

Alexander Edington, den yngre Direkteur for et i Paris etableret amerikansk Bankierhus, sad i sit Kontor og var beskjæftiget med at læse Morgenbladene, da Thomas Midford traadte ind i Stuen til ham. Den Nysankomne gav sin Ven Haanden og satte sig derpaa i en Lænestol, som stod ved Siden af den Pult, Edington arbejdede ved. Efter flere Minuters Taushed, som den til mangehaande Excentriciteter vante Amerikaner ikke paa nogen Maade søgte at afbryde

bøjede Midford sig forover, lagde begge sine Albuer paa Knæerne og sagde halvhøjt, idet han saae hen for sig:

„Ja, saadan er det!"

Den Anden tilkastede ham et Blik fra Siden og spurgte: „Hvilket?"

„Hvordan skal jeg bære mig ad, Sandy, for i en Fart at fortjene mange Penge?"

„Det er den simpleste Sag af Verden!"

Midfords Svar bestod i et roligt, spørgende Blik.

Edington efterkom Opfordringen og fortsatte:

„Kjøbe billigt, sælge dyrt, og drive denne Forretning en Tidlang paa et bredt Grundlag, saa kan De være vis paa at blive en rig Mand inden en kort Frist."

„Jeg kom, for at tale et fornuftigt Ord med Dem."

„Jeg taler ogsaa i fuldt Alvor."

Midford rejste sig roligt: „Naa, ja i saa Tilfælde siger jeg Dem Godmorgen og gaaer videre."

Edington rejste sig, lagde venligt Haanden paa Midfords Skulder og trykkede ham ned i Stolen igjen. Midford gjorde ingen Modstand og saae franeden af op i Ansigtet paa den foran ham staaende Ven.

„Thomas Midford, gamle Mand," sagde Edington, „hvorledes skal jeg eller hvorledes skal noget andet fornuftigt Menneske kunne give Dem noget tilfredsstillende Svar paa det Spørgsmaal, som De der ganske troskyldig har rettet til mig, som om det kunde besvares: „Hvorledes skal jeg bære mig ad med at fortjene Penge?" — Du milde Himmel! Er det ikke det, Alverden spørger om: Rothschild ligesaa godt som den fattigste Tigger? — Der bliver hver Dag tjent mange Penge, og hver Dag tjener visse Folk flere eller færre Penge; men hvorledes de bærer sig ad dermed, det er ikke deres Hemmelighed — thi i saa Fald kunde de røbe den — men deres mest personlige, dem selv som oftest ubevidste Ejendommelighed. — Hvad kunde det nytte Dem, om Lißt forklarede Dem, hvorledes han spiller, eller Meyerbeer, hvorledes han komponerer, eller Corot, hvorledes han maler. Vilde De derfor blive sat i Stand til at give en Koncert eller komponere en Opera eller male et Billede? Troer De, at hvis Rothschild indtil de mindste Enkeltheder fortalte Dem, hvorledes hans Bedstefader har baaret sig ad med at blive Millionair, De derfor kunde gjøre ham det efter? Aldrig i Verden, gamle Ven! — Man bliver født med særlige Anlæg til at blive en rig Mand, akkurat ligesom man kommer til Verden med særlige Anlæg til at blive en stor Kunstner. — Jeg kjender Snese af kloge, flittige, dannede Mennesker, som maa kæmpe med Pengesorger hele deres Liv igjennem og efter al Sandsynlighed vil dø som fattige Stoddere, trods de alvorligste Bestræbelser for at tjene Penge. — Hvis jeg ikke tager fejl af Dem, Tom, saa har De omtrent ligesaa meget Anlæg til at blive Millionair, som jeg har til at blive . . . Biskop; ikke fremtrædende Anlæg, Tom, paa ingen Maade fremtrædende!"

Midford, der tegnede geometriske Figurer paa Tæppet med sin Spadserestok og holdt Øjnene fæstede paa Gulvet, svarede halvhøjt:

„Det kan De have Ret i . . . Skade!"

„Ja, det er Skade, men hverken mere eller mindre end at De ingen fremragende Anlæg har til at blive Maler eller Musiker."

„Det synes mig ligeledes rigtigt . . . Ja, saa vil jeg gaa."

Han rejste sig, gned sig eftertænksomt i Hænderne og gjentog langsomt: „Det er virkelig Skade! . . . God Morgen, Sandy!"

Men denne spærrede ham Vejen til Døren.

„Bliv dog endnu en Minut", sagde han. „Hvorledes De skal bære Dem ad med at tjene mange Penge, det kan jeg desværre ikke give Dem nogen Vejledning i; men dersom De er i en øjeblikkelig Forlegenhed, saa stiller jeg med Fornøjelse til Deres Raadighed, hvad De behøver . . ."

Milford rystede paa Hovedet.

„. . . eller hvis De agter at søge en Ansættelse, som kunde give Dem tilstrækkeligt at leve af, saa kan jeg maaske ogsaa være Dem behjælpelig dermed."

„Nej, det nytter mig ikke noget . . . Jeg vilde gjerne tjene mange Penge i en Fart."

„Det vilde jeg ogsaa gjerne, kjære Midford."

Denne havde nu rejst sig op og gned sig igjen paa Hagen.

„Siig mig engang", begyndte han efter en kort Pause, „De gjælder for en meget klog ung Mand, derfor vilde jeg gjerne spørge Dem . . . troer De . . ."

Han standsede, traadte tankefuld hen til Vinduet, saae ud paa Gaden, nærmede sig igjen Edington og vedblev grublende:

„Troer De paa de Historier, man læser i Romanerne, hvori der fortælles om unge Mænd, som udretter allehaande vidunderlige Ting, for at vinde eller fortjene den Elskede?"

„Det kommer an paa, hvad det er for vidunderlige Ting, Talen er om."

„Meget vel; jeg skal præcisere det: troer De, at en fattig Stymper som jeg . . ."

„Jeg troede ikke, De var en fattig Stymper."

„Jo, det har jeg nu igjen været i nogen Tid."

„Det gjør mig ondt."

„Det forandrer ikke noget ved den Ting; men jeg takker Dem alligevel . . . troer De altsaa, at en fattig Stymper, som jeg altsaa er, kunde sætte igjennem at blive en rig Mand i kort Tid, hvis det var det eneste Middel til at skaffe ham den Elskedes Haand og Hjerte?"

„Ja; — hvis De kan og vil stjæle Pengene; ellers seer jeg rigtignok ikke noget Middel. — Det er Snikfnak, Alt hvad der staaer om den Slags Ting i Romanerne. Papiret er taalmodigt. — Hvor skulde De paa eengang faae alle de mange Penge fra? Troer De, De finder dem, fordi De trænger til dem? — Alverden trænger til mange Penge . . . Eller fordi De ønsker dem med Begjærlighed? — Det gjør alle Mennesker. — Nej, Tom, gjør Dem ingen Illusioner: fra idag af til imorgen eller iovermorgen kan Ingen, som ligner Dem, blive en rig Mand paa almindelig, ærlig Maade. De kan vinde det store Lod, eller en Onkel Pokker ivold ovre i Indien kan testamentere Dem en Million i næste Uge — men den Slags Ting har intet at bestille med Deres Kjærlighed. Bilder De Dem ind, at De fra idag til imorgen kunde blive til en stor Kunstner af Kjærlighed? — Nej! — Til en rig Mand ligesaa lidt! — Stol De kun paa, hvad jeg her siger Dem, og de Herrer Romanforfattere, som paastaaer det Modsatte, kan De hilse fra mig og sige, at det forstaaer de sig ikke paa."

„Nej, det synes jeg ogsaa selv . . . Men nu vil jeg gjøre Alvor af det og gaa."

Midford fjernede sig, gik ned ad Rue Castiglione, drejede derefter tilhøjre og spadserede op ad Champs Elysées. — „Jeg vidste nok, at det gik ikke", sagde han ved sig selv; „men det er dog vel bedst, at jeg siger hende, hvorfor det ikke gaaer."

Han gik ind i et Læsekabinet, forlangte Papir og Pen

og skrev, efterat han havde siddet en god Stund eftertænksom med Haanden under Hovedet, følgende Brev:

„Kjære Frøken Comyn!

„Jeg vilde gjerne tale uforstyrret med Dem i nogle Minuter. Jeg kunde gjerne have gjort det igaar, men dengang var desværre det, jeg har at sige Dem, mig endnu ikke ganske klart. Jeg beder Dem derfor idag om, at De vil lade mig vide, naar jeg kan træffe Dem hjemme. — Overbringeren venter paa Deres godhedsfulde Besked.

Deres hengivne
Thomas Midford."

Edith sad efter Frokost med sin Moder i Salonen, da dette Brev blev bragt hende. Hun gjennemfløj de faa Linier i et Sekund, og en velgjørende Varme fyldte hendes Hjerte. Hun trak Vejret dybt og sagde sagte: „Gudskelov!"

„Hvem har Du faaet Brev fra?" spurgte Fru Comyn.

„Fra en Ven", svarede Edith kort.

Fru Comyn var vant til at se sin Datter handle selvstændig og hyldede overhovedet i Henseende til Opdragelse visse Principer, som en fransk eller en tydsk Moder vist vilde have rystet paa Hovedet af, men som hun var saa meget mindre tilbøjelig til at afvige fra, som hun med dem havde opnaaet et Resultat, som hun mente at have Ret til at være stolt af. — Edith var en velopdragen Pige, som aldrig havde misbrugt den store Frihed, hun altid havde glædet sig ved, og som i fuldt Maal retfærdiggjorde den Tillid, hendes Moder viste hende. — Fru Comyn taug derfor stille og slog sig til Ro med det lakoniske Svar, Edith havde givet hende, og saae, om end med nogen Nysgjerrighed, saa dog uden nogensomhelst Uro, at denne lavede sig til strax at svare paa det modtagne Brev.

„Kjører Du med ud?" spurgte Fru Comyn og rejste sig.

„Nej, kjære Moder. Jeg bliver hjemme. — Naar kommer Du tilbage."

„Henimod fire."

Fru Comyn forlod Salonen. Ude i Forværelset saae hun et Bybud staa, men det faldt hende slet ikke ind at udspørge ham. Hun havde lært sin Datter at respektere Brevhemmeligheden og foregik hende med det bedste Exempel i Udøvelsen af denne Pligt.

Den Billet, som Thomas Midford modtog i Kaféen, hvor han havde ventet paa Svar paa sit Brev til Edith Comyn, indeholdt kun to Linier:

„Jeg er hjemme Kl. 1 og glæder mig til at se Dem.
E. C."

Den var halv Et. Thomas begav sig ganske langsomt paa Vej til det lille Hôtel i den øverste Ende af Champs Elysées. Ikke langt fra Huset rullede en aaben Vogn forbi ham, i hvilken Fru Comyn sad. Midford tog Hatten af; hun besvarede hans Hilsen med fornem Kulde. Thomas saae efter hende.

„Det vilde blive en ubehagelig Svigermoder for en Svigersøn uden Penge", mumlede han for sig selv.

Han traadte ind i det Hus, hvor Edith boede, og ventede roligt, indtil hans Uhr viste eet Minut før Et; saa trak han med bankende Hjerte i Klokkestrengen, og strax efter, da Døren var bleven aabnet, traadte han ind i det Værelse, hvor Edith ventede paa ham. Hun rejste sig hurtigt og gik ham imøde med udstrakte Hænder. Hun havde tilgivet ham Alt, hvad der var forefaldet imellem dem den foregaaende Dag. Hun antog, at det havde været hans Forlegenhed, der havde forhindret ham i dengang at sige alt det, hun vilde høre af ham. Nu kom han endelig, for at tale, for at tilstaa hende sin Kjærlighed. Hun var lykkelig.

Men det dybe, attraaende Blik, hvormed hendes Øjne bød ham Velkommen, blev uden Svar. Han holdt hendes Haand fast, men hans Øjne vare slagne til Jorden. Endelig saae han sky op til hende, og strax derpaa svævede hans Blik atter ustadigt bort fra hende. Han havde i Tankerne forberedt en velordnet Tale. Men nu svigtede Hukommelsen ham fuldstændig. Der indtraadte en Pause, som snart blev pinlig. Edith trak sagte og forlegen sin Haand tilbage og satte sig i en Lænestol.

„Frøken Comyn", begyndte han endelig, „jeg kommer for at tage Afsked med Dem."

Det havde hun ikke ventet. En Følelse af afmægtig Vrede greb hende; hun følte sig krænket og ydmyget i sin inderste Sjæl.

„Adieu", sagde hun og rejste sig hurtigt.

„Nej; saaledes maa De ikke forlade mig; De maa høre, hvad jeg har at sige! Jeg maa fortælle Dem, hvorfor jeg rejser." Hans Stemme var blid og fuld af Sørgmodighed.

Hendes Vrede forsvandt igjen ligesaa hurtigt, som den var blusset op. Hun skjælvede endnu af indre Bevægelse, men hun haabede igjen. Saalænge han endnu stod foran hende, var indenfor hendes Øjnes Omraade, i deres Magt, saalænge var Alt endnu ikke tabt.

„Frøken Edith", vedblev han, efterat hun havde sat sig igjen; „jeg har imorges talt med en klog og velmenende Mand, og han har givet mig Bekræftelse paa, hvad jeg allerede selv ved egen Eftertanke havde erkjendt for at være Sandhed — nemlig at det vilde falde mig svært, ja at det ligefrem vilde være mig umuligt at erhverve en Formue i kort Tid."

Edith saae forbauset op til ham. Thomas lagde ikke Mærke dertil; han var aldeles optagen af at finde det rette Udtryk til de Tanker, der opfyldte ham. Han satte sig uopfordret paa en Stol ligeoverfor Edith og fortsatte halvhøjt, ligesom talende med sig selv. Han holdt alt imedens Hovedet lidt sænket og gned langsomt sin Tommelfinger med sin Pegefinger.

„Hvis jeg var et genialt Menneske, saa vilde jeg sige mig selv, at det om kortere eller længere Tid vilde kunne lykkes mig at blive rig; — hvis jeg var letsindig, saa vilde jeg sætte mig ud over det, som i dette Øjeblik volder mig Bekymring. Men jeg er ikke noget Geni, og jeg er ikke letsindig; jeg er et fornuftigt Menneske, og jeg haaber, jeg altid skal blive ved at være et retskaffent. — At gjøre Gjæld, som man ikke kan betale, eller leve af andre Folks Penge, naar man er stærk nok til at tjene sit Brød selv, det er efter mine Begreber ikke retskaffent. — Maaske tager jeg fejl. Under visse Omstændigheder er det muligvis tilladt at gjøre Gjæld, som man ikke kan betale, eller lade sig ernære af Venner og Slægtninge. Men mig synes det nu engang ikke at være i sin Orden, og jeg kan derfor ikke indlade mig derpaa . . . Hvis jeg nu . . . De kan ikke vide, hvormeget jeg har tænkt over det i de sidste Maaneder . . . hvis jeg nu vilde gifte mig — hvad vilde jeg saa gjøre? — Noget Letsindigt, Genialt? — Nej. Fra mit Standpunkt af ganske simpelt noget Uretskaffent. Og hvorfor? — Jo, det er ganske simpelt: jeg veed med absolut Bestemthed, at det, jeg ejer, ikke vilde være tilstrækkeligt til endog blot tilnærmelsesvis at fyldestgjøre de Fordringer, som en i glimrende Forhold opdragen Kone er berettiget til at gjøre og af hvis Realisation hendes Lykke mere eller mindre vilde afhænge. — Hvis denne

Kone nu elskede mig saameget, at hun var rede til at finde sig i Tarvelighed med mig? . . Nej; det kunde ikke lade sig gjøre, thi hun vilde ikke behøve at paalægge sig noget Savn, eftersom hun er rig. — Skulde hun da svælge i Vellevnet og jeg alene føre en fattig Mands Liv? . . Det vilde heller ikke kunne gaa an . . . Jeg beder Dem, følg min Bevisførelse: hun, den rige Dame, vilde dog kun tage imod min Bejlen, hvis hun elskede mig; og i dette Tilfælde vilde hun naturligvis dele Alt, hvad hun ejer, med mig. — Hvad vilde blive Følgen heraf? At jeg kom til at leve af min Kones Penge. Det seer man tidt. Men jeg siger: det gaaer ikke, med mig gaaer det ikke. — Ja, hvis jeg var sikker paa eller hvis jeg turde hengive mig til Haabet om, at jeg blev rig senere hen engang i Tiden, saa vilde jeg i visse Maader betragte det, jeg modtog af hende, som et Laan. — Men Sandsynligheden taler for, at jeg aldrig erhverver mig nogen Formue . . . Jeg vilde altsaa ligefrem komme til at leve af min Kone . . . Det kunde jeg ikke. — Men Kjærligheden tæller og regner ikke! — Ja, det har Giveren Lov til at tænke og sige; men naar Modtageren gjør det, saa forekommer dette mig . . . naa, uværdigt, for at bruge et mildt Udtryk. Hvis jeg f. Ex. vilde spekulere saaledes, saa vilde jeg som Modtager forekomme mig selv foragtelig, inden ret lang Tid var gaaet . . . og, hvo kan vide det, maaske hun, den rige Kone, ogsaa vilde komme til at foragte mig. — Ægte, sand Kjærlighed tænker slet ikke paa Sligt, den er blind. — Men jeg tænker derpaa, jeg seer ganske klart. — Saa elsker jeg maaske slet ikke? . . Det er meget kompliceret . . . Forstaaer De mig, Frøken Edith?"

Hun stod med nedslagne Øjne og rørte sig ikke.

„Jeg kan ikke sige det Altsammen, saaledes som det ligger mig paa Hjertet", vedblev han. „Jo mere jeg taler, des mere finder jeg at forklare. Det synes Altsammen fuldt af Modsigelser: hvis jeg elsker, saa skal jeg sætte mig ud over enhver Vanskelighed — men det kan jeg ikke — nu, saa elsker jeg maaske slet ikke, men bilder mig det kun ind . . . men i saa Tilfælde er der da slet ingen Undskyldning tilstede for at bejle til den Kvindes Haand, som jeg bilder mig ind jeg elsker . . . og derfor . . . og saaledes . . . kommer jeg, for at tage Afsked med Dem."

Han rejste sig, skubbede Stolen omhyggelig tilbage og blev staaende foran hende. Hun vidste ikke, hvad hun skulde sige. Hun havde i Tankerne udmalet sig sin Kjærlighedsroman, hun havde baade i Virkeligheden og i Aanden modtaget mangen en Kjærlighedserklæring, men ingen af dem havde lignet den, hun nu havde hørt. Hun var fuldstændig raadvild.

Midford betragtede hende i nogle Sekunder stum og adspredt; saa traadte han hen bag ved Stolen, som han havde rejst sig op fra, og idet han klappede den paa Ryggen, ligesom om han kjælede for et levende Dyr, talte han videre i en ligegyldig, rolig Tone:

„Jeg kjendte i Kalifornien en Mand, der drak meget. Jeg havde, jeg veed ikke hvorfor, fattet et vist Venskab for ham, og han søgte hyppig Selskab med mig. En Aften sagde han til mig: „Livet hamrer et Menneske haardt. Jeg havde før ikke troet, at man kunde leve temmelig let med en tung Brøde hvilende paa sig." — Jeg forstod ham ikke, men jeg vilde ikke udforske ham i det Øjeblik, thi han var halv drukken, og det syntes mig, at jeg benyttede mig af en utilladelig Fordel over ham, hvis jeg stillede underfundige Spørgsmaal til ham i den Tilstand, han var i. — Et Par Uger efter hængte han sig, og da erfoer vi, at han havde bedraget i lang Tid, og at hans Forbrydelse vilde være bleven opdaget i Løbet af de nærmeste Dage. — Mange Mennesker kan leve med en Brøde. — Men at leve med Skam, det er svært ... Veed De, hvad Bekymringer er? — Nej, det veed De ikke. — Bekymring er tung. Jeg har store Bekymringer; men jeg lever med dem . . . nu og da temmelig let. — Jeg kunde maaske ogsaa leve med en Brøde . . . det veed jeg ikke . . . men det veed jeg ganske bestemt, at med Skam, med Deres Foragt kunde jeg ikke leve. — Ja, Alt det maa man gjøre sig klart, selv naar man elsker. — Det er ikke genialt — men jeg troer, det er retskaffent, ærligt . . . Undskylder Kjærlighed Uærlighed? . . . Ikke længe, troer jeg. — Og derfor endnu engang: Levvel!"

Han nærmede sig Døren. Der vendte han sig for sidste Gang om og sagde:

„Vil De ikke give mig et venligt Ord med paa den lange Vej, jeg har for mig?"

Da saae hun op, og med en af Taarer kvalt Stemme sagde hun sagte: „Levvel, Hr. Midford!"

* *
*

Fortsættes.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

VI.

Robert Hamerling.

Jeg vandred i Skov, jeg vandred ved Strand,
Men i Hjertet ej slukkes den ulmende Brand:
Gjennem Skovdybets Fred, over brusende Strøm
Svæver Lykkens forførende, evige Drøm.

Hamerling er født d. 24. Marts 1830 i den lille By Kirchberg am Walde i Nedreøsterrig. Paa ydre Begivenheder er hans Liv kun lidet rigt. Hans fattige Forældre evnede ikke at skaffe ham anden Undervisning end Landsbyskolens; men nogle højtstaaende Velynderske, som tilfældig vare blevne opmærksomme paa den ejendommelig begavede Dreng og navnlig paa hans tidlig fremtrædende poetiske Formtalent, tog sig af ham og sørgede for hans Forberedelse til Universitetet i Wien. Hans Grundanlæg i Forbindelse med de Naturomgivelser og Forhold, under hvilke han var opvoxet, havde tidligt givet hans Aandsliv en indadvendt, sværmerisk-ideal Retning, og de Studier, han i Hovedstaden kastede sig over, — filosofiske, sproglige, naturvidenskabelige, — havde da heller intet praktisk Formaal: han dreves kun af en almindelig videnskabelig

Trang og af sin Higen efter en Gang at kunne virkeliggjøre de filosofisk-poetiske Fremtidsplaner, hvori han bestandig levede. Men tvungen af det materielle Livs uafviselige Fordringer maatte han tilsidst, skjøndt meget imod sin Villie, gribe til Lærervirksomheden. I 1855 fik han Ansættelse ved den lærde Statsskole i Triest. Dette skulde dog, som han haabede, kun være en midlertidig Nødhjælp: Poesien var og blev hans eneste Kald. I elleve Aar maatte han imidlertid holde ud under Trykket af en ved hans stadig tiltagende Svagelighed endnu mere byrdefuld Virksomhed, før det i 1866 lykkedes ham ved Udgivelsen af et større Arbejde: „Ahasver in Rom“ at vinde saamegen Anerkjendelse som Digter, at den begjærte Afskedigelse blev ham bevilget med dobbelt Pension. Ogsaa ad privat Vej tilflød der ham en rigelig Understøttelse, saa at Hamerling nu kunde leve uafhængig, alene for sine digteriske Bestræbelser. Han tog da Ophold i Graz, hvor han endnu boer.

Hamerlings Lyrik er baaren og gjennemtrængt af en skjønhedsberuset Idealisme. Det er en Poesiens Poesi, som i stadig nye Variationer priser selve Skjønhedens og Digtekunstens Almagt. Kun Skjønhedens ideelle Beskuelse formaaer at frigjøre Mennesket under Tilværelsens Byrde, og „Sangens Ynde frelser og bevarer det Skjønne i Verdens Øde.“ „Verdens Øde“, — ja, den virkelige Verden kan kun lidet tilfredsstille den udelukkende efter en oversandselig Skjønhed higende Aand. De givne Livsforhold og særlig Samtidens stærkt realistiske Bestræbelser kunne i en saadan Poesi kun finde Plads under Synspunktet af det Skjønhedsfordunklende, det Poesifornægtende, fra hvilket Digteren vender sig bort, snart med vemodig Klage, snart med lidenskabelig Fordømmelse; det er i det Højeste svundne Tiders Liv, som hans Fantasi kan klæde i en mere poetisk Glands; eller han drømmer om en tilkommende Æra, hvori Skjønhed og Harmoni skulle være de eneherskende Livsmagter.

Men i den frie, uberørte Natur kan han endnu finde en Afglands af det Skjønhedsideal, som stedse foresvæver og opfylder ham. Intet Under derfor, at den indtager saa stor en Plads i hans Digtning. Dog skildrer han den selvfølgelig ikke som den realistiske Kunstner, der i naiv Glæde hengiver sig til Naturens umiddelbare Indtryk: i dens forskjellige og skiftende Fremtoninger griber han, ofte med virkelig Genialitet, ligesaa mange Symboler paa sit Hjertes og sin Tankes ideelle Rørelser, dem han stadig ene gaaer ud fra. Ogsaa hans Kjærlighedsdigte bære Præget af den samme, snart længselsfuldt anende, snart berusede Idealisme.

Hamerlings digteriske Fysiognomi har saaledes — især i hans rent lyriske Arbejder — ikke faa Træk tilfælles med „den romantiske Skoles“. Men fremviser han end ikke sjelden flere af dennes Skyggesider: dens uklare Følelsessværmeri, dens Hang til mystisk Symboliseren, dens overdrevne Sky, ja Frygt for det virkelige Liv, saa har hans Poesi paa den anden Side afgjørende Fortrin i sin sprudlende rige Fantasi, sin betagende Skjønhedsbegejstring, sin vidunderlig dybe pantheistiske Sympathi med Naturen, sin melodiske Fylde i Sprog og Versform.

Allerede i hans første Forsøg, „Sangesgruß vom Strande der Adria“ (1857), anslaaes de samme Grundtoner, som klinge gjennem hele hans lyriske Digtning; men der fremtræder her endnu ofte en for stærk Tilbøjelighed til at slaa over i Reflexionens Form. Endnu mere gjælder dette om hans næste Arbejde: „Venus im Exil“ (1858), en Slags Allegori, hvori de ovenfor antydede Anskuelser udvikledes, men i en altfor uklar Blanding af Filosofi og Poesi. I hans modneste Digte derimod, i „Sinnen und Minnen“ (1860, 5. forøgede Oplag 1875) og „Ein Schwanenlied der Romantik“ (1862, 4. Opl. 1873), er det abstrakte Tankeindhold helt gaaet op i den rent digteriske Fantasi, den ægte lyriske Stemning og Følelse, fra anende Længsler og Drømme til klart udprægede, poetiske Visioner, fra den dybeste, smerteligste Vemod til den mest glødende Begejstring, ja næsten dithyrambiske Berusning. Mange af disse Digte kan man dristigt henregne til den ideale Kunstpoesis bedste Frembringelser. Fra Formens Side frembyde de en stor Mangfoldighed: snart de almindelige lyriske Strofer, snart en frit behandlet „Nibelungenstrofe“ (se f. Ex. det i „Nær og Fjern“ Nr. 373 meddelte Digt: „Aften i Venezia“), snart Sonnetter eller antike Odeformer eller frie rhythmiske Rækker uden fast Metrum. Da det i 1866 endelig lykkedes Hamerling at fuldføre et større Værk: „Ahasver in Rom, epische Dichtung in sechs Gesängen“, — en Bog, der tog Publikum med Storm, siden er udkommen i 10 Oplag og af tydske Kritikere betegnes som „den mest glimrende Fremtoning i vor Samtids Literatur“, — da maatte det vel vække Forbauselse at se den hidtil i ideale Drømme og ætheriske Stemninger dvælende Digter nu indlade sig paa at give en storslaaet og med rig Detail udført Skildring af Menneskeliv og Menneskestræben. Ganske vist havde han her fæstet Fod paa et nyt Omraade; men det maa dog vel betænkes, at det ikke var Samtidens Liv, ja overhovedet ikke noget Stadium i de moderne Kulturfolks Udvikling, hans Digtning havde grebet, det var længst forsvundne Tider og Sæder, det var Rom i hin dæmonisk-fantastiske Neroniske Tidsalder, som allerede for den almindelige Betragtning staaer som en vidunderlig Blanding af Drøm og Virkelighed, og som vor Digters mægtige Fantasi derfor i særlig Grad kunde tumle med. Den til Grund for Digtet liggende Ide staaer forøvrigt i Samklang med Hamerlings hidtidige filosofisk-æsthetiske Anskuelser. Nero, som Personifikationen af det enkelte, forgængelige Individs hensynsløse Overmod og umættelige Nydelsessyge i den højeste Potensering, stilles ligeoverfor og ligesom besejres af Ahasverus, der her ikke opfattes som Sagnets „evige Jøde“, men repræsenterer selve den udødelige Menneskehed i dens evige og evigt utilfredsstillede Higen mod Idealet. Heri skulde der da efter Digterens Intention tillige gives Nutidens ideforladte Færd, dens Materialisme og Nydelsessyge en Lære. — Dog træder dette ideelle Indhold ligesom ogsaa den egenlige Fortælling i Digtet, i alt Fald ved den første Gjennemlæsning, maaske vel meget tilbage for det overvældende Indtryk af de med en i Sandhed uudtømmelig rig Fantasi udkastede Skildringer af det Neroniske Rom, dets fabelagtige Luxus og raffinerede Vellyst, grufulde Dyrekampe og Aandebesværgelser 2c. Men disse geniale, snart yppigt farverige, snart dæmonisk gribende Malerier i Ord ere allerede i og for sig tilstrækkelige til at sikre Digtet et blivende Værd. — I en senere Digtning af lignende Art: „Der König von Sion“ (1869), har Hamerling valgt Gjendøberriget i Münster i det 16. Aarhundrede til Ramme om sine fantastiske Malerier. Men Stoffet laa her mindre heldigt for hans ejendommelige Idealisme, og i højere Grad end i hine romerske Billeder forsvinde og udviskes Formerne under de tidt altfor stærkt paasatte Farver. — Med sit nyeste Arbejde, den i ubunden Form skrevne Roman „Aspasia“, er Hamerling vendt tilbage til det ham mere sympathetiske Syden for at give en digterisk Skildring af det græske Oldtidsliv i dets højeste Blomstring. Men inden denne Roman falde nogle mindre Værker, som her blot kortelig skulle nævnes, nemlig det formfuldendte og tankedybe Digt „Die sieben Todsünden, eine Cantate“ (1873), samt de to Digtninge i dramatisk Form: Tragedien „Danton und Robespierre“ (1871) og Satiren „Teut“ (1872), som begge, hver i sin Art, ere dygtige Arbejder.

1.

Hymne i Syden.

Drøm, o mit Hjerte, Skjønhedens Drøm,
Den fast forglemte i Døgnets Færden!
Her drøm den,
Henrykt, ensom,
Blandt Cypresser og Laurbær,
Hvor paa solrige Strand
Rankerne grønnes,
Perlebestænkte af Sydens Bølge.

I Norden hørte
Jeg Sangen dø hen
I Dagens Larm:
Der kræver Tiden andre Toner
End skjønhedsbaarne.
Kun Vaabengnyet
Af Dagens Fejde den huer,
Ej lutret Skjønheds Sabbathsklokkeklang!
Men her af Rhythmer
Luften bæver,
Her klinger endnu,
Verdensforglemmende,
Yndige Følelsers
Glade Musik! —
Hæv Dig, o Sang, og udgyd
Skjønhedsberuset
Fra Sjælens Dybder
Rhythmestrømmenes klangrige Væld!

Boer noget saa Herligt paa Jordens Kreds,
Saa Mægtigt i Himlens Højder,
Som Skjønhed?
Hvad enten paa blomstrende Vaarmark,
I Glands over blaanende Søer,
Om Højfjeldets vildeste Top
Dens gyldne Vinge svæver, —
Hvad eller den Livets Gaade
I et levende, blomstrende Menneskebilled
Formende løser,
Forsoner Begrændsningens Smerte
Ved yndefuld Harmoni,
Og med forjættende Glimt
Af et Fremtidens fuldkomne Liv
Stiller den higende Digterlængsels
Skjønhedssmægtende Kval, —
Eller den opfanger Hjertets
Brusende Væld
I Sangens tryllende Skaal
Og, dæmmende blidt
De vilde Strømme
I Rhythmens hulde Begrændsning,
Som Perler udstrøer
Formklare Tonekrystaller.

Min Sjæl har den mægtig beruset,
Omsnæret mit Hjerte med guldvirket Net!
Dens Slave er jeg.
Fremtidsprofeter,
Frihedsapostle,
Dadler mig ej!
Kalder ej daadløst mit Liv!
Thi Skjønheds Evangelium, det er
Just Fremtids eget!

2.

Lærkerne.

Se, Dæmringen slukker
Alt Stjerne paa Stjerne, —
Nu Lærkerne søge
Det gyldne Fjerne;
Ved Himmelens Døre
I higende Trang
De svævende høre
Serafernes Sang.

Snart Lærkerne dale
Fra Himmelens Blaa,
Og Alt, hvad de hørte,
Og Alt, hvad de saae,
Forkynde de ville
For Blomster paa Vang,
For Vind og for Kilde
Med yndefuld Klang.

Men Blomster og Vinde,
De hviske saa gjerne, —
Snart Brødrene veed det,
De nære, de fjerne.
Og Mennesket kommer
Og lytter med Fryd
Og klæder i Sange
Den himmelske Lyd.

3.

Jeg tør Dig ej elske og kan Dig ej hade.

Jeg tør Dig ej elske og kan Dig ej hade,
Jeg tør ikke blive, kan ej Dig forlade:
Hvordan skal jeg løse den Strid i mit Bryst?
Og, ak, denne Kval, som mit Hjerte maa friste,
Jeg kan den ej bære — og vil den ej miste,
Berusende Smerte, fortærende Lyst!

Jeg kan Dig ej hade og elske jeg tør ej,
Mit Lod er jo kastet, jeg føler, jeg bør ej, —
O Kamp uden Hvile, jeg finder ej Trøst,
Kan ej Dig forlade og tør ikke blive,
De evige Stjerner min Skjæbne mig skrive, —
Hvordan skal jeg løse den Strid i mit Bryst?

Forgjæves, mens Dagene blegner og gryer,
Det uløste Spørgsmaal jeg evig fornyer
Og nærer den grumme, fortærende Lyst.
Jeg tør Dig ej elske og kan Dig ej hade,
Jeg tør ikke blive, kan ej Dig forlade, —
Hvordan skal jeg løse den Strid i mit Bryst?

4.

Den blindede Fugl.

Underfuldt i Mørket straaler
Sangens Stjerner. Jeg saae ved Vintertide
Sidde i trange Bur en lille,
En simpel Fugl.
Og da jeg nærmere tren,
Se, da skræmmed mig fra dens bekjedrede Hoved
I muntert blinkende Øjnes Sted
Tomme og døde Huler.
Blindet havde de Fuglen. Med Gysen tilbage jeg foer,
Og Rørelse greb
Mit Hjerte med Magt, og uendelig Medynk.

„O Fugl", jeg sukked, „Du stakkels lille Fugl,
For Dig kommer Vaaren ej mer. Aldrig, som før,
Skal Du fra Ætherens Højde
Skue den vide, skjønne Verden, Bjergene,
Klædte med grønne Skove, og Dalens
Myldrende Blomsterflor og Strømmenes Sølvbaand,
Slyngede vidt gjennem frodigt England.
Ej mer, selv ej gjennem Burets Tremmer, besøger
Dig den himmelske Æthers Glands.
Majdagens Sol, saa skjøn i Opgang,
I Nedgang saa skjøn, for Dig den ej stiger, ej daler.
Tabt er for Dig, — som for mig, Vaaren og Glæden, og tabt
Sagtens da ogsaa Livsmod og Sang!"

Saa klaged jeg vemodsfuld. Da pludselig, som naar et blinkende Springvand
Stiger mod rolige Luft, eller Raketter i Stjerner
Sprude mod Aftenens Himmel, — saa steg en skingrende Trille
Klangfro, dvælende lang
Op fra Fuglens bævende Strube.
Og den fulgtes af Sang, saa sprudlende rig:
Og Smerte ej lød i den blinde Smaafugls Sang;
I hver dens Trille jublede Livslyst

Og Velbehag og hele Foraarets rigeste Glæde, —
Mens udenfor Sneskyer stod
Paa den kolde Himmel, og Vintrens Taage
Lejred sig tæt om de matte Ruder . . .

I Taarer maatte jeg smile. „Hvorfra
Tager dog Fuglen slige Toner? Hvoraf
Spinder den Sangens kunstrige Væv?
Hvordan dog finder den
Munter Sang i sin Blindhed,
Foraarsfryd i den knugende Vinter?
Hvor kan dog Sangens gyldne Kilder
Springe saa rigt hos den, imedens dens Brødre,
Skjøndt med aabent Øje
Svævende frit over Jord,
Forlængst dog alle forstummed?" —

I Vaaren var det, just da prægtigst
Blomstermaanedens store Triumftog
Bølged forbi. Jublende med i Glædeskoret
Sang ogsaa vor lille Fugl. Da blev den blindet;
For evigt slukte en grusom Skjæbne dens Øjnes Lys.
Nu sad den blind i Buret. Dog ej den forstummed:
Endnu bestandig den sang, rastløs, skingrende
Sang den; thi fuldt som før
Skummed endnu dens Hjertes Bæger
Af Vaarens Nektar. Da Vaar var forbi,
Sommeren svundet som den, og stumme
De andre Fugle i Buret sadde,
Da sang endnu stedse den blinde Smaafugl:
Umistelig bar den jo Foraarets Rigdom
Gjemt i sit Hjerte og vidste ikke,
At længst var svundet dets Glands, mens Taage hylled
Skovenes nøgne Toppe.
I sin Sjæl den bevared den blomstrende Maj;
Thi aldrig dens blinde Øje jo skuer
Vintrens forstenende Gorgoskjold.
Uden Bevidsthed om Mørke og Slud
Synger den trofast sin Glædesdrøm,
Som Virkeligheden aldrig spotter. Til Sange
Former den Solens Mildhed og Himlens Blaa,
Alt, hvad berusет den sugede ind, hvad den samled
I skjønnere Tider: en uudtømmelig Hjertets Rigdom.

Se, derfor os fryder den blinde Fugl
Med sin herlige Sang
Det hele Aar, om de seende ogsaa
Sidde sørgmodige uden Sange. Ej er, som ubetænksomt
Medynk klage kunde, Vaaren Dig røvet, Du blinde Fugl!
Din er den, og din som ingen Andens!
Fuld og usvækket bevarer Du Pragten, og ej over Havet
Maa vidt Du drage som dine Brødre, for hist at søge
Den her forsvundne: dybt i dit Indre
Straale dens Blomster, som aldrig henvejres
Af Nordenstorm. Dig er Vintrens Fnugdands
En Blomsterregn. Hellere blind og jublende
Udgyde Sjælen i Sang, end seende stum
Henvandre gjennem en blomstrende Verden
Af Skjønhed! Fattigt er udslukt Øje,
Mere fattig en klangløs Sjæl, i hvis Strenge ej bæver
Gjenlyd af Himlen. Midt iblandt Rester
Af henfalmet Pragt uvisnelig svæver
Sangens Blomsterkrands, et Minde om skjønnere Dage, men ogsaa
En Fremtidens Irisbue,
Som farverig gløder i Sky.

Lad kun en Udkaaren glædeløs vandre,
Hvis Læbe har Skjønhedens Klang; det Højeste er dog
Lagt i hans Sjæl. Skjøn, om end ensom, staaer
I Mørket Sangens Stjerne og udstrøer
Lysets mildeste Blomster
Over den øde Verden. Lad stille, o Hjerte,
Den skjønnere Tid i Tonernes Rige
Bevare sit Liv, hvor øde end Samtiden er;
Thi al det Skjønne maa hastigt forgaa;
Men i Toner det frelses
Af yndefuld Sang. Højt over Ruiner og visnede Blomster,
Mindende fromt om hver Skjønhed, der svandt,
Evigt skal Digterens Jubel sig svinge!

P. M. Stolpe: Dagspressen i Danmark,

dens Vilkaar og Personer indtil Midten af det 18. Aarhundrede.
1—2. Kjøbenhavn 1878—79. Forlagt af Samfundet til den danske Litteraturs Fremme.

Medens baade den tydske og den franske Litteratur besidde udførligere Værker, der behandle de paagjældende Landes Presses Historie, have vi hidtil savnet et saadant Arbejde for den danske Avislitteraturs Vedkommende. Hvis det imidlertid staaer fast som en uomstødelig Kjendsgjerning, at der iblandt de Frembringelser paa Litteraturens Omraade, som fostredes og begunstigedes af Bogtrykkerkunstens Opfindelse, Intet kan opvises, der i sin Udvikling har havt saa afgjørende Indflydelse og Virkning paa Samfundet som netop Dagspressen, saa maa „en Skildring af de Former og Vilkaar, hvorunder Nyhedsmeddelelsen og da især Avisen og dens Udløbere i ældre Tider har udviklet sig her i Danmark", sammen med en Udsigt over de Personers Livsomstændigheder, hvis Navne ere knyttede til Avisens Historie, i og for sig besidde en betydelig kulturhistorisk Interesse som et ikke uvæsenligt Bidrag til en Skildring af Forholde og Tilstande i ældre Tider i vort Fædreland. Det er altsaa et virkeligt Savn i vor Litteratur, som Forfatteren af den Bog, hvis udførlige Titel meddeles ovenfor, har afhjulpet. Det er ikke noget let Arbejde, han her har paataget sig; ja, det gjælder her om en i Ordets egenligste Forstand fuldstændig ny Opdyrkning og Bearbejdelse af en Mark, der for en stor Del har henligget udyrket og upaaagtet af tidligere Litteraturhistorikere og historiske Forfattere. Ganske vist findes der rundt om i Tidsskrifter og Afhandlinger spredte og løse Bidrag til den periodiske Presses Historie i Danmark, og der gjemmes paa vore Bibliotheker en stor Mængde gamle forglemte Flyveblade og Aviser fra længst forsvundne Tider, men det har naturligvis langt fra været nok blot at samle og bearbejde det allerede Givne og bringe i Orden den uordnede Masse af Materiale, trykt og utrykt; Opgaven har ogsaa været at fremstille vor Presse og da navnlig denne Presse i dens tidligste Barndom som sammenhængende med og udgaaende fra den almindelige europæiske Presse og specielt den Del af denne, der laa os nærmest i mere end een Forstand, den tydske Presse. Denne Opgave, der maatte frembyde sig af sig selv for den, der agtede at give en udførlig litterairhistorisk Fremstilling af Avisens Tilbliven og videre Udvikling i Danmark, men til hvis Løsning saa godt som alle Forarbejder manglede, har udkrævet et meget betydeligt og i det Enkelte gaaende Kildestudium, til hvilket Forfatteren imidlertid sees at være gaaet

ret con amore og uden at lade sig afskrække af de mangfoldige Vanskeligheder, der have optaarnet sig paa hans Vej. Det er da ogsaa et Arbejde af et betydeligt baade litterair- og kulturhistorisk Værd, der foreligger som Resultat af Forfatterens Studier, et Arbejde, der i Grundighed, Ædruelighed og Udførlighed ikke staaer tilbage for noget andet lignende i Udlandets Litteratur, og som tilmed besidder den Fortjeneste, som det ingenlunde deler med alle Værker af den Natur, at det lader sig læse med ligesaa stor Lethed og Fornøjelse af den læge, dannede Læser som af Fagmanden. Vi skulle i det Følgende af Værkets brogede og forskjelligartede Indhold fremdrage Et og Andet, som kan have Interesse for en videre Kreds.

En nødvendig Betingelse for, at Nyhederne af alskens Natur kunne udbrede sig hurtig fra Land til Land, er, at Samfærdselsmidlerne, ikke alene de indenlandske, men ogsaa mellem de forskjellige Lande indbyrdes, ere udviklede til en vis Grad. Dette er saa umiddelbart indlysende, at alene denne Omstændighed er fuldt tilstrækkelig til at forklare, hvorfor Middelalderen intet kjendte til den regelmæssige Udgivelse af Aviser. „De forfærdelig slette Veje, som foruroligedes ikke mindre af adelige og uadelige Stimænd end af vilde Dyr, Manglen paa Herberger og passable Broer gjorde Rejser besværlige og farlige. Rejsende Pilegrimme, tiggende Munke, hjemvendende Landsknægte, vandrende Haandværkssvende, omvankende Sangere og Gjøglere, Kjøbmænd paa Handelsrejse bragte Nyheder og lejlighedsvis Breve. Kun de Højerestillede i Samfundet kunde, som der fortælles om de engelske Adelsmænd, holde et Postbud.“ Ganske vist havde i Middelalderens to sidste Aarhundreder saavel Universiteterne som forskjellige større Handelsstæder, navnlig Hansestæderne, deres egne Poster, men dels vare disse Poster kun beregnede paa udelukkende at benyttes henholdsvis af de Studerende og af Handelsstanden i de paagjældende Stæder, dels svækkedes deres Betydning ved Uregelmæssighed i Postgangen og en utaalelig Langsomhed, og af ligesaa ringe eller ringere Betydning for det store Publikum vare de i Slutningen af Middelalderen af den tydske Kejser, af Kong Ludvig XI. i Frankrig og Edvard IV. i England oprettede Statsposter, der alene vare bestemte til at befordre Regjeringssager. I deres Betydning kunne derfor disse Middelalderens Poster ingenlunde sammenlignes med de senere Tiders Postanstalter, som stod under Staternes Tilsyn og vare tilgængelige for det store Publikum, men deres Ordning blev Grundlaget for det nyere Postvæsen, og de gamle hanseatiske Postveje bleve efterhaanden uforandrede optagne som Postlinier i det nytydske Postsystem, hvortil Spiren lagdes i 1516, da den første Postanstalt i Europa af international Betydning, senere bekjendt under Navn den Thurn og Taxiske Post, blev oprettet. Hvad Danmark angaaer, kan man først fra den sidste Halvdel af det 16. Aarhundrede datere Indførelsen af en nogenlunde regelmæssig, skjøndt overordenlig langsom og ikke meget sikker Postgang og indbyrdes Postforbindelse imellem dette Land og dets sydlige Nabo. At en stadig regelmæssig Meddelelse af Nyheder under disse Omstændigheder maa have været umulig, og at Nyhederne kun kunde komme Publikum i Hænde, meddelte af Flyveblade, „der udkom af og til uden bestemt Tidsfølge, naar Nyhederne tilbød sig eller med et betydeligt Tidsmellemrum, naar den tilstrækkelige Mængde Stof til at fylde Siderne med havde ophobet sig“, fremgaaer klart nok af det her Paapegede. De første Spor til periodisk Presselitteratur maa vi derfor her i Danmark som i hele det øvrige Europa søge i disse Flyveblade, hvis Tilværelse og Blomstring dog strækker sig et betydeligt Stykke ind over den Tid, da Aviser allerede vare gængse i Europas forskjellige Lande. Forfatteren udstrækker saaledes sin Betragtning af de danske Flyveblade til Aaret 1672, fra hvilket Aar man kan regne den uafbrudte Udgivelse af virkelige Aviser paa Dansk lige til vore Dage. „Flyvebladenes Udseende og Indhold var overalt omtrent ens. I Omarbejdelse og Oversættelse vandrede de fra Land til Land, fra den ene Ende af Europa til den anden. Paa et Par Blade i Kvartformat, undertiden ledsagede af Træsnit, meddelte de — hyppig i Brevform — i bunden eller ubunden Stil en eller flere politiske Begivenheder eller ogsaa en Dagsbegivenhed, som gjerne spillede ind paa det Underfuldes Omraade og ledsagedes af opbyggelige Betragtninger over Underets Betydning.“ En stor Mængde af disse Flyveblade — Forfatteren meddeler i et Anhang til første Del en meget nøjagtig bibliografisk Fortegnelse over Alt, hvad der af denne Litteratur findes paa vore offentlige Bibliotheker, og det er ikke saa lidt endda — ere affattede paa Tydsk, og deres Indhold er hentet fra mangfoldige forskjellige Omraader, Adskilligt fra Politikens, men det Meste henhører dog mere eller mindre til, hvad der nutildags maa nøjes med at faae Plads i vore Blade under Rubriken „Blandinger“. Saaledes findes f. Ex. Beretninger om Græshopper „som ingen haffuer seet tilforn“, om „wilde Mennisker oc Dyr udi Indie oc saa wdi andre omliggindis Landskab oc Konge Riger baade til Wand oc land“, „om den ny Stierne oc Comete, som sig haffuer ladet til siune vdi Nouembris maanet Aar 1572“, „atskillige underlige Tegn, Siun oc Monstra i Sverig“, en Fortælling „om en ny Prophetinde aff Skønnebeche i det Land Alte Marcken, som ligger tho Mile fra Stendel“, „en forskreckelig ny Tidende om nogle Forferdelige oc whørlige Jordskel, som ere skede vdi Wien“, forskjellige Meddelelser om Troldmænd og Troldkvinder „saa og om Varwlff“, om Svovl- og Blodregn, om en Aabenbaring af tre Engle paa en Kirkegaard et Sted i Elsaß, om underlige Ting sete i Himlen o. s. v., o. s. v. Naturligvis ere mange af de tydske Flyveblade af politisk Indhold, der kun sjeldent have Angivelse af Trykkested, ikke trykte her i Landet, selv om de behandle Begivenheder, der henhøre under den danske og nordiske Historie, men ere indførte fra Tydskland, men det er dog et ganske ejendommeligt Træk, at Avislitteraturen i Danmark i Virkeligheden gjør sin Begyndelse paa Tydsk; baade Joachim Moltkes og Melchior Martzans Aviser, der væsenligst kun ere Uddrag af et i Hamburg udkommende Blad, og disses Efterfølgere Jørgen Holsts, Peder Morsings, Peter Hakes og Henrik Gødes Blade ere alle skrevne paa Tydsk. Den første egenlige Avis, der fremkom paa Dansk, var, som bekjendt, den fejrede Digter Anders Bordings rimede „Danske Merkurius“, der regelmæssig udkom hver Maanedsdag fra August 1666 til Maj 1677. Ogsaa en **latinsk** Avis existerer fra hin Tid. Den udgaves af en Mand, der hed Georg Huber. Han var født i Steiermark, var ved en eller anden Skjæbnens Tilskikkelse kommen til Kjøbenhavn, havde faaet en Plads som Violinist i Kong Frederik den Tredies Kapel, og begyndte i Aaret 1672 en maanedlig Avis med Titlen «Mercurius Latino-Poeticus». I dette Blad, der kun udgik i 12 Nummere, hvert paa fire Kvartsider, beskriver han med et urokkeligt Alvor — i Modsætning til Bordings humoristiske Tone — Tidens Begivenheder i latinske elegiske Vers, der efter Forfatterens Sigende ere „ulastelige“. Denne Avis, der er den eneste latinske, der har seet Lyset indenfor Danmarks Grændser, er foruden ved det Sprog, hvori den er skrevet, ogsaa forsaavidt mærkelig som dens Udgiver, der var en ivrig Katholik, ved Udtalelser i sin Avis angaaende det protestantiske Ungarns Opstand imod Kejseren gav Anledning til den første forøvrigt meget tamme Polemik imellem to kjøbenhavnske Journalister, idet nemlig Bording i Modsætning til Huber sympathiserede med de ungarske Protestanter og gav denne sin Sympathi Luft.

Medens saaledes den ældste danske, paa Tydsk og paa Prosa skrevne periodiske Litteratur hentede baade sit væsenligste Stof og sine Impulser fra den tydske Presse, synes dog ogsaa en vis Gren af den franske Avislitteratur at have øvet en svag Paavirkning paa en enkelt dansk journalistisk Fremtoning, selv om end ikke nogen direkte Forbindelse kan paavises. I Aaret 1650 begyndte den franske Poet Loret efter Opfordring af Condés Søster, Mad. de Longueville, en rimet ugenlig Avis, hvori han i lystige Vers fortalte denne sin høje Beskytterinde Løst og Fast om hvad der var hændet i Ugens Løb. Denne Avis begyndte at udgaa i Trykken 1652 — tidligere var den i Manuskript bleven overrakt Prindsessen — udkom regelmæssig herefter hver Uge indtil Forfatterens Død 1665, og foreligger samlet under Titlen «La Muze historique», et uhyre Opus paa over 400,000 Verslinier. Avisen blev yndet Læsning ved Hoffet og hos

de Fornemme og var en virkelig Hoftidende, der indeholdt en utrolig Mængde lette Nyheder, Byrygter, Theater- og litterairt Nyt og fremfor Alt Beretninger om Forhold ved Hoffet, Hoffester, Indtog, Jagter, iblandet med en stadig Forherligelse af den guddommelige Monark. Lorets Avis vandt ogsaa Udbredelse udenfor Frankrigs Grændser og forsendtes saaledes til Danmark og Sverig, og da der er enkelte Lighedspunkter imellem den og Bordings „Mercurius“, ikke mindst i denne Sidstes stadige Lovprisning af den nye Enevoldskonge og i den humoristiske Tone, der gaaer igjennem Bladet, synes den Gisning, som Forfatteren flygtig opstiller, at Bording har kjendt og, bevidst eller ubevidst, efterlignet «La Muze historique», at have nogen Sandsynlighed for sig. Imidlertid er naturligvis Forskjellen imellem det franske og det danske Blad betydelig, ligesaa betydelig som Forskjellen imellem „det ærbare, adstadige danske Publikum, der var saa bart og blottet som vel muligt for æsthetisk Dannelse og Forstand paa den ene Side og Ludvig den XIV.s Hof og de spirituelle Parisere paa den anden Side. . . . . Har Bording end laant Ideen til Udgivelsen af en poetisk Avis fra Fremmede, maa man dog hævde ham fuldstændig Originalitet i dens Udførelse.“

Den danske Hofpoet fandt sine Efterlignere efterat han havde lukket sine Øjne, men med dem var det kun smaat bevendt; Forfatteren nævne to saadanne Rimsmede, der gav sig til at fortsætte det poetiske Avisskriveri, Jesper Alsing og Ahasverus Bartholin, men ingen af dem besad Mesterens lette Form og sjeldne Evne som Versifikator og intet af deres Produkter fik derfor noget synderligt langt Liv. De rimede Aviser forsvandt for to Menneskealdre senere paany at dukke frem igjen i Riis' „Antispektator“ og en Snes Aar efter ham atter i Christian Flensborgs „Danske Mercurius efter Bordings Maade“, der holdt sig hele 5 Aar (1766 til 71) en Omstændighed, hvori Forfatterens Talent umuligt kan have havt nogen Skyld, thi han havde intet.

Musik

Den forløbne Uge har været ualmindelig rig paa Koncerter og disse atter paa Nyheder, og Kjøbenhavns Publikum har i nogle faa Dage konsumeret flere nye Musikværker, end det tidligere brugte Aar til. Naar dette opfattes som et Tegn paa et frodigt Aandsliv i Musikverdenen, paa en kraftig Villie tik at følge idetmindste med Noget af det overvældende Stof af Musik, de sidste Aartier har frembragt, og paa en ærlig Stræben efter i dette brogede Kaos at vælge, hvad der kan skaffe Udbytte, hvad der kan medføre nogen Næring for Kunstlivet, overhovedet yde det friskt Blod, er der ikke Grund til Andet end at takke dem, der paa engang søge efter gode Nyheder og dernæst tage sig den ikke mindre Byrde paa at indstudere dem. Og hvad selve de senest hjembragte nye Musikværker angaaer, er der heller ikke nogen Anledning til ikke at byde dem Velkommen. Til at vælge ret blandt det store Antal Gevinster og Nitter, den nyeste Musiklitteratur har lagt i det store Lykkehjul, hvortil Koncertgivere nuomstunder ere henviste, hører der ikke blot en heldig Haand, men ogsaa megen Indsigt. Heldigviis lader det til, at vi dennegang have havt baade Heldet og Indsigten.

Saaledes kommer Udførelsen af et Arbejde som Verdis Strygekvartet, der blev spillet som Indledningsnummer paa Kapellets anden Soirée for Kammermusik, Koncertgiverne til ikke ringe Ære, baade fordi man her ikke har ladet sig skræmme af visse Fordomme, hvortil Verdis Virksomhed som Operakomponist i en nu tilbagelagt Periode naturligt førte, og fordi man fremdeles har havt den gode Tro til Publikum, at dette vilde vide at vurdere denne ejendommelige og originale Komponist uden Hensyn til disse Fordomme, og endelig i Særdeleshed, fordi Kvartetten fik en saa særlig god Udførelse. Der præsteres herhjemme ikke altid Mønsterpræstationer i Retning af Kammermusik, en Sag, hvori forøvrigt vor temmelig udbredte Kritikløshed i denne Retning har nogen Del, og der er just derfor saa meget mere Grund til særlig at fremhæve det fortræffelige Resultat i Henseende til kunstnerisk Indsigt og udarbejdet Sammenspil, som blev naaet af d'Hrr. Anton Svendsen, Hilmer, Chr. Petersen og Fritz Bendix. Selve Kvartetten tilhører, som man vel kan vide, den senere Periode af Verdis Virksomhed, hvor han har vendt sig fra den trods al Begavelse dog overvejende Flitter i sine tidligere Masseproduktioner som Operakomponist. Om vi ikke fejle, er Kvartetten komponeret som et Slags kontrapunktisk Forstudie til hans storartede „Requiem“, efter at hans Opera „Aida“ havde aabnet Verdens Øjne for, at Verdi hørte ikke blot til Kunstens Kaldede, men ogsaa til dens Udvalgte. Den blev en af de første Gange spillet i Neapel, Beretningen tilføjer med Bifald, hvoraf man kan slutte, at Palestrinas nulevende Landsmænd dog ikke have vendt deres Øren saa meget bort fra lærd Kontrapunkt, som det almindeligvis troes. Thi et kontrapunktisk Arbejde er Kvartetten, og man kunde næsten fristes til at tilføje: ikke meget udenfor dette. Ialtfald er det Kontrapunkten, som fortrinsvis paa samme Tid gjør sig gjældende og interesserer, navnlig i den første Allegro og ikke mindst i Finalen med dens indviklede, under Udførelsen rigtignok lidet klare fugerede Satser. Hvad der her er præsteret af Lærdom i Kompositionens Teknik, maa forbause den, der kun kjender Verdi fra «Il Trovatore» og „Traviata“. Men at han selv med dette klassiske Hjælpemiddel og med melodieuse Satser af mere tilgængelig Art dog har stillet Problemer op, som gaa udenfor Kvartetstilens Omraade og som blandt Andet derved give de Spillende meget haarde Nødder at knække, kan ikke nægtes, ligesom han naturligvis som født Dramatiker har Vanskelighed ved den Begrændsning og det sluttede Herredømme over Ideer og Form, der mer end andetsteds just i Kammermusiken skaber Mesteren. Paa den anden Side er der for meget ægte Kunstnerblod i Verdi, til at Kvartetten ikke skulde bære Præg af at stamme fra en Tonekunstner, der vil Noget og har Noget at sige, og Publikum maatte under Følelsen af at staa overfor en stor Begavelse lade sig tage fangen af Kompositionens Energi. Derfor gik Verdis Kvartet fra Haanden her i Kjøbenhavn under et Bifald, som havde noget af Varmen fra dens Hjemstavn ved sig. — Foruden denne Kvartet bragte Koncerten ved Hr. Simonsen nogle ukjendte, men smukke Sange af Spohr med firhændigt Pianoakkompagnement, hvoriblandt især „Gondelfahrt“ maa nævnes, samt Beethovens Kreutzer-Sonate, der ved Hr. Victor Bendix velovervejede og omhyggelige Pianospil og en Udførelse af Violinpartiet ved Hr. A. Svendsen, der i lige Grad vidnede om Aand og Fantasi, kom udmærket til sin Ret. — Schumanns Op. 132 „Mährchenerzählungen“ for Klarinet, Viola og Piano hører til Komponistens mindre fremragende Arbejder.

Dagen efter denne Koncert mødte Koncertforeningen med en anden, der i Retning af Noviteter præsterede det mest Mulige. Ikke mindre end fire nye betydelige Arbejder kom her frem, for ikke at tage det femte med, Brudstykket af Händels fra allegorisk Opera til Oratorium omformede «L'Allegro ed il Pensieroso», der dog maaske paa Grund af sin Alder (komp. 1740) kan gjøre Krav paa at holdes udenfor Noviteterne, hvor ukjendte forøvrigt disse prægtige Korsager vare. Hvad det øvrige Program angaaer, synes Bestyrelsen for Koncertforeningen i Valget blandt de nye udenlandske Værker at tiltræde det bekjendte Ord af Hans v. Bülow, at den bedste moderne Musik „gegenwärtig in Paris und St. Petersburg fabrizirt wird“. Ialtfald var her Frankrig og Rusland, men ikke Tydskland, repræsenteret, nemlig ved et Udtog af første Akt af Operaen „Samson og Dalila“ af Saint-Saëns og ved en Pianokoncert af P. Tschaikowzky (Op. ?). Den ovennævnte Opera er endnu ikke naaet til Opførelse i Paris, men er forøvrigt spillet med Bifald bl. A. i Weimar under Ledelse af vor i Tydskland bekjendte Landsmand Eduard Lassen. Grundstoffet for Operaen ligger i Kampen og Modsætningen mellem Filisterne og

Jøderne, de to Folk og de to Religioner. Hvad der her blev udført, berører skjønsomt netop denne Hovedpointe, idet Brudstykket indeholdt et stort Indledningskor, hvori Jøderne som Besejrede anraabe Jehova om Hjælp, dernæst som Solo Samsons til Kamp æggende Ord, paa den anden Side en lokkende Foraarssang af Filisternes Kvinder, Dalilas Optræden samt endelig en Dands af Dagons Præstinder, et i Retning af Kolorit ypperligt Orkesterstykke, fuldt af halvskjult sandselig Glød. Med Hensyn til Personerne møder man den Mærkelighed, at Samsons Parti er skrevet for en Tenor, medens Dalila søger at bedaare som Alt, en underlig Omfordeling af Personernes naturlige Register, som ogsaa lod sig føle selv i Koncertsalen. Det udførte Brudstykke er komponeret af en øvet og sikker Haand, der forstaaer at tumle med store Former og store Masser, og hvis Musik helt igjennem interesserer ikke mindst ved en ypperlig Behandling af Texten. Men navnlig det store Indledningskor med sin svære og tykke Ledsagelsesfigur i Orkestret, med sin brede og kontrapunktiske Udarbejdelse, kan man med alle dets solide Egenskaber vanskeligt faae ind under de Krav, Scenen maa stille, saa oratoriemæssigt er det komponeret. Noget Lignende gjælder det Følgende, om end i mindre Grad, hvor der bl. A. findes det smukke Foraarskor, komponeret i en Stil, fuld af fransk Ynde og Elegance, som Koncertforeningens Damekor rigtignok ikke syntes at have opfattet. Solosangen var hos Fru B. Hansen og Hr. Bielefeldt i gode Hænder. Navnlig for Hr. Bielefeldt lykkedes den første Solo meget godt; hans friske Opfattelse talte her fordelagtigt om, at den talentfulde Sanger er i Færd med at lægge nye Territorier, her det heroiske, under sin smukke Stemmes Herredømme. — Pianokoncerten af den russiske Komponist Tschaikowsky, der allerede har vundet sig et betydeligt Navn, er et mærkeligt Stykke Musik, der er vel skikket til at fremkalde modsatte Meninger, baade i Retning af Roes og Dadel, men i alle Tilfælde er et altfor stort og i sin Tankegang altfor nyt Arbejde til at man efter et saa løst Bekjendtskab, som en enkelt Opførelse tillader, kan have nogen begrundet Mening om det. Hvad man hurtig kommer paa det Rene med, er Erkjendelsen af den Friskhed, hvormed Kompositionen er gjennemsyret, en Friskhed, der bl. A. hensynsløst tilsidesætter mange traditionelle Forlangender, slet ikke tager det Skolerette i Betragtning og ikke adlyder noget akademisk Lovbud. Men denne Friskhed virker dog ikke alene negativt, den er forbunden med en mandig Kraft og en energisk Villie til at udtrykke disse russiske Ideer fra første Haand af, og man skal vanskelig blive uberørt af dem, hvor besynderligt end Meget tager sig ud. Koncerten frembyder store Vanskeligheder baade for Solospilleren og Orkestret, hvor bl. A. Træblæserne et Par Steder særligt maatte holde for, men Udførelsen vidnede om alvorligt Arbejde, og for Hr. Neupert, der spillede Principalstemmen, var Resultatet en Triumf, som Publikum med alt sit gode Bifald dog vistnok ikke tilstrækkeligt skjønnede paa. — Foruden disse udenlandske Sager blev der udført to Nyheder af dansk Blod, begge talentfulde Kompositioner, nemlig L. Rosenfelds „Mährchen“ for Kor og Orkester og J. Bartholdys Ballade „Vagabundus“ for Bas-Solo og Orkester. I Rosenfelds Arbejde er der mange smukke Enkeltheder og god Orkestervirkning, ligesom det vidner om Begavelse og om, at Komponisten virkelig baade har følt ved og tænkt over sit Emne. Kan man bebrejde ham Noget, er det, at han, glemmende den gamle Forskrift om Begrændsningen, har gjort for meget ud af Kompositionen i Forhold til den i Indhold lille Text, har villet udtrykke mere og videre, end Emnet indeholder. Instrumentationen, der ligeledes har virkningsfulde Episoder, er dog ofte altfor tyk og tung, saa man ogsaa derved har nogen Vanskelighed ved at følge den arkitektoniske Bygning af Kompositionen. — Bartholdys Ballade gjør et friskt og godt Indtryk. Hvad den iøvrigt kunde have bragt ud af Lembckes Text, maa det være en bedre Solists Sag at tolke. Balladen er skrevet for en udpræget Basstemme med et udviklet dybt Register, og at den i denne Henseende gjør Fordringer, der ikke ere saa praktikable, er muligt. I alle Tilfælde kom Komponistens Ideer under Udførelsen ikke frem; thi hvad der af den debuterende Bassanger blev erklæret for en Solo, faldt desværre ud til en Nolo.

Efter en Kunstrejse i det sydlige Sverig er den svenske Sangkvartet, der almindeligvis kjendes efter dens Primus Hr. Luttemann, indtruffet hertil og gav i Tirsdags en smuk Koncert under Medvirkning af Skuespiller Vilh. Schmidt. De fleste af Sangerne ere kjendte fra tidligere Lejlighed ligesom Karakteren og Beskaffenheden af deres Præstationer. Nu som før havde man megen Fornøjelse af at høre dem og skatte saavel de gode og sunde Stemmer, som den Præcision og Sluttethed i Sammensangen, der jo overhovedet er en nødvendig Betingelse for deslige Kvartetforetagender, men som tillige findes saa smukt udviklet hos disse svenske Sangere.

Af Leopold Rosenfeld er der hos Hugo Tihemer i Hamborg udkommet „Alte Liebeslieder“ for en høj Stemme med Piano (Op. 12) og „Sechs Duette im Volkston“ (Op. 13) 1. Hefte. Jo mere man lærer at kjende af Rosenfeld, der navnlig i Retning af vokale Sager udviser megen Flid, desto mere faaer man Indtryk af en virkelig Begavelse, der bestandig arbejder fremad mod større Klarhed og Sluttethed i Udtrykket og større Modenhed. Der findes ogsaa i de to foreliggende Hefter absolut taget meget Smukt, saavel i melodisk som harmonisk Henseende, Sange, som man vil høre og høre om igjen med Fornøjelse. Hertil høre f. Ex. de to sidste, navnlig den sidste, af „Liebeslieder“ og Duetterne „Deutsch“ og „Schottisch“, hvori den tydske og skotske Folketone findes smukt reproduceret. Det er endvidere en Fornøjelse at følge Komponistens omhyggelige og indsigtsfulde Deklamation af Texten, hans musikalske Sætningsbygning, der, selv hvor den trænger til en Repetition af Textens Ord, føjer sig saa behændigt til Tanken i Texten, at denne ved Gjentagelsen just træder skarpere frem. Det er saaledes ikke tomhændet, man gaaer fra hans Sange. Hvad man maa ønske Komponisten under hans fremtidige Udvikling, er større Naturlighed i Udtryksmaaden, større Evne til, hvor der frembyder sig Udtryk, der for en almindelig Opfattelse maa stille sig som søgte, da at foretrække det ligefremme og naturlige. Thi det kan ikke nægtes, at hvor hans Sangkompositioner lade Noget tilbage at ønske, er det bestandig i Retning af Naturlighed. Dette kommer frem paa forskjellig Maade, undertiden, dog kun undtagelsesvis, i Retning af den æsthetiske Opfattelse af Texterne. Det er saaledes neppe en ganske naturlig Opfattelse af Sangene Nr. 5 og 7 at anlægge Molstemningen og den „zerrissene“ Baggrund til deres forøvrigt lidt lune Indhold. Ogsaa Harmoniseringen kan af og til være mere nervøst og uroligt springende end nødvendigt, (se saaledes Indsatsen G-Dur — Gis-Mol i Nr. 6 eller Begyndelsen G-Mol — A-Mol af Nr. 7 o. a. S.). Til Gjengjæld har Komponisten ogsaa enkelte Triumfer i det Usammensatte og naturlig Følte. Hertil hører f. Ex. Duetten „Deutsch“.

„Ti musikalske Miniaturbilleder“ for Piano af Ludv. Schytte (Op. 8). Man har Fornøjelse af at spille disse Smaastykker for Piano igjennem. Der er i dem virkeligt Talent, melodieus Opfindelse og et aabent Øre for harmonisk Velklang og Fylde. Smaa og kortfattede som de ere, hver kun ofte een Nodeside lang, ere de tillige beskedne og fordringsløse i deres Holdning, medens det musikalsk Umiddelbare, som findes i dem, bl. A. netop derved kommer kjønt til sin Ret. Et lille Stykke som Menuetten eller det første Præludium vil det altid lønne sig at have paa sit Repertoire som tiltalende Smaapiecer, især da de ikke gjøre store tekniske Fordringer. Selv hvor disse andetsteds stige, blive de dog aldrig uoverkommelige. (Wilh. Hansen).

Gades Symfoni Nr. 4 i B-Dur er udkommet i en smuk og billig Udgave for Piano til fire Hænder hos (Wilh. Hansen).

Sammesteds er udkommet, ligeledes for Piano til fire Hænder, Forspillet til fjerde Akt af „Tovelille“ af Asger Hamerik. Forspillet vil erindres fra Opførelser i Musikforeningen forrige Vinter og i Tivolis Koncertsal i Sommer.

Litteratur

„Paris og Pariserne“ af Dr. Max Nordau, Oversættelsen ved Richard Kaufmann. (Schou). Habent sua fata libelli! Havde Hr. Richard Kaufmann ikke i sin naivt elskværdige Glæde været saa uforsigtig at gaa hen og aftrykke det fameuse Brev fra Max Nordau „istedetfor Forord“, dette Brev, hvori han ganske ugenert fortæller, hvorledes han har lavet sin Bog om in usum Delphini, „dæmpet her en vel skarp Kritik, mildnet paa det ene Sted et lovlig stærkt Epitheton, undertrykket et andet Sted en noget bitter Bemærkning og i det Hele taget gjort sig Umage for at give hele Bogen en saadan Skikkelse, at den, uden derfor at blive usand, alligevel knnde bevare den franske Aand alle Sympathier og tilføre den nye“ — og havde han ikke ladet sin overstrømmende Begejstring for den tydske Doktor med de forbausende mange Talenter løbe lidt for meget af med sig og ladet ham fremtræde i et noget nær komisk Skjær som Indehaver af mindst hele vor Tids Viden, om ikke lidt til, saa vilde ganske bestemt den ubarmhjertige Kritik, der strax mødte Foretagendet og indrangerede det under en vis litterair Industrialisme, ikke være kommet til Orde. Man vilde have modtaget Bogen med Paaskjønnelse som en Række i stilistisk Henseende særdeles vellykkede, aandrige og pikante Causerier, som en talentfuld Jagttagers paa enkelte Omraader noget ensidige og skjæve, paa andre Felter derimod korrekte og tro Opfattelser af franske sociale, politiske, litteraire og kunstneriske Forhold. Nu staaer imidlertid desto værre det kjedelige Brev der, og det kan saa ikke ret vel være Andet, end at det Publikum, der virkelig er, hvad Hr. Kaufmann giver det Attest for, „kritisk som intet andet“, gjør sig saa sine egne Tanker om en Forfatter, der saa overordenlig let er istand til at modificere og omforme sine Anskuelser og Meninger alt efter den tilfældige Læserkreds, han skriver for. Vil man imidlertid se bort herfra og tage Bogen, som den er, saa kan det ikke nægtes, at man virkelig kan tilbringe nogle ret behagelige Timer sammen med den tydske Forfatter; hist og her møder han ganske vist op med nogle højst overraskende Domme om Forhold eller Personer eller seer paa franske Tilstande igjennem nogle mærkværdig farvede tydske Briller, og trods den foretagne Mildnen af Udtrykkene og Udsletten af Bitterhederne er der alligevel blevet ikke saa lidt tilbage af den vrede „Franzosenfresser“; men han fører overalt en saa livlig og spirituel Pen, er saa nøje inde i en Mængde forskjelligartede Forhold eller veed ialtfald at give sig Mine af det, at han hele Tiden holder sin Læser i Aande og underholder ham paa en behagelig Maade, samtidig med, at han tilfører ham en Del spredte og mangesidige faktiske og positive Oplysninger. Oversætteren har skilt sig fra sit Arbejde med en usædvanlig Omhyggelighed, for hvilken han fortjener Ros.

Henry Gréville: „Katias Giftermaal“, en Fortælling („Nutidens“ Forlag). — „Kjærlighed i Rusland“. Fire Fortællinger af samme Forf., oversatte af Vilh. Møller (Schous Forlag). Den første af disse Bøger er en ganske morsom og kvikt skrevet, men ikke meget over det Almindeliges Niveau staaende Roman, der behandler nogle russiske og polske Eventyreres og Eventyrerskers Hændelser og Bedrifter i Paris. Den har imidlertid havt det Uheld at falde i Hænderne paa en Oversætter, masculin eller feminin, der med et sjeldent Talent har forstaaet at mishandle den, saa at det er en ren Pine at læse den paa Dansk. Vi have ingen Mangel paa slette Oversættelser paa vort Sprog, tvertimod, men vi tvivle dog paa, at man skal kunne opvise nogen, de Jordanske Lejebibliotheksromaner vist neppe engang undtagne, hvori Sproget er saa forhutlet, hvori der findes en saadan overvældende Mængde af Fejl, af capitale Misforstaaelser, udanske Vendinger, meningsløse bogstavelige Oversættelser og vanvittige Sætningsforbindelser som just i denne Bog. For ikke at fremsætte Paastande uden at bilægge dem med Beviser, skulle vi meddele følgende Pragtblomster, udvalgte paa Maa og Faa: des poissons rouges, Guldfisk, oversættes ved „røde Fisk“, nous autres Parisiens bogstaveligt ved „vi andre Parisere“, nysgjerrig som en Pensionair ɔ: une pensionnaire — en Skolepige, pâte d'Italie, Nudler, gives ved „italiensk Dejg“, der tales om et Vandspring, der „udgyder sin forfriskende Lyd“, om en Mand „i Silke-Chemise“, om „Banegaarden til Lyon“, det meget almindelige Udtryk des menus-plaisirs kaldes for „smaa Fornøjelser“, les garde-paix ordret for „Fredsvogterne“ (!), Vendingen „man skulde have sagt . . .“ findes Snese Gange, Ordet «en» oversættes altid samvittighedsfuldt ved „deraf“, og sproglige Misfostre som f. Ex. „det er derfor, at til den bestemte Time gik Rouletspillet til Hvile“ forekomme paa hver anden Side. Dette turde være nok, men vi vilde med Lethed kunne blive ved at fylde et Par Spalter med lignende Gyseligheder som Dokumentation for vor Paastand om denne Oversættelses aldeles utilbørlige Slethed.

Hvad de fire Fortællinger af samme Forf., der ere oversatte af Vilh. Møller under Titlen „Kjærlighed i Rusland“ angaaer, da foreligge disse i saa godt og smagfuldt et Sprog, som man vel kan ønske sig. Det er nogle af den bekjendte Forfatterindes mest karakteristiske og ejendommeligste mindre Noveller, der her ere blevne omplantede paa Dansk, Noveller, der i Mangt og Meget minde om Turgenjef, uden dog at være slaviske Kopier efter Mesteren. Forf. viser sig her i Besiddelse af en betydelig Evne til i korte og klare Træk at tegne en Karakter, hun er en god Kolorist, hendes Naturskildringer, der udmærke sig ved en sjelden og skarpt øjnefaldende Sandhed og Troskab, vidne om et, navnlig hos en Kvinde, ikke almindeligt Talent, ligesom hun ogsaa fortæller livligt og underholdende. Sit Rusland og sine Russere kjender hun udenad, og hendes Noveller indeholde fortræffelige Bidrag til en Karakteristik af det moderne russiske Samfund og især dettes højere Kredse, som hun med Forkjærlighed dvæler ved.

Emanuel Henningsen: „Fra Laaland“, nye Fortællinger (Roms Forlag). Iblandt de i de sidste Aaringer fremtraadte yngre Forfattere, der have valgt den danske Bondestand til Emne for novellistisk Behandling, indtager Emanuel Henningsen en afgjort fremragende Plads. Ved de to Fortællinger, der ere udgivne under den ovennævnte Fællestitel, har han atter viist sig i Besiddelse af et Talent, der ikke staaer tilbage for f. Ex. Anton Nielsens eller Thyregods, men i Adskilligt er dem betydelig overlegent. Hvad der især udmærker ham, er en sjelden Naturlighed og Simpelhed i Fremstillingen, en velgjørende Frihed for al usand Sentimentalitet og bred Vidtløftighed, Noget, hvorfor adskillige af vore folkelige Forfattere ikke kunne frikjendes, et skarpt og aabent Blik for karakteristiske Smaatræk hos de enkelte Medlemmer af den Samfundsklasse, fra hvilken han henter sine Skikkelser, og et sjeldent friskt og elskværdigt Lune. Man kan vel gjøre den Indvending imod nogle af hans Figurer, at han af og til lader dem tale et Sprog, der ikke ganske passer til dem, af og til gjør dem til Organer for Tanker og Betragtninger, som de ikke ret vel ville kunne nære eller ialtfald give Luft i denne bestemte Form, men denne Indvending rammer ikke blot ham alene, men vel de fleste Forfattere af Bondenoveller, ogsaa Mestre som Bjørnson og Auerbach. Til Gjengjæld findes der saa hos ham og da navnlig paa de Steder, hvor hans Lune bryder stærkt igjennem en saadan Fylde af skarpt opfattede og om en udpræget realistisk Sands vidnende Virkelighedstræk, at han i saa Henseende helt vel vil kunne tages til Indtægt af den moderne Realisme og paa ingen Maade behøver at vige Pladsen for f. Ex. Schandorph i dennes dygtigste Virkelighedsskildringer af danske Bønders og Almuefolks Liv. Saadanne Figurer som Lars Skrædder og hans Hustru i den første Fortælling og Dines Træskomand i den anden ere ligefrem ypperlige realistiske Studier og talende Vidnesbyrd om, at Forfatterens bedste Evner afgjort gaa i Retning af humoristisk Tegning efter Virkeligheden. Ved Siden heraf findes der i de to Fortællinger, af hvilke den ene „En Stormvejsdag“ er holdt i en overvejende munter Tone, medens den anden „Katrine Lundsgaard“ giver en Skildring af en i

psykologisk Henseende ret interessant Personlighed, som Forf. dog imidlertid ikke ganske har kunnet magte, saa meget Godt og Kjønt, at man har en virkelig Fornøjelse af igjennem dem at gjøre Bekjendtskab med en talentfuld folkelig Forfatter, hvem vi kun kunne ønske Fremgang og Held paa hans videre Forfatterbane.

J. B. Barth: „Den norske Natur, skildret i Billeder fra Jagtlivet". Andet Oplag. (Kristiania, Cammermeyers Forlag.) Det er en ganske ejendommelig frisk og sund Stemning, der hviler over denne lille Bog, en Stemning, som det vil være lidt vanskeligt at beskrive i faa Ord, men som med Magt paatvinger sig Læseren og tager ham fangen; det dufter af styrkende Fjeldluft, af Granbær og Lyngris, det klinger og kvidrer fra Hundreder af smaa lystige Sangfugles røde, brune, metalglindsende Struber, eller det suser om En med mægtige brusende Vingeslag af Fugleværenes uhyre fjerede Befolkninger. Det er Billeder fra Jægerlivet, Forfatteren her ruller op for os, men foruden at være Jæger med Liv og Sjæl er han samtidig en sjelden dygtig Ornitholog, der kjender dem ud og ind, alle disse talløse Fuglearter og Fuglefamilier, deres Livsvilkaar og Særegenheder, deres Sang og deres Skrig, og der er Intet, der saaledes er istand til at opvække hans Henrykkelse som Jæger og Naturforsker som en sjeldent forekommende Species, en ualmindelig Fjerdragt eller nogle usædvanligt plettede Æg. Denne rene Begejstring for selv det Mindste, det Ubetydeligste i den store, skjønne, af Liv opfyldte Natur, der omgiver ham og i hvilken han er gaaet saa fuldstændig op med alle sine Tanker og al sin Idræt, denne dybe, inderlige Naturforstaaelse, der altid og paa ethvert Punkt forstaaer at skaffe sig det mest karakteristiske, mest adækvate Udtryk igjennem hans ukunstlede og jevne Fremstillingsmaade, — den meddeler sig uvilkaarlig gjennem Læsningen til den Læsende samtidig med, at man føler sig atter og atter tiltrukket af de stadige Grundakkorder, der klinge igjennem det lille Hefte, og føler, hvorledes man i dets Forf. har for sig en ualmindelig fin og stemningsfuld Naturiagttager. Skade kun, at der foreligger saa lidt i Litteraturen fra denne dygtige Haand; foruden nærværende Arbejde, der første Gang udkom i 1856, kun en anden noget større Samling „Naturskildringer og Optegnelser fra mit Jæger- og Rejseliv".

„Rudolf Frimodt", et Livsbillede af Harald Stein. (G. E. C. Gads Forlag.) Med kjærlig Haand og ledet af et sjeldent aabent og skarpt Blik for det Fremherskende og centrale Ejendommelige hos Frimodt har Forf. af denne lille Levnedsskildring tegnet et smukt og klart Billede af den alt for tidlig bortkaldte nidkjære Herrens Tjener, et Livsbillede, der for den Afdødes talrige Venner og nær staaende kirkelige Meningsfæller vil bevare Mindet om hans ædle Personlighed friskt og levende og som for andre Læsere — og vi ønske den lille Bog mange saadanne — vil virke til Opbyggelse og Bestyrkelse i Troen paa Kristendommen som den mægtige og dragende Livsmagt.

„Almenfattelig Sundhedslære", frit efter Dr. P. Niemeyer: „Gesundheitslehre des menschlichen Körpers", ved Edvald Johnsen, prakt. Læge. (Philipsen). I Modsætning til adskillige paa Dansk foreliggende populaire Lægebøger, „som ofte kunne have deres Fortjeneste, men ligesaa ofte gjøre Læseren mere til en Læge eller rettere Kvaksalver end de aabne hans Øje for den rette Sundhedspleje," ønske Forfatter og Bearbejder denne Bog betragtet „som en Baedeker for Sunde og for dem, som ønske at være det". Det er altsaa en Række diætetiske og hygiejniske Forskrifter, der her meddeles og fremstilles til Prøvelse og Følge, Forskrifter med Hensyn til Hudplejen, Aandedrættet, Fødemidlerne, Arbejde og Hvile, Klædedragten og Boligen med Alt, hvad dertil hører. Den Bevægelse, der for et Par Aar siden rejstes med det Formaal at skaffe Sundhedslæren Indpas som Undervisningsfag i vore Skoler, vides, saavidt bekjendt, ikke at have ført til noget andet eller større Resultat, end at denne Videnskab er optaget paa en eller maaske et Par højere Skolers Kursus, og vi nære foreløbig heller ingen sangvinske Forhaabninger om, at Fremtiden i saa Henseende skulde ville bringe de fromme Ønsker til at iføre sig Virkelighedens Klædebon; derimod tro vi langt snarere, at et Arbejde, som det foreliggende, naar det blev almindelig bekjendt, baade paa Grund af den populaire og letfattelige Form, hvori det er skrevet, og den store Mængde umiddelbart overbevisende Sandheder, det indeholder, vilde kunne stifte virkelig Nytte baade hos Ældre og Yngre. Bogen er, som Titlen angiver, en fri Forkortelse og Bearbejdelse af et større tydsk Værk, og det forekommer os, at den danske Bearbejder har skilt sig ret heldig ved sit Hverv; een Ting burde han dog have sat sig lidt bedre ind i, inden han skred til Arbejdet, nemlig Interpunktionen, der her trodser næsten alle mulige og umulige Regler.

Carl Andersen har givet sit sædvanlige Bidrag til Aarets Litteratur ved en ny (sjette) Samling „Genrebilleder", der ligesom de to foregaaende er ledsaget af nogle smaa Vignetter af Otto Bache, som i lige høj Grad gjør Kunstneren og Træskjæreren Ære. Det lille Hefte, hvis sex Smaafortællinger ikke i nogen væsenlig Grad adskille sig fra Forfatterens tidligere, vil sikkert kunne gjøre Regning paa den samme gode Modtagelse, som er bleven disse til Del; det er det samme elskværdige, fordringsfrie Talent, der her udtaler sig i et ukunstlet og ligefremt Sprog, og har Forf. end ikke store eller vide Syner, saa forstaaer han dog altid at lægge saa megen Stemning og sand Følelse ind i, hvad han fortæller, at man læser hans Smaaskizzer med ublandet Tilfredsstillelse. (Gad).

Theatrene

Hvor virkelig dygtig og talentfuld en dramatisk Bearbejder afdøde Adolf Recke var, kan man faae et rigtig godt Bevis paa ved en af disse Aftener at gaa hen i **Folketheatret** og se „Haandværkerliv" eller „Haand og Hoved", under hvilken Titel den for en Snes Aar siden for første Gang opførte Folkekomedie „En Oldgesell" nu gives. Det er en Bearbejdelse af et Stykke af et Par franske Forfattere Cogniard og Clairville, men en Bearbejdelse, der er foretaget med en saadan Kunst, at det vilde være en højst vanskelig, for ikke at sige umulig Opgave uden noget Kjendskab til den franske Original at paavise, hvad der skyldes denne og hvad der skyldes Recke, og fandtes ikke de to fremmede Navne paa Plakaten, vilde man trøstig kunne sværge paa at have en original dansk Folkekomedie for sig, i den Grad er Stykkets hele Tilsnit og Kolorit hjemlig dansk. Som alle ægte Folkekomedier af den gode gamle Slags har dette Stykke altid udøvet en betydelig Tiltrækningskraft paa det Publikum, for hvilket det nærmest er skrevet; det har i sin Tid været et af Folketheatrets bedste Kassestykker, det har i en længere Aarrække gjort Touren rundt paa de fleste Provindsscener, og det vil ved sin Gjenoptagelse paa Repertoiret nu ikke heller undlade at gjøre Virkning og gaa en Række Aftener over Scenen. Som saa ofte tidligere ville atter Tilskuere af alle Aldere med Deltagelse følge den skikkelige gamle Bents uheldige fata som Bygningsentrepreneur, med en vis Beundring lytte til Arkitektens gyldne Maximer og betragte denne mærkværdige self made man's forgyldte Meubler og legemsstore Portrait i Murerkostume, ville føle sig tiltalte af den hyperædle Flint og frastødte af den hyperskurkagtige Krøyer og endelig more sig kostelig over den gemytlige Fynbo Jakob Sølle, Stykkets komiske Figur. Til Stykkets Succès bidrager — de fortræffelige Sange ikke at forglemme — ikke mindst de virkningsfulde Dekorationer, forestillende et Parti af Tivoli, en Udsigt mod Rosenborg Slot, Helligaandskirken med sit nye Spir, Thorvaldsens Musæum i Maaneskin og

Toldboden med forbisejlende Dampere, Noget, der bedre end alt Andet giver det Hele en egen hjemlig Lokaltone og som altid er sikkert paa at gjøre et stort Indtryk paa den meget betydelige Del af Publikum, der tages med Storm, naar det faaer sine „egne Vinduer“ at se. Udførelsen gjør i det Hele taget Theatret Ære. Hr. Kollings gamle Mursvend er en fortræffelig Præstation, Hr. Stigaard spiller godt og seer mærkværdig ungdommelig ud som Flint, Hr. Pio er tilstrækkelig morsom i Sølles Rolle, og Hr. Benj. Petersen, i hvis Lod nu engang de utaknemmeligste af alle Roller, Skurkerollerne, synes at være faldne, giver den onde Klejnsmed uden at henfalde til den Overdrivelse, hvortil Partiet ellers saa let kunde friste.

Dr. phil. J. Paludans „Svar til Hr. cand. mag. Ad. Hansen,“ som Redaktionen har modtaget, kan af Mangel paa Plads først blive optaget i næste Nr.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Morfinsygen af Julius Stinde. — Drømme-Hans, Novelle af Rudolph Lindau. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. VI. Robert Hamerling. — P. M. Stolpe: Dagspressen i Danmark. — Musik. — Litteratur. — Theatrene.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 22. Et Dukkehjem.
Mandag 23. Wilhelm Tell.
Tirsdag 24. Besøget i Kjøbenhavn; Fra Sibirien til Moskou.
Onsdag 25. Efteraarssol; Regimentets Datter. **(Lørdags Abonnement).**
Torsdag 26. Gnisten; Besøget i Kjøbenhavn.
Fredag 27. Barselstuen; Dands.
Lørdag 28. Mignon.
Søndag 29. Misanthropen **(Første Gang)**; Jeannettes Bryllup.

Casino.

Søndag den 22. Februar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

☛ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaftenen.**

Folketheatret.

Søndag den 22. Februar Kl. 7:

„Haandværkerliv“

eller

„Haand og Hoved“.

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter «Les compagnons de la truelle» af **Cogniard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

I alle Nordens Boglader faaes:

Den danske Stats Historie fra 1814—1848

af Dr. phil. **Alex. Thorsøe.**

50 Ark st. 8vo. heftet 12 Kr. 50 Øre.

Med dette Værk fremtræder **for første Gang** i vor Litteratur **en samlet Fremstilling** af den danske Stats Historie fra Kielerfreden til Kong Kristian den Ottendes Død, bygget for en stor Del paa **utrykte Opgivelser og Meddelelser** fra særdeles velunderrettet Side. Værket vil derfor være særlig oplysende med Hensyn til de hidtil mindre kjendte Motiver, der have havt Indflydelse paa Danmarks Udvikling i det vigtige Tidsrum af dets Historie, der gaaer umiddelbart forud for vor egen Tid.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

Paa **Wilhelm Hansens Musik-Forlag** er udkommet:

3 lyriske Duetter,

«Nachtigall und Rose» — «Der schönste Anblick — «Des Morgens», af

C. F. E. Horneman.

1 Kr. 50 Øre.

I alle Boglader og hos undertegnede Forlæggere faaes:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer

af

Otto Borchsenius.

Første Række.

Indledning.
Erik Bøgh.
Social-Demokrater for en Snes Aar siden.
I. Forpostfægtninger.
II. Anton Rosing.
III. Frederik Dreier.
IV. En rød Hukommelses-Kunstner.
Peter Faber.
Claudius Rosenhoff.
Poul Rytter og hans Atellaner.
(Supplement: C. Ploug: Monolog af «Kontubernalerne». C. Hostrup: «Et Forspil.»)
Stillestandsmændene i Fyrrerne:
I. Digternes Regiment.
II. Det tungere Skyts.
(Supplement: 2 Digte af Aarestrup.)
Fred. Chr. Sibbern:
I. Politikeren.
II. Samfunds-Reformatoren.
371 Sider. Heftet 3 Kr. 50 Øre.

2. Række, af omtrentlig samme Omfang, udkommer i Marts Maaned.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 22. Februar.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag. **Nr. 400.** Den 29. Februar 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

„Nana" og „Daniel Rochat".

Af **Paul d'Abrest.**

Den sidste Uges Begivenheder i Paris høre ind under det litteraire Omraade. Sardou gav Théâtre Français sin filosofiske Komedie „Daniel Rochat", og Emile Zolas Forlægger Charpentier kunde effektuere de 50,000 Bestillinger, som vare indløbne paa „Nana". Disse 50,000 Exemplarer — Tallet er paa ingen Maade Humbug, det svarer virkelig til Forlagsboghandelens Optegnelser — vilde aabenbart blive slugte af det læsende Publikum med en «fureur de Beserker», som en højlærd Anmelder i «République française» har udtrykt sig i disse Dage, og efter denne voldsomme første Affætning turde der vel blive solgt en 20,000 eller maaske endog 30,000 Exemplarer endnu. Dette repræsenterer for Hr. Zola à 1/2 Franc pr. Exemplar — denne Kvotadel sikrer hans Kontrakt med Charpentier ham — 40,000 Frcs. Bladet „Voltaire", som havde tilkjøbt sig Førsteretten til Zolas nyeste Heltinde, udbredede 20,000 Frcs. til Faderen; det bliver altsaa 60,000 Francs. Salget af Korrekturark til Oversættere kan vel anslaaes til omtrent 10,000 Frcs. Nu tømres der allerede paa en Dramatisering, og da aabenbart en af de smukkeste og mest yndede Skuespillerinder vil komme til at optræde i Titelrollen og da Handlingen er mere spændende end i „Assommoir", vil Zola kunne gjøre Regning paa en endnu større Theatersuccès end den, hans Deliriums-Drama opnaaede, skjøndt dette er blevet opført 400 Gange i Paris og Provindserne og har indbragt ham 50,000 Francs i Tantième.

Følgelig betyder den lysegule Bog for Naturalismens Ypperstepræst en Indtægt af 120,000 Frcs.: et Slot i Tourraine, 6000 Francs i aarlig Rente, to Ministergager eller den kvitterede Regning for en natlig Fest hos Kammerets Præsident. — Naturalismen føder sin Mand, som man seer, og Zola har Ret til at svare dem, som gjøre ham Bebrejdelser for hans Trikin-Litteratur: „I mange Aar har jeg skrevet litteraire, stilistisk-orthodoxe Bøger — det fik jeg Ingenting for, og jeg maatte betragte det som en sand Manna fra Himlen, da min Forlægger udsatte et beskedent, men bestemt maanedligt Beløb for mig, for at jeg kunde arbejde i Ro for ham. Efterat jeg derimod har dyppet min Pen i den Materie, som mine berygtede Romanhelte saa gjerne føre i Munden — ligesom Cambronne*) — har jeg svømmet i Guld." Saaledes kunde Zola med Rette tale, hvis man kunde beregne det litteraire Kald efter Møntfoden.

Tilfældet har føjet det saa, at jeg nu næsten hver Dag møder Forfatteren af „Nana", hvem jeg personlig havde tabt af Syne i de sidste ti Aar. Dengang var han en temmelig plump, korpulent Patron og saae godt og vel ti Aar ældre ud, end han var. Han havde allerede skrevet flere Romaner — fine bedste — men maatte desuagtet gjøre journalistisk Hoveriarbejde, for at ernære sin Familie; han var Referent i Deputeretkammeret for «La Cloche», og en Germain Casse eller en Ménard, som efter en kort Skjærsild i Referentlogen havde faaet Adgang til det

*) Se Arlaud: „Bevingede Ord" S. 269.

Allerhelligste som Deputerede, gjaldt i Journalistlogen for langt større Herrer end den nuværende „Chef“ for en ny litterair (!?) Skole, end den Autodidakt, der fra sine højtoptaarnede Oplags svimlende Tinde har kundgjort den Trylleformel: „Republiken maa være naturalistisk, hvis den overhovedet vil existere.“

Nu har Lykken foryunget Zola. Han seer ti Aar yngre ud end for ti Aar siden. Hans Korpulence er forsvunden, Forfatteren til „Assommoir“, der tidligere gik med tunge Trin, bevæger sig nu elastisk — som særligt Kjendetegn har han nu kun sin Kortsynethed tilbage, der nøder ham til at bedømme denne Verdens Mennesker og Ting gjennem sin Lorgnet. Hans Paaklædning har holdt Skridt med hans Formueforhold; den var tidligere proper, men bestedsen, som hos en lille Embedsmand, der har en omhyggelig Kone. Nu gaaer Zola klædt som en Laps, men man kan se paa ham i tyve Skridts Frastand — det skal ikke være nogen Bebrejdelse, ikke paa nogen Maade — at han ikke altid har fulgt Moden. Den primitive Bolig i Forstaden Batignolles, hvor „L'Assommoir“ blev udklækket og skrevet, har han ombyttet med et behageligt Ophold paa Landet, langt nok borte fra Parises Brostien til at han kan have Ro til at arbejde og blive forskaanet for besværlige Besøg. Afstanden hindrer dog ikke Zola i at komme til Paris hver Dag, og selv om han ogsaa skulde forsømme Midnatstoget, er han derfor ikke i Forlegenhed; han har i det Højeste Besværet ved at vælge, eftersom han har to — mysterieuse — Aftrædelseslejligheder.

Efter at Zola har paataget sig at besørge den ugenlige Theaterfeuilleton i „Voltaire“, udebliver han ikke fra nogen Première. Han har nu næsten opnaaet at komme paa Kant med alle sine Kolleger. Naar Kritikerne i Mellemakterne samles i Korridorerne og i Foyererne, danne tætte Grupper og fælde Dom over Stykket, vanker „Voltaires“ Recensent, Naturalisternes Chef, ensomt frem og tilbage, skyet med Forsæt af Mange og i det Højeste udvexlende en Hilsen, et Haandtryk nu og da. Af alle Parises Referenter er Zola omtrent den Eneste, som ikke ejer nogen Ven — thi saaledes kan man ikke engang kalde nogle Leviter, som smigre „Mesteren“, for at han skal hjælpe dem i deres Karrière.

„Nana“ selv unddrager sig enhver Kritik. Den er et, højst sandsynligt meget nøjagtigt, Fotografi af de Optrin og Begivenheder, der foregaa i en Cocottes Alkove. Hidtil har man ladet den Slags „menneskelige Dokumentationer“ forblive skjulte bag Gardinerne; nu lønner det sig at trække dem frem for Dagens Lys. Det høje Politi tillader det, og dermed Punktum!

At komme i Affekt over et saadant Værks moralske og kulturhistoriske Værd, vilde der ikke være nogen Mening i. Fra det litteraire Standpunkt kan det derimod paastaaes, at med Undtagelse af nogle Beskrivelser, f. Ex. det af de franske Romanforfattere indtil Overmaal portraiterede Billede af Væddeløbene ved Longchamps, er Stilen flad og alt Andet end flydende. Man kunde maaske ikke uden nogen Medlidenhed omtale den overordenlige Overvindelse, det maa koste Zola at anbringe ligefrem svinske Udtryk, hvor de slet ikke ere nødvendige eller endogsaa virke forstyrrende. Men Emile Zola er sig stadig sin høje Opgave bevidst, og han er altfor „samvittighedsfuld“ til at ville skuffe Læserens Forventninger. Han veed, at man i hans Bøger gjør Regning paa at træffe visse Grovheder, som ellers kun komme over Læberne paa Kludesamlere og drukne Fragtmænd — og med denne Gjødning bestrøer han sin Prosa, fordi hans Ry tvinger ham dertil.

Ogsaa det politiske Moment dukker hist og her op i „Nana“, og med hvilken udmærket Takt! En Bande Demimonde-Damer udvexle deres Bemærkninger om Europas Souverainer, naturligvis fra deres særlige Standpunkt; en kvindelig Veteran i Galanteriet holder en sammenlignende Forelæsning om Cocottedømmets Opblomstring og Tilbagegang under de forskjellige politiske Regimer i Frankrig og kommer til den Slutning, at Napoleon den Tredie var som en Fader for alle Cocotter. Om Bismarck strides der frem og tilbage, og en Veninde af Nana, som forsikrer, at Kansleren har besøgt hende, udtrykker en levende Beklagelse af, at hun ikke havde kommet Noget i hans Glas.

* *

Sardou vil efter sit Nederlag i Comédie française formodenlig trøste sig med, at han er falden som Offer for en politisk Kabale. I saa Fald vilde han neppe være at beklage og behøvede navnlig ikke at græmme sig over det materielle Resultat. Hvorledes gik det, da Sardou første Gang bragte Politiken paa Brædderne i sin „Rabagas“? Dengang var der ganske sikkert en politisk Kabale tilstede, og hvor peb og støjede den ikke paa den første Forestillingsaften! Stykket kunde neppe spilles til Ende — men tohundrede Gange i Træk blev det spillet ligefra Begyndelsen til Enden, og ingen af de Komedier, som udgjøre den anden Serie i Sardous righoldige dramatiske Produktion, har udøvet en saadan Tiltrækningskraft.

Hvorfor?

Fordi der ved Siden af den politiske Del, som mishagede saa Mange og vakte saa stærkt Anstød, fandtes en dramatisk Handling og ikke manglede fornøjelige Episoder.

I „Daniel Rochat“ drejer det sig ene og alene om Theologien, og skjøndt vi ere i Fastetiden, eller maaske netop paa Grund af Fastetiden, nøjes det fornemme Logepublikum med den Theologi, som serveres det om Morgenen i Kirkerne af Prædikanterne à la mode, og det øvrige Publikum har ikke nogen Trang dertil.

I det Hele taget hviler der over dette „Skilsmisse-Spørgsmaal“ en Sky af tung Kjedsomhed, som bliver tættere og tættere med enhver ny litterair Behandling af Emnet. Den Deputerede Naquets Indlæg til Bedste for Skilsmissen have fuldstændig tabt deres saftige Originalitet, og Alexander Dumas' nye Bog er saa tung og saa kjedelig, at man neppe kan komme ud over de første Sider. Dette Skilsmisse-Spørgsmaal, som har sat Sindene i Bevægelse i flere Maaneder, er nu ifærd med at sygne hen af Mangel paa Deltagelse fra Publikums Side. Det er dette, som vil give „Daniel Rochat“ Dødsstødet. Sardou, den mangeaarige Triumfator, vil deraf kunne se, at der ved Theatret kan passere selv den betydeligste og mest fremragende Forfatter, selv Publikums mest erklærede Yndling noget Menneskeligt.

Drømme-Hans.

Novelle af **Rudolph Lindau.**

Fortsat.

Thomas Midford havde sagt til Edith, at han havde store Bekymringer. Han havde tilføjet, at han desuagtet nu og da havde levet ganske let; men i Virkeligheden var denne Lykke dog kun højst sjelden bleven ham til Del. Særlig i den sidste Tid havde Bekymringerne trykket ham saameget, at han mangen Gang troede, han maatte bukke under for dem; men saa sagde han til sig selv: „Jeg har ikke Lov til at unblade Opfyldelsen af en Pligt, fordi jeg længes efter Ro. Jeg tilhører mine Kreditorer.“ Og han levede videre med sine Bekymringer. — Han havde for flere Aar tilbage betroet Størstedelen af sin lille Formue til en gammel Ven, og da denne Ven i Tidens Løb havde anmodet ham om ny Understøttelse, havde han indgaaet Forpligtelser, hvis Udstrækning han ikke havde beregnet. Vennen havde gjort Fallit, og hans Kreditorer vare en Dag komne til Midford, for at anmode ham om at indløse titusind Dollars, som han havde accepteret for det fallerede Hus. — Midford besad den Evne, at indgyde Tillid. Han sagde til sine Kreditorer, at de ikke skulle tabe en Cent ved ham, men han maatte bede dem om at have Taalmodighed. Dette vare de gaaede ind paa, og fra den Dag af havde Midford været betænkt paa at spare saameget som muligt, for at formindske sin Gjæld. Han var i højeste Grad fordringsløs, og hans gode Helbredstilstand tillod ham at paalægge sig mangehaande Savn. Han kunde have levet af Vand og Brød, og han levede i Virkeligheden, uden at hans Omgivelser havde nogen Anelse derom, saa beskedent, at hans Bekjendte vilde have troet, han spøgede, hvis han havde fortalt dem, hvad han brugte til sit Livsophold.

Efterretningen om at han var ruineret havde truffet ham i Paris, nogle Maaneder før den Dag, da han havde gjort Edith en saa kejtet og indviklet Kjærlighedserklæring. Han havde dengang fattet den Beslutning, at vende tilbage til Kalifornien, hvor han engang tidligere havde havt en godt lønnet Plads, og hvor han haabede han ogsaa nu igjen kunde fortjene Saameget, at han kunde tilfredsstille sine Kreditorer i Løbet af en tre, fire Aar. — Men Afrejsen fra Paris faldt ham tung; han kunde ikke rive sig løs fra Edith Comyn. — Han havde stadig gjort sig selv bitre Bebrejdelser i denne Henseende — og desuagtet blev han. — Men nu var Terningen kastet: han vilde og maatte forlade Paris ufortøvet.

Denne Beslutning stod ganske fast hos ham, da han med Hænderne paa Ryggen og hensunken i dybe Tanker gik ned ad Champs Elysées henimod sin Bolig; det Mærkværdige ved Sagen syntes han kun laa i, at det nu ikke længer var Bekymringen for hans Kreditorer, der drev ham til Kalifornien. — Han kunde ikke holde det ud længer i Ediths Nærhed: „Jeg tør ikke gifte mig med hende — følgelig vil jeg heller ikke gifte mig med hende,“ grublede han ved sig selv. „Hvad holder mig altsaa endnu tilbage her? — Min Fornøjelse? — Jeg har ingen Ret til at tænke paa min Fornøjelse; og det vilde desuden heller ikke more mig at leve i Paris, uden at se Edith. Og da jeg nu ikke længer tør opsøge hende, saa er og bliver det det Bedste, at jeg seer at komme bort.“

Han traadte ind i Tuilerienhaven og satte sig paa en Bænk. Mange Tanker, alle af en temmelig trøsteløs Art, drog igjennem hans Hjerne, og han stirrede hen for sig, tungsindig sunken sammen i sig selv. Han kom, uden at han selv vidste hvorfor, til at tænke paa en gammel ensom Pebersvend, som han for mange Aar siden havde kjendt i sine senere afdøde Forældres Hus og som engang havde sagt til ham: „Et sorgfuldt Liv er lettere at bære end et tomt.“ — Tomt havde Midfords Liv hidtil endnu aldrig været; han havde altid havt Sorger, han havde selv forstaaet at skabe sig dem, naar de ikke vare komne ukaldede, som uvelkomne Gjæster; nu var det ham, som om de pludselig vare forsvundne, som om han ikke havde Andet at tænke paa end Edith Comyn. — Endnu for faa Maaneder tilbage havde hun Intet været for ham; andre Bekymringer og Tanker havde dengang optaget ham fuldstændigt; og nu syntes det ham, som om Alt, hvad der havde fyldt hans Bryst, forsvandt med Edith. Han følte en forfærdelig Tomhed. „Hun var mit hele Liv,“ sagde han ved sig selv. „Hvad skal der blive af mig uden hende?“

Edith Comyn var ikke nogen drømmende Natur; men Midfords sidste Ord: „Vil De ikke give mig et venligt Ord med paa den lange Vej, jeg har for mig,“ klang i hendes Øren endnu længe efter at Midford var gaaet. — Hun traadte hen til Vinduet og saae ned paa den travle Færdsel udenfor. Pyntede Herrer og Damer trak forbi paa Trottoiret, hurtigt kjørende Ekvipager bedækkede hele den brede Chaussee som med et bevægeligt, Øjet forvirrende, Tanken adspredende broget Klæde. — Hun saae En hilse op og hilste mekanisk igjen. Hvad kom det hende ved, hvem det var, der hilste? Midford var det ikke, thi han var gaaet . . . ud paa en lang Vej! — Hvad skulde hun gjøre? — I de sidste Uger havde hun kun tænkt paa Midford; for hans Skyld havde hun glædet sig, naar Folk fortalte hende, at hun var smuk; for hans Skyld havde hun talt, saasnart han var i hendes Nærhed. Den Uro, hun havde følt, siden hun havde lært ham at kjende, havde været hendes Liv. — Og nu skulde hun ikke se ham igjen? — Hun havde været saa forvirret, dengang han havde fortalt hende om sin Rejse, at hun ikke havde kunnet svare ham. Hun havde ganske simpelt sagt Farvel til ham, som om hun fandt det ganske naturligt, at han rejste. — Hvad maatte han tænke om hende? Han holdt hende sandsynligvis for en Pige, som kun satte Pris paa Penge og afviste en fattig Frier, blot fordi han var fattig. — Denne Tanke pinte hende. Hun kunde ikke tilstaa Midford sin Kjærlighed, men han skulde have at vide, at det ikke var, fordi han ikke var rig, at hun havde ladet hans Bejlen ubesvaret. — „Han kommer nok igjen,“ sagde hun til sig selv. „Jeg maa se ham igjen, jeg maa sige ham, at han har taget fejl af mig. Han vil ikke anholde om min Haand, fordi jeg er rig. Det er ham værdigt; — men han skal vide, at jeg ikke er ham uværdig. Og naar han erfarer dette, saa . . .“ Hun tænkte ikke Tanken til Ende; men Sørgmodigheden forsvandt pludselig fra hendes Ansigt, og hun saae hen for sig med et tillidsfuldt Smil.

Ruderne klirrede. En Vogn rullede ind i Gaarden, og snart derpaa traadte Fru Comyn ind i Stuen. Uden at have lagt Hat og Kaabe fra sig, kastede hun sig i en Lænestol og sagde, at Eftermiddagen havde været meget anstrengende, hun havde gjort en Mængde Visiter og haabede nu, at Ingen vilde komme og forstyrre dem, da hun ønskede at hvile sig lidt.

„Har Hr. Midford været hos Dig?" spurgte hun pludselig.

„Ja. — Hvordan falder Du paa det?"

„Jo, jeg mødte ham her i Nærheden, da jeg kjørte ud . . . Kjære Edith, hvis Du vil følge din Moders Raad, saa skal Du ikke yderligere opmuntre den unge Mand i hans taabelige Bejlen til Dig."

„Hvorfor „taabelige", Moder?"

Fru Comyn tilkastede sin Datter et Blik, der tydeligt sagde: „Hvortil dette unyttige Spørgsmaal?" Derhos trak hun paa Skuldrene. Men Edith lod sig ikke afvise af denne Pantomime og gjentog: „Hvorfor „taabelige", Moder?"

„Barn, tjen mig blot i, ikke at spille den naive unge Pige," svarede Fru Comyn fortrædelig. „Det er Du for gammel til. Det klæder Dig ikke; det passer hverken til dit Ansigt eller til hele dit Væsen."

„Jeg forstaaer Dig virkelig ikke."

„Saa er det, fordi Du ikke vil forstaa mig."

„Du er haard og uretfærdig imod mig idag. Hvad skal dine Ord betyde?"

„Godt, godt, kjære Barn! Jeg er lidt nerveus og overanstrengt. Jeg har ikke villet være haard imod Dig. Nu gaaer jeg ind paa mit Værelse og hviler mig lidt."

Hun vilde rejse sig; men de næste Ord, som Edith udtalte, holdt hende fast i Stolen.

„Jeg troer, Hr. Midford elsker mig. Han har lige nylig sagt mig det i temmelig tydelige Ord."

„Det er dog en Frækhed . . ."

„Moder! — Han er det ædleste Menneske, og jeg . . . jeg sætter ham højere end nogen Anden. Hvis han anholdt om min Haand, saa . . . saa vilde jeg tillidsfuldt række ham den."

«A la bonne heure! Det er jo overraskende Opdagelser, jeg der gjør!" Fru Comyn rejste sig vred og stod med truende Mine foran sin Datter; denne forholdt sig rolig.

„Hvad er det, der er saa overraskende i den Meddelelse, jeg har gjort Dig?" spurgte hun. „Er der ikke andre Piger foruden mig, som bliver elskede af unge Mænd og gifter sig med dem?"

„Du — gifte Dig med Hr. Midford?! Men er Du da fra Forstanden? Hvad er det for en barnagtig Roman, Du der har udtænkt? — Jeg angrer virkelig, at jeg ikke har vaaget mere over din Lekture. Hr. og Fru Thomas Midford! Et net Par! Og hvad vil I leve af?"

Nu var heller ikke Edith ganske Herre over sig selv mere.

„Jeg har endnu ikke sagt et Ord om, at jeg agter at gifte mig med Hr. Midford," sagde hun skarpt. „Jeg har kun erklæret, at jeg rolig vilde betro mig til ham, hvis han anholdt om mig. Det Spørgsmaal, hvad vi skulde leve af, hvis jeg var hans Kone, behøver ingen Bekymring at volde Dig, Moder! Hr. Midford er en Mand, som kan arbejde; og desuden er jeg rig nok . . ."

„Du rig?!" udbrød Fru Comyn haanligt.

Edith traadte et Skridt tilbage og saae bestyrtet og spørgende paa sin Moder. Denne havde sat sig igjen og trommede utaalmodigt med sine magre Fingre paa Lænestolens Arme. Endelig tog Edith Ordet igjen:

„Jeg er ikke nysgjerrig," sagde hun, „og Du vil vistnok mindes, at jeg aldrig i mit Liv har gjort Dig noget Spørgsmaal om dine eller mine Formueforhold. Du har aldrig talt til mig om dem af egen Drift . . ."

„Det er ikke noget lysteligt Thema. Jeg vilde heller ikke have omtalt det nu, hvis din taabelige Opførsel ikke havde gjort mig utaalmodig."

„Jeg har altid troet, at jeg var rig."

„Du ejer Ingenting!"

„Hvorfor har Du aldrig oplyst mig derom?"

„Glem ikke Dig selv overfor din Moder! — Jeg skylder Dig ingen Oplysninger."

„Gud forbyde, at jeg skulde glemme, hvad jeg skylder Dig! Men betænk, Moder, at jeg ikke er noget Barn længer. Om et Par Uger fylder jeg enogtyve Aar. Begaaer jeg nogen Uret, naar jeg beder Dig, da det gjælder mit Livs Lykke, om nu at sige mig, hvad Du dog alligevel ikke længe vil holde skjult for mig?"

Fru Comyn stirrede paa sin Datter med den største Forundring. Aldrig havde hun drømt om, at Edith engang kunde kræve hende til Regnskab og at hun, hendes Moder, da vilde være forpligtet til at svare hende. Hun var paa ingen Maade nogen slet Kone; hun var endogsaa, paa sin Vis, en god og kjærlig Moder. Hun havde i adskillige Aar kun havt eet Maal i Livet, nemlig at se sit eneste Barn gjøre et glimrende Parti. Hun havde seet hende voxe op; men i hendes Øjne var hun bleven ved at være hendes „lille Edith", hvem hun „forærede" Alt, hvad hun skulde bruge. I de sidste Aar havde hun foræret hende smukke Toiletter, for at hun skulde pynte sig, ligesom hun tidligere havde foræret hende de dejligste Dukker, for at glæde hende. Hun havde aldrig villet tænke paa, at dette engang maatte høre op; og nu traadte Edith hende pludselig imøde med det uventede Spørgsmaal, hvad der var hendes Eget, hvad der tilhørte hende med Rette, uden at hun fik det til Gave af sin Moder.

Under almindelige Omstændigheder vilde det have sat Fru Comyn i nogen Forlegenhed, at besvare dette Spørgsmaal; men hun befandt sig i en usædvanlig Ophidselse, og det faldt hende nu ikke blot let, det voldte hende endogsaa en vis Glæde, en Slags Skadefryd kunde man næsten sige, at forklare Edith med tørre Ord, tydeligt og bestemt, at de begge To, Moder som Datter, vare saa godt som ruinerede. — Den afdøde Hr. Comyns Formue havde ikke været ubetydelig, men han havde anlagt en stor Del af den daarligt; det var ikke lykkedes for hans Enke at gjøre dette godt igjen, og allerede i flere Aar havde hun ikke kunnet leve af sine Indtægter, men havde maattet tage op af Kapitalen, som hurtigt var smeltet sammen og nu var reduceret til en forholdsvis lille Sum.

„Vi kan leve endnu et Aar, maaske halvandet, mit Barn," endte Fru Comyn sin Fortælling, idet hun smilede til sin Datter, akkurat som om hun havde gjort hende en meget glædelig Meddelelse; „og hvis Du ikke er gift inden den Tid, saa er der ikke Andet tilbage for os, end at flytte over til min Familie og leve af dens Godgjørenhed. Det er behagelige Udsigter! — Finder Du endnu, at jeg har Uret i at modsætte mig den barnagtige Kjærlighedshistorie, som Du har fortalt mig?"

Edith følte stor Lyst til at protestere mod den saarende Betegnelse „barnagtig", thi det laa ikke for hende, at lade sin Moder uimodsagt komme med nogen Ytring, som mishagede hende; men hun beherskede sig og sagde meget alvorligt:

„Jeg vilde have fundet det urigtigt, hvis Du havde givet mig til en Mand, som havde holdt mig for rig og for sent havde opdaget, at jeg Ingenting ejer.“

„Det er nu igjen meget romantisk; men Du taler som et uerfarent Barn. — Mænd, som vil gifte sig, er altid saare vel underrettede. Du kan forlade Dig paa, at baade Hr. Hale og Hr. Welsh meget godt vidste, at de ikke kunde vente nogen Medgift med Dig, dengang de anholdt om din Haand. — Men de elskede Dig; og Du kommer endnu til at angre, at Du ikke tog En af dem; din ædle Hr. Midford derimod . . .“

Edith afbrød hende:

„Du vil sige, Moder, at han vidste, at jeg ingen Formue har!“

„Naturligvis vil jeg det. — Han kan have været forelsket i Dig et Øjeblik; men han er en rolig, forsigtig Mand, som kjender Værdien af Dollars og Cents meget nøje og har gjort sig det klart, at en Forbindelse med Dig blot vilde være «Misère & Co.» Derfor har han forstaaet at trække sig ud af Snaren paa en ret fiffig Maade, idetmindste saaledes at han fuldstændig har skuffet Dig.“

„Jeg har ikke lagt nogen Snare for Hr. Midford, og Du gjør ham blodig Uret.“

„Det vil ikke vare saameget længe, inden Du vil indse, at jeg tvertimod har fuldkommen Ret. Vent blot en lille Smule!“

„Jeg har intet imod at vente, Moder; men jeg beder Dig blot om Tilladelse til at maatte sige Hr. Midford ved Lejlighed, at jeg ikke er rig. Du skylder ham at give mig Lov dertil.“

„Jeg skylder slet ikke Hr. Midford Noget, Barn; Du svæver med dine Følelser i de overjordiske Sfærer. — Det forekommer mig, rentud sagt, ikke ganske passende, at Du taler med et fremmed Menneske om vore Formueforhold; men hvis Du lover Dig nogen særlig Tilfredsstillelse deraf, saa vil jeg ikke forbyde Dig det. Eet vilde jeg dog gjerne bede Dig om: handl ikke overilet; vent nogle Dage, otte Dage, fjorten Dage, til dit daarlige Lune har sat sig.“

„Jeg er ikke i daarligt Lune, og jeg skal gjerne vente fjorten Dage, som Du befaler, inden jeg taler med Hr. Midford.“

„Jeg har ingenting befalet; og hvis Du ikke var i daarligt Lune, saa vilde Du ikke tale til mig, som Du gjør. Jeg har udtrykt et Ønske, og det glæder mig, at Du efterkommer det; . . . og nu vil jeg hvile mig lidt.“

Fru Comyn rejste sig og forlod Værelset. Alt i Alt var hun ganske vel tilfreds. Hun havde endelig kunnet give sin Datter Oplysning om visse Forhold, som nu og da havde skaffet hende en urolig Time. Edith havde modtaget den ubehagelige Meddelelse om, at hun var fattig, med langt større Ro, end man havde kunnet vente. I sin Tilfredshed herover glemte Fru Comyn endogsaa i Begyndelsen, hvad Edith havde ytret om sin Tilbøjelighed for Midford. Da hun senere kom til at tænke paa denne Bekjendelse, sagde hun til sig selv: „Edith er en fornuftig Pige. Hun vil ikke være saa barnagtig at blive ved at begunstige en Thomas Midfords Bejlen. Jeg fortryder næsten, at jeg ikke for længe siden har sagt hende, at hun maa gjøre et rigt Parti. Hvo veed? — Maaske hun saa allerede nu havde været Fru Hale eller Fru Welsh, og jeg havde været mine Bekymringer kvit. — Naa, vi har endnu et helt Aar for os, og i den Tid kan der løbe meget Vand i Stranden. Jeg kan nu tale og raadslaa frit og aabent med Edith . . . Det bliver nok godt Altsammen.“

* *
*

Fru Comyn havde havt en vis Sky for at give sin Datter Oplysning om Familiens Formueforhold; men efter at dette nu engang var skeet, havde hun kunnet ønske at tale aldeles aabent med Edith om Fremtiden. Det ængstede hende, at denne ikke med et Ord berørte de ubehagelige og vigtige Meddelelser, der vare blevne hende gjorte. Edith syntes at have glemt hele denne Sag og levede fremdeles rolig og indesluttet i sig selv. Hun tænkte vedvarende paa Midford, men hun talte ikke mere om ham. Hun søgte ham i alle de Selskaber, hvor de før havde plejet at mødes; hun spejdede efter ham i Theatret og paa Promenaderne, og hun følte sig ulykkelig over, at hun intetsteds kunde opdage ham. Hun fornam en bestandig plagende Uro, en Pine i Hjertet, som berøvede hende baade Appetit og Søvn, og hun kom til at se bleg og elendig ud. — Fru Comyn saae dette med Bekymring; men hun havde ikke Mod til at rette direkte Spørgsmaal til sin Datter. Denne havde i den senere Tid faaet den Vane, at betragte hende længe og forskende, og Fru Comyn følte sig generet og ubehagelig tilmode under sin Datters Blik. Hvad søgte hun saa opmærksomt i hendes Ansigt?

„Moder“, sagde Edith en Dag, „jeg agter nu at bede Hr. Midford om at besøge mig imorgen eller iovermorgen. Der er gaaet fjorten Dage, siden jeg sidst saae ham.“

„Barn, tænker Du virkelig endnu derpaa? Jeg tilstaaer Dig oprigtig, at jeg fuldstændig har tabt Hr. Midford af Minde, og hengav mig til Haabet om, at Du havde gjort det Samme.“

„Jeg har ikke glemt Hr. Midford.“

„Handl ikke uoverlagt, kjære Edith! Betænk, at hele dit Livs Lykke staaer paa Spil.“

„Netop fordi jeg betænker dette, vil jeg handle. Hvor kan Du bebrejde mig Mangel paa Overlæg, naar Du seer, hvor taalmodig jeg har ventet i to Uger?“

„Jeg vidste ikke af, at Du ventede . . . Edith, jeg kjender Dig ikke mere! Du er som forvandlet! Du, en fornuftig, velbegavet, god Pige, Du taler som en overspændt Romanheltinde.“

„Naar en ung Pige maa sæl . . .“ Hun standsede og begyndte igjen. „Naar en ung Pige maa gjøre et rigt Parti, for ikke at gjælde for en Romanheltinde, saa vil jeg hellere være det end fortjene Navn af en fornuftig Pige.“

„Den første Pligt for en ung Pige er at være en god Datter . . . Hvorledes kan Du tale saaledes til mig? Jeg har aldrig villet Andet end din Lykke! Er det Takken for min Kjærlighed?“ Fru Comyn lavede sig til at fælde nogle Taarer.

„Jeg har ikke villet krænke Dig,“ svarede Edith rolig, uden Spor af Rørelse. „Du skal ikke være bange for, at jeg skal erklære nogen Mand min Kjærlighed, hvo han end er og hvor højt jeg end maatte elske ham. Du maa gjerne være tilstede, naar jeg taler med Hr. Midford.“

„Gjør mig den Tjeneste, Edith, og lad være at skrive til ham!“

„Det kan jeg ikke love Dig . . . Jeg har holdt mit Ord og ventet fjorten Dage. Nu maa Du tillade mig, at jeg skaffer mig Vished om Hr. Midfords Karakter. Jeg vil kun vide, om han fortjener min Agtelse eller din Foragt.“

Fru Comyn sukkede dybt og forlod Værelset. En Time efter lod hun Tjeneren spørge hendes Datter, om hun vilde kjøre ud med hende. Edith var bered dertil, og snart efter sad Moder og Datter i en elegant aaben Vogn og rullede ned ad Champs Elysées. Da de kjørte over Place de la Concorde, mødte de en gammel Droschke, kjørt af en daarlig klædt Kudsk og trukken af en mager, bovlam Krikke i langsomt Luntetrav. I dette bedrøvelige Kjøretøj sad Thomas Midford. Moder og Datter gjenkjendte ham begge; han saae ikke dem. Han sad foroverbøjet og saae eftertænksomt ind i sin Hat, som han holdt med begge Hænder mellem sine Knæ og drejede langsomt rundt. — Den gamle Droschke, den pjaltede Kudsk, den usle Hest, den eftertænksomme Passageer — Alt dette tilsammen dannede et ynkeligt Hele. Da det var draget forbi, mødtes Moderens og Datterens Blikke. Fru Comyn nikkede betydningsfuldt med Hovedet og sagde: „Hvilken Fremtid det lover!"

Men Edith svarede herpaa med et Spørgsmaal: „Seer Hr. Midford ud, som om han tænker paa at gjøre et rigt Parti?"

Fru Comyn trak utaalmodigt paa Skuldrene, lænede sig fornemt tilbage i den magelige Vogn og betragtede, uden at fortsætte Samtalen, den brogede Færdsel paa Gaden.

Saasnart Edith var kommen hjem igjen, begav hun sig ind i sit Værelse, for at skrive til Midford. Hun opsatte et langt Brev til ham, som hun imidlertid rev i Stykker igjen, da det var færdigt, for at skrive et nyt, endnu længere. I dette forandrede og rettede hun, ganske imod sin Sædvane, saameget, at hun begyndte at skrive det om endnu engang. Inden hun var bleven færdig med dette Arbejde, blev hun kaldt til Middagsbordet. Hun lukkede Papirerne omhyggelig inde og kom til sin Moders Forbauselse tilbords, uden at have skiftet Toilette. — Under hele Maaltidet var hun ordknap og adspredt, og kort efter Bordet trak hun sig igjen tilbage til sit Værelse, for der at fuldende det paabegyndte Brev. Aldrig i hele hendes Liv havde noget Dokument kostet hende endog blot tilnærmelsesvis saamegen Møje som dette Brev; men saa var hun ogsaa veltilfreds med Arbejdet, da det endelig laa færdigt foran hende. Hendes store, tydelige Skrift tog sig godt ud paa det smukke, tykke Papir, som hun havde valgt med særlig Omhyggelighed blandt mange forskjellige Slags; og hendes Stil, mente hun, lod intet tilbage at ønske. Hun glædede sig selv over den fulde Klang i enkelte velafrundede Sætninger, som hun læste halvhøjt for sig selv. Hun rev to Konvoluter i Stykker, fordi «E»'et i Ordet «Esquire» ikke var skrevet ganske efter Ønske i Udskriften, og endelig lagde hun Brevet i en Skuffe i sit Skrivebord, færdigt til at affendes.

Den næste Morgen gjennemlæste hun igjen Brevet omhyggeligt, og nu kom hun pludselig i Tvivl om visse Tanker, som hun havde udtrykt lidt for bestemt den foregaaende Aften. — Passede det sig ogsaa for hende, at hun uopfordret gav en fremmed Mand — thi strengt taget var Hr. Midford jo dog ikke Andet end en Fremmed for hende — Oplysninger om sine Forhold? — Den fjorten Dages Frist, som hun havde indrømmet sin Moder, var først udløben den følgende Morgen. Hun satte sig for at overveje hele Sagen grundigt endnu engang. — Mandag Morgen, efterat hun havde gjennemlæst det lange Brev saa ofte, at hun kunde det udenad, rev hun det endelig tilsidst itu, tog et Stykke almindeligt Brevpapir og skrev med sin hurtigste Skrift tre Linier:

„Frøken Comyn sender Hr. Thomas Midford en venlig Hilsen og beder ham aflægge et Besøg i Eftermiddag mellem Et og To."

Derpaa befalede hun sin Kammerjomfru at følge med ud, og med Brevet i Haanden lavede hun sig til, selv at opsøge et Bybud og give ham Billetten at befordre efter dens Adresse. I Entréen mødte hun sin Moder.

„Hvor skal Du hen?" spurgte denne.

„Jeg har et lille Ærinde at besørge," svarede Edith; „jeg er hjemme igjen til Frokost."

Edith gik ofte ud med sin Kammerjomfru, og Fru Comyn følte sig ikke berettiget til at gjøre nogen Indvending mod denne tidlige Gaaen ud.

Lige i Nærheden af sin Bolig, paa Hjørnet af Rue de Berry, fandt Edith et Bybud. Hun gav ham Brevet til Midford.

„De maa vente paa Svar," sagde hun; „om en Time skal jeg være her igjen og hente det."

Manden saae paa Adressen: „Jeg kan være tilbage igjen om en halv Time," bemærkede han, „hvis den naadige Frøken ønsker det, og hvis jeg ikke kommer til at vente altfor længe paa Svar."

„Godt; om en halv Time altsaa; men det maa være bestemt, saa jeg ikke kommer til at vente. De skal faae gode Drikkepenge."

Bybudet skyndte sig afsted; Edith saae paa sit Uhr og gik derpaa, fulgt af Pigen, med hurtige Skridt ned ad Champs Elysées. Da hun var kommen til „Rondpoint", saae hun igjen paa Uhret. Derpaa vendte hun om og nærmede sig igjen Rue de Berry noget langsommere, end hun var gaaet.

Bybudet var allerede paa sin Plads. Hun kunde kjende ham langt borte fra og forstærkede sine Skridt. Manden saae hende komme, hilste høfligt og trak derpaa langsomt et Brev op af Lommen og rakte hende det. Hun blev højlig forskrækket, thi det var hendes egen Billet, der blev givet hende tilbage. Paa det spørgende, urolige Blik, hun rettede paa Overbringeren, svarede denne:

„Herren er rejst fra Paris iforgaarsaftes. Han har ordnet Alting, inden han rejste, og ikke efterladt sin nye Adresse. Breve, som mulig maatte komme, skal sendes til d'Hrr. Edington & Co."

Kun utydeligt opfattede Edith disse Ord. En ejendommelig, pinlig Svaghed betog hende; hun vendte sig bort, uden at sige et Ord, og nærmede sig mekanisk sin Bolig. Da hun vilde træde ind i Huset, saae hun, at Bybudet var fulgt med.

„Hvad vil De?" spurgte hun.

„Om Forladelse, naadige Frøken," svarede Manden; „men jeg har endnu ingen Betaling faaet."

Hun aabnede sin Portemonnaie og rakte ham et lille Guld-Femfrancstykke.

„Hvor sagde De at Breve skulde sendes hen?"

„Til d'Hrr. Edington & Co., Rue de la Paix."

„Vent et Øjeblik; jeg skal sende Dem et Brev ned, som De strax maa gaa med til Hr. Edington. Svaret bringer De mig saa her tilbage. Behold, hvad jeg har givet Dem, for de to Ærinder."

Manden takkede og var snart i rask Gang ad Rue de la Paix til med et Brev til Hr. Alexander Edington, som Kammerpigen havde bragt ham. — Edith kjendte temmelig godt Hr. Edington og havde hurtigt besluttet sig til at bede denne om Oplysning om hans Vens pludselige Forsvinden. Hun havde i dette Øjemed bedt ham om at komme op til

hende engang i Løbet af Dagen; hun kunde tage imod ham, naar det skulde være, og bad ham bestemme Tiden. — Svaret paa dette Brev blev hende bragt, da hun sad ved Frokosten. Hr. Edington skrev, at han skulde have den Ære at gjøre Frøken Comyn sin Opvartning Klokken to.

Fru Comyn rynkede Panden, da dette Brev blev bragt ind. Edith bemærkede det, men sagde Ingenting. Hun var vred paa sin Moder, da hun gjorde hende ansvarlig for, at Midford havde forladt Paris, uden endog at have viist sig en eneste Gang for dem.

Efter Frokosten, som foregik i Taushed, sagde Fru Comyn: „I det Tilfælde, at det Brev, Du har modtaget, er fra Hr. Midford og han skal komme til Dig, tør jeg maaske erindre Dig om, at Du selv har opfordret mig til at være tilstede ved din Samtale med ham. Dette synes mig forøvrigt at være det eneste Passende, efter hvad der er foregaaet imellem Jer."

„Brevet er ikke fra Hr. Midford, og Hr. Midford kommer ikke til mig. Han har forladt Paris . . . Du havde Ret, Moder . . ." Hun smilede bittert; men pludselig maatte hun afbryde: Taarer kvalte hendes Stemme.

„Hvad er det?" spurgte Fru Comyn urolig.

„Han er rejst. Jeg faaer ham aldrig mere at se! O, hvor Du har været uretfærdig! Hvis jeg ikke havde hørt paa din Mistænksomhed, hvis jeg ikke havde ventet i Uger, saa vilde jeg have faaet ham at se igjen." — Hun skjulte sit Ansigt i sit Lommetørklæde og græd.

Fru Comyn var i sit inderste Hjerte meget glad over, at den Mand, hvis Nærværelse havde voldt hende saamegen Uro, havde forladt Paris. Hendes Datters Taarer ængstede hende ikke. „Det gaaer over, som det er kommet," tænkte hun. Det faldt hende let at sige Edith nogle venlige Ord, og efterat hun havde gjort det, forlod hun Værelset, da hun var overbevist om, at den unge Pige hurtigst vilde trøste sig, naar hun var overladt til sig selv.

Fortsættes.

Svar til Hr. cand. mag. Ad. Hansen

fra J. Paludan.

Efter et Angreb af den Beskaffenhed som det, jeg nylig andetsteds har seet mig nødsaget til at imødegaa, er det en Fornøjelse at faae med en Modstander at gjøre, der som Hr. cand. Hansen baade forstaaer sig paa, hvad han taler om, og taler i en Tone, der gjør det muligt overhovedet at komme ind paa en Realitetsforhandling, istedetfor at indskrænke sig til den blotte Tilbagevisning af mere eller mindre bevidste Misforstaaelser.

Naar cand. Hansen begynder sin Indsigelse i „Nær og Fjern" for den 8. Februar med den Paastand, at cand. Sveistrups Artikler om „Lærefriheden og Demokratiet" i „Morgenbladet" „ud fra Tolerancens Standpunkt" forsvare Dr. Brandes' Ansættelse, men at jeg i mit Svar „har en modsat Anskuelse og gaaer . . . heftigt løs paa Dr. Brandes", er jeg saaledes overbevist om, at heri ikke skal ligge nogen maskeret Beskyldning for Intolerance; men jeg kan derimod ikke undlade at fralægge mig Beskyldningen for Heftighed. Jeg har allerede i „Dagbladet" havt Lejlighed til at fremhæve Sandsynligheden af, at de, der rette denne Anklage mod mig, ubevidst give mig Skyld for Dr. Brandes' heftige Udtryk, som jeg er nødt til at citere. Cand. Hansen er vist overtydet om, at han selv har skrevet i en rolig Tone, og jeg kan i det Hele være enig med ham herom, idet jeg under en Polemik aldrig hænger mig i et enkelt stærkt Ord, som maaske ikke saa ganske kan forsvares; men naar Hr. Hansen f. Ex. tillægger mig „Forvridning af Fakta", „falsk" Bedømmelse af Dr. Brandes og „snevert Syn", saa troer jeg nok, at den Heftighed, vi To vise, kan gaa lige op.

Hvad nu for det Første Dr. Brandes' Methode angaaer, saa hedder det, at jeg „har opdaget", at det egenlig Originale ved den „bestaaer i en agitatorisk, uvidenskabelig Tilvridning af Forholdene." Cand. Hansen betragter aabenbart Opdagelsen skeptisk og tillægger mig desuden noget stærkere Udtryk, end jeg specielt her har brugt. Men jeg troer ganske vist at være den Første, der har gjort opmærksom paa, hvorvidt og i hvilken Forstand Dr. Brandes kan kaldes Discipel af Taine (hvilket jeg i det Væsenlige har fremstillet som en litteraturhistorisk Fortjeneste), hvor han endog har forbedret Methoden ved at gjøre den mindre mekanisk, og hvor han derimod har givet Slip paa dens Fortrin, Objektiviteten og Upartiskheden, idet han ikke nøjes med at give Ideernes Historie gjennem Litteraturen, men anlægger sin egen, ensidige Maalestok paa Ideerne og fordrer af Forfattere og Værker, at de skulle rette sig efter den. Saalænge der ikke gjøres noget Forsøg paa at modbevise denne Opfattelse, indskrænker jeg mig til at hævde dens Berettigelse.

Heller ikke med Hensyn til det Uvidenskabelige i Formaalet gjengiver cand. Hansen min Tankegang ganske korrekt. Det er godt nok, at „Litteraturhistorien ikke er en Bøgernes, men en Ideernes Historie" (hver Ting er vel forresten god til sin Tid); Spørgsmaalet er, om Historikeren har sat sig den Opgave at give Bøgernes og Ideernes Historie saavidt mulig objektivt og upartisk, eller hans Formaal er, gjennem denne Historie at vinde Læseren for visse bestemte Ideer og vække hans Afsky for andre. Er dette Sidste Tilfældet, og ere ikke blot Historikerens Domme, men ogsaa ofte hans Fremstilling af Fakta mere eller mindre bevidst farvet af denne Tendens, berøver den ham Synet for det Berettigede og Betydningsfulde i historiske Udviklingsstadier, som gaa hans egne Ideer imod — saa er det, jeg siger, at baade hans Formaal og Methode ere uvidenskabelige o: at hans Arbejde, hvilke Fortrin det end ellers kan have, intet paalideligt Udbytte giver for Videnskaben. Her er altsaa slet ikke Tale om at „fremsætte Anskuelser og Opfattelser, der kunne ombebatteres", men om at fremsætte sine egne (yderliggaaende) Anskuelser og Opfattelser som en Sandhedsnorm, hvorefter man troer sig berettiget til i Hovedsagen at bedømme Perioder, Forfattere og Værker. Privat retter vor Dom sig i Reglen temmelig udelukkende efter vore egne Anskuelser; i politisk eller social Polemik stræbe vi gjerne mere eller mindre at underordne Forholdene under vore Synspunkter; men i historisk Fremstilling gjælder det ikke. Her er heller ikke Tale om, at en Videnskabsmand kan begaa Fejl hist og her, men kun om de Fejl, som bevidst eller ubevidst ere en Følge af Tendensen.

Derfor er det aldeles uberettiget at fremstille min Kritik af Dr. Brandes som „udelukkende negativ", „Paapegen af en formentlig Fejl der og en Fejl der, det var to Fejl, og en til er tre." Jeg veed for det Første ikke, hvad Hr. Hansen mener med „udelukkende negativ Kritik". Skal Meningen være, at jeg kun dadler, saa er det ikke Tilfældet: jeg har udtrykkelig anerkjendt Mangt og Meget hos Dr. Brandes, men da min

Kritik væsenlig søger at føre Bevis for den Anskuelse, at hans Tendens gjør ham ensidig, vilde det være for meget forlangt, at den skulde være af saa stærkt panegyrisk Natur som cand. Hansens egen. Menes der derimod, at jeg indskrænker mig til Paavisning af, at en Litteraturperiodes Historie ikke skal skrives, som Dr. Brandes har gjort det, saa er det jo vistnok ikke en Kritikers Opgave at gjøre Arbejdet om paa anden Maade; men jeg tør dog nok sige, at jeg meget hyppig og fra gode Kilder har meddelt Korrektiver til Dr. Brandes' Fremstilling.

Paastanden om, at min Kritik skulde bestaa i en Udpillen og Opsummeren af løse og enkeltstaaende Fejl her og der, er, for at laane et Udtryk fra Hr. Hansen selv, ligefrem falsk, ikke blot naar man seer hen til mine forskjellige Undersøgelser i „Nær og Fjern", men selv om man aldeles uberettiget kun holder sig til det nødvendigvis mere sammentrængte Uddrag af dem i Dagbladsartiklerne. Ved Siden af enkelte lidenskabelige Udtryk, ubegrundede Domme og Paastande, som jeg vel at mærke aldrig betragter i og for sig, men altid i Belysning af hele Tendensen, har jeg fremhævet Løsheden i Dr. Brandes' filosofiske Udgangspunkter og fremfor Alt og overalt med stor Styrke hans Fremstilling af den romantiske Digtning, Hovedopgaven for store Partier af hans Værk. I Behandlingen af Romantiken og Romantikerne seer jeg det væsenlige Bevis for, at han mangler historisk Blik og historisk Uhildethed, og dette har jeg støttet ved Betragtning af forskjellige beslægtede Punkter, f. Ex. hans Stilling overfor den gothiske Kunst. Jeg gad nok vide, om cand. Hansen, hvor uenig han end maatte være med mig i mine Resultater, ved nærmere Eftertanke vil benægte, at dette er et Forsøg paa en overskuende og omfattende Kritik, ikke nogen Pillekritik, hvilken ganske vist ikke vilde være paa sit Sted overfor Værker, om hvis „Liv og Flugt og Aand" vi godt kunne være enige, selv om jeg mener, at de mangle adskilligt Andet, som i alt Fald i Spørgsmaalet om deres videnskabelige Værd er af større Vægt.

Cand. Hansen indrømmer, at der er et agitatorisk Element i Dr. Brandes' Skrifter, men benægter, at dette er Hovedelementet eller træder saa stærkt frem, at det i nogen væsenlig Grad skader deres videnskabelige Karakter. Vi ere jo endnu ikke komne saa vidt, at vi i Æsthetiken kunne maale og veje med samme Grad af Nøjagtighed som i de exakte Videnskaber; men Afgjørelsen af et saadant Spørgsmaal maa dog ved Siden af det almindelige Indtryk, man faaer under Læsningen, nærmest bero paa en Undersøgelse af Dr. Brandes' Fremstilling og Dom i Rækker af enkelte Tilfælde. Det er en saadan, jeg har bestræbt mig for at levere, og det var derfor ønskeligt, om cand. Hansen enten havde indladt sig paa at diskutere de af mig fremhævede Exempler eller paavist, hvor det agitatoriske Element efter hans Opfattelse traadte frem, og at man der ikke kunde tillægge det synderlig Betydning. Det lader imidlertid til at ville blive vanskeligt for os at mødes, idet han frakjender sig selv Kompetence til at bedømme de første Bind af Dr. Brandes' Værk, hvilke jeg har behandlet, og jeg netop ikke har indladt mig paa „Naturalismen i England", fordi jeg her ikke tiltroer mig den tilstrækkelige Sagkundskab, og navnlig vilde jeg let komme tilkort overfor Hr. Hansen, hvis Specialfag er engelsk Sprog og Litteratur. I den Anmeldelse af „Naturalismen i England", cand. Hansen udgav i 1876, er der mærkelig nok aldeles ikke dvælet ved det agitatoriske Element, han nu selv indrømmer. Der er paa to Steder i en Linie nævnt den Hensynsløshed og Ensidighed, man beskylder Dr. Brandes for, „maaske" „stundom" med Rette; men dette er kun berørt saa meget, som netop nødvendigt til at danne Udgangspunktet for Angreb paa den kritiske Ensidighed og Filistreusitet, hvorfra disse Beskyldninger stamme. Det seer jo meget upartisk ud, naar cand. Hansen nu omtaler „Punkter, hvor han er uenig med Dr. Brandes" i denne Anmeldelse; men seer man ret til, saa angaa disse meget faa Punkter kun underordnede Træk i en eller anden Digters Karakteristik, som cand. Hansen kunde have ønsket lidt mere eller mindre fremhævede, uden Spor af Forbindelse med Agitationen eller Tendensen. Naar man saa undtager Paavisningen af, at Dr. Brandes her som oftere har været meget uheldig med sine Oversættelser fra fremmede Sprog, er Anmeldelsen kun en gjennemgaaende, ubetinget Panegyrik. Betænker man dernæst, hvorledes den overdrevne Lovprisning af Alt, hvad Dr. Brandes udgiver, med mindre Sagkundskab og mindre Smag er bleven dreven en gros i visse af vore Blade, saa maa det vist anerkjendes, at en Kritik fra et væsenlig forskjelligt Standpunkt som min, der vistnok især gaaer ud paa at vise Ensidighederne, ikke blot er berettiget, men et aldeles nødvendigt Korrektiv.

De enkelte Steder, hvor jeg har berørt „Naturalismen i England", er jeg imidlertid fuldstændig rede til at optage Diskussionen om. Naar jeg taler om „de engelske Naturalisters, en Byrons og Shelleys, vilde Orgier og voldsomme Udskejelser," saa mener jeg ganske rigtig dem, jeg nævner, Byron og Shelley; men derimod tilstaaer jeg at have gjort mig skyldig i en Uforsigtighed med Hensyn til Ordene „vilde Orgier". Idet jeg nævnede og behandlede to Personer under eet fælles, almindeligt Synspunkt, har jeg, for at undgaa en lang og trættende Omskrivning, slaaet de Træk sammen, hvorved jeg karakteriserede dem, skjøndt unægtelig kun det ene er fælles. Denne ikke ganske nøjagtige Talebrug benyttes mangfoldige Steder, uden at Nogen opholder sig derved; men i en Polemik, hvor man maa vente, at Modstanderne ville hænge sig ved hvert Ord, er det en Fejl at benytte den.

Derimod troer jeg, at cand. Hansen begaaer en Fejl ved at ville forsvare eller bortforklare Dr. Brandes' Udtalelser i Anledning af Shelleys Ægteskab. Disse Udtalelser har jeg for nylig paa Opfordring citeret i deres Helhed i „Dagbladet", og de ere af den Beskaffenhed, at Dr. Brandes' Venner skulle have svært ved at komme fra, at „den frie Kjærlighed" her opstilles som ideal og Antagelsen af Ægteskabets Nødvendighed som pøbelagtig. Skulde der ikke være en hel Del mindre behændigt Sofisteri i at sige, at naar „Dr. Brandes her taler om en ideal Opfattelse af Ægteskabet, gaaer det virkelig ikke an at fremstille ham som en Fjende af Ægteskabet i al Almindelighed"? Hvad er det nemlig for en „ideal Opfattelse af Ægteskabet", Dr. Brandes taler om? Efter to Aars Forløb havde Shelley forladt det Barn, han havde bortført og ægtet. Næste Aar rejste han saa udenlands i Følge med Mary Godwin, som „gav ham sit Ja i Overensstemmelse med sin egen Morallov", skjønt han ikke var formelt skilt fra sin første Kone. Det var imidlertid ikke blot ydre Hindringer, der gjorde, at de ikke lod sig vie, thi „gjensidig Kjærlighed og ingen religieus eller social Formalitet var dem begge det virkelig hellige og stærke ægteskabelige Baand." De ønskede altsaa hverken nogen kirkelig eller borgerlig Indvielse af deres Forhold, og dette er aldeles i Overensstemmelse med Shelleys Grundsætninger i «Queen Mab»: „Mand og Kvinde burde saalænge være forenede, som de elske hinanden; enhver Lov, der forpligtede dem til Samliv endog blot et Øjeblik efter,

at deres Tilbøjelighed var udslukt, burde ansees for et utaaleligt og høist uværdigt Tyranni .... Man havde ikke kunnet udtænke et System, der optraadte med mere raffineret Fjendskab mod den menneskelige Lykke end Ægteskabet" („Den rom. Skole i Tydskl." 121—23). Efter et Par Aars Forløb, da Shelleys Hustru havde begaaet Selvmord, ægtede han og Mary Godwin alligevel hinanden „af praktiske Grunde", ɔ: fordi Shelleys Fader gjorde det til Betingelse for sin Tilgivelse og senere Understøttelse. Dette er altsaa den Opfattelse af Ægteskabet, om hvilken Dr. Brandes siger, at den „var altfor ideal til, at den ikke skulde være bleven anseet for frivol og pøbelagtig af Pøbelen"; men det er rigtignok den samme, vi andre kalde for „fri Kjærlighed", selv om vi derved udsætte os for, af Dr. Brandes at henregnes til „Pøbelen". Naar Dr. Brandes nemlig betegner dem, der nære en vis Opfattelse, som „Pøbelen", er det neppe for dristig en Omskrivning at sige, at han betegner selve Opfattelsen som pøbelagtig. Jeg er ikke saa heldig at kunne faae nogen klar Mening ud af cand. Hansens Forsøg paa at bortforklare dette: „fordi man siger, at et Menneske anseer en Opfattelse af en Sag for pøbelagtig, eller selv om man af den Grund kalder ham pøbelagtig (hvad der ikke behøver (?) at ligge i Dr. Brandes' Udtryk), derfor siger man dog ikke, at hans Opfattelse af samme Sag er pøbelagtig". Denne Tirade staaer for mig nærmest som et Udtryk for den Forlegenhed, hvori man bringer sig selv ved at ville forsvare en umulig Sag.

Endelig „paastaaer Dr. Paludan, at Brandes beretter om Byrons Udsvævelser som „de simpleste og naturligste Ting af Verden", det vil vel sige, at han billiger dem." Nej, det vil det slet ikke sige; de Ting, man finder simple og naturlige, er der hverken Anledning til at billige eller misbillige. Nu citerer cand. Hansen to Steder, hvoraf det ene rigtignok indeholder en Misbilligelse specielt af Byrons Liv i Venedig, det andet betegner hans italienske Udskejelser med det meget moderate Udtryk „uværdige Adspredelser"; men er dette Alt, hvad der kan opspores paa 170 Sider, der handle om Byron alene, foruden de mangfoldige Steder, hvor han tidligere omtales, saa er jeg bange for, at den „Forvridning af Fakta", Hr. Hansen med ethisk Alvor foreholder mig, let vil vende sig mod ham selv og Paalideligheden af hans egen Kritik. Overfor disse to Steder kan jeg nemlig paavise, at Dr. Brandes' Fremstilling af Byrons Udskejelser gjennemgaaende have den af mig angivne Karakter. Saaledes Beretningen om den „kjønne unge Pige", som i Mandsklæder fulgte den 17aarige Student, der var „kaad" nok til at præsentere hende for Damer som sin Broder (375); om Haremet paa Newstead, der dog kun „synes at have bestaaet af en eneste Odalisk," og om de tre gifte Damer, Byron kort efter sit Bryllup traf i sin Kones Dagligstue og „for at bruge hans egen Udtryksmaade, alle kjendte som Duer fra samme Slag" (402); endvidere om Forholdet til Lady Lamb, hvis Fortvivlelse, da Byron efter faa Maaneder brød med hende, ytrede sig i vilde Selvmords- og Hævnforsøg (403—8). S. 433 hedder det kort og godt: „Byrons naturlige Datter Allegra er Frugten af den kortvarige Forbindelse, der nu fandt Sted mellem ham og den unge Dame," nemlig Mary Godwins Halvsøster, hvem Byron traf ved Genfersøen sammen med Shelley og Mary Godwin selv, men hvem han senere aldrig synes saa meget som at have spurgt efter (Forgues „P. B. Shelley" i «Rev. d. d. Mond.», Janv. 1848, 263). — I Venedig var „det Første, Byron foretog sig, at tage sig en Gondol, en Gondoliere, en Loge i Theatret og en Elskerinde" (462), først en Kjøbmands Hustru, senere en Bagers, et raat og voldsomt Fruentimmer, der imidlertid kun var „Yndlingssultaninde" i hans Harem, udenfor hvilket han atter havde andre Liaisons (464—65). I alle disse Forhold havde hans Hjerte ingensomhelst Del (403), og hans eneste alvorlige Kjærlighed synes at have været den til Grevinde Guiccioli, som derfor trods dens ægteskabsbryderske Karakter ogsaa er den eneste, man kan se i et mildere Lys.

Alt dette fremhæver jeg vel at mærke kun overfor cand. Hansens Forsøg paa af en enkelt Ytring at udlede, at Dr. Brandes i det Hele misbilliger Byrons Levnet. Det kunde aldrig falde mig ind at forlange, at Dr. Brandes ikke maatte „se psykologisk paa Forholdene", eller skulde have taget „Anledning til at prædike Moral ved Skildringen af Byrons mægtige Digteraand". Hvis han gjorde det, vilde det være lige saa ensidigt og lige saa stor en Misforstaaelse af Litteraturhistorikerens Opgave som at gjøre Propaganda for radikale Ideer. Men lad os se paa Udgangspunktet, som cand. Hansen glemmer at tage med. Naar jeg anker over, at Dr. Brandes beretter Byrons Udskejelser som de simpleste og naturligste Ting af Verden, er det ingenlunde, fordi han ikke prædiker Moral her, men fordi han gjør det andetsteds, navnlig overfor Romantikerne. Det er, fordi han er saa sædelig streng mod Novalis' rent theoretiske Sandselighed, tæller hver Trøffel, Fr. Schlegel tager i Munden, søger at gjøre ham og Gentz personlig latterlige, og fordi den samme Modsætning gjentager sig i Bedømmelsen af Mad. de Staëls og Chateaubriands Privatliv; fordi Dr. Brandes er meget ethisk overfor Chateaubriands Udsvævelser, meget kritisk overfor Lamartines Platonisme og ingenlunde nøieregnende med de Kilder, hvortil han i saa Henseende støtter sig, hvilket jeg altsammen har paavist i mine tidligere Kritiker.

Og hvorfor tager nu Dr. Brandes saa blødt paa Byron og Shelley i Modsætning til Digtere af modsatte Principer? Det er klart af hele hans Fremstilling, at Grunden ikke alene er den, at han paa de fleste Punkter sympathiserer med Byron og Shelley, men tillige den, at han gjennem dem vil Samfundsmoralen tillivs, og det ikke blot i dens engelske Form af cant, Samfundshykleriet. Denne sidste Misforstaaelse af Moralen er det langt fra mig at ville forsvare, hvorvel jeg troer, at den ubetinget er at foretrække for Byrons frække, trodsende Paraderen med og Overdrivelse af sine Laster, ved hvilke „Fornøjelsen kun var halv for ham, medmindre han tillige havde sikret sig Forargelsen over dem i England" („Naturalismen i England" 466). Men det forekommer mig misligt, naar man driver sin Forargelse over Samfundets Hykleri saa vidt, at man glemmer at forarges over de Laster, den offentlige Mening vendte sig imod, endog næsten tager dem i Forsvar. Naar man udmaler Georg IV.s Karakter og Ægteskabsskandaler saa bredt og med saa megen moralsk Harme som Dr. Brandes, tør man, for at fordele Lys og Skygge paa rette Maade, neppe glide saa let hen over Byrons Fejl. Skjøndt Dr. Brandes' Skildring af de Forhold, der førte til Byrons og Lady Byrons Skilsmisse, i det Væsenlige er faktisk rigtig, faaer man dog ved f. Ex. at læse Mézières' Fremstilling i «Revue des deux Mondes», 1 Dec. 1873, et helt andet Blik paa Byrons Optræden overfor sin Hustru, som notorisk ansaa ham for affindig, da hun forlod ham. Det er ogsaa der paavist, at dette Skridt af hans Hustru ingenlunde kan have overrasket ham saa meget, som han selv og Dr. Brandes efter ham paastaaer (412), at Opbrydelsen af hans Gjemmer og Breve er noget tvivlsom o. s. v. Ka-

stede nu ogsaa Bagtalelsen sig fra den Tid over ham med overdrevent Raseri, navnlig i den bekjendte Beskyldning for Blodskam, saa er Aarsagen dog ingenlunde alene eller fornemmelig at søge i Hykleriet og Misundelsen mod ham, der „var saa stor og med alle sine Fejl intet Øjeblik var sunket til den spidsborgerlige Respektabilitets Niveau“ (! 414). Hovedskylden har hans eget vanvittige Liv og ofte endnu vanvittigere Udtalelser, den Voldsomhed, hvormed han i sin saarede Forfængelighed og Lyst til at stille sig selv i titanisk Belysning slyngede Udfordring paa Udfordring i Øjnene paa Samfundet. Det er let forstaaeligt, at man kunde tro det Yderligste om en Mand, der levede og skrev saaledes, og ovenikjøbet gjorde Alt for at blive anseet for endnu værre, end han var, lapsede sig med sit aandelige Slægtskab med sine Digtes forbryderske Helte og i Samtaler og Skrifter experimenterede med Blodskam (443 ff. „Emigrantlitt.“ 1 Udg. 71 ff. Taine «Hist. de la litt. angl.» 1866, IV, 345). Man føler sig virkelig fristet til at tage Parti med Byrons Landsmænd overfor den Ensidighed, hvormed Dr. Brandes forherliger ham og i de stærkeste Udtryk fordømmer „den Fasthængen ved en etableret Religion, der er en praktisk og uspekulativ Aandsretnings mindst tiltalende Ledsager,“ og hvis Forfølgelse af Byron og Shelley „ikke er Dumhed alene, men et af megen Bornerthed baaret højst modbydeligt Hykleri“ (28), idet han sammenligner „det civiliserede Hykleri“ med det 16. Aarhundredes Inkvisitionstribunal (416), og til Yderlighed overdriver Samfundets Skyld. Ved Siden af den megen Deklamation mod Tidens Poesi, der „sad til Halsen i Bibeltro og religieus Fordummelse“ (450), mod „den franske Reaktionslitteraturs grændseløse og modbydelige Hykleri med det Erotiske“ (501) og mod „det snevert moralske Synspunkt“ i Adam Homo (503), forekommer det os overdrevent frisindet, naar Dr. Brandes forarges over, at der rettedes Beskyldning for Immoralitet mod Byron og særlig mod hans „Don Juan“ (494), i hvis slibrige Skildringer han kun seer „Glød og Duft“, højst en „overgiven og sandselig Spøg“ (497). Denne Beskyldning var virkelig aldeles naturlig og grundet, og jeg forstaaer slet ikke, hvor man kan kalde Southeys Anklage mod Byron for Immoralitet og Irreligieusitet „perfid“ (152), om man end kan finde hans Appel til Autoriteterne lidet gentlemanlike. Man kan meget vel anerkjende Byrons Digtergenius og Samfundets delvise Uret mod ham uden at overse den Forklaring og Undskyldning, Opinionens Forfølgelse finder i hans Laster og hans frække Udstillen af dem, hans konsekvente Irriteren af sine Landsmænds Følelse paa alle Punkter, f. Ex. ogsaa ved den højmælede Beundring for Napoleon, hans Fædrelands Arvefjende. Taine viser meget rigtigt, hvor forklarligt det var, at den engelske officielle Moral paa den Tid overdreves, netop paa Grund af Krigen mod Frankrig og Oppositionen mod den franske Letfærdighed, en Arv fra det 18. Aarhundrede og Revolutionen.

Der er noget meget Farligt ved Ringeagten for „den spidsborgerlige Respektabilitet“, „de borgerlige og spidsborgerlige Dyder“, som de fandtes hos Georg III eller Southey, den ægteskabelige Trofasthed, Faderkjærligheden o. s. v. (141, 155), for den strenge Hævdelse af Familieæren, som ikke passer for den „moderne Aand“ (Scott 164; den er formodentlig ikke „human“ nok), for den konventionelle Moral i det Hele, der overalt opfattes som filistreus og farisæisk. Hovedmassen af Menneskene taale slet ikke at rystes i deres Respekt for denne spidsborgerlige Moral eller at bringes til at sympathisere med Byrons og Shelleys Fordring paa Frihed „til at skrive uden at krumme Ryg for en offentlig Mening“ (ɔ: uden at Flertallet af deres Medborgere turde nære en anden Opfattelse af Religion og Moral, udtale den og handle efter den?), „til at handle som det stemmede med deres inderste Individualitet, uden at underkastes Kontrol af dem, der, fordi de selv ingen Personlighed besadde, vare de mest højrøstede og ubarmhjertige Dommere over de Karakterfejl, der vare knyttede til Selvstændighed, Originalitet og Geni“ (135). Ere Fejl af den Art som Byrons og Shelleys „knyttede til Selvstændighed, Originalitet og Geni“, saa er jeg bange for, at her endogsaa Guld er kjøbt for dyrt, og at det vilde have været meget farligt, uden Indsigelse og Kontrol at lade dem handle, „som det stemmede med deres inderste Individualitet“. Shelleys i Queen Mab udtalte Principer om Ægteskabet f. Ex. kunne føre betydelig videre, end de tilfældig førte ham, og det er neppe sikkert her at holde sig til Menneskenes gode Natur og stole paa, at Forholdet mellem Kjønnene ikke vilde „blive et hyppigt vexlende“ paa Grund af Forældrekjærligheden. Jeg kan med min bedste Villie ikke dele Dr. Brandes' moralske Harme over, at Kansleren fradømte Shelley Værgemaalet for hans Børn i Betragtning af hans udtalte Principer og letsindige Forhold til sin første Hustru (333). Naar Domstolene overhovedet skulle afgjøre slige Spørgsmaal og have Ret til at skille Børn fra Forældre, undrer det mig ikke, at de nærede nogen Mistillid til hans fremtidige Familieforhold. „Forfatteren til Queen Mab og Alastor“ kan være meget vel skikket til Udødelighed og dog egne sig mindre til Børneopdragelse end „den forhenværende Værtshusholder Westbrook“, der nok iøvrigt havde været Hotelvært, og hvis „intellektuelle og moralske“ Karakter ingen Skade vides at have taget af hans Stilling, medens det er naturligt, at han hellere selv vilde beholde sine Børnebørn end betro dem til den Mand, der først havde bortført hans umyndige Datter og dernæst forladt hende, der selv betragtede sig som Aarsag til hendes paafølgende Selvmord (Forgues „P. B. Shelley“ i Rev. d. d. Mond. Janv. 1848, 260), og nu levede sammen med en anden Kvinde. Det er for bekvem en Forklaring, at „Uregelmæssigheden kun var den ydre og lidet betydende Side af Shelleys Natur og Existens. Den var kun et Symptom paa den dybe Modtagelighed og Sensibilitet, der tidlig møder Betragteren af hans Liv“ (303). Havde man Lov til paa den Maade at symbolisere sine Fejl bort, saa behøvede man ikke at tage sig ethiske Forpligtelser videre nær.

Jeg troer altsaa, at Dr. Brandes' Fremstilling gjennemgaaende er yderst uretfærdig mod Samfundet og Samfundsmoralen. Og naar saa endda Byron i sin Kamp mod det, han ansaae for Hykleri og Usandhed, selv havde været sand og fri for smaalig, personlig Forfængelighed, som Shelley unægtelig var det. Men med al sin Storhed var han ogsaa en af de største «poseurs», Litteraturhistorien kjender, en af de Digtere, der fremfor Alle „førte sit Liv for Spejlet“, som Dr. Brandes siger om Lamartine. Det er bekjendt, hvorledes han i alle sine Helte koketterer med sig selv og sin „Weltschmerz“, ligesom han i sit private Liv koketterede med sine Udskejelser og sin Excentricitet, snart vakte Opsigt ved kun at nyde Sodavand og Biscuit i store Diner'er, snart ved Umaadelighed (Taine l. c. 339) og vilde Orgier, hvor Vinen gik rundt i en Hjerneskal. Han tog en Boxertime istedetfor at følge sin Moder til Jorden for at skjule sin Sorg for Omverdenen, og han forsøger at stylte sig op til Foragt for kritiske Angreb, som i Virkeligheden bragte ham ud af sig selv af saaret Forfængelighed (381). Disse melodramatiske Til-

bøjeligheder og Lysten til at pynte sig ud som Theaterhelt forlod ham aldrig. I «English bards and scotch reviewers» optræder Don Juans senere Digter som den strenge Repræsentant for Moraliteten og Samfundshykleriet med Anklager mod Littles og Strangfords lystne Vers og med aldeles uforanledigede Angreb paa den ædle W. Scott som den, der besynger Røvere og Kjæltringer (en mærkelig Anke fra Byrons Side!) og skriver for Penge, Noget, som Byron senere selv godt lærte. Ganske vist fortrød han siden denne Tale om

prostituted muse and hireling bard,

og undskyldte den med ungdommelig Hidsighed; men naar man bedømmer Southeys Angreb, der dog udgik fra en alvorlig Overbevisning og rammer virkelige Fejl, saa haardt som Dr. Brandes, er det neppe retfærdigt at lade Byron slippe for videre Tiltale (179) og stille hans raa og voldsomme Anfald paa sagesløse Mænd i en flatterende Parallel med den saarede Løves blinde Vrede (384).

Cand. Hansen tør ikke fælde nogen Dom over de tre første Dele af Dr. Brandes' Værk, men slutter fra den fjerde, at de ogsaa maa være gjennemtrængte af den Originalitet og den fine kritiske Sands for Digternes Ejendommeligheder, som vækker Læserens Lyst til at lære dem selv nøjere at kjende. Jeg troer ogsaa, at Bogen vidner om disse Fortrin hos Dr. Brandes, men ikke mindre om den Ensidighed og Tendens, som altfor ofte svækker eller endog rent udsletter Fortrinene og gjør Resultaterne falske. Dette slutter jeg ikke alene fra mit Bekjendtskab til de tidligere Dele, men jeg troer ogsaa at kunne paavise det i den sidste, om jeg end er mindre hjemme i dens Emne. „Emigrantlitteraturen" var i sin første Skikkelse efter min Opfattelse den originaleste og friskeste, men ogsaa den voldsomste af Værkets Dele. „Den romantiske Skole i Tydskland" har fortrinlige Partier, men forekommer mig som Helhed noget vanskelig at finde Rede i og faae Overblik over; den er tillige meget uretfærdig i sine Fremstillinger og Domme, om end ikke i samme Grad som „Reaktionen i Frankrig". Her har Dr. Brandes nemlig temmelig vilkaarlig samlet de Litteraturbevægelser, han staaer mest fjendtlig overfor, medens Stil og Fremstilling staaer mærkelig lavere end i Resten af Værket. „Naturalismen i England" er atter langt klarere og smukkere, og det er her snarere den overdrevne Sympathi for enkelte af Digterne end Antipathien, der er Bogens Fejl. Jeg har søgt exempelvis at paapege, hvorledes det Usunde, der var i Byrons Natur og Liv, og den Indflydelse, det maatte have paa hans Digtning, forekommer mig vel let berørt, og Samfundshadet derimod altfor fremtrædende. Thorvaldsens naive Opfattelse af Byron: „han vilde nu altid være saa ulykkelig", synes mig langt mere psykologisk træffende end Dr. Brandes' overdrevne Begejstring. — Vil man skildre Shelley som Digter ud fra psykologiske Forudsætninger, saa troer jeg, at man faaer Billedet af en vistnok ædel, humant begejstret og offervillig, højt begavet Personlighed, men ogsaa af et Barn, der i visse Maader aldrig blev voxen, en fra Barndommen sygeligt exalteret og sygeligt følsom Natur, tillige legemlig syg, plaget af Epilepsi, undergravet og ogsaa aandelig usundt paavirket ved Brugen af Opium. Havde der her været Tale om en tydsk Romantiker, saa havde Dr. Brandes vist faaet noget helt Andet ud af disse Forudsætninger. Stødt tilbage ved den første Berøring med den raa Virkelighed, som han lidet egnede sig for og aldrig lærte ret at forstaa, saa lidt som Menneskene, danner han sig i en aldeles umoden Alder en aldeles umoden Livsanskuelse, bygget alene paa hans egen exceptionelt ulykkelige Natur og dens formentlige Erfaringer. Han troer sig nu forpligtet til overalt at udraabe sine paa alle Punkter yderlig, endog afsindig radikale Grundsætninger i de voldsomste Udtryk og støder derved Alle fra sig, trods sin Trang til Kjærlighed. Han følger ærligt i Praxis sine Principer og ødelægger saaledes, som Taine siger (l. c. 323), selv sit Liv ved at føre det Fantasteri over i sin Opførsel, som han skulde have indskrænket til sin Digtning. Ligesom han bliver Kommunist og Atheist (23, v. rom. Sk. i Tydskl. 124) bliver han Vegetarianer og overtroisk Mystiker: ethvert exalteret Sværmeri griber ham med lige enerverende Lidenskab. Hans Væsen afspejler sig i hans Digtning: ophøjet Pathos og dyb Følelse, store mystiske Syner ved Siden af forskruet Sentimentalitet og en næsten komisk, naiv og uerfaren Frihedsbegejstring; pantheistisk Hensynken i Naturindtryk, en abstrakt Idealisme, der flyder bort mellem Hænderne; aldrig en virkelig Skildring eller en klar Skikkelse, der har Rod i Livet; det skulde da være i Dramet «The Cenci», hvor den forfærdende Lidenskab og den nervøse Sensibilitet er saa beslægtet med Shelleys egen Natur og lige saa fjern fra Virkeligheden som den. I højeste Grad overdreven forekommer os da den næsten overmenneskelig ideale Belysning, Dr. Brandes kaster over denne i mange Henseender sympathetiske, i andre yderst ulykkelige og ufuldkomne Digterskikkelse. I ham seer han „Sangens egen Genius" (354), „en fri og himmelsk Aand, som ingen Anden skikket til at stille den moderne Tids Frihedsideal frem for Tidens Bevidsthed" (343), ja, han sammenligner ham endog med „den Aand, der døbte med Ild" (434), og synes at se en Art Under i, at hans Hjerte blev ufortæret af Baalets Flammer (357) — han var jo cor cordium. Mærkeligt er det ogsaa at se, hvorledes det hos ham ikke skader, at „Udtrykket for den højeste Hengivelse smelter sammen med Udtrykket for den heftigste sandselige Rus" (277), naar man betænker, hvor haardt Dr Brandes har bedømt denne Sammensmeltning hos Novalis.

Cand. Hansen har i sin Anmeldelse særlig henpeget paa Behandlingen af Wordsworth som upartisk. Det er sandt, at Søskolens Digtere og navnlig W. Scott, trods deres fra Dr. Brandes' afvigende Anskuelser, ere skildrede ganske anderledes retfærdigt end de tydske og franske Romantikere. Dog forekommer det mig, at Wordsworths personlige Uelskværdighed og Forfængelighed (82 ff.) er trukken stærkere frem end nødvendigt til Forstaaelse af hans Digtning, især sammenlignet med en Skildring i lutter Hvidt og Rosenrødt som den af Shelley. Om den Maade, hvorpaa Lakisterne omtales som Renegater, i Modsætning til det varme Forsvar for V. Hugo i samme Egenskab, har jeg nylig havt Lejlighed til at udtale mig her i Bladet. — Behandlingen af W. Scott slutter med, at han er en Digter, „som alle Voxne have læst, og ingen Voxen nogensinde læser" (196). Jeg troer, at dette er meget for meget sagt, især i Sammenligning med Dommen om Byron (388), der som Repræsentant for „den moderne Aand" i Poesien er „en Sanger for dem, der tilhøre den Tid, hvori de leve". Den næsten ubetingede Beundring, Dr. Brandes nærer for Byron, er tvertimod vistnok stærkt antikveret, og findes der end hos ham mere psykologisk Dybde end hos W. Scott, saa har denne til Gjengjæld andre Fortrin. Scotts Skotland er ganske anderledes realistisk end Byrons Orient, medens Størstedelen af de byronske Helte, Giaourerne og Korsarerne, ikke have en Smule mere af Virkelighedens

Blod i deres Aarer end Klanhøvdingerne eller Ivanhoe og nutildags forekomme os fuldt saa meget at høre hjemme i en Maskeradegarderobe. — Endelig, hvordan det end gaaer med Resten af Søskolen, saa er Southey aldeles uforsvarlig behandlet. Alle Beretninger, jeg kjender, ere enige ikke blot om hans absolute Hæderlighed, men om hans personlige Elskværdighed; der er ingen Tvivl om, at hans Ord altid stemte med hans Overbevisning, og drev han end denne paa visse Punkter ud i Fanatisme, saa gjorde sandelig Byron og Shelley det i endnu højere Grad og vare endnu uretfærdigere imod deres Fjender. Men medens Dr. Brandes uanfægtet lader Shelley deklamere mod „Præsterne af den onde Tro" og Religionen, der befolker „Jorden med Djævle, Helvede med Mænd og Himlen med Slaver", er han overmaade haard mod Southeys Fanatisme overfor Digterne af „den sataniske Skole". Han bliver „den holdte og betalte Skribler, der, som Byron siger, havde løjet sig til Laureatpoet" (507; det vil sige, at han havde opnaaet sin Plads ved at forsvare Grundsætninger, som Byron holdt for Løgn, men han selv for Sandhed. Det er vel ikke Dr. Brandes' Mening, at enhver Digter, der faaer Statsunderstøttelse, bliver en „holdt og betalt Skribler"?). Han var en Forbryder, „hvis Navn hørte hjemme paa det moralske Atlas' Botany Bay" (507), en „uinteressant Personage", hvis Navn og Venskab „skæmmer Landors Liv" (297) — Landor, der prædikede politiske Snigmord og var „Ven og Aandsbeslægtet af de store europæiske Revolutionsmænd" (294) af Mazzinis Skole, de lumske og samvittighedsløse, underjordiske Agitatorer og Konspiratorer! Southeys officielle Lovsange over Kongehuset kan man jo mene om, hvad man vil; men det er vist svært at skaffe endog blot Formodning for, at de stred mod hans Overbevisning, hvilket var det Eneste, der kunde redde Dr. Brandes' Dom om hans „politiske og litteraire Renommee". Hans personlige Karakter, som man efter de citerede Udtalelser ogsaa skulde anse for tvivlsom, maa Dr. Brandes dog i hans Levnetsbeskrivelse, om end modstræbende, anerkjende. Efter alt dette lægger jeg ikke megen Vægt paa den strenge Bedømmelse af hans senere Digtning, som jeg ikke kjender tilstrækkelig, til at kunne vurdere den. Jeg har oftere paavist denne Dr. Brandes' Tilbøjelighed til paa meget løse Grunde at stille de Digteres Person og Liv i en ufordelagtig Belysning for Læserne, hvis Ideer stride mod hans egne, og den er et af de mindst tiltalende Træk ved ham som Litteraturhistoriker.

Sluttelig appellerer cand. Hansen til mig selv, om jeg ikke „i mit stille Sind fornemmer en Hviskem om," at hvis Dr. Brandes havde agiteret for de Tanke- og Aandsretninger, der have Hævd, istedetfor at gaa imod Strømmen, saa havde han forlængst været Professor. Jo, det troer jeg ganske vist han havde; men havde han hørt den Retning til, troer jeg heller slet ikke, at han havde været Agitator; thi for det, der allerede har Hævd, behøver man ikke at agitere, og Forsvaret derfor føres i Reglen med langt større Ro end Angrebet, fordi den kompakte Modstand hidser. Men Dispositionen til Hidsighed er jo forskjellig; uden Hensyn til, om han gik mod Strømmen, troer jeg ogsaa, at Dr. Brandes forlængst havde været Professor, hvis han havde taget Sagen lidt roligere og mere objektivt. Men naar man med Vold og Magt vil være Reformator, og vil have Reformerne strax og lige efter sit eget Hoved, uden tilstrækkeligt Hensyn til faktiske Forhold, saa maa man ogsaa tage sine Konsekvenser uden at klage altfor meget over Uretfærdighed; thi dersom det var en ganske magelig og farefri Sag at være Reformator, saa var Stillingen altfor lokkende og Æren derved ikke stor. Og naar cand. Hansen, som sædvanlig i „de Yngres" Navn, udtaler en Beklagelse af den Uret, der er begaaet mod Dr. Brandes, saa er Forskjellen i vor Alder ikke saa stor og mit Bekjendtskab til Stemningen blandt de Yngre ikke saa begrændset, at jeg jo med samme Ret kan nedlægge en bestemt Protest og erklære, at det store Flertal blandt de Yngre betragter mange af „de Impulser, der ere udgaaede fra Dr. Brandes," paa en fra Hr. Hansens Opfattelse grundforskjellig Maade.

Nu tvivler jeg ikke paa, at min ærede Modstander atter vil finde mit Syn, ikke blot paa Dr. Brandes, men paa flere af de engelske Digtere, yderst „snevert". Det er jo ikke første Gang, han retter denne Anklage imod mig, og han kan neppe være i Tvivl om, at jeg just heller ikke anseer ham for at have valgt sit Stade paa Objektivitetens og Fordomsfrihedens Tinder, men klare Bjergtoppe. Hvad hjælper det imidlertid, fra begge Sider at anklage hinanden for snevert Syn? Lad os hellere prøve, under Diskussionen idetmindste formelt at anerkjende Berettigelsen af en forskjellig Livsanskuelse, der maaske tilsidst i Meget beroer paa en Temperamentsforskjel.

Hovedfiguren i „Misanthropen".

Brudstykker af nogle Studier af Francisque Sarcey.*)

1.

Hvert Slægtled, som stilles overfor et af Fortidens Mesterværker, betragter det under et nyt Synspunkt og faaer en ny Side til at springe frem, som fra det Øjeblik bestandig staaer i skarpt Lys. Eftersom ethvert Slægtled, naar det træder ind i Livet, fører med sig ikke blot Fædrenes Ideer og Følelser, men ogsaa nye og for det ejendommelige Synsmaader og Former af Følelse, søger det disse sidste i den gamle Mesters Digtning og finder dem ogsaa — af den fortræffelige Grund, at det først selv har lagt dem ind deri. Det beriger den gamle Digtning med de Fremskridt, som det selv nødvendigvis har maattet gjøre. Homer er maaske kun den Største blandt Digterne, fordi han er den Ældste og fordi tretusind Aar have anstrengt sig med at tilhugge og udmejsle hans Billedstøtte.

Denne Lov, der faaer os til at studse, naar den formuleres saa kort og bestemt, hævdes til alle Tider og paa alle Tankens Omraader. Man kan, for at nævne et Exempel, forfølge den tydeligt i de Ord, hvoraf vort Sprog er sammensat: Ordene blive ved at være de samme, men de Ideer, Indtryk eller Stemninger, som de vække, skifte hos hvert enkelte Slægtled. I Overensstemmelse hermed fremkalde da ogsaa i dette eller hint Stykke af Molière, hvor ikke en Linie er blevet forandret, ganske andre Sider det 19. Aarhundredes Menneskers Beundring end de, som satte Digterens Samtidige i Henrykkelse. Gjennem tvende Hundrede Aar er Slægt

*) Den berømteste franske Theaterkritiker i vore Dage, og i en vis Forstand vel den eneste nulevende virkelige Theaterkritiker, forsaavidt som ingen Andre end han bestandig søger at uddrage en dramaturgisk Lære af det Stykke, han kritiserer, idet han underkaster det en teknisk Analyse. De her ikke medtagne Dele af hans Studier over Hovedfiguren i „Misanthropen" indeholde en nærmere Begrundelse af enkelte af de fremsatte Anskuelser.

efter Slægt defileret forbi Digterværket og har med religieus Ærbødighed ophængt paa det, som paa et Afgudsbillede, de dyreste Smykker af sit eget Juvelskrin. Saaledes er Stykket lidt efter lidt blevet gjort rigere ved uafbrudte Tilføjelser. Vi selv føje til af Vort, og Andre, som følge efter os, ville tilføje af Deres, og det vil blive ved at gaa paa den Maade, saalænge Molière mindes.

Og for at sige det i Forbigaaende: det er det, som nuomstunder gjør det næsten umuligt at spille mange berømte Roller. De litterairt Dannede se i dem en hel Hærskare af Egenskaber, som Skuespilleren ikke kan gjengive, af den gode Grund, at de slet ikke findes i Digterens Værk, men i vor Fantasi og i vor Hukommelse. — Hvor vil De forlange, at en Skuespiller nogensinde skal kunne komme til at svare til den Forestilling, De gjør Dem om en Tartuffe eller en Don Juan eller en Alceste? Disse Skikkelser, som Aarhundreders Beundring har forstørret i det Uendelige, have omsider faaet saa kæmpemæssige Omrids, at ingen Kunstner nutildags formaaer at udfylde Rammen. Jeg er overbevist om, at paa Molières Tid var Don Juan kun en Libertiner af en grand seigneur. Men Guds Død og Pine! nu skal han raade over ikke blot al Fortidens Hofmænds Elegance og fornemme Manerer, men ogsaa over en vis satanisk Forførelse, over en Higen mod det Ideale, kort sagt, over alt Muligt, over Tydsk og Fransk blandet sammen, som det er umuligt at faae frem paa eengang, og som kun Aarhundredernes uophørlige Arbejde har presset ind i og ud af Molières Text.

Lige saadan forholder det sig med „Misanthropen". Alceste var oprindelig en ganske ligefrem Rolle: et bravt, fremfusende og forelsket Menneske. Men hvad tænker De paa? Naar han nu er bleven den urokkelige Visdoms Repræsentant, et Ideal af en Elsker og samtidig et Mønster paa en Republikaner, saa indeholder Rollen saa mange forskjellige Opgaver, at det saamænd er ganske naturligt, om selv den mest udmærkede Skuespiller ikke kan magte det Herkulesarbejde at spille den tilfredsstillende.

Heldigvis stiller det store Publikum ikke saa store Fordringer. Det er ikke à jour med alle disse Tilføjelser og alle disse Overmalinger, og det lader sig mere end eengang rive fuldstændigt med. Paa Grund af sin Uvidenhed opfatter det delvis Texten, som den oprindeligt var ment. Dets Beundring er mindre sammensat, mindre fin; men den er mere naiv, og den har fuldt vel sin Berettigelse. — Vi Andre, de litterairt Dannede og Kritikerne, kunne umuligt se bort fra hine Overmalinger, der for os ere blevne Et med den oprindelige Text. Det kan imidlertid være et ganske interessant Arbejde at gaa dem igjennem og ligesom skalle dem af — akkurat som naar man atter bringer et gammelt Maleri frem for Dagens Lys, idet man befrier det fra de gjentagne Overmalinger, der have forvansket dets Karakter.

2.

Molière, som altid kæmpede for Sandheden og for sund Sands, havde i „Misanthropen" foresat sig at bekæmpe en særegen Art af Hykleri, som man maaske kunde kalde Hykleri i god Tone og Levemaade. Det er et Hykleri, som gaaer i to Retninger. For det Første omfatter det et vist Antal Gestus, visse Stillinger, en vis Holdning, endelig en Række konventionelle Fraser, ved Hjælp af hvilke man simulerer overfor dem, man omgaaes, en Velvillie, som i Reglen ikke er oprigtig ment. Det er, kort sagt, Alt det, man nutildags kalder Høflighed eller „Elskværdighed". Men hint Hykleri bestaaer ikke alene deri. Efter dets Lovbog er det frembeles Skik og Brug, god Tone, med faa Ord comme il faut, at lægge for Dagen med Hensyn til en hel Mængde moralske, politiske, kunstneriske eller filosofiske Emner visse fredlyste Meninger, den saakaldte „al Verdens Mening" (skjøndt denne ofte er falsk og afskyelig), samt endelig at handle i Overensstemmelse med disse Principer.

Det er to meget forskjellige Ting, skjøndt man som oftest sammenblander dem i det daglige Liv. Alceste sammenblander dem ogsaa, men stik modsat Alverden, som billiger dem, farer han i Flint over dem. Han har Uret og fortjener fuldstændig, at der lees af ham, naar han bruser op i Raseri over rene Bagateller, som f. Ex. over Maaden, hvorpaa man hilser, eller over de Komplimenter, man overdænger Damerne med; men han er paa rette Vej og bør ikke længer spottes, naar han oprøres over forkastelige Fordomme og Misbrug, der vare saa at sige indvævede i Tidens Begreber om Levemaade. I første Tilfælde havde man at gjøre med Fremfusenhed hos en Særling, der vilde være bleven betragtet som et ubehøvlet Menneske, hvis han ikke havde været grand seigneur; i sidste Tilfælde stod man overfor ærlig Oprigtighed hos et retskaffent Menneske, der havde givet sig i Kast med Uretfærdigheden, og som heller end at finde sig i den fandt sig i at blive latterlig.

Thi det maa man vel lægge Mærke til: i Samtidens Øjne var Alceste latterlig i det ene saa godt som i det andet Tilfælde. I begge Tilfælde bryder han jo nemlig med det gode Selskabs Forskrifter om Belevenhed og paadrager sig med Rette Spydigheder fra Célimène og hendes adelige Venner, for hvem Intet er hverken godt eller sandt eller retfærdigt eller smukt undtagen det, som de herskende Begreber om Levemaade befaler at finde godt, sandt, smukt og retfærdigt. Der er blot den Forskjel, at i første Tilfælde spiller han i upartiske og forstandige Folks Øjne en Bussemands Rolle, der gjør et Spektakel som bare Pokker for de ligegyldigste Smaalyder, og at det er umuligt at lade være at trække paa Smilebaandet over Misforholdet. Men i det andet Tilfælde vilde de samme Personer paa ingen Maade kunde nægte ham deres Agtelse; thi gjennem hans hidsige Opbrusen mod det Usande og Uretfærdige mærker man bestandig en ærlig Tænkemaade, en loyal Sjæl, et varmt Hjerte.

Disse to Synspunkter at se Alcestes Karakter under have været fremme ligefra Stykkets første Opførelse, og vi have et Vidnesbyrd derom i en berømt Anekdote, som maaske ikke er ægte. Men enten den er ægte eller uægte: — alene det Faktum, at den er gaaet fra Mund til Mund, angiver os Datidens Sindsstemning. Man fortæller altsaa, at nogle Hofmænd troede at kunne gjenkjende i Alceste Hertugen af Montausier, og at de søgte at ophidse mod Molière denne strenge og stolte Adelsmand, idet de nemlig forestillede ham, at han (som Stikordet lød dengang) var bleven gjort latterlig i alle hæderlige Menneskers Øjne. Hertugen gik saa hen og saae Komedien og erklærede kort og godt, at han vilde føle sig meget tilfreds, dersom han virkelig lignede denne Særling.

Hvad tør man slutte heraf? At uden al Tvivl ved det Lag 1666 hele Hoffet morede sig paa Alcestes Bekostning, og at det fandt ham yderst komisk med al hans Overfusning og Opbrusen. Fremdeles, at en alvorlig, klartskuende Mand, takket være hans særlige, mere udviklede og fremmelige Karakter, opdagede hos Alceste bag ved alt det Komiske et Grundtræk af Redelighed, Frimodighed og Uafhængighed, hvormed Mo-

lière ved en genial Indskydelse har udstyret Figuren, samt at han af den Aarsag fandt mere Anledning til at beundre end til at le. — Men det er rimeligt, at Folk af Hertugen af Montausiers Kaliber have været faatallige i den anden Halvdel af det 17. Aarh., og at det, som navnlig slog Mængden ved Mesterens Portrait, var denne «raideur des vieux âges» som stødte altfor voldsomt an mod Tiden og mod gængse Skik og Brug. Til Bevis skal jeg endnu kun anføre en kort Anekdote, som muligvis ikke er mere ægte end den forrige, men som alligevel har sit Værd og sin Betydning som Legende.

Omkring 1660, endnu efter Boileaus Satirer og «Précieuses ridicules», hørte det med til god Tone at beundre Sonnetfabrikanternes forlorne Aandrigheder og at daane af Henrykkelse over Benserades og hans Efteraberes Finesser.*) Saadan krævede Moden, og jeg tænker mig, at i mer end een Gade vilde man være bleven anseet for en ubehøvlet Person, hvis man havde tilladt sig at udtale en anden Opfattelse. Imidlertid, man vilde ikke have udtalt den; man vilde have frygtet et koldt Blik fra Fruen i Huset, der vilde have maalt En fra Top til Taa og sagt En, at man ikke blot ingen Smag, men at man heller ingen Opdragelse havde. Gudbevares, det stod En frit for at nære saadanne besynderlige og ilde sete Anskuelser; men hvis man var saa ulykkelig at have Hovedet fuldt af den Slags Tanker, saa beholdt man dem for sig selv, man slyngede ikke andre Mennesker dem i Ansigtet. Sligt passede sig ikke, det saae ikke godt ud.

Alceste havde altsaa dobbelt Uret i Scenen med Oronte. For det Første sagde han en Salondigter, som spurgte ham, hvad han syntes om hans Vers, sin oprigtige Mening: han var uhøflig mod ham, uden at det var til Gavn for Nogensomhelst. Og for det Andet — hvad der var langt værre — brød han med en almindelig vedtagen, respekteret og næsten hellig Fordom, idet han ikke beundrede en Genre af Aandrighed, som for den Tid var Toppunktet af «comme il faut».

Anekdoten, jeg før sigtede til, fortæller os, at den Dag, da Stykket opførtes første Gang, fandt hele Publikum Orontes Sonnet fortrinlig; den var jo virkelig ogsaa i Tidens Aand. Man klappede af dens

„Thi man har ikkun Haabløshed tilbage,
Naar man skal haabe i al Evighed,“

ganske som maaske nutildags et fransk Publikum vilde applaudere et eller andet naturalistisk Digt og vilde tage det meget ilde op, dersom en Alceste viste det, i et overlegent Sprog og med al Sandhedens blændende Magt, at det i Virkeligheden er en Idiot med sine forudfattede Meninger.

Paa dette ene Punkt vandt Alceste næsten strax sin Sag og fik Publikum med sig, fordi den litteraire Smag aldrig fordummes ret længe ad Gangen. Der er altid et Underlag af sund Sands, som man blot behøver at slaa paa — saa springer Uvillien mod det Usande frem som en Gnist. Men vist er og bliver det alligevel, at Alceste her havde givet sig i Kast med en meget stærk og livskraftig Fordom, og at Molière endnu sex Aar efter, i sine «Femmes savantes», mente at burde drage til Felts mod den, hvad der da unægtelig tyder paa, at han ikke just tænkte, han havde faaet Bugt med den i „Misanthropen“.

Det er ikke vanskeligt at opremse de „overleverede Meninger“, som Alceste bryder med, fordi de forekomme ham intetsigende og uretfærdige. De ere ikke synderlig talrige; idet Molière begrændsede sin Synskreds til kun at omfatte Hofanliggender, nødsagedes han til at bevæge sig indenfor temmelig snevert afstukne Grændser. Mange Emner var det ham forment at røre ved; han holdt sig til litteraire og moralske Spørgsmaal. Men man veed jo nok, at i de gamle franske Klassikeres Værker, der ere saa kondenserede og saa logiske, samler og sammenfatter man i en eneste, omhyggeligt valgt Detail alle ensartede Punkter, ligesom man i en enkelt Figur sammenfatter alle de Dyder og Lyder, som man ønsker at føre frem paa Scenen.

Som sagt: naar De har fremhævet, at Alceste gjør Oprør mod den gængse forlorne Aandrighed; at han harmes over den Skik at gjøre Dommerne sin Opvartning; at han hudfletter det Hang til elskværdig Bagtalen, som var — og desværre endnu er — Konversationens Drivfjeder, samt den Mani for satiriske Portraiter, der hørte ind under det 17. Aarhundredes Moder; at han udtaler sin Foragt for den Forfængelighedssyge, som bevægede Hoffolkene til at tigge om Gunstbevisninger og til at kaste sig i Skarnet for Majestæten for at opnaae dem; samt at han ræddes ubeskrivelig for alle det selskabelige Koketteris Kunstgreb, endog for de alleruskyldigste: — naar De har fremhævet dette, siger jeg, saa er De ogsaa færdig med Deres Liste. Thi Molière har enten ikke magtet eller har ikke fundet det rigtigt at lade sin Alceste give sin Mening tilkjende om nogetsomhelst af de store Spørgsmaal, der satte hans Samtidiges Sind i Bevægelse.

I alt øvrigt er Alceste kun en Brantenpeter, en Særling, som raser mod alle Høflighedens smaalige Bagateller, og som render om med grønne Baand, efter at de er gaaede af Mode, ret som om det var Umagen værd at gjøre sig afstikkende fra alle Andre for noget saa Ligegyldigt; som fremdeles bliver Fyr og Flamme, fordi Philinte, i Overensstemmelse med Skik og Brug, har omfavnet en blot og bar Bekjendt, der først havde hilst ham paa samme Maade; som bilder sig ind, at Sanddruhed tvinger ham til at fortælle en Dame, at hun bruger Pudder og gjerne vil være dejlig; som overvælder med Uforskammetheder den stakkels Arsinoé, der . . . Dog — jeg blev aldrig færdig, hvis jeg skulde opremse alle hans Taktløsheder, der virkelig ere en Smule komiske, og som Molière selv — i Overensstemmelse paa dette Punkt med hele Datidens gode Selskab — har karakteriseret som latterlige.

Thi jeg beder Dem endelig ikke glemme, at det var Molières Hensigt, at Figuren skulde være komisk. Ja netop, han har gjort den komisk: Alceste, det er en retskaffen Mand, et ædelt Hjerte, en lidenskabelig Natur, endog til sine Tider et behageligt og elskværdigt Menneske — men ikke desto mindre komisk. Han var komisk, og han blev heller aldrig synderlig Andet for hele det 17. Aarhundrede. Man havde nok strax fra første Færd en dunkel Følelse af, at han havde sine gode eller store Sider, og at den Oprigtighed, som han gjorde sig saa meget til af, var i Slægt med „noget vist Nobelt og Heltemæssigt“. Men man lagde ikke videre Vægt derpaa; man saae kun hos „Misanthropen“ hans overdrevne, meningsløse Hang til — for rene Bagatellers Skyld — at bryde med Alt, hvad der var Skik og Brug.

Det var altsaa Synspunktet i 1670.

Nuvel! i Løbet af de følgende to Hundredaar er der skeet et saadant Omslag i Opfattelsen og Vurderingen af „Misanthropen“, at nutildags næsten hele den Side fuldstændig er gaaet tabt, som for de Samtidige og for Molière

*) Benserade (1612–1691) var Hofpoet og satte hele den fornemme Verden i Bevægelse ved sine Sonnetter. Som bekjendt ivrede Boileau, navnlig fra 1630–39, stærkt mod den herskende Smag i Litteraturen.

selv var den første og væsenlige: nemlig det Komiske ved Alceste. Den retskafne Mand Alceste — et Frøkorn, en Spire, som Molière havde lagt ned i sit Værk — er voxet lidt efter lidt og har tilsidst taget baade Lyset og Vejret fra den anden Alceste. Han har gjort det i den Grad, at Alceste for os er bleven en Type paa moralsk Storhed, i hvilken hver Slægt har indsmuglet og opdynget Elementerne til, hvad den nu ansaa for Fuldkommenhed.

Det er dette Omslags, denne Revolutions Historie, jeg kunde have Lyst til at skrive. Sluttes.

Musik

Musikforeningens 3. og sidste Koncert for alle Medlemmer indeholdt Schuberts Symfoni i C og Gades Festmusik til Universitetets sidste Sekularfest. Schuberts baade i Omfang og Indhold store Orkesterværk hører som bekjendt til det mest Fremragende af, hvad der er frembragt af Symfonier, og staaer paa eengang som en storartet Afslutning af den klassiske Stilart og som en Begyndelse til den romantiske. Overfor hvad der er skabt af mægtige Tanker i Musiken, selv hos Beethoven i hans Symfonier, staaer Schubert ved denne Symfoni som en fuldt jevnbyrdig Ligestillet. Han kan her søge sin Ligemand, men ikke sin Overmand. At Symfonien er „for lang", som det almindeligvis hedder, kan let medføre den Misforstaaelse, at den tillige trætter. Hvor der er en saadan Fylde af Tanker, en saadan Frodighed af Ideer som her er dette naturligvis en Umulighed. Derimod er det sandt, at Schubert baade her og andetsteds, netop under sine mylrende Ideers Højtryk, vanskelig bliver saa sluttet og koncis i sin Stil, som det iøvrigt er Mesterens Sag at være. Men hvo veed, hvor langt Schubert havde naaet, om ikke Døden havde bragt hans glimrende Begavelse til Taushed i saa ung en Alder. — Udførelsen af Symfonien hørte til Musikforeningens Orkesters smukkeste Præstationer. Ogsaa Gades Festmusik fik, under Bistand af Studentersangforeningen, en smuk Udførelse, idet Solo'erne vare betroede i de samme gode Hænder som ved Universitetsfesten, og ligeledes Kor og Orkester væsenlig vare sammensatte af de samme Kræfter, som ved hin Lejlighed. Kun Recitationen i første Afdeling var kommen paa en ny Haand, men Skuespiller Madsen fra det kgl. Theater fik her Anledning til at dokumentere smukke Evner som Deklamator.

Som sædvanlig beredte Florentinerkvartetten sit som sædvanlig lille, men desto mere udvalgte Publikum en udmærket Nydelse ved sine sidste Koncerter. Kvartetten er dennegang repræsenteret in pleno, d'Hrr. Becker, Masi, Chiostri og Hegyesi, idet Bratschen, Hr. Chiostri, som sidste Gang ikke var med paa Grund af Sygdom, nu atter, til Held for hele Ensemblet, har overtaget sine betroede Funktioner. Ved Kvartettens sidste Optræden for to Aar siden maatte vi paa Sandhedens Vegne opholde os over nogle Mangler i Retning af Intonationen, som dengang gjorde sig gjældende, dobbelt uheldigt ved Siden af Kvartettens i alle andre Henseender mønsterværdige Spil. Om den fremmede Bratschs Tilstedeværelse dengang havde noget hermed at gjøre, er ikke godt at sige, men det var blandt andre Glæder tillige en stor Fornøjelse dennegang at konstatere, at de følelige Mangler i Intonationen nu ikke viste sig. Som Kvartetten dennegang spillede, vilde dens Præstationer staa for dens Tilhørere som noget Uforglemmeligt. At en saadan Rigdom af Nuancer overhovedet kan existere i Sammenspillet af disse fire simple Strygeinstrumenter, er en Triumf for Florentinerkvartetten, thi hvor hører man ellers Sligt? Der er her en broget Mangfoldighed i Udtrykket, ikke blot i Retning af Alt, hvad der berører Begreberne forte og piano, men ogsaa af alle de Midler, som Musiken har til at udtrykke og fremkalde Sjælens Rørelser. Et Orkester staaer næsten i Sammenligning hermed som en grovere Masse, der kan virke stærkere, men ikke fyldigere eller dybere. Til Opnaaelsen af et saadant for en Strygekvartet glimrende Resultat hører der en Virtuositet i Sammenspillet og en Egalitet i Spillemaaden, som man maa have et aandeligt Mikroskop for at kunne forstaa og beundre. Dertil kommer de fortræffelige Instrumenter, der ikke blot hvert for sig kan vække Kjenderes Glæde, men tillige just i deres med hinanden beslægtede Klangfarve ogsaa bidrager til at tilvejebringe denne Harmoniens Enhed og Helhed, der er saa beundringsværdig hos Florentinerne. — I ren æsthetisk Forstand virker Florentinernes Opfattelse af deres Kvartetter højst velgjørende. Der er her en Indtrængen i Komponistens hemmeligste, mulig ham selv ofte halvbevidste Tanker, en Fordybelse i og Kjærlighed til Emnet, som maaske mere end noget Andet betegner disse Kunstnere. Det vilde i denne Henseende være nok at gjenkalde i Erindringen blot den Skjønhed og den dybe, inderlige Følelse, hvormed Jean Becker spillede enkelte Ting af Schumanns Kvartet i A-Mol, saaledes f. Ex. Mellemsatsen af Prestoen, og den uforlignelige Maade, hvorpaa han her blev understøttet af sine Medspillende, en Skjønhed og Romantik i Følelsen som fik sit klassiske Modstykke i Andanten af Haydns Kvartet Op. 64 Nr. 1. Men maaske ere dog Florentinerne intetsteds naaede videre end i Fortolkningen af Kavatinen af Beethovens Op. 130, en af de saakaldte „Galekvartetter", og for hvem der kjender denne underlige Kavatine, dens taagede, uklare Syn og rugende Tanker, maatte Florentinernes Udførelse være noget helt Nyt. Det var Beethoven, men dog som en ny Komposition, et Værk, der her under Udførelsen virkelig blev gjenfødt og bragt til Verden med alle sine ideale Tanker klarede og frigjorte.

Theatrene

Det kgl. Theater. I Hertz's paany gjenoptagne Lystspil „Besøget i Kjøbenhavn" debuterede forrige Fredag Hr. Stephensen som Islænderen Skalholt. Han synes at have valgt denne Rolle af Hensyn til formentlige Dispositioner og Kvalifikationer til at tale Islandsk, men i denne Henseende præsterede han hverken noget særlig Korrekt eller noget særlig Morsomt; Omsorgen for den islandske Accent optog formeget af hans Spil, idet han baade chargerede Udtalens Ejendommeligheder, saa at den ikke blev ganske sand, og derover mistede Friheden til at give sig fuldt hen i Rollen. Derimod gav han et ret godt og vederhæftigt Billede af Islænderens elskværdige Stikkelighed og Bravhed og gjennemførte i denne Henseende Skikkelsen med et Maadehold, der synes at varsle godt for en scenisk Fremtid, som Debutanten aabenbart ejer adskillige heldige Betingelser for, hvilket neppe tør siges om den Debutantinde, der udførte Camillas Rolle.

I Tirsdags efterfulgtes det trods sin noget forældede Satire morsomme og ægte national-komiske Stykke af et musikalsk Divertissement, i hvilket Publikum stiftede Bekjendtskab med den svenske Tenorist Hr. Westberg, en Sanger uden effektrige og beundringsvækkende Stemmemidler, men med en højst behagelig og indsmigrende Tenorklang i Røsten, en teknisk Uddannelse i Henseende til dens Benyttelse, som kan indeholde en betimelig Vækker i Retning af, hvad der forstaaes ved Sangkunst, og et dannet, af Skjønhed og Forstaaelse præget Foredrag baade af Melodi og Text.

Theatret har ligeledes gjenoptaget „Regimentets Datter" med Frøken Augusta Schou i Titelrollen, og Publikum var ved den fornyede Opførelse af Operaen i Onsdags særdeles paaskjønnende, baade i Retning af Donizettis livsglade Musik og ligeoverfor den nye Indehaverinde af Maries Rolle. Imidlertid synes det, som om denne Figur ikke skal lykkes i

samme Grad for Frk. Schou, som man kunde have Grund til at formode. En Hovedfaktor, at Rollen klæder sin Fremstillerinde, finder ikke Sted her. Derimod havde man her som ellers god Lejlighed til at glæde sig over den friske Stemme med dens store Volubilitet, navnlig i de i Klaverscenen i 2. Akt indlagte Variationer over Karnevalet i Venedig. Paa den anden Side bragte Erindringen om den Sangkunst, det Herredømme og den Rigdom af Nuancer, hvormed Partiet før har været udført paa vor Scene (Fru Gerlach, Fru Michaeli) ogsaa denne Side af Frøken Schous Sang i et noget skarpt Lys. Mod en begyndende Vibreren tør man maaske advare. Saavel herved som ved en Forcering af Stemmen, som den endnu ikke taaler, vaklede Intonationen ofte følelig, hvorved bl. A. Virkningen af den smukke Finale af 1. Akt blev spildt.

Litteratur

Vi henlede Opmærksomheden paa, at Hr. cand. mag. Sigurd Müller imorgen Mandag begynder en Række af 6 à 7 Foredrag over Johannes Ewald og hans Poesi; det Nærmere erfares af nedenstaaende Avertissement.

En Oversættelse af Emile Zolas nyeste Fortælling «Naïs Micoulin» vil blive optagen i „Nær og Fjern".

Indhold. „Nana" og „Daniel Rochat", af Paul d'Albreft. — Drømme-Hans, Novelle af Rudolph Lindau, fortsat. — Svar til Hr. cand. mag. Hansen fra J. Paludan. — Hovedfiguren i „Misanthropen", Brudstykker af nogle Studier af Francisque Sarcey. — Musik. — Theatrene. — Litteratur.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 29. Efteraarssol; Regimentets Datter.
Mandag 1. Besøget i Kjøbenhavn. Musikalsk Divertissement.
Tirsdag 2. Mignon.
Onsdag 3. Barselstuen. Blomsterfesten i Genzano (**Lørdags Abonnement**).
Torsdag 4. Misanthropen (**Første Gang**); Jeannettes Bryllup.
Fredag 5. Efteraarssol; Regimentets Datter.
Lørdag 6. Et Dukkehjem.

Casino.

Søndag den 29. Februar Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

☛ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaftenen.**

Folketheatret.

Søndag den 29. Februar Kl. 7:

„Haandværkerliv"
eller
„Haand og Hoved".

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter «Les compagnons de la truelle» af **Cogniard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Af «Udvalget for Folkeoplysnings Fremme» er hos Undertegnede udgivet:

Grundtræk af
Danmarks Statsforfatning
og
Statsforvaltning.
Ved **C. V. Nyholm.**
Ny omarbejdet Udgave. Første Del. 1 Kr. 50 Ø.
G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Almindelig Varekundskab.

Efter Prof. Dr. Bischings «Allgemeine Waarenkunde» ved
Edv. Ellingsen, Ingenieur. og Einar Larsen, cand. pharm.
Pris heftet Kr. 5, indbunden Kr. 6.
P. T. Mallings Boghandel.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Danmarks Statistik.

En Haandbog af
V. Falbe-Hansen og **W. Scharling.**
1.—6. Hefte 9 Kr. 80 Ø.; 7.—11. Hefte à 1 Kr. 50 Ø.
Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Misanthropen.
Komedie i 5 Akter
af
Molière.
Oversat af **P. Hansen.**
Pris 2 Kr.

Nyt kortfattet
Conversationslexikon.

Af **Forlagsbureauets Haandlexikon** er udkommet 1.—15. Hefte. A—N. Subskription, 20—24 Hefter à 50 Øre, modtages i alle Boglader.
Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Foredrag over Johannes Ewald.

Mandagen den 1. Marts begynder Undertegnede en Række paa 6 à 7 Foredrag over
Johannes Ewald og hans Poesi.
Adgangskort til alle Foredragene, der holdes Mandag og Torsdag Kl. 6—7 i Universitetets Auditorium Nr. 7, faaes à 4 Kroner hos d'Herrer Kunsthandlere Tryde, Østergade 1, og Ernst Bojesen, Vimmelskaftet 48.
Sigurd Müller, cand. mag.

Paa **J. H. Schubothes** Boghandels Forlag er udkommet:

Ung Kjærlighed
af
Karl Emil Franzos.
Paa Dansk ved
Anna Winkel Horn.
2det Oplag.
1 Kr. 75 Øre.

Ogsaa et lille Ord om Kvinden
af
Elfride Fibiger.
35 Øre.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Detail-Udsalget
af Yale Lock Ko.s Fabrikata,
Ny Østergade 11,
forefindes altid et righoldigt Assortiment af
Yale Patent
og
Standard Laase
der ere anvendelige overalt, hvor man ønsker at anbringe et virkeligt **solidt** og **dirkefrit** Lukke.

REDAKTEUR: P. HANSEN.
FORLÆGGEER: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.
BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. **Nr. 401.** Den 7. Marts 1880.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Livserindringer

af en Diplomat i dansk Tjeneste.

Ved **K. A.**

Enhver, som har gjort sig nøjere bekjendt med vor Historie i Slutningen af forrige Aarhundrede og Begyndelsen af dette, er stødt paa Navnet J. G. Rist. Det træffes saaledes — for kun at nævne et mere bekjendt Sted — i Steffens' „Was ich erlebte".

Johann Georg Rist, Søn af en Landsbypræst i Holsten, blev født 1775, ved Begyndelsen af den nordamerikanske Uafhængighedskamp, Prologen til den nye Tids storartede Drama; og han døde 1847 umiddelbart før det skjæbnesvangre Aar, med hvilket et nyt Vendepunkt i Verdenshistorien begyndte. Han har altsaa gjennemlevet et af de mærkeligste Tidsrum. Efterat have studeret i Jena, som i hine Dage spillede en saa stor og betydningsfuld Rolle, samt i Kiel, hvor han omgikkes med Steffens, var han fra 1797 til 1801 Privatsekretair hos vor bekjendte Finansminister, Grev Schimmelmann, Baggesens og Oehlenschlägers Mæcen, og blev Øjenvidne til Slaget paa Rheden. Han gik derpaa som Legationssekretair til Petersborg og bivaanede Alexander den Førstes Kejserkroning i Moskau. Siden var han først Legationssekretair og saa chargé d'affaires i Madrid; og i det for os saa ufalige Aar 1807 var det ham, der som chargé d'affaires i England ledede vore diplomatiske Sager. Han efterlod sig tydske Memoirer, hvoraf første Bind, der ender med 1807, nylig er udkommet. Nogle af de interessantere Partier af dette Bind skulle her meddeles.

1.
Steffens.

Ved Middagsbordet i Kiel traf jeg en ung Mand, slank bygget, med fint Ansigt, smukt, langt Haar og et Liv i Øjne og Gebærder, som, naar Samtalen blev varmere, ofte uden særegen Anledning plejede at nærme sig Grændsen af Fortrukkethed og sælsomt, men rørende stod i Modstrid med Formernes ungdommelige Venlighed. Hans Udtale forraadte en Dansk. Vi sluttede snart Bekjendtskab, og jeg erfarede, at det var Naturforskeren Henrik Steffens, der for kort Tid siden var bleven Adjunkt i det filosofiske Fakultet og holdt Forelæsninger over Botanik for et Selskab af Damer. Ingen kjendte til ham; men hans Fremtræden var for betydningsfuld til, at han kunde blive upaaagtet og undgaa at faae baade Tilhængere og Modstandere. Steffens var efter forskjellig Omtumlen landet i Kiel i en meget forladt Tilstand. En herlig begavet Aands Livlighed, en brændende Ærgjerrighed, en urolig Tørst efter Viden drev ham, han vidste ikke hvorhen; og Naturens dunkle Dybder drog ham til vor Klodes underjordiske Hemmeligheder uden at tilfredsstille ham, medens mangt forfejlet Forsøg, mangen Krænkelse og trykkende Forhold havde sat hans pirrelige Temperament i Krigstilstand mod Alt paa Jorden. Vi følte os tiltrukne af hinanden, og med den første Udvexlen af vore Livsanskuelser var ogsaa vort Broderskab sluttet. Stene og kemiske Slægtskaber

øvede mindre Tiltrækningskraft paa mig end de almindelige Blik i Naturens Væsen, som han foredrog med profetisk Ild og sammenstillede genialt med bekjendte Fænomener. Han søgte endnu utilfredsstillet Nøglen til disse Hemmeligheder, og den troede jeg at kunne levere. Jeg forkyndte ham i den Fichte'ske og Schelling'ske Filosofi Opdagelsen af de første og højeste Grundlag for den menneskelige Viden og var ikke lidet glad ved at kunne aabne Adgangen til den Fichte'ske Videnskabslære for en saa aandfuld Ven. Jeg var istand til forklarende at studere den vanskelige Bog med ham. Steffens begreb hurtigt, og det fælles Arbejde førte os endnu nærmere sammen. Han blev snart min Husfælle, og vi levede som sande Aands-Brødre. En ildfuld Uvillie mod Tidens Svaghed, Videnskabens Lamhed og Menneskenes Ynkelighed henrev ham ofte til Extremer, som jeg ikke delte; men den tragiske Ironi, som var ejendommelig for ham, fandt hos mig Anklang i en komisk. Præsten Køster, Søn af en holstensk Marskbonde, et af de mærkværdigste Mennesker, blev gjennem mig nærmere bekjendt med Steffens; og snart saae man Ingen af os alene paa den sædvanlige Eftermiddags-Spadseretour. I Overfrakker vandrede vi i Storm og Regn som i Solskin afsted, ofte tause, ofte i Samtale om Samtidens eller Fortidens Sager. Enhver af os gav sin Skjærv til Underholdningen; og hvor mørk end ofte dens Grundtone kunde være, fattedes der dog ikke opmuntrende Blik ud i Fremtiden og mod det evige Lys, hvoraf Nutiden fornyes og forynges. Vi skiltes aldrig, uden at jeg følte mig rigere paa Kundskab og Kraft.

Alt, hvad der drog ind i og ud af Staden, bevægede sig forbi mit Vindue. Umiddelbart under det færdedes en original Verden, Byens Piger ved Brønden, Portechaisebærere o. s. v. Ofte afbrød Steffens og jeg, liggende i mit Vindue, vor Samtale for at gotte os ved Shakspear'ske Folke-Scener.*)

Da jeg 1797 var bleven Privatsekretair hos Ministeren Schimmelmann, kom Steffens fra Kiel til Kjøbenhavn, og jeg havde den Glæde at indføre ham i det Schimmelmann'ske Hus og skaffe ham et Rejsestipendium for flere Aar, som han benyttede til at gjæste Jena og Freiberg, hvor hans livlige, kun formeget med sig selv beskjæftigede Aand tog en bestemt Retning. Vi sværmede dengang endnu ikke lidt sammen i Fantasiens Verden og holdt os selv for vise og store og undertiden for ret ophøjet ulykkelige. Mig førte dog min afgjorte Retning mod det Praktiske og Reale snart igjen ind i en muntrere Sfære.

2.
Baggesen.

Kun Faa ere fødte med saa sjeldne Anlæg som Baggesen. Jeg har staaet i mangfoldig og nær Berøring med ham, der næsten var hjemme i det Schimmelmann'ske og Brun'ske Hus og overhovedet vel lidt og søgt i Datidens gode Selskab. Baggesen var omtrent en Snes Aar gammel, da Hertugen af Augustenborg og Grevinde Schimmelmann gjorde hans Bekjendtskab. Man har ofte forsikret mig, at der ikke gaves noget elskværdigere og ejendommeligere Væsen end ham dengang. Mæcenerne mente, at han maatte rejse, og lod den unge Mand drage til Schweiz og drive om i Palais royal — for at danne sig — uden Øjemed, uden Indskrænkning. Hans Breve vare højst tiltrækkende, han lærte med beundringsværdig Hurtighed og Grundighed Tydsk og Fransk; og hans „Labyrinth" vidner om den Aand, hvormed han, rigtignok ikke uden en vis naiv og sentimental Affektation, saae sig om. For Individer, der tilhøre en lille, livlig Nation ligger Faren dobbelt nær, at deres Selvfølelse, forhøjet ved en let og hurtig erhvervet Dannelse, antager en forfængelig Karakter. Hos Baggesen, der dog virkelig optog det Ejendommelige, han saae og hørte, i sig, fik Indbildningskraften afgjort Overvægt; og han kom tilbage som en fuldendt Proteus, der i Letheden, hvormed han tilegnede sig og gjengav Tingene forskjønnede, vel alt havde tabt sig selv. Selv de helligste Forhold bleve ligesom til et poetisk Stof for ham, som han behandlede med grændseløs Vilkaarlighed. Han havde i Schweiz fortryllet og ægtet Hallers Datterdatter, uden at sætte Grændser for sin flygtige, fra nu af omflakkende Tilværelse. Efter nogle Aars Forløb døde han i Holsten paa en af Digterfamiliens Vandringer, som ikke vare ulige en Flugt til Ægypten, hvor Sygdom, stadig Pengenød, uudtømmelig Behændighed, uopslidelig Paatrængenhed og en Uorden og Hjælpeløshed uden Lige fulgte Parret fra Sted til Sted og fra Herregaard til Herregaard. Ved Konens Dødsseng og midt imellem sønderrivende Ytringer af en i sin bundløse Dybde grændseløs Smerte, der methodisk syntes at ville udtømme enhver Nuance og Forhøjelse, saae man ham anholde om en af hendes Veninders Haand; og da jeg en Tid efter var sammen med ham i Kjøbenhavn, fremviste han et vellykket, ja fortræffeligt i Miniatur malet Portrait af den Afdøde, om hvilket han med beskeden Anstand forsikrede, at han, der aldrig havde havt en Pensel i Haand, havde malet det, begejstret af den Uforglemmelige, som stod ham levende for Øje. Mæcenerne havde forlængst mange Grunde til Utilfredshed med ham; de havde nemlig følt sig ilde berørt ved, at Trækfuglen ikke mere vilde vende tilbage i det danske Bur, men foregav ikke at kunne leve andetsteds end i Paris. Udebleve saa Rimesserne, truede hans Taushed at volde ham Skade selv hos Kongen, der havde givet ham en aarlig Understøttelse, saa viste han sig nogen Tid, og ved den uimodstaaelige Magt af hans over al Maade aandrige og elskværdige Nærværelse var Alt snart igjen bragt i Orden. Paa en af disse Rejser til Hjemmet lærte jeg ham at kjende. Havde hans talrige mindre danske Digte, hvis Sarthed, Velklang og Liv Intet kan maale sig med, saavelsom hans Breve til Grev og Grevinde Schimmelmann, der vare kalligrafiske Mønstre og ikke mindre tiltrækkende ved en uudtømmelig Vittighed og den mest vellykkede, elegante Sprogform, bragt mig til at nære et levende Ønske om at gjøre hans Bekjendtskab, saa blev denne Interesse endnu stærkere vakt ved hans Nærværelse. Jeg har aldrig truffet en ved altid strømmende Vittighed, der dog aldrig var nærgaaende eller bitter, ved livlig Meddelelse af en Masse Seet og Hørt og ved det mest levende Spil af de fineste Schatteringer og Overgange saa henrivende Underholdning som hans paa denne Tid. Han kom dengang fra Paris. Man vilde vide, at han med paatagen Begejstring havde gjort Knæfald for den første

*) I Tillæget til anden Del af Kr. Arentzens „Baggesen og Oehlenschläger" findes Uddrag af nogle utrykte karakteristiske Steffens'ske Breve fra denne Tid.

K. A.

Konsul, som imidlertid havde afvist ham med strenge Ord.*) Os foredrog han nu de bitreste Epigrammer mod Bonaparte og udviklede med megen Sandhed hans Anlæg til Despoti, som vi endnu havde noget ondt ved at tro paa. Med en sjelden Smidighed, der dog ikke var uden Værdighed, forstod Baggesen at føje sig efter deres Ejendommelighed, hvem det gjaldt at vinde, og at bære enhver i hans Nærhed herskende Farve. Helt ud paa Natten holdt han ofte den lille Aftencirkel i det Schimmelmann'ske Hus sammen, fulgte mig saa ikke sjeldent endnu paa mit Værelse, hvor han sang og improviserede og blev mer og mere livlig, eftersom Tiden gik; det har hændt sig, at han med Skræk blev vaer, at det nu var for sildigt at komme ind hos sig selv, og bad mig om Natteleje, som jeg saa fandt mig i at indrømme ham i min smalle, kun til En bestemte Seng, hvor han, efter paa den ubehjælpsomste Maade at have befriet sig fra en utrolig Mængde Klædningsstykker, indtog tre Fjerdedele af det sparsomt tilmaalte Rum og saaledes efter en længe fortsat Samtale kun undte mig en kort og kummerlig Hvile.**) En anden Gang bragte Baggesen fra Paris sin anden Kone, en aandrig, men, baade hvad det Indre og Ydre angik, noget skarp Genferinde, med hvem han bosatte sig i Kjøbenhavn. Da kneb det fra 1. Januar til sidste December. For at undgaa sure Ansigter, Kjedsommelighed og vel ogsaa Nøgternhed manoeuvrerede han undertiden ret pudserligt; og man kan sige, at Nøden fra den Tid af gjorde ham til Parasit. I Paris mødtes jeg 1803 igjen med ham, han havde Lommen fuld af Spotdigte mod Bonaparte. Da jeg skulde rejse, forsamledes mine Venner en Juniaften hos Gjerlev for at tage Afsked med mig. Der blev drukket Punch, og det gik muntert til. Baggesen, der den Aften var ubeskrivelig elskværdig og vittig, gav sin Skærsliber-Epopee og mange andre ypperlige utrykte Sager tilbedste. Vi mindedes med hjertelig Hengivenhed vort dyrebare Fødeland.

3.

Finansminister E. H. Schimmelmann og hans Hus.

Det var efter Bordet, at jeg i Efteraaret 1797 for første Gang blev forestillet i det Schimmelmann'ske Hus og saae hine to mærkværdige, paa deres Vis udmærkede Mennesker. Gjennem Grevens sky, kejtede Anstand, skelende Øjne og sagte Tale øjnede jeg strax en ædel, høj Sjæl. Hans Spørgsmaal gik lige løs paa Centrum, og hans ægte republikanske, bedre Tider værdige Sind bragte ham snart i en Samtale med Kieler-Studenten, der intet Præg bar af Forskjellen i Alder og Stand. Grevindens bevægelige Ansigtstræk, skjønne, kloge Øjne og fornemme Holdning indgød mere Interesse end Tillid. Efter to Dages Forløb blev jeg indbudt til Middagstaflet. Jeg erfarede, at jeg havde gjort et ret godt Indtryk, kun af mit Hoved havde man taget noget Anstød. Det var dengang endnu ikke almindelig Skik at bære Haaret naturligt og klippet, denne Façon brugtes kun ved Universiteterne og af Individer, der ved et ydre Tegn vilde bekjende sig til Revolutionens frie Grundsætninger. Nu havde jeg imidlertid før min Afrejse fra Kiel uheldigvis ladet mit Haar klippe kortere end før, formodenlig for bekvemmere at kunne bade mig; og det var virkelig urimelig kort. Dette havde, idetmindste hos Grevinden, vakt lidt Ængstelse, og man syntes at nære nogen Betænkelighed ved en jakobinsk Husfælle — et saadant Hoved havde endnu ikke viist sig i Residensstaden. Forøvrigt blev det foreslaaet mig at træde i Grevens Tjeneste som Privatsekretair. Man ventede, at jeg vilde bekvemme mig til at bruge Pudder, hvortil jeg efter nogen Betænkning erklærede mig villig. Jeg gjorde altsaa min Opvartning hos Greven og Grevinden — thi som alle Mandens Anliggender var heller ikke Sekretairen uden Interesse for hende — og det Fornødne blev aftalt.

Jeg fik et Par gode Værelser i det Schimmelmann'ske Palais. De vendte ud imod Haven og vare ved flere andre skilte fra Grevens. Fra min beskedne Kielske Stue og Auditoriernes haarde Bænke saae jeg mig nu pludselig hensat i et prægtig Palads, opvartet af mange Tjenere, ved et Taffel, hvor en moderat, men for mig ukjendt Luxus herskede, og hvor der ofte blev spist paa Sølv, daglig i Berøring med tildels ansete Forretningsmænd, indført i det diplomatiske Selskab. Jeg fandt mig dog snart tilrette i de nye Forhold, fremfor Alt hjulpen af den ubegrændsede Godhed hos Greven, der forynggede sig gjennem Ungdommens Anskuelser, samt ved Grevindens Forkjærlighed for det Nye og Aparte. Jeg fandt ogsaa snart en trofast Raadgiver og Ven i Kirstein, Administrator for det Schimmelmann'ske Fideikommis, der boede i Hotellet med sin vakre Familie og formaaede meget i Huset. Talede jeg end ikke Fransk med Færdighed, saa udtrykte jeg mig dog med nogen Lethed og kunde saaledes være med til den smagløse fornemme Maneer: i eet Aandedræt at tale Fransk og Tydsk med Personer, som kunde begge Sprog. Det Hus, jeg nu var optagen i, saae uden Undtagelse ikke blot det første, men, hvad der er saa sjelden, ogsaa det bedste Selskab. Daglig vare Kunstnere, Lærde, Forretningsmænd, Rejsende, og hvad der ellers udmærkede sig, indbudte til Taffels. Jeg har her seet og lært Meget og stiftet Bekjendtskab med mange fortræffelige Mænd, der kom mig imøde med stor Godhed. Heller ikke over Damerne har jeg at beklage mig; Omgangen med de bedste og elskværdigste Kvinder har meget bidraget til min Uddannelse.

Om Morgenen Klokken 7 eller 8 gik jeg, efter at have spist Frokost, til Greven, der da lod sig klæde paa eller arbejdede. Jeg refererede Sagerne fra den foregaaende Dag og forelæste Udarbejdelser eller Beretninger og Breve til Statsraads-Tiden Kl. 10 eller til han gik i Kollegiet. Derefter havde jeg Tid til mine egne Arbejder, og naar disse vare endte, kunde jeg gjøre, hvad jeg selv vilde. Kl. 3 spiste man, Kl. 5 eller 6 skiltes man ad. Eftermiddagstimerne, hvori Greven arbejdede for sig selv eller modtog Forretningsbesøg, medens den hele elegante Verden forsamlede sig hos Grevinden forneden til Besøg eller til The, vare paany mine egne. Kl. 9 kom Greven ned, jeg mødte ogsaa. Ofte var man alene, saa blev der forelæst Nyt i broget Udvalg, dog fordetmeste Bøger af alvorligt og belærende Indhold. Schellings Værker vare paa Dagsordenen, da jeg kom. Grev Schimmelmann optog de store Ideer med Begejstring og forarbejdede dem paa sin Vis. Grevinden hørte eller hørte ikke efter; hun forstod altid at fange en Tanke, som siden gjordes gjældende. Han, der

*) P. A. Heiberg fortæller det Samme i sine „Erindringer". K. A.

**) I „Erindringer" fortæller Oehlenschläger noget Lignende fra Samlivet i Paris med Baggesen. K. A.

egenlig aldrig var træt og kun sov lidt, mærkede ikke af min Stemme og mine Øjne, at det led ud paa Natten. Klokken blev ofte 1; han hørte troligt paa de abstrakteste Forelæsninger, medens jeg, sovende med aabne Øjne, læste videre. De bedste Timer vare de, hvori han efter fuldbragt Dagværk følte Trang til Meddelelse og, gaaende op og ned ad Gulvet, udtalte sig om alle de højeste Interesser, om enhver stor Ide, der kunde bidrage til Menneskenes Vel og øve Indflydelse paa Staternes Skjæbne, og ogsaa tillod mig at udtale mig. Jeg har aldrig kjendt en barnligere, renere Sjæl, en ædlere Aand, der var istand til at tage den højeste digteriske Flugt. I saadanne Øjeblikke elskede og ærede jeg ham som min Fader, hvis klare Blik og faste Skridt i Livet han dog ikke havde. Jeg har heller aldrig truffet et mere bevægeligt aandeligt Liv end hos ham, hvis Tanker strejfede fra den dybeste tragiske og religieuse Inderlighed til den vilkaarligste Ironi, som kun de frieste Aander ere istand til og modtagelige for. Grevindens hele indre Liv var ligeledes i højeste Grad bevægeligt, men sygelig pirreligt og ikke uden en stærk Dosis kvindelig og grevelig Selvfølelse. Uden hemmelige Kunster og Intriger og uden i mindste Maade at smigre Grevindens Svagheder var jeg saa heldig, rigtignok under mangen Stigen og Synken af min Vægtskaal, at opretholde en god Forstaaelse med hende. Hvad Ret og Sandhed angik, forstod jeg ingen Spøg og har vel sagtens oftere holdt hende de praktiske Afvigelser fra Grundsætningerne, hvorom vi vare temmelig enige, for lidt til Gode. Der skal, som Venner senere have tilstaaet mig, være forefaldet de sælsomste Optrin; og man har ofte paa mine Vegne frygtet for bestandig Unaade, naar jeg havde stridt med hende som med min Lige. Hun var imidlertid ikke for Intet en fornem Dame, der vilde udmærke sig ved den højeste Frihed og Genialitet i Anskuelser og Grundsætninger*). Hun veg, hvor hun ikke formaaede at trænge igjennem; og det venskabelige Forhold mellem os befæstedes saa meget snarere, da jeg ikke forsmaaede at være hende nyttig med tusinde smaa Villigheder, vidste temmelig god Besked om Alt og ved Forbindelse med Litteratorer og Skjønaander ogsaa havde Endel at byde. Mit Haar var voxet og pudret; men der hørte sagtens endnu større Kredit til at forsone Grevinden med Tobaksrygningen, som jeg dengang flittigt drev i alle ledige Timer. Der fattedes ikke paa Bemærkninger om den Lugt, mine Klæder udbredte; men det frugtede intet, det var mig en Æressag at vedblive at ryge; og det varede ikke længe, inden jeg ved hendes Broder Gesandten Baron Schubarts Ankomst fuldkommen retfærdiggjordes, ja foreholdtes ham, der indtil Overmaal fyldte Huset med parfumeret Tobakslugt, som Exempel. Han var min Stuenabo; og hans sjeldne Smidighed og Lethed i Omgang forstod saa godt at gaa ind paa Alt, at der udspandt sig et ganske venskabeligt Forhold mellem ham og mig under hans nogle Maaneder varende Ophold, om end vore Naturer saa temmelig vare Antipoder.

Midt i Maj, naar alt Haven under mine Vinduer grønnedes herligt, tog vi paa Landet, til Sølyst, et sandt Paradis ved Sundet, som over til Landskrona, i hvis Vinduer Aftensolen saaes spejle sig, kun er henved fire Mil bredt. Skjønne Plantninger pryde de vidtløftige Haver, og høje Punkter ere benyttede for at lade Stranden, Fiskerlejet Taarbæk og Kjøbenhavns Rhed tage sig saa godt ud som muligt. Fra Haven fører en skyggefuld Spadserevej langs en Eng ind i den prægtige Dyrehave, hvor i en Omkreds af nogle Mil tusinde Hjorte græsse under gamle, høje Bøge. Der flyder en Kilde, som Sagnet tilskriver lægende Kræfter, og hvor Sankt Hansdag hele Kjøbenhavns Befolkning forsamler sig og forvandler den stille Skov til en broget Scene, i hvilken der ikke fattes nogen Folkeforlystelse, nogen Nydelse eller nogen af de Plager, som en saadan Sammenhoben plejer at medføre. Jeg henlevede det første Foraar her i en sand Rus. Min Bolig var anvist mig i et lille, af Kastanietræer beskygget Sidehus, som jeg havde ganske for mig selv. Da var jeg mangen Gang tilmode som Jean Pauls Helte, der af lutter Salighed lukke Øjnene. Greven kjørte næsten hver Morgen til Staden, hvorhen jeg kun sjelden ledsagede ham. Jeg laa ofte den halve Morgen i Skoven under et Træ, fordybede mig i Naturens Skjønhed og skrev af og til Vers. Tieck var dengang paa Dagsordenen hos mig, og Vers i hans Maneer koste just ikke Hovedbrud.

En stor Tilvæxt i Behagelighed fik vor lille Kreds ved Familien Rantzau, som Grev Schimmelmann havde overladt det et Bøsseskud fra Sølyst mellem Ege og Bøge skjulte Kristiansholm til Sommerbolig. Sølyst laa lyst og muntert paa Højden ved Sundet, Vejen til Dyrehaven førte forbi Kristiansholm. Blandt den hele unge Adel, ja blandt alle Datidens unge Mænd kunde Ingen i Kundskaber, Skarpsindighed og Arbejdsomhed maale sig med den unge Greve Christian Detlow Carl Rantzau-Ascheberg. Grev Schimmelmann satte Pris paa ham, og foreløbig blev han, 25 Aar gammel, udnævnt til Deputeret i Kommercekollegiet, der dengang af Grev Schimmelmann benyttedes som et Forraadskammer for udmærkede Talenter, der ikke strax kunde anbringes. Alt i de første Uger af mit Bekjendtskab med Grev Rantzau i Kjøbenhavn i Vinteren 1797 knyttedes et nærmere Forhold mellem os. Hans Maade at være paa havde, skjøndt kantet, tilbageholdende og tilsyneladende pedantisk, for mig meget Tiltrækkende; og snart opstod gjensidig Tiltro, som havde levende Iver for det Gode og samme Anskuelse om mange vigtige Anliggender til Grundlag og gik over til Venskab. Han kom dengang daglig i Schimmelmanns Hus; og han i Forening med hans aandfulde, henrivende og elskværdige Hustru, der forbandt alle den tydske Dannelses Ejendommeligheder med fransk Finhed og Livlighed, bidrog ikke lidet til at gjøre mig Livet behageligt.

Et andet dyrebart Navn maa her finde sin Plads: Grev Christian Bernstorff. Schimmelmanns og Bernstorffs stod dengang i nøje Forbindelse. Efterat den sjeldne Andreas Petrus Bernstorff var død i Sommeren 1797, havde hans Søn Christian i sit 27. Aar som Statssekretair overtaget Ledelsen af de udenlandske Anliggender. Sønnen var vistnok, hvad Aand og Talent angik, Faderen overlegen, men stod tilbage for denne i Henseende til mangesidig Uddannelse, til Forretninger, Arbejdsdygtighed og omfattende Kundskaber. Grev Christian Bernstorff var ubestridelig den betydeligste og elskværdigste Mand, jeg nogensinde er stødt paa. Herlig begavet af Naturen havde den tidlige Udmærkelse, han nød, flere Gesandtskabsposter, som han beklædte i en Alder, da Andre endnu have deres

*) Schiller sendte Grevinden Manuskriptet til sin herlige „Wallenstein". Grev Schimmelmann og Hertugen af Augustenborg gav ham en Aarpenge. Grevinden havde mer end een Gang understøttet ham, og en Brevvexling var derved kommen istand.

Læreaar, givet ham en Sikkerhed og Verdenserfaring, der kun savnede Støtte i en videnskabelig Uddannelse for alt dengang at gjøre ham til den første Mand i Staten. Et sjeldent skarpt Blik ydede dog ofte Erstatning og gav endog hans Anskuelser en, aldrig af noget Tillært forstyrret, Originalitet. Hans Stils uopnaaelige Elegance, Koncision og Værdighed røbede et fortræffeligt ordnet Indre. Den over Begivenheder og Personligheder hævede Ro, der tronede paa hans Pande, stemplede ham fortrinsvis til Statsmand. Der var noget i Sandhed Storartet i hans Anskuelsers og Ytringers lysende Klarhed; og en uforgængelig Munterhed vidnede om, at denne Ro var Naturgave, ikke paataget Skin. Men for ganske at være Statsmand maatte han have havt mindre Hjerte og Aand og været i Besiddelse af hin Kulde, som er beredt til at opofre al højere Trang for ydre Øjemed. Naturen havde imidlertid givet ham liden eller slet ingen Ærgjerrighed; og under Danmarks smaa politiske Forhold, i hvilke han tidlig havde naaet de højeste Poster, var den Smule Ærgjerrighed, han maaske besad, snart opbrugt. Han levede, fraregnet Forretningstimerne, som han egenlig ikke holdt af, ganske for Selskabelighed og ofte for dolce farniente i sin Families og sine faa Venners snevre Kreds. Den større Selskabelighed søgte han ugjerne, naar ikke et kvindeligt Væsen specielt tiltrak ham. Saaledes kan han ved sin Tilbageholdenhed have faaet det Ry for Stolthed og Kulde, som han maatte dele med sine Brødre, hvem rigtignok en stiv Holdning og noget udelukkende Bernstorffskt, jevnsides med mindre Elskværdighed, maaske kunde bebrejdes. Christian Bernstorff var først i sit Element ved Thebordet hos sin Svigerinde Sofie, en sart, stille Kvinde, som man hyppigt miskjendte, fordi hun holdt af Pynt, uden dog at opofre noget Væsenligt derfor, eller hos Grevinde Rantzau. Aldrig har jeg truffet en rigere Aare af den fineste og skarpeste, undertiden djerveste Vittighed, hvert Ord præget af den umiskjendeligste Sjælsadel, hvilken, ligesom hans Profil, var et Arvestykke fra det Stolberg'ske Hus. Alt Lavt var ham fuldkommen fremmed. En saadan Mand var for lykkelig organiseret, besad for rigt et Indre, til at være en fuldkommen Statsmand. Ingen har vel naaet dette Navn uden af og til at taale og gjøre noget Lavt. Den stadige Forfølgen af visse Øjemed i det ydre Liv forliges ikke godt med en Sarthed og Renhed, der hellere vil opgive Øjemedet end for at opnaa det krænke en højere Følelse, eller med en moralsk Væmmelse for den Klasse Mennesker, som netop ere de brugbareste Redskaber, fordi de ikke have nogen indre Værdighed. Christian Bernstorff led desuden af en arvelig Gigt, der ofte gjorde ham uskikket til Arbejde. Hos den daværende Kronprinds, hvis Selvregjering alt paa den Tid, navnlig efter A. P. Bernstorffs Død, begyndte at antage en bestemt Karakter, gjaldt Grev Christian Bernstorff meget; Kronprindsen holdt virkelig af ham, og den trofasteste Hengivenhed bandt igjen den unge Statssekretair til Kronprindsen.

Grev Joachim, den anden Broder, dengang Deputeret i det tydske Kancelli, bar ganske Bernstorffernes ejendommelige Præg. Hvad der fattedes ham i Genialitet og Bevægelighed, erstattede han ved stor Dygtighed og Arbejdsomhed og fortræffelige juridiske og publicistiske Kundskaber. Ham kunde man kun rigtig vurdere i den snevre Kreds af hans Egne, hvor hans tause og fornemme Holdning tøede op og man saa ogsaa ganske kunde regne paa ham. Han og hans Broder syntes af Naturen bestemte til altid at staa ved hinandens Side. Den Ene fandt hos den Anden, hvad der fattedes ham; og vanskelig kunde et Ministerium være bedre besat, end da Grev Joachim nogle Aar efter blev tilforordnet Broderen som Departementsdirekteur.

Jeg havde vel om Vinteren seet begge Brødrene, men kun ligesom i Frastand, i større Kredse. Først ved en stor Jagt, der i hvert Aars Juli Maaned afholdtes paa den Schimmelmann'ske Geværfabrik Hammermøllen eller Hellebæk, Nord for Helsingør, nærmede jeg mig dem og blev paa det Stærkeste tiltrukket af Grev Christians Personlighed. Ogsaa Grev Cay Reventlow, Bernstorffs Svoger og sin Faders Efterfølger i Kancelliet, var med i Selskabet. Der blev i den herlige gamle Bøgeskov, som bedækker Sjællands nordøstlige Kyst, paa flere smaa, af Skov omkrandsede Søer jaget Ænder, hvilke plejede at ruge der i store Skarer. Det herskabelige Hus, i nogen Frastand omgivet af Fabrikbygninger, ligger ved Udkanten af Skoven ikke langt fra Stranden. Fra Vinduerne seer man til den ene Side Sundet, til den anden Side Skovens mægtige Bøge paa en Højde hinsides Haven. I kort Afstand ligeoverfor paa den svenske Kyst sees Kullen. Mangen Aften, naar Maanen stod højt paa Himlen og belyste den alvorlige Egn, rørte en Verden af Erindringer og Anskuelser sig i mit Indre, og Søvnen flyede mine Øjne.

Jeg maa nævne endnu en af hine udmærkede Mænd, hvoraf Danmark dengang besad saa mange: den gamle Grev Ludvig Reventlow til Brahe-Trolleborg, Grevinde Schimmelmanns Svoger, som i længere Tid med sin Familie opholdt sig paa Sølyst. Det var i Sandhed en from og dygtig Mand. Alvorlig og jevn, forsmaaede han Hoffet, ene betænkt paa at opstille et Mønster paa god Bestyrelse og godt Skolevæsen paa Trolleborg. Han gik forud i Udførelsen af alle Forbedringer i Danmark og skyede intet Offer. Regjeringen virkede heldigvis i samme Retning. Intet Ædelt og Godt blev nævnet, uden at der strax var en gunstig Opinion for det og man søgte at realisere det. I Forbedring af Bøndernes Tilstand ved god Undervisning og Erhvervelse af Ejendom, forbunden med en Vejledning til en forstandig Landhusholdning, gik den ældre Bernstorff Haand i Haand med begge Reventlow'erne, Statsministeren og Ludvig. Den Sidstnævnte var blandt de virksomste og determinerteste Befordrere af Revolutionen 1784, ved hvilken Formynderskabet fraredes Kongens Moder og hendes yngre Søn; men han opgav snart Statstjenesten uden derfor at opgive Arbejdet for Almenvellet. Ingen vigtig Foranstaltning i det Indre blev truffen uden Raadførsel med ham; og hvor ugjerne han end forlod sit gamle Slot og sin velsignelsesrige Virksomhed der, indfandt han sig dog i Hovedstaden, saasnart han kaldtes dertil. Da kom den gamle, kraftige Mand i graa Frakke med overtrukne Knapper og sort Underbragt, med sit rundklippede graa Haar, sit alvorlige, dybtfurede Ansigt, ofte med stridt Skjæg; under de lange Øjenbryn lo to venlige Øjne, og en rask Gang og livlige Bevægelser røbede hans Indres rastløse Virksomhed. Alle viste ham uhyklet Ærefrygt; men som de Mennesker, hvis Tanker udelt ere rettede mod eet Maal, syntes Alt, hvad der laa udenfor hans Kreds, ham uvedkommende. Man kaldte ham ikke med Urette Danmarks Franklin. Lad ham i urolig Forbedringsiver have forsøgt Meget forgjæves og undertiden tillagt rask industriel Frem-

gang for meget Værd — han var en Mand, en af dem, der bringe Liv og Varme i den kolde, egoistiske Masse. Et Ministerium som Danmarks dengang har vel knap noget Land nogensinde havt: ingen Egoisme, ren Iver for det Gode, ingen Intrige, lutter Mænd, paa hvis Ord man trygt kunde stole, og som ikke hyklede, naar de førte Statens Vel, der var deres eneste Tanke, i Munden — Bernstorff, Schimmelmann, Christian og Cay Reventlow. Jeg har aldrig truffet noget Lignende. De vare alle Tydske af Herkomst, Sæder og Sprog. De havde deres Rod i den forhaabningsfulde Periode af det tydske Liv, da klarere Indsigt Haand i Haand med velmenende Sindelag fremgik af en pinlig og vaklende Overgangstid. Med Magt skaffede det bedre Element sig Luft; og det var tilgiveligt, om man nærede det skuffende Haab, at Alt nu vilde udvikle sig saaledes videre i rolig Fremgang. Saa let gaaer det dog ikke for Folkene. Af deres eget Indre maa det Gode gjøre frem og den haardt bestridte Sejr tilkæmpes. Saadanne Epoker som den daværende ere kun Forbilleder og Antydninger af, hvad der skal vorde.

Drømme-Hans.

Novelle af **Rudolph Lindau.**

Fortsat.

Alexander Edington kom præcis Klokken to, med den behagelige Punktlighed, som udmærker Beboerne af de store Byer. Edith lod ham ikke være en Minut i Tvivl om, hvad hun ønskede at faae at vide af ham, thi saasnart hun havde sagt Goddag til ham og han havde sat sig, spurgte hun, om han kunde sige hende, hvad der var blevet af Hr. Midford.

„Han er vendt tilbage til Kalifornien."

„Kjender De Grunden til denne pludselige Afrejse? Han har ikke engang faaet Tid til at sige os Farvel."

„Tid har det vist ikke manglet paa," bemærkede Edington; „i de sidste fjorten Dage har han ofte siddet i Timevis paa Kontoret hos mig og ikke bestilt Andet end tegne Trekanter og Firkanter og schattere dem med stor Omhyggelighed. — Men det undrer mig ikke, at han ingen Afskedsvisiter har gjort. Midford handler sædvanligvis efter visse Principer, som han har udpønset til sit eget Brug i sine ledige Timer og som han ikke taler om med andre Mennesker. — Tænkt paa Dem har han. Det veed jeg bestemt. Jeg kjender ham temmelig nøje — vi har jo levet flere Aar sammen i Kalifornien — og jeg veed, at han kun taler om de Ting og Personer, der interesserer ham. Han sidder saadan saa stille og grubler, og saa henvender han paa eengang et Spørgsmaal til mig. Det refererer sig saa regelmæssigt til Emnet for hans dybsindige Betragtninger; og da jeg veed dette, saa kan jeg ogsaa altid temmelig nøje beregne, hvad der just foregaaer i hans Aand."

„Og De troer, at han har tænkt paa os?" spurgte Edith. — „De maa ikke undre Dem over dette Spørgsmaal. Jeg skal gjerne sige Dem, hvorfor jeg retter det til Dem. — Hr. Midford har, som De veed, været en jevnlig Gjæst i vort Hus i de sidste Maaneder. Pludselig, omtrent for en fjorten Dage siden, blev han borte, og siden den Tid har vi kun seet ham eengang, nemlig iforgaars. Vi kjørte forbi ham, men han lagde ikke Mærke til os. Det forekom mig, at han saae syg og nedslagen ud. Jeg vilde derfor høre til hans Befindende idag, og saa faaer jeg at vide, at han har forladt Paris."

Edith gjorde sig Umage for at tale, som om det var en ganske naturlig Sag. Af den Maade, hvorpaa hendes verdenserfarne Landsmand hørte paa hende, mærkede hun dog, at hendes Bestræbelser ikke vare synderlig heldige. Edington lyttede nemlig med stor Opmærksomhed og nikkede fra Tid til anden bifaldende med Hovedet, ligesom om han vilde sige: „Bliv bare ved; De interesserer mig;" — men over hans Ansigt laa der et ejendommeligt, ikke ligefrem venligt, men snarere vidende Smil, og Edith var sig bevidst, at hun under den forstyrrende Indflydelse af dette Smil tabte sin Fatning og skiftede Farve under de sidste Ord af sin Tale.

Alexander Edington taug nogle Sekunder, efterat Edith havde talt; derpaa sagde han, idet han direkte besvarede den Tanke, der hovedsagelig beskjæftigede hende:

„Ja; Midford har tænkt meget paa Dem. Det har jeg kunnet konstatere ved to Lejligheder. — Engang, det er vel en ti Dage siden, sagde jeg til ham i Samtalens Løb, at jeg skulde træffe Dem om Aftenen i Theatret i Deres Loge. Saa sad han en Tidlang stum, og saa spurgte han: Hvilket Nummer? — Tretten, svarede jeg. — Et daarligt Nummer, sagde han. — Jeg haaber desuagtet at komme til at more mig godt, sagde saa jeg. — Han svarede ikke og gik lidt efter sin Vej. — Han var i Theatret den Aften; han sad i den mørkeste Parketloge, og jeg opdagede ham kun tilfældigt. Han er ellers ikke nogen Theatergænger. — Jeg hører ikke til de Mennesker, der finder Fornøjelse i at sætte Andre i unødvendig Forlegenhed; jeg spurgte derfor ikke min Ven næste Morgen om, hvad han havde været i Theatret for; men det kunde ikke Andet end være mig paafaldende, at han hørte roligt efter, som om det var noget Nyt for ham, da jeg fortalte ham om Forestillingen. — Saa, nogle Dage efter, fortalte jeg ham, at jeg skulde sammen med Dem om Aftenen hos Sands. Dagen efter, da han besøgte mig, spurgte han mig: Hvordan var der saa igaar hos Sands? — Meget behageligt. — Hvem var der? — Jeg nævnede en halv Snes Mennesker, men omtalte med Villie ikke Dem. — Var Comyns der? spurgte han saa. — Ja, de var der ogsaa. — Dandsede Frøken Edith? — Nej. — Hvorledes saae hun ud? — Meget fornøjet, som altid."

„Seer jeg altid saa fornøjet ud?" afbrød Edith ham utaalmodigt.

Edington svarede ikke og gik videre i sin Beretning:

„Hvad for et Toilette bar Frøken Comyn? spurgte Midford mig fremdeles. — Jeg beskrev ham Deres Dragt, og derpaa sagde jeg: Naar er De begyndt at interessere Dem for Dametoiletter, Thomas Midford? Det Talent har jeg aldrig vidst De havde. — Aa jo, svarede han rolig; der er Et og Andet, jeg interesserer mig for, som De ikke veed. — Blandt Andet for Frøken Comyn, bemærkede jeg. — Saa rejste han sig og sagde med stor Sørgmodighed: Alexander Edington, jeg vilde ønske, jeg allerede var ved den anden Ende af Verden."

Edith saae ned paa Gulvet. Edington talte videre, som om han ikke havde lagt Mærke til hendes Forlegenhed:

„Jeg skulde ikke have omtalt Noget af alt dette, Frøken Comyn, hvis De ikke havde erkyndiget Dem hos mig om Thomas Midford; men da den omtalte unge Mand saa omtrent er min ældste og bedste Ven, hvem jeg ønsker alt muligt Godt, og hvis Sorg gjør mig ondt, saa vil jeg endnu blot sige Dem ... at han elsker Dem ..."

Edith foer sammen. Edington tilføjede næsten foragteligt: „Det har jo nu ingen Fare længer — han er jo borte."

„Paa en lang Vej," sagde Edith sagte og eftertænksomt.

„Ja, paa en lang Vej, og paa en tung og besværlig Vej." Edington talte med en større Bevægelse, end han nogensinde før havde viist overfor Edith. „Hvor hans stakkels Hjerte maa være tungt! — Frøken Comyn . . . undskyld mig . . . Frøken Comyn, hvis jeg havde været i Deres Sted, havde jeg ikke viist den Mand fra mig og ladet ham drage bort."

Edith saae op, og med Taarer i Øjnene sagde hun: „De tager fejl . . . De er en trofast Ven . . . Jeg har ikke viist ham fra mig, jeg har ikke ladet ham drage bort. Han er gaaet uden mit Vidende, mod min Villie!" Og pludselig brød hun ud i Taarer og hulkede: „Ak, gid han var her tilbage igjen!"

Da rejste Alexander Edington sig, greb Ediths Haand og sagde bevæget:

„Jeg har gjort Dem Uret i mit stille Sind; men jeg angrer det ikke; jeg skal gjøre det altsammen godt igjen; stol De blot paa mig."

Da Fru Comyn henimod Klokken fire kom hjem fra sin sædvanlige Kjøretour, blev hun ikke lidet overrasket over at se, at Hr. Alexander Edington, om hvem hun vidste, at han var kommen Klokken to, endnu stadig var hos hendes Datter. Hun var dog ingenlunde urolig derover. — Tvertimod: Alexander Edington var ganske vist ikke saa rig som d'Hrr. Welsh og Hale og ikke saa fornem som Marquis de Contades eller Vicomte de Beauchamp; men han var en vel situeret, stræbsom Mand, som allerede ejede en pæn lille Formue og om hvem det almindeligt blev antaget, at han vilde svinge sig op til en stor finansiel Position. — Fru Comyn ønskede ham Goddag og tilføjede, at man saae ham altfor sjeldent, han maatte dog endelig spise hos dem en af de første Dage, ganske «en famille», en Indbydelse, som den unge Bankier lovede at efterkomme ret snart.

Da han var gaaet, begav Edith sig op paa sit Værelse og begyndte igjen at skrive; men dennegang fløj hendes Pen hen over Papiret, og endnu inden Posten var besørget den samme Dag, modtog Hr. Alexander Edington et tykt Brev, som var adresseret „via New-York" til „Thomas Midford Esq.", og som endnu samme Aften blev bragt paa Posthuset af Edington. — Ogsaa han selv var bleven betænkt med nogle Linier af Frøken Edith Comyn. De lød saaledes:

„Højstærede Ven, hermed sender jeg Dem Brevet til Thomas Midford. Jeg har skrevet til ham ganske saaledes som De har raadet mig. De har ved Deres Mellemkomst forhaabenlig gjort en god Gjerning imod Deres Ven saavelsom imod mig. Jeg takker Dem derfor og bliver for bestandig Deres oprigtig hengivne E. C."

Alexander Edington var en meget beskjæftiget og en ordenselskende Mand. Han gjemte af Princip ikke noget unyttigt Stykke beskrevet Papir, og sine Privatbreve rev han som oftest itu, saasnart han havde besvaret dem eller deres Indhold var besørget. Men endskjøndt Edith Comyns lille Billet egenlig ikke indeholdt noget særlig Interessant, blev den dog ikke alene gjennemlæst med den største Opmærksomhed af Edington, men derpaa endog omhyggelig lagt sammen igjen og deponeret i en aflaaset Skuffe, som om den havde været et meget værdifuldt Dokument.

* *
*

Landsbyen Blighton-Bar i Staten Kalifornien var ganske vist kun nogle faa Maaneder gammel, men havde dog allerede faaet en ret respektabel Udstrækning. Nogle hundrede Guldgravere tjente der i deres Ansigts Sved langt mere end deres daglige Brød, nemlig nok til at drikke og fortære to eller tre Gange saameget hver Dag i Stedets vigtigste Værtshusholderi, end en Gourmand af første Rang vilde have givet ud for sin Kost hos Delmonico i New-York; nok til at sidde halve Nætter igjennem omkring Faraobordet og tabe eller vinde Hundreder, stundom vel endog Tusinder af Dollars ved en enkelt Sammenkomst.

Flertallet af Befolkningen bestod af Fuldblods-Amerikanere, af gamle Kaliforniere, som allerede havde fartet omkring i Gud veed hvormange „Guldlejre" og af hvilke mere end een allerede havde erhvervet kjønne Formuer og næsten ligesaa hurtigt tabt dem igjen. Desuden saae man nogle Irlændere, Tydskere og Sydamerikanere. Næsten allesammen vare de unge, kraftige Folk, langsomme og bestemte i deres Bevægelser, med rolige, klare, uforfærdede Øjne, der havde et ejendommeligt stilfærdigt Blik, som hos Folk, som Ingen har noget at befale over og som vende sig roligt om, naar der bliver kaldt paa dem.

Posten fra San Francisco, som ankom til Blighton-Bar hver Aften præcis mellem sex og halvsyv og hvis Ankomst, som Dagens „Begivenhed", altid oppebiedes af et stort Antal udhvilende Arbejdere, om end taalmodigt, saa dog med stor Spænding — Posten kjørte en varm Juliaften i det yndede Tempo, som Beboerne i Blighton-Bar næsten vare ligesaa stolte af som den dygtige Kudsk selv, i strakt Galop nemlig, ind i Landsbyen og gjorde med beundringsværdig og beundret Præcision Holdt umiddelbart foran Posten, det vil sige Kroen. — Kudsken, en Mand med et glatbarberet, bredt, alvorligt Ansigt, kastede Tømmerne til en Staldbreng, steg med Besvær ned af Bukken, trak gravitetisk den højre blodrøde Handske af og rystede, uden at sige et Ord, Hænderne paa nogle enkelte Begunstigede, som havde nærmet sig ham. Derpaa tømte han med synligt Velbehag et stort, med en iskold, skummende Drik fyldt Glas, som en Opvarter, der var traadt ud af Kroen, ærbødigt og paa samme Tid fortroligt havde overrakt ham, smeldede velbehageligt med Tungen, tog et broget, tærnet Lommetørklæde ud af sin Hat, tørrede sig om Munden med det og sagde derpaa, idet han kastede et velvilligt Blik omkring sig og paa en Maade henvendte sig saadan til Verden i Almindelighed: „Hvorledes befinder

De Dem?" — Derpaa traadte han, uden at afvente noget Svar, hen til Vogndøren. Denne var allerede bleven aabnet, og en ensom Passageer havde sat Foden paa Blighton-Bars Jordsmon. Guldgraverne, Kroværten og Opvarteren mønstrede ham med udelt Opmærksomhed og med nogen Forundring. — Hvad kunde den Mand ville i Blighton-Bar? Han lignede ikke Nogen af dem; han saae ikke ud som En, der kunde udkæmpe den haarde Kamp for Livet paa egen Haand, der kunde slaa kraftigt til, gribe kraftigt fat og holde kraftigt fast.

Den Nyankomne, en ung Mand midt i Tyverne, med et tænksomt Ansigt, i hvilket man særlig lagde Mærke til de rolige brune Øjne, saae ud som en Mand fra en stor By og var klædt som en saadan. Han syntes forlegen over Guldgravernes Blikke, der saa at sige klæbede fast ved hans Skikkelse og fulgte enhver af hans Bevægelser med en Slags nysgjerrig Ligegyldighed, og han anstrengte sig for at skjule sin Forlegenhed, idet han gav sig Mine af at vaage over Aflæsningen af Bagagen, som bestod af en ikke tung Læderkuffert og nogle Stykker mindre Haandbagage. — Efterat han havde faaet sine Ejendele samlede omkring sig, vendte han sig endelig om imod de ham iagttagende Tilskuere, og idet han lettede paa Hatten og rettede sit Blik paa Den, der stod ham nærmest, spurgte han sagte og høfligt:

„Vil De ikke være saa god at sige mig, hvor Hr. Georg Warden boer?"

„Warden!" raabte den Tiltalte og vendte sig halvt om. „Der bliver spurgt efter Dig!"

En bredskuldret Kæmpe med vejrbidte, kjække nordiske Ansigtstræk, som havde staaet ligegyldig lænet imod Dørposten med de senestærke Arme korslagte over Brystet og en kort Pibe i Munden, gav med sin Ryg et sagte Ryk imod Døren, saa at han uden altfor stor Kraftanstrengelse kunde indtage en vertikal Stilling, traadte derpaa langsomt frem og sagde roligt:

„Georg Warden er mit Navn."

Den Nyankomne tog et Brev op af Lommen og rakte det til Hr. Warden. Denne brød Konvoluten, gjennemfløj i et Par Sekunder Indholdet af en kort Skrivelse og sagde, idet han strakte Haanden frem med en energisk Bevægelse:

„Glæder mig at gjøre Deres Bekjendtskab, Hr. Midford. — Hvorledes befinder De Dem? — Kom med mig."

Midford viste med en stum Haandbevægelse paa sin Bagage.

„Lad De bare mig om det," bemærkede Warden. Han vendte sig om til de Omkringstaaende, og idet han vinkede ad en af dem, ytrede han venligt, men dog med den sikre Tone hos en Mand, der ikke er vant til at bede forgjæves:

„De er nok saa god, Croker, at lade disse Sager bringe ind i min Hytte."

„I sin Orden," svarede den Tiltalte.

Georg Warden var en Mand, der vidste, hvad der passer sig. „Først et Glas til Velkomst, Hr. Midford," sagde han høfligt. „Maa jeg bede Dem om at give det et Navn."

Midford, der ikke var for første Gang i Kalifornien, svarede med en venlig Haandbevægelse: „Hvad De foretrækker, Højstærede."

Warden raabte Noget til Opvarteren, denne blandede derpaa med stor Iver og Alvor en Drik, hvis Tilberedelse udfordrede Anvendelsen af flere Glas og forskjellige Fluida, og rakte derpaa et stort Glas fuldt af en rødlig Drik til hver af de to Gjæster, som havde iagttaget ham opmærksomt.

„Godt ovenpaa en varm Dag," bemærkede Warden. Han klinkede sagte og forsigtigt med Midford, og idet han blinkede til ham med Øjnene og paa samme Tid hilste ham med en let Bøjning med Hovedet, tilføjede han: „Skaal!"

„Skaal!" svarede Midford.

De tømte derpaa Begge deres Glas: Warden sit i eet Drag, med kjælent tillukkede Øjne og et forklaret Smil udbredt over Ansigtet; Midford sit i flere korte Slurke og ikke uden at blive lidt rød i Hovedet, thi hvad han drak, brændte ham som Ild i Struben. Derpaa fjernede de sig Begge, Skulder mod Skulder, med langsomme Skridt: Midford med Hovedet bøjet forover og Hænderne paa Ryggen; Warden vuggende sig i Hofterne og Tommelfingrene i den brede Læderrem, som hang løst om ham og ved hvilken der var fastgjort en tung Marine-Revolver og en «Bowie-knife» af kolossale Dimensioner.

Den følgende Dag forestillede Georg Warden „sin ærede Ven, Hr. Thomas Midford fra New-York", for de mest fremragende Medlemmer af Samfundet i Blighton-Bar, og i Løbet af Aftenen erfoer Alle, som vilde vide det, at den Nykomne var bleven anbefalet paa det Varmeste til Hr. Georg Warden ved et Brev fra hans gamle Kamerat Peter O'Connor fra White-Pine, og at Førstnævnte, Hr. Georg Warden, rettede den ærbødige Anmodning til sine højtærede og hæderlige Medborgere, at de vilde være saa venlige at henvende sig til ham i Tilfælde af, at Nogen af dem af nogensomhelst tænkelig Grund skulde faae nogetsomhelst Udestaaende med Hr. Midford. — Da denne sidste, paa Alvorbier og Biord overmaade rige Bemærkning blev ytret af Hr. Warden med en noget tyk Tunge, langsomt og højtideligt og ledsaget af mange vægtige Næveslag i Bordet, var det allerede blevet sent; og da det var bekjendt, at Hr. Georg Warden paa denne Tid af Døgnet kun højst ugjerne fandt sig i Modsigelser og overhovedet plejede at blive lidt stridslysten, saa skyndte Flere af dem, der endnu vare tilstede i Kroen, sig at trykke Hr. Thomas Midfords Hænder paa den hjerteligste Maade og at forsikre ham om deres Venskab.

I de nærmest paafølgende Dage beskjæftigede Warden sig meget med at iagttage sin nye Ven opmærksomt og at examinere ham nu og da. En Aften holdt han saaledes følgende Tale til ham:

„Til Graveriet har De ikke Kræfter nok; til at holde Faraobank mangler De baade Øje og Haand; som Sherif vilde De ikke have let ved at tumle Gutterne, omendskjøndt jeg gjerne troer om Dem, at De ikke er forknyt af Dem; Værtshusholdere har vi allerede to formeget af her paa Stedet, eftersom alle agtværdige Borgere drikker sig fulde i en og samme Kro, nemlig Poststationen; en Præst eller Lærer har vi for Øjeblikket ikke Brug for; et ordenligt Haandværk har De ikke lært; Regjeringsembederne er givne bort. — Hvad skal jeg da stille op med Dem, De unge, hjælpeløse, interessante, forældreløse Barn? — Jo, De skal være Bankier; Bankier for mig og en halv Snes anstændige Mennesker, som jeg skal føre til Dem. Andre Kunder vil saa følge efter, og da De, som De allerede har fortalt mig, hverken spiller eller drikker — hvad gjør De egenlig, Menneske, naar De hverken holder af Flasken eller af Kort? — saa skulde det gaa ganske mærkeligt til, om De ikke snart blev den mest Velhavende af os Allesammen."

Midford vilde gjøre Indvendinger. Han havde allerede indhentet nogle Oplysninger. En Bankierforretning i Blighton-Bar var ikke uden al Risiko. „Jeg har kun meget faa Penge

til min Raadighed," sagde han. „Hvis jeg tabte, saa kunde jeg ikke betale."

Warden mønstrede ham med et Skuldertræk og rystede paa Hovedet, saa hele Kroppen dirrede. „Er De maaske kommen her for at tabe Penge?" spurgte han. „Unge Mand, hvad er det for Historier, De der finder paa? Gjør De bare ganske simpelt og ligefremt, hvad Deres Forretning fører med sig, og bryd Dem forresten om Ingenting. — Hvem vil gjøre sig Bekymringer? Bekymring er en daarlig Sovekamerat."

Midford kunde ikke hamle op med sin Vens solide Argumentation og gav efter. I Løbet af de følgende Dage opfyldte han nogle meget simple Formaliteter, som Warden havde gjort ham opmærksom paa, og efterat en Uge var gaaet, kunde han glæde sig ved den behagelige Følelse, at hans „Hus" i Blighton-Bar nød et uanfægtet Ry for at være et „respektabelt Firma". Meget at bestille gav hans nye Forretning ham ikke: han maatte hver Dag skrive nogle Breve til Banken i San Francisco, veje og forsegle nogle Poser „Støv", skrive nogle Fragtbreve, nu og da give Forskud paa disse Dokumenter og af og til give Oplysning om San Franciscos Vexelkourser paa New-York og London. I sine ledige Timer grublede og sørgede og drømte han, som hans Maade jo var, eller han skaffede sig, uden at tilsigte det, Venner blandt Guldgraverne — hans Kunder og Medborgere — ganske simpelt ved at give sig af med dem. Hyppigst traf han sammen med Warden, og mange og interessante vare de lange Samtaler, han havde med ham.

Warden havde ved dristig og rolig Udfritten faaet Omridsene af Midfords simple Historie lokkede ud af denne og syntes siden den Tid at have fattet en Slags faderlig, medlidende Velvillie for sin tilbageholdne, beskedne, ubehjælpsomme Gjæst. Han talte ofte med ham om „Pigebarnet i Paris", hvis Navn Midford ikke havde nævnet for ham, og hvem Warden af en uforklarlig Grund havde døbt „Jemima". Midford var altid rede til at gaa ind paa en Samtale om den fjerne Elskede og blev derved mere og mere fortrolig med Warden. — Men medens denne saaledes i Tidens Løb lærte alle Enkelthederne i Midfords Livshistorie saavelsom hans Planer for Fremtiden nøjagtigt at kjende, havde Midford ingen Anelse om, hvorfra hans nye Ven var kommen og hvorhen han agtede sig. En Dag rettede han tilfældigvis — thi han var ikke nysgjerrig — nogle Spørgsmaal om Wardens tidligere Liv til denne.

„Hvor kommer De egenlig fra?" spurgte han. „De taler mangen Gang som en Professor i Filosofi og citerer Klassikerne som en rigtig Videnskabsmand. — Hvor er De fød? Hvilke Skoler har De gaaet i?"

„Dette og alt Lignende har man aldrig kunnet faae at vide," svarede Warden i den ligegyldigste Tone. „Der gives uopklarede Hemmeligheder i Naturen. — Hvorfor bærer Styrmænd, naar de kommer i Land i glødende Solhede, fodrede toradede Fløjlsveste, som er tilknappede helt op under Hagen? — En Hemmelighed! Man kan ikke udgrunde det."

Midford var ikke begjærlig efter at løfte Sløret for sin Vens og Velynders Fortid. Han gjorde en afværgende Bevægelse med Haanden og bemærkede: „Lad, som om jeg Ingenting har sagt;" og fra den Tid af kom han aldrig mere tilbage til Wardens Livshistorie.

En Aften i de sidste Dage af August Maaned bragte Koureren et Brev til Midford, som bar Poststemplet „Paris" foruden en Mængde andre Stempler, og paa hvilket den oprindelige Adresse „New-York" var bleven overstreget og flere Gange forandret. — Brevet havde søgt Adressaten i flere Maaneder paa forskjellige Steder, inden det endelig var kommet ham ihænde. — Midford gjenkjendte paa Konvoluten sin Ven Alexander Edingtons velbekjendte Haandskrift. Han aabnede Brevet. Det Første, som faldt ham i Øjnene, var et Ark, hvorpaa der ikke stod Andet end de Ord: „Min bedste Hilsen og Lykønskning! A. E. Paris 26. 5. 6.". — Derpaa saae Midford et andet Brev, og hans Hjerte bankede voldsomt.

„Brev fra Jemima?" spurgte Warden, som stod ved Siden af Midford og havde iagttaget ham med sin sædvanlige velvillige og kølige Opmærksomhed.

Midford gav et bejaende Tegn, hvorpaa Warden tilsyneladende udeltagende vendte sig bort, for at den Anden kunde læse sit Kjærlighedsbrev i Ro.

Da de nogle Timer efter igjen traf sammen i Wardens Hytte, straalede Midfords Ansigt af Glæde.

„De har modtaget gode Efterretninger, som jeg seer," sagde Warden.

„De bedste, som jeg kunde ønske mig," svarede Midford.

Han tog Ediths Brev op af Lommen, og idet han nu og da oplæste nogle Steder af det, meddelte han sin Ven hele Indholdet af den lange Skrivelse.

Edith skrev, at hun var bleven pinlig overrasket af Midfords Afrejse, og at hun havde bedt Hr. Edington om Oplysning angaaende denne uventede Begivenhed. Denne havde ment at burde gjøre hende visse Meddelelser med Hensyn til Midfords Følelser, som hun imidlertid ikke turde udtale sig videre om for Øjeblikket, men som hun uvilkaarlig havde bragt i Forbindelse med, hvad Midford havde sagt hende ved sit sidste Besøg i Paris. Hun var derved kommen til den Anskuelse, at Midford dengang havde befundet sig i en Vildfarelse angaaende visse Forhold, som angik hende.

„De holdt mig for rig," hed det videre i Ediths Brev. „Det er jeg ikke, det lader tvertimod til, at vi ikke er langt fra at være ruinerede. Dette har min Moder i al Korthed meddelt mig, og Hr. Edington troer, at denne Efterretning ogsaa vilde være af Interesse for Dem. Jeg veed ikke, om han ikke tager fejl deri; ialtfald har jeg ikke nogen Aarsag til at skjule Sandheden for Dem.

„Der er endnu noget Andet, jeg maa skrive til Dem. Det falder mig svært, omendskjøndt det i Grunden kun drejer sig om en meget simpel Sag, nemlig om at sætte Dem i Kundskab om et vist Spørgsmaal, som er blevet berørt af Dem. Jeg stoler trygt paa, at De ikke vil misforstaa mig.

„De sagde til mig, at en Mand, som var fattig og ikke havde nogen Udsigt til at blive rig, handlede smaaligt, hvis han bejlede til en rig Piges Haand. — Det har jeg en anden Mening om: en Mand, som elsker, skal tage Alt, hvad den Elskede medbringer, med i Kjøbet, Rigdom saavelsom Fattigdom. Dette har, efter min Anskuelse, ogsaa Anvendelse paa Konen: hun skal følge Den, hun elsker, naar han bejler til hende, ubekymret om han er rig eller fattig. — En Pige, som vilde betænke sig paa at række en hæderlig Mand sin Haand, fordi han er fattig, medens hun vilde have betroet sig til ham, hvis han havde været rig — en saadan Pige kan hverken være god eller ædel.

„Disse Anskuelser har jeg ikke først fornylig tilegnet mig, men jeg har ikke tidligere fundet Lejlighed til at udtale dem for Dem. Den Tanke, at min Taushed i denne Henseende kunde blive udtydet falsk af Dem, er mig pinlig, og af denne Grund har jeg besluttet mig til at tale nu.

„Hr. Edington har paataget sig at besørge dette Brev til Dem. Han har sagt, at De vil modtage det i Juli Maaned eller maaske endog noget senere, da han ikke nøjagtig veed, hvor De er taget hen fra San Francisco. I ethvert Fald, mente vor fælles Ven, vilde et Svar fra Dem kunne være i Paris i Begyndelsen af Vinteren. Og nu er vi i Begyndelsen af Sommeren! Hvor De dog er langt borte, Hr. Midford!

„Vi begive os i den varme Aarstid til Trouville eller Biarritz; fra midt i Oktober tænke vi at være i vort gamle Kvarteer i Paris igjen. Med oprigtige Ønsker for, at det maa gaa Dem godt, forbliver jeg, kjære Hr. Midford, Deres hengivne Veninde Edith Comyn."

Warden havde hørt efter med stor Opmærksomhed og sad eftertænksom en Stund, efterat Midford havde holdt op med at tale. Saa sagde han sagte: „Mig skrev man engang ganske anderledes til." Derpaa gned han sig hurtigt og heftigt paa Panden, foer med Haanden gjennem det tykke, brune Haar, som han glattede i Nakken, og efterat han paa denne Maade havde ligesom mekanisk skubbet unyttige Tanker om svundne Tider tilbage, vedblev han:

„De er en Lykkens Pamfilius, Thomas Midford! De har den højeste Trumf paa Haanden: en god Piges Kjærlighed. Hvis De nu ikke vinder Partiet, saa er det Deres egen Skyld."

„Hvad vilde De svare paa dette Brev?" spurgte Midford.

„Veed De ikke, hvad De skal svare paa det?" udbrød Warden forundret og utaalmodig. „Har De da intet Blod i Aarerne, Mand? Er De hundrede Aar gammel? Skal jeg sige Dem, hvad De skal svare? — Naa, saa skriv da!"

Og uden at give den Anden Tid til at ytre Noget, sagde han med stor Bestemthed, som om han dikterede:

„Min eneste og over alt Andet elskede Jemima, Udraabstegn; „eneste" og „over Alt" understreget. De kan rolig holde en Paré paa, at jeg — hvis den næste Damper mellem New-York og Liverpool ikke gaaer istykker eller kommer i Kollision med et Isbjerg eller gaaer til Grunde paa nogen anden uforudseet eller uberegnelig Maade, saa at jeg uforskyldt bliver forhindret i at indtræffe i Paris saa hurtigt som muligt — at jeg otte Dage efter at dette Brev er i Deres Hænder skal være ved Deres Side og tre Uger efter — medmindre denne mig som legal betegnede Frist kunde afkortes — haaber at kunne slutte Dem i mine Arme som min elskede Hustru. Deres taknemmelige, Dem trofast og evig elskende Thomas Midford. — Foruden dette Brev et Telegram af følgende Indhold: Tusind Tak! Brev og Afsender undervejs. — Saa, Thomas Midford! Noget andet og bedre Raad kan jeg ikke give Dem; og hvem jeg ikke kan raade, ham kan jeg heller ikke hjælpe!"

Dermed stod Hr. Georg Warden op og begav sig sporenstregs og med hurtigere Skridt end sædvanligt hen til Kroen, hvor han først styrtede to store Glas af sin Yndlingsdrik i sig og derpaa spillede saa ufornuftig højt og saa uhørt heldigt, at han sprængte Banken og vilde have bragt en Formue med sig hjem, hvis han ikke havde viist sig beredt til at give Revanche i en Uendelighed til Enhver, der forlangte det af ham. Endnu vare hans Lommer dog ganske godt fyldte, da han ved Daggry begav sig paa Vejen hjem til sin Bolig.

Fortsættes.

Frederiksborg.

Et hidtil utrykt Digt af

P. L. Møller.

Skrevet til en af Kammersanger Chr. Hansen arrangeret Aftenunderholdning i Frederiksborg, men af tilfældige Grunde ikke benyttet.

Morgenbelysning.
En Digter træder frem.

Jeg vandred denne Morgen ud,
Jeg vilde fly fra Gadestøvet
Og dyrke Poesiens Gud
I friske Luft, ved Bækken, under Løvet.
I Hjertet var min Harpe stemt.
Med sælsom Magt det fremad drev mig stedse;
Hver gammel Smerte var forglemt,
Hid kom jeg — hildet fast i Troldomskredse.

Hvad seer jeg her? hvor underligt
Berører dette Syn mit Indre!
Er det et mystisk Ridderdigt,
Hvis Billeder for mig i Drømme tindre?
Er jeg paa en fortryllet Ø,
Som de, jeg læste om i gamle Skrifter? —
Jeg seer en stille, spejlklar Sø
Og Skove, hvor det friske Majløv vifter.

Men af de stille Bølger, se!
Hvad hæver sig med Spir og Tinde?
Er det et Luftslot, af en Fe
Fremtryllet, for i næste Stund at svinde?
Er det et let Morgana-Spil,
Hvis Glands mig til en flygtig Undren vækker?
Er det en Drage giftig, vild,
Som sine Hov'der op af Dybet strækker?

O nej! en Aand langt mere huld
Og mild i denne Egn har Sæde:
Se, venlig funkler Solens Guld,
Naturen aander i uskyldig Glæde.
Her lurer ej den skumle Død!
Nej, Borgen, som sin Rod i Dybet slynger,
Er som en Lotusblomme rød,
Der let og tillidsfuld paa Vandet gynger.

O Borg, Du Danmarks Land er lig,
Der svømmer og som Blomst paa Vove,
Hvor Kæmpehøjen hæver sig
I Skygger af romantisk dunkle Skove.
Om Dagen smiler Sø og Krat;
I Kveldens Skumring Fortids Gjenfærd spøge,
Men i den stjerneklare Nat
Du blunder sødt i Ly af lune Bøge.

Der hviler Du som født igaar,
Du Heros blandt de danske Slotte!
Du knejser end som i din Vaar,
Mens mangen Fod er Støv, som Dig betraadte,
Og mangt et Blik er lukt, som her
Har bævet sødt i Vemod og i Glæde
Og mangen Taare sporløs er
Forsvunden i de Bølger, som Dig væde.

I Blomsters Kalk en Alf er skjult,
Som mangt et Eventyr kan melde;
Men ak, for Mennesket er dulgt
Naturmysteriet, den vil fortælle.
Saaledes ogsaa Alfer smaa
End røre sig i Slottets dunkle Gange,
Men deres Røst kan vi forstaa
Og gjætte Tankerne i deres Sange.

Ja, naar en Aftenstund i Vaar
Du vandrer gjennem Havens Gange,
Som strække sig fra fjerne Aar
Med skaarne Hækker og Alleer lange,
Og naar Du med andægtigt Sind
Til Jægerbakkens Fod din Kind vil hælde,
Da skal den svale Foraarsvind
Med dæmpet Hvisken tusind Sagn fortælle.

Naar Borgen som det fjerne Havs
Koral da staaer fremvoxt af Øen
Og hæver sine Taarne taus
Og som i Drømme spejler sig i Søen,
Da piber Spirets gyldne Fløj,
Da rasler Fæstningsbroens rustne Vinde,
Da høres der en luftig Støj,
Da færdes Kongealferne derinde.

Jeg synes end, jeg høre kan
Et Kvad om Drotten i vort Rige,
Som her i det skovsmykte Land
De første Mure lod af Bølgen stige.
Jeg hører, Christian, om Dig,
Født under Tjørnen her blandt Skovens Høje,
Du, som, den gamle Odin lig,
Opofred for dit Land dit ene Øje.

Jeg seer den travle Færd og Flid,
De nederlandske Mestres Møje,
Da Borgen i din Manddomstid
Sig rejste for dit kongelige Øje.
Jeg seer dens første lyse Glands
Og Dig, som stoltelig i Salen troner,
Og Adelsmøer, som træde Dands
Med Junkerne til Kæmpevisens Toner.

Og udenfor, hvor Lyset flyer
I Mulm fra Riddersalens Kjerter,
Hvor mangt et Elskovseventyr
Sit Net har slynget om for kjælne Hjerter,
Der hvisker det fra hver en Krog
Som ungdomshede Suk ved lønligt Møde,
Der klinger et vemodigt Sprog
Om Mennesker, som elskede og døde.

Og Alferne jeg sværme seer
I Taarnene, i Celler trange,
Og fare om med Nordlysskjær
I Labyrinthen af talløse Gange;
Som støbt af Sølvets hvide Sne
Bevæge de sig skinnende og kolde;
De gyldne Kroner prøve de
Og lege med de blanke Ridderskjolde.

De nærme sig, det er, som om
De ynkes, at jeg staaer herude,
Vil vise mig hver Helligdom,
Hvert Navn, hver dunkel Indskrift paa en Rude.
De vinke mig . . . en magisk Strøm,
En Aandekreds mig griber og fortryller; —
Hvor er jeg? Er det kun en Drøm,
Som saa vidunderlig min Sjæl opfylder?

Kor
af Bønderkarle og Piger med Høleer og River, som komme ind og standse omtrent midt paa Scenen.

(Mel. af Syvsoverdag: Snart er Natten svunden.)

Høsletstid er kommen,
Højt er Engens Græs;
Snart i Skovens Skygge
Staaer det høje Hæs.
Der, naar Græsset falder
Under Leens Klang,
Der skal vore Piger
Lytte til vor Sang.

Men er Høsten omme,
Bindes Gildekrands,
Til Fiolens Strenge
Gaaer den raske Dands.
Da skal Hver, som længes
Sig en Kjæreste faae,
Og ved Vintertide
Mangt et Bryllup staa.

Under Afsyngelsen af de fire sidste Linier gaaer Koret bort og de sidste Toner høres bag Scenen, medens

Digteren atter taler:

O, dette Kor skal snart forgaa,
Som nu saa frisk og frejdigt klinger;
Snart skal det Bryst ej længer slaa,
Hvis Tone nu som Fuglen kjæk sig svinger.
Ja, denne Slægt, og Jeg og Du,
Og tusind Liv skal dø, som end ej bleve;
Men Frederiksborgen skal endnu
En Hær af Sekler herlig overleve.

Saa tidt med Harpen paa sin Arm
Fremtidens Skjald din Kreds betræder,
Gyd da Begejstring i hans Barm
For Danmarks Kraft, for Danmarks Glands og Hæder!
O men — hvis fjendtlig Overmagt
Engang betvang mit Fædreland, det kjære,
Sænk da, o Borg, i Dybet ned din Pragt,
Og din Ruin vort Monument skal være!

Hovedfiguren i „Misanthropen".

Brudstykker af nogle Studier af Francisque Sarcey.

Sluttet.

3.

Om jeg ikke tager fejl, førte Rousseau i 1758 det første Slag mod den herskende Opfattelse af Alceste. Det 18. Aarhundrede før ham havde ikke beskjæftiget sig synderligt med „Misanthropen". Det havde havt to Grunde til ikke at gjøre det. For det Første var omkring 1700 den franske Komedie begyndt at træde stærkt i Skygge og blev temmelig længe staaende saadan. Al Publikums Gunst var forbeholdt Tragedien. Man beundrede ganske vist fremdeles og spillede ogsaa Molière, men han var ikke længer Gjenstand hverken for Kritikernes eller for Massernes særlige Opmærksomhed. Medens man brød sin Hjerne med at hitte paa ørkesløse Sammenligninger mellem Corneille og Racine, med hvem man sammenstillede Voltaire, led den stakkels Molière saa temmelig de Helgeners Skjæbne, som man ikke tilbeder mere. Man behøver blot at raadspørge Datidens Memoirer og navnlig den uforlignelige Grimm'ske Korrespondance for at se, hvor ringe Vægt Folk dengang lagde paa Molière i Sammenligning med de tragiske Digtere. Publikums Smag havde vendt sig som Vinden.

Den anden Grund er lidt vanskeligere at faae fat paa.

Har Nogen lagt Mærke til, hvilken vexlende Lykke „Figaros Bryllup" har gjort paa det franske Theater i snart halvtredsindstyve Aar? Hver Gang det er blevet spillet i en Periode, hvor der herskede politisk Frihed, har Folk indskrænket sig til at høre paa det med den en Smule ligegyldige Beundring, som man nærer for gamle klassiske Værker, naar de ere kjønne. Men hver Gang omvendt Franskmændene have været misfornøjede med en Regjering, som undertrykte Friheden, er Stykket pludselig blevet en Aktualitet. Publikum er strømmet til, og man har klappet som Besatte af de bidende Hentydninger til smaa Mænd, der ere bange for Smaapiecer.

Nuvel, det 18. Aarhundrede forstod ikke, hvor klartskuende og dristig Molière maatte have været, siden han havde turdet fremstille en Mand, der brød aabenlyst med de overleverede Meninger, og som udsatte sig for at blive latterlig, blot fordi han følte Trang til at sige rent ud, hvad han tænkte. Sagen er, at naar man seer bort fra det 16. Aarhundrede, har der i intet Aarhundrede hersket saa megen Frihed som i det 18. De forstaaer nok, at jeg ved Ordet „Frihed" her ikke tænker paa den materielle Frihed, som vi have nutildags, og som er en Frugt af de politiske Tilstande; nej, jeg taler om den moralske Frihed. Af den Slags Frihed have vi uendelig meget mindre, end vore Oldefædre havde. Ganske vist blive vore Bøger ikke længer brændte af Bøddelen, og vi selv blive ikke puttede i Kachotten, hvad der jo altid til Syvende og sidst er Noget vundet; men Tallet af de Gjenstande og Forhold, som Sæderne, som Konveniensen, som „Selskabet" forbyder os at skrive om, er enormt. Dersom vi vare saa usalige, at vi vilde prøve paa at gjøre Oprør, vilde vi for det Første maaske hverken kunne finde et Blad eller en Forlægger, som vilde have med os at gjøre; men dernæst vilde ogsaa det gode Selskab, som man for Tiden kalder „de herskende Klasser", opløfte et Ramaskrig imod os. Overalt melder Konveniensen sig og twinger os. — I det 18. Aarhundrede derimod gav Sæderne Ret til at tale om Alt, fordi de tillod Folk at høre tale om Alt. Man forlangte kun et Eneste af Skribenterne, nemlig at de skulde have Aand og Stil: saa slap man dem forresten løs tværs igjennem Fordomme, Misbrug, Konveniens og overleverede Anskuelser og morede sig ved at se dem puffe til alt Muligt. Fængslerne aabnede undertiden deres Porte for dem; men Publikum, lige fra Kongens Broder og ned til den usleste Skriver, kom og spurgte til deres Befindende og bad formelde sin Respekt. „Det at blive dømt er da endnu ikke hele Udødeligheden," skrev Politilieutenanten til Beaumarchais, „man maa virkelig være en Smule beskeden." Det er ufatteligt, saadan en Frihed man har havt i det 18. Aarhundrede, og navnlig er det da ufatteligt for os, som endog have overfløjet det 17. Aarhundredes Hykleri. Hvor det maa have været dejligt at leve i de Tider!

Men just denne Aandsfrihed bevirkede, at man ikke i Molières Misanthrop lagde Mærke til og satte Pris paa Alcestes Frimodighed, naar han aabenlyst bryder med Konveniensen fra 1666. Der var Ingen i Voltaires Aarhundrede, som ikke foragtede og gjorde Nar af de overleverede Anskuelser, eller som ikke traadte dem under Fødder. Følgelig kunde Alceste ikke forbauſe Nogen.

Naar Rousseau havde et skarpere Blik for Figurens Storhed, skrev det sig maaske fra, at en ubevidst Sympathi for Særlingen førte ham til at studere Rollen nøjere. Det 18. Aarhundrede havde givet Ideerne fri, men var vedblevet at være Formalist i alle blotte og bare Etikette-Spørgsmaal. Det er f. Ex. let at se, at skjøndt de fornemme Herrer tilsyneladende vare umaadelig familiaire med Skribenterne, forstod de dog meget vel at vaage over Jagttagelsen af de Hensyn og Pligter, som deres høje Fødsel og Rang ifølge Skik og Brug paalagde de Andre. Og disse Andre, Skribenterne, tænkte da heller aldrig paa at unddrage sig hine Hensyn og Pligter, hvor emanciperede de end ellers vare. Vi vide nu imidlertid meget godt, i hvor høj Grad disse af den fornemme Tones Lovbog dikterede Pligter generede den nys nævnte forhenværende Laquais, der var bleven en stor Mand, men som var vedbleven at være kejtet og klodset, og som aldrig var istand til at værne om sin Værdighed, uden han strax skulde løbe Panden lige bus imod det selskabelige Hierarki.

Alceste bedaarede ham, og det — er jeg meget bange for — ved sine mindst heldige Egenskaber. Men naar Rousseau først havde faaet Pen i Haanden, blev han de Plutarch'ske Heltes Ligemand, som han havde studeret saa lidenskabeligt, dengang han endnu var Barn. Han var istand til at tænke og føle stort. Da han fæstede sin Opmærksomhed paa et Værk af Molière, var han — hvad der er saare sjeldent — Mand for ligesom at aflægge sine egne Fordomme og at paapege klart i „Misanthropen", hvad Ingen før ham havde seet saa bestemt, og hvad alle de litterairt Dannede kun havde en ubestemt Anelse om.

Man husker maaske, hvorledes Debatten opstod. D'Alembert havde raadet Byen Genf til at bygge et Theater. Rousseau greb saa Pennen for at svare og erklærede kort og godt, at efter hans Mening var den dramatiske Kunst ødelæggende for al Moral. „Og Beviset derfor er," tilføjer han, „at den latterliggjør Dyden. Kan der tænkes en retskafnere Mand end Alceste, en Mand, som vi mere kunde ønske at ligne? Nej, det kan der bestemt ikke. Naa — og Alceste er latterlig, og Molière har selv villet, at han skulde være det."

„Skjøndt Alceste," hedder det fremdeles, „har virkelige Fejl, som man ikke gjør Uret i at le af, føler man dog inderst i sit Hjerte en Respekt for ham, som man ikke kan værge sig

imod. I dette Tilfælde sejrer Dydens Styrke over Forfatterens Kunst og gjør hans Karakter Ære."

Og længere fremme: „Hvor tør Philinte vove at foreslaa Alceste, at han skal gjøre Dommerne sin Opvartning, det vil sige, at han i al Skikkelighed skal søge at forlokke dem? Hvor tør han forudsætte, at en Mand, der af Kjærlighed til Dyden endog formaaer at bryde med Skik og Brug, skulde af personlig Interesse være istand til at svigte sine Pligter? Gjøre Dommerne sin Opvartning! man behøver ikke at være Misanthrop, det er tilstrækkeligt, at man er en retskaffen Mand, for at man ikke vil indlade sig paa Sligt. Thi Alt i Alt og hvordan man saa vender og drejer Sagen: enten vil Den, som gjør en Dommer sin Opvartning, tilskynde ham til at gjøre sin Pligt, og isaafald fornærmer han ham; eller ogsaa foreslaaer han ham at gjøre Persons-Anseelse gjældende, og isaafald søger han at forføre ham, eftersom al Persons-Anseelse er en Forbrydelse hos en Dommer, der skal kjende Sagen og ikke Parterne, og som ikke skal tage Hensyn til Andet end Retten og Loven. Nu paastaaer jeg, at det at tilskynde en Dommer til at begaa en slet Handling, er det Samme som at begaa den selv, og at det er bedre at tabe en retfærdig Sag end at begaa en slet Handling. Det er soleklart, derimod kan Intet indvendes, — skjøndt jeg nok veed, at Selskabets, Verdens Moral har andre Grundsætninger. Det er mig nok at have viist, at i Alt, hvad der gjorde Misanthropen saa latterlig, gjorde han kun den rettænkende Mands Pligt."

Jeg henviser Læseren til selve det veltalende, begejstrede Forsvarsindlæg, som gjorde et dybt Indtryk paa det 18. Aarhundredes Samfund. Marmontel svarede, og derpaa La Harpe; jeg nævner kun de Berømteste. I lang Tid var Alcestes Karakter et staaende Diskussionsemne i Datidens dannede Kredse. Lidt efter lidt udviklede der sig heraf den Overbevisning, som gik over til at blive en litterair Grundsætning, at Alceste absolut var en komplet brav Mand, og at man havde Uret i at le af ham.

Revolutionen uddybede denne Opfattelse, og det af følgende Grunde:

Bemeldte Revolution, som skulde rydde hele det gamle Régime af Vejen med samt dets Privilegier og Misbrug og Konveniens, begyndte med at omstyrte dets Formaliteter, dets Moder, dets Selskabstone, kort sagt Alt, som var blotte og bare Høflighedsforskrifter. Behøver man at minde om den berømte Anekdote, som fortæller os, hvorledes Minister Roland mødte hos Ludvig XVI. og ikke havde Sko med Spænder paa: — „Ikke Sko med Spænder paa!" udbrød Ceremonimesteren fulsort af Fortvivlelse, — „ikke Sko med Spænder paa! Saa er Alt ude!"

Hele Datidens gode Tones Lovbog forsvandt i Malstrømmen. Det er sandt, at den følgende Slægt lavede sig en ny, — thi der maa naturligvis altid være en — men det var ikke den samme som før. En Mængde af de Forskrifter om „Skik og Brug", som Alceste havde trodset, gik under ved Skibbrudet med samt det gode Selskab, som var kuldsejlet, og det var lige akkurat, at nogle fattige Erindringer drev om paa Vandfladen bagefter.

Hvorfra skrev det Komiske sig, der var over Alceste? Just derfra, at han uden Spor af Nødvendighed stødte an mod den Skik og Brug, som Alverden i sin Tid fulgte. Fra det Øjeblik nu, hvor hin Skik og Brug holdt op at være Skik og Brug, fra det Øjeblik, hvor den ikke længer boede i Folks Erindring undtagen som litterair Kuriositet, var der ikke heller Spor af noget Latterligt i, at Alceste trodsede den, eftersom hans Opposition ikke længer sprang Tilskuerne i Øjnene.

Tag en Bourgeois fra 1800. Han er henne at se „Misanthropen". Alceste møder med grønne Baand. Hvad latterligt kan han synes, der er i det? Han maa anstrenge sig og læse og læse, hvis han skal kunne forstaa, at Alceste var ligesaa komisk med sine grønne Baand, som vi vilde være, hvis vi en skjøn Aften mødte i en Selskabssal med graa Kjole paa.

Alceste udbryder overfor Philinte:

„Jeg seer Dem vise En den allerstørste Hæder,
De regner hans Bekjendtskab til Deres bedste Glæder,
Eder og Forsikringer strømmer fra Deres Mund,
Man troer, Deres Varme maa ha'e en gyldig Grund,
Jeg spørger, hvem det er, De saa kjærlig har favnet —
De kjender ham knap, De husker neppe Navnet."

Ja men Du gode Gud! siger Bourgeois'en fra Anno 1800, det er jo meget naturligt, at Alceste bliver gal i Hovedet. Der er virkelig ingen Mening i saadan at rende hen og omfavne en Mand, som man ikke kjender, og at overvælde ham med Eder og Forsikringer. Saadan bærer man sig ikke ad.

Nej, min Ven, saadan bærer man sig ikke ad i Aar 1800. Men man bar sig saadan ad Aar 1666, og man var dengang ligesaa latterlig, naar man ikke gjorde det, som De selv vilde være det nu, hvis De paa Gaden mødte en tilfældig Bekjendt, der efter engelsk Skik rakte Dem Haanden, og De saa sagde højtideligt til ham: „Undskyld, Højstærede, man giver kun sine nærmeste Venner Haanden; thi med Haanden følger Hjertet, og jeg tænker ikke, De har givet mig Deres. Behold De derfor Deres Haandtryk for Dem selv."

„Hvad er dog det for en uopdragen Kavaler?!" vilde den Anden sige.

Alceste er netop saadan en uopdragen Kavaler. Men i Theatret regner man ikke med arkæologiske Fornemmelser. Følgelig holdt man op at føle Alcestes Latterlighed paa Scenen; den blev fra nu af kun forstaaet, og de to Ting komme aldeles ikke ud paa Et.

Føj hertil, at en ny Aand havde Magten over de Slægtled, som fulgte efter 89, og at den spores endnu tydeligere i de Slægtled, som fødes nuomstunder. Der er en Tendens (en absolut demokratisk Tendens, som vil blive ved at voxe i Styrke) til at stryge ud i den selskabelige Skik og Brugs Lovbog, saa den kun kommer til at indeholde de uundgaaelig nødvendige Forskrifter. Man kan billige eller beklage det, men for Enhver, som har Øjnene med sig, er det soleklart, at vi have en vis Tilbøjelighed til at kaste alle Fortidens tomme Etikette-Formler overbord, til at amerikanisere os.

Vi stryge de Formler, hvormed man i gamle Dage sluttede et Brev, og vi tage det ikke synderligt nøje mere med at gjøre vor Opvartning og med Visiter; istedetfor dem have vi grebet den langt nemmere Udvej at sende vort Visitkort, og allerede finde Mange ogsaa Ceremonien med Visitkortene for besværlig og give følgelig den med Løbepas. Vi gaa ikke længer, som man gjorde tidligere, paa Jagt efter mildnende Udtryk, efter Omskrivninger og indirekte Fraser, naar vi ønske at lade Oronte forstaa, at hans Sonnet ikke duer, eller at tilkjendegive Emilie, at man ikke finder det passende, at hun bruger Sminke. Vi holde ikke af at genere os.

Alcestes Ugenerthed, der var saa latterlig i hans Sam-

tidiges Øjne, som Molière selv har gjort sig lystig over, og som han har villet, at ogsaa Andre skulde trække paa Smilebaandet af — den støder os ikke synderligt mere nuomstunder. Og jeg er overbevist om, at hvis endnu Nogen stadig leer af den, saa skyldes det en stærkt klassisk anlagt Opdragelse, som har ladet ham leve de første halve Snes Aar af sin Ungdom i det 17. Aarhundredes Atmosfære. Men sæt, at Realundervisningen triumferer en skjøn Dag — saa kan De være sikker paa, at dersom Alceste vedbliver at forbause de kommende Slægtled, vil det være paa Grund af hans Maadehold i at latterliggjøre et forældet Galanteris Formler og en unaturlig Høfligheds Skik og Brug.

Hvad har Følgen været af denne nye Aand? — Følgen har været den, at en af Figurens Sider — og netop den, som Mesteren selv vilde have stærkest frem i Lampeskjæret — er forsvunden helt i Mørket. Den anden Side af Figuren, som saa ingen Modvægt havde længer, er langsomt traadt frem i stedse stærkere og stærkere Glands, og den har beriget sig med alle de Dyder, som vort Aarhundrede ynder at tillægge den retskafne og overbeviste Frimodighed.

Der kan ikke tænkes en mere rettænkende og stor Sjæl end Alcestes, havde Rousseau sagt. Paa dette Thema have vi arbejdet siden 89, og vi have skabt af Misanthropen en Skikkelse, som i højeste Grad vilde forbause Molière, dersom han kunde staa op igjen af Graven.

Chr. H. Brasch: Om Robert Molesworths Skrift:

»An account of Denmark as it was in the year 1692«.
(C. A. Reitzel.)

Hvoraf kommer det mon egenlig, at man i Reglen holder for, at stoisk Ro eller vel endog Flegma er et af de ejendommeligste Karaktertræk i den engelske Folketype? Vi have nu saa hyppigt læst om og fra Scenen seet fremstillet disse mærkværdige Briter, der optræde i en eller anden afstikkende Klædedragt og som ikke ved nogensomhelst Begivenhed, der ellers plejer at sætte almindelige Dødelige i Affekt, lade sig bringe ud af deres Sinds Ligevægt, at man uvilkaarligt overfører denne i visse Henseender saa prisværdige Egenskab paa hele Nationen. Det er jo ganske vist overmaade nemt saaledes at affærdige et helt Folks nationale Signalement; men det er sikkert altfor nemt til at kunne være i tilsvarende Grad korrekt. Det er i det Hele taget vistnok et stort Spørgsmaal, om Forsøgene paa at generalisere i slige Tilfælde give noget synderligt Udbytte; men under alle Omstændigheder have saadanne traditionelle Stikord som: engelsk Flegma, fransk Ilterhed, spansk Stolthed, tydsk Grundighed og — dansk Sindighed kun en meget ringe reel Betydning for en virkelig Opfattelse af de nævnte Nationers aandelige Habitus, ja ville vistnok i de fleste Tilfælde være mere vildledende end vejledende. Hvad specielt Englænderne angaaer, da vil man neppe i Englands Historie finde en Bekræftelse paa den almindelig forudsatte engelske Stoicisme, og navnlig tør det ingenlunde paastaaes, at de Mænd, der ere optraadte som Nationens Repræsentanter i Litteraturen saavelsom i Politiken, have været i Besiddelse af denne Egenskab. De engelske Parlamentsdebatter ere ved mange forskjellige Lejligheder blevne førte paa en saadan Maade, at man snarere skulde tro sig blandt de „iltre“ Franskmænd end mellem de „rolige“ Englændere, og for blot at henpege paa den nyere Historie, saa have de store aandelige Brydninger paa det religieuse, sociale og politiske Omraade i de tre sidste Aarhundreder traadt saa dybe Spor i det engelske Samfund som maaske neppe i noget andet. I hvilken Grad rystede ikke det syttende Aarhundredes Kampe mellem den katholske Kirkes Bekjendere og Tilhængerne af Reformationen, der netop her affødte det mest udskejende Sekteervæsen, den engelske Stat? Og er det ikke almindelig anerkjendt, at det forrige Aarhundredes Skepticisme og Materialisme, der netop udgik fra England, ligesom de i vort Aarhundrede opstaaede sociale Doktriner have fundet en saa frodig Jordbund i Storbritannien som i nogen af Europas kontinentale Stater? — Ville vi danne os et korrekt Billede af en engelsk Statsmand, saaledes som vi hyppigt træffe dem i det for Englands hele indre Udvikling saa betydningsfulde attende Aarhundrede, saa have vi et ganske godt Paradigma i Robert Molesworth, den berygtede Forfatter af det for vort Fædreland alt andet end smigrende Skrift, der nu af Hr. Pastor Brasch er gjort til Gjenstand for en nærmere Analyse. Vi ville hos ham gjenfinde den samme dygtige og hensynsløse Energi, der dog ikke saa sjelden slaaer over i Fremfusenhed, den samme Friheds- og Nationalbevidsthed, som imidlertid ogsaa kan udarte til utidig Foragt for andre Folk og deres Institutioner, og den samme Skepticisme og religieuse Indifferentisme, der optraadte som en almindelig Reaktion mod det syttende Aarhundredes strenge Formalisme, men dog maaske navnlig vandt Terrain i de højere Lag af Englands aristokratisk-republikanske Samfund, ligesom den hele Retning jo navnlig var udgaaet fra to Medlemmer af dette Aristokrati (Shaftesbury og Bolingbroke).

Robert Molesworth opholdt sig paa det Nærmeste i tre Aar som engelsk Gesandt i Danmark (fra Juli 1689 til Juni 1692), og det var i disse Aar, han indsamlede Stoffet til sin Bog om danske Forhold og Tilstande. Skjøndt han ved flere Lejligheder har udvist ikke ringe politiske Evner, saa vare disse dog snarere af en saadan Art, at de kunde gjøre ham til et betydeligt Medlem af Underhuset — navnlig paa Oppositionsbænken, end den Slags Kapaciteter, der egnede sig for en Gesandt ved et af Datidens absolutistiske Hoffer med den stramme og ceremonielle Omgangstone. Han kom da ogsaa strax paa Kant med Hofceremoniellet, idet han ikke vilde finde sig i, at Christian V. ved den første højtidelige Audiens modtog ham, det frie Storbritanniens Affending, siddende og med Hatten paa, og de mange forskjellige Rivninger, han baade som Gesandt og Privatmand havde med dem, til hvem han paa en eller anden Maade kom i Forhold, den voldsomme og brutale Maade, hvorpaa han da ofte optraadte, og den tydelige Uvillie mod den danske Regjering, som han ved flere Lejligheder lagde for Dagen, bevirkede, at han blandt Diplomaterne her i Kjøbenhavn betragtedes som et enfant terrible. Efter hans Bortrejse fra Danmark nægtede man fra dansk Side at give ham den sædvanlige Gave, som de bortdragende Gesandter plejede at erholde samtidig med deres Rekreditiv, og skjøndt Molesworth satte alle Sejl til i den Anledning, var og blev den danske Regjering ubønhørlig. Samtidig hermed udarbejdede Molesworth sin Bog om Danmark, og at hans Uheld med Hensyn til den forønskede Gratifikation fra Kongen af Danmark yderligere forøgede Galden i hans Pen, er forsaavidt ganske naturligt. Et andet Spørgsmaal er, om ikke en Indrømmelse fra dansk Side i dette Punkt vilde have bevirket, at Skriftet slet ikke var fremkommet; men efter hvad Hr. Brasch i den Anledning oplyser, synes det vistnok rimeligt, at Molesworth havde taget mod Gaven og saa alligevel udgivet Bogen. Allerede strax ved sin Fremkomst i Slutningen af Aaret 1693 gjorde Skriftet stor Opsigt, og skjøndt det udkom anonymt, vidste dog Gud og Hvermand, hvem der var Forfatteren.

At man fra dansk Side var meget forbitret over »An account of Denmark«, falder af sig selv, og den danske Gesandt i London Mogens Skeel, en Svigersøn af Oluf Holgersen Rosenkrands, den bekjendte Forfatter til »Apologia nobilitatis Danicæ« *) havde i den Anledning adskillige Bryderier

*) Dette „Forsvar for den danske Adel“ rettedes mod et tydsk Skrift, hvis Forfatter havde angrebet den gamle danske Adel og paastaaet, at Danmark oprindelig var et Arverige. I sit Forsvar gik Rosenkrands langt videre, end det var klogt, og hans personlige Uvenner, navnlig den hos Christian V. højt anskrevne Michael Wibe, fik ham anklaget og ved en Højesteretsdom af 2. Marts 1682 dømt til at forvises fra Hoffet og have sin Hovedlod forbrudt.

og ubehagelige Forhandlinger med Kong Vilhelm III., der forøvrigt stillede sig meget velvilligt til Sagen og gav Christian V. personlig al mulig Oprejsning, hvorimod den retslige Forfølgelse mod den af Anonymiteten dækkede Forfatter faldt til Jorden. Da det viste sig umuligt at komme Molesworth selv tillivs, søgte man fra dansk Side, efterat den første Indignation nogenlunde havde lagt sig, at ignorere Skriftet og at faae det betragtet som en Pamflet, der i og for sig ikke havde nogensomhelst Betydning. Det var egenlig først Molbech, der atter drog det frem, da han 1847 i „Nyt historisk Tidsskrift", 1. Bind udgav Christian V.s Dagbogsoptegnelser. Der er nu ingen Tvivl om, at Molesworths Skrift, naar det benyttes med tilbørlig Kritik, har en ikke ringe historisk Betydning, og Forfatteren af den foreliggende Afhandling har derfor søgt at stille selve Skriftet og dets Forfatter i den rette Belysning, idet han har samlet de trykte og utrykte Kilder til begges Historie og fremstillet alle de dermed i Forbindelse staaende Begivenheder.

Det fremgaaer endog af den mest skematiske Oversigt over Indholdet af «An account of Denmark», at Molesworth har brugt sine Øjne godt i de tre Aar, han opholdt sig i Danmark, idet han har søgt at trænge ind i saagodtsom alle Forhold: Landets almindelige Historie, de specielle Statsforvaltningsgrene, Hoffet, Kirken, Folkets Tilstand og Sæder o. s. v., o. s. v. Vi kunne naturligvis ikke her nærmere dvæle ved Enkeltehederne, men skulle kun bemærke, at skjøndt Molesworth priser Tilstandene i det frie England som Modsætning til det absolutistiske Danmark, saa benytter han dog i den meget vidtløftige Fortale Lejligheden til at rette et heftigt Angreb paa adskillige engelske Institutioner, der vare ham, den ivrige Whig, forhadte. Navnlig maa Kongedømmet af Guds Naade, Højkirken og Universiteterne holde for, ja selve Kong Vilhelm gaaer ikke ganske Ram forbi, idet Molesworth som ægte Brite var forbitret over den stærke hollandske Indflydelse, som paa den Tid gjorde sig gjældende i hans Fædreland. Der er ingen Tvivl om, at det egenlig er disse Udtalelser vedrørende selve de engelske Forhold, der for Forfatteren have været Hovedsagen.

Da det ikke lykkedes den danske Regjering at faae en retslig Forfølgelse istand mod Forfatteren af dette ubehagelige Skrift, lod den for sit Vedkommende Sagen falde; men det varede dog ikke ret længe, førend der i England ved privat Initiativ fremkom et Par Modskrifter. Det første af disse udkom i Begyndelsen af 1694 og kaldte sig «Denmark Vindicated. Being an Answer to a late Treatise called an Account of Denmark, sent from a Gentleman in the Country to his Friend in London.» Det udgiver sig altsaa for at være forfattet af „en Gentleman fra Landet"; men det er lykkedes Hr. Brasch gjennem Aktstykker i Gehejmearkivet at demaskere bemeldte „Gentleman" som en tydsk Litterat af en vistnok noget tvivlsom Natur ved Navn Jodocus Crull, der havde tænkt sig, at den danske Regjering vilde vide ham Tak for hans Arbejde, der forøvrigt er uden nogensomhelst Betydning, i klingende Mønt. I August eller September samme Aar (1694) fremkom der imidlertid et andet Modskrift mod Molesworths Bog, der til Gjengjæld er af saa meget desto større Værd. Det hedder «Animadversions on a Pretended Account of Denmark» og er forfattet af en højt anseet engelsk Jurist Dr. William King, der ikke blot havde vundet sig et Navn som Videnskabsmand, men ogsaa som satirisk Forfatter. Den Mand, hvis Initiativ det navnlig skyldtes, at King hvæssede sin satiriske Pen mod Molesworth, var den bekjendte Iver Brink, Præst ved den danske Menighed i London*). Brink leverede King det nødvendige Materiale, som denne benyttede med stor Snildhed. Han tog saaledes f. Ex. Molesworth i Forsvar mod de, som det maatte antages, løgnagtige Sigtelser for, at denne, der havde været engelsk Gesandt i Kjøbenhavn, skulde kunne have i den Grad forglemt sine Pligter mod Konge og Fædreland, at han vilde nedlade sig til at være Pasquillant; desuden var det hele Skrift efter Kings Mening et saa slet Makværk, at det ogsaa af den Grund var umuligt, at en Mand som Molesworth kunde være dets Forfatter o. s. v. Dernæst gjennemgaaer han Bogen og viser adskillige Unøjagtigheder deri, idet han stadig med stor Dygtighed og paa en vittig Maade forstaaer at vende Braadden mod Molesworth selv. Vi kjende ikke selv Kings Skrift; men af det Uddrag, der gives i Hr. Braschs Afhandling, fremgaaer det, at det er et godt Exempel paa den Tids saa rige engelske Blad- og Pjecelitteratur, hvori Englænderne allerede dengang skarpt vakte politiske Sands gjorde sig gjældende, og som med Hensyn til Dagens brændende Spørgsmaal spillede en langt vigtigere Rolle end selve Parlamentsforhandlingerne, idet disse ikke maatte offentliggjøres og kun kunde overværes af meget faa Personer. Det er, som bekjendt, netop fra denne Slags Litteratur, at Addison og Swift have vundet deres Berømmelse. — Kings Skrift udkom 1696 i en fransk Oversættelse, hvortil der desuden var føjet fire selvstændige Afhandlinger vedrørende danske Forhold (om Sundtolden, om Holsten, om Arvefølgen i Oldenburg og Delmenhorst og endelig om det slesvig-holstenske Spørgsmaal). Forfatteren var en Franskmand ved Navn de la Fouleresse, en af den danske Regjerings diplomatiske Agenter, der ikke blot var en personlig Uven af Molesworth, men ogsaa stod i et intimt Forhold til flere af de danske Ministre og deriblandt netop til adskillige af dem, som Molesworth havde snertet stærkest i sit Skrift. Skjøndt det derfor kunde ligge nær at antage, at den danske Regjering har staaet bagved de la Fouleresse, viser dog den foreliggende Undersøgelse, at de la Fouleresse har handlet efter egen Tilskyndelse. — Hr. Brasch slutter sin Afhandling med en Fremstilling af Molesworths senere Karrière, hans øvrige politiske Virksomhed som Medlem af Underhuset — saaledes hans djerve Optræden i den berygtede Svindlersag med Sydsøkompagniet — og hans Forbindelse med Datidens litteraire Koryfæer som f. Ex. Shaftesbury.

Det er et flittigt og dygtigt Arbejde, Hr. Brasch har udført, saaledes som det var til at vente af Forfatteren til et i sin Retning saa betydeligt Værk som „Vemmetoftes Historie", og skjøndt Afhandlingen efter vor Formening er for bred baade i Anlæg og Udførelse, saa maa det dog indrømmes, at om end Forfatteren kan være tilbøjelig til at skjænke Forhold, der kun paa anden Haand staa i Forbindelse med det egenlige Emne, en uforholdsmæssig detailleret Behandling, saa fremdrages dog ogsaa ofte ad denne Vej Ting, der have historisk Interesse, og det maa jo ogsaa indrømmes, at ligesom den rette Begrændsnings Kunst er meget vanskelig, saaledes kan der jo være forskjellige Meninger om, hvor bemeldte Grændse er at søge. Imidlertid forekommer det os dog, at Forfatteren ubetinget har været altfor vidtløftig i sin Behandling af Bogens sidste Afsnit, „Molesworths Liv efter hans Hjemkomst fra Danmark." Det har jo dog kun været Meningen at give — som en passende Afslutning paa det strengt taget allerede udtømte Stof — en kort Fremstilling af den omtalte Statsmands Liv efter hans Gesandtskabsrejse til Danmark; men Forfatteren har i det Sted indladt sig paa en vidtløftig Behandling af adskillige Enkeltheder hørende til Englands indre Historie, der vistnok i og for sig kunne være ret interessante, men som dog ikke i fjerneste Maade vedkomme Undersøgelsens Formaal, og uden hvis Hjælp Molesworths Person og Betydning i Samfundet meget godt kunde have været karakteriseret. Ikke alene er Behandlingen gjennemgaaende temmelig bred, men Forfatteren trætter ogsaa undertiden ved unødvendige Gjentagelser, som f. Ex. naar han (S. 197—199) først anfører Indholdet af det forøvrigt særdeles morsomme Brev fra Swift til Molesworth og derpaa umiddelbart derefter selve Ordlyden. Hist og her er Forfatterens Stil ikke fri for at være knudret eller endog ukorrekt („naturlig" bruges saaledes meget ofte for „naturligvis", der findes adskillige Steder Konstruktioner som: „man havde forhindret, at der ikke blev søgt en Bemyndigelse," hvor Meningen tvertimod er: man havde udvirket, at der ikke blev søgt en Bemyndigelse o. s. v.), og i Oversættelserne fra Fransk og Engelsk vil der kunne paapeges ikke faa Gallicismer og

*) Iver Brink blev 1702 Præst ved Holmens Kirke, 1708 fulgte han som kongelig Konfessionarius Frederik IV. paa hans Udenlandsrejse, 1711 ansattes han ved Nicolaj Kirke og døde 1728. Han har ikke blot Navn som en nidkjær Præst, men ogsaa som Poet. Gjennem sit andet Ægteskab med Sophie Seidelin er han Stamfader til Slægten Brinck-Seidelin, der nobiliteredes 1752.

Anglicanismer. Det vil imidlertid let sees, at, hvad vi her have omtalt, er Ting af underordnet Betydning, som vi ogsaa kun have fremdraget for desto mere frit og oprigtigt at kunne yde Forfatteren vor Anerkjendelse for den Dygtighed og Ædruelighed, hvormed han arbejder, samt for den Flid og Kjærlighed til Stoffet, hvorom hans i mange Henseender saa værdifulde Skrift er et talende Vidnesbyrd.

Musik.

De svenske Kvartetsangere, under Direktion af Hr. Lutteman, agte forinden deres Afrejse til Holland og Belgien, at give en Koncert i Kasinos mindre Sal Mandag den 8. Marts Kl. $7^1/_2$.

Forinden sin Afrejse giver den svenske Sanger Hr. Henrik Westberg en Afskedskoncert i Kasinos mindre Sal Tirsdagen den 9. Marts.

Cæcilia-Foreningens 2. Koncert for Medlemmerne vil efter den foreløbige Bestemmelse finde Sted Fredagen den 19. dennes i Kasinos mindre Sal. Der vil blandt Andet blive givet et større Udvalg af Glucks Opera Armida, der ikke tidligere har været hørt her.

Indhold. Livserindringer af en Diplomat i dansk Tjeneste, ved K. A. — Drømme-Hans, Novelle af Rudolph Lindau, fortsat. — Frederiksborg, et hidtil utrykt Digt af P. L. Møller. — Hovedfiguren i „Misanthropen", Brudstykker af nogle Studier af Francisque Sarcey, sluttet. — Chr. H. Brasch: Om Robert Molesworths Skrift: An account of Denmark. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 7. Misanthropen **(første Gang i ny Oversættelse).** Jeannettes Bryllup.
Mandag 8. Et Dukkehjem.
Tirsdag 9. Efteraarssol. Regimentets Datter.
Onsdag 10. Mignon. **(Fredags Abonnement).**
Torsdag 11. Den skjulte Skat **(første Gang).** Misanthropen. Blomsterfesten i Genzano.
Fredag 12. En Skjærsommernatsdrøm.
Lørdag 13. Besøget i Kjøbenhavn. Dands.

Casino.

Søndag den 7. Marts Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

☞ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Folketheatret.

Søndag den 7. Marts Kl. 7:

„Haandværkerliv"
eller
„Haand og Hoved".

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter «Les compagnons de la truelle» af **Cogniard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning
af
Adolph Steen.
Pris 1 Kr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Lærebog i Organisk Chemie
af
Dr. S. M. Jørgensen.
Pris 7 Kroner.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Misanthropen.
Komedie i 5 Akter
af

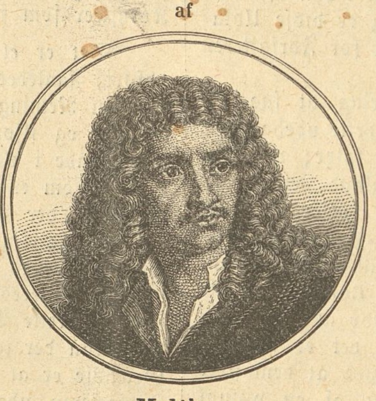

Molière.
Oversat af **P. Hansen.**
Med en Indledning efter Louis Moland og Kommentarer efter Aimé-Martin.
Pris 2 Kr.

Af **„Udvalget for Folkeoplysnings Fremme"** er for Aaret 1879—80 udgivet:

Charles Dickens, Et Juleeventyr. Frit oversat af A. Andresen. Pris 75 Øre.
——, Faarekyllingen ved Arnen. Et Eventyr om Hjemmet. Frit oversat af A. Andresen. Pris 85 Øre.
A. Oehlenschläger, Den lille Hyrdedreng. En Idyl. Pris 40 Øre.
Smaastykker, Tiende Binds fjerde Hefte. Pris 30 Øre.
C. V. Nyholm, Grundtræk af Danmarks Statsforfatning og Statsforvaltning, med et Omrids af Sverigs og Norges. Ny omarbejdet Udgave. Første Del. Pris 1 Kr. 50 Øre.

Subskriptionsprisen for Aaret 1879—80 4 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 7. Marts.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

En ny Textrække
til kirkelig og opbyggelig Brug
forklaret af
Emil Christiani.
Pris 4 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag. **Nr. 402.** **Den 14. Marts 1880.** Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Den experimentale Roman.

Af **F. Brunetière**.*

„Der har vi Bøffelen, Bøflernes Bøffel, Tyrenes Tyr! Han er den eneste Bøffel, alle de andre er kun Oxer! Der har vi Bøflernes Bøffel, Bøffelen par excellence!" Saaledes kom engang, hvis man da ellers kan tro Heinrich Heine, en eller anden stor Kritiker løbende en eller anden stor Digter imøde i Romantikens skjønneste Dage. Efter en saadan Kritiker eller rettere sagt en saadan Slags litterair Dyretæmmer og Bjørnetrækker har Naturalismen nu allerede i en Række af Aar forgjæves seet sig om og søgt ham med høje Raab. Mindre heldig end Romantiken har den endnu ikke kunnet finde ham, og Ekko har intet Svar givet paa dens Raab. Ingen har endnu indfundet sig, som har villet tage sig det Arbejde paa at kommentere Skjønhederne i «L'assommoir» eller i «Le ventre de Paris», eller med andre Ord, Ingen har i den Grad været naivt begejstret for og indtaget af Zola som just Zola selv. Han har saa kun havt een Ting at gjøre, og det har han gjort: han er bleven sin egen Kritiker. En ugenlig Feuilleton forslog ikke. Saa skrev han først til Exportbrug og nærmest bestemt for St. Petersborg nogle vidtløftige Studier over de moderne Romanforfattere og om „Republiken og Litteraturen", og nu har han nylig til Oplysning for sine Landsmænd ladet en lang Afhandling om „den experimentale Roman" se Lyset. Øjeblikket turde nu være kommet til at underkaste ham selv en lille Prøvelse, til at udtale en Dom over selve denne vældige Dommer over Andre.

Er det saa, at der gives Forfattere, der ikke ere det Ry værd, som gaaer af dem, saa gives der ogsaa paa den anden Side ofte Aander, der staa højere, end hvad de producere. At dette Sidste er Tilfældet med Zola, troer jeg sandt at sige ikke; men lad saa være: selv om han saa end havde forfattet Romaner, der vare mindre gode end dem, han nu engang har skrevet, saa kunde det jo dog derfor godt være, at han med Hensyn til Romanens Fremtid besad Tanker og Ideer, der ialtfald vare værd at diskutere. Og selv om Sproget i hans Feuilletoner eller Studier var endnu uheldigere, endnu uforstaaeligere end det er, saa kunde han jo dog for den Sags Skyld desuagtet helt vel besidde et ligesaa sikkert og klart Blik, som han har en usikker Haand, Tanker ligesaa dybe, som hans Stil er plat. Og det nytter ikke at nægte det: hans Stil er plat, og det er mig umuligt at indrømme Zolas Beundrere Ret til i ham at hilse, hvad de kalde „en Mester i sproglig Henseende". Som Forfatter ligner Zola denne „Hallernes Konge", om hvem man fortalte, at han kjendte alle Ordene i Sproget, han forstod blot ikke at bruge dem. Zola kjender ogsaa alle Ordene i Sproget, ja han kjender endogsaa en hel Del, som hverken høre det franske eller nogetsomhelst andet Sprog i Verden til, men han kjender ikke deres Mening, ikke Brugen af dem. Lad os se lidt nærmere herpaa. „Romantikerne", siger han saaledes, „iagttage og experimentere, og alle deres Anstrengelser fødes af den Tvivl, de nære ligeoverfor de ikke almindelig bekjendte Sandheder, indtil en experimental Tanke en skjøn Dag

* «Revue des deux mondes», 15. Februar 1880.

pludselig vækker deres Geni til Live og driver dem til at anstille et Experiment for at analysere Fakta og gjøre sig til Herrer derover." Jeg vil bede Læserne at gjennemlæse denne Frase med Opmærksomhed; det er aldeles tydeligt, at Zola ikke veed, hvad et Experiment vil sige, og at han her taler med en Uvidenhedens Dristighed, som maa opvække enhver Metafysikers højeste Morskab. Det er klart, at Zola aldeles ikke vejer Ordenes Betydning, thi ellers vilde han ikke kalde Tanken om et muligt Experiment for „en experimental Tanke". Det er klart, at Zola ikke veed, hvad det at experimentere vil sige, thi hverken Romanforfatteren eller Digteren kan, dersom han experimenterer, experimentere paa Andre end paa sig selv. At experimentere paa Coupeau*), det vilde sige saa meget som at forskaffe sig en veritabel Coupeau lyslevende, holde ham i privat Fangenskab, drikke ham dygtig fuld i bestemte Doser, forhindre alt Muligt, der kunde træde hindrende eller hæmmende i Vejen for Experimenteringens Forløb og saa tilsidst lægge ham paa Dissektionsbordet, saasnart han frembød et tydelig udtalt Tilfælde af kronisk Alkoholisme. Det at experimentere er ikke og kan ikke være Andet; der kan kun være Tale om Jagttagelse, og dette turde allerede være nok for at vise, at Zolas Theori om den experimentale Roman er gal og falder sammen ved mindste nærmere Berøring. Man vilde kunne mangfoldiggjøre Exemplerne, men til hvad Nytte? Søg selv i denne forvirrede Blanding af Paradoxer og banale Paastande, som Zola har skjænket os under Titlen: „Den experimentale Roman", at finde, jeg vil ikke sige en Frase eller et Ord, der drager Opmærksomheden hen paa sig og fæster sig i Erindringen, men blot saa meget som en klart udtalt Tanke: man vil søge forgjæves. Dersom der gives en Skribentkunst og denne Kunst til Dato har bestaaet i Ordenes rette Brug, i den heldige Fordeling af de forskjellige Udtryk, i det nøjagtige Forhold imellem de forskjellige Udviklinger og i Værdien af de forskjellige Tanker, der fremsættes, saa kjender Zola intet til denne Kunst. Her og paa intet andet Omraade er Prøvestenen, hvorpaa Skribentens Dygtighed skal prøves. Beskrivelser og malende Skildringer bevise ikke, at man forstaaer at skrive, de bevise alene, at man er i Besiddelse af stærke Jagttagelsesevner. Ganske vist har Zola forstaaet at skaffe sig Lyd, at blive hørt, og det er allerede Noget, men han har ligesaa lidt gjort sig værdig til at blive regnet med iblandt „Skribenterne" af Rang som iblandt de store Romanforfattere.

Zolas store Fejl som Romanforfatter er, at han trætter og kjeder. Jeg veed, at han herimod vil svare ved med en sejersstolt Mine at pege hen paa de sex- eller syvoghalvfjerdsindstyve Oplag af «L'Assommoir», den illustrerede Udgave ikke at forglemme, ja, det er vist ogsaa højst rimeligt, at «Nana» vil have samme Held med sig. Meget vel! Men saa «Une page d'amour»? Eller «Son Excellence Eugène Rougon»? Eller «La conquête de Plassans»? Eller «La fauté de l'abbé Mouret»? Hvor mange Oplag have de oplevet, disse Fragmenter af Familien Rougon-Macquarts uendelige Historie? Dette burde være tilstrækkeligt til at lære Zola, at den Opsigt, som «L'Assommoir» har gjort og som «Nana» gjør og vil gjøre, kun skyldes rent ydre Aarsager. Man har mere end een Gang i Anledning af Zola bragt Navnet Restif de la Bretone*) i Erindring. Ogsaa han var i sin Tid en Forfatter paa Moden, ogsaa han kjendte tilbunds og skildrede den laveste Befolknings Udskejelser; men Sammenligningen kan drages endnu videre. Restif var i Virkeligheden ikke blot de berygtede Steders Romanskriver, han var ogsaa, for et Aarhundrede siden, en Slags litterair Reformator. „Man maa ikke her vente sig," siger han et Sted i en Fortale til et af sine mangfoldige Arbejder, „en kjøn moralsk Passiar à la Marmontel eller noget à la Louvet**), nej, det er et nyttigt Supplement til Buffons «L'histoire naturelle»". Vi behøve blot at forandre Navnene: Zola fortsætter Claude Bernard ligesom Restif de la Bretone fortsatte Buffon. Utvivlsomt sagde man ogsaa i sin Tid til den gode Mr. Nicolas: „Deres Hensigter ere overordenlig gode, og De prædiker „den reneste Dyd", men troer De dog ikke, at der er nogen Fare forbunden med saaledes at lægge Lasten aabenlyst frem for Alles Blikke?" „Fare? Jeg trodser alt det Snerperi, jeg giver det en god Dag," har han uden Tvivl yderst indigneret svaret, „jeg vil demaskere Lasten og give de Unges Forældre en nyttig Lære." Ogsaa Zola giver Snerperiet en god Dag, og det er til Belæring for de Unges Forældre, at han har fortalt os Coupeaus Datter Nanas Historie. Hvor frygtsom, hvor tilbageholdende er ellers ikke Zola i Sammenligning med Romanforfatteren fra det 18. Aarhundrede, og hvor tager denne Sidste ikke Luven fra sin moderne Rival i Henseende til sin naturalistiske Samvittighedsfuldhed! Restif var ikke den Mand, der lod sig nøje med at lade En eller Anden, hvis Navn man hviskede i Krogene, sidde som Model for sig: han satte ham lyslevende ind i sin Bog og sagde f. Ex.: „Heltinden i «L'Amour muet» er Mll. Manette-Aurore Parizot, en Datter af Bundtmager Parizot, der boer ved Siden af det gamle Théâtre français". Saa kunde alle Nysgjerrige og Lysthavende gaa hen for at se paa hende. Han skrev Kjærlighedsbreve, fik Svar paa dem og trykte dem saa ordret op i sin næste Roman. „Da jeg brød med Elise, blev hun aldeles fortvivlet derover, som man kan se af hendes Breve, der staa i «La malédiction paternelle»". Eller et andet Sted: „Jeg har ofte givet en hel Del Penge ud til Udsvævelser, men jeg gjentager, at dette kun er skeet af lutter Beregning. Jeg var nødsaget til at skaffe mig Kundskaber for at kunne skrive om visse Materier, og man faaer ingen rigtig Belæring, uden man skaffer sig den selv." Det kan man kalde at experimentere. I saa Henseende staaer Zola langt tilbage for sit Mønster.

Det vilde imidlertid være illoyalt at knuse Zola under en Sammenligning. Naturalisterne ere paa engang meget nær ved og meget langt fra Sandheden. Spørgsmaalet gjælder Grændser og Nuancer, men kom blot ikke og tal til de Herrer Naturalister om Grændser og Nuancer!

Zola, der saa ofte klager over, at man ikke vil forstaa ham, mon han da altid er saa fuldstændig sikker paa at forstaa Andre? Kunde det ikke hændes, at han tidt og mange Gange knyttede Næven imod indbildte Modstandere, og at han bragte Kræfter, som han paa anden Maade

*) En af Hovedpersonerne i «L'Assommoir». Ordet betyder iøvrigt i det vulgaire Sprog det samme som Cocu.

*) Nicolas Edme Restif de la Bretone, f. 1734, d. 1806, frivol fransk Romanforfatter; bekjendtest er hans Romancyklus «Les contemporaines» (Paris 1780, 42 Bind).

**) Jean Baptiste Louvet de Couvray, f. 1764, d. 1797. Forfatter til den slibrige Roman «Les amours du chevalier de Faublas».

O. A.

kunde bruge langt bedre, i Anvendelse i en Kamp mod Vejrmøller? Zolas store Ulykke er den, at han mangler litterair Opdragelse og filosofisk Dannelse. Han producerer meget, han tænker undertiden, men han har intet læst, og det viser sig hyppigt. Man kan ikke ret vel værge sig imod denne Anskuelse, naar man hører ham i høje Toner forlange, at man med ham skal diskutere Spørgsmaalet om Aanden og Materien, om den frie Villie og den moralske Ansvarlighed eller den fysiologiske Arvelighed. Hvorfor i Alverden har dog ikke en eller anden god Ven og Raadgiver givet ham at forstaa, at hver Ting har sin Tid og sit Sted, at det ikke er Stedet at debattere disse saa fine, saa komplicerede Problemer i «Le ventre de Paris» eller «L'Assommoir» og at man ikke à propos Familierne Rougon-Macquart og Quenu-Gradelle kan tvinge Folk til at vælge imellem det fysiske Forudbestemmelsessystem eller Theorien om den betingede Viden. Hvad har overhovedet Determinisme og Indeterminisme at skaffe med Romanen eller med den dramatiske Kunst? Vi for vort Vedkommende ere af den Tro, at ethvert Menneske skaber sig sin egen Skjæbne, at han selv er sin egen Lykkes Smed og selv den ubehændige eller skyldige Ophavsmand til sine egne Ulykker: det er een Maade at opfatte Livet paa. Zola troer derimod, at Last og Dyd, for at bruge Taines bekjendte Ord, „ere Produkter som Vitriol og Sukker" og at vi ere et blødt Stof, som Omstændighederne kunne tildanne ganske efter deres Forgodtbefindende: det er en anden Maade at opfatte Livet paa. Jeg vil raade Zola ikke at skrive for Theatret, thi Theatret lever af Handling, og at handle, det er at kæmpe, at stride imod Personer og gjøre Oprør imod Forholdenes Herredømme. Men Romanen da? Hvorfor skulde det ikke være den Roman, som Zola aldrig har givet i Virkeligheden, men som han dog drømmer eller troer at drømme om — den experimentale Roman, dersom man nu endelig vil holde fast ved dette ilde passende Navn — kort sagt, den Roman, hvis Forbilleder Balzac har efterladt os, og for hvilken Flaubert har fastsat os Reglerne i sin „Madame Bovary"? Man vælger sig altsaa en Karakter eller, som det hedder, et Temperament; man „bringer denne Karakters Mekanisme i Ulave og sætter den atter i Lave", man paastaaer at ville udfinde „det, som den og den Lidenskab i de og de Omgivelser og under de og de givne Omstændigheder, vil give som Produkt med Hensyn til det enkelte Individ og til Samfundet." Vi skulle hertil blot bemærke, at selv om Mennesket ikke er noget frit Væsen, saa troer han dog at være det, at alle europæiske Samfund ere grundede paa denne Tro, Hypothese, metafysiske Fordom, religieuse Overtro eller hvad de Herrer Naturalister nu ville kalde det, og at Naturalismen selvfølgelig af den experimentale Roman paa Forhaand eliminerer det, der for Mennesket maaske er det Interessanteste og det i Ordets fuldeste Forstand mest Levende af Alt, nemlig det Tragiske i den tænkende Villie.

Zola svæver i en Vildfarelse, naar han troer, at man vilde kunne dadle ham, fordi han vil have, at vi skulle føle Interesse for Coupeaus og Gervaises Kjærlighed. Hvorfor ikke? Hvo har vel nogensinde benægtet, at der i ethvert Menneske findes noget Menneskeligt? Der er ingensomhelst Nødvendighed for at appellere til Claude Bernard og gjentage efter ham, „at man ikke vilde kunne naa til virkelig frugtbare Generalisationer, forinden man selv havde gjort Experimenter, forinden man selv havde gjort grundige og dybtgaaende Studier i Hospitalerne og i Laboratorierne." Om man saa end aldrig saameget holder af i Romanerne at befinde sig sammen med dannede og velopdragne Mænd og med Kvinder, der ere i Besiddelse af Aand og Hjerte, saa udelukker dog ikke dette paa nogen Maade, at man ikke ogsaa skulde kunne finde Behag i der at støde paa skikkelige Folk, selv om de ikke besad Diplomaternes fine Dannelse, eller fortræffelige Kvinder, selv om de ikke vare saa elegant paaklædte som vore Løvinder paa Moden. Zola slaaer et Slag i Luften, naar han saaledes tillægger sine Modstandere en svunden Tidsalders Fordomme. Vi paastaa imidlertid blot, at den, der skriver, først og fremmest skriver for tænkende Individer, og at der, ganske i Almindelighed, gives visse vulgaire Tanker eller maaske snarere Ikke-Tanker, der ikke en Smule mere fortjene at blive optegnede af Romanforfatteren, end visse Talemaader fortjene at blive indregistrerede af Lexikografen. Naar saaledes en Blytækker eller en Vaskerkone have arbejdet deres 12—15 Timer i Døgnet, saa have de hverken Tid eller føle de Trang til at tænke. De gaa ganske simpelt i Seng og begynde forfra den følgende Dag. Er det da vor Mening hermed, at Romanforfatteren slet ikke skal give sig i Lag med at skildre Haandværkere? Nej ingenlunde, men vi tillade os kun at spørge, hvilken modificerende Indflydelse vel det at være Snedker eller det at sy Støvler kan have paa den Kjærlighed og det Had, paa de Glæder og de Lidelser, der spille saa vældig en Rolle i det menneskelige Liv? Og forstaaer man rigtig, hvad det vil sige at elske som Stolemager eller lide som Skomagermadam?

Sluttes.

Livserindringer

af en Diplomat i dansk Tjeneste.

Ved K. A.

4.

Slaget paa Kjøbenhavns Rhed 1801.

Fra Tordenskyen, der rugede over Europas Horizont, udlod sig et Uvejr, der truede det hidtil fredelige Danmark. Forholdet mellem Krigsførende og Neutrale havde længe været saaledes, at et Brud maatte befrygtes. Folkeretten havde tabt sin Magt, efterat Krigen syntes at være bleven en vedvarende Tilstand. Siden vi 1780 med en

Flaade og i Revolutionskrigen med A. P. Bernstorffs diplomatiske Noter kjækt havde besvaret den bevæbnede Neutralitet, vare Omstændighederne stærkt forandrede. Paa Ruslands Trone sad ikke længer den kloge Katharina, men Paul, der af Frygt blev Tyran og igjen kaldte den gamle Neutralitetsforbindelse mellem de tre nordiske Magter tillive for at sikre sig Forposter mod England, der var ham for frit og stolt. I Danmark var man overbevist om Neutralitetens Fortræffelighed og gik derfor lettere ind paa Kejserens Hensigter, end man vel havde skullet gjøre. Jeg troer, at man senere har angret Konvoy-Systemet, hvorved alle Handelsskibe skulde beskyttes mod de krigsførende Magters Undersøgelse, idet den konvoyerende Magt overtog Garantien. Christian Bernstorff skal ugjerne have besluttet at raade dertil, men være bleven overstemt af Handelsstanden, der saae sine Skibe udsatte for vilkaarlige Mishandlinger. En Tid gik det godt. I Sommeren 1800 var imidlertid Fregatten Freja i Kanalen af engelske Krigsskibe efter nogen Modstand bleven tvungen til at stryge Flaget, og Konvoyen toges tilligemed Krigsskibet. Der opstod stor Larm, Noter vexledes, Kourerer kom og gik. Da optraadte Lord Whitworth, en smuk Mand af værdigt Udseende og milde Former, som overordenlig Gesandt i Kjøbenhavn. Han afleverede den 14. August en truende Note, der fordrede Opgivelse af det neutrale Flags Ret. Der svaredes ham i en fast Tone; med en Faderen værdig Selvfølelse og endnu større Veltalenhed forfægtede Grev Christian Bernstorff sit Hofs Sag, der, filosofisk betragtet, vel ogsaa havde Retten paa sin Side. Den 19. August signaliserede man fra Helsingør en engelsk Flaade, kommanderet af Admiral Dixon og under ham af Home Popham; 4—500 Kanoner skulde give Gesandtens Grunde Vægt. Den 23. August ankrede Flaaden i Slagorden paa Kjøbenhavns Rhed. Det er umuligt at beskrive den Bevægelse, hvori Byen kom. En lille, men endnu stolt Nations oprørte Følelse aandede kun Had ved den uhørte Fornærmelse. Danske Matroser, som tjente paa den engelske Flaade, svømmede i Land. Borgerne trak paa Vagt. Opskræmmet af den dybeste Ro saae imidlertid Regjeringen hele Omfanget af sin Hjælpeløshed: intet Skib udrustet, ingen Krigsfornødenhed i brugbar Stand, Batterierne kun halvt bevæbnede. Det gjaldt at vinde Tid og benytte den. Det Første lykkedes ved Bernstorffs faste Holdning og Smidighed. Da det syntes umuligt at forliges om Grundsætningerne, forstod han at trække Forhandlingen i Langdrag. Han satte blandt Andet Lorden i ikke ringe Forlegenhed ved Forslaget om fra begge Sider at anmode Rusland om Mægling; at affatte Vægringen i venlige Ord kostede dog nogle Dage. Imidlertid bevæbnede man et Antal Pramme med svært Skyts for at lægge dem paa Rheden som svømmende Batterier. Havnen, Holmen, de offentlige Pladser vrimlede af Arbejdere, af frivillige og pressede Fædrelandsforsvarere. En mere broget Blanding kan man ikke tænke sig end de af Politiet opsnappede løse Folk og Dagtyve, der indskibedes paa Prammene. Jeg seer endnu en Friseur i ferskenfarvet Kjole med blaat Foder og hvide Benklæder. Saa var der Bryggerkarlene med røde Huer og blaa Trøjer. Heldigvis drev Uvejret over. Den 29. August afsluttedes en Konvention, hvorved det truende Slag afvendtes. Man opgav foreløbig Konvoyeringen, for at undgaa ubehagelige Sammenstød, uden at opgive Grundsætningen. De anholdte Skibe bleve alle frigivne. Englænderne forlod os; men der blev rigtignok en slem Surdejg tilbage, der snart skulde bevirke en ny og værre Gjæring.

Alt midt om Vinteren tegnede det igjen til svære Storme paa vor politiske Horizont. Kejser Paul regjerede med orientalsk Vilkaarlighed, og den despotiske Lunefuldhed, han bragte ind i de udenlandske Forhold, forrykkede Alt. Siden han var bleven uenig med England og havde begyndt at nærme sig Frankrig, drevcs Afslutningen af en nordisk Koalition mod England paa det Ivrigste. Danmark og Sverig vare bestemte til Støttepunkter og Forposter for det nye System, der opstillede den bevæbnede Neutralitets Grundsætninger i deres hele Skarphed; og ligesaa fejg som despotisk troede Paul saaledes for det Første i Østersøens sikre Baggrund at kunne trodse den farlige Fjende. Da holdtes i Petersborg den sælsomme Konferens, i hvilken den danske Gesandt v. Rosenkrantz ligeoverfor den forbitrede Paul og den eventyrlige svenske Konge med Kaartet mellem sig maatte se Grundtrækkene udkastet til en Operationsplan, der væltede hele Forsvarets Byrde over paa Danmarks Skuldre. Da Gesandten bemærkede: «Mais, Sire, nous serons donc les enfants perdus de la coalition!» sagde Kejseren: «Je ne veux pas que les enfants se perdent, mais qu'ils se conduisent bien!» Konventionen blev afsluttet og ratificeredes i Danmark; hint ældre System af ubetinget Tilslutning til Rusland beherskede dengang endnu Bernstorff; man holdt sig overbevist om en bevæbnet Neutralitets Retmæssighed; og fra det Øjeblik af var det afgjort, at de største Ofre maatte bringes for denne. Det er at formode, at ogsaa nogen Lidenskabelighed, vakt ved Englands Opførsel, ved de Drillerier, Skibsfarten var Gjenstand for, har raadet ved denne Lejlighed, at den forandrede, til extreme Forholdsregler tilbøjelige Stemning hos England ikke tilbørlig er bleven betænkt, at Ruslands Frygtelighed er anslaaet for højt. Det er vel vist, at den danske Gesandt i London, Grev Wedel Jarlsbergs, og den engelske Forretningsfører i Kjøbenhavn, H. Drummonds Personligheder væsenlig have bidraget til at hindre enhver Forstaaelse; den Sidstnævnte var en Lærd og Oldforsker, der aldeles fattedes diplomatisk Evne og Smidighed. Man var iøvrigt paa ganske faa Undtagelser nær i Kjøbenhavn langt fra at misbillige dette Skridt af Regjeringen; en grændseløs Forbitrelse mod England beherskede, ja forblændede Alle, Høje som Lave. Selv Kjøbmanden syntes at glemme Faren for Flaget ved Tanken om atter at skaffe det Ære og Agtelse; hvor meget mere da Hæren, hvor meget mere endnu Flaaden! Og denne lidenskabelige Stemning bidrog kun altfor meget til en fuldstændig Forblindelse i Henseende til Danmarks Forsvars- og Angrebsmidler. En gammel Sømandsstolthed var bleven traditionel; og jo længere det var siden, at Sømagten var bleven sat paa Prøve, desto mere havde en rigtig Bedømmelse af Forholdene tabt sig i en konfus Overbevisning om overlegen Tapperhed og Dygtighed og deraf følgende Uovervindelighed. Denne Overbevisning førte snart til det levende Ønske: næste Sommer at maale sig med England i de hjemlige Farvande, at straffe det for dets Have- og Herskesyge, at ydmyge dets Hovmod. Og man rustede sig virkelig. Fra Vinterens Slutning herskede Virksomhed paa Værft og Holm, Befaling om Indkaldelse og Afsendelse af Matroser var afgaaet til Norge. Den hele Flaade skulde engang igjen vise sig rustet. Men

dertil behøvedes en Frist af flere Maaneder. Man var vant til, hvad Søfolk angaaer, for Størstedelen at holde sig til Norge og at skaane Danmark, der leverede saa mange Landtropper; men i Norge krævedes der ikke kort Tid til at samle Folk. En usædvanlig mild Vinter ødelagde dennegang hele Rustningsplanen. Alt midt i Marts vare Vandene fri for Is, men før midt i Maj kunde man ikke være færdig. Der kom fra England Rygte om en Søudrustning, Embargo paa alle danske Skibe røbede nok-som dens Bestemmelse. Man hjalp sig, som man kunde. To Linieskibe, nogle Fregatter og mindre Krigsfartøjer vare udrustede til aktiv Tjeneste. De bleve i den indre Havn. Otte udtjente og Masterne berøvede Linieskibe bleve som Blokskibe lagte fast langs Grunden, der sikrer Kjøbenhavns Rhed. Mellemrummene bleve udfyldte af tyve svømmende Batterier og Skydepramme og elleve Kanonbaade. Det eneste Indløb til Havnen dækkede Citadellet, Centrum det faste Batteri Trekroner, højre Fløj Batteriet Kvintus, hvilke tilsammen førte flere hundrede af de sværeste Kanoner. Blokskibene førte kun til een Side et dobbelt Batteri. Understøttet af en Flaade vilde Forsvaret, som dækkede Kjøbenhavn og tillige spærrede Indløbet i Østersøen, have været meget stærkt. I Mangel af Flaade stolede man i Tilfælde af Angreb paa Fordelene ved Terrainet, hvorpaa, ifølge Søofficerernes Udsagn, Fjenden, formedelst dets Mangel paa Dybde, ikke kunde manoeuvrere, og paa Marinens Indsigt og Tapperhed. Og paa Alt, hvad Marinen formaaede, kunde man trygt stole. I en til Krig uvant Nation havde Søfolkenes fortræffelige Stamme, især i de yngre Officerers Klasse, bevaret hin Spændkraft, der kun vedligeholdes ved Øvelse, hin Tillid, der kun grunder sig paa Følelsen af fysisk og moralsk Dygtighed. Paa Admiraler maatte der være Mangel, og de ældre Officerer savnede en Øvelse, der blot kunde blive de Yngre til Del ved den hyppige Fregattjeneste. Beskedenhed var ogsaa her Fortjenestens Følgesvend. De danske Søofficerers Selvfølelse ytrede sig kun ved en alvorlig Holdning; jeg skulde tro, at de, der havde havt Lejlighed til at lære den engelske Marine at kjende, mindst nærede Illusioner angaaende Sagernes Stilling.

I den første Halvdel af Marts kom Hr. Vansittart over Slesvig fra England uden Kreditiver med fortrolige Meddelelser. Hans første Skridt var at begjære en Samtale med Kronprindsen. Dette afsloges som stridende mod alle Former. I en lang Konferens med Bernstorff drøftedes den bevæbnede Neutralitets Grundsætninger ivrigt, men uden Nytte. Angaaende Misforstaaelserne mellem Danmark og England vilde Vansittart kun underhandle paa den Betingelse, at han iforvejen anerkjendtes som overordenlig Gesandt. Fra dansk Side blev saavel denne som den siden forlangte Anerkjendelse af Drummond i samme Egenskab gjort afhængig af Embargoens foreløbige Ophævelse. Ingen Eftergivenhed vistes af os i denne Forhandling, som Bernstorff førte i Overensstemmelse med Kronprindsen uden Medvirkning af Statsraadet; frygtløs og i en fuldstændig Ligheds Tone gik man fremad i lige Linie. Drummond overleverede nu en engelsk Note, hvori alle Beskyldningerne mod Danmark gjentoges paa det Stærkeste og Bebrejdelse for hemmelig Forstaaelse med Frankrig ikke fattedes. Det var et Manifest; strax efter begjærede han Pas for sig og sine Landsmænd. Disse gaves uden Forsøg paa Tilnærmelse den 20. Marts, og den 22. indskibede hele Gesandtskabet sig i Helsingør. Først senere er der blevet paastaaet, at Vansittart havde havt Fuldmagt til Ophævelse af Embargoen hos sig og kun ventet paa sin Anerkjendelse for at gjøre Brug af den.

Den 22. Marts saaes den engelske Flaade, 52 Sejlere stærk, ved Sjællands Nordkyst. Den 30. gik den efter en frugtløs Kanonade fra Kronborg, i en ualmindelig Grad begunstiget af Vind og Strøm, gjennem Sundet og ankrede ovenfor Kjøbenhavns Rhed. Fra svensk Kyst var der ikke faldet et Skud. Utallige Vogne med Flygtninge drog gjennem Portene i Kjøbenhavn, hvor der nu herskede en ubeskrivelig Travlhed med Tilberedelser. Mangen kjæk Tale forstummede ved det sig nærmende Uvejr: Krigen var noget Nyt, Ingen havde seet Blod, og en saadan Sømagts pludselige Ankomst lignede et Underværk. I Mangel af norske Matroser tog man sin Tilflugt til Presning. Saa mange kraftige Mænd som muligt bragtes ombord paa Skibene og underviste i al Hast i at haandtere Skytset. Alle Forretninger standsede. Jeg blandede mig bestandig i Trængselen paa Toldboden, forsynet med et Sikkerhedskort. Mange, blandt hvilke Grev Schimmelmann, misbilligede i Stilhed den hurtige, stolte Affærdigelse af de engelske Underhandlere. Den 30. Marts ledsagede jeg Grev Schimmelmann og Grev Cay Reventlow i en aaben Baad til Defensionslinien. Vi besteg flere Blokskibe; der herskede den herligste Aand, Krigssange afvexlede med Øvelser. Os forekom Sundet som Thermopylæ: megen Ære, lidet Haab. Vi besøgte ogsaa Batteriet Trekroner med dets 150 Ildsvælg, men kunde knap skjule vor Forbauselse over, at Skytset var ganske ubedækket og følgelig de, som betjente det, uden al Beskyttelse mod den fjendtlige Ild: intet Brystværn, ingen Sandsække. Paa Alt mærkede man, at der fattedes Enhed, Betænksomhed i Foranstaltningerne. Prinds Vilhelm af Würtemberg, Kjøbenhavns Gouverneur, var uheldigvis fraværende. Da han den 3. April kom ilende til, var det for sent; det Første, han befalede, var Opførelsen af et Brystværn paa Batteriet.

Mørk og skyfuld oprandt den 2. April. Vejret var mildt. Over hele Byen rugede en trykkende Luft, en stille Forventning om de Ting, som skulde komme. Kl. $8^1/_2$ om Morgenen bleve vi ved Frokosten opskræmmede af de første Skud. Angrebet var begyndt. Jeg ilede strax med Grev Schimmelmann til Balkonen paa det vestindiske Kompagnis Hotel, hvorfra man kunde overskue Havnen og Rheden. Vi fandt her alt et lille, stadigt voxende Antal af Tilskuere. Den engelske Flaade havde delt sig. Parker, under hvis Kommando den stod, holdt sig med sin Afdeling krydsende Nord for Kjøbenhavn. Nelson havde begyndt Angrebet. Hans Manoeuvrering udførtes for halve Sejl med en let, gunstig Vind i et Farvand, man fra vor Side havde holdt for utilgængeligt formedelst Grundene, men som i de sidste Nætter var blevet undersøgt af engelske Baade, hvad man, sagtens i Følelse af Sikkerhed og for ikke at begynde Fjendtlighederne, havde ladet ske. Det var det skjønneste Skuespil, man kan tænke sig, naar kun ikke vort Hjerte havde banket saa uroligt, naar kun ikke hvert engelsk Skud havde forkyndt vore Brødres og Venners Død og Lemlæstelse. Vore Øjne vare anspændt heftede paa den afgjørende Kamp, hvoraf saa Meget afhang. Tykke Røgskyer rugede over Skibene, til Vinden spredte dem. Kun undertiden hørte man forhaabningsfulde Ytringer, lykønskende

Udraab fra Tilskuerne. Ilden varede vel en Time usvækket fra vor Linie. Prøvesten, over hvilket Skib Fjendens hele Magt var falden, gjorde Vidundere; dens sorte Skrog lignede et ildsprudende Bjerg, hvis Lyn uafbrudt gjennembrød Røgskyerne. Jeg stod taus, fortabt i det ophøjede Sørgespil. Efterhaanden blev det stille omkring mig. Hist og her rystede man paa Hovedet og sukkede. Man kunde ikke længer dølge for sig, at den danske Linies Ild blev svagere. Endnu var intet af de engelske Skibe bragt til Taushed; de, som havde taget Skade, forlod strax deres Stilling og erstattedes af andre. Ved Middagstid fløj Skibet Dannebrog, paa hvilket Admiral O. Fischer havde hejst sit Flag som Liniens Befalingsmand, med en frygtelig Explosion i Luften. Dødsstilhed fulgte et Minut. Da lød Suk og Klager; man saae Taarer i gamle Graaskjægs Øjne, og der hørtes Stemmer, som spaaede Hovedstaden Brand og Ødelæggelse. Kuglerne og Bomberne faldt alt ikke langt fra os i Vandet. Nogle af vore mindre Fartøjer, blandt andre Prammen Aggershus, kommanderet af min vakre Ven Fasting, reddede sig til Toldboden uden Master, bedækkede med Lig, brændende. Endnu havde Fægtningen kun berørt højre Fløj og Centrum. Fra Batteriet Trekroner og de nærmeste Blokskibe var endnu intet Skud faldet. Da hed det pludselig, at Nelson havde afsendt en Parlamentair angaaende en Vaabenstilstand i ærefulde Udtryk. Kronprindsen var i Citadellet, da den kortfattede Skrivelse ankom. Hvorledes det maatte se ud i hans Hjerte, der egenlig var blødt, da efterhaanden Budskab naaede ham om Ødelæggelsen af hans halve Forsvarslinie og den frugtesløse Udgyden af saa meget dyrebart Blod, og nu, eftersom Faren blev større, Bestyrtelse pludselig i hans Omgivelse var traadt i Stedet for forvoven Tillid, da Peymann ikke mere vilde svare for Citadellet, Mecklenburg ikke mere for Kvintus — det kan man let tænke sig. Adjutanten Lindholm blev sendt til Nelson og Parker. Denne var ligesaa alvorlig og tør, som Nelson var livlig og velvillig. Han lagde ikke Dølgsmaal paa, at det var Hensigten at faae Bugt med Koalitionen; fra Kjøbenhavn gik det til Kronstadt og Reval. Imidlertid vedvarede Ilden. Om det er sandt, at i det Øjeblik, Vaabenstilstand tilbødes, flere af Nelsons Skibe, endog hans eget, befandt sig i en meget farlig Situation, som man ikke benyttede, at Slaget havde maattet tage en Vending til vor Fordel, hvis man havde fortsat det, at Parker, højst misfornøjet over Nelsons vovelige Angreb og store Mennesketab, tre Gange peremptorisk havde opfordret ham til at trække sig tilbage — det var umuligt at afgjøre, saa modstridende Udsagn og Meninger derom vare. Kronprindsen indvilligede, sønderreven af Smerte og Tvivl, i Vaabenstilstanden. Kl. 2½ hørte Ilden op, og man begyndte efterhaanden at kunne overskue det uhyre Tab. Blodsudgydelsen havde været forfærdelig, Dynger af Lig og Lemlæstede havde spærret Skibenes Dæk og Rum. Af de Tilbageblevne fortsatte Nogle i Raseri og Fortvivlelse under vilde Sange, bedøvede af Skytsets sindsforvirrende Bulder, Blodarbejdet, medens Andre, navnlig Officererne, med heltemodig Ro kun tænkte paa Flagets Ære og traf Anstalter til idetmindste at falde med Hæder — der er blevet fortalt mig vidunderlige Træk af Sindighed, ja spøgende Lune. Under Fægtningen og umiddelbart efter Stilstanden frembød Toldboden et gyseligt Skue, der vedvarede de næste Dage, medens man endnu bestandig rustede sig. Landingen af Saarede, tildels græsselig Lemlæstede, gjorde Begyndelsen; de fleste vare i stærkt Oprør. Paa Baaren, der bares af deres Kamerater, vedblev de med vilde Gebærder at opmuntre til Kamp, og Skriget: „Kongen leve!" overdøvede al Stønnen. Saa fulgte de Dødes Udskiben fra Fartøjerne og de svømmende Batterier, som havde nærmet sig Strandbredden. Kroppe uden Hoved og Lemmer, Ben og Lemmer bleve læssede paa Vogne for at begraves. Disse mødtes af Forstærkningsmandskab, der under Trommeslag ilsomt kom marcherende til Indskibning, Alle i Lærredskitler, som Soldaterne kaldte Ligskjorter. Frygtelige og hjertegribende vare de høje Klageskrig af Kvinder, som ledsagede deres Mænd og Sønner, eller som efter megen Udspørgen havde faaet Visshed om deres Kjæres Død. Næsten endnu mere rørte den stille, inderlige Sorg, der hvilede paa de Mænds Ansigter, der stod som uvirksomme Tilskuere. Det var, som alt Haab for bestandig var baaret til Graven; Mange ønskede sig Døden. Andre gik i Rette med Overbefalingen. Man haabede og frygtede Fjendtlighedernes Gjenoptagelse hvert Øjeblik, de mest modsigende Rygter krydsede hinanden, de mest modstridende Følelser sønderrev ethvert Bryst. Resten af Dagen gik i Tummel, jeg veed knap hvordan; der laa mig som en tung Byrde paa Hjertet. Enhver skyede Synet af sine Venner; Ingen vidste, hvad han skulde ønske. Den bitre Følelse, Overmagt imod Ret indgyder, har jeg da for første Gang smagt i al dens Bitterhed. Underhandlingerne vedvarede, paa vor Side haabede man derved at vinde Tid til Forsvarets Fornyelse. Til næste Morgen Kl. 7 var der sammenkaldt overordenligt Statsraad. Natten hengik for det Schimmelmann'ske Hus i mørke Overvejelser i en lille Kreds af Venner; med tungt Hjerte skiltes vi for nogle Timer. Næste Morgen, den 3. April, debatteredes i Statsraadet Spørgsmaalet om Krig eller Fred. Kronprindsen var bleg, men alvorlig og fattet; han og Bernstorff bleve tro mod deres Anskuelse, at man maatte føre Kampen til Ende, nu kunde man ikke give efter. Schimmelmann og Reventlow'erne vilde Fred for enhver Pris, fordi fortsat Kamp blot kunde forværre Sagernes Stilling. Faren var umaadelig, Regenten turde hverken opofre sig eller sit Land af politisk Æresfølelse. Desuden syntes Vaabenstilstanden mere at være falden ud til Fjendens Fordel end til vor. Havde man fortsat Kampen, havde der været Mulighed for at volde en Del af den engelske Flaade Skade; nu ikke længer, da den havde faaet Tid til at trække sig ud af Forlegenheden og den større Halvdel endnu ikke havde været i Ilden. Det store Spørgsmaal overvejedes hin Dag kraftigt og frit, der blev sagt fortræffelige Ting. Regenten vaklede. Han havde ved Parolen erklæret, at han ikke vilde underkaste sig vanærende Betingelser, hellere falde. Nu berettede Underhandlerne, at man forlangte Afvæbning, Reduktion af Marinen til et vist Antal Skibe — 18 Blokskibe og andre bevæbnede Fartøjer vare dels tagne af Fjenden, dels brændte og sunkne — Udbedring i de danske Havne til Kamp mod Rusland. Mod Sligt oprørtes enhver Følelse. Der blev truffet alle Anstalter til at tage imod et Bombardement. Schimmelmanns forlod deres Hus for at flytte ind i et af de kongelige Palaier i Vestkanten af Byen; jeg blev tilbage med det mandlige Tyende for at lede Redningsanstalterne. Store Kar med Vand bleve bragte ind i Værelserne, Gjødning lagdes paa Gulvene. Hvert Øjeblik

ventede vi at høre Kanonaden begynde igjen, Forvirring herskede overalt. Syv Dage varede denne ængstelige Venten. Nelson var den 8. April kommen iland og havde en Samtale med Kronprindsen, der viste megen Fatning og Selvbeherskelse. Allerede havde denne det afgjørende Ord: „Krig!“ paa Tungen, da Adjutant Lindholm traadte uanmeldt ind i Værelset og med paatagen Ligegyldighed tilhviskede ham paa Dansk: „Kejser Paul er død!“ Uden Afbrydelse fortsatte Kronprindsen Underhandlingen, som man nu turde give en mere forsonlig Vending, der ogsaa snart bevirkede en Tilnærmelse. Ubrødelig Taushed angaaende Kejserens Død befaledes. Englænderne erfarede den først to Dage senere efter Afslutningen af den foreløbige Konvention; og fra det Øjeblik af indtraadte, i Haab om snarlig Udsoning, et venligt Forhold mellem de to Nationer, der i hine Kampens Timer havde lært at agte hinanden. Den engelske Flaade gik til Kjøge Bugt og derfra dybere ind i Østersøen.

Drømme-Hans.

Novelle af **Rudolph Lindau.**

Fortsat.

Midford vaagnede ved Wardens tunge Skridt, da denne traadte ind i Hytten, hvor de begge To i godt Kameratskab havde opstillet deres Lejer ved Siden af hinanden.

„Her!“ sagde Warden barsk, idet han tømte sine Lommer paa det af uhøvlede Brædder sammentømrede Bord, „her! det har jeg vundet til Dem. Hvis De ikke vil modtage det, kan De jo betale mig det tilbage senere. Jeg har ingen Brug for det og kan vente, til det er Dem bekvemt at give mig det tilbage; for mig er der intetsteds bedre end i Blighton-Bar; men De har Hastværk og maa strax afsted til Paris. De skal hellere slet ikke skrive; telegrafer simpelthen og begiv Dem paa Vej allerede imorgen den Dag. Hils Jemima fra mig og bring hende hertil paa Deres Bryllupsrejse. Jeg er nysgjerrig efter at se det Vidunder af et Pigebarn, som kan elske en fattig Mand, naar hun har Valget imellem en halv Snes rige Friere.“

Midford svarede ubestemt: „Det vilde ikke være rigtigt handlet af mig, hvis jeg tog Dem paa Ordet. De er nu i en ophidset Stemning; med koldt Blod vilde De maaske angre, hvad De nu vil gjøre saa højmodigt. — Vi vil tale om den Ting imorgen, naar De er rolig.“

„Pokker i Vold med Deres Højmodighed og Deres Rolighed! Tag det, siger jeg Dem endnu engang. Forsøm ikke at gribe Lykken!“

„Nej, det gaaer ikke . . . ikke saa hurtigt,“ svarede Midford. „Lad mig have Tid til at betænke mig.“

„Naa, godt,“ sagde den Anden ærgerlig. „Tag Dem da Tid, retskafne Mand; sov en to, tre Nætter paa den Historie; tænk rigtig grundig over den; plaideer samvittighedsfuldt ethvert optænkeligt Pro og ethvert muligt Contra, og beslut Dem saa for sent til at gjøre Noget, som det overhovedet vel ikke er Umagen værd at gjøre. — Du milde Himmel! Mennesket har de skjønneste Trumfer paa Haanden, og saa proponerer han beskedent en ynkelig „Misère“ istedetfor at spille en stolt „Grand“. — Det er blevet højlys Dag. Nu har De ærgret mig min Søvn bort. Jeg vil gaa til mit Arbejde. Paa Gjensyn!“

Warden fjernede sig og overlod Midford til hans egne Tanker. Guldgraverens smukke Foredrag havde ikke havt anden Virkning end at ødelægge Midfords glade Stemning og Tillidsfuldhed. Han listede sig igjen med sænket Hoved, som altid, gjennem Lejren og grublede og spekulerede, indtil han blev ganske ør i Hovedet. — Wardens Penge vilde han ikke modtage. „Jeg kan ikke tage imod dem som Gave,“ argumenterede han; „og laane dem vil jeg heller ikke.“ — Han læste atter og atter Ediths Brev og fandt tilsidst i det, hvad der slet ikke stod deri. — Var det saa sikkert, at hun elskede ham? Havde hun ikke skrevet simpelthen for at lade ham vide, at hun ikke var saa smaaligt et Væsen, som hendes Taushed mulig havde givet hende Udseende af i hans Øjne? Hvorledes vilde hun optage et Brev fra ham, som gik ud fra den Forudsætning, at hun havde erklæret ham sin Kjærlighed? Kunde han ikke saare hende føleligt derved? — Nej, det gik ikke an at skrive hende til i den Aand, som Warden havde raadet ham til. Hun var berettiget til at vente, at han, Midford, først anholdt om hendes Kjærlighed. — Han udarbejdede i Tankerne et langt Brev, som han var vel tilfreds med. Han skyndte sig tilbage til Hytten, for at nedskrive det, men saasnart han havde taget Pennen i Haanden, forsvandt de skjønne Tanker og de smukke, afrundede Vendinger af hans Hukommelse. Han standsede allerede ved Overskriften. Omsider skred det møjsommeligt fremad. Meget af hvad han ønskede at sige, vovede han ikke at udtrykke klart og tydeligt. En ejendommelig Blufærdighed hindrede ham i at lægge sine inderligste Følelser blot. — Der gives Mennesker, som kunne skrive lidenskabelige Breve med koldt Blod; andre, som ere lidenskabeligt bevægede, men under Nedskrivningens mekaniske Arbejde paa en Maade afkøles og i deres Breve bevæge sig indenfor snevre, formelle Grændser. De fleste Mennesker ere slettere og koldere end deres Breve; nogle enkelte bedre og varmere. — Midford følte Angstens Sved paa sin Pande, medens han skrev. Han kunde føle Trang til at udbryde: „Jeg elsker Dig!“ men det stred imod hele hans Natur at bringe saadanne Ord paa Papiret.

Han begyndte med at takke Edith for hendes Brev; han vovede ikke saameget som at antyde, at han havde anvendt den unge Piges Ytring, at hun betragtede det som foragteligt at afslaa en fattig Bejlers Haand, fordi han var fattig, paa sig selv. Han var bange for at saare Ediths jomfruelige Blufærdighed, hendes kvindelige Værdighed, hvis han gjorde dette. Det var hans Pligt at opfatte Ediths Bemærkning, at det kun gjaldt om at meddele Midford hendes

Tænkemaade angaaende et bestemt Forhold, aldeles bogstaveligt. Men saameget maatte han have Lov til at sige, at han nu, efterat han havde faaet at vide, at Edith ikke var rig, ikke længer havde nogen Grund til ikke at bejle til hende. — Da han var naaet til dette Punkt i sit Brev, betænkte han sig meget længe. Han vilde tilbyde Edith sit Hjerte og sin Haand i „klare“ Ord. Omsider fandt han disse Ord. De lød efter langvarigt og møjsommeligt Arbejde saaledes:

„Jeg veed ikke, om jeg har Ret til at bede Dem om at knytte Deres Skjæbne til min, efterat jeg aabent har tilstaaet Dem, at mine Formueforhold ikke berettige mig til at give Dem den faste Forsikring, at Deres Liv ved min Side vil blive sorgfrit og behageligt i materiel Henseende. — Men jeg vil ikke tænke altfor meget over dette Spørgsmaal, fordi jeg er bange for, at jeg tilsidst maaske maatte give mig selv et benægtende Svar derpaa, og fordi det er mit inderligste Ønske at undgaa dette. Jeg maa vove, for at vinde; og i Haabet om at tilkæmpe mig mit Livs højeste Pris, Dem, vover jeg at spørge Dem, om De vil betro Dem til mig. Hvis De vil dette, har jeg endnu kun een Opgave i Livet: at gjøre Dem lykkelig; og hvis De kan elske mig, saa haaber jeg, at det skal lykkes mig at løse denne Opgave. Deres Svar udbeder jeg mig til New-York, da jeg agter at rejse herfra om kort Tid og haaber at være i Paris endnu inden Aarets Udgang. Bevar mig indtil da i venlig Erindring og modtag Forsikringen om min ubrødelige Troskab og Hengivenhed. Thomas Midford.“

Da Midford havde korrigeret det lange Brev og afskrevet det med sin smukkeste Skrift, læste han det igjennem endnu engang og var ikke tilfreds med sit Værk. Det var et pænt og kjedeligt Brev, som han kunde have ladet opslaa paa Raadhuset uden i mindste Maade at kompromittere Edith; men han følte, at han ikke kunde skrive Andet eller idetmindste intet Bedre eller Varmere, og resigneret og modløs bragte han Brevet paa Posthuset, efterat han havde slaaet en anden Konvolut med Adresse til hans Ven Alexander Edington om det.

„Hvad om jeg havde skrevet saadant et Brev, som Warden dikterede!“ grublede han ved sig selv. „Nej! Det kunde jeg ikke! — Jeg kan ikke give mig anderledes, end jeg er; og Edith maa tage mig saaledes eller vise mig bort!“

Warden, der sad paa en Bænk foran Posthuset og eftertænksomt blæste tykke Røgskyer ud i den klare, stille Aftenluft, applauderede sagte, da han saae Midford kaste et Brev i Postkassen. Derpaa gav han sin Ven et Tegn til, at han skulde følge ham, rejste sig og fjernede sig med langsomme Skridt fra Kroen.

„Hvad har De skrevet?“ spurgte han Midford, da de vare komne langt nok bort til, at de kunde tale uforstyrret med hinanden.

Midford svarede beredvillig; men medens han talte, afdæmpede han endnu mere sit Brevs allerede iforvejen tilstrækkelig matte Tone.

Warden sukkede og blev staaende og mønstrede sin Ledsager opmærksomt fra Top til Taa, som om det var første Gang, han saae ham; derpaa sagde han: „De kan ikke gjøre ved, at De har brune Øjne; og det er heller ikke Deres Skyld, at De for lutter Overvejelser og Betænkeligheder aldrig vover noget Ordenligt og derfor heller aldrig vil vinde nogen stor Pris. Man maa tage Dem, som De nu engang er.“

„Det har jeg just lige nu sagt mig selv,“ svarede Midford med Liv; „og jeg spørger Dem paa Deres Samvittighed: er det ikke bedre, at den unge Pige strax lærer Sandheden at kjende, end at jeg ved min Taushed giver hende Ret til senere at bebrejde mig, at jeg har skuffet hende?“

„Jo vist saa, De har fuldkommen Ret! Vorherre bevare mig for at diskutere med en Mand som Dem.“

Warden gik en Tidlang taus ved Siden af Midford; derpaa vendte han sig om imod sin Ledsager:

„Den Sygdom, De lider af, synes at være smitsom, thi jeg har lagt Mærke til, at jeg i Deres Selskab ogsaa bliver til Grubler. Jeg tænkte lige nu over, hvorfor jeg egenlig interesserer mig for Dem, og nu har jeg fundet Forklaringen derpaa. Den er just egenlig ikke smigrende for Dem, men jeg vil dog alligevel ikke forholde Dem den: Jeg er bekymret paa Deres Vegne, fordi jeg ikke finder den ringeste Fornøjelse i at bekymre mig om mig selv, og fordi jeg, saadan som jeg nu engang er, maa bekymre mig om Noget eller Nogen. — Veed De, naar et Menneske er gammelt? — Naar hans egen Skjæbne ikke rører ham mere, og naar Tanken om Fortiden gjør ham ligegyldig for sig selv og blød overfor Andre. — Jeg er en gammel Mand.“

„De?“ spurgte Midford forundret.

„Ja; at dømme efter de nys anførte Symptomer idetmindste. — De er endnu pur ung, Thomas Midford. Skulde De nogensinde blive gammel, saa vil De nok komme til at indse, at al Deres Grublen og Retskaffenhed ikke har været Andet end ungdommelig Egoisme. Hvis det var Dem muligt at bekymre Dem lidt mindre om Deres eget kjære Jeg, saa vilde De nu have tænkt paa, hvad De skylder den unge Pige i Paris; men i Grunden har De kun overvejet, hvilke Ubehageligheder der muligvis kunde opstaa for Dem, hvis De optraadte lidt dristigt. — De er langt mere bange for de Bebrejdelser, som Jemima kunde gjøre Dem en Dag, end for at hun muligvis kunde blive ulykkelig med Dem. Det gjør mig ondt, Thomas Midford, at jeg maaske berøver Dem nogle Illusioner; men jeg maa sige Dem, at De af lutter Ængstelighed og Retskaffenhed er mere vankelmodig og egoistisk, end De indbilder Dem og end jeg havde troet.“

Det var Vand paa Midfords Mølle. Han viste ikke Bebrejdelsen tilbage, men gned sig i Panden og sagde:

„De har rimeligvis Ret. Jeg er en rigtig unyttig og svag Skabning. Jeg har aldrig udrettet noget Ordenligt og veed, at jeg aldrig vil komme til at fuldføre noget Stort ... Derfor maa det ogsaa være min Bestræbelse, at jeg idetmindste ikke tilføjer Andre Skade.“

Han talte med en saadan Resignation, at Warden gjerne havde taget de Ord tilbage, han havde sagt. Han prøvede paa at bringe Midford paa mindre trøstesløse Tanker. „Gjør Dem nu blot ikke nye Bekymringer af den Grund,“ sagde han. „Man er nu engang, hvad man er. De har brune Øjne og et tungt Sind. De kan ligesaa lidt give Dem selv blaa Øjne som et let Hjerte. — Nu er De kun bekymret paa Deres egne Vegne. Om nogle Aar vil De være det paa Andres. At være bekymret er det Samme som at leve.“

„En gammel Ven af mig har sagt, at et Liv fuldt af Bekymringer var lettere at bære end et tomt,“ bemærkede Midford.

„Deres gamle Ven har Ret. Naar De skriver til ham, saa hils ham fra Georg Warden.“

„Han er død for længe siden.“

„Det vil ogsaa blive Tilfældet med mig engang. Foreløbig vil jeg blive ved at slaa Tiden ihjel her i Blighton-

Bar med Drik og Spil; og hvad jeg desuagtet muligvis kan faae tilovers af Bekymringer, det vil jeg forære Dem, Thomas Midford."

Han taug længe; derpaa sagde han: „Gjør mig nu den Tjeneste at tage imod de Penge, jeg tilbød Dem imorges."

„Jeg takker Dem," svarede Midford rørt; „men vær nu konsekvent og tag mig, som jeg er. Lad mig have Tid til at overveje Sagen."

Warden trak paa Skuldrene, men ytrede forresten ingen Tegn paa Utaalmodighed. Han bankede den lille Træpibe, som han havde røget af, ud mod sin Støvlehæl og sagde:

„Som De vil, Drømme=Hans!"

„Det var mit Øgenavn allerede for mange Aar tilbage. Hvordan falder De paa at give mig det?"

„Fordi De fortjener det, unge Mand."

I de paafølgende Dage beskjæftigede Midford sig næsten udelukkende med at ordne sine Pengeaffairer. Det havde viist sig, at den af ham under Wardens Protektion grundlagte Bankierforretning med Tiden lovede at kaste en sikker Fortjeneste af sig. Midfords Hovedkreditor boede i New=York. Han skrev til ham og anmodede ham om at sende en dygtig og paalidelig ung Mand til Blighton=Bar for at repræsentere ham under en længere Fraværelse. — Kreditoren, Hr. Simmons, havde intet imod at være Midford behjælpelig med at opfylde sine Forpligtelser ligeoverfor ham og sendte Hr. James Cope, der havde viist sig som en intelligent og ærlig Forretningsmand i Hr. Simmons' Kontor i New=York, til Blighton=Bar, for der interimistisk at bestyre Midfords Forretning. — Hr. Cope indfandt sig i de første Dage af Oktober hos sin nye Principal og blev af ham forestillet for Georg Warden, der naturligvis var bleven raadspurgt iforveien og havde lovet at udstrække sin værdifulde Beskyttelse ogsaa til Midfords Stedfortræder. Cope blev derpaa instrueret af Midford og Warden og præsenteret for Forretningens Klienter; og først efterat alt dette var ordnet omhyggeligt og ganske vist med Iver, men dog uden Overilelse, fulde sex Uger efter Modtagelsen af Edith Comyns Brev, var Midford bered til omsider at udføre sin Plan og vende tilbage til Paris.

Da han stod foran Warden i den gamle graa Rejsedragt, som han var kommen i til Blighton=Bar, for at tage Afsked med ham, var Warden synlig bevæget.

„Vi har ganske vist kun været tre Maaneder sammen," sagde han, „men jeg har seet mere til Dem, end man i en stor By plejer at se til sine Venner i tre Aar, og jeg vil komme til at savne Dem. Jeg vil komme til at føle mig ganske ensom, naar De er borte. Bevar mig i venlig Erindring og viis Dem her igjen engang ved Lejlighed. Hvis det saa gaaer Dem godt, saa vil jeg glæde mig med Dem; og skulde Deres Affaire ikke blive ordnet efter Ønske, saa skal De finde en Kamerat i mig i Deres Modgang. De maa ikke ærgre Dem altfor meget, hvis det skulde gaa Dem daarligt: naar der er gaaet ti Aar, kommer det nemlig omtrent ud paa Et, hvorledes Sagerne har stillet sig i sin Tid; det Fornuftigste er altsaa at tage dem med Ro strax fra Begyndelsen af."

Han saae sig om i Hytten. „Jeg vilde gjerne give Dem Noget med til en Erindring," sagde han, „men jeg veed ikke Noget, som De kunde bruge eller som kunde være Dem til nogen Fornøjelse. — Med disse Nipsgjenstande" — han pegede paa sin Revolver og sin Kniv — „vilde De ikke kunne gjøre Stads i Paris. Men jeg vil idetmindste gjøre Noget, for dog endnu til allersidst at bevise Dem, at jeg gjør Regning paa, at De ikke vil glemme mig, selv om jeg ikke minder Dem om min Tilværelse."

Han tog et beskrevet Stykke Papir ud af den store Brevtaske, som han plejede at bære hos sig, og rev det i mange smaa Stykker.

„Det er Deres Gjældsbevis," sagde han med et fornøjet Smil. „Det har kostet mig Umage nok at faae Dem til at tage imod de Penge, og De har gjort Dem Umage nok med at opsætte det mønsterværdige Dokument, i hvilket De erklærer Dem for at være min Debitor. Der flyver nu Møje og Arbejde og Dokument!"

Han kastede Papirstumperne op i Luften og saae dem flagre hid og did og tilsidst falde til Jorden. „Der seer De, hvad Bekymringer nytter til. Nu er De min Debitor paa Deres blotte Ord. Saaledes fik jeg dog min Villie; det glæder mig!"

Midford saae betuttet paa ham. I det Samme kom Opvarteren løbende fra den nærliggende Kro og meldte, at Posten strax skulde til at kjøre; Kudsken havde allerede taget den venstre Handske paa. Midford havde ikke en Minut at spilde, hvis han ikke vilde blive tilbage i Blighton=Bar. Han trykkede taus sin Vens Haand og skyndte sig bort. Men den store, stærke Warden kastede sig paa sin Seng med Hovedet drejet om mod Væggen, og da han hørte Kudsken knalde med Pidsken, holdt han sig for Ørene og stønnede højt.

* *
*

Den elegante Pariserverden var endnu ikke vendt fuldtallig tilbage til Hovedstaden; men nogle Saloner, især i Fremmedkolonien, havde allerede aabnet deres Døre igjen, og gamle Bekjendte, som ikke havde seet hinanden hele Sommeren, traf atter sammen der, hilste venligt paa hinanden efter den lange Adskillelse og fortalte gjensidig hinanden, hvad de havde oplevet ved Badestederne og paa Landet. Alle syntes glade over, at „Ferien" endelig var forbi og at Vinteren nu igjen stod for Døren med sine anstrengende Fornøjelser. — Det var i de første Dage af November.

Fru Comyn og hendes Datter vare allerede i Paris. De havde tilbragt en Del af Sommeren i Trouville og moret sig godt der i Selskab med Hr. Alexander Edington. Deres elskværdige Landsmand havde spist sammen med dem hver Dag, gjort lange Spadseretoure med Moder og Datter og ikke sjeldent havt Samtaler paa hele Timer med Edith. Den verdenskloge Fru Comyn troede at ane, hvad de unge Mennesker ønskede at sige hinanden, og havde ingen Vanskeligheder lagt dem i Vejen for at sees alene. En Dag henimod Midten af September var Edington bleven kaldt tilbage til Paris ved en Depeche, og derfra havde han skrevet til Fru Comyn, at vigtige Forretninger nødte ham til ufortøvet at rejse til New=York; han anbefalede sig i Damernes venlige Erindring og haabede at se dem igjen i Paris i Begyndelsen af November.

Dette Brev var kommet Fru Comyn højst ubelejligt, thi hun havde med Bestemthed haabet, at Edington vilde have „erklæret" sig endnu før deres Tilbagerejse til Paris; men hun var en Kone, som forstod at gjøre gode Miner til slet Spil og finde sig i det Uundgaaelige, og da hun viste sin Datter Brevet fra Paris, havde hun indskrænket sig til at bemærke: „Det er Skade, at vi nu er henviste til os selv i Resten af Badesaisonen."

Edith havde svaret med Ligegyldighed: „Ja, det er

Skade;" men Trouville syntes at have tabt sin Tiltrækning for hende, og da Fru Comyn kort efter spurgte hende, om hun var stemt for at vende tilbage til Paris, svarede hun uden Betænkning Ja. — I fjorten Dage havde Moder og Datter nu igjen boet i det lille Hôtel i Champs Elysées. Der modtog de begge To en skjøn Morgen Efterretninger fra New-York fra Alexander Edington. Brevet til Fru Comyn meddelte ganske simpelt, at Brevskriveren lykkelig havde tilendebragt sine Forretninger i New-York og agtede at forlade Amerika om otte Dage.

„Jeg haaber saaledes snart at se Dem i Paris," saaledes sluttede Brevet, „og ønsker kun, at jeg der maa blive modtaget af Dem med den samme Velvillie, som De har viist mig under vort fælles Ophold i Trouville. Det skal altid være min ivrigste Bestræbelse at være værdig til Deres Venskab."

Fru Comyn smilede fornøjet, da hun havde læst dette Brev. Unge Amerikanere ere i Almindelighed kun lidet ødsle med deres Prosa, særlig ligeoverfor ældre Damer; og Fru Comyn sagde til sig selv, at naar Hr. Edington skrev saa høfligt til hende, maatte dette vistnok have sin Grund i, at der var Noget, han ventede af hende. Hvad dette „Noget" var, det var Fru Comyn ikke i Tvivl om.

Brevet til Edith lød som følger:

„Kjære Frøken Comyn!

„Deres Fru Moder, hvem jeg lige har skrevet til, vil vel fortælle Dem, at jeg haaber at være i Paris otte Dage efter dette Brev. — Dem meddeler jeg, ifølge vor Aftale, hvad jeg har bragt i Erfaring her om vor Ven, Thomas Midford. — Han blev kun nogle faa Dage i New-York og begav sig derfra lige til Kalifornien. Der synes han at have levet nogle Uger i San Francisco og senere i Sacramento. Noget Bestemt kunde man ikke sige mig derom, da Midford i det Hele taget kun har skrevet et eneste Brev til mine Venner, nemlig i Juli Maaned, for at underrette dem om, at han havde etableret sig i Blighton-Bar, Kalifornien. Deres Brev er sikkert kommet ham ihænde, thi Chefen for vort Hus i New-York fortalte mig, at han kunde huske, han havde sendt et Brev fra mig til Thomas Midford henimod Midten af Juni til vore Agenter i San Francisco og senere paalagt dem at befordre Brevet videre til Blighton-Bar. — Hvis mine Beregninger ikke slaa fejl, saa kan De allerede have modtaget Midfords Svar.

„Angaaende vor Vens Befindende og Sindstilstand har jeg ikke kunnet faae Noget af Interesse at vide. Chefen for vort herværende Hus har fortalt mig, at Midford har besøgt ham en Dag og blev hos ham en god halv Time; men i al den Tid bestilte han ikke Andet end at blade i Aviserne, og først da han skulde til at gaa, ytrede han ganske en passant, at han tog til San Francisco, hvorfra han skulde skrive og opgive sin nye Adresse. Det varede sex Uger, inden han gjorde det. Han synes saaledes neppe at have gjort Regning paa, at der kunde komme Brev til ham fra Paris; ialtfald har han ikke lagt nogen Utaalmodighed for Dagen efter at faae Breve derfra. Jeg kunde næsten blive vred paa ham, naar jeg seer, hvor rolig han har givet sig hen i sin Skjæbne.

„Jeg har ofte tænkt tilbage paa vort Ophold i Trouville. De Dage, jeg tilbragte der sammen med Dem, have været de skjønneste i mit Liv, og jeg kan aldrig glemme dem.

„Deres tro og hengivne Ven

Alexander Edington."

Edith havde læst den første Del af dette Brev med stor Ro; men Blodet steg hende op i Kinderne, da hun læste de sidste Linier. Hun gik ind i sit Værelse og vejede hvert Ord i det korte Afsnit. Resten af Brevet syntes ikke at interessere hende; kun en enkelt Passus optog hende ligeledes, nemlig den, i hvilken Edington, paa en Maade anklagende sin Ven, skrev, at Midford ikke syntes at have ventet Efterretninger fra Paris og lod til at have hengivet sig i sin Skjæbne med fuldkommen Resignation.

Fortsættes.

Gjensvar til Dr. J. Paludan

fra Ad. Hansen.

Min lille Indsigelse i dette Blads Nr. 397 har fra Dr. Paludan fremkaldt en Modartikel, til hvilken jeg skal gjøre nogle Bemærkninger, idet jeg dermed maa anse denne Polemik for afsluttet fra min Side. Dr. Paludans Svar til mig er holdt i en saa imødekommende og urban Tone, som jeg kunde ønske at han altid vilde bibeholde i sin Polemik.

I Anledning af Dr. Brandes' Ytringer om Shelleys Forhold til Mary Godwin nævner Dr. Paludan de faktiske Forhold, at Shelleys første Ægteskab opløstes (der kunde være tilføjet: efter fælles Samtykke), og at han saa rejste i Følge med Mary Godwin; derpaa anføres et Par Udtalelser af Shelley (hvor der burde være bemærket, at det, Shelley her taler om, er det uopløselige Ægteskab), og det fortælles, at Shelley et Par Aar senere, da hans første Kone havde taget Livet af sig, ægtede Mary Godwin. Dr. Paludan siger saa: „Dette er altsaa den Opfattelse af Ægteskabet, om hvilken Dr. Brandes siger, at „den var altfor ideal til, at den ikke skulde være bleven anseet for frivol og pøbelagtig af Pøbelen."" Hertil svarer jeg: nej, ingenlunde; Shelleys ulykkelige første Ægteskab har aldeles ikke noget at gjøre med, hvad Dr. Brandes her taler om. Den Anskuelse, Brandes fremstiller som Marys og Shelleys, er den, at hvad der i egenlig Forstand gjør Ægteskab til Ægteskab, er den gjensidige Kjærlighed og ikke Andet, ikke nogen Ceremoni. Denne Anskuelse kalder Brandes ideal, og han siger, at Andre kaldte den frivol og pøbelagtig. Men jeg kan slet ikke se, at han derfor har opstillet den „frie Kjærlighed" (i de odieuse Anførselstegn, der altid synes at appellere til den vulgaire Opfattelse) som ideal. (Det kan yderligere tilføjes, at Shelley og Mary levede et lykkeligt Samliv, og den Hengivenhed og kjærlige Beundring, med hvilken Mary syslede om hans Minde, fremgaaer tydeligt af de biografiske Meddelelser, hvormed hun har ledsaget sin Udgave af den Afdødes Værker.) Ikke heller kan jeg paa nogen Maade se, at den Anskuelse, der anseer en religieus eller social Bekræftelse af Ægtepagten for nødvendig, derved er betegnet som pøbelagtig. Jeg fastholder derfor, hvad jeg har sagt, og naar Dr. Paludan i sit Svar til Dr. Levison („Dagbl." Nr. 40) erklærer, at hvis Meningen med det paagjældende Stykke ikke er, hvad han faaer ud af det, kan han hverken fatte Brandes eller læse og forstaa Dansk — saa seer jeg ikke rettere, end at han maa tage disse Konsekvenser.

Den Bebrejdelse for „Forvridning af Fakta", som jeg rettede mod Dr. Paludan, søger han at faae vendt mod mig selv. Jeg maa da atter bringe den i ret Kours. Dr. Paludan triumferer lidt over, at jeg paa de 170 Sider i Brandes'

Bog, der handle om Byron, foruden de andre Steder, hvor han omtales, kun har „opsporet" to Steder, der kunde indeholde en Misbilligelse af hans Udsvævelser. Jeg skal hertil først bemærke, at de 170 Pagina jo ikke udelukkende handle om Byrons „vilde Orgier og voldsomme Udskejelser", da Byron som bekjendt ogsaa foretog sig Andet. Men desuden findes der flere Udtryk af Misbilligelse: „drengeagtig Morskab" (376), „et Liv i Forfængelighedens Triumfer, fuldt af tomme Nydelser" (403), „letsindige og vilde Londonerliv" (408), „daværende Planløshed i hans Liv" (463), „det tøjlesløse venetianske Liv" (466), og vistnok endnu andre. Hvad vil Dr. Paludan mere, naar han dog selv indrømmer, at Formaalet ikke er at moralisere? Og mon der virkelig skulde være saa stor Forskjel i Brandes' moralske Dom over Byron og over Andre? Mod Novalis siger f. Ex. Dr. Paludan at Brandes er „sædelig streng". Mig forekommer Omtalen af denne Digters Ejendommeligheder i det Hele kun at være karakteriserende, ingenlunde moraliserende („Rom. Skole i Tydskl.", 213—18). Jeg troer overhovedet, der vil komme en Tid, da man vil blive klar over den Misforstaaelse, man overfor Brandes ofte har gjort sig skyldig i, den nemlig at opfatte som en Anskuelse, hvad der er fremsat som en Skildring, og tillige den: ud fra et bestemt Punkt i en bestemt Sammenhæng at ville generalisere med en løst flagrende Fantasi.

Dr. Paludan indlader sig noget nærmere paa fjerde Del af Brandes' Værk „Naturalismen i England", som er den, jeg har holdt mig til. Der kunde være Et og Andet at korrigere her. Brandes taler f. Ex. aldeles ikke med Ringeagt om den ægteskabelige Trofasthed eller Faderkjærligheden, og det er ikke smukt at paadutte ham det. Han kalder disse og lignende Egenskaber Dyder; han siger, at de vare de eneste, Georg III. havde besiddet, og han tilføjer, (og det vil Dr. Paludan vist ogsaa give ham Ret i), at de ikke ere tilstrækkelige til at skabe en god Konge eller en god Digter (S. 155, Pag. 140—41). Et Par Steder gjør Dr. Paludan, idet han vil søge at vise, at Brandes' Dom over Byron er for gunstig, de samme Indvendinger mod Digteren og hans Poesi, som Brandes selv gjør; man sammenligne saaledes Dr. Paludans Bemærkninger om Heltene i de Byron'ske Tales („N. og Fj." Nr. 400, S. 11—12) med Brandes' Udtalelser i hans Bog (S. 477—79). Mod Southey troer jeg selv, at Brandes har været noget for barsk, skjøndt Laureatens Holdning overfor Byron er særlig irriterende hos En, der selv gjør Fordring paa Digternavnet. Men naar Dr. Paludan ogsaa stiller sig lidt skeptisk til Brandes' Dom over Southeys Værd som Digter, troer jeg i saa Henseende at kunne berolige ham; i et anseet engelsk Ugeblad saae jeg nylig udtalt, at hvad der vil hævde Southeys Ry, ikke er hans ti Bind Poesi — naar undtages nogle faa mindre Digte — men derimod hans Prosa (historiske og biografiske Arbejder).

Forøvrigt indeholder dette Afsnit af Dr. Paludans Artikel en Paapegen af Punkter, hvor han mener, at Brandes har dømt galt. Brandes opfatter Byrons væsenlige Digteropgave som bestaaende i, paa mange forskjellige Maader at vække Opmærksomheden for det Tragiske og Disharmoniske i Livet og for det Stygge og Svage i Samfundsforholdene. En af de fineste nulevende engelske Kritikere, Mathew Arnold, har sagt om Byron, at han sønderslog sig selv imod „det britiske Filisteris uhyre, sorte, skyomgivne, uendelige Klippe." Idet nu Brandes fuldt forstaaer Digterens Følelser, stiller han sig i Meget paa Byrons Side og taber paa intet Punkt Blikket for den „Kilde af glødende Liv", der saa uudtømmelig gav hans Genius Kraft, hvor ene han stod. Dr. Paludan finder denne Fremstilling gjennemgaaende „yderst uretfærdig mod Samfundet og Samfundsmoralen"; det Usunde i Byrons Natur og Liv forekommer ham „vel let berørt, og Samfundshadet derimod altfor fremtrædende." Og om Brandes' Behandling af Shelley gjælder efter Dr. Paludans Opfattelse noget Lignende. „I højeste Grad overdreven" synes ham Brandes' sympathetiske Skildring af denne Digter; paa Lord Eldons Dom i Sagen om Shelleys Børn har Dr. Paludan ikke det samme Blik som Brandes. Her staa altsaa forskjellige Opfattelser mod hinanden, og det er jo ingenlunde ubetinget sikkert, at Dr. Paludans ere de rigtige og egenlig autoriserede. Naar nu dette Resultat af een forskjellig Opfattelse stillet imod en anden fremkommer af Dr. Paludans kritiske Fremgangsmaade (som jeg forøvrigt vil indrømme at have betegnet med noget for skarpe Udtryk), naar han selv betegner denne sin Fremgangsmaade som „en Undersøgelse af Dr. Brandes' Fremstilling og Dom i Rækker af enkelte Tilfælde," saa synes det mig noget ubeføjet at afvise mig, naar jeg i min Indsigelse hævdede, at man ej ophørte at være Videnskabsmand, fordi man fremsatte Anskuelser, der kunde omdebatteres, og ubeføjet at erklære, at det er der slet ikke Tale om. Det viser sig jo nemlig, at der bliver Tale om det, paa hvad Maade nu end efter Dr. Paludans Mening Modpartens Domme ere opstaaede.

Til det lille Tankeexperiment, jeg havde anstillet, giver Dr. Paludan et uforbeholdent Svar. Han mener vel, at der ikke vilde have været noget Agitatorisk i Brandes' Virksomhed, hvis han var gaaet med Strømmen. Var han imidlertid alligevel optraadt som Agitator, og havde han ladet sin Agitation støtte de hos Flertallet herskende Aandsretninger, saa troer Dr. Paludan ligesom jeg, at han forlængst vilde have været Professor, det vil i dette Tilfælde sige, at man ikke vilde have draget hans Videnskabelighed i Tvivl. Og Dr. Paludan tilføjer, at Brandes, selv om han, som nu, gik mod Strømmen, vistnok for længe siden vilde have været ansat ved Universitetet, „hvis han havde taget Sagen lidt roligere og mere objektivt" — lidt mere objektivt: man seer, hvor nær Dr. Brandes, naar Alt kommer til Alt, alligevel er ved at fyldestgjøre de Fordringer, Dr. Paludan stiller til Videnskabelighed — saa nær, at det ikke er værd at strides om den lille Afstand, der bliver tilbage.

„Misanthropen".

Komedie i 5 Akter af Molière.

Opført paa det kgl. Theater den 7. Marts.

Naar man i Almindelighed taler om et „Søndagspublikum" som en ringere Kvalitet af Publikum, der bestaaer af temmelig tilfældige Bestanddele og bedst tilfredsstilles ved en lovlig kraftig Art af dramatisk Næring, saa maa det dog ogsaa undtagelsesvis være tilladt at tage Ordet i den anden, mere nobiliterende Betydning, hvori det har sin Analogi i Betegnelser som „Søndagsklæder" og „Søndagsansigt". Et saadant Publikum var det, „Misanthropen" blev opført for i Søndags. For dem, der paa forskjellig Maade havde Del i Opførelsen, var det ialtfald en Overraskelse af den behageligste Art at iagttage den intelligente Modtagelighed hos Publikum for Molières over tohundrede Aar gamle

Skuespil. Man havde neppe gjort Regning paa en saa sympathetisk Imødekommen; man havde ingen Ret til at forudsætte hos Publikum nogen særlig litterair Fortrolighed med den klassiske Komedie, der var tvertimod Anledning til at frygte for, at en vis utaalmodig Protest mod at blive gjort til Gjenstand for et dramatisk Kursus i den højere Klassicisme, naar Publikum var gaaet hen i Theatret for at slaa en Søndagaften ihjel ved en morsom Underholdning, skulde indvirke forstyrrende paa Stemningen; thi det lader sig jo ikke skjule, at af alle Komedier er vel „Misanthropen" den, der har mindst af dramatisk Handling og Spænding. Men det viste sig snart, at Frygten var overflødig. Allerede ved Alcestes Fremsigelse af det lille Folkevisevers tog Publikum ved stærkt Bifald decideret Parti for den gode og ægte Poesi, og dette Bifald fik næsten en symbolsk Betydning, thi det udstrakte sig til Molières Digtning i det Hele taget og konstaterede, at den, trods de to Aarhundreder, der skille den fra vor Tid, har en uforgængelig Fylde af sund og sand Poesi, af en høj og ædel Sjæls Livskraft i sig, der aldrig vil forfejle sin Virkning. Saavel det kortere Replikskifte, hvori Situationernes mere spændte Momenter udtømme sig, som især de længere Udtalelser, hvori snart Personernes Satire og Malice, snart deres pathetiske Betagethed giver sig Luft, fulgtes af Publikum med et intelligent Velbehag, der viste, at den store Menneskekjender og Menneskeskildrer har havt Ret i at gaa ud fra, at det sandt Menneskelige i sig selv har Evne nok til at fængsle — „thi Menneskenaturen er fælles for os Alle."

Mest af Alt hjalp naturligvis Fremstillingen af de to Hovedroller til at vedligeholde Interessen for Stykket. Uagtet Hr. Emil Poulsen under Trykket af den første Forestillings Forventning og Ængstelse tog lidt for haardt fat fra Begyndelsen af og derved noget svækkede Virkningen af den Stigning i Affekten, som Rollen nødvendiggjør, var det dog klart for Alle, hvor fint udarbejdet og omhyggelig behandlet hans Fremstilling af Misanthropen er. Det er en Figur, der staaer i første Række i hans Repertoire. Ganske vist træde Rollens komiske Partier i Skygge for dens pathetiske; men dette er neppe Kunstnerens Fejl, der hverken har savnet Blik for eller undladt at lægge Vægt paa disse Sider af Misanthropens Karakter. Vanskeligheden ligger i dennes forandrede Forhold til vor Tids Bevidsthed, der væsenligst maa se Alceste som Repræsentanten for den berettigede Protest mod Samfundets Lyder og Laster, medens Forstaaelsen af hans utidige, overdrevent heftige og derfor komiske Haranguer mod konventionelle Bagateller er bleven fremmed for en Tid, der ikke har de samme konventionelle Begreber som hans Samtid. Hos moderne Tilskuere vækker Alceste størst Interesse, hvor hans Forhold til Célimène betones; ligesom Molière her med beundringsværdigt Skarpsyn for Menneskehjertets Gaader har givet os Nøglen til Misanthropens Karakter, saaledes er endnu den Dag idag denne Figurens almenmenneskelige Side, som har Gyldighed og kan forstaaes uden nogen historisk Forkundskab eller særlig litterair Viden, den, der ligger os nærmest og fængsler os mest. Og netop i Scenerne med Célimène havde Hr. E. Poulsens Spil sin største Skjønhed og Finhed, hvad enten det tolkede Alcestes Indignation over hendes uværdige Færd, hans Tryglen om et Ord eller et Tegn, der kunde faae hans Skinsyge til at vige, eller hans Kjærligheds Glød, der fortærer baade hans Harme og hans Ydmygelse, indtil den endelig brat slukkes — det troer han da idetmindste! — af hendes egoistiske Kulde.

Fru Eckardt, hvis Fremstilling af Alkmenes mislige Rolle i „Amfitryon" kastede et saa uforligneligt Skjær af Kydskhed og Renhed ud over selv de mest vovede Situationer, har som Célimène i „Misanthropen" en mere sammensat, rigere nuanceret Karakter at fremstille. De to Opgaver ere ligesaa forskjellige som den i ægteskabelige Troskabs uplettede Skrud tugtigt hyllede Kvinde er fra den i alle straalende og skinnende Farver uroligt glimrende Kokette. Var Alkmene at ligne med en uantastelig Statue af ædelt Marmor, skal Célimène minde om Diamantens Spil i mangfoldige lynende Facetter. Fru Eckardts kunstneriske Begavelse ligger jo netop i denne Retning, og det er derfor ikke at undres over, at hendes Célimène staaer med saa stor Virkning i Billedet; særlig ville vi paapege hendes stumme Spil, som Dialogens Bygning giver saa rig Anledning til: under Arsinoés lange Tiltale, under Alcestes og Orontes samtidige Bejlen og det Svar, hvormed hun søger at holde Vægtskaalen i Ballance, under Oplæsningen af de kompromitterende Breve — bestandig er hun med Ansigtets og Blikkets Udtryk nærværende i Situationen, saa Tilskueren intet Øjeblik glemmer, hvad det er for en kvindelig Natur, han har for sig. I sin glimrende personlige Fremtræden har Fru Eckardt selvfølgelig en mægtig Allieret til Fremstillingen af den bedaarende Célimène; det er kun simpel Retfærdighed, i denne Forbindelse at nævne Theatrets Kostumier, Hr. Pietro Krohn, som den, hvem Tegningen, Farve- og Stofvalget til de kvindelige Kostumer skyldes, medens de mandlige, ligefra Parykken til Strømperne, ere udførte i Paris efter Théâtre français' Modeller.

Hr. Jerndorff har som Philinte en af de lidet taknemmelige Raisonneur-Roller, gjennem hvis Mund Livets sunde, praktiske Moral udtaler sig, den gyldne Middelvejs fornuftige Maximer, som det kan være heldigt nok at følger men som det ikke er let at passionere sig for. Hvis Skuespilleren kunde give sin ydre Fremtræden den Aplomb, der viste os Philinte som den i de store Forhold uddannede og i Livets forskjellige Lærdomme forfarne Verdensmand, for hvis fornemme, plastiske Ro Alcestes revolutionaire Udbrud staa som mere eller mindre puerile Stemninger, vilde denne Moralist imidlertid ogsaa faae den individuelle Kolorit, som han skal have. Ogsaa hos Hr. S. Petersens Oronte savner man den Fornemhedens kølige Ro, som bør være fremherskende hos denne Adelsmand trods hans latterlige Digterforfængelighed. Hr. Petersen lægger udelukkende Vægten paa denne, og idet han af og til chargerer den, faaer Oronte en betænkelig Familielighed med Junker Claus i „Ambrosius" og denne Figurs hele traditionelle Kammerjunker-Komik.

Molières Alexandriner ere i Oversættelsen gjengivne i det for os Danske saa velbekjendte Versemaal, hvori f. Ex. Chr. Winthers „Træsnit" ere skrevne. Grundformen for dette Vers er den sexfodede Jambe, som vi i Almindelighed kalde den danske Alexandrin; idet denne Grundforms stærke Cæsur midt i Verset udfyldes med en ubetonet Stavelse, bliver det stive Metrum ligesom flydende og smidigt og tillader en meget rig Variation, der er til Fordel for Fremsigelsen af Verset, idet Monotonien undgaaes. Hvorledes denne Opgave er løst, bliver en Sag, som nærmest maa bedømmes af de Kunstnere, der fremsige, og de Tilskuere, der høre Versene. Ingen kjender bedre end Undertegnede de Steder, hvor den attraaede Kongruens med Originalen har maattet lide Skibbrud paa Sprogets Gjenstridighed, men paa den anden Side tør han maaske ogsaa give et udholdende Arbejde Æren for de Steder, hvor Kampen har faaet Bugt med Modstanden. Og idet Opgaven

i formel Henseende har været med regelbunden Skiften mellem mandlige og kvindelige Rim at følge „Misanthropen"s 1770 Vers Linie for Linie, saa at der hverken er et Par formeget eller et Par for lidet; idet der tillige er arbejdet paa at udtømme hver enkelt Tanke indenfor samme Spatium som i Originalen og at give det i to eller flere Repliker afbrudte Vers ganske den samme Skikkelse som paa Fransk, saa at, om vi saa maa sige, det grafiske Billede af Oversættelsens Struktur falder nøje sammen med Originalens — saa kan man muligvis give Oversættelsen forskjellige træffende Betegnelser; men „fri" kan man egenlig ikke kalde den.

P. H.

Dr. theol. A. Chr. Bang: Kirken og Romerstaten indtil Constantin den Store.

(Kristiania, Alb. Cammermeyer.)

Minoritetens Ret, hvad enten det gjælder politiske eller religieuse Spørgsmaal, har til alle Tider været et særdeles vanskeligt Problem at løse paa en Maade, der samtidig opfylder Humanitetens berettigede Fordringer og de ligesaa vægtige Krav, som Livets praktiske Forhold stille. Det har desuden med en Nøjagtighed, der synes at bære Vidnesbyrd om en højere Lov, viist sig, at naar Minoriteten ved Begivenhedernes Udvikling er bleven til en Majoritet, saa benytter den sig i sin Tour af denne sin Stilling paa en ligesaa hensynsløs Maade som den tidligere Majoritet. Dette Fænomen er saa gammelt som Historien og vil sikkert gjentage sig i Tiden, saalænge Verden staaer; men seet fra et theoretisk Standpunkt er denne Holdning baade ulogisk og i høj Grad inhuman. Imidlertid bør det paa den anden Side indrømmes, at de rent praktiske Spørgsmaal ingenlunde altid kunne løses efter Theorier, ja man kan endog dristig paastaa, at en Styrelse, der altfor slavisk retter sig efter Doktrinerne, i Reglen vil staa hjælpeløs overfor de store verdenshistoriske Kriser.

Som bekjendt har den kristne Kirke, der netop paa saa mange Maader indskærper Kjærlighedens og Fordrageligheds hellige Pligt, ingenlunde i Praxis fulgt denne sin egen Lære. Medens Oldtidens Grækere og Romere i det Hele og Store vare temmelig liberale mod anderledes Tænkende, idetmindste saa længe som disse ikke indtog nogen særdeles udfordrende Holdning, har den herskende Kirke som gjennemgaaende Regel anseet det endog for sin Pligt at være intolerant ikke blot overfor Bekjendere af andre Religioner, men ogsaa mod sine egne Dissentere, og det er egenlig først i den nyeste Tid, at Bekjendelsesfrihed er bleven optaget af den civiliserede Verden som et almindelig anerkjendt Princip. Ganske vist have den kristne Kirkes Talsmænd i de første Aarhundreder hævdet Bekjendelsesfriheden, og navnlig har Tertullian i sin «Apologeticus», forfattet Aar 199, med stor Styrke fremsat Fordringen herom, idet han baade har givet Tanken dens bestemte Udtryk («libertas religionis») og søgt at paavise, hvorledes det enkelte Individs religieuse Opfattelse er en Sag, der ikke i og for sig vedkommer Samfundet. Han indtager altsaa i denne Henseende en saa fremskudt Stilling, at vel endog Adskillige blandt Nutidens Tilhængere af Religionsfrihedens Tanke neppe ville kunne følge ham. Den af Tertullian udtalte Anskuelse gjør sig endnu gjældende blandt de Kristne i Begyndelsen af det fjerde Aarhundrede og faaer sit Udtryk i det af Constantin den Store og Licinius udstedte majlandske Edikt af Aaret 313, hvori den mest ubundne Religionsfrihed proklameres saavel for de Kristne som for Hedningerne. Men Omslaget fulgte hurtig efter. Allerede Constantin den Store indskrænkede inden sin Død Religionsfriheden for Hedningernes Vedkommende, og Theodosius den Store traadte ligefrem op mod den hedenske Gudsdyrkelse. I det følgende Aarhundrede er man allerede fuldstændig inde paa Bekjendelsestvangen, og den berømte Kirkefader Augustinus har paa en kategorisk Maade formuleret Kirkens nye System i følgende Paastand: „Ligeoverfor den herskende Vildfarelse er Bekjendelsesfrihed retfærdig, ligeoverfor den herskende Sandhed er Bekjendelsestvang retfærdig."*) Paa en aldeles lignende Maade protesterede Reformationens Forkæmpere først mod Religionstvangen og Majoritetens Myndighed i Samvittighedssager, for senere atter i Praxis at fornægte det Princip, som de selv i Nødens Time havde opstillet, og det er vel bekjendt, at den protestantiske Statskirke paa Troens Omraade har været ligesaa snæverhjertet som Katholikerne, selv om den ikke har forfulgt de afvigende Anskuelser paa den i vore Øjne saa oprørende Maade, der gjør, at Kristenforfølgelserne i de første Aarhundreder blegne ved Siden af de Rædsler, Inkvisitionstribunalets Domme lod Verden opleve.

Det foreliggende Arbejde, der skildrer os Kirkens Historie i dens Forhold til Romerstaten indtil Constantin den Stores Død (337), er forsaavidt tillige et Bidrag til Trosfrihedens Historie, som det skildrer os de Kristnes Stilling paa en Tid, da de fra en ringe Minoritet efterhaanden arbejdede sig fremad til at blive et stort, anerkjendt Samfund, der endnu bestandig stod paa den af Tertullian opstillede Fordring om fri Religionsøvelse. Den paa dette Omraade meget lærde Forfatter har leveret en fortrinlig og let læselig Fremstilling af Hovedmomenterne, og man bør være ham taknemmelig, fordi han har stillet sig rent objektivt til sit Stof. Det har aabenbart været hans Formaal, med den størst mulige Samvittighedsfuldhed kun at udrede den historiske Sandhed, hvorfor han ogsaa med stor Skaanselsløshed vejer, vrager og forkaster Størstedelen af den mylrende Mængde Legender, som Traditionen efterhaanden har samlet sammen til Forherligelse af de første Kristnes Martyrglorie. Maa nu end mangt i og for sig baade smukt og opbyggeligt Sagn herved falde til Jorden som dødsdømt, og maa end den vistnok endnu meget almindelige Antagelse, der sætter de kristne Martyrers Antal i de første Aarhundreder til Millioner, vige Pladsen for en mere nøgtern Betragtningsmaade, saa er det dog først og fremmest Enhvers — og særlig Historikerens — Pligt at give Sandheden Æren, og Oldtidens Historie vil desuden endda indeholde Exempler nok paa den Art af ophøjet Mod og brændende Trosbegejstring, som foretrækker at give Alt til Pris fremfor at ofre sin Overbevisning.

Vi skulle forøvrigt ikke nærmere indlade os paa en Redegjørelse af Indholdet; men idet vi opfordre Enhver, der har Interesse for den kristne Kirkes Historie og som derfor ønsker at faae et paalideligt Billede af dens Vilkaar i denne Trængselstid, til at læse det foreliggende Værk, ville vi indskrænke os til at gjøre en enkelt Bemærkning om Indholdet af det fjerde Afsnit: „Den romerske Statsreligion". Forfatteren vil her gjøre gjældende, at medens ganske vist den romerske Kultus i det sidste Aarhundrede før Kristus havde tabt sin Magt over Gemytterne, hvorved en almindelig Vantro havde bredt sig ud over idetmindste den hele dannede Verden, saa troer han derimod at kunne paapege fra de første Aarhundreder efter den kristne Tidsregning en Række Vidnesbyrd om, at en større religieus Alvor er især med at arbejde sig frem, en Bestræbelse efter atter at faae de gamle foragtede Guder satte til Højbords og anerkjendte som de mægtige Styrere af Verdensbegivenhederne. Det forekommer os imidlertid, at om der end kan anføres enkelte Exempler paa en saadan Reaktion mod den tidligere Skepsis, saa tyder dog det hele Totalbillede langt mere hen paa en fuldstændig Opløsning. Vantroen havde, saaledes stiller det sig for os, paa den ene Side affødt en svag Reaktion, der dog vistnok i Reglen kun ledede af politiske Motiver (som f. Ex. Kejser August), men paa den anden Side en uhyre og stedse mere og mere om sig gribende Overtro, der snart søgte til denne eller hin hjemlige eller fremmede Guddom, snart tog sin Tilflugt til en Sibylle, som netop for Tiden var i Ry, eller til en Troldmand, der havde formaaet at overbevise maaske endog selve Kejseren om sit Herredømme over de mystiske Magter.

*) Schiern: Nyere hist. Studier, II, S. 574.

Vi have her et Sidestykke til den religieuse Skepsis, som i det attende Aarhundrede gik Haand i Haand med den mest overtroiske Mystik, og Historien kan ikke blot opvise Exempler paa, at to tilsyneladende saa modstridende Strømninger kunne trives i den samme Tid og i samme Samfund, men vel endog, at de samtidig kunne paavises hos samme Individ. Vi kunne saaledes ikke se rettere, end at Kristendommen forefandt „Ruinerne af en Religion“ ved sin Fremtræden, og at denne Omstændighed lettede dens endelige Sejr. Ganske vist varede det tre Aarhundreder, før den kristne Kirke virkelig og fuldt ud anerkjendtes af Romerstaten; dette skyldes imidlertid ingenlunde den gamle Læres Modstandskraft, men derimod først og fremmest selve Kristendommens indre Væsen, der paa en saa afgjort Maade stod i Strid med de hedenske Anskuelser og bevirkede, at Hedningerne, saaledes som netop Forfatteren selv saa klart har paavist, maatte anse de Kristne for „gudløse“, halv forrykte Mennesker; dernæst har ogsaa den langvarige Modstand et politisk Motiv, idet man betragtede Kristendommen som en statsopløsende Magt, der var farlig for Romerrigets Sammenhold og Enhed.

Det vil fremgaa af, hvad vi ovenfor have sagt om Dr. theol. Bangs Bog, at denne ikke er noget Tendensskrift, men en historisk Undersøgelse slet og ret, og vi kunne derfor heller ikke antage, at nogen Læser vil kunne stødes over, at der er anvendt historisk Kritik overfor uholdbare Traditioner, selv om disse ere tiltalende for Følelsen. Man kan ganske vist indrømme, at den hele legendariske Overlevering i sin Tid kan have havt en vis Berettigelse for Kirken som en Samling af opbyggelige Exempler for Menigheden; men i vort Aarhundrede og naar først Tvivlen om Traditionens Berettigelse er vakt, ligger det først og fremmest i Kirkens egen Interesse at skille sig af med alt det uægte Paahæng, og vi kunne i den Henseende fuldstændig underskrive de Ord, hvormed Forfatteren slutter sin Fortale: „Den kirkehistoriske Videnskab er bedre tjent med, at Kirkens Mænd foretage det nødvendige Oprydningsarbejde og øve den nødvendige Kritik, end at dette Arbejde overlades til Kirkens Modstandere og Troens Fornægtere.“

Musik

Det er Sverig, som i den forløbne Uge har været den Toneangivende paa Koncerterne og som ved heldige Repræsentanter har gives os et saa gunstigt Indtryk af den svenske bel canto. Den Lutteman'ske Kvartet kommer man saaledes altid tilbage til med Fornøjelse, thi Stemmerne ere saa gode, Sammensangen saa præcis og soldatermæssig punktlig, at man gjerne løber den Fare for Ensformighed, der altid følger et Program, hvor Hovedvægten er lagt paa Korsang af Mandsstemmer. Kvartetten havde imidlertid sørget for baade tilbørlig og god Afvexling ved Hr. Hilmers Violinspil, hvis gode Egenskaber viste sig i ualmindelig Grad ved Foredraget af Sarasates „Zigeunerweisen“, et Stykke, hvoraf baade Kunstneren og Publikum havde lige megen Fornøjelse og som hører til Hr. Hilmers Specialiteter. — Hr. Westbergs Afskedskoncert havde to gode Egenskaber: den var priselig kortfattet og dog nydelsesrig. Denne Sangers ikke store, men indsmigrende Stemmemidler og udviklede Sangkunst har uden Tvivl efterladt ham som Romancesanger mange Kunstvenner herhjemme. At høre ham foredrage navnlig franske Romancer, fremfor andre især Gounods bekjendte Serenade, afgiver en virkelig Nydelse, og man skal ikke under vore nordlige Bredbegrader hyppigt træffe paa en Syngemaade og en Opfattelse, som staaer den franske Aand nærmere end hans. Hans Sang staaer her i samme Forhold til Kompositionen som en velsyet Klædning til en god og velskabt Figur, der er, hvad man kalder „Façon“ i den, Alt er velberegnet, veltilpasset, hver Linie i Kompositionen, som med Fordel kan udbyttes, er benyttet. Og saa synger Hr. Westberg med den for Genren ganske uundværlige Elegance, der tilmed synes uadskillelig fra hans Foredrag. Thi den anvendes ogsaa, hvor den ikke hører til, f. Ex. i Schumanns „Widmung“, over hvilken Hr. Westberg udbredte ligesom en Parfume fra en Salon, hvor Schumanns svulmende Lidenskab aabenbart ikke vilde blive anseet for god Tone. Noget Lignende gjælder Udførelsen af Rubinsteins „Es blinkt der Thau“, men i ringere Grad, saa meget ringere, som antydes i de to Komponisters indbyrdes Forskjellighed i Retning af det „Elegante“. — Som Assisterende spillede Hr. Rob. Hansen smukt Saint-Saëns Romance for Violoncel samt i Forening med Hr. Rung og A. Svendsen Gades Novelletter for Piano, Violin og Violoncel.

Hr. Pianist Anton Hartvigson agter i Begyndelsen af April at give en Koncert i Kasinos mindre Sal. Koncertgiveren vil bl. A. udføre Kompositioner af Raff, Lißt og Chopin, som ikke tidligere ere hørte her.

Fra den kgl. Hof-Musikhandel er udsendt en Fortegnelse over Etablissementets Bibliothek for Musiklitteratur, omfattende henved 120 herhenhørende Værker, hvis Udlaan finder Sted hver Søgnedag Kl. 12—2.

Hos Wilh. Hansen er udkommet den ved Cæciliaforeningens Mindefest for Ewald udførte melodramatiske Ledsagelse af Digtet „Rungsteds Lyksaligheder“, komponeret af Frederik Rung.

Sammesteds er udkommet J. P. E. Hartmanns Ouverture til „Axel og Valborg“, Op. 57, i Klaverudtog til fire Hænder ved Axel Grandjean.

Litteratur

„Sagn og Eventyr fra Nordland“, samlede af O. Nicolaissen (Christiania, Malling). Adskillige af de her meddelte Sagn, der, skjøndt det ingensteds i Bogen siges, maa antages at være optegnede af Samleren paa Grundlag af den levende mundtlige Tradition i deres Hjemsted, ere almennordiske og findes og kjendes mangfoldige Steder rundt om i Skandinavien. Har man fra een Side altfor stærkt overvurderet Betydningen af de paa Folkets Læber levende eller hensygnende gamle Eventyr og Sagn og villet gjøre dem til altfor væsenlig raadende Faktorer i Folkets aandelige Liv, saa er man dog igjen paa den anden Side gaaet for vidt, naar man har udtalt sin souveraine Foragt for de Minder, som den folkelige Overlevering har bevaret igjennem Aarhundreder og i den kun villet se blotte Barnagtigheder og Trivialiteter uden nogetsomhelst Værd. De Samlinger af Folkeminder fra forskjellige Egne af Norden, der ere udkomne i de senere Aartier og som skyldes flittige og samvittighedsfulde Forskeres og Optegneres iherdige Bestræbelser for at redde, hvad der stod Fare for i Tidernes Løb at gaa i Glemmebogen, have deres ubestridelige Betydning, ikke blot forbi adskillige af dem — vi behøve her blot at minde om Asbjørnsens og Moes norske og Svend Grundtvigs danske Folkeeventyr — indeholde Perler af høj poetisk Værdi, men ogsaa fordi de ved at lægge et ikke ganske uvigtigt Materiale til Rette for kommende Forskere ville kunne yde Bidrag til Skildringen af den nordiske Folkekarakters Enhed, saaledes som denne har udviklet sig igjennem Aarhundreder. Den foreliggende Bog er et talende Vidnesbyrd om, at der ogsaa saa højt imod Nord som i hine Egne, der beskinnes af Midnatssolen, har kunnet gjøres en rig Høst af Folkesagn og Folkeminder, af hvilke en stor Del ere Fælleseje for hele den skandinaviske Stamme.

„Pessimister", Roman af F. Stengel, oversat af Ideorealist. (Rée). Vi mindes ikke tidligere nogetsteds at have truffet paa det tydske Forfatternavn Stengel; vi vide saaledes ikke, hvorvidt det er Mandens rette Navn eller et Pseudonym, om han er Nord- eller Sydtydsker, om han er ung eller gammel og om det er hans eneste Værk, der her foreligger i dansk Oversættelse, eller om han har skrevet flere og i saa Fald hvilke, og Hr. Ideorealist, der har paataget sig at lodse ham ind i vor Litteraturs Farvande, har med Hensyn til, hvem og hvad han er, iagttaget en fuldstændig Taushed. Vi beklage, at han har spildt saamegen Tid og Umage paa dette Arbejde — thi Bogen er godt oversat — og vi formaa med vor bedste Villie ikke at indse, hvad der kan have bevæget ham til at omplante denne kjedsommelige Bog paa Dansk. Vi have meget samvittighedsfuldt arbejdet os igjennem dens 470 Sider, vi have gjennempløjet dens uendelige filosofiske Samtaler, sukket efter blot at finde saa meget som et Gran frisk Lune og Gemyt, der kunde hæve En befriende op over den klamme pessimistiske Taage, der hviler trykkende over det Hele, og vi have længtes efter blot en eneste Straale varmende og lysende Solskin, men alt forgjæves. Man er tilmode under Læsningen, som vandrede man omkring paa en gold, udbrændt Vulkan imellem en hel Del kjedelige, interesseløse, udbrændte Mennesker med et fixt og færdigt Apparat af Weltschmerz-Fraser, som gjentages og varieres indtil Trivialitet; man bestræber sig forgjæves for at fatte nogen virkelig levende Interesse for disse konstruerede Figurer, disse hule, blodløse Stikfelser, og man ender med at gjøre sig selv det Spørgsmaal: Hvor er det dog muligt at en saa kjedsommelig, saa talentløs Bog fra en vis Side paa Forhaand er bleven udpeget og fremhævet som noget „noch nie Dagewesenes" af moderne tydsk realistisk Litteratur?

Billedkunst

Hos kgl. Hof-Fotograf Georg E. Hansen er udkommet to godt lignende og i det Hele særdeles smukt udførte Portraiter af Hs. kgl. Højhed Kronprindsen, hel Figur i Visitkortformat, det ene i civil Dragt, det andet i Generalsuniform.

Fra Foreningen „Fremtiden" er os tilsendt følgende Kunstblade: „Erobringen af Skandserne paa Igum Vejen i Slaget ved Fredericia", malet af J. Sonne, stukket i Kobber af E. Sonne; „To Vedetter", malet af J. Sonne, stukket i Kobber af E. Sonne; „Byge over Sundet", malet af C. Fred. Sørensen, og „Gjenvej over Isen", malet af Fr. Rohde, begge udførte i Farvelithografi af F. Larsen og trykte hos Hoffensberg & Trap.

Hos Hjalmar Simesen har Skuespiller Carl Marx udgivet et Mindeblad over August Bournonville, en fotografisk Gjengivelse af Bournonvilles Portrait, omgivet af en Palmekrands og flankeret af Medailloner med Gades og J. P. E. Hartmanns Billeder; Scener og Figurer, tildels med Portraitlighed, fremkalde Mindet om flere af Mesterens mest bekjendte Balletter, og i en allegorisk Komposition fremstilles endvidere den afdøde Kunstners Apotheose.

Brogede Blade

Foran en Prometheus-Gruppe.

Barnet. Mama, hvad bestiller Ørnen?

Moderen. Den hakker hver Dag i Prometheus' Lever, som voxer ud igjen om Natten.

Barnet. Aa, den stakkels Ørn! den maa spise Lever hver Dag.

Brevkasse.

Skade. Af de tre Digte er det mindste ikke saa ilde; De skal derfor have den Opmuntring at se det aftrykt her:

Heroppe i det kolde Nord
Ej Vinens ædle Drue groer,
Men det os ej kan skade:
Den sendes rundt den hele Jord
Paa Flasker og paa Fade!

Heroppe i det kolde Nord
Ej Sydens Glød i Elskov boer,
Og til vor store Skade:
Den sendes ikke rundt om Jord
Paa Flasker og paa Fade! —

Sophus C. Ikke engang Deres beskedne Ønske om Optagelsen af eet af Digtene kunne vi opfylde.

Indhold. Den experimentale Roman, af F. Brunetière. — Livserindringer af en Diplomat i dansk Tjeneste, ved K. A. — Drømme-Hans, Novelle af Rudolph Lindau, fortsat. — Gjensvar til Dr. J. Paludan af Ad. Hansen. — „Misanthropen", anmeldt af P. H. — Dr. theol. A. Chr. Bang: Kirken og Romerstaten indtil Constantin den Store — Musik. — Litteratur. — Billedkunst. — Brogede Blade. — Brevkasse.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle
af
Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Fortællinger i Ramme
af
C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet:

Relieffer
efter
Korstolene i Roskilde Domkirke.

Aftegnede og udgivne
af
J. B. Løffler.

Chemityperede af **Magnus Petersen.**

Text af **Jul. Lange.**

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 14. Den skjulte Skat (**første Gang**). Regimentets Datter.
Mandag 15. Mignon.
Tirsdag 16. Et Dukkehjem.
Onsdag 17. Misanthropen. Aditi (**første Gang**). (**Torsdags Abonnement**).
Torsdag 18. Efteraarssol. Den skjulte Skat. Jeannettes Bryllup.
Fredag 19. Mignon.
Lørdag 20. Misanthropen. Aditi.

Casino.

Søndag den 14. Marts Kl. 7:

Tordenskjold i Marstrand.

Folkekomedie med Sang i 5 Akter af **Carit Etlar.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

☞ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Folketheatret.

Søndag den 14. Marts Kl. 7:

„Haandværkerliv"
eller
„Haand og Hoved".

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter »Les compagnons de la truelle« af **Cogniard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Stykket vil endnu kun blive spillet et indskrænket Antal Gange.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Af »Udvalget for Folkeoplysnings Fremme« er hos Undertegnede udgivet:

Grundtræk af
Danmarks Statsforfatning
og
Statsforvaltning.

Ved **C. V. Nyholm.**

Ny omarbejdet Udgave. Første Del. 1 Kr. 50 Ø.

G. E. C. Gad.
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa **C. A Reitzels Forlag** er udkommen.

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning
af
Adolph Steen.
Pris 1 Kr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Lærebog i Organisk Chemie

af
Dr. S. M. Jørgensen.
Pris 7 Kroner.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Misanthropen.

Komedie i 5 Akter
af

Molière.
Oversat af **P. Hansen.**
Med en Indledning efter Louis Moland og Kommentarer efter Aimé-Martin.
Pris 2 Kr.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Detail-Udsalget
af Yale Lock Ko.s Fabrikata,
Ny Østergade 11,
forefindes altid et righoldigt Assortiment af

Yale Patent
og
Standard Laase

der ere anvendelige overalt, hvor man ønsker at anbringe et virkeligt **solidt** og **dirkefrit** Lukke.

De ærede Abonnenter paa »Nær og Fjern«, som ved Tiltrædelsen have faaet Begyndelsen af Fr. Spielhagens Novelle **Quisisana** *i Bogform, gjøres opmærksomme paa, at de ved Henvendelse til nærmeste Boghandel eller til undertegnede Forlæggere kunne faae Slutningen ligeledes i Bogform for 80 Øre.*

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 7. Marts.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

En ny Textrække

til kirkelig og opbyggelig Brug
forklaret af
Emil Christiani
Pris 4 Kr 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer
af
Otto Borchsenius.
Anden Række.
Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

Frederik Paludan-Müller.
»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten. (»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher. — Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Tidligere er udkommet samme Værk første Række. Pris heftet: 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 403.

Den 21. Marts 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Kjærligheden, Kvinden og Ægteskabet

efter Schopenhauers Betragtning.

Af C. de Varigny.

Stendhal har sagt: „Tydskeren grubler tyve Aar, saa ... døer han uden at opnaa Resultater". Grundlæggeren af og Faderen til den tydske pessimistiske Skole, Schopenhauer, har kun grublet lidet, men er kommen til mange Resultater. Undertiden modsiger han sig selv; og naar det gjælder om i hans eget Liv at tilvejebringe Overensstemmelse mellem hans Theorier og Handlinger, bryder Inkonsekvensen frem; men han er hverken den første Filosof eller bliver den sidste, som har den Slags Uheld. J. Bourdeau har havt den heldige Ide at samle den tydske Forfatters „Tanker, Grundsætninger og Fragmenter" i en nylig udkommen Bog. Man træffer der Theorier om Verdenssmerte, om Livslede, om Kjærlighed, om Kvinder, om Ægteskab; Aforismer over Mennesket, Livet, Samfundet, Religionen o. s. v. Det er kort sagt Schopenhauer i sin livligste Form, uden at være belemret med sine Forklaringer over det Uforklarlige og fri for sine talrige „Ologier" og den firdobbelte Spire til Principet for den reale Aarsag. Forskjellige Afhandlinger have kastet et Lys over Schopenhauers filosofiske Theorier; hvad vi her ville undersøge, er hans personlige Anskuelser om Kvinderne, Kjærligheden og Ægteskabet. De indtage Trediedelen af Bogen; det er tilstrækkeligt til at man kan dømme derom.

Kjærligheden forvolder ham Bryderier. Han næsten hader Kvinderne; hvad Ægteskabet angaaer, saa vil han kun tillade det paa Mormonernes Vis, og endda — han vilde igrunden helst udrydde Kvinden, om han kunde. Hvad Nytte gjør hun? Har hun ikke langt Haar og korte Begreber? Alt dette er ikke ganske naturligt, ikke engang hos en Tydsker. Lad ham hade Jøderne og især de filosofiske Professorer, det er han berettiget til, og han har alle mulige gode Grunde til at gjøre det. Han er Idealist og Pessimist; Jøderne ere Realister og Optimister; det er en Smagssag. Hvad Filosoferne angaaer, saa holdt Hegel med stort Tilløb Forelæsninger ved Universitetet i Berlin; Schopenhauer begav sig derhen og begyndte en Forelæsning som Privatdocent. Der kom Ingen. Han bliver rasende, og det lykkes ham endelig at samle fire Tilhørere: en Berider, en Vexelmægler, en Tandlæge og en pensioneret Kaptain, og det var endda kun den Sidste, som var stadig. Man kan nu se Grunden til, at han hadede de filosofiske Professorer.

Hvad Kvinderne angaaer, saa har han helt andre Grunde. Da han var niogtyve Aar gammel, forfattede og udgav han sit store Værk: „Verden som Villie og Forestilling", i hvilket han prædiker Askelismen for at hidføre Verdens Ende ved en fuldstændig Afholdenhed mellem Kjønnene. Hans Maitresse valgte netop dette Øjeblik til at skjænke ham en naturlig Søn. Det maa man sige var et uheldigt Træf. Hans Biograf Hr. Gwinner fortæller os ovenikjøbet, at hans Naboerske, en Sypige, stævnede ham for Slag og Legemsbeskadigelser og vandt Sagen. Der var da Grund nok til at være Misogyn!

Det er han, og som ingen Anden. Det var Chamfort ogsaa, og Schopenhauer laaner mange Ting fra ham, uden at citere ham; men hvor Chamfort affkyder en fin og ondskabsfuld Pil, der slaaer Schopenhauer raat til. Det kan ikke nytte at sige til ham, at han skal skaane det Kjøn, „hvem han har at takke for, at han har en Moder;" han vilde saa svare, at det er netop det, han er gal over; han holdt i Virkeligheden ikke af sin Moder; han tilgav hende ikke hendes Ødselhed og Ligegyldighed, som nær havde forspildt ham hans Arv.

Hans Theorier om Kjærligheden, Kvinden og Ægteskabet smage af dette Udgangspunkt. Lad os undersøge dem, uden at være forudindtagne, og lad os saa klart som muligt gjengive Hovedtrækkene af den tydske Filosofs Ideer om det saa omtvistede Emne, som man har diskuteret i Aarhundreder uden at udtømme det, og som ligesom en evig Sfinx fremstiller sig som et Spørgsmaalstegn for de efter hinanden følgende Slægtled.

I.

„O, I Vise, som have den høje og dybe Lærdom inde, I, som have overtænkt og vide, hvor, naar og hvorledes Alt i Naturen forener sig, hvorfor har man alle disse Forelskelser, disse Kys? I ophøjede Vise, forklar mig det. Læg Eders skarpsindige Hoveder ibløb og forklar mig, hvad, naar og hvorledes det gaaer til, at jeg elsker, og hvorfor jeg kommer til at elske?" — Saaledes udbrød Bürger. Schopenhauer gjør sig selv det samme Spørgsmaal: han spørger sig selv, hvad denne hemmelighedsfulde Følelse, der er den mest formaaende og den virksomste blandt alle, egenlig er for Noget. Han bliver forbauset over at se den vende op og ned paa de største Aander, at se den indblande sig i diplomatiske Forhandlinger for at forstyrre dem med sine Bagateller, at se den liste sine Elskovsbreve og Haarlokker ind i Ministrenes Portefeuiller og Filosofernes Manuskripter, at se den foraarsage Omvæltninger allevegne og bringe Alt i Vilderede, og han svarer sig selv: „Der er dog kun Tale om en meget simpel Ting; det gjælder kun om, at hver Hans finder sin Grethe." Det er nu ikke saa ligefremt endda. Hvor mange Hans'er tage ikke fejl, og hvor mange Grether blive ikke skuffede? Hvorfor? Det er, fordi der er Strid, vil han forklare, mellem Selvinteressen og Fællesinteressen. Den første kræver Tilfredsstillelsen af en forbigaaende Tilbøjelighed, den sidste har ikke Andet for Øje end Forholdet til den næste Generation. Hvor uinteresseret, hvor ideel end Beundringen for en elsket Gjenstand er, saa holder Schopenhauer fast ved dette Faktum, hvis Natur er forudgiven: at et nyt Væsen kommer til Verden, det er for ham det eneste virkelige Formaal for enhver Elskovsroman. De Forelskede ane det ikke. Idet de ubevidst gaa i Ledebaand af en Tiltrækningskraft, som de ere uvidende om og som behersker dem, udføre de deres tragiske eller komiske, smægtende eller plumpe Rolle overensstemmende med deres Natur, Omstændighederne og de Omgivelser, mellem hvilke de bevæge sig. En Røst tilhvisker dem, hvad de skulle sige, en hemmelighedsfuld Magt river dem med sig og blænder dem.

> Ces délires sacrés, ces désirs sans mesure,
> Déchaînés dans vos flancs comme d'ardents essaims,
> Ces transports . . . c'est déjà l'humanité future
> Qui s'agite en vos seins.

Der behøves ikke Andet, tilføjer Schopenhauer, for at en Mand skal finde „Kjønnet med den spinkle Taille, de brede Hofter og de korte Ben" smukt. Istedetfor at kalde det smukt, vilde det have været rigtigere at kalde det „uæsthetisk". Det er nu, hvad det Fysiske angaaer. Hvad nu den moralske og psykiske Side betræffer, saa erklærer han Kvinden for at være ude af Stand til at forstaa eller føle Musik, Poesi eller de plastiske Kunster. Det er hos hende ikke Andet end en Efteraben, et blot Skin, ren Affektation, som stammer fra hendes Behagesyge. Hun har kun den ene Tanke, at udøve en umiddelbar Indflydelse paa Manden og vinde ham. Da hun ikke er istand til at udvide sin Synskreds, er hun den fuldstændigste og mest uhelbredelige Filister.

I moralsk Henseende erklærer han hende for at staa under Manden i Alt, hvad der vedrører Billighed, Retfærdighed og Samvittighedsfuldhed. Naturen, som har nægtet Kvinden Styrke, gav hende til Beskyttelse for hendes Svaghed List til Arvelod. Følgen heraf er en instinktmæssig Snedighed og en uimodstaaelig Tilbøjelighed til Løgn. „Løven har sine Tænder og Kløer, Elefanten og Vildsvinet deres Hugtænder, Tyren sine Horn og Blæksprutten sit Blæk, der tjener den til at plumre Vandet omkring den; men Kvinden har Forstillelsen, der er medfødt hos hende, saavel hos den mest dannede som hos den dummeste. Det er hende ligesaa naturligt at benytte sig heraf ved hver Lejlighed, som det er for et Dyr, der bliver angrebet, at forsvare sig med sine naturlige Vaaben."

Efterat Schopenhauer har opstillet disse Forudsætninger, gaaer hans Slutning naturligt ud paa Kvindens Underlegenhed, som der ikke kan raades Bod paa. Hun er sexus sequior, det Kjøn, der er afhængigt af Manden, af hvem hun venter Alt. Han gjør sig en Fornøjelse af at omskrive det romerske Ordsprog: «Nec tecum, nec sine te vivere possumus» — vi kunne ikke leve uden hende og ikke med hende. Ikke uden hende, thi det modsætter Naturen sig, og ikke med hende, fordi hun, saalænge hun er ung og smuk, fuldstændig optager os og siden trætter os.

Efter Schopenhauers Mening havde Oldtiden løst Problemet, forsaavidt det lod sig løse. Den opstillede Kvindens Underlegenhed som en Grundsætning og holdt hende i en fuldstændig Lydigheds Tilstand. Polygamiet afgjorde Spørgsmaalet. Manden, siger han, er af Naturen tilbøjelig til Ubestandighed i Elskov, men Kvinden til Troskab. En Mands Kjærlighed aftager kjendelig fra det Øjeblik af, da den er bleven tilfredsstillet; det forekommer ham, at enhver anden Kvinde har større Tiltrækningskraft end den, som han besidder; han attraaer Forandring. Ganske anderledes forholder det sig med Kvinden; Naturen tilskynder hende til ubevidst og uden Reflexion at beholde Den hos sig, der skal underholde og beskytte hende og hendes Børn. Følgen heraf er, at den ægteskabelige Troskab er kunstig for Mandens Vedkommende, men naturlig for Kvindens.

Polygamiet opfyldte efter Schopenhauers Forsikring fuldstændig disse to modsatte Krav, der vare en Følge af den samme Naturlov; det afskaffede det store Antal Kvinder, som leve uden Beskyttelse og som enten ere stakkels Væsner, der maa give sig af med besværlige og haarde Arbejder, eller som udgjøre en anerkjendt offentlig Klasse, hvis specielle Formaal er at bevare de lykkeligere Kvinder, som

have fundet eller kunne haabe at finde Mænd, for Forførelse eller Vold.

Schopenhauer kan ikke tilgive Kristendommen, at den har forandret en saa lykkelig Tingenes Tilstand. Folkeslagene i Østerlandene, siger han, havde et klarere Syn paa den Rolle, der passer sig for Kvinden, end vi have med „vort Galanteri og vor idiotiske Ærbødighed, der er den fuldstændigste Affødning af den germano-kristelige Dumhed." Det har ikke gjort anden Gavn end at gjøre Kvinderne mere indbildske og næsvise. Han sammenligner Kvinderne med de hellige Aber i Benares, der have en saa stor Bevidsthed om deres sacro-sancte Værdighed og Ukrænkelighed, at de tro at kunne tillade sig Alt.

Hvorledes dette nu end forholder sig, saa er Kvinden efter Aarhundreders Trældom bleven frigjort og erklæret for Mandens Lige, hvorhos Monogamiet er slaaet fast i Princippet. Hvad er Resultatet heraf? Naturligvis hvad der maa resultere af et falsk Udgangspunkt, svarer vor Filosof. De Love, der tilstaa Kvinden de samme Rettigheder som Manden, kunne ikke med det Samme indgyde hende Mandens Forstand. I vor monogame Halvkugle mister den Mand, som gifter sig, Halvdelen af sine Rettigheder og fordobler sine Pligter; det er en daarlig Handel. Paa den ene Side raaber Forstanden, den sunde Fornuft og hans velforstaaede Interesse til ham: vedbliv at være fri; paa den anden Side kræver Naturen sin Ret. Den sunde Fornuft vilde maaske gaa af med Sejren, hvis ikke Naturen havde Mistillid til Manden, som overvejer. Derfor bebrejder Schopenhauer ogsaa Naturen stærkt, hvad han i sin dramatiske Stil kalder et Theaterkneb.

Den har efter hans Mening forudseet det Tilfælde, da Manden vilde tænke altfor rigtigt og afslaa at binde sig for hele sit Liv for at opnaa en forbigaaende Tilfredsstillelse, som han dog føler sig skuffet ved — tilføjer han — thi Illusionen, som førte ham bag Lyset, er forsvunden. For at bevæge Manden til at bebyrde sig med Kvinden, til at underholde og bevogte hende, har Naturen, siger han, „i nogle Aar smykket hende med Skjønhed, Ynde og overordenlige Fuldkommenheder." — Schopenhauer glemmer nu sin forrige Beskrivelse af Kjønnet med de brede Hofter og de korte Ben. — Men denne Gave er kun forbigaaende, thi Naturen er efter hans Mening „sparsommelig". Disse Tillokkelser, der ere bestemte til at vinde, undertvinge og besnære Manden, vare ikke længere Tid, end hvad der er strengt nødvendigt til deres Værk; det vil sige, naar Manden først har paalaget sig sin Byrde, berøver Naturen Kvinden de Vaaben, som hun ikke længer har Brug for, ligesom Hunmyren efter sin Parring med Hannen mister sine Vinger, der vilde være unyttige, ja endog farlige for den under Æglægningsperioden.

En gammel Fægtelærer sagde en Dag til sine Elever: „I en Duel er der en Parade for Alt; men Vorherre, som vil have, at der skal blive Ende paa Duellen, mager det saa, at den ene af Modstanderne kommer for sent med Riposten." Det Begreb, som denne Fægtelærer gjorde sig om Forsynet, har megen Analogi med det, som Schopenhauer gjør sig om Naturen. Den vil ogsaa, at man skal gjøre Ende paa det; Livet og ikke Døden er af Vigtighed for den til Fortsættelsen af dens Værk, og i Duellen mellem Kvinden og Manden er det altid Manden, som kommer for sent med Paraden. Hans Nederlag medfører ogsaa Tabet af den sunde Fornuft, Forstanden og hans Selvinteresse. Idet han er Offer for et Sammenstød af Omstændigheder, som det er umuligt at besværge, seer han sig indsnæret i et Net, han ikke kan rede sig ud af. Hvorledes skulde han kunne gjøre Modstand og med hvilke Vaaben? Diderot, der var toogtresindstyve Aar gammel og forliebt i alle Kvinder, sagde til en af sine Venner: „Jeg siger ofte til mig selv: gamle Nar, gamle Fæ, naar vil Du dog engang høre op med at udsætte Dig for enten at faae et Afflag eller at blive til Nar?" Diderot anklagede sig selv, Andre holde sig til Kvinden: Chamfort fortæller os, at da Voltaire en Dag var hos Fru du Chatelet, morede han sig med Abbé Mignot, som endnu var et Barn og hvem han havde paa sine Knæ. Han gav sig til at spøge med ham og formane ham: „Min Ven," sagde han til ham, „naar man vil gjøre Lykke hos Mændene, maa man have Kvinderne med sig; og for at faae Kvinderne med sig, maa man kjende dem. Du maa derfor vide, at alle Kvinder ere falske og . . ." — „Hvad for Noget! alle Kvinder! Hvad er det De siger?" udbrød Fru du Chatelet forbitret. — „Frue," sagde Voltaire, „man maa aldrig sige Usandhed til Børn."

II.

Der er altsaa ifølge Schopenhauer to forskjellige Love, den ene en Naturlov og den anden en kunstig Lov. Naturen ønsker Slægtens Forplantning paa Basis af Foreningen imellem Mand og Kvinde. Naturen indgyder den Ene en Attraa og laaner den Anden for en Tid en Tiltrækningskraft, der er istand til at bringe denne Attraa til at opstaa. Ved denne dobbelte Kraft naaer den sit Maal, mere forlanger den ikke; men for at overvinde Skuffelsen og Mætheden hos Manden, vækker den hos ham Attraa efter Forandring, det Gjøglebillede, ved Hjælp af hvilket den sikrer sig hans ubevidste Medvirkning til Fortsættelsen af sit Værk. Med andre Ord: den gjør ham til Polygamist og vil have, at han skal være det. Monogamien er altsaa ifølge Schopenhauer en kunstig Lov, der er i Modstrid med Naturen. Kvinden har indført den i Kraft af sin Forfængelighed; Manden modsætter sig den og unddrager sig den til Trods for de sociale Baand. Enhver Afvigelse fra Naturloven maa nødvendigvis føre til et urimeligt Resultat, hvilket ogsaa finder Sted. Den tydske Filosof siger ironisk til os, at det er til ingen Nytte at kjævles om Polygamien, siden den i Virkeligheden existerer overalt. „Hvor finder man," siger han, „virkelige Monogamister? Vi leve Alle i Polygami, idetmindste for en Tid, og de Fleste næsten for bestandig. Naar en Mand trænger til flere Kvinder, er det ganske i sin Orden, at han har Ret til, ja endogsaa er forpligtet til at bebyrde sig med flere Hustruer. Kvinden vil derved blive bragt tilbage til sin rette Rolle, som bestaaer i at være Underordnet, og man vil snart se „Damen", dette Monstrum, der stammer fra den europæiske Civilisation og den germano-kristelige Dumhed, forsvinde af Verden med hendes latterlige Fordringer paa Ærbødighed og Ære. Jo flere Damer der er, desto flere er der ogsaa af disse ulykkelige Kvinder, som nu opfylde Europa."

Følgen heraf bliver: for Kvinden Lighed i Afhængighed og Uansvarlighed med Ret til at tilhøre den, som vil vælge hende; for Manden Tilfredsstillelse af den Attraa, som venter Alt af et frit Samtykke, og Befrielse for et nedværdigende Baand, der strider mod hans Natur.

Hvor fører Eders monogamistiske System Eder hen? siger Schopenhauer til os. Seer I ikke, at naar I tilstaa Kvinden Rettigheder, som ere over hendes Natur, paalægge I hende ligeledes Pligter, som ere over hendes Natur, og at Følgen deraf bliver for hende en Række af Ulykker? Manden, der gifter sig, begaaer øjensynlig en Uforsigtighed, dersom han ikke har gjort et glimrende Parti. Dersom han ønsker at møde en Kvinde, som behager ham fuldstændig, vil han søge hende op udenfor Ægteskabet og ogsaa udenfor de Hensyn til Formue og Stand, som begrændse hans Valg indenfor en snever Kreds. Resultatet af dette Raisonnement er følgende Hypothese. En ugift Mand møder en Kvinde, hvem han synes overordenlig godt om og som ligeledes er ubunden. Dersom hun foruden alle de Ynder, der drage ham, ikke er af lige Stand og har en ligesaa stor, om ikke større Formue end han, saa vil Følgende hændes: Forstanden, den sunde Fornuft og de sociale Fordomme ville sige til Manden, at et Ægteskab med hende vilde være en dum Historie; han vil derfor bestræbe sig for udenfor Ægteskabet at opnaa en Ægtefælles Rettigheder af hende. Hun vil enten give efter og miste sin Ære, eller hun vil gjøre Modstand, og saa vil han vige; i sidste Tilfælde risikerer hun i høj Grad at komme til at ægte en Mand, som hun synes mindre godt om, eller at hentæres, idet hun bliver en gammel Pebermø. „Ægteskabet," siger Schopenhauer, „er en Fælde, som Naturen lægger for os."

Kvinderne have efter hans Mening Intet at vinde ved Bevarelsen af Monogamiet; men deres Stivsindethed og Stridighed er saa stor, at Exemplerne fra Fortiden, Filosofernes Bevisførelser, ja endog Schopenhauers Argumenter ikke kunne overbevise dem og sandsynligvis ikke nogensinde ville overbevise dem. Til Bevis herfor tjener, at de indbyrdes have indgaaet et Slags stiltiende Forbund, som Schopenhauer bliver arrig over, og som han angiver i bitre Udtryk. De vente og forlange af Mændene Alt, hvad de ønske, nemlig Beskyttelse, et Navn, Underhold, Luxus, Kjærlighed, Hensynsfuldhed, Lydighed og en dum Ærbødighed. Manden venter i Grunden kun en eneste Ting af Kvinden; derfor indrette de sig ogsaa saaledes, at Mændene ikke kunne opnaa dette Eneste af dem, uden til Gjengjæld at give en højtidelig Forsikring om at ville hellige dem deres Liv. Af dette Arrangement er deres Samtykke afhængigt. For at opnaa det, støtte de hverandre og vise en sand Korpsaand. Derfor rykke de i sluttede Rækker mod Mændenes Armee, som takket være den intellektuelle Overlegenhed ere i Besiddelse af alle de jordiske Goder, Kvinderne eftertragte.

Det er den fælles Fjende, som de maa besejre, for ved denne Sejr at komme i Besiddelse af de Goder her paa Jorden, som Manden tilvejebringer. De have altsaa opstillet det Princip, at man maa nægte Manden enhver Indrømmelse, for at nøde ham til Ægteskabet, det eneste Middel til at faae hele Kvindekjønnet forsørget. For at opnaa dette Resultat er det nødvendigt, at Betingelserne blive strengt overholdte; derfor vaage de alle med en sand Korpsaand over deres Udførelse. En ung Pige, som giver efter for sin Lidenskab, er skyldig i Forræderi mod hele sit Kjøn, thi dersom Andre efterlignede hende, vilde den fælles Interesse være udsat for Fare. Man udelukker hende derfor fra Samfundet, tildænger hende med Skam og erklærer, at hun har mistet sin Ære. Saaledes gaaer det ogsaa den gifte Kvinde, som giver efter for Fristelsen, thi hun svigter en af de Kapitulationsbetingelser, som hendes Mand er gaaet ind paa. Hendes Exempel vilde vække alle Mænds Opmærksomhed og bringe dem bort fra at underskrive en lignende Traktat, hvoraf alle Kvinders Velfærd er afhængig.

For Schopenhauer er Kvindernes foregivne Æresprincip — efter hvad man seer — simpelthen en paa Interesse grundet Beregning, det kunstige Resultat af et nedrigt Forbund, der gaaer ud paa at gjøre Manden føjelig.

Men hvor snedige alle disse Kombinationer end ere, tilføjer han, saa kunne de ikke modstaa Omstændighedernes Magt eller modsætte sig Naturens Virksomhed og forplumre dens Kræfters Spil. De vende sig mod Kvinden: det er saa langt fra at Ægteskaberne tage til, at de tvertimod tage af, og Ægteskabsbrydernes Skare voxer. Paa samme Maade voxer ogsaa Hæren af de frie Kvinder, som ere Forræderster mod deres Kjøn og have gjort Brud paa alle disse Planer og hvis Bistand, hvad enten den ydes af et godt Hjerte eller er tilfals, giver Manden Kræfter til at staa imod og kun kapitulere paa gode Betingelser, det vil sige mod reelle og solide Fordele, som sikre ham Fred i den modne Alder eller i hans Alderdom, som undertiden kommer for tidlig.

Schopenhauer er i Grunden af samme Mening som den skikkelige Mand fra det attende Aarhundrede, hvem man foreslog et Giftermaal og som svarede: „Der er to Ting, som jeg altid har elsket til Affindighed; det er Kvinder og den ugifte Stand. Min første Lidenskab er ved at tabe sig, men jeg har isinde at bevare den anden."

For den tydske Filosof fører Monogamiet altsaa til et dobbelt Resultat: den faldne Kvinde og „Damen", som han kalder hende og mod hvem han nærer en bitter og dyb Antipathi, den europæiske „Dame", der — efter hvad han siger — er Gjenstand for hele Asiens Spot og af hvem Rom og Hellas ligeledes vilde have gjort Nar. „Hvad man kalder „Dame", er et Slags Væsen, som ikke burde være til." Han kræver hendes Undertrykkelse og forlanger heftigt, at man skal sætte dette Uhyre, der er et Produkt af den menneskelige Dumhed, paa hendes naturlige Plads som „Numer To". Der burde her i Verden kun være Husmødre, der tog sig af deres Husvæsen, og unge Piger, der forberedte sig til at blive det, og hvem en forstandig Opdragelse vilde vænne ikke til Indbildskhed, men til Arbejde og Ydmyghed. Det er netop, tilføjer han, fordi der er Damer i Europa, at Kvinder af den lavere Klasse, det vil sige Majoriteten, ere uendelig mere at beklage end i Orienten.

Til Støtte for sin Mening anfører han, hvad Lord Byron har nedskrevet i sin Dagbog: „Tænkt over Kvindernes Stilling hos de gamle Grækere. — Ret passende. — Den nuværende Tilstand er en Levning af Middelalderens Barbari, den er kunstig og stridende mod Naturen. — Kvinderne skulle kun befatte sig med deres Husvæsen; man skal føde dem godt og klæde dem godt, men ikke lade dem have noget med Samfundet at gjøre. De skulle undervises i Religion, men ikke kjende noget til Poesi og Politik og ikke læse Andet end gudelige Bøger og Kogebøger. De kunne give sig af med Musik, Tegning og Dands, af og til lidt Havearbejde og Markarbejde. Jeg har i Epirus seet dem med Held gjøre Vejarbejde; hvorfor ikke? Visne de ikke? Ere de ikke Malkekøer?"

Byron kunde, naar det skulde være, føre et helt andet Sprog til Kvinderne; men ligesom Schopenhauer var han ikke nogen Tilhænger af Ægteskabet. De vare begge Disciple af Diogenes fra Laerte: „Siig os, Diogenes, naar skal man gifte sig? — I Ungdommen er det for tidligt, i den modne Alder er det til ingen Nytte, og i Alderdommen er det for silde."

„Damen" indgyder Schopenhauer en besynderlig Aversion. Han seer i hende en forfalsket Civilisations Kunstprodukt, en Inkarnation af alle Plager og en Maskine, der er bestemt til at øde Penge, og i den Henseende forstaaer han ikke Spøg. „I Bunden af deres Hjerter indbilde Kvinderne sig, at Mændene ere skabte til at fortjene Penge og Kvinderne til at give dem ud." De faa gode Egenskaber, som de kunne have, og Listen derover er meget indskrænket, kunne efter hans Mening ikke holde ud under den kunstige Stilling, vor Dumhed har skabt dem. Medens de af Naturen ere blide og ømme, saalænge de ere Kvinder, blive de hovmodige og haarde, naar de blive „Damer". Det kommer af, siger han, at Rivaliteten, som ikke gjør sig synderlig gjældende hos Mændene, omfatter hos Kvinderne hele Kjønnet; „thi de have alle kun den samme Haandtering og den samme Forretning." Det er tilstrækkeligt, at de mødes i en Gade eller i et Selskab — strax vexle de Blikke som Guelfer og Ghibelliner. De maale hverandre med Øjnene og hade hverandre. Læg ogsaa Mærke til, „at Manden sædvanligvis taler med et vist Hensyn og en vis Humanitet til sine Underordnede, men at det er utaaleligt at se, med hvilket Hovmod en Verdensdame tiltaler en Kvinde af den lavere Klasse." Efter hans Mening kommer det af, at hos Kvinderne er Rangsforskjellen langtfra saa fast som hos Mændene og kan lettere modificeres eller hæves. Hos Manden er Rangen et Resultat af tusinde Omstændigheder; men hos Kvinderne bestemmer et Eneste Alt: den Mand, hvem de have forstaaet at behage. Idet de alle have samme Funktion, sættes de alle paa lige Fod; derfor ere de ogsaa alle optagne af Tanken om at skabe eller vedligeholde Rangsforskjellighederne indbyrdes.

III.

Sagen er udviklet, Processen sat igang, Afslutningen melder sig, og man har seet, at Schopenhauer ikke viger tilbage for radikale Slutninger. For ham er Kvinden Fjenden ligesom for Middelalderens Asketer. Man maa ophæve Ægteskabet og ophæve Kjærligheden, idet man fører Kvinden tilbage til hendes lavere Rolle. Det Forstandigste, det eneste Praktiske vilde være at fjerne hende fra Tilværelsen; men her, hvor det er glippet for Schopenhauer, vil det glippe for mange Andre. Naturen, der er frugtbar paa Bedrag, og Kvinden, der er øvet i listige Anslag, have disse „Theaterkneb" i Beredskab, som spotte de lærdeste Kombinationer og de mest logiske Raisonnementer af Filosoferne.

D'Alemberts Amme bebrejdede ham en Dag hans Iver for Studeringerne og hans ringe Lyst til Fornøjelser. „Du bliver aldrig Andet end en Filosof," sagde hun med en Slags Medlidenhed. — „Hvad er da en Filosof?" spurgte d'Alembert. — „En Nar, der plager sig hele sit Liv igjennem, for at man skal tale om ham, naar han er død."

Schopenhauer har anvendt meget Talent for at bevise sine Theses. Han har et for et gjentaget alle Argumenter mod Kvinderne, Kjærligheden og Ægteskabet; han har med Veltalenhed prædiket den fuldstændige Afholdenheds Sag og i Mangel deraf, thi man maa holde den menneskelige Skrøbelighed Noget tilgode, Polygamiets Sag. Man vil læse Schopenhauer med Interesse, men han hverken omvender eller overbeviser sine Læsere. Det er ikke nok at afskyde skarpe og forgiftede Pile mod Kvinderne og skildre Monogamiet som en ødelæggende Institution; man burde kunne bevise os de polygame Folkeslags Overlegenhed over de monogame samt godtgjøre med klare Beviser, at Civilisationen skrider frem hos de første og gaaer tilbage hos de sidste. Det vilde dernæst være nødvendigt at bringe en uimodstaaelig Strøm til at vende tilbage, at undertrykke de ædleste og mest ophøjede Følelser hos Mennesket, fremfor Alt Kjærligheden; men det er et Foretagende, som trodser og vil trodse alle Filosofers Anstrengelser, hvor tydske de end ere. Schopenhauer vil ikke finde Tilhængere i Frankrig, man vil more sig over hans Griller, og først og fremmest ville Kvinderne gjøre det; men man vil sige til sig selv, at Kvinderne ere uendelig meget mere værd, end han afmaler dem, samt at om Livet end ikke altid er et Gode, saa er Kjærligheden ikke altid et Onde, at det Ene hjælper til at støtte det Andet og at det ikke er ved at rakke ned paa sin Ledsagerinde, at Manden skal hæve sig selv.

Han er, hvad han er, ligesom hun er, hvad hun er; begge ere ufuldkomne, men de komplettere hinanden. En aandrig Mand sagde en Dag spøgende, da der var Tale om Kvinderne og deres Fejl: „Man maa vælge imellem at elske Kvinderne eller at kjende dem, der gives ingen Middelvej." Hvormange Kvinder vilde kunne sige det Samme om Mændene, og hvormange Mænd vilde aabent tilstaa, at Størsteparten af Kvinderne fortjene at blive elskede desto højere, jo mere man kjender dem! Vi have Alle et Gran af Schopenhauer i Hovedet og af Tibul i Hjertet; Hjertet leder os og vil stedse lede os.

Bogen slutter med denne Tanke af Schopenhauer: „Idet jeg føler min Død nærme sig, gjør jeg den Bekjendelse, at jeg foragter den tydske Nation for dens uendelige Dumhed, og at jeg rødmer over at tilhøre den." Det er haardt for . . . de tydske Kvinder. Med al Reservation ville vi gjentage med en af vore Diplomater, da han kom tilbage fra Tydskland: „Jeg veed ikke Noget, som jeg vilde være mindre skikket til, end til at være Tydsker."

Den experimentale Roman.

Af **F. Brunetière.**

Sluttet.

Voltaire siger et Sted, at „Detaillerne er et ulykfaligt Utøj, der fortærer de store Værker", og han har Ret. Man svæver nutildags i den Vildfarelse, at det just er ved disse Detailler, at de litteraire Værker faae deres store og varige Betydning; nej, det er just ved dem, at de ødelægges. Man siger, at det er Detaillerne, der gjøre dem sande, og om neppe ti Aar vil det vise sig, at det just er dem, der gjøre dem falske og usande. „Ethvert Dokument er uomstødeligt, Moden formaaer Intet imod det." Ja, naar det drejer sig om Historien, men ikke naar Talen er om den skjønne Litteratur. Det er just tvertimod disse Dokumenter, denne nøjagtige Beskrivelse af en Dragt eller et Bohave, denne Spisefeddel eller denne lange Sadelmagerregning, der ville bevirke, at Værket om en 10—15 Aar vil blive usandt. Hertil kommer endvidere, at alle disse minutieuse Beskrivelser, alle disse i det Enkelte gaaende Detailler, hvor stort et Talent saa Forfatteren end anvender derpaa og hvor god Villie end jeg, Læseren, møder med, dog tidlig eller silde, men ufejlbarlig, ende med at kjede eller trætte. Der faaer jeg saaledes en Beskrivelse af et Tæppe i et Værelse, af en Seng paa dette Teppe, af Sengetæpperne og Dynerne og Lagnerne paa denne Seng; hvad der trætter her, er denne Uendelighed i Beskrivelsen. Der gives ubetydelige Detailler og fremfor Alt unyttige Detailler. Hvad Lys kan det vel kaste over en Karakter, om Vedkommendes Seng er en Jernseng eller en Træseng, om den staaer midt for Væggen eller i en Krog af Stuen, om den har Omhæng eller ej, og om dette Omhæng er af Sirts eller Meubeldamask? Anderledes forholder det sig da heller ikke, naar det er et Menneskeliv, som man saaledes vil skildre med denne detaillerede Nøjagtighed. En Mand udøver et Haandværk, men derfor er han dog ikke stadig og i alle mulige Livets Forhold helt og holdent optagen af dette Haandværk; en Anden er født og døer i den og den bestemte Livsstilling, men derfor er han dog ikke stadig og i alle Livets Forhold en Slave af denne Livsstilling; en Tredie har en bestemt, skarpt udpræget Karakter, men derfor dominerer denne bestemte Karakter ham dog ikke stadig og i alle Livets Forhold. Man taler om Realitet, man siger, at „det er det Reelle, der har skabt Verden, som den er," og omendskjøndt Paastanden ikke hører til de klareste, saa troer jeg dog at kunne forstaa, hvad der menes med den. Men i det virkelige Liv maa man dog tilstaa mig, at Apotheker Homais (i „Madam Bovary"), denne deklamerende, vrøvlevorne Dumrian, af og til lader Ytringer undslippe sig, som ere hverken fordringsfulde eller dumme, men aldeles ligegyldige og som intetsomhelst Lys kaste over hans Karakter. Og i det virkelige Liv foretager Baron Hulot (i «la Cousine Bette» af Balzac) ligesom alle vi Andre sig dog Et og Andet, der Intet lægger for Dagen af hans tøjlesløse Lidenskaber og hans sandselige Begjær, selv for den mest paapassende Jagttager. I Romanen derimod aabner Homais aldrig sin Mund uden at komme med en Kapitaldumhed eller gjør Baron Hulot saa at sige ikke et Skridt, ikke en Bevægelse, uden at dette Skridt eller denne Bevægelse har Hensyn til hans herskende Lidenskab og dominerende Begjær. De ere altsaa sande — thi de ere sande — just i saa meget, at de ophøre at være virkelige — thi det ere de ikke.

Vi trænge til en Smule Idealisme. Dette vil ikke sige saa meget, som hvad Zola behager at antage det for, nemlig at man af Romanforfatterne fordrer „tomme Apotheoser, store, falske Følelser, forud givne Formler og en Brammen med moralske Lærdomme." Zola spøger, naar han paastaaer, at man af ham vilde forlange, „at han skulde forlade Jagttagelsernes og Experimenternes Standpunkt og basere sine Arbejder paa det Irrationelles og det Supranaturalistiskes Basis," eller „at han skulde lukke sig inde i det Ubekjendte under det forbausende Paaskud, at det Ubekjendte er ædlere og skjønnere end det Kjendte." Han, der finder, at det er „bestialske Bebrejdelser", der rettes imod Naturalismen, med hvilken Betegnelse mon han vil give os Lov til at karakterisere denne mærkelige Definition af Idealismen? Vil han ialtfald være saa god at sige os, i hvilken Henseende Valentine er baseret paa det „Supranaturalistiske" eller Indiana paa det „Irrationelle"? Maaske han vil vise os den „Brammen med moralske Lærdomme", der findes i „Colomba", eller de „forud givne Formler og de store, falske Følelser" i „Julie de Trécoeur?" Jeg skjænker ham fuldstændig de „tomme Apotheoser" (des apothéoses creuses), som hører iblandt de Udtryk, som det ikke er givet mig at forstaa. Nej, her er hverken Spørgsmaal om „Supranaturalisme" eller „irrationelle Begreber", Zola gaaer udenom Problemet, og Problemet er et ganske andet. Det gjælder om at bestemme, paa hvilke Betingelser Realismen bliver sand.

Lad os kort og godt angive et Par af disse Betingelser.

Først og fremmest gjælder det om at samle Virkelighedstræk og anbringe dem under det bestemte perspektiviske Standpunkt, som enhver Kunsts specielle Optik fordrer. I det virkelige Liv lære vi kun langsomt, igjennem længere Tid og gjennem stadig fornyet Erfaring dem at kjende, som omgive os. Der gives Ægtemænd, der dø, uden at det er lykkedes dem at lære deres Hustruer at kjende tilbunds, Sønner, der leve under deres Fædres Tag, der blive Mænd og hvem Fædrene aldrig lære at kjende. Det er nødvendigt, at Kunsten finder paa Midler til at forkorte den for dette Menneskets Kjendskab til Mennesket nødvendige Tid; den maa reducere, sammendrage, simplificere, og ud fra denne taalmodig ophobede Samling af Jagttagelser, af dette Kaos af sammensankede Notitser maa det rent Menneskelige udskilles. Det kan saa være, hvad man vil, et pathologisk Tilfælde som Madame Bovary, et psykologisk Tilfælde som Fa'er Goriot, en absolut Type som Eugénie Grandet. Hvor mange Gange har ikke Zola troet at have naaet noget Saadant, og hvor mange af hans Romaner vil virkelig en upartisk Læser vove at stille blot nogenlunde i Sammenligning med de her nævnte? For at gjøre afgjort Lykke er det ingenlunde tilstrækkeligt at have et æsthetisk System fix og færdigt som Zola, det gjælder om Intet mindre end om det, man kalder for Opfindelse i Kunsten, og det gjælder fremfor Alt om at

finde det bestemte Midtpunkt, det psykologiske saavelsom det geografiske, i hvilket den skildrede Personlighed vil naa det Trin af Sandsynlighed, der udgjør Kunstværkets Sandhed og Liv. Hvorfor indtager «L'Assommoir» en Plads for sig iblandt Zolas Værker? Fordi dens Forfatter i sin Bestræbelse for at ville skildre den totale Fornedrelse og den forfærdelige Sløvhedstilstand, hvori Drukkenskaben bringer sine Ofre, netop her i denne Bog har fundet det rette Midtpunkt, fordi denne skjændige Lidenskab kun udøver alle sine Virkninger i Arbejderklassen, idet den i andre Samfundsklasser kun nedbryder det enkelte ulykkelige Individs Helbred, hans Værdighed og hans huslige Lykke, men ikke direkte øver sin ødelæggende Indflydelse paa Hustruens Skjæbne, paa hendes Hæderlighed og paa Børnenes Opdragelse. Overalt er Drukkenskaben en privat Ulykke indenfor Hjemmets fire Vægge, men i den Verden, fra hvilken «L'Assommoir» henter sit Stof, bliver den en social Fare af uhyre Betydning.

Det er imidlertid forgjæves, at Zola kalder sig Realist eller Naturalist, han er det i Virkeligheden ikke, og hverken som Romanforfatter eller som Kritiker har han nogensinde havt noget virkeligt Fællesskab med de Doktriner, til hvis ivrige Talsmand han gjør sig. Luk f. Ex. en af hans Romaner op og se, hvorledes denne store Jagttager gjør sine Jagttagelser efter Virkeligheden. Man læse:

„Til andre Tider maatte han agere Hund for hende. Saa kastede hun sit duftende Lommetørklæde langt hen i Værelset, og han maatte, krybende paa alle Fire, skyndsomt snappe det op med Tænderne. Saa hed det:

«Apporte, Cæsar! Det var godt, min Dreng, god Hund; naa, saa kom da, ellers faaer han Bank!"

Og han var henrykt over hendes Nedladenhed, og han nød formelig det at agere umælende Dyr og brølede af fuld Hals:

„Bank mig bare! vov, vov, vov! bank mig blot, giv mig blot mere Bank!"

Lad os saa tage Thomas Otways Sørgespil «Venise preserved» fra 1682 for os. Senatoren Antonio er Kourtisanen Aquilinas Elsker; i en af Stykkets Scener skjælder hun ham ud, kalder ham et Dyr, en Idiot og siger, at der ikke er andet Godt ved ham end hans Penge.

„Jeg er altsaa en Hund!"

„Aa ja, Monsignore, en Hund!" hvorpaa han kryber under Bordet og giver sig til at gjø.

„Naa, saa Du bider! Godt, saa sparker jeg!"

„Ja, spark blot, mere Spark! Vov, vov, vov, stærkere, spark endnu stærkere."

Er det ikke et underligt Sammentræf? Jeg mindes i den Anledning, at Zola, da hans Stykke «Les héritiers Rabourdin» i Aaret 1874 gjorde Fiasko paa det lille Clunytheater, tog meget skarpt og i meget høje Toner tilorde imod Kritiken og erklærede, at naar man ikke applauderede dette Stykke, saa var det i Virkeligheden Ben Jonsons berømte „Volpone", som man havde havt den Dristighed at undlade at yde sit Bifald. „Ikke en eneste Kritiker," tilføjede han, „har seet dette! Ganske vist udfordrede dette nogen Lærdom, nogen Belæsthed, nogen Omhyggelighed for de fremmede Litteraturer." Virkelig saameget? Aa nej, det kunde godt være det Samme med denne „Lærdom", med denne „Omhyggelighed for de fremmede Litteraturer"; det vilde være fuldstændig nok at efterligne Zola, det vil sige tage Taines engelske Litteraturhistorie for sig og slaa op i den. Der vil man nemlig i 2. Del (S. 33—50)*) finde en udførlig Analyse af Ben Jonsons Volpone og i samme Del (S. 656) det ovenfor citerede Sted af Otways Tragedie. Zola fortsætter: „Engang blev hun greben af et Lune og forlangte, at han en Aften skulde komme til hende, paaklædt i sin Gallabragt som Kammerherre . . . Efterat Kammerherren derpaa havde taget hele Herligheden af sig og Uniformen laa paa Gulvet, raabte hun til ham, at han skulde give sig til at hoppe paa den, og han hoppede." Det forekommer mig højst sandsynligt, at Zola ikke vilde have faldet paa dette Træk, dersom der ikke (S. 655) i samme 2. Del af Taines Bog stod følgende: „Den lille Laclos sagde engang til en eller anden Hertug, idet hun tog hans brede Ordensbaand af ham: Læg Dig paa Knæ paa det, gamle Abekat af en Hertug! — og Hertugen knælede pligtskyldigst." Man maa tilstaa, at den, der saaledes benytter snart Ben Jonson og Otway, snart Restif de la Bretone og Casanova, ikke ret vel egner sig til at prædike den umiddelbare Jagttagelses og Experimenteringens Evangelium.

Ere saaledes Zolas „Jagttagelser" ikke egenlig „Realistens", saa er hans Stil tidt og ofte en Romantikers. Løjerligt nok! hans „Studier" ringe Aar 1900 ind, men i sine Romaner staaer han endnu paa Standpunktet 1830. Det er højst utaknemmeligt af Zola at behandle Théophile Gautier saaledes, som han stadig gjør. Jeg kjender idetmindste ikke nogen Beskrivelse af Zola, som ikke fuldstændig er i Théophile Gautiers' Maneer, og det er ikke smukt af ham at fornægte sine Mestre.

Kun i een Henseende stemme Zolas Arbejder overens med hans Doktriner, og det er i Henseende til det platte, grove Sprog, der kommer tilorde i dem, og de vulgaire, gemene Sujetter, han oftest behandler. Hvor i Alverden have dog vore Romanforfattere af den nye Skole seet Alt det, som de skildre os? Og have de virkelig seet det? Hvad Zola angaaer, tør jeg med temmelig stor Sikkerhed sige: han har ikke seet det. Og selv om han saa havde seet det, hvorfor saa evig og altid skildre Menneskeslægtens allerhæsligste, allermest frastødende Sider, og hvad er Hensigten hermed? At afskrække? Troer Zola da virkelig, at Skildringen af Coupeaus delirium tremens vil kunne bringe en eneste Drukkenboldt til at holde op med sin Last, eller at Nanas Koppesygdom nogensinde hos en ung, ulykkelig Kvinde af Folket vil kunne veje op imod alle de Frihedens, Glædens og det luxeuse Livs Fristelser, som han i saa rigt Maal ruller op for hende? Luk dog Øjnene op og se dog omkring Eder: vort Aarhundrede er virkelig ikke saa blottet for Dyd og gode Sæder, at man jo dog af og til kan støde paa gode Exempler herpaa paa sin Vej. Fra Madeleinekirken til Bastillepladsen, fra Østbanegaarden til Montrouge kan man endnu træffe paa skikkelige Mennesker, der føle sig lykkelige ved at føre et beskedent Liv, Familiefædre, der spare sammen, Hustruer, der ere deres Mænd tro, og Mødre, der sørge godt for deres Børn. Siig ikke, at disse Folk ingen Historie have! De have en Historie, og det den interessanteste og den sandeste af alle, Historien om trange Dage, denne i hvert Menneskeliv saa lange Historie, og Historien om lykkelige Dage, da Skjæbnen smiler til dem og belønner dem for Arbejde og Møje, og endelig Historien om disse

*) Den danske Udgave 2. Del Side 227 o. f.

ophøjede Følelser, der med deres Baand fra Dag til Dag stærkere og stærkere have sammenknyttet to eller flere Existenser til hinanden, Enhver ofrende for de Andre noget af sin Personlighed, Enhver skjulende for de Andre nogle af sine Sorger og Smerter og Alle i Fællesskab nydende deres Glæder og stolende paa og støttende sig til hinanden.

Uheldigvis ere disse Tanker fremmede for Zola. Han har sin egen Æsthetik og sit eget System. I en af sine seneste ugenlige Feuilletoner skriver han Følgende, som jeg her citerer ordret: „Tag en Salon, den anstændigste af alle; dersom Du vilde nedskrive de Indbudtes oprigtige Bekjendelser, vilde den frembringe et Dokument, som vilde forarge baade Mordere og Tyve!" Enhver Kommentar vilde svække en saadan Principerklæring, ethvert Epitheton udviske Indtrykket af den. Læseren maa tage den, som den er og for hvad den er.

Drømme-Hans.

Novelle af **Rudolph Lindau.**

Fortsat.

I nogle Uger havde det været Edith en pinlig Tanke, at hun havde skrevet det Brev til Thomas Midford; men hun havde hidtil endnu ikke vovet at tilstaa dette for sig selv. Nu var hun imidlertid kommen ganske paa det Rene med, at hun angrede at have skrevet Brevet, og hun var vred paa Edington, fordi han havde foranlediget hende til at gjøre det. Som et behageligt Haab dæmrede den Tanke op i hende, at Brevet kunde være gaaet tabt. Hvorledes skulde det ellers forklares, at Midford endnu ikke havde svaret? Men saa kom hun pludselig til at tænke paa hans Afrejse fra Paris: han var rejst, uden at tage Afsked, og Alexander Edington havde sagt hende dengang, at Midford plejede at handle efter visse Principer, som han opfandt til sin private Brug; man maatte derfor ikke undre sig over, hvad han gjorde eller undlod at gjøre. — Billedet af Midford traadte frem for hendes Sjæl. Hvor det var forandret! Hvad havde dog kunnet lade hende finde Behag i denne uanselige, stille Mand? Hendes Moder havde seet klart; hun havde seet ham, som han i Virkeligheden var: kejtet, sky, sær og . . . kjedelig. — Hun tænkte tilbage paa de to sidste Samtaler, hun havde havt med ham. Han havde holdt et filosofisk Foredrag over tilladelig og utilladelig Bejlen. Han var uden Tvivl et godt og retskaffent Menneske. Hun ønskede ham alt muligt Godt. Men havde hun nogensinde kunnet elske ham? Hun vilde se op til den Mand, hun valgte; han skulde være hende en Støtte. — Midford? — Hun følte sig stærkere end han. Hvis en Ulykke ramte dem, saa vilde det blive hendes Opgave at trøste ham, at være ham en Støtte. — Hun gjorde en afværgende Bevægelse med Haanden, som om hun vilde bortjage et Billede, som var hende til Besvær, og en anden Skikkelse viste sig pludselig for hendes Aand: en ung, stærk, resolut Mand, ingen Drømmer, den hurtige Handlings Mand. — „Den Kvinde, der kan læne sig til Alexander Edingtons Arm, kan gaa roligt og sikkert gjennem Livet." — Hun sukkede, men hun var ikke sørgmodig. Et Øjeblik følte hun en Tanke af Anger over sin Vankelmodighed. — Var det ikke slet og falskt, at hun nu var rede til at skjænke sit Hjerte til den, som hun fra først af havde faaet kjær som Midfords Ven? Men det var kun hendes Forstand, som opkastede dette Spørgsmaal; hendes Hjerte brød sig ikke derom. Hun havde taget fejl, da hun troede, hun elskede Midford. Hvorfor skulde hun frivillig bøde for denne Fejltagelse og ofre ham sin Lykke? Hendes Lykke stod hende højere end alt Andet. — Hvad kom Midfords Skjæbne hende ved? Hun følte, at hun havde Frihed til at elske en Anden; hun vidste endnu ikke, om hun vilde elske nogen Anden, og endnu var Øjeblikket ikke kommet til at gaa dybere tilbunds i denne Tanke; men Et vilde og maatte hun gjøre sig ganske klart: Drømmeren Midford elskede hun ikke mere!

Hun gik hele Dagen omkring i sine egne Tanker. Om Aftenen begav hun sig med sin Moder til et Selskab, hvor hun traf en Mængde Bekjendte, deriblandt en ung, velhavende Franskmand, som forrige Vinter havde bejlet til hendes Gunst, men senere trukket sig tilbage fra hende, efterat han havde bemærket, at hans Bejlen havde været frugtesløs. Noget Ejendommeligt i hendes Væsen syntes nu igjen at drage ham til hende. Han nærmede sig den unge Amerikanerinde og sagde hende nogle smigrende Ord om hendes Skjønhed: „De seer ligesom forklaret ud i Aften."

Han ventede derpaa lidt forlegen paa, hvilket Indtryk „det Forklarede" vilde gjøre paa Edith, thi velopdragne unge Mennesker vove kun sjeldent at smigre Kvinder saa stærkt, som de fleste af dem nok kunne taale; men den unge „Belle" smilede venligt og saae saa opmuntrende paa Spørgeren, at de gamle Forhaabninger pludselig igjen vaktes tillive i den forelskede unge Mands Bryst. Han talte med stor Iver og indviklede sig, da Edith ikke svarede, i smukke og ikke let forstaaelige, meget lange Fraser, indtil han pludselig til sin dybe Beskæmmelse mærkede, at Edith, som smilede endnu mere „forklaret" end nogensinde, slet ikke hørte paa ham. Han fjernede sig derpaa i meget daarligt Lune; men Edith sendte saa venlig en Hilsen efter ham, at han spurgte sig selv, om den unge Piges Forstand monstro ogsaa var rigtig i Orden.

Fru Comyn og hendes Datter trak sig tidligt tilbage. Ediths Kammerjomfru, en snaksom fransk Pige, hjalp sin Frøken med Afklædningen. Da hun havde løst hendes lange, bløde Haar og det nu faldt ned over hendes hvide, unge Skuldre som et Net af Guld, traadte Kammerjomfruen et Skridt tilbage og sagde:

„Ingen uden jeg aner, hvor smuk den naadige Frøken er."

Edith rødmede helt op til Panden.

De følgende Dage gik. — Intet Brev fra Midford. — Og en Eftermiddag, uventet, tidligere end Edith havde vovet at haabe, lod Alexander Edington sig melde hos hende. Fru Comyn var gaaet ud; Edith var alene i Salonen. Hun blev siddende som fastgroet til Stolen; Bogen, hun havde læst i, faldt ud af hendes Hænder, og maalløs, med glad Forbauselse, men paa samme Tid ængstelig saae hun paa den Ind-

trædende. — Alexander nærmede sig hende med hurtige Skridt. — Den tolv Dages Rejse over Oceanet havde farvet hans Ansigt brunt, og kraftigt og bestemt lyste hans klare Øjne hende imøde; saasnart han imidlertid havde bemærket Ediths Forlegenhed, blev han selv forlegen, og tøvende strakte han sin højre Haand hen imod hende. Hun rakte ham Haanden; han vovede knap at trykke den og slap den strax igjen. Derpaa satte han sig ned. — Efter en kort Pause brød Edith Tausheden; hun spurgte, hvorledes Rejsen fra New-York til Europa var gaaet. — Edington besvarede hendes Spørgsmaal med usædvanlig Tungefærdighed. Han fortalte om Vejret undervejs, om Selskabet og Forplejningen ombord, om lutter Ting, som ikke i mindste Maade interesserede ham og om hvilke han vidste, at de ogsaa vare Edith fuldstændig ligegyldige. — Midford talte han ikke om. — Da han endelig var færdig med sin vidtløftige Beretning om Rejsen, standsede han, og efter en pinlig Pause spurgte han i en ganske forandret Tone, langsomt og forlegent, om Edith havde faaet hans Brev fra New-York.

Hun nikkede bejaende.

„Og har Midford skrevet Dem til?"

„Nej."

„Det er højst mærkeligt."

Edith gjentog disse Ord. — „Maaske han slet ikke har faaet mit Brev," tilføjede hun eftertænksomt.

Dennegang gjentog Edington Ediths sidste Ord. — De to unge Mennesker, der altid havde havt saameget at fortælle hinanden i Trouville, syntes pludselig at være blevne overordenlig ordknappe.

„Jeg haaber, at han ikke har faaet det," sagde Edith. Hun udtalte disse faa Ord højt og hurtigt. Edington svarede med dæmpet Stemme:

„Hvorfor haaber De det, Frøken Comyn?"

Den unge Pige blev pludselig rød: „Fordi jeg skammer mig over, at jeg har skrevet det Brev," svarede hun lidenskabeligt; „og fordi jeg er vred paa Dem, Hr. Edington, fordi De foranledigede mig til at skrive det. — De har ladet Dem paavirke af Deres Venskab i Deres Bedømmelse af Hr. Midford. De har siden den Tid selv skrevet mig til, at han rolig har hengivet sig i sin Skjæbne, at han slet ikke har ventet at faae Breve fra Paris. — Er det under disse Omstændigheder ikke ligefrem beskæmmende for mig, at jeg ... at jeg ..."

Hun kunde ikke sige Mere og vendte sig med en utaalmodig Bevægelse bort fra Edington. — Denne iagttog hende fra Siden af og saae, hvorledes hun hævede den højre Haand og bedækkede sine Øjne med det Lommetørklæde, som hun holdt i den. — En dyb Bevægelse paakom ham. Han rejste sig hurtigt og traadte hen for Edith. Han drog hendes Haand bort fra Ansigtet, og da hun med taarefyldte Øjne tilkastede ham et kort, bebrejdende Blik, sagde han bønligt:

„Frøken Comyn ... De maa ikke være vred paa mig!"

Men nu brød hendes Taarer frem, og hun begyndte virkelig at græde. Han holdt endnu hendes Haand. Hun havde sænket sit Hoved og hulkede sagte. Hun hørte til de sjeldne Faa, hvem det ikke skæmmer at græde. Hun saae uendelig rørende ud i sin Smerte. Han følte sig dragen ned til hende med uimodstaaelig Magt. Hans Mund nærmede sig det skjønne Hoved, og pludselig hvilede hans Læber paa hendes hede Pande. — Hun bøjede sig forskrækket tilbage. — Hendes Mund var lige ved hans Mund, og han kyssede hende. — I et Nu steg Blodet hende op i Kinderne; men hun gjorde ikke Modstand, og hendes Arme lagde sig blødt paa hans Skuldre.

„Min inderlig elskede Edith," hviskede han. — Da blev Porten nedenunder slaaet tungt i, saa at Krystallerne i Lysekronen sitrede og klang.

„Moder," sagde Edith sagte.

Han traadte et Skridt tilbage og saae forventningsfuld mod Døren; men den gik ikke op. Han lyttede endnu en halv Minut, og da Alting vedblev at være stille, sagde han halvhøjt: „Jeg kommer igjen i Aften. Paa Gjensyn, Edith . . . min elskede Edith!"

Han vilde omfavne hende endnu engang, men hun vendte sit glødende Ansigt bort fra ham og rakte ham Haanden. Han kyssede den ærbødigt og fjernede sig hurtigt.

Hun gik hen til Vinduet og saae ham forlade Huset og ile ned ad Champs Elysées. Hun saae efter ham med glad Stolthed. Hun mindedes, at hun ogsaa havde seet efter Midford, da denne havde listet sig ud af Huset efter den sidste Samtale med hende. — Alexandra gik med lette, elastiske Skridt. — Ja, saaledes maatte en Mand gaa, naar han havde tilkæmpet sig en stor Pris! — Gudskelov at hun var befriet for Midford! — Alexander havde ikke plaget hende med filosofiske Afhandlinger. Han havde kysset hende og erobret hende. Det var Kjærlighed! — Hun kunde føle Kysset endnu; det brændte paa hendes Mund, og hun bevægede sine Læber, som om hun vilde give det tilbage igjen.

Hun stod endnu længe ved Vinduet. Paa Gaderne bleve Lygterne tændte. En Tjener traadte ind i Værelset med en brændende Lampe. Først da vaagnede hun op af sine søde Drømmerier. Hun sukkede sagte og gik ind i sit Værelse for at klæde sig om til Diner'en. Nu var hendes Skjæbne altsaa afgjort; nu havde hun truffet sit Valg! Hvor herligt var Alting ikke!

De Tanker, som krydsede hinanden i Alexander Edingtons Hoved, medens han ilede afsted, vare ikke af en saa ublandet lykkelig Natur. En ubeskrivelig, aldrig følt Salighed opfyldte hans Hjerte med sin Varme; men utydeligt, neppe hørligt og dog pinefuldt fornam han ligesom langt borte fra en anklagende Stemme. Den blev højere, tydeligere, og pludselig sagde den til ham med rene, klare Ord: „Du har forraadt din Ven." — „Vanvid!" svarede han højt. — Men den bebrejdende Stemme taug ikke: „Alexander Edington, Du har forraadt din bedste Ven. Han vilde have handlet anderledes, mere trofast imod Dig, end Du har handlet imod ham."

* *
*

Fru Comyn havde med Glædestaarer og Hjertebanken givet sit Samtykke til sin Datters Forlovelse med Hr. Edington. Den saalænge ønskede og imødesete Begivenhed var indtruffen akkurat i rette Tid. Nogle faa Maaneder senere vilde den forvænte og ødsle Kone være bleven tvungen til at opgive sit Hus i Frankrig af Mangel paa Penge og trække sig tilbage til sin Familie i Amerika. Hun saae endnu ikke klart, hvorledes hun skulde kunne undgaa denne Ubehagelighed, thi selv blev hun jo ikke rigere ved sin Datters Giftermaal, end hun var, men hun haabede nu dog igjen at kunne blive i det skjønne Paris. — Hun havde aabent sagt Hr. Edington, at hun kun kunde give sin Datter et ganske simpelt Udstyr, og Alexander havde modtaget denne Meddelelse med fuldkommen Ligegyldighed. „Det vil vi slet ikke tale om," sagde han. — Amerikanerne lægge stor Vægt paa Penge, men

man træffer Mangen iblandt dem, som hellere selv vil fortjene deres Formue end lade sig den forære af sin Kone, Mangen, som redebont betaler høje Priser for al Slags Luxus og hvem en smuk Kone forekommer som en højst ønskelig, om end i tilsvarende Grad kostbar Luxusartikel.

De Forlovede syntes lykkelige. Alexander spiste hver Dag til Middag hos sin tilkommende Svigermoder og tilbragte hver Aften sammen med sin Forlovede. Fru Comyn ulejligede de unge Mennesker saare lidt, og de kunde gjensidig sige hinanden Alt, hvad de havde paa Hjertet. De holdt mest af at være alene, thi de havde Meget at fortælle hinanden; men de vare ikke ganske tilfredse med hinanden, og flere Gange forlod Alexander sin Forlovede i en mismodig Stemning, medens denne i slet Lune trak sig tilbage til sit Værelse. — Aarsagen til denne periodisk tilbagevendende Misstemning mellem dem var Thomas Midford. — Edington havde ikke kunnet undlade at tale om ham og antyde, at han bebrejdede sig, at han ikke havde handlet ganske rigtigt imod sin Ven. Dette havde Edith taget ham meget ilde op, og fra den Tid af var det hende, som atter og atter bragte Samtalen hen paa den Fraværende.

„De seer forstemt ud igjen idag," sagde hun til Edington.

„Det er jeg ikke, kjære Barn. Jeg har havt meget at bestille og føler mig lidt træt. Det er det Hele."

„Jeg er vis paa, at De igjen har tænkt paa Deres Ven."

„Nej, jeg forsikrer Dem, De tager fejl."

„De tænker mere paa ham end paa mig."

„Det gjør jeg ikke, kjære Edith."

„Det vilde ogsaa være stor Uret af Dem. — Jeg vil være Alt for Dem, Midford maa Intet være."

„Han var min Ven. Jeg vilde ønske, jeg kunde kalde ham saaledes endnu."

„Seer De! Jeg har Ret: De fortryder, hvad De har gjort."

Og nu kom der Taarer og Bebrejdelser. Alexander sukkede dertil. Han trøstede sin Forlovede, og han trøstede tilsidst ogsaa sig selv med den Tanke, at hans Forhold til Midford vilde være fuldstændig klaret om nogle faa Uger. Han havde skrevet til Blighton-Bar og meldt ham sin Forlovelse.

„Naar jeg engang har faaet talt ud med ham, saa er den Sag klar," sagde han. „Jeg kjender mig selv: jeg ærgrer mig kun saalænge over et Tab, til jeg har faaet det betalt. — Jeg betragter endnu Midford som en ubetalt Kreditor. Naar jeg først har faaet min Regning med ham bragt i Orden, saa skal Tanken om ham ikke forstyrre mig mere. Altsaa Taalmodighed! Hovedsagen er, at vi holder af hinanden."

Det unge Par forsonedes saa i Reglen igjen, uden at de egenlig havde havt nogen Strid; men en vis Forstemthed blev dog tilbage hos dem begge To. Edith begyndte at fatte ligefrem Uvillie mod Midford som den, der forstyrrede deres Lykke; Edington følte sig vel smigret i sin Forfængelighed ved at være elsket paa saa skinsyg en Maade af den Kvinde, han havde valgt; men paa den anden Side forekom Ediths Adfærd ham smaalig, uretfærdig, kvindagtig. Da han en Dag bladede i „Hamlet" og kom til det Sted: „Skrøbelighed, dit Navn er Kvinde!" lagde han eftertænksomt Bogen fra sig, strøg sig om Skjægget og sagde: „Ja, det er sandt!" — Men han elskede Edith, og aldrig faldt det ham saameget som et Øjeblik ind at give Afkald paa hende. Han sagde kun: „Det er Skade, at Midford just har kastet sine Øjne paa Edith. — De To passede forøvrigt slet ikke til hinanden. De vilde være blevne ulykkelige, hvis de havde faaet hinanden."

Han kunde logisk bevise sig selv, at han paa en Maade havde gjort Midford en Tjeneste ved at indtage hans Plads ved Ediths Side; men i hans Hjerte vilde Bebrejdelsens generende Stemme dog ikke forstumme: „Alexander Edington, Du har forraadt din bedste Ven!"

Den Slags Tanker paakom aldrig Edith. Thomas Midford kom hende ikke mere ved. Hun vilde ikke have ofret hans Minde en Taare, hvis man havde bragt hende Efterretning om hans Død. For hende var han død. Det krænkede hende, at han endnu levede for Alexander og at hans Skygge ofte stillede sig imellem ham og hende.

En Dag kom Edington tidligere end sædvanligt til sin Forlovede. Saasnart han havde hilst paa hende, rakte han hende et Brev. Det var det, som Midford havde skrevet med saamegen Omhu og som han havde udbedt sig Svar paa til New-York. Det var adresseret til Edington og var kommet til Paris kort efter hans Afrejse; det var blevet sendt efter ham til New-York, havde ogsaa forfejlet ham der og vendte nu, efter flere Ugers Omflakken paa Havet, tilbage til sit oprindelige Bestemmelsessted, Paris.

Edith aabnede Brevet uden nogensomhelst Bevægelse og læste det roligt igjennem fra Ende til anden. Derpaa rakte hun Brevet til Edington med et Smil, som han fandt styggt. Han gjennemfløj den lange Skrivelse i nogle faa Minuter og gav den derpaa tilbage til Edith. „Det stakkels Menneske," sagde han.

„Ja, et stakkels Menneske er han virkelig," gjentog Edith; men Ordet „stakkels" klang foragteligt og haanligt i hendes Mund, medens Alexander havde udtalt det med umiskjendelig Beklagelse.

„Brevet er gammelt," vedblev Edington. „Det vilde ikke nytte at sende Svar paa det til New-York nu."

„Jeg vilde under ingen Omstændigheder have besvaret det," svarede Edith skarpt. „Aa ja, det er virkelig et behageligt Ægteskabstilbud, som indeholder Forsikringen om, at den forsigtige Frier hengiver sig til Haabet om, at han ikke vil kunne gjøre sin tilkommende Kone lykkelig. — Er det en Mand? Jeg begriber ikke, at De kan forsvare ham endnu efter dette bedrøvelige Brev. De skulde dog virkelig nu være paa det Rene med Deres Vens Karakter!"

Hun gik bort i daarligt Humeur og lod Edington blive alene tilbage. Senere, i Løbet af Aftenen, bragte hun dog paany Samtalen hen paa Brevet.

„Hvis Hr. Midford ikke har betænkt sig igjen undervejs," sagde hun, „eller hvis han ikke med den ham egne Taalmodighed og Resignation venter paa Brev fra mig i New-York, saa kan vi sandsynligvis snart vente Deres Ven her. — Jeg vil naturligvis ikke modtage ham. — Hvad agter De at gjøre?"

„Jeg kan ikke lukke min Dør for ham."

„Det forlanger jeg heller ikke. — Hvad vil De sige til ham?"

„Det veed jeg virkelig ikke, kjære Edith; det maa jeg overlade til Øjeblikkets Indskydelse . . . Jeg vilde ønske, at Gjensynsscenen blot var forbi. Jeg bliver baade kold og varm, naar jeg bare tænker derpaa."

„En modig Slægt er I Mænd, det maa man lade Jer! Jeg er ikke bange for alle de Midford'er, der er til paa Jorden; men De, tilstaa det kun, De skjælver for Hr. Thomas."

„Jeg skjælver ikke for noget Menneske! — Jeg vilde ønske, at Thomas Midford var min Fjende; saa skulde jeg snart blive færdig med ham. Men uheldigvis er han min Ven."

„De mister ikke Stort, naar De mister ham."

„Jeg har altid holdt meget af ham, og han har aldrig viist mig Andet end Venskab."

„Siig ligesaa godt rent ud, at De fortryder, at De har fortrængt ham."

Edington trak Vejret dybt og saae resigneret opad. — Idet han derpaa bekæmpede sin Uvillie, sagde han blidt: „Nej, Edith, jeg har aldrig fortrudt, hvad jeg har gjort. Ikke for nogen Pris, heller ikke for Midfords Venskab, vilde jeg gjøre ufkeet, hvad der nu er skeet. — Det veed De godt! — Hvorfor er De saa haard og uretfærdig?"

„Fordi jeg elsker Dem højere end Alt i Verden! O, Alexander, De maa ikke være vred paa mig; tilgiv mig!"

De to unge Mennesker omfavnede hinanden, og Freden var atter sluttet, men en Fred, som Ingen af dem følte sig rigtig af Hjertet glad ved.

Nogle Dage efter traadte Midford tidlig en Morgen ind i Edingtons Kontor. — Han hilste paa sin Ven, som om han havde forladt ham Dagen iforvejen. Han var ikke i mindste Maade forandret: Bevægelserne vare afmaalte, Blikket bekymret. — I de sidste tolv Dage, det vil sige siden han havde forladt New=York, havde han atter og atter spurgt sig selv, af hvilken Grund Edith havde ladet hans Brev ubesvaret; og intet af alle de Svar, han havde givet sig selv paa dette Spørgsmaal, havde været tilfredsstillende.— Han var kommen til Paris den foregaaende Aften, og hans første Gang var nu til Edington, hos hvem han vilde forhøre sig, om denne tilfældigvis havde Brev til ham fra Edith, og om Comyns vare i Paris.

Edington var i en pinlig Forlegenhed. Han vovede neppe at se paa sin Ven. Men hans Forlegenhed varede kun faa Sekunder. Han tog hurtigt Mod til sig.

„Thomas Midford," sagde han; „det gjør mig ondt at det netop skal være mig, der maa volde Dem Smerte ... Jeg er forlovet med Edith Comyn."

Edington havde ventet en heftig Scene med Midford. Det vilde have været ham kjært, om denne havde overvældet ham med Bebrejdelser, om han havde givet ham Lejlighed til at retfærdiggjøre sig. Men Midford syntes som bedøvet. Han var bleven bleg og holdt sig med begge Hænder fast ved det Bord, han stod foran.

„Forstaaer De mig," gjentog Edington udfordrende, thi han maatte tale, hvis han vilde beholde sin Fatning: „Jeg er forlovet med Frøken Comyn."

Midford betragtede ham med et sløvt Blik, vendte sig lydløst bort og nærmede sig Døren. Edington gik efter ham og lagde Haanden paa hans Skulder: „Midford, hør mig!" Men den krænkede Mand gjorde en hurtig og ængstelig Bevægelse, som om han var bleven berørt af noget Urent og vilde ryste det af sig; og uden at have værdiget Edington et Ord eller et Blik, skred han over Tærskelen. — Først ude paa Gaden kom han til klar Bevidsthed om sin Ulykke.

„Er det muligt!" sagde han ved sig selv. Han grublede og drømte ikke som sædvanligt; han levede fuldstændigt i det nærværende Øjeblik. Han følte sig grusomt behandlet, forraadt. Ikke et Sekund faldt det ham ind at nære noget Haab om, at Sagen endnu kunde tage en god Vending for ham, at han maaske kunde gjenvinde Edith. Han følte, at hun var uigjenkaldelig tabt for ham; dog vilde han se hende endnu engang. — „Hvorfor?" — Han gjorde sig selv dette Spørgsmaal, uden at besvare det. — Han vilde høre af hendes egen Mund, at hun var troløs. I Kalifornien havde han med stor Møje udtydet hendes Brev falskt; nu forstod han det, ligesom Warden havde forstaaet det, som en Kjærlighedstilstaaelse. Hun skulde bekjende, at hun havde løjet.

Han havde nærmet sig Hôtel Comyn med hurtige Skridt. Det var endnu tidligt; Klokken var elleve. — I det Samme han vil træde ind i Huset, kom Edith ham imøde. Hun veg strax et Skridt tilbage, ubehagelig overrasket; derpaa gik hun ganske rolig henimod Midford og rakte ham Haanden.

„God Dag, Hr. Midford; det glæder mig at se Dem munter og velbeholden igjen." Mennesket saae ud som et Billede paa Lidelse.

„Frøken Comyn," sagde han med kvalt Stemme; „jeg har Noget at tale med Dem om; kun nogle faa Ord . . . Vil De tillade mig at ledsage Dem tilbage til Deres Salon?"

„Det gjør mig overordenlig ondt, Hr. Midford, men jeg har ingen Tid i dette Øjeblik. — Kan De ikke komme op til os efter Frokost? Det vil glæde min Moder at se Dem. — Eller vil De følge med mig? Jeg skal til Rue de Montaigne."

Hun begyndte at gaa, uden at oppebie Midfords Svar, og denne gik ved Siden af hende. Hun tilkastede ham et Blik fra Siden af og lagde Mærke til, at han endnu gik med den samme Overfrakke, som hun kjendte fra forrige Vinter. Den var nu baade falmet og saae lidt luvslidt ud. Alexander Edington klædte sig med udsøgt Omhu og var en af de eleganteste unge Mænd i Paris. — Midford forekom sig selv ubeskrivelig ynkelig ved Siden af den rolige, høflige, kolde Pige; men efter en lille Stunds Forløb fyldtes hans Bryst med bitter Harme, og med skjælvende Stemme sagde han:

„Jeg kommer ikke mere tilbage, og De faaer mig ikke mere at se. — De har kaldt paa mig, og jeg er ilet hertil fra den anden Ende af Verden ... Nu tager De imod mig som en Fremmed. — De handler slet imod mig; det har jeg ikke fortjent af Dem; — og Alexander Edington har handlet endnu slettere imod mig, og dog har jeg altid været hans Ven . . . Skam over Dem Begge!"

Edith holdt Hovedet sænket, thi hun var optagen af at finde en tør Vej for sine smaa Fødder. Det havde nemlig regnet stærkt kort iforvejen, og hist og her stod der store Vandpytter paa det brede, ujevne Trottoir. Blodet steg hende op i Ansigtet, da hun hørte Midfords Bebrejdelser. Hun ledte efter et Svar. Da hun vendte Hovedet om imod sin Ledsager, var han forsvunden. Hun gik videre med den hurtige, korte, regelmæssige Gang, som er ejendommelig for Pariserinderne. Hendes sirlige Fødder i de godt forarbejdede, stærke Støvler saae nydelige ud. Det vidste hun, og hun tænkte derpaa, da hun gik over Chausseen ved Champs Elysées og løftede Kjolen lidt op. Tanken om Midford bekymrede hende ikke; dog var hun meget opsat paa at komme til at tale med Edington og faae at vide, hvorledes Samtalen mellem de to Venner var løben af.

Midford var bleven staaende og saae efter den bortilende Edith. Han saae, hvorledes Kammerpigen, der diskret var bleven nogle Skridt tilbage, saalænge han havde talt med hendes Herskab, nu gik hen ved Siden af hende. Det forekom ham, at han bemærkede et spottende Smil paa Pigens Ansigt, idet hun gik forbi ham. Han skammede sig

for hende, for sig selv, for Alle. Han vilde ikke mere se Nogen, som han kjendte. Han steg ind i en Droschke, som holdt der i Nærheden, og lod sig kjøre til sit Hôtel. Der blev han hele Dagen paa sit Værelse. — Himlen blev mørk, graa Skyer sænkede sig ned over Paris, og en tæt, pladskende Regn brød løs fra dem. — Midford aabnede Vinduet; den kolde Regn slog ham ind i Ansigtet og gjorde ham godt. Han trak nogle Gange Vejret dybt; derpaa kastede han sig, uden at lukke Vinduet, paa Sengen og sank hen i en tung Søvn. — Efter flere Timers Søvn vaagnede han med Kuldegysninger. Det begyndte at blive mørkt. Han følte en fysisk Smerte i sit Bryst, som besværliggjorde ham Aandedrættet. Han var for træt til at tænke efter, men han følte sig ubeskrivelig ulykkelig. — Mekanisk indpakkede han igjen de faa Ting, som han havde taget ud af sin Kuffert om Morgenen; derpaa ringede han, lod sig sin Regning bringe, og Klokken otte, fireogtyve Timer efter sin Ankomst til Paris, rejste han til London. — Han var bange for, at han skulde blive syg. Netop derfor vilde han bort fra Paris. Den Tanke, at Edington kunde opsøge ham og tage sig af ham, var ham utaalelig. Han var hverken vred paa den falske Ven eller paa den troløse Elskede; men han vilde aldrig se dem mere. Det eneste Menneske, han længtes efter, var Georg Warden.

Sluttes.

Gjennemboringen af St. Gothard.

Da i gamle Dage Hyrdebefolkningen i den øvre Reußdal vilde bane sig en Vej over St. Gothards afskrækkende Højder, stødte den, som Sagnet fortæller, paa uovervindelige Vanskeligheder. I „Schöllenens“ næsten utilgængelige Bjergkløft mellem Göschenen og Urseren-Dalen skulde der spændes en forvoven Bro over den i en svimlende Afgrund brusende Reuß. Længe vilde Ingen række Haand til Udførelsen af dette dumdristige Byggeforetagende, indtil der omsider kom et Tilbud, som ganske vist var af en meget betænkelig Natur. Det var nemlig skrevet med Blod, havde som Motto en Gudsbespottelse og kom følgelig fra — Djævelen. Som Honorar forlangte den sælsomme Bygmester, uden noget Hensyn til Omkostningerne, simpelthen en brav Urner-Sjæl og stillede det Forslag, at man, for at lade Tilfældet træffe Afgjørelsen, skulde overlade ham Den, som først gik over den færdige Bro. Dette Tilbud blev modtaget, og Entrepreneuren udførte Bygningsarbejdet efter alle Kunstens Regler. Da det var blevet færdigt, jog de fiffige Urnere en Gris over Broen, og dermed var Djævelen tagen ved Næsen. Han blev forfærdelig opbragt herover og slyngede hævnfnysende den vældige Klippeblok ned i Dalen, som endnu kan sees ved Göschenen under Navn af „Djævlestenen“. Siden den Tid skal Helvedes Fyrste have trukket sig helt tilbage fra alle Slags Byggeforetagender, og Menneskeheden var fra nu af henvist til sig selv, naar den paa en eller anden Maade vilde forbedre Folkeslagenes store Færdselsvej over St. Gothard.

Heldigvis har man ogsaa lært at besejre Vanskeligheder af langt højere Art end Bygningen af „Djævlebroen“ uden overmenneskelig Hjælp. De Slægter, som have undfanget det ovenfor omtalte Sagn, have uden Tvivl aldrig tænkt sig Muligheden af at tilvejebringe en direkte underjordisk Forbindelse mellem deres Opholdssted og det Land, hvortil de vare vante at gjøre en møjsommelig og farefuld Dagsrejse.

Hvad der engang blev anseet for at være en Umulighed, hvad der for endnu knap tyve Aar siden kun blev talt om som en skjøn Drøm, er nu blevet til fuld Virkelighed. Djævlebroen med sine titanagtige Omgivelser vil ganske vist bestandig vedblive at være en Gjenstand for Touristverdenens Beundring, men Folkeslagenes Samfærdsel har ikke mere Brug for den; dens Vej løber nu dybt under den, og Bjergets Rædsler have tabt deres Betydning for den Rejsende.

Kun sjelden er der ved Hjælp af et enkelt stort Foretagende blevet opnaaet en saadan Besparelse af Møje og Fare som ved Gjennembrydningen af St. Gothard. Touristen, som tilbagelægger de uendelige Serpentiner paa Vejen over St. Gothard fra Göschenen til Airolo, kan til en vis Grad glemme Marchens Møjsommeligheder over Bjergnaturens storartede Fænomener; thi han har valgt den smukkeste Aarstid og en klar Himmel til sin Tour. Men de, som besørge Varetransporten over Passet, og den Rejsende, som er nødt til at befare den farlige Vej paa alle Aarstider, ere vante til ved Navnet St. Gothard hovedsagelig kun at stille sig dets Rædsler for Øje. I Overvindelsen af disse Vanskeligheder ligger den mest iøjnefaldende Fordel ved Gjennemboringen. Men i Virkeligheden vil den indirekte **økonomiske** Fordel, som de deri interesserede Lande ville drage deraf, være langt betydeligere.

Det kan heller ikke nægtes, at de Midler, der ere gaaede med, ikke staa langt tilbage for Maalet, og ligeoverfor de Ofre, som dette Foretagende har udfordret, maa man slutte sig til den allerede tidt gjentagne Sammenligning mellem et Jernbaneanlæg og en Krig. I Anlæget af Gothardstunnelen have vi en aarelang haard Kamp for os, som blev begyndt med dristig Resoluthed, uagtet dens Udfald ikke syntes sikret under alle Omstændigheder. Mangt et kritisk Moment under Kampens Gang stillede de Kæmpendes Mod og Feltherrernes Skarpsindighed paa en haard Prøve. Ved hvert Skridt, man trængte ind i den sejge Jordskorpe, maatte der bringes Ofre af Liv og Sundhed. For enhver Uvedkommende, der vovede at betræde Kamppladsen, syntes det ufatteligt, hvorledes Mennesker overhovedet kunde existere i længere Tid paa et saadant Sted, endsige arbejde strengt. Man seer heraf, at det menneskelige Legeme er existensdygtigt i langt højere Grad, end man sædvanligvis forestiller sig. Strax ved Indkjørslen i Tunnelen koster det os Overvindelse at bekæmpe den Væmmelse, som en ubeskrivelig Blanding af alskens modbydelig Lugt frembringer. Uddunstningerne af Mennesker og Dyr, Dynamit-, Krudt- og Kulrøgen og endnu meget Andet kombinerer sig til en i højeste Grad modbydelig Affektion af Lugteorganet. Naar Kjørslen med Maskinen er til Ende, overvældes vi af en rask tiltagende Afslappelse ved den besværlige Fremadskriden gjennem det uendelige Smuds. Heden tvinger os snart til at lade Størstedelen af vor Paaklædning blive tilbage. Ofte vandre vi halve Timer i et beklemmende, mørkt Øde og træffe kun af og til paa en Gruppe af Arbejdere, som, tilsyneladende hærdede mod det djævelske Opholdssteds Indflydelse, uafbrudt bearbejde Klippen med mægtige Slag. Med bedøvende Larm bevæger undertiden et Materialtog sig forbi os, trukket af Heste, som gjøre et ligefrem sørgeligt Indtryk. Deres næsten indtil Ribbenene afmagrede Sider gaa op og ned i det hurtigste Tempo, og med langt fremstrakte Hoveder snappe de efter den sparsomme Luft til at opholde Livet med. Tjenesten i Tunnelen indvir-

ker ualmindelig rask tilintetgjørende paa alle disse Dyr; de formaa ikke at trodse Anstrengelsen mere end højst to til tre Maaneder. Af det store Antal Nysgjerrige, som have besøgt Tunnelen, ere langtfra Alle naaede til Enden af Grubegangen. Mange bleve allerede paa Halvvejen ved en velgjørende Besvimelse fritagne for alle videre Besværligheder; den kyndige Fører sendte dem i saa Fald Forfriskelse fra en Lufthane, saalænge indtil et forbikjørende Tog kunde bringe de Syge ud i Oververdenens sundere Atmosfære. Den tilbagevendende Bevidstheds første Virksomhed var da i Almindelighed et højtideligt Løfte om, at man aldrig skulde derind mere.

I Betragtning af denne Skildring fortjener sikkerlig den den 29. Februar fuldbragte Gjennembrydning af den sidste Skillevæg at kaldes en glimrende Sejr, en Intelligensens og Arbejdets Sejr over Materiens sejge og lumske Modstand. Begivenheden i St. Gothard har da ogsaa vakt levende Deltagelse i hele den dannede Verden; for de direkte Vedkommende formede den sig til en yderst fornøjelig Fest.

Da Telegrafen om Aftenen den 28. Februar bragte den Efterretning fra Tunnelen, at Sondeerboret havde gjennembrudt den sidste Skillevæg, opstod der en uendelig Jubel i de to Arbejderlandsbyer Göschenen og Airolo. Med Reporterne i Spidsen løb Alle hen til Tunnelmundingerne, for at faae noget Nærmere at vide. Enhver Arbejder, som kom ud, blev interviewet, hvorved det dog i Almindelighed viste sig, at han selv endnu ikke havde noget Kjendskab til Begivenheden. Gjennemboringen havde nemlig fundet Sted een Dag inden man havde ventet det, idet den i Tunnelen maalte Længde afveg flere Metre fra den, der var fremgaaet af de overjordiske Maalinger. Dette beklagedes navnlig af enkelte Referenter, som nu først indtraf Dagen efter Gjennemboringen. Den 29. om Formiddagen Kl. 11 blev med vældige Miner den sidste, en Meter tykke Skillevæg gjennembrudt, og Arbejderne og Ingenieurerne fra begge Sider omfavnede hinanden med Taarer i Øjnene. Dette opløftende Øjeblik saavelsom den hele Fest, hvormed Gjennemboringen blev fejret, dannede en herlig Vederkvægelse efter Tunnelarbejdets møjsommelige Dage. Ved Uddelingerne af Medaillerne blev det i en Tale lagt Arbejderne paa Sinde, hvilken Fortjeneste hver enkelt af dem havde af det velsignelsesrige Værks lykkelige Tilendebringelse, og at derfor ogsaa hver enkelt af dem havde Del i de Laurbær, som Verden idag flettede til Sejrherrerne ved St. Gothard. Da derpaa Mand efter Mand traadte op paa den af Jernbaneskinner oprejste Tribune, for at modtage det hædrende Udmærkelsestegn af Administrationens Hænder, ledsaget af et varmt Haandtryk, var der neppe Nogen, som kunde beherske sin Bevægelse.

Der kan ikke være nogen Tvivl om, at disse Festdage ville have den gunstigste Indflydelse paa Fuldendelsen af det store Byggeforetagende. Hvis det efter Gjennemboringen indtraadte kraftige Lufttræk faaer den forønskede Virkning, saa vil den endelige Fuldførelse af Tunnelen neppe lade vente længer end et Aar paa sig. Allerede til næste Vinter vil Posten over St. Gothard sikkert kunne spare sig den besværlige Vej over Passet, idet Tunnelforetagendet vil lade sig det være magtpaaliggende, saasnart som muligt at drage Fordel af sin Net til at drive Tunnelen, indtil Færdselslinierne blive aabnede.

Til næste Sommer vil det være meget at anbefale for Tourister, at gjøre paa en Maade en Rundreise over St. Gothard til Airolo og tilbage gjennem Tunnelen. Til den Tid vil ogsaa den storartede Bygning af Færdselslinierne være i sit imposanteste Stadium.

Bygningsarbejderne paa begge Sider af St. Gothard ere allerede i den Grad fremskredne, at der slet ikke kan være nogen Tvivl mere om den projekterede Aabning af hele Linien i Sommeren 1882. Vi staa altsaa ikke meget langt fra det Tidspunkt, da det store Værk, som har fordret saamange Ofre, skal til at bære sine Frugter. Det er utvivlsomt, at de økonomiske Fordele, som Schweiz, det vestlige Tydskland og Norditalien ville have af Gothardsbanen, ikke ville kunne komme til at staa i noget ugunstigt Forhold til de ydede Subventioner.

Et Par Rettelser

af I. Paludan.

De Modbemærkninger, hvormed Hr. cand. Hansen i dette Blads Nr. 402 for sit Vedkommende afslutter vor Meningsudvexling om Dr. Brandes' Forfattervirksomhed, vilde jeg helst have ladet gaa upaatalte hen, da denne Strid nu neppe længer kan forudsættes at have nogen Interesse. Men paa den anden Side kan jeg dog ikke godt finde mig i, at der i en meget forsonlig Form bliver fastslaaet Slutningsresultater, som jeg aldeles ikke kan vedkjende mig, men maa opfatte som fremgaaede af et temmelig sofistisk og ofte meget uklart Raisonnement.

Den Kompliment, jeg faaer for „en imødekommende og urban Tone“, ender i en lille Braad, idet Hr. Hansen ønsker, at jeg altid vilde bibeholde denne Tone i min Polemik. Men han vil dog vist forstaa, at om jeg end kan være imødekommende og urban overfor ham, er det ikke givet, at jeg kan være det, hvor jeg staaer overfor en Fanatisme, der optræder paa den mest voldsomme og saarende Maade mod Anderledestænkende, eller overfor en Uvidenhed, der breder sig med den mest udfordrende Mangel paa Selvkritik. Uimodsagt skal den Fiktion ialtfald ikke faae Lov at rodfæste sig, at det er Dr. Brandes og hans Venner, der ere berettigede til at klage over Mangel paa Imødekommen og Urbanitet fra Modstandernes Side.

Cand. Hansens Fremstilling søger atter at dække, hvad det er for en Opfattelse af „Ægteskabet“, Dr. Brandes betegner som „ideal“, og hvilken han kalder „pøbelagtig“. Shelleys første Ægteskab og Skilsmisse har ganske vist ikke Andet hermed at gjøre, end at det viser Konsekvenserne af hans Anskuelser; ikke heller kunde det falde noget Menneske ind at kalde den Opfattelse „frivol og pøbelagtig“, som vi alle dele, at „hvad der i egenlig Forstand gjør Ægteskab til Ægteskab, er den gjensidige Kjærlighed og ikke Andet, ikke nogen Ceremoni“ — nemlig i den Betydning, at uden Kjærlighed konstituerer Ceremonien alene intet sandt Ægteskab, men ikke i den, at naar den gjensidige Kjærlighed blot findes, er Ægteskabets kirkelige eller borgerlige Indvielse „idealt“ seet ufornøden. Men dette Sidste er den Mening, som Enhver, der kan — og vil — forstaa Dansk, maa faae ud af Dr. Brandes' Udtalelser om Shelleys Forhold til Mary Godwin, før hans første Ægteskab var løst, og om deres senere Motiver til at lade sig vie. Dertil knytter Dr. Brandes et Angreb paa den „Pøbel“, som fordømmer denne Mening og til et Ægteskab fordrer Indvielsens Besegling af den gjensidige Kjærlighed. Karakteristisk er det, at Hr. Hansen, for at gjøre sin Bortforklaring heraf nogenlunde plausibel,

er bleven ført til, i sit eget Referat af Dr. Brandes' Ytringer om denne Opfattelse at udelade det Ord, det netop kommer an paa, „Pøbelen", og lade Dr. Brandes sige, at „Andre kaldte den frivol og pøbelagtig", uagtet det korrekte Citat forekommer lidt foran. Jeg forstaaer saa godt, at det hele Sted er yderst generende; men vil Dr. Brandes have Lov at udslynge saa hensynsløse Angreb, saa skal han ogsaa tage deres Konsekvenser, og hans Meningsfæller skulle enten vedkjende sig dem eller anerkjende, at han her er gaaet forvidt; thi at forsvare eller bortfortolke dem vil neppe lykkes, selv ved at vanskeliggjøre sig selv og Andre Forstaaelsen af Dansk. Det indsaae ogsaa cand. Hansens ellers mindre heldige Allierede, Dr. Levison. Da han havde været ubehændig nok til at bringe Stedet frem, gik han klogelig af Vejen for det og overlod med en lille Kompliment sin dygtigere Efterfølger den fortvivlede Opgave at klare Sagen for sig.

Den Paastand, at Shelleys Angreb kun skulde gjælde det uopløselige Ægteskab, er aldeles uholdbar. Det existerer jo slet ikke i England, og selv om et Par af hans Udtalelser kunde fortolkes om det, taler han andre Steder, og navnlig paa det af mig sidst citerede Sted, tydeligt nok om Ægteskabet overhovedet.

Jeg veed ikke, hvad cand. Hansen mener med den „vulgaire" Opfattelse af den frie Kjærlighed, hvortil de „odieuse Anførselstegn synes at appellere." Fri Kjærlighed er den, der ikke mener at behøve Ægteskabets Indvielse, og enten man nu finder dette vulgairt eller ej, er ingen anden Opfattelse mulig.

„Brandes taler aldeles ikke med Ringeagt om den ægteskabelige Trofasthed og Faderkjærligheden, og det er ikke smukt at paadutte ham det. Han kalder disse og lignende Egenskaber Dyder." Nej, han kalder dem „borgerlige og spidsborgerlige Dyder," som det sees ved Sammenligning af de to af mig citerede Steder, og det er ikke smukt at overse den Ringeagt, der ligger i dette Udtryk, som om det var Noget, jeg paaduttede Dr. Brandes. Det kan godt være, at han ikke vilde betegne disse Dyder saaledes, naar de ikke netop vare Southeys og Georg III.s, men det gjør ikke Sagen bedre.

At man overfor Dr. Brandes ofte har gjort sig skyldig i den Misforstaaelse „at opfatte som en Anskuelse, hvad der er fremsat som en Skildring, og fra et bestemt Punkt i en bestemt Sammenhæng at ville generalisere med en løst flagrende Fantasi," er en Paastand, der tidligere har været fremsat, men aldrig er bevist. Er det skeet, saa maa det søge sin Forklaring i, at Dr. Brandes' Skildringer ere saa stærkt farvede af hans personlige Anskuelser, og at han giver sine Udtalelser i en bestemt Sammenhæng et saa omfattende og absolut aggressivt Præg, at Fantasien nødvendig maa operere videre paa denne Basis; med andre Ord, hans Tendens bærer Skylden derfor. Paa det Sted, cand. Hansen citerer, skildrer Dr. Brandes ganske vist Novalis; men naar man læser nogle Sider videre, dømmer han ham i Sammenstillingen med Shelley. Fremstillingen af Byrons Liv og Forhold til Samfundet synes cand. Hansen at finde objektiv; jeg finder den yderlig flatteret og baade direkte og indirekte præget af det Had til det bestaaende Samfund, som efter min Opfattelse gjør Dr. Brandes' historiske Fremstilling saa tendentieus. Den anthologiske Samling af Beviissteder for og imod kunde endnu fortsættes længe; men det egenlige Bevis er naturligvis Indtrykket af en Gjennemlæsning i Sammenhæng. Mine Bemærkninger om Shelley gaa heller ikke blot ud fra en anden Opfattelse af denne Digter end Dr. Brandes'; men de skulle vise, at hans egen Dom om Shelley maatte være bleven en hel anden, dersom han ikke havde villet give et idealiseret Billede af en Oprører mod det Bestaaende, men havde anlagt den Maalestok, der ellers er hans litteraturhistoriske Princip og f. Ex. anvendes paa de tydske Romantikere.

Jeg maa altsaa fastholde, at her slet ikke er Tale om at bebrejde Dr. Brandes Anskuelser, der kunne ombebatteres, specielt ikke, at han har en anden Mening om de paagjældende Digtere end jeg, hvilket naturligvis vilde være en betydningsløs Indvending. Spørgsmaalet er, om ikke hans Tendens, her navnlig Samfundshadet, ogsaa i „Naturalismen i England" har gjort hans Fremstilling og videnskabelige Resultater upaalidelige, og det seer jeg ikke, at Hr. Hansen har modbeviist. Naar han troer efter mine egne Udtalelser at kunne reducere mine Indvendinger mod Dr. Brandes til mindre betydende personlige Opfattelsesforskjelle, saa viser det, hvor let man bliver misforstaaet, naar man bestræber sig for at være „imødekommende" og udtale sig dæmpet og skaansomt. Ganske paa samme Maade gaaer det med cand. Hansens Slutningsresultater, hvorefter jeg skulde have indrømmet, at dersom Dr. Brandes havde været Agitator i konservativ Aand, vilde Ingen have draget hans Videnskabelighed i Tvivl. Jeg har derimod sagt, at dersom Dr. Brandes havde været konservativ, vilde han ingen Anledning have havt til at gjøre sin Videnskabelighed tvivlsom ved Indblanding af agitatoriske Elementer. Og naar jeg overfor den yndede Insinuation om Intolerance bemærker, at naar Dr. Brandes havde opponeret lidt roligere og mere objektivt, kunde man godt have ansat ham som Professor trods hans oppositionelle Retning, saa betoner cand. Hansen dette „lidt mere objektivt" saaledes, at „man seer, hvor nær Dr. Brandes alligevel er ved at fyldestgjøre de Fordringer", jeg stiller til Videnskabelighed. Det Hele løber aabenbart ud paa, at jeg i mine tidligere Indlæg har taget rent fejl af Stillingen; nu er jeg kommen til at tale roligt og fornuftigt med Hr. Hansen om Sagen, og saa viser han mig saa klart, som to og to er fire, at det jo er rene Bagateller, der ere Dr. Brandes og mig imellem, men at jeg har pustet dem op til „videnskabelig" Betydning. Men jeg er bange for, at denne Paavisning af, at Alt er i den bedste Orden, ikke slaaer til paa noget eneste Punkt. Dette ulykkelige „lidt roligere og mere objektivt" er jo ogsaa kun et afdæmpende og imødekommende Udtryk; naar man ikke yderligere vil ophidse en Mand, der er komplet ude af sig selv, kan man jo ogsaa sige: „Kunde Du ikke tage det lidt roligere?" Ingen, der har læst, hvad jeg tidligere har skrevet i denne Sag, kan være i Tvivl om, at Dr. Brandes efter min Mening maatte optræde meget roligere og mere objektivt for at blive fuldt videnskabelig paalidelig, og selv om man lægger det nok saa bekvemt tilrette for mig, agter jeg ikke at opgive en Stilling, som hidtil ikke har viist sig vanskelig at holde, eller slutte en Fred, hvorved Fjenden beholdt Valpladsen, om jeg end fik Lov at afmarchere med militaire Honneurs. Der er ingen Udsigt til, at den Retning, som repræsenteres af Dr. Brandes og cand. Hansen, og den, hvortil jeg hører, i nogen overskuelig Fremtid kunne, jeg vil ikke sige mødes, men blot nærme sig saaledes til hinanden, at Differencepunkterne svinde ind til Ubetydeligheder. Varslerne tyde snarere i modsat Retning, og det skulde være mig kjært, om jeg, uden at være slet saa naiv som Forfatteren af „Et Alvorsord til det litteraire Venstre", turde haabe i denne Henseende at „have aabnet Øjnene" paa Hr. Hansen.

Theatrene

Det kgl. Theater opførte i Søndags François Coppé's Bluette «Le trésor» i en i metrisk Henseende letflydende og velllydende Oversættelse, der synes paa en heldig Maade at have fundet Udtryk for Originalens lyriske Skjønheder. Disse ere imidlertid ikke synderlig fremtrædende eller af nogen ny Art, og da de tilmed som oftest komme til Orde i lange Monologer, svækkes derved yderligere Stykkets iforvejen saare ringe sceniske Virkning, der heller ikke ved Udførelsen faaer nogen saadan Støtte, at „Den skjulte Skat" kan tænkes at ville hævde sig nogen Plads i Publikums Interesse. Frøken Berthelsen havde her sin anden Debut, men hendes Alfeskikkelse, der gjorde god Virkning i „Sommernatsdrømmens" Eventyrverden, var for spæd, baade i indre og ydre Forstand, til at passe ret ind i den virkelige Verdens Forhold.

Musik

Organist Attrup havde i Tirsdags foranstaltet en vel besøgt Elevkoncert i Trinitatis Kirke. Elevernes Antal var ialt syv, deriblandt tre fra Blindeinstitutet, der som bekjendt ogsaa før har havt Fornøjelse af at uddanne de ofte rige musikalske Anlæg, der hyppigt findes hos Blinde som en Erstatning fra Naturens Side for den Sands, de mangle. Med Hensyn til Bedømmelsen af Præstationer paa slige Elevkoncerter, hvor man Intet veed om hvad eller hvormeget der skyldes Læreren eller Eleven, kan man selvfølgelig kun holde sig til, hvad Præstationerne i deres mere udvortes Skikkelse selv bringe. Men disse gjorde ved denne Lejlighed et gjennemgaaende godt Indtryk, baade Færdighed og smuk Registreren gjorde sig hyppigt gjældende. Som Enkeltheder turde man maaske fremhæve Matthison-Hansens Dronning Dagmar-Fantasi og Rheinbergers Sonate, uden derfor at glemme ogsaa andre gode Præstationer. — Koncerten var noget lang og, som naturligt var, ikke fri for Ensformighed. Den righoldige Assistance bidrog til det Første, men gav omvendt Lejlighed til Afvexling, hvoriblandt man bl. A. hørte et smukt Pater noster for Kor af Berggreen og en Adagio for Violin af Bondesen, foruden en Række Vokal- og Instrumentalnummere af Frøken Rasch, d'Hrr. Foss, Tofte, Robert Hansen og Høyberg samt Frue Kirkekor.

„Tonebilleder" for Pianoforte af Aug. Winding Op. 25 (Vilh. Hansen). I formel Henseende træffer man i disse meget tiltalende Smaastykker som overalt i Windings Kompositioner paa en omhyggelig Detailbehandling og en med Hensyn til Klaverets Teknik indsigtsfuld Udarbejdelse. Ogsaa her findes, hvad der overhovedet er karakteristisk for Komponisten, en fin Sands for det Afrundede og Fuldstændige. Men ved Siden af disse formelle Fortrin virke disse Klaverstykker dog ikke mindst tiltalende ved deres Indhold. Hvert af de fire første Stykker — nemlig „Idyl", „Et Suk", „Hinsides Bjergene" og „Et Sagn" — bringer i denne Henseende virkeligt Stof, i Forhold til det lille Anlæg og de smaa Rammer mere endogsaa, end man jevnlig forudsætter. Saaledes bringer det lille Hefte megen Fornøjelse for Tilhøreren, og den udtømmende og indsigtsfulde Behandling, Stykkerne ere undergivne, vil skaffe den intelligente Klaverspiller ikke mindre Udbytte.

Af mindre Klaverstykker er endvidere udkommet paa samme Forlag: „For Ungdommen", fire Stykker af Chr. Schiørring, og „Lette Karakterstykker" for Piano à 4/m af C. G. Bohlmann. Det er Smaakompositioner, som saavel efter deres Anlæg som efter de tekniske Fordringer, der paaregnes til Udførelsen af dem, nærmest gaa i Pædagogikens Tjeneste med den Hensigt at skaffe de unge Elever nogen Fornøjelse ved Siden af Arbejdet. Der stilles saaledes ikke store Forlangender med Hensyn til Udførelsen, men Stykkerne anbefale sig paa den anden Side ved deres Melodieusitet og ere let tilgængelige for Opfattelsen. I Bohlmann's firhændige Karakterstykker er Primostemmen udarbejdet med Skjønsomhed for hvad der forlanges af en Begynder.

Frue Kirkekor under Ledelse af Hr. Kantor Viggo Sonne giver en Passionskoncert i Frue Kirke Onsdagen den 24. Marts Kl. 7½; bl. A. vil blive udført Heinrich Schütz' Passions-Oratorium for Soli og Kor (se „Nær og Fjern" Nr. 353).

Billedkunst

Fra Valdemar Petersens Kunsthandel er udgaaet et smukt, om end noget theatralsk arrangeret Pendant til de bekjendte „Sønderjydske Piger", et fotografisk Blad, betitlet „De Sidste paa Skandsen" og fremstillende to Soldater paa den sønderskudte Skandsevold, den Yngre seende ud i Terrainet og samtidig støttende den ældre Kamerat, der er sunken i Knæ og lægger den højre Haand over det Saar, han har modtaget i Brystet, medens den venstre endnu holder fast ved Geværet. De to Figurer ere fotograferede efter Naturen af P. Fristrup, medens Staffagen er tegnet af en af vore Historiemalere; Billedet er omgivet af en Randtegning af Lorenz Frøhlich, og paa Rammens Fod findes der to smukke Strofer af Vilh. Bergsøe. Ligesom Forbilledet er ogsaa dette Blad at faae i tre forskjellige Formater.

Broget Blade

Klippe, klippe!

Den bekjendte Historie om Konen, der fastholder sin Paastand endogsaa efter at hun kun har Fingrene til sin Raadighed, har mange Aner; her er en af de ældste, om end ikke af de smukkeste. Etienne Tabourot fortæller i sine «Les bigarrures et touches du Seigneur des Accords», Paris 1595, om en Kone, „som aldrig blev træt af at sige, at hendes Mand var befængt med Utøj. Og saa tilsidst, for at gjøre hende kjed af det, dyppede han hende i Vand indtil over Hovedet; men hun løftede endnu Armene, og med Neglene paa sine Tommelfingre, som hun knækkede imod hinanden, kaldte hun ham endnu, ved Tegn, befængt. Saaledes som det fortælles af den sandfærdige Pogius." Sidstnævnte er vistnok Italieneren Poggio Bracciolini (1380—1459) fra Florens, og i hans «Faceliæ», der er udkommet i en Mængde Udgaver, maa Historien vel findes.

A.

Indhold. Kjærligheden, Kvinden og Ægteskabet efter Schopenhauers Betragtning, af C. de Varigny. — Den experimentale Roman, af F. Brunetière, sluttet. — Drømme-Hans, Novelle af Rudolph Lindau, fortsat. — Gjennemboringen af St. Gothard. — Et Par Rettelser, af J. Paludan. — Theatrene. — Musik. — Billedkunst. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 21. Mignon.
Mandag 22. Misanthropen. Aditi.
Tirsdag 23. Den skjulte Skat. Regimentets Datter.
Onsdag 24.
Torsdag 25.
Fredag 26. Ingen Forestilling.
Lørdag 27.
Søndag 28.

Casino.

Søndag den 21. Marts Kl. 7:

Tordenskjold i Marstrand.

Folkekomedie med Sang i 5 Akter af **Carit Etlar.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.

Folketheatret.

Søndag den 21. Marts Kl. 7:

(Sidste Søndag.)

„Haandværkerliv"
eller
„Haand og Hoved".

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter «Les compagnons de la truelle» af **Cogniard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

I Kommission hos Undertegnede er udkommen:

Bestaaende Forfatningslove,
Valglove og Forretningsordener
i forskjellige Lande.

Under Medvirkning af Fuldmægtig i Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet **A. F. Asmussen**, Cand. phil. **Emil Elberling**, Assistent i Indenrigsministeriet **C. C. Græbe**, Cand. mag. **N. T. Neergaard**, Overretssagfører **V. Richter** og Cand. jur. **L. Zeuthen** udgivne af

Poul Sveistrup.

Første Del. Pris 6 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle
af
Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Af **„Udvalget for Folkeoplysnings Fremme"** er for Aaret 1879—80 udgivet:

Charles Dickens, Et Juleeventyr. Frit oversat af A. Andresen. Pris 75 Øre.
——, Faarekyllingen ved Arnen. Et Eventyr om Hjemmet. Frit oversat af A. Andresen. Pris 85 Øre.
A. Oehlenschläger, Den lille Hyrdedreng. En Idyl. Pris 40 Øre.
Smaastykker, Tiende Binds fjerde Hefte. Pris 30 Øre.
C. V. Nyholm, Grundtræk af Danmarks Statsforfatning og Statsforvaltning, med et Omrids af Sverigs og Norges. Ny omarbejdet Udgave. Første Del. Pris 1 Kr. 50 Øre.
Subskriptionsprisen for Aaret 1879—80 4 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer
af
Otto Borchsenius.

Første Række.

Indledning.
Erik Bøgh.
Social-Demokrater for en Snes Aar siden.
I. Forpostfægtninger.
II. Anton Rosing.
III. Frederik Dreier.
IV. En rød Hukommelses-Kunstner.
Peter Faber.
Claudius Rosenhoff.
Poul Rytter og hans Atellaner.
(Supplement: C. Ploug: Monolog af «Kontubernalerne». C. Hostrup: «Et Forspil.»)
Stillestandsmændene i Fyrrerne:
I. Digternes Regiment.
II. Det tungere Skyts.
(Supplement: 2 Digte af Aarestrup.)
Fred. Chr. Sibbern:
I. Politikeren.
II. Samfunds-Reformatoren.

371 Sider. Heftet 3 Kr. 50 Øre.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
«En Sjæl efter Døden» og «Adam Homo».
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten.
(«Min egen Gravsang» af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

*De ærede Abonnenter paa «Nær og Fjern», som ved Tiltrædelsen have faaet Begyndelsen af Fr. Spielhagens Novelle **Quisisana** i Bogform, gjøres opmærksomme paa, at de ved Henvendelse til nærmeste Boghandel eller til undertegnede Forlæggere kunne faae Slutningen ligeledes i Bogform for 80 Øre.*

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Nye Musikalier.

Aug. Winding. Tonebilleder for Piano. 1 Kr.
—— Romance et Valse mélancolique. Deux Pièces pour Piano. 50 Øre.
Chr. Schiørring. For Ungdommen. Smaa Klaverstykker. 84 Øre.
G. C. Bohlmann. Lette Karakterstykker for 4 Hænder. 67 Øre.

Wilhelm Hansens
Musik-Forlag.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 21. Marts.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9.30 Fm.; 12.15, 1.45, 3.30, 5.30, 9.10 Efm.)

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.45, 11 Fm.; 1.15, 2.30, 4, 6, 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 404.

Den 28. Marts 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Livserindringer

af en Diplomat i dansk Tjeneste.

Ved **K. A.**

5.

Det danske Gesandtskab i Petersborg og den russiske Keiser-kroning i Moskau 1801.

Den sidste Maj 1801 holdt jeg mit Indtog i det prægtige Petersborg. Det Første, jeg havde at gjøre, var at besørge mine Depecher, som blandt Andet indeholdt en egenhændig Skrivelse til den nye Keiser. Ved specielle Breve var jeg af Schimmelmann og Bernstorff paa det Bedste anbefalet til vor Gesandt. Grev Løvendal var Søn af den berømte Marechal og statelig nok til selv at kunne forestille en Marechal. Han maa i sin Ungdom have været udmærket smuk, maalte over sex Fod og forenede med en imposant, om end noget sværladen Figur en ægte fransk Ridderaand i gammel Stil, ikke just af Bayards, men af Hertugen af Richelieus Skole. Han havde gjort Syvaarskrigen med i den franske Hær og ved den Lejlighed faaet allehaande Saar; senere havde han deltaget i den amerikanske Krig. Fordreven ved Revolutionen, havde han sit Navn og sin Herkomst at takke for en ærefuld Stilling i Danmark som General og Regimentschef, sin Figur for Sendelsen til Petersborg, efterat Gesandten Rosenkrantz formedelst en dechifreret Depeche egenmægtig i stor Hast var bleven exileret af Paul. Paul holdt i sin Lidenhed af store Folk, som just heller ikke vare store Mænd. Løvendal gjorde Lykke hos ham, og saaledes trivedes hans Forretninger ogsaa ret godt, indtil efter sex Ugers Ophold Pauls Død berøvede ham Velynderen. Man troede dog at turde lade ham blive, men vilde, da man ikke ganske stolede paa ham, istedetfor hans hidtilværende Sekretair Sick, der havde ledsaget ham, stille en ligesaa paalidelig Mand ved hans Side. Det kunde vel synes noget voveligt at vælge mig dertil, da jeg endnu var ganske fremmed i det diplomatiske Fag; men under den herskende Mangel paa Personligheder maatte det mindre slette Valg gjælde for det bedste; og for mig var det i ethvert Tilfælde et ærefuldt Bevis paa Tillid. Angaaende Indvielsen i min nye Løbebanes Hemmeligheder og Færdigheder havde man henvist mig til den vakre, dygtige Sick, der endnu skulde blive fjorten Dage; og i ham fandt jeg den redeligste Ven. En ligefremmere, bravere Sjæl, en mere besindig, paalidelig Forretningsmand har jeg ikke kjendt. Løvendal var den kompletteste Modsætning. Hans Forfængelighed var grændseløs, og hans Tunge løb endnu forud for Forfængeligheden. Vel gav en fortræffelig Hukommelse og en vis militair Aabenhjertighed hans Konversation nogen Glands, men fuldstændig Mangel paa sund, sikker Dom berøvede hans Talent Brugbarhed. Alt hos denne Mand gik op i det Ydre; han levede for Konversationen, ingen god Anekdote gik tabt for ham. Man havde dog kunnet kalde ham elskværdig og aandrig, naar han ikke for det Meste havde overdrevet Høfligheden, og naar han havde formaaet at holde sig indenfor det gode Selskabs Tone.

Saaledes var den nye Chef, hvem jeg skulde være mindre underordnet end sideordnet. Min Skræk var ikke ringe, da jeg i de første Dage mærkede, at Løvendal tænkte anderledes derom eller, rettere sagt, slet ikke tænkte derover og betragtede sin Legationssekretair som kun given ham til hans Bekvemmelighed. Han prætenderede at gjøre Alt selv, og hans med allehaande komisk Stof fyldte Depecher lod rigtignok ingen Tvivl tilbage i saa Henseende. Med Pennen var han imidlertid ingen Helt, han holdt af at diktere og kaldte med soldatermæssig Fortrolighed den gode Sick til Arbejde som sin Kammertjener. Efterat Noterne vare skrevne og Posten expederet, blev denne stilladne Mand, der endnu ikke havde gjort noget Bekjendtskab i Petersborg og undgik stort Selskab, hele Dagen sammen med Greven, forsaavidt denne ikke tog ud. Midt under Arbejdet traadte i Reglen Hushovmesteren eller Kokken ind, og Alt blev strax lagt til Side for at konferere med dem; thi i Husholdningsanliggender var Løvendal en gammel Diplomat, for hvem Sligt kun altfor hyppigt plejede at lægge Beslag paa den meste Tid og Opmærksomhed. Løvendal, der hele sit Liv igjennem havde været en stor Gourmand og medbragt Forkjærligheden for Husholdningens Detailler fra Frankrig, kunde ikke komme til Ende med sine kulinariske Overvejelser. Kom Kokken, saa blev den foregaaende Dags Diner vidtløftig recenseret og Dagens «menu» omhyggelig gjennemgaaet. Man mærkede, hvorledes Tænderne løb i Vand paa Hr. Gesandten ved Ordene gigot, poularde, pâté. Glemt var da den vigtigste Statssag, det mest presserende fædrelandske Anliggende. Sekretairen sad med dyppet Pen og ventede paa den lærerige Underholdnings Ophør. Afslutningen kom endelig, Kokken afleverede sine Regninger for den foregaaende Uge. Løvendal kastede dem paa Bordet og sagde: «Allons, mon cher, repassons d'abord ce mémoire!» Med beundringsværdig Sindsligevægt gav Sick sig saa ifærd med corpus delicti. — Jeg havde seet paa dette nogle Dage. „De har slemt fordærvet Stillingen, kjære Ven!" sagde jeg til Sick. Denne indrømmede det med et Skuldertræk, han havde ikke villet lægge sig ud med Løvendal for den korte Tid. Jeg forudsaa, at det vilde koste haard Kamp at gjøre en Ende paa dette uværdige Forhold, men min Beslutning var fattet. Efter nogle komiske Afhandlinger om Legationssekretairens Pligter og Rettigheder og efter nogle lidt alvorligere Scener, ved hvilke den gode Løvendal vilde imponere mig eller gjøre mig bange, lykkedes det mig efterhaanden at sætte mig i det rette Forhold til ham. Han var i Virkeligheden en saa skikkelig Fyr og trængte i den Grad til Meddelelse, at vi snart bleve gode Venner, og han forestillede mig for sin hele Kreds med store Lovprisninger.

Løvendal var indrettet paa en ganske anstændig Fod. En Hushovmester, to Kammertjenere og fire Livréebetjente tilligemed et Spand af sex Heste krævedes af Anstanden i Petersborg. Han beboede et ganske i italiensk Stil bygget smukt Hus. Jeg tilstaaer, at jeg i de første Dage var som fortryllet af den storartede Pragt i vore Omgivelser. Jeg vil ikke beskrive Petersborg; men jeg troer, at den, som ikke har været der, ikke tør rose sig af at have seet det Skjønneste af Bygningsværker og fantastiske Anlæg. Rusland levede dengang op igjen efter en lang, jernhaard Undertrykkelse. Alle Huse aabnedes, de fordrevne Store kom tilbage, og den unge, smukke Kejsers Smil fremkaldte atter Glands og Skjønhed. Foreløbig blev Ingen forestillet. Hoffet var i dyb Sorg, ligesaa hele det gode Selskab, alle Hatte og Kaarder vare omviklede med Flor, alt Tøjet sort; men under Floret følte Alle sig lette og frie, og Enhver skaffede sig Luft ved at fortælle, hvad han havde lidt under Paul. Om denne mærkværdige og i sin Naragtighed og Grusomhed beklagelsesværdige Mand har jeg samlet mange Træk. Han var fint organiseret, hans Forstand var skarp, hans Hjerte følsomt. Langvarig Undertrykkelse og mangfoldig Krænkelse under Moderens Regjering havde gjort ham bitter, Mistro havde fæstet Bo i hans Sjæl; en i og for sig frygtsom Natur var bleven benyttet af slette Yndlinge, og hans Angst for Forræderi og Ringeagt var udartet til Grusomhed og Naragtighed. Jeg har kjendt Flere, der roste hans Godhed og Mildhed og ikke uden Taarer tænkte paa ham. Men Saadanne maatte klogelig tie, Strømmen var imod dem, og Hovedrysten samt sagte Meddelelse til en Ven var Alt, hvad de turde vove.

Jeg slentrede en Eftermiddag faa Dage efter min Ankomst gjennem den prægtige Sommerhave med dens høje Træer til det blodrøde Palads, hvor Paul var død. Det stod nu øde og tomt som et forhexet Slot. Dets Arkitektur, Gravene og Vindelbroerne røbede dets Opførers sælsomme Smag. Porten stod aaben, jeg gik ind og saae mig om. Et Par underdanige Russere i Hoflivrée tilbød mig deres Vejledning; jeg nikkede og fulgte dem gjennem det øde Slot, hvorfra alt Løsøre var bortført. Vi vare, saavidt jeg forstod af mine Ledsageres Gebærder, komne til Pauls Sovekammer; og her betegnede man mig med livlig Mimik Stedet, hvor Paul var bleven dræbt af de Sammensvorne. Jeg studsede ikke lidet, thi blandt andre Forsigtighedsregler var det specielt blevet anbefalet mig saa lidt som muligt at nævne Pauls Navn og ikke at tage nogensomhelst Notits af hans Død. Om denne ytrede i de første Maaneder af den nye Regjering Ingen sig uden med den største Forsigtighed. Man frygtede endnu overalt hemmeligt Politi og den dunkle, ubegrændsede Magt hos en Kejser, som raadede over Liv og Død; og Morderne vare ustraffede. For mig, der ikke var vant til at tænke paa Spioner, men til at tale temmelig frit, var den Forsigtighed, hvormed Samtalen i Selskaberne, hvorvel let og livlig, bevægede sig, en fortræffelig Skole. Jeg mærkede nu først, at jeg var kommen i den egenlig store Verden, hvor ingen Filosofemer gjaldt, hvor oversandselige Ting vare exkluderede som stridende mod god Tone, hvor Ordene Ret og Dyd aldrig hørtes, og hvor Ordet Frihed omhyggelig nedslugtes. Hvor vare her Grevinderne, der havde læst Kant, hvor Ministrene og Excellencerne, der hjemme hos sig selv vare ligefremme Borgere, tilgængelige for Enhver som for den mest frisindede Tale? Fuldstændig isoleret efter min gode Sicks Bortrejse, uskikket til strax at føje mig ind i det Nye, omgiven af tusinde modbydelige Indtryk af Trældom og Despoti, fræk Last og forfinet eller, rettere sagt, overkalket Raahed, gjemte jeg mit bedre Væsen og Alt, hvad der var mig kjært og helligt, dybest inde i mit Bryst.

Det diplomatiske Selskab, der under Paul var smeltet sammen, begyndte igjen at blive talrigt. Foruden de sædvanlige Gesandtskaber kom daglig Affendinge fra hele Europa med Lykønskninger til den nye Kejsers Tronbestigelse. Blandt dem tiltrak Duroc, Førstekonsulens Adjutant, sig

især Opmærksomheden. Generalens nye Uniform, himmelhøje Fjer og med Guld bedækkede røde Pantalons, hans forstandige og belevne, ukunstlede Optræden vandt meget Bifald. Ved Siden af ham viste sig Fyrst Schwarzenberg, dengang endnu Oberst for et Uhlanregiment, siden Feltmarechal, med sin livsglade Korpulence. I den fine og smukke Abbate Benvenuti havde selv Paven en Repræsentant.

Øverst blandt de formelig akkrediterede Gesandter stod den svenske General v. Stedingk, i en Række af Aar ligesaa udmærket paa denne Post som tidligere i Spidsen for Tropperne i Finland, en af de fortjenstfuldeste og elskværdigste Mænd, efter Haarene at dømme en Olding, i Munterhed og Virksomhed en Yngling, klog og retskaffen, fast og mild. Han førte et fyrsteligt Hus og holdt næsten hver Dag, men især om Søndagen, aabent Taffel. Vel endnu ældre end han i Petersborg og ved sit Giftermaal med en russisk Prindsesse og utallige russiske Forbindelser at betragte som halv Russer, gjaldt den neapolitanske Gesandt Ducca di Serra Capriola for den fineste, bedst underrettede og virksomste af alle Gesandterne, og han var sine Kollegers Orakel. Hans altid fornøjede Ansigt og godmodige, buldrende sicilianske Maade at være paa ydede hans naturlige Snuhed den bedste Understøttelse. Ingen havde at frygte for hans Hof, og han kunde derfor være Alles Fortrolige. Nogle Dage tidligere end jeg var den engelske Gesandt Lord St. Helens ankommen, for igjen at knytte den længe afbrudte Forbindelse og ved en Fredstraktat med de tre nordiske Magter at gjøre en Ende paa den provisoriske Tilstand, hvori deres Forhold til England endnu befandt sig, saavelsom for at bringe det længe drøftede Spørgsmaal om de Neutrales Rettigheder til definitiv Afgjørelse. Et stort Ry for fuldendt diplomatisk Kunst og Erfaring gik forud for denne Underhandler, der tidligere som Mr. Fitzherbert havde nydt Katharinas fulde Tiltro, hørt til hendes daglige lille Kreds, ledsaget hende paa den meget omtalte Reise gjennem det Indre af Rusland og forstaaet at hævde Englands Indflydelse mod alle Intriger fra andre Hoffers Side. Og visselig havde man ikke kunnet vælge nogen mere passende Underhandler, som jeg overhovedet har truffet faa Mænd, der i en saa høj Grad forenede alle den sande Diplomats Egenskaber. En værdig, ligefrem, rolig Holdning, et Udtryk af Skarpsindighed uden Falskhed, der ved den mindste Anledning oplivedes ved et Anstrøg af fin Satire, en Konversation fuld af Aand og muntert Lune paa Grundlag af mangeaarig Erfaring, intet Spor af Lidenskab eller Forfængelighed, men nok den Selvfølelse, der passede for hans Stilling og Nation — saaledes var den Mand, hvem jeg altid har betragtet som Idealet af en Diplomat. For hans sikre Øje syntes alle Forhold at ligge udbredte i den største Klarhed, og Overtalelse boede paa hans Læber. Alle trængte sig om ham; thi det var ingen Hemmelighed længer, at Vestenvinden herskede i Hof-Atmosfæren, og at Alexander var utaalmodig efter snarest muligt at komme i godt Forhold til den Nation, som han elskede og ærede.

Af Landets Ministre maa som den indflydelsesrigeste nævnes den betydeligste Person efter Kejseren, Grev v. Pahlen, der vel kun beklædte militaire Stillinger, men hvis Indflydelse strakte sig over alle Brancher. Denne kæmpemæssige, kløgtige og determinerte Mand, der under Paul havde nydt den største Gunst og, da han begyndte at nære Frygt for at tabe den, havde spillet den første Rolle ved Kejserens Drab, var og blev Kejserinde-Moderen en Torn i Øjet. Hendes og St. Helens' Indflydelse styrtede ham i Juni, Letsind og Overmod beforbrede hans Fald. I Spidsen for Udenrigsministeriet stod Vicekansleren Fyrst Kourakin; egenlig havde han kun Repræsentationen, hvortil en uhyre Formue, et venligt og højmodigt Sindelag og hele hans straalende og struttende Personlighed gjorde ham særlig skikket. Som egenlig Minister stod ved Siden af ham hans Antipode Grev Nikita Panin, mager, lang, bleg, ordknap, hovmodig, efter hvad man paastod, en Mand af ligesaa megen Karakter som Indsigt, der, foruden et berømt Navn, kunde rose sig af en underlig Lighed med den store Pitt. Den Prøve, som han nu skulde aflægge paa sit diplomatiske Talent, faldt anderledes ud, end vi havde Grund til at vente og haabe. Panin, der alt i og for sig var den engelske Interesse gunstig, kom snart fuldstændig i Lord St. Helens' Magt. Af de fortrolige hemmelige Konferenser, der strax begyndte, uden at Sverigs og Danmarks Gesandter toges med, stod det snart til at frygte, at, som Paul i Krigen, saaledes Alexander under Freden kun var altfor tilbøjelig til at opofre sine Forbundsfæller for sin egen Interesse. Det kostede Rusland kun lidt at opgive et System, for hvilket ingen Draabe russisk Blod var flydt, og som naarsomhelst lod sig fornye. Danmark kunde derimod længe ikke beslutte sig til at betragte sine tapre Sønners Blod som unyttigt, ja letsindigt udgydt. Det paastodes, at betydelige Summer, uddelte af den engelske Gesandt til de indflydelsesrigeste Personer ved Hoffet, ikke havde havt ringe Betydning for Sagens Vending. Der var Tale om Millioner; i Rusland gjælde smaa Summer Intet.

Det daglige Selskab i vort Hus bestod fordetmeste af franske Emigranter, hvoraf et stort Antal ved Pauls Velgjerninger, hans komiske Forkjærlighed for Malteserordenen og den russiske Gjæstfrihed her i flere Aar fandt en bekvem Subsistens. Alle sværmede om det velbesatte Bord hos deres gamle Landsmand, der gjorde sig en Glæde af at vise dem sin Herlighed og højst holdt sig skadesløs ved undertiden ved Bordet at opregne, hvad Maaltidet kostede, og eftervise, hvad Enhvers Kvotadel blev. Nogle afgjorte Tallerkenslikkere og Bonvivants af det gode Selskab, hvis Herkomst Ingen kjendte, men hvem man traf overalt som Fyldekalk ved Taffel og Spillebord, sluttede sig til. Saaledes dannedes to til tre Gange om Ugen et Bordselskab af ejendommelig Art, i hvilket jeg endnu havde Meget at lære. Der sad den gamle Herre i fuld Uniform — fra Pauls Tid af optraadte Alle kun i fuld Stads — øverst ved Bordet og gjorde Honneurs med soldatermæssig Trohjertighed, der ofte var lidt burlesk; jeg, hvem han holdt af at titulere sin aide de camp, ligeoverfor ham; og Kommandeurer, Chevaliers og Marquier tumlede sig nu med ham af Hjertenslyst i den gamle franske Herlighed: de vare da een Sjæl, Ingen modsagde den Anden, Enhver havde oplevet Alt med, kjendt Alt og været af stor Betydning. Anekdoter, Indfald, Ordspil jagede hinanden; og henimod Desserten udartede sædvanligvis Samtalen til en Vædbestrid med de skamløseste Tvetydigheder og Gemenheder, som i gamle Mænds Mund forekom mig yderst modbydelige. Jeg skulde her for første Gang lære, hvad min senere Erfaring har stadfæstet, at det smudsige Element har hjemme selv i det fornemste Selskab i sin hele hæslige Skikkelse. Ikke sjelden saae man i vort Hus til

større Gilder Corps diplomatique og de første Autoriteter. Disse Gjæstebud vare her som overalt ikke uden ejendommelig Interesse for en homo novus, men forresten tomme, indholdsløse. Petersborger-Selskabet er overhovedet uden al højere Trang. Lærde og Kunstnere udgjøre kun sjelden en Bestanddel af det; og hvor de optraadte i det, var det kun for i Uniform og med Kaarde ved Siden at tage Plads ved Bostonbordet. Den uendelige Gradation i Rangforholdene fra Kollegie-Assessor til Hofraad, derfra til Kollegieraad, derfra til Etatsraad o. s. v., de forskjellige Klasser af Anna-Ordenen ere Trin paa en Stige, der kun naaes ved Brugbarhed og Smidighed ved Spillebordet og i de høje Velynderes Forgemakker, hvor den ejendommelige, frie Aand gaaer tabt for bestandig. Endnu længe vil en saadan ikke kunne trives i dette Rige blandt Embedsmændene, thi denne hele strenge Underordning hviler paa den brede Basis af en særegen slavisk Nationalitet, der vel tilegner sig europæisk Forfinelse, men ikke europæisk Dannelse og Tænkemaade.

Efterhaanden nærmede sig nu den Tid, da vi skulde begive os til Moskau til Kejserkroningen, og fra alle Sider blev der gjort store Forberedelser. Gesandternes hele Husholdning maatte flyttes, for ret at gjøre deres Hoffer Ære. Fragtvogne bepakkedes med Husgeraad og Sølvtøj; og jeg maatte leje mig en Vogn med fire Heste for at varetage de selskabelige Pligter i den uhyre gamle Hovedstad i Forening med Gesandten. Jeg glædede mig ubeskrivelig til paa denne Rejse at lære det egenlige Rusland at kjende. Moskau var dengang endnu ligesom en ubekjendt Verden. Den 15. September forlod vi Petersborg, Gesandten, jeg og en Art Husholderske i en Vogn med sex Heste for, Kokken og det andet Personale i den anden Vogn. Det var en Rejse paa sex Dage. De første Dagsrejser ere frygtelig triste. Sjelden Landsbyer, milelange lavtliggende Egne med ung Naaleskov, uoverskuelige Mose- og Hedestrækninger, Vegetationen tarvelig, ingen Fugle, Efterkommere af Finner med rødt Skjæg paa Vejene. Vi nærmede os Levningerne af Novgorods forsvundne Herlighed. Gjennem sammenfaldende Ringmure, der i lang Afstand antyde denne Stads forhenværende Storhed, naaer den Rejsende den nuværende, sørgeligt forfaldne By, i hvis ødelagte Kirker de kraftige Farver paa mangt helligt Billede dog endnu trodser Undergangen. Gjennem mangen stor Landsby og mangen lille Stad gaaer Vejen videre. Egnen er i det Hele taget uden Afvexling, undertiden noget bjergig, Stæderne ubeskrivelig smudsige, hvorimod Landsbyens Tømmerhuse fordetmeste ere renlige. Her møder man alt den ægte russiske Bondes kraftige Ansigt, sorte eller brune Skjæg og slanke Væxt. Henimod Volga faae Menneskene og Naturen et muntrere Udseende. Denne berømte Flod passerede jeg over den rummelige og smukt beliggende Stad Tver. Her begynder alt Blandingen af Orientalsk med Europæisk, og den europæiske Rejsende føler sig mer og mer fremmed. Hoffolk, Fyrster og Gesandter bevægede sig paa den store Landevej. Kejseren holdt alt, som Forberedelse til sit festlige Indtog i den gamle Hovedstad, sin tre Dages Andagt i et Slot, som vi kjørte forbi en halv Mils Vej før Moskau. Den 21. September drog vi gjennem tykt, sort Snavs ind i dette vidunderlige Midtpunkt for det uhyre Rige, hvis Udstrækning i lang Frastand betegnedes af en vid Kreds af eventyrlige Taarne. Vi kunde omtrent have kjørt en god Fjerdingvej i det Indre af Staden mellem enkeltstaaende Hus-Grupper, forbi Paladser og Hytter, gjennem Marker, Haver og smaa Lunde, før vi holdt ved vort Hus, som tilhørte en Italiener. Vi havde her en venlig Udsigt til den amfitheatralsk opadstigende, af de mest brogede arkitektoniske Elementer sammensatte, af Haver og Træer gjennemskaarne Stad og indaandede med Velbehag en ren, kraftig og mild Høstluft efter det lange Ophold i den Petersborgske Sumpluft. Den sælsomme Arkitektur, Kirkernes utallige Kupler i de eventyrligste Former og Farver, tildels forgyldte, Brimmelen af ægte russiske Dragter og Skikkelser, blandede med alle nordasiatiske Dragter og Ansigter, Kinesere, Bukarer med Kameler, Tibetaner, Armeniere, Kirgiser, Grækere beskjæftigede paa Udflugterne Øje og Tanke; og Massen af falbudte Frugter, Druer, Meloner, Figener, kunde bringe i Illusion for Breddegradens Vedkommende, ligesom man ved Rigdommen af de af Grækere, Tyrker og Perser falbudte orientalske Varer kunde tro sig hensat i en af de Byer, som fra Tusind og een Nat foresvæve Ens Indbildningskraft. Vor Staddel var ubrolagt, hvert Hus laa i sin Have, man kunde tro sig paa Landet. Besøgene hos Alt, hvad der var stort, mægtigt og skjønt, med hvilke vore første Dage udfyldtes, lignede smaa Rejser; thi de Fornemme bo spredte i den kolossale Stad, som er flere Mil i Omkreds. Det hele bekjendte Selskab syntes at være gjenfødt i de nye Omgivelser og fik ved de mange mægtige og rige Familier, som bestandig bo i Moskau og aldrig komme til Petersborg, da de forsmaa Hoftjenesten, en Tilvæxt, der vilde have opslugt det, hvis ikke Frygten derfor havde sluttet det nærmere sammen. Her befandt sig Orloff'erne, Ostermann'erne og mange andre i Ruslands Historie berømte Navne. I Sammenligning med deres Huses og Havers Pragt, deres Tjenerskabs og Taflers Mængde og Glands syntes al Petersborgs Herlighed kun tarvelig. Jeg har i ingen kongelige Gemakker i det øvrige Europa seet en saa uhyre Rigdom af Broncesager, Spejle o. s. v. som i disse Paladser, og Glandsen af Ædelstenene, hvormed Kvinder og Mænd her prangede, overmættede Øjet og trodsede al Beregning.

Den 24. September saae jeg for første Gang hele den kejserlige Familie sammen ved en offentlig Promenade i en Paladshave, hvortil vi formelig bleve tilsagte; og i Sandhed, noget mere Skjønt og Fyrsteligt kunde man ikke tænke sig, ligesfra Enke-Kejserinden, en høj, smuk, overordenlig venlig Dame, til de yngste Storfyrstinder og deres smaa Brødre. Specielt gjorde den regjerende Kejserinde, som dengang var i sin blomstrende Ungdom, en af de ædleste Skikkelser, jeg nogensinde har seet, et uudsletteligt Indtryk paa mig ved sin Ynde og Værdighed; hendes simple, men højst smagfulde Pynt betegnede strax Kvinden, som ogsaa i Privatstand vilde have været den Første. Intet af kejserlig Højhed, men den største kvindelige; kun paa det svagt formørkede Øje og den dybe Ligegyldighed, hvormed hun syntes at betragte Alt omkring sig, kunde man opdage Spor af hendes høje Bestemmelse. Kejseren, en smuk Yngling, havde noget Blødt og Yppigt udbredt over sig. De glimrende Rækker i de brede Alleer bøjede sig til Jorden, Folket udenfor velsignede den milde Hersker; hvor han lod sig se, lød Frydeskrig. Men naar Kejserinde-Moderen med straalende Aasyn viste sig tilfods med sine Døtre i Haven, der i Reglen stod aaben for Publikum, syntes en grændseløs Begejstring at bemægtige sig alt Folket. Et uvilkaarligt Henrykkelses-Skrig modtog hende alt paa

Paladstrappen. „Matuschka!" (lille Moder) hørtes fra tusind Læber; hele Folket styrtede paa Knæ, Mænd og Kvinder strakte, bedende og velsignende, Armene ud efter hende; at berøre Sømmen af hendes Klædning var den højeste Salighed. Man vilde bemærke, at hun ikke ugjerne nød denne Triumf; og mange kloge Folk, der havde læst, at Rusland hellere lod sig regjere af Kejserinder end af Kejsere, rystede paa Hovedet og ønskede den unge Hersker mere Karakter og et bedre Udvalg af Tjenere end det, som den sidste Katastrofe havde samlet om ham. Samme Dag holdt Kejseren sit Indtog paa Kreml, for der i Forening med Kejserinden ved tre Dages Bøn og Faste at forberede sig til Kroningen, der var bestemt til den 27. September.

Denne mærkværdige Dag kom. Vi rustede os alt Kl. 5 om Morgenen. Hele Moskau var i den livligste Bevægelse. Hoffet havde gjort Alt for at vise sig i den mest glimrende Omgivelse. Det halve Petersborg var udvandret. Hele Hofstaten, Kollegierne, Deputerede fra alle Rigets Gouvernementer, samtlige Garderegimenter, en 10,000 Mand af sjelden Skjønhed, fulgte Hoffet til Moskau. Utallige vare de Nysgjerrige og Vindelystne, som havde sluttet sig til. Kl. 7 tog vi afsted i fuld Stads. Efter den lange Sorg optraadte jeg her første Gang i Uniform. Kun sent formaaede vi gjennem den umaadelige Vrimmel at nærme os Kreml. Det varede flere Timer, inden de talløse Vogne med Adelens to første Klasser og de Deputerede, der alene vare indbudte, gjennem den hellige Port naaede den aabne Plads, hvorpaa det gamle tartariske Taarn rager højt op over Staden. Ikke langt derfra er Czarernes gamle Palads og Kathedralkirken, hvor der var anvist os bekvemme Sæder tilvenstre for den kejserlige Trone. Kroningen blev ved Kirkens fremmedartede Pragt, ved de ophøjede Personers Skjønhed og Værdighed, ved Ceremoniernes sælsomme Højtidelighed, ved Antallet af de høje Gejstlige, som i deres lange Gevandter og afstumpede Huer, med deres ærværdige Skjæg mindede om et Koncilium fra tidligere Aarhundreder, endelig ved den himmelske firstemmige Kirkesang, der lød ned fra de umaadelig høje Kupler som fra en anden Verden, til et af de mærkværdigste Skuespil, der bragte os til at glemme os selv og Stormændenes Glands omkring os. Kun 60—80 Deputerede fra asiatiske Nabofolk, som i deres ejendommelige Dragt bivaanede Højtideligheden, fængslede Opmærksomheden. Der var alle de kaukasiske Folk, frie Kalmuker med lurende Tigerblik, knap lignende Mennesker, Sendebud fra alle bukariske og tartariske Fyrster, der stod i Forbindelse med Rusland, fra Dalai Lama o. s. v. Efter lange Bønner rejste Kejseren sig fra sin Trone, nærmede sig Alteret og satte Kronen paa sit Hoved og derefter paa Kejserinden, der knælede foran ham. Han tog selv som den græske Kirkes Patriark Nadverens Sakrament. Kanontorden og lydelig Højtidssang i Forening med Trommehvirvler udenfor forkyndte den mystiske Handling. Fra Kirken ilede saa Alle til Paladset. Hvilket Syn fra Terrassen ned paa Folket, de hundrede Tusinder, der vare forsamlede ved Foden af Kremls Høj, omkring hvilken Floden snoede sig, bedækket af talløse Baade, medens hele Moskau laa udbredt for os i den skjønne Septemberdags Belysning! Trængselen var voldsom. Paa den med rødt Tøj bedækkede Slotsplads var der ingen Ende paa Forvirringen, ingen Udvej — en sammenpresset Klump af tusind Fyrster og Fyrstinder, Grevinder og Excellencer, der i den mest brogede Uorden arbejdede med Hænder og Ben for at naa Salen, i hvilken den kejserlige Banket nu skulde holdes. I Banketsalen bar Alt Præg af den russiske Fortid, og de graa Vægge saae med Forundring det blomstrende Kejserpar med den ungdommelige Moder med Kronerne paa Hovedet et Kvarterstid sidde til Skue ved Bordet. Ligeoverfor stod Corps diplomatique i ærefrygtsfuld Stilhed. Kl. 1½ bleve vi med en Bøjning dimitterede af Kejseren og turde fjerne os.

Paa denne Dag fulgte en Række Fester, saa pragtfulde, som den dristigste Indbildningskraft kan udmale sig. Paa et greveligt Landgods en halv Mils Vej fra Staden var saaledes Alt forenet, hvad der ellers hvert for sig plejer at kaldes Fest: Koncert, Opera, begge Dele af Huspersonalet, fordetmeste Livegne, Fyrværkeri, Bal og Gjæstebud. Ildstrømme funklede gjennem den mørke Nat og blændede Øjet. Gjennem tre Forværelser traadte man ind i Selskabssalene. I det første Forværelse mødte Øjet et Par Rækker af de prægtigste Livréer, i det andet ligesaa mange af guldstruttende Kammertjenere. I det tredie var man fristet til at bukke sig for et talrigt Selskab af fornemme Herrer, der kun fattedes Ordener — det var Grevens Husofficianter, prægtigt friserede, i de kostbareste broderede Klædninger, som fordunklede mangen Gesandt, med Kaarden ved Siden og Hatten under Armen. Og det Øvrige stod i Forhold hertil. Den kejserlige Familie forherligede ved sin Nærværelse alle disse Fester, ogsaa en, som Adelens Klub gav i sin uhyre Sal, den største og i arkitektonisk Henseende skjønneste, jeg havde seet. Kun de tre første Klasser af Adelen havde Adgang, og Selskabet talte dog over 6000 Mennesker. En saadan Rigdom og Glands af Ædelstene skulde man vanskelig finde, Øjet trættedes derved ligesom ved den blændende Belysning; og Hukommelsen bukkede under ved Forsøget paa at erindre Navnene paa alle de skjønne Damer og fornemme Herrer, som man fandt sig fristet til at erkyndige sig om. Nu blev jeg ogsaa med mange andre nye Medlemmer af Corps diplomatique forestillet for Hoffet, der ligeledes bidrog sit til den almindelige Glæde ved Fester og Maskerader. Ved slig Lejlighed saae jeg en Aften to Kejseres Mordere: Alexei Orloff, Baratinsky, Loubof og Bennigsen venskabeligt underholde sig med hinanden; og en femte sluttede sig til dem, hvem man betegnede som den, der kvalte den ulykkelige Prinds Ivan i Fængslet. Medlidende faldt Blikket paa den unge Kejser, hvis første Adjutant, Ouvarof, som det hed, var blandt Pauls Mordere.

En Fest, som Kejseren gav for hele Folket paa en uhyre stor Slette foran Moskau, maa jeg endnu omtale, da den fængslede mig stærkt ved sin Ejendommelighed. Omtrent et halvt hundrede tusinde Mennesker af den lavere Klasse bevægede sig her omkring i Festklæder og morede sig med allehaande folkelige Lystigheder, efterat de, lejrede ved lange Borde og paa Jorden, vare blevne bespiste og havde slaaedes og væltet sig i den af store Tønder og Beholdere flydende og springende Vin. Der var ogsaa Stilladser, hvorpaa Zigeunerne, som bebo en Forstad, opførte underlige Dandse og Skuespil i et ubekjendt Sprog; deres sælsomme Pynt, fremmedartede Skikkelser og livfulde Gebærder mindede om deres indiske eller parsiske Oprindelse. Man paastod, at de endnu i al Stilhed tilbad Ilden og Stjernerne.

Holdt nu alt dette mig ligesom fangen i en broget

Drøm, saa fordrede Alvoren omtrent midt under Opholdet i Moskau igjen sin Ret. Min Ven Fasting, en Dansk med det rette Præg og en Sømand uden Frygt og Dadel — hvad hans Deltagelse i Slaget paa Kjøbenhavns Rhed bar Vidne om — med skarp Dømmekraft og af faa Ord, var kommen til Petersborg med Fuldmagter til Undertegnelsen af Konventionen af 17. Juni og var derfra ilet til Moskau.

Det var gaaet saaledes til med denne Konvention.

Det syntes at forstaa sig af sig selv, at Deltagerne i et politisk Forbund ogsaa maatte raadspørges ved Fredslutningen. Her var det saa meget mere Tilfældet for vort Vedkommende, som egenlig Danmark, hvis Skibe vare blevne sekvestrerede, og hvis Kolonier vare blevne erobrede af England, alene havde væsenlige Interesser at varetage, medens Rusland ikke behøvede at forhandle om Andet end om Grundsætninger. Vi tvivlede altsaa ikke om, at den danske og svenske Gesandt vilde blive Deltagere i de russiske Underhandlinger med Lord St. Helens. Det var blevet dem betydet, at man hidtil kun havde beskjæftiget sig med forberedende Arbejder, til hvilke Rusland, der begyndte at antage en Beskytters høje Tone, ansaa sig eneberettiget. Men Gesandterne ventede forgjæves, og istedetfor at aabne fælles Underhandlinger, fandt det russiske Hof for godt paa egen Haand at afslutte en Konvention med England og derpaa at indbyde Forbundsfællerne til at gaa ind paa denne, ja at true med fuldstændig at sige sig løs fra Forbindelsen, hvis disse vægrede sig derved. Intet lignede den stakkels Løvendals Forbauselse, da vi den 14. Juni aabnede en tyk Pakke fra Grev Panin, der indeholdt et af ham og Lord St. Helens forfattet Udkast til en Konvention, som vor Minister anmodedes om at meddele sit Hof til snarest mulig Antagelse. Alle Neutralitetens væsenligste Grundsætninger vare opofrede, og der var kun tilstaaet Danmark og Sverig en Vaabenstilstand paa nogle Maaneder, for at de kunde tiltræde Konventionen. Nu havde man dog idetmindste skullet vente paa denne Tiltræden, før man undertegnede; og det havde man ogsaa lovet. Men tre Dage senere, den 17. Juni, blev Akten formelig undertegnet; og medens Rusland, der havde anstiftet Krigen, saaledes befandt sig i fuldstændig Fredstilstand, forbleve vi, der ene havde bragt Ofrene, der ene havde Noget at tabe, i en kun ved Vaabenhvile suspenderet Krig. Med en saadan Erfaring traadte jeg ind i den utaknemmelige, troløse diplomatiske Skole. Elementerne vare, ligesom ved Slaget paa Kjøbenhavns Rhed, ogsaa denne Gang gunstige for Uretfærdigheden. Den engelske Lugger, som bragte den undertegnede Traktat til London, hvor man vel neppe havde ventet et saadant Resultat, tilbagelagde Vejen i den exempelløs korte Tid af ni Dage. Bernstorff, der paa St. Helens' Raad havde besluttet sig til at rejse til England og der alt med gunstige Udsigter havde aabnet Underhandlingerne, saae alle sine Forhaabninger strande paa det russiske Kabinets uværdige Hengivelse. Man vogtede sig nu for at forhandle med ham om, hvad man lettere kunde vente opnaaet, naar Rusland lagde sit Lod i Vægtskaalen. Han vendte tilbage med uforrettet Sag, og den eneste Frugt af hans Rejse var en ufordulgt Misstemning hos det russiske Hof paa Grund af hans Forsøg paa selvstændig at varetage vor opofrede Interesse. Saaledes ere de smaa Stater stillede ligeoverfor Overmagten. Ofte have de dog givet mer og tidligere efter end nødvendigt og værdigt; de kjækkeste, der have vovet at rejse en endnu større Magt, den offentlige Mening, mod Overmagten, ere forbetmeste slupne bedst derfra. I dette Tilfælde havde vel Danmark ikke synderligt Valg. Vi fik Instruktioner og Fuldmagter i Slutningen af August. De Første fordrede i værdigt Sprog Vindiceringen af Neutralitetens helligste Rettigheder, men de vare betingede og maatte lægges tilside. De Sidste forkastedes i en Konferens den 2. September som utilstrækkelige i Formen. De nye Fuldmagter kom først i Moskau i vore Hænder. Efter forskjellige Bryderier blev den 22. Oktober fastsat til Undertegning. Allerede triumferede Panin over Sagens Tilendebringelse — da traf Skjæbnens Slag ham. Hemmelige Intriger og aaben Kamp mellem Kejserinde-Moderen samt hendes Yndling Kourakin — hvilken Minister Panin ligefrem havde tituleret en Dumrian og gjort led og kjed af sin Situation — og Panin endte med dennes Nederlag. Et glimrende Bal i Fyrst Kourakins Palads den 22. Oktober var Forbudet paa dennes opgaaende Lykkesol. Panin viste sig blandt Gjæsterne; hans Skjæbne var dog ikke længer en Hemmelighed for Nogen, og næste Morgen rammede Lynet ham.

Den 23. Oktober forsamlede vi os om Aftenen i Fyrst Kourakins Kabinet. Bag Ministrene tog Kancellicheferne og Legationssekretairerne Plads. Fuldmagterne bleve oplæste og udvexlede i Afskrift. Fredsinstrumenterne oplæstes og kollationeredes. Saa skredes der højtideligt til Underskrift. Seglene trykkedes paa; og nu rejste de Befuldmægtigede sig med Lykønskninger, omarmede hinanden og trykkede hinandens Hænder. Vi skulde ikke rose os af vor Lykke. Fasting ilede til Kjøbenhavn. Jeg nød endnu nogle Dage i den store Czarstad; der holdtes Afskedsfester, og den 6. November tiltraadte vi Tilbagerejsen til Petersborg.

Drømme-Hans.

Novelle af **Rudolph Lindau.**

Sluttet.

Edington mødte til sædvanlig Tid hos sin Forlovede. Han saae nedslagen ud og talte overordenlig lidt i Løbet af Maaltidet. — Fru Comyn, som lagde Mærke hertil, troede, at der havde været en eller anden lille Uenighed mellem de Elskende. Hun vilde give dem Lejlighed til at blive forsonede igjen og gik kort efter Maaltidet ind i sit Værelse under Paaskud af, at hun havde et Brev at skrive. — Det kom derpaa til en meget livlig Scene imellem Edith og hendes Forlovede. — Han bebrejdede hende hendes Haardhjertethed imod Midford, hun lod ham høre hans Forsagthed, ja

hans Mangel paa Kjærlighed. Flere Gange tilbød hun ham trodsigt, at hun vilde give ham hans Ord tilbage. Han følte sig dybt krænket derved, men Edith forekom ham saa pirrelig, at han næsten betragtede hende som syg; han bekæmpede sin Vrede og lod, som om han overhørte hendes Ord: „De er ophidset," sagde han, „og det er jeg ogsaa. Det er bedre, jeg gaaer. De har krænket mig, og jeg kunde ikke undgaa at saare Dem, hvis jeg sagde Dem, hvad jeg føler i dette Øjeblik. — Paa Gjensyn! Jeg skal være her imorgen præcis Klokken To og hente Dem."

Hun stod i den anden Ende af Salonen og nikkede stum til ham.

Da Edington var kommen ud paa Gaden, angrede han, at han var gaaet uden noget Kys til Farvel. Ediths Vrede og Lidenskabelighed vare jo kun Beviser paa hendes Kjærlighed til ham! Han vilde ikke forlade hende, uden at have forsonet sig med hende. Han gik tilbage til Hôtel Comyn. — Døren inde i Huset, som førte op til Beboelseslejligheden, stod aaben, da Tjeneren strax efter at Hr. Edington var gaaet havde været ifærd med at lukke Skodderne ovenpaa og slukke Lamperne paa Gangen. Alexander aabnede Døren ind til Salonen.

Edith sad ved et lille Bord og skrev. Hun saae ikke engang op, thi hun antog, at det var Tjeneren, der traadte ind. Intet Spor af Ophidselse var længer at opdage paa hendes Ansigt. Edington iagttog hende i nogle Sekunder; derpaa nævnede han hendes Navn. Hun foer op.

„Hvor De gjorde mig bange!"

„Jeg kunde ikke forlade Dem, uden at jeg var bleven forsonet med Dem," sagde han. „De maa ikke være vred paa mig, Edith. Jeg elsker Dem over Alt i Verden!"

„Min gode Alexander!" Hun rakte ham Haanden og lænede fortrolig sit Hoved op til hans Skulder.

„De havde den samme Tanke som jeg, seer jeg," vedblev han ømt. „De var ved at skrive til mig."

Edith svarede ikke. Han stod lige ved Bordet, som hun havde siddet ved, og saae uvilkaarlig ned paa det paabegyndte Brev, der laa paa det: „Kjære Fru Duvivier" — lød Overskriften.

Han havde ventet at finde hende i Taarer, dybt bedrøvet for hans Skyld, og saa fandt han hende skrivende til hendes Modehandlerinde. — Han følte sig beskæmmet.

Hun vidste aldeles bestemt, hvad der foregik i ham, og var fortrædelig derover; men hvilken Forklaring skulde hun vel give ham? Sagen var ganske simpel: det var blevet aftalt, at Edington næste Dag skulde følge hende og hendes Moder til Versailles. Edith vilde netop under Midfords Nærværelse i Paris gjøre noget ganske Særligt, for at behage sin Forlovede, og strax efter at han var gaaet, havde hun tænkt paa at skrive endnu engang til Modehandlerinden, at den nye Hat, som Edington efter hendes Ønske havde bestilt til hende og som hun vilde have paa paa Touren til Versailles, maatte være færdig Klokken Et. Tjeneren skulde besørge Brevet til Madame Duvivier ganske tidlig næste Morgen; Edith maatte derfor skrive det strax. Men det er ikke alle Mænd, som kunne forstaa, at en Kvinde, selv om hun ogsaa er meget bedrøvet, kan have Tanke for at se saa godt som muligt ud i sin Bedrøvelse. — Edington gjorde nu for første Gang denne Opdagelse og var saa forbauset over den, at han ikke formaaede at sige et Ord. Han trykkede endnu engang Ediths Haand, kyssede hende paa Panden og fjernede sig; men paa Vejen til sin Bolig gik han og rystede paa Hovedet og grublede, som om ogsaa han havde været hverken mere eller mindre end en „Drømme-Hans".

Den korte Overfart med Postbaaden fra Calais til Dover var den Nat højst besværlig. Det regnede og stormede; Himlen var sort. — De fleste Passagerer sad sammenpakkede nede i den kvalme Kahyt eller laa med blege Ansigter paa umagelige Sofaer, medens Stewarden, ligegyldig for Vejr og Passagerer, stod bagved sin „Bar" og udskjænkede Sherry, Sodavand og Brandy.

Den stærke lille Dampbaad banede sig utrættelig Vej gjennem Kanalens haarde, korte Bølger. Den steg op og sank ned, blev kastet fra højre til venstre, kom op paa een Bølge, for at blive grebet af en anden og kastet om paa Siden; men uophørlig kæmpede den stønnende, prustende og hvæsende — bestandig fremad. — Foran Dampbaaden dandsede paa det vilde Hav en stor, hvid Lysflade, som kastedes langt ud i Natten fra Lanternen paa Stormasten; udenfor det oprørte Lysomraade herskede der uhyggeligt Mørke. — Dækket stod under Vand; nogle smaa Lanterner udbredte et rødligt, mat Lys; foruden Kaptainen, Officiererne og Matroserne, som havde en streng Tjeneste og af hvilke hver enkelt taus og opmærksom passede sin Post, befandt der sig kun en enkelt Passageer paa Dækket. Han brød sig hverken om Vejr eller Vind; han var vaad lige ind til Skindet, men agtede det ikke, skjøndt Feberkulden rystede ham. Han stod med Benene ud fra hinanden, med den slappe, eftergivende Holdning, som betegner en gammel Søvant; med Armene støttede paa Rælingen stirrede han ud i den vilde Nat. — En bred Bølge, som plaskende og hylende slog op imod Rælingen og ind over den, saa hele Dækket for et Øjeblik var overskyllet, rev ham bort fra hans Plads og kastede ham til Jorden. Han rejste sig langsomt igjen. En Matros traadte hen til ham:

„Kom her, Herre," sagde han barsk. „Giv mig Deres Arm. Her er ikke Stedet for Dem!"

„Tak skal De have, men jeg vil hellere blive her," svarede Passageren sagtmodig.

Matrosen gik derpaa hen til Styrmanden og sagde til denne: „Vil De have et Øje med den Mand der; han seer mig ud, som om det ikke var rigtigt fat med ham."

Passageren havde indtaget sin gamle Plads ved Rælingen og bøjede sig langt ud over den. Da lagde en tung Haand sig paa hans Skulder, og den samme Matros, som allerede eengang havde talt til ham, sagde:

„Jeg kan ikke give Dem Lov til at blive her, Herre. Der kunde komme en Bølge og rive Dem overbord."

„Det vilde være en stor Lykke," svarede Passageren med klagende Stemme. — Hans Hjerte var saa fuldt, at han var nær ved at kvæles; han maatte aabne det for En eller Anden.

„Naa, Herre," sagde Matrosen, venligt trøstende og formanende, „kom De nu blot med mig." Og han førte den villieløst Følgende hen til en usel lille Kahyt ved Siden af Hjulkassen. — „Hvil Dem ud her. Om tyve Minuter er vi i Dover." — Han betragtede sin bedrøvelige Gjæst og rystede paa Hovedet. „Hvad er det nu værd at tabe Modet, Herre!" vedblev han munter og livlig. „Sæt bare Haardt imod Haardt — ligesom vores Baad: lige igjennem Stormen, altid fremad!"

Ved disse barmhjertigt opmuntrende Ord begyndte den stakkels syge Midford at græde sagte og bitterligt.

* * *

„London den 26. November 186..

Hr. Georg Warden. Blighton-Bar. Kalifornien.
Forenede Stater.

„Vi bekræfte vor ærbødige Skrivelse af 13. d. M., af hvilken vi her vedlægge Kopi, og give os den Ære idag at meddele Dem, at Hr. Thomas Midford fra Blighton-Bar har ligget farlig syg i Dover fra den 23. d. M. af. Hans Forbindelse med vort Hus er fremgaaet af en Check-Bog, som han bar hos sig. — Da De i Deres sidste ærede Brev har anvist 500 Pd. Sterl. for Hr. Midford, over hvilke han endnu ikke har disponeret, saa tro vi at have handlet i Deres Aand ved at aabne den os som respektabel betegnede Vært i det Hôtel i Dover, som Hr. Midford for Tiden beboer, en Kredit paa foreløbig 50 Pd. Sterl. samt ved at paalægge ham, for vor Regning at træffe alle saadanne Foranstaltninger, som maatte være nødvendige for Deres Vens tilbørlige Pleje. — Vi bede Dem modtage vor Meddelelse om disse Dispositioner og tegne ærbødigst

James Burgis & Co."

Efterat Warden havde læst dette Brev, der var kommet ham ihænde med „Overland-Pony-Expres", begav han sig sporenstregs til Telegrafstationen og redigerede, uden noget Hensyn til Ordenes Antal, en lang og tydelig Depeche til sine Bankierer i London, hvori han anmodede disse Herrer om at sende et Bud til Dover, at indhente Oplysninger om Midfords Befindende og meddele denne, at han, Warden, øjeblikkelig vilde afrejse til Europa i Tilfælde af, at Midford skulde vente ham dertil. — Fire Dage efter fik Warden en Depeche fra Ventnor, Øen Wight, underskreven med Midfords Navn, hvoraf det fremgik, at denne næsten var fuldkommen restitueret, at han agtede at blive i Europa indtil Marts Maaned, og at det vilde glæde ham at kunne gjøre Tilbagerejsen til Kalifornien i Selskab med Warden.

Hr. Georg Warden var ikke længe om at pakke sin Kuffert og ordne sine Forretninger. Han havde samme Dag en lang Samtale med Midfords Stedfortræder, Hr. Cope, og den følgende Morgen indtog han Hæderspladsen paa „San-Francisco-Mail" ved Siden af den apoplektiske Kudsk med de blodrøde Handsker og kjørte ud af Blighton-Bar under Hurraraab af „Gutterne", der ønskede ham „Lykkelig Rejse og en glad Hjemkomst!"

Det var i de sidste Dage af Februar. — I London og ligeledes i Paris var Vejret endnu raat, næsten vinterligt; men paa Sydsiden af Wight følte man allerede Foraarets Komme. I mange af Husene i Ventnor stod Vinduerne aabne, og ved Stranden saae man Spadseregængere, som varmede sig i det dejlige Solskin og glædede sig ved Synet af det blaa Hav.

En aaben Vogn kjørte langs med „Sea-Side-Terrace" og gjorde Holdt foran en venlig lille Villa. — Værtinden, som sad bag de blanktpolerede Ruder, bemærkede en statelig Herre af et fornemt Udseende, som, endskjøndt Vognen var kjørt for i skarpt Trav, som om den Kjørende havde meget travlt, dog nu steg ud med stor Ro, idet han kastede et Blik op mod Husets Vinduer og nærmede sig Indgangen til Villaen. Værtinden forlod derpaa Værelset, og idet hun glattede sit propre Forklæde, traadte hun den Rejsende i Møde i Døren.

„Boer Hr. Midford her?" spurgte den fremmede Herre.

„Hr. Midford boer her."

„Er han hjemme?"

„Han er nede ved Stranden." Hun skyggede for Øjnene med den venstre Haand, spejdede rundt omkring og pegede derpaa med den højre paa en Spadseregænger: — „Der gaaer han nede . . . Kan De kjende ham? Der . . . ganske alene . . ."

„Er der et Værelse ledigt i Deres Hus?"

„Til Tjeneste. Et venligt Værelse med Udsigt til Søen; lige ved Siden af Hr. Midfords Lejlighed. Ønsker De at se det?"

„Det behøves ikke. Vil De lade min Kuffert bringe ind."

„Skal jeg lade En kalde paa Hr. Midford? Min Datter kan hurtigt løbe ned til ham."

„Nej, mange Tak; jeg vil selv opsøge ham."

Han betalte Kudsken, som berørte sin Hat med en taknemmelig Hilsen, og gik derpaa ned efter Midford. — Denne spadserede med Hænderne paa Ryggen langsomt frem og tilbage ved Stranden. — Da han saae den høje Mand komme henimod sig, blev han staaende; pludselig gjenkjendte han ham og gik ham hurtigt i Møde.

„Hvordan gaaer det Dem, Midford?"

„Hvordan gaaer det Dem, Warden?"

De rystede hjerteligt hinanden i Hænderne, derpaa traadte de Begge et Skridt tilbage, for at betragte hinanden.

„De seer endnu lidt huløjet ud," sagde Warden; „men det skal vi snart faae i Orden igjen."

„De er mere forandret end jeg," svarede Midford venligt. „Jeg har kun kjendt Dem i rød Flonelskjorte og lange Støvler . . . og nu!" . . . Han mønstrede med særlig Tilfredshed sin høje Ven, som i den velsyede, simple Rejsedragt havde en født Gentlemans Udseende og Anstand.

„Naar jeg endelig engang igjen er bleven klædt paa som et civiliseret Menneske, saa er Fortjenesten Deres," sagde Warden. „Jeg er kommen hertil efter Deres Depeche."

„Jeg takker Dem," svarede Midford rørt.

Vennerne havde Meget at fortælle hinanden, og hele Dagen lige til den sildige Aften vare de sammen, ved Stranden og i Midfords venlige Lejlighed. — Men Rollerne vare nu ombyttede: Midford havde ikke noget Forhør at bestaa; Warden var den Meddelsomste af dem. — Hans Vens Historie syntes ikke at interessere ham; han spurgte kun til hans Helbredstilstand; Rejsen til Paris talte han slet ikke om, og Navnet „Jemima", som tidligere havde ligget saa let paa hans Tunge, kom ikke over hans Læber. Han fortalte, at han havde gjort et godt Fund i Blighton-Bar og nu kunde betragte sig som en velhavende, maaske endogsaa som en rig Mand. — Om Midfords Forretninger havde han ligeledes kun godt at fortælle. „Huset" i Blighton-Bar var hidtil taget til i Omfang under Copes dygtige Ledelse, og den Gevinst, det kastede af sig, var saa betydelig, at Midford efter Wardens Mening kunde gjøre sig Haab om at være en gjældfri Mand om halvandet eller to Aar.

„Hvad skal jeg saa tage fat paa?" spurgte Midford.

De to Venner sad i Midfords Værelse ved et lille Bord, paa hvilket Værtinden havde serveret The paa en meget appetitlig Maade. Udenfor var Natten smuk og klar. Fuldmaanen stod paa den skyfri Himmel og spejlede sig i det sitrende, sølv- og sortplettede Hav, hvis lange Bølger med en sagte Mumlen og en dump, ensformig Brusen skyllede op imod den sandede Strandbred og veg tilbage igjen. — Et Billede paa Fred og Ro udenfor som inde i det hyggelige Værelse.

„Hvad skal jeg saa tage fat paa?" gjentog Midford.

„Der sidder Mennesket nu og er bekymret for, hvad

han skal faae at være bekymret for, naar han ikke har mere at være bekymret for!" svarede Warden, idet han slog sine Hænder sammen med en modløs Mine, men paa samme Tid med et venligt Smil, saaledes som man smiler til et Barn, som man vil trøste.

„Husker De ikke længer min gamle Vens Ord — ham, som jeg skulde hilse fra Dem?" vedblev Midford alvorligt. „Et Liv fuldt af Bekymringer er bedre end et tomt. — Hvad skal jeg tage mig for, naar jeg ikke har mere at være bekymret for?"

„Spekuleer — tab — gjør ny Gjæld — lad det dog ikke være Deres Bekymring, hvorledes De skal skaffe Dem Bekymringer!"

Midford var igjen bleven eftertænksom. Warden saae forskende paa ham.

„Unge Mand," spurgte han sagte; „ikke skulde det tilfældigvis kunne more Dem at fortælle mig, hvorledes det er gaaet Dem i Paris?"

„Daarligt er det gaaet mig."

„Har Jemima dog alligevel foretrukket en rig Bejler?"

„Ja — Den, som jeg holdt for min bedste Ven."

„Saa har Historien virkelig været aldeles fuldkommen i sin Art. Men nu er det overstaaet . . . Skal vi hellere lade være at tale derom?"

Midford svarede ikke.

„Agter De at vende tilbage til Paris og opsøge Deres tabte Venner igjen?"

„Jeg vil aldrig se dem mere!"

„Kunde det interessere Dem at faae at vide, hvad der er blevet af dem?"

„Hvad kan De fortælle mig derom?"

„Mere end De troer."

Warden fortalte nu sin opmærksomt lyttende Ven, at han havde gjort Rejsen fra New-York til Southampton sammen med et ungt Ægtepar, som vendte tilbage fra deres Bryllupsrejse fra Amerika til Paris. — Under en længere Overfart ombord paa et Dampskib gjør man let nye Bekjendtskaber. Warden havde ofte talt med den unge Ægtemand og hans smukke Kone, og de Tre vare blevne temmelig intime.

„En Morgen," fortalte Warden videre, „— vi havde været en sex, syv Dage undervejs, og mine nye Bekjendte havde allerede betroet mig Adskilligt om deres Forhold og deres Liv i Paris — en Morgen sagde den unge Kone til mig: De vil dog vist ikke vende tilbage til Amerika, uden at have opholdt Dem nogen Tid i Paris? Saa haaber jeg, at De ikke vil glemme os, men se op til os.

„Gjerne, svarede jeg; hvis jeg kommer til Paris; men det beroer kun tildels paa mig. Jeg tager nemlig ikke til Europa for at more mig eller for at gjøre Forretninger, men for at besøge en syg Ven, som jeg tager med mig til Kalifornien, saasnart han er bleven rask.

„Hvis Deres Ven er en rigtig Amerikaner, saa vil han ikke have Noget imod at følge med Dem til Paris, mente hun.

„Det veed jeg dog ikke, svarede jeg. Der maa være tilstødt ham Noget i Paris, som har gjort ham kjed af Byen.

„Jeg kjender mange af vore Landsmænd i Paris. Maaske Deres Ven ikke er mig ubekjendt. — Vilde det være indiskret at spørge om hans Navn?

„Ikke i mindste Maade, Madame. Min Ven hedder Thomas Midford til Tjeneste.

„Hun svarede ikke en Stavelse. Hun blev hverken rød eller forlegen. Hun saae langt ud over Havet, som om hun søgte Noget i Horizonten; og efter en lille Tids Forløb sagde hun: Det er køligt. Jeg vil hente mig et varmere Overstykke.

„Søen gik højt, og jeg gav hende min Arm, for at følge hende hen til Kahytstrappen.

„Kjender De min Ven? spurgte jeg.

„Ja — overfladisk.

„Jeg vil vædde paa, at det er Jemima, sagde jeg til mig selv. — Jeg kan ikke forklare Dem, hvordan denne Tanke faldt mig ind; men den var der. — Jeg vilde skaffe mig Vished og gav mig ilag med Manden, som spadserede frem og tilbage paa Dækket.

„Kjender De min Ven Thomas Midford? spurgte jeg ham.

„Han saae forbauset paa mig, blev rød helt op til Panden og svarede stammende: Ja. — Meget nøje. — Hvordan har han det?

„Nu var jeg vis i min Sag. — Han har været syg, svarede jeg, men nu har han det bedre igjen.

„Fra den Dag af var det forbi med Ægteparret Edingtons Venskab for mig. De undgik mig, og jeg saae, at min Nærværelse satte Manden i Forlegenhed og var Konen ubehagelig. Jeg havde ikke nogen Grund til at ærgre de Mennesker og søgte derfor anden Omgang; men de interesserede mig for Deres Skyld, og jeg iagttog dem. — Ombord i et Dampskib kan man ikke saa let gaa af Vejen for hinanden, og saaledes kom jeg til at se Adskilligt, som jeg drog mine Slutninger af."

Warden holdt inde og rettede paany et forskende Blik paa Midford. Denne holdt Øjnene fæstede paa Gulvet og havde ikke fortrukket en Mine.

„Skal jeg gaa videre?"

„Ja."

„Bringer Historien Dem ikke formeget i Affekt?"

„Nej. — Hvad De siger, volder mig ingen Smerte; — det interesserer mig kun."

„Det glæder mig. — Nuvel da, Thomas Midford, jeg er ganske afgjort af den Mening, at De ikke har tabt Stort i den Kvinde. — Hun er hverken bedre eller værre end tusinde andre; men Dem havde hun ikke passet for. — De kan kun regjere med det Gode, og Fru Edington er en af dem, som ikke synes at kunne taale god Behandling. Sandy Edington er en smuk, statelig Mand, som bærer Hovedet højt og gjerne begynder sin Tale med et „Jeg"; men jeg troer knapt, at hans Haand er fast nok til at føre den Kone, som han nu skal vandre gjennem Livet med, bort fra hendes Veje og ind paa hans. Det kommer mig for, som om Hver af dem endnu følger sin egen Bane og som om Tegnene til Eftergivenhed snarere er at søge hos Manden end hos Fruen. — Den statelige Sandy saae ikke altid ud, som om han var i godt Humeur, naar den lille Edith gav ham en eller anden Ordre, og jeg mærkede i saadanne Tilfælde godt, at han helst vilde have ladet være at lystre. Dette kunde Konen heller ikke undgaa at lægge Mærke til; men saa sagde hun roligt og venligt — ikke kjærligt — «please» — og saa gjorde han tilsidst altid, hvad hun befalede.

„Man vil aldrig gjerne tilstaa for sig selv, at man har begaaet en Fejltagelse, naar man seer, at den ikke lader sig forandre, selv om man angrer den. Man lever da, som man bedst kan, med de givne Faktorer, som der ikke længer er noget at gjøre ved. Jeg antager, at Edington er beredt til at regulere sit Liv efter dette Princip. Han og hans Kone vil med

Tiden gjøre sig gjensidige Koncessioner; de vil uden stor Smerte tabe de Illusioner, de havde, dengang de forlovede sig med hinanden, og jeg antager, at det ægteskabelige Forhold imellem de To lidt efter lidt vil forme sig til en rigtig hverdagsagtig, højst respektabel og i visse Maader ogsaa ganske tilfredsstillende Tilværelse. — Men jeg vil sværge, ja endogsaa vædde paa, at Alexander ved sin Ediths Side ikke i nogen Henseende har fundet den store Lykke, som han vistnok har drømt om et Øjeblik, og at den unge Kone allerede mere end eengang efter sit Giftermaal har spurgt sig selv: „Er det det Hele?“ — Det er nu ingen Ulykke, og hverken Manden eller Konen er at beklage; men for Dem, Hans, vilde det have været en Ulykke. — Vær De glad over, at De har undgaaet den!“

„De har maaske Ret!“

„Naturligvis har jeg Ret; — og siden jeg nu engang er kommen ilag med at filosofere, en Beskjæftigelse, som jeg nu og da giver mig af med, efterat jeg har ødelagt mit Liv paa en højst ufilosofisk Maade, saa vil jeg sige Dem endnu en Ting, som maaske kunde have sparet mig mangen Fortrædelighed, hvis jeg havde indseet den allerede for en Del Aar siden. — Giftermaalet med det elskede Væsen danner i Romaner og Noveller den saakaldte „forsonende“ Slutning. — I Realiteten er denne Akt Begyndelsen paa det virkelige Liv. Den beviser Intet med Hensyn til Heltens og Heltindens Lykke; den stiller tvertimod Alting hen i det Uvisse, thi den konstaterer kun, at Han og Hun nu ogsaa har taget et Nummer i det Lotteri, som Saamange spiller i: om de skal vinde et stort eller et lille Lod eller tabe hele deres Indsats — det beroer paa et Lykketræf. — Nummer „Edith“ vilde have været et daarligt Nummer for Dem, det er jeg fast overtydet om. De antager maaske endnu i dette Øjeblik, at De har sat hele Deres Livs Lykke paa det og tabt den. De tager fejl: De har endnu slet ikke spillet, og De har Ingenting tabt. — Allerede om nogle faa Maaneder vil De tænke anderledes om den Ting end nu; om nogle faa Aar — og det er endda en overdreven lang Frist, jeg stiller Dem — vil De have glemt den fuldstændig. — Alting kan glemmes her i Livet. — Ellers kunde man jo overhovedet ikke leve; thi at leve er det Samme som at beskjæftige sig med den Dag imorgen. — Den, der ikke kan Andet end huske, Den, der lever sammen med det Forgangne, med det Døde, han er selv saa godt som død. — Det vil De først med Tiden lære at forstaa; men naar De engang er kommen til den Erkjendelse, at det Skete ikke har nogen altfor stor Betydning for Dem, da det jo dog tidligere eller senere bliver glemt, saa vil De ogsaa tage det Nærværende med stor Ro. — Det, som De holder for Lykke, vil ikke hæve Dem op i den syvende Himmel, og Ulykken vil ikke slaa Dem til Jorden. Saa vil De sige Dem selv, hvad jeg har sagt mig selv hver Dag i mange Aar og hvorved jeg til Syvende og sidst — efter mange haarde Kampe, efterat jeg har begravet mange skjønne Forhaabninger — har drevet det til en hyggelig, behagelig og ikke aldeles utilfredsstillende Existens: Take it easy! — Tag Livet let!“

Midford, der eftertænksomt havde hørt paa sin Ven, sad en Tidlang stille; saa rejste han sig, traadte hen til Vinduet, saae længe ud i den fredelige Nat, og uden at vende sig om imod Warden, hvis Blikke havde fulgt ham med Velvillie og Medlidenhed, sagde han sagte: „Jeg skal prøve paa det.“

Gardekapitainens Forræderi.

En Fortælling om et nihilistisk Komplot.

Af Grenville-Murray.

I.

Lieutenant Poul Walitzin af de lette Dragoners tredie Regiment eller de Lithauiske Landsenerer hørte ligesom mange andre Officierer til en nihilistisk Loge. Han havde indladt sig i Sammensværgelse, dels for at fordrive Garnisonslivets Kjedsommelighed, thi han var indkvarteret i Ekaterinoslav, som er et meget kjedsommeligt og dødt Sted; og dels fordi han var en altfor godmodig Fyr til at sige Nej til nogle ældre Kamerater, som forlokkede ham til at deltage i en Sammensværgelse. Der var saaledes hans Eskadrons graahaarede Kapitain, Peter Snorischeff, som lige fra Begyndelsen havde sagt til ham, at en Mand enten maatte være Nihilist eller Dyr — thi hvem anden end et Dyr vilde vel bøje sin Nakke under en aristokratisk Kastes Aag og være en Despots Tjener? Denne Snorischeff slugte en Mængde tydske socialistiske Afhandlinger, som han kjøbte hos en af Broderskabets Urtekræmmere, der modtog dem fra Leipzig i Tindaaser, som man antog indeholdt australsk Kjød. Hver Gang han gjennemlæste en ny Afhandling, blev Snorischeff mere og mere omtaaget i sine Planer om at ombanne Samfundet. Sagen er, at han var forbitret over at have tjent tredive Aar i Armeen, uden at være naaet højere end til at blive Kapitain, medens han derimod, dersom han havde været af adeligt Blod og beslægtet med et eller andet Medlem af Tschin*), for længe siden vilde have været General.

Poul Walitzin var altfor ung og altfor fuld af Haab til at føle, at han havde Grund til at være vred paa den bestaaende Orden undtagen paa anden Haand — det vil sige, fordi hans Venner havde Grund dertil. Han var kjøn; hans Uniform klædte ham godt; en Mængde smukke Piger og Koner sværmede for ham; og takket være hans Fader, en velstaaende Læderhandler, havde han altid et Par Rubler i Lommen at rasle med. Naar en Mand er treogtyve Aar, behøver han ikke mere for at føle, at Livet er behageligt, og Poul følte kun en halvlunken Interesse ved den Tanke, at han maaske en skjøn Dag kunde blive Borger i en fri moskovitisk Republik, i hvilken den ene Mand vilde være akkurat lige saa god som den anden, og i hvilken Ingen vilde tro paa noget Andet end paa sig selv.

*) Rangklasserne i Rusland.

Da Sammensværgelse imidlertid just ikke er nogen Børneleg i Rusland, maatte Poul i de forskjellige Møder, hvortil han af og til indfandt sig i sin Loge, aflægge en Mængde Eder paa Udryddelsen af forskjellige Ting og forskjellige Individer. Brødrene syntes altid at sværge paa Et eller Andet, og naar de ikke gjorde det, betalte de Penge til deres Komitemænd. Poul maatte ofte op med Pengene, men da han aldrig blev opfordret til at gjøre Andet end lytte til kjedelige Taler, som fik ham til at gabe, saa antog han, at det store Arbejde: Samfundets Gjenfødelse, blev udført godt nok uden hans Hjælp. Og det passede udmærket for ham.

Han havde været Medlem af det nihilistiske Samfund omtrent et Aarstid, da han en Nat paa et Bal hos Gouverneuren i Ekaterinoslav blev præsenteret for en meget højtstaaende Dame, Prindsesse Valdine, som var gift med en af de højeste Hofembedsmænd. Hun havde besøgt nogle af sine Slægtninge og vilde næste Dag rejse til St. Petersborg. Poul blev i høj Grad slaaet af hendes Skjønhed, thi hun var virkelig dejlig; og det lod til, at hun interesserede sig for ham, thi da de i et Par Minuter havde talt om ligegyldige Ting, sagde hun: „Jeg er temmelig vis paa, at jeg har seet Deres Ansigt før; har De nogensinde været i St. Petersborg?"

„Ja, i en Ugestid, for to Aar siden, da jeg ledsagede Oberst Ivanoff, som var syg."

„Kan De da ikke huske, at De standsede to løbske Heste for en Slæde paa St. Isaacs Torv? Der var en Dame i Slæden, men De gik bort, før hun kunde faae Tid til at takke Dem, fordi De maaske havde reddet hendes Liv."

„Jeg haaber, at den Dame var Dem," sagde Poul rødmende, men mest tilbøjelig til at slaa det Hele hen.

„Ja, det var mig," sagde Prindsessen med et venligt Smil; „og jeg synes, at jeg paa en eller anden Maade bør vise Dem min Taknemmelighed. Hvad kan jeg gjøre for Dem?"

„Det er et vigtigt Tilbud," sagde Poul halvt alvorligt, halvt spøgende. „Jeg kunde have Lyst til at blive Kapitain og træde ind i et af Garderegimenterne; og saa er der desuden noget Andet —"

„Og hvad er det da?"

„Jeg vilde gjerne dandse næste Dands med Dem, om De vilde gjøre mig den Ære."

„Med Fornøjelse," sagde Prindsessen yndefuldt, men med en grande dame's hele Værdighed; „og hvad Deres anden Anmodning angaaer, saa skal jeg gjøre mit Bedste." Og hun rejste sig op og dandsede med den unge Landsener.

Da Poul havde ført hende tilbage til hendes Plads, bukkede han dybt. Han havde under Dandsen overbevist sig om, at al Koketteren her var unyttig. Prindsesse Valdine kunde maaske nok være en mægtig Patronesse for ham, men hun var ikke en Dame, som han kunde have et galant Eventyr med. Og da Lieutenanten drejede sig rundt paa Hælen, for at udsøge sig en anden Dame, tillagde han ikke Prindsessens Løfte meget Værd og følte sig overbevist om, at hun fuldstændig vilde have glemt ham, endog før hun havde naaet St. Petersborg.

Men heri tog han fejl; thi sex Uger efter modtog han en Udnævnelse til Kapitain i Storfyrst Alexis' Regiment i Kyradser-Garden og samtidigt St. Georg-Ordenens Ridderkors af fjerde Klasse, „som en Belønning for en modig Handling ved at redde et Menneskeliv".

II.

Poul rejste til St. Petersborg. Hans Fader, der var henrykt over hans Forfremmelse, fordoblede den Sum Penge, han tilstod Sønnen maanedlig, saa at den unge Kapitain var istand til at optræde paa en standsmæssig Maade og strax fik mange Venner i sit nye Regiment. Han blev behandlet med megen Agtelse, thi Rygtet gik, at han var en Yndling af Hoffet og hurtigt vilde stige til højere Æresposter. Alle vidste, at Prindsesse Valdine havde taget sig af ham. Hvad hans nihilistiske Anskuelser angik, saa tog Poul sig vel iagt for at lade sig mærke med dem, thi Tonen mellem Kyradser-Gardisterne var i højeste Grad loyal, da alle Officiererne vare Adelsmænd, hvis Fædre beklædte høje Stats- eller Hofembeder. Det var Skik, at de efter Messen drak paa hele Revolutions-Pakkets Undergang, og naar de havde drukket lidt, udtalte de aabent den Mening, at den simpleste Maade at skaffe Ro i Landet paa vilde være at foranstalte et almindeligt Blodbad paa alle Universitets-Professorer. Naar Czarens unge Gardister sad omgivne af tomme Flasker, lignede deres Tale meget en lænket Bulbiders Gjøen.

Poul, der ikke var Adelsmand, kunde ikke fuldstændig samstemme med sine unge Kamerater, saa han plejede at tie, naar de fremplaprede deres Nonsens, og derfor fik han snart Ord for at være meget diskret. Dette blev der lagt Mærke til paa højere Steder. En Aften, da han var tilstede i et Selskab hos Prindsesse Valdine, sagde hans Patronesse til ham med et bifaldende Smil: „Det lader til, at De er den eneste fornuftige Mand mellem alle Fusentasterne i Deres Regiment. Deres Oberst har idetmindste sagt saaledes til Storfyrst Alexis. Jeg er meget fornøjet med Dem, thi De gjør min Rekommendation Ære."

Poul bøjede sit Hoved. „Der er ingen stor Fortjeneste i at være taus, naar man ikke har Noget, der er værd at sige."

„Jo, thi de fleste unge Mænd vil hellere sige Dumheder end slet ingen Ting. Hør nu efter, hvad jeg vil sige. En Dag i denne Uge vil De faae Vagt i Marmorpaladset og komme til at spise ved Storfyrstens Taffel. De vil der træffe sammen med Czaren, som nu staaer i Begreb med at forlade Livadia. Dersom Hans Majestæt taler til Dem og spørger Dem om, hvorledes De synes om Deres Regiment, lad mig saa se, at De svarer, at det er Deres Ønske at komme ind i Staben."

„Men jeg vil hellere blive, hvor jeg er," svarede Poul, hvis brillante hvide Uniform, besat med Skarlagen og Guld, endnu besad hele sin Glands.

„Naar en ung Mand ønsker at vinde sig et Navn, er han ikke tilfreds med at tilbringe sin Tid mellem en hel Mængde Champagnedrikkere," svarede Prindsessen, idet hun saae ham bebrejdende lige ind i Øjnene. „De maa gjøre, som jeg befaler Dem, Poul Walitzin. De skal gjøre Deres Lykke her i Verden. Jeg giver mig ikke tilfreds, før De har faaet en Post ved Hoffet; saa skal jeg se at finde en rig Kone til Dem."

„Jeg er Deres Tjener, Prindsesse," svarede Kapitainen ærbødigt, skjøndt det svimlede noget for ham, da Lysten til Elskovseventyr for Øjeblikket var stærkere hos ham end Ærgjerrigheden. Men han følte sig sin Beskytterinde altfor forbunden til at ville fornærme hende.

Fem Dage senere fik han Ordre til at trække paa Vagt i Marmorpaladset næste Dag; og hans Oberst tilføjede, at ifølge Befaling skulde han spise hos Storfyrsten. Pouls Ka-

merater lykønskede ham til denne Ære og drillede ham lidt med den skjønne Prindsesse Valdine. Men Poul var delt mellem en Følelse af taknemmelig Forfængelighed og den Frygt, der overvældede ham ved Tanken om, at han skulde møde Czaren Ansigt til Ansigt. Han var ikke for Intet en Russer. Tanken om den Kejserlige Majestæt fyldte ham med Ærefrygt, og han glemte fuldstændigt i sin Ophidselse, at han selv engang havde konspireret for at styrte Alexander den Anden fra Tronen.

Efter Messen gik han hjem til sit Logi, idet han havde isinde at tilbringe en rolig Aften med at skrive til sine Forældre og fortælle dem om den gode Lykke, der fulgte ham. Før han imidlertid havde kastet sin Kappe, opdagede han et Brev paa sit Skrivebord; og efter at have aabnet Konvoluten, læste han følgende Ord, med de tre Tal „555" ovenover: „I Aften Kl. 10. Nr. 6 Fedor-Gaden."

Poul gøs tilbage. Tallene „555" vare de hemmelige Tal for den nihilistiske Loge, som han tilhørte, og det Brev, han holdt i Haanden, var sandsynligvis en Ordre til at være tilstede ved et Møde i en Søsterloge i Hovedstaden. Han strøg en Svovlstik og brændte Papiret; saa gav han sig et Øjeblik til at overveje, om han skulde ignorere Opfordringen eller gaa til Logen og melde sin Udtrædelse. Han begyndte at tro, at al denne Nihilisme var Daarskab. Naar Alt kom til Alt, hvad var det saa egenlig, Folk ønskede? Poul Walitzin kunde ikke finde nogen Fejl ved Regjeringen. Han spiste godt til Middag, han havde et Ridderkors paa Brystet og to Guld-Epauletter paa Skuldrene; hvorfor kunde saa ikke Millionerne være tilfredse med deres Vilkaar, saaledes som han jo var?

Efter nogen Overvejelse tog han sin Hue paa igjen, stak en Revolver i Lommen og gik ud, fast bestemt paa at ville adlyde Kaldelsen og derpaa ligefrem afbryde al Forbindelse med Nihilismen. Han var en kjæk Mand, og han gøs ikke ved den Tanke, at han maaske vilde komme til at staa ligeoverfor en hel Forsamling af vrede Revolutionaire, der bittert vilde anklage ham. Han raisonnerede over Sagen med en grundærlig og frimodig Mands hele Tænkemaade, som om han kunde forlade det Selskab, hvori han var indrulleret, ligesaa let som en almindelig Klub.

Fedor-Gaden laa ikke langt fra det Kvarteer, hvor Poul boede. Det var en smuk ny Gade, og Nr. 6 var et meget stort Hus, der lignede et Palads. Dette overraskede Poul endel, thi hans Loges Møder i Ekaterinoslav vare blevne afholdte i et Bagværelse i et smudsigt Thehus. Han ringede, og Døren blev aabnet af en Tjener i Liberi, som uden at sige et Ord lukkede Døren i efter Poul og derpaa trykkede paa en Knap til en elektrisk Klokke. En anden Tjener kom nu tilstede, tog hans Hue og Kappe og førte ham op ad en Trappe, belagt med tykke Tæpper, ind i et Værelse, der lignede en Dames Boudoir. Tjeneren vilde nu ogsaa tage Pouls Sabel, men det vilde Officieren ikke tillade. Han begyndte nu at føle sig urolig. Synet af en Damevifte, som laa paa en lyseblaa Atlaskes Ottoman, bidrog ikke til at berolige ham. Paa Bordet stod en Sølv-Samovar og en kinesisk Bakke med to Kopper, hvoraf der nylig var drukket The. Hvad kunde alt dette betyde?

I over ti Minuter var Poul ganske ene, da en Dør sagte aabnedes, og Officieren stod som lammet af Forbauselse og Rædsel ved at befinde sig ligeoverfor en General i fuld Uniform. Han stillede sig i Position og gjorde med skjælvende Haand den militaire Hilsen. Han kjendte ikke Generalen ved Navn, men han gjenkjendte hans Ansigt fra Revuerne. Det var en høj, mørk Mand med et alvorligt Ansigt og buskede Øjenbryn. Hans tynde, fintformede Næse røbede den cirkassiske Race, og hans Øjne lyste som en Ulvs i en mørk Nat. Under Armen holdt han en befjedret Hjelm, og hans Bryst straalede af utallige Ordener. Besvarende Pouls Hilsen standsede han i en Arms Længde fra ham og begyndte at gjøre tre Tegn, som viste, at han var Medlem af en Nihilist-Loge. Han lagde tre Fingre af sin højre Haand paa sin Pande, derefter paa sine Læber og tilsidst paa Brystet. Derpaa bedækkede han et Øjeblik sine Øjne med begge Hænder; endelig lagde han sine Hænder paa Ryggen, foldede dem og bøjede sin Nakke, idet han indtog samme Stilling som en Fange, der bliver lagt i Haandjern. Efter hurtigt at have udført alle disse Bevægelser, vinkede han Poul nærmere, satte sig paa Ottomanen og sagde roligt: „Sæt Dem ned, Walitzin, og lad os tale lidt sammen."

Poul adlød, men med en Følelse af vammel Modløshed. Skjøndt han ikke længer følte den Frygt, der først havde grebet ham ved Synet af Generalen: at han skulde stilles for en Krigsret for Sammensværgelse, var han dog aldeles overvældet af den Tanke, at en Mand som denne General skulde kunne være en af de Revolutionaires Medforbundne.

Saa var det altsaa dog sandt, hvad gamle Kapitain Snorischeff plejede at sige, at det russiske Samfund var gjennemtrængt af Oprørsaanden, og at Nihilisterne havde Medsammensvorne endog lige ved selve Tronens Trin. Denne Tanke var langtfra behagelig for en ung Officier, der begyndte at nære loyale Følelser mod Czaren af Taknemmelighed over, at han blev godt behandlet.

Generalen begyndte at tale; men da han opdagede, at Poul endnu ikke var fattet nok til at forstaa, hvad der blev sagt, standsede han et Øjeblik og begyndte saa igjen: „Walitzin, vi tjener Begge den samme Sag," sagde han. „Jeg har viist mig for Dem i fuld Uniform, forat give Dem et Bevis paa, hvor fuldstændig jeg stoler paa Dem, og tillige for at De kan faae en nøjagtig Ide om, hvor vigtig den revolutionaire Bevægelse er, siden Mænd i min Stilling er Deltagere i den. Sagen er, at vor Plan nu er moden og Øjeblikket til at handle kommet. Logen i Ekaterinoslav har underrettet os om, at De er en Mand, paa hvis Mod, Fasthed og Troskab man kan stole, derfor er De bleven udvalgt til at være vort Redskab. Imorgen har De Vagt i Marmorpaladset, og der vil De faae Czaren at se . . ." Her dæmpede Generalen sin Stemme og vedblev med en sagte Hvisken at tale, indtil Poul Walitzin standsede ham med et Udbrud af Rædsel.

„General," raabte han højt, idet han sprang op fra Ottomanen, „De opfordrer mig til at handle som en Forbryder. Jeg vil ikke have nogen Del i et fejgt og forræderiskt Mord."

„De glemmer, at De har svoret Lydighed," sagde Generalen koldt.

„Jeg har aldrig svoret at ville være Snigmorder."

„De har aflagt Ed paa at ville adlyde enhver Ordre, som Deres Loge maatte give Dem, og at anse enhver Gjerning, der kan hjælpe til at befri vort Land, for retfærdig."

„Godt, har jeg aflagt en saadan Ed, har jeg handlet urigtigt, og jeg tager nu min Ed tilbage," sagde Poul foragteligt. „Jeg adlød Deres Kaldelse iaften i den Hensigt at ville udtræde af Foreningen. Deres Komplot forekommer

mig ugudeligt, Deres Principper uholdbare. Jeg ønsker at afbryde al Forbindelse med Broderskabet."

„Det vil sige det Samme som, at fordi De selv er mæt, troer De ikke, at Andre har Ret til at være sultne," snerrede Generalen; „men jeg maa minde Dem om, Walitzin, at De er i Besiddelse af Selskabets Hemmeligheder og ikke kan forlade os. Dersom De ikke opfylder Deres Ed, er De en Forræder, og vi skal straffe Dem som en saadan."

„De vil formodenlig lade mig myrde — ikke?"

„Aa nej," svarede Generalen roligt. „Dersom De ikke adlyder de Ordrer, jeg giver Dem, saa vil jeg lade Dem arrestere som Nihilist og transportere til Siberien."

Den kolde Frækhed i denne Trusel fik næsten Haarene til at rejse sig paa Pouls Hoved. Hans Læber krummede sig, og han saae et Øjeblik paa Generalen, som om han tænkte paa at drage sin Sabel og hugge ham ned paa Stedet ligesom et skadeligt, vildt Dyr. Den ældre Nihilist havde imidlertid taget en Cigaret frem og tændt den. Efter at han havde ventet et godt Minut, for at se, hvad Poul vilde sige, blæste han foragteligt en Røgsky hen mod ham og udbrød: „Læg Mærke til mine Ord, Walitzin; det er til Gavn for vor Sag, at en unyttig Nihilist nu og da bliver fængslet, forat Politiet kan bilde sig ind, at det har gjort en god Fangst, og komme paa Vildspor ved Opdagelsen af værdiløse Papirer. De Ofre, vi udvælger hertil, er aabenbare Forrædere eller fine Stakler som De. Jeg advarer Dem om, at det Net, hvori De er indviklet, vil vise sig at være saa stærkt, at det vil være aldeles forgjæves, om De vil forsøge at slippe ud eller bryde igjennem det. Bestem nu, hvad De vil gjøre."

„Det maa De kunne sige Dem selv, naar De betænker den Forskjel, der er mellem mig og Dem," svarede Poul trodsigt. „Jeg er ingen Forræder, og Deres Hemmelighed er sikker hos mig; men jeg er heller ikke en Mand, som skjærer Halsen over paa Andre, og dersom jeg skal komme i Fare, fordi jeg ønsker at bevare min Ære uplettet, godt, saa vil jeg forlange Beskyttelse hos Folk, som maaske vil vise sig at være nok saa mægtige som De."

„De tænker paa Prindsesse Valdine, er jeg vis paa," udbrød Generalen med en ondskabsfuld Latter. „Godt, min Ven, forsøg det. God Nat."

Poul Walitzin ventede ikke paa et nyt Afskedsord. Han gjorde militair Honneur for sin underlige Foresatte, ligesom han havde gjort tidligere, vendte ham Ryggen og forlod Værelset. Nedenunder kom de to Tjenere hen til ham med Kappen og Huen og fulgte ham til Døren med alle Tegn paa den dybeste Ærbødighed.

Det var en Nat i Marts, men ikke meget koldt, og Poul var kommen tilfods. Da Porten havde lukket sig efter ham og han stod ude paa Gadens Brosten, standsede han et Øjeblik ubestemt, ligesom for at spørge sig selv, om han ikke havde drømt. Var det muligt, at han havde talt med en virkelig General, som havde opfordret ham til et Niddingsværk? og var det muligt, at han svævede i Fare for at blive deporteret, blot fordi han ikke vilde . . .

Det Hele forekom ham saa latterligt, at Tanken om en godt udspekuleret Spøg faldt den unge Officier ind.

Han kastede et Blik ned ad Gaden og saae en Droschke komme i langsomt Trav, medens dens tre Heste lod Klokkerne ringe. Kudsken rokkede frem og tilbage paa sit Sæde og nynnede Brudstykker af Sange; han var øjensynlig drukken, som den Slags Folk pleje at være om Aftenen.

„Hej, Istvostschik! siig mig, hvis Hus er det der?" raabte Poul, idet han standsede Droschken og pegede paa det Palads, han lige var kommen ud af.

„Det, naadige Herre? det er General, Grev Brekoffs Residens. Gid han maa leve længe," svarede Kudsken, idet han standsede sine Heste.

„Hvad, Brekoff, Kommandeuren for anden Infanteri Division?"

„Ja netop, naadige Herre; hvor skal jeg kjøre Dem hen?"

„Til det Valdinske Palads," svarede Poul, idet han sprang ind i Vognen, „men lad det gaa lidt raskt!" —

. . . .

I mindre end ti Minuter havde Poul naaet sin Beskytterindes Bolig. Det var silde, men han saae Lys i Vinduerne i det forreste Modtagelsesværelse. Han gav Dvornik'en sit Kort, idet han bad om, at Prindsessen vilde forunde ham en privat Audiens paa et Par Minuter. Dvornik'en sendte denne Anmodning op med en Majordomus, og næsten i samme Nu kom der Svar ned, at Kapitain Walitzin skulde vises ovenpaa.

Han gik gispende af Sindsbevægelse, thi den Meddelelse, som han stod i Begreb med at gjøre, var en, som han ikke havde turdet vove at betro til nogen anden levende Skabning end til Prindsessen. Han blev ført ind i et Spilleværelse, glimrende oplyst, men tomt. I samme Nu traadte Prindsessen ind. Hun var pragtfuldt paaklædt, og hendes snehvide Arme og Hals, samt hendes svære Haar straalede af Juveler. Der var et spørgende Blik i hendes yndige Øjne og noget Blødt over hendes hele Væsen, der fik Officieren til at føle sig sikker paa hendes Understøttelse og til at tale til hende uden Forbehold.

Han brast i Graad som et Barn. Saa fortalte han hende med faa Ord Alt, hurtigt og i en bønfaldende Tone.

„Godt!" sagde hun, temmelig koldt, da han standsede, og hun legede med sin Vifte, medens hun talte. „Hvilken Bestemmelse har De saa taget?"

„Kan De spørge, Madame? — I Himlens Navn, siig mig, hvad jeg skal gjøre! Jeg er kommen forat spørge Dem til Raads!"

„Dersom De fremstiller Sagen saaledes," sagde Prindsessen, idet hun udtalte hvert Ord langsomt og hævede sit Blik paa skraa fra Viften, indtil det mødte hans Øjne og syntes at fortrylle ham, „dersom De ønsker mit Raad, saa vil jeg raade Dem til at holde Deres Ed!"

„Hvad! min Ed til Nihilisterne?"

„Ja! Jeg har en Slags Svaghed for Soldater, som holder deres Ed," sagde Prindsessen, idet hun vendte sig om, men med det Samme saae tilbage over sine Skuldre paa ham med et fortryllende Afskedssmil — et Smil, der syntes at sige: „Vær Mand og gys ikke tilbage!"

„Store Gud! De er altsaa ogsaa Nihilist!" raabte Poul med kvalt Stemme; og han vaklede ud af Stuen, idet han havde en Fornemmelse af, at Jorden svandt bort under hans Fødder, og at der var et rødt Slør foran hans Øjne, der bedækkede Alt med en blodig Taage.

III.

Den Opdagelse, at Prindsesse Valdine var Nihilist, ledte Poul til at antage, at Rejsen til Ekaterinoslav var bleven foretaget i et revolutionairt Øjemed — muligvis for at konferere med Førerne af Provindslogerne — og at hun, ved at tage sig af ham, lige fra Begyndelsen af havde bestemt,

at han skulde tjene til Redskab for de Sammensvorne. Den ulykkelige Officier kunde kun svagt raisonnere over Alt dette, thi hans Sind var fuldstændig bragt ud af Ligevægt; men han følte en dyb Ydmygelse ved at være bleven ført bag Lyset. — Hans Taknemmelighed mod Prindsessen forsvandt. Han følte sig med Rette opbragt ved Tanken om, at hun og hendes Medforbundne Brekoff koldblodigt havde udkastet en Plan om at lade ham løbe Risikoen ved en blodig Voldsgjerning, af hvilken Fordelene — dersom der blev nogle — vilde tilfalde dem.

Det skrækkelige Dilemma, hvori han befandt sig, tvang ham til at berolige sine Nerver. Selvopholdelse var hans første Pligt; men paa samme Tid tænkte han næsten ligesaa meget paa Czaren som paa sig selv. Han følte den dybeste Medynk ved at se den ensomme Hersker over de mange Millioner leve midt mellem skjulte Fjender, forraadt af dem, som han stolede mest paa, truet af dem, han elskede højest.

Walitzin var en ægte Soldat. Han kunde have indladt sig i en Sammensværgelse, der vilde have ført til en Opstand med en aaben Kamp i Gaderne. Han kunde have mødt under det revolutionaire Flag og om nødvendigt have lidt Døden som Oprører, uden at have følt sig vanæret; men dette sorte, barbariske, fejge Mord, hvortil de ophidsede ham, fik hans Blod til at koge af Harme.

Hvad skulde han gjøre? Medens han gik hjem gjennem de øde Gader, standsede han mere end eengang for at gjøre sig selv dette Spørgsmaal. Den mest fremherskende Tanke hos ham var, at han burde advare Czaren; men hvorledes skulde han kunne advare ham? Efter hvad der var skeet i Nat, vilde Poul ikke have stolet paa en eneste af alle Czarens Tjenere — nej, ikke engang paa selve Chefen for tredie Afdeling. Naar Folk som General, Grev Brekoff og Prindsesse Valdine vare Nihilister, saa var det ikke urimeligt, at endnu højere staaende Personer vare indviklede i denne djævelske Sammensværgelse. Det var tydeligt, at ikke en eneste Russer var til at stole paa, med Undtagelse af Medlemmerne af Czarens egen Familie — Storfyrsterne og Storfyrstinderne, der ligesom Hans Majestæt vare udsatte for Efterstræbelser af Snigmordere, Giftblandere og Mordbrændere.

„Jeg vil advare Storfyrst Alexis," udbrød Poul pludselig. „Han er Æresoberst for mit Regiment, og jeg har Ret til at forlange Audiens hos ham. Jeg vil tilstaa ham Alt og overgive mig til hans Naade. Saa vil jeg være sikrere end nu."

Idet han mumlede disse Ord for sig selv, fremskyndede han sine Skridt og ilede hen mod Marmorpaladset. Men han lagde ikke Mærke til to Mænd i Kapper, som fulgte efter ham. De havde ikke tabt ham af Syne, siden han forlod det Valdinske Palais. Naar han sagtnede sine Fjed eller standsede, skjulte de sig i Portaabningerne; naar han gik hurtigt til, gik de ligeledes hurtigt. De fulgte ham lige til Marmorpaladset, og da han var traadt derind, tog En af dem en Fløjte frem og peb tre Gange i den. I samme Nu traadte de halvtredsindstyve Mand med deres to Officierer, som havde Vagt i Paladset, til Gevær, og der blev kommanderet: Bajonnet paa! — De to Mænd, som havde fulgt Walitzin, vinkede Officiererne til Side og talte sagte hviskende med dem.

Uden at ane, hvad der foregik udenfor, spurgte Poul i Paladsets Vestibule Tjenerne, om han kunde faae Storfyrst Alexis i Tale. Da han hørte, at Hans Kejserlige Højhed havde begivet sig til Hvile, forlangte han at vises ind i et Værelse, hvor han kunde skrive et Brev, som øjeblikkelig skulde bringes ind til Prindsen. Synet af Pouls Uniform og Ridderkorset paa hans Bryst bevirkede, at han strax blev adlydt. Han blev ført ind i en Salon, og der blev bragt ham Skrivematerialer. Men han havde knapt skrevet tre Linier, før Døren aabnedes og Værelset opfyldtes med Soldater, i Spidsen for hvilke der marcherede to Officierer med dragne Kaarder.

„Hvad betyder det?" raabte Poul og sprang op med Haanden paa sit Kaardehefte.

„Grib ham!" raabte en Mand, indhyllet i en Kappe, som traadte frem. Han bar en Politiembedsmands sorte broderede Hue. „Poul Walitzin, jeg arresterer Dig for Sammensværgelse. Du er kommen her i den Hensigt at myrde Storfyrst Alexis!"

„Hvem har fortalt Dig den frække Løgn?" gispede Poul; men før han kunde sige et Ord mere, var han greben, overvældet og kastet ned paa Gulvet. Der blev lagt Haandjern om hans Haandled, og hans Ankler bleve sammensnørede med Reb. Derpaa gav Politiofficiererne — der var to af dem — sig til at lede i hans Lommer.

„Her er en Revolver," udbrød den Ene, „og en Daggert samt et Bundt Breve."

„Daggerten og Brevene har Du selv bragt," brølte Poul, halvkvalt af Raseri.

„Vent bare lidt, det skal vi snart faae at se," svarede Embedsmanden. „Nu rask afsted med den Fyr til Varetægtsarresten, og pas godt paa ham."

Fire Soldater løftede Poul op og bar ham ud, ligesom han var et Stykke Gods. Da han begyndte at raabe om Hjælp og kaldte paa Storfyrst Alexis, tog en af Politiembedsmændene et Stykke Bomuld og stak ham i Munden. Saa var han hjælpeløs.

. . . .

Dagen efter gik det Rygte i Hovedstaden, at en af Gardekyradsererne Officierer havde begaaet et Attentat paa Storfyrst Alexis. Der stod ingen nærmere Detailler i Bladene; thi der blev ikke givet nogen officiel Bekræftelse derpaa, og i saadanne Tilfælde forstaa Bladenes Redakteurer, at Autoriteterne ønske at neddysse Sagen. Men Alle kjendte Navnet paa den formentlig Skyldige, og det blev fortalt, at Brevskaber af den mest graverende Karakter vare blevne fundne i hans Bolig. To eller tre Dage senere blev det Rygte udspredt, at Poul Walitzin vilde blive stillet for en Krigsret, anklaget paa Livet, og at General Brekoff skulde være Præsident for den hemmelige Krigsret.

Alt dette var sandt. I Pouls Værelser havde man fundet hele Dynger af Dokumenter, men det er neppe nødvendigt at sige, at han ikke kjendte noget af dem; heller ikke fik han nogensinde at vide, at der var blevet fundet slige Sager. Han var en strengt bevogtet Fange i Varetægtsarresten i en bælmørk Celle uden Varme, og fik kun Rugbrød og Vand. Han saae Ingen, og naar han anmodede Slutteren om at sige ham, om han skulde stilles for en Domstol, fik han intet Svar.

Saaledes hengik ti Dage; omsider blev Poul en Eftermiddag kaldt ud af sin Celle og ført op i et Værelse, som var i Fængslets øverste Etage. Her fandt han tre Officierer i fuld Uniform siddende ved et Bord, og Brekoff som Præsident. Skurken undersøgte nogle Papirer, der indeholdt Anklagen mod Poul, og som vare blevne opsatte af en fjerde Officier, der optraadte som Anklager og sad ved et Bord for sig selv.

En Række Soldater stod opstillede bagved Fangen, og et Par Politibetjente med dragne Sabler stod mellem ham og Bordet. Da Poul fik Øje paa Brekoff, blev han dødbleg, og hans sidste Haab forsvandt. Han huskede Ordene: „De skal faae at se, at det Net, hvori De er indviklet, vil vise sig at være saa stærkt, at det vil være forgjæves, om De vil forsøge at slippe ud eller bryde igjennem det!" —

„Skal disse Mænd være mine Dommere?" spurgte han med brudt Stemme en af Soldaterne, der ikke svarede ham.

„Ja, jeg er her for at dømme Dem," svarede Brekoff roligt. „Vil De erklære Dem skyldig i de Beskyldninger, De anklages for?"

„Ikke ligeoverfor Dem!" raabte Poul foragteligt. „De er selv Nihilist og ovenikjøbet en dobbelt Skurk!"

„Ja, ja da, saa vil vi høre Vidnerne," svarede Generalen ganske stilfærdig. „De er ikke mange; men deres Vidnesbyrd vil nok bringe Dem til Taushed!

Dette Komediespil af et Forhør blev nu opført. De Politiagenter, som havde arresteret Poul, bleve fremkaldte og erklærede, at de havde fundet en Daggert og Breve i hans Lomme og kompromitterende Dokumenter i hans Bolig. Han forsøgte ikke engang at modsige disse Vidnesbyrd; og da Brekoff spurgte ham, om han havde Noget at sige til sit Forsvar, svarede han, at han personlig vilde appellere til Storfyrst Alexis: „Han er min Oberst," sagde han, „og kan ikke afslaa at høre mig!"

Derpaa stak de tre Dommere Hovederne sammen, og Grev Brekoff sagde: „Poul Walitzin, for de rædsomme Forbrydelser, De er bleven overbevist om her, dømmes De til at degraderes og skydes. Exekutionen vil finde Sted imorgen."

„Imorgen? og hvor?"

„Her i Fængslet. Da Byen er i Belejringstilstand, har vi Fuldmagt til at befale en hurtig Exekution."

Poul havde hidtil staaet saa rolig, at Vagten ikke passede videre paa; men idet han hørte Brekoffs Dom, som ikke blot dømte ham til Døden, men endog berøvede ham al Mulighed til Selvretfærdiggjørelse, sprang Fangen frem, vristede en Sabel ud af Haanden paa den ene af de to Politibetjente og styrtede hen til Bordet. Idet han gjorde dette, huggede den anden Politibetjent efter ham og ramte ham tvers over Ansigtet, medens en Soldat bagfra gjennemborede hans Skulder med sin Bajonet. Alt dette gik for sig i et Sekund, men det frelste ikke Brekoff.

Skjøndt han dryppede af Blod, hvirvlede Poul dog sin Sabel højt over Hovedet paa Brekoff. Generalen gøs tilbage og dukkede sig, for at undgaa Hugget, men Stolen vaklede, og han tabte Balancen. Hugget faldt lige paa hans Pande, kløvede hans Hoved og dræbte ham, før han kunde faae Tid til at løfte saameget som en Haand til sit Forsvar. Men i samme Nu greb en af de andre Dommere en Revolver fra Bordet og der knaldede to Skud. Poul vaklede dødelig saaret tilbage og faldt om paa Retssalens Gulv.

Han var dog ikke død endnu. Det lykkedes ham at støtte sig paa Albuen, og medens Livets Strøm flød fra ham, fremgispede han: „Længe leve Czaren! Fortæl Hans Majestæt, at jeg har sagt dette. Disse Mænd er hans Fjender. Fordærvelsen ramme dem —"

Og endnu engang mumlede han, inden han døde: „Længe leve vor „lille Fader" — længe leve Czaren!"

. . . .

Martyren General Brekoffs Begravelse gik for sig med stor Pragt og bivaanedes af adskillige Medlemmer af den kejserlige Familie og der blev tilstaaet hans Enke en stor Pension. Prindsesse Valdine, som havde Smag for Litteratur, digtede et følelsesfuldt Gravskrift over ham. Hvad Poul Walitzin angaaer, saa blev hans Navn overgivet til Verden som tilhørende en af de allerfarligste Nihilister; og efter hans Død blev mange Personer arresterede som hans Medskyldige. Ydermere fik Politiet Ord for at have fundet værdifulde Nøgler til adskillige andre Nihilistkomplotter. Det er muligt, at Prindsesse Valdine bedre end Politiet vidste, hvormeget egenlig disse Nøgler vare værd; men hun er en meget fornem Dame, hvem det ikke kunde falde Nogen ind at udspørge i slige Sager.

Hun nyder vedvarende stor Hæder og Ære.

Litteratur

Paa J. W. Cappelens Forlag udkommer — som det nærmere vil fremgaa af omstaaende Avertissement — Jacob Aalls „Erindringer" i ny Subskription. Idet vi foreløbig henlede Opmærksomheden paa denne Lejlighed til at erhverve sig dette interessante Kildeskrift, hvis Fremstilling af Begivenhederne i Norge i Aarene 1800—1815 udmærker sig ligesaa meget ved sin Livfuldhed som ved sin Paalidelighed, forbeholde vi os senere at komme tilbage til Værket i en udførligere Omtale.

Billedkunst

Fra Hansen & Wellers fotografiske Atelier er udgaaet et ypperligt Portrait i Visitkortformat (Buste-Maneer) af Fru Eckardt samt to Kostumebilleder af samme Kunstnerinde, et som Ingeborg i „Kjartan og Gudrun" (Brystbillede, Kabinetsformat) og et som Célimène i „Misanthropen" (hel Figur, Ristori-Format).

Hos Ernst Bojesen er udkommet 2. Hefte af det fotografiske „Kunstner-Album", indeholdende Portraiter af F. Chr. Sørensen og Godfred Christensen med en kort biografisk Text og Vignet med Gjengivelse af et af deres Arbejder.

Musik

Fru Norman-Nerudas Koncert finder Sted den 10. April i Kasinos store Sal.

Indhold. Livserindringer af en Diplomat i dansk Tjeneste, ved K. A. — Drømme-Hans, Novelle af Rudolph Lindau, sluttet. — Gardekapitainens Forræderi, en Fortælling om et nihilistisk Komplot, af Grenville-Murray. — Litteratur. — Billedkunst. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Mandag 29. Ambrosius (uden Abonnement).
Tirsdag 30. Misanthropen. Aditi.
Onsdag 31. Jægerbruden (Mandags Abonnement).
Torsdag 1. April. En Skjærsommernatsdrøm.
Fredag 2. Misanthropen. Aditi.
Lørdag 3. Et Dukkehjem.

Casino.

Mandag den 29. Marts (2. Paaskedag) Kl. 7:

Tordenskjold i Marstrand.

Folkekomedie med Sang i 5 Akter af **Carit Etlar.**

Prinds Pipi og Frk. Titi.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

☞ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Folketheatret.

Mandag den 29. Marts (2. Paaskedag) Kl. 7:

(For næstsidste Gang.)

„Haandværkerliv"
eller
„Haand og Hoved".

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter [9 Afdelinger] frit efter »Les compagnons de la truelle« af **Cogniard** og **Clairville** ved **A. Recke.** Musiken arrangeret af **C. C. Møller.** De nye Dekorationer af danske Kunstnere.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

I Kommission hos Undertegnede er udkommen:

Bestaaende Forfatningslove,

Valglove og Forretningsordener

i forskjellige Lande.

Under Medvirkning af Fuldmægtig i Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet **A. F. Asmussen**, Cand. phil. **Emil Elberling**, Assistent i Indenrigsministeriet **C. C. Græbe**, Cand. mag. **N. T. Neergaard**, Overretssagfører **V. Richter** og Cand. jur. **L. Zeuthen** udgivne af

Poul Sveistrup.

Første Del. Pris 6 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Indbydelse til Subskription
paa
Jacob Aalls Erindringer
som Bidrag til

Norges Historie

fra 1800 til 1815.

Anden Udgave i eet Bind.

Udgivet med nogle Rettelser og Tillæg
af
Christian C. A. Lange.

Med Forfatterens Portrait og hans Biografi af Amtmand J. C. Aall.

—o—

Jacob Aalls »Erindringer« vil altid blive et Hovedværk som Kildeskrift for de minderige og følgerige Begivenheder i vort Land i det mærkelige Tidsrum 1800—1815. Ingen har forstaaet bedre at skildre dette Tidsrum, Ingen havde saa godt som han alle Forudsætninger dertil. Selv en Mand i store merkantile og industrielle Forretninger, strengt videnskabeligt anlagt og fint uddannet, med den skarpeste Iagttagelsesevne og sandt Mesterskab i Fremstillingen, med den uskrømtede Fædrelandskjærlighed og oprigtige Sandhedskjærlighed, kunde han maaske bedre end nogen Anden paa den Tid med objektiv Upartiskhed fortælle de vigtige Begivenheder, han selv havde oplevet og taget virksom Del i. Han skildrer de lykkelige merkantile Forhold for de forenede Riger under den bekjendte dygtige Minister A. P. Bernstorff, som forstod at bevare Rigernes Neutralitet, medens Krigsluen ellers rasede over Europa. Han skildrer videre de politiske Forhold, de ulykkelige Forviklinger og de sørgelige Krigstilstande i de forenede Riger efter hin Ministers Død, Lammelsen i alle Næringsveje under Krigens Tid, den vaagnende Patriotisme hos vort Lands ledende Mænd, hvoraf han selv var en, den Offervillighed og de Kraftanstrængelser, som disse lagde for Dagen, som havde til Følge, at Regjeringen i den ellevte Time maatte imødekomme den norske Nations Ønske om et eget Universitet. Han skildrer de Begivenheder, som hidførte de forenede Rigers Adskillelse efter en Forening, som havde over 400 Aars Hævd. Som en af Konstituenterne, og det en af de dygtigste, roligste og sindigste, skildrer han Konstitutionens Oprindelse og saa tilsidst Foreningen med Sverige. Kort: Han giver en meget orienterende Fremstilling af Alt, som tildrog sig i det mindeværdige Aar 1814.

Første Udgave af dette Værk udkom 1844 til 1845 i 3 større Bind til en Pris af 4 Spd. 36 ß (Kr. 17.20). Nærværende 2. Udgave, som udkom 1858—59 i 1 Bind (49 Ark), er i egenlig Forstand en Godtkjøbsudgave, da den koster kun 4 Kroner og endda er prydet med Forfatterens Portrait og forøvrigt saa smukt udstyret, at strax den kom ud blev den i »Illustreret Nyhedsblad« betegnet mere som en Pragtudgave end en Godtkjøbsudgave. Da det nu er over 20 Aar siden denne Udgave udkom, og der antages at være flere Yngre, som kunde ønske at eje dette fædrelandshistoriske Værk, indbydes herved til ny Subskription. For at lette Anskaffelsen udgives Bogen i 8 maanedlige Hefter à 50 Øre.

Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exemplarer det 11. frit.

Værket kan ogsaa strax erholdes komplet. Pris heftet 4 Kr., indb. 5 Kr., elegant indb. 6 Kroner.

Christiania, Februar 1880.

J. W. Cappelen.

Paa **J. H. Schubothes** Boghandels Forlag er udkommet:

Mellem Don og Donau.

Fortællinger og Skizzer
af
Karl Emil Franzos.

Paa Dansk ved
Anna Winkel Horn.

2 Kr.; eleg. indb. 3 Kr. 25 Øre.

Detail-Udsalget
af Yale Lock Ko.s Fabrikata,
Ny Østergade 11,
forefindes altid et righoldigt Assortiment af

Yale Patent
og
Standard Laase

der ere anvendelige overalt, hvor man ønsker at anbringe et virkeligt **solidt** og **dirkefrit** Lukke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 28. Marts.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR: **P. HANSEN.**

FORLÆGGERE: **C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.** KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: **BIANCO LUNO.**

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 405.

Den 4. April 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Livserindringer

af en Diplomat i dansk Tjeneste.

Ved **K. A.**

6.

(Sidste Artikel.)

Kjøbenhavns Bombardement 1807.

Som chargé d'affaires i London behøvede jeg kun faa Maaneder for at komme paa det Rene med Danmarks Forhold til England, skjøndt jeg var ladt uden Instruktioner og kun sjelden — efter Grev Bernstorffs Vis — fik Svar paa mine Depecher. Alt Neutralt var det engelske Ministerium ubehageligt, især naar der pukkedes paa Rettigheder. I Danmark havde man ikke glemt den anden April 1801; og om end Interessen knyttede Stat som Enkeltmand til England, saa gives der dog et Element, der er stærkere end Fordelen. England har desuden altid forstaaet ved en vis Ubehjælpsomhed og Ubehagelighed at fjerne selv de nærmest Forbundne fra sig. Forsaavidt det danske Kabinet kunde være tilbøjeligt til at nærme sig det britiske System, fordi det forfægtede Legitimiteten og den gamle Tingenes Orden mod en revolutionair Magt, saa kontraballanceredes denne Tilbøjelighed af den bestandig intimere Forbindelse mellem England og Sverig; og vor Holdning blev koldere i samme Forhold som Sverig mer og mer knyttede sig til det britiske System. At slutte sig til en Defensivalliance mellem disse to Magter mod Frankrig kunde man ikke overvinde sig til hos os; og dette var jo ogsaa betænkeligt, siden Frankrig i Oktober 1806 havde oversvømmet Nordtydskland og holdt Hansestæderne besatte. En afgjort Mistro mod Danmarks Hensigter raadede i det engelske Kabinet, skjøndt man burde indseet, at der hos en svag souverain Stat ikke kunde herske nogen Tilbøjelighed for Frankrig, efterat denne Magt var rykket os saa nær ind paa Livet. Men den vidtskuende Fox var død, og hans Efterfølgere havde et snevrere Syn. Til Ulykke for os befandt der sig desuden i Hamborg en engelsk Minister Thornton, en velsindet, men højst ensidig og svag Mand, der uden at ane det hemmeligt paavirkedes af Bourienne, en snu Krabat, der ved Mellemmænd, ja ved kvindelige Forbindelser lod den engelske Diplomat meddele, hvad han vilde, og skræmmede ham, naar han vilde.

Saaledes stod Sagerne, da jeg i Oktober 1806 kom til England som dansk chargé d'affaires. Jeg mærkede snart, at den engelske Politik var ved et Vendepunkt, og at Ministeriet i Overensstemmelse med Nationen, istedetfor som forhen kun at være betænkt paa at slutte nye Alliancer og at skaane og vinde de mindre Magter og den offentlige Mening, var ifærd med at slaa ind paa et modsat System, der gik ud paa i Nødsfald ganske at opgive de ved Frankrigs afgjorte Overmagt og Kabinetternes Svaghed for Fremtiden upaalidelige og farlige Kontinentalforbindelser, kun at stole paa sig selv og at bringe et hensynsløst Gjengjældelsessystem i Anvendelse paa hele Fastlandet.

Jeg benyttede en paalidelig Mands Afrejse til i December udførlig at fremstille denne min Anskuelse for Bernstorff og til at gjøre opmærksom paa Rygter om Overenskomst mellem Danmark og Frankrig og om franske

Troppers Indrykning i Holsten samt paa Tegnene til Mistro. Jeg skrev: «En resumant toute notre situation, je ne saurois me dissimuler toute l'étendue du danger qui parait nous environner.»

Mine Samtaler med den engelske Udenrigsminister Lord Howick bestyrkede kun altfor meget min Frygt. Jeg saae ham knap en eneste Gang, uden at han levende ytrede sin Bekymring for, at Danmark vilde alliere sig med Frankrig; Trusler ledsagede disse Ytringer, mod hvilke jeg blot kunde stille den bestemteste Benægtelse. En Dag tiltalede han mig heftigt: „Hvad siger De nu? Franskmændene er i Holsten!“ — „„Det er de ikke, Mylord! derfor indestaaer jeg. Bonaparte er ikke stærk nok til i dette Øjeblik at turde skaffe sig en ny Fjende paa Halsen.““ Ministeren vedblev sin Paastand: den næste Post vilde ogsaa bringe mig Efterretningen, og intet Hensyn vilde da hindre England i at behandle Danmark som Fjende. Den næste Post kom, Alt var forblevet roligt. Senere erfarede jeg, at Bourienne, der sagtens var instrueret til at fremkalde et Brud mellem England og Danmark, en Aften havde ladet den gode Thornton, der var i Altona, ved hans Maitresse advare om at tage sig iagt, da franske Tropper næste Morgen vilde rykke ind. Thornton skrev skyndsomst sin Depeche, affendte Kourerer og ilede til Kiel. Ministeriet i London troede ham; og der fattedes kun lidt, saa havde Frankrig naaet sin Hensigt: at vinde Danmark ved Englands Fejl. Utallige Gange har jeg fremsat alle de fornuftige Grunde, der borgede for vor Neutralitet, til den engelske Ministers Overvejelse, snart med mere, snart med mindre Held, samtidigt med at jeg ofte selv ikke var ganske vel tilmode; og det syntes endelig, som Mistroen formindskedes paa Grund af de fejlslaaede Thorntonske Profetier. Men Intet var istand til atter at tilvejebringe et godt Forhold, saalænge Situationen ved vore Grændser blev den samme. Stadige, ofte fortrædelige Klager og Reklamationer i Anledning af opbragte Skibe forværrede den tvetydige Stilling.

Det kejserlige Dekret fra Berlin den 21. November 1806 mod den engelske Handel og Orders in Council 7. Januar 1807, der ligesom tilsigtede en Gjengjældelse og Afværgelse, men i sin Virkning paa de Neutrale var mere, gav Anledning til en Noteveksling mellem mig og den engelske Udenrigsminister. Efter Befaling overleverede jeg den 9. Marts 1807 en udførlig Note, hvori jeg, efter grundigt at have udviklet den engelske Forholdsregels Utilbørlighed, paa det Højtideligste erklærede, at Danmark aldrig vilde anerkjende disse Orders in Council eller tillade, at danske Skibe behandledes i Overensstemmelse dermed. Den 17. Marts fik jeg Svar. Det var alvorligt og meget bestemt. Ikke uden Henthydning til Danmarks foregivne tvetydige Holdning retfærdiggjordes Forholdsreglen i Et og Alt; og man sluttede med den Trusel, at hvis for Fremtiden Danmarks Neutralitet til Englands Skade skulde bestaa i blotte Ord, vilde der blive taget Forholdsregler, som vare egnede til at sikre for Følgerne af en saadan Opførsel.

Vort Forhold til det engelske Ministerium var altsaa omtrent saa daarligt som muligt.

Et nyt Ministerium kom til Roret. George Canning, en ung, blomstrende Mand af et venligt Udseende, veltalende, indtil Kaadhed vittig og aandrig, kun lidt bekjendt med Forretningerne, men hurtigt fattende, blev Statssekretair for de udenlandske Anliggender. En vis Aabenhed hos ham, en Tilbøjelighed til at udtale sig, der stak stærkt af mod Lord Howicks Kulde, lod haabe Noget. Mine første Forretningsforbindelser med det nye Ministerium tegnede ogsaa virkelig bedre, end jeg havde ventet. Jeg var saa heldig at udvirke en Undtagelse fra Elbblokaden til Fordel for Altonaer- og Glückstadter-Grønlandsfarerne, en Gunst, man dengang anslog højt, men der, som saa meget andet i god Hensigt Fuldbragt, kun voldte os større Skade, idet alle disse Skibe ved deres Tilbagekomst faldt i Fjendens Hænder. Til Gjengjæld viste vor Regjering sig paa mere en een Maade tjenstagtig; man tillod blandt Andet den engelske Regjering at landsætte flere hundrede tydske Invalider i Hertugdømmerne, for at de derfra kunde vende tilbage til deres Hjem. Mit Forhold til Canning var endog blevet ret behageligt, især siden jeg til større Bekvemmelighed for ham, der ikke med Færdighed bevægede sig i det franske Sprog, havde givet mig til at konversere ham paa Engelsk og derved ydede ham en Lettelse, han ikke fandt hos de fleste andre fremmede Diplomater. Endnu den 22. Maj aflagde jeg Beretning om en Samtale med ham angaaende danske Reklamationer, i hvilken Beretning jeg havde Grund til at rose hans Maadehold og fortrolige, forbindtlige Væsen.

Men Horizonten formørkedes kun altfor snart. Jeg havde den 26. Maj indleveret en Reklamation angaaende 12 opbragte danske Skibe. Til min ikke ringe Forbausefse fik jeg den 5. Juni et Svar, der var affattet i en ligesaa fjendtlig som upassende Tone. Indholdet af den korteste og tørreste Note, der nogensinde er flydt af min Pen, var blot en Modtagelseserklæring og den Ytring, at jeg med den første Post vilde sende det nylig modtagne engelske Svar til min Regjering. Jeg berettede strax hjem om denne Korrespondance og overlod mit Hof at afgjøre, om jeg efter det Forefaldne endnu kunde være til nogen Nytte i London. Jeg havde ventet at være bleven kaldt tilbage, men deraf blev der dog intet.

Imidlertid nærmede et længe forberedt stort Foretagende sig sin Udførelse. Alt fra Først af var der af det nye engelske Ministerium, der oftere havde bebrejdet det foregaaende Mangel paa Energi, truffet Foranstaltninger til en stor Land- og Søexpedition til det faste Land. Under 7. April sendte jeg den første Efterretning derom hjem. Det hed sig, hvad der ogsaa havde Sandsynlighed for sig, at den var bestemt til Stralsund, for derfra med svensk Hjælp under den bestandig vaklende Krigslykke i Østpreussen at gjøre en Diversion i Ryggen paa den franske Armee. Først omtrent i Midten af Juni blev den første Afdeling af Expeditionen færdig. Man havde i England søgt at vække Bekymringer for, at Danmark vilde hindre dens Fart gjennem Sundet. I den første Halvdel af Juli naaede den uden Hindring Rygen, hvor den skulde vente paa den hele, til mer end 20,000 Mand anslaaede Landgangsarmee. Overbefalingsmanden for Expeditionen, Lord Cathcart, ledsagede den anden Afdeling, der sejlede afsted den 3. og 4. Juli. Men midt under de ivrigt drevne Rustninger til det store Foretagende ændrede Sagerne sig paa Kontinentet til Englands Skade. Vaabenhvilen, der var indtraadt efter det blodige Slag ved Eylau, havde Napoleon benyttet til at virke paa det russiske og preussiske Hof i Fredens Interesse. Alexander syntes alt noget omstemt, og de franske Underhandlere havde heller ikke i Memel ganske forfejlet deres Øjemed. Alt fra Aarets Begyndelse

berettede den engelske General Hutchinson fra de Allieredes Hovedkvarter, selv medens man sloges, at de Allierede ikke vare synderlig at stole paa. De fordrede virksom Hjælp, som det daværende engelske Ministerium ikke havde Lyst til at yde. Da Hjælpen nu endelig var paa Vejen, kom den for silde. Slaget ved Friedland den 14. Juni, i hvilket General Bennigsen fuldstændig blev slaaet, tjente som Indledning til de to Kejseres Forsoning. Den 7. og 9. Juli sluttedes Freden mellem Rusland, Preussen og Frankrig. Den 29. Juni indtraf den første Efterretning om Slaget ved Friedland i London, og Overbevisningen om Fjendtlighedernes Vedvaren syntes kun at maatte paaskynde Anstalterne til den store Diversion i Pommern. Den anden Afdeling af Expeditionen kom midt i Juli til Stralsund, og Lord Cathcart opslog under Sagernes ugunstige Vending sit Hovedkvarteer paa Rygen, medens Franskmændene under Boune bestandig snevrere indesluttede Stralsund.

Den 7. Juli blev tilligemed Vaabenstilstanden i Tilsit den mellem Monarkerne stedfundne Tilnærmelse bekjendt; og disse Begivenheder gav ikke blot den offentlige Mening, men ogsaa Ministeriets Hensigter en aldeles forandret Retning. Man turde neppe skjule for sig, at naar Uvillien mod Erobreren var overvunden, alle de gamle Spirer til Misfornøjelse med England vilde trives hos Alexander, og at Freden vilde ende med en Alliance mellem Rusland og Frankrig. Det var tillige klart, at ethvert Forsøg paa en Diversion i Fjendens Ryg maatte være ligesaa frugtesløst som taabeligt.

Den 10. Juli fik det engelske Kabinet over Tønningen de første, med Længsel ventede Depecher fra Lord Hutchinson, daterede Memel den 24. Juni. I dem har der først været Tale om hemmelige Artikler i hin Traktat. Nu kontramanderedes Afsejlingen af den tredie, alt færdige Afdeling af Expeditionen. Den 11. Juli fulgte alt i Portsmouth Befaling til Udrustning af et større Antal Linieskibe. En Observationsflaade i Østersøen syntes naturlig, Yarmouth bestemtes til Samlingssted. Endnu lod intet Tegn formode Fjendtlighed mod Danmark. Bladene gjendrev paa højere Befaling Rygtet om, at Danmark havde spærret Sundet, og da Admiralitetsretten forespurgte sig hos Kabinettet angaaende de danske Handelsskibe, hvis Sag var for, svaredes der, at man skulde gaa frem efter de hidtil gjældende Grundsætninger.

Den 17. og 19. Juli have været de skjæbnesvangre Dage, paa hvilke Beslutningen fattedes: med den forhaandenværende, til det tidligere Øjemed nu ubrugelige Magt, og med hvad der ellers kunde skaffes tilveje, at falde over det fredelige, trygge Danmark. Paa Foranledning af to Depecher fra Lord Hutchinson den 16. og 18. fandt paa de ovennævnte Dage to Gehejmeraads- eller Kabinets-Møder Sted, af hvilke det sidste varede over tre Timer. Først senere har jeg erfaret, at den heftige, men tillige kolde, determinerte Skatkammer-Kantsler Percival, en Ven af Voldsomhed og en erklæret Fjende af liberale Tendenser — han snigmyrdedes nogle Aar efter — og den senere Selvmorder, Sekretairen for Krigsdepartementet Lord Castlereagh, som udmærkede sig ved en vis kold, men kløgtig og utrættelig Veltalenhed og ved politisk rouerie, der ogsaa mer eller mindre bebrejdedes hans Kolleger, havde fremsat den Plan: med det Gode eller Onde at bemægtige sig den danske Flaade, hvilken Plan levende understøttedes af Canning. De til England ankomne Beretninger stemmede, hedder det, overens i, at Alexander og Napoleon havde truffet hemmelig Aftale om ved fælles Indflydelse at bevæge alle Fastlandbets Magter til Deltagelse i de fjendtlige Forholdsregler, som man tilsigtede mod Englands Handel, og at der navnlig havde været Tale om Danmark, hvis Flaade kunde blive ikke uvigtig i de store Allieredes Hænder. At Hutchinson, være sig af for stor Frygt og Lidenskab, være sig forledt ved upaalidelig Underretning, kan have taget og givet Sandsynlighed for Vished, er kun altfor troligt. Der er dog siden med temmelig Vished udfundet, at Alexander i en hemmelig Artikel til Freden i Tilsit havde forpligtet sig til «d'employer ses bons offices pour engager la cour de Danemark à entrer dans le systême des deux cours». Dette System var for Ruslands Vedkommende vel ikke synderlig vidtgaaende; og der var endnu langt tilbage til Danmarks virkelige Deltagelse i Krigen mod England. Vist er det, at hvor stærkt man end trængte ind paa de engelske Ministre med Fordring paa Bevis for den modtagne hemmelige Underretnings Sandhed, og hvor meget de end maatte føle, at Retfærdiggjørelsen af det store Røvertog beroede paa Authenticiteten af denne Efterretning — de dog aldrig have været at bevæge til at gjøre Parlamentet nogen Meddelelse derom, men have foretrukket at retfærdiggjøre eller meget mere undskylde deres Fremfærd mod Danmark med almindelige, ganske uholdbare Grunde. Det er en Kjendsgjerning, at den fra det russiske Hovedkvarter efter Midten af Juli kommende Efterretning om Tilnærmelse mellem de to Kejsere og den derfra truende Fare har været den første og eneste Anledning til, at en Expedition, som oprindelig var bleven forberedt i andre Øjemed, rettedes mod Danmark, om end Talen alt tidligere af og til hypothetisk kan have været om Forholdsregler mod Danmark, hvis dette Land, som der saa ofte falskelig formodedes, skulde slutte sig til det franske System eller vise sig altfor villigt mod det. Indgroet Mistro mod os var, navnlig ved Thorntons Beretninger og svensk Øretuderi, gaaet i Arv til det nye engelske Ministerium eller fik dog snart igjen stærkt Indpas, begunstiget af Fastlandets Stilling efter Freden i Tilsit. Men det er væsenligt her at gjøre opmærksom paa Forskjellen mellem en Blokade af de danske Havne, Opbringelsen af vore Skibe og maaske en truende Flaade — der ialtfald, som Expeditionen til Dardanellerne, havde tjent til at aftvinge Danmark en Systemforandring — og et i Fredens Ly hemmelig organiseret Røvertog for, om muligt uden et Kanonskud, at bemægtige sig den danske Flaade. Hertil besluttede det britiske Ministerium sig. Det har vel en Tidlang triumferet over den lykkelige Tanke som over et Bevis paa Energi og Statsklogskab. Den oprindelige Hensigt var hverken Blodsudgydelse eller Brand, men kun Rov. Canning har sagtens gnedet sig i Hænderne ved Tanken om den franske Kejsers afmægtige Raseri ved Efterretningen om den danske Flaades uventede og fredelige Bortførelse. Kejser Alexander troede man i sin Forblindelse at imponere. Vi skulde efter eget Valg have Adgang til Alliance eller efter Flaadens Bortførelse lades neutrale, saa godt vi kunde.

Omstændighederne begunstigede over al Maade den fattede Beslutning. En Eskadre og et Korps paa 20,000 Mand befandt sig alt i Østersøen. En Flaade var dels udrustet i England, dels iſærd med at udrustes, alle disponible Tropper stod marchefærdige med udnævnte Befa-

lingsmænd, allehaande Forraad, et stærkt Artilleri, Landgangsfartøjer vare i Beredskab. Der behøvedes kun faa Pennestrøg til at komplettere denne Udrustning og give den en forandret Retning, der dog kunde blive en Hemmelighed, indtil Bestemmelsesstedet var naaet, fordi Vejen til det gamle Bestemmelsessted førte forbi det nye. I Danmark var man meget mere forberedt paa et Angreb fra Landsiden; Hæren og Kronprindsen var i Holsten, Hovedstaden endog uden sin sædvanlige Garnison, knap et Par Fregatter vare udrustede, Sjælland var blottet for Tropper. Saaledes kunde den Tanke opstaa i England, at vor Flaade maatte og vilde blive udleveret uden Modstand. Jeg veed det ikke blot af Cannings Mund, at om der end gaves Befaling til eventuel Anvendelse af Magt, dog Overbevisningen om, at Magt vilde være aldeles unødvendig, var rodfæstet hos Ministeriet, og at en saa uhørt Styrke, 30,000 Mand og c. 200 Skibe, affendtes for ved en umaadelig Overlegenhed at fjerne selv Tanken om Modstand.

Jeg troer at kunne antage, at denne Plan er kommen til Modenhed i Kabinetsmødet den 19. Juni; og man maa lade Ministeriet, at Anstalterne til dens Udførelse bleve trufne med en i England exempelløs Hurtighed og Hemmelighed. I Danmark anede Ingen Expeditionens Bestemmelse. Selv i England havde Ingen, før Flaaden afsejlede, blot den fjerneste Formodning om dens Bestemmelse. Jeg havde, med iøvrigt gode Forbindelser, indtil den 22. Juli ikke den svageste Anelse om, hvad der var forefaldet i Kabinettet. Siden de sidste Begivenheder paa Preussens og Ruslands Grændse følte jeg dog en trykkende Luft ruge over mig. Det var at forudse, at Danmark paa den ene eller paa den anden Maade maatte blive indviklet i den mer og mer spændte Situation. Jeg troede England saa lidt som Frankrig og havde i længere Tid ikke ladet det skorte paa Advarsler.

Den 21. Juli udgik der Befaling til en almindelig og streng Embargo, den sædvanlige Indledning til Expeditioner, som gjaldt Fastlandet. Enhver Mulighed til at fortsætte den udførlige Beretnings-Aflæggelse, jeg hver Postdag havde gjort mig til Pligt, blev nu en Tidlang afskaaret mig. Jeg gjorde en Udflugt til et Søbad. Min Legationssekretair, Kammerjunker v. Hennings, en Holstener ligesom jeg, skrev i et af de flygtige Breve, han hver Aften sendte efter mig, i Forbigaaende, at Rygtet gik, at Expeditionen var bestemt til Sjælland; men han mente, at det dog var altfor taabeligt. Det Samme mente jeg, fordi en neutral Magt derved vilde blive kastet i Fjendens Arme og Rusland afgjort fornærmes. Hint løse Rygte havde jeg alt omtalt i mine Beretninger ved den første Expeditions-Afdelings Afgang. Sagen var mig dog uhyggelig, og jeg ilede tilbage til London efter tre Dages Forløb.

Den 26. Juli afgik Hovedbestanddelen af Expeditionen fra Yarmouth under Admiral Gambiers Kommando; enkelte Troppeafdelinger og Skibe fulgte, eftersom de bleve færdige. Dagen efter indeholdt et Blad, der sluttede sig nøje til Ministeriet, en mysterieus, uanstændig triumferende Artikel, hvori der forkyndtes, at Slaget, som et Lyn fra en klar Himmel, vilde træffe uforberedte, trygge Hoveder.

Den 31. Juli sagde Lord Castlereagh i Underhuset, idet han pralende omtalte Expeditionen, at den vilde indtræffe til sit Bestemmelsessted samtidigt med Efterretningen om dens Udrustning. Disse Ytringer i Forening med Passiviteten, som var indtraadt ligeoverfor Danmark, maatte unægtelig vække Opmærksomhed. Alt før Maanedens Slutning havde Venner, som rigtignok hørte til Oppositionen, i Fortrolighed advaret mig og erklæret, at der var Noget i Værk mod Danmark. Uden endnu at fæste ubetinget Lid til denne Advarsel holdt jeg den for vigtig nok til skyndsomst at ønske den meddelt til mit Hof; men Embargoen vedvarede uafbrudt. Jeg havde gjerne givet hvilkensomhelst Sum for et Sendebud og gjorde mange Forsøg, men forgjæves. Endelig frembød der sig ved Juli Maaneds Slutning en Lejlighed, da Prindserne af Oldenborg skulde rejse og med speciel Tilladelse turde fragte en Paketbaad til Tønningen. Jeg benyttede denne Lejlighed til at melde Sagernes Stilling og de herskende, nu ikke mere al Sandsynlighed savnende Rygter samt til at gjøre Nødvendigheden af Forsvarsanstalter gjældende, uden dog at ville indestaa for Sandheden af disse Rygter, mod hvilke politiske Grunde talte. Ved Prindsernes Godhed kom min Depeche, hvis jeg ikke fejler, den 7. August i Bernstorffs Hænder, 24 Timer før Jacksons Ankomst. Denne var i Begyndelsen af Maaneden i al Stilhed afgaaet til Kontinentet, ifølge den offentlige Mening med en Mission til Rusland. Saa tidligt og saa hurtigt som Omstændighederne tillod, var altsaa Meldingen naaet Kjøbenhavn. Min Beretning frugtede dog Intet. Den gode Samvittigheds Tryghed og Troen paa Englands Redelighed var saa stærk hos Kronprindsen og Bernstorff, at ikke en Mand sattes i Bevægelse. Efterretningen om Jacksons Sendelse kunde vel et Øjeblik, som et taabeligt Rygte, vække Uro, men ikke fremkalde nogensomhelst Forandring i de tidligere Dispositioner. Man maatte have været ligesaa lumpen som de engelske Ministre, sagde Kronprindsen senere til mig i Kjøbenhavn, for at tro paa Sligt.

Den 8. August ankom Jackson til Kiel. Uforstandigt havde det engelske Ministerium til dette kildne Ærinde valgt en plump Person, maaske fordi ingen Anden havdes ved Haanden eller vilde paatage sig Hvervet. Bernstorff, der opskræmmedes af sin Drøm om Fred og ingen Fare ved at faae de oprørende Forslag ganske tørt fremsatte, behandlede Affendingen og hans Budskab med den Skuffedes opæggede Pirrelighed og vægrede sig ved at høre paa ham eller skaffe ham Adgang til Kronprindsen. Denne forlangte imidlertid med en Fatning, der under vanskelige Omstændigheder oftere stod ham bi, at se Gesandten og stal, rolig og besindig, nogle Timer have fortsat den pinlige Forhandling og være gaaet ind paa de mest detaillerede Overvejelser for at fjerne Faren.

Hvorledes Kronprindsen, da Alt var forgjæves, hurtigt begav sig til Sjælland, i faa Timer gav sine Befalinger, førte Kongen gjennem den engelske Flaade paa aaben Baad til Kolding, skyndsomst beordrede smaa Troppeafdelinger og flere Officerer til Hovedstaden — hvorledes Jackson henvistes til Departementet i Kjøbenhavn, ilsomt (for, ifølge sine Instruktioner, at give Expeditionens ventende Befalingsmænd Efterretning om Udfaldet af sin Sendelse) Morgenen efter Audiensen indskibede sig i Kiel, af Modvind nødtes til den 11. August at begive sig over Land til Kjøbenhavn, ogsaa der holdtes hen nogle Dage, uden at denne Opsættelse kunde afvende Slaget — hvad der senere paafulgte fra Rædselsdagene af indtil Kapitulationen: derom indeholde de mange dengang fremkomne Beretninger og Skrifter tilstrækkelig Oplysning. Af dem fremgaaer, at den

engelske Flaade alt den 3. August viste sig ved Sundet og strax sendte Afdelinger til Belterne, saa Sjælland var ligesom fanget i et Net. Indbyggerne kunde dog endnu otte Dage efter ikke overtale sig til at tro paa Flaadens fjendtlige Hensigt. Først Kronprindsens Ankomst den 11. August udrev dem af deres Vildfarelse og gav dem en Forudfølelse af, hvad der ventede dem.

Paa Sjælland fattedes der Tropper til at modsætte sig Landgangen; hvad man over Smaaøerne kunde skaffe til Sjælland af Mandskab og Krigsfornødenheder, Opbudet af Landeværnet, tjente kun, saaledes som Sagerne stod, til at forøge Fjendens Sejrstegn og Bytte. Men i al deres Hjælpeløshed følte de Danske Alle som En kun den vederfarede Uret og brændte af Begjærlighed efter at afvende Vanæren ved ethvert Offer. Den levende nationale Følelse, der ofte gjennemtrænger smaa Folk indtil Exaltation, er skjøn; det er opløftende, naar ydre Goder, ja Livet selv sættes paa Spil og ofres for et moralsk Godes Skyld. Ogsaa i hine Dage have de Danske viist det ædleste Sindelag og intet Offer skyet; men de savnede Midler til at udrette noget Stort, og fremfor Alt fattedes de et Hoved. Tænderskjærende maatte de give efter for Nødvendigheden, og den bitre Følelse af i Støvet traadt Afmagt gjorde sig længe gjældende hos dem.

Dybt staa August og September 1807 indgravede i alle ægte Danskes Hjerter. Selv efterat Samkvem og roligere Eftertanke har bragt et bedre Forhold tilveje mellem de to Folk, bryder endnu af og til det gamle Had frem. Bestandig lyder Raabet: „Du har myrdet Søvnen!" Og den nyere Historie har ogsaa i Sandhed neppe noget Grueligere at opvise. Det føltes stærkt af Garlike, min gamle Kollega i Petersborg, der dengang var engelsk Gesandt i Kjøbenhavn, en Hædersmand, der kjendte den danske Regjerings Redelighed og derfor var os gunstig sindet. Han havde i lang Tid anseet det for sin Pligt dels at bekæmpe, dels at begrændse de ufordelagtige Indtryk, der ved Beretningerne fra Hamborg havde faaet Magt hos hans Regjering. Han vidste bedst Besked; thi han nød Tiltro i Danmark og fortjente det; men som Verden nu engang er, trænger den billige og sande Anskuelse ikke saa let igjennem som den extreme. Den engelske Regjering unddrog ham efterhaanden sin Fortrolighed og ansaa ham for at være ført bag Lyset. Kort før Jacksons Sendelse blev han tilbagekaldt og afløst af Brook Taylor, der ankom umiddelbart før Krisen den anden August. Den tredie August, da Flaaden alt var i Sigte ved vore Kyster, forsikrede denne ved sin første Konferens i Kjøbenhavn om sit Hofs venskabelige Sindelag. Garlike var endnu tilstede, da Krigen erklæredes, og maatte saaledes være Vidne til det Forræderi, som hvis Værktøj ogsaa han var bleven brugt. Med blødende Hjerte og dyb Uvillie trak han sig tilbage og har ikke senere været i Statstjenesten. Han er, som man forsikrer mig, død i Tungsindighed.

Jeg levede en Maaned i pinlig Uvished og daglig stigende Bekymring. I lang Tid havde jeg ikke faaet nogen Depeche. Tegnene paa, at Uveiret svævede over Danmark, lod snart ingen Tvivl mere tilbage; det trak sig stille og frygteligt sammen. Den almindelige Embargo var bleven ophævet den 31. Juli, men man nægtede de danske Skibe Expedition, først under allehaande Paaskud, siden ligefrem; der kom Paketbaade fra Tønningen, men der gik ingen; Konvoyerne til Østersøen tilbageholdtes. Jeg skrev med Kjøbmænd over Holland. Modvind holdt Efterretningen om Udfaldet af Jacksons Sendelse tilbage til den 20. August. Da erfarede man, at den havde været forgjæves, hvad jeg hele Tiden var overbevist om, den maatte blive. Den 27. August fulgte Befalingen til at opbringe alle danske Skibe, hvilken Befaling Krydsere og Kapere, ledede af hemmelige Instruktioner eller af røverisk Instinkt, dog ikke havde oppebiet. Hver Dag i den forløbne Maaned bragte mig lange Lister paa Skibe, som en troløs Politik vilde sikre sig, i ethvert Tilfælde som Pant, i Krigstilfælde som Bytte. De bleve alle prisdømte, og den engelske Krone stak sin Andel af Blodpengene til sig som evigt Skjændselsminde og forsvarede den mod enhver Fordring i Rettens eller Højmodighedens Navn. Skibene vare tagne i dyb Fred. Hersker der endnu paa Fastlandet Antipathi mod England, maa det tilskrives saadanne Træk. Ogsaa paa Staterne hævner Uretfærdighed og Lovløshed sig.

Neppe var den lange Uvished om Rustningens Bestemmelse hævet og Offeret betegnet, før Bladskrivernes venale Kobbel brød frem som længe tilbageholdte Hunde for at prise Skjændselen og fordreje Folkets Retsfølelse. I hykleriske, sofistiske Artikler udvikledes Nødvendigheden af Angreb som Selvforsvar samt Danmarks himmelraabende Brøde; og naar Grunde ikke slog til, holdtes Byttet frem for Folket som Lokkemad. Kun Oppositionen indtog en værdig Holdning. Hvorledes den har ytret sig om det hele Foretagende, om Grundsætningerne og om Følgerne, om Maaden, hvorpaa man kunde raade Bod paa det Skete og gjenoprette Englands Ære — det fortjener at læses i de lange, med den største Anstrengelse og det største Talent af Oppositionen førte Parlamentsdebatter for Aaret 1808. Bedre kunde Danmarks Sag ikke føres. Ethvert ædelt Hjerte i England tilraabte Oppositionen Bifald.

Min Følelse i hine Ulykkens Dage behøver jeg ikke at skildre. Alt hvad der af Angst, Bekymring, Krænkelse, Medfølelse, indre Ve kan dynges paa et Menneske, det led jeg, da efterhaanden Efterretningerne indtraf om de engelske Troppers Landgang paa Sjælland den 16. August, om Kjøbenhavns Bombardement, den frygtelige Brand, Blodsudgydelsen og endelig Kapitulationen den 7. September. Jeg vilde langt have foretrukket at dele Farerne med mine Venner i Kjøbenhavn.

Naïs Micoulin.

Emile Zolas nyeste Fortælling.

I.

Hvert Aar i Frugttiden mødte en solbrændt lille Pige med et Virvar af sorte Lokker engang om Maaneden hos en Sagfører i Aix, Hr. Rostand, med en vældig Kurv fuld af Aprikoser eller Ferskener, som hun næsten ikke kunde slæbe. Hun blev staaende ude i Vestibulen, hvorefter Familien, som havde faaet at vide, at hun var der, kom ned til hende.

„Naa er det Dig, Naïs?" sagde Sagføreren, „Du bringer os noget af Frugten? He, ... flink lille Pige! ... Hvordan har Fader Micoulin det saa?"

„Jo, meget godt, Herre," svarede den Lille og viste sine hvide Tænder.

Derefter lod Fru Rostand hende gaa op i Kjøkkenet, hvor hun yderligere udspurgte hende om Oliventræerne, Mandeltræerne og Vinrankerne. Det store Spørgsmaal var, om det havde regnet i Estaque — den Plet af Kyststrøget, hvor Rostands havde deres Ejendom, Blancarde, liggende, som Micoulins passede. Der var ganske vist kun et Par Dousin Mandeltræer og Oliventræer; men Regn-Spørgsmaalet var og blev alligevel det Vigtigste i denne Egn, hvor Tørke er det Samme som Ødelæggelse.

„Der er kommet et Par Draaber," svarede som oftest Naïs; „dersom Druerne skal blive ordenlig store, maa vi rigtignok have nogen Væde."

Naar hun saa havde disket op med sine Nyheder, fortærede hun et Stykke Brød og en Bid Kjød, som man havde levnet, og vendte derpaa tilbage til Estaque paa en Slagtervogn, som hver fjortende Dag kjørte ind til Aix. Jevnligt havde hun ogsaa Muslinger med eller en Hummer eller en god Ret Fisk, eftersom Fader Micoulin var en endnu drabeligere Fisker, end han var Landmand. Traf det sig, at hendes Besøg faldt i Ferierne, kom Frederik, Sagførerens Søn, altid styrtende ind i Kjøkkenet og meddelte hende, at nu flyttede de snart ud til Blancarde, og saa maatte hun endelig sørge for, at Fiskenettene og Medestængerne var i Orden. Han sagde „Du" til hende — han havde havt hende til Legekamerat, da han var fem Aar; men efter at han var bleven tolv Aar gammel, kaldte hun ham ærbødigt „Hr. Frederik"; hørte Fader Micoulin hende dutte Herskabets Søn, kunde hun være sikker paa at faae en Lussing. Det forhindrede imidlertid ikke Børnene fra at være meget gode Venner.

„Husk nu endelig at faae gjort Nettene i Stand!" gjentog Skoledrengen.

„Vær De bare rolig, Hr. Frederik," svarede Naïs. „De kan komme, hvad Dag det skal være."

Hr. Rostand var meget formuende. Han havde for Spotpris kjøbt en glimrende Ejendom i „Skolegaden". Coiron-Palaiet, der var bygget lige i Slutningen af det syttende Aarhundrede, havde en Façade paa tolv Fag og Plads nok indeni til at rumme hundrede Lejere. Den Rostand'ske Familie, som, de to gamle Tjenestepiger iberegnede, kun bestod af fem Personer, blev formelig helt borte i disse vældige Lokaler. Sagføreren beboede selv første Sal. Stuen og anden Sal havde været at faae til Leje de sidste ti Aar; men Ingen havde turdet binde an med de store, forfaldne Sale, og saa havde han da tilsidst bestemt sig til at lukke af for de to Trediedele af Huset og overlade dem til Edderkopperne. I det øde og tause Sted var der et Ekko som i en Kathedralkirke, saasnart man blot gjorde den mindste Støj ude i Vestibulen — denne kæmpemæssige Vestibule med dens massive gammeldags Trappegang, hvor man gjerne kunde have faaet Plads til en hel lille nymodens Villa.

I saadanne gamle adelige Byer som Aix — denne fordums Hovedstad, der nu er sygnet hen — ligge hele Kvarterer saa at sige øde i den Forstand. De Adelsfamilier, som have bevaret deres Palaier, føre et tilbagetrukkent og stille og ubemærket Liv; og hvad angaaer Palaierne, som ere gaaede over i Borgerliges Hænder, huse de gjerne endnu beskednere og stilfærdigere Beboere: hist og her har man indrettet Kontorer, eller Industridrivende have lavet Husene om til Pakhuse, eller de staa ubeboede og falde sammen. Hemmeligheden er, at de vældige Bygninger have mistet enhversomhelst Berettigelse til at være til. For ikke at synes tomme maatte de have de gamle Herremænds Prunk og Pragt, Fortidens talrige Familie med dens Snyltegjæster og Tjenerskab. Nutildags viger selv den rigeste Parvenu tilbage for de uhyre omfattende Reparationer og den Husstand, de kræve, og som desuden vilde være latterligt kastet ud af Vinduet herude mellem Provindsens smaastilede Forhold. Det er Grunden til den Melankoli, som nu præger hine smukke Fyrsteboliger: de ere altfor rummelige og altfor prægtige for vor Tid.

Hr. Rostand havde begaaet den Majestætsforbrydelse at lade sætte en Skillevæg op i Palaiets store Riddersal, som var halvandet Hundrede Kvadratalen stor og fik sit Lys gjennem fire Vinduer; det ene af Rummene havde han derefter indrettet til Privatkontor og det andet til Kontor for sit Personale. Der var foruden den paa første Sal sex Værelser, hvoraf det mindste var halvottende Alen langt. Fru Rostand, Frederik og de to gamle Tjenestepiger boede i Stuer, der vare høje som Kapeller, og hvor Krogene altid laa hen i et graaligt Tusmørke. Sagføreren havde fremdeles bestemt sig til at forvandle et gammelt Boudoir til et stort Kjøkken, for at Serveringen kunde gaa lidt hurtigere; i Begyndelsen havde man brugt Kjøkkenet i Stueetagen, men dengang kom Retterne, der havde maattet passere gjennem Vestibulens og Trappegangens isnende Klamhed, ogsaa altid ganske kolde paa Bordet. Det Værste var imidlertid, at den altfor store Lejlighed var meubleret saa sparsommeligt som vel muligt. I Dagligstuen formelig gabede Rummet imellem Sofaen og de otte Lænestole, som udgjorde det gamle, stive, triste Meublement i Kejsertidens Stil og med grønt Plyches Betræk; en lille Gueridon, ligeledes fra Kejsertiden, tog sig ud som et Stykke Legetøj i det umaadelige Rum; og paa Kaminen endelig stod kun et rædselsfuldt Taffeluhr af nymodens Marmor mellem to Vaser, medens Glandsen af det slidte og rødladne Parketgulv formelig skar i Øjnene. Soveværelserne vare endnu mere øde. Man følte heroppe rigtigt Sydboernes, selv de rigeste Familiers, rolige Ligegyldighed for Luxus og komfortabelt udstyrede Lejligheder — en Ligegyldighed, som skriver sig fra, at man i denne lyksalige solbeskinnede Egn tilbringer saa stor en Tid i fri Luft. Rostands havde ganske sikkert selv ingen Anelse om, hvor melankolsk, hvor

isnende koldt der var i deres store tomme Sale, hvis tungsindige Præg af, at de egenlig laa i en Ruin, syntes at skærpes ved Meublernes Faatallighed og Lurvethed. Den økonomiske Bourgeois-Familie, som havde slaaet sig ned i den kongelige Bolig, bevirkede, at den syntes dobbelt forladt.

Hr. Rostand var ellers en meget kløgtig Mand. Faderen havde efterladt ham en af de bedste Sagførerforretninger i Aix, og han havde ved en Aktivitet, som hører til Sjeldenhederne i dette Dovenskabens forjættede Land, forstaaet at drage endnu flere Kunder til sig. Lille, geskjæftig, med et Ansigt, der lignede en Bæsels, gik han fuldstændig op i sin Sagførervirksomhed. Den og Omsorgen for hans Formue lagde helt Beslag paa ham, saa han f. Ex. ikke engang kiggede i en Avis, naar han slog et Par Fritimer ihjel henne i Klubben. Fru Rostand derimod gik for at være en af Byens intelligenteste og mest distingverede Damer. Hun var født de Villebonne, og skjøndt hun havde indgaaet en Mesalliance, lagde denne Fødsel ligesom en Glorie af Værdighed om hende. Men hun var saa fanatisk orthodox og klyngede sig saa sneverhjertet til Iagttagelsen af de religieuse Ceremonier, at det methodiske Liv, hun førte, tilsidst havde ligesom udtørret hende.

Frederik voxede op mellem den geskjæftige Fader og den stive og stikne Moder. I Skoleaarene var han en Dagdriver af første Klasse, rystende af Angst for Moderen, men saa led ved alt Arbejde, at han godt om Aftenen inde i Dagligstuen kunde sidde hele to Timer med Næsen ned i sine Bøger uden at læse en Linie, fuldstændig aandsfraværende, medens Forældrene, som holdt Øje med ham, bildte sig ind, at han hærpede frygteligt i Lektierne. Irriterede over hans Dovenskab havde de et Par Aars Tid sat ham i Pension paa Kollegiet; men der bestilte han heller Ingenting, han havde endog mere Frispas end hjemme, var henrykt over, at han ikke nu bestandig havde Moderens frygtelige Øjne fæstede paa sig, gjorde ikke Spor af Gavn og aandede og levede kun for Fritimerne. Det endte da ogsaa med, at Fru Rostand, som blev noget urolig over det emanciperede Væsen, han lagde sig til, tog ham hjem igjen for at kunne have ham under sin egen „Mesters Eriks" Opsigt. Han slap virkelig igjennem de to øverste Klasser, da han blev bevogtet saa strengt, at han var næsten pidsket til at arbejde: Moderen saae hans Stilebøger efter, tvang ham til at repetere sine Pensa og var bestandig i Hælene paa ham, ligesom en Politibetjent. Takket være hendes Aarvaagenhed dumpede han ogsaa kun eengang til Bakkalaureat-Examen.

Aix har et berømt juridisk Fakultet, hvor den unge Rostand naturligvis gik og hørte Forelæsninger. I denne gamle parlamentariske By boer der næsten lutter Advokater, Sagførere og Notarer, der alle kredse omkring Domstolen. Man studerer der under alle Omstændigheder Jura, selv om man bagefter skal plante sin Kaal i al Magelighed. Frederik fortsatte ellers det Liv, han havde ført i Skolen: han bestilte det mindst Mulige og søgte blot at bilde Moderen ind, at han var umaadelig flittig. Til sin store Sorg havde Fru Rostand maattet indrømme ham en Del mere Frihed end tidligere. Han kunde nu gaa ud, naar han havde Lyst, og behøvede ikke at være hjemme undtagen til Maaltiderne; om Aftenen skulde han dog møde Klokken ni, fraregnet de Dage, hvor han havde Lov til at gaa i Theatret. Og saa begyndte for ham dette Provindsens Studenterliv, der er saa ensformigt og saa lastefuldt, naar det da ikke er fuldstændig optaget af Arbejde.

Man maa kjende Aix med dens stille Gader, hvor Græsset groer mellem Brostenene, og med dens Søvnighed, som dysser baade Beboerne og Husene i Slummer, hvis man skal kunne forstaa, hvor indholdsløst et Liv Studenterne leve der. De, som bestille Noget, have altid den Tilflugt, at de kunne sidde Dag ud og Dag ind over deres Bøger. Men de, som krympe sig ved at følge Forelæsningerne for Alvor, have ingen andre Tilflugtssteder mod Kjedsomheden end Kaféerne, hvor der bliver spillet, og visse Huse, hvor der drives det, som værre er. Frederik blev naturligvis en lidenskabelig Spiller. Han tilbragte Størsteparten af sine Aftener ved Spillebordet og sluttede saa Dagen andetsteds. En løsladt Skoledrenge-Sandselighed styrtede ham i de Udskejelser, som Byen gav Lejlighed til. Der var blot den Omstændighed, at snart forslog Dagene ikke; han maatte have Nætterne til Hjælp og stjal i den Anledning en Gadedørsnøgle. Saaledes gik de Aar, hvori han skulde studere Jura, meget behageligt for ham.

Han havde iøvrigt indseet, at han maatte give den lydige Søn. Alt det Hykleri, som et ved Skræk kuet Barn kan opdrive, havde efterhaanden bemægtiget sig ham. Nu var Moderen meget vel tilfreds: han fulgte hende til Messen, førte sig og talte meget passende og proppede hende roligt med de forfærdeligste Løgne, som hans uskyldige Mine fik hende til at gaa glat ind paa. Han var saa duelig, at han aldrig lod sig overrumple; altid havde han en Undskyldning, og han lavede de besynderligste Historier for stadig at kunne have Argumenter paa rede Haand. Sin Spillegjæld betalte han med Penge, som han laante af sine Fættere; han førte et yderst indviklet Bogholderi. Engang, da han uventet havde vundet, virkeliggjorde han endog sin Drøm om at tilbringe en Uge i Paris, idet han lod sig invitere af en Ven, der havde en Ejendom i Nærheden af Durance.

Imidlertid var Frederik bleven et kjønt, højt, ungt Menneske, med et regelmæssigt Ansigt og med et begyndende smukt sort Skjæg. Hans Lyder gjorde ham ret indtagende, navnlig i Damernes Øjne, og man roste ham for hans gode Manerer. De, som vidste Besked med hans Galskaber, trak saa smaat paa Smilebaandet; men eftersom han var taktfuld nok til at brede et Slør over den tvetydige Halvdel af sit Ungkarleliv, maatte man næsten være ham taknemmelig, fordi han ikke stillede sine Udskejelser til Skue, saaledes som Tilfældet var med adskillige grovkornede Studenter, der vare til almindelig Skandale i Byen.

Frederik gik i sit enogtyvende Aar og skulde nu snart tage sine sidste Examiner. Faderen, der var ung endnu og alt Andet end tilbøjelig til strax at overdrage ham Forretningen, snakkede om, at han vilde se at faae ham ansat ved Retten; han vilde tale med sine Venner i Paris, om de ikke kunde skaffe ham Plads som Substitut. Frederik sagde ikke Nej og satte sig jo overhovedet aldrig aabenlyst op mod Forældrene; men der var om hans Mund et lille Smil, som antydede, at han var fast bestemt paa at ville fortsætte det behagelige Dagdriveri, hvorved han befandt sig saa vel. Faderen var rig, vidste han, og han selv eneste Barn: hvorfor skulde saa han slide og slæbe? Det maatte ialtfald vente til senere, foreløbig var han virkelig for ung dertil. Og imidlertid røg han Cigarer i Forelæsningstimerne, gjorde tvetydige Udflugter med Damer til de omliggende Trakteursteder og besøgte dagligt i Smug højst mistænkelige Huse — hvad der dog ikke forhindrede ham fra altid at staa paa Pinde for Moderen og at overvælde hende med Opmærksomheder. Naar saa en

ualmindelig anstrengende Svir havde ødelagt hans Mave og gjort ham som mørbanket i Kroppen, søgte han hjem til det store, isnende kolde Palais i „Skolegaden“ og hvilte sig velbehageligt ud. Værelsernes Tomhed, den dræbende Kjedsomhed, der ligesom dryssede ned fra Loftet, forekom ham at have en dulmende Friskhed ved sig. Han samlede Kræfter, medens han bildte Moderen ind, at han blev hjemme for hendes Skyld, indtil endelig en skjøn Dag Helbredet og Appetiten var vendt tilbage og han begyndte at spekulere paa en ny Galskab. Forresten var han den skikkeligste Fyr af Verden, saalænge man blot ikke rørte ved hans Fornøjelser.

I al denne Tid var Naïs vedbleven at møde hos Rostands med Frugter og med Fisk, og for hvert Aar, der gik, var hun voxet. Hun var netop i Frederiks Alder, omtrent tolv Maaneder ældre. Fru Rostand sagde da ogsaa hver Gang til hende: „Du bliver jo en stor Pige, Naïs!“, hvortil Naïs smilte og viste sine hvide Tænder.

Som oftest var Frederik ikke tilstede. Men en Dag, i hans sidste Studieaar, da han netop vilde gaa ud, traf han Naïs staaende med sin Kurv nede i Vestibulen. Det gav formelig et Sæt i ham af Forbauselse: han kunde slet ikke kjende igjen det spinkle, opløbne, ledeløse Pigebarn, som han havde seet det foregaaende Aar ude paa Blancarde. Naïs saae fortræffelig ud med sit smukke solbrændte Ansigt under den mørke Hjelm af tykt sort Haar; og hun havde runde Skuldre, en god Figur samt et Par prægtige Arme, som Ærmerne, der ikke sluttede ved Haandledene, tillod En at se et Stykke af. Paa et Aar var hun skudt op som et ungt Træ.

„Hvad . . . er det Dig?!“ stammede han.

„Ja, det er det da rigtignok, Hr. Frederik,“ svarede hun og saae ham lige i Ansigtet med sine store Øjne, hvori der brændte en mørk Ild. „Jeg er herinde med Søpindsvin i Dag . . . Naar flytter De ud? Skal vi begynde at tænke paa at se Nettene efter?“

Han blev ved at stirre paa hende og mumlede, tilsyneladende uden at have hørt, hvad hun sagde:

„Hvor Du er bleven smuk, Naïs! . . . Jeg kan næsten ikke kjende Dig igjen!“

Hans Kompliment fik hende til at le. Men da han saa tog hendes Hænder, omtrent saaledes som han havde plejet, naar de som Børn legede sammen, blev hun alvorlig, duttede ham pludselig og sagde ganske sagte, med en lidt hæs Stemme:

„Nej, nej, ikke her . . . Pas paa, der er din Moder!“

II.

Fjorten Dage efter flyttede Familien Rostand ud til Blancarde. Sagføreren maatte vente, til Retsferierne begyndte, og forøvrigt var September Maaned jo fortryllende ude ved Kysten. Den stærke Varme fortog sig, Nætterne vare saa ubeskriveligt friske.

Blancarde laa ikke i selve Estaque — en Flække lige udenfor Marseilles Jorder, i en cul-de-sac af Klipper, som paa den Side lukker for Bugten. Den laa lidt udenfor Flækken, paa en stejlt nedfaldende Klippekyst; fra hele Bugten kunde man se Ejendommens gule Façade dukke frem mellem nogle gamle Fyrretræer. Det var en af disse firkantede, klodsede Bygninger med uregelmæssigt indsatte Vinduer, som man i Provence kalder Slotte. Foran Huset gik en bred Terrasse stejlt ned mod Havet og aabnede den Besøgende en af de skjønneste Udsigter, man kunde tænke sig; bagved strakte sig nogle fattige, indhegnede Jorder, hvor kun nogle Vinranker, nogle Mandeltræer og nogle Oliventræer havde villet indlade sig paa at voxe. Der var imidlertid den Ubehagelighed, for ikke at sige Fare ved Blancarde, at Havet hvert Aar tog Tag i Klippekysten; Vand, som formodenlig skrev sig fra skjulte Kilder, sivede ud i disse vældige Ler- og Klippemasser, og det hændte saa godt som til enhver Aarstid, at en eller anden kæmpemæssig Blok løsnede sig og styrtede ned i Havet med et frygteligt Brag. Ejendommen blev saaledes lidt efter lidt beskaaren; flere Fyrretræer vare allerede slugte af Bølgerne.

Micoulins havde i fyrretyve Aar været bosiddende paa Blancarde. Efter provençalsk Skik dyrkede de Jorden for og delte Høsten med Herskabet; men da Høsten i Reglen faldt meget magert ud, vilde de være sultede ihjel, hvis de ikke havde fisket Sardeller om Sommeren. Mellem en Pløjning og Saaning røgtede de deres Net. Familien bestod af Fader Micoulin, en haardhjertet gammel Knark med et solbrændt og rynket Ansigt, som hele Huset skjælvede for; af Moder Micoulin, et stort Fruentimmer, hvem Markarbejdet i det brændende Solskin havde gjort sløv og dum; af en Søn, som for Øjeblikket var til Orlogs; samt af Naïs, hvem Faderen sendte paa Arbejde i et Teglværk, skjøndt der var nok at bestille hjemme. I deres Hjem — (et faldefærdigt Hus, der var klinet op paa en af Blancardes Skraaninger) — hørte man saa godt som aldrig Latter eller Sang. Micoulin var taus som en gammel Vildmand, der er hensunken i de Betragtninger, hans lange Liv har lært ham. De to Fruentimmer nærede al den rædselsslagne Respekt for ham, som Sydens Døtre og Hustruer vise Familiens Overhoved. Og Stilheden afbrødes saa at sige kun, naar Moderen, den store Katharine, satte Næverne i Hofterne, pustede Struben op, saa den var nær ved at sprænges, og vrælte som besat ud til alle fire Verdenshjørner paa Naïs, der et Øjeblik var forsvundet. Naïs kunde høre hende kalde i en halv Fjerdingvejs Afstand og vendte hjem ganske bleg af undertrykt Forbitrelse.

Hun var ikke lykkelig, den smukke Naïs, som man kaldte hende i Estaque. Hun var sexten Aar, da Fader Micoulin en skjøn Dag, for en ren Bagatels Skyld, gav hende saadan en Lussing, at Blodet sprang hende ud af Næse og Mund; og endnu efter at hun havde fyldt sit tyvende Aar, vare hendes Skuldre baade blaa og grønne af Faderens Revselser. Den Gamle var ikke ondskabsfuld. Han gjorde simpelthen fuldt ud Brug af sine Rettighedrr; han vilde lystres, vilde han, den latinske Races overleverede Myndighedsfølelse, som gav ham Ret over Familiens Liv og Død, var gaaet over i Blodet paa ham. En Dag, da Naïs mørbanket havde vovet at løfte Haanden til Forsvar, havde han nær dræbt hende. Efter hver saadan Revselse formelig rystede den unge Pige af Raseri. Hun krøb sammen paa Hug henne i en eller anden mørk Krog og aad, med tørre Øjne, Skjændslen i sig. Hun kunde blive siddende saadan med sin indædte Bitterhed, uden at røre sig og uden at sige et Ord, hele Timer itræk, stadig grublende paa en Hævn, som hun dog ikke kunde gjennemføre. Faderens Blod sydede i hende, hun var fyldt af en blind Hidsighed, en sandseløs Trang til at være den Stærkeste. Naar hun saae Moderen skjælvende og ydmyg gjøre sig ganske lillebitte overfor Micoulin, traf hun haanligt paa Skuldrene, og mer end eengang sagde hun:

„Hvis jeg havde saadan en Mand, slog jeg ham ihjel.“

Naïs foretrak alligevel de Dage, hvor hun fik Prygl,

eftersom Revselserne ialtfald bragte hende i Aande; i den øvrige Tid førte hun et saa indestængt, saa ensformigt Liv, at hun var nær ved at dø af Kjedsomhed. Faderen havde forbudt hende at gaa ned til Estaque og holdt hende stadig hjemme ved de dagligdags Beskjæftigelser; men selv naar hun Intet havde at bestille, skulde hun blive siddende inde under hans Opsigt. Det var da intet Under, at hun utaalmodigt længtes efter September; thi naar Herskabet kom ud paa Blancarde, var Micoulin nødt til at slappe Tøjlerne lidt. Naïs, som besørgede Ærinder for Fru Rostand, holdt sig da skadesløs for et helt Aars Fangenskab.

En skjøn Dag gjorde Fader Micoulin den Opdagelse, at hans store Pigebarn Ingenting fortjente; saa slap han hende, af Vindesyge, ud og sendte hende paa Arbejde i et Teglværk. Skjøndt det var strengt Arbejde, var Naïs henrykt derover. Hun drog afsted om Morgenen, gik over paa den anden Side Estaque og tilbragte Dagen med, i et brændende Solskin, at vende Stenene, for at de kunde tørres. Det var Haandlanger-Slid; men hun havde ikke længer Faderen i Hælene paa sig, hun kunde snakke og spøge med de unge Karle! Netop under det strenge Arbejde udviklede hun sig og blev en saa smuk Pige. Den varme Sol forgyldte hende, lagde ligesom en bred Rav-Krave over hendes Hals; hendes sorte Haar voxede og blev tykt, ligesom om det vilde skjærme hende med sine flagrende Lokker; hendes Legeme, der stadig bøjedes og rettedes under Arbejdets Krav, fik en mandig Fylde og Smidighed. Naar hun rejste sig op ude paa Tørrepladsen, midt imellem de røde Sten, lignede hun en antik Statue, skudt frem af en frodig vulkansk Jord, hvori der pludselig var gydt Liv af Solglimts-Regnen fra Himlen. Fader Micoulins smaa graa Øjne vogtede da ogsaa uafladeligt paa hende, siden han saae hende blive saa smuk. Hun lo ham for meget, det forekom ham ikke naturligt, at et Pigebarn blev saa kraftigt. Og han lovede sig selv i sit stille Sind, at hvis han traf nogen kjælen Fyr snusende omkring hende, skulde han vride Halsen om paa ham.

Tilbedere kunde nu for den Sags Skyld Naïs have havt i Dousinvis, hvis hun ikke selv havde taget Modet fra dem. Men hun brød sig fejl om alle de unge Knøse. Hendes eneste Ven var en Pukkelrygget, der arbejdede i samme Teglværk som hun, en lille Fyr ved Navn Toine, som Hittebørnshospitalet i Aix havde sendt ud til Estaque, og som man saa havde beholdt derude. Han havde saadan en velklingende Latter, den Pukkelryggede, til Trods for hans Polichinel-Ansigt. Naïs fandt sig i ham paa Grund af hans Blidhed. Hun kunde behandle ham, ganske som hun vilde, og var undertiden slem imod ham, naar en af Faderens Revselser havde fyldt hende med Hævntørst. Forresten havde Alt det Intet at betyde. Folk der paa Egnen lo af Toine, og Fader Micoulin selv havde sagt: „Den Pukkelryggede kan hun gjerne beholde; jeg kjender hende, hun er for stolt af sig til det!“

Fortsættes.

Om Dr. Brandes og hans Kritikere.

Af Professor, Dr. Olaf Skavlan i Kristiania.

Under den Strid, som nu i en Række af Aar har staaet i Anledning af Dr. Brandes' Forfattervirksomhed, og som nylig — i Form af Spørgsmaalet om en paatænkt Ansættelse af ham ved Kjøbenhavns Universitet — er blusset op igjen, har De, Hr. Redakteur, udtalt, at hvad det til syvende og sidst vil komme an paa, Sagens videnskabelige Afgjørelse, bliver Besvarelsen af det Spørgsmaal, hvad videnskabeligt Værd der kan tillægges Dr. Brandes' Forfatterskab. Dette og intet Andet.

Jeg troer, at De herved har udtalt det Rette. Jeg er enig heri. Og fordi jeg antager, at Enhver, som ønsker en retfærdig Afgjørelse af dette Spørgsmaal (der har sin Betydning i en videre Udstrækning end ligeoverfor den enkelte Mand eller i den enkelte Sag), deler Deres Opfatning — maa det være mig tilladt at udtrykke min Anerkjendelse af, at De har ladet denne Sandhed komme tilorde. Idet jeg beder om Lov til at udhæve dette Sagens Kjernepunkt, faaer jeg maaske Tilladelse til i Forbindelse dermed at fremkomme med nogle andre Spørgsmaalet vedkommende Bemærkninger. Jeg tager Anledning til dem i dette Øjeblik, fordi det synes, som om Striden nu — ialtfald midlertidig — er standset. Og jeg beder om Plads for dem i Deres Blad, fordi De ikke alene har interesseret Dem for, at en kritisk Drøftelse af Spørgsmaalet er kommen frem, men fordi det har været Dem om at gjøre, at den fremkommer i en saa alsidig, upartisk Form som muligt. De har tilladt Indlæg fra begge Sider.

Dette er vistnok ogsaa den eneste Maade, hvorpaa en frugtbar Diskussion kan iværksættes. Spørgsmaalet selv kan alene vinde derved. Skal overhovedet en videnskabelig Sag gjennem Diskussion behandles, maa det ske ad videnskabelig Vej. Men dette vil blandt Andet sige, at alene den Kritik, som saavidt muligt lidenskabsfrit og med upartisk Alsidighed søger de Regler overholdte, som forlanges ved Emner af denne Natur — kan kræve Ret til Indflydelse paa Afgjørelsen. Alene den kan der tillægges afgjørende Vægt.

Jeg troer, jeg er ikke alene med den Mening — en væsenlig Grund til, at disse Linier fremkomme — at den Kritik, hvormed Dr. Brandes har været mødt, ikke i alle Dele har svaret til disse Fordringer. Dette har allerede været udtalt af Andre. Man har endog netop vendt enkelte af de Beskyldninger, som Dr. Brandes' Kritikere særlig have rettet mod ham, tilbage mod disse selv. Jeg kommer senere tilbage til dette Punkt. Men jeg siger allerede nu: just i saa Tilfælde, naar der er paastaaet noget Saadant, maatte dette være særlig Grund for dem, der angribe Dr. Brandes, til ikke fra deres Side at gjøre sig skyldige i nogen lignende Forsyndelse mod Regler, hvilke de altsaa selv ligeoverfor ham have opstillet som først og fremmest forpligtende, som de hovedsageligste.

Blandt de mange Anker, der ere blevne gjorte gjældende ligeoverfor Dr. Brandes' Kritikere i og udenfor Pressen — jeg skal ikke gjennemgaa dem alle — findes der enkelte, som unægtelig fra første Øjeblik have forekommet mig i en særegen Grad besøjede. Et Par af dem skal jeg tillade mig at dvæle lidt ved.

For det Første: en Hovedfordring til enhver god Kritik — navnlig ligeoverfor Forfattere af modsat Standpunkt — er denne: ikke alene at gjøre opmærksom paa de — formentlige — Fejl, men ogsaa paa de gode Sider; ikke alene at fremhæve det, man er uenig i, som altsaa lastes; men ogsaa i ligesaa høj Grad det, man godkjender, finder fortjenstligt, maaske udmærket, som man er enig i, hvilket altsaa anerkjendes; thi de høre — begge Sider — med til Afgjørelsen. Og alene en saadan Kritik har Betydning som upartisk Dom efter alsidig Granskning.

Er nu en saadan ligefrem nødvendig Afvejning af begge Sider i Reglen gaaet forud for de kritiske Domfældelser, man i denne Sag har seet udtalte i den nordiske Presse? Jeg troer: i Almindelighed ikke. Det hører ialtfald til Sjeldenhederne. En almindelig Anke over denne Kritik bliver: den er i høj Grad ensidig. Hvor den ikke — det er hyppigst — har indskrænket endogsaa en i almindelige Udtryk affattet Fordømmelsesdom, har den næsten udelukkende sit Blik henvendt paa de formentlige Skyggesider, paa en Række smaa, ubetydelige, endogsaa minutieuse Uenighedspunkter, af hvilke der derpaa gjøres det mest Mulige. Paastande mere end Beviser. Blot lejlighedsvis, en enkelt Gang imellem, sees der tilføjet nogle faa Ord om, at der ogsaa — selvfølgelig — findes Sider ved disse Værker, som ikke udelukkende give Anstød; at de have deres Fortjenstligheder. Man indskrænker sig til et Par Ord om Forfatterens „Belæsthed" eller hans heldige „Form".

Denne sparsomme Erkjendelse er dog ikke, synes det, Alt, hvad der i saa Henseende kan være at fremhæve ved en saa ejendommelig Forfatterpersonlighed som Dr. Brandes. Ikke er vel det, der taler til Fordel for ham, saa ganske almindelige Ting, at de findes paa Hvermands Vej, der sysler med Litteratur; ikke heller ere vel de sidstnævnte Indrømmelser netop dette Forfatterskabs eneste Adkomst til Anerkjendelse.

En anden Ytring af denne Kritiks Forhold til, hvad den har at fælde Dom over, er dens gjennemgaaende Mangel paa Lyst, undertiden ogsaa paa Evne, til at se den Virksomhed, det Stof, den har at behandle, fra de Synspunkter, som ligge i selve det valgte Emne, i vedkommende Opgaves Forudsætninger, i dens Plan, dens Begrændsning, vedkommende Forfatters Methode o. s. v., kort, dens Ulyst til, ved hver enkelt Lejlighed at opfatte Værket som Helhed, i dets videnskabelige Sammenhæng. Hellere ynder den paa alle Punkter fremherskende at fæste Opmærksomheden paa løsrevne Enkeltheder, udplukkede Detailler, ofte enkelte Sætninger, som tilmed fra forudfattede, modstridende Hovedopfatninger fortolkes skjævt, og at samle sin Dom i en Række Citater, som mere bidrage til Misforstaaelse end til Forklaring.

Paa denne Maade begynder Kritiken saa ofte med at forkjætre, istedetfor med at forstaa. Men dette: gjennem en Mængde fra deres Plads udrevne Enkeltheder at skabe den Enhed, et Værk indeholder, er sædvanligvis en højst forkastelig Fremgangsmaade. Hvor ofte bringer man ikke paa denne Maade ud af et Værk, hvad man først selv har lagt ind i det? En saadan citerende Methode kræver ialtfald den yderste Grad af Omhyggelighed og Selvbeherskelse, at man ikke konstruerer sit Bevis paa Forhaand. Der er derfor dem, som have fundet en saadan Fremgangsmaade saa tvivlsom og fristende til Misbrug, at de have ment, den aldrig — uden til Paavisning af Sprogejendommeligheder — bør bruges i videnskabelig Kritik. Vistnok har den i altfor mange Tilfælde bidraget til at forøge Misforstaaelserne i den Sag, der her tales om.

I Forbindelse hermed kan fremhæves den ejendommelige Maade, hvorpaa man har anvendt den udenlandske Litteraturs Forfattere ligeoverfor Dr. Brandes: paa eengang som et Slags Vaaben i modsatte Retninger — for og mod — de samme Forfattere snart som Autoritet, for at bevise hans Mangel paa Originalitet, hvis han følger dem, eller for at bevise hans Mangel paa Sagkundskab, hvis han ikke følger dem; snart igjen som det Modsatte af Autoritet, som farlige, forkastelige Skribenter, for at mistænkeliggjøre Lighedspunkter i Opfatning, om han anvender lignende Methode, det være nu delvis eller helt. Endvidere: I et af sine Hovedværker har Dr. Brandes benyttet den Fremgangsmaade, gjennem litteraturhistoriske Typer at skabe en Sammenstilling af de tre betydeligste europæiske Landes Hovedstrømninger. Det er en Opgave, som forudsætter Oversigt og Litteraturkundskab og kræver Evne til Komposition, Sands for det Karakteristiske, Anordning og Gruppering i overordenlig Grad. Denne sammenstillende Methode vides ikke tidligere i stor Stil at have været anvendt uden af de betydeligste Litteraturhistorikere (Hallam, Villemain, Hettner m. Fl.) Har Kritiken nu tilstrækkelig fremhævet disse Vanskeligheder eller endog blot taget de nødvendige Hensyn til, hvad Forfatterens Valg af Plan o. s. v. her paalægger, ved Spørgsmaalet om Værkets Affattelsesform, f. Ex. dets Fuldstændighed? En Mængde Hjælpeforfattere og Specialværker maa have været benyttede, for at en enkelt Mands Kræfter kunne have viist sig tilstrækkelige til Sammenarbejden af et saa vidtløftigt Stof. Dog har man ligeoverfor Dr. Brandes seet det fremhævet — som en Mangel paa Originalitet — at han ikke har undladt at hente fra Andre, ɔ: benyttet de bedste Forfattere som Forarbejder; man har — som til Dadel — opregnet hele Rækker af Tilfælde, hvor han ved Sammendragning eller paa anden Maade har øst af navngivne Litteraturhistorikeres Arbejder. For Enhver, som har Kjendskab til litterair-historisk Arbejdsmaade eller til, hvad det vil sige, hvad Tid det tager, i store, udstrakte — tilmed fremmede — Litteraturer at skabe originale Hovedværker, synes det hellere at maatte staa som en ligefrem Forudsætning, at Skrifter af det nævnte Omfang ikke ville kunne være fuldførte uden Hjælp af en Mængde Forarbejder — Samlerværker ved Siden af de umiddelbare Kildestudier. Ingen dadler selvfølgelig, at der skeer Eftervisning af de benyttede Hjælpeforfattere, men Maaden, hvorpaa det her er skeet, Øjemedet, der i Tilfældet har været forbundet dermed.

Kortsagt: den gjennemgaaende Mangel paa Skjønsomhed og Velvillie — (der er ikke Grund til at bruge et mildere Udtryk) — som har givet sig tilkjende paa en Mængde Punkter i den mod Dr. Brandes rejste Kritik, kan der, troer jeg, med Rette klages over. Den har viist sig næsten mest i det Smaa, i Enkeltheder, i Udtryk og Vendinger, i den hele Tone. Netop derfor breder den sig saa vidt; men til saaledes at eftergaa den i alle dens Detailler finder jeg ikke Lyst. Det er heller neppe nødvendigt ligeoverfor den Læser, der har fulgt med.

I denne Forbindelse finder jeg det derimod rigtigst at komme til det, man har opstillet som Hovedanken mod Dr. B.s Virksomhed: hans Forfatterskabs saakaldte „Tendens". Det er hin ovenfornævnte Kritik — vel at mærke — der har paastaaet og fremhævet, at denne Egenskab hos ham skulde ødelægge hele hans øvrige ellers ubestridte Adkomst til at erkjendes som Videnskabsmand: „hans Methodes Grundighed og Forfatterskabs videnskabelige Værd." — Er dette saa? Jeg er efter Alt af den Mening, at netop den Kritik, som lægger Dr. B.s litteraturhistoriske Skrifter saa meget til Last, selv kunde modtage — og just af den Skole, hvortil Dr. B. hører — adskillig nyttig Belæring om, hvorledes Kritiken i det Hele har at stille sig til den Forfattervirksomhed, det er dens Opgave at behandle. Netop om de franske Forfattere, som man særlig har sammenstillet Dr. B. med (Sainte-Beuve, Taine, o. s. v.), er det fremhævet — og med Rette fremhævet — at en karakteristisk Side ved deres Talent er den Maade, hvorpaa de som Kritikere have ladet sig det være magtpaaliggende,

først og fremmest at sætte sig ind i de Forfatteres eller det Værks Aand, som det gjaldt at bedømme; at befinde sig, ikke i et fjendtligt, men netop i et velvilligt, modtageligt Forhold til de Fænomener, der forelaa til Behandling. Jeg troer, Dr. Brandes selv fra først af utvivlsomt fra denne Skole har hentet Noget af det, der er det Værdifuldeste ved ham som Kritiker; netop Noget af det, der er ejendommeligt for den gode, retfærdige Dom (og som Dr. B. selv har maaske endog nogen Fortjeneste — synes det — af at have ophjulpet inden den danske Kritik): Følelsen af, at skjønsom Modtagelighed er den første Betingelse for en upartisk Forstaaelse. Den Bedømmelse, Dr. B. har ladet vederfares ikke Faa af sit Lands bekjendteste Forfattergrupper — hvoraf nogle netop med Hensyn til Hovedretning vel maa siges at have været ham temmelig modsatte — synes at kunne nævnes som Bevis herfor. Og disse Exempler behøve jo ikke at hentes fra en enkelt Epoke af hans Virksomhed: Bemærkningen gjælder Værker af ham saavel fra tidligere som fra de seneste Dage. Netop i selve dette Forfatterskabs Methode ligger der vel saaledes et Stykke Bevis for, i hvor høj Grad der er Overdrivelse i de Paastande om hans altbeherskende Tendens, som man har stillet op for at tilintetgjøre hans Navn som Videnskabsmand.

Da Dr. Brandes for omtrent ti Aar siden begyndte sin Forfatterbane, indledede han sin Virksomhed med en sagkyndig litteraturhistorisk Afhandling om den franske Æsthetik. Det var en Paavisning af det Karakteristiske ved visse moderne kritiske og filosofiske Skoler, som han i sin senere Forfattervirksomhed dels har sluttet sig til, dels har afveget fra. Allerede denne hans første større Afhandling tilkjendegiver i væsenlige Træk, hvorledes han som kritisk Forfatter har stillet sig. Hans Forfatterskab, der i Begyndelsen vel især sluttede sig til Ste.-Beuve, senere mere nærmede sig Taine, har derpaa efterhaanden mere og mere udviklet sig selvstændig. Men noget Brud i Hovedmethode kan ikke paavises. Hvad man har lastet de ovenfor nævnte nyere kritiske Skoler i Frankrig for, er i Almindelighed ikke Mangel paa Upartiskhed; snarere har det været fremholdt, at de i deres Stræben efter overlegen, videnskabelig Forudsætningsløshed heller ere gaaede til den modsatte Yderlighed: til Indifferentisme og Ligegyldighed ligeoverfor de forskjellige Arter af æsthetiske, litteraire og filosofiske Opfattelser. Har nu Dr. Brandes i saa Henseende stilt sig saa aldeles ud fra den Skole, de Methoder, man ellers med Ret har sat ham i Forbindelse med? Har han undgaaet det ene Skjær alene for at sejle saa fuldstændig op paa det andet? Ganske vist ikke. Ogsaa her har man i dette Spørgsmaal gjort overordenlige Overdrivelser gjældende. Man har villet finde Anker, som trak langt. Og man er blandt Andet kommen til at laste hans Methode — i Almindelighed — for Ting, som netop mindst af Alt ligge i den.

Det siger sig selv, at vælger man litteraturhistoriske Opgaver, som ligge vor Tid nær, komme Opfattelserne ind i de Dagens Stridsspørgsmaal, hvor Spørgsmaalene om forskjellige Livsanskuelser ofte endnu staa uforsonlige, uafgjorte ligeoverfor hinanden. Man bestrider — selv i videnskabelige Værker — hinandens Argumentation, hinandens Autoriteter, lige til Kjendsgjerninger — fordi man bestrider Synsmaaden for deres Opfattelse. Hvor er Retten? Vi vide blot: Den vil sejre, som seer skarpest, som har de bedste Grunde for sig. Er dette nu Dr. Brandes' Kritikere? Hvor er Overlegenheden? Hvor den er, der er ogsaa Adkomsten til Videnskabsmandens Navn bedst tilhævdet. — Undertiden gjøres der ligeoverfor Dr. Brandes Meninger gjældende, som det under en Diskussion ikke alene, forekommer det mig, maa være tilladt at bestride, men om hvilke det endog med Grund tør siges, at de ikke for Tiden ere de almindelige, at de ikke have de bedste europæiske Autoriteter for sig; ja, at de tildels endog ikke ere komne synderlig udenfor den Kreds af Anskuelser, som var gjældende før 1830; det vil sige: det Tidspunkt, fra hvilket den krititiske Opløsning og dermed ogsaa Sigtningen af, hvad der har viist sig som Ret og Uret i hin forudgaaende Periode, ude i Europas Hovedlande begynder.

Som Fortsættelse af det Forfatterskab, der indledes med hin første æsthetiske Afhandling (om Taine), har Dr. Brandes siden, som man veed, udgivet en hel Række af større og mindre Arbejder, i Begyndelsen særlig holdende sig til Hjemmets Litteraturforhold, senere udvidende Rammen, saaledes bl. A. til at gjælde en sammenhængende Skildring af de store europæiske Kulturfolks Litteraturer i Begyndelsen af vort Aarhundrede. Under dette Arbejde, disse Studier, har han imidlertid ikke opgivet Nordens Litteraturhistorie, hvilken han stadig, med Mellemrum, er vendt tilbage til.

Jeg antager ikke, jeg gjør mig skyldig i nogen særdeles ukorrekt Skildring af den Dom, der i det Store er bleven fældet over disse Arbejder, ved at sige: hans Fremstilling af Mænd og Litteraturforhold, hentede fra nordiske Lande, er den Del af denne hans Virksomhed, som mest ublandet har vundet Anerkjendelse i Norden; hvorimod hans Fremstilling af udenlandske (franske, tydske, engelske) Litteraturepoker (der ellers er netop den Del af hans Forfattervirksomhed, man i Danmark mest har paaanket), har vundet størst sagkyndig Anerkjendelse i de Lande, hvis Forhold den behandler. Med andre Ord: Anerkjendelsen af hans Forfatterskab synes at have været stærkest, hvor den præsumptive Sagkyndighed har været størst. Dette tør vel ansees at give en paa Forhaand ganske gunstig Mening om vedkommende Værkers videnskabelige Værd. Derfor siger jeg:

Istedetfor i almindelige Udtryk at fordømme Dr. Brandes' Virksomhed, eller af sammensatte Stumper og mistydede Enkeltheder i hans Værker at samle et Billede, som Forfatteren ikke vedkjender sig, og som ikke karakteriserer ham — burde heller, forekommer det mig, den Kritik, som er mødt op mod ham i Pressen, begynde med en Anerkjendelse af de mange for litteraturhistorisk og kritisk Virksomhed ualmindelige Egenskaber, som denne Forfatter er i Besiddelse af: hans Uafhængighed, hans Finhed i Opfattelse, den Forbindelse af sprogligt og æsthetisk Skjøn, den Sands for det Karakteristiske, som udmærker ham i særlig Grad; og ved Siden deraf have et lidt fyldigere Ord for hans mangesidige Kundskaber og endelig — til Slutning — for hans mønstergyldige Fremstillingsevne. Intet Land burde, forekommer det mig, kaste Vrag paa Evner af denne Beskaffenhed og dette Omfang.

Man har i haarde Ord lastet Dr. Brandes for den usædvanlige og dristige Maade, hvorpaa han i sit Forfatterskab fremdrager nye Spørgsmaal; at han indfører til Behandling i den danske Litteratur, hvad man dersteds ikke engang ønskede at se nævnt; hvad de Fleste ialfald, siger man, helst foretrak var stængt ude. — „Det er ialfald ikke Videnskabens Sag," siger man, „at behandle disse Ting; allermindst gjælder det at lade dem komme til Orde ved Universitetet, Videnskabens Hovedsæde, som tillige er Statsinstitution."

Dette kan være „farligt"! ... Ialtfald burde der sættes visse Grændser, burde det alene ske paa den Betingelse, at det, for Exempel, „ikke altfor meget" strider mod, hvad der

er herskende Anskuelse, o. s. v. — Men hvad vil dette sige? Hvad er „farligt“ i videnskabelig Betydning? Hvor er Grændsen her? Og hvem skal trække den? De, der netop staa udenfor Granskningens Kreds? — Overhovedet: Videnskabens Verden befatter sig ikke med at antage eller forkaste Kjendsgjerninger efter disse Bestemmelser. Den diskuterer — og overlader trøstig til selve Diskussionens Udfald at afgjøre, hvad der er Hypothese eller hvad der skal staa som bevist og saaledes anerkjendes som Videnskabens Sandheder. Hypothesen er jo netop Videnskabens Bevægelsesprincip og som saadant en af den selvstændige Granskings Betingelser — saavel i Litteraturhistorien som paa alle andre Felter. Erfaring, Historien lærer jo ogsaa, at man bør være i nogen Grad forsigtig ligeoverfor de Krav, ofte Døgnkrav, som hver enkelt raadende Samfundsopfatning — til forskjellige Tider — har erklæret for uantastelige, uafsættelige Kjendsgjerninger. Universiteterne ere ganske vist, ved Siden af at være Videnskabsdyrkningens Midtpunkt i de forskjellige Lande, for Tiden — ialtfald mangesteds — ogsaa noget Andet; de ere Embedsmandsskoler, Examensinstituter. Men jeg troer ikke, at man, naar det gjælder Granskning af videnskabelige Spørgsmaal, gjør ret i særlig at fremhæve denne sidste Side ved dem, og ikke den første. Jeg troer for min Part ialtfald, at Den hævder Universiteternes og tillige Videnskabens Interesser bedst — at Den ialtfald holder deres Bestemmelse idealest oppe — som ikke for meget, under Diskussionen om, hvad Videnskaben bør eller ikke bør befatte sig med, forlanger ydre Baand; som fremhæver de „Betingelser“, under hvilke den „ikke altfor meget“ bør indlade sig paa Spørgsmaal — særlig naar det er saadanne, som af Tidsopinionen erklæres som videnskabelig tilhævdede og derfor de ene rette.

Er det saa, at en af Videnskabens Hovedvanskeligheder just bestaaer i, med den rette Upartiskhed at dele imellem, hvad der af Nyt er frugtbar Undersøgelse værd, som altsaa fortjener Udvikling, og hvad der alene er fastslaaet, maaske traditionelt, som ikke derfor befries fra den almindelige Regel, at Videnskaben stadig maa verificere paany: saa forekommer det mig, at netop Den fortjener Ros, som ikke træder de gamle Veje op igjen, som ikke siger det ni Gange sagte tiende Gang om igjen. Heller bør det hævdes: Den, som paa sit — hvilketsomhelst — Videnskabens Felt sætter mest aandelig Kraft og Arbejde ind, som med mest Talent, med mest Ild og Iver og sandhedssøgende Uafhængighed fører Aandens Vaaben — han er ogsaa den, som i Granskningens Verden har den bedste Adkomst til Videnskabsmands Navn og Stilling. Han er mest Videnskabsmand.

Fra dette Standpunkt betragtet troer jeg ikke, Meningerne ere synderlig delte med Hensyn til det Praktiske i det Spørgsmaal, at man hidtil har havt god Grund til at gjøre, hvad skeet er: lade den æsthetiske Lærerpost ved Kjøbenhavns Universitet staa tom, naar man ikke har villet besætte den med Dr. G. Brandes. Fra dette samme Standpunkt — at Afgjørelsen bør bero paa de videnskabelige Kvalifikationers Afvejning, og alene paa disse — vil det vel ogsaa findes forstaaeligt, at Mange — ikke alene indenfor Danmark, men udenlands — have fundet det mærkeligt, have udtalt deres Forundring over de stærke Angreb, hvormed Dr. Brandes inden sit eget Fædreland har været mødt. Dette har vistnok ogsaa været Grunden til de faldne Udtalelser i denne Sag, baade fra Mænd, som dele og som ikke dele Dr. B.s Hovedopfatninger, baade fra Videnskabsdyrkere og Andre; men som alle have ment, at de, ved at erklære sig for ham, netop have havt det Væsenlige, Videnskabens Krav, for Øje. Dette har staaet for dem Alle som Sagens Kjernepunkt — jeg troer: med Rette! For at gjentage det: Enhver har sluttet sig — paa sine Præmisser — til den Udtalelse, De, Hr. Redakteur, har gjort gjældende: at Afgjørelsen ikke til syvende og sidst kan bero paa andre Spørgsmaal end de, som bestemmes af Videnskaben selv, dens Interesser, dens Krav. Men Videnskaben, det er den uafhængige, fri Granskning.

Aditi.

Indisk-orientalsk Ballet i to Akter
af Emil Hansen. Musiken af Fr. Rung.

Trine Rars bekjendte Reguladetri-Formular: „Naar et Pund Kirsebær koster to Mark og otte Skilling, hvad koster saa en Parket-Billet?“ er ikke nogen værre Nød at knække for mathematiske Hoveder, end Udregningen af Ballettens Fordelagtighed eller Skadelighed for Theatrets Kasse altid har været for dem, der have søgt at bruge dens Stilling i Theatrets hele Økonomi som Argument for dens Bevarelse eller for dens Afskaffelse. Det har altid sin Vanskelighed at bestemme, hvormegen Andel Balletrepertoiret, der jo aldrig selvstændig indtager en Aftens Plakat, har i Saisonens finansielle Udbytte og om dens Bidrag hertil staaer i det rette Forhold til de Udgifter, den volder Theatret. Grunde af meget forskjellig Art tale imidlertid i høj Grad for dens Rentabilitet. Som saadanne Grunde af mere indre Natur maa først og fremmest anføres det iøjnefaldende Fænomen, at næsten alle den nuværende Periodes betydelige Skuespillerinder ved det kongelige Theater, Bærerne af hele dets Repertoire, ere udgaaede direkte fra Balletten og skylde dens Uddannelse en ikke ringe Del af deres Virkning paa Publikum; og Ingen vil nægte, at man hos adskillige af de mandlige Kapaciteter, baade i Skuespillet og i Operaen, stundom har Lejlighed til at ønske, at ogsaa de havde gjennemgaaet en balletmæssig Forskole „med særligt Hensyn til Gang og Holdning“, som det hedder i Avertissementerne om Dandseundervisning. Og af ydre Grunde, der tale for Ballettens Evne til ikke alene at bære sig selv, men endogsaa yde de øvrige Kunstarter en Haandsrækning, maa det være nok at anføre den ene, at en billigere Ballet vist ikke findes nogetsteds i Verden. Da vort Skuespilhus jo tillige er en Operascene, kunne Udgifterne til Kapellet kun med stor Uret føres over paa Ballettens Konto, saameget mindre som det, selv i Tilfælde af Ballettens Afskaffelse, vilde være nødvendigt til den store Operas Tjeneste at holde baade Solodandserinder og et ikke saa ganske lille Balletkorps. Hvad dernæst de Honorarer angaaer, der ere betalte og endnu betales for Balletkompositioner, saa maa det sikkert være tilladt at betegne dem som saare tarvelige baade i og for sig og særlig naar hensees til, at en Balletkomposition ikke er afleveret som et Digterværk, der overlader Udførelsen til Theatret, eller som et Musikstykke, hvis forskjellige Stemmer uddeles til Orkestret, men at Balletkomponisten først har gjort sin Komposition færdig i det Øjeblik, han efter personlig Ledelse af alle Arbejdets Enkeltheder, efter en i det Minutieuseste gaaende Instruktion kan lade Tæppet gaa op for sit Værk den første Aften. Og med Hensyn endelig til de Gager, der udredes til de Udførende, kan det maaske have sit Gode, at det siges engang rentud, at en stor Del af

Balletkorpset omtrent sultefødes til Gjengjæld for den Tjeneste, der ydes. Den højtærede Bevillingsmagt — særlig den handskeløse Del af samme — der fra sine Fripladser i Parkettet har Lejlighed til i Ballettens Præstationer at se en velgjørende Modsætning til sin egen nationale Tunghed, burde kunne bevæges til at gaa ind paa den Betragtning, at en Dandserinde godt kan bevare sin Lethed, uden at man behøver at berøve hende Muligheden for at spise sig mæt.

Trods alt dette anfægtes Balletten imidlertid stadig fra den finansielle Side, idet der særlig ankes over de store Udgifter, dens sceniske Udstyrelse medfører. For at hjælpe den over dette Skjær, har Theatret i de senere Aar fundet paa en underfundig Udvej, der gjør sin Opfinders Snildhed Ære. Man lader en Forfatter skrive et Stykke, som fordrer en mere end almindelig pragtfuld Forsyning med Kostumer og Dekorationer, for at faae sin Poesi baaren igjennem. Der spares hverken paa Silke eller Fløjl, hverken paa maleriske Perspektiver eller elektrisk Lys, og den glade Forfatter seer i Aanden sin Digtning slaa igjennem med en hidtil ukjendt Effekt, først og fremmest naturligvis paa Grund af dens eget Værd, men dog heller ikke ganske uden Hjælp af den hele mise en scène. Men Poesien er et kapricieust Væsen. Istedetfor at hæve sig dobbelt skjøn frem af disse skjønne Omgivelser, taber den Maal og Mæle midt i al denne Stads og glemmer rent at komme til Orde. Publikum bliver ikke mindre konsterneret; det var kommet for at begejstres for et Digtergeni, men maa i Virkeligheden nøjes med at beundre et Skrædbertalent. Det er dette Øjeblik, Balletkomponisten lurer paa; saasnart Stykket er henlagt, fordi man i et Skuespil forlanger noget Mere end smukke Dragter, bemægtiger han sig Udstyrelsen, vender og drejer lidt paa Dekorationerne, lapper og flikker lidt paa Dragterne, lægger et Emne tilrette for dem, exercerer sit Mandskab og serverer derpaa Skuespillets aflagte Klæder som Ballet uden Extraudgift for Theaterkassen. Saaledes opstod „Kejserfesten paa Kreml“ i en mere levedygtig Skikkelse som „Fra Siberien til Moskau“, og saaledes gaaer „Faraos Ring“ igjen som „Aditi“.

Skjøndt Molbechs Skuespil var kjøbenhavnsk-ægyptisk og Emil Hansens Ballet ifølge Programmet er „indisk-orientalsk“, har det ikke desto mindre sin Rigtighed med Forvandlingen. Hr. Pietro Krohn, der havde tegnet Kostumerne til „Faraos Ring“, har atter pillet dem fra hinanden og, som naar man drejer de kouleurte Klude i et Kalejdoskop, faaet dem sat sammen igjen, saa at de nu kunne fungere under Bramas Auspicier med ligesaa god Farvevirkning og ligesaa korrekt Tegning som før under Ammon-Ra's. Han har tillige en anden Fortjeneste af denne Ballet, og efterat Reformen nu engang er indført, vil den vel komme hele den senere Balletudstyrelse tilgode. Den skriver sig egenlig allerede fra „Skjærsommernatsdrømmen“, hvor man for første Gang saae Dandserindeskjørtet trods sin Korthed falde i naturlige, bløde Folder ned over Figuren, istedetfor som hidtil i struttende Tarlatan-Stivhed at minde om de kortskjørtede Englebørn i Toppen af Krandsekager. I „Aditi“, hvor Bajadererne ere udstyrede med dristigt lange, men klædelige Kyrads-Liv, vilde den tidligere Stivhed i Stofferne have været dobbelt uheldig.

Om Kostumièrens Malerøje har nogen Del i den smukke Farvevirkning i Slutningsdandsen med dens effektrige Anvendelse af kouleurte Skjærf, vide vi ikke. Det er troligt nok, naar man seer hen til Farvernes delikate Sammensætning; men Ideen til deres Benyttelse tilkommer ialfald naturligvis Komponisten, om han end har modtaget Impulser fra Renz, og hele Anordningen af denne Festdands vidner ubestrideligt om et afgjort Talent for Balletkomposition. Den Rigdom paa Variationer, hvori Motivet til denne Dands udtømmer sig, den Sikkerhed, hvormed Gruppen samles og atter udfolder sig, den Præcision, hvormed hvert enkelt Led i det store Hele befinder sig paa sin Plads, naar den bestemte Taktdel kommer, tyder paa et afgjort koreografisk-strategisk Talent, der baade kan opfinde og udføre.

Denne Ballettens Slutning opfylder aldeles sin Bestemmelse: at virke opildnende paa Publikum og derved sikre Ballettens Virkning. Men der er ikke faa Steder, hvor et ikke mindre fint, om end ikke saa effektsøgende Talent for Balletkomposition er tilstede. Ikke mindst er dette Tilfældet i Komponistens Valg af de Kræfter, han vil benytte, eller vel rettere sagt i hans Arrangement af Rollerne og dermed af Handlingen for det Personale, han havde at raade over. At det lidt elegisk Sympathivækkende i Frøken Westbergs Personlighed gjør hende særlig skikket for en Rolle, hvor vor Medfølelse med hende skal sættes i Bevægelse, mindre for en, hvor hun skal virke paa os ved stærk personlig Aktion; at Frøken Flammé maatte have en soubretteagtig Figur at lægge sin Ild og sit Skjælmeri ind i, og at Fru Tychsens brillante Dands maatte benyttes i saamange og saa ejendommelige Solopas som muligt — hvor vanskelige de vare, havde intet at sige overfor en Lethed, der overvinder Alt — dette kunde Komponistens nøje Kjendskab til Personalet sige ham; men hans Talent skyldes det, at han har formet sin lille Handling saa snildt og sikkert i Overensstemmelse med disse Fordringer. Et ikke mindre snildt Træk er den lille Episode med Slangebesværgeren; Komponisten har nok vidst, hvormegen Interesse denne Slags Kunster har for den store Del af Publikum, der med den Nysgjerrighed, man medbringer overfor Taskenspillerpræstationer, er meget spændt paa at faae at vide, „hvorledes det gaaer til“; men hans Takt skyldes det, at Episoden med let Haand er slynget saaledes ind i Handlingen, at den ikke alene forsvarer sin Plads der, men endogsaa er nødvendig som Betingelse for, hvad der videre skeer.

Der er jo ogsaa nok Steder, hvor Komponisten har grebet fejl. Ved sin Vaabendands har han fremmanet en farlig Erindring om sin store Forgænger, som han hellere burde have undgaaet; og ved Offerdandsen, saaledes som den var i den første Skikkelse, har han gjort et Fejlgreb, der fører ind i en almindeligere Betragtning, som vi henstille til Komponistens Overvejelse, forsaavidt han vil fortsætte den begyndte Virksomhed. Allerede et Blik paa den lange Række af Bournonvilles Balletter fremkalder et vist ethnografisk Indtryk ved den store Afvexling i Tid og Rum, som betegner deres Handling: Oldtid, Middelalder og Nutid — Italien og Spanien, Norge og Sverig, Danmark og Frankrig, Flandern og Tydskland, Ungarn og England, Orienten og Occidenten have alle maattet tjene ham til Scene. Og det er jo rimeligt nok, at jo mere det vil skorte kommende Balletdigtere paa den virkelig digteriske Kompositionsevne, der udmærkede Mesteren og som i hans bedste Balletter forvandlede Lokaliteten til blot Staffage for den poetiske Tanke, des mere vil Vægten blive lagt paa det rent Ethnografiske, paa at finde Udgangspunktet for den løse og lette Handling i Folkeliv og Folkeskikke af karakteristisk Art og gjøre en pompeus og saavidt mulig tro Gjengivelse heraf til det egenlige Balletstof; Tyngdepunktet vil mere og mere flytte sig fra det Mimiske til det Koreografiske, og i dette vil Vægten for en stor Del blive lagt paa det Karakteristiske. Men her gjælder det at

holde Troskaben i Gjengivelsen indenfor saadanne Grændser, at det traditionelle Udtryk for det almindelige Følelsesliv til en vis Grad respekteres. Da Kvinderne omkring Adites Baal gav deres Sorg Luft i Bevægelser, hvis Modstrid med den konventionelle Betegnelse af Sorg fremkaldte en snurrig Virkning, lo Publikum. Og Publikum havde Ret i denne sin umiddelbare Opfattelse af Forholdet. Balletten skal ikke opdrage Publikum ethnografisk i den Forstand, at det ikke maa finde det komisk, naar paa Scenen f. Ex. to Eskimoer tilkjendegive hinanden deres Højagtelse ved at knibe hinanden i Næsen, selv om dette er den dybeste Alvor hos Eskimoerne; og om indiske Kvinder vrikke nok saa meget med Hovedet for at udtrykke deres Sorg og Deltagelse, maa Komponisten ikke derfor lade sit Balletpersonale udføre de samme Evolutioner i et Øjeblik, da hans Øjemed er at faae sit Publikum til at gribes af Situationens Alvor og ikke give det et Kursus i „vergleichende Völkerkunde." Han maa desuden huske paa, at vil han have dette ene Træk opfattet som ægte nationalt-indisk, saa slutter Publikum meget hurtigt, at saa er alt det Andet altsaa uægte og fejlagtigt.

Publikums Dom over dette ene Sted har med Rette sejret, og Offerdandsen er lempet mere efter vore Begreber. Vore Bemærkninger gjælde derfor mere mulig kommende Arbejder af den saa heldigt debuterende Komponist, hvem vi oprigtigt ønske, at der snart maa komme til at gaa et nyt Skuespil med rig Udstyrelse, for at han kan komme til at komponere en ny Ballet.

P. H.

Musik

Cæcilia-Foreningen, som begynder at foretrække Lokalerne i Kasino for Kirkerne og Universitetets Festsal, gav Lørdagen den 20. Marts en Koncert i Kasinos mindre Sal. Den fra Foreningens forrige Koncert bekjendte Ouverture til „Balders Død" af Weyse gjentoges, hvorpaa Hr. Anton Svendsen foredrog en Violinkoncert af J. S. Bach med Orkesterledsagelse. Selv den udmærkede Udførelse af Principalstemmen kunde ikke dække den for sin Tid maaske interessante Kompositions Tørhed. Den indlagte smukke Kadence ydede en behagelig Afvexling. Af Glucks Opera „Armida", der tilligemed de tvende Ifigenier staaer i første Række af Glucks Værker, gaves et større Udvalg. Uagtet Operaen „Armida" vistnok her kun kjendes af Faa og Koncertsalen altid berøver den for Scenen skrevne Musik en væsenlig Del af dens Interesse, lod Tilhørerne til at være meget tilfredse med den ædle og simple, ved sin ensformige Rhythmik dog i Længden noget trættende Musik. Enkelte Kor og Mellemspil af Orkestret, deriblandt en „Musette" med en ogsaa fra Udførelsens Side meget heldig Fløjtesolo, vare fortjenstlige Præstationer, og af Solisterne: Fruerne Keller, Levinsohn, B. Hansen, Frøken Nielsen, Hr. Jastrau og Hr. Simonsen var det især Førstnævnte og Sidstnævnte, der udmærkede sig.

I Paaskeugen forlagdes Koncertpræstationerne til Kirkerne, og af disse er det især Slotskirken, der har gjenlydt af Passionsmusik, idet Musikforeningen, som nu engang for alle har udkaaret sig Bachs „Matthæus-Passion" til stadigt Brug, atter iaar med Prøver, Generalprøver og to Koncerter har givet Enhver, der føler Trang i saa Henseende, Lejlighed til at overvære en ret imponerende musikalsk Gudstjeneste. Ugens første Passionskoncert fandt Sted i Frue-Kirke, hvor dennes Kor, ledet af Hr. Kantor Sanne, Onsdag Aften gjentog det i forrige Aars Paaskeuge opførte gamle Oratorium af Heinrich Schütz. Idet vi henvise til Notitserne i dette Blads Nr. 353 om denne mærkelige Komponist fra det 17. Aarhundrede samt til Anmeldelsen i Nr. 355 af hans Passionsmusiks Opførelse, tilføjes kun endnu, at Frue-Kirkekor løste sin Opgave paa en Maade, der fortjener virkelig Anerkjendelse, idet en gjennemgaaende god Intonation og en Præcision, der vidnede om stor Flid og Omhu i Indstuderingen, forenede sig med en respektabel Fylde og efterlod et højtideligt Indtryk. Evangelistens store Parti blev godt udført af en ung Tenorist, Hr. Haunstrup, der er udrustet med ganske usædvanlige Stemmemidler.

Den aarlig tilbagevendende Koncert i Fruekirke første Paaskedag af det kgl. Theaters Korpersonale var iaar som sædvanlig meget stærkt besøgt og bød en musikalsk Nydelse af saa alsidig Beskaffenhed, som den kan forlanges i en Kirke. Hovednummeret var Gounods «Messe solennelle de Sainte-Cécile», som med en sjelden Ynde og Inderlighed forener en Højtidelighed, som fuldt tilfredsstiller Stedets Krav. Af Kornummere hørtes fremdeles Fragment af Oehlenschlägers Jesu Bjergprædiken af J. P. E. Hartmann samt to Davidspsalmer, ret vellykkede Studier efter de gamle Forbilleder af Heise og Frederik Rung. Af Solopartiernes Ihændehavere fortjene særlig Fruerne Keller og Schønberg samt Hr. Simonsen at nævnes. Sidstnævnte foredrog tillige særdeles smukt Marschners Ave Maria med Ledsagelse af Harpe (Hr. Carlsen jun.) og Orgel (Hr. Attrup), og Frøken Aug. Schous velklingende Sopran gjorde sig behageligt gjældende i Arien „Mein gläubiges Herz" af en af Bachs Kantater. De obligate Violin- og Violoncelpartier samt Orgelledsagelsen vare i gode Hænder hos d'Hrr. Schiørring, Rob. Hansen og Attrup.

Theatrene

Mdm. Sinico-Campobello, der skal optræde paa **det kgl. Theater** den 11. og 13. April som Margaretha i „Faust", er født i Rom 1849 og debuterede i Nizza, allerede da hun var femten Aar gammel. Sin store Berømmelse som Sangerinde opnaaede hun, efterat hun i Maj 1864 var optraadt i Her Majesty's Theatre som Violette i Verdis «Traviata», og fra den Tid af blev London Hovedstedet for hendes kunstneriske Triumfer, og her fandt hun ogsaa den Ægtefælle, der ledsager hende og som vil udføre Valentins Rolle i „Faust", Signor Enrico Campobello, der under dette italieniserede Navn skjuler et af de Storbritanniens bekjendteste aristokratiske Navne.

Billedkunst

Hos Ernst Bojesen er udkommet „„Et Dukkehjem" paa Nationaltheatret", syv i J. A. Schulz' fotografiske Atelier udførte Kostume- og Situationsbilleder af de Rollehavende i det celebre Stykke, samt et Portrait af Digteren. Ideen til saadanne dramatiske Souvenirs er udgaaet fra Frankrig, hvor Udstillingsaarets Kassestykke «Les Fourchambault» fremkaldte det første Kostume-Album af denne Art, som fandt en meget stor Afsætning. Det maa ogsaa indrømmes, at det er en meget heldig Tanke, der her er realiseret, men den vil først faae sin rette Betydning for Fremtidens dramatiske Historie og kunstneriske Tradition, hvis den finder en saadan Anklang hos Publikum, at der med Udsigt til Held

vil kunne fortsættes med denne Fastholden af Scenens flygtige Momenter for andre eventuelle betydelige Skuespils Vedkommende. Vi anbefale derfor den smukke Samling, til hvis Billeder Hr. Herman Bang har skrevet en forklarende Text, til Publikums velfortjente Opmærksomhed.

Et beslægtet Foretagende, der af de samme Grunde fortjener at anbefales til Publikums Deltagelse, har August Westrups Forlag paabegyndt under Navnet „Minder fra Theaterverdenen", en fotografisk Gjengivelse af Scener af yndede Skuespil, Operaer og Balletter. Første Hefte foreviger ligesom det ovenfor omtalte Kunstværk Saisonens Hovedbegivenhed, H. Ibsens „Et Dukkehjem", men i Overensstemmelse med den lagte Plan paa en hel anden Maade, idet Heftet indeholder et enkelt Blad med en Fremstilling af en Hovedscene i Stykket, den stærkt bevægede Situation i Slutningen af anden Akt, hvor Nora skjuler sin fortvivlede Sindstilstand ved at øve sig i Tarantellen med stigende Vildhed, medens Doktor Rank spiller for hende og Helmer søger at dæmpe hendes Voldsomhed, just som Fru Linde træder ind og forbauset bliver staaende ved Døren. De fire Personers Lighed er slaaende sand, Korrespondancen imellem dem godt tilvejebragt og det Hele en meget heldig Fastholden af det enkelte, svindende Moment, som det vil have ikke mindre Interesse at kunne fremtage til Beskuelse i Fremtiden, end det har at betragte det nu, med Stykket i frisk Minde; for Troskaben i Staffagens og Dekorationens Gjengivelse borger deres Udførelse af Theatermaleren Hr. Güllich. Det interessante Blad koster kun 1 Kr. 50 Øre, men man kan endda sikre sig det og de efterfølgende for 1 Kr. ved at tegne sig for en Række, bestaaende af 12 Billeder, opklæbede paa elegant Karton og med lithografisk Randtegning. Det er nemlig Hensigten, hvis Foretagendet vinder den Anklang, hvortil vi her anbefale det, at fortsætte med lignende Gjengivelser af enkelte Scener baade i de Stykker, der fængsle Interessen ved at være paa Repertoiret, og i saadanne, som tildels ere henlagte, men have havt fremtrædende Betydning for Theatret. Af saadanne Stykker nævner Subskriptionsplanen „Valdemar", „Misanthropen", „Vilhelm Tell", „Aditi", „Ungdom og Galskab", „Faust", „Napoli", „Ambrosius", „En Skjærsommernatsdrøm", „Hans Heiling", „Nej", „Gjenboerne" o. fl.

Hos E. Bojesen er udkommet 3. Hefte af „Kunstner-Album" med Portraiter, Maleri-Gjengivelser og kortfattede Biografier af Skovgaard og Neumann.

Brogede Blade

I «L'Illustratione Italiana»s Artikel om „Vega"-Farernes Ophold i Rom hedder det om den danske Deltager, Lieutenant Hovgaard (hvis Navn skrives Hoogvaard): „Danskeren Hovgaard seer ud som en smuk, blond, ung Pige. Jeg spurgte Doktor Kjellmann, om Hovgaard muligvis havde indskibet sig paa „Vega" som Barn, og Doktoren svarede mig, med lang-som Betoning paa ethvert af de franske Ord: «Oh! non, monsieur . . . il n'est pas si jeune qu'il en a l'air, il a vingt sept ans.» . . . Jeg maa jo tro det, siden Doktoren siger det, men det falder mig ikke let."

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Livserindringer af en Diplomat i dansk Tjeneste, ved K. A. — Naïs Micoulin, Emile Zolas nyeste Fortælling. — Om Dr. Brandes og hans Kritikere, af Professor, Dr. Olaf Skavlan i Kristiania. — Aditi, anmeldt af P. H. — Musik. — Theatrene. — Billedkunst. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 4. Ambrosius.
Mandag 5. Barselstuen. Dandsedivertissement.
Tirsdag 6. Tannhäuser og Sangerkrigen paa Wartburg.
Onsdag 7. Misanthropen. Aditi. **(Mandags Abonnement).**
Torsdag 8. Jægerbruden.
Fredag 9. Lady Tartuffe.
Lørdag 10. De Usynlige. Recensenten og Dyret.

Casino.

Søndag den 4. April Kl. 7:

Tordenskjold i Marstrand.

Folkekomedie med Sang i 5 Akter af Carit Etlar.

Prinds Pipi og Frk. Titi.

Forbi omtr. Kl. 10¾.

☛ **Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Folketheatret.

Idag, Søndag den 4. April Kl. 7:

Den Fremmede.

(L'étrangère.)

Stykke i 5 Akter af **Alex. Dumas den Yngre,** oversat af **Severin Abrahams.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa C. A. Reitzels Forlag er udkommet:

Relieffer

efter

Korstolene i Roskilde Domkirke.

Aftegnede og udgivne af

J. B. Løffler.

Chemityperede af **Magnus Petersen.**

-Text af **Jul. Lange.**

Avec un résumé en Français.

Pris 6 Kr.

Paa **Otto B. Wroblewskys** Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

J. H. Wessels

Samlede Digte.

Boyes Udg., 4. Oplag, med Portrait og Musikbilag. Heftet 2 Kr., eleg. indb. 3 Kr. 50 Ø.

P. Faber:

Viser og Vers,

udgivne af

Villiam Faber,

med Forfatterens Portrait, heftet 2 Kr. 25 Øre, eleg. indb. 3 Kr. 25 Øre.

De ærede Abonnenter paa «Nær og Fjern», som ved Tiltrædelsen have faaet Begyndelsen af Fr. Spielhagens Novelle **Quisisana** *i Bogform, gjeres opmærksomme paa, at de ved Henvendelse til nærmeste Boghandel eller til undertegnede Forlæggere kunne faae Slutningen ligeledes i Bogform for 80 Øre.*

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og anbefales til Konfirmationen:

Arlaud, O., Bevingede Ord. 4 Kr. 50 Øre, indb. 5 Kr. 75 Øre.

Baker, S. V., Ismaïlia. 8 Kr., indb. 10 Kr.

Dansk Lyrik, ved **Chr. Winther.** 4 Kr., indb. 5 Kr. 50 Øre.

Dante Alighieris guddommelige Komedie. 10 Kr. 50 Øre, indb. 14 Kr.

Holbergs Komedier, I—III. 7 Kr. 50 Øre, indb. 12 Kr.

—— Folkeudgave i eet Bind 3 Kr., indb. 4 Kr. 75 Øre.

Minderuner, Digte, samlede af **Carl Andersen.** 2 Kr. 75 Øre, indb. 4 Kr.

Molbech, C. K. F., Samlede Digte. 4 Kr. 50 Øre, indb. 6 Kr.

Munch, A., Jesu Billede. 1 Kr., indb. 2 Kr.

Ploug, C., Samlede Digte. 5 Kr., indb. 6 Kr. 50 Øre.

Stanley, H., Hvorledes jeg fandt Livingstone. 8 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle

af

Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Punch

begyndte den 1. April et nyt Kvartal og udkommer hver **Torsdag.** Pris for Velinudgaven 2 Kr., Ordinairudgaven 1 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Abonnement modtages af d'Hrr. Boghandlere og paa Bladets Kontor, **Gl. Strand 50.**

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Misanthropen.

Komedie i 5 Akter

af

Molière.

Oversat af **P. Hansen.**

Med en Indledning efter Louis Moland og Kommentarer efter Aimé-Martin.

Pris 2 Kr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

C. N. Rosenkildes

Efterladte Skrifter,

med Portrait og Karakteristik udgivet af **P. Hansen.**

2 Bind. 10 Kr.

Alex. Thorsøe,

Den danske Stats Historie 1814—1848.

2 Bind. 50 Ark. 12 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel.

Zodiacus,

Parlamentariske Stjernebilleder.

Udgivet af **P. Hansen.**

Heftet 2 Kr. 50 Øre.

„Nær og Fjerns" Novelle-Bibliothek.

1.—6. Bind.

Hvert Bind (20 Ark) 2 Kr., (fortsættes).

Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader faaes:

Den danske Stats Historie fra 1814—1848

af Dr. phil. **Alex. Thorsøe.**

50 Ark st. 8vo. heftet 12 Kr. 50 Øre.

Med dette Værk fremtræder **for første Gang** i vor Litteratur **en samlet Fremstilling** af den danske Stats Historie fra Kielerfreden til Kong Kristian den Ottendes Død, bygget for en stor Del paa **utrykte Opgivelser og Meddelelser** fra særdeles velunderrettet Side. Værket vil derfor være særlig oplysende med Hensyn til de hidtil mindre kjendte Motiver, der have havt Indflydelse paa Danmarks Udvikling i det vigtige Tidsrum af dets Historie, der gaaer umiddelbart forud for vor egen Tid.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer

af

Otto Borchsenius.

Første Række.

Indledning.
Erik Bøgh.
Social-Demokrater for en Snes Aar siden.
I. Forpostfægtninger.
II. Anton Rosing.
III. Frederik Dreier.
IV. En rød Hukommelses-Kunstner.
Peter Faber.
Claudius Rosenhoff.
Poul Rytter og hans Atellaner.
(Supplement: C. Ploug: Monolog af «Kontubernalerne». C. Hostrup: «Et Forspil».)
Stillestandsmændene i Fyrrerne:
I. Digternes Regiment.
II. Det tungere Skyts.
(Supplement: 2 Digte af Aarestrup.)
Fred. Chr. Sibbern:
I. Politikeren.
II. Samfunds-Reformatoren.

371 Sider. Heftet 3 Kr. 50 Øre.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
«En Sjæl efter Døden» og «Adam Homo».
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten.
(«Min egen Gravsang» af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog

Søndag den 4. April.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 406.

Den 11. April 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Naturalismen i Kunsten.

Af Ludwig Pfau.

Aprilheftet af „Nord und Süd" leverer et eklatant Exempel paa journalistisk Uhildethed. Det ledsages af et Portrait af Emile Zola, og til dette slutter sig en Artikel af den bekjendte franske Forfatter selv, en Forherligelse af Naturalismens Bedstefader Balzac, som Zola har tilsendt Tidsskriftets Redaktion efter dennes Anmodning, uagtet den ingenlunde havde lagt Dølgsmaal paa, at dens æsthetiske Theorier divergerede betydeligt fra „den experimentale Romans". Denne Afvigelse dokumenteres til Overflod i den følgende Artikel, en Afhandling om Zola af Ludwig Pfau i Paris. Efter en Redegjørelse for Indholdet af de ni hidtil udkomne Romaner af Cyklen «Rougon-Macquart», der til Dato have seet Lyset, gaaer Forfatteren over til en Bedømmelse af Naturalismens Theori og Methode og udtaler her en saa skarp, men tillige saa velmotiveret Dom, at vi ikke tro at burde forholde vore Læsere denne interessante Udtalelse, uagtet vi baade tidligere og for ganske nylig ved Gjengivelsen af Brunetières Artikel i «Revue des deux Mondes» have sat dem i Stand til at danne sig en Mening om det litteraire Fænomen, der gjør saamegen Larm i vore Dage og som vi ved Optagelsen af Zolas nyeste lille Fortælling ligeledes have givet vor Læsekreds Lejlighed til at kjende fra en mere positiv Side.

Hovedmanglerne ved Zola og ved Naturalismen i det Hele taget kunne føres tilbage til to Udspring: til den æsthetiske Vildfarelse, som forvexler Virkelighed og Sandhed, og til den filosofiske Vildfarelse, som forvexler Stof og Kraft. Den første frembringer det Massemaleri, som holder den ydre Fremtoning for det Væsenlige; den anden det Smudsmaleri, som reducerer Sjælelivets aandelige Kraft til Organismens stoflige Livsproces.

Hvad det første Punkt angaaer, saa beviser i Kunsten saa godt som i Videnskaben den enkelte Kjendsgjerning, det vil sige den brutale Virkelighed, slet ingenting; kun Resultanterne af en Række Kjendsgjerninger, eller Sandheden, har Værd. Sandheden er ikke Andet end Sammenfatningen af en Sum af Virkeligheder, det vil sige den store, lovmæssige Virkelighed i Modsætning til den lille, tilfældige. „Naturalismen" er altsaa saa langt fra at være et Udtryk for Realiteten, at den tvertimod kun er en barnagtig, dilettantmæssig, Dømmekraft manglende Opfattelse af den. I hvilken Grad den blotte Reproduktion af Virkeligheden er tilfældig og vilkaarlig, det afgiver Fotografien det klareste Exempel paa. Man behøver blot at kaste et Blik i et Album, som indeholder et halvt Dousin forskjellige Portraiter af den samme Person: der findes neppe to, som ere hinanden fuldstændig lige; ved enkelte af dem kan man endogsaa være i Tvivl, om de forestille en og samme Person. Og dog ere de alle som eet umiddelbare Gjengivelser af Naturen. Men ikke blot er Mennesket selv, som en Følge af dets fysiske og moralske Befindendes Forskjellighed, hver Dag forskjelligt; ogsaa Belysningens Indflydelse, som den ene Dag fremhæver eller udvidsker denne, den anden Dag hin Form, lader

det fremtræde forskjelligt. Virkeligheden giver altsaa hver Gang et falskt Billede, og det rigtige Portrait maatte være det Gjennemsnitsbillede, som fremgik af Sammenblandingen af alle Portraiterne som den for dem alle fælles Sandhed. Men et saadant resumerende Arbejde er netop Kunstnerens Opgave. Ethvert Kunstværk er derfor nødvendigvis et Ideal, det vil sige Sammenfatningen af et Antal Virkeligheder. Ganske vist gives der her en Gradation, alt eftersom Idealet indeholder en større eller mindre Sum af Realiteter; men hvor den absolute Virkelighed begynder, holder Kunsten op.

Med Hensyn til det andet Punkt kan „Naturalismens" Forkerthed defineres med eet Ord: den sætter Fysiologien i Psykologiens Sted. Denne Indbildning, at man giver mere, idet man giver mindre og ombytter Aandens Kvalitet med Materiens Kvantitet, er en Frugt af den umodne Halvdannelse, der, som man siger, nok veed, at Byen hedder Snerpe, men ikke, hvor den snerper hen. Zola lider af ufordøjet Udviklingstheori og vil darwinisere Aanden. Han har læst, at det, vi kalde Sjæl, kun er en Funktion af Hjernen — og flux skjærer han alle Hjernefunktioner over een Kam og behandler Anima som Animal. Overalt rykker han det Stoflige ved Fænomenet, den organiske Funktion, i Forgrunden, og det er meget betegnende, at af alle Sandserne er Lugten den, som spiller den største Rolle hos ham. Hans Skildringer indeholde hele Afhandlinger om den Lugt-Atmosfære, som omgiver hans Lokaliteter og Personligheder, og hans Kvinder skylde den Kjødduft, de udbrede, Størstedelen af deres Uimodstaaelighed. Hvis Hundene kunde læse, vilde de gjøre Zola til deres Shakspeare. Sjælelivets finere Afskygninger, Lidenskabens dybere Fornemmelser undgaa hans mikroskopiske Betragtnings brutale Forstørrelse. I Menneskets Begejstring for det andet Kjøn seer han kun Dyrets Parringsdrift. Ømme Længsler og søde Forhaabninger ere Fornemmelser, som hans Kvinder ere fritagne for. Den kydske Idyl er ham en ubekjendt Egn; hans Rige er Kjødet, hans Kjærlighed er Parringsøjeblikket. Han kjender kun Kvinden fra Sandselighedssiden og fraskriver hende Sjæl, ligesom hint Koncil.

Der optræder i det Hele taget ikke nogen sjælelig Kraft som ethisk Faktor hos Zola: Ofrene for hans Naturalisme gaa til Grunde uden Modstand. Her er ikke nogen Anelse om de Villieanstrengelser og Sjælekampe, hvormed et tænkende Væsen sætter sig til Modværge imod sin indre og ydre Skjæbne; ikke nogen Anelse om den sædelige Reaktion, der udgjør Forskjellen imellem den ethiske Sygdom og den medicinske: den moralske Udvikling gaaer for sig som en kemisk Proces — Stofferne adskilles.

Til denne poetiske eller rettere sagt upoetiske Materialisme kommer endnu det skildrede Kompagnis sygelige Naturanlæg, saa at den ikke engang har den Fortjeneste at være en almengyldig Fremstilling af normale Organismer. Det fysiske Grundlag for Familien Rougon-Macquart er et ødelagt Nervesystem og Vanvid, det moralske umættelig Graadighed efter at besidde og nyde. Af denne tiltalende Urkim udvikler sig nu en Yngel af Galehus- og Tugthus-Kandidater, af hvilke hver enkelt bringer en speciel Familie-Arvesynd til Modenhed i sig, indtil Racen, legemlig udtømt og aandelig vanartet, havner i Kretinisme. Et opbyggeligt Kompagni! Vanvid, Fanatisme, Drukkenskab, Drab, Blodskam, Ægteskabsbrud, Ærgjerrighed, Havesyge, Svindsot, Hysteri, Monomani og Fjollethed — saaledes lyder Fortegnelsen over dets Familie-Inventarium. Hvad skulle egenlig alle disse Personer bevise, som, belemrede med fixe Ideer eller arvede Fejl, indesluttede i deres Forrykthed, afsondre sig fra enhver almindelig menneskelig Sandhed? En eller anden moralsk Skavank, som de have bragt med til Verden, næres, plejes og opelskes af Forfatteren, saa at den svulmer op og buldner og breder sig, indtil Patienten endelig gaaer i Stykker med et Knald. Og hvad saa?

Men selv bortseet fra denne mørke Vrangside, berettige selv hans Fortrin ingenlunde „Naturalismens Mester" til at indtage den Stilling, som han anmasser sig. Efterat han i sine journalistiske Kritiker har fældet en affejende Dom over Nutidens Romanforfattere og ryddet op mellem den foregaaende Periodes litteraire Berømtheder ved Hjælp af et stort Massemord, teer han sig nu som Apostel for „Fremtids"-Litteraturen. Masken maatte rives af Idealet. Naturalisme er den nye Tids Dogme. „Republiken — siger Zola — maa være naturalistisk, ellers existerer den ikke." Navnlig imod Romantiken, som han kalder et Udslet, og imod Victor Hugo, Faderen til denne store litteraire Revolution, ere hans Kritiks Kølleslag rettede, og de udmærke sig — som man kan slutte sig til af hans egne Produkter — mere ved Plumphed end ved æsthetisk Begreb. Thi hans Uvidenhed er ligesaa stor som hans Belæsthed og om muligt endnu større end hans Indbildskhed. Naturalismen er jo nemlig ligesaa gammel som Kunsten selv, og netop Victor Hugo, der som bekjendt allerede for halvtredsindstyve Aar siden forsvarede det Hæsliges Berettigelse i Poesien og satte det i Scene i sin Quasimodo, er Udgangspunktet for vore Dages Naturalisme, som Zola kun er Halen og Karikaturen af. Som om den Overdrivelse, han forplanter fra den bevidste Natur til den ubevidste, var Andet end en Romantik, som han driver fra Hjertet af Poesien ud i dens Hud — en Stræben udadtil, der i det Højeste kan gjælde for et Fremskridt, naar det betragtes fra Helbredelsens Standpunkt! Hvad er hans Kaalstokke og Salathoveder, hvis Tilværelse han fantastisk puster op til et Historiemaleris Betydning? eller Træerne, Planterne og Blomsterne i „Abbé Mourets Fejltrin", der, hævede op til Rang med besjælede Væsner, blive Meddeltagere og Medskyldige i den menneskelige Omfavnelse og til Ære for den fejre en uhyre urverdensagtig-bestialsk Parringsakt sammen med den hele Natur? hvad er denne stoflige Mysticisme, der af og til bliver til en svinsk — hvad er den Andet end en Romantik, der er sunken fra første Sal ned i Kjælderen? De fantastiske Partier i „Abbé Mouret" turde ganske vist være det mest Poetiske af, hvad Zola har skrevet; men hvorledes lade de sig rime sammen med den strenge Virkelighed, hans Dogme fordrer? Det gaaer denne Fremtidslitterat omtrent paa samme Maade som Fremtidsmusikerne: hvor han producerer noget Kjønt, gjør han akkurat ligesom alle de Andre; og hvor han ikke gjør ligesom alle de Andre, producerer han ikke noget Kjønt.

Victor Hugo fremfor Alle har gjort det franske Sprog, som i den klassiske Periode fortrinsvis var et Redskab for Tanken, til et Udtryk for Følelsen og skjænket Stilen den Umiddelbarhed, der søger at gjengive Tingene saaledes, som Nerven modtager dem, uden først at bearbejde Indtrykket ved Hjælp af Reflexionen. Zola, der er gaaet videre ad denne Vej bagefter en hel Række Andre, er nu naaet saa

vidt, at han ikke har Andet tilbage af Skjønheden end Sandseligheden, ikke Andet af Lidenskaben end Begjærligheden, ikke Andet af Følelsen end Brutaliteten, og under Paaskud af, at hele Naturen hører ind under Kunstens Omraade, har han netop udelukket den bedste og ædleste Del af den og til Gjengjæld drevet Hæsligheden paa Spidsen og behandlet Smudset som Formaal i og for sig selv. Det Nye ved „Naturalismen“ er, med Undtagelse af dens Smuds, kun dens Pretention, og det i saa meget des højere Grad som den har Forgængere, der forlængst have udført paa en bedre Maade, hvad den paastaaer at yde. Zola kan da heller ikke ganske skjule for sig selv, at der existerer en Goncourt — endogsaa hele to — en Flaubert og navnlig en Balzac — „vor fælles Mester“ — som paa en utilbørlig Maade staa i Vejen for hans Apostolat. Andre Folk have allerede før ham havt den Dristighed at fremstille Pakket i dets usminkede Skikkelse. Sue ventede ikke paa «Assommoir» for at døbe sine Gavtyve med de herligste Øgenavne. Men fremfor Alt eje Balzac's Galioter og Courtisaner en ganske anden plastisk og drastisk Virkelighed end Zola's ynkelige Halunker. Balzac's Jagttagelse var ikke haandværksmæssig, isoleret, kun foretagen af Hensyn til en bestemt Bog, og den blev ikke staaende paa Overfladen; det var tvertimod en daglig, verdensbetragtende, udforskende Jagttagelse, der ikke noteredes i Lommebogen, men optoges i Hjernen, hvorfra den kom frem igjen, naar Digteren skulde bruge den. Hans Romaner ere sammenfattende Skildringer af hele Livskredse ved Hjælp af enkelte Skikkelser, frie Skabninger af en tænkende Aand med Benyttelse af Modeller, men ikke Fotografier af Særheder og Misfostre. Og nu Mérimée, som har saameget Udmærket at opvise i Tegningen af Røvere, Zigeunere og Gadetøjter, og som ikke veg tilbage for nogen Natursandhed, uden at han dog derfor tog Plads i Naturalisternes Række. Mange af hans Scener ere ligesaa stærke som nogen af dem, den nyeste Skole har frembragt; men han havde Smag, han kjendte sit Sprog fra Grunden af og fandt Midler til at sige, hvad der skulde siges, uden at hente sine Udtryk fra Gadesnavset. Han forstod at gjøre Indholdets grove Natur kunstfærdigt ved det fine Maadehold i Formen. Desforuden have i den nyere Tid Goncourt og Flaubert intet ladet tilbage at ønske med Hensyn til uforblommet Fremstilling af Virkeligheden, men have med alt dette ikke tabt Fordringerne til kunstnerisk Begrændsning og litterair Anstand af Syne.

Aabenbart ere under saadanne Omstændigheder Betegnelserne Realisme og Naturalisme ikke meget egnede til at tjene som Fane for Føreren for en „ny“ Skole; Zola har derfor søgt efter et mindre brugt Navn og fandt i et heldigt Øjeblik Betegnelsen «Roman expérimental». En fortræffelig Titel, der har en Duft af exakt Videnskabelighed ved sig, som Zola længe har søgt at give sine Bestræbelser. Hans Methode er jo den strenge Jagttagelses, den fysiologiske Analyses, Fremlæggelsen af „menneskelige Dokumenter“. Da den videnskabelige Methodes Anvendelse paa Romanen imidlertid trænger til en solid Basis, har han søgt Ly under Claude Bernards Vinger og benyttet hans «Introduction à l'étude de la médecine expérimentale», for paa Grundlag af denne at skrive en Afhandling om sin litteraire Mission i fem lange Artikler, som han offentliggjorde i Bladet «Le Voltaire» sammen med de første Kapitler af „Nana“, ligesom en Slags Ouverture. Den stakkels Claude Bernard vilde vist ikke have undret sig lidet over dette uventede Gudbarn, hvis han havde levet; men nu, da han var død, kan han ikke afvise Fadderskabet. Zola analyserer den medicinske Bog, giver talrige Uddrag af den, forklarer, hvori den experimentale Methode bestaaer, erklærer sig for en Efterfølger af den berømte Fysiolog og trækker en snever Parallel mellem hans Arbejde og sit eget. Han er Romanens Claude Bernard. Hvilket Resultat hans Afhandling maatte komme til, fremgaaer allerede af hans Indlednings-Bemærkning, „at han ved sin Gjengivelse ofte kun har behøvet at ombytte Ordet Læge med Ordet Romanforfatter, for at give sin Tanke den videnskabelige Sandheds Stringens“. Og hvilket Resultat den ogsaa ganske rigtigt kom til, fremgaaer af det Heureka, som han forbauset udraaber om sig selv efter Forkyndelsen af det nye Budskab. „Paa denne Maade — udbryder han — udføre vi praktisk Sociologi og komme med vor Virksomhed de politiske og økonomiske Videnskaber til Hjælp. Jeg kjender intet ædlere og betydningsfuldere Arbejde. At være Herre over det Gode og det Onde, at regulere Samfundet, at løse alle Socialismens Problemer, det ene efter det andet, og fremfor Alt at give Retfærdigheden et fast Grundlag ved at lade Erfaringen besvare de kriminalretslige Spørgsmaal, er det ikke at være de nyttigste og fædeligste Arbejdere paa Menneskehedens Opgaver?“ — Hvorledes „Nana“ og „Assommoir“ skulle kunne bringe os alle disse skjønne Ting nærmere, kan man desværre ikke se. Thi det Eneste, der med Sikkerhed fremgaaer af Zola's uendelige Galimathias, er det, at han slet ikke veed, hvad det drejer sig om, og slaaer om sig med Ord tolv Spalter igjennem, uden at han har noget Begreb om deres Mening.

I det Hele taget mangler Zola's Talent netop den vigtigste af de Egenskaber, som maa findes hos den virkelige Forfatter: Begreb om Ordenes logiske Værdi og exakte Betydning. Den anelsesfulde Omtrentlighed, der til Nød kan slaa til, hvor det gjælder om at male Følelsesindtryk, fører han over i Tænkningsoperationen og giver Sprogets Skillemønt ud paa Lykke og Fromme, uden at have undersøgt deres Præg. Saaledes ogsaa med Ordet „Experimental-Roman“. Ganske vist fordres der Jagttagelse af den kunstneriske Fremstilling saa godt som af den videnskabelige; men Jagttagelse er ikke noget Experiment, Livet er ikke noget Laboratorium og Digteren ikke nogen Læge, som kan anstille allehaande Forsøg med det Individ, han studerer. Udtrykket Experimental-Roman indeholder saaledes allerede i og for sig en Modsigelse. Digteren er henvist til sin Hukommelses Intuition, han arbejder med sin formende Kraft, og denne trænger til den anelsesfuldt skuende Fantasi. Forskeren har derimod Objektet for sin Undersøgelse i sin Magt, han arbejder med sin Dømmekraft, og denne betjener sig af den kritisk sondrende Forstand. Den Første giver ved Hjælp af Deduktionen den æsthetiske Synthese til den Andens logiske Analyse, som denne har at tilvejebringe ved Hjælp af Induktionen. Zola's hele experimental-belletristiske Spektakel er derfor ikke Andet end lutter af Naivetet og Charlataneri blandet Skaberi af en dialektisk uøvet Frasemager, som forvexler Kunstens og Videnskabens Opgaver paa det Grundigste.

I eet Punkt tager Zola ganske vist ikke fejl, nemlig deri, at han staaer med sine Bestræbelser midt i Tidsstrømningen, der paa alle Omraader gaaer i denne posi-

tive materialistiske Retning. Bortseet fra Fornyelsen af Magt- og Autoritetsprincipet i den politisk-religieuse Verden og Udbredelsen af den pessimistiske Dynamisme i den dialektisk-ethiske, fremtræder ogsaa paa Kunstens Omraader allevegne det Sandselige og Fysiske som en Stræben i Modsætning til det Aandelige og Moralske. I Maleriet se vi en ganske lignende Tendens til at fremstille det Stoflige, til at fremhæve Farven, til at lægge Vægten paa Tekniken. Allerede Courbet var paa en Maade en Maleriets Zola. Ogsaa han erklærede de gamle Mestre, særlig Ikke-Koloristerne, for Dumrianer og tog paa Veje, som om Malerkunsten begyndte med ham. Forskjellen er kun, at Billedkunsten her har Fordelen paa sin Side, netop fordi Gjengivelsen af det ydre Fænomen er, om ikke dens eneste Opgave, saa dog dens eneste Middel, hvorfor det sandselig-tekniske Spørgsmaal er langt vigtigere for den.

Tonekunsten er inde paa den samme Vej, og Fremtidsmusiken har den største Analogi med Fremtidslitteraturen. Fremfor Alt aabenbarer den det samme Charlataneri, den samme Ringeagt for Forgængerne, under Paaskud af deres Mangel paa Natur; dernæst den samme Tendens henimod det Stoflige; Fremhævelsen af Klangfarven, af Instrumentet, af Tekniken; Frembringelsen af Virkningen ikke ved den Toneværdi, der taler til Sjælen, men ved den Tonepirring, der ryster Hørenerven; kort sagt Bestræbelsen efter at bringe Naturlydens sandselige Princip til Herredømmet og stille Melodiens aandelige Princip i Skygge. Dertil den samme Overlæsselse, som der ingen Ende er paa. En Prygle-scene, som en velstiliserende Komponist som f. Ex. Mozart vilde nøjes med at tegne med nogle enkelte karakteristiske Satser, udfylder i „Mestersangerne" en hel Akt med sin Larm og Støj. Den gamle Operaform har ganske vist sine Skabloner; men er det rigtigt, at Menneskene ikke pleje at give deres gjensidige Følelser Luft i Duetter og Terzetter, saa er det ikke mindre sandt, at Folk jo overhovedet ikke synge til hinanden, naar de have Noget at meddele hinanden; at al Kunst er en Konvention, og at, fra Virkelighedens Standpunkt betragtet, „Lohengrin" ikke er et Haar mindre konventionel end „Don Juan", om den Ene end afhasper Recitativer, medens den Anden synger Arier. Tvertimod, disse afrundede, tilbagevendende, sangagtige Former ligge ganske i Musikens Natur. Selv den sproglige Kunst har jo sine Vers og Strofer, sine Rim og Omkvæd. Og Musiken, som mangler det logiske Indhold, hvis den ikke laaner det andetstedsfra, kan endnu mindre fortolke saadanne ornamentale Klangfigurer. Et Billede kan Øjet betragte længe og gjentagne Gange for at tilegne sig dets Skjønhed, men et Tonebillede klinger bort, i det Samme det er opstaaet; af det fordrer Øret derfor en Gjentagelse. Den indfattende Klangarabeskes Tilbagevenden er en Nydelse for Hørelsen og en Vederkvægelse for Sindet, medens den musikalske Vændelorm, der afvikler sig i een Uendelighed, er en Pine for Sandserne og en Skuffelse for Fantasien. Saaledes frembringer denne Musik samme Virkning som den omtalte Litteratur: istedetfor at gaa hjem med en Følelse af kunstnerisk Løftelse som f. Ex. fra en Symfoni af Beethoven, gaaer man træt og sløv hjem fra denne højere Kattemusik, med utilfredsstillet Skjønhedssands og mishandlet Trommehinde. Drømmen om en Forening af alle Kunster til en storartet Fællesvirkning beroer jo overhovedet paa en total Miskjendelse af de æsthetiske Love. Enhver Kunst har sit bestemte Omraade, sine særlige Betingelser, og kan kun naa sin Fuldendthed ved at virke for egen Regning. At forene dem alle er at forulempe hver enkelt. Ligesaa vist derfor som Operaen med sin skuffende, fra alle Kunstarter sammenplukkede Lappedragt i Grunden ikke er Andet end et barbarisk Kunstmiskmask, ligesaa vist er „Fremtidens Kunstværk" med alle sine Pauker og Trompeter ikke Andet end en stor Humbug.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

VII.

Julius Sturm.

Elskte, Du din jevne Tale
Ej din Elskov værdig troer? —
Har Du vel i Bønnens Varme
Vraget længe mellem Ord?

Sturm fødtes den 21. Juli 1816 i Köstritz i Fyrstendømmet Reuß-Schleiß, studerede 1837—41 Theologi i Jena, levede nogle Aar som Huslærer i et Par fornemme Familier og var dernæst 1845—50 Opdrager for Arveprindsen af Reuß. Siden har han virket som Sognepræst, først i Gröschwitz, saa i sin Fødeby Köstritz.

Sturm er ikke noget betydeligt poetisk Geni; hvad han har at byde, er kun smaa og simple Sange, der ikke overraske ved store Syner eller nye Tanker, ikke henrive ved mægtig overstrømmende Begejstring, men som ikke desto mindre have vundet sig talrige Venner ved deres Naturlighed og Hjertelighed og især ved den religieuse Aand, hvoraf de ere prægede. Det er da ogsaa navnlig som Repræsentant for det kirkelig-religieuse Element i vor Tids tydske Lyrik, jeg har medtaget denne Forfatter i det foreliggende Udvalg, uden derfor at udstrække dette til de egenlige Psalmedigtere, til hvilke Sturm hverken kan eller vil henregnes. Det er just værd at lægge Mærke til, at skjøndt det er en gejstlig Digter, vi have at gjøre med, træder dog Præsten aldrig for meget i Forgrunden paa Digterens Bekostning; hans Poesi prædiker ikke positiv Tros- og Omvendelseslære eller Fordømmelse af Anderledestænkende; endnu mindre soler den sig velbehagelig i sin egen Hellighed eller koketterer med sin Religieusitet, som det ellers saa ofte er Tilfældet i den „kristelige" Digtning, baade i Tydskland og andre Lande — den er kun gjennemtrængt af en alvorlig, sund og sand Fromhed, der ikke fremtræder som Maal, men som Middel til Uddannelse af en ren og ædel Menneskelighed. — En stor Del af Sturms Digte henhøre forøvrigt til den rent verdslige Lyrik — fine og sympathetiske Skildringer af almenmenneskelige Følelser eller af Naturens Stemninger. Kun sjelden lader han sig forlede til at overskride sin Poesis just ikke vidt stukne Grændser; det skulde da være i de — forresten ikke talrige — episke, eller rettere lyrisk-episke Digte, hvor hans Evner rigtignok ikke altid slaa til. Fabeldigtningen, som han i de sidste Aar har forsøgt sig i, lykkes ham derimod, som det var at vente, langt bedre.

Hans første „Gedichte" udkom 1850; efter dem er der fulgt en uafbrudt Række af Samlinger under Titlerne: „Neue Gedichte", „Fromme Lieder", „Lieder u. Bilder" etc., tildels i flere Oplag.

1.

Søndag.

O Søndag, som fra Lysets Riger
Ned til vor mørke Verden stiger, —
En Engel fra den kjære Gud;
Endnu i Taushed Dalen hviler,
Da alt fra Bjerget ned Du iler,
Og Morgenstjernen er dit Bud.

Mens i dens stille Glands Du svæver,
Den fulde gyldne Skaal Du hæver,
Til hver en Hytte gaaer din Vej;
Og alle signede skal blive,
En hellig Fred Du os vil give,
Som Hverdagslivet kjender ej.

Du kommer — alle Skranker falde,
Hver er vor Broder; thi hos Alle
En hellig Aand har fæstet Bo;
Hvad Ugens tunge Dage skille,
Forener i din Fred sig stille
Og tjener samme Herre fro!

2.

Ej i det Fjerne.

Ej, mit Hjerte, vidt Du drage!
O saa nær Dig Lykken boer!
Vend blot til Dig selv tilbage,
Mens Du elsker, lider — troer!

Fik idag Du Ørnens Vinge,
Vilde over Bjerg og Dal
Dog fra Sted til Sted Du bringe
Rastløs kun din Længsels Kval.

Verden ingen Sjæl herneden
Maalet for dens Længsel bød;
Verden kjender ikke Freden,
Kjender ikkun Strid og Nød.

Evigt skiftende er Livet
Og det Maal, det stræber til:
Hvad idag det Ro har givet,
Er imorgen Vindens Spil.

Derfor ej Du vide drage!
O saa nær Dig Lykken boer —:
Vend blot til Dig selv tilbage,
Mens Du elsker, lider — troer!

3.

Staaer ene snart tilbage Du.

Staaer ene snart tilbage Du,
Sku op, skjøndt Taarer blænde!
Gud vil, at Du mod Himlen nu
Skal al din Længsel vende.

Og skilte Dig ved Døden han
Fra alle dine Kjære,
Vil Gangen til dit Fædreland
Kun mere let Dig være.

Til Pilgrimsfærd din Fod er vendt
For Hjemmets Land at finde;
Har Døden først din Vandring endt,
Skal al din Kummer svinde.

Af Graad Du da ej mere veed,
Dig Intet kan bedrøve,
De Kjære i al Evighed
Dig Intet kan berøve.

4.

Fra Barndomstiden.

En græsklædt Høj i Marken staaer,
Der i min Barndoms glade Aar
Jeg, helst alene, sad;
Trindt om mig grønne Enge laa,
Og over mig det dybe Blaa
Og Solens gyldne Bad.

De travle Bier summed frit,
Og Sommerfugle sværmed tidt
Forbi i broget Glands;
Mens Billerne spadserede,
Græshopper musicerede
Til Myggesværmens Dands.

Og naar saa Mørket sænked sig,
Hvor saligt hang mit Blik da ej
Ved Skyens gyldne Rand! —
O det var Poesi, saa klar,
Saa mægtig, som jeg aldrig har
Den siden kjendt som Mand!

5.

I Skoven.

Hvor fredeligt at vandre,
Naar Dagen gaaer til Ro,
Hver Fugl alt som de andre
Taus søger til sin Bo.
Naar sødt den sidste Tone
Den trætte Drossel slaaer,
Mens over Fyrrens Krone
Den første Stjerne staaer!

I Løvet sagte sukker
Den milde Aftenvind,
Og Skoven sødt sig vugger
I tause Drømme ind;
Det er, som Tiden vendte
Sin Flugt til evig Fred,
Som disse Steder kjendte
Kun Skovens Ensomhed.

6.
Til Maalet.

Ej en Leg, et flygtigt Nu
Kunne Livet Pris Dig bringe;
Ufravendt mod Maalet sku,
Til Dig løfter Styrkens Vinge,
Indtil fast i Fod og Haand,
Atter strammes Senens Baand!

Gaa med Fasthed Skridt for Skridt
Dristig Farerne imøde!
Løft dit Hoved højt og frit,
Mens i Hjertet Flammer gløde
Og paa Panden Sveden staaer —
Saadan Livets Maal Du naaer!

Naïs Micoulin.

Emile Zolas nyeste Fortælling.

Fortsat.

Da Fru Rostand det Aar kom ud paa Blancarde, bad hun gamle Micoulin om at laane hende Naïs, eftersom en af hendes egne Piger var bleven syg. Der var tilfældigvis Intet at bestille paa Teglværket i den Tid; og forresten optraadte Micoulin, som var saa haard af sig hjemme, altid som en meget fin Politikus overfor Herskabet, saa selv om Fruens Anmodning var kommen ham paatvers, vilde han aldrig være falden paa at nægte hende Datteren. Hr. Rostand havde maattet rejse til Paris i Anledning af en meget indviklet Sag, og Frederik var altsaa alene ude paa Landet med Moderen. Ellers plejede altid Søluften at stramme ham svært op de første Dage og at fylde ham med formelig Trang til at tage fat og være i Virksomhed; han sejlede saa ud med Micoulin i hans Baad, satte Net eller røgtede dem, og gjorde lange Toure omkring i de Kløfter, som munde ud ved Estaque. Lidt efter lidt fortog imidlertid altid denne tiltalende Iver sig, og han kunde saa ligge hele Dage under Fyrretræerne henne ved Udkanten af Terrassen, hvorfra han, halvt sovende, stirrede ud paa det ensformigt glidende Hav, der tilsidst voldte ham en dræbende Kjedsomhed. Efter fjorten Dages Forløb var i Reglen Opholdet paa Blancarde bleven ham en ren Kval, og han hittede da hver Morgen paa et Paaskud og stjal sig afsted til Marseille.

Dagen efter at Herskabet var flyttet ud, stillede Micoulin efter gammel Skik om Morgenen Klokken Fire og kaldte paa Frederik. De skulde ud at tage Ruser op, nogle lange Kurve med en smal Musefælde-Aabning, hvori man fanger Bundfiske. Men den unge Mand vendte det døve Øre til. Fiskeriet lod ikke til at friste ham. Da han omsider var staaet op, lagde han sig, saa lang han var, nede under Fyrretræerne og stirrede tankefuld ud mod Horizonten. Hans Moder blev ganske overrasket ved at høre, at han ikke vilde med paa en af disse store Sejltoure, hvorfra han plejede at vende hjem med en saa glubende Appetit.

„Vil Du ikke med?" spurgte hun ham.

„Nej, Moder," sagde han. „Papa er jo rejst . . . saa vil jeg hellere blive hjemme hos Dig."

Den gamle Micoulin, som hørte Svaret, mumlede i sin uforstaaelige Dialekt: „Hm! saa stikker Hr. Frederik nok ogsaa snart af til Marseille."

Men den unge Herre blev liggende nede under Fyrretræerne. Ugen gik, og han laa der stadig, blot med den Forskjel, at han skiftede Plads, hvergang Solen naaede ham. Af en Slags Sømmelighedsfølelse havde han tilsidst faaet fat paa en Bog; men han læste ikke stort i den, som oftest fik den Lov at hvile fredeligt mellem de visne Fyrrenaale paa den haarde Jord. Han saae ikke engang ud paa Havet; med Ansigtet vendt om imod Huset lod han til at være mest optagen af Tyendets Arbejde, af at passe paa Tjenestepigerne, som kom og gik og hvert Øjeblik passerede over Terrassen. Hvergang saa Naïs kom forbi, skød der hurtige Glimt op i den unge Herres Øjne. Pigebarnet lod til at gjætte, hvilken Uro hun satte ham i; hun sagtnede sin Gang, naar hun gik sin Vej, men saae aldrig hen efter ham.

Dette Spil varede et Par Dage. Naar Moderen var tilstede, behandlede Frederik den unge Pige næsten haardt, som en rigtig kejtet Tjenestepige; og hvergang han saa skjældte ud, bøjede Naïs Hovedet med et lykkaligt Lurendrejeri, som om hans Hidsighed beredte hende en Nydelse. Navnlig en Formiddag ved Frokosten, da Naïs kom til at slaa et Salatfad itu, blev Frederik som ude af sig selv.

„Men er hun gal?!" foer han op. „Kan hun ikke se sig for?"

Og han rejste sig rasende, idet han tilføjede, at hun havde ødelagt hans Benklæder. Der var kommet en ganske lille Olieplet paa det ene Knæ; men han gjorde et frygteligt Nummer ud af det.

„Hvad staaer Du og gloer efter?! Tag mig en Serviet og noget Vand . . . hjælp mig!"

Saa dyppede Naïs Enden af en Serviet i en Kop og lagde sig paa Knæ foran Frederik for at gnide Pletten af.

„Nej, lad det blot være," sagde Fru Rostand. „Det har Ingenting at betyde."

Naïs blev imidlertid ved at gnide med al den Kraft, som hendes Arme raadede over. Frederik skjændte videre, det Bedste han havde lært.

„Jeg har dog heller aldrig seet Magen til Kejtethed! . . . Der manglede saamænd ikke meget i, at jeg havde faaet Salatfadet lige i Hovedet! Pyh! Dersom hun tjente hos os inde i Aix, vilde vort Porcellain da snart faae Fødder at gaa paa.

Hans Bebrejdelser stod saa lidt i Forhold til Forseelsen, at Fru Rostand fandt sig forpligtet til at søge at slaa ham lidt koldt Vand i Blodet, da Naïs endelig var gaaet ud.

„Hvad har Du dog mod den stakkels Naïs?" spurgte hun. „Det er jo, ligesom Du ikke kunde holde ud at se hende . . . Du maa virkelig være en Smule mere overbærende . . . husk paa, det er en gammel Legekamerat af

Dig, og hun er jo heller ikke hos os som en almindelig Tjenestepige!"

„Aa! Hun er mig utaalelig!" svarede Frederik og satte et brutalt Ansigt op.

Samme Aften, da Mørket faldt paa, mødtes han og Naïs ved Udkanten af Terrassen, henne i Fyrretræernes Skygge. Det var første Gang, de vare sammen under fire Øjne. Saa gjenoptog Naïs deres Barndoms „Du" og spurgte ganske sagte:

„Hvorfor skjændte Du saadan paa mig, Frederik? Du er rigtig styg imod mig."

Han svarede ikke, men greb blot hendes Hænder og drog hende op til sit Bryst. Hun lod ham raade, men gjengjældte ikke Omfavnelsen, og gik saa sin Vej — medens han satte sig en Stund paa Terrassens Bolværk. Ti Minuter efter vartede Naïs op ved Bordet med sin vante urokkelige og en Smule stolte Ro.

De satte ikke hinanden Stævne, men traf alligevel hinanden en Aften under et Oliventræ ude paa Toppen af Klippekysten. Om Eftermiddagen, ved Middagsbordet, havde deres Øjne gjentagne Gange mødtes i et fast Blik; maaske havde de forstaaet hinanden, uden at de havde behøvet at vexle et Ord. Det var en lummer Aften. Frederik blev staaende i sit Vindue, endnu efterat Klokken var slaaet tolv; han stirrede ud i Skumringen og lod til at vente. Henad Klokken Et opdagede han en utydelig Skikkelse, som sneg sig hen over Terrassen og forsvandt mellem Træerne. Saa betænkte han sig ikke længer. Han steg gjennem Vinduet ned paa Taget af et Skur, der laa, og idet han støttede sig til nogle lange Stænger, som vare stillede hen i en Krog, sprang han ned paa Jorden; paa den Maade var han sikker paa ikke at vække Moderen. Da han var kommen ned, søgte ogsaa han ind mellem Træerne, og ganske som om En havde sagt ham Besked, styrede han lige hen mod et gammelt Oliventræ — sikker paa, at det var Naïs, som ventede ham.

„Er Du her?" spurgte han halv højt.

„Ja," svarede hun.

Og han satte sig ved Siden af hende i Græsset og lagde Armen om hendes Liv, medens hun støttede Hovedet til hans Skulder. Saadan sad de et Øjeblik uden at sige et Ord. Det gamle, knudrede Oliventræ strakte beskyttende sit Tag af graalige Blade ud over dem. Lige foran sig havde de Havet, sort og hvilende ubevægeligt under den stjernebesatte Himmel. Marseille inderst inde i Bugten skjultes af en tæt Taage; blot Blinkfyret til Venstre viste sig hvert Øjeblik og drev sin gullige Straale som en Kile ud i Mørket, for saa det næste Øjeblik atter at forsvinde. Der var noget ubeskriveligt Kjærligt og Blidt ved dette Lys, som uafladeligt blev borte der langt ude i Horizonten, og som lige saa bestandig blev gjenfundet.

„Saa din Fader er ikke hjemme?" spurgte Frederik.

„Jeg sprang ud af Vinduet," svarede hun med sin alvorlige Stemme.

De talte ikke om deres Kjærlighed. Den bundede dybt, langt tilbage i deres Barndom. De tænkte paa deres Lege, gjennem hvis Barnagtigheder den allerede havde tittet frem; Alt det var som en første Begyndelse til en Forelskelse. De syntes ikke, de havde Noget at sige hinanden; de elskede ingenlunde hinanden for evig, men havde blot en uimodstaaelig Trang til nu at være sammen. Frederik fandt Naïs med hendes Solbrændthed baade smuk og ejendommelig; og Naïs, som hjemme fik Bank, svælgede i den stolte Følelse af, at hun var elsket af den unge Herre.

III.

Hvor den Maaned dog var vidunderlig! Det regnede ikke en eneste Dag. En evig blaa Himmel udspændte sit blændende Atlask, som ikke plettedes af en Sky. Solen stod op i et Hav af Rosenrødt og gik ned i en gylden Støvsky. Alligevel var det ikke overdrevent varmt, eftersom Havbrisen vaagnede med Solen og gik til Ro med den. Aftenerne vare saa ubeskrivelig friske og svangrede af Vellugt fra aromatiske Planter, som vare blevne ophedede om Dagen og som nu ligesom dampede af i Dæmringen.

Det er en fortryllende Egn. Paa hver Side af Bugten løbe Klippearme ud, medens i Mundingen forskjellige Øer synes at spærre Horizonten; Havet forvandles til et vældigt Bassin, til en Sø med den dejligste blaa Farve i smukt Vejr. Ved Foden af Bjergene, længst inde, bygger Marseille sine Huse op over lave Høje; i klart Vejr kan man fra Estaque se Joliettes graa Havnemole med Skibenes slanke Master bagved sig; længere tilbage træde saa Façader frem mellem vældige Træer, og højere oppe skinner Notre-Dame Kapellet hvidligt mod den blaa Himmel. Fra Marseille runder Kysten sig og svinger ind i dybe Bugter, før den naaer Estaque, den er besat med Fabriker, som hvert Øjeblik puste lange Røgstrimer i Vejret. Naar Solen pludselig daler, indfattes det næsten sorte Hav af de blændende hvide Klippearme, hvorover et gulligt og rødligt Skjær spiller. Fyrretræerne komme da til at ligne mørkegrønne Pletter inde paa den teglstensfarvede Jord. Det er et betagende Billede, ligesom en Luftspejling fra Orienten, tryllet frem i det sitrende, dirrende Sollys.

Men Estaque staaer ikke blot i Forbindelse med Havet; Flækken, der er ligesom klinet op ad Bjergene, gjennemskjæres af Veje, som tabe sig i et Kaos af vældige Klipper. Jernbanelinien fra Marseille til Lyon løber midt imellem store Blokke, svinger sig paa Broer over gabende Svælg og borer sig endelig med Et ind i selve Klippen og forsvinder paa en lang Strækning under Jorden: det er Nerte-Tunnelen, den længste i Frankrig. Intet kan være mere vildt og majestætisk end disse Kløfter, som have skaaret sig ind mellem Højene, de smalle og bugtede Veje, som sno sig frem dybt nede i et Svælg, og Bjergenes golde Sider, der rejse sig som rustfarvede eller med Blod oversmurte Mure, og som øverst oppe ere bevoxede med Fyrretræer. Hist og her vide Defileerne sig ud, en fattig Olivenmark breder sig over en Dalgrund, og Façaden af et ensomt lille Hus titter frem med sine lukkede Vinduesskodder. Saa komme Stier med Tjørn paa begge Sider, uigjennemtrængelig Kratskov, nedstreden Grus og Sten, udtørrede Bjergstrømmes Lejer, kort sagt alle de Overraskelser, som følge med Vandringen i en Ørken. Øverst oppe, over Fyrrenes sorte Søm, fæster Himlen bestandig sin fine blaa Silkebaandsbesætning.

Der er fremdeles den snevre Kyststrækning mellem Klipperne og Havet, den rødlige Lerjord, hvor Teglværkerne, Egnens Hovedindustri, have gravet vældige Huller for at benytte Leret. Det er et gjennemrodet Strøg med utallige Sprækker og Spalter, hvor der kun hist og her voxer et Par Træer. Tørken er saa stor, at den gjør denne støvfulde Krog af Verden til et rent Marter-Sted. Paa Vejene er det, ligesom man gik i Snedynger, man synker i til op over Anklerne, og ved det mindste Vindstød pudre vældige Støvskyer baade Træer og Hække. Henne ved de ophedede Mure, der udstraale Varme som Ovne, ligge smaa graa Firben og

sove i Solen, medens i det af Heden svedne Græs hele Sværme af Græshopper fare omkring med en gnistrende Lyd, som minder om Kulbækfeners Knitren. I den tunge og ubevægelige Luft, i Sydens søvndrukne Stilhed høres intet andet Livstegn end Cikadernes ensformige Sang.

I denne Flammernes Egn altsaa elskede Naïs og Frederik hinanden en Maaned igjennem. Det var, ligesom Himlens Ild var gaaet dem over i Blodet. De første otte Dage indskrænkede de sig til at mødes hver Aften oppe under det gamle Oliventræ paa Toppen af Klippekysten. Aftenens Friskhed dulmede Feberen i deres Sind; nu og da vendte de Ansigtet eller strakte de Hænderne frem mod den farende Brise ligesom mod Stænkene fra et køligt Kildespring. Havet ved deres Fødder, nedenfor Klipperne, vuggede med en langsom, vellystfuld Klage; en gjennemtrængende Duft af frisk Tang steg, underligt berusende, op til dem. Med hinanden under Armen og halvt sovende stirrede de saa ud over Bugten, over mod Marseilles natlige Lysning: de røde Lygter ved Havneindløbet kastede et blodigt Skjær ud over Vandet, medens tilhøjre og tilvenstre blanke Gasblus antydede Forstædernes lange, krogede Linie; midt for, hvor selve Byen laa, tindrede og blinkede utallige Lys, og Bonaparte-Højens Have angaves tydeligt af to Lamperækker, der løb sammen helt ude i Horizonten. Alle disse Lys saa langt, langt borte, helt ovre paa den anden Side af den slumrende Bugt, syntes at belyse en eller anden Drømme-By, som Morgenrøden vilde opløse i Taager. Og Himlen, der videde sig ud i Mørket oppe over Horizontens sorte Kaos, traadte dem i Møde med en besynderlig Trolddom — en Trolddom, som foruroligede dem og fik dem til at trykke sig endnu tættere op til hinanden. Der var som en Guldregn af Stjerner, Himmelbillederne straalte og blændede i disse Provences lyse Nætter. Nu og da faldt der et Stjerneskud og trak ligesom et gyldent Slæb efter sig; strax efter antog det uendelige Himmelrum, der langsomt bredte sig ud i en uoverskuelig Kreds, paany sin tidligere, tindrende Ubevægelighed. Og han og hun gøs uvilkaarligt tilbage for det umaalelige Rum og bøjede Hovederne sammen og saae kun paa Fyrtaarnets ensomme Stjerne, hvis skiftende Blink fortryllede dem, medens deres Læber atter og atter søgte hinanden.

En Aften opdagede de imidlertid ude i Horizonten en stor Maane, hvis gule Ansigt stirrede dem i Møde. Over Havet glimtede en bred Lysstrime, som om en kæmpemæssig Fisk, en af de store Havdybders slangeagtige Beboere, uafbrudt bevægede sine med Guldskjæl besatte utallige Led, og et halvt Dagslys slukkede Marseilles Lygter og lagde sig ud over Kystens Høje og Bugter. Efterhaanden som Maanen steg, blev det mere og mere dagsagtigt klart, og Skyggerne blev lysere. Saa generede dette ubudne Vidne dem; de vare bange for, at de skulde blive overraskede, hvis de vedblev at holde sig saa nær ved Blancarde. Den næste Aften, de mødtes, søgte de hen til et Sted, hvor Muren, som dannede Indhegningen, var sunken sammen; og de flakkede endnu længere bort, begav sig paa lange Toure langs Niolon-Sidens klippefulde Kyst, eller de fulgte Kløfternes smalle Stier og opsøgte Grotter og fjerne Klippespalter. Saa forsvandt Maanen, og Himlen blev atter mørk. Men nu syntes de, at Blancarde var dem altfor snever, de følte Trang til at tage hele Egnen til Vidne paa deres Kjærlighed.

En Aften da de ad en Vej ovenfor Estaque søgte hen til Nertes Kløfter, syntes de pludselig, de kunde høre dæmpede Skridt, som blev ved at følge dem omme bag en lille Fyrrelund, der løb langs med Vejen. Ængsteligt standsede de.

„Hørte Du?" spurgte Frederik.

„Ja," mumlede Naïs, „det er en eller anden herreløs Hund."

Og de gik videre. Men da de saa kom hen, hvor Vejen drejede og den lille Lund hørte op, saae de tydeligt en mørk Skikkelse snige sig om bag Klipperne. Der kunde ikke være Tvivl — det var et menneskeligt Væsen, som saae underlig pukkelrygget ud. Der undslap Naïs et dæmpet Udbrud.

„Vent et Øjeblik!" sagde hun hurtigt.

Og hun skyndte sig efter Skyggen. Lidt efter hørte Frederik Hvisken af Stemmer; og saa kom Naïs tilbage, rolig, men en Smule bleg.

„Hvad var det?" spurgte Frederik.

„Ingenting," sagde hun.

Hun gik et Par Skridt og tilføjede derpaa:

„Du skal ikke bryde Dig om, hvis Du hører Fodtrin. Det er Toine, Du veed nok ham, den Pukkelryggede; han passer paa for os."

Og virkelig hørte Frederik undertiden Skridt ude i Mørket, som fulgte dem: de havde ligesom Vagt med sig. Naïs havde flere Gange villet jage Toine bort; men den stakkels Djævel bad kun, om han maatte være som hendes Hund: man saae ham ikke og hørte ham ikke, hvorfor saa ikke give ham Lov at bære sig ad, som ham lystede?! Hvis imidlertid de Elskende havde lyttet opmærksomt, naar de kyssede hinanden, vilde de have hørt en fjern Lyd som af undertrykt Hulken. Det var Toine, deres vagtsomme Hund, som hulkede med Hænderne for Ansigtet over deres Kys.

De havde kun havt Aftenerne for dem selv. Nu blev de dristigere og greb enhver Lejlighed. Tidt mødtes de i en af Blancardes Gange eller i et af Værelserne og gav hinanden et langt Kys. Ja endog ved Bordet, naar Naïs vartede op og Frederik forlangte Brødbakken eller et eller andet Fad, passede han paa at komme til at trykke den unge Piges Haand. Den strenge Fru Rostand, som ingen Verdens Ting saae, bebrejdede stadig Sønnen, at han virkelig var altfor streng mod den stakkels Naïs. En Dag havde hun nær overrasket dem; men Pigebarnet, som havde hørt hendes Kjoles Raslen, bukkede sig i en Fart ned og gav sig med sit Lommetørklæde til at børste Frederiks Støvler af, som vare hvide af Støv.

De havde tusinde andre Smaaglæder. Tidt naar de havde spist til Middag, og det var en smuk Aften, ønskede Fru Rostand at spadsere en Tour; hun tog Sønnen under Armen og gik ned til Estaque, men lod, for at være forsigtig, Naïs følge bagefter med sit Shavl. Alle tre gik saa ned og saae Sardelle-Fiskerne komme iland. Lygterne blinkede ude paa Havet og kastede lange Lysstrimer hen over Vandet. Lidt efter lidt kom Lysene nærmere, man skjelnede Baadenes sorte Skrog, og man hørte de underligt dumpe Aareslag. Havde der været god Fangst, lød fornøjede Stemmer rundt omkring, og Fruentimmer kom farende ned med deres Kurve. De tre Mænd, der vare i hver Baad, gav sig saa til at tømme Nettet, som laa i en Bunke under Tofterne. Det lignede et bredt, mørkt Baand, helt oversaaet med blinkende Sølvpailletter; Sardellerne, der hang fast med Gjællerne ved hver en Maske, spjættede endnu og udsendte metalliske Glimt, og naar de i Lygternes dæmpede Skjær faldt ned i Kurvene, saae det ud som en Regn af Sølvpenge. Fru Rostand stillede sig tidt

hen ved en Baad og morede sig med at se paa alt dette; hun havde sluppet Sønnens Arm og passiarede med Fiskerne, medens Frederik stod henne ved Siden af Naïs, udenfor Lampeskjærets Omraade, og knugede hendes Haand, som om han skulde knuse den.

Imidlertid bevarede Fader Micoulin sin forslagne, æselsagtigt stædige Taushed; han sejlede ud og kom hjem og tog et Par Spadestik, stadig med det samme snu Ansigt. Kun i hans smaa, graa Øjne var der i den sidste Tid kommet et besynderligt uroligt Blink; han skjævede hvert Øjeblik hen efter Naïs, men sagde Ingenting. Han syntes, hun havde forandret sig, han sporede Noget hos hende, som han dog ikke kunde forklare sig, hvad var. Hun begyndte at blive uforskammet, en Dag vovede hun endog at sige ham imod. Fader Micoulin gav hende en Ørefigen, som slog Munden tilblods paa hende.

Om Aftenen, da Frederik kyssede hende, mærkede han, at hendes Mund var ophovnet, og spurgte hende heftigt, hvoraf det kom.

„Aa, det er Ingenting," sagde hun, „Fader gav mig en Lussing."

Der var en truende Klang i hendes Stemme. Men da Frederik blev hidsig og sagde, at det skulde han dog nok sætte en Stopper for, svarede hun:

„Nej, bryd Du Dig aldrig om det! det vedkommer kun mig ... Pyh! Det faaer vi ogsaa nok Hast paa engang!"

Hun talte aldrig til ham om de Prygl, hun fik. Men de Aftener, hvor hendes Fader havde tildelt hende en Revselse, hang hun sig endnu kjærligere end ellers om den unge Mands Hals, ligesom for at hævne sig over den Barskhed, hvormed hun blev opdraget.

I tre Uger var hun nu gaaet ud næsten hver Aften. Først havde hun taget alle mulige Forsigtighedsforholdsregler, men senere var der kommet en kold Dristighed over hende, og hun vovede Alt. Da hun fik en Følelse af, at Faderen havde fattet Mistanke, blev hun igjen noget forsigtigere og udeblev fra to Stævnemøder. Hendes Moder havde sagt hende, at Micoulin sov ikke om Natten; han stod op og gik fra den ene Stue til den anden. Der var ingen Tvivl — han havde lagt Mærke til, at hun gik ud. Men Frederiks bønfaldende Blikke bragte hende den tredie Aften til igjen at glemme al Forsigtighed. Henimod Klokken Elleve listede hun sig ud og lovede sig selv, at hun ikke vilde blive mere end en Time ude; saa tænkte hun, at Faderen, som jo nu laa i den første, dybe Søvn, ikke vilde mærke Noget.

Frederik ventede paa hende oppe under Oliventræerne. Hun talte ikke til ham om sine Bekymringer, men nægtede at gaa længere bort; hun var saa træt, sagde hun, hvad der jo forøvrigt var sandt nok, eftersom hun ikke kunde sove om Dagen. De satte sig da paa deres gamle Plads, med Udsigt over Havet og ligeoverfor det oplyste Marseille. Blinkfyret tændtes og slukkes; Naïs sad og saae op paa Frederik, med Hovedet støttet mod hans Skulder, og faldt tilsidst isøvn. Saa rørte den unge Mand sig ikke af Pletten; han vilde lade hende faae nogle Øjebliks Hvile. Men lidt efter lidt fik Trætheden ogsaa Bugt med ham, og hans Øjenlaage faldt til. Med hinanden under Armen sad de der under den stjernebesaaede Himmel, og deres regelmæssige Aandedræt lød ud i Nattens Stilhed.

Man hørte kun de grønne Græshoppers glasskarpe Hvislen — ellers ikke en Lyd. Havet sov som de unge Elskende. Da traadte en mørk Skikkelse frem fra Træernes Skygge og nærmede sig langsomt: det var Fader Micoulin, som var vaagnet og havde fundet Naïs' Kammer tomt. Han var saa gaaet ud og havde for en Sikkerheds Skyld taget en lille Øxe med sig. Da han opdagede Parret henne under Oliventræet, hvor de som en sort Masse aftegnede sig mod Jorden, klemte han omkring Øxeskaftet og listede sig hen imod dem. En rasende Forbitrelse steg op i den haardhjertede Mands Sind, der vaagede saa skinsygt over sin Myndighed. Han løftede Øxen, for at hugge dem Begge ned. Men de rørte sig ikke, han kunde gaa helt hen til dem og bukke sig og se dem ind i Ansigtet. Han havde nær givet et Skrig fra sig og trak med Lynets Fart Øxen til sig: Manden, som sad der, var hans unge Herre! Nej, nej, ham kunde han ikke uden videre hugge ned; hans Blod — ovenikjøbet udgydt paa dette Sted, som vilde bevare Sporet deraf — kunde komme ham altfor dyrt at staa. Han rettede sig og trak sig lidt tilbage; hans solbrændte Ansigt, som Forbitrelsen gjorde endnu mere rynket, blev stivt og fortrukkent, medens han stod og grundede. En Bonde snigmyrder aldrig sin Herre, af den Grund, at Herremanden ogsaa efter sin Død er stærkere end han; nej, han kvæler ham, han hævner sig, saa der ikke bliver et eneste Bevis imod ham. Og Fader Micoulin havde Selvbeherskelse nok til at kunne tæmme sin Brutalitet; han bøjede Hovedet, listede sig bort som en Ulv og lod det elskende Par sove videre.

Da Naïs lidt før Daggry vendte hjem, yderst urolig over at hun havde været saa længe borte, fandt hun sit Vindue og sit Værelse ganske saaledes, som da hun forlod Huset. Under Frokosten saae Micoulin ligegyldigt paa hende, medens hun gnavede sit Stykke Brød i sig. Saa slog hun sig til Ro igjen: Faderen havde aabenbart Intet mærket!

IV.

„Vil De aldrig mere med ud at sejle, Hr. Frederik?" spurgte en Dag Fader Micoulin.

Fru Rostand sad ude paa Terrassen i Fyrretræernes Skygge og arbejdede paa et Broderi; Sønnen havde lagt sig ned ved hendes Fødder og fordrev Tiden med at stritte med Smaasten.

„Nej min Tro, om jeg vil!" svarede han. „Jeg begynder at blive doven."

„Det er en stor Fejl af Dem, Hr. Frederik," erklærede den Gamle. „Igaar var Ruserne helt fulde af Fisk ... nu i disse Dage kan man fange ligesaa mange, det skal være ... De kan tro, det vilde more Dem at se. Tag nu med ud imorgen!"

Han saae saa godmodig ud, at Frederik, som af Hensyn til Naïs ikke gjerne vilde gjøre ham altfor meget imod, tilsidst gav efter:

„Naa lad gaa da!" sagde han. „Men De kommer skam til at vække mig; for ved det Lag Klokken Fem sover jeg ellers som en Sten."

Fru Rostand saae op fra sit Arbejde med et lidt uroligt Blik.

„Men vær endelig forsigtige!" mumlede hun. „Jeg er altid saa angst, naar I er ude paa de Toure."

Den følgende Morgen stillede Fader Micoulin og kaldte paa Hr. Frederik; men Hr. Frederiks Vindue blev ved at være lukket. Saa sagde den Gamle til Datteren med en særegen Betoning, som hun dog ikke lagde Mærke til:

„Aa gaa Du derop! ... Kanske han hører Dig bedre."

Og det blev Naïs, som vækkede Frederik den Morgen.

Endnu helt søvndrukken slyngede han Armen om hendes Liv; men hun gjengjældte flygtigt hans Kys og skyndte sig ud af Værelset. Ti Minuter efter kom han ned, iført en graa Lærreds Dragt. Fader Micoulin sad ude paa Terrassens Brystværn og ventede taalmodigt.

„Det er lidt køligt," sagde han, „De skulde tage et Halstørklæde paa."

Naïs gik ind og hentede et Tørklæde. Saa steg de to Mænd ned ad den stejle Trappe, som førte ned til Kysten, medens den unge Pige blev staaende oppe paa Terrassen og fulgte dem med Øjnene. Da de vare komne ned, vendte Fader Micoulin sig om og saae endnu engang op efter Naïs; der lagde sig to dybe Rynker om hans Mundvige.

I det sidste Par Dage havde man havt den uhyggelige Nordostvind, Mistral'en. Den havde lagt sig den foregaaende Dags Aften; men nu ved Solopgang var det blæst op igjen, om end foreløbig ganske svagt. I den tidlige Morgenstund vuggede Havet, skinnende blaat, i sagte Dønninger under de pludselige Vindstød, som satte det i Bevægelse; de første skraa Solstraaler forgyldte Bølgekammene, saa det saae ud, som om smaa Lygtemænd hoppede afsted paa dem. Himlen var næsten hvidlig og blank som Krystal. Inde i Bugten aftegnede Marseille sig saa tydeligt, at man gjerne kunde have talt Vinduerne i Husenes Façader; Klipperne langs Kysten derimod spillede i et fint rosenrødt og gulligt Skjær.

„Vi faaer os nok en ordenlig Gyngetour, før vi kommer hjem," sagde Frederik.

„Ja maaske," svarede Fader Micoulin tørt.

Han roede i Taushed, uden at se sig om. Den unge Mand sad et Øjeblik og stirrede paa hans runde Ryg, medens han tænkte paa Naïs; foruden Ryggen kunde han ikke se Andet af den Gamle end en solbrændt Nakke og Flipperne af et Par røde Øren, hvori der hang gule Ringe. Saa bøjede han sig ud over Rælingen og morede sig en Stund med at se ned i Dybet, der ilsomt veg forbi under den farende Baad. Men Strømmen vidskede Billedet ud, kun store Havplanter drev strittende forbi som Druknedes Haar. Han blev lidt forknyt, næsten en Smule forskrækket.

„Hør, Fa'er Micoulin," begyndte han igjen, efter en temmelig lang Pause, „jeg synes, Blæsten tager til. Vær endelig forsigtig . . . Husk paa, jeg svømmer som en Kampesten."

„Ja, jeg veed det nok," svarede den Gamle tørt.

Og han blev ved at ro, ensformigt og roligt, idet han snart strakte Armene ud og snart atter trak dem til sig. Baaden begyndte at gynge, de smaa Lygtemænd paa Bølgekammene vare blevne til Skumtoppe, som snurrede afsted for Vindens Pidsk. Havet mørknedes under den blege Himmel.

Frederik vilde ikke tilstaa, at han var angst; men han følte sig kun saare lidt beroliget og havde gjerne givet Meget til, at det var gaaet hjem efter. Tilsidst blev han utaalmodig og udbrød:

„Men hvor Fanden har I ogsaa faaet puttet Jere Ruser hen idag? . . . Skal vi helt over til Algier efter dem?"

Fa'er Micoulin svarede igjen ganske sindigt:

„Nu er vi der strax, nu er vi der strax."

Saa paa eengang slap han Aarerne, rejste sig op i Baaden og spejdede ud efter Bøjerne; men han maatte ro et Par Minuter til, før han kom ind mellem de Kork-Bøjer, som angav, hvor Ruserne laa. Inden han imidlertid gav sig til at trække op, stirrede han ufravendt et Par Sekunder ind mod Kysten, hvor Blancarde viste sig. Frederik saae i samme Retning som han og skjelnede tydeligt noget Hvidt oppe under Fyrretræerne: det var Naïs, som var bleven staaende ude paa Terrassen, og hvis klare Kjole man kunde skimte. Fader Micoulin nikkede umærkeligt og ligesom for sig selv.

„Hvormange Ruser er der?" spurgte Frederik.

„Femogtredive . . . Der maa være Ordenlighed i Alt."

Han greb den nærmeste Bøje og gav sig til at trække den første Ruse op. Der var umaadeligt dybt, det saae ud, som om Rebet aldrig skulde faae Ende. Langt om længe viste dog Rusen sig saavelsom den store Sten, som holdt den nede ved Bunden. Ligesaa snart den kom op af Vandet, gav de tre Fisk, som vare fangne i den, sig til at spjætte ligesom Fugle i et Bur. Det lød næsten, som om de slog med Vinger. I den anden Ruse var der Ingenting. Men i den tredie fandtes der ved et sjeldent Tilfælde en stor Søkrebs, som daskede ganske voldsomt med Halen. Saa blev Frederik ivrig, glemte sin Angst, bøjede sig ud over Rælingen og ventede med Hjertebanken paa de følgende Ruser. Hvergang han hørte denne Lyd, der lignede Vingespjætten, grebes han af den Sindsbevægelse, som bemægtiger sig Jægeren i det Øjeblik, da han skal til at nedlægge et Stykke Vildt. En efter en blev saa Ruserne trukne ind i Baaden, Vandet drev af dem — endelig vare de der alle femogtredive. Der var idetmindste tyve Pund Fisk i Kurven, hvad der maa betragtes som en ypperlig Fangst i Marseillebugten, mellem hvis tause Beboere der af forskjellige Grunde, men navnlig ved Anvendelsen af Net med altfor smaa Masker, er blevet ryddet frygteligt op allerede for lang Tid siden.

„Saa! nu er det forbi," sagde Fader Micoulin. „Saa kan vi se at komme hjem."

Han havde stablet Ruserne yderst omhyggeligt op bag i Baaden. Men da Frederik saae, at han gjorde Sejlet løs, blev han atter urolig og sagde, at i saadant et Vejr var det meget klogere at ro ind. Den Gamle trak paa Skuldrene. Han vidste nok, hvad han gjorde. Før han foldede Sejlet ud, saae han endnu engang over mod Blancarde. Naïs i den hvide Kjole stod der stadig.

Hvad der saa skete, gik som et Lyn. Da Frederik senere vilde forklare sig, hvordan det Hele var kommet, kunde han ikke huske Andet, end at et pludseligt Vindstød havde taget i Sejlet, og at saa Alting var blevet væltet hovedkulds ud i Havet. Hans eneste Indtryk var: en isnende Kulde og en ubeskrivelig Angst. At han blev frelst, skyldtes et rent Mirakel: han var kommen til at ligge lige ovenpaa de sammenbundne Ruser, og de havde som en Slags Flaade holdt ham oppe. Fiskere, som havde seet Ulykkestilfældet, skyndte sig ud og fik saa vel ham ombord som Fader Micoulin, der allerede var svømmet et godt Stykke ind imod Kysten.

Fru Rostand sov endnu. Man fortaug for hende, hvilken Fare hendes Søn havde svævet i. Nede ved Foden af Terrassen traf Frederik og Fader Micoulin, der Begge drev af Vand, Naïs, som havde været Vidne til Dramaet.

„Saadant et forbandet Uheld ogsaa!" brummede den Gamle. „Vi havde faaet Ruserne ind og skulde lige til at vende om . . . Det er, som den Onde kunde havt en Finger med i det!"

Men Naïs, der var meget bleg, saae stivt paa Faderen.

„Javist saa," mumlede hun, „det er ligesom den Onde kunde havt en Finger med i det . . . Der er bare det, at

naar man vender imod Vinden, veed man nok, hvordan det gaaer."

Saa foer Fader Micoulin op:

„Hvad staaer dit Dovendyr der og gaber efter? . . . Kan Du ikke se, at Hr. Frederik ryster af Kulde . . .? Skynd Dig at faae ham ind!"

Den unge Mand slap med at holde Sengen den Dag. Til Moderen sagde han, at han havde Hovedpine . . . Den følgende Dag var Naïs besynderlig alvorlig. Hun vægrede sig ved at komme til et nyt Stævnemøde; men da hun om Aftenen mødte Frederik ude i Vestibulen, slyngede hun af sig selv Armene om hans Hals og trykkede sig lidenskabeligt op til ham. Forøvrigt omtalte hun aldrig for ham med et Ord den Mistanke, som havde grebet hende; hun vaagede blot fra hin Dag utrætteligt over ham. Saa — da der var gaaet en Uges Tid — begyndte hun atter at tvivle. Der var ikke det Mindste at mærke paa Faderen; ja han var endog bleven mere medgjørlig og bankede hende ikke saa tidt som før.

Sluttes.

Fra den sammenlignende Litteraturforskning.

Af cand. mag. Kr. Nyrop

I.

Kilderne til „Konen med Æggene".

Blandt alle H. C. Andersens poetiske Smaafortællinger er „Konen med Æggene" uden Tvivl den, der efterhaanden er bleven mest bekjendt og har vundet den største Yndest. Vi have vist alle i vor Barndom læst om den „Kone paa Landet, der havde en Høne blandt Andet," og moret os fortræffeligt over, hvorledes hun „regnede efter, hvor godt hun fik sine Æg betalt." For Æggene vil hun kjøbe Høns og saaledes efterhaanden søge at lægge sig en Hønsegaard til; derefter sælger hun Kyllingerne, kjøber sig „to Gæs og et lille Faar" og begynder paa en Handel med Fjer og Uld, og bedre og bedre Handelen gaaer — stadigt i hendes egne Tanker, vel at mærke — saa at hun tilsidst faaer Raad til at kjøbe sig en Gaard. Nu melde Frierne sig, men de modtages ikke særdeles naadigt:

„Jeg bliver saa fornem, saa stolt og saa fin,
Jeg taaler ikke den mindste Snakken,
Jo, jeg skal vide at knejse med Nakken!"
Og ret som hun sagde, det gjorde hun saa —
Klask! Æggene der paa Jorden laa!
Med dem den hele Lykfalighed faldt,
Og det var i Grunden slet ikke saa galt.

Dette fortræffelige Digt morede os, da vi sad paa Skolebænken, og dets friske og livlige Kolorit skaffer os den samme ublandede Nydelse, hver Gang vi senere i Livet gjennemlæse det. Det ansees med Rette for et af de fortrinligste Digte, som H. C. Andersen har frembragt i den fortællende Art, og en saadan anerkjendende Dom kan ikke siges i mindste Maade at forringes eller tabe noget af sin Berettigelse, naar det bliver paavist, at han ikke selv har opfundet Emnet, men laant det fra et andet Lands Litteratur. Det forholder sig med dette Digt som med mange af hans Eventyr (f. Ex. Rejsekameraten, Store Klaus og lille Klaus, Klods-Hans og flere andre): det er kun Iklædningen, den rent ydre Form, der tilhører ham, selve Tankegangen og Handlingen derimod ere Laan, sjeldent fra denne eller hin Forfatter, men som oftest fra den store Mængde af Folkesagn og Eventyr, Fabler og fromme Legender, der ikke længere tilhøre noget bestemt Folk, men som i Tidernes Løb ere blevne Nationernes litteraire Fælleseje. En stor Del — for ikke at sige den største Del — af disse Overleveringer, der i Aarhundreder paa forskjellig Maade have forplantet sig fra Slægt til Slægt, kan nu med større eller mindre Sikkerhed forfølges tilbage til Indien og gjenfindes her i gamle Samlinger af Fabler og Smaafortællinger, hvoraf endel ere opstaaede under Indflydelse af Buddhaismen, endel derimod gaa endnu meget, meget længere tilbage i Tiden, hvilket jeg haaber i en følgende Artikel om et bekjendt dansk Folkeeventyr at kunne eftervise.

Jeg behøver neppe at gjøre opmærksom paa, hvor interessant og lærerigt det er saaledes at forfølge Sporene af en enkelt Fortælling paa dens lange Vandring gjennem de forskjelligste Landes Litteratur; foruden at man herved faaer Lejlighed til at følge Verdenslitteraturen i dens historiske Udvikling, vil man tillige paa en let og underholdende Maade se, hvorledes de forskjellige Nationers Sæder og Smag mere eller mindre tydeligt træde frem og afmale sig i de Forandringer, som Fortællingen efterhaanden undergaaer.

Jeg har i Dag som Exempel valgt en lille Fortælling, der efter den Form at dømme, under hvilken den er almindelig kjendt her hjemme, meget godt kunde være af dansk Oprindelse og ikke i mindste Maade røber, at den oprindelig stammer fra Indien, og at den først er naaet op til os efter at have vandret gjennem mange Landes Litteratur.

I Pantschatantra (ɔ: de fem Bøger), en gammel Samling indiske Fortællinger og Fabler, fortælles imidlertid Følgende: „Der levede engang en Brahmin ved Navn Svabhavakripana; denne havde ved at tigge efterhaanden samlet sig en stor Mængde Ris, som han lagde i en Krukke. Denne Krukke hængte han op over sin Seng, og med Øjnene stift hæftede paa den om Natten, tænkte han: Denne Krukke er nu fuld af Ris; hvis der indtræffer Hungersnød, vil jeg kunne sælge den for hundrede Roupier, og herfor kan jeg kjøbe mig en Ged og en Gedebuk. Disse ville faae Kid, og jeg vil snart have en stor Flok, for hvilken jeg kjøber mig nogle Køer. Naar Køerne have faaet Kalve, sælger jeg dem for Bøfler og disse igjen for Heste. For Hestene vil jeg kunne faae mange Penge, og jeg vil da kjøbe mig et Hus. En Dag kommer saa en Brahmin og giver mig sin Datter tilægte, og hun bringer mig en stor Medgift. Hun vil ogsaa føde mig en Søn, som skal hedde Somasarman, og naar han er bleven stor nok, lader jeg ham ride Ranke paa mit Ben. Jeg tager da en Bog og sætter mig en Dag til at læse ved Stalden; Drengen seer mig og skynder sig bort fra sin Moder hen til mig for at ride Ranke. Han kommer imidlertid for nær til Hestene, og opfyldt af Vrede raaber jeg til min Kone: „Pas paa Drengen"; men hun staaer og tænker paa Husholdningen og hører ikke, hvad jeg siger; saa vil jeg staa op og give hende et Spark, saaledes . . . I det Samme slaaer han ud med Benet og knuser Krukken; al Risen falder ned over ham og gjør ham ganske hvid."

Saaledes seer den indiske Prototype til „Konen med Æggene" ud, og som man vil have bemærket, fjerner den sig ikke saa lidt fra den moderne danske Version. Vor gode Bondekone, der paa Vejen ind til Kjøbstaden, hvor hun vil sælge en Kurv med Æg, anstiller nogle temmelig dristige Beregninger over, hvor mange Penge hun vel kan fortjene,

og hvortil hun vil anvende disse Penge, er bleven til en fattig indisk Brahmin, der maa tigge for sit Livs Ophold og en Dag har indsamlet saa meget Ris, at han af Glæde over sin rige Høst henfalder i Betragtninger over, hvor store Fordele han kan drage af den, „hvis der bliver Hungersnød i Landet". Som det var at vente, ere saaledes Personerne og Scenen for Begivenhederne helt forskjellige, ligesom ogsaa en Række Detailler i Fortællingens Gang, men Hovedtanken, den inderste Kjærne i Fortællingen, er uforandret den samme og kan træffende og kortfattet gjengives med det engelske Ordsprog: „Tæl ikke dine Kyllinger, førend de ere udrugede" (Count not your chickens before they be hatched).

Vor Fortælling findes endvidere i en anden indisk Eventyrsamling, Hitopadesa, der tildels maa betragtes som værende udgaaet fra den ovenfor omtalte Pantschatantra. Rammen om Fortællingen er imidlertid bleven ikke saa lidt forandret, og jeg vil derfor meddele ogsaa denne Version fuldstændigt:

„I Byen Devikatta levede en Brahmin ved Navn Devasarma. Denne fandt ved den store Solhvervsfest et Fad med Ris, som han tog med sig ind i en Pottemagers Boutik. Overvældet af Varmen lagde han sig her ned i en Krog for at sove til Middag, og for at kunne forsvare sit Fad Ris beholdt han sin Stok i Haanden. Imidlertid faldt han isøvn og begyndte at drømme: „Hvis jeg sælger dette Fad Ris, faaer jeg ti Kapardaka for det; jeg vil da kjøbe Krukker og Fade og saaledes efterhaanden søge at forøge min Kapital. Jeg vil handle med Betel, Klæder og andre Varer, indtil jeg tilsidst bliver umaadelig rig, og jeg vil da gifte mig med fire Kvinder, af hvilke den yngste og skjønneste skal være min Yndlingshustru. De andre ville da blive fornærmede og yppe Kiv med hende, men herover bliver jeg vred og tager en Stok for at prygle dem ordenligt igjennem". Idet han talte saaledes, slog han ud med Stokken, saa at hans Fad og meget andet Leertøj, der fandtes i Boutiken, blev fuldstændig knust. Da Pottemageren hørte denne Larm, skyndte han sig ud i Boutiken og jog Brahminen bort med Skjældsord. Derfor siger jeg: „Den, der bygger Planer i Fremtiden og iforvejen glæder sig over dem, vil se sin Glæde forvandles til Sorg ligesom Brahminen, der sønderslog Fadene."

Her er det rent komiske Element blevet endnu stærkere pointeret end i den forrige Version, og det paa en saa heldig Maade, at man vel maa sige, at Fortællingen i det Hele taget har vundet ved at iklædes denne nye Form; ligeledes synes ogsaa den indiske Lokalfarve at træde kraftigere frem i Hitopadesa-Texten, men trods disse Forandringer vil vist Ingen drage i Tvivl, at vi jo her have de første Spirer til H. C. Andersens „Konen med Æggene" eller til Fablen om «La laitière et le pot au lait» af Racines og Boileaus Ven og Samtidige, alle Franskmænds Yndlingsdigter, La Fontaine.

Spørgsmaalet bliver nu: hvorledes er dette Emne kommet til Europa og blevet bekjendt her? Svaret er paa den komparative Litteraturforskningsnuværende Standpunkt let at give. Pantschatantra blev i det 6. Aarhundrede efter Kr. oversat paa pehlevi (ɔ: middelalderlig Persisk) af Lægen Barzuyeh. Denne Oversættelse er vel senere gaaet tabt, men danner Grundlaget for den arabiske Bog „Calila og Dimna", som Abdallah ibn Almokaffa i Aaret 760 oversatte fra pehlevi, og det er nu fra „Calila og Dimna", at alle de senere europæiske, mere eller mindre forvanskede Oversættelser stamme. Endnu inden det femtende Aarhundrede finde vi saaledes Pantschatantra gjengivet paa Græsk, Latin, Hebraisk, Spansk og Tydsk og senere paa endnu flere Sprog. Det er gjennem disse Oversættelser, der versere under meget forskjellige Navne, at Europa i Middelalderen har gjort Bekjendtskab med den indiske Litteratur, og for at gjøre sig et Begreb om, hvor frugtbringende og betydningsfuldt dette Bekjendtskab har været, behøver man blot at huske paa, at de franske Fabliaux, Boccaccios Decamerone, Gesta Romanorum og mange andre Novellesamlinger næsten alle ere af indisk Oprindelse; naar man hertil føjer, at senere Digtere lige op til vore Dage paa forskjellig Maade have udbyttet Middelalderens Litteratur, turde det staa klart for Enhver, af hvor gjennemgribende Betydning den indiske Litteratur har været for Verdenslitteraturen overhovedet, og hvor rige og skjønne Frugter den maa have baaret, siden Tusinder af følgende Slægter stadigt have søgt tilbage til den og stadigt have fundet Hvile og Adspredelse i de samme Emner.

Jeg vender tilbage til vor Fortælling. Den findes i alle de nævnte Oversættelser og har naturligvis efterhaanden lempet sig efter de forskjellige Tiders og Landes Krav og saaledes mistet det meste af den oprindelige indiske Lokalfarve. Af Frygt for at trætte Læseren, skal jeg ikke gjennemgaa disse Forandringer i det Enkelte, men derimod tillade mig at hidsætte en Version, der har særlig Interesse, da den danner Grundlaget for La Fontaines ovenfor omtalte Fabel.

Den findes i en Samling latinske Smaafortællinger fra det fjortende Aarhundrede og lyder saaledes:

„En Bondekone havde en Dag givet sin Tjenestepige en Spand med Mælk, som hun skulde bringe til Byen og sælge. Undervejs beregnede hun, at hun kunde kjøbe en Høne for hvad hun fortjente paa Mælken. Hønen vilde lægge Æg, som skulde udruges til Kyllinger, og for disse vilde hun kjøbe et Svin o. s. v., o. s. v. „Naar jeg saa har samlet en Medgift, vil jeg ægte en eller anden rig Bonde, og jeg vil komme højt paa Straa." Medens hun saaledes pralede af sin fremtidige Lykke og tænkte paa, med hvor stor Stads hun vilde ride sin Mand imøde, begyndte hun at stampe i Jorden og raabe: Hyp, hyp, som om hun red paa en Hest; men i det Samme snublede hun og spildte al Mælken."

Denne Version er senere, i det sextende Aarhundrede, bleven oversat paa Fransk af Bonaventure des Periers, Dronning Margrethe af Navarras Sekretair, og findes i hans «Nouvelles récréations et joyeux devis», en Bog, som La Fontaine har kjendt og hyppigt benyttet. Bonaventure des Periers følger sit Forbillede temmelig nøje og begynder saaledes: „Enhver veed, at Alkymisterne altid love Guld og grønne Skove og give sig ud for at kjende Naturens Hemmeligheder bedre end alle Andre; men tilsidst blive dog alle deres Pralerier til Røg, og man kan derfor træffende sammenligne dem med den Kone, der bragte en Spand Mælk til Torvs og undervejs beregnede, hvad hun kunde fortjene," o. s. v.

Hvor yndet og almindeligt udbredt denne Fortælling har været paa den Tid, sees ogsaa deraf, at den er bleven iklædt en dramatisk Form. Desværre er dette Stykke, som saa mange andre gamle franske dramatiske Produktioner, gaaet tabt, men Rabelais omtaler det et Sted i sin Gargantua, hvor han i Dialogform fremstiller, hvorledes man skal bære sig ad med at erobre hele Verden, en bitter og bidende Satire paa Karl den Femtes mange Krigstog. Her fortælles Følgende: „En gammel Adelsmand, der havde været med i mange Krige, en rigtig Hugaf, hørte paa disse Samtaler og sagde tilsidst: „Jeg er meget bange for, at alle disse Foretagender ville komme til at ligne „Farcen om Mælkespanden", hvor en

Skomager drømmer, at han er bleven rig ved at sælge sin Mælk og bagefter, da han har slaaet Spanden i Stykker, ikke ejer saa meget, at han kan spise til Middag."

Som alt tidligere bemærket gjenfinde vi i det syttende Aarhundrede det samme Emne behandlet af La Fontaine i en fortræffelig lille Fabel. Om H. C. Andersen har havt Kjendskab til denne, da han skrev „Konen med Æggene", skal jeg ikke kunne afgjøre. De to Behandlinger divergere vel i forskjellige Punkter, saaledes drejer det sig i den franske om en Spand Mælk, i den danske derimod om en Kurv med Æg, men de staa iøvrigt hinanden temmelig nær. Jeg skal forresten ikke her indlade mig paa udførligere at drøfte deres indbyrdes æsthetiske Værdi; hvor fine og livlige La Fontaines Vers end ere, troer jeg dog, at en Sammenligning vil falde ud til Fordel for vor store Eventyrdigter.

Til Slutning skal jeg gjøre opmærksom paa, at det samme Emne endnu i vore Dage er godt kjendt i Tydskland og findes i det 30. Kapitel af en velbekjendt Folkebog om „Schildbürgernes vidunderlige, eventyrlige og uhørte Bedrifter". Disse „Schildbürgergeschichten" svare fuldstændigt, baade hvad Form og Indhold angaaer, til vore gode, danske Molbohistorier og ere af ikke ringe Interesse for den komparative Litteraturhistorie. Begyndelsen af Fortællingen, som den foreligger i de almindelige tydske Godtkjøbsudgaver, minder stærkt om Andersens Behandling. Man sammenligne selv. I Schildbürgerhistorierne hedder det: „Der var engang en Kone i Schilda, som kun havde een Høne; denne lagde et Æg hver Dag. Konen samlede Æggene, indtil hun havde faaet saa mange, at hun mente at kunne sælge dem for tre Groschen. Hun lagde da Æggene i en Kurv og gik til Markedet." Andersen skriver:

„Der var en Kone paa Landet,
Hun havde en Høne blandt Andet.
Nu — lægge Æg er Hønens Fag —
Og denne gav eet hver evige Dag;
Det var et Par Snese, da de blev talt,
Se, det fandt Konen ikke saa galt.
Hun dem forsigtigt i Kurven fik,
Tog dem paa Hovedet og gik."

Overensstemmelsen mellem de to Behandlinger er ganske vist iøjnefaldende, og, da der ogsaa i det Følgende er flere ikke uvæsenlige Lighedspunkter, er jeg meget tilbøjelig til at antage, at Andersen maa have havt Kjendskab til den tydske Folkebog, og at vi altsaa her staa overfor den direkte og umiddelbare Kilde til „Konen med Æggene".

Vi have nu i Hovedtrækkene gjennemgaaet vor lille Fortællings Udviklingshistorie; vi have gjort Bekjendtskab med de forskjellige Former, under hvilke den for over 2000 Aar siden fortaltes ved Ganges' Bredder, fulgt den paa dens Vandring til Europa og seet, hvad den her er bleven til under moderne Digteres Behandling. De ydre Former have vexlet efter de forskjellige Landes og Tiders Krav, men Grundtanken, at man ikke maa være altfor dristig med sine Fremtidsplaner, er uforandret forbleven den samme. „Konen med Æggene" oplyser saaledes paa en fortræffelig Maade, af hvor stor Betydning den indiske Litteratur har været for den europæiske. Jeg haaber i nogle følgende Artikler at komme tilbage til det samme Emne.

Theatrene

Folketheatret har bragt til Opførelse, første Gang til Fru Holsts Benefice, Alexander Dumas den Yngres bekjendte Komedie «L'Etrangère» i en Oversættelse af Hr. S. Abrahams, der fører den ikke ganske heldige og for danske Tilskuere ikke tilstrækkelig karakteriserende Titel „Den Fremmede". Vi tro ikke, at dette Stykke nogensinde vil opnaa stort mere end en succès d'estime paa nogen dansk Scene, og det vil ikke paa langt nær for Folketheatrets Direkteur blive et saadant Kassestykke, som dets Forgænger „Haandværkerliv", højlovlig Ihukommelse, ubestridelig viste sig at være; men det er dog ligefuldt et af den Art dramatiske Arbejder, som en Theaterchef fortjener Ros for at have ført frem, dels fordi det i sig er en interessant Prøve paa moderne fransk Skuespildigtning, dels fordi det stiller Personalet alvorlige og betydelige Opgaver til Løsning.

«L'Etrangère» hører til den franske Nationalskuepladses Repertoire og opførtes første Gang i Vinteren 1875—76, i den samme Saison, da ogsaa Emile Augiers „Mme. Caverlet" og Paillerons lille gratieuse Proverbe «Petite pluie» gik over Scenen henholdsvis paa Vaudevilletheatret og Théâtre français og det fransk-russiske «Les Danicheff» gjorde Furore paa Odéon. Det gjorde Lykke hos Publikum, der Aften efter Aften fyldte Comédie français' Sal for at beundre Sarah Bernhardts Spil i Titelrollen og den ældre Coquelins som Hertugen af Septmonts, men til Gjengjæld faldt Kritiken ned over dets Forfatter med et Utal af Indvendinger og Anker. Forsaavidt havde baade de strenge Kritikere og Publikum Ret; thi seet baade fra et ethisk og et æsthetisk Dommerstandpunkt indeholder «L'Etrangère», som det er blevet sagt, ligesaa mange Fejl og Synder som Scener, men trods dette, trods den Omstændighed, at vi ikke kunne nære ringeste Sympathi for en eneste af de Personer, for hvilke Forfatteren vil, at vi skulle have Noget tilovers, saa er der dog faa eller ingen Stykker af det moderne franske Theater, der udøve en saa forunderlig betagende Virkning paa Tilskueren som just dette. En bekjendt fransk Kritiker, Emile Montégut, der iøvrigt ikke i nogen væsenlig Henseende danner nogen Undtagelse fra hele den øvrige Kritik med Hensyn til sine Anskuelser om det omhandlede Drama, skriver Følgende: „Der aander igjennem det en højst ejendommelig dramatisk Duft, varmende og berusende, noget af samme Art som Tuberosens Duft eller Duften af stærke gjærende Drikke, der efter faa Øjeblikkes Forløb ligesom svøber sig om En, stiger En til Hovedet og giver En som et villieløst Bytte i Armene paa den fuldstændigste Hallucination. Alt i dette Stykke virker hen imod dette Maal: Personernes Repliker minde om Lyden af Kugler, der falde til Jorden, eller om skarpe Klinger, der krydses, Følelserne have ligesom en Smag af stærk Plantegift, og de enkelte Situationer frembringe hos Tilskueren den samme underlige, ligesom fra Hjertet til Hjernen stigende Fornemmelse af Svimmelhed, der griber En, naar man befinder sig ved Randen af en dyb Afgrund." Hvad Montégut igjennem disse maaske lidt vel outrerede Ytringer har ville, gjøre opmærksom paa, det er den egne Følelse af Betagethedt som Stykket fremkalder hos Tilskueren, en Følelse, der, saa langt den paa den ene Side er fjernet fra den rent æsthetiske, ublandede og rolige Nydelse af et skjønt Digterværk, paa den anden Side intet har fælles med den usunde Spænding, hvori vi hensættes ved et blot og bart Sensationsstykke uden dybere eller vækkende Indhold. Spændende i dette Ords egenlige Forstand er «L'Etrangère» nemlig aldeles ikke. Vi vide saa overordenlig godt paa Forhaand, hvorledes det Onde og den, der staaer som dettes Repræsentant i Stykket, til Slutningen vil bukke under for det Gode, Maaden, hvorpaa Dødsstødet føres, kommer os blot lidt uventet, og Forfatteren sørger til Overflod mangfoldige Gange for at fortælle os igjennem sit Talerør, Doktoren, hvad Enden vil blive; men trods dette og trods den Omstændighed, at den i og for sig

ikke meget betydelige eller indviklede Handling skrider frem med en uforholdsmæssig Langsomhed, der under andre Forhold vilde virke trættende og sløvende paa Tilskueren, saa formaaer Stykket dog helt igjennem at holde ham i Aande, thi det lægger med Heftighed Beslag paa og fordrer hans udelte Opmærksomhed.

Den ugunstige Kritik, som Stykket som sagt ved sin første Fremkomst blev udsat for, formaaede dog ikke at gjøre det franske Publikum lunkent ligeoverfor det, og saavidt os bekjendt har det ikke været ude af det faste Repertoire paa Théâtre-Français uden maaskee for en forholdsvis kortere Tid. Der er nu imidlertid Forskjel paa Paris og Kjøbenhavn, paa det Publikum, der samles i Théâtre-Français, og det, der fylder den lille, trods den nye Ventilation dog lidt beklumrede, Sal paa Nørregade; det sidste maa altid, som Helhed og Enhed betragtet, staa væsenlig fremmed ligeoverfor Stykker af den Natur som «L'Etrangère»; det mangler, og vistnok heldigvis for det, altfor mange nødvendige Forudsætninger for ret at kunne forstaa, hvad det er, Forfatteren svinger sin Svøbe imod, og derfor vil „Den Fremmede" aldrig blive til noget Kassestykke paa Folketheatret.

Om Udførelsen skulle vi fatte os i al Korthed. Kun Fru Holst og for en stor Del ogsaa Fru Borchsenius formaa at fylde helt ud i deres Roller henholdsvis som Mrs. Clarkson og som Hertuginden, ja Fru Holsts Spil, der, hvis vi ikke gjætte meget fejl, i Et og Andet vistnok er paavirket af Sarah Bernhardts, hæver sig paa sine Steder til noget virkelig Fint og overlegent Dygtigt, ved Siden af hvilket Størstedelen af de øvrige Rollehavendes Præstationer, hvor megen Flid de end øjensynlig have anvendt paa Indstuderingen, absolut maa træde i Skygge.

Hr. Abrahams' Oversættelse synes at være god; en og anden vel dristig Replik kunde dog maaske uden Skade have været strøget, og paa et enkelt Sted forekom det os, at Oversætteren ved just at udelade Noget havde lagt en anden Mening ind i en af Hertugindens Repliker end Dumas, men muligvis tage vi fejl.

Paa Lørdag den 17. April giver et Medlem af en meget bekjendt Kunstnerfamilie en Forestilling paa Folketheatret, til hvilken Billetter til Theatrets sædvanlige Priser faaes hos Kittendorff & Aagaards Eftflgr. Kjøbmagergade 15, samt Forestillingsdagen i Folketheatret fra Kl. $9^1/_2$—$11^1/_2$ til forhøjet og fra Kl. 12 til ordinair Pris. Programmet er meget lovende, idet det foruden adskillige mindre Numre indeholder „En Søndag paa Amager" med en særlig interessant Rollebesætning og indledes med en Prolog-Komedie af Fritz Holst, betitlet „Saadan gik det til" og ved sin Personliste bebudende en Spøg af højst pikant Art.

Musik

Som sædvanlig ophobe Koncerterne sig ogsaa iaar i Saisonens Slutning. Vore Koncertforeninger have endnu adskillige Restancer, og medens mere og mindre private Koncerter idelig finde Sted, gjæster os i disse Dage det musikalske Publikums forlængst erklærede Yndling Fru Norman-Neruda og den mærkværdige 14aarige Violinvirtuos Maurice Dengremont. Den 3. Soirée for Kammermusik af Medlemmer af det kgl. Kapel gaves Fredag den 2. ds. i Kasinos tæt besatte mindre Sal og bød af klassiske Mesterværker Schuberts Oktet, Op. 166, der af d'Hrr. Schiørring, Tofte, Chr. Petersen, Rüdinger, Blauhut, Mathiasen, Høyberg og Guldbrandsen fik en i enhver Henseende rosværdig Udførelse, samt Mozarts bekjendte Kvartet i G-Mol for Piano, Violin, Bratsch og Violoncel, som godt fortolket af d'Hrr. Lembcke, Schiørring, Chr. Petersen og Rob. Hansen sluttede Soiréen. Mellem disse to Hovednumre hørtes „Tre Fantasistykker" af Hr. Orla Rosenhoff, komponerede for Obo og Piano og med stor Dygtighed foredragne af d'Hrr. Schiemann og Otto Bendix. Desuagtet formaaede disse Stykker ikke at vække synderlig Interesse. Den vokale Afvexling ydede Fru Schønberg med nogle af Heises efterladte Dyveke-Sange, som modtoges med Bifald, uagtet Sangerinden ikke var saa heldigt disponeret, at hendes Foredrag af disse kunde regnes til hendes bedste Præstationer.

Aftenen efter havde Studentersangforeningen i Kasinos store Sal samlet en talrig Tilhørerkreds ved en vellykket Koncert, som gaves til Fordel for et fornylig grundlagt Hjem for gamle og trængende Musikere. Det var især Foreningens Korsange af dens eget Repertoire, der gjorde Lykke, og et Par maatte gjentages. Disse Præstationer vare i Virkeligheden ogsaa ualmindelig gode. Forøvrigt gaves en ikke særlig fremragende Kantate af Mendelssohn, komponeret for Mandskor og Blæseinstrumenter til en Hundredaarsfest for Bogtrykkerkunstens Opfindelse, Hartmanns Ouverture til „Liden Kirsten" og Gades Festmusik fra Universitetsjubilæet, hvori Musikforeningens syngende Damer, Frøknerne Julie Schou og Christensen og Hr. Simonsen assisterede. Kgl. Skuespiller Madsen skilte sig heldigt fra Recitationen mellem Vokalnumrene.

I Mandags Aftes gav Musikforeningen sin 4. Abonnementskoncert, der bestod af Kammermusik. Mozarts Strygekvintet i C-Mol, smukt udført af d'Hrr. Tofte, Hilmer, Schiørring, Chr. Petersen og Rob. Hansen, aabnede Koncerten, og Mendelssohns Trio ligeledes i C-Mol for Piano, Violin og Violoncel sluttede den. Medens Frk. Fernanda Henriques og d'Hrr. Hilmer og Rob. Hansen alle bidrog heldigt til en smuk Løsning af Opgaven, maa dog Hr. Hilmers Udførelse af Violinpartiet særlig fremhæves. Fremdeles hørtes Schumanns „Stücke in Volkston", Op. 102, for Violoncel og Piano, særdeles tiltrækkende Stykker, som foredroges med stor Dygtighed af d'Hrr. Rob. Hansen og Holger Dahl. Den baade i Henseende til Opfattelse og Teknik omhyggelige og sikre Behandling af Violoncelpartiet paaskjønnedes med stærkt Bifald og Fremkaldelse. En ny Komposition af Jul. Bechgaard „Valpladsen", Digt af Carl Andersen, var Aftenens eneste Vokalnummer. Den forekommer os neppe at staa saa højt som Hr. Bechgaards for nogle Aar siden i Musikforeningen hørte Sangcyklus „Sømandsliv", hvis Text maaske ogsaa er gunstigere for den musikalske Behandling. Pianopartiet, som synes noget overvældende, forledte vistnok Hr. Simonsen, der forøvrigt havde smukke Momenter, til at forcere sine Stemmemidler mere, end det var heldigt.

Samme Aften hørtes efter Theaterforestillingen i Kasinos store Sal den højst interessante unge Violinvirtuos Maurice Dengremont, der ligesom for et Par Aar siden i det kgl. Theater vakte Tilhørernes stærkeste Bifald ved sit modne Foredrag og sin ypperlige Teknik, der ganske lader glemme, at han kun er 14 Aar. Pianisten Robert de Blanc, som ledsagede ham, vandt ogsaa fortjent Bifald.

Litteratur

Vi henlede Opmærksomheden paa nogle større, for kortere eller længere Tid siden afsluttede Værker, som der ved en fornyet Subskription er givet Publikum Lejlighed til at erhverve paa en lempelig Maade. P. G. Philipsens Forlag har saaledes udstedt ny Subskription paa Adam Paulsens

„Naturkræfterne, deres Love og vigtigste Anvendelser." Dette omfangsrige Værk paa henved hundrede Ark med omtrent 900 Textbilleder, 12 Kort og 4 Farvetryk var meget længe om at naa sin Fuldendelse; et Blik paa den righoldige Indholdsfortegnelse giver imidlertid en gyldig Undskyldning for Værkets langsomme Fremadskriden i sin Tid, og som der jo ved Alting ogsaa er en god Side, har Værket ved den omtalte Udgivelsesmaade ikke blot vundet i omhyggelig Udarbejdelse, men ogsaa kunnet medtage de seneste Resultater af det ivrige og paa Overraskelser rige Arbejde paa de Omraader af Naturvidenskaben, der behandles her. Under Hovedafsnittene: Tyngden, Legemernes indre Sammensætning og Kræfter, Lyden, Lyset, Magnetismen, Elektriciteten, Varmen, Energi og Jordklodens Fysik, underkastes her alle Naturlærens enkelte Sider en ligesaa omhyggelig og udførlig som populair og for den almindelige Dannelse fattelig Behandling, saa at Fremstillingen ikke blot har Betydning som en samlet fysisk Encyklopædi for Videnskabsmanden, men ogsaa, ved sin stadige Paavisning af de videnskabelige Resultaters Anvendelse i det praktiske Liv, for Industridrivende og Handlende, der ikke ville nøjes med at blive staaende ved deres Fags ydre Fænomener, men have Trang til at erhverve sig den fulde Forstaaelse af deres daglige Gjerning ved at se den i dens Forbindelse med Naturlovene. „Wer Vieles bringt, wird Manchem Etwas bringen", kunde staa som Motto paa dette betydelige Værk, der nu udgives paany i 32 Leveringer à 85 Øre.

Forlagsbureauet indbyder til ny Subskription paa Cantu's „Verdenshistorie", bearbejdet paa Dansk af Professor E. Holm og cand. phil. Ph. Weilbach. Cesare Cantu's «Storia universale» er et monumentalt Værk i den italienske Litteratur og har ogsaa udenfor denne tildraget sig almindelig Opmærksomhed som en historisk Fremstilling, hvor en rolig og kritisk Opfattelse af Verdenshistoriens Gang er forenet med en ualmindelig stilistisk Evne og Flugt i Fremstillingen. Hvad der særlig gjør denne historiske Læsning tiltalende, er den Plads i Skildringen, som Forfatteren tildeler de aandelige Bevægelser i Folkeslagenes Udvikling, den egenlige Kulturhistorie ikke blot med dens krigerske, men ogsaa med dens fredelige Betingelser: Handels- og Kolonisationsforetagender, det religieuse Liv, Kunstens og Litteraturens Fremvæxt. Selvfølgelig maa Nordens og særlig vort lille Fædrelands aandelige og politiske Førelse spille en tilbagetrukken Rolle i den italienske Historikers Fremstilling af Menneskehedens Udviklingsgang, men herpaa har den danske Udgave bødet ved Prof. Holms Fremstilling af de skandinaviske Landes Historie, ligesom Værket fra samme Haand er suppleret med en Fortsættelse af Cantu's Værk fra 1848 til 1863; et fuldstændigt Register letter paa en meget praktisk Maade Brugen af Værket som Haandbog. — I den nye Subskription udkommer Cantu's Verdenshistorie i 53 maanedlige Hefter à 1 Kr.

Brogede Blade

Forberedelserne til Præsidentvalget i Amerika have foreløbig maattet træde i Skygge for en ejendommelig Epidemi, der for Tiden behersker hele Unionen og sikkert nok ogsaa vil bane sig Vej ind over vore Grændser. Voxne Mænd og Skoledrenge, fine Damer og Tjenestepiger ere i lige Grad besatte af denne nye Mani, der bærer Navnet «The Boss Buzzle» — et tilsyneladende ganske simpelt Stykke Legetøj, der imidlertid i al sin Simpelhed er meget sindrigt og kan give Anledning til stort Hovedbrud. En lille firkantet Kasse indeholder femten smaa Tærninger, betegnede med Tallene fra 1 til 15 og ordnede fire i tre Rækker og tre i den fjerde; ved Hjælp af denne ene tomme Plads bliver det muligt at skyde hver enkelt Tærning fra Sted til Sted, og Kunsten bestaaer nu i, efterat de ere blandede vilkaarligt mellem hverandre, at ordne dem i den rigtige Rækkefølge fra 1 til 15, uden at tage nogen ud, blot ved at skyde dem fra Sted til Sted. Hvor let Opgaven end seer ud, kan Udførelsen dog volde Vanskeligheder nok, og Millioner af Amerikanere bryde for Øjeblikket Hovedet med dette Legetøj, som «New-York Herald» har viet halvanden af sine Kæmpespalter.

I „Nær og Fjern" vil blive optaget en Oversættelse af «Mademoiselle Printemps» af Jeanne Mairet (La Nouvelle Revue 15. Marts).

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Naturalismen i Kunsten, af Ludwig Pfau. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. VII. Julius Sturm. — Naïs Micoulin, Emile Zolas nyeste Fortælling, fortsat. — Fra den sammenlignende Litteraturforskning, af cand. mag. Kr. Nyrop. I. Kilderne til „Konen med Æggene". — Theatrene. — Musik. — Litteratur. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

„NÆR OG FJERN",

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Med det Søndagen den 4. April udkomne Nr. 405 begyndte et nyt Kvartal. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

C. A. Reitzel. Løvstræde 7. K.

Otto B. Wroblewsky. Nytorv 19. K.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 11. Faust (Margarethe: Sign. Sinico-Campobello, — Valentin: Sig. Campobello).
Mandag 12. En Skjærsommernatsdrøm.
Tirsdag 13. Faust (Margarethe: Sign. Sinico-Campobello, — Valentin: Sig. Campobello).
Onsdag 14. Misanthropen. Aditi. (**Lørdags Abonnement**).
Torsdag 15. Lady Tartuffe.
Fredag 16. Don Juan (Don Juan: Sig. Campobello, — Zerlina: Sign. Sinico-Campobello).
Lørdag 17. Et Dukkehjem.

Casino.

Søndag den 11. April Kl. 7:

Kaptain Grants Børn.

Dramatisk Bearbejdelse af «Les enfants du capitaine Grant», 5 Akter (8 Tableauer), frit efter Jules Verne og d'Ennery ved Peter Sørensen. Musiken arrangeret af Hr. Krigsraad Brandt.

Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.

Folketheatret.

Idag, Søndag den 11. April Kl. 7:

Tretten tilbords.

Dramatisk Situation efter **Eugène Verconsin.**

(For næstsidste Gang:)

Ude og hjemme.

Lystspil i 3 Akter af **J. F. Bayard** og **Jules de Wailly.**

Den svage Side.

Farce med Sange i 1 Akt efter «La corde sensible» af **Clairville** og **Lambert Thiboust.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

Mandag den 12. (sidste Gang) **Ude og hjemme.**

Tirsdag den 13.: **Den Fremmede.**

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Den lutherske Kirkes Reformatorer og nogle af deres Medarbejdere. Frit oversat og bearbejdet fra Tysk af **J. Belsheim.** 20 Ark 8vo. Med 9 i Staalstik smukt udførte Portræter af Reformatorerne. Pris Kr. 4.50, indb. i Originalbind Kr. 5.50

Indhold. Mag. Johannes Hus, Martyr og Forløber for Reformationen. — Dr. Martin Luther — Mag. Filip Melanchthon. — Frederik Myconius. — Dr. Johan Bugenhagen (Pommeranus). — Georg Spalatin. — Dr. Justus Jonas. — Dr. Kaspar Creuziger. — Lazarus Spengler.

Bogen erholdes ogsaa uden Portræter og koster da Kr. 2.50, indbunden i Originalbind Kr. 3.40

P. T. Mallings Boghandel.

Kunstflidslotteriet,

hvis Plan er aldeles uforandret, giver ligesom de andre Kjøbenhavnske Lotterier i Seriens Løb i Afd. A Gevinster til Beløb 700,000 Kr.

I 1. Klasse gives alene over 8000 Gevinster, hvilket er langt mere end noget andet Lotteri.

Trækningsmaaden er overordenlig simpel og **fordelagtig for Spillerne,** da den fordeler Gevinsterne bedre end nogen anden. 8712

Gevinsterne udmærke sig ved deres **Skjønhed** og **Soliditet** saavelsom ved deres **billige** Prisansættelse. I den kommende Serie vil der blive bragt en Del **nye Mønstre** frem, hvortil Motiverne navnlig ere tagne fra den kunstindustrielle Udstilling ifjor. **Lodsedler** til Afd. A à 1 Kr. og til Afd. B à 50 Øre faaes hos Bortl. Kollekteurer og i Udstillingslokalet, Udstillingsb. 21, Vesterbro, ligeved Holdepladsen for Sporvognene.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Haandsarbejde i Skolen af **Vilhelm Aubert,** cand. mag.

5 Ark 8vo. Pris 80 Øre.

P. T. Mallings Boghandel.

Detail-Udsalget

af Yale Lock Ko.s Fabrikata,

Ny Østergade 11,

forefindes altid et righoldigt Assortiment af

Yale Patent

og

Standard Laase

der ere anvendelige overalt, hvor man ønsker at anbringe et virkeligt **solidt** og **dirkefrit** Lukke.

Paa vort Forlag er udkommet og at erholde i alle Boglader:

Kortfattet Indledning til det gamle og det nye Testamentes hellige Skrifter. For højere Skoler og dannede Skriftlæsere i Almindelighed, af **Dr. F. W. Weber.** Oversættelse af femte Oplag ved Sognepræst **Georg Harbitz.** Med Forord af Prof. **F. W. Bugge.** 21¼ Ark st. 8vo.

Pris: Heftet Kr. 3.50; indb. i Velskbind Kr. 4.40; do. i presset Shirting Kr. 4.50.

P. T. Mallings Boghandel.

I alle Boglader faaes:

Miss **Muloch,** En Kvindes Tanker om Kvinden, oversat af Charlotte Sannom, med Forord af **Provst, Dr. Fog.** 231 Sider, heftet 2 Kr., indb. 3 Kr. 10 Øre og 3 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewsky.

Hos **C. A. Reitzel** er udkommen:

Breve

fra

Hans Christian Andersen.

Udgivne af

C. St. A. Bille og **Nicolaj Bøgh.**

Komplet i to Bind. Pris 16 Kr.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Reisebilleder og Folkelivs-Studier af **Yngvar Nielsen.** Med 9 Træsnit. Pris heftet Kr. 2, indb. i Originalbind Kr. 2.80.

Indhold: Rørosbanen og Throndhjems Domkirke. — Romsdalen, Søndmøre og Fjordene. — Sogn og Hallingdalen. — Telemarken og Dalslands Kanal — Flommen paa Kongsberg. — Sætersdalen — Thelemarken. — Hardanger.

P. T. Mallings Boghandel.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog

Søndag den 11. April.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 407.

Den 18. April 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

En Nat i Kloster.

Af **John Paulsen**.

Naar man første Gang kommer til Rom og føres op til St. Pietro in Montorio i Trastevere, hvorfra man har de vakreste Udsigter over Rom og Omegn, vil et nordisk Øje, efter at have seet sig træt paa dette Mylder af Ruiner, Templer og Paladser, med særligt Velbehag dvæle ved de i det Fjerne blaanende, paa enkelte Tinder snelagte Albaner- og Sabiner-Bjerge. Hos en Norsk især vil det vække en Følelse, der i sin Blanding af Glæde og Vemod ikke er langt fra Hjemve. Hvor vi kjende vel dette stolte Billede, der hilser os fra Fædrelandet! Det har mødt os hver Dag fra vort eget Vindue. Vel vare ikke Fjeldenes Linier derhjemme saa fine og bølgende, men i den samme blaalige Duft stod de dog, Snekronen bar de, og en Friskhed gav de, som ikke Sydens Bjergstrøg ejer.

Naar man saaledes staaer beskjæftiget med at følge Albanerbjergenes fine Omrids, vil man strax bemærke, at deres højeste Top krones af et dunkelt Punkt, der seer ud som et Kastel. Man spørger sin Cicerone og faaer til Svar, at deroppe ligger et Munkekloster, og at dets Navn er Monte Cavo. Man falder i Tanker over dette. Øjet dvæler længe ved det fredelige Asyl, som var det vanskeligt at slippe det. Modsætningen mellem Roms stærke Nutidsrøre og den ensomme, over Larmen højt hævede Klosterbolig er for gribende. Dette lille Billede glemmer man ikke saa let.

Jeg havde altid følt en vis Længsel efter at se dette Kloster paa nærmere Hold. Det første Syn gav mig den. Desuden hørte det med til den almindelige Tourist-Route at besøge Monte-Cavo, naar man gjæstede Albano. Ved et tidligere Besøg i denne lille, maleriske Bjergstad havde jeg dog ikke faaet Tid til at bestige den Fjeldhøjde, hvorpaa Klosteret hviler. Nu vilde jeg indhente det Forsømte. Sammen med en Ven, en ung, elskværdig Svensker, hvem Opholdet i det pavelige Rom havde stemt saa gunstigt mod Katholicismen, at hans hemmelige Sværmeri nu var en Klosterbroders tilbagetrukne Liv, forlod jeg tidlig om Morgenen Rom for at drage til Bjergene. „Til Bjergene!" Hvilken Trylleklang i dette Ord for En, der længe har aandet under Vægten af en stor Bys Sten- og Støv-Masser. Det er ensbetydende med Frihed, Friskhed, Landfest og Eventyrliv.

Det var den dejligste Majmorgen, da vi rystede Støvet af vore Fødder og med Jernbanen foer afsted til Albano. Det havde regnet flere Dage tilligemed Natten forud, og Luften havde nu en Kølighed, Kampagnens Grønt en Friskhed og Markblomsterne og de blomstrende Frugttræer en Duft og Sødme, der var helt henrivende. Monte Soracte, allerede besunget af Horats, blaanede i det Fjerne og tegnede herligt sine krusede, blaaviolette Halvmaanelinier imod Himlens lysere Blaa. Paa Grund af Luftens Klarhed traadte de ellers usynlige Appenniner ogsaa frem af deres Skjulthed, vi saae tydeligt de snedækte Tinder, og min Ven og jeg begyndte strax ved en Tankeforbindelse at tale om Jotunfjeldene og om norsk Sæterliv. Toget brusede imidlertid frem, snart laa den farverige, i Brunt, Rødt og Gult schatterede Kampagne bag os tilligemed

sine Aquadukter, der paa Frastand lignede brudte græske Tempelgange, og med sin enlige, straagule Capanna med den glubske Hund og den hvilende Faareflok. Havet lyste tilhøjre som en sølvblaa Streg.

Vi naaede Albano, der byder en af de vakreste Udsigter over Kampagnen. Efter at have rastet lidt der, for i et tarveligt, men ligesaa malerisk som smudsigt Osteri at indtage en liden italiensk Frokost, gode Maccaroni, endnu bedre Vin og et Stykke «manso polito», gav vi os paa Vej til Nemi. Vi tog ingen Guide, men stolende paa vor sunde Sands og vort Kjendskab til Sproget, drev vi afsted som ægte Tourister. Behøver jeg at fortælle, at vi, fordybede i en Disput om romersk Munkeliv og græsk Billedhuggerkunst, i hvilken Kunst min lærde Ven fandt „det Udsigelige" fagrest aabenbaret, tog fejl af Vejen, ankom til det yndige, men affidesliggende Vietri istedetfor til Nemi, og at vi i denne stærke Middagshede, hvori efter Italienerens Udsagn kun Engelskmænd og Hunde vove sig ud, maatte med ynkelige Miner vende tilbage for at naa vort midlertidige Maal. Min Ven, hvis hele Hu var optaget af Klosterbesøget, blev ganske forstemt og urolig.

„Naaer vi ikke Klostret, inden Ave Maria ringes, slipper vi ikke ind," klagede han, tørrede sin svedende Pande og fordoblede sine Skridt. Hæsblæsende fulgte jeg ham. „Jeg kjender Reglementet," tilføjede han; „det er meget strengt."

Kl. 5 ankom vi til Nemi, der ligger yndigt og sikkert paa en grøn Højde, som hæver sig terrasseformigt op fra Bredden af den berømte Sø, der har givet Byen Navn. En gammel, graa Borg med et kort Taarn, omgiven af nogle forfaldne Smaahuse, Osterier og smaa Olivenskove, og man har Nemi i et Billede. Men Koloriten, Lysets magiske Spil, de fine, skiftende Farver, den Nuance af Himmelblaat, gaaende over i Lilla, hvori Byen svømmede, kan ikke Pennen gjengive. Nemi mindede mig om de klippefaste, interessante Røverreder fra Feudaltiden, som man oftere seer ved Rhinens Strande. Ja, Byen var vidunderlig som en gammel Ridderkrønike, men endnu vidunderligere var den Udsigt, man nød fra disse herlige Højder.

Du i Digt, i Toner og Farver saa tidt forherligede Nemisø, Du, hvis Bredder ere saa kydske i deres hvilende Ynde, hvis Flade er saa klar og skinnende, at Diana, den jomfruelige Gudinde, der ikke taalte en Actæons Blik, skal have blottet sig for Dig og i dine blanke, hemmelige Dybder spejlet sin guddommelige Skjønhed — hvor tør vel jeg føje et ringe Blad til din Hæderskrands, Du, Dianas Spejl, fortryllende Nemisø?

Tiber byggede et gyldent Pragtskib for denne Sø, og naar man har seet Søen, forstaaer man hans Begejstring. I første Øjeblik mindede den mig ved sit skjære, mørke, tanggrønne Vand og ved sit halvskjulte Leje om en af vore bly Fjeldsøer derhjemme. Men denne Lighed er kun tilsynelabende og svinder strax. Thi her danner ingen af sønderrevne Klippestykker, af forgrenede Smaabuske og Lyngtuer bestaaende Bred den maleriske Ramme deromkring; nøgne og plastiske hæve sig her Bredderne til alle Kanter og minde, tilføjer min Ven, ved deres Form om det Indre af en Konka, ja, en Konka med helligt Vand, som Moder Natur løfter op paa sine stærke Skuldre.

Længere borte laa Albanersøen, uregelmæssigere og mindre skjøn end Nemi, og dog Beundring værd i fuldt Maal. Bag den Skov, som med sine pragtfulde Pinjer, Ege og Oliven dækker Kysten, hæver sig det ærværdige Kastel Gondolfo med Taarne og Spir, bygget af Urban den 8. og bestemt til at tjene som Sommerbolig for Paverne. Lægen har ogsaa raadet den nuværende Pave, Leo den 13., hvis Helbred er yderst svag, til at tage did i denne hede Aarstid, men enkelte af Kardinalerne skulle have protesteret imod dette Projekt, der ikke stemmer overens med Pavens Stilling som „Fange i Vatikanet". Fanger tage, som bekjendt, ikke om Sommeren ud til nogen Villa. Derved tabe de Karakteren og falde ud af Fange-Rollen. Den stakkels Pave! I denne smukke Albanersø kunde han dog have sænket saa mange af sine Statssorger . . .

Vi smage naturligvis paa den gode Nemi-Vin, inden vi begynde Bjergstigningen. Vi give os god Tid paa Vejen, thi hvor mageligt vi end vandre, ville vi dog naa Klostret inden Solnedgang, fortæller Føreren, som vi for Sikkerheds Skyld have taget med os. Min Ven beroliges; han smiler tilfreds og tager mindre Skridt. Føreren, en ung, livlig Karl, gaaer iforvejen; vi langsommere efter. Han er klædt i hvid Sejldugsdragt og har stukket en blodrød Nellike bag Øret. Hans Hud er brun som Bronce, hans Næse er kroget, hans Øje lyner. Den hurtige, taktsikre Gang fortæller os, at han har været Soldat. Han beder høfligt om, at han maa faae Lov at bære vore Plaids, en Bøn, som vi med Glæde opfylde. Han beder siden om en Cigar, og vi beklage begge to, at vi ikke ryge.

Vejen bliver interessant. Ved hvert Skridt, som vi stige, udvides Udsigten. Vi standse nu og da for at nyde Synet af den herlige Kampagne, de blanke Søer, de fjerne Bjerge, Alt dirrende i Farver og Sol. En hvidblaa Røg over Kampagnen viser os den Vej, som et Jernbanetog tager. Nu gaaer det mest igjennem Skov: Oliven, Steneg, Laurer. Den frisk strømmende Duft af Løv og Blomster gjør vore Lunger godt. I lange Drag suge vi den ind. Paa mange Sider er Skoven nedhugget, kun raadne og forkrøblede Stammer staa tilbage og minde om Rydningspladser eller om den af Støv og kullede Rødder dækkede Slette, som en Skovbrand efterlader. Vor Fører falder ud af Soldatermarchen, han gaaer forsigtigere, mindre regelret, og paalægger os at tage os ivare. Vi høre en smeltende Fuglesang. Begge staa vi stille og lytte, i den Tro, at det er Nattergalen; men vi ere blevne skuffede. Vor Fører fortæller os, at det ikke er nogen «rossignole», men kun en almindelig Sisgen. Min Ven leer af fuld Hals og holder et længere Foredrag, dennegang ikke om „det Udsigelige", men om det Skammelige ved, at Forfattere ofte ikke kjende til de Ting, som de varmest skildre, og fortæller tilslut med Indignation om sin Landsmand, en bekjendt svensk Digter, der, da man gjorde ham opmærksom paa en Nattergals Fløjten, faldt i Tanker og sukkede: „Saa det er Nattergalen, den Fugl, om hvis Sang jeg har digtet saa tidt." Han hørte nemlig da dens Toner for første Gang.

Min Vens Bebrejdelse havde dog ikke den tilsigtede knusende Virkning paa mig, jeg som under Opholdet i Kjøbenhavn stjal mig ind i Frederiksberg Have Kl. 1 om Natten (jeg boede i Nærheden) alene dreven af min Trang efter at høre ægte, uforfalsket Nattergalesang! Jeg kom ogsaa i fuldt Maal til at nyde den, medens jeg sagte listede

mig om i den skjønne Have, hvis Svaner vare gaaede til Hvile, og hvis rige Trægrupper, svagt belyste af Maaneskinnet, stod søvnigt indhyllede i hvide Sommertaager. Hvilken Nat og hvilken Musik! Jeg slingrede hjemad som en Drukken, endnu beruset af Efterklangen af disse sødt melankolske, vemodig hulkende, jublende glade Toner, der have inspireret Heine til nogle af hans skjønneste „Lieder", medens en gammel Skolesang samtidigt dukkede op i min Erindring og lod mig nynne Ordene: „Nattergal, Nattergal, hvi sang Du saa smukt" . . .

Men tilbage til Touren! Vi ere jo i Italien, og ikke i Danmark. Vejen snoer sig nu under lave Trækroner. Vi maa bøje Hovedet og holde Grenene tilbage, for at slippe igjennem helskindet. Jo højere vi komme tilvejrs, jo skjønnere Blomster og Planter finde vi. Skade, at jeg ikke er Botaniker, saa jeg kunde fortælle Navnet paa alle disse fremmede Blomsterfamilier. Jeg finder et Jordbær, som dog ikke er rigtigt modent endnu. Men hvor det dufter! Ved Siden af det nikker en af vore „Paaskeliljer", tilligemed denne rige, mig ukjendte Flora. Føreren, der mærker vor Blomsterbeundring, plukker strax en Bouket, som han byder os med en militair Hilsen. Vi stikke Blomsterne i vor Hat under Raabet: «Bella Italia», og han nikker straalende; thi han er en god Patriot. Maaske han har været med i et af de Slag, der skabte Italiens Uafhængighed.

En Hyrdedreng, fulgt af sin brægende Hjord, spærrer pludseligt Stien for os. Vi maa springe tilside for ikke at overrendes af Kreaturerne, der dog, af Frygt for os, ogsaa springe tilside og bryde sig en Sidevej gjennem Buskene. Hyrden og vor Fører tale imidlertid et stumt Tegnsprog med hinanden. Vi smile; thi vi ane Betydningen af deres ordløse Samtale. Hyrden har spurgt om, hvormeget han skal have for at føre «Inglese»n, og Føreren har ved at række et Par Fingre i Vejret kort og fyndigt meddelt ham Summens Størrelse. Hyrdedrengen gjør en foragtende Grimasse, han finder det øjensynligt for lidt og fjerner sig saa hurtigt for at samle den splittede Hjord, der bræger ynkeligt.

Stien taber sig, og vi støde paa en brolagt Vej her højt tilfjelds, en Vej, hvis runde, slidte Stene minde om Via sacra i Rom og fortælle os, at den er antik. Vi tage vor Ven Baedeker op af Lommen for at se efter. Vi spørge videbegjærligt, og han svarer som sædvanligt prompt og kortfattet.

Vejen er ganske rigtig meget gammel. Den kaldes Via triumphalis, fordi de Feltherrer, som Senatet nægtede at fejre Triumfen i Rom, af egen Magtfuldkommenhed drog triumferende op ad denne Vej til Fjeldtoppen. — Interessant Oplysning! Man tager Fantasien til Hjælp, og man seer det hele sejersstraalende, laurbærkrandsede Tog skride majestætisk frem over Basaltstenene. Hjelmene blinke i Solen, og Skjoldene funkle mod det grønne Løv . . .

Nu naaer os Klokkeklang. I denne rene, tynde Fjeldluft lyder Klangen dobbelt klar. Som en venlig Kalden følge Tonerne os, vi gaa uvilkaarligt hurtigere.

Jo mere vi nærme os Klostret, jo højere stiger min klosterlige Vens Frygt for, at vi ikke skulle blive modtagne. Det vilde heller ikke være nogen Spøg, om vi nu skulde blive nødsagede til at vende tilbage til Nemi, trætte som vi vare af den lange Dags-Tour, der ikke havde været uden Besvær; især havde Middagshedens Strabadser udmattet os. Dertil vare vi sultne og tørstige, for ikke at tale om, at vi ved en Afvisning vilde gaa Glip af at faae det interessante Indblik i Klosterlivet, hvorom vi havde læst og hørt saa meget.

„Vi siger naturligvis, at vi er gode Katholiker," sagde min Ven resolut, idet han længselsfuldt betragtede Klostermuren, der netop dukkede frem bag den lille Skov.

„Nej, min Kjære, det gaaer ikke an. Har Du glemt Budet: „Du skal ikke lyve etc."

„For mit Vedkommende er det ingen Løgn," svarede han. „Jeg er Katholik i mit Hjerte. Jeg kan ikke gjøre for, at jeg er født i det protestantiske Sverige. Desuden vil vi bedrøve de fromme Brødre ved at fortælle, at vi ikke tilhøre Hjorden. Den Tanke, at de husede Kjættere, vilde give dem Samvittighedsnag . . .

„Nej, nej, det gaaer ikke —"

„Hvorfor vil Du nu gjøre Svenske af Dig?" spurgte han smilende, glad ved paa mig at anvende en Sætning, hvormed jeg ofte havde drillet ham.

„Find paa noget Andet, min Ven."

„Nuvel," raabte han efter en dybsindig Pause, „vi paastaaer, at vi er Pilgrime. Da blive vi ganske sikkert modtagne." Min Ven tog Hatten af, tørrede atter den svedende Pande og saae hovedrystende ned over Vejen, som vi havde tilbagelagt. Det var et drøjt Stykke at vandre, hvis vi blev afviste. Det maatte indrømmes.

„Pilgrime! Hvorfor ikke! Der komme vi Sandheden nærmere. Vi have jo begge to, fulde af Længsel, valfartet til dette Skjønhedens Land, «la bella Italia», hvis Jord vi tilbeder som sande Troende. I Virkeligheden ere vi to Pilgrime. Du, din Sværmer, tog jo endog en Haandfuld Muld op af Jorden og kyssede den, da Du stod paa Italiens Grændse."

Min Ven rakte mig straalende Haanden.

„Og saa maa Du love mig Et," bad han og skottede paany ængsteligt mod Klostret, „at Du deltager i alle Ceremonier. Ere vi Gjæster, saa bør vi ogsaa følge Husets Skikke."

Beredvillig gik jeg ind paa denne Betingelse. Vi havde under denne Samtale naaet Toppen, afskedigede nu vor flinke Fører (med andre Ord, brændte vore Skibe; thi uden ham vilde det falde vanskeligt nok at finde ned igjen), og ikke uden Hjertebanken ringede vi paa Klosterporten. Klokken lød saa stærkt i Stilheden, at vi selv bleve forknytte over den Larm, vi havde vakt. Vi hørte, hvorledes Ekkoet drønede tungt gjennem de lange Korridorer. Men hvormeget vi end skærpede vort Øre, hørte vi dog ingen Skridt, der nærmede sig, ingen Raslen af Nøgleknippet, heller ingen Røst, der spurgte med Bjørnson: „Hvem banker saa silde paa Klostrets Port?" Vi ventede dog taalmodig og betragtede imidlertid Bygningerne; Alt tyktes os saa stille og uddødt, intet Spor, der vidnede om virksom Menneskegjerning. Endnu ingen Portner! Endelig tog min Ven, opirret af nogle Bemærkninger om «hur svenska stålet biter», Mod til sig og ringede paany, stærkere end før. Det lød som et Tordenbrag gjennem det stille Kloster. Selv Døde maatte kaldes tillive ved saadanne Dommedagstoner. Men, o Ve, fremdeles holdtes Porten lukket. Med betydelig forlængede Ansigter saae vi paa hinanden, paa den synkende Sol og paa de lange Skygger, som Oliventræerne kastede.

«Ta' mig titusan — etc.», brummede min Ven.

Det var et pinligt Øjeblik! Skulde vi vende om? Hvilken prosaisk Slutning paa Eventyret! Og hvilken Dumhed, at vi allerede havde sendt Føreren væk! Dog nu var det for sent at gruble derover. —

Men medens vi to stakkels Pilgrime fra Norden staa ventende, forventningsfulde og forstemte, for ikke at tale om Sulten og Tørsten, ved Klosterporten paa den høje Albanertop, fjernt fra vort Land og vore Venner, vil jeg søge at beskrive Klostrets Ydre og Beliggenhed lidt nøjere.

Det er en lille, uregelmæssig Bygning med et lidet Taarn ligt en Landsbykirkes; uden Stil og dog stilfuldt midt i sin Stilløshed. Disse gamle Mure synes at danne et organisk Hele med den Fjeldblok, hvorpaa de hvile, og deres graagrønne, ærværdige Farve smelter vidunderligt sammen med Farvetonerne i Jordbunden og den omgivende Skov. Liden, men klippefast troner Bygningen der paa Toppen, med de skjønne Albanerbjerge ved Foden.

Hvor Klostret nu staaer, har tidligere staaet et Tempel for Jupiter Latiaris, det latinske Forbunds urgamle Helligdom, hvor man hvert Aar fejrede den store Offerfest for Feriae Latinae. Ruinerne af dette vakre Tempel vare lige indtil 1783 endnu temmelig vel konserverede. Blandt Andet saae man da enkelte gule og hvide Marmorsøjler. Kardinalen af York, en af de sidste Stuarter, har Skammen af at have nedrevet disse Søjlerader og paa deres Grund, fuld af misforstaaet religieus Iver, at have bygget det nuværende Passionistkloster. Kun et Stykke Grundmur er nu tilbage af det fordums Tempels Herlighed.

Imidlertid er Porten omsider bleven aabnet, og en gammel, hvidhaaret Broder med et rødt Fuglefysiognomi, hvori den spidse Hage og den krogede Næse mødes og danne Næbbet, stikker forsigtigt Hovedet ud gjennem den halvaabne Dør. Min Ven benytter strax Anledningen. Han skyder den værdige Gudsmand blidt tilside og smutter ind i Korridoren. Jeg efter. Broderen seer med krænket Værdighed paa os og drager de buskede Bryn mistænkeligt sammen. Men vi ere glade ved at kunne føre Forhandlingerne fra dette indviede Sted. Vi have som gode Diplomater ført Krigen ind i Fjendens Land. Vi have faaet fat i en Finger, og snart tage vi hele Haanden.

Vort Ærinde fremføres beskedent; „trætte Rejsende, Pilgrime, Natteherberge &c."; men vor beskedne Anmodning mødes strax af det bestemteste «Impossibile, Signori,» medens Broderen i al Hemmelighed mønstrer vor Dragt, der desværre nok var noget forskjellig fra den, hvori fromme Pilgrime pleje at indhylle deres asketiske Lemmer. Med vore Plaids, vor Baedeker, vore kurieuse Straahatte saae vi ud som rejsende Englændere; dermed er Alt sagt og Broderens Mistænksomhed forklaret. Jeg stolede dog paa, at min Vens Briller og hans tilknappede Frakke vilde udøve en vis beroligende Virkning. Selv smigrede han sig med, at der var „noget Præsteligt" ved ham. En af Børnene paa Vejen tog ham virkelig for en Pater og kyssede, inden han kunde afværge det, hans Haand med et ærbødigt: «Reverisco, Padre mio!» Og hvem var da vel lykkeligere end han?

«Impossibile, Signori,» mumlede atter Portneren. Min Ven retter paa sine Briller og knapper Frakken bedre til, førend han med skjælvende, salvelsesfuld Røst begynder paa et længere Foredrag, hvori han udvikler, at vi ere gode Kristne og Pilgrimme, uden at dog disse alvorlige og sømmelige Ord synes at gjøre den tilsigtede Virkning paa den forstokkede Klosterbroder, der staaer ubevægelig i sin brune Kutte og nu og da gumler med sin tandløse Mund, hvorved Næsen og Hagen gjøre smaa komiske Sammenstød, der minde om Papegøjens Snadren. Fremdeles mødes vi med et «Impossibile». Vi forlange da i Fortvivlelse at tale med Prioren. Ogsaa «Impossibile». Efter længere Tale frem og tilbage formaaede vi omsider «Signor Impossibile» (dette Navn døbtes han med af min Ven) til at gaa op til Prioren og fortælle, at to dødstrætte (dette Ord særlig udhævet) to dødstrætte Rejsende vare ankomne til Klostret i det Haab, at der vilde blive vist dem kristelig Gjæstfrihed for en Nat. Medens Portneren udførte sit Ærinde som Ambassadeur, drev vi om i Modtagelsesværelset, hvor vi endelig vare slupne ind, og betragtede, som man plejer i slige Ventetider, hver Detail i Værelsets Udstyr, det lille Træbord, de malede Bænke, Helgenbillederne m. m. Broderen vender tilbage, og inden han aabner Munden, har hans Papegøje-Ansigt allerede fortalt os, at vi ikke blive modtagne. «Impossibile!» læsper han, og for at formilde Braadden i dette Afslag, byder han os med det Samme en Pris Tobak, som vi høfligt modtage, for strax efter at opføre en skrækkelig Nyse-Koncert; thi Snusen var stærk og vi uvante til den Sort Nydelse.

Min Ven fortvivler. Jeg tager Sagen mere flegmatisk, og min Sindsro lader til at ægge min Vens Ophidselse endnu mere. Han befaler mig myndigt, at jeg skal blive syg, besvime &c. „Hensigten helliger Midlet," mente han jesuitisk.

Broderen tøer imidlertid op og bliver, maaske under Indflydelse af min Vens aabnede Portemonnaie, mere medgjørlig og meddelsom. Han er ikke længer «Signor Impossibile», men øjensynlig rede til at udfinde enhver Mulighed. Medens han trækker i Rosenkrandsen, beder han os stammende om, at vi ikke maa blive vrede over Afslaget — en Pris Tobak, Signori — men Sagen var, at flere af de tidligere Rejsende, som man venligt havde modtaget i Klostret, paa en meget slet Vis havde belønnet denne Gjæstfrihed. Blandt andre Historier fortalte han om en Mand, der forklædt som „Broder", med alle sine gejstlige Papirer i god Orden, havde sneget sig ind i Klostret mellem alle de godtroende Faar, der modtog ham som en af deres Egne — men tidlig om Morgenen var den hellige Broder forsvundet, og med ham en stor Del af Klostrets faa Kostbarheder. Imidlertid var man dog saa heldig at gribe denne Kirkerøver og fratage ham Byttet.

„Men i Himlens Navn, ærværdige Padre, I anseer vel ikke os for Røvere?" raabte min Ven med komisk Skræk, idet han lagde sit bebrillede, af Naturen skikkelige Ansigt i endnu skikkeligere Folder. Jeg bestræbte mig ogsaa for at se saa moralsk ud som muligt, idet jeg glattede mit Haar og strøg Støvet bort af mine Benklæder.

Han saae hovedrystende paa os og vendte sig derpaa om med et Suk. Og nu kom en lang, rig Ordstrøm, hvori han, med virkelig sand Bevægelse, skildrede alt det Tunge, en Munk maatte lide under den nuværende italienske Regjering, og hvor forsigtige de stedse maatte være for ikke at komme i Konflikt med Politiet. Den Gamle med Papegøjenæbet fik noget næsten Ærefrygtindgydende i sin Holdning, en vis rørende Pathos i sin Tale, idet han skildrede Kirkens Gjenvordigheder. „Ja, det er slemme Tider for os," sukkede han med Taarer i Øjnene.

Da han mærkede af den stille Sympathi, hvormed vi fulgte hans Klager, at vi ikke vare Ulve i Faareklæder, der vilde fortrædige Hjorden, gik han atter tilbage til Prioren, idet han lovede at tale godt for os. En Stund efter traadte en høj, bleg Mand ind og mønstrede os i Stilhed. Vi troede, at det var Prioren, og bukkede dybt; men opdagede dog strax vor Fejltagelse. Det var kun en Broder, der var udsendt af Prioren for at tage os i nærmere Øjesyn. Maaske Portnerens Fortælling ikke havde havt den rette Grad af Paalidelighed, og nu vilde Prioren paa anden Haand selv undersøge Sagen. Efter nogle Minuters Forløb kom en ny Broder ind, stillede sig taus ved den andens Side og stirrede mildt paa os. Vi sad som to Syndere paa Forundringsstolen. En tredie Broder sluttede sig nu til de to Andre. Situationen blev latterlig. I det Øjeblik, vi slog Latteren løs, gik heldigvis de tre Brødre. Resultatet af Mønstringen lod til at være gunstigt; thi „Signor Impossibile" traadte nu ind med en oprømt, travl Mine og meddelte os, at vi kunde blive der Natten over. Samtidig overgav han os til Pater Gregorius' Varetægt. Nu aandede vi op ovenpaa Angsten. Pater Gregorius tiltalte os meget. Det var en ung, smuk, kraftig Mand med fyldig Mave, som de fleste Klosterbrødre, og med en rigtig fed Dobbelthage. Han talte højt og lo meget. Det glædede ham øjensynligt at være sammen med Fremmede og faae Nyheder at høre fra Verden udenfor. Vi kom snart paa den fortroligste og venskabeligste Fod med ham. Som de fleste Italienere var han meget videbegjærlig, og ikke uden Møje gjorde vi ham begribeligt, til hvilke Nationer vi hørte. Sverige kjendte han en Smule til, og min svenske Ven blev behagelig smigret, da Pateren mindede om St. Brite og Dronning Kristina. Som god Patriot begyndte jeg strax at tale om St. Olafs Fortjenester, og Pater Gregorius maatte indrømme, at han ogsaa kjendte til denne kanoniserede Helgen fra ultima Thule. Han spurgte siden med megen Interesse, hvorledes det gaaer Katholicismens Sag i Norge, og jeg frydede ham da ved at fortælle om den smukke katholske Kirke i Bergen, og om dens norskfødte Præster, der saa ivrigt arbejde i deres Troes Tjeneste.

Han bar en sort Silkekallot paa Hovedet og paa sin brune Kutte et indsyet Mærke i Form af et Hjerte. „Vi ere Brødre af Jesu Hjerte," forklarede han smilende, da vi mønstrede denne Egenhed ved hans Dragt.

Sluttes.

Naïs Micoulin.

Emile Zolas nyeste Fortælling.

Sluttet.

En af Familien Rostands aarlige Udflugter bestod i at gjøre en Sejltour og saa spise en Fiskesuppe henne i en eller anden Klippegrotte paa Niolon-Siden. Og eftersom der var Agerhøns ude mellem Bakkerne, benyttede saa Herrerne Lejligheden til bagefter at forsøge et Par Skud. Dette Aar vilde Fru Rostand have Naïs med, for at hun kunde besørge Opvartningen; og hun tog ingen Notits af Indvendingerne fra Fader Micoulin, der omtalte Datteren som en ren Døgenigt.

Man tog meget tidligt afsted. Der var ikke Andre i Baaden end Fru Rostand, Frederik, Naïs og Fader Micoulin. Det var en fortryllende stille Morgen. Havet, der laa som et Spejl under den lyse Sol, udstrakte sit zarte blaa Moirés-Tæppe med de fine Nuancer i. Hvor der var Strøm, og Vandet følgelig krusedes lidt, blev det Blaa en Smule mørkere og fik ligesom en svag violet Tone over sig, medens det paa Steder, hvor der var blikstille, ligesom blegnede og blev mælkeagtigt gjennemsigtigt; det var som et vældigt Stykke Atlask med skiftende Reflexer, der var fastgjort langs Randene af den lyse Horizont. Og hen over denne indslumrede Sø gled Baaden blidt og blødt.

Man lagde til ved en Strimmel Bred, der var, lige ved Indgangen til en Kløft. Inde i dens Baggrund gav en Mur af Klipper, som var stablet op paa hinanden, Ly for Solen. Man installerede sig her mellem Stenmasserne paa en Plet sveden Grønsvær, der skulde gjøre Tjeneste som Bord.

Det var en lang Historie med denne provençalske Fiskesuppe i fri Luft. Først gik Fader Micoulin igjen i Baaden og roede alene ud til Ruserne, som han havde sat den foregaaende Aften. Da han kom tilbage, havde saa Naïs oppe mellem Bakkerne samlet Thimian, Lavendel og en hel Bunke tørt Kvas, hvoraf der tændtes et vældigt Baal. Det Pikante ved Sagen bestod i, at det var den Gamle, som lavede Suppen, den klassiske Fiskesuppe, hvortil Opskriften gaaer i Arv fra Fader til Søn mellem Kystens Fiskere. Det var en frækkelig Suppe, voldsomt pebret og parfumeret med umaadelige Doser hakket Løg. Rostands vare altid meget optagne af dens Tilberedning.

„Naa, Fader Micoulin," sagde Fru Rostand, som ved denne Lejlighed nedlod sig til at spøge med ham, „troer I, den bliver ligesaa god som ifjor?"

Fader Micoulin lod til at være i fortræffeligt Humeur. Først vaskede han Fisken i Saltvandet, og derefter gik han ud i Baaden og hentede en stor Kjedel. Snart var det Hele i Orden: Fisken var kommen i Kjedlen, og den var bleven fyldt med Vand, med Løg, Olie, en Haandfuld Peber, en Tomat og igjen Løg og Olie; og derpaa var Kjedlen bleven sat paa et vældigt Baal, hvori man for den Sags Skyld gjerne kunde have stegt en Vede. Fiskerne paastaa nemlig, at den provençalske Fiskesuppes Fortræffelighed beroer paa Kogningen: Kjedlen skal være fuldstændig skjult af Flammerne, sige de. Imidlertid sad Micoulin meget alvorlig og skar noget Brød i Skiver, som han kom i et Ragoutfad. Og da der saa var gaaet en halv Times Tid, hældte han Bouillonen over Brødret og serverede Fisken for sig.

„Saa!" sagde han; „den maa spises, mens den er varm."

Og Fiskesuppen blev fortæret under allehaande spøgefulde Bemærkninger.

„De skulde da aldrig have kommet Krudt i, Micoulin?"

„Den er krabat, men man maa have sin Hals beslaaet med Jernplader for at kunne taale den."

Han for sit Vedkommende spiste roligt, idet han regelmæssigt tog en Skive Brød til hver Mundfuld. Forøvrigt holdt han sig afsides og antydede derved, hvor han følte sig smigret ved at spise Frokost sammen med Herskabet.

Efter Frokosten blev man siddende derinde i Skyggen og ventede paa, at den værste Hede skulde fortage sig. De rødlige Klipper, der laa i et blændende Lyshav, udsendte mørke Skygger. Grønne Egebuske dannede i det Fjerne ligesom en sort Marmorering paa dem, medens paa Skraaningerne spinkle Fyrretræer steg strunkt i Vejret, omtrent som en Armee smaa Soldater, der var paa Marche. Sammen med Heden sænkede sig ned over Egnen en dump Stilhed.

Fru Rostand havde taget det Broderi med sig, som man evig og altid saae hende sysselsat med. Naïs sad henne hos hende og lod til at følge Broderenaalens Bevægelser; men hvert Øjeblik gled hendes Blik mønstrende hen over Faderen. Han havde strakt sig ud, saa lang han var, nogle Skridt derfra og holdt Siesta. Lidt længere borte laa Frederik og sov ligeledes, med Straahatten trukket skyggende ned over Ansigtet.

Henad Klokken Fire vaagnede de Begge. Micoulin bandede paa, at der var en Flok Agerhøns længere inde i Kløften; det var ikke mer end som tre Dage siden, han havde seet den. Frederik lod sig friste, og Begge tog de deres Bøsse.

„Men vær endelig forsigtig!" bad Fru Rostand . . . „Foden kan saa let glide, og Geværet kan gaa af, saa man kommer til at saare sig selv."

„Ja, vel kan det hænde!" sagde Micoulin roligt.

De begav sig afsted og vare snart forsvundne bag den høje Klippemur. Naïs rejste sig pludselig og fulgte dem paa Afstand, medens hun mumlede:

„Jeg vil se efter . . ."

Hun gik rask til. De to Mænd vare allerede ude af Sigte. Istedetfor at holde sig paa Stien, som løb i Bunden af Kløften, drejede hun tilvenstre ind mellem Buskene og listede sig hurtigt videre, idet hun omhyggeligt vogtede sig for at komme til at støde Stene og gjøre Støj. Endelig, da Vejen drejede, fik hun Øje paa Frederik. Han havde rimeligvis allerede eengang jaget Agerhønsene op, thi han gik rask fremad, halvt sammenbøjet og parat til at kaste Bøssen til Kinden. Faderen derimod saae hun stadig ikke. Men pludselig opdagede hun ham ovre paa den anden Side af Hulvejen, paa samme Skrænt, som hun selv stod paa. Han var krøbet ned paa Hug og lod til at vente; to Gange løftede han Geværet. Dersom Agerhønsene fløj op mellem ham og Frederik, kunde Jægerne træffe hinanden, naar de skød. Lydløst listede Naïs sig fra Busk til Busk, og stod endelig, ligbleg og angst, bag ved Faderen.

Der gik nogle Minuter. Ovre paa den anden Side havde Frederik bukket sig ned bag en lille Tue. Nu kom han atter frem og stod et Øjeblik ubevægelig. Saa løftede Micoulin, stadig paa Hug, igjen Bøssen og tog omhyggeligt Sigte paa den unge Mand. Men med et Spark slog Naïs Geværløbet i Vejret, og Skuddet gik af i Luften med et vældigt Knald, som Kløftens mangetungede Ekko kastede buldrende og rullende tilbage.

Den Gamle havde rejst sig. Da han fik Øje paa Naïs bag ved sig, greb han om det rygende Bøsseløb, som vilde han hugge hende ned med et Slag af Kolben. Hun rørte sig ikke ud af Pletten; hun var bleg som en Død, men hendes Øjne sprudede Ild. Den Gamle havde ikke Mod til at slaa til; han stammede blot i sin Dialekt, medens han dirrede af Raseri:

„Ja ja! jeg skal nok faae ham fat! . . ."

Skræmmede af Micoulins Skud vare Agerhønsene fløjne op, og Frederik havde skudt to. Henimod Klokken Sex vendte Rostands saa tilbage til Blancarde. Fader Micoulin roede med sin vante æselsagtigt stædige Sindighed.

V.

Det lakkede mod Enden af September. Det havde stormet voldsomt, og derefter var der kommet en stærk Kølighed i Luften. Dagene blev kortere, og Naïs listede sig ikke mere ud om Natten; hun gav til Paaskud overfor Frederik, at hun var altfor træt, og at de let kunde blive syge af den stærke Dug, som faldt. Men eftersom hun mødte hver Morgen henad Klokken Sex, og Fru Rostand sjeldent stod op før tre Timer senere, fik hun daglig Lejlighed til at være nogle Øjeblikke ene sammen med den unge Mand. Døren til hans Værelse lod hun altid staa aaben, og hun lyttede uafbrudt.

I denne Periode af deres Forelskelse viste Naïs Frederik størst Ømhed. Hun tog ham ofte om Halsen, bøjede sit Ansigt helt henimod ham og stirrede lidenskabeligt paa ham, medens hendes Øjne fyldtes med Taarer. Hun havde ligesom en Fornemmelse af, at hun skulde miste ham, at hun saae ham for sidste Gang. Men saa bedækkede hun hans Ansigt med en Regn af Kys som for at protestere og sige, at hun skulde nok vide at forsvare ham.

„Hvad er der dog i Vejen med Naïs?" spurgte ofte Fru Rostand. „Hun skæmmer sig jo fra Dag til Dag."

Hun blev i Virkeligheden mager, og hendes Kinder blev indfaldne. Det var, ligesom en skjult Ild fortærede hende. Hendes Blik blev samtidig mørkt og febersygt. Hun kunde sidde og falde helt hen og saa pludselig fare op, ligesom En havde vækket hende af Søvne eller af Drømme.

„Hvis Du ikke er rask, Barn, maa vi se at faae gjort Noget ved Dig," blev den gamle Dame ved at gjentage.

Men saa smilte Naïs . . . med et besynderligt Smil.

„Jo, Frue, jeg har det meget godt; jeg er rigtig glad og lykkelig ... Jeg har aldrig været saa lykkelig som nu."

En Morgenstund, da hun hjalp med at tælle Tøj sammen til Vask, tog hun Mod til sig og vovede at komme med et Spørgsmaal til Herskabet.

„Saa De har isinde at blive længe herude iaar?"

„Til sidst i Oktober," svarede Fru Rostand.

Naïs stod et Øjeblik og stirrede aandsfraværende ud for sig; saa sagde hun ganske højt, men uden at hun selv vidste deraf:

„Tyve Dage til!"

Hun gik i en uafladelig Kamp med sig selv. Paa den ene Side drejede al hendes Digten og Tragten sig om at beholde Frederik; og saa følte hun sig dog paa den anden Side hvert Øjeblik fristet til at sige til ham: „Skynd Dig herfra!" Hun vidste, at han var tabt for hende, strax fra det første Kys havde hun sagt sig, at denne hendes Kjærligheds Vaar vilde aldrig vende tilbage; ja en Aften, da hun var særlig nedslaaet, havde hun endog spurgt sig selv, om hun ikke burde lade Faderen dræbe ham, for at hun kunde

komme til at eje ham bestandig, om end i Graven. Men den Tanke, at han skulde dø, der var saa fin og hvid og langt mere frøkenagtig end hun selv, den næsten tog Vejret fra hende, og hun gøs tilbage for sin slette Indskydelse. Nej, nej, hun vilde frelse ham, og han skulde aldrig faae Noget at vide. Snart vilde han ikke elske hende mere; men hun vilde dog være lykkelig ved at vide, at han levede.

Tidt og mange Gange sagde hun til ham om Morgenen:

„Du skal ikke gaa ud idag . . . Du skal ikke tage ud at sejle . . . det bliver daarligt Vejr."

Og saa til andre Tider raadede hun ham selv til at tage bort.

„Du maa jo kjede Dig! Bryd Dig ikke om mig mere ... Rejs et Par Dage ind til Aix eller til Marseille."

Han paa sin Side undrede sig over alle disse Luner. Han fandt ikke Naïs saa smuk mere, nu da hendes Ansigt afmagredes, og han begyndte at blive noget træt af denne aparte Forelskelse. Han syntes, han savnede Bydamernes Parfume og Pudder.

„Jeg skal nok faae ham fat . . . Jeg skal nok faae ham fat." De Ord summede uafbrudt i Naïs' Øren. Om Natten hørte hun i Drømme Geværskud og foer op. Hun blev nerveus og angst . . . udstødte ofte et Skrig, blot en Sten gled ud under hendes Fod og trillede ned. Hvert Øjeblik, hvor hun ikke saae ham, fortæredes hun af Uro for „Hr. Frederik". Og det Forfærdeligste var, at fra Morgen til Morgen hørte hun Fader Micoulins indædte Taushed ligesom stønne hint „Jeg skal nok faae ham fat!" Han var ikke senere kommen med en eneste Hentydning, ikke en Gestus, ikke et Ord; men hans Blik, hvert af hans Skridt, hele hans Person sagde hende, at han vilde dræbe den unge Herre ved første givne Lejlighed. Han vilde blot ikke komme i Forlegenhed med Politiet. Senere fik han saa at se, hvad han skulde gjøre ved Naïs. Foreløbig sparkede han efter hende som efter en Hund, der har baaret sig galt ad.

„Naa, er din Fader stadig lige brutal?" spurgte Frederik hende en Morgen. Han laa og røg Cigaretter, medens hun gik omkring inde paa hans Værelse og ryddede lidt op.

„Ja . . . vel er han det," svarede hun. „Han bliver snart rent forrykt."

Hendes Ben vare i Virkeligheden baade blaa og sorte af Spark. — — Saa, efter en lille Pause, gjentog hun de Ord, som hun undertiden mumlede hen for sig:

„Men det faaer nok Ende, det faaer nok Ende."

De første Dage af Oktober blev hun endnu mere indesluttet og alvorlig. Hun var tidt aandsfraværende og bevægede undertiden Læberne, som om hun talte ganske sagte med sig selv. Frederik saae hende flere Gange staa ude paa Skrænten: hun lod til at undersøge Træerne omkring sig og maalte med Blikket, hvor dyb Kløften var. Nogle Dage efter traf han hende ifærd med at plukke Figner sammen med Toine, den Pukkelryggede, henne i en Udkant af Ejendommen. Toine hjalp undertiden Micoulin, naar der var Meget at bestille. Han stod nede under Træet, medens Naïs var krøbet op paa en tyk Gren og gjorde Løjer med ham: hun raabte til ham, at han skulde lukke Munden op, og saa kastede hun Figner ned, som kladskede imod hans Ansigt. Den stakkels Djævel aabnede Munden og lukkede Øjnene i Henrykkelse; hans brede Ansigt formelig straalede af Lyksalighed. Et Par andre Gange forekom det Frederik, at Naïs viste sig meget venlig mod den Pukkelryggede. Hun tillod ham at nærme sig hende og jog ham ikke bort, som hun før havde plejet, hvad der fyldte Toine med en saadan Fryd, at han ligesom rettedes ud og voxede . . . Nu var Frederik ganske vist ikke skinsyg, men han kunde dog ikke dy sig for at komme med nogle spøgefulde Bemærkninger.

„Toine vil gaa i Ilden for os!" sagde hun kort og tørt. „Det er ikke værd at mishandle ham, man kan maaske faae Brug for ham."

Toine mødte næsten hver Dag paa Blancarde. Han havde et Arbejde for henne under Oliventræerne paa den stejle Kystskrænt; der gravede han en lille Rende, gjennem hvilken man vilde lede Vandet hen til den modsatte Side af Ejendommen, hvor man tænkte paa at anlægge en Kjøkkenhave. Undertiden kom Naïs ud til ham, medens han arbejdede; og man kunde da stadigt se dem tale ivrigt sammen. Renden gik det imidlertid saa langsomt fremad med, at Fader Micoulin tilsidst kaldte Toine en Dagdriver og sparkede ham opad Benene, ganske som han plejede at gjøre ved Datteren.

Det blev Regnvejr to Dage. Frederik, som den paafølgende Uge skulde vende tilbage til Aix, havde besluttet, at han, før han rejste, vilde tage en Dag ud at mede med Fader Micoulin. Da Naïs blegnede, brast han i Latter og sagde, at denne Gang skulde han dog nok vogte sig for at vælge en Dag, naar Mistralen blæste . . . Siden han saa snart skulde rejse, gik den unge Pige ind paa at mødes med ham endnu engang. Henad Klokken Et traf de hinanden ude paa Terrassen. Regnen havde gjennemblødt Jorden, og Træer og Planter, der vare ligesom levede op, udsendte en stærk Duft. Hvergang denne ellers saa udtørrede Egn faaer et ordenligt Regnskyl, blive dens Farvetoner ubeskriveligt klare og skarpe og dens Vellugt bedøvende: det rødlige Ler seer ud, som om det blødte, Fyrretræerne skinne med Smaragdens Glands, og Klipperne staa saa blændende hvide, som vare de Stabler af nyvasket Linned. Men her, i Natten, kunde de to Forelskede i det Højeste gjætte sig til denne Stedets nyvundne Ungdom og mærkede kun den mange Gange fordoblede Aroma.

Af gammel Vane søgte de hen til Oliventræerne. Frederik vilde til at gaa hen til det, som havde vaaget over deres første Kys, og som stod helt ude paa Kanten af Skrænten; men saa var det, ligesom Naïs foer op af dybe Tanker, hun greb ham om Armen, trak ham et Stykke bort fra Kanten og sagde i en forskrækket Tone:

„Nej, nej . . . ikke der!"

„Men hvad gaaer der dog af Dig?" spurgte han.

Hun mumlede Noget mellem Tænderne og sagde endelig, at efter saadan en Regn som den, der var falden den foregaaende Dag, var Skrænterne aldrig sikre. Lidt efter tilføjede hun:

„Sidste Vinter skred Jorden ned derhenne."

De satte sig da noget længere tilbage, under et andet Oliventræ. Det var deres sidste Kjærligheds-Nat. Naïs var besynderlig urolig. Hun brast pludselig i Graad, men vilde ikke sige, hvorfor hun græd, og saa sank hun atter hen i en dump og kold Taushed. Da Frederik imidlertid for Spøg bemærkede, at hun var nok bleven kjed af ham, slyngede hun som ude af sig selv Armene om hans Hals og hviskede:

„Nej, nej, saadan maa Du ikke sige . . . Jeg elsker Dig kun altfor højt . . . Men i Nat er jeg syg, er jeg. Og desuden, saa er det jo forbi nu, Du skal jo rejse . . . O, min Gud, min Gud! forbi . . .!"

Det nyttede ikke, at han søgte at trøste hende og forsikrede, at han af og til vilde komme derud, samt at de jo næste Efteraar igjen skulde være hele to Maaneder sammen:

hun rystede paa Hovedet . . . hun vidste godt, at det var forbi nu. Deres Stævnemøde endte under forlegen Taushed. De sad og saae ud over Havet, paa Marseille, som tindrede med sine Lygter, og paa Fyrtaarnet, som skinnede ensomt og tungsindigt. Fra den vide Horizont strømmede ligesom noget Trøstesløst dem imøde og fik Magt over dem. Da Frederik henad Klokken Tre forlod Naïs og kyssede hende til Afsked, laa hun rystende som et Espeløv og iskold i hans Favn.

Han kunde ikke faae Søvn i Øjnene den Nat. Han laa og læste, til det blev Dag, og ligesaa snart Morgenrøden brød frem, satte han sig hen til Vinduet, helt febrilsk af Søvnløshed. Fader Micoulin skulde netop ud at røgte sine Ruser. Idet han passerede over Terrassen og saae op, fik han Øje paa Frederik.

„Naa, Hr. Frederik, har De saa ikke Lyst til at tage med ud idag?" spurgte han.

„Nej, Vorherre bevare mig, Fader Micoulin," lød Svaret, „jeg har sovet altfor elendigt inat . . . Men imorgen tager jeg med, det er en Aftale."

Den Gamle slentrede langsomt videre. Han skulde ned ad Skrænten til sin Baad, som laa netop lige nedenfor det Oliventræ, der havde givet Ly for hans Datters Elskov. Frederik fulgte ham med Øjnene, til han var forsvunden; saa saae han op og opdagede til sin Forbauselse, at Toine allerede var paa Arbejde: han stod henne ved det omtalte Oliventræ med en Hakke i Haanden og udbedrede Renden, som Regnen delvis havde ødelagt. Luften var dejlig frisk, det gjorde godt at staa henne i Vinduet. Frederik gik et Par Skridt tilbage i Stuen, hen til Bordet, og rullede sig en Cigaret. Men da han saa langsomt vendte tilbage for igjen at læne sig paa Albuerne ud af Vinduet, lød der pludselig en forfærdelig Larm, et rent Tordenbrag. Med et Spring var han henne ved det aabne Vindue.

Jorden var skreden ud. Han saae kun Toine, som midt inde i en Støvsky og med Hakken løftet i Vejret skyndte sig op mod Huset. Henne ved Kløften vaklede det gamle Oliventræ med sine vældige Grene og sank stille og højtideligt ned i Havet. Skum sprøjtede op i Vejret. Men der havde lydt et hjerteskjærende Skrig. Og nu fik Frederik ogsaa Øje paa Naïs, som, med Armene strakte stivt ud og med alle Muskler uvilkaarligt spændte, bøjede sig langt ud over Terrassens Brystværn for at se, hvad der foregik nede ved Skræntens Fod. Hun stod der ubevægelig, foroverbøjet, med Hænderne ligesom groede fast til Muren. Imidlertid maa hun have havt det paa Følelsen, at Nogen bagved betragtede hende; thi hun vendte sig pludselig om, opdagede Frederik og raabte:

„Fader! Fader!"

Da man en Time efter fik ryddet den nedskredne Jord til Side, fandt man under Grus og Sten Fader Micoulins frygteligt lemlæstede Legeme. Toine, som rystede over hele Kroppen, fortalte, at han selv havde været nær ved at blive revet med ned; og alle Folk der paa Egnen erklærede, at man aldrig i Verden, da man jo dog vidste, at der sivede Vand allevegne, burde have lagt en Rende saa yderligt. Moder Micoulin græd meget. Naïs fulgte sin Fader til Kirkegaarden med røde og tørre Øjne; ikke en eneste Taare havde hun kunnet faae frem.

Imidlertid havde Fru Rostand absolut villet tilbage til Aix allerede Dagen efter, at Ulykken var skeet. Frederik var meget vel tilfreds dermed, eftersom hans Kjærlighedseventyr jo nu alligevel var blevet afbrudt ved den uhyggelige Hændelse; og desuden — der var ingen Tvivl derom: disse Bønderpiger kunde skam ikke maale sig med Pigebørnene inde i Byen. Han gjenoptog altsaa sin tidligere Levevis. Moderen, som var rørt over hans Opofrelse ved at holde hende saa trofast med Selskab ude paa Blancarde, gav ham større Frihed end før; og han tilbragte en meget behagelig Vinter sammen med en Elskerinde, som han havde kapret sig i Marseille. Kun til de Tider, hvor hans Nærværelse var absolut nødvendig i Hjemmet, mødte han i det store, kolde Palais i „Skolegaden". Han havde endelig løst det Problem, hvorledes han kunde tilfredsstille sin Familie uden at nægte sig selv Noget; og han nærede det sikre Haab, at saaledes skulde det blive ved at gaa altid.

I Paasken maatte Hr. Rostand tage ud til Blancarde. Frederik hittede paa et Paaskud for at blive fri for at følge med. Da Sagføreren kom hjem igjen, sagde han, medens man sad ved Frokostbordet:

„Naïs gifter sig."

„Nej!" udbrød Frederik en Smule forbauset og med Munden fuld af Mad.

„Jo, og I kan ikke gjætte, med hvem!" vedblev Hr. Rostand. „Men hendes Grunde var meget fornuftige ..."

Naïs vilde gifte sig med Toine, den Pukkelryggede. Saa behøvede der ingen Forandring at ske ude paa Blancarde. Toine, som ogsaa efter Fader Micoulins Død havde passet Ejendommen, traadte simpelthen i den Gamles Sted. Frederik hørte paa Alt det med et ubestemt og lidt forlegent Smil; men derefter syntes ogsaa han, at det var et særdeles heldigt Arrangement for alle Parter.

„Naïs er ellers bleven meget gammel og grim," tilføjede Hr. Rostand. „Jeg kunde næsten ikke kjende hende igjen. Det er forbausende, saa hurtigt Fruentimmerne taber sig derude ved Kysten ... Naïs var dog virkelig en kjøn Pige."

„Bah! den Slags Forgyldning, som gaaer af i Vask!" sagde Frederik og spiste roligt videre paa sin Cotelette.

The boss-puzzle.

Af Docent Dr. Julius Petersen.

I dette Blads sidste Nummer omtaltes et under det ovenstaaende Navn bekjendt Stykke Legetøj, der, efter at have gjort Amerikanerne tummelumske, har gjort Touren gjennem Europa og nu ogsaa har faaet Indpas hos os. Da det kan forudsættes, at det allerede har bragt adskillige af Bladets Læsere til Fortvivlelse, vil en Udvikling af dets Theori maaske være flere af dem velkommen, saameget mere som en saadan Udvikling, saavidt jeg veed, ikke har været givet før. Skjøndt det er Mathematik, jeg byder Læserne, gjør jeg dog ikke Fordring paa mathematiske Forkundskaber hos dem. Jeg maa blot gjøre nogle Forbemærkninger, som man imidlertid neppe vil have Vanskelighed ved at forstaa.

Lad os antage, at Tallene 1, 2, 3, 4 skulle opskrives i en vilkaarlig Orden; man kan da skrive 2134, 4213, 3124 o. s. v. i det Hele paa 24 forskjellige Maader. Har man flere Tal, voxer Antallet af Maader stærkt. 10 Tal kunne saaledes ordnes paa over 3 Millioner Maader. Man kan let finde, paa hvormange Maader et vist Antal Tal kan ordnes; jeg skal imidlertid ikke her vise dette, da det ikke har nogen Betydning for den Opgave, vi behandle; hvad det derimod her kommer an paa er, at de forskjellige Sam-

menstillinger, man kan danne af en Række givne Tal, kunne deles i to Hovedgrupper med lige mange i hver. Skrive vi f. Ex. Tallene 1, 2, 3 paa de 6 mulige Maader

123, 312, 231; 132, 321, 213

danne de tre første den ene Gruppe, de tre sidste den anden. Jeg skal nu vise, hvilken Forskjel der er paa de to Grupper.

Tage vi ud af en Række Tal to vilkaarlige, sige vi, at de danne en Inversion, dersom det forreste er det største. I Rækken 123 er der derfor ingen Inversioner, thi hvilke to af de tre Tal vi end tage, er det forreste af dem det mindste. I 312 er der derimod 2 Inversioner, nemlig 31 og 32. Ligeledes er der to Inversioner i 231 nemlig 21 og 31. I 132 er der 1 (32), i 321 er der 3 (32, 21, 31) og i 213 er der 1 Inversion. Her have vi den karakteristiske Forskjel, idet vi se, at Rækkerne i den første Gruppe alle have et lige Antal, men Rækkerne i den anden Gruppe et ulige Antal Inversioner. For at tage en større Række ville vi betragte 4135627

Det første Tal 4 danner Inversioner med 1, 3 og 2, det næste 1 danner ingen, det næste 3 danner 1 nemlig med 2, 5 danner 1, 6 danner 1 og de følgende ingen. Tallet har altsaa i det Hele 6 Inversioner og hører derfor til første Gruppe.

Man indseer nu let, at dersom man i en Række bytter to Tal om, der staa ved Siden af hinanden, faaer man en Række, der hører til den modsatte Gruppe. Denne Ombytning kan nemlig ikke forandre de Inversioner, som de foregaaende og efterfølgende Tal danne med hverandre, da disse Tal ikke ere forandrede; ligesaa lidt forandres de Inversioner, som de to ombyttede Tal danne med de øvrige Tal, da heller ikke her den indbyrdes Orden er forandret. Derimod skeer der en Forandring med selve de to Tal; hvis de nemlig dannede en Inversion før Ombytningen, danne de ingen efter Ombytningen og omvendt. Ombytningen gjør derfor, at der enten bliver 1 Inversion flere eller færre, end der var. Var Antallet af Inversioner lige før Ombytningen, bliver det derfor ulige efter Ombytningen og omvendt, det vil sige Rækken hører efter Ombytningen til en anden Gruppe end før Ombytningen. Som Exempel kunne vi i den Række, vi undersøgte ovenfor, ombytte 3 og 5; vi faae da Rækken

4153627,

hvor Inversionerne ere ganske de samme som før med Undtagelse af, at vi nu have en Inversion 5, 3, hvor vi før ingen havde; den ny Række har derfor 7 Inversioner og hører saaledes til anden Gruppe.

Vi ville nu anmode Læseren om at tage det omhandlede Spil for sig, hvis han er i Besiddelse af et saadant; har han det ikke, gjør et Blad Papir med 16 Felter, som paa et Dambrædt, og 15 Papirsbrikker, numererede med Tallene fra 1 til 15, samme Nytte. Brikkerne lægges i Felterne i en vilkaarlig Orden, hvorved et Felt bliver tomt. Det Hele seer da f. Ex. saaledes ud:

3	13	10	5
15	7	12	6
11	1	14	9
4		2	8

Opgaven er nu at skyde en af de ved Siden af det tomme Felt liggende Brikker (her 4, 1 eller 2) hen paa dette, derpaa paa samme Maade en Brik hen paa det nye tomme Felt og saaledes videre, og derved skal man opnaa, at alle Brikkerne komme til at ligge ordnede saaledes:

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	

Dersom vi opskrive Tallene, som de ligge, i een Række, faae vi

3 13 10 5 15 7 12 6 11 1 14 9 4 2 8,

og vi kunne ved at tælle Inversionerne afgjøre, om denne Række hører til første eller anden Gruppe. Vi kunne nu let se, hvilken Indflydelse en Forskydning har. Skyde vi 4 eller 2 hen paa den tomme Plads, forandres Rækken ikke; vi se heraf, at alle vandrette Forskydninger ikke forandre Rækkens Gruppe. Skyde vi derimod 1 ned paa den tomme Plads, faae vi en ny Række:

3 13 10 5 15 7 12 6 11 14 9 4 1 2 8.

En saadan Forskydning har altsaa den Indflydelse, at det forskudte Tal flyttes 4 Pladser tilhøjre eller tilvenstre i Rækken (ved Exemplet her tilhøjre). Det Samme kan imidlertid opnaaes ved tre Gange at ombytte Tallet med et Nabotal, saaledes her ved først at ombytte 1 med 14, saa med 9 og saa med 4. Da vi have viist, at enhver saadan Ombytning forandrer Rækkens Gruppe, saa at denne er forandret tre Gange, maa den nye Række og den oprindelige høre til hver sin Gruppe. Resultatet af denne Undersøgelse er altsaa det, at enhver vandret Forskydning ikke forandrer Rækkens Gruppe, medens enhver lodret Forskydning forandrer den. Har man foretaget et vilkaarligt Antal Forskydninger, mellem hvilke der er et lige Antal lodrette, maa man derfor have faaet en Række, der hører til samme Gruppe som den, man begyndte med, medens det Modsatte gjælder, dersom der mellem Forskydningerne findes et ulige Antal lodrette.

Lad os nu antage, at vi begynde som i Exemplet ovenfor med den aabne Plads i nederste Række; naar Opgaven er løst, er den aabne Plads ogsaa i nederste Række. Men naar den aabne Plads ved Begyndelsen og Slutningen er i samme Række, maa man have foretaget ligemange Forskydninger opefter og nedefter, altsaa et lige Antal lodrette Forskydninger. Men vi have bevist, at ved et lige Antal lodrette Forskydninger høre Begyndelsesrækken og Slutningsrækken til samme Gruppe.

Nu har imidlertid den Række, man skal ende med, ingen Inversioner og hører derfor til første Gruppe. Altsaa maa den Række, man begynder med, ogsaa høre til første Gruppe. Vi have altsaa bevist, at Opgaven er umulig, dersom Begyndelsesrækken har sin aabne Plads i underste Række og ikke hører til første Gruppe. Man seer let, at det Samme gjælder, dersom den aabne Plads fra Begyndelsen er i anden Række, medens det Modsatte gjælder, dersom den aabne Plads er i 1. eller 3. Række.

Vi ville nu, for at prøve Exemplet ovenfor, tælle Rækkens Inversioner. Vi ville derfor opskrive Rækkens Tal og i Parentheser de paafølgende lavere Tal; der er da saa mange Inversioner, som der er Tal i Parentheserne:

3 (2, 1); 13 (10, 5, 7, 12, 6, 11, 1, 9, 4, 2, 8); 10 (5, 7, 6, 1, 9, 4, 2, 8); 5 (1, 4, 2); 15 (7, 12, 6, 11, 1, 14, 9, 4, 2, 8; 7 (6, 1, 4, 2); 12 (6, 11, 1, 9, 4, 2, 8); 6 (1, 4, 2); 11 (1, 9, 4, 2, 8); 14 (9, 4, 2, 8); 9 (4, 2, 8); 4 (2).

Rækken sees heraf at have 61 Inversioner, og da den saaledes hører til anden Gruppe, er Opgaven umulig.

Vi kunne saaledes strax afgjøre, at denne Opgave er umulig; vi have tilbage at besvare det Spørgsmaal, om Opgaven altid kan løses, naar Rækken hører til den rigtige Gruppe, og hvorledes dette kan ske. Dette ville vi nu gjøre.

Lad os kalde 6, 7, 11, 10 i det andet Diagram den indre Kreds medens de øvrige danne den ydre Kreds. Først bringes 1 paa en vilkaarlig Plads i den ydre Kreds, 2 i den indre; man forskyder derpaa i den ydre Kreds, indtil 2 kan skydes ud paa Pladsen efter 1 (saa at 2 ligger rigtigt, naar 1 ved Forskydninger i den ydre Kreds bringes paa Plads). 3 bringes nu ind i den indre Kreds, og man forskyder i den ydre Kreds, til 3 kan bringes ud paa Pladsen efter 2. Ved at fortsætte paa denne Maade bringer man let 13, 9, 5, 1, 2, 3, 4 først i den rigtige Orden i den ydre Kreds og derpaa paa deres Plads; dette kan undertiden ske hurtigere, men den angivne Fremgangsmaade fører sikkert til Maalet.

Man har nu 8 Brikker tilbage at ordne paa 9 Felter. Idet Pladsen 11 her danner den indre Kreds, kan man gaa frem paa samme Maade som forhen og derved bringe 14, 10, 6, 7, 8 paa deres Pladser. Tilbage staaer at bringe 15, 11 og 12 paa deres Pladser; bringer man 15 paa Plads, ere kun 12 og 11 tilbage, disse ligge nu enten rigtigt eller ere ombyttede; ligge de rigtigt, er Opgaven løst; ere de ombyttede, maa Rækken høre til den urigtige Gruppe. Det er altsaa bevist, at i alle Tilfælde, hvor Rækken hører til den rigtige Gruppe, er Løsningen mulig.

Man seer let, at Spørgsmaalet besvares paa lignende Maade, hvis man har 25 Felter og 24 Brikker eller 36 Felter og 35 Brikker o. s. v.

Litteraturhistoriske Smuler.

Af K. A.

1.

Oehlenschläger i et Galehus.

Det var en mærkelig Mand. Han hørte hjemme paa en af vore Øer, hvor Venderne i sin Tid havde huseret; og der forekom mig altid at være noget Vendisk ikke blot i hans Udseende, men ogsaa i hans sælsomt blandede Temperament. Han havde havt en meget sørgelig Barndom, som det syntes, ganske uden Støtte af Forældre eller anden Slægt; og jeg mindes endnu tydeligt, hvorledes han bogstaveligt skar Tænder ved at fortælle, at han i en Tjeneste som Dreng blev kaldt ind for at gjennembankes til Gjæsternes Moro, fordi han under en saadan Mishandlings-Proces bed Smerten i sig og ikke var til at afpresse et Kny. Han havde udholdende kæmpet sig op fra neden af til en hæderlig Stilling og var en Autodidakt med alle en saadans gode og daarlige Sider — han havde endog forsøgt at lære sig selv Latin. Hans saaledes, ogsaa i aandelig Henseende, fremadstræbende Liv havde bragt ham i Forbindelse med ikke faa Mænd af større Betydning. Han havde f. Ex. i Odense, hvor han en Tid havde en Stilling ved Daareanstalten, oftere været sammen med Carl Bagger, hvis Pegasus, som bekjendt, i denne Provindsby maatte trælle for Føden; og aldrig var han gladere, end naar han ved et Gilde kunde komme til at fremsige den stakkels Odense-Redakteurs Gravkantate med Mottoet af «Proverbes de Salomon II»: «Il y a un dieu pour les ivrognes» og Slutnings-Koret:

„Fra Stjerners Midtpunkt Jesper hører
vort Afskedskvad og leer polisk.
Karlsvognen nu han kjører,
med sikker Haand han Tømmen fører
og har en ganske ny, elysisk Pidsk."

Det er fra denne ejendommelige Mand — af hvis Liv S. Schandorph har benyttet Motiver til sin Fortælling „En fattig Drengs Ungdomseventyr" — efterfølgende ret karakteristiske lille Historie om vor Digterkonge stammer.

I Daareanstalten i Odense var der i sin Tid en mærkelig Husmand, der ved Hensynsløshed havde opirret sit Herskab imod sig. Da han engang i stærk Sommerhede i vel dyb Negligé høstede sin Jordlod, fik Vedkommende ham erklæret for sindssvag. I Fortvivlelse herover gjorde han et mislykket Forsøg paa at berøve sin, efter hans Mening, derved vanærede Familie Livet. — Som Gouverneur i Fyen besøgte Kronprindsen, den senere Kristian den Ottende, i Sommeren 1835 Daareanstalten i Odense. Oehlenschläger, der dengang gjæstede Tronfølgeren, var med. Man kom til Husmanden. Neppe hørte Digteren, at den Ulykkelige havde villet myrde sin Familie, før han, ligbleg, styrtede ud. Husmanden spurgte, hvem den Mand var. „Digteren Oehlenschläger," lød Svaret. Husmanden, der hverken fattedes Evner eller Læsning, udbrød da: „Han har skrevet saameget om drabelige Kæmper, som slog hinanden ihjel; men han er kun en ringe Karl, der ikke kan taale at se mig stakkels Mand!"

Havde Oehlenschläger kjendt denne Fanges Historie, bemærkede min Hjemmelsmand, vilde han maaske kunde faaet Stof til en gribende Nutidshistorie, ikke ganske ulig den af ham i „Eventyr af forskjellige Digtere" oversatte Fortælling af Kleist „Michael Kohlhaas" — Emnet havde rigtignok ikke ligget for ham.

2.

Et Blad af Ludvig Bødtchers Sværtegade-Kronike.

Da Ludvig Bødtcher 1835 i en Alder af 42 Aar efter over en halv Snes Aars Ophold i Rom vendte tilbage til vor Hovedstad, boede han først i Lille Kongensgade i et Hus, hvor han havde et Stykke kjøbenhavnsk Folkeliv i Form af en Dandsebod i Stuen. Derfra flyttede han hen i Sværtegade, hvor han blev over en Menneskealder indtil sin Død 1874. I denne snevre, mørke Gade havde han paa en første Sal et Par smaa tilrøgede Værelser med gamle, tarvelige Meubler. Her skrev han sine fine smaa Poesier; og her samlede han paa komiske Figurer, ved hvilke den skjelmske gamle Poet glædede sig ikke mindre end en Botaniker ved sjeldne Planter.

Paa Bødtchers Fødselsdag i April mødte gjerne alle hans Venner, unge som gamle, oppe hos ham i Gaden, hvor det norske Selskab i sin Tid søgte hen, fra den tidlige Morgenstund. Bødtcher var ved den Lejlighed idel Travlhed. Jo Flere der kom, jo flere Glas skulde der skaffes tilveje; og det var ikke saa lige en Sag i hans lille Menage.

Nu gik det løs med Skaaldrikning til langt op ad Formiddagen. Blandt de stadige Gjæster var en gammel Overkrigskommissair. Denne temmelig asthmatiske og lidt fugtige Ven traadte paa en saadan Fødselsdagsmorgen hinkende ind ad Døren, hvilket gav Bødtcher Anledning til at spørge til hans Befindende med mer end almindelig Deltagelse. „Jo Tak, kjære Ludvig!“ (lød Svaret), „ellers godt, men den for ... forbandede Podagra!“ — „Herre Gud, min Ven!“ sagde Bødtcher saa med et fint Sidesmil til en anden Tilstedeværende, „saa kan Du vel ikke engang drikke et lille Glas Portvin paa min Sundhed.“ — „Jo, gu' kan jeg saa, min kjære Ven! et stort Glas; der er ikke det Mindste i Vejen for det,“ skyndte den gamle Overkrigskommissair sig at svare og tog Plads i Sofaen. En Yngre spurgte til hans Befindende. „Tak, min kjære unge Ven! det gaaer saa an; jeg be'er bare til Gud, at jeg maa opleve næste Aar.“ — „Hvorfor det?“ — „Det er saa min Guldbryllupsdag“ — „Og De har allerede tænkt paa en Fest i den Anledning?“ — „Ja vist, ja vist! Om Morgenen skal vi vies paany i Garnisons Kirke, derpaa Alterens Sakra . . . Sakrament, og saa en stor Middag paa Skydebanen, eller hvor det nu bli'er. Min Søn betaler det Hele.“ Og saa smadskede den Gamle glad i Forudfølelse af Bordets Glæder. Disse blev han dog narret for. Han faldt og brækkede et Ben og laa endnu tilsengs Guldbryllupsdagen, hvorfor han maatte nøjes med det, han nok mindst brød sig om, Alterens Sakrament.

En anden af Bødtchers Omgangsvenner var en Fuldmægtig, der ikke just udmærkede sig ved Bonhommie og ofte irriteredes over Poeten, der forresten selv godt kjendte sine smaa Svagheder og f. Ex. spøgede med sin „Magelighed uden Mage“. Fuldmægtigen kunde med knusende Overlegenhed udbryde: „Ja, Ludvig Bødtcher! han ligger vel paa sin Sofa og læser i Riises Arkiv!“ Han vidste, at Digteren ikke gjerne tænkte paa Døden som noget nær Forestaaende. Bødtcher siger jo ogsaa selv i et af sine senere Digte „Mod Slutningen“:

„End tænker jeg paa Graven
kun med en frygtsom Aand.“

Paa Bødtchers 70aarige Fødselsdag traadte Fuldmægtigen højtideligt ind ad Digterens Dør. „God Morgen, min kjære Ven!“ (lød Gratulantens Hilsen), „tillad mig at ønske Dem til Lykke, det er idag en sjelden Mærkedag, De fylder halvfjerdsindstyve Aar.“ — „Tak, Tak, kjære Ven! kom og tag Tøjet af!“ — „Jeg siger: halvfjerdsindstyve Aar; det er sjelden, at Nogen oplever flere . . .“ „Ja, Tak, Tak skal De have, men trin nærmere!“ Den samme Ven fortalte, hvorledes han en Sommeraften gik med Bødtcher fra Tivoli, og denne ved Synet af nogle Damer udbrød: „Hvilke Forførerinder!“ Med en for ham ejendommelig Snærren endte Fuldmægtigen Fortællingen: „Det liderlige Asen — paa Gravens Rand!“

Saadanne og andre, mer eller mindre af Livet medtagne Figurer tyede jevnligt op til Ludvig Bødtcher. De slikkede Solskin — at sige: figurligt — hos ham, der altid, selv om han ved deres Ankomst saae sig nødt til i sin Sekretair at gjemme Skifertavlen, hvorpaa han netop havde været iførd med at gjøre Udkast til et lille Digt, modtog Enhver med et hjerteligt „Velkommen!“

3.

Fragment af en Skrivelse fra Digteren Fr. Paludan-Müller om Baggesen og Oehlenschläger.

... „Eftersom Meget i hin Tids Polemik og øvrige litteraire Forhold endnu kan siges at være dunkelt og uopklaret, da Debatten fra alle Sider førtes ikke blot partisk og lidenskabelig, men Striden mere og mere antog Skikkelse af en hel litterair Proces, hvori mange navnkundige Skribenter indblandte sig, og hvor de modstridende æsthetiske Anskuelser ofte antoge Karakter af skarpe Indlæg i en Retssag, ja i en Injuriesag — thi de vare sjelden uden Tilsætninger af personlige Bitterheder — eftersom dette forholder sig saaledes, vilde allerede af den Grund en upartisk og nøjagtig, paa Dokumenter støttet Fremstilling af Tiden og de vigtigste deri optrædende Forfattere ikke blot kunne give et betydeligt litterairhistorisk Udbytte, men ogsaa give værdifulde Bidrag til Bedømmelse af de to Hovedforfatteres saa vel litteraire som personlige Karakter. Oehlenschlägers Minde vilde Intet kunne tabe derved, men efter min fulde Overbevisning vilde ogsaa Baggesens Navn ved nøjere Prøvelse af hans polemiske Færd og af de mange særegne Forhold komme til at vise sig i et langt renere Lys end det, hvori det hidtil har staaet for de Fleste; i hvert Fald vilde der kunne fremgaa Præmisser til en endelig afgjørende og retfærdig Dom. Jeg maa for mit Vedkommende tillægge Baggesen uforgængelige Fortjenester af vor Litteratur; og det kan ikke være ligegyldigt, i hvilket Lys en saa udmærket Aand kommer til at staa for Efterverdenen.“

4.

Klopstock, talende Dansk.

Gjenføderen af den tydske Poesi i Midten af forrige Aarhundrede, Klopstock, blev, som bekjendt, efter at have ladet de første Sange af Messiaden trykke, paa den af Danmark saa højtfortjente tydskfødte Minister J. H. E. Bernstorffs Anbefaling indbudt hertil af Kong Frederik den Femte, der gav den navnkundige Digter en aarlig Pension. Klopstock levede saa henved en Snes Aar hos os, indtil Bernstorff styrtedes af Struensee 1770. Fornemmelig paa Grund af Evalds ikke blot poetiske, men ogsaa personlige Forhold til Klopstock, er han af ikke ganske liden Betydning for vor Litteraturhistorie.

Man tænker sig i Regelen Klopstock mere fremmed for Dansk, end han virkelig var. Han skal endog have talt vort Sprog. N. H. Sevel Bloch, der blev Student nogle Aar efterat Klopstock havde forladt Danmark, siger: „Det veed jeg, at jeg af mine holdte Dagbøger endnu kan erindre mig med Fornøjelse som ungt Menneske i 1782 at have talt Dansk i min Lærers, sal. Prof. Martin Ehlers' Hus i Kiel med Messiadens udødelige Sanger“ (se „Adrastea, et Oppositionsblad“, ved Boghandler Steen, 1815, Side 103).

5.

Frederikke Brun og hendes Hus.

J. G. Rist — af hvis nylig udkomne tydske Livserindringer der i foregaaende Nummere af „Nær og Fjern“ er blevet meddelt større Partier — kom som Privatsekretair hos Ministeren Schimmelmann i Slutningen af forrige Aarhundrede i Frederikke Bruns Hus, der spiller en ikke ganske liden

Rolle i vor Litteraturhistorie og blandt Andet gjæstedes af Baggesen, Oehlenschläger og J. L. Heiberg. Rist skildrer i sine ovennævnte Memoirer dette mærkelige Hus paa følgende Maade:

Frederikke Bruns Hus kunde paa Grund af hendes Mands Rigdom, paa Grund af den Stil, hvori Huset blev ført, og paa Grund af de talrige Indfødte og Fremmede, der gjæstede det, kaldes glimrende. Det var tillige højst ejendommeligt ved den sælsomme Kontrast mellem Filisteri og Poesi, borgerlig Herkomst og fornem Holdning. Etatsraad Brun var en merkantil, tør, højst djærv Meklenborger med rigtig, ofte skarp Dømmekraft, som han helst lagde for Dagen i korte plattydske Sætninger. Han havde arbejdet sig op fra neden af og erhvervet sig en betydelig Formue, som han bestandig forøgede ved store Foretagender. Han var selv Chef, Bogholder, Kontorbetjent; og i hans Lommebog optegnedes hver Dag hans Handels-Balance. Hans Kone, en født Münter fra Kjøbenhavn, med skjønne digteriske Anlæg og et ædelt, velvilligt Sind havde ved Rejser i Italien tilegnet sig Kundskaber og Kunstprodukter, men tillige den stærkeste Antipathi mod Norden, hvortil Rimessernes Udebliven dog fra Tid til anden kaldte hende tilbage, og hvor der i Sandhed ikke just var ilde sørget for hende. Efterhaanden havde hendes Nerver ikke kunnet modstaae de vel højtflyvende aandelige Incitamenter. Hun var bestandig lidende, ja sank undertiden ganske sammen. Brugen af Opium hævede momentant denne Slappelse, men fremkaldte kun bagefter en endnu dybere Nedstemthed. Dertil kom en daglig tiltagende Døvhed, der hindrede hende i umiddelbar Berøring med den virkelige Verden. Saaledes fandt jeg hende ved mit Besøg efter at have gjennemvandret en Række elegante Gemakker — Brun beboede Enkedronningens Palais ligeoverfor Schimmelmanns Hôtel — i et med Draperier, Antiker og moderne Kunstværker henrivende udstyret Kabinets Halvmørke henstrakt paa en Sofa, hvor hun gav Audiens, og man maatte skrige det Ubetydeligste som det Hemmeligste ind i Øret paa hende. Udenfor drev Børnene og Gjæsterne, som det aldrig skortede paa, deres Spil. Brun selv vandrede, afgjort ugunstig stemt mod hele Livet i Huset, fra og til; og en lille, tyk Søster, i Et og Alt en Modsætning til Svigerinden, lod det ikke mangle paa pudserlige Bemærkninger og gode Forfriskninger, som Digtere, Diplomater og en Mængde ledige Personer ikke sagde Nej til.

Paa denne Tid var der netop en speciel vanskelig Situation hos Bruns. Schweiz, ved hvilket Land Fruen hang med sværmerisk Kjærlighed, var efter frugtesløs Modstand blevet overvældet af Franskmændene. Bonstetten, den gode Frederikkes platoniske Ven, var tyet til hendes Hus i Kjøbenhavn. Begge arbejdede flittigt paa deres Skrifter. Det fortrolige Forhold, hvori Fru Brun stod til denne alt Andet end sværmeriske Mand, satte hendes Omgivelse i en Spænding, der i Længden maatte blive pinlig. Fru Brun gav Grev Schimmelmann — til den fine, kolde Grevinde passede hun ikke — nok at gjøre med allehaande litteraire og politiske Anliggender, med Kollekter og Manuskripter; og ikke mindst som Mellemmand i saa Henseende kom jeg i nøje Forbindelse med denne Dame. Jeg har tilbragt mangen lystig Middag og Aften i hendes gjæstfri Hus, hvor det ikke fattedes paa fremmede Ansigter, mimiske Forestillinger, Dands, Skuespil og Festoptog, og hvor en Mængde pudserlige, originale og aandfulde Mennesker og glade Yngre forsamlede sig.

6.

Den virkelige Clavigo.

Hovedfiguren i Goethes dramatiske Ungdomsarbejde „Clavigo" var, som bekjendt, en virkelig samtidig Personlighed, den spanske Skribent Clavijo, der kom i Kollision med Beaumarchais og medtoges haardt af dennes skarpe Pen. J. G. Rist førtes som dansk chargé d'affaires i Madrid i Begyndelsen af dette Aarhundrede til Goethes tragiske Helt, der dengang var en Olding paa henved 80 Aar og levede meget tilbagetrukken i smaa Kaar med en Niece. Den gamle, tykke og muntre Mand — der døde kort efter — lo hjertelig over den Ære, man havde viist ham i Tydskland, men fandt dog sit tragiske Endeligt altfor poetisk. Han forsikrede, at ligesom Døden endnu ikke havde rammet ham, saaledes havde hans Brøde heller ikke været fuld saa stor, som Goethes Sørgespil fremstillede den.

Digte

af

Matthew Arnold.

Født 1822.

Oversatte af Ad. Hansen.

Roligt Arbejde.

Sænk dybt, Natur, dybt i mit Væsens Kilde
En Lære, som Du i hvert Vindstød gav,
En Lære om to tæt forente Krav,
Trods Verdens Raab, at ej de enes ville: —

Om Slid, som ej fra Ro sig lader skille;
Om Virken, altfor stor og stolt til Hast
Og Væddestrid, hvis Frugt — mer varig, fast
End Døgnplans-Skraalets — modnes tyst og stille.

Ja, mens paa Jord der tusind Mislyd klinger,
Mens Raab og Tummel er vort Arbejds Ramme, —
Frem skrider dine tause Tjenerskarer

Og stille deres Hverv tilendebringer;
Ved fortsat Daad de gjør vor Larm til Skamme;
Naar vi er borte, deres Stræben varer.

Selv-Skuffelse.

Hvorfor raabe vi i al vor Gjøren
Blindt paa Evner, som blev ej vor Del?
— Vi vort Jordliv kjende vel; men førend
Vi paa Jorden vaagned, var vi til.

Før vor Aand endnu var født, den trængte
Dristig om iblandt Guds Skatte, hvor
Gaver, Evner fandtes rigt i Mængde, —
Bad om Udstyr til sin Gang paa Jord.

Da, som nu, vi søgte ivrig tage,
Længselsdirrende, vor Lysts Behov;
Da, som nu, en useet Magt tilbage
Stødte os og gav vort Valg dets Lov.

Det var ej os selv; — men ak, hvis Tanke
Styred da vor Aand den Vej, vi gik?
Hvem slog Bom for Valget, satte Skranke
For de Savn og Gaver, som vi fik?

Thi kun Gavestumper han os skænked,
Intet helt: de vække Haab, og vi
Tæres hen i Kamp, med Kraften lænket, —
Vil vi bruge dem, saa glippe de.

Blindt vi vakle frem i Jordens Trængsel;
Evner skyde op, men visne snart.
Han, som gav vort Sind dets Hovedlængsel,
Stilled ej hin Hovedlængsel klart.

Drøm om Evner falskt med Tanken leger,
Imod Maal, der gække os, vi gaa.
Er der nogen Evne da, vi ejer?
Er der noget Maal, som helt vi naa?

Selv-Tiltro.

Syg i Sindet af at spørge evig,
Hvad jeg er og burde være, her
Jeg i Skudens Forstavn staaer, som styrer
Over Havet frem ved Stjerneskjær.

Og et Blik af heftig Attraa sender
Jeg til Stjernerne og over Hav:
„I, som har mig trøstet fra min Barndom,
Trøst og sval mig, til jeg naaer min Grav.

„Grib endnu engang, I Stjerner, Vande,
I mit Bryst med mægtigt Trylleri;
Lad mig, mens jeg stirrer paa Jer, føle
Sjælen blive stærk og stor som I.“

Fra den dybe, stjernesaaede Hvælving,
Over Havets klare Glimmersti
Kom i Nattevindens Susen Svaret:
„Vil som dem Du være? Lev som de.

„Uskræmt af den døde Taushed om dem,
Urørt, hvor end deres Blik naaer ned,
Ikke de af andre Væsner kræve
Lykke, venlig Trøst og Kjærlighed.

„Glade skinne Stjernerne, og Havet
Ruller glad i Maanens Sølvglands frem;
Thi de leve i sig selv, og andre
Sjæles Feber piner ikke dem.

„Af sig selv begrændset, lidt bekymret
Om, hvordan Guds andre Værker er,
Gydende hver Kraft i eget Arbejd,
Naa de til det stærke Liv, Du seer.“

* *
*

Luftfødte Stemme! i mit eget Bryst
Har før jeg hørt den samme strenge Røst:
„Vær blot Dig selv for Alvor: hvo, som lærte
Sig selv at finde, misted al sin Smerte.“

Musik

Det er især Fru Norman-Neruda, som i den forløbne Uge har fængslet det musikelskende Publikum. Hendes første Koncert, som Lørdag den 10. ds. gaves for udsolgt Hus i Kasinos store Sal og overværedes af de kongelige Familier, afgav baade Vidnesbyrd om den rodfæstede Interesse, den udmærkede Kunstnerinde allerede for en Aarrække siden her har formaaet at skabe sig, og om den fulde Adkomst hun har til at nyde den usvækket. Med Ledsagelse af Orkester under Anførsel af Hr. Edv. Helsted foredrog hun Spohrs under Navnet „Sangscene“ gaaende Violinkoncert, Op. 47, Beethovens Violinromance i F-Dur, Op. 50, og de to sidste Stykker af Vieuxtemps' første Koncert, Op. 10 i E. Med Pianoledsagelse af Hr. Lembcke udførte hun Ernsts Elegi samt Sarabande og Tambourin af Leclair (død 1764). Præstationerne vare alle fortrinlige. Intet Uheld brød noget Øjeblik den fulde Nydelse. Skjønhed, Sikkerhed og kunstnerisk Ro hvilede over Alt, hvad Fru Norman ydede. Bifaldet var selvfølgeligt overordenligt, og Orkestret føjede sin Fanfare til Publikums Slutningshyldest. Hr. Bielefeldt assisterede ved et dygtigt og smagfuldt Foredrag af større Romancer af Rossini og Niedermeyer. — Fru Normans anden Koncert fandt Sted i Kasinos trods de høje Billetpriser tætpakkede mindre Sal Tirsdag den 13. ds. Mr. Charles Hallé, paa Tydsk Karl Halle, som var Koncertgiverindens eneste Medvirkende, forlod i 1840, 21 Aar gammel, sit Fædreland, opholdt sig flere Aar i Paris, hvor han ved Siden af Berømtheder som Herz, Kalkbrenner og Chopin vandt sig et anseet Navn som Koncertspiller og gediegen Musiker, og gik i 1848 til England, hvor han siden stedse har indtaget en fremragende Stilling som Koncertspiller og toneangivende musikalsk Autoritet. Mr. Hallé viste sig i Tirsdags, skjøndt han er en ældre Mand, endnu i fuld Kraft, og hans Deltagelse med Fru Norman i Udførelsen af Beethovens saakaldte Kreutzer-Sonate, Rusts Suite, Mozarts Variationer og Bachs Sonate saavelsom hans Soloforedrag, navnlig de Chopin'ske Valse, viste, at hans store Renommee har en solid Basis. Ligesom ved den første Koncert sparedes der ikke paa Bifald, hvilket hver enkelt Præstation ogsaa i fuldt Maal havde Krav paa. Dog har Valget af de tre Nummere af Rust, Mozart og Bach efter den mægtige Sonate af Beethoven indeholdt en vel stor Fordring til klassisk Trang hos en saa stor Tilhørerkreds. Havde en moderne Komposition f. Ex. Wieniawskis 2. Polonaise, som Fru Norman, saavidt vides, har paa sit Repertoire, været budt istedetfor et Par af de nævnte, forøvrigt ganske fortrinligt fortolkede Nummere, vilde Publikum som Helhed have moret sig bedre, saameget mere som Koncertgiverinden, med Undtagelse af et Par af de bekjendte ungarske Dandse af Brahms, i begge Koncerter har holdt sig til sine ældre Repertoirenummere.

Pianisten Hr. Fritz Schousboe agter med god Assistance at give en offentlig Koncert i Kasinos mindre Sal Tirsdagen den 27. April.

Hr. Aage Foss, gav i Onsdags Aftes en ret godt besøgt privat Koncert i Kasinos mindre Sal, ved hvilken Lejlighed han med god Koloraturfærdighed sang en stor Arie af Spohrs Opera Faust og Senechallens Arie af Boieldieus Opera Johan fra Paris og sammen med Fru Levinsohn Duetten mellem Figaro og Rosina i 2. Akt af Rossinis „Barbeer“. Denne Duet, som sluttede Koncerten, var fra Begges Side meget vellykket. Fru Levinsohn assisterede tillige ved Foredraget af to mere end almindelig smukke Sange, „Alte Liebeslieder“, af Hr. L. Rosenfeld, der modtoges med meget Bifald og en Fremkaldelse af Fru Levinsohn, som derpaa sang en svensk Folkevise. Frøken Emma Foss og d'Hrr. A. Svendsen og Rob. Hansen udførte Schumanns

Fantasistykker, Op. 88, for Piano, Violin og Violoncel, Frøken Foss to Solopiecer af Neupert og Hr. Rob. Hansen med stort Bifald tre Fantasistykker for Violoncel af D. Popper. Endelig skilte Skuespiller Neumert sig heldigt fra at fortælle de to Eventyr af Andersen: „Laserne“ og „Bedstemoder“. Hr. Holger Dahl var Aftenens paalidelige Akkompagnateur.

Theatrene

I Søndag og i Tirsdags har man paa **det kgl. Theater** gjort Bekjendtskab med Kunstnerparret Campobello, idet Signora Campobello begge Aftener er optraadt som Margarethe i Gounods Opera Faust og Signor Campobello i Tirsdags viste sig som Valentin. Sangerinden, hvis Person er ugunstig for Margarethes Rolle, især ved dens Kontrast til Hr. Bruns meget høje og slanke Fauſtskikkelse, udmærker sig ved en Syngemaade, der har de Fortrin, hvorpaa det hos os hyppigst skorter. Hun bærer Tonen, som udstraaler let og behageligt, med en velgjørende Fasthed og Ro, intonerer sikkert, og hendes Stemme, som ganske vist ikke har Ungdommens fulde Friskhed, gaaer i Fortestederne godt igjennem, medens den, naar hun synger mezza voce, klinger sympathetisk og smukt. Ogsaa har hendes Sang dramatisk Sving, ligesom hendes hele Optræden viser en paa de store Operascener erhvervet klædelig Routine. Nogen MargaretheSkikkelse efter vore Begreber formaaede hun ikke at fremmane, hvilket i det Hele taget ikke ligger for franske eller italienske Sangerinder. Hr. Campobello er en statelig Skikkelse, som gjør et godt Indtryk, og baade hans Sang og hans Spil røbe den i den store Verden vundne Routine. Skjøndt han har en kraftig og navnlig i de dybere Toner velklingende Røst, stod hans vokale Præstation paa Grund af Tonens mindre faste Leje ikke i Højde med Signora Campobellos. Ikkedestomindre gjorde han større Lykke og blev af det ikke stærkt besatte Hus gjentagne Gange stærkt applauderet. Hr. Brun, som begge Aftener sang Fausts Parti, i Scenerne med Margarethe med italiensk Text, havde trods den ringe Anvendelse, Theatret har havt for ham, gjort betydelige Fremskridt, siden han saaes i dette Parti for henved tre Aar siden. Baade i Sang og Spil havde han vundet ikke lidet større Frihed og synes at være i en stadig lovende Udvikling.

Litteratur

Det hos Brødrene Salmonsen udkomne Værk Charles Darwins „Rejse om Jorden“, paa Dansk ved Emil Chr. Hansen og Alfred Jørgensen, tilbydes i ny Subskription i ti maanedlige Leveringer à 1 Krone. Disse populaire Skildringer af den berømte Naturforsker, hvis Navn er blevet et Modsigelsens Tegn i Forskningens Annaler, ere udstyrede med Illustrationer i Tontryk, et Kort i Farvetryk og Forfatterens Portrait med Biografi. Værket synes trods sin Verdensberømmelse som righoldig og interessant Rejseskildring af en Videnskabsmand af første Rang ikke at have vundet stor Anklang i vor Læseverden, hvorfor vi gjøre opmærksom paa den Lejlighed, der nu tilbyder sig til dets Anskaffelse og Læsning paa en bekvem Maade.

Af et nylig paabegyndt og for vore Forhold temmelig storartet Værk foreligger der allerede nu et saadant Antal Hefter, at man kan danne sig en begrundet Mening om dets Værd og Betydning. Det er den af Forlagsbureauet udgivne „Nordens Historie“ i populair Fremstilling af Niels Bache. Medens den historiske Litteratur baade i dens videnskabelige Form og i den mere almentilgængelige Fremstilling indtager en fremtrædende Plads i vort Naboland Sverig og længe har været et særlig dyrket Felt, til hvilket Nationens bedste Navne ere knyttede, har den historiske Produktion herhjemme indtaget et mere tilbagetrukket Stade, og først den nulevende Generation, for hvilken den æsthetiske Litteratur spiller en noget ringere og det politiske Liv en noget større Rolle end for den foregaaende Slægt, har seet en større Livlighed blive udfoldet paa Historieforskningens Omraade, og særlig have yngre Videnskabsmænd med Lyst og Interesse vendt sig mod hidtil mindre dyrkede Partier af vor Historie og arbejdet paa at skjænke Behandlingen ny Tiltrækning enten ved Fremdragelsen af Kildeskrifter eller ved at lægge særlig Vægt paa den formelle Fremstilling; vi ville blandt saadanne Yngre blot nævne Navnene Joh. Steenstrup, Kr. Erslev, Alex. Thorsøe og Troels Lund for at minde om dygtige Bearbejdelser af forskjellige historiske Tidsrum. Ved Siden af disse videnskabelige Arbejder eller populaire Fremstillinger af enkelte Tidsrum af Fædrelandets Historie forelaa der en paa en større Almenhed beregnet illustreret „Nordens Historie“ af cand. jur. N. Bache, men efterat navnlig Sverig ved det af sex Videnskabsmænd udarbejdede fortræffelige Værk «Sveriges historia» havde viist, efter hvilken Maalestok en saadan historisk Fremstilling bør udføres, baade hvad den kunstneriske Udstyrelse og hvad den litteraire Behandling angaaer, var det naturligt, at Ønsket opstod om at kunne udvide det givne Grundlag saaledes, at der fremkom et værdigt Sidestykke til det svenske Værk. Det er dette, som den her omtalte udvidede Fremstilling af „Nordens Historie“ har sat sig til Opgave, og efter de udkomne Hefter at dømme vil der ikke blive sparet Noget for at løse denne Opgave saa fuldstændigt som muligt. Forfatterens Stil giver ved sin Jevnhed og Naturlighed en tiltalende Garanti for hans historiske Betragtnings Uhildethed og Ædruelighed, og det er noksom bekjendt, at disse Egenskaber hvile paa og støttes af meget grundige Kundskaber i de paagjældende Emner; hvor der, som i Fremstillingen af den forhistoriske Tid, fordredes særlige Specialstudier, er den arkæologiske Hjælp ydet af Dr. phil. F. W. Horn. Hvad endelig Værkets kunstneriske Udstyrelse angaaer, er denne overvættes rig, saa at der neppe skal findes en nogenlunde fremtrædende Personlighed, Situation eller Gjenstand omtalt i den historiske Beretning, uden at Illustratoren er traadt til med sin anskueliggjørende Kunst.

I Lighed med det ovenfor nævnte svenske Forbillede skeer Udgivelsen af „Nordens Historie“ af praktiske Hensyn i to Rækker, hvis Udgangspunkter tages henholdsvis i Hedenold og ved den vestfalske Fred; der er ved denne Udgivelsesmaade sørget for at holde Subskribenternes Interesse vedlige ved en Afvexling i Stoffet, uden hvilken den historiske Læsning med saadanne Mellemrum, som Hefteudgivelsen betinger, let kunde virke noget trættende. Hele Værket vil omfatte 5 Bind og udkomme i omtrent 50 maanedlige Hefter paa 4 Ark i stort Format til en Pris af 1 Kr. pr. Hefte.

Billedkunst

Hvis der endnu er Liv i den Interesse, der ved Udstillingen ifjor vaktes for Kunstindustri og for Minder om Folkets tidligere Liv, bør ogsaa den danske Almenhed med velvillig Understøttelse imødekomme et Foretagende, der er

udgaaet fra vort Naboland Sverig og sat i Gang af den energiske Grundlægger af den i sin Art enestaaende skandinavisk-ethnologiske Samling i Stockholm, Dr. Arthur Hazelius. Det er et under Titlen «Minnen från nordiska museet» udkommende Billedværk med Gjengivelser i Farvetryk af den omtalte Samlings betydeligste Gjenstande; Værket tænkes udgivet i tvangfri Hefter, og dets Omfang vil være afhængigt af den Deltagelse, det møder hos Publikum. Første Hefte indeholder tre veludførte og af en oplysende Text ledsagede Blade: Høstflytning i Lule Lapmark, Pragtvogn fra Tureholm samt Pedel og Kursor ved Upsala Universitet. Valget af disse tre Emner viser allerede tilstrækkeligt, hvor omfattende et Kjendskab til Folkeliv, Kunstindustri og Kostumevæsen der vil kunne erhverves ved dette Værk, som ovenikjøbet anbefaler sig ved sin billige Pris, 2 Kr. for et Hefte med tre Blade. Hovedkommissionairen for Danmark er G. E. C. Gad.

Fra Fred. Hartvigs Kunsttrykkeri er udgaaet et Hefte „Skizzer og Tegninger af unge danske Kunstnere“, indeholdende tre lithograferede Blade efter Tegninger af d'Hrr. Karel Sebiny, L. Jensen og Hans Jantzen. Hensigten med Udgivelsen af dette Værk, hvor Subskriptionen er bindende for 12 Hefter, siges i Indbydelsen at være, „dels at støtte og opmuntre unge, fremadstræbende Kunstnere og dels at gjøre Publikum bekjendt med og vække Interesse for Talentet hos disse unge Mænd.“

Af Dagens Helt, Professor Nordenskiøld, er der i Kommission hos Hauberg & Co. udkommet et af O. Bentzen lithograferet og i Th. Berghs Institut trykt Portrait, der sælges for den i Betragtning af Billedets Størrelse og gode Udførelse usædvanlig billige Pris 1 Kr.

Brogede Blade

Den 29. Februar var en lystig Dag i Amerika. Efter gammel Skik afholdes der nemlig paa denne Dag „Skudaarsballer“, hvor det gaaer til som i den forkerte Verden. Herrerne maa vente, indtil de blive engagerede af Damerne; kun i „Herrevalsen“ er det Herrerne tilladt at engagere. Naar Souperen skal begynde, maa Herren blive beskedent siddende, til en Dame forbarmer sig over hans Appetit og fører ham til Bords. Naar Ballet er forbi, følge naturligvis Damerne Herrerne hjem.

* * *

I Holbergs „Politiske Kandestøber“

3. Akts 3. Scene siger Geske til sin Mand: „. . . eftersom I nu er bleven Bormester, saa vilde jeg bede, at Gert Bundtmager maa straffes for den Tort, han giorde mig i Dag,“ men Herman svarer: „Ey, min hierte Kone! Bormesters Frue maa ikke tænke paa at hevne den U-ret, som er vederfaret Kandstøberens Kone.“ Dette Træk har Holberg taget fra Frankrigs Historie. Da Ludvig XII, „Folkets Fader“, kom paa Tronen i Aaret 1498, indfandt der sig hos ham en Deputation fra Byen Orleans, som havde opført sig slet nok imod ham, medens han var dens Hertug. Kongen hørte med Velvillie paa den Hyldest og de Undskyldninger, der bleve ham forebragte, og sagde, at „det ikke vilde være sømmeligt og hæderligt for en Konge af Frankrig at hævne de Fornærmelser, der vare blevne tilføjede en Hertug af Orleans.“ Denne Bemærkning var imidlertid ikke synderlig original; thi nogle Aar iforvejen havde Philip, Greve af Bresse og senere Hertug af Savoien († 1497), sagt: „Det vilde være skammeligt af Hertugen at hævne de Fornærmelser, der ere blevne tilføjede Greven.“ Ja, Tanken kan endogsaa føres tilbage til Hadrian, om hvem der berettes, at han sagde til en af sine Fjender: „Du er frelst, thi nu er jeg bleven Kejser.“

A.

I „Nær og Fjern“ vil blive optaget en Oversættelse af «Mademoiselle Printemps» af Jeanne Mairet (La Nouvelle Revue 15. Marts).

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. En Nat i Kloster, af John Paulsen. — Naïs Micoulin, Fortælling af Emile Zola, sluttet. — The boss-puzzle, af Docent Dr. Julius Petersen. — Litteraturhistoriske Smuler, af K. A. — Digte af Matthew Arnold, oversat af Ad. Hansen. — Musik. — Theatrene. — Litteratur. — Billedkunst. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

„NÆR OG FJERN“,

et Ugeblad for

Litteratur, Kunst og offentligt Liv.

Redigeret af P. Hansen.

Hver Søndag 2 Ark i stort Kvart (32 Spalter) heftet.

Med det Søndagen den 4. April udkomne Nr. 405 begyndte et nyt Kvartal. Bestillinger modtages i alle Boglader og Postexpeditioner. Abonnementspris 3 Kr. 50 Øre Kvartalet frit tilsendt.

C. A. Reitzel. Løvstræde 7. K.

Otto B. Wroblewsky. Nytorv 19. K.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 18. Don Juan.
Mandag 19. Ambrosius.
Tirsdag 20. Ouverture. Stor Staahej for Ingenting (**første Gang**).
Onsdag 21. Lady Tartuffe (**Fredags Abonnement**).
Torsdag 22. Misanthropen. Aditi.
Fredag 23. Den skjulte Skat. Murmesteren (**paany indsuderet; uden Abonnement**).
Lørdag 24. Gnisten. Den pantsatte Bondedreng (**paany indstuderet**). Dands.
Søndag 25. Ouverture. Stor Staahej for Ingenting.

Casino.

Søndag den 18. April Kl. 7:

Boccaccio,

Opererte i 3 Akter af **Zell Genée.** Musiken af **Fr. v. Suppé.**

Venstre og Højre.

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Omnibus til og fra Theatret hver Spilleaften.

Folketheatret.

Idag, Søndag den 18. April Kl. 7:

Revuen.

Vaudeville-Komedie i 3 Akter af **Frits Holst.**

Han drikker.

Vaudeville i 1 Akt.

Forbi omtr. Kl. 10.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommen:

„Det unge Danmark".

Fortælling fra vore Dage

af

K. Gjellerup.

Forf. til «En Idealist».

4 Kr. 50 Øre. Indb. 5 Kr. 75 Øre.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Reisebilleder og Folkelivs-Studier af **Yngvar Nielsen.** Med 9 Træsnit. Pris heftet Kr. 2, indb. i Originalbind Kr. 2.80.

Indhold: Rørosbanen og Throndhjems Domkirke. — Romsdalen, Søndmøre og Fjordene. — Sogn og Hallingdalen. — Tistedalen og Dalslands Kanal — Flommen paa Kongsberg. — Sætersdalen — Thelemarken. — Hardanger.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa mit Forlag er udkommet og faaes i alle Boglader i Norge, Sverig, Danmark og Finland:

Kort Fremstilling af

de norske Kursteders

Udvikling og Kurmidler.

Ved **Axel Lund**, Reservelæge.

96 S. 8vo. Pris 1 Kr. 60 Øre, indb. 1 Kr. 80 Øre + Porto 15 Øre.

Alb. Cammermeyer.

(D. 2185). Karl Johansg. 33, Kristiania.

The Boss Puzzle.

The new Solitaire

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	

The Game of Fifteen.

Nyt amerikansk

Solitairespil,

Pris 50 Øre,

faaes hos

Aagesen & Olsen.

16, Store Kjøbmagergade 16.

Paa mit Forlag er udkommet og faaes i alle Boglader i Norge, Sverig, Danmark og Finland:

Knudshø eller Fjeldfloraen,

en botanisk (plantegeografisk) Skitse

af

J. B. Barth.

75 S. 8vo. Pris 1 Kr. + Porto 15 Øre.

Alb. Cammermeyer.

(D. 2204). Karl Johansg. 33, Kristiania.

I alle Boglader faaes:

Miss **Muloch,** En Kvindes Tanker om Kvinden, oversat af Charlotte Sannom, med Forord af **Provst, Dr. Fog.** 231 Sider, heftet 2 Kr., indb. 3 Kr. 10 Øre og 3 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewsky.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet:

Relieffer

efter

Korstolene i Roskilde Domkirke.

Aftegnede og udgivne

af

J. B. Løffler.

Chemityperede af **Magnus Petersen.**

Text af Jul. Lange.

Avec un résumé en Français.

Pris 6 Kr.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Misanthropen.

Komedie i 5 Akter

af

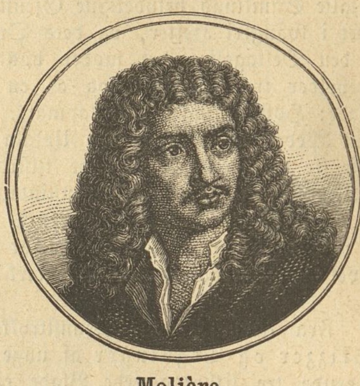

Molière.

Oversat af **P. Hansen.**

Med en Indledning efter Louis Moland og Kommentarer efter Aimé-Martin.

Pris 2 Kr.

Hos **C. A. Reitzel** er udkommen:

Breve

fra

Hans Christian Andersen.

Udgivne af

C. St. A. Bille og **Nicolaj Bøgh.**

Komplet i to Bind. Pris 16 Kr.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog

Søndag den 18. April.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 408.

Den 25. April 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

En Grønlandsfarer i gamle Dage.

De senere Aars tiltagende Sands for grønlandske Forhold have foruden en Række nye Undersøgelser og Expeditioner til dette Land ogsaa foranlediget, at man har fremdraget ældre Undersøgelser af Interesse. Samtidig med, at det første Hefte af Beskrivelsen over den af Premierleutenant A. Jensen og cand. polyt. Kornerup ledede Expedition er udkommen, seer derfor ogsaa et 60 Aar gammelt Værk første Gang Bogtrykkerpressens Lys. Det er Giesecke's Mineralogiske Rejse i Grønland, foretagen i Aarene 1806—1813, hvilken Professor Johnstrup, der har udgivet den, har anseet for endnu at have tilstrækkelig Interesse. Dette er vist nok ogsaa utvivlsomt Tilfældet; thi det er en omfattende og paa mineralogiske Jagttagelser rig Dagbog, som her er fremdraget, men hvad der giver dette Værk en særegen Interesse ogsaa for det store Publikum, er dog dets Forfatter selv, i hvem man gjør Bekjendtskab med en højst mærkelig Mand, hvis Liv bevæger sig mellem saadanne Poler som Skuespiller i Wien, preussisk Bjergraad, Udsending fra de danske Myndigheder til Grønland og Professor i Mineralogi i Dublin. Det er et eventyrligt Liv, om end derfor ingenlunde en Eventyrers Liv, som Professor Johnstrup har skildret i den udførlige Biografi af Giesecke, som han forudskikker Dagbogen, og af hvilken vi her skulle give et Resumé.

Som allerede antydet var Karl Ludvig Giesecke en Tydsker af Fødsel. Der hersker ikke den samme Tvivl om hans Fødested som om saamange andre berømte Mænds, thi han var født i Augsburg, hvor hans Fader var Skræder; men til Gjengjæld veed man ikke, om hans Fødeaar var 1761 eller 1775. Godt begavet siges han at have været, og han blev derfor sendt til Altdorf i Bajern for at studere Jura. Men nu gik det vel ham som saa mangen anden livlig og begavet Yngling, der har foretrukket Thalia for Justitia eller dennes Søskende, og man har derfor ogsaa kun højst usikre Efterretninger om hans Studier og hvilke Universiteter han frekventerede, om han afsluttede Studierne, tog Doktorgraden og Lignende. Derimod veed man med Bestemthed, at i 1790 drog han til Wien og søgte og fik Ansættelse ved Wiedener-Theatret hos Schikaneder.

Det var altsaa Thalia, der foreløbig havde sejret. Meget huld synes denne Gudinde dog ikke at have været ham, skjøndt han ofrede hende sit Fædrenavn, der var Metzler, og fra nu af kaldte sig Giesecke, og skjøndt han paa forskjellig Maade søgte at vinde hendes Bevaagenhed. Thi han optraadte ikke blot som Skuespiller, men ogsaa som Skuespilforfatter, idet han skrev flere Stykker, der gjorde Lykke, og derfor fik Titel af „Theaterdigter". Man kjender endnu Navnene paa flere af hans dramatiske Arbejder, saasom: „Lutz von Unterstein", ritterliches Schauspiel, Wien und Leipzig 1792; „Der travestirte Hamlet", Burleske mit Arien und Chören, Wien 1798; „Die Pfaueninsel", Oper, Wien 1799 og „Der travestirte Æneas", Wien 1799, om hvilket sidste Arbejde det hedder: „Letzteres ist namentlich ein sehr heiteres Erzeugniß seiner Laune." Alligevel synes denne Virksomhed ikke i Længden at have tilfredsstillet Giesecke saa lidt som de Laurbær, han høstede som Skuespiller; thi efter en af hans Bio-

grafers Udsagn skal han ikke have drevet det videre end til at blive Korist, medens en anden dog erklærer om ham: „Er spielte chargirte Charactere mit Glück, und besonders trefflich gelangen ihm die Engländer." Han synes heller ikke at have levet i bedste Forstaaelse med Schikaneder; Giesecke vedkjendte sig ialtfald at være den egenlige Forfatter af Texten til „Trylleføjten", i hvilken Schikaneder foretog nogle Tilføjelser, hvorpaa han tiltog sig Æren for Forfatterskabet. Alle disse Omstændigheder synes at have gjort Giesecke kjed af Skuepladsen; i 1804 opgav han derfor definitivt denne og forlod Wien.

Ved Siden af sin Interesse for Skuepladsen havde Giesecke havt endnu en anden, nemlig for Mineralogien, og medens han var hos Schikaneder i Wien, havde han været en flittig Besøgende i de fortræffelige Mineralsamlinger, som fandtes der. Han havde ogsaa allerede et Navn som Mineralog blandt Videnskabsmændene; thi en af hans Biografer siger om ham: „Dem Publicum war er hier (Wien) als talentvoller Schauspieler . . . und den Freunden der Wissenschaften als eifriger Mineralog rühmlich bekannt." Det var altsaa ganske naturligt, at Giesecke nu gav sig ifærd med Mineralogien og tilvendte denne al sin Interesse.

Hans Virksomhed i denne Retning blev da ogsaa af en baade varigere og mere frugtbringende Art end den foregaaende. Det lykkedes ham at komme i nøje Forbindelse med ansete Videnskabsmænd i sit Fag baade i Tydskland, Danmark og England; han fører Titlen „preussisk Bjergraad", og Aaret efter at han har taget sin Afsked som Skuespiller, finde vi ham allerede i Kjøbenhavn ifærd med at foretage en mineralogisk Rejse til Færøerne, til hvilken han har erhvervet „højeste Tilladelse", og hvis Udgifter skulde afholdes af den kgl. grønlandske og færøiske Handels Kasse. Det er et betydeligt Spring, som det ikke er ganske let at forklare.

Den Forklaring, der gives i Professor Johnstrups Biografi, er Følgende. Da Giesecke havde forladt Theatret og skulde bryde sig en ny Bane, tænkte han paa at nedsætte sig som Mineralhandler. Der synes ikke at foreligge noget Bevis for, at han virkelig bragte denne Plan til Udførelse, men under Forberedelserne dertil henledes hans Opmærksomhed paa vore nordlige Bilande, hvis Mineralier vare meget efterspurgte, og rimeligvis er da Tanken om selv at foretage en Rejse til deres Findesteder opstaaet hos ham. Hans videnskabelige Anseelse, vistnok forbunden med et tillidindgydende Væsen, der satte ham istand til let at erhverve sig Venner og indflydelsesrige Beskyttere, lettede ham Udførelsen af hans Planer. Paa hans færøiske Rejse, der varede fra den 8. August til den 14. September 1805, og paa hvilken han foretog Undersøgelser og Indsamlinger paa næsten alle Øerne, paalagdes det Øvrighederne i Landet „at vise ham al mulig Forekommenhed og Vejledning til at opnaa Hensigten af hans Rejse." Paa lignende Maade støttedes han, da han efter sin Hjemkomst besluttede at besøge Grønland. Hans Rejse til dette Land maa efter de af Professor Johnstrup fremdragne Oplysninger betragtes som en af de danske Myndigheder støttet Undersøgelse af vort nordligste Biland, skjøndt han ikke var bunden ved nogensomhelst Instrux, hvad der neppe heller vilde have nyttet synderligt, da Giesecke var den første Mineralog, som bereiste Grønland.

Saa drog han da ud den 19. April 1806 paa en Rejse, som han havde foresat sig skulde vare i $2^1/_2$ Aar, og hvis Formaal var at undersøge hele den beboede Vestkyst af Grønland, men som kom til at strække sig over $7^1/_2$ Aar og saaledes ogsaa gav ham Lejlighed til at foretage en ganske anden grundig og fyldig Undersøgelse end den, han oprindelig havde tænkt sig.

I 1807 sendte Giesecke den første Ladning af Mineralier hjem, som han havde indsamlet, men imidlertid var Krigen med England udbrudt, Skibet blev opbragt af engelske Krydsere og Ladningen kondemneret i England. Da Giesecke erfarede, „daß die sauren Früchte meiner bisher angewandten Mühe größtentheils in englische Hände gerathen sind," besluttede han sig, for at raade Bod herpaa, til at blive endnu et Aar i Grønland. Men dette Ophold forlængedes atter yderligere; thi i de følgende Aar var den direkte Forbindelse med Danmark afbrudt, og kun engang imellem lykkedes det at faae et Skib sendt derop fra Arkangel eller Norge med de allernødvendigste Levnetsmidler; men disse Skibe anløb kun en enkelt Koloni og skyndte sig saa hurtigt som muligt tilbage. Det hændte derfor flere Gange, at Giesecke først fik Besked om Skibenes Ankomst, efterat de allerede igjen vare bortsejlede, og dette var Grunden til, at hans Ophold kom til at vare den ovennævnte Tid. Det har tilvisse ikke været behageligt, men Giesecke synes dog med forholdsvis Lethed at have baaret baade Skuffelser og Savn, og han udnyttede desuden sit Ophold paa bedste Maade, saa at vi skylde ham en Række at værdifulde Meddelelser og Iagttagelser.

Den 16. August 1813 kunde han endelig forlade sit ufrivillige Fangenskab og den 19. September ankom han til Leith. Her ventede der ham en højst ubehagelig Meddelelse. De Mineralier, han havde hjemsendt, vare blevne opbragte af et engelsk Skib, satte til Auktion og solgte for Spotpris. De vare alligevel komne i de rette Hænder, idet de vare blevne kjøbte af en skotsk Mineralog, som ved nærmere Undersøgelse snart indsaa, hvilken værdifuld Samling han var kommen i Besiddelse af, og som i fine offentlige Meddelelser om dem henviste til, at de vare fremkomne ved Gieseckes Indsamlinger. Derved blev Gieseckes Navn bekjendt i England, og derved aabnedes der ham Vej til Ansættelsen som Professor i Mineralogi og Kemi i Dublin, som han modtog i 1814, og hvor han virkede anerkjendt og hædret til sin Død den 5. Marts 1833. Ogsaa fra Danmark, hvor han tilbragte baade Sommeren 1814 og Vinteren 1817—1818, vistes der ham megen Anerkjendelse, han stod i nøje Forbindelse med Tronfølgeren, Prinds Kristian, med Grev Moltke-Bregentved, Mineralogen Justitsraad Manthey o. Fl., blev Medlem af Videnskabernes Selskab og udnævntes til Kommandeur af Danebrog. Desværre tilintetgjordes under Kjøbenhavns Bombardement Alt, hvad han her havde efterladt sig af Bøger, Manuskripter og Mineralier, men de Samlinger, han hjemsendte hertil fra Grønland, dels til Museerne, dels til Prinds Kristians og Grev Moltkes Mineralkabinetter, udgjøre nu forenede en Samling paa 1635 Numre, der er indlemmet i Universitetets mineralogiske Museum. Ogsaa i sin nye Livsstilling i England nød Giesecke megen Anseelse, og da han døde, blev det Museum, ved hvilket han havde virket, holdt lukket i fjorten Dage.

En Nat i Kloster.

Af John Paulsen.

(Sluttet.)

En lille, elegant klædt Dreng, der slet ikke havde noget Klosterligt ved sig, sluttede sig nu til os. Hans forskræmte, kejtede Udseende fængslede strax vor Opmærksomhed. Som en Skygge havde han sneget sig ind ad Døren. Han vidste hverken, hvor han skulde staa eller gaa, og af lutter Forlegenhed strittede han ud med alle ti Fingre.

Pateren lagde velsignende sin Haand paa hans Hoved.

„Det er vor lille Antonio fra Rom. Hans Forældre er desværre døde; men hans Slægt har tidligere boet her i Rocca di Papa, saa de kjender vel Klostret, og nu har de skikket Drengen hid, for at vi kunne forberede ham til den første Kommunion."

„Stakkels Dreng!" sagde min Ven. „Har han da ingen Legekamerater?"

„Han har sine Bøger at læse i og sine Bønner at lære," svarede Pateren strengt, idet han lagde sit fede Ansigt i embedsvigtige Folder. „Og det er nok. — Gaa nu op paa dit Kammer, Antonio, og læs! Men lig ikke i Vinduet og kig ud, som Du gjorde igaar. Heller ikke maa Du tegne Figurer paa Væggen, hører Du?"

Den lille Dreng sneg sig lydig og skyggelet ud af Døren. Man maatte tænke paa en Fugl, man har taget bort fra Skovreden, og som nu afrettes i Bur.

Medens man tillavede vort Maaltid (vi havde strax ladet nogle Ytringer falde om vor glubende Appetit) fulgte Pater Gregorius os ud paa en Loggia, hvorfra vi havde den herligste Udsigt over Landskabet.

Solen var for et Minut siden, som en stor, matrød Kugle, sunken ned bag de fjerne Bjerge. En gul Glands dirrede endnu i Vest, medens den øvrige Natur svøbte sig ind i et køligt, violet-brunt Farveflor. Her i Syden har Solen ikke dette lange og glimrende Efterspil i alle Farvetoner, som vi kjende fra vore nordiske Sommeraftener. Soløjet blusser op i stærk og fyrig Glands i Afskedsstunden, brister saa umærkeligt, og Dunkelheden er der, inden vi ane det, med sin hemmelighedsfulde Taushed og sine lange Skygger.

Hvilket Rundskue fra Loggiaen, og det i denne ejendommelige Belysning!

Over Kampagnens dunstrige Slette, hvor nu og da en slangebugtet, sølvblaa Linie viste os den Vej, som Tiberen tog, over Rom, der i det Fjerne fortonede sig graalig og liden som en Landsby, saae vi ud til Havkysten fra Terrazina til Civita Vecchia, Volskerne og Sabinerbjergene. Den Elba, ved hvis Navn Napoleons Minde vækkes, tegnede sig tydeligt mod Himlens blege Guldgrund, og vor Pater fortalte, at man i rigtigt klart Vejr endog kunde opdage Korsika. I Forgrunden havde vi alle de Smaabyer, Albano, Ariccia, Genzano, Nemi, som vi samme Dag havde passeret.

Vort Maaltid var nu færdigt. Pater Gregorius gjorde os iforvejen opmærksomme paa, at det vilde blive meget tarveligt. „Hvad betyder det, reverisco Padre mio», svarede min Ven hurtigt, „naar vi blot komme til at spise i Refektoriet og sammen med de andre Brødre."

I Refektoriet kom vi rigtignok til at spise; men Brødrenes Selskab maatte vi desværre renoncere paa, da de hellige Mænd allerede havde trukket sig tilbage. Vi blev alene i det klosterlige Spiseværelse med Pater Gregorius og en anden opvartende Broder til Selskab. Værelset var aflangt og mørkt, Væggene panelerede med mørkt Træ og rigeligt prydede med Helgenbilleder. Bænkene vare, saavidt jeg erindrer, spigrede fast rundt om de lange Spiseborde. En antik Messinglampe med et enligt Blus kastede sit Spøgelse-Skjær udover Rummets Øde. Kun over det Bord, hvorved vi spiste, faldt Lysskinnet; den øvrige Del af Værelset tabte sig i en ubestemt Skyggeverden. Nu og da lød Vinden stønnende om Hjørnet og rev i de skrøbelige Vinduesglugger; det blæser heftigt paa disse Fjeldhøjder.

Vi to Pilgrime følte dog intet Uhyggeligt ved Situationen. Tvertimod. Vi passiarede, paa gebrokkent Italiensk vistnok, med de to venlige Munke, og hvergang Pater Gregorius' runde, fedtskinnende Ansigt gled fra Tusmørket indenfor Lysets Omraade, gjorde det paa os samme mildt beroligende Virkning som Fuldmaanen, naar den med visse Mellemrum dukker op af Skyerne. Havde min Landsmand Lerche seet denne ideale Munkefigur, tvivler jeg ikke om, at hans Skizzebog havde faaet et humoristisk Billede mere.

Behøver jeg at tilføje, at vi efter Dagens Strabadser lod Anretningen vederfares al Retfærdighed? Vinen var jo lidt sur (jeg har en Anelse om, at den, som min Ven Gregorius drikker i Enrum, er sødere), Salaten heller ikke af den bedste, men den fremsatte Æggekage var delikat, og vor kraftige Appetit og Paterens Spøg krydrede rigeligt det simple Maaltid. Han fortalte os, ikke uden Stolthed, at paa samme Bænk, hvor vi nu sad, havde den salige Pius tilligemed hele Kuriet engang siddet og spist saa velsignet godt; „thi Appetit havde han," forsikrede Pater Gregorius med vemodig Rørelse. Og til Minde om denne store Begivenhed havde Brødrene ladet opstille en Marmortavle paa Væggen, lige under Pavens Portrait. Han tog Lampen fra Bordet for at belyse Indskriften, og vi læste baade den og saae med Behag Pius' joviale, smukke Ansigt.

Vi spurgte ham om, hvorledes Munkene tilbragte deres Dag. De havde deres Bønner at læse, tilføjede han, mange religieuse Pligter, og desuden husligt Arbejde. Nogle arbejdede i Haven, andre i Kjøkkenet. De mere begavede af dem fik Lov at følge deres særegne Kald. De havde saaledes i deres Midte en Elev af den berømte, nys afdøde Astronom, Padre Secchi, og denne Mand anstillede her paa Fjeldhøjden meteorologiske Iagttagelser og sendte sine Beretninger derom til romerske Journaler. Padre Secchi havde havt den Godhed at forære flere gode Instrumenter til Klostret. Paa Taarnet havde man saaledes en Vindmaaler.

Vi fik mere og mere Interesse for Klostret og for den tarvelige Pater Gregorius. Paa vort Spørgsmaal om han havde været længe her, erfarede vi, at han tidligere havde været i flere Klostre, nogen Tid i Neapel,

nogen Tid i et nærliggende Kloster, inden han „kaldtes“ hid, og at han stedse var rede til at følge sine Foresattes Bud. Ubetinget Lydighed var et af dette Klosters Hovedregler. Hvis man f. Ex. imorgen befalede ham at røre de tykke Ben og som Missionair at udvandre til Amerika, Norge eller Kina, saa var han strax færdig, og han forsikrede, at han vilde gjøre det med den samme rolige Sindsstemning, som nu udmærkede ham. Han fandt sig tilfreds overalt. Han kunde gjerne for Fuldstændigheds Skyld have tilføjet, at gode Spisevarer finder man med samme Lethed i Amerika som i Italien, og gode Vine ogsaa. — Jeg forstod vel, at denne Mand havde forsaget Lidet eller Intet, da han blev Munk! Ingen Sjælerystelser, ingen ulykkelig Kjærlighedshistorie, ingen forulykket Ærgjerrighed! Ham havde Klostret budt det Samme, som et godt Konveniens-Parti byder den unge, fattige Pige: et venligt Asyl, hvor han faaer Mad, Klæder og Tag over Hovedet.

Klokken var otte, Sengetid i Klostret. Vi førtes gjennem en lang Korridor, der stønnede under vore Skridt, til vore respektive Celler. Min Ven skulde sove ovenpaa, jeg lige nedenunder.

Jeg blev installeret i min. Pateren satte den lille Lampe paa Bordet, og med et venligt «Felice notte» forlod han mig, idet han underrettede om, at der var Bøn Kl. 12 og Messe Kl. 5 om Morgenen, hvis jeg som god Pilgrim ønskede at deltage deri.

Han var borte. Lyden af hans Skridt tabte sig i Korridorerne. Jeg var ganske ene. Nu først saae jeg mig om i det lille Rum med de trange, hvidkalkede Mure netop saa stort, at man med en Smule Frihed kunde bevæge sig i det og gjøre tre Skridt frem og tilbage, naar man ikke vilde springe paa Jernsengen, der indtog Kammerets Halvdel. Lige overfor Sengen var en liden Vinduesglug, lidt højt oppe. Ved Siden deraf et Krucifix og nogle Helgenbilleder. Streng og simpel var Cellens Karakter, og Vindens Sus udenfor forhøjede kun det Ensomme og Alvorlige i Stemningen.

Jeg tog frem «Childe Harold», som min Ven havde laant mig til Nattelekture, og begyndte at læse:

«Oh Rome! my country! city of the soul!
The orphans of the heart must turn to thee» —

men selv Byrons melankolske Stancer kunde i dette Øjeblik ikke fængsle mig. Lyset flagrede hid og did for VinduesTrækket, Stilheden i Klostret var i sin Lydløshed næsten uhyggelig, og det faldt mig pludselig ind, at min Celle sandsynligvis hvilede ovenpaa en Katakombe, fuld af grinende Skeletter. Denne Tanke gjorde mig just ikke roligere.

Saa kastede jeg Bogen og aabnede det lille Vindue. Et nyt og storladent Billede, hvori man glemte sig selv og sin Katakombe-Frygt!

Hele Himlen var fuld af Stjerner, stort tindrende paa blaalig Grund, saaledes som man aldrig seer dem hjemme. Her kunde man nok bruge Billedet om hængende Sølvtaarer; thi i deres stærke Tindren ligesom løsrev de sig fra Himmelgrunden og traadte udenfor samme. Maanen lænede sit rene Sølvneg mod den fjerne Horizont. I dette milde Tvelys af Maane og Stjerner blødgjordes og udviskedes alle Konturer; Detaillerne sank tilbage, og kun Helheden traadte frem. Den vidunderlige Kampagne, omringet af Bjergene, laa med et blaasort Skjær som et vidt udstrakt, storknet Hav for mine Fødder. En bred Lysstribe skød sig op deraf som en Lanterne fra Søen. Det var Rom. Og saa brusede og spillede Vinden i den lille, mørke Skov, der omgav Klostret, og gjennem hvilken jeg saae Billedet, hvorom det dannede Ramme. Snart lød det som en sagte Hulken, saa greb Vinden saa voldsomt i Grenene, at dens Klage lignede Havets hæse Bryden i en Stormnat. Den Ødets Poesi, den Melankoliens vilde Højhed, der besjæler Kampagnen, fik ligesom Udtryk i denne Naturens Kæmpemusik.

For mig laa der ogsaa noget Andet i disse Toner. Et klagende Angerskrig fra de kraftige Mænd, der havde forladt Verdenstummelen, for her i Ro og Ensomhed at forberede sig til Livet hinsides! Mon de ikke undertiden længes tilbage til Livet derude, som de engang saa overmodigt har kastet Vrag paa? Mon ikke nu og da en frygtsom Drøm om Hjemliv og Faderglæder banker paa det strengt bepansrede Hjerte og forlanger at indlades mellem alle de hellige Tanker? Mod det fjerne Lysglimt hist ude, som betyder Rom, det vil sige, Verden, Glæden, Arbejdet — seer Du ikke, o, min strenge Klosterbroder, ofte did fra din ensomme Celle, og kan Du se did uden — Længsel? Ak, hvad har Du dog ikke forsaget! ...

„Du drømmer kun,“ vilde min katholske Ven have svaret, hvis han kunde have fulgt min tause Tankerække. „Du digter ind i de stakkels gudhengivne Munke Tanker og Længsler, som de aldrig har ejet. Troer Du f. Ex., at vor hæderlige Pater Gregorius plages af nogen romantisk Stemning? Nej, de er tilfredse! De har vundet det Højeste, Fred med sig selv. For dem existerer ikke mere det, som vi kalder Verden. Den rette Verden bære de som gode Kristne i deres egen Barm.“

Det er det gamle Spørgsmaal, som vanskeligt løses. Hvad er det Højeste: at sidde som Ørnen paa Klippetinden og derfra i Sikkerhed og med Ro at betragte Livet nede i Dalen, eller modigt at hæve Vingerne, det briste eller bære, styrte sig ned i Arbejdstummelen, i Livet dernede, og alligevel, trods alle Snarer, frelse sin Sjæl og sejrrig forlade det?

Jeg troer, det Sidste er det Største. Thi der sætter man Noget ind.

Omsider lukkede jeg Vinduet og gik til Hvile. Neppe var jeg dog falden i Søvn, inden jeg vaktes ved en ejendommelig Larm, der mindede om et Vækkeuhrs Skratten. Samtidig hørte jeg alle Cellerne blive aabnede og lette Skridt fare hen igjennem Korridoren. Nu opfattede jeg Situationen. Det var Midnatstid, og Brødrene gik til Bøn. Min Ven, der havde faaet sin Celle ovenover min, bankede i Gulvet for at minde om det givne Løfte, at deltage i alle Ceremonier. Men jeg var for træt til nu at staa op efter kun et Par Timers Forløb. Jeg drejede mig til den anden Side i Sengen og faldt strax efter i sød Søvn.

Kl. 5 om Morgenen bankede Pater Gregorius paa min Dør. Hans fede Ansigt saae lidt gustent ud nu i det skarpe Morgenlys. Det var ikke mere det skinnende Fuldmaaneansigt. Hurtigt foer jeg i Klæderne og sprang udenfor i Haab om at faae Solopgangen at se. Paa Trappen traf jeg min Ven, der var meget fortrydelig over at jeg ikke havde deltaget i den natlige Bøn, der havde været saa „styrkende og gribende“. Jeg undskyldte mig, saa godt jeg kunde, og mente, at da jeg havde afgivet hint uoverlagte Løfte, havde jeg kun havt Dagens Cere-

monier for Øje og var ikke gaaet ind paa, at jeg vilde forstyrres midt i min Nattero. Min Ven hørte ikke mere paa mig, men smilte med Sværmerens Begejstring.

„Veed Du, hvad jeg fandt i min Celle?" spurgte han hviskende. „O, jeg blev saa lykkelig! Thi netop paa dette elskelige Væsen sætter jeg høj Pris . . ."

„Elskeligt Væsen? — Umuligt! Damer slipper ikke ind her i Klostret."

Han saae paa mig med store Øjne.

„Fruentimmer? Ta mig tusen. — Jeg troer, Du er gal. — Nej, det var noget Bedre, Du. Tænk Dig, det var det Første, jeg saae, da jeg traadte ind i Cellen. Jeg tog det strax for et Vink fra Madonna. Det hang lige over Sengen —"

„Altsaa et Portrait? Hvorfor sagde Du ikke det før."

„Et Billede af Filippo Neri, min Ven, Filippo Neri," raabte han i en vemodig Ekstase.

„Nu nu! Men hvem er Filippo Neri? Du tilgiver, at jeg ikke er saa bevandret i Helgenkalenderen som Du."

„Men ham burde Du dog kjende. Han er min Yndling. Desuden har Goethe helliget ham et helt Kapitel i sin „Italienske Rejse". Ja, han var en stor Mand forvist, en ren, ædel, uegennyttig Helgen, hvis Dyd allerede i Samtiden vakte den største Beundring. Det var ham, som i et Anfald af gudeligt Raseri kastede sig mod Altrets Trappetrin og sønderknuste et Par Ribben, hvoraf Følgen var, at han i hele sit senere Liv plagedes af stærk Hjertebanken. Ak, hvilken af vor usle Tids Pygmæer vilde vel have havt kristelig Hengivenhed nok til at gjøre ham dette Skridt efter? Man brækker ikke en Finger for Madonnas Skyld, endnu mindre et Par Ribben . . ."

Jeg taug. Jeg kjendte min Ven og vidste, at naar han var kommen til et vist Punkt, saa var al Disput uden Nytte.

„Og saa drømte jeg saa dejligt," hviskede han og lukkede Øjet som for at fastholde Synet. „Den hellige Cæcilia var hos mig. Hun er nu den, jeg lider bedst af Martyrinderne. Ja, Du har selv seet hendes falmede Billede paa Fresken i St. Kalisto Katakomber. Var hun ikke dejlig?" spurgte han med vellystig Gysen. „Dog skulde denne hvide, stolte Jomfrunakke plettes af Blod. Jeg saae, min Ven, i Drømmen, hvorledes hun blev henrettet . . . Ja, det var en mærkelig Drøm . . ."

Jeg betakkede mig for slige Drømme og gik op paa Loggiaen. Jeg kom for sent. Solen havde allerede hævet sig over Fjeldtoppen, saa jeg gik glip af Ouverturen, den bebudende Rødme, det fine Lysspil, hvori den ene Straale skyder sig udover Egnen efter den anden, indtil omsider hele Naturen indhylles i det gyldne Straalenet. Over Egnen laa en kølig, dunstrig Morgentaage. Alferne havde endnu ikke faaet Tid til at rulle deres florlette Lagner sammen. Kampagnen bar et hvidligt, i Sænkningerne blaaligt Skjær, det mindede igjen om Havet, naar Bølgerne rulle og skifte Farver for en dagfrisk Brise. Fjeldenes Konturer, alle Former, traadte nu skarpere frem end i det disige Aftenlys. En fin Vind satte Oliventræernes Grene i Bevægelse og rev Duggen løs fra Blomster og Blade. Rocca di Papas graa Huse og høje Kirketaarn hævede sig ved vore Fødder, og over det fjerne Rom rakte Peterskuplen majestætisk sine Tinder i Vejret og modtog Morgensolens Hilsen.

Imidlertid fik jeg dog ikke mange Stunder til at beundre Morgenens Skjønhed; thi nu aabnedes det lille Kapel; min Ven hentede mig, og ved hans Side traadte jeg stille derind for at høre Messen. Præsten stod allerede ved Alteret, Korddrengene omkring ham. Luften fyldtes af Røgelse. En højtidelig Taushed herskede i Rummet. Man hørte kun en sagte Mumlen af de knælende Brødre. Flere af disse havde undtagelsesvis disse blege, asketiske, tankefine Ansigter, som man seer paa de ældre Mesteres Billeder. Vi knælede ogsaa ned, grebne af Stundens Alvor . . .

Saa slog Affkedstimen. I sidste Øjeblik blev vi forestillede — en stor Gunst — for den høje Prior, der tog meget naadigt imod os og som Bevis paa sit venskabelige Sindelag bød os en stærk Portion Snus. Vi fik ikke Lov til at betale for vort Ophold i Klostret. Pater Gregorius vilde slet ikke høre tale om Penge. Han stødte den tredobbelte Hage misbilligende frem. Med min Vens Samtykke forærede jeg ham da «Childe Harold» som en lille Erindring om „de to Pilgrime". Han forstod slet ikke Sproget, men Gaven var ham dog kjær, ytrede han. Kom der paany en «Tedesco» til Klostret, saa vilde han vise ham Bogen. Siden tænkte jeg med Samvittighedsnag paa denne Gave. Hvilken profan, hedensk Forfatter havde jeg ikke smuglet indenfor det hellige Klosters Mure! Himlen tilgive mig min store Synd!

Min Ven rev ud af sin Bædeker Udsigten over Rom fra St. Pietro in Montorio, et Billede, som Pateren tidligere havde beundret. Tilsidst stak vi Portneren, Signor Impossibile, en lille Sum i Haanden. Kun paa denne Vis kunde vi bevise vor Erkjendtlighed. Signor Impossibile bevægede humoristisk sit Papegøjenæb, bød os en Pris Tobak til Afsked (vi snuste forskrækkeligt i dette Kloster) og mumlede om, at Pengene skulde anvendes som „Almisser til de Trængende". Vi saae helst, at de gik i hans egen Lomme; ialtfald kunde han fylde sin store Snusdaase paany.

I dette Afskedens Øjeblik, medens Pater Gregorius omfavnede os og Brødrene kiggede nysgjerrigt ud af deres Celler, krøb ogsaa den lille, forknytte Antonio ud af sit Smuthul og kom for at sige os Farvel. Han strittede endnu mere ud med de ti Fingre end Dagen forud. „Hils Rom!" bad han vemodigt. „Op og læs," befalede Pater Gregorius og truede mildt af ham. „Kan Du dine Bønner?" raabte en anden Broder, medens en tredie bad ham bøje sig pænt, medens han talte med os. Som en sky, jaget Fugleunge fløj lille Antonio atter fra os. For ham var dette Kloster et Fængsel, et Fængsel, der dog lykkeligvis snart skulde aabnes ham. Om en Uge var han fri.

Vi naaede Rocco di Papa, kastede derfra endnu et Afskedsblik op til det venlige Kloster, hvor man havde modtaget os med saamegen Godhed og Gjæstfrihed, og foer saa videre til Marino, hvor vi, efter at have beseet Kirken La Trinita og Guido Renis Treenighed og smagt paa den berømte Landvin, tog tilbage til Rom, ikke med Jernbanen i en kvalm Koupé: nej, vi var romantiske nok til at foretrække en gammeldags «Vettura», hvor vi ovenikjøbet tog Plads paa Kudskesædet, hvor vi havde ren Luft og frit Syn udover.

Kampagnen laa grøn og søndagsstille og dirrede i Solglandsen. Vi saae udover den mod de blaanende Bjerge og beundrede paany den smukke Staffage, som en

brudt Aquadukt eller en hvilende Faareflok med sin Hyrde gav det ensomme og storladne Landskab.

Da jeg om Aftenen ved Fontana Trevi skiltes fra min Ven, trykkede han min Haand og sagde:

»Ta mig tusen, dette var en dygtig Tour, Du! — Denne Nat i Klostret vil jeg aldrig glemme. — Ak, kunde jeg blot faae Lov til at blive der for bestandig!"

Frøken Foraar.

Af **Jeanne Mairet.**

Det var ikke hendes Navn; hun hed egenlig Lucy Morand; det var en ganske lille Skabning, ikke større end som saa ... men saa indtagende, saa allerkjæreste! Hendes Hænder vare fine som et Barns, blændende hvide og vidunderlig smukt formede. Naar hun steg op ad den høje Stige — hun kopierede nemlig i Louvre og holdt sig fortrinsvis til de store Malerier — og man kom til at se hendes Fod, saa maatte man uvilkaarlig smile, saa lille var den. Hun gik altid i Sort, klædte sig med Smag og bar paa Hovedet en stor engelsk Hat, der skyggede for hendes Ansigt; der var et rent og skyldfrit Udtryk i hendes blaa Øjne; hun havde guldgult, lidt rødligt Haar, en fin, næsten gjennemsigtig Hud med en idelig skiftende Teint — en Teint, der kunde gjøre en Kolorist fortvivlet, og som ingen Læge vilde betragte, uden at ryste paa Hovedet. Og saa var hun saa god, saa munter og glad, med Smil paa Læben og i Øjet; det var Alt dette, der i Forening med hendes Ungdom, hendes Friskhed og hendes barnlige Væxt havde skaffet hende det smukke Tilnavn.

Hun var altid rede til at fortælle sin Historie; den indeholdt heller ikke ret mange Kapitler. Paa mødrene Side nedstammede hun fra England; hendes Fader havde været Pariserjournalist, i Oppositionen; som Proskriberet af 2. December var han taget til London, hvor han havde nedsat sig som Lærer i Fransk; han var allerede glad over at kunne tjene tilstrækkeligt til et tarveligt Ophold. Blandt hans Elever var ogsaa en vis Sir Peter Ross' Døtre; en af dem gik hen og forelskede sig i Læreren, der dengang var en smuk ung Mand af et livligt, men lidt eventyrligt Naturel. Enden paa det blev, at de flygtede og giftede sig; Sir Peter svoer paa, at han aldrig vilde tilgive sin Datter, og holdt sin Ed saa troligt, at de unge Folk vare nærved at dø af Sult; efter nogle trange og kummerfulde Aars Forløb bukkede den stakkels Kone virkelig under, om nu just ikke af Sult, saa dog af Anstrengelse og Savn. Hun efterlod sig en lille Pige, den yndige Lucy, en Miniaturudgave af hende selv. Den Smaa var ikke fyldt sit femtende Aar, før hun allerede kunde være til Støtte og Hjælp for Faderen, der nu havde ondt ved at faae Elever. Hun besad et smukt Talent for Tegning og higede kun efter at blive, som hun sagde, „en stor Malerinde". En Ven paatog sig at vejlede hende og skaffede hende nogle Tegnetimer hist og her, hvorved hun blev istand til at tjene det Nødvendige til sig og Faderen. Men da denne døde, besluttede hun at sætte den store Plan i Værk, der saa længe havde fristet hende; hun vilde til Paris for at studere Malerkunsten; det var hendes skjønneste Drøm, den højeste Lykke, der kunde vederfares hende. I over et Aar arbejdede hun ufortrøden, og da hun omsider kunde raade over en efter hendes Begreb uhyre Sum, vendte hun England Ryggen og drog tillidsfuldt over til sin Faders Hjemstavn. En Kunsthandler bestilte nogle Kopier hos hende, mod en lurvet Betaling, og hun var saa lykkelig som en lille Dronning. Hun stod ene i Verden; hendes Fader skulde nok have nogen Familie et eller andet Sted i Frankrig, men hvor, vidste hun ikke; og de mer eller mindre højtstaaende Kousiner og Fættere, hun havde paa Mødrenesiden, tænkte hun meget fornuftigt slet ikke paa at opsøge.

Ved et Ophold i Paris haabede hun dog ogsaa at vinde noget Mere end Uafhængighed ved sit Arbejde; der var blevet sagt hende, at naar hun først var kommen bort fra Londons Taage, vilde hun ogsaa blive den haardnakkede Hoste kvit, hun alt i flere Aar havde lidt af. Hun havde egenlig aldrig været syg, men sart havde hun altid været; thi hendes Bryst var svagt, ligesom Moderens.

Det var mærkeligt at se, hvor denne stakkels forældreløse, lille Pige kunde være glad og tilfreds og altid se smilende og venlig ud. Ja, blot det at se hende deroppe paa Stigen paa Slaget tolv tage sit lille Brød og sin Chokoladekage frem og fornøjet give sig i Lag dermed, var nok til at bringe et Smil frem paa Læben, ligesom Solstraalen, der med Et trænger gjennem Skyerne, uvilkaarligt opklarer vort Ansigt.

Alle Eleverne kjendte hende; det var smukt at se, med hvilken Venlighed og Agtelse de hilste paa hende, naar de sendte hende et „Goddag, Frøken Foraar!"

Det havde ikke altid været saaledes.

Kunstakademiet er just ikke det Sted, hvor Kvinden sættes højest. Da den fremmede unge Pige havde opslaaet sit Bo i Gaden Notre-Dame des Champs, i et Hus, hvor der allerede iforvejen var en hel Del Malerateliérer, havde de unge Mennesker der strax lagt Mærke til den skjønne lille Fugl, der aabenbart kun ventede paa at lade sig fange. Men da de saae, at hun altid gik stille og rolig omkring og passede sit Eget, at hun svarede venligt, naar man talede til hende, men ikke indlod sig nærmere med Nogen — og da de aldrig saae Nogen gaa ind til hende, saa begyndte de saa smaat at tro, at det jo dog gjerne kunde være en agtværdig lille Pige, der i al Skikkelighed søgte at erhverve sit Brød.

En Aften, da der for første Gang var holdt Drikkelag hos en Kamerat, der nylig havde lejet Atelieret ligeoverfor Lucys, fik de unge, af store Kvanta Punsch ophedede Brushoveder pludselig den Ide at søge at forlokke den lille Naboerske til at deltage i deres Gilde. En lang, opløben Krabat, der gik for at være Flokkens Don Juan, blev enstemmig valgt til Parlamentair. Han gjorde sig al mulig Umage for at opretholde den forfaldne Ligevægt, blinkede med Øjnene og styrede henimod Døren og bankede paa.

Uden at ane Noget lukkede Lucy hurtigt op.

Øjeblikkelig smækkede Don Juan Døren i og stillede sig op foran den.

„Hvorfor gjør De det, min Herre?" spurgte hun med en let engelsk Accent. „Her er jeg hjemme. Hvad ønsker De?" — Hun lod slet ikke til at være bange; kun farvedes hendes Kinder af en stærk Rødme. Den unge, berusede Mand saae sig omkring i dette fattige, næsten tomme Rum. Lampeskjærmen var sat saaledes, at kun en Tegning, paa hvilken Kunstnerinden nylig havde arbejdet, belystes fuldt af Flammen, medens Værelset forresten var indhyllet i Halvmørke.

„Hvad jeg ønsker, Frøken Foraar? Det skal jeg saamænd sige Dem . . . vi tænkte derovre, at De vist gik saa smaat og kjedede Dem herinde, saadan ganske alene; derfor vilde vi bede Dem om at komme over og more Dem lidt hos os . . . vi er jo Allesammen Kamerater!" Og han trængte længere frem mod hende, men hun veg hurtigt tilbage.

„Veed De vel," begyndte hun roligt, „at Deres Adfærd her gjør Dem liden Ære, min Herre; jeg er en Kvinde; jeg staaer ene i Verden; jeg arbejder for mit Brød og forlanger Intet, undtagen den Fred og den Agtelse, jeg vel kan gjøre Fordring paa." Hun nærmede sig til Vinduet og tilføjede: „Jeg kunde raabe om Hjælp, men jeg vil hellere ligefrem bede Dem om at gaa; thi jeg er i Grunden overbevist om, at De skammer Dem over Deres uværdige Opførsel."

Den lange Fyr betragtede hende med et sløvt Blik, rødmede let og udbrød: „De har Ret, Frøken; og jeg beder Dem om Forladelse; vil De saa række mig Deres Haand til Forsoning? Tak for den Lære, De har givet mig; jeg sværger Dem til, at skulde De nogensinde faae Brug for en kraftig Arm, saa vil De altid kunne gjøre Regning paa mig . . . og skulde En eller Anden finde paa at opføre sig saa raat, som jeg nylig gjorde, saa lad ham tage sig iagt!"

Med en Hilsen saa dyb og agtelsesfuld, som han var istand til at raade over, forlod den unge Mand hurtigt Værelset og kom slukøret tilbage til Kameraterne, hvem han aabenhjertigt berettede hele Historien. Fra den Dag af blev det slaaet fast, at Frøken Foraar virkelig var en agtværdig Pige.

Kort efter blev den unge Maler, hos hvem Gildet havde staaet, alvorlig syg; han var fattig, og man vidste ikke, om han havde nogen Familie. Gjennem Portneren havde Lucy tilfældigt faaet Underretning herom; rask og bestemt traadte den unge Kvinde ind til den Syge og plejede ham derefter med en Søsters Omhu — og fra den Dag af vilde alle Eleverne have ofret Liv og Blod for den elskelige Frøken Foraar.

Pierre Landrol — saaledes hed den unge Maler — var begyndt at komme lidt til Kræfter igjen; han længtes for hver Dag mer og mer efter den lille Naboerskes Komme; disse Samværsøjeblikke med hende stod for ham som de lykkeligste i de ellers saa trægt henglidende Dage. Saalænge der virkelig var Fare paafærde, havde hun lagt sin Kunst tilside for at pleje ham baade Nat og Dag i Forening med en af hans Barndomsvenner, en ung Mediciner. Men aldrig saasnart var Farens Stund forbi, før hun atter gjenoptog sit Arbejde, og Pierre fik kun et Glimt af hende at se om Morgenen, naar hun gik, og om Aftenen, naar hun vendte træt tilbage til sit Hjem; uagtet hun arbejdede strengt, var hun altid munter og glad, livlig og let som Fuglen i Luften.

„De bringer et Solglimt med, hver Gang De kommer," havde han sagt til hende. „Vi have jo ogsaa givet Dem Navnet . . ."

Hun lo, truede med Fingeren ad ham og flygtede bort med en moderlig Formaning.

Snart gik Alt i den gamle Gænge. Pierre tog atter fat paa sit Arbejde; den Tid, der var tabt, maatte indvindes igjen; thi han levede af sin Kunst, med andre Ord: han levede kummerligt. Besøgene hørte op, men naar tilfældigt de to Naboer mødtes paa Trappen, smilede de til hinanden og udvexlede et Haandtryk og et Par Ord. Pierre vilde gjerne have gjæstet den unge Pige, om end kun for et Par Minuter, men Lucy havde aldrig bedet ham træde indenfor; hun var paa ingen Maade snerpet, det havde hun jo viist, men hun kjendte nok Vanskelighederne ved at staa ene i Verden, og hun vogtede omhyggelig paa sig selv.

Vinteren gik; Kunstnerne, som saa ofte beskyldes for at tage Livet fra den lette Side, høre i Virkeligheden til vor Tids dygtigste Arbejdere. Ogsaa Pierre malede med Iver og Udholdenhed, men han havde Meget at kæmpe imod; han var ikke som de fleste af Kameraterne kommen tidlig til Kunsten og havde derfor vanskeligere ved at tilegne sig det Tekniske deri. Han var over tyve Aar, før han begyndte at male; egenlig skulde han have været til Handelen, og da han, uimodstaaelig dreven af et indre Kald, havde sat sig ud over Alt og brudt med sin Fortid, var han kommen paa Kant med sin Familie. Siden den Tid havde han maattet finde sig i Meget; han havde strejfet ind paa alle sin Kunsts Omraader, han havde endog malet Boutiksskilte og Æskelaag, men han havde holdt trolig ud og var ikke mere vendt tilbage til sin Onkel Hosekræmmerens Hus. Endelig var han da ogsaa naaet saavidt, at Kunsthandlerne skaffede ham Arbejde for en nogenlunde anstændig Betaling.

Han kom snart paa det Rene med, at det var nødvendigt at aflægge Besøg i Louvre; han stillede sig samvittighedsfuldt op og studerede de forskjellige Mesterværker, men kom, uden egenlig at vide hvorledes, stadig tilbage til den høje Stige, paa hvilken den lille Frøken Foraar stod; hun smilte til ham deroppefra og steg hurtigt og let ned paa Gulvet. For dog at samle sig lidt, talte han til hende om hendes Kopi, gav hende nogle gode Vink, som hun altid søgte at drage sig til Nytte. Den Lille manglede i høj Grad Skole; hendes Kopier vare matte, men det brændte i hende, hun maatte fremad, og da hun var sikker paa „med det Allerførste" at blive „en stor Malerinde", arbejdede hun med en Iver og en Energi, der lidt efter lidt udtømte hendes Kræfter.

En Dag, da Pierre som sædvanligt havde begivet sig til Billedgalleriet af Kjærlighed til de gamle Mestre, ledte han forgjæves efter den høje Stige. „Frøken Foraar har nok taget sig en Fridag," tænkte han. Men Tizian kunde ikke rigtig fængsle ham den Dag, han skyndte sig snart hjem igjen. Medens han hos Portneren forespurgte om Breve, lod han falde et Ord som: „Frøken Foraar har vist ikke været paa Louvre idag?"

„Nej, hun har saamænd ej, den lille Stakkel!" svarede den tykke Portnerske, en jevn, godlidende Kone, der syntes, at hun absolut maatte tage sig lidt moderligt af de mange unge Lejere, der boede der i Stedet; „hun har ikke været ude i to hele Dage; i Torsdags kom hun drivvaad og hostende hjem — — ak ja! den Hoste, den Hoste! . . . Madam Chenu, sagde hun til mig, jeg er bange for, at jeg ikke kan bestille meget imorgen! — Vil De være saa god strax at gaa ind, siger jeg saa, og faae mig alt det vaade Tøj af Dem, saa skal jeg imens røre Dem en Æggeblomme med Sukker. — Rigtig mange Tak, kjære gode Madam Chenu,

siger hun til mig med sit velsignede Smil. — Naa, det fik hun da, men hun laa alligevel og hostede den hele Nat, Stakkel! Jeg er bange for, at hun ikke gaaer det igjennem; denne røde og hvide Ansigtsfarve er bedragerisk, seer De! det er ikke noget godt Tegn . . . Ak ja! tænkte jeg ved mig selv, da jeg nylig gik fra hende, det lille Foraar bliver nok aldrig til Sommer!" Den gode Kone rystede paa Hovedet.

Pierre sagde Intet, men ilede i fuld Firspring op ad Trappen. Saa standsede han med Et. Portnerkonens Ord klang endnu for hans Øren: „det lille Foraar bliver nok aldrig til Sommer!"

Hans Hjerte bankede voldsomt . . . skulde da virkelig den unge Naboerske snart gaa bort? Denne snigende Tanke lod ham ingen Ro, skjøndt han opbød Alt, for at bekæmpe den; og først nu stod det ham klart, at han alt i flere Maaneder havde elsket den unge Pige. Hun maatte ikke dø, nej, nej! det maatte hun ikke! Han vilde hygge om hende og pleje hende, som hun selv havde plejet ham sidste Efteraar, og som han havde Lov til at pleje og hygge om Den, der skulde være hans Hustru . . . Alt dette løb rundt i hans Hoved . . . „hans Hustru" . . . han dvælede ved dette Ord, det indeholdt saa stor en Sødme for ham. Det var ingen Rigdom, der ventede dem, men de vilde arbejde Begge, og de vilde holde saameget af hinanden . . . Han stod udenfor hendes Dør og hørte hende nu hoste derinde . . . han bankede sagte paa og traadte ind.

Lucy laa paa Kanapeen og hvilede Hovedet paa en lille Pude; som hun laa der, ligbleg, kun med to store, røde Pletter paa Kinderne, saae hun ud, som om hun alt længe havde været syg. Pierre blev staaende ved Døren, dybt bevæget; han kunde ikke faae et Ord frem og turde ikke nærme sig den Syge.

„Kom kun, Hr. Pierre! De har nok faaet at vide, at jeg befandt mig lidt ilde, men det betyder Intet; om nogle Dage kan De atter faae Lejlighed til at vejlede mig paa Billedgalleriet . . . jeg længes saa meget derefter." Hun rakte med et Smil sin fine, kridhvide Haand ud imod ham. Han traadte nærmere og tog den mellem sine, han forsøgte at tale, men Ordene kvaltes paa Læben. Han vilde have taget Lucy i sine Arme, vilde have sagt og gjentaget for hende, at han elskede hende, at han skulde pleje hende saa godt, at de snart kunde gifte sig; men nu var han ikke istand til at faae det frem. Han blev siddende hos hende og gjentog idelig og ligesom ubevidst: „Det gjør mig saa ondt, saa usigelig ondt!" Ejheller Lucy opfangede, hvad han sagde. Der er ofte blevet sat den dejligste Musik til de simpleste Ord: det var sligt et Tonevæld, der klang i dem Begge. De betragtede hinanden, og de forstod hinanden; det var Lucys Sygdom, der havde draget dem sammen i fastere og bedre Forstaaelse; det var den, der i faa Minuter havde udviklet og modnet, hvad der ellers kræver en Aarrække for at spire frem til Liv. Hun støttede sig til ham, lidende, lykkelig; hendes Svaghed var hendes bedste Værn. Hun trængte slet ikke til de ydre Tegn paa Agtelse, som Pierre omgav hende med for derved bedre at kunne beherske sig selv. Det var hende kjært at se ham, og hun læste i hans Øjne, hvormeget han holdt af hende. Det forekom hende endog naturligt at være elsket saaledes; det var hende som en lys Tilskikkelse, i hvilken hun med Fryd gav sig hen.

Han blev længe siddende ved hendes Side, puslede omkring hende med kjærlig Omhu, gav nøje Agt paa hendes mindste Vink og fik hende endelig til at drikke noget Havresuppe, som Madam Chenu ansaa for at være et Universalmiddel, men de vedholdende Hosteanfald foruroligede ham. — De talte kun lidt; han frygtede for at trætte Patienten, men hun blev lidt efter lidt saa oplivet og talte saa frejdigt om, at hun snart vilde blive rask, at han selv virkelig begyndte at tro derpaa. Der var ingen sund Sands i Madam Chenus Profetier; Den, der kunde være saa frejdig, saa fuld af Livslyst og Mod som den lille Frøken Foraar, kunde jo da umulig være Dødens Bytte!

Men Dagene gik, og der indtraadte ingen Forandring i den Syges Tilstand, kun tog hendes Kræfter mere og mere af. Hun følte ingen Smerter, undtagen naar Hosteanfaldene kom; hun var hele Tiden ved saa frit Mod og kunde smile saa fornøjet, naar Foraarssolen brød frem og tittede ind ad Vinduet til hende, eller naar Pierre gav hende en smuk Bouket Violer.

Han søgte ikke længer at skjule for sig selv, hvormeget han holdt af hende og hvor omhyggeligt han plejede hende; han gjorde for hende akkurat det Samme, som hun vilde have gjort for ham, og Kameraterne, der spurgte ham, hvorledes det gik, fandt ogsaa det Hele i sin Orden; den unge Pige havde jo vundet almindelig Agtelse; man kunde nok slutte sig til af Pierres bekymrede Ansigt, at han elskede hende, men ogsaa dette forekom hans Venner som den naturligste Ting af Verden. En Dag kom han, i Samtalens Løb, til at sige til en af dem: „ja, naar vi gifter os"; Vennen trykkede hans Haand, men vendte sit Ansigt fra ham; thi han vidste nok, at dette Bryllup aldrig vilde finde Sted.

„Kjære, lille Lucy . . ." sagde Pierre nogle Dage efter — han havde næsten ikke behøvet at gjøre hende nogen Tilstaaelse; thi de vidste godt hver for sig, at de tilhørte hinanden og at de skulde giftes, naar hun var bleven fuldstændig rask — „kjære, lille Lucy, en af mine Venner vil komme her for at se til Dem. De kjender ham forresten godt, det er Germain, ham, der behandlede mig; han er lidt buldrende, men i Grunden et godt Menneske."

„Men jeg er jo da ikke saa syg, at jeg behøver en Læge, Pierre," sagde den lille Frøken Foraar med et lidt ængsteligt Udtryk, der dog snart forsvandt, og hun vedblev med et roligt Smil: „saaledes har jeg saa tidt havt det, medens jeg var i England; det gjør lidt ondt strax, men det gaaer snart over, og saa tænker vi ikke mere paa det."

„Ja, Lucy, men vi vil jo netop sende Bud efter en dygtig Læge for at faae det til at gaa hurtigere over og for at vi snart kan spadsere til Skoven og tale sammen om den Dag, da jeg tør kalde Dem min Hustru . . . det er ikke, fordi jeg troer, at De er syg, nej tvertimod! nu har De det jo allerede meget bedre . . . har De ikke nylig spist en hel Kotelet?"

„Jo, og De skal faae at se, at jeg kan endnu inden Aften sætte en til tillivs! Lad De kun Hr. Germain komme, saa kan De da blive fuldkommen beroliget."

Denne Germain var fra Hospitalet af vant til at optræde lidt barsk og buldrende; han behandlede gjerne sine Patienter som mer eller mindre interessante Emner, men det forhindrede ham slet ikke fra at være en trofast, paalidelig Ven; det havde han mangfoldige Gange viist at han var. Han havde oftere seet Lucy ved Pierres Sygeseng og havde deraf sluttet sig til Et og Andet, uden dog i mindste Maade at tage det forargeligt op. Han kom og undersøgte hende, men lod forresten ikke til at lægge videre Vægt paa den Sag;

han fik hende til at snakke og le, og hun følte sig nu mere end nogensinde før overbevist om, at det Hele ikke havde stort at betyde. Hun spurgte ham, om han ikke nok troede, at hun om et Par Dage kunde begynde at arbejde igjen, og hertil sagde han: „Jo, saamænd kan De saa! Det forstaaer sig selv! kun maa De have Noget at styrke Dem paa; jeg skal tale med Pierre derom.“

Han tog Vennen ud med sig.

„Naa? hvad mener Du?“

„Det er din Elskerinde?“ spurgte Germain barsk.

„Nej, nej! ved den levende Gud!“ raabte Pierre fortørnet.

„Naa, ikke! Det saae det ud til. Ja saa meget desto bedre, min Ven, saa kan jeg jo tale rent ud af Posen . . . Den lille Stakkel har ikke to Maaneder tilbage!“

Pierre sank om paa en Stol ved at høre dette. „Er Du vis derpaa?“ stammede han, „aldeles vis derpaa? . . . Selv om vi opbyder Alt . . . Alt? Jeg vilde give mit Liv for at redde hende!“

„Ja saa,“ udbrød Lægen forbløffet. „Hvad var saa det for Noget, Du sagde mig . . . der kan Du jo selv se, at Du elsker hende.“

„Har jeg maaske sagt Dig, at jeg ikke elskede hende? Men, Kjære, Lucy er Uskyldigheden selv, Renheden selv . . . vi vil gifte os, naar . . .“ Og det store Menneske, som Livet havde hærdet, bedækkede sit Ansigt med sine Hænder for at skjule sine Taarer.

„Stakkels Ven! Ja, det skulde Du have sagt mig iforvejen, saa havde jeg vidst, hvad jeg havde at rette mig efter. Men naar Alt kommer til Alt, er jo hverken Lægekunsten eller Lægerne ufejlbare . . . Heldigvis er Frøken Lucy ung, og hvor der er Ungdom, er der endnu Haab . . . Ja, dersom I var rige! . . . Har hun Noget?“

„Imorges gik Portnerkonen ud fra hende og skjulte for mig, hvad hun bar i sit Forklæde, og da jeg kom derind, saae jeg, at det lille Uhr paa Væggen var borte; ved sit Arbejde tjente hun til Livets Ophold . . . nu kan hun ikke arbejde mere . . . og alt, hvad hun vil modtage af mig, er en lille Bouket Violer . . .“

„Ja, for Fanden! Hvad kan det saa hjælpe, at jeg siger til Dig: rejs til Syden med hende, lad hende drikke god Vin og skaf hende en Vogn, hun kan kjøre omkring i?“

„Men om vi tog ud paa Landet og indkvarterede os i en Bondegaard? Jaar er Foraaret saa dejligt! Hun skulde spadsere lidt i Skovene og drikke god Mælk, ... troer Du ikke, Germain, at det kunde redde hende?“

„Aa jo, hvorfor ikke! især naar den store Læge Kjærligheden træder hjælpende til! Dette Atelier med dets bansatte Vindue mod Nord er nu rent ødelæggende for hende.... Men Du, gamle Ven, Du er jo heller ikke rig“.

„Aa, det skal jeg nok komme ud af, kan Du stole paa! Hvad saa? for fem hundrede Francs kan man opholde sig længe i en Bondegaard. Hun vil komme sig, Du, ikke sandt? Landluften, en god og kjærlig Pleje, skal nok faae Bugt med Sygdommen. O, vidste Du kun, hvor højt jeg elsker hende!“

„Naa, maaskee! man har seet større Mirakler før. Først og fremmest maa der sørges for, at hun føler sig lykkelig i rolige Omgivelser og skaanes for stærke Sindsbevægelser ... husk paa det; det er Lægen, der siger det!.... Forstaaer Du?“

Den unge Læge gik. Paa Vejen anstillede han Betragtninger over Livets tidt saa besynderlige Hændelser, og han tænkte ved sig selv, at den, der skulde være hans Ven Pierres Hustru og føde ham Børn, skulde have bedre Lunger end dem, den lille Frøken Foraar havde.

Pierre havde rigtignok sagt saa rask, at det vilde være en let Sag at opdrive de fem hundrede Francs, men i Virkeligheden havde han ingen Anelse om, hvor han skulde gaa hen for at faae dem. Han havde nylig betalt sin Leje, og det Maleri, han havde haabet paa at sælge, var endnu ikke færdigt; i længere Tid havde det gaaet smaat med Arbejdet. — Trods disse kun lidet lystelige Reflexioner lykkedes det ham dog at se saa fornøjet ud, da han igjen besøgte sin Forlovede, at ogsaa hun blev mere frejdig stemt ved at se ham. Hun var glad og rolig, da han forlod hende.

I feberagtig Skyndning gik han frem og tilbage i de tilstødende Gader. Det var just Middagstid, og han mødte ikke mange Mennesker. Han gik raskere til, som om den legemlige Bevægelse skulde kunne fortne lidt paa de urolige Tanker, der gjærede i hans Hoved. Hvor i al Verden skulde han faae de fem hundrede Francs? Han vidste hverken ud eller ind. Saa standsede han med Et, og saa hurtig han kunde, tog han derefter Vejen til den Del af Byen, hvor hans Onkel boede; aldrig havde han bedet ham om Noget til sig selv; han havde ligget syg, ja han havde tidt manglet Brødet, uden at det var faldet ham ind at henvende sig til denne Onkel; men Lucy trængte til at komme ud paa Landet, — det var noget ganske Andet! Uden at overveje Sagen nærmere foer han rask op ad Trappen og traadte dristigt ind i det velbekjendte, tarveligt udstyrede lille Værelse, hvor han traf hele Familien, der blev i høj Grad overrasket over dette Besøg. Onkelen sad og læste i sin Avis og holdt den lidt i Frastand; han vilde ikke bruge Briller, skjøndt han nok kunde trænge til dem; han sad velbehageligt og fordøjede Middagsmaden. Konen og Datteren sad og syede foran Lampen med den store grønne Skjærm.

„Onkel“, sagde Pierre rask og bestemt, „jeg skal bruge fem hundrede Francs“. Saaledes forstod nu han Diplomati.

„Naa, skal Du det, min Dreng, ja saa tjen dem da“, henkastede Onkelen, der aabenbart bildte sig ind, at han der havde sagt noget rigtig Godt, og saae i det Samme spottende hen paa Pierre.

„Det er ikke for mig selv, jeg beder, Onkel; jeg har aldrig, selv om jeg led Mangel, forlangt Noget af Dem for min egen Person. De har forbudt mig Deres Hus; jeg skulde aldrig have overtraadt dette Forbud, naar det ikke gjaldt om at redde et Menneskeliv. En . . .“

Han standsede et Øjeblik som for at overveje, om det vilde være rigtigt at nævne en Kvindes Navn, men vedblev strax efter: „En Kamerat, en Kollega af mig er nær ved at bukke under for Sygdom og Trang; jeg vilde bringe ham ud paa Landet, i en Bondegaard, og pleje ham . . . Jeg vil ikke spilde min Tid derved; thi derude kan jeg nok finde Motiver for min Kunst . . . jeg vil arbejde . . . ja, Onkel, jeg skal betale Dem Pengene igjen om et halvt Aar, det giver jeg Dem mit Ord paa! En Kunsthandler har lovet at kjøbe nogle Stykker af mig, og jeg er allerede bleven bemærket paa Udstillingen; mine Venner siger for ganske vist, at jeg vil faae en Medaille om kort Tid . . . De forstaaer altsaa nok, Onkel, at jeg har taget mig op, siden De sidst hørte Tale om mig . . .“

Det svimlede for ham, han vidste neppe mer, hvad han sagde — — Onkelens kolde ironiske Blik hvilede paa ham, og Tanten sad hele Tiden bøjet over sit Sytøj. Kousinen, der var voxet godt til i de fire Aar, han saa at sige ikke

havde seet hende, rejste sig pludselig og forlod Værelset; der stod han hjælpeløs, forladt, sønderknust.

„Og Du troer altsaa, at jeg saadan ligefrem skulde give Dig fem hundrede Francs? Jeg veed nemlig nok, hvad det vil sige, at laane Penge til Kunstnere. Du er endnu i dine bedste Aar, min Ven. Fem hundrede Francs! Veed Du kanskee ikke, hvad en saadan Sum repræsenterer af Arbejde, jeg mener et dygtigt, ærligt Arbejde, der kommer Samfundet til Gode?"

„Onkel", begyndte Pierre atter, „jeg siger Dem, det gjælder om at redde et Menneskeliv . . ."

„En Malers, — hvad? Ja jeg kan forsikre Dig, at det vedrører aldeles ikke mig, om der er een mer eller mindre af den Slags Smørere til i Verden; det er mig virkelig ligegyldigt, enten han kreperer eller ej!"

„Tante, hør mig! De er Kvinde, De er god . . ."

„Din Tante siger som jeg; hun sætter megen Pris paa Folk, der bruger deres Tid vel; forresten kjender hun mig og veed, at hvad jeg har sagt, har jeg sagt. Men jeg vil iøvrigt sige Dig Noget, min Ven. Naar man maa ty til Andres Hjælp, saa skal man følge deres Raad, og man skal ikke glemme dem i hele fire Aar for først at huske paa, at de existerer, naar man en skjøn Dag trænger til fem hundrede Francs . . . Ja, dersom Du, som jeg maa antage, ikke har havt andet Ærinde herud, saa vil jeg ikke opholde Dig længer . . . Godnat!"

Og han satte sig igjen til at læse i sin Avis.

Pierre gik uden at sige et Ord; han var som overvældet og bedøvet af denne Modtagelse og stod længe og famlede efter sin Hat ude i den sparsomt oplyste Entrée.

„Fætter", sagde en fin kvindelig Stemme til ham, „her er din Hat; Du havde hængt den der henne".

„Aa, er det Dig, Françoise. Godnat! Det er en smuk Maade, din Fader har affærdiget mig paa! Men Du kan tro, han skal ikke faae Lejlighed til at gjøre det en Gang til".

„Han er lidt streng, naar han er vred, men det er ogsaa, fordi han havde stolet paa, at Du kunde overtage Handelen efter ham . . . han har jo ingen Sønner . . . han er dog ikke ond af Hjertet; Du maa ikke være vred paa ham".

Den lille Kousine var lidt bevæget og skjulte Noget bag paa Ryggen; hun var en vakker ung Pige paa henved en Snes Aar, net og tækkelig, uden egenlig at være smuk. Pierre tog sin Hat og beredte sig til at gaa; han vilde indskrænke sig til en slet og ret Afskedshilsen; thi han bar Nag til Kousinen, og det af den simple Grund, at hun var Onkelens Datter.

„Hør lidt," sagde Françoise og bestræbte sig for at give sin Stemme et naturligt Tonefald, som om det gjaldt om en ren Bagatel. „Du maa tage paa Landet med din Ven; tag min Sparebøsse, jeg veed ikke, hvormeget der er i den, men det kan ikke være saa lidt endda, thi jeg har siden min Konfirmation lagt alle mine Sparepenge i den."

„Hvorledes, Du vil . . ."

„Ja, ja! Du vil jo gjøre en god Gjerning med de femhundrede Francs . . . og hvad skal jeg desuden med disse Penge? Jeg har Alt, hvad jeg behøver. Jeg skulde have aabnet Sparebøssen paa min Bryllupsdag . . ." Der var slet ingen Grund dertil, men den lille Kousine blev ved disse Ord blodrød i Ansigtet.

„Nej jeg kan ikke, gode Françoise . . . Du vil faae Ubehageligheder derfor . . ."

„Aa nej! Der er Ingen, der siger et ondt Ord til mig her — det skulde de ikke vove; nej, jeg skal nok finde paa Noget; jeg siger, at Sparebøssen er stjaalen for mange, mange Aar siden. Du kan ogsaa nok forstaa, at man paa en saadan Dag ikke vil lade mig høre Noget for det."

„Du er en ejegod Pige, lille Kousine . . . O, Du veed ikke selv det Gode, Du gjør mig. Men hvorfor skulde jeg ikke sige hele Sandheden til Dig? Nu, da Du er voxen, vil Du kunne forstaa mig. Min Kamerat, min Ven er en ung Pige som Du, hun har kun ingen Forældre; hun maler for at leve, og naar hun er bleven rask, gifter vi os . . . det vil være Dig, kjære Françoise, der sætter os istand dertil . . . O, hvor jeg holder af Dig, kom, lad mig omfavne Dig . . . og hvor Du er bleven nydelig! Ja, gift Du Dig ogsaa snart, og saa skal vi Fire, I og vi, være de bedste Venner af Verden. Du skal se, hvor min Lucy er nydelig, som Du, og naar hun faaer at vide, hvad hun skylder Dig . . ."

„Hvad hun skylder mig! . . ." udbrød hun og forsøgte at smile, medens han trykkede hende i sine Arme.

„De siger, at hun ikke kan leve, fordi hun hoster saa slemt, men vi vil helbrede hende, Du og jeg . . ."

Pierre ilede bort, han saae Intet, anede Intet.

Den lille Kousine blev et Øjeblik staaende som en Statue; Lyden af Døren, der smækkede i, lød for hendes Øren som et vældigt Tordenbrag; det var, som paa en Gang Alt løb rundt for hende. — — Da hun omsider kom ind paa sit Værelse, hvor der var mørkt endnu, spurgte hun sig selv, hvad man skulde gjøre forat dø, naar man er tyve Aar, er frisk og sund og end ikke har Spor af Hoste; og ret som om hun i det Samme vilde bevise for sig selv, at det endda ikke var saa svært, som hun troede, sank hun bevidstløs om paa Gulvet. Da hun atter kom til sig selv, laa hun i sin Seng, og de puslede omkring hende; hun lukkede Øjnene til — hun vilde have slumret ind for bestandig; da hørte hun, at der blev sagt: „Naar unge Piger bliver syge uden Grund, saa er det paa Tide at faae dem gift; vi maa se at finde en god Mand til Françoise, det er nok det Bedste for hende."

. . . .

Sluttes.

The boss-puzzle.

Anmærkning af Hg.

Den Fremstilling, Docent Dr. Jul. Petersen har givet af dette Spils Theori her i Bladets forrige Nummer, gaaer ud fra, at Opgaven kun er løst, naar Brikkerne ere bragte paa Plads saaledes:

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	

hvor altsaa den tomme Plads kommer tilsidst. Til Støtte for denne Forudsætning taler nu ganske vist den Omstændighed, at der udenpaa de Æsker, i hvilke man kjøber Brikkerne,

er trykt et Diagram, som netop har dette Udseende. Men Texten, hvori Opgaven er udtalt under det samme Diagram, stiller kun den Fordring, at man, efter at have lagt Brikkerne i en vilkaarlig Orden, skal ved Forskydning bringe dem i Rækkefølge, uden at der siges Noget om, at den tomme Plads skal være den sidste. Derfor maa Resultatet formentlig ogsaa siges at være naaet, dersom den tomme Plads er den første, saa at den endelige Opstilling bliver

	1	2	3
4	5	6	7
8	9	10	11
12	13	14	15

Herpaa ligger der en vis Vægt. Som Dr. P. har paavist, bliver Opgaven, naar kun den første Opstillingsmaade er tilladt, uløselig ligesaa ofte som den bliver løselig. Men man kan efter den i Artiklen givne Udvikling uden Vanskelighed godtgjøre, at i alle de Tilfælde, hvori Brikkerne ikke lade sig bringe i den Stilling, det første Diagram viser, kan Ordningen udføres saaledes som det andet Diagram viser. Opgaven bør derfor rettest gives i den Form: Brikkerne skulle bringes i Rækkefølge, men det er ligegyldigt, om den tomme Plads kommer paa første eller sidste Felt. Den er da altid løselig, og Den, der giver sig af med Spillet, kan vide, at det er hans egen Fejl, dersom han hverken kan faae det ene eller det andet Resultat frem.

Beviset herfor faaes, naar man bemærker, at man, hvis det første Diagrams Ordning ved Forskydning skal forandres til det andets, maa flytte den aabne Plads 3 Rækker op, altsaa foretage et ulige Antal lodrette Forskydninger, hvilket, efter hvad Dr. P. har viist, fører fra den ene Gruppe til den anden. De to angivne endelige Opstillingsmaader tilhøre altsaa hver sin Gruppe, og en Begyndelsesopstilling, der kan føre til det ene Resultat, kan ikke føre til det andet.

Om Opfinderen af «the boss-puzzle» har ment, at begge Løsninger skulle være lige berettigede, vides ikke, men det valgte Antal Brikker tyder paa, at han har ment det. Havde han nemlig taget 3 eller 5 Rækker, hvortil vilde svare 8 eller 24 Brikker, vilde Opgaven selv med Flytning af den aabne Plads fra nederste til øverste Række blive uløselig i det halve Antal Tilfælde, idet denne Flytning da vilde medføre et lige Antal Forskydninger. Men vilde ikke derved komme fra den ene Gruppe til den anden, og den forlangte Ordning vilde kun kunne naaes, dersom Begyndelsesrækken hørte til „første“ Gruppe.

Nyere norsk Litteratur.

Vi have fra Kristiania i de sidste Maaneder modtaget en Del Bøger til Anmeldelse; enkelte have vi allerede tidligere skjænket Omtale, men vi have dog endnu liggende for os adskillige, for hvilke vi skylde vore Læsere Regnskab. Der er saaledes først en stor tyk Bog paa over 600 Sider, en original Roman, betitlet „Doktoren fra Thorshof“ (Cammermeyers Forlag). Det er en Tendensroman, der upaatvivlelig skriver sig fra en dannet og belæst Mands Haand og som ogsaa indeholder Et og Andet, der lader sig læse med Fornøjelse, men som dog i det Hele taget bærer altfor meget Præget af at være bleven til udelukkende for Tendensens Skyld til at den i Længden skulde kunne fængsle den Læser, der blot søger en æsthetisk Underholdning. Vi have tidligere ved given Anledning udtalt os angaaende den Art af æsthetisk-opbyggelige Skrifter, hvortil denne Bog hører, og af hvilke Norge aarlig producerer en temmelig betydelig Mængde, og vi skulle ikke her gjentage, hvad vi i saa Henseende havde at bemærke, men indskrænke os til med Hensyn til „Doktoren fra Thorshof“ at sige, at den er et Fuldblods-Exemplar af Genren, hverken synderlig talentfuldere eller aandrigere end sine Forgængere, men ligesaa velment som disse og ligesaa højt hejsende den opbyggelig-religiøse Fane som disse; vi behøve blot at henvise til den Bogen ledsagende Fortale. Det er rimeligt, at den Slags Bøger har et stort Publikum i Norge — Forfatterne vilde vel ellers neppe skrive dem og Forlæggerne ikke finde deres Regning ved at udgive dem — men her i Danmark tro vi rigtignok, at den store Læseverden forlængst er kommen ud over Romanen eller Novellen med religiøs Tendens; vi forlange Andet og Mere af den moderne Roman end kristelig Opbyggelse, og den ædle Doktor fra Thorshof vil vist neppe slaa synderlig an hernede med sit Dydsheltefysiognomi og sine opbyggelige Taler og Breve, af hvilke sidste endogsaa et enkelt vider sig ud til en hel lille theologisk Afhandling in optima forma. — Den samme udprægede religiøse Tendens som i „Doktoren“ møde vi i „Vesle-Kari eller de Forældreløse“, Fortælling af Marie Wexelsen, der er udkommen i 2. Oplag ligeledes paa Cammermeyers Forlag; den gjennemfyrer Bogen fra først til sidst, den er Basis for saa godt som alle de Reflexioner, Forfatterinden anstiller, og den skinner igjennem i næsten alle de Samtaler, som hun lader sine Personer føre. Imidlertid have vi dog fundet os langt mere tiltalte af denne Fortælling end af Decimus' store Bog, og trods det, at den lider under de for Damenoveller saa temmelig fælles Fejl, navnlig da Mangler i Karakterskildringen og en altfor minutiøs Dvælen ved intetsigende, hverdagslige Bagateller, der ikke staa i nogen nødvendig indre Forbindelse med Hovedhandlingen, saa er der dog Adskilligt i den, der bærer Vidne om, at dens Forfatterinde, en dyb og alvorlig Natur som hun er, besidder et ganske kjønt Talent og i flere end een Henseende hæver sig over Flertallet af den store, stedse voxende Hærskare af skrivende Damer. Vi kunne derfor ogsaa trøstig anbefale „Vesle-Kari“ til vore Læseres og Læserinders Opmærksomhed; hvad man saa end vil kunne indvende imod dens Tendens, man vil ikke forblive upaavirket af den milde, rene Tone, der gaaer igjennem den.

Den, der i en Bog under Titlen „Paa hellig Grund, kirkelige Rejseskizzer og Indtryk af Jonas Dahl, Sømandspræst“ (P. T. Mallings Forlag) venter at finde en Andagts- eller Opbyggelsesbog, vil gaa fejl, men det har heller ikke været Forfatterens Mening at yde en saadan; han har kun villet give vexlende Skildringer fra Steder rundt om i Verden, som paa en eller anden Vis have spillet en Rolle i Kirkens Historie og som han selv har besøgt. Han skriver ret livligt og underholdende, synes at have seet sig for med et aabent og modtageligt Blik, og hans Bog lader sig læse baade med Interesse og med positivt Udbytte.

Vi have tidligere med Anerkjendelse omtalt forskjellige Arbejder af Constantius Flood. Denne Forfatter har forstaaet at erobre sig et eget afgrændset Omraade, fra hvilket han henter Stof til sine Skildringer, der snart ere historiske, snart naturbeskrivende og snart novellistiske, og det er da det sønden- og vestfjeldske Norge, baade Kysterne og Dalførerne i Indlandet, som han specielt har tilegnet sig. Hans Skizzer, der i de første Samlinger led under en vis stilistisk Ubehjælpsomhed, der forraadte den begyndende Forfatter, have i de senere Bøger vundet betydelig i formel Henseende; han er en behagelig Fortæller, der aldrig stiller sig selv frem i Forgrunden, men altid gaaer rent objektivt tilværks og lader det, han giver, virke umiddelbart ved sig selv. Den sidste af hans Bøger „Fra Fjeldet og Skjærgaarden, Skildringer og Optegnelser“ (Mallings Forlag) meddeler livlige

Touristbilleder fra Guldalen og fra Vestlandet afvexlende med historiske Skizzer, snart behandlende en uhyggelig Hexeproces fra den sidste Trediedel af det 17. Aarhundrede, snart Begivenheder fra Krigen med England 1808—14 og et Par smaa med faa og simple Midler gjorte, men ret virkningsfulde Sædeskildringer i Novelleform.

Forfatteren af „Rejsebilleder og Folkelivsstudier“ Yngvar Nielsen, har i de senere Aaringer hver Sommer foretaget forskjellige Rejser rundt om i sit Fædreland, væsenligst med det Formaal at „studere Folkelivet, samt undersøge og samle saadanne Gjenstande, som kunne belyse Almuens Livsvilkaar og Forhold i dette Aarhundrede, tildels ogsaa i de nærmest foregaaende.“ Sit Udbytte af og sine Iagttagelser paa disse Vandringer omkring i Norge har han nedlagt i Breve til „Morgenbladet“, og det er disse Breve, der i en omarbejdet og tildels betydelig udvidet Form nu foreligge som Bog for Almenheden. Det har været os en stor Fornøjelse at gjennemtæse dette Arbejde, der paa ethvert Punkt paa engang vidner om dets Forfatters store Kjærlighed til sit Land og dets Befolkning, om hans levende Iagttagelsesevne, hans Talent for Natur- og Folkelivsskildringer og hans iherdige Bestræbelser for at redde fra Forglemmelse og Tilintetgjørelse de sidste synlige Minder om det højst interessante og ejendommelige Liv hos den norske Almue i ældre Tider. Ogsaa her i Danmark vilde der være meget at gjøre i denne sidste Retning; hvad der i en forholdsvis kort Tid bragtes frem for Dagens Lys ved Udstillingen ifjor af Gjenstande, der kunde tjene til at belyse vor Almues Liv og Forholde i nærmere og fjernere Fortid, var i Virkeligheden saa betydeligt og saa interessant og tydede saa bestemt hen paa, at der endnu rundt om i Landet maatte kunne findes en rig Skat af karakteristiske Fortidsminder, som det vel maatte være Umagen værd at bevare for Fremtiden, at det er at undres over, at der ikke endnu er fremkommet Plan og Forslag til Oprettelse af en national-ethnografisk Samling i Lighed med, hvad der findes i Kristiania i Universitetets Samling og i Stockholm i Dr. Hazelius' Museum (Mallings Forlag).

At det ikke blot er de konkrete, haandgribelige Minder om den norske Landbefolknings tidligere Liv, der med Iherdighed drages frem, ikke blot Kar og Smykker, Dragter og Bohave, der samles, men ogsaa Almuens aandelige Ejendom, Sagn og Eventyr, Viser og Ordsprog, der fremhentes fra Dybet og optegnes, det er tilstrækkelig bekjendt, og den ene Samling efter den anden af dette Indhold og skrivende sig fra flittige Efterfølgere af Banebryderne Landstad, Asbjørnsen og Moe, komme frem. Vi have for nylig omtalt en Samling Sagn og Eventyr fra Nordland ved O. Nicolaysen; en lignende Bog er „Nye Folke-Eventyr og Sagn fra Valders“, fortalte af Halv. A. Bergh (Cappelens Forlag). Udgiveren, der tidligere har udsendt en paa „Landsmaalet“ skrevet Samling „Segner fraa Valdris og Hallingdal“, gjør i et Forord Rede for sin Fremgangsmaade med Hensyn til et Par meddelte Eventyr, som han kun har forefundet i en raa og mangelfuld Form i Folketraditionen, men som han selv har sat Skik paa ved at tildigte forskjellige manglende Momenter, altsaa noget Lignende som hos os Prof. Sv. Grundtvig i sin Tid gjorde i sin Samling „Danske Folkeviser, fornyede i gammel Stil.“

„Grosvenors Forlis, en Beretning om, hvorledes Mandskabet gjør Mytteri og Skibet gaaer under“ (Cammermeyer), er en fra Engelsk oversat ægte Sømandshistorie i den bekjendte Marryatske Stil, noget bred og vidtløftig som adskillige af Genren, men fortalt med en egen djærv Troværdighed og Naturlighed, der ikke vil undlade at gjøre sin Virkning paa det unge Publikum, for hvilket den vel nærmest er bestemt og til hvis Velvillie den hermed paa det Bedste anbefales. Oversættelsen er god og foretagen med fuld Fortrolighed med alle nautiske Udtryk. En anden ogsaa for unge Læsere bestemt Oversættelse er „Drømmerier ved franske Kaminer, Eventyr af Richard Leander, oversatte efter Originalens niende Oplag“ (H. Aschehoug & Co.). Forfatteren er en Tydsker ved Navn Richard Volkmann, der som Militairlæge deltog i Krigen 1870—71 og „i de lange, kjedelige Aftener, han maatte tilbringe ved Kaminen paa en eller anden forladt Villa i Verdensstadens Omegn skrev disse Eventyr og sendte dem hjem et for et til Hustru og Børn.“ Vi, der ere opfødte med H. C. Andersens Eventyr, ere maaske med Hensyn til, hvad vi forlange af denne Art Poesi, noget vel kræsne; den lille Samling indeholder enkelte baade fra Indholdets og Formens Side ret vellykkede Eventyr, men synes os dog i det Hele ikke betydelig nok til at have fortjent at oversættes; den staaer saaledes adskilligt tilbage for Gustav zu Putlitz' Eventyr.

Robert Hamerling: Aspasia.

Af Levin Schücking.

Idet Robert Hamerling har skrevet sin første Roman, har han strax taget Sigte paa denne Digtarts højeste Maal; han har ikke alene valgt en fjern Tid og en fremmed Skueplads for sin Digtning og derved paalagt sig selv dybtgaaende og omfattende Studier, men han har tilmed gjort en saa rig og verdensbestemmende Tidsalders hele filosofiske og kulturhistoriske Indhold til sit egenlige Thema. Og da det er lykkedes ham at udpræge dette Indhold i Skikkelser fulde af Livsvarme og Livssandhed, at lade Folkenes Skjæbne afspejle sig hel og fuldstændig i den Enkeltes Skjæbne, har man Ret til at stille hans Værk som jevnbyrdigt ved Siden af det ædleste Mønster i denne Art, den dybsindige Bog om „Hypatia“, der, skjøndt hun ligeledes er en Straale fra Hellenismens glimrende Verden, dog slukkes i blodige Skyer og i Nattens Nædsler, medens Aspasias Stjerne gaaer ned i stille Højhed og Værdighed. I Hypatia er den religiøse Tanke den fremherskende; vi se her ind i en Verden af Gru og Tilintetgjørelse; allevegne rage Ideernes ødelagte Templer frem; til Ødelæggelse og Fornedrelse have de religiøse Systemer ført Hedningen saavelsom den Kristne, Jøden saavelsom Den, der troer paa de høje Asgaardsguder, og nu — som en barmhjertig Søster betræder Valpladsen med alle de Faldne, for at opsøge, hvor der endnu pulserer varmt Liv og et Hjerte slaaer med Evne til mulig Helbredelse — nu kommer Digteren og redder den ægte og sande kristelige Tanke ud af det almindelige Nederlag og bærer den ind i Eneboer-Sindets stille Læ, hvor den kan slumre, indtil dens Tid, Sejrens Fremtid, er kommen. Ganske anderledes forholder det sig med den Verden, som Hamerling skildrer os. Her skyder en Tidsalders Idé sejrrig alle Livets Blomster; her hersker den tilfredse Ro efter Kampen, den sikrede Ordning og Tilliden til dens Varighed: Livet soler sig i Bevidstheden om Aandens Adel og iføirer sig alle de skjønne Farver, der høre med til den „velsignede Freds“ Velgjerninger.

Og i denne lyse Verden vandre Perikles og Aspasia ved Ilyssos' Bredder eller gjennem Peloponneses Dale og det arkadiske Hyrdeland; her digter Sofokles sine Dramer, her skabe Pheidias og Alkamenes deres Gudebilleder, her lader Alkibiades sit Ungdoms-Overmod udrase, her filosoferer Anaxagoras og grubler Sokrates. Allevegne opstaa Kunstens skjønneste Værker og uforgængeligste Frembringelser, og Livet selv tages som et kunstnerisk Stof, og med den ideale Trang, som behersker Aanderne, formes det som et Kunstværk. Men ovenover denne Verden svæver *θειον φθονερόν*, det ineluctabile fatum; hele dette Liv maa ende tragisk, selv om det ikke har nogen anden tragisk Skyld at bære end den, at det dog, naar Alt kommer til Alt, har taget sig det for let med Skjæbnens Magter.

Men ud af Skibbruddet redder Digteren os Intet, medens Forfatteren af Hypatia redder Noget ud af sin mørke, blodige Verden, idet han bærer en haardtsaaret, men i sin

---

Aspasia, En Kunstner- og Kjærlighedshistorie fra det gamle Hellas. Af Robert Hamerling. Oversat af Otto Borchsenius. (Andr. Schou).

inderste Livskraft ikke ramt Religion bort fra Kamppladsen og aabner et Perspektiv til en lys Fremtid for dens Herredømme. Aspasias Kalokagathia-Filosofi gaaer tilgrunde som upraktisk for denne Verden, og Pæanen om det til Ethos forvandlede Skjønnes sejrrige Triumf hendøer melankolsk i Ilyssos-Bølgernes Mumlen, uden at der lyder noget Ekko tilbage fra de efterfølgende Aarhundreders Dyb. Dog skilles vi ikke uden en forsonende Afskedshilsen; som en Trøst vises os ved Slutningen af Bogen Aristons nyfødte Søn, den i Buggen liggende lille Dreng Plato. Han skal søge Sandheden ad helt andre Baner og finde Vejen til Livets ideale Skjønhed paa den helt modsatte Side af Bjerget. „Hans Læbe vil flyde med attisk Honning. Men med den sødeste Veltalenhed vil han prædike den bitreste Lære; han vil lære, at Legemet er et Fængsel for Sjælen, og at Sjælen maa rive sig løs fra det og kæmpe sig op imod det Overjordiske. Han vil lære, at Eros maa foragte Jorden og stige op i de i uforgængelig Skjønhed straalende evige Ideers klare Rige."

Hovedpunktet i den filosofiske Tanke, som Hamerling har givet Udtryk i sin „Aspasia", er egenlig det samme, som har sysselsat ham i hans „Kongen af Sion". „Profeten", der trods sin eventyrlige Fremtræden og den groteske Verden, han bevæger sig i, dog bærer noget af den hellenske Skjønhedstørst i sig, gaaer her ud paa at bringe et Religionsvæsen til Magten, ifølge hvis Dogmer Fordringen om en transcendental Lyksalighed ikke skal kjøbes ved at give Afkald paa den jordiske, idet tvertimod den himmelske Lyksalighed skal være Lønnen for den gode Menneskenaturs skjønne, ædle og sandseligglade fulde Nydelse af Livet her paa Jorden. Idet han forkynder Sioniterne sit Program, siger denne Konge:

„— — — Et Hjemsted for Lykken
Her iblandt Menneskens Børn og blandt alt det Ædle paa Jorden
Vil jeg berede — et Eden for Sjæl og Sandser! Forsamle
Vil jeg i Sion de Vise paa Jord, at dristig de løfte
Sandhedens Slør, at modig og uden Ophør de granske,
Hvordan fra Livet det Onde kan fjernes; og at de os lære,
Hvordan Naturen vi tvinge og gjøre til lydige Trælle
Dybets og Himmelens Kraft! Og snilrige Kunstneres Skare
Vil jeg i Sion forsamle, at rigt med Glæde de smykke
Kan det daglige Liv og Ild i Hjerterne gyde!
— — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — —
Dadler man os, at vi Glandsen har kjær? Ej saa vi den elske,
Som af graadige Ravne det Glimrende plejer at attraaes —
Nej, som Lysets Børn, der i Glandsen hilse et Billed
Af det evige Lys og af Aanden, med Lyset beslægtet!
Dyden og Lysten er Et for Lysets Afkom fra nu af!
Maa ej Glæden, en høj, guddommelig Glæde ved Livet,
Adle Menneskets Sjæl? Maa ikke Frihedens Æther,
Der om Mennesket bølger, som Luften bølger om Ørnen,
Lutre hans Sind og paa Flugt for evig Raaheden jage?"

Aspasia, der ganske vist ikke tænker meget paa den himmelske Lyksalighed og kun efterstræber den jordiske, søger aabenbart at grunde den paa den samme Anskuelses Fundament. Den straalende hellenske Aspasia og den underlige Kong Johan staa i Virkeligheden for Hamerling omtrent som Søskende, og havde Milesierinden fra sine elysiske Egne kunnet øjne den kronede Profets Skikkelse, maatte hun have tilraabt ham et: „Ræk mig din Haand, min Dioskur!" I Begges Filosofi er der indblandet den samme Dosis Kunstenthousiasme; den sværmeriske Konge er egenlig mere Digter end Profet, og Perikles' skjønhedsstraalende Veninde træder først frem for os som det æsthetiske Orakel for Billedhuggerne Pheidias, Alkamenes og den unge Sokrates, der endnu svinger Mejselen. For hende forvandler hele Politiken, Religionen og Statsøkonomien sig til Æsthetik; Skjønheden er for hende det eneste Sejrrige i Verden; ved det Skjønnes Tillokkelse skal Athen hævde og udvide sin Magt, og Perikles bliver saaledes greben af dette Evangelium om, at „hvad der behager, er tilladt," af denne Lære om den skjønne Menneskenaturs Guddommelighed, at han udbryder: „Aspasia, det Budskab, Du som Grækerinde bringer Grækerne fra det glade Jonien, det kaster lig Sommeraftenens Kornmod sin Lynglands varmt og sejrssvangert i min Sjæl og over alle Attikas Aander! Det skal gjøres til Virkelighed, det Budskab: i den snevreste Kreds af mig og Dig, i den videste af Athenernes samlede Folk. Vi føle Alle en ny Kraft, en ny Ild i os, og vi se det hellenske Liv stræbe op imod sine højeste Tinder!"

Og hvorledes de nu Begge i Forening, Perikles saavelsom Milesierinden, stræbe efter denne Virkeliggjørelse, glødende og overstrømmende af den samme Livets Blomstring og Skjønhed, som besjæler Marathon-Kæmpernes Arm, Pheidias' Mejsel, Sofokles' Griffel, Perikles' Tordentale paa Pnyx — det skildrer Romanen os med den fulde og stærkt pulserende Hjertevarme og dog med det begrændsende Maadehold, uden hvilket Stoffet ikke kunde faae den med det overensstemmende Behandling. Bogen er, som det ligger i dette Stofs Natur, mere Skildring end Fortælling. Det spændende og dramatiske Moment er der med Rette givet Afkald paa, for at kunne lade den tro Fremstilling og Udmaling af det hellenske Liv træde i Forgrunden. Og hvad denne angaaer, saa er den ikke blot helt igjennem aandfuld, fin og tankerig, men ogsaa givet med et alsidigt Kjendskab til dette Liv; gjennem hele dets Kredsløb fører Hamerling os: til Hjemmets Arne, til Gjæstebudene, til de offentlige Lege og Palæstra-Øvelserne, til Hetærernes „Saloner", til Folkeforsamlingerne, ombord paa Trierernes Dæk, til Mysterierne og til alle de utallige Festoptog, til Panathenæerne som til de olympiske Lege; og han foretager sig denne Rejse med faste Skridt som en Mand, der er fuldstændig fortrolig med den Jordbund, han befinder sig paa; det er klart, at der maa være gaaet de mest indtrængende og omfattende Studier forud for hans Arbejde, og dette gjør hans Roman i høj Grad belærende.

Hvad der endnu maa fremhæves, er hans Karakteristik af de mest fremragende blandt de talrige Skikkelser, som han lader optræde, betegnede ved Navnene paa alle Epokens berømte Mennesker. Ogsaa af denne Grund er hans Bog fuld af Liv og Bevægelse, og naar han siger i Fortalen: „Naar denne Roman opsøger et Folk, det gammelhellenske, ved dets Arbejde, og naar Hellenerfolkets verdenshistoriske Arbejde var et Kunstner-, et Digter- og Tænkerarbejde — vil der saa ikke synes at klæbe noget Lærd og Filosofisk ved denne Art af Arbejde og Skildringen deraf?" — saa maa det siges, at Forfatterens digterisk formende Kraft fuldstændig heldigt har undgaaet dette Skjær. Kun den ene Ting ville vi bemærke, at vi kunde have ønsket at se Perikles selv lidt mere ved Arbejdet, ved det Arbejde, uden hvilket det dog ikke var ham muligt at naa op til en saadan Indflydelse i det offentlige Liv og hævde denne Indflydelse. Mesterlig er den fine psykologiske Tegning af Aspasias egen Karakter, især den Maade, paa hvilken i denne ideale Natur ogsaa Tilstedeværelsen af det kvindelige Instinkt er skildret, den Tilsætning af beregnende og grusom Egenkjærlighed, som henimod Slutningen af Bogen lader Heltinden tabe en Del af vor Sympathi. Med hvor høje Sving hendes Sværmeri for det Skjønne end stræber op imod alle Livets Højder — man mærker dog, at hendes Sjæl ikke kan maale sig med Perikles' i egenlig Varme. Hvor hun snildt forleder sin Elskede til ganske simpelt at skille sig ved sin Hustru Telesippe eller hvor hun tager et arkadisk Hyrdebarn med sig som en Slags Legetøj, bliver hun inhuman, og hendes Frygt for Smerte, hendes Mangel paa offervillig Hengivelse forringer vor Agtelse. Hamerling har vel med fin Haand villet vise, hvilken Del Kvinden, «la femme», havde i hans Heltinde.

Ganske fortræffelig er dernæst Sokrates tegnet, den stakkels grimme og talentløse Discipel i Kunsten, som ikke kan være med i det omtalte høje Sving, som er en helt igjennem grublende Natur, men dog ikke desto mindre er paavirket af den hellenske Aands Ynde. Han gjør, som han siger om sig selv, en Dyd af Nødvendigheden og søger et Livsideal, der ikke er uforeneligt med Mangel paa Skjønhed; et alvorligere Ideal i Modsætning til det „altbesejrende Skjønnes" Ideal, som han hører sine Omgivelser sværme for. Medens de Andre med Grækerens Øje ere vante til at skue klart og aabent udadtil, vender han sit Blik indefter; han opdager Inderligheden og kommer saaledes i en Modsætning til Omverdenen, en Modsætning, der imidlertid ikke ytrer sig polemisk, men kun i en fin, stille Ironi. Maaske havde Forfatteren kunnet være noget tydeligere i at udtale de Tankefrø for Fremtiden, som ligge i denne Figur; maaske

havde han kunnet være noget skarpere og mere tilspidset i sin Ironi. Trods al sin Guld-Tidsalders Glorieskjær, trods al Menneskets Lighed med Guddommen, maatte denne Sokrates dog stundom betages af Frygt, og han, Grubleren, maatte dog engang komme saa vidt, at han saae sig om efter Vrangsiden af Sagen eller rettere sagt efter de Kræfter, som bar denne Verden paa deres stakkels knugede Karyatideskuldre. Han vilde da have fundet Slaveriet og istedetfor at slutte sig til Pindars Vers: „Een er fra første Vorden Guders og Menneskers Slægt“ have omvendt sig til hint Udsagn af Orfikerne, der siger: „Af dit Smil, o Zeus, har Du Guderne skabt, og Mennesket af dine Taarer.“

Det har i det Hele taget været os paafaldende, at Slaveriet ikke omtales, at der ikke kastes et Blik paa de Ufries Stilling i Skildringen af denne hellenske Verden, hvor de mørke Skygger dog ikke ganske mangle, som f. Ex. hvor Korybanternes Færd, Præsteskabets Indflydelse, de groteske Kultusformer kaste deres Mørke ind over Billedet.*) Forfatteren har dog formodenlig havt sine gode Grunde til ikke at have fremdraget denne Side af det atheniensiske Liv; maaske har han undladt det, for at undgaa en realistisk Skildring, der vilde have svækket hans Bogs smukke idealistiske Karakter. Thi et af de store Fortrin ved denne Digtning, denne Højsang om Hellenismens Genius, er netop, at den er udarbejdet med fuldendt kunstnerisk Ensartethed i Behandlingen af de enkelte Dele, at den fra det første til det sidste Ord er harmonisk i sin Stemning som i sine Farver. I „Aspasia“ have vi saaledes faaet en Bog, som kun kunde fremgaa af Foreningen mellem en kunstnerisk Natur og en tankerig Aand — en Bog, som ikke maler løsladte Lidenskaber i dramatisk Sammenstød, men derimod med Maadehold og Ro fører de deri behandlede Konflikter henimod en Katastrofe, som hverken virker ved at spænde Læserne eller ved Effekter, men til Gjengjæld gjør et saa meget desto varigere Indtryk ved sin tendensfrie og hensigtsløse Poesi, ligesom en herlig Sommerdag, paa hvilken vi uafbrudt kunne fryde os over det klareste gyldne Solskin, indtil Dagens straalende Stjerne synker stor og majestætisk ned bag Horizonten. Kun med den Forskjel, at vi ikke kunne se Perikles' og Aspasias Tvillingstjerne dale ned i det joniske Havs mørknende Vover, uden at vor Fantasi seer en stor og ny Verdensidees Fønix hæve sig lydløst op af Skyformationernes Purpurflammer — den Fønix, som vi allerede hørte bebudes af Sokrates ved en Vugge i Aristons Hus.

*) Vi minde dog om Menons Skikkelse, der som Repræsentant for Slaveriet spiller en betydningsfuld Rolle i de sidste Kapitler af Romanen. Red.

Theatrene

Det kgl. Theater. Kunstnerparret Campobello, som i flere af vore Blade har faaet en underlig uvillig Omtale, har forladt os for at optræde i Stockholm, efterat det to Gange, sidste Gang i Søndags, havde sunget Don Juans og Zerlinas Partier i Mozarts Opera. Hr. Campobello var en flot og elegant Don Juan, som baade tog Rollen og sang Partiet paa en anden Maade, end det her plejer at ske, idet han fristede sine Ofre med en vis elskværdig Skjødesløshed uden nogen iøjnefaldende sandselig Paatrængenhed og med et mere paa indsmigrende Blødhed end paa vokal Kraftudvikling som Lokkemiddel beregnet Foredrag af Musiken. Signora Campobello var som Zerlina udmærket paa sin Plads, og bette forøvrigt ogsaa det taknemmeligste af Sangerindernes Partier i Operaen blev sunget saa smukt, som man sjelden hører det. Hendes om den rigtige solide Syngeskole vidnende faste Væren af Tonen, hendes Legato og Sostenuto gjorde den behageligste Virkning. Nogle Smaaforandringer, mere eller mindre vilkaarlige og uskyldige, som Gjæsterne havde ønsket, gav Anledning til nogle Bemærkninger i herværende Blade. Det er utroligt, hvormeget der er skrevet om denne Opera, og hvor lidet det har frugtet, navnlig hvad det angaaer at faae hver tilfældig Bladanmelders specielle Logik gjort gjældende paa den uden nogensomhelst Fordring paa Logik i sin Tid leverede Libretto.

I „Boccaccio“, Operette i tre Akter af F. Zell og R. Genée med Musik af Fr. v. Suppé, en Wiener, der nok navnlig har gjort sig bekjendt som Komponist af en Operette „Fatinitza“, som for et Par Aar siden gjorde le tour de l'Europe og ogsaa opførtes her paa det en stakket Tid bestaaende Théâtre du Boulevard, har **Kasino** faaet en Tilvært til sit Repertoire, der vistnok vil blive et godt Kassestykke baade paa Grund af sit ganske muntre Indhold og sin lette og ret kvikke Musik. Selve Handlingen er iøvrigt yderlig simpel; den drejer sig om en Kjærlighedsforstaaelse imellem Giovanni Boccaccio og en Plejedatter af en florentinsk Spidsborger, som imidlertid i Virkeligheden er en naturlig Datter af Hertugen af Florens; endskjøndt Boccaccio paa Grund af sine frivole Noveller, der have opbragt alle brave florentinske Ægtemænd imod ham, saaledes at de paa en vis Maade have erklæret ham fredløs og endogsaa have brændt hans Skrifter, der naivt nok ved en løjerlig Anakronisme i Stykket figurere som trykte og indbundne Bøger, kan have al Aarsag til at frygte endog temmelig alvorlige Ubehageligheder, skaffer han sig dog Adgang til den gamle Urtekræmmers Hus og gjør der i Forklædning som Bondedreng forskjellige Hokuspokus for at narre Plejefaderen. Denne opdager dog endelig, hvem det er, der har ført ham bag Lyset, men maa samtidig paa en Rekvisition fra Hove udlevere den skjønne Fiammetta, der nu bliver Prindsesse og bestemt til at ægte en overordenlig lystig Prinds af Palermo, der imidlertid ikke er synderlig stemt for Partiet, men har langt større Lyst til at spille Helten i Noveller i Boccaccios Maneer og ogsaa med Held har indledet en lille Forstaaelse med en fordrukken Bødkers Kone. Boccaccio kan imidlertid ikke give Slip paa sin Elskede, selv efter at hun er bleven Prindsesse, en Bortførelse sættes i Værk, men mislykkes, og Fiammetta skal nu formæles med Prindsen; men da denne erfarer, at det er hans Læremester Boccaccio, der er hans Medbejler, trækker han sig yderst beredvillig tilbage, og Alt ender paa det Skjønneste, Digteren faaer sin Elskede, og Tæppet falder. Hvad Musiken angaaer, hører den til den meget lette Genre; enkelte af Sangene ere ganske iørefaldende og morsomme, saaledes navnlig Vexelsangen i anden Akts Begyndelse, andre falde derimod noget tarvelig ud, især naar man har et saa gratieust Arbejde i Operettegenren som Lecocqs «Le petit duc» i frisk Minde.

Hovedinteressen knytter sig til den svenske Operasangerinde Fru Østberg-Horwitz' Udførelse af Titelrollen. Det er en af hendes Bravourroller fra Operaen i Stockholm, hvor hun i nogle Aar har havt Ansættelse, og hun spiller den ogsaa med et ikke almindeligt Liv og et vist elskværdigt Lune, der kun paa et enkelt Punkt, Forklædningsscenen i anden Akt, slaaer lidt vel stærkt over i det grelt Farcemæssige. Hendes Stemme er behagelig, om end hverken stor eller omfattende, men hun har en særdeles god Skole og synger med en Lethed, der klæber hende overordenlig godt. Hvad den øvrige vokale Udførelse af Operetten angaaer, gaaer den forsaavidt respektabelt over Scenen, som alle de Medvirkende, baade de, der have større Partier, og de, der have mindre at synge, øjensynlig gjør sig megen Umage, men det er væsenligst kun Korene, der lykkes helt; der findes ikke iblandt Kasinos Skuespillerpersonale nogen Stemme, der kan slaa fuldt og tilfredsstillende til i en Operette, det skulde da være Fru Dalls, men hendes Sangparti er her saa ringe, at hun saa godt som ingen Lejlighed faaer til at bruge sin Stemme; at hun til Gjengjæld faaer lidt for rig Lejlighed til et yderlig chargeret og uskjønt Spil, skal blot i Forbigaaende bemærkes. Hr. Neumanns Præstation som den dumme, over-

troiske Urtekræmmer hører ubetinget til noget af det Morsomste, vi have seet af denne Skuespiller, og især er hans Spil i 3. Akt og hans Foredrag af Visen, inden han begiver sig til Hertugen for at modtage Belønning som Plejefader, af en uimodstaaelig komisk Virkning.

Paa Stykkets Iscenesættelse er der anvendt betydeligt; de mange brogede Dragter ere af en ypperlig malerisk Virkning, ligesom ogsaa Dekorationerne ere ret kjønne; Fantasislottet fra „Jomfru Æselskind" tager sig dog lidt underligt ud som det hertugelige Palads i Florens.

Sammen med „Boccaccio" gives et paany indstuderet ældre lille fransk Situationsstykke „Venstre og Højre", der imidlertid nok kunde have fortjent en finere og mindre massiv Udførelse end den, der fra Hovedpersonernes Side bliver det til Del.

Musik

Fru Norman-Nerudas tredie Koncert i Tirsdags Aftes gaves i Kasinos atter tætbepakkede mindre Sal. Til bekjendte gamle Kompositioner af Viotti, Händel og Paganini føjede Kunstnerinden Raffs smukke Kavatine, Op. 85 Nr. 3, og en Air varié af Vieuxtemps og var i alle Numre lige overlegen og mønsterværdig, ligesom hendes herlige Præstationer stadig fulgtes af de stærkeste Bifaldsytringer, der endte med Fremkaldelse. Koncertgiverinden assisteredes atter af Hr. Bielefeldt, som i Koncertens første Afdeling sang tre meget smukke Romancer af Adolf Jensen, og i den anden tre ligeledes velvalgte og tiltrækkende Romancer af Leop. Rosenfeld. Medens Ad. Jensen (død 1879) som bekjendt var en af de mest fremragende yngre tydske Komponister, ikke mindst paa Romancens Omraade, stilledes vor unge Landsmand Rosenfelds Sange ingenlunde i Skygge af den berømte Forgænger. De to Komponister vare gode hver for sig og havde i Hr. Bielefeldt den heldigste Fortolker, ved hvis Smag og Kunst hver fik, hvad der tilkom ham.

Musikforeningens 5. Abonnementskoncert, som fandt Sted i Onsdags, aabnedes med Allegroen af Schuberts ligesaa smukke som hyppig givne ufuldendte Symfoni i H-moll. Derefter gaves den 2. Pianofortekoncert (Op. 22, G-moll) af Saint-Saëns, den samme, hvormed Fru Rappoldi i sin Tid introducerede sig her. En ung Dame, Frøken Stockmarr, som vi ikke før have seet optræde offentlig, udførte Principalstemmen og viste sig som en særdeles flink og lovende Elev af Musikkonservatoriet. At den Sikkerhed og Overlegenhed, som udfordres til at gjøre den betydelige Komposition paa rette Maade gjældende, maatte savnes hos en saa ung og uerfaren Koncertspillerinde, er en Selvfølge. Desuagtet sympathisere vi med Tilhørernes Paaskjønnelse og Fremkaldelse, da den unge Dame virkelig røbede smukke Gaver og hun ikke kan gjøres ansvarlig for, at vort første Koncertinstitut, der har mange andre Interesser at pleje end Kunstens, lader hende forsøge Løsningen af en Opgave, der fordrer en helt anden Udvikling. Hr. Bielefeldt foredrog med Hr. V. Bendix i Pianopartiet Beethovens Sangcyklus „An die ferne Geliebte" og høstede for denne paa et omhyggeligt Studium hvilende smagfulde og dygtige Præstation velfortjent og stærkt Bifald. Slutningsnumeret var 5 nye Orkesterstykker „Sommerdag paa Landet", som rimeligvis paa Grund af den begyndende Koncerttræthed modtoges temmelig lunkent, uagtet de ubetinget maa roses baade for det musikalske Indholds, Formskjønhedens, den overlegne Instrumentalbehandlings og selve Udførelsens Vedkommende.

Litteratur

Hos P. G. Philipsen udkommer i andet forøgede Oplag „Pattedyrenes Liv", populairt fremstillet af Dr. A. E. Brehm, paa Dansk udgivet af P. Mariager. Brehms tiltalende Skildringer af Dyrenes Liv udmærke sig i lige Grad ved videnskabelig Paalidelighed og ved livlig Fremstilling og have jo ogsaa herhjemme ikke mindre end i deres Hjemstavn vundet sig et meget stort Publikum, hvorom de gjentagne Oplag ere det mest talende Vidnesbyrd. Det nu udkommende andet Oplag af „Pattedyrenes Liv", der vil udgaa i omtrent 18 Leveringer à 85 Øre, vil blive udstyret med c. 70 Billeder mere, end første Udgave bragte. Af Værkets første Hefte, hvori Aberne behandles, meddele vi paa dette Sted, istedetfor al anden Anbefaling for Værket, den mærkværdige Sygehistorie, som Forf. meddeler om en ham tilhørende Chimpanse. „En af Forf.s Chimpanser — hedder det — døde af Lungebetændelse, ledsaget af en Hævelse af Halskjertlerne. Dr. Martini bemærker i den Anledning: „Jeg betænkte mig ikke paa at følge den til mig rettede Opfordring om at behandle dette Dyr; thi den sammenlignende Anatomi talte her mere for Menneskelægen end for Dyrlægen. Jeg havde tidligere seet Chimpansen livlig, ja endog kaad; desto stærkere Indtryk gjorde den syge Abe paa mig. Med Sengetæppet trukket helt op til Hovedet laa den stille og udeltagende paa sit Leje med et Udtryk af Lidelse i sit Ansigt, plaget af Hosteanfald og snappende efter Luft, idet den kun af og til aabnede Øjnene med et smerteligt Suk. Som et Barn veg den først tilbage for den fremmede Mand; men ved venlig Tiltale og Kjærtegn vandt jeg snart dens Fortrolighed. Det stakkels Væsen syntes at være sig bevidst, at Hævelsen ved Strubehovedet var det, som besværliggjorde Aandedrættet, og atter og atter førte det min Haand op dertil, som om det i dunkel Anelse ventede Hjælp af den. En Operation var nødvendig, men enhver Bevægelse af det syge Dyr kunde give Kniven en dødbringende Retning. Bedøvende Midler vare ikke anvendelige som Følge af Lungesygen, og fire Mand skulde derfor fastholde Dyret. Men Chimpansen slyngede dem alle tilside og holdt ikke op at rase, før min Kollega og jeg havde viist dens formentlige Plageaander Døren. Hvad der ikke kunde opnaaes ved Tvangsmidler, blev nu til vor Forbauselse frivillig indrømmet os. Efter atter at være beroliget tillod det syge Dyr mig uden Modstand at undersøge Hævelsen, ja ledede endog selv med et bønligt Blik min Haand. Dette opmuntrede os til at foretage Operationen uden nogetsomhelst Baand. Siddende paa sin Oppassers Skjød, bøjede Aben Hovedet tilbage og lod sig villig holde fast i denne Stilling. De nødvendige Snit bleve rask foretagne. Dyret fik hverken Trækninger eller udstødte noget Smertensskrig. En Mængde tynd Materie flød ud, og Hævelsen faldt. Nu indtraadte der et friere Aandedræt; et umiskjendeligt Udtryk af Glæde aabenbarede sig i den syge Abes Træk, og taknemmelig rakte den af sig selv os Begge Haanden og omarmede henrykt sin Oppasser. Desværre greb Lungebetændelsen dog videre om sig. Ligesaa modigt og forstandigt, som det syge Dyr havde viist sig under Operationen, ligesaa lydigt tog det nu sin Medicin, ligesaa blidt og taalmodigt opførte det sig i sine sidste Timer. Det døde som et Menneske, ikke som et Dyr."

Forf. indestaaer for disse Jagttagelsers Rigtighed. Om man end, siger han, med et Skin af nok saa superklog Tænkning søger at bevise, at Dyret ikke har Forstand, omstøder en saadan Chimpanse alle Resultater af hin Tænkning. Ikke alt, men overmaade meget hos den er Menneske!"

I „Nær og Fjern" vil blive optaget en Oversættelse af «Le remords du docteur» af George Vautier («Revue des deux Mondes» 1. og 15. April).

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. En Grønlandsfarer i gamle Dage. — En Nat i Kloster, af John Paulsen, sluttet. — Frøken Foraar, Fortælling af Jeanne Mairet. — The boss-puzzle, Anmærkning af Hg. — Nyere norsk Litteratur. — Robert Hamerling: Aspasia, af Levin Schücking. — Theatrene. — Musik. — Litteratur.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 25. Ouverture til William Shakespeare. Stor Staahej for Ingenting.
Mandag 26. Efteraarssol. Murmesteren.
Tirsdag 27. Et Dukkehjem.
Onsdag 28. Misanthropen. Aditi (**Tirsdags Abonnement**).
Torsdag 29. Den pantsatte Bondedreng (**paany indstuderet**). Recensenten og Dyret.
Fredag 30. Ouverture. Stor Staahej for Ingenting. Dands.
Lørdag 1. Den skjulte Skat. Murmesteren.

Folketheatret.

Idag, Søndag den 25. April Kl. 7:

Min Svigermoder.

Lystspil i 2 Akter, frit efter **Julius Rosens** «Citronen» af **Frits Holst.**

Niniche.

Farce med Sange og Kor i 3 Akter af **Alfred Hennequin** og **Albert Millaud**, oversat af **Richard Schrøder.** Musiken af **Marius Boulard.**

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Vidnesbyrd af Kirkefædrene. I. indeholdende: Om den almindelige Kirkes Enhed og Om Herrens Bøn. Af **Phascius Cæcilius Cyprianus.** Efter den latinske Grundtext ved Sognepræst **J. N. Skaar.** Pris 75 Ø. Dette Skrift danner Begyndelsen til et Udvalg af Kirkefædrenes rige Litteratur, der efterhaanden agtes udgivet paa vort Forlag, og hvoraf kan nævnes: **Augustins «Bekjendelser»**, oversat af Overlærer Vemmestad. **Tertullians «Apologeticus»**, oversat af Pastor C. J. Arnesen. **Ignatius' Breve**, oversat af Dr. A. C. Bang. **Clemens Romanus «1. Brev til Korinthierne»**, oversat af Pastor Krogh-Tonning. **Cyrillus af Jerusalem «Katekeser»**, oversat af Pastor J. Belsheim.

Værket udgaar i tvangfrie Hefter til en Pris af **15 Øre** pr. Ark. Subskriptionen er kun bindende for hvert Skrift, og de, som ville paatage sig at samle Subskribenter, erholde et Expl. frit paa 10 betalte Exemplarer. Forøvrigt henvises til den udførlige Plan, der kan erholdes udleveret i enhver Boglade.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa **Andr. Schous Forlag** er udkommet:

John Paulsen:
Margherita.
En Fortælling.
4 Kr. Eleg. indb. 5 Kr. 25 Øre.

Villiam Secher:
Ægtemænd.
En Samfundsroman.
2 Kr. 75 Øre.

Alphonse Daudet:
Landflygtige Monarker.
5 Kr. Smukt indb. 6 Kr. 25 Øre.

Georg Ebers:
Uarda.
Anden Udgave.
7 Kr. Eleg. indb. 9 Kr.

Paa vort Forlag er udkommet:

Det hellige Land af **Volrath Vogt.** Med 96 Billeder og 6 Karter. Ny Subskription, 1. Hefte. Pris 80 Øre. Efter Opfordring fra flere Kanter have vi bestemt os til at lade dette Værk udgaa i ny Subskription, og vil det blive udgivet i 20 Hefter, hvert med et Mellemrum af 3 à 4 Uger, til en Pris af 80 Øre pr. Hefte. Subskriptionen kan tegnes i alle Boglader, og de, som ville paatage sig at samle Subskribenter, erholde 1 Expl. frit paa 10 betalte Exemplarer.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels** Forlag er udkommet:

R. Schoener. Den sidse Hortensier. Kulturhistorisk Fortælling fra Begyndelsen af den romerske Kejsertid. Med c. 80 Illustrationer. Paa Dansk ved **Anna Winkel Horn.** 1. Hefte. 1 Kr. Værket der ledsages af Originalens c. 80 Illustrationer vil udgjøre 30 à 31 Ark, og udkommer i 6 maanedlige Hefter hvert paa 5 Ark, til en Pris af 1 Kr. for Heftet. Subskription modtages i alle Nordens Boglader, hvor første Hefte henligger til Gjennemsyn.

Balzac, H. Kvindetyper. Oversættelsen af **Herman Bang** 3 Kr.

Naville, Ernest. Den frie Tanke. Paa Dansk ved **A. H. Villerme Larpent.** (Særtryk af Maanedsskrift for udenl. Litteratur). 40 Øre.

Maanedsskrift for udenlandsk Litteratur, udgivet af **Fr. Winkel Horn. II.** Binds 1. Hefte. 1 Kr.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Det attende Aarhundredes store Sømænd eller **Jordens Opdagelseshistorie.** Anden Afdeling. Af **Jules Verne.** Med 118 Illustrationer. Autoriseret Udgave for Norge og Danmark oversat ved **B. Geelmuyden.** 1. Hefte. Pris 1 Krone.

Ovennævnte Værk vil udgjøre omtrent 35 Ark og udkomme i Hefter, hvert indeholdende 4 Ark, med et Mellemrum af 3 à 4 Uger, saa det Hele bliver komplet inden Aarets Udgang. Forøvrigt henvises til den udførlige Plan, der kan erholdes i enhver Boglade i Norge og Danmark, og de, som ville paatage sig at samle Subskribenter, erholde 1 Expl. frit paa 10 betalte Exemp.

P. T. Mallings Boghandel.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog

Søndag den 25. April.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: **P. HANSEN.**

FORLÆGGERE: **C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.** KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: **BIANCO LUNO.**

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 409.

Den 2. Maj 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Menneskelivets forskjellige Aldre.

Af **Arthur Schopenhauer.**

Qui n'a pas l'esprit de son âge,
De son âge a tout le malheur.
Voltaire.

Hele Livet igjennem besidde vi kun Nuet og aldrig mere. Forskjellen blot er den, at vi i Begyndelsen se en lang Fremtid for os, ved Slutningen en lang Fortid bag os. Vort Temperament, om end ikke vor Karakter, gjennemgaaer nogle bekjendte Forandringer, hvorved hvergang Nuet faaer et andet Farveskjær.

I mit Hovedværk*) har jeg udviklet, hvorledes og hvorfor vi i Barndommen forholde os mere erkjendende end villende. Just herpaa beroer hin Lyksalighed, vi føle i den første Fjerdedel af vort Liv, hvorfor denne ogsaa ligger bag os som et tabt Paradis. Vi tage kun faa Hensyn i Barndommen og have faa Fornødenheder, altsaa næsten ingen Impuls for Villien; som Følge deraf gaaer den største Del af vort Væsen ud paa at opfatte. Ligesom Hjernen, der allerede i det syvende Aar naaer sin fulde Størrelse, er Erkjendelsen tidlig udviklet, om end ikke moden, og søger uophørlig Næring i den endnu nye Tilværelses vide Verden, hvor Alt straaler i Nyhedens Glands. Heraf kommer det, at vore Barndomsaar ere en vedvarende Poesi. Thi, ligesom al Kunst, bestaaer Poesiens Væsen i at opfatte den platoniske Ide, det vil sige: i hvert enkelt Individ at finde det Væsenlige og dermed det for hele Arten Almene; hver Ting optræder paa den Maade som Repræsentant for sin Slags og eet Tilfælde gjælder for tusinde. Uagtet det nu seer ud, som om vi i vore Barndomsaar stedse kun ere beskjæftigede med den, hvergang individuelle, Gjenstand eller Begivenhed — og det kun forsaavidt den interesserer vor momentane Villen — saa forholder det sig dog i Virkeligheden anderledes. Livet staaer for os i dets hele overvættes Betydning nyt og friskt og uden at dets Indtryk ere afstumpede ved Gjentagelse; midt i vor barnlige Færd ere vi derfor stedse, i Stilhed og uden tydelig Hensigt, beskjæftigede med gjennem de enkelte Scener og Begivenheder at opfatte selve Livets Væsen og Grundtyperne for dets Skikkelser og Fremstillinger. Vi se, som Spinoza udtrykker det, alle Ting og Personer sub specie æternitatis. Jo yngre vi ere, desto mere træder det Enkelte istedenfor hele Arten. Aar for Aar tager dette imidlertid af, og herpaa beroer den saa store Forskjel i Indtrykket, som Tingene gjøre paa os i Ungdommen og i Alderdommen. Derfor blive Erfaringerne og Bekjendtskaberne fra Barndommen og den tidlige Ungdom siden efter de staaende Typer og Rubriker for al senere Erkjendelse og Erfaring og ligesom Kategorier, hvorunder vi indordne alt Paafølgende, selv om det ikke skeer med tydelig Bevidsthed. Saaledes danner sig allerede i Barndommen det faste Grundlag for vor Verdensanskuelse, baade det Flade og det Dybe deri; den bliver senere udført og fuldendt, men i det Væsenlige uforandret. Denne rent objektive og derved poetiske Betragten, der er Barnealderen egen og understøttes af, at

*) „Die Welt als Wille und Vorstellung".

Villien endnu i lang Tid ikke optræder med fuld Energi, bevirker, at vi som Børn forholde os langt mere rent erkjendende end villende. Derfra stammer hint alvorlige forskende Blik hos mange Børn, som Raphael saa virkningsfuldt har benyttet til sine Engle, særlig til dem paa den „Sixtinske Madonna". Derfor ere ogsaa Barndomsaarene saa salige, at Erindringen om dem altid er ledsaget af Længsel. Medens vi nu med saadan Alvor beflitte os paa den første *anskuelige* Forstaaelse af Tingene anstrenger paa den anden Side Opdragelsen sig for at bibringe os *Begreber*. Men Begreber yde ikke det sande Væsenlige; som al Erkjendelses Grund og ægte Indhold ligger dette meget mere i den anskuelige Opfattelse af Verden. Denne kan imidlertid kun vindes af os selv og ikke paa nogen Maade læres os af *andre*. Vort intellektuelle Værd kommer derfor ligesaa lidt som vort moralske udenfra ind i os, men fremgaaer af vort eget Væsens Dyb; og ingen Pestalozziske Opdragelseskunster kan danne et tænkende Menneske af en født Taabe — aldrig, som Taabe er han født og som Taabe maa han dø!

Denne inderlig dybe Opfattelse af den første anskuelige Yderverden forklarer ogsaa, hvorfor Omgivelserne og Erfaringerne fra vor Barndom præge sig saa fast i Hukommelsen. Vi have nemlig hengivet os udelt dertil uden at blive adspredt af noget, og de Ting, der stod for os, have vi betragtet som de vare enestaaende i deres Art, ja overhovedet alene existerende. Den Mængde Gjenstande, vi kjende, berøver os senere baade Mod og Taalmodighed.

Man bedes her erindre, hvad jeg har bevist i mit ovennævnte Hovedværk: Alle Tings objektive Tilværelse, ɔ: deres Tilværelse i den blotte Forestilling, er stedse glædelig, men deres subjektive Tilværelse, der bestaaer i at ville, er stærkt blandet med Smerte og Bedrøvelse. Som Hovedsætning staaer vel saa det Ord fast: Alle Ting er det herligt at se, men skrækkeligt at være. Ifølge Ovenstaaende kjende vi i Barndommen meget mere Tingene fra at have *seet* dem — altsaa gjennem Fremstilling, Objektivitet — end fra deres subjektive *Væsens* Side, der er Villiens Potens. Da nu hin Side er den glædelige, medens den subjektive og skrækkelige endnu vedbliver at være os ubekjendt, saa antager den unge Betragter alle hine Skikkelser, som Virkelighed og Kunst føre frem for ham, for ligesaa mange lykkelige Væsner; han mener, at ligesaa dejlige de ere at *se*, ja endnu dejligere, maa de vise sig at være. Af den Grund ligger Verden for ham som et Eden: dette er hint Arkadien, hvor vi alle ere fødte. Deraf opstaaer noget senere den Tørst efter det virkelige Liv, den Trang til Daad og Liden, der driver os ind i Verdenstummelen. Her lære vi da at kjende den anden Side af Tingene, deres Væren, der beroer paa at ville. Da aabenbarer lidt efter lidt den store Skuffelse sig og efter at den er indtraadt, hedder det: l'âge des illusions est passé, og dog skrider Skuffelsen stedse videre frem, bliver bestandig fuldstændigere. Derfor kan man sige: i Barndommen fremstiller Livet sig for os som en Theaterdekoration seet langt fra, i Alderdommen som den samme seet tæt ved.

Endelig bidrager ogsaa Følgende til Barndommens Lykke: Ligesom alt Løv ved Begyndelsen af Foraaret har samme Farve og næsten samme Skikkelse, saaledes ligne vi ogsaa hinanden i den tidlige Barndom og harmonere derfor udmærket. Men med den modne Alder begynder Divergensen og bliver bestandig større og større.

Det, der nu mørkner og gjør Ynglingealderen ulykkelig, skjøndt den dog har saamange Fortrin, er hin Jagen efter Lykken, som skeer i den faste Forudsætning, at den maa være at finde i Livet. Resultatet er et stedse skuffet Haab og derfor Utilfredshed. I lunefuldt valgte Skikkelser omsvæve Gjøglebilleder af en drømt ubestemt Lykke os, og vi søge forgjæves Originalerne dertil. Derfor ere vi i Ynglingeaarene i Reglen ogsaa utilfredse med vor Stilling og vore Omgivelser, hvorledes disse saa end ere, thi dem tilskrive vi, hvad der er begrundet i selve Livets Tomhed og Fattigdom, men som vi nu gjøre det første Bekjendtskab med, efter at have ventet ganske andre Ting. Meget vilde der være vundet, dersom man ved betimelig Belæring kunde udrydde den Indbildning hos Ynglingen, at der er noget Stort at vinde i Verden. Men just det Omvendte skeer derved, at vi som oftest lære Livet tidligere at kjende gjennem Digtningen end gjennem Virkeligheden. De poetisk skildrede Scener prange for vort Blik i vor egen Ungdoms Morgenrøde, og nu pines vi af Længsel efter at se dem virkeliggjorte — efter at gribe Regnbuen. Ynglingen digter sit Liv som en interessant Roman. Saa kommer Skuffelsen; thi hvad der giver alle hine Billeder deres Tillokkelse, er netop det, at de kun ere Billeder og ikke tilhøre Virkeligheden; naar vi betragte dem, befinde vi os i den rene Erkjendelses Ro, der er sig selv nok.

Er saaledes den Karakter, der præger den første Halvdel af vort Liv, utilfredsstillet Længsel efter Lykken, saa kommer i den næste Halvdel Frygt for Ulykken. Her indtræder nemlig mer eller mindre tydelig den Erkjendelse, at al Lykke er Hjernespind, men Lidelsen Virkelighed. Derfor eftertragte nu, idetmindste de fornuftigere Karakterer, snarere den blotte Frihed for Smerte og Fristelse end Nydelsen.*) Naar det i min Ungdom ringede paa Døren, blev jeg glad, thi jeg tænkte: „O, nu kommer det!" men i senere Aar fik jeg, naar det samme skete, en skrækindjagende Fornemmelse, jeg tænkte: „der kommer det!"

For udmærkede og begavede Individer, der netop som saadanne i Grunden ikke tilhøre Menneskeverdenen og derfor — alt efter Graden af deres Fortrin — mer eller mindre staa alene, gives der ligeledes to modsatte Følelser: I Ungdommen føler man sig hyppig *forladt* af Verden, i de senere Aar derimod *undsluppen* fra den. Den første Følelse er ubehagelig og beroer paa Ukjendskab til Verden, den anden er behagelig og følger af Kjendskab til Verden. Den sidste Halvdel af Livet indeholder derfor ligesom den sidste Halvdel af en musikalsk Periode mindre Fremadstræben, men mere Beroligelse end den første; dette kommer gjennemgaaende af, at man i Ungdommen tænker, at der gives Vidundere af Lykke og Nydelse i Verden, men at de kun ere vanskelige at gribe; i Alderdommen veed man, at der slet intet er at vinde, derfor er man fuldkommen rolig, hvad dette Punkt angaaer, men nyder en taalelig Tilværelse og glæder sig endog over Smaating.

Det, den modne Mand har opnaaet ved Livserfaringen, hvorved han seer Verden anderledes end Ynglingen og Drengen, er nærmest *Fordomsfrihed*. Først han seer Tingene ganske simple og tager dem for det, de ere. Den

*) I Alderdommen forstaaer man bedre at vogte sig for Ulykkestilfælde, i Ungdommen bedre at bære dem.

virkelige Verden tilhylles eller forvrænges derimod for Drengen og Ynglingen af et Gjøglebillede, der er sammensat af selvskabte Nykker, overleverede Fordomme og besynderlige Fantasier. Thi det, Erfaringen først og fremmest finder nødvendigt, er at befri os fra de Hjernespind og falske Begreber, som have bidt sig fast i Ungdommen. Ganske at vogte den unge Alder for disse vilde sikkert være den bedste — om end kun en negativ — Opdragelse; men det er saare vanskeligt. For at naa dette Øjemed maatte man i Begyndelsen holde Barnets Synskreds saa snever som mulig, og indenfor den give ham lutter tydelige og rigtige Begreber; først naar han tilfulde har forstaaet Alt indenfor Kredsen, udvides den lidt efter lidt, medens man stedse passer paa, at der intet Uklart, heller intet halvt eller skjævt Forstaaet bliver tilbage. Som Følge heraf vilde hans Begreber om Ting og menneskelige Forhold altid være indskrænkede og meget simple, men derved tydelige og rigtige, saa de bestandig kun trængte til Udvidelse, ikke til Berigtigelse. Saaledes skulde der fares fort lige ind i Ynglingealderen. Denne Methode kræver fremfor Alt, at man ikke tillader Romanlæsning, men erstatter den med tilpassede Biografier f. Ex. Franklins.

Saalænge vi ere unge, tro vi, at de vigtige og følgerige Begivenheder eller Personer i vort Levnet ville optræde med Pauker og Trompeter. Den retrospektive Betragtning i Alderdommen viser dog, at de alle have listet sig ganske stille og næsten umærkeligt ind ad Bagdøren.

Man kan endvidere, overensstemmende med denne Betragtningsmaade, sammenligne Livet med et Broderi; i den første Del af Levetiden faaer man Retten at se, i den anden Vrangen; den sidste er ikke saa smuk, men den er lærerigere, fordi den viser Traadenes Sammenslyngning.

Selv den største aandelige Overlegenhed vil først efter det fyrretyvende Aar gjøre sin afgjørende Overvægt gjældende i Selskabet. Thi Modenheden i Aar og Erfaringens Udbytte kan vel mange Gange overtræffes af hin, men alligevel aldrig erstattes; selv det tarveligst begavede Menneske faaer herved en vis Modvægt mod den største Aands Kræfter, saalænge denne er ung. Jeg tænker her kun paa det Personlige, ikke paa Værkerne.

Ethvert paa nogensomhelst Maade fremragende Menneske, enhver, som kun ikke hører til den af Naturen saa sørgeligt udstyrede $^5/_6$ af Menneskeheden, vil efter det fyrretyvende Aar vanskelig blive fri for et vist Stænk Misanthropi. Thi, som naturligt er, har han sluttet fra sig selv til andre og er lidt efter lidt bleven skuffet; han har indseet, at de staa i Restance til ham, enten fra Forstandens eller fra Hjertets Side, og ville ikke gjøre Regnskabet op. Derfor undgaaer han helst at indlade sig med dem; saaledes som enhver overhovedet i Forhold til sit indre Værd vil elske eller hade Ensomheden, det vil sige: sit eget Selskab.

I intellektuel og tillige i moralsk Henseende er det et daarligt Tegn, naar et ungt Menneske meget tidlig forstaaer at finde sig tilrette i Menneskenes Gjøren og Laden, strax føler sig som hjemme der og træder fuldt forberedt ind: det tyder paa Middelmaadighed. Derimod vækker en fremmed, studs, ubehændig og kejtet Opførsel Haab om en ædlere Natur.

Vor Ungdoms Munterhed og Livsmod beroer for en Del paa, at vi gaa op ad Bjerget og ikke se Døden; thi denne ligger ved Foden af Bjerget paa den anden Side. Men have vi først overskredet Tinden, da faae vi virkelig Øje paa den Død, vi hidtil kun kjendte af Omtale; og da nu Livskraften samtidig begynder at tage af, synker ogsaa Livsmodet. Et mørkt Alvor fortrænger nu det ungdommelige Overmod og præger sig ogsaa paa Ansigtet. Man sige, hvad man vil, saalænge vi ere unge, anse vi Livet for uendeligt og omgaaes med Tiden derefter. Jo ældre vi blive, desto mere økonomisere vi med vor Tid. Thi i en sildigere Alder vækker enhver henlevet Dag en Fornemmelse, beslægtet med den, Delinkventen har ved hvert Skridt, han tager hen mod Skafottet.

Seet fra Ungdommens Standpunkt er Livet en uendelig lang Fremtid; fra Alderdommens Standpunkt en meget kort forbigangen Stund. I Begyndelsen fremstille Tingene sig for os, som naar vi holde Theaterkikkertens Objektivglas for Øje, men tilsidst som naar vi se gjennem Okularet. Man maa være bleven gammel, altsaa have levet længe, for at indse, hvor kort Livet er. Jo ældre, man bliver, desto mindre synes alle de menneskelige Ting tilhobe: det Liv, der i Ungdommen tyktes os fast og varigt, viser sig nu som Døgnbilleder i rask Flugt; det Heles Intethed træder for Dagen. I vor Ungdom gaaer selve Tiden med langsomme Skridt; deraf kommer det, at den første Fjerdedel af vort Liv ikke blot er den lykkeligste, men ogsaa den længste, saa at den efterlader mange flere Erindringer; naar det kom an derpaa, kunde enhver fortælle mere herom end om to af de følgende. Ja, ligesom i Aarets Foraar Dagene tilsidst blive trættende lange, saaledes ogsaa i Livets Foraar. I begges Efteraar blive de korte, men klarere og bestandigere.

Men hvorfor finder man nu i Alderdommen det tilbagelagte Liv saa kort? Fordi man anseer det for lige saa kort som Erindringen om det er. Alt Ubetydeligt og meget Ubehageligt er nemlig faldet bort, derfor er der kun blevet lidt tilovers. Thi ligesom vor Forstand overhovedet er meget ufuldkommen, saaledes ogsaa Hukommelsen. Det Lærte maa repeteres, det Forbigangne atter og atter gjenkaldes, naar ikke begge Dele lidt efter lidt skulle synke i Forglemmelsens Dyb. Men nu pleje vi ikke at dvæle ved det Ubetydelige, som oftest ejheller ved det Ubehagelige, hvad dog vilde være nødvendigt for at bevare det i Hukommelsen. Der bliver bestandig mere og mere Ubetydeligt, thi ved den hyppige og tilsidst uendelige Gjentagelse bliver meget ubetydeligt, der i Begyndelsen syntes os af Betydning. Derfor erindre vi os bedre de tidligere end de senere Aar. Jo længer, vi leve, desto færre Hændelser finde vi vigtige eller betydende nok til hin Repetition, hvorved de alene kunne fæstne sig i Hukommelsen, følgelig glemmes de saa snart de ere skete. Saaledes glider Tiden bestandig mere sporløst hen. Endvidere repetere vi ikke gjerne det Ubehagelige, mindst naar det saarer vor Forfængelighed, hvad som oftest er Tilfældet, thi ganske uden egen Skyld have vi kun lidt faa Smerter. Derved bliver altsaa ligeledes meget Ubehageligt glemt. Det er nu begges Deficit, som gjør vor Erindring saa kort og forholdsvis kortere, jo længere dens Stof bliver. Ligesom de Gjenstande paa Strandbredden, man fjerner sig fra ombord, bestandig blive mindre, ukjendeligere og sværere at skjelne, saaledes gaaer det ogsaa vore henrundne Aar med deres Hændelser og Handlinger. Hertil kommer, at Erindringen og Fantasien

undertiden tilbagekalder en forlængst indtruffen Begivenhed i vort Liv saa levende, som var den skeet igaar. At denne træder saa ganske nær kommer af, at det er os umuligt at tilbagekalde den lange mellemliggende Tid, dels fordi den ikke lader sig overskue i et eneste Billede, dels fordi de enkelte Hændelser for Størstedelen ere glemte, de have kun efterladt en almindelig Erindring in abstracto, et blot Begreb, ingen Anskuelse. Saaledes viser det for længe siden Skete sig saa nær for os i sine Enkeltheder, som om det var hændet Dagen forud; men den mellemliggende Tid svinder bort og Livet viser sig ubegribelig kort. I Alderdommen kan stundom den lange forsvundne Tid, som ligger bag os, og dermed vor egen Ælde, enkelte Øjeblikke næsten tykkes os fabelagtig; det kommer hovedsagelig af, at vi bestandig se det samme faststaaende Nu tæt for os. Men slige indre Begivenheder bero til Syvende og Sidst paa, at ikke vort Væsen i og for sig selv, men kun dets Fænomener, ligger i Tiden; Nuet er Berøringspunkt mellem Objekt og Subjekt.

Og hvorfor seer man atter i Ungdommen det Liv, man endnu har foran sig, saa uoverskuelig langt? Fordi man maa have Plads til de ubegrændsede Forhaabninger, hvormed man befolker det, og til hvis Virkeliggjørelse Methusalem døde for ung; dernæst fordi man som Maalestok tager de faa Aar, man allerede har bag sig, og hvis Erindringsindhold er saa stofrigt, følgelig ogsaa langt; thi Nyheden giver Alt en saadan Betydning, at det bagefter overvejes, altsaa ofte gjentages og derved fæstnes i Erindringen.

Undertiden tro vi at se tilbage mod et fjernt Sted, medens vi egenlig kun se tilbage paa den Tid, vi have henlevet der, da vi vare yngre og friskere. Saaledes skuffer da Tiden os bag Rummets Maske. Rejse vi derhen, blive vi Skuffelsen vaer.

Med fejlfri Legemsbeskaffenhed som conditio sine qva non gives der tvende Veje til at opnaa en høj Alder; disse kan man illustrere ved to Lampers Brænden: Den ene brænder længe, fordi den med lidt Olie tillige har en meget tynd Væge; den anden fordi den til en tyk Væge ogsaa har rigelig Olie: Olien er Livskraften, Vægen den forskjellige Forbrug deraf.

Med Hensyn til Livskraften kunne vi indtil det 36. Aar sammenlignes med dem, der leve af deres Renter: hvad der gives ud idag, er imorgen atter forhaanden. Men fra hint Tidspunkt af have vi en Analogi i den Rentier, der begynder at angribe sin Kapital. Først er Sagen slet ikke at mærke. Størsteparten af Udgiften kommer igjen af sig selv, et ubetydeligt Deficit derved agter man slet ikke paa. Men dette voxer lidt efter lidt, bliver kjendeligt, dets Tiltagen øges Dag for Dag, bestandig river det mere bort, uden Haab om Standsning er hver Dag idag fattigere end den igaar. Som Legemernes Faldhastighed tager Formindskelsen stadig til — indtil der endelig intet mere er tilovers. Et grumme sørgeligt Tilfælde er det, naar begge de her sammenlignede Ting virkelig samtidig smelte bort: netop derfor voxer med Alderen Kjærligheden til det, man ejer. I Begyndelsen derimod, indtil Mandbomsalderen, ja endnu noget ud derover, ligne vi med Hensyn til Livskraften dem, der af Renterne endog lægge noget til Kapitalen; ikke blot det, man giver ud, kommer igjen, men Kapitalen voxer. Dette er jo ogsaa undertiden Tilfældet med Pengene i en redelig Formynders Værge. O lykkelige Ungdom! o sørgelige Alderdom! Ikke desto mindre skal man skaane Ungdomskræfterne. Aristoteles bemærker, at af de olympiske Sejrherrer kun to eller tre have sejret eengang som Børn og dernæst igjen som Mænd; fordi Kræfterne blive saa udtømte ved den tidlige Anstrengelse, Forøvelsen kræver, at de siden efter svigte i Mandbomsalderen. Ligesom dette gjælder om Muskelkraften, saaledes endnu mere om Nervekraften, hvorfra alle intellektuelle Handlinger stamme. Derfor blive Vidunderbørnene, disse Drivhuskulturens Frugter, der som Drenge vække Forbauselse, siden efter meget almindelige Hoveder. Ogsaa den tidlige, paatvungne Anstrengelse for at lære de gamle Sprog kan gjerne være Skyld i saa mange lærde Hoveders Ubehjælpsomhed og Mangel paa Dømmekraft.

Jeg har lagt Mærke til, at næsten hvert Menneskes Karakter fortrinsvis synes afpasset til en bestemt Livsperiode, saa at den da tager sig fordelagtigst ud. Nogle ere elskværdige Ynglinge, dermed er det forbi; andre vise sig som kraftige virksomme Mænd, Alderdommen røver dem deres hele Værd; mange vise sig fra den bedste Side i Alderdommen, fordi de da ere mildere, klogere og sindigere. Dette er ofte Tilfældet med Franskmændene. Grunden maa vel være, at Karaktererne selv have noget Ungdommeligt, Mandigt eller Oldingeagtigt ved sig, hvormed vedkommende Alder stemmer overens eller korrigerende modvirker.

Naar man befinder sig paa et Skib, mærker man kun sin egen Fremadskriden derved, at Gjenstandene paa Strandbredden vige tilbage og efterhaanden blive mindre; saaledes bliver man ogsaa sin tiltagende Alder vaer deraf, at Folk med stedse højere Aarmaal synes unge.

Sluttes.

Frøken Foraar.

Af **Jeanne Mairet.**

Sluttet.

Langt ude paa Landet laa der en lav og bred, gammelagtig Bygning med en rummelig Gaard foran og omgiven af høje, smukke Træer. Her var det, de unge Folk havde opslaaet deres midlertidige Bo. Hønsene plejede altid at komme lige hen til Dørtærskelen for at oppikke de Brødkrummer, som nogle solbrændte Smaafyre med guldgult Haar og Skjorten strutlende frem af Benklæderne, kastede ud imellem dem, og man hørte Køernes Brølen fra Kostalden ovre i Sidefløjen.

En smuk lille Skov stødte tæt op til Ejendommen, og naar Lucy lyttede nøje efter, kunde hun opfange Lyden af en rislende Bæk dernede.

Den unge Patient befandt sig som i et Paradis; det havde kostet megen Overtalelse, ja endog lidt Skjænd, før hun indvilgede i at lade sig føre ud paa Landet, og hendes Stolthed var først bleven beroliget, da man havde indbildt hende, at de faa Smykker, hun endnu havde tilbage, vare blevne solgte. Fjernt fra Paris, fra Byens Larm, kunde hun her hengive sig til sand og uforstyrret Glæde over Livet; hun støttede sig tillidsfuldt til Pierres Arm — han skulde jo være hendes Ægtefælle. Herude var der saa meget Nyt at se og elske. Hun havde aldrig før boet paa Landet og følte sig greben af en Slags andagtsfuld Beundring over Dag for Dag at være Vidne til, hvor Alt i Naturen var i travl og kraftig Fremvæxt. Fra sit Vindue lagde hun hver Morgen Mærke til, at Træerne grønnedes mer og mer, at Engens og Markens Blomster frygtsomt og bly begyndte at pippe frem, og med Øjnene fulgte hun de muntre Fugle, der kvidrende og med lystige Sving baltrede sig i den klare, solvarme Luft. Nattens Ensomhed og Stille fortryllede hende; Foraarsluften berusede hende; stod hun foran en skjøn Solnedgang, eller fandt hun en Fuglerede i en eller anden Hæk, eller saae hun et Kryb paa et Blad, blev hun som betaget af en pludselig Sindsbevægelse. Hun stod selv i Begreb med at springe frem til Liv og udfolde sig i al sin Ynde, og hun undrede sig, naar hun kom til at tænke paa, hvor trist og tungt de tidligere Aar havde slæbt sig hen; men al denne Herlighed, at denne Glæde, alle disse nye og vexlende Indtryk tilskrev hun ene og alene ham, hvis Hustru hun snart skulde være.

Dag for Dag kunde Pierre spore Fremgang hos den Syge; nu var det klart nok at se, at hans Ven Germain havde taget fejl; Lucy havde endnu ikke opholdt sig otte Dage paa Landet, før hun allerede var istand til at foretage smaa Udflugter og Spadseretoure ved Pierres Arm; hun var ogsaa kommen til at se friskere og mere rødmusset ud. Bondekonen, hos hvem hun boede, kom til at le, naar hun saae hende saa ivrig skylle store Spølkumme nymalket Mælk ned eller sætte ret antagelige Skiver groft Rugbrød tillivs. Med Vellyst indsugede hun den foraarsmilde Luft, og var Hosten end ikke fuldstændig ophørt, saa var den idetmindste heller ikke saa tør og rivende som før. Er det maaske Dødstegn, at kunne le og smile til Alt, at kunne more sig over Alt og sladre lystig som en lille Fugl? Ingen paa hele Jorden kunde føle sig mer lyksalig end hun, Ingen kunde mere frejdig end hun hengive sig til Glæden over at leve og at leve et Liv i Kjærlighed.

Og hvad var det ikke for et Foraar! Denne Aarstid, der ellers i Nordfrankrig plejer at vise sig saa lunefuld, fremtraadte dennegang saa smilende og skjøn som til en Fest. Solen brændte næsten altfor stærkt: ved Middagstid maatte man vandre til Skovs for at finde kjølende Skygge for dens hede Straaler.

De unge Folk fik ogsaa lidt efter lidt mere Ro i Sindet. I den første Tid havde Pierre slet ikke kunnet tænke paa at arbejde, men nu begyndte pludselig et helt nyt Liv at blusse op i ham, nu skulde han jo arbejde for To. Medens han foretog sine Studier i det Frie, sad Lucy tidt ved hans Side, lænet til en Pude og omhyggelig indsvøbt i Shawler; enten læste hun højt, men ikke for længe ad Gangen, for ikke at anstrenge sit Bryst, eller ogsaa underholdt hun sig sagte med Pierre, og Ytringer som „naar vi blive gifte" vendte i disse Samtaler idelig og idelig tilbage. Hendes største Fornøjelse var „at sætte Paletten op" for sin Ven, men hun fik ikke Lov til at arbejde — hun skulde jo først og fremmest være i Ro og behandles som en lille Prindsesse. Da Pierre imidlertid saae, hvor glad hun var ved at hjælpe ham med Et og Andet, lod han hende ordne de forskjellige Farver og beundrede den lille, fine Haand, som hun forstod at bruge saa kvikt og behændigt og som aldrig sølede sig til ved at berøre Malerkassen.

Lykken syntes fuldkommen — og dog . . .

Pierre saae, at hans unge Veninde blev raskere og skjønnere med hver Dag, der gik; han gav nøje Agt paa hende og haabede forvist, at Kvinden vilde vaagne i hende . . . men forgjæves. Hver Morgen saae han hende atter fuld af Friskhed, Liv og Kjærlighed; han saae hende ind i de klare, lyse Øjne, men der laa altid et roligt og sorgløst Udtryk i dem; hvert Øjeblik skiftede hun Farve, men det var ikke hans Nærværelse, der bevirkede dette: en forbiflagrende Fugl, en Bondemands Hilsen, en flygtig Tanke, det var det, der farvede hendes Kinder røde — og det var ham, der maatte bøje sit Hoved for dette rene, skyldfri Væsen, det var ham, der uvilkaarlig skjælvede, naar han tilfældig — medens de saaledes sad tæt ved hinanden — kom til at berøre den unge Piges fine Haand med sin. Saa var det, at han med fordoblet Iver igjen tog fat paa sit Arbejde, og han standsede kun nu og da, naar han med sænket og stærkt bevæget Stemme spurgte hende: „Naar er det saa, vi skal holde Bryllup, lille Ven?" „O, snart, snart, Pierre! naar Du selv vil, og naar jeg er bleven lidt stærkere." Han rystede over hele sit Legeme; vilde den Dag nogensinde komme, da hun vilde blive „lidt stærkere?"

Alle forbausedes over de hurtige Fremskridt, Lucy gjorde. Bondekonen, Mo'er Laflin, havde fattet særdeles Godhed for hende; man holder altid meget af det, der er betroet til Ens Varetægt, og hun, ja og saa hendes Ko, hendes Høns og den velsignede Landluft, mente hun jo var væsenligst Aarsag til den unge Piges Bedring. I Førstningen fandt den kjære Sjæl det ikke rigtig passende at give saadanne to unge Folk Ly under sit Tag, men — forresten! hvad kom det i Grunden hende ved, hvilket Forhold der bestod imellem dem? De betalte altid deres Leje forud i gode rede Penge, og Lucy, der ikke i mindste Maade var hemmelighedsfuld med sine Ting, havde meget aabent og ligefrem fortalt, at de snart skulde giftes, og inden de endnu havde boet hos hende i otte Dage, vilde Mo'er Laflin gjerne have sat alle sine Penge, — som hun iøvrigt hang svært ved — ind paa, at den Lille, hun bar paa sine Arme, ikke var uskyldigere end den unge, fremmede Dame. Hun gav ogsaa sin Mand en ordenlig Lektion, hver Gang han grinte ad hende derfor.

Pierre arbejdede flittigt; Maleriet, han havde lovet Kunsthandleren, var allerede færdigt og indsendt. Saasnart det gryede ad Dag, var han paafærde, ude omkring i Egnen for at søge Motiver; undertiden blev han flere Timer borte og vendte udmattet og forstemt tilbage; hans friske Munterhed forsvandt eller slog over i en feberagtig Uro. Lucy kunde ikke forstaa det; hun, der følte sig saa lykkelig, saa fornøjet, vilde ogsaa gjerne se ham glad og tilfreds. En Dag, da han stod og arbejdede tæt ved Gaarden og hun sad hos ham, medens Majsolens oplivende Straaler spillede ved hendes Fod og trængte gjennem det lette Løvværk, saa der nu og da faldt et let Lysskjær over hendes yndige lille Skikkelse,

følte hun pludselig Pierres Blik hvile paa sig; hun foer uvilkaarlig sammen og rejste sig halvt op fra Puden.

„Pierre!“

Han kastede sine Pensler og ilede hen til hende.

„Min lille Lucy . . .“

„De er ikke lykkelig, min Ven; det piner mig; jeg tænker hele Tiden derpaa og om Natten vaagner jeg op for at spørge mig selv, hvad der dog kan være Grunden til Deres Mismod. Nu troer jeg, jeg veed det; dette Liv, der er saa skjønt for mig, maa være trættende og ensformigt for Dem. I Mænd er skabte anderledes end vi; der er altfor tyst, altfor dødt for Jer herude paa Landet. De maa savne den store Bys Travlhed og Larm, og De tør ikke tilstaa det for mig — De tør maaske ikke engang tilstaa det for Dem selv.“

„Naa, det maa jeg sige! Det er saamænd en smuk Opdagelse, De der har gjort!“

Han slap den unge Piges Hænder og rejste sig hastigt. Lucys Øjne fyldtes med Taarer, men hun vovede Intet at sige. Der indtraadte et Øjebliks Taushed. Pierre betragtede hende i Smug; han angrede sin Ilterhed og nærmede sig til hende, idet han i en næsten frygtsom Tone sagde:

„Tilgiv mig, Lucy; jeg er lidt heftig af mig. Jeg har krænket Dem, Dem, som jeg vilde skjærme mod det mindste Vindpust, Dem, der fylder al min Tanke, hele mit Liv! Og jeg skulde kjede mig hos Dem! Betænk dog, Kjære, at det er Dem, der har kastet Sollys ind i min triste Tilværelse, at De er mit Et og Alt, Poesien i mit Liv ... og De vil, at jeg skal forlade Dem for — ja for hvilket? For Paris? For Kameraterne? Nej! hvad jeg elsker, er netop dette frie og herlige Land, der er som skabt for Dem, disse Træer, der yder Dem Skygge og danner saa herlig en Ramme om Deres friske Skjønhed . . . thi De er skjøn, Lucy, skjøn, og De bliver skjønnere Dag for Dag ... og jeg elsker, jeg tilbeder Dem, og De — De forstaaer det dog ikke!“

„Jo, jo, jeg forstaaer det, Pierre, fordi jeg ogsaa holder af Dem af mit ganske Hjerte, højere end jeg har holdt af nogen Anden ... selv af min Fader,“ tilføjede hun tøvende, som om hun i sin ivrige Sandhedskjærlighed kun vilde fremføre, hvad hun var fuldstændig vis paa.

Og hun troede virkelig at forstaae det!

Han bed sig i Læben og vedblev, idet han gav sig en munter Mine: „Godt, min elskede Ven! men naar De elsker mig, hvad venter vi da paa? De er jo nu stærk, ikke? De gjør lange Toure, igaar var vi helt nede ved Landsbyen ... Hvorfor skal vi udsætte vort Bryllup længer?“ Hans Stemme vibrerede lidt, og hans Hjerte bankede voldsomt; hun svarede strax: „Nej, ganske sandt, Pierre . . . naar De vil, nu, imorgen . . . Vi har jo Landsbypræsten tæt herved.“

„Uheldigvis gaaer det ikke saa hurtigt hertillands,“ udbrød han med Latter; „der er Formaliteter, der skal gjennemgaaes først, jeg maa tage ind til Byen for at ordne vore Papirer; jeg rejser imorgen, det maa jeg jo nok, ikke sandt? De er da ikke bange for at blive her en Dag over uden mig?“

„Ih, nej! jeg er da intet Barn!“

Han blev taus og rolig siddende ved hendes Side og holdt hende i Haanden; skjælmsk og tillidsfuldt lænede hun sit Hoved mod hans Skulder og hviskede: „Jeg vil være saa lykkelig over at blive Deres Hustru, Pierre, og over at kunne vise Dem, altid og ved enhver Lejlighed, at jeg tilfulde forstaaer, hvad De gjør for mig, og at jeg er Dem inderlig taknemmelig herfor . . .“

„Nej, ikke saaledes!“ mumlede han.

„Og,“ tilføjede hun og saae paa ham med de klare Øjne, „at jeg elsker Dem af mit ganske Hjerte og af al min Kraft . . .“

Medens Pierre var borte, blev der gjort store Forberedelser paa Gaarden; Mo'er Laflin og Lucy vare beskjæftigede fra Morgen til Aften. Børnene gik omkring med opspilede Øjne og saae til.

Det var sent, før Pierre kom tilbage; alle i Huset vare forlængst gaaede til Ro.

Aldrig havde nogen Majdag været skjønnere end den, der nu brød frem; det var varmt som ved Midsommertid; overalt i Træerne kvidrede Fuglene lystigt; hele Naturen syntes fuld af Liv og Glæde. Fra Haven udstrømmede en foraarsagtig Duft, Grønsværet var smykket med gule Blomster og det unge Korn paa Marken tæt derved sitrede som af Lykke, naar den lette Vind foer kjærtegnende hen over det.

Pierre traf Lucy ved Indgangen til Huset ifærd med at kaste Brødkrummer ud til Hønsene, der dristig kom hen for at pikke dem op lige for hendes Fod; hun var klædt i Hvidt og havde fæstet et klart, blaat Baand i sit lyse Haar . . . Han blev et Øjeblik staaende og betragtede hende i taus Henrykkelse.

„Idag er det min Fødselsdag, Pierre! Jeg fylder enogtyve Aar . . . De skulde holde Ferie i denne højtidelige Anledning . . .“

„Hvor De er smuk idag, Lucy!“

„Aa, det er Kjolen,“ sagde hun og betragtede med barnlig Glæde sin hvide Piqués Kjole, der forresten ikke mere var moderne, og som en fin Dame alt for længe siden vilde have givet sin Kammerjomfru.

„De kan tro, at Mo'er Laflin og jeg havde travlt igaar med at faae den iorden. Det er akkurat tre Aar siden, jeg bar den, det var for at fornøje min stakkels Fader, der aldrig kunde faae mig fin nok! Da jeg paa hin Dag fyldte mit attende Aar, gav han mig efter engelsk Skik atten Kys ...“

„Ja, der er visse engelske Skikke, som det vilde være Uret ikke at overføre til os . . .“ han nærmede sig dristigt —

„Et for hver ti, min Herre! De maa da være rimelig!“ Og rødmende rakte hun ham sine smaa hvide Hænder.

„Fy, fy! De vil nok dermed gjøre Dem yngre, end De er! Hvad, om jeg maa spørge, vil De saa gjøre med det sidste Aar, det, som idetmindste burde tælles dobbelt, det i hvilket jeg har lært Dem at kjende, Lucy, og at tilbede Dem?“ . . .

„Det er rigtigt! —“ og nu strakte hun Panden henimod ham.

„Ak! hvorfor er De ikke ti Aar ældre!“

Den unge Pige viklede sig blidt ud af hans Favn; hun var bleven blodrød ved hans heftige Kys.

Saa gik de Haand i Haand til Skoven. Pierre lod sine Pensler og Lærreder blive hjemme; den Dag var han Elskeren og intet Andet. Snart førte de en let og spøgende Samtale, snart vandrede de i betydningsfuld Taushed ved hinandens Side eller udhvilede sig ved Foden af et Egetræ i Skoven; aldrig før havde Lucy vist sig saa elskværdig, saa glad, og Lykken gav hende formelig et friskt og sundt Udseende. Pierre betragtede hende ganske bevæget og tænkte ved sig selv, at denne Kvinde skulde snart være hans Hustru, og at hans Ven Germain vilde blive højlig overrasket over det Mirakel, som Kjærligheden havde gjort. Ved Middagstid drejede Lucy, som halvt tilfældigt, ind paa en lille, aaben, solbeskinnet Plads, som hun saa ofte havde udsøgt sig til

Hvilested. De satte sig ned paa Græsset ved Foden af et højt Træ og indtog et landligt Maaltid, som Lucy allerede havde tillavet den foregaaende Dag. Der var godt Smør, smaa røde Ræddiker, nogle Skiver røget Oxetunge og Skinke, Ost og frisk Brød; ved Siden af et lille Spiritus-Koge-apparat laa der nogle frisklagte Æg.

Det var nok værd at se den lille Husmoders Fryd, da hun gik og „dækkede Bord" derude, eller da hun tændte Spritten for at koge Vand og hvert Øjeblik løftede paa Laaget for at se, om ikke Boblerne snart vilde vise sig; at se hende geskjæftigt firme frem og tilbage eller plukke en smuk Bouket Markblomster og omsider med stor Højtidelighed indbyde sin Ven til at sætte sig tilbords! De tog dygtigt for sig af Retterne og morede sig som Børn, der havde faaet fri fra Skolen. Pierre var ikke længer tungsindig, han var lykkelig og ikke Andet.

Medens Lucy senere lavede sig en Kop The — The ind-virkede paa hende efter den Sindsstemning, hun var i: var hun lykkelig, var den en Gudedrik for hende; var hun be-drøvet, hvad der var sjeldent, var den hendes Trøst; led hun, kunde den styrke hende, og havde hun det godt, vederkvægede den hende — ja! vi have Alle vore smaa Svagheder! — — medens hun nu altsaa lavede sig denne sin Yndlingsdrik, tog hun Plads ved sin Vens Side og sladrede op med ham i en sagte, hviskende Tone, og som sædvanlig vendte Ordene: „naar vi bliver gift" atter og atter tilbage.

„Du skal nok se, Pierre, vi skal faae et yndigt Hjem. Vi vil have et stort, ja rigtig et stort Atelier med en lille Lejlighed ved Siden af. Vi vil kun være os To, os To alene; vi skal arbejde, og naar vi bliver trætte, skal vor Kjær-lighed give os ny Kraft ... Aa! Du skulde bare vide! ... jeg bærer paa en hemmelig Ærgjerrighed, ja en stor Ær-gjerrighed er det, meget stor, større end jeg selv."

„Hvilken, Allerkjæreste?"

„Jeg vilde . . . ja! nu maa De virkelig ikke le mig ud . . . jeg vilde gjerne male Blomster . . . jeg holder saa meget af Blomster! Jeg forstaaer dem, jeg taler med dem, jeg kan tilbringe hele Timer med at studere deres smukke Former og med ret at iagttage deres fine Farver. Ja, De maa vide, jeg har aldrig kunnet tilfredsstille denne Ærgjer-righed, jeg har altid maattet arbejde for at leve; først var det Undervisningen, der stjal al min Tid, og saa var det denne Kopiering, som jeg alligevel gjorde saa daarligt . . . jo—o! De behøver ikke at ryste paa Hovedet, Pierre, De veed meget godt, hvorledes det staaer til med mig i saa Hen-seende! Jeg troer — det er muligt, jeg tager fejl, men jeg troer, at det vilde lykkes mig bedre at male Blomster . . . og det vilde jeg ogsaa kunne gjøre hjemme, sammen med Dem, og uden at skulle klatre op ad den dumme Stige, der er saa høj, at man kan blive svimmel af at staa paa den."

„De har ganske Ret, Lucy, og saaledes vil jeg altid kunne have Dem hos mig, altid! —"

„Aa nej, jeg kommer i Tanker om, vi maa dog være fornuftige! Blomster ere meget dyre! naar jeg hørte op med at arbejde, gik jeg ofte en Omvej for at se paa de smukke, smagfuldt ordnede Opstillinger i de store Vinduer: Azaleer, Roser i alle Nuancer, Fuchsia'er med smukke Klaser, Kamelier — og hvad veed jeg! og alt dette omgivet med frisk Græs, Mos, Venushaar, Lyng, Dværgpalmer . . . o! jeg kunde drømme hele Natten derom! Ja, en Dag, da jeg havde opsparet nogle Penge, gik jeg skjælvende ind og spurgte om Prisen paa et Par afskaarne Roser ... men jeg skyndte mig forskræbet ud igjen! . . . nej, jeg troer bestemt, at den Ærgjerrighed er for stor, jeg vilde dog ikke gjerne ruinere os! — —"

Temperaturen begyndte at afkjøles lidt; Himlen havde siden Middagstid været overtrukken og Luften trykkende tung.

„Hvad om vi gik hen for at bese den lille Kirke, hvor vi skal vies?" spurgte Pierre.

„Ja, lad os gaa derhen." —

Lucy rejste sig; de begave sig langsomt paa Vej henad Landsbyen til. Den unge Pige talte kun lidt, hun støttede sig til sin Forlovedes Arm og lænede ofte sit Hoved mod hans Skulder, tillidsfuld, lykkelig. Kirken laa nogle Skridt fra Landsbyen, paa en lille Høj; trindt omkring herskede der Taushed. Lucy stødte Døren op og knælede et Øjeblik ned; hun rejste sig igjen med en let Gysen og hviskede: „her er koldt;" — hun trængte til Sollys. Hun var bleven lidt træt og vilde sætte sig. Ved Siden af Kirken laa Kirke-gaarden, en lille solrig Plet Jord, hvor nogle Taarepile kastede en let, som Kniplinger udtunget Skygge hen over de sorte Kors. Lucy traadte indenfor, Stedet havde intet uhyggeligt ved sig; henne i et Hjørne af Kirkegaarden satte hun sig uden Videre ned paa Kanten af en Grav. Pierres Hjerte snørede sig sammen, men det frejdige Udtryk, der laa i hendes Ansigt, beroligede ham.

„De er træt, min Elskede?"

„Ja, en Smule — jeg føler mig lidt anstrengt, men det er godt, saa sover jeg saameget des bedre. — Men kom, her er Plads til os Begge." — Lidt efter tilføjede hun: „Det var et godt Dagværk, Pierre! Hvor jeg er lykkelig, og hvor det er dejligt at være elsket! Ja, min Ven, tidligere syntes altid De og Deres Venner, at jeg var saa livlig — og derfor gav De mig ogsaa mit Tilnavn — men jeg havde mange bitre Øjeblikke imellem, maa De tro. Bevidstheden om, at jeg stod ene i Verden, da jeg saa at sige var et Barn endnu — aldeles ene, overladt til mig selv, som en lille Baad, der tumler om paa Oceanet — fik mig tidt til at græde, at sige, naar Ingen saae det. Men nu er jeg dog glad over, at det var saaledes; jeg tilhører kun Dem, jeg skylder Dem Alt, De er mit Liv, min Familie, min Ven, min Mand, mit Alt ... Det var Dem, der fandt mig, da jeg stod forladt midt i den travle, støjende Verden."

„Og De skal vedblive at være hos mig, dyrebare Lucy; jeg vil skjærme Dem og værne Dem mod Sygdom og Fare; Kjærligheden vil besejre Alt, jeg elsker Dem saa højt, min Trolovede, jeg elsker dig saa inderligt, min Hustru!"

Han holdt hende i sine Arme og bedækkede hende med Kys; hun udstødte et lille Skrig, og han saae, at hun var bleven dødbleg; hurtig sprang han op, bad og bønfaldt hende om at fatte sig igjen, at se paa ham, at tilgive ham . . .

Lidt efter lidt vendte Rødmen tilbage i hendes Kinder, men hun skjælvede endnu over hele sit Legeme og sad med nedslagne Øjne. Pierre bebrejdede sig sin Ubetænksomhed; han havde skræmmet hende og vovede ikke at tale til hende.

Lidt efter lagde han det lille hvide Shawl tilrette paa hendes Skulder og sagde blidt: „Det bliver silde, Lucy; jeg er bange for, at Aftenluften skal skade Dem." De rejste sig Begge, men Lucy blev staaende et Øjeblik ved Graven, og som for at fatte sig lidt, skød hun Vedbenden til Side, der laa over Stenen, og læste:

MARIE-LOUISE CARTIER,

DØD I EN ALDER AF ENOGTYVE AAR OG FJORTEN DAGE.

Hun følte atter en let Gysen.

„Det var tidlig . . ." Hendes Blik dvælede længe ved det Hjørne af Kirkegaarden, hvor denne ensomme Grav laa.

„Kom, Lucy, kom dog, jeg beder Dem . . ."

Langsomt vendte de tilbage til Gaarden.

Lucy var træt og trak sig tidlig tilbage til sit lille Værelse; det havde næsten Form af et Tagkammer, Loftet gik skraat ned imod Vinduet, men fra den tidlige Morgen skinnede Solen derind og belyste med sine Straaler det hvide Sengeomhæng og Gardinerne; i en revnet Urtepotte stod der altid en stor Bouket Markblomster, som Lucy fornyede hver Dag. Midt om Natten vaagnede hun i et heftigt Hosteanfald.

Da Pierre næste Morgen kom ned, fandt han hele Huset i stærk Bevægelse. Lucy var besvimet, da hun vilde staa op, og laa nu meget syg.

„Det maa være Forandringen i Vejret, Herre! Det lille Væsen maa absolut have Sol! Og nu har vi faaet Kulde og Regn; det maa være det, der gjør det; ellers forstaaer jeg mig ikke paa det."

Først nu lagde den unge Mand Mærke til, at det var blevet mørkt i Vejret, at Regnen styrtede ned og at det var blevet koldt. Det hurtige Omslag i Lucys Tilstand, som dette var nok til at bevirke, gjorde stærkt Indtryk paa ham. Han var ikke istand til at fremføre et Ord, men kunde kun sætte sig ved den Syges Seng og tage hende kjærligt i Haanden. Lucy gjorde sig Umage for at smile til ham — —

Pierre flakkede hele Dagen tungsindig om; han sagde sig selv atter og atter, at det var hans heftige Lidenskab, der havde indjaget Lucy Skræk, og at han igaar havde gjort hende Fortræd ved sit Forsøg paa at vække mere Liv i hendes blide Kjærlighed til ham.

Nu huskede han paa, hvad hans Ven Germain havde sagt: først og fremmest maatte Lucy kunne føle sig lykkelig, være i Ro og behandles varsomt, da enhver stærk Sindsbevægelse kunde være skjæbnesvanger for hende. Hver Gang han traadte ind i Sygeværelset, var han nærved at fortvivle; det var ikke til at tage fejl af, Lucy var dødssyg; hun formaaede ikkun at sende ham et ømt og kjærligt Blik, naar den stærke Hoste engang imellem sagtnede lidt. Den næste Dag kunde Pierre ikke mere holde det ud; han sendte Bud til sin Ven Germain og skrev: „Hvis Du er min Ven, saa kom strax."

Germain kom selvsamme Aften. Der var ogsaa nu noget barsk, men alligevel hjerteligt i hans Maade at behandle den Syge paa. Han undersøgte hende omhyggelig og maatte give Mo'er Laflin Ret i, at med en Smule Sol vilde Alt blive godt.

Men Solen vilde ikke komme frem.

„Nu?" spurgte Pierre, da de kom udenfor.

„Ja, min Ven, Mod, Mod! Nu kan Du behøve det. Stakkels Pige! Du har dog beredt hende en Smule Lykke; dit Hverv er snart endt. Hun stod ikke til at redde; hun var allerede opgivet. Hvad vi nu har at gjøre, er at mildne den Tid, der er tilbage."

De følgende Dage gik det lidt bedre; de dulmende Midler, Lægen foreskrev, gjorde god Virkning. Mo'er Laflin udbrød i Lovtaler over den parisiske Læge og mente saa sikkert, at Lucy snart kunde staa op, at Pierre var nærved at lade sig overbevise. Den unge Piges eneste Attraa var at kunne forlade Sengen og komme hen til Vinduet for at se Træerne og Blomsterne derude. Der blev lavet en Slags Chaiselongue af en gammel Lænestol, der var paa Gaarden, en anden Stol og nogle Puder. Der tilbragte hun saa Tiden; hun hostede ikke nær saa meget, men hun var endel afkræftet; hun taalte ikke at tale længe ad Gangen, men kunde sidde hele Timer Haand i Haand med Pierre. Han havde slet ingen Ro paa sig til at arbejde, men var stadig hos hende; han bar sig lidt kejtet ad som Sygepasser, men han gjorde, hvad han kunde og forsømte ikke hver Morgen at plukke en Bouket Blomster til hende; den var næsten altid vaad af Regnen; thi Solen, som Mo'er Laflin ventede saa utaalmodig paa, syntes ikke mere at ville tilsmile Jorden. Man vænner sig til Alt, og da der var gaaet nogle Dage, faldt det ham helt naturligt at se Lucy ligge saaledes udstrakt paa Puderne, bleg og svag, men altid rolig og af og til endog med Smil paa Læben. Hun var bleven kjendelig bedre; snart kunde de atter begynde at underholde sig med hinanden, og Ordene: „naar vi bliver gift". hørtes igjen hvert Øjeblik, og det saae ud, som om de troede paa dem. Men de vidste Begge, at der var ikke langt tilbage. Pierre havde dog det Haab, at Lucy, som saa mange andre Brystsvage, bildte sig ind, at det gik fremad, men en Dag, da de talte sammen om deres sidste Udflugt i Fællesskab, betog hun ham ganske dette Haab.

„Hvor det dog var en yndig Dag, min Ven, og hvor Solen skinnede varmt og dejligt! Jeg holder saa meget af Solen. Husker De det smukke Hjørne af Kirkegaarden, hvor vi udhvilede os? De veed, at der paa den unge Piges Grav — hendes, der var død i en Alder af enogtyve Aar og fjorten Dage — stod en Taarepil, under hvilken vi søgte Skygge . . . der er Plads nok endnu i det samme Hjørne . . . og der vilde jeg gjerne hvile, naar det er forbi."

„Kjære, kjære Lucy, jeg beder Dem, jeg bønfalder Dem, tal ikke saaledes . . . vi skal jo giftes, vi skal jo være lykkelige . . . fuldkommen lykkelige . . ."

„Min stakkels Pierre, vi siger endnu bestandig: „naar vi bliver gift," fordi vi plejede at sige saaledes; men vi vide jo godt begge, at det aldrig vil ske. Tab kun ikke Modet, min Ven: sig til Dem selv, at der var en stakkels forladt lille Skabning, som De en Stund har gjort fuldkommen lykkelig, og Mindet herom vil være Dem dyrebart for hele Livet. Jeg var ofte vred paa mig selv, fordi jeg ikke havde tilbagevist Deres Kjærlighed, da jeg dog aldrig kunde blive Deres Hustru, men nu angrer jeg det ikke mere. Den Kvinde, De ægter engang, vil ikke blive skinsyg paa mig, naar De siger hende, hvad jeg var og hvor lidet jeg . . ."

„Ti, ti, Lucy; du piner mig tildøde . . ."

„Nej, Pierre, jeg vil jo netop, at du skal leve," vedblev hun sagte, og nu kom ogsaa hun til at sige „Du". Hun lagde sine Arme om hans Hals og søgte at berolige ham, søgte at smile for ikke at briste i Graad.

„Du skulde friste netop en Sorg, som kun vil efterlade sig et flygtigt Minde, der engang imellem vil dukke frem paany som en blid, sørgmodig Melodi fra Ungdomstiden. Ak! Gud vilde ikke, at jeg skulde blive Andet . . . Betragt mig, Pierre, jeg er saa ubetydelig en lille Pige! . . . Der maa være mere Forhold i Tingene, min Hr. Kunstner!"

Da hun saae, at han neppe var istand til at beherske sig mere, tilføjede hun og lænede sit Hoved mod hans: „Seer du da ikke, at jeg trænger til alt mit Mod . . . berøv mig det ikke . . ."

Lidt efter bad hun Pierre om at hente Landsbypræsten, ham, der skulde have viet dem; hun sagde smilende, at hendes religieuse Opdragelse var bleven forsømt, men at hun gjerne vilde tale lidt med denne Præst, der maatte være god, efter-

som han levede her og altid kunde se Guds frie Natur omkring sig. Pierre hentede ham strax; den halve Time, i hvilken Præsten talte med Lucy, syntes ham en Evighed, men det forsonede ham dog lidt, da han saae, at han forlod hende med Taarer i Øjnene.

Ved Daggry, Morgenen derefter, døde Lucy; Lidelserne vare allerede ophørte, Modstandskraften brudt, hun bukkede under af Mathed og Afkræftelse. Den Morgen stod Solen op i Glands og Herlighed og en Straale fandt Vej til den Døendes Leje. Hendes sidste Livsytring var et Smil til Pierre og de sagte udtalte Ord: „Jeg elsker Dig . . .“

I Kirkegaardshjørnet findes nu et andet lille Gravsted; der staaer at læse de Ord:

LUCY MORAND

DØD I EN ALDER AF ENOGTYVE AAR.

HUN KJENDTE AF LIVET KUN DETS FORAAR.

. . . .

To Aar efter var Pierre blandt dem, der fik Medaille paa Udstillingen. Samme Dag, hans Navn kom i Avisen, fik Kousine Françoise et lille Brev, der indeholdt Følgende:

„Kjære Kousine.

For to Aar siden gjorde Du mig en af de Tjenester, man ellers kun modtager af dem, man holder af; jeg har tøvet længe med at bevidne Dig min Taknemmelighed derfor. Det var min Hensigt at sende Dig Noget, der kunde være Dig værdigt, og jeg har arbejdet, kan Du tro, for at naa dette Maal; medens jeg malede paa det Billede, der nu har indbragt mig min første Medaille, tænkte jeg ofte paa at betale en hellig Gjæld. Modtág da Stykket med den samme Glæde, som jeg giver det. Hun, hvis Liv Dine Sparepenge skulde bevare for mig, er nu lagt ned i den sorte Kiste; jeg skal en Dag fortælle Dig det Hele og beskrive Dig en lille Grav under en Taarepil, hvor jeg saa ofte søger hen med en Buket Markblomster; hun holdt saa meget af Blomster. Glem mig nu ikke rent, kjære lille Kusine; jeg staar lidt ensom i Verden og er ofte meget tungsindig; jeg har ingen blid og kjærlig Søster, og jeg vover ikke at besøge Dit Hjem, hvor jeg ellers turde haabe at finde en saadan.

Pierre.“

Den unge Pige fik ingen Skjænd, da hun omsider maatte bekjende, hvad hun havde gjort, thi hun var Forældrenes Øjesteen; og selv naar hun uden nogensomhelst Grund vedblev at afslaa de „gode Partier“, der blev hende foreslaaede, var der Ingen, der dadlede hende synderlig herfor.

Den gamle Hosekræmmer kløede sig i Hovedet og sad længe og grundede, medens han lod som han læste sin Avis, og begav sig omsider uden at sige Noget, hen til en Kunsthandler.

„Kjender De en vis Pierre Landrol“, spurgte han idet han lod, som om han betragtede Malerierne.

„Om jeg kjender ham! Jo . . . jeg har villet kjøbe hans Maleri fra Udstillingen, ja, jeg bød ham endogsaa 5000 Francs for det, ham, som jeg tidligere har givet 200 Francs for den Slags Ting . . . men han afslog det rent ud . . . Han er ikke bedre end de Andre, Lykken stiger dem til Hovedet; han troede maaskee, at jeg skulde byde ham det Dobbelte, men han kan tro nej!“

„Sikken Gavtyv! . . . Ja, ja, det er altsaa ikke saa galt endda at være Maler!“ —

Hosekræmmeren vendte tilbage til sit Hjem og sagde i en let henkastet Tone, at denne Splid i Familien i Grunden var noget dumt Noget, og at Françoise, naar hun skrev tilbage for at takke Pierre, ogsaa gjerne kunde lade ham vide, at han om Søndagen kunde komme og spise til Middag ved deres Bord.

Françoise lod sig ikke det sige to Gange. Pierre indtog atter sin Plads ved Onkelens Bord; han lod til at befinde sig vel derved og vænnede sig ogsaa saare let til at blive dægget for af hele Familien; Fordommen mod Kunstneren havde fuldstændig tabt sig . . .

Foraarsregnen tørrer hurtig i Solen . . . .

Stor Staahej for Ingenting,

romantisk Lystspil i fem Akter af W. Shakspeare, oversat af H. P. Holst.

Opført paa det kgl. Theater d. 20. April.

I Shakspeares femakts Lystspil »Much ado about nothing«, beroer Katastrofen kun paa Elskeren Claudios vidunderlige Lettroenhed. Omendskjønt han af egen Erfaring maa vide, hvad Don Juan er for en Skurk, omendskjønt han allerede engang er bleven ført bag Lyset af ham, idet han har bildt ham ind, at Don Pedro imod den trufne Aftale har anholdt om Heros Haand for sig selv, saa lader han sig dog glat væk og uden videre Betænkeligheder binde paa Ærmet, at den Elskede er ham utro, at hun har natlige Stævnemøder og uden at anstille nærmere Efterforskninger tror han blindt paa den plumpe Komedie, som spilles for hans Øjne imellem Kammerpigen og Borachio. Ogsaa Don Pedro, der dog bedst burde kjende sin elskværdige Broder, med hvem han endog nylig har været alvorlig brouilleret og hvem han, efter Don Juans eget Sigende, kun viser Tillid, naar han har Mundkurv paa og kun har givet Frihed efter at have bundet ham en Klods om Benet — ogsaa Don Pedro fæster strax Lid til Anklagen, og Resultatet er saa Claudios Fortvivlelse, Scenen for Alteret, den afbrudte Vielse, Heros Afmagt og Leonatos Forbandelse af sin Datter. Her strejfer Lystspillet stærkt ind paa det Tragiskes Omraade, men kun for et Øjeblik, thi Tilskueren ved alt for godt, at det Hele kun er „stor Staahej for Ingenting“ og at alt, som det sig hør og bør, vil ende i Fryd og Gammen. Vi staa her ved en af de stærkest fremspringende Ejendommeligheder ved Shakspeares Lystspil. Ligesom han i sine Tragedier med Mesterhaand og altid taktfuldt forstaaer at anbringe, aldrig komiske Sidehandlinger, der drage Opmærksomheden bort fra den tragiske Hovedhandling, men enkelte komiske Figurer i indskudte Scener, saaledes besidder han ogsaa en Evne til i sine Lystspil momentvis at anslaa ofte endogsaa meget alvorlige Strænge, at blande det Tragiske og det Komiske sammen og just herved lade sine Lystspil frembringe en vis ganske ejendommelig Virkning paa Tilskueren. Hvilken anden Digter end netop Shakspeare vilde saaledes turde vove umiddelbart ovenpaa en Scene af et saa højtpathetisk Indhold som den, hvori Claudio for Alteret udslynger Beskyldningen for Utroskab imod sin Brud, at lade følge en saa grotesk-komisk, saa farceagtig-lystig som Forhøret i Fængslet? Det er imidlertid just i disse forunderlig skarpe Modsætninger imellem det Tragiske og det Lavkomiske, at han har sin Styrke, sin Overlegenhed, og just ved denne ejendommelige Blanding af forskjellige Situationer er det, at de shakspeareske Lystspil komme til at indtage saa egen en Plads i Verdens-

litteraturen. Fine og graciøse i deres rent lyriske Partier, kjærnesunde i deres Komik og i Forbigaaende slaaende ind paa det tragiske Omraade, men ogsaa kun i Forbigaaende, thi de ende altid i Munterhed og Glæde, høre de iblandt den store Digters ejendommeligste og mest poetisk skjønne Frembringelser. Og ikke gjælder dette mindst om «Much ado about nothing». Lad saa end Adskilligt i Handlingen, Knudens Stramning og Løsning, forekomme et moderne Publikum, der er vant til at stille ganske anderledes Fordringer til et Lystspils Teknik end dem, Shakspeare kan fyldestgjøre, baade naivt og ubehjælpsomt, det er dog altsammen kun Smaating og Indvendinger, der intet betyde ligeoverfor den høje poetiske Nydelse, som et dramatisk Arbejde som dette forskaffer den, der forstaaer at nyde paa rette Maade.

Hvor umiddelbart tiltalende en Kvindeskikkelse end Hero i sin uskyldige Renhed og Ubevidsthed er, og med hvor kraftige Penselstrøg end den unge Fusentast Claudio er tegnet, saa er det dog ikke disse to Personer, om hvilke Lystspillets væsentligste Handling drejer sig, som formaa at afvinde Tilskueren eller Læseren den største Interesse og Sympathi. I dens Erindring, der engang har læst eller set «Much ado about nothing», staaer Parret Benedikt og Beatrice indpræget med uudslettelige Træk, og det er paa disse to Figurer, at Shakspeare har ødslet hele sit rige, uudtømmelige, aldrig svigtende Lune. Især er Beatrice ret Digterens Yndlingsbarn; hvor er hun ikke henrivende denne Kvinde, aandrig og vittig, som hun er, frisk og straalende, altid munter og spøgende, altid slagfærdig, altid beredt til at bryde en Landse og dog en Kvinde med en uendelig Rigdom af Følelser gjemt i sit Indre trods den tilsyneladende Kulde og Ligegyldighed, der kommer til Orde i hendes spottende, sarkastiske Repliker. Hvor fint har ikke Digteren forstaaet at skildre Kjærlighedens Tagen Liv og Voxen i et Hjerte som hendes, Kjærligheden til den Mand, med hvem hun mest af alle har følt sig aandelig i Slægt og til hvem hun derfor ogsaa ubevidst har følt sig hendragen, men med hvem hun, netop fordi hun i ham har erkjendt sin jevnbyrdige Modstander, stadig har været paa Kant og stadig krydset Viddets og Aandrighedens blanke Klinge. Maaden, hvorpaa denne Kjærlighed kaldes til Live baade hos hende og hos Benedikt, er ganske vist i højeste Grad primitiv og naiv, og en Nutidsdramatiker vilde ikke have Mod til at benytte sig af den, men alligevel har Shakspeare her givet et forunderlig klart Vidnesbyrd om sit dybe rigtige psykologiske Syn ved saaledes at lade Kjærligheden med Et fødes til Live i to Menneskers Hjerter, i hvilke den dem selv uafvidende har slumret og nu vækkes blot ved en rent ydre plump Anledning, blot ved et Ord, udtalt af Andre. Og saa har man opkastet det Spørgsmaal, om denne Kjærlighed virkelig existerer, man har sagt, at deres Naturer ere for „reale" til Forelskelse, og man har i den Omstændighed, at Motivet til Forelskelse hos begge kun ligger deri, at man har indbildt dem, at de gjensidig ere rasende forelskede i hinanden, villet hævde, at der her ikke er Tale om Erotik, men kun om en „lidt ondskabsfuld Medlidenhed"*)!

Det komiske Element i Stykket repræsenteres af de to «foolish officers», Finkel og Most, som de hedde i den Holstske Oversættelse, to burleske Figurer, af hvilke navnlig den første med sine uimodstaaelig morsomme gale Ord, sine opstyltede bagvendte Tirader og sit hele alkoholistiske Væsen indtager en fremtrædende Plads i det shakspeareske Galleri af Narre. Hr. Olaf Poulsen spiller denne Rolle ret con amore. Han har udstyret den med en hel Mængde ypperlige smaa Virkelighedstræk, der vidne om et grundigt Studium af et vist Trin af den kroniske Alkoholisme; en Zola vilde ikke kunne skildre os saadan en gammel, i sig selv umaadelig indtaget og om sin egen høje Værdighed fuldt og fast overbevist, halvfjollet og vrøvlagtig Delirist med mere levende Farver end Kunstneren her. Hans Haandbevægelser, navnlig hans uforlignelige Tjat i Ansigtet paa Most i Scenen hos Leonato, hans ubestemte Følen sig for med Stokken, hans sløve, stammende Tale og hans mageløse fordrukne Fjæs, alt dette bidrager til at gjøre denne Fremstilling til en af de mest vellykkede komiske Præstationer, vi længe have set og fornøjet os over.

Fru Eckardt spiller Beatrice. Vi kunne kun slutte os til den enstemmige Ros, der i Pressen har lydt til Ære for hendes fuldendt skjønne og beaandede Spil i denne Rolle, som saa helt og holdent passer for hendes Talent og føje hendes Beatrice som et vægtigt Led til Rækken af de Triumfer, hun har fejret i den nu snart forløbne Saison. Ogsaa Hr. Emil Poulsen har som Benedikt en Rolle, der ligger godt for ham, og især i Scenerne efter at Kjærligheden til Beatrice er vaagnet hos ham, spiller han smukt og sympathetisk. Iblandt de øvrige Spillende skulle vi nævne Hr. Madsen, hvis Claudio havde enkelte ret heldige Momenter, men dog i det Hele gjorde et lidt for umyndigt Indtryk, Fru Hennings, der naturligvis helt udfyldte Heros lille Rolle, og Hr. Jerndorff som Don Pedro.

Hr. Etatsraad H. P. Holsts Oversættelse, der er udkommet paa Reitzels Forlag, har sine Fortrin, men den har ogsaa sine Fejl. Den har det Fortrin fremfor Sille Beyers „Kjærlighed paa Vildspor", at den holder sig til Texten, at der intet er udeladt, der i mindste Maade berører Handlingen og Gangen i Stykket og endnu mindre noget tilsat, og den har det Fortrin fremfor Edvard Lembckes „Stort Besvær for Ingenting", at den er udført med Opførelse paa den moderne Scene for Øje og saaledes f. Ex. henlægger forskjellige i Originalen paa forskjellige Steder foregaaende og umiddelbart paa hinanden følgende Scener til et og samme Sted, flytter et Par Scener, der slutte en Akt, over til den næste o. l. altsammen noget, som den nok iøvrigt mest skylder „W. Oechelhäusers Bearbejdelse af 1878". Den staaer imidlertid tilbage for Lembckes deri, at den i visse Henseender kun giver Shakspeare saa at sige in usum delphini; en Mængde af Shakspeares ejendommelig djærve Ord og Udtryk fremtræde her i en pæn og net, ofte udvisket og udvandet Form, og dette er ikke blot Tilfældet med Vendinger, som det nutildags vilde være stødende at høre fra Scenen og som en Oversætter maa have Ret til at stryge eller moderere, men det er Tilfældet med ganske almindelige dagligdags Ord og Talemaader, for hvilke man blot har nogle, der er en lille Smule „pænere". Etatsraad Holsts shakspearske Sprog er et pænt Sprog i sort Kjole, hvidt Halstørklæde og Glacéhandsker. Vi skulle anføre blot et Par Exempler. Naar Shakspeare siger «make a voyage to the devil», har Lembcke „gaa Pokker i Vold", men Holst „gaa bag af Dandsen", Shakspeares «drinking» bliver hos Holst til „en Flaske Vin", «my lady Tongue ɔ: Frøken Rappenskralde» til „dette Fruentimmers Tunge" o. s. v. Uheldigst forekommer Oversætteren os at have været i de komiske Partier; han har her behandlet Texten med temmelig betydelig Frihed, navnlig i Gjengivelsen af Finkels Repliker, men han opnaaer langtfra ikke saa komisk

*) Se f. Ex. Cl. Petersen „Dramaturgisk Kritik", Recensionen over „Kjærlighed paa Vildspor".

en Virkning som Lembcke, der holder sig strengt til Originalen. Hos L. siger saaledes Slaaenbær til Jørgen Stenkul overensstemmende med Originalen: „at have et godt Udvortes, det er Lykkens Gave; men at læse og skrive, det har man af Naturen“; dette Sted lyder hos Holst saaledes „. . . At du har et smukt Ansigt, det kan du takke Andre for, og at du kan læse og skrive, er en Guds Gave, som du kan takke den for, der har lært dig det“! «The most senseless and fit man for the constable» giver L. korrekt og morsomt ved „den Mand, der er mest inkapabel og — duelig til at være Vagtmester“, men Holst oversætter „siden du nu engang er den første, saa skal du tage Løgten“. I Forhørsscenen siger Dogberry hos Shaksp. «Write down, prince John a villain — Why this is flat perjury to call a princes brother — villain»; Lembcke oversætter korrekt som altid „det er jo aabenbar Mened“, Holst „det er jo mere end Majestætsforbrydelse“. Det morsomme i Udtrykket gaaer aldeles bort. Da det berettes, at en af Skurkene har sagt, at han havde faaet tusinde Dukater for at rette falske Beskyldninger mod Hero, udbryder Dogberry «Flat burglary as ever was committed»; hos L. ordret „det er jo saa ligefremt Indbrud, som nogensinde er blevet begaaet“, men hos Holst hedder det fladt og mat „Det kalder jeg til Gavns en slyngelagtig Streg!“

Vi skulle ikke trætte vore Læsere med yderligere Exempler paa, at den nye Oversættelse i mangfoldige Henseender staaer tilbage for Lembckes ældre, som Theatret, uvist af hvilken Grund, har forsmaaet; den er et Fremskridt fra de Sille-Beyerske Stykker, men den er meget langt fra at være klassisk, og vort Nationaltheater burde dog kun spille Shakspeare i klassiske Oversættelser. Vi nære al skyldig Respekt for Etatsraad H. P. Holsts Fortjenester af dansk Litteratur, for hans Fortjenester som Oversætter og som Sceneinstruktør, men han er ikke den rette Mand til at fordanske Shakspeare; dertil er hans Digterbegavelse for lidet i Slægt med den store Brittes udødelige Geni.

Léo Delibes og hans nyeste Opera.

Af J. B.

Korrespondance fra Paris til „Nær og Fjern“.

Blandt de yngre franske Komponister indtager Léo Delibes en meget fremtrædende Plads. Han gjorde sin Debut i 1855 paa Folies-Nouvelles med en Farceoperette i en Akt: Deux sous de charbon. Dette flygtige Arbejde sprudlede af Lune og bar Præget af en Originalitet, som strax gjorde Publikum opmærksomt paa den ungdommelige Komponist og vakte store Forhaabninger. Disse har han senere i fuldt Maal opfyldt. Musiken til „Sylvia“, „Coppélia“ og „Kongen har sagt det“ grundlagde med Rette hans Anseelse og befæstede den Yndest, som Publikum alt længe havde vist ham.

I den første Ungdomsperiode skrev han en Del Smaating for de mindre Theatre. Hvor let henkastede og løst udførte de end vare, udmærkede de sig altid ved stor Velklang og yndefuld Livlighed. Af de mange Komponister, der have begyndt med at skrive for Bouffes og Variétés, er han den eneste, som med afgjort Held har betraadt Store Operas og Opéra comique's Omraader. Hans udprægede Kunstnerindividualitet og solide musikalske Kundskaber have ført ham velbeholden ud over de Skjær, hvorpaa alle hans Rivaler ere strandede, saa ofte de gjorde Forsøg paa at svinge sig op i det lyriske Dramas højere Sfærer.

I Musiken til Balletterne „Sylvia“ og „Coppélia“ — noget af det bedste Frankrig ejer i denne Genre — lagde Delibes' hidtil ukjendte Egenskaber for Dagen. Sikkerhed i Motivernes Gjennemførelse, fin Sands for og virkningsfuld Benyttelse af Orkestrets forskjellige Klangfarver vare betydningsfulde Fremskridt, der røbede den modnede Kunstner. Han vendte nu for bestandig Smaatheatrene Ryggen og holdt sit Indtog paa Opéra comique med „Kongen har sagt det“. Dette Arbejde godtgjorde tilfulde, at hans Talent ikke havde mistet en eneste af sine tiltrækkende Sider og aabenbarede ovenikjøbet en ny ualmindelig Dygtighed i at beherske de vokale Masser. Denne gradevise og sikre Udvikling — som atter har stadfæstet sig i hans sidste store Værk: „Jean de Nivelle“ — berettiger hans mange Venner og Beundrere til at nære Haab om en Virksomhed, der vil forskaffe ham Rang og Sæde blandt Frankrigs ypperste Operakomponister.

Texten til Jean de Nivelle er af Gondinet og Gille, Figaro's aandrige Medarbejder. Den er meget langtrukken, Handlingen løs og usammenhængende. Nogle Scener minde om Operetten, men synke ned til det Kjedsommelige og Hverdagsagtige, andre synes snarest at høre hjemme i de fra Porte-Saint-Martin saa bekjendte store historiske Dramaer. Forfatterne havde — siger man — ogsaa fra Begyndelsen af bestemt Stykket for sidstnævnte Scene; paa Delibes Forlangende omarbejdede de den til Operatext. I den historiske Ramme — mere eller mindre et Fantasiprodukt — er der indflettet en Kjærlighedsintrigue. Det Hele er imidlertid saa ind- og forviklet, at det vilde være en fuldstændig Umulighed i Korthed at levere en nøjagtig Analyse af Indholdet. Tredie Akt maa ligefrem betragtes som forfejlet. Helten er den saa sørgelig berømte Jean de Montmorency, Herre af Nivelle, som forraadte Kong Ludvig XI.'s Sag og flygtede til Burgund. Under de oprørske Hertuger Philip den Gode og Carl den Dristige kæmpede han i Burgundernes Række imod Frankrig. Ved Operaens Begyndelse ser man Jean de Nivelle — som er flygtet til Burgund, fordi Kongen har villet give ham en grim og pukkelrygget rig Arving til Hustru — forklædt som Hyrde og forelsket i Bondepigen Arlette. Ligesom i Historien bekæmper han Franskmændene. I Fægtningen ved Monthléry vækkes hans Fædrelandskjærlighed paany ved Synet af Frankrigs Banner og han skifter atter Parti. Freden er imidlertid sluttet og undertegnet. Jean de Nivelle benaades af Kongen, men da han faaer at vide, at Ludvig XI. har besluttet at lade ham hemmelig dræbe, foretrækker han at blive i Burgund og ægte sin Arlette. Dette er i faa Træk Operaens Hovedindhold. Den store Lykke, den har gjort, skyldes udelukkende Delibes' dejlige Musik og den fortræffelige Udførelse. I over Aar og Dag var den første Opførelse imødeset med Længsel. Da den endelig blev bebudet som nær forestaaende, voldte en Række af haardnakkede Forkjølelser hos Personalet et saadant Utal af Opsættelser, at det næsten blev tragikomisk. Da slog omsider den længe ventede Time, og Resultatet blev for Musikens Vedkommende en fuldstændig succès.

I de friske og yndefulde Kor, de stemningsfulde Romancer, den komiske Terzet i 2. Akt med det pikante Akkompagnement, og den aldeles henrivende skjønne «Entre'acte» gjenfinder man Delibes' Originalitet, Lune, Formsands, fine og pikante Instrumentation. Hertil kommer en Alvor og

Varme i de rent lyriske Partier, f. Ex. i Duetterne mellem Jean og Arlette, som man ikke havde tiltroet Komponisten. 2. Akts Finale og hele den fra Forfatterens Side mislykkede 3. Akt ere gjennemgaaende ypperlige i musikalsk Henseende.

Jean de Nivelle og Arlette udføres af Talazac og Madame Bilbaut-Vauchelet, Begge unge tiltalende Personligheder med friske, kraftige, bøjelige og ypperlig skolede Stemmer. Talazacs voix mixte har en fortryllende Klang og Fylde og han indtager ubestridt Pladsen som Paris' ypperste Tenorsanger. Bilbaut-Vauchelets meget høje Sopran — hun synger Nattens Dronning uden at Partiet behøver at transponeres — har en lidt mørk Klangfarve, som giver Stemmen en vemodig Karakter. Professor Bax har uddannet dem Begge og først for ca. to Aar siden forlod de Konservatoriet med 1^mier^ prix. Charolais (Baryton) og Simonne (Contraalt) synges fortrinlig af den unge Baryton Taskin og Md. Engally. Korene og Orkestret under Danbé have deres meget betydelige Andel i den fortræffelige Udførelse. Operaen opføres 3 Gange om Ugen for fuldt Hus og giver en aftenlig Indtægt af 8,300 Frcs.

Kunstige Diamanter.

Af Julius Stinde.

Aaret 1880 har allerede en videnskabelig Opdagelse at opvise, som ikke alene er af betydelig almindelig Interesse, men som ogsaa i sig indebærer Løsningen af et Spørgsmaal, som man i lange Tider forgjæves har stillet Kemien. For to Aar siden lykkedes det Kemikerne Pictet og Cailletet endelig efter mangfoldige Forsøg ved en stærk Kuldegrad og under et kolossalt Tryk at fortætte de saakaldte ubetvingelige Gasarter, der indtog en ejendommelig Særstilling og syntes at trodse alle almindelige Naturlove; endnu stod kun Kulstoffet tilbage som det eneste Stof, for hvilket Kemikeren intet fuldstændigt Opløsningsmiddel kjendte og som han derfor ikke formaaede at give den Krystalform, hvori Naturen enkelte Steder paa Jorden lader det fremtræde. En uigjennemtrængelig Hemmelighed svævede over, hvorledes det krystalliserede Kulstof — Diamanten — var opstaaet, en Hemmelighed, der fremtraadte i en saameget mere gaadefuld Skikkelse som nogle Forskere i Asken af opbrændte Diamanter troede at have sporet noget, der havde en vis Lighed med Planternes Cellevæv, ligesom man ogsaa i enkelte Diamanter i Berlinersamlingen havde iagttaget nogle runde grønlige Inkrustationer, der i høj Grad lignede de lavere Alger. Vare disse Jagttagelser rigtige, saa maatte Diamanten være fremgaaet af Plantesubstanser, og ved dens Dannelse kunde ikke nogen høj Temperaturgrad have været medvirkende, da den uhyre Hede i ethvert Tilfælde ganske vilde have tilintetgjort enhver organisk Struktur. Paa den anden Side bestod det eneste bekjendte Opløsningsmiddel af Kulstoffet i smeltende Jern, ud af hvilket dette ved Afkjøling udskiller sig som Grafitfliser. Ogsaa den i et lufttomt Rum indtil Stangjernets Smeltetemperatur ophedede Diamant forvandler sig fra Overfladen til Grafit, hvilket kun er en særegen Modifikation af Kulstoffet. Alle disse Jagttagelser talte for, at Diamanterne vare opstaaede, ikke ved Ildens, men ved Vandets Hjælp, men da nu Kemien ikke kjendte et eneste flydende Opløsningsmiddel, ved Hjælp af hvilket Kulstoffet formaaer at udskille sig i krystalliseret Skikkelse, saa maatte den bekjende, at den stod raadløs ligeoverfor Spørgsmaalet om Diamanternes Dannelse, og i denne Tilstaaelse var der for en Videnskab, der endog er istand til at paavise, hvilke Urstoffer der findes paa Himmellegemer, der ere os uendelig fjerne, og som hjælper med til at konstruere vort Solsystems kosmogenetiske Udvikling, noget saare ærgerligt. I Virkeligheden er det jo ogsaa saa temmelig ydmygende for den, der er godt orienteret paa Solen og paa Mars, at maatte bekjende sin Uvidenhed ligeoverfor en ussel lille Diamant.

Nu er imidlertid Gaaden ved Diamanternes Dannelse løst og i Royal Societys Møde i London den 26. Februar 1880 blev der i Overværelse af udmærkede Videnskabsmænd som Huxley, de la Rue, Dr. Siemens, Dr. Sprenger og andre betydelige Autoriteter af Prof. Stokes oplæst en Afhandling, der vedrørte Spørgsmaalet om Diamanternes Opstaaen, medens nogle smaa ad kunstig Vej fremstillede Diamanter vare fremlagte paa Selskabets Bord. Allerede tidligere havde Prof. Maskelyn, Direkteur for British Museums Mineraliesamling omhyggelig prøvet og undersøgt disse og erklæret dem for at være krystalliseret Kulstof, altsaa virkelige, ægte Diamanter. Faderen til de kunstige Diamanter er Mr. J. Ballantine Hannay, en i Glasgow boende Kemiker, der forrige Aar førte Beviset for, at faste Legemer ligesaavel som flydende under visse Omstændigheder kunne opløses i Gasform. Disse hans Undersøgelser danne Udgangspunktet for den af ham foretagne Opløsning af Kulstoffet og dets Fremstillen i krystallinsk Form Hannay havde nemlig udfundet, at forskjellige Stoffer som f. Ex. Lerjord og Zinkoxyd, der ved sædvanlig Temperatur ere uopløselige i Vand, meget let lade sig opløse, saasnart de behandles under et betydeligt Tryk og en tilsvarende Temperatur med Vandgas (Vanddampe) og fremtræde da i krystallinsk Form, saasnart Trykket formindskes og en Afkjøling finder Sted. Støttet herpaa forsøgte Hannay ogsaa at opløse Kulstof i Vandgas, men hverken med Trækul, Lampesod eller Grafit kom han nogen Vegne, og trods al anvendt Møje og hyppig gjentagne Experimenter opnaaede han intet Resultat. Imidlertid kom en anden Betragtning ham til Hjælp og førte ham heldig til Maalet, den Jagttagelse nemlig, at Kulstoffet i det Øjeblik, da det udtræder af en kemisk Forbindelse, forholder sig mindre sprødt og bøjeligt ligeoverfor Opløsningsmidlet. Kulstoffets Udskillen af dets luftformige Forbindelser skeer ved at tage Metaller, der under en høj Temperatur og et tilsvarende højt Tryk indgaaer Forbindelse med Brinten, til Hjælp. Bliver nu Kulbrinte — lad os, for at vælge et bekjendt Exempel, tage almindelig renset Belysningsgas — sammen med Vanddampe og et Metal f. Ex. Magnesium bragt ind i et tykt Jernrør og ophedet næsten til Rødglødhede, saa indgaaer Brinten med Magnesium'et en bestemt nøje Forbindelse, det sig udskillende Kulstof bliver løst fra sin Forbindelse med Vanddampene og udskiller sig, naar det stærke Tryk og den høje Temperatur ophører. Skal Diamantens klare og gjennemsigtige Form erholdes, saa udfordres endvidere Tilstedeværelsen af en fast kvælstofholdig Forbindelse, hvorover imidlertid den ovenomtalte Afhandling intet Nærmere indeholder.

En stor Vanskelighed ligger i Konstruktionen af den omsluttende Beholder, der skal kunne udholde det enorme Tryk, der stiger med Temperaturen. Rør, der vare konstruerede efter det Princip, der ligger til Grund for Konstruktionen af Flinteløb, bleve saaledes af ti Forsøg de ni Gange sprængt. Herpaa og paa det ringe Udbytte strander foreløbig Frembringelsen af de kunstige Diamanter som en Handelsvare, en Omstændighed, der imidlertid er Videnskabsmanden ligegyldig, hvem det mere ligger paa Sinde at lære at kjende de Betingelser, under hvilke Kulstoffet lader sig opløse og krystallisere, end Diamantbørsernes Hausse og Baisse.

Hermed er saaledes Diamanternes Hemmelighed opklaret. Til deres Frembringelse udfordredes ingen overordentlige Kræfter, men blot et uhyre Tryk, Varme, Metaller, Kulbrinte og Vand, lutter Faktorer, der under vor Jordskorpes kolossale Revolutioner i tidligere Jordperioder ofte nok kunde finde Lejlighed til at forene sig for at producere Diamanter. Store Gjennembrud af hede, flydende Stenmasser, der væltede sig ud over Strækninger, hvorpaa der allerede havde udviklet sig et Plante- eller Dyreliv, kunne saaledes antages at have været de første Aarsager til Diamantdannelsen. Heden udviklede af de organiske Stoffer den nødvendige Kulbrinte, den indesluttende Beholder var Stenmasserne selv i deres tykkeste

Lag, og naar saa heldigvis de til Udskillelsen af Kulbrinte egnede Metaller vare tilstede, saa begyndte Produktionen af Diamanterne, der først efter lange Tidsperioder endte med den sukcessive Afkjøling. Efterat dette var sket, maatte det uhyre Stenhylster, i hvilket de Hulninger befandt sig, der udgjorde Diamanternes Vugge, ødelægges og sprænges, for at det glimrende Krystal kunde komme frem for Dagens Lys. Det uafladelig arbejdende Vand udførte denne Proces, idet det efterhaanden forvandlede Klipperne til Sand og Rullesten. Det var saaledes Urbjergene, der vare de Diamanters Fødesteder, som man nu finder i Flodsandet, i Diamantsandstenen og andre Steder sammen med ædle Metaller og Ædelstene. Uhyre Tidsperioder ligge derfor imellem Diamantens Opstaaen og Dannelsen af dens nuværende Findesteder.

En videre Bekræftelse paa den Anskuelse, at Diamanterne ved Vandets Hjælp ere blevne førte bort fra det Sted, hvorpaa de ere blevne dannede, levere de delvis selv. Paa de iøvrigt ikke i nogen særegen Grad skjønne Diamanter, der findes i Provindsen Bahia, bemærkes ofte fine, parallelt løbende Striber, der have en betydelig Lighed med de Striber, som Gnidningen i det Indre af Klipperne frembringe paa Overfladen af mangfoldige Stene. Daubrée frembragte paa kunstig Vis saadanne Striber ved at lade nogle af disse Diamanter gnides mod hinanden i en lille Maskine. Trods det ringe Tryk fremkom hine Striber, og man tør derfor antage, at Diamanterne, forinden de adskiltes og adsplittedes indbyrdes, samlede ere blevne satte i Bevægelse, og at Vandet, der efterhaanden udvaskede dem, har været tilstrækkeligt til at give dem denne Bevægelse, som hvis Resultat Striberne ere at anse.

Theatrene

Folketheatret spiller i denne Tid et Lystspil i to Akter, frit efter en tydsk Komedie af Julius Rosen ved Fritz Holst og betitlet „Min Svigermoder". Vi kjende ikke det originale Stykke, der skal være i fire Akter, men det hører efter al Sandsynlighed til samme temmelig „abgeschmackte" Genre, af hvilken vi i de sidste Aar paa Sekondtheatrene have faaet enkelte mer eller mindre heldigt lokaliserede og bearbejdede Prøver at se og som for Tiden repræsenteres af Hovedforfatteren med de forfranskede Navne Salingré (Sallinger) og L'Arronge (L. Aron). Stykket har imidlertid været saa heldigt i Hr. Fritz Holst at have fundet en talentfuld Bearbejder, og det er vist i Grunden kun overmaade lidt, der er blevet tilbage af den tydske Original. Saaledes som det er i sin danske Form, er det et fornøjeligt lille Arbejde; ganske vist er Hovedpersonen, den despotiske Fru Falk med sin Maxime, at man skal presse Mennesker som man presser Citroner for at faae noget ud af dem, gaaet saa temmelig i Stykker og er en hel anden Figur i 2. Akt end i første, men man behøver jo ikke at tage det saa nøje i saa Henseende med et Lystspil, der som dette paa enkelte Punkter strejfer Farcen meget nær. Det vigtigste er, at man morer sig godt, og dertil bidrager først og fremmest Hr. Kolling som den dumme Major, Fru B. Smidth som Svigermoderen og Hr. Wulff som den lystige Frank, der «säller machinen i gång».

Kasino har i den sidste Tid opført forskjellige Smaastykker af sit ældre Repertoire, af hvilke imidlertid ingen give Anledning til nogen nærmere Omtale. Erik Bøghs muntre lille Vaudeville „Et Eventyr i Udstillingstiden", der i sin Tid har været givet paa Theatret paa Nørregade opførtes første Gang til Fru Recke-Madsens Benefice, og blev godt spillet af Hr. og Fru Madsen som Referenten og Modehandlerinden. Ogsaa „Kaptajnen bander" og „En Pilfinger" giver Hr. Madsen, der tilligemed sin Hustru efter denne Saison forlader Kasino, Lejlighed til endnu engang at vise sig i et Par af sine gode gamle Bravourroller.

Fru Krum havde til sin Benefice i Tirsdags valgt den bekjendte Folkekomedie „Min egen Dreng" efter Adolf L'Arronges „Mein Leopold", som, da den her første Gang gik over Scenen i 1875, gjorde saa megen Lykke. Af den oprindelige Rollebesætning var saa godt som ingen Andre end Hr. Knobelauch tilbage; han spiller den vanskeligste Rolle i Stykket, den af Kjærlighed til Sønnen saa fuldstændig forblindede gamle Fader, kjønt og hjerteligt og forstaaer i sine Repliker og i hele sit Spil at lægge en Elskværdighed og en Sandhed, som er overraskende, saa meget mere, som denne Art Roller ikke egentlig høre til dem, hvori han plejer at have sin største Styrke. Iblandt de øvrige Spillende fremhæve vi Hr. Zangenberg i Titelrollen og Hr. Jul. Jacobsen som Frank. I Stykket er indlagt en ny Vise, der gjorde megen Lykke, og som vore Læsere ville finde nedenfor under „Brogede Blade".

Litteratur

Efterretninger om Fredensborg Slot i Frederik IV.s, Kristian VI.s og Frederik V.s Dage og om de Kunstnere, som i de nævnte Kongers Tid vare virksomme der. Et Bidrag til den danske Kunsthistorie af Dr. F. J. Meier. Kjøbenhavn. Reitzel. 1880.

Det er for det Første en Række kulturhistoriske Skizzer, som Forfatteren af dette Skrift opruller for os. Meget livsfuldt og malerisk skildrer han forrige Aarhundredes Hofliv, forsaavidt det i sine forskjellige Faser knytter sig til det Slot, som ogsaa i Nutiden er bleven et Hovedopholdssted for vor Kongefamilie. Vi høre om Fredensborgs Oprindelse fra den under Kristian V. indkjøbte, beskedne Ladegaard Østrup, idet det nye Lystslot, der blev bygget efter Modellen af det store Slot i Modena („til Moden"), døbtes med sit nuværende Navn d. 11. Oktober 1722 paa Frederik IV.s „høy-lyksalige" Fødselsdag. Forfatteren tegner de forskjellige Skikkelser i denne noget sygelige, men arbejdsomme Konges Hofkreds, hvor Dronning Anna Sofie for sit ikke-fyrstelige Blods Skyld, men især paa Grund af Skandalen, der knyttede sig til hendes Ophøjelse, var meget ilde anset af den øvrige Kongeslægt, medens hendes egne Frænder og Tilhængere indbyrdes hadede og misundte hverandre — et Forhold, som giver Slottets Navn en vemodig, ironisk Klang! Fra dette første Afsnit af Fredensborgs Historie, i hvilket et stort Menageri i Slotshaven, Dyrekampe og ægte Grønlænderes Kajaksejlads afgive de speciellere Forlystelser ved Hoffet, er der en brat Overgang til det næste: til det stive Hovmod og Bigotteriet, ledsaget af det tydske Væsen og den store ydre Pragt i Kristian VI.s og Sofie Magdalenes Omgivelser. Scenen vexler atter, og vi høre om Frederik V.s muntre og folkevenlige Hofliv, der dog i de senere Aar ved den elskværdige Dronning Lovises Død tildels skifter Karakter og efterhaanden faaer et mere egenkjærligt, upopulært Præg, dels ved den nye Dronnings personlige Optræden, dels ved Kongens Extravagancer. Endelig slutter den herbeskrevne Periode af Fredensborgs Historie med, at Slottet bliver Enkesæde for Dronning Juliane Marie.

Dr. Meier har til dette fyldige, kulturhistoriske Billede med megen Omhu benyttet de existerende trykte og haandskrevne Materialier. Stærkt excerperede ere saaledes Tidens Journaler og de for nogle Aar siden offenliggjorde Breve fra Dorothea Biehl til Bülow.

Vi se i dette Tidsrum baade hvad Bygningskunst og Haveanlæg, Maleri og Skulptur, Møbler og Bohave angaaer, Barokstilen gaa over til stadig vildere og vildere Rokokko, indtil omsider Reaktionen, den noget søgte Tilbagevenden til Naturens Skjød og de antike Sværmerier, kommer.

Her har da Forfatteren staaet overfor sin anden Opgave i det foreliggende Skrift: at samle Alt, hvad der kunde bringes tilveje af Oplysninger om Kunstnerne, der have levet i hin Tid, og hvis Virksomhed særlig har været knyttet til Slottet. Ogsaa denne Del af Arbejdet er udført med stor Samvittighedsfuldhed og Flid, af og til maaske i vel minutieus Detail til nogen Skade for Totalbilledet, ligesom den brede Fremstilling af Enkeltheder undertiden synes os ikke ret at passe til Datidens Repræsentanter for Kunsten. Det var som bekjendt, fra et kunstnerisk Synspunkt set, en tarvelig Tid; Toppunktet af slet Produktion var vel det, som Forfatteren kalder „de 69 Stenuhyrer i Normandsdalen"; men i det Hele kunne de her virkende udenlandske og indenlandske Kunstnere, selv maalte med Tidens Alen, ingenlunde anses for fremragende, hvad Bogen iøvrigt slet ikke lægger Dølgsmaal paa; selv Wiedewelts Optræden i Periodens Slutning blev, om end Slotshavens tvende smukke Statuer af Danmark og Norge tages med i Betragtning, dog maaske neppe saa epokegjørende, som Forfatteren her og i sit Skrift om Wiedewelt synes at antage (S. 150: „for første Gang dæmrer her i Norden en Straale frem af Antikens lyse Herlighed"). Statuerne „Danmark og Norge" opstilles 1766, og kun 4 Aar senere modellerer Svenskeren Sergel i Rom sin „liggende Faun, som kryster en Drueklase" — en Statue, der utvivlsomt besidder et større Maal af Naturfriskhed og klassisk Skjønhed*); dens Mester var sig ogsaa sit Formaal vel bevidst: „Bevægelsen maa være grebet ud af Naturen, men Udførelsen gjort med Antikens Øjne", skriver Sergel et Sted, hvilken Ytring kan paralelliseres med en lignende, som Forfatteren citerer, af Wiedewelt (S. 150).

Idet vi saaledes mene, at Forfatteren paa sine Steder kunde have fastholdt en mere absolut Maalestok, skulle vi endnu engang udtale en Anerkjendelse af den Iver og Udholdenhed, hvormed han har gjennemført sin forud fastsatte Plan.

Musik

Vor talentfulde Landsmand, Pianisten Sigfred Langgaard, der for Tiden befinder sig paa en Udenlandsrejse, gav den 14. Marts en Matinée musicale i Weimar og synes at have gjort megen og fortjent Lykke. Vi have liggende for os tre weimarske Blade, der indeholde Kritikker af denne Koncert og i meget høje Toner berømme den unge Kunstners Præstationer. Han begyndte med Rubinsteins bekjendte 3. Klaverkoncert i G-Dur, spillede dernæst en Koncertetude i F-Dur af Neupert samt to af sine egne Kompositioner, en Menuet og en Polonaise, der tog Publikum med Storm. Til Slutning udførte han et Par af Lißts Mesterværker, Parafraserne over Schuberts „Erlkönig" og over Rakoczy-Marschen. „Weimarische Zeitung", der iøvrigt beskrejber Kunstneren „nogle ukjønne Manerer, der selv hos de andægtigste Tilhørere lokkede et uvilkaarligt Smil frem," siger om Koncertgiveren i sin Musikfeuilleton i Nummeret for den 24. Marts følgende: „Glimrende Teknik, minutieus Samvittighedsfuldhed og Renhed i sit Spil saavel i Forte som Piano, saavel i Legato som Staccato ere Hr. Langgaards ejendommeligste Fortrin, hvortil endnu kommer en overordenlig fin Gaaen ind paa Kompositionernes Karakter." En længere, meget lyrisk Anmeldelse af Koncerten i „Deutschland, Zeitung, Tag- und Gemeinde-Blatt" for 7. April kalder ham for „der dänische Siegfried des Piano", der har forstaaet at betwinge „diverse pianistische und kompositorische Lindwürmer" og slutter med følgende: „Den, der saaledes tæmmer, besejrer og gjør sig til Herre over Tangenterne, han er vel ogsaa alle pianistiske og selv — kritiske Lindorme fuldt voxen!"

*) Det er denne Statue, af hvilken et Marmorexemplar for nogle Aar siden blev gjenfundet hos en Pariserkunsthandler blandt alle Slags gamle Ragerier og siden kjøbt til Helsingfors-Samlingen. Vi henvise iøvrigt dem, som have Interesse for den store svenske Billedhugger, til Fotografierne af hans Arbejder i den af Jäger i Stockholm tagne Suite og til en nylig udkommen svensk Pièce: »Venus, som stiger ur badet, af Sergel, jemte mästarens sjelfbiografi, konsthistorisk studie af Fredrik Sander.«

Billedkunst

Hos V. Thaning & Appel er udkommet „Tolv Billeder af Jesu Liv", hvis naive Tegning og stærke Farver synes at henvise dem til et meget barnligt Publikum.

Brogede Blade

Ny Vise af „Min egen Dreng".

Af Peter Sørensen.

Først en Indsender er saa misfornøjet
Over Hjørnestederne ved Helliggjæst',
For det nye Taarn er de en Torn i Øjet,
Og han river ned paa dem, som han kan bedst.
Spiret først vil rigtig komme til at virke, naar
Man en Subskription kan faae istand paa Kirkegaard,
Men af Femører skal der dog adskillige,
Endskjøndt Stedet ved Kirken er det billige.

Sikke Fester for Gjæster fra „Vega",
Hvad de spiste og drak var ikke lidt,
Man paa een Dag saagar dem hele tre ga',
Men se Børsen den var dog Nummer Et.
Børsens Restauration ellers flov gaaer,
Men de flotted sig for Nordenskiöld og Hovgaard,
Og paa een Ting kan I være ganske vis, Børn,
At de Alle gik fra Gildet med en Isbjørn.

Kongens Nytorv sig glæde kan ved Bænkene,
Magistraten sig viste saa gentil,
Den er altid saa overmaade tænkende,
Naar det gjælder om at ta'e sig lidt Hvil.
Og saa tænkte de paa Brolægningspriserne,
Folk, der sidder, slider ej saa stærkt paa Fliserne,
Ja selv „Hesten" kan engang imellem sætte sig,
For den trænger ganske voldsomt til at rette sig.

Saa de skjændes om „Et Dukkehjem" og Nora,
Der i hendes Karakter er fæle Spring,
Nogen Mening deri seer jeg ikke Spor a',
Det er bare stor Staahej for Ingenting.
Man skal ikke sit Ho'de dermed bryde,
Hendes Flugt har ej Noget at betyde,
Man hende har igjen, naar allermindst man venter de',
De kan jo bare spørge Lørdags-Abonnenterne.

* * *

I London er der for kort Tid siden udkommet en Bog, der fører Titlen «A throw for a throne or the Prince unmasked», hvori den pseudonyme Forfatter, der kalder sig «Late sergeant Zinn», meget sindrig forsøger at bevise den af ham gjorte, unægtelig noget overraskende Opdagelse, at det slet ikke er Kong Claudius, der har myrdet Hamlets Fader, men derimod Hamlet selv! Hvad kan ikke Studiet af Shakspeare føre til!

* *
*

Den officielle «Gaceta de Madrid» indeholder følgende Stævning, udstedt af Tribunalet i Tudela: „Hds. Naade Fru Maria Eugenia de Guzman, Grevinde af Teba, af Banos og af Mora, tidligere de Franskes Kejserinde, hvis Opholdssted er ubekjendt, opfordres herved til at give Møde for Tribunalet for der at svare paa en Klage, som er indgivet imod hende af Fru Josefa Azfarate y Sagasti angaaende et med Træer beplantet Grundstykke. Samtidig erindres Indstævnte om, at hun i Tilfælde af Udebliven maa have at bære alle heraf flydende Følger“.

* *
*

I det af det nye „Samfund for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie“ for nylig udgivne 1. Binds 1. Hefte af „Personalhistorisk Tidsskrift“ har Arkivfuldmægtig Huitfeldt meddelt en Del højst originale gamle Gravskrifter paa Vers og Prosa fra Akers Kirke i Kristiania. Som Kuriosum hidsætte vi følgende:

Du Viise! Du, som med en udarbeydet Tænke-Kraft trænger ind i skiulte Muligheder stig! Hvilken Vey fører beqvemmeligst til Ævigheden? Den, hvor timelige Lyksaligheder med sværmende Vellyster saaledes indslutter den Reysende, at han neppe kand glemme dem naar han pludselig befinder sig paa Grændse-Skiællet? Eller den hvor Modgang, særdelis Sygdoms Uvæyr foraarsager, at den Vandrende med muntre Trin skynder sig til Enden? Den sidste, siger du er den sikkreste. Paa denne vandrede den herunder hvilende welædle og velbyrdige Hr. Cancellieraad og Bogholder ved Krigs-Hospitalet nu hos Gud Salige Hr. Joachim Friderich Brandt, fød udi Norborgs Præste Gaard paa Alsøe den 26. Martii 1691. Gift første gang den 14 Aug. 1720 med Jomfrue Dorothea von Langen som den 28. Febr. 1729 forlod ham, efter at have sendt 2de Børn for sig ind i Ævigheden. Andengang gift den 26. April 1730 med sin nu efterladte Enke-Frue Velædle og velbyrdige Frue Anna Catharina Brandt fød Riis. Skiæbnen som altid har de Dødeliges Velfærd til Hensigt blandede Dennes timelige Lyksaligheder med en nogle Aar vedvarende Hemiplezie som Døden den 31. Maji 1764 giorde Ende paa. Du Efterlevende! som billigen begræder din Ægtemages Bortgang, lad Dig trøste ved det opmuntrende Haab, at kunde omfavne Ham igien, naar du og lader af at tælle Dagene!

* *
*

I en Biografi af den i Wien for kort siden afdøde Dr. Rittmayer anfører den bryssélske «Gazette» som et Vidnesbyrd om den Afdødes betydelige litteraire Forbindelser: «Il était l'ami intime de Dulzbruder et de Heinrich Heine»

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. $2^1/_2$—$3^1/_2$ **Efterm.** Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Menneskelivets forskjellige Aldre, af Arthur Schopenhauer. — Frøken Foraar, Fortælling af Jeanne Mairet, sluttet. — Stor Staahej for Ingenting, anmeldt. — Léo Delibes og hans nyeste Opera, Korrespondance fra Paris til „Nær og Fjern“ af J. B. — Kunstige Diamanter, af Julius Stinde. — Theatrene. — Litteratur. — Musik. — Billedkunst. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 2. Den pantsatte Bondedreng (**paany indstuderet**). Recensenten og Dyret.
Mandag 3. Ouverture. Stor Staahej for Ingenting. Dandsedivertissement.
Tirsdag 4. Efteraarssol. Murmesteren.
Onsdag 5. Ambrosius (**Torsdags Abonnement**).
Torsdag 6. Søstrene paa Kinnakullen (**paany indstuderet**). Bacchusfesten (**uden Abonnement**).
Fredag 7. Den pantsatte Bondedreng. Recensenten og Dyret.
Lørdag 8. Den hvide Dame.

Folketheatret.

Idag, Søndag den 2. Maj Kl. 7:

Min Svigermoder.

Lystspil i 2 Akter, frit efter **Julius Rosens** «Citronen» af **Frits Holst.**

Oberstens Døtre.

Lystspil i 3 Akter frit efter «Majorens Döttra» af **F. Hedberg** ved **O. Zinck.**

Forbi omtr. Kl. $10^1/_4$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Det attende Aarhundredes store Sømænd eller **Jordens Opdagelseshistorie.** Anden Afdeling. Af **Jules Verne.** Med 118 Illustrationer. Autoriseret Udgave for Norge og Danmark oversat ved **B. Geelmuyden.** 1. Hefte. Pris 1 Krone.

Ovennævnte Værk vil udgjøre omtrent 35 Ark og udkomme i Hefter, hvert indeholdende 4 Ark, med et Mellemrum af 3 à 4 Uger, saa det Hele bliver komplet inden Aarets Udgang. Forøvrigt henvises til den udførlige Plan, der kan erholdes i enhver Boglade i Norge og Danmark, og de, som ville paatage sig at samle Subskribenter, erholde 1 Expl. frit paa 10 betalte Exemp.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

Det forsvundne Kjøbenhavn.

Første Række 45 Billeder i Omslag. 3 Kr.
Anden Række 16 Billeder i Omslag. 1 Kr. 25 Øre.
Elegant Mappe hertil 2 Kr.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Subskriptionsindbydelse paa anden (samlede) Udgave af

Physiognomiske Studier.

Af

Sophus Schack.

Major og Historiemaler.

1—2 Dele.

Med 128 Illustrationer samt Forfatterens Portrait.

Da Schacks Skrifter om Physiognomiken have været udsolgte i flere Aar, vil denne nye **samlede Udgave** uden Tvivl være Mange velkommen.

Anden Del af «Physiognomiske Studier» vil indeholde: «Portraitparalleller til Bevis for Ligheden mellem Mennesket og Dyret», «Undersøgelser om det physiognomiske Forhold mellem Forældre og Børn» og «Almindelige physiognomiske Bemærkninger».

«Physiognomiske Studier», udstyret med 128 Illustrationer, vil udkomme i c. 8 Hefter à 60 Øre med et Hefte omtrent hver 14. Dag. — Med sidste Hefte følger Forfatterens Portrait.

Subskription modtages i alle Boglader, hvor det udkomne 1. Hefte ligger til Eftersyn.

Nyt dansk Forlagskonsortium.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Subskriptionsindbydelse
paa
„Store Opfindelser".
Tildels efter L. Figuiers «*les grandes inventions modernes*»
ved
O. A. Corneliussen.
Kand. mineral. og Overstiger ved Kongsberg Sølvværk.

—o—

Vor Tid er fremfor nogen anden bleven kaldt «Opfindelsernes Aarhundrede», og det med fuld Føje. Dampmaskinen, Udvikleren og Bæreren af Nutidens rige Industri, de af den fødte Dampskibe og Jernbaner, Telegrafen, disse vore Dages uskatterlige Kommunikationsmidler, er de store Mindestene for de sidste hundrede Aar. Det er dog ikke saameget derfor, Aarhundredet fortjener sit Navn, som for de utallige andre, vistnok mindre, men alligevel højst vigtige Opfindelser og Opdagelser paa alle Videnskabens og det praktiske Livs Omraader, som denne Tid har seet. Der gaaer intet Aar, ja man kunde næsten sige, ingen Dag hen, uden at man hører om en eller anden ny Opfindelse eller selvfølgelig Forbedring af en allerede existerende.

Derfor bliver ogsaa dette Emne, mere end noget andet Gjenstanden for almindelig Interesse og Samtale, derfor har store Værker som «Das Buch der Erfindungen» med sine Bearbejdelser paa andre Sprog kunnet faae en saa stor Udbredelse, trods sit betydelige Omfang og deraf følgende høje Pris, og derfor har Undertegnede troet, at en Bog, som den, hvorpaa herved indbydes til Subskription, vilde finde velvillig Modtagelse hos de mange, der kunde ønske en billig og kortfattet, men dog klar og oplysende Redegjørelse for de vigtigste Opfindelser, især paa det tekniske Omraade.

Stoffet er jo utrolig rigt, men haaber man, at det gjorte Udvalg vil befindes heldigt, ligesom en stor Mængde, ca. 230, i Texten indrykkede Træsnit vil anskueliggjøre Beskrivelsen og sammen med kortfattede biografiske Skildringer af de store Opfinderes ofte saa vexlende Liv og Virken forhaabenlig bidrage til at give Indholdet forøget Interesse hos Læseren.

Bogen, der er udarbejdet nærmest med Louis Figuiers «Les grandes inventions modernes» som Forbillede, men i betydelig Grad udvidet og omarbejdet, vil komme til at omhandle den historiske Udvikling og nutidige Indretning eller Fremgangsmaade ved:

I. Papirfabrikationen.
II. Bogtrykkerkunsten.
III. Kobber- og Staalstik, Træsnit og Lithografi.
IV. Lervarerne.
V. Glasset.
VI. Ure.
VII. Lysets Reflexion og Brydning, Øjet.
VIII. Mikroskop, Teleskop og Kikkert.
IX. Daguerreotypi og Fotografi.
X. Stereoskopet.
XI. Spektroskopet og Spektralanalysen.
XII. Thermometer, Barometer og Manometer.
XIII. Pumper og hydraulisk Presse.
XIV. Dampens Egenskaber og Dampmaskinens Princip.
XV. Faste Dampmaskiner.
XVI. Skibsmaskiner og Dampskibe.
XVII. Lokomotiv og Jernbaner.
XVIII. Lokomobiler.
XIX. Magneten og Kompasset.
XX. Rivningselektricitet og Elektricermaskiner.
XXI. Luftelektricitet og Lynaflederen.
XXII. Galvanisme og Galvanoplastik.
XXIII. Elektionsmagnetisme og Induktionsmaskiner.
XXIV. Den elektriske Telegraf.
XXV. Telefon, Mikrofon, Tusimeter og Fonograf.
XXVI. Kunstig Belysning (Lys, Belysningsoljer og Lamper, Lysgas, elektrisk Belysning).
XXVII. Broer.
XXVIII. Luftballoner og Luftfart.
XXIX. Sprængstoffe.
XXX. Skydevaaben og Torpedoer.
XXXI. Symaskiner.

Værket vil udgjøre 10 à 11 Hefter i stor 8vo Format og udkomme hver 3. Uge med et Hefte paa 32 à 48 Sider til den billige Subskriptionspris 50 Øre pr. Hefte.

Subskriptionen er bindende for det hele Verk. Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exemplarer det 11. frit, paa 5 Exemplarer det 6. for halv Pris.

Kristiania, i Januar 1880.

Alb. Cammermeyer.

Paa vort Forlag er udkommet:

Det hellige Land af **Volrath Vogt.** Med 96 Billeder og 6 Karter.

Ny Subskription, 1. Hefte. Pris 80 Øre.

Efter Opfordring fra flere Kanter have vi bestemt os til at lade dette Værk udgaa i ny Subskription, og vil det blive udgivet i 20 Hefter, hvert med et Mellemrum af 3 à 4 Uger, til en Pris af 80 Øre pr. Hefte. Subskriptionen kan tegnes i alle Boglader, og de, som ville paatage sig at samle Subskribenter, erholde 1 Expl. frit paa 10 betalte Exemplarer.

P. T. Mallings Boghandel.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 2. Maj.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Paa **P. G. Philipsens** Forlag har forladt Pressen **første** og **anden Levering** af

Pattedyrenes Liv,

populairt fremstillet af **A. E. Brehm.** Andet forøgede Oplag.
Paa Dansk udgivet af **P. Mariager.**
Med 24 store Illustrationer i Farvetryk (Iristryk), deriblandt flere nye, samt omtrent **300 Textbilleder** (i 1. Oplag 230).

Værket vil udkomme i omtrent 18 Leveringer, hver paa 3 Ark i samme Format og samme smukke Udstyrelse som andet Oplag af «Fuglenes Liv» og «Krybdyrenes osv. Liv» og ligesom disse ledsagede af Farvetryk. Prisen for hver Levering er 85 Øre, og Leveringerne ville udkomme med nogle Ugers Mellemrum.

Subskription, der er bindende for hele Værket, modtages i alle Boglader i Norden, hvor første Levering ligger til Eftersyn, samt hos Forlæggeren, Højbroplads 5.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 410.

Den 9. Maj 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Foyeren.

Portraiter og Karakteristiker.

Af **Edgar Collin.**

V.

Frederik Schwarz.

I Overskous Theaterhistorie søger man forgjæves efter den yngre Haacks Navn. Rigtignok er det bedst ligestrax hertil at føje, at han ikke havde nogen Berettigelse til at figurere med i Theaterhistorien, og naar jeg her fremdrager hans Navn af Forglemmelsen, er det ikke saameget for at opfriske Mindet om ham hos den ældre Generation, thi den kan nok huske den lille, vævre Mand, som fordi han staaer i en vis Forbindelse med det Paafølgende. Haack, en yngre Broder til den fremragende Skuespiller, blev i sine yngre Aar ansat som Assistent eller Substitut hos Eisen, det kongelige Theaters Syngesouffleur, og han gik af den Grund paa Theatret stadig under Navnet „Tuten" eller „Tuten Haack", ligesom det var den vittige Eisen, der for Spøg udnævnte ham, hvis Gage var højst ubetydelig, til „Kantor ved Marmorkirken". Haack var ligesaa bekjendt for sit tørre Lune som for sin skarpe, bidende Tunge. I sine yngre Aar forsøgte han engang i et Anfald af Melankoli at tage Livet af sig selv. En Lieutenant, der boede sammen med ham, kom til og fik ham i rette Tid skaaret ned. Den næste Dag mødte Haack Lieutenanten paa Gaden, skraaede over til ham og sagde: „Tak skal Du ha'e, for hvad Du gjorde for mig igaar; jeg skal ved Lejlighed gjøre Gjengjæld." „Tuten" var en stor Elsker af Kuriositeter, Kunstsager o. s. v., o. s. v. En Dag spadserede han gjennem Læderstræde, der jo indtil for faa Aar siden var alle Marskandiseres Ghetto, og fik her i en Bod Øje paa et stort, snavset Mandsportrait. Han kjøbte det for fem Rdl., fik det hjem, vadskede det af og opdagede da, at det var et Portrait af gamle Schwarz, det vil sige et Portrait fra Kunstnerens unge Dage, og glad var Haack. Tiderne bleve imidlertid daarlige, han var afskediget, Indkomsterne flød knapt, og derfor bad han en Dag Skuespiller Pätges om at se at faae Theatret til at kjøbe Billedet. Etatsraad Heiberg, som dengang var Direkteur, gik øjeblikkelig ind paa Tilbudet, og det prægtige Portrait erhvervedes for Theatret for en Sum af hundrede Rdl. I flere Aar blev det imidlertid — Gud maa vide af hvilken Grund — behandlet med en vis Fornemhed og kunde ikke faae Plads i Skuespiller-Foyeren, hvorimod det maatte lade sig nøje med at hænge i Dandseskolen, og først da det nye Theater rejstes, kom det til Ære og Værdighed. Nu hænger det blandt de andre Kunstnerportraiter, hvor det jo ogsaa hører hjemme. En Kopi af dette Billede er det, der idag pryder „Nær og Fjern"; det er tidligere hverken stukket i Kobber, skaaret i Træ eller tegnet paa Sten, og naar jeg her har nævnet Haacks Navn, er det, fordi man kan takke ham for, at Billedet er i Behold. Han er et af de utallige Beviser

paa, til hvilken Nytte Samlerne, denne saa ofte udlete Kaste, er for Bevarelsen af Fortidens litteraire, kunstneriske og historiske Skatte.

Det er en af Scenens Ypperste, hvis Kunstnerliv her idag skal skildres, en Mand, som ikke alene ved sit store, omfattende Talent hævede den danske Skuespilkunst til en hidtil ukjendt Højde, men som tillige ved sit hæderlige Levnet løftede Standen højt op over, hvad den hidtil havde været, og som endelig ved sin litteraire Virksomhed lagde Grunden til og banede Vejen for en historisk Skildring af den danske Skueplads's Virksomhed fra de ældste Tider indtil nu. De talrige Aktstykker, han i saa Henseende samlede, fik han ikke Lejlighed til selv at benytte; heller ikke Rahbek, som neppe var ukjendt med deres Tilværelse, fik Tid til at øse af disse Kilder, og det var først Overskou, til hvem de gik i Arv, som høstede Nytte af dem. I rigtig Erkjendelse af, hvad Skuepladsen og dens Historie skylder Schwarz, har Overskou derfor i sin Theaterhistorie givet en fyldig Levnedsskildring af Manden, og denne Skildring er saa udtømmende og fuldstændig, at det ikke er meget Nyt, der her har været at tilføje.

Frederik Schwarz blev født i Kjøbenhavn den 15. Juni 1753. Neppe sex Aar gammel mistede han sin Fader, en hæderlig og brav Haandværker, som ved sine Hænders Gjerning tjente Brødet til sig, sin Hustru og sine tre Børn. Men hvad han tjente den ene Dag, gik med den anden, og ved hans Død stod Moderen hjælpeløs og forladt i Verden med sine Smaa. Saa troede hun idetmindste, men hun skulde dog snart erfare, at det ikke var Tilfældet. Hun og hendes Mand hørte til St. Petri tydske Menighed, og denne Kirkes Præst, Dr. Hauber, der havde et anseet og agtet Navn ikke alene for sin store Lærdom, men tillige for sin endnu større Godgjørenhed, gjorde Sit for at lette hendes Liv, idet han tog hendes Søn til sig i sit Hus. Her tilbragte Drengen sex lykkelige Barndomsaar, men da Døden saa ogsaa drog ind i dette Hjem og bortkaldte Familiefaderen, stod han paany uden nogen Forsørger. I nogen Tid fik han vel af nogle Slægtninge lidt Hjælp til at kunne fortsætte sin Skolegang, men da det bestandig gik mere og mere tilbage for Moderen, besluttede han at anvende al sin Evne paa at skaffe sig et Erhverv, hvorved han kunde tjene til Livets Underhold og mulig ogsaa hjælpe hende.

Mange Veje stod ikke aabne for Drengen. Til at blive Haandværker følte han intet Kald, og desuden vilde der jo hengaa flere Aar, før han kunde blive Svend og faa nogen Fortjeneste. Hans Tanke faldt da ganske naturlig paa Theatret, hvis Dandseelever jo allerede efter et Aarstid fik en beskeden Gage og samtidig vare istand til at tjene Lidt ved at undervise i Dands. Derfor søgte han til Theatret, paa hvis Himmel han senere skulde funkle som en af de klareste Stjerner. Med et smukt formet Ansigt forenede han en lidt undersætsig, men forøvrigt velbygget Figur, og uden stor Vanskelighed lykkedes det ham at faa Plads blandt Børnene i Dandseskolen. Foden havde han altsaa faaet indenfor Templet; nu gjaldt det om at gjøre Pladsen indbringende. Med den Undervisning, der gaves ham paa Skolen, kunde han ikke lade sig nøje, og derfor fik han sin Lærer, Hofdandsemester Laurent til at give ham private Timer, hvilke han betalte med en Anvisning paa sit første Aars Lønning som Figurant. Neppe var han begyndt at faa nogen Ide om den koreografiske Kunst, før han vilde udbytte sine tarvelige Kundskaber i denne Retning, og den fjortenaarige Dreng optraadte nu selv som Lærer. Nogen videre lukrativ Stilling var det ikke, han havde valgt sig, thi som naturligt vilde Folk ikke give Meget for at blive undervifte af en Dreng, og han maatte finde sig i at informere for sex eller otte Skilling Timen. Og dog tjente han derved saa Meget, at han kunde hjælpe sin Moder og for det Tiloversblevne selv tage Timer i Violin- og Fløjtespil. Ved Theatret havde han imidlertid snart forstaaet at gjøre sig bemærket, og navnlig havde han i Intermediet i „Kilderejsen" udmærket sig saaledes ved sin smidige Dands, at han havde vakt de bedste Forhaabninger. Derfor modtog han ogsaa et Tilbud fra Balletmester Martini om at forlade det kgl. Theater, som bestyredes af Sarti, og at tage Engagement ved den franske Hoftrup, som virkede paa Hoftheatret.

Da bragte Hændelsen ham i Forbindelse med en Mand, hvem han kom til at takke for Meget, men hvem han ogsaa senere viste sin Tak paa en Maade, der ikke blot kom Manden selv, men den danske Scene til stor Nytte. Denne Mand var Premierlieutenant H. W. von Warnstedt. Han var kommen til Kjøbenhavn fra Bergen og havde her af sin ringe Lieutenantsgage at sørge for sig selv og sin yngre Søster. Da nu den unge Pige, der senere blev gift med Grev Schulin, skulde have en Dandselærer, maatte Broderen se sig om efter en af de billige, og hans Valg faldt da paa den unge Schwarz. Han var dog ikke længe om at opdage, at Læreren endnu var i saa høj Grad Novice i sin Kunst, at han neppe vilde kunne bibringe den unge Pige, hvad der hørte til Comportement, Anstand og Holdning, og han havde derfor isinde at opsige Schwarz Timerne. Imidlertid blev den unge Frøken Warnstedt optaget i Huset hos en fornem Onkel, og hermed mistede Dandseren disse Informationer, men Lieutenant Warnstedt havde fattet Godhed for den unge Mand ved at se den Iver, hvormed han stræbte efter at tilegne sig Kundskaber, og den Ihærdighed, med hvilken han sled for at tjene Lidt til sin Familie, og skjøndt Warnstedt selv var alt Andet end velhavende, besluttede han dog efter Evne at hjælpe Schwarz frem. Den unge Dandser blev en stadig Gjæst i hans tarvelige Hjem og modtog Undervisning i Sprog, samtidig med at Lieutenanten uddannede hans Smag ved at laane ham gode æsthetiske Bøger, ja endog af og til udførte enkelte Scener af bekjendte dramatiske Arbejder sammen med ham. Eleven viste Læreren sin bedste Taknemlighed ved stor Flid og Iver, og istedenfor at svækkes voxede Warnstedts Interesse for ham, og for Alvor drev han nu paa, at Schwarz, der ogsaa i Dandsen gjorde gode Fremskridt, skulde uddannes til i Tidens Løb at kunne blive Balletmester. Ogsaa hertil viste Schwarz megen Lyst, og den Fritid, der var ham levnet, anvendte han nu paa bedste Maade. Af sin ringe Figurantgage, 175 Rdl., fik han Raad til at tage private Timer saavel i serieux Dands som Balletkomposition hos Franskmanden Delaistre, der i 1770 var bleven Balletmester ved Hoftheatret og mere udmærkede sig ved Plumphed end Gratie, men som dog var i Besiddelse af en vis Skole, og Schwarz gjorde da ogsaa god Fremgang i sit Fag. Samtidig hermed fik han grundig Undervisning i Musik, lagde sig efter Mythologi og tilegnede sig ved Omgang med dygtige og begavede yngre Mænd en Aands-

dannelse, Frihed i Manerer og Tækkelighed i Optræden, der blev ham til stor Nytte i Fremtiden.

I Begyndelsen af 1770 mistede Schwarz sin bedste Støtte og Vejleder. Warnstedt sprang fra Lieutenant til at blive Kaptajn og Generaladjudant hos Kristian den Syvende, sendtes i en diplomatisk Mission til St. Petersborg og vendte først sidst paa Aaret tilbage. Han modtog atter Besøg af den unge Schwarz, men mærkede snart, at der var foregaaet en ikke heldig Forandring med ham. Dandseren havde gjort gode Fremskridt, men ved sin fortrolige Omgang med den franske Hoftrup var han bleven smittet af den letfærdige Tone, der var herskende iblandt den, og uden at være forfalden eller udsvævende var han dog bleven en jevnlig Gjæst paa Vinkjælderen, der lige fra det kgl. Theaters Grundlæggelse har været l'Assommoir for Kunstnerne. Warnstedt blev ikke forbauset over, at Schwarz med sin ildfulde Natur havde ladet sig forlede til at komme paa Afveje, men derimod harmedes han over de Undskyldninger, Schwarz fremkom med. Theaterpersoner — paastod Dandseren — hørte nu engang for alle til en foragtet Kaste, og selv om man opførte sig nok saa bravt, vilde man dog altid af de saakaldte bedre Stænder blive behandlet som et underordnet og forsejlet Subjekt; Kunstnerne gjorde derfor klogt i at nyde Livet paa bedste Maade, da de dog ikke fik nogen Tak for at føre et honnet Levnet. Warnstedt imødegik dette Raisonnement, men uden Held, og Samtalen mellem dem førte tilsidst til det Resultat, at Warnstedt forbød Schwarz al Adgang til sit Hus, eftersom han ikke oftere paa nogen Maade vilde kjendes ved ham. Schwarz gik. Men han tog sig denne Bortvisen saa nær, at han faldt i en alvorlig Sygdom, der varede i lang Tid. Først da han var bleven Rekonvalescent, skrev han Warnstedt til, bad ham om Tilgivelse og anmodede ham om en lille Hjælp. Denne sendte Generaladjudanten ham, men lod det ogsaa blive dermed.

Saa kom Februar 1771. Warnstedts Broder, som hidtil havde staaet i stor Gunst hos Kongen, faldt pludselig i Unaade, og Generaladjudantens mange Venner vare som med et Vindpust bortvejrede. En indfandt sig dog strax hos ham, og denne ene var Schwarz. Han kom ikke alene for at trøste Warnstedt, men tillige for at bede ham om Forladelse for sin tidligere usømmelige Adfærd og for at tilbagebetale ham de tyve Rigsdaler, som Warnstedt havde sendt ham under hans Sygdom. Dette Træk rørte Warnstedt dybt, og da han tilmed hørte, i hvilken Grad Schwarz havde forbedret hele sit Liv, glemte han alt og

Frederik Schwarz.

Tegnet paa Træ af H. Tegner.

blev ham atter en god og fuldtro Ven. Dandseren havde nemlig brudt med hele den mindre heldige Omgang, han havde havt, han havde gjort store Fremskridt i sin Kunst, faaet gode Informationer og forlovet sig med en hæderlig og agtet Pige, Ane Sophie Mayes, en Datter af en EnglændervedNavnMayes, der havde etableret sig i Kjøbenhavn som Baandfabrikeur. Han vedblev nu med Held at arbejde sig frem, var som komisk Dandser godt anseet, havde vundet sig et saa godt Navn ved sin for den Tids Theatermennesker usædvanlige Dannelse og Indsigt i sit Fag, at man i ham saae den vordende Balletmester, og — hvad der maaske mere end noget Andet tydede paa det hæderlige Omdømme, han var i Besiddelse af — var paa Warnstedts Anbefaling „med fuldkommen Bifald og uden nogen Slags Indvending" bleven optaget i den herværende Frimurerloge. Det var en Udmærkelse, som ikke tidligere her i Landet var bleven en Theaterperson til Del, og der hengik efter den Tid næsten en hel Menneskealder, før nogen anden af hans Stand opnaaede denne Udmærkelse.

Da døde Londeman den 3. Marts 1773. Direktionen var i stor Nød og Vaande. Hvor skulde den finde en Eftermand, som kunde optage Arven efter den store Komiker? Tanken faldt paa Schwarz, og som sædvanlig var det Tilfældet, der her havde en Finger med i Spillet. Medens Direktionens Medlemmer en Aften sad i Theatret og talte om, hvem der dog skulde kunne afløse den sygelige Londeman, hvis Død var nærforestaaende, udbrød Chefen, Grev Holstein: „Jeg veed ikke nogen Anden dertil end Mosjø Schwarz som saa vel spiller den comique Person i Balletterne paa Hoftheatret; jeg skulde min Tro mene, at han kan blive god." Denne Mening tiltraadtes ogsaa af de andre Direktionsmedlemmer, men man havde dog en stor Betænkelighed: Schwarz var ikke Student, og det var jo nu Skik og Brug, at Skuespillerne skulde være Academici. Hertil gjorde Holstein den meget rigtige Bemærkning, „at nu havde Theatret saalænge efter Skikken antaget Studenter, endog de ikke vare Comoedianter, at det kom til at gaa udenfor Skikken og anskaffe sig Comoedianter, endog de ikke vare Studenter," og da Warnstedt tilfældig den Aften var i Theatret, henvendte Holstein sig til ham og bad ham formaa den unge Dandser til at prøve sine Kræfter som Skuespiller. Herpaa vilde Warnstedt i Begyndelsen ikke gjerne indlade sig, thi der var al Udsigt til, at Schwarz snart maatte afløse den gamle Laurent som Balletmester, men han forelagde ham dog Tilbudet, og

efterat Schwarz havde raadført sig med sine Venner og Bekjendte, gik han ind paa at forsøge sig i det komiske Rollefag.

Den 19. Marts 1773, altsaa ikke meget over to Uger efter Londemans Død, debuterede da Schwarz som Skuespiller. Hans første Rolle var Henrik i „Den uformodenlige Hjemkomst“, en Rolle, i hvilken den afdøde Kunstner faa Maaneder iforvejen havde vist sit eminente komiske Talent. Debutanten vandt imidlertid stærkt Bifald for sit Vovestykke, det vil da sige hos Publikum, thi Kritiken, for hvilken Rosenstand-Goiske stod i Spidsen, var ham ikke venlig. I „den dramatiske Journal“ hedder det: „Det eneste Mærkværdige i Stykket var, at Hr. Svarts gjorde Prøve i Henrikrollen: hans gode komiske Pantomimer i Dandsen har formodenlig forledet Vedkommende og ham selv til at tro, at han havde det komiske Ansigt, som fordres til Komedien. Vi ville nu ikke tale om den Forskjel, som er imellem Pantomimen i Dandsen og i Komedien; at i den første understøttes Mimisten af Musiken, at det Chargerte i den ikke falder i Øjnene, at den hele Indretning er unaturlig, og at enhver Bevægelse styres efter Takten; heller ikke ville vi erindre, at det er en langt anden Sag at gestikulere naturligt og komisk og tillige deklamere vel; Alt dette forbigaa vi og tale alene om Hr. Sv., hvis hele Action var en Kopi af Hr. Belleroches, en slet Akteur ved Hoftheatret, og at hans Mæle er meget svagt. Skal han endelig være Acteur, maa han kopiere Naturen, endskjøndt vi ønskede ikke, at Hr. Svarts, som har saa ypperligt et Talent til Dandsen, og som et Par Aars Undervisning af Noverre vilde gjøre (til) en fortræffelig Balletmester, skulde kun blive en maadelig Skuespiller; hans Haab for Fremtiden ville vi ikke bestemme; men han er dog allerede bedre end nogle af de nye Debutanter i Tjenerrollen.“

Sammenligner man denne Kritik over en Begynder med de Anmeldelser, som fremkomme i vor Tids Journalistik, vil man uden Tvivl finde den overdreven streng, og dog indeholder den fra Rosenstand-Goiskes Side en Anerkjendelse, der var en Sjeldenhed hos ham lige overfor Debutanterne. Han var haard, ofte kras i sin Dom og ikke utilbøjelig til at gaa den modsatte Vej af hvad Publikum mente, men han havde tillige Respekt for det Hverv, han havde paataget sig, han søgte altid at sige Sandheden, og han traf vistnok ogsaa i Reglen det Rette. Som dygtig Dandser havde Schwarz en stor Scenevanthed og var let og gratieus i sine Bevægelser, men han havde ogsaa den Svaghed, som man saa ofte træffer hos Balletpersonalet: hans Talestemme var spæd, uklar og monoton. Imidlertid kunde baade han og Theatret være ret tilfreds med Udfaldet af den første Debut, thi Publikum havde jo givet sit Bifald tilkjende, og dette Bifald antog formelig Karakter af Begejstring, da han den 28. April optraadte i sin anden Debutrolle, Crispin i „Crispin Lakaj og Doktor“. Lige overfor denne Begejstring kunde Rosenstand-Goiske ikke styre sin Pen. „I Crispins Rolle — skriver han — gjorde Hr. Svarts sin anden Prøve, og vi ville ønske, at vi med en god Samvittighed kunde istemme med det Bifald, som han fik af vore Medtilskuere; men da vor Overbevisning er ganske anderledes, og vi holde det for vor Pligt at sige det, vi tro at være sandt, om det end ikke kommer overens med Mængdens Tanker, kunne vi ikke Andet end tilkjendegive, at vi have været meget misfornøjede med Hr. Sv.s hele Action fra Begyndelser til Enden. Grunden til vor Misfornøjelse laa i det Chargerte, som gik til Karrikaturen i Hr. Sv.s hele Action, i hans Grimacer, i hans Declamation, som var monotonisk, med et Ord, at hans Action ej var naturlig. Dersom Hr. Svarts og enhver Skuespiller, især Begyndere, vilde lægge Mærke til denne Boilenus Regel:

«Jamais au spectateur n'offres rien d'incroyable,
l'esprit n'est point emû de ce qu'il ne croit pas,»

saa vilde han ikke tro, at de unaturlige Vendinger og Krumspring paa Bordet vare her passende, som kun i en Ballet have Sted, og som høre ikkun til Brambillas non plus ultra. Han vilde da indse, at de medfødte Egenskaber hos en Buffon ikke faaes ved en opspændt Mund, Kniben med Øjnene — kort sagt ved at grimacere. Utallige Exempler i hans Action bevise, at han grimacerede i en høj Grad, og Naturen og Kunsten, ja sund Sands lære, at han ikke bør grimacere. Hvad der følger heraf, er, at han bør forandre denne Feil. Dersom Hr. Svarts vil studere sin Kunst vel og være sin egen skarpeste Dommer, ikke lade sig forlede af offentlig Klappen og især privat Roes, som hans Venner give ham, til at tro, at han allerede er god, kan han blive meget bedre, men uden Alt dette vil han ikke blive nogen naturlig og altsaa god Acteur, og det vil han dog vel være?“

Man fristes til at tro, at Rosenstand-Goiske har kjendt Schwarz personlig eller i ethvert Tilfælde været nøje bekjendt med hans Karakter, thi hans Dadel, som neppe har været uden Berettigelse, ramte netop der, hvor den maatte og skulde gjøre sin største Virkning hos Debutanten. Schwarz var ikke af de Naturer, som komme sovende til Lykken, han maatte arbejde sig frem, møjsommelig overvinde alle Vanskeligheder, og det vidste han godt selv. Blev han derfor ogsaa meget fortørnet over „den dramatiske Journals“ Kritik, saa gik det dog tillige meget snart op for ham, at han som Skuespiller endnu kun stod paa et underordnet Trin, og at der maatte stor Flid og ihærdigt Studium til, hvis han skulde naa op til Kunstens Tinde. Nu begyndte Arbejdets Tid atter for ham, og ved daglig at øve sin Stemme, ved at beflitte sig paa Natur og Sandhed i Fremstillingen havde han efter neppe tre Aars Forløb opnaaet saa storartede Resultater, at Ingen, som ikke havde seet ham i hans Debutrolle, vilde kunne tro, at Rosenstand-Goiske i sin Tid havde talt Sandhed.

Direktionen havde stillet ham en betydelig Gage i Udsigt, og da den havde været meget fornøjet med hans to første Roller, gjorde han Fordring paa en Gage af 600 Rdl., ligesom Londeman havde havt, men han maatte dog lade sig nøje med 400 Rdl. og med Løftet om, at hans Moder skulde faa en Friplads i Vartou, ligesom der stilledes ham en Gageforhøjelse i Udsigt, saafremt han skulde vise sig kapabel til at medvirke i Syngestykket. Omtrent et Aar senere optraadte han da ogsaa som Sanger; Stemmen var kun daarlig, og nogen musikalsk Kapacitet blev han aldrig, men hans dramatiske Foredrag som komisk Sanger var dog saa fortræffeligt, at han ogsaa i denne Branche blev Theatret til uvurderlig Nytte.

Efter Datidens Forhold var det ypperlige Vilkaar, som her vare budte den tyveaarige Kunstner, men der blev da ogsaa snart draget god Nytte af ham. Foruden sine Debutroller maatte han i de to første Aar spille saa be-

tydelige Roller som Oldfux i „Den Stundesløse", Crispin i „Det gavmilde Testament", Scapin i „Scapins Skalkestykker", Mester Gert i „Gert Westphaler", Henrik i „Det lykkelige Skibbrud" og Knapskjær i „De to Gjerrige". Men jo mere han spillede, og jo fastere han satte sig i Publikums Gunst, desto klarere stod det for hans Blik, at der endnu var Meget tilbage for ham at lære. Hjemme, det indsaae han nok, kunde han ikke udvikle sig, som han ønskede det; hvad han fremfor Alt trængte til, var at se Udlandets store Mønstre, og derfor gik hele hans Tragten ud paa at komme til Paris. Han sparede og sparede, og efterhaanden havde han lagt saa Meget til Side, at han ved Hjælp af et lille Laan i 1775 paa egen Bekostning kunde rejse til Frankrigs Hovedstad. Her kom hans gode Kundskaber i Sproget og nette, opvakte Væsen ham til god Nytte. Ikke alene fik han Adgang til alle Skoler og Prøver ved Théâtre-français, men han færdedes daglig med Scenens største Kapaciteter, Larive, Molé, Préville og Dugazon og studerede deres Spil med en Opmærksomhed, der havde det bedste Udbytte ikke blot for ham selv, men for hele den danske Scene.

Ved Hjemkomsten maatte det strax falde Schwarz i Øjnene, hvilken Forskjel der var paa Theatrene i Paris og Kjøbenhavn. Medens Alt der var ordnet paa bedste Maade, herskede der paa Scenen paa Kongens Nytorv en Slendrian, Ligegyldighed og Uorden, som kunde bringe Enhver, der havde den ringeste kunstneriske Sands, til Fortvivlelse. Han satte sig da til Opgave efter bedste Evne at raade Bod derpaa. At influere paa Direktionen og de gamle Skuespillere, vidste han vilde være ørkesløst, og han besluttede sig derfor at henvende sig til de yngre Kræfter, hos hvilke han havde en høj Stjerne. Allerede i Vinteren 1775—76 havde han holdt Læseøvelse med sine unge Kolleger og i Fællesskab med dem sat forskjellige dramaturgiske Themaer under Debat. Veteranerne ved Theatret gjorde Grin med disse „Narrestreger" og kaldte de Yngre for „Dunhagens Skoleunger", men Schwarz lod sig ikke anfægte deraf. Han arbejdede trolig videre, konfererede med Warnstedt og Direkteur Jacobi og skred endelig til Fuldbyrdelsen af sin store Plan: Stiftelsen af det „dramatiske Selskab". Hensigten med dette Skuespillerselskab skulde være at arbejde til Fremme af den dramatiske Kunst ved Oplæsninger af dramaturgiske Afhandlinger, Kritiker af enkelte Roller og endelig ved Forestillinger, der skulde gaa saa kunstnerisk fuldendt som vel mulig. Den 3. Maj 1777 stiftede Schwarz da dette mærkelige Selskab, idet de af ham udarbejdede Love underskreves af ham tilligemed den kunstforstandige Regisseur Hansen, den unge Skuespiller Arends og Eleven Michael Rosing, og til dem sluttede sig senere Eleverne Elsberg, Gjelstrup og Busk samt Jfr. Olsen (ↄ: Mad. Rosing) og Jfr. Astrup.

Før havde de Gamle ved Theatret leet ad „Dunhagen". Nu gjorde de det ikke mere. Den 28. Februar 1777 var der nemlig indtruffet en Begivenhed, som med eet Slag havde stillet Schwarz i første Række blandt de danske Acteurer. Paa den Dag opførtes nemlig „Barberen i Sevilla" for første Gang paa den danske Scene. Schwarz havde seet Stykket i Paris, bragt det hjem med sig og selv oversat det. Figaro tilfaldt ham, og han gjorde den — efter Frydendahls Udsagn — „til en af Menneskefremstillingskunstens største Triumfer." Han virkede ikke ved nogen ubevidst, bjærg, drastisk Komik, men ved en Finhed, Aandrighed og Elegance, hvortil man herhjemme ikke tidligere havde seet Mage; Beaumarchais' vittige Repliker faldt saa let, saa tilspidsede fra hans Mund, hver Bevægelse, hvert Minespil var saa fuldendt, at enhver Dadel maatte forstumme. De ældre Kamerater havde kunnet le ad den treogtyveaarige Mosjø Schwarz; for Figaros Fremstiller maatte de bøje sig med Ærbødighed.

Har Schwarz paa dette Tidspunkt havt alle de aandelige Betingelser for at kunne spille en Rolle som Figaro, saa har han tillige været i Besiddelse af et Ydre, der paa bedste Maade kunde understøtte hans Spil. Det omstaaende Portrait skriver sig omtrent fra disse Aar. Det bærer ingen Signatur, men er efter alle Julemærker at dømme malet af Pilo. Kunstneren har i Haanden en Bog, paa hvilken man læser Ordene „Den butte Elsker", og naar man nu veed, at Schwarz i Begyndelsen af 1778 har spillet Carl Morincer, og at Monvels lille Lystspil trods hans udmærkede Udførelse af Titelrollen kun opnaaede ialt tre Forestillinger, som alle faldt i April 1778, ligger det nær at antage, at Portraitet skriver sig fra dette Aar. Det er et fint, ædeltformet Ansigt, der her stuer os imøde; om den smukke Pande ligger det let pudrede Haar glat strøget tilbage, Næsen er let kroget, Øjnene store og kloge, og den smukke Mund synes ligesaa veltalende som vidnende om Alvor og Eftertænksomhed hos den femogtyveaarige Mand. Han er iført en blaa Fløjels Vams med tigrede Skindkanter og en gul Vest, Halstørklædet er bundet løst om Halsen. Det er aabenbart en Fantasidragt, hvori han her er afbildet, thi af Theatrets Regiebog fremgaaer det, at Schwarz i Stykket har været iført: „en kanelbrun Klædes Kjole og Buxer, engelsk Façon, samt engelsk Hat". Men hvorom Alting er, det viser os Skuespilleren i hans bedste Ungdom, den villiestærke unge Mand, der vil bryde sig en Bane, Kunstneren, som ikke alene vil hæve sig selv, men den Stand, hvortil han hører, og som ikke giver tabt, før han har naaet sit Maal. Det er kort sagt en af Perlerne i Theatrets Portraitsamling, naar man undtager det Portrait, Monies har malet af Lindgreen, maaske det værdifuldeste. Og et saadant Billede kunde i mange Aar ikke kjendes værdigt til at have Plads i Foyeren, men degraderedes til Dandseskolen!

Aaret 1778 var et bevæget Aar for Schwarz. Det saae et Øjeblik ud til, at Theatret skulde miste den unge, fremragende Kunstner, dog ikke alene beholdt det ham, men han var Skyld i, at det fik en Direkteur, som ved sin eminente Dygtighed var det til uberegnelig Nytte. Hermed gik det saaledes til. „Det dramatiske Selskab" havde vist sine gode Frugter ved efter Schwarzs Initiativ at spille „Balders Død", der fik en ganske fortrinlig Udførelse, og ved indirekte at virke hen til, at Skuespillerne antog bedre Manerer og bleve sjeldnere Gjæster paa Vinkjælderne, men Schwarz var dog stadig de Ældre en Torn i Øjet, og da han engang havde nægtet at udføre en ubetydelig Rolle, der forud var vraget af en af hans underordnede Kolleger, befalede Holstein ham at spille Rollen, saafremt han ikke vilde i Blaataarn. Hertil svarede Schwarz, at Rollen spillede han ikke, og i Blaataarn gik han ikke, thi saa forlod han heller strax Theatret. Holstein vovede ikke paa staaende Fod at afskedige den talentfulde Kunstner, som allerede havde et saa betydeligt Publikum, og i Mellemtiden meldte Schwarz sig til Au-

diens hos den almægtige General Hans Heinrich von Eichstedt. Denne modbydelige Parvenu, som havde spillet en væsenlig Rolle ved Struensees Fald, og herved var kommet i stor Gunst ved Hove, havde paa Grund af sine Amouretter den største Lyst til at faa med Theatrets Affairer at gjøre. Idet Schwarz overrakte Generalen et Mæcenatexemplar af sin Oversættelse af „Barberen i Sevilla", trøstede denne Skuespilleren med, at han ikke skulde faa sin Afsked og spurgte ham samtidig, om han ikke efter den Erfaring, han havde høstet ved fremmede Scener, kunde gjøre Forslag til en forbedret Indretning af det kgl. Theaters Bestyrelse. Den fiffige Schwarz udbad sig otte Dage til Udarbejdelsen af et Memorandum, og efter en Uges Forløb overrakte han Generalen sit Forslag, hvorefter der burde udnævnes en Overtilsynskommission ved Theatret — selvfølgelig med Eichstedt som Præses — og en administrerende Direkteur. Generalen fandt Planen meget god, men vidste kun ikke, hvor man skulde finde Direkteuren. Saa var det, at Schwarz bemærkede, at efter hans Mening var der kun En, der kunde paatage sig dette Hverv, og det var Kammerjunker, Kaptajn Warnstedt, der laa i Garnison i Helsingør. Eichstedt maatte indrømme, at Warnstedt var Manden; han blev hentet fra Helsingør, udnævnt til Kammerherre, og den 12. Marts 1778 traadte den nye Ordning i Kraft. Schwarz havde ikke alene skaffet sig selv en Overordnet, der var ham velsindet, men tillige Theatret en Direkteur, som forstod at bringe dets forfaldne Affairer paa Fode, og da Skuespilleren i sit Memorandum havde henpeget paa, at man ikke ved Theatret havde nogen Instrukteur for de unge Mennesker, for Soubrette- og Tjener-Rollerne, havde han den Glæde at blive udnævnt til Instrukteur med et Gagetillæg af 200 Rdl.

Den unge Instrukteurs Stilling ved Theatret var nu sikkret, og han kunde derfor tænke paa at sætte Bo. Den 13. November 1779 ægtede han da ogsaa sin Forlovede, Jomfru Mayes, og med hende levede han et lykkeligt Samliv, som først opløstes ved hendes Død den 24. Oktober 1824.

Sluttes.

Menneskelivets forskjellige Aldre.

Af **Arthur Schopenhauer.**

Sluttet.

Det er allerede ovenfor blevet undersøgt, hvorledes og hvorfor Alt, hvad man ser, gjør og oplever, efterlader færre Spor i Sjælen, jo ældre man bliver. Set fra dette Synspunkt kan det paastaaes, at man kun i Ungdommen lever med fuld Bevidsthed; i Alderdommen kun med halv. Jo ældre man bliver, desto mindre bevidst lever man. Ligesom man ikke lægger Mærke til det Kunstværk, man har set tusinde Gange, ile Tingene forbi uden at gjøre Indtryk: man gjør, hvad man har at gjøre, og veed bagefter ikke, om man har gjort det. Idet altsaa Livet nu stadig bliver mere ubevidst, jo mere det haster den fuldstændige Bevidstløshed imøde, saa bliver just Tidens Flugt derved ogsaa stedse hurtigere. I Barndommen bringer Nyheden ved alle Gjenstande og Begivenheder hver enkelt til Bevidstheden: derfor er Dagen uoverskuelig lang. Det samme hændes os paa Rejser, hvor derfor en Maaned forekommer os længere end fire hjemme. Det Nye ved Tingene forhindrer dog ikke, at den i begge Tilfælde tilsyneladende længere Tid ogsaa ofte i begge virkelig „falder os lang", længere end i Alderdommen eller hjemme. Men lidt efter lidt bliver Erkjendelsen saa afstumpet ved de uforanderlig samme Iagttagelser, at Alt stedse glider mere virkningsløst forbi; Dagene blive da bestandig ubetydeligere og saaledes kortere: Drengens Timer ere længere end Oldingens Dage.

Saaledes har vor Levetid en hastig Bevægelse som en nedrullende Kugle; ligesom hvert Punkt paa en omdrejende Skive løber hurtigere, jo længere det er fra Centrum, saaledes iler Tiden raskere og bestandig raskere for os, naar Afstanden fra Fødselen bruges som Maalestok. Man kan derfor antage, at et Aars Længde for Stemningens umiddelbare Vurdering staaer i omvendt Forhold til dets Kvotient af vor Alder. Naar f. Ex. Aaret er $^1/_5$ af vor Alder, synes det os ti Gange saa langt, som naar det kun er $^1/_{50}$ deraf. Denne Forskjel i Tidens Hastighed har i hver Livsalder den mest afgjørende Indflydelse paa vor hele Tilværelse. Først og fremmest bevirker den, at Barnealderen, selv om denne kun omfatter cirka 15 Aar, dog er den længste Tid af Livet og derfor den paa Erindringer rigeste. Ogsaa Kjedsomheden ere vi underkastede i omvendt Forhold til vor Alder: Børn trænge stadig til Tidsfordriv, det være Leg eller Arbejde; standser det, gribes de strax af en utaalelig Kjedsomhed. Ogsaa Ynglinge lide endnu meget derunder og se med Bekymring paa hver ledig Time. I Manddomsalderen svinder Kjedsomheden mer og mer; for Oldinge slaaer Tiden aldrig til, Dagene flyve pilsnare forbi. Naturligvis taler jeg her om Mennesker, ikke om gamle Høveder. Ved at Tiden saaledes bestandig løber hurtigere, bortfalder som oftest Kjedsomheden i senere Aar; og da paa den anden Side ogsaa Lidenskaberne med deres Kvaler forstumme, saa er i det Hele taget, naar blot Sundheden bevares, Livets Byrde virkelig ringere end i Ungdommen. Derfor kaldes det Tidsrum, der gaaer forud for den høje Alders Svaghed og Besvær, „de bedste Aar". Hvad vort Velbefindende angaaer, maa de ogsaa virkelig være det. Derimod have Ungdomsaarene det Fortrin, at de ere den befrugtende Tid for Aanden, det blomsterbærende Foraar: Alt gjør Indtryk, Alt træder levende frem for Bevidstheden. Dybe Sandheder lade sig nemlig kun anskue, ikke udregne, det vil sige, Forstaaelsen af dem er umiddelbar og fremkaldes ved det momentane Indtryk; følgelig kan den kun indtræde, saalænge dette er stærkt, levende og dybt. I denne Henseende kommer derfor Alt an paa, hvorledes Ungdommen benyttes. I den senere Alder kunne vi indvirke mere paa Andre, ja paa Verden, fordi vi selv ere fuldendte og afsluttede og ikke mere give efter for Indtrykket; Verden virker mindre paa os. Disse

Aar ere derfor Arbejdets og Handlingens Tid, men hine tilhøre den primitive Opfattelse og Erkjenden.

I Ungdommen er Anskuelsen, i Alderdommen Tænkningen fremherskende; derfor er hin Poesiens, denne mere Filosofiens Tid. Ogsaa i praktisk Henseende lader man sig i Ungdommen bestemme af det Sete og dets Indtryk, i Alderdommen kun af Tænkningen. Dette beroer tildels paa, at der først i Alderdommen har været en tilstrækkelig Mængde anskuelige og under Begreberne ordnede Tilfælde forhaanden til at skaffe disse fuld Vigtighed, Indhold og Kredit, og tillige ved Vanens Magt at moderere Indtrykket af det Sete. Derimod er, særlig hos livlige og fantasifulde Hoveder, i Ungdommen Indtrykket af det Synlige, følgelig ogsaa Tingenes Yderside, saa overvejende, at Verden tager sig ud som et Billede; af den Grund bliver det da hovedsagelig mere magtpaaliggende, hvorledes man figurerer derpaa og tager sig ud, end hvorledes man er tilmode i sit inderste Væsen. Dette viser sig allerede i Ynglingens personlige Forfængelighed og Pyntesyge.

Den største Energi og højeste Spænding af Aandskræfterne finder uden Tvivl Sted i Ungdommen, senest indtil det 35. Aar; fra den Tid tage de af, om end meget langsomt. Dog ere de senere Aar, selv Oldingealderen, ikke uden aandelig Erstatning derfor. Erfaring og Kundskaber ere først nu egenlig blevne rige; man har havt Tid og Lejlighed til at betragte og overveje Tingene fra alle Sider, sammenlignet det Ene med det Andet og udfundet Berøringspunkter og Forbindelsesled; herved forstaaer man dem i den rette Sammenhæng. Der er kommen Klarhed over Alt, derfor forstaaer man selv det, man allerede i Ungdommen vidste, meget grundigere nu, thi man har mange flere Beviser til hvert enkelt Begreb. Hvad man i Ungdommen troede at vide, det veed man virkelig i Alderdommen, desuden veed man tillige meget Mere og har en paa alle Punkter gjennemtænkt og derfor i Realiteten sammenhængende Erkjendelse; i Ungdommen er vor Viden stedse mangelfuld og fragmentarisk. Kun Den, der bliver gammel, faaer en fuldstændig og til Sandheden svarende Forestilling om Livet, han overskuer det i dets Helhed og naturlige Løb, ikke som de Andre særlig blot fra Indgangens Side, men ogsaa fra Udgangens. Derved lærer han fuldkommen dets Intethed at kjende. De Unge ere vedvarende hildede i den Misforstaaelse, at det Rette først skal komme. Derimod er der i Ungdommen mere Undfangelsesevne, saa at man bedre er istand til at gjøre noget ud af det Lidet, man kjender; men i Alderdommen findes mere Dømmekraft, Skarpsindighed og Grundighed.

Selverkjendelsens Stof, den originale Grundanskuelse, altsaa det, en fortrinlig Verdensaand er bestemt til at yde, indsamles allerede i Ungdommen, men først i de senere Aar bliver den Herre over Stoffet. Overensstemmende hermed vil man som oftest finde, at de store Forfattere have leveret deres Mesterværker omkring det 50. Aar. Alligevel bliver Ungdommen Erkjendelsestræets Rod, om end først Kronen bærer Frugterne. Men som hver Tidsalder, selv den allerynkeligste, anser sig for meget visere end den nærmest foregaaende og de tidligere, saaledes ogsaa Mennesket i hver Livsperiode. Begge tage de dog ofte Fejl. I de Aar, hvori vi voxe i legemlig Henseende og hvori ogsaa vore Aandskræfter og Kundskaber daglig tage til, vænner den Dag idag sig til at se ringeagtende ned paa Gaarsdagen. Denne Sædvane rodfæster sig og vedvarer ogsaa, naar de aandelige Kræfter begynde at tage af, da hver oprindende Dag snarere med Ærbødighed skulde se tilbage paa den foregaaende. Derfor vurdere vi ofte baade vor Ungdoms Gjerninger og dens Domme altfor ringe.

Her bør det overhovedet bemærkes, at Forstandskraften, „Hovedet", i dens Grundegenskaber vel er Mennesket medfødt ligesom Karakteren, „Hjertet"; dog er hin ingenlunde saa uforanderlig, som denne, men underkastet mangfoldige Forvandlinger, der endogsaa i det Hele taget indtræde regelmæssig. De bero nemlig paa, at Mennesket har dels et physisk Grundlag, dels et empirisk Stof. Saaledes har dets egen Kraft sin sukcessive Fremvæxt til Højdepunktet og dernæst sin sukcessive Aftagen til Imbecilliteten. Men paa den anden Side er ogsaa Stoffet, som beskjæftiger og holder alle Kræfterne i Virksomhed, altsaa Tænkningens og Videns Indhold, Erfaringen, Kundskaberne, Øvelsen og derved Forstandens Fuldkommenhed en stedse voxende Størrelse til hin absolute Svækkelse indtræder, der faaer Alt til at falde sammen. At Mennesket saaledes bestaaer paa den ene Side af en absolut Uforanderlighed, paa den anden Side af en regelmæssig, paa dobbelt og modsat Maade fremtrædende, Foranderlighed, forklarer den Forskjel, der i de forskjellige Livsaldre er i hans Gjøren og Laden.

I videre Forstand kan man ogsaa sige: de første fyrretyve Aar af vort Liv levere Texten, de følgende tredive den Kommentar dertil, som først ret lærer os at forstaa Textens sande Mening og Sammenhæng tilligemed Moral og alle Finesser.

Henimod Livets Ende gaaer det nu ganske ligesom ved Slutningen af et Maskebal, naar Demaskeringen finder Sted. Man ser nu, hvem egenlig de have været, man Livet igjennem er kommen i Berøring med. Thi Karaktererne ere komne for Dagen, Gjerningerne have baaret deres Frugter, Handlingerne faaet deres rette Vurdering og alle Gjøglebillederne ere styrtede sammen. Til alt dette kræves der jo Tid. — Men det Mærkeligste af Alt er, at man mod Enden af Livet egenlig lærer at kjende og forstaa sig selv, sit eget Maal og Øjemed, særlig i Forholdet til Verden ɔ: til Andre. Ofte, men ikke altid, maa man da anvise sig selv en lavere Plads, end man tidligere havde ment, men undertiden ogsaa en højere, og det fordi man ikke har havt nogen udstrakt Forestilling om Verdens Nedrighed og derfor har sat sit Maal højere end den. Man faar omtrent at vide, hvad der er ved En.

Ungdommen plejer man at kalde Livets lykkelige Tid, Alderdommen den sørgelige. Dette vilde være sandt, hvis Lidenskaberne gjorde lykkelige. Under liden Glæde og megen Smerte rive de Ungdommen hid og did. Den kjølige Alderdom lade de i Ro, og strax faaer den et kontemplativt Anstrøg; thi Erkjendelsen bliver fri og vinder Overhaand. Da denne nu i sig selv er uden Smerte, saa bliver Bevidstheden desto lykkeligere, jo mere fremherskende den er deri. Naar man blot betænker, at al Nydelse er af negativ, al Smerte af positiv Natur, saa vil man indse, at Lidenskaberne ikke kunne gjøre lykkelig; man skal derfor ikke beklage Alderdommen, fordi mange Nydelser ere den formente. Enhver Nydelse er nemlig stedse kun Tilfredsstillelsen af en Trang; og at hin bortfalder med denne er ligesaa lidt at beklage, som at man ikke kan spise mere efter Bordet eller maa være vaagen efter en gjennemsovet Nat. Meget rigtigere priser Plato (i Indledningen til „Staten")

Oldingealderen lykkelig, for saavidt den endelig er bleven fri for Kjønsdriften, der indtil da uafladelig foruroliger os. Man kan endogsaa paastaa, at de mangfoldige og uendelige Griller, som Kjønsdriften avler, og de deraf opstaaede Sindsbevægelser, vedligeholde et bestandigt, svagt Vanvid hos Mennesket, saalænge det staaer under hin Drifts eller hin Djævels Indflydelse, hvoraf det stedse er besat; først efterat den er udslukt kan det blive fuldkommen fornuftigt. Men sikkert er det, at i Almindelighed og bortset fra alle individuelle Omstændigheder og Tilstande, er en vis Melankoli og Sørgmodighed ejendommelig for Ungdommen, en vis Munterhed for Alderdommen. Grunden hertil er ingen anden, end at den Unge endnu tjener, ja træller under hin Dæmon, som ikke lettelig under ham nogen fri Time og tillige er den umiddelbare eller middelbare Ophavsmand til næsten hver eneste Ulykke, som træffer eller truer Menneskene. Oldingen har en Munterhed som den, der er bleven fri for en i lang Tid baaren Lænke og nu bevæger sig frit. — Paa anden Vis kan der dog siges, at naar Kjønsdriften er udslukt, er Livets egenlige Kjerne fortæret og kun Skallerne blevne tilbage, ja, at det ligner en Komedie, der er begyndt af Mennesker, men siden efter bliver spillet til Ende af Automater i hines Klæder.

Hvorledes det end forholder sig: Ungdommen er Uroens Tid, Alderdommen Fredens. Allerede heraf kan man slutte sig til deres forskjellige Behageligheder. Barnet strækker begjærlig Hænderne ud i Luften efter Alt, hvad broget og mangfoldigt det ser foran sig; det henrives deraf, fordi dets aandelige Modtagelighed endnu er saa friskt og ung. Det samme gjør Ynglingen, men med større Energi. Ogsaa han bliver henrevet af den brogede Verden og dens mangfoldige Skikkelser. Hans Fantasi gjør strax mere ud deraf, end Verden nogensinde kan skjænke. Derfor er han fuld af ubestemt Begjær og Længsel, der røver ham den Ro, uden hvilken ingen Lykke er mulig. I Alderdommen derimod har alt dette lagt sig; dels fordi Blodet er koldere og den aandelige Modtagelighed ikke saa let pirres; dels fordi Erfaring har aabenbaret Tingenes Værd og Nydelsens Indhold; derved er man efterhaanden bleven fri for de Illusioner, Chimærer og Fordomme, som tidligere skjulte og fordrejede det frie, rene Syn paa Tingene. Nu erkjender man Alt rigtigere og klarere og tager det for hvad det er, og tillige er man mere eller mindre kommen til Kundskab om alle jordiske Tings Intethed. Det er netop dette, som giver enhver Olding, selv om han har meget jævne Kundskaber, et vist Anstrøg af Visdom, der udmærker ham fremfor de Yngre. Men hvad Hovedsagen er ved alt dette: Aandens Ro kommer tilstede; thi denne er en stor Bestanddel af Lykken, i Grunden baade dens Betingelse og Indhold. Mens derfor Ynglingen mener, at der er noget Vidunderligt at vinde i Verden, naar han blot kunde faa at vide hvor, er Oldingen gjennemtrængt af „Prædikerens" Ord: Alt er Forfængelighed! Han veed, at alle Nødder ere hule, hvor meget de end monne være forgyldte.

Først i en sildigere Alder naaer Mennesket i Virkeligheden helt det Horasiske nil admirari ɔ: den umiddelbare, oprigtige og faste Overbevisning om alle Tings Forfængelighed og det Hule i alle Verdens Herligheder: Chimærerne ere forsvundne. Han indbilder sig ikke, at der nogensteds — det være sig i Paladset eller Hytten — er en særlig Lyksalighed tilhuse, en større end den, ogsaa han i det Væsenlige nyder overalt, naar han er fri for legemlige eller aandelige Smerter. Det Store og Smaa, det Fornemme og Ringe er der, efter Verdens Maalestok, for ham ingen Forskjel paa mere. Dette giver Oldingen en særegen Sindsro, hvorved han smilende ser ned paa Verdens Gjøgleri. Han er fuldstændig reven ud af Vildfarelsen og veed, at hvad man end gjør ved Menneskelivet for at pynte det op og drapere det, skinner det alligevel snart i sin Usselhed gjennem alt saadant Markedsstads; hvorledes man end sminker og smykker det, er det dog i Virkeligheden det samme: En Tilværelse, hvis sande Værd ligger i Frihed for Smerter, ikke i Nydelse, endnu mindre i Bram. Den højere Alders Karaktertræk er at være fri for Skuffelser; de Illusioner ere forsvundne, som indtil da gav Livet Pirring og sporede Virksomheden. Man har erkjendt det Intetsigende og Tomme ved Alverdens Herligheder, fornemlig Prunken, Glandsen og Højhedsskinnet; man har erfaret, at bag ved de fleste attraaede Ting og længselsfuldt ventede Nydelser stak der kun grumme Lidt, man har faaet Forstand paa vor hele Tilværelses store Armod og Tomhed. Først i det 70. Aar forstaaer man tilfulde det første Vers i Prædikerens Bog. Men det er ogsaa det, som giver Alderdommen et vist vrantent Præg.

Sædvanligvis mener man, at Alderdommens Lod er Sygdom og Kjedsomhed. Det Første er slet ikke særegent for Alderdommen, især ikke, hvis denne naaer en høj Grændse, thi crescente vita, crescit sanitas et morbus. Og hvad Kjedsomheden angaaer, har jeg ovenfor vist, hvorfor Alderdommen endogsaa er mindre udsat derfor end Ungdommen. Ikke heller er den en absolut nødvendig Ledsager for hin Ensomhed, Alderdommen af let indlysende Grunde fører os imøde; det er den kun for dem, der aldrig have kjendt Andet end sandselige og selskabelige Nydelser, men ladet Aanden uberiget og dens Kræfter uudviklede. Vel tage ogsaa Aandskræfterne af i den højere Alder, men hvor Meget var, bliver der altid nok tilovers til at bekæmpe Kjedsomheden med. Som ovenfor vist, tiltager Kjendskab, Øvelse, Eftertanke og den rette Indsigt bestandig ved Erfaring, Dommen præciseres og Sammenhængen bliver klar. I alle Ting vinder man mere og mere en sammenfattende Oversigt over det Hele. Ved bestandig nye Kombinationer af de ophobede Kundskaber og deres lejlighedsvise Berigelse skrider den inderste Selvuddannelse endnu bestandig frem i alle Henseender, beskjæftiger, tilfredsstiller og belønner Aanden. Ved alt dette erstattes den nævnte Forringelse til en vis Grad. Tilmed løber Tiden, som sagt, meget hurtigere i Alderdommen, hvad jo modvirker Kjedsomheden. Formindskelsen af de legemlige Kræfter skader lidt, naar man ikke behøver dem til Livsopholdet. Fattigdom paa de gamle Dage er en stor Ulykke. Er denne bortjaget og Sundheden bleven, kan Alderdommen være en meget taalelig Del af Livet. Bekvemmelighed og Sikkerhed ere de vigtigste Fornødenheder, derfor elsker man Pengene endnu mere i Alderdommen end tidligere; thi de give Erstatning for de svigtende Kræfter. Permitteret fra Venus vil man gjerne søge Opmuntring hos Bakkus. Trangen til at undervise og tale er traadt istedenfor Trangen til at se, rejse og lære. Men en Lykke er det, naar Oldingen har bevaret Kjærligheden til sit Studium, ogsaa til Musik, Skuespil og overhovedet en vis Modtagelighed for det Ydre, hvad vistnok hos Nogle varer ved til den sildigste Alder. Hvad man ejer i sig selv, kommer aldrig mere tilgode end i Alder-

dommen. De Fleste have jo altid været sløve, disse blive rigtignok i den højere Alder mer og mer til Automater, de tænke, sige og gjøre bestandig det Samme, og intet ydre Indtryk formaaer længer at forandre Noget derved eller lokke noget Nyt ud af dem. At tale til saadanne Oldinge er ligesom at skrive i Sand, Indtrykket udviskes strax. En saadan Oldingealder er visselig kun Livets caput mortuum. Indtrædelsen af den anden Barndom i den høje Alder synes Naturen at ville symbolisere ved det tredie Tandsæt, der i sjældne Tilfælde kommer.

At Kræfterne mer og mer svinde bort i den tiltagende Alderdom er visselig meget sørgeligt, men det er dog nødvendigt, ja en Velgjerning. Ellers vilde den Død, som forberedes, blive altfor tung. Den største Gevinst, man faaer ved at opnaa en høj Alder, er derfor Euthanasien, den ganske lette umærkelige Henslumren, der ikke indledes ved nogen Sygdom og ikke ledsages af nogen Krampe. Thi om man end lever nok saa længe, besidder man dog aldrig mere end det udelelige Nu; Erindringen mister daglig mere ved Forglemmelsen end den vinder ved Forøgelsen.*)

Grundforskjellen mellem Ungdom og Alderdom bliver altid, at hin har Livet, denne Døden for Øje; at altsaa hin har en lang tilkommende og en kort henrunden Tid; denne omvendt. Visselig, naar man er gammel, har man kun Døden for sig, men som ung har man Livet. Spørgsmaalet er, hvilken af de to Ting der er den farligste, om i det Hele taget Livet ikke er en Ting, det er bedre at have bag sig end for sig. Prædikeren siger dog (7, 2): „Dødsdagen er bedre end Fødselsdagen“. I ethvert Tilfælde er det et meget forvovent Ønske at begjære et langt Liv; thi, som det spanske Ordsprog siger, quien larga vida vive, mucho mal vide.

Vel er de Enkeltes Livsbane ikke foreskrevet i Planeterne, saaledes som Astrologien paastod. Men Menneskenes Livsbane overhovedet er det, for saa vidt en Planet — efter Rækkefølgen — svarer til hver enkelt Alder og Livet saaledes sukcessivt bliver behersket af alle Planeter. I det tiende Aar regjerer Merkur. Ligesom han bevæger Mennesket sig hurtig og let i den snevreste Kreds; han omstemmes ved Ubetydeligheder, men lærer Meget og let, medens han behersķes af Guden for Snuhed og Veltalenhed. Med det tyvende Aar begynder Venus' Herredømme, Kjærlighed og Kvinder lægger ganske Beslag paa ham. I det tredivte Aar hersker Mars, Manden er nu heftig, stærk og dristig, krigersk og trodsig. I det fyrretyvende Aar regjere de fire Planetoider, hans Liv breder sig derfor mere: han træller for det Nyttige, Ceres; han har sin egen Arne, Vesta; han har lært, hvad han behøver at vide, Pallas; og endelig sidder hans Hustru som Husets Herskerinde, Juno.*) I det halvtredsindstyvende Aar regjerer Jupiter. Manden har allerede overlevet de fleste og føler sig den nuværende Slægt overlegen. Endnu nyder han sin Kraft usvækket, han er rig paa Erfaring og Kundskaber. Efter sin Personligheds Forhold og Stilling har han Autoritet over Alle, der omgive ham, derfor vil han ikke mere lade sig Noget byde, men selv befale. Nu er han mest egnet til at være Styrer og Hersker i sin Sfære. Saaledes kulminerer Jupiter og dermed den Halvtredsindstyveaarige. Men da følger Saturn i det tredsindstyvende Aar og med ham Blyets Tyngde, Langsomhed og Dvaskhed:

> Gamle Folk
> er fast som de var døde — dorske, tvære,
> med stive Lemmer og som Bly saa svære!
>
> Rom. og Jul. II. Akt, 5 Sc. (Lembckes Overs.).

Tilsidst kommer Uranus, da gaaer man, som det hedder, ind i Himlen. Neptun — som Planeten desværre tankeløst er bleven døbt — kan jeg ikke faa med ind i Beregningen, fordi jeg ikke tør kalde den ved dens rette Navn: Eros. Ellers skulde jeg paavise, hvorledes Slutningen kjæder sig til Begyndelsen, hvorledes nemlig Eros staaer i en hemmelig Sammenhæng med Døden, i Kraft af hvilken Orkus ej blot er den Tagende, men ogsaa den Givende, og Døden Livets store Reservoir. Derfra, fra Orkus, kommer Alt, og der har allerede Alle været, som nu leve. Var vi kun istand til at forstaa Taskenspillerfiffet, vilde Alt være klart.

Andrea.

Af George Vautier.

I.

Da jeg var kommet til Theatret, begav jeg mig op paa Scenen og hen til Andreas Paaklædningsværelse. Først efter en lang Parlamenteren blev jeg indladt. Jeg fik strax Øje paa Belloni, der allerede fuldt paaklædt, pyntet og smykket figurerede foran Spejlet, vendte og drejede sig, betragtede med

---

*) Det menneskelige Liv kan man egenlig hverken kalde langt eller kort; thi i Virkeligheden er det den Maalestok, hvorefter vi bestemme alle andre Tidslængder. I Veda angives den naturlige Levetid til hundrede Aar. Jeg troer med Rette; thi jeg har lagt Mærke til, at kun de, der have overskredet det 90. Aar, gaa ind til Euthanasien, det vil sige dø uden nogensomhelst Sygdom, uden Apoplexi, uden Krampe, uden Rallen, ja undertiden uden at blegne, som oftest siddende og lige efter Maaltidet — ja i Grunden dø de ikke, men ophøre kun at leve. I en hvilkensomhelst tidligere Alder dør man blot af Sygdom ɔ: før Tiden. Det Gl. Test. (Salme 90,10) sætter den menneskelige Levetid til 70 Aar og naar det kommer højt til 80, og hvad der betyder mere, Herodot siger det samme (I, 32 og III, 22). Men det er falsk og kun Resultatet af en raa og overfladisk Opfattelse af den daglige Erfaring. Naar nemlig den naturlige Levetid var 70—80 Aar, maatte Folk dø af Alderdom mellem det 70. og 80. Aar. Dette er dog ingenlunde Tilfældet, de dø ligesom de Yngre af Sygdom. Sygdom er imidlertid en virkelig Abnormitet, følgelig er det ikke den naturlige Ende. Først mellem det 90. og 100. Aar dø Menneskene i Reglen af Alderdom, uden Sygdom, uden Dødskamp, uden Rallen, uden Krampe, undertiden uden at blegne; dette er nemlig Euthanasi. Derfor har ogsaa Veda Ret, der sætter den naturlige Levetid til 100 Aar.

*) De mangfoldige senere hertil opdagede Planetoider er en ny Historie, hvorom jeg ikke vil vide noget. Jeg gjør derfor med dem, som de filosofiske Professorer gjøre med mig: jeg ignorerer dem, fordi de ikke passe i mit Kram.

et yderligt Velbehag sin Atlaskesvams, sin galonnerede Kappe og sine velskabte, i kjødfarvede Tricots klædte Ben. Jeg kunde ikke lade være at se lidt gnaven ud; han paa sin Side tilkastede mig et Blik, hvori der paa engang malede sig Overraskelse og Utilfredshed. Andrea sad foran sit Toiletbord og stak Roser i sine tykke, sorte Fletninger. Hun rakte mig skjødesløst Haanden med de Ord:

„Hvad for noget, kjære Doktor, før Forestillingen? Hvad er der dog paafærde? Havde ikke min Pyntekone gjenkjendt Deres Stemme, saa var De ikke kommet ind, thi vi troede, at det var en eller anden paatrængende Person, der benyttede sig af Deres Navn."

„Forstyrrer jeg Dem? Tilgiv min Dristighed, men jeg har idag ved Bordet i Klubben hørt Noget, som det har forekommet mig nødvendigt at meddele Dem saa snart som muligt."

„Tal, jeg er lutter Øre."

Da Belloni saae, at jeg ikke gjorde Mine til at tale, bestemte han sig, skjøndt øjensynlig højst ugjerne, til at forsvinde. Han saae meget fornærmet ud, lagde Haanden paa sit Kaardefæste som ægte Theaterhelt og foretog et Tilbagetog med hele en Primotenors yndefulde Bevægelser. Jeg smilede.

„Det er altsaa en Statshemmelighed, sagde Andrea i en lidt bitter Tone. Hvorfor tvinger De Belloni til at gaa sin Vej? De er altid saa ubehagelig imod ham, viser ham altid en højst aparte Antipathi."

„Mindre aparte end den Sympathi, De nærer for ham."

„Hvad mener De med det? Jeg haaber da ikke, at De troer, han er min Elsker?"

„Vorherre bevare's, kjære Andrea, jeg veed nok, at De har en langt bedre Smag . . ."

„Naa godt, saa skal jeg ikke spørge videre; men jeg forsikrer Dem, at De er uretfærdig imod den stakkels Fyr. Han er, det indrømmer jeg, hverken smuk eller intelligent eller nogen udmærket Kunstner . . ."

„Jeg finder ham nu utaalelig."

„Godt, jeg skal gjerne indrømme Dem, at han er styg, dum og talentløs, er De saa tilfreds?"

„Fuldkommen."

„Men jeg har i ham fundet en fortræffelig Kammerat, skikkelig og tjenstvillig, og De kjender alt for meget til vor Verden for ikke at vide, hvilken Pris man der sætter paa et oprigtigt Venskab. Han er mig inderlig hengiven og . . ."

„Ja lad os nu lade Belloni fare; vi bliver dog aldrig enige med Hensyn til ham. Vi har andre alvorlige Sager at snakke om."

„Og det er?"

„Marquien gifter sig."

Jeg havde ventet, at denne Efterretning skulde have bragt hende ud af Fatning; hun svarede mig imidlertid i den roligste Tone af Verden: „Det veed jeg," og da min Forbauselse gjorde mig stum, tilføjede hun med tvungen Ligegyldighed: „Han gifter sig i Løbet af de første fjorten Dage. Han ægter en Datter af en af hans Naboer, Grev de Meauchamp; det er Slutningen paa en Idyl, der nu snart i et Aars Tid har givet alle følsomme Sjæle paa Egnen nok at tale om. Hun er blond som den modne Sæd paa Marken og ren som en Lilie: jo, det er en komplet Engel!"

Hun endte disse Ord med et højt Latterudbrud, men strax efter antog hun atter en alvorlig Mine og sagde: „De gjør store Øjne og spørger upaatvivlelig, hvem det er, der har givet mig saa god Besked. Kan De ikke gjætte det? For en Uges Tid siden havde jeg Besøg af den tro Thénard, sidste, uigjenkalgelig sidste Besøg, det har han nu gjentaget hundrede Gange for mig. Han kom som formelig Ambassadeur for at notificere mig dette Giftermaal."

„Og i hvilken Hensigt?"

„For at sætte mig Kniven paa Struben for sidste Gang."

„Med Hensyn til Roland?"

„Ja naturligvis. Da Marquien besluttede at gifte sig, havde han ikke troet aldeles at kunne sætte sine faderlige Hensigter til Side, han vilde anerkjende Roland og betragte ham som det ældste af sine legitime Børn og lod mig saa for sidste Gang anmode om at afstaa ham."

„Alt det har De jo ikke fortalt mig et eneste Ord af."

„Hvis jeg havde talt til Dem derom, vilde De bare have kjedet mig med Deres lange Prædikener."

„Hvilket vil sige saa meget som, at De vedbliver Deres haardnakkede Vægring og at De atter har sagt Nej, uden at spørge Deres Venner til Raads, ikke sandt?"

„Fuldstændig rigtig."

„Jeg har undskyldt Dem saa længe, De havde kunnet bevare en Smule Haab om, at Marquien skulde ville bestemme sig til en eller anden Dag at tage, som De udtrykte Dem, Moderen for at faa Barnet. Men nu, da han gifter sig, da han for hele Livet giver sit Hjerte hen til en anden Kvinde, dette Hjerte, som engang har været Deres, og den Titel, som De har eftertragtet, saa spørger jeg Dem, hvad det da er, De venter Dem af Deres Afflag paa Marquiens Forlangende?"

„Intet."

Jeg taug; jeg vidste, at hun besad en Jernvillie og at jeg blot vilde spilde mine Kræfter til ingen Verdens Nytte, dersom jeg vilde forsøge paa at faa Bugt med denne Villie. Jeg kjendte til de mindste Enkeltheder hele denne Historie, hvori jeg endogsaa havde spillet en vis Rolle; jeg var ikke uvidende om, at der under Andreas uforklarlige Trods og Uvillie til at gaa ind paa Marquiens Anmodninger laa noget Andet og Mere end en blot almindelig Ærgjerrighed, at den skrev sig fra en egen Lyst til at faa Hævn, fra en Higen efter at faa Erstatning for et langt Tidsrum, tilbragt i Ensomhed og Forladthed.

Her i dette samme lille Paaklædningsværelse havde jeg paa et andet Tidspunkt af hendes Liv tidt og mange Gange set Marquien for hendes Fødder, ødslende paa hende de ømmeste Kjælenavne og forsikrende hende om sin fulde og udelte Kjærlighed. Han elskede hende med hele et af Kjærligheden hidtil uberørt Hjertes Lidenskab. Hun havde bragt ham som Offer sit uplettede Rygte, mere paa Grund af hans Lidenskabs ridderlige Naivetet end blændet af den Formue, han havde lagt for hendes Fod. Et Barns Fødsel havde knyttet det Baand endnu fastere, der bandt dem sammen. Da havde Marquien selv stillet hende den Marquisekrone i Udsigt, som han med sit loyale Hjerte til Trods for alle Fordomme troede at burde fæste om den Kvindes Tinding, der havde skjænket ham en Søn. Det blev kun en kort Drøm. Just i det Øjeblik, da Drømmen stod paa Nippet til at blive til Virkelighed, havde en sørgelig Opdagelse, hvortil skinsyg Ondskab og navnløs Misundelse havde givet Stødet, paa en brutal Maade mindet ham om, at man tidlig eller silde opdager en Fod af Ler hos Theaterprindsesserne. Det havde for ham været en frygtelig Opvaagnen. Haardt skuffet i sine Illusioner, pint af Sorg over sin tabte Lykke og opfyldt af Vrede og Forbitrelse imod denne Kvinde, hvis Utroskab havde

ødelagt hans skjønneste Forhaabninger, havde Marquien vendt sin fordums Kjærlighed om til et uforsonligt Had. Han var ikke Mand for at elske eller foragte halvt: han havde givet sig Hadet helt ivold som han tidligere havde været helt betaget af Kjærligheden. Ubehændigt indledede Forsøg af fælles Venner, som havde troet til Gunst for den Skyldige at burde anføre formildende Omstændigheder, havde kun gjort Ondt værre og kun bidraget til end yderligere at udvide den gabende Afgrund, der saa pludselig havde aabnet sig; Marquien havde forladt Paris og havde begivet sig med sin Sorg og sit Had til sit Fædrenegods, paa hvis gamle Herresæde han siden den Tid havde ført en yderst ensom Tilværelse.

Tanken paa hans Søn, hvem han først syntes ganske at have glemt, var imidlertig snart atter opdukket i hans Hjerte, hvor den inderlige Kjærlighed, han i de lykkelige Dage havde følt for ham, saa pludselig var bleven udslukt. Da havde den trofaste Thénard for første Gang paataget sig en Mellemmands Skikkelse og havde paa Marquiens Vegne stillet en Formue og et Navn i Udsigt for Drengen, men til vor store Forbauselse havde Andrea kort og godt nægtet at gaa ind paa Marquiens Forslag i saa Henseende. Langt fra at tabe Modet ved dette bestemte Afslag, havde Marquien just derved følt sig bestyrket i sit Forsæt og havde gjentaget sit Forlangende, hvori vi kun saae en i Ørkesløsheden undfangen Grille, men han derimod Opfyldelsen af en bestemt Pligt, paabudt af Nødvendigheden af at unddrage Barnet de Farer, for hvilke en forsømt Opdragelse vilde kunne udsætte det, de slette Exempler og de fordærvelige Lærdomme, som det vilde kunne erhverve sig i en Verden, som han foragtede og hvis daarlige Sider i dette Øjeblik stode for ham i det sorteste Mørke. En simpel Anerkjendelse af Barnet vilde ikke have været ham tilstrækkelig; han brød sig kun lidet om at sikre Drengen en hæderlig, sorgfri Fremtid, naar han ikke helt og holdent blev den, der tog sig af hans Ungdomsopdragelse, naar han ikke fik ham fuldstændig for sig selv og unddraget enhversomhelst Indflydelse fra Moderens Side. Der laa heri en aabenbar Mistillid til Andrea, som ikke kunde Andet end krænke hende dybt, men den haardnakkede Modstand, hvormed hun havde mødt Marquiens Planer med Hensyn til Drengen, havde ogsaa lagt tilstrækkelig tydelig for Dagen de Følelser af Vrede og Hævn, hvoraf hun var besjælet ligeoverfor ham. En halv Snes Gange havde Thénard indfundet sig med Budskab fra Marquien og med Forslag angaaende den bevidste Sag; en halv Snes Gange havde hun svaret ham i en yderst fornærmet Tone, at hun aldrig nogensinde vilde udlevere sin Dreng til Marquien før i det Øjeblik, da hun var blevet lovformelig viet til ham.

Naar hun benyttede sig af Ordet udlevere, var det ikke nogen tom Talemaade; hun havde ladet Drengen forsvinde, hvad enten nu Grunden hertil var den, at hun vilde undgaa alle Overtalelser fra hendes Venners Side, der alle raadede hende til at give efter, eller fordi hun frygtede en mulig Bortførelse eller endelig i den Hensigt at styrke sin engang fattede Beslutning og give sine Planer og Hensigter et nyt Vaaben i Hænde. Nok er det, Drengen var borte. Hvor skjulte hun ham? I hvis Hænder havde hun betroet ham? Ingen vidste det, og hun havde altid ligeoverfor vore gjentagne og indtrængende Forespørgsler iagttaget en haardnakket Taushed. De hemmelige Efterforskninger, som Marquien havde ladet anstille, vare forblevne ganske uden Resultat, og selv havde han efterhaanden tabt Modet. Forunderlige Mangel paa Forudseenhed! Hun havde vist sig ubekymret med Hensyn til Fremtiden og handlet dobbelt uklogt saavel hvad hende selv som hvad hendes Søn angik, siden Partiet nu i dobbelt Henseende var tabt.

„Naa, Doktor, hvad tænker De paa? Nu har De ikke sagt et eneste Ord snart i hele ti Minutter."

Hendes Paaklædning var fuldt færdig; hun havde just i dette Øjeblik øverst paa sin høje Frisure fæstet en Krone, hvis falske Ædelstene glimrede og straalede i Lysenes flimrende Skjær, og Pyntekonen lagde om hendes Skuldre en vid Purpurkaabe, foret med Hermelin, og bredte den ud over Slæbet paa hendes guldbaldyrede Robe. Hun blev øjensynlig overrasket ved i mit Blik at spore Udtrykket af en vis Beundring, thi der gik et triumferende Smil over hendes Ansigt, idet hun sagde:

„Troer De maaske ikke, at jeg kan være Marquise ligesaa godt som enhver Anden?"

„Marquise? De er jo Dronning, trefold Dronning, baade ved Deres Skjønhed, Deres Talent og den Lykke, De gjør."

„Hvem taler her om Theatret? De troer ved en grov Smiger at kunne unddrage Dem fra at svare paa mit Spørgsmaal. De er altsaa af samme Mening som Marquien? De finder altsaa, at jeg ikke er af den Art Kvinder, af hvem man kan gjøre rigtige Marquiser, ikke sandt?"

„Det har jeg ikke sagt."

„Aa, forsvar Dem blot ikke ... Hvem veed? Maaske er det sandt. Og dog, hvad besidde de fremfor os, disse Kvinder, hvad har de, som vi ikke have, vi, der bære Kroner af Guldpapir? Er de maaske smukkere, intelligentere, eller forstaae de bedre den Kunst at elske?"

Hun afbrød sig selv for at sige et Par Ord til Pyntekonen. Samtalen havde taget en saa delikat Vending, at jeg benyttede mig af hendes Distraktion til ikke at svare paa hendes Spørgsmaal. Hun tog atter til Orde, fortsættende den Tankegang, der aabenbart optog hende saa stærkt i Øjeblikket: „Aa, jeg var ingen Hustru for ham, den Ridder uden Frygt og Dadel. Han har endelig fundet det rene, uplettede Væsen, som vil skabe hans Lykke ... han vil blive lykkelig, rigtig lykkelig . . . lad ham blot det."

Hun var i en ophidset Sindsstemning. Disse Sarkasmer, der udtaltes hurtig og i en bitter Tone, vare tydelig nok Beviser paa, at der indenfor den Ligegyldighedens Maske, som hun i sin saarede Forfængelighed bar til Skue, laae baade Ærgrelse og bitter Skuffelse. Denne Slutning paa Romanen med Marquien burde ikke være kommet overraskende for hende; der var en vis Naivetet i den Illusion, der indtil nu havde holdt Liv i det Haab, hvori hun havde vugget sig. Hvilke Tanker man imidlertid vilde gjøre sig derom, saa var det et haardt Slag, der havde ramt hende. Jeg følte mit Hjerte en Smule bevæget af Medlidenhed, og jeg hørte uden at sige et Ord paa de spottende Udtryk, i hvilke hun udtalte sig om sin fordums Elskers Idyl. — „Et rent lille Hyrdedrama, opført under Akkompagnement af Skalmejer og smaa hvide, brægende Faar . . . De gifter sig, bliver lykkelige, faaer en hel Bunke Børn med skjønne Sjæle som Fa'er og Mo'er . . . for de har nogle mageløse Sjæle! Thénard har givet mig en rørende Skildring; han var lige ved at græde, og jeg havde heller ikke langt til Vandet . . . Phyllis har villet gjøre sin Chloë en komplet Tilstaaelse; med Fare for at besudle hendes jomfruelige Renhed har han afgivet en Beretning om vort Forhold, om Bruddet imellem os . . . Hun rødmede kydsk, tænk bare, men mageløs ædel har hun vist sig;

hun har selv været Anledningen til det sidste Forsøg hos mig; hun har henrykket sin Helt ved at erklære sig rede til at være Moder for Roland . . ."

Hun sagde dette i en spottende Tone, der irriterede mig. „Veed De vel," sagde jeg en Smule uforsigtig, „at det var Noget, som ikke enhver almindelig Kvinde vilde have gjort?"

Jeg skulde hellere have tiet stille. Hun afbrød mig kort med de Ord: — „De ogsaa? De stiller Dem altsaa ganske paa samme Side som Thénard, der i en højst indigneret Tone bebrejdede mig, at jeg ikke blev rørt over denne ophøjede Ædelmodighed og ikke ydmygeligt kyssede den Haand, der slog mig?"

„Saa sagte, kjære Barn, jeg tager aldeles ikke noget Parti. Det gjør mig blot ondt at høre Dem tale med en saadan Bitterhed; andre end jeg vilde kunne tro, at De i Virkeligheden sørgede over, hvad der var skeet."

„De har Ret," sagde hun efter et Øjebliks Betænkning i en mildere Tone, „der er altfor mange Mennesker her, som vilde kunne finde Fornøjelse i . . . De bebrejder mig altsaa bestemt, at jeg . . ."

„Har afslaaet at modtage et Tilbud, som vilde sikre Deres Søn et glimrende Navn og en betydelig Formue? Ja, og det nu mere end nogensinde, siden det nu er for sent."

Hun gjorde et stolt Kast med Hovedet og sagde rolig og smilende: „Nu vel, jeg beklager intet, thi jeg har forsvaret mig imod en Ydmygelse. Roland bliver kun Andreas Søn og ingen Andens, saameget desto værre!"

„Og De bliver ikke Marquise."

„Saameget desto bedre maaske, thi dette Menneske foragter mig nu ligesaa dybt som han før har elsket mig højt . . ."

Der bankedes tre Slag paa Døren. „Vi begynder!" lød Regisseurens Stemme. Lykkelig over at kunne slippe for Fortsættelsen af en Samtale, der unægtelig undertiden faldt lidt vanskelig, trak jeg mig tilbage under Paaskud af, at min Stilling som Theaterlæge forpligtede mig til at være tilstede paa Skuepladsen allerede fra Stykkets Begyndelse. Jeg satte mig paa min Plads; Orkestret begyndte paa Ouverturen, men jeg hørte intet af Musiken, der dog var en af mine Yndlingskompositioner: mine Tanker vare helt og holdent optagne af den Samtale, jeg nys havde havt med Andrea. Jeg følte mig knyttet til hende ved et oprigtigt Venskabs Baand, der vare styrkede ved et længere Bekjendtskab og ved den Interesse, man altid maa føle for den, der i Theaterverdenen med dens saa usande og forlorne Præg lægger en original og aaben Karakter for Dagen; jeg havde været Vidne til og selv havt min Andel i den Lykke, hun havde gjort, ligefra hun forlod Konservatoriets Bænke; jeg var ved min Stilling blevet hendes Sorgers og Glæders Fortrolige; skjøndt jeg tidt og mange Gange havde givet hende Raad, uden at hun havde fulgt dem, saa tænkte jeg dog ikke paa at bebrejde hende, at hun kun havde handlet efter sit eget Hoved, ja jeg drev endogsaa Svagheden saavidt, at jeg paa faderlig Vis søgte at undskylde hendes Fejl. Ak, jeg havde været meget svag!

Vedholdende Klap og Bravoraab, der lød efter at Orkestrets sidste Toner vare døde hen, vækkede mig af mine Drømmerier. Jeg tog mig sammen: „Nu nok med det, lad os nu høre Musik," sagde jeg til mig selv. Violinerne intonerede langsomt Introduktionen, Kapelmesteren stod med hævet Taktstok og trykkede ivrig paa Knappen til det elektriske Ringeapparat, der skulde give Signal til at Tæppet kunde gaa op, men Tæppet rørte sig ikke. Nogle Minuter forløb saaledes; en utaalmodig Mumlen bølgede igjennem Publikum, man rejste sig op fra sine Pladser paa Gulvet og der hviskedes og tiskedes rundt om i Logerne. Maskinmæssigt saae jeg henimod den lille Dør, gjennem hvilken man kom op paa Scenen, og saae da i Halvmørket en af Kontrolleurerne derfra give mig et Tegn. Jeg rejste mig og gik, medens mine Sidemænd, der vare vante hertil og vidste, hvad det betydede, hviskede indbyrdes: „Der er En, der er blevet syg."

I det Øjeblik, da jeg var kommet igjennem Rækken, gik Tæppet helt op, og jeg saae Regisseuren komme frem i sorte Klæder, bukke de reglementerede tre Gange til Højre, Venstre og ligeud og berede sig til at gjøre Publikum en Meddelelse. Tilfældet maatte altsaa være alvorligt, siden man ikke engang ventede paa min Erklæring. Da jeg satte Foden paa Scenen løb jeg lige paa Chefen, der med et højst misfornøjet Ansigt sagde til mig: „Gaa op og se til Andrea!"

Altsaa Andrea! Hvad var der dog hændet? Til min store Overraskelse fandt jeg hende, da jeg traadte ind i hendes Paaklædningsværelse, alene, staaende midt paa Gulvet og iſærd med at tage sit Theaterkostume af. Hun lagde Fingeren paa Læberne for at paabyde mig Taushed og bad mig med sagte Stemme at skyde Slaaen for Døren, for at Ingen skulde kunne komme ind.

„De fejler altsaa ikke noget?"

„Nej; men der er Nyt."

Hun tog et Visitkort, der laa paa hendes Toiletbord, og rakte mig det med en vis tragisk Gestus. Jeg læste: Baron Emmanuel Thénard og derunder nogle Ord, skrevne med Blyant og indeholdende en Anmodning om, at han øjeblikkelig maatte faae hende i Tale angaaende en Sag af den højeste Vigtighed og af den mest paatrængende Natur.

Jeg saae spørgende paa hende, og i en febrilsk Tone gav hun mig en kort Forklaring.

„I samme Øjeblik, som De forlod mit Værelse, blev dette Kort bragt mig. Jeg nægtede først at tage imod ham; men Thénard trængte saa stærkt paa, at jeg gav efter . . . Tænk Dem, hvilket Tordenslag! Marquien er i Morges styrtet med Hesten, og han har kun nogle faa Timer at leve i."

„Hvad er det, De siger?"

„Sandhed, og hør nu videre. Da han ved, hvorledes det er fat med ham, har han villet legitimere Roland; han samtykker i Alt og vil ægte mig paa sit Dødsleje."

Hun gav mig ikke Tid til at spørge om nærmere Enkeltheder. — „Thénard gik sin Vej strax for ikke at give Anledning til nogen Mistanke. Han venter mig paa Banegaarden; Toget gaaer til Hantières om tre Kvarter; der er ikke et Minut at spilde . . . Jeg har ladt som om jeg besvimede — De maa erklære, at jeg er syg, meget syg, ude af Stand til at spille, og at jeg strax maa tage hjem . . ."

„Der forlanger De noget meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt af mig, kjære Andrea. Jeg kan ikke ret godt gjøre mig til Medskyldig i et Falsum, som vil sætte den Direktion, der er min og Deres Foresatte, i en højst ubehagelig Situation ved at tvinge den til at indstille Forestillingen og give Publikum deres Penge tilbage."

Hun taug i nogle Sekunder: „Mariani kan min Rolle; hun er nær ved at døe af Lyst efter at faa den fra mig. Lad hende tage den!"

„Mariani!" —

„Ih, hvad bryder jeg mig i et Øjeblik som dette om

en Rivalinde gjør Lykke? Bliver jeg maaske ikke Marquise, fornem Dame?"

Jeg gik og foreslog Direktøren at lade Mariani overtage Andreas Rolle, og han blev henrykt; Mariani havde meget varme Beundrere og man havde allerede i længere Tid gjort alle mulige Anstrengelser for at faae hende pousseret frem; hun var naturligvis strax rede, og der behøvedes intet andet end en Smule Tid til at skifte Dragt i. Da jeg kom tilbage til Andreas Værelse, var hun færdig til at tage afsted. „De tager med mig", sagde hun, „og ledsager mig til Hantières."

„Til Hantières?"

„Til Hantières."

„Det er vel Deres Spøg?"

„Vil De da, at jeg skal tage alene dertil? Husk, at jeg der vil være omgivet af lutter Fjender, at jeg trænger til en Allieret, til en Raadgiver . . ."

„Det er mig virkelig umuligt."

„De kan være i Paris igjen imorgen tidlig."

„Endnu engang, jeg kan ikke."

„Ja men, jeg vil, at De skal, hører De . . . Jeg beder, jeg bønfalder Dem derom," sagde hun og foldede Hænderne.

Jeg troer, at jeg havde holdt Stand, dersom jeg ikke i samme Øjeblik havde hørt Bellonis Stemme, der forlangte at komme ind.

„Hvis De vedbliver at sige Nej", sagde hun i en lidt ondskabsfuld Tone, „lukker jeg op for ham, og saa skal han gjøre mig den Tjeneste, som De nægter at bevise mig."

„Godt, jeg tager med Dem."

„Tak!"

Det staaer endnu for mig som en Gaade, hvorledes det gik til, at jeg saa let lod mig lokke ind paa dette Eventyr. Jeg var dog langt ude over den Alder, i hvilken man giver efter for den Fristelse, det Uforudsete og det Usædvanlige udøver. Sagen var, troer jeg, at jeg lod mig blænde af Begivenhedernes romantiske Udvikling, som syntes at love mig en pikant Adspredelse, der for en kort Tid kunde bringe lidt Afvexling ind i mit ensformige Liv; maaske gav jeg kun efter for den Interesse, jeg nærede for de Paagjældende, eller for Nysgjerrigheden eller for en vis Forudfølelse af den Rolle, jeg skulde komme til at spille eller for jeg ved ikke hvad. Faktum er, at jeg samtykkede, som om den Udflugt, der foresloges mig, havde været den simpleste og naturligste Ting af Verden.

Jeg fik i en Fart, dog ikke uden adskillige Vanskeligheder opsat en i meget lærde Udtryk affattet Erklæring om, at Andrea pludselig var bleven angrebet af et ligesaa alvorligt som mystisk Sygdomstilfælde, der gjorde hende det absolut umuligt at synge. Hendes Skuespillertalent, som de dygtigste Kritikere aldrig rigtig vilde tro paa for saa meget desto varmere at lovprise hendes Talent som Sangerinde, gav sig et fortræffeligt Vidnesbyrd, da hun skulde forlade Theatret udsat for alle de nysgjerrige og mistænksomme Blikke, hvormed hele det i Kulisserne forsamlede Theaterpersonale ledsagede hende. Med lukkede Øjne, med Hovedet skjødesløst støttet mod min Skulder og med vaklende Fjed skred hun igjennem Skaren og vakte dyb Medlidenhed; jeg kunde ikke lade være ganske sagte at sige til hende: „Bravo, Andrea! Godt spillet!"

Jeg vilde kun vanskelig have kunnet gjennemføre min Rolle til Enden, dersom den ikke havde skaffet mig den Fornøjelse paa en temmelig barsk Maade at skaffe mig af med Belloni, der hvad enten det nu var af Mistænksomhed eller af virkelig Interesse, ikke vilde forlade os. Andrea var altfor optaget af den Komedie, hun spillede, til at lægge Mærke til, hvad der foregik om os. Endelig naaede vi Udgangsdøren. En Fiacre blev raabt an. Jeg satte mig i den sammen med Andrea og nævnede hendes Adresse med høj Røst. Da vi vare drejede om Hjørnet, gave vi Kudsken Ordre til at tage en anden Retning og lovede ham en Louisd'or i Drikkepenge, dersom han kom tidsnok til Banegaarden. Han kom tidsnok.

Da vi stod ud af Vognen, fik vi Øje paa Thénard, som med et ængsteligt Udtryk i sit Ansigt stod ved Indgangen til Forhallen og spejdede forventningsfuld ud efter de ankommende Rejsende. Han kjendte mig ikke strax og saae noget overrasket ud, da jeg stod ud af Vognen. Andrea forestillede mig for ham: „En af mine Venner, Dr. Halbot, hvem De vist, saavidt jeg erindrer, tidligere har truffet hos mig og som er saa god at ville ledsage mig . . . Der er vel intet upassende heri, vel?"

Han svarede ikke strax; den kolde Hilsen, han sendte mig, viste tydelig nok, at han ikke var rigtig paa det Rene med sine Tanker med Hensyn til mig som Andreas Ledsager eller vel snarere, at han ikke syntes om, at jeg tog med hende; han bukkede dog for hende som Tegn paa, at han ingen Indvendinger vilde gjøre. Der var iøvrigt ingen Tid at spilde paa Komplimenter. I samme Øjeblik som vi traadte ind i Ventesalen kom Andreas Kammerjomfru forpustet løbende og leverede hende en Pakke med Seglgarn ombundne Papirer.

„Hvad er det?" spurgte jeg.

„Mine Papirer. Jeg sendte strax Justine efter dem."

„De laa altsaa fremme?"

Hun smilede: „Jeg samlede dem sammen omtrent da Roland blev født og da Marquien for første Gang talte om Ægteskab. Jeg har holdt dem rede siden den Tid," og i en sagtere Tone tilføjede hun: „Der var noget, der sagde mig, at jeg engang vilde faa Brug for dem, og at jeg alligevel vilde blive Marquise."

Fortsættes.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

VIII.

Joh. Georg Fischer.

Mens Sjælen end i Legemet boer,
Og ej er endt mit Jordlivs Færden,
Ret aldrig paa en Gud jeg troer,
Som man har adskilt fra hans Verden.

Fischer er født den 25. Oktober 1816 i Landsbyen Groß=Süssen i Württemberg og fik som Dreng kun den tarvelige Undervisning, der kunde erholdes i hans Fødeby, men blev dog paa Grund af sine lovende Evner bestemt til Skolelærerstanden. Efter at have besøgt Seminariet i Eßlingen virkede han ogsaa flere Aar som Landsbyskolelærer; men hans Videlyst og Trang til højere Dannelse tillod ham ikke at slaa sig

til Ro i denne Stilling. Trods mange Besværligheder lykkedes det ham endelig i sit 25. Aar at komme til Universitetet i Tübingen, hvor han med stor Iver kastede sig over naturvidenskabelige og litterairhistoriske Studier. 1846 ansattes han som Professor i Geografi og Historie samt tydsk Sprog og Litteratur ved Overrealskolen i Stuttgart.

Fischer hører uomtvistet til de mest begavede blandt Tydsklands nulevende Lyrikere. Født og opvoxet, som han er, paa Landet og i Almuestanden, blandt hvilken han ogsaa tilbragte en Del af sine Ungdomsaar, fremtræde, som det var at vente, det Folkelige og den umiddelbare Naturfølelse som væsenlige Elementer i en betydelig Del af hans Digte. Uden at kunne kaldes Forsøg i Folkevisens Maneer — de have saaledes ogsaa sjeldent dennes Sangbarhed — ere de dog mer eller mindre prægede og baarne af Folkedigtningens Aand og Tone, ialtfald af dens kjække og livsglade Sider; thi de vemodige Strenge, som ofte klinge saa stærkt og ejendommeligt igjennem i Folkesangen, findes neppe paa Fischers Lyra. Men hans Smaadigte have ofte en saadan Umiddelbarhed og Naivetet, en saa henrivende Ynde og Finhed, et saa sprudlende, forfriskende Væld af Livsglæde, en saa duftende Fylde af Natur- og Elskovsbegejstring, som man sjelden finder Mage til, især i vor Tids Litteratur. I et Par simple Strofer, ja i nogle faa korte Linier formaaer han mangen Gang at lægge en hel rig Stemning, at give den varmeste Følelse et fyldigt Udtryk. Denne Følelsens Varme, ja intensive Glød, kunde man gjerne sige, er vel overhovedet den mest fremtrædende og den mest vindende Egenskab ved Fischers Lyrik. Den gjærer i hver Linie af hans talrige erotiske Digte, den straaler ud fra de lettest henkastede Strofer, ja den undertiden ligesom sprænger den ydre Form, saa at der kommer noget Uklart og Afbrudt i Udtrykket — ligesom det, omvendt, rigtignok ogsaa nu og da kan hænde, at de lette, formskjønne Vers ikke gjemme noget virkeligt poetisk Indtryk, men tabe sig i det rent Ubetydelige.

Ved Siden af disse, for Størstedelen erotiske, Smaadigte staaer der saa en Række Poesier, i hvilke vor Digter — uden dog at gribe til de vanskeligere Kunstformer og uden at opgive sit Fodfæste i den reale Natur — tager et højere ideali Sving og nærmer sig den Schillerske Tankelyrik. Prægede, som de alle ere, af en sund og dybtfølt Trang til at forklare det Jordiske og løfte det op i det Ideelles Sfære, en Stræben efter at aabne Blikket for de højere sædelige Fordringer, tør ialtfald nogle af disse Digte siges at være af en virkelig klassisk Skjønhed og Klarhed. — Ogsaa Fædrelandssange har han sunget, i hvilke han med Begejstring taler Frihedens Sag og forjætter en skjønnere og bedre Fremtid, som „Historiens Aand" skal hidføre, baaren paa Poesiens Vinger.

Fischers episk-lyriske Digte — f. Ex. hans Billeder af Historiens Heltinder — kunne ikke maale sig med hans rent lyriske Produktioner. Den allerede i disse af og til tilstedeværende Haardhed og Uklarhed bliver i hine mere fremtrædende. Allerede Valget af Stof og Situationer viser ofte, at han her ikke er paa sin rette Plads. Hvor det gjælder at udkaste et enkelt Stemningsbillede eller at give den lidenskabelige Følelse Udtryk, der ere disse Digte ofte i høj Grad vellykkede; men at give de historiske Skikkelser Kjød og Blod, at fremmane Begivenhederne i faste og klare Omrids for vort Blik, det mægte deres Forfatters ellers saa rige Evner aabenbart ikke tilfulde.

Fischer udgav først sine Digte i en forholdsvis fremrykket Alder, 1854 (Andet Opl. 1858). Senere er der endnu udkommet fire andre Samlinger under Titlerne: „Neue Gedichte" (1865), „Den deutschen Frauen" (1869), „Aus frischer Luft" (1872), „Neue Lieder" (1876); men de ældste Digte staa for Størstedelen højere i Værd end disse.

Hans Tragedier i Schillers Stil, i hvilke han for det Meste skildrer den katholske Gejstligheds fordærvelige Overmagt, ere delvis i Besiddelse af betydelige Fortrin fremfor Størsteparten af hans Landsmænds samtidige dramatiske Produktioner.

1.

Siden igaar.

Igaar hun lønlig kyssed mig,
Da Solen gik til Hvile;
Et Pust saa sagte listed sig
Igjennem de hviskende Pile.

Hvem skulde have troet, at det
Har vakt en Stormen og Susen, —
Og hendes Kys, saa mildt og let,
En Gjæren og en Brusen,

Som rysted i dæmonisk Lyst
Ved Nat hver Skovens Kæmpe, —
Som i mit elskovshede Bryst
Jeg ej formaaer at dæmpe.

Ved Gry jeg skuer Skovens Pragt, —
Hvi bær' Du den atter saa stille?
O kjendte Du Elskovs berusende Magt,
Af Lykke Du bæve vilde!

2.

Indviet Jordbund.

Hvor twende kysses for første Gang,
Bli'r evig tilbage en Duft og Klang.

Stien brænder, det flimrer af Lys,
Jorden bæver i saligt Gys,

Og Løvet sig udfolder mere let,
Hvor Sommerregnen er falden tæt.

Der straaler en evig duftende Maj;
Som en Helligdag er det, og er det dog ej.

Om Solen end dybt imod Vesten gaaer,
Der synes det dog, som op den staaer.

Og kommer en Moder, i salig Lyst
Hun trykker tættere Barnet til Bryst; —

Thi Alt er besjælet, er Lys og Klang;
Hvor twende kysses for første Gang.

3.

Hvidtjørnen.

Grønne Busk, som din Blomsterpragt
Spejler i Bølgerne klare,
Sommerluft og Solens Magt
Skulle Dig trolig bevare!

Ej, hvor stille dog i dit Skjød
Mellem Tornenes Pile,
Slumrende født i Reden blød
Nyfødte Smaafugle hvile!

Nøgne Flok, snart i drømmende Blund!
Liv, der spire saa lønlig!
Snart som hoppende, pippende Dun!
Smaanæb, der løftes saa bønlig!

Aabn Eders Favn saa duftende, tyst,
Grene, som Reden skjærmer,
Naar mit Barn med bankende Bryst
Undrende hid sig nærmer.

Uforstyrret den stille Pragt
Spejl saa i Bølgerne klare!
Sommerluft og Solens Magt
Skal Eder trolig bevare!

4.

Solhverv.

Solens glødende Straalekrands
Paa Himlens Højeste svæver,
Engen bær' tusinde Farvers Glands,
Og blaanende Bjerget sig hæver.

Jorden bugner i Sommerens Pragt
Med evigt skiftende Fylde,
Var Grændsen ej sat for dens skabende Magt,
Den vilde end mere fremtrylle.

Skoven vugger i Evighedsdrøm
De rige, fyldige Kroner,
Vidt gjennem Verden gaaer der en Strøm
Af usigelig mægtige Toner.

Sangerne kaste de jordiske Baand,
Der end deres Vinger tynge,
Som vilde de, ført af Begejstringens Aand,
Deres Sjæl ud i Luften synge.

Om dine Fjed har Roserne lagt
En glødende, duftende Lænke; —
Hvem vilde i al denne stolte Pragt
Paa de bly Violer vel tænke?

Nu strækker Alt, hvad paa Jorden boer,
Mod Lyset de højeste Ranker,
Frit svæver imellem Himmel og Jord
Menneskets jublende Tanker:

Dit er, o Sjæl, dette Glædens Hav,
Hvori alle Væsener svømme,
Dig Vaaren de tusinde Blomster gav
Og de jordisk-himmelske Drømme!

Uendeligt Blaat og evigt Grønt
Skal Himlen og Jorden bære,
Ved deres Moderbarm rigt og skjønt
skal Du evigt din Ungdom nære! —

Styrk, hellige Sol, mig denne Drøm,
Før din Glands Du i Mørke hyller,
Før andre Egne din gyldne Strøm
Med Varme og Rigdom fylder!

O giv, at aldrig forgjæves jeg
Skal søge dit Blik, det klare,
Lad evigt din skjærmende Naade mig
For Livets Solhverv bevare,

Hvor de tusinde Sange ej høres mer,
Som før saa jublende løde,
Hvor Sjælen med ængstelig Undren ser,
At Alt er vorden saa øde.

Mens Panden smykkes af Rosernes Krands,
Mens i den Elskedes Arme
Mit Blik fortrylles af Lokkernes Glands
Under Kys saa berusende varme —

Paa Livets Vaardag lade Du kun
Mig bejle til Sangens Krone,
Og dø i den dæmrende Morgenstund,
Før jeg synger den sidste Tone!

5.

Trøst i Døden.

Og lukker en Gang jeg mit Øje til,
Da gjør kun min Grav saa dyb, som I vil,
Jeg veed jo, I ingen dybere har
End Jorden, der var mig saa dyrebar,
Veed, at jeg blandt alle de Væsner, den bar,
Mig selv og ej nogen Anden var,
At ingen Anden kan kalde det sit,
Hvad jeg har virket, hvad jeg har stridt.

Og over min Grav bestandig vil
Solen kaste sit Straalespil,
En evig Kjæde skal slynge sig
Af Hjerter, der føle saa frejdigt som jeg,
Saa aldrig det herlige Mod forgaaer,
Hvis Hu kun til det Højeste staaer,
Og aldrig for ædle Ønskers Lyst
Opfyldelsens Kraft i Menneskets Bryst.

Theatrene

Det kgl. Theater. Den komiske Opera „Murmesteren“, som efter 13 Aars Hvile gik over Scenen i ny Indstudering den 23. f. M., var et af de første Arbejder, der gjorde Aubers Navn berømt udenfor Frankrig. Scribe, med hvem han fornylig havde sluttet en sejrrig Alliance, var for tredie Gang, her dog med Delavignes Navn ved Siden, hans heldige og aandsbeslægtede Medarbejder. «Le Maçon», som nu er 55 Aar gammel og et halvt Aar ældre paa Scenen end Boieldieus „Hvide Dame“, nyder endnu almindelig Yndest og ansees for en af de heldigste Repræsentanter for den ægte franske komiske Opera. Udførelsen var i det Hele taget temmelig svag. Kun Hr. Schram, der i Smedens Rolle udfoldede sit rige Lune og underholdt Publikum paa det Bedste, og Fru Hilmer, der ligeledes var meget morsom i den skinsyge unge Enkes Rolle, udfyldte fuldstændig deres Plads, medens de øvrige Rollehavende, lode Mere eller Mindre tilbage at ønske. At Fru Keller som den græske Slavinde Irma sang sit Parti smukt, at Hr. Christoffersen som Mureren skilte sig respektabelt ved sit Sangparti, og at Hr. Brun tog sig godt ud i den elegante Uniform og sang med Smag og Forstand vilde det dog være ubilligt ikke at indrømme. Fru Schønbergs Præstation som Murerens Brud var vistnok den svageste, hvorvel den vocale Del af Rollen fortjener Anerkjendelse.

Efter hele fireogfyrretyve Aars Hvile opførtes i Søndags Holbergs „Den pantsatte Bondedreng“. Det er det første og bliver vel ogsaa det sidste i denne Saison paany indstuderede Holbergske Skuespil. Uvilkaarlig paatrænger sig En det Spørgsmaal: Hvorfor spiller vort Nationaltheater ikke Holberg hyppigere end Tilfældet har været i de senere Saisoner? Der er intet, der berettiger En til at søge Aarsagen i nogen bestemt udpræget Uvillie hos Chefen imod den danske Komedies Skaber; ligger Grunden da i Bevidstheden om, at Theatret for Tiden ikke er istand til at spille ham blot nogenlunde tilfredsstillende, eller ligger den i en Følelse af at vort Publikum er lunkent lige overfor de Holbergske

Stykker og ikke vil indfinde sig til en Holbergforestilling? Det sidste turde være en Fejltagelse, thi Theatret var saa godt som udsolgt i Søndags, Publikum morede sig glimrende og var i det bedst modtagelige Humeur af Verden, og hvad den anden mulige Indvending imod at spille Holberg angaaer, saa afgav ogsaa Søndagsforestillingen adskillige fyldige Beviser paa, at det egenlig heller ikke er saa meget bevendt med den. Et i sine mindste Enkeltheder saa gjennemført komisk Spil som Hr. Olaf Poulsens i Bondedrengens Rolle, Hr. Rosenkildes mageløse Raadsherre og tildels ogsaa Hr. Schrams Vært vidnede noksom om, at Theatret endnu ejer Kunstnere, der kunne spille de Holbergske Stykker og give Rollerne den rette klassiske festivitas — og saa bør Theatret spille dem. Vi ville oprigtig haabe, at det, at „Den pantsatte Bondedreng", der dog hverken kan henregnes blandt Holbergs bedste eller morsomste Stykker, ved sin Opførelse nu gjorde saa afgjort en Lykke, vil give et Stød til, at Theatret vil forunde vor første komiske Forfatter en noget større Plads i sit Repertoire end den, han har indtaget i de sidste Aaringer, og det, selv om man derved vilde blive nødt til at opsætte et eller andet fransk dramatisk Arbejde ad calendas Graecas.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. $2^1/_2$—$3^1/_2$ Efterm. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Foyeren. Portraiter og Karakteristiker, af Edgar Collin. V. Frederik Schwarz. — Menneskelivets forskjellige Aldre, af Arthur Schopenhauer, sluttet. — Andrea, af George Bautier. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver, af Viggo Petersen. VIII. Joh. Georg Fischer. — Theatrene.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 9. Et Dukkehjem.
Mandag 10. Søstrene paa Kinnakullen. Musikalsk Divertissement (**Signora Scrivani**).
Tirsdag 11. Gnisten. Murmesteren.
Onsdag 12. Den pantsatte Bondedreng. Recensenten og Dyret (**Lørdags Abonnement**).
Torsdag 13. Stor Staahej for Ingenting. Musikalsk Divertissement (**Signora Scrivani**).
Fredag 14. Tordenvejr.

Folketheatret.

Idag, Søndag den 9. Maj Kl. 7:

Jeg spiser hos min Moder.

Vaudeville i 1 Akt af **Decourcelles.** Musiken af **H. C. Lumbye**, arrangeret for Orkester af **C. C. Møller.**

(For første Gang:)

Flagermusen.

Operette i 3 Akter af **Johan Strauz.** Texten efter **Meilhac** og **Halevy** ved **Richard Schrøder.**

Forbi omtr. Kl. $10^1/_2$.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Paris,

dets Seværdigheder og Omegn.

Med Vejledning og forudgaaende Rejseoplysninger af **Mélanie Borring.**

Pris indb. 7 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Rudolf Frimodt.

Et Livsbillede af
Harald Stein.

Andet Oplag. Pris med Portrait 1 Kr. 50 Ø., uden do. 1 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

P. G. Philipsens Forlag.

Edvard Brandes:

Dansk Skuespilkunst.

Portraitstudier.

Med Tegninger af **Carl Thomsen.**

Indhold:

M. Wiehe. — Høedt. — Hultmann. — Schram. — J. D. Preisler. — Mantzius. — Fru Sødring. — V. Wiehe. — Fru Hennings. — Bournonville. — A. Rosenkilde. — J. Wiehe. — Phister. — O. Poulsen. — E. Poulsen.

5 Kr. 75 Øre., elegant indb. 8 Kr.

Z. Topelius:

Feltlægens Historier. Andet Bind.

Fra Karl X Gustavs og Karl XI's Tid.

Paa Dansk ved **Fr. W. Horn.**

3 Kr., smukt indb. 4 Kr. 65 Øre.

Første Bind, **Gustav Adolf og Trediveaarskrigen,** faaes i alle Boglader for 2 Kr. 50 Øre, smukt indb. 4 Kr.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

T. Skat Rørdam:

Den kristelige Lære fremstillet i Sammenhæng. Tredie Oplag. 2 Kr. 75 Øre.
Historisk Oplysning om den hellige Skrift. Anden Udgave. 1 Kr. 50 Øre.
Tidens Alvor. Et Foredrag. 50 Øre.
Ret og Frihed. Et Foredrag. 50 Øre.
Arbejde og Taksigelse. To Foredrag. 60 Ø.
Det er godt at haabe. Et Foredrag. 50 Ø.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 9. Maj.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 9, 10.30 Fm.; 12.15, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 9.45, 11.15 Fm.; 1, 2, 4, 6, 8 og 9.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 411.

Den 16. Maj 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter.

Meddelelser af hendes Brevskuffe.*)

VI.

I den første Afdeling af disse Meddelelser af Fru Rahbeks Brevefterladenskab, der omhandler sammes ældre Afsnit, danner Korrespondancen med Mynster Midtpunktet. Efter hans Forflyttelse til Kjøbenhavn ophørte, som bemærket, hendes stadige Brevforbindelse med denne hendes faderlige Ven og Hjertes Fortrolige, og den indskrænkedes til gjensidige Henvendelser ved Fødselsdage og Tildragelser i Familielivet. Kammas Trang til stadigt Arbejde ved Skrivebordet søgte andre Venner, som hun kunde underholde med Brevstof, og som satte en Ære og Glæde i at vexle Tanker med den aandrige Dame og trofaste Veninde. Hun fandt ikke mere nogen Mynster, og maatte stundom, som hos Poul Møller, banke paa forgjæves, men der indtraadte aldrig Dyrtid i hendes Korrespondance. Et Særkjende ved denne senere Periode af hendes Brevvexling er dens Udbredelse til videre Kredse; hun skriver til og modtager Breve fra mange forskjellige Sider, fra saa mange, at der næsten ikke findes et bekjendt Navn i Kjøbenhavn paa hin Tid, som ikke findes under et Brev i Kammas Skuffe. Ved en Meddelelse som denne nødes man derfor til at gjøre et meget indskrænket Udvalg. Ved Valget kunne vi imidlertid benytte os saa at sige af hendes eget Vink, idet hun har efterladt visse Samlinger ordnede og sondrede fra den øvrige Masse, naturligvis alene til sit eget Behov.

*) Se „Nær og Fjern“ Nr. 365—68.

Det første Brevskifte, vi møde fra denne Tid, er med E. C. Werlauff. Skjøndt hverken udmærket ved Talrighed eller ved Indhold — de kaste dog Lys over Kammas Interesser og aandelige Sysselsættelser — bør disse Breve medtages for Korrespondentens Skyld og fordi Modtagerinden har vist sin Omhu i deres Bevaring: de fandtes tilrettelagte efter Dato og ombundne med et sirligt Silkebaand, knyttet af hendes egen Haand. Werlauff var en stille, alvorlig Lærd, med et vist sørgmodigt Præg over sit Væsen; til sit Valgsprog som hvid Ridder tog han i sin sidste Levetid det bekjendte Vers af Ovids tristia: bene qui latuit, bene vixit. Han skrev vel Kommentarer til Holbergs Komedier, men om han følte sig tiltrukken af deres rige Komik, om han ikke fængsledes alene af deres Betydning som kulturhistorisk Kilde, det er et Spørgsmaal. Hans Valgsprog som Videnskabsmand var det bevingede Ord af Spinoza: res humanas nec ridere nec lugere, nec admirari nec despicere, sed intelligere, som han i et Brev til Historieforskeren Justitiarius Berg i Kristiania siger „temmelig at have gjordt sig til Regel“; derfor kommenterede han grundig over Herman v. Bremenfeldts Tællen til Tyve i den huslige Scene, men har maaske neppe havt et Smil tilovers for Kandestøberen, der tager sin Tilflugt til den politiske Stokfisk, da han faaer et Ørefigen af Konen. Men Werlauffs ædru og sanddru Ord fandt en opmærksom Tilhørerinde i den alsidige Kamma, ihvorvel hun ellers nok holdt af at andre Strenge ansloges: hun forstod godt at føje sig efter denne særegne Ven, som hun med Takt

lod staa udenfor Reglen, at Enhver skulde have sit Bakkehusnavn. Werlauff hed aldrig Andet end Werlauff, hvilket man har anført som en Mærkelighed.

Naar Werlauff blev bekjendt paa Bakkehuset, kan jeg ikke sige bestemt, men han havde længe været det, da han i 1816 blev gift med Stephen Hegers ældste Datter og saaledes besvogredes med Rahbeks. Et af hans tidligste Breve er fra 1808. Det var omtrent paa denne Tid, at Kamma begyndte sine Studier af de sydeuropæiske Sprog. Hun henvendte sig til Werlauff, der paa Grund af sin Stilling ved det kongelige Bibliothek i vid Udstrækning kunde meddele litteraire Oplysninger, og bad ham skaffe sig spanske og portugisiske Digterværker; men ved Siden heraf tog hun ogsaa sin Tilflugt til ham, naar hun sattes i Forlegenhed af et eller andet oldnordisk Citat. Hun lærte aldrig den danske Tunges Stammesprog og synes med al sin Sprogsands ingen Tilbøjelighed at have næret derfor. Med sin Broder Karl havde hun læst Snorres Hejmskringla i Peder Claussøns gamle Oversættelse og saa grundigt, at hun var vel bevandret i de norske Kongesagaer og fandt sig forpligtet til at sætte sig ind i Heltenes vildsomme Stamtavler og Slægtskaber, hvorfor hun faaer det Vidnesbyrd af Werlauff, at hun besidder stor Interesse for den nordiske Oldtid; men hendes afgjorte Sprogtalent gik mod Syd og følte sig mere tiltrukket af Græsk end af Islandsk, der med al den Lejlighed, hun havde til at blive fortrolig dermed — foruden ved Werlauff senere ved Th. Gudmundsen Repp — blev hende et terra incognita. Werlauffs Meddelelser til hende om hans paa Opfordring anstillede Efterforskninger efter spansk Litteratur lyde trøstesløse. Selv de alleralmindeligste Værker savnedes paa de offentlige Bibliotheker, og hos Boghandler Brummer, hvis Lager af fremmede Skrifter paa den Tid var det betydeligste, fandtes intet Andet end en lille tydsk Udgave af Calderons Theater i 2 Bind, som dog kostede 20 Rdl., og en Roman af Quevedo Vilejas: Vida del gran Tacuno, udkommen i Gotha 1811. Saadan saae det ud, da Fru Rahbek foretog sig at studere Spansk. Selv Lexika var Werlauff ude af Stand til at opdrive til hende; de to portugisiske Ordbøger paa det kgl. Bibliothek, hvoraf den ene var i 10 Foliobind, den anden i flere Kvarter, vare gamle og udlaantes ikke, da de stadig efterspøgtes af Translateurernes Hær.

I et Brev til Oehlenschlæger, da han var i Paris, havde Fru Rahbek anført et spansk Citat. Oehlenschlæger forstod det ikke: „Hvad Cervantes siger paa Spansk, har jeg ikke ret forstaaet, skjøndt det er skrevet meget tydeligt", svarer han i en Hundepost fra Marts 1808. „Jeg spurgte Honnen hvad det var, da jeg ikke selv er Sproget mægtigt, og han oversatte mig det auf dem Stegreif saaledes," og nu anfører han et islandsk Vers for Lige for Lige at bringe Kamma i Forlegenhed med et hende ubekjendt Sprog. Kamma havde engang omtrent paa samme Tid ogsaa sat sin Onkel Job paa Prøve med et spansk Citat og denne havde ligesom Oehlens. hævnet sig ved at svare med et hebraisk Citat af Profeten Daniel. Kamma lod imidlertid ikke Handsken ligge, men efter Konference med sin theologiske Broder svarede hun i samme Sprog og tillod sig endog at belære sin „alvidende" Onkel om, hvorledes det hebraiske Kuph skrives. Ved denne Lejlighed tyer hun til Werlauff for at faae Oehlenschlægers Islandsk fortolket, og denne svarer: „De Incorrectheder, der fandtes i det islandske Vers, om hvis Fortolkning De viste mig den Opmærksomhed at henvende sig (sic) til mig, og dem jeg snarere vil tilskrive Oehlenschlæger, der maaskee har havt en maadelig Udgave for sig*), end Dem, hindrede mig ikke fra ved første Øiekast at giætte paa en 7 à 800 Aar gammel Oehl. i Island eller Norge som Forfatter." Han fortæller derpaa, at han har bladet frem og tilbage i den store Folio-Udgave af Snorre, i hvis Udgivelse han selv deltog, og at han i 3die Tome har fundet Stedet, som han meddeler i Forbindelse med Anledningen til Verset, et prægtigt Stykke af Hejmskringlan, som er faldet i Kammas Smag, især da Harald Haarderaade var „hendes særdeles gode Ven": „Kong Harald var en deilig og anselig Mand: hans Haar og Skæg var guult; han havde kort Skæg, men lange Knebelsbarter — — han var grum og streng mod sine Fjender og ressede haardelig for hvadsomhelst Misgjerning det var. Saa siger Thiodolf:

Forstandig Konge straffer sine
Undersaattis viste Ofvermod.
Jeg troer hver af Kongens
Mænd lider for hvis han giør.

Stridsmænd de Byrder maa
Bære de sielfve sig lafue.
Harald saa Straffen deler at
En med anden fanger Ret." —

„Det vilde være mig en Fornøielse," slutter Werlauff Brevet, oftere at kunne tjene Dem med min Islandsk."

I et følgende Brev fra Marts 1809 skriver han: „Er det sandt, at Oehlenschlæger kommer hjem til Sommer og skal være Professor i Mythologien ved Konstacademiet? Det var nok netop en Plads for ham; maaskee han kan giøre noget mere for at hæve dette Institut, end der hidtil er giort." Det forholdt sig rigtigt, som Werlauff havde erfaret, at Oehlenschlæger, der nu tænkte paa at vende hjem efter 4 Aars Fraværelse, havde sendt H. C. Ørsted en Ansøgning om en eller anden Ansættelse; baade han selv og hans Venner havde kastet Blikket paa Kunstakademiet, hvor Lærerposten i Mythologi var bleven ledig ved Abrah. Kalls Fratrædelse; men den paa Akademiet ene mægtige Abildgaard lagde Hindringer i Vejen herfor, og Oehlenschlæger, hvis Beskedenhed ikke havde driftet sig til at tænke paa Universitetet, hvor Posten i Æsthetik havde været ledig siden Rahbeks Fratrædelse i 1799, blev ved Schimmelmanns Indflydelse Professor her i 1880.

Werlauff modtog mange indtrængende Opfordringer til Besøg paa Bakkehuset. Det væsenlige Resultat heraf var dog kun Undskyldninger og atter Undskyldninger med knap Tid, Forkjølelser, den slette, ensomme Vej o. s. v. Naar han blot havde Nogen at følge med, siger han, være sig Mand eller Kvinde eller Barn, skulde han vise sig som Helt, tage Mod og Mands Hjerte til sig og glemmende sit korte Syn, trodsende Frygten for Stimænd, Begplastre og dybe Grøfter, en Aften komme til Bakkehuset.

Det er ovenfor berørt, at Bakkehusets Afstand fra Byen og de slette Veje den største Del af Aaret gjorde Kammas Hjem til en Eremitbolig. De dybe Grøfter, som satte Werlauffs Phantasi i Bevægelse — Efterslægten vil ikke tro det — strakte sig saa at sige lige til Byens Porte. Naaede man udenfor Fæstningsværkernes snevre og krogede

---

*) Oehlens. havde en Udgave af Hejmskringla tillaans fra Bibliotheket i Paris.

Passage, hvor paa visse Tider Mængden af ind- og udkjørende Bondervogne gjorde Vejen vanskelig, saa kom man først til de velindgrøftede Alleer, som førte over Glaciet — de smaa Alleer, som de kaldtes i Modsætning til Frederiksberg Alle. Her fandt man kun daarligt Fodfæste i en opblødt Jordvej, men værst var det, hvor Alleen overskares af Farimagsvejen, som kunde frembyde et saa dybt Morads, at den var fuldstændig upassabel for det svage Kjøn. Jeg har hørt fortælle, at Damer maatte vente her som ved et Færgested, til en barmhjertig Mand tilbød sig at hjælpe dem over. — Naar Vesterbro forsynedes med Brolægning, kan jeg ikke sige, men den savnedes formentlig for 70 til 80 Aar siden. Vejen skildres som slet, om Vinteren som et Uføre, om Sommeren som dybt Støv og saa meget lavere liggende end nu, at Kallebodstrand ved stærkt Højvande kunde oversvømme den paa enkelte Steder. Vist er det, at Stranden langt senere saaes at stige op over Marker og Haver paa Broens søndre Side og at rulle sine Bølger over de dyrkede Steder, om man end ikke, som paa Deukalions Tider, saae Fiskene i Træernes Toppe. Langs den brede Gade laa en Række Slagterier med tilhørende lave Boliger, nogle Gjæstgiversteder og Møller, afbrudte af Marker og Haver med Gjærder og Stakitter. De mest anselige Bygninger endnu ind i dette Aarhundrede var det danske Broderskabs Skydebane, der opførtes 1787, og tæt derved Hofpræst Christianis Institut, en dengang moderne Opdragelsesanstalt, der blev bygget omtrent 1795, og hvoraf Levningerne endnu sees paa Hjørnet af Dannebrogsgade. Lige overfor den saakaldte Jernport, der dannede Indkjørslen til Frederiksberg Alle, laa til Venstre den usle Bygning, hvori Oehlenschlæger saae Lyset, og noget længer ude, omtrent hvor Valdemarsgaden nu gaaer, endtes Husrækken paa samme Side med et uanseligt Sted, der ejedes af en Justitsraad Kilde, og hvor Stiftsprovst Clausen havde Sommerlejlighed og A. E. Boye boede i de Aar, han blev bekjendt paa Bakkehuset. Herfra til Rahbeks Allee var der aaben Mark til begge Sider af Vejen med dybe Grøfter. Men selve denne Allee, der dengang var forsynet med Indgangsport, var dog efter alle Udsagn det mest kritiske Stykke af den hele Vej. Rahbek habede alle Forandringer, endog til det Bedre, som han selv udtrykte sig. Han tillod ikke, at noget af Lindetræerne i den kjære Allee kappedes, uagtet hans Gjenbo, Dispacheur Langberg, for at skaffe sig Udsigt gjerne ønskede det, og han vadede heller i Mudder, end han lod kjøre Fyld paa Vejen, hvis han ellers havde havt Raad til Vejforbedring. Engang skriver Fru Rahbek saaledes i Anledning af et bebudet Besøg af nogle Damer: „Jeg anser det for min Pligt at advare Dem for den slette Vej, der fører til min Bolig, hvilken især i disse Dage er saaledes, at den næsten er rent inpassabel for ethvert Slags Kjøretøj.“ For at anskueliggjøre Bakkehusvejens bedrøvelige Tilstand og hvad en Vandring dertil vilde sige, skal jeg tilføje nogle Ord om, hvorledes en Vintertour selv af Nærboende som A. E. Boye foretoges. Da man umulig kunde vise sig i Fru Rahbeks pyntelige Dagligstue med Fodtøj, hvormed Alleen var passeret — Galocher forslog ikke — maatte man finde paa Raad. Boye bandt et Belte om Livet og fæstede deri et Par blanke Støvler, tog en Kappe om sig, en Stok i den ene Haand og den uundværlige Løgte i den anden og trodsede saaledes Vejret og Føret, hvordan det var. Han skiftede Fodtøj i Rahbeks Studereværelse og kunde saaledes vise sig paa passende Maade i Fruens Dagligstue, hvor han især under saadanne Omstændigheder var en velkommen Gjæst. Ofte kom Carl Heger ud til Boye og tog ham med til Aftenbesøg paa Bakkehuset og havde til saadanne Toure en forsvarlig Stok staaende hos Boyes. — En anden Ulempe for de indenbys Bakkehusvenner var Lukningen af Fæstningsporten Kl. 12. En Vandring om ad Nørreport, der holdtes aaben om Natten mod en Recognition af Natteavandrerne, undgik man helst, baade fordi Vejen var lang og fordi Farimagsvejen, som man skulde passere, ikke havde det bedste Rygte. Man mindes Rahbeks Eventyr med Kvæghandleren, som han en Nat mødte paa denne ensomme Vej, og hvorom han fortæller i sine Erindringer, men som dog, skjøndt det saae farligt nok ud, opløstes til gjensidig Tilfredshed, da det opdagedes, at begge havde holdt hinanden for Landevejsrøvere. Enden blev da, at de fulgtes i gemytlig Passiar til Vesterbro, hvor Kvæghandleren foreslog Rahbek at gaa ind og drikke en Flaske Vin.

Endog længe efter den Tid, da Werlauffs ovenanførte Brev er skrevet (omtr. 1810), kunde man om Efteraaret høre om, at Vejene omkring Kjøbenhavn vare usikre ved Aftentid og vel ikke altid uden Grund. Endnu i Tyverne hørtes tale om den Slags Garotters, hvortil sigtes af Werlauff, og som istedenfor Strikker brugte Begplastre, der sloges den Overfaldne for Munden for at hindre hans Nødraab, medens han skiltes ved Uhr og Penge; men det Meste af slige Historier var Overdrivelser, hidrørende fra ræd Fantasi og Fejltagelser lig den Rahbekske.

Der indtraadte en Afbrydelse i Werlauffs Korrespondance og hans Besøg paa Bakkehuset, der varede nogle Aar. I 1814 tilskrev Fru Rahbek ham paany et Brev, hvorpaa fulgte følgende Svar, der vil interessere baade ved sin ejendommelige, noget gammeldags Stil, hvori den lærde Mand føjer sin Henvendelse til den smagfulde Brevskriverinde og som et smukt Vidnesbyrd om hendes Forhold til sine Venner:

„Bedste Veninde!

Jeg kan ikke beskrive Dem, hvor glad og bevæget jeg blev ved endelig efter saa lang Tids Forløb engang igjen at modtage et Brev fra Deres Haand og med hvor blandet Følelse jeg læste det. Jeg var beredt paa en mild Bebrejdelse, ja endog paa en lille venskabelig Skose, thi det havde jeg idetmindste fortjent; ogsaa Ytringer af den vennehulde Varme, hvormed Deres Hjerte omfatter hver den, De troer Deres Godhed ikke ganske uværdig, ventede jeg uden egentlig at fortjene dem, og med Glæde vilde jeg have kysset den velsignede Haand, der slog og lægede paa engang. Men hvor beskiemmet, hvor rørt, jeg siger det med Sandhed, næsten til Taarer rørt blev jeg ikke, da jeg fandt, at De med saa megen Selvfornægtelse tillægger Dem selv en Brøde, der hviler paa mig ene, og beder mig om Forladelse for Noget, hvori De er aldeles uskyldig. Vel har altid, naar i mangen enlig Stund jeg mindedes fraværende Venner og svundne Glæder, min Tanke dvælet ved Dem og de Øjeblikke, jeg tilbragte hos Dem, som en af mit Livs behageligste Erindringer, vel har jeg altid hos Dem æret og elsket den saa sjeldne Forening af Aand og Hjerte — jeg veed, De tager dette ikke for Smiger — men dog føler jeg kun altfor vel, at denne indvortes Følelse, saa ren og uforandret jeg end er mig bevidst, at den stedse har været, ikke for min egen Samvittigheds Domstol kan retfærdiggjøre hin Mangel af udvortes

Tegn paa Hengivenhed, som De saa beskedent, men vist uden Grund, tillægger Dem selv. Mig er det altsaa, hvem det paaligger at bede Dem om Forladelse, fordi Sammenstød af flere maaske ugrundede Betænkeligheder have afholdt mig saa længe fra en Kreds, der altid var mig kjær og agtværdig og hvori De er Sjælen. Men da nu Deres vennehulde Skrivelse lader mig haabe, at De ikke bærer noget Nag til mig, som egentlig ogsaa har været den lidende, saa giver jeg Dem fuldkommen Ret i, at det aldrig maa — fysisk Hindring fraregnet — kunne være mig umuligt, endog kun 1/10 af den Tid, der er forløben, siden jeg saae dem sidst, at blive borte fra Dem og Deres Bakkehus. Den første Aften, Examensvæsenet tillader mig det, iler jeg ud for i Deres venlige Øje at læse selv min Tilgivelse og af Deres Haand at nyde den Kop Thevand, der altid smagte mig saa godt, og som jeg ak! saa længe har maattet savne. Imidlertid haaber jeg paa Onsdag eller naar Deres Lejlighed tillader det, at se Dem paa Bibliotheket, dog at jeg i Forvejen faaer det at vide. Jeg mindes godt, at De alt for omtrent 6 Aar siden lovte mig at komme derop, og den behagelige Forretning at være Deres Cicerone overlader jeg ingen Anden.

„Hils nu den gode Rahbek paa det venligste. Det gjør mig ondt at erfare, at Medmenneskers Lumpenhed nu og da gjør Brud paa hans ellers saa gode Humeur. Ser han ellers nu ligesaa gjerne som tilforn gode Venner hos sig? Hvor vilde jeg ikke ønske ham noget af min Venindes Resignation og Hende noget af hans physiske Velbefindende. Dog kunne De og Deres Venner trøste sig ved, at Forsynet i saa fuld Maade har givet Dem det indvortes Gode, der formaaer om ikke just aldeles at erstatte Manglen af det vigtigste udvortes — Sundhed — saa dog at forlene Styrke og Taalmodighed til at finde sig i hint Savn.

„Jeg takker Dem for den overbærende Godhed, hvormed De omtaler mine gamle Breve, hvis eneste Fortjeneste bestaaer i, at de ere komne fra Hjertet. Ogsaa jeg tager stundom Deres Breve frem, nyder dem igjen og glæder mig ved Tanken om det Forbigangne.

„Lev nu inderlig vel, kjære gode Veninde! indtil jeg snart bliver saa lykkelig mundlig at gjentage for Dem, hvad De alt veed, at jeg stedse har været og er Deres uforandrede og uforanderlige Ven

Werlauff."

Werlauff holdt vel Ord aldrig ganske at afbryde Forbindelsen med Bakkehuset, men han kom der rigtignok saa sjeldent, at „et Werlaufffk Besøg" i Fru Rahbeks Sprog betydede omtrent det samme som en Udeblivelse.

VII.

I Aaret 1814 begyndte Fru Rahbek sin Brevvexling med A. E. Boye, hvilken baade ved sin Varighed og sit Omfang uden Tvivl hører til de betydeligste fra de sidste 15 Aar af hendes Liv. Den ophørte først ved hendes Død: Boyes sidste Skrivelse til hans dødssyge Veninde var af 18. Decbr. 1828 og hendes sidste ligeledes fra Slutningen af samme Aar; hun døde 21. Januar 1829. Omtrent 100 af hendes Breve opbevares endnu, store og smaa, Skrivelser paa flere Ark og paa en Lap Papir i Hast afreven hans nylig modtagne Epistel. Boye var i hint Aar eller noget før bleven kjendt paa Bakkehuset og vedligeholdt Forbindelsen med Huset uafbrudt; selv i den kritiske Tid, da Freyas-Alter-Striden skilte Oehlenschlæger og hans Hustru fra Rahbeks, og da Carl Heger afbrød Forbindelsen med sin kjæreste Søster, led Venskabet med Boye intet Skaar, ihvorvel det, som nedenfor vil blive omtalt, sattes paa Prøve og Kollisioner ikke kunde undgaaes i denne meget polemiske Tid, da Boye var ligesaa hyppig en Gjæst hos Oehlenschlægers som hos Rahbeks. Boye var en af de jevnligste Gjæster paa Bakkehuset og kom der ikke blot i den gode Aarstid, men i „Skylregn", som Fru Rahbek sagde, og naar „de haarde Vinterstød" holdt andre Venner hjemme. Han boede nemlig som anført paa Vesterbro ikke langt derfra. Endnu i 1821 og 22 fandt Thiele i ham „en stadigere Besøgende end nogensomhelst Anden — og en af de kjærkomneste, ligemeget paa Sværdsiden (Rahbek var Kaptajn i Studenterkorpset) og paa Spindesiden (Fru Rahbek spandt undertiden for at holde sine Fødder varme)." Imidlertid ser man dog, at Kamma Rahbek ikke altid fandt hans Besøg hyppige eller hyppige nok. I et Brev fra Febr. 1823 skriver hun: „Naar faaer vi dog en ret nautisk Aften i denne onde, unautiske Vinter. En nautisk Aften her in the great cabin hører dog til Livets Fornødenheder, som man ikke godt kan savne. Blev en saadan mig nu engang igjen til Del, da skulde jeg virkelig gjøre mig en Fest deraf; men jeg bliver vel sagtens smurt om Hagen med nautiske Løfter, som aldrig blive til videre." Vi møde her en af de mange Idiotismer, Kamma betjente sig af. Boye fik i Modsætning til Werlauff ikke et, men flere Bakkehusnavne, men det almindeligste var „Nautikeren" eller „den Nautiske", som han erhvervede sig ved sin Forkjærlighed, man kan sige Lidenskab for Søvæsen og Søliv, en Særegenhed hos ham fremfor andre Bakkehusvenner, der ikke ringe anbefalede ham hos Fru Rahbeks for det Søgne anlagte Natur. Til Ære for hendes Ven og hans Tilbøjelighed blev Ordet „nautisk" i hendes Sprog overført til at betyde det, der var rigtig godt og fortræffeligt.

Allerede som Dreng havde Boye havt Lejlighed til at nære sin Lyst til Søen og havde i sin Fødeby Nakskov, hvor Faderen Johannes Boye, den bekjendte Forfatter til „Statens Ven", var Rektor ved Skolen, havt sit eget Fartøj, hvormed han i Forening med en yngre Broder, der var Søkadet, togtede baade paa Fjorden og i de nærliggende Farvande. Den Dristighed, hvormed de to unge Mennesker tumlede sig paa Søen, og den Frihed, de under en overbærende faderlig Styrelse tog sig til at udstrække deres Farter over Dage og Nætter, voldte deres Moder Ængstelse og havde for A. E. Boye den Følge, at han blev temmelig sent Student.*) Han var lille og spinkel af

*) Et Eventyr fra de to Brødres Søliv i deres tidlige Ungdom er saa ejendommeligt, at det maaske tør meddeles her, skjøndt det for den historiske Nøjagtigheds Skyld maa tilføjes, at A. E. Boye af ubekjendte Grunde ikke kom til at deltage deri. I Marts Maaned, uden Tvivl 1802, ønskede man at foretage en Rejse til Kjøbenhavn, formodenlig overtalt af en Ven, en ung Søofficeer, der havde været i Besøg paa Laaland og skulde tilbage. Vejret var godt, da man forlod Havnen, men da Albue passeredes, saae man truende Skyer i Horizonten, som dog ikke afskrækkede det unge Mandskab, der foruden Søofficeren og Joh. Boye bestod af 2 Kjøbmandssønner. Man stolede paa det gode Fartøj, der var vel udhalet og forsynet med Halvdæk, og paa eget Sømandskab. Men om Natten blev det et rasende Uvejr, og de unge Sømænd maatte kæmpe for deres Liv i Bælgmørke mod Storm og oprørt Sø. Der kunde ikke være Tale om at søge til Land, man maatte holde det gaaende under Krydsning og idelig Pumpning af det indtagne Vand. Endelig

Vært og havde et svagt Helbred, der prægede sig i hans uanseelige Ydre, men hermed forbandt han et determineret, frygtløst Indre, der ikke veg tilbage for en Dyst. I sin Bog om Bakkehuset har Thiele skildret ham som „en lille, bleg og skaldet Mand, der trods sin Alder — han var henved 37 Aar i 1821 — havde et drengeagtigt Udseende, blandet med lidt af en gammel Kone"; og et lignende Indtryk har han gjort paa Provst Frederik Schmidt, der i sine Dagbøger fortæller, at han forvexlede ham med hans Fader „Statens Ven", som han kaldtes. Til denne Beskrivelse maa dog føjes et livfuldt Øje og et særegent sarkastisk Smil, som spillede om Læberne. Uagtet hans ikke stærke Helbred og noget Zart i hans Væsen var det hans største Lyst at staa tilrors i sit Fartøj, naar det kulede friskt og Søen stod over Dækket. Paa sine Søtoure i en senere Tid gik han med sin Lystkutter ud i Kattegat og Østersøen og besøgte oftere Bornholm; dog gik han sjelden i Land og anløb kun Havn for at proviantere. Det var ikke Rejsen, men Sølivet, der tiltalte ham. Engang langt ud paa Aaret, saavidt mindes i November, da en nautisk Ven kom til Byen og ønskede at sejle med ham, gjorde han, skjøndt Fartøjet var under Oplægning, et Par Dages Krydstogt ud i Sundet og Kjøgebugt, hvor man for rebede Sejl laa i Storm og Tykning. Paa Landjorden vilde han i sligt Vejr knap være gaaet udenfor en Dør, tilsøs var det noget helt Andet.

Denne ivrige Nautiker, der ikke havde noget af det kjære Elements Ustadighed, var Fru Rahbeks „meget gode Ven" uafbrudt til hendes sidste Dage. Ethvert Brev i den lange Række, det største som det mindste, det, hvori hun udtaler sin varmeste Sympathi, og det, hvori hun fast erklærer ham aabenbar Krig, fremtræder som Vidne om hendes mageløse Venskab. Hun skriver engang, at hun tør sige, at hendes Hjerte ikke er snævert; nej, det rummede ikke alene Vennerne, men tog dristig deres Nærmeste med; hun skriver aldrig til Boye uden at ende med Hilsener, ikke i den konventionelle Stil, men i levende og varme Udtryk, til hans gamle Fader, hans Hustru og hans Børn. „Hils Deres blide Marie", „den yndige Marie", »your dearest Mary», eller „gid Maries dejlige Organ ikke maa lide af Hæshed saameget som mit udejlige", o. s. v. Boyes Hustru var en ædel Kvinde, mild og blid, i Besiddelse af alle huslige Dyder, et Mønster for sit Kjøn, men forskjellig fra den af Naturen meget rigt aandelig udstyrede og sjæleligt udviklede Kamma. Denne prøvede nogle Gange at inddrage hende i sin Kreds, men den beskedne Marie, sin Stilling bevidst, undslog sig; hun var borgerlig opdraget under meget tarvelige Vilkaar.

Hvor høj Pris Boye satte paa Kamma Rahbeks Venskab vil man faae at se. Han var hende ogsaa «a true and industrious friend», han sørgede for hendes Bureaufornødenheder, hjalp hende med at faae Æsker m. m. sendt til hendes udenlandske Veninder, forsynede hende med blank Kobbermønt til Tavlepenge, naar hun hørte Mynster, og ved sin Stilling i Finants-Deputationen og sin Indflydelse hos de Styrende fandt han, „Manden for det Hele", som Fru Rahbek kaldte ham, Udvej, naar Finantsnøden paa Bakkehuset antog større Dimensioner. Det var i Forskuddenes Dage, da man hjalp paa Embedsmændenes knappe Løn ved at lade dem faae „forud". Den litteraire Bistand, Boye ydede Rahbek navnlig i hans sidste 10 Aar, var lige saa betydelig som den var uegennyttig, men skal ikke her nærmere omtales. Exempelvis anføres, at han saa godt som ene besørgede Sedezudgaven af Holbergs Komedier (1824—27), og at han, med Undtagelse af de første Scener, oversatte Shakspeares „Kjøbmanden af Venedig", der udkom og opførtes under Rahbeks Navn.

Det livligste Brevskifte med Boye fandt Sted under den Baggesenske Fejde, en Tid, da der laa Torden i Luften og Underholdningen selv mellem Venner tog en polemisk Retning. Fru Rahbek berørtes fra altfor mange Sider af den litteraire Uenighed til at hun kunde være en ligegyldig Tilskuerinde, og skjøndt inderlig utilfreds med Striden i det Hele og især med dens Udskejelser og skjøndt hun helst havde lukket sig inde med sine Digtere og sine Sprogsysler, maatte hun dog med baade i Tale og Skrift. Man skal ikke sige om hende, at hun egenlig var en Ven af Baggesen; vidste man det ikke af Andet, kunde det ses af de Binavne, hun med rig Haand ødslede paa ham og som alle have en mere eller mindre bitter Smag. Men hun yndede hans Muse, maaske mere end den Oehlenschlægerske, og hans selskabelige Talenter og det indtagende Væsen, han kunde give sig, var uimodstaaelig for hende; i den Henseende skulde hun ikke lade sit Kjøn høre Noget. Saa ofte hun havde følt sig krænket af ham, saa opbragt hun havde været paa ham, viste hun dog i denne Periode ikke ringe Tilbøjelighed til at undskylde ham og bære over med hans udskejende Færd, og da han rakte hende den Haand, hvormed „Pindsvinet" m. m. var skrevet, afslog hun den ikke. Boye, der deltog i den hidsige Kamp som en afgjort og vidtgaaende Modstander af Baggesen, urokkelig til det Sidste, undgik ikke Differencer med sin Veninde, der i sine Svar paa hans Udfald paa Modstanderen aldrig svigtede sit Løsen: ingen Skaansel eller Pardon.

Den første Gang Baggesen fik Fru Rahbeks Vrede til at blusse op var ved „Gjengangeren" og dens umotiverede og haarde Angreb paa Rahbek. Baggesen var bleven venlig modtaget af Rahbeks, da han i Høsten 1806 var vendt tilbage til Kjøbenhavn efter 5 Aars Fraværelse. Han modtoges hjertelig baade paa Bakkehuset og i „Tilskueren", hvor han hilsedes som „Musernes og Gratiernes Yndling", og hvor Rahbek med udstrømmet Glæde forkyndte, „at Fædrelandets Litteratur snart skulde beriges med en Samling af Digte fra den Haand, hvem den skyldte saa mange af sine ypperste Prydelser." Det gode og intime Forhold fortsattes baade i Breve og Besøg, imedens Baggesen smedede sine Pile mod sin troskyldige Ven. I Oktober 1806, da Baggesen havde taget Afsked med Rahbeks for at ile tilbage til sin Fanny i Marly, sendte Kamma, der rigtignok ikke troede, at han saa snart vilde drage bort, en skjøn Rose til ham med følgende Linier: „Vistnok er der Ingen, jeg hellere giver Roser og der bedre fortjener dem end den Digter, i hvis Have jeg har plukket saa mange skjønne metaphoriske Roser." I Anledning af

kom Morgenen, der viste, at man var naaet til den lille Masnedø ved Vordingborg, hvor Skuden sattes paa Grund, da Mandskabets Kræfter vare udtømte. Johannes Boye vadede iland for at hente Hjælp fra den eneste Bondegaard paa Øen. Da det var en Søndag og Huset var forladt af Folkene, der vare tagne til Kirke i Kjøbstaden, lagde det unge Menneske sig i en opredt Seng og fandtes der i dyb Søvn af den hjemvendte Familie, der hjalp med alt Fornødent; Fartøjet blev atter skudt ud i Søen, og Rejsen fortsattes til Hovedstaden. Men de Søfarendes Stolthed over deres Bedrift voxede ikke lidt, da de hørte, at hin Nat havde voldet mange Skibbrud.

denne Rose, som hun havde plukket af et til hendes Pleje af Kronprindsesse Maria betroet Træ, modtog hun Digterens Tak i en temmelig svulstig poetisk Epistel: „Afskedsrosen", trykt i „Poetiske Epistler" 1814, S. 81, hvori Rahbek nævnes som „Dans Apollo". Baggesens Rejse udsattes atter og atter, som Kamma havde formodet; fængslet af forskjellige Baand kom han først afsted sidst i Maj 1808. Al denne Tid boede han hos Oehlenschlægers Svoger A. S. Ørsted og levede afsondret fra Verden, hvilket gav Anledning til forskjellige Rygter; dog gjorde han i Begyndelsen en Undtagelse med Bakkehuset, hvor hans Søn meget godt vil mindes, at han jevnlig kom, dog neppe længer end til Marts.

I Foraaret 1807 var det forberedte Uvejr brudt løs over det danske Parnas i Almindelighed og over Rahbek i Særdeleshed. Først i Marts udkom nemlig det polemiske Digt „Gjengangeren". — Efter over 70 Aars Forløb tager man sig det ikke nær, at Rahbeks rosstemte Kritik dadles alvorligt, skjøndt man vil finde den udsøgte Ringeagt, der skjænkes den fortjente Mand, upassende, og maa forbauses over den Uforbeholdenhed, hvormed Baggesen lader haant om den ham selv skjænkede „Ros paa Prent". Men hvad skal man sige til, at han i en Slags ars poetica, en polemisk Poetik tager sig for at katekisere Rahbek i Begrebet Venskab — Rahbek med hans Hær af „alle Alderes" Venner — at han frabeder sig hans Venskab for sit Vedkommende, lærer ham, at Venskab

„Tilkjendegiver et Slags inderlig Forening,
hvortil det aldrig mellem Mange kom;
jeg holder for, næst Kjærligheds dualis,
at i det borgerlige Liv
dets egentlige Substantiv
har den mindst mulige Pluralis —"

og siger:

„Det gaaer mig just med det, som med det Navn Poet:
hver Gang man taler mig om fler end tre Poeter
til samme Tid, paa samme Sprogplanet,
det klinger mig omtrent som: mange Rariteter."

Dette var en Pil skudt imod Rahbeks gode Hjerte, og Kammas Vrede blussede op i det stærkeste Oprør. Hun skrev i Maj 1807 til P. A. Heiberg — i et Anbefalingsbrev for daværende Regimentschirurg C. C. Withusen — følgende: „Et kan jeg dog ikke holde mig fra at sige, det nemlig, at jeg i denne Tid meget ønsker, at De var her hjemme for at tugte Bens Jaggesen (eller Jaskesen, Bakkelsen, Bakkelseb—, hvad De bedst synes); thi det er dog uforsvarligt, at han saa ublu skal drive sit Uvæsen her, og her er jo Ingen, som kan holde ham i Ave. De har ventelig set, hvor lumpent han har væltet sig ind paa Rahbek og ved samme Lejlighed paa Flere, Dem inklusive. Han lægger sig ud med hele Verden og har i det nærværende Øjeblik aldeles ingen Agtelse iblandt sine Landsmænd og fortjener den heller ikke. Han fortjener ikke engang, at man skal ærgre sig over ham, men jeg har dog ikke kunnet lade det være. Nu er der igjen kommen et nyt Bind Sludder ud af ham, og der skal endnu ligge adskillige Bind færdig, som sikkert indeholde nye Lumpenheder. Men nok om det Best."

(Fortsættes.)

Foyeren.

Portraiter og Karakteristiker.

Af **Edgar Collin.**

V.

Frederik Schwarz.

Sluttet.

Sin Stilling som Instrukteur opfattede Schwarz ikke som en Sinecure. Hvad han havde kæmpet for i „det dramatiske Selskab", som ifølge kgl. Befaling blev opløst den 7. December 1779, det vedblev at være hans Hovedopgave, da han blev Embedsmand ved Theatret. Han vaagede med stor Omhu over, at Prøverne gik ordenlig, han lod de yngre gjennemgaa deres Roller for ham, viste dem tilrette og lod dem navnlig lægge Vind paa Naturlighed og Sandhed i Kunsten. Og den mærkelige Indflydelse, han havde paa de Yngres Spillemaade, forplantede sig ubevidst til de Ældre, saa at disse efterhaanden afholdt sig fra alle de Lazzi og Bajadsstreger, hvormed de tidligere havde udstyret deres Fremstilling i Komedien, thi saaledes som Stykkerne nu gik over Scenen, passede disse Buffonerier ikke og vakte ikke den tilsigtede Latter hos Publikum. Selv vedblev han med utrættelig Iver at gaa frem paa Kunstnerbanen, og uden at dressere Eleverne dannede han i Ordets rette Betydning en Skole ved Theatret, idet hans Kolleger uvilkaarlig tog hans Spillemaade til Mønster og slog ind paa den Vej, han havde anvist dem. Den umiskjendelige Fremgang, der var i Spillet og Spillemaaden, viste selvfølgelig sine største Frugter i Komedien; i Sørgespillet, hvor Schwarz kun ganske enkeltvis benyttedes, grasserede endnu den opstyltede, hule Deklamation, men ogsaa her begyndte Skuespillerne lidt efter lidt at slaa af paa deres Pathos, særlig da de mærkede, hvorledes den naturlige Diktion ganske anderledes faldt i det fornuftige Publikums Smag.

I Warnstedt havde Schwarz bestandig en trofast Ven og Støtte, og til sine Tider kunde han ogsaa have Brug for denne Hjælp, thi hvor samvittighedsfuldt han end passede sine Pligter, kunde han dog ikke altid undgaa Sammenstød med sine Overordnede, saa meget mere som han ikke med Urette var stolt af sin heldbringende Virksomhed. Han havde saaledes i Begyndelsen af 1786 det Uheld at paadrage sig Chefens, Overhofmarechal Rumsens

Vrede, og da Hofmanden i den Anledning lod ham give en ufortjent haard Tilrettevisning, skrev Schwarz følgende Brev til Warnstedt:

„Underdanig P. M.

„Efter at jeg nu paa Tyvende Aar har tient ved Skuepladsen, og jeg tør sige: tient saaledes at Skuepladsen, eller rettere mine Foresatte, efter rigtig Afregning bliver mig meere skyldig, end jeg i nogen Henseende skylder den; efter at jeg med Iver og Nidkierhed har anvendt alt hvad der har staaet i mine Kræfter, og det meere end jeg haver været pligtig, for at fremme saavel de Personers Bequemhed, som have været mig anbefalede til Underviisning, og som nu ere nyttige Personer i Theatrets Tieneste, som ellers de Tings Gang, der haver været anbetroet til min Opsigt, uden derfor neppe engang at blive bemærket end sige paaskiønnet, saaledes som adskillige andre, i deres Kald mindre nyttige og duelige Personer — er jeg endelig kommen saavidt, at jeg til Beviis paa den Agt, jeg troede i alle Henseender ubetinget at kunde giøre Fordring paa, ydmyges ved en Irettesættelse (som jeg for sin Besynderlighed aldrig kan glemme) af en aldeeles dertil uberettiget Person. En Irettesættelse, som har viist mig: hvorliden Agt den fortiente Skuespiller og agtbare Mann kan giøre Regning paa i Danmark. Og for at krone den Omgangsmaade, der vises mig, maae jeg nu, for at bevise min Sygdom tilveyebringe Doctor Attest! jeg, som saa ofte har forrettet min Tieneste, over mine Kræfter, naar andre have forsømt deres for langt ubetydeligere Tilfælde.

„Deres Høyvelbaarenhed, under vis Øyne jeg i saa lang Tiid har forrettet min Tieneste og mit Embede, De kan selv bedst dømme om jeg har sagt for meget eller for lidet? Og om jeg behandles som jeg fortiener eller ey? De vilde til Beviis paa Deres Tilfredshed med mig, og for at beroelige mig i min nærværende Forfatning producere dette mit Brev, tillige med Doctorens Attest, der, hvor jeg miskiendes og mishandles.

Kiøbh. 28 Febr. 1786

underdanig F. Schwarz."

Warnstedt var altfor retsindig til ikke at holde med Skuespilleren, der her var i sin gode Ret. Han gik til Numsen og bebrejdede ham, at han havde ladet Schwarz give en Irettesættelse ved Theatrets Inspekteur, som var aldeles uberettiget til Sligt. Overhofmarechallen maatte stikke Pillen i Lommen, men glemte ikke Schwarz, hvad han viste Aaret efter. Da havde Kunstneren i en Skrivelse til Theatret forlangt en Gageforhøjelse af 100 Rdl. som Instrukteur, men istedenfor Forhøjelsen opsatte Numsen en Svarskrivelse til ham og en Indberetning til Kronprindsen, begge Dele af en saadan Natur, at Warnstedt nægtede dem sin Underskrift. Sagen kom til Kronprindsens Kundskab; han affordrede Warnstedt en Erklæring, hvorfor han ikke havde underskrevet, og i Erklæringen stillede Warnstedt den dygtige Kunstner i et saa sandt og saa smukt Lys, at Numsen ved denne Lejlighed paadrog sig allerhøjeste Mishag.

Utrættelighed var et Særkjende for Schwarz, hvor det gjaldt hans Kunst. Han stræbte ikke alene efter at hæve sig selv, sine Fæller og sin Kunst i Publikums Omdømme, men han arbejdede tillige for at sikre Skuespillernes Kaar i de daarlige Tider. Allerede i 1776 haade han udkastet Planen til en Pensionskasse for Skuespillerne, som nu ikke havde Andet at stole paa end Kongens Naade, men dengang havde han Intet kunnet udrette. Ti Aar senere optog han Planen paany, hvorefter Skuespillerne aarlig skulde give visse Forestillinger, hvis Indtægt skulde danne Grundfonden til Pensionskassen, og han vilde vel ogsaa nok kunne have sat sin Plan igjennem, saafremt hans Kolleger ikke havde sat sig imod den. De vilde hellere rekurrere til Kongens Naade end selv have Ulejlighed med at give Extraforestillinger. Og som det gik ham med denne Plan, gik det ham ikke alene med et lignende Forslag til en Enkekasse, men ogsaa med Planen til en „dramatisk Planteskole", i hvilken han senere — omtrent 1790 — vilde samle Børn, hos hvilke der syntes at være Anlæg for Scenen, læse med dem og to Gange ugenlig lade dem optræde paa Hoftheatret i gode originale Børnekomedier, til hvis Fremskaffelse der aarlig skulde udsættes Præmier.

Som man ser, var Schwarz ikke nogen Lediggænger. Skjøndt han havde travlt nok med sit eget betydelige Repertoire, med at instruere de Yngre, med at sætte Stykker i Scene og med at udklække Planer til Skuepladsens og dens Kunstneres Tarv, fik han dog i disse Aar ikke alene Tid til at udfolde en temmelig betydelig Virksomhed som Theateroversætter — man har ialt 34 af ham oversatte Arbejder — men tillige til at udgive sin bekjendte „Lommebog for Skuespilyndere". Der udkom i det Hele tre Aargange af den, 1784—86, og var Indholdet end ikke saa sigtet, som det kunde have været, idet der navnlig fandtes ikke faa temmelig daarlige Pro- og Epiloger samt Lejlighedsdigte til Kunstnerinderne, træffer man dog ogsaa i de tre smaa Bind Bidrag, som have været af Betydenhed, exempelvis Londemans og Caroline Walthers Biografier, Efterretningerne om Theatrets Historie i de første Aar o. s. v., o. s. v., ligesom Lommebøgerne fik forøget Interesse ved de interessante Kunstner-Portraiter, de bragte. Samtidig hermed træffe vi Schwarz paa Rejser til Udlandets Scener for at udvikle sig i sin Kunst og studere de store Mønstre, og fra en af disse Rejser meddele vi her følgende Brev, adresseret til Kammerherre Warnstedt:

„Hamborg, d. 23 Juny 1786.

P. M.

Ifølge Deres Høyvelbaarenheds gode Tilladelse, giver jeg mig herved den Ære at tilmelde Dem min Ankomst i Hamborg. Jeg har her forefundet Hr. Preisler, som er logerende paa samme Sted som jeg. Jeg havde ogsaa ventet at forefinde Hr. Gielstrup, men til min store Forundring fik jeg at høre: at han alt siden Onsdagen den 14 Juny var paa Hiemveyen. Hans Ophold her har været 6 Dage, i hvilken Tiid han har seet 3de Forestillinger. Hans Opførsel her som homme de Monde, har været af en særegen Art, som har tient til Moerskab for det heele Schrøderiske Selskab. Jeg kan ikke nægte at det har været mig empfindlig, men jeg har forsøgt saa beskeden som muelig at bringe de tydske Hrr. Skuespillere paa bedre Tanker om de Danskes Opdragelse og Levemaade. Schrøder, hvis Bekiendtskab jeg alt har giort, uden nogens Mellemhandling, har meest opholdt sig over ham. Thi han havde anrettet et lille Gilde for Hr. Gielstrup, som havde givet Løvte at komme — og kommer ikke, lader Schrøder sidde og vente, imedens han sidder og røger sin Pibe i Oxen; saa hedder Værtshuuset han logerede udi, og reiser Dagen derpaa til Kiøbenhavn. Endskiøndt jeg alt er kommen i Bekjendtskab med denne fameuse Skuespiller, saa har det endnu ikke været mig mueligt at lære hans Indretninger

at kiende. Manden er en stoer — en fuldkommen Skuespiller. Hans Arbeider ere grændseløse — som hans Fornemhed og Særhed. Han er ikke en Mand af mange Ord, og at være som han, skulle snart bringe mig ham nærmere. Jeg er alt saa vidt at han endnu i Dag har tilbuden mig frie ud- og indgang i sit Huus; samt at hans Bord skal staae mig frit hver Aften. Adgang til Prøver har jeg ligeledes erholdet, men endnu ikke kundet føre mig den til Nytte, for de mange Breve jeg har havt at ombære. Deres Kones (forlad min Ligefremhed) Breve har jeg afleveret og takker hende paa det forbindtligste; jeg spaaer mig behageligt af denne hendes Recomendation. Hos Klopstock er jeg bleven buden, men har maattet afstaae det, formedelst et andet engagement. Schrøder har afvigte Tirsdag givet Preisler og mig en Fête som var kongelig — kongelig efter Ordets egentlige Bemærkelse. Der feilede ikke andet til at giøre den fuldkommen riigt, end at Gulvet, Bordet og Stolene ogsaa skulle været massiv Sølv. — Jeg har allerede været saa tidt ude, og det gaaer saa stærk løs paa Spisen, at jeg er bange for at Deres Høyvelbaarenhed vil komme i den Forlegenhed at bringe mig i Forslag til at blive Borgemester. Det falder mig tidt besværlig, jeg har derfor i Sinde at giøre en lille Halte heri — og bruge Tiden her, om og med Patronen Schrøder. Saaledes staae Sagerne her — skulle jeg være saa lyckelig at giøre Opdagelser, som kunde være gavnlig for os, inden vi begynde igien, skal jeg ufortøvet derom underrette hans Excellence Hrr. Oberhofmarskalden saavel som Deres Høyvelbaarenhed. De tillade naadigst at jeg beder Dem at anbefale min Ansøgning om det hvad der efter al Ret og Billighed burde tilkomme mig — havde jeg end ikke den forrige Overtilsyns Løvte — nemlig Roses Løn. Deres Høyvelbaarenheds gode Ord har saa god og fortreffelig en Virkning, som hos Hans Excellence vil vist formaae meget, og give min Oeconomiske Forfatning en blidere Udseende. At giøre mig værdig til Deres Høyvelbaarenheds Bevaagenhed skal aldrig gaae mig af Sigte.

F. Schwarz."

Han havde paa det Tidspunkt en Gage af 500 Rdl. som Skuespiller og 200 Rdl. som Instrukteur, og han kunde derfor ogsaa nok gjøre Fordring paa bedre Kaar, men hans Ønske blev dog dengang saa lidt opfyldt, at hans Andragende tvertimod skaffede ham mange Ubehageligheder, for hvilke han kunde takke Numsen. Imidlertid var han dog den første Skuespiller, som opnaaede midt i en Saison — nemlig den 10. Marts 1790 — at faa en Benefice, men var der nogen, som ved Theatret var værdig til en saadan Gunst, da var det ogsaa ham. Ikke alene var han den ypperste og mest alsidige Kunstner, den danske Scene ejede, men han havde tillige ved sin Tjenstiver og sin høviske Adfærd bidraget meget til at hæve hele Standen i Publikums Omdømme. Vi skulle i det Efterfølgende aftrykke nogle af Datidens Domme om ham, og vi begynde med Rosenstand-Goiskes Udtalelser om ham i Aarene 1778—80. Det er allerede bemærket, hvorledes denne Kritiker behandlede Schwarz ved hans Debut og i Udtalelserne i „Kritiske Efterretninger om den danske Skueplads" finder man atter stærk Dadel udtalt jevnsides med stor Anerkjendelse. „Jeg tvivler paa — hedder det — at Hr. Schwarz vil gjøre nogen Fordring paa Tragedien, fordi han har spillet den ene Lokes Rolle i Balders Død. Det er unægteligt, at denne Skuespiller vel af Naturen har meget Tragisk, eller maaske rettere Melankolsk i sit Ansigt og at han af Kunsten har meget Studium i sin Gestikulation; men hans Stemme, hvormeget den endog har forbedret sig, siden han først begyndte at spille, er af Naturen, naar han vil tvinge den over hans sædvanlige Middeltone, saa tyk, dump, stødende og uforstaaelig, at jeg ikke kan raade ham at ville forsøge sig videre paa denne Bane, da han i saa mange andre Roller spiller alt for godt til, at han skulde spille maadeligt i Tragedien. Uagtet Lokes Rolle ikke just er nogen tragisk Rolle og, foruden at den er idealsk og uden for Naturen, ikke indeholder nogen særdeles Varietet i Affekterne: har jeg dog ikke villet forbigaa at berøre den, for at jeg ikke skulde siges at have forbigaaet noget, Hr. Schwarz vedkommende." — Paa et andet Sted hedder det: „Hvad Hr. Schwarz angaaer, da har han kun en eneste Gang spillet Elsker for Alvor, nemlig „den butte Elsker", i hvilken Rolle hans Stemme blev ganske tyk, buldrende og uforstaaelig, hvorved hans iøvrigt gode Spil tabte sin Virkning. Overhovedet maa jeg her gjøre den samme Anmærkning om denne Skuespiller i Almindelighed, som jeg i Særdeleshed gjorde om ham i Tragedien, nemlig at saasnart han vil tvinge Stemmen over den sædvanlige Middeltone, bliver den dump, tyk, stødende og uforstaaelig, i hvilket jeg endnu mere bestyrkes, naar jeg erindrer mig hans Deklamation i Kaptajn Merskums Rolle i „De snorrige Fættere". Jeg har ellers set ham spille det andet Parti i „Menechmi", og jeg veed ikke, om det er Egenkjærlighed, der drister mig til at anse denne Rolle for hans virkelige Triumf, da hans Aktion heri netop var saaledes, som jeg, førend jeg saae ham spille Rollen, hos mig selv havde tænkt mig, at den burde være. Jeg maa iøvrigt her i Anledning af denne Skuespillers Bedømmelse anmærke: at han kan kaldes den eneste ved vort Theater, som har lagt sig efter og erhvervet sig et ægte Studium i sin Kunst, og han er derved et stort Bevis paa, hvad man ved et saadant Studium kan bøde paa mangen Mangel i de naturlige Gaver. Thi ved dette hans Studium har han bl. A. forbedret sin Stemme, hvilken i Begyndelsen, da han kom til Skuepladsen, var ikke mer saa tydelig eller klar, som den siden er bleven, ligesom han ogsaa ved Frugterne af dette Studium overhovedet har erhvervet sig Kredit hos det tænkende Publikum. Dermed vil jeg dog endnu ingenlunde have sagt, at denne Skuespiller slet ikke mere fejler, enten i at udstudere sin Rolles Karakter eller i at udføre den. Men en Sandhed er det, baade at dette skeer sjelden, og at, naar han mærker, at den Karakter, hvori han engang har spillet en Rolle, ikke lykkes, da lader han sig det ikke fortryde at forandre den og at vælge og indstudere en anden, som er rigtigere og heldigere. Siden jeg nu har talt saa meget om denne Skuespiller, vil jeg paa dette Sted ogsaa lade indflyde den almindelige Dom om ham, hvilken jeg da siden kan spare. Han har af Naturen Geni til Theatret og af Kunsten et Studium, der kommer ham til stor Hjælp, baade i Aktionen selv og Theater-Spillet. Hans Hovedroller ere dog især de, som falde i den saakaldte demi-caractère, thi han har, som før er bemærket, ingen Stemme for det høje Tragiske og Pathetiske, og han har for fornemt og for melankolsk et Ansigt til fuldkomment og naturligt nok at spille saadanne Roller, som ere af det Slags ægte Komiske, der hos Tilskuerne skal vække Latter

af Skuespilleren, uden at denne endnu har sagt et eneste Ord eller forresten gjør den mindste Forandring med sit Ansigt. Ligeledes er det med hans Figur, som er meget smuk og regelmæssig og slet ikke har noget Burleskt ved sig."

Langt anderledes ubetinget lyder Schwarzs Berømmelse en halv Snes Aar senere. I Theaterartiklen i „Minerva" for 1791 skriver saaledes Pram: „Lystspillet have vi. Hvilken anden Skuespiller vil finde sig fornærmet ved at se Hr. Instrukteur Schwarz heri nævnet først og med udmærket Roes? Jeg anmærker her, at hvad her siges om ham, Hr. Rosing eller hvem Anden det er, ikke er hensat for at siges dem, ei heller for at underrette det nuværende Publikum om, hvad de ere; men at de, der gjennemblade Minervas Hefter langt hen i kommende Tider, kunne se, hvad enstemmigen den oplyste Del af deres Samtidige, som saa dem paa Skuepladsen, saa og kjendte i dem. Og disse vide da, at den danske Skueplads ejer i Hr. Schwarz den sande Kunstner, der med ægte Kunstnerflid opdyrkede sit Talent til virkelig eminent Storhed; fortjente derved at sættes til at være Mønster for gode Skuespillere og de Tilvoxendes Leder og Danner, med samme Indsigt i sit Fag som Hr. Rosing i hans Fag; dyb Indsigt i sin Kunst, sandeste Smag, Skarpsindighed, Sandhed, Simpelhed og Flid, Alt i hæderligste Grad. Hans Hovedroller ere især de aldrende borgerlige Mænds, maaske i Besynderlighed de lunefuldes; dog saa at han i enhver Rolle, han paatager sig, er høit over al Middelmaadighed og al Dadel." — I „Nordia" for 1795 skriver endelig P. H. Haste: „Man tør vel nu uden at træde Nogen for nær kalde Hr. Schwarz vor første dramatiske Kunstner, især naar man betænker, i hvor mange og tildels heterogene Fag han spiller. Fra de mest komiske til de mest tragiske Roller, fra den unge Mands til Oldingens giver han ingen slet, neppe en maadeligt, saare mange godt og nogle ganske fortræffeligt. Hans Stemme har megen Klarhed og Bøjelighed nok for de Roller, han paatager sig. Sandhed og Simpelhed ere almindeligvis hans Spils Hovedegenskaber."

Det fremgaaer klart af alle disse Udtalelser, at Schwarz har været i Besiddelse af en høj Grad af Perfektibilitet. Han vidste at afhjælpe de Mangler, der vare tilstede hos ham, han stod aldrig stille, men gik stadig fremad. Der gaves ham da ogsaa god Lejlighed dertil, thi han var som ingen Anden paa den Tid i Besiddelse af et omfattende Repertoire. Dette haves fuldstændigt og udgjør ikke mindre end 234 forskjellige Roller, af hvilke de fleste ere temmelig betydelige. Denne Biografi er allerede blevet saa vidtløftig, at det vilde optage altfor megen Plads blot at nævne de vigtigste af dem, men jeg kan ved denne Lejlighed ikke tilbageholde en Bemærkning. Hvor interessant vilde det ikke være, om man samlet paa et Sted kunde faa et Overblik over, hvad hver enkelt af vore betydelige Kunstnere har virket i Aarenes Løb, hvilket Materiale vilde der ikke være samlet til den rette Bedømmelse af Kunstneren og hans Liv? Et saadant Materiale er jeg i Besiddelse af for næsten alle de større Kunstneres Vedkommende, et Materiale, som kunde suppleres med mange smaa karakteristiske Oplysninger til den danske Scenes Historie, men saa smaa ere vore Forhold herhjemme, at vi ikke eje et eneste Organ, der har Plads for Optegnelser i denne Retning, og saa ringe er Sandsen for vor dramatiske Kunsts Historie, at en særskilt Udgivelse af saadanne Optegnelser kun kunde ske med store pekuniaire Ofre.

En af Schwarzs Glandsroller fortjener dog særlig at fremhæves, nemlig Titelrollen i Sanders „Niels Ebbesen". Om hans Udførelse af denne hedder det i „Minervas" Theaterartikel: „Skjøn og stor, som denne Karakter udgik fra Digterens Aand og Hjerte, fremstilles den for Tilskueren af denne fortræffelige Kunstner. I de huslige Dyders Ly spire og trives de borgerlige, spirer og trives hver ædel Følelse, modnes hver sjelden udmærket Daad. Niels Ebbesen, Fædrelandets Befrier, er Mand og Fader. Det er denne lykkelige Forening imellem Heltens glimrende og det fredelige Livs stille, ubemærkede Dyder, der runder Karakteren, gjør den saa mesterlig og dertil saa interessant og virksom. Efter denne Synsmaade gav Hr. Schwarz Rollen. Alle Niels Ebbesens store Egenskaber, hans varme, inderlige Kjærlighed for Hustru og Datter, hans frie, usminkede Gudsfrygt, hans Trofasthed mod Venner, hans Ædelmodighed mod Fjender, hans jævne Ærlighed mod Alle, hans Menneskelighed, hans uforfærdede Djærvhed, hans brændende Fædrelandskjærlighed prægede sig med den mest energiske Sandhed i hans Spil. Det tredobbelte enthousiastiske Bifald, som første Gang lød fra de henrevne Tilskueres Læber ved Slutningen af hans første Scene med Gert, kan Hr. Schwarz sikkert dele med Forfatteren."

Overskou, der som sagt kjendte Schwarz saa nøje og i flere Sommere daglig omgikkes med Oldingen, som henlevede sine sidste Aar i Fredensborg, giver følgende Skildring af Kunstneren ved Aarhundredets Slutning: „Schwarz var 48 Aar gammel og i sin fulde Aands- og Legemskraft, men havde, da han var bleven noget føer, trukket sig tilbage fra endog manddommelige Roller, naar de fordrede livlige Bevægelser. Tode, Datidens mest uhildede, menneskekundskabsrige og grantseende Kunstdommer, havde for elleve Aar siden kaldt ham „den største dramatiske Proteus" og sagt: „Hvem skulde tro, at den morsomme Mester Bent i „De forliebte Haandværksfolk" var den ædle, ømme, ærværdige d'Orbesson i „Faderen"? Hvem skulde tro, at den samme kjærlige, til Taarer rørende Fader til andre Tider er den vrantne Præsident i „Hververne", den tosservorne Birkedommer i „Skovhuggeren", den gamle General Schlensheim, den jaloux Bødker, den gamle Bedstefader i „De tre Forpagtere", den raske Lieutenant King i „Søofficererne", Advokaten i „Den bogstavelige Udtydning", Hofraaden i „Kun sex Retter", Loke i „Balders Død", den intrigante Henrik i „Den ellevte Juni", den gnidske Knapstær i „De to Gjerrige", den livsalige Figaro i „Barberen i Sevilla", den høiadelige Pebersvend i „Ringen", Orgon i „Landsbypigen" — dog, hvor kan jeg opregne alle de forskjellige Roller, som han spiller, som de vare hver især hans Fag?" Denne store Flersidighed, den klare og fulde Opfatning af en Rolles Ejendommelighed og en mageløs Færdighed i at bringe sin Personlighed til saa aldeles at gaa under i den fundne Karakter, at denne syntes ganske at have konsumeret Skuespilleren for ret simpelt og sandt at kunne fremtræde i sin egen hele Naturlighed: disse vare endnu de kunstneriske Egenskaber, som gjorde ham beundret, ved at give enhver af hans Fremstillinger Originalitet og dertil den vidunderlige indre Fuldstændighed, hvori de stod som grebne ud af Livet og vedholdende fængslede Tilskuernes Interesse. Han forbausede ikke mere som i sin Ungdom ved at fremstille de forskjelligste Aldre, men ved nu kun at spille ældre

Roller vare hans forskjellige Fag dog ikke blevne færre. Alle alvorlige og komiske Roller — rolige og faste fra det 40. til det 50. Aar, derfra til den højeste Oldingsalder af alle Temperamenter og Karakterer — laa indenfor hans kunstneriske Omraade. Den dumt opblæste politiske Kandestøber og den fine, tækkelige Verdensmand Sir Peter i „Bagtalelsens Skole", den faste, jævne Niels Ebbesen og den snedige Pater Johan, vrantne og joviale, tossegode og fiffige, ængstelige og djærve, blide og strenge, latterligt forelskede og but frastødende Oldinge af alle Stænder og under alle Forhold havde i ham en Fremstiller, der udmærkede sig lige meget ved Genialitet og Smag. Han behøvede ikke mange ydre Hjælpemidler for ganske at give, hvad han havde tænkt sig: hans fyldige, af Naturen meget ædle Ansigt var saaledes i ethvert af dets Træk undergivet hans Villie, at det strax iførte sig Rollens bestemte Karakter og under Udførelsen altid havde det klare, fulde Udtryk af Temperament, Lidenskab og Affekt, hvilket det efter den burde have. Et fremmed Haar, en let paalagt Teint og en lille naturlig Forandring ved Dækning af Hals og Hage vare ham nok til at understøtte den store Forskjellighed, som han ved sit store Herredømme over Ansigtsmuskler og Lineamenter gav Hovedet, og de nøie overtænkte Bevægelser i den altid velvalgte Dragt fuldendte det levende Billede, saa at det i ethvert Moment stod for Betragteren med Præg af den høieste Natursandhed, som den smagfulde Kunstner vil opnaa."

Hverken som Kunstner eller Embedsmand syntes Schwarz at kunne blive træt af at virke for Theatret. Da det i 1797 aabnede „odenseiske danske National-Theater" lod til under Grev Trampes Bestyrelse at skulle blive til Noget, rejste Schwarz Aaret efter til Odense i det Haab ved dette Theater at kunne grundlægge den Planteskole, han saa længe havde ønsket Scenen paa Kongens Nytorv. Han holdt Forelæsninger for og Øvelser med Personalet og syntes at skulle faa Glæde af sin Umage, men snart sygnede Theatret i Odense hen og maatte lukkes i 1802. Den Lyst til selv at dirigere, som man saa ofte finder hos Skuespillerne, gik Schwarz heller ikke fri for og da under Hauchs Regimente en af Direkteurposterne var bleven ledig ved Edvard Storms Død, indgav Schwarz og Rosing et Andragende om i Forening at maatte erholde Posten. Men deres Andragende blev bestemt afvist af Hauch, som rent ud erklærede dem, at Theatrets Kunstnere efter hans Mening aldrig burde have Sæde i Direktionen, og hermed faldt dette Forsøg paa at blive Direkteur til Jorden. Havde Schwarz ikke Held med denne Plan, saa havde han det med en anden, idet han i Slutningen af 1802 fik Bevilling til „at lade opføre Skuespil og Balletter i Danmark og Norge," og i Sommeren 1804 foretog det kgl. Theaters Personale da under hans Ledelse og under Navnet „det privilegerede Provindsial-Theater" den første ordenlige Kunstrejse i Provindserne, hvor det under stort Tilløb i Kjøbstæderne spillede nogle af Theatrets bedste Stykker.

Schwarzs sidste nye Rolle var „Palnatoke". Skjøndt han kun var 56 Aar gammel, havde han allerede begyndt at mærke, hvorledes hans Hukommelse tog af, og kun efter lang Vægring havde han givet sit Minde til at spille i Oehlenschlägers Sørgespil. Han følte godt selv, at hans Kræfter ikke vilde slaa til for at udfylde denne Kæmpeskikkelse, og hvad der tilmed lagde ham Hindringer i Vejen, var det versificerede Sprog, som var ham uvant. Hvor meget Ædelt og Smukt han end gav, formaaede han dog ikke at løfte Figuren op til det, Digteren havde tænkt sig, og efter at have indgivet sin Ansøgning om Afsked, havde han den 21. Marts 1810 sin Beneficeforestilling, ved hvilken han optraadte som Sir Peter i „Bagtalelsens Skole". Ganske vist var hans Hukommelse taget af, men den sande Grund til hans Bortgang var dog nok den, at han efter sin egen Mening ikke blev tilstrækkelig paaskjønnet af Direktionen, og han var tilfreds med at kunne trække sig tilbage med en aarlig Indtægt af 1200 Rdl., idet han nemlig vedblev at være Instrukteur. I de paafølgende Aar optraadte han af og til i en eller anden af sine Glandsroller, indtil han endelig den 26. December 1816 sagde sit „sidste Farvel til Publikum" ved at spille Præsidenten i „Hververne". Nu var det ham en Nødvendighed at holde op med at betræde Scenen, thi Hukommelsen var bleven saa svag, at den hvert Øjeblik svigtede ham. Han var i Aaret 1812 bleven Ridder af Dannebroge, men denne Udmærkelse kunde først falde i hans Lod, efter at han havde forladt Scenen, thi ingen Skuespiller var som bekjendt i hin Tid værdig til at bære Ridderkorset. Aandssløv og mæt af Dage henlevede han endnu en Snes Aar paa Fredensborg, indtil Døden endelig i hans 85. Aar bortkaldte ham den 13. Juli 1838, og med ham døde en af Koryfæerne i den danske dramatiske Kunst, en af Milepælene i vort Theaters Historie.

Foruden det tidligere omtalte Portrait, som fandtes gjengivet i dette Blads forrige Nummer, ejer det kgl. Theater endnu et Billede af ham i hans ældre Alder med Dannebrogsordenens Ridderbaand, altsaa efter 1812 og malet af J. L. Lund; denne malede det to Gange, og det bedste af disse to Billeder blev solgt ved Auktion efter Kunstnerens Død og ejes nu af Forfatteren af denne Biografi. Desuden findes der i Foersoms „Lommebog" et af Bradt kobberstukket Portrait af ham, og et Portrait, som er tegnet af Friedländer, ligesom der ogsaa findes et Profil-Portrait i Basrelief-Maner af ham, tegnet af Jens Juel og stukket i Kobber af Mad. Clemens. Nedenunder har P. A. Heiberg skrevet:

Skue Yndlingen af to Gudinder,
Naturens Søn, ledt frem ved Kunstens Haand,
Der tvinger ved sin Mester-Aand
Smiil paa vor Læbe, Graad paa vore Kinder.

Andrea.

Af **George Vautier.**

Fortsat.

II.

Da vi kom til Herregaarden, var der, jeg tilstaaer det ærligt, ikke synderlig meget tilbage af den Iver, hvormed jeg fra første Færd af havde begivet mig paa denne Rejse; jeg begyndte endogsaa temmelig alvorligt at bebrejde mig selv min Letsindighed. Klokken var Et om Morgenen; jeg frøs og var træt; vi havde kjørt tre stive Klokketimer paa Jernbane, dernæst et Par Timer paa en aaben Vogn i et jævnt tæt Regnvejr og ad daarlige Biveje med dybe Huller og Hjulspor i. Thénard havde under hele Touren vist os en vis kunstlet og yderst høflig, men dog temmelig foragtelig Kulde. Andrea havde stadig siddet taus og drømmende med Øjnene stivt hæftede paa Landskabet, som Natten dækkede med sin Kappe. Paa Banegaarden i Paris, just da vi stod i Begreb med at staa ind i Koupeen havde hun og Thénard havt et lille Sammenstød. „Det er tvivlsomt," havde Thénard sagt, „om Marquien overlever Natten. Det vilde være en stor Trøst for ham, om han før sin Død kunde faa sin Søn at se."

„Roland er altfor langt borte, til at det vil kunne ske."

„Saa send en Depeche til dem, hos hvem han er. Befal, at han skal komme strax. Det er jo muligt, at Lægens Ord ikke ere at forstaa saa aldeles efter Bogstaven. Maaske det endnu vil være Tid imorgen."

Herpaa havde hun svaret kort og godt: „Ja, naar jeg er bleven gift, ikke før."

Han havde vendt sig om mod mig som for at søge Bistand hos mig. Jeg vidste altfor godt, at jeg intet formaaede, dertil kjendte jeg altfor nøje Andreas Karakter, og jeg havde tiet stille. Resultatet var, at vi alle tre vare blevne, hvad man kalder for „mugne". En løjerlig Fyr var det, denne Thénard, uimodtagelig for enhver Tillokkelse, alvorlig og tilknappet til det Yderste, en intim Ven af Marquien, hvem han havde kjendt fra Barneaarene og for hvem han samtidig var en Pylades og en Mentor. Han havde til enhver Tid ligeoverfor Andrea iagttaget en puritansk Stivhed; uvist om med Rette eller Urette anklagede hun ham for at have indvirket paa Marquien, saaledes at denne havde opgivet enhver Tanke om at tage hende til Naade igjen.

Det lod til, at han paa Herregaarden udøvede en betydelig Myndighed: han kommanderede Tjenestetyendet som om han var Herre i Huset. Efter hans Ordre fulgte en Tjener i Livree, der bar en massiv Lysestage i Haanden, os op ad en majestætisk, skummel Trappe og førte os ind i en mørk Sal, som en stor Samling gamle Familieportraiter gav Udseendet af et Værelse i et Musæum. Det Hele forekom mig uendelig trist. Efter nogle Minuters Forløb kom Thénard. Han tog mig til Side og hviskede: „Frøken de Meauchamp er her; hun har villet sige sin Forlovede et sidste Farvel. Hun tager bort om lidt. Vi maa for enhver Pris undgaa et ubehageligt Møde. Pas derfor endelig paa, at Andrea ikke forlader dette Værelse, førend jeg kommer igjen, selv om Ventetiden skulde forekomme hende noget lang."

„Stol De blot paa mig."

Han gik. Andrea, der havde kastet sig i en udskaaret Lænestol, iagttog den samme drømmende Taushed som under hele Rejsen. Jeg veed ikke, hvad det var for en Nysgjerrighed, der bemægtigede sig mig og drev mig henimod Døren, som jeg aabnede paa Klem: naar Alt kom til Alt, saa gjaldt jo Thénards Forskrift ikke mig. Jeg listede mig ud paa Trappeafsatsen; Alt var taust og stille. Uden at røre mig blev jeg staaende, forunderlig grebet af den Stilhed, der herskede i dette store Hus, hvor Døden var til Gjæst. Pludselig overraskedes jeg af en Lyd af Skridt og Raslen af en Kjole; jeg trak mig skyndsomst tilbage, men det var allerede for sent; fra Dørtærskelen, som jeg akkurat havde kunnet naa, saae jeg en høj, hvidhaaret Olding gaa mig forbi i faa Skridts Afstand, støttende en ung Dame, der holdt et i Taarer badet Lommetørklæde for sit Ansigt, og af hvem jeg kun kunde skjelne en rig blond Haarvæxt og en elegant og aristokratisk Holdning. Jeg standsede, forvirret uden at vide, om jeg skulde skjule mig eller tilbyde min Hjælp. Da lød Andreas Stemme bagved mig; uden Tvivl var hun bleven vækket af sine Drømmerier ved Støjen og havde nærmet sig mig, uden at jeg anede noget: „Det er hende, ikke sandt?"

Frøken de Meauchamp hørte hende, løftede stolt sit Hoved og saae til den Side, hvor vi stod. Der gnistrede som et Lyn i hendes Øjne, der endnu vare fyldte med Taarer, hun opdagede Andrea, og de to Kvinder udvexlede et udfordrende, hadefuldt Blik. Det hele Optrin varede kun et Sekund. Jeg havde grebet Andrea ved Armen og stødte hende, vistnok lidt barsk, ind i Salonen.

„Hvad gaaer der af Dem?" sagde hun. „Hvorfor tager De saa haardt?"

Jeg havde adlydt en indre Bevægelse, som det vilde have været mig højst vanskeligt at forklare for hende. Hun fortsatte: „Ah, hun er smuk, meget smuk! Men nu gaaer hun, og det er mig, der kommer!"

Disse Ord bleve udtalte i en saa hoverende Tone, at jeg ikke kunde lade være at gjøre en protesterende Haandbevægelse. Et spottende Smil foer over hendes Læber. Jeg var lige ved at blive vred, da Thénard kom tilbage og bad os om at følge ham til den Døendes Værelse, hvor Alt var rede til Ceremonien.

Jeg behøver blot at lukke Øjnene for endnu den Dag idag at gjense indtil sine mindste Enkeltheder det Interieur, som frembød sig for mine Blikke. Paa Bordet en stor Protokol, som Sekretairen havde bragt fra Mairiet; han selv, en lille geskjæftig Mand, gjorde sig et uhyre Besvær med at faa anbragt paa rette Maade Pen, Blækhus, Lampen og en gammel snavset Lovbog, laset paa Grund af hyppig Brug, medens Mairen, en tyk Forpagter, højtidelig bandt det trefarvede Skjærf omkring sine svære Lænder. Præsten, som allerede havde Stolaen udenpaa Kjolen, hjalp en Kordreng i en simpel Kittel med at lave en Dragkiste om til et improviseret Alter ved Hjælp af en Bønnebog, et Krucifix og to tændte Voxlys. Paa Sengens hvide Gardiner aftegnede sig Lægens mørke Silhouet; oprejst med Hagen i Haanden stod han som en vagtsom Skildvagt paa sin Post for at passe paa, at ikke den sidste Gnist af Liv skulde slukkes. I de næsten mørke Kroge af Værelset skimtede man forskjellige

Tjenestefolk, neppe synlige. Da jeg kom nærmere, saae jeg Marquiens Hoved blegt og gustent hvile paa Hovedpuden. Andrea fulgte mig; Marquien, som et Øjeblik med halvslukt Blik havde seet paa hende, vendte Hovedet; hun gøs og trykkede sig op til mig. Thénard forestillede mig for Lægen: „Hr. Fadeux og en af Tjenerne ville være Brudgommens Vidner. Hvis De Intet har derimod, ville vi to være Brudens."

Han gjorde et Tegn til Mairen, der satte sig ned, tog sine Briller paa og anstillede en nøjagtig Undersøgelse af de Papirer, Andrea havde medbragt, idet han et for et rakte dem til Sekretairen, der tog Kopi af dem; dette varede en Evighed; man hørte kun den skrattende Lyd af Pennen, der løb hen over Protokollens Blade. Endelig rejste han sig, oplæste med snøvlende Stemme nogle Paragrafer af Code civil og rettede de sædvanlige Forespørgsler.

„Gaston-Ferdinand-Louis Marquis d'Essigny, vil De tage til lovlig Ægtehustru Louise-André Moreau, kaldet Andrea Morra, som her hos Dem staaer?"

„Ja," svarede Marquien med svag Røst.

„Louise-Andrée Moreau, vil De tage til lovlig Ægtefælle Gaston-Ferdinand-Louis Marquis d'Essigny, der er her tilstede?"

Andrea svarede i en Tone, der forraadte en ejendommelig Tilfredshed „Ja, Hr. Maire."

„Saa erklærer jeg Eder i Lovens Navn for rette Ægtefolk at være."

Mairen vedblev rolig sin Forretning og oplæste det Aktstykke, der legitimerede Roland-Gaston-André d'Essigny. Vi undertegnede som Vidner. Nu var det Præstens Tour; han nærmede sig Sengen, tæt ved hvilken han lod Andrea knæle. Øjeblikket kom, da han forenede de Nygiftes Hænder; ved Berøringen med Andreas Haand trak Marquien uvilkaarlig sin tilbage, men Andrea greb den ivrig og trykkede den fast som for aldrig at give Slip paa den.

Jeg følte mig bevæget af en ejendommelig uhyggelig Følelse; det var mig, som om jeg var tilstede ved Fuldbyrdelsen af en Forbrydelse; for at undgaa det pinlige Indtryk, der greb mig, gav jeg mig med Opmærksomhed til at se paa den Landsbykollega, jeg her var stødt paa. Han havde et løjerligt, om en Væsel mindende Fjæs, der paa engang bar Udtrykket af Dumhed og Ondskab. Jeg saae, at han sænkede sit Blik, medens jeg iagttog ham, og blev rød i Hovedet. Mon han havde nogen Anelse om de Tanker, jeg gjorde mig ham angaaende efter denne korte Iagttagelse? Var han sig sin Uvidenhed bevidst? Det var aabenbart en Ignorant, derom var jeg overbevist. Jeg nærmede mig Kammertjeneren, der havde fungeret som Vidne; jeg bad ham sagte om at fortælle mig Enkelthederne ved den ulykkelige Hændelse, sige mig noget om Marquiens Konstitution og fortælle mig, hvilke Lægemidler, der vare blevne brugte.

En Bevægelse imellem de Tilstedeværende underrettede mig om, at Handlingen var forbi. Mairen forsvandt lydløst med samt sin lille, vimse Sekretair og sin store Protokol. Jeg hørte Præsten spørge Doktoren, om ikke Dødskampen snart vilde begynde og om det ikke var bedst at lade Voxlysene brænde paa det lille, improviserede Alter, for at han der kunde bede Bønnerne for den Døende; Doktoren nikkede bekræftende med Hovedet. Andrea var bleven staaende ved Sengen; hun gjorde Mine til at bøje sig ned over Marquien, men han vendte Hovedet om til den anden Side; hun rejste sig fra sin bøjede Stilling og blegnede. Thénard, der utvivlsomt frygtede, at hun skulde benytte sig af den Ret til at blive, som den af hende nys erobrede legitime Titel gav hende, bad mig sagte om at føre hende ud af Stuen og derved gjøre Ende paa en højst ubehagelig Situation.

Hun gjorde ingen Modstand. Vi bleve af ham førte tilbage til den samme Salon, hvor vi havde ventet. Her bukkede Thénard for hende med de Ord:

„Nu er De altsaa gift, Frue, og der er nu intetsomhelst til Hinder for, at De giver Ordre til, at Deres Søn kan blive ført herhid."

Hun opsatte en Depeche, og vi erfoer da, at Drengen ikke længer befandt sig i Frankrig, men at han af hende var blevet sat i Pleje hos nogle skikkelige Folk, med hvem hun var langt ude beslægtet, og som boede i en Afkrog af Schweiz, nogle Mile fra den franske Grændse.

„Jeg skal ride til nærmeste Telegrafstation med denne Depeche," sagde Thénard. „Den maa ikke komme i Hænderne paa nogen af Tjenestefolkene."

Han gik og lod os ene tilbage. Hun kom hen til mig og sagde kun disse to Ord: „Marquise — endelig!"

Uden at vente paa mit Svar greb hun en af Armstagerne, holdt den højt hævet i sin højre Haand og tog et for et nøje i Øjesyn de gamle Portrætter, der i det flammende Halvlys syntes at faae Liv. Der var værdige Øvrighedspersoner med lange Allongeparykker og klædte i røde Kjoler, høje Officerer med det blaa Baand over Staalkyradset eller Uniformen, „dydsirede" Damer, indsnævrede i deres Fiskebensskjørter og med deres Hoftepuder, alvorligt udseende Enker, der syntes at knuges under Vægten af deres enorme Taarnfrisure, og allesammen syntes de fra Halvmørket at se strengt, truende, foragteligt ned paa den nye Marquise. Hun undersøgte dem rolig med en vis impertinent Nysgjerrighed; hun fremmumlede nogle højst uærbødige Bemærkninger angaaende deres Toiletter, deres Stillinger, deres Ansigter; hun loe af dem uden Frygt. Da hun var færdig med at holde Revue, nejede hun sig dybt og sagde i en ironisk Tone: „Godaften, højstærede Familie!"

I et saadant Øjeblik havde jeg helst set, at hun havde været alvorlig, rørt; men det Æventyr, der var hændet hende, havde været for sælsomt til, at det ikke skulde have sat hendes Nerver i en altfor overspændt Tilstand. Efter at have gjort Bekjendtskab med de svundne Tider begyndte hun aabenbart at tænke paa Nutiden. Hun slog de tykke Gardiner fra Vinduerne; hun betragtede i Taushed, men opmærksomt, de brede Alleer i Parken, der laa i en tæt Taage, Marmorstatuerne, paa hvilke den gryende Dag kastede et underligt gul-grønligt Skjær og de høje Træer, hvis mægtige Toppe bøjede sig for Vinden og ligesom syntes at hilse deres nye Herskerinde. Jeg hørte, hvorledes hun paany mumlede imellem Tænderne: „Marquise."

Hun kom hen til mig, dennegang alvorlig og sagde: „Dette Ægteskab kan jo ikke rokkes, vel? Det er jo fuldstændig gyldigt?"

„Fuldstændig gyldigt."

„Jeg er altsaa sikker paa altid at forblive Marquise?"

„Fuldstændig sikker."

„Og dog føler jeg mig fremmed her . . . Naar jeg nu imorgen bliver Enke, udsat for bittert Had fra alle de Slægtninges Side, hvem min Søn berøver en attraaet Arv, og efterladt i en isoleret Stilling, vil denne Titel, som kunde hæve mig saa højt, kun i mine Hænder være et tomt, et tintetsigende Legetøj ligesom disse Talismaner i Eventyrene, der pludselig tabe deres Kraft og blive til visne Blade . . .

Det, jeg havde drømt om, det var at være virkelig Marquise, det var ved min Mands Arm at twinge denne Verden, som foragter os, hvis hovmodige Snerperi støder os tilbage og hvis Bifaldsytringer ere ligesaa mange Fornærmelser, til at aabne sine Døre for mig."

Hendes Stemme dirrede af Vrede.

„Marquien er altsaa fuldstændig opgivet? Han maa dø?"

„Ja utvivlsomt, saa længe han er i de Hænder. Denne Landsbydoktor er et Asen, som intet har forsøgt af hvad der bør forsøges."

„Det vilde altsaa endnu ikke være for silde at prøve paa at frelse ham?"

„Det troer jeg ikke."

„Og det har De ikke sagt mig strax?"

Hun greb heftig i Klokkestrengen og ringede.

„Hvad gjør De der?"

„Det seer De jo; jeg vil have fat i en Tjener."

Jeg indsaae, at jeg havde begaaet en Uforsigtighed, men det var for sent. En Tjener traadte ind.

„Kjender De den Doktor, der er om Marquien?"

„Ja, det er Doktor Fadeux nede fra Landsbyen."

„Sig ham, at han strax skal komme herop; jeg vil tale med ham."

„Endnu engang, hvad er det, De gjør?" spurgte jeg urolig efterat Tjeneren var gaaet.

„Jeg vil give den Dumrian sin Afsked. De skal tage hans Plads."

„Det er umuligt."

„Umuligt? og hvorfor?"

„Fordi det strider imod min Samvittighed, at . . ."

Jeg brød af og fortsatte ikke, hvad der svævede mig paa Læberne. Man vil maaske le af mine Skrupler, men jeg var pludselig bleven slaaet af den Tanke, at jeg ingen Ret havde til at forlænge en Existens, over hvilken dens lovlige Besidder kun havde disponeret med den Vished for Øje at se den endt i Løbet af faa Timer. Sikkert var det, at Marquien, dersom han havde havt mindste Gnist af Haab om at kunne leve, aldrig vilde have fattet den fortvivlede Beslutning at lade sig vie til Andrea, og at han, dersom det lykkedes mig at redde hans Liv, upaatvivlelig vilde blive det ulykkeligste Menneske i Verden. Reddede jeg hans Liv imod hans Villie, vilde jeg da ikke paadrage mig et tungt Ansvar ligeoverfor ham?

Om end disse Betænkeligheder viste sig i et meget klart Lys for min indre Bevidsthed, følte jeg ulykkeligvis, hvor vanskeligt det vilde være for mig at fremsætte dem tydeligt for Andrea, om hvem jeg desuden paa Forhaand vidste, at hun Intet vilde høre. Hun lagde Mærke til min Forvirring og uden at give mig Tid til at forberede min Modstand, satte hun mig Kniven paa Struben med de Ord: „De tøver. Forklar Dem."

Jeg talte saa godt, jeg formaaede, men, saavidt jeg mindes, i temmelig forvirrede og ubestemte Udtryk. Hun hørte paa mig med Utaalmodighed. Da jeg var færdig, fæstede hun paa mig et bydende Blik, hvori der laa noget vist Haardt. „Jeg troede, min kjære Doktor, at De var i Besiddelse af en større Opfindsomhedsevne; Deres Udflugter ere højst ynkelige, og De maatte langt hellere frit have tilstaaet, at Deres Venskab for mig ikke gaaer saa vidt, at De for min Skyld for en kort Tid vil ofre Deres sædvanlige Forretninger og Deres dagligdags Adspredelser i Paris."

„Jeg forsikrer Dem, Andrea . . ."

„Fortsæt ikke og lad det være nok. De vilde ved at vedblive med denne Modstand twinge mig til at erindre Dem om, at dette Offer, som De afslaaer at bringe mig af Venskab, det vilde jeg have en Ret til at fordre af Dem i Deres Egenskab af hæderlig Mand."

„Jeg forstaaer Dem ikke."

„Saa spørg Deres Samvittighed, denne Samvittighed, der for Øjeblikket forsyner Dem med, jeg veed ikke hvilke Skrupler; — spørg den alvorligt til Raads; spørg den, om den tillader Dem sejgt at løbe Deres Vej nu, da der tilbyder sig en Lejlighed til at gjengive mig alt det, som De har været Skyld i, at jeg har mistet . . ."

Jeg mindes ikke nu længer nøjagtig den Tale, hun holdt for mig, thi det var en hel Tale, fuld af Vrede og Indignation, og hvori hun læste mig Texten i de mest glødende og harmfulde Udtryk. Ak, det var desværre kun altfor sandt: jeg havde ikke for hende været den paalidelige Raadgiver og Vejleder, som hun ifølge mine mangfoldige, ved saa mange Lejligheder afgivne Løfter burde have kunnet gjøre Regning paa at finde i mig; den næsten faderlige Rolle, jeg havde paataget mig lige overfor hende saa godt som fra hendes Debut af, en Rolle, som jeg ifølge min Alder og min Erfaring maatte have kunnet udføre samvittighedsfuldt, den havde i Virkeligheden ligget over mine Kræfter ... Herre Gud, jeg var ikke nogen Helgen, og jeg havde aldrig været det. I min lange, nøje Omgang med Folk af Theaterverdenen havde jeg antaget en vis Overbærenhed lige overfor Et og Andet ... af Svaghed, af Lyst til at deltage i denne Verdens lette og lystige Liv havde jeg lukket Øjnene i for de Farer, der lurede i de noget ufrsigtige Adspredelser, hvori hun havde søgt at mætte sin brændende Lyst til Frihed og Ubundenhed, en Trang, som det stille, regelmæssige Liv, som Marquien havde opstillet hende som absolut Fordring, i ingen Henseende kunde tilfredsstille. Jeg havde fundet Fornøjelse ved at se mig indblandet i Intriguer, hvis pikante Sider morede mig, jeg havde ikke været for hende, hvad jeg burde, det havde skortet mig paa Forudseenhed med Hensyn til hende . . .

Overskred hun ganske vist alle Grændser, naar hun i sin vældige Philippika beskyldte mig for at have spillet Slangens og Fristerens Rolle, saa talte hun dog kun Sandhed, naar hun bebrejdede mig, at jeg ikke havde forhindret, at hun blot for at tilfredsstille en tom Fornøjelseslyst havde ladet sig rive med i den Malstrøm, der kun havde bragt hende som endeligt Udbytte den forladte og ensomme Stilling, hvori hun havde befundet sig. Havde jeg siddet rolig i Kakkelovnskrogen i Paris, hjemme hos hende eller hos mig selv, vilde jeg ganske sikkert have diskuteret disse hendes Bebrejdelser med hende, men denne bevægede Nats Anstrengelser og Overraskelser havde i den Grad udtømt mine Kræfter, baade aandelige og legemlige, at jeg næsten følte mig fuldstændig villieløs. Jo mere jeg tænker paa den hele Historie, desto mere Bestyrkelse finder jeg i den Tro, at der gives en Skjæbne, der leder Menneskene imod deres Villie, at den har taget mig ved Haanden og ledet mig, og at Alt er gaaet til, som det var forud bestemt.

Dette være nu, som det være vil; jeg var lige paa Nippet til at tilstaa hele min Uret og med et angerfuldt Amen indrømme det Berettigede i alle de Anklager, hun havde fremført imod mig og som havde gjort mig aldeles konfus, da Døren aabnedes, og ind traadte Hr. Fadeux tilligemed Tjeneren, der var bleven sendt ned for at hente ham. Andrea meddelte ham med nogle faa, høflige Ord, som imidlertid

tydelig gav at forstaa, at hun intetsomhelst Svar ønskede, at jeg i Egenskab af Ven vilde træde i hans Sted som den Døendes Læge, og at han som Følge heraf ikke havde Andet at gjøre end snarest mulig at trække sig tilbage. Under dette spillede jeg en yderst passiv Rolle, jeg rørte mig ikke af Pletten, aabnede ikke Munden, og det er gaaet mig fuldstændig af Minde, hvorledes Hr. Fadeux egentlig bar sig ad med paa passende Maade at foretage sit ufrivillige Tilbagetog; Faktum er, at han forsvandt uden Protest. Tilbage blev Tjeneren, der syntes yderlig besippet og mumlede Noget i Skjæget, der lød som: „Naar Hr. Thénard kommer tilbage, saa vil han nok . . .“

Andrea faldt ham i Talen — „Naar Hr. Thénard kommer tilbage, lader De ham ikke faae Adgang her til Slottet.“

„Jage Hr. Thénard paa Døren! Men Hr. Marquien . . .“

„Marquien er for Øjeblikket ude af Stand til at give nogen Ordre. Jeg er for Tiden den eneste Befalende her, det veed De, og jeg alene har Ret til at byde. De, som ikke ville lystre, have deres Afsked strax paa Timen; de, der tjene mig tro, skal blive rigelig belønnede.“

Jeg hørte en Lyd af klingende Mønt, der fulgtes af en meget ærbødig Taksigelse: „Ah, naadige Fru Marquise!“

Hun vendte sig om og kom hen imod mig, taus, ubevægelig og med den samme fornemme Mine, hvormed hun havde væbnet sig for at imponere Tjeneren, men som kun slet skjulte den Uro, hun følte over sin Dristighed. Udenfor paa Trappen var der en Trippen frem og tilbage, en Hvisken og Tisken, af og til afbrudt af Lyden af Pengestykker, der taltes op i Haanden: man delte aabenbart Ducørerne. Nogle Minutter efter viste Tjeneren sig atter i Døren og bag ham en Mængde Ansigter, nysgjerrige, smilende, ærbødige, næsvise. „Jeg har meddelt Tjenerskabet Fru Marquisens Ordrer,“ sagde han bukkende. „De skal blive samvittighedsfuldt efterkomne. Fru Marquisen kan trygt stole paa Alles Hengivenhed, paa Alles uden Undtagelse.“

„Det er godt. Bliver jeg tilfreds med Eder, faaer I inden vi naaer Aften, det Dobbelte af, hvad I allerede har faaet.“

Et Udtryk af glad Tilfredshed og Beundring prægede sig paa Alles Ansigter; hele Tyendet var fuldstændig vundet og trak sig tilbage under gjentagne Bevidnelser af sin dybeste Ærbødighed og Agtelse for den naadige Fru Marquise.

„Nu er vi alene i Huset,“ sagde Andrea, da Døren til Gangen havde lukket sig efter den sidste bukkende og skrabende tjenende Aand. — „De er Læge; — her er et Menneske i Dødsfare, hvem Deres Kunst maa frelse. — De holder hans Liv i Deres Haand. — Svigter De ham, døer han — dræber De ham.“

Hun havde Ret; jeg maatte opfylde en Pligt, som ikke tillod mindste Nølen. Jeg begav mig til Marquiens Værelse, idet jeg for mig selv gjentog: „Gjør din Pligt, ske saa end hvad der vil.“

(Fortsættes.)

Litteratur

Paa Forlag af Theodor Cay i Cassel er udkommet de første to Bind af „Anthologie der nordgermanischen (skandinavischen) dramatischen Literatur in deutschen Uebertragungen.“ Oversætteren er Hr. P. F. Siebold, der ved forskjellige Rejser og Ophold i Skandinavien har erhvervet sig et betydeligt Kjendskab til vort og vore Nabolandes Sprog og Litteratur. Første Bind indeholder Heibergs „Elverhøj“ oversat under Titlen „Der Elfenhain“ og indledes med en kort biografisk, i det Hele paalidelig Skizze af Forfatteren. Saavidt vi have sammenlignet denne Oversættelse med Originalen, forekommer det os, at Hr. Siebold er kommet heldig fra sin ingenlunde lette Opgave, og navnlig ere Sangene, der alle ere gjengivne i deres originale Versemaal, lykkedes godt for ham. Hans Oversættelse af det Heibergske Drama er dog ikke den første tydske; i en Samling „Bühnen-Repertoir des Auslandes“, der udkom i Berlin for en tredive Aar siden, findes som Nr. 136 „Der Elfenhügel, Deutsch von Heinrich Smidt“, men Bogen er vistnok nu temmelig sjelden og ubekjendt; ialtfald fandtes den indtil for kort Tid siden ikke paa det store kongelige Bibliothek.

Anden Del af Siebolds Anthologi bringer Ibsens „Brand“, en Oversættelse, der skriver sig fra 1872 og her foreligger i andet Oplag. Det berømte Digt er senere som bekjendt blevet overført paa Tysk i to andre Oversættelser, af Fru Julie Ruhkopf i 1874 og af Friherre Alfred von Wolzogen i 1877. Siebold drager i sit Forord i meget skarpe Udtryk til Felts imod den sidstnævnte Oversætter, hvem han beskylder for ganske ugenert at have plagieret hans Arbejde, og det synes ogsaa efter de meddelte jevnsides trykte Prøver at dømme, at der findes en Lighed imellem de to Oversættelser, som ikke ret godt kan antages at være fremkommet tilfældig. Til Optagelse i tredie Bind af Anthologien er bestemt en Oversættelse af Aug. Blanches Skuespil «Engelbrekt och hans Dalkarlar».

Thomas Langes fortræffelige Fortælling „Eventyrets Land“, et Billede af Livet og Naturen ved Blaavandshuk er udkommet i tredie Oplag, der ledsages af et smukt, men maaske noget vel idealiseret Portrait af Forfatteren. Bogen er saa bekjendt af alle Yndere og Venner af Langes romantiske Musa, at vi ikke her skal gaa nærmere ind paa at fremhæve dens Fortrin; det var med den, at Forfatteren ret egenlig trængte igjennem, og den vil altid indtage en meget fremtrædende Plads i hans Produktion som den, hvori hans ejendommelige Naturmystik og hans udprægede Romantisme give sig sit klareste og skarpeste, mest umiddelbart tiltalende Udtryk. (Gyldendalske Boghandels Forlag).

Som sædvanlig ved Foraarstide har Erik Bøgh atter iaar udsendt et Bind „Udvalgte Feuilletoner, Dit og Dat fra 1879“, lette, muntre Øjeblikkets Børn, der ere ligesaa sunde og friske, ligesaa vittige og aandfulde, men ogsaa tidt ligesaa skarpe og bidske som hele den lange Række af deres ældre Søskende. Det er vel neppe for meget sagt, at der i den sidste Snes Aar eller derover ikke har været noget Spørgsmaal, det være sig af social eller æsthetisk Natur, der har sat vort Samfund i Bevægelse, som Erik Bøgh ikke i sine Feuilletoner har underkastet en Drøftelse eller afvundet en ny Side; lad saa være, at der af og til kommer noget vist Snusfornuftigt frem under denne Behandling, at Forfatteren maaske undertiden er lidt for tilbøjelig til at ville stille sin personlige Mening og Anskuelse op som den eneste berettigede og at han oftere giver sig Mine af at besidde en Viden, der trods hans ubestridelig meget udbredte Læsning dog ikke er universel, saa gaaer der alligevel igjennem hans Feuilletoner en saa elskværdig og human Aand, en saa alvorlig Bestræbelse efter at orientere sine

Læsere og samtidig en saadan Fylde af virkelig Humor, at man næsten altid læser ham med baade positivt Udbytte og æsthetisk Velbehag. (Gyldendalske Boghandel).

Fritz Holst har udgivet sin bekjendte morsomme Vaudeville-Komedie „Revuen" i Trykken. Stykket, der for første Gang spilledes paa Folketheatret den 4. Marts 1869, har siden den Tid hørt til dette Theaters stadige Repertoire, takket være ligesaa meget dets egen festivitas som den gode Udførelse, der for Hovedpersonernes Vedkommende altid er bleven det til Del. (Reitzels Forlag).

En anden Komedie, der nylig har set Lyset i anden omarbejdede Udgave er Carit Etlars Folkekomedie „Tordenskjold i Marstrand", der har været spillet paa Kasino. Stykket hører til den produktive Forfatters svagere Arbejder; det er baade for vidtløftigt og for bredt anlagt, de enkelte Scener altfor løst forbundne med hinanden og største Delen af de Personer, Forfatteren lader optræde paa Scenen, mere eller mindre Marionetter uden Kjød og Blod. Imellem Akternes Størrelse hersker det løjerlige Misforhold, at medens de to første udgjøre 104 Sider, fylde de tre sidste kun — 52. (N. C. Roms Forlag).

Af Fr. Winkel Horns Oversættelse af Topelius' fortræffelige „Feltlægens Historier" er andet Bind, indeholdende Fortællinger fra Karl den Tiende Gustavs og Karl den Ellevtes Tid udkommet. (Philipsens Forlag).

En lille Afhandling, betitlet „Den frie Tanke", der har været optaget i „Maanedsskrift for udenlandsk Litteratur" og er forfattet af den bekjendte Franskmand Ernest Naville, er udkommet i Særtryk. (Schubothes Forlag). Den giver ikke noget Nyt til Belysning af det Spørgsmaal, den behandler, men kan anbefales Læserne som et sundt og orienterende Indlæg i den gamle stadig staaende Strid om Tro og Viden.

„Karakterbilleder af kristelige Kvinder fra forskjellige Tider og Lande" er Titlen paa en Bog, der er uddraget af en tydsk Forfatter Buſks „Spiegel edler Pfarrfrauen" og, ledsaget med et Forord af Pastor Schepelern, udkommet paa Schous Forlag. Det er er Bog, der fortjener og vistnok ogsaa vil finde adskillige Læsere og navnlig Læserinder, til hvilke den vel især henvender sig. Vi have gjennemlæst flere af de i den meddelte Biografier og have følt os tiltalte af den smukke sand kristelige, for al pietistisk Usundhed frie Grundstemning, der klinger igjennem dem; sundt og ligefrem stilles disse ædle Kvinders mønsterværdige Liv frem for Læseren, og den simple Skildring af disse rene, gudhengivne Naturer, der staa saa fast paa den Grundvold, som deres stærke Tro har givet dem, løfter ham for en Stund op over Døgnets prosaiske Dagligdagsfærden.

Theatrene

Frøken Antonsens Debut forrige Torsdag paa det kgl. Theater som Ulrikka i Hauchs for vor nøgterne Forstandstid maaske lidt vel hyperromantiske dramatiske Eventyr „Søstrene paa Kinnakullen" gav forskjellige gode Løfter, som vi ville haabe, at Fremtiden vil vide at indfri. Hvad der især udmærkede hendes Udførelse af denne Stykkets Hovedrolle var den Forstaaelse af Rollen og alle dens Enkeltheder, som hendes Spil helt igjennem bar Præget af, og var der end Steder, som helt mislykkedes for hende og hvor hun kun formaaede at tolke Digterens Ord paa en grel og ukkjøn Maade, saa fandtes der paa den anden Side adskillige forbausende gode Momenter og skinnede der igjennem den hele Præstation en bestemt udpræget Personlighed frem, som det i alt Fald var interessant at gjøre Bekjendtskab med. Stykket fik for de øvrige Rollehavendes Vedkommende en i det Hele ret god Udførelse, naar undtages Hr. Aug. Jensen, hvis Fjeldkonge — i sin Tid en af N. P. Nielsens ypperste Roller — væsenligst kun udmærkede sig ved sine negative Egenskaber.

Musik

Koncertforeningens tredie Koncert i Kasinos store Sal den 24. f. M. gav Lejlighed til at stifte Bekjendtskab med en ny Komposition for Soli, Kor og Orkester af Max Bruch, Schillers Digt „Das Lied von der Glocke", som tidligere har været sat i Musik, blandt Andre af Andr. Romberg. Den betydelige Tonedigtning, som det ikke har været nogen let Opgave at indstudere, kan ikke Andet end vække stor Interesse, om ogsaa den overlegne virtuosmæssige Anvendelse af saavel de vokale som de orkestrale Midler er af større Betydning end selve det musikalske Indhold. Hermed menes dog ingenlunde, at dette skulde være svagt. Tvertimod er det vistnok saa vægtigt som noget, der i vor Tid bydes; men det er dog mere den eminente Dygtighed end Geniets Ejendommelighed og Storhed, som vækker Beundringen. I det Hele var Udførelsen rosværdig og Solopartierne vare godt besatte med Fruerne Keller og V. Hansen samt d'Hrr. Bielefeldt og Simonsen. Det er Skade, at det store og dygtige Arbejde, der er anvendt paa et saadant Værks Indstudering, ikke skal have større Udbytte for Tilhørerne end een Opførelse for den sluttede Kreds. Forøvrigt gaves J. P. E. Hartmanns Koncertouverture i C, smukke Sange for Damekor med Piano af W. Bargiel samt en af Hr. F. Bendix med Orkesterledsagelse smagfuldt foredragen Koncertromance for Violoncel af Asger Hammerik.

Cæciliaforeningen gav sin sidste Koncert i denne Saison i Slotskirken den 3. dennes og udførte ved denne Lejlighed Rossinis Messe solennelle, som den gamle Mester, der ellers ikke havde anstrengt sin Muse i omtrent 30 Aar, komponerede i Aaret 1863. Oprindelig var den skrevet med Ledsagelse af Pianoforte og Harmonium, og det var først senere, da den havde gjort megen Lykke, at Rossini forsynede den med Orkesterledsagelse. I denne Skikkelse, kun med enkelte Udeladelser, hørtes den berømte Messe nu atter en halv Snes Aar efter dens første Opførelse her under afdøde Professor Rungs Ledelse. Skjøndt der altid er indvendt mod Rossinis Kirkekompositioner, at de savne den dybe Religieusitet og Inderlighed, som findes i de største Mestres Værker paa samme Omraade, hersker der dog Enighed om, at den geniale Tonedigter atter her har budt et Værk af sjelden Skjønhed og Virkning. Udførelsen, paa hvilken der var anvendt megen Tid og Flid, var dog ikke saaledes, at Værket kom til sin fulde Ret. Dels er Slotskirkens Akustik ugunstig for store Kor med Orkester, der her tabe Tydeligheden, dels maa der økonomiseres med de kostbare Orkesterprøver, og dels er Erhvervelsen af fire Solister paa et nogenlunde ensartet kunstnerisk Standpunkt og med den fornødne vocale Udvikling og Routine her næsten umulig. Ikkedestomindre fortjener Udførelsen efter vore Forhold Anerkjendelse, idet den vidnede baade om Alvor og Respekt for Opgaven. Fruerne Halberg (født Ravn) og V. Hansen samt d'Hrr. Haunstrup og Frederiksen, der sang Solopartierne, vare ikke alle lige heldige, idet den Sidstnævntes gode Basstemme ikke brugtes med den Beherskelse og Smag, som ingenlunde savnedes hos Sopranen, Alten og Tenoren.

Fru Norman-Nerudas 4de Koncert i Kasinos store Sal Lørdagen den 1. ds. viste, at den udmærkede Kunstnerindes Tiltrækning endnu er uafhængig af Foraarsvejr og anden Koncerttrængsel. Det store Lokale var atter tæt pakket med Tilhørere og besøgt af den kongelige Familie. Koncert-

giverinden foredrog med uforlignelig Ynde og teknisk Bravour de to gamle Bekjendte Mendelsohns Violinkoncert og Vieux-temps Fantasi-Kaprice, Op. 11, begge til Orkester under Professor Gades Ledelse, samt med Pianoledsagelse Spohrs Barkarole, Op. 135, Nr. 1, og Wieniawskis brillante Polonaise, Op. 21. Bifaldet og Fremkaldelserne fandt Sted efter samme Maalestok som tidligere. Hr. Simonsen assisterede ved Foredraget af Marschners Ave Maria med Ledsagelse af Harmonium og Harpe samt nogle smaa danske Romancer og lønnedes med levende Bifald.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. $2^1/_2$—$3^1/_2$ Efterm. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter, Meddelelser af hendes Brevskuffe. — Foyeren. Portraiter og Karakteristiker, af Edgar Collin. V. Frederik Schwarz, sluttet. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Litteratur. — Theatrene. — Musik.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Mandag 17. Ambrosius (50. Gang), (uden Abonnement).
Tirsdag 18. Den pantsatte Bondedreng. Recensenten og Dyret.
Onsdag 19. Gnisten. Murmesteren (Mandags Abonnement).
Torsdag 20. Et Dukkehjem.
Fredag 21. Den forvandlede Konge. Bacchusfesten.
Lørdag 22. Tordenvejr.
Søndag 23. Misanthropen. Aditi.

Folketheatret.

Mandag d. 17. Maj (2. Pintsedag) Kl. 7:

Jeg spiser hos min Moder.

Vaudeville i 1 Akt af **Decourcelles.** Musiken af **H. C. Lumbye,** arrangeret for Orkester af **C. C. Møller.**

Flagermusen.

Operette i 3 Akter af **Johan Straus.** Texten efter **Meilhac** og **Halevy** ved **Richard Schrøder.**

Forbi omtr. Kl. $10^1/_2$.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Paris,

dets Seværdigheder og Omegn.

Med Vejledning og forudgaaende Rejseoplysninger af **Mélanie Borring.**

Pris indb. 7 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

I Kommission hos Undertegnede er udkommen:

Personalhistorisk Tidsskrift,

udgivet af

Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie.

I. Binds 1. Hefte.

Indmeldelser som Medlem af ovennævnte Samfund modtages hos undertegnede Hovedkommissionair for Danmark og Sverig.

Rudolph Klein,
Pilestræde 40,
ligefor Kronprindsensgade.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Rudolf Frimodt.

Et Livsbillede af
Harald Stein.

Andet Oplag. Pris med Portrait 1 Kr. 50 Ø., uden do. 1 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag d. 16. og Mandag d. 17. Maj.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8, 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver $^1/_4$ og $^3/_4$ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.

Extratog i Anledning af Pintsen.

Tirsdagen den 18. Maj d. A. vil Aftentoget Kl. 7 fra Kjøbenhavn til Korsør afgaa i 2 Afdelinger, af hvilke den første afgaaer Kl. 6.45, den anden Kl. 7.

Den første Afdeling standser ikke ved Sorø og Slagelse Stationer.

Søndagen den 16., Mandagen den 17. og **Tirsdagen den 18. Maj d. A.** afgaa Morgen- og Aftentogene til Masnedsund og Kallundborg som selvstændige Tog fra Kjøbenhavn, af hvilke Toget til Masnedsund afgaaer til sædvanlig Afgangstid, og Toget til Kallundborg 10 Minutter senere. Dette sidste holder mellem Kjøbenhavn og Roeskilde ikkun ved Taastrup, hvorfor Rejsende til og fra Frederiksberg, Glostrup og Hedehusenes Stationer befordres med Toget til Masnedsund med eventuel Togskiftning i Roeskilde.

Søndagen den 16. og Mandagen den 17. Maj d. A. ville følgende Extratog afgaa:

Fra **Kjøbenhavn** til **Hillerød** Kl. 7.30 Fm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm. og Kl. 11 Efm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.10 Fm. og Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund** Kl. 7.15 Fm. og Kl. 11.30 Efm.
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.45 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg** Kl. 7.15 Fm. og Kl. 11.30 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.40 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2.25 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.

Tillige vil der afgaa Extratog:

Mandagen den 17. Maj d. A.:
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.15 Fm.
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.30 Fm.
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.15 Fm.

Tirsdagen den 18. Maj d. A.:
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.15 Fm.
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn** Kl. 5 Efm.

og **Onsdagen den 19. Maj d. A.:**
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn** Kl. 7.15 Fm.

Paa Kjøbenhavns Station vil det ovennævnte Extratog fra Kjøbenhavn til Hillerød Kl. 7.30 Fm. samt det ordinaire Morgentog til Helsingør Kl. 8 Fm. Søndagen den 16. og Mandagen den 17. Maj blive experede fra den mindre Stationsbygning, som ellers tjener til Expedition af Tog paa Klampenborgbanen.

Extratoget Kl. 8.30 Efm. fra Helsingør vil paa Kjøbenhavns Station kjøre til Hovedstationens Afgangsside ved Farimagsvejen.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen,** Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 412.

Den 23. Maj 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Michelangelos Digte og hans Kjærlighed.

Efter **Anton Springer.**

I Michelangelos Liv gaaer Alt ganske anderledes, end man skulde tro. Den store Billedhugger frembringer sit Bedste som Maler; de Værker, som han tvinges ind paa, lykkes, men hvad han selv begynder paa med Begejstring, forbliver ufuldendt eller mislykkes. At digte og at elske gjælder for at være Ungdommens bedste Forret, men Michelangelo faaer først i sine modnere Aar Lyst til og Tilbøjelighed for Poesi, og han blev truffen af Amors Pil, da han stod paa Alderdommens Tærskel. Saaledes beretter Traditionen. Den nyere Forskning har kun korrigeret det overleverede Sagn, men ikke reduceret det til Opspind. Vi vide, at nogle af Michelangelos Digte hidrøre fra hans Ungdom og at en af ham forfattet Madrigal allerede var sat i Musik i Aaret 1519, men Flertallet af hans Poesier skriver sig i Virkeligheden fra hans Ophold i Rom efter 1534. Forudsat, at de bevarede Digte udgjøre den største Del af hans poetiske Virksomhed, maa denne lange Taushed overraske En saa meget mere, som Michelangelo paa ingen Maade syslede lejlighedsvis og som Tidsfordriv med Poesien, men blev dreven til at digte af et virkeligt Kald. Heri adskiller han sig væsenlig fra Raphael.

Ogsaa Raphael skrev Vers, men ingen Kjender vil anse de fem Sonnetter, vi eje fra hans Haand, som et Bevis paa, at Poesien for ham var en Livsmagt. Han skrev dem alle paa samme Tid (paa Skizzebladene til Disputa), kort efter at han havde slaaet sig til Ro i Rom, og de beskjæftige sig alle med samme Gjenstand. Deres Indhold er udelukkende Elskov, og Længsel og Glæde den eneste Følelse, der gjennemstrømmer dem alle. Han frygter for, at han ikke skal kunne finde Hvile i sin Kjærlighed, og er tilbøjelig til at skjule sin Lykke. Men den Lænke, som hvide Hænder have slynget om hans Nakke, er dog altfor tiltrækkende, og Erindringen om den Salighed, han har nydt i Nattens Stilhed, uforgjængelig. Saaledes som Sonnetterne foreligge i Udkast, gjøre de ikke Fordring paa nogen Formfuldendthed, og de vise En i det Hele ikke nogen individuel Karakter. Man kan dristig paastaa, at mangfoldige andre dannede Italienere i Renaissancetiden, da Sproget havde gjennemgaaet en rig Lyriks dannende Skole, vilde have kunnet præstere noget Lignende.

Ganske anderledes forholder det sig med Michelangelo. Hans Digte kunne ikke nydes let og uden videre, især da vi ikke have dem i deres første og oprindelige Skikkelse. Den første Udgiver, Michelangelo den Yngre, en Søn af Mesterens Neveu, har ofte forandret Meningen og udvandet Tankerne, men derved gjort dem lettere forstaaelige. Paa denne utilladelige Vilkaarlighed har Cesare Guasti først raadet Bod, idet han i sin, 1863 udkomne, Udgave af «Rime di Michelangelo Buonarotti» saa vidt muligt har lagt Digterens egenhændige Manuskripter til Grund og paa denne Maade atter fremdraget den oprindelige Form. Nu først blev det klart, at hans Vers vare ligesaa vanskelige at tilegne sig som hans Statuer. Den, der søger det Tiltalende, det let Flydende og det ved Velklang Indsmigrende, bliver i lige saa høj Grad skuffet som den,

der i hans plastiske Værker venter at finde Sirlighed og Ynde. Det er imidlertid ikke nok at fremhæve den raa og kantede Skal; Michelangelos Individualitet afpræger sig endnu klarere i andre Træk. Han gaaer med lidenskabelig Hast og med en vis Voldsomhed løs paa de Tanker, som han vil udtale i sine Sonnetter; han trænger bestandig dybere ind og kan kun vanskelig finde et Udtryk, der slutter sig nøje nok om den egenlige Tanke. Deraf kommer hans evindelige Ændringer og Filen paa Versene. Tre, fire Gange, ja, otte og ni Gange skriver han en enkelt Sonnet om, ikke saa meget for at glatte paa den ydre Form, som for at gjøre den kraftigere og indholdsrigere. Men ogsaa efterat han har faaet Udtrykket fastslaaet, mærker man hans endeløse Kamp for at faa Følelsen frem. Han begynder forfra, og lader Tankerne trænges, for at Ideen kan træde saa kraftig og skarpt frem som muligt; eller ogsaa driver han Udtrykkets Sammentrængthed til den yderste Grændse, som om han frygtede for at skade Ideens Renhed ved en friere Iklædning.

Hvor dynger Michelangelo ikke Træk paa Træk for at skildre den sande Kjærligheds Væsen, saa at man knap kan drage Vejret, naar man vil opfatte alle! Ingen Oversættelse er istand til at gjengive denne overvældende Masse af beslægtede Billeder; man maa læse Originalen selv. Og paa den anden Side, hvor utilstrækkelig synes ikke Udtrykket En stundom, hvor megen Vanskelighed har Følelsen ikke med at komme til Orde! Snart forhindres Harmonien og Velklangen af den overstrømmende Tankefylde, der bryder Formens Skranker, og snart af den stærke Følelse, der skyer Berøring med Yderverdenen.

Hvem ledes ikke uvilkaarlig herved til at tænke paa Plastikeren, hvis Fantasi synes at true med at sprænge den ydre Form og ofte maa lade sig nøje med halvfærdige Antydninger af det Tilsigtede? Og i Virkeligheden have ogsaa Alle, der have strevet om Michelangelos Digtning, deriblandt Wilhelm Lang, gjort opmærksom paa dette nære Slægtskab. Digteren minder paa dobbelt Maade om Billedhuggeren. Michelangelo skriver Vers paa samme Maade som han behandler Marmoret: Lutter mægtige Slag, der gaa lige løs paa Maalet, uden at tænke paa noget Bihensyn; maaske overskrider han Grændsen og trænger for dybt ind i Stenen, paa samme Maade som hans Poesi undertiden ved den Voldsomhed, hvormed Tanken udtrykkes, bliver dunkel. Bestandig overraskes man af Ligheden i hans Teknik. Ogsaa Digtenes Indhold viser, at Digteren ikke kunde glemme den bildende Kunstner. Michelangelo bruger ikke mange Billeder; den Ild, der gjennemstrømmer ham, den Kulde, der lammer ham, anskueliggjør ofte indtil Ensformighed hans Tilstand. Han hjælper sig ved hyppig at drage Modsætningerne frem, men bette lader kun Tankerne træde tydeligere, ikke rigere frem. Helst laaner han Billeder fra sin egen Kunst, og disse ere ogsaa ved deres levende Anskuelighed de ypperste. Han finder bestandig paany Anledning til at vende tilbage til Kunstens skabende Kraft og til at fremstille sine Tanker gjennem denne. Vil han skildre Aanden, der indesluttes af det massive Legeme, saa mindes han

„hvorledes Fantasiens Billede skjuler sig i Stenen
og først efterhaanden kommer tilsyne
ved hvert Hammerslag,"

og for sin Kjærlighedslængsel byder Støbningen ham det bedste Billede:

„Den tomme Form længes
Saa brændende efter den flydende Guldflod
Og slutter saa fast om denne,
At Formen kun lader sig skille fra Billedet
Ved at knuses og tilintetgjøres."

Selv om hans Sonnetter og Madrigaler havde langt ringere poetisk Værd, maatte de dog i høj Grad fængsle os som Vidnesbyrd om hans kunstneriske Overbevisning. Dem have vi at takke for Forstaaelsen af det Maal, han havde sat sig for sin dobbelte Virksomhed som Maler og Billedhugger — Skjønheden skulde være ham et Spejl og en Lygte — og for det Indblik i hans Tro paa, at Kunsten ikke stod tilbage for den skjønne Natur, men endog overtraf den, forskjønnede det Skjønne og besad en større Livskraft. Hans ideale Opfattelse, der allerede under det døde Stofs Hylster ser Værket færdigt og fuldendt, og hans Stolthed over det Kunstnerkald, hvortil Himlen selv har viet ham, finde her ligeledes et klart Udtryk.

Michelangelos Digte behøve imidlertid ikke altid en saadan ydre Støtte for at vurderes efter Fortjeneste. Naar den dybe Vemod driver ham til at digte eller naar patriotisk Harme overmander ham, hæver han sig ofte til sand digterisk Højde. Saaledes ere hans Sonnetter om Dante af fuldendt Skjønhed. Hvor højt han satte den guddommelige Komedies Digter, med hvis Aand han paa mange Maader var saa beslægtet, og hvor nøje han kjendte dennes Værker, det berette allerede de ældste Biografer som Condivi og Vasari. Som tyveaarig Yngling læste han i Bologna, hvor han opholdt sig paa sin Flugt, hver Aften højt af Dante for sin Velynder, Giovan Francesco Aldovrandi. Ligeledes i en meget tidlig Alder hilsedes han som En, der var særlig fortrolig med Dante og vel istand til at forklare vanskelige Steder i den guddommelige Komedie, af Lionardo da Vinci, der imidlertid affærdigedes paa en overmodig Maade. Han ydede ikke blot den „guddommelige Digter" en kunstnerisk Tribut, idet han smykkede sit Exemplar af divina commedia med Randtegninger — det gik desværre, efterat være kommet i Billedhuggeren Antonio Montautis Besiddelse, tabt ved et Skibbrud — men kastede sig ogsaa over Studiet af Kommentarerne til Dante. Dantes Digtning fik nyt Liv ved de politiske Tildragelser i Hjemmet. Michelangelo betragtede sig selv som en Fredløs og omgikkes i Rom mest med «fuorusciti», de florentinske Fredløse, indtil Frygten for Hertug Cosimos strenge Forholdsregler i 1548 bragte ham til at bryde med dem, ja endog til paa en fejg Maade at fornægte dem. Herved traadte da ogsaa den store Fredløses Billede frem for hans Sjæl med forstærket Magt.

Et interessant Minde om dette Forhold og tillige et yderligere Vidnesbyrd om Michelangelos Dantekultus og Kjendskab til Digteren er et lille Skrift af Donato Gianotti, der hørte til Kredsens mest fremragende Medlemmer. Efter almindelig Skik og Brug paa Renaissancetiden gav Gianotti sit Forsøg paa at klare et vanskeligt Sted i den guddommelige Komedie i Form af en Samtale. Michelangelo tager ivrig Del i Debatten; han forsvarer, at Digteren har sat Cæsars Mordere i det dybeste Helvede, eftersom disse ved deres Ugjerning have fremkaldt langt større Ulykker, end der havde været at vente fra Cæsar, og han slutter, efter sine Venners Opfordring, med at recitere en Sonnet, som han faa Dage i Forvejen — det foregaar i Aaret 1545 — har digtet til Dantes Pris.

I denne Sonnet, ligesom ogsaa i den anden, der er helliget Dantes Minde, blusser hans Harme op over det utaknemlige Fædreland, der forstødte den lysende Stjerne og stængede Porten for en Genius, hvem selve Himlens Porte stode aabne. Men over det gamle og utaknemlige Florents glemmer han ikke det nuværende ulykkelige; han trøster de Fredløse og oplivер deres Mod. Tyrannen kan ikke glæde sig ved sit Bytte, og dette er langt være

„end at hvile ud ved Haabets flimrende Skjær."

Fædrenestaden viser sig for ham under Billedet af Hustruen og hendes Elsker; hende bliver han tro og hende vier han sit Hjerte, selv om hun skulde forstøde ham eller tabe sin Skjønhed. Dette vidner om Styrken af hans Fædrelandskjærlighed, men det gjør Forstaaelsen af flere af hans Digte vanskelig. Naar han skildrer den Elskedes Ynde, beklager sig over hendes Grusomhed og priser sin egen Bestandighed, mener han da Florens, saa at der ligger en politisk Tendens til Grund for disse Digte, eller har han virkelig, som det synes, skrevet Kjærlighedsdigtene med Tanken paa en elsket Kvinde? Afgjørelsen heraf bliver saa meget vanskeligere, og Døren aabner sig paa vid Gab for en vilkaarlig Fortolkning derved, at saa mange af Michelangelos erotiske Digte udmærke sig mere ved den fine Reflexion end ved den umiddelbare, levende Følelse eller ogsaa ende i dialektiske Spidsfindigheder. „Solen opvarmer Verden, skjøndt den selv er kold," har Michelangelo engang sagt med Hensyn paa Kjærligheden, og noget Lignende gjælder om hans Digte; de sprede et glødende Skin, men Kjærnen vedbliver at være kold. Skal dette forklares ud fra den Gjenstands upersonlige Natur, som han priser, saa at Digtene altsaa ere rettede til hans Fødeby, eller er det en Følge af den platoniske Kjærlighed, hvorom Condivi taler? Men heller ikke den Opfattelse kan ubetinget forkastes, at der ligger en og samme personlige Følelse til Grund for flere Sonnetter og Madrigaler, og at denne da paa kunstnerisk Vis blev varieret. At Michelangelo holdt af, naar han havde fordybet sig i en Stemning, gjentagne Gange at give denne nyt Udtryk og afvinde den bestandig flere Vendinger, det bevise de fire Sonnetter, som han digtede ved Vittoria Colonnas Død, og de 48 Gravskrifter, som han efter Luigi Riccios Ønske leverede, da den ungdommelig skjønne Cechino Bracci var død. I hvert Tilfælde indtage Kjærlighedsdigte den største Plads i den foreliggende Samling. Tør man af denne slutte til hans Liv og søge at tyde hans Hjertes Historie, da træder **Vittoria Colonnas***) lovpriste Navn strax frem for En.

„Fremfor Alle elskede Michelangelo Marchesa di Pescara, hvis guddommelige Aand begejstrede ham, og af hvem han ogsaa blev elsket overmaade meget. Fra hende besidder han endnu mange Breve, helt opfyldte af den reneste og sødeste Kjærlighed, saadan som den udvikler sig i et saadant Hjerte, hvorimod han til Gjengjæld har skrevet mange Sonnetter fulde af Aand og sød Længsel til hende. Hun forlod Viterbo og andre Steder, hvor hun var draget hen for at hvile ud og for at tilbringe Sommeren, og begav sig til Rom blot for at se Michelangelo; og han følte en saadan Kjærlighed til hende, at jeg har hørt ham sige, at Intet gjorde ham saa ondt, som at han ikke, da hun laa paa sit Dødsleje, havde kysset hendes Ansigt og Hænder saaledes, som han kyssede hendes Haand. Da hun døde, var han helt ude af sig selv og næsten afsindig." Saaledes lyder Condivis Beretning om Michelangelos dybeste og, som det almindelig antages, eneste Kjærlighed. Han gik i sit 60. Aar, da han ramtes af Gudens Pil, og hans Elskede havde naaet Matronealderen, overskredet de 40 Aar, da hun sluttede Venskab med Michelangelo.

Vittoria Colonna nedstammede fra en af Italiens fornemste Slægter. Hun blev født i Marino i Aaret 1490, og hendes Forældre, Storkonnetablen af Neapel Fabrizio Colonna og Agnes af Montefeltre — en Datter af Hertug Federigo af Urbino — trolovede hende allerede i hendes femte Aar med Ferrante d'Avalos, Marchese af Pescara. Formælingen fandt Sted i 1509, og Hvedebrødsdagene tilbragtes paa Øen Ischia. Herfra kaldtes den unge Ægtemand dog snart bort, og vi finde Marchese di Pescara, i hvis Aarer der flød spansk Blod, som Kejserens Mand oppe paa Norditaliens Valpladse, tagende hæderlig Del i mange Fægtninger, men ogsaa dybt indviklet i de politiske Intriger. Han døde ung i Aaret 1525; man veed ikke, om det var som Følge af Krigens Anstrengelser eller om han er bleven forgivet. Hans Enke levede kun for sin Sorg og sine Minder; hun søgte Trøst ved poetisk Virksomhed og ved en ideal Livsbetragtning; Andagt og religieus Grublen gav hende Ro og lærte hende at resignere. Hun havde trukket sig tilbage til Clarissaklostret ved S. Silvestro in Capite i Rom — i Nærheden af Corso — fremmed for verdslige Adspredelser, men modtagelig for det Tillokkende ved at omgaas aandrige, betydelige Mennesker. Contarini, Poole, Bembo og Tolomei hørte til hendes fortrolige Venner. Det gjorde Michelangelo ogsaa. **Naar** det nøje Forhold mellem Vittoria og Michelangelo begyndte, er det hidtil ikke lykkedes at afgjøre bestemt, dog taler Meget for, at Michelangelo først efter at være flyttet til Rom i 1534 ret fandt Lejlighed til at nærme sig den berømte Kvinde. — Var Vittoria Colonna den Første, der bragte hans Hjerte til at banke stærkere?

Blandt Michelangelos Sonnetter er der tre (hos Guasti Nr. 20 til 22), der skarpt sondre sig fra de andre ved deres sandselige Glød. Allerede Wilhelm Lang, hvem vi kunne takke for et saa godt Indblik i Michelangelos poetiske Natur, har fremhævet denne Modsætning. Digteren misunder Krandsen i den Elskedes Haar, fordi dens Blomster kunne kysse hendes Pande, han er skinsyg paa Livstykket, der omslutter den hulde Barm, og han føler sig lykkelig ved den Tanke, at hans Arme kunde tjene den Elskede som Belte; han kunde ønske at være i det Gevandts Sted, der slutter sig om hendes Legeme, og at være den Sko, i hvilken hendes Fod træder, og skulde den Stund endelig komme, da hans Haab opfyldtes, saa vilde han raabe til Tiden: „Stands! og til Solen: Staa stille! Den ene af disse Sonnetter (Quanto si gode) er skrevet bag paa en Billet, som han 1507 fik i Bologna fra sin Fader; dette synes at tyde paa en stormende Kjærlighed i Michelangelos unge Aar. Lang Tid hengaaer, uden at det lykkes Nogen at fængsle hans Hjerte; Kunsten, Arbejdet synes at optage hans hele Livskraft. Da griber pludselig i Aaret 1532 en brændende Lidenskab hans Sjæl, og betragte vi dens Gjenstand, bliver den kun mere forbausende og uforklarlig.

(Sluttes.)

*) Se „Nær og Fjern" Nr. 346, „Navnløse Følelser" af Zacharias Topelius.

Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter.

Meddelelser af hendes Brevskuffe.

Fortsat.

Baggesen var fraværende fra 1807 til 1813 og der herskede Ro og Fred i vore under mange ydre og indre ulykkelige Forhold trykkede, men dog ikke døde litteraire Tilstande. I Begyndelsen af 1811 kom han til Kiel for at overtage Professoratet i Dansk ved Universitetet der, en Stilling, han atter forlod i 1813 for at flytte til Kjøbenhavn og bosætte sig her med Kone og Børn for sidste og længste Gang i sit urolige Vandreliv. Hans Pension og Understøttelse af Statskassen, der var utilstrækkelig til Familiens Underhold, tænkte han at supplere ved sin litteraire Virksomhed og navnlig, hvad der uden Tvivl foresvævede ham som det mest indbringende og hvortil han følte sig mest oplagt, ved kritisk-æsthetiske Tidsskrifter. Han begyndte strax at træffe Forberedelser til Anlæg af Skandser og Opstilling af Skyts, men lod, inden han kunde blive færdig hermed, sine første Skud lyde fra sin Vens Jens Kragh Høsts Tidsskrift „Dannora“, et Ugeblad, der var begyndt den 13. Oktober 1813, 3 Maaneder før Adskillelsen fra Norge, men hvis Titel var en Forening af Rigernes Navne.

Han debuterede med Theateranmeldelser, der, skjøndt de vare anonyme, strax røbede, at Røsten var Jacobs, og kom snart ind paa det personlige Omraade, som øvede en uimodstaaelig Tiltrækning paa ham og var den Jordbund, hvori hans iøvrigt ofte uforlignelige Indfald og Vittigheder, i Modsætning til Holbergs, trivedes bedst, men hvori hans „ømme Hjerte“ just ikke viste Ømhed mod andre. Han havde sidst endt med Rahbek og begyndte nu med ham. Efter nogle bitre Udfald i Anledning af Opførelsen af et af Rahbek oversat Skuespil „Hollænderne“, kom det til et Hovedangreb. Fastelavnsmandag den 21. Febr. 1814 var Balthasar Bangs Femaktslystspil „Uglspil“ blevet opført og udpebet. Heraf tog Baggesen Anledning til et voldsomt Angreb paa Theaterdirektionen, men med saadanne Forbehold, at det ene kom til at gaa ud over Rahbek. Theaterchefen (Holstein), forsikrer han, besjæledes af Iver for den gode Sag, „Forførerforfatterens“*) Medcensor (G. H. Olsen), var en smagfuld Mand og den unge Forfatter, hvem en bedre Fremtid spaaes, var uerfaren og bar ikke Skylden for den mod den offenlige Anstændighed begaaede Forbrydelse. I sit Blad „Lille Søndag-Aften“ (Tillæg til „Søndagen“, begyndt i Febr.) skriver Baggesen blandt andet Følgende: „Ikke Forfatteren, men hans Opmuntrere, hans første sceniske Ungdomsdaarligheds Offentliggjørere, hans nærværende Fjellebods-Forsøgs Antagere, Opførere og Gjentagere, de langmodige Taalere af den langt usædeligere Eftermuses (!) Spilopper og Uteerligheder — og endnu nøjere bestemt: den iblandt disse som formedelst en næsten udelukkende Beskjæftigelse med Dramaturgi og Scenens Anliggender, et gammelt Bekjendtskab med Theatret, og aldeles frivillig Paatagen af dets Tarvs Besørgen, fornemmelig og i sidste Instans alene staaer til Ansvar for den æsthetiske Bestyrelse af Skuepladsen [med eet Ord altsaa Rahbek] — anklage vi for de flygtende Gratiers Domstol i hvert dansk Hjerte, der slaaer for Smagens Forædling, den sceniske Anstændigheds Hævd, og den danske Kulturs Ære.“ Denne „aandelige Krigserklæring“, som han kalder det, ender han i komisk Svulst med følgende Udraab: „Lad møde, hvad der vil; for den himmelske Fane, hvortil vi have svoret, er det sødt at seire selv paa vor Personligheds jordiske Ruiner.“ Men ikke engang denne Lysen Forbandelse over Rahbeks Virksomhed ved Scenen var Baggesen tilstrækkelig. Han havde ligesom senere i Striden mod Oehlenschlæger mistet Besindigheden og var bleven ustyrlig; ikke blot fra Theatret, men fra Litteraturen maatte Rahbek udryddes som et skadeligt Ukrudt. Han fortsatte sin Polemik paa et almindeligere Grundlag og om mulig endnu plumpere i den allegoriske Fortælling „Pindsvinet“, som han selv betegner som en Fortsættelse af „Gjengangeren“, hvilket man i hans egen Æres og den gode Smags Navn maa protestere imod. I dette kaade Produkt indføres Rahbek i et gement Kompagniskab med Theateroversætteren N. T. Bruun som Smagsfordærver og Forfører af Parnassets Ungdom, som

„et simpelt Sviin“,

der

„var paa Kroppen meget smudsig“

og

„lugtede af Brændeviin“.

„Vor So-Jean Jaques“ kaldes han videre,

„thi paa Grund af sin Methode
Han kaldte sig Sosvinenes Rousseau,
hvis Navn for dem, som ikke Fransk forstode,
blev oversat: den røde So.“

Mod disse mildest talt hverken berettigede eller smagfulde Angreb paa Rahbek tog Boye Ordet. Han var allerede engang før traadt i Skranken mod Baggesen, da denne i en Anmeldelse i „Søndagen“ af Barselstuens Opførelse havde ytret, at Holbergs Komedier trængte til at „renskrives“, „rentoes“ og „renfejes“, og skrev nu i Maanedsskriftet „Athene“ en Artikel „Rahbek forsvaret mod Baggesen.“

Vi kan ikke her dvæle ved Indholdet af Boyes Forsvarsskrift, men skal kun kortelig bemærke, at Forfatteren paaviser, hvilken monstreus Partiskhed det er at vælte hele Ansvaret for hint ulykkelige Stykkes, „Uglspil“s, Antagelse over paa Rahbek alene, at Beskyldningen for at være „Smagsfordærver“ er forargelig mod en Mand, der i en Menneskealder i talrige Skrifter har indskærpet Skuespillerne Natur og Sandhed som den højeste Lov og som med alle sine Vaaben har bekæmpet Svulst, Overdrivelse og Usædelighed paa Skuepladsen, men at det maa forekomme komplet latterligt, naar Rahbek fremstilles som Usædelighedens Udbreder. Boye sendte et særskilt Aftryk af Apologien til Fru Rahbek, der, ligesaalidt som Rahbek, læste „Athene“ og overhovedet ikke synes at have fulgt den periodiske Litteratur eller skjøttet om at kjende dens

*) „Forføreren“, et borgerligt Sørgespil af Rahbek, opførtes 3 Gange fra den 1. til den 16. April 1814.

Overmaal af polemiske Frembringelser, i den Grad, at det først var af Boyes Forsvar, at hun lærte Baggesens et Par Maaneder gamle Bedrifter at kjende. Fru Rahbek skrev efter Modtagelsen af Skriftet til Boye:

„Kjære Adolf!

De har i Sandhed bragt Venskab et skjønt Offer, og jeg behøver neppe at sige Dem, med hvilke Følelser, jeg har læst Deres Forsvar, som heller ikke, hvormeget det smerter mig, at jeg, idet jeg bringer Dem min Tak, ikke bestemt tør forudsige, at R. vil see Sagen i samme Lys. Han kan vel ikke have noget imod at blive forsvaret saaledes, især efter hvad De i Forerindringen har erklæret*); men den Baggesenske Nederdrægtighed atter gjentaget, og maaske ham, som den var mig ganske ny, kan naturligviis ikke være ham et opbyggeligt Syn. Mig oprørte den, skjøndt jeg dog foragter Baggesen saa dybt, at det er mig umueligt at begribe, hvorledes R. kan lade sig sit Liv forbittre af en saadan Person, hvis Roes ligesaa lidt kan bringe Ære, som hans Dadbel Vanære. Men vi kunne heller ikke saa vel sætte os ind i Rahbeks Stilling, og det var let at undskylde det Ubegribelige i denne Sag, naar man ikke mere maatte sørge, end forundre sig over den Indflydelse, den har paa ham. At forstene sig imod denne, naar man daglig seer den, og dog ikke formaaer at virke det mindste derimod, er sandelig umueligt. Jeg veed nok, at naar jeg bebrejder R. den Vigtighed han giver Baggesens skamløse Adfærd, da føler jeg vel, at det er langt lettere at erkjende Baggesens Uret, end at være ligegyldig derved; og Hjertet bløder ofte i mig, naar jeg dog synes haard og ubevægelig ved den hele Sag.

Løverdag Aften.

„Saavidt kom jeg kun i Aftes, og De vil af hvad jeg da skrev, lettelig kunne forklare Dem, at jeg ikke vilde være den, der overleverede Rahbek, hvad jeg formodede vilde have en ubehagelig Virkning paa ham. Nu kom han selv i Aften og sagde mig, at De havde sagt, at jeg havde noget til ham, og naturligvis gav jeg ham det. Han har nu læst det, men sagde mig ikke et Ord desangaaende; og paa mit Spørgsmaal, hvad jeg maatte skrive til Dem i den Anledning, svarede han slet og ret, at jeg kunde sige Dem, at han havde læst det. For Dem selv vil han vel forklare sig nærmere. Jeg skjøtter ikke om at trænge ind paa ham i denne Sag, hvis blotte Berørelse altid har noget Ubehageligt for ham. Dog tvivler jeg ingenlunde om, at R. i ingen Henseende er utilfreds med Dem, men at det kun er de baggesenske Beskyldninger, der have været ham ubehagelige at faa ned, uagtet det Bittre dog blev forsødet ved Deres ædle Venskab. Men nu nok herom; vi tales vel snart ved igjen, og jeg kan da lettere forklare Dem min Mening end netop i dette Øjeblik, da jeg med et jammerligt Hoved og paa Springet til at gaa i Seng, neppe veed hvad jeg skriver. Dog vilde jeg ikke længer lade mig uden ringeste Forklaring; og De havde ogsaa sikkert faaet Bud fra mig i Eftermiddag, dersom jeg ikke havde havt det ene Besøg efter det andet . . .

„Men nu vil jeg, som Langelænderen, sige: Godnat Bø—je, og jeg vilde gjerne trække Navnet saa langt, som Langeland selv, ikke fordi jeg elsker det langtrukne, men fordi jeg erkjender det Godmodige, som ligger deri . . .

Deres K. M. R."

Det Oprør, Kamma var kommen i over Baggesens gjentagne Angreb paa Rahbek, spores idelig i hendes Breve fra 1814—15. Hun meddeler Boye sit Bifald i Anledning af hans Flyveskrift mod Baggesen „En liden Morskabsbog", som hendes Broder Karl har læst for hende og som har fornøjet hende meget. Hun giver sin Ven Bidrag til hans Polemik mod den fælles Fjende og skriver i 1815 „d. 7. i Liliemaaneden", formodenlig i Anledning af et eller andet Stridsskrift, Boye har forelæst hende: „Jeg kan ikke undlade i disse Par Ord, som jeg maa styrte sammen, da Stine (Bakkehusets Bybud) strax skal afsted — at gjøre Dem opmærksom paa, at Jens Paaskelilie fortjente endnu haardere Revselse for hans Had til Anonymiteten i Athene, end den han af Dem vil faae, og at det derfor ikke var afvejen, ifald De kunde faae berørt, hvorledes han, der nu harmes saa meget over Anonymitet, selv har benyttet sig deraf, og ikke alene deraf, men endogsaa af Pseudoanonymitet i Søndagsskriveriet, hvor han jo har afskrevet og bifaldet, hvad han selv har sagt i Dannora, hvilket dog var vel grovt, især da Dannora jo ingen lovlig Anonymitet har. Dette vilde jeg blot erindre Dem om, da jeg dog skal sende Bud til Dem" o. s. v. Endnu i et Brev til Mynster fra Jan. 1816 skriver hun ligesom til Boye: „Baggesen foragter jeg", men i samme Aar vendte Bladet sig; saa levende hun havde harmedes over „Gjengangerens" og „Pindsvinets" Forfatter, foregik der dog et temmelig brat Omslag i hendes Stemning mod ham. Det var især to Begivenheder, der bidrog hertil og som tydelig spores i Kammas Breve: den ene var den uheldige Strid om Opførelsen af „Freyas Altar", der udartede til Familietvist, den anden Baggesens omtrent samtidige Forsøg paa at nærme sig hende.

Baggesen havde ikke sat sin Fod paa Bakkehuset efter sin Tilbagekomst til Kjøbenhavn i 1813, ligesaa lidt som i 1807 efter Udgivelsen af Gjengangeren. Han havde godt husket sit Løfte til „Rahbeks aanderige Kone":

„Hvis og visner i mit Minde
Mangen falsk, ustadig Ven,
Og din Rose selv, Huldinde!
Skal jeg dog ej glemme den."

En tilfældig Omstændighed henvendte atter hans Opmærksomhed paa hans fordums Vens Hustru. Han havde i Foraaret 1816 skrevet et tydsk vakkert Afskedsdigt til Grevinde Ida Bombelles, Friederike Bruns skjønne, talentfulde Datter, der i Febr. 1816 havde ægtet den østerrigske Gesandt Louis Bombelles og i Maj rejste til Dresden med sin Mand, der var forflyttet derhen. Hendes Bortrejse fejredes af alle Landets Poeter: Oehlenschlæger, den unge Joh. Ludv. Heiberg og naturligvis Baggesen, det Brunske Huses tydske Digter. Baggesens Digt blev afskrevet af Kamma, der ikke sjelden blev benyttet af Fru Brun til Afskrivning, naar det gjaldt om at faae Noget gjengivet af en smuk Haand. Den sirlige Afskrift, hvorpaa Fru Rahbek, der desuden yndede Digtet, havde anvendt sin hele Kunst, blev vist til Digteren, der kom i Extase og ved Skriften mindedes den Haand, hvormed det var saa smukt udført. Det var jo Rahbeks ædle Hustru, hende, af hvem han havde modtaget hin Rose og det venlige, smigrende Brev, men som nu maatte føle sig krænket ved hans Adfærd

*) B. havde følt sig foranlediget til at forudskikke den Erklæring, at der af den Mand, han tog i Forsvar, ikke var givet fjerneste Anledning til Skriftet, men at denne endog havde ytret sin Utilfredshed dermed, da han hørte derom.

mod Manden, dersom iøvrigt dette randt ham i Tanke. I sin Begejstring skrev han sin „Elegie til Fru Professor-inde Rahbek, født Heger“ og besørgede den til sin Adresse ved Fru Brun, der, betænksomt overvejende Kløften mellem de to hende saa kjære Personer, ledsagede den med nogle udvalgte Blomster fra sin Have som et smykket Son-offer. Fru Rahbek modtog Hyldingen med Tilbageholdenhed og Kulde; hun blev overrasket, men ikke behagelig, ved Baggesens Artighed i Anledning af en Bagatel. Hun takkede ikke Poeten for det smigrende Digt, men overlod dette til Fru Brun. Baggesens Søn og Biograf synes ikke at have øjnet de skjulte Torne i Fru Rahbeks Svar til Veninden, som han har meddelt i Biograf. 4 D., S. 184. Elegien blev indført i Maj-Heftet af „Danfana“ for 1816. Vistnok noget manieret, men ægte Baggesensk, i sit mageløst smidige Digtersprog udbryder han beruset ved Synet af Kammas skjønne Runer:

„Seer mit Hjerte jeg i dette Spejl?
Smile mine Tanker mig imøde?
Opstod, himmelluttret, uden Fejl
Deres Aabenbaring fra de Døde.
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
Hulde Vink af Nordens Yndes Aand!
Glimt af fordums fædrelandske Smile!
Hertha-Lundens Amors kydske Pile,
Træk af Charis Margaritas Haand!
Skrift, hvori sig Dannisheden maler,
Som den svæver for en Engels Sands:
Med Kjærminde-Runers Idealer! —
Du har laant min Vemod huld din Glands?
Haanden, for hvis kjælne Krystens Favn
Rosenknoppe selv er ej for ømme —
Som jeg tidt i Venskabs bittre Savn
Elskovssyg har kyst i søde Drømme —
— — — — — — — — — —
Den har nectarbægerrundet sig
For det Spæde moderømt at vugge,
Let berøvende dets mindste Fnugge,
Morgenrødens Rosenfinger liig!
Den har foldet ud hvert Blad med Dvælen,
— — — — — — — — — — — —“

I Anledning af denne skummende Virakduft, denne ejendommelige Baggesenske Overstrømmen af en forceret Følelses galante Sprog skrev Fru Rahbek følgende Linier til Fru Brun efter at have takket varmt for de „søde Blomster“, der sendtes hende med Baggesens „skjønne Maililie“, og som hun aabenhjertig tilstaaer vare hendes Hjerte nærmest og kjærest: „Da jeg nu kun har faa Øjeblikke endnu til at være en bocca-mèla*) i, saa maa jeg skynde mig til Maililien, og det gjør mig virkelig ondt, at jeg maa affærdige den med ganske faa Ord, da der dog var Meget, jeg i denne Anledning gjerne vilde, og maaske endog burde sige. Hvad Smukt og Elskværdigt Digteren fortjente, man sagde ham derfor, det overlader jeg til Dem, som kan det bedst; som overalt bocca-mèla helst seer, at det er Dem og Ida, han har villet vise en elskværdig Opmærksomhed ogsaa dermed. Men jeg kunde dog sige Et og Andet, der kunde tjene til avis au lecteur, naar mit Skolemester-Embede blot tillod mig dette. Saaledes kan jeg ikke fortie min Forundring over, at Digteren har undret sig over det, der dog er saa ganske naturligt. Thi sandelig! jeg veed ikke, at jeg nogensinde har givet Anledning til at tiltro mig et Barbari, der under ingen Omstændigheder var mig muligt at henfalde til; og hvad skal jeg kalde det Andet end Barbari, dersom jeg ikke med Lyst og Glæde gjerne havde villet „dvæle“ ved, hvad der var saa skjønt og elskeligt — ikke gjerne havde „udfoldet hvert Blad“ af en saadan Rose, for at nyde dens hele Duft? For at dette maatte være mig et sødt Arbejde, behøvede jeg ikke engang at elske Dem og Ida saa højt, som jeg gjør det; thi hertil udfordredes, som sagt, blot, at jeg ingen Barbar var. Men nu er min Tid for denne Gang udrunden, og jeg kan kun i største Hast ytre min Tilfredshed med, at Baggesen ikke lader min Rose visne i sit Hjerte. Thi hvad der gives af et redeligt og kjærligt Sind, bør og bevares i et saadant; og dette er mig en ny Bekræftelse paa min gamle Erfaring: at i alle Ting er det Onde det Forbigaaende, det Gode derimod det Bestandige; og hvad skulle vi kalde det Gode i Verden, hvis ej det, der udvælder af et godt og kjærligt Hjerte?“

*) Fru Bruns Benævnelse af Kamma.

Med hvilke Følelser maatte Baggesen læse disse Udtalelser af en ædel og oprigtig Sjæl som Kammas, der med sin sjeldne Aandsfrihed lader Digteren vederfares hans Ret, der ikke ønsker at huse Tvivl om Oprigtigheden af de i Digtet udtalte Følelser, men alligevel, saa at sige med usynlige Ord, lader sin Uvished og Mistro gjennemskinne. Man veed, at han har læst hendes Brev til Fru Brun, der fandtes iblandt hans efterladte Papirer, men hvad han tænkte derom, skal vanskelig kunne siges, aldenstund man ikke har let ved at se ind i et ikke blot saa „ømt“ men ømtaaligt Proteus-Hjerte som det Baggesen'ske. Han havde kort iforvejen, i Martsheftet af „Danfana“ betænkt Kammas Mand med et Spark i Anledning af hans Bearbejdelse af Holbergs Femakts Geert Westphaler, og umiddelbart efter den i samme Tidsskrift indrykkede Elegi fortsatte han sin Ludlamiade med det groveste Skyts mod hendes Svoger. Paa den ene Side i Majheftet af „Danfana“ læser man de blide Vers til Kamma, paa den anden følgende Kraft-Tirader om Oehlenschlæger: „Vi gjentage for Læsere, der maaske have mere end nok af vore foregaaende Betragtninger, til aldeles at bryde Staven over sammes Gienstand, hvad vi derom strax i Begyndelsen yttrede: at vi nemlig, for eengang at vise, hvorvidt Tankeløshed, Følelsesløshed, Sandsesløshed og Smagløshed kan gaae i priviligerte Theaterdigter-Fuskerier, holdt det Umagen værd, at hellige Ludlamshulen en egen alt belysende Kritik ifølge den naturlige Respect, der skyldes ethvert Non plus ultra.“

Mellem Oehlenschlæger og Bakkehuset herskede god Forstaaelse og Familierne plejede jevnlig Omgang med hinanden, skjøndt Oehlenschlæger vel mærkede, at Kamma ikke var nogen varm Beundrer af hans Tragedier, i Anledning af hvilke hun netop paa denne Tid skriver til Mynster (Jan. 1816), at hun heller læste en af Shakspeares end saae nogen af Oehlenschlæger eller Ingemann; og han kunde neppe heller lide, at hun, naar han forelæste sine Arbejder, gav sin Mangel paa Sands for det Pathetiske Luft i satiriske Sidehug; men alligevel sympathiserede de i saa meget Andet, og de gamle overgivne Scener fornyedes ved deres Sammenkomster. Da Fru Rahbek i Juli 1815 efter Mynsters Bryllup med Bispedatteren, Fru Bruns Niece, aflagde et Besøg paa Digterindens yndede Landsted Sophieholm ved Frederiksdal, havde hun faaet Oehlenschlæger med sig og fortæller i et Brev til en

Veninde, at de to havde mange Løjer sammen, men at det ikke var ganske sikkert at være med ham der, da han altfor let lod En i Stikken, naar noget Komisk forefaldt. — I 1816 skete en Afbrydelse i det venskabelige Forhold imellem Slægtningene. Da man i Februar og Marts s. A. ved tvende Forestillinger paa det kgl. Theater med Bifald havde givet nogle Scener af „Freyas Altar" fik Oehlenschlæger den Ide atter at prøve paa at faa det frem paa Theatret efter at have omarbejdet det. Det var blevet forkastet i sin Nyhed i 1804 af den daværende Direktion, navnlig dets Smagsdommer, den historiske Professor Jørgen Kjerulf, en erklæret Tilhænger af den gamle Skole, der ikke uden Tilfredsstillelse saae den unge nymodens Digter ydmyget paa en iøjnefaldende Maade. Oehlenschlæger stolede nu paa sit Navn og derhos paa Bistand af Svogeren; men dels havde han ikke været heldig med sin Omarbejdelse, dels gjorde han Regning uden Vært ved at vente Understøttelse af Rahbek, der var alt andet end Ven af den naive Lystighed i Stykket og ingen Modvægt fandt i sin Betænkelighed hos sin Medcensor G. H. Olsen, der var en Ven af Baggesen og følgelig ugunstig stemt mod Oehlenschlæger. „Freyas Altar" blev anden Gang forkastet af de samme Censorer, som kort iforvejen havde antaget Balthasar Bangs „Uglspil" og Forfatteren tog ikke Sagen saa taalmodig som da han var ung. Han tog til Gjenmæle og uheldigvis i et hidsigt Flyveskrift „Til Publicum. I Anledning af Lystspillet Freyas Altar forkastet af Theatercensorerne," hvori han gav sig blotte Sider og lod falde uoverlagte Ytringer, som han tidt nok fik at høre. Begge Censorerne lod det ikke bie paa Svar, dertil var Lejligheden for gunstig. Rahbek, der ellers nærede afgjort Modbydelighed for litteraire Fejder, greb Pennen mod sin Svoger, hvem han viste sig overlegen ved sin rolige Tone. Striden greb om sig som alt litterairt Kjævl paa denne Tid og holdt sig ikke til Papiret, men fremkaldte et formeligt Brud imellem den Rahbekske og den Oehlenschlægerske Familie og satte dem i saa bitter en gjensidig Stemning, at de ikke saaes i over to Aar og selv Carl Heger trak sig tilbage fra sin kjæreste Søster og besøgte ikke Bakkehuset. Man vil nedenfor faa Fru Rahbeks Udtalelser herom at læse.

Det var netop paa denne Tid, i Sommeren 1816, at Baggesen, efterat Isen var brudt ved den ovenomtalte Elegi, søgte personlig at nærme sig Kamma. Muligt at det var tilfældigt, men i den Oehlenschlægerske Kreds saae man deri et Forsøg paa at puste til Misforstaaelsen imellem Familierne og fiske i rørt Vand. Ialtfald forekom det neppe Baggesen ligegyldigt at skaffe sig en Allieret som Fru Rahbek i den fjendtlige Lejr under den nu herskende heftige Kamp mod Oehlenschlæger, og Lejligheden dertil var gunstig. Saalidt han ændsede Rahbek, var det ham dog ikke ligegyldigt, hvad der foregik i Bakkehus-Kredsen, og han var ikke ubekjendt med de der herskende Meninger. Nogle af hans ivrigste Tilhængere kom der og bleve vel modtagne uden Hensyn til deres antioehlenschlægerske Sindelag. To af dem, Johan Ludv. Heiberg og Caspar Johannes Boye, stode i fortroligt Forhold til ham. Det var navnlig Baggesen om at gjøre at gjennemskue Peter Wegners Anonymitet. Engang skriver Kamma, der var A. E. Boyes Fortrolige i hans Polemik mod Baggesen: „veed De, at Baggesen er overbevist om, at P. W. er Oehlenschlæger selv," og en anden Gang fortæller hun, at hun er bleven udfrittet af Joh. Ludvig Heiberg, der søgte at udlokke Peter Wegners Hemmelighed af hende. „Det lykkedes ham ikke," skriver hun, „jeg holdt Stand uagtet Fristelsen." Senere fik C. J. Boye noget Nys om Sammenhængen og drillede sin oehlenschlægerskfindede Fætter under et Besøg paa Bakkehuset paa saa nærgaaende en Maade, at det gav Anledning til en Scene, hvorover Kamma synes at have moret sig mere end hun skyldte sin nautiske Ven, der krænket overlod Pladsen til den hidsige Normand. Fru Rahbek fortrød sin Opførsel og da hun erfarede, at han var bleven syg, hvad enten nu dette stod i Forbindelse med hin Katastrofe eller ikke, skrev hun følgende Brev til hans Hustru, som hidsættes:

„Kjære Marie!

Endskjøndt jeg nu kun har ganske faa Øjeblikke tilovers, kan jeg dog ikke undlade i disse at henvende et Par Ord til Dem, som mine Tanker har været saameget hos i disse Dage. Jeg kan ikke beskrive Dem med hvilken Bekymring jeg modtog Efterretningen om Adolfs Upasselighed, især efterat Rahbek havde seet ham, thi han forskrækkede mig ordenlig lidt. Gudskelov! at der nu ikke længer er Grund til Forskrækkelse, men jeg kan dog endnu ikke tilgive mig mit Spøg med det dumme Brev, jeg sendte Adolf i Tirsdags. Det er nu anden Gang, at jeg — skjøndt i den uskyldigste Uvidenhed — i Utide har henvendt mit Spøg til ham og De kan hilse ham fra mig, at han maa tilgive mig dette og være overbevist om, at det ikke skal ske tredie Gang.

„Nu skynder Stine paa mig, og jeg kan derfor kun i Hast sige Dem, at Adolfs Fætter i Gaar kom ud til mig for at faae Underretning om Adolfs Tilstand, hvorover han virkelig var meget bekymret. Han har paalagt mig endelig at sende Adolf en Hilsen fra ham. Denne overdrager jeg nu til Dem, og troer De, at Adolf slet ikke vil modtage den, saa staaer det naturligvis til Dem at holde den tilbage. Jeg troer vist, at han mente, hvad han sagde mig i Gaar, og gjorde han det, saa fortjener han ogsaa, at Adolf glemmer, hvad der er passeret og nu modtager hans Hilsen. Og i alle Tilfælde er det jo saa kjønt at tage Alting i den bedste Mening og tilgive Enhver, der har fornærmet os. De er saa milddømmende og kjærlig og god, saa De vist ikke vil forarge Dem over, at jeg antaber mig Caspars Sag en Smule. Han vilde saa gjerne personlig underrette sig om Adolfs Befindende, men frygtede ikke at være nu velkommen Gjæst: derfor tyede han til mig. Hils Adolf tusinde Gange fra Rahbek og fra Deres hengivne K. M. R."

Kamma var altsaa, som vi have set, Gjenstand for Efterstræbelser baade af Baggesen selv og hans Parti og gav efter for Indflydelsen; hun kom efterhaanden til at hælde til hans Side uanset de Krænkelser, der vare tilføjede hende ved Angrebene paa Rahbek og uagtet hendes nærmeste Venner, ikke blot A. E. Boye, men ogsaa Mynster og Carl Heger o. A. vare hans erklærede Modstandere; men disses ved hans Færd mod Oehlenschlæger og hans øvrige Optræden i hine Aar let forklarlige Uvillie mod hans Person og noget ensidige Dom over Digterens Værd i det Hele og hans Betydning i den danske Litteratur æggede hendes naturlige Modsigelseslyst. Hun var saaledes ikke uforberedt, da Baggesen vovede en personlig Tilnærmelse. Hermed gik det saaledes til. I Sommeren 1816, da Freyas Alter-Striden var i fuld Gang, blev Kjøbenhavn

besøgt af to fremmede Kunstnere: den tydske Skuespillerinde Maria Renner, der i Forening med Theaterdirekteur Frantz Holbein fra Prag*) gav Scener af forskjellige Stykker, f. Ex. Macbeth, under de danske Skuespilleres Sommerforestillinger. Fru Rahbek kom sjelden paa Komedie; dels fandt hun ikke synderlig Smag i „Gjøgleriet", dels var det om Vinteren forbunden med stort Besvær at komme til Theatret fra hendes afsides Bolig. — Jeg indskyder en Billet til Boye, dateret 5. Decbr., men uden Aarstal, der giver et levende Billede af de med hendes Komedietoure forbundne Omsvøb:

„Kjære Boye!

Jeg er i en skrækkelig Knibe, hvoraf kun et correct og paalideligt Menneske, som De er, kan hjælpe mig. Med andre Ord, jeg skal absolut — tvertimod Rimelighed og Tilbøielighed, men blot fordi jeg har en Herre, der kan byde — paa Komedie i Aften, og er meget bange for at kjøre ene ud, hvilket jeg dog nødes til, dersom De ikke vil bevise mig den store Tjeneste at følge herud med mig, thi Rahbek bliver i Byen, og der er ingen Rimelighed i at faae et kjøbenhavnsk Menneske ud med, da det saa er uvist, om han kan komme ind igjen, før Porten lukkes. Sagtens træffer mit Bud Dem nu ikke hjemme, men saa kunde jeg siden, naar jeg kjører ind, holde udenfor med Broagers Vens Vogn**), eller jeg kunde maaske gaa op til Marie og forlange Dem af hende. Maaske De saagar kunde følge ind med, men det er da meget usikkert, da jeg egentlig ikke veed, naar det behager Broagers Ven at sende mig en Vogn. Vist nok er det, at jeg er meget ulykkelig, og at jeg tusind Gange heller vilde blive hjemme og lade Favalli synge italienske Arier for mig, eller lade den Begeistrede udgyde sin Begeistring paa mit Klaveer; ja! jeg vil saagar heller — hvad De neppe skulde tro — lade mig enrolere af Christian Lütken. Heraf kan De se min Elendighed og berede Dem paa at hjelpe mig ud af den. Det ubarmhjertige Egern hilser."

(Fortsættes.)

*) Eller Hannover, hvor Oehlenschlæger fortæller, at han besøgte ham den følgende Vinter.

**) Formodenlig Hentydning til en frederiksbergsk Vognmand, der har været anbefalet af Pastor Broager i Reersløv, en gammel Ven af Rahbek.

Andrea.

Af George Vautier.

Fortsat.

III.

Saaledes som det strax fra første Færd af havde staaet klart for mig, saaledes forholdt det sig ogsaa; Marquiens Tilstand frembød ikke den absolut overhængende Fare, som min uvidende Landsbykollega havde formodet. Den totale Undladen af at tye til de Midler, som den moderne Lægevidenskab nu giver os i Hænde, havde imidlertid forværret Tilstanden betydelig, og saaledes som Tingene nu stod, skulde der en haardnakket Kamp til for at vinde Sejr. Disse Kampe, som vi Læger kæmpe med Døden, have som oftest en yderst fængslende Interesse for os; de optage os helt og holdent og bringe os til at glemme alt Andet, der ellers under sædvanlige Omstændigheder fylder vor Sjæl. Jeg tilbragte tre Dage og tre Nætter ved den Syges Seng som Fange paa den gamle Herregaard uden en eneste Gang at skjænke Paris, mine sædvanlige Beskjæftigelser, mine Adspredelser eller kort sagt nogetsomhelst af det, der ellers optog mit Liv, den mindste Tanke. Situationen var ny og vel egnet til helt og holdent at fængsle en Mand, hvis Liv hidindtil var henrundet under yderst trivielle og prosaiske Forhold.

Ikke uden Frygt imødesaae jeg det Øjeblik, da Marquien efterat have undsluppet Feberens tunge Favntag atter skulde vaagne til Bevidsthed; det lod længe vente paa sig, men det kom dog. Jeg synes endnu, at jeg ser det Blik, som den Ulykkelige, hvis Bevidsthed pludselig vendte tilbage, sendte Andrea, der stod ved Foden af hans Seng. Han saae om imod mig. Jeg var forberedt. „Ih, Hr. Marquis," sagde jeg i en forstilt munter Tone, „saa fik vi da frelst Dem; De har ellers været paa en ordenlig lang Rejse!"

Først syntes han hverken at kjende mig eller at forstaa mine Ord, men efter et Øjebliks Forløb gjorde han en Kraftanstrengelse og stønnede: „Hvilket, hvad! Er det Dem, Doktor — De her?"

Hans Øjne fæstede sig med et Udtryk af Angst paa Andrea, og fra hende saae han atter hen paa mig.

„Hvad er det, De siger? Har De frelst mig?"

„Ja, Hr. Marquis, det haaber vi sikkert."

„Men saa . . ."

Trods mine Bestræbelser for at forebygge det, rejste han sig op i Sengen og tog sig til Panden med begge Hænder: „Men saa er — nu husker jeg det — jeg jo gift — dette Fruentimmer . . ." og han fæstede det samme stirrende Blik paa Andrea, der stod som en Forbryderske, der venter sin Dom. Jeg søgte at komme hende til Hjælp: „Denne Kvinde er Deres Hustru, Hr. Marquis," sagde jeg. „Det er Andrea; det er hende, De skylder Deres Helbredelse; De vil atter komme til at elske hende, som De har elsket hende tidligere."

„Og Roland?"

„Roland er nu Deres legitime Søn; om kort Tid vil De kunne slutte ham i Deres Arme."

Han blev siddende ubevægelig og stirrede med et stivt Blik frem for sig.

„Blanche, min Blanche!" stønnede han flere Gange, og faldt derpaa tilbage med det Udbrud: „O, det er afskyeligt!"

Det er mig umuligt selv nu efter saa mange Aars Forløb at tænke tilbage paa denne Scene uden at føle mig højst pinlig berørt. Vi vilde have kunnet undgaa den, dersom Roland havde været tilstede, men de Godtfolk, hos hvem han

var i Pleje, havde, forsigtige som de vare og frygtende for at være Ofre for en List, ikke troet uden at forhøre sig nærmere at burde efterkomme den dem i Telegrammet stillede Opfordring, som de desuden ikke heller rigtig havde forstaaet; de havde udbedt sig nærmere Oplysninger og Bekræftelse, og alt dette havde taget Tid; de boede i en sand Afkrog af Verden, Kommunikationerne vare vanskelige, Forberedelserne til Rejsen gik kun langsomt for sig, og naar Alt kom til Alt, saa bekymrede disse Mennesker, for hvem Barnet repræsenterede en Indtægtskilde, sig ikke synderlig om at give Slip paa ham; hver Dag hittede de paa nye Paaskud for at besmykke deres Tøven, og imidlertid befandt vi os i en yderst vanskelig Stilling.

Jeg gav Andrea det Raad ikke at vise sig mere, men derimod vente og lade mig alene være Vidne til Marquiens Smerte. Jeg kunde ikke nærme mig hans Seng uden at se, hvorledes Taarerne langsomt randt ned ad hans udtærede, voxblege Kinder, og om Natten sukkede han stadig Blanches Navn. Mine Ordrer syntes han kun modstridende at underkaste sig. En Morgenstund bad han mig imidlertid uden videre Omstændigheder om at fortælle ham, hvorledes det var gaaet til, at han var bleven viet til Andrea og hvorledes hans Helbredelse var gaaet for sig, og han bad mig om Intet at skjule for ham. Det faldt mig noget vanskeligt at afgive denne Beretning. Jeg gjorde det saa godt, jeg formaaede; det kneb lidt med at forklare Thénards Forsvinden, og jeg tilstaaer aabent, at jeg her tog min Tilflugt til en temmelig grov Usandhed.

„De har handlet grusomt imod mig, Doktor," sagde han i en bedrøvet Tone til mig.

„Burde jeg da have ladet Dem dø?"

„Dersom De havde været min sande Ven, maatte De have forstaaet, at der ikke var Andet for, efter at dette Ægteskab engang var sluttet."

„Ja, men jeg er ikke Deres Ven, Hr. Marquis, jeg er Deres Læge. Havde jeg overladt Dem til Hr. Fadeux' Pleje, vilde jeg have gjort mig skyldig i et Mord."

Han svarede Intet hertil, men viste sig fra dette Øjeblik af mindre mistænksom overfor mig; han betragtede mig øjensynlig ikke længer som et Redskab i en imod hans Lykke smeddet Sammensværgelses Tjeneste. Men under det tilsyneladende rolige Udvortes blev jeg snart vaer, at der gjærede de mest fortvivlede Tanker og Planer. En Aften pegede han, efter i nogen Tid at have været hensunken i dybe Tanker, paa den Række Medicinflasker, der stod paa det lille Bord ved hans Seng, og sagde:

„Sig mig, Doktor, er der Gift i nogen af dem der?"

Jeg gav et undvigende Svar, men sørgede hurtigst muligt for at faae alle Lægemidler bragte udenfor hans Rækkevidde, Noget, der atter paadrog mig hans Uvillie i højeste Grad. Jeg lod mig imidlertid ikke anfægte heraf, men passede endnu omhyggeligere paa ham. Heldigvis var hans Afkræftelse endnu saa betydelig, at den ikke tillod ham at gjøre en eneste Bevægelse uden Hjælp. Hans Blik forlod ikke et Øjeblik en Vaabentrofæ, der prangede paa en af Værelsets Vægge; Selvmordstankerne syntes ikke at ville forlade ham. Synet af denne dybe Fortvivlelse vækkede igjen til Live hos mig alle de Tvivlsmaal, som vare opstaaede i den Stund, da Andrea havde bønfaldt mig om at frelse hans Liv; jeg gjorde mig selv for Alvor det Spørgsmaal, om jeg dog ikke alligevel havde begaaet en slet Handling ved imod hans Villie at bevare ham for en Ulykken forud viet Existens og om der dog ikke fra min Side havde fundet et grusomt Misbrug af min Magt Sted ved saaledes at hindre ham i at unddrage sig den sørgelige Skjæbne, som jeg havde beredt for ham. De affindigste Tanker hvirvledes om i min Hjerne. Hvilken Ret havde jeg til at fordømme ham til at leve et ulykkeligt Liv?

Heldigvis kom endelig Roland. I det Øjeblik, da den Vogn, der bragte ham, holdt for Døren, meldte den Tjener, som jeg havde sat paa Vagt, mig med en yderlig forskrækket Mine, at Marquien havde ytret Ønsket om at faa to kostbare Pistoler, som han havde faaet forærende af Grev de Meauchamp kort efter at de vare traadte i et intimere Forhold til hinanden, og som han satte megen Pris paa.

„Giv ham dem, med mindre de da ere ladte."

„Det er just det ulykkelige, Hr. Doktor, at jeg meget nøje erindrer, at Marquien netop Dagen før den sørgelige Hændelse ladede den ene af dem."

„Godt, i saa Fald skal De ikke give ham dem, førend jeg giver Ordre dertil — gaa saa tilbage til Deres Post igjen."

Efter en halv Times Forløb gik jeg ind i Marquiens Værelse. „Ræk ham Pistolerne," sagde jeg sagte til Tjeneren.

„Hvilket, hvad — de Pistoler, som . . ."

„Ja, giv ham dem og gaa Deres Vej — vi vil lade ham være alene, han trænger til Ro."

Han lagde Vaabnene paa Dynen og forlod Værelset med mig. Hans Rædsel og Besippelse var overordenlig morsom at se paa, men jeg tænkte kun lidet paa at le. Bag Døren, som jeg havde ladet staa paa Klem, ventede Andrea med sin Dreng tæt trykket til sit Bryst; vi havde allerede indprentet ham den Rolle, han skulde spille i dette lille Drama. Vi forblev staaende i Forværelset i angst Forventning, spændte paa, hvad hvad der vilde ske.

I Begyndelsen forholdt Marquien sig rolig; han befandt sig for første Gang alene og syntes at frygte en eller anden Snare. Da han havde forvisset sig om, at Ingen kunde se ham, rejste han sig overende med en overraskende Lethed, tog en Medaillon frem fra Brystet og trykkede den lidenskabeligt til sine Læber.

„Hvor han dog elsker hende," hviskede Andrea . . . „Det er hendes Portrait, ikke sandt?"

Uden Tvivl havde Marquien hørt denne Hvisken, thi han skjulte skyndsomst Medaillonen. Beroliget ved, at Ingen kom, tog han Pistolerne, undersøgte dem med Omhu, beholdt en af dem i Haanden, lukkede Øjnene og sank hen i dybe Tanker.

„Skynd Dig nu," sagde jeg til Roland og stødte ham frem, „skynd Dig, min Dreng, nu er Øjeblikket kommet."

Drengen sprang ind i Marquiens Værelse, hoppede op paa Sengen saa let som en ung Gemse og kastede sig om Halsen paa sin Fader. Vi hørte et Glædesskrig og saae, hvorledes Marquien krampagtig knugede sin Søn til sig.

Da vi kort efter langsomt kom nærmere, hulkede Marquien og bedækkede Roland med febrilske Kjærtegn. Jeg tog Pistolen op fra Tæppet, hvorpaa den var falden ned, og gav den til Andrea med de Ord: „For Fremtiden kan De være rolig . . . Han vil ikke tænke mere paa noget Selvmord, det staaer jeg Dem inde for."

Han havde neppe bemærket vor Nærværelse.

„Vi give Dem her Deres Søn," sagde jeg, og jeg troer endogsaa, at min Stemme skjælvede, saa stærke Anstrengelser jeg end gjorde for at bekæmpe den Sindsbevægelse, hvori jeg

befandt mig — „vi give Dem Deres Søn — Deres legitime Søn, Arvingen til Deres Navn."

„Tak," stammede han, „Tak."

Andrea stod bagved mig uden at vove at komme nærmere; da sagde Marquien til Barnet.

„Gaa hen og kys din Moder."

Han betragtede dem længe med et ejendommeligt Udtryk i sit Blik og sagde derpaa med svag Stemme:

„Dette Barn tilhører os begge to, Madame, og vi ere hans for Fremtiden . . . Guds Villie er sket, og Alt, hvad han gjør, er vel gjort."

Den Dag var jeg fuldstændig tilfreds med mit Værk. Hvad siger jeg, tilfreds; jeg var henrykt. De Spøgelser, som min Indbildningskraft havde fremmanet, flygtede bort og forsvandt. Havde jeg ikke været Vidne til sand Lykke? Hvor i Alverden havde jeg dog hentet disse latterlige Skrupler fra, som pinte og plagede mig? Fri for alle Bekymringer, sikker paa min Patients dobbelte, baade fysiske og moralske Helbredelse, uden Ængstelse for hvad Fremtiden vilde bringe i sit Skjød, gav jeg mig til at gjøre mig Regnskab for den Tid, jeg havde ofret paa denne eventyrlige Episode. Jeg havde allerede forsømt min Praxis i saa mange Dage, havde allerede tilbragt saa mange Aftener fjernt fra mit kjære Theater og mine sædvanlige Adspredelser. Maatte man ikke tro mig baade død og begravet? Hvad var det dog for en Trolddom, der havde forstaaet saaledes at holde mig fangen? Det var jo gaaet mig som Heltene i de gamle Ridderromaner; jeg var bleven bortført til et af disse fortryllede Slotte, hvis Gjæster glemme Alt i den hele vide Verden, saa snart blot engang Vindebroen er bleven trukket op bagved den. Gaves der da endnu Troldkvinder her paa Jorden?

Jeg brød Fortryllelsen uden Kamp, uden at behøve at flygte hemmelig bort fra den magiske Kreds, der var trukket om mig; jeg erklærede en Morgenstund kort og godt, at jeg samme Dag agtede at tage med Toget til Paris og at jeg vilde sende en ung Kollega ud for at være tilrede under Rekonvalescensen. Andrea gjorde sig forgjæves de yderligste Anstrengelser for at holde mig tilbage: hun skjælvede over at skulle befinde sig ene med den Mand, som hun endnu ikke havde erobret tilbage for sig, ligeoverfor en ganske ny og ukjendt Situation, for hvis hende ubekjendte Pligter hun nærede Angst. Ikke blot levede Marquien; men han var, takket være mig, om just end ikke fuldstændig forsonet med Livet, saa dog idetmindste besluttet paa ikke at berøve sig det. Jeg kunde ikke forjage af hans Hjerte, der endnu blødte under et friskt Saar, som ene Tiden kunde læge, den dybe Sorg og den Bitterhed, som det husede. Efter Rolands Ankomst havde han dog lagt en vis mild Resignation for Dagen; han gjorde øjensynlig de største Anstrengelser for i Andrea kun at se sin Søns Moder, og man maatte da have Lov til at haabe, at Fremtiden vilde udrette det, som Nutiden endnu ikke formaaede. Jeg holdt Stand imod alle hendes Bønner og rejste.

Den Hast, jeg havde med at komme tilbage til Paris, bevirkede, at jeg mødte paa Stationen længe førend Toget kom, og jeg satte mig i Ventesalen. Det var en temmelig lille Stue med faa Siddepladser, og jeg blev derfor nødt til for at komme hen til en af Sofaerne at gjøre en Gruppe Rejsende, der sad midt i Salen, og hvis Ansigtstræk min Nærsynethed hindrede mig i klart at skjelne, Ulejlighed. Jeg gjorde en Undskyldning og tog min Hat af, og stor var min Forbauselse, da jeg pludselig gjenkjendte Thénard, der højst uhøflig vendte mig Ryggen uden at gjengjælde min Hilsen. Dette Møde virkede ubehageligt paa mig. Jeg er ikke af den Slags Mennesker, der lader sig bringe ud af Fatning eller rolig finde sig i en Fornærmelse, ja, jeg gaaer endogsaa i Almindelighed for at være saa temmelig kort for Hovedet, men dennegang paabød et vist Instinkt mig med bydende Nødvendighed at iagttage baade Ro og Forsigtighed.

Jeg satte mig i en Krog, tog min Lorgnet for Øjnene og gav mig til at observere Fjenden. Jeg skal ikke nægte det, min Overraskelse var ligesaa pinlig som stor: ved Siden af Thénard sad en hvidhaaret Olding og en ung overordenlig smuk Pige med et meget sørgmodigt Udtryk — Marquiens Forlovede Blanche de Meauchamp og hendes Fader, der uden Tvivl stod i Begreb med sammen med hende at foretage en længere Rejse. Den Mængde Kufferter og Rejsegjenstande, der stod ophobet henne ved Døren under et Par gamle Tjeneres Opsyn, var talende Vidnesbyrd nok herom; det var ikke Forberedelser til en af disse korte Rejser, som man kun foretager for at adsprede sig, men det tydede tilstrækkelig paa, at man agtede sig langt og længe bort, bort for at glemme. Stakkels Barn, hvis Liv et grusomt Spil af Skjæbnen saaledes havde givet et Knæk! Men naar Alt kom til Alt, saa var det dog bedre, hvor haard end Adskillelsen maatte falde hende, at fjerne hende fra disse Steder, hvor hun havde oplevet sit Livs Idyl end at lade hende blive her, hvor hendes Øje ved hvert af hendes Skridt vilde have kunnet møde de smerteligste Minder og hvor hun vilde kunne blive Vidne til den Medbejlerskes Triumf, der havde røvet hende hendes Lykke.

En ejendommelig uforklarlig Tiltrækning ledede uvilkaarlig og vedholdende mine Blikke hen paa dette af Lidelser blege Ansigt, hvis ædle Træk, hvis Renhed og sympathetiske Ynde jeg maatte beundre. Det Indtryk, hun havde gjort paa mig, da hun hin Nat som et Glimt havde vist sig for mig paa Slottet, som Døden allerede syntes at have taget i Besiddelse, det gjenfandt jeg helt og holdent, blot maaske endnu mere rørende.

To eller tre Gange fæstede hun sine store blaa Øjne, hvori Taarerne tindrede, med et udtryksfuldt Blik paa mine og tvang mig til ærbødigt at sænke Blikket. Det var maaske kun Nysgjerrighed; uden Tvivl gjenkjendte hun mig; formodenlig havde man fortalt hende om den Rolle, jeg havde spillet under de besynderlige Begivenheder, for hvilke hun havde været Ofret. Det Udtryk, der laa i dette Blik, var ikke Had; i ethvert Tilfælde var det mig ikke muligt rigtig at kunne blive klog paa, hvad disse Øjne egenlig udtalte; maaske tog jeg fejl, men jeg troede at se Taknemlighed. Takkede hun mig, fordi jeg havde frelst hans Liv, hvem hun elskede? Hvo veed? Havde Thénard da Ret? Var hun da virkelig en Engel? Og alt imedens jeg betragtede hende, vendte alle mine Samvittighedsnag tilbage; jeg sørgede næsten over, hvad jeg havde gjort.

Klokken ringede, Dørene aabnedes, og et Tog, der gik Sydpaa, brusede ind paa Stationen. Thénard bød ærbødig Armen til Frøken de Meauchamp, der forlod Ventesalen med hævet Hoved og øjensynlig gjørende en Anstrengelse for ikke at forraade det sønderrevne Indre, hvis Lidelser hendes Læbers Skjælven kun altfor tydelig lagde for Dagen; hendes gamle Fader fulgte hende, og jeg blev alene i Salen.

Da Toget havde sat sig i Bevægelse, da jeg havde set Thénard tage bort, der for ikke paany at møde mig var gaaet direkte fra Perronen igjennem Laagen ud til Pladsen

foran Stationen, rejste jeg mig; jeg følte Trang til at røre mig, til at gjøre Støj, til at bekæmpe det pinlige Indtryk, som denne Scene havde efterladt hos mig. „Aa pyt," tænkte jeg for ligesom at sætte Mod i mig; „hun er ung, hun vil snart glemme . . . Det lader desuden til, at Thénard er meget opmærksom imod hende . . ."

Jeg blev strax straffet for min stygge Tanke ved at befinde mig Ansigt til Ansigt med Doktor Fadeux. Den brave Mand havde ogsaa indfundet sig paa Stationen for at sige de Bortrejsende Farvel. Jeg vilde behandle ham som jeg selv nys var bleven behandlet af Thénard; jeg gjengjældte ikke hans ærbødige Hilsen. Sandt at sige følte jeg mig lidt generet ligeoverfor ham. Uden at lægge Mærke til min Uhøflighed stillede han sig i Vejen for mig med Hatten i Haanden. I en ubehagelig dævende og devot Tone gjorde han mig en hel Hoben Komplimenter i Anledning af Marquiens Helbredelse, Komplimenter, som han ledsagede med en Uendelighed af fade Ønsker for den nye Lazarus' Lykke. Hans Hykleri var let gjennemskueligt, og bag alle hans mange Talemaader laa en vis ondskabsfuld Arrighed. Jeg maatte gjøre den største Vold paa mig selv for ikke brutalt at afbryde hans Ordstrøm omtrent med følgende: „Aa, vær nu kun oprigtig, min gode Hr. Fadeux; tilstaa kun aabent, at De er rasende over at være bleven overbevist om den topmaalteste Uvidenhed, over at vide Marquien i Live til Trods for Deres Dødsdom, og at De intet højere Ønske nærer end at han maa blive grundig ulykkelig for en Dag at maatte beklage, at det ikke gik som De havde spaaet . . ."

Jeg sagde imidlertid ingenting; der var noget ved denne Hr. Fadeux, der gjorde mig bange, jeg veed ikke hvorfor. At han gjorde en Profession af at slaa Folk ihjel, derom nærede jeg ikke den ringeste Tvivl efter hvad jeg havde konstateret med Hensyn til hele hans Behandlingsmaade, og han var den eneste Doktor i Omegnen og alle Beboerne maatte gaa igjennem hans Hænder, — men alligevel, det var dog ikke noget Nyt for mig; jeg kjendte flere af den Slags.

Heldigvis kom Toget til Paris og befriede mig for hans Paatrængenhed og hans modbydelige Snak; han vilde inderlig gjerne have mig til at give ham en nøjagtig Beretning om Alt, hvad der var foregaaet paa Herregaarden, men jeg holdt tappert Stand; han slap mig først, da jeg sad i Koupéen som om han vilde forsikre sig om, at jeg virkelig tog bort. Glæden over endelig at have fuldstændig frie Hænder tindrede i hans ækle smaa Øjne, hvori jeg læste, jeg veed ikke hvilken sarkastisk Trusel, der fik det til at løbe koldt ned ad Ryggen paa mig. Jeg tilbragte Timerne undervejs i en ærgerlig og urolig Stemning, forgjæves søgende at væbne mig med Ligegyldighed og hundrede Gange spørgende mig selv, hvad i Alverden jeg dog „vilde paa den Galej".

(Fortsættes.)

Cæsars Lykke.

Vildt larmed Adria og Brag ved Brag
Sank i Posejdons Dyb, det mørke vaade,
De tvende Vejr fra Øst og Vest med Brag
I Stormgang mødtes mellem Skum og Fraade.

Mørk Natten var med Lyn og Tordenskrald,
Med alle Rædsler, Mulm og Uvejr dølger,
Og der, langt ude, som en Nøddeskal
En Baad blev hvirvlet paa de stride Bølger.

Ud fra Dyrrachion den Farten skjød
At naa Brundusium for Hjælp at kalde,
En Kamp der forestod paa Liv og Død:
Pompejus eller Cæsar maatte falde.

I Agterstavnen sad en sælsom Mand
Med Kappefolden hyllet over Panden,
Et Sendebud for Cæsar meldtes han,
Der skulde føres til Latinerstranden.

Med hvert Sekund Orkanen steg i Harm,
Saa Hav og Skyer i et Kaos rørtes;
Da splintredes ved Bølgekammens Larm
Det Gudebilled, der i Stavnen førtes,

Og Baadens Styrmand, skjælvende, forsagt
Brat Roret drejed om med begge Hænder:
„Jeg frister ikke mere Skjæbnens Magt,
Dit Bud til Trods, min tavse Gjæst, jeg vender!" —

Men han sprang op og løftede sin Arm,
Klar var hans Pande, uden Tvivl og Skygge:
„Frygt ej," han raabte gjennem Vejrets Larm,
„Fremad, Du fører Cæsar og hans Lykke!"

Og, som om Trolddom laa i Heltens Røst,
De blege Sømænd glemte Frygt og Møje,
Frem Baaden skjød imod den fjerne Kyst
Med ham, for hvem sig Verden skulde bøje.

Til alle Slægter lyder dette Ord,
Som Nemesis vil varslende fortælle:
Hvor Cæsar og hans Lykke er ombord,
Der brister Stormens Magt og Bølgens Vælde!

— *n*

Nordostpassagens Historie.

Af Prof. Th. M. Fries i Upsala.*)

„Bona Esperanza", „Bona Confidentia" og „Eduard Bonaventura" vare Navnene paa tre Fartøjer, som under den tapre Søhelt Sir Hugh Willoughbys Befaling den 11. Maj 1553 forlod Themsen og drog ud paa et Togt for at opdage en ny Vej til Asiens og Amerikas guldrige Lande. Ved en over Jordkloden dragen Linie havde en pavelig Bulle delt Besiddelsesretten til de nys opdagede transatlantiske Lande imellem Spanien og Portugal, og vilde man undgaa blodige Stridigheder, havde de andre søfarende Nationer intet andet Valg end ad mulige Gjenveje langs Nordkysterne af Asien og Amerika at se at naa til Lande, hvor ogsaa deres Guldtørst kunde blive stillet.

*) Af det af den svenske Publicistklub ved Festen den 30. April udgivne Blad „Nordostpassagen".

Nu skulde det første Forsøg paa at finde en Nordøstpassage gjøres, og Udsigterne syntes lovende. Ganske nylig (1549) havde jo Sigismund von Herberstein skjænket Verden et nyt Kort, som spredte Lys over det nordøstlige Europa, og paa det fandtes Kina afsat beliggende i en tillokkende Nærhed af Obfloden. Vejen syntes baade kort og langtfra ikke vanskelig — og var Nordøstpassagen blot engang opdaget, behøvede man jo kun at anlægge Skandser og andre Fæstningsværker langs denne Vej — ligesom Danmark fra Arilds Tid havde ved Øresund — for af andre Landes Søfarende at fordre Told. „Til Guds Ære og Fædrelandets Gavn" begav Willoughby sig derfor ud til ubekjendte Egne, der af Fantasien og Uvidenheden befolkedes med „Cynocephaler" (Mennesker med Hundehoveder), Hav- og Stormaander eller „Tartarer, fødte i Underverdenen". For en Sikkerheds Skyld medgav Kongen af England ham dog Anbefalingsskrivelser til Herskerne i de saraceniske Smaastater, som antoges at ligge hinsides Floden Ob. Overflod paa geografiske Kundskaber fandtes, som det vil sees, just ikke ombord.

Efter en stormfuld Sejlads naaede man i Midten af August det allerede forlængst af Russerne opdagede og besøgte Nowaja-Semlja. Skræmte af sammenhobede Ismasser vendte man imidlertid om og to af Fartøjerne satte Kursen mod Nordkysten af russisk Lapland, hvor nogle Fiskere stødte paa dem den følgende Vaar, men da vare baade Eskadrens Chef og hans 65 Mand forlængst sultede eller frosne ihjel. Heldigere var derimod det tredie Skibs Befalingsmand Richard Chancellor, der ikke var kommet længere end til Dwinas Munding. Med en vis Ugenerthed udnævnte han sig selv til engelsk Ambassadør, begav sig i Egenskab af saadan til Moskwa og blev der af Czar Iwan Wasiliewitsch med Tilnavnet den Skrækkelige, der just var vendt tilbage fra et Tog, hvorpaa han havde erobret Kasan, modtaget paa det naadigste. Resultatet af hans Frækhed var, at der bevilgedes store Handelsbegunstigelser for alle under engelsk Flag sejlende Fartøjer, og dette gav atter Stødet til det kort derefter i London dannede „Moskovy Company", der snart blev baade rigt og mægtigt.

Egen Fordel opfordrede dette Kompagni til at fortsætte de paabegyndte Undersøgelser, hvorfor allerede 1556 Stephan Burrough afsendtes med Skibet „Searchthrift" med Ordre til idetmindste at trænge frem til Ob. I Slutningen af Juli kom han til den Kariske Port og opdagede siden det Stræde, der skiller Waigatsj-Øen fra Fastlandet, men da dette endnu den 30. August var spærret af Is, saae han sig nødsaget til at vende tilbage med uforrettet Sag. Det eneste Udbytte af denne Rejse var de medbragte Efterretninger om Samojederne, deres Levevis, Religion o. s. v., de første tilforladelige, der vare komne til Vesteuropa.

Talrige i de nærmest paafølgende Aaringer foretagne frugtesløse Forsøg paa at finde en Nordøstpassage var Grunden til, at Spørgsmaalet om en nordøstlig Gjennemfart fik hvile til Aaret 1580. Atter denne Gang var det „Moskovy Company", der bekostede en Expedition, der foretoges af Fartøjerne „Georg" og „William", førte af Arthur Pet og Charles Jackman. Det lykkedes dem virkelig igjennem Strædet Syd for Waigatsj-Øen, hvilket derfor i lang Tid bar Navnet Pet Sound, at trænge en 4—5 Mile ind i det Kariske Hav, men vældige Ismasser tvang dem til at vende tilbage til England i Slutningen af Juli Maaned. Pet naaede lykkelig sit Fædreland, men Jackmans Fartøj forsvandt sporløst undervejs.

Englændernes Expeditioner i disse nordlige Farvande og maaske endnu mere deres og de Danskes indbringende Handel paa det Hvide Hav, lokkede nu Hollænderne til Kappestrid ogsaa paa dette Omraade. I den lille By Enkhuizen levede dengang en mærkelig Kreds af dannede, for videnskabelige geografiske Expeditioner sig livlig interesserende Mænd, og disse Folk forstod i den Grad at vække Interessen for deres Planer saavel hos højtstillede Embedsmænd som hos de rige Handelsfyrster, at det blev muligt at udsende den første hollandske Polarexpedition i Aaret 1594. Især ivrig for Virkeliggjørelsen af denne Plan var desuden den reformerte Præst Pieter Plancius i Amsterdam, der ved sin endnu af og til i vore Dage spøgende Lære om „et aabent Polarhav" havde vundet Ære og Berømmelse. Støttet paa denne sin Anskuelse vilde han, at Vejen til Kina skulde søges Norden om Nowaja Semlja, medens de øvrige Videnskabsmænd mente, at den maatte være at finde Sønden om denne Ø.

For at stille begge disse modstridende Meninger tilfreds, fandt man paa den ganske simple Udvej paa engang at udsende to, af hinanden ganske uafhængige Expeditioner. Den ene af disse bestod af to Skibe under Befaling af de erfarne Sømænd Cornelius Nai og Brand Isbrand; den anden, der bestod af et større Fartøj og en lille Jagt, ledebes af den siden saa berømte Willem Barentszoon, almindelig kaldet Barentz. Denne sidste naaede ganske vist endogsaa til den 78. Bredegrad paa Nowaja Semljas Vestkyst, men maatte der paa Grund af Mytteri ombord vende og drage Syd paa.

Bedre Held synes den anden Expedition at have havt med sig. Uden at agte paa forskjellige russiske Sømænds Forsikringer om, at Fartøjerne vilde blive ødelagte ikke alene af Ismasser og blinde Skær, men ogsaa af en talrig Mængde kæmpestore Hvaler og vilde Hvalrosser, fortsatte den Kursen til Waigatsj-Øen, hvor den ved „Afgodenhoek" besøgte Samojedernes Offerplads med dennes 400 Afgudsbilleder. Det lykkedes den dernæst igjennem „De Straet van Nassau" (det tidligere Pet Sound) at komme ind i det Kariske Hav, der døbtes „Nieuwe Noort See", og da man efter nogen Sejlads i det Fjerne fik Øje paa et Kystland tilligemed Mundingen af en stor Flod, gav man sig ikke Tid til nærmere Undersøgelser, men skyndte sig hurtigst mulig tilbage til Holland for at forkynde det glædelige Budskab. Floden maatte jo være Ob, og lige bag den laa jo Kina. Spørgsmaalet var altsaa løst, Vejen til Østens Skatte funden!

Hvilken Jubel denne Efterretning vakte i Holland, er let at forstaa. Prindsen af Oranien, Generalstaterne og de rige Kjøbmænd skyndte sig med allerede det følgende Aar (1595) at udruste ikke mindre end syv Fartøjer, tungt lastede med kostelige Handelsvarer, og blandt Befalingsmændene paa disse Skibe træffe vi da først og fremmest Barentz. Udfaldet svarede imidlertid langt fra ikke til de sangvinske Forhaabninger. Først efter lang Venten og ihærdig Kamp med Isen lykkedes det at sejle ind i det Kariske Hav, men der stødte man paa saa uhyre Ismasser, at det blev besluttet at vende hjem. Kun en Eneste kæmpede ivrig, men forgjæves, imod denne i hans Øjne nedværdigende og ydmygende Beslutning, og det var Barentz.

Dette kostbare, fuldstændig mislykkede Foretagende tilintetgjorde imidlertid ikke alle de hollandske Planer til Opdagelsen af Nordøstpassagen. Generalstaterne udsatte en Pris paa 25,000 Gylden, og for at vinde denne Belønning afsejlede allerede den 10. Maj 1596 to Skibe under Kommando

af Jan Corneliszoon Rijp og Jacob van Heemskerk. Den egenlige Leder var dog Barentz, der for at komme med havde taget Plads som den Sidstnævntes Styrmand.

Denne Gang fik Plancius — sin Tids Petermann — raade. Man skulde opsøge hans aabne Polarhav og over dette i god Ro og Mag sejle til Kina. Følgen heraf var Opdagelsen af Beeren Eiland og Spitzbergen, men efterat man forgjæves havde ledt efter det belovede aabne Farvand, besluttede Barentz at skille sig fra Rijps Fartøj og styre Kursen mod Nowaja Semlja. Under utrolige Gjenvordigheder arbejdede han sig langs denne Øs Vestkyst, sejlede omkring dens Nordspids og naaede endogsaa et godt Stykke ned paa Østkysten, men her sagde Isen sit Veto til al videre Trængen enten frem eller tilbage. Ved „Ishavnen" frøs Skibet fast i Isen, og en Overvintring blev nødvendig, den første i Polarexpeditionernes Aarbøger. Af Fartøjets Lukaf, Ruf og Kahyt samt af noget fundet Drivtømmer sammentømredes en lille Hytte, og i den tilbragtes den lange mørke Vinternat under de største Lidelser og Savn. Det følgende Foraar tiltraadtes Tilbagerejsen tilbaads. Fem af de sytten Ulykkesfæller vare da allerede faldne som Ofre for Skjørbugen, og under det møjsommelige Tilbagetog døde af samme Sygdom den 20. Juli 1597 den heltemodige Barentz, endnu i den sidste Stund sysselsat med Omsorg for sine syge Kameraters Pleje.*) Overvintringspladsen besøgtes i Aaret 1664 af en hollandsk Hvalfanger, men det var egenlig først den 9. Sept. 1871, at den kjække norske Kapitain Elling Carlsen opdagede dette „arktiske Pompeji". Hytten stod, om end faldefærdig, endnu i Behold, og i dens Indre fandtes en Mængde Vaaben, Husgeraad m. m., der nu gjemmes i Holland som dyrebare Relikvier. Iblandt de fundne Bøger var ogsaa Mendozas Beskrivelse over Kina (udk. 1565) et Vidnesbyrd om hvorhen Expeditionen agtede sig.

Samtidig med disse Barentz' Farter aabnedes Vejen til Ostindien og Kina omkring det gode Haabs Forbjerg. En Pause i alle arktiske Foretagender var den naturlige Følge heraf, men den varede dog kun til Aaret 1607. Da optræder Henry Hudsons ærefrygtindgydende Skikkelse paa Skuepladsen, idet han debuterede med et Forsøg paa at styre tvers over Nordpolen. Efter at dette var mislykket, blev 1608 Opdagelsen af Søvejen Nord om Asien Maalet for hans Bestræbelser, et Foretagende, der dog saa lidet lykkedes ham, at han ikke engang formaaede at trænge ind i det Kariske Hav. Ligesaa lidet Held havde han med sig, da han i Aaret 1610 gjentog Forsøget, og han vendte sig istedetfor imod Amerika for at opdage en Nordvestpassage. I den efter ham opkaldte Hudson-Bay troede han at have fundet en Vig af „det stille Hav, som skiller Amerika fra Asien", men da han efter en Overvintring, den anden i Polaregnene, vilde fortsætte sin Rejse, gjorde Mandskabet Mytteri, satte ham tilligemed hans Søn og nogle syge Matroser i en Baad og overgav de Ulykkelige til deres kun altfor visse, sørgelige Skjæbne. De ellers saa fredelige Eskimoer blev deres Hævnere, idet de dræbte Størstedelen af Forbryderne, saa at kun nogle Faa efter uhyre Lidelser kom tilbage til Fædrelandet.

En ny hollandsk Expedition under Jan Corneliszoon van Hoorn naaede kun til Nowaja Semljas Vestkyst og lidet heldigere var i Aaret 1625 Cornelis Bosman, der neppe var kommet ind i det Kariske Hav, førend han maatte vende om.

Imidlertid satte talrige Flaader Kursen mod Nord. Hollændere, Englændere, Danske, Tydskere, Spaniere overbød hverandre i under Spitsbergens Kyster at foranstalte et vældigt Nederlag iblandt Havets Kolosser, Hvalerne eller, naar disse begyndte at blive sparsommere, iblandt dets mindre Beboere, Hvalrosser og Sæler. Det fede Bytte lokkede aarlig 10,000 Mennesker til disse ugjæstfrie Regioner, hvorfra der strømmede Millioner ind i de mægtige Handels-Potentaters Kister. Hvem havde under saadanne Forhold Tid eller Lyst til at tænke paa Opdagelsesrejser, der altid vare mere eller mindre farlige at begive sig paa? Det maa derfor nærmest betragtes som et Kuriosum, at det 1676 lykkedes en engelsk Flaadekapitain John Wood at faae Karl den Andens og Hertugen af Yorks Understøttelse til Udrustning af en ny Nordøstpassage-Expedition. Med Fartøjerne „Speedwell" og „Prosperous", det sidste under Kommando af Kapitain William Flawes, tiltraadtes Farten, men under Krydsning i Isen udfor Nowaja Semlja stødte „Speedwell" i Taage paa en Klippe og forliste; det lykkedes dog Mandskabet, 70 i Tallet, at naa Stranden. Det andet Skib var forsvundet af Sigte, og da den eneste Baad, man havde reddet fra Skibbrudet, i det Højeste kunde rumme en 30 Mand, vilde de Skibbrudne sønderslaa den, for at man ikke skulde blive nødt til ved Lodtrækning at afgjøre, hvem der skulde opofre sig for Kameraternes Frelse. Blot ved igjennem ti Dage at forpleje dem alle saa rundelig, at de befandt sig i en permanent stærk Rus, lykkedes det Wood at hindre Iværksættelsen af deres Planer; — da viste „Prosperous" sig, og alle de Skibbrudne bleve reddede. Wood optraadte senere som en ligesaa energisk Modstander af Tanken om at opdage en Nordøstpassage som han tidligere havde været ivrig Forkæmper for den.

Lægge vi hertil Hollænderen Vlamings Expedition 1688, der kun naaede til Nowaja Semljas Vestkyst, have vi nævnet de Foretagender, der i det 16. og 17. Aarhundrede sattes i Værk for langs Asiens Nordkyst at kunne trænge frem til Kina. I det 18. Aarhundrede gjordes blot et eneste Forsøg i samme Retning, idet den berømte James Cook i Aaret 1778 fra Beringsstrædet foretog en Sejlads imod Vest. Allerede ved Iskap, hvor „Vega" tilbragte Vinteren, mødtes han imidlertid af uovervindelige Ishindringer, hvorfor han vendte om og blev som bekjendt paa Hjemfærden dræbt af de Vilde paa en af Øerne i det stille Ocean.

Det er først i Slutningen af Aarene 1860 og Begyndelsen af Aarene 70, at Troen paa Umuligheden af en Sejlads langs Asiens Ishavskyst fik et stærkt Knæk ved at flere tapre norske Fangstmænd, Johannesen, Carlsen, Mack, Ulves o. fl., trængte langt ind i „Polarhavets Iskjælder", det Kariske Hav. Allerede forud var Dr. Petermann i Gotha optraadt som en ivrig, næsten fanatisk Forfægter af et aabent Polarhav, men da han allerede havde gjort sig bekjendt ved den beundringsværdige Iherdighed, hvormed han snart her, snart der i enhver liden tilfældig Vaage i Polarisen troede at finde en Bekræftelse paa sin Yndlingsides Rigtighed, og da han allerede forud havde villet sende alle Ostindiefarere tvers over Nordpolen, saa lagde man kun liden Vægt paa hans Forsikringer om, at „en større Damper paa en Sommer burde kunne gaa fra Tydsklands Kyster igjennem hele Ishavet lige til Beringsstrædet og tilbage igjen." Den østerrigsk-ungarske

*) Vi henvise angaaende denne farefulde Expedition til det interessante Uddrag af en af Deltagerne Gerhard van Veers udførlige Dagbog, som findes i Chartons „Rejser i ældre og nyere Tid", paa Dansk ved H. Sødring, 3. Del S. 99—161.
Red. Anm.

Nordpolsexpedition 1872—74 under Carl Weyprecht og Julius Payer havde en nordøstlig Passage som „idealt Maal", men at der ikke var mindste Rimelighed for, at det vilde lykkes den at finde denne Passage, det betonedes eftertrykkelig. Her at gjøre Rede for Gangen i denne i saa mange Henseender mærkelige Expedition, dens ufrivillige Fangenskab og Drift med Isen mod Nord, dens uformodede Opdagelse af Frantz Josephs Landet, dens vidunderlige Redning o. s. v. ligger udenfor nærværende Afhandlings Emne. Nok er det, — Opdagelsen af Nordøstpassagen hørte vedblivende til de fromme Ønsker eller maaske snarere til de formentlig beviste Umuligheder, og det saa meget mere som Payer efter sin Hjemkomst udtalte som sin faste Overbevisning, at der ligesaa lidt var nogen Udsigt til nogensinde at komme til at sejle Norden om Asien som til at naa Nordpolen pr. Fartøj.

Saaledes stod Sagerne, da Adolf Erik Nordenskiöld begyndte at undersøge denne Del af Ishavet. Den mod de Flestes Formodning lykkede Fremtrængen til Jenissejs Munding i Aaret 1875 og den gjentagne Sejlads dertil det følgende Aar bestyrkede alt mere og mere hans Overbevisning, at en Fart langs Asiens Nordkyst med en god Damper og paa en heldig Aarstid dog maaske ikke var saa ganske umulig. De store Vandmasser, som Floderne Ob, Jenissej, Lena, Jana, Indigirka, Kolyma o. fl. fra sydlige Egne føre med sig og udgyde i Polarhavet, maatte efter hans Formening væsenlig bidrage til at opløse og smelte Isen. Endvidere maatte dette Vand paa Grund af Jordklodens Rotation ifølge alle videnskabelige Beregninger frembringe en mod Øst løbende Strøm. Idetmindste om Efteraaret maatte der derfor langs Kysten, mellem Stranden og den faste Is findes en bredere eller smalere Rende, som muliggjorde Sejlads, — altsammen Antagelser, der i ikke uvæsenlige Henseender bekræftedes af ældre Jagttagelser og Efterretninger, navnlig hidrørende fra Hedenstrøm, Wrangel o. fl. Hovedaarsagerne til de ældre Foretagenders mislykkede Udfald maatte efter Nordenskiölds Anskuelse søges dels i Datidens mangelfulde Kommunikationsmidler og ringe Kundskaber om Polarhavet, dels i de uheldige Aarstider, paa hvilke de vare blevne iværksatte. Senere Erfaringer have nemlig paavist, at det ingenlunde er Midtsommeren, der er den gunstigste Aarstid for saadanne Expeditioner, men derimod Efteraaret, strax forinden ny Is begynder at dannes.

Rigtigheden af Nordenskiölds Planer og Beregninger har nu paa den mest glimrende Maade lagt sig for Dagen, og Spørgsmaalet om Nordøstpassagen hører nu til de løste Problemer.

Theatrene

Folketheatrets sidste Nyhed, Farceoperetten „Flagermusen", Text af Meilhac og Halévy, Musik af Johan Strauß, er forsaavidt en gammel Bekjendt her, som Text og Musik engang tidligere er benyttet til en Operette, „Et Knald", der skyldtes Firmaet Peter Sørensen og for nogle Aar siden opførtes paa Kasinos Theater. Det er en kaad, yderst overgiven Farce med en meget løs, paa sine Steder lidt vel bredt udspunden Handling, hvis eneste Formaal er at vække Latter og intet Andet end Latter hos Tilskuerne. Det gjør den ogsaa tilfulde, og Publikum morer sig kosteligt baade over den morsomme Handling og over de lette, ørefaldende Dandsemelodier, som den gavmilde Komponist i rigt Maal har rystet ud af Ærmet og af hvilke adskillige allerede i flere Aar har hørt til de mest yndede, naar Hr. og Fru Mørup i Saisonen har samlet deres yngre Bekjendte af begge Kjøn „til The". Udførelsen paa Folketheatret lader i vokal Henseende Et og Andet tilbage at ønske, men Farcen spilles i det Hele taget fornøjeligt, og navnlig har Herrerne Kolling og Zinck lavet et Par yderlig komiske Figurer, der holde Publikum i Aande fra først til sidst.

Kasino har gjenoptaget paa sit Repertoire det store, meget spændende Melodrama „Brud og Pavekrone", der var Kassestykke for en 3—4 Aar siden, og Publikum følger nu som tidligere med udelt Interesse og Spænding Hr. Knobelauch-Montaltos ihærdige Bestræbelser for at erobre sig den tredobbelte Krone og Hr. Zangenberg-Bracciofortes af tusinde Farer og Intriguer krydsede Anstrengelser for at vinde sin skjønne Brud.

Musik

Sidste Soirée for Kammermusik gaves af Medlemmer af det kgl. Kapel Fredag den 2. ds. i Kasinos mindre Sal, der som sædvanlig ved disse med Rette højt ansete Koncerter var tæt besat af Tilhørere. Af Beethovens 16 Strygekvartetter gaa de sidste fem som bekjendt under Navnet „De gale". Af disse betragtes dog den i A-Moll, Op. 132 (Nr. 15) som den mest tilgjængelige for Tilhørere. Florentinerkvartetten har spillet den her; men af vore egne Kunstnere vides den ikke at være spillet offenlig hos os før i denne Soirée. Den, der ikke er fortrolig med Beethovens geniale Extravagancer fra hans sidste Periode, vil dog neppe selv paa Basis af en god almindelig musikalsk Sands og Dannelse have det rette Udbytte af at høre den nævnte Kvartet. Den vellykkede Udførelse vidnede om betydelig Dygtighed og det omhyggeligste Studium, saa at den gjorde d'Hrr. Hilmer, Anton Svendsen, V. Holm og Fr. Bendix al Ære. Hr. Hilmer, der spillede Principalstemmen, udførte fremdeles Tartinis Violinsonate, kaldet «Le trille du diable», og lønnedes for den udmærkede Præstation med stærkt Bifald og Fremkaldelse. Hr. Simonsen opnaaede lignende Anerkjendelse for nogle smukt sungne Romancer af Kjerulf. Slutningsnummeret var en interessant Nyhed, nemlig en Serenade for 2 Oboer, 2 Klarinetter, 2 Fagotter, 3 Horn, Violoncel og Kontrabas af Dvorák, født i Bøhmen 1841. Den frugtbare Komponist har her med et tiltalende musikalsk Indhold forenet en Mængde Klangvirkninger, der vidne om stort Kjendskab til de valgte forskjelligartede Instrumenter, og den særdeles gode Udførelse ved d'Hrr. Schiemann, Otto Bendix, Mathiasen, Sanne, Vilh. Andersen, Peter Andersen, Høiberg, Hyllested, Drewes, Fritz Bendix og Dehn fortjener al Roes saavel i sin Helhed som særlig, hvad de mere fremtrædende principale Partier angaaer, i hvilke Hr. Schiemann (1. Oboe) og Hr. Mathiasen (1. Klarinet) udmærkede sig.

Musikforeningens 6. Abonnementskoncert den 4. ds. var Saisonens Afslutning for dette Koncertinstituts Vedkommende. Mozarts Symfoni i Es-Dur, Mendelssohns Ouverture „Meeresstille" 2c. og Gretrys Pastorale-Kor „Ved Vinhøsten" hørtes atter og gik som sædvanlig til de gamle Tilhøreres Tilfredshed. Størst Interesse frembød J. P. E. Hartmanns Musik for Solostemmer, Kor og Orkester til A. Munchs smukke Digt „Sabbathstilhed". En skjønnere Sammensmeltning af Ord og Toner end denne blide og stemningsfulde Komposition frembyder, er vanskelig at tænke sig. Baade

det Vocale og det Instrumentale røber den sikre Kunstnerhaand, der uden nogensomhelst Famlen naaer sin Hensigt. En Ouverture af en yngre tydsk Komponist Ignaz Brüll, hvormed Koncerten indlededes, var ikke af nogen særlig Betydning.

Fru Norman-Nerudas femte og sidste Koncert i Kasinos mindre Sal den 7. ds. var viet Kammermusiken, paa hvilket Omraade den sjeldne Kunstnerinde er ligesaa fremragende som paa Solospillets. Paa det Bedste understøttet af d'Hrr. A. Svendsen, V. Holm, Fr. Neruda og Schjørring foredrog hun Schuberts Strygekvartet i A-Moll og Mozarts Kvintet i G-Moll og udmærkede sig ligemeget ved Principalstemmens berettigede Hævdelse og dens skjønne Sammensmeltning med det Hele. En Adagio af Spohr og en Sonate af Händel foredrog Koncertgiverinden med Pianoledsagelse (Hr. Lembcke) og lønnedes her som altid med kraftige Bifaldstilkjendegivelser og Fremkaldelser.

Brogede Blade

I 26. Kapitel af Voltaires berømte Roman «Candide» befinder Helten sig sammen med sin pessimistiske Rejsefælle Martin i Venedig. De spise der i Værtshuset til Middag med sex Fremmede og høre til deres Forbauselse, hvorledes Enhver af dem bliver tituleret „Deres Majestæt". Ganske naturligt antage de det for Karnevalsløjer, og tilsidst tager Candide Ordet: „Det er dog en løjerlig Spøg, mine Herrer! Hvorfor er De Alle Konger? Jeg vil blot sige Dem, at vi er det ikke."

„Jeg spøger ikke," svarer en af de Fremmede; „jeg hedder Achmed den Tredie. I adskillige Aar var jeg de Troendes Behersker. Jeg dethroniserede min Broder, og min Brodersøn har dethroniseret mig. Paa min Vizir har man skaaret Halsen over, og jeg selv tilbringer mine Dage i et gammelt Serail. Undertiden giver min Neveu, Sultan Muhamed, mig Lov til at rejse for at søge Adspredelse; saaledes er jeg kommet til Karnevalet i Venedig."

Den anden Fremmede er den allerede i Vuggen fra Thronen stødte Czar Iwan, den tredie Karl Edward af England, den fjerde August, Kurfyrste af Sachsen og Konge af Polen, landflygtig under Syvaarskrigen, og den femte Stanislaus Leczczynski af Polen.

Endelig kommer Touren til den sjette. „Mine Herrer", siger han, „jeg er ikke saa stor som nogen af Dem, men har dog været Konge ligesaa vel som De. Mit Navn er Theodor. Paa Korsika valgtes jeg til Konge og der bar jeg Kongenavn. Jeg har ladet slaa Mønt, og nu ejer jeg ikke en Hvid; jeg beskjæftigede to Sekretairer, nu har jeg ikke saa meget som en Tjener om mig. Jeg har siddet paa en Trone, men til Gjengjæld ligget paa Straa i et Fængsel i London. Her frygter jeg næsten for en lignende Behandling, omendskjøndt jeg som Deres Majestæter er kommen til Venedig for Karnevalets Skyld."

De fem andre Monarker høre medlidende paa denne Tale og give ham hver tyve Zechiner, for at han for dem kan kjøbe sig Klæder og Linned, men Candide skjænker ham en Diamant til en Værdi af 2000 Zechiner. „Hvem er denne Mand," udbryde de, „der har Evne til at skjænke bort hundredfold mere end vi og ogsaa virkelig gjør det? Herre, er De ogsaa Konge?"

„Nej, mine Herrer, og jeg har heller ikke Lyst til at være det." —

Mon ikke Alphonse Daudet skulde have fattet Ideen til sin Roman «Les rois en exil» ved at læse denne Episode af «Candide»?

* * *

Euclid og Pascal.

Mme Perier, Søster til Blaise Pascal, fortæller, som bekjendt, at Pascal, som Dreng, af sig selv og uden at aabne Euclid var naaet til at bevise de 32 første, af Euclid udviklede Sætninger, og hun føjer til, at man altsaa paa en vis Maade kunde sige, at han havde opfundet Mathematiken. Denne sidste Bemærkning vilde være træffende nok, dersom Sagen var gaaet til paa en saa vidunderlig Maade, som af hende beskrevet; men det er den dog nok ikke. En Samtidig af Pascal, Tallemant des Réaux, skriver nemlig, fire, fem Aar før Pascals Død, i sine, først i dette Aarhundrede udgivne «Historiettes»: „Præsident Pascal har efterladt en Søn, som strax fra Barndommen af gav Vidnesbyrd om den Tilbøjelighed, han nærede for Mathematik. Hans Fader havde forbudt ham at hengive sig dertil, førend han havde lært Latin og Græsk. I en Alder af tolv eller tretten Aar læste dette Barn Euclid i Smug og opstillede allerede Sætninger. Faderen fandt nogle af disse; han lader ham komme for sig og siger til ham: „Hvad er det?" Drengen svarer ham skælvende: — „Jeg har kun moret mig dermed om Fridagene." — „Og forstaaer du rigtig denne Sætning?" — „Ja, Fader." — „Og hvor har du lært det?" — „Hos Euclid, hvis sex første Bøger jeg har læst." — „Og naar har du læst dem?" — „Den første paa en Eftermiddag og de andre paa forholdsvis kortere Tid." Da Tallemant i sine Memoirer viser sig som en i det Hele taget meget paalidelig Fortæller, der ogsaa havde udmærkede Kilder til sin Raadighed, kan man vist ganske rolig antage hans Beretning om Vidunderbarnet for den sande i Modsætning til Søsterens, som jo ogsaa lyder temmelig utrolig.

A.

* * *

Opgave i «the boss puzzle».

Nr. 1.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	14	15	12
13	10	11	

Brikkerne skulle bringes i Orden ved saa faa Forskydninger som muligt.

Anm. Ærede Læsere, som ville indsende Løsning, behøve kun at angive Numrene paa de Brikker, der efterhaanden forskydes. Dersom man f. Ex. skriver: 12, 15, 11, 12, o. s. v., vil det betyde, at man først skyder Brikken med Tallet 12 hen paa den aabne Plads, derefter Brikken 15 hen paa den derved fremkomne aabne Plads, derefter Brikken 11, derefter Brikken 12 o. s. v.

Trykfejl af saa ondskabsfuld en Natur som den S. 2 i vort forrige Nr. 1880 for 1810 høre heldigvis til Sjeldenhederne, men Red. maa ikke desto mindre bede Læserne om Undskyldning for at den har kunnet indløbe.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. $2^1/_2$—$3^1/_2$ Efterm. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Michelangelos Digte og hans Kjærlighed, efter Anton Springer. — Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter, Meddelelser af hendes Brevskuffe, fortsat. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Cæsars Lykke, af —n. — Nordostpassagens Historie, af Prof. Th. M. Fries. — Theatrene. — Musik. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 23. Misanthropen. Aditi.
Mandag 24. Don Juan.
Tirsdag 25. Den forvandlede Konge. Bacchusfesten.
Onsdag 26. Den skjulte Skat. Murmesteren (Fredags Abonnement).
Torsdag 27. Don Juan.
Fredag 28. Et Dukkehjem.
Lørdag 29. Stor Staahei for Ingenting. Dands.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 23. Maj Kl. 7:

En fix Ide
eller
Vær saa artig Hr. Møller.
Originalt Lystspil i 1 Akt.

Flagermusen.
Operette i 3 Akter af **Johan Straus**. Texten efter **Meilhac** og **Halevy** ved **Richard Schrøder.**

Forbi omtr. Kl. 10¼.

NB. «Flagermusen» opføres endnu kun nogle faa Gange.

Billetter til bestemte Aftener til «Flagermusen» kunne daglig forudbestilles i Theatrets Billetkontor.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Hos Undertegnede er udkommet:

En Romantiker.

Fortælling
af
M. Rosing.
Pris 4 Kr.

Jacob Lund.
Store Kjøbmagergade 31.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme

af
C. M. Havn.
Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛚᛘᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

Maria Rée,

Kongl. Translatrice og Tolk.
Vestervold 17 A, 1. Sal.
Underviisning i Engelsk, Fransk og Tydsk.

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

3. Hefte: Paaske- og **Pintsetiden**
heftet 1 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre.
Samme smukt indb. 6 Kr.
Otto B. Wroblewskys Forlag.

Puzzle-Spillet

i Blikæske med Titelvignet: „Principalens Fortvivlelse",
Pris 50 Øre, er udkommet hos
C. W. Stincks Boghandel,
Amagertorv 33 (Løve Apothekets Gaard).

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle
af
Fr. Spielhagen.
Heftet. 3 Kr. 25 Øre.
C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Af «Udvalget for Folkeoplysnings Fremme» er hos Undertegnede udgivet:

Vore Sangfugle.

med 29 Figurer.
Ved
Severin Petersen.
Pris 1 Kr. 75 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 23. Maj.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver ¼ og ¾ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Ffm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: **P. HANSEN.**

FORLÆGGERE: **C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.** KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: **BIANCO LUNO.**

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 413.

Den 30. Maj 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

De to første Sange af Byrons „Childe-Harold".

Af **A. Mezières.**

I anden Del af „Faust" lader Goethe Helene vise sig for Faust og af Foreningen af disse to Personer, af hvilke den ene repræsenterer den antike Skjønhed og den anden den nyere Videnskab, fødes et forunderligt Væsen, som han kalder Hyperion, der er i Besiddelse af et overordenligt Geni, hvis Sind sættes ud af Ligevægt ved Attraa efter det Ophøjede, som i pludselige Spring styrter op til de højeste Klippetinder til Rædsel for dem, som have skjænket ham Livet, og som snart efter styrter ned foran dem ramt af Himlens Lyn.

Hyperion er Byron, det har Goethe selv sagt — Byron, der fra Fødslen af var begavet med vidunderlige Egenskaber, og et overordenligt Talent, der har været hans Hæder og hans Kval; Byron, der har vakt Verdens Forbauselse, har paa samme Tid ifølge Digterens Ord været „den evige Forstyrrer af sit eget Liv."

Det Onde, som fortærede dette glimrende Geni, var et Onde, som man kunde kalde Aarhundredets Sygdom, thi Ingen af dem, som ere fødte i Aarhundredet, have ganske undgaaet det. Det er et nyt Onde, som de antike Samfund ikke kjendte eller neppe anede. Hos dem havde ganske vist hver af de Følelser, som røre Menneskehjertet, Moderkjærligheden, den barnlige Kjærlighed og Elskoven, deres Plads, men ikke mere end en Plads. I det moderne Samfund er Ligevægten bleven forrykket; Elskovsfølelsen har der indtaget en særegen Plads og det en overvejende Plads.

Det er Italien, der saaledes har indført Elskoven; Italien, der er Moder og Amme for hele Europa i Alt, hvad der vedrører Kunsten. Gjennem Dante, Petrarca og Boccaccio har det ladet klinge Toner, som maatte blive gjenfrembragte og gjentagne i lange Tider. Petrarcas Digterliv var kun et langt Elskovskvad; Laura greb, medens hun levede, hele hans Sjæl, og da hun døde, bemægtigede den dybeste, den uhelbredeligste Fortvivlelse sig ham. Paa samme Tid lovpriser Boccaccio den lidenskabelige Kjærlighed, som vel undertiden er overfladisk, men ogsaa undertiden dyb.

I Følge med Petrarca og Boccaccio udbreder Kjærligheden sig over hele den nyere Verden. Kjærligheden fører os tilbage til os selv; dens Glæder, dens Uro, dens Sorger ere en indre Kilde til stedse fornyede Følelser, der tvinger dem, som elske, til at vende tilbage i sig selv, til at iagttage og studere sig selv. Idet Elskeren tænker paa den elskende Kvinde, tænker han paa sig selv; han elsker sig selv i hende; fra Kjærlighed til den elskede Gjenstand til Kjærlighed til sig selv er der kun et Skridt at gaa, og det er snart gaaet. Denne Optagethed af Jeget bliver saa overvældende, griber saaledes om sig, at endog de mest upersonlige Digtere, de dramatiske Digtere, og blandt de dramatiske Digtere de to største, Shakspeare og Molière, have lagt en god Del af sig selv ind i deres Værker.

Hvor mange Ofre for „Jeget" vil man ikke kunne anføre blandt den nyere Tids store Digtere, saaledes Tasso, der ikke var i Besiddelse af Sindets Ligevægt og

som bestandig frygtede for ikke at være i Naadestand, som med Rædsel spurgte sin Samvittighed, som oprørtes over alle de Ord, som vilde berolige ham og kun fandt Tilflugt i Affindighed!

For strax at komme til Byrons umiddelbare Forgængere, saa er der Rousseau, hvis Indflydelse har været saa stor og saa dyb i Udlandet; hos Rousseau, der er misfornøjet med Andre, fordi han er altfor fornøjet med sig selv, er denne stadige Tilbagevenden til sin egen Person en Sygdom. Denne Betragtning af sig selv blænder og forblinder ham; idet han bliver ved at betragte sig selv, ender han med at anse sig for et overordenligt og sælsomt Væsen. „Jeg er ikke skabt som nogen af dem, jeg har seet, ja, jeg tør tro, at jeg ikke er skabt som Nogen af dem, der ere til." Saaledes begynder han sine „Bekjendelser".

Et Resultat af Rousseau er Werther. Ligesom Rousseau er Werther en Uforstaaet, der er vred paa Verden, fordi den ikke skatter ham saa højt, som han skatter sig selv. Tro ikke, at han begaaer Selvmord, fordi hans Kjærlighed bliver skuffet, fordi Lotte ægter en anden Mand; det er kun et Paaskud, ved hvilket han søger at føre sig selv bag Lyset; havde han ikke havt det, vilde han nødvendigvis have fundet et andet. Hans sande Bevæggrund er, at han skynder sig at fly sine Jævnlige og at frigjøre sig for deres Selskab ved Døden.

Saa kommer René, der vanker om i den nye Verdens Skove med sine drømmende Øjne, sin Pande, der er betynget af uendelig Livslede, idet han forbauser de Vilde med sin Melankoli.

Ligesom Rousseau, ligesom Werther, ligesom René og tildels som Følge af dem var Byron en stor Melankoliker. Han har idetmindste en Undskyldning, som de ikke have. Man driver maaske nutildags Misbrug med Theorien om Arveligheden — for ikke at tale om saa mange andre Theorier af samme Slags, der ere altfor meget paa Moden — og man søger ofte at uddrage overdrevne Konsekventser deraf. De nedarvede Egenskaber blive modvirkede af de Forhold, hvorunder man lever. Arveligheden og Livsstillingen blive modvirkede af Opdragelsen, af Begivenhederne og af mange andre Omstændigheder, som hvert Øjeblik modificere deres Indflydelse og gjøre de Slutninger, man paastaaer at kunne drage af dem, højst usikre. Man er imidlertid altid Søn og Sønnesøn af en eller anden, og Byron har ganske vist slægtet sine Forfædre noget paa. Hans Bedstefader var en Søulk og stor Rejsende, hvis Virkelyst havde ført ham omkring paa alle Jordens Have. Hans Grand-Onkel var en voldsom Mand, der havde skaffet sig et lidet misundelsesværdigt Rygte ved en Duel, som han en Aften efter en Disput havde udfægtet ved Lys i et Værelse, og i hvilken han havde dræbt sin Modstander. Hans Fader Kaptajn Byron var en elegant Verdensmand, som havde bortført sin første Hustru og som ruinerede sin anden. Hans Moder var lunefuld og lidenskabelig, og en Aften i Theatret i Edinburgh under Opførelsen af Southerns Tragedie „Det skjæbnesvangre Giftermaal" vred hun sig i Krampetrækninger i sin Loge under Indflydelse af den Sindsbevægelse, som Stykket vakte hos hende. Hun lagde disse extravagante Karaktertræk for Dagen ved Sønnens Opdragelse. Hun bestod kun af Luner og Overdrivelser og overvældede ham skiftevis med lidenskabelige Kjærtegn og grov Tiltale. Deres Samtale var undertiden fuld af Spydigheder. „Træd indenfor, Fru Byrons Galskab," sagde hendes Søn en Dag, idet han aabnede Døren for hende. En anden Gang truede Moder og Søn hinanden med at tage sig af Dage, og de havde en saadan Tro til hinandens Karakter, at da den første Sindsbevægelse havde lagt sig noget, gik enhver af dem meget urolig hen til Apothekeren for at faa at vide, om man ikke var kommen for at kjøbe Gift af ham.

Da Byron var undergivet en saadan Paavirkning og havde slige Exempler for Øje, kan man ikke undre sig over, at han hverken har havt en rolig Tilværelse eller en sat Indbildningskraft, eller over, at han er skejet ud i uventede Indfald og over, at hans Poesi ligesom hans Liv er mørk og urolig.

Childe-Harold var hans første Arbejde, idetmindste det første, som gjorde Opsigt i Verden.

Han var i sit tyvende Aar debuteret med et Bind Vers, der hverken vare slettere eller bedre end andre. Edinburgh Rewiew havde modtaget disse Vers i gnavent Humeur og gjort dem til Gjenstand for en haard og uretfærdig Kritik. Byron, der følte sig i høj Grad saaret, udarbejdede omhyggelig en blodig Satire under Titlen: „Engelske Digtere og skotske Kritikere", som gjorde hans Navn bekjendt i de litteraire Kredse. Udgivelsen af de to første Sange af Childe-Harold gjorde ham bekjendt udenfor disse. „Jeg vaagnede en Dag," siger han selv, „og opdagede, at jeg var berømt."

Hvad er da Childe-Harold? En Rejsebeskrivelse med en Helt. Helten kan man overgive til Kritiken. Han er kjendt nok andenstedsfra, thi Byron har fremstillet ham mange Gange. Childe-Harold er den samme som „Korsaren", som „Lara", som „Giaouren", en hemmelighedsfuld Person, hvis Taushed og sære Lader skjule mærkværdige og maaske brødefulde Eventyr. Det mishager forøvrigt ikke Digteren, at man hos denne Person finder en vis Lighed med ham selv.

Desuden er Ligheden antydet ved flere Træk, der ere fælles for Helten og Forfatteren. Childe-Harold har ligesom Byron forladt sine Fædres Borg og ladet sin Moder og Søster forblive i England, medens han kun tager en tro Tjener med sig. Men her hører Ligheden op. Childe-Harolds mørke Drømmerier, hans Melankoli, hans Lede ved Verden er tildels altsammen en Lejlighedsdragt. Byron er i Grunden en hel anden; Munterheden er ikke fremmed for ham; han har engang vist sig som han var i „Don Juan", der fremstilles som en Skeptiker, men fuld af Liv og Aand, idet han baade er i Besiddelse af wit, Voltaires Aandrighed, og det ejendommelige Gemyt, der er en Blanding af Fantasi og Poesi og som Englænderne kalde humour. I Childe-Harold skjuler den naturlige Munterhed sig under en paataget Misantropi; Beskrivelserne ere med Forsæt formørkede. Læg saaledes Mærke til de Udtryk, i hvilke Digteren forestiller den Tjener, der ledsager ham, for os:

Kom hid, kom hid, min Svend saa bold!
Hvi er saa bleg din Kind?
O! gyser Du for Fjendens Vold
Og for den barske Vind? —
„Tro ej, jeg ængstes for mit Liv,
Nu eller nogentid.
Men Tanken om den fjerne Viv
En trofast Kind gjør hvid.

„To Drenge og en Hustru from
Jeg har ved Søens Bræm —
Naar Faderen de spørge om,
Hvad skal hun svare dem?“ —*)

I Prosa hed denne brave Tjener Fletcher og i det virkelige Liv var den Maade, han opførte sig paa, langt mindre lyrisk: „Fletcher,“ skrev Byron til sin Moder, „er langt fra at være flink; han savner mange Ting, som jeg kan undvære. Han sukker efter sit Øl, sit Oxekjød, sin The, sin Kone og Fanden veed hvad mere. En Nat gik vi vild i et Uvejr; en anden Gang vare vi nær ved at lide Skibbrud. I disse to Situationer skjælvede han over hele Kroppen: i første Tilfælde var han bange for Sult og Røvere og i det andet for at gaa tilbunds. Lynene eller Taarerne, jeg veed ikke hvilken af disse to Grunde, havde gjort hans Øjne ganske røde. Jeg har gjort Alt, hvad jeg kunde for at rette paa ham; men jeg har fundet ham uforbederlig. Han sender Sara sex Suk.“

Men lad os lade Childe-Harolds Personlighed ligge: naar man har ofret ham, er der endda smukke Ting nok i Digtet. Der er den beundringsværdige Beskrivelse af Landskaber, som ere særlig skikkede til at begejstre en Digter, og Byron beskriver dem saa meget desto bedre, som han nylig har set dem og har et friskt og godt Indtryk af dem.

Byrons Beskrivelser have en anden Fortjeneste; i det Øjeblik, da de fremkom, vare de noget Nyt. Før ham havde ganske vist Cowper og Wordsworth fremstillet Naturen, vel at mærke den engelske Natur, men deres Skildringer, der havde en begrænset Horisont, havde monotone og matte Farver.

Byron fører en Pensel, der ejer en ubegrændset Rigdom, og hans Rejsebilleder ere tegnede med hidtil ukjendt Liv og Kraft. „Hos ham er der aldrig en mat Sætning“, sagde Goethe, som tilføjede: „Han er hverken klassisk eller romantisk, han er sig selv.“ Byron udvider sine Forgængeres Horizont, hans Digt er en virkelig Opdagelsesrejse. Hvem havde besunget Spanien før ham? Vi have siden hørt megen Tale om Toledoklinger, Mantiller og Tyrefægtninger, men da Childe-Harold udkom, var Spanien poetisk talt et ubekjendt Land. Man kunde sige det samme om Orienten og Grækenland.

Efterat Childe-Harold har forladt England gaaer han fraborde i Lissabon, hvis vidunderlige Beliggenhed han i Forbigaaende beskriver. Derpaa kommer han til Spanien; i 1809 befinde Franskmændene sig der endnu, Guerillaerne ere overalt paafærde og Navnene Talavera og Albuera begejstre ham et Øjeblik. Men han er ingen Krigens Mand, og han holder mere af det Spanien, der er bleven sig selv ligt, Sevilla og Cadix, disse fortryllende Opholdssteder for Kjærlighed, Galanteri og Fornøjelser; han lader sig beruse af deres Forførelse; han glemmer ikke det pirrende Syn af Tyrefægtningerne, af hvilke han er den første, der leverer en Beskrivelse, hvori Kampens Sindsbevægelse og Tilskuernes brændende Begejstring gjenoplives. Derefter følger Gibraltar; Malta, Oldtidens Ogygia, der var Vidne til Kalypsos Elskov og Sorg; Havkysten ved Lepanto, hvor Cervantes fik en Haand knust; Ithaka; Leucadia, hvor Sappho styrtede sig i Havet; Havbugten ved Ambrasia, hvor Orienten og Occidenten mødtes til den sidste Kamp, og hvor den blødagtige Orient blev overvunden tilligemed Antonius. Hvor mange Rejseminder samler Byron ikke og indfatter i sine glimrende Strofer! Hvormange beundringsværdige Skuespil og skjønne Malerier forefindes ikke her. Deri ligger Digterens Triumf; man maa have set de Steder, som han beskriver, for at skatte den Sandhed, med hvilken han har forstaaet at skildre dem, med hvilken rig og broget Kolorit han beskriver os dem og stiller os deres Billede for Øje.

Saa kommer Albanien, hvor han i Forbigaaende hilser Klosteret Zitza og aflægger Besøg hos Ali Pascha, der ved Rædsel og Blodsudgydelse har gjort sig til Herre i disse Landstrækninger, men som trods dette dog bevarer et roligt og blidt Aasyn. Der beundrer Childe-Harold den orientalske Pragt i en malerisk Forsamling af Mænd af alle Nationer: Albaneseren med den guldbroderede Klædning, Grækeren, Nubieren og den tause Tyrk.

Et Uvejr kaster Digteren hen til Sulioternes Land, som have gjort heltemodig Modstand mod Ali Pascha; han begiver sig derfra til Acarnanien og følger Achelos' Løb.

Endelig kommer han til Grækenland! Her forener Alt sig for at henrykke Digteren og Tænkeren. Ved hvert Skridt rejser et historisk Minde sig for ham og vækker pragtfulde eller poetiske Billeder. Man træder paa store Mænds Støv; hver Afkrog af Landet har sin Historie og sin Berømmelse. Saavel Kunsten som Naturen synes at bidrage til den Sindsbevægelse, som man ikke kan glemme, naar man engang har følt den. Hvilket Syn frembyder ikke Akropolis! Det blaa og rolige Hav strækker sig foran os; Bjergene danne en beundringsværdig Ramme om den beundringsværdigste Arkitektur; Himlen, der har en vidunderlig Klarhed, lader os ikke tabe en eneste Enkelthed i det storartede Billede, vi have for vore Øjne; Kulturen, Kunsten, Minderne synes at have sat hinanden Stævne paa dette Sted for at fortrylle Sind og Sandser og for at tilvejebringe den reneste og fuldstændigste menneskelige Nydelse.

Den udsøgte og dybe Henrykkelse, i hvilken Grækenland hensætter os, har Ingen følt og udtrykt bedre end Byron: „Hvor Du er skjøn i din Sorg, Du, de forsvundne Guders og gudelignende Menneskers Land! Dine stedsegrønne Dale, dine snedækte Tinder forkynde, at Du endnu er Naturens Yndling . . . Din Himmel er endnu ligesaa blaa, Dine Marker ligesaa grønne og Din Oliven ligesaa moden, som da Pallas Athene smilede til Dig, og Hymettus yder endnu sin Rigdom af Honning . . . Overalt, hvor man gaaer, er Jorden indviet og hellig, ingen Plet af Din Jord er ringe eller ukjendt . . .“ (Canto II, 85—88).

Det dybe Indtryk, som Grækenland havde gjort paa Byron, udslettedes aldrig; det fulgte ham til hans Livs Ende. I 1816 forlod han paa Grund af sin Uenighed med Lady Byron England for ikke mere at vende tilbage. Han rejste til Italien og Schweiz og skabte sig der en ny Tilværelse. Snart efter sluttede han der den ømmeste Kjærlighedsforbindelse, han nogensinde havde kjendt. Desuagtet følte Byron sig ramt i Hjertet, da Grækenland gjorde de første Anstrængelser for at gjenvinde sin Uafhængighed, da dets Stræben over hele Europa vakte Medfølelse hos de talrige Philhellener, og en uimodstaaelig Trang drev ham hen til det Land, som han strax havde elsket med en saa stærk Kjærlighed. Hvor stærke end de Bevæggrunde vare, som bandt ham andensteds, saa rejste han. Han vilde ofre Grækenland sin Formue, sin Intelligens, sit Liv. I 1823 indskibede han sig for at sejle til

*) Childe-Harold, Canto the first, 13. Vers, oversat af Caralis.

Morea og landede paany ved den helleniske Kyst. Han gjorde sig ingen Illusioner om de Vanskeligheder, han vilde møde paa sin Vej, især fra deres Side, som han vilde hjælpe. Fra den Dag af, da han for anden Gang satte sin Fod paa den græske Jordbund, begyndte Vanskelighederne, stadige og uendelige Stridigheder. En engelsk Philhellener, Oberst Stanhope, indbildte sig, at der ikke var noget bedre Middel til at befri Grækenland end at give det Pressefrihed; Byron fandt dette Middel utilstrækkeligt og forlangte fremfor Alt Krudt og Kugler. Sulioterne, der tjente ham som Eskorte, og hvis Fange han var lige saa meget som han var deres Anfører, vilde have dobbelt Sold og ikke lystre Ordre. Hvert Øjeblik var der Strid og udmattende Kjævlerier; en Dag trængte Alle truende ind i Byrons Værelse. Han, som allerede var angrebet af den Sygdom, der skulde bortrive ham, laa paa sin Seng med Igler paa begge Tindinger. Da Sulioterne kom ind, rejste han sig bleg, medens Blodet randt ned paa begge Sider af hans Ansigt; der behøvedes intet Mindre end denne tragiske Skikkelse for at faa de Gjenstridige til at vige tilbage og nøde dem til igjen at lystre.

Lignende Tildragelser, der uophørlig fornyedes, lammede hans gode Villie og gjorde ham modløs. De Englændere, der vare komne til Grækenland, begejstrede af den samme Sympathi som Byron, rejste bort den Ene efter den Anden; Byron vilde ikke følge dem. Han havde intet Haab; han følte, at Maalet var langt fra at naaes og at han ikke vilde faa Grækenlands Gjenfødelse at se; men han indsaae ogsaa, at det er ved Ofre, at et Folks Frihed grundlægges; han troede, at det vilde være et Skue, som det var godt at give Verden og som var nyttigt for det græske Folk, at en engelsk Lord hengav sit Liv for en Nation, som vilde leve, samt at det vilde hæve denne Nation i Verdens og dens egen Agtelse at vise, at en Fremmed opofrede sig saaledes for den, og at, om hans Opofrelse ikke var til umiddelbar Nytte, den dog i det Mindste vilde opfordre Andre til Opofrelse. Han blev altsaa i Grækenland og døde der.

Grækenland er nu frit, og i den helleniske Friheds Daabsakt viser det med Stolthed og Taknemlighed det Offer, som bragtes af Childe-Harolds Skjald.

Michelangelos Digte og hans Kjærlighed.

Efter **Anton Springer.**

Sluttet.

Den første Januar 1533 stiler Michelangelo et Brev til En, hvem han betegner som Aarhundredets eneste Lys, og med hvem Ingen kan sammenlignes. „Hvis et af mine Værker skulde vinde Eders Bifald, vilde jeg betragte det som en Lykke og ikke som min Fortjeneste; jeg vilde tjene Eder bestandig, men beklage, at jeg ikke kunde kalde min Fortid tilbage og ikke tjene Eder længer end i Fremtiden, der kun vil blive kort, da jeg allerede er gammel." Nogle Maaneder senere skriver han til samme Indbegreb af alle menneskelige Fuldkommenheder: „Vidste jeg ikke, at jeg har overtydet Eder om den grændseløse Kjærlighed, jeg nærer til Eder, da maatte Eders Frygt for, at jeg skulde have glemt Eder, fordi jeg ikke har skrevet, komme mig meget overraskende. Maaske siger I det kun, for at opflamme mig end mere, hvis dette overhovedet kunde ske. Lige saa godt som Eders Navn kunde jeg glemme den Føde, hvoraf jeg lever, ja, jeg kunde snarere glemme den, som kun nærer Legemet, end Eders Navn, der nærer Legeme og Sjæl og fylder begge med en Salighed, saa at jeg ikke føler nogen Smerte, ja, ikke engang Frygt for Døden, saa længe jeg blot beholder Erindringen om Eder tilbage. Hvad vil der ikke blive af mig, naar først Øjet faaer sin Del!"

Michelangelo digtede ogsaa to Sonnetter til denne Persons Ære, og i dem fremstillede han sig selv udelukkende som dennes Værk:

„Din Villie er min Villie,
Fra Dit Bryst strømmede det, som jeg følte,
Din Aande taler i Ord ud af min . . ."

Til hvem disse Breve og Sonnetter ere rettede veed man ret vel. De ere henvendte til en ung Romer Tommaso de' Cavalieri, men hvad vi forresten vide om dette „guddommelige Menneske" indskrænker sig til det, som Vasari beretter. „Langt højere end alle andre Venner (Bindo Altoniti, Lorenzo Ridolfi, Annibale Caso, Gianfrancesco Lottini) elskede Michelangelo Tommaso de' Cavalieri, en romersk Adelsmand, der endnu var ung og nærede megen Interesse for Kunsten . . . Michelangelo forærede ham, for at han kunde lære at tegne, en Mængde kostelige Blade, paa hvilke der med Sort- og Rødkridt var udført guddommelige Hoveder. Han havde tegnet en Ganymed til ham, en Tityos, hvem Gribben hakker i Hjertet, Phaëton, der styrter ned i Po med Solens Vogn, og et Bacchanal af Børn, allesammen fortrinlige Blade, som man ikke finder Mage til. Michelangelo fremstillede Tommaso i naturlig Størrelse paa en Karton, og det skjøndt han hverken før eller senere tegnede noget Portrait, da det var ham saa meget imod at male Noget, der ikke var af den ypperste Skjønhed." Vasari tilføjer endnu, at Michelangelo ogsaa forærede sin Ven de Skizzer, hvorefter Sebastianos Malerier bleve udførte, og efter dennes Ønske leverede Tegninger for Venner, f. Ex. en Bebudelse. Om Tommasos Liv vide vi kun, at han stod ved Michelangelos Dødsleje og havde Opsyn med Ombygningen af Capitol. Om hans venneſæle Sind og hans Kjærlighed til Kunsten foreligger der Vidnesbyrd nok, men derved faaer man dog ingen Forklaring paa Michelangelos Extase og den formelige Kjærlighedsglød, der aander gjennem begge Sonnetter. Vi staa tvertimod her overfor en psykologisk Gaade.

For at løse denne har man søgt den Udvej at gjøre den unge Romer til et blot og bart Skjærmbrædt: Brevene og Sonnetterne ere vel adresserede til Tommaso di' Cavalieri, men skulle i Virkeligheden være rettede til Vittoria Colonna og hemmelig bestemte for hende. Men Grunden til denne Hemmelighedsfuldhed kan man ikke angive. Muligt er det jo, at ydre Omstændigheder i Begyndelsen have nødt de Elskende til at vise Tilbageholdenhed, men hvorledes forklarer man i saa Tilfælde, at Michelangelo, efterat være traadt i umiddelbar Forbindelse med Vittoria Colonna, aldrig senere taler i samme Tone til hende, hverken i sine Breve eller i sine Sonnetter? Og selv om man indrømmer, at Udtrykket i den anden til Tommaso rettede Sonnet: „den velrustede Ridder, der har taget ham til Fange", ogsaa kan sigte til en Kvinde, saa kan man dog aldrig antage, at Michelangelos Venner have drevet Forstillelsen saa vidt, at de mod bedre Vidende have talt om Tommaso som Gjenstanden for Michelangelos Hyldest. Bartolommeo Angiolini bragte Tommaso et Brev fra Michelangelo og skrev (den 2. August 1533) tilbage til denne, at Tommaso længtes meget efter, at Michelangelo skulde komme. „Naar han er sammen med Eder, føler han sig lykkelig og begjærer Intet mere i denne Verden. Længes I efter at vende tilbage, saa brænder han formelig af Længsel efter, at I skal komme." Og da Michelangelo den 11. Oktober til Angiolini udtaler sin Længsel efter Vennen endnu heftigere og i en Madrigal paa Bagsiden af Brevet sukker over, at denne har lænket ham uden Lænker og bundet ham uden Hænder, svarer Angiolini atter beroligende, at Tommaso talte, ikke blot Dagene, men Timerne, indtil Michelangelo, som han har lovet, vender tilbage. Skulde der være Mening i, at Angiolini, ligesom Tommaso gjøres til Mellemmand mellem Michelangelo og Vittoria, var Mellemmand mellem Mellemmanden og Michelangelo? Og det gjælder ikke Angiolini alene: Ogsaa Sebastiano del Piombo faaer det Hverv af Michelangelo at hilse Tommaso tusinde Gange og, naar han skriver, fortælle om ham. „Thi kom han ud af mine Tanker," skriver han, „vilde jeg strax falde død om."

Tommaso selv betragtede aabenbart Michelangelos Tilbøjelighed som rettet mod sig personlig. Vi ere i Besiddelse af det Brev, i hvilket han besvarer Michelangelos Klage over, at han kan tro sig glemt. En overmodig Tone, saaledes som en forvænt Yndling efterhaanden plejer at antage, gaaer igjennem det Hele; han har kun for Spøg rettet den nævnte Bebrejdelse mod Michelangelo, thi han veed godt, at han ikke kan glemmes. Brevet slutter med det Betegnende: «vostro più che suo». Hvor Meget man end kan have at indvende, saa maa man dog fastholde, at de til Tommaso stilede Breve, Sonnetter og Madrigaler virkelig ogsaa have været bestemte for ham.

Michelangelo har øjensynlig havt en Venskabsparoxysme, en Sygdom, som ogsaa Winckelmann to Aarhundreder senere led af under lignende Forhold. Michelangelo dannede sig af den unge Romers forresten overvurderede Talent og af hans Skjønhed et Billede, som, jo længer han holdt det fast, fjernede sig mere og mere fra Sandheden og Naturen og tilsidst kun gav ham en kjærkommen Anledning til videre Fantasibilleder. Brevene til Tommaso foreligge i forskjellige Redaktioner; Michelangelo laver om og filer bestandig paa Ordene, Udtrykket bliver mere og mere søgt og skruet, saa at man troer at læse en Stiløvelse og kunde forledes til at betragte Brevene som indeholdende Momenter og Udkast til lyriske Frembringelser. Et tydeligere Bevis paa, hvor lidt umiddelbar og levende Michelangelos Følelse var, kan der ikke gives. Først da hans Hjerte nærede Tilbøjelighed for en ædel Kvindeskikkelse, synes han lykkelig at være kommen ud over dette Fantasteri.

De Breve og Sonnetter, der ere rettede til Vittoria Colonna, aande Sundhed og en ikke blot varm, men ogsaa sand Følelse. Tonen i Sonnetterne er dæmpet. Han veed, at han er rykket nær mod sine Dages Ende, og at Solen næsten er gaaet ned for ham. Tør han i Vinterens Hjerte endnu haabe paa Amors Glød? Han vover knap at nærme sig den høje Dame. Han takker den Helligaand, at hun finder ham værdig til en Hilsen mellem alle de tusinde Ædlinge, som ere hende hengivne. Han kom kun halvfærdig paa Jorden, og først den høje Dame vil forvandle ham til et fuldkomment Værk. Ved egen Kraft kan han ikke naa Maalet. Snart har han søgt Frelsens Vej til Højre og snart til Venstre, men Den, der ikke ser Himlen, han farer vild, og derfor maa hun vise ham Vej.

Saadanne Tanker udtale Michelangelos Kjærligheds-digte til Vittoria Colonna. Ærefrygten slutter sig nøje til Kjærligheden og forhindrer dennes Røst fra at klinge for lydt. Den Elskedes høje Aand synes at øve størst Tiltrækning; hans varmeste Ønske er den ideale Forening med hende, den fælles Flugt mod Lyset og Fuldendelsen. Ogsaa i de — desværre meget faa — bevarede Breve hylder Michelangelo hende med næsten underdanig Ærbødighed. Da Vittoria Colonna havde sendt ham sine Digte, tænkte han først paa at give hende en Gave til Gjengjæld. „Jeg har imidlertid indset", skriver han, „at man ikke kan kjøbe Guds Gaver. Ikke at jeg har Eders Gave i Huset, men at jeg faaer Husly i selve Eders Gave, det er et Paradis for mig." Vittoria dæmper med indtagende Finhed hans flammende Begejstring. „Jeg har ikke tidligere besvaret Eders Brev," skriver hun til ham fra Viterbo, „fordi jeg tænkte, at hvis vi fortsatte denne Korrespondance — jeg af Pligt, I af Høflighed — saa vilde jeg forsømme den hellige Catharinas Kapel her og maatte holde op med at tilbringe de bestemte Timer sammen med Nonnerne, og I vilde ikke kunne have den hellige Paulus' Kapel for Øje og ikke kunne tilbringe den hele Dag fra Morgenen af i Samtale med Eders Billeder, som ved deres Livagtighed tale til Eder paa samme Maade som de levende Personer i min Omgivelse tale til mig. Jeg vilde forse mig imod Kristi Brude og I mod hans Statholder." Hun er overtydet om, at hendes inderlige, ved et kristeligt Baand knyttede Venskab ikke trænger til at bekræftes i Breve. I Virkeligheden har ogsaa de fælles kristelige og religieuse Interesser givet Michelangelos Forhold til Vittoria Colonna et eget Præg.

„Analogier til Protestantismen i Italien," saaledes lyder Overskriften paa et af Kapitlerne i Rankes romerske Pavehistorie. Renaissancens Dannelse var kun beregnet paa lykkelige Tider, i hvilke Livet smilede til En og opfordrede til fri Nydelse af de personlige Kræfter, Tiden, da Nationen følte sig i stærk Stigen og drømte om sin gjenvundne Ungdom. Den frembød ingen Hvile og dens

Rødder tørredes hen, da mørke Skygger lagde sig over Italien, og da Folket ved at tabe Troens Kraft ogsaa tabte sig selv. Landets Overfyldning med franske, spanske og tydske Lejetropper, Roms Fald og Kuldkastelsen af den florentinske Republik satte det frygtelig hjemsøgte Folk i Forfærdelse, forstyrrede den glade Harmoni, den Livets Ligevægt, der var fulgt efter Renaissancekulturen, og bragte de Betrængte til at se sig om efter et nyt Grundlag og et nyt Maal for Tilværelsen. Er Antikens Gjenfødelse særlig betegnende for det foregaaende Aarhundrede, saa maa den gjennemgaaende Stræben efter en Fornyelse og Udvikling af Troen fremhæves som karakteristisk for den Tid, der nu kom. De alvorlige Naturers Fordybelse i den religieuse Følelse paa en Tid, der var skjæbnesvanger saavel for Alle i Almindelighed som for den Enkelte, er let at forstaa; Troens oprindelige Rødder vise bestandig paany deres Livskraft.

Den hele Tingenes Tilstand trængte de religieuse Interesser frem i Forgrunden. Lægfolk viste sig grebne af religiøs Iver og tilbøjelige til Fromhed, i samme Grad som Kirkens Mænd gave sig af med verdslige Sager. Forholdene gjorde, at de profane Fyrster nu opdagede, at Kirkens Vaaben gave det bedste Værn mod Pavernes politiske Intriger. Kong Ludvig XII gjorde den trodsige Pave Julius II bange ved at sammenkalde et Koncilium i Pisa, og Frygt for, at Kejseren skulde stille sig venlig til Reformationen, lammede ikke lidet Clemens VII.s Modstandskraft. Sindene vare rystede ved moralske Ulykker og ved politiske Begivenheder og vare derfor særlig modtagelige for religieuse Tanker. Tankeretningen betegnes klarest ved den Omstændighed, at Læren om Retfærdiggjørelsen ved Troen bevægede mange af Italiens bedste og mest ansete Mænd dybt og fandt begejstret Tilslutning. Trangen til en Livsanskuelse og til indre Sjælefred vakte den Modstrid, hvori denne Opfattelse af „Kristi Velgjerning" som det ene Virkende stod til Italienernes Folkekarakter og til de antike Traditioner. Læren om Retfærdiggjørelsen ved Troen fandt navnlig i Venedig og Neapel mægtige Tilhængere. At Vittoria Colonna stod i venskabelig Forbindelse med de mere Fremragende blandt disse, med Contarini, Poole og fremfor Alle med Fra Ochino af Siena — hvem hans Tro senere drev fra Hjemmet — er bekjendt, og at hun med sit alvorlige, religieuse Sind og efter de tunge Prøvelser, der havde ramt hende, var tilgjængelig for den Trøst, der laa i Læren om Retfærdiggjørelsen, kan forudsættes som sikkert. Det fremgaaer ogsaa tydelig af hendes Sonnetter. Men hvorvidt blev Michelangelo, der i sin høje Alder var religieust paavirket af sit nære Forhold til Vittoria Colonna, ogsaa grebet af den aandelige Bevægelse, der herskede omkring ham? De Udtalelser om religieuse Forhold, der, forresten temmelig sparsomt, forekomme i hans Brevvexling med hans Neveu Lionardo, afgive intet Bevis herpaa.

Da en Ægteskabskoblerske plagede ham med Breve, hvori det hed, at hun ved guddommelig Aabenbaring havde funbet en passende Brud for Neveuen, og hvori hun forresten overhængte ham med Opfordringer til at leve fromt og give rigelige Almisser, udtalte han, at Kvinden gjorde bedre i at spinde og væve end strække sin Fromhed saavidt. Efterretningen om hans Broder Giovansimones Død besvarer han ved at spørge om, hvorvidt denne havde skriftet før sin Død og modtaget Sakramentet efter Kirkens Forskrift. „Naar jeg veed, at dette er skeet, vil jeg føle mindre Smerte." Han erfarer da, at Giovansimone ikke har modtaget Dødssakramentet, men vist Anger. Dette, mener han, er tilstrækkeligt til at frelse hans Sjæl, dog tilføjer han forsigtig: «se cosi è.» Michelangelo holdt ikke blot fast ved de kirkelige Skikke, men troede ogsaa paa Virkningen af gode Gjerninger. Hans Tjener og Medhjælper Urbino blev syg; bedrøvet meddeler han Lionardo dette (d. 30. Novbr. 1555) og paalægger ham, hvis han skulde kjende en from Person, da at lade denne bede for Urbinos Helbredelse. Han selv foretog i Høsten 1556 en Valfart til Loreto, men kom kun til Spalato, hvorfra han besøgte Eremiterne i Bjergene. „Kun i Skovene finder man Fred."

Saadanne Udtalelsers og Handlingers Betydning forringes, naar man tænker paa Vanens Magt, men paa den anden Side svækkes Betydningen af Udtrykket „Lutheraner" anvendt paa Michelangelo, naar man erindrer den fjendtlige Stemning hos de Mænd, der brugte det. Aretino fandt Lutherske Tanker i Michelangelos Dommedag, og en anonym Samtidig forbandede Kunstneren og hans Lutherdom, da han i Kirken Sto. Spirito i Florents saae en Kopi — udført af Manni di Baccio Bigio — af Michelangelos Pietà. Men hvem tør fra saa plumrede Kilder slutte til Kunstnerens Livsanskuelse?

Michelangelos rel gieuse Digte kaste et bedre Lys over dette Spørgsmaal. De ere ligesaa talrige som de ere udmærkede ved Følelsens Dybde og Udtrykkets Kraft. Til Klagen over saa længe at have været hildet i Verdslighed og at have næret den falske Kjærlighed, slutter sig Længslen efter Hvile og Fred:

„Bortvendt fra Verden, elskede Herre, og uden
at være trykket af Livets tunge Byrder,
stævner min ranke Baad kun til Dig,
for at jeg kan finde Hvile efter de haarde Storme."

I den guddommelige Kjærlighed finder han nu alene den Frelse, som Dødens Nærhed henviser ham til; han brænder af Begjærlighed efter den Tro, som han ved egen Skyld næsten havde tabt, og han sætter sit eneste Haab til Naaden, thi

„Ingen kan ved egen Hjælp vende sig til Dig,
men kun naar Du oplyser ham om din Naade."

Hans Øje rettes mere og mere mod Kristus paa Korset, hvis Blod har bragt den forjættede Frelse og udslettet den menneskelige Skyld;

„Ligesom intet Martyrium kan lignes med dit,
saaledes er ogsaa din Naade uden Grændser."

Og i en anden Sonnet hedder det:

„Dit Kjød og Blod, din sidste Lidelse aftvætte
Min Synd, den, hvori min Moder har undfanget mig,
og som jeg har arvet."

Denne Tankeretning, hvis Sammenhæng med det hele aandelige Røre i Italien og med den almindelige Stræben efter større Trosinderlighed man ikke kan være blind for, har saameget større Betydning, som den ogsaa afspejler sig i Michelangelos samtidige kunstneriske Virk-

somhed; og ligesom hans udviklede religieuse Følelse skyldes Forbindelsen med Vittoria Colonna, saaledes føre ogsaa hans Krucifixbilleder, der ere en Frugt af denne Følelse, os tilbage til denne Kvinde.

Condivi skriver: „Efter Vittoria Colonnas Ønske fremstillede Michelangelo en Kristus, der er nedtaget af Korset og hvis livløse Legeme vilde falde ned for Marias Fødder, hvis ikke to smaa Engle understøttede Armene. Madonna sidder under Korset med taarefyldt, smerteligt Aasyn, hæver med udbredte Arme begge Hænder mod Himlen idet hun siger et (fra Dante laant) Ord, der er skrevet paa Korset: «Non vi si pensa quanto sangue costa!» Han gjorde ogsaa af Kjærlighed til hende en Tegning af Kristus paa Korset, der ikke havde Udseende af en Død, men i guddommelig Skikkelse hævede Blikket til Faderen, saa at han syntes at raabe: Eli, Eli! Man seer Legemet, ikke som Lig, men endnu levende bæve og vaande sig under de forfærdelige Smerter." Vittoria Colonnas Breve vise, med hvilken Henrykkelse hun betragtede Krucifixet. Hun kan ikke vente, til Arbejdet er fuldendt, men beder Michelangelo, selv om Krucifixet endnu ikke er færdigt, dog at sende hende det for en Tid, da hun gjerne vilde vise det til Cardinal Gonzagas Følge. Og da hun holder det i sine Hænder, jubler hun: „Man kan ikke se et mere levende og mere fuldendt Billede, og jeg vilde aldrig kunne beskrive, hvor fint og vidunderligt det er gjort. Jeg har betragtet det ved Lys, gjennem Glas og i Spejlet, men aldrig saae jeg noget mere Fuldkomment."

Brevets Ordlyd kunde vække Formodning om, at Michelangelo havde malet Kristus paa Korset. Hun taler om „Billedet" (imagine) og bemærker, at det har præget sig ganske anderledes fast i hendes Erindring end andre „Malerier" (pitture). Man veed imidlertid Intet om en saadan egenhændig Udførelse med Farver, medens derimod senere Kunstnere utallige Gange have malet Krucifixet og Nedtagelsen af Korset, og Condivi nævner ogsaa udtrykkelig kun en Tegning. Men flere Haandtegninger ere bevarede, som vidne om Michelangelos inderlige Fordybelse i dette Æmne; gjentagne Gange søgte han at fæstne Billedet af den lidende Frelser, inden han fandt den rette Form. Han vaklede mellem to Typer: mellem den døde og den lidende Kristus. Han fremstiller ham engang (Oxford, Louvre Br. 45) hængende paa Korset, saa at de paa Tværbjælkerne befæstede Arme bære hele Legemets Vægt; Hovedet er sunket ned mod Brystet og bøjet lidt til Siden, Legemet er udstrakt og Benene lagte næsten lige ved Siden af hinanden. Endvidere fremstiller han Kristus hjemsøgt af kvalfulde Lidelser i den frygteligste Dødskamp; Armene ere horizontalt udspændte i Højde med Skuldrene, Hovedet bøjet til Siden, men vendt opad, Legemet stærkt krummet, og det ene Ben trukket op i Smerte. Ansigtets Udtryk er gribende; den i Klage aabnede Mund, det halvbrustne Øje, hvor det Hvide er mest synligt, Haaret, der klæber til Panden, Alt er et Billede paa den dybeste Lidelse, mildnet og forklaret ved Trækkenes uudslettelige Skjønhed. Uvilkaarlig mindes man om de ovennævnte Vers i Michelangelos Sonnet

„Ligesom intet Martyrium kan lignes med dit,
saaledes er ogsaa din Naade uden Grændser."

Man kan forstaa, at denne Opfattelse af Kristus prægede sig i Folkets Fantasi. Utallige Krucifixer, navnlig tilhørende Italiens plastiske Kunstindustri, vise tilbage til den af Michelangelo skabte Type. Den begejstrede Ros, Vittoria Colonna tildeler Udtrykket og Udførelsens Finhed, er fuldt berettiget; thi saavel hendes Brev som Condivis Beretning referere sig uden Tvivl til dette Krucifix.

Et Blad i Oxfordsamlingen (Br. 84) giver, skjøndt det kun er en gammel Kopi, den bedste Forestilling om Værket. Her ser man paa begge Sider af Korset under Tværbjælkerne to stærkt forkortede Engle, der paa lidenskabelig Maade udtale deres smertelige Deltagelse og gjøre Beskueren opmærksom paa Kristi store Lidelse. Engelen t. V. støtter den ene Haand mod Kinden og peger med den anden paa Kristus; Engelen paa den anden Side støtter begge Arme paa en Sky og holder Hovedet i sine Hænder, ladende Taarerne frit Løb.

Foruden Krucifixet beskjæftigede ogsaa Nedtagelsen af Korset Kunstnerens Fantasi stærkt. Dette Arbejde blev ikke udelukkende til paa den Tid, da han stod i Forhold til Vittoria Colonna, men denne Komposition har dog øjensynlig i hans seneste Aar havt størst Tiltrækning for ham. Med Pietà-Gruppen havde han som Yngling grundet sit udødelige Ry, og med en Pietà afsluttede han sin Virksomhed som Billedhugger. Michelangelo havde bestemt, at den skulde smykke hans egen Grav, men ligesom en anden, ligeledes i ældre Alder paabegyndt, Gruppe af lignende Art blev den ikke fuldendt. Da Michelangelo for sidste Gang fremstillede Nedtagelsen af Korset i Marmor, tegnede han gjentagne Gange Gruppen, ja malede den endogsaa.

— — Ved Vittorias Død sønderreves ikke blot det inderligste Forhold, som han i sit Liv havde knyttet, men han mistede ogsaa den sidste Impuls til kunstneriske Frembringelser. I de fire Sonnetter, som han digtede ved hendes Død, vender Klagen over hans Forladthed og hans Kraftløshed idelig tilbage. Erindringen bringer ham ingen Trøst; den plumpe Hammer kan han vel føre endnu, men den himmelske Hammer, der ene kan skabe Skjønhed, mangler han for stedse; han ligner et udbrændt Stykke Kul. I en til Vasari henvendt Sonnet ser han sig alt ved Maalet, fri for Livets Byrder, og iler nu med at bjerge den skrøbelige Baad i en sikker Havn:

„Mit Hjerte glædes ikke mere ved at bruge Mejslen og ved at male;
Gid det vende sig mod den guddommelige Kjærlighed,
Som fra Korset rækker os sin Haand!"

Andrea.

Af George Vautier.

Fortsat.

IV.

Andreas Giftermaal med Marquien havde vakt megen Opsigt i Paris. Da jeg kom til Byen, kjendte man kun lidet til Sagens sande Sammenhæng; nogle af Bladene, der havde faaet Færten af Historien, havde meddelt den for deres Læsere, udsmykket med en hel Mængde forunderlige Detailler; de havde lavet den om til en Slags fantastisk Begivenhed, hvori jeg havde spillet en Mirakeldoktors Rolle, paa hvis Bud de Døde glad gik ud af deres Grave. Jeg havde neppe været hjemme i 24 Timer, før min Dør var bestormet af Bladreferenter: Herren skal vide, at jeg havde min Hyre med at skaffe mig dem fra Halsen! Denne næsvise Nysgjerrighed irriterede mig, bragte mig ud af mig selv. Men hvorledes slippe fri for dem? Den Plads, som Andrea indtog paa Kunstnerfirmamentet, var altfor fremragende, altfor iøjnefaldende til at ikke den Roman, hvori hun havde spillet Hovedrollen, skulde antage Proportioner som en hel parisisk „Begivenhed“.

Da jeg saa viste mig paa Theatret, blev det endnu galere. Man flokkedes om mig, og jeg maatte atter og atter fortælle den samme Historie om og om igjen. Naturligvis havde Andreas Flugt sat den hele lille Verden indenfor Theatrets Mure i Bevægelse. Den Omstændighed, at jeg samtidig havde gjort mig usynlig, havde givet Anledning til de vidunderligste Formodninger; man havde ganske naturlig mistænkt mig for at have bortført hende; saa havde man senere troet, at vi vare blevne myrdede, ja man havde endogsaa talt om at sætte Politiet i Bevægelse, men da var der kommet et Brev fra Andrea, fra Marquise d'Essigny, som i faa Ord havde opklaret Mysteriet og berettet det Væsenligste af, hvad der var hændet. Det er let at gjætte, med hvilken Utaalmodighed man ventede min Tilbagekomst. Belloni var den af dem Allesammen, som ivrigst plagede mig; da han saa havde faaet sin første Nysgjerrighed tilfredsstillet, holdt han sig borte fra mig med en yderst fornærmet Mine, som om han beklagede sig over at være bleven holdt udenfor det Hele. Selvfølgelig lod jeg, som om jeg aldeles ikke lagde Mærke til hans kølige Holdning; den saarede mig ikke, men var mig tvertimod ret behagelig.

Vi fik snart Efterretninger fra Andrea, Efterretninger, der end yderligere forøgede Røret i Theaterverdenen. Hun sendte en Slags Forretningsfører, som paa hendes Vegne skulde opsige hendes Engagement og som overleverede Direkteuren en temmelig betydelig Sum som Skadesløsholdelse for hendes Kontraktbrud. Man havde ikke ventet, at hun saa pludselig vilde trække sig tilbage; hun bragte derved Theatret i en betydelig Forlegenhed, som det kunde være vanskeligt nok at rede sig ud af; der forsøgtes Underhandlinger, men de derom afsendte Breve forbleve ubesvarede; der afsendtes Folk til Hantières for at faae hende i Tale, men de bleve ikke modtagne: det Hele var et fuldstændigt og formeligt Brud. Tilsidst bad man mig om at paatage mig en Underhandlers Rolle, men dette afslog jeg bestemt; jeg kjendte Marquiens Ideer alfor godt til at nære mindste Haab om nogensinde at faa ham til at give efter, og jeg vidste samtidig altfor godt, med hvilken Alvor Andrea tog sin nye Titel og hvor ivrig hun var for at komme til at give den fornemme Dame.

Jeg hørte hende iøvrigt omtalt ogsaa udenfor Theaterverdenen; i de faa aristokratiske Huse, hvorhen min Praxis førte mig, nærede man den samme Nysgjerrighed angaaende hende. Der var man naturligvis, vel at forstaa, yderlig forarget; man beklagede den stakkels Marquis; man var rørt over Frøken de Meauchamps sørgelige Skjæbne, og med Hensyn til hende udtaltes der kun en enstemmig Sympathi. Man forhørte sig hos mig om Andrea; til Gjengjæld forhørte jeg mig om Blanche, der gjordes til Gjenstand for de største Lovtaler; det ærgrede mig, jeg tilstaaer det oprigtigt, og jeg gjorde mig Selvbebrejdelser. Alle de gode Enkefruer udøste deres Bebrejdelser over mit syndige Hoved, og jeg maatte holde Stand imod mangt et haardt Angreb. Men skulde jeg da virkelig have ladet Marquien dø blot for at frelse ham fra at indgaa en Mesalliance?

Jeg var inderlig kjed over den Opsigt, som denne Historie vakte, og navnlig ærgrede jeg mig over, at man vilde gjøre noget Ansvar i den Anledning gjældende lige overfor mig. Jeg tog det Parti, ikke længer at ville tale om den, og jeg bestræbte mig for at slaa den i Glemmebogen. Til Hantières havde jeg i mit Sted sendt en ung Læge, en skikkelig, stilfærdig Fyr af jævn Herkomst, hvem Andreas Væsen og hele Maade at være paa fuldstændig havde blændet, som ikke kunde tænke sig nogen misundelsesværdigere Existens end den at være gift med en saa forførerisk Kvinde og som i de Meddelelser, han sendte mig angaaende den Syges Rekonvalescents, meget samvittighedsfuldt meldte, at Alt gik saa godt, som man vel kunde ønske sig paa den herligste og prægtigste af alle Herregaarde i Verden.

Jeg lod mig fuldstændig nøjes med at tro ham paa hans Ord og følte ingen Opfordring til selv at tage derned for at forvisse mig om deres Sandhed. Jeg benyttede mig af tusinde Paaskud til ikke at svare paa Andreas bitre Beklagelser over, at jeg saa ganske havde slaaet Haanden af hende, og hun havde allerede været Marquise i et halvt Aar, uden at jeg havde gjenset hende.

Da besluttede jeg mig til at foretage en længere Rejse til Ægypten — en heltemodig Beslutning, der var vel skikket til at imponere en Pariser, som neppe nogensinde havde tabt Notre-Dames Taarne af Syne. Idet jeg gav efter for en Følelse, som de, der paa Grund af Vanen ere hærdede lige overfor det underlig Uhyggelige ved lange Fraværelser, ere de Eneste, der ikke ret kunne forstaae, vilde jeg, forinden jeg rejste, aflægge Besøg hos alle dem, for hvem jeg nærede nogen Interesse for paa en vis Maade herved at optage et Inventarium over mine Venskabsforbindelser. Saaledes kom jeg da igjen til Hantières, thi Andrea, der i Bladene havde læst om den Rejse, jeg stod i Begreb med at foretage, havde i et Brev indstændig anmodet mig om at komme for at sige hende Farvel, og jeg gav efter.

Intet forekom mig forandret; Slottet havde saavel hvad

angik dets Indre som dets Ydre det samme kolde, mørke Udseende; jeg havde dog ventet at finde Forholdene noget anderledes, end da jeg sidst forlod det, takket være den nye Slotsfrue, i hvis Smag disse gammeldags Meubler, denne strenge og afmaalte, stive Orden egenlig kun daarlig maatte falde. Hun havde imidlertid bøjet sig under Marquiens Villie; maaske havde hun gjort det for fuldstændig at bryde med Fortiden og for i de imponerende Omgivelser saa meget des bedre at præsentere sin nybagte Storhed, der endnu var saa vanskelig at bære. Hun holdt meget samvittighedsfuldt over Karakteren af fornem Dame; hendes Toilette, hendes hele Holdning bar Præget af de Anstrængelser, hun gjorde, men som øjensynlig baade plagede og kjedede hende at skulle paalægge sig; der var over hendes Ansigt et Udtryk af Misfornøjelse, af Sørgmodighed, som frapperede mig, men som strax forsvandt, da hun saae mig. — „Ah, er De da endelig der!" — „De skal ret have Tak, fordi De kommer; hvor det dog gjør godt engang igjen at faa sine gamle Venner at se!"

„Har De da ikke set Nogen af dem?"

„Nej."

„Slet ingen?"

Der var intet Ondskabsfuldt i min Betoning af disse Ord; men hun maa dog have troet, at der laa Noget i dem, thi hun skyndte sig med i en vis forlegen Tone at tilføje: „Ja, det vil da sige, jeg har set Belloni to eller tre Gange. Har han ikke fortalt Dem det?"

„Nej, han beærer mig ikke med sin Fortrolighed."

„Naa, han har da forresten ogsaa gjort rigtigt i at tie stille; han har været her Marquien uafvidende, der ikke vilde tillade mig at modtage mine gamle Kamerater."

Her drejede hun Samtalen hen paa andre Emner, og uden med et Ord videre at omtale sin Mand, sin Søn eller den nye Stilling, hvori hun befandt sig, bestormede hun mig med en Række Spørgsmaal om Paris, om Theatret, om Stykkerne, deres Forfattere og Skuespillerpersonalet; de enkelte Spørgsmaal trængte sig saa febrilsk hurtig over hendes Læber, hun sprang med en saadan Uro fra at tale om Nyhederne paa Scenen til Mysterierne bag Koulisserne, fra det, som Alverden taler om, til det, som kun de Indviede veed Besked om, at mine Svar blev den mærkværdigste Blanding af faktiske Meddelelser og Koulissesladder, af paalidelige Beretninger om Theater, Kunst og Litteratur og den skjønneste cronique scandaleuse, man kunde ønske sig. Hun syntes ikke at lægge Mærke hertil; hun lyttede begjærlig til min Passiar med Legemet foroverbøjet, med Ild i Øjet, nu og da udbrydende i høj Latter eller i Udraab, hentede fra Theateromgangssproget. Jeg kunde ikke lade være at kaste et Blik hen paa de gamle Portraiter, der havde givet mig saa Meget at tænke paa hin Nat; men de saae Intet og hørte Intet, de bevarede blot deres alvorlige eller smilende Ubevægelighed.

Hun havde ingen Tanker for dem nu. — „Ah," sagde hun, „hvor dog alt dette gjør mig godt! I dette fortryllede Slot hører jeg aldrig mindste Tale om det, der engang saa stærkt optog hele mit Liv. Jeg er reduceret til at leve af Aviserne, der bringe Ekko af Pariserlivet herhid til denne Afkrog."

„Vil De da aldrig tage til Paris?"

„Maaske. Engang, naar det har glemt mit Navn . . . Til det bitre Nag, som Marquien bærer til Paris, knytter sig end ydermere Frygten for at vække Erindringer om en Fortid til Live, som . . . nej, Marquien er i saa Henseende ubarmhjertig. Mine Dragter, mine Juveler, selv mine Rober, Alt er lukket inde, stænget for, overgivet til Forglemmelsen."

„Der er dog maaske noget fornuftigt i denne Forglemmelse. Naar Alt kommer til Alt, er De dog lykkelig, ikke sandt?"

„Jeg er Marquise . . . jeg er lykkelig, forsaavidt som det, at se et længe næret Ønske opfyldt, er tilstrækkeligt til at være det."

„Hvorledes finder Marquien sig i sit Ægteskab?"

Han viser altid imod mig en kold Høflighed; jeg har intet at bebrejde ham, men paa den anden Side skjuler han heller ikke sine virkelige Følelser ligeoverfor mig. Jeg er i hans Øjne blot Moder til Roland, hvem han forguder, og det er det Hele . . . han har ikke tilgivet mig og han vil aldrig tilgive mig, at jeg har indtaget den Plads, som han havde bestemt for en anden Kvinde."

„De kjendte ham jo, Andrea, kjendte ham som ingen anden. Har De da virkelig blot et eneste Øjeblik kunnet gjøre Dem Illusioner om eller vugget Dem i det Haab, at det skulde blive anderledes?"

„Ja, jeg har næret det Haab. Og jeg spørger Dem, hvilken Kvinde vilde ikke i mit Sted have givet dette Haab Rum? Jeg forsikrer Dem for, at jeg har gjort Alt for at forjage af min Mands Hjerte Erindringen om denne Kvinde, hvis Skygge træder i Vejen for mine lovlige Rettigheder og for hvem jeg maa staa tilbage; . . . Jeg har kuet de heftige Ytringer af min Stolthed som Kvinde og som Ægtefælle; jeg har vist mig ydmyg, underdanig, lydig; jeg har gjort de alvorligste Forsøg paa, om just ikke at puste nyt Liv i den udslukte Gnist, saa dog i det Mindste ved Blidhed og Opofrelse at knytte et snevert Venskabsbaand, men han har vist sig ufølsom, usaarlig . . . Hvad har hun da forud for mig, denne Blanche de Meauchamp? Jeg er smukkere end hun, det har Fadeux forsikret mig hundrede Gange . . ."

„Doktor Fadeux? Kommer han her? Stol ikke paa ham, Andrea!"

„Aa, han er en fortræffelig Mand, som allerede har givet mig mere end eet godt Raad."

„Ja, ja, tro De mig, stol ikke paa ham."

„Hm, hm — svar De hellere paa mit Spørgsmaal: Hvad har hun forud for mig? Hun er jo ikke stort mere end en lille Gaas, medens jeg dog, Gud være lovet, aldrig har havt Ord for at være tabt bag af en Vogn. Er jeg ikke istand til at nære en ganske anderledes alvorlig og stærk Tilbøjelighed for Marquien end hun? Har da virkelig det lille Hyrdedrama, som de har spillet sammen, forbundet dem med et Baand, der kan taale mindste Sammenligning med det, der forbinder ham og mig, og paa hvis Tilværelse Roland er et levende Vidnesbyrd?"

Jeg nænnede ikke lige rent ud at sige hende Sandheden eller at prøve paa at gjøre hende forstaaelig, hvilken uhyre Magt der laa i den rene og ædle Kjærlighed, der havde ført Marquien og den unge Pige sammen. Andrea gav mig iøvrigt ingen Tid til at overveje, hvad jeg skulde svare hende, thi hun udbrød i en heftig og bitter Tone: „Gjør Dem blot ingen Umage for at finde paa Omskrivninger, min gode Doktor. Vi er gamle Venner, og De kan sige mig, hvad De mener, lige op i mine aabne Øjne. Ikke sandt, jeg hører til dem, som man tager til Maitresser og som man netop derfor ikke gifter sig med, er det ikke saa?"

„Men, kjære Andrea, det . . ."

Hun trak paa Skuldrene: „Godt, jeg vil ikke diskutere

den verdslige Morals Forskrifter med Dem, noget, der iøvrigt kunde afgive et særdeles interessant Konversationsstof — men hvad enten jeg nu er af dem, med hvem man gifter sig eller ej, saa er Faktum, at jeg er gift — jeg har gjenerobret fra denne unge Kvinde den Mand, som tilhørte mig, som hun dog havde stjaalet fra mig . . ."

„Og som De nu stjæler fra hende."

„Lige meget. Jeg seer nok, at det er hende, der ejer hans Hjærte, at han er Alt for hende, seer det af disse forbistrede Minder, der ved enhver Lejlighed rejser sig som en Skillemur imellem os."

„Det maatte De have forudseet. De befinder Dem i en meget vanskelig, meget delikat Situation, Andrea, en Situation, der udfordrer Taalmodighed, Resignation og Takt — og jeg finder Dem bitter, i en ophidset Sindsstemning, tag Dem iagt, pas paa Dem selv. Jeg er bange for, at De har daarlige Raadgivere, som finde Fornøjelse i at bringe Dem i en ophidset Sindsstemning."

„Hvem taler De om? Mener De Fadeux?"

„Maaske."

„Hvad behøver jeg hans Raad eller Vink? Jeg kan godt raade mig selv og forstaaer helt vel Situationen uden at behøve Andres Bistand — forstaaer saare godt, hvad det er, der her gaaer for sig."

Hun rejste sig, gik hen til Vinduet og pegede paa et højt Klokketaarn, der hævede sig i det Fjerne op over Parkens tætte mørke Masser. — „Der ligger Meauchamp," sagde hun. „Nu er Duen fløjet og Slaget tomt — hvilket imidlertid ikke forhindrer Marquien i hver evige Dag at flyve derover for at kurre under de tillukkede Vinduer — ja, det er en daglig Pilgrimsgang, der gaaer for sig om Eftermiddagen; han tager Roland, fra hvem han ikke skilles et Minut, med sig og forbliver derovre timevis, med Hovedet i sine Hænder; Barnet, hvem disse Drømmerier paa engang forbause og forfærde, fortæller mig, naar han kommer hjem, hvorledes han har seet Taarer i sin Faders Øjne."

Der gives Mennesker, der har Svar paa rede Haand til Alt; jeg hører ikke til dem og jeg tilstaaer ærligt, at jeg tilsidst nøjedes med at spille et Ekkos forekommende Rolle og med smaa ligegyldige Enstavelsesord at pointere de bitre Klager, som udstødtes af Andrea og som ved det brutale Udtryk, hun ofte gav dem, berørte mig højst ubehageligt. Ak, havde jeg blot kunnet give alle de Tanker, som optog mig, deres frie Løb, jeg vilde have kunnet tale længe. Men til hvad Nytte her at komme med Moral? Det var klart og tydeligt nok og hævet over enhver Tvivl, at det var snavs fat, at Marquien var grændseløs ulykkelig, at Andrea var uendelig langt fra at være lykkelig, og endelig, at det havde været hundrede Gange fornuftigere af mig, om jeg havde ladet være at paatage mig i at helbrede døende Folk imod deres Villie.

Jeg trøstede Andrea saa godt, jeg formaaede; omendskjøndt hendes Medbejlerske unægtelig havde hele min Sympathi, nænnede jeg dog ikke for vort gamle Venskabs Skyld at sige hende altfor haarde Sandheder; naar Alt kom til Alt, saa interesserede jeg mig dog endnu for hende. Vi talte længe sammen, men noget egenlig Nyt fik jeg ikke at vide med Undtagelse af det, at Thénard i sin meget naturlige Forbitrelse over, at han, saaledes som sket var, var bleven jaget bort, ikke havde sat sin Fod paa Herregaarden siden; hvor vanskeligt det saa end havde faldet Marquien at undvære sin Pylades, havde han dog aldrig med et Ord omtalt hans Fraværelse. Hun gjentog atter og atter, hvor hun kjedede sig, hvilket sørgeligt ensomt Liv hun førte her i denne Afkrog af Verden, hvor Marquien holdt hende fængslet som om han havde aflagt Ed paa at holde hende skjult for Alles Øjne. Denne Marquisenværdighed, som hendes fordums Drømme havde foregøglet hende, ikke omsluttet af en gammel, ensom og skummel Herregaards Mure, men ført frem i prægtige Saloner, anerkjendt og hilset af Mængden og svøbt i blændende Tillokkelser som en Apotheose, den existerede for hende hidtil kun i hendes egen Forfængelighed, den blev kun smigret og anerkjendt af Tjenestefolkene i hendes Brød eller af Bønderne, der tog Hatten af for hende paa Landevejen.

Da jeg tog Afsked med hende, sagde hun: „Sig til alle mine gamle Kamerater, at jeg stedse tænker paa dem og at jeg gjerne vilde gjense dem, gjerne igjen være i deres Selskab."

„Nej, min Tro om jeg gjør," svarede jeg. „De vilde tro, at det var noget Passiar og vilde gjøre sig lystige derover. Der er saamænd ikke en af dem, som ikke vilde give Theatret og alle dets Herligheder en god Dag blot for at være i Deres Sted . . ."

Hun svarede kun med en gaadefuld Gestus, og vi skiltes. Just da jeg skulde stige tilvogns fik jeg Øje paa Marquien, der kom hjem fra sin Spadseretour; han holdt Roland ved Haanden. Ogsaa han saae mig, og jeg syntes at bemærke, at det gav et Sæt i ham; jeg var standset og vi saae et Øjeblik paa hinanden tvers over den Græsplaine, der adskilte os, lidet begjærlige hver for sig efter at lade det komme til et nærmere Møde og synlig forvirrede begge to. Havde vi ikke været udsatte for Tjenernes ondskabsfulde Blikke, troer jeg, at vi begge vilde have ofret Høfligheden for den Generthed, som havde bemægtiget sig os; men under de forhaandenværende Omstændigheder og i saamange mistænksomme og uvillige Vidners Nærværelse vilde dette have været en altfor aabenhjærtig Tilstaaelse af vore gjensidige Tanker og Følelser. Marquien kom resolut hen imod mig; jeg gik ham halvvejs i Møde og vi hilste kjøligt paa hinanden; heldigvis gav Rolands Sundhedstilstand os et velkomment Samtaleemne. — „Den ældste af den yngre Linie," kom jeg temmelig kejtet til at sige, idet jeg erindrede en Ytring, som Andrea selv havde meddelt mig.

„Den eneste," sagde Marquien i en højtidelig Tone.

Jeg forlod ham uden at han saa meget som med et Ord havde takket mig for min Hjælp under hans Sygdom. Det var dog siden hans Helbredelse vort første Møde. Han betragtede mig altsaa som Ophavsmanden til hans Ulykke. Hans furede Træk bar Præget af den Sorg, der nagede ham, og lange hvide Stænk hist og her i Haar og Skjæg afgave tilstrækkelige Vidnesbyrd om de haabløse Lidelser, han vaandede sig under.

I en trist Stemning og et Bytte for de mørkeste Tanker tilbagelagde jeg den lange kjedsommelige Vej fra Herregaarden til Jernbanestationen. En uventet Hændelse forøgede end yderligere mit daarlige Humeur. Lidt før vi kom til Stationen, mødte vi en Kabriolet, indhyllet i en Støvsky. Jeg saae op for at se, hvem der sad indenfor Kaleschen. Dumme Nysgjerrighed! Mine Øjne mødte Doktor Fadeux' ubehagelige Ansigt; han hilste meget ærbødig med Pidsken. Men han var ikke alene: ved hans Side sad en Person, der, ligesom han fik Øje paa mig, pludselig afbrød en animeret Samtale og lænede sig saa langt tilbage som muligt for ikke at blive seet. Jeg skjælnede blot et himmelblaat Halstørklæde, en hvid Hat af en højst latterlig Façon og en sort Knebels-

bart. Jeg kjendte alt dette; der gik et Lys op for mig — det var Belloni!

Belloni og Doktor Fadeux! Et løjerligt Par. Hvad kunde vel have bragt dem sammen? Hvad var det for et hemmelighedsfuldt Baand, der forenede de to Mennesker? De var allerede forlængst ude af Syne, da jeg endnu i min Forundring gjorde mig disse foruroligende Spørgsmaal, der havde samme Virkning paa mig som et uløseligt Problem, vanskeligere endnu end Sfinxens Gaader. Havde jeg ikke staaet lige paa Springet til min ægyptiske Rejse, havde jeg gjort mig det til en Pligt at søge at finde Gaadens Løsning; nu tog jeg afsted og nødtes til at overlade til deres gode eller onde Skjæbne Heltene i den Roman, hvori Hændelsen havde gjort mig til Deltager.

(Fortsættes.)

Fra den sammenlignende Litteraturforskning.

Af cand. mag. Kr. Nyrop.

II.

Et Æventyrs Vandringer.

Den Tid er nu forbi, da man opfattede Folkeæventyr som frie Fantasier uden nogensomhelst dybere Betydning. Alle disse vidunderlige Fortællinger om fortryllede Prindser og Prindsesser, om Dyr, der forvandles til Mennesker, og Mennesker, der blive til Dyr, om Drager, der ruge over skjulte Skatte, og om Trolde med syv eller endnu flere Hoveder — alle disse Fortællinger, mente man, vare blevne til i gamle Koners Hjærner for at fortælles til smaa Børn og kunde ikke gjøre Krav paa nogen videre Opmærksomhed fra alvorlige Mænds Side. Man er nu kommet til en anden og rigtigere Opfattelse, og Studiet af Folkeæventyr og hvad dermed staaer i Forbindelse indtager nu en anset Plads imellem de Studier, der have Menneskehedens Fortid til Gjenstand. Man veed, at disse Æventyr ikke ere forfattede af dette eller hint Menneske, men at de ere de sidste afblegede Rester af en fordums Mythologi. Den Overensstemmelse, der hersker mellem de fleste europæiske og nogle asiatiske Sprog, gjenfindes ogsaa i Mythologien, og den sammenlignende Mytheforskning har netop sin Hovedstøtte i den sammenlignende Sprogforskning. Grækerne og Romerne, Slaverne, Kelterne og Germanerne ere alle vandrede ind i Europa fra Asien og ere alle udgaaede fra een fælles Stamme. Vi finde saaledes i Gothisk de samme Ord og de samme Endelser som i Sanskrit, Grækernes Ord for den øverste Gud, Zeus, er det samme som det indiske Djaus, og mangfoldige andre Overensstemmelser kunne paavises. Vende vi os til Folkeæventyrene, komme vi til det samme Resultat; de Æventyr, som de norske Bønder lytte til i de lange, mørke Vinteraftener, kan man gjenfinde under Sydens varme Himmel paa Sicilien eller i Spanien, i Rusland saavel som i England, kort sagt overalt i Europa og — hvad der især er af Betydning — tillige i Indien og Persien. Max Müller forklarer dette ved at antage, at disse Fortællinger udgjorde en Del af den indo-europæiske Races aandelige Fælleseje, og deres Oprindelse maa altsaa gaa tilbage til en Tid, „da endnu ingen Græker havde sat sin Fod paa Europas Jordbund, og da endnu ingen Hindu havde badet sig i Ganges' hellige Vande."

Mod denne Opfattelse, der i det Væsenligste stemmer overens med W. Grimm's Theorier om de „ariske" Æventyr, er der imidlertid i den sidste Tid blevet fremsat vægtige Indvendinger. Man har nemlig hos Folkeslag, der ikke høre til den ariske Race, paavist Tilstedeværelsen af flere af de samme Æventyr, der findes i Europa, og har heraf villet drage den Slutning, at Æventyrene ved Gjenfortælling have udbredt sig fra et Folk til et andet paa en fuldstændig historisk Tid*). Pladsen tillader mig dog ikke her at drøfte disse forskjellige Anskuelser, det har kun været min Hensigt at henlede Opmærksomheden paa dem.

Efter disse almindelige Bemærkninger, der selv i al deres Kortfattethed ville have vist, hvor mange og hvor forskjelligartede Spørgsmaal der knytte sig til Studiet af Folkeæventyr, skal jeg gaa over til at forfølge en enkelt Fortælling paa dens lange Vandring gjennem den europæiske Litteratur. Jeg tager mit Udgangspunkt omtrent paa Grændsen mellem Europa og Asien, i Armenien. Her fortælles følgende Æventyr:

„En rig Mand red en Dag gjennem en Skov, hvor han traf nogle Mænd, der vare ifærd med at klynge et lemlæstet Lig op i et Træ. Da han spurgte, hvorfor de behandlede den Døde saaledes, svarede de, at han, medens han levede, var blevet dem Penge skyldig, som han ikke havde tilbagebetalt før sin Død. Den rige Mand betalte da hans Gjæld og begravede Liget. Ved Tidernes Ugunst mistede han imidlertid lidt efter lidt hele sin Formue og kom tilsidst i den yderste Fattigdom.

„I den By, hvori han boede, levede ogsaa en fornem og anset Mand, der kun havde een Datter; denne vilde hendes Fader gjerne have gift, men fem Mænd vare allerede døde i Brudenatten, og ingen vovede derfor mere at fri til hende. Faderen tilbød hende nu til den fordums rige Mand, men denne var tvivlraadig og bad om Betænkningstid. Dagen efter kom en Fremmed til ham og tilbød sig som Tjener mod at faa Halvdelen af hele hans tilkommende Formue. De bleve hurtig enige herom, og Tjeneren raadede da sin nye Herre til at modtage det tilbudte Ægteskab, hvilket denne ogsaa gjorde. I Brudenatten indfandt Tjeneren sig imidlertid hemmelig i Soveværelset hos de Nygifte; saasnart de vare faldne i Søvn, krøb en Slange ud af Brudens Mund for at dræbe Brudgommen, men Tjeneren huggede hurtig Hovedet af den og reddede derved sin Herres Liv. Nogen Tid efter forlangte Tjeneren, at den omtalte Deling skulde finde Sted, kun vilde han ikke nøjes med Penge eller Kostbarheder, men forlangte ogsaa Halvdelen af Konen: „Hun skal hænges op med Hovedet nedad, og jeg vil hugge hende midtover." I det samme gled en Slange ud af hendes Mund, og Tjeneren sagde da: „Det var den sidste; fra nu af kan Du leve lykkelig og uden Fare med din Kone. Jeg forlanger intet af Dig, thi jeg er den Døde, hvis Lig Du engang reddede for Skam og Vanære og fromt begravede;" med disse Ord forsvandt han."

Dette Æventyr er blevet eftervist i Rusland, Polen, Ungarn, Rumænien, Spanien, Frankrig og Tydskland. Det fortælles ogsaa i Norge og er under Navn af „Følgesvenden"

*) Jeg skal oplyse dette med et Exempel. En finsk Professor spurgte engang en Finlænder, af hvem han havde hørt alle de Æventyr, som han fortalte. Manden svarede, at han havde tilbragt flere Aar sammen med norske og russiske Fiskere, og naar Vejret forhindrede dem i at tage ud at fiske, fordrev de Tiden med at fortælle Æventyr. Saaledes havde han lært alle de Historier, som han senere i ledige Øjeblikke gjenfortalte til sine Landsmænd.

optaget i P. Chr. Asbjørnsens fortræffelige Samlinger (II, Nr. 40); endelig har Svend Grundtvig udgivet to lidt forskjellige danske Redaktioner af det „De tre Mark“ og „Det fattige Lig“, der begge findes i første Del af hans „Gamle danske Minder“. Hvorledes H. C. Andersen har benyttet det samme Motiv til „Rejsekameraten“ er bekjendt nok.

Det følger af sig selv, at vort Æventyr ikke overalt fortælles under den samme Form; navnlig varierer saaledes den døde Mands Optræden og den Maade, paa hvilken han lægger sin Taknemlighed for Dagen. I en lotringsk og en baskisk Fortælling er det i Skikkelse af et Dyr (en Ræv), at den døde Mands Sjæl vender tilbage til Jorden for at hjælpe sin Velgjører, og i forskjellige tydske Versioner antager Sjælen mange andre Former. I Schwaben fortælles saaledes om en Kjøbmands Søn, der paa en Rejse havde betalt en Afdøds Gjæld og begravet hans Lig og senere paa Hjemvejen løskjøbt to unge Piger, der holdtes fangne af nogle Sørøvere. Han ægtede senere den yngste af Pigerne og erfarede en Dag ved en fremmed Prindses Ankomst til Landet, at de begge vare Døtre af en italiensk Konge, og at de for flere Aar siden vare blevne bortførte af Sørøverne. Prindsen, der netop var ude for at søge efter dem, overtalte dem alle tre til at vende tilbage til Italien, men undervejs lod han Kjøbmanden kaste i Vandet for saaledes selv at komme i Besiddelse af den yngste Prindsesse, hvis Haand var blevet ham lovet af Kongen. Kjøbmanden, som man havde styrtet overbord, holdtes imidlertid oppe af en stor Fugl, der bar ham ind til det faste Land. Denne Fugl er netop den døde Mands Sjæl og hjælper ham i det Følgende paa forskjellige Maader og i forskjellige Skikkelser. Det er unødvendigt at tilføje, at Kjøbmanden tilsidst atter kommer i Besiddelse af Prindsessen og arver det halve Kongerige, hvorimod Prindsen bliver henrettet. I andre Fortællinger gaaer den døde Mand igjen som et Sværd eller en stor Sum Penge.

Hvad den anden Del af Æventyret, Frieriet, angaaer, er der ogsaa her forskjellige Varianter at tage Hensyn til, endnu flere end i den første Del. Sammenligner man saaledes den ovenfor meddelte armeniske Fortælling med „Rejsekameraten“, vil man strax bemærke en ikke ringe Forskjel. I den første frier Helten til en Prindsesse, der er besat af en ond Aand, som i Brudenatten fortærer Frierne, hvorimod selve Frieriet ikke frembyder nogen Vanskelighed; hos Andersen derimod maa han for at komme i Besiddelse af Prindsessen gjætte de tre Ting, hun spørger ham om, og kan han ikke det, lader hun ham halshugge. Den første Version frembyder en særlig Interesse derved, at den paa en paafaldende Maade minder om Bibelens Fortælling om Tobias, der med hele sin Stamme er faldet i Hænderne paa den assyriske Konge Salmanassar. Denne giver Tobias Lov til at gaa, hvorhen han vil, og han benytter denne Frihed til at gjøre godt imod sine Medfangne og begrave de Døde. Da han er blevet gammel og blind, sender han sin Søn afsted til Medien for at hente en Skat, han der har betroet en Ven. Denne Søn ledsages paa Rejsen af en Engel i Menneskeskikkelse, der undervejs frelser ham fra at blive slugt af en uhyre Fisk. De fange imidlertid Fisken, og dens Galde benyttes senere til at gjengive den gamle Tobias Synet. Da de komme til Byen Raga, begjærer den unge Tobias sin Kousine Sara tilægte, men hendes Fader svarer: „Dig tilkommer det at faa mit Barn, dog maa jeg sige Dig Sandheden: jeg har givet min Datter til syv Mænd, men hver Gang de ere gangne ind til hende, ere de døde henad Natten.“ Paa Englens Raad brænder saa Tobias Leveren af den omtalte Fisk i Brudekammeret og fordriver ved Hjælp heraf den onde Aand, Asmodi, der havde dræbt alle de tidligere Friere. Ligheden er paafaldende stor, og mærkeligt er det, at det gamle Testamente saaledes indeholder de ældste Spor af vort Æventyr; det er jo ogsaa almindelig anerkjendt, at Tobias Bog ikke kan gjøre det ringeste Krav paa historisk Troværdighed, men nærmest maa betragtes som et fromt Sagn.

Hos Andersen er, som allerede bemærket, Slutningen lidt anderledes. Det gjælder her om at svare rigtig paa de tre Spørgsmaal, som Prinsessen stiller — Enhver, der har læst en Samling Æventyr igjennem, vil vide, hvor hyppigt dette Træk forekommer — endvidere, hvis Bejleren ikke opfylder sine Forpligtelser, forlanger den lige saa skjønne som grusomme Prindsesse hans Liv og lader hans afhuggede Hoved blive sat paa Stage. Denne farlige Kvinde er en i Middelalderens romantiske Digtning hyppig tilbagevendende Skikkelse. Allerede Saxe fortæller om den skotske Dronning Hermuthruda, til hvem Amlet kom som Bejler, at hun af lutter Dyd „var ikke alene for knibsk til at gifte sig, men tillige saa stolt og blodtørstig, at hun fattede et dødeligt Had til Enhver, som vovede at tale til hende om Kjærlighed, og iblandt alle de mange Bejlere, hun havde havt, var endnu ikke en eneste sluppet med Livet“ (Saxe, 4. Bog, Grundtvigs Oversættelse). Det samme Træk gjenfindes ogsaa i en gammel dansk Kæmpevise „Den farlige Jomfru“, hvor det hedder:

„Den Jomfrus Gærde
Var helt omgivet med dragne Sværde;
For hvert et Sværd, der i Gærdet stod,
Der sad en død Mands Hoved paa.“

Ligeledes paa Svensk i Visen om „Kæmpen Grimborg“, foruden mange andre Steder. Jeg skal især henlede Opmærksomheden paa det danske Æventyr om „Prindsessen med de tolv Par Guldsko“ (Gamle danske Minder III, Nr. 3), hvori der fortælles, at der var stor Sorg i Landet over Prindsessen, som hver Nat sled tolv Par Guldsko, uden at Nogen vidste, hvorledes det gik til. Den gamle Konge havde da lovet, at den, som kunde opdage, hvorledes hun sled Guldskoene, skulde faa Prindsessen og det halve Rige, men kunde han ikke opdage det, skulde han lade sit Liv; Mange havde allerede gjort Forsøget, men Alle med lige lidt Held, og deres Hoveder prydede nu Byens Mure. Prindsessen tilbragte nemlig hver Nat hos en Trold, med hvem hun dandsede tolv Dandse, og til hver Dands brugte hun et Par Sko. Dette Prindsessens natlige Ophold udenfor Slottet hos en Trold minder ogsaa om Slutningen af „Rejsekammeraten“.

Efter at vi nu have set, hvorledes de forskjellige Dele, hvoraf vort Æventyr bestaaer, kunne eftervises hos de forskjelligste Folkeslag paa højst forskjellige Tider, vender jeg tilbage til Hovedbegivenheden, om hvilken alt det Øvrige grupperer sig: den erkjendtlige Døde, der kommer tilbage til Jorden for at hjælpe og understøtte det Menneske, der befrier hans Lig fra Mishandling og begraver det. De Æventyr, hvori dette Træk forekommer, ere alle samlede og nedskrevne i vort Aarhundrede og foreligge saaledes i en forholdsvis moderne Redaktion, men selve Tankegangen kan forfølges langt tilbage i Tiden og dukker gjentagne Gange op i forskjellige Landes Litteratur. Vi saae ovenfor, at den unge Tobias paa sin Rejse ledsagedes af en beskyttende Engel, og dette er maaske ikke uden Forbindelse med, hvad der fortælles om hans Fader, at han benyttede sin Fritid til at begrave de Faldne.

Det er endvidere bekjendt nok, at det i den klassiske Oldtid ansaaes for en hellig Pligt at begrave de Dødes Legemer (jvnf. Antigone), og den græske Mythologi fortæller os jo om, hvorledes de Ubegravedes Skygger løb jamrende omkring paa Breddene af Acheron, Sorgernes Flod. Om Simonides fortæller Cicero, at han engang havde begravet et ham ubekjendt Lig, som han saae ligge forladt paa Vejen. Nogen Tid efter, da han vilde gaa tilsøs, viste der sig i et Drømmesyn for ham en Skikkelse, der fuldstændig lignede det Lig, han havde begravet, og som fraraader ham at gaa ombord i Skibet, da det vilde gaa under paa Rejsen. Paa denne Maade blev Simonides frelst, hvorimod de Øvrige, der sejlede afsted, Alle druknede. Her have vi saaledes i en romersk Talers Mund et (rimeligvis) græsk Sagn, der stærkt minder om Folkeæventyret om „Den erkjendtlige Døde". I Middelalderen og den nyere Tid er det samme Emne gjentagne Gange blevet gjort til Gjenstand for digterisk Behandling baade i dramatisk og fortællende Form. I det trettende Aarhundrede findes det saaledes benyttet i et gammelt fransk Digt „den skjønne Richard", «Richars li Biaus», og er naturligvis blevet iført fuldstændig middelalderlig Costume: Det drejer sig nemlig om en Ridder, der har bortødslet hele sin Formue og drager ud paa Eventyr for i en Tournering at udmærke sig for en eller anden skjøn Prindsesses Øjne og derved vinde hendes Haand. Undervejs giver han sine sidste Ejendele bort for at løskjøbe Liget af en stakkels fattig Ridder, der er død uden at have betalt sin Gjæld. Ved Hjælp af den Døde, der ukjendt staaer vor godmodige Ødeland bi, vinder han Prindsessens Haand og Rige; men maa til Gjengjæld love at dele Alt med sin ukjendte Hjælper, hvorefter denne giver sig tilkjende for ham. Det franske Digt, der er livlig komponeret og fuldt af fortræffelige malende Beskrivelser, staaer i Forbindelse med en italiensk Novelle om «Messer Dianese» og et gammelt tydsk Digt „Rittertreue"; i Spanien og England gjenfinde vi det samme Emne behandlet i Romanceform, og den gamle spanske Romance danner rimeligvis Grundlaget for et spansk Drama fra det syttende Aarhundrede «El mejor amigo el muerto». som Calderon skal have forfattet sammen med Lope de Vega og Don Juan de Castro. I det følgende Aarhundrede gjenfinde vi vort Æventyr i en langtrukken Roman af den frugtbare Forfatterinde Madame de Gomez († 1771); Romanen, der efter Helten kaldes «Jean de Calais», er endnu i vore Dage en yndet Folkelæsning i Frankrig.

At Æventyret paa denne lange Vandring flere Gange har skiftet Udseende og Farve, vil ikke forbause nogen. Den kunstneriske Behandling gaaer, som rimeligt er, i Almindelighed langt friere til Værks ved Benyttelsen af de forskjellige Emner end den folkelige, for saa vidt der kan tales om en folkelig „Behandling" af et Æventyr; thi som oftest gjenfortælles jo det samme Æventyr uforandret endog hvad de mindste Enkeltheder angaaer fra Slægt til Slægt. Undertiden kan dog ogsaa den folkelige Overlevering have forvansket Æventyret, og som Bevis herpaa skal jeg slutte med at meddele, hvorledes „Den erkjendtlige Døde" fortælles i Gascogne. Fortællingen er her undergaaet saa mange Forandringer, at det kan være vanskeligt nok at gjenkjende den. Den insolvente Skyldner, der her kun udgiver sig for død, søger paa denne Maade at undgaa sine paatrængende Kreditorer, og en godgjørende Mand, Jean du Boucau, efter hvem Fortællingen har Navn, lader kjøbe en Ligkiste for at begrave ham, rejser han sig op, fortæller, hvorledes Sagerne hænge sammen, og modtager rigelig Hjælp af Jean. Herefter bliver han Sørøver, men fanges nogle Aar efter af Jean i Nærheden af den By, hvor han havde anstillet sig som død. Jean fører ham ind til Byen og lader ham her levende begrave i den omtalte Ligkiste, der endnu opbevaredes paa Stedet. I Sørøverskibet fandtes blandt andre Fanger ogsaa to unge Piger, der senere vise sig at være Døtre af Kongen i Bilbao, og Jean ægter den ene af dem. Gjennemgaaer man den gasconske Version i alle dens Enkeltheder, vil man se, at den nødvendigvis maa betragtes som en Udløber fra Æventyrcyklen om den erkjendtlige Døde trods de mange, næsten latterlige Forvanskninger den har undergaaet. Det poetiske, fine Træk om den døde Mand, der vender tilbage til Jorden for at gjengjælde en mod hans Lig udvist Velgjerning, er fuldstændig udvisket, og kun enkelte mindre væsenlige Episoder af den oprindelige Fortælling ere blevne tilbage.

Georg Ebers' nyeste Roman.*)

(Deutsche Rundschau).

Ptolemæernes Tidsalder, til hvilken den berømte Forfatter af „En ægyptisk Kongedatter" har henlagt sin sidste Roman, viser sig at være yderst heldig valgt: helt og holdent omgivet af det Ubekjendtes og Vidunderliges ejendommelige Trylleri frembyder dog denne Tid et videre Spillerum for hans Fantasi end nogen anden klassisk Periode og ligger ogsaa for saa vidt vor Forstaaelse nærmere end nogen af de tidligere Tidsaldre, som Ebers har behandlet i sine forudgaaende Romaner. Naar Digteren (S. 240 i den danske Udgave) lader Lægen i Asklepiostemplet udbryde: „Den Damp, den Damp! Veed du, at den er stærkere end Heste og Tyre, ja end en Flok Kæmpers forenede Kræfter?" eller naar han lægger Dronning Kleopatra de Ord i Munden: „Vi har fundet den sikre Vej for alle Aandens Arbejder, den videnskabelige Methode; og den skarpe Jagttagelse af Tingen, som den er, lykkes os bedre end alle vore Forgængere" — (den danske Udgave S. 152) — saa er dette ligesaa mange Tilknytningspunkter til den Kreds af Ideer, i hvilken vi nu leve; lig den Vej, der bræmmet med Sfinxer og smykket med Filosofbuster forbandt det græske Serapistempel med Osiris-Apis' ægyptiske Helligdom, træder frem for Aanden hin anden Vej, der gjennem to Aartusinder fører didfra til det 19. Aarhundrede. Naar vi høre om Heros Dampmaskine, om Ktesibios' og Apollonios' Vanduhre, gribes vi af den samme Følelse som den, der griber den modne Mand, naar han mindes sin Barndom. „Aldrig vil den Dag oprinde," siger Draper (History of the conflict between religion and science S. 33) „paa hvilken man vil benægte Rigtigheden af Euclids Læresætninger; ingen vil for Fremtiden falde paa at drage den allerede af Erathostenes erkjendte Jordens Kugleform i Tvivl, og ingensinde vil Verden lade de store fysiske Opdagelser og Opfindelser, der gjordes i Alexandria og Syracus, gaa i Forglemmelse. Navnene Hipparchos, Apollonios, Ptolemaios og Archimedes ville blive nævnte med Ærefrygt af Mennesker, af hvilkensomhelst religiøs Tro de saa end monne være, saa længe overhovedet Mennesker existere."

Museet i Alexandria var den moderne Videnskabs Fødested og den lange Række af macedoniske Regenter i Ægypten skylde vi Hævdelsen af en Statsreligion, der idet den forbandt den græske med den ægyptiske Kultur samtidig svarede til Folkets Trang, tilfredsstillede Præstestanden og lod Vejen til filosofisk Granskning aaben for de højere Klasser. Serapisdyrkelsen var ren Pantheisme. Alexander den Stores Geni, der paa hans Erobringstog var blevet befrugtet med den gamle asiatiske Civilisations Spirer, og Aristoteles' Aand,

*) Søstrene, Roman af Georg Ebers, oversat af Otto Borchsenius (Schous Forlag).

der med Eftertryk pegede hen paa en Adspørgen af Naturen, førte en fortsat Tilværelse i Ptolemæernes Hjem og førte her paa ægyptisk Jordbund til en Blomstring af Kulturen, der var større, mere glimrende og af en langt mere afgjørende Betydning for Menneskehedens Fremskridt end den, der engang paa Pharaonernes Tid havde givet det ungdommelige Grækerfolk i dets Mythedigtnings og dets Kunsts første Dage saa mægtige Impulser. Til dette sit Udgangspunkt, der, hvorfra den engang var bleven aandelig behersket, vendte Grækeraanden nu tilbage som Hersker, og herhen reddede det græske Folk sin Aands rige Skatte fra det til Undergang og Fald viede Fædreland. Ptolemæerstaten grundes paa en ældgammel Kulturs Substrat, en Kultur saa gammel, at man kun kan maale den paa og med Nilens Opskyllinger, der i et helt Aartusinde beløbe sig til en Højde af fire Fod. Denne straalende græske Verden i Ægypten, stærkere ombølget af alle Orientens Elementer end selve den paa Lilleasiens Kyster eller paa Øerne i Ægæerhavet, finder vel Beskyttelse imod disse Elementers svækkende Indflydelse gjennem en energisk om end ikke altid meget human Kongeslægt og det aandelige Arbejdes hærdende Kraft, men truende falder allerede fra Vest det stadig voxende romerske Verdensherredømmes skarpe Slagskygge. At det er her, den sidste Kamp vil blive udkæmpet og det sidste Slag slaaet imellem begge de to Oldtiden beherskende Magter, det antyder Ebers smukt i sin Romans Slutningsord: „Jeg er som Hellas og han som Rom i vore Dage“, lader han Kong Euergetes, i hvem han personificerer hele det senere Grækenlands Overforfinelse lige overfor den unge Romer, Cornelieren, den stolte Ætling af den store Scipio Africanus, sige: „Vi flagrer om i Solen og griber efter det, der tiltaler vor Aand og behager vore Sandser; de stirrer mod Jorden og søger med faste Skridt Magten og Fordelen. Saaledes naaer de videre end vi, og dog — vil jeg ikke bytte med dem.“

Begge ere de revne med af Tidens altfortærende Strøm, baade den Besejrede og Sejrherren; men op af Ørkensandet, der dækker over den sidste Valplads, fremtryller Ebers de kongelige Paladser, i hvilke græsk Vid formælede sig med asiatisk Luxus, de mørke Apisgrave, den lyse Solbrønd og de med Hermer smykkede Pladser, de hellige Steder for en Gudsdyrkelse, i hvis Mysterier vi erkjende mangen dybsindig Tanke, der endnu den Dag idag lever, blot i renere og mere lutret Skikkelse iblandt os.

Naar vi ville forske efter Aarsagerne til den store Lykke, Georg Ebers har gjort, saa vil vi ikke, saafremt vi da vil blive Sandheden tro, i første Række kunne nævne den historiske eller kulturhistoriske Baggrund for hans Digtninger. Det er let at affinde sig med en saadan Kjendsgjerning ved at sige, at det er Publikums Trang til at læse, der har været den virkende Aarsag til disse Romaners ualmindelige Udbredelse. Vi antage tvertimod, uden derfor at nære ringe Tanker om dette Publikum, at hvilkensomhelst belærende Tendens langt snarere vilde have frastødt end tiltrukket det, og vi føle derfor en endnu større Beundring for den Mand, der har forstaaet at gjøre almindelige Læsere fortrolige med Omgivelser og vække deres levende Interesse for Ting og Personer, der hidtil kun have øvet Tiltrækning paa Forskeren og den Lærde. Ganske vist maatte den Lærdes Arbejde gaa forud for Digterens. Den Lærde maatte læse Papyrusrullerne og dechiffrere Tempelindskrifterne, han maatte besøge de øde Steder, der engang i længst forsvundne Tider var Sæderne og Centralpunkterne for en høj Civilisation, og møjsommelig befri deres sparsomme Ruiner fra det i Aartusinder ophobede Sand. Men at give Skyggerne Sjæle, at fylde de gjenoprejste Haller med Dagens blomstrende Liv, at give Skuffelsen Virkelighedens Præg, og vise os i det fremmede Klædebon Mennesket saaledes som det var, som det er og som det evig vil være under alle Himmelstrøg og til alle Tider, saa længe overhovedet Mennesker elske og hade: det formaaede alene Digteren at gjøre, og det er det, Georg Ebers har gjort. Vort Publikum, der i Begyndelsen langsomt og tøvende, derpaa med stadig større og større Iver og Interesse har grebet efter Ægyptologens Romaner, det maa vel ogsaa have fundet noget mere og bedre deri end en blot og bar Godtkjøbs-Belæring. Der maa ligge en Fortryllelse i disse fine og glimrende Skildringer af en forsvunden Verden, i disse livfulde Karakteristiker af en fjern Fortid med dens Mænd og Kvinder, dens Herskere og Præster, dens Krigere og Vismænd, et Trylleri, der besidder en Magt over Menneskene og er mægtigt i dens Haand, der forstaaer at benytte det paa rette Maade. Hemmeligheden ved den Lykke, Georg Ebers har gjort, det er med eet Ord Hemmeligheden ved den Lykke, enhver sand Digter gjør: Kraft, digterisk Kraft. Hvilke end hans Bogs og hans Bøgers øvrige Fortrin monne være: fremfor Alt virker den og de poetisk. Der er i Anledning af „Søstrene“ blevet anstillet fornyede Undersøgelser angaaende den historiske Romans Berettigelse eller endogsaa Mulighed. Vi ville ikke slutte os til disse ufrugtbare Forskninger. Naar en Digter kommer og skjænker os en Bog, som fryder os under Læsningen og efterlader et behageligt Minde hos os, efter at vi har læst den, saa ville vi være ham taknemlige derfor og overlade Andre det Besvær at finde eller ikke finde den Kategori, ind under hvilken Bogen kan ordnes. „Idet jeg gav Historien, hvad dens var,“ siger Ebers i sit Forord, „traadte Mennesket som historisk Person bag Mennesket som saadant, og af Repræsentanterne for en Epoke fremstod Bærerne af en for alle Tider gyldig menneskelig Ide.“ Vi bekjende os helt og holdent til denne Opfattelse og maale kun efter denne Maalestok Romanens Værd.

Et ædelt Søsterpar, Klea og Irene, Vandbærersker i Gudens Tempel, er paa Grund af den hævngjerrige Hofmand, Eunuken Eulæus' Forfølgelse af deres Forældre, hvem han ved falske Anklager har faaet sendt bort til Tvangsarbejde i de æthiopiske Guldminer allerede fra deres Barnalder kommet indenfor denne Helligdoms mørke Mure, der for stedse unddrager dem og med dem Skurkens Forbrydelse for ethvert menneskeligt Blik. Ved to unge Mænds Mellemkomst, en Romers og en Grækers, der fatte Kjærlighed til dem, reddes de imidlertid efter usigelige Vanskeligheder og mangfoldige Æventyr ud af deres Fængsel og gjengives til Livet og Verden som disse unge Mænds Hustruer. De to Pars Skjæbne fuldbyrdes ikke uden en kunstig Slyngning af de mest forskjelligartede Traade, og vi føres midt ind i den græsk-ægyptiske Verden, fra det græske Serapeum til Kongeborgen, fra Ptahs Tempel til Nilhavnen og Memfis' festlig smykkede Gader. Alt hvad en rig Udfoldning af Masserne og Sceneriets Pragt formaaer, det virker her sammen til at frembringe et stort, skjønt og mangefarvet Billede. Man maa blot ikke lade sig forlede til over disse bestikkende Egenskaber, der strax falde i Øjnene, at overse det, der skjuler sig bag dem og som er Digterens egenligste og fornemste Værk. Den blændende Pragt, han stiller frem for os i Udmalingen af Enkelthederne, hæmmer paa intet Sted Handlingens sikre og afmaalte Gang; og omendskjøndt Interessen for de i Romanen foregaaende Begivenheder er højst mangesidig, saa udvikle disse sig dog alle organisk ud fra et enkelt Punkt, beherskes af simple Motiver og fremmes ved naturlige Midler. Romanens hele Konstruktion er klar og harmonisk, de enkelte Figurer træde med individuel Klarhed og Bestemthed frem af den dem omgivende Mængde; Søstrene, der have givet Bogen sit Navn, den adelige Romer, den letfærdige Græker, den tyveaarige Kæmpe Euergetes, dette geniale Umenneske, der med lige beundringsværdig Routine skiftevis hengiver sig til Regjeringsforretninger, filosofiske Undersøgelser og Snigmord, Dronning Kleopatra, der lader sig forelæse af Platons Skrifter og Davids Psalmer, alt medens hun benytter alskens forføreriske Kunster for at smykke sig til Gjæstebudet, den modbydelige krybende giftige Eunuk Eulæus og endelig Eremiten Serapion — det er alle saadanne Digtningens Skikkelser, der præge sig fast i Ens Erindring, og af hvilke en — Euergetes — viser, hvor fuldstændig voxen Georg Ebers ogsaa er hin vanskelige Opgave: at skildre det Usympathetiske, det Umenneskelige saaledes, at det hverken overskrider Mulighedens Grændser eller støder an imod Kunstens Love. Maaske lidt for kras romanagtig er Skildringen af den skjæbnesvangre Nat ved Apisgravene, maaske lidt for koket den Scene, hvor Lysias sender den Elskede den første Brudegave.

Litteratur

Vi have til Anmeldelse modtaget det 1. Hefte af et tydsk Atlas, hvilket vi herved gjøre os en Fornøjelse af at henlede vore Læseres Opmærksomhed paa. Som bekjendt staa vore sydlige Naboer overordenlig højt paa Kartografiens Omraade, og den Mængde geografiske og historiske Atlasser, Kort til Skolebrug, „Repetitionskort“ o. s. v., som hvert Aar udsendes fra forskjellige Forlagsboghandlere og geografiske Anstalter rundt om i Tydskland og af hvilke adskillige foreligge i mange Oplag — vi have saaledes liggende for os et „Volks=Atlas“, 32 kjønt udførte Kort i Farvetryk, der i 10 Aar har oplevet 25 Oplag og sælges til den billige Pris af 1 Reichsmark — udmærker sig saa godt som alle ved at være fint og smukt udførte og koste forholdsvis Lidet. Det bedste existerende tydske Atlas er jo som bekjendt Stielers store, af hvilket der for ikke længe siden er udkommet en ny Udgave, men da Kortene i dette Atlas ere kobberstukne, følger heraf, at det er temmelig dyrt og at kun de mere Velhavende kunne tillade sig dets Anskaffelse. Dette Atlas har nu faaet en vistnok meget farlig Konkurrent i „Richard Andrees' allgemeiner Handatlas in 86 Karten“, af hvilket det første Hefte er udkommet (Bielefeld & Leipzig, Velhagen & Klasings Forlag); Udgivelsen sker i ti maanedlige Hefter til den forbausende billige Pris af 2 Reichsmark pr. Hefte, Noget, der kun kan forklares derved, at Kortene ere frembragte ad typografisk Vej og ikke kobberstukne. Det udkomne Hefte indeholder Befolknings= og Religionskort, et stort Kort over Nordpolarregionen, Sydpolarlandene, den polynesiske Øgruppe, Schlesien, Hannover med Slesvig og Holsten, Brandenburg og Posen samt et Kort over Afrika og Specialkort over Senegambien, Guldkysten og Kaplandet, alle fint og elegant udførte og trykte paa tykt Karton med en Tydelighed, som Intet lader tilbage at ønske. Hvad der end yderligere vil give dette Atlas et forøget Værd, er det Tillæg af forklarende Text, der medfølger hvert Hefte. Til hvert Kort i Atlasset svarer nemlig et Ark Forklaringer, der, naar Atlasset foreligger færdigt, vil danne en hel og forholdsvis temmelig udførlig Jordbeskrivelse, hvor Læseren vil finde alle mulige ønskelige Oplysninger vedrørende statistiske, geografiske, ethnografiske, geologiske og geografisk-historiske Forhold og som med Hensyn til Opdagelsesrejserne og de ved dem vundne Berigelser af den geografiske Videnskab holder sine Læsere saaledes à jour, at f. Ex. Nordenskiölds berømte Sejlads langs Asiens Nordkyst er medtaget. Hovedkommissionair for Danmark er Firmaet Lehmann & Stage.

Paa Lehmann og Stages Forlag er udkommet en dansk Udgave af Prof. ved Upsala Universitet Thore Fries' Biografi af Nordøstpassagens Opdager Nordenskiöld, hvortil der slutter sig en Levnedsbeskrivelse af „Vegas“ kjække Chef Palander. Den samme klare og koncise Fremstilling, som vore Læsere have havt Lejlighed til at gjøre Bekjendtskab med i den i vort foregaaende Nr. meddelte lille Skizze af Prof. Fries, vil man ogsaa finde i disse Biografier, der passende kunne anbefales som en god og sund Folkelæsning.

Hos P. T. Malling i Christiania er udkommet 1. Hefte af „Det attende Aarhundredes store Sømænd“ eller „Jordens Opdagelseshistorie, anden Afdeling“ af Jules Verne, oversat af V. Geelmuyden. Den bekjendte Forfatter har i denne Bog, ligesom i dens tidligere ogsaa i Oversættelse udkomne første Afdeling, forladt det Omraade, hvorpaa han med saa megen Dygtighed har vidst at gjøre sig til Herre, den naturvidenskabelige Romans, og giver her en paa Kilderne støttet populair Skildring af de vigtigste Opdagelsesrejser, der ere foretagne indenfor det i Titlen angivne Tidsrum. Hans Fremstilling er livlig og underholdende, og han forfalder aldrig til Vidtløftighed eller Bredde, men han har jo ogsaa den væsenlige Fordel, at Stoffet i og for sig er baade rigt og interessant og virker paa Læseren ved dets egen umiddelbare Tillokkelse. Bogen er smukt udstyret og ledsages af Originalens Illustrationer, af hvilke enkelte dog maaske ere lovlig „lavede“, saaledes f. Ex. de to S. 15 og 17; Bogen vil foreligge komplet i omtrent 8 Hefter.

Theatrene

Det kgl. Theater. Mozarts „Don Juan“ gik i Mandags Aftes over Scenen for fuldt Hus med Hr. Erh. Hansen i Titelrollen i Hr. Simonsens Fraværelse og med en Debutantinde Frøken Emanuela Schröder som Zerlina. Hr. Hansen, som for flere Aar siden forsøgte sig nogle Gange som Don Juan, syntes imod Forventning mere hjemme i Rollen nu end dengang. Han tog sig heldig ud, spillede godt, ikke mindst i Slutningsscenen, hvor Sammenspillet mellem ham og Leporello endog var udmærket, og behandlede sit Sangparti baade med Smag og Dygtighed. Den vistnok meget unge Debutantinde maatte som Zerlina udøve sin hele Tiltrækning ved sine vocale Gaver, idet hun hverken ved sin Person eller Spil kunde gjøre Don Juans pludselige Forelskelse forstaaelig for Tilskuerne. Men det maa siges, at hun skilte sig overraskende heldig ved sit Sangparti, som jo ogsaa er det eneste rigtig taknemlige223Dameparti i Operaen. En let og behagelig Syngemaade, idet Tonen ansættes uden Søgen og bæres uden Vibreren, og en velklingende Stemme, som uden nogen betydelig Styrke udmærker sig ved en naturlig Fejlfrihed, dertil en sjelden god Intonation og et Foredrag, der vidnede om god musikalsk Dannelse, disse vare de mange gode Egenskaber, som man ikke kunde undgaa at glæde sig over. Noget dramatisk Anlæg i Spillet eller Sangen lykkedes det os ikke at bemærke.

Brogede Blade

Opgave i «the boss puzzle».

Nr. 2.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	
12	13	15	14

Brikkerne skulle bringes i Orden ved 21 Forskydninger.

Opløsning paa Opgave Nr. 1.

Ordningen kan ske ved 18 Forskydninger, saaledes:

11, 10, 14, 6, 7, 8, 12, 15, 10, 11, 15, 12, 8, 7, 6, 10, 11, 15

eller 11, 15, 14, 6, 7, 8, 12, 11, 15, 14, 11, 12, 8, 7, 6, 10, 14, 15.

Opgaven er løst paa begge Maader af Margaretha, paa første Maade af K. Larsen og ÆEJ og paa sidste af H. + S. i Lemvig — samt endelig af 15 andre ærede Læsere, der imidlertid Alle bruge fra 20 til 28 Forskydninger.

Indhold. De to første Sange af Byrons «Childe-Harold», af A. Mezières. — Michelangelos Digte og hans Kjærlighed, efter Anton Springer, sluttet. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Fra den sammenlignende Litteraturforskning, af cand. mag. Kr. Nyrop. II. Et Æventyrs Vandringer. — Georg Ebers' nyeste Roman, anmeldt. — Litteratur. — Theatrene. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitliniens Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig fastsat saaledes:

Søndag 30. Samfundets Støtter.
Mandag 31. Den pantsatte Bondedreng. Recensenten og Dyret (**200. Gang**).

Hermed ophører Saisonen 1879—80.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 30. Maj Kl. 7:

(**Næstsidste Forestilling.**)

Min Svigermoder.

Lystspil i 2 Akter, frit efter **Julius Rosens** »Citronen« af **Fritz Holst.**

Flagermusen.

Operette i 3 Akter af **Johan Straus.** Texten efter **Meilhac** og **Halevy** ved **Richard Schrøder.**

Forbi omtr. Kl. 10½.

Hver Spilleaften Omnibus fra og til Frederiksberg. (Holdepladsen er nu paa Nørregade tæt ved Folketheatret.)

Puzzle-Spillet

i Blikæske med Titelvignet: „Principalens Fortvivlelse", Pris 50 Øre, er udkommet hos

C. W. Stincks Boghandel,
Amagertorv 33 (Løve Apothekets Gaard).

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Kort over
Kjøbenhavn
med nærmeste Omegn.

Bearbejdet af
V. F. A. Berggreen.

I 4 Blade 10 Kr., opklæbet paa Lærred og med Stokke 18 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle
af
Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Subskriptionsindbydelse
paa
Oberst Mansas

Specialkort over Danmark.

i 17 Blade.

Over 40 Aar ere forløbne, siden den første Indbydelse udgik til Subskription paa Mansas Kort over Danmark. Naar de i dette lange Tidsrum, i hvilket Samfærdslen har taget saa overordentligt Opsving, tilfulde have staaet Prøve som et fortrinligt og, i Sammenligning med hvad der i Udlandet er præsteret i lignende Retning, aldeles enestaaende Hjælpemiddel for Forretningsrejsende og Tourister saavel som i Felten, skyldes dette foruden deres lette Overskuelighed især den Nøjagtighed, hvormed de som intet andet Kortarbejde stadig ere gjennemsete og forøgede med samtlige indtil den allerseneste Tid tilkomne nye Anlæg, Bygninger, Udtørringer etc.

Uden at Overblikket hindres, finder man paa disse Kort den paalideligste og mest fuldstændige Angivelse af alle Amter, gejstlige Herreds-Inddelinger, Hovedsogne med Annexer, verdslige Jurisdictions-Inddelinger, enkelte Gaarde, Huse, Møller, Skove, højere Bakkestrøg, vigtige Moser, Heder, Ruiner, Jernbaner, Hovedlandeveje, mindre Landeveje, vigtigste Biveje samt By-, Kirke-, og Skovveje.

Med en sjælden Finhed og Smag i Udstyrelsen ere Kortene optagne i en efter det praktiske Behov særlig afpasset Maalestok af $^1/_{160000}$ af den virkelige Størrelse (Bornholm i den dobbelte Maalestok).

Specialkortene over Danmark bestaa tilsammen af 17 Blade, saaledes fordelte: Sjælland 4; Bornholm; Lolland og Falster; Fyen 2 samt Nørrejylland 9.

For at lette Anskaffelsen af dette Atlas indbydes herved til Subskription, saaledes at et Blad gjennemset og forøget til den nyeste Tid leveres regelmæssig hver Maaned til **Subskriptionspris 2 Kroner.** Enkelte Blade koste 2 Kr. 50 Øre.

Subskribentsamlere tilstaaes paa 10 betalte Exemplarer det 11. frit.

Subskription modtages i alle Boglader samt hos Undertegnede Hovedkommissionair.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa mit Forlag er udkommen:

Lærebog i Bibelhistorien for Elementarskolen ved **Chr. Møller,** Præst ved St. Paulskirken. Med farvetrykte Kort. Pris indb. 1 Kr. 35 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Af »Udvalget for Folkeoplysnings Fremme« er hos Undertegnede udgivet:

Vore Sangfugle.

med 29 Figurer.
Ved
Severin Petersen.

Pris 1 Kr. 75 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 30. Maj.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver ¼ og ¾ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg–Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. **Nr. 414.** Den 6. Juni 1880.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Victor Hugo: Religion og Religioner.

Af J. Paludan.

I.

Den Tid er forbi, da et nyt Digterværk af Victor Hugo tiltrak sig hele Europas Opmærksomhed som en opsigtsvækkende, ofte reformerende Begivenhed paa Aandens Omraade. «Les Orientales» og «Les feuilles d'automne» banede Vejen for en original, frisk og farverig Lyrik, hvis Mage Frankrig aldrig havde kjendt, i alt Fald ikke siden Middelalderen. Omkring Hernani stod der et Slag paa Scenen, hvor en triumferende Falanx af unge, langlokkede Romantikere i røde Veste og bredskyggede Hatte for stedse gjorde det af med de klassiske Parykker og fordrev saavel de korrekte Knæbenklæder og Silkestrømper som den stive Alexandriner og de tre Enheder. Med «Notre-Dame de Paris» endelig holdt den historiske og nationale Roman sit Indtog, støttet af en stilistisk Pragt og en Beskrivelsens Rigdom, som end ikke Walter Scott havde havt til sin Raadighed.

Det er mere end et halvt Aarhundrede siden, og endnu er den otteoghalvfjerdsindstyveaarige Digter ikke udtømt, endnu producerer han næsten ligesaa livligt. Hvert Aar bringer et nyt Arbejde, og Omslaget om det nye Arbejde lover atter det næste, som om han var ligesaa sikker paa Udødelighed i den legemlige som i Aandens Verden. Allerede en saadan Aandskraft maa interessere og imponere, selv om ikke Romantikens Høvdings gamle Ry endnu kastede en Straale over hans senere Værker, selv om man ikke i dem bestandig fandt en Afglands af hans tidligere Storhed, hvor langt de end staa tilbage for hans Mesterværker.

Thi V. Hugo er langt fra at være, hvad han har været. I Forhold til den Jubel, der modtog hans første lyriske Samlinger, vandt «L'année terrible» kun en succès d'estime, da den appellerede til de store og sørgelige Minder fra 1870, medens den anden Del af «La légende des siècles» eller «La pitié suprême» kom og forsvandt i en Gravstilhed. De trættende Beskrivelser og langtrukne Deklamationer i «Quatre-vingt-treize» bleve modtagne med Skuldertræk af et Publikum, der var vant til mere pirrende Kost, medens i sin Tid Notre-Dame var fløjet hele Verden rundt, ligesom nutildags Zolas Romaner. Det er ikke blot Alderen, der her med Nødvendighed gjør sin Ret gjældende: Digteren er tillige i høj Grad greben af den nutildags almindelige Sygdom, at ville være noget Andet end det, han er. Han vil være Politiker og har i de Digtninger, han retter imod Kejserdømmet, kun altfor ofte gjort sig skyldig i den Fejl, som han selv i sit Arbejde advarer imod:

«De composer avec des insultes un chant.»

Han vil være Folkenes Leder, Filosof og Seer, og at han vil være det, fremgaaer kun altfor tydeligt af hans senere Værkers apokalyptiske Dunkelhed baade i Stil og Tanke, der noksom røber, at det Maal, mod hvilket han vil lede Andre, staaer alt andet end klart for ham selv. Vistnok hører han ingenlunde til de Digtere, der have overlevet sig selv, og hvis Alderdomsfrembringelser kun egne sig til at fordunkle deres Ungdoms Hæder. Han vedbliver ikke at slaa paa den romantiske Harpe, hvis Strenge for halv-

tredsindstyve Aar siden vare af Guld, men nu kun vilde give en svag Gjenlyd. Med en mærkelig aandelig Spænstighed er han fulgt med Tiden, medens dog Romantikens aandelige Adel har bevaret ham for at synke ned i den plebejiske Sump, hvori den nyeste franske Litteratur under republikansk Ægide mere og mere synes at forvilde sig. Det er altid ædle og store Ideer, der inspirere ham; men han savner Blik for den Grændse, hvor Tanken hører op, og hvor hule Floskler som Lygtemænd lede ud i et Uføre, der hverken har Vej eller Sti. De store Ord, den rhetoriske Pragt har altid været det Skjær, hvorpaa Victor Hugo er strandet, og allehaande Ord- og Stilkunster, Antitheser, søgte Billeder og Udmalinger træde ofte i Tankens Sted. Med Alderen ere Ensidighederne blevne til en utaalelig Manierthed, jo mere Digteren har tabt sig i Selvforgudelse og Tro paa sin profetiske Mission, og jo mere han er bleven Gjenstand for Afgudsdyrkelse i en lille Kreds af blinde Tilbedere.

Dog maa det indrømmes, at Victor Hugos sidste Digterværk, hvormed vi her skulle beskjæftige os, er skrevet i et mere menneskeligt Sprog, end det, han i de senere Aar har vænnet os til, hvor langt det end staaer tilbage for hans Ungdomsarbejder i Kraft og Skjønhed. «Religions et religion», et Stykke Religionsfilosofi paa Vers i stærk fritænkersk og kirkefjendtlig Aand, har desuden øjeblikkelig Interesse som et Indlæg i den „Kulturkamp", den franske Republik har begyndt mod Rom netop i samme Øjeblik, da det tydske Kejserdømme synes at være blevet træt af sin og at have indset, at intet er vanskeligere at tvinge gjennem Love og Forfølgelser end et Folks religieuse Overbevisning, og at desuden de højeste Sandheder let gaa i Løbet og den sædelige Bevidsthed rokkes tillige med den vildfarende Form. Det var imidlertid ikke at vente, at Frankrig, Doktrinernes og Abstraktionernes Land, skulde ville lære noget af de Erfaringer, Tydskland har gjort, end mindre, at Victor Hugo noget Øjeblik skulde blive vaklende i Troen paa sin egen og sine Utopiers Ufejlbarhed. Snarere maatte man undres over, om han ventede at gjøre nogen Virkning med den rigtignok meget uklare Spiritualisme, han fylder, med fine Advarsler mod den kyniske Spot og den raa Atheisme, og med sin Forkyndelse af en mild Kjærlighedens, Broderlighedens og Selvopofrelsens Religion. Kirkens ivrige Modstandere i Frankrig ere langt ude over det Standpunkt; for dem er Zolas Materialisme og det 18. Aarhundredes gjenopstandne Eudaimonisme den højeste Visdom, ligesom de forlængst have kastet Thiers' ideale „fredelige og ordnede" Republik overbord, ja endog spore Forræderi bag Gambettas rigtignok yderst tvetydige, occasionalistiske Politik, og aabent hylde Kommunen, Clémenceau og Trinquet. Alt dette er kommet, som det med mathematisk Nøjagtighed lod sig forudsige alt for en Aarrække siden; men Victor Hugo sejler med usvækket Tillid ned ad „Frihedens og Fremskridtets" brede Strøm og venter sig nu Menneskehedens Regeneration af Kirkens og Religionens Tilintetgjørelse. For et Par Aar siden syntes han endnu i «Le Pape» at mene, at Kristendommen kunde reddes, naar Hierarchiet vendte tilbage til den apostoliske Simpelhed; nu bryder han ganske Staven over den og skjærer alle Dogmer over een Kam: Negerens Fetischdyrkelse, den græske og nordiske Mythologi, Muhamedanisme, Jødedom og Kristendom. Men hvor bornert og uhistorisk end denne Anskuelse er, hvor ensidig end Religionernes Brøst fremhæves, følger man dog hans Udvikling med Interesse, ikke blot fordi Digterens storartede Fantasi og glimrende Rhetorik jævnlig opliver det temmelig abstrakte Raisonnement med slaaende, poetiske Billeder og Ideer, men ogsaa fordi man føler et Hjerte slaa bag hans Ord, fordi han behandler alvorlige Ting med Alvor og foragter den grinende Spot, som Religionens Fjender i vore Dage kun altfor ofte have taget i Arv fra det 18. Aarhundrede. Victor Hugo er ingen principfast og karakterstærk eller dyb Tænker; han har altid drejet sig for Tidens Vindpust, og hvad han blindt forsvarer idag, kan han fanatisk angribe imorgen; men hvad han siger, derpaa troer han i Øjeblikket fuldt og fast; han udpynter det ikke blot med sin Fantasis straalende Farver og rige Billeder, men han vil give sit Liv paa, at det er Sandheden, den hele Sandhed og intet uden Sandheden. Læseren bliver ikke klar over, hvad det egentlig er for en Slags spiritualistisk Tro, Victor Hugo har lavet sig selv, og der er al Anledning til at mene, at heller ikke Digteren veed, om hans Gud egenlig er et personligt Væsen, der styrer og leder Tilværelsen, eller kun det pantheistiske „All' und Eine", fra hvem Alt udstrømmer og til hvem Alt uden Bevidsthed vender tilbage. Kun saa meget er han overbevist om, at den Tro, der er nok for ham, maa være det for Alle, og at Menneskehedens Fremskridt beroer paa, at den troer som han. Han vender sig ikke mindre heftigt mod Skeptikeren, der fornægter alt Højere, end mod den Kristne, der danner sin Gud i menneskelig Skikkelse og giver ham en Historie.

Nu vilde det vist være saare intolerant at fordømme Nogen, fordi han efter alvorlig Søgen ikke kan finde sig tilfredsstillet ved den bestaaende Religion, men søger at danne sig en Forestilling om de guddommelige Ting, der svarer til hans Individualitet og hvori han kan hvile. Men underligt er det, hvor ofte de Tænkere, der ere komne saa vidt, strax blive besatte af Proselytmageriets og Forkjætrelsens Aand. Man skulde dog tro, at de undervejs havde gjort den Erfaring, hvor problematisk og afhængigt af tilfældige, personlige Forhold det Resultat er, hvortil de for deres Vedkommende ere komne, og at det, som har Gyldighed for dem, derfor ikke har det for Andre. Ikke to Mennesker, der saaledes have dannet sig en Privat-Religion, have den samme, men Enhver vil paatvinge den Anden sin, og Alle vende de sig mod dem, som ere blevne ved det Nedarvede, og ville paa ingen Maade tillade dem at finde Fred deri. Hvad de især bebrejde den positive Religion er, at den drager Guddommen ned til Mennesket, tillægger ham menneskelige Følelser og Lidenskaber og derved nedværdiger ham. Sagen er, at de paa deres Visdoms Toppunkt aldeles glemme de faktiske Forhold og tiltro Andre den samme Evne til at hvile i det rent abstrakte Begreb eller holde sig svævende over Tvivlens Afgrund, som de maaske selv besidde. De glemme Almuen, Kvinden, Barnet, de nioghalvfemsindstyve Hundrededele af det menneskelige Samfund, hvis aandelige Liv mere føres i Følelsens og Fantasiens end i Tankens Sfære. Alle disse have en Trang til at forestille sig deres Gud; de kunne ikke faa ham paa nært Hold eller træde i personligt Forhold til ham i Begrebets Almindelighed og komme derved nødvendig ind paa det Billedlige. Ganske vist kan herved fremkomme meget uværdige Billeder, blasfemiske Dogmer, og det kan ikke nægtes, at ogsaa Kristen-

dommen har havt saadanne og ligesom Alt her i Verden maattet gjennemgaa en Renselsesproces; men det er ingen Grund til at forkaste alle Dogmer eller endog alle billedlige Forestillinger om Guddommen. Aldeles bortset fra Aabenbaringen og Dogmeinspirationen, som det ikke her er Opgaven at forsvare, burde dog den, der kalder sig Tænker, selv fra sit eget Standpunkt kunne indse, at ved at udrydde Anthropomorfismerne udrydder man let ogsaa al Gudsbevidsthed hos en stor Mængde Mennesker og netop hos dem, hvis sædelige Liv mest trænger til Støtte i det Religieuse, fordi Lidenskaben og Fantasien har Overvægt over Forstanden og den strenge Pligtfølelse. Og hvor uskyldige ere ikke disse Anthropomorfismer, selv om man gaaer ned til den barnligste, der forestiller sig Guddommens Ærværdighed og Faderlighed under Billedet af en gammel Mand med langt Skjæg? At Gud vredes paa Synderne er jo kun det naturlige Udtryk for den evige Strid og Modsætning mellem hans Væsen og det Onde. Forestillingen om det faderlige Forsyn, der styrer Alt til det Gode, selv i det Enkelte og Smaa, er for Størstedelen af Menneskene en Trøst og Støtte hele Livet igjennem, og hvad har Tvivleren at byde i Stedet? Victor Hugo selv er nødt til om Guddommen at bruge Billeder, hvis løse, taagede Karakter kun har den Fordel at holde Begrebet renere, fordi der aldeles ingen Forestilling lader sig knytte til dem, og de strømme ud i det, vi andre kalde Nonsens. Det er jo en Smagssag, om Udtryk som „Nattens Brønd", „Afgrunden", „det Absolute", „det Svælg, hvori Tiderne tabe sig", „det store, vilde, ubegrændsede Hele, hvor Stormvindens Vinger i Mørket møde Ørnens Vinger", — om de ere „værdigere" eller sandere end Forestillingen om Gud Fader; kun saa meget er vist, at de ere aldeles golde og ufrugtbare. I slige Abstraktioner kan man søge en Slags Forklaringsgrund, hvor Videnskaben slipper, men med en Styrelse, et Forsyn, have de Intet at gjøre. Mennesket træder ikke i noget Forhold til dem, finder ikke hos dem en Trøst i Ulykken eller et moralsk Holdepunkt; den, der vil nøjes med dem, maa kunne staa „auf sich selber ganz allein." At berøve Almuesmanden og den Enfoldige Dogmet og give ham disse spiritualistiske Taagebilleder i Stedet vilde være det Samme som at tage al fast Grund bort under hans Fødder og kaste ham i Armene paa den rene Materialisme, hvis eneste Maal er at gjøre det mest Mulige ud af Livet i denne Verden, idet man vel maa erindre, at det uudviklede Menneskes Lykkemoral nødvendig bliver den rent egoistiske, der ikke ser synderlig ud over hans egen snevre Synskreds og det nærværende Øjeblik. End ikke den rettænkende Materialist skulde man synes kunde være tilfreds med dette Resultat eller ville paatage sig dette Ansvar, hvor langt mindre da den, der kun er Tvivler og hælder til Spiritualismen?

Vistnok er det klart, at Victor Hugo, hvor han angriber Religionerne overhovedet, baade her og i «Le Pape», navnlig retter Slaget imod den, der er ham nærmest: Katholicismen. Her er vel ogsaa den urene Blanding af det Guddommelige og det Menneskelige navnlig i den folkelige Forestilling saa stærkt gjennemført, at den nærmer sig Polytheismen, og dette er atter en Grund til, at selv Anderledestænkende kunne følge Digteren med en vis Sympathi; men alligevel er det sikkert nok, at han over Alt i det blinde, voldsomme Angreb rykker Hveden op tillige med Klinten og blander paradoxale Overdrivelser og sofistiske Forvridninger med uimodsigelige Sandheder.

(Sluttes.)

Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter.

Meddelelser af hendes Brevskuffe.

Fortsat.

Ved den omtalte Lejlighed var det Sommer, og det Nye og Interessen for den dannede og aandfulde Kunstnerinde, som fængslede Kjøbenhavnernes Opmærksomhed, foranledigede, at Theaterdirektørens ansete Hustru maatte gjøre en Undtagelse fra Reglen. Ved en af Forestillingerne, d. 8. August 1816, fik Baggesen Øje paa hende i Skuespilhuset og skaffede sig Lejlighed til at hilse paa hende, ikke undladende at udfolde hele sit fine, udsøgte Galanteri. En saa overraskende Begivenhed, der ikke vilde undlade at vække Opmærksomhed, maatte Kamma føre til Papiret, og hvem var nærmere til at modtage dette Brev end den antibaggesenske Nautiker, som først burde høre om den af hende selv. Hun aflægger Beretningen derom i et Brev, skrevet Dagen efter og saalydende:

„Kjæreste Adolf!

Jeg maatte ansee mig selv for en Forræder imod Peter Wegner, dersom jeg vilde fortie ham, hvad der hændte mig i Aftes, endskjøndt jeg vel veed, at det, jeg har at berette, umulig kan andet end mishage ham. Dog haaber jeg, at han vil paaskjønne min oprigtige Tilstaaelse af det Forefaldne og drukne al sin Harme i et viist: Lad gaae! som det, der i Aftes ved samme Lejlighed atter udgik fra den lille Marats*) vise Læber. I Tillid til dette vover jeg derfor med zittrende Haand — som imidlertid ingenlunde har sin Grund i en ond Samvittighed, men blot i overdreven Mathed og Ildebefindende — og uden i Forvejen efter Rahbeks Raad at have ladet mig ryge, at melde Dem og Peter Wegner, at jeg i Gaar Aftes i det tydske Skuespil vel undgik — dog blot ved et Lykketræf — at komme til at sidde tæt ved Jens Immanuel Baggesen, men derimod langt fra ikke undgik bag efter at komme i megen Commers med ham. Jeg forbeholder mig mundlig at give Dem en omstændelig Beskrivelse af denne Commers og indskrænker mig nu blot til at forsikkre Dem, at den fra Baggesens Side ikke kunde være beskednere og anstændigere, hvorfor den heller ikke i mindste Maade var mig besværlig, ligesom ogsaa Commersen fra min Side ikke uden Mjøs kunde være undgaaet eller været anderledes. Og endskjøndt jeg ikke tør fortie, at Enden paa Commersen — da vi ɔ: Mad. Renner, Holbein og jeg, kjørte bort — truede med at blive meget rørende — derved nemlig, at

*) En da bekjendt Overretsprokurator, Bjerring, der paa Grund af sin radikale Tale gik under hint berygtede Revolutionsnavn.

det lod, som Baggesen vilde ind i Vognen til os og sidde eller egentlig ligge paa vort Skjød — saa kom det dog ikke til nogen Yderlighed, over hvilken man med Billighed kunde anklage ham.

Løverdag Morgen.

„Under idelig Afbrydelse af Norske, Danske og Tydske fik jeg dog min pligtmæssige Beretning til P. W. sammensmurt i Aftes, og skulde mere Oplysning i denne Sag behøves, saa er De vel saa god engang i en Skylregn selv at hente den. Jeg har meget at sige Dem, men ingen Tid eller Ro dertil — — —

„Hils alle Deres og frygt ikke, at jeg som Heiberg skal blive en Baggesenianer."

Til dette svarede Boye paa oprigtig Sømandsvis den 12. August:

„Deres Brev var een heel Dag her i Huset, uden at min Længsel efter at see og læse det kunde tilfredsstilles, fordi min Fader, som havde modtaget det i min Fraværelse, havde giemt det saa godt, at han umueligt kunde finde det strax.

„Dersom endogsaa Tingen selv, hvorom den første Part af Brevet underretter Peter Wegner, maatte være ham mindre behagelig, saa er det dog umueligt, at Maaden, hvorpaa han er bleven underrettet derom, ikke skulde røre baade ham og mig usigeligt. Den Godhed og Yndest, som denne Maade er os et nyt Beviis paa, maa naturligviis være os uendeligt dyrebarere og mere smigrende, end den sukkersødeste og silkeblødeste elegiske Epistel fra Jens Jaksesen, kaldet Immanuel, nogensinde vilde være. At derimod Sagen selv ikke just kan være Peter Wegner, som saadan, aldeles kjær, er naturligt; ligesom den ogsaa maa være os begge mindre behagelig, fordi sligt maa forekomme os som et af de mange Exempler paa hvor let og hvor ofte en Uværdig kan tilhykle sig noget, der seer ud som Godes Bifald. Jeg siger tilhykle, for dermed at tilkjendegive, at den Beskedenhed og Anstændighed, hvormed bemeldte Jens deeltog i Commedie-Commercen, i mine Øine er intet andet, end et slemt Hyklerie, hvorunder Ubeskedenhed og Uanstændighed laae skjult: Thi er det ikke allerede ubeskedent og uanstændigt, at den, der offentligt har vovet at behandle Rahbek saaledes som Rahbek selv ikke vilde behandle den usleste Skribler, at den, der privat og offentlig har giort alt for at ruinere Rahbeks hele timelige Agtelse, som Skribent og Embedsmand, at den hvis mageløse Beskyldninger mod Rahbek endnu næppe ere to Aar gamle, at han tør trænge sig frem i Nærheden af Rahbeks ædle og værdige Hustru? Er det ikke endnu mere uanstændigt og ubeskedent, at en saadan Mand tør tiltale den Fornærmedes Hustru? Og naar han endog giør dette med den yderste Venlighed og Resignation, kan da sligt være andet end Hykleri, saa længe hine Beskyldninger endnu staae utilbagekaldte eller blot fortrudte? Angrede hans Opførsel ham i mindste Maade, skulde han skjule sig for Deres og Rahbeks Øine. At nu De, naar han indtrænger sig paa Dem med paataget Beskedenhed og Anstændighed, er nødt til at tale med ham og ikke kan strax ganske afvise ham, er naturligt. Men Peter Wegner, stolende paa Deres Godhed og Overbærenhed, vover dog det Ønske, at selv hiin Anstændighed og Beskedenhed maatte have faldet Dem en lille Smule „besværlig", og at De en lille Smule havde ladet Baggesen føle det, saafremt ellers Leilighed dertil gaves. Jeg er meget længselsfuld efter at høre den lovede mundlige Fortælling om hele Commercen og ved den første Skylregn skal jeg ikke udeblive, saameget mere som De selv vennehuld har indbudt mig: Det kommer an paa Deres Godhed, om jeg maa tage Peter Wegner med, eller om han skal blive hjemme.

„De maa ikke troe, at Ovenstaaende om Immanuel er skrevet af et uforsonligt Had til ham, skjøndt der gives Udgivere, som give mig ud for at være skrækkelig consequent i dette Had. Jeg hader intet Menneske og Baggesen saalidt som nogen anden, men jeg haber det Menneskets Uværdige, og jeg haber ikke mindst, at han nu synes mig at ville forstyrre den gode Forstaaelse mellem Beslægtede og Venner, der fortjene hinandens Kjærlighed og Agtelse. Sikkert vil dette Forsæt, om han har det, ikke lykkes ham. Men jeg har allerede for længe prøvet Deres Godhed og Overbærenhed. Jeg beder endnu engang om Tilgivelse for Peter Wegner og for mig selv, dersom vi i Udbrudbet og saa at sige i Strømmen af vor Indignation over Jaksesen maatte have sat noget af den høje Agtelse tilside, der forener sig med vor inderlige Hengivenhed til Dem og som skyldes i høi Grad Deres Godhed og Deres sjeldne Egenskaber. — — — Endnu engang bliv ikke vred paa mig! og vær forvisset, at selv om De blev en Baggesenianerinde (som dog næppe skeer, allermindst i den Forstand som Heiberg og mine norske Fættere ere Baggesenianere), ja selv om jeg engang skulde opleve at see det gamle Skarn siddende, som jeg sidst viste Dem, midt i Deres Stue paa en Forundringsstol (thi baade maatte han billigen forundre sig over at være i den Stue, og alle andre maatte ligeledes forundre sig over ham), saa skulde Peter W. og jeg dog forblive Deres troe, hengivne og evigt forbundne Clienter, Tienere og Venner

P. Wegner. Adolf."

Den anførte Henthydning til „Udgivere" som tillægge Boye et uforsonligt Had til Baggesen, sigter til „Athenes" Udgiver Molbech, der engang noget i Forvejen ved et Besøg paa Bakkehuset havde ytret sig derom for Kamma. Hun havde meldt det til Boye i et Brev af 16. Marts 1816, hvori hun bl. A. skriver med sit elskværdige Lune: „I Henseende til det Grandiose er De en Engel*). At jeg forresten anseer Dem som en Forræder hvad det Ingemannske (der som Ingenting er quite the contrary af det Grandiose) og mere desslige angaaer, tvivler De vel ikke om**). Det er vist ogsaa ifølge forræderiske Egenskaber hos Dem, at Udgiveren i Søndags udbrød veemodig — men dog ulveagtig — saaledes: „aah! jeg har saamænd ikke seet Boye i forfærdelig lang Tid," og derpaa i en jublende Ulvetone saaledes: „jeg kan saa godt lide, at han er saa standhaftig i sit Had til Baggesen; jeg troer saamænd, at om han blev 100 Aar gammel, vilde han dog blive ved at hade ham, og det kan jeg (ifølge min ulveagtige Natur) saa overmaade godt lide." Er dette ikke værdige Ord af Ungdomsvandringernes blide Forfatter?"

Boye kunde med god Grund fralægge sig Beskyldningen for Nag mod den store danske Digter, mod hvem han, tilskyndet af sin inderste Følelse, med al sin Energi optraadte i hans Egenskab af ublu og uretfærdig Kritiker, og skjøndt han aldrig fornægtede sit Syn paa Baggesens Fejde mod Rahbek og Oehlenschlæger og navnlig aldrig kunde faa Øjet op for, at den blev ført pro aris & focis Musarum, var han dog ligesaa fjernt som hans Veninde fra at være Barbar, eller ikke at erkjende sin Modstanders sjeldne Digterværd. Men i en hidsig Strid, hvor Vittighedens kaadeste Satyrer gaves det hensynsløseste Frispil, var der ingen Plads til Indrømmelser og Maadeholdet sattes for stærkt paa Prøve; skal man forsvare, maa man angribe, det gjælder ikke mindre, hvor Blækket, end hvor Blodet flyder. Boye var ikke lidenskabsløs i Kampen og gav sig baade offenlig og privat Luft i Udtryk, han ellers vilde have modereret, men hvilken uudtømmelig Strøm af Haan udsatte han sig ikke for i Forsvaret for den Digter, der havde vakt hans Ungdoms Begejstring.

Paa Boyes Brev af 12. August 1816 fulgte Fru Rahbeks Svar d. 14., hvori hun i løse Træk, men træffende henkaster en Bedømmelse af Baggesens Væsen, som hans Modstandere uden Tvivl fandt for overbærende, men som sikkert endnu mindre vilde have behaget hans Venner og Beundrere. Hun gjentager ikke længer, hvad hun skrev: „jeg foragter ham", men hendes Opfattelse af hans Per-

*) Sigter til Boyes Bistand med at skaffe Fru Fried. Bruns (den Grandioses) tydske Manuskripter afskrevne.

**) Boye recenserede undertiden Ingemannske Frembringelser i Tidsskrifterne, navnlig i „Athene".

senlighed levner rigtignok ingen Rum til Agtelse for ham som Mand. Hun skriver:

„Naar hvert Deres og Peter Wegners Ord i Henseende til mig kun udtrykker idel Venskab og Godhed, saa var det vel meget menneskeligt, om jeg lettelig kunde tilgive Dem og ham al deres Ondskab imod et stakkels syndigt Menneske, der alle sukkersøde og silkebløde Elegier :c. :c. uagtet dog ikke er meer end — hvad vistnok ikke burde være at ansee som saameget libet — min Næste. Men da jeg altid har været af den Mening, at man kan gjøre et Skarn Uret, saa er det ogsaa her min Mening, at De virkelig gjør Den, de kalder det gamle Skarn, Uret, naar De tiltroer ham nogensomhelst Plan i hans onde eller gode Gjerninger. Nej! da maatte han først gaae i Skole i —stræbet*), hos den fortræffelige Familie. Planløst har vistnok hans hele Liv været, og tilfældige Omstændigheder have vist stedse bestemt hans gode saavelsom onde Handlinger og ville nok gjøre det fremdeles. Han veed ikke i Dag, hvad han kan ville gjøre imod den eller den i Morgen, og han kan følgelig meget let i Morgen fortryde, hvad han har gjort eller sagt i Dag. Naar jeg veed alt dette, som jeg veed det, og naar jeg desuden veed, at han kan lyve som en Hest kan rende, saa vil De vel troe om mig, at han hverken ved Smiger eller Venlighed eller anstændig og beskeden Opførsel imod mig vil bringe det dertil, at han vinder Tiltroe hos mig. Men derfor frygter jeg dog heller ikke — ifald dette er hans Mening — hans Bestræbelser i denne Henseende; og om jeg endog tiltroede ham det onde Væsen, De seer hos ham, saa vilde jeg vel bede Gud bevare mig for Fristelse, men derfor ikke saa lige tro altid at burde gaa af Vejen for den; thi det er godt og gavnligt at forsøges i Alting. Heller ikke vil jeg nogensinde kunne hade ham, end ikke om jeg virkelig troede, at han har villet afstedkomme alt det Onde, De tillægger ham; thi var dette virkelig saa, hvor ulykkelig var han ikke da, og burde man da ikke snarere føle Medynk med ham, end hade ham? Men naar dog saa ofte de allerbedste Mennesker maa sige med Paulus: det Gode, jeg vil, det gjør jeg ikke, og det Onde, jeg ikke vil, det gjør jeg, hvorfor skulde jeg da ikke ogsaa om dette stakkels Menneske turde haabe, at han gjør mindre Godt og mere Ondt, end han vilde? Og nu hvad Hykleriet angaaer, da kan jeg forsikkre Dem, at han endnu ikke har hyklet for mig, og just derfor var det, at jeg kunde tale med ham, som jeg vilde talet med enhver anden blandt Forsamlingen. Saasnart der kommer noget, jeg kan anse for virkeligt Hykleri, saa skal jeg vist ikke mangle at afvise det; den beskedne Venlighed derimod, som han viser imod mig, behøver jeg ikke at mistro, da jeg baade tør mene at fortjene den, og han ogsaa godt indseer, den ikke kan bringe ham nogenslags Fordeel. Thi han veed, at jeg paa alle de Hilsener, han nu i lang Tid har sendt mig gjennem mange forskjellige Personer (i Gaar fik jeg mange Tusinde og Rahbek ogsaa en Slump), ikke har sendt en eneste igjen.

Men nu troer De dog vist, at jeg er en Baggesenianerinde, og mener, som den nygræske Professor [Brøndsted] mente forleden Aften, at jeg ligesaa libet som alle andre Fruentimmer kan imodstaae hans Smigrerier; og ikke kan jeg da fortænke Dem i, ifald De virkelig venter engang at finde ham paa Forundringsstolen.

Torsdag Morgen.

„De maa ikke tro, at jeg er færdig med, hvad jeg har at sige Bakkelsebestet vedkommende, fordi jeg i Aftes maatte holde op og nu ikke har Tid at fortsætte Brevstoffet; (da jeg venter Foersom, Feldborg og en Englænder, men Gudskelov ingen Udgiver). Fortsættelsen skal nok følge, saasnart Lejlighed gives, og jeg haaber ogsaa, at De og Peter Wegner venskabelig ville tilgive mig ethvert dem ubehageligt Ord i denne Sag. Endnu maa jeg sige Dem, at den spanske Digter [J. L. Heiberg] i Mandags, i den tydske Comedie, viste sig som en ægte Baggesenianer og frygtede ordentlig for, at min Broder skulde være tilstede og see det. Deres :c."

Om Kamma i den lovede Fortsættelse af Brevstoffet mulig har udtalt sig om Baggesens Adfærd mod Rahbek og om hendes Stilling i saa Henseende, maa staa hen, da det ikke ses, at hun er kommen tilbage til denne Materie, der eftertrykkelig var fremhævet i Boyes Skrivelse; maaske er hendes Brev gaaet tabt, maaske er Sagen udgaaet til mundlig Drøftelse, naar Boye i en Skylregn, naar ingen „Ørenes Formørkelse", som det hed i Bakkehussproget, i Skikkelse af Fjernerestaaendes Besøg, kunde hindre slige delikate Anliggenders Forhandling. Der kommer til at hvile et Slør over, hvorledes Kamma klarede denne Side af Sagen og i sin forandrede Stemning mod Baggesen affandt sig med Gjengangerens og Pindsvinets Forfatter. Men derimod er det vidst, at Baggesen fra denne Tid undgik at sætte „Charis Margaritas" Hjerte paa Prøve. Han havde i sit Manifest af 1814 (Lille Søndagaften Nr. 13) erklæret at ville standse Kampen mod „Roderne ved Parnassets Fod", mod „det Flaue og Smudsige" med andre Ord mod Rahbek og hans Fæller, og havde forkyndt aabenbar Krig mod „Foragteren af Kunstens evige Regler, mod Sprogets Tyran og Parnassets Despot" d. v. s. Oehlenschlæger. Optaget af Fejden mod „det Barbariske" havde han dog ikke strax glemt Rahbek, der maatte døje Sidehug ved Lejlighed; men efter Fredslutningen i Skuespilhuset skete Sligt ikke oftere, formodenlig ifølge en hemmelig Artikel i Traktaten, hvorefter „Roderne" skulde have fri Afmarsch. Thi at Rahbek, som vedblev sin „fordærvelige" Indflydelse ved Theatret, som i 1817 blev Smagslærer ved Universitetet og i 1815 havde gjenoptaget sin periodiske Forfattervirksomhed med Fornyelsen af „Minerva" og „Tilskueren", at han skulde have undgaaet at synde mod de Baggesenske Muser og Gratier, maatte da være et Mirakel.

Fra nu af saae Fru Rahbek Baggesen af og til hos Bruns, naar hun aflagde Visit hos sin grandiose Veninde, der gjerne ønskede en Tilnærmelse mellem de to af hende saa højt skattede Personer og mulig endog har vidst at mage det saa, at de traf hinanden hos hende, ligesom man veed, at hun ved Krigslist forebyggede, at Oehlenschlæger mødtes med Baggesen i hendes Hus. Ogsaa ved andre Lejligheder traf det sig, at de saaes. I August 1816 f. Ex., nogen Tid efter „Commercen" paa den tydske Komedie, melder Kamma til Boye, at hun skal høre Baggesen oplæse Faust, nemlig: „der vollendete Faust, oder Romanien in Jauer". Dette Baggesenske Digt var paabegyndt allerede i 1804, men blev først fuldendt i 1809, utvivl temmelig omarbejdet og navnlig modereret i dets Satire mod Göthe efter Paavirkningen af Sophie Ørsted. Af Mangel paa Forlæggere udkom det, efter atter at være gjennemset i 1821, først 10 Aar efter Digterens Død i hans „Poetische Werke in deutscher Sprache" III. 1836.

Fru Rahbek skrev om denne Oplæsning Følgende: „Medens Tøsen [V.s Tjenestepige] soler sig ɔ: uden Vittighed plukker Solbær, vil jeg ikke undlade at melde Dem og P. W., at jeg er indbuden at høre Jens Baggesen (saaledes skal han til Trods for Dem og Flere, som have ombøbt ham, nu herefter bestandig hedde for mig; og jeg raader Dem derfor at forskaane mig for den udelukkende Benævnelse: det gamle Skarn, da De jo dog ikke vil kunne nægte, at Jorden vrimler af dem, der ere ligesaa gamle og ligesaa skarnagtige) forelæse hans Faust i Deres Nabolaug*). Her bliver da, som De let kan indsee, den skjønneste Leilighed til at animere ham, og De vil ogsaa sagtens tiltroe mig, at jeg ikke vil forsømme Leiligheden. Jeg skal nok sørge for, at Jens Krage [Jens Kragh Høst] ikke skal behøve tiere at beklage, at Hylding af hans Genie nu er Baggesen saa uvant. Alt dette kan De — saavel som P. W. — takke Dem selv for; men derimod kan De takke min skaansomme Godhed for, at De ikke bliver ind-

*) Dette er ingen Hentydning til Oehlenschlægers, som boede paa St. Anna Plads.

*) Maaske hos Grosserer M. L. Nathanson, der ejede en Villa i Frederiksberg Allee.

buden til at høre bemeldte Jens Baggesen forelæse Faust fra Forundringsstolen. Lev vel og vær vis paa, at jeg nok skal „klinke" Dem, ifald De opvarter mig med mere Skarn. Deres „forresten" ganske hengivne K. M. R."

Striden i Anledning af Freyas Altar var paa denne Tid staaende; og Fru Rahbeks Beundring og Venskab for Oehlenschlæger sank — dybt under Nul, medens hans Modstander lidt efter lidt steg i hendes Gunst og fik Tilgivelse for gamle Synder. Men Karen Margrethe led under Spliden med den krænkede Svoger; hun tog sig det inderlig nær, at Samkvemmet imellem de nær Beslægtede ophørte, at hun maatte savne sin Søsters Omgang og især at hun saae sig forladt af sin Broder Carl, der ellers sympathiserede med hende i Alt, men nu sluttede sig helt til Oehlenschlægers og skyede Bakkehuset. Sine Stemninger og sit Forhold i den ene og den anden Retning udtalte hun i Breve til Boye. Vi meddele tvende saadanne, det ene fra Novbr. 1816, det andet fra Marts 1817.

Løverdag Aften [form. d. 9. Novbr. 1816].

„Kiære Adolf!

Blandt de Mange, der kunne giøre Fordring paa, at jeg i Aften skulde spendere noget af det Brevstof paa dem, hvilket jeg ikke har saa stor Overflødighed af, som the «Under-Librarian» [Molbech], er der dog ingen, som jeg i dette Øjeblik troer at have større Adkomst dertil, ligesom der heller ikke er nogen, jeg nu heller vil skrive til end den agtværdige og elskværdige Ven, til hvem jeg nu henvender mit desværre fattige Brevstof; og som, Fattigdommen deri uagtet, dog vist vil modtage det med sin sædvanlige venlige Overbærelse, ikke forglemmende, at Faderen, som kun bringer mig Kobber, ikke kan fordre saa rigt Brevstof som det, Sønnen har i Vente, naar han i sin Tid bringer mig det lovede Guld*). Men nu maa jeg skynde mig at betroe Dem, hvorfor jeg mener, at De fremfor enhver Anden skal have Brevstof i Aften; thi skynder jeg mig ikke, saa vil et egernsk Skrig paa Brændeviin snart forplumre min hele Brevstofs-Plan. Altsaa til Sagen! Trende Grunde bestemme mig til denne Mening: 1) at det endnu bestandig ligger tungt paa min Samvittighed, at jeg ikke har bedet Dem om Forladelse, for at jeg den Aften, De nok erindrer . . .

Søndag Eftermiddag [d. 10. Novbr. 1816].

„Længer kom jeg ikke i Aftes, før han, der beder Tilladelse giorde den iforvejen befrygtede Ende paa min Brevstofs-Plan for den Gang. Nu har jeg vel ikke i den Tid egentlig glemt, hvad der laae mig paa Hjerte at sige Dem; men det er dog altid en egen Sag med saaledes at lade det Stof, der burde være heelt, sønderrives; og at dette skeer mig saa ofte, er ogsaa en betydelig Grund til mit velbekjendte Brevstofshad. Imidlertid begynder jeg dog nu igjen uden stort Haab, at det skal gaae mig bedre end i Aftes. Jeg slap ved Samvittigheden, og da denne saa omtrent er mig det Højeste, jeg kjender, iler jeg ogsaa først til den. Den har allerede længe sagt mig, hvad jeg nu agter at sige Dem: at jeg skyldte Dem at bede om Forladelse for den bevidste Aften, da jeg i en Heftighed, jeg langt fra ikke vil forsvare — da den er mig selv ligesaa foragtelig, som den kan være nogen anden — betjente mig af et ubilligt Udtryk imod Dem. Da Heftigheden var forbi, maatte jeg naturligviis angre dette Udtryk, og denne Anger samt Ønsket om Deres venskabelige Tilgivelse havde jeg ogsaa for længe siden tilkjendegivet Dem, naar vi ikke altid, naar vi sees, vare omringede af Langelandsthed, og naar det ikke ofte var mig saa vanskeligt at komme til at skrive et Par Ord. Jeg tvivler ingenlunde om, at De jo har tilgivet mig, inden jeg har bedet om Tilgivelse; men Deres Godhed i dette Stykke kunde ikke fritage mig for den Pligt, jeg nu herved har efterkommet. Min anden Grund til at betænke Dem brevstofligt i Aftes var en Taknemmeligheds Følelse. Jeg havde nemlig Aftenen iforvejen ved at ordne en Brevstofs Skuffe samlet alle Deres Breve og været inderlig rørt over den store Pakke og fornøjet mig saa meget over alle de gode og smukke og moersomme Ting, som der var samlede alene for min Fornøjelses Skyld: saa at jeg følte en inderlig Taknemmelighed i denne Henseende. Min tredie Grund kunde gjerne være Kobberet, De (uden Middagsmad i Livet) var saa god at bringe mig i Gaar Eftermiddags; men den var dog snarere en ældre Taknemmeligheds Følelse, end den Brevpakken opvakte, hvilken jeg allerede for længe siden i et Brev, De ikke fik, forsøgte at tilkjendegive Dem. Thi De maa være overbeviist om, at jeg ikke uden Taknemmelighed kan betragte et Phænomen af den Natur som Deres Venskab for mig, især for nærværende Tid, maa forekomme mig. Med Taknemmelighed erkjender jeg nemlig, at De, uanseet alt det, De hører om mig af mig selv og vist ogsaa af Andre — og uagtet vore mange forskjellige Meninger; og uagtet De sagtens ikke har saa liden Fristelse til ogsaa at regne mig med til „Læser-Pøblen" (hvilket forresten slet ikke fornærmer mig, da jeg kan tælle saare hæderværdige Mænd i deres Antal, som paa selv samme Viis som jeg give Anledning til den samme Fristelse) at De — siger jeg — uagtet alt dette ikke taber Deres Tillid til mig, eller — thi saa galt har jeg seet før — skyer min Omgang. Dette forudsætter bestemt en Agtelse, det ikke er mig ligegyldigt at besidde hos et ogsaa i mine Øjne saa agtværdigt Menneske, som De er. Jeg haaber ogsaa, at vi vil kunne vedblive at agte hinanden, og at ikke alene den saa høist godmodige Adolf Boye, men ogsaa den saa strængtdømmende Peter Wegner, vil tilgive mig, at han aldrig vil faae mig til at see den — som vi alle syndige Baggesen saa aldeles sort, og heller ikke hans Modstander saa aldeles reen og uden Synd, som hans Venskab for den sidste og Fjendskab mod den første vel kunde ønske det; og at han vil tillade mig frembeles at sige med Hamlet: give me that man, that is not passions slave, and I will wear him in my heart's core etc., og, først naar et saadant Menneske fremstiller sig for mig, føle Lyst til at tage Nogens Partie. Peter Wegner vil fremdeles vist ogsaa tilgive mig, at jeg uden Miskjendelse af hans Fortjeneste som Skribent og ogsaa uden Miskjendelse af det Gavn, hans polemiske Arbejder hos endeel Læsere kunne virke, dog troer, at han kunde anvende sit Talent og sit Forraad af Kundskaber paa en for ham selv og andre endnu gavnligere Maade. Hvorfor skulde ikke ogsaa jeg gjerne kunne have Lov til at have denne Mening og ytre der, naar jeg dog ikke skjuler for bemeldte P. W., at en Mand, hvis Mening har uendelig meget mere Vægt, nemlig Job Mynster, ikke har den, men tvertimod mener, at hans Skrift om Ludlams Hule er til overmaade megen Gavn? Vi talte nemlig meget om denne Sag i Forgaars, da jeg var inde for at gratulere Mynster paa hans Fødselsdag, og jeg siger Dem nu hans fordeelagtige Dom for at forøge Deres Rørelse over ham. Hilsenen skal ikke vorde forglemt. Og jeg behøver da vel ikke at forsikkre Dem, at jeg samvittighedsfuldt skal efterkomme Deres Ønske om Taushed i Henseende til den omtalte Person [nemlig P. W.].

„Ogsaa mig gjorde det ondt, at jeg saae Dem saa kort i Gaar, og at jeg i denne korte Tid ikke bød Dem noget Sødt, men derimod noget Suurt ɔ: ikke Syltetøj, men Baggesen. Imidlertid indseer De selv, at jeg ifølge mit engang givne Løfte til Dem, og P. W. ikke vel kan fortie Dem noget Baggesen vedkommende, som hævder mig; og jeg kan intet til, at Skiebnen nu fører os saa tidt sammen, skjøndt jeg vel kan regne mig det til Fortjeneste, at vi ikke samles langt oftere, samt at vor hele Commerz ikke bestaaer i stort Andet, end at Baggesen følger mig til Vogns og beklager min flygtige Tilsyneladelse. Saaledes er det i det Mindste gaaet hidtil; mueligen at han engang kan komme til at beklage, at han beholdt mig altfor længe der, hvor han traf mig; thi vil han vide min Mening udførligere, end han fik den i Søndags af Fru B., saa skal jeg være

*) Boye forsynede Fru Rahbek, som ovenfor anført, med nyslaaet Kobbermønt til hendes Tavlepenge, naar hun hørte Mynster. Hun maa med sin Bemærkning sigte til en Yttring af B., der ved at anmelde en Søns Fødsel d. 19. Oct. 1816 gav Udsigt til, at ved dennes Opvæxt en gylden Alder skulde komme og afløse de strenge Tider.

Kone for at sige ham den, uden derfor at erklære mig for hans Modstandere som hans svorne Fjende. Dog endnu maa jeg sige Dem, at hvor godt jeg end kan taale, at P. W. tager ham i Skole saa alvorligt som han gjør det: saa kan jeg dog ikke andet, end ærgre mig over den næsvise Hjort, hvis Takker jeg med Fornøielse vil see afhuggede af hvem det saa var; thi saa meget hører jeg rigtignok til Læser-Pøbelen eller Baggesens Partie, at det er mig modbydeligt, at see saadanne grønne Drengestreger i den gule Athene og dette maa De og P. W. tilgive mig. Den øvrige grønne Æsthetik i den gule Athene bryder mig ikke, da den dog er affattet i en anstændig Tone, men en saadan Hjort (han skal intet H have i sit Navn) — Nei! det er meer end jeg kan døie, og Udgiveren skal ikke døe i Synden.

„Men nu skal De slippe for min Harme, da jeg nødvendig endnu maa skrive et Par Ord til Squire Madsen om en forhærdet Tandbyld, jeg plages af, hvilke Par Ord jeg er saa dristig at bede Dem i Morgen at besørge ud paa Palaiet for mig — vil De ikke nok det?

Lev nu vel gode Adolf! og hils hjerteligst Deres dearest Mary og Deres Fader og Sønner, især ham, der er født paa den 19. Octbr., en Dag, som Udgiveren — siger Feldborg — anseer for langt ubetydeligere, end den 18. Octbr. (Suhms Fødselsdag), hvori han naturligviis har Ret, ligesom jeg ogsaa har Ret i at ansee mangfoldige Dage i Aaret for vigtigere end den 8. Octbr. paa hvilken Udgiveren er født.

Deres uforanderlig hengivne Veninde K. M. R."

(Fortsættes.)

Hvad var det?

Af Forfatterinden til „Mod Strømmen".

I.

Det kunde synes underlig nok, at jeg, der har rejst meget, har besøgt Syd- og Vesteuropa, ogsaa et Par Gange berørt Danmark, dog aldrig havde været i den danske Hovedstad. Og min Mo'r var født dernede, min Fa'r havde oftere opholdt sig der. Imidlertid havde jeg, maaske fornemmelig gjennem Familiepaavirkningen, modtaget et af disse Indtryk af Stedet, der er saa levende, at man tilsidst forvexler Begreberne ikke været med været der og ender med for fuldt Alvor at indforlive sig det sidste.

Da jeg derfor en varm Juliaften i Aaret af vor Tidsregning 1880 drog gjennem Byen, forbi Thorvaldsens Museum, Christiansborg ned ad den livfulde Østergade og havde naaet den store Plads, der vel tør betegnes som dens fashionable Centrum — Axelstadens Place de la Concorde — var jeg vistnok bleven grebet af noget Uventet, Overraskende, men det tiltalte mig dog som det længe Bekjendte. Der var det nye Theater, der Charlottenborg, der „Hesten paa Kongens Nytorv". Jeg tog ikke Fejl af Noget. Det var i mine Forældres glade Kjøbenhavn jeg befandt mig.

Paa Hvile inde var der ikke at tænke. Efter at have bragt Tøjet i Sikkerhed i Hotellet, drev det mig ligeud igjen.

Jeg fulgte den nye Boulevard, der har fortrængt de patriarkalske Volde, indtil jeg stod foran fjerde Christians gamle Slot. Ogsaa dette hilste mig saa bekjendt som Kirken hjemme. Det havde prydet min Faders Væg i Kobberstik, min Søster havde broderet det i Silke paa en Festgave til Mama. Som et Stykke Æventyr midt i Dagsprosaen dukkede det, med sine slanke Spir og Taarne, op bag de andre Huse. Den øverste Bræm af Alleen bagved luede endnu i de sidste Solstraaler og syntes uimodstaaelig at vinke indenfor; jeg modstod heller ikke.

Man maa have rejst Dage og Nætter i eet Træk paa Jernbane for at forstaa, hvad det vil sige pludselig at kunne aande op i den friske, svale Skovluft, medens Øjet ligesom beruset hilser det saa længe savnede kjære Grønne, hilser Skjønheden! Og her omgiver den os, hvor vi ser hen. Disse majestætiske Løvhvælvinger, disse dæmrende Perspektiver, der lader os skimte Æventyrslottet snart fra en, snart fra en anden malerisk Side — det var selv et Æventyr; saa følte jeg det i det Mindste, der havde tilbragt tvende Døgn indespærret i de kvalme Koupeer. Enkelte Spadserende drev endnu omkring og nærmede sig nølende Udgangen, som om de tænkte: „I de kvalme Stuer kommer vi tidsnok." Mig var denne Ensomhed, denne fuldkomne Stilhed netop tilpas. Endnu sporedes Intet til Trætheden. Tvertimod. Jeg havde ikke paa længe følt mig saa spænstig, saa modtagelig for, saa fuldt nydende alle Indtryk. Maaske man glider, selv ubevidst, paa denne ligesom af ukjendte Kræfter baarne, nervøse Incitation, der umiddelbart plejer at følge paa Overanspændelsen. Slottet med Standbilledet udenfor skulde allerførst tages i Øjesyn, derpaa Havens øvrige Mærkværdigheder.

Rosenborg Slot maa ses i Afstand. Jeg sad længe paa Plainen foran Støtten.

Staden huser allerede en Række Mindesmærker over de oldenborgske Konger. Dette er rejst for den berømteste af dem. I det Hele ejer den usædvanlig mange Æresminder over store Mænd; noget Friluftsmonument over en Kvinde existerer, troer jeg, derimod ikke. Det faldt mig ind, fordi jeg netop havde oplevet den højtidelige Afsløring af den preussiske Dronning Louises Standbillede, en sand Folkefest. Danmark har dog havt nogle Regentinder, der alle, mærkelig nok, vare betydelige. Mon der findes noget saadant over nogen af disse.

En lærd, emanciperet ung Dame, som jeg er saa lykkelig at kalde mig i Slægt med, vilde, hvis jeg uforsigtig havde ladet denne Betragtning faaet Ord i hendes Nærhed, sandsynligvis faldet ind: „Æremindet over dem, min kjære Fætter, har Landet sat dem i en vis Lovbeslutning fra Rigsdagen i 59 . . ."

Hvad der nu kan siges derom, saa er det en egen Sag at finde den rette Stemning ligeoverfor denne voxende Skare af Mindesmærker og Kunstværker, hvori Nationerne, naar Lejlighed gives, sørge for at rekrutere sin Hæder. Jeg er ingen Enthusiast, kan vel neppe kaldes nogen Sangviniker i dette Ords gængse Betydning, men er heller ingen saadan misanthropisk Grubler, som man gjerne vil gjøre mig til. Med Følelser, som jeg vil have ondt for at beskrive, da de

har rodfæstet sig i Sjælen fra Barneaarene, har jeg staaet foran det eneste Monument af den Slags, vor Hovedstad hjemme endnu har at opvise: Rytterstatuen — Helteskikkelsen, den sande Kongelige — af den Mand, der kom til os samtidig med vor unge Frihed, der blev dens Værn mod den selv, dens faderlige Leder, da den mest trængte til en saadan — han — Grunderen af vort Dynasti, Nationens alle gode Aander beskytte og opretholde os det! . . . thi sandelig, den har ikke lært at undvære dette Værn endnu, vor unge Frihed!

Dog — det maa være Mangel paa Storsind og Begejstring hos mig, ja kald mig Grillenfænger, Særling, Filister, Alt, hvad I vil, men ellers har kun faa af disse verdensrenomerede Æresminder — og under mit stadige Rejseliv havde jeg dog havt Anledning til at se de forskjelligste — formaaet at aftvinge mig den Følelse, denne uvilkaarlige, andagtsfulde Betagethed, som de alle mer eller mindre kræver af os . . . Ja ligefra den store Nationbesværger og Landesluger oppe paa Toppen af Vendômesøjlen ned til salig Bellmann har jeg havt disse gjenstridige Følelser at værge mig imod. Man kan vanskelig undlade at tænke: Havde Du, skikkelige Tallotteri- og Hoffekretair, forresten hyggelige Selskabsbroder, havde Du levet i en mindre „salig" Tid, og havde Du valgt at besynge mindre salige Tilstande ... Og havde Du, o store Verdensomkalfatrer histoppe paa Søjlen nøjet Dig med at slaa saamange Individer ihjel, som Du har befordret Millioner ind i Evigheden*) . . . Og havde Du, o store Æventyrer fra Narva og Bender, foretrukket at gjøre dit Land lidt mindre bemærket og lidt mindre elendigt, og havde Du heroppe Dit og Du deroppe Dat — saa vilde I neppe staaet der nu, og en rolig, nøgtern Samtid vilde afgivet Eder til Eftertiden under helt forskjellige Navne.

Hvad er det da Tiderne bøjer sig for, og hvad rejses der Æresminder for?

For Storheden er det, ligemeget i hvad, naar den blot er stor — stor nok til at lamslaa Samtidens Bevidsthed og grundig vende op og ned paa dens sunde Dømmekraft. Det er for Storheden, selv om den er Djævelens, den bøjer sig og rejser Æresminder.

Statuen histhenne indbyder vistnok ikke til saa rebelliske Betragtninger. Det er et mere tiltalende Billede af den berømte Oldenborger, end man er vant til at se det paa Kobberstikkene og Malerierne, og som i sin noget plumpe Førhed, Haaret kartet ned over den tykke Pande og de bredtblinkende Øjne er bleven typisk for denne Monark. Mere ungdommelig kjæk, med et vindende Udtryk staaer han her. Og dog maatte jeg tænke: lykkelig den Mand og den Kvinde, der ikke levede i din Nærhed! Lykkelig vil vi i det Hele skatte vor Tid med alle dens Brøst, alle dens Kvaler, al dens Forvirring mod hint Tidsafsnit, da han byggede Borgen der, — Stokprosaismens, Stokregimentets, Drikkegildernes og den platte Sandselighedsʼ Aarhundrede, dette Aarhundrede, der endnu ikke havde opfundet Emailleringen for det Hæslige, hvilket det næste fik Æren for! ... og i den nu stærkt tiltagende Dæmring syntes jeg Øjnene begyndte mer og mer at antage hint vrede Udtryk paa Billederne, og det majestætiske Slagsværd, hvortil han lænede sig, langsomt runde sig til Stokken, dette skrækindjagende, mest betegnende Symbol paa hans Magt, der endnu opbevares, fortælles der, som et talende Vidnesbyrd fra hine Hustugtens og Tyranniets feudale Tider.

*) Sex omtrent.

Det var en dejlig Plads, denne paa Terrassen foran det gamle Slot og Statuen af den Mand, der havde bygget og beboet det. En herlig Plads i den dæmrende Aftenstilhed! ret skabt til store, alvorsfulde Betragtninger.

II.

Der var endnu et Monument at opsøge i Haven, før jeg kunde forlade den. Hvilken Kontrast bød ikke dette? Til dette gaaer man med sine frommeste, barnligst-vemodige Følelser — Mindesmærket, som er rejst over Danmarks — ja vi kan vel sige Nordens, populæreste, kjæreste Digter, den første, vi læste, da vi havde lært at læse, den sidste vi maaske læser, naar vi er bleven kjed af alle de Andre og ønsker, at vi kunde blive Børn igjen. I tydske Aviser havde jeg læst Beretningen om den festlige Afsløring af dette Mindesmærke, der havde fundet Sted tidligere paa Sommeren.

Men hvordan jeg gjennemspejdede Haven i alle Retninger, vilde det ikke lykkes mig at opdage noget Monument. Alle Pladser, hvor det rimeligst maatte søges: ingen Statue af den store Æventyrdigter og Børneven, det var dog besynderligt!

Naturen krævede endelig sin Ret. Jeg var sunken ned paa en, den første den bedste Bænk. Trætheden var kommet saa pludselig, saa overvældende, at jeg i den besynderlige Tilstand, hvori den forsatte mig, flere Gange maatte besinde mig paa, hvor jeg var. De sidste Indtryk blandede sig med Reminiscenser fra Rejsen i en sand broget Forvirring. Snart befandt jeg mig foran den skjønne Dronnings huldtsmilende Billede, saa stod jeg med Et foran Oldenborgerens Statue, der ganske havde undergaaet Forvandlingen til den gamle, barske Christian den Fjerde. Snart søgte jeg fortvivlet efter det andet Monument, saa drev pludselig en Bevidsthed om, at det var bleven sent, og at det nu kunde være fornuftigt at søge hjem til Hotellet i en god Seng mig hen mod Udgangen, jeg lukker Porten op, og se, saa staaer jeg paa en skummel Perron, hvorpaa det lange Train dampende og snøftende venter paa Signalet ... Med dette skulde jeg jo gaa, og der bruser det afsted! ... „Holdt, holdt!" skreg jeg og foer op . . .

Men der sad jeg jo paa Bænken, hvor jeg havde siddet og endnu blev siddende.

Hvorlænge, veed jeg ikke.

Klokken slog i nærmeste Taarn forskrækkelig mange Slag. Skumringen var stærkt taget til. Slottet med sine spidse Gavle og luftig gjennembrudte Taarne tegnede sig nu kun som en bizar Doréfantasi silhouetagtig mod den blanke Nordvesthimmel. Springvandet var den eneste Lyd, der hørtes.

Jeg saae paa Uhret.

„Hvad for noget! tolv! nej, det er ikke muligt!"

Jeg skyndte mig mod Udgangen: Lukket, laaset. Intet Liv at se udenfor. En fjern Rullen af en enkelt Vogn afbrød stødvis Stilheden.

Idet jeg gik tilbage ad Hovedgangen saae jeg en Mand langsomt bevæge sig foran mig og bøje af i en Sidegang til Venstre. Da jeg havde naaet denne, var han ikke til at se. Det maatte været Indbildning. Men idet jeg passerede Bassinet, saae jeg atter hin Skikkelse paa Bænken ligeoverfor. Denne Gang var det ikke Bedrag. Han havde en Bog i Haanden, hvoraf han syntes at læse op, med Gebærder som om han havde en Tilhørerkreds omkring sig.

Fra den anden Side mod Boulevarden, hvor jeg havde haabet at slippe ud, var der ogsaa lukket, og jeg vendte nu

tilbage muligst fattet paa den Udsigt at tilbringe Natten i mit ufrivillige Indelukke.

Jeg havde udsøgt mig en Bænk i en af Sidegangene, der støder op til en Gade, som jeg troer kaldes Sølvgaden, og gav mig herfra til at spejde omkring, om jeg kunde se noget til min mystiske Nattefælle.

Til Venstre op mod Hovedgangen kunde jeg ikke øjne ham. Heller ikke i Retning af Bassinet. Da jeg derpaa vendte mig om til Højre, sad han paa Bænken ved min Side. Ganske stille maatte han være kommet fra den modsatte Kant.

Saavidt jeg i den nu stærke Skumring kunde iagttage det, var det en storslagen, lidt skjævbøjet Mand med store Træk, der af Alder eller Bekymringer temmelig udhulede, traadte endnu mere markeret frem; de lange, magre Hænder holdt endnu Bogen. Han mindede mig om Nogen, hvor havde jeg dog set dette Ansigt?

Han hilste artigt og spurgte, med hvem han havde den Fornøjelse? . . .

Da dette var besvaret, blev samme Spørgsmaal rettet til ham.

„Andersen," sagde han med et kejtet Buk.

„Ah, Andersen! Carl Andersen?" spurgte jeg nølende.

„Nej, „Digteren" Andersen; Hans Christian Andersen. Saa kaldte man mig engang. Har De set mit Standbillede?"

„Aha, er det saadan fat!" tænkte jeg. En ikke ganske lystig Situation, indelukket den dunkle Midnat i den øde, fremmede Have og med en Selskabsbroder, hvis aandelige Tilstand ikke syntes tvivlsom. Det gjælder at tage sin Mand rigtigt.

„Har De set min Statue, Mindesmærket?" gjentog han med en smertelig Betoning.

Jeg svarede med en benægtende Gebærde. Da jeg havde hørt, at ligeoverfor Folk af hans Art gjør man altid klogest i at gaa ind paa deres Fantasispring, hvor vilde disse end arter sig, beskrev jeg ham med stor Iver mine spildte Anstrængelser for at finde det.

„Nej, De kan nok søge. De skal have ondt ved at finde det? Se derhen!" Han pegede til Højre. „Som Forbryderen, der begraves uden Sang og Klang under Kirkemuren, har man placeret Mindesmærket over „Den grimme Ælling"s, „Ole Lukøjes" og „Hyldemo'r"s Forfatter. Se engang, hvad synes De?"

Jeg fulgte Retningen af hans Finger og saae nu omtrent i 20 Skridts Afstand i Udkanten af Haven, lige for Enden af Alleen, en stor, graa Firkant, som jeg vistnok flygtig havde bemærket, men i Dæmringen taget for noget Andet. Nu viste det sig tydelig som Sokkelen til en Statue. Trævæxten bagved var netop her noget tynd og forkommen, saa den gamle Husrække bagved med sine røde Tage kom til at danne Baggrunden. Nogen Statue, det saae jeg da tydelig, var der imidlertid ikke. Som om min uhyggelige Nattefælle havde læst, hvad jeg tænkte, tilføjede han:

„Ja, Støtten selv maa De ikke nu søge der. De veed jo, eller maaske De ikke veed det, at sande Kunstværker, det vil sige de af Geniet beaandede, tør have sine Mindefester. Disse Mindefester svarer nøje til de Dage i Aaret, hvor de i levende Live har oplevet det for dem Kjæreste og Mindeværdigste. En saadan Dag forundes det dem at se, høre, føle, kort, en flygtig Afglands af Liv, og naar Midnatstimen slaaer, tør de endog stige ned til den kjære, vante Jord, hvor Gruset knirker saa hjemlig kjendt under Fødderne, og strække de stivnede Lemmer, inden Forstenelsen griber dem igjen i sine isnende Arme. Ingen af dem, som pryder vor Hovedstad, vil lettelig forsømme at benytte sig af dette Privilegium — det skulde da være Tordenskjold, der maaske helst bliver der, hvor han staaer; han ynder ikke Kirkegaarde. Det drev ham engang derfra, men han kunde ikke faa Porten op. Men, som sagt, denne Forret har kun de sande Kunstens Værker, hvor denne belivende Gnist ikke har berørt dem, er de den evige Forstenethed hjemfalden. Femte Christians Rytterstatue paa Kongens Nytorv med flere renommerede Kunstværker, som jeg kunde nævne — men gjør det ikke! — vaagner maaske slet ikke til dette Mindernes stakkede Liv. Og ham under dog en taknemlig Samtid Ærespladsen i vor stolte By, medens jeg — oh!"

Her standsede han, som om Stemmen vilde svigte. Hvad skulde jeg svare til Alt dette! Kun ved et stumt Minespil udtrykke min Deltagelse. Jeg kunde jo ikke længer betvivle, hvordan det egentlig stod til med ham. Og dog var der i hans hele Personlighed og Udtryksmaade Noget, der besynderlig vilde rive mig ind i Fiktionen med ham, saa jeg havde min Nød med at beholde mit Standpunkt, det kolde Raisonnements. Jeg har forgjæves senere villet gjøre mig selv Rede for mine Følelser hin Nat.

„Siden min Afsløringsfest har jeg oplevet tvende slige Mindedage. Og vil De tro det, de er kun bleven Lidelsesdage for mig. Den ene af disse Dage faldt paa den, da jeg fejrede den første, altfor længe undertrykte Erkjendelse af mit Digterværd. At denne Erkjendelse skyldes Udlandet, vil De mindes fra „Mit Livs Æventyr". Herhjemme havde indtil da Venner og Fjender kappedes om at kvæle denne Tro paa mig selv og mit Kald, uden hvilken en Digter ikke kan blive Digter. Man begegnede mig endnu som den indbildske, forskruede, umodne Dreng, og jeg havde dog fyldt mit 30. Aar, havde skrevet „O. T." og „Kun en Spillemand". Er det dog ikke besynderligt, at man først skal hente dette Testimonium hos Fremmede, inden man hjemme troer paa det?"

Jeg forsikrede ham med den samme Beredvillighed til at komme hans Tankegang imøde, at det var ligesaa hos os.

„Nu, mine Landsmænd har rigelig, da Lykkens Dage kom, oprettet denne Uret, men dengang, da jeg mest trængte til Opmuntringer, vansmægtede jeg! . . . Dog dette er Ting, som De ikke saa let kan sætte Dem ind i, og jeg frygter, at jeg trætter Dem."

Jeg forsikrede ham atter, at jeg godt kunde sætte mig ind i det. Jeg havde endog hørt om Digtere, for hvem Oprejsningen hverken var kommen udenfra eller indenfra, og som vare gaaede i Graven ligesaa forknytte, som de havde levet. Ham vilde jeg lykønske, der saa smukt og rigt havde oplevet denne Opstandelse.

„Det er sandt," sagde han med et lykkeligt Barns Udtryk. „Det er sandt. Oprejsningen kom — pludselig, rigelig — fra Sverig, fra Tydskland kom den, og den fandt sit højeste Udtryk i hin Artikel i «London literary gazette» i 1835."

„Det var denne Dag, da jeg med ydmyg Tak til Gud havde læst denne Artikel, det var denne uforglemmelige Dag, der vakte mig til den første Mindefest efter Afsløringen af mit Monument. Fra min Piedestal havde jeg forgjæves ventet paa en Tilstrømning af Besøgende. Den hele Formiddag havde jeg ikke set Andre passere end nogle Arbejdsfolk, en invalid gammel Herre, der slæbte sig forbi støttet til sin Tjener, og en stakkels ung, bleg Dame, hvem et haandfast Fruentimmer trak i en Sygevogn. Mod Aften kom der tre

svenske Studenter; de forsikrede, at de havde søgt i en Time efter at finde mig; jeg kan forresten ikke sige, at jeg fandt mig særdeles opbygget ved deres Besøg. Der udspandt sig en Disput mellem dem om min Næse, som den Ene af dem sagde var for stor, den Anden paastod var for liden, da en Onkel af ham engang havde taget en Skizze af mig personlig, der endnu opbevaredes som Reliqvie i Familien. «Det var Fan så ohygglig en plats!» mente den Tredie, der mindre havde taget Del i Striden, idet de fjernede sig, og deri syntes de Alle enige.

Idag var den anden glade Mærkedag. Jeg havde tilbragt Aftenen efter naadig Indbydelse fra Hs. Majestæt Kong Friederich Wilhelm IV. af Preussen, og kun for ham, Dronningen, Humboldt og to Kammerherrer oplæst „Grantræet", „Den grimme Ælling" og „Toppen og Boldten". Det var en velsignet Aften. Som et Bevis paa Hs. Majestæts Yndest blev der mig endog før min Afreise overrakt Ridderordenen af den røde Ørns 3. Klasse. Jeg blev saa usigelig glad. Hvordan mener De saa, jeg fejrede dette glade Minde?"

Denne sidste Vending og endnu mere Tonen deri rørte mig forunderlig, ja midt i Bevidstheden om mine bedre ordnede Koncepter følte jeg mig ussel og liden ved Siden af ham. Ogsaa jeg havde modtaget en Orden engang ved at komplimentere en fyrstelig Tourist, idet han steg iland paa en Skibsbrygge. Jeg havde redelig gjort mig Flid for at opdrive denne stoiske Ufølsomhed, denne overlegne Ro, man har at iagttage ved den Slags Beskjæringer, medens jeg, skal jeg være ærlig . . . ogsaa var „usigelig glad", i den.

„Hvorledes," gjentog han, „mener De jeg har fejret den? O, det havde næsten været bedre, man havde vendt mig mod Gaden, saa havde jeg idetmindste kunnet se Skomagerens Børn lege histovre, og den unge Pige paa anden Sal, vilde, hver Gang hun fodrede sin Kanariefugl i Vinduet, maaske nikket venlig herover og tænkt: der sidder Andersen! Mod Aften kom der en trivelig Bondepige i Hedebodragt, ledsaget af en Artillerist, og tog Plads netop paa Bænken her, medens de Smaa, tre Stykker var der af dem, legede omkring. Paa engang tog de Vejen ned mod Monumentet . . . o, mit Hjerte bankede mod dem! Da raabte en skingrende Stemme: „Hvad skal I der? I maa holde Jer her henne mellem de Andre!" Og da de søde Smaa blev ved at lege Tagfat omkring mig, skreg hun tilsidst: „Frederik, Konrad, Mille! Kommer I ikke, saa hopper den stygge, brune Mand ned og ta'r Jer!" Det krænkede mig dybt."

Han taug igjen.

„Med ubeskrivelig Længsel har jeg ventet paa at høre Midnatsklokken lyde, da jeg turde stige ned fra denne forhadte Plads og søge ned mod Havens Midte. Ja derhen, derhen drager det mig, hvor Folkestrømmen blander sin Summen med Vandspringets muntre Rislen, derhen hvor Børneskarerne jubler og leger! Da lever jeg i den Indbildning, at de endnu flokker sig om mig, jeg ser deres kjære, glade, spørgende, lyttende Ansigter, naar jeg fortæller dem om Skorstensfejeren og Hyrdinden og Tommelise og om Svinedrengen, som vragede Prindsessen . . . Se derhenne, paa Rotunden hist, netop der havde jeg drømt om, at mine Landsmænd havde undt mig en Plads. Nej, til Venstre ... der mener jeg!"

En Hane galede ovre i Sidegaden. „Ah der!" sagde jeg uden ganske at have forstaaet ham. „Ja vistnok, det havde været . . . langt mere . . ." forsikrede jeg, idet jeg vendte mig til min natlige Fælle.

Han var forsvunden.

Uvilkaarlig søgte mine Øjne ned til Monumentet.

Der stod det med den gamle Husrække bagved. Det første Morgenskjær brød sig mod Kvistvinduerne og de røde Tegltage, der ligesom haanende kastede Reflexen tilbage over Hoved og Skuldre paa den siddende Figur — Broncestatuen af Nordens største Æventyrdigter: **Hans Christian Andersen.**

Andrea.

Af **George Vautier.**

Fortsat.

V.

Mit Ophold i Ægypten blev af temmelig lang Varighed. Jeg stod just i Begreb med at vende tilbage til Fædrelandet og ventede i Alexandria paa den Dampers Afgang, der skulde føre mig til Marseille, da jeg en Morgen fik at vide, at der var en Franskmand, der laa for Døden i et nærliggende Hotel og at man havde forlangt min Hjælp. Jeg spurgte om Navnet; Sendebudet, der kun syntes at have et højst ufuldkomment Kjendskab til vort Tungemaal, fremstammede nogle Stavelser, der ikke havde mindste Lighed med noget tænkeligt fransk Navn, men i hvilke jeg dog troede at kunne skjælne en Titel. Jeg fulgte ham, lidt ærgerlig, vil jeg ikke fordølge, men uden at vove at sige Nej: i fremmed Land føler man sig forenet med de Landsmænd, man støder paa, om de saa end ere En aldrig saa ubekjendte, ved et vist Slags Frimureri, der træder istedenfor al Præsentation og som med bydende Nødvendighed fordrer, at man skal staa hinanden bi med Raad og Daad. Han førte mig hen til en af Havnestadens store Hoteller og ind paa et Værelse, hvis Gardiner vare fuldstændig tæt nedrullede. Jeg blev meget forbauset ved at høre mit Navn udtalt af en Kvindestemme; jeg spilede Øjnene op, saa godt som jeg formaaede, men de vare endnu saa blændede af det stærke Dagslys udenfor, at jeg kun formaaede at skjælne Omridsene af en elegant kvindelig Skikkelse, der stod ved en Seng, hvori et Menneske rallede i Dødskrampe. Jeg nærmede mig Sengen halvt i Blinde og gjorde nogle almindelige Spørgsmaal.

„Fader er Døden nær," sagde den samme Stemme; det var en alvorlig, sympathetisk Stemme. „Vi havde faaet at vide, at der boede en fransk Læge her i Nabolaget, og saa

sendte jeg Bud efter Dem, sikker paa, at De ikke vilde undslaa Dem for at yde en Landsmand Deres Hjælp, og at De ikke vilde overlade ham i de herværende, maaske uvidende, Lægers Hænder."

Mine Øjne havde lidt efter lidt vænnet sig til Mørket. — „Frøken de Meauchamp!" udbrød jeg pludselig, idet jeg nu gjenkjendte de smukke Træk, hvis Billede havde præget sig saa uudslettelig i min Erindring.

„Har man da ikke nævnt Dem mit Navn?"

„Jo; men jeg forstod ikke Budet fuldkomment . . ."

„Ja, da maa jeg takke Dem dobbelt, fordi De strax kom efter mit Bud."

Det var iøvrigt intet Øjeblik til at gjøre Komplimenter eller komme med Forklaringer i, thi alvorlige Pligter fordrede vor hele Opmærksomhed. I faa Ord gav hun mig Besked om den Sygdom, hvoraf Greven led; han havde sammen med hende gjennemrejst Italien, Grækenland og Syriens Kyster; endelig var han bukket under for sin høje Alder og de Anstrængelser, Rejsen havde voldt ham. „Han har opofret sig for min Skyld," sagde hun; „han har villet skaffe mig Glemsel — det er mig, der dræber ham . . .

Jeg søgte at indgyde hende en Smule Haab, men uheldigvis kunde den Svagheds- og Affræftelsestilstand, hvori den Syge befandt sig, ikke skuffe nogen. Han døde ud paa Eftermiddagen i vore Arme, uden Lidelser, som et Offer for sin Faderkjærlighed, der havde kastet ham hovedkulds ud i Rejselivet just paa en Tid, da hans nedbrudte Helbred bydende fordrede Ro og Pleje.

Den stakkels unge Piges Stilling saaledes ene, fjernt fra Fædrelandet, ved sin Faders Baare, var vel skikket til at vække Medlidenhed. Jeg handlede som enhver anden Mand med Hjertet paa rette Sted vilde have handlet, og jeg paatog mig at gjøre de fornødne Skridt og Anstalter, som udfordredes under disse sørgelige Omstændigheder. Hun vilde selv ledsage sin Faders Lig til Frankrig, hvor det skulde bisættes i en Familiebegravelse: jeg troede ikke at burde forlade hende paa denne sørgelige Fart og opsatte derfor min Afrejse for at kunne tage med paa samme Dampskib som hun. Man har altid anklaget mig for at være en gyselig Egoist, og jeg vilde ogsaa ganske vist have adskillig Vanskelighed ved helt og holdent at benægte denne Beskyldnings Sandhed: i min Egenskab af Pebersvend har jeg kun mig selv at holde af, og jeg værner Alt i Alt kun om det eneste Gode, jeg ejer, naar jeg søger at holde Kjedsomheden og Sorgen borte fra mit Liv. Man vilde imidlertid være bleven meget forbauset ved at se mig ganske godvillig paatage mig denne Rolle af Sørgemarechal hos en ung forældreløs Pige, men ingen kunde sikkert være bleven det mere end jeg selv. — Sandt at sige var jeg i min Opofrelse Egoist paa min Maneer, forsaavidt som jeg paa denne Maade nærede Forhaabninger om at sone den Uret, virkelig eller indbildt, som jeg kunde have begaaet imod hende. Og hertil kom som et Moment af meget væsenlig Betydning, at jeg følte mig som Gjenstand for en uimodstaaelig Tiltrækning. Uden i mindste Maade at være Fatalist følte jeg mig dog stærkt berørt af Skjæbnens Haardnakkethed i saaledes at blande mig ind i og give mig en Rolle i et romantisk Dramas successive Udvikling; jeg spurgte mig selv, om jeg da virkelig skulde komme til at spille et Forsyns Rolle, og jeg begyndte at fatte en levende Interesse for min „Mission". Ud af den tvungne Fortrolighed, opstaaet paa Grundlag af de sørgelige Omstændigheder, under hvilke vi, hidtil fremmede for hinanden, vare mødtes, var der allerede knyttet et stærkt Baand imellem os, af Tillid fra hendes Side, af Agtelse og Beundring fra min. Lige fra de første Dage, som jeg havde tilbragt i hendes Selskab havde jeg, takket være den fuldstændige Frihed for alskens socialt Snerperi, der gjorde, at vi ligeoverfor hinanden vare aabne og ligefremme som to gamle Venner, faaet Øjet op for hendes sjældne Karakterfasthed, hendes Hjertes ædle Egenskaber og den udsøgte Finhed og sande Adel i hele hendes Væsen. Hun var en af de Kvinder, der øve en ejendommelig Tiltrækning paa Manden, og som ere skabte til at vække den dybeste, inderligste Kjærlighed. Hvor godt forstod jeg nu ikke den betagende Lidenskab for denne unge Pige, der havde bemægtiget sig den stakkels Marquis' Hjerte, dette Hjerte, der endnu led under Efterveerne af et letsindig ført Ungdomslivs Beruselser og bitre Skuffelser! Hvor inderlig godt forstod jeg nu ikke den nagende Sorg og den dybe Fortvivlelse, som maatte forfølge ham i det Ægteskab, i hvis Lænker en grusom Skjæbnens Ironi havde smeddet ham!

En Aften, da vi sad paa Dækket, en af disse klare straalende Aftener paa Middelhavet, talte hun for første Gang til mig om ham. Uden nogen Indledning bad hun mig om at fortælle hende hans Opvækkelses Historie. Da hun efter at have hørt min Beretning blev siddende taus, sagde jeg, da jeg troede at gjætte Aarsagen til hendes Drømmerier:

„Jeg har saaledes været den ubevidste Ophavsmand til den Ulykke, der nu hviler saa tungt over Deres og over Marquiens Liv."

„Hvad mener De med det?"

„Først for silde har jeg fattet min Fejl. Som Læge burde jeg ikke have givet mit Samtykke til at dette Ægteskab, som kun Visheden om Dødens Komme havde paalagt som en Pligt, blev indgaaet uden efter nøje at have forsikret mig om, hvad Værd Dr. Fadeux' Kjendelse i sig besad. Men dengang vidste jeg endnu intet af hvad jeg nu veed . . .

„Ah, nej!"

„Havde jeg da ikke gjort bedre i at nægte min Tjeneste ved Marquiens Sygeleje og ikke indlade mig i Kamp med Døden, der allerede lurede paa sit Bytte? Jeg læste, da jeg sidst saae Marquien, i hans Blik en Bebrejdelse, der bragte mig ud af Fatning. Han bærer Nag til mig, fordi jeg har tvunget ham til at leve et Liv, der uden Dem er ham uudholdeligt . . ."

„De maa ikke tale saaledes; det er afskyeligt . . . den Dag, da jeg fik at vide, at De havde frelst hans Liv, følte jeg mig bevæget af en dyb Taknemlighed ligeoverfor Dem."

„Vilde det da ikke have været mindre grusomt for begge, om Døden havde adskilt Dem og ham?"

„For mig, jo . . . men han kan dog endnu finde Lykke i denne Verden. Har han ikke sin Søn hos sig, dette Barn for hvem jeg havde lovet at være en anden Moder og som jeg allerede elskede? Han vil i sin Kjærlighed til ham finde Glemsel, og . . ."

Hun brød pludselig af i den dybeste Sindsbevægelse, og vendte Hovedet om af Frygt for, at jeg skulde se hendes Taarer, men da hun ikke kunde holde dem tilbage, fjernede hun sig.

Jeg tog mig vel iagt for atter at lede Samtalen hen paa et saa sørgeligt Emne, og de følgende Dage henrandt uden at der fra hendes Side gjordes nogen Allusion dertil. Da vi nærmede os Marseille, sagde hun mig, at Thénard, hvem hun havde underrettet om den nye Sorg, der havde ramt hende, ventede hende her for at tage min Plads og

sørge for alt videre. Jeg vovede et Par Ord om den fjendtlige Stemning, han havde lagt for Dagen ligeoverfor mig.

„Ja," sagde hun, „han er forbitret paa Dem; han troer, at De har spillet ham et Puds; men jeg skal fortælle ham Alt, hvad De har gjort for mig, og saa er jeg overbevist om, at han vil erkjende sin Uret."

„De er ikke i Familie med ham, vel?"

Jeg var kommet til at mindes den Tanke, der var faret mig igjennem Hovedet hin Dag, da jeg havde set dem sammen paa Banegaarden i Hantières; jeg mindedes ogsaa forskjellige plumpt spøgefulde Ytringer, som Andrea havde ladet falde under vor sidste Samtale og som gik ud paa at fremstille Thénard som den forladte Ariadnes sikre Trøster, og jeg havde, idet jeg gjorde Spørgsmaalet, givet efter for en eller anden ond Indskydelse, men jeg skammede mig dybt over min Ondskab ved at høre hende svare mig med sin rene, rolige Stemme: „Thénard er for mig som for Marquien en Barndomslegekamerat; vi ere voxede op sammen; han har været vor Kjærligheds Fortrolige, og han har nu paa mig overført hele den Hengivenhed, der knyttede ham saa nøje til min Forlovede."

Det var kejtet og dumt af mig saaledes at have ledet Samtalen hen paa dette Omraade.

„Tager De til Hantières efter Deres Tilbagekomst?" spurgte hun.

„Ja, rimeligvis."

„Gjør det endelig, jeg beder Dem derom. — Søg at give Marquien Mod, at trøste ham. — Sig til ham, hvis det er nødvendigt, at jeg befaler ham at leve og ikke spotte Guds vise Raad . . .

Der opstod en kort Pause; derpaa fortsatte hun: „Jeg troede ikke, at det mere skulde falde i min Lod at gjense Frankrig; men ene, uden Ledsager, kan jeg ikke atter optage dette omflakkende Liv, som min Faders Død saa brat har afbrudt; jeg vil kalde til mig, til Paris, de gamle Tjenestefolk, som havde tænkt, at de aldrig mere skulde faa mig at se . . . Lov mig, at De ikke vil glemme mig i min Ensomhed."

Hun sænkede Stemmen og tilføjede, idet en let Rødme bedækkede hendes Kinder: „De skal ofte bringe mig Efterretninger fra Hantières, ikke sandt, og vi vil tale sammen om ham . . ."

Vi skiltes i Marseille, hvor, saaledes som det var bestemt, Thénard ventede hende: jeg saae ham ikke. Strax efter at være gaaet i Land satte jeg mig i et Iltog, idet jeg gav efter for den Tiltrækning, som gjør Paris til en sand Magnet for dem, der i nogen Tid have kunnet fjerne sig fra Verdensstaden og glemme den. Og Paris øvede sin magnetiske Virkning paa mig; jeg længtes efter mit sædvanlige Liv, mine Venner, mine daglige Beskjæftigelser; paa hver Station kjøbte jeg Blade, som jeg begjærlig gjennemløb, idet jeg sprang fra de ledende Artikler til Blandingerne, fra Efterretninger fra Videnskabens Verden til Nyheder fra Gaden eller Theatrene, fyldende min Hjerne som et Pulterkammer med Alt det, der kunde stoppe det tomme Rum, der var opstaaet i den under min lange Fraværelse, Alt det, der atter kunde knytte Tankerne sammen og hindre mig i at vende hjem som en fuldstændig Fremmed, der hverken veed Besked om Folk eller om Dagens Begivenheder. Noget virkelig Nyt var der i Grunden ikke. Aviserne fortalte umaadelig vidtløftig om en Oversvømmelse, der havde hjemsøgt flere Departementer og hvis Ødelæggelser havde sat den private Godgjørenhed i en mægtig Bevægelse: jeg saae, at Hantières var iblandt de Landsbyer, der vare blevne hærgede af Vandfloden og at hele det omliggende Land var oversvømmet. En af disse Aviser, der under samme Rubrik indeholdt hjerteskjærende Meddelelser om Ulykker, foraarsagede ved Oversvømmelsen, og Redegjørelser for de Fester og Basarer, der afholdtes til Fordel for de Vandlidte, indeholdt en kort Notits, der specielt vakte min Opmærksomhed. Der fortaltes heri, at Marquis d'Esfigny paa sit Slot havde foranstaltet en Koncert til Indtægt for de Nødlidende, ved hvilken hele Egnens Adel havde været tilstede, og hvor Andrea havde sunget tilligemed Belloni, over hvem der fandtes de varmeste Lovtaler. Doktor Fadeux, der var stillet op i Række med de berømteste Filanthroper, fik sin Del af Forfatterens fade Komplimenter som den, hvem det skyldtes, at denne Koncert var kommet istand, og et Par hele Punktum'er vare helligede Andrea, om hvem det hed, at det Savn, hun ved sin Bortrejse havde efterladt ved det Theater, hvis mest straalende Stjerne hun havde været, endnu langt fra ikke var stillet. Der udtaltes dernæst Haab om, at den Lykke, hun nys havde gjort paa merbemeldte Koncert, vilde bane Vejen for hende til en Tilbagevenden til Scenen, og det erklæredes i meget peremptoriske Udtryk, at de store Talenter have en uafviselig Pligt ligeoverfor Publikum og ingen Ret til at unddrage sig dets Beundring. Det Hele var sagt lige rent ud og holdt i den sædvanlige Reklamestil, den, som har sit direkte Udspring fra selve Theatrene. Jeg saae efter i alle de Blade, jeg havde, jeg kjøbte en Bunke andre: jeg fandt saa godt som overalt den samme Notits i den samme Affattelse. Den var aabenbart kommet fra hende selv; den overdrevne Ros, for hvilken den berømte Belloni, hvis Navn stedse fandtes sammen med Andreas, var gjort til Gjenstand, røbede tydelig nok Kilden til denne perfide Lovprisning, perfid, fordi den trods sit hele grove og banale Præg ikke desto mindre var ret behændig affattet og ramte der, hvor Meningen var, at den skulde ramme. Jeg behøvede ingen lang Betænkning for at skimte Forberedelserne til det Komplot, man var ifærd med at smedde . . . heldigvis kom jeg i Tide, forudsat at det drejede sig om at hindre Situationen i at blive alvorlig og komme de Katastrofer, der forberedtes, i Forkjøbet; i ethvert Fald burde Marquien og Frøken de Meauchamp, begge Ofre for den ubønhørlige Skjæbnes Luner, ikke forblive for stedse adskilte.

(Fortsættes).

Vaarsang.

Af Vilhelm Gregersen.

Jeg kunde favne Skoven
I dette lyse Skrud,
Jeg kunde kysse Skoven,
Saa dejlig ser den ud.
Dens Løkkefald af Blade
Er som en frisk Kaskade,
Hvor Hjertet kan sig bade
Og rigtig hvile ud.

Blandt Blomster jeg mig strækker
Som paa et køligt Lin,
Og lønligt Vinden rækker
Mig Munden blød og fin,
Det varme Solskin læger
Mit Sind og vederkvæger
Som med et bredfuldt Bæger
Af Sydens gyldne Vin.

Det er som Vaaren gynger
Mig kjærligt i sin Favn,
Det er som Fuglen synger
Af Hjertet hvert et Savn,
Det er som Haabet bringer
Mig nye, stærke Vinger,
Og i mit Hjerte klinger
En Jubel uden Navn.

Det er som alting taler
Om Liv og Lys og Fred,
Om Kjærlighed, som daler
I al Naturen ned.
Paa Hjertets Løndør banker
Vorherres Solskinstanker,
Og alle nøgne Ranker
Maa springe ud derved.

Et lille Tillæg til Nordøstpassagens Historie.

Af P. Lauridsen.

I „Nær og Fjern“ for 23. Maj d. A. læses en kort Fremstilling af Nordøstpassagens Historie, gjengivet efter den svenske Publicistklubs Festskrift for Nordenskiöld. Artiklens Forfatter, den dygtige Botaniker Prof. Fries ved Upsala-universitetet, har ret heldigt belyst flere af de mange Forsøg, den geografiske Forskning har gjort paa at fravriste Polar-havet dets Hemmeligheder, men i det Hele synes han dog paa dette for ham nye Omraade at have manglet tilstrækkelig Sagkundskab til at levere en nogenlunde udtømmende og tilforladelig Oversigt. Professoren siger: „I det 18. Aarh. gjordes blot et eneste Forsøg i samme Retning (ɔ: Nordøst-passagens Besejling), idet den berømte James Cook i Aaret 1778 fra Beringsstrædet foretog en Sejlads mod Vest o. s. v. o. s. v.“ — Dette er ikke blot unøjagtigt, men det indeholder en Forbigaaelse af de allervigtigste Forskningsforetagender, der nogensinde ere udførte i hine Egne, og en ubillig Forglemmelse af Mænd, der i en ganske anden Grad end Nordenskiöld satte deres Liv i Vove for den samme Opgave, og endnu, i hvert Tilfælde udenfor Sverige, ere Gjenstand for europæisk Ihukommelse og Beundring. Da et Par af disse Mænd desuden baade vare danskfødte og danskdannede, og da de nedenfor følgende Kjendsgjerninger heller ikke ville være uden Betydning for en sagkyndig Bedømmelse af Nordenskiölds sidste store Foretagende, turde dette lille Tillæg til Nordøst-passagens Historie maaske ikke være „Nær og Fjerns“ Læsere uvelkomment.

I Midten af det 17. Aarhundrede ophørte de store vestlige Sømagter at interessere sig for Opdagelsesrejser; deres Handel havde erobret Tropelandenes rige Markeder, Begjæret efter Vinding fandt en tilstrækkelig Tumleplads paa disse, og man indlod sig ikke længer paa farlige, kostbare og uberegnelige Foretagender paa ukjendte Have. Men medens Vestens Foretagelsesaand saaledes slaaer sig til Ro for næsten 100 Aar, griber det nye Samfund, der udviklede sig i Østen, Opgaven med kraftig og sikker Haand og fører den et stort Skridt fremad. Fra 1648 til 1778 indtager Rusland ubetinget Forrangen paa de geografiske Forskningers Omraade. Allerede Aaret 1648 er betegnet ved en mærkelig Bedrift, idet Kosakken Deschnew det nævnte Aar fra Kolymafloden *) omsejlede Sibiriens nordøstlige Hjørne, løb igjennem Beringsstrædet og naaede Anadyrfloden, hvor han 1649 byggede et Blokhus. Men desværre blev denne Opdagelse, en af de vigtigste efter Kolumbus, fuldstændig begravet i Jakutsks Arkiver og Efterretningen om den naaede først 100 Aar senere Europa, længe efter at Bering havde gjort sin første store Rejse og tildels udført det Samme som Deschnew. Andre Foretagender forbigaa vi for at ile til Peter den Stores Tidsalder. Da han heldig havde afsluttet den nordiske Krig, søgte han at bringe de umaadelige sibiriske Landstrækninger ind under sit Magtomraade, at udforske de vidtstrakte Kyster langs Polarhavet og det store Ocean og at faa deres Beliggenhed imod det store vestlige Kontinent undersøgt. Naar man nu erindrer, at Kystlandene fra det kariske Hav til Japan vare fuldstændig ubekjendte, at Amerikas Vestkyst ikke kjendtes længere end til det californiske Kap Blanco under 43° N. B., og at det sibiriske Indland kun var undersøgt omkring de store Floder, vil det forstaaes, at her var en vid Mark for en stor Mands og et stort Samfunds Foretagelsesaand. — Ledelsen af den første østsibibiriske Expedition, der navnlig skulde undersøge Asiens Beliggenhed mod Amerika, betroede Czaren til en dansk Mand, der ved Mod og Dygtighed havde vundet hans Tillid og hvis Rejselyst var ham bekjendt: Marinekaptajn Vitus Jonassen Bering, der var født i Horsens 1680 og indtil sit 24 Aar havde søgt Uddannelse i vor egen Handelsmarine. Berings Næstbefalende var Lieut. Morten Spangenberg fra Jerned ved Varde. Expeditionen afgik fra St. Petersborg i Febr. 1725, nogle faa Dage efter den store Kejsers Død, og først efter 3 Aars møjsommelige og farefulde Strabadser i det østsibiriske Høj- og Kystland naaede den Rejsens foreløbige Maal: Kamtschatkas Østkyst. Her byggede Bering i Sommeren 1728 et Fartøj, forsynede det med 1 Aars Proviant til en Besætning af 40 Mand og styrede ud i det store Ocean. Han optog først et Kort over Kamtschatkas Kystlinie, gjennemsejlede derpaa det efter ham opkaldte Beringshav, naaede i den første Halvdel af August Beringsstrædet, passerede Østkap og befandt sig den 15. August 1728 under en Polhøjde af 67° 18′ ved Forbjerget Serdze Kamen (Iskap) 50 Aar tidligere end Cook, og 150 Aar og 1 Maaned førend Vega frøs inde der i Eftersommeren 1878. — Fra Iskap saae han, at den gamle Verdens Nordkyst bøjede imod Vest, at der ikke i denne Kant af Verden var nogen landfast Forbindelse mellem Asien og Amerika, og at Nordøstpassagen altsaa fra nu af ikke var en Legende, men en Mulighed, der før eller senere kunde og maatte udbyttes. Bering var en nøjagtig Geograf. Hans Maalinger, Stedbestemmelser og Kort dannede i over 50 Aar det eneste sikre Grundlag for den geografiske Viden om hine Egne, og Cook gav ham senere det mest smigrende Vidnesbyrd for nøjagtig og sanddru Forskning. Han indsaa tilfulde Betydningen af sin store Opdagelse og med megen Klarhed har han udtalt sig om de Resultater, der kunde opnaaes ad Nordøstpassagen for Skibsfarten fra Lena til Japan og Kina. (Sammenl. Kjøbenhavns lærde Efrerretninger for 1730 S. 254).

Det er allerede slemt nok, at Prof. Fries ikke kjender denne Opdagelsesrejse, men hans Mangel paa Sagkundskab kommer til at staa i et endnu skarpere Lys, naar man gjør sig bekjendt med, hvad Bering og hans Medarbejdere videre ydede. — Da Bering 1730 kom tilbage til St. Petersborg blev han Sjælen i et gigantisk Forskningsarbejde, der omspændte hele den uhyre og uvejsomme Kyst fra det hvide Hav til Japan. En Række Officierer af den russiske Marine stilledes til hans Raadighed og det kejserlige Akademi forsynede han med videnskabelige Medhjælpere, blandt hvilke vi

*) Ved Hjælp af Generalkortet over Asien i Stielers Atlas eller Kortet over Nordpolarlandene i Rich. Andrees' nye Atlas vil man kunne følge denne og de følgende Rejser.

træffe Navne som Gerh. Fred. Müller, Botanikerne Gmelin og Steller, Astronomen Delisle de la Croyère*) o. s. v.

Til det egenlige Polarhavs Udforskning afsendte Bering fire Expeditioner, idet han benyttede Dwinas, Obs, Jenissejs og Lenas Mundinger som ligesaa mange Udgangspunkter og naturlige Begrændsninger af de forskjellige Forskningsafsnit, og han ledede disse Foretagender fra Jakutsk, hvor han opholdt sig i 3 Aar. Selv havde han forbeholdt sig den anden store Stillehavsexpedition, men da en Redegjørelse for hans Virksomhed der vilde føre os for vidt og tildels falder uden for vor nærværende Opgave, skulle vi kun bemærke, at han paa dette Togt opdagede Amerikas Vestkyst, led Skibbrud paa Beringsøen og døde af Skørbug efter forfærdelige Lidelser den 8. December 1741, 61 Aar gammel**).

Forsøgene paa at beseile Nordøstpassagen aabnedes i Arkangelsk i Sommeren 1734, dog uden Held. Først to Aar senere lykkedes det Officiererne Maluigin og Skuratow at trænge frem til Karas Munding og efter at have overvintret der $17^{36}/_{37}$ tilkæmpede de sig gjennem truende Ismasser en Passage mellem Ostron Bjelgi (den hvide Ø) og Fastlandet. Den 11. Sept. 1737 løb de ind i Obsbugten, **de første og de eneste** Sømænd, der indtil Midten af dette Aarhundrede havde vovet sig frem til Ob fra Vest.

I Maj 1734 løb Lieutenant Owzyn paa Chaluppen „Tobol“ ud fra Tobolsk for ad Ob at naa frem til Jenissejs Munding. Men allerede den 6. Aug. standsedes han af Isen under 70° 4′ N. B., næste Sommer tvang Skørbug ham til at vende om, den tredie Sommer var Obsbugten pakket helt fuld af Is og først i Eftersommeren (1/9) 1737 lykkedes det ham at føre Skibet over isfri Vande ind i Jenissej. De faa Mile mellem de to Floders Mundinger krævede saaledes 4 hele Aar af en modig og haardnakket Sømands Liv.

Og dog blev denne beundringsværdige Energi stillet i Skygge af de Officierer, der arbejdede sig frem fra Lenafloden imod Vest til Jenissej. Dette Bovestykke havde man overdraget Lieutenant Proutschischtschew, der ledsagedes af sin heltemodige Hustru. I Sommeren 1735 sejlede han fra Jakutsk og naaede Oleneks Munding, hvor Isen holdt ham indespærret til næste Aars 3. Aug. Han fortsatte da Sejladsen til Kap Thaddæus, men blev her den 1. Sept. 1736 af store Ismasser tvungen til at vende om, for nogle faa Timer efter at være ankommen til Olenek at udaande sin Heltesjæl, faa Dage efter fulgt af sin trofaste Hustru. — Lieutenant Chariton Laptew fortsatte hans Hverv og naaede i 1739 frem til det nævnte Forbjerg, men da han næste Sommer vilde gjenoptage Rejsen derfra, frøs hans Skib fast i Isen og han blev tvungen til at forlade det og fortsætte sine Forskninger til Lands. Fra Chatangafloden, hvor han havde overvintret, kjørte han i Slæder til Taimyrsøen, fulgte Floden af samme Navn til Ishavet, naaede den 24. Maj 1740 under 76° 38′ N. B. det nuværende Kap Taimyr, trængte videre frem imod Vest for at møde sin Styrmand Tscheljuskin, der fra Jenissejfloden havde optaget Kort over Kysten til Pjæsina og mødtes med ham den 29. Aug. 1741. Laptew havde nu fuldendt sin Opgave med Undtagelse af den korte Kystlinie mellem Taimyrfloden og Kap Thaddæus, og ganske vist blev denne Strækning ogsaa undersøgt, men da den nævnte Styrmand, der gjorde det, og efter hvem Asiens Nordspids har Navn, ikke bestemte Breden astronomisk, har her lige til Palanders Kystmaalinger hersket megen Usikkerhed.

Den fjerde Expedition, der ledede af Lieut. Dmitrj Laptew, skulde fra Lenafloden trænge frem til det nylig opdagede Beringsstræde. I Aaret 1736 kom han dog kun til det hellige Forbjerg Swiätoj Noß, men da han i 1739 gjenoptog Forsøgene, naaede han Floden Indigirka, i 1740 den første Bjørneø og Kolymafloden, og 1741, Berings Dødsaar, Kap Baranow, der i over 100 Aar skulde blive det østligst bekjendte Punkt i det sibiriske Polarhav.***) — Dette maa anses for glimrende Resultater. —

*) Se herom navnlig: Peschel: Geschichte der Erdkunde.
**) Se Odin Wolff: Levnetsefterretninger om den berømte Sømand og udødelige Landopdager Commandeur Vitus Beering o. s. v. Kbhvn. 1822. Steller: Rejsen.
***) I hele denne Fremstilling har jeg fulgt Peschel: Geschichte der Erdkunde.

Vi kunne nu ogsaa ligesom Prof. Fries spørge: Hvorledes stod Sagerne, da Adolf Erik Nordenskiöld begyndte? Men vi komme rigtignok til at give et andet Svar. De stod saaledes: Ved Berings Død eller 137 Aar før Nordenskiöld var der ikke et Punkt af Betydning paa den uhyre Kyststrækning fra Dwina til Amur, der ikke var blevet undersøgt af en russisk Forsker, og, tager vi Deschnews Fart med i Beregningen, havde russiske (og danske) Sømænd beseilet Nordøstpassagen i hele dens Udstrækning med Undtagelse af Farvandet mellem Kap Thaddæus og Jenissejs Munding, hvor C. Laptew undersøgte Kysten til Lands. Disse uomstødelige Kjendsgjerninger ville uden Tvivl bevise, hvem der er Nordøstpassagens egenlige Opdagere, og vise, at vor Tids store Foretagende i hine Farvande har kunnet støtte sig til ganske fortrinlige Forarbejder.

Disse Linier ere ikke skrevne for i nogensomhelst Henseende at forringe Friherre Nordenskiölds Berømmelse; de skulle kun værne om Andres, men før vi slutte, maa vi dog udtale det Ønske, at den svenske Publicistklub i mulige fremtidige Udgaver af Festskriftet vilde vise Nordøstpassagens tidligere Heroer nogen Retfærdighed og derved undgaa, at saadanne Fejl, som de her paapegede, opfattes som forsætlige Fortielser!

Musik

Nye Sange anmeldte af L. Rosenfeld.

Agathe Backer-Grøndahl:
Op. 6, Sex Sange med Pianoakkompagnement.
Op. 9, Sex Sange med Pianoakkompagnement.
Op. 10, Vier Gesänge mit Pianobegleitung.
(Carl Warmuths Forlag, Christiania).

Fru Agathe Backer-Grøndahl, den talentfulde norske Klaverspillerinde, har Betingelser, der berettige hende til at optræde som Komponist. Disse ere: Evne til at opfinde friske, hjertelige Melodier, udviklet Harmonisands, rhythmisk Sands og endelig Intelligents til at opfatte en given Text. Naar man er i Besiddelse af saa mange Fordele, bliver de Fordringer, der stilles til den rigtige Anvendelse af dem, større, end de vilde blive, hvis disse Evner ikke vare tilstede. Hun maa derfor finde sig i at blive bedømt efter den Maalestok, hvormed man bedømmer Kunstnere, ikke de mange Kaldede, men de faa Udvalgte. Og det kan vistnok med Rette siges, at hun i ovennævnte 3 Sanghefter anvender sit Talent paa en noget kritikløs Maade, idet hun ved Siden af det ægte Følte sætter det paa anden og tredie Haand Gjennemlevede, ved Siden af det udmærket Dygtige i harmonisk Henseende sætter saadanne grammatikalske Fejl, som enhver Musikstuderende burde være ude over i sin første Periode. Exempler paa noget ligefrem Udmærket findes i Opus 9, Aftensangen „I fjerne Kirketaarne hist“; igjennem denne Sang gaaer der en saa dyb Alvor og Vemod, og den er i hele sit Anlæg saa nobel og distingueret, at den kun kan være undfanget af en Kunstner, der ikke alene har følt det Gjengivne, men tillige gjengivet det Følte paa saa smuk og rigtig en Maade, som det overhovedet er muligt. Særlig gode Sange findes endvidere i Opus 9, Nr. 1, „Morgensang“, Opus 10, Nr. 2, „Wenn ich auf dem Lager liege“, og samme Opus Nr. 3, „Es fällt ein Stern herunter“. Ved Siden af alt dette Smukke og Gode træffer man, som sagt, ofte Noget af langt ringere Værdi, som f. Ex. Nr. 2, 4 og 5 af Opus 6, Nr. 2 og 5 i Opus 9, og sidste Halvdel af „Juniabend“ i Opus 10. Det, der mangler i, at man kan kalde de øvrige Sange vellykkede, er ofte kun Fejl i harmonisk Henseende, en mindre logisk Akkordfølge; ofte vilde en behændig Finesse, ofte Forandringen af en eneste Tone i Harmonien have givet Sangen den rette kunstneriske Prægnants. Skjødesløsheder af den Natur, der findes i Opus 6, Side 11, 4. Takt, hvor Noden fis kaldes

for ges, Side 13, 4. og 8. Takt, hvor dis kaldes for es, ligeledes i Opus 9, Side 9, 2. Takt, ces for h og Side 10 cis for des ønskede man hellere fjernede i saa talentfulde Arbejder. Den ofte meget tynde Klaversats tyder, navnlig i Opus 6, hen paa, at flere af Sangene ere tænkte for Orgel, hvilket vel egenlig burde have været vedføjet paa Titelbladet; i de andre Hefter er Klaverstemmen velklingende og fyldig, navnlig i Opus 10, Nr. 1, 2, og 3, ligesom dette Opus vel er det modneste af de tre. Trods disse Indvendinger er det tre ualmindelig gode Sanghefter, og hvis den begavede Dame vilde laane det her Sagte lidt Øre, vilde være lidt mere nøjeregnende med det, hun skriver, studere lidt mere (navnlig Seb. Bach), løbe lidt mindre an paa sit medfødte Talent og kun komponere, naar Musen kalder, er der ingen Tvivl om, at hun engang ad Aare, ikke alene blandt sit eget Kjøn, men ogsaa blandt Sang-Komponisterne vil blive regnet til de dygtigste og bedste af deres Tid.

Wiel-Lange: „Vier Lieder aus H. Heines Reisebilder“ (W. Hansens Forlag).

Der er ofte rejst den Anke mod vore Komponister, især mod de yngre, at de hentede deres Texter fra det Tydske og ikke søgte den hos vore egne Digtere. Grunden hertil er vel den, at der i den danske Poesi ikke findes den mangfoldige Samling af lyriske Digte, af smaa koncise Stemningsbilleder, hvorpaa den tydske Poesi er saa rig. Det er derfor naturligt, at man søger ud for at finde det Attraaede. Hr. Wiel-Lange, der debuterer med nærværende Sange af Heine, har søgt og fundet. Han har her givet 4 Kompositioner fulde af Liv og Kraft, hver for sig vidnende om, at han omhyggelig har studeret sin Text og formaaet at gjengive enhver nok saa lille Enkelthed i denne med stor Dygtighed og Behændighed. Der findes vel ingen særlig ny Komponist- og Persons-Ejendommelighed i disse Sange, men til Gjengjæld er der heller ingen Jagen efter at frembringe Noget, som Andre før ham endnu ikke har evnet, og man mærker, at de ere let og sikkert undfangede. Denne Følelse er velgjørende, særlig naar den, som her, er parret med Erkjendelsen af en for en Debutant ualmindelig færdig kunstnerisk Udvikling i det Tekniske. Det vil være vanskeligt for retfærdige Dommere at finde Noget at udsætte paa disse 4 Sange. Rhythmisk Fasthed, polyfon Sands, god Melodi og Harmoni, fortrinlig Declamation, interessant Klaverstemme, fin og karakteristisk Opfattelse, den ene af Sangene, „Loreley“, endda tydende paa, at L. engang vil kunne udrette Noget som Dramatiker, det er altsammen Dyder, der pryder en Musikers Pas, og letter en Debutant Indgangen til Musikens forjættede Land. Enhver, der interesserer sig for god Musik og særlig dansk-tydsk god Musik, maa ikke forsømme at gjøre sig bekjendt med dette Sanghefte.

Litteratur

Paa Schous Forlag har Hr. N. J. Berendsen, fra hvis Haand der foreligger forskjellige Oversættelser af moderne franske Romaner, udgivet en Fordanskning af Daudets «Les rois en exil» under Titlen „Landflygtige Monarker“. Idet vi med Hensyn til denne den berømte Forfatters nyeste Arbejde henvise vore Læsere til den i vort Nr. 384 meddelte interessante og udførlige Kritik af A. Neményi, skulle vi angaaende den danske Oversættelse blot udtale dette, at den vel bærer Vidnesbyrd om, at Oversætteren har anvendt megen Flid og Omhu paa at give den i saa korrekt og smagfuld en Form, som det var ham muligt, men at den i Virkeligheden, og i saa Henseende deler den Skjæbne med Størstedelen af de mange aarlig fremkommende Oversættelser af franske Romaner, lader Adskilligt tilbage at ønske. Ikke, at der findes ligefremme Fejl eller Kapitalmisforstaaelser af den originale Text — vi have ialtfald ikke fundet nogen saadan — men det fremgaaer med tilstrækkelig Tydelighed, og man behøver ikke at læse mange Sider for at komme paa det Rene hermed, at Oversætteren, hvor meget Fransk han saa end kan, savner det tilbørlige Herredømme over og det nøje Kjendskab til det danske Sprog, uden hvilket en Oversættelse vel kan være korrekt, men aldrig bliver smagfuld og elegant. Der har hos vore Oversættere fra Fransk lidt efter lidt udviklet sig en ganske ejendommelig Jargon, som man kunde kalde fransk-dansk, og hvis væsenligste Karaktermærker bestaaer i en yderst tro og slavisk Overførelse paa Dansk af en stor Del enkelte specifikt franske Vendinger og Talemaader. Naar Franskmændene f. Ex. sige «Monsieur!» «Six mois», «sans doute!» «froncer les sourcils» «quant à» eller «pour» o. s. v., o. s. v., saa hedder det saa godt som altid i Oversættelserne „Min Herre!“ „sex Maaneder“, „Ganske vist!“ „rynke Øjenbrynene“, „hvad angaaer“, o. s. v., o. s. v., og disse aldeles udanske Vendinger, som man aldrig nogensinde vilde falde paa at bruge af sig selv, løbe paa den captieuseste Maade med i Oversætternes Penne og blive staaende, skjøndt de kunde fjernes blot ved et Strøg. I Hr. Berendsens Oversættelse findes ikke faa saadanne Gallicismer. Paa Fransk kan man f. Ex. saaledes fortræffelig sige — vi have ikke «Les rois en exil» liggende for os, men oversætte trøstig tilbage fra „Landflygtige Monarker“ — des fenêtres, voilées de rideaux couleur de rose — une musique invisible — ses vieilles rides tremblaient — ce fond de fraîcheur eller un vieux clavecin qui jouait un air vulgaire — men det er et underligt Dansk at skrive „Vinduer tilslørede af rosenrøde Gardiner — „den usynlige Musik“ — „hans gamle Rynker sittrede“ — „denne Baggrund af Kjølighed“ eller „et gammelt Klaver, der spillede en Knejpemelodi“. Vi kunne forøge disse Exempler med mangfoldige andre, men de her meddelte turde være tilstrækkelige til at godtgjøre Rigtigheden af det Sagte.

Brogede Blade

Opgave i «the boss puzzle».

Nr. 3.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	15	14	12
13	11	10	

Brikkerne bringes i Orden ved saa faa Forskydninger som muligt.

Opløsning paa Opgave Nr. 2.

11, 15, 13, 12, 9, 10, 12, 13, 14, 11, 15, 12, 10, 9, 13, 14, 11, 15, 12, 11, 15.

Opgaven er løst af Margaretha, Tullemand, En fra Rydbergs Kjælder, —o—n, Knud Westrup, Bamsen fra Færøerne, D. M. C. R. i Aabenraa (Slesvig), Inge i Randers, den lille Høvl, et Jydesæ, Chr. Jensen, Studenten, Geniet Senga sah, Oluf B., Tsop & T. D. Nevala, A E J og Dr. Ø.

Indhold. Victor Hugo: Religion og Religioner, af J. Paludan. — Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter, Meddelelser af hendes Brevskuffe, fortsat. — Hvad var det? Af Forfatterinden til „Mod Strømmen“. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Vaarsang, af Vilhelm Gregersen. — Et lille Tillæg til Nordostpassagens Historie, af P. Lauridsen. — Musik. — Litteratur. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa mit Forlag er udkommen:

Lærebog i Bibelhistorien for Elementarskolen ved **Chr. Møller,** Præst ved St. Paulskirken. Med farvetrykte Kort. Pris indb. 1 Kr. 35 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

I alle Landets Boglader samt hos Undertegnede Forlægger faas:

Prædikener
over
Kirkeaarets Epistler
og Lektier,

af C. Leunbach, Sognepr. i Kolding.

heftet 4 Kr. 80 Øre., smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag,
19 Nytorv K.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Kort over
Kjøbenhavn
med nærmeste Omegn.

Bearbejdet af
V. F. A. Berggreen.

I 4 Blade 10 Kr., opklæbet paa Lærred og med Stokke 18 Kr.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.
Novelle
af
Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Ny Subskription paa
Oberst Mansas
Specialkort over Danmark.

17 Blade i maanedlige Leveringer à 2 Kr. Enkelte Blade 2 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Bezique.
2. Oplag.
2 Markerplader og Regler.
Pris 1 Krone 50 Øre.

C. M. Albeck, St. Kongensgade 9.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens »Bidrag til den danske Litteraturs Historie«, da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.	V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -	VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -	VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -	VIII -	180 & LXXVI S. —		4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 6. Juni.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 415.

Den 13. Juni 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Victor Hugo: Religion og Religioner.

Af J. Paludan.

Sluttet.

I en temmelig løs og vilkaarlig Fremstilling begynder Victor Hugo at ivre imod Anthropomorfismen, mod den strenge engelske Søndagshvile som beroende paa den Forestilling, at Gud efter de sex Dages Skabelse træt og pustende har maattet kaste sig i sin Lænestol; mod dem, som gjøre Gud til en Bussemand, der har skabt Helvede og glæder sig ved at rode om i dets Flammer med en Fork, og mod dem, der give ham Knebelsbarter paa og Lyn i Patrontasken, udnævne ham til Tambourmajor og Overgeneral. Den sidste Allusions Adresse er ikke vanskelig at finde. — Præsterne ivre mod Fritænkernes uendelige, formløse Gud, uden Nationalitet og Historie, „et Skyggebillede hinsides en Afgrund", „en Gud, der ikke har sine Papirer i Orden, en Gud for Bønder, en Jesus for Soldater." Denne Spiritualismens Gud er dog nok snarere temmelig aandsaristokratisk og hverken for Fattigmand eller de Enfoldige, hvilket Digteren ogsaa strax efter indrømmer, naar han lader Theologerne sige, at denne Gud er upraktisk; skal han være Noget for Mængden, maa han kunne hugges i Sten og have et Hus at bo i; den fordrer en Gud med Bibel og Dogme: „han er een, han er tre, han holder af Røgelse; han vil ikke have, at man maa røre ved hans Frugttræer . . . Det er det, vi trænge til; Dogme eller Fabel: vi maa have ham synlig, vi maa have ham spiselig!" En Religion maa være gammel, den maa hvile paa Fædrenes Tro og paa Traditionen for at blive ærværdig og faae Autoritet ved Aarhundreders Støv. Alt dette er Gudsbespottelse, mener Victor Hugo. Præsterne misbruge Dumhedens Ret og Guds Taalmodighed (det er altid Præsterne, der have lavet Religionen!) og Troen lægger det Æg, som Vildfarelsen udruger, idet Spotterne herved finde en Anledning. Djævelen er ogsaa en daarlig Spas; Middelalderen havde Valget mellem alle Rædsler for at skildre Jehovas frygtelige Modstander, men nøjedes med at døbe Faunen og gjøre ham til en grotesk Figur, der paa et Marked vilde gjøre mindre Lykke end en dresseret Kanin, der slog paa Tromme. Her har V. Hugo ganske vist faaet fat paa en af de Anthropomorfismer, der trak det Sublime ned i det Platte og Komiske; men hvorfor kæmpe mod Vindmøller? Hvem forestiller sig nutildags mere Djævelen i den Skikkelse, i hvilken han truede den Lærde med at æde ham, men fik til Svar: „Nej, min Ven, Du har Horn og Hove, Du er et planteædende Dyr."

Religionens Mesterstykke er dog Forsoningsdogmet. Mennesket har fortjent evig Straf ved at spise et Æble, men han frelses og bliver paany uskyldig ved at begaa den forfærdeligste Forbrydelse: dræbe Guds Søn. Alt hviler nu paa Parallelen mellem et Æbletyveri og et Mord paa Gud. De, der anse dette for den guddommelige Visdoms Raadslutning, have ingen Ret til at le af Hottentotterne, der tro at kunne fange Vinden i deres sorte Næver, af Negeren og hans Tabu eller af „Thor, der med Spydstik søger at dræbe Matchi, den store usynlige Tiger"(!).

Nu klæber der ganske vist mangfoldige menneskelige

Sofisterier ved Dogmerne om Arvesynd og Forsoning, men dog ingen saa grove som de, Kirkelærens Fjender begaa ved at opfatte dem eller lade som om de opfattede dem i denne plumpe, platte Udvorteshed. Allerede forrige Aarhundredes Nationalisme tog Beretningen i Genesis om Syndefaldet paa denne aandfulde Maade, og „Lyksaligheds-lærens" bekjendte Forfægter hertillands, Rector Joh. Boye i Nakskov, benævnede vittigt Arvesynden som „Æblesmitten". Det er neppe den rette Maade at angribe Kirkens Lære paa, at læse den som, efter det folkelige Mundheld, „Fanden læser Bibelen" ɔ: aldeles bagvendt, og V. Hugo støtter ikke sin Sag saa meget, som han selv troer, ved sine Paralleler fra Mythologiens og Overtroens Verden. Hans Lyst til at imponere ved en temmelig overfladisk, polyhistorisk Lærdom spiller ham her som saa ofte slemme Puds. Tabu-stikkene høre nok mere hjemme i Australien end i Afrika, og hans Gjengivelse af Sagnet om Thor og Midgaardsormen (hvis det da er dette, han har vidst lidt gal Besked om) vil sikkert ikke alene blive beundret af hans Landsmænd, men maa ogsaa forekomme os Danske ligesaa nyt som overraskende. Det er et Vidnesbyrd om, at han har været lige saa heldig i sin Tolkning af Eddaen som af Bibelen

Menneskelig Lærdom og menneskelig Filosofi ere in-kommensurable med Gud, vedbliver Digteren. Menneskene komme ikke Sandheden nærmere ved de Guder, de skabe sig i deres egen Lignelse, ved deres Ceremonier og deres Dyrkelse. Fantasien formaaer end ikke at naa Naturens Frembringelser, hvor langt mindre da at forestille sig Guddommens Væsen og Attributer. Er Tænkeren kun en Kasuist, bunden til en Text, vil han aldrig naa videre; men selv vi, de frie Tænkere,

> N'ayant pas pris d'abord un parti sur l'abîme,
> N'imposant aucun dogme à la brume sublime,
> Ne poursuivant dans l'air, dans l'onde et dans le feu
> Aucune forme humaine et terrestre de Dieu,

selv de, som hungre og tørste efter Sandhed og søge „det Konkrete og det Abstrakte, det Absolute, det Uendelige . . . de store Møder i Natten, hvor man føler det Ubekjendte gaa sig forbi" — selv de maa ikke vente at naa til en Forklaring af Gud efter Reglerne. Vi maa ikke „forvexle en Skriftlærd med Afgrunden; vi maa gjøre Forskjel mellem Oxford og Natten, mellem Morgenrøden og Göttingen . . . Theologer, Universiteter og tunge Folianter . . . er Et, og det umaadelige Mørke et Andet." Visdommen fører kun til Tvivlen eller, hvad der er værre, til Latteren, thi Intet er sørgeligere end en Spotter, der ikke engang er sikker paa sin Spot. Hans Latter forstyrrer hverken Vulkanen, Stjernen eller Rosen, Naturens store Harmoni og Skjønhed, der vidner mod Fornægtelsen.

Man skulde nu vente, at Digteren af denne ydmyge Vedkjendelse af den menneskelige Begrændsning vilde tage Anledning til en Advarsel mod Fritænkningens saavelsom mod Dogmatikens Overgreb og vise, at Forstanden lige saa lidt med Sikkerhed kan udgranske, hvad Gud ikke er, som hvad han er. Men nej, han vender sig som sædvanlig kun mod dem, der ville lave sig en Gud. Og naar de saa have ham, hvad ville de saa med ham? Blive de derfor bedre, mildere, skaansommere, ikke blot mod de Svage, men ogsaa mod de Onde? „en mindre hovmodig Abel mod den nedslagne Kain?" barmhjertigere mod den Affindige, der henrives af sine Lidenskaber? ville de afskaffe Krigene? ville de ophøre at stene Tænkerne og Aandens Apostle? Før man ønsker sig en Gud, maa man være klar over, hvad man vil med ham, thi „naar Gud ikke er en Havn, saa er han en Fare." Nej, Menneskene forlange en Gud af Vane, for at gjøre som Fædrene, for at have Noget at bande ved. — Vistnok maa man her indrømme V. Hugo, at Religionerne langtfra have formaaet at gjøre Menneskene fuldkomne; men det er dog paa den ene Side lige saa overdrevent at nægte f. Ex. Kristendommens mildnende Indflydelse paa Sæderne, som paa den anden Side at lade humanitariske Drømme vende saaledes op og ned paa Tilværelsen, at man tager Kain i Forsvar mod Abel, Forbryderen mod Samfundet, Lidenskaben mod Retfærdighed og Orden.

I denne Verden hersker Døden ved Siden af Livet, Elendigheden sammen med Lykken, hedder det videre. Menneskene ere enten Bødler eller Slaver; Krig og Had raser. I Mennesket selv kæmper det Onde med det Gode, Pligten trædes under Fødder, Samvittighedens Røst overhøres. Midlet mod alle disse Onder er at gjøre det Gode, elske og ikke misunde Nogen, være retfærdig. Men alle Dogmer og alle Præster ere afmægtige til at lære os Ret og Sandhed. — Herimod synes den sunde Fornuft at indvende, at vistnok er Midlet mod det Onde at gjøre det Gode, men dersom Mennesket af Naturen var anlagt herpaa og overalt formaaede at gjøre det ved egen Hjælp, hvorfra kommer da denne det Ondes Overvægt i Verden, som Digteren klager over? Foreløbig er det dog vist det Bedste ikke at forsmaa den Støtte, Religionen her yder Mennesket, og det Baand, den lægger paa ham, men der er rigtignok ogsaa i Religionen noget Andet og Højere end Dogmer og Præster. Det vil dog Victor Hugo ikke gaa ind paa: hvad hjælper det, spørger han, at Mennesket beder og troer, forvilder sig til Himlen eller fanatiserer sig ved Røgen af Kjætterbaal, hylder Abstraktioner eller Fetischer, hugger sine Guder i Sten og dyrker dem med Røgelse, laver taabelige Myther, personificerer Naturkræfterne, adspørger Vinden eller Bølgerne, om hans Gud er i godt Lune, nærer ham med Offerkjød eller usyrede Brød, —

> Qu'est-ce que cela fait, homme, au puits de la nuit,
> Qu'est-ce que cela fait au précipice énorme,
> Où la vie en de l'ombre et du vent se transforme?

Alle Religioner ere saaledes lige gode eller lige slette; paa en mere eller mindre kommer det ikke an. Alle ere de kun Beviser paa Menneskets Afmagt, der tilskjærer Sandheden, Idealet, Retfærdigheden, Lyset, Afgrunden, Enheden efter Dogmets Maal. Og naar Tænkeren i Stedet for Mythen, Apollos lysbringende Heste, Havet, som veg for Moses eller hvorpaa Kristus vandrede, Solen, som Josva standsede, vil vise Menneskene Virkeligheden, Naturens uforanderlige Love og Kræfter, Lyset, Himlen, Planeternes Kredsløb og Livet, som fremstaaer af Døden — saa styrte Hedningerne sig rasende over Hiketas, de Kristne over Galilei, og Religionerne vige forfærdede tilbage for Gud. Fanatismen, Rædselen, Fabelen knuger Menneskene ned, Askesen ved Siden af Bakkanalet, Baals gloende Ovn og Roms Menskeguder, Paverne,

> Rome, charnier sous l'aigle, est, sous la croix, bazar!

Man maa langt tilbage i Historien for at dokumentere disse Grueligheder af Præsterne, „for hvilke hele Jorden er et Bytte," og Victor Hugo skaaner os da heller ikke

for hele Paverækken med alle dens Forbrydelser og Laster, som Menneskene knælende tilbede

. . . respirant l'odeur de ses vomissements!

Men her kommer en anden Stemme Digteren til Hjælp, en Stemme, som han selv bliver bange for. Under Overskriften «Rien» optager den hans Raisonnement og drager sine egne Følgeslutninger deraf: Troen er en Hydra, som gnaver paa Eder. Fornægt da Alt. Livet er kun Atomernes Kredsgang; Intet er sikkert uden det nærværende Øjeblik og knap det; nyd det da og forlang ikke i taabeligt Overmod en Gud og et andet Liv for Støvet og Intetheden!

Dieu n'est pas. Nie et dors. Tu n'est pas responsable.
. . . .
Sois humble, pas de ciel. Pas d'enfer, sois content.
Fais ce que tu voudrais . . .

Soit, plus d'enfer! udraaber Digteren. Ikke mere denne hæslige, romerske Drøm om en afskyelig Tugtemester, der sniger sig bag efter Mennesket. Men mod Resten af hin Forkyndelse oprører hans ædlere, idealistiske Følelse sig: Intet før og Intet efter dette Liv; det Gode skulde ikke mere have Ret imod det Onde, Christus og Judas være lige gode, Atomet Attila skjæbnebestemt og uansvarligt som Atomet Ild? Ingen Mening i hele Tilværelsen, intet Gjensyn efter Døden; Alt ført tilbage til det dyriske Instinkt,

Tout dans les appétits et dans les épigastres.
. . . .
Que tout soit le hasard, l'ébauche, le décombre:
L'éclosion du pou dans les cheveux de l'ombre:
. . . .
Rien! Oh, reprend ce Rien, gouffre, et rends nous Satan!

Altsaa hellere dog Religionerne, endog med deres Helvede, end den absolute Skepticisme og Materialisme.

Trods et enkelt af de overdrevent, næsten modbydelig „realistiske" Billeder, som af og til overraske os midt i Victor Hugos ellers akademisk værdige og jevnlig søgt højtidelige Stil, er dette Parti et af de smukkeste og sandeste i Digtet. I det næste Afsnit, «Des voix», derimod fortaber han sig i den Slags taagede Metafysik og store, klingende Fraser uden tydelig Mening, som ofte forstyrre Læsningen af hans Arbejder. Det er en Art Dialog imellem Stemmer, der synes snart at raade Mennesket til at opgive al Søgen efter en Løsning paa Tilværelsens Gaade som unyttig, snart at forsvare de relative Afsløringer, som kunne naaes gjennem Religionerne og Filosofien. Medens nogle advare mod Troen paa enhversomhelst Autoritet, den grublende Lærde og den inspirerede Digter saa vel som Præsten, hævde andre en fornuftigere Middelvej: „Skjøndt Menneskeheden i sig bør bære den klare Visdom, ej den blinde Tro; skjøndt en Bibel, en dobbelttydig Bog, udtærer og kun altfor ofte saarer den Sjæl, der betroer sig til den; skjøndt Religionen næsten altid opskræmmer Sindene som en Flagermus, dannet af Liv og af Skygge, hvis Vinger har Præster, Skriftlærde, Bonzer og Paver til Kløer: Noget maa Mennesket dog tro paa. Ved Siden af Kjødet, som altfor meget behersker ham, maa Mysteriet tale til ham og formane ham, hæve ham fra den Søvn, som kun sover, til den Søvn, som drømmer. Ak, det ulykkelige Væsen, som ikke troer, staaer nøgent under den frygtelige, tunge Himmel, under det Ubekjendte. I, som leve, I trænge til Præster, hvilke de end ere! Selv gjennem de sorteste blinker der en Sandhed frem." Religionerne afløse hverandre i fremskridende Trinfølge og hæve sig stedse mere mod Sandheden: over Negerens Fetisch og Kelterens Kromlech staaer det mørke hebraiske Tempel, endnu højere Moskeen med sine hvide Minareter, over den atter Kirken, og højest den blaa Himmel, den Kirke, hvis øverste Gavlspids opløser sig i Morgenrøden. — Hvad man nu end mener om denne Trinfølge og særlig om dens højeste, spiritualistiske Trin, der unægtelig synes at flyde ud i det Blaa, saa indeholder hele dette Stykke Sandheder, som man maatte ønske, at Forfatteren havde holdt bestemt fast hele Digtet igjennem. Men ved Siden deraf staa andre Stykker, hvor man forgjæves stræber at arbejde en klar Tanke ud af den apokalyptiske Stil, og det Hele minder stærkt om de bekjendte Intermedier af Aandestemmer i Bjørnsons „Kongen". Ligesom mange andre Steder i Digtet staaer det her aldeles usikkert, hvilken Mening Digteren slutter sig til, hvor langt han holder med den Troende og hvor langt med Tvivleren, om han er Theist eller Pantheist, hvor han selv taler og hvor han blot refererer Andres Anskuelser. Sandsynligvis er denne Forvirring et korrekt Billede af hans egen Sindstilstand, hans vaklende og usikre Forhold overfor de højeste Sandheder; han er neppe endnu kommen ud af det „forfærdelige Tusmørke", som han for 43 Aar siden i sine Chants du crépuscule lod hvile „over Jorden og i Sjælen." Men det er en sørgelig Falliterklæring af den, der vil optræde som Sandhedens Profet og sine Medmenneskers Leder.

I sin „Slutning" giver han rigtignok sin Trosbekjendelse:

Il est! mais nul cri d'homme ou d'ange, nul effroi,
Nul amour, nulle bouche, humble, tendre ou superbe,
Ne peut balbutier distinctement ce verbe!

Der er en Gud, men det kan ikke nytte at opfinde Koraner og Religioner for at bestemme hans Væsen. Hellere skulle vi lukke Øjet op for Naturens Vidnesbyrd, søge ham i Kjærlighedens Aabenbarelser, i Menneskets Uvillie mod at bøje sig for mere end een Herre, i Tankens Trang til en Gud, i vor egen Sjæls Flamme. — Alt dette kan nu være sandt og godt nok, og sikkert er der Anledning til at advare mod den menneskelige Spekulations Overgreb, der troer i Katechismer og Dogmer at kunne udtømme Guds Væsen og Egenskaber. Men ikke Alle kunne nøjes med denne væsenløse Gud, Allivets „Straaleoversvømmelse, der udgyder sig i Stjerner paa Himlen, i Roser paa Marken," og om hvem der kun kan udsiges dette Ene og Samme:

Il est! il est! sans fin, sans origine,
Sans éclipse, sans nuit, sans repos, sans sommeil.
Renonce, ver de terre, à créer le soleil.

Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter.

Meddelelser af hendes Brevskuffe.

Fortsat.

I Brevet fra Foraaret 1817 kommer Karen Margrete tilbage til sit Had mod Partivæsenet, der voldte hende saamange Lidelser, og hun perorerer paa sin heftige Maade mod Oehlenschläger, som hun fandt i saa høj Grad skyldig, men som dog, hendes tilgivende Væsen uagtet, Aaret efter skulde blive den Første, der rakte Haanden til Udsoning.

— — „Jeg veed desværre," skriver hun, „altfor godt, hvor lidt man ofte er af det, man bliver anseet for at være. Og selv veed jeg dog bedst, hvortil jeg hører eller ikke hører; og at jeg endnu ikke har seet det Partie, jeg kunde have Lyst at høre til; og især at jeg ikke føler mindste Drift til at høre til noget af de tvende paagjældende Partier, fordi intet af dem er i mine Øjne ret agtværdigt; og jeg desuden føler Modbydelighed for det nærværende Factions-Væsen. Og heri ligger egentlig min — efter Tidernes Leilighed — største Synd; og naturligviis en stor Grund til vor nødvendige Menings-Forskjellighed. Aarsagerne til min Modbydelighed for det nysnævnte Factions-Væsen gider jeg neppe omtalt, men at denne Modbydelighed er tilgivelig hos den, hvem det samme Væsen — som jeg fristes til at kalde et Uvæsen — har bragt saa megen Bekymring og endnu daglig bringer nye Bekymringer, og — ugierne siger jeg det, men det er sandt, og Sandhed kan ikke fornærme, siger Professor Oehl. — de fleste og største fra den Kant, hvorfra de mindst burde have kommet: dette vil vel ingen negte. Jeg har tilgivet Alt, som det vel bør den, der ønsker, hvilket Øieblik Gud kalder mig, at kunne gaae herfra med et forsonligt Hjerte, og tilgiver daglig, som jeg selv daglig beder om og ønsker Guds og mine Medskabningers Tilgivelse; men jeg kan dog derfor ikke undlade at see det Onde, og umuelig kalde dette Godt, om det end ikke reiser sig i en udvortes iøinefaldende styg Gestalt.

Tirsdag Morgen.

„Jeg blev i Aftes afbrudt i mine for Dem vist ikke opbyggelige Betragtninger, og da Stine allerede har meldt sig, er det nu ikke Tid at fortsætte dem, hvilket heller ikke behøves, da de maa være Dem ubehagelige og mig vistnok ikke behagelige. — Jeg haaber, De med mig glæder Dem over, at Vinteren dog nu ikke længer knuger sig med saa iiskold en Arm om vort bankende Hjerte, som den rørende Skjald A. Z. har fordret af den, omendskjøndt De har lettere end jeg ved at faae Barmen bestrøet med de Blomster (jeg troer saagar det er Roser), Kulden ikke kan dræbe, som ogsaa at faae den iisnende Smerte bortaandet. Vil jeg derimod have Torne i Barmen, saa kunne Digterne (mine Venner?) opvarte mig dermed og giøre det og uden mindste Samvittighed; og især kan A. Z.s Digter fortjene min Priis i dette Stykke, da han nu i en saare lang Række af Aar jævnlig har forsynet min Barm med saa hvasse og smertefulde Torne, at det ikke er hans Skyld, at Roserne ikke derover have tabt deres Duft. Men jeg savner dog ikke min Digter, der til alle Tider har kunnet og til alle Tider vil kunne bortaande min iisnende Smerte; ham vil jeg ogsaa fremdeles som hidtil holde mig til, og altid nøiere forene mig med ham i et helligt Venskab, som intet Jordisk kan besmitte*). Nu er den navnkundige Solformørkelse forbi og jeg kan igjen see hvad jeg skriver, men læse det gider jeg sandelig ikke. Tag tiltakke og vær overbeviist om, at jeg er Deres

oprigtige Veninde K. M. R."

I saadanne smertelige, med Fortrydelse blandede Udbrud aabnede Kamma sit Hjerte for sin Boye i disse trange Tider. Af Roserne, hvoraf hun havde modtaget mange af sin „fortlokkede Yndling", var kun Tornene tilbage, af hans indre Kvad var den sidste Gjenlyd henvejret i den Misstemning, hvoraf hun beherskedes. Denne 14. Novbr. idetmindste modtog han ingen Hilsen fra hende, skjøndt han var ifærd med at rejse bort til Udlandet; derimod skrev hun den 15. Febr. 1817 en yndig Lykønsknings-Billet til Baggesens Fødselsdag. Den er meddelt i hans Biografi, men bør som et hidhørende Aktstykke læses her.

Bakkehuset den 15. Febr. 1817.

„En vis Følelse — som jeg nødig vilde holde for bedrageriskt — siger mig, at det dog vist vil fornøie Dem, kjære Baggesen! paa denne Dag at faae en venlig Hilsen fra deres gamle Veninde, en Veninde, som De selv ikke uden Grund tiltroer at kunne fatte og føle det indre Qvad i Deres Danfana; og da hun af et oprigtigt Hjerte kan give Dem denne Lykønsknings-Hilsen, saa seer jeg ingen Grund til at holde den tilbage, endskjøndt den vil blive ligesaa uanseelig, eller — om De heller vil — beskeden, som det er at vente af den velbekjendte Kragefjer, og som ogsaa sømmer denne bedst.

„Gjerne sendte jeg Dem en eller anden lille Blomst, der kunde forskjønne min Hilsen, men hvor finder jeg nogen i dette Øieblik? Een har jeg dog, som — haaber jeg — ogsaa i disse Krageord vil være umiskjendelig for Digterens Øie: **Hjertets uvisnelige Kjærminde**; og hvilken Blomst var vel bedre? Var denne visnet i mit Hjerte for Dem, saa vilde De ikke nu modtage min Lykønskning paa Deres Fødselsdag; thi det er dog egentlig denne lille beskedne Blomst, der vilde aabenbare sig for Dem paa samme. Lad den da sige Dem, hvad det ikke saa lige anstod mig at tolke; og vær overbeviist om, at dens hulde Stierne ikke leder vild, og at det Gode og Venlige, den aabenbarer Dem, virkelig kommer fra Deres velmenende Veninde K. M. Rahbek.

„E. Skr. De maa endelig ikke troe, at skylde mig Svar paa dette; det hverken forlanger eller venter jeg af en Syg. Rahbek hilser og lykønsker Dem ogsaa i Dag."

Disse Linier, skrevne saa kort efter de philippiske Breve om Gjengangerpoeten, at deres Blæk endnu var friskt, ere unægtelig overraskende. Men Kamma var en Kvinde. Est-ce qu'une vie de femme se raconte? Elle se sent, elle passe, elle apparait, siges om en aandsbeslægtet fransk Dame; man maa ikke gjøre for streng Fordring paa Konsekvens hos Kvinden. Det maa heller ikke tabes af Sigte, at Kammas Brev til Baggesen, hvilket skimtes i den udtryksfulde Stil, mere gjaldt Digteren end Personen, og at det uden Tvivl har været en Bod, hun paalagde sig for sin, som hun nu fandt vel overdrevne Haardhed ved Modtagelsen af Digterhyldingen i Danfana-Elegien, som hun overlod Fru Brun at takke for og afvisende helst betragtede som henvendt til denne. Dette angrede hun nu, men uden Misforstaaelsen med Oehlenschläger var Angeren vel neppe bleven saa levende.

Baggesen var, som man seer, syg, da han modtog Fru Rahbeks Brev, og besvarede det hverken i Vers eller Prosa. Han skrantede hele Foraaret 1817, og først henad Sommeren gjenvandt han sit Helbred. Hans Taksigelse for den udviste Opmærksomhed skulde gives mundtlig og

*) Disse Slutningslinier kunde trænge til en nærmere Forklaring, som dog Meddeleren ikke seer sig istand til at give. Maaske sigtes der med „den rørende Skjald A. Z." til Oehlenschläger, der i Digtet „1. Januar 1817", indrykket i Athene f. 1817, havde skrevet:

„I sit Pandser — —
staaer den unge Januar.
Bringer Lys og Mod og Trøst;
qvæger med sin friske Kulde
alle Hjerter, haabefulde" o. s. v.

udeblev ikke, men ligesom hans Elegi var taget under Beskyttelse af Fru Fr. Brun, viste han sig ogsaa paa Bakkehuset under hendes Ledsagelse. Besøget vakte ikke ringe Opmærksomhed i den Rahbekske Kreds. Provst Frederik Schmidt, der i Oktbr. 1817 kom til Kjøbenhavn for at tiltræde en Udenlandsrejse, skriver i sin Dagbog den 26. Novbr. s. A.: „Heger fortalte mig forleden, at Baggesen nylig havde været paa Bakkehuset med Fru Brun og var bleven særdeles venskabeligt modtaget af Rahbek. Da Fru Brun senere yttrede sin Forundring herover for Baggesen, som foruden de Grovheder, han har sagt Rahbek i „Gjengangeren", ogsaa i „Pindsvinet" har kaldt ham den røde So, der stinker af Brændeviin, skal hiin have svaret: „Jeg kunde gierne været meget grovere mod ham, og dog blevet lige godt modtaget," hvilket da ret charakteriserer Rahbeks overflødige Godmodighed og Baggesens overflødige Lumpenhed." — Med Hensyn til Tidspunktet fejler dog Schmidt. Besøget fandt Sted i Slutningen af Juni. Kamma underrettede efter Sædvane Peter Wegner om den uventede Begivenhed, men hendes Brev herom savnes. Boye blev ikke mindre betaget derover end Schmidt og Carl Heger og havde i sin første Overraskelse begyndt et Brev til sin Veninde, som maaske — han vidste ikke hvad han skulde tro — havde villet have en Spøg med ham. Efter at han paa Bakkehuset havde forvisset sig om Sagen, endte han sin Skrivelse, som her følger:

Den 2. Juli 1817.

„Kjære Veninde!

Jeg nægter ikke, at da jeg kom hjem igaar Eftermiddags eller rettere Aftes, for at spise til Middag, og fik Deres Brev, at jeg da troede fuldt og fast alt, hvad De deri fortæller mig; men jeg mærkede snart, at De vilde have mig til Bedste; og derfor erklærer jeg Dem herved, at om De endog producerer de allertroværdigste Mænds Vidnesbyrd, faaer De mig dog ikke til at tro, at Baggesen har været i Deres Stue. Jeg maa overalt tilstaae Dem, at da aldrig nogen endnu har viist mig en saadan Mand, saa er jeg nærved aldeles at tvivle paa hans Existents. Den, som engang her i Danmark skrev Poesier under Navn Baggesen, omkom i Tydskland*). Siden kom en halv saxisk, halv fransk Person herind, som gav sig samme Navn. Adskillige unge Galninge og deriblandt nogle, der vare ligesaa gamle i Ondskab som unge i Aar og gale i Forstand, fik det Indfald at bruge hans Navn og ham selv til at giøre Optøier med i Litteraturen, og skreve og lode ham udgive Danfana og Pindsvinet, hvori de angreb mange brave Mænd, blandt andre Rahbek, paa den ublueste Maade. Alle de angrebne Mænds Fjender bleve herover glade, og da de baade troede, at vor forløbne Franco-Sachser var den rette Jens Baggesen og at han var Autor til de nævnte Skandskrifter, saa kappedes de om at optage ham i deres Selskaber, drak Duus og gjorde sig gemene med ham. Det gik dem som Mester Geert, der drak Duus med Bøddelen af Slesvig; thi i visse Maader kunde den foregivne Baggesen med Grund siges at være Bøddel, da han lod sig bruge af andre til moralsk Hud- og Kagstrygning.

Den 6. Juli.

„Saavidt havde jeg, som sagt (nemlig mundtlig ved det aflagte Besøg hos Kamma) skrevet strax efterat Deres Brev var kommet mig i Hænde; men ved at gjennemse det Skrevne, blev jeg bange for, at De skulde antage noget af det for en forblommet Grovhed til Dem og Rahbek, hvorfor jeg lod det ligge. Men da jeg nu med god Samvittighed og saasandt jeg haaber De aldrig har erfaret, at jeg farer med Tant eller Løgn, tør forsikkre, at slig Grovhed ikke i fjerneste Maade faldt mig ind, da jeg skrev, saa tør jeg ogsaa haabe, at De tager Alt i den bedste Mening. Det kunde ikke falde mig ind, at De og Rahbek, fordi De just ikke drev B. paa Døren, derfor gjorde Sig „gemene med ham" d. e. ikke lode ham føle, at han nu stod i Deres Stue som en ganske anden og i en ganske anden Maade, end for ti Aar siden, og jeg er tilstrækkelig overbeviist om, at han er bleven saaledes behandlet. I denne Overbeviisning lod jeg Pennen løbe, og i samme Overbeviisning tør jeg nu ogsaa lade Dem læse det. De vil i den her yttrede Frygt for at misforstaaes paa en Maade, der kunde stille mig maaskee ved Deres Venskab og Yndest, see hvor dyrebare disse ere mig. Jeg stoler paa, at De saa nogenledes har lært at kjende mig og mit Sindelag mod Dem og Rahbek i det temmelige Rum af Tid, i hvilket De har tilstedet mig Adgang til Deres Huus; et Tidsrum, der stedse vil være mig et af de kjæreste i mit Liv.

„At det forresten ikke stemmer overens med mine Principer, at B. efterat have angrebet Rahb. som Embedsmand saa skammeligt og, hvad endnu er værre, efterat have skrevet Pindsvinet, tilstedes Adgang, eller endog kun en eneste Gang modtages i Deres Huus: det veed De allerede. Jeg vil alene føie til, at jeg ikke tvivler paa, hvis denne ene Gang skulde blive til Adgang, De da vil gjøre Alt, hvad der staaer i Deres Magt, for at faae ham til ikke blot privat men offentlig at giøre Afbigt og angre sin forrige Vandel. Naar han offentlig har erkjendt, at han i sine Domme om Rahbek som Skribent, Embedsmand og Menneske har ladet sig forlede af Avind og Lidenskab, saa kan han igjen komme i Rahbeks Huus. For alting maa han bede Publicum forglemme Pindsvinet og at ansee det som aldrig skrevet. At De tilsteder ham at komme inden sligt er skeet forraader Deres gode Hjerte og Godmodighed, men at han kommer viser hans Mangel paa Sømmelighedsfølelse og Selvagtelse.

„Hvormeget jeg skjønner paa og skatter det Venskabstegn, jeg ogsaa erkjender deri, at De lod mig „Vovehalsens" Besøg vide, burde jeg ovenfor have bevidnet Dem; nu maa det staae her til Slutning."

De af Boye foreslaaede Fredsvilkaar bleve ikke ansete nødvendige. Baggesen blev tilstedet Adgang til Bakkehuset og taget til Naade af den „overflødig" godmodige Rahbek og af hans, i det mindste ved denne Leilighed temmelig omskiftelige Hustru, der glemte de ublu Fornærmelser mod Ægtefællen og sin egen „Foragt" for Autor og i hans Møde formodenlig saae en stiltiende Tilbagekaldelse af Pasqvillen og Anger over begangne Synder.

Da først Begyndelsen var gjort, kom Baggesen oftere til Rahbeks og var i Juli og August 1817 maaske en ret jevnlig Gjæst i Kammas great Cabin; men ustraffet har han dog neppe vovet at sætte Foden over Bakkehusets Dørtærskel. Ikke at tale om, at det maaske var ved denne Dristighed at han fik Listen paa sine Bakkehusnavne forøget med et nyt: „Vovehalsen", hvilket Peter Wegner ikke kunde lide han skulde dele med den gjæve Søhelt, saa tør man forudsætte, at Kamma ofte har fundet og ogsaa benyttet Lejligheden til paa sin Vis at bringe Gjengangerens og Pindsvinets Forfatter i mindre behagelige Stillinger, navnlig ved sine pludselige Indfald og uformodede Sideindhug, hvori hun var en Mester. Iøvrigt var hint Tilnavn „Vovehals" ikke direkte hentet fra Peder Skram, men fra en paa den Tid bekjendt Forbryder, Johan Pedersen med Tilnavn Vovehals, der under Børnehusbranden den 25. Juni 1817 var brudt ud, og som Baggesen skal have brystet sig af at have paagrebet. Mynster skriver i et Brev af 14. Juli 1817, at Baggesen fortæller, at han i Kirsebærgangen har grebet en af de udbrudte Fanger med Tilnavn Vovehals, og at han, for at gjøre Sagen desto mere rørende, ingen Ende veed paa at prise hans Fortræffelighed. „Fru Rahbek," tilføjer Mynster, „gjorde ham den Indvending, at da Personen var en Sjællænder, var han formodentlig dog kun en daarlig Kjeltring, hvortil han svarede, at hvad der end var at sige paa Sjællænderne, saa var dog Vovehals, Fru Rahbek og Baggesen fødte i Sjælland." Johan Pedersen var en af Hovedmændene i Mytteriet og Brandstiftelsen og blev den 28. Juni henrettet med 6 andre Deltagere.

Fra Midten af August til sidst i Oktbr. laa Baggesen

*) Han glemte jo at „tænke" paa Dansk.

paa Rejser til Provindserne og til Holsten. Under et Ophold i Kbhvn. førend han atter begav sig paa en Udflugt, besøgte han Bakkehuset den 1. Oktbr. i Følge med sin Søn August, som laa i Kantonnement i Frankrig og var kommen hjem for at se sin Fader. Dette erfares af følgende Brev fra Kamma til Boye, dat. den 6. Oktbr. 1817.

„Kjære Adolf!

Endskjøndt jeg, som De veed, ikke regner det saa nøie med mine Venners Besøg og Ikke-Besøg, saa har jeg dog ikke kunnet reent holde mig fra at anstille Betragtninger over Deres lange Udeblivelse, fordi den er noget usædvanlig, da De jo dog ellers altid, hvor belæsset De end har været med Arbeide, har kunnet finde en Times Tid til at løbe herhen i, og høre Spænd og dette i Regn- som i Solskinsdage, især i de første, og dem har dog Sommeren 1817 (vort Venskab Gudskelov dog ingen) havt en forsvarlig Deel af. Men for ikke at udlægge Deres Udeblivelse for ondt — hvilket jeg dog egentlig ikke mangler Fristelse til — saa har jeg antaget, at Vinden, naar De har havt den imod Dem, fra Bakkehuset maaskee har bragt Dem noget wittevattevaask*) Snus i Øinene, saa at De ikke har kunnet vinde herop, men har maattet vende om paa Halvveien. Denne Formodning er i det mindste ganske rimelig, og selv kan jeg ikke nægte, at min Stue har været temmelig opfyldt — men dette dog kun paa den seneste Tid — med wittevattevaask Snus. Men da jeg nu haaber, at Wittevatte med samt hans Snus allerede igjen har forladt vor Øe, saa kan jeg ikke tøve med at fortælle Dem, at her er Fred og ingen Fare, en varm Stue, Chocolade, Syltetøi og Spænd over alle Spænd, hvilket altsammen venter Dem med Længsel. „Aah neh dog!" hører jeg Langelænderen, inde hos Hr. Haansen, vrøle — „hvorfor vil De bede Bø—ge om at komme; det er sandfærdig aldrig værd; De kan nok faae Deres Syltetøi spiist foruden ham." „Hold Mund Langelænder! eller jeg fortæller Bø—ge, at Du har sagt, at Wittevattevaa trykker ækelt." Men saaledes kunde vi — Langelænderen og jeg — blive ved til i Morgen, og hvor kunde jeg forlange, at den arme Krage skulde føre alt det Vaas paa Papiret. Dog kan jeg ikke slippe Wittevattevaa endnu, inden jeg har sagt Dem, at han i Onsdags ventede Dem for fuld Alvor og kunde ikke lade det trøste sig, at Rahbek fik et Brev fra Dem, imedens han var her. Den stakkels Wittevattevaa maatte nøies med Fættere, som kom istedetfor Dem. Langelænderen (som til sin store Hjertesorg maatte forlade Wittevattevaas Trykkerie en Time eller halvanden for tidlig) havde isinde at gaae ind til Dem, for at underrette Dem om Wittevattevaas Nærværelse paa B., men han frygtede det skulde komme til Klinken med Dem og den Norske, sagde han, og derfor lod han være. Men nu vil jeg lade den gamle Witte gaae for den han er, for ikke at spilde Tiden paa ham — da hans umaadelige Spænd dog ikke lader sig beskrive i et Brev — men heller fortælle Dem, at jeg har oplevet Fornøielse af den unge Witte. Han er virkelig et saa maneerligt ungt Menneske, saa at jeg ikke forlangte en Søn anderledes, og dog ligner han Faderen som en Draabe Vand ligner den anden.

Tirsdagmorgen.

„Jeg fik da netop begyndt i Aftes, og da Stine desværre nu allerede skal afsted, saa maae De tage tiltakke med en Brevstofs-Begyndelse, hvori der forekommer vel meget Witte—vaa. Af denne Begyndelse vil De dog idetmindste kunne see, at jeg længes efter Dem, og at October Kulden ikke er trængt ind i mit Hjerte, endskjøndt dette paa den senere Tid har havt Fristelse nok til at kjøles i mange Forhold. Lad dette røre Dem, som det rører mig hvergang jeg seer i den Skuffe, hvor jeg giemmer mange Beviser paa Deres Venskab for mig.

Deres Veninde K. M. R."

Da Baggesen i Slutningen af Oktober atter vendte tilbage til Kjøbenhavn, hører man Intet om, at han har fornyet Besøgene paa Bakkehuset. I et Brev af Novbr. 1817, til Sønnen Carl i Schweiz, hvori han udbryder i de mest levende Klager og Beskyldninger mod sine Landsmænd, som han siger alle kun tænke paa at skaffre og leve hen i Vejret alene for et falsk ydre Skin (det gjorde man da idetmindste ikke paa Bakkehuset) skriver han: „De faa Venner, som jeg omgaaes her, og som jeg maaske elsker for udelukkende og maaske elsker med formegen Tiltro, maa Du idetmindste kjende af Navn. De hedde Nathanson, Bang, Wiborg og Courländer." Om Bakkehuset taler han intet. Under hans Fraværelse havde Carl Heger, der skyede Baggesen og Baggesenianerne som det Onde, gjort et Skridt til at nærme sig Søsteren. Han havde skrevet hende til den 19. Oktbr. og sendt hende en Gave af kostelige „Bureau- og Toiletsager", som han lod Boyes milde, fordomsfrie Marie overbringe. Den 20. Oktbr. skrev Fru Rahbek et langt Brev til Broderen: „Jeg har," siger hun bl. A., „betragtet enhver af dine nydelige Gaver med Glædestaarer; men den ringeste af dem, rakt mig af din egen Haand, vilde været mig kjærere end alle tilsammen, tilligemed alle de øvrige skjønne kjære Sager, jeg fik i Gaar." — Carl holdt sig endnu tilbage, maaske af Frygt for at møde Baggesen, og først i Febr. 1818 blev han formaaet af Fr. Schmidt til at gjenoptage det afbrudte Samkvem med sin Søster. Meddelelsen herom i Schmidts Dagbog er saa ejendommelig for Bakkehuslivet, at den bør hidsættes.

Den 13. Febr. 1818 skriver han: „Carl Heger havde nylig faaet et Brev fra Fru Rahbek, hvori hun i Anledning af Fru Ørsteds Død (9/2 1818) udlader sig som om hun troede, at hendes egen maaske ikke er saa langt borte og at hun i saa Fald gjerne vilde skaane ham for den Anger, som hun nu føler ved hendes Bortgang, uden at den mellem dem opkomne Misforstaaelse var hævet. Jeg tog heraf Anledning til at indskærpe ham Nødvendigheden af at knytte Forbindelsen paany med Bakkehuset, og han gav mig Haand paa at følge mig derud paa Mandag." D. 16. s. M. skriver Schmidt, at Heger kom til ham Kl. 3½, og at de paa Vejen til Rahbeks medtoge „Tante Drewsen", den ældre Fabrikant Chr. Drewsens Enke af andet Ægteskab. „Denne fortræffelige og brave Kone," fortsættes, „arbejdede undervejs paa endmere at overtyde C. Heger om det Ugrundede og Urigtige i det Schisma, som hidtil havde været mellem ham og Rahbeks. Fru Rahbek modtog sin Broder med hjertelig Glæde, uden at der paa nogen Side blev gjort nogen videre Forklaring. Da Rahbek kom hjem fra sine Forelæsninger, var den første Hilsen mellem Svogrene lidt kold og Forholdet lidt spændt, men det gik snart over og Alting kom i det gamle Gliv. Ved Bordet blev der passiaret, drukket Punsch og sunget, og vi skiltes ret muntre ad Kl. 11. Da Heger og jeg havde fulgt Tante Drewsen hjem, ledsagede jeg ham til hans Hjem og han takkede mig ret hjerteligt, fordi jeg havde medvirket til at faae det gamle Baand igjen knyttet." I Efteraaret 1818 rakte Oehlenschläger Haanden til Rahbek, da de mødtes ved O. H. Mynsters Grav, og Oehlenschläger tilskrev ham det smukke, forsonlige Brev, som nu findes trykt i Fororbet til „Mindeblade om Oehl." ved Professor L. Mynster: „Nu ere vi Venner igjen," slutter han, „og lad os nu være det for Evigheden. Altid bliver Bakkehuset mig kjært! Du mødte mig tidligt med Opmærksomhed, Kjærlighed og hædrende Agtelse — som et ungt Menneske fremmed og uden Beskyttere. Du opmuntrede mig til mine første Skridt; nu skal Du ogsaa følge med mig, Rahbek, Arm i Arm."

Saadan skrev Baggesen aldrig til den Mand, han uden Foranledning havde krænket haardt. Han havde imidlertid paany ophidset sig til den sidste Kamp mod „Smagsfordærveren", i Anledning af dennes Rejsebreve, og det blev ikke mere sikkert paa Bakkehuset, hvor han neppe satte sin Fod efter hin 1. Oktbr. Fru Rahbeks Udtalelser om den navnkundige Digter og hendes Stilling til ham under mange Omvexlinger var, som maa har seet, ikke fri for Svingninger, men et Blivende er der dog i Foranderlig-

*) Baggesensk.

heden, og dette har hun med et fyndigt Ord udtalt i et Brev til Mynster: „Jeg er keed af hans Mjøserie," skriver hun, „men jeg er dog rørt over ham alligevel." Et Par Dage efter Baggesens sidste Besøg hos Rahbeks skriver Fr. Schmidt i sin oftere anførte Dagbog under den 10. Octbr. 1817, at han har været paa Bakkehuset og i nogle Timer underholdt sig med Kamma alene. „Imidlertid faldt Tiden mig ikke lang," fortsatte han, „da Fruen med den sthenifke Sjæl i det asthenifke Legeme med sin flydende og vittige Tunge fortalte mig en Hob om Geniernes sidste Fejde, om Oehlenschlägers Hovmod og Baggesens Forfængelighed, om unge Heiberg, som hun kalder den spanske Digter o. s. v. Baggesen synes hun at have lidt Medlidenhed med, skjøndt hun maatte tilstaa, at han er en karakterløs Person, og havde ondt ved at gjendrive min Paastand, at han er noget værre — —. Som et Exempel paa Baggesens Lyve-Talent fortalte hun, at han forsikrede engang, at der var født et Barn, som kun veiede $1^1/_2$ Pund [formodentlig et Rokkehoved, se „Barselstuen" 2. A. 8 Sc.], og en anden Gang fortalte han om et, der veiede 18 Pund, hvoraf hun drog den Slutning, at naar man tog Halvdelen af hans Løgne og lagde til den anden, kom man Sandheden temmelig nær."

Boye traf aldrig personlig sammen med Baggesen hverken i Kammas Dagligstue eller andensteds, men var dette skeet, vilde Mødet sikkert vel have havt noget Overraskende for dem begge, men ikke noget Ubehageligt; jeg troer endog, det var blevet fordialt, uanseet hvad der var forefaldet imellem dem paa Prent og trods Forskjellen i deres Meninger og Væsen. En Sympathi delte desuden Baggesen med Kammas nautiske Ven; thi han fandt ogsaa Behag i Sølivet, kaldte sig Matros og befandt sig saa vel ombord, selv i Uvejr, at han kunde være en god Selskabsmand og Dækskamerat paa sine mange Overfarter fra Kjøbenhavn til Kiel, thi videre strakte sig rigtignok hans Søreiser ikke.

Fortsættes.

En Sommerferie.

Skizze af **Emil L.**

Skovmølle, d. 15. Juni.

Kjære Ven!

Som Du vil se af Overskriften paa dette Brev, har jeg forladt Nordens Athen, alias Kjøbenhavn, og har slaaet mig ned i en idyllisk Vandmølle, beliggende i en idyllisk Egn af Nordsjælland, og der agter jeg foreløbig at blive, sugende Kræfter fra denne fredelige, nervestyrkende Atmosfære og gaaende op i et stille Studium af Menneskene i deres Urtilstand som Agerdyrkere.

Jeg har egenlig altid havt en stille Kjærlighed til Landlivet. Tildels er denne Tilbøjelighed vel nok et Produkt af Reminiscenser fra Skoletiden og mine første Studenteraar, da Skovmølle var mit Hjem i Ferierne og det Sted, hvortil mine Tanker søgte hen i den øvrige Del af Aaret, men paa Bunden troer jeg dog nok, at der ligger en dybere Sympathi med Grundstemningen i al landlig Tilværelse, det Vegetative.

Tanken om at vegetere tiltaler mig ikke saa lidt, selve Ordet gjør et behageligt Indtryk paa mit Øre; det vækker Forestillingen hos mig om Noget af den Fred, Noget af den dæmpede Belysning, der hersker i de stille Skove, hvor Planterne skyde op uden at spinde, uden at arbejde og dog prægtigere end Salomo i al hans Herlighed.

Alle vi, der ere naaede til et vist Punkt af Reflexion, have denne Trang til at lade Tankerne dvæle ved Tilværelsens Stillebensider, denne Forkjærlighed for det, der er i Hvile. Du kjender denne Følelse saa godt som jeg; din Smag for bløde Tæpper paa Gulvet, tunge, folderige Gardiner og rolig Elegance i alle Farver og Konturer betegner Dig; det er den Baggrund, hvorpaa Du helst lader Livets Skuespil glide forbi Dig. Jeg har altid — omend det tidligere var mere ubevidst — været vant til at sætte min Livsnydelse i Forhold til Naturen, og jeg glæder mig egenlig til at kunne optage dens Skjønheder i mig med en mere reflekteret Nydelse, nu, da jeg troer at have fundet min Standplads i Livet.

Med Hensyn til det Sted, jeg har valgt til mit Observatorium, er det maaske bedst, jeg siger Dig, at Skovmølle tilhører min Onkel, som driver den temmelig betydelige Avling selv, medens Mølleriet er forpagtet bort.

Ejendommen, der er indrettet som en lille Herregaard, ligger hyggeligt i Dalen, Mølleaaen løber tæt forbi, og fra Haven kan man gaa lige over i Skoven, saa jeg troer at have udtrykt mig i Overensstemmelse med den almindelige Opfattelse, naar jeg begyndte med at betegne mit Opholdssted som idyllisk.

Den Stemning af Fred, der hviler over Landskabet, har ogsaa sat sit Præg paa det Andet herude. Dagene glide jevnt og støt i den samme Skure, som da jeg for ti Aar siden var her: det er de samme Folk, der gaa paa den samme sindige Maade til det samme Arbejde. Tiden synes at være gleden sporløst hen over disse Skikkelser; gamle Mads Røgter, som tidligere altid opgav at være 70 Aar, har ganske vist nu faaet Tallet forbedret til fire Snese, men hans Ydre viser ingen Forandring, selv den sidtede, blaa Kaskjet, der pryder hans Hoved, synes mig undertiden at være den samme som den, jeg kjendte ham med i tidligere Dage, men det er dog forhaabenlig en Fejltagelse.

Iøvrigt har denne Følelse af at være mellem gamle Bekjendte havt den behagelige Virkning, at jeg hurtigt har fundet mig tilrette herude, og i den Henseende har jeg yderlig følt mig styrket ved den elskværdige Tradition her i Huset, hvorefter man udenfor Maaltiderne, som holdes meget præcist, har sin Frihed og kan dyrke Selskabelighed eller sine egne Tanker, ganske som man er oplagt til.

Jeg har foreløbig slaaet mig paa Skoven og tilbringer en stor Del af Dagen med at afsøge den og aflure den dens Skjønheder. Jeg lægger aldrig nogen bestemt Plan for disse Vandringer, men slentrer om paa Lykke og Fromme og venter paa, „at der skal vise sig Noget"; og der viser sig altid Noget. Jeg forlanger ikke store Ting. Et Spil af Solstraalerne paa en Træstamme, en ejendommelig Susen i de høje Graner eller Synet af en Høg, der skyder ud fra Toppen

af et Egetræ og med raske, lydløse Vingeslag forsvinder over de grønne Kroner, ere smaa Fester for mig. En adstadig Skarnbasse, der i sin alvorlige, sorte Dragt spadserer over Vejen, bliver til en Lækkerbidsken for min ironiske Sands, naar jeg betragter den Maade, hvorpaa den bøjer af for Forhindringer og undersøger de Gjenstande, den træffer paa, som Resultat af en Tankevirksomhed hos den. Der er noget Bredt, Filisteragtigt over hele dens Optræden, som virker dobbelt fornøjeligt paa en Tid, da den stigende Kultur truer med at gjøre vore egne Exemplarer sjeldnere.

Af den Art smaa Nydelser, som jeg her har antydet, har Skoven en Del at byde, og jeg vender aldrig tilbage til Huset uden at bringe et eller andet Indtryk med, som jeg saa kan lade mine Tanker forme videre paa.

Resten af Dagen glider med Læsning, Samtale o. s. v. som i ethvert andet Hus paa Landet.

Om Aftenen samles vi Alle i Havestuen, og naar Dagens Begivenheder ere afhandlede med tilbørlig Grundighed, beder Onkel altid om lidt „god Musik", og Tante, som veed, hvad han forstaaer derved, sætter sig til Klaveret og foredrager Noget af „Elverhøj" eller en af Weyses Romancer. I Grunden er jeg Onkel taknemmelig for hans Valg. Melodierne smelte tidt paa en virkelig stemningsfuld Maade sammen med Landskabet udenfor, hvor Skov og Have ligge i Maanebelysning, og jeg griber mig ofte i at være lidt ærgerlig, naar Onkel præcis Kl. 10 forlanger Opbrud; men i den Henseende hjælper der ingen Forestillinger, og jeg maa ovenikjøbet betragte det som en særlig Udmærkelse, at jeg har faaet Lov til at brænde Lys paa mit Værelse efter denne Tid. Følelsen af, at hele det øvrige Hus er en Verden i Dvale, driver uvilkaarligt mine Tanker i disse Nattetimer hen mod de Steder, hvor Livet rører sig kraftigt endnu, og vækker en Trang hos mig til at sætte mig i Rapport til det. For at tilfredsstille denne og for at opfriske Mindet om vore Aftensamtaler i Hovedstaden har jeg i Aften søgt at give Dig et lille Indblik i Sceneriet herude; jeg haaber en anden Gang at faae Lejlighed til at omtale de agerende Personer.

D. 16. Juni.

Nu døde den Lyd ogsaa hen. Det var et fjernt Hundeglam oppe fra Skovløberhuset, der lød saa tydeligt herned i den stille Nat; jeg har i nogen Tid siddet og lyttet efter det med en Slags ubevidst Tilfredsstillelse som et Tegn paa, at der dog var eet levende Væsen til foruden mig, der ikke var indbefattet i den almindelige Dvale. Nu holdt det op, og mine Tanker, som ledede af det havde begyndt at tage andre Retninger, vende sig atter mod deres oprindelige Udgangspunkt, som dannedes af min brave Værts og Onkels Skikkelse; jeg lovede igaar at præsentere ham for Dig, og det er med en særegen Fornøjelse, at jeg iaften søger at opfylde mit Løfte.

Han hører til en Klasse af Karakterer, der netop gjennem Modsætningen maa udøve en vis Tiltrækning paa Naturer som din og min. Han er et ægte Barn af en Slægt, der uomtvistelig havde en ganske anden Energi, en ganske anden Kraft i deres Glæde som i deres Sorg, en ganske anden Evne til at tro paa Noget end den, der nu voxer op. Naar jeg seer paa hans kraftige Skikkelse, hans aabne, vejrslagne Ansigt, eller naar jeg hører ham le saa hjerteligt og sundt som kun den Slags Mennesker kunne, har jeg en Fornemmelse af, at jeg staaer overfor et æsthetisk smukt Udtryk for Begrebet Mand. Der er noget Helstøbt, noget gjennemført Sikkert over hele hans Optræden, det kan nok være, at denne Sikkerhed hyppigst findes hos ureflekterte Naturer og ofte staaer i Forbindelse med en vis Mangel paa Selvkritik og Sands for Ironi, men hvorledes den nu end er opstaaet, saa er der ingen Tvivl om, at den tilbyder Indehaveren væsenlige Fordele under mange af Livets Konflikter.

Den Slags Folk gjøre i Grunden en ypperlig Virkning mellem alle de andre udviskede, forkvaklede Skikkelser, vor Tid er saa rig paa. Skade kun, at Typen er ved at forsvinde, og den lader sig ikke saa let reproducere; den er formet af en vis Tid, baaren frem af en vis aandelig Bevægelse, og den døer hen med de sidste Dønninger af denne.

Det er Strømmen fra 1848, der har grebet dem allerede paa Skolebænkene og revet dem med sig; baarne af dens Bølger ere de gledne over de Skjær, vi Andre blive hængende ved; det er den, der har givet dem den Fart for hele Livet, som fortrinsvis har gjort dem til Handlingens Mænd.

Man vil jo paastaa, at enhver Tid danner sine Mennesker til en bestemt Mission og udstyrer dem med Evner og Kræfter i Overensstemmelse med dens Art; undertiden har jeg faaet en Mistanke om, at vore Fædre have faaet temmelig stort Forskud paa det Jern, vi egenlig skulde havt — Lægerne klage jo ynkeligt over vor Mangel paa dette Stof —; men det gaaer vel egenlig altid saaledes i Historien, at der efter Perioder, hvor alle Kræfter have været voldsomt spændte, følge andre, hvor Alt ligesom ligger brak.

Der var forresten en Tid, da Du og jeg vilde have rystet vantro paa Hovedet, dersom Nogen havde budt os den Theori om at ligge brak; lidt kjedelig vilde vi have fundet den, er jeg bange for, lidt filisteragtig maaske ovenikjøbet; naar man er atten Aar forlanger man ikke saa lidt af Livet; men man lærer jo at stemme Fordringerne ned.

Den 19. Juni.

Er det nogensinde gaaet op for Dig, hvor smuk Morgenen kan være om Sommeren? Det forekommer Dig maaske lidt underligt at høre mig opkaste det Spørgsmaal, og naar Du sammenholder det med min sædvanlige Maade at nyde Morgenen paa, kunde Du maaske være tilbøjelig til at betragte det som Skjul for en eller anden sindrig Spøg; jeg skynder mig derfor med at forsikre Dig, at jeg paa en saare naturlig Maade er kommen ind paa dette Emne, idet jeg selv faaer det praktisk forelagt hver Morgen Kl. 6.

Skjæbnen kan undertiden være underlig drilagtig. Inde i Kjøbenhavn boer jeg lige ved Siden af en Sømfabrik, der begynder sin rastløs bankende Virksomhed i den tidlige Morgenstund, og nede paa Gaden begynde lange Kolonner af Hølæs og Flødevogne endnu tidligere at buldre forbi, uden at jeg nogensinde, endog blot i Drømme, har følt den forstyrrende Virkning af denne Tummel. Herude er jeg derimod hver Morgen et hjælpeløst Offer for en hæs, sprukken lille Madklokke, der præcis Klokken 6 begynder at klemte. Naar dens visne Toner dø hen, standser den dybe Brummen inde fra Møllen ligesom med et Ryk, og Stenbroen i Gaarden gjenlyder af klaprende Træsko, der fra forskjellige Sider strømme sammen mod Borgstuen.

Der er noget ganske anderledes Intensivt i denne Støj end i den dumpe Summen, hvortil alle de forskjellige Lyde, som ledsage Hovedstadens Opvaagnen, smelte sammen; jeg har ogsaa aldeles opgivet at stritte imod og afvise denne Appel som mig uvedkommende, men staaer resigneret op, saa-

snart den fatale Musik begynder, og gjør et let Toilette til Morgentour.

Jeg er lige kommen hjem fra saadan en Morgenvandring. Jeg gik oppe paa Landevejen, der løber langs Skoven, og nød denne rene, friske Duft, der strømmer ud fra Planteverdenen om Morgenen; hvor den er stærk, næsten lidt for stærk for en Bybeboers Lunger, og hvor der kan være travlt i Naturen saadan en Morgen! Stærene vare i uafbrudt Bevægelse til og fra deres Huse, hvor man hørte hele det forsultne Slæng af Unger skrige op, hvergang de omhyggelige Forældre bragte Noget hjem. Bierne summede om Hvidtjørnen paa Skovgjærdet, og de hvide Kaalsommerfugle rørte næsten kun ved Blomsterne i Flugten. Medens jeg gik og nød al denne Travlhed paa min Maade, gik Havelaagen op, og jeg saae Tante komme nedad en lille Fodsti i Rugmarken, udrustet med en Kurv og en stor Sax. Hun er egenlig meget smuk endnu, navnlig ved den milde, velgjørende Ro, der er over hendes Træk og hele hendes Væsen. Hendes Øjne ere for kloge til, at hun kan være gleden let hen over Livet, men man seer paa Udtrykket i dem, at hun har fundet Fred i det gjennem den daglige stille Syslen med at være Noget for Andre, i Tanken om at være Aanden i et Hjem. Denne Evne til Resignation er nu engang Kvindens store Hemmelighed, og det vilde være Vanvid af en Mand at forsøge paa at lære hende den af.

Uagtet hendes og min Maade at tage Tilværelsen paa ere saa forskjellige, kunne vi ret godt tale sammen alligevel, jeg har for stor Agtelse for hende til at udtale Anskuelser, som jeg veed vilde bedrøve hende eller som hun vilde betragte som ungdommelige Fusentasterier, og der er desuden saamange Punkter, hvorpaa vi kunne mødes, at der slet ingen Fristelse er til at opsøge dem, hvor vi skille os fra hinanden.

Hun morede sig meget over at se Kjøbenhavneren saa tidlig paa Benene og lo hjerteligt, da jeg fortalte, hvor ufrivillig Touren var begyndt fra min Side.

Hun tilbød mig, for at jeg kunde have den behagelige Følelse at have fortjent min Frokost, at gjøre Nytte ved at hjælpe hende med at skjære vilde Roser af; under Arbejdet fortalte hun, at Blomsterne vare bestemte til at pryde Gjæsteværelser med, hun ventede Fremmede fra Kjøbenhavn, deriblandt unge Damer, og glædede sig til at faae lidt af den gamle Ferielystighed kaldt tillive igjen.

Uagtet Udsigten til Crocquetpartier og improviseret Dands om Aftenen i Havestuen ikke har den elektriserende Indflydelse paa mig nu som i min Rustid, finder jeg det dog ganske behageligt, at Kredsen udvides; nogle lyse Kjoler ville pynte ganske net omkring Bordet, og uden at man behøver at opgive noget af sin Frihed, har man den Fordel at kunne gaa over til en mere selskabelig Maade at leve paa, hvad Øjeblik man vil.

D. 24. Juni.

Jeg har i nogen Tid maattet lade min natlige Korrespondentvirksomhed hvile under Paavirkning af den Uro, som Indkvarteringens Ankomst har sat Huset i. Herude i vor fredelige, afsluttede lille Kreds bliver Ankomsten af 6—7 Fremmede til en hel Begivenhed, som giver Anledning til alvorlige Diskussioner om, hvilke Gjæsteværelser der skulle sættes istand, om de „smaa Brune“ eller Kjøreheste ne skulle gaa til Stationen o. s. v., o. s. v.

Nu ere da alle disse Forberedelser heldigt overstaaede, og, hvad bedre er, Gjæsterne ere ankomne og have begyndt at finde sig tilrette. Jeg har foreløbig maattet dele mit Værelse med en af Herrerne, en Landskabsmaler Søby, der laa hernede i Foraaret og tog Skizzer og ved den Lejlighed blev inviteret til Ferien. Han lader til at være meget omgængelig som Kontubernal, og da jeg har opdaget, at han er en Tilhænger af at læse paa Sengen til en Aftencigar, griber jeg paa min Side Lejligheden til at tage fat paa mine Breve eller Dagbogsoptegnelser, som det synes at blive til.

Den gode Maler ligger forresten — i Ordets mest bogstavelige Betydning — og strider med en Sisyfusopgave, som indbringer ham utallige Stikpiller hver Dag. Han kom nemlig af en Fejltagelse tidlig op den første Morgen og saae fra en Bakke i Skoven Solen staa op, og det Syn forekom ham saa dejligt, at han strax tog en Skizze deraf og erklærede ved Frokosten, at han for Fremtiden agtede at staa tidligt op og benytte Morgentimerne til at fuldføre sit Emne.

Den næste Morgen sov han desværre over sig; Dagen efter betroede han Onkel, der kaldte paa ham, at han mistvivlede om at have rød Farve nok til en Solopgang; efter at denne Hindring heldigt var fjernet, viste der sig imidlertid stadig nye, uforudsete Vanskeligheder, saa at man tilsidst opgav at kalde paa den brave Kunstner, og nu antydes hans Bestræbelser efter at vælte Stenen over Bjerget kun ved, at han hver Aften med megen Alvor beder Onkel, om Staldkarlen maa kalde paa ham næste Morgen, hvilket denne ligesaa højtideligt giver sit Samtykke til.

Foruden Maleren bestaaer Selskabet af en Fru Holm med Datter, en ældre Frøken Birk og to unge Studenter, der paa en aldeles sindsforvirrende Maade ere beslægtede med Holms, Onkels og altsaa rimeligvis ogsaa med mig. For saa vidt jeg ad den Vej kan opnaa at blive Fætter til den lille Frøken Holm, har jeg slet ikke noget derimod; hun lader til at være en rigtig elskværdig Pige. Hendes Væsen er lidt stille og eftertænksomt, men paa saadan en Maade, at man alligevel faaer et Indtryk af noget Fornøjeligt, Oplivende.

Jeg kan ikke rigtig blive klog paa, om hun er smuk eller ej, uagtet det har moret mig at studere dette Spørgsmaal; hendes Træk ere ikke ubetinget regelmæssige, men naar hun taler eller smiler kan der komme saadant et Udtryk over dem, at man i Øjeblikket bliver tilbøjelig til at erklære hende for meget smuk.

Onkel og hun komme saa ypperligt ud af det sammen, og det lykkedes hende endogsaa igaaraftes at faae ham til at skyde Tiden, paa hvilken vi pleje at bryde op, ud til Kl. 11 under Paaskud af, at vi nødvendigvis maatte se et St. Hansblus, der var tændt paa en Kæmpehøj oppe i Marken, brænde ud.

Det er sørgeligt, hvor Lysten til at gjøre Revolution er almenmenneskelig, men det kan desværre ikke nægtes, at den opromte Stemning, der i den Time herskede over Selskabet i Havestuen, fik sin egenlige Duft fra Bevidstheden om, at vi havde rokket ved et af Husets Grundprinciper.

Onkel lod ogsaa til at have en Fornemmelse af Faren, iaften var han om muligt endnu mere præcis end sædvanlig med at foreslaa Afslutning.

D. 29. Juni.

Kjender Du den Følelse af en pludselig opdukkende Energi, der kan komme over En om Aftenen, naar man er ved at gaa til Ro? Der var en Tid, inden jeg endnu rigtig var kommen i Ligevægtsstilling, da denne ubudne Gjæst generede mig en Del. Den søgte i Reglen at foregøgle mig, at jeg

den følgende Morgen vilde begynde et ganske nyt Liv, hvor jeg vilde præstere Vidundere af Arbejde; det var vel at mærke altid først næste Morgen, naar jeg var rigtig styrket efter Nattens Hvile, at Forandringen skulde begynde, og det var egenlig først, da det Mistænkelige i denne Omstændighed gik rigtig op for mig, at jeg fik Overtaget over min Plageaand og lærte at jage den paa Flugt med Spot. Nu har jeg i temmelig lang Tid havt Fred for den, men iaften har den været hos mig igjen. Jeg greb mig for lidt siden i at være inde paa en stille Beundring af mig selv som aandelig Kraftkunstner. Det var, som jeg havde en ubestemt Lyst til at præstere noget Udmærket paa et eller andet Omraade, og tillige som om Vanskeligheden kun bestod i at vælge mellem, om jeg skulde gjøre mig berømt ved f. Ex. at tyde en eller anden fortvivlet Kileindskrift, eller om det skulde være ved at kaste mig over Mathematiken, tage Ingenieurexamen med Udmærkelse og derefter knytte mit Navn til et eller andet mægtigt Foretagende i Lesseps' Maneer.

Det er mærkeligt, hvor den Slags Fantasterier kunne komme over et stille, afstadigt Menneske som mig, skjøndt — i dette Tilfælde troer jeg dog at kunne paavise, hvad der har ageret Drivkraft. Det er en Samtale, jeg havde i Eftermiddags med Frøken Holm paa en Ridetour gjennem Skoven. Vi begyndte meget hverdagsagtigt med almindelige Betragtninger over Forskjellen mellem Livet i Kjøbenhavn og paa Landet, og derfra gled vi efterhaanden over til en Udvexling af Meninger om Livet i det Hele taget og om de forskjellige Maader at opfatte det paa.

Ligesaa kjedelige og tunge som den Slags Disputer i Regelen ere mellem Mænd, ligesaa tiltrækkende kunne de blive, naar Modparten er en begavet ung Pige. Hele hendes Syn paa Forholdet er ganske anderledes naivt, digterisk end Mandens, og betragtet fra det Standpunkt er der saa meget i det, man nødes til at beundre. Det er vidunderligt, hvor saadan en ung Pige kan være sikker i sin Tro paa, at den lille Verden, hun har skabt i sine Tanker, er et korrekt Billede af den virkelige; hun har sat hele sit Liv ind paa den Drøm, og hendes Kjærlighed til den gjør hende undertiden ligefrem genial i den Maade, hvorpaa hun værger for den.

Min smukke Modpart fra i Eftermiddags er aabenbart født Digter ligesom alle de Andre; jeg har hende mere end mistænkt for, at hendes Ideal har ikke saa lidt tilfælles med en Helt, selv om hun just ikke tænker sig ham med Fjederbusk i Hatten, og jeg vil haabe for den, der forelsker sig i hende, at han ikke staaer altfor langt fra Typen; der er Noget ved hendes Læber, som kunde forme sig til et meget stolt Udtryk, dersom En, som ikke var den Rette, begjærede at bære hendes Farver.

D. 3. Juli.

Jeg har idag for første Gang siden jeg forlod Hovedstaden følt en virkelig Længsel efter Østergade og Gianelli. Det kan ikke nægtes, saadan en Regnvejrsdag paa Landet er lidt trykkende. Denne evindelige tunge Trommen af Regnen paa Verandataket og dette trøstesløse Perspektiv af 93 røde Køer, der lude med Hovederne og vende Ryggen mod Uvejret, ere Fænomener, som, naar man har iagttaget dem i ca. tolv Timer, begynde at tabe i Interesse.

Heldigvis holdt det da op at skylle omtrent ved Thetid, og da vi gik fra Aftensbordet, gik Solen ned saa pragtfuldt, som jeg ikke længe mindes at have seet. Det var altfor vaadt i Haven til at Damerne kunde tænke paa at gaa ud, og da der aabenbart var en almindelig Trang til at faae lidt Lystighed i Gang ovenpaa den lange Faste, blev det besluttet at dandse i Havestuen.

Onkel, der — qua Landmand — var i glimrende Humeur over Regnen, tilbød at sende Vogn til den nærliggende Præstegaard efter dennes Beholdning af Ungdom. Medens Vognen blev spændt for og de yngste Medlemmer af Selskabet tumlede med Meublerne i den improviserede Balsal, listede jeg mig ud i Haven og søgte ad Skoven til for at nyde den sidste Rest af den smukke Aften i Ensomhed.

Jeg drev langsomt ned ad Vejen, der fører til Sluseevogterens Hus, og medens mit Øje fulgte de hvide Taager, der steg op fra Engene, maa mine Tanker have været beskjæftigede længere borte, idetmindste blev jeg lidt forbauset ved at opdage, at det pludseligt var blevet næsten mørkt, og da jeg i det Samme kom til at huske paa, at vi havde Fremmede hjemme, drejede jeg ind ad Skovleddet for at komme hurtigere hjem ad denne kortere Vej.

Virkningen af Regnen sporedes overalt paa Græs og Blade inde i Skoven og i den svale Luft; der var saa stille, jeg hørte kun Lyden af mine egne Skridt, og naar en Krage engang imellem kvækkede i Søvne eller flyttede sig paa en Gren, forekom det mig som en stærk Larm.

Da jeg naaede Udkanten af Skoven standsede jeg et Øjeblik; dernede laa Gaarden saa roligt og fredeligt, Lampen var tændt i Havestuen, og fra den aabne Dør skød en Lysstribe sig ned ad Havegangen, hvor den efterhaanden tabte sig i Maanelyset. Denne Stribe vakte pludselig saa levende en Erindring hos mig om en Aften i Drengealderen, da jeg saae det samme Syn og hilste det med stormende Jubel som et Bud om, at Hjælpen var nær.

Det var en Aften i Slutningen af August, jeg var bleven forsinket under et Besøg i den nærliggende Præstegaard og skulde nu hjem gjennem Skoven; jeg husker, at man spurgte mig, om jeg ikke var bange for at gaa alene, og at jeg haanlig afviste enhver Mistanke herom; men desuagtet blev det mig dog klart, efterhaanden som jeg nærmede mig til den store, mørke Masse, at dersom der havde været en anden Vej, vilde jeg have foretrukket den, selv om den var længere; det var der imidlertid ikke, og jeg marcherede derfor med saa determinerede Skridt som muligt ind ad Leddet; jeg mødte der en Bonde, som gik hjem med sin Spade paa Nakken, og jeg husker tydeligt, at dette Møde foraarsagede mig en ejendommelig behagelig Følelse, som bragte mig til at hilse Godaften med større Hjertelighed, end man ellers plejer overfor Fremmede; denne Fornemmelse varede ved, saalænge jeg hørte hans Træsko klapre, men efterhaanden tabte denne Lyd sig, og jeg hørte nu kun Løvet rasle under mine Skridt. Jeg var ganske alene i den store Skov. Jeg forsøgte at forjage det Ubehagelige i denne Tanke ved at tænke paa andre Ting, men underligt nok var det Eneste, der i Øjeblikket vilde falde mig ind, de Historier om uhyggelige Forbrydelser ved Nattetide i Skoven, som jeg havde opsnappet, naar der blev fortalt Jægerhistorier hjemme.

Jeg erindrede at have hørt en gammel Forstmand fortælle om en Plet i denne Skov, hvor Hundene stak Halen mellem Benene og krøb rystende af Angst op ad deres Herre, naar man gik derover, efter at Mørket var faldet paa. Ingen vidste, hvad det betød, men man hviskede om, at her engang var foregaaet et rædsomt Mord; „men det har jo ikke Noget at sige over En, naar man skjøtter sig selv og ellers gaaer i sit lovlige Kald,“ havde Fortælleren føjet til.

Jeg søgte at forestille mig, at ogsaa jeg gik mit lovlige Ærinde, men det forhindrede ikke, at Blodet strømmede mig raskere til Hjertet og at mine Skridt uvilkaarligt bleve længere.

Jeg vidste ikke, hvor den uhyggelige Plet var, maaske var den lige her ved Vejen, hvor jeg skulde forbi. Medens jeg tænkte paa det, var det pludselig, som jeg hørte En gaa bagefter mig; jeg standsede; nej! der var dødsstille, jeg gik videre; jo, der var det igjen inde i Skoven, bag ved mig; jeg stod igjen stille; Lyden holdt op; da greb en forfærdelig Angst mig; jeg var ikke Herre over mig selv, men fløj i det vildeste Løb henad Vejen, og dog havde jeg en knugende Fornemmelse af ikke at komme frem, som man kan have den i Drømme; bagved hørte jeg det rasle i Krattet, min Forfølger løb altsaa ogsaa; naar jeg snublede over en Sten eller hang fast i en Slaaentorn, syntes jeg hvergang, at nu — nu maatte han naa mig, saa tydeligt hørte jeg Fodslagene; engang fløj den Tanke som et Lyn igjennem mig, at gjøre omkring og kæmpe Fortvivlelsens Kamp og — saa løb jeg endnu stærkere, med Anvendelse af mine sidste Kræfter, til jeg naaede Udkanten af Skoven; i eet vældigt Spring tilbagelagde jeg de sidste Skridt og stod saa paa samme Plet som nu og saae det samme Syn: Gaardens venlige, hvide Længer, Lysstriben fra Havestuedøren og hørte ovenikjøbet Onkel kalde paa Diana.

Hele denne Situation fra Drengealderen blev saa levende for mig, medens jeg stod deroppe, og bragte mig til at vende mig om og nikke velvilligt til Skoven og dens gamle Pan, der havde spillet mig det Puds.

Medens jeg gik ned ad Stien, blev et Vindue aabnet i Havestuen, og jeg hørte Dandsemusiken klinge deroppe fra, først dæmpet, hendøende, som om den undertiden blev træt af at sno sig frem mellem Træer og Buske, saa stærkere og stærkere, efterhaanden som jeg kom nærmere.

Jeg standsede et Øjeblik paa Verandatrappen for at nyde Modsætningen mellem den stille, maanebelyste Have og den lokkende, overgivne Melodi. Par efter Par gled forbi derinde, men der var Et, som særlig tildrog sig min Opmærksomhed. Det var Maleren med Frøken Holm. Han førte hende saa behændigt og sikkert gjennem Brimlen, og hun tog sig nydelig ud i Dandsen. Varmen havde drevet det fine Blod op i hendes Kinder, og i hendes Øjne straalede der et Udtryk af ægte, stille Glæde. Hendes Kavaler bøjede sig engang ned og sagde Noget til hende, hun svarede kun med et Smil og en let Bøjning af Hovedet, som om hun var bange for at forstyrre en smuk Drøm.

Sluttes.

Andrea.

Af George Vautier.

Fortsat.

VI.

Jeg bestræbte mig for i de første Uger efter min Hjemkomst at kæmpe imod den Nysgjerrighed, som havde grebet mig efter at se, hvorledes det stod til i Hantières: jeg havde en vis ubestemmelig Frygt for at komme til, som man siger, at stikke Haanden i en Hvepserede, og en instinktmæssig Mangel paa Tillid til egne Kræfter, hvis Stemme jeg havde stor Uret i ikke helt at lytte til, raadede mig til i min egen gode Ros Interesse at holde mig fjernt fra de Machinationer, der syntes at være igjære. Videbegjærligheden vandt imidlertid Sejr over denne Røst, og desuden forekom det mig, at jeg havde en Forpligtelse til at holde det Løfte, jeg havde gjort Frøken de Meauchamp. En skjøn Morgenstund tog jeg altsaa afsted. Jeg havde hverken underrettet Andrea om min Hjemkomst eller om, at jeg agtede at besøge hende; ved at komme bag paa hende haabede jeg at kunne komme til at faae et klarere Indblik i Situationen, at faae Ting at se og høre, som vilde være forblevne skjulte for mig, dersom jeg havde givet hende Tid til at indstudere en Rolle. Jeg gjorde Regning paa i en af de smaa Gjæstgivergaarde, der laa tæt ved Banegaarden, at faae en Vogn, om det saa blot var en simpel Enspænder, og med den kjøre til Slottet, men det lykkedes mig ikke, og jeg maatte beslutte mig til at gaa tilfods, saa lang Vejen var. Jeg begav mig altsaa paa Vej i en temmelig gnaven Stemning, i en trykkende Sol, pustende, svedende, bandende; et let Kjøretøj, hvis knirkende Hjul længe havde forfulgt mig med deres Lyd, rullede forbi mig. Jeg tilkastede det et Blik omtrent som det, hvormed Tantalus maa have betragtet de skjønne, lækkende Frugter, der hang udenfor hans Rækkevidde — det var Hr. Fadeux' Kabriolet. Jeg burde have anet det, men hvorfor skulde dog Hændelsen altid føre dette Menneske paa min Vej? Tilbragte han da hele sin Tid paa Landevejene?

Han havde faaet Øje paa mig. Denne Gang var han alene. Det forekom mig, at der i den, iøvrigt højst naturlige Overraskelse, som han lagde for Dagen, laa et vist Udtryk af Skræk. Jeg begyndte med at afslaa hans Tilbud om at tage Plads ved hans Side; han var mig formelig modbydelig, og jeg gad ikke være sammen med ham; mærkelig nok trængte han ikke videre ind paa mig. Da jeg kjendte hans Underfundighed, forbausedes jeg over denne Tilbageholdenhed, og den Tanke faldt mig ind, at han muligvis vilde skynde sig med at underrette Andrea om min Ankomst og derved kuldkaste alle mine Planer. Et Blik paa den uendelige solhede Vej, der laa for mig, gjorde det af med mine Betænkninger.

„De skal vel selv til Slottet?" spurgte jeg, idet jeg satte mig op.

Han tøvede lidt med at svare. „Nej," sagde han, „det var just ikke min Hensigt."

Han løj, det var tydeligt. Jeg spurgte ham om Nyt fra Egnen; han svarede mig i korte, afbrudte Sætninger, som han tilmed ligesom skar istykker ved smaa Fløjt, der skulde tjene til at skynde paa Hestens Gang, men som i Virkeligheden kunde skjule den aabenbare Forlegenhed, hvori han befandt sig.

„Troer De, at Marquien er lykkelig?"

Han gjorde en løjerlig Grimace og svarede kun med et Skuldertræk.

„Har Marquien taget sit Parti? Har han endelig glemt Fortiden?"

Atter den samme Grimace som Svar. Jeg søgte forgjæves at faae ham til at forklare sig nærmere, men maatte tvinge ham Ordene ud af Munden. Medens jeg talte, iagttog jeg ham skarpt; hans smaa, graa Øjne skød fra Tid til anden Lyn under hans Briller, et ondskabsfuldt Smil spillede ham om Læberne, og det var, som om han fandt en hemmelig Fornøjelse i at optræde som Ulykkesprofet. Under Samtalen nævnte jeg et Par Gange ganske en passant Bellonis Navn; jeg haabede at faae Noget at vide om, hvorledes det var gaaet til, at de havde knyttet en Forbindelse sammen; han lod imidlertid meget behændigt, som om han overhørte mine Spørgsmaal, uden at det dog lykkedes ham at skjule den Forlegenhed, som de satte ham i.

I Taushed naaede vi Indhegningen om Parken og skiltes her. Situationen var klar og tydelig nok, og idet jeg gik op ad Alleen, som førte til Hovedbygningen, resumerede jeg den for mig selv omtrent som saa: Der er her en Mand, som jeg har tvunget til at leve og nyde en Tilværelse, som piner ham; den Person, jeg nylig har forladt, er rasende over at se ham i Live og bestræber sig for paa den ondskabsfuldeste Maade at bevise ham, at det vilde have været det Heldigste for ham, om han var død. Hvad er her min Pligt? Den, at handle saaledes, at min Samvittighed ikke skal kunne bebrejde mig, at jeg har fordømt ham til Ulykken ved at gjengive ham til Livet.

Hvad det angik at drage en Rettesnor for, hvorledes jeg burde gaa frem, saa lod det sig ikke saa lige gjøre. Først maatte man se sig for og undersøge Forholdene, og desuden har jeg aldrig hørt til de Mennesker, der have deres Planer lagt fuldt færdige og i ethvert Forhold have taget deres Parti; jeg har nu engang den Vane at overlade mig til Omstændighederne, at følge Øjeblikkets Indskydelser — og det skjøndt de desværre kun altfor ofte have ledet mig vild.

Jeg fik en glimrende Modtagelse hos Andrea; hendes Glæde over at se mig lagde hun for Dagen paa den mest overdrevne og støjende Maade. Jeg havde ikke seet denne overstrømmende Henrykkelse hos hende i mange Aar; det var Andrea fra de gamle Dage, men hvor var da Marquisen henne?

„Veed De det?" sagde hun; „jeg har sunget her. Vi har holdt Koncert her paa Slottet."

„Ja, det har jeg læst i Bladene."

„Naa, har De det? Har de ikke været galante imod mig, hvad?"

„Galante — aa; jeg har da levet den Tid, da De ikke vilde have været tilfreds med en saadan Lovtale paa Kommando, gjentaget som et Cirkulaire."

„Ak nej, De har Ret, men nu er jeg ikke længer vant til at se dem beskjæftige sig med mig; jeg er ikke længer saa vanskelig eller saa fordringsfuld — De veed ikke, hvor det gjør mig godt paany at staa Ansigt til Ansigt med Publikum og høre dets Bifald."

Muntert og livligt fortalte hun mig saa den store Begivenheds Historie, om de Anstrengelser, der havde været nødvendige for at overvinde Marquiens haardnakkede Vægringer ved at gaa ind paa den af Dr. Fadeux fattede Plan, om den Forlegenhed, hvori indtrængende Opfordringer fra Folk af hans egen Stand havde sat ham, om hvorledes han havde givet efter for Nødvendigheden af at skaffe Brødet til en hel Befolkning, der pludselig stod berøvet alle sine Hjælpekilder, og om de Betingelser, han havde stillet efter at have kapituleret. For at lægge Vægt paa, at det udelukkende var et Barmhjertighedsoffer, der bragtes, havde han forlangt, at Koncerten skulde gives hos ham; en Festsal var, saa godt det lod sig gjøre i al Skynding, bleven indrettet i Orangeriet, og fra alle omliggende Herregaarde var der kommet Besøgende. Hun sparede mig ikke for den mindste Enkelthed, hverken for en nøjagtig Beskrivelse af hendes Toilette eller for hvad Lykke hvert enkelt Numer havde gjort. Hun skjælvede endnu, da hun talte om den Lampefeber, hun havde følt, om den dumpe Hviskken, der ved hendes Indtrædelse tilstrækkelig havde forraadt hendes adelige Tilhørerkredses lidet velvillige Nysgjerrighed, og om de Anstrengelser og den Tvang, hun havde maattet paalægge sig selv for at overvinde en foragtende Kulde. Men hvilken Sejr havde saa ikke ogsaa til Gjengjæld kronet al hendes Møje! Man havde tiljublet hende Bifald, overvældet hende med Blomster, og hun regnede op for mig, hvormange Bifaldssalver hun havde taget. Hun standsede pludselig og saae med en forbauset, halv fortrædelig Mine paa mig: uden Tvivl havde mine Ansigtstræk imod mit Vidende forraadt de Tanker, der bevægede sig i mig. „Det interesserer Dem nok ikke, lader det til, hvad jeg her fortæller Dem," sagde hun i en ærgerlig Tone. „Tilgiv mig, at jeg har plaget Dem. Tidligere var De min Fortrolige, og jeg troede, at De var den samme efter Deres Hjemkomst fra Ægypten som De var, før de rejste."

„Det er jeg ogsaa."

„Ja, De siger det, men jeg troer det ikke."

„De er noget vel hurtig til at blive fortørnet, Fru Marquise!"

„Aa, bliv mig fra Livet med den utaalelige Titel," sagde hun i en utaalmodig Tone. „Hvorfor kan De ikke blive med at kalde mig ved det simple, ligefremme Navn Andrea ligesom i gamle Dage? Hvad er der ivejen? Forklar Dem."

„De kan da vel indse, at jeg endnu stedse har bevaret mit fordums Venskab for Dem, siden jeg saa hurtig efter min Hjemkomst er kommen for at hilse paa Dem. Men naar jeg skal tale aabent og ligefrem til Dem, saa skal jeg ikke nægte, at jeg føler mig lidt overrasket . . ."

„Ved ikke at finde mig mere marquiseagtig, ikke sandt?"

„Jo, jeg tilstaaer det."

Hun havde først rynket Panden, men det var kun et Øjeblik; saa brød hun ud i en høj Latter. „Herregud, hvad er det, De forlanger af mig," sagde hun; „hver har nu sin Bestilling her i Verden. Vilde jeg give mig til at spille en Rolle iblandt de virkelig fornemme Damer, vilde jeg sikkert blive udpebet."

„Og dog var De engang fast bestemt paa at tiltvinge Dem Adgang til denne Verden, som De nu nøjes med at have til Publikum."

„Ja, det er sandt — jeg troede dengang, at min Mand vilde hjælpe mig . . . Men hvad har han gjort? Han holder mig indespærret, som om han skammede sig over mig . . . han foragter mig."

„De havde aldrig nogensinde havt Ret til at haabe, at han skulde blive en tilfreds og elskende Mage for Dem . . . tænk Dem om."

Vilde hun undgaa mine Bebrejdelser? Fulgte hun blot

de Tanker, som stadig førte hende tilbage til det, der tilsynelabende udelukkende optog hende? Hun afbrød mig: „Lad os ikke tale mere derom; hvad der engang er skeet, det er skeet."

Hun sænkede sin Stemme og rykkede sin Lænestol nærmere hen mod min, som om hun frygtede for, at Nogen skulde høre os. Derpaa fortsatte hun:

„Siden De stadig er venlig sindet imod mig, saa vil jeg bede Dem om at hjælpe mig med at realisere en Plan, som ligger mig stærkt paa Hjertet. Jeg vilde gjerne have, at der blev givet endnu en Koncert . . . Marquien vil først nægte sit Samtykke, det er sikkert; men vi vil for at faae ham til at give efter, benytte os af de Midler, der første Gang førte til et saa heldigt Resultat; de Ulykker, som Oversvømmelsen har foraarsaget, ere endnu langtfra ikke afhjulpne."

„Det behøver De da ikke min Hjælp til, skal jeg tro."

„Nej, ikke dertil. Men, seer De, denne Gang vilde jeg gjerne opnaa noget mere. Jeg brænder af Lyst til at optræde i Kostume og synge Brudstykker af nogle af mine gamle Bravourpartier . . . Jeg har taget mine Dragter frem af de Kufferter, hvori de vare gjemte som Bytte for Støv og Møl . . . Om Aftenen lukker jeg mig inde for at tage dem paa; jeg troer mig hensat til de gamle Dage ... Ikke sandt, De vil jo nok hjælpe mig til at faae Marquiens Samtykke?"

„Det vil han aldrig give."

„Han maa . . . Vi lidt, saa skal De se dem, jeg har dem ved Haanden, mine kjære Relikvier."

Hun rejste sig og viste mig en Mængde brogede Dragter, besatte med Paillietter og broderede med uægte Guld, der alle laa den ene ovenpaa den anden paa nogle høje, med adelige Vaaben smykkede Stole og sammen med en Mængde Strassdiademer, Laurbærkrandse og visne Blomsterbouketter — en højst mærkværdig Udstilling i denne triste Salon, der syntes viet de Afdødes Aander og som, jeg veed ikke ret hvorfor, indgød mig en ejendommelig med Ærbødighed blandet Følelse af Frygt. Jeg havde ikke lagt Mærke til hele denne dramatiske Marchandiserboutik, da jeg var traadt ind i Salen: nu viste hun mig samvittighedsfuldt den hele Herlighed Stykke for Stykke, fortalte mig hver enkelt Gjenstands Historie og dvælede længe ved alle de Minder, der knyttede sig til dem: „Der er ikke en eneste Smule, som ikke minder mig om en Triumf — ak, mine kjære, kjære Skatte!"

„Har Marquien da ikke længer Noget imod, at De beskjæftiger Dem med alt det Stads?" spurgte jeg.

„Jo," svarede hun, „men jeg har ladet det bringe herind uden at spørge ham om Forlov. Han kommer aldrig udenfor sine egne Værelser og sætter aldrig sin Fod her i denne Salon, som han synes ganske at ville overlade mig. Det er vist disse gamle Parykker, som gjør ham bange; han vover ikke at vise sig for dem siden sin Mesalliance."

Hun understregede sin Spot med den samme tvungne Latter, som jeg allerede oftere havde havt Lejlighed til at høre. Da hun saae, at jeg ikke tog Del i hendes Munterhed, antog hun igjen en alvorlig Mine og sagde: „I Virkeligheden er det ene Museum jo ligesaa godt som det andet . . . og hvor kan ellers alle mine Dragter tage sig bedre ud end netop her i disse Omgivelser? Det er nu mine Adelsbreve, skal jeg sige Dem. For mig maa Marquien gjerne mene, at min kunstneriske Adel ikke vejer noget i Vægtskaalen imod alle disse adelige Vaabner paa Rammerne der; jeg er nu stolt af den."

Hun overraskede mit Blik, der var stivt heftet paa Portraiterne af de gamle Ahner, som fortryllede mig. Hun fattede ikke min Tankegang og gjættede Intet, thi i en munter Tone sagde hun: „Ah, De ogsaa! Ja, jeg var ogsaa vis paa, at det vilde frappere Dem, som det har frapperet mig."

„Hvilket?"

„De hører ikke paa mig, men staaer og seer paa denne gode Dame der . . . Ikke sandt, De har lagt Mærke til, hvor langt vore Theaterkostumer trods al den Umage, som Kostumiererne gjør sig, dog er fra at være historisk korrekte."

„Den gode Dame," var en Dame fra Henrik den III.s Tid, stiv og rank som en Bønnestage, majestætisk at se paa og med en streng og fornem Mine."

„Hun seer løjerlig ud, hvad?"

„Det synes jeg ikke."

„Jo, hun er jo en rent grotesk Figur. Hvad siger De om det Kostume? Det er styg, men hvilket Snit! hvilke Farver! Belloni maa endnu i denne Uge skaffe mig fat i vor Kostumier; han maa lave mig en nøjagtig Kopi af den Dragt. Saaledes vil jeg træde frem for mit fine Publikum. Samme Toilette, samme Navn, saa at man kan bilde sig ind, at den gode Dame er traadt ud af sin Ramme for at synge . . . Naa, De ønsker mig ikke engang til Lykke med min ypperlige Ide?"

„Jo vist, jo, den er snild nok . . . og i hvilken Rolle tænker De at optræde i den Dragt?"

„Jeg veed ikke rigtig endnu. Jeg har flere netop fra den Tid. Belloni maa vælge for mig, han maa se at finde et Brudstykke, hvor vi kan optræde sammen . . . Se bare derhenne i Krogen den pæne Mand der; det Portrait vil jeg lade kopiere til ham, saadan skal han se ud."

„Hvad, Belloni?"

„Ja, hvorfor ikke? Han vil maaske finde Kappen lidt for simpel, vil have mere Broderi paa den; godt, han skal faae det . . . Vi bliver brillante saadan, gjør en stormende Lykke. De vil jo nok komme og se os, hvad?"

Jeg kunde ikke faae et Ord frem, i den Grad forbauset var jeg. Mange Illusioner havde jeg ganske vist ikke bragt med mig; jeg havde været forberedt paa bedrøvelige Opdagelser, men Situationen her overvældede mig i en langt højere Grad, end jeg nogensinde havde tænkt mig det muligt. Utvivlsomt var det Marquiens Holdning, der, idet han ganske havde overladt Andrea til Ensomheden, Kjedsomheden og Misfornøjelsen, havde lettet denne Forvandling, der hos hende fuldstændig havde udslukt al hendes Ærgjerrighed, alle hendes Drømme om Storhed for kun at lade blive tilbage Erindringen om og Savnet af hendes tidligere Liv; men det vilde dog paa den anden Side have været for meget forlangt at vente, at han skulde have lagt den Kjærlighed og Ømhed for Dagen, der ene kunde føre dette tvungne Ægteskab over alle de Skjær, hvorpaa det saa stærkt truede med at strande, og hæve Andreas Aand op til en rigtig Forstaaelse af de Pligter, hendes nye Stilling fordrede af hende. Berøvet den tryllende Glands, som forhen Scenen og hendes Triumfer som Kunstnerinde omgav hende med, og hensat i disse Omgivelser var hun næsten ikke til at gjenkjende, denne Kvinde, hvis straalende Egenskaber tidligere havde henrykt mig og knyttet mig til hende med et oprigtigt Venskabsbaand; alle hendes virkelig originale Naturs tillokkende Sider og Egenskaber havde tabt hele deres Tiltrækning nu, da hun ikke længer havde Lamperækken foran sig. Jeg sagde til mig

selv, at alle mine Anstrengelser vilde være forgjæves og spildte, at det aldrig vilde lykkes mig at føre hende ind paa den Vej, der kunde lede til en Tilnærmelse imellem hende og Marquien, og at det, dersom Lykken nogensinde skulde holde sit Indtog i dette Hus, maatte blive igjennem en ubekjendt Løndør, hvortil Tilfældet ene havde Nøglen.

Hun blev tilsidst utaalmodig. — „De hører jo slet ikke, hvad jeg siger!“

„Jo, undskyld mig, jeg er lutter Øre.“

„Aa Passiar, De sidder jo og tænker paa ganske andre Ting. Jeg har aldrig seet Dem med et saa dybsindigt og strengt Ansigtsudtryk. Der er kommet noget Sfinxagtigt over Dem siden Deres Rejse i Ægypten. — Naa, det er altsaa en afgjort Sag, De paatager Dem at være min Talsmand og indlede Forhandlingerne med Marquien. Jeg skal ledsage Dem til ham; han er i sit Bibliothek.“

„Godt — og hvad skal jeg saa sige ham?“

„Aa, De afskyelige, aandsfraværende Menneske! Nu har jeg i hele ti Minuter staaet her og anstrengt mig af bedste Evne for at lære Dem Deres Lektie . . . De skal søge at opnaa hans Samtykke til at vi giver en ny Koncert og faae hans Tilladelse til at vi, Belloni og jeg, der maa optræde i Kostume . . . Til Dem vil han ikke vove at sige Nej.“

En Tjener ventede mig. Jeg fulgte ham. Jeg var gaaet ind paa hendes Ide, ledet af Ønsket om at faae Marquien i Tale og af den nye Interesse, jeg havde nær sagt Medlidenhed, jeg følte for ham; jeg mindedes den Forpligtelse, jeg havde paataget mig ligeoverfor Frøken de Meauchamp, og jeg troede ikke at burde støde den Lejlighed, der her frembød sig, tilbage. Sandt at sige følte jeg mig lidt pinlig tilmode, da jeg befandt mig ligeoverfor Marquien, der just var i Begreb med at læse med sin Søn, og da jeg saae hans klare, kolde Blik hvile paa mig med et overrasket, næsten frygtsomt Udtryk. Han tog mig aabenbart for en Fjende, og mit Besøg gjorde ham angst; hans Rynker forekom mig endnu talrigere og dybere, hans Haar og Skjæg var blevet endnu mere graasprængt, og det mørke, forpinte Udtryk i hans Fysiognomi sagde mig klart og tydeligt nok, hvad selv de mest indtrængende og behændigste Spørgsmaal maaske ikke vilde have kunnet skaffe mig Svar paa. Da han i en vis urolig Tone spurgte mig, hvad der forskaffede ham Æren af mit Besøg, begyndte jeg:

„Hr. Marquis! Paa den Rejse, jeg nylig har foretaget, har nogle sørgelige Omstændigheder knyttet mig nær til Personer, der er Dem kjære. Grev de Meauchamp døde i Alexandria i mine Arme, og . . .“

Han afbrød mig her, og idet han gav Roland, der hørte efter med hele et Barns Opmærksomhed, en Bog og skikkede ham hen i den anden Ende af Værelset, sagde han. „Af Bladene og af Folk her paa Egnen har jeg faaet dette Dødsfald at vide, og . . .“ Han standsede; der kæmpedes aabenbart en haard Kamp i hans Indre imellem Nysgjerrigheden efter at høre Noget fra Blanche og den Mistillid, som jeg aabenbart indgød ham. Jeg vedblev:

„Frøken de Meauchamp er vendt tilbage til Frankrig, jeg har havt den Ære at være hendes Ledsager hertil.“

„De?“

„Ja, Hr. Marquis, og jeg føler mig forpligtet til at sige Dem, at Frøken de Meauchamp staaer for mig som den Kvinde i Verden, for hvem jeg nærer den dybeste Højagtelse og den mest afgjorte Sympathi.“

Der laa utvivlsomt i mine Ord en dyb og inderlig Alvor, der beroligede ham; thi han rejste sig op, gik hen og kyssede Roland, bad ham at forlade Værelset og kom derpaa tilbage, satte sig i min umiddelbare Nærhed og sagde, idet han aabenbart forsøgte at skjule sin Sindsbevægelse under en rolig og ligegyldig Maske: „Fortæl!“

Da min Beretning var til Ende, rakte han mig sin Haand med de Ord: „Jeg takker Dem . . . tilgiv mig den Bevægelse, hvori De seer mig.“

Hans Øjne stod fulde af Taarer. Jeg havde hverken skjult for ham det dybe Indtryk, som Blanches Karakter og Skjønhed havde gjort paa mig, eller det Indtryk, som den Samtale, under hvilken hun havde givet mig det Hverv at paabyde ham Resignation, havde efterladt hos mig.

„Boer Frøken de Meauchamp nu i Paris?“ spurgte han efter en lang Pause.

„Ja.“

„Seer De hende ofte?“

„Jeg har ikke seet hende, siden vi skiltes i Marseille.“

„De har talt længe med Marquisen? Veed hun noget om dette?“

„Nej, Frøken Meauchamps Navn har ikke været nævnt i vor Samtale, og det vil og bør heller ikke ske.“

„De har Ret. Hun maa Intet vide om denne Historie, hverken nu eller nogensinde.“

Han trykkede paany min Haand. Jeg forstod, at han ønskede at være overladt til sine egne Tanker, og tog derfor Afsked, tilfreds over at have givet efter for den nye Tiltrækning, der drog mig henimod ham, men paa den anden Side skamfuld over det Forræderi, hvori jeg havde gjort mig skyldig ligeoverfor Andrea. Da jeg ikke havde Mod til at lyve for hende, undgik jeg at træffe hende, Noget, der maatte forbause hende meget.

Da jeg steg i den Landauer, der var bleven forspændt for at kjøre mig til Stationen, tilraabte hun mig fra Altanen et Farvel, der nødte mig til at se op, og spurgte mig ved Tegn om Resultatet af min diplomatiske Mission hos Marquien. Jeg svarede med en ligesaa levende som uforstaaelig mimisk Gebærde, som hun kunde tolke ganske som hun vilde, og kjørte bort uden at lade det komme til videre Forklaringer.

Fortsættes.

Fra „Gare Saint-Lazare.“*)

Fra Gare Saint-Lazare
Bugter Spor sig ved Spor.
Nogle bære hen
Over jernbygte Broer;
Gjennem Tunneler mørke
De andre Vejen bryde,
Og rundtom er der lukket
Og sort som i en Gryde.

Tog bruser efter Tog,
Og Røg for Brystet slaaer. —
Med dryppende Pande
Sporskifteren staaer.

*) Vestbanegaarden i Paris.

Hans Kald med Strenghed holder
Paa Pletten ham lænket;
Men har han et Hvil,
Er ved Skuret han bænket.

Og her, blandt Smul og Slakker,
Mellem krydsende Spor,
Har langs Væggen han dyrket
Et Par Alen Jord:
Her lysner der af Krokus
En gulnende Strimmel,
Her smiler Græs og Løg
Mod den sværtede Himmel!

Mens Toget bruser hen
Med Stim og med Støj,
Han luger sine Urter
Og vander sine Løg. —
Han skaber selv sin Glæde,
Og den er hans egen!
— — Tag kun det Billed med
Og gem det vel paa Vejen!

Paris, 21. Maj 1880.

Rudolf Schmidt.

Litteratur

Under Titlen „Hinsides Verdenshavet" har Hr. Bertrand Holck paa Schous Forlag udgivet en Beretning om sine ofte temmelig æventyrlige Farter og Hændelser i Amerika og Asien. Forf. gik i Aaret 1851 ud som Kvartermester ombord paa en amerikansk Damper, der foer imellem New-York og Panamatangen, men deserterede, smittet af den dengang herskende Guldfeber, fra denne og kom til Kalifornien, hvor han dels som Guldgraver, dels som Nybygger i nogen Tid førte en paa Eventyr rig Existens. Efter at have faaet nok af dette Liv tog han Hyre paa en dansk Bark, der gik til Hongkong, tog saa her Tjeneste som Kanoner paa et kinesisk Orlogsskib og det uagtet han aldrig før hverken havde ladet eller affyret en Kanon, men heller ikke dette Liv tiltalte ham i Længden, og han vendte derfor som Styrmand paa en amerikansk Klipper tilbage til New-York. I fem Aar foer han saa dels som Styrmand, dels som Kaptajn paa Rejser til Vestindien og Sydamerika, kom saa i peruansk Tjeneste, led Skibbrud, deltog i en af de mange Søkrige imellem Spanien og Peru som Chef for en Torpedobaad, oplevede et Jordskjælv i Callao, gav sig atter til at være Guldgraver i Minerne i Andesbjergene, blev saa Bestyrer af et Salpeterværk, dernæst af et Vandværk i Antofagasta i Bolivia og vendte saa herfra tildels for sin Helbreds Skyld efter 25 Aars Omtumlinger tilbage til Europa. Hans jevne og ligefremme Skildringer af alle de mange Skjæbnens Omskiftelser, for hvilke han har været udsat, lade sig læse med Interesse, og der er Noget ved den ofte lidt mangelfulde Form, hvori de ere iklædte, som giver Fremstillingen et eget tiltalende Præg af Troværdighed.

Af „Kort over Kjøbenhavn med Forstæderne" af F. Gredsted, forlagt af Brødrene Salmonsen, foreligger fjerde Udgave som et godt Vidnesbyrd om dette Korts praktiske Brugbarhed.

Brogede Blade

Puzzle-Opgaven Nr. 3.

er løst med følgende 14 Forskydninger:

10, 11, 15, 14, 11, 10, 12, 11, 10, 15, 14, 10, 11, 12

af Carl Br., Margaretha, Christian Br., Gamle Roland, Arthur, Den lille Høvl, Emilies Mand paa Emilies Vej, De tvende Slamamyser i Fredericia, Theodora St., Bollitte, Olaf, Karsten Helbig i Arresødal, Fiddevum i Humlebæk.

Ligeledes med 14 Forskydninger:

12, 14, 15, 11, 10, 15, 14, 12, 15, 14, 11, 10, 14, 15

er den løst af den Langbenede, J. Jeppesen, sfn, lille Herman, som faldt i Tjærebøtten, F. F. F. og Th. O. i Kallundborg, Hero og Pilen, Mikkel i K. Gade, Studentens Moder, En Provindsskuespiller, C. fra Kongens Nytorv.

Begge Løsninger ere indsendte af:

Emil og Knud Westrup, Annette, J. H., Gumma, Edmond, K. Larsen paa Bogø, to Fættere i Vendersgade, Eja, Janus B., En fra Rydbergs Kjælder, *—o—n* og hans Fader, AEJ, Onclekrag.

Efterat forrige Nummer var sluttet, indløb der endvidere rigtige Løsninger af Opgaven Nr. 2 fra

sfn, K. Larsen paa Bogø, Eja, x + a, en Knoldesparker, Ferdinand V, J. H. og Visse.

Brevkasse.

„Lille Peter." Deres Paastand om, at Opstillingen

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	15	14	

maa kunne bringes i Ordenen Nr. 1

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	

er urigtig. Beviset herfor indeholdes allerede i den Theori for Spillet, som har været udviklet her i Bladet, og kan derfor ikke nu gjentages. Derimod kan Opstillingen bringes i Ordenen Nr. 2

	1	2	3
4	5	6	7
8	9	10	11
12	13	14	15

hvad der ogsaa følger af Theorien. Havde De Ret, maatte Ordenen Nr. 1 kunne bringes i Ordenen Nr. 2, men dette er umuligt, naar Antallet af Feldter er lige. Dersom De exempelvis vil prøve et »Boss-puzzle« med det mindst mulige lige Antal Feldter, altsaa 4, vil De let overbevise Dem om, at Opstillingen

1	2
3	

ikke lader sig bringe i Ordenen

	1
2	3

Indhold. Victor Hugo: Religion og Religioner, af J. Paludan, sluttet — Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter, Meddelelser af hendes Brevkuffe, fortsat. — En Sommerferie, Skizze af Emil L. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Fra »Gare Saint-Lazare«. — Litteratur. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitliniens Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Læren om Mennesket og Dyrene til Skolebrug. Af **Johannes Beer**, Overlærer ved Kristiania Almueskoler. 7½ Ark 8vo. med 94 Billeder indtrykte i Texten. Pris indb. 1 Kr. 50 Øre.

Af samme Forfatter er tidligere udkommet:

Plantelære til Skolebrug. Med 76 Billeder indtrykte i Texten. Pris indb. 90 Øre.

P. T. Mallings Boghandel.

Ny Subskription paa

Oberst Mansas

Specialkort over Danmark.

17 Blade i maanedlige Leveringer à 2 Kr. Enkelte Blade 2 Kr. 50 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Det attende Aarhundredes store Sømænd eller **anden Afdeling af Jordens Opdagelseshistorie.** Af **Jules Verne.** Med 118 Illustrationer. Autoriseret Udgave for Norge og Danmark oversat ved **B. Geelmuyden.** 1ste og 2det Hefte à 1 Krone.

Titelen, det attende Aarhundredes store Sømænd, udelukker ikke, at ogsaa Landrejser ere medtagne, og vi føres med **Hornemann, Park, Bruce, Sparmann og le Vaillant til Afrika, med du Halde til China, med Mackenzie og Hearne til det amerikanske Polarhav, indtil vi med Alexander v. Humboldt faar en værdig Afslutning paa Aarhundredet**

Ovennævnte Værk vil udgjøre omtrent 35 Ark og udkomme i Hefter à 4 Ark til en Pris af 1 Krone pr. Hefte, og det hele vil være færdig inden Aarets Udgang.

P. T. Mallings Boghandel.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa vort Forlag er udkommet og erholde i alle Boglader:

Det Hellige Land af **Volrath Vogt.** Med 96 Billeder og Karter. Ny Subskription, 2det Hefte. Pris 80 Øre.

Dette for Bibelens rette Forstaaelse og for Jødelands og for tilgrændsende Landes Geografi og Historie lige vigtige Værk udgjør ialt 100 ottesidige Ark liden Folio og vil udkomme i 20 Hefter til en Pris af 80 Øre pr. Hefte.

P. T. Mallings Boghandel.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens »Bidrag til den danske Litteraturs Historie«, da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.		V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -		VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -		VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -		VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden og hos undertegnede Forlægger:**

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Troeslære til Brug ved høiere Religions Undervisning. Af **K. Krogh-Tonning.** 18 Ark 8vo.

Pris heftet 3 Kr. 40 Øre, indb. 4 Kr.

P. T. Mallings Boghandel.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 13. Juni.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver ¼ og ¾ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Ffm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 416.

Den 20. Juni 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Hamlet og Werther.

En Studie.

Man tager vistnok ikke meget fejl, naar man betegner de to digteriske Skikkelser, hvis Navne staa over disse Linier, som Fættere, som Søskendebørn efter deres aandelige Naturel, hvor langt end deres Fødselstid ligger fra hinanden. Maaske kunde Werther aldrig være bleven til, hvis der ikke var gaaet en Hamlet forud; lad saa være, at Hamlet i alle Maader maa betragtes som den ældre Fætter, ingen Kjender vil dog frakjende Werthersktikkelsen Originalitet, og er der Ligheder mellem disse to Søskendebørn, saa er der tilvisse ogsaa Forskjelligheder. Begge Dele vil denne lille Afhandling søge at paavise.

Lad os begynde med Ligheden, med de fælles Karaktertræk, thi før disse ere paapegede, vilde det være ørkesløst at opregne og udvikle Ulighederne.

Hvad der i saa Henseende først springer os i Øjnene, er den tidtnok omtalte Mangel paa Handlekraft hos dem Begge. Denne Mangel hænger hos Hamlet sammen med en omfattende og skarp Reflexionsevne, der lader ham se den omgivende Tilstands Brøst skarpt og dybt, og hvis Resultat er Tungsind. Hos Werther afhænger Tungsindet ogsaa tildels af et skarpt Blik for Samfundets Mangler og af Overflødighed paa Reflexion, men hos ham er denne Evne i langt højere Grad end hos Hamlet bunden i og løftet af en svulmende Følelse. Sammenlignet med Werther er Hamlet mere kold, mindre pathetisk. Den næste Overensstemmelse, som bør fremhæves, er denne, at de Begge ere ædle, smukt tænkende Mennesker. De ere fine Naturer, noget aristokratiske i deres Betragtningsmaade af Livet, hvad der vel som oftest er Tilfældet hos Mennesker, der have et saadant Skarpsyn for Livets Ynkelighed. De ere Begge ensomme Naturer, som kun Faa paaskjønne, men til disse Faa slutte Begge sig med en desto varmere Følelse. De have begge to tildels Ret i deres Klager over Livets og Tidens Forkertheder, de føle sig Begge saarede i deres Inderste af den ubønhørlige Virkelighed, og de have dog tillige Uret i deres haarde Dom over Omgivelserne, idet Skylden for en Del ligger hos dem selv, og her komme vi til det tredie store Lighedspunkt, nemlig dette: at de Begge blive stillede overfor Opgaver, der ere dem for svære, og som de Begge ikke formaa at løse paa rette Maade. Hamlets Drab af Kongen i sidste Akt skeer først, da han hører, at han selv er bleven et Offer for dennes Ondskab og indtræffer saa sent, at baade han selv, Dronningen, Laertes og Ophelia gaa tilgrunde formedelst hans Nølevornhed, og hvad Werthers Maade at løse sin Opgave paa angaaer, nemlig at trække sig ud af det ødelæggende Forhold til Lotte, saa er det en fejlagtig Løsning og altsaa egenlig talt ingen, hvor gribende det Undskyldelige i hans Fejlgreb end viser sig for os. Begge disse to Ynglinge gaa tilgrunde baade formedelst deres Fortrin: den fine, harmonisøgende Aand, som og paa Grund af deres Mangel: den slappe Villiekraft.

Hvis vi for ret at klare os disse Skikkelser et Øjeblik ville fæste vort Blik paa, hvorledes deres Omrids

ere, inden de komme ind under de overvældende Opgaver, da se vi for det Første Hamlet*) som en ung Mand udrustet med en skarp Forstand og med en god Uddannelse. Han har vistnok havt en stærk medfødt Sands for det Sømmelige, derpaa tyder hans stærke Indignation over Moderens andet Giftermaal, nogen Flegma har upaatvivlelig ligget i hans Natur, deraf forklares naturligst hans Mediteren, hans Reflexion, dog har denne Flegma naturligvis ikke været det centrale og overvejende Karaktermærke hos ham, dertil er han for sensibel. Han har havt en trofast Følelse overfor sine Venner (Horatio). Intelligensen har vistnok været stærkere udviklet end Følelseslivet, ellers vilde vistnok Forholdet til Ophelia være blevet det dominerende. Saa komme Sorgerne væltende ind paa ham: Faderens Død, Moderens Giftermaal, derved stemmes hans Sind tungsindigt, og efter hans Naturel udvikles Reflexionen. Saaledes træffe vi ham ved Stykkets Begyndelse.

Og nu Werther, hvorledes er han stillet, før det skjæbnesvangre Forhold begynder? Det lære vi meget klart at kjende gjennem de Breve, som gaa forud for Mødet med Lotte (4. Maj—16. Juni) og som vistnok er et af de ypperste Partier i hele Bogen. Han viser sig da for os som en ung Mand med en levende Fantasi og fremfor Alt med en glødende Følelsesfuldhed, der undertiden kan forskrække ham selv (1. Del, Brev af 10. Maj), som en Melankoliker, der sukker af Længsel efter at gribe Livet ikke i betinget relativ Form, men i pathologisk Umiddelbarhed. Han har et aabent Øje for Naturen og elsker den, thi den er umiddelbar. Han elsker Børn og simple Folk — thi de ere umiddelbare. Selv er han mindst af Alt umiddelbar, men netop derfor imponerer det Umiddelbare ham, hvor han træffer det rent og naturligt. Han har Foragt for alt det Afledede og Betingede, men selv er han i højeste Grad betinget af sit bløde, ømfindlige Sind. Han besidder Fantasiens og den Sjæleprøvedes Overlegenhed ligeoverfor de praktiske Naturer, men mangler den Energi, der kan bruge sine Omgivelser til Middel for en Handling. Han reflekterer altid gjennem Følelse, han bryder sig ikke om Theorier, er mindst af Alt doktrinair og higer mod, hvad der kan give hans Følelsesliv Næring. Han spotter al Regelbundethed, men sukker tillige, fordi han veed, at han lever i en Verden, som er fuld baade af Haardhed og Regler. Han føler sig ligesom en Tomme højere end denne Verdens Kloge, men han formaaer kun at protestere imod dem i Ord og Følelse, han kan ikke beherske dem ved sin Villie, thi den er hos ham omsat i det Pathologiske; der er et uhyre Misforhold mellem hans Receptivitet og hans Produktivitet. Og med denne fine, bløde tungsindige Sjæl faaer han da ligesom sit Søskendebarn den danske Prinds en mægtig — ham overmægtig — Opgave paa Halsen. Men i sig selv ere Opgaverne, som de faae, meget forskjellige. Fordringen til Hamlet er af mere aktiv Natur end den, der stilles til Werther. Til den Første siges der: gjør dette, til den Anden lyder Pligtfordringen snarere saaledes: lad være at gjøre dette (at elske Lotte paa denne Maade). Hamlet faaer den Opgave, ved en enkelt bestemt Handling at gjøre sine Forhold anderledes, Werther derimod kæmper med Forpligtelsen til gjennem en fortsat Række af indre Handlinger at arbejde sig ud af det indviklede Forhold, han staaer i. Hvilken Opgave der er den sværeste, maa man vel lade uafgjort.

Ligesom Hamlets Sind stemmes melankolsk og mediterende, allerede før Aanden giver ham det byrdefulde Hverv, nemlig ved Faderens Død og Moderens Giftermaal, saaledes inciteres ogsaa Werthers overspændte Følsomhed, før det bliver til Pligt for ham at trække sig helt tilbage fra Lotte, nemlig i den Periode, han lever sammen med hende, før Albert er ankommen, thi indtil da er hans Betagelse væsenligt berettiget. Først ved Alberts Komme, da det udvortes og indvortes bliver Werther klart, at Lotte tilhører en Anden og ikke ham, først da kommer Budet til hans Sjæl: træk Dig ud af det! Han mægter det ikke, og det tragiske Spil begynder. Werthers Tilstand før han kjender Lotte (1. Del, Brevene fra 4. Maj—16. Juni) svarer saaledes til Hamlets Tilstand, som vi ved en Tilbageslutning kunne tænke os den før Faderens Død. Werthers Udvikling i Perioden mellem det første Møde med Lotte og Alberts Ankomst (1. Del, Brevene fra 16. Juni—30. Juli) gaaer parallelt med Hamlets Liv i det Tidsrum, hvor Stedfaderen indtager sin Broders Trone og ægter Dronningen, altsaa før Aanden har viist sig. Aandens Tilsynekomst og Alberts Ankomst danne det skjæbnesvangre Vendepunkt for de to Ynglinge.

Men medens vi fremhævede Ligheden mellem disse to, dukkede, som rimeligt var, Ulighederne samtidigt frem og som den væsenligste denne: at Werther faaer sine tungsindige Tanker gjennem sin Følelse, medens Hamlets Følelse vækkes gjennem hans Tankeliv. Begge havde de en stor Fantasi og som Følge deraf en vid aandelig Horizont, men Hamlets Fantasi ytrer sig mere diskursivt, Werthers mere intuitivt, hvilket meget naturligt kommer af Forstandens Overvægt hos den Ene og Følelsens Primat hos den Anden. Werther er forsaavidt genialere, som han hævder noget mere Positivt, nemlig den umiddelbare Følelses Ret, medens Hamlet er en mere theoretisk Grubler, dette dog forstaaet cum grano salis. Begge komme med blødende Hjerter til det Resultat, at det er en daarlig Verden, de leve i, men Werther drager denne sørgelige Slutning, fordi han seer Disharmonien mellem sit Hjertes Ønsker (in casu Lotte) og den ubøjelige Virkelighed. Hamlet slutter ligesaa, men snarere fordi han seer, hvor opfyldt Verden i det Hele er af Vold og Uret, han ønsker ikke saameget som den Anden, hans Verdensforagt er mere abstrakt end Werthers, thi denne indigneres netop altid, fordi han stadigt er totus in re, men Hamlet er aldrig ganske „fyldt af sin Sag“. Werther fortæres af sin overvældende Lidenskabelighed, Hamlet kan kun momentvis komme i glødende Bevægelse; hans Tilstand er en Grublers, der sørger over, at han ikke handler; Werthers Hjerte sukker og stønner over, at han ikke maa handle, som han har Lyst til. Naar Alt kommer til Alt, er der mere Energi hos ham end hos Prinds Hamlet. Den byrdefulde Opgave vækker hos den tungsindige Kongesøn en saaret Samvittighed, fordi han ikke gjør sin Pligt, nogen Selvforagt trods al hans Stolthed overfor sine Omgivelser. Hos Werther vækker Kampen mellem Pligt og Lyst ikke saamange Tanker som smertelige Suk, ikke saamegen Forkastelse af sig selv som Protest mod sin

*) Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorledes man skal forestille sig Hamletskikkelsen paa dette Stadium, haves som bekjendt en ypperlig Vejledning i Goethes „Wilhelm Meister“ (4. Bog, 3. og 13. Kapitel).

ulykkelige Skjæbne. Men Begge undlade de at tage den tilstrækkeligt energisk op.

Som ovenfor bemærket, ere de begge to aristokratiske Naturer, de besidde den zarte Ømfindtlighed overfor den grove Virkelighed og den Foragt for Alt, hvad der er uægte og simpelt, som hører de ensomme, aandsstolte Naturer til. Men sammenligner man dem indbyrdes, saa er Hamlet aabenbart den mest aristokratiske, thi Werther vilde gjerne trykke den hele Verden til sit Bryst, naar den blot vilde være mindre umedgjørlig og haard, og hans Spot over den er ikke saa bidende og uforsonlig som Hamlets. For denne er egenlig det hele Liv paa Jorden og i Verden ynkeligt, og han dømmer ikke saaledes, fordi det stiller sig imellem ham og hans Ønske (thi det antydes slet ikke i Stykket, at han vilde have havt nogen udvortes Vanskelighed ved at faae Kongen dræbt), men fordi han synes, at det er raaddent og usselt i alle sine Former. Han seer med ethisk Foragt ned paa Samfundets moralske Brøst, i sine Grublerier over Liv og Død betragter han med Ringeagt det udvortes Livs Smaalighed, og da han nu er trukket med ind i dets Spil og tilmed har faaet en byrdefuld Rolle at udføre deri, saa lider han forfærdeligt derved. Han ønsker Døden (se den berømte Monolog i Begyndelsen af tredie Akt), fordi han mener, at hvis den fører til en evig Søvn, maa den ubetinget være en Vinding fremfor dette Liv, hvor moralsk Usselhed og Lavhed har Magten. Men Werther, han betragter ikke Døden i og for sig som en Vinding, han griber kun efter den, fordi hans Livs højeste Ønske ikke kan naaes. Dersom Albert ikke levede, dersom han kunde faae Lotte, ja, da vilde han saare gjerne leve, thi han har et aabent Øje for dette Livs Skjønhed. Han føres ganske vist til at opgive det, til at søge Hvile for sine Kvaler gjennem Døden, men Foragten for Livet her paa Jorden er hos ham ikke saa objektiv og fornem som hos Hamlet.

Jeg troer, at man uden Overdrivelse kan sige, at selv om Hamlet havde faaet udført sin store Opgave: at hævne Faderen, og selv om Ophelia var bleven hans, saa vilde han dog have vedkjendt sig den Mening, at det „var en Naade vel værd at bede om, ved en Dødssøvn at ende de tusinde Lidelser, der bleve Kjødets Arv." Men Werther vilde i det Mindste have indbildt sig, at han var bleven lykkelig, hvis han havde faaet Lotte, og selv i det pinlige Forhold til hende, da hun er Alberts Forlovede, kjender han Stemninger, i hvilke han kan skrive til sin Ven: „Lebe wohl! Es ist ein herrlicher Sommer" (1. Del, Brev af 28. August). Hamlet føler aldrig en saadan Glæde ved Livet med sine Nærmeste, han er for fornem i sin Sorg til saaledes at varieres i sin Stemning. Werther elsker Børn, han leger med dem. Kan man tænke sig Hamlet give sig af med et Barn? Vi nævnede nys Ophelia, og just ved Hamlets Forhold til hende træder Forskjellen mellem de to Skikkelser stærkt frem. Thi hvorledes man end skal tænke sig dette Forhold, og det er som bekjendt et af de vanskeligste Punkter i Opfattelsen af denne Tragedie, saa er det dog vist, at hun for Hamlet ikke er det Væsenligste og Vigtigste, medens han tungsindig grubler over sin Opgave, og ihvorvel han upaatvivleligt elsker hende (hvad særligt hans Møde med Laertes ved hendes Begravelse viser), saa er hendes Kjærlighed dog langtfra at være Midtpunktet i hans Tilværelse. For Werther derimod bliver alt Andet kun Folie og Baggrund for hans altopslugende Kjærlighed til Lotte. Hvis man gjør det Tankeexperiment at stille Werther paa Hamlets Plads og omvendt, da vilde den Første upaatvivleligt glemme Alt, Fordringen om at hævne Kongemordet o. s. v. for Ophelias Skyld, hun og hendes Kjærlighed vilde for ham være det ene Vigtige, saa fik det gaa med Land og Rige, som det bedst kunde, medens Hamlet paa Werthers Plads vilde trække sig ind i sig selv i taus Foragt for en Verden, der kunde stille en Albert mellem ham og hans Kjærlighed, men han vilde neppe dræbe sig selv af den Grund, dertil vilde Sagen ikke have Betydning nok for ham, thi vel har han Følelse og Hjerte, han er en ædel Natur, men han har dog i højere Grad Intelligens og Aand. Hvorimod Werther dømmer ganske rigtigt om sig selv, naar han siger, at hans Hjerte er hans eneste Stolthed, dette Hjerte, „das ganz allein die Quelle von allem ist, aller Kraft, aller Seligkeit und alles Elendes." Og han fortsætter: „Ach, was ich weiß, kann jeder wissen — mein Herz habe ich allein", (2. Del, Brev af 9. Maj, Slutningen). — Werther har Lune og Sands for det Komiske, det bryder endogsaa frem, naar han reflekterer over sit Forhold til Albert, han siger selv et Sted (1. Del, Brev af 10. August), at der ikke gives noget Latterligere end dette Forhold, men han føjer saa til: „und doch kommen mir oft darüber die Thränen in die Augen." Hamlet derimod har Ironi, bidende Ironi, hans Vid er skarpt og sønderskjærende, han leer ikke, men smiler haanligt. Og dog lider han ikke mindre end Werther ved sin haarde Skæbne og sin Mangel paa Evne til at omforme den, thi han er saare langt fra at være en kold Grubler, tvertimod bringe hans Tanker ham uafladeligt til at føle, hvor ulykkelig han er ved at skulle handle uden at have den fornødne Energi dertil. Det er kun i Sammenligning med en Werther, at Hamlet synes mindre følelsesrig.

Men hvordan hænger det nu egentlig sammen med den saa ofte udtalte Bebrejdelse mod den Hamletske og Wertherske Natur, at den mangler Villiekraft? Hvorledes skal dette rettelig forstaaes? Ere de to sølle Mennesker, der lade sig træde paa af Enhver? Ingenlunde, de afvinde for det Første ved deres fornemme Holdning og store Aandsevner deres Omgivelser Respekt, og dernæst ere de ikke saa svage, at de mangle Evne til at blive vrede. Nej tvertimod, Werther kan blusse op i stummende Indignation, og naar Hamlet kommer i Lidenskab, er han ikke til at spøge med (Scenen med Dronningen i Slutningen af 3. Akt, Scenen ved Ophelias Grav). Nej, hvad der mangler, det er ikke den momentane Energi, Øjeblikkets Handlekraft, den heftige Vredes Villie, men den sejge, udholdende, rolige Villen, der kan sætte Noget igjennem stille og koldblodigt, der ikke behøver Vredens Incitament. De ere uenergiske, fordi de ere saa lidet umiddelbare, kun naar Lidenskaben gjør dem ureflekterede, ere de istand til at handle. Ved en fortsat Villiesanstrengelse at bøje deres Omgivelser formaa de ikke. At handle med koldt Blod er dem umuligt, og derfor gaa Begge tilgrunde. Derfor dræber Hamlet først Kongen, da han selv er bleven overlistet af denne, i et Slags Nødværges Raseri. Og Werther, hvis Opgave netop er at leve uden Lotte, dræber sig i den højeste Extase og Fortvivlelse. Hamlets Opgave er at hævne sin Faders Mord, og han driver det egenlig kun til at hævne sit eget. Thi Hamlet og Werther ere vel ikke egoistiske, dertil ere de for ædelt anlagte af Naturen, men dog over-

maade meget beskjæftigede med sig selv. Hvis man vil tænke sig et Møde mellem disse to, da kan man neppe tvivle om, at de vilde hilse hinanden som Slægtninge og være overmaade enige om, at Livet er for de Ædle fuldt af Kvaler, og at kun Faa ere istand til dybt at føle, hvormegen Smaalighed og Ynkelighed der er blandt Menneskene; de vilde begge smile over disses uhyre Travlhed for saamange intetsigende Ting, de vilde forstaa hinandens Længsel efter Noget, der er bedre og fuldkomnere, men efter endt Samtale vilde Hamlet vist tænke omtrent saaledes: „en meget brav Mand, denne Werther, han har virkelig Øje for, hvormegen Dumhed og Lavhed der findes i Verden, jeg vil gjerne have ham til Ven — kun i eet Punkt forekommer han mig noget smaalig: han sætter en vis ung Kvinde for højt. Jeg har ham mistænkt for, at han troer at kunne blive fuldkommen lykkelig, hvis hun blev hans Hustru." — Og Werther vilde vel sige om Hamlet: „en fortræffelig, en ædel Mand, denne Prins Hamlet! Han er fri for al Menneskefrygt, han elsker virkeligt det Sande og Gode, han har et dybt og skarpt Blik for det Løgnagtige og Tomme i saamange Menneskers Liv — men i een Henseende støder han mig, nemlig derved, at han synes uden Forstaaelse af, at et Menneskes Lykke beroer paa at elske og blive elsket. Jeg troer virkeligt, at han ikke vilde føle sig fuldstændig glad, selv om han fik Ophelia til Hustru." Ja, saaledes vilde vistnok Werther have tænkt, thi han var jo fangen i den Illusion, at han vilde være bleven fuldkommen tilfreds og glad, hvis Lotte havde været hans og ikke nogen anden Mands.

Men han fik hende nu engang ikke, kunde ikke faae hende, og Livet blev for ham Galde og Gift, ligesom for den stolte Prinds af Danmark. Saa mødes de da i deres Sorg over at føle sig i Disharmoni med, hvad der omgiver dem, saa lide de da Begge ved at leve i en Verden, der kræver Handling efter Handling, vel at mærke i Besindighed og ej i Lidenskab, en Verden, der ligesom er for grovt bygget til deres fine Organisme. Og Werther udbryder med Smerte: „Ja wohl bin ich nur ein Wandrer, ein Waller auf der Erde" (2. Del, 16. Juli), medens Hamlet i sin Dødsstund betegner det at leve som ensbetydende med „at aande tungt i denne bitre Verden." — Det er netop Sagen, at de aande tungt i en Verden, der forekommer dem bitter, hvor de føle som Fremmede, fordi det var, som om Livet ikke havde Plads for dem. De forstaaes ikke, fordi de ikke forstaa at leve som de Andre. Det brister for dem baade paa Grund af deres Dyder og deres Mangler. De ere saa aandeligt vaagne og fremragende, at de tydeligere end de Fleste se Manglerne i Livet, ja deres egne med, og føle det dybere end deres Omgivelser, men savne Evnen til som daadkraftige Mænd at gribe ind i Forholdene. Derfor lide de og bringe Sorg til dem, der staa dem nær (Lotte, Albert), ja, Hamlet drager hele sin Slægt med i Ødelæggelsen. Tungtaandende søge de forgjæves at finde en Atmosfære her paa Jorden, der passer for deres Bryst, den findes ikke, og de tabe Fodfæstet i den koldblodige, handlende Verden. De staa som ægte tragiske Typer paa den Art Mennesker, der baade ere for stærke og for svage til at kunne finde sig tilrette i Livet. De angribe uophørligt den udvortes Virkelighed, men tilføje sig selv værre Saar end den, fordi de ikke angribe den med Villiekraft og praktisk Snille, men med Suk og Foragt, og de, der finde sig vel tilpas og lykkelige, de, der have en Gjerning, som de meget vel magte, bryde sig ikke stort om en Hamlets og Werthers Ringeagt og ofte endnu mindre om deres Suk. De energiske, udadvendte Naturer have alle den synlige Verdens Kort paa Haanden overfor de melankolske, de kunne altid pege paa synlige Resultater overfor Mennesker som Hamlet og Werther, der stedse maa henvise til noget Usynligt for at hævde deres Ret. Men de, der ikke gjennem synlige, haandgribelige Vidnesbyrd kunne vise, at de ere i Besiddelse af rige Evner, ville aldrig faae nogen fremragende Plads i Livet, om de end maaske i sig selv ere udrustede med store Anlæg, thi de mangle, hvad der binder det Hele sammen: den udholdende Villie. Disharmonien hos Hamlet og Werther mellem deres Intelligens og Følelse paa den ene Side og den slappede Handlekraft paa den anden gjør dem ulykkelige og hjælpeløse overfor de svære Opgaver, der stilles dem. Vare de udrustede med større Energi, vilde de kunne løse disse Opgaver, vare de mindre ædelt anlagte, vilde de ikke være saa ulykkelige over, at de ej magtede dem. Denne Forening af Fortrin og Svagheder gjør dem netop til ægte tragiske Skikkelser, idet vi paa eengang maa skjænke dem vor Sympathi og vor Dadel, vor Beundring og vor Forkastelse og baade kunne føle os mindre og større end de. De ere Typer for den grublende Melankoli og det følelsesrige Tungsind, Typer, der baade vise os det melankolske Sinds Aandsfinhed, ja den Sjælsskjønhed, der undertiden kan findes i et saadant, men tillige meget tydeligt illustrere for os, hvor ulykkelig og dadelværdig den Tungsindige bliver, naar hans Tungsind udygtiggjør ham til at udrette, hvad der er hans Opgave. — Hvor forskjellige end de ydre Forhold ere, saa høre Hamlet og Werther dog upaatvivleligt til en og samme Slægt, men det er ikke nogen lykkelig Familie.

Burgtheatrets Dekamerone.

Det franske Presseforetagende «Paris-Murcie» har været rigt paa Afkæggere, lige fra dets første umiddelbare Efterligning «Milan-Milan» og til den svenske Publicistklubs Festblad for Nordenskiöld. Det er den samme Ide, om end i en noget anden Form, der gaaer igjen i et litterairt Arbejde, som i disse Dage har seet Lyset i Wien. Burgtheatrets Kunstnere og Kunstnerinder have forenet sig om et Velgjørenhedsværk, men istedetfor at udføre det paa den Maade, der ligger nærmest for dramatiske Kunstnere, nemlig ved at give en Forestilling til Fordel for Øjemedet, have de til en Forandring forladt det sceniske og begivet sig ind paa det litteraire Omraade, idet enhver af Thea-

trets mandlige og kvindelige Kunstnere har fortalt en lille Erindring af sit Liv, givet en eller anden personlig Oplevelse til Bedste. Det Hele danner nu en ret anselig og særdeles nitid udstyret Bog, hvor hvert Afsnit indledes med den fortællende Kunstners Portrait og sluttes med hans eller hendes Faksimile, og der er ingen Tvivl om, at Publikums Interesse for at se Burgtheatrets Personale optræde i dette nye og uvante Rollefag vil sikre „Dekamerone vom Burgtheater" en betydelig Afsætning og saaledes støtte det velgjørende Formaal, Bogen skylder sin Fremkomst. Vi skulle i det Følgende meddele nogle Prøver af „Dekameronens" afvexlende og meget underholdende Indhold og begynde idag med en Gjengivelse af, hvad

Hermann Schöne

fortæller:

Naar jeg seer et lille Menneskebarn, som foretager sine første Gaa-Øvelser, bliver jeg gjerne staaende og følger dets livlige Bestræbelser med al Deltagelse. Jeg seer, hvorledes det balancerer med Hænderne for at angle efter et Holdepunkt, hvorledes det sparker højt op med de smaa, tykke Ben, meget højere, end det er nødvendigt — seer, hvorledes det leer fornøjet over, at det er blevet selvstændigt paa de smaa Fødder, og haster fremad uden Maal, jublende af Glæde, indtil en pludselig Snublen gjør en hurtig Ende paa Glæden. Naa, et Barn falder ikke dybt, det gjør ikke videre ondt, og naar først den første Skræk er ovre, stabler det sig op igjen og begynder sit Løb forfra. — Er dette ikke et nøjagtig Spejlbillede af en ung Kunstners første Læretid? om ham sige jo ogsaa de ældre Kolleger, at han hverken kan staa eller gaa paa Scenen. Vore Læreaars skjønne, lykkelige Tid beholde vi i taknemmelig Erindring, og helst fortælle vi om de Dage, da vi gjorde de første Skridt paa de Brædder, der betyde Verden — hvad enten det nu var sikre eller vaklende Skridt — og hvis De ikke har noget derimod, skal jeg nu fortælle Historien om, hvorledes jeg engang faldt over min egen Næse.

Jeg var knap fyldt sytten Aar, da jeg allerede stod paa mine egne Ben. Det var i Fabriksbyen C., at jeg første Gang betraadte Scenen, som dengang ledede af den gamle, originale Theaterdirekteur O., der havde engageret mig til naive Knøse, smaa Elskere og saadanne Roller, som „passede for min Individualitet." Ak, hvor lykkelig og stolt skred jeg ikke dengang gjennem Byens Hovedgader og blev staaende foran enhver Theaterplakat, hovedsagelig stirrende paa mit eget Navn, som jeg ikke behøvede at lede længe efter, naar jeg begyndte at læse Personlisten franeden af. Fuldstændig henrykt var jeg, naar de Forbigaaende hviskede: „det er en af Skuespillerne!" I hundrede Skridts Afstand maatte man kunne se, at jeg var Skuespiller, det sørgede det vigtigste Stykke i min Garderobe for, en kort Slængkappe, som jeg tvang til et dristigt Foldekast ved at stemme den venstre Arm ind i Siden. Dette for mig saa dyrebare Klædningsstykke havde en vittig Kollega, en Berliner, døbt med Navnet „Pølseskindet", hvilket Navn blev optaget af hele Selskabet. Pølseskindet var ualmindelig afholdt og gik fra Skulder til Skulder — næsten hver Aften saae jeg det tro Skind beskjæftiget paa Scenen. Malere og Rejsende kunde aldeles ikke undvære det, selv Fra Diavolo kompletterede sit Røverkostume med det. Desaarsag vare de brave Kolleger meget omhyggelige for Pølseskindets Vel og formaaede mig til at skaane det. Jeg maatte efter deres Ønske lade mit Haar — dengang havde jeg virkelig Haar — klippe meget kortere, end jeg egenlig syntes om — men hvad gjør man ikke for sine ældre Kolleger! —

I Begyndelsen var jeg ret tilfreds med min Stilling, jeg havde fuldtop at bestille og var paa Brædderne næsten hver Aften — men snart tilfredsstillede mit Rollefag mig ikke mere. Jeg skulde evig og altid kun spille ungdommelige, farveløse Partier, hver Aften sminke mig den kjedelige hvide Teint og dejlige røde Kinder ovenpaa, medens der glødede en anden Ærgjerrighed i mig. At komme til at fremstille en Karakterrolle, om muligt en sort Skurk, det var mine Ønskers Maal! Saa kunde jeg faae Lejlighed til at vise, hvad jeg havde lært af Historiemaleri — jeg klædte mig jo paa i Garderoben ved Siden af Karakterskuespilleren og var en ivrig Beundrer af hans Sminkekunst, som fremtryllede de mest forbausende Masker. Ligefrem stor var han i Fremstillingen af forlorne Næser; en hemmelighedsfuld Masse blev i dette Øjemed gjort blød i hans Haand, gjennemæltet, derpaa klæbet paa Ansigtets fremspringende Parti, strøget og modelleret med vaade Fingre, og i en Haandevending havde han drejet den dejligste Næse, som saa tilsidst blev pænt besmurt med en passende kjødfarvet Sminke. Denne Skuespillers Hovedforce var den gamle Fritz'es Maske. Han havde i dette Øjemed ladet forfærdige en Papmodel af den store Konges Ansigt i Profil, og nu klistrede og lavede han saalænge paa sin Næse og sit Ansigt, til Papmodellen aldeles nøjagtig udfyldtes af det kunstige Ansigt. Naar han saa traadte frem for Lamperne, var han vis paa at blive „modtaget". Dette imponerede mig voldsomt, og jeg prøvede ved given Lejlighed paa at trænge ind i Næsehemmeligheden, men der stødte jeg paa fast Bund. Paa mit beskedne Spørgsmaal om, hvilke Stoffer denne kunstige Næsemasse bestod af, fik jeg det korte, dunkle Svar: „mixtum compositum med Trævox som Hovedbestanddel." Dermed maatte jeg slaa mig tiltaals; en Begynder som jeg turde ikke falde den gamle Skuespiller mere til Besvær.

En Dag overraskede Direkteuren os med den Efterretning, at Emil Devrient allerede næste Søndag vilde optræde som Gjæst som Gaston i det franske Sensationsstykke „Manden med Jernmasken". Mig blev der desforuden en ganske særlig Overraskelse til Del — jeg fik en Karakterrolle! Jeg vilde ikke tro mine egne Øjne, men der stod det: „Nerly, en italiensk Astrolog," og nedenunder i Parenthes: halvfemsindstyveaarig Olding, afskrækkende grim. Det var mere, end jeg behøvede: Italiener, Astrolog, halvfemsindstyve Aar og afskrækkende grim! Det maa blive en brillant Maske, var min eneste Tanke — Emil Devrient existerede neppe for mig mere. Først og fremmest læste jeg Dramaet, for at lære min Rolles Sammenhæng med Stykket nøje at kjende. Nerly optræder kun i Forspillet, men griber som en vigtig Person ind i Handlingen. Naar Tæppet gaaer op, seer man Ludvig XIII.s Hof forsamlet i Slottet St. Germain, ventende paa Efterretningen om Dronningens Forløsning. Astrologen Nerly træder ind. „Hvad er dog det for et Monstrum?" hvisker en af Hoffets Herrer. „Stille!" siger en anden, „det er en be-

rømt italiensk Astrolog, som Kongen har ladet komme for at stille den Nyfødtes Horoskop. Han er en vældig Hexemester. Seer man længe paa ham, skulde man næsten tro, han lugtede af Svovl" — Ord, som jeg havde kunnet kyse Forfatteren for . . . Livlægen melder glad en Dauphins Fødsel, og Kongen sender Nerly ind i et Sideværelse for at stille Tronfølgerens Horoskop. Strax derpaa kommer Livlægen atter ud af Dronningens Gemak, men med alle Tegn paa den høieste Bestyrtelse. Kongen sender Hoffet bort paa Kansleren og Skriftefaderen nær, og nu først fortæller Livlægen, at der er blevet født endnu en Dauphin. Kongen beslutter efter Kanslerens og Skriftefaderens Raad at lade den Sidstfødte opdrage i Uvidenhed om hans kongelige Herkomst og i den strengeste Afsondrethed. Medviderne sværge Kongen Taushed og begive sig til Kirken til Takkegudstjeneste. D'Aubigné, en sammensværgelseslysten Adelsmand og personlig Fjende af Kongen, betræder nu Scenen alene. „Hvad er her skeet? Kongen har holdt hemmeligt Raad — denne mørke Stemning efter saa glad en Begivenhed? En eller anden mørk Hemmelighed maa ruge over Tronarvingens Vugge. O, kunde jeg blot faae fat i en Traad af dette hemmelighedsfulde Væv!" Skjælvende kommer den gamle Astrolog frem fra Sideværelset, hvor han har lyttet ved Døren. „Hr. d'Aubigné, forraad mig ikke, man havde glemt, at jeg var derinde i Kabinettet — jeg har hørt Alt og er i Besiddelse af en frygtelig Hemmelighed!" — „Hvad har Du hørt?" — „Beskyt mig, man vil myrde mig." — „Jeg skal redde Dig, hvis Du vil sige mig Alt. Ha, svage Ludvig, min er nu din Hemmelighed!" — Han slæber den gamle Stjernetyder bort med sig, og Forspillet er endt.

Paa Prøven tog Direkteuren mig tilside, foreholdt mig med alvorlige Ord Vigtigheden af min Rolle, talte om min Begavelse, min Stræben, og sagde, at han gjorde Regning paa, at jeg vilde retfærdiggjøre hans Tillid. Jeg var saa dybt rørt, at jeg ikke kunde sige et Ord. Naturligvis lagde jeg ikke Mærke til, at min Direkteur gjerne havde taget en Anden istedetfor mig, hvis han blot havde havt noget Valg.

Den store Søndag var endelig kommen. Emil Devrients Optræden som Gjæst og Plakaten med den meget lovende Titel udøvede en enorm Tiltrækningskraft. Længe før Billetsalgets Aabning dannede der sig foran Theatret Grupper af Kunstvenner (Maskinbyggere og Fabriksarbeidere), som trampede af Utaalmodighed efter at komme til at storme Galeriet. Forbi disse Kjendere førte min Vei til Garderoben mig. Mit Hjerte bankede under Pølseskindet, saa jeg kunde høre dets Slag — jeg vilde dæmpe dets Uro med Haanden, i hvilken jeg holdt en tilbørlig Portion Trævox, som jeg havde kjøbt paa Apotheket til min Næse. „Idag skal I faae en Karakterrolle at se!" tænkte jeg og skred henimod Paaklædningsværelset. Ingen af mine Kolleger var tilstede; jeg satte mig følgelig strax hen foran Speilet, for ubemærket at paabegynde det store Værk. Som jeg havde seet hos min Nabo ved Paaklædningen, maatte der begyndes med Næsen; den skulde desuden være Glandspunktet i min Hæslighed. Modelleringen frembød uventede Vanskeligheder, Voxet blev for blødt og blev haardnakket hængende ved Fingrene. Der maa formodenlig, tænkte jeg, høre andre Bestanddele til, som kunne holde Massen sammen. Imidlertid blev med nogen Anstrengelse Næsen dog færdig, og nu anlagde jeg et Prøvekort af mine Sminkesorter paa mit Ansigt, klistrede et hvidt, spidst Skjæg og nedhængende Øienbryn paa, stablede en langhaaret hvid Paryk paa Hovedet — traadte et Par Skridt tilbage for at faae det fulde Indtryk af mit Speilbillede, og fandt til min Tilfredsstillelse, at Alt var saare godt — det vil sige, at jeg virkelig var afskrækkende grim. Men nu ud af det hede Paaklædningsværelse, ned i det kølige, mørke Dekorationsmagasin, hvor jeg kunde memorere uforstyrret og køle og hærde min bløde Næse.

Her spadserede jeg op og ned, til der begyndtes paa Ouverturen, som det utaalmodige Søndagspublikum fik tiltrodset sig allerede inden den bestemte Tid ved Brummen og Stampen i Takt. Der rugede en uhyggelig, uveirsvanger Stemning i Huset, men desuagtet var jeg ved godt Mod, thi dengang vidste jeg endnu ikke, at der gives ulykkelige Aftener i Theaterlivet. — Da min Tid var kommen, traadte jeg beskedent op, halvt dækket af det kongelige Hof, og forsvandt ligesaa stilfærdigt, idet jeg gjemte Hovedeffekten til min sidste Scene. Lyttende stod jeg ved Døren til Kabinettet for at iagttage Scenens Gang og oppebie mit Stikord til den næste Optræden, slemt generet af Koulisselamperne, som udstraalede en utaalelig Hede.

Nu træder Livlægen igjen ind paa Scenen og siger med en godt eftergjort Bestyrtelse: „Deres Majestæt — der er kommet — endnu — endnu" — — han standser i det. „Naa, hvad er der kommet?" spørger Kongen — „endnu en Dauphin til Verden!" hvisker Soufleuren af al Magt — og „endnu en Devrient til Verden!" siger den forvirrede Livlæge. En Tordenlatter gjennembrusede Theatret. Jeg blev hed i Hovedet henne ved min Dør; Tanken om, at der kunde arrivere mig en lignende Ulykke, jog mig Skræk i Blodet, saa mine Knæ rystede som Espeløv. Da jeg var kommen mig lidt, tænkte jeg: den Rysten kan Du bruge, Du skal jo træde skjælvende op. Og jeg skjælvede kunstigt videre, da Virkningen af Skrækken havde lagt sig. — Nu var d'Aubigné (min Sminkemester) paa Scenen, Stikordet maatte strax falde — rigtigt: „O, kunde jeg blot faae fat i en Traad af dette hemmelighedsfulde Væv!" Skjælvende vaklede jeg ud: „Hr. d'Aubigné, forraad mig ikke!" — Han vender sig om imod mig, skjærer et aldeles bestyrtet Ansigt, da han faaer Øie paa mig, bider i de Bomulds Fingerspidser og kan ikke faae et Ord frem; Souffleuren i Kassen forsvinder bag sin Bog. Paa Tilskuerpladsen opstaaer der Uro, indtil en umaadelig Latter bryder løs. „For Guds Skyld," spørger jeg d'Aubigné, „hvad er der skeet?" — „Deres Næse," faaer han med Møie fremstammet midt i sin Krampelatter, vender sig bort og putter sit Lommetørklæde i Munden. Med begge Øine paa eengang seer jeg nu ned mod mit Glandspunkt — himmelske Fader! Min forlorne Næse vilde løbe sin Vei, Varmen havde trukket den umaadelig i Længden, og den hang endnu kun i en tynd Traad over mine Læber. Jeg greb efter Flygtningen, for igjen at hefte den fast til dens Stammemoder, men den klamrede sig krampagtigt til mine Fingre ligesom en Polyp — jeg beholdt den i Haanden og stirrede med forfærdet Deltagelse paa den. Dette gjorde Maalet fuldt — diabolisk Latter, Jublen, Bravo, Da capo!! Jeg var ved at miste Besindelsen, Lysekronen dandsede, Gulvet gyngede — jeg saae og hørte intet mere — hele min Personlighed var kun eet Ønske: at jeg kunde fare gjennem en Forsænkning ned til Jordens Midtpunkt!

Da følte jeg mig grebet ved min næseløse Haand, og d'Aubigné slæbte af med mig. Tæppet faldt under morderisk Jubel, jeg blev stormende fremkaldt — men jeg kom ikke.

Hurtigt var jeg smuttet ned i mit Dekorations-Magazin og laa, navnløs ulykkelig, paa en Græsbænk. I mit Skjul hørte jeg den forbitrede Direktør rase: „Hvor er Livlægen og Astrologen med den lange Næse? de to Tusindkunstnere ender da nok med at ruinere mig! Hvor er de?" Jeg tog mig vel iagt for saameget som at tænke: Her! end mindre at raabe det. Den ulykkelige Medikus løb lige i Armene paa Direktøren, og han fik Texten læst paa mine Vegne med. Signalet til Tæppets Opgang afbrød endelig Forelæsningen, og Stykket blev spillet videre. Jeg kunde høre, at Devrient blev livlig beklappet, men dog langtfra saa stormende som jeg før — og i et Øjeblik, da jeg vidste, Paaklædningsværelset var tomt, løb jeg op, klædte mig om og sneg mig sønderknust hjem.

Undervejs forelagde jeg mig selv det Spørgsmaal: Hvad nu? — dø! var det kolde Svar. Jeg krøb i min varme Seng og lod de forskjellige Dødsmaader passere Revue. Slotsdammen havde størst Tiltrækningskraft, men inden jeg kunde komme til nogen fast Beslutning, faldt jeg i Søvn. Drømmen hensatte mig til Auerbachs Kjælder; Studenterne, Karle med svære Klumpnæser, brølede mig uophørlig i Ørerne: „Var det din Næse?" og jeg var dum nok til uophørligt at svare: „Min har jeg i Haanden!" og samtidig kæmpede jeg med Næseuhyret fra Jernmasken, som jeg trods alle Anstrengelser ikke kunde slippe af med. — Glad var jeg, da den klare Vintersol befriede mig for det natlige Mareridt. Men min Beslutning? Slotsdammen kunde det ikke blive til noget med, den var sikkert frossen til i Løbet af Natten, og til de andre Dødsmaader var Himlen dog for blaa. Efter moden Eftertanke sagde jeg til mig selv, at det halvfemsindstyveaarige Uglebillede dog ikke ganske „laa" for min syttenaarige Individualitet, og at Uheldet med Næsen dog kun havde været et ydre, et Kostumeuheld og følgelig ikke kunde være noget Bevis paa min kunstneriske Udygtighed. Jeg besluttede derfor at redde en ung, stræbsom Skuespiller for den skjønne Verden! — For min Lidenskab for Skurke var jeg helbredet — men at dreje en Næse har jeg siden lært grundigt.

En Sommerferie.

Skizze af **Emil L.**

Den 10. Juli.

Jeg troer at have opdaget, at jeg begynder at blive gammel; min Døbeseddel viser jo ganske vist i modsat Retning, og det første graa Haar, som ansees for at betegne Vendepunktet, har endnu ikke viist sig, men alligevel . . .

Fortiden begynder at faae saadan en underlig Tiltrækning for mig, paa mine Strejftoure i Skoven har jeg begyndt at opsøge de Steder, der gjemme Minder fra gamle Dage, og i Aften har jeg siddet med virkelig Andagt og bladet en Bunke poetiske Værker fra Skoletiden igjennem.

Gudbevares, hvor saadan en 16aars Yngling kan være melankolsk, naar han faaer en Pen i Haanden.

Jeg bilder mig egenlig ind, at jeg dengang var en ret frejdig Fyr, med en upaaklagelig Appetit, men en Fremmed, der læste mine Vers fra den Tid, maatte nødvendigvis faae det Indtryk, at Forfatteren, som et Offer for Tæring, slæbte sig mod sin Grav. Mr. Micawbers berømte sorgfyldte Epistler ere ligefrem lystelige at læse i Sammenligning.

Mellem Versene fandt jeg en lille Skizze, som aabenbart er bleven til nogle Aar senere, og som jeg skyder ind her.

Det var en Sø, hvor Isen laa blank, medens nogle gamle Træer heldede deres sneklædte Stammer ud over den. Inde under Træerne var Isen glattest, og der gled Skikkelsen af en ung Pige frem; varm af det raske Løb havde hun kastet Sløret tilbage, og sin venstre Haand havde hun stukket ind under sin Ledsagers Arm; denne var af Ydre kun Dreng, men der var Noget i den Beundring, hvormed hans Blik hvilede paa hendes friske, smukke Ansigt, der for et Øjeblik gjorde ham til Mand.

Hendes Øjne — og det var et Par dejlige, tankefulde Øjne — hvilede med et drømmende Udtryk paa Sneen langt borte, der rødmede i Aftensolens Skin, og paa Ruderne i Huse paa den anden Side af Søen, der funklede, som om de bleve oplyste indefra af tusind Julelys.

Hendes Tanker vare aabenbart paa Vandring i den stille Aften; hun flyttede Foden mekanisk og mærkede ikke, hvorledes Vinden legede med hendes Slør og susede i Trætoppene over hendes Hoved. Maaske det var af Ærgrelse herover, at den kaade Vind rystede en Gren saa stærkt, at Sneen hvirvlede nedover de To dernede og kaldte hende tilbage til Virkeligheden.

Ingen Pynt kunde have klædt hende bedre end de hvide Snefokker, der satte sig fast i hendes mørke Haar og dryssede sig over hendes Pels og Muffe, og hendes Ledsager fandt vistnok, at hendes Øjne vare endnu smukkere end før, nu da de med et Smil saae ind i hans ligesom for at bede om Forladelse, fordi hun et Øjeblik rent havde glemt ham.

Den 15. Juli.

Hvorledes gik det egenlig til, at jeg drev i Havn der, hvor jeg nu ligger fortøjet? Der var en Tid, da jeg var inde paa en hel anden Vej. Naar jeg i denne stille Sommernat lader mine Tanker glide Aar tilbage i Tiden, seer jeg saa tydelig for mig Billedet af en 16aars Knøs, hvis Hjerte snørede sig sammen af Sorg, fordi hans første Drøm var bristet, jeg husker, hvorledes alle hans Tanker samlede sig i et brændende Ønske om fra nu af kun at tænke paa at blive til noget Dygtigt, og hvorledes han bøjede sig trodsigt over sin Bog, for at tilkæmpe sig Ro gjennem Arbejdet.

Det er allerede en Del Aar siden, at jeg lagde Ærgjerrigheden paa Hylden, det var ikke noget voldsomt ydre

Stød, der brød den; den sygnede hen langsomt og gradvis, efterhaanden som det gik op for mig, hvorlidt der var at vinde i Kampen. Nu troer jeg egenlig, at den er saa temmelig skrinlagt, og dog har det undertiden været, som jeg følte dens Stik, naar Navnet paa En eller Anden af dem, der engang sadde under mig paa Skolebænken, blev nævnt mellem deres, som have drevet det til Noget her i Livet.

Og — hvorfor skulde jeg forsøge paa at skjule det for mig selv — endnu i Sommer, endnu i de allersidste Dage, har jeg følt Noget af denne urolige Higen jage gjennem mine Tanker.

Det er, ligesom Alt det, jeg engang kaldte Livets friske, glade Poesi, endnu engang drog forbi mig og kaldte paa mig. Ligesom jeg endnu engang havde Valget og kunde vinde Livets Skat, dersom jeg havde Mod til at gribe efter den. Drømme! Farlige Drømme ovenikjøbet for En, der har bestemt sig til at vegetere, men heller ikke mere end Drømme.

Om et Par Dage rejser hun, de andre Gjæsters Tid er ogsaa snart forbi, saa bliver her stille igjen.

Den 18. Juli.

Jeg er lige kommen hjem fra en Kjøretour, som blev foranstaltet, for at de Bortrejsende kunde faae sagt Farvel til Egnen; vi kjørte næsten hele Vejen gjennem Skov og kom forbi mange smukke Steder; eet af dem vilde jeg ønske jeg kunde beholde et Billede af.

Det var paa Bakken ved Skovleddet, at Onkel standsede Hestene og sagde: „Se engang, hvor kjønt det er dernede."

Dernede laa Kattegattet i Aftensolen, saa blikstille og fredeligt og dog saa vældigt i sin Ro; en Skonnert, der laa for Anker i Bugten, tog sig ud som en Nøddeskal; Skjæret af Aftensolen faldt stærkt paa dens Kahytsruder og paa nogle Garn, der hang til Tørring paa Strandbredden, men længere oppe i Landet var dens Magt næsten forbi, der tegnede Landsbyerne sig som mørke Masser langt borte paa Aftenhimlen; engang imellem kunde man høre en Hund gø deroppe eller en Ko brøle nede paa Engen, men ellers var Alt stille.

Ingen af os i Vognen talte, men jeg troer nok, at Enhver tænkte paa Sit. Dersom jeg ikke tager meget fejl, var Tante ifærd med at opgjøre et lille privat Regnskab med Skjæbnen og takkede den for sin Mand og sit dejlige Hjem. Hvad Frøken Holm tænkte paa, var ikke saa let at udgranske, hendes Udtryk mindede mig om hende, saaledes som jeg saae hende paa Ballet den Aften, kun var det lidt mere grublende, som om hun byggede sig et lille Fremtidsslot af de røde Aftenskyer derude; men det var kun et Øjeblik, saa blev hun atter livlig og nikkede smilende til Tante, der spurgte, om hun maatte faae en Part med i hendes Luftkastel.

Saa kjørte vi ind i Skoven. Naar jeg lukker Øjnene, staaer det saa tydeligt for mig endnu, Skjæret af Aftensolen derude paa Havet og i Folderne af et hvidt flagrende Slør, og saa Farten ind i den dunkle rolige Skov.

Den 24. Juli.

Det gaaer lidt langsomt med at komme ind i den gamle Gænge herude, nu da Trækfuglene ere dragne bort; jeg har begyndt med mine Vandringer i Skoven igjen, men det vil ikke rigtigt gaa; der er kommet noget Uroligt over den; jeg kan ikke rigtig finde Hvile for mine Tanker i dens Skjønhed; det er, ligesom Bestræbelsen herefter træder for bevidst frem for mig og forstyrrer Indtrykket af det, jeg seer.

Jeg har forsøgt at læse, men det gaaer mig med det som med Skoven, jeg har for tydeligt Følelsen af, at det er Medicin, jeg tager.

Idag er det ogsaa rent galt, jeg har ikke Spor af Lyst til nogen Ting, det Eneste skulde da være at ride en rigtig lang Tour, men det er det altfor lummert til, det er en hel Anstrengelse at skrive her i Skyggen, jeg troer ogsaa jeg vil standse for dengang — naar Alt kommer til Alt, er der maaske dog mere svalt ovre i Skoven.

Den 25. Juli

Da vi skiltes igaar, var jeg et Bytte for en nervøs Uro, der drev mig til at søge ud i den dybeste Skovensomhed; jeg gik i den Hensigt ombord i Onkels Baad og gav mig til at ro op ad Aaen ad Skovsøen til; det er mit Yndlingsopholdssted, naar jeg vil være ganske alene, og jeg skal derfor prøve paa at give Dig en Skizze af den.

Den ligger, ligesom alle Skovsøer, inde mellem skraanende Bakker; fra Toppen af disse kaste mægtige Bøge deres Skygger ned i det dybe Vand, og med deres tætstillede Stammer og løvrige Kroner affondre de Stedet aldeles fra den øvrige Verden og give det et Præg af dyb, højtidelig Ro. Men ogsaa Alvoren har sit Smil, nede ved Søen er Bunden fugtig, og her blomstre Forglemmigejerne og de røde Gjøgeurter mellem Ellekrattet, medens Hybenrosen slynger sig om en falden Træstamme og kryber paa den langt ud i Søen for at spejle sig saalænge som muligt. Derude møder den Sivene og Vandets smukke Blomster, Aakanderne, som forene sig om at binde Søen en Krands af deres gyngende Blade og Blomster. Midt i Krandsen ligger saa Skovsøen, spejlklar og dog saa uendelig dyb og bundløs at se ned i; jeg har tidt ligget derude i min Baad og moret mig med at se Frøen dukke op mellem Aakandebladene og fæste sine store, bedrøvede Øjne paa Verden ovenfor for saa atter at synke ganske langsomt ned i Dybet, eller med at studere Vildandens Forskrækkelse, naar den kom sejlende med hele sin graa Ællingeflok og pludselig opdagede mig.

Jeg saae ikke et Menneske, medens jeg roede op ad Aaen, men nede paa Engen kunde jeg høre en Le blive hvæsset; det lød ikke hyggeligt, som det ellers kan, men ubehageligt skrattende; Høstakkene langs Aaen udsendte en kvalm, sød Duft; jeg tog lange Aaretag for at slippe ud i fri Sø.

Der rørte sig ikke en Vind, da jeg gjennem Rørene, der lukkede for Aamundingen, gled ind i Søen; Alt var saa stille; Sivene, som ellers altid drejede sig til Højre og Venstre og nikkede og sladrede, stod aldeles stive og ubevægelige; Træerne havde sænket deres Blade og vare næsten lige saa stille som Sivene; Alt var som forstenet. Jeg kjendte næsten ikke Stedet igjen, ellers var der nok stille, men det var en ganske anden højtidelig Taushed, som netop viste sig deri, at man hørte den mindste Lyd; men i denne uendelige Stilhed var der noget Uhyggeligt, det var, ligesom Naturen var betagen af en uhyre Skræk, som den ikke turde røbe, ligesom der forestod den noget Rædsomt . . . jeg begyndte formelig at blive smittet af den samme Angst.

Midt i den almindelige Ro vare Svalerne de eneste levende Væsner, jeg saae; de fløj lige over Vandspejlet som hurtige, lydløse Skygger; pludselig slog en af dem Vingen mod Vandet, og forfærdet over Støjen svang den sig højt op i Luften; jeg fulgte den uvilkaarligt med Øjnene og kom derved til at se, at Himlen var ganske overtrukken med sorte Skyer; Tordenvejr! gik det pludselig op for mig, og jeg vilde

til at søge Redning ved en hurtig Flugt hjemad — men det var for sent.

Jeg hørte, hvorledes der gik en Susen gjennem Træernes Toppe, først langt borte, saa nærmere, stærkere, og det var, som om de gamle Stammer bøjede sig og rystede, medens et Lyn glimtede langs hele Horizonten.

Jeg holdt min Aande tilbage, medens jeg talte Sekunderne, inden Tordenen kom, 1—2—3—4 ... Et dundrende Skrald rullede med Ekko fra alle Bakkerne hele Søen rundt. Nok et Lyn, og Skraldet næsten paa samme Tid. Det var lige over Hovedet paa mig; saa hurtig, jeg kunde, fik jeg Baaden sat paa Land og søgte Ly i et gammelt Trælysthus paa den nærmeste Bakke. Der sad jeg sikkert for Regnen og kunde nu betragte det storartede Skuespil, der opførtes rundt omkring.

Men hvorledes skal man beskrive et Tordenvejr?

Ingen Maler har endnu kunnet male et Lyn, hvorledes skal jeg da kunne beskrive de mægtige Blink, der snart flammede over hele Himlen og snart syntes at brænde dybt i Skovsøens Bund? Hvorledes beskrive Tordenens Synken fra et Brag, som om Himmelen styrtede sammen, til en sagte Mumlen langt borte?

Det er umuligt; man maa selv have oplevet et Tordenvejr i en Skov, ellers forstaaer man det ikke.

Tilsidst blev Regnen saa voldsom, at jeg maatte krybe ind i den inderste Krog af Bygningen, og nu hørte og saae jeg i lang Tid ikke Andet end Tordenens Rullen og Lysningen af Lynene. Tilsidst forekom det mig, at det blev ganske stille; jeg gik ud af mit Fængsel og saae mig om; ganske rigtigt, Vejret var trukket forbi, Himlen klarede op, og kun helt nede i Sydvest regnede det endnu.

Tordenvejret var forbi, og hele den Stemning, det førte med sig, var afløst af en anden.

Søen, der før laa ubevægelig, steg og faldt endnu efter Regnen, Træerne havde rejst deres Kroner og hævede dem stolt mod Himmelen igjen; der var ogsaa Noget i Luften, der indbød til at knejse med Hovedet og føle sig fri og glad tilmode, den var saa ren, saa let at indaande. Selv Gangen blev lettere og mere elastisk end ellers; maaske var det Følelsen heraf, der gav mig Lyst til at gaa hjem ad en Sti, der bugtede sig om hele Søen, og strax gjorde jeg det — det laa nu ogsaa i Luften.

Nede mellem Krattet gik Stien ud og ind, op og ned, snart var Bunden Græs og Forglemmigejer, snart blot Jorden, der var slibrig efter Regnskyllet, og hvor man hele Tiden maatte gjøre Spring for ikke at træde paa de store, sorte Snegle, der vare ude at spadsere, hele Familier, i „det Vaade“.

Hvidtjørnen og de vilde Æbletræer duftede saa forunderligt stærkt, og de vilde Roser, der undertiden dannede smaa Æreporte over Stien, saae saa prægtige ud med de store, klare Vanddraaber paa de fine Blade, at jeg standsede for at plukke en Gren; jeg greb fat om den smukkeste, gjorde et Ryk og fik — en Regn af Vanddraaber ned over mig, medens Grenen svippede ivejret; i en Fart sprang jeg tilside og kom uvilkaarligt til at le ganske højt over Rosens Hævn; en stor, grøn Græshoppe, der sad oppe i et Træ, blev saa forfærdet over denne Lyd, at den faldt lige ned i Hovedet paa mig og derfra endnu mere forskrækket reddede sig ved et langt Spring ind i Græsset; jeg lod den springe, saalænge den havde Lyst, og gik selv videre ned ad Stien.

Inde i Skoven begyndte en Rødkjælk at trække sine lange, bløde Toner, en Drossel svarede strax nede fra Krattet med sin Melodi. Jeg standsede et Øjeblik for at lytte efter de to Sangeres Kappestrid, og jeg syntes, at de i deres klokkeklare Toner gjengav hele Landskabets Fred og Harmoni.

Den 26. Juli.

Jeg sender Dig sammen med de sidste af mine Dagbogsoptegnelser endnu kun disse Linier for at sige Dig, at jeg imorgen forlader Skovmølle og rejser tilbage til Kjøbenhavn. Kan Du huske, at Du engang, da jeg beklagede mig over, at jeg ikke rigtig kunde komme til Ro i nogen Livsanskuelse, paa din ironiske Maade raadede mig til at se at faae fat i en eller anden rigtig agtværdig Beskjæftigelse f. Ex. som Savskjærer eller i Mangel deraf som Timelærer med sex Timers daglig Hersen med en Flok dumme Drenge og Extraarbejde om Aftenen. Jeg har optaget Ideen, den er meget bedre, end Du selv aner. Jeg trænger netop til et Arbejde som det sidstnævnte, ikke for at døve rastløse Tankers Gjæren, men fordi hele mit Væsen med Selvopholdelsens Magt driver mig til at søge det. Jeg har en Fornemmelse som et Menneske, der er vaagnet af en lang, knugende Drøm og jublende hilser Livet igjen. Jeg føler en inderlig Trang til at prøve mine Kræfter, til at gjøre lidt Gavn, og jeg kan ikke tænke mig noget Arbejde, selv det mest trættende og kjedelige, uden at det faaer en egen festlig Glands naar jeg sætter det i Forbindelse med et Billede, der har fanget alle mine Tanker og givet dem en eneste Retning, Billedet af en lille, tankefuld Skikkelse, der søger at læse sin Fremtid i de røde Aftenskyer over Kattegat.

Andrea.

Af **George Vautier.**

Fortsat.

VII.

Der var neppe forløbet en Uge, førend jeg en Eftermiddag, da jeg vendte hjem fra min sædvanlige daglige Ronde hos mine Patienter, fandt Marquien og Roland i Ventenværelse. Min Forbauselse var stor og satte aabenbart Marquien i en vis Forlegenhed; han havde jo ikke forladt Hantières siden de Begivenheder, der havde skilt ham fra Andrea, havde fundet Sted, og jeg havde mangfoldige Gange hørt ham sige, at han havde svoret aldrig at ville gjense Paris.

„Jeg har bragt Dem min Søn,“ sagde han monotont,

som om han reciterede en udenad læst Lektie; „jeg beder Dem om at undersøge ham, jeg er ikke fornøjet med hans legemlige Befindende . . ."

Drengen saae fortræffelig ud, og han var et kraftig bygget, opvakt Barn. Der kunde aabenbart ikke ligge noget Alvorligt til Grund for denne faderlige Bekymring, og det var tydeligt nok, at den kun var et Paaskud til Rejsen og til Besøget hos mig. Jeg udspurgte og undersøgte imidlertid Roland samvittighedsfuldt: Alt tydede noksom paa, at han befandt sig ypperligt. Jeg udtalte min Mening, men Marquien gav sig ikke strax: „De mener altsaa ikke, at der er nogen Grund til at ængste sig for Rolands Helbred?"

„Nej, aldeles ingen. Iøvrigt har De jo hørt de Svar, han har givet paa alle mine Spørgsmaal."

„Ja, det betyder jo ikke noget."

„Saa se paa ham da!"

„Aa, Udseendet er ikke altid at stole paa."

Der var noget pudsig-bedrøveligt i denne Faders haardnakkede Staaen paa, at Sønnen absolut maatte fejle noget; han havde fortjent, at jeg, for at give ham en ordenlig Lektion og betage ham Lysten til oftere at bære sig saa barnagtigt ad, havde indjaget ham en rigtig god Skræk. Jeg manglede imidlertid Mod hertil og var tvertimod saa forekommende at sige: „Drengen fejler ikke det Mindste, men det er jo aldrig af Vejen i den Voxealder, hvori han nu befinder sig, at have et vaagent Øje med hans Helbred."

Marquien straalede af Glæde. „Nej, ikke sandt," sagde han. „De skal ofte se ham . . . jeg skal bringe ham til Dem."

„Jeg kan jo engang imellem tage til Hantières; er det ikke bedre?"

„Nej, nej, paa ingen Maade. Disse Udflugter ville gjøre Roland godt; han vil lære Paris at kjende paa dem, og de ville være ham til Nytte."

Konsultationen var forlængst forbi, men endnu gjorde Marquien ingen Mine til at ville bryde op. Jeg gav mig til at vise ham den Samling af Kuriosa, jeg havde bragt med mig fra Ægypten; jeg behøver ikke at sige, med hvilken Henrykkelse han satte sig til at betragte og undersøge alle mine Smaating. Jeg maatte flere Gange forlade ham for at tale med forskjellige Patienter; hvergang Klokken ringede, foer han sammen, og engang da han hørte den raslende Lyd af en Silkekjole ude i Korridoren, blev han ganske bleg. Jeg blev temmelig længe opholdt af den Dame, hvis Ankomst havde sat ham i saa stærk en Sindsbevægelse, og da jeg traadte ind igjen til ham, fæstede han sine Øjne paa mig med et ængsteligt spørgende Blik. Uden at give mig Udseende af at forstaa ham, nævnede jeg Navnet paa vedkommende Dame. Han var aabenbart lige paa Nippet til at udspørge mig angaaende mit Forhold til Frøken de Meauchamp, da et Udbrud af Roland henledte vor Opmærksomhed paa ham. „Fader, Fader! kom og se!" raabte han.

„Hvad har Du opdaget der, min Dreng?"

„Det Vaaben, som staaer over Porten paa Meauchamp, det staaer her paa en af Sagerne fra Ægypten."

Han nærmede sig os og holdt i sin Haand en lille Medaillon, som Frøken de Meauchamp havde bedet mig om at beholde som en Erindring om hendes Fader. Den gamle Greve havde baaret den ved sin Uhrkjæde; hans Vaaben og Navnetræk var graveret paa dens to Sider, og den var foreløbig bleven liggende imellem mine ægyptiske Snurrepiberier, som jeg endnu ikke efter min Hjemkomst havde havt Tid til at ordne. Marquien gjenkjendte strax den lille Kostbarhed, jeg forklarede ham, hvorledes den var kommen i min Besiddelse, og han tog den ud af Hænderne paa Roland og betragtede den længe. En løjerlig Ide faldt mig ind, idet jeg henvendte disse Ord til Roland: „Finder Du den Medaillon smuk?"

„Ja!"

„Vilde Du gjerne have den?"

„Ja, det vilde jeg rigtignok."

„Godt, min Dreng, saa skal Du ogsaa faae den, dersom Du lover mig at passe godt paa den," og da Marquien gjorde Indvendinger, tilføjede jeg: „Lad ham beholde den; den kan maaske blive en Talisman for ham."

Istedetfor saaledes hos den stakkels Marquis at kalde tillive Mindet om hans tabte Lykke, burde jeg tvertimod have søgt at faae ham til at glemme Frøken de Meauchamp; men i dette Øjeblik var jeg ikke saa vidtskuende; det levende Ønske, jeg nærede om saa vidt muligt at gjøre det Onde, hvis Anstifter jeg troede at være, godt igjen, følte sig tilfredsstillet ved den Satisfaktion, jeg fandt ved at smigre hans Sorg, selv om dette skete paa en uforsigtig Maade, og den Tillid, det oprigtige Venskab, han lagde for Dagen ligeoverfor mig, gjorde mig rolig med Hensyn til de Skrupler, jeg følte. Han takkede mig dybt rørt for den lille Gave, der havde saa høj en Værdi i hans Øjne.

„Jeg har været uretfærdig imod Dem," sagde han, da han tog Afsked; „tilgiv mig, jeg kjendte Dem ikke."

Mere forlangte jeg ikke; jeg var tilfreds, og jeg gjentog meget filosofisk for mig selv, naar jeg kom til at tænke paa Fremtiden, at hver Dag har sin Plage, og at Sagerne, naar Alt kom til Alt, dog heldigvis endnu ikke vare komne paa det Punkt, at de jo ikke saare godt kunde faae det skjønneste Udfald af Verden. Imidlertid fik jeg dog Meddelelser, der ikke kunde andet end forurolige mig. Var det Tilfældet, at Andreas Navn allerede var glemt af Publikum, saa vedblev hun til Gjengjæld at spille en betydelig Rolle som Emne for Koulissesladderen; jeg havde gjenoptaget min Praxis som Theaterlæge, og der gik ikke nogen Aften, uden at jeg hørte hendes Navn nævne, ofte ledsaget af temmelig ondskabsfulde, men i al Almindelighed holdte Bemærkninger, som jeg i Begyndelsen ikke skjænkede nogen videre Tiltro eller Opmærksomhed, idet jeg skrev deres Opstaaen paa hendes forrige Kollegers Misundelses Regning; jeg lagde imidlertid snart Mærke til, at Rygterne blev mere og mere højlydte, at man udtalte sig stedse mere uforbeholdent, og at man stadig fandt ny Næring for disse Rygter i Bellonis storpralende Ytringer om det intime Forhold, hvori han stod til Marquisen.

Jeg forhørte mig nærmere; man fortalte mig, at Belloni uden at udtale sig tydelig dog lod sig forstaa med, at det fordums kameratlige Forhold, hvori han havde staaet til Andrea, nu var veget Pladsen for et Forhold af en helt anden Natur. Jeg kjendte den sølle Fyr altfor godt til i nogen synderlig Grad at fæste Lid til disse hans Pralerier, men jeg forbausedes dog over at se, at man troede paa dem, ja, at selv Andreas gamle Venner, der kjendte hende ligesaa godt som jeg og burde have forsvaret hende imod en saadan Bagtalelse, laante dem Øre.

„Andre Tider, andre Tanker," sagde en Aften Lina, et fiffigt Fruentimmer, der var bleven gammel paa Brædderne, Duenna eller Soubrette, ligesom det kunde falde sig, og en ganske fin Iagttagerske af Menneskehjertet. „Selv om hun

skattede denne Bellonis højst tarvelige tillokkende Egenskaber efter deres sande Værdi dengang, da hele Publikum laa for hendes Fødder og brændte Røgelse til hendes Ære, saa er der dog ikke det Ringeste ivejen for, at det er helt anderledes nu, da han er den Eneste, der for hende staaer som Repræsentant for en Fortid, som hun saa dybt savner. Han er ganske behændig, den Fyr; han leder hende, hvorhen han vil."

„Ja, det er godt nok, men hvilken Interesse kan han have af at faae hende til at kaste sin Kjærlighed paa ham?"

„Jh, hvem veed? Han bliver ældre, hans Stemme tager af, og han har ikke samlet sig noget sammen; om faa Aar maa han tænke paa at trække sig tilbage fra Scenen eller ialtfald nødes til at tilbyde sig til et eller andet Theater af anden, tredie Rang. Sandsynligvis er Andrea i sit Otium bleven ung paany, og i ethvert Tilfælde er hendes Navn Guld værd. Han vilde kunne gjøre glimrende Forretninger, dersom han kunde formaa hende til sammen med ham at gjenoptage sin afbrudte Kunstnerløbebane; hun vilde kunne tjene Penge for To."

„De mener altsaa, at hun for at følge ham skulde ville forlade sin Mand og sit Barn, at hun vilde give Afkald paa denne Stilling som Marquise, der har været hele hendes Livs Drøm?"

Jeg nærede ingensomhelst Tvivl om, at Belloni kunde være istand til at fatte en saadan Plan, men til Gjengjæld syntes Lina mig ikke at kjende tilstrækkeligt til Andreas Karakter og gjøre lidt for megen Regning paa hendes Svaghed. Hun lo mig ud for min Vantro og min Tillid til Andrea, erklærede mig, at jeg ikke forstod mig det Ringeste paa Kvinderne i Almindelighed og paa Theaterdamerne i Særdeleshed, og antog en meget gaadefuld Spaamandsmine, idet hun gjentog: „Ja, ja, vi ville faae at se; giv blot Tid — hvad der kommer let, det gaaer let."

Saa absurde jeg end fandt alle disse Historier, saa gav de mig dog meget at tænke paa. Jeg begyndte at føle en vis Forbitrelse lige overfor Andrea, en Forbitrelse, der havde sit Udspring i de falske Illusioner, hun havde forstaaet at nære hos mig, og i en ubestemt Frygt for, at hun skulde skaffe mig endnu grusommere Skuffelser. Paa den anden Side voxede kjendelig den Beundring, jeg nærede for Frøken de Meauchamp, og den Sympathi, hun strax fra første Færd havde vakt hos mig. Jeg havde fundet det passende i nogen Tid at overlade hende til hendes Sorg og ikke aflægge hende noget Besøg i hendes nye Bolig i Paris, men hun havde taget min Udeblivelse for Ligegyldighed overfor hendes Skjæbne og skrev mig derfor til for at skjænde paa mig. Jeg gik altsaa til hende. Jeg traf hende i hendes Hjem, en Sidepavillon til en af de store adelige Gaarde i Faubourg St. Germain, som tilhørte en af hendes afdøde Faders gode Venner; her levede hun et meget indgetogent Liv og havde kun om sig en to eller tre gamle Tjenestefolk; det ophøjede Mod og den mandige Resignation, hun havde lagt for Dagen under vor Rejse sammen, havde veget Pladsen for en Slappelse, en dyb Melankoli, som hendes ensomme Liv gav stadig og rigelig Næring, og som i sig indebar mere end een Fare. Jeg talte til hende som Ven og som Læge; jeg gjorde Brug af hele min Veltalenhed og holdt en hel lang pathetisk Tale for hende, som hun lyttede meget taalmodig til, men som dog ikke lod til at overbevise hende.

„Hvorfor skal jeg gjøre de Anstrengelser, som De raader mig til? Der er dog ingen Lykke til for mig mere her i Verden."

„Det Liv, De nu fører, den Ensomhed, hvortil De fordømmer Dem, kan kun forøge Deres Sorger. Hvorfor rejser De ikke?"

„Rejse — alene?"

Hendes Spørgsmaal satte mig lidt i Forlegenhed. Jeg gav mig, alt idet jeg søgte efter et Svar, til at rode i de Visitkort, der laa i en Skaal paa Bordet, ved hvilket vi sad. Jeg saae tre eller fire med Thénards Navn og saaledes tydende paa Hyppigheden af hans Besøg.

„Gift Dem," sagde jeg med uforstyrrelig Ro.

„Gifte mig? jeg, gifte mig?"

Hun betragtede mig med et uroligt Blik; jeg er vis paa, at der var et Øjeblik, da hun var bange for, at jeg skulde bringe mig selv i Forslag som Ægtemand. Jeg gjorde mig ikke den grusomme Fornøjelse at forlænge hendes Frygt, men rakte hende et af Thénards Visitkort. Hun tilkastede mig et fortørnet Blik, som bragte mig ud af Fatning, og da hun saae det, gjorde hun en tvungen Anstrengelse for at smile og sagde:

„Hvor falder det Dem ind?"

„Troer De ikke, at jeg har seet, hvad der skjuler sig under denne bedrøvelige Ridders inderlige Hengivenhed for Dem?"

„Saa har De virkelig seet fejl, kjære Doktor. Jeg har allerede forklaret Dem de Omstændigheder, der have været de virkende Aarsager til, at Hr. Thénard paa mig har overført den Hengivenhed, han nærede for Marquien, og de Grunde, som have bevæget mig til at tage imod denne Hengivenhed. Dersom jeg nærede mindste Tanke om, at der skjulte sig nogen saadan Følelse som den, hvortil De hentyder, under den, vilde jeg aldrig se ham for mine Øjne."

„Det var dog vel strengt, Frøken."

„Thénard har været Vidne til og fortrolig med hele Udviklingen af min Kjærlighed til Gaston, og han veed langt bedre end noget andet Menneske, at jeg aldrig nogensinde vil kunne glemme denne Kjærlighed."

Jeg taug; hun havde sagt disse sidste Ord i en vis højtidelig Tone, der paabød absolut Taushed. Det var første Gang, jeg hørte hende kalde Marquien ved hans Fornavn, Noget, der uden Tvivl skyldtes den stærke Sindsbevægelse, hvori hun befandt sig, og som syntes at overvælde hende. Hun spurgte mig ikke, om jeg tog til Hantières, og lod mig tage Afsked uden at udfritte mig om noget af det Nye, jeg gik inde med.

Da jeg kort Tid efter, som jeg havde maattet love hende, kom igjen, lagde jeg Mærke til, at Thénards Kort ikke længer laa i Visitkortskaalen. Hun havde uden Tvivl villet berøve mig ethvert Paaskud til atter at bringe en Sag paa Bane, som berørte hende pinligt. Denne Gang spurgte hun mig lige ud, hvorledes det stod til paa Hantières, rødmende og ligesom tagende sig iagt for ikke oftere at lade undslippe sig en Tilstaaelse af at nære en Interesse, der, saa berettiget den end tidligere var, nu maatte forekomme uretmæssig.

Det vilde utvivlsomt have været bedre, om jeg, for at berolige dette Kvindehjerte, der saa haardnakket hang fast ved Minderne, havde talt Usandhed og sagt, at Alt stod godt til og at Marquien havde trøstet sig. En betænksom Mand vilde have gjort dette, men jeg tænkte ikke derpaa: jeg fortalte Alt, Rub og Stub, uden at forbigaa Noget. Jeg var ikke færdig med min Beretning, førend hun brast i Graad; jeg standsede.

„Bliv kun ved," sagde hun, „og bryd Dem ikke om mine Taarer. De skaffe mig Lindring. Jeg vilde give Alt

i Verden for, at Marquien var lykkelig, og dog føler jeg ligesom en Nydelse ved at høre Dem fortælle om hans Lidelser... Hvor han dog maa lide med denne Kvinde ved sin Side!"

Jeg fortalte hende om det Besøg, han havde aflagt hos mig; jeg gjorde en Undskyldning, fordi jeg ikke havde beholdt den lille Ting, hun havde givet mig til Erindring om sin Fader. Det var kun for en Forms Skyld, jeg gjorde denne Undskyldning, thi jeg saae helt vel, at hun var henrykt over, at jeg havde givet den fra mig. Hun tilføjede: „Langt fra at gjøre mig imod, er De tvertimod kommet mine egne Ønsker i Forkjøbet; jeg har Intet at tilgive Dem, men takker Dem, for hvad De har gjort. De maa vide, at jeg allerede havde vænnet mig til at elske dette Barn, som han elskede saa højt, om hvem han stadig talte til mig, og som jeg vilde have gjort mig til en hellig Pligt at give en hans Navn og hans Fader værdig Opdragelse, dersom Moderen havde afstaaet ham til os? . . . Marquien havde ingen Hemmeligheder for mig, De veed ikke, med hvilken Aabenhjertighed og Frihed han, før han anholdt om min Haand, havde betroet mig, at han havde en Søn, og at han ligeoverfor denne Søn følte Forpligtelser, som han ikke kunde unddrage sig."

Hun taug en Stund og sagde derpaa pludselig: „De har jo sagt mig, at Roland snart kommer til Dem; ... jeg har en affindig Lyst til at faae dette Barn at se, til at trykke ham til mit Bryst . . . Han ligner jo sin Fader, ikke sandt? . . . nægt mig ikke denne Lykke, kjære Doktor!"

„Hvad De der ønsker, kan ikke lade sig gjøre; det er umuligt. Hvordan vil De, at jeg skulde bære mig ad for at opfylde Deres Forlangende? Hans Fader viger ikke fra ham, og De vil da vel ikke, at jeg skal udsætte Dem for at mødes med ham?"

„Nej," sagde hun, „jeg kan ikke gjense Marquien, og jeg vil det heller ikke; og dog forekommer det mig, at kunde jeg blot faae ham i Tale, selv om det saa kun var et Par Minuter, vilde jeg kunne indgive ham Mod, faae ham til at skikke sig i sin Skjæbne og føle sig mindre ulykkelig . . . men nej, derpaa er der jo ikke at tænke . . ."

Hun fremførte disse Ord i en saa smertelig Tone, at jeg følte mig grebet af Medlidenhed, og for dog at lade hende en Smule Haab sagde jeg: „Lad os kun tale om Roland. Jeg forstaaer saa godt Deres Ønske; og jeg skal søge at ... skal se, om og hvorledes det kan lade sig gjøre . . ."

„Tak, kjære Doktor! Hvilken Ven er De dog ikke for mig!"

Hun gjorde en Pause, før hun fortsatte: „Siig mig engang: De har jo fortalt Marquien, at jeg boer i Paris; De har da vel ikke sagt ham hvor?"

„Nej, vist ej."

„Ah, jeg var bange derfor . . . og De er ganske sikker paa, at det var første Gang, han forlod Hantières siden sit Giftermaal?"

„Fuldstændig sikker."

Jeg kunde mærke, at der svævede hende endnu andre Spørgsmaal paa Læberne, men hun vovede ikke at komme frem med dem, idet hun utvivlsomt nærede Frygt for, at jeg altfor klart skulde læse i hendes Hjerte og gjætte de Følelser, der rørte sig i det — som om ikke den Forvirring, hvori hun øjensynlig befandt sig, var nok til at aabenbare mig de Hemmeligheder, som hun troede at skjule for mig. Hun var yndig i denne sin kydske Forlegenhed, delt som hun var imellem den Frygt, som hendes egen Tilbøjelighed indgød hende, og den Glæde, hun følte ved at erfare, at hendes Elskede ikke havde ophørt at elske hende og higede efter at gjense hende.

Denne saa dybe og rene Kjærlighed, saa helt forskjellig fra Størstedelen af den, jeg hidindtil havde mødt paa min Vej igjennem Livet, den fyldte hele mit Sind og indgød mig en egen sentimental Sensibilitet, der ikke tillod mig at undersøge Indvirkningerne af min ophidsede Indbildningskraft. Jeg var saaledes endnu undergivet denne farlige Indflydelse, da jeg atter gjensaa Marquien, der bragte mig Roland, stadig blomstrende, stadig nydende det mest fortvivlede gode Helbred af Verden. Han selv syntes mig endnu mere nedbøjet end sædvanlig. For at give den Samtale ny Næring, som han søgte at forlænge, men som hidtil havde holdt sig i det rent Almindelige, fandt jeg paa at faae Drengen til at passiare lidt; jeg spurgte ham, om han havde passet godt paa den Medaillon, som jeg havde foræret ham sidst. Han svarede ikke paa mit Spørgsmaal, men saae med et sørgmodigt Blik hen paa sin Fader, som om han af ham udbad sig Lov til at give en Forklaring.

„Du har tabt den, ikke sandt?" sagde jeg. „Ja, jeg tænkte nok, at Du var en lille Klatmads."

Han saae mig lige i Øjnene og sagde i en bestemt Tone: „Nej, jeg har ikke tabt den."

„Men Du har den dog ikke mere? Er der da Nogen, der har taget den fra Dig?"

„Ja."

„Hvem?"

„Mo'er."

Nu var det min Tour at kaste et spørgende Blik til Marquien. Han nikkede med Hovedet som til Bekræftelse af, at Roland havde talt Sandhed, og tog mig til Side for at fortælle mig, hvad der var foregaaet. Andrea havde en Dag overrasket Sønnen i Besiddelse af den lille Ting og var, takket være Doktor Fadeux, der gjenkjendte Navnetrækket og Vaabnet, kommet paa det Rene med, fra hvem den hidrørte. Hun var da bleven aldeles rasende, havde brugt Mund og var fremkommet med de skammeligste Beskyldninger imod sin Mand. Jeg saae, hvorledes den stakkels Marquis blev bleg af Harme ved Erindringen om denne Scene, og jeg afbrød ham for at spare ham for den Ubehagelighed at fortælle den med alle dens Enkeltheder.

„Sagde De hende da ikke, at Gaven kom fra mig?"

„Nej. Hun maa Intet vide om, at De har truffet Frøken Blanche i Ægypten, thi ellers vilde de Besøg, jeg aflægger Dem, give hende et velkomment Paaskud til at nære den skændigste Mistanke. For første Gang i mit Liv løj jeg, løj i min Søns Paahør og havde Mod til at gjøre den stakkels Dreng til Medskyldig i min Løgn. Jeg sagde, at Medaillonen havde tilhørt mig i lang Tid, og at den tilfældigvis var falden ham ihænde . . ."

„Hvad er det da, hun mistænker Dem for?"

„At jeg ikke har ophørt at se Frøken de Meauchamp, at de Rejser, jeg foretager til Paris med Roland, ere et Skalkeskjul for vore Møder, og at . . . nej, jeg kan ikke gjentage, hvad hun har vovet at sige . . . det er skændigt!"

Jeg kjendte Andrea altfor godt til ikke at kunne gjætte, hvad det var, han fortaug for mig, til ikke at kunne forestille mig fra først til sidst hele denne uhyggelige Scene, alle hendes raa Ord og Fagter, denne Scene, i hvilken hele den Forbitrelse, hvorpaa hun havde samlet saa længe, var kommen til Udbrud; jeg vidste, hvad det var for et Sprog, hun kunde være istand til at føre, og jeg vidste, hvor vidt en rasende Misundelse lige overfor pletfrie og rene Kvinder kan føre

dem, der føle Kjærlighed, men ikke selv kunne gjøre nogen Fordring paa Agtelse.

„Det er flere Dage siden, at denne Scene fandt Sted, ikke sandt?“ sagde jeg uden at spørge om videre Detailler, „og den har vel ikke gjentaget sig?“

„Nej, Dagen efter lod hun til at have glemt Alt; ikke et Ord er siden blevet vexlet imellem os desangaaende. Og dog har jeg en bestemt Følelse af, at det ikke er forbi dermed. Uden Tvivl er det denne Hr. Belloni, der har raadet hende til at anstille sig som om . . .“

Han saae op paa mig: „De kjender jo det Menneske?“

„Meget lidet. Jeg veed, at han før Andreas Giftermaal var hende en oprigtig Ven.“

„Ven? Er De sikker paa det?“

Heldigvis lod jeg mig ikke bringe ud af Fatning, men svarede rolig: „Ja, ganske sikker.“

Der opstod en længere, temmelig pinlig Pause, som Marquien gjorde Ende paa med de Ord: „Jeg er et ulykkeligt Menneske,“ og idet han gav efter for den smertelige Ophidselse, hvori han befandt sig, og opgav den Tilbageholdenhed, han hidtil havde iagttaget lige overfor mig, og som havde hindret ham i at gjøre mig delagtig i hans Lidelser, skildrede han mig vidtløftig med en vis naiv Veltalenhed det sørgelige Liv, hvortil han var fordømt, lænket, som han var, ved det fasteste af alle Baand til en Kvinde, for hvem han ikke kunde føle mindste Agtelse, hvis blotte Nærværelse var ham utaalelig, og kun øsende den tilbørlige Resignation for at udholde dette Martyrium af Følelsen af det Nødvendige i at opdrage den Søn, han elskede, og forsvare ham imod de Farer, hvormed den moderlige Indflydelse truede hans unge Sjæl.

I Taushed lyttede jeg til ham, og da han endte med de Ord: „Ak, hvorfor blev det ham dog ikke givet at opvoxe under hendes Vinger, der skulde været hans anden Moder?“ reves jeg pludselig ud af mine triste Tanker.

„Hr. Marquis,“ sagde jeg, „vil De betro mig Roland en Times Tid og vente her som Fange paa Æresord?“

„Hvor vil De bringe ham hen?“

„Til En, der har bedet mig indtrængende om at maatte trykke ham i sin Favn.“

„Blanche? . . . Frøken de Meauchamp?“

„Jeg siger intet nærmere.“

„Hvorfor denne Hemmelighedsfuldhed? Hvem skulde det vel være, dersom det ikke var hende? Hun havde lovet mig at elske ham; hun elsker ham uden at kjende ham, det er jeg vis paa . . . Hun boer altsaa her i Nærheden?“

„Et eneste Spørgsmaal til, og jeg opgiver min Plan ... Roland er vel ikke kjendt i Paris?“

„Nej, hvorledes skulde han være det?“

Et trist Smil, der spillede om Marquiens Læber, beviste mig noksom, at han havde forstaaet Meningen med mit sidste Spørgsmaal.

„Jeg giver Dem mit Æresord paa,“ sagde han, „at jeg ikke skal udfritte ham, og at jeg ikke skal gjøre nogen Anstrengelse for at faae at vide, i hvilket Kvarteer af Byen De har ført ham hen.“

„Deres Æresord?“

„Har jeg ikke givet Dem det?“

„Tilgiv mig; jeg frygter for, at Deres Kjærlighed ...“

„Min Kjærlighed?“ gjentog han i en smertelig overrasket Tone.

„Ja, Deres Kjærlighed, der nu er stærkere end nogensinde før.“

Han bøjede sit Hoved for at skjule den Forvirring, som en stærk Rødme forraadte, slog Armene om sin Søn og sagde: „Hør Roland, Doktoren vil tage Dig med sig til en Dame, som Du ikke kjender, men vær rigtig god imod hende, kys hende . . .“

Han fik Taarer i Øjnene og fuldendte ikke. Jeg tog Drengen, som saae paa os med et uroligt Blik, ved Haanden og sagde: „Vær kun rolig, min Dreng, den Dame, som vi skal besøge, vil nok give Dig en Medaillon, Magen til den, som din Moder har taget fra Dig.“

Af et Overmaal af Forsigtighed trak jeg Forhængene fra Vinduerne i Vognen, der kjørte os til vort Bestemmelsessted: Børn have en god Hukommelse. Heldigvis var Vejen ikke synderlig lang. Frøken de Meauchamp var alene hjemme som altid.

Hun udstødte et Skrig, da hun fik Øje paa Roland, der sky holdt sig tæt bag ved mig: han var sin Faders udtrykte Billede. I første Øjeblik blev hun forskrækket staaende ubevægelig, skjælvende, og jeg troer mere end Drengen, men med Et udbredte hun sine Arme, trykkede ham til sig og kyssede ham heftig. Da hun var bleven noget roligere, sagde hun, henvendt til mig: „Tak, kjære Doktor, Tak! De har skjænket mig det første Øjeblik af Lykke, som jeg har havt i lange Tider.“

Jeg skal ikke forsøge at gjengive, hvad jeg var Vidne til i den paafølgende halve Time; dertil vilde udfordres en ganske anderledes øvet og dygtig Pen end den, jeg gamle Doktor formaaer at raade over. Lidt efter lidt var Drengens første Forskrækkelse forsvundet og havde givet Plads for en henrykt Glæde over at se sig saaledes modtaget af den skjønne Ubekjendte, der maatte forekomme ham som en god Fe. Det var kun med Nød og neppe, at jeg kunde skille dem ad. Jeg vilde hellere end gjerne have forlænget dette Møde, men jeg frygtede for, at Marquien trods sit givne Ord skulde have fulgt vort Spor og uventet skulde vise sig i vor Midte.

I saa Henseende nærede jeg dog en uretfærdig Mistanke; jeg traf ham gaaende op og ned i mit Bibliotheksværelse i stærk Bevægelse, og jeg maatte være Vidne til en ny Udgave af hele den Omfavnelses- og Kyssescene, som jeg nylig havde overværet; overalt hvor Frøken de Meauchamp havde kysset Drengen, fæstede han længe og inderligt sine Læber. Roland var fuldstændig ude af det og forvirret; under den temmelig strenge Opdragelse, hvorunder han hidtil var opvoxet, havde han aldrig nogensinde før oplevet en lignende Fest. Han havde af Blanche faaet en lille kostbar Erindring, som jeg dog ikke var saa indiskret at undersøge nøjere, men som uden Tvivl vakte et lyksaligt Minde hos Marquien, thi han bedækkede den med Kys.

Naar jeg nu i al god Ro bringer disse Erindringer paa Papiret i min stille Stue, kan jeg ikke andet end smile ved Tanken om alt det forunderlig Barnagtige ved denne lille Roman. Men dengang saae jeg Tingene i et helt andet Lys. Henrykt og glad over at have skaffet den stakkels Marquis, hvem jeg betragtede som mit Offer, denne lille Smule Glæde, fandt jeg det altsammen dengang baade yndigt og herligt og fuldstændig i sin Orden.

Da Marquien endelig forlod mig, underrettede min Tjener mig om, at en Herre, som hverken havde villet opgive sit Navn eller tillade, at man afbrød mig, allerede i næsten to Timer havde opholdt sig i Venteværelset ved Siden af mit Bibliothek. Jeg gik derud og blev højst forbauset ved at finde mig Ansigt til Ansigt med Dr. Fadeux. Det var

ikke nogen synderlig behagelig Modtagelse, jeg gav ham; men han var ikke destomindre mere krybende, mere smilende end nogensinde tidligere og øjensynlig fast besluttet paa ikke at lade sig gaa paa af Nogetsomhelst. Han kom med en Hoben dumme og fade Komplimenter og sagde, at han ikke havde villet passere Hovedstaden uden at komme op til mig for at yde mig sin skyldige Anerkjendelse af det høje Standpunkt, jeg indtog i den Videnskab, vi begge dyrkede. Efter meget vidtløftigt at have udbredt sig angaaende Marquiens vidunderlige Helbredelse, spurgte han mig, om jeg nylig havde seet noget til ham.

„Han besøger Dem jo oftere, ikke sandt?"

„Jo, engang imellem."

„Han fejler da ikke noget?"

„Nej, ikke det mindste."

„Altsaa lutter Venskabsbesøg?"

„Nej, det just ikke."

„Maaske er det Sønnens Sundhedstilstand, som ...?"

„Ja, akkurat."

„Maa jeg spørge Dem, om jeg har taget fejl eller ikke? Jeg syntes virkelig, at jeg gjenkjendte Lyden af hans Stemme nu nylig i Værelset ved Siden af. Han gik lige for et Øjeblik siden?"

„Ja, lige for et Øjeblik siden."

„Ih, hvilket overraskende Møde! Han har været her en stor Del af Eftermiddagen?"

„Ja."

Aabenbart var han kun kommen for at spionere, og jeg følte først en urimelig Lyst til at kaste ham paa Døren. Frygten for at han skulde følge efter Marquien var det Eneste, der bestemte mig til roligt at høre paa hans Snak, men dette ligefremme Forhør begyndte at ærgre mig i højeste Grad, og det Forraad af Taalmodighed, hvormed jeg havde væbnet mig, var stærkt ifærd med at udtømmes. Mine korte Svar bragte ham uden Tvivl til at forstaa, at det nu kunde være paa Tide at foretage et passende Tilbagetog og uden at gjøre den mindste Overgang stillede han nu de Spørgsmaal, der fuldstændiggjorde Programmet for hans Undersøgelser:

„Seer De ofte Frøken de Meauchamp?"

„Nej, aldrig."

„Hun boer dog i Paris?

„Saa, det veed jeg ikke noget af."

Tilstrækkelig overbevist om det Unyttige i sine Anstrengelser og med god Grund frygtende et Udbrud af min Harme, besluttede han sig endelig til at forsvinde; det var ogsaa paa Tide. Marquiens Rejse havde vakt hans Opmærksomhed; han havde fulgt ham Skridt for Skridt, havde sneget sig ind hos mig efter ham og havde brugt baade sine Øjne og sine Øren. Sandt at sige kunde det Udbytte, han medbragte fra sin Expedition, kun være yderst magert og tarveligt, men Fyren var snu nok; det var næsten umuligt, at han ikke havde opsnappet et eller andet Ord, og ikke havde søgt at komme paa det Rene med Meningen med den Gaaen og Kommen, hvortil han havde været Vidne. Jeg stræbte at berolige mig selv ved Tanken om, at han, dersom han havde havt nogen Forstaaelse af Situationen, utvivlsomt ikke i god Ro vilde have delt det Fangenskab, jeg havde paalagt Marquien, men vilde have fulgt efter mig lige til Frøken de Meauchamps Bolig; men han var dog ikke destomindre ret godt paa Sporet. I de Opdagelser, han muligvis kunde gjøre, var der lykkeligvis ikke noget Farligt for os, men hans uventede Opdukken var dog et sikkert Forvarsel om nye Vanskeligheder og Gjenvordigheder.

Fortsættes.

Theatrene

Paa det lille Theater paa **Klampenborg** Badeanstalt har i de forløbne Uger et Selskab af franske Skuespillere, af hvilke enkelte have hørt til Vaudevilletheatrets Personale, givet nogle Forestillinger, der have samlet et taknemmelig Tilskuerkreds, der har modtaget de ydede Præstationer med Bifald og Paaskjønnelse. Nogen fremragende scenisk Dygtighed talte Selskabet ikke i sin Midte, men i det Hele præsterede det dog noget ret Respektabelt, og det har jo altid sin Interesse for det intelligente Publikum at gjøre sig bekjendt med den franske Spillemaade og anstille Sammenligninger imellem den og vor egen hjemlige. Iblandt de enkelte Kræfter skulle vi nævne Mr. Royer, der synes at være en ganske talentfuld Kunstner og som navnlig i yngre Bonvivantroller slaaer godt til, Mlle. Villers, der især som Mad. Montaiglin i Alex. Dumas d. Yngres iøvrigt lidt pinlige Stykke „Mons. Alphonse" havde særdeles gode Momenter, og endelig Mlle. Defossez, der er en tækkelig Ingénue. Mindre tilfredsstillede have vi derimod fundet os af Mr. Gobys og Mad. Peltiers Spil; den Første har en højst uheldig Personlighed og nogle alt andet end plastisk skjønne Gestikulationer og over den Sidstes Spil mangler der en stor Del af det fine, lette Lune, som de Roller, hvori hun er optraadt, nødvendig udfordre af deres Fremstillerinde for ikke at gjøre et mindre heldigt Indtryk paa Tilskueren.

Litteratur

„Den moderne Realismes Fader", Balzac, har i Hr. Herman Bang fundet en meget begejstret Profet, der har udgivet en Oversættelse af nogle af „denne Nutidens største Forfatters(?)" Noveller. Vi tro i Modsætning til Hr. Herman Bang ikke, at Balzac nogensinde vil formaa at vinde noget synderlig stort Publikum for sig her under vore nordlige Bredegrader, hvor fin og skarp en psykologisk Iagttager han saa end uimodsigelig er, og vi tro, at det havde været tilstrækkeligt at lade det bero ved Oversættelsen af de to af hans Hovedværker, som i de sidste Aaringer have set Lyset her, «Père Goriot» og «Eugénie Grandet». Hr. Herman Bang har i ethvert Fald ikke gjort den berømte Forfatter nogen videre Tjeneste ved at sende ud i Verden en saa uheldig og sjudsket Fordanskning af nogle af hans bedste Noveller som det Bind, der bærer den selvlavede Titel „Kvindetyper". (Schubothes Forlag.)

Fra samme Forlægger have vi modtaget de to første Hefter af „Den sidste Hortensier", kulturhistorisk Fortælling fra Begyndelsen af den romerske Kejsertid af Dr. R. Schoener, paa Dansk ved Anna Winkel Horn. Bogen, der ifølge Subskriptionsindbydelsen, nærmest er beregnet paa den modnere Ungdom, har samtidig med sin underholdende Tendens ogsaa en belærende, idet den meddeler en stor Mængde rent positive Oplysninger af kulturhistorisk og arkæologisk Interesse og ledsages af en Del oplysende Træsnit. Saavidt vi have gjort os bekjendt med de foreliggende Hefter, er det en ganske livligt skrevet og spændende Fortælling, hvis rent praktiske Tendens ikke træder unødig stærkt i Forgrunden og som derfor kan anbefales ikke blot til det Publikum, til hvilket den nærmest henvender sig, men ogsaa til Enhver, der

gjennem en let og underholdende Fremstilling ønsker at faae et anskueligt Billede af Livet og Forholdene i Rom paa Kejsertiden.

„Albrecht Dürer, et Tidsbillede fra Renaissancens Tid", af O. Müller, forhenværende Assessor i Højesteret. (R. Klein. 1879). Et smukt Udbytte af Forf.s Otium er det foreliggende lille Skrift. Den Række kulturhistoriske Biografier, som udgives af Hr. H. Trier, har hidtil kun optaget een Repræsentant for Billedkunsten, nemlig Leonardo da Vinci, og til ham danner den store Maler og Tegner fra Nürnberg en passende cisalpinsk Pendant. Medens en tidligere Piese om Dürer af Hr. E. Bloch tilsigter at skildre Kunstnerens Personlighed i et kort Omrids gjennem Uddrag af hans efterladte Dagbøger og Breve, vil Højesteretsassessor Müller give et fuldstændigt Livsbillede paa Basis af hele den existerende Dürerlitteratur. Skriftet lader os altsaa for det første følge Albrecht Dürers personlige og huslige Forhold omtrent fra Buggen til Graven; vi høre om hans Rejser til Italien og Nederlandene og faae et Indblik i hans individuelle religieuse Liv i den stærkt bevægede Tid; han, Jomfru Marias begejstrede Tilbeder og Fremstiller, som paa et Alterbillede fra 1511 noterer Aarstallet «a virginis partu» (ikke «post Christum natum»), gribes af en stærk Sympathi ved Luthers Optræden. Foruden den biografiske Skildring giver Forf. dernæst en fyldig Beskrivelse af Albrecht Dürers betydeligere Malerier, Raderinger og Træsnit, idet der da jævnligt er vedføjet en objektivt holdt Redegjørelse for Nutidens kunstkritiske Standpunkt overfor de enkelte af disse Arbejder. Et specielt Formaal for Forf. har været at tilbagevise den „Ehrenrettung", som Tydskeren Thauring i den nyeste Tid har villet foretage med Hensyn til Dürers Hustru — en Æresoprejsning, der kun kan ske paa Bekostning af en Andens Ære, idet Dürers Ven, den bekjendte humanistisk-sindede Raadsherre Willibald Pirkheimer, udtaler en meget ugunstig Dom om hendes Værd som Ægtefælle, siger, at hun „er mistænksom, plager og skjænder." Det synes ogsaa virkelig, som om Forf. i meget har kunnet afkræfte Thausings Bevisførelse.

Apropos; der er i den senere Tid paa Dansk skrevet adskilligt om Dürer, „Tydsklands største Kunstner", som han vel med Rette er bleven kaldet, hvem skildrer os nu Maleren Holbein, den anden af den Tids Kunsknerdioskurer, hvis to Madonnaer nylig fremkaldte den heftige Strid, som saa at sige delte Tydskland i tvende Lejre?

Billedkunst

Hos Hansen & Weller er der udkommet Portraiter i Kabinetsformat af Hds. kgl. Højhed Kronprindsessen med den lille Prindsesse Thyra samt af den femaarige Prindsesse Louise; ligeledes et Brystbillede i Visitkortformat af Kronprindsessen.

Brogede Blade

I Nr. 593 af „Illustreret Folkeblad" for Søndagen d. 11 Januar 1880 indledes en Biografi af Lehnsgreve Frijs-Frijsenborg saaledes: „Landbostanden stod som bekjendt i gamle Dage paa et sørgeligt lavt Standpunkt. Adelen havde haandfæstet Kongen, haanet og udsuget Borgerne og trælbundet Bønderne. En af de Mænd, der gjorde det første Skridt for at faae dette Uvæsen afskaffet, var Lehnsgreve Frijs til Frijsenborg, som vi idag bringe vore Læsere et Portrait af." Sat sapienti!

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Hamlet og Werther, en Studie. — Burgtheatrets Dekamerone, Hermann Schöne fortæller. — En Sommerferie, Skizze af Emil L., sluttet. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Theatrene — Litteratur. — Billedkunst — Brogede Blade.

Ludvig Holbergs Tohundredaars Fødselsfest.

Den tredie December 1884, Ludvig Holbergs Tohundredaars Fødselsfest, vil sikkerlig vække glade og taknemmelige Følelser i Danmark saavelsom i Norge. Naar Holberg nævnes som den nye danske Litteraturs Fader, er det ikke de Lærde alene, men hele Folket, som forstaaer, hvad dette vil sige. Det er ikke blot Komedieskriveren med det rige Lune, Forfatteren af Peder Paars, Niels Klim og de underholdende Historier, til hvem vi føle os i Taknemmelighedsgjæld, det er Modersmaalets litteraire Gjenopvækker, det er den mangesidige Tænker, den overlegne Aand, som med sit skarpe Blik og sit snærtende Vid forstod at lette det Tryk, en indsnevrende Overlevering havde lagt paa sund Natur, og at aabne befriende Udsigter. Varsom og dog dristig, hensynsfuld og dog frisindet, ivrig, kjæk og dog besindig har Holberg i politisk, religieus og sædelig Opfattelse af Samfundets Vilkaar givet et Exempel paa den Sindets Ligevægt, der værner mod fordærvelig Ensidighed, og kan staa som et Forbillede for vor Kulturudvikling.

Skjøndt Holberg levede som enlig Mand, saa levede han dog for det hele Folk, han skjænkede dette saavel sin aandelige Rigdom som sin erhvervede Kapital Thi han betragtede sig ikke „som Ejer af sin egen Formue, men som Regnskabsmand for, hvad Publikum havde betroet ham." Sorø Akademi, til hvilket han testamenterede sine Godser, staaer som et talende Vidnesbyrd herom.

Erindrende Holbergs Ord, at „en Gave efter menneskelig Pligt bør opvække Kjærlighed og Taknemmelighed," ere Undertegnede traadte sammen, idet vi ønske at give denne Tanke et synligt Udtryk. Vi ønske at kunne paa Holbergs Tohundredaars Fødselsfest afsløre en Statue af ham i Bronze, fremstillende ham i staaende Figur med allegoriske Omgivelser. Denne Statue, som tænkes udført af en dansk Kunstner efter forudgaaet Konkurrence, vil faae sin Plads foran Sorø Akademis Bygning, altsaa ikke langt fra den Kirke, hvor Wiedewelts Sarkofag omslutter Holbergs Støv.

Idet vi herved udsende en Opfordring til ved Bidrag at sætte os istand til at rejse et smukt og anseligt Mindesmærke, haabe vi, at den vil finde Tilslutning rundt om, og at Folket saaledes vil give tilkjende, at det ret føler, hvor meget det er Ludvig Holberg skyldigt.

F. S. Bang, Justitsraad, Bankkasserer.
C. St. A. Bille, Folkethingsmand.
Chr. Bruun, Justitsraad, Bibliothekar ved det St. Kongel. Bibliothek.
Frijs Frijsenborg, Lehnsgreve, Kammerherre, Hofjægermester.
Ed. Holm, Professor.
Holstein Holsteinborg, Lehnsgreve, Over-Kammerherre.
C. Jacobsen jr. Brygger.
C. Liebe, Højesteretsadvokat.
F. L. Liebenberg, Literatus.
H. H. J. Lynge, Boghandler.
F. Meyer, Højesteretsassessor.
R. Nielsen, Professor.
C. V. Nyholm, Overretsassessor, Formand i Soranersamfundet.
C. Ploug, Redakteur.
E. E. Rosenørn, Kammerherre, Overpræsident.
Rosenørn-Lehn, Lehnsbaron, Kammerherre, Udenrigsminister.
S. Birket Smith, Universitets-Bibliothekar.
J. P. Trap, H. M. Kongens Kabinets Sekretær.
P. H. Tregder, Professor, Rektor ved Sorø Skole.
E. Wedel, Kammerherre, Amtmand.
C. F. Wegener, Konferensraad, Gehejme-Arkivar.
J. J. A. Worsaae, Kammerherre, Musæums-Direkteur.

Paategnede Lister bedes snarest mulig indsendte til Forretningsudvalget. Regnskab vil blive aflagt, naar Indsamlingen er sluttet.

Kjøbenhavn i Juni 1880.

F. S. Bang, Privatbanken paa Børsen.
Chr. Bruun, Dannebrogsgade 6, 3. Sal.
C. Jacobsen jr. Ny Karlsberg.
C. V. Nyholm, Strandvejen 33.
J. J. A. Worsaae, Rosenborg Slot.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Optegnelser om Gjentofte Sogn
af **F. R. Friis.**

Indhold: 1. Beliggenhed og Omfang. 2. Ibstrup, senere kaldet Jægersborg. 3. Bernstorf. 4. Charlottenlund. 5. Kristiansholm. 6. Sølyst og Emilias Kilde. 7. Hvidøre. 8. Gamle Vartov.

Pris 1 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Havebrugs-Litteratur.

Dybdahl, J. A., Kjøkkenhaveplanterne. Med Afbildninger 11 Kr.

—— Jordbær og vore vigtigste Frugtbusk-Arter. Med en Del Træsnit og 6 Tavler med kolorerede Afbildninger. 7 Kr.

Galschiøt, C., Vejledning i Havebrug for mindre Jordbrugere. 75 Øre.

—— Vejledning i Dyrkning af Handelsplanter og Rodfrugter, samt i Frøavl for den mindre Jordbruger. 2 Kr.

Faaes i alle Boglader.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer
af
Otto Borchsenius.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten. (»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens »Bidrag til den danske Litteraturs Historie«, da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.		V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -		VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -		VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -		VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Paa mit Forlag er udkommen:

Evangelier paa Søn- og Helligdage i Kirkeaaret. Aftryk af „En ny Textrække til kirkelig og opbyggelig Brug“ forklaret af **Emil Christiani.** Pris 15 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 20. Juni.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag. **Nr. 417.** Den 27. Juni 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Burgtheatrets Dekamerone.

Carl v. La Roche
fortæller:

Det er vistnok kun hændet meget faa tydske Skuespillere at have spillet Komedie paa en af Franskmænd støttet og opretholdt tydsk Skueplads — støttet ovenikjøbet af en fransk militair Styrelse paa tydsk, okkuperet Omraade og under den første Napoleon, der, som man veed, jo endogsaa saa langt som til Østpreussen lod sine Pariser-Skuespillere følge sin Armee. Det har imidlertid ikke desto mindre været Tilfældet med min Kollega Anschütz og mig. Vi skrev dengang det Herrens Aar 1812; otteogtresindstyve Aar er det altsaa nu siden, og det var i den af Preusserne og Russerne belejrede Fæstning Danzig, i hvilken den franske Besætning stod under General Rapps, en født Elsassers, Kommando.

Garnisonen var efterhaanden (Belejringen varede over et Aar, indtil 1814) smeltet sammen fra 3,000 til 1500 Mand og Befolkningen saa temmelig i samme Forhold som Følge af den stærke Udvandring, hvilken den franske Kommandant lod gaa for sig, ja endog saae paa med gunstige Blikke for Levnetsmidlernes Skyld; de Tilbageblevne havde under disse Omstændigheder forbistret liden Lyst til at gaa paa Komedie. Det er let at forestille sig, hvor smaat bevendt det saaledes maatte blive med os stakkels Skuespillere og med det hele Theatervæsen. En Fortsættelse af Spillet vilde ikke være mulig synderlig længer. Den kommanderende General havde ogsaa erklæret Direkteuren, at han ikke vilde lægge nogen Hindring ivejen for Troupens Afrejse, men kjært vilde det dog være ham, om Skuespillerne vilde blive, fordi det selskabelige Liv i den nu alt andet end livlige By dog, takket være dem, holdtes en Smule paa Benene, og han tilbød at ville bidrage Sit til at muliggjøre Theatrets fortsatte Existens. Efter hans Ordre aabnedes der et «Abonnement général militaire», hvor Officiererne tegnede sig for Pladser og som saaledes dannede en Slags Subvention for Theatret. Vi havde saaledes her det Særsyn at se en fransk Garnison underholde et tydsk Theater! Senere bevilgede man os endogsaa Rationer ligesom Soldaterne og Embedsmændene, og dette overholdtes saa strengt, at vi Skuespillere, da Nødens største Stund var forhaanden og man maatte gribe til Hestene, baade de levende og de døde, regelmæssig ogsaa af denne Spise fik vore, ganske vist ikke synderlig lækre, Andele. Til Gjengjæld maatte vi saa finde os i under Garnisonens stadige Sammensmelten at gjøre Vagttjeneste i vore ledige Timer. Vi bleve sammen med Embedsmændene, «les employés», indrullerede i en Bataillon, der havde Kejser Napoleons Søn, Kongen af Rom, til nominel Chef og efter ham kaldtes «bataillon de Rome».

Fra disse krigerske Vagtdage mindes jeg meget levende en tragikomisk Scene, der begyndte rent farceagtig, men endte som en blodig Tragedie. Den Indtægt, vi havde af det ovennævnte «Abonnement général militaire» var ligesaa lidt som de punktlig leverede Rationer tilstrækkelig til blot nogenlunde fuldstændig at tilfredsstille vor legemlige Trang. Den altsaa af os dramatiske Kampfæller i

«le bataillon de Rome», hvem Skjæbnen var saa gunstig i Vagttiden at anvise en Post, der indtil Afløsningens Stund gjorde ham til Bevogter af et eller andet Forraad af Levnetsmidler, han tænkte ganske vist ikke paa at lade denne Tid rinde hen uden at se sit Snit til at benytte sig af Lejligheden. I et ubevogtet Øjeblik plejede man da af de til Ens Varetægt betroede Forraad at tage et godt Forskud paa de fremtidige Rationer og lettede saaledes paa kameratlig Vis sin Efterfølgers Opgave, idet man formindskede Størrelsen og Værdien af det, han skulde bevogte. Saaledes var jeg en skjøn Dag ved et velvilligt Lune af Skildvagternes Gud bleven posteret udenfor et Meloplag og havde troet ikke at burde lade dette Vink upaaagtet, men paa bedste Maade tage Lejligheden i Agt. Denne var gunstig nok. Belejrerne havde just aabnet et Bombardement, der gav baade Officierer og Soldater nok at tage Vare paa og ingen Tid lod dem til at kontrolere en Skildvagt udenfor et Melmagazin. Jeg tog min Chacot af Hovedet, undersøgte og udmaalte dens betydelige Rumfang, fandt den ganske fortræffelig stikket til at fungere som provisorisk Melbeholder, og et Øjeblik efter var jeg iførd med at bringe dette mit Forsæt, der ganske vist ikke rigtig harmonerede med Chacotens krigeriske Bestemmelse, til Udførelse. Jeg stoppede i den saa meget, som den paa nogen mulig Maade kunde rumme, satte kjækt det bevægelige Melmagazin paa Hovedet og skildvagtede rolig videre udenfor det ubevægelige Magazin, som om min Samvittighed og min Chacot vare ligesaa lette som før. Imidlertid vedvarede Bombardementet stadig. Paa engang fik jeg Øje paa tre bayerske Officierer (Bayerne stod dengang som bekjendt paa de Franskes Side), der kom ned ad Gaden; med et Sæt stillede jeg mig i Positur for at kunne skuldre efter alle Kunstens Regler, men Bevægelsen meddelte sig uundgaaelig til Chacoten, jeg følte, hvorledes den vaklede paa mit Hoved, og pludselig, ikke sortnede, men hvidnede det mig for Øjnene, og jeg fik den hele Guds Velsignelse af Mel ned over Ansigtet. Jeg blev som blindet og hørte blot igjennem den hvide Melsky, der stod om mig, de tre Officierers skraldende Latter; aabenbart havde de over det yderst komiske Syn, der frembød sig for dem, totalt forglemt den højst subordinationsstridige Handling, der havde været Aarsag til Begivenheden. Da jeg havde faaet rystet Melet af mig og atter nogenlunde var bleven Herre over mit Syn, saae jeg de tre Officierer i en 30—40 Skridts Afstand fra mig og hørte endnu stadig deres Latter, men i selvsamme Øjeblik skød der sig som et Lyn igjennem Luften, en Ildstraale foer op fra Stenbroen, jeg saae uvilkaarlig op efter den, og da jeg atter i næste Minut vilde se efter Officiererne, traf mit Blik paa det Sted, hvor de nys havde staaet og leet, nu kun en uformelig, blodig Kjødmasse. En Bombe var slaaet ned umiddelbart foran dem og havde massakreret dem alle tre . . .

Maaske havde de stakkels Mennesker opfattet min Insubordination paa saa udisciplinair munter en Maade, fordi de havde kjendt mig og havde seet mig paa Brædderne, thi jeg turde smigre mig med at være ret afholdt af Theatrets franske Gjæster. Navnlig havde jeg hos selve General Rapp, der som Elsasser godt forstod Tydsk, en høj Stjerne, og jeg spillede ikke nogen ny Rolle, uden at hans Adjutant, Baron Türkheim, ligeledes en Elsasser, Dagen derefter indfandt sig hos mig for i Generalens Navn at overlevere mig stadig den samme Foræring af hundrede Francs i Guld. Ogsaa blev jeg ofte indbudt til Generalens Taffel, Noget, som i Hungersnødens bitre Dage bekom min paa stedse knappere og knappere Rationer satte Mave særdeles godt. En Dag spurgte han mig, hvorfra jeg havde faaet mit franske Navn. Jeg kunde svare ham, at min Familie stammede fra Frankrig, at vi hørte til en fransk Koloni, men at jeg var født i Tydskland og kun følte mig som Tydsker. Han mente, at jeg egenlig burde uddannes for Théâtre Français. „Forhaabenlig faae vi nu snart Fred, og jeg vender tilbage til Paris; hvis De vilde laane mit Forslag Øre, skal jeg med Fornøjelse hos Chefen for Théâtre Français, med hvem jeg staaer paa en meget fortrolig Fod, faae udvirket, at De bliver antaget som Elev; de materielle Bekymringer tager jeg paa mig.“ Jeg bevidnede ham min inderligste Tak for hans Højmodighed, men svarede, at jeg, der var det franske Sprog altfor lidet mægtig, selv ikke med Anvendelse af den største Flid nogensinde vilde kunne bringe det saavidt, at jeg vilde kunne tilfredsstille et Pariserpublikum, der just i denne Henseende var saa overordenlig kritisk; jeg var nu engang Tydsker og ønskede at forblive Tydsker. Det være sagt til Rapps Ære, at jeg vandt hos ham ved denne Ytring mere end jeg tabte. — Efter en fjorten Maaneders Belejring og Bombardement kapitulerede Fæstningen. Ved de Franskes Afmarche saae jeg General Rapp højt tilhest paa sin prægtige Graaskimmel. Han tilvinkede mig et Farvel med Haanden: „Adieu, La Roche! Tænk nu over mit Forslag!“ Jeg saae ham aldrig mere, thi da jeg senere under et Ophold i Frankrig vilde opsøge ham, erfoer jeg, at han var død. Han var en ædel Mand.

Engang under min senere Ansættelse ved Hoftheatret i Weimar fortalte jeg denne Episode af mit Liv til min høje Velynder og Mester Goethe; den syntes at interessere ham, thi han lagde Haanden paa min Skulder og sagde: „Du har gjort Ret i at vedblive at være Tydsker, min Gut, og Du vil ogsaa nok kunne bryde Dig en Bane i Tydskland,“ og — hans Spaadom er gaaet i Opfyldelse; jeg har aldrig havt nogen Grund til at angre, at jeg er bleven ved at være Tydsker . . .

En lignende Episode af min uforglemmelige Ven og Kollega Bogumil Dawisons Liv maa jeg hidsætte. Jeg kommer i Tanker herom, fordi Talen var om Théâtre Français. Dawison var født i Polen og Skuespiller ved de polske Theatre i Warschau og Lemberg. Grev Starbech, Ejer og Direkteur for Theatret i Lemberg, havde et klart Blik for Dawisons store Talent og sendte ham derfor til Wien og Paris for der at gjøre Bekjendtskab henholdsvis med Burgtheatret og Théâtre Français. Han bragte mig en Anbefalingsskrivelse fra Greven, der hyppig opholdt sig i Wien, og fra dette hans første Besøg i Kejserstaden daterer sig vort Bekjendtskab og Venskab, der kun afbrødes ved hans Død. Dawison talte ikke Tydsk flydende, men udtalte det med en egen fremmed Accent, derimod talte han Fransk saa fortræffelig, at selv en Pariser vilde have kunnet holdt ham for en Landsmand. Efterat han nu havde lært de to Theatre at kjende og sikkert vilde have kunnet skabe sig en glimrende Karriere ved Théâtre Français, besluttede han sig ikke desto mindre til Trods for et lokkende fransk Tilbud til at blive tydsk Skuespiller, Noget, hvortil ogsaa hans Velynder Grev Starbech stærkt opmuntrede ham.

Louis Schneider i Berlin, senere Hofraad og Forelæser hos Kongen, anbefalede Dawison til vor fælles Ven Chery Maurice, Direkteur for Thaliatheatret i Hamborg, en født Franskmand, der imidlertid har den Fortjeneste at have forsynet de fleste tydske Scener med sine Elever. Han bidrog meget til Dawisons Uddannelse. Hans Dialekt, der paa andre Steder, i Tydskland mere end i Frankrig, vilde have været ham til Skade, vandt just Anklang hos Publikum i Hamborg; man morede sig over hans Bryden paa det Tydske, han drog Publikum stærkt og uimodstaaeligt til sig og blev snart dets Yndling. Med hver ny Rolle bedredes hans Sprog, og Hamborgerne vare med Rette stolte af ham, thi inden ikke ret længe var Dawison fuldstændig Herre over det tydske Sprog. Da engang i en af de varmeste Sommermaaneder Besøget i Theatret var temmelig sparsomt, gjorde Maurice for Spøg Dawison det Forslag: „Kjære Bogumil, gjør mig den Tjeneste igjen at tale gebrokkent; Du skal bare se, hvor vi saa faaer Penge i Kassen."

Jeg har dette af Dawisons egen Mund; Maurice, der endnu virker i sin fulde Kraft, kan bekræfte Sandheden deraf. — Af Holbein kaldtes Dawison til Burgtheatret og blev en Pryd for denne Scene, desværre kun for altfor kort en Tid.

Ernst Hartmann
fortæller:

„En Dag, da vi havde spist til Middag sammen hos Goethe, slog den uforglemmelige Schiller (Friedrich) mig paa Skulderen og sagde paa sin milde, venlige Maade: „Stedse Du stræbe at blive et Helt, kjære Hartmann, men lykkes det ikke, slut til et Hele Dig saa trofast som tjenende Led!" Jeg lagde mig disse lige saa sande som ogsaa senere trykte Ord*) paa Hjerte, gik til Theatret som tjenende Led eller Lem og dannede snart i Forening med andre tjenende Lemmer et Hele."

Med disse Ord indledede jeg nylig for en Kreds af velvillige Tilhørere Fortællingen om mit Livs Begivenheder, da min Hustru — jeg er nemlig gift — afbrød mig ivrigt med de Ord: „Men, kjære Ernst" — det er mit Fornavn — „det faaer Du jo intet Menneske til at tro!"

„Skulde Menneskene virkelig være saa slette, kjære Helene?" — det er min Kones Fornavn — sagde jeg ærgerlig og lukkede forstemt ikke Munden mere op den ganske Aften.

Gamle La Roche kan sagtens! Havde blot Goethe gjort sig den Smule Umage virkelig at lægge sin Haand paa min Skulder! Ja, ikke engang det! Vilde Goethe blot nu være af den Godhed at række sin Kæmpearm ned fra sit Elysium og højstaandelig egenhændig skrive mig nogle opmuntrende, af ham selv forfattede Ord i min Stambog, f. Ex. efter en Opførelse af Tasso, hvor jeg forresten ikke spiller med — for mig kunde det godt være blot «Eritis sicut Deus, scientes bonum et malum» eller lignende —! Men nej! Hvordan skulde saa saadan et ungt Menneske som jeg — det er ikke saa farlig længe siden, jeg fejrede min syttende Fødselsdag — allerede kunne tale med?

Naar ikke en Smule Bedrageri skal kunne hjælpe os, siger Leon, hvad skal da hjælpe?

Og dog, naar jeg nu seer mig omkring, seer til dem, som fulde af Forhaabninger gaa til Theatret, saa kan jeg allerede udbryde: „I min Tid var det helt anderledes end nutildags!"

Medens nu Familiens Overhoved, om end maaske efter nogle mere eller mindre bevægede Familiescener, endelig dog tager sin Søn ved Haanden, selvanden drager med ham til Professor Weilen i Konservatoriet eller fører ham til Alvorsmanden Lewinsky eller til den humoristiske Baumeister (hvis Sønnen er en Datter, saa er det sædvanligvis den geniale Frk. Wolter, der maa holde for) — priser sit Barns gode Hukommelse (Talent og Hukommelse er jo nemlig Et og det Samme), højst forundret tilstaaer, at Alle enstemmig udbrød ved sidste Dilettantforestilling: „Om et Aar spiller Wilhelm Komedie paa Burgtheatret; Hartmann er allerede en Smule for gammel til de ungdommelige Roller" (kom nu, Wilhelm!) — uforsagt udtaler Ønsket om, at Sønnen snarest muligt maa blive uddannet i Roller af første Rang, da han snarest muligt maa til et stort Hoftheater, helst Burgtheatret, fordi Gagen i Provindserne er saa urimelig slet og Publikum der desuden ikke forstaaer sig en Døjt paa Talentet (Hukommelsen?) — tilføjer, at Sønnen forøvrigt er af overordenlig god Familie o. s. v. — saa maatte endnu i min Tid det mandlige eller kvindelige Individ, der vilde gaa Theatervejen, selv paa egen Haand „stikke af", forfulgt af den fædrene Forbandelses martrende Furier, for at komme til at betræde de saa længselsfuldt attraaede Brædder. Ogsaa mig maatte en brændende Begejstring give Kraft til med blødende Hjerte at overvinde de stribeste moderlige Taarer. Jeg stak af, stak ordenlig af, lige til Rusland. Dengang kunde man endnu frit berejse det russiske Rige med Navnet Hartmann paa sit Pas.

Det var i Reval, at jeg en Dag, sejrsbevidst og med Følelsen af at have naaet Maalet — Herre Gud, naar man er atten Aar gammel, er man jo noget sangvinsk af sig — læste mit Navn paa alle Gadehjørner og om Aftenen for første Gang lagde mit endnu utæmmede Talents hele Skaberkraft i den eneste Sætning, hvoraf min Rolle bestod: „Fru Denise, Vinden har vendt sig!" Jeg spillede en Møllerdreng.

Huha, huha, en Biografi?

Nej, vist ej, vær blot rolig!

Jeg vilde blot gjøre det forstaaeligt, at man i min Tid langt lettere kunde gaa til et tydsk Theater i Rusland end til et i min egen tydske Fædreneстad Hamborg.

Og da jeg nu tilfældigvis taler om Theatret, skal jeg fortælle en lille Malheur, der hændte mig i de første Dage af mit Theaterliv — mine nuværende Malheurer plejer jeg at holde Mund med.

Vi gav „Emilia Galotti"! Jo, netop Lessings Emilia Galotti, thi vi elskede og ærede vor Schiller, Goethe og Lessing ligesaa godt som en hvilkensomhelst stor tydsk Skueplads. Ærede? Tilgiv os, I ophøjede Aander, de sælsomme Ovationer, som vi beredede Eder ved vore Forestillinger. Vi mente det godt! Vor første Helt og Elsker, jeg vil kalde ham Koch, for det hed han nemlig, en meget dannet ung Mand, der tidligere havde været Skolelærer, spillede Prindsens Rolle og jeg Maleren Contis. Før

*) Se Schillers „Votivtafeln" — Pflicht für Jeden. O. A.

Forestillingen havde Koch meget indtrængende bedt mig om endelig at holde de Billeder, som jeg i første Akt skulde vise ham paa Scenen, saaledes, at Publikum intet fik at se af det „Malede", da Erfaringen havde lært ham, at der stadig blev leet ubarmhjertig af de i Almindelighed gyselige Uglebilleder, der skulde forestille de ypperlige Kunstværker, over hvilke Prindsen falder i Extase. Jeg lovede ham det og holdt altsaa om Aftenen det Billede, der skulde forestille Grevinde Orsina, saaledes, at Tilskuerne kun kunde se den ubemalede Bagside. Et Staffeli ejede vi naturligvis ikke ved vort Theater, og Maleren Conti maatte egenhændig holde sine Billeder frem for Prindsen. Alt gik saare godt. Publikum lyttede med Andagt til den kunstforstandige Prindses Bemærkninger, og Kochs Øjne tindrede af en aabenbar Veltilfredshed. „Sæt det bort. Hvad er det andet for et Billede?" „Ogsaa et Kvindeportrait," svarede jeg og hentede mit andet Billede, det, der skulde forestille Emilia Galotti. Med de Ord: „Der gives en beundringsværdigere Kunst, men sikkert ikke nogen beundringsværdigere Gjenstand for Kunsten end denne," traadte jeg nu, atter holdende Billedets Bagside mod Publikum, frem. En skraldende Latter fyldte det hele Hus. Forbløffet over denne mærkværdige Virkning stod jeg der, forgjæves søgende efter nogen Grund til Latteren. Mit Billede holdt jeg jo dog godt og rigtigt, men Kochs rasende Øjne borede sig med et Udtryk af den dybeste Foragt i mine. Publikum lo ustandselig, medens Prindsen og Conti blev staaende uden at vexle et Ord. Men da Pausen blev mig for lang, for ængstelig og uhyggelig, fattede jeg den heroiske Beslutning at tale. „Dette Hoved, disse Øjne, denne Næse, denne Mund, denne Hage ..." ethvert af disse Ord ledsagedes af den mest larmende Jubel fra Publikums Side, og da jeg endelig, skælvende over hele min Krop af Bevægelse, møjsommelig fremstammede disse Slutningsord af min Replik: „Denne Væxt, hele denne vidunderlig skjønne Legemsbygning har fra hin Tid udgjort mit eneste Studium af den kvindelige Skjønhed" — da brød Publikum ud i et formeligt Raseri af Jubel, tordnende Applaus, blandet med de mest øredøvende Udbrud af den overgivneste Munterhed. Jeg stod stiv som en Støtte, holdende mit Billede krampagtig frem for mig, ligeoverfor denne Munterhed, hvortil jeg ikke anede Grunden.

Jeg vaagnede først op af min Dvale ved at føle, hvorledes jeg, takket være Prindsens kraftige Haand, fløj tvers igjennem en Sidekoulisse.

Bag efter susede Emilia Galotti og saarede mig dybt — i Baghovedet.

Hvad var der da skeet?

Paa Emilias Bagside stod malet en Spegesild i overnaturlig Størrelse.

I en Farce havde man Dagen iforvejen brugt et Skilt med et Sildeportrait paa og malet dette paa Bagsiden af det første det bedste Billede, netop det, som jeg ulykkelige Synder havde udvalgt til at forestille Emilia Galotti uden først omhyggelig at have overbevist mig om dets Brugbarhed baade paa For- og Bagsiden. Medens jeg saaledes paa Scenen skuede ind i min Emilias dejlige blaa Øjne og hævede hendes Hals, hendes Pande, hendes hele Legemsbygning til Skyerne, applicerede Publikum alle disse detaillerede Lovprisninger paa den stadig for dets Øjne holdte — Spegesild.

„Det kommer der af at prøve uden Rekvisiter," sagde nylig Michely, vor Rekvisiteur, da han havde glemt at stikke mig femhundrede Daler i min Portemonnaie.

Michely har fuldkommen Ret!

Jeg tier og siger Stop med min Spegesildshistorie, men, jeg tilstaaer det aabent og ærligt, kun højst ugjerne, thi saaledes i Tankerne sat tilbage til Rusland, til mit eventyrlige Theaterlivs første Aaringer, seer jeg mig selv vandre om fra By til By, byggende Scener paa omvendte Tønder eller skabende Kunsttempler af Lader og Sprøjtehuse, seer mig atter som Dekorationsmaler om Morgenen og Sjælemaler om Aftenen omvankende og gjøglende mig frem i det fremmede Land, her opholdende mig otte, hist fjorten Dage, men aldrig dvælende længer end nogle faa Uger paa et Sted; jeg føler mig atter som dengang med eet Spring løftet op fra „Sølen" til Burgtheatrets Brædder — ikke ved mit Talents Svingkraft — ak, Du milde Gud! — nej, baaret paa den straalende, latterlige Lykkes Hænder! Hvor dog Fru Fortuna bærer sin lunefulde Kjærligheds Børn blidt, forsigtigt og sikkert!

Dog, jeg er paa Veje til at blive sentimental! Ganske i Almindelighed taget er det ikke nogen ubehagelig Tilstand, men den er saa forældet, saa gammeldags, at jeg hellere vil give mig til at le igjen!

Og Moralen? Er det nu virkelig til nogen Nytte, alt dette Præk?

Maaske — hvis blot en eller anden stakkels omrejsende Kollega, hvem Skjæbnen har spændt indenfor en altfor snever Ramme, øser sig en lille Smule Haab af, hvad her er fortalt, og med godt Mod giver sig til at vente paa, at den straalende, latterlige Lykke skal komme og hæve ham, ligesom engang mig, op fra „Sølen" til Burgtheatrets forjættede Højder.

Mod, kjære Kollega, Lykken kan komme som en Tyv om Natten! Tro kun mig, jeg kjender til det!

Per Andersen.

En Historie om en Romantiker, der blev Realist.

Af **Sophus Bauditz.**

Jeg var vel omtrent fjorten Aar, da jeg fik min første Bøsse. Jeg havde kjøbt den for otte Daler hos en Jernhandler i Kjøbstaden og var uhyre stolt af den. Løbet var en halv Gang længere end sædvanligt — det var „spansk", forsikrede Sælgeren mig — Sigtekornet var af Sølv, og Skæftet bar Spor af fordum at have været indlagt med

Perlemoder. „Det er noget Andet end det nymodens Kram," sagde Jernhandleren, da jeg talte Pengene op paa Bordet; „den kan man da baade høre og mærke paa, naar der er Ild i Fyrtøjet!" Og det var sandt. Thi inden jeg blev rigtig fortrolig med den, var min højre Kind altid hoven, naar jeg blot havde skudt et Par Gange, og den dundrede som en lille Kanon.

Det var ved Sommertid, jeg fik den, og Gud veed, hvor tidt jeg skilte den ad, smurte den og pumpede den ud, blot for at den skulde være i komplet Orden, naar Jagttiden begyndte. Sidst i September kom jeg en Lørdag Eftermiddag ud til min Onkels Præstegaard. Onkel, der selv var ivrig Jæger, skelede til „Spaniolen" og spurgte, hvad jeg vilde med den. Jeg vilde naturligvis skyde og strax ud paa hans Mark.

„Ja, det er godt nok," sagde han, „men for Øjeblikket er der vist ikke andet Levende derude end Forpagterens Børn, og de er fredede paa denne Aarstid efter den nye Jagtlov."

Dette var, som jeg senere erfarede, mildest talt ikke overensstemmende med Sandheden, Onkel havde hele to Flokke Høns paa sin Mark, men han ønskede ikke at faae dem splittede ved at jeg gik og knaldede efter dem. Da han imidlertid saae, at jeg blev lang i Ansigtet, søgte han i bogstavelig Forstand at føre Krigen over paa fremmed Territorium.

„Du kjender jo Per Andersen?" sagde han. Ja, jeg vidste da, hvor han boede. „Gaa Du saa blot ned til ham og hils fra mig, saa faaer Du nok Lov at gaa paa hans Mark." Og dermed gik jeg.

Det var et godt Stykke Vej ned til Per Andersen. Han ejede en lille Halvgaard nede ved Søen, men da Jorderne vare slette, raadede han over et ikke ringe Terrain. Jeg vidste paa Forhaand, at han, skjøndt allerede til Aars, var ugift — en Sjeldenhed blandt Bønder — at han forsømte Avlsbruget, men derimod drev Jagt og navnlig Fiskeri, samt at han ikke kunde siges fri for jevnlig at tage sig en Taar over Tørsten. Da jeg naaede hans Gaard, saae jeg en ældre Mand staa udenfor Porten. En spids, rød Hue sad ovenpaa et stort Hoved, der sank noget ned mellem Skuldrene, Ansigtet, som var indfattet i en Ramme af graasprængt Røgterskjæg, var fyldigt og rødmusset, Kroppen var firskaaren og hvilede paa et Par korte, hjulbenede Støtter. Iført en islandsk Nattrøje, Skindbuxer og langskaftede Træskostøvler stod Skikkelsen med Hænderne i de vide Lommer ubevægelig og saae paa mig uden at vende Hovedet.

„Er det Per Andersen?" spurgte jeg og lettede paa Huen.

„Ja, det er saa," svarede den Adspurgte. Jeg fremførte da mit Ærinde, hilste paa Onkel og bad, om jeg maatte jage paa hans Mark.

„Er det en af Præstens Familie?" spurgte han.

Jeg redede for mig og vilde saa gjentage min Anmodning, men inden jeg kom saa vidt, sagde han:

„Det var en rar Skyder, den!" Ja, det var det rigtignok; den skød saa brillant, saa sikkert og saa langt.

„Ja, det kan jo godt være muligt," svarede Per Andersen, og der blev en Pause, idet jeg stadig ventede paa, at der skulde falde Resolution paa mit Andragende. „Naa, hvad var det saa ellers, der skulde skydes?" spurgte han omsider.

Jeg nævnede naturligvis kun Høns, thi min Jægerstolthed forbød mig at tilstaa, at intet Levende, lige til Forpagterens Børn, vilde være sikkert for mig, naar det først gik løs.

„Vi kan jo se ad," sagde den Jagtberettigede og rørte sig nu først ud af sin Stilling, bukkede sig ned og tog en Sten op. „Nu kaster jeg den i Vejret, ram saa!"

Jeg gav Fyr, fik den reglementerede Kindhest af Spaniolen og stak saa i Rend efter Stenen.

„Hvor mange Hagl sidder der saa?" spurgte Per Andersen.

„Enten kan de ikke sees paa den Sten, eller ogsaa maa jeg Skam have skudt forbi," svarede jeg, idet jeg dog lod ham forstaa, at jeg betragtede den sidstnævnte Mulighed som højst usandsynlig.

„Ja, ja, saa prøver vi engang til," sagde Per Andersen. Jeg ladede, han kylede en ny Sten op, og jeg skød med samme Resultat som forrige Gang.

Jeg var mere end ærgerlig og ventede at blive sendt hjem med Protest, men det gik ganske anderledes, end jeg havde tænkt. „Jo," sagde den Gamle, „saa kan De gjerne skyde Høns paa min Mark. Men lad et Par blive af hver Flok!" lagde han til med et lunt Smil.

Jeg følte hele Vægten af den knusende Haan, men der var ikke Andet at gjøre end sige Tak. Det gjorde jeg og lod saa siden min Hævn gaa ud over en Solsort, der uforsigtig havde sat sig til Ro i en Busk.

* *
*

Dette første Møde med Per Andersen var imidlertid Begyndelsen til et nøjere og nært Forhold imellem os. Jeg var fra Lille af vant til, ikke blot at tilbringe alle Ferier i Præstegaarden, men ogsaa jevnlig at tage derud fra Lørdag Middag til Mandag Morgen, og at fiske paa den store Sø havde tidlig hørt til mine bedste Fornøjelser. Da jeg nu engang havde lært Per Andersen at kjende, søgte jeg jevnlig ned til ham for at laane Baad, og tidt og mange Gange drev vi Fiskeri sammen. Som før sagt, brød han sig ikke synderlig om Gaardens Drift, men tilbragte sin meste Tid med at fiske paa forskjellig Maade. Om Foraaret skød han Gjedder, naar de i Legetiden kom ind paa den oversvømmede Eng, og satte Ruser for Aborrerne, saalænge de gik i Flok; Aaret igjennem havde han Aaletraade ude, og i strenge Vintre huggede han Hul paa Isen og kunde da Time efter Time staa og hive i sit plumpe Kolbetøj, der var af egen Tilvirkning ligesom alle hans Redskaber. Det var imidlertid ikke som egenligt Erhverv, han drev Fiskeriet, ialtfald bragte det ham kun en aldeles ubetydelig Indtægt; han solgte vel af og til en større Gjedde eller et Knippe Aal, men det Meste af, hvad han fik, gik med i Husholdningen, og han brød sig i Grunden slet ikke om at blive af med sin Fangst. Han fiskede, fordi det morede ham, fordi alle hans Interesser vare knyttede til den Sø, hvor han færdedes. Var han bleven ført et andet Sted hen, hvor Fiskeriet maaske var langt bedre, var det dog neppe faldet ham ind at drive sin vante Sysel der; kunde han ikke bevæge sig i de Omgivelser, han var fortrolig med, brød han sig ikke om Alverdens Fisk, og han hørte derfor ogsaa paa mine, undertiden vistnok noget farvede, Fortællinger om Fiskeri andetsteds uden videre Interesse. Til Gjengjæld kunde han aldrig blive træt af at drøfte Alt, hvad der angik hans egen Sø; Fiskebestanden der før og nu, Grundene til, at Fiskene holdt sig til bestemte Steder, de enkelte Arters Særkjende og Levevis og meget Andet. Og jeg forstod i Reglen godt at gaa ind paa hans Tankegang, vel navnlig fordi mine Sympathier i flere Hen-

feender vare beslægtede med hans. For det Første havde den store Sø altid havt en ejendommelig Tiltrækning for mig; jeg følte en usigelig velgjørende Fred, naar jeg laa ude paa den og hørte Vandet skvulpe mod Baadens Sider, og ihvorvel jeg, dengang som nu, gjerne fiskede, hvor jeg kunde komme til, har jeg dog aldrig noget andet Sted havt saadan Glæde af denne Idræt som paa min Barndoms første Tumleplads. Dernæst spillede heller ikke for mig Fangstens Størrelse den afgjørende Rolle; hellere een stor Gjedde fanget under usædvanlige end ti under almindelige Omstændigheder, hellere opleve et for alle Andre ligegyldigt Eventyr og komme tomhændet hjem, end vende tilbage med fyldt Pose, men uden Eventyret. Det Usædvanlige og det Uforklarlige havde tidlig en særlig Tillokkelse for mig. Jeg botaniserede maaske mindre ivrig end mange af mine Kamerater, men jeg kunde gjerne anvende Dag efter Dag paa at søge en eller anden sjelden Plante, helst naar det var en saadan, som gamle Kylling i sit Viridarium Danicum kun havde angivet et Par enkelte Findesteder for, hvor den nu ovenikjøbet mentes at være forsvunden; jeg kjendte intet Bedre end at gaa paa Jagt, men da jeg engang hørte, at den store Rørdrum skulde være seet hinsides Søen, lod jeg Ænder være Ænder og tilbragte en halv Dag med at søge efter den sky Fugl. Mine Interesser havde derfor Berøringspunkter nok med Per Andersens, og vi To kunde i timevis ligge og passiare sammen om alt Muligt. Det var inderlig hyggeligt! Jeg seer ham endnu saa tydelig for mig, hvordan han en brændende varm Sommereftermiddag kunde sidde og nyde sin stegte Aal — hans Yndlingsret — med adskillige Snapse til, alt imens han havde et vaagent Øje med Snørerne og hørte paa mig. Jeg havde altid Noget at fortælle, og kunde jeg blot faae det givet en saadan Vending, at det paa en eller anden Maade stod i en, om end fjern, Forbindelse med Søen her, var jeg sikker paa, at han var med. Jeg husker saaledes, at jeg en Tid var meget opfyldt af, at et Par Jægere i en vendsysselsk Mose skulde have fundet en blaa Aakande, der imidlertid, efter at være flyttet, næste Aar bar almindelige hvide Blomster, og jeg opkastede lejlighedsvis det Spørgsmaal, om der ikke skulde være saadanne her i Søen.

„Det var jo ikke umuligt," sagde Per Andersen — han benægtede i det Hele taget, som de fleste jydske Bønder, sjelden Noget; „der er Mere her i Søen, end Nogen veed af!" Og efter denne Hamlet'ske Replik fik jeg en Fortælling om nogle højst mærkværdige Blomster, som han for en Snes Aar siden havde seet i Aamundingen, men som aldrig senere havde viist sig.

En anden Gang kom jeg til at tale om Mallen og krammede min Smule Lærdom ud for den taknemmelige Tilhører. Jeg fortalte ham, at Munkene i sin Tid havde indført den lække Fisk i Søen, hvor den dog nu sagdes at være uddød, og antydede, at den jo forresten ogsaa godt kunde være her; her havde jo ogsaa ligget et Kloster, inde bag Pynten, og da Mallen altid holdt sig paa de store Dybder, var det jo ikke aldeles utænkeligt, at den endnu kunde friste en skjult Tilværelse her.

„Tænk, om man nu lige med Et fik saadan en Kamerat paa sin Krog!" sagde jeg. Det interesserede i høj Grad Per Andersen. Han havde selv et Par Gange i meget varme Somre fra Land af seet nogle mægtige Fisk tumle sig midt ude paa Søen, og det kunde jo godt have været den Slags, jeg talte om, ja saamænd kunde det saa.

Jeg vil ikke sige, at jeg selv troede paa Rigtigheden eller endog blot Muligheden af de mange forskjellige Hypotheser, jeg opstillede, men det var mig en sær Fornøjelse at drøfte dem med min gamle Ven og høre ham gaa ind paa Alt med en Villighed, som skrev sig fra hans medfødte Hang til den Art Romantik, der stod i Forbindelse med hans kjære Sø.

Per Andersen var vel snarere vantro end troende, ialtfald kom han kun saare sjeldent i Kirke, saa sjeldent, at Onkel en Gang fandt sig foranlediget til at foreholde ham hans Ligegyldighed i saa Henseende, hvilket imidlertid kun havde til Følge, at Per Andersen med urokkelig Alvor svarede: „Ja, det er sandt nok, jeg kommer sjeldent i Kirke, men jeg har ogsaa godt af det længe efter!" Den gamle Erfaringssætning, at hvor Troen gaaer ud, gaaer Overtroen ind, stadfæstedes imidlertid ogsaa ved ham. Jeg husker saaledes, at vi en usædvanlig varm Sommerdag vare ude paa Søen; alle Betingelser for en heldig Fangst syntes at være tilstede, men vi fik ikke et Bid. Vi roede fra Sted til Sted, vi prøvede at lægge os paa grundt og paa dybt Vand, vi pilkede og vi medede, Alt var forgjæves; da foreslog jeg tilsidst, at vi skulde ro ud til „Bispholm". Dette var en Banke omtrent midt i Søen, hvor der kun var en fire, fem Alen Vand, medens der rundt omkring var meget dybt. Jeg havde et Par Pejlinger at finde Stedet efter, men Per Andersen, der i det Hele var saa lidt Sømand som vel muligt, roede altid der henimod paa Slump og kunde da oftest i Afstand kjende Banken paa Toppen af den Grøde, der voxede op fra Bunden. Den Dag lykkedes det ham imidlertid ikke. Jeg, der netop var ifærd med at gjøre nogle hidtil ubrugte Redskaber i Orden, havde ikke lagt Mærke til, hvorhen han roede, men da det omsider forekom mig, at vi forlængst maatte være ved Maalet, saae jeg mig om.

„Men der er jo ingen Bispholm at se!" sagde jeg.

„Nej, det er der nok ikke. Idag kommer vi heller ikke derhen!"

„Hvorfor i al Verden skulde vi ikke lige saa godt komme derhen idag som ellers?" spurgte jeg forbauset.

„Ja, det er ikke godt at sige. Men der finder Ingen derhen idag, det kan jeg mærke."

„Men vi kan jo da finde Stedet efter mine Mærker," indvendte jeg.

„Ja, vær saa god!" sagde Per Andersen og rejste sig fra Aarerne.

„Bi nu lidt," sagde jeg, inden jeg roede til. „Vi skal for det Første have et Gavlvindue af Præstegaarden fremme foran Krattet. — Men hvor er Præstegaarden henne!"

Det var den Dag, som saa ofte en Sommereftermiddag, en disende Varmetaage, og det var mig umuligt at se mere end ganske lidt op i Landet.

„Ja, hvor er Præstegaarden!" gjentog Per Andersen i en overlegen Tone.

„Den er naturligvis, hvor den altid er," sagde jeg ærgerlig, „men jeg kan blot ikke se den!"

„Ja, det kunde jeg have sagt, om Nogen vilde have hørt paa mig. — Vi kommer nok ikke til Bispholm idag alligevel!"

„Men det er jo et rent Tilfælde!"

„Ja, det kan man jo gjerne kalde det, hvis man har Lyst!"

„Men hvad mente De da, den Gang De strax sagde, at vi ikke kom derhen idag?"

„Aa, Ingenting. Jeg mente bare, at jeg nu har fisket fyrretyve Aar her paa Søen, og det veed jeg, at det ikke er

hver Dag, man kan finde Bispholm. Seer man den ikke strax, kan man ligesaagodt vende om strax, for det er jo ingen Nytte til at ro forgjæves om i et Par Timer."

„Men hvorfor kan man da ikke finde den?"

„Aa, det skal saa være. Somme Dage maa Ingen ligge der, saa trækker Grøden sig under Vandet, saa man ikke kan se den."

„Men jeg kan jo ellers altid finde Stedet efter mine Mærker," indvendte jeg endnu engang. „Det er jo et rent Tilfælde, at det idag er saa stærk Varmetaage!"

„Ja vel," svarede Per Andersen, „det er et rent Tilfælde!" Og saa lo han brummende, satte sig igjen til Aarerne og roede hjemad.

Hvad mente han egenlig, naar han sagde, at somme Dage „maatte Ingen ligge der," og hvilke dunkle Magters Indgriben mente han det skyldtes, at Bispholm dukkede sig? Det var mig umuligt at sige, lige saa umuligt som at forklare, hvorfor han nærede en ligefrem Frygt for „Baghullet" ved Møllen.

Denne laa og ligger den Dag idag en halv Fjerdingvej oppe i Landet ved den Aa, som kommer fra Søen og tilsidst havner i en af Østjyllands Havbugter. Om Møllen selv er der ikke stort at sige. Den er hyggelig, som alle Vandmøller, og bekjendt for de ypperlige Aal, som den statelige Møller sender viden om i Landet, ja, helt ned i Tydskland. Jeg for mit Vedkommende har altid sværmet for Vandmøller. Jeg vil imidlertid ikke paastaa, at dette udelukkende skyldes et vist malerisk Synspunkt, men villig indrømme, at min Tilbøjelighed ialtfald for en Del beroer paa den Lejlighed til forskjellig Idræt, som en Vandmølles Omgivelser frembyde. I den store, tilgroede Mølledam, hvor Siv og Rør rykke længere og længere ud fra Bredden, saa at der kun i Midten er blankt Vand, der endda tildels dækkes af de svømmende Aakandeblade, er der næsten altid et Kuld Ællinger eller to lagt ud, og Enhver veed, om ikke af egen Erfaring, saa dog fra Poul Møller, hvad en Andejagt vil sige; man kan følge Aaens Snoninger gjennem Engen og fange Gjedder i Hullerne, og man kan endelig slaa sig til Ro ved „Baghullet". Dette Sidste er og bliver dog Perlen ved en Mølle! Man kan vanskelig tænke sig nogen større Modsætning til den smilende, sollyse Mølledam foran, end det dybtliggende, mørke Vand bag Sluserne. Det lille, runde Vandspejl ligger saa godt gjemt under Elletræernes og Pilenes Kroner, at en Solstraale kun sjeldent naaer derned, og forvilder en sig mellem Grenene, fremhæver den endnu mere Skyggen og Køligheden. Alt er mørkegrønt: Løvtaget foroven og Vandet forneden, de store, mosklædte Sten ved Kanten og Møllehjulet og Sluserne, hvis vandtrukne Træværk helt er dækket af bløde, slimede Konferver. Her er det vel værd at sidde en varm Sommerdag, nyde Køligheden og passe sin Snøre, alt imens man lytter til det skummende Vands Brusen og kigger ned i Dybet, hvor man imellem skimter en Ørred, der som en Skygge og med Lynets Hast smutter mellem Stenene. Mangen god Gang har jeg siddet ved Baghullet ved Borup Mølle, og tidt har det holdt haardt at bryde op saa betids, at jeg kunde være hjemme i Præstegaarden til Thetid. Det gjorde det ogsaa hin Aften, da jeg traf Per Andersen der.

Jeg havde faaet mig sat tilrette inde i den ene Sluse, Stigboret var for, og der var nogenlunde tørt, men Vandet sivede dog hen over de hullede Brædder i Bunden, og Aaleunger, saa tykke som Sejlgarn og helt gjennemsigtige, bevægede sig hele Tiden frem ved mine Fødder. Da Ørrederne ikke bed, morede jeg mig med at se paa Aaleyngelen og havde puttet en Del af Smaadyrene i en tømt Flaske for siden at sætte dem ned til Guldfiskene hjemme i Præstegaarden. Solen var lige ved at gaa ned, da jeg hørte En kalde paa mig oppe fra Broen over mit Hoved; det var Per Andersen.

„Ja vel, nu kommer jeg," sagde jeg. „Er der Noget ivejen?"

Nej, der var da ikke Andet, end at jeg skulde komme op strax. Jeg spurgte, om man var ifærd med at trække Stigboret fra, siden det hastede saa stærkt. — Nej, ikke just det, men jeg skulde alligevel komme op, og det strax. Naa, jeg tænkte, at der muligvis var Bud hjemme fra, og kravlede op paa Broen.

„Hvad er der saa løs, Per Andersen?" spurgte jeg.

„Hvad der er løs? Ja, hvad veed jeg det! Men En skulde dog vide, at man ikke sidder der efter at Solen er nede."

Jeg saae forundret paa ham, og han vedblev:

„Der er ikke godt at være om Aftenen."

„Hvad skulde det kunne gjøre?"

„Ja, hvad det kan gjøre, veed jeg ikke, men det er nu engang saa. Der sidder aldrig Nogen ved Baghullet efter Solnedgang."

Jeg trængte ind paa ham for at faae at vide, hvad det da egenlig var, han mente der kunde møde En her, men jeg kom som sædvanligt ikke videre, og jeg tvivler stærkt om, at Per Andersen selv havde nogensomhelst bestemt Forestilling. Bestaaer den romantiske Livsanskuelse, som hyppig paastaaet, deri, at Ens Tanker og Forestillinger svømme ud i det Ubegrændsede uden at antage nogen bestemt Skikkelse og uden at man selv stræber efter at gjøre sig Rede for sine Indtryk, saa var min faderlige Ven aabenbart en fuldblods Romantiker, thi Særkjendet for ham var jo netop, ikke at ville søge en naturlig Aarsag til det, som af en eller anden Grund forekom ham mystisk.

Vi fulgtes ad op mod Præstegaarden.

„Jeg synes, der er Noget i Flasken endnu?" sagde Per Andersen efter en Pause, givende hermed tilkjende, dels at det undrede ham storlig, at Nogen kunde komme hjem uden at have forbrugt sit Forraad af Drikkeligt, dels at han ikke vilde være utilbøjelig til at hjælpe mig med Resten.

Jeg viste ham, hvad Flasken indeholdt.

„Naa, det er Aaleunger", sagde han. — „Ja, nu er en anden En saa meget klog, og hans Forældre har kostet mange Penge paa at holde ham frem til Lærdom, og saa veed han dog ikke engang, hvor de Tingester" — han pegede paa Yngelen i Flasken — „er kommet fra!"

„Hvorfra de kommer? De kommer naturligvis fra Havet."

Per Andersen saae paa mig, som om han var uvis om min mentale Tilstand, men da der formodenlig ikke i mit Ansigt viste sig yderligere Tegn paa Sindsforvirring, vedblev han spørgende:

„Fra Havet? Hvordan skulde de saa komme herop?"

„Men De veed da nok, at Aaen her løber ud i Havet et Par Mils Vej længere henne!"

„Nej, hvor skulde jeg vide det fra? Saa langt har jeg aldrig været," lød Svaret, og det var sikkert i nøjeste Overensstemmelse med Sandheden, thi Per Andersens Horizont var snevert begrændset, og hvad der laa udenfor den, skjænkede han ikke en Tanke. Uden imidlertid at opholde mig videre ved hans Bankundighed, fortsatte jeg det begyndte Foredrag om Aalene. Tingen var nemlig, at disse Dyrs mærkelige

Vandringer og det Slør, der endnu hviler over Maaden, paa hvilken de forplante sig, havde en særlig Interesse for mig selv. Som alt Uforklarligt og Uopdaget i Naturen havde det sysselsat mine Tanker stærkt, da vor Lærer i Naturhistorie havde berørt dette Punkt, jeg havde siden læst, hvad jeg kunde faae fat paa om denne Sag, og udfoldede derfor vistnok en ikke ringe Veltalenhed overfor Per Andersen paa hin for ham saa skjæbnesvangre Aften, der bragte hans Liv ind i et helt nyt Spor. Jeg fortalte ham, at Aalene, naar de havde naaet en vis Alder, i maanelyse Nætter søgte bort fra det ferske Vand, hvori de levede, og ad forskjellige Veje, stundom endog over Land, vendte sig til Havet. Derude, i det uudforskelige Dyb, ynglede de, men om de satte Rogn, som de fleste andre Fisk, eller fødte levende Unger, det vidste man endnu ikke med Bestemthed; de berømteste Naturforskere, lige fra Aristoteles til nulevende Koryfæer, havde brudt deres vise Hoveder med at løse Gaaden, men det var hidtil ikke lykkedes dem at paavise Hanner og Hunner. Kun det vidste man, at Aaleynglen i spæd Alder atter søgte bort fra Havet og, trodsende alle Anstrengelser, arbejdende sig mod Strømmen og klavrende op ad stejle Sluser, stræbte at naa et fersk Vand, hvor de kunde opholde sig, indtil den Tid kom, da de skulde fortsætte deres Fædres mystiske Vandringer til Havet, som de saa muligvis aldrig mere forlod. — Jeg var selv ganske stolt af den Viden, jeg lagde for Dagen, og alt som jeg talte, fik jeg endnu mere end nogensinde før Øje for det Eventyrlige ved Forholdet, som jeg uvilkaarlig kom til at sammenligne med Trækfuglenes aarlige Farter mellem Syd og Nord, jeg blev ivrig, og min Varme maa have smittet Per Andersen, thi da jeg endelig standsede, sagde han: „Det er da vel Løgn!“ et ubedrageligt Tegn paa hans dybeste Interesse. — Skjøndt vi alt stod udenfor Præstegaarden, fik han endnu et afsluttende Foredrag paa Falderebet; jeg udviklede, om muligt endnu mere veltalende end før, hvor stor Den maatte føle sig, hvem det lykkedes at løse en Naturens Gaade, som Aartusinder ikke havde magtet, og jeg lod en Antydning falde om, at der i Paris var udsat en Belønning af adskillige Millioner Francs for Den, som fyldestgjørende klarede Spørgsmaalet om Aalens Forplantningsforhold. Dette Sidste var ganske vist en digterisk Frihed, men da det i Skolen hed sig, at lignende Summer vare lovede Den, der udfandt Vinkelens Tredeling, Cirkelens Kvadratur eller løste andre saadanne Problemer, syntes jeg, at man ogsaa passende kunde sætte en Pris paa Aalens Hoved. Pengebelønningen gjorde imidlertid intet videre Indtryk paa Per Andersen, men han havde aabenbart faaet noget Alvorligt at tænke paa og gik grundende hjemad.

Stakkels Per Andersen! Hin Aften blev dit Livs Vendepunkt!

* * *

Det varede en Maanedstid, før jeg saae min Fiskekamerat igjen, og han var da usædvanlig taus. Jeg prøvede at bringe de forskjelligste Emner paa Bane, men han indlod sig ikke paa noget af dem; han talte saa godt som ikke, og det hændtes to Gange, at han ikke saae, der var Bid paa hans Snøre. Omsider sagde han efter en længere Taushed:

„Det er lige godt sært nok med de Aal!“

Jeg, der med Skam at tale om allerede havde glemt mit eget begejstrede Foredrag, mente, at hans Udtalelse som sædvanligt drejede sig om Fiskeri, og svarede derfor:

„Saa! Vil de ikke bide for Tiden?“

Han vendte Hovedet helt om, saae forbauset paa mig og sagde: „Bide! Hvorfor skulde det Skab ikke bide? — Nej, jeg mener, hvordan de yngle. Jeg har nu spekuleret over de Dele, siden vi sidst saaes, og nu troer jeg, jeg har Rede lighed paa det . . .“

Nu var det min Tour at se forbauset paa ham. „Det er da vel ikke Deres Alvor, Per Andersen!“ sagde jeg.

„Jo, gu' er det Alvor, ja!“ svarede han med inderlig Overbevisning. „Og veed han saa, hvad jeg troer? Jeg troer, Aalekvabben er Moder til Aalen!“

Uden at indlade mig paa Konsekvenserne af dette ret gemytlige Familieforhold sagde jeg blot: „Men hvor i al Verden har De det fra, Per Andersen?“

„Aa, det er Noget, jeg har fundet ud i ledige Timer,“ svarede han med en vis Selvfølelse.

Skikkelige, naive Per Andersen! Du stod endnu paa det forlængst tilbagelagte Standpunkt, da Menneskene mente, ad Spekulationens abstrakte Vej at kunne løse Tilværelsens og Naturens Gaader! Du skulde først lære, at man kun Trin for Trin, ad Undersøgelsens og Erfaringens møjsommelige Sti kan vinde frem til videnskabelig Klarhed, og mig var det forbeholdt at give Dig det første Begreb herom!

Saa populairt som muligt søgte jeg at gjøre ham indlysende, at man ikke saadan kunde sætte sig hen og „finde Noget ud i ledige Stunder“; nej, man maatte kun betragte Noget som en fastslaaet Kjendsgjerning, naar det var oplyst ved selvstændige og gjentagne Undersøgelser, der gav Én den objektive Sikkerhed og udelukkede Mulighed af enhver Fejltagelse. „Kort sagt: man maa naturligvis gaa videnskabelig til Værks,“ sluttede jeg med at sige.

Per Andersen blev synlig nedstemt og spurgte i en usædvanlig spag Tone: „Ja, men hvad er saa Videnskab?“

Dette Spørgsmaal satte mig i en øjeblikkelig Forlegenhed, thi er der Noget, Skoledrenge — og Andre forresten med — i Reglen have Vanskelighed ved, saa er det Begrebs-Definitioner. Jeg blev derfor endnu mere populair og svarede: „Ja, Videnskab — ja, det er f. Ex. at sprætte Aal op og lede efter Æggestokken, studere deres Levemaade og putte dem i Spiritus.“

Ved det allersidste Ord saae Per Andersen op; der lød jo ved det, midt gjennem alt det Fremmede og Uforstaaelige, en kjendt og kjær Melodi. „Ja, Spiritus er godt til mange Ting,“ sagde han, „det er vist; men hvad skulde det ellers hjælpe her?“

„Jeg forklarede ham, at Dyrene ved at kommes i Spiritus kunde holde sig, og at vi i Skolen havde en hel naturhistorisk Samling.

„Kan man faae den at se?“ spurgte han.

„Ja, det kan De saamænd godt!“

„Ja, saa kunde det nok være, jeg kom til Byen med det Første,“ sagde han, og dermed var Samtalen herom forbi for den Dag.

Men det Utrolige indtraf virkelig: Per Andersen kom til Byen kort Tid efter, Noget, der ikke var hændet den sidste Snes Aar. En Lørdag Eftermiddag bankede det paa min Dør, og han stod lyslevende udenfor, iført det Sæt Vadmelstøj, der ellers kun kom paa de to Gange om Aaret, han var i Kirke, med Støvlerne sølvskinnende af Kakkelovnssværte og med en Hat, han gjerne kunde havde arvet efter sin Fader. Efterat have budt Goddag mindede han mig om mit Løfte, at føre ham op i Skolens Samling; vi fulgtes ad, og ved Pedellens Hjælp lykkedes det mig uden Vanskelighed at vise min gamle Ven den attraaede Villighed. Samlingen har

sikkert aldrig havt nogen taknemmeligere Besøger; thi Per Andersen gik med blottet Hoved rundt og saae paa Alt med en formelig Andagt, nikkede af og til, naar han traf Noget, han kjendte, og rystede jevnligen paa Hovedet, Alt uden at sige et eneste Ord. Først da vi atter stod under aaben Himmel, løstes hans Tunge; han gav mig Haanden og sagde: „Nu siger jeg saa mange Tak! Ja, jeg forstaaer jo nok, at det er Videnskab, men det er ellers fælt at se! Farvel!" Og dermed gik han langsomt trækkende paa Benene som altid.

* *
*

Jeg saae ham ikke i lang Tid. Om Vinteren gik jeg helst paa Jagt, naar jeg var i Præstegaarden, og holdt mig nu til dennes egen Mark og de nærmest tilgrændsende; den følgende Sommer blev jeg Student og kom slet ikke der paa Egnen før næste Aar, da jeg besluttede at vise de forbausede Indfødte, hvorledes Silkehuen klædte mig. Som jeg en Aften sad og spillede Piquet med Onkel, kom jeg pludselig i Tanker om, at det kunde være ganske rart at tage ud at fiske næste Dag. „Ja, gjør Du det!" sagde han. „Men hvor vil Du faae Baad fra?" „Aa, jeg laaner vel Per Andersens, som jeg plejede i gamle Dage," svarede jeg. „Ja det kommer an paa, om han kan undvære den saa længe," indvendte Onkel, „for han har slaaet sig paa Færgefart og sætter Folk over Søen for fire Skilling." „Per Andersen Færgemand!" raabte jeg. „Hvordan er han bleven det?" „Simpelt hen for at tjene en Smule," svarede Onkel. „Stort bevendt har det aldrig været med hans Gaard, og i det sidste Aar er han bleven mer og mer underlig og mer og mer forfalden, saa at Alt tilsidst kom i den yderste Uorden. Nu er han gaaet paa Aftægt, men den er ikke stor, og han maa se at bjerge til, hvad han kan." — „Ja, jeg maa ned til ham imorgen alligevel," sagde jeg. „Ja, gjør Du det. Godnat!"

Næste Middag vandrede jeg den kjendte Vej til Per Andersens Gaard. Alt i nogen Afstand saae jeg en Ruse hængt til Tørring paa Risgjærdet, der indhegnede Haven, og dette Syn kaldte med Et alle de gamle, fornøjelige Minder til Live, saa at jeg uvilkaarlig forstærkede min Gang for saa snart som muligt at naa mit Maal. Der mødte mig imidlertid strax en Skuffelse: Per Andersen var paa Søen, men ventedes forresten tilbage om et Kvarters Tid; han var kun ude at sætte En over paa den anden Bred. Jeg gik ned til Søen og saae den vel bekjendte, fladbundede Baad, der havde Form af et for begge Ender tilspidset Trug, bevæge sig over imod mig. Snart lagde den til ved den primitive Bro, og den Gamle og hans Passager gik iland. Den Sidstnævnte havde forresten selv maattet ro, thi, som jeg senere erfarede, plejede Per Andersen, naar det var yngre Mandfolk, han færgede for, at lade disse tage Aarerne. „De er jo yngre end jeg!" sagde han.

Per Andersen saae paa mig, øjensynlig uden at kjende mig. „Men, Herregud, kjender I mig ikke!" sagde jeg.

„Jo, nu hører jeg! Det er jo Jer oppe fra Præstens. Aa, ja, Tiden gaaer, og man bliver gammel og skrøbelig."

Vi fulgtes ad op mod hans Hjem ovenfor Bakkerne, og jeg gik med ind i hans tarvelige Stue.

Der var temmelig uhyggeligt. Lappede Klæder laa til Tørring inde i den uredte Alkove, hvor Forhænget ikke var trukket for, Lergulvet var hullet, og paa det fidtede Fyrretræs Bord stod endnu Resterne af hans sidste Maaltid. Mørkt var det, thi Ruderne i det eneste Vindue vare smaa og solbrændte, og den Luft, der slog En i Møde, var ikke blot tung og indelukket, men paa en ejendommelig Maade gjennemtrukken med Brændevinsdunst.

„Aa, vær saa god at sidde ned," sagde Per Andersen og gjorde sin eneste Stol ryddelig.

„Hvordan har I det saa egenlig?" spurgte jeg.

„Ja, hvordan kan man have det, naar man er ved Midten af den fjerde Snes!" svarede han, men tilføjede umiddelbart efter: „Jeg har det jo forresten godt i alle Maader."

„Hvordan gaaer det med Fiskeriet?" spurgte jeg videre.

„Det er skralt. Men jeg fisker heller ikke synderlig."

„Hvad faaer I da Tiden til at gaa med?"

„Aa, jeg sidder saadan og spekulerer; ja, jeg gjør saa. — Men vil I ikke have en Snaps?"

Jeg afslog det.

„Ja, saa kommer jeg vel til at tage mig en selv," sagde han og gik hen til Hængeskabet og tog Klukflasken frem. Den var imidlertid tom. „Det var ilde!" sagde han. „Jeg har glemt at faae den fyldt hos Høkeren. Aa, ja, man bliver lige godt gammel. Saa maa jeg nok —"; Slutningen hørte jeg ikke, men han stavrede op paa en Kasse og ragede rundt paa en Hylde over Døren, hvor der stod en hel Mængde Flasker og Krukker. Han tog en af dem ned og skjænkede sig et Glas.

„Skaal!" sagde jeg.

„Tak! — Det lindede for Brystet!"

Jeg kom til at se paa Flasken, en almindelig brun Halvflaske, og det forekom mig, at der var noget Mørkt paa Bunden. „Jeg synes, der er Noget i Brændevinen," sagde jeg. „Er det Perikum?"

„Nej, Perikum er det ikke."

„Noget er der," sagde jeg og tog Flasken. „Hvad i al Verden er det! Det er jo ligesom en tynd Pølse!"

„Nej, en Pølse er det heller ikke. — Det er ellers en Aal."

„En Aal!" raabte jeg. „Bruger man nu dem til at sætte Smag paa Brændevin med?"

„Nej, det gjør man vel ikke. Men i en snever Vending, da jeg ellers ingen Spiritus har i Huset, saa kan jeg jo gjerne tage Lidt af en af de Flasker; der er nok endda."

„Men holder De da saadan større Oplag af Aal i Spiritus?" spurgte jeg.

„Ja, jeg gjør saa. Der staaer endda en Slump der oppe," og han pegede paa Hylden.

Først nu gik det op for mig: Per Andersen var virkelig bleven Videnskabsmand og syslede endnu paa sin Maneer med Spørgsmaalet om Aalens Forplantning.

„Men hvordan gaaer det saa med Studeringerne?" spurgte jeg.

„Aa, det gaaer som det kan. Videnskaben er jo svær."

„Men hvorvidt er De da kommen?" frittede jeg.

„Ja, se, jeg er jo videre, end da jeg begyndte, men der er jo nok Noget, jeg ikke rigtig har Rede paa endnu. — Men det kommer vel ogsaa."

Jeg trængte ind paa ham for at faae at vide, hvad han i Grunden troede at have opdaget, men han iagttog en forsigtig Taushed. „Det er ikke saadan at forklare," sagde han flere Gange.

— Som han sad derinde i det trange, mørke Rum med den røde Hue og det stride, graa Skjæg forekom han mig i Øjeblikke som en Vision fra Fortiden. Hylden med de mange Flasker og Glas og det sodede Ildsted, hvor en Jerntrefod stod over de udbrændte Gløder, kunde godt danne

Baggrund for en Guldmager fra Middelalderen, og var han ikke ogsaa selv en Slags Adept, der naivt, men ihærdig stræbte at finde de Vises Sten og at aflokke Naturen dens Hemmeligheder! —

Omsider tog jeg Afsked, og han fulgte mig udenfor. Solen var sin Nedgang nær, men Søen laa endnu fuldt belyst for vore Fødder. Jeg saae ud over den og gjenkaldende mig min Færden derude med ham sagde jeg: „Hvordan gaaer det med „Bispholm"? Synker den somme Tider endnu?"

„Jeg veed ikke," svarede han, „for jeg kommer der ikke mere. Men det kan jo ellers gjerne have været en Fabel, man bilder sig saa meget Sludder ind!"

Halvt underlig tilmode, baade ved Opholdet i den Gamles Stue og ved hans sidste Ord, gik jeg hjem, og det varede et Par Dage, inden jeg igjen saae ham — for sidste Gang.

Det var en sildig Eftermiddag nede ved Aaen. Jeg gik med Bøsse og Hund efter Bekkasiner og opdagede med Et Per Andersen, der stolprede afsted henimod Møllen. „Hvor skal I hen nu?" raabte jeg paa Afstand.

„Aa, jeg skulde op ad Møllen til," svarede han.

Jeg gik hen til ham og saae, at han var kjendelig oplivet og rødmusset.

„Jeg skulde have den fyldt," sagde han og pegede paa en Flaske, „jo, jeg skulde saa. Der er nok Aaleyngel ved Baghullet endnu."

„Men Solen er jo lige ved at gaa ned!" indvendte jeg, ihukommende hans tidligere Udtalelser.

„Ja, den er saa, men det faaer være. Nu er jeg godt i Gang, og kan hænde, jeg veed mer end Andre inden Aften! — Farvel!" Og dermed gik han ad Møllen til.

Stakkels Per Andersen! Svigtede Du helt dine gamle Guder! „Bispholm"s periodiske Forsvinden kaldte Du en Fabel, og Baghullets mystiske Nødsler lod Du haant om! Hvad troede Du da paa? — Paa Videnskaben!

— Næste Morgen blev jeg taget paa Sengen af Onkel, der meddelte mig, at Per Andersen for faa Timer siden var fundet druknet i Baghullet. Møllersvenden havde om Aftenen seet ham krybe ned i den ene af Sluserne, hvor Stigboret var for, men da den Gamle jo i længere Tid havde været underlig, og da Svenden mente, at han vilde fiske, havde han ikke tænkt videre over det.

„Han har naturligvis været drukken," sagde Onkel.

Højst sandsynligt. Men jeg fortalte dog, hvad jeg vidste om Per Andersens Færd og om det, der i hans sidste Aar havde optaget ham.

„Herregud!" sagde Onkel. „Hvem skulde have troet det! Saa er han jo formelig falden som et Videnskabens Offer!"

Og det kan man jo gjerne sige. Vil man imidlertid have en moralsk Slutning paa denne ligesaa simple som sandfærdige Historie, saa kan man ogsaa sige, at Per Andersen blev truffen af den Nemesis, som altid rammer Enhver, der gaaer udenfor sin egen Natur. Han var født Romantiker, men da han slog ind paa Realismen og opgav sin gamle Tro og sin gamle Mystik, saa tog Romantiken ham i Kraven og viste ham, at den ikke ustraffet lader sig spotte.

Andrea.

Af **George Vautier.**

Fortsat.

VIII.

Fem eller sex Uger forløb, uden at der skete Noget. Marquien aflagde mig kun et eneste Besøg, kort og generet. Han lod mig temmelig ubehændig forstaa, at han væsenligst var kommen i det Haab, at jeg atter skulde foreslaa ham at tage Roland med mig til Frøken de Meauchamp, men jeg var fast besluttet paa ikke at begaa en saadan Uforsigtighed oftere, og jeg afslog derfor temmelig barsk at opfylde hans Begjæring i saa Henseende, Noget, der syntes at berøre ham ubehageligt. Han lod til at blive mere forbauset end egenlig harmfuld derover.

„Hvilken Interesse kan Dr. Fadeux have af at udspejde mine Veje?" spurgte han. „Han er dog ikke min Fjende."

„Jo, han er, Hr. Marquis."

„Og hvorfor?"

„Fordi De lever i bedste Velgaaende, skjøndt han havde opgivet Dem."

„Lever — ja, meget imod min Villie."

„Lige meget! Iøvrigt er han rimeligvis kun Marquisens betroede Agent."

Han sukkede. „Hun troer formodenlig, at jeg her træffer sammen med Frøken de Meauchamp?"

Den ejendommelige Tone, hvori han sagde disse Ord, var mig paafaldende; den syntes under Formen af en vis klagende Ironi at skjule ligesom et Spørgsmaal, ligesom en Bøn. Maaske tog jeg fejl. Jeg vilde have lagt mindre Mærke dertil eller givet mindre Agt derpaa, hvis jeg ikke til min store Forbauselse den følgende Dag havde faaet Besøg af Frøken de Meauchamp. Jeg maa have seet meget forbauset ud, thi hun smilede og sagde: „Hvad gaaer der af Dem? De seer helt forfærdet ud. Af hvad Grund? Kan ikke en gammel Pige —" og hun lagde Eftertryk paa disse to Ord — „uden at der er noget Upassende deri, gaa til sin Læge, navnlig naar denne Læge forsømmer hende?"

Lidt efter sagde hun i en urolig Tone: „Venter De ikke Marquien?"

„Nej, han var hos mig igaar."

„Hvorfor har De da ikke bragt mig Roland? De vilde have gjort mig en stor Glæde derved."

„Fordi den Dumhed, jeg eengang har begaaet ved at tage ham med til Dem, ikke oftere bør gjentages."

Jeg fandt det bedst ikke at fortælle hende, at vi vare Gjenstand for en planmæssig Udspionering. Hun trængte ikke videre ind paa mig, men sagde: „Jeg er mere bedrøvet

nu, end jeg nogensinde har været; jeg fik igaar et meget uventet Besøg, som vakte mine smerteligste Erindringer tillive."

„Dr. Fadeux formodenlig?"

„De veed det?"

„Nej, jeg gjætter mig det til."

„Som sagt, Dr. Fadeux i egen Person. Han havde mødt en af mine gamle Tjenestefolk, havde forhørt sig om, hvor jeg boede, og var strax gaaet til mig. Han bildte sig vist ind, at Marquien besøger mig. Han vilde endelig have mig til at tilstaa det . . ."

„Den Slubbert!"

„Herre Gud, hvorfor bliver De nu vred? Han er noget plump, noget bondeagtig af sig, det er det Hele; noget Ondskabsfuldt var der sikkert ikke deri. Desuden har han saa overordenlig meget tilovers for Marquien; han talte saa længe med mig om ham, beklagede ham saa oprigtig . . ."

Skulde jeg sige hende Sandheden, skulde jeg indvie hende i det skammelige Rænkespil, der opførtes omkring os? Jeg vovede det ikke. Hun bemærkede ikke min Sindsbevægelse, men fortsatte: „Mig har han kjendt, fra jeg var Barn, og jeg troer, at han nærer en virkelig Interesse for mig. Han kommer ofte til Paris, sagde han, og har bedt mig om Tilladelse til at maatte besøge mig ret tidt for at opmuntre mig lidt i min Ensomhed."

Jeg saae godt, at hun var bleven rørt over hans tilsyneladende Medfølelse med hende, og at han havde forstaaet at indtage hende for sig. Heldigvis laa hans Kort aabne, og jeg havde Visshed for at kunne gribe ham i det falske Spil, han spillede. Det Bedste var imidlertid aabenbart ikke at rokke Frøken de Meauchamps Tillid, men med Opmærksomhed at vaage over, at der ikke blev begaaet nogen Uforsigtighed. Hun ytrede Ønske om at se mine ægyptiske Kuriositeter, som morede alle dem, der besøgte mig, og for hende havde de jo en dobbelt Tiltrækning. Hun udspurgte mig om, hvad Marquien havde sagt om dem; jeg maatte udpege de Gjenstande, han navnlig havde syntes om, og dem, han i længere Tid havde havt ihænde; denne barnlige Interesse baade henrykte og irriterede mig paa samme Tid, thi den var Tegn paa, at hun endnu nærede en brændende Kjærlighed til ham, en Kjærlighed, der, saa smuk og ren den end i og for sig var, dog maaske var altfor heftig til stedse at kunne holde sig. Det hedder for et gammelt Ord, at man ikke maa lege med Ilden; jeg gjorde mig selv det Spørgsmaal, om jeg dog ikke havde handlet meget uforsigtigt ved saaledes at opmuntre denne delvise Tilnærmelse, hvori jeg i Begyndelsen kun havde seet en Trøst for to saarede Hjerter, men hvis Farer jeg nu begyndte at øjne, og om det dog ikke i alle Parters Interesse var bedst at gjøre en Ende derpaa, selv om dette kun kunde ske gjennem en voldsom Sønderriven af de Baand, der endnu bandt dem til hinanden.

Jeg fik i de Dage, der fulgte paa Frøken de Meauchamps Besøg, Tid nok til nøgternt at overveje Situationens Vanskeligheder og lægge mine Planer: jeg havde besluttet mig til at appelere til Marquiens sunde Fornuft og Delikatesse som Adelsmand. Jeg var fuldt forberedt, da han kom igjen. Jeg bad Roland om at gaa ind i en anden Stue og gav mig trøstig i Lag med Marquien. Jeg havde neppe endt Indledningen til, hvad jeg havde at sige, da jeg blev afbrudt; det var just min Konsultationstid, og da det blev mig meldt, at en Dame ønskede at tale med mig, kunde jeg ikke godt unddrage mig mine Pligter, men gik ind i det lille Kabinet, der stødte op til mit Studereværelse.

Havde jeg pludselig faaet Øje paa et Medusahoved, vilde jeg ikke, troer jeg, være bleven mere forstenet, end jeg nu blev det ved at se Frøken de Meauchamps smukke, blege Ansigt. „Her er jeg," sagde hun i en ligefrem Tone; „men hvorfor seer De dog saadan paa mig? Er De bange for mig?"

„Nej, jeg blev saa overrasket . . ."

„Overrasket? Hvad skal det sige? Dr. Fadeux har jo lige været hos mig for at sige, at De ventede mig, at De ønskede at se mig, og saa gik jeg strax . . . Ikke sandt, Roland er her? Da De ikke har vovet at bringe ham mere til mig, har De ønsket, at jeg skulde komme op til Dem for at se og omfavne ham, er det ikke saa? Jeg gjættede det strax."

Som lamslaaet hørte jeg hendes Ord: „Dr. Fadeux?"

„Ja, det er ikke en halv Time siden, han kom til mig; han kom jo lige fra Dem; jeg har kjørt med ham her til Deres Bolig."

„Han har løjet for Dem. Han har ikke været hos mig; jeg har ikke ladet Dem anmode om at komme herhen. Det er en Snare, der er lagt for Dem."

„Hvad siger De?"

„Marquien er her."

Hun undertrykte et Glædesskrig. „Jeg vil se ham, tale med ham."

„Nej, De maa tvertimod strax paa Øjeblikket forlade dette Hus. Kan De da ikke forstaa, at man i en eller anden, jeg veed ikke hvilken, nederdrægtig Hensigt vil overraske Dem her samtidig med ham?"

„Hvad, hvorledes . . . hvor kan De tro?"

„Ak, jeg er desværre kun altfor vis derpaa. Det er min Skyld; jeg burde have advaret Dem derom, burde have bedt Dem om at være paa Deres Post . . . For Gud i Himlens Skyld, gaa, gaa strax!"

Hun gjorde nogle Skridt fremad: „Gaa, naar han er derinde, uden at se ham, uden at høre Lyden af hans Stemme. Skjult her vilde jeg kunne . . ."

„Jeg besværger Dem ved Deres Ære . . ."

„Min Ære? Er den da ikke hævet højt over Alverdens Ondskab og Rænker?"

Hun syntes et Øjeblik at betænke sig, blev blegere end sædvanlig, og hele hendes Legeme skjælvede. „Nej, De har Ret," sagde hun; „det er umuligt, jeg føler det . . . det vilde være altfor grusomt for os begge; mine Kræfter vilde svigte mig . . . jeg maa gaa."

Hun vaklede og var nær ved at besvime i mine Arme. Der var imidlertid ingen Tid at spilde; hun maatte bort. Uheldigvis hørte der ikke nogen Kjøkkentrappe til min Lejlighed. Mine Værelser førte alle ud til en Korridor, og med eller mod vor Villie maatte vi igjennem den for at naa til Hovedtrappen. I samme Øjeblik, som jeg lukkede Gangdøren op og havde det klassiske „Frelst!" paa Munden, befandt jeg mig Ansigt til Ansigt med en Kvinde, der stod med Haanden paa Klokkegrebet, og et Udraab undslap mig: „Andrea!"

„Ja, det er mig!"

Hun skød det lille sorte Slør, der halvt skjulte hendes Ansigt, op, og med gnistrende Øjne og en af Vrede fortrukken Mund traadte hun ind i Korridoren.

„Ah, det lader til, at jeg er kommen i rette Tid. Nogle Minuter senere, og jeg vilde have truffet Reden tom."

Stiv og ubevægelig under Andreas snertende Blik og hvid som en Marmorstatue syntes Frøken de Meauchamp

hverken at se eller forstaa noget. Jeg vendte mig om mod hende og sagde: „Behag at tage min Arm, Frøken!“

Jeg gjorde Mine til at faae Andrea til at gaa tilside, men hun spærrede os resolut Vejen. „De kommer ikke frem,“ sagde hun; „jeg vil, at hun skal blive her; jeg vil, at hun skal høre, hvad jeg har at sige, i min Mands, i hendes Elskers Nærværelse.“

„Andrea, jeg . . .“

„Marquien er her.“

Jeg tøvede med at svare.

„Han er her,“ gjentog hun. „Han er bleven seet gaa herind. Han skjuler sig . . .“

„Hvad De her gjør, Andrea, det er skjændigt, afskyeligt. Man har ført Dem skammeligt bag Lyset. Jeg beder Dem om at lade denne unge Pige komme forbi, hun fortjener hverken Deres Uforskammethed eller Deres infame Mistanke, men kan gjøre Fordring ligesaa vel paa Deres som paa min fulde Agtelse. Om faa Øjeblikke skal jeg være hos Dem igjen, og De skal da faae en fuldstændig Forklaring.“

Uden Tvivl hidkaldt ved Lyden af vore Stemmer var Roland, der havde snuset om i en Stue i Nærheden, kommen til med sagte Fjed og lyttede nu med spændt Opmærksomhed til, hvad der blev sagt. Han nærmede sig sin Moder, men i sit Raseri stødte hun ham voldsomt tilside. Med Taarerne i Øjnene søgte han da sin Tilflugt hos os. Han saae et Par Sekunder paa Frøken de Meauchamp, gjenkjendte hende og rakte tillidsfuldt sine smaa Arme op mod hende, idet han skjulte sig i hendes Kjoles vide Folder. Dette uventede Kjærtegn fik hende til at skjælve; ude af sig selv greb hun ham med en krampagtig Bevægelse og bedækkede ham hulkende med sine Kys.

„Min Søn ogsaa!“ udbrød Andrea rasende.

Hun styrtede sig hen imod Parret for at gribe ham, men jeg holdt hende tilbage. Affindig af Vrede slyngede hun med en truende Gestus en gemen Insinuation i Ansigtet paa sin Rivalinde. Dette var for meget. Jeg traadte hen til hende, fast besluttet paa med Magt at faae hende til at tie, da jeg pludselig saae hende bøje sig under Vægten af en Haand, der havde lagt sig tungt paa hendes Skulder. Bag hende stod Marquien, dirrende af Vrede.

„Paa Knæ og bed hende om Forladelse, som Du saa skammeligt har forhaanet.“

Hun vendte Hovedet om imod ham med de Ord: „Vil De have, at jeg skal bede Deres Maitresse om Forladelse?“

„Frøken de Meauchamp er ikke min Maitresse, og jeg forbyder Dig paa det Bestemteste at udtale dette Ord.“

Hun lo haanligt.

„Paa Knæ!“ gjentog han.

Hans Haand hvilede knugende paa hendes Skulder; hun gjorde en forgjæves Anstrengelse for at slippe løs under hans faste Tag, og hendes Magtesløshed forøgede hendes Raseri. Jeg førte Roland, der rystede som et Espeløv og intet forstod af det Hele, bort.

„Ja, fjern ham,“ fremstammede Frøken de Meauchamp, „det er hans Moder . . . stakkels Barn!“

Hun strakte sine Hænder ud imod Marquien og bad om Naade for Den, som havde forhaanet hende.

„Paa Knæ!“ sagde han for tredie Gang.

Andrea vaklede og sank halvt i Knæ med det Udbrud: „Aa, det er skammeligt.“

Langsomt aabnede han sin Haand, der havde klemt hende som en Skruestik, og rasende, kun halvt kuet af hans Kraft, rejste hun sig. Uden at kaste et Blik paa hende henvendte han sig til mig med de Ord: „Vil De være saa god at ledsage Frøken de Meauchamp herfra og bede hende i mit Navn om Tilgivelse for den Forhaanelse, som Marquise d'Essigny har tilføjet hende.“

Den unge Pige rørte sig ikke af Stedet. Jeg overraskede et neppe hørligt „Gaston!“ paa hendes Læber. Det var Alt. Hun tog min Arm, og vi gik.

Da vi vare alene, bukkede hendes Stolthed og hendes Mod under: hun brast i Taarer. Jeg troede, da jeg fulgte hende ned til hendes Vogn, at bemærke Belloni og Fadeux, der spadserede paa Fortovet ligeoverfor, standsede og smuttede ind i en Vognport for usete at iagttage os. Den Tilstand, hvori jeg saae, at hun var og som voldte mig levende Uro, gjorde imidlertid, at jeg ikke fæstede nogen videre Opmærksomhed herved. Jeg tog det Parti at følge med hende til hendes Hjem. Selv om dette ikke havde været nødvendigt, vilde jeg dog have gjort det for ikke at være bleven tvungen til strax at gaa op igjen og faae min Del af Forklaringerne.

Jeg har aldrig været nogen Ven af stærk Sindsbevægelse; jeg havde været sat paa en haard Prøve, og det var med bankende Hjerte, at jeg atter traadte ind i mit Hjem. Gudskelov var Alt forbi; der var taust og ensomt i min Lejlighed som altid. Jeg fik af min Tjeners Beretning at vide, at Marquien strax efter min Bortgang var taget bort sammen med Roland, og at Marquisen havde fulgt ham lidt efter.

Spændt og urolig ventede jeg, uden at vove at skrive og uden at give noget Livstegn fra mig, paa de Efterretninger, som jeg mente at kunne gjøre Krav paa. Sikkert nok havde Andrea, hvor stærkt end hendes Sind var blevet sat i Bevægelse af saakaldte gode Venner, der havde paataget sig at hidføre en Katastrofe, ene og alene givet efter, dels for sin ubændige Vrede, dels for sine onde Instinkter, der havde drevet hende til støjende Scener og uophørlig holdt den smudsigste Mistanke vaagen i hendes Sjæl, og dels for det bitre Had, hvormed hun forfulgte den Renhed og den ophøjede Sjælsadel, der i Marquiens Hjerte havde bevaret en Kjærlighed til hendes Rivalinde, hvori der ligeoverfor hende laa en blodig Bebrejdelse; hun troede virkelig at have grebet dem i et Fejltrin; hun havde insulteret dem, ydmyget dem; hun havde hævnet sig paa sin Maade; den eftertrykkelige, brutale Hævn maatte give hende tilstrækkelig Oprejsning. Men var Marquien da Mand for at nøjes med den Straf, han havde idømt hende? Jeg vidste, at han var altfor omhyggelig over sit Navns Værdighed til, at jeg kunde formode, at han tænkte paa at skaffe sig Ro og Fred ved en Skilsmisse, om hvilken han paa Forhaand maatte vide, at den, selv om Andrea godvillig vilde samtykke i den og det saaledes ikke kom til en skandaløs Proces, dog vilde vække Opsigt i Verden. Paa den anden Side syntes et Liv i Resignation sammen med hende, idetmindste for nogen Tid, højst vanskeligt, for ikke at sige umuligt.

Just som jeg begyndte at blive urolig over hans Taushed, fik jeg et Brev fra ham, dateret Bayonne; jeg saae heraf, at han havde taget det fornuftigste Parti, han kunde tage, at rejse bort; han havde sammen med Roland begyndt en Rejse til Syden, der skulde være af nogle Maaneders Varighed, og han overlod saaledes til Tiden og Fraværelsen fra Hjemmet at lægge Balsom paa de blødende Saar. „Jeg har rejst i eet Træk lige til Grændsen,“ skrev han, „for ikke at fristes til at vende om bidhen, hvor mit Hjerte driver mig

og vilde holde mig fangen. Vi have desværre været altfor uforsigtige! Kan Blanche nogensinde tilgive mig? Det var min Uforsigtighed, min Svaghed, der ved saaledes stadig at føre mig tilbage til Paris fremkaldte denne skrækkelige Scene ... Jeg er meget at beklage. Men ogsaa for hendes Skyld er det bedst, at jeg rejser bort, langt bort."

Sluttes.

Af en utrykt Opera,

skrevet for P. Heise af Chr. Richardt.

I. Laugenes Fanetog.

Enkelt Røst.

Hvem bygger Ridderen en Borg?

Kor.

:|: Vi Murere! :|:
Naar Stenene er hugne
Og Maalene er stukne,
Vi lægge Grunden dybt og vel,
Og rejse da et kunstigt Fjeld
Med Taarne og med Tinder!
Af Ilden selv de Stene smaa
Blev hærdet til mod Ild at staa,
Naar kløgtig Haand dem binder.

Enkelt Røst.

Hvem sætter os saa Taget paa?

Kor.

:|: Vi Tømrere! :|:
De stærke Ege skrælles,
Med dem skal Borgen tjældes!
Vi save dem, vi ave dem,
Vi hejse dem, vi rejse dem,
Og plante Krandse-Faner!
Fa'r Noah var en Tømmermand,
Sankt Joseph han var ligedan,
Saa vi har gode Aner!

Enkelt Røst.

Hvem skaffer os saa Træværk i!

Kor.

:|: Vi Snittere! :|:
I Højeloft og Kamre
Vi høvle og vi hamre!
Med Sav og Bor og Tommestok
Vi tavle Gulv af Bræt og Blok,
Og snitte Loftets Planker;
Saa snedkre vi dem Bord og Bænk,
Og smykke baade Skab og Skjænk
Med Roser og med Ranker.

Enkelt Røst.

Og hvem vil skaffe Brød paa Bord?

Kor.

:|: Vi Bagere! :|:
Den Sæd I gik og mejed
Kan I hos os faae vejet,
Og vi har altid dagligt Brød,
Mens Ovnen blusser varm og rød,
Saa vi kan ikke klage!
Det gaaer os bedre nu mintro
End Staklen hos Kong Farao, —
Vi mele vores Kage!

Enkelt Røst.

Men hvem gjør Riddersmanden glad?

Kor.

:|: Vi Kypere! :|:
Naar Sulefad han vrager,
Og Vildtet ej ham smager,
Vi skjænke ham den gyldne Vin,
Som selv drak Sommersol ved Rhin, —
Da kommer han til Kræfter!
Han klapper paa sit gode Sværd,
Og sjunger om sin Manddomsfærd,
— Kom Brødre, følg ham efter!

II. I Kongens Kjøkken.

Terner og Svende.

Brygge, bage,
Koge, smage, —
Hvilke travle Højtidsdage!
Blot han Ryggen vende vilde,
Saa skal vi ha'e Kjøkkengilde!

Overkokken.

Er Alting blankt, parat, galant?

Koret.

Bevares!

Overkokken.

I veed, at der paa ingen Kant
maa spares!

1.

Jeg er saa god en Potentat
Som nogen Hersker i sin Stat!
Ved Arnens røde Lue
Og med min hvide Hue,
Regjerer jeg med Sleven
Som Kongen eller Greven.
— Hejda Piger, gjør lidt Nytte,
Lad mig se, I holder Bøtte!

Ternerne.

Alt præcis som I befalte,
Slidt vi har, fra Hanen galte!
Krusene er blankt polerte,
Og paa Bordet opmarcherte!

Overkokken.

2.

Jeg er saa god en Troubadour
Som Nogen i et Jomfrubur!
I mine Pigers Klynge
Jeg lader Kjedlen synge,
Forførende, betagende,
Snart rørende, snart klagende!
Og naar min Fløjte klinger,
Flux Kjøkkendrengen springer!
— Hejda Drenge, I maa flyve,
I fordømte Sukkertyve!

Svendene.
Alt præcis som I befalte!
Cyperwin i Is vi svalte,
Tærten fik Makron i Bunden,
Grisen har Citron i Munden!

Overkokken.

3.
Jeg er saa god en Mesterkok
Som Nogen i den hele Flok!
Mit sidste Mesterstykke
Idag vil gjøre Lykke:
En Sukkerborg, hvis Taarne
Af Mandeldejg er skaarne,
Med Tag af blanke Druer
Og med Orange-Buer!

— Har Kagedejgen rasket sig?

Koret.
Den glindser!

Overkokken.
Og Kokkene har vasket sig?

Koret.
Som Prindser!
(til hinanden)
Blot han Ryggen vende vilde,
Saa skal vi ha'e Kjøkkengilde!

Genmäle.

Herr Redaktör!

Ett mig benäget tillsändt exemplar af «Nær og Fjern» Nr. 414 har underrättat mig, att jag varit föremål för ett temligen hetsigt angrepp. Den mängd vänner och bekanta, som jag eger i Danmark, manar mig att ej stillatigande mottaga det mot mig rigtade hugget, och jag vågar hoppas, att plats i Eder ärada tidskrift ej nekas för nedanstående rader.

På begäran af Redaktionen af tillfällighets-tidningen «Nordost-passagen» har jag om de hittills gjorda försöken att längs Asiens nordkust finna en farled från Europa till stilla hafvet sammanskrifvit en kort skizz, och om denna fällar Hrr. P. Lauridsen den stränga domen, att jag «i det Hele synes . . . at have manglet tilstrækkelig Sagkundskab til at levere en nogenlunde udtømmende og tilforladelig Oversigt.» Såsom bevis härför anföres, att jag ej omnämnt hvarken kosacken Deschnews färd 1648 från Kolyma till Anadyr, ej heller Berings upptäckt 1728 af det efter honom uppkallade sundet, hvarigenom han (men, märk väl, från öster) kom till Serdze Kamen (Iskap) «150 Aar og 1 Maaned førend Vega frøs inde der i Eftersommeren 1878» (!), ej heller de på 1730—40-talen från Dwinas, Obs, Jenissejs och Lenas mynningar utgångna ryska expeditionerna till undersökande af delar af Asiens nordkust. Min tystnad i detta afseende förklaras helt kategoriskt bero på «Mangel paa Sagkundskab», — och «det er allerede slemt nok!».

Om en person, hvilken — såsom förhållandet är med mig — sjelf deltaget i polarfärder och under 12 års tid skrifvit åtskilligt om arktiska företag, vore så okunnig i den arktiska forskningens historia, att han ej kände, hvad Veit Bering samt hans ryske kamrater och efterföljare arbetat, lidit och uträttat, så medgifver jag villigt, att enhvar eger full rätt att härom använda hvilken som helst gradus comparationis af epitetet «slemt». Till på köpet tyckes Hrr. L. antaga, att, ehuru jag under snart 25 år varit sysselsatt med studiet af den arktiska floran, jag dock ej skulle känna den i ofvannämnda ryska forskningsföretag deltagande botanisten Joh. Georg Gmelin, hans kamrat Steller o. s. v. Må det förlåtas mig, om jag tvekar, huruvida jag skall hänföra dylika beskyllningar till det ohöfliga eller det komiska. Nej, bäste Hrr. L., om alla de af eder anförda expeditionerna har jag sedan länge egt kännedom, och denna noggrannare, än som med lätt möda kan hemtas ur eder enda eller hufvudsakliga källa, Peschel's Geschichte der Erdkunde. Upplysningsvis må nämnas, att jag redan för tre år sedan för svenska allmänheten lemnat en skizz af just samma (och dessutom några andra), från Ryssland utgångna, nordasiatiska forskningsfärder, om hvilka Hrr. L. anser mig sakna all kännedom.

Deremot medgifver jag gerna, att här föreligger en «forsætlig Fortielse», men denna, såsom jag fortfarande anser, fullt berättigad. I den angripna uppsatsen var min uppgift att lemna en kort skildring af de expeditioner, som utgått med uppgift och förhoppning att längs Asiens nordkust upptäcka en sjöväg från Europa till China och Ostindien, och jag tror mig fortfarande ega rätt att påstå, att en sådan uppgift ej förelåg någon af de af Hrr. L. omnämnda, mångfaldiga gånger förut skildrade färderna. Att i förteckningen öfver de gjorda försöken att upptäcka en nordost-passage upptaga t. ex. Owczyn's seglats under 4 år från Obs mynning till Jenissejs, är lika mycket och lika litet berättigadt, som att i en förteckning öfver verkstälda verldsomseglingar upptaga Columbi färder till Amerika eller hvilken som helst sjökaptens seglats från England till Spanien. Att deremot de nämnda, från Ryssland utgångna expeditionerna varit af största vigt för kännedomen om Nord-Asiens geografi samt att man måste skänka de djerfve och ihärdige upptäcktsresandena den fullaste beundran, är det ingen, allra minst i Sverige, som nekar. Hrr. L. kunde derför gerna afstått från den tvetydige äran att nedskrifva en sådan insinuation, som den, hvilken ligger i hans ord, att Bering och hans ryske kamrater äro «Mænd, der . . . endnu, i hvert Tilfælde udenfor Sverige, ere Gjenstand for europæisk Ihukommelse og Beundring.» Hade min uppgift varit att lemna en skildring af forskningsresorna på Asiens nordkust, skulle det hafva varit oförlåtligt, om ej Bering och de af Hrr. L. nämnda ryssarne utförligt omtalats — och jemte dessa flera andra, som Hrr. L. (om af «Mangel paa Sagkundskab» må vara osagdt) med tystnad förbigår. Da bland dessa äfven finnas svenskar, torde den temligen tydliga insinuationen, att jag på andra nationaliteters bekostnad velat fremhålla de svenska företagen, förlora sin udd.

Snarare skulle man kunna förebrå Hrr. L. en i detta afseenda alltför långt gående patriotism. Han förkunnar nemligen högljudt, att han genom «uomstödelige Kjendsgjerninger» och «uden Tvivl» har ådagalagt, att «Nordostpassagens egentlige Opdagere» äro — dansken Bering i förening med några ryska sjömän. I sanning, en nordostpassage af egendomligt slag! Enhvar af dessa upptäcktsresande har visserligen blott lyckats fremtränga ett längre eller kortare stycke, till sjös eller lands, längs kusten, men lägger man tillsammans alla dessa bitar och blundar man välvilligt för luckorna dem emellan, så kan man jo få ihop en nordost-passage, ehuru onekligen ej så litet besynnerlig. Tänker vi oss en Hrr. Pettersson 1875 resa från Stockholm till Kjöbenhavn, Hrr. Sörensen 1877 från Kjöbenhavn till Kiel, Hrr. Müller 1797 från Kiel till Berlin, Hrr. Schultze 1853 från Berlin till Triest och Sig. Rinaldini 1880 från Triest till Rom, samt adderar man sedan välvilligt tillsamman alla dessa af olika personer på olika tider företagna resor, så kan man, om man har lust, kalla detta en Romresa från Stockholm, men många torde ej vara benägna för en sådan uppfattning. Likartad är emellertid Hrr. L.s bevisföring, då han fremställar sin, förut af ingen anade upptäckt, att Nordostpassagen egentligen var uppdagad redan «137 Aar før Nordenskiöld.»

Mot slutet af sin uppsats yttrer Hrr. L.: «Vi kunne nu ogsaa ligesom Prof. Fries spørge: Hvorledes stod Sagerne, da Adolf Erik Nordenskiöld begyndte? men vi komme rigtignok til at give et andet Svar» — och hvilket detta svar är, har redan ofvan anförts. Jag vill ej uppehålla mig vid en sådan

bagatell, som att Hrr. L. i min mund lägger en fråga, som jag aldrig framställt. Deremot vidgår jag öppet, att jag sagt, att alla försök, från 1553 till Vegas färd, att med fartyg tillryggalägga vägen mellan Europa och Stilla hafvet längs Asiens nordkust fullständigt misslyckats, att »nordostpassagens upptäckande fortfarande hörde till de fromma önskningarne eller fastmer till de förment bevisade omöjligheterna», samt att »så stod frågan, då A. E. Nordenskiöld började undersöka denna del af Ishafvet.» Jag tviflar, att Hrr. L. har mod att förneka sanningen af dessa mina ord. Gerne hade jag kunnat tillägga, att de mer eller mindre misslyckade försöken af Bering, Maluigin, Owczyn, Laptew, Prontschitscheff m. fl. samt de afskräckande svårigheter och faror, hvarmed dessa haft at kämpa, kraftigt tycktes tala mot Nordenskiölds djerfva plan att söka finna en farled längs Asiens nordkust. Detta ansåg jag dock öfverflödigt, då — detta förutan — hela den bildade verlden högljudt uttalat sin beundran öfver det stora resultat, som Vega-färden lemnat — ett resultat, som högst få före resans anträdande vågade hoppas. Att efter densammas fullbordande personer finnas, som (naturligtvis utan att »i nogensomhelst Henseende forringe Friherre Nordenskiölds Berømmelse») predika, att det gjorda egentligen är föga märkvärdigt, då andra redan förut gjort (eller velat göra) detsamma eller det väsentligaste deraf, kan ej väcka förvåning, ty detta är endast variation på det gamla themat: Columbus och ägget.

Hvad ofvan yttrats, hoppas jag ej måtte så misstydas, som skulle jag på något sätt vilja förringa vigten och värdet af de upptäckts-resor, som Hrr. L. i »Nær og Fjern» omtalat. Tvärtom är jag fullt öfvertygad, att de utgöra »ganske fortrinlige Forarbejder», af hvilka såväl Nordenskiöld och Palander, som ock andra resande i dessa trakter haft ej ringa nytta. Och då jag sedan lång tid tillbaka hyser varma skandinaviska känslor och åsigter, kan jag ej annat än särskildt känna mig glad och stolt öfver, att det var en nordbo, som bar sjöhjelten och polarmartyren Veit Berings allmänt kända och aktade namn. Man kan dock gå för långt äfven i beundran, och härtill har enligt mitt förmenande Hrr. L. gjort sig skyldig, då han förklarar, att sedan Bering från Iskap sett, »at den gamle Verdens Nordkyst bøjede imod Vest», så »var fra nu af Nordost-passagen ikke en Legende, men en Mulighed, som før eller senere kunde og maatte udbyttes.» Låge nordostpassagens möjlighet uteslutande i den af Hrr. L. påpekade omständigheten, så hade ju Deschnew redan 80 år före Bering uppvisat densamma. Denna lilla glömska å Hrr. L:s sida betyder dock mindre; värre är, at han ikke tyckes inse, att det finnes något, som heter polar-is, hvilken, trots kustens konfiguration, kan omöjliggöra seglatsen, samt särskildt att det finnes en punkt vid Namn Kap Tsjeljuskin, hvarest äfven vår tids erfarnaste polarfarare antagit de af isen vållade svårigheterna vara oöfvervinneliga.

Och härmed har jag i denna sak sagt mitt sista ord.

Högaktningsfullt

Upsala d. 14. Juni 1880. **Th. M. Fries.**

Litteratur

O. Rygh: „Norske Oldsager"; Tegningerne af C. F. Lindberg. Christiania. Cammermeyer. 1880. 4to. — 1. Hefte (Stenalderen, Broncealderen, den ældre Jernalder). Dette værdifulde Pragtværk vil gjøre baade Udgiver, Tegner og Forlægger megen Ære. Det danner for den nordiske, arkæologiske Forskning et fortrinligt Hjælpemiddel, som Norge hidtil har savnet, medens Danmark og Sverig allerede i nogen Tid, ialtfald delvis, have besiddet tilsvarende Billedsamlinger. Skriftet indeholder et rigt og fortræffeligt Udvalg, indsamlet fra alle norske Provindser, saaledes, at de fleste mere fremragende, typiske Oldsagformer ere optagne; 1. Hefte bringer omtrent 400 Træsnit, og med det 2. og sidste Hefte, som udkommer til næste Aar, vil hele Værket udfylde henimod 30 Ark. Træsnittene ere særdeles smukke og trykte paa tykt Velinpapir; dog maa vi tilstaa — skulde det være national Fordom? — at de udmærkede danske Gjengivelser af Oldsager ved (Kaptajn Madsen og Prof. Magnus Petersen) synes os at staa fuldkomment saa højt, skjøndt den ringere Mangfoldiggjørelsesmaade, Kemitypien, hos os anvendes i saa stor en Udstrækning. Oldsagerne ere ordnede i de bekjendte tre Perioder, der, fra først af opstillede paa nordisk Grund, nutildags for enhver skandinavisk Oldforsker staa som den sikre Ramme, ligesom ogsaa denne Ramme mere og mere vinder Almengyldighed for hele Verdens Vedkommende og kun bestrides af enkelte, højt talende Tydskere, der enten ledes af et vist Hang til det Bizarre eller af Ulyst til at indrømme Nordboer videnskabelige Fortjenester. Foran hver af de tre „Aldre" er der af Hr. Rygh meddelt en velskreven, kort og klar Oversigt over dens Kulturudvikling i Norden, affattet efter Oldforskningens nuværende Standpunkt og med særligt Hensyn til Forfatterens Fødeland, og den norske Text ledsages af en fransk Oversættelse. Til Slutning skal endelig følge en specificeret Fortegnelse over de afbildede Gjenstande, med Oplysninger om Findested o. desl.

Skriftet vil sikkert faae en Udbredelse, der svarer til det Arbejde og de Bekostninger, som ere anvendte derpaa, og det vil finde et ikke ringe Publikum ogsaa udenfor Norden. Paa sit specielle Felt er dette Pragtværk et Vidnesbyrd for Nordboerne om, „wie wir es herrlich weit gebracht"; men den glædelige Følelse heraf maa, langt fra at bringe os til at hvile paa vore Laurbær, meget snarere opfordre nordiske Forskere til nye Anstrengelser for stadigt at hævde vor smukke Stilling.

Billedkunst

Fra C. G. Iversens Boghandel er der tilsendt os „12 Fotografier fra Kunst-Udstillingen 1880", tredie Aargang af de bekjendte Udvalg af Udstillingsarbejder, som Fotograf Vilhelm Tillge har Fortjenesten af at have paabegyndt, og hvis Udgivelse man maa haabe svarer Regning, da dette vel er Betingelsen for det anbefalelsesværdige Foretagendes Vedvaren. Fotografierne, der alle ere klart og omhyggeligt udførte, bringe denne Gang Gjengivelser af følgende Kunstværker fra Foraarsudstillingen: A. Andersen, Lundby: Vinterlandskab; Otto Bache: Fra Tranekjær. Hundene skal ud og røres; Carl Bloch: To Vaskerpiger; Exner: Brudgommen søger efter Bruden; Jakob Fjelde: En Dreng med en Kattefamilie; A. Helsted: En italiensk Scene; V. Johansen: Efter Maaltidet; Frantz Henningsen: I Oktober. Pløjescene; V. Melbye: En Stranding; S. Simonsen: En Hønsehund med sine Hvalpe; Therkildsen: En ung Pige, der giver en Hest Brød; Tornøe: Venetianske Piger ved en Brønd.

Brevkasse.

K. L. paa V; E.. R. I de Exemplarer af »the boss-puzzle«, vi have seet, stilles der kun den Fordring, at Brikkerne skulle bringes i Rækkefølge. De har derfor vistnok Ret i, at den nedenfor under Nr. 5 angivne Slutningsopstilling er berettiget som en Løsning. Vil man overhovedet fravige Opstillingen Nr. 1, kan man faae endnu flere, der kunne ansees for Løsninger. Som Typer kan exempelvis opstilles:

I første Gruppe

Nr. 1.

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12
13	14	15	

Nr. 2.

1	5	9	13
2	6	10	14
3	7	11	15
4	8	12	

Nr. 3.

4	3	2	1
5	6	7	8
12	11	10	9
13	14	15	

og i anden Gruppe

Nr. 4.

	1	2	3
4	5	6	7
8	9	10	11
12	13	14	15

Nr. 5.

4	8	12	
3	7	11	15
2	6	10	14
1	5	9	13

Nr. 6.

1	2	3	4
8	7	6	5
9.	10	11	12
	15	14	13

og heraf kan man atter danne flere ved at vende det Hele om paa Siden (som Nr. 5 af Nr. 1) eller ved Spejlbilleder (se Nr. 3 og Nr. 6) eller ved at flytte det aabne Rum fra Naboskabet med 15 hen til Brikken 1 (se Nr. 1 og Nr. 4) o. s. v. Overalt gjælder det, at en Opstilling, der tilhører den ene Gruppe, ikke ved Forskydning kan føres over i den anden. Det er rigtigt, at Opstillingerne Nr. 1 og Nr. 5 ere ligegjældende — og at Opgaven altsaa altid kan løses efter Nr. 1 — dersom der hverken er op eller ned, højre eller venstre paa Brikkerne. Denne Betingelse vilde opfyldes, naar Brikkerne enten vare mærkede med Øjne som Dominobrikker, eller paa den Maade, at f. Ex. Brikken 13 saae saaledes ud:

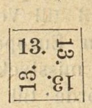

og saadan burde de ubetinget være. — Om Opstillingen Nr. 5 er „naturligere" end Nr. 4 eller ikke, beroer alene paa, om man til Slut vil tænke sig den aabne Plads udfyldt med Tallet 16 eller med Tallet 0. — Og hermed turde dette interessante og, som det har viist sig, meget fyldige Emne vel betragtes som udtømt.

Indhold. Burgtheatrets Dekamerone, Carl v. La Roche og Ernst Hartmann fortæller, fortsat. — Per Andersen, en Historie om en Romantiker, der blev Realist, af Sophus Bauditz. — Andrea, af George Vautier, fortsat. — Af en utrykt Opera, skrevet for P. Heise af Chr. Richardt. — Genmäle, af Th. M. Fries. — Litteratur. — Billedkunst. — Brevkasse.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen:

Optegnelser om Gjentofte Sogn
af **F. R. Friis.**

Indhold: 1. Beliggenhed og Omfang. 2. Ibstrup, senere kaldet Jægersborg. 3. Bernstorf. 4. Charlottenlund. 5. Kristiansholm. 6. Sølyst og Emilias Kilde. 7. Hvidøre. 8. Gamle Vartov.

Pris 1 Kr.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Paa Undertegnedes Forlag udkommer i

Ny Subskription

Statistisk-topografisk Beskrivelse
af
Kongeriget Danmark.
ved
J. P. Trap.

Værket udkommer i 50 maanedlige Hefter à 1 Kr. og 10 Hefter af Klingseys Atlas à 1 Kr. Subskription modtages i alle Boglader.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Havebrugs-Litteratur.

Dybdahl, J. A., Kjøkkenhaveplanterne. Med Afbildninger 11 Kr.

—— Jordbær og vore vigtigste Frugtbusk-Arter. Med en Del Træsnit og 6 Tavler med kolorerede Afbildninger. 7 Kr.

Galschiøt, C., Vejledning i Havebrug for mindre Jordbrugere. 75 Øre.

—— Vejledning i Dyrkning af Handelsplanter og Rodfrugter, samt i Frøavl for den mindre Jordbruger. 2 Kr.

Faaes i alle Boglader.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛚᛘᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Opdragelsen i Hjemmet. Otte Foredrag af **Expeditionschef N. Hertzberg.** 162 S. 8vo. Pris Kr. 1.60, indb. i Velskbind Kr. 2.10, sm. indb. i Shirting Kr. 2.60.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa mit Forlag er udkommen:

Evangelier paa Søn- og Helligdage i Kirkeaaret. Aftryk af „En ny Textrække til kirkelig og opbyggelig Brug" forklaret af **Emil Christiani.** Pris 15 Øre.

G. E. C. Gad,
Vimmelskaftet 32.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 27. Juni.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Ffm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 418.

Den 4. Juli 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Tale ved Afsløringen af H. C. Andersens Statue

den 26. Juni 1880.

Af **C. St. A. Bille.**

Det Mindesmærke, vi idag skulle indvie, er helliget en Digter, som mere end nogen anden dansk Digter har omgivet sit Navn med universel Berømmelse og derved kastet Glands tilbage paa sit Fædreland — en Digter, der er kjendt og elsket over hele Jordklodens vide Kreds, selv hos Folkestammer, som vi, den moderne Civilisations Børn, tro at kunne se tilbage paa som Barbarer. Naar den Fremmede i en samlet Sum skal nævne, hvad han veed om Danmark, naar han i enkelte Navne skal udtrykke, hvad han betragter som vort Lands Bidrag til Videnskab og Kunst, saa lyder det fra hans Læbe: Tycho Brahe, Bertel Thorvaldsen, Hans Christian Ørsted og Hans Christian Andersen. For os staaer denne Sidste ikke som en saadan ensomt fremragende Kolos, men ogsaa vi Danske skylde ham Tak og Ære.

Nationernes Bidrag til Kunst og Videnskab have en vis Periodicitet. Efter høje Bølger følge dybe Dale. Efter en rigt blomstrende Sommer og en frugtbar Høst lægge ofte lange Vintre sig over Folkeslagene. En Tid frembringer og skaber med overstrømmende Fylde, en anden prøver og vejer. En Tidsalder pranger med en bugnende Yppighed af digteriske Aander, en efterfølgende er nærmest henvist til at mindes de Bortgangne, lutre og klare deres Værk og derved berede Jorden for de Kommende. I Danmark udsender dette Aarhundredes Begyndelse et stolt Argonautertog, der drager ud for at erobre Skjønhedens og Romantikens gyldne Skind: Oehlenschläger, Ingemann, Grundtvig, Hertz, Heiberg, Chr. Winther, H. C. Andersen, og om disse flokke sig mange kjære Digternavne. Nu ere de Alle borte. Det er stille i den danske Digterskov, som før gjenlød af Sang og Kvidren. En ny Tid gjærer med al den Uklarhed og Lidenskab, som er ejendommelig for gjennembrydende Kræfter. Den yngre Slægt er altid tilbøjelig til at overse, hvad den skylder Fortiden, ivrigere for at overskjære Traditionens Baand end for at fæstne dem. Og dog staaer ogsaa vore Dages Poesi paa Skuldrene af hin Danmarks æsthetiske Guldalder. Kun ved at sænke sine Rødder i den fædrene Jordbund vil den kunne vente selv at skyde Blomst og sætte Frugt.

Hans Christian Andersen hører med til hin Digter-Plejade, men falder dog i det Hele udenfor de æsthetiske Regler og Love. Han hører ikke til nogen Skole og har ikke skabt nogen Skole. Frit er han voxet op efter sin egen Genialitets Lov, han har kæmpet sig frem efter sin egen ejendommelige Naturs uimodstaaelige Bud, han er en vild Rose, en Markens Blomst, frisk og duftende, uberørt af Systemernes Drivhus. Hvad han var, og hvad han blev, har han selv med uovertrufne Farver skildret for os i „Mit Livs Eventyr", der paa een Gang er det fyldigste Billede af hans sælsomme Forfatter-Personlighed og hans mærkeligste Digt. Den underlige Dreng med den overstrømmende, sygelige Fantasi, som hele Livet igjennem behersker og gjennemtrænger alle hans andre aandelige Evner. Den besynderlige Blanding af fuldstændigt Ubekjendtskab med den virkelige Verden og en til det Yderste

skærpet Jagttagelsesevne. Han drages uimodstaaelig hen af alt Idealt, af Kunsten, Poesien, fremfor Alt af Theatret. Han omtumles af højtflyvende Tanker, der staa i den grelleste Modsætning til hans ydre Livs mere end tarvelige Kaar. Saa vandrer han, en Digtekunstens Richard Whittington, fattig paa jordisk Gods, men med Tro paa Gud og Overtro paa sig selv, bort fra sin Fødeby, allerede drømmende om den Hæder, den engang skal vise ham. En Septemberaften — vi fejrede for et Decennium siden denne store Mærkedag i hans Liv — staaer han saa paa Frederiksberg Bakke og seer udbredt for sin Fod den store og for ham saa vildsomme Stad, hvor hans Livs Digt skulde udfolde sig. Han banker paa mange Døre, finder ogsaa aabne Hjerter og Hænder, men han er dog maaske mere Gjenstand for Medlidenhed end for Interesse, indtil han i Jonas Collin, denne praktiske Mand med den humane Aand, finder sin Støtte og Vejleder for hele Livet, sin virkelige Fader. Saa følger den forpinte Skolegang, den kun halvt lykkelige Studentertid, de umodne Forsøg paa digterisk Frembringelse, snart i geniale Lyn og snart i afmægtige Blink, Produktionens Extase vexlende med Kritikens dybe Lidelser, den højeste Begejstring skiftende med den mørkeste Fortvivlelse. Gjennemslaget kommer først, efterat han er reven ud af de smaalige hjemlige Forhold, og under Italiens lykkelige Himmel undfanger han hint glødende Billede af Sydens Skjønhed og Folkeliv, som i „Improvisatoren" først gav Landsmænd Troen paa hans Digterkald og først bragte hans Ry ud over Danmarks Grændser. Et indholdsrigt og stærkt bevæget Ungdomsliv er dette, men ikke noget lykkeligt Liv. Han er et Poesiens Søndagsbarn; Nisser og Alfer aabenbare sig for hans Øje, medens de ere skjulte for Mængden, men han forfølges ogsaa af uhyggelige Gjenfærd og ræddes for os ukjendte Spøgelser. Med en altid sprudlende Fantasi er parret en Sensibilitet, som indtil det Groteske forstørrer og forstærker enhver lille Modgang. Hvad en almindelig Menneskenatur ryster af sig under det næste Indtryk eller vil glemme under Morgendagens Arbejde, det voxer op for ham til dybe Krænkelser, som efterlade deres bitre Braad lige til den syge Oldings sidste Dage. Men til Gjengjæld fylder ogsaa enhver Sejr, enhver Anerkjendelse og Hæder ham med jublende og barnlig Glæde. Skiftende imellem Nederlag og Triumfer skrider han frem gjennem Ringeagt og Haan til Paaskjønnelse og Beundring. Udlandets Dom forener sig med den vaagnende Anerkjendelse i hans eget Fædreland. Han opdager det vidunderlige Eventyrets Land, hvorfra han skal bringe sit Folk, alle Folk, den hele Verden, saa uforgængelige Skatte, og hvor han snart ubestridt skal bære Kronen. Tornene paa hans trange Sti skyde omsider Roser, og laurbærkrandset stiger han fra nu af op til Berømmelsens Tinde, hilset af alle Nationer, hyldet ogsaa af den, der var ham den kjæreste af alle, skjøndt han havde vaandet sig under dens Miskjendelse. En Aarrække igjennem, fra den modne Manddom indtil de sidste Sygdommens og Affræftelsens Dage, følte han sig ombølget af den Beundringens Virak, som var ham saa inderlig kjær, og vidste sig selv en Gjenstand for Alles Blikke. Hvor han færdedes i Syd og Nord, var hans Navn og hans Ry gaaet forud for ham. Fyrsternes Naade og Folkenes Beundring blev ham i lige rigeligt Maal tildel. Vort Kongehus gav ham talrige og højt paaskjønnede Vidnesbyrd om sin Gunst, og vi, hans Venner, ville mindes mangt et lille Træk af denne hjertelige Naade, som havde præget sig dybt i hans Sind. Men vi mindes ogsaa, hvor varmt han var greben af sine Landsmænds Anerkjendelse, med hvor dyb Følelse han modtog den Hyldest, som bragtes ham af en Moders Blik eller et stirrende Barneøje. I mange Aar af sit Liv nød han denne Lykke. Og til den Beundring, som omgav Digteren, føjedes Hengivenhed for Mennesket. Kjærlige, trofaste Venner omgav indtil de sidste Sygdommens mørke Dage, indtil det sidste Aandedræt, den midt i al sin Berømmelse ensomme, hjemløse Digter.

Tiden er endnu ikke kommen til at holde Dom over den digteriske Livsgjerning, som nu er afsluttet. Ogsaa i Menneskenes Stemninger er der stærke Omskiftelser. Der indtræder let efter en maaske for vidt dreven Beundring et Tilbageslag, der gaaer til den modsatte Yderlighed. H. C. Andersens Digterpersonlighed er desuden altfor ejendommelig og altfor uensartet, til at den ikke skulde vedblive at have sine Modstandere, navnlig blandt dem, der mangle Sympathiens Guldnøgle til det magiske Land. Men vi, der tro at forstaa Digteren og vide, at vi elske ham, have elsket ham som Børn og elske ham endnu højere som Voxne, vi kunne med Fortrøstning se Eftertidens Dom imøde. Han er en af de Faa, som har beriget Samtid og Eftertid gjennem alle Nationer med Tanker, Forestillinger og Skikkelser, som ere blevne fælles Eje og fælles Mønt, fordi de ere typiske og i korte, slaaende Træk male almenmenneskelige Skikkelser. Gaa hele Rækken igjennem fra Æsop til Charles Dickens, og prøv engang, hvor mange Forfattere dette kan siges om! Og søg hvorsomhelst i hans Værker: intetsteds stikker en lav eller uædel Tanke sit Hoved frem iblandt Blomster, intetsteds kalder noget Uskjønt Rødmen i Kinderne. Vil end meget af det, som han fødte i begejstret Smerte, henvejres af Tidens mægtige Aande — Noget er der, som vil leve igjennem Slægterne og bevare Mindet om Eventyrdigteren, om den grimme Ælling, som efter Lidelser og Trængsler omsider fra den stilnede Sø saae sit Billed gjenspejlet som den skjønne Svane.

Den Billedstøtte, som vi nu skulle afsløre, vil gjennem lange Tider modtage Hilsen og Tak fra Tusinder. Digterens Landsmænd, hvem han har skjænket Andet og Mere, end de Fremmede kunne tilegne sig, ville vedblive at elske Digteren og her med Stolthed mindes, at han var Danmarks Søn og spredte Glands over sit Fædrelands Navn. Fra fjerne Lande vil der blive valfartet til dette Sted med Taknemmelighed og Beundring. Tanken om dette Mindesmærkes Rejsning kom frem, medens Digteren endnu levede, og det blev den sidste, den største Hædersbevisning, som han modtog af sit Folk; ogsaa den voldte ham, som Alt af den Natur, paa een Gang Glæde og Lidelse. Nu er det ikke til den Levendes Hæder, men til kjærligt Minde om den Døde, at vi indvie den Billedstøtte, fra hvilken nu Sløret falde!

Paa denne skjønne Plet, til hvilken Erindringer om den største og højst elskede af Danmarks henfarne Konger knytte sig, under Skyggen af disse hundredaarige Linde, hvorhen vor travle Stads Beboere ty for at drage Aande — her har dette Mindesmærke sin rette Plads. Paa dette fredlyste Sted, hvorhen Livets og Døgnets Larm kun naaer som et fjernt

Havs Brusen, vil Hans Christian Andersens Billedstøtte trygt kunne afvente Tidernes Dom og de kommende Slægters Vidnesbyrd. Med os ville de vedkjende sig Taknemmelighedens Gjæld imod den navnkundige Digter og ved Skuet af hans Træk mindes de uforgængelige Gaver, som hans Genius har skjænket Menneskeslægten, dens Barndom og dens modne Alder, over hele den vide Verden!

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

IX.

Gottfried Keller.

Natur, o Moder, svigt mig ikke,
Gaaer jeg i Kampen mod min Tid!
Lad dine varme Moderblikke
Mig følge, selv i stærkest Strid!

Keller er født den 19. Juli 1819 i Zürich. Skjøndt han meget tidligt mistede sin Fader, og Moderen nu kun sad i smaa Kaar, skaffedes der dog Drengen en forholdvis god Uddannelse, som imidlertid afbrødes ved, at han som formentlig Fører for en af de dengang i Zürich oftere forefaldende Drengerevolter blev udvist af Industriskolen, hvor han gik. Han kom nu efter sit eget Ønske i Lære, først hos en, saa hos en anden Landskabsmaler, hos hvilke han imidlertid Intet lærte. Han søgte da, skjøndt udstyret med meget ringe Midler, i sit tyvende Aar til München. Men heller ikke der havde det nogen rigtig Fremgang med hans kunstneriske Udvikling. Efter tre Aars Forløb vendte han tilbage til sin Fødeby, og her kastede han pludselig Penslen og greb til Pennen. Ved sine i Tidsskrifter offentliggjorte Digte og prosaiske Artikler og især ved en større Digtsamling („Gedichte", 1846) vakte han efterhaanden saa megen Opmærksomhed, at Staden Zürich 1848 tilstod ham et større Rejsestipendium til Fortsættelse af hans allerede ved det derværende Universitet begyndte litteraire og filosofiske Studier. Han drog da til Heidelberg og senere til Berlin. Her traadte Lyriken snart tilbage for den prosaiske Digtning. 1851 udkom hans anden og hidtil sidste Digtsamling (2. Opl. 1854); senere har han kun gjennem forskjellige Tidsskrifter af og til offentliggjort Digte. Derimod udgav han først i 1854 Romanen „Der grüne Heinrich", endnu ganske „romantisk" i Indhold og Form, senere, efter at han i 1855 var vendt tilbage til Zürich, sit Hovedværk, Novellesamlingen „Die Leute von Seldwyla", i hvilken Romantiken, især i de senere tilkomne Fortællinger, mere og mere parrer sig med Realisme. 1861 udnævntes han til første Statssekretair i Zürich, hvilket Embede han dog i 1876 igjen har nedlagt for ganske at hellige sin Tid til litteraire Sysler.

Keller har ganske vist sin Hovedbetydning som Novellist, i hvilken Egenskab han indtager en anerkjendt fremragende Plads blandt Nutidens Forfattere. Men de, der kjende hans Noveller — paa hvilke jeg jo her ikke har Anledning til at indlade mig nærmere, saa meget mindre som et Par af de bedste ere udkomne i dansk Oversættelse — ville allerede i hans Digte finde flere af de fremtrædende Egenskaber, som udmærke hine: baade den ejendommelige, af og til noget vel drømmende og sværmeriske Romantik, og paa den anden Side, især i den sidste Samling, som jeg her selvfølgelig nærmest maatte tage Hensyn til, en endnu kraftigere Udtalelse end hist af fordomsfrie Anskuelser, af en dyb Tænkning og et varmt, mandigt Gemyt — kort sagt, af en original og tiltalende Personlighed. Ogsaa sin poetisk-fine Naturopfattelse, sit dygtige Detailmaleri har Keller allerede aflagt prægtige Prøver paa i flere af disse Digte, (se ogsaa „I Skoven" i „Nær og Fjern" Nr. 373) i hvilke ej heller den, ogsaa fra Novellerne kjendte, ejendommelige djærve, undertiden bizarre, ja barokke Schweizer-Humor savnes. Original og selvstændig er han altid, ogsaa i Udtryk og Versform, der vel af og til kan lide af Haardhed og Uklarhed, men aldrig af tom, frasemæssig Udsmykning.

1.

Sommernat.

De modne Agre trindtom bølger
Og breder vidt sig som et Hav;
Dog paa sin stille Bund det dølger
Ej Rædsler, som den vaade Grav:
Der Blomster kun om Krandse drømmer
I Sommernattens Stjerneskin, —
O gyldne Hav, hvor mægtigt strømmer
Din milde Fred til Sjæl og Sind!

Her i mit Hjemlands grønne Dale
En herlig gammel Skik bestaaer;
Naar gjennem Nattens Timer svale
Lysormen gløder, Droslen slaaer,
Da gaaer en Hviskken og en Vinken
Ad Stien hemmelighedsfuld
Og snart en natlig Sølverblinken
Af Segle gjennem Sædens Guld.

Det er de unge, vakre Knøse,
Der samler sig i stille Trop;
Hos Enker eller Faderløse
Den modne Mark de søger op.
For Kvinden, naar forladt hun ejer
Ej Mands, ej Faders Bistand mer,
De Agrens rige Grøde mejer,
Og deres Flid kun Natten seer.

Se, alt de tunge Neg er bundne,
Og smukt har de i Kreds dem sat;
Hvor rask er ej de Timer svundne,
En Leg kun i den køle Nat!
Nu Spøg og muntre Sange gjalder
Blandt gyldne Neg, til Morgnens Skjær
De ufortrødne Knøse kalder
Til deres egen Arbejdsfærd.

2.

Af Livet.

Jeg har, mens Vint'ren knuged Livet,
Mens Mørket steg og Haabet svandt,
Paa Dig alt ganske Afkald givet,
Udødeligheds tomme Tant!

Og nu da Vaaren Alt forynger,
Hvor ret det var, først helt jeg seer!
Jeg atter Krands om Lokken slynger,
Men Blændværk ej mig skuffer mer.

Paa Strømmens køle Dyb jeg sejler
Og skuer i det klare Vand,
Hvori sig Himlens Kuppel spejler, —
Jeg ønsker intet bedre Land.

Først nu, Du rene, skjønne Lilie,
Kan jeg dit stille Sprog forstaa:
Trods Hjertets Glød, trods Sjælens Villie,
Jeg veed, jeg skal, som Du, forgaa.

O Roser, glad jeg hilser Eder!
Hvor snart end Eders Skjønhed fly'r,
Fra hine tomme Evigheder,
Til Eders Ynde dog jeg ty'r!

At leve fuldt de korte Stunder
Jer Duft og Glands os lære vil,
Og derpaa villig at gaa under,
For aldrig mer at være til!

3.

Reformation.

I en af Oldtids Pyramidegrave
I Mumiens sorte Dødninghaand der laa
Engang af Frøkorn gjemte nogle faa,
Som der Aartusinder alt slumret have.

Med Undren tog man denne sjeldne Gave
Og prøved den i frugtbart Land at saae,
Og se: snart Planter der saa friske staa,
Som stod de i den gamle Kongehave! —

Saa skal de fjerne Slægter ikke miste,
Hvad med de Gamle sov i Tidens Nat; —
Thi Døden stedse gjenfødt Liv betyder.

Hvo hindrer nu, at atter man kan vriste
Af Kirkens Mumiehaand den dyre Skat:
Livsordet, at igjen af Jord det skyder?

4.

Erkjendelse.

Et heldigt Maal at naa ret ingensinde
Du uden egen Ligevægt formaaer;
En Taabe, hvo blot Andres Veje gaaer!
Kun ved sig selv kan Manden Styrke vinde.

En Nar, som troer, hans egne Brøst forsvinde,
Fordi det med hans Nabo værre staaer, —
Som ængstlig spejdende tilsidst kun naaer
I Andres skjæve Dom sit Værd at finde!

Gjør frit og aabent, hvad Du ej kan lade,
Dog strengt din Grændse Du Dig foreskrive!
I Tide lær, kun dine Fejl at hade,

Men imod Andre stedse mild at blive!
Kan Du blot hævde tro dit valgte Stade,
Skal Livets Dage vel Dig Lykke give.

Andrea.

Af George Vautier.

Sluttet.

IX.

Om Aftenen paa den Dag, da jeg havde modtaget Marquiens Brev, gik jeg som sædvanlig, da Klokken havde slaaet ni, i Theatret. Belloni, hvis Navn figurerede paa Plakaten, var bleven erstattet af en anden Tenor, og man fortalte mig, at man havde maattet sørge for denne Rolledoublering saa godt som i det yderste Øjeblik, da han pludselig og uden Varsel havde opsagt sin Stilling ved Theatret. Jeg var i dette Moment forberedt paa Alt, og i den første Mellemakt gik jeg op paa Scenen; faa Minuter efter var jeg fuldt vidende om, hvad der var gaaet for sig. Om Eftermiddagen, kort før Forestillingen skulde begynde, var Belloni kommen op paa Theatret i et glimrende Humeur og struttende af Vigtighed, havde forkyndt sine forbausede Kolleger, at nu var hans Tour kommen til at opsige sit Engagement og kaste Direkteuren den stipulerede Skadeserstatning i Næsen; at han skulde begynde en Kunstrejse i Udlandet og tjene styrtende mange Penge, og Alt det havde han fortalt med en vis mystisk lykkelig Mine og i en Tone, der vel egnede sig til at ægge Nysgjerrigheden. Han havde strax givet sig til at pakke sine Dragter sammen, et Hastværk, der syntes højst mærkværdigt. Var det da en formelig Flugt? Hvor agtede han sig hen? Han havde undslaaet sig for at give videre Forklaringer med de Ord: „Aa, I faaer det s'gu nok at vide Altsammen, den Affaire skal saamænd nok vække Opsigt!"

En og samme Mistanke havde strax fæstet Bo hos Alle, og det var et og det samme Navn, der var paa Alles Læber: Andrea.

Belloni var, derom vare Alle ved Theatret enige, fuldstændig ude af Stand til paa egen Haand at foretage en Kunstrejse og paa den tjene sig en Formue. Havde han da virkelig formaaet Andrea til at følge sig, til at kaste sin Marquisekrone bort for af hans Haand at modtage Operadronningernes Diadem? Nogen synderlig overdreven Finfølelse besidder man ikke bag Koulisserne, og han var derfor bleven overvældet med endogsaa temmelig nærgaaende og direkte Spørgsmaal, men han havde indskrænket sig til at give afvigende og dunkle Svar, Noget, der aabenbart skulde se ud som Diskretion, men som i Virkeligheden talte tilstrækkeligt nok. Enhver havde heri seet sin Mistanke bestyrket. Belloni var ikke afholdt: hans Lykke kunde ikke andet end vække Misundelse. Den hele Kreds forbausedes højlig over Andreas Svaghed; hun havde kunnet gjøre et ganske andet Valg, mente man, men i Grunden var man henrykt over at

se hende styrte ned fra den Højde, hvortil hun var bleven hævet, og atter indtage sin Plads i Rækken, og Lina kom mig triumferende imøde med de Ord: „Naa, hvad sagde jeg?"

Maaske det dog var vel tidligt at triumfere: man havde jo ingen fuldstændig Vished. Det Hele var jo endnu kun grundet paa blotte Antagelser, der dog, naar Alt kom til Alt, maaske altfor let havde fæstnet sig i den almindelige lettroende Bevidsthed. Jeg behøver ikke at sige, at jeg ikke var den, hvem denne Nyhed satte i mindst Bevægelse; sandt at sige overraskede den mig ikke synderlig, omendskjøndt jeg dog foreløbig nærede Tvivl om dens Paalidelighed, indtil jeg fik Vished ihænde; jeg havde oftere skimtet denne Løsning, men jeg havde dog aldrig ophørt at tro paa, at Andreas gode Forstand vilde standse hende paa Randen af Afgrunden, om det saa først skete i det yderste Øjeblik. Rimeligvis tøvede hun med at gjøre det afgjørende Skridt; rimeligvis havde Bellonis halve Tilstaaelse det Formaal, ved at sætte Rygtet i Bevægelse at fremme Begivenhedernes Gang, at faae Bugt med hendes Nølen og afskjære hende ethvert Tilbagetog. Da jeg formodede, at jeg endnu havde bevaret lidt af den Indflydelse og Myndighed, som jeg tidligere besad over hende, tog jeg den næste Morgen tidlig med det første Tog til Hantières.

Herregaarden syntes øde og forladt, og jeg blev først bange for at være kommen for silde. Ingen Tjener kom, da jeg ringede. Jeg gik rundt om Bygningen og fandt en Sideindgang, hvis Dør stod paa Klem; jeg traadte resolut ind og begav mig hen i den Fløj, som Andrea beboede. Da jeg nærmede mig hendes Værelser, naaede Lyden af muntre Roulader og Latterudbrud mit Øre. Hun lo altsaa!

Jeg standsede paa Tærskelen til et Værelse, hvor hun sammen med en Tjenestepige var ivrig beskjæftiget med i nogle store Rejsekufferter at nedpakke sine Kjoler og Smykker, hulter tilbulter uden Orden og med en febrilsk Utaalmodighed; Theaterdragterne laa strøede rundt omkring paa Meublerne og Tæppet og ventede paa, at Touren skulde komme til dem. Hun fik Øje paa mig og udstødte et Angstskrig.

„Jeg maa tale med Dem øjeblikkelig, Andrea."

„Kom," sagde hun og trak Portièren fra Døren, der førte ind til hendes Boudoir.

Da vi vare alene, stillede hun sig for mig i en trodsig Stilling og sagde: „Hvad vil De her?"

„De bereder Dem til at forlade Deres Mand, Deres Barn; De vil løbe bort med Belloni, atter tage fat paa Theaterlivet i Udlandet, ikke sandt?"

Hun rørte sig ikke af Stedet. „Det er sandt," sagde hun; „hvem har fortalt Dem det?"

„Stolt af sin Triumf har Belloni igaar ladet sig forlyde dermed paa Theatret."

„Hvor uforsigtigt af ham!"

„De skulde hellere sige: hvor snildt gjort! Hans Hensigt er tydelig nok; ved at slaa sit gode Held op paa alle Gadehjørner, sætte det i alle Aviser idag, vil han gjøre det umuligt for Dem at slippe ham ud af Hænderne."

„De har formodenlig underrettet min Mand om vore Planer?"

„Nej, jeg har ikke underrettet ham derom, fordi jeg var overbevist om, at det vilde være fuldt tilstrækkeligt for at aabne Øjnene paa Dem, at jeg kom herud og talte til Dem som Ven."

„En løjerlig Ven, som tjener min Mand i hans Elskovsforbindelse og hjælper med til at føre mig bag Lyset!"

„Hvad De der siger, Andrea, er falsk."

„De vil maaske ogsaa sværge mig til, at dette unge Pigebarn ikke er min Mands Maitresse?"

„De forstaaer ikke . . ."

Jeg ventede at se hende blive rasende, men hun holdt sig. „Godt, lad gaa, jeg forstaaer Intet; jeg er nu engang ikke en Kvinde af den fornemme Verden . . . godt, saa taler vi ikke mere om det. Jeg formoder, at De har noget Andet at sige mig."

„Kan De huske, Andrea, at jeg den Dag, da De blev gift med Marquien, i Deres Paaklædningsværelse paa Theatret spurgte Dem, om Belloni var Deres Elsker?"

„Ja; det var han ikke."

„Er han det nu?"

„Ja."

Jeg havde troet at skulle bringe hende i Forlegenhed; til Gjengjæld var det hende, der ved sin ligefremme Tilstaaelse gjorde det af med alle de Argumenter, jeg havde forberedt.

„Dersom Deres Hjerte nu kan bekvemme sig til en Kjærlighed, som det fordum fandt var det uværdig, saa er det, fordi denne Kjærlighed i Deres Øjne prydes med Mindet om et Liv og en Kunst, som De længes tilbage til. Hvad De elsker hos denne Mand, det er den Fortid, som hvis Repræsentant han staaer for Dem."

„De har maaske Ret . . . Og hvis det nu virkelig var saa?"

„Han elsker ikke Dem."

„Hvad veed De derom?"

„Den Kjærlighed, han foregiver at nære for Dem, den skjuler kun en modbydelig Beregning. Hans Karriere er endt; ved Dem vil han tjene Penge og intet Andet. Han har baade Forstand og Snildhed, tro De mig. Han har snart gjættet, at Længslen efter Scenen en Dag, sent eller tidlig, vilde gribe Dem midt i det nye Liv, De begyndte paa; han har spændt sine Snarer om Dem, og nu holder han Dem fast. Han har ledet Dem efter sin Villie; De skal med Deres Talent, Deres Berømmelse slutte Dem til hans Usselhed og Udygtighed; han vil slaa Mønt af Deres Ry og af den Skandale, som han bestræber sig for at gjøre saa opsigtvækkende, saa fuldstændig og uoprettelig som vel muligt og som giver Dem i hans Vold, lænkebunden paa Hænder og Fødder."

„Hvor falder Alt dette Dem ind?"

„Det er et Resultat af Alt, hvad jeg har seet, og Alt, hvad jeg har hørt. Belloni har ikke gjort sig Umage for at skjule sit Rænkespil. Paa Theatret er Alle fuldkommen paa det Rene dermed."

„Ja, saa . . . De troer saaledes, at man da vil fordømme mig?"

„Man vil beklage Dem, og Intet videre. Før var man misundelig paa Dem, nu vil man kun have et medlidende Skuldertræk tilovers for Dem."

„Ligemeget; nu er det for silde."

„Betænk, hvad De gjør, Andrea!"

„Har jeg da ikke her i min Ensomhed havt Tid nok til Betænkninger og Overvejelser? Hvad jeg gjør, det gjør jeg af hele min egen fri Villie. Det er ikke nogen Flyvegrille, nej, det er Resultatet af en langsomt modnet Beslutning hos mig. Jeg kan ikke længer udholde denne Tilværelse her."

„Har De da tænkt paa det fremtidige Liv, De bereder Dem, naar De er knyttet til denne Belloni ved et skjændigt Baand?"

„Han forstaaer mig idetmindste, han taler mit Sprog, han lever det samme Liv som jeg. Hykler han Kjærlighed, som De siger, saa meget desto værre! Hvad Trang har jeg til at blive elsket? Sammen med ham vil jeg gjenfinde mit frie og muntre Liv, Alt, hvad jeg elsker og sætter Pris paa... Ak, jeg har ikke valgt ham, jeg havde jo intet Valg. Han har stillet sig ved min Side; han har været ene om at støtte mig, trøste mig; han frelser mig."

„Han styrter Dem i Fordærvelse."

„Ja, i „Verdens" Øjne . . . men hvad Fællesskab har jeg med Verden?"

„Det Navn, De bærer, tilhører denne Verden. Husk paa, at Deres Mand har givet Dem det pletfrit og rent."

„Siig hellere, at jeg har taget det fra ham; . . . jeg giver ham det tilbage og bliver atter Andrea som tidligere."

„Det afhænger ikke af Dem alene at løse det Baand, som Loven har knyttet."

„Marquien kan forlange Separation, hvis han vil."

„Ophører De da derfor at være hans Hustru? Imorgen vil alle Smaabladene meddele alle Enkeltheder ved Deres Flugt som velkommen Føde for det skandallystne Publikums Nysgjerrighed . . . Hvem veed, om det ikke allerede staaer at læse i dem nu idag? Belloni har Hastværk. Han trænger baade til Reklame og til Garanti."

Jeg blev ilter; hun paa sin Side væbnede sig lidt efter lidt med en drillende rolig Kulde: „Og hvad troer De da, at Publikum vil tænke, naar det seer mig optræde paany? Det vil klappe og raabe Bravo af fuld Hals. Tilhører vi det da ikke, vi Theaterdamer? Troer det sig da ikke bestjaalet, naar vi berøves det ved et Ægteskab? Fejrer det da ikke vor Tilbagekomst som Faderen i Lignelsen om den fortabte Søn? Seer det da ikke deri en Oprejsning, som det har kunnet gjøre Fordring paa og som det stadig har haabet at faae? Hvor mange Mennesker troer De ikke vil erklære imorgen, at det var noget, man kunde forudse, og at det maatte ende saaledes? Ja, det var at forudse . . . Man kan ikke saadan gifte sig med os!"

„Er det Dem, der taler saaledes, Andrea? Har De da glemt, hvorledes dette Ægteskab blev stiftet? Har De da glemt, hvorledes Marquien blev gift imod sin Villie, hvorledes De bad og bønfaldt mig om at frelse hans Liv?"

„De burde have afslaaet min Bøn og ladet ham dø: det er Dem, der har voldt os Alle den Ulykke, hvori vi nu befinder os."

Jeg forblev maalløs ved disse Ord og stirrede stivt hen for mig med halvaaben Mund; Andrea var ganske vist det eneste Menneske, af hvem jeg ikke havde ventet at høre en saadan Bebrejdelse. Hun foer sammen ved at høre Uhret slaa. „Jeg har ikke Tid længer; vi fører her en fuldstændig unyttig Diskussion; jeg troer at have sagt Dem tilstrækkeligt for at bevise Dem og gjøre det klart for Dem, at min Beslutning er fattet, og at Intet i Verden vil kunne rokke mig i den."

„De forlader altsaa Deres Søn?"

„Roland vil ikke blive forladt, siden han bliver hos sin Fader, til hvem De jo ogsaa selv tidligere gav mig det Raad at afstaa ham."

„Og hvis han nu senere engang ønsker at faae Grunden at vide til Deres Forsvinden?"

„Saa vil man sige ham, at hans Moder var en Kvinde, om hvem der ikke bør tales. Men vil han iøvrigt lægge Mærke til min Fraværelse? Hun, den Anden, vil komme her i mit Sted; Roland er bleven oplært til at holde mere af hende end af mig."

„Den Anden? Frøken de Meauchamp?"

„Ja! Ak, hvor vil min Bortrejse ikke gjøre dem lykkelige! Nu kan de elske hinanden frit uden Frygt for at blive forstyrrede, og hun kan her indføre alle de Dyder, som jeg desværre ikke er i Besiddelse af."

„Andrea! Andrea!"

Jeg følte, hvorledes jeg blev rasende; jeg havde Lyst til at slaa hende. Langt fra at forskrække hende, syntes tvertimod min Vrede at more hende. Hun saae den Sindsbevægelse, hvori jeg befandt mig, og besvarede den med et Latterudbrud, men forstod dog strax, at Øjeblikket var kommet til at gjøre en Ende paa denne Scene: hun rakte mig sin Haand med de Ord: „Farvel . . . eller snarere paa Gjensyn. De er da ikke vred paa mig, vel?"

„Farvel, og ikke: paa Gjensyn; thi jeg skulde tage meget fejl, om vi to nogensinde mødtes senere."

„Jeg drager ikke i Landflygtighed for stedse. Jeg maa ganske vist begynde med at forsvinde, men naar min Udenlandsrejse er tilende, vender jeg efter al Sandsynlighed tilbage til Paris . . . De vil ikke have Mod til at vedblive at være saa streng imod mig, men De vil komme og applaudere mig som de Andre; det er jeg vis paa."

Hun var pludselig bleven bleg, og hendes Ansigtstræk fortrak sig i Smerte. Hun førte Haanden til Hjertet, derpaa til Panden og vaklede halv besvimet; jeg greb hende og støttede hende. „Det er intet," sagde hun, „kun et øjeblikkeligt Ildebefindende, der strax gaaer over. Jeg har i disse sidste Dage oftere havt slemme Anfald af Svimmelhed, ledsagede af en afskyelig Angst — jeg er meget nerveus, det er det Hele... Aa, jeg er slet ikke bange; vær De blot rolig, jeg har slet ingen Lyst til at dø. Det vilde jo ogsaa være yderst dumt just nu i dette Øjeblik og volde Frøken de Meauchamp og min Mand altfor stor en Glæde."

Jeg formaaede ikke at tilbageholde et Udraab.

„Farvel!" sagde hun.

„Farvel!"

Jeg gik min Vej i en heftigere Sindsbevægelse, end jeg ønskede at lægge for Dagen eller endogsaa blot at tilstaa for mig selv. Der var Intet mere at gjøre: Tingene maatte nu gaa deres egen skjæve Gang. Da jeg var kommen ned i Alleen, fik jeg Øje paa Dr. Fadeux' evindelige Kabriolet, der noget borte kom kjørende op mod Herregaarden; uden Tvivl kom det modbydelige Menneske for at ville hjælpe Andrea med hendes Flugt, for triumferende at være tilstede ved Katastrofen. Jeg er af Naturen nogenlunde fredsommelig, men jeg nægter ikke, at jeg ved denne Lejlighed følte en ejendommelig krigersk Kriblen i min højre Haand. Uheldigvis eller heldigvis saae han mig, vendte pludselig, pidskede løs paa sin Hoppe og forsvandt for mit Blik.

Jeg lod ham forsvinde og vandrede den lange, kjedsommelige Vej til Stationen, alt imedens jeg spurgte mig selv, hvorvidt jeg skulde sende Marquien en Meddelelse om, hvad der gik for sig. Men hvor var han? Han havde ikke tilskrevet mig, hvorhen han agtede sig fra Bayonne. Desuden var det ogsaa nu altfor sent til, at hans Tilbagekomst kunde forpurre noget, medens det dog paa den anden Side var farligt at overlade til Skjæbnen at meddele ham den fatale Efterretning. Hvo veed, hvad Vreden kunde føre ham til? Den lange Fodvandring og Touren paa Jernbanen gjorde mig noget roligere, og dog var jeg i en ikke lidet op-

hidset Sindstilstand, da jeg kom hjem. Frøken de Meauchamp ventede mig — og havde ventet paa mig i flere Timer, sagde min Tjener. Hun saae bekymret ud, og hendes Stemme skjælvede, da hun sagde:

„De har været dernede? Det er dog altsaa hende, der menes?"

For at forklare mig Meningen med dette Spørgsmaal rakte hun mig en Avis, der bar tydelige Præg af at være læst mangfoldige Gange, og sagde: Læs!

Jeg havde ikke taget fejl af Bellonis Karakter, naar jeg, maaske dog lidt vel dristigt, paa Forhaand havde tillagt ham den Hensigt at ville lade sit Held udbasune igjennem Aviserne. Her stod den hele Historie fortalt, ret diskret forresten, men dog med alle sine Enkeltheder. Andreas Navn var ikke nævnt, men de ejendommelige Omstændigheder, der havde ledsaget hendes Giftermaal og hendes Træden tilbage fra Scenen, vare her gjenkaldte i Læsernes Erindring med en Nøjagtighed, der for den store Del af Pariserpublikummet gjorde denne Diskretion fuldstændig overflødig. Avisen vidste forsaavidt bedre Besked end jeg, som den havde faaet Færten af, at det var et italiensk Theater, paa hvilket Flygtningen først skulde optræde, og at hun dernæst havde modtaget et Engagement i Rusland.

Frøken de Meauchamp ventede med spændt Utaalmodighed, til jeg var færdig med Læsningen. „Jeg vil vide Alt," sagde hun, da jeg lagde Bladet fra mig.

„Hvad kan jeg fortælle Dem, kjære Frøken, udover hvad De har læst her? Andrea har forladt Hantières i denne Stund for at slaa Følge med sin Elsker."

„Endelig!"

Dette Udraab overraskede mig, og jeg lagde tydelig Mærke til den Glæde, der straalede ud af hendes Ansigt. Hun saae strax i samme Nu den Bekymring, der prægede sig i mine Træk.

„De synes bekymret!"

„Og De seer ud, som om De var glad!"

„Har jeg da ikke Grund dertil?"

„Hvad venter De Dem da egenlig af denne Katastrofe?"

„Hvad jeg venter? Ganske simpelt det, at Marquien vil forlange Separation og erholde den."

„Og ikke desto mindre vedblive at være gift med Andrea."

Hun bøjede sit Hoved. Det smertelige Udtryk, der gød sig over hendes smukke Ansigt, afslørede for mig med en stum Veltalenhed alle de Illusioner, i hvis Favn hun havde vugget sig, og den grusomme Skuffelse, som den bratte Opvaagnen af denne Drøm maatte foraarsage hende.

„De har Ret," sagde hun, „denne Efterretning har i den Grad vendt op og ned paa alle mine Tanker, at jeg har været nær ved at miste Forstanden. Jeg har sagt til mig selv, at han vilde blive fri, men jeg har ikke havt Øje for den sørgelige Virkelighed."

„Ak, jeg er desto værre meget bange for, at denne forfærdelige Begivenhed kun end yderligere vil forøge hans Ulykke, og at den Plet, der herved er sat paa hans Navn, vil være mere end nok til at bringe den bedste Kalk til at flyde over."

„Hans Navn . . . det bærer han endnu med Ære, og det Smuds, der kastes paa det fra den Kant, det kan ikke naa ham."

„Han vil uden Tvivl tage Hævn; det har han Ret til."

„Forfølge dem, dræbe dem maaske . . .!"

Hun var halv afmægtig falden om i en Kanapé og sad nu med Hænderne for Ansigtet. Efter en lang Taushed tog hun atter tilorde: „Nej, han vil ikke gjøre Sligt; han er en altfor ophøjet, altfor ædel Natur til at tro, at Blod vil kunne afvaske . . ."

„Harmen er en Raadgiver, som ikke nøjes med blotte Raisonnementer."

„Den Kjærlighed, han bærer til sin Søn, vil lede ham rigtig; han vil ikke kunne føje en Plet til den anden. Han elsker jo ikke denne Kvinde, hendes Bortrejse er en Befrielse for ham, ja en Befrielse! —"

„Men endnu engang, Loven . . ."

„Og hvad gjør saa det, at det lovlige Ægteskab staaer ved Magt, naar det forhadte Baand faktisk er brudt? Hvad han vil gjøre? O, jeg veed det, jeg føler det . . . Han vil mindes, at jeg er her, at jeg engang i fordums Dage har lovet at være en anden Moder for Roland, at vi har en Mission at opfylde sammen, og at vi for Fremtiden frit og fortroligt vil kunne se hinanden . . ."

„Og det tænker De paa? Det er umuligt."

„Hvorfor?"

„Fordi . . . fordi det nu engang er umuligt, fordi en saadan fortrolig Omgang kun vilde vække Mistanker til Live, som . . ."

Hun rystede uroligt paa Hovedet.

„Skal man da virkelig vige tilbage for en Pligt af Frygt for Bagtalelsen?"

„Hvilken Pligt? Jeg forstaaer Dem ikke længer."

„Deres Pligt, som har det i deres Magt at kunne bringe Trøst . . . Hvorledes! Skulde jeg da, for at iagttage en banal Konveniensens Lov, trække mig tilbage fra ham i et Øjeblik, da han er lidende, da jeg, jeg alene formaaer at sætte Mod i ham, give ham Kraft og skaffe ham Ro i Sindet?"

De sidste Ord sagde hun i en exalteret Tone, som ikke længer tillod nogen alvorlig Drøftelse. Jeg tog, for at berolige hende, min Tilflugt til et ganske vist lidet galant, men af Situationen paabudt Middel. Jeg greb hendes Haandled, følte hendes Puls og sagde i den almindelige Doktortone: „De har Feber, Frøken. De maa tage hjem for at hvile Dem og søge Ro."

„Har jeg da talt over mig?"

„De har Feber."

Hun vilde intet indrømme, og jeg maatte blidelig føre hende til Døren; jeg havde Følelsen af at spille med i den store Scene i „Barberen i Sevilla", men uheldigvis var hun langt vanskeligere at overbevise end Don Bazile, der jo stadig er rede nok til at give sig for klingende Argumenter. Endelig fik jeg hende dog til at tage hjem, væsenligst ved det Løfte, jeg maatte afgive om at ville komme til hende den følgende Dag for at gjenoptage vor afbrudte Samtale.

Ude af Stand til at beskjæftige mig med noget Arbejde, der fordrede nogen Opmærksomhed, fortumlet i Hovedet af Alt, hvad jeg havde seet og oplevet paa denne indholdsrige Dag, forlod jeg mit Hjem, idet jeg haabede i Parises Tummel og Støj at finde en Adspredelse, men jeg fandt Middagen i Klubben elendig, og i Theatret, hvor der gaves en paany indstuderet gammel og forglemt Opera, ærgrede jeg mig over Skuespillerne og fandt Musiken kjedsommelig. Istedenfor, som jeg plejede, at gaa op paa Scenen i Mellemakterne, gik jeg ud i de store, tomme Gange, der løbe paa hver Side af Tilskuerpladsen. Jeg trængte til Taushed og Ensomhed; jeg følte mig bestormet af en Hærskare af forvirrede Ideer, som

mylrede ind paa mit stakkels Hovede og holdt en afskyelig Hurlumhej i min Hjerne; snart flakkede jeg i Tankerne om med Marquien i Spanien, snart var jeg paa Vejen til Italien med Andrea og hendes Elsker for atter strax at vende tilbage til den beskedne Pavillon i Faubourg St. Germain, som husede Frøken de Meauchamps Smerte og Forhaabninger; ogsaa jeg havde Feber, og jeg undres endnu over, at de Forbigaaende ikke tilraabte mig i Kor det gamle, bekjendte „gaa til Hvile.“

Der var iøvrigt ikke mange af dem; en af dem voldte mig en ejendommelig Skræk: hele hans Udseende og Holdning mindede mig aldeles paafaldende om Thénard; jeg tog ham i nogen Frastand aldeles bestemt for den barske Baron; jeg bildte mig ind, at han kom mig imøde for at affordre mig Regnskab for min Opførsel. Jeg veed ikke, hvorfor Thénard altid paa mig havde gjort Indtrykket af at være en ubarmhjertig Dommer. Jeg foer sammen ved Synet af en Gendarm i Forsalen: jeg havde dog altsaa en ond Samvittighed.

Og virkelig, hvis Thénard var kommen til mig som Gud kom til Kain for at spørge ham om, hvad han havde gjort af sin Broder, og med sin alvorlige, strenge Stemme havde sagt til mig: „Hvad har Du gjort af dem, som jeg elsker?“ — hvad skulde jeg have svaret? At han ikke havde givet dem i min Varetægt? En bedrøvelig Undskyldning: jeg havde jo uforsigtig blandet mig i at gjøre deres Lykke, uden at Nogen havde bedt mig derom. Ak, det var lykkedes mig godt! Nu saae jeg, men desto værre altfor sent, den usle Rolle, jeg havde spillet, tilraadet af en dum Sentimentalitet, af Ønsket om at mildne Lidelser, som indgød mig en dyb Medlidenhed og til hvilke jeg troede saa smaat selv at have været Ophavsmanden . . . Jeg havde kun givet dem nyt Liv, disse Lidelser: det hele Drama, hvor paa samme Tid Andreas Forhaabninger, Marquiens Ære og Frøken de Meauchamps Ro og Værdighed, der truedes af Overophidselsen, som drev hende til en ubetænksom, blind Opofrelse, hvor alt dette led Skibbrud — dette Drama, det var mit Værk . . .

Jeg blev revet ud af mine Betragtninger ved at høre Lyden af Klokken, der kaldte Orkestrets Medlemmer til deres Pladser. Kun sidste Akt var tilbage. I fem lange Kvarter havde jeg spadseret op og ned i Selskab med mine Drømmerier. Jeg gjorde en energisk Anstrengelse for at vælte af mig det Mareridt, som havde grebet mig. Jeg gik atter ind i Theatret og indtog min Plads. Jeg havde neppe siddet en Minut, før Kontrolleuren overrakte mig et sammenfoldet Stykke Papir med de Ord: „Det er en Depeche, som Deres Tjener har taget imod og bragt her. Vi har søgt efter Dem over hele Theatret for at give Dem den, men har ikke kunnet finde Dem.“

Jeg aabnede den angst med en Forudfølelse af nær forestaaende Ulykker. Den var fra Andrea, der pludselig var bleven angrebet af et ukjendt Onde, som indjog hende Frygt, og da hun troede, at der var Fare forhaanden, bad hun mig om at glemme vor Uenighed og snarest muligt komme til hende.

Utvivlsomt overdrev Andrea Faren; jeg havde intet Farligt seet i den fuldstændig nervøse lille Krise, hvortil jeg havde været Vidne, men det var jo dog muligt, at den ikke desto mindre kunde være Forløber for en eller anden alvorlig Sygdom. Hvordan det nu end imidlertid forholdt sig, kunde jeg ikke godt undslaa mig for at efterkomme den Kaldelse, der var udgaaet til mig. En kostbar Tid var allerede gaaet tabt: Depechen havde maattet gjøre flere Vandringer, inden den var kommen mig ihænde, for ikke at tale om den lange Tid, Kontrolleuren havde havt den: Alt i Alt var den vel bleven forsinket en tre Timer i det Mindste. Jeg kunde kun tage med det sidste Tog, og endda maatte jeg saa skynde mig dygtigt. Efter al Sandsynlighed var Dr. Fadeux bleven hentet; at lade ham være eneraadende en hel Nat, vilde have været en Forbrydelse: han skulde nok være Mand for paa Timen ved sin Behandling at gjøre det mest ubetydelige Ildebefindende dødeligt.

Istedenfor at rejse mig og skynde mig afsted, blev jeg siddende ubevægelig rolig paa min Plads i Parkettet. En hemmelighedsfuld Stemme hviskede mig nogle skrækindjagende Ord i Øret: „Hvis Andrea døer inat, saa vil det være en Befrielse for Marquien og til Frelse for Frøken de Meauchamp.“

Jeg blev bange. For at give mig Mod, svarede jeg: „Hvorfor skulde hun dø? Der er jo ingen Fare.“

Og Stemmen indvendte: „Hvis ikke Sygdommen gjør det af med hende, saa vil Dr. Fadeux' blotte Nærværelse være nok til at hidføre en Katastrofe . . . Lad ham da udføre Forsynets Bestemmelse, lad ham da være Redskabet i Guds Haand. Det afhænger jo kun af Dig at gjøre dem lykkelige, som er blevne ulykkelige ved din Fejl.“

En uforklarlig Lammelse greb min Villie og alle mine Bevægelser og naglede mig fast til Stolen. „Jeg vil gaa min Vej, naar Trioen er endt,“ sagde jeg fejgt.

De sidste Toner af Trioen hendøde; jeg rørte mig ikke af Stedet. Jeg holdt Blikket skarpt fæstet paa Scenen uden at se noget af den muntre, brogede, glimrende Skare, der fyldte den; jeg hørte efter uden at opfange nogen Lyd: Korene og Instrumenterne forekom mig at smelte sammen i en fantastisk Brummen, som momentvis overdøvede eller dæmpet akkompagnerede den monotone Lyd af hin Stemme, som, følgende den musikalske Rhythmes Overgange, snart alvorligt, snart muntert, snart bønfaldende eller bifaldende uophørligt gjentog de samme to Ord: „Gaa ikke! gaa ikke!“

Bifaldsraabene og Klapsalverne, der fulgte efter Tæppets Fald, Bevægelsen iblandt det Salen forladende Publikum rev mig ud af min Lethargi og min Angst; en kold Sved perlede paa mine Tindinger. Jeg skyndte mig hovedkulds ud igjennem Mængden, hoppede op i en Fiakre og raabte til Kudsken, at han skulde kjøre, alt hvad Remme og Tøj kunde holde, til Banegaarden.

Forgjæves! Da vi kom til vort Bestemmelsessted, var Alt lukket og slukket, og det sidste Tog var forlængst afgaaet. Jeg maate vente Natten over.

X.

Jeg føler mig ikke i Besiddelse af Mod og Styrke til at føre denne sørgelige Fortælling tilende i alle dens mindste Detailler. Hidindtil har jeg nedskrevet den ærlig og oprigtig uden at søge at formilde min Uret, i det Haab igjennem en Slags offentlig Bekjendelse at lette noget af den knugende Vægt, jeg føler tynge paa min Samvittighed.

Jeg har aldrig vovet at aabenbare Marquien den fulde, sørgelige Sandhed. Han troer, at Andrea er død af en af disse hurtige Sygdomme uden Navn, som trodse selv de dygtigste Lægers Forudseenhed og Kundskaber. Dr. Fadeux har heldigvis forladt Landet, forfærdet over den Anklage, som Harmen aftvang mig ved selve den Sengs Hovedgjærde, hvor Andrea just havde draget sit sidste Suk; hans Flugt har be-

friet mig for den Nødvendighed at maatte aabne Øjnene paa hans Patienter med Hensyn til hans skjæbnesvangre, morderske Uvidenhed.

Jeg har, idet jeg skriver dette, staaende for mig paa mit Skrivebord den lille Medicinflaske, fundet og opbevaret af mig, som indeholder den virksomme Gift, i hvilken Frygten for den Ansvarlighed, hvori min Udeblivelse stillede ham, og hans affindige Uvidenhed lod ham se et Lægemiddel imod et Onde, hvis fuldstændig uskyldige Natur han ikke formaaede at se. Denne Mand er en Morder, det er min fulde og faste Overbevisning.

En Morder! . . . Hvad er da jeg, jeg, som kjendte hans grændseløse Uvidenhed og dog frivillig gav Andreas Liv i hans Vold?

Jeg er imidlertid i Marquiens Forbindelse med Frøken de Meauchamp Vidne til en saadan sand og oprigtig Kjærlighed og til saa megen virkelig Lykke, at jeg ofte griber mig i at berolige mig selv og sige til mig selv, at jeg vilde have været skyldig, dersom jeg ikke havde grebet den Lejlighed, der tilbød sig for mig til at gjøre godt igjen alt det Onde, jeg havde begaaet . . .

Hvo vil vove at dømme mig? Hvo vil vove at finde, at det er med Urette, at jeg forfølges af Bebrejdelser og Samvittighedsnag, men hvo vil ogsaa paa den anden Side give dem Ret i at pine mig?

I Saisonen.

XII. Dilettantkomedier.

Det er ikke let at falde i Søvn, naar man ligger og ærgrer sig, og Fru Mørup ærgrede sig den Nat, Gudbevares, hvor hun ærgrede sig! Om Dagen var der nemlig med Fodposten ankommet et Brev, der indeholdt en Indbydelse til hele Familien Mørup til at deltage i et Kostumebal hos Grosserer Johansen. For en Udenforstaaende er det ikke let at opdage nogen Grund til Ærgrelse i en saadan Invitation, men naar man veed, at Fru Mørup og Fru Johansen, skjøndt de ere de fortroligste Veninder af Verden, ere de blodigste Rivalinder, naar det gjælder om at finde paa nye Variationer af Vinterens selskabelige Sammenkomster, saa vil Enhver kunne forstaa, hvilken Trumf det var, Fru Johansen her havde spillet ud, og hvor lavt og lumpent bemeldte Frue havde handlet i at gjemme den til et saa fremrykket Stadium af Saisonen — det var i Midten af Marts Maaned — at det næsten var umuligt andet, end at Fru Mørup vilde blive fuldstændig distanceret i denne Vinter. Derfor laa Fruen og ærgrede sig, derfor var det hende umuligt at falde i Søvn, skjøndt det var langt over Midnat og hendes Ægtefælle ved hendes Side allerede i et Par Timers Tid havde nydt de Retfærdiges Søvn. Snart laa hun paa højre Side, og snart prøvede hun paa venstre, snart laa hun med Næsen lige i Vejret, og snart plantede hun den dybt ned i Hovedpuden, snart laa hun stiv udstrakt som Harlekin, naar han i Pantomimen simulerer død, og snart rullede hun sig sammen som en Hundehvalp, kortsagt hun skiftede Stilling hver anden Minut, en Methode, som alle Folk i lignende Tilfælde til alle Tider har anvendt, uden at den mærkværdig nok nogensinde vides at have ført til det forønskede Resultat: at falde i Søvn. Da hun ikke kunde faae Ro for sine Tanker, fandt hun omsider paa at anvende den af flere Damer og Herrer yndede Fremgangsmaade: at tælle ganske langsomt til 50 og saa tilbage igjen, idet det ansees for givet, at den Aandsanstrengelse, der udfordres til denne Proces, forjager alle andre Tanker af Hovedet. Denne Virkning kan det maaske have paa svage Hoveder, men Fru Mørups Hjerne var saa stærk, at hun magelig ved Siden af denne tabellariske Virksomhed kunde træffe Bestemmelse med Hensyn til de forskjellige Familiemedlemmers Dragter til Kostumeballet og navnlig beslutte selv at give Møde i sin gamle som Nattens Dronning, dels fordi hun ved Gud ikke vilde koste noget Nyt til det Hokus-Pokus, og dels fordi hun vidste, at det vilde ærgre Fru Johansen, da der naturligvis vilde komme en hel Del Andre i samme Kostume — Noget hun fik fuldkommen Ret i, da der paa Kostumeballet var Nattens Dronninger for idetmindste en fjorten Dages Tid —; som alle statistiske Meddelelser udøvede dog disse Taløvelser omsider en søvndyssende Indflydelse paa hende, og efter at have virket en god halv Times Tid som et Slags levende Tælleapparat, sank hun hen i en blid Slummer.

Hendes Fantasi var imidlertid kommen i Oprør og arbejdede videre, og i Drømme følte hun snart en moderlig Stolthed over sin Søn Lieutenanten, der præsenterede sig for hendes Blik som Jockey i et Par Unævnelige, der vare noget af det Strammeste, hun hidtil havde seet, medens hun kort efter blev greben af en dyb Sorg over den anden Søn Studenten, der havde faaet Ansættelse som Tyroler paa Boulevarden; derpaa beundrede hun sin ældste Datter, der tog sig prægtig ud som Zigeunerske, og lidt efter var hun meget bekymret for den yngste, der skulde optræde som Margrethe paa det kongelige Theater.

Saavidt var hun kommen, da det Ord: Theater som et Lyn slog ned i hende. Ja, hvorfor ikke? Nu vidste hun, hvormed hun skulde overtrumfe Fru Johansen og aldeles stille hende og hendes Kostumebal i Skygge. En Komedie! Det var det frigjørende, det forløsende Ord. Og denne Tanke begejstrede hende saaledes, at hun i Søvne triumferende slog ud med den højre Haand, hvorved hun bibragte Manden, der laa i sin sødeste Slummer, et saa forsvarligt Dunk oven i Hovedet, at han foer op i den Tro, at Loftet styrtede ned, og gav sig til at raabe Brand af alle Livsens Kræfter, hvilket igjen foranledigede Konen, der blev vækket af disse Brandraab, til at skrige paa Vand af fuld Hals, indtil denne Duet ophørte af sig selv.

Da Fru Mørup nok kunde indse, at det vilde være usædvanlig vanskeligt at faae Mandens Samtykke til et saa storartet Foretagende som en Privatkomedie, talte hun først i al Hemmelighed med hvert af Pigebørnene for at faae Vedkommende til at foreslaa Faderen Planen, og derpaa vandt hun først Lieutenanten og saa Studenten for akkurat samme Fremgangsmaade. Den Intet anende Mørup blev ikke lidet forbauset, da det en skjøn Dag bankede paa hans Kontordør og det viste sig at være hans yngste Datter, som kom for at bede ham, om de ikke maatte faae Lov til at spille en lille Komedie, det kunde være saa rasende morsomt, og der var mere end Plads nok i Salen, og han skulde være en sød Fader og sige Ja. Han tilskrev imidlertid hendes Ungdom dette Indfald, var ikke nogen sød Fader og slog Sagen hen; men hans Forbauselse steg, da han næste Dag sad i sit Kontor og det bankede paa Døren og det dennegang viste sig at være den ældste Datter, der kom med samme Andra-

gende; og da den tredie Dag bragte Lieutenanten til ham i samme Anliggende og Studenten den fjerde Dag kom i samme Ærinde, begyndte Mørup at tro, at hans Børn En for En vare blevne angrebne af en ny, meget smitsom Feber, som maatte staa i Forbindelse med den fra det kongelige Theater udgaaende Debutantmani, da ingen af hans Børn nogensinde forhen havde ytret nogen som helst Tilbøjelighed i Retning af at spille Komedie. Han raadførte sig med sin Kone, men da hun ogsaa viste sig at være angreben af Sygdommen, begyndte han at ane, hvorfra Smitten kom. Han nægtede imidlertid aldeles bestemt at give sit Samtykke. Fem Dage i Træk gjentog han for Kone og Børn Morgen, Middag og Aften paa det Eftertrykkeligste og mest Afgjørende sin Vægring ved nogensinde i levende Live at tilstede saadan Noget i sit Hus, og den sjette Dag gav han dem Lov til at gjøre Alt, hvad de vilde.

Familiens Medlemmer nedsatte sig derpaa som en Slags Komite og holdt adskillige meget stormende Møder, da det nemlig ikke var muligt for dem at blive enige om, hvilke Stykker der skulde spilles, idet den ældste Datter vilde have Noget med Kjærlighed i og Studenten stemte for Grin, medens Lieutenanten holdt paa, at det skulde være et Stykke med Dragter, som man kunde tage sig ud i, og den yngste Datter foreslog „Ambrosius“. Da det viste sig ugjørligt at komme til noget Resultat ad denne Vej, indbragte Fru Mørup det Forslag, at de skulde vælge en Art Opmand, og hun kjendte Ingen, der var mere skikket til at beklæde denne vigtige Post og i det Hele bedre forstod at sætte saadan en Forestilling i Gang, end en vis Lieutenant Hartung. Hun havde rigtignok kun truffet ham et Par Gange i Selskabslivet, men hvad gjorde det, hun vidste, at han altid var rede paa det mindste Vink, naar det gjaldt en Dilettantkomedie, og saa skrev hun til ham, og han kom strax.

Hartung var ikke ung længere, han var allerede et godt Exemplar af en Pebersvend, men alligevel fartede han omkring fra Selskab til Selskab og var meget afholdt af Damerne dels paa Grund af en vis chevaleresque, lidt gammeldags Kourtiseren, dels formedelst sine talløse versificerede Skaaltaler for Kvinden. Han havde oprindelig været Officier, men hans Hu havde altid staaet til Theatret — eller som Folk mindre delikat udtrykte sig, han havde altid været bidt af en gal Skuespiller —; i alle de Provindsbyer, hvor han havde ligget i Garnison, havde han utvivlsomme Fortjenester af Udviklingen af den dramatiske Sands, og han havde i mangen Provindsbeboers Bryst vakt det slumrende Skuespillertalent, om hvis Tilstedeværelse ikke alene alle Byesbørnene, men ogsaa Vedkommende selv hidtil havde været aldeles uvidende. Han forstod som Faa at bruge de forhaandenværende Kræfter, og naar det skortede paa saadanne, var han næsten ligesaa opfindsom som den Provindsdirekteur, der da han engang manglede en Skuespiller til i en Tragedie at spille den Stimand, der skulde myrde Kongen, selv overtog Rollen paa den Maade, at han, der dels ikke gad klæde sig i den tilhørende Dragt og dels ikke i nogen særlig Grad brød sig om at blive til Latter for Publikum, nøjedes med at tage en Ridderhandske paa og saaledes fuldføre Drabet, idet man, da Kongen var placeret lige ved første Koulisse, pludselig saae den behandskede Arm fare frem og bore Dolken i Kongens Bryst med de Ord: „Der! Tag det, Nidding!“ hvilket ikke undlod at forbavse Tilskuerne, der ikke vidste, hvad det var, Kongen skulde tage, før de opdagede Sammenhænget, da Hans Majestæt var saa forekommende at styrte om og en Riddersmand paa Scenen som en ikke unødvendig Forklaring udbrød: „Myrdet!“

Nu levede Lieutenant Hartung af sin Pension og sine Invitationer og for Komedievæsen i Almindelighed og Dilettantforestillinger i Særdeleshed. Foruden at han hvad Indhold angaaer i højeste Grad mindede om Theaterbladet „Saisonen“, idet han ligesom dette hver Dag kunde meddele ikke alene den fuldstændige Rollebesætning i de Stykker, der opførtes paa alle Theatre, men ogsaa Mellemaktsmusiken o. s. v., var han et Slags vandrende Theateragentur, som velvilligt paatog sig Alt vedrørende Arrangementet af Privatkomedier, og saa var der tillige den Fordel ved ham, at hans Arrangementer vare overordenlig billige, idet han vidste at skaffe saa godt som Alt tillaans. Desaarsags var han en sand Skræk for Theaterdirekteurer, Forfattere, Skuespillere, kortsagt for Alle, der havde Noget med et Theater at gjøre; thi de vidste, hvad det betød, naar han stak sit smilende, selvtilfredse Ansigt ind ad Døren, og kun sjelden gik han tomhændet bort, takket være en utrolig Ugenerthed og en uovertruffen Tungefærdighed.

Da Lieutenanten var tiltraadt Komiteen, kom man temmelig hurtigt til et Resultat med Hensyn til Fastsættelsen af Repertoiret. Da det imidlertid ikke er Meningen her at levere nogen Kritik af Stykkerne eller Udførelsen af de enkelte Roller, er det jo ligegyldigt, hvilke Komedier man valgte; det skal kun for en Fuldstændigheds Skyld nævnes, at det her gik, som det gaaer de Folk paa Restaurationer, der altid paa det Omhyggeligste læse Spisesedlen igjennem fra øverst til nederst og derpaa ende med at bestille sig en Boeuf, idet man begyndte med at drøfte Muligheden af de besynderligste, ubekjendte Komedier og tilsidst bestemte sig til to Smaastykker, som foruden at være opførte over hundrede Gange paa det kongelige Theater og derefter flere Aar i Træk at være laante ud til Opførelse paa de private Theatre vistnok godt og vel vare gaaede til en tusinde Dilettantforestillinger.

Efterat Rollerne vare tildelte forskjellige Damer og Herrer, som Alle havde været særdeles villige til at medvirke, blev der saa efter en Uges Forløb afholdt Læseprøve under Direktion af Lieutenant Hartung. De øvede Dilettanter gav Møde med en Mine, som om de gik til deres daglige Gjerning, og viste en Overlegenhed, der strax forknyttede de uøvede, som iforvejen vare saa generte og febrilske, at de enten ikke kunde faae Ordene frem eller fremsagde dem med en højst overraskende Betoning eller ogsaa som Fru Mørup indledede hver Replik med: „Nu kommer jeg!“ eller „Det er mig!“ eller lignende oplysende Bemærkninger. Det var dog en Glæde at se, at der var saa meget Skuespillerblod i dem Alle, at de efter Prøven nøjagtigt undersøgte og sammenlignede deres Rollers Størrelse, og at den, hvis Rolle kun var paa 30 skrevne Sider, var meget jaloux paa den, hvis Rolle talte 31. Navnlig var den ene af Frøknerne Mørup i en saadan Anledning betagen af en meget heftig Jalousi mod en af sine bedste Veninder, idet hun bemærkede, at hun vist kunde spille ligesaa godt Komedie som Marie, Noget, der i høj Grad havde Sandsynligheden for sig, da Ingen af dem endnu havde forsøgt sig i den ædle Skuespilkunst, og det var ligefrem heldigt, at den omtalte Frk. Mørup ikke havde besørget Rolleafskrivningen, da det saa rimeligvis vilde være gaaet, som det engang gik nede paa St. Hans Hospital. Der skulde nemlig spilles Komedie af Patienterne, og en af dem, der var vant til at faae betroet forskjelligt Afskriverarbejde, fik det Hverv at skrive Rollerne til vedkommende Stykke ud; da han imidlertid ved nærmere Eftersyn fandt,

at den Rolle, der var tildelt ham selv, var af et altfor ringe Omfang, forlængede han den paa egen Haand og overraskede baade Læger og Patienter paa Læseprøven ved en Mængde för tilfället indlagte, særdeles lange Repliker, hvori han afgav forskjellige Beretninger om, hvorlunde Dr. X. i Mandags aldeles umotiveret havde været saa lav at beordre Styrtebad til ham, og Opsynsmand Y. i Tirsdags uden Spor af Grund havde tilladt sig at give ham Spændetrøje paa og flere lignende, personlig meget interessante, men Stykket temmelig uvedkommende Meddelelser.

Et Par Dage senere begyndte saa Sceneprøverne, og vi benytte en saadan til at betragte de Assisterende paa nærmere Hold. Foruden Familien Mørup, der med Undtagelse af gamle Mørup medvirkede in pleno, bestod Troupen af en hel Del yngre Damer og Herrer. Der var et Par unge Piger, der betragtede det Hele som herlige Løjer og syntes, det var saa rasende morsomt at blive forlovet paa Scenen, uden at det saadan havde Noget at betyde, og samtidig glædede sig over al Beskrivelse til at blive rigtig sminkede i Ansigtet og faae Øjenbrynene malede med en Prop. De vare ikke den mindste Smule forknytte, og hvorfor skulde de ogsaa være det, de vidste jo med Sikkerhed, at det slet ikke var saa svært at spille Komedie, det kom blot an paa at sige, hvad der stod, og saa lade som Ingenting, hvilken sidste Operation de iværksatte paa en temmelig aparte Maade ved at udføre de mærkværdigste og overordenligste Evolutioner og Exercitier med Hovede, Arme, Ben og hele Kroppen og i det Hele udfolde en saa storartet Gestikulation, at der vilde have været mere end nok heraf til en halv Snes Balletter. Tillige benyttede de Fleste af dem den af Dilettanter saa afholdte Anskuelsesmethode, efter hvilken det f. Ex. ansees for aldeles nødvendigt, naar man nævner Ordet Hjerte, at lægge Haanden paa venstre Side af Brystet, for at der ingen Misforstaaelse kan tænkes mulig blandt Publikum

Den Vigtigste af Damerne var dog en Frøken Agathe Bjerring, som var kommen til at assistere, fordi der efter den yngste Frk. Mørups Udsagn aldeles ikke kunde være Tale om, at hun ikke skulde med, da hun var med til Alt. Samme Frk. Bjerring og det Herredømme, hun udøvede over Frk. Mørup, var overhovedet temmelig mærkeligt. I enhver Kreds af Veninder er der En, som har tilranet sig Magten og fører uindskrænket Kommando over de Andre. Hvorved denne — om jeg saa maa sige — Kommandeurinde egenlig har gjort sig fortjent til at føre Sceptret, er lige saa gaadefuldt, som hvorfor de Andre finde sig i hendes Tyranni; hun er nok i Reglen lidt ældre end de Øvrige, men det er dog ikke det, som er det Afgjørende. Vist er det imidlertid, at Veninderne staa i det dybeste Afhængighedsforhold til hende: skal En af Kredsen have en ny Kjole, maa Kommandeurinden spørges til Raads, til hvert nok saa lille Broderimønster kræves hendes allerhøjeste Sanktion, og de Andre foretage i Boutikerne ethvert Indkjøb — som det hedder i Licitationsbekjendtgjørelserne — paa hendes nærmere Approbation. Frk. Agathe Bjerring var den, der førte Kommandoen i den Venindeklikke, den yngste Frk. Mørup hørte til. Hun var en særdeles ung Pige paa 28 Aar, af Udvortes var hun ret kjøn, men der var noget Forpjudsket over hele hendes Person, som gjorde et højst uroligt og forvirrende Indtryk. Ned ad Nakken havde hun en sammenfiltret Bunke uredt Haar, som med en stærk Eufemisme kaldtes hendes Krøller, og det mest Dominerende i hendes Ansigt var den lille vigtige Næse, hvis Tip paa en særdeles frejdig Maade pegede lige op mod Himlen; paa Grund af den indskrænkede Plads, der fandtes til at anbringe den nødvendige Næseklemmer paa, maatte hun stadig balancere med den, ligesom Klownerne balancere med det brændende Kræmmerhus, og hun bar derfor sit Hoved stærkt tilbagekastet, hvilket ikke bidrog til at formindske hendes iforvejen tilstrækkelig kjække Udseende. Hun deltog som sagt i Alt og havde derfor altid travlt, hun var aktivt Medlem — og det et meget aktivt Medlem — af Musikforeningen, Cæcilieforeningen, Koncertforeningen og et Par andre musikalske Foreninger og var meget ivrig for at hverve Veninderne til at træde ind i disse, hun var med til alle Basarer og skaffede Veninderne Ansættelse i disses forskjellige Boutiker, hun stod for en Loge i det kongelige Theater, hvor Veninderne foruden at betale deres egne Pladser tillige betalte Klappladsen til hende, hun gik altid med Billetter til forskjellige Aftenunderholdninger i Lommen, hvilket sved stærkt til Venindernes fader- eller moderlige Portemonnaier, o. s. v., o. s. v. i det Uendelige. Efter det her Sagte vil man maaske kunne forstaa, at det var utænkeligt andet, end at hun ogsaa maatte deltage i den mørupske Familiekomedie, især — som den yngste Frk. Mørup bemærkede i et Komitemøde — da der var en Rolle, hun maatte kunne spille saa udmærket, eftersom der var to Sange i den og hun sang saa brillant.

Af Herrerne var der et Par kjøbenhavnske Russer, der vare ligesaa meget Novicer som de omtalte unge Piger og derfor glædede sig ved hver en Smule, der mindede dem om, hvad de havde seet paa Theatret, medens deres provindsielle Kollega havde et stort Forspring for dem, da han havde spillet med i Skolekomedien sidste Vinter i sin Fødeby og der gjort en saa formidabel Lykke, at to Agenter og een Brænderiejer, som i en fortrinlig Grad antoges at forstaa sig paa Komediespil, da de vare Indehavere af Byens største Kornforretninger, havde erklæret, at han spillede ligesaa godt som Emil Poulsen. Saa var der et vel konserveret Exemplar af en Slags kvindelige Dilettanter, som, fordi han oprindelig som ungt Menneske havde gjort Lykke i ældre Dameroller, havde beholdt noget vist Kvindeligt ved sig for hele Resten af Livet, hvilket viste sig blandt Andet i de kvindagtigt bøjede Haandled, den hoppende, vrikkende Gang og den alt andet end mandhaftige Maade, han bar sit Lommetørklæde paa. Han var nu gaaet over til at spille Herreroller, men havde ikke samme Held med sig, og der var det Kurieuse ved Forholdet, at det dengang han spillede Dame, faldt meget vanskeligt at faae Publikum til at tro, at det var en forklædt Herre, og at det nu, naar han spillede Herre, voldede omtrent samme Vanskelighed at faae den Misforstaaelse opklaret hos Tilskuerne, at det var en forklædt Dame.

Mærkeligere end disse var Selskabets første Elsker. Det kan ikke nytte at lægge Skjul paa, at han ikke længer befandt sig i Ynglingealderen; dertil havde han været Dilettantelsker i for mange Aar, dertil var hans ungdommelige Lethed lidt for gammelmandsagtig og dertil var hans Ansigt af et altfor rynkeligt Udseende; men en lille, meget sympathetisk Sangstemme i Forbindelse med en bedaarende, meget vixet Knebelsbart sikrede ham endnu et temmelig stort Damepublikum. Han havde egentlig havt en tragisk Skjæbne her i Livet. Som ung Student kom han til at spille i en Studenterkomedie, ɔ: Gud bevares, en rigtig Studenterkomedie, som udgik fra Studenterforeningen. Han spillede godt, maaske lidt for godt af en Dilettant at være, det blev hans Ulykke; med andre Ord: han blev interessant, han kom ind i den kjøbenhavnske Selskabshvirvel, han gik fra Bal til Bal, fra

Middag til Middag, de unge Damer koketterede med ham, og de unge Herrer gjorde sig saa behagelige, de kunde, for at vinde en saa stor Mands Bekjendtskab, og hvor han kom hen, hviskede man i Krogene, at han skulde til Theatret — det kongelige naturligvis — og i Modsætning til den der herskende Praxis tildelte man ham strax en halv Snes af de fortrinligste Elskerroller, Noget, han efter al menneskelig Beregning vilde have tilbragt over en Menneskealder for at opnaa ved Theatret. Han kom imidlertid aldrig saa vidt, han blev hel og holden optagen af Privatkomedier, Dilettantkomedier, Studenterkomedier, Fremtidskomedier og hvad alle de Komedier hedde, og Støvet paa hans Schous Forordninger voxede i samme Forhold som Bunken af Programmerne i hans Bordskuffe over de Forestillinger, han havde medvirket i. Omsider opgav han Studeringerne og fik ved formaaende Bekjendtskab Plads paa et Handelskontor, hvor han omtrent var til ligesaa stor Gavn og Glæde, som en høj, sort Silkehat vilde have været det for Robinson Crusoe, idet han ved flere Lejligheder afstedkom den største Forvirring ved at udstede Vexler paa 3 Maaneder fra den første Opførelse af „Misanthropen“ eller give Lørdagsabonnenterne Anvisning paa et større Parti Makroner og i det Hele omtrent regnede ligesaa godt som en bekjendt Skuespiller, der ved sin første Benefice regnede Følgende ud. Direkteuren, der i Saisonens Løb havde havt god Nytte af Vedkommende og tre af hans Kollegaer, lovede disse fire Herrer et Gratiale i den Form, at de skulde dele en Aftens Indtægt; imidlertid blev den Ene af dem paa Grund af flere Forsyndelser afskediget, og vor Mand gik da som en Slags Deputation fra sine to Kollegaer ned for at spørge Direkteuren, hvorledes det nu blev med Fordelingen af den omtalte Aftens Indtægt, men vendte strax efter yderst indigneret tilbage og svarede paa de Andres Spørgsmaal med en af Raseri og Indignation dirrende Stemme: „Det havde jeg dog ikke troet om Direkteuren, at han var saa gemen! Veed I, hvad han svarede? Ikke Andet end: Det følger af sig selv, at de Herrer nu hver faaer en Trediedel. Er det nu ikke ligefrem lumpent, naar han først har lovet os en Fjerdedel hver?“

Selskabet havde to Komikere, hvoraf den ene var særdeles taus og indesluttet; han havde en vis Evne til at spille burleske Roller, hvisaarsag han naturligvis var fuldt og fast overbevist om, at de rørende Roller vare hans egenlige Fag. Da han imidlertid ikke havde kunnet faae Publikum til at gaa ind paa de Forsøg, han ved forskjellige Lejligheder havde anstillet i denne Retning, var han som ethvert miskjendt Geni bleven gnaven og misanthropisk; men det var — som Fru Mørup meget slaaende bemærkede — jo netop det Interessante ved ham, at han kunde være saa morsom, skjøndt han var saa kjedelig, men det Sidste kom af, at han altid gik og led af Melankoli, hvad ogsaa de fleste Pjerrot'er havde og som kom af et daarligt Humeur og den tynde Dragt, og det var ogsaa derfor, alle Pjerrot'er var saa tause af sig. Den anden Komiker var en fuldstændig Kontrast til den omtalte, han var overdreven snaksom og lo stadig paa en meget støjende Maade med en overvættes naturlig Theaterlatter. Han var en Art levende Anekdotsamling og var som en saadan ganske morsom for en kort Stund, men noget trættende i Længden, skjøndt han fortalte sine Historier godt, da han besad en egen Gave til at tale efter utrolig mange Mennesker, baade Skuespillere og Præster og andre offentlige Personligheder. Paa Grund af den hyppige Anvendelse af denne Evne til at kopiere var der efterhaanden blevet noget Uselvstændigt, noget vist Geleagtigt ved saavel hans Organ som hans Person, naar han selv skulde producere Noget, hvorfor han ogsaa nu, naar han optraadte, indskrænkede sig til at servere sin Rolle efter Tilskuernes Smag paa en af tre Maader: enten à la Phister eller à la Rosenkilde, eller ogsaa lavede han en Sort Ragout af Begge ved at sige hveranden Replik efter den Ene og hveranden efter den Anden, hvilket bidrog ikke saa lidt til at holde Publikum i en uafbrudt Spænding og de Medspillende da med for den Sags Skyld, da det var ganske umuligt iforvejen at beregne, paa hvilken af de to Maader han vilde sige den følgende Replik.

Sluttes.

Af en Autografsamlers Mappe.

I.

Fra Frederik den Syvende.

Gode Nielsen

Jeg har havt Bud hos Dem for at høre om det var Dem beleiligt med Kone og Jomfrue Petersen Holst og Kone at komme en lille 1/2 Time op paa Slottet for at besee Det, men man traf ingen hjemme, jeg har derfor taget min Pend for at spørge Dem om de endnu har Tid at komme De har den Godhed at sige dette Bud Beskeed. — Jeg bliver hjemme og hventer Dem hvis det for deres Forretninger gaaer an da ønsker jeg det snarest muligt.

Frederik
K. P.

Odense d. 31 Juli 1841.

Til
Hr. Indstructeur Nielsen!

II.

Fra Kuhlau.

Hochgeehrter Herr!

So gerne ich auch wieder eine Oper für das Königl. Theater componirte so bin ich es doch nur dann im Stande wenn mir die Königl. Theaterdirection ein gewisses Honorar (wenn auch nur 600 Rbthr.) zusichert, und mir dieses bey Ablieferung meiner Partitur ausgezahlt wird. (Solches habe ich ja auch vorigen Sommer die Ehre gehabt sowohl Ihnen wie den Herrn Etatsrath Collin mündlich zu sagen). In pecuniairer Hinsicht habe ich dabey doch eher Verlust als Vortheil, denn daß ich, mit meiner Familie, in einer so langen Zeit, wie dazu gehört ein solches Werk zu schreiben, mehr wie 600 Rbthr. gebrauche, ist wohl einleuchtend. Aber aus Lust und Liebe zur Sache werde ich gerne Ihre Oper in Musik setzen wenn die Königl. Theaterdirection nur meine obengenannte Bedingung eingeht, welches doch auch wohl nicht so schwer halten wird wenn der Herr Etatsrath Collin nur die Güte hat sich dafür zu verwenden. — Ein Werk, woran ich jetzt sehr angestrengt arbeiten muß, weil es noch zur leipziger Ostermesse im Druck erscheinen soll, verhindert mich Ihnen jetzt meinen Besuch abzustatten, so bald ich es aber vollendet habe werde ich mir das Vergnügen machen.

Mit Hochachtung und Ergebenheit

Lyngby den 17ten Febr. 1827.

Ihr
Fr. Kuhlau.

(Rimeligvis skrevet til Pastor C. J. Boye i Anledning af „Hugo og Adelheid“.)

III.

Fra Weyse.

Kjøbenhavn den 10 Juli 1829.

„Gudbevares! nei, det kan aldrig i Evighed skee!" var mit første Udraab, efter at have læst Deres meget ærede Skrivelse af 6 d. M. „Hvorledes? mine spæde Unger, der „ikke ere vante til at komme uden for Døren, geschweige denn „uden for Porten, de skulde begive dem paa en lang og farlig „Søreise til Barbariet høit oppe i Nord! non, non, non! „avec des nièces! (eller mit nichten! som Tydskerne siger:) „der bleibts nichts von." Imidlertid, efter i Korthed at have overveiet Tingen nærmere, og efter i Særdeleshed at have betænkt, at I, med alle Jeres Underligheder, dog au fond er en passable skikkelig Fyr, der mener det godt med store Componister, hvis Navns første Bogstav er C. E. F. Weyse, saa besluttede Undertegnede, skjøndt med et blødende ♡, at risquere en Dyst, ved at sende sine Børn ud i den kolde Verden, haabende, at l'homme celèbre, den Kongelig danske Charakteer-Fremstillings-Mester N. N., vil som det sig bør en god Hovmester, efter bedste Evne tage sig af dem, producere dem paa bedste Maade, samt sørge for, at de i sin Tid vende, paa Legeme og Renommée ufordærvet tilbage i Deres (nemlig Børnenes) Faders Arme.

Avec lesquelles j'ai l'honneur d'être

Min Herres allerhengivneste

C. E. F. Weyse.

P. S. Min nye Formælings Musik er færdig. Den duer ikke meget pro primo, og skal pro secundo, med halvanden Sangere og halvtredie Instrumentister opføres i Frederiksbergsslotscapel!

Bllllahhh!!! (P. S. Nr. 2. Vær saa god og hils! og mange Tak! og tag Dem i Agt for Trappen!)

Til

S. T. Hrr. N. Nielsen,

Kongel. dansk Skuespiller.

Christiania.

IV.

Fra Weyse.

Det har behaget Direktionen for de Kongelige Skuespil i Deres, under 16de d. M. mig tilsendte Skrivelse, at anføre endeel Facta, der skulle bevise, at jeg med Uret havde paastaaet, kun tvende Gange at være officielt bleven opfordret til at levere Compositioner til Theatret. Det vil altsaa være nødvendigt til mit Forsvar i denne Henseende nærmere at belyse disse Facta og fremstille dem i deres rigtige Sammenhæng; hvilket jeg nu ufortøvet skal bestræbe mig at udføre saa kort som muligt. —

Under 11. Februar 1823 opfordrede Hans Excell. Overhofmarskalken mig paa den Kongel. Skuespildirektions Anmodning, til at componere et af de Stykker, som forhen vare blevne mig tilstillede, f. Ex. Prindsen af Basra, som i nogle Aar skulde have hvilet hos mig. —

Jeg har ingen Copie af mit Svar herpaa, men saavidt jeg erindrer svarte jeg omtrent saaledes: „at jeg ikke havde „modtaget et eeneste Stykke officielt af den Kongel. Skuespil„direktion, men at jeg i en Række af Aar var bleven hjem„søgt med en Deel høist middelmaadige Syngespil af Pro„fessor Kruse, som jeg ikke havde troet mig forpligtet til at „componere, da de privat vare blevne mig tilbudte; men „hvormed jeg dog, ifølge mit iøvrigt venskabelige Forhold „til Forfatteren, havde været i en Slags Forlegenhed, af „hvilken jeg ikke havde vidst at redde mig paa anden Maade, „end ved stiltiende at lade disse Stykker henligge. — For „at Hans Excellence kunde dømme om disse Stykkers Aand „og Natur, vilde jeg i Korthed fortælle Planen af det sær„deles delicate Syngespil: Prindsen af Basra. — I Slut„ningen tilføjede jeg, at jeg var meget villig til at levere en „Composition til Theatret, saasnart der fandtes et passende „Stykke." — Jeg maa formode at Hans Excellence med Hensyn til dette har været af samme Mening som jeg, thi jeg blev ikke oftere anmodet om at componere det omtalte Stykke. — Under 12 Marts samme Aar tilsendte Hans Excell. mig Aandsprøven og Planen til Alferne (Floribella) med Anmodning om at vælge eet af disse Stykker. — Og jeg valgte og componerte det sidste.

Den 23 April 1826 tilsendte Hans Excell. mig Amors Hevn af Oelenschlæger. Jeg svarte herpaa, „at dette „Syngespils Gjennemlæsning ikke havde gjort mig synderlig „Glæde, da jeg fandt Planen høist uinteressant og slet mo„tiveret, samt Charactererne trivielle og poetisk inconsequente, „saa at jeg ikke kunde forestille mig, at dette Syngespil, der „desuden var opfyldt med en Hoben Fadaiser og Plattituder, „vilde kunne vinde Publikums Bifald; — at jeg imidlertid „dog var villig til at componere det, hvis Oelenschlæger „vilde lade sig bevæge til at gjøre endeel, efter min Mening, „høist nødvendige Forandringer." —

Derpaa meddeelte jeg Oelenschlæger min Mening om dette Syngestykke.

Et Svar herpaa, efter heele 3 Maaneders Forløb, foranledigede en Replik fra min Side, hvorpaa han igjen svarte mig i en Tone, der gjorde mig det ønskeligt, for det første ikke at have nogen Slags Samqvem med ham. — Da Hr. Etatsraad Collin, hvem jeg meddelte vor Correspondents, syntes at deele min Anskuelse i denne Sag, foreslog jeg ham, at componere et andet Syngestykke, hvorom jeg vilde anmode Boye eller Heiberg; og idet Etatsraaden for sin Person antog mit Forslag, lovede han mig tillige, derom at underrette de andre Herrer Direkteurer, samt Hans Excell. Overhofmarskalken. — Heiberg skrev derpaa Eventyret i Ros. H., Direktionen antog det og jeg satte Musik dertil. Og dermed troer jeg aldeles at have fyldestgjort min Forpligtelse som Theater-Componist for de tvende Gange jeg officielt er bleven opfordret til at levere en Composition til Theatret. —

Vel have adskillige Digtere tilbudt mig deres Arbeide til Composition; men slige Tilbud anseer jeg, som uofficielle, for aldeles ikke forpligtende for mig, om Forfatterne ogsaa selv skulde fortælle mig, at deres Stykker vare antagne af Skuespildirektionen; thi det kunde jo være at samme havde valgt en anden Componist end Digteren; altsaa bør jeg, om endog det mig tilbudne Stykke skulde særdeles behage mig, dog ikke imodtage det, førend det af Skuespildirektionen officielt er bleven mig tilsendt, idet den adresserer sig enten umiddelbart til mig, eller til Hans Excellence Hr. Overkammerherren. —

Efter denne Erklæring formoder jeg, Direktionen vil ikke videre have noget at indvende imod min Paastand: at jeg ikke oftere er bleven officielt opfordret til at componere for Theatret, end de omtalte tvende Gange.

Kjøbenhavn d. 21 April 1829. ærbødigst

C. E. F. Weyse.

Til

Direktionen for de Kongelige Skuespil.

V.

Fra Thomas Kingo.

Høy- og Velbaarne Græve,

Mægtige Patron,

Eders Høygrævelig Excellence vilde ey udi Unaade optage, at Jeg atter høynødvendigst maa søge Tilflugt til Eders Høygr. Excell. Store Patrocinium. Jeg vil ey være Eders Høygr. Excell. besværlig med viitløfftig Skrivelse, men alleniste allerydmygst bede, Eders Høygr. Excell. maatte behage udaf indlagde, som er en copie af min supplique oversendt til Ober Secreterer Motte, at erfare, huorledis Hans Excell. Winterfeld, siden sin Hiemkomst, med dend fattige S. Hans Kirke og mig haver handlet. Jeg veed nu intet meer hvad Jeg i mit Embede tør giøre eller lade, siden Jeg saaledis begegnis af Stifftamptmanden, af huilken Jeg skulde vente Forsvar udi de Ting som Jeg, effter mit Embedets pligt og Lovens anledning forretter. Eders Høygr. Excell. vilde i Naade efftertænke min tilstand og hos Hans Kongl. Mayst. mig forhielpe, at Jeg dog maatte faa nogen assistence og Ryg i mit Embede, til Guds og Kongens Tieneste at befordre. Jeg lever og døer

Eders Høygr. Excellences

Underdanige og Allerydmygste Tienere

Odense Bispegaard d. 26 Oct. 1693. Th. Kingo.

Høye og Velbaarne Herre Hr. Conrad, Græve af Rewentlow, Herre til Clausholm og Frisenvold etc., Ridder, Kongl. Mts Geheime- og Land-Raad, Ober-Jegermester og Kammer-Herre, Min høygunstige Patron allerydmygeligst til Kiøbenhafn.

VI.

Fra Carl Winslow.

Underdanigt Promemoria!

Det smerter mig inderligt, at jeg skal være nødsaget, at bebyrde den høje Direction med den Ubehagelighed, at føre Klage, over en upassende og mod Theatrets Love stridende Opførsel, af en Mand, som af Forsynet er meddeelt saadanne Forstandsgaver, at man med Føje kunde vente en delicatere Adfærd af ham, baade, som Menneske, Embedsmand og Kunstner; dog det er ikke alene for min Skyld, men for enhver af mine Kunstfællers Sikkerheds Skyld, som lignende Tilfælde kunde møde, at jeg underdanigst beder den høje Direction, at sikkre mig for, ikke paa en saa særdeles paafaldende Maade, at blive fornærmet af Hr. Doctor og Oeconomie-Inspecteur Ryge, midt under Opfyldelsen af mine Pligter.

Det har nemlig behaget Hr. Doktoren, i trende paa hinanden følgende Forestillinger af Apothekeren og Doctoren, at gjøre en Tilsætning i sin Monolog, efter Duetten i 2den Akt, imellem Kammertjeneren Frands, og Doctor Krydermann, som paa det ømfindtligste angriber mit Udvortes, og som (ham til liden Ære) har opvakt Latter paa min Bekostning, blandt Tilskuerne. Repliken lyder saaledes: „Det var mig da en impertinent Knægt! tag du dig Vare, at du ikke kommer i mine Hænder —" osv. Istedet for Dette, behagede han ved den første Forestilling at sige: „tag du dig i Agt din lille impertinente Knægt"; ved den 2den: „Tag du dig i Agt din lille vindtøre Sild!" ved den 3die Ditto „Tag du dig i Agt, din lille Vindspiller.

Fuldkommen overbeviist om, at den høje Direction, hvis Medlemmer bestaaer af ædle fiintfølende Mænd, ikke vil tillade, at et ungt Menneske, der med Flid og Ufortrødenhed opfylder sin Pligt, i det mindste ikke midt under Udøvelsen af Samme, skal være udsat for, at stilles Publikum til Latter, af en ældre Kunstbroder mod hvem han aldrig har forglemt den Agtelse han skylder baade Embedsmanden og Kunstneren, giver jeg mig den underdanige Frihed, at anmode Directionen om, at bringe Hr. Doctoren Theater-Reglementets 12—15 og 16de § i Erindring, hvor det udtrykkelig er forbudet nogen Skuespiller, uden højere speciel Tilladelse, at tilsætte noget i sine Roller, mindst noget som kan komme nogen af Samfundet til Præjudice, samt at opføre sig saaledes som det anstaaer en Dyrker af den hæderlige Kunst, hvis udødelige Tempel vi med ærlig Stræben skulle søge at naae; men om nu Hr. Doktorens Fremfærd er Vejen hvorpaa dette kan skee, overlader jeg til den høje Directions Retfærd og Kunstfølelse at bestemme. Jeg erkjender min Ubetydelighed som Kunstner, imod Hr. Doctorens altomfattende Talent; men ikke Naturens moderligste Gaver forenet med det skarpeste Kunstnerblik som de hellige Muser kan have begavet os med, giver os Ret til at haane vor mindre klartseende Broder, og lægge ham Stene i Vejen, paa hans desuden meget besværlige Vandring, hvorover han skal falde og maaskee vanskeligt reise sig. — Jeg fordrer ingen Dom i denne Sag, jeg beder blot den høje Direction underdanigst om, at blive sikkret for lignende Fornærmelser i Fremtiden, eller ogsaa, at jeg maa vorde fritaget for en Rolle hvori jeg, saa ufortjent bliver krænket.

Underdanigst

Kjøbenhavn d. 24 October 1822. C. Winsløw junior

Kongelig Skuespiller.

Til

Den Kongelige Theater-Direction.

VII.

Fra Dr. J. C. Ryge.

Til den høje Direction for de Kongelige Skuespil.

I det Nummer af Kjøbenhavns Morgenblad, som udkommer i Morgen, vil den høje Direction kunne læse et med min Underskrift forsynet Forsvar imod en højrøstet Herre, der i Søndags Aftes i første Parquet i Anledning af min anmeldte Hæshed har angrebet min borgerlige Ære. Jeg vilde imidlertid ikke have taget nogen Notice af dette Angreb, hvis det ikke var skeet i min Datters Paahør, og — hvilket er af megen Vigtighed — hvis ikke min Datters Sidemand, som var den, til hvem den Anden fornemmeligen henvendte sin Tale, siden efter — Gud veed, i hvad Hensigt? — havde spurgt hende, om hun ikke var min Datter, hvilket hun naturligvis bejaede. Denne kjendte hun, men ikke den, der talte ilde om mig.

Jeg melder den høje Direction, som forresten vist er overbeviist om, at ingen anden Grund end Hæshed har afholdt mig fra at spille i afvigte Uge, dette i dybeste Ærbødighed, for at overtyde Den om, at jeg kun nødtvungen har grebet til Værge imod en Beskyldning, som man efter hvad jeg ovenfor har bemærket, maatte vide, vilde blive mig forebragt, og som jeg altsaa ikke kunde tie til. Da imidlertid Adskillige have fundet det urigtigt af mig, at jeg samme Dag, som Røverborgen gik tilbage for min Skyld, og Dagen efter har været i Selskab, saa finder jeg det hensigtsmæssigst, ved denne Leilighed tillige at anføre Følgende til mit Forsvar:

1. at jeg allerede Løverdag Morgen, efterat jeg Aftenen tilforn havde forefunden den første skrivtlige Indbydelse til om Mandagen, afslog den paa Grund af, at jeg skulde spille samme Dag, og at jeg først, efter at have erfaret at Jeannot og Colin skulde gaae, og at Hr. Stage deri skulde spille min Rolle, igjenkaldte mit Afslag, da jeg erfoer, at jeg endnu var velkommen.
2. At jeg i dette Selskab modtog Indbydelsen til den anden Dag af Dr. Rahlff, og at jeg allerede dengang vidste, at den hjemkomne Nabob ikke kom til at gaae.
3. At jeg paa Plakaten er anmeldt hæs, ikke upasselig.
4. At den høje Direction ved en for lang Tid siden udstædt Befaling, at de, som formedelst Hæshed ikke kunne synge med i Chor, dog alligevel skulle figurere i dem, tydeligen har givet tilkjende, at anmeldt Hæshed ikke involverer Forbud imod at gaae ud.
5. At ligesom den høje Direction, saavidt mig vitterligt er, endnu aldrig har forbudt Nogen, formedelst anmeldt Hæshed, at freqventere Restaurationer, Spisequarterer, Viinkjældere osv. saaledes maae jeg per analogiam slutte, at det saameget mindre strider imod decorum at spise til Middag hos en god Ven, da et Selskab af 16 Personer dog altid er mindre offentligt, end ethvert af de nævnte Steder.

Mere troer jeg ikke nødvendigt til mit Forsvar; thi den Mistanke, at jeg skulde have forstilt mig hæs, eller hæsere end jeg virkeligen var, blot for at kunne gaae i Selskab, er saa lav, at det er under min Værdighed at forsvare mig imod den for en Direktion, der fleere end een Gang har hædret mig med udmærkende Vidnesbyrd om min Fliid og min gode Villie. Min Hæsheds betydelige Intensitet kan alene bevises deraf, at den vedvarer endnu; at den ikke er eller har været ledsaget af febrilske Tilfælde eller andet Ildebefindende er en Følge af min Constitution. Jeg har ofte været meget syg, men endnu aldrig i nogen Sygdom tabt Appetiten ganske, og naar jeg ogsaa undertiden har sporet en febrilsk Tilstand i mit arterielle System, saa har denne dog aldrig varet over 24 Timer; men Localaffectioner kan jeg beholde meget længe.

Jeg anbefaler mig i den høje Directions Bevaagenhed, og nærer nu den faste Overbeviisning, at enhver af Dens høje Medlemmer ikke vil lade nogen Leilighed gaae forbi, for at forsvare mig med mine egne Ord imod ethvert Angreb imod mig i denne Sag.

i dybeste Ærbødighed

D. 28 Marts. 1825. J. C. Ryge, Dr.

Billedkunst

Udgiveren af det interessante kunstneriske Foretagende „Minder fra Theaterverdenen“, Hr. Aug. Westrup, har associeret sig med Ernst Bojesens Kunstforlag om Fortsættelsen. Som en Følge heraf er 2. Hefte udkommet i en fra første Hefte noget afvigende Udførelse og Udstyrelse, der har betinget en Forhøjelse af Subskriptionsprisen med 50 Øre, saa at hvert Blad nu for Subskribenter er ansat til den i og for sig meget rimelige Pris 1 Kr. 50 Øre. Andet Hefte bringer en Gjengivelse af Havescenen i Slutningen af 3. Akt af „Faust“.

Hos L. Levison jun. er udkommet nogle ret snilde Brevkort i Skikkelse af forskjellige kjøbenhavnske Dag- og Ugeblade i diminutiv fotografisk Gjengivelse, indesluttede i en Mappe af Form og Udseende som dem, hvori Læseselskaberne omsende deres Lekture til Abonnenterne.

Brogede Blade

Frimærker og Postbrevkasser i 1653.

Franskmanden Loret, som i Midten af det 17. Aarhundrede udgav en versificeret Avis: «La Muse historique» (omtalt i Stolpes: „Dagspressen i Danmark“ II, 32), skriver i Nummeret 13. August 1653: „Der vil snart blive sat i Værk, til det Offentliges Bekvemmelighed, et vist Etablissement (men kun for Paris) af talrige Kasser paa de store og smaa Gader, hvorhen man selv eller ved sin Tjener kan bringe Pakker og hvori man til enhver Tid kan nedlægge Billetter, Skrivelser eller Breve, som Folk, der hertil ere bestemte, skulle hente og tage der, for i Hast at bringe dem ud i hele Byen . . . Og hvis man vil vide, hvormeget Portoen af et Brev vil koste (hvilket man vel maa lægge Mærke til, at Ingen skal blive narret), saa bliver det kun een «sol tapé». Det var Villayer, Maîtres des Requêtes, som af Kongen havde faaet Eneret til at anbringe disse Kasser, og samtidig oprettede han et Udsalg af „visse trykte Billetter, forsynede med et Mærke, der var ejendommeligt for dem alene. Der var kun trykt de Ord: Porto betalt ... den ... Dag i ... Aar 1653 eller 1654. For at bruge dem skulde man blot udfylde Datum, og derpaa behøvede man kun at vikle denne Billet omkring den, man skrev til sin Ven, og saa kaste dem sammen ned i Kassen.“ Endelig havde Villayer ogsaa ladet trykke og sælge et Dusin forskjellige Formularer saasom, „for at forlange Penge af en Debitor, for at overdrage en Sag til sin Prokurator, for at bestille et Arbejde hos en Haandværker o. s. v.“, som man kun behøvede at udfylde, inden man nedlagde dem i en Kasse. Den hele Institution blev ikke af lang Varighed. Kaade Mennesker, fortælles der, fandt Fornøjelse i at lade Mus spadsere ned i Kasserne, Betjeningen blev forsømt, og Frankrig, hvor Postbrevkasser og Frimærker altsaa først vare blevne opfundne, blev ikke det Land, hvorfra de spredtes over hele den civiliserede Verden.

A.

Brevkasse.

Puzzleren:

den	sin	Kong	Ting
har	har	lo	se
Sa	Hver		sagt.
jo	mon	Tid,	vi

Indhold. Tale ved Afsløringen af H. C. Andersens Statue den 26. Juni 1880, af C. St. A. Bille. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver, af Viggo Petersen. IX. Gottfried Keller. — Andrea, af George Vautier, sluttet. — I Saisonen. XII. Dilettantkomedier. — Af en Autografsamlers Mappe. — Billedkunst. — Brogede Blade. — Brevkasse.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa **J. W. Cappelens** Forlag er udkommet og at erholde i alle Boglader: (D. 2873.)

Om Christi Efterfølgelse.

Fire Bøger
af
Thomas a Kempis.
Paany oversat fra den latinske Grundtext
af **Pastor J. Belsheim.**

Med Thomas a Kempis Portrait og flere Billeder. Pris indb. 1 Kr., presset Shirtingsbind 1 Kr. 35 Ø., med Guldsnit 1 Kr. 75 Ø.

Paa vort Forlag har forladt Pressen og erholdes i alle Boglader:

Opdragelsen i Hjemmet. Otte Foredrag af **Expeditionschef N. Hertzberg.** 162 S. 8vo. Pris Kr. 1.60, indb. i Velskbind Kr. 2.10, sm. indb. i Shirting Kr. 2.60.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa Undertegnedes Forlag udkommer i

Ny Subskription

Statistisk-topografisk Beskrivelse
af
Kongeriget Danmark.
ved
J. P. Trap.

Værket udkommer i 50 maanedlige Hefter à 1 Kr. og 10 Hefter af Klingseys Atlas à 1 Kr. Subskription modtages i alle Boglader.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,
Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.
3. Hefte: Paaske- og **Pintsetiden**
heftet 1 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre.
Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.
Novelle
af
Fr. Spielhagen.
Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens «Bidrag til den danske Litteraturs Historie», da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I	Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.	V	Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II	-	376 —	—	4 - „ -	VI	-	388 —	—	4 - 40 -
III	-	278 —	—	3 - 35 -	VII	-	480 —	—	5 - 50 -
VI	-	278 —	—	3 - 35 -	VIII	-	180 & LXXVI S. —	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages i **enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet:

Relieffer
efter
Korstolene i Roskilde Domkirke.
Aftegnede og udgivne
af
J. B. Løffler.
Chemityperede af **Magnus Petersen.**
Text af Jul. Lange.
Avec un résumé en Français.
Pris 6 Kr.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 4. Juli.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4,30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1,30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8,50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg–Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Ffm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 419.

Den 11. Juli 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

En fransk Kirkebetjent.

En Skildring af **Rudolf Schmidt.**

De var egenlig to; men den ene, der i en mærkelig Grad svarede til Typen af en dansk Ligvognskudsk, tjente i Grunden kun til Indfatning for den anden: ham var det, der fremstillede en fransk Kirketjener i hans fulde Rejsning og Stramhed. Hans Ansigt lignede det franske Soldater-Hoved, som er gjentaget paa et Utal af Bataille-malerier: kortklippet Haar, tyndt opstrøget Mundskjæg, skarp Profil, brune Øjne med et glimtende, livfuldt Blik, men uden Dybde. Denne højst almindelige Maske var imidlertid ligesom kunstnerisk eftergaaet, en særegen Indflydelse havde gjort sig paa rent ubeskrivelig Maade kjendelig, den havde ligesom mejslet og skærpet hvert enkelt Træk og udbredt over dem en egen selvsikker Værdighed.

Og sin Værdighed følte han! Jeg fik det selv at mærke, da jeg i al Uskyldighed gik med min Kone under Armen og besaa Gravminderne i de mange Sidekapeller. „Slip den Dame, min Herre!" sagde han i en befalende Tone. „Man gjør ingen Promenader i Kirken — on ne se promène pas dans l'église." Heri havde han Ret; jeg efterkom øjeblikkelig hans Opfordring, og min Lydighed formildede ham saa vidt, at han med Haanden pegede hen mod et berømt Monument, han uden Tvivl havde mærket at vi søgte efter. Jeg var nu bleven opmærksom paa ham, og mine senere Besøg skyldtes mindre Trangen til at forny Indtrykket af det mægtige højtidelige Rum med dets ved nogle Vinduesaabninger over Alteret frembragte overraskende Lysvirkning end Lysten til igjen at tage denne Legemliggjørelse af stolt og støt Kirkelighed i Øjesyn.

Præsten, monsieur le curé, var en affældig gammel Mand, hvem et Liv, tilbragt med Udøvelsen af Ceremonier, i den Grad var blevet til Vane, at han mekanisk udførte dem alle, men iøvrigt en vandrende Ruin uden Holdning og Værdighed. — Hvad han manglede, det havde Betjenten! Naar han med sin brede trekantede Hat sat paatvers, sin blaa guldgalonnerede Kjole, sit brede mørkerøde Fløjlsgehæng, der ligeledes langs begge Sider var kantet med en bred Guldbort, og hvorfra den lille Kaarde vandret hang ud og med Spidsen af Skeden slog mod hans hvide Silkestrømpe; naar han i denne Uniform, hvis overordenlige Pragtfuldhed var et Vidnesbyrd om Kirkens Rigdom og Anseelse, efter fransk Skik vandrede tre Skridt foran Præsten paa dennes Gang fra Sakristiet til Alteret, og naar han saa, holdende sin lueforgyldte Hellebard i den venstre Haand og sin store guldknappede Stok i den højre, med et kvart Minuts Mellemrum stødte Dupskoen mod Flisegulvet: saa indgød det en Respekt, der meddelte sig til Alle. Hvad han gjorde, var ikke Andet end det, som Schweizeren daglig gjør i enhver af Paris' mangfoldige Kirker, og hvad ogsaa hans Kollega her i Kirken, alt som det kunde falde sig, stiftedes med ham til at gjøre. Det var imidlertid, som om den kirkelige Forskrift først i hans Person fik sin sande og egenlige Fuldkommelse. Hvad der var den oprindelige Mening med den hele Foranstaltning, derom fik man først en Forestilling ved at se ham vandre strunk og stiv med en højtidelig Kulde i alle Miner. Hvert Stød af Staven mod Kirkens Gulv var

ligesom en overordnet Paamindelse. Skjøndt hans Optræden havde samme Runding og Gjennemarbejdethed som en velindøvet kunstnerisk Præstation, var han øjensynlig langt fra at udføre nogen Rolle. Bevidstheden om at repræsentere en Magt med et uryggeligt Herredømme over det menneskelige Sind var i den Grad udbredt over hans Person, at man mærkede denne Magts Tilstedeværelse i ham selv. — Det blev sagt mig, at han var en særlig Yndling af monsieur le curé. Jeg troer dog ikke, det stod den gamle Mand klart, hvormeget han skyldte ham.

Det var et stolt Syn at se ham ved en af de Lejligheder, der nøde Folk, som ellers ikke ere Kirkegængere, til at give Møde i den Bygning, man kalder Guds Hus. De indfandt sig der til Bryllupper og Begravelser: lattermilde Studenter, Officierer med Øjnene underløbne af Absinth, Forretningsmænd med trætte, fortørrede Ansigter — saa godt som allesammen fuldstændig uvidende om, hvad de havde at foretage sig for at fyldestgjøre de Sømmelighedskrav, der stilles af den Ceremoni, de vare komne for at overvære. Han forstod at tumle dem Alle; de bleve ligesom undergivne en magnetisk Indflydelse; uden Ord, uden synlige Tegn og Vink fik han dem til at rejse sig, knæle, sidde ned igjen og atter rejse sig, alt som kirkelig Sæd og Vedtægt fordrede det. De efterkom, som ifølge en uhørlig Kommando, Forskrifter, de ingen Anelse havde om, da de traadte ind i Kirken. Jeg saae ham en Dag ved et Bryllup og glemmer aldrig hans Adfærd. Man kunde ikke sige, at der i det store Følge herskede nogen synderlig højtidelig Stemning. De unge Folk sad ligegyldige ved Siden af hinanden: de havde formodenlig først lært hinanden at kjende fjorten Dage iforvejen. De unge Damer smilte, Herrerne gjorde Bemærkninger indbyrdes og lo undertiden højt. Den eneste Rørte var Svigermoderen — der var kun een —; hun opsendte Bønner, som en fransk Svigermoder, der føler, at Verdens Øjne hvile paa hende, alene kan opsende dem: de gjorde samme Indtryk af Ægthed som de Blomsterkrandse af Vox, der solgtes i den lille Bod udenfor Kirken. Saa kom Betjenten og rakte Brud og Brudgom hver en lang Kjerte i en Indhylstring af rødt Fløjl: der var en Maning i hans Øje, som fik dem til først at rejse sig og bøje sig for Alteret og derpaa at knæle ned. I det Øjeblik Præsten strax efter under klingende Klokkelyd løftede Hostiekarret i Vejret, vendte Kirketjeneren paa engang den guldknappede Stav og Hellebarden, der omtrent en halv Fod ovenfor den nederste Ende var gjennemstukken af en poleret Træpind, hvorved den kom til at danne et Kors. Vaabnets Od og Stokkens Knap bleve sænkede saa dybt, at de kun vare et ubetydeligt Stykke over Korgulvets Tæppe. Dette blev gjort med den mest ubeskrivelige Anstand; — Ceremonien fik herved den Højtidelighed og Opløftelse, de Paagjældende selv skulde have medbragt.

Da Vielsen var forbi, førte han med en egen Blanding af Myndighed og Kourtoisi det unge Par ned til dets Vogn. Ved Synet af Brudens hvide Silkekjole standsede en Del Forbigaaende og stillede sig op for at se Følget kjøre bort. En opløben Hattemagerdreng gjorde med mer end halvhøj Stemme en Bemærkning, der hverken var høvisk eller smagfuld. Fra Betjentens Øje skød et kort Sideblik, et eneste Blink, der ligesom syntes at billige de kaade Ord: det var, som om en gjemt Satyr uforvarende kigede frem. Men strax efter lukkede han Karethdøren med den fuldkomneste Alvor og Værdighed.

Kirkens ene Fløj vendte ud til en mørk Sidegade, og en hel Række af mindre Huse var bygget sammen med den. I Porten til et af disse saae jeg undertiden Schweizeren staa og læse sin Avis i Skjorteærmer. I saadanne Øjeblikke viste det Blink sig igjen, jeg havde bemærket den Dag, da han ligesom uvilkaarlig syntes at yde Hattemagerdrengen sit Bifald, kun var det nu mange Gange forstærket. Det var, som om en luende Haan skød op fra Bunden af Mandens Sind; hans Træk bleve forandrede indtil det Ukjendelige, den stive Ro veg Pladsen for et vrængende Grin. Da jeg første Gang blev denne Forandring vaer, troede jeg, at jeg havde seet fejl. Eftersom min Vej oftere førte mig gjennem Gaden, naar han nød sin Avis, blev jeg snart sikker paa, at der ingen Fejltagelse fandt Sted. Bestandig det samme Udtryk af Spot og kogende Uvillie. Jeg var spændt paa at erfare, hvad det var, han læste.

Tilfældet kom min Nysgjerrighed til Hjælp. En Dag havde den nidkjære Kirketjener ikke valgt sin Tid rigtig. Monsieur le curé havde Brug for ham. Avisen, som han ellers efter endt Læsning omhyggelig gjemte, blev løselig stukket i Lommen; den trekantede Hat, den galonnerede Kjole, den hele officielle Stads kom paa i en Fart. Af lutter Hastværk fik han Kaardeskeden mellem Benene, snublede og var lige ved at falde. Herved gled Avisen ud af sit Skjul og fløj ud paa Fortouget. Monsieur le vicaire, Kirkens yngste Præst, en Mand paa nogle og tyve Aar af et fint og ædelt Ydre, kom gaaende i det Samme. Han tog Avisen op, saae paa Titlen og rakte den til Betjenten med ironisk Høflighed.

Det var «Le Voltaire» — Fritænkeriets Organ, Præsteskabets utrættelige og talentfulde Forfølger.

Uden i fjerneste Maade at komme ud af Fatning tog Schweizeren mod Avisen og gik med en høflig Bøjning. Over hans Ansigt laa Autoritet og Selvbevidsthed med Værdighedens rolige, ubøjelige Præg.

Min Interesse for Manden steg; han var bleven en Gaade for mig.

Til Gaadens Opklaring bidrog det ikke, at jeg jevnlig ved Aftentid mødte ham paa Pont-Royal, civil, i kort Frakke og med Filthat paa Hovedet. Naar han var kommen til Quaierne, bøjede han altid af tilvenstre og forsvandt i en af de snevre Gader i Quartier-Latin.

Hvad man maa opgive Haabet om at trænge tilbunds i, træder omsider i Baggrunden for En. Jeg var bleven vant til at se Kirkebetjenten læse sin «Voltaire» og tænkte omsider ikke mere derover.

Da læste jeg en Dag i et af Morgenbladene omtrent Følgende: „Sieur Henri B., Schweizer ved Kirken Saint **, fik i Aftes paa en Kafé i Rue Mazarine under en tilsyneladende venskabelig Samtale pludselig et Anfald af ustyrligt Raseri og slog en fyldt Vinflaske i Stykker paa Hovedet af en ung medicinsk Student, hvis Tilstand er meget betænkelig. Gjerningsmanden blev strax paagreben og efter en heftig Modstand bragt til den nærmeste Politistation."

At slaa sin Kontrapart i Hovedet med en Vinflaske er i Paris en højst almindelig Maade at afgjøre Meningsuligheder paa. — Det eneste Ualmindelige, Bladet fandt Anledning til kortelig at fremhæve, var, at det i nærværende

Tilfælde var en Kirkens Tjener, over hvem der dog altid skulde være udbredt en lille Smule af Fredens og Sagtmodighedens Aand, der havde betjent sig af denne summariske Afgjørelse.

Bladet havde i sin flygtige Tillægsbemærkning rørt ved det Punkt, som skulde give Sagen dens egenlige Betydning og i Løbet af et Par Døgn gjøre Schweizeren i Saint ** til et vigtigt Tvisteemne. Thi længere Tid forløb der ikke, før det regnede ned med Indlæg for og imod, alt efter det særegne Standpunkt, de forskjellige Organer indtog.

Herved oplystes det, at Manden havde havt for Skik i Løbet af længere Tid at indfinde sig hver Aften i en Studenter-Kafé, hvor de hedeste radikale Brushoveder plejede at søge, og hvor Ingen anede, hvad Livsstilling han indtog. Her kastede han sig med Voldsomhed ind i Debatten, naar den, som det oftest var Tilfældet, gik ud paa at nedsætte og forhaane den kristelige Religion. Ingen kunde i sine Angreb være mere hensynsløs og nærgaaende end han. Hans Bladlæsning havde givet ham en overfladisk Kundskab til den kritiske Forsknings Anker og Indvendinger. Det, han paa denne Maade havde opsamlet, anvendte han med umaadelig Frejdighed og en høj Grad af naturlig Veltalenhed, som gjorde, at han syntes at besidde langt mere Dannelse, end han i Virkeligheden raadede over. De unge Mennesker havde derfor optaget ham i deres Kreds som en god Kamerat. Hvad der navnlig gjorde ham yndet, var, at han altid forstod at krydre Forhandlingerne med oplivende Smaatræk og illustrere den dogmatiske Undersøgelse med Historier fra det virkelige Liv i selve det nærværende Øjeblik — allesammen lagte saaledes tilrette, at de viste, hvorledes Frygt, Svaghed, Indbildskhed og Forfængelighed vare de virksomme Drivfjedre i ethvert religieust Forhold. Heller ikke Gejstligheden som Stand gik Ram forbi: dens Herskesyge, dens snedige Foretagsomhed, naar det gjaldt at holde dens Indflydelse i Live, dens træede Uforstand i Forhold til alt Andet vidste han at hudflette paa den lystigste Maade. Saaledes havde han fortsat Aften ud og Aften ind til stor Tilfredsstillelse for sig selv og sine Tilhørere. Det var en ren Tilfældighed, at de kirkelige Skikke, Ceremonivæsenet, Gudstilbedelsens ydre synlige Ordning aldrig var kommet paa Omtale. Hin Aften havde Medicineren fundet paa ogsaa at sætte Liturgien paa Dagsordenen og begyndte at lade sin paa Hospitalerne oplærte Vittighed spille. Nu var den ufortrødne Deltager i Lattermildheden pludselig bleven alvorlig og havde udladt sig med, at Noget maatte der i denne Verden holdes helligt. Det unge Menneske fandt med Grund dette Forbehold noget løjerligt og saae deri kun en yderligere Anledning til at give sit gode Lune Tøjlen. Han begyndte en lang Harangue, hvori Kordrenge, Røgelsekar og Messehageler hvirvledes mellem hverandre paa den mest groteske Maade. Han blev, som allerede anført, standset ved et Slag af en Vinflaske i Panden. — Det var en Flaske Beaune til 2½ Francs, endnu uoptrukken og bestilt af den unge Mand selv for at gjøre Sammenkomsten mere festlig og fornøjelig.

Alt dette blev, som sagt, oplyst ved Bladenes Artikler samt ved Referatet af Vidneførslerne i Retten. Det blev fremdeles oplyst, at monsieur le curé, uanseet Synspunkterne mod Præstestanden, havde taget Alt i den bedste Mening. Han havde havt en lang Samtale med Synderen i Arresten og stræbte af al Magt at paavirke Offentligheden til Gunst for ham. Selve den Besynderlighed, at en kirkelig Bestillingsmand kunde hengive sig til en saadan Tidsfordriv og søge sin Yndlingslæsning i gudsfornægtende Dagblade, fik han drejet om til en ærlig Stræben efter at kjende Fordærvelsen ved eget Øjesyn for at bekæmpe den med større Virkning og Eftertryk. Overfaldet med Vinflasken blev udtrykkelig taget til Indtægt som et varmt Sinds Opblussen ved en ublu Krænkelse af det Højeste og Helligste. Der var dem, som ymtede om, at Kirkebetjenten selv havde inspireret sin Foresatte og uformærket indblæst den gamle Mand den Opfattelse, han ufortrødent gjorde sig til Talsmand for. Vendingen var under alle Omstændigheder heldig opfunden og blev snart fra andre Kanter benyttet med megen Dygtighed og Snildhed. Den katholske Kirke værner af yderste Evne om Enhver, den blot har berørt med en Flig af sin Kaabe. Flere af Paris' ansete Prælater blandede sig i Sagen og stræbte underhaanden at paavirke Juryen. Om det omsider var lykkedes den gejstlige Agitation at fremkalde Kjendelsen „Ikke skyldig", vilde i ethvert Tilfælde ikke have været mere besynderligt end saa mange andre Frifindelser af franske Juryer. Uheldigvis oplyste et Blad, der stod paa den modsatte Side, nogle Træk fra Mandens Fortid, inden han traadte i Kirkens Tjeneste, og leverede et uomstødeligt Bevis for, at den havde været temmelig plumret. Da tilmed det unge Menneskes Tilstand betydelig forværrede sig, blev den Anklagede kjendt skyldig, dog „med formildende Omstændigheder." — Dommen lød paa et halvt Aars Fængsel.

Forsaavidt var Sagen afsluttet; men Gaaden forblev lige dunkel og uopklaret. Den gamle Præsts Forklaring var selvfølgelig aldeles umulig. En simpel Hykler var Manden øjensynlig heller ikke: derimod talte selve hans Overilelse. — Hvad var han?

Ved en uvilkaarlig Forbindelse af Forestillinger kom jeg til at mindes den Mand, H. C. Ørsted ved Hundredaarets Begyndelse traf i Paris: han lod haant om Kristi Guddommelighed, men følte sig dybt rystet, da Ørsted tillod sig en skæmtende Ytring om Paven.

Paa Trappen i det Hus, hvor jeg boede, traf jeg, samme Dag som Dommen havde staaet i Avisen, den unge Præst, der kom fra en syg Enke, som boede i sjette Etage. Han var en af dem, hvis Uegennyttighed og altid redebonne Opofrelse er hævet over enhver Tvivl, en af dem, af hvem et Ord i rette Tid vil kunne bringe en ophidset Arbejderflok til Besindelse, naar den under en ny Samfundsomvæltning pludselig skulde finde, at Øjeblikket var kommet til at stege alle Paris' Præster i Petroleum. Min Vært forestillede mig for ham, og vi fulgtes ad ned ad Gaden.

Talen faldt ganske naturlig paa Kirkebetjenten. Det viste sig, at den underlige Modsigelse, den danske Fysiker havde truffet paa i Kjød og Blod, her havde gjentaget sig, kun paa en særegen og mere sammensat Maade, der gjorde Uoverensstemmelsen endnu mere grel og fremtrædende.

„Der boede to Sjæle i dette Menneske," sagde den unge Præst. „Jeg havde længe mærket det; men jeg taug; thi jeg vidste, at det vilde have været til ingen Nytte, om jeg talte. Vort Folk er anlagt paa Repræsentation; en Fremmed vilde maaske være i sin Ret, naar han kaldte det forfængeligt. Hos ham, der nu sidder gjemt i Fængslet,

var Repræsentationen, fra det Øjeblik han kom i Kirkens Tjeneste — saaledes forklarer jeg i det Mindste Tingen — bleven en Alt beherskende Lidenskab, der opfyldte hans Fantasi og bemestrede sig hans Tanker paa en saa udelukkende Maade, at hans Forstand i Grunden blev omtaaget derved, hvor vel udrustet han end for Resten var i den Henseende. Naar Orgelet lød, naar Messen istemtes, naar han, støttet paa sin Hellebard og iført sin flunkende Uniform, stod i Korets Aabning, saa var han fyldt af Tro, Andagt og Ærefrygt: heri var der intet Løjet og Usandt. Saa snart han fik Munderingen af, blev han et andet Menneske: saa vaagnede den grinende Pariser-Gamin i ham, hvis eneste Lyst er at gjennemætse Alt med den vittige Spottelyst, som aldrig trættes og altid er paa Færde. Saa slog han sig løs; jeg kunde næsten fristes til at sige: han tog Revanche over sin egen Tjenesteiver. Desværre manglede det ham ikke paa Stof. Min ærværdige Foresatte, i hvis Yndest han stod, brugte ham til Mangt og Meget og lod ham faae Indblik i Anliggender, han aldrig burde have kjendt. For Dem, min Herre, som bekjender Dem til en anden Tro, vil jeg ikke nægte, at der ved vor hellige Kirke hefter Adskilligt, som Alle vi, der stræbe og virke af et oprigtigt Hjerte, helst ønskede bortskaffet. Al den Daarlighed, han var Vidne til, med den forlystede han i en livlig og tungefærdig Fremstilling de unge Mennesker. Ikke desto mindre har De selv af Bladene seet, at han omhyggelig vaagede over, at hans Bestilling ikke skulde blive kjendt. Naar Tjenesten kaldte ham, var han atter Kirkens Mand og følte sig med den fuldeste Hengivelse opfyldt af sit Kald. Den giftige Spot og den kirkelige Iver boede i hans Indre Side om Side som to Logerende, der i al Fredelighed dele samme Kammer, uden nogensinde at kige bag det Skjærmbrædt, der skiller dets ene Halvdel fra den anden. Den unge Mediciner væltede Skillevæggen: derfor ligger han nu med Is paa Hovedet. Monsieur le curé er dybt nedbøjet. I Grunden var det en ironisk Styrelse, der bragte disse To sammen. Min ærværdige Foresatte er et godt Menneske og mener det godt med Alle; men hans Syn er omsløret, han veed ikke, hvad en Tid som denne fordrer af Kirkens Tjenere. Han troer i forstenet Uskyldighed, at det Hellige er ligefrem tilstede i de kirkelige Forskrifter og Ceremonier. Dette fordærvede Menneske troede ikke paa det Hellige; men han troede paa Ceremonierne, Skikkene, Sandseligheden, det Udvortes. Naar Alt kommer til Alt, troer jeg næsten, jeg tør sige, han troede paa sine egne Galloner."

„Eftersom De udtaler Dem saa aabent," sagde jeg, „tillad mig saa et Spørgsmaal, min Herre: hvad troer De paa?"

„Jeg troer," svarede han med langsom Stemme, „at den Højhedens og Hellighedens Aand, ifølge hvis Raadslutning Kirken har indstiftet disse Skikke og Former, paany vil kunne bringes til at besjæle dem og tvinge Tidens Mennesker til at bøje sig for dem med virkelig Ærefrygt, naar vi, dens Tjenere, beflitte os paa vor Gjerning med et rent Sind og udøve den med Troskab og Ydmyghed."

Han lettede paa sin fladpullede Hat og forsvandt gjennem Kirkens halvaabne Dør.

Burgtheatrets Dekamerone.

Ludvig Gabillon

fortæller:

„Jeg Ulykkelige, mit Barn kjender ikke Bjerge!" udbrød Adolf Stahr, da hans Søn i Sattles Panorama pegede paa den isbedækte Jomfru og koldblodig spurgte: „Fader, hvad er det?" — I det oldenburgske Marskland findes der kun Hede, Hav og Mosejord. Blikket flyver milevidt ud i det Frie og hæmmes i det Højeste af en tynd Birk eller en lille Gruppe Asketræer.

Jeg kiggede ligeledes gjennem Glasset og bemærkede ligesaa roligt som den lille Stahr, at saadanne Bjerge dog maatte virke indsnævrende paa Hjerte og Øje. „Til Straf," udbrød den noget nervøse Professor med skjælvende Stemme — „til Straf skal De skrive mig et udførligt Brev til, naar De har seet de første Bjerge."

I Aaret 1851 skrev jeg ham til fra Kassel: „Jeg kommer fra Bjergene i Thüringen — hvor fattige ere vi ikke derhjemme i vore Sumpe og Moser. Hvor kan man dog leve, ja sommetider endogsaa le der! Bjergene have forvandlet mig, jeg gløder af Fryd og Glæde; jeg tørster efter Handling og gjør foreløbig af ren Fornøjelse en dum Streg hver Dag!"

Denne Stemning var mig til uendelig Gavn i min nye Stilling ved det kurfyrstelige Hoftheater. Den mørke Kurfyrst Dietrich vilde kun se Lystspil og Farcer — jeg kunde saaledes give mit kaade Lune frie Tøjler i mine Bondeknøse- og Bonvivant-Roller.

En Dag havde jeg til Nabo ved Table d'hôte en venlig gammel Herre med snehvidt Haar, livlige Øjne og røde Kinder. Han besvarede min Hilsen med en fornem Haandbevægelse, som mindede om Kniplingsmanchetter og Wienerkongressen. Foran ham stod en Flaske Rüdesheimer. Uden at sige Noget fylder han mit Glas; jeg seer paa ham, men han griber min Haand og siger i den sagte, bestemte Tone, som er vant til altid at blive hørt:

„Unge Kunstner, jeg er Baron Malsburg. Jeg skal bringe Dem en Hilsen fra Bodenstedt, jeg er kommen fra Escheberg for Deres Skyld og agter at føre Dem med mig tilbage. Om kort Tid begynder Deres Ferie. Skjænk mig en otte, fjorten Dage af den. Jeg har nødvendig Brug for Dem. Jeg har gjort Saameget for Jer Kunstnere, at jeg har erhvervet mig en Ret til Jeres Taknemmelighed. Nu kan De betale alle Deres Kollegers Gjæld og ——"

„Om Forladelse, Hr. Baron," hviskede jeg bekymret — „De overvurderer mig — jeg —"

„Nej, unge Kunstner, billedlig, billedlig. Iaften gaaer

der Opera, De er fri, kjør med mig ud til Wilhelmshöhe — undervejs skal jeg fortælle Dem en Historie — saa souperer vi, og endnu inden Aften er vi allerede de bedste Venner. Jeg synes om Dem; De har røde Kinder, en ung Mand maa være rød og frisk som et smukt Æble."

Foran Hotellet holdt en gammel aaben Karosse; Kudsk, Heste og Seletøj mindede stærkt om 1808, om Kong Jéromes Tid. Baronen pegede gratieust paa Hæderspladsen, og jeg sprang ind i Arken. Han maalte mig et Øjeblik med en betænkelig Hovedrysten og sagde sagte:

„De er mærkværdig slank, men — smidig — Gud være lovet, smidig — dog, derom senere!" — „Philip," henvendte han sig i en advarende Tone til Kudsken — „langsomt!" og Philip nikkede med det tykke Hoved og styrede det vidtløftige Kjøretøj, som vuggede op og ned ligesom en gammel Dame med Pudder og Slæb, med langsom Værdighed henover den ujevne Brolægning. Alle kjendte den gamle Herre, Alle hilste venligt smilende. Udenfor Porten, under de skyggefulde Træer, bragte Philip Hestene i et afmaalt Valsetempo. Baron Malsburg drog et dybt Suk. „Ak ja, hvad vilde Kassel ikke været nu under Kong Jérome — et lille Paris!" — Jeg saae lidt forbauset paa ham. — „Ja, ja," vedblev han livligt, som om han vilde modsige min stille Indvending — „jeg er en Tilhænger af Napoleoniderne. Jeg drog med Jérome til Rusland og gik med den store Napoleon over Beresina. Det var en mægtig Tid. Nu drager de unge Officierer i Felten med al mulig Komfort — jeg gjorde det grandiose Tilbagetog med en Flaske Rom og et uldent Shavl, dermed bremsede jeg Naturen."

Gjentagen Forbauselse fra min Side.

„Unge Kunstner, at bremse Naturen vil sige det Samme som at tæmme den, at tvinge den, at gjøre den den menneskelige Villie underdanig — det er et af mine Yndlingsudtryk! — Vi red dengang Dag og Nat, foran os havde vi den gnistrende Sne og lurende Krager og Ravne — bagved os rov- og mordlystne Kosakker. — Først i Königsberg tog jeg mit Shavl af og skiftede Strømper; ja, ja, det var en mægtig Tid!

„Nu sidder jeg paa mit Escheberg. Men jeg trænger til Liv, til Bevægelse — Aand og Legeme er friske. Mit Slot er et Samlingssted for Digtere og Musikere — jeg er omgiven af Kunstnere af alle Slags. Bodenstedt bliver hos mig hele Sommeren. Om nogle Dage kommer Marschner, saa De — det bliver brillant!"

Paa Wilhelmshöhe fortalte han mig med straalende Ansigt om sin Jérome og hans Ridekunster, om de smukke Hofdamer, om Kassels Stortid!

Under et Lindetræ foran Værtshuset blev der dækket, og Philip vartede op med en Grandezza, som næsten indgød mig Ærefrygt. Med zirlig Anstand tog han to Flasker op af en stor Spand Is og spurgte mig med et strengt Blik: „Rüdesheimer eller Cliquot?"

Jeg betænkte mig.

Med en Overlegenhed, der forvirrede mig, fyldte han Champagneglasset og det grønne Rhinskvinsglas, betragtede mig endnu engang med straffende Alvor og opvartede derpaa sin Herre.

„Philip, hvad mon Urmüller nu gjør?"

„Med naadigst Tilladelse, Hr. Baron, han gjør sig lystig over os!"

Den Gamle nikkede eftertænksomt, derpaa greb han min Haand og spurgte dybtbevæget: „Er det da virkelig saa svært at løfte trehundrede Pund?"

„Jeg har endnu aldrig prøvet derpaa," svarede jeg noget overrasket.

Imidlertid havde jeg tømt begge Glassene. Philip fyldte dem igjen med et let Trækning om Mundvigerne. Jeg blev rød, jeg skammede mig — jeg havde kun skullet drikke een Slags. Naar man er ung, tager man den Slags Ting meget alvorligt. — Jeg følte mig nedværdiget. Philip stod højt over mig.

Den Gamle hævede nu sit Glas, nikkede til mig, tog en lang Slurk og sagde:

„Nu skal jeg fortælle Dem, hvorfor jeg har opsøgt og indbudt Dem. — Blandt mine Husfæller er der en ung Billedhugger, en prægtig, vild Fyr. Hans Fader var en gammel Ven af mig og betroede mig ham paa sit Dødsleje — jeg har saa at sige adopteret ham. Fyren hedder egenlig Müller, men paa Grund af hans kæmpemæssige Maade at være paa og paa Grund af hans umanerlige Kræfter kalder vi ham Urmüller. — Denne Bengel sætter nu hele Escheberg paa den anden Ende. Han chikanerer Tjenestefolkene, sætter Splid mellem Kjærester — blandt Pigerne i Landsbyen har han unægtelig mange Tilhængere — men hele Eschebergs mandlige Befolkning hader ham, skjøndt Ingen vover at binde an med ham. — Hans sidste Streg har nu omsider faaet Bægeret til at løbe over og udtømt min Taalmodighed. Hans Atelier ligger i første Etage i mit gamle Taarn; underneden er der Drivhus og Havesalon. Der har jeg nu i tyve Aar plejet at drikke min Kaffe efter Middag og sidde og tænke efter — den Slyngel paastaaer, jeg sover. For fjorten Dage siden opdagede jeg pludselig en Revne i Loftet, en Revne, som foruroligede mig. — Jeg spørger, hvor den er kommen fra, og Philip fortæller mig saa, at Urmüller har slæbt en Klippeblok — („den vejer sine tre Centner," bemærkede Philip ærbødigt) — en tung Klippeblok — afbryd mig ikke, Philip! — op paa sit Værelse og gymnasticerer med den paa den farligste Maade og til synlig Skade for Taarnet — for den glider ham mange Gange ud af Hænderne, og saa knager og brager det i den gamle Bygning, som om dens sidste Time var kommen.

„Jeg gaaer i min retmæssige Forbitrelse strax op til Urmüller. Han er ved sit Arbejde og, som sædvanlig, halvnøgen. Jeg opfordrer ham til at skaffe Stenen bort. Han fløjter haanligt og byder mig en Stol, som er helt oversmurt med Ler. Jeg kalder paa en af Karlene. Han maser med Stenen til ingen Nytte, han kan ikke rokke den af Stedet. Jeg kalder paa en til — Urmüller smider dem begge To paa Døren. Siden den Tid passer han dobbelt omhyggeligt paa sin Klippeblok. Han forlader aldrig sit Atelier uden at lukke omhyggeligt af for den, og Nøglen er ikke til at faae lokket fra ham ved nogen List. Nu blev jeg for Alvor vred. Og saa iforgaars drikker den frække Karl ganske kordialt med mig ved Bordet og raaber: „Onkel, lad os slutte et Forlig paa de gamle Kæmpers Vis. Udsøg Dig en Kæmpe. Besejrer han mig, ligemeget i hvilken Slags Kamp, saa er jeg Dig hørig og lydig og bringer i Overværelse af alle Eschebergs Kæmper min hellige Offersten — I Tosser troer, at det er en ganske almindelig Granitsten — ud af dit gamle, nervøse Taarn og ned i Haven." — „Oho," raaber saa Bodenstedt, „jeg vil dog bare sige Dig, Urmüller, at jeg kjender en Kæmpe,

som Du vil faae din Hyre med i Brydekamp." — Urmüller smilte medlidende og ytrede ligegyldigt: „Kjære Onkel, hvis din Kæmpe sejrer, saa vil jeg tro paa alle de gamle Gudsdomme; saa sejrer kun den gode Sag — saa er jeg en sort Skurk og bukker under ved Himlens Hjælp." Disse sidste Ord fremsagde den skammelige Hykler med taarekvalt Stemme.

„De lo Allesammen, men Bodenstedt betroede mig hemmeligt, at jeg vilde kunde finde min Kæmpe i den unge Helt ved vort Hoftheater — og nu, unge Kunstner, nu spørger jeg Dem:

„Vil De være min Kæmpe, vil De bremse Urmüllers stærke Natur, vil De ydmyge ham for hele Escheberg, vil De gjøre mig til Deres taknemmelige Skyldner for Livstid?!"

I min Iver, medens jeg hørte efter, havde jeg tømt baade Champagne- og Rhinskvinsglasset mange Gange. Philip havde uophørlig med øjensynlig velment Iver fyldt begge Glassene for Eschebergs hævnende Kæmpe. Jeg blussede og var Fyr og Flamme. Hele Nibelungenlied susede forbi mig ligesom den vilde Jagt. Jeg saae mig selv som Siegfried, der sætter sin stærke Fod paa Urmüller-Alberichs Nakke.

„Javel, min ædle Lehnsherre," udbrød jeg, „jeg skal maale mig med den gramme Urmüller i en stolt Dyst, jeg skal kaste ham til Jorden — jeg skal — —"

Baronen havde, takket være hans mangeaarige Erfaring, holdt sig til een Slags og kun drukket Rüdesheimer — men alligevel svømmede hans straalende Øje i en rødlig Glands. Han lod mig ikke fuldføre min Tirade, han trykkede mig fast i sine Arme og kyssede dybt rørt og lydeligt hulkende først min venstre, derpaa min højre Kind og tilsidst min Mund! —

Jeg har senere med Held anvendt dette tredobbelte Kys i Hofmarechal Kalbs Rolle.

Vi drak nu videre og haanede paa de gamle Heltes Vis vor fraværende Fjende dygtigt. Endogsaa Philip, der paa en ubegribelig Maade havde mistet hele sin Grandezza, fik Lov at haane med paa det mest Ugenerte.

Senere udviklede der sig hos mig en ængstelig Overbevisning om, at vor Vogn var bleven forvandlet til en Gynge, som blev sat i frygtelige Svingninger af Urmüller fra højre og Dvergen Alberich fra venstre Side. Omkring Philips Hoved dandsede fyldte Rhinskvins- og Champagneglas, som jeg bad om for Guds Skyld ikke at komme mig for nær. — Saa hørte jeg min gamle Baron synge Barython ligesom i en lang Frastand — og saa aabnede Philip min Gadedør med min Nøgle. Jeg steg op ad utallige stejle Trapper — men Urmüller vilde ikke lade mig komme frem og stødte mig atter og atter tilbage med en skraldende Latter, hvorpaa jeg vaagnede midt paa Trappen i en utrolig ubekvem Stilling med saa dejlig en Katzenjammer — som en yppig Forening af Rüdesheimer og Cliquot formaaer at frembringe.

Næste Dag blev Forestillingen paa Hoftheatret i Kassel, der skulde bestaaet af „Den smukke Møllerpige" og „Kong Renés Datter", paa Grund af Hr. Gabillons Upasselighed forandret til „Menneskehad og Anger".

Fjorten Dage efter holdt en smuk Julimorgen den gamle Karosse foran min Gadedør. Philip sad paa Bukken, tog skjødesløst til Hatten og smilede fortroligt til mig.

„Philip, hvor længe skal vi kjøre?"

„Med naa... med Tilladelse" — naadigst kunde han ikke faae over Tungen — „tre Timer".

Escheberg maatte ligge højt, Vejen var stejl, og Solen brændte hedt.

„Philip, kommer der snart en Kro?" Philip saae mig alvorligt og eftertænksomt ind i Øjnene, aabnede et hemmeligt Rum i Bukken og trak en rød og en hvid Flaske frem, stadig med det bekjendte strengt spørgende Blik rettet paa mig. „Med naa... Laubenheimer eller Médoc?"

„Kom med den kølige Laubenheimer, Philip."

Man taler kun daarligt og møjsommeligt med En, der vender Ryggen til os, og jeg holder nok af en lille Passiar. I eet Spring var jeg oppe paa Bukken ved Siden af Philip. — Vin og Cigarer gjøre meddelsom. Da vi kjørte ind igjennem den brede Port paa Escheberg, var Philip min svorne Ven, og jeg kjendte Forholdene paa Escheberg ligesaa nøje, som om jeg havde været Kammertjener hos Baron von Malsburg i tyve Aar.

I Slotsgaarden var Alt i Uro og Bevægelse — man ventede mig med Utaalmodighed — Bodenstedt og hans yndige lille Kone Edlitam, Komponisten Marschner og nogle fordægtige Herrer med Ordensbaand hilste mig stormende. Den gamle Baron modtog mig som Elsa Lohengrin.

Men ovenover os dundrede en kraftig Basstemme: „Hurra, Hurra, Hurra!" — I Vinduet i det gamle Taarn laa Urmüller. Han lignede en Indianerhøvding. Han kom lige fra sit Arbejde, og Ansigt, Bryst og Arme vare prydede med blaat Ler. I Haanden svingede han en vaad Lærredsklud ligesom en Fane.

Baronen ignorerede ham fornemt og trak mig saa hurtigt med sig ind i Slottet, at jeg ikke engang kunde besvare den gjæve Hilsen.

I en Karnap, gjennem hvis aabne Vindue man saae ud paa en fed, tætslaaet Eng, var der dækket til tre Personer. Bodenstedt skulde som Medsammensvoren være med til Frokosten.

Baronen serverede egenhændig for mig. Et lille Stykke Kjød, næsten rødt og blodigt, en Skive ristet Brød og dertil eet Glas vidunderlig duftende Johannisberger. „Siden, unge Kunstner, siden!" sagde den Gamle, da jeg ganske ugenert greb efter Flasken. Min Baron behandlede mig som en Gladiator, der skal kæmpe i Overværelse af Cæsar.

„Vi har ingen Tid at spilde," vedblev han. „Urmüller har været ude hele Natten; jeg antager, han er svag — det maa vi benytte os af. Han veed allerede, hvad det gjælder. Jeg haaber, han er isærd med at vaske sig og strax kommer. Fyren er for sikker paa sig selv i sit Overmod — — — unge Kunstner, den grønne Eng derude er Kamppladsen! Her" — han trak et stort Stykke Kridt op af sin Frakkelomme — „det skal De smøre Deres Støvlesaaler med, Græsset er glat. Lad ham ikke komme ind under Dem — stadigvæk Armene fast til Kroppen. Urmüller er voldsom i Angrebet, lad ham først rase ud — saa løs paa ham uden at se tilhøjre eller tilvenstre!"

I febrilsk Spænding gav han mig en Mængde gode Vink endnu paa Trappen, ligesom Glabrio giver Thumelicus i „Fægteren fra Ravenna". Samtidig roste han Johannisbergeren, som jeg ganske vist kun havde faaet et Glas af,

men som skulde flyde i Strømme ved Sejrsmaaltidet — thi Sejren forekom ham aldeles utvivlsom.

Paa Engen fandt vi hele Escheberg forsamlet. Lige fra Forvalteren og til den ringeste Malkepige vare de Allesammen i ivrig Bevægelse. Man mønstrede min mere end slanke Skikkelse med mistroiske Blikke. Jeg blev med alle Formaliteter forestillet for Herrerne med Ordensbaandene og derpaa for Hr. Billedhugger Müller (den Gamle betonede „Hr." yderst fornemt).

Som han stod der i den graa Lærreds Gymnastikdragt og med haanlig Pathos bukkede saa dybt, at de knoklede, arbejdshaarde Hænder paa de uendelig lange Arme rørte ved Jorden, lignede han virkelig den vilde Alberich.

Vi maalte et Øjeblik hinanden med et prøvende Blik, og derpaa rystede vi hinandens Hænder ligesaa kraftigt som vedholdende, thi Hver af os vilde prøve sin Modstanders Kræfter. Baronen formanede nu, ligesom Marechallen ved en Tournering, Tilskuerne til at forholde sig roligt og hverken forstyrre de Kæmpende ved Bifalds- eller Mishagsytringer. Kredsen blev trukken saa vid, at den mageligt kunde have været stor nok til en middelalderlig Tournering. — Derpaa mindede han endnu engang Urmüller om alle Enkelthederne ved den indgaaede Overenskomst, viftede med et hvidt Lommetørklæde mod alle fire Himmelhjørner og raabte i en haard Kommandotone: „Paa!"

Kampen begyndte — — — Bodenstedt skrev som ægte Barde endnu samme Aften et langt Heltedigt, som omstændeligt skildrede alle Begivenhederne, saaledes som de tildrog sig. Det besang Kampen i to „Aventiurer": „om Urmüllers Kraft og Svig" og „hvorledes Normannen Gabillon kom til Escheberg og besejrede Urmüller." Jeg hidsætter det Fragment af det omfangsrige Epos, som omhandler Katastrofen:

Urmüller skubbed sin Skjorte
Vel bort fra Arme og Hals:
„Nu ve Dig, fremmede Kæmpe,
„Nu er mig dit Liv tilfals!"
Foer han da frem med Vælde
At gjøre den Kæmpe Men.
Normannen stod for hans Angreb
Paa vældigt skrævende Ben.

Han kasted ham tilbage
Alt med et vægtigt Slag;
Det vil jeg forsanden sige,
Der hørtes et vældigt Brag.
Urmüllers Knæ blev slappe,
Dog retted han sig brat,
Thi smidig var han af Lemmer
Alt som en Tigerkat.

Saa sneg de sig rundt i Kredse
Og søgte paa snedig Vis
Hinanden at overliste
Og vinde Sejrens Pris.
De prøved med lumske Lader
At komme hinanden nær;
Vist aldrig paa Jord man skued
Saa underfundig Færd.

Da grebes af svarlig Harme
Den stolte Normannerkæmpe,
Foer han da paa Urmüller ind,
Og ikke foer han med Lempe.
Det vil jeg forsanden sige,
De vare gramme i Sind
Og hugged med baade Arme
Løs paa hinandens Skind.

De slynged som tvende Slanger
Sig om hinanden behænde;
De tyktes at være Een,
Hvorvel de vare Tvende.
Af deres Fødders Trampen
Gungred den ganske Jord;
Da maatte det vel mærkes,
At deres Kraft var stor.

Det knaged og det braged
I hvert et Ledemod;
Urmüllers Kraft forsaged,
Ham svigted Arm og Fod.
Dog i sit Fald han river
Normannerkæmpen omkuld;
Han hviled paa Urmüllers Krop,
Urmüller paa bløden Muld.

End længe Urmüller kæmped
Med Spark og vilde Kast,
Men holdtes af Normannens Ben
Som i en Bøjle fast.
Da blev Urmüller løftet op,
Forbundne blev hans Saar.
Dog fordrer han endnu engang
At friste Kampens Kaar.

Paany af Føddernes Trampen
Gungred den ganske Jord;
Paany det var at mærke,
At Begges Kraft var stor.
Paany da sejred den stærke
Helt fra Normandi,
Og Escheberg befriet var
Fra Urmüllers Tyranni.

Dineren varede i flere Timer. Min friherrelige Velynder udbragte utallige Skaaler og oplæste tilsidst Bodenstedts endnu vaade Epos med højst mærkværdige Betoninger.

Urmüller gjorde gode Miner til slet Spil. Kun kunde han ikke holde sig fra at raabe midt i Foredraget:

„Onkel, Du behandler jo Nibelungenstilen som en ledende Artikel i Tante Voß."

Nu fremtræder Philip i stiv Gala og frembærer paa en Sølvtallerken et blomsterbekrandset Rhinskvinsglas.

Han skrider med højtidelig Langsomhed, men med et højst velvilligt Blik hen imod mig og raaber med skarp Betoning:

„Hr. Gabillon! Med naadigst Tilladelse: Johannisberger!" Urmüllers Overvinder havde vundet dette stolte Hjerte for evigt!

Hvor gjerne Baronen end ellers blev siddende ved Bægeret, lod Hævnen ham dog ingen Ro. Forbryderen skulde bøde, Løftet holdes og Taarnet befries for Klippeblokken. Hele Escheberg blev igjen trommet sammen. Marschner manglede. Efter lang Leden finde vi ham i Hønsehuset. Han sidder paa eller rettere sagt i en gammel, for hans Dimensioner altfor lille Tønde med en Blikstalbløgte ved Siden og en fortlakeret Thebakke paa Knæerne; i den ene Haand har han et stort Stykke Kridt, medens den anden behandler Trinene paa en Hønsestige som et Klaviatur og absolut vil lokke Toner ud af det.

Med stor Anstrengelse og List befri vi ham fra hans

Sæde. Han betragter den Ene efter den Anden med et melankolsk Blik og markerer majestætisk Trefjerdedelstakt med den højre Haand. Han havde digtet og komponeret og som fordringsløs Kunstner i stille Selvforglemmelse valgt dette beskedne Tilflugtssted.

Lanterner og Fakler bevægede sig omkring Taarnet, som Urmüller lige havde betraadt, efterat han endnu i Døren havde tilkjendegivet sin værdige Adoptivfader hele sin Ringeagt ved en utilbørlig Forlængelse af Næsen, idet han satte begge sine udspredte Hænder til den. Vi høre nu hans tunge Skridt og lydelige Pusten, han stønner under den uhyre Byrde, som han søger at støtte ved et omkring Nakken slynget Toug. — Møjsommelig skrider han fremad, medens Marschner med snøvlende Stemme synger en tungsindig Melodi fra den sorte Thebakke; Texten lød, hvis jeg ikke tager fejl, saaledes:

Urmüller, hold dit Ord i Ære! —
Den tunge Sten maa Du jo bære —
Ja, bære, bære, bære,
Ja bære bort, ja bære bort,
Fordi Du kom tilkort!

Urmüller saae sig ligegyldig om og trak paa Skuldrene, forsaavidt det stramme Toug vilde tillade ham det. Foran et Rosenbed, som glædede sig ved Baronens særlige Opmærksomhed, gjør han Holdt — træder derpaa lige ind i Bedet, og o ve! — der ligger Stenen midt iblandt de bejligste Roser. — „Aa, Du Satan," raaber den Gamle, „jeg Fæ, der ikke passede bedre paa, da vi sluttede Kontrakten!" —

Der blev endnu talt meget om Bryden og Boxen i Almindelighed og drukket megen sort Kaffe. — Maanen staaer op; det bliver mere og mere stille. —

Men Urmüller trækker mig ind i sit Taarnværelse, tager Hovedet af en Gibsfigur i Legemsstørrelse og henter grinende alle Ingredienser til en megetlovende Bolle frem af dens Indvolde.

Vi passiarede sammen endnu, da der allerede blev Liv i Gaarden. — Vi tømte det sidste Glas og skiltes ad som de bedste Venner.

Min gamle Baron hviler forlængst i Familiebegravelsen paa Escheberg, Naturen lod sig ikke længer bremse — den vendte Spillet om og bremsede ham. Jeg mistede i ham en trofast, faderlig Ven, hvem jeg har holdt af som af faa Mennesker i denne Verden. Velsignet være dit Minde, min kjære gamle Baron!

I Saisonen.

XII. Dilettantkomedier.

(Sluttet.)

Prøverne vare altsaa i fuld Gang. De unge Damer kunde forlængst deres Roller paa deres Fingre og afleverede dem med det korteste Varsel paa samme opramsende Maade, som de for nylig havde afleveret deres Katekismus, medens de routinerede Akteurer endnu gik med Bogen i Haanden og læste deres Repliker op paa en yderst nonchalant Maade, da de først agtede paa en af de sidste Prøver at overraske deres Medspillende ved den pludselige Tilsyneladelse af deres Talent i hele dets kolossale Omfang. Før hver Prøve extemporerede de unge Studenter, der vare bekjendte for deres mageløse Vittighed, Parodier paa forskjellige Scener af de mest yndede Stykker paa det indeværende Repertoire til større Morskab for sig selv end for nogen Anden, og efter hver Prøve var der en selskabelig Sammenkomst, der i Reglen endte med en lille Svingom. Det var jo — som Fru Mørup undskyldende bemærkede til sin Mand — nødvendigt, at man blev sammen, der var jo saa Meget at tale om, og det var der sandelig ogsaa; thi ihvorvel der ikke kunde være Tale om Koulisseslader, aldenstund der ingen Koulisser var endnu, saa fandt dog snart nogle af Damerne, at Elskerparret godt kunde være lidt mindre allieret, end Tilfældet var, og efter tredie Prøve rygtedes det, at den muntre Komiker virkelig kyssede — med et stærkt Tryk paa „virkelig" — den yngste Frøken Mørup, der spillede hans Datter, men da man (som de samme Damer tilføjede) jo næsten ikke kunde tænke sig saadan Noget om et dannet Menneske, vilde de ikke gjøre noget Nummer ud af Sagen, men blot fortælle det til Fru Mørup, hvad de ansaa for deres Pligt, og det gjorde de da ogsaa; men hvorledes det nu hang sammen eller ikke, saa var Fruen altid fraværende, enten legemlig eller aandelig, naar man kom til den paagjældende Scene, saa Sammenhængen er aldrig bleven rigtigt opklaret.

Hvad gamle Mørup angaaer, saa var han naturligvis forviist fra Hus og Hjem de Aftener, der holdtes Prøve, og da dette fandt Sted i Begyndelsen hver anden og senere hver Aften, syntes det jo at true med en fuldstændig Udelukkelse fra Hjemmet; men i Modsætning til, hvad man skulde have formodet om en Mand med Mørups bestemte og kraftige Villie, fandt han sig dog deri uden selv et Forsøg paa Opposition, ja det syntes endog, at hans Humeur efterhaanden blev bedre og bedre. Om dette stod i Forbindelse med hans hyppigere Besøg paa forskjellige Konditorier under hans Landsflygtighed og den deraf resulterende større Nydelse af halve Historier, kan naturligvis ikke siges. Jeg troer det ikke, lige saa lidt som det kunde falde mig ind et Øjeblik at fæste Lid til de Rygter, der gik i den Tid, om at Mørup var bleven seet paa Boulevarden, Vesterbros Theater og lignende for ældre adstadige Herrer besynderlige Opholdssteder. Meget snarere troer jeg, hvis hans Tilstedeværelse paa et saadant Sted kan bevises, at han kun er kommen for personlig at overbevise sig om det Ønskelige i at tilbagegive disse Scener de dem fratagne Theaterbevillinger.

Til Sceneinstrukteur havde Lieutenant Hartung, der selvfølgelig kjendte alle tre Theaterdirekteurer af Udseende, var paa Hat med samtlige nulevende Skuespillere i Hovedstaden og var Dus med to Souffleurer og tre Statister, skaffet sat i en Skuespiller — en virkelig Skuespiller fra et Theater. Jeg vil ikke sige, at det var nogen fremragende Kunstner, han havde i det Mindste aldrig røbet noget afgjort Talent for Scenen, men hvor er det ogsaa muligt, naar der aldrig bliver overladt En andre Roller end tredie Herre og anden Tjener? Han var imidlertid ved et Theater, følgelig maatte han ogsaa kunne sætte et Stykke i Scene, og han forbausede da ogsaa Fru Mørups Skuespillerselskab ved uafladelig at anvende en Mængde tekniske Udtryk, som at Den og Den ikke maatte svømme saadan paa den Replik, og Den og Den ikke stadig suge fra Souffleuren, og snart manglede han Masserne til den røde Stue, og snart opdagede han, at et Bagtæppe fikkede paa Herterne, hvilke Talemaader ikke undlod at vække

en vis Beundring hos de Agerende, der bagved anede et dybtgaaende Studium af Dramaturgien. Det var forresten hverken nogen let eller nogen behagelig Opgave, Manden havde paataget sig, idet han først havde meget vanskeligt ved at gjøre de Optrædende begribeligt, at tilhøjre for Tilskuerne var tilvenstre for Skuespillerne og omvendt, og dernæst maatte han paa hver Prøve begynde forfra, da samtlige Spillende fra Prøve til Prøve fuldstændigt havde glemt saadanne Smaating, som hvor de skulde gaa og staa paa Scenen, ikke at tale om den gnavne Komiker, der altid havde „tænkt sig" at sidde ned, naar han skulde staa op, og være i Forgrunden, naar han skulde være i Baggrunden, eller om en af de unge Herrer, som havde en Forkjærlighed for uafbrudt at stikke Haanden ind under Vesten, som om han var ifærd med at hale op i sine Seler, eller om Fru Mørup, der i Erkjendelsen af det Effektfulde ved en livlig Gestikulation benyttede Lejligheden til at producere sig i en Slags svensk Armgymnastik, der var lige saa anstrengende for hende selv som farefuld for de Nærmeststaaende.

Paa en af de første Prøver erklærede bemeldte Frue, at hun havde tænkt sig at tage Rollen som Fru Sødring; hvilken Mening hun imidlertid forbandt med denne saare prisværdige Tanke, vedblev at være en uudgrundelig Gaade for Alle, der overværede denne højst mærkelige Præstation, da det vist lige saa lidt kan siges at have hørt til den nævnte Kunstnerindes Specialiteter at være den Første til at le af sine egne Repliker, som hun nogensinde vides at have faret om paa Scenen og bragt Forvirring i Alt og Alle. I Modsætning til andre Dilettanters Tilbøjelighed til at glemme deres Repliker og Utilbøjelighed til at høre efter Souffleuren udviste Fruen stedse en opofrende Redebonhed, idet hun ikke alene sagde alle sine egne Repliker, undertiden endogsaa før det forlangtes, men ogsaa strax var villig til, naar ingen Anden øjeblikkelig meldte sig, at overtage de Andres, hvorved hun i høj Grad fremmede det Livlige og Afvexlende i Dialogen, som derved kom til at bestaa af en Række Spørgsmaal, hun selv besvarede, eller forskjellige Meningstilkjendegivelser, hvor hun snart forfægtede og snart bestred den samme Anskuelse med samme Varme. Denne Egenskab hos Fruen mindede mig stærkt om den bekjendte Anekdote, man har om hvorledes en af vore afdøde største Kunstnere forhindrede sin Søns Debut. Vedkommende Fader, der var mere bekjendt for sit Geni end for sin Hukommelse, spillede i det paagjældende Skuespil Kongens Rolle, og for at blive scenevant fik Sønnen en Rolle som en Herold, der kun havde een Replik, der indeholdt en vigtig Melding til Kongen. Denne Sidste laa paa en Løjbænk, der af visse Hensyn var anbragt saa nær Souffleurkassen som muligt. Herolden kommer ind, bukker for Kongen, men betænker sig, betagen af Debutantens Ængstelighed, nogen Tid, før han begynder. Faderen, der hører Souffleuren give en Replik op den ene Gang højere end den anden, troer tilsidst, da han jo ikke var synderlig stiv i Papirerne, at det er hans Replik, og begynder og fuldender ved Souffleurens Hjælp Heroldens Melding, hvorpaa Sønnen igjen ganske rolig bukkede og forlod Scenen uden at have faaet Lov til at sige saa meget som eet Ord af sin eneste Replik, hvilket nok maa ansees for en mærkelig Debut i det reciterende Skuespil.

Theatret, som Fru Mørup havde faaet hos en Sadelmager og Tapetserer, der havde Stuetheatre til Udlejning, ankom fire Dage før Forestillingsaftenen, blev strax stillet op i Salen og tog sig efter alle Damernes og Herrernes enstemmige Udsagn fortræffeligt ud. Der kunde jo nok indvendes Et og Andet mod det, som f. Ex. at det næsten fyldte Halvdelen af den iforvejen ikke overdrevent store Sal, samt at det paa Grund af Stuens ringe Højde kun var hævet en halv Alen over Gulvet, hvilket efter den vittige Komikers Paastand vilde stille Kunstens ophøjede Dyrkere paa et altfor lige Trin med den gemene Hob; men hvad det første Punkt angik, saa kom det jo nærmest til at gaa ud over Tilskuerne, hvis Plads derved blev indskrænket til Minimum, men det maatte de ved Gud finde sig i, de vilde da vel ikke forlange at sidde i Lænestole og brede sig som Farisæerne — som Fru Mørup sagde, formentlig henthydende til et eller andet ukjendt Sted i det gamle Testamente, hvor Farisæerne havde stillet et saadant Forlangende — og med Hensyn til den anden Indvending, saa maatte jo Gjæsterne huske paa, at det var en Familiekomedie, og at det ikke var det kongelige Theater, for hvis man havde villet det, saa kunde man maaske have faaet Hoftheatret tillaans, men det var der jo ingen Mening i, hvilket sidste selv Fruens heftigste Fjender maatte indrømme hende. Saa blev det, som det var, dels af de af hende anførte Grunde og dels af den i og for sig særdeles gode Grund, at det ikke kunde blive anderledes. De første Theaterprøver vare en sand Kilde til Morskab for alle dem af de Assisterende, som ikke før havde været paa et Theater, og navnlig fandt de unge Piger og de unge Herrer noget aparte Tillokkende i at betragte Bagsiden af Koulisserne, skjøndt de mest af Alt mindede dem om deres Bedstemoders Skjærmbrædt, og de morede sig ogsaa kosteligt med at gaa ud og ind af de bekjendte Klapdøre og smække dem meget haardt i efter sig, disse mærkværdige Døre, som nu engang ere vedtagne paa alle Theatre, men ikke findes nogetsomhelst andet Sted i den hele Verden.

Generalprøven overværedes naturligvis efter de bedste Privatkomediers Mønster af de forskjellige Familiers Tjenestefolk, skjøndt flere af de mest fintfølende Akteurer og Aktricer paa det Ivrigste havde opponeret mod at optræde for saadan et simpelt Publikum. Selvfølgelig fandt hvert Tjenestetyende, at den unge Frøken eller den unge Herre hjemmefra spillede allerbedst og meget bedre end alle de Andre tilsammen, og i hver Pause leveredes der i denne Anledning diverse Skjærmydsler og Mundhuggerier; men de kjøbenhavnske Tjenestefolk, som fra Barnsben vare vante til at se Komedie, havde ubetinget Overvægten ligeoverfor dem, der vare komne fra Landet i en nærmere eller fjernere Fortid, og navnlig dem af disse, som endnu ikke vare komne længere, end at de troede, at det sidste Stykke var en Fortsættelse af det første, og som havde en ubeskrivelig Møje dels med at forbinde de to Handlinger til een, hvad der virkelig heller ikke var saa let en Sag og derfor ogsaa kun tildels lykkedes dem, og dels med at forklare sig, hvad der kunde være foregaaet i Mellemakten, siden En, der i det første Stykke havde spillet en værdig Gentleman paa 60 Aar, i det andet Stykke var bleven forvandlet til et forsorent Brushovede paa en Snes Aar, og En, der havde begyndt sin Karriere som Oberst og Fader til en haabefuld Søn, i Aftenens Løb blev degraderet til simpel Skopudser hos denne sin Søn.

Endelig oprandt den Dag, paa hvilken Forestillingen skulde finde Sted. Fra den tidlige Morgenstund var der i hele Lejligheden en saadan Rumsteren og Flytten Meubler, at man skulde tro, der var Prøve paa „Naar Meubler flyttes", og med et Kvarters Mellemrum ankom der en lille Meubelvogn med Stole saa fra den og saa fra den Familie til Brug i Salen, saa at denne efterhaanden frembød det livligste

Skue paa Grund af den brogede Blanding af Stole, som langt overgik den, det største Stolemagazin her i Landet kunde præstere. Der var Stole med den største Variation i Henseende til Farven, Stole med sort Betræk, Stole med brunt Betræk, Stole med grønt Betræk og Stole med broderet Betræk, der spillede i alle Regnbuens Farver; der var Stole af den mest ulige Benbygning, nogle, der havde girafagtig lange, tynde Ben, og andre med fuldstændige Grævlingeben; og der var Stole af den forskjelligste Konstruktion med Hensyn til Ryggen, idet nogle havde Rygge, der gik ganske lodret op og ned, hvorved Stolene fik Udseende som Strygebrædter, der vare stillede paa Enden, medens andre Stole havde saa runde Rygge, at de præsterede det mest afgjørende Bevis mod Sandheden i det Avertissement, man saa ofte seer i Aviserne: „Ingen runde Rygge mere!" Fru Mørup strøg afsted for fulde Kappebaand fra Værelse til Værelse, udstedte Ordrer i den ene Stue og fik Besked, som hun strax glemte, i den anden, tog imod indsyede Klædekurve i den tredie Stue, smagte paa Fiskebollefarcen i den fjerde og skjældte og smeldte i dem alle; men det var jo heller ikke nogen let Sag for Konen at omdanne sin Lejlighed til et Theaterlokale, og dog lykkedes det hende efter flere Timers vedholdende Anstrengelser at faae Værelserne tilstrækkelig uhyggelige til at de begyndte at minde om Garderober, Paaklædningsværelser, o. s. v. Klokken fire vare de Medvirkende inviterede til en lille Middag for — som det hed i Indbydelsen — at komme i Humeur. De kom mod Sædvane Alle meget præcis, men i Humeur kom de ikke, der hvilede over hele Maaltidet en trykket Stemning, man var distrait, nerveus og forsjamsket, Livligheden var i høj Grad forceret, og den tilsyneladende Laden som Ingenting var der Ingen, som troede paa; man turde ikke drikke for megen Vin, men hvergang man vilde tage Glasset, spildte man af det paa Grund af en vis Rysten paa Haanden; man var ikke oplagt til at spise, man havde en underlig sammensnørende Fornemmelse i Halsen, som forhindrede En i at faae Maden ned, og Alles Blik vendte sig med et misbilligende Udtryk hen paa Mørup, da han viste den Formastelighed at bede om den anden Portion Oxesteg.

Skjøndt Forestillingen først skulde tage sin Begyndelse Kl. 8, vare de Fleste dog i en saa ophidset Tilstand, at de ikke havde Ro paa sig til at drikke deres Kaffe, og denne deres Uro formindskedes ikke ved Ankomsten af de saakaldte Maskinfolk, en Sadelmagersvend med tilhørende Dreng, hvis Maskinvirksomhed indskrænkede sig til at tænde Lys og rulle Tæppet op og ned, hvilket Sidste iværksattes ved en ligesaa praktisk som sindrig Indretning, der stærkt mindede om den Maade, man i gamle Dage rullede Rullegardiner skjævt op paa. Da der lidt senere til Damernes Betjening indfandt sig en Pyntekone, som førte med sig en stor Kurv med en Mængde mysterieuse Sager, hvis Anvendelse hun alene anede, og da der derpaa til Hjælp for Herrerne indtraf en Paaklædningsskrædder med en endnu større Kurv, begyndte Størsteparten at fortryde, at de havde indladt sig paa at spille Komedie, og lovede sig selv i hvert ensomt Øjeblik aldrig at gjøre det mere. Den omtalte Paaklædningsskrædder var en meget latterlig Størrelse at se paa, men skjøndt han var den mest forkuede, forsultne, ydmyge og krybende Skabning, generede han dog de unge Herrer, som ikke vidste, hvad de skulde bruge ham til; den gnavne Komiker derimod kommanderede og schoflede ham paa alle optænkelige Maader, maaske fun — som der blev bemærket af den vittige Komiker — for at kunne sige, at han eengang i sit Liv havde kommanderet over en Skrædder, da der af visse pekuniaire Grunde herskede det omvendte Forhold mellem ham og hans private Skrædder. Noget frigjørende virkede Friseurens Ankomst, thi Alle glædede sig til at komme under hans Behandling, dog var Fru Mørup ingenlunde glad over den Maade, hvorpaa han grisede til i Dagligstuen, der paa Grund af Pillespejlene var overladt ham, idet han oversmurte og oversminkede Konsoller, Borde og Stole og tilsnavsede og tilfedtede selve Gulvet i flere Alens Omkreds, ligesom det skar hende i Hjertet at se den hensynsløse Maade, hvorpaa han i Løbet af et Par Minuter forvandlede hendes dejlige hvide Haandklæder til de mest fedtede og tilsølede Sminkestykker, som luede med en stærk schwarz-roth-golden Glands.

Klokken halvotte aabnedes Indgangen, og Publikum gav meget punkligt Møde. De i det første Stykke Optrædende fik yderligere Ordre til at skynde sig, skjøndt man under hele Paaklædningsakten ikke havde bestilt Andet end gjensidig skynde paa hinanden; fra Damernes Toiletværelse lød der høje Skrig og Hvin, omtrent af samme Styrke som de, der udstødes om Sommeren fra Damebadehusene langs Kysten, medens det gik mere stille til hos Herrerne, som klædte sig paa i Sønnernes Værelser, der jo laa paa den anden Side af Trappegangen, hvoraf fulgte, at hvergang En var færdig paaklædt og vilde begive sig over paa Theatret, maatte han tilbringe en længere Stund med at staa med Døren paa Klem og saa passe sit Snit til pludselig at fare over Trappegangen, naar denne var fri for ankommende Gjæster, da det jo vilde have skadet Illusionen i høj Grad, om han var bleven seet i al sin Herlighed før paa Scenen. Endelig vare Alle færdige, og det var godt, at de Stakler snart skulde forløses, thi i den sidste halve Timestid var deres Uro gaaet over til en Slags Delirium, der ytrede sig ved, at de dandsede rundt som bidte af en Tarantel, Herrer med Herrer og Damer med Damer, og i det Hele opførte sig, saa man skulde tro, man var paa en Daareanstalt, og ikke mindre mærkeligt teede de sig ved den Bolle Punch, som Fruen havde ladet anrette i den saakaldte Foyer, hvilken nogle lave Sjæle paastod til daglig kaldtes Skabeværelset. Efterat Ouverturen var bleven spillet af de dertil beskikkede fire Hænder og Souffleuren kommen ind i sin Kasse, hvilket var en særdeles vanskelig Operation, da han paa Grund af Theaterkjælderens omtalte ringe Højde maatte skubbe sig frem paa Maven, ikke ulig en moderne Lindorm, hvorfor han da ogsaa senere standhaftig afslog alle Fruens Indbydelser til mellem Stykkerne at komme op i Foyeren og drikke et Glas med, gik Tæppet endelig op.

Om selve Forestillingen tie vi stille, dels fordi — som det saa smukt hedder i Avissproget — der ikke var givet Pressen Lejlighed til at overvære Festen, dels fordi det som sagt ikke er Meningen at tærske Langhalm paa det forpinte Emne: en Dilettantforestilling; som alle aandrige Folk bemærke ved slige Lejligheder, var den ikke god nok til at more sig over og ikke slet nok til at le af. Der arriverede selvfølgelig nogle af de uundgaaelige Fejltagelser og Latterligheder, som da Elskeren paa Grund af Misforholdet mellem hans egen Korpulence og Døraabningens Smalhed blev tvungen til at gaa sidelænds ud, hvorved han uvilkaarlig avancerede over i Komikernes Række, eller da Frøken Bjerring ved en Navneforvexling aabenbarede de forfærdeligste, hidtil ogsaa af Forfatteren uanede Forbindelser, hvori forskjellige af Familiens Medlemmer maatte staa til hinanden og som øjeblikkelig vilde have bragt alle de Paagjældende paa Skafottet, hvis hun havde havt Ret, for ikke at tale om den Slags Smaating

som at flere af de Optrædende røbede en uhelbredelig Tilbøjelighed til at gaa ud gjennem Væggen og at Fru Mørup flere Gange med Værdighed forlod Scenen gjennem Vinduet; men een Ting er vis, at de unge Piger paa Grund af deres Genertħed fremtraadte med en kvindelig Beskedenhed, der klædte dem langt, langt bedre end deres daglige superfrejdige Væsen. Stemningen hos Tilskuerne var i Grunden lidt mat; de Unge morede sig med i Krogene at skumle over deres agerende Venner og Veninder (maaske var der en Smule Misundelse med i Spillet), medens dog enkelte taknemmelige gamle Damer udtalte som deres uforgribelige Mening, at de spillede, som om de aldrig i deres Liv havde bestilt Andet end spille Komedie. Hovedsagen var, at baade Skuespillere og Skuespillerinder vare særdeles tilfredse og glade over, hvorledes det gik, og de vare ikke alene meget vigtige om Aftenen efter Forestillingen, men de undrede sig ligefrem næste Dag over, at Folk gik dem forbi paa Gaden uden at vende sig om og se efter dem som efter de rigtige Skuespillere.

Den Eneste, der ikke delte den almindelige Glæde, var Lieutenant Hartung. Han, der som Formand i en dramatisk Forening, der var stiftet til Minde om en eller anden hedengangen, ubekjendt Skuespiller, altid var vant til at gjøre stormende Lykke, havde ikke faaet tilnærmelsesvis saa meget Bifald, som han efter egen Mening fortjente, og var derfor yderst utilfreds. At han ikke slog an hos Publikum, kom — som han selv meget rigtigt brummede i sit forlorne Overskjæg — naturligvis af, at Publikum ikke forstod ham, og dette kom naturligvis igjen af, at Publikum var ualmindeligt dumt. Som en Følge af denne mindre heldige Egenskab hos Tilskuerne lykkedes det ham i Aftenens Løb at irritere sig saaledes op, at han nær fra Scenen havde givet sig til at irettesætte dem for den Utaknemmelighed, de viste ved ikke at gaa fra Sands og Samling af Henrykkelse ved Synet af et saa eneſtaaende, eminent Talent som hans, og han skummede af Raseri, da han kom ud efter sin Knald-Sortie uden at hans deri udtalte Tilbud om at ville ende sit unge Liv, naar den Elskede ikke vilde gifte sig med ham, lod til at have bragt Publikum til Fortvivlelsens Rand, men det tvertimod syntes, at man tog denne Trusel med en generende Lethed, skjøndt den paa Grund af Akteurens irriterede Sindsstemning blev udstødt med ikke saa lidt Troværdighed. Jeg kom uvilkaarlig til at tænke paa en Historie, man har om en Provindsskuespiller, der tog sig Publikums Uvillie betydelig lettere. Sagen var, at denne Mand, som nok egenlig ikke havde sin Force i det Tragiske, engang i en Provindsby formedelst „ingen Andens Havelse“ maatte overtage en tragisk Helterolle. Nu skal det villigt indrømmes, at det ikke er nogen let Sag, naar man i en Snes Aar har gjort Lykke som „Lieutenant von Buddinge“ og „Prindsen af Arkadien“, saa pludselig at spille „Hakon Jarl“. Vor Helt kom da ogsaa kun saa som saa derfra, idet hans Jarl var betydelig mere tragisk end strengt taget nødvendig, og Publikum lo da ogsaa af Hjertens Lyst paa de sørgeligste Steder. Skuespilleren tog det imidlertid Altsammen med den største Sindsligevægt, men da de utaknemmelige Tilskuere efter hans Dødsscene gav sig til at pibe af alle Livsens Kræfter, tabte den Døde Taalmodigheden, rejste sig op og sagde ud til Publikum: „Jeg synes gjerne, De idetmindste kunde lade mig dø i Fred!“ og lagde sig derpaa efter disse bevingede Ord atter ganske roligt ned.

Jeg har ikke mere at tilføje om den mørupske Familiekomedie, Fruen var egenlig glad, rigtig af Hjertet glad, da det Hele var vel overstaaet, men hun havde naaet sit Maal: hun stod triumferende med Sejrspalmen i Haanden ligeoverfor Fru Johansen.

Fra den sammenlignende Litteraturforskning.

Af cand. mag. Kr. Nyrop.

III.

Den evige Jøde.*)

Folkedigtningen i Middelalderen, der er saa overvættes rig paa fromme Sagn om de Mænd og Kvinder, der have lidt og stridt for Kristendommens hellige Sag, har ogsaa med Forkjærlighed knyttet sig til Beretningerne om Jesu Liv og Død. Man nøjedes ikke med, hvad Evangelierne fortalte, men udsmykkede dem med forskjellige, fuldstændig sagnagtige Tilføjelser. En stor Del af disse danne Grundlaget for den vidtudbredte Folkebog „Jesu Barndoms Historie“, hvor Joachim og „hans kjære Hustru Anna“, Jomfru Marie, Herodes og mange Andre optræde. Det var dog især selve Korsfæstelsen og de Personer, der spillede en Rolle i dette gribende Drama, som den folkelige Fantasi syssselsatte sig med: Judas, Pilatus, de to Røvere, Joseph af Arimathia — til dem Alle er der efterhaanden blevet knyttet en Række af Legender; den hellige Veronica, der rakte Frelseren en Svededug, den blinde Longinus, der gjennemborede hans Side med et Spyd og blev seende, da han badede sine Øjne i hans hellige Blod, alle disse forskjellige Fortællinger, der tildels ere antydede i den evangeliske Beretning, bleve senere Udgangspunktet for mere eller mindre poetiske Bearbejdelser. At Jøderne slog Jesus og spyttede paa ham, maatte naturligvis gjøre et særlig dybt Indtryk, og man har da ogsaa tidlig gjort denne Misgjerning endnu skrækkeligere ved at overføre den paa eet enkelt Menneske, og vel at mærke paa et Menneske, der især burde have følt Medlidenhed med Kristus og viist sig taknemmelig imod ham. En italiensk Legende fortæller nemlig, at en Jøde ved Navn Malchus slog Jesus i Ansigtet med en Jernhandske; denne Malchus er ingen Anden end Ypperstepræstens Tjener, der blev helbredet om Natten i Gethsemane Have af Frelseren, da en af Disciplene havde hugget hans Øre af, og til Straf for sin gruelige Forbrydelse er han, som Legenden beretter, fordømt til at leve under Jorden, hvor han stadig maa gaa rundt om en Søjle. Undertiden slaaer han af Fortvivlelse Hovedet imod den, men han kan ikke dræbe sig selv, da han er fordømt til at lide til Dommedag.

Denne Legende hører til Sagncyklen om den evige Jøde, Ahasverus, Jerusalems Skomager eller hvad man vil kalde ham; men den frembyder dog væsenlige Varianter og er først optegnet i en forholdsvis moderne Tid. Vi maa derfor gaa tilbage i Litteraturen og undersøge, hvor man for første Gang finder den evige Jøde omtalt, og hvorledes Sagnene om dette udødelige Vidne til Korsfæstelsen have udviklet sig.

Matthæus Parisiensis, en meget berømt og berejst engelsk Krønikeskriver, beretter, at en armenisk Erkebiskop i Aaret 1228 besøgte England og her fortalte om „den Joseph, der havde talt med Frelseren og endnu levede som Vidnes-

---

*) Tildels efter en nylig udkommen Studie: Le juif errant af den geniale franske Sprogforsker Gaston Paris.

byrd om Sandheden i vor Tro." Erkebiskopen forsikrede, at han kjendte denne Joseph, og at han havde spist sammen med ham, kort førend han havde forladt Armenien; han fortalte endogsaa meget nøjagtig hans Historie: „Paa Kristi Tid hed han Cartaphilus og var Portner hos Pontius Pilatus. Da Jesus var bleven dømt og blev slæbt bort af Jøderne, slog Cartaphilus ham i Ryggen, lo af ham og sagde: „Skynd Dig, Jesus, skynd Dig, hvorfor gaaer Du saa langsomt?" Jesus vendte sig da om, saae strengt paa ham og sagde: „Jeg gaaer, men Du skal vente, til jeg kommer igjen." Nu venter Cartaphilus, som Herren befalede det, indtil den yderste Dag. Da Korsfæstelsen fandt Sted, var han tredive Aar gammel, og hvergang der er forløbet hundrede Aar, bliver han syg og falder i Ekstase, men snart efter helbredes han og er da igjen tredive Aar, som da Kristus led Martyrdøden. Han blev senere døbt og fik Navnet Joseph; han boer i Almindelighed i Armenien og kommer gjerne sammen med Biskoper, Prælater og andre gejstlige Personer. Det er en Mand, der fører et helligt og rent Liv, bruger faa Ord og kun taler, naar han udspørges. Han fortæller da grædende om Frelserens Lidelse og Død, og Folk komme langvejsfra for at nyde godt af hans Ord. Iøvrigt afslaaer han alle de Foræringer, som man tilbyder ham, og gaaer simpelt klædt. Han haaber stadig, at Gud tilsidst vil tilgive ham, da han syndede af Uvidenhed."

Saaledes lyder den ældste Beretning om den evige Jøde, der tilsyneladende støtter sig paa et Øjenvidnes Udsagn. Den armeniske Erkebiskop drog senere til Köln og opholdt sig undervejs i Flandern; her har han ogsaa fortalt sin Historie, og den er bleven sat paa rimede Vers af Philippe Mousket. Man vil have bemærket, at Cartaphilus ikke synes at have været Jøde; som en af Pilatus' Embedsmænd har han rimeligvis været Romer, og hans Navn er fuldstændigt græsk og betyder „Den højt Elskede". Med dette som Udgangspunkt har man ment at kunne forklare Oprindelsen til Legenden ved at antage, at Cartaphilus fra først af blev anvendt paa den Discipel, „som Jesus elskede mest", thi om ham siger Jesus i Johannes Evangelium (XXI, 22): „Dersom jeg vil, at han skal blive, til jeg kommer, hvad angaaer det Dig?" og der tilføjes: „Derover kom det Rygte ud iblandt Brødrene, at den Discipel ikke skulde dø." Dette Rygte om Johannes' Udødelighed gjenfindes senere under forskjellige Former i Middelalderens Legender. Der findes andetsteds lignende Udtalelser, der vel ere holdte mere i Almindelighed, men dog kunne have bidraget til at danne vor Legende, saaledes Matthæus XVI, 28: „Sandelig siger jeg Eder, der er nogle af dem, som staa her, der ikke skulle smage Døden, førend de have seet Menneskets Søn komme i sit Rige." Disse Ord søgte man at forklare ved at antage, at nogle af Kristi Samtidige vare blevne unddragne Døden ved et Mirakel; en saadan Skjæbne kunde nu betragtes som en Belønning eller som en Straf, og heraf kommer det, at man tilpassede den enten paa Johannes, den højt elskede Discipel, eller paa et Menneske, der i en særlig Grad havde forbrudt sig imod Jesus.

Legenden om det evige Vidne til Kristi Lidelser har iøvrigt ikke været meget kjendt i Middelalderen; naar man undtager den ovennævnte Krønikeskriver og Philippe Mousket, møde vi den ingensteds. Ikke engang Mysterierne, der ellers have dramatiseret hele Passionen med alle de tilhørende Sagn, kjende det mindste til Cartaphilus. Først i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede se vi ham dukke frem paany under en noget forandret Skikkelse, men dennegang bliver han Gjenstand for næsten hele Europas Opmærksomhed, hans Liv og Levnet gjenfortælles saavel i bunden Stil som i Prosa i smaa Folkebøger, og selv de største Digtere kappes om at behandle denne mærkelige Personlighed.

I en Bog fra 1602 findes aftrykt en „Ny Beretning om en Jøde fra Jerusalem ved Navn Ahasverus, der har seet vor Herre Jesu Christi Korsfæstelse, og som endnu er i Live. Skreven i Danzig til en god Ven." Denne Beretning, der helt igjennem er holdt i Brevform, er Udgangspunktet for alle senere Bearbejdelser, og jeg skal derfor meddele et kort Uddrag af den: „Paul von Eitzen, Doktor i den hellige Skrift og Biskop i Slesvig, har fortalt til flere Mennesker, at han en Søndag 1547 i Kirken i Hamborg saae en meget høj Mand med langt nedfaldende Haar og med nøgne Ben lytte andægtigt efter, hvad Præsten sagde; hver Gang Jesu Navn blev udtalt, bøjede han sig, slog sig for Brystet og sukkede. Han var iført en lang Kaabe, der holdtes sammen af et Bælte, og et Par iturevne Benklæder. Flere af de Tilstedeværende mindedes at have seet ham i England, Frankrig, Ungarn, Persien, Danmark, Skotland og mange andre Steder. Da Gudstjenesten var forbi, spurgte Paul von Eitzen ham, hvem han var, og hvorlænge han havde opholdt sig der i Byen. Han svarede meget beskedent, at han var Jøde af Fødsel, og at han hed Ahasverus; af Profession var han Skomager, og han havde i egen Person overværet Korsfæstelsen. Da man trængte yderligere ind paa ham, fortalte han, at han havde været bosiddende i Jerusalem og som de andre Jøder antaget Kristus for en Kjætter og Folkeforfører. Efter at Dommen var bleven udtalt over ham, havde han skyndt sig hjem og havde stillet sig med alle sine Husfolk op udenfor Huset for at se Kristus drage forbi. Da Frelseren kom med det tunge Kors, vilde han hvile sig og støttede sig til Skomagerens Hus, men Ahasverus havde stødt haardt til ham og befalet ham at gaa videre. Jesus havde da seet strengt paa ham og sagt: „Jeg skal faae Hvile, men Du skal vandre til Dommedag." Han maatte da strax forlade sit Hus og følge med Toget, og siden den Dag havde han begyndt sin evige Vandring. Han mente selv, at det var Guds Hensigt saaledes at bevare ham som levende Vidne imod Jøderne og de Vantro. Lærde Folk udspurgte ham om forskjellige Begivenheder, der vare hændede i Østerland, og hans Svar fyldte dem med Beundring . . . Han spiste kun lidt og opholdt sig aldrig længe paa eet Sted; hørte han Nogen bande, forargedes han meget, og man har aldrig seet ham le." Dette Brev er underskrevet af en aldeles ubekjendt Mand, Chrysostomus Dudulæus fra Westphalen; Paul von Eitzen derimod er kjendt som en ivrig Tilhænger af Reformationen; han tog Del i Tidens religieuse Stridigheder og døde 1598 i Slesvig. Man maa antage, at Affattelsen af dette Brev, der hviler paa Matthæus Parisiensis' engelske Krønike, tildels er foranlediget fra protestantisk Side for at forsøge paa at omvende Jøderne, der dengang vare talrige i Nord-Tydskland. Dette er Grunden til, at den romerske Dørvogter Cartaphilus er bleven til en Jøde; men hvorfor han er bleven Skomager, er ikke godt at sige, ligesaa lidt som, hvorfor han har faaet Navnet Ahasverus. Det omtalte Brev vakte stor Opsigt i hele Europa og blev oversat paa forskjellige Sprog; jeg behøver neppe at tilføje, at Legenden forandredes, efterhaanden som den blev mere udbredt, og udstyredes med mange forskjelligartede Tilsætninger. Saaledes fortælles der i en tydsk Bog, at han hverken kan sidde eller staa, men altid maa

vandre uden at turde hvile sig, i en fransk Bog, at han altid har fem Sous i Lommen, der stadig vende tilbage, hvor hyppig han end giver dem ud. I England mener man, at han kan helbrede Syge, og i Spanien har man seet ham med et sort Bind om Panden, hvormed han skjuler et flammende Krucifix. Han er ogsaa gjentagne Gange bleven seet i Danmark, og her tillægger man ham Spaadomsgaver; det fortælles saaledes, at han i Aalborg spaaede Byfogden Noget, som denne ikke syntes om, hvorfor han blev kagstrøgen. Men da spaaede han atter, at „ligervis som hans Blod var rundet ned ad Ryggen, saa skulde ogsaa Byfogdens Blod rinde over Aalborg Gader." Og det skete, som han havde sagt; thi da der engang var opkommet Trætte i Byen, slog Borgerne Byfogden ihjel paa Gaden. Der tillægges ham ogsaa her i Landet andre overnaturlige Egenskaber; han skal saaledes kunne gaa igjennem Vand, som det fremgaaer af følgende Sagn:

„Engang kom en langskjægget gammel Mand med Stav i Haand og Pose over Ryggen vandrende henover Tranholm Mark ned til Hallesø. Og da han kom til Vandet, standsede han ikke, men steg ned i det, saa at Søen tilsidst skjulte ham; dog kom han strax igjen vandrende op paa den anden Side ved Gaarden Halle. Da man havde seet dette, kjendte man, at det havde været Jerusalems Skomager."

Foruden disse enkelte løsrevne Sagn have vi ogsaa paa Dansk en lille Pjece om ham med Titel: „Sanddru Beskrivelse om en Jøde, som var født og baaren til Jerusalem, ved Navn Ahasverus, hvilken personligen haver været nærværende tilstede, da Christus blev korsfæst, og indtil denne Dag ved Livet er bleven opholden." Emnet er endogsaa blevet behandlet i en Folkevise, af hvilken desværre kun det første Vers er overleveret:

En Skomager har jeg været,
Boet i Jerusalem;
Christus har jeg vanæret,
Var en Gudsbespotter slem.

Som yderligere Bevis for, hvor almindelig kjendt dette Sagn har været her i Norden i det 18. Aarhundrede, skal jeg minde om, at Holberg i sin Niels Klim lader denne blive antaget for Jerusalems Skomager, da han vender tilbage fra Quama, og lader de Folk, han har spurgt om Vej, sværge højt og dyrt paa, „at de havde seet Jerusalems Skomager vandre blandt Klipperne, at han havde Solstraaler om Hovedet, og at han bestandig gik og sukkede til Tegn paa sin gamle Hjertesorg."

Sagnene om den evige Jøde gjenfindes saaledes i den største Del af Europa, men have især vundet Udbredelse i Tydskland, de skandinaviske Lande, Nederlandene, Frankrig og England, og man har talrige Vidnesbyrd om, at han i det 17. og 18. Aarhundrede har viist sig i forskjellige Byer. I England skal han endogsaa have disputeret med Universitetsprofessorer, uden at disse have været istand til at gribe ham i nogen Modsigelse; sammesteds blev han ogsaa tiltalt paa Arabisk af en lærd Adelsmand og svarede strax paa det samme Sprog.

Vi have nu fulgt den evige Jøde paa hans rastløse Vandring gjennem Europa og Asien, vi have seet, hvorledes Legenden er opstaaet, og hvorledes den har udbredt sig ad ren litterair Vej. En saadan Betragtningsmaade vil naturligvis ganske udelukke og gjendrive de forskjellige saavel mythologiske som allegoriske Forklaringer, man har opstillet. En tydsk Kritiker mener saaledes, at Sagnet kun er en Allegori: den evige Jøde repræsenterer selve Jødedommen, og hans Vandringer fra Land til Land ere kun et Udtryk for den Kjendsgjerning, at Jøderne siden Jerusalems Ødelæggelse ere spredte over hele Jorden. Ahasverus bliver endvidere opstillet som en Modsætning til Faust: denne søger forgjæves at forevige Øjeblikkets Nydelser, hvorimod hin stadig flyer Livet og stræber at løsrive sig fra dets Kvaler. Disse og lignende Forklaringer bære tydelig Præg af at være lavede og have derfor ingen Betydning for Sagnets Historie.

Som bekjendt have adskillige nyere Digtere saavel her som i Frankrig, Tydskland og England gjort Ahasverus' interessante Personlighed til Gjenstand for poetisk Behandling. At gjennemgaa disse ligger imidlertid udenfor min Opgave, og jeg vil derfor indskrænke mig til nogle almindelige Bemærkninger om det poetiske Element i dette mærkelige Sagn, der endog fristede Goethe. Ahasverus repræsenterer Udødeligheden, men der er her den mærkelige Omstændighed tilstede, at hans Udødelighed ikke er nogen Gave eller Belønning, men en Straf, og at han derved kommer til at staa i et uløseligt Forhold til Den, som han har fortørnet, og hvis Tilbagekomst han stadig venter paa. Slægt døer efter Slægt omkring ham, medens han selv er fordømt til uden Ophør at vanke om fra Land til Land uden at kunne nyde de jordiske Glæder. Han er hjemløs og har hverken Venner eller Frænder; Menneskene ere ham fjendske, og Erindringen om hans Brøde tynger altid paa ham, men han angrer den dybt, og Haabet om, at Gud engang vil tilgive ham, „da han syndede af Uvidenhed," holder ham oppe. Hans Udødelighed er altsaa en Straf for en begaaet Misgjerning, han skal gjennem den affone en stor Synd, og herved forklares et andet ejendommeligt Moment i hans Existens, at han nemlig, trods sin Udødelighed, ældes ligesom andre Mennesker. Hvad Eos glemte at bede Zeus om for sin Elskede, Tithonos, en evig Ungdom, er heller ikke blevet ham tildelt, men han er dog stadig rask og rørig nok til at fortsætte sin Vandring og gjenfødes jo hvert hundrede Aar. I dette Punkt er hans Skjæbne saaledes bedre end Tithonos', thi denne blev tilsidst saa svag og affældig, at Zeus af Medynk forvandlede ham til en Græshoppe, men paa den anden Side skal jo ogsaa Ahasverus' Omflakken vare ved, indtil Dommedagsbasunen lyder, først da føres den trætte Vandrer ind til den evige Hvile, „til den himmelske Vaar og den evige Sommer."

Den gamle Professor.

Imellem de fyldte Reoler
Han frem og tilbage rokker,
Lampen kaster sit rødblaa Skjær
Henover hans tynde Lokker.
Med furet Pande og rynket Kind
Og store Briller paa Næsen
Han ligned næsten en Mumie —
Det kom af den megen Læsen.

Herinde i Bibliotheket
Hans Sjæl havde kastet Anker,
Gransket han havde og hobet op
Fast alle de Lærdes Tanker.

Saadan var Aarene rundne hen,
Og selv han vel neppe aner,
At han er en gammel Særling
Med gnavne Pebersvends-Vaner.

Der var saa meget at huske,
Citater større og mindre —
At Skoven var grøn og Himlen blaa,
Det kunde han knap erindre!
Naturen aabned sin store Bog
Hver Vaar for frit at docere,
Men han, den gamle Professor,
Kunde bedre hjemme studere!

Paa alle de støvede Hylder
Han leder, mens Timer rinde,
Det er nok en gammel Sallust i Kvart,
Som han slet ikke kan finde.
En efter en han tager dem ud,
De ormædte Folianter —
Nej, det er Plutarch og Cæsar
Og Curtius' Alexander.

Den Søgen trækker i Længden,
Han næsten begynder at trættes,
Hvor længe skal det vel vare, før
Hans Granskerhunger kan mættes?
Da seer han et Bind, det passer jo,
Tilsidst sig hans Søgen lønner,
Og „Hevreka" uvilkaarligt
Han mellem Læberne stønner.

En ærgerlig Trækning farer
Henover hans gustne Kinder:
Det var jo heller ikke Sallust,
Dog Skuffelsens Rynke svinder.
Forsigtigt puster han Støvet bort,
Som hele Margenen dækker,
Et Skjær af vaagnende Vemod
Sig over hans Aasyn lægger.

Med rystende Haand han blader
Side om efter Side,
Det gaaer saa langsomt, det er vist svært,
Thi lydløst Timerne glide.
Vel Sanskrit eller Hebraisk, trykt
Med græske Gloser i Randen —
Engang imellem han jager
Med Haanden henover Panden.

Nej, se paa de spraglede Farver,
Der Bogens Side bedække,
Mindst af Alt i hans gamle Sind
Vel kritiske Tanker de vække.
Det var kun sin Barndoms Billedbog
Han her paany havde fundet,
Den var mellem alle de mange
Sprænglærde Værker forsvundet.

Sælsomt Minderne dukke
Frem i en broget Vrimmel,
Han drømmer sig i sin Barndomstid,
Da Bogen her var hans Himmel.

Og sælsomt gjennem hans vakte Sands
Haabet som Ekko klinger:
Det er i hans Sjæl, som Psyken
Løfted de matte Vinger.

Saa staaer han der, medens Timer
Langsomt og lydløst glide,
Og blader sig gjennem Bogen frem
Side om efter Side.
Men da han kom til det sidste Blad,
Han maatte sit Hoved bøje:
Der faldt en brændende Taare
Fra den gamle Professors Øje.

—n.

Litteratur

Det pædagogiske Tidsskrift „Vor Ungdom" (P. G. Philipsen) indeholder i sit sidste Hefte en Artikel af Theodorus, som vi ønske at henlede Opmærksomheden paa, fordi den taler et Ord i rette Tid om et Forhold, der længe har været Overvejelse værd og ventet paa at blive taget under Behandling. I Form af et Foredrag „om Valget af Læsning" fremsætter den bekjendte Forfatter i sit sædvanlige klare, velgjørende rolige Sprog og med den tiltalende Hensynsfuldhed, der udmærker hans Fremstilling, en Række Bemærkninger om den Læsning af Alting islæng, om den ivrige Griben efter sensationsvækkende Lekture, der til Skade for en virkelig dannende Læsnings gode Indflydelse er ejendommelig for vor hurtigt nydende og hurtigt glemmende Tid. Alt længe har det jo været et paafaldende Fænomen, hvor liden Tid der selv i dannede Kredse ofres paa vort og andre Landes klassiske Forfattere, saasnart Nyhedens efemere Interesse ikke længer gjør Bekjendtskabet med dem til en foreløbig Nødvendighed, og det er allerede en Menneskealder siden, at Chr. Winther fremkom med sin vemodig-bitre, men sande Ytring om de „Kammerjunkre, ja Studenter, der kjende Helge ej og ej Gulnare." Man har med Rette givet den overhaandtagende Avislæsning en Del af Skylden for denne Ulyst og Mangel paa Tid til at fordybe sig i de ægte Digterværker, hvis Tankeindhold ikke mindre end deres Formskjønhed træder rigere og renere frem netop ved den gjentagne Læsning. Men Theodorus peger med ikke mindre Ret paa en anden Faktor, der har sin store Betydning i denne Henseende, nemlig paa den Døgnlitteratur, der ved forskjellige drastiske Midler formaaer at tildrage sig en saadan øjeblikkelig Opmærksomhed, at den en Tidlang bliver det almindelige Samtaleemne og det derfor synes at være en Slags social Forpligtelse at kjende den, for at kunne tale med om den. Theodorus seer med souverain Ligegyldighed ned paa denne Litteratur, hvis umodne Tanker og ufuldbaarne Ideer som oftest ere iklædte en fuldkommen adækvat stilistisk Form, der minder om det ringe Spand af Tid, som skiller disse Forfatterpræstationer fra Mindreaarighedens Stiløvelser; den kommer ham ikke ved, fordi den ikke kommer den virkelige Dannelse ved, fordi den kun staaer i Forhold til Døgnets lavere Interesser, som den momentvis forstaaer at fængsle ved forkastelige eller endog foragtelige Midler. Theodorus opfordrer sine Tilhørere til ligesom han selv at betragte disse litteraire Frembringelser som ikke existerende, hvor megen Støj de end frembringe i Øjeblikket, og vende sig til den Litteratur, der gjennem Tiderne har viist sin Kraft til at frugtbargjøre Livet ved at udforme dets dybeste Indhold i kunstnerisk Sandhed og Skjønhed.

Det er til Læseverdenen, Theodorus henvender sine Ord, men der kunde være nogen Anledning til at give dem en

videre Adresse og lægge ogsaa Forlæggerne dem paa Hjerte. Skjøndt der vel heldigvis mellem Aar og Dag forekommer adskillige Forfattere udi egen Indbildning, som forgjæves banke paa Forlæggernes Døre for at opnaa Tilfredsstillelsen af deres ustyrlige Trang til at se deres Aandsprodukter præsenterede Publikum paa Tryk, fremgaaer det dog ubestrideligt af de udkommende Værkers Natur, at langt flere burde afvises og at der forlægges adskilligt Mere, end nogen Anden end vedkommende Forfatter selv kan have nogen Fornøjelse af. „Boghandlerne — har Walter Scott engang sagt — ere de eneste Forretningsmænd, som ganske aabent tilstaa, at de altid kjøbe Katten i Sækken. Betragter man den Mængde Baas, de lade trykke og udgive hvert Aar af ren Uvidenhed, saa kan man næsten ikke vredes over, at de søge at dække deres Tab paa Bekostning af de Forfattere, der due noget." Om den første Del af denne Ytring maaske end ikke mere gjælder i saa stor Udstrækning, ialtfald hvad de bedre Forlagsfirmaer angaaer, saa rammer den anden Del saameget des sikrere Sømmet paa Hovedet særlig i vore stærkt producerende Dage. Hvis den Kapital, der aarlig anvendes paa Forlagsforetagender, fordeltes paa et færre Antal Forfattere med Udelukkelse af dem, der have bedst af at læse endnu i nogle Aar, inden de give sig af med at skrive, vilde alle Parter staae sig vel derved: Litteraturen vilde blive overkommelig for Publikum, der ikke vilde have noget imod at kjøbe de enkelte gode Bøger fremfor at laane de mange daarlige, Forlæggerne vilde med ringere Kraft- og Tidsanvendelse skaffe sig et smukkere Forlag, de dygtige Forfattere vilde faae bedre Vilkaar at arbejde under, og de umodne Producenter vilde blive fritagne for, naar de blive tredive Aar gamle at rødme over de Barnagtigheder, de have sendt ud i Verden, da de vare tyve Aar.

Brogede Blade

Lord Beaconsfield

siges at benytte sit ufrivillige politiske Otium til at skrive en ny Roman, om hvilken en indiskret Korrespondent seer sig i Stand til at meddele Følgende: Ligesom Disraelis sidste Værk «Lothair» skal ogsaa denne nye Fortælling foregaa i det moderne engelske Samfund; dog skal dens Helt indtage en endnu højere Stilling end Marquien af Bute, der som bekjendt var Model til Lothair. Vi vove neppe at nedskrive, hvilken højtstaaende Personlighed vi formode bag Helten i Benjamin Disraelis nye Roman. Det er ogsaa sandsynligt, at Scenen for den skal være afvexlende England og Paris, thi en af den forhenværende Premierministers Sekretairer opholder sig for Tiden i Paris og arbejder sex Timer daglig i Nationalbiblioteket med at gjøre Uddrag af ældre Aargange af «Figaro», «Corsaire» og «Gazette des tribunaux.»

* * *

At Adelina Patti skulde kunne gjøre Fiasko, skulde man anse som umuligt, især naar man faaer at vide, at dette Uhørte tildrog sig efter en af la Diva's Yndlingssange, som hun altid synger med Forkjærlighed. Scenen foregik for nogle Uger siden i Paris i Baron Hirschs Salon og har følgende Forhistorie: Man veed maaske, at Baronen er Den, der har bygget de tyrkiske Baner — de berømte tyrkiske Baner! — og at han har trukket sig tilbage fra denne Entreprise med en kontant Formue paa 150 Millioner Frcs. Han fører nu et af de største Huse i Paris og beboer de smaa Paladser i Rue de l'Elysée, som han har kjøbt af Kejserinde Eugenie. Hans Saloner høre til de mest besøgte, hans Fester til de mest overdaadige. Hele den fornemme Verden i Paris, om det saa er Dronning Isabella selv, modtager hans Indbydelser, og ingen Fyrste, Hertug, Greve eller Marquis, ingen Statsmand, Videnskabsmand eller Kunstner har nogensinde undslaaet sig ved at være tilstede ved en af de feagtige Fester, som ligne et Eventyr af Tusind og een Nat — ikke en Eneste, ikke engang de, som have Størstedelen af deres Formue liggende i tyrkiske Papirer og ikke faae nogen Rente. — Kun een Bankierfamilie har hidtil trods alle Opfordringer, Anstrengelser, Bønner og Smigrerier undslaaet sig ved at komme endogsaa blot i den mest overfladiske Berøring med Baron Hirsch og hans Familie og har endnu mindre villet værdiges at overvære hans Fester. Vel sandt, den omtalte Familie er i den Grad kræsen med Valget af sine Bekjendtskaber og sin Omgang, at det er et rent Særsyn. — — Det er Familien Rothschild! — — Man kan forestille sig, hvorledes Baron Hirsch og hans Familie er stemt mod Millionkongen, og da det Hele er en offentlig Hemmelighed, bliver Navnet Rothschild aldrig nævnet i Hirschs Hus. For nogle Uger siden gav Baronen nu igjen en af sine fabelagtige Fester, som fik en forhøjet Tiltrækning derved, at Adelina Patti sang — den eneste Gang i et Privathus. Aviserne havde allerede otte Dage iforvejen meddelt, at Baronen betalte 15,000 Frcs. for to Arier af Diva'en, og Indbydelserne vare de mest begjærte i hele Saisonen. — Palais Hirschs Saloner vare næsten overfyldte den omtalte Aften. — — Adelina Patti synger sin Arie af „Barberen". Selvfølgelig stormende Applaus. I Løbet af Koncerten synger hun sin anden Arie af „Traviata", og Bifaldet er i den Grad enstemmigt og vedholdende, at hun endelig efter mange Bønner erklærer sig villig til at synge en tredie Sang. — Hun begynder. — Dødsstilhed hersker i Salen — hendes Stemme er uforlignelig skjøn og frisk — aldrig har Udtrykket i hendes Ansigt været yndigere, Ordenes Betoning mere skjelmsk og forførerisk. Med eet Ord: Patti havde aldrig sunget bedre — og da hun er færdig, vedbliver den samme Stilhed at herske — forbløffede Ansigter, forlegne Miner, nedslagne Øjne — ikke en Haand rører sig til Applaus. — En Tidlang staaer hun som forvandlet til en Statue af Forbauselse — saa fyldes hendes Øjne med Vredestaarer, og idet hun sønderriver sit Lommetørklæde i nervøs Ophidselse, iler hun ud af Salen!

Den Ulykkelige, som ikke havde nogen Anelse om Spliden mellem de to Millionairhuse, havde som Tilgift sunget den yndige Sang «Si vous n'avez rien a me dire», der som bekjendt er komponeret af — Baronesse Rothschild!

* * *

Ifølge tydske Blade bliver Henrik Scharlings famøse Drama „Marsk Stig og Fru Ingeborg" bearbejdet for den tydske Scene af Max Stempel og skal i Løbet af Vinteren opføres paa et af Berlins større Theatre. Der tilføjes, at det i høj Grad roses for „ægte digterisk Kraft og gribende dramatisk Evne"!

* * *

„Til Udødeligheden"

var en Ode betitlet, som en middelmaadig fransk Poet overrakte sin store Landsmand Voltaire, idet han udbad sig hans Dom. Digteren læste Produktet og gav det tilbage med de Ord: „Vil ikke komme til sin Adresse."

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. En fransk Kirkebetjent, en Skildring af Rudolf Schmidt. — Burgtheatrets Dekamerone, Ludvig Gabillon fortæller. — I Saisonen, XII. Dilettantkomedier, sluttet. — Fra den sammenlignende Litteraturforskning, af cand. mag. Kr. Nyrop, III. Den evige Jøde. — Den gamle Professor, af —n. — Litteratur. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Punch begyndte den 1. Juli et nyt Kvartal og udkommer hver **Torsdag.** Pris for Velinudgaven 2 Kr., Ordinairudgaven 150 Øre Kvartalet. Abonnement modtages af d'Hrr. Boghandlere samt paa Bladets Kontor, **Gl. Strand 50.**

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

3. Hefte: Paaske- og **Pintsetiden**
heftet 1 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre.
Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle
af
Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme
af
C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer
af
Otto Borchsenius.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
«En Sjæl efter Døden» og «Adam Homo».
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten.
(«Min egen Gravsang» af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens «Bidrag til den danske Litteraturs Historie», da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.		V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -		VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -		VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -		VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages **i enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning
af
Adolph Steen.

Pris 1 Kr.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 11. Juli.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg–Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2,25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 420.

Den 18. Juli 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

François Coppée.

Af **Robert Waldmüller.**

François Coppée — Forfatter bl. A. til „Smedenes Skrue", „Væddekampen i Cremona" og „Den skjulte Skat" — er født i Paris 1842 og var den yngste af fire Søskende. Af hans tre Søstre er den ene død, en er gift, og en boer sammen med ham. Hans Fader, der var Embedsmand i Krigsministeriet, var en ivrig Legitimist af den gamle Skole, men forøvrigt uden nogen egoistisk Partiinteresse. Han havde en livlig Aand og elskede Litteraturen, men skjøndt han havde nogle af ham selv forfattede Essays liggende i sin Pult, havde han dog ikke vovet sig frem for Offentligheden og tilfredsstillede heller ikke ganske de Fordringer, han stillede til sig selv. Da Alderen omsider tvang ham til at leve af Pensionen efter en lang og tro Kontortjeneste, var Familien stedt i meget tarvelige Forhold. Sønnen François, der dengang var femten Aar gammel, maatte opgive Studeringerne og søge sig en Ansættelse. Ved Venners Mellemkomst blev hans Begjæring opfyldt, og der gik ikke saa lang Tid, inden han kunde rykke ind i den Plads, som hans Fader havde maattet forlade. Lange, sørgelige Aar maatte François Coppée tilbringe i denne Stilling, der saa lidet stemte med hans Ønsker og Forhaabninger; først kort forinden Krigen i Halvfjerds skaffede Prindsesse Mathilde ham, paa Anbefaling af hans Velynder Theophile Gautier, en bedre Plads som Senatets Bibliothekar. Jeg veed ikke, om Republiken vilde have ladet ham beholde dette Embede; ialtfald holdt Coppée sig efter Napoleonidernes Fald forpligtet til at renoncere paa en Plads, som han havde En af deres Gunst at takke for. Han indgav sin Demission og bad kun om, at Pladsen om muligt maatte blive givet til hans Ven og Lærer, den afholdte Digter Leconte de Lisle, da denne ligeledes befandt sig i lidet sikrede Forhold. Dette Ønske blev imødekommet.

Coppées lyriske Begavelse havde imidlertid udfoldet sig hurtigt og umiskjendeligt netop under Trykket af denne Modgang, som Tilfældet saa ofte er med lyriske Digtere. I Aaret 1866 fremtraadte han for Offentligheden med en lille Digtsamling «Le Reliquaire». Man mærker heri en tydelig Bestræbelse for i Modsætning til den moderne poetiske Regelløshed igjen at bringe den skjønne Form til Ære, en Bestræbelse, som udgjorde Hovedformaalet for Digtersamfundet «Les Parnassiens», hvoraf Coppée var Medlem og som hvis Høvding han, saa vidt jeg veed, nu betragtes. Jeg kommer tilbage til denne som til Coppées andre poetiske Frembringelser, naar jeg i al Korthed har faaet fortalt de øvrige Begivenheder i hans Liv. Hverken dette Debutarbejde eller de i det paafølgende Aar (1867) udkomne «Intimités» — der af Nogle betragtes som hans Mesterværk — fandt nogen saa velvillig Modtagelse, at den almindelige Opmærksomhed blev henledet paa ham; kun nogle enkelte litterairt modtagelige Kredse skjænkede ham deres Bifald. Der hører et Sammentræf af mange gunstige Omstændigheder til, naar den almindelige Interesse skal samle sig saaledes om en Forfatter, at han pludselig drager Alles Blik hen paa sig og derved kommer til at gjælde for en Berømthed ogsaa i deres Øjne, som ikke

selv have nogen Mening. Dette Held opnaaede Coppée ved Hjælp af et smukt dramatisk Digt og en ung, indtil da ligeledes ubemærket Skuespillerinde. Den Aften, da det lille Drama «Le Passant» under en særlig heldig Stjerne vakte stormende Bifald i Odéon-Theatret, gik Paris tilsengs med den stolte Følelse: atter have vi opdaget en stor Digter og med det Samme en stor Skuespillerinde. Denne Sidste hed Sarah Bernhardt, Théâtre français' siden den Tid saameget omtalte Skuespillerinde, hvis noget larmende Beundrere fortælle om hende, at hun som Billedhuggerske staaer lige ved Siden af Pigalle og som Eventyrdigterinde ved Siden af Perault, den samme Skuespillerinde, der for ikke saa længe siden ved Banketten for Victor Hugo foredrog Coppées Festdigt til den franske Poesis Nestor.

Den omtalte Aften — det var i Aaret 1869 — aabnede paa eengang en Mængde Huse for Digteren og havde ligeledes hans allerede omtalte Befrielse fra Krigsministeriets Kontor til Følge; men paa samme Tid viste denne pludselige Omskiftning sig skjæbnesvanger for hans af langvarige Savn og Lidelser rystede Sundhed: han fik en Blodstyrtning. Lægerne sendte ham til Syden — vistnok hans første større Udflugt fra Paris — og han kom sig tildels. Fuldstændig helbredet er han dog ikke, og det er endnu et Spørgsmaal, om han nogensinde ganske vil forvinde Følgerne af hin Krise.

Kort iforvejen var Coppées Fader død. Den gamle Herre havde siden sin Pensionering befundet sig endnu slettere end i den aandsdræbende Kontortjenestes Tid. Han blev lidt efter lidt ganske barnagtig, maatte ikke være noget Øjeblik uden Opsyn og skaffede saaledes den beskedne lille Husholdning Hjemsøgelser og Besværligheder i trykkende Mængde. Ogsaa Moderens Helbred begyndte at lide herved, og den Livsfrist, der endnu forundtes hende — hun døde 1876 — blev ved hendes tiltagende Svagelighed en Tid, der var fattig paa Glæde ogsaa for hendes Børn.

Naar jeg endnu nævner, at Coppée for to Aar siden er bleven Bibliothekar ved Théâtre français, saa har jeg omtrent omtalt Alt, hvad der behøver at siges om hans ydre Livsskjæbne, og kan tage den Belysning, Billedet af ham endnu maatte udkræve, fra hans Digtninger.

Det vil da først og fremmest være hensigtsmæssigt, at man faaer det rette Blik for den ovenfor nævnte Bestræbelse, som les Parnassiens have gjort sig til Bærere af. Omendskjøndt allerede Tilegnelsen i det første Bind af Coppées Digte bevæger sig i Terziner, og omendskjøndt ligeledes senere den hyppige Anvendelse af Sonetformen maa betragtes som en Hyldest, som vor Parnassien bringer de kunstigt slyngede Rims Kultus, saa er dog øjensynlig ikke noget eneste Digt opstaaet for den skjønne eller sjeldne Forms Skyld, og den franske Poetiks traditionelle Former have Overvægten. Som forklarligt er, naar man betænker Coppées glædeløse Ungdom, er hans Musa allerede i de første Digte alvorsfuld og florindhyllet. Denne sin første Ydelse har han kaldt „Relikvieskrinet", fordi han vil bisætte sine til Graven baarne Drømme og Ønsker her ligesom i et Kapel:

Dans ces poëmes je veux faire
À tous mes beaux rêves défunts
À toutes mes chères reliques
Une chapelle de parfums
Et de cierges mélancoliques.

Allerede det første Digt «Vers le passé» vender sig imod hans egen i Hjertevildfarelser tilbragte Fortid. Han sukker:

En d'indignes plaisirs à jamais j'ai flétri
Les saintes blancheurs de mon âme.

Og han anklager sig selv for, at han trods sin Sjæls Modbydelighed for

Ces débauches qu'on fait à la fin malgré soi
Comme de hideuses besognes
Sans cesse je retourne à mon passé riant,

ligesom Storkene, føjer han til, saasnart det bliver koldt, altid paany vende deres Flugt mod Orienten.

I det følgende Digt sammenligner han et ved en Præsts Selvmord vanhelliget Kapel med sit Indre:

Ma conscience est cette église de scandales;
Mes remords affolés bondissent sur les dalles,
Le doute qui faisait mon orgueil me punit.

Til en gribende Energi i Udtrykket hæver denne sorte Melankoli sig i Digtet «L'Étape». Kasernen og Marketenderiet med dets varme Ovn og dets Velbehag, hedder det, maa Du nu sige Farvel, Soldat. Snør dit Tornister! Afsted! Der skal skiftes Garnison! Vejen er støvet og trættende og lang; fremad! — Og idet han springer fra anden over i første Person, fortsætter han:

Je suis du régiment de misère. La tombe,
Dernière étape, est loin encore, et je succombe
De fatigue, de faim, de soif et de chaleur.

Uden Haab om at Pinslen vil lindres, hedder det til Slutning, gaaer jeg min Kours og kan kun — ligesom Soldaten med sit Gevær — vælte min Smerte fra den ene Skulder over paa den anden.

Je ne puis que changer d'épaule ma douleur.

Ogsaa det største Digt i denne Samling, «Le justicier», er et eneste mørkt Rædselsbillede. En grusom Baron af Hildburghausen, en Svøbe for sine Undergivne, døer endelig hundrede Aar gammel, eller rettere sagt man holder ham for død. Præsten, som beder ved hans Baare, seer det frygtede Umenneske slaa Øjnene op igjen og søger nu at omvende ham til Bod og Bedring. Da Begge have udtømt alle deres Argumenter i en lang og lidenskabelig Diskussion og den atter tillive vakte Skindøde holder fast ved at ville begynde sin gamle brødefulde Tilværelse igjen med nye Forbrydelser, kvæler Præsten ham, knæler derpaa ned og lægger som bodfærdig Synder Dommen over det begangne Mord i Guds Haand.

I Samlingen «Intimités» vender Digteren endnu engang tilbage til de Sider af sit Ungdomsliv, som han vel har betegnet som passé riant, men som han betragter som sin Ulykke:

Passé, passé fatal, par qui ma vie est prise,
Poison amer et doux, dont on meurt, mais qui grise.

Denne „bittersøde Gift, som man døer af, men som beruser" — Elskovseventyr uden nogen dybere Tilbøjelighed, Bortødslen af Følelser, som skulde kunne vare Livet ud og uden hvis stadige Ledsagelse Tilværelsen bliver tom og øde — denne bittersøde, berusende Gift er sjelden bleven gjort til Indhold for smaa erotiske Billeder paa en saa fortryllende Maade som i Coppées «Intimités». Den berømte Læsescene i Dantes store Digt er ofte bleven efterlignet. Men kun faa af disse Efterligninger ere af en saa tiltalende Ynde som Skildringen af Digterens og hans Elskedes fælles Læsen, saaledes som den forekommer i det ellevte Stykke i «Intimités». Den Elskede er en lille Smule

„pedantisk", og medens hun lader sin lille Tøffel ristes ved Kaminilden, undslipper der stundom hendes Læber «un fin mot de critique», hvilket han ikke altid alvorligt imødegaaer, thi „Forelskede kunne nu og da være meget fejge." Hun holder mest af de blide og lidende Poeter, hun sætter Pris paa saadanne Egenskaber hos Ste. Beuve, Musset og Beaudelaire:

Moi, je lis à ses pieds et relis le passage
Où, comme elle l'a dit, l'auteur n'était pas sage,
Doux nids de vers où les baisers étaient tapis.
Et le livre souvent tombe sur le tapis.

Det Ufyldestgjørende ved en blot prosaisk Gjengivelse af en saadan Poesi og paa den anden Side den Forvanskning, som enhver rhythmisk Oversættelse maatte gjøre sig skyldig i — thi metriske Oversættelser af den Slags Digte ere og blive altid en lidet tiltalende Nødhjælp — forbyde en nærmere Indgaaen paa denne Side af Coppées Digtning. Det maa være nok at betone, at Nydelsen af den i visse Maader skades ved den Følelse af Anger, som atter og atter gjennembæver Digterens Lyre, ofte i saa bitre og realistiske Toner, at det gjør os ondt. Men indrømmes maa det, at denne Overskridelse af Grændserne for det poetisk Velgjørende dog ogsaa bringer interessante, stærkt individuelle Træk frem og neppe kan beraabe sig paa Forgængere og Banebrydere.

Den følgende Samling «Poëmes modernes» (fra 1867 til 1869) fører ind paa det Omraade, hvor Coppée har vundet sine fleste Venner: den kjærlighedsfulde Fordybelse i Folkets Liv og i enkelte upaaagtede Existenser, som først Digteren har bragt frem for Lyset. Et stort Digt, betitlet «Angelus», skildrer to Oldinges, en katholsk Landsbypræsts og hans Ven Graverens stille Liv. De finde et forladt Barn og leve nu ligesom op igjen ved at pleje og vaage over det. Men Drengen vil ikke trives. Uden at de forsømme Noget og uden at han har nogen Mangel paa sunde Safter, falder han i en langsomt tærende Sygdom og gaaer pludselig ud som et Lys til de to Gamles Skræk. Hvad fejlede han da? De indse det for sent: en Moders Pleje, den Udvikling, som Naturen forlanger. „En simpel Fiskerkone, som selv maa tage sig af Alt: Vask og Lapning, Strikning og Kogning, Skuren og Diegivning — hun faaer sine sex Slyngler til at skyde rask i Vejret, medens disse to gamle Mænds Kjærlighed har dræbt Barnet." Og saa føle de to Oldinge, der nu atter ere ene, „at enhver Mand skal elske en Kvinde og blive Fader; at Pligtens Lov tillige er en Kjærlighedens Lov; at Ensomheden dræber; at Familien paa eengang er Fædreland og Kirke" —

Que l'absurde consigne et la vaine prière,
Auxquelles ils avaient donné leur vie entière,
Avaient fait leur malheur et leur aveuglement.

Denne imod det gejstlige og verdslige Cølibat rettede Digtning er gjennemført med stor Sandhed og efterlader en blid Rørelse, omtrent som den lignende lille Historie hos den polske Digter Kraszewski: Pottemageren Jermola, hvor ligeledes en stakkels unyttig gammel Mand ved Hjælp af et Hittebarn, som han tager sig af, pludselig faaer et Indhold i sit Liv, hvis lyksaliggjørende Varme imidlertid slaaer om til en saameget des mere stivnende Frost, da Hittebarnets fornemme Forældre grusomt rive det bort fra dets Plejefader, da det har naaet Ynglingeaarene.

Coppées „Smedenes Skrue" — «La grève des forgerons», 1869 — kan forbigaaes her, da den er almindelig bekjendt i Oversættelse. Digtet er, som man veed, meget gribende og har fundet mange Efterlignere. Nogen forsonende Afslutning tillader Stoffet ikke; men dets poetiske Behandling er næsten gjennemgaaende præget af virkeligt Mesterskab. Paa dette Tidspunkt falder, som allerede omtalt, Coppées theatralske Succès: «Le passant». Af Mangel paa Plads kan her hverken gaaes nærmere ind paa dette Stykke eller paa de senere udkomne Dramer «Deux douleurs», «Fais ce que tu dois», «L'Abandonnée», «Les bijoux de la délivrance», «Le Rendezvous», «Le luthier de Cremone», «Le trésor». Ligeledes maa jeg indskrænke mig til at nævne den lille Roman «Un idylle pendant le siège» — Coppées eneste Prosaarbejde — saavelsom hans i Trykken udkomne, men ikke opførte Drama «Duguesclin» og det endnu kun som Manuskript existerende Theaterstykke «Madame de Maintenon».

Derimod er der endnu Et og Andet at bemærke om Digtsamlingerne. «Les humbles» udkom 1872. Som vi allerede have antydet ovenfor, ere uanselige Personer Midtpunktet i disse højst tiltalende smaa Genrebilleder. Coppée iagttager med ualmindelig opmærksomme Øjne. Han har en meget farverig Palet og bærer sig ad med disse Skizzer ligesom en Maler, der opbyder hele sin Øvelse for at male en Studie efter et hurtigt Overblik. Men ogsaa Duften, Klangen, det flygtige Lysblink paa et Vindue, alt dette har Betydning for Coppée, og med denne hans Midlers Mangfoldighed behøver kun en kjærlig og tro Gjengivelse af et menneskeligt Væsen at forene sig for at stemme vor Fantasi til deltagende Velbehag. Forøvrigt fremtræde ikke alle disse Billeder som blotte Studier; adskillige af dem forsmaa paa ingen Maade at løfte fuldstændigt det Slør, som indhyller disse beskedne Existensers mørke Baggrund. «La nourrice», Ammen, se vi som en robust Bondepige i et uforsigtigt Forhold til en forhenværende Husar; efter at hun er bleven Moder, stilles hun med tungt Hjerte fra sit spæde Barn, rejser til Paris og tager Tjeneste som Amme hos et forlystelsessygt Par af la haute finance; efter det fornemme, blodfattige Barns Død iler hun fuld af moderlig Længsel hjem, men finder sit Barn dødt og Faderen siddende som en Drukkenbolt i Kroen. — I «le petit épicier» føres vi ind i det glædeløse, stille Liv hos en lille Urtekræmmer ude i en af Forstæderne; da han overtog Forretningen, fulgte der en ubehagelig Kone med i Kjøbet, og nu vegeterer han i et barnløst Ægteskab og lever i det Højeste op igjen, naar et fattigt Barn kommer ind i hans Boutik og kjøber for en Sou Bonbon. Saa er han lykkelig

tout en souriant
Il donne le bonbon et refuse le sou.

«Un fils» indeholder en aldrende Pebersvends hele, ganske hverdagsagtige Livshistorie; som stræbsom Gymnasiast maa han pludselig afbryde sine Studier og blive Skriver i et Kontor for at kunne sørge for sin svagelige Moder; i Tidens Løb er han skrumpet saa fuldstændig ind, at Conciergen i det Hus, hvor Pebersvenden har boet paa femte Sal i umindelige Tider, endnu stadig plejer at sige, hvergang han kommer hjem om Aftenen:

C'est le petit garçon du cinquième qui rentre.

Perlen i denne Samling turde imidlertid være Digtet «En province», Historien om to Børn, en fattig Dreng og en lille adelig Pige, der endnu da han er en fattig

Præst og hun en ærbar Frøken bære hinanden i Hjertet, uden at det nogensinde kommer til en Forklaring imellem dem. Hver Dag, der gaaer, aflægger han hende en Time efter Messen et højtideligt Besøg, som hun rødmende modtager og som for dem Begge er blevet deres ellers lysfattige Tilværelses uundværlige Solglimt. Men hvor lidet den aldrende Frøkens Følelse er udslukt under Aarenes Aske, beviser een Omstændighed: til Skriftefader har hun endnu ikke taget sin Ven —

Elle n'a jamais pris l'abbé pour confesseur.

Blandt de «Récits et élegies», som udkom 1878, ere nogle Legender og Sagn støbte i en Form, som neppe vil vise sig mindre uforgængelig end mange af Lafontaines Fabler, saaledes f. Ex. „Buddas Svale", „Muhameds Edderkop" og „Beskæmmelsen". Rørende er Historien om „de to Pariaer". Rajahen af Dinapour har ladet den unge Paria Sangor lemlæste ved at afskjære hans Øren og Næse. Den Ulykkelige unddrager sig ved Flugt et Møde med sin Elskede, Djola. Hun har hørt om hans rædselsfulde Lemlæstelse og vil hellere miste sit Syn end gyse tilbage ved at se ham; hun anraaber Himlen om, at Lynet maa slaa ned og gjøre hende blind. Hendes Bøn bliver hørt, og nu vanker hun som en stakkels blind Pige omkring, indtil hun finder Sangor, hvis Liv nu atter bliver venligt ved hendes Nærværelse, medens hun nyder den Lykke at have ham til Fører.

Endelig maa endnu omtales „Nattevagt", et Digt af en mægtig Virkning, thi det drejer sig om den sjælelige Kamp hos en fransk ung Pige, der er bleven Sygeplejerske i den sidste Krig; hun har paataget sig at redde en haardtsaaret tydsk Officiers Liv ved en hel Nat igjennem at sørge for, at han ikke falder i Feber, og midt under Udøvelsen af denne Kjærlighedspligt erfarer hun af hans Fortælling, at hendes Forlovede ikke blot er død, men endog er falden for den tydske Officiers Haand. Hun opfylder desuagtet sin Pligt, og da Lægen gjør sin Runde næste Morgen, er Officieren frelst, men hendes Haar er graanet i denne ene Nat.

Som man seer, har Digteren kun Sympathi for saadanne Tildragelser i Livet, der ere indfattede i Sorg. Selv hvor Emnet mere er taget fra det store Forraad af menneskelige Daarskaber, falder det Coppée vanskeligt at undgaa den mørke Farve. «Le duel de Raffinés» vilde en muntert anlagt Digter meget godt kunde have ført til Ende, uden at den ene af Duellanterne havde behøvet at lade sit Liv. Ikke saaledes hos Coppée. Og da Sejrherren tilsidst har tørret Blodet af sin Kaarde, spørger hans Sekundant ham: „Hvad sloges I egenlig for?" — „Om Blond og Mørkt," lyder Svaret. „Han holdt paa de Mørke, jeg paa de Blonde." — «Allons», siger Sekundanten, „var det egenlig Umagen værd at duellere af den Grund?" — „Nej, det har Du ganske Ret i, thi min Elskedes Haar er — rødt."

C'est vrai, dit le bretteur, car ma maîtresse est rousse.

I den samme Digtsamling er der endnu tre Afdelinger af overvejende erotisk-melankolsk Indhold: «L'Exilée», «Les mois», «Jeunes filles». I en anden Orden vilde de tale endnu mere til Hjertet, thi den Interesse, som en ulykkelig Kjærlighed indgyder, svinder hurtigt igjen, naar Digterens Fantasi, saaledes som Tilfældet er i «Jeunes filles», bygger Luftkasteller i en anden Retning. Hin Exilée, en ung norsk Dame, som Coppée havde lært at kjende i Schweiz, træder forøvrigt velgjørende frem i Digterens af pinlige Erindringer formørkede Følelsesverden, idet han ved Hjælp af hende atter vinder Tro paa sit Liv —

Que je pouvait aimer encore et pour toujours.
Et je ne dis pas que c'est une folie,
Que j'avais dix-sept ans le jour où tu naquis;
Car le triste passé, je l'efface et l'oublie.

Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter.

Meddelelser af hendes Brevskuffe.

(Sluttet, se Nr. 415).

VIII.

De tidligere meddelte Breve fremstille os Fru Rahbeks vexlende Forhold til Baggesen, hendes Stemninger under Geniernes Kamp og dennes stærke Gjenskin paa Bakkehuset, der med alt det, at man holdt sig ud ad til neutralt, ikke undgik levende at bevæges af de stærke Bølgeslag i Litteraturen og de bittert kæmpende aandelige Kræfter. Denne Udsigt suppleres ved et Par Breve fra samme stridbare Tid, men vedrørende en Mellemakt, Polemiken om „Freyas Altar"s Forkastelse af Theaterdirektionen, hvori Rahbek optraadte som Deltager mod sin Svoger, og som mere end Hovedkampen greb ind i Bakkehuslivet, der i flere Aar mærkede Følgerne deraf. Anledningen til denne Strid er allerede omtalt i det Foregaaende. Skjøndt ikke saa vedholdende eller sættende saa talrige Penne i Bevægelse som hin store Strid, tog den dog ikke ringe Dimensioner. Foruden Rahbek havde hans Kollega G. H. Olsen taget til Gjenmæle mod den krænkede Digters Indlæg, men havde Oehlenschläger forløbet sig i Hidsighed, saa gjorde Olsen det ikke mindre med roligt Overlæg. Denne Mand, der foruden at være Theaterdirekteur beklædte det indbringende Embede som Notarius publicus i Kjøbenhavn, hvortil han var bleven foretrukken for sin Medbejler P. A. Heiberg, og som en Tid havde fungeret som Konsul i Tunis, havde fra 1791—93 været Professor i Æsthetik ved Sorø Akademi, en Omstændighed, han ikke undlod at pukke paa overfor den kjøbenhavnske Professor i samme Fag. Hans „Indlæg i Anledning af Hr. Professor Oehlenschlägers Appel til Publikum" er skrevet i en saa ringeagtende og hovmodig Tone som noget af Baggesens Udfald i denne Periode. Oehl.s Piece betegnede han som et Brudstykke af hans æsthetiske Forelæsninger, „dem han beder Smagens Gud bevare sig for"; han lader Digteren høre, at hans Hugo v. Rheinberg en Spilleaften har bragt Theatret et Tab af 213 Rdl. 4 ß, fordi 136 Billetter forbleve uaffatte, og

klager over, at man for lutter Oehlenschlägerske Tragedier, hvilke „man", siger han, kalder „Slagterstykker, Ridderspektakler, Dolkparader" o. s. v., ikke kan give Mesterværker af Racine og Voltaire. Olsens Smag var nemlig den klassiske; han ytrede engang i Anledning af Shakspeare, idet han yndede at blande Fransk i sin Tale: «tout chez lui est gros et grossier».

Mod denne Mands nærgaaende Behandling af Oehlenschläger, hvilken dog paa den Tid var bleven gængse, tog Boye Ordet. Da Oehlenschläger havde henvist til, at de samme Censorer, hvis Smag Freyas Altar ikke tilfredsstillede, i de sidste Aar havde antaget mange Oversættelser af elendige Skuespil og slette Originaler, og da Olsen dertil havde bemærket, at han af de første ingen kjendte, men af de sidste mindedes idetmindste tre af Hr. Oehl. selv, meddelte Boye i sit Flyveskrift en Fortegnelse over en halv Snes Stykker af hver Slags, der uden Overdrivelse maatte regnes for slette. Uheldigvis fandtes imellem de anførte Originaler et Stykke af Rahbek, nemlig „Tyveaarsfesten", der var opført i 1811, men kun oplevede et Par Forestillinger. At et Arbejde af Rahbek, om det end kunde fortjene det, stod paa Proskriptionslisten, maatte naturligvis vække Forargelse paa Bakkehuset, hvor man i det Hele var ømfindlig ved, at Boye deltog i den Rahbek nær angaaende Strid, skjøndt han undgik enhver direkte Hentydning til sin Ven og loyalt havde underrettet ham om sin Indblanding, ja endog havde viist ham sit Skrift, før det blev trykt. I Citatet af det Rahbekske Skuespil var Boye ogsaa i Grunden uskyldig. Udgivelsen af sin Piece havde han, overlæsset med Embedsforretninger, bedet sin Ven og Medstrider P. Hjort at besørge, og denne havde paa egen Haand suppleret Fortegnelsen med hint og andre Stykker.

Kamma opdagede strax Braaden mod Rahbek, der laa skjult i en Anmærkning i Slutningen af Bogen, som Boye havde sendt hende uden at ane Uraad. Hun troede i første Øjeblik at se en tvetunget, forræderisk Ven i Nautikeren, og resolut, som hun var, greb hun Pennen og tilskrev ham følgende littera galeata, som Rahbek vilde kaldt det.

Bakkehuset d. 16 Decbr. 1816. Mandag Aften.

„Første Gang i mit Liv skriver jeg med Ulyst til Dem, i hvem jeg nu i saa mange Aar har seet en Ven, og end ikke i dette Øjeblik seer en Fiende; og var det ikke for at vise mig nu ligesaa aaben imod Dem som altid, saa skrev jeg heller ikke et eneste Ord videre, end hvad der behøvedes for at sige Dem min forbindligste Tak for det Tilsendte (Bogen undtaget) og for den Uleilighed, De dermed har havt baade paa mine egne og paa Rahbeks Vegne. Men da det synes mig, at saa mange Aars saa aldeles uegennyttigt Venskab, som De ved saa mange Leiligheder har viist mig og Rahbek, havde Fordring paa mere Oprigtighed, end at fortie Dem, hvad der dog maaskee vil være Dem ubehageligt at høre, saa vover jeg dog nu at betroe Dem min Mening om et og andet, forud bedende Dem, at De ikke vil dømme mig altfor strengt efter mine Ord; men vel mine Ord efter hvad De veed og kjender til mig. Jeg har aldrig skjult Dem, at jeg ikke fandt Behag i Maaden, hvorpaa Oehlenschlägers Venner og Tilhængere forsvare hans Sag, men da jeg naturligviis ikke kan forlange, at man skal holde mig for saa upartisk, som jeg dog i det Hele er: saa ytrer jeg mig kun saare nødig derom. Og naar jeg allermeest fristes til at harmes over den Hevngjerrighed, hvormed denne Sag, — hvis uhyre Vigtighed det er mig umueligt at indsee — forfølges, saa paaminder jeg mig allermeest om, selv ikke at tilsidesætte den Mildbømmenhed, jeg savner hos de Sagførende. Jeg skal vist aldrig gaae saa vidt, at jeg behøver at slaae om mig med Skurke og Slyngler, o! men jeg veed ogsaa af mange Aars ofte tunge Erfaringer, hvor uendelig meget der hører til, i alle Tilfælde at dømme og handle, som det sømmer sig for et retsindigt Menneske; og som den, der — med Grund eller uden Grund — troer at staae paa Randen af Graven, nærer jeg heller milde og kjærlige Følelser, end Had og Hevngjerrighed; thi min gamle Skyld kan desværre være stor nok. Derfor vil jeg ogsaa heller i mit Hjerte sørge over, at man har røvet mig en elsket Broder og Søster, end fælde en haard Dom over den, der røvede mig dem. Jeg dømmer eller fordømmer sandelig heller ikke Dem, fordi jeg maae gjøre Dem den for mit Hjerte saa bedrøvelige Tilstaaelse, at jeg ikke længer kan see en Ven af Rahbek i Dem, naar De saaledes hævner og forfølger en Sag, hvori han maa være ligesaa skyldig som Etatsraad Olsen, da han har foretaget den samme Handling; thi Handlingen er jo dog, mener jeg, Hovedsagen, og Maaden, hvorledes han for sig har forsvaret et ærerørigt Angreb, en Biting. Jeg vil ogsaa gjerne, saavidt jeg formaaer, lukke mit Hjerte for enhver Mistanke om en Plan i dette hele Væsen, men jeg har dog ikke kunnet undgaae at see noget, der saae aldeles saaledes ud; og De kan dog vist ikke fortænke mig i, at det smerter mig inderligt, at De — vidende eller uvidende — tager Del i Udførelsen af denne Plan. De maae ikke troe, at jeg tager mig det saa nær, at De ikke har kunnet faae Fortegnelsen paa slette og maadelige Originaler stor nok, uden at tage et af Rahbeks Stykker med; thi det er det langt fra, (skulde noget herved gaae mig nær, saa var det snarere, at jeg ikke engang troer, det er Dem, der har gjort Fortegnelsen) da jeg villig indrømmer Sibbern, Hjort og alle dem, der forstaae det saa godt, at bedømme Rahbeks Hoved, og nøjes med selv at bedømme hans Hjerte. Desuden har ethvert Menneske annammet og ikke givet sig selv sine Gaver; og det er kun for Bruget deraf, han engang skal aflægge Regnskab, hvilket altsaa bliver desstørre, jo større Gaverne vare. Lad da R. længe nok være den aandelig Svage, de aandelig Stærke (Drenge) nu dømmer ham at være: er det dermed beviist, at han slet intet Godt har udrettet i Verden, og at han er den Løn værd, man nu kappes om at give ham? Jeg troer det anderledes, og derfor smerter det mig, at selv det Menneske, jeg havde Grund til at holde for Rahbeks Ven, skal give sin Skiærv med til denne Løn. Naar jeg har sat mere Priis paa Deres Venskab, end paa saa mange Andres, saa var det ikke fordi De overvurderede min egen Fortieneste; thi dette hænder mig saa ofte, til megen Ydmygelse og kun liden Glæde; men fordi jeg saae — hvad der ikke hænder saa tit — at De lod Rahbek vederfares sin Ret. Andre Forbindelser og Omgivelser maae naturligviis nu bringe Dem til at see ham i et andet Lys; men at denne Forandring skulde være mig ligegyldig kan De ikke forlange, med mindre De ogsaa forlanger, at De selv skulde være mig ligegyldig. Dette vil De næppe nogensinde kunne blive og jeg vil heller aldrig kunne glemme al den venskabelige Godhed, De i saa mange Aar har viist os. Jeg gientager nu min Begiæring ikke at dømme mine Ord, eller rettere veie mine Ord for nøie. Mit Sind er ikke saa glad og roeligt, at jeg selv har kunnet veie mine Ord; og desuden ere mine Tanker jevnlig bleven afbrudte af Langelænderen. Jeg gientager ogsaa min Tak for Deres Uleilighed og sender indlagt 4 Rdl. for modtaget Kobbermønt samt et Stykke Papir fra Rahbek med hans Navn, i Tilfælde af at en Qvittering for de tilsendte Penge giøres nødig.

Deres Fader og Marie beder jeg Dem hilse ret venligt; og saa beder jeg Dem sige Marie, at det Spørgsmaal hun lod mig gjøre i Deres næstsidste Brev, fornøiede mig meget.

Deres for beviist Venskab taknemmelige
K. M. Rahbek."

Man maa kjende den dybe Veneration for Kamma og den Priis, Boye satte paa hendes ham hellige Venskab, for at forestille sig det overraskende og smertelige Indtryk, Læsningen af Ovenstaaende havde gjort paa ham. Han glemte aldrig denne lille Episode af hans mangeaarige Forhold til den udmærkede Dame og kom i senere Tider, ved at mindes gamle Dage, ofte tilbage til denne Begivenhed, der dog fik en lykkelig Udgang. Han svarede uden Ophold

paa Fru Rahbeks Brev og skrev atter den 18. Decbr. til Rahbek baade for at lykønske ham i Anledning af hans Fødselsdag og for at gjentage sin Forklaring af Sammenhængen og sin Undskyldning, men hans Breve ere ikke fundne. Fru Rahbek skrev atter den 20. Decbr. følgende Brev, efterat hun var bleven roligere og saae Skyerne drage bort over det prøvede Venskab.

Bakkehuset d. 20. Decbr.
Fredag Aften.

„Kiære Adolf!

Med denne gamle, vante Benævnelse (hvis Udeblivelse i min sidste Skrivelse ligesaa lidet som de 4 Rbd. skulde betyde en Krigs-Erklæring) vil jeg helst begynde, for at De strax ved at aabne mit Brev maa kunne see, hvor langt jeg er fra at berøve Adolf B. mit Venskab, fordi jeg ikke er og neppe nogensinde vil blive ganske enig med Peter Wegner. Desuden ønsker jeg ogsaa saa snart mueligt, og saa meget som mueligt at betage Dem Tanken om den forfærdelige Virkning, det kunde forekomme Dem, at Historien om Rahbeks stakkels Stykke har giort paa os. At han, hvis Theori det paa senere Tid har været: at slaae kort og tvært fra sig, naar han finder det fornødent, ogsaa gav P. W. et Rap, fortænker jeg ham ikke i, endskjøndt han dog ligesaa vel som jeg burde kunnet indsee, at Listen ikke var af Dem, og vel ogsaa havde indseet dette, naar ikke uheldigviis Deres Moerskabsbog*) var faldet i hans Hænder i et Øjeblik, da han var ilde stemt og desuden ennyeret over Feldborgs Dimmelagtighed**). Han beder mig sige Dem, at han ikke kan nægte, at det giorde et ubehageligt Indtryk paa ham, især fordi De havde viist ham det Øvrige ham vedkommende; og fordi De havde sendt mig Bogen; men han troer selv nu, at det et Par Dage senere ikke vilde havt den Virkning paa ham. Jeg behøver vel ikke at forsikre Dem, at det ikke var Burderingen af hans Stykke, han tog sig saa nær; thi De vil dog neppe troe ham urimelig nok til ikke at finde sig i, at man holder et Stykke af ham for slet, naar han dog selv tager sig den Frihed med et Stykke af Prof. Oehl., hvilket dog af saa mange ansees for et Mesterværk. Heller ikke, haaber jeg, at De vil fortænke ham i, at han ikke gjerne lod den Mistanke hvile paa sig, at han colludeerte med P. W. mod sin Collega, hvilken Mistanke lettelig kunde finde Sted, da det jo er en bekjendt Sag, at P. W. tilforn har forsvaret Rahbek.

Men nu hvad Fornærmelsen, De mener at være skeet ogsaa mig, angaaer, da er det langt fra at jeg vil formaste mig til at læse nogen Text for Dem, og har jeg gjort det i mit sidste Brev, da beder jeg hjertelig om Forladelse derfor. Heller ikke vil jeg nægte Dem, at jeg ikke just med Fornøjelse har seet, at min Søster har gjort det; thi det er altfor meget hendes Interesse, at Peter Wegner soutenerer sin Rechtlichkeits-Estimation (tilgiv dette babyloniske Udtryk, jeg var her som saa ofte forlegen for et dansk Ord, der udtrykte hvad jeg mente) til at jeg kan holde hendes Iver for uegennyttig og frimodig. Forresten overlader jeg gierne til hende og enhver, der troer at have Adkomst dertil, at tage P. W. i Skole for den Uforsigtighed han har begaaet, og selv vil jeg nøies med lidt Spend i den Anledning. — Vil han (P. W. nemlig) tillade mig et lille Spørgsmaal, saa vil jeg spørge ham, om da virkelig, forudsat at den Person, der skulde give ham Listen paa slette Originaler, var en paalidelig og kompetent Dommer, et slet Stykke ophører at være slet, fordi man kjender Forfatteren og vil skaane ham og hans Kone for en Ubehagelighed? Her er allerede en, og vel tilgivelig, Virkning af Forbindelser og Omgivelser, for at komme lidt til den Materie igien. Thi det kan jeg ikke tillade Dem, at nægte, hvad der er saa almindelig erkjendt. Vi vide det vist alle uden Undtagelse, hvad Magt Forbindelser og Omgivelser have paa vore Domme om Mennesker og Ting, saavist som at Virkningen heraf nødvendig maa være behagelig for Nogle, medens den er ubehagelig for Andre. Jeg har neppe bebreidet Dem dette, som jeg veed at være saa naturligt, men derimod vel tilstaaet, at jeg meente at føle denne Virkning ubehageligt, idet jeg troede, at De kunde være blevet omstemt i Henseende til Deres Mening om Rahbek. Men dette kunde jeg vel troe, naar jeg ikke var uvidende om, at De levede i nøje Omgang med 3 Mennesker, der alle 3 have vedkjendt sig, at de troede om Rahbek, at han havde deeltaget i en Cabale. Fra Prof. Oehls. har jeg jo læst dette; af min Søsters egen Mund har jeg hørt det; og har man ikke løjet for mig, saa har min Broder ogsaa yttret sig om en nederdrægtig Cabale, og det saagar for et Menneske, han ikke engang agter. Men fordi jeg veed dette, og har meget ondt ved at forene det med den Kiærlighed og Forsonlighed, vi alle skylde hinanden: derfor maa De for Guds Skyld ikke troe, at mit Hjerte nogensinde har kunnet tillade sig den fæle sorte Mistanke, at nogen af de 3 Personer (som jeg med Flid nævner, fordi de netop selv har nævnt dem) directe have indgivet Dem noget Ondt imod R. Saaledes forstaaer jeg det heller ikke med min Broders Udeblivelse, og mere deslige. Hvad Udeblivelsen angaaer, da beder jeg Dem endelig ikke at giøre et eneste Skridt i denne Sag; thi jeg maa oprigtig tilstaae, at det for R. Skyld vilde krænke mig, om han nu, da Oehl. ikke er i Kbhvn., kom efter i saa lang Tid ikke at have været her. Jeg holder sandelig lige meget af ham, enten jeg seer ham eller ei, og ligesaa af min Søster, fordi jeg troer om dem begge, at de behandle Smaating altfor vigtigt, og ere vel tilbøielige til at fordømme enhver, der ikke seer Oehl. med deres Øine. Hvad derimod denne sidstnævnte angaaer, da tør jeg uden Stolthed paastaae, at det mere er hans egen Skyld, naar han kun har en ganske almindelig Plads i mit sandelig ikke snævre og ukjærlige Hjerte. Naar han aflægger Hovmod og lærer Ydmyghed og Selvfornegtelse, tør jeg indestaae ham, at mit med mangent et andet kjærligt Hjerte vil vende tilbage til ham. Nu maae De ogsaa finde mig for streng imod ham; det kan ikke være anderledes, og jeg maae finde mig deri. For adskillige Aar siden vilde vi let have kunnet enedes om Digter-Hovmod og andre nu saa slibrige Materier — thi jeg erindrer endnu mange Yttringer desangaaende af Dem — men at vi nu ikke kunne enes derom, hvad mon er Aarsagen hertil? Men alt uagtet beder jeg Dem dog ikke at troe, at jeg nærer nogen Uforsonlighed imod ham; thi det er saa langt fra, at jeg endog har tilgivet ham en ganske splinterny Krænkelse, han nyelig har voldet mig, men som det er min Pligt ganske at fortie endog for Rahbek. Af meget af hvad jeg nu har skrevet, haaber jeg ogsaa De lettere vil forstaae, hvad og hvorledes jeg mener om den Plan, jeg har tilstaaet at have Mistanke om. Mistanke er vist nok aldrig noget godt, men naar man kjender det Menneske, den er opstaaet hos, saa bør man ogsaa modificere den efter dette Menneskes Beskaffenhed, og jeg kunde altsaa ogsaa forlange, at min gode Ven, der dog altid har havt saa fordeelagtig en Mening om mig, ikke troede mig istand til at fatte en afskyelig sort Mistanke. Jeg kan let frikjende Dem og min Broder og Søster, ja endog Oehlenschläger; men der bliver jo nok tilbage, som om aldrig andet saa dog for at skaffe sig selv større Betydning, man kan have Grund at tiltroe en slig Plan. Men jeg gider nu ikke opholde mig længer ved denne hele Sag, som man jo dog ikke kan undre sig over maa være mig lidt forhadt og meget kjedsommelig.

For begge Deres Breve takker jeg Dem hjertelig og forsikkrer Dem at intet godt Ord er spildt paa mig. Jeg vil aldrig kunne glemme Dem og Deres mig og R. saa ofte viste Venskab; men vil stedse mere beklage min Uformuenhed i at vise Dem, hvor taknemmelig jeg erkjender det. Og jo mere levende jeg erindrer, hvor ofte Deres Omgang har været mig oplivende og behagelig, jo mere maa jeg jo beklage, at dette Gode med saa meget andet Godt er veget fra mig, uden for saavidt at jeg dog i Erindringen kan holde det tilbage.

*) Titlen paa Skriftet mod Olsen.
**) Kjedsommelighed.

Jeg vil haabe, at Feldborg — som var Skyld i, at De i Dag ikke fik et langt Brev, jeg i Aftes skrev, og i Morges af Modbydelighed for en Dags gammelt Brevstof, brændte — har gjort den behørige Undskyldning for Dem.

Deres Faders Besøg har fornøjet mig inderlig meget og jeg beder Dem endelig takke ham tusinde Gange fra mig. Jeg var ganske undseelig over at jeg i Gaar kun sendte ham vor Langelænder og ikke engang skrev et Par Ord til ham, som jeg dog havde foresat mig at ville, da jeg ikke personlig kunde gjøre ham min Opvartning. Jeg kan ikke tilgive den Norske*), at han ikke har gratuleret sin elskværdige Farbroder, da han dog her hørte, at det var hans Fødselsdag, derfor har jeg ogsaa laant Deres Fader en Bog, hvori der staaer Ondt om de Norske. Ellers var det dog ganske rørende, at Fætteren var det eneste Menneske, der i Onsdags kom herud for at gratulere Rahbek og at han ved at forære R. en Uhrnøgle, gjorde mig den Fornøielse, at jeg kunde befrie ham for at bære en, hvori der — tænk engang — stod en Hjort, som jeg først opdagede, da jeg efterat Fætteren var gaaet, skulde tage Nøglen af Uhret. At jeg tog den af med Glæde, og ogsaa med en Slags Spænd-Glæde vilde have sat den i Prof. Oehlenschlägers Uhr (men saa maatte den rigtignok være af drevet Guld) vil man dog vel finde tilgiveligt.

Jeg gjør slet ikke Undskyldninger for dette Brev, der seer skrækkeligt ud og vist vrimler af Incorrectheder; thi naar P. W. kan tillade sig at være en saa incorrect Slyngel, at der i hans Morskabsbog p. 9 mangler Efterskætning i en Periode, saa veed jeg ingen Incorrecthed, som jeg (der jo dog aldrig har været nogen correct Slyngel) ikke skulde kunne tillade mig; men jeg er dog glad ved at det ikke skal ligge over saalænge som det foregaaende, thi saa vilde det nok spadsere samme Vei.

Marie hilses kjerligst. Vil De sige hende at dersom hun engang faaer den ziirlige Afskrift af Deres engelske Digt til hende, saa skal hun tillige faae en net Oversættelse deraf rigtignok kun af Rahbek, men ligefuld dog værd at hun læser den. At dette kun ikke betyder nogen Ondskab til Dem eller Marie, behøver jeg vel ikke at sige, da der er Sibberner, Hjorte etc. nok, som jeg kan være ond imod.

Jeg maa endnu sige Dem, at min Formodning om Listen i Morskabsbogen er at den er af Hauch. Men nu igjen bort fra al Ondskab og til Dem som jeg ikke har ond Blodsdraabe imod. Befind Dem vel i denne Kulde, som er nær ved at dræbe mig, men som dog ikke har dræbt og aldrig vil dræbe mit Venskab for Dem.

Deres hengivne Veninde
K. M. R."

Som man seer, ender Brevet i klart Fru Rahbeksk Solskin med Glimt af hendes satiriske Lune, hendes „Spændglæde", der ikke udeblev, naar hun var vel tilmode. Hvad „Planen" angaaer mod Rahbek, som hun indrømmer at nære Mistanke om, kan intet Afgjort siges om, hvad hun mener; men det er muligt, at de fornyede Angreb mod ham paa Grund af Forkastelsen af „Freyas Altar" har vakt Formodning om, at man sigtede til at gjøre ham umulig som Theaterdirekteur. Skjøndt neppe nogen Antydning, endsige noget Faktisk i saa Henseende foreligger, var det ikke underligt, at slig Mistanke kunde opstaa hos Kamma, især efter Baggesens forudgaaende voldelige Overfald paa Rahbeks Theaterbestyrelse i det Hele, thi Baggesen blandede Smiger og Komplimenter mod Theatrets Chef og Rahbeks Kollega Olsen med en saa nedsættende Bedømmelse af hins Smag og hans Evner og Duelighed til at forestaa et Musernes Tempel, at han maatte betragtes som den, fra hvem al Ulykke kom. Da Rahbek paa den Tid alene levede af privat Erhverv og ingen fast Indtægt havde uden af Theatret, grebes Kamma af ængstelige Følelser ved at se Angrebene paa hendes Mand fornyede; men Ængstelse bliver let Moder til Mistanke.

*) C. J. Boye.

IX.

Jeg slutter disse Meddelelser af Korrespondancen med Boye med et Efterslet af Breve, der ikke som de foregaaende ere kjendte i en større Kreds, og skal ende med et Par Skrivelser fra hendes sidste Tid.

Boye var sin Veninde behjælpelig med at besørge Fru Frederikke Bruns Manuskripter afskrevne. Den grandiose Skribentinde, som hun kaldtes paa Bakkehuset, benyttede Fru Rahbeks Tjenstvillighed dels til at udføre smukke Afskrifter af Digte af hende selv, der haandskrevne skulde overleveres Vedkommende, men dels ogsaa til at skaffe Afskrivere til at kopiere hendes temmelig ulæselige Manuskripter, der skulde trykkes i Udlandet, og dette Arbejde besørgede Boye udført ved tydske Skrivere i Finans-Kollegiet. Der er levnet ikke faa Breve af Korrespondancen med Boye, der handle om denne Materie. Et ældre Brev, der ogsaa streifer ind paa det uudtømmelige Baggesenske Emne, fra hvis Tid det skriver sig, meddeles først.

Onsdag Aften.

„Kjære Adolf!

Tør jeg bede Dem have den Godhed, at formaae den grandiose Afskriver til meget snart at kopiere medfølgende Manuskript. Han er saa vant til at forstaae sig paa den grandiose Frues Hakker og Hager og Kors og jeg veed ikke alt det, hvoraf hun betjener sig, for at forbinde Grandiositetens adskilte Dele: saa at det vel er overflødigt at sige ham, at den med en Knappenaal tilheftede Stump er Begyndelsen af det første Brev, nemlig af Brevet til Oehlenschläger, men dog siger jeg dette for Sikkerheds Skyld. Fru Brun har bedet mig sørge for, at det ikke kom til at udgjøre mere end 3 Ark, og jeg har ogsaa beregnet, at han med indknebet margina og forresten ikke for vidtløftig Skrift gjerne kan komme ud med 3 Ark. For Forsendelsens Skyld maa det være Postpapir, men ikke af det meget store. Da jeg har den fuldkomneste Tillid til den Adolf, som jeg har modtaget saamange Venskabsbeviser af, saa frygter jeg ikke engang nogen Hinder, om den bekjendte Forvandling (den til en Peter Wegner, som jeg sidst iagttog), som man altid maa være ligesaa beredt paa, som paa Hans Christian Ørsteds hyppige Besvimelser, skulde forefalde. Thi jeg seer det jo tydeligt nok, at om end P. W. ikke er, og naturligviis heller ikke vel kan være min Ven, saa er han dog heller ikke min Fjende. Apropos! om P. W. saa maa jeg dog ikke glemme at sige Dem, at Iob Mynster — som var hos mig igaar — ikke havde mindste Tvivl om, at Grundtvig mener ham (P. W. naturligviis), og ikke Baggesen. Mynsters og hans Kones anti-Baggesenske Discours vilde have opbygget Dem meget; men jeg troer ikke, at hans anti-Hjortske Yttringer vilde have gjort det samme. Om Hjorten bleve jeg og Onklen let enige, men om Baggesen blive vi det neppe nogensinde i denne sublunariske Verden. Men ogsaa dette kan jeg finde mig i, siden jeg er ganske enig med mig selv deri, at jeg ikke vilde have B., om han endog var det Afskum, man søger at indbilde mig han er.

Torsdagaften.

Tilgiv at jeg i de Par Ord jeg skrev i Aftes ikke har kunnet forstaae Dem for lidt af det forhadte Brevstof, og undskyld mig dermed, at jeg selv Dagen iforveien havde faaet vel meget af det Slags Sludderstof, først af den grandiose Frue (skjøndt dette var vistnok af en ganske anden Natur; thi naar de andre arbeidede paa at indskyde mig et ondt Sindelag imod den syndige Jens, saa var det tvertimod hendes Bestræbelse, at friste mig til saamegen Godhed, som muelig, hvorfor hun ogsaa fortalte mig mange rørende Ting, der dog alligevel ikke forandrede mine Tanker det allerringeste) og siden af Onkel og Tante. I Gaar derimod var det en rolig Dag, da her ikke var et eneste Menneske, og jeg altsaa ganske slap for den mig forhadte Discours om Digtere. Skulde derfor Stine nu ikke afsted, saa havde jeg i Dag kunnet skrive et langt Brev til Adolf, uden at deri skulde forekommet et eneste Ord, der kunde friste til den bevidste Forvandling. Naar

ingen Overdrivelse hverken fra den ene eller den anden Side opægger mig, saa kan jeg naturligviis let undgaae at berøre, hvad der er — som Grækeren siger — mig ganske eens; men vil man opægge mig til Kamp, saa er jeg ikke bange for at møde hvo det skulde være, om det saa var i Danevang. Men nu har jeg knap Plads til at bede Dem hilse Deres Fader og sige ham, at jeg længes efter at komme hen til ham, for at see om Fanden ogsaa er løs der, eller det blot er hos mig han regjerer ubunden. Egentlig troer jeg han regierer i ethvert Huus, som staaer i nogen Rapport til de Fandens Digtere, men nu bliver jeg borneret, som Paale*) siger, derfor lev vel Deres osv."

Boye spøgte med Grandiositeten ligesom Kamma, der selv ikke undlod at friste ham dertil; imidlertid var det hende undertiden imod, at man fulgte hendes Exempel, og hun giver ham engang en Paamindelse om at dæmpe sin satiriske Lyst. I 1821 sender hun ham Manuskriptet, saavidt man skjønner til Bogen: Wahrheit aus Morgenträumen und Idas ästhetische Entwickelung (udkommen i 1824) til Afskrivning og ledsager det med følgende Linier:

„Herved sender jeg Dem det grandiose Manuskript, som De ved Rahbek har lovet mig, at ville modtage til Abschreiber-Befordring. Jeg takker Dem meget for Deres tjenstvillige Godhed, men vilde dog gjerne paalægge Dem een Betingelse, ifald jeg ikke indsaae, at det er umueligt at indgaae eller rettere opfylde den. Min Betingelse er forresten denne: at De ikke til Trøst for den Forargelse dette, som ethvert andet grandiost Arbeide nødvendig maa foraarsage Dem, giver hele Grandiositeten, ja Madammen selv til Priis. Hvorledes dette skeer, veed De selv bedst og De kjender ogsaa for godt den Broder, der saa ærlig deler Deres grandiose Sorger, til at De ikke skulde vide, at han atter maa søge Trøst, og at denne gaaer ud over mine Øren. Men som sagt Betingelsen er for streng, og jeg maa derfor om Grandiositeten sige: lad gaae! Abschreiberen, der gewöhnliche, bedes at skynde sig med Arbeidet, og fremfor alt give nøie Agt paa alle Madammens Tegn og underlige Gjerninger, som hvor forvirrede de end see ud, dog hænge ganske ordentlig sammen. Hun vil gjerne have det i stor Qvart og med ordentlig Margen til hendes grandiose Indflikninger. Nu kommer Stine altsaa lev vel, osv."

Hvorledes „Betingelsen" opfyldtes af Boye, vil man see af hans Svar:

„Kjæreste Veninde!

Hvorledes? Jeg skulde have noget imod, at Grandiositeten er grandios? Tvertimod, det er min største Fornøielse. Og nu Idas Entwickelung, Idas ästhetische Entwickelung, det er saa fortræffeligt et Emne, især naar det er tilegnet unserer verklärten Freundinn, ja hvad vilde jeg sige: den Manen unserer verklärten Freundinn, Anna Germain v. Staël. Emnet er saa fortræffeligt, at jeg gjerne afskrev hele Værket gratis, naar jeg kun havde Tid. „Ida zu erzählen" ist doch ein feiner schöner Gedanke. Und wie Henriette Händel Schütz mitten in „das Unwesen" (mit Bakkelsen) vom Himmel herunter fiel, ist sehr rührend u. zugleich ergötzend zu lesen. Nur mochte das „vom Himmel" mit „aus der Hölle" zu vertauschen sein, denn da sind ja die bösen Weiber zu Hause, und wie konnte allenfalls etwas Himmlisches da erscheinen, wo Bakkelsen sein Unwesen trieb ja sogar „improvisierte". Saasnart det er dem deutschen Abschreiber nogenlunde mueligt skal Værket være færdigt fra hans Hænder og indrettet paa bedste Maade til grandiose Randgloser. Emnet er saa rigt, at slige vist ei ville mangle."

Ofte hentydes til og omhandles i Brevene Forhold og Forehavender, som ikke kjendes og som det vilde være unyttigt, vel ogsaa overflødigt at søge at forklare. Den Maade, hvorpaa Brevskriverinden behandler Sligt, er dog gjerne saa karakteristisk, at det, uden at man gjætter, hvad det er, hun skriver om, læses med Interesse. Jeg anfører en saadan ligesaa veltalende som mystisk Billet, som jeg efter indre Kriterier sætter til 1823, men hvortil Nøglen uden Tvivl ligger paa Havets Bund.

Bakkehuset d. 8 August.

„Kjære nautiske Ven!

Deres nautiske ɔ: fortræffelige Skrivelse iaftes (som traf mig i nautisk ɔ: fortræffeligt Selskab nemlig med P. E. Müller og Möhl) var mig meget behagelig, thi da der muevligviis i lang Tid ikke vil blive Rahbek en Aften saa beqvem som denne, saa syntes mig den burde nyttes, naar ikke denne Sag skulde gaae i Langdrag. Hvad Dørenes Formørkelse (som ikke findes i Almanaken blandt Sol- og Maane-Formørkelser) angaaer, kan for Øjeblikket ingen total Formørkelse finde Sted, da endeel af det, der kunde paa en saadan Tid frembringe Skygge er fraværende (f. Ex. Davidius og Flere) og det Øvrige i disse Dage jævnlig har mørknet Dørene. — Hvad min Herres Skrupler derimod angaaer, saa kan jeg vel begribe, at saadanne kunne opstaae hos en saadan Herre; men det forekommer mig dog upasseligt at behandle Vedkommende som et Barn, for hvem man maa skjule det, det kunde have ondt af at see, eller smage. Jeg mener, at vort Forehavende er saa uskyldigt, at det kan forsvares for Gud og hele Verden, og naar saa er, saa indseer jeg ikke, hvorfor vi skulde drive det i Smug og ikke aabenbart. Jeg tør ogsaa gjerne paatage mig at forsvare den Sag for Vedkommende, hvis der skulde opstaae noget Brøvl i den Anledning. Jeg kan selv undertiden være rørende nok til at tage Hensyn paa mortals' [Dødeliges] Svagheder; men der maa være en antagelig Grund og den finder jeg ikke her.

Da nu denne Sag er afhandlet vidtløftigt nok, vil jeg forlade den og paa denne sidste Plads lade min unautiske Pen forsikkre Dem, at det Fornøieligste ved den hele Sag for mig er, at en ægte Nautiker, en prøvet og trofast Ven af Bakkehuset, saa kort efter d. 28 Juli igjen skal mørkne vore Døre, thi den Skygge derved falder er mig virkelig et Solglimt. Møhl, hvis Skygge ogsaa er Solglimt for mig, og som overalt er en meget lys Gestalt, er den eneste her kommer."

Brevvexlingen med Boye vedblev, som bemærket, til Kammas sidste Dage. I 1828 skrev hun endnu jevnlig til ham, ligesom til Andre, skjøndt hendes Kræfter vare i Aftagende, Hosten hyppigere og voldsommere og hendes Endeligt synligt nærmede sig. Rahbek saae det ikke eller kunde ikke overtale sig til at se det; den „Haabendes" bevarede Haabet bogstaveligt til det sidste Øieblik, som han selv med rørende Troskab har skildret i Episoden om Kammas Død i Erindringerne V, S. 98 ff. Rahbek levede hele sit Liv mere i en selvskabt Tilværelse end i den haandgribelige Virkelighed, og skjøndt han nu af og til grebes af en kvælende Uro, neddyssede han den atter og fattede sig, skuffet ved den overordenlige Sjælsstyrke, hvormed hun, som han skriver, overmandede sine Lidelser og gjennemstrømmede sit svage Legeme med sin Energi. Hun imødesaa Døden med den Sikkerhed og Ro, hvori hun med kristelig Hu længe havde indøvet sig. Engang da hun henvendte nogle trøstende Linier til Boye i Anledning af et smerteligt Dødsfald i hans Familie, da hans Hustrus Søster i en blomstrende Alder bortreves, skrev hun: „det er dog visselig godt at dø, naar man kan dø godt, og det er jeg overbevist om, at Maries Søster har kunnet." Den 21. Januar, da hun døde om Aftenen, ytrede hun Ønsket om, at Rahbek skulde blive hjemme; men han havde Murerforretninger i Logen og gik til Byen Kl. 4. Da han rakte hende Haanden til Afsked, rejste den Syge sig paa sit Leje og sagde med brudt Røst: „Munden" og gav ham tre Kys, og Rahbek skriver i fuld Alvor, at hverken hun eller han anede, at det skulde være de sidste. 4 Timer efter, Kl. $8^1/_4$, udaandede hun.

*) Oehlenschlägers Fader.

Fra 2. Jan. 1828 haves følgende Brev fra hende til Boye:

„Kjære Nautiker!

„Glædeligt og lykfaligt Nytaar Hr. Professor!"*) vilde jeg sagt igaar, men maatte udsætte det til i Dag. Og Tak for alle de nautiske Penne! skulde jeg tildeels alt for længe siden have sagt. Taknemmelig har jeg vistnok været, skjøndt det ikke har yttret sig i Ord, eller rettere sagt Stines Kommen altid har hindret Ordenes Ytring. Pennene have næsten uden Undtagelse været nautiske, og jeg mener at Boëtius**) vel var værd, at kaldes Nautiker, hvis han ei engang imellem overdrev Spidsheden, hvilket vi ægte Nautikere ei kunne befatte os med.

„Men nu kommer det Bedrøvelige." Jeg har nemlig en Bøn til Dem, hvilken jeg kun af nautisk Godhed tør haabe opfyldt. Længe har jeg villet bede Dem derom, men aldrig ret kunnet komme frem dermed. Nu vil jeg tage Mod i det nye Aar (som forresten er begyndt meget unautisk for mig da jeg igaar hostede voldsomt, fra jeg stod op til jeg gik tilsengs og har hostet den hele Nat) og komme frem med min Begjæring. Denne er intet mindre, end at min nautiske Ven vilde forfatte mig et lille Værk, der i en vis Retning kunde gjøre mig lidt mere nautisk. Jeg maa nemlig bekjende min Skrøbelighed, at jeg, da jeg er født med Tydsk som med Arvesynden, saa har jeg aldrig lært lidt ordentlig tydsk Grammatik, uden den man ved lang Øvelse faaer til at hænge i Øret. Men dette Væsen er usikkert og denne Usikkerhed ærgrer mig hvergang jeg skriver et tydsk Brev — hvilket hænder ofte, da min meste Correspondence er tydsk. Jeg har ingen Tillid til mig selv og gjør det derfor undertiden galt, naar jeg vil gjøre det allerbedst; naar jeg derimod lader staae til og retter mig efter Øret, begaaer jeg næsten aldrig en Feil, uden Skjødesløsheds-Feil. Naar De nu var saa god at forfatte en lille kort Grammatik til mig, hvis Titel passelig kunde blive denne: „Nautisk tydsk Grammatik af den 3 Gange store Nautiker, til Brug for en nautisk Veninde," saa skete mig en betydelig Tjeneste. Men jeg bør dog tilføje, at Grammatiken kun behøver at være fragmentarisk, da det jeg ønsker Sikkerhed i, kun er de Dele af Grammatiken, hvori vi Danske lettest begaae Feil. Da jeg nu har Stine i Nakken, maa jeg slutte for denne Gang. Nu er dog Materien indledt og jeg kan næste Gang sige Dem videre Besked om min Sikkerhed og Usikkerhed, for at De ikke skal gjøre Dem unforøden Ulejlighed. Dog sender jeg Dem en lille Bog til Værket; thi Titelen kan dog altid skrives og er „sandfærdig" dog det Første, der maa tænkes paa.

Undskyld min Bøn og min unautiske Skrift ꝛc."

Boye opfyldte med Glæde sin Venindes Ønske og har uden Tvivl paa flere Maader stræbt at efterkomme det baade mundlig og skriftlig, skjøndt det ikke vides, om han har udarbejdet hende en nautisk Grammatik ad usum delphini. Endnu den 19. Oktbr. mindes han Sagen og har tænkt paa at afhjælpe hendes Trang ved at forsyne hende med en praktisk tydsk Sproglære. — Naar hun i ovenstaaende Brev undskylder sin Skrift, er der mere Grund dertil end tidt ellers. Hendes skjønne tydelige og faste Haand er bleven kjendelig usikker, og den ligner knap sig selv i de nedenfor anførte Billetter fra Efteraaret 1828.

*) En Bakkehus-Talemaade sigtende til en komisk Tildragelse.

**) En Embedsmand i Finansdeputationen, der hjalp B. med at skjære Kragefjerene til Fru Rahbek.

Hendes Kræfter vare for svage til at føre den lette Kragefjer: tilsidst tog hun sin Tilflugt til Blyanten og skrev saaledes endnu den 20. Jan. liggende en Billet til Rahbek om huslige Anliggender, men i den gamle spøgende Tone.

Selv sine nærmeste og kjæreste Venner, f. Ex. Mynster, tiltalte hun stedse med De og brugte, i Modsætning til Rahbek, der var Dus med Alverden, alene Du til sine Slægtninge. I de to følgende Smaaskrivelser, de sidste der kjendes til Boye, erfarer man, at hun er begyndt at tiltale ham i anden Person, og at det er noget ganske Nyt, seer man af den første, hvori ethvert „Du" og „Dig" spøgende er understreget med tre Streger.

Uden Tvivl den 24. Oktbr. 1828 skriver hun i Anledning af en Sending af forskjellige Sager til Hamborg, med hvis Besørgelse gjennem den Gyldendalske Boghandel, Boye hjalp hende:

„Her, kjære Adolf! har Du mine Hamborgersager. Jeg har svøbt Strømperne ganske løselig ind og bundet dem til Brevet, men Dahl*) maa dermed gjøre hvad Forandring han lyster, og som er ham beqvemmest. Jeg er ham og Dig uendelig forbunden for Eders Godhed, og jeg beder Dig meget venlig at takke Dahl paa mine Vegne. Dig takker jeg fornemmelig for den nautiske ɔ: fortræffelige Bog Du gav mig i Søndags [d. 19. Octbr.]. Det er rørende, hvor omhyggelig Du sørger for min Nautiskhed i det Tydske. Jeg er inderlig taknemmelig, men kan i dette Øjeblik kun tilkjendegive det med en Smule Bergamotter; om nogle Dage skulle Kartoflerne tale et kraftigere Sprog. Venligst Hilsen til alle Dine.

Din taknemmelige
K. M. Rahbek.

Unsere nicht die
Griechen sind gerettet."

De sidste Ord ere et Udbrud af den da herskende grækervenlige Stemning og foranledigedes uden Tvivl ved Efterretningen om den i Oktober 1828 imellem Ibrahim Pascha og den franske Styrke, der var landet i Grækenland i August Maaned, sluttede Vaabenstilstand, hvorved Tyrkerne bleve tvungne til at rømme Morea. Det var Indledningen til Londoner-Protokollen, som den varmtfølende Philhellenerinde ikke oplevede.

Fra November ere disse hendes sidste Linier:

„Kjære Adolf!

Du har gjort mig meget lykkelig med den fortræffelige Bog, Du gav mig d. 19 Octbr., og — paa Correcthedens Vegne tilføies dette — senere fornyede med et pragtfuldere Exemplar. Hvergang jeg bruger den, erindrer jeg min nautiske Ven med Taknemmelighed.

Tak for den nautiske Hilsen idag paa den lille Lap Papir!

Din nautiske Veninde K. M. Rahbek."

Den sidste skriftlige Hilsen fra Boye til Kamma, der er fundet, er af 18. Decbr. 1828, Rahbeks Fødselsdag. „Af ganske Hjerte," skriver han, „lykønsker jeg Dem og Rahbek til denne Dag. Hvormeget Godt har jeg ikke nydt af Dem Begge! Ved dette „Godt" forstaaes vel fornemmelig Deres Venskab og de kjære nautiske Timer, jeg har tilbragt i Deres Hus og Hjem, men derfor glemmer jeg ikke al øvrig Godhed. Gid jeg altid maa leve i Deres Erindring som en tro Ven og Nautiker."

*) Joh. Dahl, den senere Boghandler i Kristiania, dengang Kommis i den Gyldendalske Boghandel.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

X.

Hermann Lingg.

Saa staaer tidt i ædel Smerte,
Ensomt, vendt mod Himlen hisset,
Stolt, i Taushed Menneskets Hjerte.

Lingg er født den 22. Januar 1820 i Lindau, studerede fra 1837 Medicin i München, Freiburg, Berlin og Prag, blev 1843 Doctor medicinæ og tog dernæst Ansættelse som Læge i den bayerske Hær. Samtidig hengav han sig imidlertid til historiske og filosofiske Studier og poetiske Sysler, og det blev ham efterhaanden mere og mere klart, at han ikke var paa sin rette Plads, indtil han efter en haard Sygdom i 1851 gjorde Alvor af at tage sin Afsked, for ganske at vie sig til Studierne og Poesien. Han foretog derpaa en Rejse til Italien og tog efter sin Hjemkomst Ophold i München, hvor han især sluttede sig til Geibel, der ogsaa udgav hans Digte (1854) og senere skaffede ham en Pension fra Kongen af Bayern.

Det er en rig og, hvad mere er, en i høj Grad original Begavelse, der udtaler sig gjennem Linggs Digterværker. En dybt alvorlig, ja mørk, men med mandig Resignation udtalt Livsanskuelse, en selvstændig og energisk Fordybelse i Naturen saavel som i Menneskelivet, der med Forkjærlighed dvæler ved dettes tragiske Sider, ved Historiens mørkeste, men tillige mest storartede Begivenheder, og som, understøttet af en mægtig skabende Fantasi og betydelig Fremstillingsevne, formaaer med faa Ord at udkaste indholdsrige, gribende, ofte rystende poetiske Billeder, endelig en ædel Stolthed og Frihedskjærlighed — dette er de Egenskaber, som give Linggs Digte deres ejendommelige Præg i Indhold og Form, og som gjorde, at de strax ved deres første Fremkomst opfyldte det tydske Publikum med en, ganske vist overdreven, Beundring, der bragte det til ganske at overse deres ikke faa svage Sider. Thi det kan ikke nægtes, Linggs Digte afgive ikke nogen ublandet Nydelse: deres alvorlige Poesi bliver undertiden uklar, ja mystisk, i den rige Fylde af Billeder møder man ikke sjeldent ogsaa uheldigt valgte eller helt usande, og midt i den ophøjede, ægte poetiske Stil staa af og til Linier eller hele Strofer ligesom halvfærdige eller synke endog helt ned i det Prosaiske. (Foruden de nedenfor meddelte Prøver kan navnlig det allerede i „Nær og Fjern“ Nr. 217 oversatte Digt „Den sorte Død“ give en god Forestilling om hans Digtnings Ejendommeligheder, de heldige som de uheldige). Især har Lingg ofte i sine senere Digtsamlinger, forledet af det Bifald, han strax vandt, drevet sin Poesis ejendommelige Fortrin ud i en afgjort Maniererthed eller digtet lange, højst prosaiske Ballader, aabenbart invita Minerva. — I hans talrige „lyrisk-episke“ eller „historisk-lyriske“ Digte er det egenlig kun Stemningsbilledet, Naturbeskrivelsen eller den plastiske Udformning af den enkelte Situation, som lykkes ham ret. Hans Hovedværk: „Die Völkerwanderung“ (1865—68) er da ejheller, hverken i Indhold eller Form, noget Epos. I dette store Digt, hvis Emne ogsaa i og for sig vanskelig egner sig til sammenhængende episk Behandling, staa de mange mesterlige, storartet opfattede og energisk udførte Skildringer dog kun som skjønne poetiske Oaser i den vidtløftige, krønikeagtige Fortællings tørre Prosa. — Hans Dramer („Catilina“, „Die Walkyren“ x.) savne, trods mange gode Egenskaber, virkeligt dramatisk Værd.

Det første Bind „Gedichte“ udkom 1871 i syvende Oplag, 1868 fulgte andet, 1870 tredie Bind; desuden 1868: „Vaterländische Balladen und Gesänge“, 1872: „Dunkle Gewalten, epische Dichtungen“, endelig 1879: „Schlußsteine“.

1.

Maaneopgang.

Fjerne, matte Lynglimt farer
Gjennem Nattens lumre Luft,
Jordens stille Blomsterskarer
Sprede deres stærke Duft;
Nattergaltoners berusende Klang
Blandes med Kildernes rislende Sang, —
Hist over Østen det dæmrende klarer.

Tætte Skyggens Slør sig væver,
Mens i Skovens høje Træ'r
Og paa Søens Vande bæver
Glimtende et Sølverskjær.
Maanen sit Aasyn paa Ætherens Strøm,
Et slumrende Sollys i stille Drøm,
Blegt og yndefuldt hæver.

Som bag Delphi-Lundens Grene,
Som ved Isis' Tempeldør,
Klingende i Fjeldets Stene,
Hviskende i Løv og Rør,
Søger Naturen det levende Ord,
Vilde med os paa den aldrende Jord,
Som hist, sig i Jubel og Klage forene.

Ak, forstummet er dens Læbe;
Kun som døde Former sees
Ad den tause Himmel slæbe
Sig den tomme Dyrekreds!

Stjernernes Løndom vi aldrig forstaaer, —
Sukkende Bølgen mod Klipperne slaaer,
Klagen at tolke forgjæves vi stræbe.

Ej skal mer fra Fjeldet vække
Alferne til luftig Dands
Over Ranker, over Bække,
Blege Lys, din Mytheglands!
Taus over fremmede Slægter nu dvæl,
Nattens Du ensomme, klagende Sjæl, —
Dine jo Glemselen dækker!

2.

Ensomhed.

Forlængst ej Nogen søgte mer
Til denne stille Bolig,
Og kun den Smule Solskin her
Endnu dog møder trolig.

Hver Ting i samme Orden, som
Jeg altid den har funden:
Kun Uhret staaer, det drømmer om
En Time, længst forsvunden.

Hvor det er stille! Sjeldent kun
En Flue høres summe —
Her sad jeg tidt en ensom Stund
I Tanker, tunge, stumme.

I Lænker lagt, naar Alt er frit,
Modløs, mens Alle haabe —
Den bitre Kalk jeg alt saa tidt
Har tømt til sidste Draabe!

3.

I mørke Stunder.

Jeg føler, hvor til Jorden synker
Hver Lyst, hver Glæde, Blad for Blad; —
Det smerter vel, dog ej jeg klynker —
Forlængst jeg mer ej klage gad.

Kun lønligt i mit Bryst der gjærer
Ustandseligt en daadløs Trang,
Et Fremtidsord, som Frugt ej bærer,
En Strøm af dæmpet Flammesang.

Daadløs! — thi mat hver Stræben svinder,
Ja selv min Sjæl ej mer er min;
En Høstdag lig mit Liv henrinder,
En Høstdag uden Solens Skin.

Maaske kun kort før Natten kalder,
Jeg skuer og en Aftens Glød,
Hvis sidste matte Straale falder,
Hvor hver en Blomst forlængst er død.

4.

Aftagende Dage.

Nu, efter Uger sollysklare,
Hvor vaktes jeg, som af en Drøm!
Halvt brudte Solens Straaler vare,
Snart truede af Mørkets Strøm.

Hvor skjønt dog saae jeg Verden gløde
Saa stille og saa højtidsfuld!
Fra Skov de sidste Toner løde,
Mens Engen laa i Aftnens Guld.

End kunde man paa Mark og Vange
Den hele Blomsterrigdom se,
Dog var det, som den blegned bange
I Anelse om Høstens Le.

Et Ekko fjernt fra Skoven gjenlød —
Ak, Noget mig den Vished gav,
Da sidste Lys og Lyd var hendød: —
Fra nu af tager Dagen af.

Da droges jeg de Aar til Minde,
Da Alderdommen først os naaer,
Da vi med stille Undren finde,
At vi i Aftenluften gaaer.

Om end vi stræbte fri og stærke,
Om Livet al sin Fryd os gav,
Fra denne Stund dog klart vi mærke,
Vor Livsdags Lys er taget af.

5.

Sømandens Hustru.

Vi stirred fra Strand efter Skibet ud,
Til Sejlene fyldtes af Vinden,
Til Havet sig hylled i Mørke og Slud,
Og Taarerne randt os paa Kinden;
Da maatte vi ene til Hjemmet gaa,
Vi Sømandskoner med Børnene smaa.

Alt tvende Vintre er svundne nu,
Mens vidt gjennem Verden I drage;
Du flakker omkring mellem Død og Gru,
Jeg sidder som Enke tilbage.
Jeg vugger her hjemme dit Barn i Slum,
Og Du, Du vugges paa Havets Skum.

Da griber saa ofte Mindet mig
Om Bølgens Offere mange,
Om hvem vi ved Aften, Du og jeg,
Sang vore vemodige Sange;
Forglemte Mænd i en fremmed Dragt
Har Drømmen alt tidt for mit Øje bragt.

De ryste det lange, dryppende Haar;
Som fremmede Bud de møde,
En gylden Ring af dem jeg faaer
Med Hilsener fra den Døde,
Fra Dig — jeg vaagner med Graad paa Kind
Og sover den Nat ej mere ind.

Fjernt smægter maaske din brændende Mund,
Hvor jeg ej Lindring Dig rækker;
Maaske Du ligger paa Havets Bund,
Hvor ingen Grav Dig dækker:
Ak, selv den Trøst skal svigte mig,
En Gang at hvile i Fred hos Dig!

6.

Tvivl.

Kunne tvende Sjæle sig
Saa i Elskovs Glød forbinde,
At i deres Glands vi ej
Mindste Spor af Skygge finde?

Skjønt fra Nattens Hvælving frem
Blinker Stjerne tæt ved Stjerne,
Dog en Himmels Afgrund dem
Skiller i det mørke Fjerne.

7.

Verdenssorg.

Menneskehedens Dagglands blid
Tidt sig i Kummerens Skygge sænker,
Naar vi paa den forsvundne Tid,
Al den forøvede Udaad tænker.

Hvor mange skyldløst Myrdede staaer,
Hvor mange korsfæstede Sandhedshelte
Dybt i Nat, mens i Lys nu gaaer
Menneskeheden, som Dommen fældte!

Inden een eneste Uret har
Selv kun en ringe Erstatning fundet,
Mangt et Aarhundrede ofte var
Bort paa Verdensbølgerne rundet!

Forsoning.

Har Du aldrig sorgfuld dvælet
Hos et Væsen, blegt og træt,
Hvem alt Skyggeriget lønligt
Havde spundet i sit Net?

Aldrig talt et Hjertes Pulsslag,
Naar det slog mod Døden mat,
Ængstlig maalt den Frist af Timer,
Som et Liv endnu var sat?

O, hvor kostbart Ordet vorder
Naar det mildt, med sagte Røst,
Født af Sjælens sidste Varme
Stiger fra det pinte Bryst!

Aabent og dog lukt tillige
Sligt et Liv for os vi tro,
Mildt af fugtig Glands bedugget:
Gjennem Taarer sees det jo.

Alt er jevnet og forsonet,
Alt er godt og Alt forladt,
Naar de sidste Skygger svinde,
Naar fra Kvæld det vorder Nat.

Mønsterforestillingerne i München.

Af Alfred Meißner.

I.

30. Juni.

For sexogtyve Aar siden, da der var Verdensudstilling i München, realiserede den daværende Leder af Hoftheatret, Hr. von Dingelstedt, sin Ide om en samlet Optræden af Gjæster. I Overensstemmelse med sin Tilbøjelighed for det frappant Effektfulde og Dekorative fandt han Behag i denne Ide om en glimrende Præsentation af den tydske Scenes daværende Koryfæer, og det første samlede tydske Gjæstespil kom istand. Det var en ny Tanke, at arrangere en Udstilling af Skuespillerpræstationer Side om Side med Udstillingen af Verdensindustrien. At det var de tre tydske Klassikeres Værker, som opførtes, gav den i Grunden profane Tanke et højere Præg.

Mere end Fjerdedelen af et Aarhundrede har Tanken om en fælles Gjæsteoptræden af tydske sceniske Kunstnere hvilet. Dingelstedt førte den ikke videre. Den fortjente ogsaa at hvile; Tanken er, hvis jeg ikke tager meget fejl, mere opstaaet i en dygtig Finansministers, en pragtelskende Hofmarechals, en stor Entrepreneurs end i en Kunstners og Digters Forestillingskreds. Det er en Tanke, med hvilken man kan gjøre megen Støj, fortjene mange Penge, skaffe sig gode Indtægter, men heller ikke stort Mere. Kunstneren veed bedst, at et Kunstværk er en streng Enhed, et i sig afsluttet, afvejet og afdæmpet Billede. Dette gjælder ikke mindre om et Fremstillingens Kunstværk. Man kalder betydelige Kunstnere sammen og lader dem spille. Kunne de afstrejfe deres Stils Ejendommeligheder i Løbet af en eller to Prøver? Kan der i nogle faa Timer tilvejebringes Ensartethed i deres Opfattelse? Nej. Men uden en saadan indre Harmoni gives der intet Kunstværk. Man kan af en saadan Række Præstationer, der stilles op den ene ved Siden af den anden, neppe vente mere end en Bestræbelse efter at overbyde hinanden i Effekter. Vel sandt, det er de berømteste Kunstnere, der samvirke. Men er det nok? Jeg vil opstille en Tanke af beslægtet Art: sæt at man fik en Operatext skrevet og sendte den omkring til alle de betydeligere Operakomponister med Opfordring til dem om at arbejde sammen paa Kompositionen ved hver at sætte et med den Enkeltes Naturel stemmende Nummer i Musik — hvad vilde der komme ud deraf? Et frapperende Værk ganske vist, men tillige et grueligt Potpourri, Alt — kun ikke noget Kunstværk og fremfor Alt ikke noget „Mønsterværk“. Kjærere end det støjende og effektfulde Værk, som var blevet til paa denne Maade, vilde et ringere være mig, naar det blot havde indre Enhed. Et ganske lignende Forhold gjælder med Hensyn til et samlet Gjæstespil.

Det er idetmindste den Overbevisning, hvorfra jeg gaaer ud i min Bedømmelse af det forestaaende Skuespil. Men maaske er min Anskuelse fejl. Jeg vil ganske rolig lade Opførelserne virke paa mig. Bibringe Kjendsgjerningerne mig en anden Overbevisning, saa skal jeg tilstaa min Fejltagelse. Her betragtes foreløbig Ideen om et fælles Gjæstespil som højst genial, ja som en stor Gjerning, hvortil man kan knytte de mest vidtgaaende Forhaabninger for det tydske Skuespil. Men München er en By, som maa have noget Nyt hver Sommer og som udstiller Noget hver Sommer: det ene Aar er det en Wagner-Cyklus, det andet Aar en international Maleriudstilling. Det laa saaledes meget nær, at München ogsaa maatte have et Fælles-Gjæstespil. Enhed i Stilen sætter man ikke saa højt her. Seer man ikke allevegne, og først og fremmest i Maximiliangade, Bygninger af alle tænkelige og utænkelige Stilarter ved Siden af hinanden, uden at de overfalde og bekrige hinanden? Tillige er der stor Ærgjerrighed med i Spillet, Trang til Ny og Navn; man har allerede for længere Tid tilbage lært at instrumentere stærkt med Basuner og allehaande Blik her. Altsaa en Udstilling af Skuespillerpræstationer som Sidestykke til den i forrige Aar foranstaltede Udstilling af Billeder. Kun glemmer man, at ethvert Billede virker for sig selv alene, medens alle de enkelte Ydelser her skulle forme sig til eet samlet Billede.

Efterligneren søger altid at byde mere end den oprindelige Opfinder. Saaledes ogsaa her. 1854 optraadte kun tolv Gjæster i tolv Stykker; dennegang ere tyve Gjæster i Arbejde paa femten Aftener. Det er for meget. Hvo vil vel tilbringe tre Uger af den varmeste Sommertid i München? Hvo vil optage saamange vægtfulde Værker i sig med saa korte Mellemrum? Ved Gjæsternes Mængde bliver Tingen endnu mere broget. Dengang blev der kun opført Mesterværker af Tydsklands tre klassiske Dramatikere, hvortil Kleists „Der zerbrochene Krug“ sluttede sig som Tillæg til „Clavigo“. Dennegang fylder Schiller fem Aftener, og Shakspeare repræsenteres af fire Stykker: „Hamlet“, „Julius Cæsar“, „Macbeth“ og „Vintereventyret“.

Det maa have været et kæmpemæssigt Stykke Arbejde, hvorvel overvejende af diplomatisk Natur, at faae denne Skue-

spiller-Konference samlet, saaledes som den nu er. Det gjaldt om at faae de to Hovedmagter Wien og Berlin til saa vidt muligt at balancere, at dæmpe Ærgjerrigheden hos den Ene og gyde Mod i den Anden, og det gjaldt desuden ogsaa om at tage Hensyn ogsaa til de mindre Hoftheatre og gjøre Alle tilpas, saa godt det lod sig gjøre. Wien fører Præsidiet, ligesom i den gamle Forbundsdag; Burgtheatret stiller otte af Hovedkræfterne (Wolter, Frøken Wessely, Fru Straßmann, Herrerne Sonnenthal, Lewinsky, Krastel, Robert, hvortil endnu kommer Hr. Friedmann fra Stadttheatret i Wien). Berlin bringer Fru Frieb-Blumauer og Herrerne Haase, Berndal, Oberländer og Krause. Hamburg har sendt sin Barnay, Dresden sin Yndling Fru Elmenreich, og ogsaa Genier, som beskedent holde sig til de mindre Hoftheatre som Karlsruhe, ere tilkaldte i Betragtning af det Venskab, der hersker mellem Hofferne . . .

Det kongelige Theater paa Max-Josephspladsen er et Palads i den tungeste og største Stil. Selv om vi endog blot et Øjeblik kunde tvivle om, at Apollo og de ni Muser have havt hjemme der ligefra Aabningsdagen af, saa vilde Gavlen paa den af otte mægtige Granitsøjler baarne Front fortælle os det, idet den viser os disse Guddomme i Freskomaleri, om end haardt medtagne af Vejret og stærkt udvaskede af Regnen. Det er en Kæmpebygning, indrettet langt mere for Operaen end for det reciterende Skuespil. Den er bygget af den store Tourist og lidenskabelige Beundrer af Italien Ludvig den Første, og han har næsten givet den Scala's eller San Carlo's Dimensioner. Huset har mange Ulemper. Paa de bagerste Pladser i Logerne — det veed jeg af mangeaarig Erfaring — hører og seer man meget daarligt. Ventilationen kan ikke være god, thi naar der er fuldt Hus, udvikler der sig altid en ligefrem gyselig Temperatur. Der mangler Plads mellem Rækkerne, og alle Tilgange ere belejrede af Staaende, der danne en levende Mur, som det ikke er muligt at gjennemtrænge, naar man har Lyst til at søge ud i det Frie, fordi man er kjed af hverken at høre eller at se eller, hvad der oftere er Tilfældet, er bleven nerveus af altfor megen Høren og Seen, naar „Mesteren" raader i Huset.

Baron Perfall, der selv er Musiker eller maaske rettere sagt Musikven, har i over tolv Aar ledet dette Kunstinstitut. Han er en Kavaleer med de bedste Intentioner og har altid efter Evne havt en ideal og en tydsk Kunsts Opgaver for Øje; Franskmændene har han aldrig kunnet med. Han har forstaaet at vinde og beholde højst respektable Kræfter: jeg vil kun minde om Damerne Bland og Ramlo, om Rüthling, Häusser, Herz o. s. v. Desuagtet rangerede Theatret i München langt bagefter det i Wien og Berlin og stod omtrent i Niveau med Dresdens. Det holdt sig bestandig til de sikre Succès'er og skyede omhyggeligt ethvert Experiment, ethvert noget dristigere Initiativ. Den nyere dramatiske Produktion i den større Stil blev der saa godt som slet ikke taget Hensyn til af Bestyrelsen, eller ogsaa blev den affspist med Talemaader. Paa den anden Side vilde det heller ikke let falde nogen dramatisk Forfatter ind, af egen Drift at indlevere sit Arbejde først i München. Hoftheatret i München var et agtværdigt, men ikke noget ledende æsthetisk Institut. Imidlertid lagde Baron Perfall hyppigt den bedste Villie for Dagen. Han prøvede gjentagne Gange paa at bringe Liv i den dramatiske Produktion ved Hjælp af Prisbelønninger; men det er jo rigtignok en Vej, som de virkelige Talenter helst holde sig borte fra. Af den store Bevaagenhed, hvormed Kong Ludvig omfattede Musiken, særlig den Wagnerske, tilfaldt ogsaa en lille Del det ældre „klassiske" Drama, især Schiller. Hvor ofte ere hans Tragedier ikke blevne spillede for Kongen for lukkede Døre fra Midnat af til henimod Daggry!

Beroede det paa Kongerne alene, saa maatte Münchenerne være de kunstforstandigste af alle Tydskere, halve Atheniensere; men det ere de ikke. München er aldeles fortrinsvis en By for Malere, og dog fortalte den ganske vist lidt ondskabsfulde Friedrich Pecht os for nylig, at naar en Münchener, der har maattet træde ind i en Kunstforening, ved Bortlodningen vinder et værdifuldt Maleri, saa har han ikke noget Skyndsommere at gjøre end at løbe hen til en Kunsthandler og anraabe denne om at befri ham for hans Skat snarest muligt. Heller ikke nogen litterair By er München, det vide de tydske Forlæggere saare godt. Den har heller ikke nogen virkelig Journalistik, men til Gjengjæld en Mængde hæslige Smaablade. Først i den seneste Tid har München gjort et Forsøg paa at faae et ordenligt Blad. Men Byen har nu sit eget Hoved, og dette er ofte, naar Øllet er særlig godt, omtaaget og tungt. Ogsaa nu ved Fællesforestillingerne overlader Müncheneren det til de Fremmede at abonnere; selv bliver han hjemme eller slaaer sig til Ro paa sine Landsteder ved Starnberg, Aibling og Tegernsee. Hans sædvanlige Theater er ham godt nok. Det er saaledes fortrinsvis gjennemrejsende Tourister paa Vejen til eller fra Oberammergau, tilrejsende Theatervenner, udsendte Journalister og kritisk stemte Regisseurer og Direkteurer fra andre tydske Theatre, der fylde Tilskuerpladsen. Blev der i Erfurt spillet for et Parterre af Konger, saa spilles der her for et Parterre af Kritikere og Regisseurer.

II.

8. Juli.

Det kan naturligvis ikke være min Hensigt at give et Referat af hver enkelt Fællesforestillingsaften. En saadan Betydning har Sagen da heller ikke. Disse Breve komme heller ikke fra En, der er rejst til München som Theaterreferent ex professo, men fra En, der under et tilfældigt Ophold der passiarer lidt om Gjæsteforestillingerne i sin Fritid.

Jeg har hidtil seet sex Forestillinger, alle af forskjelligt Værd. To meget gode: „Nathan" og „Clavigo", to omtvistelige: „Die Piccolomini" og „Wallensteins Tod", een betænkelig: „Wallensteins Lager", een afgjort forfejlet: „Hamlet", hvor Alting vaklede ganske forfærdeligt og kun blev holdt sammen af Sonnenthals stærke og sympathetiske Individualitet. De bedste Forestillinger vare de, i hvilke de færreste Skuespillere vare beskjæftigede, de, der stillede de mindste Fordringer til Ensemblet.

Allerede dette turde tale til Gunst for den i mit første Brev udtalte Mening. Ialtfald har man i det Hele og Store aldrig den Følelse, at man overværer Mønsterforestillinger; tvertimod, man staaer ved hvert Stykke foran et nyt Experiment. Fællesforestillingerne ville efter min Anskuelse have den Følge, at man vender tilbage igjen til det regelmæssige, rolige, ved Prøver vel forberedte Spil.

At Aabningsaftenen var uheldig og fuld af Misgreb, har man kunnet læse mellem Linierne i alle Beretningerne. Det Uheldige laa i den Sagens Vigtighed overdrivende, af den ubehageligste Byzantisme gjennemtrængte Aabningstale og i den efter min Mening fuldstændig forfejlede Opførelse af „Wallensteins Lejr".

Man tænke sig de sidste Toner af den vidunderlige Leonore-Ouverture (i C, Nr. 3) hendøde; Tæppet gaaer op, vi se en Tempelhal, hvori der staaer sex Buster paa høje Postamenter

og belyste af elektrisk Lys. Sex Buster? Og der skal jo dog kun opføres Stykker af fem Digtere? Forgjæves søge vi fra vor Plads af at faae Rede paa den hemmelighedsfulde Sjettes Personlighed. Dog, der er ikke megen Tid til at reflektere herover; Direkteur Possart træder frem foran Busterne for at vise os, at han i Nødsfald ogsaa kan være Digter. Selv den Loyaleste blandt de Loyale maa indrømme, at her var anslaaet for høj en Tone. De i Midten anbragte Palmegrene gik fra hinanden, og ragende mægtigt op over Digterbusterne saaes i rosenrød Belysning en kolossal Buste af den baierske Konge.

Nu klinge mægtigt, som med hundred Toner,
Saa dyb en Tak, som tolkes kan med Ord,
Til Pris for Dig, Du hæderrige Konge,
Du alle Kunsters sikre Værn og Skjold!
Din Fadergodhed og din Visdomstanke
Har modnet, hvad din Frændes Haand har saaet —
— — — — — — — — — — —
Hvad Du har skabt, mens Tronen Du beklædte,
Vil som en Stjerne gjennem Sekler skinne!

Held Dig, at med Prometheus' Kraft Du stræber
Og kæmper for det høje Ideal:
At skaffe Tydsklands første Kunst tilbage
Den gyldne Tid, vor Længsel venter paa . . .

Det var formeget. Intet er skjønnere, end naar Digtere smigre, men langt mindre skjønt er det, naar Smigrere digte. Tæppet faldt, Akkorderne af Wagners „Hyldingsmarche" bruste gjennem Huset — men Kongetilbedelsen var dog traadt altfor stærkt frem.

Og den hemmelighedsfulde Buste?

Den hemmelighedsfulde sjette Buste var, som jeg senere fik at vide, Ifflands. Hvorledes Iffland var kommen mellem Klassikerne, kan jeg endnu ikke forklare mig.

Saa kom Wallensteins Lejr! Den bør efter min Mening tage sig ud som et Billede af Wouwerman; det maa være et raat Krigs- og Lejrbillede. Vi ere i Pilsen i Januar Maaned; Bøhmen har et temmelig strengt Klima; der maa være hvidt, idetmindste hist og her, Alle have Kapper behov, der brænder Vagtbaal, man varmer sig, saa godt man kan. Et langt Felttog fuldt af Strabadser er gaaet iforvejen, saa Alting kan ikke se blankt og nyt ud, Marketenderskeen bør ikke træde op som en Balletdandserinde. Der maa være Stemning i Billedet. Desuden er der saamegen Løshed i de korte Traade i dette Expositionsstykke, at man ikke maa forøge Uroen ved at lade det vrimle som i en Myretue. Kapucineren er en af Hovedpersonerne i „Lejren". Han maa være grotesk, men han maa efter min Mening ogsaa være uhyggelig. At han vover at føre et saadant Sprog i Lejren, viser allerede, hvad Klokken er slaaet, viser, at Feltherrens Timeglas snart er udrundet. Denne groteske Kapuciners Optræden varsler egenlig Feltherrens Død, det er ham, der tilsidst faaer Ret i Stykket. Wallenstein maa falde, fordi han i Kapucinerens Øjne allerede er bleven Antichristen. Dette, mener jeg, skulde hans Figur bringe til Bevidsthed.

Her er det sent paa Efteraaret. Trompetfanfarer indlede Spillet, vi se en velordnet Soldatergruppe foran et langt Bord. Men hvad skal disse Heste til, af hvilke en vender Bagdelen til os? Selv om den ene af dem var den berømte Theaterhest, der springer saa dristigt gjennem Ilden som Hesten Grane, var den dog ikke værd at se paa nu . . . Nu blive Gudskelov Hestene bragte bort, men Statisternes Grupper synes at lægge an paa at forstyrre Virkningen af Digtningen ved en umotiveret Løben frem og tilbage. Vi ere jo dog ikke i Operaen, hvor Orkestret arbejder videre, medens Balletkorpset kommer ind og gjør det Ene og det Andet! Over en Bæk eller en Flod løber en lang Bro, og over denne bevæger der sig uafbrudt Tog af Soldater. De komme tilbage fra deres Fouragering. Snart komme de slæbende med Mel-, snart med Fodersække, snart med Halm, snart med et kæmpestort Fad. Hvad skal alt det til? Hensigten er naturligvis at bringe Liv i Stykket, men hvad man opnaaer, er kun at slaa Stykket ihjel ved idelig at bortdrage Opmærksomheden fra det. Heldigt er det, at man jo næsten kan hvert eneste Vers af „Lejren" udenad! Et Stykke, som man ikke kjendte saa nøje, turde man ikke tumle saaledes med! Og kan man tænke sig noget mere Raat af en Illustration, end at der ved Verset:

Hæren maa fødes bestandig paany —

lyder en mangestemmig Kvækken af en hel Bande Soldaterbørn, som jages over Scenen! Det grændser næsten til det Parodiske . . . O Hertug af Meiningen, hvilke Ulykker har ikke dit Exempel afstedkommet!

Litteratur

Ferien er kommen, og med den Rejsetiden for den store Mængde til Skoler og andre Institutioner knyttede Medborgere, hvis Rekreationstid falder sammen med Sommerens varmeste Maaneder. Aarstiden er ganske vist ikke den heldigste til Udflugter Syd paa, men for Mange er der jo intet Valg: ville de have et Blik af Sydens Skjønhed, maa de tage Sydens Varme med i dens mest potenserede Styrke. Det er Rejseudflugternes og Rejselitteraturens Tid; medens den litteraire Produktion i Almindelighed ligger i en mild Dvale, for først henad Efteraaret at rejse sig i sin Vælde, er der livlig Afsætning i den enkelte Branche af den, som sædvanligvis er kjendelig i lang Afstand ved det traditionelle højrøde Bind, et forræderisk Symbol, der strax røber sin Ihændehaver som Fremmed og udpeger ham som Offer for de mange forskjellige Existenser, der ere nærmere eller fjernere knyttede til den Rejsende. Allerede den Omstændighed, at Frøken Mélanie Borrings Rejseledsager „Paris, dets Seværdigheder og Omegn" (Gad) har været saa praktisk at undgaa den røde Farve, hvis Evne til at sætte Tyre, Socialister og Ciceroner i agitatorisk Bevægelse er noksom bekjendt, og har forsynet sin Bog med et mindre iøjnefaldende mørkt Bind, taler til Fordel for den Omtanke, hvormed Planen til Værket er lagt og udført, og Indholdet bekræfter i fuldt Maal dette første fordelagtige Indtryk. Det er i Virkeligheden en næsten overvældende Rigdom af Notitser og Oplysninger, som denne Rejsehaandbog yder Læseren en bekvem Adgang til. Selvfølgelig ere Udlandets bekjendteste Rejsevejledninger paa samme Omraade lagte til Grund ved Udarbejdelsen af denne danske Fører i Paris, og Bädeckers, Meyers og Joannes med Rette højt ansete Værker have ydet Forfatterinden gode Udgangspunkter. Men medens hun ikke lægger Skjul paa den Hjælp, de nævnte udenlandske Værker have været hende til, har hendes Opgave paa den ene Side bestaaet i at tillempe og udvælge de tydske og franske Forfatteres Raad og Anvisninger saaledes, at de kunde faae Anvendelse under de hende velbekjendte Forudsætninger, fra

hvilke hendes Landsmænds Rejseliv i Almindelighed gaaer ud; og paa den anden Side har et selvstændigt Arbejde ingenlunde været sparet hende, men tvertimod været nødvendigt i et saadant Omfang, at man maa beundre den Udholdenhed og Flid, der har kunnet føre Arbejdet til Ende. En Uendelighed af Oplysninger og detaillerede Angivelser have ved Hjælp af en vidtløftig Korrespondance maattet indhentes paa selve Stedet, ligesom der under Bogens langsomme Tilblivelse har maattet holdes opmærksomt Øje med de muligt indtræffende Forandringer paa de utallige Omraader, den berører. En lille Prøve paa den brugte Fremgangsmaades Samvittighedsfuldhed vil give et Begreb om det Omstændelige ved denne Del af Arbejdet. Ved Udarbejdelsen af de almindelige Bemærkninger om Theatrene maa Forfatterinden paa sit rejsende Publikums Vegne spørge sig selv, hvad man har at gjøre, hvis der i et Theater opstaaer en Uenighed om, hvilken Plads der tilkommer En, et Tilfælde, der let kan tænkes at indtræffe, eftersom der i de franske Theatre ikke udleveres noget Kontramærke, hvorved man kan legitimere sin Adkomst. Hvem skal man i saa Tilfælde henvende sig til, for at faae Striden afgjort? Har «l'ouvreuse», Konen, som lukker Logerne op og gjemmer Overtøjet, nogen Myndighed i denne Henseende? Eller er muligvis «le contrôle» ved Indgangen den rette Appelinstans? Forfatterinden er tvivlraadig, og for at faae Tvivlen løst, skriver hun til en af sine Korrespondenter i Paris. Skjøndt indfødt Pariser og jevnlig Theatergænger har denne aldrig været i det omtalte Tilfælde og har ikke Rede paa, hvor den rette Autoritet skal søges. For at faae Spørgsmaalet besvaret, gaaer han resolut hen i et af Theatrene, ypper Tvist om sin Plads og vil ikke lade denne bilægge uden efter rette øverste Vedkommendes Afgjørelse; han henvises da til denne, og det viser sig, at denne Myndigheds officielle Titel er «le placeur». Oplysningen sendes strax til Frk. Borring, indsættes af hende paa tilbørligt Sted S. 414 og staaer nu som Vejledning i en Konflikt, som en Udlænding ikke altid vil kunne undgaa at komme i, mere maaske paa Grund af Misforstaaelse end paa Grund af ond Villie fra nogen af Siderne.

„Paris og dets Seværdigheder" gjør helt igjennem det samme Indtryk af minutieus Paalidelighed, af man kunde sige kvindelig Flid i Detaillen; hvor Forfatterindens personlige Bekjendtskab til Pariserforholdene og hendes litteraire Hjælpemidler ikke have slaaet til, har hun modtaget sagkyndig Hjælp, saaledes ved Angivelsen af de forskjellige Samlingers mere fremragende Kunstværker; ved Siden af denne Paapegning af Numre, som nødig maa overspringes selv ved et flygtigt Besøg, findes der en kort Vejledning i Kunsthistorien i det Hele taget og ved forskjellige Bygningers og Lokaliteters Omtale Bemærkninger baade om deres Stilart og de Kunstnernavne, der ere knyttede til deres Opførelse. At den politiskhistoriske Side af Sagen ikke er forsømt, er en Selvfølge; den lejlighedsvise Vejledning i Frankrigs ældre Historie er maaske endog udførligere, end det kan ventes i en Guide, hvorimod man med Interesse paaskjønner Henviisningerne til de Episoder af Paris' Belejring og Kommuneopstanden, der knytte sig til de forskjellige Punkter i det Terrain, man vejledes igjennem.

Selvfølgelig kan en Bog som denne med dens mere end 500 tildels tættrykte Sider og dens tæt sammentrængte Stof ikke undgaa enkelte Fejltagelser eller Forglemmelser. Man vil efter praktisk Brug af Bogen kunne komme til andre Udgiftsberegninger end Forfatterinden, uden at man dog derfor vil kunne beskylde hende for at have Uret; man vil kunne disputere om de af hende foreslaaede Router til og fra Paris, man vil kunne undres over, at f. Ex. Trocadero ikke forekommer i Registret, medens den naturligvis er omtalt i Texten, og man vil for et eventuelt nyt Oplag af Bogen kunne foreslaa en nemmere, mere overskuelig Ordning af Stoffet, saa at Alt, hvad der er at sige om et Emne, findes samlet om det paa et enkelt Sted. Men Alt i Alt er Frøken Borrings „Paris" ikke alene et Flidsarbejde, om hvis Besværlighed de Færreste kunne gjøre sig nogen Forestilling, men en paalidelig og nyttig Rejseledsager, som man maa ønske benyttet i et saadant Omfang, at den ved stadig nye Oplag kan holdes à jour med den raske Udvikling i den Verdensby, den tilbyder sin Vejledning i.

Ferierejsende, hvis beskednere Ønsker stille sig et beskednere Maal end et Besøg i Paris, gjøre vi opmærksom paa den nu afsluttede tredie Udgave af den illustrerede Rejsehaandbog „Danmark", redigeret af P. V. Grove („Nutiden"s Forlag). Den nu foreliggende Udgave er hundrede Sider større end Bogen var, da den første Gang saae Lyset for ti Aar siden — som man seer en meget betydelig Forøgelse af Text og Billeder, der er et godt Bevis paa den Opmærksomhed, hvormed Udgiveren følger og indregistrerer alle de Forandringer og Udvidelser i Bygningsanlæg, Jernbanelinier, Rejserouter og andre Forhold trindt om i Landet, der maatte indtræde i Mellemtiden mellem to Udgaver; det er jo ogsaa i og for sig et højst talende Vidnesbyrd om den detaillerede Vejledning, Bogen yder Touristerne, at denne 625 Sider store Beskrivelse af vort lille Fædreland i Arkeantal staaer omtrent ved Siden af Bädeckers Vejledning til at berejse det store Tydskland med dets mange Hovedstæder; alene Beskrivelsen af Kjøbenhavn, det Afsnit af Bogen, der selvfølgelig kræver den hyppigste Omarbejdelse, optager 152 Sider af „Danmarks" Indhold. Dette Afsnit saavelsom de to andre, „de danske Øer" og „Jylland", have forøvrigt særligt Titelblad og særlig Paginering, saa at et enkelt af dem kan anskaffes af dem, der ikke have Brug for hele Værket.

Vil man endelig have en let og behagelig Underholdningslekture med paa sin Tour, hvad enten denne nu er kort eller lang, ville vi i høj Grad anbefale Claës Lundins nylig udkomne Bog «Från Stockholms synkrets, spridda intryck». Den særlig af dette Blads Læsekreds vel kjendte Forfatter har her samlet et lille Udvalg af de Artikler, han i en halv Snes Aar har skrevet som «Krönika» i «Stockholms Dagblad», kvikke og morsomme Aperçu'er over et af Dagens tilfældige Emner, men behandlede saaledes, at de med al deres Lethed have et mere blivende Værd end almindelige Journalartikler, særlig fordi de, naar saaledes som her det ene Sujet afvexler med det andet i rask Følge, tilsammen danne et lyst og friskt Mosaikbillede, der er en tro Affspejling af Stockholmslivets egen lyse Friskhed og derfor dobbelt tiltalende for dem, der have noget Kjendskab til dette Liv. Claës Lundin raader ikke over den, ganske vist med et sentimentalt Element blandede Humor, som udmærkede August Blanches smaa Livsbilleder, ejheller over det skarpe Vid, der gjorde Sturzenbeckers Feuilletoner saa sprudlende; men han er i Besiddelse af en eminent journalistisk Begavelse, der altid har en kvik og livlig Form til sin Raadighed og formaaer at gribe Dagens smaa Hændelser i Flugten, saa at de paa en naturlig og ukunstlet Maade føje sig sammen til et lille Billede af den Dag idag. Men at dette Billede ikke altid fortjener at dele Bladlitteraturens Skjæbne og være glemt den Dag imorgen, derom vidner enhver af Bogens 45 Skizzer, om hvis vexlende Indhold man vil kunne danne sig et Begreb ved nogle af Titlerne, saasom „Hvorledes Rygter blive til", „Da Prindsessen blev gift", „Tivoli og Hasselbacken", „Inden Stockholm fik Sporvogne", „Hr. Mørk og Hr. Munter", „I Foyeren", „Kristina Nilsson i Stockholm", „I Rydbergs Spisesal" o. s. v. (A. Lønbohm, Stockholm).

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. François Coppé, af Robert Waldmüller. — Kamma Rahbeks Korrespondance og hendes Korrespondenter, Meddelelser af hendes Brevskuffe, sluttet. — Tydske Lyrikere siden 1850, Karakteristiker og Prøver, af Viggo Petersen. X. Hermann Lingg. — Mønsterforestillingerne i München, af Alfred Meißner. — Litteratur. —

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa J. W. Cappelens Forlag er udkommet:

„Polemiske Sonetter".

Et Tilsvar fra **Kristofer Randers.** Tilegnet Henrik Ibsen og Bjørnstjerne Bjørnson.

Pris 40 Øre. (D. 2973.)

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

3. Hefte: Paaske- og **Pintsetiden** heftet 1 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre. Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle af **Fr. Spielhagen.**

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer af **Otto Borchsenius.**

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten. (»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher. — Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Baggesen og Oehlenschläger.

Litteraturhistorisk Studie af **Kr. Arentzen.**

Dette Arbejde, hvis første Afsnit udkom i 1870, og hvis sidste Del hermed foreligger, danner paa en vis Maade en Fortsættelse af N. M. Petersens »Bidrag til den danske Litteraturs Historie«, da det, med Baggesen og Oehlenschläger som Hovedfigurer, giver en sammenhængende Fremstilling af det danske — fornemmelig det poetiske — Aandsliv i Slutningen af forrige og de første Decennier af vort Aarhundrede. Værket er ikke blot et Kildeskrift, der overalt er bygget paa et selvstændigt litterairt Studium samt paa mundtlige saavelsom skriftlige Meddelelser fra Samtidige; men det har ogsaa ved sit righoldige Bevismateriale anthologisk Betydning. Som en udførlig og paalidelig Skildring af en af de interessanteste Perioder i vor Kulturhistorie med aandelige Brydninger af stor Rækkevidde tør der vel tillægges dette Arbejde blivende Værd. Af de Mænd, det, foruden Hovedfigurerne, dvæler ved, er der især viet N. F. S. Grundtvig Opmærksomhed; og denne fremragende Genius, hvis Tanker gjøre sig mer og mer gjældende paa Folkelivets, Skolens og Kirkens Omraade, er her første Gang bleven Gjenstand for en uhildet grundigere Betragtning fra et alment litteraturhistorisk Synspunkt.

Det af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdede Indholds- og Navne-Register vil som Ledetraad yderligere bidrage til Værkets Brugbarhed.

Komplet i 8 Dele (ialt 164 Ark), med et af Cand. mag. **C. E. Secher** udarbejdet **Indholds- og Navne-Register.**

I Del.	232 Sider.	Pris heftet	2 Kr. 50 Ø.		V Del.	305 Sider.	Pris heftet	3 Kr. 50 Ø.
II -	376 —	—	4 - „ -		VI -	388 —	—	4 - 40 -
III -	278 —	—	3 - 35 -		VII -	480 —	—	5 - 50 -
VI -	278 —	—	3 - 35 -		VIII -	180 & LXXVI S.	—	4 - „ -

Pris komplet 30 Kroner.

Enkelte Bind af Værket sælges til de ovenanførte Priser **med Undtagelse af 2. Del, som ikke sælges særskilt.**

For at lette Anskaffelsen kan det ogsaa leveres successive med 1 Bind om Maaneden, med Forpligtelse til at tage alle Dele.

Bestillinger saavel paa komplette Expl. som paa 1 og 3—8 Del modtages i **enhver Boglade i Norden** og hos undertegnede Forlægger:

Medlemmer af Samf. til d. danske Litteraturs Fremme gjøres opmærksomme paa, at de ved Kjøbet af dette Værk erholde 25 pCt. Rabat.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19. Kjøbenhavn K.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning af **Adolph Steen.**

Pris 1 Kr.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 18. Juli.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg–Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2,25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: **P. HANSEN.**

FORLÆGGERE: **C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.** KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: **BIANCO LUNO.**

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag. **Nr. 421.** **Den 25. Juli 1880.** Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Burgtheatrets Dekamerone.

Zerline Gabillon

fortæller:

Jeg har egenlig Ingenting at fortælle — — — min Vej i Livet fandt jeg, som om en kjærlig Fe havde jevnet den for mig, betegnet mig den klart og sikkert, ja jeg maatte til min Sorg lige ved Begyndelsen af min Karrière imødese „en sikker Fremtid!" — „Til min Sorg" — det tager jeg ikke i Betænkning at udtale! — Thi hvilke herlige, vilde, fantastiske Drømme udfyldte ikke mit barnlige Gemyt, da der for første Gang, endnu medens jeg gik i Skole, begyndte at dæmre det Haab hos mig, at jeg maaske kunde blive — Skuespillerinde! — De eventyrligste Billeder af Hindringer af enhver Slags, af de frygteligste Kampe mod Skjæbnen stod glødende for min Sjæl! — I det Allermindste maatte jeg da flygte bort i Mulm og Mørke, for at trodse hele Verden, som naturligvis vilde sætte sig imod min Beslutning, og følge mit ophøjede Kald! — Derpaa saae jeg mig selv sulten og frysende og forfulgt fra alle Sider, men desuagtet i de mest straalende Kongedragter paa Scenen — naar man er tolv Aar, troer man, at alle Roller maa spilles med Krone paa!

Og midt i alle disse forvirrede Drømme hører jeg den gode gamle Skoleforstanderske, den halvfjerdsindstyveaarige Frøken Hottelet raabe: „Anden Klasse skal komme ind, Zerline skal deklamere!" Det var nemlig den største Udmærkelse for et af Skolebørnene, naar det blev fremstillet for den følgende Klasse som et godt Exempel i en eller anden Retning. Og saa traadte jeg frem med højt hævet Hoved og strejfende mine Skolekamerater med et medlidende Blik — thi hvad vidste de om den høje Mission, der opfyldte mig — og deklamerede et eller andet mørkt Poem; til mine Yndlingsdigte hørte „Die Löwenbraut" — saaledes vilde jo ogsaa jeg tilsidst blive sønderreven og knust af en højere Magt!

Efter et Aars Forløb var jeg allerede istand til at se med et noget lysere Blik ind i Fremtiden og nedlod mig endogsaa til, efter mine Veninders Ønske at spille Elskerrollerne i de to smaa Lystspil „Hr. de Malesherbes Roser" og „Fætteren fra Bremen". Dog gjorde jeg det til en Betingelse, at det Hele skulde gaa for sig i al Hemmelighed, thi her saae jeg endelig mig selv foran det første Vendepunkt i mit Liv — den tunge Kamp imod mine Forældre! — Hvor forbauset blev jeg ikke, da disse optog det Hele som en Spøg og ikke i mindste Maade vare vrede; kun den smigrende Ros, som blev mig til Del fra alle de Familier, vi stod i venskabeligt Forhold til, holdt mig skadesløs for denne bitre Skuffelse!

Atter gik der et Aar, og jeg kjørte med mine Forældres fulde Samtykke ganske uromantisk pr. Post fra Güstrow — dengang begyndte Jernbanen først i Schwerin — for at gaa videre til Hamborg, hvor jeg skulde gjøre mine forberedende Studier for Scenen. Ogsaa med disse gik det glat, roligt og uden store Begivenheder, indtil Direkteur Maurice pludselig, da vi endnu slet ikke tænkte paa, at jeg kunde vove mig paa Brædderne, gjorde Begynderinden et Engagementstilbud! Mine Forældre fandt naturligvis

denne Optræden altfor forhastet, thi jeg havde endnu ikke naaet mit femtende Aar; men tilsidst gav de dog efter, og nu stod jeg virkelig allerede foran et fast Engagement.

En sælsom Blanding af Stolthed, Glæde og — Fortvivlelse satte mit Sind i Bevægelse; om fjorten Dage skulde jeg optræde for et stort Publikum — hvor var det muligt?

Tilsidst kom der da ogsaa en Hindring, og hvilke store, overvældende Indtryk var den ikke ledsaget af!

„Rachel kommer; imorgen optræder hun som Adrienne Lecouvreur!" — Denne Efterretning bragte hele Hamborg i Oprør, og jeg — — jeg kan kun med dyb indre Bevægelse tænke tilbage paa hine Dage, thi denne Erindring gjælder mit højeste Idol i Kunsten, som min tilbedende Kjærlighed har fulgt ud over Graven! Saa mægtigt virkede denne vidunderlige Fremtoning paa mig, at jeg endnu den Dag idag, efter saamange Aars Forløb, er istand til at føle klart og tydeligt, hvad der dengang feberagtigt stormede mig gjennem Hoved og Hjerte!

Rachel traadte frem som Adrienne — jeg stirrede som i Drømme op paa Scenen! — Efter hendes første Repliker løb jeg hurtigt Plakaten igjennem: var det virkelig hende? — Jeg husker endnu tydeligt, at hun ikke forekom mig smuk nok for en Elskerinde, Organet forekom mig haardt — og saa deklamerede hun jo slet ikke!! — Pludselig frapperedes jeg af nogle Vendinger i hendes Samtale med Michonnet, hendes herlige, dybe Øje funklede et Øjeblik, og jeg havde en Følelse af, at hun havde slynget et Blik efter mig — til Straf for min Vantro! — Saa kom hendes Kjærlighedsscene med Moritz, Fortællingen om Duerne — da følte jeg, at store Taarer uvilkaarligt løb mig ned ad Kinderne — og nu havde hun fortryllet mig, fuldstændig betaget mig!

Jeg hverken vil eller kan skrive nogen Kritik over Rachel; kun vil jeg gjerne forklare, hvad det var, der virkede saa overvældende paa mig i denne som i alle de efterfølgende Roller. Med al den Magt og Energi, der laa i hendes Spil, med hele hendes Temperaments dæmoniske Trolddom havde hun som fremtrædende Træk i sit Væsen et dybt rørende Element, som fik enhver Skikkelse, hun fremstillede, til at vibrere, som fik hendes dejlige Øje til at straale med fugtig Glands. Jeg kan ikke tænke mig Rachel i nogen Rolle, hvori hun skulde forestille en lykkeligt elskende Kvinde, hun fik altid En til at skjælve for hendes Skjæbne, — hun maatte dø — forsage — der fandtes ingen Lykke for hende herneden! Og dette laa aldrig i nogen for mørk Opfattelse af hendes Opgave, Alt var formet til den rigtigste Karakter, hun havde kunstnerisk ordnet og gjennemaandet hver Linie, hun kjendte ikke nogen Afvigelse fra det foreskrevne Maal — ganske ubevidst beherskede en dyb Vemod hendes Tone, hendes skjønne plastiske Holdning.

Jeg fik Lejlighed til at beundre hende i næsten alle hendes herlige Fremstillinger, af hvilke Phèdre, Maria Stuart, Camille og endelig Hermione i „Andromaque" forekom mig som de allerherligste. Enhver af disse Skikkelser omgav hun med en Straalekrone af Højhed og aandelig Skjønhed, som øjeblikkelig bragte Tilskueren ind under hendes Trylleris Indflydelse. Man maatte elske hende med en forgudende Kjærlighed, selv om hun begik de største Forbrydelser for vore Øjne.

Og nu kom den sidste Aften, som vil blive mig evig uforglemmelig. Man gav „Andromaque". Denne kølig holdte Tragedie af Racine, hvis hele Stil og Tone klinger os fremmed, kunde kun faae Liv og Blod ved Rachels Geni. — Og hvor forstod hun ikke at henrive os! — Der stod denne fine, skrøbelige Skikkelse, skjøn og beundringsværdig i sit simpelt ædle, kydske Klædebon; ethvert Ord fik en Betydning, ethvert Blik tændte. Kjærlighed, den smerteligste Skuffelse, Vrede, Raseri gjennembævede hendes Legeme, hendes Sjæl, og dog — hvilken lutret Ro i den mest glødende Lidenskab! Kun Øjet brændte med en fortærende Ild, kun denne fine, næsten magre Arm talte et stumt bydende Sprog, naar den hævedes majestætisk — men hele Legemet var roligt som en Statue, fuldt af Majestæt og Værdighed. Scene fulgte paa Scene; Hermiones Skjæbne rystede hele Huset — og hvor hun hidsede Hektor til Kamp mod Pyrrhus og derpaa, da hun fik Efterretning om hans Død, vendte sig om mod Hævneren — med hvilken Tone, med hvilken Gestus hun tiltordner Orest ved Skildringen af hans Snigmord: «Taistoi, perfide!» — hvorledes hun derpaa endnu engang, ophøjet og rørende, lader hele sin Lidenskabs Fylde strømme ud: det lader sig ikke beskrive, det maa man have oplevet med skjælvende Betagethed, for at have det evigt nærværende!

Hermione havde stødt sig Dolken i Hjertet ved den elskede Pyrrhus' Lig, og — Rachel gik — næste Dag skulde jeg ikke se hende — maaske aldrig mere i mit Liv! Jeg veed kun, at jeg sad og hulkede og troede, at jeg aldrig vilde kunne forlade min Plads; omkring mig brusede Publikums Jubel, hun kom frem utallige Gange, men omsider dog ogsaa sidste Gang!! — Alle forlod Theatret, men jeg sad endnu og græd, og — en kvalfuld Kamp begyndte i mit Indre! Iovermorgen, den 17. August, skulde jeg træde frem paa Scenen for første Gang — var dette endnu muligt? Kunde jeg — jeg Intet! — vove at betræde disse Brædder, som Rachels hellige Fod havde skredet hen over? Fandtes der overhovedet Skuespillere ved Siden af hende? — Nej . . . . . jeg opgiver det — jeg er for uværdig — jeg løber min Vej!

Hurtig vilde, nej maatte jeg egenlig udføre min Beslutning, thi Rummet var fuldstændig tomt, Lamperne slukkede, og jeg fik en alvorlig Opfordring til at gaa.

Den prosaiske Indgriben i min højt spændte Følelse afkølede mig for saa vidt, at jeg idetmindste foresatte mig ikke at gaa for ilfærdigt tilværks og tale ganske roligt om Tingen næste Morgen med Maurice og Marr. Var nu virkelig den store Kamp, den uoverstigelige Hindring kommen?

Med bange Skridt nærmede jeg mig Theatret næste Morgen; — min første Prøve skulde finde Sted, og der var endnu lidt Tid, inden den skulde begynde, saa jeg haabede at kunne faae talt med Regisseur Marr forinden. Alle mine Kolleger kom, men han var der endnu ikke; — man anviste mig min Plads; Parthenia („Ørkenens Søn" var bleven valgt til min første Optræden) sidder paa Trinene foran Huset, naar Stykket begynder; jeg vilde allerede nølende til at sætte mig ned, da viser Marr sig — jeg styrter hen til ham — og — og: — „Hvad er der i Vejen, mit Barn?" spørger han forbauset, da han seer, at jeg ikke kan faae et Ord frem af Bevægelse og Forlegenhed. — „Ak, Hr. Marr," hulkede jeg, „jeg kan dog umulig optræde nu, lige efter at den guddommelige Rachel" —

videre kom jeg ikke; han brød ud i en høj Latter. „Du lille Nar," sagde han, „sæt Dig blot ned der, luk Munden op og tal, som Du har Næb til; om den guddommelige Rachel kan vi tale en anden Gang!" — Jeg stammede mig frygteligt, prøvede min Rolle — og Aftenen efter var den sidste Skranke falden; den allerede iforvejen af Direkteuren underskrevne Kontrakt blev ratificeret af Publikum paa den elskværdigste Maade — jeg var i en „sikret Stilling"!

— — — — — — — — — — — — —

Og nu gik det mig ligesom Grillparzers Rustan — mine Fantasier og mine Drømme førte mig endnu stadig til det fabelagtige Eventyrland. — Først vilde jeg være fransk Skuespillerinde, for at kunne drage efter hende, mit Ideal, og maaske gjennemvandre Verden med hende! — Saa blev jeg igjen draget bort fra mine eventyrlige Griller ved fast, redeligt Arbejde. — Min kjære praktiske Direkteur og Ven Chéri Maurice holdt mig i stramme Tøjler; og endnu den Dag idag takker jeg ham for, at han tog den „dumme Mädell" — som ægte Franskmand lagde han Hovedaccenten paa sidste Stavelse — saa strengt i Skole!

Nu kunde jeg bære den Krone, jeg havde drømt om, men til Gjengjæld blev min Stolthed ogsaa hurtigt knækket, naar Theaterbudet bragte mig en ganske lille Rolle hjem med Udskrift „Kammerpige" eller „Bondepige — rynkede jeg stundom Næse derover, saa sagde min sande Ven Chéri: „Wer das Klein' nich ährt, is das Gross' nich wärth" — og saa kom der igjen noget „Gross'". — Jeg var endnu ikke sexten Aar gammel, da jeg spillede de glimrende Elskerinderoller: Louise, Klärchen, Julia, Donna Diana o. fl. ved Siden af Emil Devrient og Hermann Hendrichs. — O, da kunde jeg igjen sværme og var inderlig glad over, at jeg ikke var løbet min Vej!

Aaret efter ventede man Gjæster fra Wien. Først kom Dawison; han var ret skabt til at begejstre en ungdommelig Kunstnersjæl, hans originale Geni, hans fortryllende Elskværdighed kunde Ingen modstaa! Og naar vi unge Piger (ogsaa min trofaste, kjære Veninde Marie Boßler hørte dengang med til vor Kreds) om Aftenen stod tilbedende omkring ham i Koulissen, saa kaldte jeg ham altid „Rottefangeren fra Hameln" eller rettere sagt fra Wien. — „Ja, ja," raabte han saa, „jeg skal ogsaa nok lokke Dem til Wien med min Fløjte!" — „Nej, nej," svarede jeg overlegent, „det kan De dog ikke, jeg maa først gjennemstrejfe hele Verden!"

Neppe havde han vendt os Ryggen, før en ny Fristelse mødte mig: Carl la Roche, Amalia Haizinger og Louise Neumann gav Gjæsteforestillinger hos os. — Dengang var jeg mere stille og vovede kun i Frastand at se op til disse Kunstnerstorheder. — Men da ogsaa de omgikkes mig paa en ganske menneskelig elskværdig Maade og fortalte mig saameget Herligt om den skjønne Kejserstad, da tænkte jeg ved mig selv: „Se Wien gad jeg dog nok engang — jeg behøver jo ikke at blive der!" — Og da Mama Haizinger ved Afskeden raabte til mig: „Husk paa, hvad jeg siger, mit Barn: inden Aar og Dag er Du hos os" — da var jeg slet ikke ulykkelig over denne Spaadom.

Og den allernærmeste Tid bragte mig virkelig en Indbydelse til at optræde som Gjæst fra Burgtheatret i Wien og tillige en fra Hoftheatret i Dresden.

— — — — — — — — — — — — —

I Efteraaret 1853 tiltraadte jeg mit „faste" Engagement ved Burgtheatret med Donna Dianas Rolle; — jeg kunde ikke komme afsted med mit Nomadeliv! Har jeg monstro havt Grund til at angre det?

Jeg traadte ind i den udvalgte, fornemme Kunstnerkreds, som i sig forenede de stolteste Navne paa tydske Skuespillere, og Alle — det tør jeg dristigt gjentage — Alle blev de mig de bedste Venner, Raadgivere og tro Kunstfæller. — Carl La Roche og Amalie Haizinger, disse udvalgte Aander, kunne endnu høre, hvorledes jeg takker dem! — Heinrich Anschütz — Ludwig Løwe — Carl Fichtner — i Enhver af dem har jeg tabt en sand, uforglemmelig Ven! Og hun — Perlen for alle Kvinder — Julie Rettich, hvad har hun ikke været for mig! —

Endnu i sin Sygdoms allersidste Dage sendte hun mig et Kjærlighedstegn, som jeg skal holde helligt til mit Livs Ende! — Jeg havde i Begyndelsen af April — hun døde den 11. — sendt hende en Bouket af Foraarsblomster, ledsaget af mit Portrait, thi besøge hende maatte vi ikke mere. — Og hun, som heroisk bekæmpede sine Smerter lige til sin sidste Time, skrev faa Dage før sin Død med Blyant, med faste, klare Træk følgende af skjøn, ædel Glæde som af varm Kjærlighed gjennemstrømmede Linier til mig:

„Kun sjelden, min kjære Zerline, er jeg istand til at skrive, ellers havde jeg strax ladet Dem vide, hvor stor en Glæde De har skaffet mig med de dejlige Blomster og med deres yndige Portrait, som jeg er fuldstændig forelsket i og ikke kan se mig mæt paa. — Modtag min hjerteligste Tak for al Deres Godhed og Venskab, kjære Zerline! Til Gjengjæld for den Fornøjelse, De har skaffet mig, ønsker jeg Dem en rigtig frisk, grøn Glæde, saaledes som den passer sig for Dem. — Kys Deres Børn og hils Deres Mand. Siig ham, at jeg nu er saa fredelig stemt, at jeg er overbevist om, at jeg — i det lykkelige Tilfælde at vi skulde gjensees — vist ikke vilde skjændes med ham i otte — nej i fjorten Dage! — Lev vel, kjære Zerline, endnu engang Tak og en hjertelig Omfavnelse fra Deres Dem af hele sin Sjæl hengivne

Julie Rettich."

Jeg har Ingenting at fortælle — men jeg har mange ædle og store Mennesker at takke for de herligste Erindringer!

Friedrich Mitterwurzer
fortæller:

Tænk Eder den store, men lave Sal i den første Gjæstgivergaard i en lille By i Riesengebirge. Der gav den altfor velbekjendte Theaterdirekteur S.s Trup sine Forestillinger i nogle af Vintermaanederne. Jeg tilhørte denne Trup som ungdommelig Elsker, men gjorde mig ifølge min Kontrakt nyttig i alle Fag, spillede, sang, dandsede, alt efter Omstændighederne. Gagen beløb sig til 17 Thaler preussisk.

Sørgespil vare særlig yndede hos os, og jeg tør nok sige, at Publikum havde sin Glæde af dem. Forretningerne gik godt. Vi svulmede af Overmod, og jeg blev greben af Kjærlighedens Salighed. Hvorfor ikke? Atten Aar

gammel var jeg, og den første Elskerinde var en overordenlig smuk Pige. Indladende og afvisende, forjættende og afværgende paa en og samme Tid, med en Stemme, som trængte mig lige ind til Sjælen, var hun ganske skikket til at lægge mit let modtagelige Gemyt i Lænker. — Vor første Helt havde de samme Fornemmelser som jeg. — Det var min Ulykke. Han var hele Selskabets Tyran, han var desuden i Familie med Direkteuren og var lidt tunghør. Men se kunde han brillant og lagde derfor flere Gange Mærke til, at den unge Vindspiller — det var mig — prøvede paa at sende højst mistænkelige forelskede Ojekast til den skjønne El. Prøvede paa, siger jeg, thi jeg var en from Jæger for Herren — ganske vist elskede jeg, det kan ikke fragaaes, men platonisk, undseligt — o Gud, meget undseligt! Hun, den „første dramatiske og første Konversations-Elskerinde" — alene denne usigelig lange Titel dræbte enhver fremspirende Dristighed i min Sjæl! Verdner — Oceaner laa imellem os. Ikke desto mindre iagttog Hr. B. en afgjort fjendtlig Holdning overfor mig, og ethvert, selv det beskedneste Forsøg paa at bringe min Gudinde min Hyldest, blev af ham ledsaget af truende Blikke, som fik mig til at ane noget Ondt. Jeg habede ham naturligvis grundigt til Gjengjæld. Vi vare saaledes Medbejlere, og Skinsygens ulmende Glød maatte engang blusse op i en skrækkelig Flamme. Og det gik da saaledes til.

En Aften gav vi et gruopvækkende Sørgespil: „I Urskoven" troer jeg det hed. B. spillede den tyranniske Planter, jeg den skjønne El.s, den ulykkelige Slavindes Elsker. I tredie Akt kommer Katastrofen. Helten B. skulde udfordre mig, og Pistolduellen, som ender med Elskerens Død, skal finde Sted strax i Overværelse af alle dem, der ere paa Scenen. — B. staaer majestætisk lænet til et praktikabelt Træ og skuer mørk ud i „Landskabet". Jeg slynger ham min Tirade i Ryggen, da han konsekvent staaer vendt bort fra mig, og venter hans Svar. Han tier — jeg gjentager min Replik — han bliver ved at tie. Uhyggelig Pause!! Den gode El. vil redde Scenen og deklamerer pludselig Noget, som slet ikke passer, om „Kjærlighed, Blomster, Sol og Lys" — alt imedens jeg sagte anraaber B. om dog for Guds Skyld at dræbe mig. Forgjæves! Han var haardnakket, det rare Menneske! Da brister endelig min Taalmodighed, jeg synder imod al Autoritet, giver ham et Ribbensstød, saa han tumler ved det, og raaber: „Elendige!" Men nu kommer det over ham — med knusende Vælde! Som stukken af en Tarantel, farer han løs paa mig, en Strøm af Forbandelser udgyder sig over mit Hoved — han tager fat paa mig — den længe ønskede Kamp kommer endelig, om end paa en noget anden Maade. I vor forbitrede Brydden komme vi den ikke dybt rodfæstede Eg for nær; den vakler, den styrter, et Skrig — og vi ligge begravede under dens Stamme, indhyllede i aargammelt Støv, medens Bladtaget balancerer nok saa gemytligt frem og tilbage højt tilvejrs og venligt skærmer os. Tæppet falder. Komedien var forbi.

Paa hin mindeværdige Aften blev jeg dog alligevel paa en vis Maade Sejrherre. Enten af Kjærlighed — hvad jeg dog betvivler — eller af Medlidenhed med min ilde tilredte Arm indbød Frøken El. mig nemlig til at følge sig hjem. Rødmende og stammende modtog jeg Indbydelsen. Vi souperede sammen, hun lagde Omslag paa den daarlige Arm, trykkede venligt min Haand — o Henrykkelse! vi spiste Filippine med hinanden — o Salighed! og — jeg gav hende et Kys til Farvel. Det første! Lad hvo der kan, beskrive det — jeg kan ikke, føle er Alt, hvad jeg kan. Klokken elleve maatte jeg gaa. I flere Timer travede jeg forbi hendes Vindue i Sneen, henrykt, beruset! Du gode Gud, jeg havde jo været hos hende, den Guddommelige, den Eneste, den fejrede Kunstnerinde, der var saa smuk, o saa smuk, der havde en Kæmpegage (fyrretyve Thaler, troer jeg), der hver Aften blev overdænget med Bifald — og jeg, Begynderen, havde siddet ved hendes Side, alene, i det hyggelige Værelse, vi havde spøgt og leet som almindelige Dødelige, og hun havde været saa venlig, saa god! jeg kan se hende livagtig for mig. Det blaa Negligé klædte hende fortræffeligt, det mørke Haar, endnu halvt opløst fra Rollen af, indfattede med henrivende Ynde det smukke Ansigt, enhver af hendes Bevægelser — og hun var meget gratieus — gjennemfoer mig som med et elektrisk Slag! Det var uforglemmelige Timer: det var jo første Gang, jeg fornam en skjøn Kvindes betvingende Magt. Ikke med nogen Konge vilde jeg have byttet dengang, ikke engang med Direkteuren!

Men fra den Aften af var jeg i Miskredit hos Selskabet. B.s Indflydelse gjorde sig gjældende. Heller ikke Chefen var mig bevaagen mere. Og da jeg nu ovenikjøbet nogle Dage efter gik i den Grad istaa som Alonzo i „Preciosa", at jeg maatte begynde hele min Tale i anden Akt forfra igjen, da var min Skjæbne beseglet. (Man havde lagt Mærke til, at min dyrebare El. stod i første Koulisse og saae venligt paa mig. Hun havde saadanne prægtige Øjne! O misundelige og hadefulde Mennesker!) — Ganske rigtig, den 1. Februar modtager jeg et stort Brev. Jeg troede, jeg skulde synke i Jorden, der stod det: Afskedigelse paa Grund af — umoralsk Opførsel!

Efterat jeg havde tænkt en Stund over min forfærdelige Situation og puttet det ulykfalige Brev i min umaadelig lange Vinterfrakke — afsted til Direkteuren. Alt var forgjæves. Med fræk Pande paastaaer han, at jeg har en daarlig Indflydelse paa de kvindelige Medlemmer af hans Theater — at jeg giver et slet Exempel o. s. v. . . . Forgjæves forsikrer jeg, at jeg er ligesaa uskyldig som hans Sidstfødte. „De er afskediget!" tordner han imod mig. Krampagtig griber jeg efter min Hat, svinger den med en truende Gestus og bereder mig til at forlade Værelset uden at sige et Ord. Da raaber han efter mig: „Mitterwurzer, hvis De vil blive for tolv Thaler — saa lad gaa!" Det var altsaa Pointet! Fem Thalers Afdrag! Det var haardt, men hvad var fem Thalers Tab for mine atten Aar, min Virkelyst og mit Sværmeri! Jublende slog jeg til, og Alt var i Orden! Jeg var igjen engageret — var igjen bleven moralsk og spillede den paafølgende Mandag sammen med min Gudinde i det skjønne Sørgespil „Tempelridderne eller den skjæbnesvangre Tornekrone."

Jeg griber med det Samme Lejligheden til at anbefale Burgtheatret dette Stykke paa det Bedste. Det opfylder alle de Betingelser, der stilles til en stor Succès. Det er skrevet paa Vers, det er sørgeligt, det er langt, det foregaaer paa Korstogenes Tid og det har kun een Damerolle. Mændene ere derimod beskjæftigede allesammen.

Wilhelmine Mitterwurzer
fortæller:

Jeg er et Skuespillerbarn ligesom min Mand og betraadte allerede tidlig Brædderne. Min første Debut havde jeg, da jeg var tre Aar gammel. Det var en kolossal Fiasco, som ikke længe efter skulde følges af endnu en anden; de tvang mig til at forlade Scenen snarest muligt. Dette ville I finde forklarligt, naar jeg beretter de nærmere Omstændigheder.

Det var i F...., og K.s Selskab skulde for første Gang opføre „Norma, stor Opera“, med min Moder i Titelrollen. Min Mama elskede sin Kunst lidenskabeligt, og hun troede, hun vilde ramme Smertens og Fortvivlelsens Tone saameget sikrere, naar hendes egne Poder virkede med, og saaledes bleve da min Broder og jeg udsete til at fremstille Normas Børn. Man vandt mig for Foretagendet ved Hjælp af flere Sukkerpleskener, og saaledes indlod jeg mig da paa denne første Optræden. Indhyllede i græske Dragter, med Haaret smukt krøllet og pyntede med Arm- og Livbaand — herlige at se til, bleve vi anbragte paa Lejet (anden Akt) og fik Befaling til strax at falde i Søvn. Dette var imidlertid lettere sagt end gjort, thi jeg var et meget uroligt Barn. At sove paa Kommando modsatte jeg mig altid hjemme. For dog at skaffe Ro var Normas Leje blevet stillet tæt op til Koulissen. Bag den befandt sig vor Barnepige Katharina, som jeg havde taget den resolute Beslutning altid at kalde „Kalankala“, da T og R voldte mig nogen Vanskelighed. „Kalankala“ var altsaa tilstede og rakte mig fra Tid til anden hemmeligt en Bonbon, hvilket dengang interesserede mig mere end hele Komedien. Midlet hjalp. Jeg forholdt mig rolig. Min Broder var mere disciplineret. Han sov. Scenen mellem Norma og Adalgisa gik sin sædvanlige Gang. Jeg havde ikke den ringeste Anelse om den skrækkelige Skjæbne, der truede mig; jeg benyttede imidlertid sjæleglad Lejligheden til at spolere min Mave og befandt mig overmaade vel under mit Tæppe. Pludselig bliver det revet bort, af Skræk taber jeg min allerbedste Bonbon — foran mig staaer — o Forfærdelse! — med rullende Øjne, med flagrende Klædebon og med en Dolk i Haanden — Mama! Saaledes havde jeg endnu aldrig seet hende; Øjeblikket var kritisk! Hun strækker Armen ud efter mig — men det skulde jeg dog ikke have noget af — hurtigere end hun rejser jeg mig overende, glider paa Gulvet, hvorved min græske Dragt kom lidt i Uorden foroven, og med det fortvivlede Raab: „Kalankala! Kalankala!“ styrter jeg fra Scenen ud i Barnepigens frelsende Arme, hvor jeg gjemte mig under en voldsom Hulken. Aften var ødelagt. Norma maatte nøjes med eet Kjærlighedspant.

Der gik nogle Aar, og jeg betraadte atter Scenen, dennegang i M. som Infantinde Clara i „Don Carlos“. Jeg var da sex Aar gammel. Dennegang gik det ud over min Fader, som spillede Kongen. Otte Dage iforvejen fik jeg Krøllepapir i Haaret, jeg kunde min Rolle bedre end den lille Tabel, som jeg dengang ikke var saa stiv i, og min Dragt var færdig. Jeg havde en stor hvid Lilie stukken bag Øret og en lyseblaa Silke-Slæbkjole paa, hvis Længde jeg ikke var saa lidt stolt af, skjøndt Slæbet generede mig temmelig meget, naar jeg gik. „Det er meget godt,“ sagde de Kunstforstandige, „desto mere Gratie har Pimperl“ — saaledes kaldte de mig. Velan da! Vi træde op. Scenerne gaa glat og let, og jeg beviste ved min Ro og Værdighed, at min Papas Betænkeligheder havde været overdrevne. De havde ikke glemt „Norma“, men jeg var ærgjerrig! Alle trak Vejret lettere. Nu kommer mit Stikord, ved hvilket jeg skal hente Don Carlos' Portrait. Med feberagtig Hast sætter jeg mig i Bevægelse, men jeg glemmer det uvante Slæb. Hvad har jeg at gjøre? Ganske glemmende det spanske Hofceremoniel og ivrig i Tjenesten griber jeg resolut fat bagtil og løfter hele Slæbet dygtigt i Vejret, saa det svæver langt ud i Luften som en Paafuglehale, medens jeg præsenterer mig i hvide Strømper og Atlaskes-Sko. Saaledes skrider jeg gravitetisk over Scenen. En stormende Latter lyder fra Tilskuerpladsen. Min Fader synker ned i sin Lænestol og tilhyller sorgfuldt sit Ansigt. Dronningen griber en Snip af min Robe og vil trække mig hen til sig og løfte mig op — umuligt! Hun er for svag og jeg for tung, hun maa nøjes med det afmægtige Forsøg. Ny Latter. Nysgjerrig og forbløffet staaer jeg midt paa Scenen og betragter snart Dronningen, snart min spanske Fader — da bemærker jeg, hvorledes han stjaalent vinker til mig, at jeg skal gaa — bare gaa min Vej — bort — for Guds Skyld bort! — Jeg forstod den lette Antydning, som Souffleuren understøttede med energiske Tegn, og med et foragtende Blik paa Publikum, som endnu ikke er blevet roligt, løfter jeg atter det ulyksalige Slæb højt i Vejret, vender mig om og sejler stolt ud af Døren. Derude modtages jeg af Direkteurens Kjærtegn og af min Moders højtidelige Løfte om, at jeg nu skulde have sluttet min sceniske Løbebane for bestandig. Jeg græd og klagede — forgjæves, jeg maatte med blødende Hjerte endnu i min blomstrende Alder opgive min Karrière i Sørgespillet og Operaen.

Deraf kom det, at jeg senere vendte mig udelukkende til Lystspillet — og dog er jeg overbevist om, at jeg havde kunnet bringe det til noget Stort i Tragedien. Endnu den Dag idag kan jeg ikke uden Avind se „Medea“, „Krimhilde“ eller „Sappho“; Braadden sidder dybt i mit Hjerte, og ofte maa jeg spørge mig selv, om det aldrig skal blive mig forundt at virke i mit egenlige Fag, Tragedien. Min Mand paastaaer rigtignok, at jeg har Talent til Soubrettefaget, men Hjertets Trang er Skjæbnens Røst. Jeg giver mig ikke, og engang kommer det sikkert nok saa vidt, at jeg spiller „Jomfruen af Orleans“ i et velgjørende Øjemed. Een Ting vil jeg saa kun betinge mig: Forestillingen maa finde Sted i Operahuset — for at jeg kan udfolde mig.

Anarella.

Novelle af **Hans Hoffmann.**

Oppe paa Capo di Monte, der hvor Anacapris høje Klippetrappe har naaet sit Toppunkt og yder den herligste Udsigt over Golfen og dens solbestraalede Strand, stod en livlig bevæget Gruppe af Koner og Piger og stirrede ud over det solbeskinnede Hav. Dog var det aabenbart ikke den for dem udbredte Fylde af smilende Skjønhed, der fængslede deres Opmærksomhed. Hverken de dybe Farvers Spil eller de fjerne Bjerges plastiske Tegning, ja end ikke den stille mørke Sky paa Toppen af Vesuv fremkaldte det mindste Tegn paa Deltagelse; Alles Blikke vare tvertimod rettede paa Et og det Samme, paa et Par smaa sorte Punkter ude paa Havet i Nærheden af Fastlandskysten ved Massa. Og disse Blikke vare ingenlunde saa lyse som den blomstrende Vaar trindt omkring; de vare allesammen bedrøvede, nogle spejdede stivt og stirrende ud i det Fjerne, fulde af længselsfuld Fortvivlelse, andre gav Smerten Luft i rigeligt strømmende Taarer.

Thi de omtalte sorte Punkter vare de Baade, som førte deres Sønner, Brødre og Forlovede over til Tor del Greco og derfra til Koralfiskeri paa Afrikas hedenske Kyst, hvor de skulde opholde sig Sommeren over.

Ikkun den smukke Anarella viste lidet af den lidenskabelige Smerte, som hendes Medsøstre vare et Bytte for; i hendes store Øjne laa der mere en Slags Nysgjerrighed og Forundring, ja næsten et vist Velbehag ved det interessante Nye i en saa trist Situation. Og dog var ogsaa den unge Mand, som hun Dagen iforvejen var bleven forlovet med, blandt de Bortdragende. Dagen iforvejen; og idag var denne Begivenhed bleven bekjendt for de andre Kvinder. Det kunde derfor ikke være Andet, end at den almindelige nysgjerrige Deltagelse vendte sig til hende, saasnart Smertens store Baal var sunket lidt sammen i sig selv og kun brændte videre i Sjælens Dyb som en varmende Gløb.

Hendes Veninde Costanziella var den Første, som udspurgte hende om de nærmere Omstændigheder ved den vigtige Begivenhed.

„Igaar?" spurgte hun, medens hendes Taarer endnu randt stille som de sidste enkelte Draaber, naar Regnvejret er draget bort.

„Ja, igaaraftes kom han."

„Hvor kjender han Dig fra? Han boer jo saa ensomt i sin Olivenhave sammen med sin syge Fader og har aldrig nogensinde brudt sig stort om os. Hvem har nogensinde seet Francesco Carpucci, hvor der var Dands? Eller blev han maaske kun borte, fordi han var hos Dig?"

Anarella rødmede lidt. „Nej," sagde hun, „han har aldrig sat sin Fod hos os førend igaar. Jeg besøgte først ham." Hun brast i en kaad Latter.

„Du?" spurgte Veninden og satte et dydig indigneret Ansigt op.

„Ja, jeg. Men han var slet ikke hjemme. Jeg vilde ogsaa blot bringe ham hans Fader."

„Var han løbet fra ham?"

„Nej, men han var falden. Jeg fandt ham paa Vejen; han havde stødt sin Fod og stønnede og gav sig; saa hjalp jeg ham op, lod ham støtte sig paa min Skulder og bragte ham hjem. Der blev jeg hos ham og kølede hans Fod, til jeg hørte Francesco komme."

„Og saa?"

„Saa løb jeg min Vej og gjemte mig, til han var gaaet ind."

„Men hvorfor dog? Der var jo dog ikke noget Ondt i det, Du havde gjort."

„Nej, tvertimod. Men jeg var bange for ham."

„Ja, jeg vilde ogsaa være bange for ham; han har saadan nogle tykke Øjenbryn, og hans Øjne seer tidt saa vilde ud. Holder Du af ham?"

„Jeg troer nok, at jeg vil kunne komme til at holde af ham, naar jeg først lærer ham rigtigt at kjende; han er hverken fattig eller grim."

„Har Du ikke lært ham at kjende endnu?"

„Nej; fra den Dag af er han blot gaaet forbi vort Hus om Aftenen, naar jeg sad i Døren og spandt og sang. Og naar han kom, løb jeg ind og gjemte mig."

„Og derfor vil han nu gifte sig med Dig?"

„Ja, han sagde, at han kunde godt lide mig, og spurgte, om jeg vilde vente paa ham Sommeren over. Jeg var saa bange for ham, at jeg sagde Ja, thi jeg veed virkelig ikke, hvad han havde gjort, hvis jeg havde ladet ham gaa."

„Naa, slaa Dig ihjel kunde han da ikke godt. Maatte Du kysse ham?"

„Ja, eengang, som Troskabsløfte, og dengang var jeg mindst bange for ham."

„Saa vil Du ogsaa komme til at holde af ham, naar han kommer tilbage," forsikrede Costanziella med Erfaringens Overlegenhed; „men havde jeg været i dit Sted, havde jeg dog hellere ventet og bedt om Betænkningstid, indtil Kjærligheden var kommen — eller maaske til der var kommet en Anden. Du er jo dog en smuk Pige."

„Ja. Men min Moder er saa fattig."

„Mariuccia Guida fra Nedre-Capri er ikke rigere, og hun faaer dog en rig Signor Inglese. Det havde Du ogsaa kunnet faae."

„Hvorfor ventede Du da ikke selv paa en Englænder?"

„Fordi jeg elsker min Carluccio."

„Men jeg vil ogsaa elske Francesco! Og desuden kjender jeg slet ikke nogen fremmed Signore."

„Din lille Tosse! — fordi Du altid gjemmer Dig, saasnart der kommer en forbi! Ligger Eders Hus ikke lige paa Vejen til Monte Solaro? Hvis Du havde været klog og blot havde ladet Dig se en eneste Gang og maaske sunget en lille Smule — de er jo allesammen ligesom rene Narre efter os, de stakkels Fremmede. Mig var der forrige Efteraar en der absolut vilde male. Men han var saa grim, at jeg ikke vilde vide noget af ham at sige."

„Men jeg vil nu hverken have nogen Englænder eller nogen Maler. Og desuden er Francesco ligesaa god som din Carlo, det kan Du stole paa."

„Saa, nu seer Du igjen ud, som om Du vilde stange," sagde Veninden leende, og den lille Anarellas store trodsige Øjne og det over den lave Pande fremtrængende prægtigt svulmende Haar havde virkelig noget yndefuldt Vredt ved sig.

Den spottende Bemærkning havde imidlertid ingenlunde den Virkning at stemme Anarella mildere; hun vendte sig ærgerlig bort, og da hun nu ogsaa havde faaet nok af Af-

skedens Smerte, skilte hun sig fra de sørgende Kvinder og gik alene og tankefuld gjennem den fredelige lille By ad Hjemmet til, og medens hun vandrede mellem hvide Havemure, fortærede hun roligt nogle tørrede Figner, som hendes Tilbeder Francesco havde efterladt til hende. Thi de mere kostbare Brudegaver vare endnu skjulte i det afrikanske Hav eller i Neapels Boutiker.

* *
*

Fra denne Dag af ventede Anarella med stor Taalmodighed, men uden at pine sig selv med nogen unødvendig Længsel, paa sin fjerne Forlovede. Med umaadelig Fart skred det yppige Foraar fremad, højere og højere steg Solen, længere og varmere bleve Dagene, og i aldrig tilsløret staalagtig Klarhed spændte den blændende Himmel sig over den jevnt skraanende, i Solgløden sitrende Slette ved Anacapri. Rask efter hinanden modnedes Markens og Træernes Frugter, Fignerne og den øvrige sjeldne Frugt blev rystet ned, de fine Grøntsager høstede, Axene mejede, de søde Kaktusfigner plukkede, endelig begyndte ogsaa Druerne paa de nedhængende Ranker at modnes; kun Citroner og Oranger havde endnu ikke Andet end grønne, haarde Smaakugler at opvise, og sammen med dem ventede Olivenerne til sent paa Vinteren med at byde Menneskene deres aarlige rige Tribut.

Dette var de eneste Afvexlinger i det stille Sommerliv; den ene Dag efter den anden stod Anarella fra Solens Opgang til dens Nedgang ved sin Væverstol og vævede brogede Tøjer af de glandsfulde Silketraade, som hendes Moder spandt ved Siden af hende paa den aldrig hvilende Rok. Og dertil sang hun og var glad ved Livet, thi hun vidste endnu ikke, at der gives Mennesker, der formaa at være lykkelige ogsaa uden Arbejde. Og naar Aftenen kom og med den stille Kølighed og Ro, sad hun i Døren og sang ud i Stjerneskumringen eller det daglyse Maaneskin og sang med Lethed al Bekymring og al Længsel ud af sit Sind. Men naar Nogen spurgte hende om Francesco Carpucci, blev hun en lille Smule forskrækket og kom for en Tid til at tænke paa den Forpligtelse, hun som forlovet Pige havde til at tænke paa ham og længes efter ham; thi hun skammede sig over sin Efterladenhed, fordi hun vidste, at Costanziella plagedes mere og mere af Længselens Ve, jo mere Sommeren rykkede frem, og det maatte vel formodenlig være det Rigtige. Der kunde jo ikke være nogen Tvivl om, at hun holdt rigtig meget af sin Carluccio. Men længe varede den Slags angerfulde Stemninger aldrig, hendes glade Sange kunde ikke forliges med dem, og andre havde hun aldrig villet lære.

Heller ikke den gamle Giuseppe, hendes tilkommende Svigerfader, brød hun sig synderlig om. Stundom aflagde hun paa sin Moders Befaling et lille Besøg hos ham, men var hver Gang glad, saasnart hun havde sin Frihed igjen. Den Gamle havde jo en skikkelig gammel Kone til sin Opvartning og blev plejet meget godt.

Endelig var det forbi med Sommerens evige Hede, de første Regnbyger faldt, Marker og Haver aandede op igjen, og herlig holdt, som en ny Vaar, den gyldne Høst sit Indtog i Landet. Og med den kom den støjende Skare af nordiske Trækfugle dragende over Alperne, ikke blot de smaa syngende og flyvende, men ogsaa de store højttalende, med Damp rejsende Signori med de røde og brune Bøger og de spækkede Pengepunge. Nu modtog ogsaa det gamle skaldede Monte Solaro paany tilbørligt Besøg og rig Hyldest af ærbødige Beundrere, og nu tjente ogsaa den kloge lille By Anacapri sig mangen en god Lira hos de Gjennemrejsende for sin opmærksomt kredensede fyrige Capri bianco e rosso.

Nu skete det i dette Efteraar for første Gang, at den smukke Anarella ikke længer løb sin Vej og gjemte sig, naar en velklædt Englænder valfartede forbi hendes lille Hus. Og da hun virkelig var meget smuk og ovenikjøbet sang prægtigt, saa varede det ikke længe, før hun blev „opdaget“ af de Fremmede; nede i Capri spredte Rygtet om la bella Anarella, „Anacapris Perle“, sig trindt om i Hotellerne, og snart kom hendes verdenserfarne Moder til den Overbevisning, at det vilde være et klogt Foretagende at indrette et lille Vinudsalg ved Siden af Væveriet, og at det ikke vilde være til nogen Skade for den unge Forretnings Trivsel, om hun tog nogle Soldi mere for Flasken end andre af Naturen mindre begunstigede Udsalgssteder.

Lønnen for denne Klogskab udeblev ikke: ikke let forsømte nogen bjergbestigende Signore at tage ind her og styrke sig til den stejle Opstigning eller hvile ud efter den; bestandig maatte der gjøres større og større Indkjøb, der maatte laanes Borde og Stole, som bleve opstillede mellem de hvide Søjler i Vinløvgangen, og Dag for Dag vrimlede der af muntre Svende, som ikke bleve trætte af at prise den hyggelig Plads og Husets idylliske Fred og at beundre Tarvelighedens Lykke og Nøjsomhedens salige Ro overfor de naturlige og naive Beboere og ikke mindst overfor den lille Anarella med det lette Hjerte. Og at de maatte vise deres Erkjendtlighed for en saa ualmindelig Sammenhobning af Nydelser med en dertil svarende Sammenhobning i Betalingen, var ikke mere end ret og billigt.

En af de første Pilgrime til det nye Valfartsted havde været Signor Giorgio — hans engelske Navn kunde Anarella naturligvis ikke huske, men en af hans Ledsagere lærte hende, at hun skulde kalde ham Mylord, og da hun forstod at udtale dette Ord med sjelden Gratie, saa havde dette Vidnesbyrd om et forbausende Sprogtalent tiltalt ham saa stærkt, at han fra nu af kom ridende derop hver Dag paa et smukt Æsel og holdt Hvil i det romantiske Værtshus, uden at han nogensinde kunde beslutte sig til at stige videre op ad Monte Solaro.

Han var ung, smuk og elskværdig, det kunde ikke bestrides, og Anarella bestred det heller ikke, men underholdt sig gjerne med ham, naar hun havde bragt ham hans Vin. Han var saa let og behagelig at omgaaes, han tog hende det ikke engang ilde op, naar hun lo af hans snurrige Udtale; han lo endogsaa selv med og gjorde sig Umage for at gjøre det bedre; og dette gav hende, som hans Lærerinde, hurtigt en vis behagelig Følelse af aandelig Overlegenhed. Dertil kom, at han betragtede hele hendes Færd med en saa uforbulgt Beundring og en saa ærlig Henrykkelse, at et Kvindehjerte ikke let vilde have kunnet undgaa en Følelse af hemmelig Opbyggelse. Men fremfor Alt forstod han at spørge paa en saa behagelig Maade og tog saa rørende Del i hendes Skjæbne og hele Livsførelse; han vilde vide Besked med Alt og lod sig Alting vise: de smaa, i Midten lidt hvælvede Værelser, Væverstolen og Morbærhaven og Taget med Urtepotterne paa — og Altsammen beundrede han det, om det saa var hendes Livs Tarvelighed og Ensformighed og det utrolig lille Beløb af Penge, hun gav ud til sine Fornødenheder. Kort sagt, hun kom til at staa paa en saa gemytlig og fortrolig Fod med den fornemme Mylord, at hun aldrig vilde have vovet noget Lignende med sin Landsmand Francesco.

Og en Dag, da han havde gjort den sædvanlige Runde

med hende og de nu stod oppe paa Taget og nød Udsigten, spurgte han ganske undseligt og alvorligt:

„Vilde Du ikke hellere bo i et stort Hus med prægtige Værelser med forgyldte Spejle og brogede Tæpper? Kunde Du ikke have Lyst til at gaa med smukke Klæder og kjøre i en polstret Vogn med to Heste for og lade Dig opvarte af Tjenere og Piger istedetfor at arbejde altid?"

Anarella kunde ikke fragaa, at hun virkelig af hele sit Hjerte nærede disse beskedne Ønsker og vilde kunne skilles fra sine mange Arbejder uden Savn. Fremfor Alt stod Kjøretøjet med de to Heste for hende som Tinden af jordisk Lyksalighed; thi hun havde nok seet Æsler og nu og da endogsaa en Hest, men endnu aldrig havde hun seet en Vogn, i hvilken der kunde kjøre Mennesker.

„Det kunde jeg skaffe Dig altsammen," vedblev han, „thi jeg har Penge nok dertil. Hvis Du vilde rejse med mig til England, saa skulde Du faae Alt, hvad Du kan ønske Dig."

Anarella saae ham forskende og lidt mistroisk ind i Ansigtet, og hendes lille Hoved med det fremtrængende Haar antog igjen den lette Sænkning forover, som Costanziella havde betegnet med den Ytring, at hun saae ud, som om hun vilde stange.

„Er det Jeres Alvor?" spurgte hun endelig halv nysgjerrig og halv trodsig.

„Ja, det er virkelig mit Alvor," forsikrede Mylord.

„Saa vil I altsaa gifte Jer med mig?"

„Ja, det vil jeg, Anarella."

„Men jeg er fattig og har sletingenting lært."

„Du kan jo dog læse og skrive?"

„Ja, en lille Smule."

„Saa kan Du ogsaa lære alt det Andet. Jeg sender Dig til et Institut i Neapel, ligesom min Ven Johnson gjorde med Mariuccia."

„Men I er dog vist Protestant, og jeg er Kristen. Curato'en vil aldrig vie os."

„Saa gjør Borgmesteren det uden ham."

„Nej, det gaaer ikke. Det er der ingen Velsignelse ved."

„Saa lader vi Paven give os Dispensation."

„Det koster mange Penge."

„Dem betaler jeg."

„Men . . ." Anarella satte paa eengang et meget bedrøveligt Ansigt op.

„Du vil alligevel ikke?"

„Jo, jeg vilde gjerne, men . . ." De første Taarer begyndte at løsne sig fra de store Øjne, og hun var bleven ganske rød.

„Hvad er det, mit kjære Barn?" spurgte han ængstelig og søgte sagte at lægge sin Arm omkring hendes Hofter.

„Jeg har jo allerede en Forlovet!" udbrød hun og traadte heftigt tilbage, medens hun saae saa ærgerligt paa den stakkels Signore, som om det egenlig var ham, der var Skyld deri.

Denne Efterretning overraskede ham meget ubehageligt, og han stod en Stund ganske forbløffet overfor hende. Dog fattede han sig snart. „Er han fattig?" spurgte han.

„Ja," svarede hun, efter at hun havde betænkt sig lidt, „hertillands er vi jo Alle fattige."

„Saa skal jeg gjøre ham rig, saa afstaaer han nok sine Rettigheder til mig."

Dette Forslag satte øjeblikkelig Anarella i den muntreste Stemning. „I vil kjøbe mig af ham!" udbrød hun og lo højt; „det er en meget god Tanke, og I maa ikke være vred paa mig, fordi jeg leer, men det er saa morsomt." Hun følte sig derhos øjensynlig betydelig hævet i sin Værdighed, eftersom hun var bleven en saa begjært Værdigjenstand. Men alligevet vedblev hun stadig at le paany.

Den lykkelige og over en saa ren Naivetet højlig henrykte Bejler vilde omfavne og kysse hende; men det vilde hun ikke vide noget af, hun smuttede fra ham og raabte, idet hun hurtigt steg ned fra Taget: „Naar vi først er gifte! I maa ogsaa først tale med min Moder!"

Saaledes kom den nye Forlovelse istand. Thi det følger af sig selv, at den gode Moder ikke havde det ringeste at indvende imod saa rig og fornem en Svigersøn.

* *
*

Atter stod Koner og Piger paa Capo di Monte og saae ned paa Havet; atter skinnede Solen og straalede Himlen og de klare Bølger i det yndigste Blaa; men dennegang var der ogsaa Solskin i de ildfulde Øjne, og klare og glade vare Hjerterne. Thi Baadene dernede gled nærmere og nærmere, forlængst laa Massa bag dem, de vare allerede i Læ af Capri, og man saae, hvorledes Sejlene bleve tagne ind og Aarerne rørte. Nu var det Tid til at gaa ned, for at kunne tage imod de Hjemvendende allerede nede ved Marina'en. De lykkelige Kvinder skyndte sig altsaa nedad, syngende og spøgende, lig en Sværm af brogetfarvede Fugle, der flagre ned ad den stejle Klippe.

En blev tilbage deroppe — Anarella; hun stod endnu og saae efter Baadene, indtil de lagde til og Mændene kom iland. Hun havde en Fornemmelse, som om hun trods den umaadelige Højde kunde høre Jubelen og Hilsnerne og alle de glade Udraab dernede; hun foer sky sammen og skyndte sig afsted — hjemad. . Selv om hun ogsaa havde havt tørrede Figner idag, havde hun dog manglet Sindsro til at spise dem.

Mylord sad idyllisk inde under Vinløvet og drak sin Capri bianco; men Anarella gjorde en Omvej, slap ind i Huset bagfra og skjulte sig i sit Kammer. Hun sørgede imidlertid for, at der blev en god Aabning tilbage, da hun lod Døren til det mellemste store Værelse falde i, saa at hun bekvemt kunde overse baade dette og den nærmeste Del af den tilstødende Løvgang. Thi hun maatte jo naturligvis have at vide, hvorledes Sagerne gik.

En god halv Time kunde hun vel have lyttet ganske alene, da hendes Hjerte paa engang begyndte at banke heftigt; hun havde hørt Skridt nærme sig, som forekom hende bekjendte, omendskjøndt hun endnu ikke havde hørt dem ret ofte. Nu kom de det Par Skridt op fra den lille Have, og Francesco Carpucci stod i Stuen, varm og aandeløs af det længselsfulde Løb, og saae sig søgende om.

„Anarella!" kaldte han sagte, ligesom bedende, og hun skjælvede over alle Lemmer i sit Skjul. Men hun gav sig ikke tilkjende, og Francesco vendte sig pludselig igjen om imod Indgangen. Thi fra Haven lød der Stemmer: det var Mylord og Anarellas Moder. Sidstnævnte smuttede bort til en Side, og den unge Englænder kom alene op ad Trinene. Han hilste velvilligt og mildt paa den hjemvendte Koralfisker, og denne takkede med sømmelig Ærbødighed. Den derpaa følgende Samtale gik for sig med en overraskende, ja forvirrende Præcision. Hvad de to Mænd sagde til hinanden, kunde Anarella ikke høre, men efterat der neppe var gaaet en Minut saae hun Francesco gjøre en eneste kort, fast Bevægelse, og med det Samme fløj til hendes Forbauselse

Mylord baglænds i en stor Bue ned ad Trappen og ned i Haven.

En saadan Behandling havde han visselig ikke fortjent, thi hans Optræden havde heltigjennem været artig og høflig; derfor burde Anarella vel snarest følt Medlidenhed med ham for det haarde Fald, han havde maattet taale for hendes Skyld. Hun følte ogsaa denne sin Forpligtelse og tog sig alvorligt sammen i sine Tanker; men det hjalp hende ikke, hun kunde ikke Andet, hun maatte le højt, thi Synet var nu engang uimodstaaelig komisk, saa fjederlet var han bleven svunget ud og laa nu og sprællede paa den bløde, løse Jord, medens han havde Møje med at komme op igjen. Nu stod han og bankede omhyggeligt sine Klæder, indtil han endelig saae fremad igjen med en usikkert truende Bevægelse.

Hvad kunde han og hvad kunde hun gjøre ved, at det Altsammen saae saa umaadelig komisk ud? Hun kunde imidlertid maaske uddrage den Lærdom deraf, at Kjærligheden til ham endnu ikke var trængt hende synderlig dybt ind i Sjælen.

Endnu medens hun lo, kastede hun et Blik paa den voldsomme Francesco, og hun undrede sig over, hvor yndefuld og smuk han var i sin sejrrige Kraft og sin rolige, men endnu dog stille truende Holdning. Hans Øjne lynede og funklede saa vildt og vredt, som hun endnu aldrig havde seet dem, og dog var Anarella nu ikke i mindste Maade bange for ham længer; tvertimod, hun følte sig forunderlig sikker og tryg, som om han var kommen for at beskytte hende mod En, der fornærmede hende, og ikke for at bortjage hendes begunstigede Tilbeder. Hun havde en Anelse om, at han med denne ene uhøflige Haandbevægelse havde givet en langt rigere Betaling for hendes Besiddelse, end den pæne Signores Kjøbesum beløb sig til. Af den Grund var hun stolt af ham og betragtede hans slanke Skikkelse med dobbelt Velbehag.

Havde Mylord maaske en lignende Anelse? Eller mente han maaske blot, at det overhovedet ikke var ham værdigt at indlade sig paa et Bondeslagsmaal? I ethvert Tilfælde forsvandt han ud af Haven uden paany at gjøre sine yngre Fordringer paa den smukke Pige gjældende enten med Mund eller Haand.

Nu traadte Anarella tillidsfuldt ud af sit Skjul. Uden Frygt gik hun hen til Francesco, rakte ham trohjertig Haanden og sagde ydmyg: „Tilgiv mig, Francesco. Han havde helt bedaaret mig; men nu synes jeg meget bedre om det, som det er."

„Hvad synes Du meget bedre om?" svarede han haardt uden at tage hendes Haand.

„At jeg nu dog bliver din. Det er mig ganske ligegyldigt, om han er rigere eller fornemmere end Du. Du er dog mere værd end han."

Hun sagde det sagte og med nedslagne Øjne. Nu saae hun hjerteligt op paa ham — men forskrækket foer hun tilbage; han maalte hende med en saa usigelig foragtende og bittert afvisende Mine, at hun helt tabte sin Fatning og blev stum af dump Bedøvelse.

Efter en lang, pinlig Pause brast han endelig ud i en høj og skjærende Latter og raabte med en af Vrede skjælvende Stemme:

„Saa Du troer virkelig, at jeg vil have Dig endnu? Du maa jo være fra Forstanden! Kan Du skifte Kjærester, som Du skifter Klæder — jeg skal ikke have noget af at faae den Kjærlighed til Gave, som Du engang har solgt. Hvad der er tilfals, tilhører Den, der kan byde mest. Løb Du hen til din fejge Fyr, ham tilhører Du, han har kjøbt Dig. Ikke i al Evighed vil jeg vide noget af Dig at sige. Men ve Dig og ham, hvis mine Øjne nogensinde seer Dig i hans Selskab!"

Maaske følte Anarella noget af den hemmelige Modsigelse, hvori de sidste truende Ord stod til hans koldblodige Afkald, og maaske øste hun deraf et sidste Haab om muligt endnu engang at forsone ham. Hun stod og holdt begge Hænder bønlig udstrakte imod ham, og hendes Øjne vare fulde af Taarer. „O Francesco!" sagde hun sørgmodigt.

Men han stødte haardt hendes skjælvende Hænder fra sig, vendte sig hurtigt om og gik.

Anarella blev alene tilbage og rørte sig ikke fra Pladsen, hvor hun stod; men hendes Hænder sank tungt ned, og Taarerne standsede. Længe var hun hensunken i Tanker om denne hurtige og rystende Begivenhed. Tilsidst nikkede hun bedrøvet hen for sig, foldede Hænderne og sagde højt til sig selv: „Han har Ret."

Derpaa gik hun hen til sin Væverstol og arbejdede; men synge kunde hun ikke.

Da der var gaaet nogen Tid, kom der en Dreng, som bragte hende et kort Brev fra Signor Giorgio. Han bad Anarella om en Samtale i hans Hotel nede i Capri.

Da bruste hun heftigt op, og den stakkels Dreng maatte undgjælde for hendes uretfærdige Vrede. „Jeg vil slet ikke mere vide noget af ham at sige, han har gjort mig ulykkelig, fordi han har kjøbt mig og nedværdiget mig paa den forsmædeligste Maade; og nu foragter og forsmaaer min Kjæreste mig for hans Skyld. Siig til ham, at det er skammeligt, naar en rig Mand vil berøve en fattig hans Pige, og han maa ikke tro, at jeg lader mig sælge som en Vare, selv om Francesco virkelig vilde gaa ind derpaa. Og forresten kan Du bare sige til Signore, at han skal tage sig iagt for Francesco, han er meget vred paa ham, og det gaaer ikke godt, hvis han seer ham endnu engang. Jeg vil heller aldrig se Inglesen for mine Øjne mere, thi jeg hader ham og har god Grund til at hade ham."

Med disse Ord afskedigede hun den forskrækkede Dreng, som ikke havde forstaaet et Ord af denne besynderlige Tale og nu omhyggelig indprægede sig enkelte af de mere kraftige Vendinger, for at kunne bringe den Besked tilbage til den fremmede Herre.

Efterat Anarella saaledes ikke blot havde godtgjort, at der var foregaaet et hurtigt og grundigt Omslag i hendes Anskuelser om Værdigheden og Æren ved at være en Gjenstand, som var tilfals, men tillige med iøjnefaldende Snildhed havde overført de hemmeligt nagende Selvbebrejdelser paa et fraværende Syndens Kar, følte hun sig temmelig let om Hjertet, og hun fattede den kjække Beslutning, trods Alt, hvad der var skeet og endnu kunde ske, at holde fast ved sin Kjærlighed til Francesco, indtil hun havde forsonet og betvunget hans retfærdige Vrede. Og som den første Pligt for denne Kjærlighed forekom det hende hensigtsmæssigst, ved kunstige Midler at puste Hadet til den tilsidesatte Medbejler op til den kraftigst mulige Brand.

„Hvilken Uforskammethed!" mumlede hun ved sig selv. „Jeg skulde komme til ham! Hvor er det Skik, at Pigen løber efter Manden? Har jeg maaske søgt ham først og villet gifte mig med ham? Er det ikke ham, der har trængt sig paa mig? Og nu forlanger han saadan Noget af mig? Nej, det er Manden, der skal komme til Pigen og opsøge og hente hende, ikke omvendt!"

Til Bekræftelse af denne heldigt fundne Leveregel forlod hun hurtigt Huset, uden at lade sig se af sin Moder, og begav sig direkte til Francesco Carpuccis lille Ejendom, der laa noget udenfor Byen.

Med stor Tilfredsstillelse betragtede hun bag den høje Stenmur de smukke gamle Oliventræer og de lange Vinranker, der slyngede sig op ad dem og dannede et prægtigt Fletværk fra Træ til Træ; den frodige Mark med indiske Figen ved Siden af og rundt om det lille Hus de statelige Orangetræer. Inde i Huset selv var der unægtelig Adskilligt at forbedre, at ordne og at rense; det var tydeligt at mærke, at der var Brug for en Husmoder her. Med kjærlighedsfuld og omstændelig Deltagelse mønstrede Anarella ogsaa her alle Husholdningsgjenstandene, som om hun i dem hilste lutter nye Venner, som det gjaldt at vinde.

Huset var tomt, men foran Bagporten fandt hun den gamle Giuseppe, der stod lænet imod en Søjle og syntes at sole sig i Ro og Mag. Men da hun traadte hen til ham, viste det sig, at han var ganske sørgmodig og nedslaaet og kun lidet glad over sin Søns lykkelige Hjemkomst. Han lagde heller ikke Skjul paa, hvad det var, han var bedrøvet over: Francesco havde erklæret, at han maatte forlade Øen paa lang, lang Tid, og allerede næste Morgen vilde han tage til Neapel med Torveskibet. Da Anarella viste sig overmaade forfærdet og brød ud i en heftig Graad, prøvede den Gamle paa den hjerteligste Maade paa at trøste hende og skjændte ubarmhjertigt paa sin Søn, paa hans uforsvarlige Vankelmod og Troløshed, og hun mærkede, at Francesco slet ikke havde sagt Noget om det Forefaldne, men rolig og stolt havde taget hele Skylden paa sig.

Derover skammede hun sig saaledes, at hun ikke kunde holde det ud længer hos hans Fader, men hurtigt og trøstesløs sagde Farvel til ham.

Husholdningsgjenstandene nikkede hun endnu engang sørgmodig til, da hun gik forbi dem; hendes Blik faldt tilfældigt paa et lille vaklende Bord i en Krog, og paa det laa der udbredt et kostbart, fint forarbejdet Koralhalsbaand og et Par store Ørenringe af massivt Guld og et broget skinnende Hovedtørklæde af ægte Silke og en mægtig Sølvpil til at stikke igjennem Haaret . . .

Det havde Altsammen været bestemt til hende!

Men hun vovede ikke at røre ved Noget af det, men sneg sig bort med et sky Sideblik.

* * *

Fortsættes.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

XI.

Alfred Meißner.

Alt Liv er blot en langsom Dødens Vej,
Hvad som bestaaer, paa Undergang kun bygger;
Fred kjendes ej i dette Dødsliv — nej,
Al Smerte svinder først i Dødens Skygger.

Til Jordens Nød, dens Sorg og Savn at dække
Er hundredfoldig Vaarpragt ikke nok;
Og dog, mens Jorden ejer Vaarens Dage,
Vil Skjalden med de Arveløse klage.

Meißner er født den 15. Oktober 1822 i Teplitz. Hans Farfader, August Meißner, en født Sachser, blev i sin Tid kaldet til Prag som Professor i Æsthetik og var iøvrigt en talentfuld og yderst produktiv dramatisk og novellistisk Forfatter. De poetiske Anlæg, som Alfred havde faaet i Arv fra denne, fandt deres første Næring i de skotske Folkesange og nyere skotske Digtere, med hvilke hans Moder, der var født i Skotland, meget tidligt gjorde ham bekjendt. Ligesom hans Barndomsundervisning allerede var afvexlende nok, idet hans Forældre i 1832 flyttede til Karlsbad, hvor han nu kom i en halv klosterlig Opdragelsesanstalt, senere til Prag, hvor han blev sat i et derværende Gymnasium af en hel anden Art, saaledes skulde ogsaa det urolig Omskiftende blive Særkjendet for hele hans Ungdomsudvikling, under hvilken han mere og mere gik op i poetiske, snart ogsaa i social-politiske Ideer og Bestræbelser, en Udvikling, som tildels allerede betingedes ved hans Stilling som tydskfødt Bøhmer i en politisk stærkt bevæget Periode og som nærmere bestemtes ved den mangfoldige Paavirkning, han modtog, først blandt det saakaldte „unge Bøhmen" i Prag (Moritz Hartmann, Leopold Kompert, Frantz Scarvardy o. A.), senere under sit omflakkende Liv i Dresden, Leipzig, Frankfurt og Paris, hvor han overalt kom i Berøring saavel med de forskjelligste Kapaciteter paa Kunstens Omraade som med Republikanernes og Emigranternes Kredse. — Fra 1840 studerede han Medicin i Prag og tog 1846 Doktorgraden i denne Videnskab; men hans dernæst paabegyndte praktiske Virksomhed skulde snart faae en brat Afslutning, idet han endnu samme Aar ansaa det for sikrest at forlade Landet af Hensyn til den forventede Censur over Digtet „Ziska", som han snart havde færdigt til Udgivelse. Han tog først til Leipzig og Dresden, og da han, efter at „Ziska" var udkommen, frygtede for, selv herfra at blive udleveret til den østerrigske Regjering, gik han til Paris, hvor han forblev i ti Maaneder. Efter hans Hjemkomst til Prag i 1848 blev der vel anlagt Proces imod ham; men den afbrødes snart ved Revolutionen. Imidlertid bleve de ved denne fremkaldte Tilstande og hans tvetydige Standpunkt mellem Czecker og Tydskere ham saa ubehagelige, at han endnu samme Aar igjen forlod Bøhmen for at aflægge et nyt Besøg i Paris, hvorfra han saa gjorde en Tour til London, og først fra 1850 af tog han varigt Ophold i sit Fødeland. 1869 kjøbte han sig en Ejendom i Bregenz ved Bodensøen, hvor han siden har boet.

Meißner og hans afdøde Ven Moritz Hartmann udgjøre de vigtigste digteriske Repræsentanter for „det unge Bøhmen", der ligesom „det unge Tydskland" skrev Reformen, Kampen mod det Bestaaende, paa sin Fane og i sine digteriske Bestræbelser ogsaa paa mange Maader traadte i den ældre Broders Fodspor. Hvad nu for det Første Lyriken angaaer, saa fører ogsaa hos Meißner — „Gedichte" 1845, 12. Oplag 1872 — Utilfredsheden med, ja Fortvivlelsen over de bestaaende Livsformer til „Weltschmerz"; en stor Del af hans Digte have et afgjort melankolsk Præg; han opsøger helst Naturens ødeste Steder: den monotone Hede eller den majestætiske Bjergørken, hvor hans fortvivlede Sindsstemning mildner sig til mørk Resignation ligeoverfor Naturens ophøjede Alvor. I alt dette minder han ganske vist stærkt om Heine og Lenau, som han mangen Gang maaske altfor direkte har taget til Forbilleder; men han viser dog allerede her en rig og original Digterbegavelse, der, som naturligt er, især kommer til Gjennembrud i hans senere Digte. Optraadte han hist som den yngste Repræsentant for denne Retning af „Weltschmerz", saa anslaaer han her frejdigere og forhaabningsfuldere Toner og fremtræder som Talsmand for en ægte Humanitet, forøvrigt mere i social end i egenlig politisk Retning. En

væsenlig og værdifuld Afdeling af hans Lyrik danne de erotiske Digte, der snart gjennemstrømmes af en inderlig, men dæmpet Følelse, snart tager en højere, begejstret Flugt. Ogsaa her viser sig ikke sjelden Paavirkning af Heine (hvem han direkte efterlignede i „Der Sohn des Atta-Troll"), dels i Versbehandlingen, dels i den tilspidsede, halvt ironiske Form. — Det fortællende Digt „Ziska", der først gjorde hans Navn bekjendt, er snarere en Række af glimrende, ildfulde Situationsbilleder og genialt udkastede Karakterskildringer fra Hussitterkrigen end et virkeligt Epos; det mangler, ligesom de fleste af de samtidige Digteres episke Forsøg, Ro og Harmoni. — Meißners Dramer saavelsom hans Romaner og Noveller ere ej heller fri for „det unge Tydsklands" Affektation og Bizarrerier; men hans Arbejder paa sidstnævnte Omraade, paa hvilket han har været særlig produktiv (— hans „samlede Værker" (1872) udgjøre allerede 18 Bind —) give dog ofte meget dygtige og interessante Tidsbilleder.

1.

I Bjergørkenen.

Du Klippekæmpe, saa vild og kold,
Du Ørken fra Verdens første Dag,
Da Himlen var øde og Jorden gold,
Ej varm af et eneste Hjertes Slag,
Du Verdens Urstilhed, Du skjærmende Havn,
O tag din dødstrætte Søn i Favn!

Tilbage jeg lod i den snævre Dal
Al Menneskekamp og Mennesketrang,
Den usle Lykke, den smaalige Kval,
Dog — Blomsterne med langs den bølgende Vang,
Og Fiskerhytten blandt hviskende Siv,
Hele det stille, fortrolige Liv.

Ad snedækte Sti, uden Grændse og Navn,
Hvor Ørnen skriger om Fjeldets Top,
I Ensomhedens knugende Favn
Steg jeg med bankende Hjerte herop.
I Hytten hist ved Ørkenens Kant
Det sidste smilende Barn jeg fandt.

Brat over Klippen den skummende Elv
Hørte jeg synge saa vild og stærk,
Her taaler Naturen, nok i sig selv,
Ej Guddomsbilled, ej Menneskeværk,
Og et Kors, som Troen paa Fjeld havde sat,
Den slynged i Afgrundens dybeste Nat.

Et Billed, som Præg af Lidelsen bær',
Symbolet paa Aandens Kamp og Nød,
Hvad skal i den store Natur det her,
Som kjender ej Liv og kjender ej Død?
Ja selve Prometheus — paa dette Bjerg
Hin Lidelsens Kæmpe kun syntes en Dverg!

Men Du, som trodsed hvert Magtens Bud,
Du Sjæl, som flakker paa dette Fjeld,
Din Smerte har anklaget Verden og Gud, —
Hvi gribes Du her af Følelsers Væld?
Du kalder i Dødens svimlende Lyst
Det nøgne Fjeld til dit bankende Bryst.

Se Lammet hist under Ørnens Klo,
Og Røret, som knækkes i næste Nu,
Se Falken her uden Rist og Ro,
De lide alle, — hvi klager Du?
Saa lær dog, hvor Menneskets Sorger er smaa,
Saa lær dog med Jubel til Grunde at gaa!

2.

En Moder.

(Af „Ziska").

Det bredes, det spredes saa vide om Land:
De tvende Hære ved Moldaus Strand
Nys stævned til blodigt Møde;
Paa Broen, hvor Strømmen saa rivende randt,
De tydske Skarer Hussiterne fandt,
Og Kalkens Børn maatte bløde.

Den rystende Bro var snart for svag,
Den brast under Hovslag med Tordenbrag,
Og brat maatte Støtterne falde.
Ryttere, Fodfolk med Saar og med Blod,
De styrtede ned i den skummende Flod,
Der sank, der drukned de Alle.

Snart til en Moder man Tidenden bær',
Som havde en Søn i den sunkne Hær,
Den sidste hun der skulde miste.
Trods Storm og Slud i den kolde Nat
Hun iler afsted gjennem Skov, gjennem Krat, —
Den Sidste jo maatte hun miste!

Hvor Moldauen tordner med fraadende Mund
Og Fjeldenes ludende Vægge den kun
Et snevert Leje har givet,
Bag Pile, i Læ af en halvsunken Mur,
Der sidder den lyttende Moder paa Lur,
En vingeskudt Fugl mellem Sivet.

Og som hun nu spejder med Øjet i Brand,
Sig stærkere hæver det brusende Vand
Med Bølger saa underlig røde.
Er det Morgenens Gløden, der falder derpaa?
Er det Heltenes Blod, der farver dem saa? . . .
Og nu, nu kommer de Døde.

Saa stille, saa blege, med udslukt Blik
Stævne de frem, som til Dommen de gik,
Med blodig Fraade om Munden;
En frygtelig Knude af væbnede Lig —
Mens Flodens Bølger med klagende Skrig
Sig trindtom rejse fra Bunden.

Tungt slæbes af Hestenes Kroppe afsted
Ved Tøjler og Bøjler Krigerne med —
Hvor gruligt mod Himlen de smile!
Med glasstive Øjne, med vandtung Lok,
Saa driver den frem, denne Spøgelseflok
Og finder ej Fred eller Hvile.

Men Moderen gribes af navnløs Ve:
„Almægtige Gud, lad mig ham se,
Ham, som jeg har fostret i Smerte! —
Der er han, o Jesus i Himmerig!
Min herlige Søn som et blødende Lig
Med det gabende Saar i sit Hjerte!

„Hvi stirrer med brustne Øjne Du saa? —
Ej skal med de Andre til Havet Du gaa,
Det skal ej dit Legem begrave!“
Hun kæmper med Lig i den skummende Flod,
Hun drikker Heltenes strømmende Blod —
O maatte kun Styrken hun have!

Forgjæves er Kampen, ej mer hun formaaer,
Ak, Fødderne glippe og Sandsen forgaaer,
Men Ligenes Skarer ej ender.
Og Moder og Søn forenede snart
Bortskylles af Bølger i brusende Fart
Med tæt sammenslyngede Hænder.

3.

Ensomhed.

Gjem mig trygt, o Du min Smertes
Havn, Du dybe Klippedal,
Vemodsskjøn, som dette Hjertes
Haabforladte Elskovskval!

Granomsust staaer Fjeldets Side,
Strømmen hæver højt sin Røst,
Vinkende med Hænder hvide:
Kom, o kom, hos mig er Trøst!

Vandrende blandt Graners Grene,
Lyttende til Bølgens Gang,
Er det, som jeg hørte ene
Hendes dybe Klagesang.

Denne Sang, hvis Toner bleve
Mig en Røst fra Smertens Land
Om et Hjerte, som ej leve
Og ej Døden finde kan.

Slaa din Harpe, vrede Nøkke,
Overdøv mit Hjertes Nød!
Aldrig født var højest Lykke,
Dog en Trøst: en snarlig Død.

4.

Kjærligheds Nattevaagen.

Du Kjærligheds Vaagen, Du Sabbat for Hjerter,
Du syngende, hjerteforyngende Stund,
Du Højtid med straalende, duftende Kjærter,
Dig evig skal prise min henrykte Mund!

En Vandring i Skyggen af susende Palmer,
En drømmende Gyngen i Bølgernes Favn,
En Beden i Kirken til brusende Psalmer,
Det siger mig, Kjærligheds Vaagen, dit Navn!

Hun favned mig tæt i de snehvide Arme,
Jeg svimled i Blikkets berusende Lys,
Jeg knæled og bad: O Du maa Dig forbarme,
Ej dræbe min bævende Sjæl med dit Kys!

Nu fatter jeg Fuglenes Jubel og Smerte; —
Paa Vandring i Skov, langs den dæmrende Strøm,
Som svævende Stjerne mit salige Hjerte
Vil Stjernerne tælle i vaagende Drøm.

Du Kjærligheds Vaagen, Du Haaben og Drømmen,
Du Sabbat i Hjertet, Du hellige Stund,
Med salige Taarers natlige Strømme, —
Dig evig skal prise min henrykte Mund!

5.

Til Agnes.

Malerier af Watteau
Os paa Blomsterenge viser
Vandrende i Aftnens Ro
Pyntelige smaa Markiser.

Sminkede, med høj Toupé,
Atlaskklædte de spadserer,
Deres Haand om Barmens Sne
Let med Viften koketterer.

Gratieuse vi dem se,
Med et Smil om Purpurmunden,
Spøgende med en Abbé,
Legende med Skjødehunden.

Med et saadant Billed bør
Helst Du lignes, Tryllerinde, —
Hvis hos Kunstneren man tør
Livets fulde Sandhed finde.

Slige grusom skjønne Blik
Fra sit Lærred han os sender,
Hurtigt de til Hjertet gik,
Dybt og længe der de brænder.

Klart hans Billed som et Spejl
Viser dine Engleminer, —
Dog Du deler ogsaa Fejl,
Troer jeg, med hans Heroiner.

Straaler Øjet end af Lyst
Og af Glæde paradisisk, —
Synes idel Sne dit Bryst
Og dit Hjerte helt markisisk!

6.

Til den Elegiske.

Tilvisse, Kjære, ogsaa mig
Det nær til Hjertet gaaer,
At brat og haabløst taber sig
Den lyse Livets Vaar;

At Skjønhed om en stakket Stund
Forgaaer som Skum paa Vand,
Og at vi ere Gjæster kun
I dette Underland.

Hver Hjertets Skat, hvert Haabets Slot
Bortskyller Tidens Elv;
Ej de, som vi har elsket, blot,
Vi ældes ogsaa selv.

Fra Randen af det lette Skib,
Naar det langs Kysten gaaer,
Den modne Frugt i Farten grib! —
Ej mere vi formaaer.

Dødt er, hvad een Gang sank i Grav —
Saa bær det som en Mand:
At hver en Flaske, man Dig gav,
Kun eengang tømmes kan!

Fra den sammenlignende Litteraturforskning.

Af cand. mag. Kr. Nyrop.

IV.

Lidt om vore Molbohistorier.

Som bekjendt ere vore gode Landsmænd paa Halvøen Mols just ikke ansete for at være særlig skarpsindige; man har endogsaa i den Grad villet frakjende dem al sund Menneskeforstand, at Ordet Molbo er blevet ensbetydende med et enfoldigt Menneske. Skal man dømme efter de „vise Gjerninger og tapre Bedrifter", som tillægges dem, maa man ganske vist give det almindelige Omdømme Ret. De hævne sig paa en Aal ved at smide den i Vandet, og da Aalen glæder sig over at komme tilbage i sit eget Element og spiller med Halen, ynkes de over den og udbryde: „Hvor dog Døden er haard at gaa paa." Da en Dag en Stork er kommen ind paa en af deres Marker, frygte de for, at den skal træde Kornet ned, og sende deres Byhyrde ud for at jage den bort; men da han har store og brede Fødder, synes de, at han vil træde mere Korn ned end Storken, og lade derfor otte Mand bære ham ind i Kornet. For at frelse deres Kirkeklokke fra at falde i Fjendens Hænder, kaste de den i Vandet; for imidlertid senere at kunne finde den igjen, skjære de en stor Skure i den Side af Baaden, hvorover de have kastet Klokken ud, og ro, veltilfredse med deres snedige Paafund, tilbage til Strandbredden. Dette Par Prøver paa Molboernes sjeldne Skarpsindighed maa være tilstrækkelige til at vise, at det ikke er med Urette, at Ordet Molbo efterhaanden i daglig Tale har faaet Betydning af en Dumrian. Men hvorledes have nu de stakkels Molboer erhvervet sig et saadant Ry? thi det er dog neppe til at antage, at de i og for sig skulle være mindre vel begavede end andre Mennesker. Jeg har endogsaa ladet mig fortælle, at Molboerne oprindelig vare langt kløgtigere end deres Landsmænd, og at de netop i Tillid til deres aandelige Overlegenhed forsøgte at bilde dem allehaande urimelige Historier ind. Skjæbnen vilde imidlertid, at man tog for Alvor Alt, hvad de fortalte, og saaledes blev netop deres mere end almindelige Klogskab Kilden til det lidet misundelsesværdige Ry, der nu gaaer af dem. Denne Forklaring er imidlertid efter al Rimelighed fremkommen après coup og kan derfor ikke tages for gode Varer. Jeg er mere tilbøjelig til at antage, at en eller anden aldeles tilfældig Anledning har knyttet de omtalte Fortællinger til Molboernes Navn. Sagen forholder sig nemlig saaledes: de Fortællinger, i hvilke Molboerne spille Hovedrollen, ere langt ældre end Molboerne selv og gjenfindes rundt omkring i Europa; en stor Del af dem kan endogsaa føres tilbage til Indien. Jeg skal oplyse dette med et Exempel. I Somadevas store Samling Kathâ-sarit-sâgara („det Hav, som optager alle Fortællingernes Floder"), en af de vigtigste Kilder for de indiske Eventyr, findes følgende lille Fortælling:

„Da en Taabe engang skulde gaa til en anden Landsby, havde han glemt Vejen. Han spurgte sig for og fik den Besked: „Du skal gaa ad Vejen ovenfor det Træ, som staaer ved Flodbredden." Saa gik Taaben hen og krøb op i Toppen af Træet, idet han tænkte: „Det er jo over det, at Vejen gaaer, efter hvad Folkene sagde mig." Da han nu krøb omkring deroppe, bøjede en Gren sig under hans Vægt, og det var med Nød og neppe, han slap for at falde ned ved at klynge sig til den. Medens han hang der, kom en Elefant, som havde været nede ved Floden for at drikke Vand, gaaende henad Vejen med en Rytter paa Ryggen. Da Taaben, som hang i Spidsen af Grenen, saae ham, raabte han med en af Frygt dirrende Stemme til ham: „Du Ædle! grib mig!" Rytteren slap Krogen (hvormed han styrede Elefanten) og tog, for at hjælpe Taaben ned af Træet, fat i hans Fødder med begge Hænder. Imidlertid gik Elefanten fra ham, og Rytteren blev hængende ved Fødderne af Taaben, som igjen hang i Spidsen af Grenen. Derpaa sagde Taaben til Rytteren: „Hvis Du kjender Noget, saa skynd Dig og syng Et eller Andet, for at Folk kan høre det og komme os til Hjælp; ellers falde vi ned og blive revne med af Floden." Rytteren begyndte nu at synge saa smukt, at Taaben blev ganske henrykt. Han udbrød i Bifaldsraab, glemte rent sig selv, slap Træet og gav sig til at klappe med begge Hænder. I samme Øjeblik faldt han ned i Floden tilligemed Rytteren og omkom. For hvem er vel Samkvem med Taaber til Held?"

Det samme Motiv gjenfindes andetsteds i den samme Samling under en noget forandret Form:

„En Mand tog fat i Halen paa en Himmeltyr og blev saaledes ført til Himlen, hvor han i nogen Tid levede i Herlighed og Glæde og spiste saa meget Syltetøj, han vilde have. Derpaa lod han sig føre tilbage paa samme Maade og vakte ved sine tillokkende Beskrivelser sine Venners Lyst til at følge med paa den samme Rejse. Enden blev, at de Alle bestemte at drage afsted. Han tog da fat i Tyrens Hale med sine Hænder, en Anden i hans Ben, en Tredie atter i dennes, og saaledes videre i en lang Kjæde, og Tyren fløj op i Luften med dem. Undervejs spurgte en af dem, hvor meget han havde spist af Syltetøjet i Himlen; Formanden slap Tyrens Hale og viste Portionernes Størrelse med Hænderne, hvorved de alle faldt ned og slog sig ihjel."

Den sammenlignende Litteraturforskning fører hyppig til højst overraskende Resultater; den viser os, hvorledes næsten Alt i Litteraturen er Gjentagelse — naturligvis med Forandringer, men dog Gjentagelse; de samme Emner gaa fra Slægt til Slægt og behandles paa forskjellig Maade: Shakspeare laante Grundtanken i mange af sine udødelige Værker af engelske Folkebøger, disse vare igjen oversatte fra Fransk eller Italiensk og viste tilbage til de middelalderlige Novelle-

samlinger, der jo atter direkte eller indirekte havde deres Udspring i det sagnrige Østerland. Saaledes gaaer det saa ofte, naar man søger efter Kilderne til en eller anden stor Forfatters Værker; det er næsten overflødigt at anføre Exemplerne, de Fleste vide jo, at Plautus' Komedier gjenfindes hos Molière og Holberg, at Lessings „Nathan der Weise" grunder sig paa en Novelle hos Boccaccio, at Motiverne til „Svend Dyrings Hus" findes i en gammel dansk Kæmpevise o. s. v., ja jeg kan fra de allernyeste Tider anføre, at „Den forvandlede Konge", der for et Par Aar siden gik over Nationaltheatrets Scene, viser tilbage til et gammelt engelsk Digt om Kong Robert af Sicilien, og at det samme skjønne Sagn om den hovmodige Kejser, der straffes saa haardt af den Almægtige, gjenfindes i „Talmud", hvor det fortælles om Kong Salomon. Jeg skal endelig tilføje, at det fornylig er blevet paavist, at den moderne Realismes dristigste og mest yderliggaaende Forkæmper, Emile Zola, har laant ikke alene et enkelt Træk, men hele Scener fra forskjellige andre Forfattere, navnlig fra Casanova og Gozlan.

Men det vil dog vistnok have overrasket flere af Læserne at se, at endogsaa vore gode gamle danske Molbohistorier høre til disse vandrende Sagn, at ogsaa de have taget Del i det store Kredsløb i Verdenslitteraturen. De ovenfor anførte Fortællinger ville imidlertid tilstrækkeligt have viist, at den indiske Litteratur har frembragt komiske Smaafortællinger, der ikke blot i høj Grad ligne vore Molbohistorier, men endogsaa maa siges ganske at være de samme. Man sammenligne saaledes Historien om Manden, der foer til Himmels, idet han holdt sig i en Tyrs Hale, men pludselig ved en taabelig Ubetænksomhed gav Slip paa denne og styrtede ned paa Jorden med alle sine Kamerater, der holdt fast i hans Ben — man sammenligne blot denne Historie med Historien om „det tørstige Træ" eller bedre endnu med Fortællingen om, hvorledes Molboerne „til Amindelse om højsalig Kong Frederik den Fjerde skulde ringe med deres Kirkeklokke. Hverken Klokker eller Herremand vilde give Reb til, thi der skulde ringes flere Gange daglig, og det bedste nye Reb kunde vel opslides derved. Men da Molboerne ogsaa vare Folk, som havde lært, hvilken skjønne Dyd Sparsomhed var, saa hittede de paa, hvordan man alligevel kunde ringe med den lille Stump Reb, som sad i Klokken. De hentede nemlig Kirkens Brandstige og lode En krybe op og hænge sig ved Stumpen; naar han var oppe, skulde en Anden holde ham i Benene, denne igjen en Tredie, og saa fremdeles, indtil de naaede Jorden, hvor den Nederste skulde staa og trække i alle de Andre og saaledes ringe til Ære for Kongen. Men da de nu Alle havde fat ved hverandre, begyndte det at gjøre ondt i Hænderne paa den Øverste, der holdt i Rebet. Han raabte da til Ringeren: „Hold stille lidt, imedens jeg spytter i Hænderne!" Derpaa slap han med begge Hænder for at spytte i dem, hvorudover de Alle faldt ned og ynkelig ihjelsloges til Hobe."

Pointen er aldeles den samme som i Somadevas Fortælling, skjøndt Iklædningen ganske vist er temmelig forskjellig; Molbohistorien er jo endogsaa i den Grad bleven lokaliseret, at den knyttes til en bestemt dansk Konges Død. At det ikke kan være nogen tilfældig Overensstemmelse, der findes mellem den danske og den indiske Fortælling, fremgaaer bedst deraf, at det samme Motiv gjentagne Gange dukker frem i andre Landes Folkelitteratur. Det findes saaledes benyttet i en fransk Fortælling fra Picardiet om „de sex Kamerater". Fortællingen lyder saaledes: „Sex Bønder bleve en Dag enige om at drage ud for at se Havet. De begave sig paa Marche og kom snart til en stor Mark, der var fuld af Korn, som Vinden satte i en bølgende Bevægelse. „Havet, Havet," raabte de strax Alle paa en Gang og kastede sig paa Maven ned i Kornet for at svømme. Nogen Tid efter kom de til en dyb Brønd, og da de frygtede, at en af dem skulde være falden ned i den, gav de sig til at tælle efter, hvor mange de vare. Men den, der talte, glemte at tælle sig selv med og kunde saaledes ikke tælle mere end fem. „Der maa være En nede i Brønden," sagde han, „jeg vil gaa hen og raabe ned til ham. Halløj, Thomas, er Du der?" Det forekom ham, at der var Nogen, der svarede, og for at komme ham til Hjælp lagde han en tyk Gren tvers over Brønden. Jakob, der var den stærkeste af dem Alle, tog fat i Grenen, en Anden klamrede sig fast til hans Fødder, og saaledes bleve de ved, indtil de alle Sex hang i Brønden. Imidlertid begyndte det at gjøre ondt i Hænderne paa Jakob, og han raabte ned til de Andre: „Hold godt fast, medens jeg spytter i Hænderne." I det Samme slap han Grenen og faldt med sine Kamerater ned i den mudrede Brønd, hvor de Alle omkom." I Tydskland fortælles en lignende Historie med enkelte uvæsenlige Forandringer.

Dette enkelte Exempel maa nu have viist, at Molbohistorierne ikke ere ejendommelige for Danmark alene, og Spørgsmaalet bliver da, paa hvilken Tid de ere komne her til Landet. De ældste Udgaver skrive sig fra Slutningen af det forrige Aarhundrede, og Rasmus Nyerup mente, at Molbohistorierne kun vare Efterligninger af de tydske „Schildbürgergeschichten", men senere kom han til den Anskuelse, at „nogle af Indfaldene ligesaa godt kunde være fødte i en jydsk som i en tydsk Hjerne." Den sidste af disse Antagelser er vel ikke umulig, men Tilstedeværelsen af vore Molbohistorier i den indiske Litteratur taler paa det Bestemteste imod den. Hvad den første Antagelse angaaer, kan der vel være noget Rimeligt i den, men langt sandsynligere er det dog, saaledes som Professor V. Fausbøll mener, at Oversættelsen af Wielands satiriske Roman „die Abderiten" (1778—79) har været den ydre Foranledning til, at de danske Molbohistorier ere blevne samlede. Jeg siger samlede, da det bestemt kan paavises, at Molboernes Bedrifter ikke alene have været almindelig bekjendte, men endogsaa besungne før denne Tid. Saaledes har den i sin Tid „som en af vore berømmelige danske Poeter anseete og anpriste Wadskiær" i et Bryllupsvers fra 1744 benyttet Fortællingen om „Jerngryden og Manden, som gik nedenom hjem." I Digtet, der helt igjennem er holdt i en opstyltet og forskruet Stil, fortæller han i knudrede Vers

„At nogle Molboer, som havde seet en Gryde
I Aarhuus paa et Gulv at kaage end og syde,
Som den, der nyelig var fra Ilden baaren ind,
Forundrede sig stærkt i deres Molbo-Sind;
Og sagde: see engang en Mæster af en Gryde,
Der paa det blotte Gulv foruden Ild kand syde,
Den kom os vel tilpas, at have paa vort Land,
Hvor vi maa tage det saa knapt med Ildebrand.
Hvad Konen peb og sang, hun maatte dennem unde
Den Gryde, som saa fix, i hvor den sattes, kunde
Opkaage af sig selv paa ret Mirakel-Viis,
Dem undrede, at hun den loed for saadan Priis."

Selve Historien er bekjendt nok, og jeg vil derfor skaane Læseren for Resten af de Wadskiærske Vers. Det vilde være interessant at undersøge, om der i den danske Litteratur skulde kunne paavises ældre Spor af Molbohistorierne, og om man muligvis ad denne Vej kunde faae Underretning om, hvorfor netop Molboerne ere blevne Syndebukke hos os. I Tydsk-

land gaaer det ud over Schwaberne eller de opdigtede Schildborgere, i Rumænien over Zigeunerne, i Sverig over Beboerne af Södertelje, og Englænderne have deres Folkebog om «The merry Tales of the Wise Men of Gotham»; endelig skal jeg tilføje, at der paa Tamulisk (Sproget i den sydlige Del af Forindien) findes en betydelig Samling af lignende Fortællinger, der knyttes til en vis Filosof, Gourou Paramartan. Derimod har man i andre Lande f. Ex. Schweiz og Holland, paavist Fortællinger, der vel i Indhold og Form svare til vore Molbohistorier, men dog ikke knyttes til nogen bestemt Del af Landet.*)

Litteratur

Touristlitteraturen er bleven forøget med „Udflugter til Gribskov, Esrom, Frederiksborg og Fredensborg“ af L. Both, forsynet med tre Kort. (C. W. Stink).

Billedkunst

Af det hos E. Bojesen udkommende „Kunstneralbum, fotografiske Portraiter med kortfattede Biografier samt Gjengivelser af Kunstværker“, foreligger 7. Hefte, indeholdende A. H. Mackeprang og F. C. Lund.

Fra Georg E. Hansens Atelier er der udgaaet fint udførte og godt lignende Portraiter baade i Kabinetsformat og i det saakaldte „Promenade-Format“ af kgl. Skuespiller Adolf Rosenkilde og Operasangerinde Fru Keller.

Brogede Blade

«La nouvelle Revue» offentliggjør for Tiden en Samling hidtil utrykte Breve af Hector Berlioz med en forbindende og forklarende Text af Charles Gounod, der ogsaa her viser sig som en tiltalende og elskværdig Forfatter. Den i sit Liv saa haardt prøvede Mesters Breve frembyde stor Interesse. Den unge Berlioz maatte ikke mindre end fire Gange konkurrere til den musikalske Prix de Rome og opnaaede den først efter overmenneskelige Anstrengelser 1830, da han var 27 Aar gammel, saa haardnakket var det officielle Areopags Uvillie imod den unge Komponists dristige Indfald. Han skriver selv herom til sin Ven Humbert Ferrand den 21. Aug. 1829: „Disse Herrer Dommere, som ikke ere Dommere i den hemmelige Ret («Franc-Juges», Titlen paa et af Berlioz' Ungdomsarbejder), ville, som de sige, ikke opmuntre mig paa en falsk Bane. Boieldieu sagde til mig: „Min kjære Ven, De havde allerede Prisen i Deres Haand, men det er Dem selv, der har kastet den bort. Jeg var kommen med den faste Overbevisning, at De vilde faae den, men da jeg saa hørte Deres Værk! . . . Hvor kan De forlange, at jeg skal præmiebelønne Noget, som jeg ikke har den ringeste Idee om? Jeg forstaaer ikke det Halve af Beethoven, og De vil ovenikjøbet gaa videre end Beethoven! Hvordan skal jeg saa kunne forstaa Dem? De lader haant om alle harmoniske Vanskeligheder og smider om Dem med Modulationer; men jeg har ikke studeret Harmoni og er ganske uerfaren i denne Del af Kunsten. Skylden er maaske min, men jeg holder nu engang mest af den Musik, der vugger mig.“ — „Men, min Herre, hvis De forlanger blid Musik af mig, saa maa De ikke give mig et Thema som Kleopatra, en Dronning, som af Fortvivlelse lader en Slange bide sig i Brystet og døer under Krampetrækninger!“ — „Ak, min Ven, man kan bevare Gratien ved ethvert Sujet. Det være imidlertid langt fra mig at sige, at Deres Værk er daarligt; jeg siger kun, at jeg endnu ikke forstaaer det og maa høre det endnu flere Gange med Orkester.“ — „Har jeg da ikke givet Dem Lejlighed dertil?“ — „Og naar jeg saa seer alle disse bizarre Former, dette Had til alt det Konventionelle, saa kan jeg ikke Andet end sige til mine Kolleger i Institutet, at en ung Mand, der har saadanne Ideer og skriver saaledes, maa foragte os i Bunden af sit Hjerte. De er en vulkansk Natur, kjære Ven, men man maa ikke skrive for sig selv alene; ikke alle Naturer ere af samme Slags som De. Men gjør mig den Fornøjelse at besøge mig, saa kan vi passiare sammen, og jeg kan studere Dem“.“

* *
*

Epigrammer.

Eros og Hymen.

Den lille Eros aldrig faaer Forstand,
Det maa vi stakkels Mennesker bekjende,
Thi hvergang Drengens Fakkel er i Brand,
Strax kommer Hymen og vil „bare tænde“.

Og høflig Eros stedse er bered
Og for den Ældre sig med Faklen bukker,
Endskjøndt han nu af lang Erfaring veed,
Han tænder Hymens, men sin egen slukker!

Paa Bal.

„Hun er af Sten og Træ“ — saa blev mig sagt
Af Balsaisonens manketynde Løver —
„Hun har ej Sands for Tankelegens Magt,
Forgjæves al sin Aandrighed man prøver!“

Saaledes talte I og strøg jert Flag
Og undres nu, jeg bryde tør en Landse —
I glemme, det var netop Orfeus' Sag
At bringe Træer og Stene til at dandse.

—n.

* *
*

En ivrig „Puzzler“ har sendt os et af Puzzle-Spillets 16 Chifre konstrueret Tryllekvadrat:

1	15	14	4
12	6	7	9
8	10	11	5
13	3	2	16

i hvilken der kan dannes nogleogtyve Kombinationer af 4 Chifre, hvis Værd tilsammen giver 34, f. Ex. alle de horizontale og alle de vertikale Rækker, de to Diagonaler, hver af de fire Hjørnekvadrater, den midterste Kvadrat, de fire Hjørnetal o. s. v.

*) Denne Artikel har tidligere under en noget forandret Form været trykt i det franske Tidsskrift «Romania» (IX, 137 ff.).

Indhold. Burgtheatrets Dekamerone, Zerline Gabillon, Friedrich Mitterwurzer og Wilhelmine Mitterwurzer fortæller. — Anarella, Novelle af Hans Hoffmann. — Tydske Lyrikere siden 1850, Karakteristiker og Prøver, af Viggo Petersen. XI. Alfred Meißner. — Fra den sammenlignende Litteraturforskning, af cand. mag. Nyrop. IV. Lidt om vore Molbohistorier. — Litteratur. — Billedkunst. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels Forlag** er i disse Dage udkommet:

Haandbog

i den danske Litteraturhistorie,

Udgivet til Brug i Skole og Hjem

af

Sigurd Müller.

646 Sider. Pris stærkt indb. 4 Kr. 65 Øre.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Udflugter til Gribskov, Esrom, Frederiksborg og Fredensborg

af **L. Both.** Med 3 Kort. Pris 30 Øre.

C. W. Stincks Boghandel,
Amagertorv 33 (Løve-Apothekets Gaard).

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

Det forsvundne Kjøbenhavn.

Første Række 45 Billeder i Omslag. 3 Kr.

Anden Række 16 Billeder i Omslag. 1 Kr. 25 Øre.

Elegant Mappe hertil 2 Kr.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer

af

Otto Borchsenius.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten.
(»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

C. N. Rosenkildes

Efterladte Skrifter,

med Portrait og Karakteristik
udgivet af **P. Hansen.**
2 Bind. 10 Kr.

Alex. Thorsøe,

Den danske Stats Historie 1814—1848.

2 Bind. 50 Ark. 12 Kr. 50 Øre.

Zodiacus,

Parlamentariske Stjernebilleder.

Udgivet af **P. Hansen.**
Heftet 2 Kr. 50 Øre.

„Nær og Fjerns" Novelle-Bibliothek.

1.—6. Bind.

Hvert Bind (20 Ark) 2 Kr., (fortsættes).

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛘᛚᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

4. og 5. Hefte: **Trinitatistiden**
heftet 2 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre.
Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 25. Juli.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2,25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 422.

Den 1. August 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Sarah Bernhardt og hendes Selskab.

Af Francisque Sarcey.

Efterretningen om, at Frankrigs berømteste Skuespillerinde i Dagene fra den 15.—27. August vil optræde paa vort kgl. Theater, har vakt stærk Sensation i Kjøbenhavns dannede Kredse. Man frygter overalt for ikke at skulle faae Billetter; tør man tro paa, hvad der siges mellem Mand og Mand, vil „Alverden" hen at se hende. Under disse Omstændigheder vil man vist med Interesse læse et Uddrag af nogle Breve, som den betydeligste nulevende Theaterkritiker skrev i Slutningen af Maj og Begyndelsen af Juni d. A. fra London. De to Hovedroller, hvori Sarah Bernhardt efter Bestemmelsen ogsaa vil vise sig for det danske Publikum, og det Selskab, som omgiver hende, gjøres her til Gjenstand for Omtale. Desuden stilles Brudet med Théâtre français i et rigtigere Lys, end man hidtil har været vant til at se det i.

I.

Sarah Bernhardt i Landflygtighed. — „Adrienne Lecouvreur".

Ifjor, midt under den Triumf, som Théâtre français' Personale fejrede med sin Optræden i London, lagdes Planen til et nyt Felttog: derefter skulde Mlle. Sarah Bernhardt komme alene iaar og hente det engelske Publikums Bravoer og Guineer. Baade hun og Impressarien vare blevne en Smule svimle af den Lykke, som den eminente Kunstnerinde havde gjort. Men heller aldrig i mine Dage har jeg seet Magen. Det var en Beundring, en Henrykkelse, en Tilbedelse over al Beskrivelse. Man havde ikke Øje for Andre end hende. Hver Gang hun kom ind, var det, som om Salen illumineredes med brændende Blikke; gik hun ud, tog hun Livet og Begejstringen med sig. Ja endog hendes Spiloper — og hun tillod sig mer end Smaapuds — svækkede ikke hendes Kredit; man tilgav hende Alt, som man tilgiver et forkjælet Barn. Hvem veed ovenikjøbet, om ikke hendes Excentriciteter omgav ligesom med en hemmelighedsfuld Aroma den Nydelse, som det var En at høre og at se hende.

Alle disse Vidnesbyrd om afgjort, ivrig Sympathi vilde vel have løbet af selv med en stærkere Hjerne end Mlle. Sarah Bernhardts. Hun tænkte i god Tro, da hun saae, hvor lidt hendes Kamematers Fortjeneste lod til at tynge i Vægtskaalen, at hun turde tage til Devise det stolte Ord fra Corneilles „Medea": «Moi seule et c'est assez». Mange Andre troede som hun. Hendes Smigrere (og enhver Magthaver har sine, hvor meget mer da ikke, naar Magthaveren er en smuk Kvinde!) kommenterede hende Paastanden Dag ud og Dag ind og under alle mulige Former. Tilsidst lod man saa Amerikanernes Dollars glimre og blinke for hendes Øjne, efter at man først havde ladet de engelske Guineer glimte og klingre ...

Det er en saare vanskelig Sag at søge at trænge ind i et saa sammensat Sjælsliv som denne nerveuse og spændstige Kunstnerindes. Hun har ikke altid selv Rede paa de mangfoldige, hinanden krydsende Bevæggrunde, som drive hende til Handling; bestandig maa man, naar der er Tale om hende, være forberedt paa det Uforudsete, og om hun end meget vel kan overlægge og beregne langsomt, er hun dog

mere kapabel til pludselige Indskydelser, som i en Haandevending feje Overlæg og Beregninger afvejen. Saameget tør man imidlertid sige, at dette Fata Morgana af en Triumfrejse gjennem den ganske Verden fortryllede og bedaarede saavel Kunstneren som Kvinden i hende, fra det Øjeblik hun først havde stirret rigtigt efter det engang. Hun blev vel ved at leve i Paris, forrettede — under vante pludselige Omslag fra brillant til daarligt Humeur — sin Tjeneste ved Theatret, og tog sig — med den brændende og urolige Lidenskabelighed, der er hendes Naturs Kjærne — af de Tusinder af Ting, som hendes fortærende Virkelyst trænger til at beskjæftige sig med i et og samme Aandedræt. Men hendes Tanker var langt derfra. Ogsaa hun var bleven ført op paa et højt Bjerg, og en Stemme havde hvisket i hendes Øren: „Se, alle disse Kongeriger, som ligge udbredte for dine Fødder, de tilhøre Dig, dersom Du selv vil!" Ak, om hun vilde?! Hun vilde intetsomhelst Andet . . . Triumftoget gjennem den gamle og nye Verden havde jo aabnet for hendes blændede Indbildningskraft feagtige Udsigter til Ære og Rigdom . . .

Lidt efter lidt fattede hun Lede for Théâtre français; hun gav det ikke længer hele sit Hjerte, hendes Længsler var andet Steds. Alle disse Smaakonflikter med de Styrende, alle disse Smaaskuffelser og Smaapikanterier, som nu engang ere uadskillelige fra Livet som Skuespiller, irriterede hende ganske anderledes, end de havde gjort før. Og jeg troer, at Direkteuren, Hr. Perrin, tilsidst blev en Smule tirret af den lunefulde Kunstnerindes Nerveusiteter. Han behandlede hende ialfald mere høfligt end just egenlig venligt og velvilligt. Der udviklede sig kort sagt — om man vil tilgive mig Sammenligningen og Udtrykket — al den Drilagtighed, som hersker i et ulykkeligt Hjem, hvor Manden og Konen hver for sig er holdt op at bære over med hinanden og nu i Smug kives og kjævles, medens de i Fremmedes Paasyn fremdeles sætte deres elskværdigste Mine op.

Naar en Traad er spundet saa tynd, behøves der kun en Bagatel, for at den skal knække. En skjøn Dag kastede Mlle. Sarah Bernhardt Direkteuren sin Demission i Ansigtet, og fri som Fuglen fløj hun til London, der skulde være Udgangspunktet for hendes Rejse omkring Jorden.

Hun førte med sig — for den første Række Forestillinger — en 5, 6 Stykker, hvoraf de betydeligste var „Adrienne Lecouvreur" og „Froufrou", to Roller, som hun ikke havde spillet i Paris, og hvis første „Bouket" hun havde forbeholdt Englænderne — great attraction! Troupen, der ledsagede hende, var meget respektabel, eftersom den indbefattede Talbot, en af Théâtre français' gamle Sociétaires; Md. Devoyod, som har praktiseret i lang Tid og endnu bevarer den klassiske Kunsts store Traditioner*); Md. Jullién fra Odéon; Mlle. Jane Bernhardt, som maaske vilde have glimret en Del i Paris, hvis ikke Glorien om hendes berømte Søster havde fordunklet hendes Lys; Berton og Train, to jeunes premiers, den Ene i Karakterroller, den Anden som Elsker; Dieudonné, som er saa afholdt af Pariserne, og endelig nogle mindre bekjendte Kræfter. De havde holdt talrige Prøver i Løbet af Vinteren, men havde ikke før spillet sammen offentligt. Og Allesammen havde de en ordenlig Hjertebanken ved — som den tilfældigt sammenskrabede Hob Akteurer, de var — at skulle vise sig paa den samme Scene, hvor et Aar iforvejen hele Théâtre français med sit vidunderlige Ensemble og sin brillante Udfolden af Kostumer havde fremstillet de skjønneste Mesterværker. Mlle. Sarah Bernhardt var ikke den mindst Bevægede; thi hun forener i sig alle mulige Modsætninger, og dette Løvehjerte, dette Brushoved, denne Forrykte gribes til sine Tider af den forfærdeligste Angst. Faa Dage før hun rejste havde hun desuden havt som en Aabenbaring af, at det engelske Publikum maaske ikke var stemt mod hende ganske saaledes som tidligere, at al den Omtale, hendes Skulken bort fra sine Forpligtelser havde vakt, muligvis havde gjort det mere reserveret og køligt, kort sagt, at her var Is, som skulde brydes og smeltes.

Bestemmelsen var, at hun skulde debutere med „Froufrou"; men i sidste Øjeblik betoges hun af uovervindelig Angst. Froufrou er en Rolle, hvoraf adskillige Partier ikke ligge synderligt for hendes ejendommelige Geni; utvivlsomt vilde hun gjøre mangt et kostbart Fund i den, bringe ypperlige Enkeltheder ud af den — men hun var ikke sikker paa en Sejr. Det var et Slag, der skulde leveres, og som skulde udkæmpes med et Publikum, hos hvem en levende Erindring om Mlle. Desclée*) med Rette ikke var blegnet. Dersom hun nu tabte Slaget! Et Nederlag den første Dag var det Samme som en forstyrret, maaske forspildt Saison. Det var at aabne en Krig med en Waterloo-Bataille.

Hun veg tilbage, hun, som ellers har for Skik at ringeagte alle Hindringer, og hvis Valgsprog er: Quand même! Der blev vendt op og ned paa de fastsatte Programmer og lavet nye, hvorefter „Adrienne Lecouvreur" annonceredes som første Aftens Forestilling. Ganske vist havde Mlle. Sarah Bernhardt heller aldrig før spillet Adrienne; men denne Rolle, der halvt tilhører Tragedien og halvt Karakterkomedien, og som er skreven for at lette Mlle. Rachel Overgangen fra det ene Territorium til det andet, stemte langt bedre overens med de Midler, hvorover hun raader. Her var hun ialfald sikker paa en hæderfuld Succes, selv om hun maaske maatte give Afkald paa en glimrende Triumf.

Den londonske Theatersal var fyldt den første Aften, som den havde været det forrige Aar, da Théâtre français aabnede Rækken af sine Forestillinger. Det var det samme Publikum, de samme Ansigter, de samme Toiletter; aristokratiske Navne fattedes ligesaa lidt iaar, som de havde fattedes ifjor, og den kgl. Familie havde ligeledes ladet sig repræsentere. Kort sagt, det var det Samme — og dog noget helt, helt Andet. Da Tæppet ifjor gik op for hele Théâtre français' Personale, som var opstillet i en Kreds omkring Molières og Shakspeares Buster, med Got i Midten og med Mlles. Croizette og Sarah Bernhardt paa hver sin Fløj, lød der som en Explosion af begejstrede Bravoer fra hele Tilskuermængden. Luften var som mættet med Elektricitet. Bagved disse Manifestationer laa en Smule Nysgjerrighed, megen Erkjendtlighed og mest den ubestemmelige Følelse af ærbødig Respekt, som Englænderen

*) Efter de hidtil indløbne Korrespondancer fra Paris seer det ikke ud til, at disse to Kunstnere ville medvirke ved Forestillingerne i Kjøbenhavn, ligesom Frk. Jane Bernhardt heller ikke omtales blandt de Assisterende.
R. A.

*) Den berømte Skuespillerinde, der skabte Rollen, og som døde ganske ung efter en højst ejendommelig Livsførelse. Herhjemme har Hr. Robert Watt (efter den yngre Dumas' Tale ved Desclées Grav og efter hendes mærkelige Privatbreve) givet en kort Skildring af denne Kunstnerinde.
R. A.

inderst inde i sit Hjerte gjemmer for alle grundfæstede Institutioner, for alle solide Berømtheder. Théâtre français — Théâtre français . . . for dette store Navn burde og turde Alle bøje sig. Ganske vist ragede Mlle. Sarah Bernhardt op i eller ligesom sondrede sig ud af Ensemblet; men hvor fik alligevel ikke dette Ensemble hendes blændende og bedaarende Personlighed til at tage sig ud! ... Denne Gang kom hun ene og skulde spille hver eneste Aften! Og blandt de Stykker, hun bragte med sig, var der adskillige, man havde seet det foregaaende Aar, og hvor Théâtre français' Societairer havde været hendes Medspillende, hendes Forbundsfæller!

Det første Indtryk var Iskulde — hu! denne siberiske Iskulde, som Akteurerne føle Pustet af og stivfryse under, ligesaa snart Tæppet gaaer op. Første Akt, der er lutter forberedende Udvikling, gik hen uden Spor af Bifald; men det er jo rigtignok sandt, at Adrienne ikke viser sig i den, og at det var hende, Alle ventede paa.

Anden Akt foregaaer, som man maaske veed, i Théâtre français' Foyer en Aften, medens man spiller Racines „Bajazet“. I det Øjeblik, da Adrienne Lecouvreur meldtes, gik der som et lille Gys af Nysgjerrighed gjennem Salen, nogle behandskede Hænder klappede diskret, og saa blev der igjen dødsstille. Denne Modtagelse, der kontrasterede saa stærkt med den, hvorover man var falden i Forbauselse ifjor, sagde kun altfor tydeligt, at der herskede et køligt Forhold mellem Kunstnerinden og hendes Publikum. Det holdt sig en garde, dette Publikum, det vilde se Tiden an. Eller maaske det angrede sin tidligere Henrykkelse og vilde gjøre Bod for den paa Skuespillerindens Bekostning.

Dog — hvem formaaer at staa imod denne bedaarende Troldkvinde? Hun har i anden Akt en øm Scene med Marechallen af Sachsen, hvis virkelige Navn hun endnu ikke kjender, og hvem hun antager for en simpel Officier. Aldrig har Mlle. Sarah Bernhardt lagt i sine Gestus og i sin Stemme noget mere forførerisk Indsmigrende: hver Lyd var som et Kjærtegn af ubeskrivelig Ynde, og disse Kjærtegn havde samtidigt noget Barnligt ved sig, som passer saa godt til hendes hele Væsen og til Trækkene i hendes Ansigt. Det er her, hun reciterer Fablen „De to Duer“. Hun formelig aandede den ud i Luften, som en fød Harmoni, uden paa nogetsomhelst Punkt at drage Enkelthederne frem, men indhyllende samtlige Vers i en Slags klagende melodisk Bølgegang.

Sandt at sige — saa var det slet ikke, nej ganske og aldeles ikke det, Rollen fordrer. Adrienne Lecouvreur er en fyrig, lidenskabelig Kvinde, som elsker voldsomt, som et Øjeblik efter slaaer Vinduerne ud i sin Vredes Opblussen, hos hvem alle Følelser ere yderligt gaaende, og som maa og skal give dem kraftigt Udtryk. Mlle. Sarah Bernhardts Fortolkning var en Vrang-Opfattelse, men den elskværdigste, mest yndefulde Vrang-Opfattelse af Verden. Tilskuerne bleve tagne med Storm og rent ud forhexede. Hvor skulde man ogsaa kunne modstaa en saa kydsk Ynde, en saa melodisk Ømhed, denne «music of her sweet and silvery voice», som Tom Tylor, Times' Theaterkritiker, kalder det.

Fra det Øjeblik var Slaget vundet; Kunstnerinden havde tilbageerobret sit Publikum. Der blev klappet stærkt helt igjennem tredie og fjerde Akt. Og alligevel er det de Partier af Adrienne Lecouvreurs Rolle, som hun har spillet mindst godt, og hvori hun efter mit Skjøn aldrig vil blive ypperlig. Man maa ikke tro, at muligvis Erindringen om Mlle. Rachel gjør mig kræsen; thi jeg har aldrig seet denne store tragiske Kunstnerinde i den Rolle. Nej, jeg behøver virkelig ikke at mindes hende for at føle, hvad det er, der mangler Mlle. Sarah Bernhardt. Lad kun den Sidstnævnte anstrenge efter bedste Evne og overanstrenge sin Stemme, naar hun skal slynge Fyrstinden af Bouillon Phèdres berømte Vers i Ansigtet:

> . . . Je sais mes perfidies,
> Ænone, et ne suis point de ces femmes hardies
> Qui, goutant dans le crime une tranquille paix,
> Ont su se faire un front qui ne rougit jamais.

Denne Stemme faaer dog ikke Krigstrompetens Metalklang. Md. Devoyod gjorde unægtelig det mest Mulige for at lade, som hun var lamslaaet; men man kunde dog ikke lade være at tænke, at hvis hun havde havt Lyst dertil, kunde hun magelig have puttet denne spinkle lille Nattergal ned i sin Kjolelomme.

Og ligesaadan var det med det berømte Sted i tredie Akt:
«Je vous perdrai!» udbryder Hertuginden af Bouillon.
«Et moi, je vous protége!» svarer Adrienne Lecouvreur.

Denne Replik, som fordum rev hele Salen med sig, og som er bleven optegnet i Theaterhistorien som Exempel paa, hvad Virkning en Skuespiller kan gjøre med et eneste Ord — den gaaer saa omtrent ubemærket hen, naar den falder fra Mlle. Sarah Bernhardts Læber.

Lige til i femte Akt havde hun vel nok viist sine store Evner til at udtrykke Ømhed og Trylleri, men hun havde dog endnu ikke havt Held med sig til ligesom at præge Rollen med et Indtryk af sin Personlighed. Hist og her havde der været Træk af sjelden og overraskende Ynde, som f. Ex. hvor hun faaer at vide, at den unge Officier, hun tilbeder, er selve Marechallen af Sachsen. Men Alt i Alt løb hun stærkt Fare for at komme til at skuffe de Forventninger, hendes Debut havde vakt — da hun pludselig i femte Akt, med en beundringsværdig Anspænden af sine Kræfter, svang sig i Vejret og hævede sig til en Grad af Fuldkommenhed, som jeg ikke troer hun nogensinde før har naaet til.

Det er Akten, hvor Adrienne døer forgiven. Scenen er meget lang, spækket med Klager, med Sigen Farvel til Livet, med pludselig Opblussen af Forhaabninger, med Ekstaser og hjerteskjærende Skrig. Mlle. Sarah Bernhardt spillede den med et virkelig vidunderligt Kompositionstalent. Det var paa eengang den mest rørende Naturtroskab og den fineste Idealiseren: hun vilde have faaet Stene til at græde, og man følte denne sælsomme Vellyst ved at fælde Taarer, som man altid betages af, naar Menneske-Smerter, istedetfor at vise sig grovt og raat, som de have for Skik at vise sig i Virkeligheden, træde frem for os tæmmede og mildnede af en aandfuld Kunst. Ikke Spor af Hyl, af krampagtige Vridninger eller af Grimacer: det var paa en og samme Tid gribende og kydskt og ædelt og harmonisk. Jeg kan ikke tænke mig, at det nogensinde er blevet forundt Folk at høre i Theatret noget mere Fuldkomment, Noget, hvor Poesiens Vingeslag bar Virkeligheden højere op i den rene Æther.

Det engelske Publikum klappede stærkt, men efter mit Skjøn dog ikke tilstrækkeligt. Du min Gud! hvis Mlle. Sarah Bernhardt havde spillet denne femte Akt paa Théâtre français — hvilken Begejstring vilde hun ikke have vakt, hvilken Henrykkelse, og hvor vilde ikke Lovtalerne have sprudlet frem i Bladene den næste Dag. Englændernes

Beundring er mere ensformig og stilfærdig; de klappede i fjerde Akt, som Franskmænd vilde have hørt paa i kølig Taushed, ganske som de klappede i femte Akt, der i Paris vilde have vakt fanatisk Jubel. Og her ligger — i Forbigaaende bemærket — Faren ved det Forsøg, Mlle. Sarah Bernhardt nu gjør. Et fremmed Publikum, lad det saa være nok saa forstandigt, kan aldrig overfor Skuespilkunst i det franske Sprog udfolde den Hurtighed i Opfattelsen eller den Finhed i at skjønne og paaskjønne, som er ejendommelig for Pariserne. Det kan kun forstaa og føle grosso-modo. Istedetfor at have at gjøre med Forkjærligheden for disse fine Nuancer, som ere de Kyndiges Delikatesser, vil hun faae at gjøre med den Smag for skrigende Farver, hvori Snobberne svælge, og hendes Talent vil blive ødelagt, efterhaanden som hun tvinges ind paa at forcere. Tilføj saa endda, at hun stundom maa spille to Gange paa een Dag og bruge Resten af Dagen til at prøve! Lad ogsaa være, hun er gjort af Staal — intet menneskeligt Væsen kan ret længe udholde et saadant Arbejde. Idag f. Ex. spiller hun først fra 2—5, derefter iaften fra 8—12; og fra 12—3 i Nat holder hun saa Prøve paa „Froufrou". Ak, hvor hun dog havde gjort meget bedre i at blive . . . ja, nu kommer jeg igjen tilbage til min gamle Vise, men hvad skal jeg gjøre, jeg kan ikke Andet. Naar jeg seer saameget Talent og saa store Gaver kastede ud for alle Vinde af denne Forrykte, dette Brushoved, saa bløder Hjertet i mig. Og Intet og Ingen kan desuden paa Théâtre français erstatte denne femte Akt af „Adrienne Lecouvreur", og i Kunsten er det Fuldkomne, det Udsøgte saa sjeldent, ak saa sjeldent, at det er en Kval at skulle gaa Glip af det, naar man dog kunde have besiddet det . . .

„Adrienne Lecouvreur" blev forøvrigt som Helhed spillet med virkelig anerkjendelsesværdig Dygtighed. Md. Devoyod er en fortræffelig Fyrstinde af Bouillon; hun har alle Rollens Traditioner inde og udfører den med en brillant Værdighed. Der seer man, hvad det vil sige at have været ved Théâtre français og i lang Tid at have indtaget en fremragende Plads der. Md. Devoyod gjorde Indtryk af at være som hjemme i Repertoiret, medens de Andre den første Aften tog sig ud som nyligt Indflyttede. Dieudonné raader ikke over den spillende Gratie, som karakteriserede det gamle Regimes «petits abbés»; hans noget satiriserende Spøgefuldhed bringer som en Mislyd ind i Rollen. Train har heller ikke det fornemme Væsen, som sømmer sig for Morits af Sachsen; alligevel gjorde han Lykke og holdt sig da ogsaa omtrent i Højde med det, der skulde gives. Endelig spillede en vis Chameroy Fyrsten af Bouillon og fandt meget Bifald; men Størsteparten af det skyldte han Rollen. Hvergang denne bedragne Ægtemand kom med en Hentydning til sine ægteskabelige Uheld, gjenlød Salen af fornøjet Latter. Ak, shocking! shocking!*)

En Historie fra Schwarzwald.

Af **Rudolf Schmidt.**

Sanct Märgen er en lille By paa en ryddet Højflade i det sydlige Schwarzwald. Navnet er en fordærvet Udtale af Ordet Maria, og den hele By var i sin Tid kun Tilliggendet til et ved Hundredaarets Begyndelse ophævet Kloster, som var indviet den hellige Jomfru. Byen benyttes nu om Sommeren som „Luftbadort" af en mindre Kreds af Mennesker, som føle sig frastødte af de berømtere Badesteders Fordringsfuldhed og Prunk og foretrække at søge Helse for Legeme og Sind i de omliggende Granskoves dybe Ensomhed. Thi ensomt er der unægtelig! Byens Indbyggertal naaer neppe op til eet Hundrede, og disse faa Indfødte færdes enten paa Agrene eller ere inde i Husene sysselsatte med den gamle Schwarzwalder-Industri: Tildannelsen af Stue-Uhre. Den Besøgende kan derfor timevis vandre ad de smalle Stier, der, tæt beskyggede af Naaletræernes udbredte Grene, sno sig i de besynderligste Bugtninger om Højdernes kegledannede Sider, uden at møde en eneste Sjæl. Han vilde kunne hengive sig til Forestillingen om at befinde sig i en menneskétom, ubeboet Jordegn, saafremt der ikke overalt i paafaldende kort Afstand fra hinanden var oprejst høje Kors, paa hvilke en af hjemlige Kunstnere snittet Kristus-Figur, med forgyldt Tornekrone og bemalet med skrigende Farver — som oftest ikke uden en vis naiv Kraft i Stemningen, trods den mangelfulde Udarbejdelse — ved et spidst Fremspring af Brædder saa godt som muligt beskyttes mod Vejrligets vexlende Tilskikkelser. Ogsaa i Schwarzwald gjælde Digterens Ord, at Menneskene helst „vil have Vidner paa deres Dyd": en paa Korset fastgjort Tavle underretter altid den Vejfarende med gylden Skrift om, hvem der har ladet oprejse det Billede af den Korsfæstede, han seer for sig. — Som oftest er det et trolovet Par, der paa denne Maade har villet nedkalde Himlens Velsignelse over sit kommende ægteskabelige Samliv.

Schwarzwalderne ere overhovedet ivrige Katholiker, og Sanct Märgen, den hellige Jomfrus gamle Klosterby, staaer selvfølgelig ikke tilbage. Om hendes Billede, som i Kirken har sit eget Sidekapel, staaer der en let Sky af det Overnaturlige, der ialfald ikke skyldes nogen moderne kirkepolitisk Foranstaltning, men tør rose sig af en nedarvet Folketros Ærværdighed og Ælde. Er den i hvidt Atlask klædte Figur,

*) Resten af den første Artikel optages af nogle Bemærkninger om Udførelsen af „Phædra", og Sarcey gjør sig her umaadeligt lystig over Talbots Spil. Fremdeles omtales kort Delavignes kjedelige «Enfants d'Edouard», hvori Frk. Sarah Bernhardt kun har en „Hvilerolle": hun spiller den unge Konge, som nok er hele Tiden paa Scenen i de to sidste Akter, men som kun har saare Lidt at sige. Endelig tilføjes i en Efterskrift Følgende: „Hvor Theatret dog er noget snurrigt Noget! Se her er nu en Trop Skuespillere, som for en Uges Tid siden ikke kjendte hverandre og trak Hver til sin Side. Og paa otte Dage er deres Spil blevet stemt af og er smeltet sammen. Hvor dog alle franske Kunstnere ere smidige og intelligente! Og hvor det meget rigtigt er Direkteurernes Skyld, naar et Personale ikke duer eller veed af Sammenspil at sige!" R. A.

der med Barnet paa sin Arm, omgiven af forgyldte Træstraaler, er anbragt mellem to hvide lakerede Piller paa Altertavlens Flade, end ikke bekjendt for positive Undere, saa er den dog et „Naadebillede“, som det er godt i Modgangens Tid at anraabe. Hundreder af Votivtavler fra ældre og nyere Tid findes da ogsaa ophængte paa begge Sidevægge. Snart seer man i ubehjælpsom Afbildning en syg Hustru hvile i sin Seng med Mand og Børn knælende i symmetriske Rækker paa Kammerets Gulv; snart er det kun en enkelt lidende Legemsdel: et Par Øjne, en Haand, en Fod, som er afmalet paa den lille ophængte Tavle. Paa det Gitter, der skiller Kapellet fra den egenlige Kirke, er der til Brug for saadanne Troende, hvis gode Villie maatte være større end deres Hukommelse, hængt trykte Bønner i stort gammeldags Tryk og opklæbede paa Pap for at give dem større Modstandsevne og Varighed.

Men Sanct Märgen har endnu en anden kirkelig Særegenhed, om hvis Besiddelse den lille By med Stolthed mener at være ene. Over den Højderyg, paa hvilken Klosteret i den senere Middelalder blev bygget, løb i Oldtiden, da Gran og Fyr dækkede overalt, uden at en eneste opdyrket Flade afbrød Skovenes frygtindgydende Tykning, en romersk Hærvej, af hvilken en Levning endnu er tilbage. Der, hvor denne Vejstump taber sig mellem Træer og Buske, er paa en lille fremspringende Højde opført et Kapel, kaldet Romerkapellet. Strækningen fra Kapellet til Kirken er paa begge Sider med omtrent et halvhundrede Skridts Mellemrum afgrændset af ældgamle med graat Lav bedækkede Stenpæle, hvis øverste Del er prydet med et lille Kors og tilhugget saaledes, at den ligesom danner et spidst sammenløbende Tag over et udhulet Rum øverst paa den Sideflade, der vender op mod Kirken. Her er bag en skærmende Glasrude i plumpe Reliefbilleder af Træ, overstrøgne med den grelleste og mest afstikkende Maling, afbildet et Stadium i Kristi Lidelseshistorie: hver Stenpæl fremstiller sit særegne Optrin, og det Hele danner en sammenhængende Trinrække, som man saa ofte seer den i katholske Lande. Hvor Cæsars Legioner fordum drog frem med Magtlyst og Vinding i deres Tanker, der har i Hundreder af Aar den ene Slægt efter den anden af trohjertige Mennesker, der Intet begjærede udenfor deres Ensomhed, men hvem Livets Bekymringer ogsaa paa denne affides Plet vidste at finde, vandret en ydmyg Troens Gang og ved hver Stenpæl i Bøn anraabt den Højeste. Denne Skik har vedligeholdt sig endnu i vore Dage, skjøndt det moderne Liv med sin prosaiske Nøgternhed paa en besynderlig Maade har grebet ind i den hellige Række. Stalden til det efter Klosterets Nedlæggelse opførte Gjæstgiversted er nemlig af den driftige Vært lagt tversover den Sti, der i skraa Linie fører fra Kapellet til Kirken og som ved Kjøb tilligemed den omliggende Mark er bleven hans Ejendom. Dette er imidlertid ikke nogen Hindring for de Troende; de krybe, naar de ere komne til Stalden, gjennem den løse Indhegning af tynde Fyrrestammer, forrette deres Bøn ved den Stenpæl, som findes bagved Bygningen, og fortsætte saa ved den næste. Det er i vore Dage næsten udelukkende Kvinder, som foretage denne Vandring. Søndag Eftermiddag træffer man unge Piger fra Byen og Omegnen, fire, fem i Følge, vandrende den i mange Miles Omkreds saa velbekjendte Gang fra Kapellet til Kirken, uafladelig fremsigende Bønner til Maria. Mandfolkene ere i Forhold til denne Form af Andagt saa at sige kun religieuse paa anden Haand: de indskrænke sig til at tage Hatten af, naar de møde en bedende Flok. Søndag Eftermiddag er den mandlige Ungdom ikke desto mindre forholdsvis stærkt repræsenteret paa den gamle Romervej. Og de skjelmske Blikke, som under Forbivandringen udvexles, give ikke mindre end de hurtige Bemærkninger, der indskydes mellem Bønnernes udenad lærte Ord, grundet Formodning om, at stærkere eller svagere Glimt af en mere jordisk Flamme lyse med i den Andagtens Ild, som opfylder Hjerterne.

Faaer Sanct Märgen nu allerede herved en vis Overvægt blandt de Smaabyer, der i Schwarzwalds sydlige Del findes spredte i Lysningerne i de uendelige Skove, langt borte fra Jernbanerne og som Følge deraf uden Berøring med den store Omverden, saa lægger det fremdeles et anseligt Lod i Vægtskaalen, at den ligger forholdsvis nær ved den store Landevej til Freiburg og saaledes danner et Forbindelsesled mellem hine beboede Pletter og Kulturen. Forgjæves søger det i en Mils Afstand beliggende Sanct Peter med sit Præsteseminarium og sin indvendig forgyldte Kirke at gjøre den Rangen stridig: Beboerne af de omliggende Landsbyer anse Sanct Märgen for deres egenlige Samlingssted og betragte et Besøg der som en kjøbstadagtig Oplivelse.

I den lille By, som man til daglig Brug kan vandre igjennem uden at møde et eneste Menneske, kan derfor til sine Tider en ret anselig Folkemængde være samlet, fornemmelig naar Gjæstgiverens Opfindsomhed har bragt en eller anden tarvelig Adspredelse istand. En smuk Sommer-Eftermiddag var Tilstrømningen dog aldeles usædvanlig. Den foretagsomme Vært havde faaet arrangeret en Fugleskydning, naturligvis om meget smaa og beskedne Gevinster. Denne Forlystelse var for de Fleste ny og mødtes med ivrig Tilslutning. Stangen med Fuglen tegnede sig smukt af mod den blaa Luft, og Skydningen gik lystig for sig.

Schwarzwalderne ere et vakkert Folkefærd; sjeldent seer man blandt en Bondebefolkning saa mange kloge og karakteristiske Ansigter. Det umaadelige Omfang, hvori Uhrmageriet drives, er aabenbart Udtrykket for et Natur-Anlæg, der fra først af har henvist det fattige Skovlands Beboere til at give det rigelige Materiale, der bødes dem, en Anvendelse, som krævede Agtpaagivenhed og Omtanke. Og selve Professionens Udøvelse skærper atter den naturlige Intelligens og forskaffer dem en ikke ringe Forfarenhed. Naar Oplæringen i Haandværket har naaet en foreløbig Afslutning — og eftersom den begynder i den tidlige Barnealder, er denne Afslutning for de Flestes Vedkommende naaet i deres femtende, sextende Aar — drage de nemlig afsted til det Fremmede for at tjene deres Brød ved Professionen. Efter de to Hovedlande, de fornemmelig gjæste, deler man dem efter Tilbagekomsten i „Russere“ og „Englændere“. Tilbage komme de nemlig saa godt som Alle: deres fattige Hjemland med dets melankolske Skjønhed drager dem efter et vist Maal af Aar til sig med magnetiske Kræfter. Saaledes gaaer det da til, at en ualmindelig Sum af Verdenserfaring og et ret anseligt Kundskabsforraad kan være indsamlet af den, i hvem den Fremmede troer at træffe en uvidende Agerbruger: Landvæsenet er nemlig den Syssel, de vie sig paa deres gamle Dage, og de miste i de hjemlige Omgivelser hurtig det kosmopolitiske Præg, om end den gamle Nationaldragt ikke mere er i Brug blandt Mændene. Denne bæres derimod af Kvinderne, som jo ogsaa kun sjeldent forlade deres Fødeegn. Naar man i Freiburg eller Karlsruhe møder en Schwarzwalder-Pige paa Gaden i hendes fulde Puds, seer hun ganske vist forfærdelig ud. Hjemme, hvor den kortlivede Trøje med de udposede Ærmer end ikke ved festlige Lejligheder tages paa, stiller Sagen sig anderledes. Møder

man her en Flok unge Bønderpiger i deres røde eller mørkegrønne Livstykke, under hvilket den hvide Særk stikker frem i en pyntelig Udbøjning, som et Par Tommer ovenfor Albuen afsluttes med en Søm, der runder sig tæt sammen om den nedefter blottede Arm: saa gjøre de altid et Indtryk af Friskhed og naturlig Ynde. Det kløgtige Præg i Mændenes Ansigter er hos Kvinderne ligesom afdæmpet i en egen Skjønheds-Type, der, trods al Forskjellighed og indbyrdes Ulighed, overalt kommer igjen som den samme. Og den kommer ofte igjen! Man seer en paafaldende Mængde af virkelig smukke Ansigter. Hvor meget Schwarzwalderne end i deres Ungdom komme i Berøring med den moderne Kultur, staa de som Landbrugere saa temmelig paa Naturfolkenes Standpunkt: en Mangfoldighed af haarde og besværlige Arbejder besørges udelukkende af Kvinder. Naar det som oftest er en kraftig og velformet Arm, man hos de Schwarzwaldske Piger seer stikke frem under det korte, udbuede Ærme, beroer det for en Del paa, at deres Muskler ere blevne udviklede ved at stange Møg. Ligesom det i Schweiz er en Anbefaling for en Pige, at hun er dygtig i at lave Ost, saaledes er i Schwarzwald Færdighed i at bygge en Mødding fast, tætsluttet, med regelret afglattede Sider en Egenskab, der skaffer Anerkjendelse og hidlokker Friere.

End ikke den smukke Anna Rombach, som paa hin Sommereftermiddag tilligemed en Del andre unge Piger saae til ved Fugleskydningen, var blandt Sanct Märgens Beboere unddragen al Formodning om at have øvet denne Idræt, uagtet hun havde „Skovbonden" Peter Rombach til Fader. Peter Rombach var Egnens rigeste Mand, og hans Hovenhed var umaadelig; men han havde forskandset sig i sin Standsbevidsthed som i en Fæstning. Værten i Gjæstgiverstedet, der i tyve Aar havde været Uhrmager i London, men pludselig en skjøn Dag midt i Citys Larm var bleven overvældet af Længsel efter Harpixlugten, de mørke Bjergsider og den dybe Stilhed, havde villet benytte sin mangeaarige Fraværelse til delvis at glemme, hvad der i Schwarzwald er Skik og Brug, hvorfor han ogsaa var begyndt at kalde Skovbonden „Hr." Rombach; men Peter havde snart vænt ham af dermed. „Jeg er en Bonde." Dette gjentog han ogsaa, naar Forstraaden ved de store Brændeauktioner vilde have ham til at spise Frokost med i den af Værten paa engelsk Maneer indrettede Spisesal — Sanct Märgens Stolthed. „Bitte, bitte, Hr. Forstrath! ich bin ein Bauer." I Skjænkestuen forlangte Peter Rombach til Gjengjæld Boeuf med Spejlæg og tømte sin halve Liter Affenthaler dertil, medens man rundt om ham drak Øl og spiste Pølse. Indbydelsen til Spisesalen lagde en Glorie over hans Maaltid, og han vilde ligesaa nødig undvære den som efterkomme den. — I sin Sjæls Inderste følte Peter Rombach Sky for at spise ved et Bord med Dug i en Stue, hvis Loft blev baaret af marmorerede Træsøjler; men det var Noget, han aldrig tilstod, end ikke for sig selv.

Peter Rombachs Ansigt havde ikke det Udtryk af Klogskab og Tænksomhed, som er saa almindeligt i Schwarzwald: det var rundt og rødt med en Dobbelthage, der Aar for Aar langsomt, men sikkert tog til. Skjøndt han ikke var nogen lille Mand, stak han dog sin Opstoppernæse i Vejret paa samme Maade, hvorpaa meget smaa Personer uvilkaarlig stræbe at give sig Højde og Anselighed. Peter Rombach var alt Andet end smuk, og hans Datter havde en umiskjendelig Lighed med ham; Anna var imidlertid, som allerede anført, en kjøn Pige, der i sin noget forfinede Bondedragt tog sig særdeles godt ud og ingenlunde stod tilbage for den smukke, blonde Marie Ruf, som hun i Øjeblikket holdt under Armen. Peter Rombachs Øje hvilede med øjensynligt Velbehag paa Datteren. Maaske var han ikke utilfreds med at se sig selv gjenfødt i en saa tækkelig Udgave; men især anerkjendte han dog i Anna Datteren af den rigeste Mand i Sanct Märgen og Omegn, og hans Agtelse for Rigdommen var i den Grad oprigtig, at han i enkelte Øjeblikke næsten kunde glemme, at bemeldte rigeste Mand var ham selv. Til andre Tider fik hans Blik et eget ransagende Udtryk, som ikke tydede paa nogen Selvforglemmelse: det skete især, naar Anna, stadig vandrende ved sin Venindes Arm, kom i Nærheden af den unge Max Feuerstein.

Max Feuerstein havde ikke fulgt den almindelige Skik; han havde naaet sit tyvende Aar uden nogensinde at forlade sin Hjemstavn. Sin Oplæring i Uhrmageriet havde han faaet hos Joachim Ruf, Marie Rufs Fader, som paa sit Skilt udtrykkelig angav sig at være „Taschenuhrmacher", og som i Virkeligheden var saa udmærket dygtig i alle Grene af Faget, at Max ikke havde behøvet at ty til nogen større By for at finde en Læremester. Efter fuldendt Læretid vedblev han at være den gamle Ruf til Medhjælp, uden at Vandrelysten endnu var kommen over ham. Dette var saameget mærkeligere, som Max besad en naturlig Færdighed i Tegning og Billedskjæring — undertiden strejfede den ind paa Karrikaturen — om hvilken adskillige af de fremmede Sommergjæster havde spaaet, at den vilde sikre ham en glimrende Fremtid, og som i hvert Fald, anvendt i Uhrmageriets Tjeneste, i et af Udlandets store Etablissementer vilde kunne skaffe ham en smuk og indbringende Livsstilling. — Max var ligefuldt bleven hjemme.

Paa Grund af den tidlige Udvandring var der ikke ret mange unge Mennesker blandt Skytterne. Max Feuerstein havde imidlertid ikke behøvet at frygte nogen Sammenligning, selv om de havde været nok saa mandstærke. Han var en rigtig kjøn Fyr, og den schwarzwaldske Kløgt paa hans fint buede Pande enedes godt med det Lune, som frejdigt og uforsagt glimtede i hans mørkebrune Øjne. Han var iført en sort Fløjlsjakke, og denne klædelige Levning af den gamle Nationaldragt passede ypperlig til hans brede, muskelstærke Skikkelse. I Baandet om hans lavpullede Hat sad en lille Jordbærgren med tre, fire mørkerøde Skovjordbær. Det var, som havde han Foraarets og Haabets Vimpel oppe! Hvor han gik, lysnede der et Smil: Max Feuerstein var i Virkeligheden Alles Yndling. Naar han talte et Par Ord med de to Veninder, som han iøvrigt snarere undgik end søgte, viste samme opmærksomme Blik sig i Alles Øjne, hvormed Annas Fader havde fulgt det unge Par. Udtrykket var ikke desto mindre forskjelligt: det var klart, at her var en Almenmening, som stod paa den modsatte Side af Peter Rombachs.

Peter Rombach selv tiltalte Max aldrig; men kom han forbi ham, var der i hans Blik en rolig Skuen, som tydede paa et for dem Begge vitterligt unævnt Mellemværende. Dette bekræftedes ved den Maade, hvorpaa Peter Rombach gjengjældte Blikket; ogsaa heri var der en vis Ro: det var et stivt, stridt Øjekast, der bragte Bud fra et koldt, forhærdet Bondesind, som i bred Tryghed rugede over sit Forsæt, men ikke desto mindre nok havde Lyst til at føje Haan til Haardhed, naar en bekvem Lejlighed maatte bydes. Hver Gang hans Øje havde strejfet Max, saae Peter Rombach paa sin Bøsse, som var noget tarveligere og ringere, end man hos en saa rig Mand skulde have ventet. Der trak sig et stygt

Smil over hans nedadbøjede Mundvige, da Max kom i hans Nærhed, netop som han var i Begreb med at lade; — hans Tour var endnu ikke kommen, Max havde heller ikke skudt. Peter Rombach slog Krudtmaalet af paa Bøssepiben med ufornøden Lydelighed, som om han rigtig vilde indprente denne Handling i den unge Mands Sind. Derpaa skred han til at sætte Fænghætte paa; denne Idræt syntes ligeledes i høj Grad at optage ham, han fingererede med Bøssens Laas og betragtede den i det Uendelige. Imidlertid smeldede Kuglerne lystig mod den af Træ og Jernblik dannede Fugl, der havde mistet begge sine Halse samt den ene Vinge og Halen. Omsider blev Max Feuersteins Navn raabt op. Max ejede intet Gevær; men fire, fem ladte Bøsser bleve med Beredvillighed holdte hen imod ham. Pludselig lysnede det over Peter Rombachs Aasyn. Han trængte sig ind i Kredsen og rakte sin Bøsse frem mod den unge Mand:

„Har Du Lyst at prøve din Faders Gevær?"

Der gik en Studsen gjennem den hele Forsamling. Uvilkaarlig veg Alle nogle Skridt til Side, og de To kom til at danne Midtpunktet i en vid Halvkreds, der med Spænding ventede paa, hvad der videre vilde gaa for sig.

* *
*

Tilbudet var ingenlunde Udtryk for nogen opdukkende venskabelig Stemning mod den unge Mand, det var tvertimod en Ytring af den Haan, Peter Rombach hele Tiden havde havt i Sinde at udvise mod Max, saafremt det blot kunde lykkes ham at hitte paa Noget. Om Tilbudets Mening var heller Ingen af de Tilstedeværende i Tvivl: de vidste Alle, hvad der var gaaet forud.

Peter Rombach og Max Feuersteins for nitten Aar siden afdøde Fader havde været Jevnaldrende og gode Venner, indtil de begge fandt paa at gjøre sig behagelige for den samme Pige. Ligefrem gav hun ingen af dem Fortrinet, men betydede dem Begge at tage afsted til det Fremmede og vende hjem med Noget at sætte Bo for. Saa drog de da afsted paa Professionen; thi Peter Rombach havde naturligvis ogsaa været Uhrmager, men rigtignok en daarlig Makker uden Anlæg og Nemme. Anton Feuerstein var derimod særdeles duelig, uagtet han af Naturen var kejthaandet. Vandringen gik for Begges Vedkommende østpaa, mod Rusland. I den første bayerske Kjøbstad blev Peter Rombach imidlertid hængende og gik snart over i andre Livsstillinger. Tilsidst tjente han som Karl hos en Kjøbmand i Freiburg. Her tog hans senere Kones første Mand ind, naar han kom til Byen, og han saae hende af og til. Anton Feuerstein havde imidlertid været i Moskou og vendte efter fem Aars Forløb hjemefter med en ret klækkelig Skilling i sit Feleisen. Han blev bestjaalet i et Værtshus i Karpatherne og ankom til Sanct Märgen ligesaa fattig, som han drog ud. Pigebarnet tog ham alligevel, uagtet hun meget godt vidste, at Peter Rombach i Freiburg havde Penge i Sparekassen. Omtrent ved samme Tid døde Skovbonden, og hans Enke kom til Freiburg for selv at varetage sine Anliggender. Efter et Par Maaneders Forløb bleve hendes Besøg hos Kjøbmanden paafaldende hyppige, Folk mumlede om, at hun og Karlen nok vare gode Venner. Der forløb i hvert Fald kun tre Fjerdingaar, saa blev Peter Rombach „Skovbonde". Denne Benævnelse kunde synes underlig i en Jordegn, hvor Alverden ejer Skov. Men til den en halv Mil fra Sanct Märgen beliggende Gaard, hvor Peter Rombach nu blev Herre, hørte, midt imellem al Fyrren, en liden Bestand af Egetræer: derfra skrev Navnet sig.

Peter Rombach indviede sin Overtagelse af Gaarden med dertil hørende Navn paa en ny og iøjnefaldende Maade. Først havde han tænkt paa at oprejse et Kors af ganske ualmindelige Dimensioner. Et halvthundrede Skridt fra Gaarden fandtes imidlertid allerede et Kors, som var oprejst af den afdøde Skovbonde og Peters nuværende Hustru i Forening, hvad den vel vedligeholdte Tavle noksom vidnede om. Peter Rombach nærede ikke mindste Skinsyge mod sin Forgænger; men det var ham inderlig imod at optræde som hans Efterligner. Saa gik han i nogen Tid og spekulerede, indtil han en Dag i Freiburg fik en lys Ide. Han kjøbte i en Billedskærers Udsalg en Kristus i Begreb med at synke under Korset. Figuren var i halv Legemsstørrelse, Kjortelen var indigoblaa, Rebet om Livet citrongult og Korset glindsede i lakeret Kanelfarve. I en Bod ved Siden af kjøbte Peter dernæst en kostbar Rosenkrands af mørkerøde Granatperler med nedhængende forgyldt Sølvkjæde; den lod han fastgjøre mellem Støttens foldede Hænder og kom saa fuld af Stolthed agende til Sanct Märgen med sit Indkjøb. I et Sidekapel ligeoverfor det, hvor den hellige Jomfrus Naadebillede fandtes, og som — uvist af hvilken Grund — var indviet en temmelig lidet bekjendt Helgen, hvem ingen Votivtavler vare ofrede, lod han Figuren opstille paa et højt Fodstykke. Til sin Gave vilde han have et Rum for sig selv! Pastor Heinzelmann, hvis Bemærkninger vare ligesaa frygtede, som han selv var elsket, undlod ikke at sige Peter Rombach nogle spydige Ord i Anledning af den fordringsfulde Prydelse, hvormed han havde beriget Kirken; men han lod Støtten blive staaende. Og Peter kjørte hjem med en stolt Bevidsthed om, at Figuren vilde bringe hans Navn til sildige Slægter.

Skjæbnen vilde, at den statelige Gaard, Peter Rombach havde giftet sig til, skulde ligge ligeoverfor det beskedne Træhus, hvor hans gamle Inklination var dragen ind som Anton Feuersteins Hustru. Der laa en smal Dal, paa hvis Bund en ubetydelig Bæk skyllede henover mægtige Stenblokke, imellem. De to Gjenboer kunde med Tydelighed se og iagttage hinanden. Anton Feuersteins Hus var et gammeldags Schwarzwalder-Hus uden Skorsten, af hvilke der endnu findes adskillige. Naar Røgen, som den bedst kunde, vældede frem under det fremspringende Spaantag, kunde Peter Rombach timevis staa og se derover med Hænderne i Lommen. Kom Anton Feuersteins Kone saa frem i Døren, undlod Peter aldrig at tage til Hatten. Han hilste overhovedet altid Anton og Hustru, naar de mødtes; men det var en underlig kalkunsk Høflighed, hvori den broutende Selvfølelse paa utvetydig Maade skinnede igjennem.

Denne Selvfølelse fik rigelig Næring. Anton gik det skævt, han begyndte at skrante og faldt synlig af. Peter Rombach derimod solgte, da Jernbane-Nettet ved Freiburg skulde udvides, med en i Schwarzwald uhørt Fordel sine Egetræer til Ingenieuren ved den nye Bane, som var glad ved at finde Træ til Sveller i Nærheden. Saa lidet kløgtig Peter Rombach end havde været, da det gjaldt som Uhrmager at udgranske Sammensætningen af Hjul og Drev, saa flink en Spekulant viste han sig overhovedet at være, naar det gjaldt at udvide den Bedrift, han ved Giftermaal havde modtaget.

Samme Dag som den sidste Egestamme faldt, døde Anton Feuerstein, og tre Maaneder efter nedkom hans Hustru med en Søn, ved hvis Fødsel hun satte sin Helsen til. Den stakkels Kones Lod var vissélig ikke misundelsesværdig, ligefuldt misundte Peter Rombach den Kvinde, han engang havde

villet gifte sig med, hendes Søn. Men som en udtrykkelig Tilkjendegivelse af, at en Mand som Peter ikke skulde have noget uopfyldt Ønske, fødte hans Hustru, hvis første Ægteskab havde været barnløst, ham en halvanden Aar efter en Datter; — det var Anna.

De to Børn voxede op og bleve begge vakre og velskabte. Saa snart Anna kunde støtte paa Benene, viste Faderen hende daglig det fattige Hus derovre paa den anden Side og betydede hende, at det var stygge Mennesker der boede: dem skulde hun holde sig fra! De mange gjentagne Paalæg vakte Barnets Nysgjerrighed i højeste Grad og optændte den inderligste Begjærlighed hos det efter at se de stygge Mennesker i Nærheden. Det Ønske skulde ikke blive opfyldt, før hun var en fem, sex Aar gammel; thi ogsaa Max' Moder paalagde ham paa sin Side aldrig at give sig af med Skovbonden eller Nogen af hans Hus. En varm Sommerdag sneg Anna sig i Middagstimen, medens Faderen sov, ned ad Skraaningen, idet hun varsomt bevægede sig frem fra den ene Ellebusk til den anden og holdt sig med Haanden i Grenene. Da hun var naaet ned til Bækken, saae hun en brunøjet Dreng komme med en Fiskesnøre ned ad den anden Skraaning. Han standsede, da han blev hende vaer: Børnene betragtede en Stund i Taushed hinanden.

„Er Du et af de stygge Mennesker?" spurgte Anna omsider i en Tone, der forraadte, at det var Noget, hun havde ondt ved at tænke sig.

„Jeg er Prindsen i Eventyret," svarede Drengen flot; — han var opfyldt af det, hans Moder Aftenen iforvejen havde fortalt ham.

Hvem Prindsen i Eventyret var, det vidste Anna ikke; thi i Peter Rombachs Hus blev der aldrig fortalt Historier.

Børnene saae paany i Taushed paa hinanden.

Da slog pludselig en ualmindelig stor Forelle op i det flakke Vandspejl. — Anna foer forskrækket tilbage.

„Jeg fanger den til Dig," sagde Max og kastede sin Snøre ud.

Hvor stik imod Forellernes Vane det end var, bed den store Fisk ligestrax paa Krogen. Max kastede den over til hende.

„Anna!" raabte Peter Rombach oppe fra Vinduet. Fluerne havde generet ham, og han var vaagnet, som han selv mente, i det rette Øjeblik. Det var ikke desto mindre for sent: fra hin Time opfyldte Tanken om den brunøjede Dreng derovre Annas Forestillingskreds ganske og aldeles.

En Time efter kom Peter Rombachs Karl over til Max' Moder og betalte hende en preussisk Daler for den Forel, hans Datter havde kjøbt af hendes Søn. Taarerne kom den stakkels Kone i Øjnene; men hun var altfor haardt i Nød til at afslaa Daleren.

Iøvrigt havde Anton Feuersteins Søn paa underlig Maade Lykken med sig. Et Par Aar senere havde hans Moder mistet sin Ged, og der var paany Bedrøvelse i Huset. Max kyssede hende. „I Waldau spilles der „Bock"", sagde han. „Jeg henter Dyret hjem til Dig."

„Bock" er et som Leg indklædt Folkelotteri, der drives meget i Schwarzwald. Rundt om et Træ nedrammes i en nogenlunde vid Rundkreds Pæle, der ere forbundne ved en Snor. Under Træet opstilles, smykket med Blomster og Løv, det Dyr, der skal bortspilles. Ved Siden af er, velbeskyttet mod Vind og Vejr, opstillet et brændende Stearinlys, i hvis Væge der paa et bestemt Sted er anbragt en Smule Knaldsats. Under Træet sidde et Par Musikanter. Ved en Fanfare gives der de Deltagende Tegn til at slutte Kreds, og under Musik vandre de nu i Skridtgang rundt indenfor Indhegningen. Stadens „Polizeidiener" rækker en af de Vandrende et lille Papirsflag, hvorpaa der staaer Ordet „Bock". Den, som har modtaget Flaget, bærer det fra een Pæl til en anden; der overgiver han det til sin Eftermand, som bærer det et Stykke af samme Længde for ved næste Pæl at række det bagved sig og saa fremdeles. Den, som bærer Flaget i det Øjeblik, Lyset exploderer, har vundet Bukken.

Man betaler naturligvis et vist Indskud for at deltage i Spillet. Indskudet var i dette Tilfælde ti Groschen, og Max havde kun $2\frac{1}{2}$. Alligevel vandrede han afsted med en ubestemt Fornemmelse af, at der i Tykningen mellem de duftende, solophedede Graner skulde vise sig en Udvej til Erhvervelsen af $7\frac{1}{2}$ Groschen. — Der viste sig ingen.

Da han kom til Waldau, lød Musiken ham allerede i Møde: Spillet var begyndt. I samme Øjeblik raabte en Herre, der var i Begreb med at kjøre bort i en Enspænder, paa Drengen og bad ham hente en Taske, han havde glemt i Krostuen. Max foer afsted som en Pil, og Herren belønnede hans Hurtighed med et Femgroschen-Stykke. Han nærmede sig Kredsen, da standsede hans Blik ved noget Rundt og Blankt. Det var en lüneborgsk Sølvmønt, der gjaldt $2\frac{1}{2}$ Groschen. Uden at besværes af nogen ideal Ærlighed tilegnede Max sig Sølvmønten og ilede hen til det Bord, hvor man betalte. Pengestykkerne raslede paa Tallerkenen, Drengen blev under Spøg og Latter indlemmet i Kredsen; efter halvanden Omgang blev Fanen rakt ham. I samme Øjeblik lød et Knald, Lyset slukkedes, og Max var lovmæssig Ejer af Bukken.

Hvor let og fornøjelig gik ikke Vandringen de to Mil tilbage, skjøndt Bukken var egensindig og undertiden beredte sin ungdommelige Ejermand alvorlige Vanskeligheder. Den elleveaarige Dreng var fra denne Dag en bekjendt Skikkelse. Det Held, han havde havt, blev grebet og bearbejdet af den schwarzwaldske Folkefantasi. Enhver heldig Fiskefangst, han gjorde, enhver billig Erhvervelse af et Klædningsstykke, blev der lagt Mærke til, og Beretningen gik med megen Overdrivelse fra Mund til Mund. Sandheden byder at tilstaa, at Max undertiden ingen Fisk fik, ligesom han da ogsaa engang imellem forkjøbte sig; men det oversaa man. Naar Lykken paa den Vis hænger ved et Menneske, er der noget Sympathivækkende ved den. Kun Peter Rombach havde fra den Aften, Drengen førte Bukken hjem, aldeles afgjort et Horn i Siden paa ham. — Mennesker, der selv ere komne godt efter det, kunne sjeldent unde Andre deres Medgang.

Og naar Alt kom til Alt, ytrede Max' Medgang sig kun i Smaating. Den hindrede ikke, at Anton Feuersteins Enke lukkede sine Øjne som en fattig Kone. Sønnen var fjorten Aar gammel, da hun faldt fra. For at udrede den Sum, den gamle Joachim Ruf forlangte for at oplære ham i det finere Uhrmageri, maatte hendes Efterladenskaber sælges. Ved Auktionen indfandt Peter Rombach sig og saae til i sin Yndlingsstilling med Hænderne i Lommen. Det var egenlig ikke hans Mening at ville kjøbe Noget af det Skrammel. Da det Gevær, der havde tilhørt Anton Feuerstein, og som han i yngre Aar havde misundt sin Ungdomsven, kom for, betænkte han sig imidlertid og lod sig Bøssen tilslaa. — Det var selvfølgelig ikke noget synderlig godt Gevær; men overalt, hvor der var Anledning til at vise sig med Bøsse, mødte Peter Rombach siden aldrig med noget andet.

Det var en Lettelse for ham, at Max forlod det lille Hus ligeoverfor og fik sit Ophold i Joachim Rufs Bolig i

Sanct Märgen. I Grunden var det ham ikke klart hvorfor. Om det end naturligvis var umuligt, at Anna, da hun nærmede sig den voxne Alder, kunde holdes borte fra enhver Berøring med Beboerne af Huset paa den anden Side Bækken, saa havde disse Berøringer været flygtige og ubetydelige, og Peter Rombach var fuldstændig uvidende om, at Annas Barnesind havde modtaget et Indtryk, som det bevarede med den sejge Fastholdelse, der var Pigebarnets Arvelod efter ham selv. — At Berøringerne havde været saa faa, deri var Max selv Skylden. Han havde om Natten, efterat han havde kastet Forellen over til Anna, drømt, at han kom og bortførte hende i en Guldkareth, og da han vaagnede, havde denne Forestilling tiltalt ham umaadelig og var forekommet ham endda ikke at være saa meget uudførlig. Men netop fordi han vilde hente Gjenboens rige Datter med Glands, havde han anseet den yderste Tilbageholdenhed for tilraadelig, og denne Tilbageholdenhed blev større, alt som han voxede til og ved opfangede Ord og Antydninger efterhaanden blev vidende om, i hvad Forhold hans Forældre havde staaet til Peter Rombach.

Alligevel var det, som anført, Peter en Lettelse, at Drengen ikke længer var hans Gjenbo. Idelig havde han vejet den Maade, hvorpaa han selv havde havt Lykken med sig, mod dette Elektriske, Funklende, der vedblev at være over det fattige Barn, og hvormeget Vægtskaalen, materielt seet, end hældede til hans Fordel, havde han ligefuldt en Fornemmelse af, at der i Drengen boede Noget, han ikke forstod og ikke vidste, hvad var. Og denne Fornemmelse var højst ubehagelig.

Kort efter at Max var kommen i Huset hos Rufs, var Anna til den første Kommunion. I den Anledning kjøbte Peter Rombach et flot Fortepiano til hende. Først da Instrumentet kom i Huset, faldt det ham ind, at Anna uden forudgaaende Undervisning ikke ret vel kunde spille paa det. Pigebarnet vilde helst være fri, og at opdrive en Lærer kunde jo ogsaa have sine Vanskeligheder. Saa stod Instrumentet hen; men Peter Rombach havde ligefuldt megen Fornøjelse af det og vaagede strengt over, at det altid var blankt poleret. Hans Fornøjelse bestod i at tromme med Fingrene paa det, naar han fik Besøg, og fortælle, hvad det havde kostet. Ved saadanne Lejligheder lod han Ord falde om, at Ejeren af det Magasin, hvor Instrumentet var kjøbt, gjerne vilde have Anna til Kone, og plejede saa at føje til: „Daler søger Daler". Egenlig var det Hele temmelig uafgjort og ikke modent til Omtale. Men Peter Rombach kunde ikke dy sig; hans Bondestolthed holdt med forunderlig Selvmodsigelse af at kjæle for den Mulighed, at hans Datter kunde blive en Bydame. —

Altsom han ved gode Forretninger arbejdede sig op fra Velstand til Rigdom, blev han iøvrigt bestandig ubehageligere, og hans brydske Overmod vendte sig især mod hans Hustru, som dog fra først af med sine Midler havde gjort ham til Mand. Erindringer fra den Tid, da hun havde lært ham at kjende som Karl i Freiburg, gjorde hende muligvis forskræmt og usikker. Vist er det, at hun overfor sin Mands Anmasselser savnede det fornødne Fodfæste, og bestandig som Peter Rombach blev kryere, blev hun mygere, indtil hun tilsidst vandrede i sit eget Hus som en Skygge og aldrig viste sig udenfor det. Kun Hengivenheden for Datteren holdt hende oppe; men Peter Rombach kunde heller ikke lide, at hun viste den for aabenlyst.

Anna Rombach var Veninde med Marie Ruf og var af og til kommen i hendes Faders Hus. Hun vedblev dermed, efterat Max var kommen til Rufs; Peter saae det ikke gjerne, men han modsatte sig det ikke. Anna kunde overhovedet gjøre saa temmelig, hvad hun vilde. — En Søndag Eftermiddag sad Anna hos Familien i Stuen, Max var ogsaa tilstede. En Dame fra Freiburg, som boede hos Rufs i Sommertiden, viste dem, hvorledes en lille Haandfuld Hvedekorn, hun havde lagt i en Krands af fugtet Bomuld, var spiret grønt ivejret.

„Hvor saadant Noget kan gro op uden Næring," sagde den gamle Ruf.

Baade Anna og Max kom til at tænke paa hint Møde ved Bækken; deres Øjne mødtes, Anna blev rød: det var første Gang, Blodet med Fart skød op i hendes Kinder. Gjennem Max gik en underlig rislende Fornemmelse, han maatte ud at gaa. Det var ganske vist smukt Vejr, Solen gik pragtfuldt ned bag Bjergkammene; men det var for Max, som om den aldrig var gaaet ned saaledes. I det Hele var der over Luft, Træer og Marker noget Eget, som gjorde, at de tog sig ganske nye ud for ham.

Marie Ruf var en from Pige, en af dem, der mest trofast fulgte den gamle Skik, at vandre fra Kirken til Romerkapellet og bede en Bøn ved hver af de Stenpæle, hvor et Optog af Frelserens Lidelseshistorie var fremstillet. Fra hin ommeldte Søndag kom Anna Rombach ofte ganske uventet ned fra sin Faders Gaard for at følge med hende. Det hændte da ikke sjeldent, at de paa deres Vandring mødte Max, der altid tog sin Hat dybt af, som Vedtægt bød, men iøvrigt aldrig tiltalte dem.

En spirende Kjærlighed er endnu nøjsommere end det Hvedekorn, der groer i Bomuld. Eftersom det kun er Meningen med denne lille Fortælling at berette det, til Læserindernes Beroligelse være det paa Forhaand sagt, lykkelige Udfald af de to unge Menneskers Forelskelse i hinanden, forbigaa vi de mange spindelvævtynde Enkeltheder, der uden at de selv anede det, alt som Tiden løb, bestandig knyttede dem fastere sammen. Derimod maa det udtrykkelig berettes, hvorledes det gik til, at Anna og Max bleve fuldt vidende om deres Følelsers Beskaffenhed, og det paa en saadan Maade, at Sanct Märgen og Omegn kom til Kundskab derom med det Samme. — Det var Peter Rombach, som selv havde Fortjenesten deraf, rigtignok meget mod sin Villie.

Joachim Ruf og Hustru fejrede deres Sølvbryllup; det var en Fest, i hvilken Alt, hvad der havde en Smule Stilling og Betydning i flere Miles Omkreds, deltog. Peter Rombach var selvfølgelig med blandt Gjæsterne tilligemed Anna; — hendes Moder var som sædvanlig bleven hjemme. Der blev dandset, og de unge Mennesker spadserede under en Pause udenfor. Maanen skinnede, og der hørtes enkelte klare Nattergaletriller nede fra Ellekrattet i Lavningen foran Byen. De Fleste stod stille for at lytte. Anna og Max standsede ogsaa; men det var et rent Tilfælde, at de kom til at staa kun et Par Skridt fra hinanden, uden at der ellers var Nogen i Nærheden.

Pastor Heinzelmann gik forbi. Han var ingen betydelig Mand; men han var et Exempel paa, hvad et godt Menneske med sund Følelse kan udrette i den Kreds, hvori han er sat til at virke. Han var en troende katholsk Præst; han anordnede i Skriftestolen de brugelige Bodsøvelser og gjorde sit Bedste for at holde Troen paa Mariæ Naadebillede i Live. Men ligesom hin Præst, der under en Misvært selv anførte de Bønfaldendes Tog, pludselig standsede ved en ganske

ualmindelig udpint Ager med det Raab: „Her hjælper ikke Bønner, her maa Gjødning til!“ — saaledes kunde Pastor Heinzelmann undertiden anbringe et Kvantum sund Forstand og gjøre et ægte menneskeligt Greb udover Værkhellighedens stive Forskrifter. De heldige Virkninger heraf havde viist sig saa øjensynlig, at Menigheden i Sanct Märgen havde umaadelig Tillid til ham. Naar Pastor Heinzelmann sagde sit brede: „So ist es recht“, saa indeholdt det en moralsk Betryggelse for den hele By. — Pastor Heinzelmann yndede baade Anna og Max. Han kom, som sagt, forbi og saae paa dem med en velvillig Medvibers Øje. I samme Øjeblik lød Trillerne nede fra Krattet ualmindeligt klart og fyldigt. — „Smukt!“ sagde Pastoren paa sin korte Maade og gik videre.

Dette ene lille Ord havde den Virkning, at Anna pludselig blev meget undselig og helst vilde have skyndt sig efter Præsten; men hvordan det nu end var, hun blev alligevel staaende ubevægelig og saae hen for sig. Paa Max hamrede Hjertet i hans Bryst som en Smedehammer. Det forekom ham, at han skulde og maatte sige Noget; men han vidste ikke, hvad det var. Det var, som om en hed Bølge steg fra Hjertet til hans Læber og derpaa sugede dem sammen indenfra. De stod Begge fortabte og ændsede ikke en Støj, som kom nærmere. Det var Peter Rombach, der skreg op i rasende Vrede, og hvem den gamle Ruf tilligemed et Par Andre forgjæves søgte at tale til Rette.

Peter Rombach kom stormende lige hen mod Max. Han holdt et Blad Papir i Haanden. Det unge Menneske saae strax i Maanelyset, at det var en Tegning, han for to, tre Aar tilbage en Aften flygtig havde ridset med nogle faa Streger og siden aldrig tænkt paa. Tegningen forestillede Peter Rombach og lignede ham godt. Den karrikerende Overdrivelse var kun højst ubetydelig; men eftersom Peter Rombach tog sig komisk ud i Virkeligheden, var han ogsaa komisk paa Tegningen. Her kunde han selv se det, og det havde gjort ham rasende. Bladet var kommet ham ihænde derved, at den gamle Ruf, uden at ane noget Ondt, havde taget en Bunke af Max' henkastede Figurer og Omrids frem, blandt hvilke Tegningen havde forstukket sig.

Forsaavidt Peter Rombach havde nogen bevidst Hensigt, da han foer afsted for at finde Max, var det den, at bruge sine Tyrekræfter til at slaa ham til Jorden med knyttet Næve. Da han saae ham staa tæt ved Datteren i Maaneskinnet, sænkede han dog pludselig Armen, som han allerede havde løftet. Kridhvid i Ansigtet saae han et Par Sekunder paa dem Begge. Da kom der et besynderligt Klarsyn over Peter Rombach. Han greb Max' højre Haand, klemte den som i en Skruestik og sagde hæst, idet han holdt Tegningen hen for hans Øjne:

„Nu vil jeg ogsaa svære engang ved den hellige Märgen: den Haand, som har gjort dette, skal aldrig komme til at gribe det, den helst vil. Mærk Dig det, Tiggerdreng!“

Derpaa rev han Bladet i hundrede Stumper, greb Anna ved Haanden og vandrede afsted, uden at ville høre, hvad der blev sagt.

Peter Rombachs Klarsyn forplantede sig til de to unge Mennesker. Fra dette Øjeblik dukkede hans Barndomsdrøm om at hjemføre Skovbondens Datter som sin Brud frem for Max Feuerstein som et bevidst ubøjeligt Forsæt, og Anna Rombach svor, medens hun ad den maanebeskinnede Landevej, uden at mæle et Ord, gik ved sin Faders Side, i sit stille Sind en højtidelig Ed paa, at Max skulde blive hendes Husbond og ingen Anden.

Hen paa Morgenstunden blev det et kort, livligt Uvejr, som man har dem mellem Bjergene, med Lyn og Regn i jagende Strømme. Baade Anna og Max laa vaagne og hørte, hvor Regnen pidskede mod Ruderne. Det forekom dem Begge, at der i den uhyggelige Lyd talte Røster, som spaaede dem Lykke. Da det var blevet Dag, gik Max en Rundaf for at trække frisk Luft. En uimodstaaelig Trang drev ham til at opsøge sine Forældres gamle Hus, som han saalænge havde holdt sig fra. Regnen var, da han gik ud, stilnet af til et mildt oplivende Støvbad. Da han kom til Husets fattige Have, hvorfra han saa ofte havde seet over mod Skovbondens Gaard, holdt den ganske op. En rask Vind jog Regnskyen afsted, og lavthængende Flige af den bleve, gjennemskinnede af Solen, lystelig baarne hen gjennem Dalen. En lille hvid Taageflage hang fast i en tynd Birk paa Skraaningen nedenfor et af Skovbondens Udhuse. Idet Max' Øje fulgte Retningen opefter, blev han Anna vaer, som stod ovenfor med blottet Hoved. Da hun saae ham, pegede hun nedad mod Dalens Bøjning. Fra denne hævede sig den ene Ende af en pragtfuld Regnbue, farvefunklende og luftig, opover Bjergkammen. Græsset paa Dalens Bund saae paa det Sted, hvor Regnbuen berørte den, ud som smeltede Smaragder, blandede med kredsende Strømme af fint, lyst, flydende Guld. Ingen af dem havde Reflexion nok til at sige sig selv, at ligesom den ugribelige Luftbue her berørte Jorden, saaledes var ogsaa deres Liv blevet berørt af en højere, mere lysende Tilværelse; — men de følte det begge To.

Da de havde staaet noget, svingede Max sin Hat og gik rask tilbage til Sanct Märgen. Han havde altid været en flink Arbejder; men idag gik det, som det var smurt, hvad der højlig forundrede den gamle Ruf, som snarere havde ventet sig det Modsatte.

Et Par Maaneder forløb. Mærkeligt nok aabnede Peter Rombach aldrig sin Mund til Datteren om, hvad der hin Aften var foregaaet. Heller ikke lagde han hendes Bevægelser den ringeste Hindring i Vejen: han kjendte sin egen Natur i hende og var bange for, hvad det kunde føre til. De unge Mennesker misbrugte ikke den Frihed, der saaledes i stort Maal blev indrømmet dem: dertil var de Begge for stolte og ærlige. En egen Følelse bragte dem endog til at undgaa at træffe sammen. Anna Rombach kom ikke mere til Rufs; Veninden mødte hende ude paa Landevejen, og derfra vandrede de den gamle Bønnevandring fra Kirken til Romerkapellet. Kun en eneste Gang mødte de Max — det var ganske tilfældigt. Intet Ord var siden hin Aften blevet vexlet imellem dem: de vare sikre nok paa hinanden!

Først ved Fugleskydningen talte de flygtigt sammen, og det var endda Marie Ruf, der gav Anledningen. Peter Rombach havde overvejet, om han ikke helst skulde blive borte; men han havde indseet, at det vilde være at udmærke Max paa en altfor iøjnefaldende Maade: derfor kom han og tog ovenikjøbet Datteren med. Han mærkede godt, at der i de Tilstedeværendes Sind var sluttet et Forbund imod ham til Gunst for de Elskende; han forstod, at der var et Ønske oppe om, at det omsider maatte føje sig saaledes, at han dog blev nødt til at give efter. Saa vilde han da i Paasyn af alle dem, der stod paa den unge Mands Side, med rigtig smældende Haan minde ham om hans fattige Afsbyrd. Derfor holdt han, da Touren kom til Max, Bøssen henimod ham, idet han i en Tone, som Ingen misforstod, sagde:

„Har Du Lyst at prøve din Faders Gevær?“

* * *

Sluttes.

Anarella.

Novelle af **Hans Hoffmann**.

Fortsat.

Torvefkibet laa ved den store Marina, rede til at løbe ud. Mægtige Kurve og svulmende Sække indtog den meste Plads; kun forude paa aabent Dæk vare de faa Passagerer trængte sammen paa de smalle Træbænke. Mellem dem sad lidt for sig selv Francesco Carpucci og stirrede med en mørk, verdensfjendsk Mine ned i Gulvet, hvor det indtrængte Vand piblede frem og overskyllede Plankerne, naar Fartøjet gyngede lidt stærkt. Dette Naturfænomen lod til at interessere ham i en ualmindelig Grad, thi sine Medrejsende undte han ikke et Blik. Det var ganske vist ogsaa lutter Folk fra Nedre-Capri, som han formodenlig ikke engang kjendte.

Engang hævede han dog Blikket, og netop da svang en Pige sig ombord i Skibet med et let Spring; en zirlig, slank Skikkelse, et brunt, fint lille Ansigt med store Øjne og Haar, som faldt trodsigt ned over Panden, viste sig for hans forbausede Blikke. Ja, det var Anarella.

Det var dog kun hendes smukke yppige Haar, der havde noget Trodsigt ved sig; ellers nærmede hun sig ganske stille og ydmyg, hilste paa ham med sagte Stemme, uden at slaa Øjnene op, og satte sig stum ved hans Side.

„Hvor kommer Du fra?“ spurgte han saa overrasket, at hans Stemme endogsaa klang mindre barsk, end den vel egenlig skulde.

„Hjemmefra,“ svarede hun sagte.

„Og hvor skal Du hen?“

„Jeg veed det ikke. Hvor skal Du hen?“

„Hvad kommer det Dig ved? Til Neapel, som Du seer.“

„Saa skal jeg ogsaa til Neapel. Jeg følger med Dig.“

„Troer Du maaske ikke jeg kan finde derhen alene?“

„Jeg vil kun vise Dig, at jeg holder af Dig.“

„Det bryder jeg mig ikke længer om; det faaer Du mig desuden ikke til at tro.“

„Der kunde maaske tilstøde Dig Noget eller Du kunde blive syg; saa vil jeg hjælpe og pleje Dig.“

„Og din Moder?“

„Jeg vil ikke bo hos hende mere, hun beskyttede mig ikke mod Englænderen. — Men din Fader . . .?“

Francesco svarede ikke, men vendte sig heftigt om, lænede sig ud over Rælingen og saae ned i Bølgerne. Og saaledes blev han ogsaa siddende, efterat Skibet var lagt fra Land og med munter Fart gyngede paa det aabne Hav.

Det var første Gang, Anarella var tilsøs, og snart blev hun meget ilde tilmode af de rullende Bølger, og i den Sygelighed og Svaghed, der overfaldt hende, lænede hun sit Hoved tungt paa hans Skulder. I mørk Trods vendte han sig om og vilde rykke til Side for at blive fri for hendes Paatrængenhed; da saae han, at hendes Kinder vare blege, Øjnene matte; han blev siddende og slog endog sin store Kappe om hendes Hoved og Skuldre, hvorvel han vendte sit Ansigt bort og overlod Haanden til sig selv. Men under den skjulende Kappe greb Anarella hurtigt efter denne Haand og trykkede et varmt og taknemmeligt Kys paa den. I en Fart trak han den nu tilbage; men han holdt den mærkværdig længe i Vejret med udbredte Fingre og betragtede den med en eftertænksom Mine, som om der var foregaaet en eller anden paafaldende Forvandling med den. Og dog var der ikke noget Særligt at bemærke ved den for uhildede Øjne.

Anarella rørte sig ikke mere og lod til at være falden i Søvn; men Francesco sad saa stille som et Stykke Træ og trak endogsaa Vejret saa sagte som muligt. At hans Hjerte unægtelig bankede en Smule højere end sædvanligt, var han ialtfald uskyldig i. Det lod heller ikke til at genere Anarella.

* * *

Efter en usædvanlig hurtig Fart landede Skibet ved Moloen i Neapel. Francesco tog sin store Kiste paa Nakken og gik iland, uden at se sig om; Anarella fulgte ham med sin lille Byldt i Haanden. Hun gik taalmodig ved Siden af ham, og da Trængslen og Støjen i Havnen blev altfor voldsom, holdt hun sig ængstelig tæt ved Siden af ham. Han stod stille og saae strengt ned paa hende.

„Hvor vil Du nu hen?“ spurgte han.

„Derhen, hvor Du gaaer,“ svarede hun koldblodigt.

Han vilde gjøre sig vred, men det vilde ikke mere lykkes ham saa godt som tidligere. Temmelig rolig sagde han:

„Jeg har et Søskendebarn her, som jeg agter at bo hos til imorgen. Men hvad vil Du der? Hun kjender Dig jo ikke.“

„Hun jager mig ikke bort, hvis hun er fra Anacapri. Jeg kan til Gjengjæld hjælpe hende med hendes Arbejde.“

„Ja, for mig gjerne,“ sagde han, „maaske hun kan have Brug for en Pige; hendes Mand er død, og hun har mange Børn.“

De gik videre, gjennem mørke, smudsige Gyder, hvor Anarella følte sig mere og mere beklemt om Hjertet, indtil de omsider traadte ind i et kæmpehøjt Hus og steg op ad en uendelig Trappe, der forekom hende højere end Klippestien paa Anacapri. Paa fjerde Sal trak Francesco i en tynd Snor, der hang ud gjennem Døren, der lød en hæs Klokke, ledsaget af et mangestemmigt Børneskrig, og der blev lukket op af en Kone, som lod til at være temmelig ung endnu, men falmet før Tiden, gul og grim. Hun hilste paa sin Fætter med en Slags støjende Glæde, men uden nogen stor Hjertelighed.

„Her er en Pige fra Anacapri,“ sagde han; „hun søger sig en Plads her i Byen. Vil Du være hende behjælpelig dermed, eller har Du selv Brug for en Pige?“

Disse Ord skar Anarella i Hjertet, men hun bekæmpede tappert sine Taarer og saae Konen lige ind i Ansigtet. Men denne satte et løjerligt, halvt grinende Ansigt op, da hun saae den smukke, propre Pige, og lod den Ytring falde, at hun vilde have gjort bedre i at blive paa sin Ø.

„Det Samme har jeg sagt hende,“ svarede Francesco. Et bønligt Blik af Anarellas Øjne strejfede ham, og han vendte sig paafaldende hurtigt bort. Derpaa sendte Konen hende ind i et Bagværelse til Børnene, medens hun selv blev tilbage med sin Fætter.

Der stod den fremmede Pige i et stort, uhyggeligt og snavset Værelse, og fem uopdragne Børns Hylen ombrølede hende. Hun vilde hilse venligt paa dem og lege med dem,

men Børnene saae saa kloge og næsvise og fiffige ud, som om det slet ikke var rigtige Børn, og indledte strax Bekjendtskabet med at spille hende nogle smaa ondskabsfulde Streger og skjære nogle gyselige Ansigter af hende. Ganske bange gik hun fra dem igjen, traadte stille hen til Vinduet, saae gjennem den røgfulde Luft ned i Gyden og ventede sørgmodig paa, at Francesco skulde komme.

Men han kom ikke; Konen vendte alene tilbage og sagde kort:

„Du kan blive her i Nat; han søger sig et andet Nattelogis, saa faaer vi se, hvad der lader sig gjøre imorgen. Han har bedt mig om at tage mig af Dig og om muligt sende Dig tilbage til Capri strax. Du synes vel heller ikke saa farlig godt om det her?“

„Nej,“ sagde hun ærlig. „Men naar kommer han igjen?“

Konen trak paa Skuldrene. „Hvem kan vide, naar Krigen er forbi?“

Anarella satte et Par forskrækkede Øjne op. „Krigen?“ spurgte hun, „gaaer han da i Krigen?“

„Naa, saa det veed Du ikke? Ja, han gjør! Han gaaer til Garibaldisterne. Og naar de med Guds Hjælp engang har faaet vor rare Kong Frants jaget Pokker i Vold og min Fætter saa ikke er bleven skudt i Mellemtiden, saa kommer han maaske tilbage, hvis han ikke foretrækker at gaa med til Rom og blive der hos den store Garibaldi.“

Anarella var bleven ganske bleg. „Kommer han da ikke herop endnu engang imorgen for at hilse paa os?“ stammede hun grædefærdig.

„Nej, imorgen ganske tidlig gaaer han Nord paa til Tropperne.“

„Saa vil han altsaa virkelig ikke mere vide af mig at sige!“ sukkede Anarella fortvivlet.

Konen lo. „Du er maaske ovenikjøbet forelsket i ham?“ spurgte hun, og de begavede Børn jublede dertil.

„Ja,“ svarede hun, „og vi havde isinde at gifte os.“ Og nu fortalte hun trohjertig hele sit Hjertes begivenhedsrige Historie. Men Konen vedblev at le.

„Jeg veed sandelig ikke,“ sagde hun, „hvem af Jer der her har været den største Nar, Du eller den gale Francesco. Naa, ham er der nu ikke længer noget at stille op med, han er borte, og Du faaer sikkert nok aldrig mere Fingre i ham. Naar han engang ikke vil, er han ikke til at rokke af Stedet. Men Du har endnu Tid til at tage imod Fornuft; hvis jeg maatte raade, tog Du ganske rolig tilbage til Capri og giftede Dig med din Englænder; og naar Du saa er bleven rig, tænker Du vel nok engang paa en stakkels Kone med fem sultne Børn i Neapel. Eller hvis Du absolut vil blive her, saa kan Du ogsaa her finde ti for een, om ikke just Ægtemænd, saa dog . . . kort sagt, Francesco skal Du slaa Dig ud af Tankerne, han finder saamænd Piger nok der, hvor han er.“

De begavede Børn tiljublede Bifald. Men Anarella var bleven vred. „Det er ikke sandt,“ raabte hun ivrig, „han opsøger ingen andre Piger, thi jeg veed godt, at han elsker mig alligevel; hvorfor skulde han ellers være bleven saa forfærdelig vred, forbi jeg vilde tage en Anden? Og jeg veed ogsaa, hvad han vil: han vil prøve mig og se, om jeg bliver ham tro denne Gang, selv naar han er borte og lader, som han er fornærmet. Jeg vil hverken vide af Englænderen at sige eller af de ti Mænd i Neapel, jeg tager tilbage til Anacapri til den gamle Giuseppe og venter med ham, til Francesco kommer tilbage. Han maa jo komme; Folk siger, at Ingen, som er født paa Capri, kan holde det ud for bestandig paa det faste Land. Og naar han kommer, skal han finde sit Hus og sin Ejendom i god Orden; det skal jeg sørge for.“

Saaledes talte Anarella. Konen rystede paa Hovedet, og de begavede Børn skar Ansigter, men de vidste Intet at sige derimod, thi den fremmede Piges Tanker vare dem uforstaaelige og fortjente intet Svar.

Saaledes blev hun ikke længer end en Nat i Neapel.

* * *

For den gamle Giuseppe Carpucci i Anacapri var der oprundet gyldne Dage. Han behøvede ikke mere at beklage sig over sin tiltagende Svagelighed, thi Anarella var ham paa eengang Haand og Fod, Øje og Øre. Om Natten sov hun hjemme hos sin Moder, men fra Morgen til Aften var hun ude, og aldrig fik en fremmed Gjæst i Værtshuset hende at se mere, saa at dette snart mistede sit Ry og lidt efter lidt stod aldeles øde. Men naar den kloge Moder regnede efter, saa fandt hun, at den korte Fortjeneste var større end et helt Aars sædvanlige Indkomst af møjsommeligt Kvindearbejde.

Anarella plejede Dagen igjennem den Gamle med virksom Haand og snaksom Tunge, og hans Livs stille Høst syntes ham at være bleven skjønnere, end hans unge ægteskabelige Lykkes kraftige Vaar engang havde været; hun forstod at finde de bedste, solbeskinnede Pladser til ham, og naar Vinterskyerne væltede sig graa og tunge fra Solaro ned over den skraa Slette eller Vestenvinden blæste skjærende ind fra Havet, saa sørgede hun troligt for varme Tæpper og friske Kul i Bækkenet, og paa denne Maade glemte han rent at klage over Sønnens Fraværelse.

Men hun gjorde mere end dette. Hun tog Kommandoen i Have og Mark, hun lejede Arbejdere til Vinhøsten, og da Vinteren var rykket frem og det nye Aar kommet, ledede hun med Omhu Olivenhøsten; og der syntes at hvile en særlig Velsignelse over hendes Arbejde, thi aldrig havde Udbyttet af Olie været saa rigt som det Aar; og ved Siden heraf plukkede hun med egen Haand, kun med Hjælp af den gamle Pige, de modne Oranger af de bugnende Træer.

De Dage, da der var mindre Arbejde, sørgede hun for Huset og Stuerne og vendte saa hensynsløst op og ned paa alle Meubler og Kjøkkenredskaber, at det Hele snart ikke mere var til at kjende og havde faaet et venligt, lyst og hyggeligt Udseende. Kun eet Sted i Huset var der, som hun aldrig berørte og endogsaa undgik at strejfe med Øjnene: det var det lille, vaklende Bord i Hjørnet, paa hvilket de forladte Brudegaver endnu laa. Paa Guldet og Korallerne og den fine Silke havde Støvet allerede længe ligget fingertykt, og neppe havde Nogen kunnet ane, hvilke Herligheder der laa skjult under det.

Saaledes var Februar Maaned kommen, og med de første bebudende Tegn paa den nye Vaar foer et stort Glædesbudskab ligesom en Foraarsstorm gjennem det hele Appenninerland og trængte ind selv i de sidste Hytter i den høje, fjernt fra Verden liggende lille By paa Ryggen af Monte Solaro: Gaeta er faldet, og Victor Emanuel skal for Fremtiden bære hele Kongeriget Italiens Krone! Ogsaa den fredelige Ø Capri jublede den sejrrige Hersker imøde.

Gaeta er faldet, og Krigen er forbi! jublede det ogsaa i Anarellas ventende Hjerte. Prøvelsens Tid er forbi, og Du har bestaaet den, sagde hun glad til sig selv.

Krigen var til Ende, men Francesco Carpucci kom ikke

tilbage. En pinlig Uro kom over Anarella, fra Dag til Dag blev hendes Haab mere og mere ubestemt og vaklende. Hvergang der skulde komme en Baad fra Neapel, gik hun til Capo di Monte og ventede, til der kom En op fra Marinaen og gik op ad Klippetrappen, eller til den Tid, som udfordredes hertil, var udløben. Undertiden mindedes hun da den Dag, da hun for første Gang havde seet ham drage bort som sin Forlovede — og hun kunde nu ikke længer begribe, hvorledes det dengang havde kunnet være hende saa ligegyldigt. Nu brændte hendes Hjerte af uslukkelig Længsel.

En Dag traf hun der igjen sin gamle Veninde Costanziella, Carluccios lykkelige unge Kone.

„Francesco kommer ikke tilbage," sagde denne; „hvorfor skulde han ogsaa det? Du har tilføjet ham for stor en Uret, og hvad har Du gjort for at bøde paa den? At Du nu vil have ham igjen, efterat han har jaget Medbejleren bort, det er ingen Bod for den gamle Utroskab. Den Slags Ting kan ingen Mand finde sig i, naar han holder en Smule paa sig selv. Det har min Carluccio lært mig; han vilde ogsaa være for stolt til at komme tilbage af sig selv, har han sagt."

„Men jeg kan jo dog ikke hente ham," hulkede Anarella ganske rystet. „Jeg kan jo dog ikke løbe efter ham som en Hund og tigge af ham! Skal jeg trænge mig paa ham med Magt som en daarlig Vare, som man vil af med for enhver Pris? Nej!" raabte hun heftigt og sænkede igjen Panden lidt trodsigt, „jeg agter ikke at gjøre mig selv til en Vare endnu engang. Jeg vil vente paa ham, saalænge jeg lever, men hvis han ikke kommer til mig af sig selv og vil tilgive mig, saa finder vi aldrig hinanden mere."

„Og saa vil Du leve uden nogen Mand hele Livet igjennem?"

„Ja!"

Costanziella trak medlidende paa Skuldrene og løb strax efter sin Mand imøde, da han just kom op ad den store Trappe.

Anarella gik hjem igjen, for første Gang fuldstændig knækket i sin Glæde.

„Det bliver ikke mere godt igjen mellem Francesco og mig!" sagde hun bedrøvet til den gamle Giuseppe.

„Jeg vil skrive ham til," sagde denne og strøg hende trøstende med den magre Haand over det rige Haar; „jeg vil skrive, at han skal komme hjem og at Du venter paa ham."

„Det hjælper dog ingenting. Jeg kan jo dog ikke gjøre Noget for at bøde paa min Uret og sone min Utroskab. Hvorledes skal han nogensinde kunne vende sit Hjerte til mig igjen?"

„Har Du da ikke nu til Gjengjæld været ham saameget des mere tro, selv uden at han forlangte det? Det vilde være mig Bod nok."

„Men han er altfor stolt og trodsig. Og derfor holder jeg kun saameget des mere af ham; men netop derfor skal han heller ikke finde mig foragtelig."

„Har Du ikke sørget for Hus og Mark hele Efteraaret og hele Vinteren og kun levet og arbejdet for ham og mig? Er det heller ikke nok?"

„Det gjorde jeg af Kjærlighed til ham og med Lyst, og derfor var det ingen Bod. Jeg kan ingenting gjøre for at fortjene ham."

Den skikkelige Gamle vidste nu ikke længer, hvorledes han skulde trøste dette stivsindede Hjerte, og Anarella opgav alt Haab. Lykken kunde ikke komme til hende mere. Og Du har ikke fortjent det anderledes! sagde hun til sig selv med sønderknust Sjæl; det er din Straf, at Du nu ingenting kan gjøre for at gjøre godt igjen, hvad Du har forbrudt!

* *
*

Den følgende Morgen kom Anacapris Sindaco eller Sognefoged og bragte den gamle Giuseppe og hans unge Plejerske en sørgelig Efterretning.

„Jeg tør ikke skjule det for Jer," sagde han alvorligt, „Eders gode Søn er bleven haardt saaret ved Gaeta, hans ene Arm er knust, og man skriver til mig, at hans Tilstand er betænkelig, og det er uvist, om han vil overstaa Feberen. Han ligger i Formio, og hvis I vil have Bud til ham eller sende ham Noget til hans Forplejning, saa skal jeg gjerne paatage mig det. Det skulde gjøre mig ondt for den vakre Francesco, meget ondt. Men hvordan det nu end gaaer, saa tænk blot altid paa, at han har kæmpet som en god Patriot. Det skal være Eders Trøst. Evviva l'Italia!"

Den stakkels Giuseppe vred sine Hænder i raadvild Fortvivlelse. Men i Anarellas Øjne straalede Noget som en Slags alvorlig Glæde.

„Skal der sendes Noget, paatager jeg mig det," sagde hun, „jeg rejser til Formio endnu idag; han skal ikke dø, naar jeg plejer ham. Vi vil strax pakke Vin og Spisevarer ind. I maa undvære mig i nogen Tid, Giuseppe."

Giuseppe saae med glad Beundring paa den resolute Pige og trykkede taknemmelig hendes Haand. „Men der gaaer ingen Baad til Neapel idag," sagde han betænkeligt.

„Saa tager jeg en Baad over til Massa og gaaer derfra tilfods," svarede hun.

„Men hvordan vil Du bære Dig ad med at finde Vej til Formio?"

„Hun kan tage med Posten," forklarede Sindaco, „jeg skal nok beskrive Dig det Altsammen nøjagtigt, Anarella. Du er en brav Pige!"

* *
*

„Nu har jeg Lov at gaa til ham og hente ham," hviskede Anarella til Giuseppe, da hun tog Afsked med ham, „nu er det ikke mere foragteligt; og nu kan jeg ogsaa gjøre noget godt igjen imod ham. Og saa — hvis han kun har een Arm, saa er der ingen Anden, der tager ham, og uden Kone kan han jo saa dog ikke leve! Det kan blive godt endnu Altsammen."

Giuseppe lagde Hænderne paa hendes Hoved og velsignede hende.

Saaledes forlod hun da for anden Gang sin Hjemstavn.

Uanfægtet naaede hun Byen Formio. I Postvognen kjørte hun sammen med to Koner, som rejste i samme Ærinde; de skulde se til deres saarede Sønner. De vare hende et godt og beroligende Selskab, thi den fælles Sorg sluttede hurtigt Hjerterne sammen, og inde i Byen behøvede hun nu ikke at være bange for de mange omkringdrivende og gabende Soldater. Efter mangehaande Søgen og Spørgen og Traven omkring til højere og lavere Officierer og Læger fik hun endelig den Underretning, at den haardtsaarede Francesco Carpucci befandt sig i Privatkvarter og Pleje hos en der i Byen boende Enke ved Navn Antonia Cantieni. Nu skiltes Anarella fra sine Ledsagerinder for at opspørge den patriotiske Plejerskes Bolig. Noget undselig og forlegen stod hun paa Gaden; da saae hun i Nærheden en halvgammel lille Mand med Briller

paa Næsen sidde paa en Skammel foran en lille Boutik og flikke Sko. Han saae op i det Samme, fik Øje paa den fremmede Pige, nikkede godmodig til hende og viste ved den Lejlighed et Par smaa, skjelmske Øjne. Da fattede Anarella Tillid til ham, traadte hen til ham med sin store Pakke og spurgte, om han kjendte den omtalte Enke; hun søgte efter en Saaret, som laa der i Huset.

„Er det din Broder?“ spurgte den lille Skomager venligt.

Et lille Øjeblik tøvede hun med Svaret. Hvad skulde hun sige? Hans Kjæreste? det havde hun slet ingen Ret til. — „Ja,“ sagde hun endelig med en dristig Nødløgn.

Skomageren nikkede. „Jovist kjender jeg Donna Antonia. Er han hos hende, saa har han saamænd ingen Nød. Han vil faae meget at takke hende for, og hun veed nok, hvordan hun vil takkes.“

Da glædede Anarella sig over, at han var kommen til saadan en god gammel Enke. Men hun saae ikke, hvor underlig skjelmsk Manden smidskede til sine Ord. „Jeg skal gjerne vise Dig Vej,“ tilføjede han, „det er ikke ret langt herfra. Jeg antager, at hun ogsaa vil tage venlig mod Dig, naar Du er hans Søster. Kom, mit Barn!“ Dermed sprang han op fra sin Skammel, kastede Skoen med et flot Sving ind i Boutiken og gik med Anarella. „Smukke Piger maa man være venlig imod, naar Ens egen Kone er bleven gammel og grim,“ mumlede han fornøjet ved sig selv, og højt tilføjede han: „Hvis Du ellers skulde trænge til min Hjælp, saa henvend Dig kun dristig til den gamle Skomager Salvatori; hvor jeg boer, veed Du jo.“

Hun takkede ham hjerteligt og tog rørt Afsked med ham, thi de vare nu komne til den hjælpsomme Enkes Hus. Han viste hende, hvilken Dør hun skulde ind ad, og gik.

Anarella trak i Klokkestrengen, og Enken lukkede op. Men det var ikke en rar gammel Morlil, det var en ung, smuk Kvinde, kraftig og yppig. Et Øjeblik studsede Anarella; derpaa fremsatte hun beskedent sin Anmodning.

„Hvem er I?“ spurgte den kjønne Enke og maalte hende samtidig med et saa ejendommelig skarpt og forskende Blik, at hun, uden at hun rigtigt vidste hvorfor, ikke kunde faae Andet end den gamle Løgn over Læberne, at hun var hans Søster. Nu blev Enkens Miner venligere, og hun bad hende træde nærmere.

Francesco laa i et net Værelse i en blød og proper Seng, og Anarella saae ved første Øjekast, at han virkelig havde det godt her. Han var bleg og laa i heftig Feber, Øjnene vare lukkede, men Læberne bevægede sig uafladelig og førte vild og usammenhængende Tale. Anarella stod taus ved Sengen og foldede Hænderne.

„Mister han Armen?“ spurgte hun medlidende og bekymret.

„Nej, men den bliver stiv for bestandig,“ svarede Donna Antonia rolig.

Atter taug Anarella og betragtede den Syge med et smerteligt Blik. Endelig sagde hun ganske sagte med bevæget Stemme: „Francesco!“

Da slog han Øjnene op, Læberne bevægede sig ikke længer, en Straale af forklaret Glæde fløj over hans Ansigt, og en lille Stund var det helt og roligt vendt om imod hende; derpaa prøvede han paa at løfte Hovedet, men det sank tungt tilbage, og Øjnene lukkedes igjen. Let strøg hun ham med Haanden over den hede Pande. „Anarella!“ hviskede han næsten uhørligt; endnu i nogle Minuter svævede der et stumt Smil om hans Læber, hvorefter han paany faldt hen i sine usammenhængende Fantasier.

Denne stille Scene havde imidlertid Donna Antonia iagttaget med et fint Blik og tillige havt Tid til omhyggeligt at sammenligne sine to Gjæsters Ansigtstræk med hinanden, men uden at hun havde kunnet opdage det ringeste Træk af Familielighed. Dog kastede hun kun hemmeligt et useet Blik af den heftigste Vrede paa den fremmede Pige, men lod sig forøvrigt ikke mærke med sin Mistanke; tvertimod sagde hun ligesaa roligt som før:

„I kan vaage hos ham om Natten, hvis I har Lyst; om Dagen skal jeg ligesom hidtil selv overtage hans Pleje.“

Tonen i hendes Stemme var saa skarp og afgjørende, at Anarella ikke vovede at gjøre nogen Indvending, men taalmodig fulgte sin venlige Værtinde ind i Stuen ved Siden af. Der leverede hun hende de medbragte Forfriskninger, som bleve modtagne med nogen Ringeagt, men dog uden Indvendinger.

* *
*

Saaledes gik der en Række af Dage. Trolig tilbragte Anarella hver Nat og om Dagen Siestatiden hos den fantaserende Patient; i de øvrige Timer var det hende forbudt at betræde Sygeværelset. Kost og Logis modtog hun af sin Værtinde, uden at gjøre sig Skrupler derover; Værdien af de medbragte Fødevarer var ialtfald større end den Smule Mad og Drikke, som hun selv og den Syge nød.

Men en Dag i Middagstimen, da hun just vilde tage sig et Øjebliks Hvil, traadte den smukke Enke ud af Sygeværelset og sagde koldt og haardt:

„I kan nu ikke blive her i Huset længer. Bevidstheden er vendt tilbage, og Lægen har erklæret, at det vilde ophidse den Syge formeget, hvis han allerede nu fik — sin Søster at se.“

Hun udtalte de sidste Ord i en skjærende Tone, og et betydningsfuldt Blik, ledsaget af et spottende Smil, tydeligjorde hendes Mening. Anarella forstod hende fuldkomment; en glødende Rødme bedækkede hendes Ansigt, og Taarerne strømmede hende ud af Øjnene. Men hun rakte sig Medbejlerinde Haanden til en stum Tak og gik.

„Jeg har ikke fortjent det anderledes,“ sagde hun stille, da hun stod ude paa Gaden; „hun har gjort mere for ham end jeg, og hun havde dog ingen Uret at afbøde. Hun har større Ret til ham end jeg.“

Men hun skuffede sig selv med denne stille Resignation; i hendes Hjerte boede Fortvivlelse og Tomhed.

Trøstesløs og raadvild saae hun ned ad den lange, smalle Gade; fremmede og stenhaarde stod de tause Huse, fremmede og ligegyldige løb Menneskene hende forbi. Som søgende om Redning saae hun op imod Himlen: den var blaa og skjøn. En usigelig Hjemve kom over hende, men en Hjemve, der var ligesom en Længsel efter Døden.

Under hendes bange, usikre Banken omkring faldt hendes Øje pludseligt paa nogle Herrer, der bar den hende nu allerede velbekjendte Uniform som højere Militairlæger; de vare i livlig Samtale og fulgtes med en civilklædt Herre med blond Haar og Skjæg, formodenlig en Fremmed — Anarella havde nær skreget højt, thi ved at se nærmere til opdagede hun, at det ikke var nogen Anden end Signor Giorgio. En forfærdelig Angst betog hende, og i hurtigt Løb søgte hun at naa en anden Gade, for ikke at træffes af hans Blik. Og nu kom hun i sin Nød til at tænke paa den hjælpsomme Skomager; Vejen til hans Boutik havde hun ikke glemt, og derhen skyndte hun sig nu for at skjule sig. Han sad ligesom

forrige Gang paa sin Arbejdsskammel og blev højlig forbauset, da hans smukke Protegée pludselig fløj forbi ham ligesom en skræmt Due ind i den aabne Boutik, hvor hun gjemte sig i den mørkeste Krog. Lidt forskrækket gik han ind til hende og spurgte deltagende:

„Hvad er det for et ondt Menneske, Du flygter saa ilsomt for, mit Barn, at Du neppe engang lader til at føle Dig sikker i Salvatores Hus? Er der allerede slemme Kreditorer efter Dig, eller har maaske en overmodig Fædrelandsbefrier kastet et uartigt Øje paa Dig?"

Anarella stod skjælvende trykket ind i Krogen og kunde ikke faae et Ord frem af Sindsbevægelse og Forlegenhed. Medens hun endnu kæmpede for at komme i Ligevægt igjen, gik Militairlægerne forbi ude paa Gaden i uskyldig Samtale med den skrækindjagende Mylord.

„Han der!" raabte Anarella ængstelig, „den fremmede Signore. — Gud være lovet, at han er forbi!"

Da lo den gode Skomager og sagde: „Ham behøver Du saamænd ikke at være bange for; det er en rigtig god og rar Herre, hvem vore Saarede velsigner. Han skal nok egenlig ikke være Læge, efter hvad man siger, og dog forstaaer han sig bedre paa Kunsten end alle de dejlige Uniformer. Og han hjælper ikke blot med Hoved og Haand, men ogsaa med Penge, og det er det Allervigtigste. Han vil saamænd intet Ondt gjøre Dig."

„Men jeg har gjort Ondt mod ham," brød hun lidenskabeligt ud, „og jeg skammer mig saaledes for ham, at jeg hellere vilde synke i Jorden end træffe sammen med ham endnu engang."

Og nu fortalte hun atter oprigtigt og udførligt den mærkelige Historie om sin dobbelte Forlovelse og sit dobbelte Brud paa Troskabsløftet; og da hun nu engang var ilag med at fortælle, supplerede hun sin Beretning med de sørgelige Begivenheder, hun havde oplevet i den smukke Donna Antonios Hus.

„Forsaavidt har Du utvivlsomt Ret," sagde den lille Skomager, da hun havde endt sin Fortælling og erklæret det for sit Forsæt at ville give Afkald paa al Lykke for sig selv, „som ogsaa Du synes at antage, at den barmhjertige Enke nok kunde have Lyst til at gifte sig med det unge Menneske. Og hvorfor skulde han ikke tage hende? Har hun ikke plejet ham trofast og opofrende, hvad? Thi at hun lader en Anden vaage for sig om Natten og ved Siestatid, kan dog ikke formindske hendes Fortjeneste; var det maaske ikke hendes Pligt, netop af Hensyn til sin tilkommende Mand at bevare og skaane sin Skjønhed saa meget som muligt og derfor vogte sig for Overanstrengelse? Jo, opofrende og selvforglemmende har hun rigtignok været, og naar hendes Patient bagefter gifter sig med hende af Taknemmelighed, hvorfor skulde hun saa ikke tage derimod? Er hun ikke kjøn? Jo, det er hun rigtignok, endogsaa meget kjøn. Og Skjønhed gjør Den lykkelig, som kan nyde den. Ikke sandt? Hvad er din Mening? — Ti stille, Barn, saa skal jeg fortælle Dig Noget. Da min Kone var ung, var hun ogsaa kjøn, meget kjøn: derfor tog jeg hende. Blev jeg lykkelig? Ja, meget lykkelig. I hele otte Dage. Saa begyndte hun saa smaat at drille mig, og at jeg endnu var i Live et Aar efter, det kan jeg takke min salig Fader for, som havde udstyret mig med saa sejg en Natur. Men saa kom Krisen: hun fik Kopperne og blev saa grim som Natten. Og siden den Tid har jeg været den lykkeligste Ægtemand i Verden; ingen Skinsyge anfægter mig mere, og om jeg saa skulde ti Aar til Amerika, kunde jeg bygge paa hendes Dyd som paa en Klippe. Hun seer saamænd aldrig mere til de unge Fyre og sørger hele Dagen trolig for mig og Børnene. Saadan gik det mig.

Sluttes.

Brogede Blade

Audifonen.

(Af „Ugeskrift for Læger").

Den store Nøjagtighed, med hvilken Fonografen og Telefonen optegner og gjengiver den menneskelige Stemme, ledede i Forbindelse med det Faktum, at Hørenerven kan paavirkes gjennem Tænderne og Kraniets Ben, til den Slutning, at Problemet at „gjøre de Døve hørende" maatte kunne løses, hvis man kunde konstruere et Apparat, som var istand til at modtage de svage Lydbølger, som den menneskelige Stemme betinger, og overføre Svingningerne paa Tænderne. Det første Instrument af denne Art blev af sin Opfinder, R. S. Rhodes i Chicago kaldet Audifon. Han var selv som Følge af en kronisk Mellemørekatarrh bleven døv, og medens han beskjæftigede sig med at søge Midler derimod, bemærkede han, at han tydeligt kunde høre et Uhrs Dikken, naar han holdt det mellem Tænderne. Støttende sig til denne Observation konstruerede han Audifonen, ved Hjælp af hvilken han med Lethed kunde høre sædvanlig Lyd og følge en Samtale. Instrumentet bestaaer af en tynd, haard Kautschukplade, af kvadratisk Form, kun med afrundede Hjørner, og omtrent af en Kvadratfods Størrelse. Instrumentet er forsynet med et Haandtag. Naar det skal anvendes, spændes det ved Hjælp af Traade, der ere fæstede i den øvre Kant, saa at Pladen vender sin konvexe Side mod den Talende og den konkave mod den Hørende. Naar man befæster Traadene ved Haandtaget, kan man give Pladen den Bøjning, man ønsker. Naar Instrumentet saaledes er „stemt", trykkes dets øvre Kant mod den forreste Flade af de øverste Fortænder, saaledes at Overlæben hviler paa Kautschukpladen, medens Tandrækkerne holdes fjernede fra hinanden. Man gjør bedst i at holde sig til Fortænderne; selv kunstige Tænder kunne benyttes hertil, naar blot Tandsættet slutter godt, i modsat Fald skal man bide sammen. Haandtaget holdes løst i Haanden, Underkjævens Tænder maa ikke komme i Berøring med Instrumentet, ligesom man ikke maa trykke Pladen for haardt imod Tænderne i Overkjæven, forat ikke Spændingen i Pladen skal forøges udover det rette Maal.

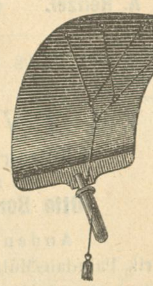

Betingelserne for, at Audifonen i det enkelte Tilfælde skal kunne gjøre Nytte, er, at Hørenervens Funktionsevne er uskadt, medens Døvheden beroer paa pathologiske Forandringer i Mellemøret, og endelig maa Fortænderne være solide.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Sarah Bernhardt og hendes Selskab, af Francisque Sarcey. I. Sarah Bernhardt i Landflygtighed; „Adrienne Lecouvreur". — En Historie fra Schwarzwald, af Rudolf Schmidt. — Anarella, Novelle af Hans Hoffmann, fortsat. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Hos Undertegnede er udkommen og faaes i alle Boglader:

Udflugter til Gribskov, Esrom, Frederiksborg og Fredensborg

af **L. Both.** Med 3 Kort. Pris 30 Øre.

C. W. Stincks Boghandel,
Amagertorv 33 (Løve-Apothekets Gaard).

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme
af
C. M. Havn.
Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

Det forsvundne Kjøbenhavn.

Første Række 45 Billeder i Omslag. 3 Kr.
Anden Række 16 Billeder i Omslag. 1 Kr. 25 Øre.
Elegant Mappe hertil 2 Kr.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.
Litteraire Skizzer
af
Otto Borchsenius.

Anden Række.
Frederik Paludan-Müller.
»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten. (»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher. — Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.
Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.
Novelle
af
Fr. Spielhagen.
Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at faae i alle Boglader:

C. N. Rosenkildes
Efterladte Skrifter,
med Portrait og Karakteristik
udgivet af **P. Hansen.**
2 Bind. 10 Kr.

Alex. Thorsøe,
Den danske Stats Historie 1814—1848.
2 Bind. 50 Ark. 12 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel.

Zodiacus,
Parlamentariske Stjernebilleder.
Udgivet af **P. Hansen.**
Heftet 2 Kr. 50 Øre.

„Nær og Fjerns" Novelle-Bibliothek.
1.—6. Bind.
Hvert Bind (20 Ark) 2 Kr., (fortsættes).

Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛚᛘᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,
Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.
4. og 5. Hefte: **Trinitatistiden**
heftet 2 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre.
Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 1. August.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm. 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2.25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 423.

Den 8. August 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Sarah Bernhardt og hendes Selskab.

Af **Francisque Sarcey.**

II.

Coquelins Udeblivelse. — „Froufrou".

Mlle. Sarah Bernhardts Beslutning om at opsætte den første Forestilling af „Froufrou" hele otte Dage var mig personligt en Smule ubehagelig; den tvang mig nemlig til at blive i London, hvor jeg ellers Intet havde at gjøre, længer end jeg havde ønsket og end jeg havde foresat mig. Men nu beklager jeg mig ikke derover; thi jeg har tilbragt en af disse absolut enestaaende Aftener, hvorom Erindringen graver sig ind i Ens Sjæl, og som gjøre Epoke i en Theatervens Liv. Mlle. Sarah Bernhardt har spillet Froufrou, som hun sikkert aldrig mere vil spille den. Ganske vist kan hun fremtidig udfolde det samme Skuespillertalent; men hvad hun neppe nogensinde vil kunne gjenfinde, det er den ejendommelige Tilstand af nerveus Overophidselse, som hin Aften gav hendes Spil et særegent Liv, den hemmelighedsfulde Flamme, hvoraf hun selv var gjennemildnet, og som, idet den forplantede sig omkring hende, fordelte sig først til hendes Medspillende og derefter til Publikum.

Men for at man skal kunne forstaa den usædvanlige Sindsbevægelse, hvoraf hele denne Trup var greben, maa jeg sige et Par Ord om de Omstændigheder, under hvilke den første Opførelse af „Froufrou" fandt Sted . . . Det var bestemt, at man indtil som om Lørdagen skulde spille de fire Stykker, Mlle. Sarah Bernhardt havde bragt med sig fra Paris, og som tidligere ere nævnte. Om Lørdagen skulde Coquelin indtræffe, og øjeblikkeligt skulde saa hele Repertoiret forandres. Denne fortræffelige Kunstner bragte med sig Molières „Den Gjerrige", „Tartuffe", „De komiske Blaastrømper" samt „Scapins Skalkestykker", Dumas' „Den Fremmede", Augiers „Eventyrersken", Hugos „Ruy Blas", Banvilles „Gringoire" o. s. v.; men intet af disse Stykker, maaske med Undtagelse af „Den Gjerrige", var muligt, saa længe han manglede. Mlle. Sarah Bernhardts Selskab havde alt i Paris lært og prøvet alle Birollerne; efter en Generalprøve kunde man give samtlige Arbejder, og man imødesaa følgelig med største Ro Udfaldet af hele Kampagnen, saameget mer som Indtægterne foreløbig havde været særdeles gode. Saa — pludselig — faaer man at vide, at Théâtre français' Direkteur, Hr. Perrin, har nægtet Coquelin Tilladelse til at rejse, og at en Voldgift har stillet sig paa Direkteurens Side. Coquelin havde ganske vist derefter indgivet sin Demission; men foreløbig var han nødt til at svigte sine Forpligtelser overfor den engelske Impressario og overfor de Skuespillere i London, som havde bygget Alt paa hans Komme!

Ifølge Théâtre français' Statuter har Direkteuren Ret til at tilstaa eller nægte Theatrets Skuespillere Tilladelse til at optræde paa andre Brædder end dem i Molières Hus. Nu havde Hr. Perrin i lang Tid viist en beklagelig Slaphed i at bringe denne sin Myndighed

i Anvendelse. Coquelin f. Ex. havde de sidste 8, 10 Aar uden Indsigelse faaet Lov til at spille andetsteds, saa ofte han selv lystede, og den Sædvane-Ret syntes at have udviklet sig, at enhver Skuespiller kunde tage sin lovbestemte Maaneds Ferie i de Brudstykker og til de Tider af Aaret, som det var ham selv belejligst. Altsaa underskrev Coquelin — med Hr. Perrins Vidende — en Kontrakt med den engelske Agent, hvorefter han skulde optræde 15 Gange i London. Mlle. Sarah Bernhardt var ganske vist Medkontrahent, men ogsaa det havde Hr. Perrin vidst. Ja, jeg kan tilføje, han havde endog billiget det. Da Impresarioen, som satte en 2—300,000 Francs paa dette Kort, forespurgte, om Direktionen vilde lægge Hindringer i Vejen, svarede Hr. Perrin: „Nej, Mlle. Sarah Bernhardt sidder i Gjæld til op over Ørene; kan hun klare den, vil jeg være henrykt ... hun vil saa vende tilbage til os roligere og mere optagen af sin Kunst." Kort sagt, Hr. Perrin havde om ikke skriftligt, saa dog i al Venskabelighed lovet at understøtte Planen. Nu veed Enhver, at naar Mlle. Sarah Bernhardt, givende som Paaskud en forkjælet Kvindes Lune og iøvrigt, jeg indrømmer det, med utilgivelig Letsindighed, søgte Strid med Théâtre français, saa var det, fordi hun troede at vide, at Hr. Perrin vilde bryde sit Løfte og holde hende tilbage i Paris i Maanederne Maj og Juni, for hvilke hun (med hans Indvilligelse) havde sluttet Engagement i London! Hun løb altsaa sin Vej, medens Coquelin blev og ganske rigtigt i sidste Øjeblik holdtes hjemme ved et Forbud. Jeg er bange for, det blot var Lysten til at spille Mlle. Sarah Bernhardt et slemt Puds, som bragte Hr. Perrin til pludselig at holde saa umaadelig strengt paa en Ret, som han tidligere aldrig havde betjent sig af. Hvis han havde sagt til Coquelin: „Det er en Fejl af mig, at jeg tidligere har lukket Øjnene; men siden De har underskrevet Kontrakten, saa spil endnu denne ene Gang," — ja saa vilde Intet have kunnet være korrektere. Men som han istedetfor bar sig ad, forekommer det mig, at han gjorde Bod for sine egne Fejl — paa sine Undergivnes Rygstykker. Han selv var den første Skyldige; men de Andre maatte bløde for hans Skyld:

Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.

Naa, men . . . De kan ikke forestille Dem den lille Londoner-Trups Fortvivlelse, da den uhyggelige Efterretning om Coquelins Udeblivelse indtraf. Sagen var ikke (det skylder man Sandheden at bemærke), at Truppen selv løb Fare for at lide noget Tab; Impresarien var solid nok, og til ham havde den at holde sig. Men naar man optræder i Udlandet, har man altid en Slags Følelse af, at man repræsenterer sit Land og sit Folk. Dette Indtryk er saa stærkt, at selv jeg, der ikke havde det Fjerneste med Foretagendet at gjøre, og som var kommen til London blot som Amateur og af Nysgjerrighed . . . selv jeg følte et levende Misnøje. Jeg saae i Aanden Englænderne rasende, hørte i Tankerne ubehagelige Bemærkninger om fransk Upaalidelighed og Løsagtighed, forestillede mig endelig hele Entreprisen saavel kunstnerisk som industrielt seet kompromitteret og næsten ødelagt. Og dette Uheld, der ramte Landsmænd og mit Lands dramatiske Kunst, gjorde mig dybt bedrøvet.

Hvor i al Verden skulde man kunne fylde 20 Aftener med 4 Stykker, hvoraf et («Enfants d'Edouard») var faldet, et andet („Phèdre") kun kunde spilles to Gange til, og hvoraf et tredie („Froufrou") endnu ikke var opført. Hvad Skjæbne vilde overhovedet „Froufrou" faae? . . . Naturligvis myldrede det frem med Planer under denne ængstelige Usikkerhed; man spejdede nervøst efter Stykker, hvormed man muligvis kunde supplere den magre Kost. Mlle. Sarah Bernhardt var bestandig et Vidunder af Energi, Mod, Kamplyst; al Modgang hidser og anspænder nu engang denne skrøbelige og nervøse Kvinde. Hun gjengav de Andre det gode Humeur og Virkelysten, idet hun selv intet Øjeblik lod sig slaa til Jorden, men rettede sig som en Fjeder under Uheldets Tryk. Og Impresarioen sagde: „Lad os først se det an med „Froufrou". Gjør „Froufrou" Lykke, saa kjender jeg Englænderne godt nok til at vide, at vi ikke behøver Andet. Saa er Saisonen frelst!"

„Froufrou maa gjøre Lykke," svarede Mlle. Sarah Bernhardt. „Froufrou skal gjøre Lykke."

Man havde kun prøvet Stykket temmelig flygtigt; nu gav man sig til at indstudere det med formeligt Raseri. Det skulde gaa om Mandagen. Om Lørdagen var der baade Formiddags- og Eftermiddagsforestilling; ved Midnatstid samlede saa Mlle. Sarah Bernhardt sine Medspillende, og man prøvede til Kl. 5 om Morgenen. Hele Søndagen prøvede man; og Kl. 5 Mandag Eftermiddag prøvede man endnu. Det lille Selskab var overanstrengt, udaset, men febrilsk, ude af sig selv . . .

„Vi maa have en Succès, som slaaer Alt ned," sagde Mlle. Sarah Bernhardt, „og vi skal ogsaa faae den iaften. Lad os nu gaa hen og spise til Middag."

Ja, det var nemt nok sagt, dette „Lad os nu gaa hen og spise til Middag;" men Ingen kunde spise Noget — altfor spændte Nerver snevrer Maverne ind, lader det til. Mit Hjerte bankede stærkt, da Tæppet endelig gik op. Ja, hvad skal man sige? man lader sig rive med, og det forekom mig næsten, at jeg selv var Part i den Bataille, som skulde leveres i mit Paasyn. Huset var brillant; men dette Pokkers engelske Publikum er saa koldsindigt! Det hører opmærksomt, ja endog høfligt efter, men det giver intet Ekko; man faaer næsten aldrig lokket ud af det bisse pludselige Beundrings-Udbrud, der ricochetere paa og animere de Spillende. Et Nederlag — bah! derom kunde der ikke være Tale; men en Triumf, en rigtig Triumf . . . turde man gjøre Regning derpaa . . . hos Tilskuere, der Allesammen havde seet Mlle. Desclée i den samme Rolle? Og alligevel trængte man . . . ja trængte man absolut til en saadan Triumf; fik man den ikke, vilde man forsmædeligt gaa under.

Første Akt spilledes, uden at den vakte stærk Begejstring. Mlle. Sarah Bernhardt er heller ikke mer end god i den; hun har ikke Mlle. Desclées fine Letsindighed og fortryllende Umiddelbarhed. Først i anden Akt begyndte Succès'en at antage Form. Underligt nok! Mlle. Sarah Bernhardt spillede overordenlig naturligt og livligt den bekjendte Scene, hvor Froufrou og Valréas prøve «Indiana et Charlemagne». Jeg sad og ventede angst paa dette barnlige Kjælenskab i Stemmeklangen, som hun har vænnet sig til; men nej! hver Replik kom frank og frejdig og spirituelt. Da Tæppet var faldet, lød der en lang Klapsalve: Publikum var aabenbart ifærd med at tø op.

Tredie Akt var jeg dog mest bange for. Mlle. Desclée havde i den viist sig som den uforlignelige Kunstnerinde, hun var. Folk, som have seet hende, ville mindes

den berømte Scene, hvor hun maalte Theatergulvet med lange Skridt, rystede Hovedet som en ung, løssluppen og rasende Fole og slængte stødvis sin Søster de blodigste Bebrejdelser i Ansigtet, medens Søsteren, slæbende sig efter hende og klamrende sig til hendes Kjole, ikke kunde svare Andet end: „Gilberte! Gilberte!" Hvor i Alverden skulde Mlle. Sarah Bernhardt kunne gjengive dette Raseri — hun, hvis Bevægelser ere næsten støbte, som selv er en levende Harmoni, en Strofe af et antikt Kor, der er bleven Kjød og Blod?!

Ja men — hun besejrede Vanskeligheden alligevel. Det var noget helt Nyt, og dog noget ligesaa Gribende. Mlle. Sarah Bernhardt staaer kold og stiv, næsten uden at røre sig, fremme i Forgrunden, ligefor Publikum, naar hun udslynger den frygtelige Forbandelse: «Ah! comme tu as bien su me faire vouloir ce que tu voulais! ... Comme tu es habile, ma sœur, et comme je ne suis qu'un enfant près de toi! ɔc. ..." Men Du min Gud! saadan som hun havde overført det Raseri, den Andens Bevægelser udtrykte, i sin Diktion! og saadan en ubeskrivelig Vægt hun forstod at give sine Klager og sine Beskyldninger!... Jeg vil ikke sige, at hun har fordunklet Erindringen om Mlle. Desclée, thi mellem to saa absolut forskjelligartede og fuldstændig jevnbyrdige Fortolkninger skal man hverken vælge eller vrage. Maaden, hvorpaa Publikums Sindsbevægelse vaktes, var en anden, men selve Sindsbevægelsen var ens. En dyb, enestaaende, hartad utrolig Sindsbevægelse. Folk klappede som Rasende, Kunstnerinden maatte tre Gange frem og neje. Og naar man saa tænker sig, at alle disse klappende Hænder vare engelske Hænder og stak i hvide Handsker!

I fjerde Akt var al Tvivl umuliggjort: Mlle. Sarah Bernhardt havde overgaaet sin Forgængerske. Her holdt „det store Drama" eller, om man vil, den store Tragedie sit Indtog paa Scenen. Intet ... absolut Intet kan give Den, der ikke selv overværede hin forbausende Aften, et Begreb om Froufrous hjerteskjærende Skrig, da hun kaster sig om sin Mands Hals for at forhindre ham fra at gaa til Duellen. Under Paavirkning af denne utøjlede Lidenskabelighed kom endog Hr. Train i Aande og gjorde Indtryk af at spille en Rolle i det virkelige Liv. Aldeles ubevidst anstrengte han sig for at løsne fra sine Skuldre disse Hænder, der holdt dem omklamrede, og som stod han i sin Dagligstue, raabte han: „Nej ... nej ... det hjælper ikke ..."

Jeg troer ikke, at Sindsbevægelsen i et Theater nogensinde har været mere voldsom og gribende. Det var et af disse Skuespilkunstens enestaaende Øjeblikke, hvor de Spillende løftes ligesom ud af og op over sig selv, og hvor de ene adlyde hin indre Dæmon, som har tilhvisket de store Sørgespildigtere deres udødelige Vers.

Hvad angaaer første Akt, som altid ellers har mishaget mig ... ja, hvad vil De have, jeg skal fortælle Dem? Vi græd Allesammen, som vi vare pidskede. Paa Ære, jeg saae engelske Øjne — meget smukke engelske Øjne forresten — græde omkap; og hvad der var det mest Uhørte, men hvad der alligevel er sandt: Dieudonné og Train fældte hede Taarer inde paa Scenen!

Lad der saa ogsaa have været en Smule nervøs Udmattelse med i Spillet, det er meget muligt. Vi vare Allesammen overophidsede. Men ogsaa Publikum var ude af sig selv! Det var en ren Højtid! Og saadan en Masse Fremkaldelser! Og oppe mellem Koulisserne ... aa, saadan en Glæde og saadan en Mængde Lykønskninger!... Impresarioen kom styrtende ind i Logen. „Hurra!" raabte han, „lad nu bare Coquelin blive borte, Alt er frelst! Jeg har hørt, hvad Folk siger, vi har propfuldt Hus til „Froufrou" mindst en halv Snes Gange. Det er en Monstre-Succès!"

Og imidlertid var Mlle. Sarah Bernhardt — straalende af Sindsbevægelsen ved den uventede Lykke, hun havde gjort — travlt optagen af at trykke Folks Hænder og af at lede mellem vældige Bouketter efter Roser til Alle dem, som kom for at komplimentere hende. „Se det er da en Aften," sagde jeg til hende, „som, hvis De selv vil, atter kan aabne Dem Théâtre français' Porte". — — „Lad os ikke tale mere derom," svarede hun.

Hum! saa lad os da lade være at tale mere derom. Men hvor det dog er sørgeligt! hvor det er sørgeligt!... Forresten maa jeg sige Dem, at Stykket blev godt udført. Berton spillede Valréas, Train Sartorys. Efter mit Skjøn skulde man rigtignok heller have givet Sartorys' Rolle til Berton og Valréas til Train, som ogsaa har spillet den før; de vare imidlertid alligevel Begge fortræffelige. Dieudonné spiller uden synderlig mange Nuancer, men med smittende Munterhed Brigards Rolle. Md. Jullien er yndefuld, blid og kjærlig som Louise, Mlle. Kalb (tiltrods for hendes Soubrette-Anstrøg) fortryllende som Baronesse de Cambri. Til Kammerpige havde Gilberte en høj, yppig skabt 17 Aars ung Dame, der skjuler under Pseudonymen Strelly sin Moders Navn, kjendt som Navnet paa en af Théâtre français' Societaires. Denne unge Dame er en af de mest uomtvistelige Skjønheder, jeg nogensinde har seet paa en Scene; det er en Fugl, der vil flyve vidt, hvis dens Sang svarer til dens Fjer.

III.

De sidste Forestillinger i London.

Jeg kom tilbage til London akkurat tidsnok til at høre Ekkoet af de sidste Klapsalver, som hædrede Mlle. Sarah Bernhardt før hendes Afrejse. Naturligvis havde „Adrienne Lecouvreur"s og „Froufrou"s Succès holdt sig, lige til Afskedens Time slog: Huset havde hver Dag været godt besat, og Indtægterne havde været glimrende. Den lille Trup, som jeg havde forladt saa besippet, gjenfandt jeg straalende af Glæde og af Stolthed.

Mlle. Sarah Bernhardts Benefice havde været en komplet Fest. Blomster, Vers — Du gode Gud, saadanne Vers! til at bringe Naturen til at gaa ud af sit gode Skind med! — og Krandse, hvoriblandt en af Guld, og Fremkaldelser og Bravoer! ... Saa drog hele Selskabet afsted til Manchester ... derfra til Liverpool ... derfra til Brüssel ... derfra til ... gid Pokker havde det Hele! Ja saa indskiber Mlle. Sarah Bernhardt sig til Amerika, Kontrakten er underskreven. Det er klart, at hun bærer sig dumt ad; hun skulde have taget sig ad notam den Lektion, La Fontaine giver i Fablen om „de to Turtelduer", som hun selv, naar hun spiller Adrienne Lecouvreur,

henaander saa ubeskrivelig harmonisk. Næste Aar vender hun vel hjem med knækket Vinge og brækket Ben. Gid saa ialfald det parisiske Publikum og Théâtre français ikke vil gaa strengere irette med hende, end Turtelduen i Fablen gaaer irette med sin Ven.

Hun for sit Vedkommende lader ikke til at være Spor af urolig; hun er besjælet af stolt Tillid og haster kjækt fremad uden at bryde sig om Flintestenene paa hendes Vej. Ak! om hun blot for at tækkes sine Landsmænd havde udfoldet en Tiendedel af den Energi og den Arbejdsdygtighed, som hun nu vil kaste i Grams til Yankeerne. Naa, men ... det maa jo blive hendes Sag, ikke sandt? Lad os saa ikke tale mer om den Ting. Men ... hvor det dog er sørgeligt! hvor det er sørgeligt!

En Historie fra Schwarzwald.

Af Rudolf Schmidt.

Sluttet.

Der havde, som sagt, dannet sig en vid Halvkreds om de To; man ventede og haabede, at Max vilde have et godt Svar paa rede Haand. Han tog rolig mod den fremrakte Bøsse, saae Peter Rombach stivt i Øjnene og sagde:

„I vil altsaa selv hjælpe mig til at skyde Fuglen ned?"

Om Svaret just var saa udmærket, faaer staa hen. En sagte klukkende Latter underrettede med tilstrækkelig Tydelighed Peter Rombach om, at der var dem, der holdt det derfor. Desuden indeholdt Max' Svar en Dobbelttydighed, som ingenlunde undgik Annas Fader: det opirrede ham naturligvis yderligere.

Max lagde Bøssen til Kinden og tog omhyggeligt Sigte. Han var ingenlunde bekjendt for at være nogen særdeles dygtig Skytte; ligefuldt var der dem, der ventede at se Resten af Fuglen falde ned ved hans Skud. Det skulde gaa helt anderledes. Da Max trykkede af, lød ikke det sædvanlige Knald, men en underlig dump Lyd; fra Geværets Hane blussede det mørkerødt op, Løbet fløj sideværts hen i Græsset, og Max tumlede med blødende Fingre bagover, uden dog at falde.

Bøssen var sprunget.

Et forfærdeligt Skrig lød, og Alle flokkede sig sammen om Max. Kun Peter Rombach blev staaende og saae paa Gruppen med et ondt Øje. Da han blev Blodet vaer, som dryppede fra den unge Mands Haand, viste det bekjendte stygge Smil sig paa hans Ansigt. Hævnen var kommen, rigeligere end han havde tænkt sig det.

„Det kommer der ud af at lave Tegninger af Folk."

Denne Ytring fløj ham uforvarende ud af Munden. Han blev ikke vaer, hvilken Misstemning den vakte; thi idet hans Blik uvilkaarlig vendte sig for at søge Anna, opdagede han, at hun laa besvimet i Marie Rufs Arme.

Max blev, efterat Pastor Heinzelmann, der i Mangel af Læge var vant til at doktorere, havde lagt en foreløbig Forbinding om Haanden, samme Aften kjørt til Hospitalet i Freiburg.

Peter Rombach var strax taget hjem med Anna. Der var paa Gaarden i de nærmeste Dage Adskilligt at tage vare, hvorfor han ikke kom til at tale med Nogen. Fortepianofabrikanten fra Freiburg kom ogsaa kjørende i en elegant Enspænder, for personlig at afslutte en indledet Træhandel, og havde en lang Samtale i Enrum med Peter. Da han tog bort, hilste han Anna med sødligt Galanteri. Der skulde samme Eftermiddag være Brændeauktion i Sanct Märgen. Peter Rombach begav sig afsted til den; uden at sige et Ord tog Anna sin flade Straahat paa og vandrede henad Landevejen sammen med ham.

Dette kom Peter Rombach ypperlig tilpas. Han havde Noget paa Hjertet — det vilde han benytte Lejligheden til at sige Datteren. Ved de første Ord om Fabrikanten i Freiburg standsede Anna ham imidlertid med en Fyndighed, som han med bittert Velbehag erkjendte havde noget Rombachsk ved sig, men som paa det Utvetydigste belærte ham om, at den Plan maatte han opgive. De ankom til Sanct Märgen. Her sagde Anna sin Fader et kort Farvel og gik ind ad Kirkegaardens aabne Port. Fuld af Forundring spurgte han hende, hvad hun havde der at gjøre.

„Jeg har Grave at passe," svarede Anna rolig.

Han fulgte hende med Øjnene. Hun gik lige hen til Max' Forældres Grav, dyppede Spidsen af Fingrene i den lille Porcellainsskaal, der stod foran det sorte Jernkors paa selve Gravhøjen, gjorde Korsets Tegn for Bryst og Pande og gav sig dernæst til at vande Graven og rive Ugræs op. Peter Rombach bed Læberne sammen: det var en Tilkjendegivelse saa klar og tydelig, som var den bleven sagt med tørre Ord. Saadan bærer man sig i Schwarzwald kun ad ved en Slægtnings Grav: Anna lod ham altsaa forstaa, at hun ansaa Max Feuersteins Forældre for Slægtninge, hvis Grav det i Sønnens Forfald var hendes Pligt at frede om.

Overfor denne aabne Krigserklæring følte Peter Rombach sig meget svag. Han havde overhovedet mere sin Styrke i Angreb end i Forsvar. Midt i Benauetheden huskede han paa sin Ed hin maanelyse Aften og følte sig glad ved den Stiver, han saaledes paa Forhaand havde givet sig selv.

Der var forbeholdt Peter Rombach endnu flere Gjenvordigheder den Dag. Ved Brændeauktionen blev der ikke gjort den Stads af ham, han var vant til — der blev overhovedet slet ingen Stads gjort af ham. Forstraaden saae ikke til den Side, hvor han stod, og bød, da Peter trængte sig frem, ligefor Næsen af ham Herman Wachtel fra Sanct Peter en Cigar. Denne Adfærd tjente de øvrige Tilstedeværende paa eengang til Opmuntring og Rettesnor. Peter Rombach blev behandlet paa tilsvarende Maade af dem Alle. Med Spænding afventede han Auktionens Slutning. Forstraaden kunde uden den groveste Uoverensstemmelse med hele sin Fortid ikke ret vel undlade at sige sit sædvanlige: „Speisen Sie mit, lieber Rombach?" Da de steg op ad Trappen til Gjæstgiverstedet, havde Peter sit: „Bitte, bitte,

Hr. Forstrath," i den Grad paa rede Haand, at han nær var buset ud dermed, da Forstraaden nøs og bagefter tørrede sig om Munden med sit Lommetørklæde. Efter at den nævnte Operation var tilendebragt, gik Forstraaden imidlertid, uden at sige et Ord, ind i Spisesalen og lukkede med et paafaldende haardt Sæt Døren efter sig.

Det var en Demonstration, som Peter ikke kunde tage fejl af. Rystet gik han ned i Skjænkestuen. Kolde Ansigter, undvigende Blikke, ingen af de tilvante underdanige Forespørgsler. Kun Værten gjorde en Undtagelse; ikke desto mindre var der en vis Stramhed i hans: „Affenthaler, Hr. Rombach?" der røbede, at heller ikke han var fuldstændig upaavirket af den almindelige Stemning. Peter besvarede hans Spørgsmaal med en svag Tilkjendegivelse af, at han heller vilde have Øl. Øllet blev bragt, og han gumlede nogen Ost dertil; men det var, som om hver Bid skulde blive siddende i Halsen paa ham. Han forsøgte at indlede en Samtale med en Husmand, der sad ligeoverfor ham; men Husmanden, som for otte Dage siden vilde have følt sig yderst smigret ved en Henvendelse af Skovbonden, svarede ordknapt og trevent. — Dette første Pust af Almenhedens Ugunst, hvis Aarsag han ikke engang kjendte, skjøndt han selvfølgelig satte det Altsammen i Forbindelse med det, der ved Fugleskydningen var foregaaet, fyldte den ved fortvarende Medgang blødagtige Mand med en Følelse af Usikkerhed, som endog forundrede ham selv. Han betalte sin Fortæring og gik. Han mærkede selv, at der var noget Synkende i hans Gang; men uagtet alle Skjænkestuens Vinduer vare fulde af Ansigter, da han vandrede op mod Landevejen, formaaede han dog ikke at rette sig.

Udenfor Byen traf han Anna, som havde været inde hos Rufs; hun stod aabenbart og ventede paa ham. I Taushed gik de ved hinandens Side, indtil de vare et halvthundrede Skridt fra Gaarden. Da standsede Anna og sagde, idet hun forskende saae ham ind i Øjnene:

„Du gjorde det da ikke med Villie, Fader?"

Nu fik han først at vide, hvilke onde Tanker hans onde Ord til Max havde kaldt til Live. Han troede, at man var forbitret paa ham, fordi han havde givet Anledning til Ulykken; nu erfarede han af Datterens Mund, at man gjorde ham til Aarsagen. At han havde tilbudt Max Bøssen, fordi han vidste, der var Noget i Vejen med den, derom vare Alle enige. Uenigheden drejede sig kun om, hvorvidt han med Forsæt havde ladet den for stærkt, eller hvorvidt han havde opdaget en skjult, haarfin Revne paa Pistonen. Til Støtte for den første Mening anførtes hans fortvarende Brug af Krudtmaalet og den samme ledsagende Afbankning paa Bøsseløbet, hvorimod de, som holdt paa den anden Antagelse, mente, at hans lange Besigtigelse af Laasen var et øjensynligt Bevis paa, at han havde opdaget en hemmelig Brøst ved den.

Anna troede sin Faders Forsikring om, at han havde været uvidende om Bøssens Mangler; — der var ingen Andre, der troede dem. Vilde han gaa løs paa Sagen og tale med Nogen derom, bøjede man af og vilde ikke ind paa det Thema. Han forsøgte det med højtidelige Bevidnelser: man hørte paa ham med spodsk Høflighed og hviskede til hinanden, saasnart han vendte Ryggen. Sanct Märgen havde taget sit Parti, han formaaede ikke at ryste Mistanken af sig, og den blev i sine Ytringer bestandig mere nærgaaende, altsom der kom daarligere og daarligere Efterretninger fra Max. Det lod nemlig til, at Rust fra Laasen paa det gamle Gevær var trængt ind i de forrevne Saar, han havde faaet paa Fingrene, og bevirket en Betændelse, hvis Følger man meget frygtede.

Forgjæves søgte Peter Rombach at styrke sig ved Bevidstheden om, at hans Mening kun havde været at tilføje Max en Haan, som han ansaa for retfærdig Gjengjæld; forgjæves vilde han i selvkjærlig Trods stramme sig op til at betragte det Hele som Ytring af en luvet Misundelse, der længe havde luret paa en Lejlighed. Hans Samvittighed, der i hele hans foregaaende Liv kun havde sagt Ja og Amen til Alt, hvad han foretog sig, begyndte paa en besværende Maade at tage ham i Forhør. — Havde den Forestilling ikke været tilstede hos ham, at Bøssen var utilbørlig stærkt ladet? Havde han aldeles ikke opdaget Noget ved Laasen, da han paa denne omstændelige Maade stod og lirkede ved den? Paa begge Spørgsmaal mente Peter Rombach at kunne svare et klart og tydeligt Nej! Men Samvittigheden kan undertiden være som hin Fader, der bankede sine Sønner hver Lørdag Aften, selv om de Intet havde gjort, fordi han gik ud fra, at de alligevel nok havde gjort Noget, der ikke var kommet til hans Kundskab. Trods sit oprigtige og tydelige Nej mærkede Peter ligefuldt Samvittighedens Ris og kom herved til Besindelse paa, at han dog nok ikke var ganske dadelfri. Han skulde ikke have haanet Max, han skulde det ikke, skjøndt Tegningen lignede saa utilladelig godt og ikke kunde Andet end bringe et Menneske til at trække paa Smilebaandet. Selve Tegningen var jo ogsaa et Bevis for, at det ikke var Vind Alt, hvad der var blevet talt om Max' Anlæg: havde han ikke havt Uret i fra første Færd at være ildesindet imod ham? Og havde han i det Hele taget ikke havt Uret i den Maade, hvorpaa han gjorde sig tyk af sin Rigdom? Og havde han fremdeles ikke havt Uret i den Maade, hvorpaa han behandlede sin Hustru? Paa disse Spørgsmaal saae Peter sig ikke istand til at svare Nej. Men saa tog den uforskammede Samvittighed disse frivillige Bekjendelser til Indtægt og begyndte forfra at inkvirere angaaende det, der var hændet ved Fugleskydningen. Og Peter Rombach var bleven saa myg, at han ikke længer med samme Afgjorthed som tidligere turde gjentage sit Nej. Han følte sig overhovedet fuldstændig undergravet ved den for ham nye Erkjendelse, at han ingenlunde altid havde været saa god, som han burde være.

En Nat drømte han, at han saae et Jernbanetog i Begreb med at bruse afsted, og Anna og Max vinkede hilsende ud ad Vinduet i en anden Klasses Waggon, medens han og en hel Del Andre paa Perronen raabte Hurra. Han vaagnede ved sit eget Hurraraab og besvarede uden Grovhed Konens frygtsomme Spørgsmaal, om han var syg. Denne Drøm bragte Annas Besøg paa Kirkegaarden og den deri liggende Mening tilbage i Peters Erindring. Hvor bøjet han end var, saa var han dog enig med sig selv om, at i det Punkt vilde han aldrig give efter. Han havde jo svoret ved den hellige Märgen, og hvor lumpent hans Samvittighed end behandlede ham, vilde den i dette Stykke dog ikke Andet end kunne give ham Medhold. Imidlertid var han glad ved, at det Spørgsmaal foreløbig ikke stod paa Dagsordenen. Han vendte sig om paa den anden Side, sov ind igjen og drømte nu, at han var kaldet til den yderste Dom. Max kom fra venstre Side og holdt fem blodige Fingre op for ham, medens Erkeengelen Gabriel, der paafaldende lignede Pastor Heinzelmann, traadte frem fra højre Side og med hul Klang slog til Lyd med et uhyre Krudtmaal mod en Bøssepibe af overnaturlig Størrelse.

Han vaagnede paany: det var Arbejdsklokken, der ringede ude i Gaarden.

Pastor Heinzelmann! Han havde været som de Andre. Ikke en eneste Spydighed havde han sagt Peter siden hin Søndag Eftermiddag. Peter havde tidt vaandet sig under hans Bemærkninger og egenlig fundet det utilbørligt, at man talte saaledes til en Mand som ham. Nu vilde han have givet Indtægten af sin sidste Skovhugst for en rigtig hvas Ytring; thi han vidste meget godt, at dem, Pastor Heinzelmann snertede, dem holdt han af. Pastoren var tvertimod bleven høflig mod Peter, men var derhos overmaade kold. Og da han en Dag paa Landevejen begyndte at tale om Folks onde Tunger og om, hvor ophøjet han følte sig over deres Bagvaskelser, havde Præsten afbrudt ham med de Ord:

„Om den Ting vil jeg kun tale med Dem i Skriftestolen, Rombach."

Der var saameget tilovers af den gamle Selvretfærdighed i Peter Rombach, at han ikke vilde vedgaa for noget Menneske, end ikke under Skriftemaalets ubrødelige Segl, hvad han, naar Samvittigheden havde været rigtig hundsk imod ham, kun nølende vedgik for sig selv. Saa vilde han heller selv, uden Pastor Heinzelmanns Mellemkomst, se at gjøre op med Himlen og faae Forhørsdommeren i sit Indre til at tie.

En Aften, da der stod et varmt rødt Skjær over Bjergkammen mod Vest, listede Peter Rombach sig ind i Kirken og stillede sig op mod Gitteret foran den hellige Jomfrus Kapel. Det var faldet ham ind, at eftersom han havde svoret ved Sancta Märgen, saa burde hun ogsaa gjøre Noget for ham. Han tog de paa Gitteret ophængte Bønner i Øjesyn: han hørte unægtelig blandt dem, der nok kunde trænge til den Hjælp, som ydes de Troende ved denne praktiske Foranstaltning. Hans Øje standsede ved „den hellige Bernhardts Bøn", om hvilken Pave Pius IX ved Dekret af 11. Decbr. 1846 har bestemt, at Den, som en Maaned i Træk beder den mindst en Gang om Dagen, efter Hans Helligheds Mening faaer fuldstændig Aflad for de Synder, han paa en af ham selv udvalgt Dag maatte have begaaet. Det var Noget for Peter Rombach! Han vilde vælge Skiveskydningsdagen, og om en Maaned var han og Himlen kvit, selv om han virkelig — — Først nu blev han var den sidste nedenunder Bønnen trykte Klausul: at gyldigt Skriftemaal og Kommunion vare Betingelsen for Afladens Erholdelse.

Igjen Pastor Heinzelmann! Den hellige Märgen gav selv Anvisning paa ham; thi hvo Anden skulde modtage Skriftemaalet? Hans Hellighed var meget nøjeseende. Kunde det ikke være nok, naar Bønnerne uden mindste Udeladelse og Afkortning blev fremsagte en Gang daglig i en Maaned?

Han vendte sig om og foer næsten sammen af Skræk. I Døren til Sidekapellet ligeoverfor stod i Skumringen en høj Skikkelse. — Det var den af ham selv til Kirken skjænkede Kristus-Figur, som Ringeren, da Kapellet skulde gjøres rent næste Dag, havde stillet op ved Indgangen ovenpaa dens Fodstykke.

Peter Rombach følte sig uhyggelig tilmode og fandt, at han ligesaa godt kunde føre Overvejelsen til Ende, medens han gik hjem. I Kirkedøren traf han Anna og Marie Ruf, som kom med hinanden under Armen. De havde gjort deres gamle Vandring fra Romerkapellet til Kirken, end ikke den bag Stalden gjemte Stenpæl havde de forbigaaet, uagtet Græsset var dryppende vaadt derinde, eftersom Karlene havde væltet Hestenes Vandtrug lige ved Pælen. Marie Ruf havde Noget skjult under sit Forklæde; men Peter Rombach følte ingen Tilskyndelse til at spørge, hvad det var; han talte overhovedet slet ikke til dem, men indskrænkede sig til at nikke.

Saasnart de to Piger vare alene i Kirken, tog Marie Ruf den skjulte Gjenstand frem og rakte Anna den. Det var en Tavle, hvorpaa der var malet en Højrehaand. Hun havde bestilt den nede i Falkensteig og som tro Veninde selv gaaet de to Miles Gang paa sin Fod for at afhente den. Anna kyssede med sin jomfruelige Mund den malede Flade og hængte den derpaa op blandt de andre Votivbilleder. Og nu knælede de to Piger ned ved Gitteret og anraabte af et oprigtigt Hjerte Maria. Uhrmagerdatteren bad ligesaa ivrigt som Anna; dels havde hun en vis virtuosmæssig Glæde af denne Idræts Udøvelse, dels var hun Anna altfor hengiven til ikke at tage Del i hendes Sorg af sit ganske Hjerte.

Det lod imidlertid ikke til, at den hellige Jomfru vilde tage sig af Annas Hjerteanliggende. Da de kom ud af Kirken, var der en Klynge Mennesker forsamlet foran Gjæstgiverstedet. Der blev talt højt og ivrigt. Gjæstgiveren, som havde været i Freiburg, havde bragt Efterretning med hjem om, at Max havde faaet to Fingre satte af samme Formiddag, og at de andre maaske vilde blive stive hans Levetid.

* * *

Da Peter Rombach kort forinden havde tiltraadt Vandringen hjemad, var der bag et Skjul bag nogle Buske blevet kastet en Sten efter ham. En indre Stemme sagde ham, at det maatte være blevet værre med Max, og et Blik paa Datterens Ansigt overtydede ham Dagen efter om, at det maatte forholde sig saaledes.

Og nu begyndte først den almene Uvillie at voxe til egenlig Storm. I Menighedsraadet, som holdt Møde Dagen efter, og hvor Peter Rombach havde været vant til at brede sig med højrøstede Meningstilkjendegivelser, der næsten altid bleve tagne til Følge og i modsat Fald kun mødte den hensynsfuldeste Modstand, der var der idag slet Ingen, der henvendte Ordet til ham, og da han særdeles lavmælet fremførte en spinkel Betænkelighed, var det, som om der Intet var blevet sagt. Man fortsatte Forhandlingen uden i fjerneste Maade at ændse det Bidrag, han havde ladet indflyde. Bagefter gik man den sædvanlige Gang over i Skjænkestuen. Peter Rombach holdt sig noget tilbage, men fulgte omsider nølende bagefter. I Døren stod et Par velhavende Gaardmænd, som i sin Tid, inden Rombach endnu var bleven Egnens Matador, uden Held havde søgt at gjøre ham Forrangen stridig. De saae paa ham med det samme Blik, hvormed han selv i sine Velmagtsdage havde seet paa Folk — han følte nu, hvorfor det havde været hovmodigt og uforskammet — og derpaa raabte den Ene af dem med høj Røst ind i Skjænkestuen: „Vi skal ingen Øl have idag!" Denne Adfærd paavirkede atter Værten paa den synligste Maade; han blev stiv og spansk og kaldte ikke en eneste Gang Peter „Hr. Rombach", hvad der dog altid havde været denne en hemmelig Fornøjelse.

Det var kommet saa vidt, at Egnens mægtigste Mand ligefrem blev foset. Man talte i hans Paahør om en vis „ham" og undrede sig over, at Retten lod „hans" Nedrdrægtighed upaatalt, i hvilken Anledning det dog altid bemærkedes, at Sagens særegne Beskaffenhed gjorde det umuligt at bringe Lys i den, og „han" skulde nok lade være at forsnakke sig.

Det kunde imidlertid altsammen endda have gaaet, saa-

fremt den krakilske Samvittighed havde ladet sig formilde af de Indrømmelser, Peter, som det forekom ham selv, med Rundelighed havde gjort den, og ikke havde taget Anledning af den Medfart, der overgik ham udenfra, til indenfra at fortsætte sine hensynsløse Tugtelser. — Peter havde engang som Karl i Freiburg havt et Anfald af Rheumatisme, i hvilken Anledning det var blevet forordnet ham at gaa hen paa Hospitalet og faae sig et tyrkisk Bad. Han kom nu uvilkaarlig til at tænke paa, hvorledes det ved den Lejlighed var gaaet ham. Bademesteren havde aabnet en Indretning af Filt, hvis Bestemmelse var Peter ubekjendt, og havde med trædsk Forekommenhed ladet ham tage Plads splitternøgen paa et gjennemhullet Træsæde indeni den. Saa havde han i en Fart lukket til igjen og sat Krog paa udenfor; der sad Peter saa med Hovedet frit, men ellers ude af Stand til at røre sig. Forræderen drejede nu paa en Hane, og gjennem hundrede smaa Aabninger var den ophedede Luft strømmet ind. Peter havde havt en Fornemmelse, som om han skulde steges levende, og brølede, at han vilde ud. Bademesteren havde kun grint og sagt: „Det bliver værre endnu!" hvorpaa han havde drejet paa en ny Hane. Saaledes bar Samvittigheden sig nu ogsaa ad. Naar han mente, dens pinlige Forhør havde naaet sit Højdemaal af ondskabsfulde Opfindelser, svarede den koldt: „Det bliver værre endnu!" Og saa blev det ogsaa værre. Da han hin Dag i Hospitalets Badstue fra Brølen var gaaet over til Jamren, var Bademesteren bleven saa vidt formildet, at han havde sagt: „Det maa til for at presse Usundheden ud." Han ventede paa, at Samvittigheden skulde give ham en lignende Tilkjendegivelse, og mindedes med Velbehag det kolde Styrtebad, han efter en halv Times Stegning i Apparatet havde faaet.

Men Samvittigheden var langsommere i sin Behandlingsmaade end Bademesteren i Freiburg. Den vedblev at stege videre med fortsat Forhøjelse af Varmegraderne, indtil det en Dag faldt Peter ind, at det bestemt ikke var Samvittigheden, men ham selv, der skulde sige, at Usundheden blev presset ud, og at dette var den ufravigelige Betingelse for, at Styrtebadet kunde blive ham til Del — hvis det da nogensinde blev det! Saa bleve alle hans tidligere Bekjendelser og Indrømmelser tagne for til nyt Eftersyn, og Peter maatte nødtvungent tilstaa, at de havde været meget for smaa og ubetydelige. Hvad selve Historien med Max angik, saa indrømmede han nu aldeles aabent, at den Tanke ved Fugleskydningen flygtig var gaaet gjennem hans Hoved, at den gamle Bøsse muligvis var for stærkt ladet. Og skjøndt han med Haanden paa Hjertet turde forsikre, at han ganske bestemt selv havde affyret Skuddet, hvis det havde været hans Navn, der var blevet raabt op, og at hin Forestilling om Geværets mulige Lyder aldeles ikke havde været oppe hos ham i det Øjeblik, han tilbød Max det: saa kunde han ikke Andet end med Ruelse indrømme, at den vistnok vilde have været det, hvis han ikke havde været saa forhippet paa at tilføje den unge Mand en lumpen Krænkelse. Og nu hans skadefro Ord, da Ulykken var skeet! Summa Summarum: Peter Rombach vedgik for sig selv, at han ikke blot havde Fejl, men at han hele sit Liv igjennem havde været et slet Menneske.

Altsom Selvkjærlighedens usunde Vædsker bleve pinte ud af Peters Sjæl, faldt han, hvad det Legemlige angik, af og blev efterhaanden bleg og indfalden: det klædte ham imidlertid bedre end hans tidligere Opdunsthed. Med Anna gik det stik modsat. En Dag var hun med straalende Øjne kommen hjem fra Rufs og gik fra det Øjeblik bestandig frem i Huld og godt Udseende. Peter Rombach indsaa klart, at det maatte være blevet bedre med Max; men han havde ikke Mod til at spørge Anna, og fra intet andet Menneske tilslød der ham nogen Underretning. Man vedblev ikke at tale til ham, skjøndt der i Max' Tilstand ganske rigtig var indtraadt en Bedring, som glædede den hele By. For Peters Vedkommende blev status quo imidlertid urokkelig opretholdt. Schwarzwalderne ere haardnakkede Mennesker. Den haanlige Udelukkelse, der først var fremkaldt ved en beføjet Harme, den fandt man Behag i at forlænge. Der blandede sig heri Noget, som ikke var smukt: en ond Glæde over vedblivende at trampe paa den Mand, man selv havde ophøjet som en lille Konge.

En Nat drømte Peter Rombach paany, at han saae Anna og Max kjøre afsted med Jernbanen, idet de hilste ud fra en Andenklasses-Waggon, og han vaagnede ligesom forrige Gang ved det kraftige Hurra, han selv var med at udbringe. Da han ikke skjøttede om nogen Fortsættelse med blodige Fingre og Krudtmaal, der af den som Erkeengel omklædte Pastor Heinzelmann bleve bankede af paa taarnhøje Bøssepiber, foretrak han at staa op med det Samme, skjøndt Klokken kun var halvfire. Det faldt ham ind, at han havde Noget at afgjøre med Mølleren nede i Wagensteig, som ligger trekvart Mils Vej borte: han kunde ligesaa godt gaa derned nu; naar han var naaet til Møllen, vilde der nok være Folk oppe. Saa kunde han ogsaa undgaa at møde Nogen, naar han gik gjennem Sanct Märgen; thi at møde Mennesker paa sin Vej var Noget, der nu generede ham.

Det traf ud! Mølleren havde Fordel af Omsætningen, og eftersom det, der foregik i Sanct Märgen, tilmed ikke kom ham ved, var han høflig mod Skovbonden og bad ham blive og spise Frokost. Det var længe siden, der var gjort Stads af Peter Rombach: han blev. Det var først op paa Formiddagen, at han ad de Stier, der sno sig gjennem Skovene, begav sig i Retning af sit Hjem; — han vilde helst se at komme udenom Sanct Märgen. Paa en trang, stenet Vej, der løb nedenom Kirken, traf han den Husmand, som hin Dag efter Brændeauktionen havde svaret ham saa mut. Med megen Forsonlighed begyndte Peter at indlede en ny Samtale; Husmanden var bestandig ufremkommelig og gav knortede Svar. Ligesom de vare under Kirken, bøjede han pludselig op ad en svimlende stejl Sti og sagde: „Jeg skal til Skrifte, den Vej skal I nok ikke." Et Par Karle, som slog Græs paa Skraaningen, hørte hans Ord og stak i at grine. Ovenfor ved Kirken gik Frøken Heinzelmann, Præstens gamle ugifte Søster, næsten ligesaa afholdt som han selv, forbi og standsede for at se, hvad der var paa Færde.

En falsk Æresfølelse bragte Peter Rombach til at gjøre, hvad hans bedre Jeg i langsommelig Tid ikke havde kunnet formaa ham til. Han rettede sig i Vejret og stavrede op ad Stien i Husmandens Kjølvand til stor Forundring for de to Karle. Ved Kirkedøren fik han som Befæstelse en mild Hilsen af den gamle Frøken.

Foruden Husmanden var der tre ældre Bønderkoner til Skrifte. De stirrede med opspilede Øjne paa Peter Rombach, som beskedent blev staaende nederst i Gangen, og vare af lutter Forundring nær ved at glemme de Synder, de vare komne at søge Renselse for. Under alle Omstændigheder vare saavel de som Husmanden hurtig færdige. Da Kirkens Dør havde lukket sig bag den Sidste af dem, knælede Peter Rombachs brede Skikkelse ned paa den haarde Træskammel, og en

fremstammet, af Graad afbrudt Bekjendelse naaede Pastor Heinzelmanns lyttende Øre.

Saameget af en katholsk Præst var Pastoren, at hint Skriftemaal vel nok er kommet til at koste Peter Rombach et Par Extra-Kjerter af den tykkeste Sort eller noget Lignende. Men Pastor Heinzelmann gik, som allerede sagt, i Valget af sine sjælelige Recepter udenfor den sædvanlige kirkelige Farmakopee. Det gjorde han, som man vil erfare, ogsaa her, og efter fuldendt Skriftemaal — det varede en stiv Klokketime — fulgte han selv Peter Rombach ud af Kirken.

Udenfor denne havde en ret anselig Mængde samlet sig; thi baade de tre Bønderkoner og Husmanden havde med al den Hurtighed, de formaaede, udbredt Efterretningen til alle den lille Bys fire Hjørner. Da Pastor Heinzelmann fik Øje paa Forsamlingen, smilede han og sagde: „Det er ogsaa daarligt Vejr i Dag til at bjerge Hø; — ikke en Sky paa Himlen!" tog derpaa Peter Rombach under Armen og gik med forsætlig Langsomhed med ham helt gjennem Byen til det Sted, hvor Landevejen førte op til Skovbondens Gaard. Her trykkede han med Varme hans Haand, og de Enkelte, som havde listet sig efter — thi ovenpaa den Snyder, Pastoren gav dem, vare de Fleste vendte tilbage til deres Arbejde — hørte ham sige: „Saa kommer De i Morgen Klokken otte med Vogn og henter mig til Udstillingen, ikke sandt, Rombach?"

Peter vandrede veltilpas afsted: nu havde han faaet det længselsfuldt attraaede Styrtebad!

* *
*

„Breisgauer Gau Gewerbeausstellung" — Navnet indeholder ingen Fejlskrift — havde været et ofte drøftet Samtale-Emne i Sanct Märgen som i alle de Byer, der ligge i Nærheden af Freiburg; — kun til Peter Rombach var i hans Udelukkelses-Tilstand ingen Efterretning naaet om, hvad Alle havde talt om i tre Maaneder.

Hoved ved Hoved trængte Mængden sig udenfor Udstillingsbygningen. Man ventede paa Storhertug Friedrich, som havde erklæret selv at ville aabne denne Fremvisning af, hvad Badens Kunstflid og Agerbrug formaaede. Extratogets Piben lød; et Kvarter efter, præcis til den offentlig berammede Aabningstid, holdt Vognen med den storhertugelige Kudsk paa Bukken udenfor Porten, hvor Komitteen, ledsaget af Udstillerne, med blottet Hoved modtog hans kongelige Højhed. Peter Rombach kigede med Forbauselse frem over Pastor Heinzelmanns brede Hat: det var ingen Fejltagelse; med den højre Haand indsvøbt i et Bind, lidt bleg, men forresten i bedste Velgaaende, stod Max i første Række blandt Udstillerne. Anna, som ogsaa var med, syntes aldeles ikke forbauset; ligefuldt kom der et Glimt i hendes Øjne, da hun blev Max vaer.

Skjægget, velvillig, gemytlig steg Storhertug Friedrich ud af Karethen og hilste med Huldsalighed paa Komitteens Medlemmer. Bagefter det hertugelige Følge strømmede Mængden ind. Komitteens Formand holdt en Tale, som kunde have været kortere, og bad hans kongelige Højhed erklære Udstillingen for aabnet. Hans kongelige Højhed efterkom Anmodningen og sagde nogle Ord om, hvilken Fyldestgjørelse det var ham at være tilstede ved dette for Landet saa vigtige Foretagendes Indvielse. — Hurraraab!

Saa begyndte Vandringen gjennem Udstillingen. Der var een Gjenstand, som blev viist hans kongelige Højhed allersidst, aabenbart med Forsæt, fordi Komitteen ansaa den for det Mærkeligste og Betydeligste blandt hele den til Skue stillede Mangfoldighed.

Det var et Uhr. Skiven var anbragt paa Klokketaarnet i en Kirke, der var en nøjagtig Efterligning af den i Sanct Märgen. Afsides tilhøjre sad hans knoklede Majestæt Døden med et Laarben i Haanden, hvis Ende hvilede paa et blankt Kobberbækken; tilvenstre var der en Kro i den almindelige schwarzwaldske Stil. Et Par Minuter før fuldt Klokkeslet begyndte en skjult Spilledaase at spille en Dandsemelodi, ud fra Kroen kom i lige Linie en livsglad Sværm af schwarzwaldske Bønderfolk, der holdt hinanden i Haanden og drejede sig omkring i Runddands, indtil Døden gjorde Ende paa Lystigheden ved at slaa Timeslaget med Laarbenet paa det klingende Kobber. Den dandsende Mængde falde paa Knæ. Da aabnedes Kirkedøren, og i den viste den hellige Märgen sig med Barnet paa den ene Arm og løftede den anden til Velsignelse.

Alt dette var fint og kløgtigt udtænkt, der aandede en ægte poetisk Stemning gjennem den hele Opfindelse, og Figurerne vare, om de end mindede om den hjemlige Snittekunsts Stivhed og libet dyrkede Smag, dog paa sin Vis ypperlig gjorte. Kompositionen stod overhovedet ligesom paa et Grændseskjel; — var det en kunstnerisk Evne, der var ifærd med at vikle sig ud af Haandværkets Svøb, eller var det Haandværket, der, uden at bringes ud over sit eget Omraade, i en flygtig Berøring havde faaet Kunstens Indvielse?

Spørgsmaalet lod sig i Øjeblikket ikke besvare. Den, som havde lavet Uhret, var en ung Schwarzwalder-Bonde. En Kvæstning af den højre Haand havde bragt ham ind paa Hospitalet i Freiburg, hvis Forstander kjendte ham fra et tidligere Ophold i Sanct Märgen og nærede høje Tanker om hans naturlige Begavelse. Midt under de Lidelser, der vare forbundne med en smertefuld Operation, var Kompositionen modnet i den unge Mands Tanke, og under sin overraskende hurtige Rekonvalescens havde han, hjulpen af et Par brugelige Fingre paa den højre Haand, med den venstre gjort Tegningen baade til Værket og Figurerne, af hvilke han selv havde snittet de fleste; thi Dygtigheden i at bruge den venstre Haand var mærkværdig tiltaget; maaske det var en eftergjemt Familie-Færdighed: hans Fader havde været kejthaandet. Ved Forstanderens ihærdige Deltagelse var det Hele kommet istand til Udstillingens første Dag. Den unge Mand havde selvfølgelig havt Hjælp; men Æren var ubeskaaren hans. — Om hans kongelige Højhed vilde se ham?

Det vilde hans kongelige Højhed rigtignok! Som hele Baden med Taknemmelighed erkjender, tager han sig med den oprigtigste Tilslutning af Alt, hvad der endnu hører under hans Overhøjhed og Myndighed; — Hæren, Post- og Telegrafvæsenet samt flere lignende besværlige Administrationsgrene har hans ophøjede Svigerfader i Berlin taget under sin kejserlige Varetægt. — Max blev fremstillet. Med ægte menneskelig Deltagelse lykønskede Storhertugen ham og trykkede paa det Hjerteligste den venstre Haand, der havde fuldbragt en saadan Bedrift. Ved Siden af Max stod en lang stiv Englænder i sort Frakke. Han havde afkjøbt ham Retten til at udtage Patent paa Kompositionen i Storbritannien og Amerika; han havde fremdeles tilbudt den unge Schwarzwalder en udmærket Ansættelse paa sin store Fabrik i Cambridge, idet han dog havde indrømmet ham Frihed et helt Aar til at besøge Tydsklands og Frankrigs store Etablissementer og ved Studium udvikle sine kunstneriske Anlæg.

Nye Hurraraab! Hans kongelige Højhed forlader Udstil-

lingen, efter at have udtalt sin fuldkomne Billigelse af, at den højeste Prisbelønning paa Forhaand tildeles Max Feuerstein. Max staaer med et roligt Ansigt som den, der kun gjennem Kval og Smerte ved en uventet Førelse har fundet sig selv og derved med det Samme lært at tage mod Lykkens Gaver med Beskedenhed. Marie Ruf har skrevet ham et langt Brev til, som gaaer ud paa, at det altsammen skyldes den hellige Märgen, og han har svaret, at det gjør det ganske bestemt. Allerhelst vilde han nu være fri for de mange kjoleklædte Herrer, som omringe ham; men det gaaer ikke saa let. Det er et sandt Utal af Ministerialpræsidenter, Kollegiedirekteurer og Hofraader, der føle Trang til at klemme de tre Fingre paa hans venstre Haand, som Storhertug Friedrich saa velvilligt har trykket. Endelig er Max fri. Pastor Heinzelmann nærmer sig ham med Peter Rombach og Anna. En Sværm af Folk, der kjende dem, følger efter.

Pastor Heinzelmann hvisker til Skovbonden: „Nu maa De til det, Rombach! En Undskyldning for Alles Øjne! Og saa veed De jo nok, det nytter ikke længer, at De —"

„Men min Ed, Hr. Pastor! Jeg svor ved den hellige Märgen."

Præsten stod et Øjeblik og betænkte sig. Pludselig opklaredes hans Ansigt af det Smil, Beboerne af den lille By kjendte saa godt.

„Du retfærdige Gud, Mand! hun kan jo gjøre som hans kongelige Højhed og lade ham føre sig til Alteret ved venstre Haand."

Peter Rombach iler med pludselig Befrielse hen mod Max. Undskyldningen bliver han fri for; thi Max kommer ham med udbredte Arme imøde. Peter kysser ham paa begge Kinder, griber derpaa hans venstre Haand og lægger den i Annas.

„Du hjalp ham altsaa dog til selv at skyde Fuglen ned, Rombach?" sagde et Øjeblik efter Herman Wachtel fra St. Peter.

„Der er Karle i Sanct Märgen," svarede Peter Rombach med en humoristisk Mindelse om sin tidligere Brøsighed.

* * *

Tre Uger efter vandrede et Bryllupstog fra Romerkapellet til den hellige Marias gamle Klosterkirke i den lille By oppe mellem Granerne. Max førte Anna ved venstre Haand; efter Bestemmelsen skulde de næste Dag rejse til München med Aftentoget. Forstraaden havde inviteret sig selv og hele Dagen været lutter Elskværdighed mod „lieber Rombach". Da han som en hædrende Udmærkelse vilde byde Peters Hustru Armen, fik denne Lejlighed til at anbringe sit „Bitte, bitte, Hr. Forstrath!" I Dag skulde og maatte hans Hustru og han vandre sammen. Der laa et Skjær af Glæde og Taknemmelighed over den aldrende Kones blege Aasyn. Den, som var mest fornøjet i det hele Følge, var dog Peter Rombach selv. Peters Kinder vare atter begyndte at rundes, og Ligheden mellem ham og Datteren var mere paafaldende end nogensinde. Men den viste sig i Dag paa en ganske egen Maade; thi trods Overensstemmelsen i Ansigtstræk mellem hende og Faderen, var der ikke et Menneske, der undrede sig over, at Anna Rombach var en saa smuk Pige og som Brud mere dejlig, end hun nogensinde tidligere havde været.

Anarella.

Novelle af **Hans Hoffmann.**

(Sluttet.)

„Men der var et andet klogt Hoved, som hed Cantieni; han giftede sig ogsaa med en kjøn Kone ved Navn Antonia. Skal jeg sige noget Ondt om hende? Nej, det kunde aldrig falde mig ind. Cantieni døde, da han havde været gift i halvandet Aar. Hvad kan hun gjøre for det? Han døde af Leversygdom eller Galdesyge, siger man. Hvad kan hun gjøre for det? Hvem bad ham ogsaa tage sig det saa nær til Hjerte, at hun ikke lod sig beundre af ham alene? Hvad havde hun ellers sin Skjønhed for? Og andet Ondt vil jeg virkelig ikke tro om hende; thi at hele Byen ellers gjør det, hvad kommer det mig ved? Og at hendes syge Barn blev endnu sygere og døde i al Hast engang da hun var ude med nogle gode, hæderlige Venner paa en Lysttour til Gaeta, det var jo da ikke hendes Skyld. Paa ingen Maade. Mødre elsker jo deres Børn over alt Andet. Og hun havde jo dog sørget for en Kone til at pleje Barnet; at hun forsømte det, fordi hun var gammel og svag og faldt i Søvn, var ganske vist ikke rigtigt.

„Nej, Donna Antonia Cantieni i al Ære! Een Ting er jeg kun nysgjerrig efter at vide: hvor lang Tid vi vil behøve at trøste hende over Tabet af hendes anden Mand Francesco. Dog, hvorfor skal man strax frygte det Værste? Maaske faaer hun Kopperne, og saa er han frelst. — Og det behøves jo ikke engang. Jeg veed jo af din Historie, at denne Don Francesco ikke i mindste Maade er skinsyg! Naa, til Lykke, Don Francesco! — Og skulde han efter et Aars Forløb føle Lyst til at rive Haarene ud af sit Hoved og rende Panden mod Døren, saa skal jeg, Skomageren Salvatore, nok sige til ham: Seer Du, min gode Francesco, alt dette har Du en lille Pige fra Anacapri at takke for, fordi hun var altfor ydmyg og beskeden til at optage Kampen om Dig med en listig og hyklersk Kvinde. Hvad mon han saa vil svare? Hvad troer Du, lille Pige fra Anacapri?"

Anarella havde med stigende Forbauselse hørt paa den løjerlige Mandslings sprudlende Talestrøm; undertiden blev hun næsten uhyggelig tilmode ved det Springende og Uventede i hans Tankegang og Spørgsmaal; men da han nu taug og saae hende lige ind i Ansigtet med de smaa skjelmske Øjne gjennem de store Briller, da fattede hun tilsidst hans Mening og svarede hurtigt og ivrigt, som om selve Opsættelsen af Svaret kunde være farlig for den Elskede:

„Jeg vil ikke være hverken ydmyg eller beskeden, jeg vil optage Kampen om ham og frelse ham!"

„Frels ham!" sagde Skomageren med en underlig sagte

Latter. Derpaa satte han sig paa en Stol og begyndte ganske ligegyldigt at flikke paa en Sko.

Nu mærkede Anarella, at det ikke var nok med den gode Villie alene, og begyndte at tænke over et virksomt Redningsmiddel. Men hun kunde intet finde.

„Naar jeg blot kunde faae ham ud af Huset der!“ sukkede hun.

„Ja, det er ogsaa min Mening,“ grinede den lille Mand. „Men hun giver ikke slip paa ham.“

„Nej, det gjør hun ganske vist ikke.“

„Og jeg har ingen Ret til at fordre det af hende!“

„Nej, aldeles ingen.“

„Naar bare hans Fader var her, han kunde forlange sin syge Søn udleveret.“

„Det kunde han. Men han er her nu ikke.“

„Og han kan heller ikke komme, han er altfor svagelig. Men man kunde skrive til ham eller til Sindaco . . .“

„Saa skriver han tilbage til Generalen, og Generalen giver Sagen til Majoren og Majoren til Kaptainen og Kaptainen til Overlægen og saa videre og saa videre, og inden der er truffet nogen Bestemmelse om, at Donna Antonia skal udlevere Francesco Carpucci, er der slet ingen Antonia Cantieni mere, men kun en Antonia Carpucci, og hende kan ingen Dom twinge til at udlevere sin Mand.“

Anarella var raadvild og nær ved at græde; Salvatore flikkede videre paa sin Sko og fløjtede en Kjærlighedsvise. Da blev hun vred og udbrød heftigt: „Men det er skammeligt, at I spotter mig og slet ikke vil give mig noget Raad.“

„Skal jeg da give Dig et Raad?“ spurgte han og stillede sig ganske overrasket an.

„Ja, naturligvis, hvis I har noget!“ udbrød hun, næsten forsonet igjen.

„Ja, jeg har et.“

Anarella lyttede aandeløs.

„Naar jeg har en gammel Ven,“ sagde han langsomt og hamrede ufortrødent paa sin Sko, „og denne Ven er godt kjendt med de højtstaaende Læger, og de højtstaaende Læger kan gjøre mig en vigtig Tjeneste, saa gaaer jeg hen til den omtalte gamle Ven og beder ham om hans velvillige Hjælp.“

„Jeg skal gaa til Englænderen? — Det kan jeg ikke.“

„Og hvis jeg har krænket ham engang tidligere enten med eller uden egen Skyld,“ vedblev han, uden at lade sig forstyrre, „saa beder jeg ham oprigtigt og venligt om Forladelse, og hvis han er et godt og bravt Menneske — og det er saadanne gamle Venner mangengang — saa vil han tilgive mig, og saa er jeg dobbelt hjulpen: for det Første naaer jeg mit Maal, og for det Andet har jeg renset min Samvittighed; det Andet vil vel ikke sige meget, men noget er det dog altid.“

Anarella var heftig bevæget og kæmpede øjensynlig med sig selv. „Det er umuligt!“ udbrød hun endelig.

„Eller ogsaa,“ sagde han rolig og prøvede Arbejdet gjennem sine Briller, „eller ogsaa beder jeg en gammel enfoldig Skomager om at gaa til min troløse Kjæreste, naar han er ved at rive sig Haarene ud af Hovedet over sin nye Lykke, og sige til ham: Seer Du, min gode Francesco, al denne Lykke kan Du takke en lille Pige fra Anacapri for, der var for stolt og trodsig til at ville ydmyge sig for en hæderlig Mand, hvem hun havde begaaet en svær Uret imod, og . . .“

„Salvatore!“ skreg Anarella rystet, „jeg vil gjøre det Altsammen, Altsammen. Gjør mig endnu blot den ene Tjeneste og viis mig, hvor den fremmede Signore boer!“

Da kastede den løjerlige lille Skomager paa eengang sit Værktøj med et lystigt Sving hen i Krogen, gjorde et pudsigt Luftspring og raabte, idet han greb Pigen ved Haanden:

„Ej, din slemme Nar, som har gjort en stakkels gammel Mand saa megen Ulejlighed, inden han kunde faae Dig bragt en Smule til Fornuft. Gid den frygtelige Englænder maa straffe Dig derfor med sin skrækkeligste Vrede! Saa, kom nu, saa løber vi hen til ham, at din Straf ikke skal blive opsat.“

Dermed tog han sin Hue og trak den halvt forvirrede Pige fra Boutiken ud paa Gaden.

* * *

Mylord boede i et anseligt Hotel ved Havnen; Portieren gav med et naadigt Nik den Oplysning, at han lige var kommen hjem. Efter en venskabelig Opfordring af Skomageren gik han op for at melde en Ansøgerindes Besøg. Audiensen blev tilstaaet.

„Vil I ikke gaa op med mig, Don Salvatore?“ spurgte Anarella ængsteligt i det sidste Øjeblik.

„Det vilde være overmaade klogt! Forat han skulde blive rød i Hovedet og vred i et fremmed Vidnes Nærværelse og fornægte ethvert tidligere Bekjendtskab til Dig! Har Du nogensinde hørt, at fremmede Signori bruger Lappeskomagere til at sy den Slags Huller sammen?“

Da gav Anarella efter og gik op alene, skjøndt hun neppe kunde flytte Benene af Skræk. — — «Entrate!»

Hun stod overfor ham, med Ryggen lænet imod Døren, som om hun vilde holde den lukket med Magt, for at forhindre sig selv i et pludseligt Flugtforsøg.

Mylord foer heftigt sammen ved Synet af hende, og en stærk Rødme farvede hans noget blege Ansigt, en Overraskelsens, Undseelsens og Vredens Rødme. „Hvad vil Du?“ spurgte han barsk.

„I skal tilgive mig!“ svarede hun ydmygt, „jeg har handlet meget slet imod Eder.“

„Ikke Andet?“ spurgte han med en Stemme, der forgjæves bestræbte sig for at fastholde det Barske i Tonen. Anarellas fine Øre maatte have fornummet den ufrivillige Blødhed i Røsten, thi hun fattede hurtigt Mod og kom frem med sit Andragende angaaende sin Elskede.

Mylord stod med Armene overkors og tyggede paa Underlæben.

„Underlige Skabning!“ mumlede han. „En ejendommelig Dristighed! — Du elsker altsaa denne Francesco?“ spurgte han højt.

„Ak ja!“ sagde hun med Overbevisning.

„Elskede Du ham allerede dengang, da jeg kom til Anacapri?“

„Nej, endnu ikke saadan rigtigt,“ tilstod hun tøvende.

„Og fra hvornaar af er Du da kommen til at elske ham saadan rigtigt — og hvorfor?“

„Fra den Tid af, da han og I . . . da han . . . da han ikke vilde sælge mig.“

Mylord var synlig slaaet og saae eftertænksomt ned i Gulvet. Saa gik han et Par Gange frem og tilbage i Stuen og blev endelig staaende lige foran Anarella.

„Troer Du, det er let at tilgive et Menneske en Forhaanelse, som har et Stænk af Latterlighed ved sig?“ spurgte han.

„Det maa være meget svært for en Signore,“ sagde hun oprigtigt, men med nye Angstens Taarer i Øjnene. Da tog han hendes højre Haand i begge sine og sagde meget blødt:

„Jeg har imidlertid Intet at tilgive Jer To, thi jeg har først forsyndet mig mod Eder. Jeg har havt mindre Tanker om Folk af Jeres Slags, end jeg burde have havt. Det var min Uret. Hvis jeg nu kan vise Jer en Tjeneste, kan det maaske gaa lige op. Stol Du paa mig; jeg skal tale med d'Hrr. Læger, og saasnart Francescos Tilstand tillader det, skal han blive transporteret, hvorhen Du vil have ham. Du behøver blot at sige Portieren Besked om, hvor Du er at træffe. Lev vel!"

Hun bøjede sig ned, for at kysse hans Hænder, men han trak dem til sig og kyssede hende taus paa Panden. Derpaa vendte han sig hurtigt bort og saae ud af Vinduet, ud paa Havet, medens han prøvede paa at fløjte; men det blev til nogle løjerlig falske Toner.

Anarella derimod gav sine Taarer fuldstændig frit Løb og blev siddende nogle Minuter paa Trappen, indtil hun skræmmedes op af Skridt, der nærmede sig.

* *
*

Den trofaste Skomager havde lovet at modtage baade den Saarede og Anarella i sin Familie. Men endnu inden samme Dags Aften lod Englænderen ham kalde til sig og bad ham om at føre sig hen til Enken Cantieni; thi Anarella havde opgivet hans Adresse til Hotellets Portier.

Salvatore kom tilbage efter omtrent en Times Forløb, en Tid, som hun havde tilbragt ensomt i sky Nysgjerrighed med at tage de nærmestliggende Gader i løseligt Øjesyn, medens hun paa sin Side blev underkastet en omhyggelig Mønstring af en Læredreng, der var bleven kaldt frem fra Baggrundens Skjul for at have et Øje med hende.

Skomageren satte et meget ligegyldigt Ansigt op, tog igjen Plads paa Skamlen foran Huset og begyndte at arbejde. Anarella stillede sig ved Siden af ham og ventede ivrigt paa hans Fortælling. Efter en temmelig anselig Pause begyndte han roligt:

„Jaften gaaer der Dampskib til Neapel, det kan Du tage med, det er den billigste og hurtigste Lejlighed. Saa er Du imorgen i god Tid i Anacapri."

Anarella var fuldstændig betuttet.

„Men Francesco?" spurgte hun tøvende.

„Bliver hos Enken," svarede han, „han vil ikke rejse. Og det har han Ret i; hvorfor skulde han krænke hende, der jo kun har gjort ham Godt. Han er en brav Fyr. Og Du behøver desuden slet ikke at bryde Dig mere om ham; Signor Inglese har erklæret, at han er ganske udenfor al Fare; om et Par Uger er han fuldstændig rask igjen, med Undtagelse af en stiv Arm. Du kan altsaa rolig rejse hjem, Du har gjort, hvad Du kunde gjøre. Hils den gamle Giuseppe, som Du har fortalt mig om, og sig ham, at han snart faaer en rigtig kjøn Svigerdatter i Huset."

Skomageren lo, men Anarella blev bleg og stod i stum Fortvivlelse. Saa har det altsaa Altsammen været forgjæves!" sagde hun mat. Hun kunde ikke engang græde mere.

„Virkelig?" spurgte Salvatore; „naar man gjør, hvad man skal og hvad der er Ens Pligt, har man saa gjort det forgjæves? Eller skal man blot gjøre, hvad der er Ret, naar man har nogen Løn ivente? Rejs Du nu hjem, mit Barn, og tænk lidt over dette; det er ikke saa let at forstaa, de færreste Mennesker kan indse det, og ogsaa Du maa vel have et Par Uger, inden det gaaer op for Dig, skjøndt Du har noget Talent."

Anarella betragtede den ejendommelige Moralist med forbausede og ængsteligt beundrende Blikke og spurgte tilsidst med frygtsom Stemme:

„Kan jeg da ikke tænke over det her? Saa kunde I være mig til Hjælp dermed; hjemme har jeg dog ikke mere at haabe."

„Heller ikke mere at bestille?"

„Nej."

„Heller ikke nogen Moder at bede om Forladelse, fordi Du har forsømt og næsten glemt hende saalænge?"

Anarella bedækkede sit Ansigt med Hænderne og begyndte at hulke. „Jeg har ikke kunnet have Tillid til hende længer, efterat ogsaa hun havde raadet mig til at tage Englænderen."

„Saadan skal det være, Du er rigtig et klogt Barn," sagde den lille Mand meget rolig; „kloge Mennesker tilgiver med Tiden sig selv deres Fejl, naar de har angret dem og forbedret sig; men Andre? ikke paa nogen Maade! Naar kloge Mennesker er blevne dydige, er det jo saa kjønt at se ned paa Andre, der jo naturligvis ikke kan have forbedret sig! Nej, hvor skulde det kunne falde Nogen ind at tilgive sin Moder, at ogsaa hun har baaret sig galt ad engang? — Hvad græder Du saadan for, mit kloge Barn? Har Du maaske Hjemve? Vilde Du gjerne en lille Tour tilsøs iaften? Eller vil Du hellere tilbringe Dagen med at staa og drive og se paa et gammelt Sludrehoved, medens han flikker Sko?"

„Jeg vil til Anacapri!" sagde hun stille og tørrede alvorlig sine Øjne.

Den lille Mand rejste sig langsomt op fra sin Skammel, nikkede velvilligt og sagde:

„Nu skal Du til Belønning for dine mange Dyder faae et godt Maaltid Mad, og saa følges vi To ad til Havnen. — Men først vil jeg dog have en pæn Erindring om Dig."

„Jeg har jo slet Ingenting her," sagde hun sørgmodig, „men naar jeg kommer til Anacapri, skal jeg sende Jer det Smukkeste, jeg kan finde."

„Ej, Du lille Nar, hvad der er det Smukkeste for mig, bærer Du jo hos Dig. Er jeg ikke Skomager? For en rigtig og tænkende Skomager gives der ikke noget Kjønnere ved et Menneske end dets Fødder. Lad mig faae dit Maal til Erindring."

Anarella maatte le trods al sin Sorg og vægrede sig ikke længe ved at opfylde Skomagerens beskedne Ønske. Hun satte sig ned paa Skamlen og lagde sin højre Fod i hans Haand; han tog Maal med sikker Kunst og nikkede fornøjet, saa det altsaa maatte være en god og fin Fod, hvor grove end de Sko vare, hun havde baaret paa den. Det saae højst pudsigt ud, da den gamle Skomager knælede ned for den smukke Fod og betragtede den med et ømt Blik; men af de forbigaaende Mennesker og Æsler og Drivere og Grøntkoner og Fiskehandlere og Munke var der ingen, der agtede derpaa. Saadanne Gadescener vare dem altfor almindeligt et Syn, og kun fremmede Malere have undertiden deres Glæde af Sligt.

Saaledes kunde Anarella efterlade sin gode Ven en smuk Erindring, uden at den kostede hende noget. Derpaa fulgtes de ad til Dampskibet. Afskeden med ham faldt hende bitterlig tungt; det var imidlertid et Held for hende, thi nu kunde de dybere Smerter ikke gjøre sig gjældende i deres fulde Styrke paa den ensomme Rejse.

* *
*

Der var gaaet nogle Uger. Fuldt og herligt straalede atter Vaaren paa Anacapris velsignede Slette, og de Mænd,

der ikke vare dragne med paa Koralfangst, arbejdede muntert paa Marken. Anarella sad ved sin Væverstol som før og sang en Vise; det var en tungsindig, længselsfuld Vise, men hun kunde dog synge igjen. Ved Siden af hende sad hendes Moder og spandt; hun saae hyggelig, fredelig og lykkelig ud.

„Du har ikke været hos Giuseppe endnu idag," sagde hun venligt.

„Jeg gaaer derover et Øjeblik iaften. Der er ikke meget mere at gjøre der i Huset for mig; Francesco finder Alting i Orden, naar han kommer."

„Og alt det for en Anden!" sukkede Moderen.

„Jeg havde begyndt paa det, saa maatte jeg ogsaa gjøre det færdigt. Jeg vilde ikke lade Arbejdet være halvfuldendt. Nu har jeg gjort for ham, hvad jeg kunde, baade her og der. Nu er jeg tilfreds."

En stor Taare faldt hemmelig ned paa Væven som Bekræftelse paa hendes Tilfredshed.

Pludselig lød der Skridt i Løngangen mellem Søjlerne. De saae begge To nysgjerrigt op og fik Øje paa den Dreng, der henter Posten fra Capri. Han havde en Pakke til Anarella, dateret fra Formio.

I al Hast aabnede hun den og fandt ikke noget Ringere end et meget kostbart Guldsmykke samt to Guldringe, et Par højst zirlige Tøfler og et Par meget fine mørkerøde Sko. Paa disse var der heftet en Seddel med de Ord: „Til Bryllupet og efterfølgende Familiefester," paa Tøflerne: „Til stadigt tapper Brug," og ved Smykket stod der skrevet: „Bryllupsgave til Anarella fra Signor Giorgio." Det var Altsammen skrevet med en og samme Haand, og af den tunge, men derhos snirklede Skrift var det let at gjætte, fra hvilken Haand den hidrørte.

En hemmelig, vidunderlig sød Anelse paakom Anarella, og med en næsten sky Andagt betragtede hun de dunkelt forjættende Gaver. Men længe kunde hun ikke holde sig rolig, Blodet bølgede for stærkt i hende, og hun maatte ud i det Frie.

Hun bandt sit brogede Hovedklæde om, og gjorde det med ganske særlig Omhu; Pigerne paa Anacapri vide nok, hvor godt det lille Hovedtøj klæder dem, og de forstaa at ordne det paa en højst tiltalende Maade paa det sorte Haar. Derpaa gik hun gjennem Landsbyen ud til Capo di Monte. Var det fordi hun vidste, at Torveskibet fra Neapel kom idag?

Det kom virkelig, hun kunde tydelig se det dernede paa den skinnende blaa Flade. Med foldede Hænder saae hun ned fra Klippen, indtil hendes Øjne blændedes af Solglandsen paa de blinkende Bølger. Men nu maatte det lægge til Land, nu maatte Passagererne springe fraborde — da tog hun sig sammen og hoppede i lette Spring ned ad den høje Klippetrappe; der kunde muligvis komme En, som var svag efter en lang Sygdom og kunde trænge til Hjælp ved Opstigningen.

Der kom virkelig saadan En, kort efterat hun havde naaet det nederste Trin; men Hjælp trængte han egenlig ikke til, thi han havde allerede En til at følge sig; han skjulte sig imidlertid fnisende bag hans Ryg, saa at Anarella endnu ikke kunde se ham.

Men Francesco omfavnede hende med den ene raske Arm og kyssede hende saa blidt og ømt paa Munden, at mangen En ikke skulde have troet det om ham. „O, kjære Anarella," raabte han, „kunde Du virkelig tro, at jeg kunde glemme Dig for en Anden? Eller at jeg kunde være vred paa Dig endnu efter alt det, Du har gjort for mig?"

„Men Du vidste jo slet ikke . . .?"

„Jo, jeg saae Dig; midt under Feberen saae jeg dit kjære Ansigt og følte din Haand paa min Pande. Og saasnart min Bevidsthed var vendt tilbage, kom ogsaa Erindringen herom igjen, og jeg havde ikke længer nogen kjærere Tanke end den, at se Dig. Men skulde jeg derfor bryde op fra Formio, saasnart jeg var udenfor Fare, og krænke den ædle Kvinde, som havde plejet mig saalænge af ren Hjertensgodhed?"

Her lød der en lydelig Hoste bagved dem, og Anarella saae en Haand gjøre hemmelige Tegn til hende, og et rynket Ansigt med Briller paa kom tilsyne. „Salvatore!" raabte hun henrykt og havde nær omfavnet og kysset ham med, saadan var hun nu allerede kommen i Øvelse.

„Ja, naturligvis," sagde han; „jeg maa dog ogsaa engang se, hvordan Verden seer ud, og komme lidt ud iblandt Mennesker, for dog engang at lære at omgaaes dem. Af Jer To kommer jeg ganske vist ikke til at lære Stort, thi hvad Jeres Læber nu har at sige hinanden og iøvrigt at tage sig for, det kunde jeg udenad allerede for tredive Aar siden. Det aner mig desuden, at I vil blive staaende stille mindst ved hvert tredie Skridt, formodenlig for at betragte Egnen, og den Slags Uregelmæssigheder i Bevægelsen er ikke Noget for en gammel Skomager, som er vant til regelmæssigt Arbejde. Lev altsaa foreløbig vel, og paa Gjensyn hos den gamle Giuseppe! Jeg finder nok En eller Anden, som kan vise mig Vej."

Dermed sprang han med forbausende Behændighed op ad Trinene foran de Elskende, og da hans Forudsigelse med Hensyn til deres slet motiverede hyppige Standsninger gik i den punktligste Opfyldelse, saa var han snart langt foran dem og havde naaet Toppen, inden de havde tilbagelagt Halvvejen.

Han fandt ligeledes en tjenstvillig Dreng, der fulgte ham til den gamle Giuseppes Hus. Og det varede ikke en halv Time, inden han var bleven i den Grad gode Venner med ham og havde moret ham saa hjerteligt med sine Løjer og sine pudserligt kloge Maximer, at han glemte alle sine Skrøbeligheder og følte sig næsten ligesaa lykkelig igjen som i de gyldne Dage, da Anarella altid var om ham med sine bløde Hænder. Og Tiden gik saa hurtigt for dem begge To, at de formelig overraskedes, da det unge Par samt Pigens Moder pludselig traadte ind til dem.

„Ah, den forbedrede Moder!" udbrød Skomageren og hilste hjerteligt paa hende. Men derpaa unddrog han sig klogelig Omfavnelsernes og Sindsbevægelsernes Storm, thi han var en betænksom Mand og ikke nogen Ven af unødvendige sjælelige Rystelser, og han kjendte godt sig selv og vidste, hvor let saadanne kom over ham, naar han var Tilskuer. Han foretog sig istedetfor en kritisk Tour gjennem Olivenlunden og Vignen og Orangehaven og endelig gjennem selve Huset, hvor han da fandt de imidlertid nogenlunde beroligede Venner samlede i det store, hvælvede, midterste Værelse.

„Det maa jeg sige, Don Giuseppe," raabte han livligt, „at naar I med al Eders Svagelighed kan holde Eders Mark og Eders Hus i saa fortræffelig Stand, saa maa dette Land være det mest velsignede af alle Lande, for Alting saaer og høster og ordner sig af sig selv. Held den Mand, som har Hus og Hjem her!"

Da smilede den Gamle lykfaligt og hemmelighedsfuldt, pegede med Fingeren paa den smukke Pige og sagde blot: „Anarella!"

„Ved Bacchus og alle andre Helgene!" raabte Skomageren, „saa forstaaer jeg ikke, hvorfor vor gode Kong Francesco, som Guds uransagelige Naade heldigt har skilt os af

med, har generet sig for ogsaa at skyde den anden Arm istykker paa sin Navnefætter, thi den, der faaer saadan en Kone, hvad har han at bruge Arme til? Kongen maa dog af egen Erfaring vide, at man ikke engang behøver at have noget Hoved, naar man har en dygtig Kone."

Anarella lo. Men strax derpaa blev hun alvorlig igjen og sagde lidt forlegen:

„Don Salvatore, een Ting vilde vi gjerne bede Jer om: dette Guldsmykke fra Signor Giorgio vilde jeg aldrig kunne gaa med; Ringene vil vi beholde til Erindring, men Smykket er ingen Erindring, det er det for kostbart til, det er næsten som en Betaling. Men vi beder Jer, tag det med til Formio og giv det til den smukke Enke Donna Cantieni. Jeg troer, at hun vil glæde sig derover."

„Det vil hun sikkerlig!" sagde han og brummede endnu Noget i Skjægget, men gik dog ind paa denne Anvendelse af den kostbare Gave.

„Men Eders Gaver tager vi imod," vedblev hun muntert, „og tusind Tak skal I have for dem. Se her, Tøflerne har jeg allerede paa."

Og hun viste ham hans Arbejde, hvor zirligt og ligesom støbt det sad paa de fine smaa Fødder.

„Det er ikke Andet end et Modtagelsesbevis for din Afskedsgave," sagde han alvorligt.

Under disse Forhandlinger havde Francesco rejst sig op og var traadt hen til det lille Bord i Hjørnet, hvor hans længe forsømte Brudegaver laa. Han tog dem, og en tyk Støvsky hvirvlede op fra dem.

„Se der," raabte den muntre lille Skomager, som saae Alt, hvad der foregik, gjennem de store, runde Brilleglas, „saaledes er nu al Letsindighedens og Skinsygens og Trodsighedens og Mistroens gamle Støv fløjet bort, og hvad der bliver tilbage i Eders Hjerter, skal ikke være Andet end Bestandighedens ægte, faste Koralsten og Tillidens fine, bøjelige Silke og Kjærlighedens og Troskabens pure, fine Guld! dette Ønske er den sande Brudegave fra Salvatore, den naragtige Skomager og Sludrebøtte fra Formio."

Nu tog Anarella ham virkelig om Halsen og kyssede ham kraftigt paa Munden.

„O ve," udbrød han, „nu er al min Løn for mine mange gode Gjerninger og gode Sko forspildt, og jeg maa nu paa mine gamle Dage begynde forfra med at arbejde for den evige Salighed. Men det gjør ingenting, naar det blot, maa sikre Jer et Stykke timelig Salighed. Og veed Du hvad, Anarella, mit Barn, jeg haaber, at Du ikke vil behøve at faae de sorte Kopper; det vilde virkelig være Skade for dit søde lille Ansigt!"

Et Ferieminde.

Hver Gang det mod Ferien lider
Med Sommerens Poesi,
Et Barndomsminde glider
Bestandig mit Blik forbi.
Det lokker saa mildt og dragende,
Det kalder med sælsom Klang,
Og Toner fra Barndomsdagene
Klinger endnu en Gang.

Jeg er en Dreng vel paa tretten
Velsignede, glade Aar,
Som møder præcis paa Pletten
I den sorteste Skoles Gaard,
Som sidder, en stakkels Fange,
Og længes bag Fængslets Mur
Mod Sommerens tonende Sange
Og den friske Natur.

Da kommer den gladeste Time
I det triste Skoleaar,
Den første lysende Strime
Paa Frihedens Himmel staaer:
Examen er vel til Ende
Og Translokationen med,
Og Kameraterne rende
Afsted paa hurtige Fjed.

Jeg iler, saa rask som Nogen,
Ad Torvet til Kjøbmandens Gaard,
Hvor inderst inde i Krogen
Fjervognen stille staaer.
Jeg kalder med Kraft paa Søren,
Han henter de Hvide frem,
Og Vognen ruller for Døren,
Og Touren gaaer mod mit Hjem.

Jeg drager ad Byens Gader,
Hvor Borgeren gaaer sin Gang
Med de vante, rolige Lader,
I sin kommunale Rang.
Borgmesteren vanker paa Fliserne
Med en Vismands sindige Skridt,
Og Kjøbmanden tænker paa Priserne,
Mens han forstærker sit Trit.

Saa svinge vi omkring Kirken,
Og lige med Et jeg naaer
Stedet for al min Virken,
Latinskolens gamle Gaard.
Jeg sender et Blik til Klassen,
Hvis Dør gjennem Vindvet jeg seer,
Saa rulle vi rask over Pladsen,
Og Skolen øjnes ej mer.

Rask ud af Byen vi kjøre,
Foran ligger Landlivets Fryd,
Bag mig kan endnu jeg høre
Byens larmende Lyd;
Da synes jeg alt i Drømme,
Jeg er ved min Rejses Maal,
I Luftens bølgende Strømme
Drikker jeg Feriens Skaal.

Men snart sig samler min hele
Sjæl i et Blik, hvori
Sig spejle de tusinde Dele
I det mægtige Maleri:
Skove og Marker og Strande,
Og imod Skræntens Fod
Havets skummende Vande,
Der bruse med frejdigt Mod.

Endnu et Blik tilbage,
Saa svinder det sidste Syn
Af Byens rødmende Tage
Bag Skovens buskede Bryn.
Da klinger det for mit Øre:
„Lyst for os og mørkt idag,
Og Ingen seer, hvor vi kjøre
Den dejlige Sommerdag!“

Gjennem de skiftende Egne
Fare vi jevnt afsted,
Der er Billeder allevegne,
Og de aande Friskhed og Fred.
Og henrykt, stille jeg stirrer
Paa Skovenes blaalige Hegn,
Hvor i Løvet Solstraalen dirrer
Som en skinnende Gyldenregn.

Fra Chausseen omsider vi dreje,
Nu er der kun kort til mit Hjem,
Og vi drage paa knudrede Veje
Langsomt, men sikkert frem.
Saa kjøre vi opad Bakken,
Og det falder Hestene haardt,
Mens de plages i Ho'det og Nakken
Af Fluernes kaade Sport.

Det rasler i Seletøjet,
Og Fjervognen hopper tidt,
Den Nærmer er misfornøjet,
Og Søren muntrer den lidt.
Et eneste Tag af de Hvide,
Og endnu et lille Hop,
Det knager i Vognens Side,
Vi ere paa Bakkens Top.

Dybest i Dalen nede,
Hvor Spiret knejser mod Sky,
Ligger, som Lærkens Rede
Imellem Kornet, en By.
Omringet af Marker og Enge
Beskedent træder den frem,
Og der jeg øjner mit længe
Savnede Barndomshjem.

Hurtig de Hvide trave:
— I Aftensolens Skjær
Træder den hjemlige Have
Mig mere og mere nær.
Imellem Træerne hæver
Sig Præstegaardens Tag,
Og højt paa Stangen svæver
I skinnende Glands et Flag

Fra Kirken Klokkerne ringe
Over den stille By,
Mens Solens flammende Vinge
Sænker sig træt bag Sky;
Rullende let vi svinge
Kirkegaarden forbi,
Mens Pidskesmældene klinge —
De Smæld er der Stemning i!

Med Hilsen til alle Sider
Jeg endelig Maalet naaer,
Og Vognen raslende glider
Ind i den store Gaard.
Til Døre og Vinduer strømme
Nu Alle i Gaarden brat,
I dejlige Feriedrømme
Svinger jeg glad min Hat.

Nu foran Døren vi standse,
Af Vognen springer jeg let,
Og for Glæde jeg knap kan sandse,
Jeg kysser mig ganske træt.
Selv Tonny løbende kommer
Og springer ad Benet op,
— Da mærker jeg, det er Sommer,
Da brister min Feries Knop.

Det er kun et Barndomsminde,
Som Ferien mig har bragt,
Dog, medens Dagene rinde,
Det griber min Sjæl med Magt;
Vejet af kritiske Blikke
Har det vel ingen Værdi,
Men for mig, det nægter jeg ikke,
Har det Barndommens Poesi!

Christopher Boeck.

Litteratur

Med det udkomne 14.—15. Dobbelthefte er Vilhelm Bergsøes populair-naturhistoriske Værk „Fra Mark og Skov“ foreløbig sluttet, idet Forfatteren i sit Forord gjør opmærksom paa, at hvorvel Værket, som det foreligger, allerede har overskredet det fra først af paaregnede Arketal, staaer der dog endnu tilbage at fuldstændiggjøre Skildringerne med en Fremstilling af de vigtigste for Mennesket og dets Husdyr skadelige Insekter, hvis Behandling vil fordre endnu omtrent to Dobbelthefter. Subskribenterne ere ikke bundne til at modtage dette Supplement, men dels har dets Indhold jo i og for sig stor direkte Interesse for de fleste Læsere, dels vil neppe Nogen sky en forholdsvis lille Merudgift for at komplettere dette for vore Forhold betydelige naturhistoriske Originalarbejde, der tilmed fremtræder i en særdeles tiltalende Udstyrelse. Værket er tilegnet Forfatterens mangeaarige Ven og Lærer, Entomologen Prof. J. C. Schiødte. (Gyldendal).

Forlagsbureauet har aabnet en ny Subskription paa J. P. Traps „Statistisk-topografisk Beskrivelse af Kongeriget Danmark“, hvis anden Udgave for ikke længe siden er sluttet. Det er ikke for meget sagt, at Gehejmeraad Traps Værk indtager en monumental Plads i vor Litteratur, og naar det betænkes, at det i nærværende anden Udgave fremtræder udstyret med et forøget Antal Illustrationer, 112 Tontryk og 125 Kort, er det ikke at undres over, at Værket er blevet et aldeles uundværligt Hjælpemiddel i en utallig Mængde Tilfælde og for en uoverskuelig Række Personer. Denne dets praktiske Nytte er da ogsaa almindelig anerkjendt, og kun dets af hele Udstyrelsen og Materialets Rigdom betingede Kostbarhed — 50 Kr., med Klingseys Atlas 60 Kr. — har

kunnet hindre dets Udbredelse i endnu videre Kredse, end det alt er naaet hen til. For at overvinde denne Hindring, aabner den nye Subskription Adgang til Anskaffelse af Værket i 50 maanedlige Hefter à 1 Kr.

L. Boths historisk-topografiske Beskrivelse „Kongeriget Danmark“ udkommer i anden omarbejdede og forøgede Udgave hos Jacob Erslev i 30 Hefter à 40 Øre. Der kan selvfølgelig ikke være Tale om nogen Sammenligning mellem dette og det ovenfor nævnte Værk; dette fremgaaer allerede af den Omstændighed, at medens i det udkomne første Hefte af Boths Beskrivelse Staden Kjøbenhavn er behandlet paa 20 Sider, indtager det samme Emne hos Trap ikke mindre end 320 Sider. Men som en summarisk Haandbog, hvis Værd udelukkende afhænger af dens Oplysningers Paalidelighed, vil ogsaa denne mindre Topografi kunne finde sit Publikum, hvad jo ogsaa denne anden Udgaves Fremkomst vidner om.

Musik

I Tivolis Koncertsal udfoldes iaar ligesom tidligere en musikalsk Virksomhed, der fortjener Anerkjendelse. Hr. Bald. Dahls Orkester løser sine Opgaver med en Dygtighed, der gjør saavel Dirigenten som de enkelte Medlemmer Ære. Hvad enten det er en Polka af Strauß eller en Symfoni af Beethoven, der høres, bemærker man den Præcision, som kun et af gode Kræfter sammensat og med Sikkerhed ledet Orkester har til stadig Raadighed. Foruden bekjendte Symfonier af Haydn, Mozart, Beethoven, Mendelssohn og Gade have Lørdagskoncerterne af betydeligere Sager atter bragt den fremragende norske Komponist Johan Svendsens Symfoni i D-Dur, der staaer i første Række af, hvad Nutiden paa dette Omraade præsterer. En ny Symfoni af Hr. Jacob Fabricius var et Vidnesbyrd om denne Komponists Udvikling, navnlig hvad Herredømme over de større Former og Benyttelse af de orkestrale Midler angaaer. Hr. Emil Hornemans Ouverture héroique røber ligesom hans Aladdin-Ouverture en rig Fantasi og virker tillige højst tiltrækkende ved en udmærket Instrumentation. Skade, at vore indsnevrede Forhold rimeligvis have hæmmet denne begavede Komponists Produktionstrang. Af fremmede Kunstnere hørtes nogle Aftener Sangerparret Campobello, der mod Saisonens Slutning havde optraadt i nogle Operaforestillinger paa det kgl. Theater. Som næsten alle extraordinaire Præstationer, der bydes i Tivolis Koncertsal, gjorde det ogsaa i flere Henseender tiltrækkende Par stor Lykke. Det Samme har i den forløbne Uge været Tilfældet med et Selskab af Sangerinder og Sangere, som have givet en Række „Ambre-Koncerter“. Af Selskabets tre Damer Emilie Ambre, Moderen Lablache og Datteren Lablache er Fru Lablache den betydeligste Kunstnerinde, idet hendes Syngemaade, tekniske Udvikling og Foredrag staaer højere end de to unge Sangerinders. Af disse er atter den, efter hvem Koncerterne benævnes, den betydeligste, medens Frøken Lablache endnu ikke magter de af hende valgte Opgaver. Af d'Hrr. Sangere forekom os Barytonisten Hr. Utto at være den interessanteste, idet Tenoristen Hr. Techi med megen Stemme og Routine forenede en stærk Tendens til at synge for lavt. Hr. Behrens og hans Repertoire er saa kjendt her, at nærmere Omtale er overflødig. Repertoiret var som sædvanlig ved den Slags Koncerter Arier og Ensemblenumere af bekjendte Operaer, saa at ældre Koncertgængere, der have hørt det Meste deraf Snese Gange, ikke kunde dele den Henrykkelse, som næsten stedse uden Hensyn til Præstationernes særlige Beskaffenhed gav sig tilkjende i stærkt Bifald og Fremkaldelse. Hr. Armbruster, der havde det utaknemmelige Hverv at ledsage de Syngende og imellemstunder at maatte optræde som Solopianist, var i sidstnævnte Egenskab ikke saa heldig som i første.

Ogsaa i Koncertsalen paa Klampenborg gjør man sig Umage for at byde en behagelig musikalsk Underholdning. Det lille Orkester under Hr. Chr. Jensens Ledelse har endog enkelte Gange vovet sig til Symfonier af Mozart og Beethoven og skilt sig respektabelt derved. Orkestret, som i det Hele er sammensat af gode Kræfter, byder blandt Andet ogsaa over en Trompetblæser og en Basunblæser, som oftere have Lejlighed til at vise deres mere end almindelige Dygtighed som Solister paa deres Instrumenter. Af fremmede Kunstnere, der ere hørte i Sommer, maa fremhæves den svenske Tenorist Hr. Lundqvist, hvis baade velklingende og kraftige Røst i tidligere Aar har gjort Lykke i Tivolis Koncertsal.

Billedkunst

Af Kort over Kjøbenhavn med Forstæder og nærmeste Omegn har indeværende Sommer bragt to, nemlig sjette paany udarbejdede Oplag af L. Boths kartografiske Arbejde, der er udkommet hos Chr. Steen & Søn, og et større af Landinspekteur V. F. A. Berggreen udarbejdet Kort, udgivet af Forlagsbureauet i Kjøbenhavn. Begge Kortene ere ledsagede af alfabetisk Gaderegister og Fortegnelse over alle fremtrædende Bygninger med Henviisning til deres Plads paa Kortet.

Theatrene

Man veed, hvad man har, men man veed ikke altid, hvad man faaer. For Hovedstadens Theateryndere har denne gyldne Leveregel dobbelt Gyldighed i disse Dage, da det kgl. Theaters bebudede Engagement af Sarah Bernhardt med Selskab synes anfægtet af de uberegnelige Omskiftelser, der ere uadskillelige fra enhver Forhandling med den store Kunstnerinde, saa uadskillelige, at det maaske endog vilde være sangvinsk at hengive sig til et altfor sikkert Haab om hendes Optræden, selv om hun alt beboede sin eventuelle Lejlighed i Hôtel d'Angleterre. Medens man altsaa ingenlunde veed, om man faaer Repræsentanten for selve Comédie française at se, veed man, at man ialtfald kan komme til at se fransk Komedie sensu latiori ved at tage ud til Klampenborg, paa hvis lille Theater der for Tiden optræder et Selskab af franske Skuespillere. Selskabet mangler ikke Mod til at give sig ilag med større Opgaver og har saaledes allerede spillet «Le gendre de Mr. Poirier» og «Nos Alliés»; det ligger i Sagens Natur, baade hvad Theatrets indskrænkede Lokaliteter og hvad Selskabets tilfældige Sammensætning angaaer, at det ikke er Mønsterforestillinger, man faaer at se; men der er baade blandt Akteurerne og blandt Aktricerne enkelte Kræfter, hvis Spil man vil have baade Udbytte og Fornøjelse af at overvære, selv om ikke Forestillingerne i deres Helhed kunde betragtes som en sproglig Forberedelse til den jo endnu ikke helt opgivne store Nydelse, det kgl. Theater ad officieus Vej har bebudet.

Indhold. Sarah Bernhardt og hendes Selskab, af Francisque Sarcey. II. Coquelins Udeblivelse, „Froufrou“. III. De sidste Forestillinger i London. — En Historie fra Schwarzwald, af Rudolf Schmidt, sluttet. — Anarella, Novelle af Hans Hoffmann, sluttet. — Et Ferieminde, af Christopher Boeck. — Litteratur. — Musik. — Billedkunst. — Theatrene.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

I alle Nordens Boglader faaes:

Den danske Stats Historie fra 1814—1848

af Dr. phil. **Alex. Thorsøe.**

50 Ark st. 8vo. heftet 12 Kr. 50 Øre.

Med dette Værk fremtræder **for første Gang** i vor Litteratur **en samlet Fremstilling** af den danske Stats Historie fra Kielerfreden til Kong Kristian den Ottendes Død, bygget for en stor Del paa **utrykte Opgivelser og Meddelelser** fra særdeles velunderrettet Side. Værket vil derfor være særlig oplysende med Hensyn til de hidtil mindre kjendte Motiver, der have havt Indflydelse paa Danmarks Udvikling i det vigtige Tidsrum af dets Historie, der gaaer umiddelbart forud for vor egen Tid.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛚᛘᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

D'Hrr. Husejeres og Bygherrers

Opmærksomhed henledes paa

BYGGEKONTORET

1.Sal—**5 Raadhusstræde 5**—1.Sal

Kontoret, hvis Bestyrelse bestaaer af Haandværkere i Bygningsfaget, anbefaler sig til **Opførelse af Nybygninger, Ombygninger** og Reparationer af ældre Bygninger. (L 5903)

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet:

Relieffer

efter

Korstolene i Roskilde Domkirke.

Aftegnede og udgivne af

J. B. Løffler.

Chemityperede af Magnus Petersen.

Text af Jul. Lange.

Avec un résumé en Français.

Pris 6 Kr.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning af

Adolph Steen.

Pris 1 Kr.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer af

Otto Borchsenius.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
«En Sjæl efter Døden» og «Adam Homo».
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten.
(«Min egen Gravsang» af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle af

Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal fra 10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

4. og 5. Hefte: **Trinitatistiden** heftet 2 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre. Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 8. August.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2,25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 424.

Den 15. August 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Théâtre français' Jubilæum.

1680—1880.

Af **Paul Lindau.**

I.

Fra Theatrets Grundlæggelse til det første Kejserdømme.

I disse Dage fejrer Théâtre français sit tohundredeaars Jubilæum. Den 27. Juli 1680 døde et fremragende Medlem af Hôtel de Bourgogne-Theatret, og med dette Dødsfald begyndte de Underhandlinger, som efter kort Tids Forløb førte til en Sammensmeltning af de to i Paris virkende Skuespillerselskaber, til Grundlæggelsen af Théâtre français. Den 25. August samme Aar fandt den første Forestilling af de nu forenede Scener Sted, og dette Datum kan fejres som det berømte Skuespilhuses officielle Fødselsdag.

Dette Frankrigs ypperste Theater betegnes endnu den Dag idag, uden at man behøver at frygte nogen Modsigelse, som den vigtigste og betydningsfuldeste Skueplads i samtlige Kulturstater. Sikkerlig gives der ikke nogen anden Scene, som har en saa solid Sammenføjning, en gjennem Aarhundreder saa fæstnet indre Sammenhæng at opvise som denne. Medlemmerne af Théâtre français udgjøre en Familie for sig. De ere paa en Maade den adelige Kaste blandt Skuespillerne; de have bevaret Kontinuiteten fra Slægt til Slægt, og enhver efterfølgende Generation er forbunden med den foregaaende ved en stærk og levende Tradition. De se med stolt Selvbevidsthed paa deres Stamtræ og staa i et uafbrudt pietetfuldt Samkvem med deres Forfædre, hvem de betragte som Ahner. Frankrigs største Digter og Skuespiller, Molière, betragte de som deres Stamherre. „Molières Hus" kalde de deres Kunstinstitut, og „Molières Børn" høre de sig helst benævnte.

Og det ere de berettigede til, hvorvel Grundlæggelsen af det Theater, som nu kaldes Théâtre français — dets officielle Titel er: Théâtre de la Comédie française — først falder syv Aar efter Molières Død. Men umuligt vilde det være at tale om dette Theaters Begyndelse, uden at nævne Molières Navn allerede paa første Side.

Da Molière i Aaret 1653 nedsatte sig i Paris med sit af Medlemmer af «l'Illustre Théâtre» og af senere engagerede Provindsskuespillere sammensatte Selskab, fandt han der to allerede bestaaende Theaterselskaber: Theatret i Hôtel de Bourgogne og Maraistheatret, som gjensidig konkurrerede med hinanden paa Liv og Død og med hvilke den yngre og endnu ubekjendte Molière nu maatte optage Kampen. Da de to ældre Theatre fortrinsvis dyrkede Tragedien i den højere Stil, da Hôtel de Bourgogne besad de betydeligste Skuespillere og Maraistheatret søgte at lokke Publikum til sig ved kostbar Udstyrelse, saa var Molière, ganske bortseet fra hans personlige Tilbøjeligheder og fra hans Genis Ejendommelighed, ogsaa af forretnings-

mæssige Grunde henvist til at vende sig mere hen imod den lystige Genre. I det Hele og Store vedblev ogsaa den angivne Karakter at betegne de nu bestaaende tre Selskaber, om end Forskjellen i Repertoire ikke blev gjennemført med den strengeste Konsekvens. Molière gav nu og da ogsaa tunge Tragedier, og ogsaa til Hôtel de Bourgognes og Marais' Brædder forvildede lystige Farcer sig fra Tid til anden. Mellem de tre Scener fandt der en voldsom Konkurrence Sted. Maraistheatret blev snart trængt tilbage i anden Række. I første Række stod Hôtel de Bourgogne og Molière ligeoverfor hinanden. Medlemmerne af førstnævnte Scene saae med Ringeagt ned paa Farcespillerne og vare med Skinsyge Vidne til, at Molière stod i Yndest hos Kongen, den fornøjelsessyge Monark, der egenlig kun har fortjent Tilnavnet „den Store", som hans smigrende Samtid tillagde ham, af den Grund at han var den Første, der forstod at anerkjende og sætte Pris paa en Molières Geni. Kjævlerierne med Hôtel de Bourgogne forbitrede Molière Livet. Det var en Skuespiller ved denne Scene, der udspredte den nederdrægtige Beskyldning, at Molière havde giftet sig med sin egen Datter. Uenigheden mellem Racine og Molière hang umiddelbart sammen med det Forhold, som bestod imellem de to Scener. Racine intrigerede saalænge, til en af de mest yndede Skuespillerinder ved Molières Selskab gik over til Hôtel de Bourgogne, for der for første Gang at optræde i en ny Rolle i et af Racines Sørgespil. Disse Gjenvordigheder varede lige til Molières Død. Da han døde den 17. Februar 1673, mistede Selskabet i Sandhed sit Hoved, sit Liv.

Den mest erfarne blandt Skuespillerne, Molières fortroligste og samvittighedsfuldeste Ven, den brave La Grange, overtog nu Ledelsen. I det første Øjeblik var Bestyrtelsen saa stor, at Selskabet lukkede Huset i nogle Dage, i Uvished om, hvorvidt der overhovedet skulde spilles mere. Allerede dengang troede Skuespillerne, at Kongen vilde tage sig af det faderløse Selskab, men intet Saadant skete. Den 17. Februar var Molière død, og da man ikke i Løbet af de følgende otte Dage modtog nogen Meddelelse fra Hoffet, blev Molières Theater i Palais Royal aabnet igjen med „Misanthropen". Af La Granges „Register" kan det sees, hvor haardt Selskabet ogsaa i sine materielle Forhold var ramt ved det uerstattelige Tab af sin Leder, sin bedste Skuespiller og Frankrigs største Digter. Molières sidste Optræden ved den tredie Forestilling af «Le Malade imaginaire» havde fundet Sted for næsten udsolgt Hus; ved Theatrets Gjenaabning, ved Gjenoptagelsen af „Misanthropen", hvori nu Baron spillede Digterens Rolle, var Huset tomt. Ved den tredie Opførelse af „Misanthropen" havde man omtrent den laveste Indtægt, som Molières Selskab overhovedet nogensinde havde havt. Skuespillere have ikke Lov til at være menneskelig sentimentale, naar det gjælder deres Kunst, og hvordan det nu gik eller ikke gik, maatte det Kassestykke, som Molière var død i, hurtigst muligt optages igjen. Den 3. Marts gik «Le Malade imaginaire» for tredie Gang; La Thorillière spillede Molières Rolle, og Skuespillerne havde nu atter det længe savnede Syn af et udsolgt Hus. Stykket holdt sig paa Repertoiret lige til Slutningen af Saisonen 1673, og Skuespillerne gjorde glimrende Forretninger.

Da, i Paaskeferien, indtraadte der en stor Forandring, som først ret anskueliggjorde de Molièreske Skuespillere Størrelsen af deres Tab. Skuespillerne ved det konkurrerende Selskab i Hôtel de Bourgogne havde benyttet den for dem saa gunstige Forretningskonjunktur til at træde i Underhandlinger med de betydeligste Medlemmer af den forhenværende Molièreske Trup; og da Taknemmelighed i det Hele taget ikke hører til de mest udbredte menneskelige Dyder og særlig ikke til Skuespillernes Specialiteter, saa bleve Konkurrentens lokkende Tilbud modtagne netop af de To, der først havde overtaget Molières Arv overfor Publikum: Baron, der havde spillet „Misanthropen", og La Thorillière, der havde spillet „den indbildte Syge". Disse To og endnu nogle andre Kunstnere gik fra Molière-Selskabet i Palais Royal over til Hôtel de Bourgogne.

Men ikke nok med at der blev rydbet op i Truppen — ogsaa dens Hus blev taget fra den. Lully, den forslagne og intrigante Italiener, satte igjennem, at Palais-Royal-Theatret blev ham anvist til Etableringen af en Opera, og de Molièreske Skuespillere bleve ganske simpelt satte udenfor.

Det lod saaledes til ved Paasketid 1673, knap sex Uger efter Molières Død, at det skulde tage en bedrøvelig Ende med det Molièreske Selskab. Det lykkedes imidlertid den fortræffelige La Granges udholdende Energi at bringe det synkefærdige Skib, som Rotterne allerede havde forladt, i Havn.

Endnu værre end det var gaaet det Molièreske Selskab, var det imidlertid gaaet Maraistheatrets, der stadig var stillet overfor en truende Theaterfallit. Med dette traadte La Grange nu i Underhandling for at fylde de gabende Huller i det Molièreske Selskab med Maraistheatrets Personale. Maraistheatret blev opløst, Skuespillerne traadte ind i det Molièreske Selskab, og de fandt ligeledes et Theater, i hvilket de kunde give deres Forestillinger efter Ferien. Theatret tilhørte Marquis de Sourdéac og laa i det saakaldte Guenegaud-Hôtel. Den 23. Juli 1673 blev Kontrakten underskrevet. Selskabet, som førte Titlen «Troupe du Roy», indrettede sig i sin nye Lejlighed, og „saaledes — skriver La Grange — er der nu fra Juli Maaned af kun to franske Skuespillerselskaber i Paris, nemlig: Kongens Skuespillere i Hôtel de Bourgogne (Troupe Royal) og Kongens Skuespillere i Hôtel Guenegaud (Troupe du Roy)."

I syv Aar staa Sagerne saaledes. Utvivlsomt tage i dette Tidsrum Skuespillerne ved Bourgogne-Theatret Luven fra det gamle og ombannede Selskab. Dette sidste maa kæmpe med allehaande finansielle Vanskeligheder: Afbetalinger paa Kjøbesummen for Theatret, vanskelige og kostbare Processer fordre betydelige Ofre; Besøget tager føleligt af, de Molièreske Stykker have tildels tabt deres Tiltrækningskraft — kun Molières „Don Juan", som den yngre Corneille har sat paa Vers, Corneilles «Devineresse» og „Agamemnon" kunne for en Tid bringe de forrige glimrende Dage tilbage — men i Almindelighed gaa Forretningerne daarligt, og baade paa Repertoiret og paa Indtægterne kan det mærkes, at Molière mangler.

Men heller ikke Hôtel de Bourgogne havde spundet Silke, omendskjøndt det nu ubetinget stod i første Række. Det havde mistet en af sine mest fremragende Kunstnerinder, den smukke Champmeslé, der var gaaet over til Konkurrenten, og nu døde den 27. Juli 1680 La Thorillière, som tidligere havde hørt til det Molièreske Selskab og nu ved sin Død efterlod et for Øjeblikket udfyldeligt Hul i

Hôtel de Bourgognes Personale. Efter det Referat, som blev leveret Kongen om Theaterforholdene, befalede han, at de to Selskaber skulde smeltes sammen til et eneste. Den paagjældende Skrivelse er dateret Charleville den 16. August 1680 og undertegnet af Hertug Crequi.

Den 25. August opførte de forenede Selskaber, der nu dannede det ene Théâtre français, „Phædra" og «Les carosses d'Orléans» af La Chapelle. Skuespillerne spillede ligesom tidligere under Molière paa Deling. Deres Antal og den Andel, der skulde tilfalde hver enkelt, blev fastsat ved et kongeligt Dekret. De fik en Understøttelse af 12,000 Livres.

Indtil Aaret 1787 blev Selskabet i Hôtel Guenegaud. Det nævnte Aar oprettede Theologerne et Kollegium i Theatrets umiddelbare Nærhed, i Palais des quatre nations, og de besværede sig over de profane Naboer. Som en Følge heraf bleve Skuespillerne atter opsagte. Den 20. Juni 1687 fik de kongelig Befaling til strax at forlade Hôtel Guenegaud. Først den 16. Marts fik de Tilladelse til at slaa sig ned i Rue des Fossés — Saint-Germain-des-Prés — og Opførelsen af Theatret medtog et Aar til.

Endelig, den 16. April 1689, blev det nye Hus aabnet med „Phædra" og „Doktoren imod sin Villie". Her blev Skuespillerne næsten i et Aarhundrede indtil Aaret 1770.

Under Ludvig XV.s Regjering havde det Molièreske Theater en meget omskiftende Skjæbne. Kongen selv understøttede Institutet paa en formelig fyrstelig Maade. Han fordoblede Understøttelsen, og i Aaret 1758 betalte han Selskabets hele gamle Gjæld, der beløb sig til den for de Tider enorme Sum 276,000 Livres. Repertoiret blev i dette Tidsrum beriget med nogle Mesterværker. Regnard, Marivaux, Voltaire, for kun at nævne de mest glimrende Navne, der endnu den Dag idag have bevaret deres Glands, bringe deres Værker til Opførelse; Rousseau prøver sin Lykke som Dramatiker, Diderot møder med sin „Familiefader", Sedaine med sin „Filosof uden at vide det", og Beaumarchais debuterer med „Eugenie". Udmærkede Skuespillere: Lekain, Préville, Adrienne Lecouvreur, Louise Dugazon o. s. v. gjøre denne Epoke til en af den franske Fremstillingskunsts mest glimrende; Regnier betegner den endogsaa som den mest glimrende, som en „vidunderlig og næsten fabelagtig Forening af Talenter."

I Aarenes Løb var Huset i Saint-Germain-des-Prés blevet saa medtaget og kommet saaledes i Forfald, at man næsten hver Time kunde frygte at se det styrte sammen. Skuespillerne maatte følgelig forlade den faldefærdige Bygning og fik kongelig Tilladelse til at give deres Forestillinger paa det af Vigarani byggede Theater i Tuileriepaladset.

Der fandt den første Forestilling Sted den 23. April 1770. Paa dette Theater blev Beaumarchais' „Barberen i Sevilla" opført første Gang (23. Februar 1775). Stykket gjorde stormende Lykke og indbragte de største Summer, som overhovedet vare opnaaede paa hin Tid. Den første Opførelse indbragte 3367 Livres, og i ni Maaneder gik Stykket toogtredive Gange, altid for meget fuldt Hus. Endnu den enogtredivte Forestilling indbragte 2570 Livres. Stykket blev derpaa taget tilbage af Forfatteren, som var kommen i Kollision med Skuespillerne angaaende sine Forfatterrettigheder, og først et Aar efter kom det paa Repertoiret igjen. Af andre bekjendte Værker, der bleve opførte i Tuileriepaladset, maa endnu nævnes Voltaires „Irene".

Imidlertid havde Skuespillerne ladet bygge et nyt Theater paa den anden Side af Seinen, det nuværende Odéon, som blev paabegyndt 1779 og fuldendt 1782. Den 9. April samme Aar flyttede Skuespillerne derind. En væsenlig Forbedring var Indførelsen af den nye Belysning med de saakaldte „Quinquets" — Olielamper med dobbelt Lufttræk og Reflektorer (Rampe). Indtil da havde Scenen altid kun været belyst med Voxlys. En anden Forbedring af underordnet Betydning var Indførelsen af Plakater. Hidtil havde man nøjedes med at nævne Stykkets Navn; fra nu af bleve ogsaa de medvirkende Skuespillere navngivne paa Plakaten.

Den 9. April 1782 fandt den første Forestilling Sted. Et af de mest glimrende Data i denne nye Epoke og i det Hele taget i det franske Theaters Historie er den første Opførelse af „Figaros Bryllup" den 27. April 1784, som man med Rette har betegnet som Revolutionens første Alarmskud.

Fra nu af blandede Politiken sig med ind og vedblev ogsaa i Fremtiden at spøge i Théâtre français' Historie. Det er strengt monarkisk under Bourbonerne; under Revolutionen bliver det revolutionairt. Man veed, hvorledes det senere har tiljublet Kejserdømmet og gjort Propaganda for Republiken med Marseillaisen og andre Manifestationer.

Chapuzeau skriver i sin «Théâtre français' Historie" (Lyon 1774) meget vidtløftigt om de tusinde Grunde, som maa gjøre Skuespillerne til Tilhængere af det monarkiske Princip, og han siger ordret: „Komediauternes vigtigste Bestræbelse maa søge paa en behagelig Maade at vinde Kongens Gunst. Af ham ere de afhængige, ikke blot som Undersaatter, men ogsaa som Hans Majestæts bestaltede Embedsmænd; han har dem i sin Tjeneste og betaler dem regelmæssig deres Løn."

Da det nu overhovedet var forbi med Monarkiet i Frankrig, forandredes dette Forhold naturligvis ogsaa fuldkomment. Først og fremmest tvang den republikanske Regjering «les Comédiens ordinaires du Roy» til at opgive denne nu intetsigende Titel: Theatret hed fra 1789 af «Théâtre de la Nation». Opførelsen af Cheniers Tragedie „Carl IX." den 4. November 1789 førte til en fuldstændig Spaltning. Selskabet delte sig i Royalister, som blev i det hidtilværende Hus, det nuværende Odéon, og havde Fleury til Leder, medens de Andre, Republikanerne, under Ledelse af Talma gav deres Forestillinger i et andet Skuespilhus, som hørte til Palais Royal. De Førstnævnte bleve naturligvis meget unaadig ansete af Regjeringen. Man tvang dem til at forandre de fornemme Titler i Tragedierne: «Monseigneur» og «Madame» blev til «Citoyen» og «Citoyenne». Ikke desto mindre lagde de ved deres Repertoire deres afgjort monarkiske Sindelag for Dagen. Robespierre tordnede mod Institutet, som han kaldte „et modbydeligt Smuthul for Aristokratiet og en stadig Fornærmelse mod Republiken." Paa Tilskuerpladsen kom det til Slagsmaal, og deraf tog den revolutionaire Regjering Anledning til at lade hele Selskabet arrestere. Tolv Herrer og elleve Damer bleve kastede i Fængsel, og Collot d'Herbois forlangte, at Lederne skulde guillotineres og de Øvrige landsforvises. Til Lykke for de stakkels Kunstnere gjorde der sig en mildere Opfattelse gjældende, og efter en kort Fængsling bleve de atter satte i Frihed. De revolutionaire Kunstnere under Talma havde imidlertid fortsat deres Forestillinger i Palais Royal og efter Regjeringens Befaling antaget Titlen «Théâtre de la liberté

et égalité», som snart blev afløst af Navnet «Théâtre de la République». Med dem forenede sig nu igjen de nylig af Fangenskabet løsladte Kunstnere, og den 31. Marts 1794 gav de den første fælles Forestilling. Til nogen varig Enighed var man imidlertid dog ikke naaet. De vendte senere, efter mangehaande smaa Stridigheder, endnu engang tilbage til Odéon og blev der til Theatrets Brand den 18. Marts 1799.

Endelig, i Aaret 1803, anviste Konsul Bonaparte dem Skuespilhuset i Rue Richelieu ved Palais Royal tilligemed en aarlig Understøttelse af 100,000 Francs; og fra den Tid af har Théâtre français stadig beboet disse Rum, som kun ere undergaaede nogle Forandringer af Bygningen i Tidens Løb.

I Tidsrummet fra 9. April 1782, Selskabets Indrykning i Odéon-Theatret, til det første Kejserdømmes Oprettelse den 18. Maj 1804, er Opførelsen af „Figaros Bryllup" den mest glimrende Begivenhed, og af de Kunstnere, som ere Medlemmer af Théâtre français i dette Tidsrum, er Talma alle de andre langt overlegen. I samme Tidsrum falder forøvrigt allerede Mlle. Mars' Debut, men hendes storartede Talent udvikler sig først senere.

Théâtre français' Historie fra det første Kejserdømme til vore Dage skulle vi behandle i en følgende Artikel.

Den dyriske Magnetisme.

Af **Robert Tigerstedt.**

I Slutningen af forrige Aar vakte en dansk Magnetiseur, C. Hansen, usædvanlig Opsigt i forskjellige af Tydsklands vigtigste Byer. Han udførte ikke sine Forsøg paa noget særlig bestemt „Medium", som man havde kunnet mistænke for bevidst eller ubevidst Bedrageri, men tvertimod paa Enhversomhelst, der vilde tilbyde sig. Hansens Indflydelse paa Forsøgspersonerne synes i højeste Grad vidunderlig. Han lader først Forsøgspersonen i nogle Minuter stirre paa et stærkt lysbrydende Glasprisme, fører derpaa Haanden nogle Gange hen over hans Ansigt, uden at berøre det, og trykker tilsidst hans Øjne og Mund i ved en sagte Berøring af Huden. Nu er Personen ude af Stand til at aabne disse. Endnu nogle Strygninger over Panden, og „Mediet" falder i en søvnlignende Tilstand; som en villieløs Automat indtager det hvilkensomhelst Stilling, Hansen behager at give det; paa hans Befaling udfører det de naragtigste, mest absurde Handlinger; paa samme Tid som en usædvanlig Bøjelighed indtræder i Ledemodene, betages det paa et givet Tegn af en saa stærk Muskelkrampe, at Legemet, blot understøttet ved Hovedet og Fødderne, ligger saa stivt som et Brædt og kan bære en stor Vægt, uden at bøje sig.

Videnskabeligt dannede Mænd underkastede sig Hansens Behandling; Resultatet var en fuldstændig Sejr for Magnetiseuren og godtgjorde med Vished, at der ikke var Tale om noget Bedrageri.

At Spiritisme og Aandeseen ikke i denne længe attraaede Bekræftelse paa den dyriske Magnetismes vidunderlige Virkninger fik en Støtte, som vilde have forvirret Hjernerne endnu i en lang Fremtid, det kan man takke to tydske Videnskabsmænd, Professorerne Weinhold i Chemnitz og Heidenhain i Breslau, for. I en udførlig Række Forsøg gjennemforskede Førstnævnte de væsenligste af de herhen hørende Fænomener og godtgjorde Muligheden af at kunne forklare dem ved Hjælp af Nutidens Kjendskab til Naturen, medens den Sidstnævnte, der selv er Fysiolog og saaledes mere fortrolig med den organiske Naturs Hemmeligheder end Weinhold, trængte dybt ind i Fænomenets Forklaring og var saa heldig at give et, som vi tro, særdeles vigtigt Bidrag til Forstaaelsen af de herhen hørende Fænomener, som han derhos granskede nøjere og mere systematisk end Nogen før ham.

Dog er det ikke de nysnævnte Forskere, som først have behandlet dette Problem paa videnskabelig Maade. Allerede 1842, altsaa for næsten fyrretyve Aar siden, studerede Engelskmanden Braid det og sammenfattede denne nervøse Søvn og alle de dermed følgende Fænomener under Navnet Hypnotisme. Hans Arbejde synes dog ikke at have vakt tilbørlig Opmærksomhed, formodenlig fordi hans Iagttagelser vare fremsatte paa en Maade, der ikke kunde indgyde alvorlige Mænd fornøden Tillid. Hans Methode til Fremkaldelsen af den hypnotiske Tilstand stemmer hovedsagelig overens med Hansens.

I Aaret 1860 henledte Azam, Læge i Bordeaux, paany Opmærksomheden paa Braids Arbejde og meddelte samtidig flere nye Forsøg i samme Retning. Ikke heller disse synes at have vakt nogen større Opmærksomhed, skjøndt de udførtes i Overværelse af saa betydelige Mænd som Broca, Verneuil o. fl.; idetmindste kjender hverken Heidenhain eller Weinhold noget til dem eller til de Arbejder, de fremkaldte. Azam prøver ikke paa at give nogen theoretisk Forklaring af Fænomenerne, men betragter dem hovedsagelig med Hensyn til den praktiske Betydning, han mener de vilde faae i Fremtiden.

Efter denne historiske Digression gaa vi nu over til at gjøre rede for den hypnotiske Søvns vigtigste Fænomener og Betingelserne for dens Indtræden, samt for de theoretiske Betragtninger, ved hvilke Heidenhain har søgt at forklare den.

I.

Den hypnotiske Tilstands mest iøjnefaldende Kjendetegn er Tabet af Bevidstheden i større eller mindre Grad. Ved den mildeste Grad af Hypnotisering kunne Forsøgspersonerne endnu mindes, hvad der har tildraget sig under deres Søvn; er Søvnen dybere, saa er denne Erindring forsvunden ved Opvaagningen, men kan vækkes ved passende Antydninger; i de stærkeste Grader mangler ethvert Spor af Erindring.

Ikke desto mindre finde dog Sandseførnemmelser Sted

selv under den dybeste hypnotiske Søvn; men de omsættes ikke mere til bevidste Forestillinger og bevares derfor ikke i Erindringen, med andre Ord: de Hypnotiserede mangle Evnen til at henvende deres Opmærksomhed paa Sandseindtryk.

Disse Fænomener ere af samme Art som de, vi møde utallige Gange i det daglige Liv, idet Sandsefornemmelserne kun ufuldstændig komme til Bevidsthed, saafremt man ikke henvender Opmærksomheden særlig paa dem. Enhver veed af egen Erfaring, hvorledes man ofte hører Ord ytres, uden at man forstaaer dem, blot fordi Opmærksomheden er henvendt andetsteds. At der desuagtet har fundet en Sandsefornemmelse Sted, fremgaaer deraf, at man senere er i Stand til at gjøre sig Indholdet af det Sagte klart.

Umiddelbare Sandsefornemmelser og bevidste Forestillinger ere saaledes to forskjellige psykologiske Tilstande, af hvilke den sidstnævnte forudsætter en særlig derpaa henvendt Opmærksomhed. Da Evnen til Opmærksomhed bortfalder hos en Hypnotiseret, maa nødvendigvis ogsaa Evnen til at forestille sig det sandseligt Iagttagne med Bevidsthed forsvinde.

Det skeer ofte, at sandselige Fornemmelser fremkalde Bevægelser, uden at de derfor behøve at komme til klar Bevidsthed, for Exempel naar man, hensunken i andre Tanker, gaaer af Vejen for de Personer, man møder paa Gaden, uden at man derfor skjænker dem nogen Opmærksomhed. Billedet paa Nethinden fremkalder i dette Tilfælde ad Reflexvej de Muskelbevægelser, der ere nødvendige for at undgaa Sammenstød, uden at Villien derfor behøver at træde imellem. Paa samme Maade resulterer der hos en Hypnotiseret ubevidste Handlinger af ubevidste Sandsefornemmelser.

En Hypnotiseret seer med tillukkede Øjne alle de Bevægelser, der finde Sted foran ham, efterdi Øjelaagenes Tilslutning aldrig er fuldstændig. Han efterligner ubevidst de Bevægelser, som han ubevidst har fornummet med sine Øjne eller Øren, uden at disse dog i mindste Maade ere trængte til hans Bevidsthed. Man knytter Haanden foran en Hypnotiseret — han knytter ogsaa sin; man aabner Munden — han gjør det Samme. Gjør man det derimod saaledes, at han ikke seer det, saa rører han sig ikke ud af Pletten. Paa samme Maade med Høresandsen: slaaer man hastigt Tænderne sammen, saa at det høres, gjør den Hypnotiserede det Samme. Kort sagt, den Hypnotiserede efterligner automatisk med en næsten slavisk Nøjagtighed alle de Bevægelser, som hos ham fremkalde ubevidste optiske eller akustiske Fornemmelser, og saaledes frembringer den materielle Forandring, som Sandsepaavirkningen fremkalder i Centralorganerne, Bevægelser af samme Udseende som de af Villien fremkaldte.

Til vore Bevægelser staaer endnu en anden Klasse af Fornemmelser i nært Forhold, nemlig de Fornemmelser, som ere forbundne med selve Bevægelsen i de Muskler, vi bevæge. Bøjer man en Arm, saa har man ved Hjælp af Musklernes og Hudens Følenerver i hvert Nu en Forestilling om Graden af Musklens Sammentrækning, Extremitetens Holdning og Leje. Naar man kjender det nære Forhold imellem Bevægelsen og Bevægelsesfornemmelsen, kan man forstaa, at hos hypnotiske Personer den førstnævnte kan bringes i Aktion ved at sætte den sidstnævnte i Gang. En Bevægelse, som indledes passivt, fortsættes saaledes aktivt. Vil en Hypnotiseret ikke følge, naar man gaaer foran ham med hørlige Trin, er det i de fleste Tilfælde nok at trække ham ganske let ved Haanden, for at faae ham til at følge godvilligt.

I disse Ejendommeligheder ligger nu en Del af den Magt, som Magnetiseuren synes at udøve over Subjektet. Han befaler lydt den Hypnotiserede en Handling; den Hypnotiserede hører ikke et Ord. Men paa samme Tid udfører Magnetiseuren selv den befalede Bevægelse saaledes, at Forsøgspersonen selv faaer en Fornemmelse deraf; det sandselige Indtryk leder ikke til nogen bevidst Forestilling, men er tilstrækkeligt til at indlede en ubevidst Efterligning. Naar Hansen stikker en raa Kartoffel i Munden paa en Hypnotiseret og opfordrer ham til at spise „denne dejlige Pære," saa ledsager han denne Opfordring med synlige og hørlige Tyggebevægelser. Den Hypnotiserede tygger derpaa ganske mekanisk; om Kartoflen, Opfordringen, Pæren har han ikke nogen Anelse. I andre Tilfælde fører Indledningen af passive Bevægelser lettere til Maalet, hvorved der forøvrigt blot behøves en ganske ubetydelig Kraft, eftersom en Hypnotiseret med største Lethed følger de mekaniske Impulser, der gives ham.

Vi komme siden tilbage til Spørgsmaalet om og i hvilken Grad de Hypnotiserede have Kjendskab til, hvad der foregaaer med dem, og om hvad de selv foretage sig i den hypnotiske Tilstand. Man maa ved Undersøgelser i denne Retning naturligvis være yderst forsigtig for ikke at lægge de Examinerede Svaret i Munden. Adspørges Forsøgspersonen strax efter Opvaagningen, om han kan huske den eller den bestemte Handling, bliver Svaret bekræftende. Spørger man derimod om, hvad der er skeet under Søvnen, lyder Svaret næsten altid: det veed jeg ikke. Giver man nu en let Antydning, dukker det paa eengang frem Altsammen. Den Hypnotiserede har det altsaa ganske paa samme Maade som En, der har havt Drømme i Løbet af sin naturlige Søvn. Hvor ofte er ikke Drømmebilledet forsvundet om Morgenen, for at faae Liv igjen i Løbet af Dagen, naar der indtræffer Noget, som paa en eller anden Maade staaer i Forbindelse med Drømmen.

Den moderne fysiologiske Psykologi lærer, at for hvert enkelt Sandseorgans Vedkommende Pirringsmidlets Styrke maa have et vist Minimum, under hvilket det ikke maa synke, hvis der overhovedet skal kunne indtræde nogen Fornemmelse. Karakteristisk for den hypnotiske Tilstand er det, at dette Minimum ligger usædvanlig højt. Sandseindtryk, som fremkalde livlige Fornemmelser og deraf frembragte bevidste Forestillinger hos en vaagen Person, trænge ikke ind til en Hypnotiserets Bevidsthed.

Dog ere disse Sandseindtryk ikke uvirksomme; det i Gangliecellerne nedlagte Billede af en fornummen Bevægelse virker inciterende paa Hjernens Bevægelsesapparat og fremkalder en ligeartet Bevægelse; de ubevidste Fornemmelser efterlade saaledes i Hjernen ubevidste Spor, som leve op i Erindringen ved Indvirkning af tilsvarende ydre Pirringsmidler.

Hvad her hidtil er sagt, gjælder kun om en vis Styrke af den hypnotiske Søvn. Ved lettere Grader, som paa deres Side ere særdeles interessante ved de derved fremtrædende Fænomener i Muskelsystemet, er den Hypnotiserede sig saa temmelig bevidst, hvad der skeer. Saalænge Bevidstheden er klar, komme Efterlignings-Bevægelserne ikke istand; saasnart Bevidstheden forsvinder, indtræde de af sig

selv. Dog findes der, efter hvad det synes, en højeste Grad af Bevidstløshed, ved hvilken hvert Spor af Sandsefornemmelse og dermed ogsaa af Efterlignings-Bevægelser mangler. Tilfælde af denne Art ere yderst sjeldne og ere hidtil kun blevne iagttagne hos Kvinder.

I nær Forbindelse med disse Fænomener staaer de Hypnotiseredes høje Grad af Følesløshed overfor smertefulde Indvirkninger. Ligesom under Kloroform-Bedøvelse føle de ikke nogen Smerte; ved Opvaagningen indtræder Følelsen atter. Azam helligede i sin Tid denne Side af Hypnotismen megen Opmærksomhed, fordi han heri haabede at finde et Middel, som idetmindste for en Del kunde erstatte Kloroformen. Saa vidt vi vide, have disse enthousiastiske Forhaabninger dog ikke ført til nogen praktisk Anvendelse af Methoden.

II.

I højeste Grad interessant er den med den hypnotiske Tilstand forbundne forøgede Reflexpaavirkning hos alle de tverstribede Muskler*). Af Setschenows Arbejder vide vi, at Hjernens Virksomhed i betydelig Grad indskrænker og hæmmer Reflexbevægelserne; skjærer man visse Dele af Hjernen bort, stiger Reflexpaavirkeligheden i høj Grad.

Det er udenfor al Tvivl, at der finder en vis Indskrænkning af Hjernens Virksomhedsevne Sted hos de Hypnotiserede; at Reflexpaavirkeligheden forøges hos dem, er der saaledes i og for sig ikke noget Nyt eller Paafaldende i. Derimod er det aldeles uventet, at denne forøgede Paavirkelighed endnu vedvarer i flere Dage, ja i hele Uger hos de Personer, der ere vaagnede af den hypnotiske Søvn, til Trods for deres iøvrigt fuldstændige Tilbagevenden til normal Tilstand.

Naar Reflexpaavirkelighedens Forøgelse er mindre betydelig, indskrænker Virkningen af en sagte Hudpirring sig til de Muskler, som ligge lige under det pirrede Sted; derved er det ikke vanskeligt at bringe enkelte Muskler og mindre Muskelgrupper til Sammentrækning og derved anskueliggjøre Arten af deres Virksomhed. Ved en noget højere Pirrelighed kan det lykkes at sætte ogsaa nærliggende og fjernere Muskelgrupper i Virksomhed fra et eneste Sted paa Huden ved Hjælp af en gjentagen svagere eller stærkere Pirring. Ved en ganske sagte Strygning af Tommelfingerens Muskler trække saaledes kun denne Fingers Bøje- og Strækkemuskler sig sammen; ved en stærkere Pirring af samme Sted paa Huden træde ydermere Underarmens Muskler, særligt Fingrenes Bøjemuskler, i Virksomhed; forstærkes Pirringen endnu mere, gribes ogsaa Overarmens og Skulderbladets Muskler af en krampagtig Sammentrækning, og hele Extremiteteu viser sig nu ubevægelig fastholdt. Azam anfører et ret interessant Tilfælde af denne Art, nemlig et Forsøg, som den berømte Kirurg Verneuil udførte paa sig selv. Ved stadig at fixere en paa en bestemt Maade opstillet Gjenstand kunde han hensætte sig selv i en Tilstand, som nærmede sig den hypnotiske, men hvori han dog beholdt sin fulde Bevidsthed. Naar han nu udstrakte sin Arm, kunde han holde den i vandret Stilling i 12 à 15 Minuter næsten uden at blive træt, en Kraftprøve, der som bekjendt er ikke langt fra at være umulig under almindelige Omstændigheder.

Endnu højere Grader af Reflexpaavirkelighed fremtræde hos saadanne Personer, der ere blevne særlig forberedte dertil ved gjentagne Hypnotiseringsforsøg. Heidenhain foreviste i „Schlesische Gesellschaft für vaterländische Kultur" den 19. Januar d. A. et mærkeligt Exempel herpaa. Kun en eneste Gang strøg han over den venstre Tommelfingers Bøjemuskler. Med flere Sekunders Mellemrum trak følgende Muskelgrupper sig sammen, den ene efter den anden: venstre Tommelfinger, Haanden, Underarmen, Overarmen og Skuldren; — højre Skulder og Overarm, Underarmen, Haanden; — venste Underben, Laarbenet; — højre Laarben, Underbenet; — Tyggemusklerne, Nakkemusklerne. Rimeligvis vilde denne fremadskridende Krampe have strakt sig ogsaa til Ansigtsmusklerne, men Heidenhain vovede ikke at gaa videre i sit Forsøg, men vakte ved et kraftigt Slag den Hypnotiserede. Vi behøve neppe at tilføje, at den Slags Forsøg kun bør foretages med den allerstørste Forsigtighed.

Af stor fysiologisk Interesse er det at se, hvormeget langsommere den reflektoriske Paavirkning forplanter sig i Nerverne under en hypnotisk Søvn i Sammenligning med den lynsnare Hastighed, hvormed dette skeer i normal Tilstand; ligeledes afviger den krampagtige Muskelsammentrækning fuldstændigt fra de sædvanlige Reflexer, der, som bekjendt, kun frembringe hurtigt forbigaaende Ryk. Denne Krampe hos de Hypnotiserede minder om Musklernes Tilstand ved en meget sjelden og derfor mindre nøje kjendt Sygdom, Katalepsien; den hypnotiske Tilstand skulde saaledes ikke være Andet end en ved Kunst frembragt Katalepsi.

Muligheden af at fastholde hver enkelt Legemsdel i en bestemt Stilling tillader et af Hansens vigtigste Kunstgreb. Hos kraftige Personer forøges Legemets Ubevægelighed ved Musklernes Sammentrækning i den Grad, at det er næsten umuligt at forandre Legemsdelenes indbyrdes Stilling. De blive saa stive som et Brædt; man kan roligt, saaledes som Hansen sædvanligvis gjør, staa paa en Hypnotiseret, der i horizontal Stilling understøttes ved Hoved og Fødder; han bøjer sig ikke.

III.

Et af de mærkværdigste af de Fænomener, som udmærke den hypnotiske Søvn, har Professor Berger i Breslau været den Første til at studere nøjere. En Hypnotiseret, der i Lighed med alle tidligere Undersøgte forholdt sig fuldkomment rolig ved Tiltale, uden at gjentage eller besvare det Sagte, begyndte pludselig at gjentage Alt, hvad der var blevet sagt, saasnart Berger berørte hans Nakke med sin Haand. Rigtigheden af dette interessante Forsøg bekræftedes ved fortsatte Studier, og særlig har Heidenhain ved Arbejder, han udførte i Forening med P. Grützner, formaaet at kaste et uventet Lys over dette Fænomen.

For nogle Aar siden paaviste Goltz, at en Frø, hvis store Hjerne er bleven borttagen, skriger hvergang man berører Ryghuden imellem dens Skulderblade, hvorved den aabenbarer et Reflexsammenhæng mellem visse Følenerver i Nakkehuden og Centrum for Lydapparaterne i den forlængede Marv.

Et lignende Forhold mellem Nakkens Følenerver og

*) Ved Reflexbevægelser forstaaer man de Bevægelser, som opstaa, naar en Muskel sættes i Bevægelse ikke ved en Paavirkning, der ramme den selv eller dens Bevægenerve, men ved en Paavirkning, som rammer en Følenerve, gjennem denne forplantes til Rygmarven og Hjernen samt derfra ledes til Musklen.

det omtalte Lydcentrum finder nu Sted ogsaa hos Mennesket; dette fremgaaer deraf, at flere Hypnotiserede ved Tryk paa Huden i Omegnen af den 4.—7. Halshvirvel ad Reflexvej afgive en brægende Tone, der frembringes ved en lydelig Udaanding.

Denne Erfaring gjorde det sandsynligt, at ogsaa andre ved Forsøg paa Dyr fundne Reflexer maatte kunne forekomme hos Hypnotiserede. Nye Forsøg godtgjorde paa den mest overbevisende Maade Rigtigheden af denne Forudsætning. Med Forbigaaelse af de øvrige skulle vi her kun holde os til dem, der staa i Forbindelse med det Taleforsøg, som nu nærmest interesserer os.

Stryger man en Hypnotiseret i Omegnen af Mavesækken nedad, giver han den samme brægende Udaandingslyd, som naar man berører Nakken. Taler man imod Maven eller imod Nakken gjennem en lille Tragt, for saaledes at koncentrere Lydbølgerne paa et bestemt Sted, gjentager Forsøgspersonen det Sagte, hvad enten det har nogen Mening for ham eller ikke, ja selv om det er taget fra et for ham ubekjendt Sprog. Ligeledes kan man faae ham til at besvare Spørgsmaal (Weinhold).

I højeste Grad værd at bemærke er det, at man forgjæves raaber imod Baghovedet eller ind i Ørene, medens en sagte Tale mod Nakken strax gjentages. I Maveregionen er det følsomme Omraade meget lille; man raaber uden Resultat imod Brystbenet eller Navlen, mod Leveren eller Milten; det følsomme Omraade begynder to Fingerbredder under Brystbenet og strækker sig i Legemets Midtlinie omtrent to Tommer nedad samt ligesaa langt til hver af Siderne; dette Omraade ligger saaledes i Omegnen af Mavesækkens forreste Væg.

Utvivlsomt er det, at Mavesækkens egne Følenerver ere de virksomme herved og at Bugbedækningernes Nerver ikke spille nogen Rolle; i saa Fald maatte nemlig det følsomme Omraade svare til Hudnervernes anatomiske Udbredelse, hvilket dog ikke er Tilfældet. Mavesækkens Følenerver stamme fra nervus vagus; anstiller man lignende Taleforsøg paa andre periferiske Udbredningssteder af denne Nerve, kommer man altid til det samme Resultat. Vi kunne derfor med temmelig stor Sikkerhed paastaa, at der hos Mennesket finder en Reflexforbindelse Sted mellem n. vagus og Sproglydenes motoriske Centrum.

Foruden de hidtil nævnte Fænomener, der bekræftes af altfor mange Forskere til ikke at kunne ansees for fuldt paalidelige, nævner Azam flere af anden Orden, der ikke skulle forekomme saa regelmæssigt som de foregaaende og i Almindelighed betegne et højere Stadium af hypnotisk Søvn. Dertil hører først og fremmest en forøget Grad af Følsomhed. Efter det smertefri Stadium kommer et andet, i hvilket Følsomheden i alle Sandser med Undtagelse af Synet er drevet op til den højeste Grad. Hørelsen opnaaer en saadan Skarphed, at en Samtale kan høres fra Lejligheden nedenunder, et Uhrs Tikken i 25 Fods Afstand; Forsøgspersonerne selv ere aldeles medtagne af denne Følsomhed, og deres Ansigt udtrykker en levende Smerte. Lugten bliver ligesaa fin som Dyrenes. De Syge kaste sig bagover og klage over daarlig Lugt, som ingen Anden end de mærke. Har man foretaget en Obduktion en tre, fire Dage iforvejen, undgaaer dette ikke de Hypnotiserede. Ogsaa Følelsen for Varme er forøget. Holder man sin Haand eller et koldt Legeme en 30 à 40 Centimeter bag den Hypnotiserede, saa tilkjendegiver denne umiddelbart, at han har det varmt eller koldt; denne Følelse er saa stærk, at den bliver pinlig og Forsøgspersonen søger at slippe bort fra Gjenstanden.

Paa samme Maade forholder det sig ogsaa med Smagen og med Muskelsandsen. Azam fortæller, at han har seet Hypnotiserede skrive fuldstændig korrekt med en tyk Bog imellem Ansigtet og Papiret, i samme Stilling har han seet dem træde en fin Synaal, for ikke at tale om, at de gaa omkring i Værelset med tilbundne Øjne uden anden Vejledning end Luftens Modstand og dog med fuldkommen Sikkerhed i alle Bevægelser.

Endelig frembyde de Hypnotiserede i sidste Stadium psykiske Fænomener af den største Interesse. Allerede Braid kjendte disse, og efter ham har først Carpenter og senere Azam bekræftet dem.

Bringer man en Hypnotiseret i en Stilling, som udtrykker Vrede, Ydmyghed, Hovmod o. s. v., ledes hans Tanker umiddelbart hen paa disse Følelser og det med stor Kraft; hans Ansigt saavelsom hans Ord udtrykke dei livligt. Braid saae heri en Bekræftelse paa Frenologiens Antagelser, men hans Efterfølgere have fuldstændigt godtgjort det Falske i denne Slutning.

Vi have nu gjort Bekjendtskab med de vigtigste og mest iøjnefaldende af de Fænomener, som karakterisere den hypnotiske Tilstand. Inden vi gaa videre, skulle vi endnu nævne nogle andre Fænomener, som vi møde her; om de end ikke ere af samme store Mærkværdighed som de hidtil undersøgte, fortjene de dog ikke mindre Opmærksomhed fra et fysiologisk Synspunkt.

Det første objektive Tegn paa Indtrædelsen af den hypnotiske Tilstand er Krampe i Øjets Akkomodationsapparat; efter nogen Tids Forløb, alt som Søvnen bliver dybere og dybere, optræder der nye Symptomer: Pupillen udvides, Øjenlaagene aabne sig mere end ved det sædvanlige normale Blik, Øjenkuglerne træde synligt ud af deres Huler. Disse Fænomener vise med Bestemthed hen paa, at Halsdelen af n. sympathicus er paavirket; dens her omhandlede Traade udgaa fra den forlængede Rygmarv; Paavirkningen kan saaledes kun udgaa fra dette Sted.

Af Paavirkningen rammes ogsaa andre Dele af den forlængede Marv; saaledes stiger Aandedragenes Antal fra 16 til 48 i Minutet, ligeledes stiger Pulsslagenes Antal, om end ikke i samme høje Grad. Samtidig indtræder en stærk Sved og — dette er dog ikke stadfæstet med fuld Sikkerhed — en forøget Affsondring af Spyt.

IV.

Det traf sig tilfældigvis, at den første Person, som blev hypnotiseret af Weinhold, befandtes at være yderst følsom for Elektricitet, saa at han med Lethed sattes i hypnotisk Tilstand ved svage elektriske Strømme. Den Tanke laa derfor paa en Maade nær, at Elektriciteten maatte spille en eller anden Rolle ved Hansens Experimenter. Forsøg, som anstilledes særligt i dette Øjemed — blandt Andet undersøgtes det, hvorvidt Hansen selv frembragte Elektricitet — gav dog Vished for, hvad man for Resten paa Forhaand havde kunnet antage: at Elektriciteten som saadan ikke er af nogen Betydning for Indtrædelsen af den hypnotiske Tilstand.

Ligesaalidt er der her Tale om nogen særlig, for Magnetiseuren ejendommelig Kraft; tvertimod have Under-

søgelserne saavel i Breslau og Chemnitz som i Paris paa det Tydeligste godtgjort, hvorledes Fænomenerne kunne forklares ad ren fysiologisk Vej.

Overensstemmende med det virkelige Forhold er det derimod, at ikke alle Personer, med hvilke der anstilles hypnotiske Forsøg, virkelig falde i Søvn; forsaavidt man kan dømme af bekjendte Fakta, beroer Modtageligheden paa en i højere eller ringere Grad forøget nerveus Pirrelighed. Hos mange Personer findes den fornødne Pirrelighed lige fra Begyndelsen af i tilstrækkelig høj Grad, hos andre kan man udvikle den lidt efter lidt. Den indledende Stirren paa Glaskrystallen har, som det synes, ikke nogen anden Betydning end at forøge Pirreligheden. Denne Stirren medfører nogle ejendommelige Synsfænomener. Bortseet fra den naturlige Blændelse og Taarerne, som fremkaldes ved den, bliver Synsfeltet ved Nethindens Træthed snart indskrænket i sine Sidedele; Haanden, som holder Krystallen, bliver utydelig, ogsaa Krystallen selv begynder at forsvinde; derhos indtræder der Kontrastfænomener og ved smaa Bevægelser af Øjnene Efterbilleder. Herved bliver hele Synsfeltet uroligt og ubestemt, hvorved Forsøgspersonen lidt efter lidt sættes i en vis ophidset og pirrelig Stemning, som forhøjes endnu mere ved Forventningen om, hvad der skal komme.

At en vis psykisk Ophidselse er gunstig for Indtrædelsen af den hypnotiske Søvn, synes at være aldeles afgjort. Folk, som have overværet Hypnotiseringsforsøg, ere lettere at bringe til at sove end Andre; dog lykkes den Slags Forsøg ogsaa med Saadanne, som ikke engang have hørt tale om hypnotiske Fænomener og ikke vide, hvad der skal gjøres ved dem under Forsøget.

Visse svage og ensartede Lyde virke hypnotiserende. Sætter man en Person med Ryggen imod et Bord, hvorpaa der er lagt et Uhr, og beder ham lytte opmærksomt til dets Tikken, saa varer det ikke længe, inden han er hypnotiseret; Virkningen indtræder i Særdeleshed hurtigt, hvis man holder Øjnene tillukkede.

Samme Virkning udøve ogsaa svage, ensartet tilbagevendende Hudpaavirkninger. Herpaa beroer Resultatet af Strygninger og de af Magnetiseuren tæt foran Forsøgspersonens Ansigt udførte Bevægelser, ved hvilke der opstaaer særlige, dels Berørings-, dels Varmefornemmelser hos den, som skal hypnotiseres.

Ved gjentagne Hypnotiseringsforsøg forøges Pirreligheden alt mere og mere, saa at Forsøgspersonen tilsidst kun behøver at se paa Experimentatoren en lille Tid, for at falde i Søvn; ja, det kan endog gaa saa vidt, at Personen blot behøver at tænke paa, at han skal hypnotiseres, for virkelig at blive det. Til en medicinsk Student, med hvem der var blevet anstillet en stor Mængde Hypnotiseringsforsøg, ytrede Heidenhain en Formiddag, at han skulde blive hypnotiseret om Eftermiddagen Kl. 4 gjennem Indvirkning paa Afstand, og bad ham om at passe paa Tiden ved at se paa sit Uhr, naar den var lidt over fire. Og ganske rigtigt: Kl. 4 fandtes han siddende hypnotiseret med Uhret i Haanden.

De samme Sandseorganer, som ved svag, vedholdende Pirring bringe Bevidstheden til at slumre, vække den atter, naar de sættes i Virksomhed ved Hjælp af stærke Indvirkninger. Et Slag paa Haanden, et Raab ind i Øret, og Trolddommen er brudt. Ogsaa Kulde vækker hurtigt; berøres en Hypnotiseret af en fugtig og kold Haand, vaagner han i Reglen øjeblikkeligt.

V.

I det Foregaaende have vi gjentagne Gange fremdraget Berøringspunkter imellem forskjellige hypnotiske Fænomener og sædvanlige normale fysiologiske Processer. Endnu staaer der tilbage at gjøre os rede for den hypnotiske Tilstands egenlige Væsen og Natur.

Inden han gaaer videre i Forklaringen af Fænomenerne, sammenfatter Heidenhain Resultatet af sine Studier i følgende almindelige Formulering: „den hypnotiske Tilstand beroer paa en forandret Tilstand i Nervesystemets Centralorganer, Hjernen og Rygmarven,“ en Sætning, som neppe vil blive bestridt af Nogen.

Nu vide vi, at vor Bevidsthed beroer paa og har sit fysiske Sæde i den store Hjernes Bark; det er saaledes dennes Virksomhed, som er ophævet i den hypnotiske Søvn.

At Forstyrrelsen ikke strækker sig til de store Hjerneganglier, corpora qvadrigemina og corpus striatum, kunne vi slutte af Fænomenerne hos Øjet, som vi have gjort rede for i det Foregaaende, saavelsom af den Kjendsgjerning, at de Hypnotiserede aldrig falde omkuld, hvilke ubekvemme Stillinger man end giver dem.

Paa hvilken Maade opstaaer nu denne Hemmelse af Hjernebarkens Virksomhed?

Nærmest for Haanden vilde det aabenbart ligge at antage en Blodmangel i Hjernens Bark, opstaaet ved reflektorisk Sammentrækning af dens Pulsaarer; at Blodmangel i Hjernen fremkalder Bevidstløshed, veed jo Enhver af gammel Erfaring.

Visse bestemt fremtrædende Fænomener tale dog imod denne Forklaring. De fleste Hypnotiserede ere ikke blege i Ansigtet, naar de ere paa Højdepunktet af deres Søvn, men tvertimod røde; en oftalmoskopisk Undersøgelse af Øjebunden viser heller ikke nogen paafaldende Indsnevring af Nethindens Blodkar; og endelig lykkes det med største Lethed at hypnotisere Personer, hvis Pulsaarer ere blevne udvidede ved Indvirkning af Amylnitrit. En Forsnevring af Hjernens Pulsaarer kan saaledes ikke være Aarsagen til Hypnosen.

Derimod fandt Heidenhain i en anden Antagelse en, som det synes, fyldestgjørende Forklaringsgrund til Ytringerne af den hypnotiske Tilstand.

Nervetraadene ere som bekjendt ikke selvstændige Organer, men deres Virksomhed afhænger af Virksomheden i de Nerveceller, med hvilke de ere forbundne. En Mængde empiriske Forsøg have gjort det klart, at disse Nervecellers Virksomhed kan ophæves ved Indvirkning af visse særlige Nerver. Man har kaldt disse Nerver hæmmende, uden at det dog er lykkedes at opstille en aldeles fyldestgjørende theoretisk Forklaring af deres Virkninger.

Selve Kjendsgjerningen, de hæmmende Nervers Existens, er ikke desto mindre bekræftet med fuldstændig Bestemthed. En saadan Nerve er f. Ex. n. vagus. Ved Pirring af denne blive Hjertets Bevægelser langsommere, og ved en stærk Pirring ophører Hjertet fuldstændigt at slaa, hvorimod Hjerteslagenes Antal forøges, naar n. vagus afskjæres.

Ligeledes bringes Aandedrætsmusklerne til Hvile ved en umaadelig stærk Pirring af n. laryngeus superior;

denne Nerve hæmmer saaledes Virksomheden hos de Nerveceller i den forlængede Marv, ved hvis rhythmiske Virksomhed Aandedrætsmusklernes rhythmiske Sammentrækninger indledes.

Binder man en Kautschukring omkring Underkjæven af en Frø, saa ophøre snart dens frivillige Bevægelser; ved den vedvarende Pirring af Følenerverne hæmmes Virksomheden i de Ganglieceller, ved hvilke Villiens Indflydelse meddeles. Tryk paa Organer i Bugen (Nyrer, Tarme o. s. v.) hos en Kanin medfører paa samme Maade Lammelse af dens Bagben. Almindelig bekjendte ere de saakaldte Reflexlammelser, der indtræde særlig hos hysteriske Kvinder og bero paa Pirringen af visse Følenerver, hvorved de motoriske Nervecellers Virksomhed ophæves.

Den hypnotiske Tilstand skulde nu være et Fænomen af samme Art som de nysnævnte; Aarsagen til det skulde saaledes ligge i en ved svag, vedholdende Pirring af Ansigtets Hudnerver, Hørelses- eller Synsnerverne opstaaet Hæmmelse af Virksomheden i Hjernebarkens Nerveceller.

At denne Hypothes udtømmende skulde forklare de hypnotiske Fænomener, kan man vel ikke antage, ligesaalidt som dens Opstiller vel selv vil tillægge den saa stor Betydning. Men som sammenfattende en stor Mængde af Fænomenerne under et eneste fælles Synspunkt og derhos givende et bestemt Grundlag for en fremtidig mere udtømmende Theori har denne Hypothes et stort og betydeligt Værd. Kommende Undersøgelser ville uden Tvivl i Mangt og Meget udvide, forandre og rette den; særlig opfordre de af Azam studerede, af Heidenhain ikke kjendte Fænomener hertil. Men det skal Heidenhain i ethvert Tilfælde have Æren af og Berømmelsen for, at han ikke blot har undersøgt de vigtigste herhenhørende Fænomener udførligere og mere systematisk end Nogen før ham, men at han derhos ogsaa med virkelig Skarpsindighed har henvist til Muligheden af en rent fysiologisk Forklaring af dem.

Lieutenant Lumleys Eventyr.

Af Clément Caraguel.

I.

Øen Indrani i det indiske Ocean er ikke stor af Udstrækning, men dens geografiske Beliggenhed gjør den til en vigtig Ankerplads for Søfarende af alle Nationer. Englænderne, der for længe siden have sat sig fast paa Øen, have nu grundlagt en fordelagtig Handelplads der; men det har ikke været dem saa let, thi de Indfødte stred haardt imod. De vilde ikke tillade Fremmede at bosætte sig blandt dem, og navnlig ikke Fremmede, der kom saa langt borte fra, som vare hvide istedenfor at være gule og som desuden havde blondt, undertiden rødt Haar og bar Klæder af samme Farve.

Det var dog ikke let at hindre Englænderne i at grundlægge et Handelsetablissement der paa Kysten. Indranienserne vare vel bevæbnede med nogle tarvelige Geværer, der vare fabrikerede i Europa, men de manglede Kanoner. De lod Englænderne roligt udskibe sig, men strejfede hver Nat omkring Barakkerne, overrumplede og fangede de enkeltvis udstillede Vagtposter og forstyrrede Kolonien ved idelige Røverier og Ildspaasættelser. Englænderne turde ikke fjerne sig fra Kysten uden at være mandstærke; undertiden vovede de sig ud paa Expeditioner i det Indre, men de vare som oftest resultatløse. De havde at gjøre med uantastelige, ofte usynlige Fjender, der, beskyttede af Bjergene, Smuthullerne og de store Skove, uophørligt drillede og tirrede dem. Dette energiske Forsvar, der allerede havde kostet Englænderne saa meget Blod, blev ledet af Høvdingen eller, om man vil, af Kongen paa Øen, Mahony. Det var en Mand, der var sit Folk langt overlegen; han var i Besiddelse af Evner, der vilde have gjort ham bemærket paa en anden og større Skueplads. De fremmede Erobrere vare ikke uvidende om, at i denne Mand boede al de Indfødtes Kraft og Styrke. De vidste nok, at vare de først ham kvit, vilde de let faae Overtaget over hans Folk, men saalænge han levede, kunde de aldrig vide sig sikre. Vanskeligheden bestod i at faae fat paa denne frygtede, uforfærdede, allestedsnærværende og altid bevæbnede Høvding, der ikke veg tilbage for Noget; der forstod at drage Fordel af sine Fjenders mindste Fejl og som altid vidste at indgyde sine Folk Tillid og Beundring. Mahony skulde nok have tilbragt en Del af sin Ungdom i Europa; der gik Frasagn om hans Bedrifter — som om alle andre populaire Heltes. De Indfødte betragtede ham næsten som usaarlig, og mer end eet oprigtigt Vidne vilde have seet de fjendtlige Kugler prelle af mod hans Bryst. Hvilken Ære og hvilken Belønning ventede derfor ikke den engelske Officier, der var heldig eller snild nok til at befri den britiske Løve for denne lille Flue, der nu i adskillige Aar havde plaget og drillet den paa saa respektstridig en Maade!

Just herpaa tænkte Oberst Winter, der var Kommandant for den engelske Besætning der paa Øen. Han havde et Par Tusinde Mand til sin Raadighed; den forskandsede Lejr beskyttede et halvthundrede Træhytter, der vare opførte tæt ved Bugten, i hvilken en engelsk Krigskorvet var stationeret. Obersten overvejede, som sagt, sin Stilling; hans Reflexioner vare imidlertid ikke videre lystelige. Et Fjerdingaar iforvejen var en af hans Officierer, en Lieutenant Lumley, der skulde inspicere en af Forposterne, bleven opsnappet af de Indfødte, og han havde hverken hørt eller seet noget til ham senere. For ganske nylig havde Winter selv vovet sig ind i det Indre af Landet i den Tro, at han kunde overrumple Mahony og hans lille Armee, men paa Grund af fejlagtige Efterretninger fra Spejderne var det ham selv, der var bleven overrumplet i Bjergpassene, og kun med stor Anstrengelse og med Tab af endel af sine Folk var det lykkedes ham at naa tilbage til Lejren.

Den stakkels Winter, der forresten var en temmelig tarvelig Soldat, havde nu spildt omtrent tre Aar paa Indranis utaknemmelige Jord. Han betragtede sig som et Offer og imødesaa med Ærgrelse det Tidspunkt, da han skulde træde ud af

Tjenesten uden at have kunnet drive det til at blive General, hans Ønskers Maal. Han havde ingen Velyndere i Krigsministeriets Kontorer. „Endnu et Aar eller to," mumlede han bittert, „saa drager jeg hjem til England med brudte Forhaabninger. Saa forlader jeg Militairstanden, og saa kan jeg vende tilbage til min Hytte i Northumberland og give mig til at plante min Kaal. Hvad bestiller jeg egenlig herovre? Jeg spilder min Tid med at rende Tagfat efter denne brune Gavtyv, der holder mig for Nar. Gid Fanden havde denne kobberhudede Kavaler! — — Disse Sludderbøtter derhjemme i Underhuset, der sejgpine Ministrene for endelig at faae at vide, hvad vi tage os for her paa Indrani, de skulde bare være i mit Sted! Eller Kræmmerne i London og Liverpool, der knurre over mig og ængste sig for deres Forsendelser, eller disse Medlemmer af de evangeliske Samfund, der med Lommerne struttende fulde af Bibler gaa og lure paa det Øjeblik, da her er Fred og ingen Fare længer, for at de kunne komme herover og prædike — de skulde bare være i mit Sted . . . ja, jeg vilde ønske . . ." Saa vidt var Obersten naaet i sin melankolske Monolog, alt medens han vandrede ved Havets Bred, dampende paa en Cigar, da han pludselig saae en ung Fændrik ved Navn Morton, der fungerede som hans Adjutant, komme henimod sig.

Denne Morton var yngre Søn og gik og kjedede sig gudsjammerligt herovre. Han var i høj Grad ærgjerrig, men søgte at skjule det ved et rask og frit Væsen; han foragtede igrunden den gamle Oberst og beklagede haardt at skulle spilde sin Tid her paa den fjerne Ø under en Chef, der saagodtsom var ubekjendt og aldeles ingen Indflydelse besad.

Den søle Djævel, den Winter, tænkte Morton, har aldrig havt videre Held med sig. Han duer kun til at lade sig tage ved Næsen af Mahony, og ikke et Menneske vil lægge mindste Mærke til os, naar vi engang komme hjem til England. Jo—o! mine Ungdomsaar ere godt anvendte!

Den eneste Adspredelse, han havde her i dette „Exil", var at hovere over sin Kommandant, medens han dog affekterede den største Føjelighed og den mest udsøgte Høflighed imod ham. Obersten forstod forresten nok, at hans Adjutant gjorde saa smaat Nar af ham, men da han altid havde rost sig af sin dybe Agtelse for Aristokratiet, saa faldt det ham ikke ind at blive vred paa Morton; han beundrede endog i Smug hans Uforskammethed og raske Væsen.

„Naa, Hr. Morton, hvad Nyt?"

„Aa, dennegang er der Nyt, kan De tro," svarede Fændriken og hilste ærbødigt. „For det Første, Hr. Oberst, kommer jeg nu tilbage fra min Besigtigelse af dem, der blev saarede i den sidste Affaire."

„Og hvordan gaaer det de brave Folk?"

„Som det gaaer Dem eller mig — deres Sundhedstilstand er fortræffelig. De ville Intet hellere end ud paa en ny Expedition; den sidste har givet dem Blod paa Tanden! Alle vore Folk, baade de Saarede og de Andre, have det brillant. De beklage sig kun over Et."

„Og det er?"

„De sige, at de blive lovlig tidt fodrede med Aber og Papegøjer; de kunne ikke vænne sig til det Slags Vildt; det forekommer dem bizart. De Fyre blive aldrig tilfredse; de blive forvænte."

„Altid gemytlig, min kjære Morton," sagde Obersten; „jeg misunder Dem virkelig Deres sorgløse Sind — men hvad andet Nyt har De at melde?"

„Nu har jeg kun een Nyhed tilbage, men den er saa god som to. Tænk Dem, Hr. Oberst, vi have en Gjenganger i Lejren."

„En Gjenganger? Hvad mener De?"

„Den stakkels Lieutenant Lumley, som vi troede død, er kommen tilbage netop nu, da Alle have ophørt at tænke paa ham."

„Er Lumley vendt tilbage?"

„Ja, og han er ligesaa veltilpas, som den Dag han drog ud; det lader forresten til, at han har havt ganske artige Eventyr derinde i Landet."

„Naa, det fornøjer mig at høre! Følg med, Hr. Morton, jeg længes efter at trykke den brave Lumleys Haand."

Det var ganske rigtigt. Lumley, der var forsvunden for et Fjerdingaar siden, var virkelig vendt tilbage.

Forposterne havde pludselig faaet Øje paa en Officier tilhest, der kom fra det Indre af Landet og langsomt tog Vej ned mod Lejren. Det var Officieren, man troede omkommen. Et almindeligt Begejstringsraab hilste denne uventede Fremtoning. Soldaterne trængte sig sammen paa den Vej, Lieutenanten skulde passere. Obersten traadte ind i hans Barak, just som han var ifærd med at skifte Dragt, og lykønskede ham hjerteligt. Om Aftenen spiste Lumley sammen med Obersten, der forat højtideligholde denne lykkelige Begivenhed havde troet at burde samle sine fornemste Officierer om sit Bord. Lumley var meget afholdt og agtet af sine Kamerater; de vare henrykte over at se ham igjen, først paa Grund af deres Hengivenhed for ham og saa fordi dette Eventyr bragte lidt Afvexling ind i det militaire Livs Ensformighed.

Middagen var god, og Vinen flød rigelig. Ved Desserten paabød Obersten Taushed og sagde, idet han henvendte sig til Festens Helt:

„Naa, kjære Lieutenant, nu da De er kommen til Kræfter igjen, vil jeg haabe, De fortæller os Deres lille Historie. Vi ere Alle nysgjerrige efter at høre den."

„Ja, meget gjerne," svarede Lumley, „skjøndt der egenlig talt ikke er noget særlig Mærkeligt ved den."

Lumley var ikke stort over femogtyve Aar. Han var høj, smukt og godt skabt, havde blondt Haar, store, klare, tillidvækkende Øjne og et bestemt, energisk Blik. Alt hos ham bar Vidne om moralsk Overlegenhed, og naar man betragtede ham, følte man uvilkaarlig, at man stod overfor en af disse villiestærke, staalhærdede Mænd, som man saa sjelden træffer paa i Livet.

Der herskede dyb Taushed; Lumley tændte en Cigar og begyndte:

„De husker nok, Hr. Oberst, at jeg skulde foretage en lille Recognoscering i Nærheden af Lejren, og at min lille Eskorte blev angreben af Mahonys Folk. Vi vare faldne i et Baghold. Ved en Ombrejning af Vejen blev der aabnet en voldsom Geværild paa os. Det var Indranienserne, der laa skjult i Krattet, klods op ad os, og plaffede løs det Bedste, de kunde. Jeg var tilhest og i Spidsen for Afdelingen. Jeg vendte mig rask om og saae, at flere af mine Folk vare strakte til Jorden, medens to eller tre satte afsted i Gallop ned mod Lejren. Jeg veed knap, hvordan det gik til, det var et Øjebliks Sag, det Hele. Min Hest blev sky og skulde lige til at gjøre et Spring fremad; da jeg vilde tage fat i Tømmen, forat holde den tilbage, mærkede jeg, at jeg var haardt saaret i begge mine Arme. Jeg havde, husker jeg, følt ligesom et stærkt Pidskeslag over dem. Det

var mig umuligt at gribe Tømmen, der var gleden ud af min Haand.

„Officiersuniformen havde særlig fremhævet mig og gjort mig til Skive for de indranienfiske Tirailleurer. De seer altsaa, at min Stilling lod endel tilbage at ønske. Først og fremmest tænkte jeg nu paa at styre min Hest. Det Fandens Dyr var rent besat! Jeg forsøgte at bøje mig ned og tage Tømmen fat med Tænderne, men jeg saae nu, at den lykkeligvis, Gud veed hvordan, havde hægtet sig fast i Sadelknappen og derved var bleven forhindret i at glide ned om min stakkels Nicks Ben, hvilket kunde have havt ubehagelige Følger. Den Omstændighed frelste mig. Var Nick standset eller snublet, vilde jeg være falden i de Indfødtes Vold, og de vilde ufejlbarlig have hugget mig sønder og sammen paa Stedet. Efter et Par Minuters Forløb saae jeg, at et stort Træ med alle sine Grene paa, øjensynlig med Villie, var lagt tversover Vejen. Nick foer som et Lyn henover Træet, men blev indviklet i Grenene. Fra det nærliggende Buskads fik jeg paany nogle Kugler tilsendt, og nu følte jeg atter et Slag som af en Pidsk, dennegang over Lænden. Det var den tredie Kugle! Naa, tænkte jeg, nu er det forbi; jeg har faaet min Bekomst! Heldigvis vare Laar og Ben endnu i god Stand; jeg klemte mig af al Magt fast i Sadlen og jog Sporerne i Siden paa stakkels Nick, der gjorde tre eller fire Spring, som foraarsagede mig rasende Smerte. Saa satte vi ud over denne Barrikade af Løvværk og foer i susende Karriere videre. Jeg havde Ingen seet; de Indfødte vare nu aabenbart langt borte; jeg havde kun hørt deres Skrig. Det er mig umuligt at angive, hvorlænge dette forfærdelige Ridt varede, nu da Vejen var fri; jeg veed kun, at det forekom mig en Evighed. Jeg led grusomt i mine Saar og mærkede nu ogsaa en varm Klamhed i mine Støvler: de fyldtes lidt efter lidt med Blod. Mine Kræfter tog hurtigt af, mit Syn forvirredes, jeg maatte samle al min Energi, for ikke at falde i Afmagt. Jeg begyndte at tabe Bevidstheden om Alt, hvad der foregik omkring mig, da jeg med Et gjennemstrømmedes af noget Forfriskende, der vækkede mine Livsaander paany. Nick var ifærd med at sætte over en Flod, der spærrede Vejen for os. Hesten var i Vand til Bugen, og jeg til Knæerne. Dette uventede Bad indvirkede heldigt paa mine Nerver og gjengav mig for et Øjeblik lidt Kraft.

„Det var kvælende hedt. Nick standsede midt i Vandet, drak en dygtig Slurk og gav sig til at skrabe paa Bunden med sin Klov — saaledes bærer den sig altid ad, naar den er tilsinds at dukke helt under. Naa, tænkte jeg, ja, vælter den sig omkring her, saa er det da for Alvor forbi med mig! Der var ingen Tid at spilde; jeg brugte Sporerne, saa godt jeg kunde, og søgte at opmuntre den med Ord. Den adlød nødig, men satte dog over Floden, der ikke var ret dyb, klatrede op ad den modsatte Skrænt, rystede sig lidt og foer afsted igjen. Landet heromkring var øde og tyst; ingen banet Vej var at se; man kunde neppe skjelne en lille Sti, der slyngede sig ind i Skoven. Men de skjønne Planter og hele den smukke Natur gjorde ingen Virkning paa mig. Mine Saar blødte stadig; det flimrede for mine Øjne, jeg begyndte at tabe Modet og sank tilsidst i Afmagt. Hvorledes jeg i den Tilstand kunde blive siddende i Sadlen, har jeg ingen Anelse om. Jeg kom først til mig selv igjen, da jeg følte mig indesluttet mellem et Par Arme. Et Øjeblik efter aabnede jeg Øjnene, for strax efter at lukke dem igjen; jeg laa paa Græsset, omringet af Indfødte, der nysgjerrigt og forbauset betragtede mig. Jeg besvimede paany, og dennegang varede det længe.

„De havde, lod det til, slæbt mig ind i en Hytte mellem Bjergene og lagt mig paa et Leje af Mos og tørre Urter.

„Den dalende Sol sendte sine sidste Straaler ind gjennem den aabenstaaende Dør. De Indfødte sværmede omkring mig og hviskede indbyrdes, mens de iagttog mig: „Han er død, det er vist nok!" — „Nej, endnu ikke, men han er ikke langt fra det!" — „Stakkels unge Mand," sagde en af dem med en Stemme, der lignede en Kvindes, „han faaer aldrig mere sit Fædreland at se."

„Endelig gjorde jeg en Bevægelse. En Mand, der stod ved mit Leje, tog min Haand og sagde paa Engelsk: „Forhold Dig rolig!"

„Jeg fik senere at vide, at denne Mand var Mahony. Han var med blandt de Indfødte, der havde standset min Hest, og det var i hans Hytte, eller rettere i en af hans Hytter, da hans omstrejfende Liv nøder ham til tidt at forlægge Residensen, at jeg saa omhyggelig var transporteret hen. Hans Mænd vilde strax have gjort det af med mig; men han forhindrede dem deri. „Ville I," sagde han til dem, „dræbe en død Mand?" Maaske var det en Følelse af ren naturlig Ædelmodighed, der bestemte Mahony til at handle saaledes."

„Javist!" udbrød Morton, „nu vil Lumley gjøre den brune Gavtyv til en omvandrende Ridder!"

„Min Kjære," svarede Lumley, „hvis De havde seet Døden saa nær i Øjnene som jeg, og hvis Mahony saa havde frelst Deres Liv, er jeg forvisset om, at De vilde tale anderledes. Forøvrigt har jeg nu tilbragt tre Maaneder hos ham; jeg har havt Tid nok til at studere hans Karakter, og jeg forsikrer dem, at denne brune Mand besidder mer end een af de Egenskaber, som man er lykkelig over at kunne agte og ære hos en Fjende."

„Det er rigtigt!" raabte Obersten og slog i Bordet for at paabyde Taushed. „Lumley veed nok, hvad han siger! Fortsæt blot, min Kjære!"

„Min Fortælling er snart forbi, Hr. Oberst. Da Mahony mærkede, at jeg dog ikke var helt død, betroede han mig til Troldmændenes Omsorg; de ere Landets Læger."

„Læger og Troldmænd paa samme Tid!" afbrød Morton. „Hvor forskjelligt fra os! I Europa er Lægerne saamænd ingen Troldmænd!"

„Oho!" lo Obersten og henvendte sig til Regimentslægen, der sad ligeoverfor ham, „det var En til dem! Hvad siger De til den?"

„Hvad jeg siger?" svarede Doktoren, „jeg siger, at Deres Portvin er fortrinlig."

„Og bedre end Fændrikens Snert, hvad? Haha! Stik De den i Lommen, Morton!"

„Forresten," vedblev Doktoren, „kjende disse vilde Kollegaer uden Tvivl den Kraft, der indeholdes i visse Planter, som vi ikke have i Europa, og det forundrer mig slet ikke, at de have kunnet helbrede vor Ven Lumley. Naa, nu er han jo sluppen fra det, og sluppen godt fra det, som det lader; det er det Vigtigste. Imorgen tidlig kommer jeg for at undersøge Dem! Veed De hvad, tre Skudsaar er ikke til at spøge med. Nu kan De imidlertid fortælle os med det Samme, hvorledes De bar Dem ad med at snige Dem bort fra Deres Værter."

„Jeg har min Tro ikke sneget mig bort fra dem; det var dem selv, der satte mig paa Porten. Det er virkelig brave Folk, og man skal have Vanskelighed ved at finde en venligere og omhyggeligere Sygeplejerske end Mahonys Kone,

trods hendes Udseende og hendes fantastisk-vilde Paaklædning. Hun og hendes Døtre vare stadig ved mit Leje, og deres omsigtsfulde Pleje har bidraget meget til min Helbredelse. Høvdingen selv kom ofte hen for at se til mig, og vi havde lange Samtaler med hinanden. Pludselig forsvandt han for nogle Dage, og jeg fik senere at vide, at han havde ledet en ret heldig Expedition mod vor Lejr. Men han sagde Intet til mig derom, da han kom tilbage, fordi han vel nok kunde tænke sig, at saadanne Efterretninger ikke kunde være videre behagelige for mig. Mahony bliver godt betjent af sine Spioner; det er en Mand med Hjerte og med Hoved. En skjøn Morgen, da jeg var bleven fuldkommen rask, sagde han til mig: „Du maa længes meget efter at se dine Venner igjen; Du er fri, Du kan tage bort, naar Du vil!“

„I kunne nok begribe, at intet Forslag kunde være mig mere kjærkomment end dette; jeg begyndte at kjede mig og var forresten heller ikke ganske uden Frygt. „Hvad Pokker vil han nu gjøre ved mig?“ spurgte jeg mig selv atter og atter. — „En af mine Folk skal være din Fører,“ tilføjede Mahony. Og strax efter kom der en Indfødt med min Hest. Jeg opsadlede selv min gamle Nick, der kjendte mig og vrinskede af Glæde, da den saae mig. Høvdingens Kone og hans Døtre vare nærværende; den Første holdt i Haanden en stor rød Blomst, som hun bandt fast i Hestens Manke, og med et Smil, der fremviste en Rad Tænder, som vare sorte af Betelpeberens Blade, sagde hun: „Det er Livets og Mindets Blomst, den giver vi altid til den Ven, der forlader os.“

„Jeg trykkede rørt mine Værters Hænder. Mahony stirrede tankefuld ud i Horizonten. Føreren ledsagede mig til Toppen af en lille Høj, hvorfra jeg i det Fjerne kunde se Havet og Lejren.

„Jeg fortsatte min Vej og her er jeg.“

II.

Gjæsterne drak igjen paa Lieutenant Lumleys Sundhed, og da det var sent paa Aftenen, brød de op.

Morton havde i Taushed hørt paa Slutningen af Historien; han lo ikke mere, han gik sidst bort, med en for længe siden slukket Cigar i Munden. Han lod til at være hensunken i Betragtninger, begav sig langsomt ind paa sit Værelse og mumlede mellem Tænderne: „Denne Lumley har da ogsaa Held med sig altid; jeg kunde nok ønske at have været i hans Sted. Han har Lykken i Haanden og synes dog ikke at ane det . . . Alting smiler ogsaa til disse . . . og saa det store Fæ, den Winter! Han seer aabenbart slet ikke, hvad der kunde bringes ud af alt dette! Jeg vil dog tænke over det inat.“

Dagen efter kom Morton, sorgløs og spodsk som sædvanlig, hen og meldte sig hos Obersten, der skulde til at spise Frokost.

„Ej!“ udbrød Winter, „De kommer, som De var kaldet. Sæt Dem ned. Mine Folk have imorges bragt mig frisk Fisk; De veed, den er fortrinlig her.“

„Javist,“ svarede Fændriken og tog Plads. „Her er udmærket Fisk, men man kunde dog gjøre bedre Fangst i Landet end som det.“

„Hvad mener De?“ spurgte Obersten og betragtede Morton alvorligt.

„Gudsdød! Netop det, som De jo selv maa have tænkt paa.“

Det var Fændrikens Kunstgreb stadig at paadutte Chefen sine egne Tanker og bibringe ham den Tro, at de vare hans egne.

„Jeg sværger Dem til, jeg veed ikke, hvor De vil hen.“

„Aa! Sagen drejer sig blot om Lumleys Eventyr,“ vedblev Morton i en løs henkastet Tone; „det kunde drage ret heldige Følger efter sig, om man vilde benytte dem.“

„Hvilke Følger?“ spurgte Obersten.

„Aa, spil nu ikke den Hemmelighedsfulde overfor mig; De veed nok, jeg kan holde ren Mund, og det vilde forundre mig højlig, om De ikke skulde have undfanget en god Ide inat. En Mand som De seer snart, hvad der kan bringes ud af en Situation.“

„Ja, ja — ja, uden Tvivl,“ sagde Obersten og rettede sig; „men — hvis De alligevel har Noget at fortælle mig, kjære Ven, saa er jeg lutter Øre.“

Sagen er den, at Obersten havde slet ingen Ide undfanget; han havde sovet forsvarligt den hele Nat og begreb aldeles ikke, hvad Fændriken mente.

„Nuvel,“ vedblev Morton, „hvad der synes mig klart at fremgaa af Lumleys Fortælling, det er det, at han nu er bleven særdeles intim med den brune Slubbert, og . . .“

„Ja vel saa,“ svarede Obersten, „han har jo ogsaa frelst hans Liv og uden videre sat ham i Frihed. Det forekommer mig virkelig, at den Vilde har handlet som en fuldendt Gentleman, og det er da ganske i sin Orden, at Lumley er ham erkjendtlig herfor.“

„Det være langt fra mig at bebrejde ham det,“ ytrede Morton; „vi i hans Sted vilde have følt som han. Nej, jeg tænkte paa noget helt Andet.“

„Tal, kjære Ven.“

„Jeg tænkte paa, at Lumley nu vilde være som kaldet til at paatage sig en delikat Mission hos Mahony.“

„En Mission?“

„Du min Gud, hvilket Fæ! Han forstaaer da heller Ingenting,“ tænkte Morton. „Jeg mener,“ vedblev han, „at Lumley kunde opsøge Mahony fra Dem, give ham sit Ord i Pant og føre ham herhen.“

„Ej, ej!“ udbrød Winter, der ret nu begyndte at forstaa ham.

„Der kan De jo selv se,“ sagde Morton smilende, „vi havde jo Begge den samme Tanke.“

„Videre, min Kjære, videre. Den Brune er her, godt, men hvad saa?“

„Gudsdød! det er meget ligefrem. Vi foreslaa ham . . . eller rettere, De foreslaaer ham, thi De alene har Myndighed til at tale her . . . De foreslaaer ham at slutte Fred med England.“

„Ja vel, men De veed jo nok, han er stivsindet; det har altid været umuligt at komme til en Forstaaelse med ham.“

„Nu! hvad der ikke lykkedes den første Gang, kan maaske lykkes den næste. Det synes, som om Mahony har været længere Tid i Europa, og Udsigten til at leve der med en stor Pension i London eller i Paris kunde vel lokke ham. Vore Ministre vilde vel ikke knibe paa Skillingen i saa Henseende, og det maatte jo være bedre for ham end at føre saa uroligt et Liv herovre.“

Obersten kløede sig bag Øret.

„Jeg forstaaer det Altsammen; men jeg tvivler meget paa, at Mahony vil gaa ind paa det; han er saa stædig som en Kariolhest!“

„Det var dog værdt at forsøge det.“

„Ja, men hvis han nu ikke vil?"

En forlegen Taushed fulgte paa; det var klart nok, at de to Mænd vare ikke langt fra at forstaa hinanden.

„Oberst," begyndte Morton igjen, „det tilkommer ikke mig at give en Mand som Dem Raad. Deres Patriotisme er hævet over enhver Tvivl. De har givet altfor mange Beviser paa Deres Hengivenhed for England til, at det vilde falde Nogen ind at tro, at De ved given Lejlighed vilde tøve med at tjene Deres Land. Der gives Tilfælde, Omstændigheder i Livet, hvor højere Hensyn maa raade. Naar vi ret tænke paa, at en elendig Vild i saamange Aar har kunnet byde de engelske Stridskræfter Trods og hindre os i at vinde fast og sikkert Stade paa denne Ø, maa vi saa ikke rødme? Denne Mahony er Et og Alt her; naar han er død, kjøbt eller forsvunden, ligemeget hvordan, ville hans Folk spredes som Avner for Vinden, og Landet er vort. Der er endnu Et: Denne Mand er paa en Maade vor personlige Fjende. Idet han holder os i Skak her, tvinger han Dem til at bruge Deres Kræfter i frugtesløse Anstrengelser; De spilder her Deres bedste Aar.

„Tilgiv, Hr. Oberst, at jeg taler saa frit ud, men De har selv opfordret mig dertil, og De kjender forøvrigt min Hengivenhed for Dem. Ja, det er i Sandhed til at blive gal over, at man ikke bedre paaskjønner Deres Værd og Deres lange og tro Tjeneste. Men saadan gaaer det! Vi Hjertemennesker maa finde os i at blive glemte! Vi ere nu engang viede til at udføre et utaknemmeligt Arbejde, langt borte fra Europa. De officielle Teleskoper have ikke saa lang en Rækkevidde; Ministrene se kun paa Resultaterne; de have intet Øje for Foretagendets Vanskelighed. Men tænk Dem engang, hvilken Bevægelse der vil blive i London, naar det bliver bekjendt, at den ubetvingelige Mahony er gjort uskadelig! Hvilken Hæder og hvilken Belønning høster ikke da den Mand, i hvis Lod det faldt at befri den britiske Løve for denne Flues Stik! Lejligheden er forhaanden; kan en god Englænder forsvare at lade den ubenyttet? O, Oberst, jeg seer Dem allerede som General, rigt doteret, maaske, hvem veed, ophøjet i Pairstanden . . . Saa, det var Alt dette, jeg tænkte paa igaaraftes, medens Lumley fortalte sin Historie."

Obersten var som overvældet af Mortons Ord; han taug, men han var øjensynlig Bytte for en heftig indre Bevægelse. En hel Verden af ærgjerrige Tanker var bleven vakt i ham, og Fændrikens Plan syntes ham desuden at være ganske naturlig og let udførlig.

„Min Tro," sagde han omsider, „jeg mærker, at De er en Mand, der forstaaer at finde Udveje, min Kjære. Det kunde dog maaske ikke skade, om vi hentede Lumley; saa kunde vi Tre forhandle om denne Sag."

Men det var paa ingen Maade det, Fændriken ønskede.

„Tillad mig endnu et Ord, Hr. Oberst!"

„Tal."

„Nuvel; jeg maa da tilstaa Dem, at der altid har herstet en vis Kulde mellem Lumley og mig; idetmindste hersker der meget lidt Sympathi mellem vore Karakterer; maaske vilde det være det Bedste, om jeg stod udenfor det Hele. Lumley, hvis Loyalitet og militaire Dygtighed jeg ikke skal bestride, er dog vist i Grunden lidt kortsynet og fordomsfuld, og han er desuden besængt med visse bizarre Ideer; jeg troer ikke, han vil kunne hæve sig i Højde med Deres Planer. Nylig bad jeg Dem om, ikke at spille den Hemmelighedsfulde overfor mig; men det kunde maaske være godt at spille den Rolle overfor Lumley. Er det ikke ogsaa Deres Mening?"

„Javist, javist, De har ganske Ret," sagde Obersten med et listigt Blik.

Denne Samtale mellem Kommandanten og hans Underordnede fortsattes endnu nogen Tid. Morton instruerede sin Oberst umærkeligt og snildt og dikterede ham behændigt Alt, hvad han skulde sige til Lumley; denne maatte fremfor Alt ikke ane Uraad, og han maatte kun faae det Allernødvendigste at vide.

Den unge Officier lyttede derfor senere uden mindste Mistro til Oberstens Forslag om, at han skulde begive sig til Mahony.

Winter sagde ham, at han var dybt rørt over denne Vildes ædelmodige Opførsel mod en af hans Officierer; at han havde faaet Højagtelse for ham, og at hans højeste Ønske vilde være at afslutte en fredelig Overenskomst med ham, men at en Sammenkomst var nødvendig for at komme til et Resultat. Winter tilføjede, at hvis de ikke bleve enige, kunde Mahony frit vende tilbage til sine Bjerge, og at han, Lumley, maatte give ham sit Ord i Pant derpaa.

Lieutenanten indvendte, at denne Samtale vistnok vilde være unyttig. Han var ikkedestomindre rede til at paatage sig den Mission, som hans Oberst betroede ham.

„Ja," sagde Winter, „hvis nu dette Forsøg skulde strande, som ogsaa jeg befrygter, have vi dog opfyldt vor Pligt som Menneske, og vor Samvittighed kan Intet bebrejde os. Jeg behøver vel neppe at tilføje, at dette maa være en Hemmelighed mellem os. Naa, drag saa bort min Kjære, saa snart som muligt, og god Lykke!"

Sluttes.

Eduard Meyer.

„Herregud! Var han kun syvogtresindstyve Aar!" har vist mere end En tænkt, da han læste Notitsen i Bladene om Eduard Meyers Død. Den Tid, da han var Kjøbenhavns folkeligste Figur og „Flyveposten" dets mest udbredte og omtalte Blad, synes at ligge saa langt tilbage, at man har ondt ved at tænke sig, at det kun er lidt over femogtyve Aar, siden Eduard Meyer foreløbig forsvandt fra den kjøbenhavnske Horizont, da han som toogfyrretyveaarig Mand rejste til Paris med sine 100,000 Rdl. i Lommen, for, som han siger i sine Memoirer „at opføre Sten paa Sten i sin litteraire Bygning, beskjæftiget med den dramatiske Litteraturs, Kunstens og den gode Smags Værker."

Og selve disse Memoirer, de „løse Blade af en dansk Journalists Album", der i sin Tid vakte saamegen frydefuld Fornøjelse blandt Forfatterens Landsmænd — hvor Mange mindes endnu dette ejendommelige Værk med dets Blanding af Skikkelighed og Fiffighed, af naiv Selvbeundring og kompromitterende Misforstaaelse af Tingenes rette Sammenhæng? Eduard Meyer havde neppe bestemt disse Selvbekjendelser for sine lattermilde Byesbørn. De vare oprindelig blevne udgivne paa Fransk som biografisk Indledning til den Samtale «Contes de la mer baltique», hvormed Forfatteren i Paris vilde begynde sin Syslen med „Kunstens og den gode Smags" Værker. Men „Dagbladet", „Flyveposten"s erklærede Modstander og energiske Konkurrent, fik fat paa Bogen og meddelte kostelige Prøver af dens Indhold; og da disse vare

saa kolossale i deres Naivetet, at man næsten maatte antage, de hidrørte fra en mystificerende Spøgefugl, blev der foranstaltet en paalidelig Oversættelse af hele Skriftet for at verificere Uddragene. Kun et Par irrelevante Anekdoter fra Krigens Tid udelodes som det egenlige Emne uvedkommende; de burde dog vist været medtagne som oplysende Prøver paa det Talent, hvormed Eduard Meyer arrangerede sin Fremstilling, som naar han omsætter Hertz' Digt „Den danske Soldat" i Prosa og fortæller dets Indhold for Franskmændene som en virkelig Begivenhed fra Kampen om Hertugdømmerne 1848—50.

Man er undertiden i Uvished om, hvorvidt Memoirernes Forvrængning af de faktiske Forhold skyldes en bevidst Hensigt fra Forfatterens Side eller kun hidrører fra hans næsten absolute Ukyndighed i den ædle Skrivekunst. Vi nævnede ovenfor Eduard Meyers Krigsberetninger og skulle her anføre en anden Prøve paa hans kurieuse Fremstilling af de paagjældende Forhold. „I Danmarks Krig mod de slesvigholstenske Insurgenter — fortæller han — oplivede jeg Fædrelandskjærligheden i den Grad, saavel hos Soldaten som hos Borgeren; mine Artikler bare i den Grad Fædrelandskjærlighedens Stempel, at de langt talrige Insurgenter bleve slagne af det begejstrede Folk, der var opfyldt af den patriotiske Aand, som jeg havde indblæst det." Denne uforlignelige Ytring af en glad Sjæls Tilfredshed med sig selv skyldes dog sikkert mere et forvirret Hoved og en løbsk Pen end en forsætlig Forvexling af Aarsag og Virkning, og noget Lignende turde gjælde om den følgende Sætning, hvor Eduard Meyer med kostelig Naivetet fortæller, at et andet Blad „gjorde sig til det intelligente Ecco af mine Tanker." Men ikke altid kan man følge sin Tilbøjelighed til at gjøre saadanne formildende Omstændigheder gjældende overfor Meyers i Grunden godmodige Natur; det hænder af og til, at han serverer sine franske Læsere en Fremstilling af de dem ubekjendte danske Forhold, hvis Urigtighed maa have været ham fuldt bevidst. Dette er saaledes Tilfældet, hvor han omtaler den Satire, der ramte ham saa føleligt gjennem Hostrups „Mester og Lærling". Den første Aften, refererer han, „blev Stykket hysset ganske lidt; den næste Aften havde Piberne Overhaand [fordi Eduard Meyer selv havde engageret dem]. Derpaa skar man en Trediedel bort af Stykket, men Piberne standsede ikke. Saxen kom atter i Bevægelse, og det saa vældigt, at der af dette skandaleuse Mesterværk ikke blev Andet tilbage end Titelen, og den er jeg maaske den Eneste som ikke har glemt."

Her er, som man seer, Journalistens livlige Fantasi løbet af med Biografens Objektivitet. Enhver veed, at Hostrups Komedie lever og vil leve i bedste Velgaaende, længe efter at Eduard Meyers journalistiske Meriter ere glemte, ja, at Meyer vel nærmest vil have Hostrups Satire at takke for den Grad af Udødelighed, der vil blive hans Navn til Del. Men netop fordi der er megen Rimelighed herfor, bør det strax og bestemt fremhæves, at det vilde være at tilføje Eduard Meyers Manes stor Uret, hvis man vilde identificere ham med Redakteur Grønholt i „Mester og Lærling". Grønholts underjordiske Natur med dens lave Tendenser og dens fiffige, velberegnende Kløgt, der formaaer at udbytte Situationerne til egen Fordel, uden nogen Kræsenhed i Valget af Midlerne, er ingenlunde af Forfatteren ment som nogen Gjengivelse af de Karakterejendommeligheder, der vare særegne for „Flyveposten"s Udgiver. At Publikum slog „Folkevillien" og „Flyveposten" sammen og ubenvidere identificerede Grønholt med Eduard Meyer, havde sin Grund deri, at Hostrup havde udstyret sin Redakteurfigur med enkelte latterlige Træk, som maatte henlede Tanken paa „Flyveposten"s Udgiver; Grønholts Pukken paa sine 6000 Abonnenter og fejlagtige Brug af fremmede Ord — «nolus volus» o. fl. — vare hentede fra Artikler i Eduard Meyers Blad og forstodes ogsaa strax af Publikum som direkte Allusioner, thi netop disse Slagord gav Signalet til de heftigste Kampudbrud under Opførelsen af „Mester og Lærling". Det var maaske uforsigtigt af Digteren at benytte disse ud af Livet hentede Træk til Karakterisering af sin Figur, thi han gav derved Anledning til en Misforstaaelse, som det store Publikum ikke er fint skjelnende nok til at kunne undgaa; men paa den anden Side var det en altfor stor Fristelse at lade en litterair Parvenu tegne sig selv ved Hjælp af de Latterligheder og Dumheder, som det virkelige Liv tilbød. Uvidenhedens Selvtilfredshed, den merkantile Fiffighed, der tilvejebragte en Grundvold, fra hvilken en ved Intet berettiget Indbildskhed bedømte Samfundets forskjellige Fænomener — dette er den ene Side af Redakteur Grønholts „Folkevillie", og til den kunde der nok hentes nogle Træk fra „Flyveposten"; men det Grønholtske Organs Gemenhed, dets brutale Exploiteren af Abonnenternes Godtroenhed for i den offentlige Menings Navn at overfalde personlige Uvenner — denne Side af Skildringen vilde det være Uret at gjøre „Flyveposten" til Forbillede for. Bladet var ikke gement i sine Motiver, ikke nederdrægtigt i sin Forfølgelse, det var, skjøndt Nyhedsblad, ikke nødvist i sin Jagt efter pikante Meddelelser og respekterede Privatlivet. Men det var komisk, det vakte jevnlig Latter ved sin Ignorance og sine Forløbelser, og denne Latterlighed overførtes fra Bladet paa dets Udgiver og gjorde ham til en staaende Figur i Tidens Vittighedspresse.

Det Komiske klæbede ved „Flyveposten" fra dens første Begyndelse. Strax i det allerførste Nummer forekommer der Uvidenhedsfejl af profetisk Betydning for Bladet, som naar der lægges en Franskmand en Sætning i Munden som denne: «Je ne vous comprende pas des toul». Ogsaa det merkantile Snit, som Forretningen havde, er strax fremme; Boghandler Høst averterer, at han udgiver en Oversættelse af „den evige Jøde" for en Femtedel af Originalens Pris, men Eduard Meyer byder under og bekjendtgjør, at hans Oversættelse effektueres for en Tiendedel af Originalprisen, og da Høst meddeler, at Udgivelsen paa hans Forlag vil blive fremmet „med al mulig Hurtighed", stikker Meyer ham ved at gjøre opmærksom paa, at Trykningen af hans Udgave „skeer ved Hurtigpresse". Allerede i Nr. 2 møder man den konfessionelle Tendens i en Anmeldelse af „Østergade og Vestergade", hvori der ankes over, at dette Stykke med dets komiske Jødefigurer ansees for særlig passende til Opførelse netop Nytaarsaften, „Christi Omskjærelsesfest, den Dag, paa hvilken han indlemmedes i den jødiske Menighed, uden hvilket Christenheden aldrig vilde kunne have anerkjendt ham som Messias." Saa kom senere de mange smaa Prostitutioner med fejlagtige Citater af fremmede Sprog, der nødvendiggjorde Optagelsen af en edsvoren Student i Redaktionen, og de enkelte store Fadaiser som Regensprovstens vidtberømte Jubilæum, Fortællingen om Sjoueren og Toldbodrotten og Beretningen om, at General Cavaignac var undervejs for at tilbyde Danmark sin Hjælp i den slesvigske Krig. Det skal indrømmes, at efterat det var blevet en Mode, ja næsten en Mani, særlig i den akademiske Verden, at faae „Flyveposten til at „gaa i Tøjet", udfordredes der ikke liden Agtpaagivenhed fra Redak-

tionens Side for at indskrænke Antallet af disse Mystifikationer til det mindst mulige.

Saa opgav omsider Eduard Meyer „Flyveposten“, efterat han var bleven en holden Mand ved den, og rejste til Paris. Her destillerede han i forholdsvis kort Tid det Meste af sin Formue; det var en dyr Fornøjelse at beskjæftige sig med „den dramatiske Litteraturs, Kunstens og den gode Smags Værker“, det var kostbare Sten, han maatte benytte til Opførelsen af sin „litteraire Bygning.“ Han maatte i dyre Domme betale for at faae sine umulige Skuespil opførte og trykte, og baade Landsmænd og Fremmede exploiterede efter en stor Maalestok den ligesaa godmodige som forfængelige Mands Attraa efter at komme til at spille en litterair Rolle i Paris, hans Lyst til at være Mæcen for Kunstnere og Forfattere. Hele denne Virksomhed, der ødelagde ham finansielt, har kun affat een Frugt, der fortjener at kjendes og er god at tage frem i triste Timer: hans før omtalte Memoirer. De indeholde et rigt Fond af ubevidst Komik, særlig hvor Forfatteren omtaler sin diplomatiske Optræden ved det Danske Hof; men de give dog midt i al Komiken Billedet af en Mand, med hvis Personlighed man ikke kan Andet end føle en vis Sympathi, fordi han virkelig vilde og ogsaa tildels udførte noget Godt, naar Forfængeligheden ikke blændede hans af Naturen ingenlunde uklare Blik.

P. H.

Musik

Ambre-Selskabet havde i Onsdags Aftes ombyttet Tivoli med Theatret i Kasino samt forstærket sig med Tenoristen Alessandro Bettini, som saavidt mindes for 12 à 13 Aar siden paa en Rejse fra Petersborg til London gjæstede Kjøbenhavn i Forening med Madame Trebelli-Bettini, Barytonisten Padilla og den berømte Virtuos paa Kontrabas, Komponisten Bottesini. Hr. Bettinis udmærket skolede og bløde Stemme med sin ægte Tenorklang, den skjønne Syngemaade, der er Madame Trebellis meget lig, den faste Tone, der udstraaler af Munden uden nogensinde at skæmmes af denne umusikalske og ukunstneriske Vibreren, som saa ofte fordærver Nydelsen af Sangpræstationer, gjorde trods de udmærkede Omgivelser, hvori han forrige Gang optraadte, sin sikre Virkning, og de, der hørte Hr. Bettini dengang, gjemte Erindringen om at have gjort Bekjendtskab med en af disse sjeldne Begavelser, som man kun træffer faa Gange i Livet. I Onsdags gaves først af Selskabets forskjellige Medlemmer en halv Snes Numere i Smag med de i Tivoli givne Koncerter og dernæst 3. Akt af Gounods „Faust“. Hr. Bettini deltog i Koncerten ved at foredrage nogle italienske Romancer samt Wilhelm Meisters Arie i sidste Akt af Thomas' Opera „Mignon“. Den bedaarende Ynde, den fuldendt kunstneriske Stemmebehandling og den uforandrede skjønne Stemmeklang henrev Tilhørerne, der lønnede Kunstneren med Fremkaldelser, Bravo- og Dacaporaab. I Akten af „Faust“, som gaves i Kostume og med Ledsagelse af Piano med nogle Strygeinstrumenter under Hr. Armbrüsters Direktion, var Hr. Bettini, hvorvel han sang Meget særdeles smukt, ikke i samme Grad heldig. Medens han ellers plejer tillige at udmærke sig ved en udmærket Intonation, hvad han ogsaa havde gjort i Koncerten, der gik forud, sang han nu fordetmeste en ubetydelig Kjende for lavt. Madame Ambres Margarethe, Madame Lablaches Martha, Mademoiselle Lablaches Siebel og Hr. Behrens' Mefistofeles vare alle Præstationer, der havde Interesse, saa at det trods Varmen, der rimeligvis havde afholdt Publikum fra at møde mere fuldtalligt, lønnede sig godt at overvære Forestillingen.

I Forening med det franske Skuespillerselskab ere i den forløbne Uge de to franske Violinistinder, Søstrene Herman fra Paris, optraadt paa Klampenborgs Theater og have med Rette gjort megen Lykke. Medens de begge ere dygtige Kunstnerinder og Repræsentanter for den franske Skoles Elegance, bestaaer deres Specialitet i unisono-Foredrag af forskjellige Koncertnumere, komponerede for een Violin med Ledsagelse. Præcisionen og Ensartetheden i alle Nuanceringer og i Buebehandlingen er saa fuldstændig, at man vilde tro, det kun var een Person, der spillede, naar man ikke saae derpaa. Hr. Fr. Brun har de samme Aftener ved sit gode Foredrag af forskjellige Arier vundet fortjent og stærkt Bifald.

Offentlig Brevvexling

I Nr. 419 af „Nær og Fjern“ bemærker Hr. Kr. Nyrop, at der desværre kun er overleveret os første Vers af Visen om „Jerusalems Skomager“. Som et gammelt Barndomsminde gjemmer Indsenderen heraf nogle Brudstykker af samme Vise i sin Hukommelse, der muligvis kunde interessere.

Versene bestaa af 8 Linier, og første Vers slutter saaledes:

Derfor maa jeg nu omvandre
Mig til Spot for alle Andre.

Derpaa skildres Christi Gang til Golgatha, og saa hedder det:

Jeg stod med et Barn paa Armen,
Som uskyldig var og spæd,
Raabte højt og ret af Harme:
Væk med den Misdædere.

Bespottelsen fortsættes i de næste Linier, der er gaaet Indsenderen af Glemme, og saa hedder det videre:

Derpaa Christus sig omvendte,
Sagde: hør Du Jødemand!
Du skal indtil Verdens Ende
Vandre om i alle Land,
Ja, indtil den sidste Dag
Skal Du vandre med stor Plag,
Uden Hvile, uden Pleje,
Gjennem mangen vildsom Veje.

Jeg har ogsaa siden trolig
Vandret om i alle Land,
Udi Tydskland, Vælskland, Polen
o. s. v., o. s. v.

Navnene paa forskjellige Lande fortsættes i flere Vers, der ikke erindres, et begynder imidlertid saaledes:

Jeg har været i Britannien
Og i Saraceners Land,
Udi Rusland, udi Spanien
— — — — —

Ja, mere seer jeg mig ikke istand til at meddele; som et Kuriosum skal jeg kun tilføje, at Melodien er mig i frisk Minde og vil, om ønskes, kunne blive opgivet i „Nær og Fjern“.

H. D.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Théâtre français' Jubilæum, 1680—1880, af Paul Lindau. I. Fra Theatrets Grundlæggelse til det første Kejserdømme. — Den dyriske Magnetisme, af Robert Tigerstedt. — Lieutenant Lumleys Eventyr, af Clément Caraguel. — Eduard Meyer, af P. H. — Musik. — Offenlig Brevverling,

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

I alle Nordens Boglader faaes:

Den danske Stats Historie fra 1814—1848

af Dr. phil. **Alex. Thorsøe.**

50 Ark st. 8vo. heftet 12 Kr. 50 Øre.

Med dette Værk fremtræder **for første Gang** i vor Litteratur **en samlet Fremstilling** af den danske Stats Historie fra Kielerfreden til Kong Kristian den Ottendes Død, bygget for en stor Del paa **utrykte Opgivelser og Meddelelser** fra særdeles velunderrettet Side. Værket vil derfor være særlig oplysende med Hensyn til de hidtil mindre kjendte Motiver, der have havt Indflydelse paa Danmarks Udvikling i det vigtigste Tidsrum af dets Historie, der gaaer umiddelbart forud for vor egen Tid.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

4. og 5. Hefte: **Trinitatistiden**
heftet 2 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre.
Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

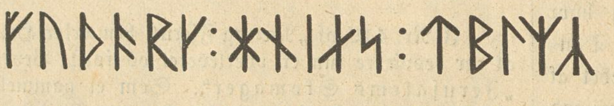

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 15. August.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2,25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

D'Hrr. Husejeres og Bygherrers

Opmærksomhed henledes paa

BYGGEKONTORET

1. Sal — **5 Raadhusstræde 5** — 1. Sal

Kontoret, hvis Bestyrelse bestaaer af Haandværkere i Bygningsfaget, anbefaler sig til **Opførelse af Nybygninger, Ombygninger** og Reparationer af ældre Bygninger. (L 5903)

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet:

Relieffer

efter

Korstolene i Roskilde Domkirke.

Aftegnede og udgivne
af
J. B. Løffler.

Chemityperede af **Magnus Petersen.**

Text af Jul. Lange.

Avec un résumé en Français.

Pris 6 Kr.

Paa **C. A. Reitzels Forlag** er udkommen:

Sveriges højere Skoler.

En Rejseberetning
af
Adolph Steen.

Pris 1 Kr.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer
af
Otto Borchsenius.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.
»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.
En Æresoprejsning til Fyrrerne.
Ideale Demokrater.
I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.
II. Himmelbjergspræsten.
Supplement til Himmelbjergspræsten.
(»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher.
— Mindedigt over St. St. Blicher).
M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle
af
Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10 — 6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag. **Nr. 425.** Den 22. August 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Pennetegninger fra Oldtiden.

Ved — n.

I.

Jagten hos Hellenerne.

I Begyndelsen af sin Afhandling om Jagten fremhæver Xenophon, hvorledes denne Idræt har havt en uddannende Indflydelse paa adskillige af Oldtidens Helte, hvorfor han anbefaler den til Ungdommen som en særdeles gavnlig Øvelse. For et Folk som det helleniske, der satte Gymnastiken saa overordenlig højt, maatte naturligvis ogsaa Jagten og de med den forbundne Legemsanstrengelser have særdeles Tiltrækningskraft. Da endvidere største Delen af det bjergrige Hellas var bevoxet med Skov, og Vildtet herfra gjorde betydelig Skade paa de dyrkede Strækninger, opmuntrede Staten selv til Jagt, og hos Athenæerne var der endogsaa udsat en Belønning for hver fældet Ulv, og det uagtet Ulven var helliget Apollon. Efter Solons Love udbetaltes der 5 Drachmer (3 1/3 Kr.) for en gammel og 1 Drachme (66 Øre) for en ung Ulv. Naar man tager Hensyn til, at et Faar dengang kunde kjøbes for ca. 56 Øre og en Oxe for 140 Øre, var denne Opmuntring ingenlunde ringe. Siden hen, da Pengene sank stærkt i Værdi, forhøjedes ogsaa Præmierne meget.

Det var væsenlig Jagten paa firfoddede Dyr, de unge Hellenere lagde sig efter. Fuglefangst og Fiskeri holdtes ikke videre i Ære, ja, Platon kalder det endog en Gjerning, som kun bør tilkomme Slaver. Hovedkilden til vor Kundskab om Jagten i Oldtiden er, foruden Xenophons ovennævnte Afhandling, Oppians fire Bøger om Jagten.**)

Jægeren maatte være over Drengeaarene og hverken for svær, da han ellers ikke kunde bevæge sig med tilstrækkelig Behændighed, eller for spinkel, da han ellers ikke havde Kræfter nok til at overvinde de større og stærkere Dyrs Modstand. Han skulde kun have et Sværd ved Siden, holde sit Kastespyd i den højre Haand og med den venstre føre Hundene, hvis han gik, eller Tømmen, hvis han red. Han maatte helst ingen Kappe bære, men kun en let Underklædning, samt have nøgne Fødder, for at han kunde bevæge sig saa lydløst som muligt og ikke skræmme Vildtet.

Hunden var dengang ligesom nu Jægerens uundværligste Hjælper. Oppian nævner en hel Mængde forskjellige Racer: De pæoniske, kariske, thrakiske, arkadiske, spartanske, galliske, ægyptiske o. s. v., og Xenophon fremhæver, at de indiske bleve særlig skattede formedelst deres Størrelse, Styrke, Hurtighed og Mod. De havde gjerne korte Navne, saasom Psyche, Thymos, Alke, Aktis o. s. v., for at man hurtigere kunde kalde paa dem.

De Dyr, man hurtigst gjorde Jagt paa, vare Ulven,

*) Ægtheden af dette Værk er dog omtvistet.

Haren, Hjorten, Ræven, Vildsvinet og den vilde Ged. Makedonien var især rigt paa Vildsvin; derfor var det en Skik her, at den, der endnu ikke havde nedlagt et af disse Dyr, skulde sidde under Maaltidet og ikke efter Hellenernes sædvanlige Brug ligge. Der fortælles saaledes, at Kassander, som dog var en stærk og kyndig Jæger, indtil sit 35. Aar maatte spise siddende ved Siden af sin Fader. De vilde Geder græssede paa Toppen af de kretensiske Bjerge, hvor Ynglingene klatrede op paa nøgne Fødder og nedlagde dem med Pileskud.

Hunde, Heste, Garn, Kastespyd og Pile brugtes til al Slags Jagt; dog var der en Parforcejagt, hvor Hundene ikke anvendtes. Man benyttede her kun mauritanske og lybiske Heste, som foruden deres overordenlige Hurtighed havde den Egenskab, at de ikke styredes med Tømme, men kun med Ridepidsken. Da imidlertid de vilde Dyr ere saa forskjellige i Henseende til Styrke og Hurtighed, Vildhed og List, havde man en særegen Maade at jage hver Slags Vildt paa, som jeg nærmere skal omtale.

Ved Harejagten plejede man ikke at bruge noget Vaaben; Jægeren havde kun en Stok i Haanden. Hans Ledsager førte Hundene og bar Garnet, der blev opstillet saaledes for Vinden, at Haren ikke kunde faae Færten deraf. Hellenerne, der begyndte al deres Gjerning med en Bøn til Guderne, undlod ikke heller dette ved Jagten, men anraabte Apollon og Artemis om Held, før de gav sig til at opstøve Haren med Sporhunden. Hertil brugtes kun en enkelt, men saasnart Haren var jaget op, hidsedes alle de andre Hunde ogsaa paa den, og nu gik Jagten løs, til Dyret enten blev taget af Hundene paa fri Mark eller dreves ind i Garnet. Man havde dog den — rimeligvis religieuse — Vedtægt, at ikke blot Killingerne skaanedes, men man ophørte ogsaa at forfølge de Gamle, naar de sprang i en Flod eller Sø for at redde sig over paa den anden Bred.

Om Rævejagten bemærker Oppian ganske kort, at disse snedige Dyr ikke kan fanges i Garn, da de enten mærke Fælden eller ogsaa bide sig løs, naar de falde deri. De kunde derfor blot hidses med Hunde.

Til Raadyrjagten brugte man indiske Hunde. Før Daggry bandt Jægeren Hundene udenfor Skoven, for at Vildtet ikke skulde skræmmes ved Synet af dem eller ved deres utidige Halsen. Derpaa opsøgte han sig et Udsigtssted, hvorfra han kunde blive Dyret vaer, saasnart det blev Dag; naar han da mærkede, at Kiddet gav sig til at die, listede han sig hurtigt bort og hentede Hundene, som han hidsede løs paa Kiddet. Dette blev snart gjort til Bytte, og Raaen, som kæmpede mellem Frygt og Moderkjærlighed, omringedes af Hundene og blev nedlagt med Kastespydet.

Hjortene fangedes enten med Slynge eller hidsedes med Heste og Hunde. Ved den første Jagt maatte man vel vogte sig for at komme Dyret altfor nær, da det ofte værgede sig rasende med Takker og Løb. Som oftest blev det derfor dræbt med Kastespyd paa fjernere Hold.

Vildsvinejagten var den farligste saavel for Jægere som for Hunde. Man var derfor altid Flere i Følge og betjente sig af de stærkeste og modigste Hunde, særlig de indiske, kretensiske, lokriske og spartanske. Saasnart man kom til et Sted, hvor man af friske Exkrementer og Træstammernes flængede Bark kunde kjende, at der var et Svin i Nærheden, førte man Hundene tilside og gik efter Sporet med en enkelt spartansk Hund. Sædvanligvis havde Svinet sit Leje i Tykningen, hvor det blev rolig liggende, selv om Hunden halsede efter det. Saasnart man havde fundet det, gik man tilbage med Hunden og opstillede Garnet i en Vinkel, saa at Svinet intetsteds kunde bryde igjennem, men maatte løbe lige i. Herpaa hentede man Hundene og væbnede sig med Kastespyd og Vildsvinespær. Hundene gik nu løs paa Dyret, medens Jægerne samtidigt ved Spydkast og Sten søgte at drive det ind i Garnet. Lykkedes dette, gik en af Jægerne hen og stødte det Spæret i Hovedet; men naar Svinet i Stedet for at hilde sig i Garnet foer ind paa Jægeren, oppebiede denne Angrebet, idet han holdt Vildsvinespæret frem for sig. Herved skete det undertiden, at Dyret, istedetfor at blive ramt, stødte Jægeren Spydet ud af Hænderne, og han havde da ingen anden Udvej end i en Fart at kaste sig ned paa Jorden og dække sig til med Grene. Paa Grund af de stærkt krummede Hugtænder kunde Svinet da ikke komme ham saa hurtigt ind paa Livet, at jo den anden Jæger fik Tid til at ile frem og hidse Dyret paa sig saalænge, til hans Kamerat atter kunde komme frem og tage Del i Kampen.

Foruden disse Jagter beskriver Xenophon og Oppian ogsaa Jagten paa Løver, Tigere, Leoparder, Panthere, Losser og Bjørne. Men, som Xenophon selv siger, fandtes disse Dyr ikke i Hellas, og hvad han fortæller herom, angiver han udtrykkeligt at have hørt af Barbarerne under sit Ophold i Asien. Om Jagtens Nytte i pædagogisk Henseende udtaler Xenophon sig saaledes: Den, der er vant til at forfølge Vildtet, bliver ikke saa let udmattet, naar han vaabenklædt skal gaa ad stejle Veje. Vant til at sove paa Jorden, vil han hurtigt være beredt til Opbrud paa Feltherrens første Tegn. Han vil med samme Mod gaa løs paa Fjenden som paa de vilde Dyr, og naar Fjenderne flygte, vil han, der kjender hver Vej og Sti, let kunne forfølge dem og ligesaa let vide at redde sig selv i skovrige Egne, naar hans egen Hær tvinges til at flygte.

Ogsaa Platon roser Jagten som gavnlig for Legemets Hærdelse, men han forkaster alle snedige Maader at efterstræbe Dyrene paa, hvorved man overrasker dem og nedlægger dem uden Møje, Anstrengelse eller Krav paa Mod; thi derved, siger han, bliver der hos de Unge let vakt Tilbøjelighed til natlige Tyverier og underfundig Rovbegjærlighed.

II.

De spartanske Drenges Pidskning.

Lige fra den første Stund, de meget unge Akademikere stifte Bekjendtskab med Spartanernes Sæder og Skikke, vækker Intet i den Grad deres velforstaaede Interesse som det Fænomen, at de halvvoxne Drenge i Lykurgs By engang aarligt pidskedes tilblods til Ære for Artemis Orthia. Jeg har endogsaa bragt i Erfaring, at en af vore paa engang mest idealistiske og realistiske, men visselig, tillige ogsaa kundskabsrigeste og dygtigste Filologer i det forløbne Skoleaar har givet sine Elever en Stil saalydende: „Samtale mellem to spartanske Drenge Aftenen før de

skulle pidskes." En ung Ven af mig, som herover geraadede i største Vaande, henvendte sig til mig om Hjælp; dette var ikke saa let en Sag, og min Hjælp blev da ogsaa kun saa om saa, men jeg fik derved Lyst til at undersøge denne Sag nærmere og skal i de følgende Linier meddele Resultatet.

Pidskningens Fest (*Διαμαστίγωσις*) bestod i, at Drengene i Nærværelse af en stor Mængde Tilskuere bleve pidskede paa det blottede Legeme ved Artemis Orthias Alter. Præstinden, som var tilstede ved Højtideligheden, bar Gudindens lette lille Billede paa Armen. Saasnart hun nu saae, at den, der pidskede, skaanede en af Drengene enten for hans Herkomsts eller for hans Skjønheds Skyld, paastod hun, at Billedet blev saa tungt, at hun tilsidst ikke kunde bære det mere. Forældrene, som saae til, opmuntrede derfor under Pidskningen uophørligt deres Sønner til at være udholdende, og Drengene kappedes indbyrdes om, hvem der standhaftigst kunde udholde Torturen. De Slag, som ramte dem, faldt saa tungt, at ikke blot Alteret oversprøjtedes med Blod, men mange mistede endogsaa Livet derved, og dog hørte man intet Skrig, ja, ikke engang et Suk. De, der paa denne Maade døde, fik Statuer til Ære og Eftermæle, og de, der gik det igjennem og standhaftigt havde udholdt Pidskningen, lønnedes med Krandse.

Allerede i Oldtiden vare Meningerne delte om Oprindelsen til denne grusomme Skik. Da Pausanias ofrede før Slaget ved Platææ, gjorde en Flok Lyder et Udfald for at røve Offerdyrene. Spartanerne, som ikke havde Vaaben hos sig under Ofringen, skulle da have drevet Fjenden tilbage med Knipler og Pidske, og til Minde om denne Begivenhed skulde Pidskningsfesten være bleven indført. Dette lyder ganske vist meget usandsynligt. Snarere maa man holde med dem, der angive Lykurg selv som Festens Stifter. Det omtalte Artemisbillede skulde Spartanerne have røvet fra Skytherne, og til yderligere Bevis anføres, at ikke blot Astrabakos og Alopekos, der havde fundet dette Billede, kort efter bleve rasende, men at ogsaa nogle Fremmede, der vare rejste til Sparta for at ofre til Gudinden, kom i Strid, saa at Nogle bleve dræbte ved Alteret, medens de Øvrige kort efter døde af en pludselig Sygdom. Oraklet, som raadspurgtes angaaende denne Begivenhed, erklærede, at Gudinden tørstede efter Menneskeblod, og derfor ofrede man Tid efter anden ved hendes Alter et Menneske, der udtoges ved Lodkastning. Lykurg formildede denne religieuse Grusomhed ved at indføre Pidskningen istedetfor Menneskeofringen; derved opnaaedes baade, at Gudinden mættedes med Menneskeblod og tillige øvedes Drengene i Taalmodighed. Paa Grund af dette Sidste blev i Begyndelsen ingen frie Drenge skaanede, men efterat Sparta lidt efter lidt var kommen bort fra de Lykurgiske Loves Haardhed, blev denne Fest vel stadig bibeholdt, men det var da kun Drenge af ringe eller ufri Herkomst, der pidskedes.

En hos Peloponesierne sædvanlig Fest, „Det blodige Dødningeoffer", (*Αἱμαχορίαι*), maa ikke forvexles med denne Pidskning. Den har sit Navn af de Dreng es Blod, der til Ære for de Afdøde bleve pidskede med Ris ved Pelops Gravhøj. Man troede nemlig, at Skyggerne ligesom Vampyrer nærede sig af Blod. (Smlgn. Odysseus Ofring ved Indgangen til Underverdenen.)

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

XII.

Otto Roquette.

> Grib Øjeblikket i dets Flugt!
> Det Valgsprog har jeg altid brugt.
> Det Støvede ej duer,
> Det Friske kun mig huer!

Født den 19. April 1824 i Krotoschin i Posen, hvor hans Fader, der nedstammede fra Frankrig, dengang havde Embede, modtog Roquette sin første Uddannelse hos Bedstefaderen, en Præst i Frankfurt a. d. O., hvorefter han besøgte Universiteterne i Berlin, Heidelberg og Halle. Ved Siden af sine historiske, filosofiske og sproglige Studier var han allerede her ivrigt beskjæftiget med poetiske Produktioner, hvortil han saa yderligere hentede Stof og Tilskyndelser paa de Rejser til Syden, som han strax efter sin Doktorpromotion foretog. 1853—56 var han ansat som Lærer i Dresden og tilbragte dernæst en Række af Aar — for det meste i Berlin — under videnskabelige Studier og under en meget produktiv Forfattervirksomhed paa Poesiens og Litteraturhistoriens Omraade, indtil han i 1867 modtog en Post som Lærer i tydsk Sprog og Litteratur ved det berlinske „Gewerbeakademie", hvilken han senere har ombyttet med et Professorat i de samme Fag ved Polytechnikum i Darmstadt.

Hvor mange og forskjellige end Roquettes senere Produktioner have været, er han dog for os i denne Sammenhæng kun den ungdomsfriske Foraarets og Livslystens Digter, der i 1851 holdt sit Triumfindtog i den tydske Litteratur. Maaske er det overhovedet tvivlsomt, om noget af hans senere Arbejder kan maale sig med dette første Forsøg; men sikkert er det ialtfald, at intet af dem har vundet tilnærmelsesvis et saadant Bifald. 1851 udkom hans „Waldmeisters Brautfahrt" første Gang, og allerede i 1856 havde dette „Rhin-, Vin- og Vandreeventyr" naaet det 17. Oplag, 1874 det 42.! Nu er det ganske vist, at den Tid, paa hvilken det udkom, var særlig oplagt til at høre Eventyr: man trængte efter Revolutionsaarets og den nærmest paafølgende Periodes Ophidselse og frugtesløse Kampe, efter den evige Politiseren og de endeløse Debatter til at søge en Tilflugt i den naive og uskyldige Eventyrverden, til at faae et forfriskende Pust fra den skjønne og fredelige Natur og til at hengive sig til saadanne muntre og fremfor Alt — fuldkommen tendensløse Fantasterier. Roquettes Digt var da ogsaa kun en særlig yndet Blomst i disse Aars overvættes rige Eventyrflora. Uden en saadan imødekommende Tidens Trang vilde man ogsaa vanskelig kunne forklare sig den overordenlige Lykke, det gjorde, den Begejstring, hvormed hele det tydske Publikum fulgte Prinds „Waldmeisters" (Skovmærkes) Brudefærd til den skjønne Prindsesse Vinblomst med dens slemme Uheld og dens lykkelige Tilendebringelse; thi trods en Del ret pudsige Indfald og trods de livligt tegnede Billeder af Rhinens romantiske Bredder maatte dog et saadant vidtspundet Eventyr — paa just ikke gjennemgaaende heldige Vers — uden Folkepoesiens dybsindig ethiske Gehalt og uden al satirisk Retning, i Grunden blive tomt og trættende; disse idelige Personifikationer af Skovmærke og Nælde, af Vedbende og Enebær og hele den øvrige Flora, disse spadserende og konverserende Blomster, disse idelig summende og svirrende Smaabiller og Sommer-

fugle, hele denne minutieuse Udmalen af de smaabitte Plantemenneskers smaa Tildragelser kunde dog, naar Alt kom til Alt, ikke blive til stort mere end uskyldigt og uskadeligt Poesinips. Men der var rigtignok i dette Digt et andet Element, som maatte være særlig velkomment i hin trætte og modløse Tid: det var den sprudlende Ungdomsfriskhed, den kjække Sorgløshed, der især karakteriserede de menneskelige Figurer, hvis Tilskikkelser, paa en ganske vist mindre organisk Maade, ere indflettede i denne Blomsterbrudefærd. Saaledes ere de muntre og flotte Studentersange, der ligesom danne Koret i Dramaet, prægtige lyriske Frembringelser og maaske det Bedste i hele Digtningen.

Den samme Farve bar da ogsaa den „Liederbuch“, der udkom allerede 1852 (anden forandrede og forøgede Udgave under Titlen „Gedichte“ 1859), og mange af dens Digte staa paa Højde med „Brautfahrt“s lyriske Partier; men den pure naive Ungdommelighed bliver dog med al sin Elskværdighed i Længden noget flov og dens Besyngelse en saare overflødig Idræt, naar den ikke veed at give sig andet Indhold og Maal end Glæden over sin egen Ungdom og Sorgløshed. Samlingen er saaledes, ogsaa i dens senere Skikkelse, ikke fri for en Del rent ubetydelige Stykker; men til Gjengjæld indeholder den — foruden de nævnte tiltalende Ungdoms- og Foraarssange — ikke faa sande lyriske Perler, saaledes blandt de erotiske Digte saa friske og ukunstlede, saa varmt og gratieust henaandede Stemningsudbrud, at de neppe staa tilbage selv for Goethes lyriske Mesterværker. Til en dybere gaaende Reflexion kjende de kun lidet, paa Livets alvorligere Spørgsmaal indlader denne letflagrende Lyrik sig sjelden; men hvor de senere Digte undertiden strejfe ind paa saadanne Omraader, der viser Livsbetragtningen sig paa en meget poetisk Maade baaren og gjennemtrængt af varm Følelse og optimistisk Stemning.

Paa „Waldmeisters Brautfahrt“ fulgte i de nærmeste Aar endnu nogle fortællende Digte, dels med historisk, dels med Eventyrets Baggrund („Der Tag von St. Jakob“ o. a.); men disse kunne hverken i virkeligt Værd eller i den Udbredelse, de opnaaede, maale sig med hin første Digtning. Naturbilledern og de indlagte lyriske Digte ere deres bedste Partier. — Saa vendte Roquette sig til Dramaet og Fortællingen i ubunden Stil; men paa den allerede ret anselige Række af hans Skuespil, Romaner og især Noveller har jeg ingen Anledning til at indlade mig nærmere. Fælles Karaktermærke hos dem er en vis fint udpenslet Fremstilling i Forening med Elegance i Sprogformen.

1.

Fra Bjerg det først mon kalde.

Fra Bjerg det først mon kalde,
Fra Dal det svarer snart;
Da boltre sig Kilderne alle
Afsted i munter Fart.
Een raaber til de andre,
Fra Sted til Sted det gaaer:
Nu er det Tid at vandre,
Nu er det atter Vaar!

Og hvilken yndig Færden
I Skov, langs Dal og Kyst!
Hvor skjøn er hele Verden,
Hvor Alt er Liv og Lyst!
Hæv Dig paa Lærkens Vinger,
Min glade Vandringssang,
Og viis, at end Du klinger
Saa frisk, som før Du klang!

Igjennem Vindens Bølger
I Vaarens lyse Tid
Paa Vandring glad jeg følger
Nu Bækken hid og did.
Skjøndt Tid og Kraft den spilder,
I Kløfter her og hist
Sig taber og forvilder,
Den Maalet naaer tilsidst!

Har Du blot med paa Færden
Det gyldne Ungdomsmod,
Saa lys Du finder Verden,
Saa herlig og saa god;
Og skyer Du ej at fejle,
Du eengang finde vil,
Om end ad Stier stejle,
Det Maal, Du stræber til!

2.

Foraarsluft.

Hvad vækker paa Vange,
Hvad løfter mod Sky
De slumrende Sange
Til Jubel paany?
Ved Nat har det kæmpet
Og gjæret med Magt,
Nu Stormen er dæmpet
Og Freden os bragt.
Nu vinker og drager med solmættet Duft
Den blaa, den besjælende Foraarsluft.

Med Vaarlængsler glade
Din Skranke nu bryd,
For Sjælen at bade
I kvægende Fryd!
Udfold Dig, mit Liv, nu,
Og hæv Dig, mit Bryst,
Til Elskovstrang bliv nu,
Til blomstrende Lyst!
Lad strømme til Hjertet med solmættet Duft
Den blaa, den besjælende Foraarsluft!

3.

Uro.

Ved Kuben i Haven derinde,
Hvor den blomstrende Hyldebusk staaer,
Der skal jeg min Elskede finde,
Naar Solen til Hvile gaaer.
Der Bierne summe i gyldent Skin,
Og de summe ud, og de summe ind,
Ved Kuben i Haven derinde,
Hvor den blomstrende Hyldebusk staaer.

Bestandig nu Tankerne sværmer
Omkring paa den muntre Flugt,
Til Timen sig endelig nærmer,
Og Dagens Lys er slukt!
Ja, ud og ind de summe med Hast,
Og mit Hoved er selv en Bikube fast,
Til Timen sig endelig nærmer,
Og Dagens Lys er slukt!

4.

Nattetaager.

Nattens Dug paa Engen skinner,
Perlende i Maanens Glands;
Og om fjerne Bjergetinder
Svæve Taagerne i Dands.

Drømmende min Sjæl forglemmer
Dagens Larm og Dagens Lyst,
Anelsernes fjerne Stemmer
Kalde sagte i mit Bryst.

Og fra fjerne, stille Dage
Og fra mangen svunden Nat
Minde de med sagte Klage,
Ak, om Dig, mit Hjertes Skat! —

Hvilken Verden aabnet blev mig,
Halvt i Alvor, halvt i Leg!
Dog med Smerte løs jeg rev mig:
Videre jo gik min Vej.

Og nu har for længe siden
I det Fjerne den sig lagt
Som et Taagesyn, mens Tiden
Brød den første Smertes Magt.

Men kan end jeg Glemsel lære
Under Dagens travle Skik,
Evigt vil dog Natten bære
Dette Syn for Sjælens Blik.

5.

Smertens Poesi.

Naar Du har elsket, haabet, lidt,
Naar Du har stræbt og kæmpet,
Naar Du med Villiens Styrke tidt
Dit Hjertes Storm har dæmpet —
Da føler Du, at nu Du veed
Først ret og fuldt at leve —
Hver Smerte, som Dig tynged ned,
Skal højere Dig hæve.

Thi Lykken sjelden ægte var
Og sveg Dig for dit Bedste,
Først Smerten Ret Dig givet har
I Livet Fod at fæste.
Om Verden Du i Ungdoms Glød
Har trykt i Elskovsarme,
Du lærer først i Tab og Nød
Dig kjærligt at forbarme.

Kun Smerten er et mægtigt Baand,
Om hele Verden draget,
Der knytter Dig til hver en Aand,
Som kæmped og forsaged.
At fatte, skjelne, lærer Du,
Hvad dybt i Kval sig dølger,
Ført af din egen Skjæbne nu
Alverdens Sorg Du følger.

Ja, Smerten er det Rødselskrig,
Af Tidens Stormsvælg aandet,
Med hvilket hvert et Sekel sig
I Dødens Kamp har vaandet —
En Svøbe, som saa ofte brat
Af Søvnen Folket skrækked
Og mægtigt op af Tiders Nat
Til Kamp, til Lys det vækked.

En Lykkens Bringer er dog snart
Den vilde Stormvind blevet;
Thi Menneskehedens bedre Part
Har stedse ny sig hævet.
Og hver en stor og ædel Daad,
Der Verden om har dannet,
Er dog af Smertens bitre Graad
Rigt i sin Fremvært vandet.

Hold ud da, naar som Boblen brast
Alt, hvortil Du Dig klynged,
Naar svegen Tillids Smerte fast
Til Jorden Dig har tynget.
Og maa Du hade, lad dit Had
Slaa op i hede Luer,
Om Lidenskabens Flammebad
Fortærende Dig truer!

Kun vogt Dig, at Du mister ej
Hin Højheds Kraft i Sindet,
Der taber ej den rette Vej,
Af Lidenskab forblindet!
Og naar Du da fra Skjæbnens Haand
Slig Smertens Ilddaab ejer,
Da er først hærdet ret din Aand
Til Kamp for Livets Sejer.

Forsonet seer, med Sejrens Krands,
Du fjernt din Sorg og Møje,
Og mægtig skal i Taarens Glands
Din Lykke sig forhøje.
Du sejrer, og med frejdig Hu
Tør frit dit Blik Du hæve;
Thi selvbevidst Du føler: nu
Skal ret og fuldt Du leve!

6.

Nyt Foraar.

Nu er Vaaren kommen atter,
Atter Løv og Sollysglands,
Knap mit Øje ret det fatter,
Henrykt svælger hver en Sands.
Blomster spire, Blade skyde,
Skove dufte, Kilder flyde —
Atter jubler Hjertet kun:
Foraar, Foraar, gyldne Stund!

Ud fra Bjerget, vidt om Lande
Flyve skal min Foraarssang,
Over Enge, over Vande,
Under Skovens lyse Hang!
Jeg maa blive her tilbage,
Skjøndt mig stærke Længsler drage;
Dog mens Himlen end er blaa,
Synge, synge højt jeg maa.

Hvordan Skjæbnen vil sig føje,
Hvorhen Livet fører mig,
Selv i Modgangs Strid og Møje
Jeg min Rigdom mister ej:

Først et Mod, som Intet tvinger,
Saa en Sang, der frejdigt klinger,
Levelyst og Levetrang,
Livets Fylde i min Sang!

Lieutenant Lumleys Eventyr.

Af Clément Caraguel.

Sluttet.

III.

Lumley begav sig strax afsted ad den samme Vej, som han havde fulgt nogle Dage iforvejen. Da han fandt det unødvendig at tage Eskorte med, hvilket vel ogsaa kunde have seet ud som et fjendtligt Foretagende, afgik han alene. Han frygtede ikke for sit Liv; han kjendte jo personlig de fleste af de Indfødte i den Del af Landet; de havde seet ham hos Mahony og betragtede ham som en Ven af denne. I det Højeste kunde det hænde, at han blev tagen til Fange, men dette vilde kun kunne befordre hans Hensigt; thi i saa Fald vilde han blive ført til Høvdingen.

Han mødte Ingen paa sin Vej; Landet syntes ganske øde.

Ved Solnedgang naaede han Mahonys Bolig. Nogle Mænd brød frem og omringede ham. Lumley sagde til dem, at han ønskede at tale med Høvdingen. De Vilde havde kjendt ham; de sagde til hverandre: „Det er den engelske Officier." En af dem fjernede sig hurtigt, medens de Andre i Taushed tog Plads i Græsset.

Lumley forstod nu, at Høvdingen blev underrettet om hans Komme; efter et Kvarters Løb hørtes pludselig i det Fjerne tre Ugleskrig med ligelange Mellemrum mellem hvert; det var øjensynlig det aftalte Signal; thi de Vilde sprang op og gav Lumley Tegn til at følge efter. Strax efter opdagede han lidt borte, inde mellem Træerne, Mahony omringet af flere Høvdinge af lavere Rang, der ved hans Ankomst forsvandt i Skoven. Lumley sprang af Hesten, der derpaa blev ført bort af en af de Vilde, Mahony gik ham imøde med et uroligt og forskende Blik. Lieutenanten kom i Tanker om, at han muligt var kommen lidt ubelejlig; maaske forberedte de just en Expedition, hvilket ikke vilde være heldigt for hans Forehavende.

Den Modtagelse, han fik, var ikkedestomindre meget hjertelig. Mahony trykkede hans Hænder og førte ham henimod Hytten, uden at henvende et eneste Spørgsmaal til ham. Han begreb vel, at den engelske Officier ikke kom for at aflægge ham en slet og ret Visit paa godt Naboskab, men med de Vildes naturlige Tilbageholdenhed afventede han i Taushed den Forklaring, der maatte følge. Lumley begyndte at uddele til hans Kone og hans Døtre nogle Smaaforæringer, som han havde bragt med, saasom Spejle, Halskjæder, Baand o. Lign., der Alt blev modtaget med Glædesskrig.

Mahony, der lod til at holde meget af sin Familie, sagde smilende:

„Ja, Du er vor Ven. Men Du maa være baade sulten og tørstig. Drik og spis nu først."

Det var netop Aftensmadstid. De placerede sig ligeoverfor hinanden; Kvinderne vartede op for dem, men paa et givet Tegn forlod de Hytten.

„Nu kan Du tale," sagde Mahony, „nu er vi alene."

„Det er min Oberst, der sender mig til Dig," sagde Lumley.

„Vel!" svarede Mahony.

„Han lader Dig sige, at Du har rørt hans Hjerte ved at behandle en af hans Officierer som en Ven, ved at have sendt ham tilbage efterat have helbredet hans Saar."

„Vel!" sagde Mahony; „er dette Alt?"

„Endnu ikke. Han vilde gjerne, at der skulde herske Fred mellem os; han indbyder Dig til at komme hen og besøge sig, forat I kunne pleje Raad sammen. Det blev overdraget til mig, at føre Dig derhen, og Du kan stole paa ham, som Du stoler paa mig."

„Aa!" udbrød Høvdingen, overrasket over dette Forslag. „Det er altsaa derfor, Du er kommen?"

„Ja, og Du seer, jeg er kommen alene, og uden Vaaben, da jeg vidste, at jeg kunde stole paa Dig. Ogsaa jeg er aabenhjertig, og jeg giver Dig mit Ord i Pant. Troer Du, at jeg er en ærlig Mand?"

Lumley vedblev at tale og søgte at overbevise Mahony om det Nyttige i den foreslaaede Sammenkomst. Høvdingen svarede endnu intet; han sad med Hovedet i sine Hænder og grundede. Han var altfor forstandig til ikke at indse, at Englænderne tidlig eller sent vilde gaa af med Sejren; men maaske kunde han, naar han afstod dem en Del af Øen, leve med sit Folk uafhængigt og frit mellem Bjergene; blev Krigen ved, var en fuldkommen Tilintetgjørelse uundgaaelig. Han gyste vel ved Tanken om, at skulle dele med fremmede Erobrere den Jord, som hans Forfædre havde hersket over og som han igjen havde faaet af dem, men hvormeget Blod var der ikke flydt i alle de mange Aars Kampe, og hvor havde hans ulykkelige Folk ikke lidt under alt dette! Disse Tanker søndersled Mahonys Hjerte og bestemte ham endelig til at modtage Lumleys Tilbud.

Da han langsomt løftede sit Hoved, kunde man se paa hans forstyrrede Udtryk, at en heftig Kamp havde raset i hans Sjæl.

„Du seer ikke ud som en Forræder," sagde han til Lieutenanten, „jeg vil tro, at Du er en brav og loyal Soldat. Lodd et er kastet, jeg følger Dig."

„Vil Du," svarede Lumley, „saa bliver jeg her som Gidsel, indtil Du kommer tilbage."

„Hvorfor det?" sagde Mahony; „jeg er ikke mere frygtsom af mig end Du, og i mine Aarer strømmer lige saa rødt Blod som i dine. Jeg vil tage d e r o v e r, som Du er dragen

hid, og jeg stoler paa din Chef, som Du har stolet paa mig. Vi rejser imorgen."

Samtalen varede til langt ud paa Natten. Ved Daggry næste Dag gik Lumley ud af Hytten, henimod en lille Bæk, der løb tæt forbi den, i en Lavning i Udkanten af Skoven. Egnen heromkring var dejlig, Luften frisk og kølig. Han vaskede Hoved og Hænder i det klare Vand og satte sig derefter ned paa Græsset for ret at fryde sig over det smukke Landskab, der laa udbredt foran ham. Men hans Opmærksomhed blev snart rettet mod en anden Kant; han hørte fjerne, dæmpede Stemmer, og da han saae om i den Retning, fra hvilken de kom, fik han Øje paa Mahony, der holdt Raad med de Indfødte bag det tætte Buskads ved Skoven. Han var i stærk Bevægelse og syntes at uddele sine Ordrer. Da Lumley kom den foregaaende Dag, havde han seet en lignende Raadslagning foregaa, og saavidt Afstanden tillod det, troede han at kunne gjenkjende de samme Personer nu.

„Jeg skal nok altid, lader det til, dumpe ned midt i min brune Vens Krigsraad," sagde han smilende; „men dersom de opdager mig, maa de tro, at jeg er kommen for at spionere. Det er nok bedst, jeg trækker mig forsigtig tilbage."

Han vendte tilbage til Hytten. Mahony kom strax efter ind. Høvdingen var rolig og fattet og gjorde end ikke den mindste Hentydning til Mødet med de Indfødte. Men Lumley var misfornøjet. „Har han seet mig?" spurgte han sig selv; „mistænker han mig for at være en Spion? Skal jeg fortælle Kommandanten, hvad jeg har seet? Det er klart, at de skjulte sig for mig med Flid, og dette synes at tyde paa fjendtlige Hensigter. Aa! det er kun en løs Formodning, og desuden, saalænge Mahony er hos os, er der ikke Noget at befrygte; uden ham vil de Intet begynde paa."

Disse Tanker foruroligede ham alligevel, og Situationen gjorde ham raadvild.

IV.

I al den Tid, Lieutenanten var borte, havde Oberst Winter holdt Konferencer med Morton, og Gjenstanden for deres ivrige Samtale er ikke vanskelig at gjætte. Fændriken havde i Smaat som i Stort indprentet Obersten, hvad han skulde gjøre. Skjøndt denne havde besluttet at holde sig det udkastede Program aldeles efterrettelig, var han dog ikke ganske vel tilmode ved det Hele. Lumleys resolute Karakter indgød ham en vis Frygt, og han kunde nok tænke sig, at denne vilde kræve ham strengt til Regnskab for, hvad han havde gjort.

Saaledes stod Sagerne, da Lieutenantens Tilbagekomst blev meldt ham. Det var allerede sildig. Obersten modtog sin Officier i Spisestuedøren og udbrød, da han saae ham:

„Naa, Gud være lovet! Jeg begyndte halvvejs at frygte, at der var hændet Dem noget Slemt! Men jeg seer, at Alt er i Orden."

„Alt er i Orden, Hr. Oberst. Mahony er ifølge Deres Ønske fulgt med mig herhen, og dermed er min Mission opfyldt. Jeg mente, det var bedst at forberede Dem paa at modtage Høvdingen, og foreløbig er han taget ind hos mig."

„Meget godt. Det er silde nu, og De maa trænge til Hvile. Lad Mahony spise sammen med Dem og indret det med ham, som De vil. Imorgen tidlig fører De ham til mig."

„Vel, Hr. Oberst."

„Ja," vedblev Obersten og trykkede Lumleys Haand, „man har Fornøjelse af at betro en Mand som Dem en Mission, og De kan smigre Dem med, at De har gjort England en Tjeneste, ja Dem selv med, skulde jeg sige; thi De har uden al Tvivl erhvervet Dem Kaptainsepauletterne idag."

Lumley studsede.

„Hvad jeg her har gjort, er for lidt til dette," svarede han, „jeg har gjort min Pligt som Soldat, det er Alt."

„De er altfor beskeden, min Kjære! Naa, altsaa imorgen!"

Fændriken, der var forbleven rolig Tilskuer under hele denne Scene, rejste sig nu og trykkede sin Kamerats Haand, idet han ønskede ham til Lykke med et let ironisk Smil. Da Lumley var gaaet, tændte han en Cigar, hilste paa Obersten og sagde:

„Jeg behøver vel ikke at ønske Dem en god Nat; De vil vist inat drømme om Guld og grønne Skove, nu da De saa at sige har Lykken paa Haanden. Hurra for Lumley! Han er, som De nylig var saa god at sige ham, virkelig altfor beskeden; han er nyttigere, end han selv veed af."

„Ja, det vil vise sig imorgen," svarede Winter.

Tidlig næste Morgen førte Lumley Mahony til Obersten. Denne modtog ham ligesaa hjertelig som den foregaaende Dag; men han lod det være nok med at hilse flygtig paa Høvdingen, idet han gjorde Tegn til ham om at tage Plads. Mahony satte sig og saae sig omkring med et roligt Blik. Derpaa faldt hans Øje paa Winter, der nysgjerrig havde givet Agt paa ham. Efter at de to Mænd et Øjeblik gjensidig havde maalt hinanden, tog Høvdingen Ordet.

„Du har villet tale med mig," sagde han til Obersten, „Du har sendt en af dine Officierer hen efter mig. Her er jeg nu; hvad har Du at sige mig; jeg hører Dig."

„Jeg vil for det Første takke Dig," svarede Winter, „fordi Du har behandlet vor Ven Lumley saa godt. Du har sparet hans Liv, da Du havde det i din Haand, Du har forbundet hans Saar, og Du har gjengivet ham Friheden. Paa denne ædelmodige Handlemaade kjender man en Høvding, der er værdig til at beherske et Folk."

„Jeg antager ikke," sagde Mahony med et Smil, „at Du har ladet mig kalde hid alene for at fortælle mig dette."

„Nej, ganske vist ikke," sagde Winter; „men naar jeg begynder med at erindre Dig om, hvad Du har gjort for Lumley, saa er det, forat Du bedre skal kunne forstaa min Beklagelse over at være nødt til at maatte betragte en Mand som Dig som en Fjende."

„Nødt til det, siger Du? men hvor, om jeg maa spørge, befinder vi os da?" udbraadte Høvdingen; „er vi i England eller paa Indrani? Er det mig, der er i dit Land, eller er det ikke Dig, der er kommen her med dine Folk?"

„Sandt nok," sagde Winter, „vi er paa din Ø; men er just dette en Grund til, at der skal herske evig Krig mellem os?"

„De Skibe, der har bragt Jer hid, kan føre Jer tilbage igjen, tænker jeg; Havet er frit," udbrød Høvdingen og udstrakte Haanden mod Vinduet, fra hvilket man kunde se Bølgerne med dump Larm kaste sig mod Bredden.

„Nej," sagde Winter, „vore Skibe kan ikke føre os tilbage; Du maa forstaa, det er umuligt. England, skal Du vide, trækker vanskelig sin Fod tilbage fra det Sted, det har paatrykt sit Stempel. Men det veed at agte sine Fjender; det forstaaer, at der er Forskjel paa en stolt og ædel Mand som den Høvding, med hvem jeg taler, og saa en Flok Vilde, der er halsstarrige nok til at drive Kampen til det Yderste."

„De forsvarer den Jord, der er deres, og Du glemmer, at ogsaa jeg er en af disse Vilde."

„Du tilhører den samme Race, det er sandt, men Du er dem altfor overlegen til, at Du kan sammenblandes med dem, og det fortælles, at Du har besøgt Europa."

„Rigtig," sagde Mahony, „men tal rent ud. Jeg hører dine Ord summe for mine Øren som Blæsten, der suser gjennem Skoven, og jeg forstaaer Dig ikke."

„Nuvel, England vilde gjerne slutte Fred med Dig."

„Paa hvilke Betingelser?"

„Du kjender allerede Europa, og Du har maaske Længsel efter at se det atter. Du har besøgt London og Paris, og din ædle Aand har kunnet skatte alle Civilisationens Fordele. Hvor kunde Du helst ønske at opslaa din Bolig? Vælg, England vil bringe ethvert Offer for at tilfredsstille Dig."

„Altsaa er det et Exil, Du foreslaaer mig?"

„Et Exil, lad gaa, men et Exil i Glands og Herlighed."

„Men Du taler slet ikke til mig om mit Folk."

„Om dette har jeg Intet at sige. Naar Du er rejst, vil det visselig ikke fortsætte Modstanden; det vil leve lykkeligt herefter under Englands Love."

„Jeg forstaaer det nu; Du troer mig istand til at forlade Mine, og Du vil kjøbslaa med mig om et Forræderi."

„Pas paa, hvad Du siger," sagde Winter, „og undersøg Sagen med Rolighed. Jeg troer ikke, at jeg taler med en Forræder; jeg troer derimod, jeg taler med en forstandig og oplyst Aand, en ædel Karakter, der er istand til at forstaa Livets Krav og veed at bøje sig derunder."

„Javist," svarede Mahony med et bittert Smil, „bliv kun ved at tale om min Ædelmodighed! Havde jeg ladet mine Folk give Lumley Naadestødet, dengang han laa blødende derhenne i vor Skov, vilde Du maaske have fundet, at jeg paa min Side havde handlet naturligt, men jeg sparede en Døendes Liv, og jeg gjorde ham til min Ven. Saa kom Du i Tanker om, at denne Vilde havde, som Du siger, en ædel Sjæl, og den vilde Du saa faae til at besmitte sig med Forræderi! —— Dette er altsaa Eders Dyd, I hvide Mænd! Eders Hænder besmitter Alt, hvad de rører ved, og I er som Upastræet, hvis Uddunstninger forgifter Luften omkring det. O! Du vilde bittert faae mig til at angre, hvad jeg har gjort for En af dine."

Obersten vandrede uroligt op og ned i Værelset, taus og forlegen. Pludselig standsede han foran Mahony:

„Kom da nu Du selv frem med dine Betingelser," sagde han til ham.

„Englænderne," sagde Mahony, „kan beholde en snever Landstrimmel ved Havets Bred, netop den Plads, de nu indtager, ikke en eneste Tomme Jord mere, og de skal forpligte sig til aldrig at overskride denne Grændse."

„Og det er Alt."

„Ufravigeligt, Alt!"

„Jeg vilde kunne modtage dette Tilbud, hvis Du vilde forpligte Dig til at forlade Øen."

„Jeg bliver hos Mine," sagde Mahony; „men var det din Mening loyalt at respektere vor Overenskomst, vilde Du ikke holde saa stærkt paa, at jeg skulde drage bort."

„I Sandhed," udbrød Winter, „Du synes kun at være kommen hid forat trodse mig."

„Jeg bliver hos Mine," gjentog Mahony; „Du vil skille os ad, men alle dine Kunstgreb nytter Dig Intet. Din Tanke er i dette Øjeblik saa gjennemsigtig som det klare Vand, og jeg beklager at have modtaget denne Sammenkomst. Hvad vilde mit ulykkelige Folk blive til uden mig? Europæiske Mænd, vi kjender tilfulde Eders Velgjerninger! Vi har lært Eders Sprog, det er sandt, og I har lært vort; hvilken Hæder for os! Skylder vi Eder Intet? Jo — vore ødelagte Plantager, vore afbrændte Boliger og Bjergstrømmene, der er røde af vort Blod. Men dette er Eder endnu ikke nok; nu vil I have den Luft, vi indaander, den Jord, der tilhører os, og for desto hurtigere at faae Sagen afgjort, tilbyder Du mig saa en skamløs Handel! Nej, jeg drager ikke bort; mine Ben skal hvile i Indranis hellige Jord."

„Det gaaer for vidt," afbrød Obersten. „Ske nu, som Du ønsker det, det er Dig selv, der har villet det."

Med disse Ord trak han haardt i Klokkestrengen. Strax gik Døren op og nogle Folk af Vagten traadte ind i Værelset. Paa et Tegn af Winter greb de Mahony, der forgjæves værgede for sig; Alt, hvad han kunde gjøre, var at løfte Armene mod Himlen og udbryde: „Forræderi! Forræderi!" mens de slæbte ham bort. Den Hurtighed, hvormed Alt dette gik for sig, beviste noksom, at det var overlagt og forberedt.

Lumley, der havde forholdt sig taus under hele den foregaaende Scene, sprang op i det Øjeblik, da Vagten traadte ind.

„Oberst," sagde han med en Stemme, der skjælvede af Bevægelse, „Høvdingen har mit Ord; det tjener ham som Lejde!"

Winter lod først, som han ikke hørte det, og idet Mahony forlod Værelset, slyngede han et foragteligt og bebrejdende Blik til Officieren, som om han anklagede ham for at være Medvider i denne forræderiske Handling. Dette Blik gik ham lige til Hjertet, og han gjentog:

„Men Løftet, Oberst, Løftet!"

„Hvad saa?" svarede denne; „naar, maa jeg spørge, er De bleven sat til at vaage over Deres Chefs Handlinger?"

„Gjaldt det kun Deres Handlinger," sagde Lumley, der med Møje kunde styre sin Harme, „saa vilde jeg ikke tillade mig nogen Bemærkning; men det gjælder i lige Grad mine, og i denne Sag er min Ansvarlighed endnu mere forpligtet end Deres."

„De mener?"

„Meningen er klar nok. Efter Deres Ordre begav jeg mig til Mahony, og efter Deres Ordre overtalte jeg ham til at følge mig herhen; jeg lovede ham — fremdeles efter Deres Instruktioner — at han kunde vende tilbage frit, som han var kommen. Havde det været anderledes, havde jeg ikke modtaget dette Hverv. Mit Ord har jeg givet i Pant derpaa, og det skal ikke kunne siges, at jeg frivillig har været Medvider i et Forræderi."

„Der gives højere Interesser end Deres, min Herre;" sagde Winter, „vort Land fremfor Alt."

„Mit Land har Ret til at forlange mit Liv som Offer," svarede Lumley alvorligt, „og jeg er rede til at udgyde den sidste Draabe af mit Blod for det, det er min Pligt som Soldat. Men det har ikke Ret til at forlange, at jeg skal ofre min Ære. Ingen har Ret dertil. Min Ære tilhører mig og mig alene. Tvivler De maaske derom, Hr. Oberst?"

„Ih! hvem vil nogensinde falde paa at bebrejde Dem, at De har overleveret en af vore farligste Fjender til mig?"

„Min Samvittighed, Herre!"

„De er besat," sagde Winter og trak paa Skuldrene.

„Nej, Hr. Oberst," svarede Lumley, „jeg er forraadt og fortabt."

Mens han talte, gik han frem og tilbage i Værelset i heftig, feberagtig Bevægelse; pludselig standsede han med

Blikket fæstet paa et Par Pistoler, der hang paa Væggen. Winter blegnede og vilde allerede til at tage fat i Klokkestrengen, som for at kalde paa Hjælp, da Lumley sank om paa en Stol og aftørrede sin hede Pande.

„Nej, Hr. Oberst," sagde han med bedende Stemme, „det er umuligt, det kan ikke være Alvor. De har uden Tvivl givet efter for et Øjebliks onde Lune; jeg antager, at De vil sætte Mahony i Frihed."

„Min kjære Ven," sagde Obersten, der begyndte at blive kjed af denne Scene, skjøndt Lumleys Ro nu gjorde ham lidt mere sikker, „min kjære Ven, det smerter mig meget, at jeg ikke kan opfylde Deres Bøn; jeg undskylder Deres Heftighed, men tænk Dem om! De vil let indse, at hvad jeg her har gjort, er den naturligste Ting af Verden, og at det er dikteret af Omstændighederne."

Obersten leverede derefter sin egen Apologi og haabede, at alle de Argumenter, han rykkede i Marken med, skulde overbevise Lumley; han glemte heller ikke at fremstille for ham alle de Fordele, som han vilde kunne opnaa ved at Mahony blev ført bort. Han agtede at bryde hans Modstand ved at vække ærgjerrige Tanker hos ham. Men den unge Officier hørte ikke efter ham; han sad og stirrede stivt hen for sig.

„Naa," udbrød Winter, „er De saa kommen paa fornuftigere Tanker?"

„Jeg overvejer, hvad min Pligt er," svarede Lumley.

„Den er foreskreven af Disciplinens Love."

„Tilgiv, Hr. Oberst, men dette er absolut en Sag for sig; jeg seer nok, at De ikke vil slippe Mahony løs nu, da De engang har faaet ham fat, men jeg har Ret til at forlange en Bemyndigelse, og dennegang en skriftlig Bemyndigelse, til at vende tilbage til Bjergene."

„Hvorfor?" spurgte Winter forbauset.

„Hvorfor? Fordi jeg ikke uden Tilladelse kan vende tilbage til de Indfødte, hvis jeg ikke vil blive betragtet som en Overløber, og fordi det er nødvendigt, at jeg begiver mig til dem. Jeg har givet Mahony mit Ord i Pant. Jeg har endog tilbudt ham at blive tilbage der som Gidsel, men han har ikke villet det. Mit Ord er ikke blevet respekteret. Nu har jeg kun tilbage, forat bevise, at jeg har handlet loyalt i denne Sag, at overgive mig i de Indfødtes Hænder."

„Men de vil dræbe Dem!" udraabte Winter.

„Det vil blive ligesaameget Deres som min Sag," sagde Lumley med et bittert Smil. „Hvem vilde kunne tro, at jeg, efter hvad der er passeret, ikke var Deres Medvider? Ingen; hverken Englænderne eller de Indfødte, og leve med en saadan Plet paa mit Navn vil jeg ikke. Det forbauser Dem maaske; men saaledes er jeg nu engang. Hvis de Vilde hævner sig paa mig, vil mit Blod komme over Dem, men her er jo Vand nok til at De kan vaske Deres Hænder."

„Satan til Menneske!" tænkte Winter, „han er sejg at komme tilrette med!"

Den Vending, som Samtalen havde taget, foruroligede ham mer og mer. Han tænkte ved sig selv, at hvis denne Historie i alle sine Enkeltheder blev kjendt i England, vilde den ikke absolut tale til hans Fordel. Havde det været en menig Soldat, som man let havde kunnet skille sig af med, vilde det været en let Sag at neddysse det Hele; men med en Officier af Lumleys Grad, og som upaatvivlelig havde talrige Venner i London, var det noget ganske Andet. Winter var nærved at helde til den Mening, at han absolut burde nægte den forlangte Permission, men paa den anden Side frygtede han igjen, at han ved et bestemt Afslag vilde drive ham til at gjøre Noget, der kunde bevirke en uoprettelig Skandale. Forhandlingerne med Mahony vare forresten hidtil førte i al Hemmelighed, og kun Winter, Lumley og Morton kjendte noget til dem. Det vilde være rigtigst at gaa forsigtig tilværks.

„Min Kjære," sagde Winter da, „jeg forstaaer Deres Optræden, og jeg agter den; men, endnu engang, jeg betragter Sagen fra et andet og højere Synspunkt end De. De er imidlertid i saa ophidset en Sindsstemning for Øjeblikket, at jeg troer, det er bedst, vi opsætter denne Samtale. Imorgen vil vi optage den igjen, og saa skal jeg give Dem mit definitive Svar; jeg haaber da, at De til den Tid vil være roligere og bedømme mig mere retfærdig. Vor Stilling kræver undertiden haarde Ofre, som vi maa finde os i at bringe, og det Grusomste af Alt kan være at maatte ofre sig selv. Altsaa, min Kjære, imorgen! det forstaaer sig af sig selv, at hvad vi her har talt om, bliver mellem os."

Det var ganske vist med en vis Overraskelse, at Winter saae Lumley hilse koldt og fjerne sig i Taushed. Han havde ventet nye og voldsomme Udbrud. Men Lumley havde overvejet Sagen og var kommen til det Resultat, at Obersten, hvis han drev videre paa, maaske i et Anfald af Vrede kunde lade ham arrestere, og at han da vilde være afskaaren fra at værne om sin egen Ære og Mahonys Interesse. Der maatte vindes Tid, og forat bevare sin Handlefrihed maatte han affektere en Ro, som han dog var langt fra at føle.

V.

Det vil være let at forstaa, hvilken Sindsstemning Lumley var i, da han forlod Obersten. Han var betagen af Vrede og Smerte; han havde lige fra det første Øjeblik bevaret Indtrykket af Mahonys foragtende og bebrejdende Blik. Denne Mand, tænkte han, hvem jeg skylder Livet og hvis Kone og Døtre har vaaget saamangen Nat ved mit Leje forat forbinde mine Saar, denne Mand troer, at jeg har gjengjældt hans Højsindethed med et lavt Forræderi! Han er overbevist om, at jeg har lokket ham i en Snare, at jeg har misbrugt hans Tillid til at føre ham herhen og udlevere ham til hans Fjender! Men hvorledes skulde han ogsaa kunne tro Andet? Alt anklager mig jo. O! dette Blik, jeg glemmer det aldrig, det trængte som gloende Jern ind i mit Hjerte. Og nu, hvad nu? Obersten vil nægte mig at drage bort; i Nødstilfælde kan jeg undvære hans Tilladelse. Jeg har kun, naar jeg forlader Lejren, at skrive til en af mine Kamerater og forklare ham det Hele. Saa vil man da ikke kunne anklage mig for Rømning. Jeg vil da ikke, om de Indfødte dræber mig, efterlade et foragtet Navn! . . . Ja, men hvad vil det nytte til? Bliver Mahony ikke skudt, saa bliver han ført til England; al Forbindelse med hans Folk vil være afbrudt, og han vil forblive uvidende om, hvad der er skeet. For ham vil jeg altid være en Forræder, og dog er det navnlig i hans Øjne jeg skulde staa ren . . . Hvad skulde jeg sige til de Vilde? At jeg var bleven ført bag Lyset først? Og saa? Vil dette erstatte dem det Tab, jeg har forvoldt dem? Den grusomste Hævn, de kunde tage over mig, vilde være at sende mig tilbage med Foragt . . . O! Hvor jeg har handlet letsindigt! Men hvem kunde ane . . .? Og Winter? Store Gud! Skulde jeg skyde ham en Kugle for Panden og saa dræbe mig selv bagefter? Nej, nej! Tomme Ord, afmægtige Skrig! Alt dette fører til Intet.

Natten brød frem, før han havde taget sin Beslutning. Han flakkede hvileløs om ved Havets Bred eller i Lejren; tilfældigvis var han saaledes kommen hen til det militaire Fængsel.

Det var en Træbarak som alle de andre; det laa i en Udkant af Lejren og blev sjelden brugt til Andet end Varetægtsarrest, naar der var en Soldat, der havde drukket sig fuld eller forsyndet sig mod Disciplinen. Derfor blev Barakken heller ikke strengt bevogtet. Der stod en Skildvagt ved Døren, og tæt derved laa en lille Afdeling af Vagten. Nogle Lanterner kastede et svagt, uroligt Lys der omkring. Lumley fik pludselig en Ide og undrede sig kun over, at han ikke havde faaet den før. Skildvagten og Soldaterne hørte til hans Kompagni. Han mente nok, at det var her, Mahony sad indespærret, og traadte rask hen til Vagten. De faa Soldater sad just og spillede Kort ved den osende Lampes Skin, men sprang strax op og gjorde Honneur for Officieren, der forlangte Nøglen til Fængslet. Dette kunde ikke vække nogen Forundring hos dem; de vidste Alle, at Lumley havde opholdt sig længe hos Mahony, og at han Dagen forud havde ført denne til Lejren. Korporalen leverede ham Nøglen i den Tro, at det gjaldt Tjenesten, og spurgte blot, om Lieutenanten ikke vilde have Eskorte med sig. Lumley svarede, at det var unødvendigt, tændte en Lanterne og begav sig hen til Fængslet. Skildvagten præsenterede Gevær for ham og traadte til Side. Lieutenanten aabnede Døren og lukkede den til efter sig. I en Krog derinde sad Mahony paa et Knippe Halm, med bundne Arme og Ben. Da han gjenkjendte Lumley, der rettede Lanternens Lys imod ham, gjorde han en Bevægelse, og hans Øjne fik et ubestemmeligt Udtryk. Han vidste endnu ikke, hvad han skulde tænke om dette uventede Besøg.

„Du stolede ikke paa mig," sagde Lumley, „men nu er jeg her. Der er Ingen, der har sendt mig herhen, jeg kommer af mig selv for at holde det Løfte, jeg har givet Dig."

„Hvilket Løfte?" spurgte Mahony med et ironisk Smil; „jeg veed nu ikke længer, hvad I Europæere forstaaer ved Eders Løfter."

„Der er ingen Tid at spilde," vedblev Lumley; „vi er begge blevne bedragne af Oberst Winter. Det er min Skyld, men er min Tillid ligesom din bleven skuffet, saa er jeg dog ikke derved løst fra min Forpligtelse mod Dig."

„Hvad har Du isinde at gjøre?"

„Befri Dig. Tag mine Klæder, jeg tager dine. Skjult af Natten naaer Du hurtig Skoven; Du kjender Egnen; dit Syn er godt; Ingen aner det Mindste. Men vi maa skynde os."

„Og Du vil blive her i mit Sted?"

„Det vil jeg. Gaaer vi ud Begge, vil vi blive arresterede. Naar jeg sætter Dig i Frihed, byder min Pligt mig at blive her som Fange for at svare til, hvad jeg gjør i dette Øjeblik."

„Men Du vil blive skudt som Forræder; Du ofrer dit Liv for mig."

„Ja, det er et helligt Løfte, jeg indfrier; jeg kan ikke mere! Naar Du er i Sikkerhed, er vi kvit!"

„Maaske!" mumlede Mahony.

„Hvad mener Du?" spurgte Lumley.

Høvdingen forholdt sig taus, mens Lumley skar Snoren over med sin Kniv. Da de havde byttet Klæder, trykkede Mahony Officierens Haand og sagde:

„Det faldt mig haardt at maatte foragte Dig; men nu beundrer jeg Dig. Du er i Sandhed en Mand! Det var en Ulykke, at Du skulde blive saaret og at mine Folk skulde finde Dig for et Fjerdingaar siden! Det vil afføde Meget, thi denne Sag er endnu ikke tilende!"

„Bryd Dig ikke om mig," sagde Lumley, „ske hvad der vil! Men skynd Dig nu at komme bort."

Lieutenanten gav Mahony nogle Instruktioner, slukkede Lanternen og aabnede Døren. Skildvagten, der gik op og ned udenfor, standsede og gjorde Honneur, medens Lumley drejede ved Laasen og smækkede Døren haardt i. Derefter satte han sig ned paa Halmknippet, som Mahony nys havde forladt.

I nogen Tid sad han der ubevægelig og angstfuld og tilbageholdt sin Aande for bedre at kunne høre Larmen derude. Men han hørte kun Vindens Susen i Bladene. Denne Taushed overbeviste ham snart om, at Mahony lykkelig maatte være undsluppen.

Saa følte han en stor Lettelse. „Nu," sagde han ved sig selv; „naadige Gud, skal jeg nu dø, saa døer jeg idetmindste med en rolig Samvittighed ... Hvad vil Winter gjøre? Han vil vel stille mig for en Krigsret, men saa aabenbarer jeg Alt. Denne Historie skal gaa Lejren rundt og maaske naa England. Winter er bange for Opsigt. At skyde mig uden Dom vil ikke godt være muligt. Uslingen vil være i en slem Forlegenhed ... Har jeg virkelig handlet, som jeg burde? ... Ja, det var min Pligt. Ingen Svaghed længer! ... I hvad der end skeer, vil min militaire Løbebane være standset ... O, mine skjønne Ungdomsdrømme fra den Dag, da jeg for første Gang bar Epauletterne, hvad er de blevne til! ... Hvor Lidt der dog kan forandre et Livs Løb! ... Lykkeligvis har jeg hverken Kone eller Børn; min Fader faldt ved Waterloo ved Wellingtons Side. Vilde han have handlet som jeg? Min Moder sagde saa ofte, at jeg lignede ham ... Stakkels Moder, som jeg maaske ikke mere skal se; hun venter mig derhjemme i England, i vort gamle Hus ...

Tiden randt, medens Lumley hengav sig til disse Betragtninger. Lidt efter lidt faldt han i Søvn, udmattet og træt, men hans Søvn var tung og forstyrret af feberagtige Drømme. Han syntes at høre Skrig, Bøsseskud, og sprang op i det Øjeblik, da Døren blev slaaet ind. Drømmen var bleven til Virkelighed. Søvndrukken som han var, kunde han ikke ret gjøre sig klart, hvad der foregik, da pludselig en Flok bevæbnede Indfødte styrtede ind i Fængslet.

„Rejs Dig og følg os," sagde Mahony, der var i Spidsen for dem. Før han kunde svare, blev han greben og ført bort gjennem Lejren, begunstiget af Mørket, thi Dagen var endnu ikke brudt frem. Alt var paa Benene: Soldaterne, der vare blevne overrumplede ved det natlige Angreb, greb til Vaaben; Alarmklokken lød overalt, og Officierernes Stemmer kaldte Tropperne sammen i Slagorden, medens en heftig Geværild løsnedes paa forskjellige Steder.

Oberst Winter, der, som man veed, var i stor Forlegenhed med, hvad han skulde gjøre med Lumley, havde ladet Fændriken Morton kalde til sig og havde konfereret hele Natten med ham derom. Morton var af den Mening, at Lieutenanten strax burde belægges med Arrest.

„Veed De, hvad dette Brushoved er istand til? De Fordele, vi alt har opnaaet, kunde tilintetgjøres ved en eller anden dumdristig Handling fra hans Side ... Tillad mig, Hr. Oberst, men under slige Omstændigheder maa man vise mere Energi."

„Vel," svarede Obersten, „hvis Lumley ikke ved Daggry villig underkaster sig Alt, lader jeg ham arrestere; men hvad saa? De kan sagtens tale, De har intet Ansvar her, men

De maa tro, jeg faaer Bryderier og Fortrædeligheder nok endda."

„Begynd dog blot med dette; kommer Tid, kommer Raad."

I dette Øjeblik brød Larmen løs i Lejren. De to Mænd styrtede strax udenfor, thi de manglede dog, naar Alt kom til Alt, hverken Energi eller Mod. De vare begge gode, pligtopfyldende Soldater.

Hvad der var skeet, er let at forklare. Mahony havde, forinden han drog med Lumley til Lejren, været forsigtig nok til at give Eliten af sine Folk Ordre til at nærme sig de engelske Poster og at holde sig skjult i de nærliggende Skove, for i paakommende Tilfælde at kunne være ved Haanden. Da han nu var sluppen løs, var det ham altsaa en let Sag at forene sig med disse Folk og iværksætte et øjeblikkeligt Angreb alene i den Hensigt at befri Lumley. Han tænkte nok, at den unge Officier ikke kunde undgaa at blive skudt, og derfor vilde han bringe ham i Sikkerhed mellem Bjergene.

Men denne forvovne Plan strandede, just som den var isærd med at lykkes. De Indfødtes Kolonne, der blev anført af Mahony selv, og i hvilken ogsaa Lieutenant Lumley var, stødte ved Indgangen til Skoven efter at have hugget nogle Soldater ned og just som den var i Begreb med at trække sig tilbage, pludselig paa en tætsluttet Troppeafdeling, der spærrede den Vejen.

„Fyr!" raabte den kommanderende Officier.

„Fremad!" raabte Mahony.

Der paafulgte en rasende Geværild.

Nu kom Obersten og Fændriken til; men Kampen var allerede forbi. Overvældet af Antallet sank den tapre lille Skare til Jorden; kun enkelte af dem lykkedes det at bryde igjennem den engelske Linie og frelse sig til Skoven.

Obersten tog en Fakkel ud af en Soldats Haand og undersøgte Terrainet omkring sig.

Mahony laa udstrakt paa Jorden; han var død. Kort derfra laa Lumley med Hænderne paa Brystet som for at standse Blodet, der strømmede ud af et gabende Saar. Han levede endnu, men formedelst Forklædningen, han var i fra Ombytningen i Fængslet, kjendte Winter ham ikke strax. Han bøjede sig ned over ham. Lumley gjorde en heftig Bevægelse, sank derefter udmattet om igjen og drog sit sidste Suk.

Obersten gyste.

„En temmelig taabelig Affaire!" mumlede Morton, „men i England skal man ikke faae Noget at vide om alt dette"

* *
*

Hvad Grunden havde været til denne Affaire, blev aldrig bekjendt i Lejren. Hvad var der skeet, og hvorledes kunde Lumley være falden, forklædt som en af de Vilde? Forskjellige Rygter kom i Omløb, der just ikke vare videre gunstige for den ulykkelige Lieutenant. Man havde imidlertid kun Formodninger at holde sig til, og da Obersten iagttog en ubrødelig Taushed, tænkte man, at han gjorde det for ikke at vanære en af sine Officierers Minde. Han blev æret og agtet overalt for denne ædelmodige Opførsel.

Lumley blev dog begravet med militair Honneur.

Winter sendte en af Morton behændig affattet Rapport til sin Regjering og indberettede, at Øen nu var erobret og Freden sikret. Efter Mahonys Død ophørte ogsaa al Modstand. Naturligvis skyldtes dette fortrinlige Resultat ene og alene Oberstens Energi og forstandige Taktik, men det forstaaer sig selv, at Fændriken heller ikke blev glemt i Rapporten. De tvende Officierer bleve rigelig belønnede for deres Tjenester, medens den ædle Lieutenant Lumleys Navn blev fortiet med Villie, og dog var han falden som et Offer for sin Troskab og saa at sige som en Helt. Men saaledes gaaer det saa ofte i denne Verden.

M. Rosing: En Romantiker.

(Jacob Lund.)

Det er ikke ganske let at være retfærdig mod denne Rosings sidste Bog. Paa den ene Side faaer man saa mange Indtryk af en elskværdig, varm og oprigtig, religieust og digterisk bevæget Forfatterpersonlighed, at man er nærved at finde selve Fortællingen tiltalende, paa den anden Side støder man paa saa mange og saa forunderlige Misgreb, at man fristes til at drage Forfatteren og hans Værk ind under den samme Fordømmelse. For at gjøre Ret og Skjel, troer jeg, man i Rosing maa se ikke den selvbevidste Kunstner, der paa ethvert Punkt veed, hvad han vil og gjør, men den halvt drømmende Lyriker, man maa opgive den Fiktion, at man her læser en Fortælling om en Romantiker, og holde fast, at man kun har at gjøre med en Række lyriske Stemninger og Betragtninger i Novelleform af en romantisk Forfatter.

Hvad skal man f. Ex. sige om et Træk som dette? Helten, Romantikeren Petersen, Huslærer og theologisk Kandidat, beslutter sig til at søge Præstekald. Han er fyrretyve Aar, han har længe kæmpet med Tvivl om, hvorvidt han var værdig til en saadan Virksomhed, og han ledes — det er idetmindste Forfatterens Mening — ikke af nogensomhelst udvortes Bevæggrund, og vi maa altsaa tro, at Alt er i den bedste Orden. Nu gaaer han imidlertid i de samme Dage paa Jagt og bliver advaret om, at en Fisker og en Zigeuner lure ham op i Skoven, for at slaae ham ihjel. Hvad Virkning gjør det paa ham? Nu, Forfatteren lader ham give sig Luft i følgende Monolog: „Det bliver altsaa en Menneskejagt for en Hejrejagt; nu, en saadan har jeg aldrig været med til før, den har idetmindste større Spænding;" han bliver saa virkelig angrebet og knuser Fiskerens Hoved med sin Bøssekolbe. Alt dette vilde jo være fortræffeligt i en Satire. Man behøver end ikke at tænke præsteligt eller blot kristeligt, men kun at have lært de allersimpleste Begyndelsesgrunde i Humanitet, for ved en saadan Lejlighed at se, at Faren for Ens eget Liv, nu, da man er advaret, er lidet alvorlig, medens det i Sandhed Alvorlige er, at to Medmenneskers hele Fremtid og Velfærd her staa paa Spil; for at tænke og handle som Hr. Petersen, for her kun at se en velkommen Lejlighed til at vise, at man er Karl for sin Hat, maa man enten være en hidsig, uprøvet Yngling, en kold Egoist eller en afstumpet Sportsmand, og vi veed nu fuldkommen, hvad Hr. Petersens religieuse Iver er værd. Men Forfatteren? Ja, han tager det Hele for gode Varer, han troer aabenbart at have givet os et nyt Træk til Idealet, hvor vi undre os over, at han ikke seer, at han har givet os en Satire, han synes at finde det beundringsværdigt, at hans Helt saaledes kan tage det op med en hvilkensomhelst Slagtersvend i dyrisk Mod, han anfører Pastor Mus' Replik: „Ja, det var sandelig

en haard Tilskikkelse, ... at De skulde komme til at slaa det stakkels Menneske ihjel," uden at ane, hvor højkomisk den klinger, og han fremstiller os kort efter Petersen i en utvivlsom ideal, hyperromantisk-elektrisk Belysning. Hvis man nu ikke saae sig for, kunde man let faae underlige Tanker om Værdien af Forfatterens egne Anskuelser og blive en hel Del varsom lige overfor hans megen — og ofte meget smukke — Talen om de højeste religieuse Problemer, men jeg troer med Urette. Det ligger, som sagt, nærmere at søge en anden Forklaring.

Der er jo Forfattere, der utvivlsomt have Sands for Naturskjønhed, men som dog ere endnu mere begejstrede over deres egen dybe Følelse for Naturen end over Naturen selv og derfor uden Anelse om den ægte Kunstners samvittighedsfulde og ærlige Fordybelse i sin Gjenstand i deres Beskrivelser lave Landskabet til efter tilfældige personlige Sympathier — Noget, Rosing selv ikke altid har holdt sig fri for. En saadan Forfatter er for Exempel indtaget i Foraarsblomster og lyse Nætter, nu vel, saa lader han Skoven være fuld af Anemoner og Bukkarduft ved Midsommertid, eller han lader sin Helt spadsere gjennem den blomstrende Kastanieallee ned til Vandløbet og plukke Aakander; rigtignok veed enhver Dreng, at naar Aakanden udfolder sig, har Kastanien allerede fuldvoxne Frugter, men hvad, det er jo to smukke Ting, og hvorfor saa ikke sætte dem sammen? At han derved udsletter Landskabets og Aarstidens ejendommelige Fysiognomi og paa eengang gjør Vold paa Naturen, Kunsten og Læserens Følelse, det tager en saadan Skjønaand sig ikke saa nær. Saaledes forstaaer jeg nu ogsaa den ovennævnte psykologiske Løjerlighed. Hr. Rosing finder det smukt at være en dyb religieus Natur og ligesaa smukt at være en umiddelbar frejdig Yngling, og saa sidestiller han i al lyrisk Uskyldighed og kunstnerisk Uvidenhed disse to hinanden ophævende Træk. Hvis man ikke vil gaa ind paa denne Forklaring, veed jeg ikke, hvorledes man i det Hele vil komme til Rette med Hr. Petersen. Han er en Digter og Naturelsker, saa sentimental og næsten fad som en attenaarig Yngling kun kan være, men tillige er han — eller, om Forladelse, skal han være — en overlegen Humorist i ægte kierkegaardsk Forstand; han er et Stemningsmenneske, der leger med sine Omgivelser, i Særdeleshed Damerne, og uden at bryde sig om, hvorledes de tage Sagen, benytter sit Forhold til dem til at berige sig med erotiske Stemninger, men han er tillige forelsket, dybt, inderligt og for hele Livet; han er doven, magelig, en Epikuræer med udpræget „Hang til Velleonet", men tillige besidder han forbausende Muskelkræfter og er som øvet Sportsmand hærdet mod alle legemlige og sjælelige Anstrengelser o. s. v., o. s. v., denne Romantiker burde med eet Ord hedde ikke Petersen, men Legio, ligesom hin Dæmon i det nye Testamente. Det er muligt, at Rosing fra Først af har tænkt sig ham som et idealt Modstykke til Albrecht'erne og Rudin'erne, et Stemnings-Menneske som de, der lige saa lidt som de driver det til at blive til Noget i Verden, dog ikke fordi han er hul og tom og kun rig paa Fraser, men netop fordi han staaer for højt over den gængse praktiske Stræben og hellere end at ofre sig for smaa forfængelige Formaal vil nøjes med „at være glad ved Livet og takke Gud for det" — det er som sagt muligt, men det synes mig i hvert Fald klart, at Forfatteren hurtigt har glemt sin Plan og lidt efter lidt gjort Petersen til en Maske for sit eget Ansigt, saa at vi i ham ikke have at gjøre med en levende, konsekvent Karakter, men med et Prøvekort over de Egenskaber og Anskuelser, som Rosing nu engang nærer Sympathi med. Lyrikeren trænger sig frem og skyder Romanforfatteren til Side.

Dette Samme, der berøver Hovedpersonen al Interesse, har ogsaa ødelagt Kompositionen. Det er klart, at Forholdet mellem Grev Henrik og Henriette, at Maries Ungdomshistorie fra først af har været tænkt som to Episoder, der kun skulde tjene Hovedpersonens Udvikling; nu ere de imidlertid blevne to selvstændige Hovedhandlinger, der ere nærved at trænge Romantikeren ud af hans egen Bog, og hvorfor? Sikkert kun fordi Forfatteren har siddet inde med et stort Fond af Lyrik, en lang Række af Naturindtryk og erotiske Stemninger, som han nu for enhver Pris vilde skaffe Luft, ligemeget om paa rette eller urette Sted. Derfra stammer disse uendelige Scener, hvor den forelskede Ungdom sværmer eller fortaber sig i Naturdyrkelse, Scener, der standse Handlingens Gang, bryde Karaktererne over og trods deres milde og elskværdige Præg i Længden gjøre Bogen halvt ulæselig. For saa vidt kan man betragte „En Romantiker" som et Tilbagefald. I sit nærmest forudgaaende Arbejde, „To Fortællinger" (1879), havde Forfatteren, om det end ikke var lykkedes ham at løse sin Opgave, dog i hver af disse Fortællinger stillet sig en bestemt og klart begrænset Opgave, han havde dog holdt sig nogenlunde til Stangen, søgt at give baade Gud og Cæsar, baade Prosaen og Karaktersandheden, hvad der tilkom dem, og at trænge alle lyriske Velleiteter tilbage. Her derimod har den lyriske Feber fuldstændig overmandet ham, og baade Henriette og Marie, baade Henrik og Petersen blive i Fortællingens Løb hvert Øjeblik Talerør, de blive Masker, som vi med fuld Fortrøstning kunne skrive et R i Haanden.

I det Hele tør man vel sige, at Rosing i dette Arbejde, der jo efter sit Anlæg skulde være en moderne psykologisk Roman, har villet løfte en Sten, der var for tung for hans Kræfter. Det synes tydeligt at fremgaa af Alt, hvad han har skrevet, at hans rette Omraade er Idyllen og Satiren, det vil sige den milde og lette Satire, Genrebilledet om man vil. I Smaakjøbstaden eller Landsbyen, hvor Bagtalelse og Smaalighed skyde yppigt frem, men hvor tillige Kirken rager højt nok op over det daglige Livs Sysler og en fredelig drømmende Natur ligger nær nok, til at stille og fromme Mennesker, rene og dybe Gemytter kunne trives og udvikle sig frit — indenfor denne Horizont troer jeg hans Poesi har sit rette Hjemsted, et Omraade, der ganske vist er snevert begrænset, men i sig tilvisse hverken ringe eller fattigt. Derfor er af alle hans Prosaarbejder „Løvfald og Løvspring" endnu det læseligste, og derfor er her i „En Romantiker" Middagsselskabet hos Grevinden den bedste og vel den eneste helt lykkede Scene. Nu er der imidlertid kun altfor meget, der drager ham bort fra dette hans Omraade og dermed ud over Poesiens Enemærker. Dels fristes han ofte til at gaa for dybt ned, til at kappes med „Realisterne" i at fremstille det Slette og Hæslige, og saa har han samme Skjæbne som de fleste Realister: det lykkes ham undertiden at bringe noget ret Naturtro, ihvertfald noget meget Stygt, til Veje, men Poesien faaer han ikke med. Dels gaaer han lige til den modsatte romantiske Yderlighed. For hans Øre klinger endnu det gamle Ord, at Poesien er „das Mädchen aus der Fremde", og naar han ret vil skildre os noget Skjønt, gjør han det ofte saa over- og unaturligt, saa himmelfaldent, at det for Nutids Læsere taber al Interesse. Saaledes Marie her i „En Romantiker", en Fiskerpige, der forener en vild og forfløjen Bondepiges Lystenhed efter Gildets og Krostuens Glæder med en velbelæst Byfrøkens sentimentale Naturlængsel, et

Stykke af en Fe, der tæmmer de vildeste Heste ved sin blotte Berøring og fortryller Raadyrene ved sin Sang, og som tilsidst viser sig at være en stor Kunstnerinde. Jeg tvivler paa, at selv vore Sypiger mere kunne begejstres ved Sligt. Endelig — og det er gjennemgaaende for hele hans Produktion — lider Rosing af en ulykkelig Kjærlighed til det Pathetiske, særlig i religieus Forstand; Fortvivlelse over Synd, Anger og Trosbegejstring, det er Strænge, han stadigt og stadigt forgjæves har søgt at spille paa. Ved en Natur som Rosings kan dette selvfølgeligt ikke bero paa nogen Affektation, der er ingen Tvivl om, at han baade troer at have et Kald her og ogsaa virkeligt har Noget at sige, men ligesaa vist er det, at en organisk Fejl i hans Talent forbyder ham at faae det sagt. Hvis han fra først af havde nøjedes med mindre Opgaver, havde tilkæmpet sig en Methode og en Stil og lært lidt kunstnerisk Resignation, saa var det maaske lykkedes ham ogsaa paa dette Punkt at slaa Bro over den dybe Kløft mellem Dilettanter og Digtere, mellem dem, der selv føle dybt, og dem, der formaa at bringe Læseren til at gjøre det; han kunde maaske ved ufortrødent at dyrke sit snevrere Omraade tilsidst have fundet en adækvat Form for det Overskud af Pathos, han besidder, men om det nu vil ske, er idetmindste tvivlsomt. Selv om en Digter vil skildre Scener og Forhold, der have været afgjørende for hans eget Liv, og hvori han har været tilstede med hele sin Sjæls Lidenskab, saa maa han dog først kunstnerisk bearbejde det Oplevede og være Herre derover; naar han skriver, maa hans Lidenskab være trængt tilbage, den maa nu kun være tilstede som en skjult Energi, der saa netop formaaer at gjøre hans Blik skarpt og lægge Malm i hans Ord. Dilettanten derimod kan ikke mestre sin Følelse; endnu i Udarbejdelsens Øjeblik griber og ryster den ham, og saa bliver selvfølgeligt Blikket usikkert og Tungen stammende. Man behøver blot at sammenligne det lille Digt her, Side 190

> Dybest inde
> Skjult i Mulde
> Ligger Vaarens dybe Skaaler, fulde . . .

med et hvilketsomhelst af de mange lignende fortrinlige Digte, hvori Richardt belyser et Træk af det religieuse Liv ved et Træk fra Naturlivet, for at se, hvilken Forskjel det gjør, om en Forfatters Følelse lægger sig som en Taage mellem Læseren og det, der fremstilles, eller den bliver den dybe rolige Baggrund, der først giver det Fremstillede Relief.

Endnu kun et Ord om det rent Formelle i „En Romantiker". Rosing synes at mene med Skoleholderen i „Frejas Altar", at „i alle skjønne Kunster er Villiens Godhed dog det Fornemste," og de tekniske Studier derfor overflødige. Idetmindste er han næsten barnligt ubehjælpsom, og selv det, der staaer klarest for ham, faaer han sjeldent rent og tydeligt frem. Tag for Exempel de to første Sider, Maaneskinsnatten ved Midsommer; her er Rosing paa sin egen Boldgade, og det er lykkedes ham at gribe Stemningen og fængsle den i en to, tre virkelig smukke Udtryk; men man se saa, hvorledes han skjuler disse gode Enkeltheder under en Strøm af uhenhørende Ord, man se, hvorledes han istedetfor strax at sætte Landskabets Horizont, stadigt udvider og forandrer det, indtil det Hele gaaer i Et for Læseren, og paa hvor forvirrende en Maade han fører os fra Marken og Engen til Skyerne og Stjernerne og saa med et Spring ned i Grøfterne. En saadan Skildring kan kun gjælde for et foreløbigt Udkast, der først skulde renskrives. Eller man læse det meget karakteristiske Digt om Vaarens Komme, Side 74. Her har Rosing fundet denne fortræffelige Strofe:

> Bøgen den vaagner, sin Kaabe brun
> Det grønne Blad kaster ned,
> Og Stærens Unge fra Reden lun
> Kigger tilvejrs, hvergang Vinden smed
> Et Skjæl i dens bløde Dun,

som ingen Digter behøvede at skamme sig ved, men saa fortsætter han umiddelbart derefter:

> Jorden den gamle i Vaarens Favn
> Faaer Kraft til Længsel igjen,
> Den stammer sagte sin Herres Navn,
> Alt, hvad der lever, mod Himlens Havn
> Sig strækker fra Mørket hen.

Hvad er dog det for et Sprog? Man skulde neppe tro, det var den samme Forfatter. Særlig de to sidste Linier ere forfærdelige. At strække sig — hvilket Ord i denne Sammenhæng! — at strække sig ud fra Mørket, at strække sig hen mod en Havn, og mod Himlens Havn! Lutter Umuligheder for Forestillingen. Og med dette Sæt Fraser slutter saa Digtet af. Det kan nok være, at der her, foruden den tekniske Ubehjælpsomhed, er traadt endnu et Moment til. Naar Rosing kommer ind paa det religieuse Omraade, er det ofte, som om al god Smag og sund Sands forlod ham; man maa næsten tro, at han finder enhver Brug af de kirkelige Kategorier smuk, at enhver Sætning, der har lidt af den bibelske Klang, tilfredsstiller hans Øre, uden Hensyn til Tid og Sted eller dens Værdi i sig. Nu er det ganske vist godt, naar man er forelsket, saa at være det tilgavns og være indtaget i Alt, hvad der hører den Elskede til, om det saa er det mindste Baand, hun har baaret, men naar det gjælder om at gjøre hendes Skjønhed indlysende for Andre, saa maa man dog virkelig øve lidt Kritik og ikke tro, man kan vinde sin Sag ved at lægge en Sløjfe eller Linning paa Bordet. For ikke at gaa tilbage til vore ældre Forfattere, har jo Kaalund og Richardt tilstrækkelig viist os, at man kan behandle enhver, selv den specielleste Trossandhed eller Stemning i et fuldstændig rent og digterisk Sprog, uden al Fraseologi, og Rosings ufri Ærbødighed for Bogstaven minder mange Gange mere om Konfirmanten end om Digteren.

H. B.

Sarah Bernhardt i Kjøbenhavn.

Kjøbenhavn har i denne Sommer havt et ualmindelig livligt Udseende, formodenlig bevirket ved en ualmindelig stærk Tilstrømning af Rejsende. Mere og mere kommer vor Hovedstad med indenfor Kredsen af de Byer, som ligge paa den almindelige Touristroute, ja, i den senere Tid endog indenfor det Omraade, som de rejsende Berømtheder tage med i deres Beregning, naar de udkaste Planen til en Tourné. Sarah Bernhardts Nærværelse er et Vidnesbyrd herom.

Til Gjengjæld nære Kjøbenhavnerne intet højere Ønske, end at deres By maa tage sig godt ud i de Fremmedes Øjne. Man er formelig forhippet paa at høre deres Mening og udfordrer den stundom paa en noget uforsigtig Maade. Det giver et Ryk i enhver ægte Kjøbenhavner, saasnart han hører et fremmed Sprog blive talt i sin Nærhed; han føler en uimodstaaelig Trang til at lægge sine mere medfødte end

erhvervede Sprogkundskaber for Dagen, og fører Skjæbnen ham hen ved Siden af en Udlænding, varer det ikke længe, inden han efter flere forlegne Rømninger og Nykninger uden videre Indledning buser ud med det Spørgsmaal, hvis Besvarelse ligger ham saameget paa Sinde: „Was scheinen Sie eigentlich um Kopenhagen?“ — som Spørgsmaalet formuleredes forleden Dag af en Yngling, der ikke vilde sætte sin Sprogkyndigheds Lys under en Skjæppe.

Der er ingen Tvivl om, at en stor Mangfoldighed af ærede Medborgere brænde af Begjærlighed efter at rette en lignende Interpellation til Sarah Bernhardt. Man er formelig bekymret paa Hovedstadens Vegne, bange for, at den forvænte og forkjælede Kunstnerinde ikke skal tage et tilstrækkelig storartet Indtryk med tilbage. Man vilde gjerne personlig vise hende alle vore store og gode Institutioner, hvis flere af de bedste ikke havde den slemme Fejl, at de endnu ikke ere realiserede, og man imødeseer med en vis Ængstelse den Beskrivelse af Sarah Bernhardts arktiske Expedition, som skal kunne ventes fra den talentfulde Forfatterindes Pen.

Vi tro, at man kan være saa temmelig tryg. Sarah Bernhardt har sikkert befundet sig meget godt her i Kjøbenhavn. For det Første har Festen jo været begunstiget af det skjønneste Vejr. Den Nordenskiöldske Udrustning, Kunstnerinden havde medbragt, har hun rolig kunnet pakke ned igjen i de Kamferkasser, hvor Møl og Rust ikke kan fortære den. Hun medbringer det Indtryk, at Kjøbenhavn ligger under Troperne, og det tør haabes, at det ellers allestedsnærværende geografiske Selskab ikke vil rive hende ud af denne Vildfarelse. Det meteorologiske Institut har med en Takt, som ikke noksom kan paaskjønnes, foreløbig indstillet sine Minima og derved bibragt den kuldskjære Kunstnerinde den Overbevisning, at Blæst og Regn er Noget, som ikke kjendes under disse lykkelige Breddegrader. At Almanaken samtidig har sørget for dejligt Fuldmaaneskin, naar hun kjørte hjem fra Theatret om Aftenen, og derved givet hende en Forestilling om vore Nætters permanente venetianske eller florentinske Karakter, viser en Imødekommenhed fra Universitetets Side, der viser, at heller ikke denne Institution er saa uimodtagelig for europæiske Hovedstrømninger, som det har været antaget.

Dernæst har Byens Befolkning lagt en Enthousiasme for Dagen, som kun Kjøbenhavn kan præstere. Vor Hovedstad er stor nok til, at en Folkedemonstration tager sig ganske imponerende ud, hvilket kommer deraf, at Byen er lille nok til, at alle dens Bestanddele komme i Bevægelse, naar der er noget Usædvanligt paafærde. Medens andre Hovedstæder kunne være saa ubehagelig store, at selv en Begivenhed som Sarah Bernhardts Nærværelse nærmest kun føles i det Kvarter af Byen, der er det direkte Sæde for den, har Kjøbenhavn netop saa passende Dimensioner, at det nervøse Liv, der udgaaer fra Byens Centrum, kan forplante sig baade til Amager og Valby, baade til Taarbæk og Utterslev. Elementer fra alle disse Yderpunkter have deltaget i Demonstrationerne for Sarah Bernhardt, nogle inde i, andre udenfor Theatret. Den utterslevske Lokaltone har ialtfald været meget dominerende i de Syngeøvelser, der have fundet Sted udenfor Kunstnerindens Bolig om Aftenen, hvor man har hyldet Republikens dramatiske Udsending ved Afsyngelsen af Marseillaisen med en Text, der med republikansk Frihed holdt sig saa fjernt som muligt fra den autoriserede.

Derimod har det taarbækske Præg været det overvejende inde i Huset. Sarah Bernhardt har spillet for et overmaade elegant Publikum, og ogsaa her maa man paaskjønne Autoriteternes taktfulde Understøttelse, idet Regjeringen havde sendt Rigsdagsmændene hjem, kort forinden Gjæsteforestillingerne skulde begynde. Hvilke Højder Begejstringen har hævet sig til, veed man af Bladenes Noteringer, hvor den hver Morgen har været angivet med samme Nøjagtighed som Vandstanden og Børskoursen. Hos den Betragter, der ikke rent har glemt vor egen Kunst over Sarah Bernhardts, have disse stærke Bifaldsytringer, ikke saameget Fremkaldelserne efter Aktslutningen som de jevnlige Beundringsudraab og Haandklap, fremkaldt et stille Ønske om, at Publikum engang imellem vilde opmuntre vore egne Skuespillere paa samme Maade. Det vilde sikkert have gode Virkninger i en forøget Tilfredshed hos alle Parter. Er det en absolut Betingelse, at man kun skal kunne forstaa det Halve af en Replik, for at lønne den med dobbelt Bifald, saa have vi jo da ogsaa Skuespillere, hvis Diktion opfylder denne Fordring, og Theatrets akustiske Forhold siges jo at lette den i høj Grad, skjøndt de franske Tunger ikke synes at kjende nogen Vanskelighed af denne Art.

Det er kun en flygtig Henstilling, vi her gjøre; vi vente ikke at se den efterkommet. Publikum har kun et vist Kvantum Begejstring at raade over; rutter det med den nu, førend den egenlige Saison er begyndt, vil det kun have en mindre Beholdning tilbage for den rigtige Theaterperiode. Man har opstillet den samme Theori med Hensyn til den Kassebeholdning, Publikums Budget kan afse til Forlystelser, men vi ville til Held for Theaterkassen ønske, at Theorien vil vise sig falsk. De gode Priser, der ere blevne betalte ved Logeauktionen, tale jo ogsaa for dens Uholdbarhed. Det vilde ogsaa tyde paa et uhyggeligt Omslag i Kjøbenhavnernes Karakteer, om deres Fornøjelsesbudget ikke var stort nok til at afholde Udgifterne baade ved Sarah Bernhards extraordinaire og Theatrets i Forhold hertil mere eller mindre ordinaire Forestillinger, til at underholde baade de to allerede existerende Privattheatre og det i Udsigt stillede tredie, til hvilket Bevillingshaveren siges at have en Grund, som ingen Anden har kunnet finde.

Desuden har Chefen jo som en klog — General, havde vi nær sagt, og det burde han da ogsaa være efter det sidste Felttog — sørget for en ny udenlandsk, endogsaa fransk Stjerne, der skal gaa op i straalende Glands, saasnart Skinnet fra Sarah Bernhardts har tabt sig saa nogenlunde. Han kan derfor med god Bevidsthed perfektionere sit Franske ved elskværdig Konversation med den Dame, der uimodsigelig taler Sproget smukkest af Alle. Og hvad Kjøbenhavnernes Bekymring for Sarah Bernhardts Dom om Kjøbenhavn angaaer, da kunne de være rolige ved at vide deres Sag i saa habile Hænder som Theaterchefens. Han var Mand for ved sin personlige Optræden i Brüssel at skyde Breche i Kunstnerindens sidste Betænkeligheder, og han vil aabenbart gjøre les honneurs de la maison paa den mest fyldestgjørende Maade. Det paastaaes endog, at Theatret allerede har udsendt en Expedition til Helsingør for at opsøge Hamlets Grav, som Sarah Bernhardt skal have ønsket at se. Naar den vel er funden, skal den i al Hast sættes i samme Stand som andre Liniebegravelser og forsynes med en smuk Sten, der af Hensyn til Sarah Bernhardts franske Ukyndighed i fremmede Sprog skal lyde saaledes: Ci-gît HAMLET, prince de Danemarc. Que la terre lui soit legère! Omkring Stenen skal slynge sig en Vedbend, hvoraf Sarah Bernhardt kan plukke sig et Blad til Minde om, at Danmark freder om sin berømteste Søns Støv, selv om Aanden i Hamlet ikke længer har noget med Scenen at gjøre.

Denne Nationens Pietet for Fortidsminderne skal i det Hele taget have været et af de Træk, der mest har frapperet Sarah Bernhardt, og dette vil man kunne forstaa, naar man erfarer, at hun paa sit Spørgsmaal om Oprindelsen til og Meningen med Theatrets berømte Underkjørsel, i daglig Tale kaldet „Skuret", har faaet den Underretning af en velvillig Cicerone, som vilde drage et kjærligt Skjul over vor nationale Misère: at hin forunderlige Bygning var en Levning af det oprindelige, paa Holbergs Tid byggede Theater, og at det frededes med en kjærlig Pietet, hvori der var blandet noget af en overtroisk Tradition om, at Scenens gode Skjæbne er knyttet til Bevarelsen af denne Relikvie. Det skal have glædet Sarah meget at erfare, med hvilken Kjærlighed vort Deputeretkammer værner om denne Tradition og om de kunstneriske Interesser ved haardnakket at nægte at lytte til de Røster, der i moderne Omstyrtningsiver og Reformraseri forlange Skuret nedbrudt, og der kom et Øjeblik et vemodigt Udtryk i hendes smukke Øjne ved Tanken om, at hendes Optræden paa Holbergs klassiske Scene forlængst vil være glemt, naar kommende Slægter bekrandse Skuret paa Theatrets tohundredaars Fødselsdag i Aaret 1948.

Men hendes Vemod var snart forbi. Hun kastede et sidste Blik paa dette Mindesmærke om en barbarisk Bygningsstil og glædede sig dobbelt over at leve i en Tid, hvor selv Livets daglige Redskaber bære Præg af en kunstnerisk Aand, over at dvæle hos en Befolkning, i hvis Midte Thorvaldsen er fød og i hvis Boliger og Bygninger hans Skjønhedssands har hjemme. Hun hilste venligt paa Folket, der dannede Haie paa hendes Vej, medens den Ene viste den Anden „Sarahs" let henkastede Skikkelse. Thi man er allerede pr. Fornavn med hende, hvilket har glædet hende meget, saasom hun veed, at dette er Udtrykket for den højeste Popularitet, der kan naaes i Kjøbenhavn. Og den har hun naaet i de faa Dage, hun har dvælet iblandt os, og da hun som alle store Kunstnerinder har et erkjendtligt Hjerte, vil hun nok tale godt om os, naar hun udgiver sine «Impressions d'une voyage aux pays hyperborées.»

P. H.

Brogede Blade

Victor Hugo

har nylig fortalt følgende Historie: „Da jeg for ikke længe siden spadserede en Tour sammen med den Deputerede C..., en erklæret Atheist, sagde jeg til ham: „Jeg holder mig selv for udødelig." — „Og jeg holder mig selv for dødelig," svarede han, „hvem har nu Ret." — „Maaske har vi det begge To." — „Meget godt! Men hvorledes . . .?" — „Hør nu engang, min kjære C...: Dante sidder i sit Studereværelse. Han har taget et Blad Papir, har skrevet to Vers paa det og bliver saa kaldt ud et Øjeblik. Da de to Vers er blevne alene, begynder de at tale med hinanden ligesom et Par Dyr i en Fabel, og det første siger til det andet: Jeg er udødelig, jeg maa leve evigt. — Og jeg vil forgaa, svarer det andet. — Som frembragt af en af Gudernes Udvalgte, vil jeg have evig Bestand. — Som flydt med en Draabe forgængeligt Blæk ud af en forgængelig Pennespids, vil jeg ogsaa selv forgaa engang. — Heftig Strid. Dante kommer tilbage, tager Bladet, læser Versene igjennem, og . . . Her taug jeg. — „Naa, og saa?" spurgte C... temmelig utaalmodig. — „Han stregede det andet Vers ud." — „Naa saadan! nu forstaaer jeg," udbrød C... og trak paa Skuldrene. „De mener altsaa, at ogsaa jeg vil blive saa at sige streget ud?" — „Ganske vist! Skaberen er Herre over sin Skabning, og enhver Skabning, som stræber efter Udødelighed og fortjener den, vil ogsaa naa den, enhver anden — ikke!"

* * *

Ismail Pascha,

Ex-Khediven, opholder sig for Tiden i Vichy, men der forlyder intet om, hvorvidt han finder Behag i det meget smukt beliggende, men ogsaa temmelig kjedsommelige Badested. Han har været i Vichy engang tidligere, i de første Aar af sin Regjering, og dengang fandt han Opholdet saa lidet efter sin Smag, at han næsten var fortvivlet af Mangel paa Adspredelse. Da hørte han Tale om det vidunderlige Ry, der gik af en Pariserdames, en Mademoiselle Schneiders store Skjønhed, Skuespillertalent, Esprit og Chic. Ismail fatter nyt Haab og telegraferer strax til Paris: «Envoyez-moi Schneider», og allerede to Dage efter melder sig hos Vicekongen — den daværende Præsident i corps législatif, den store Fabrikant Schneider! Faraonernes skjønhedskyndige Efterfølger skal have følt sig meget skuffet over denne Repræsentant for Navnet Schneider, men han gjorde gode Miner til slet Spil og fandt heldigvis ogsaa et politisk Spørgsmaal, som han kunde diskutere med Schneider. Kammerpræsidenten skal senere ofte have udtalt sig indigneret om den Hensynsløshed, som kaldte ham bort fra Paris for at forhandle om saa lidet vigtige Ting. ... Men Ismail telegraferede anden Gang til Paris, og hans Depeche maa vel denne Gang have været mindre lakonisk, thi Mlle. Schneider indtraf hos Vicekongen, og de stakkels Fellaher fik snart hendes Besøg at føle: 50,000 Francs maatte de udrede til deres Konges smukke Gjæst. Besøg af denne Art maa den stakkels Ismail vistnok renoncere paa dennegang.

Billedkunst

„Populair Vejviser blandt Stjernerne", konstrueret af Chr. Termansen og udgivet hos G. E. C. Gad, er udkommet i tredie, noget forandrerede og udvidede Udgave. Dette snildt og praktisk konstruerede Himmelkort, der viser Stjernehimlens Udseende til enhver given Tid, er prisbelønnet i Paris 1878.

Brevkasse.

Oversætteren af Schopenhauer: „Menneskelivets forskjellige Aldre" („Nær og Fjern" Nr. 409 og 410) bedes at opgive sin Adresse til Redaktionen.

I Rudolf Schmidts Fortælling „En Historie fra Schwarzwald" Nr. 423 skulle Side 6, Sp. 1, Linierne 35—37 ved en Omsætning af Kommaet læses saaledes: „Den, som en Maaned i Træk beder den mindst en Gang om Dagen efter Hans Helligheds Mening, faaer Aflad" o. s. v. — Samme Side Sp. 2, L. 46 staaer hvorfor, læs hvor.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold.
Pennetegninger fra Oldtiden, ved —n. I. Jagten hos Hellenerne. II. De spartanske Drenges Pidskning. — Tydske Lyrikere siden 1850, Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. XII. Otto Roquette. — Lieutenant Lumleys Eventyr, af Clément Caraguel (sluttet). — M. Rosing: En Romantiker. af H. V. — Sarah Bernhardt i Kjøbenhavn, af P. H. — Brogede Blade. — Billedkunst. — Brevkasse.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

I alle Nordens Boglader faaes:

Den danske Stats Historie fra 1814—1848

af Dr. phil. **Alex. Thorsøe.**

50 Ark st. 8vo. heftet 12 Kr. 50 Øre.

Med dette Værk fremtræder **for første Gang** i vor Litteratur **en samlet Fremstilling** af den danske Stats Historie fra Kielerfreden til Kong Kristian den Ottendes Død, bygget for en stor Del paa **utrykte Opgivelser og Meddelelser** fra særdeles velunderrettet Side. Værket vil derfor være særlig oplysende med Hensyn til de hidtil mindre kjendte Motiver, der have havt Indflydelse paa Danmarks Udvikling i det vigtige Tidsrum af dets Historie, der gaaer umiddelbart forud for vor egen Tid.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommen og at faae i alle Nordens Boglader:

Om Runerne i Norden.

ᚠᚢᚦᚬᚱᚴ:ᚼᚾᛁᛅᛋ:ᛏᛒᛚᛘᛦ

Almenfattelig Fremstilling ved **P. Købke.**

Med 16 større og mindre Afbildninger, samt **Fortegnelse over danske Runeindskrifter paa Stene og hvor disse findes.**

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag. Nytorv 19, Kjøbenhavn.

D'Hrr. Husejeres og Bygherrers

Opmærksomhed henledes paa

BYGGEKONTORET

1.Sal—**5 Raadhusstræde 5**—1.Sal

Kontoret, hvis Bestyrelse bestaaer af Haandværkere i Bygningsfaget, anbefaler sig til **Opførelse af Nybygninger, Ombygninger** og **Reparationer** af ældre Bygninger. (L 5903)

Paa **C. A. Reitzels** Forlag er udkommet:

Relieffer

efter

Korstolene i Roskilde Domkirke.

Aftegnede og udgivne

af

J. B. Løffler.

Chemityperede af **Magnus Petersen.**

Text af Jul. Lange.

Avec un résumé en Français.

Pris 6 Kr.

Stammende, (B 1950)

ogsaa saadanne, som besøgte andre Anstalter uden Resultat, helbredes i kort Tid sikkert af **Emil Dénhardt senior** i **Burgsteinfurt** (Vestfalen). Nøjagtig Adresse. **Honorar efter Helbredelsen.** Prospectus med officielle Vidnesbyrd gratis. Helbredede 1237. Lægebehandlingen anerkjendt ved Preuss. Orden.

Udkommet er og at faae i alle Boglader i Norden:

Fra Fyrrerne.

Litteraire Skizzer

af

Otto Borchsenius.

Anden Række.

Frederik Paludan-Müller.

»En Sjæl efter Døden« og »Adam Homo«.

En Æresoprejsning til Fyrrerne.

Ideale Demokrater.

I. Grundtvig paa Vendepunktet i sit Liv.

II. Himmelbjergspræsten.

Supplement til Himmelbjergspræsten. (»Min egen Gravsang« af St. St. Blicher. — Mindedigt over St. St. Blicher).

M. Goldschmidt og Korsaren.

Heftet. 3 Kr. 50 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlæggere faaes:

Quisisana.

Novelle

af

Fr. Spielhagen.

Heftet. 3 Kr. 25 Øre.

C. A. Reitzel. Otto B. Wroblewsky.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Hos Undertegnede er udkommet:

C. Leunbach,

Prædikener over Kirkeaarets Epistler og Lektier.

4. og 5. Hefte: **Trinitatistiden** heftet 2 Kr.

Komplet i 5 Hefter 4 Kr. 85 Øre. Samme smukt indb. 6 Kr.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 22. August.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2,25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR: **P. HANSEN.**

FORLÆGGERE: **C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.** KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: **BIANCO LUNO.**

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 426.

Den 29. August 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Théâtre français' Jubilæum.

1680—1880.

Af **Paul Lindau.**

II.

Fra det første Kejserdømme til Nutiden.

For Théâtre français var det første Kejserdømmes Tid ikke nogen særlig glimrende Periode, omendskjøndt det vigtigste af de Dekreter, der angaa Theatrets Organisation, falder paa dette Tidspunkt, nemlig det berømte saakaldte „Moskau-Dekret" af 15. Oktober 1812, som omfatter ikke mindre end hundredogeen Paragrafer. Napoleon selv interesserede sig ganske vist levende for den berømte Scene, særlig for Tragedien. Man kjender hans ofte citerede Ytring: „Havde Corneille levet under min Regjering, havde jeg optaget ham i Fyrstestanden." Men den Napoleonske Tids dramatiske Digtere vare ikke i Stand til at skaffe Theatret nogensomhelst ny Glands ved deres Værker. Af Tidsalderens iskolde, stivbenede Tragedier er der Intet blevet tilbage, og af det smaaborgerlige Lystspil kun meget Lidt. Picards „I Provindsen" er vel det eneste Lystspil fra hin Tid, der har kunnet holde sig paa Repertoiret og endnu tages frem fra Tid til anden. Ligeoverfor de store Begivenheder, som satte Verden i Bevægelse og navnlig holdt Frankrig i en stedsevarende febrilsk Ophidselse, skrumpede de dramatiske Handlinger paa Scenen ind paa en bedrøvelig Maade, og selv saa betydelige Kunstnere som Talma, der blev Skaberen af den moderne Stil i Frankrig, vare ikke i Stand til at stemme det store Publikum til nogen varm og varig Deltagelse. De Indtægter, Théâtre français havde under Kejserdømmet, vare ynkelige. Dertil kom, at Medlemmerne af Theatret, som nu havde antaget Titlen «Comédiens ordinaires de l'Empereur», meget ofte maatte forlade Paris og spille for Hoffet i Compiègne, Fontainebleau, Versailles o. s. v. paa Befaling af deres kejserlige Herre, som paa en virkelig fyrstelig Maade understøttede Institutet med en aarlig Subvention paa 100,000 Francs. Endog til Tydskland lod Kejseren sine Skuespillere komme. I Erfurt og Dresden blev der givet berømte Forestillinger, den berømteste i Dresden, hvor Théâtre français havde den Ære at opføre en Tragedie af Corneille for Napoleon, Kejseren af Østerrig, Kongerne af Preussen, Bayern og Sachsen og en utalt Mængde af andre Fyrster.

„Jeg har lovet Dem et Parterre af Konger," sagde Kejseren til Talma. „De seer, at jeg holder Ord."

Fra Talma daterer den rigtige Kostumering af Heltene i Tragedien sig. Tidligere bleve de antike Fyrster og Helte fremstillede i et underligt Fantasikostume, som omtrent var Kostumet fra Ludvig XIV.s Tid og kun henviste til Oldtiden ved visse Enkeltheder som en om Allongeparykken slynget Krands, Skjold og Sværd o. s. v. Alexander,

Augustus og Horatierne med Allongeparykker! Som hans Ven David i Maleriet, saaledes indførte Talma nu ogsaa paa Scenen det ægte antike Kostume. Ved Siden af Talma glimrede endnu i Tragedien den lidenskabelige Mademoiselle Georges og i Komedien Mademoiselle Mars.

Under Restaurationen blev Moskau-Dekretet atter ophævet, og Théâtre français, hvis Medlemmer nu igjen vare blevne Comédiens ordinaires du Roi, henlagdes under Ministeren for det kongelige Hus. Denne Situation varede til Slutningen af det legitimistiske Kongedømme, til Julirevolutionen 1830.

Under Carl X.s Regjering debuterede den nyere Tids tre mest bekjendte dramatiske Forfattere: Eugen Scribe debuterede den 21. December 1822 med „Valérie", Alexander Dumas den 11. Februar 1829 med „Henrik III." og Victor Hugo i Bourbonernes sidste Dage den 25. Februar 1830 med „Hernani".

Af andre fremragende Værker, som ere blevne opførte i dette Tidsrum, maa endnu nævnes «L'école des vieillards» af Casimir Delavigne.

I den samme Periode bleve Skuespillerne Samson, Geffroy og Beauvallet engagerede af Théâtre français — Kunstnere, som ogsaa vor egen Generation har havt Lejlighed til at beundre paa Théâtre français' Brædder.

Den mindeværdigste Aften er den, da „Hernani" blev opført første Gang; den kan overhovedet uden Overdrivelse betegnes som en af de betydningsfuldeste Mærkedage i den moderne franske Litteratur.

Doña Sols Rolle, som nylig er bleven en Triumf for Sarah Bernhardt, udførtes da for første Gang af Mademoiselle Mars.

I hele Uger før den første Opførelse og Maaneder efter den blev det parisiske Publikum bestandig holdt i Aande af dette nye Stykke, og der maatte ikke nogen ringere Begivenhed end Julirevolutionen til for at gjøre en Ende paa Theaterspektaklerne. Om denne første Forestilling er der skrevet hele Bøger; selv har jeg offentliggjort en udførlig Beretning derom i „Dramatische Blätter" (1875, C. F. Simon).

Skandalen begyndte med, at Victor Hugo havde afskaffet den sædvanlige Claque, som var lejet af Theatret selv, og istedetfor havde kommanderet en Claque af sine Tilhængere derhen, mest bestaaende af unge Kunstnere. I Spidsen for denne Claque stod Skolens Førere: Theophile Gautier, Gérard de Nerval, Vivier o. fl., der saa at sige befalede som Centurioner over den Flok af unge Fanatikere, der var bleven dem tildelt. Romantikerne, de unge Kunstnere, der vare Digteren blindt hengivne, udmærkede sig ogsaa i det Ydre ved en ganske kurieus Smag. De bar Veste og Halstørklæder af de mest skrigende Farver. Snittet paa deres Klæder mindede om alle Tider, særlig om den middelalderlige Vams, og Samsonlokker, som i aarevis havde foragtet den altfor civiliserede Sax, faldt ned over Skuldrene ligesom Manker. Dette løjerlige Selskab havde indtaget sin Position allerede længe før Theatrets Aabning. Klokken Et om Eftermiddagen var det allerede fuldtalligt forsamlet foran Théâtre français' Bygning — en Skare af underlige Kumpaner, „vilde og afstikkende, med langt Skjæg, med langt uredt Haar, i de besynderligste Dragter fra alle mulige Tider og alle mulige Lande, i Matrospjækkerter, med den spanske Kappe paa Skuldrene, med Veste à la Robespierre, med middelalderlig Barret" — Romantikens svorne Legion, saaledes som et Øjenvidne skildrer den. Theophile Gautier bar en skarlagenrød Atlaskesvest. Denne Claque af Frivillige blev haanet af de Forbigaaende, ja endog tildænget med Skarn. Smaa Slagsmaal opstod. Klokken tre blev Indgangen aabnet for dem. Fra Tre til Syv sad Skaren, der nu havde organiseret sig fuldstændigt, paa de Pladser, der vare blevne den anviste i Parterret og i det andet Galeri. Da de indsaa, at de vilde komme til at forsømme Dagens Hovedmaaltid — i Paris dinerer man som bekjendt næsten gjennemgaaende Klokken sex — havde de taget Proviant med: Pølser med Løg, Ost, Øl o. s. v. og nød deres frugale Diner til den almindelige Spisetid. Da Publikum senere blev indladt, var der en forfærdelig Atmosfære, og det kom til meget forargelige Scener, thi de unge Mennesker havde været indelukkede i fire Timer i den mørke Sal, og da nu Lyset fra den tændte Lysekrone beskinnede selv de mørkeste Kroge, var Skandalen stor. Publikum var ude af sig selv, Skuespillerne vare oprørte, den kongelige Kommissair løb frem og tilbage som en Fortvivlet og sagde til Digteren, der indfandt sig ganske gemytlig et Kvarteer før Forestillingen: „Deres Venner har slaaet Stykket ihjel!"

Forestillingen selv gik paa en Maade, som ikke er til at beskrive. Det var en Skandale fra Begyndelsen til Enden. Klassikerne peb, Romantikernes mørke Skare jodlede og skreg, og paa begge Sider bar man sig ad som i et Galehus. Det kom til blodige Slagsmaal, til alvorlige Lemlæstelser, til Udfordringer og Tvekampe med blodigt Udfald. Næsten alle Blade rasede imod Victor Hugo og hans Tilhængere. Digteren, sagde de, havde selv medbragt sine Tilskuere, og det Tilskuere, som vare Stykket værdige: uvaskede og pjaltede Stratenrøvere, som man havde samlet sammen fra Gud maa vide hvilke Knejper, og i Theatret havde disse Fyre fejret Orgier, hvis haarrejsende Følger havde saaret alle anstændige Øjne paa det Dybeste. Smudsige Viser havde de istemt og vanhelliget Thalias Tempel paa det Skjændigste.

Skuespilleren Joanny, som spillede den gamle Hertug Silvas Rolle i Stykket, har holdt Dagbog over Opførelserne. Denne Dagbog er interessant. Fra den 26. Febr. til den 11. Juni blev Stykket omtrent hver Aften udleet, udpebet, udtrommet og ligesaa rasende forsvaret af Victor Hugos Tilhængere. Næsten hver Aften bleve adskillige Tilskuere arresterede. Under 10. Marts, for blot at anføre nogle Exempler, citerer Joanny: „Endnu stadigt lidt værre: Næveslag . . . Afbrydelser . . . Politi . . . Arrestationer ... Skrig ... Bravo ... Piben ... Tumult... Menneskemasse ... Og saa videre." 12. Marts: „Stadig det Samme. Kassen er det eneste Væsen, som morer sig ved det." 15. Marts: „Den gamle Historie!" 20. Marts: „Skandalen bliver stadig større: det er ikke mere til at holde ud." Og paa denne Maade bliver det ved.

Efter den femogfyrretyvende Forestilling forsvandt „Hernani" fra Scenen i otte Aar. I Provindserne gjentog det samme Skuespil sig, stundom ogsaa med tragisk Udgang. I Toulouse blev en ung Mand ved Navn Betlam dræbt under Forestillingen; i Vannes døde en Korporal, som efterlod sig følgende Testamente: „Jeg vil, at der paa min Gravsten skal sættes følgende Ord: Her hviler en Mand, som troede paa Victor Hugo."

I Julimonarkiets første Aar gjorde Théâtre français de daarligste Forretninger. Heylli anfører blandt Andet

Følgende: I Aaret 1831 tager Théâtre français med Molières „Tartuffe" og Marivaux' «Le legs» paa een Aften 68 Francs ind. I Aaret 1833 beløb Theatrets Gjæld sig til over en halv Million Francs. Statens Understøttelse var imidlertid bleven sat op til 200,000 Fr.

Den mest glimrende Begivenhed i Théâtre français' Historie under Julimonarkiet er Rachels Optræden. Denne sikkert den største tragiske Skuespillerinde, som nogensinde har levet, optraadte første Gang den 12. Juni 1838 som Camille i Corneilles „Horatierne". Huset var tyndt besøgt. Det er interessant at kaste et Blik paa Indtægterne ved de første Forestillinger; de afgive tillige et meget veltalende Vidnesbyrd om Kritikens Virksomhed. I et Tidsrum af to Maaneder spillede Rachel sex Aftener for afskrækkende tomt Hus:

12. Juni 1838	„Horatierne"	753	Francs.
16. — —	„Cinna"	558	—
23. — —	„Horatierne"	303	—
9. Juli —	„Andromache"	373	—
11. — —	„Cinna"	342	—
15. — —	„Andromache"	736	—
		3065	Francs.

Den 18. August kom Jules Janin, «Journal des Débats»' berømte Kritiker, der havde taget sig Ferie i den varme Tid, tilbage til Paris og saae Rachel i „Horatierne". Han havde strax Øje for det storartede Geni hos denne tragiske Kunstnerinde, som Ingen hidtil havde taget Notits af og som uden ham maaske vilde have forladt Théâtre français ubemærket, naar det første halve Aar var gaaet. Han var ligefrem begejstret og skrev den paafølgende Mandag i «Journal des Débats» den mest højtstemte Kritik, som maaske nogensinde er bleven skreven. Han forudsagde, at denne svagelige unge Pige med det endnu uudviklede Organ, med det smalle Bryst og de lange, endnu ikke beherskede Arme vilde stille Alt, hvad der endnu hidtil havde viist sig paa den franske Scene, i Skygge. Han roste med en saa glødende Varme, at den almindelige Opmærksomhed blev henledet paa det unge Talent, som den kritiske Mester havde saa vidunderlige Ting at fortælle om. Og Virkningen heraf var den, at medens Indtægterne af de første sex Forestillinger før Kritiken gjennemsnitlig havde været paa det Nærmeste 511 Francs pr. Aften, var Gjennemsnitsindtægten af de følgende fyrretyve Forestillinger, som Rachel gav paa Théâtre français fra Kritikens Fremkomst af og til Udgangen af Aaret 1838, steget til 4193 Fr. 90 Centimes. Jeg vil naturligvis ikke paastaa, at Jules Janin har „skabt" Rachel; men at hans Pen har bidraget væsenlig til at gjøre den unge Pige berømt fra den ene Dag til den anden, det er utvivlsomt.

Fra nu af har Rachel kun stormende Triumfer at melde om lige til sit Dødsaar 1858. Hendes ubeskrivelig skjønne, sjælfulde, aandrige, mægtige Spil henrev alle Tilskuere til udelt Beundring. Hendes Majestæt beherskede Alt. Rachel nød tilsidst en Gage paa 42000 Francs, og hendes Gjæsteforestillinger i den lange Ferie kunde anslaaes til 200,000 Francs. Desuagtet havde den lunefulde Kunstnerinde, der var sig sin Magt meget godt bevidst, bestandig Stridigheder med Direktionen. Den daværende Direkteur for Théâtre français, Buloz, fik affagt en Kjendelse over Rachel, som skulde tvinge den ubændige Kunstnerinde til Disciplin. Den 24. Februar 1848 blev denne Kjendelse hende overbragt. Men samme Dag var det forbi med den Myndighed, der tilkom den kongelige Kommissair (denne Titel førte Buloz). Der existerede ingen kongelig Kommissair mere, intet kongeligt Theater, intet Kongedømme. Februarrevolutionen befriede Rachel fra den hende tiltænkte Ydmygelse.

Under Ludvig Philips Regjering havde Theatrets finansielle Situation forbedret sig. Subventionen var atter bleven forhøjet med 40,000 Francs, og der blev desuden aabnet Selskabet en Kredit paa 300,000 Francs til Likvidering af den gamle Gjæld og til Anskaffelse af nye Meubler og Rekvisiter; den skulde afbetales med Afdrag i fem Aar.

I den kongelige Kommissair Buloz' Sted kom efter Februarrevolutionen Lockroy. Rachels berømteste Præstation i denne Periode er hendes Foredrag af Marseillaisen med melodramatisk Akkompagnement. Alle, som have hørt dette højst ejendommelige, halvt sungne, halvt skregne og talte Foredrag, sige, at det var det usædvanligste, mest ophidsende Skuespil, som nogensinde er blevet fremstillet af en Skuespiller. Rachel kom frem som „Republiken" med den frygiske Hue paa Hovedet og den trefarvede Fane i Haanden. Den Virkning, hun udøvede, var saa vældig, at Regjeringen vilde drage Nytte af den til sine egne Formaals Fremme, og det blev paa dens Vegne paalagt Rachel at gjøre Propaganda for Republiken ved at foredrage Marseillaisen i Provindserne. Den sidste Direkteur under Republiken var Arsène Houssaye, som nu har udgivet en omfangsrig og aandfuld, men kun lidet grundig og slet komponeret Théâtre français' Historie.

Af de dramatiske Værker, som bleve opførte paa Théâtre français' Scene i dette Tidsrum — fra Ludvig Philips Tronbestigelse indtil Statskoupet — maa i Særdeleshed nævnes: Victor Hugos «Le roi s'amuse» (forbudt efter den første Opførelse), „Angelo", «Les Bourggraves» (falden igjennem); Casimir Delavignes „Eduards Sønner" og „Don Juan af Østerrig"; Scribes „Statsmand og Borger", „Et Glas Vand", „Kammeraterne," „En Lænke", „Adrienne Lecouvreur", „Naar Damer føre Krig"; Alfred de Vignys „Chatterton"; Alexander Dumas' «Mademoiselle de Belle-Isle», «Les demoiselles de Saint Cyr»; George Sands „Cosima" (falden igiennem den 29. April 1840); Alfred de Mussets „En Caprice", „Man skal Ingenting forsværge", „Louison", «Le chandelier»; Emile Augiers «L'aventurière», „Gabriele", „Diana"; Ponsards „Charlotte Corday"; Bayards „Ude og Hjemme". Næsten alle disse Stykker ere paa Repertoiret endnu.

Af fremragende Kunstnere engageredes i det nævnte Tidsrum: Regnier, Provost, Got, Delaunay, Rachel, Arnould-Plessis, de to Brohan'er, Augustine og Madeleine, Rachels Søstre: Sarah og Rebecca Felix, Judith, Favart og Delphine Fix. Af disse ere endnu den Dag idag Got (engageret 1844), Delaunay (engageret 1848) og Mlle. Favart (engageret 1848) de betydeligste af Theatrets Kunstnere, med hvilke af de senere Engagerede vistnok kun Coquelin kan sammenlignes.

Théâtre français' Historie fra Grundlæggelsen af det andet Kejserdømme og til vore Dage kan jeg gaa hurtigt henover. Der existerer en meget fuldstændig og fortræffelig Journal over dette Tidsrum af George d'Heylli*). Denne

*) Journal intime de la Comédie française. Paris. E. Dentu. 564 Sider.

nyeste Epoke er Tidsrummet for Théâtre français' højeste finansielle Blomstring. Medens de aarlige Indtægter hidtil neppe havde naaet et Gjennemsnitsbeløb af 500,000 Francs, 1848: 319,000, 1850: 612,000, stige Indtægterne nu fra Aar til Aar paa overraskende Maade. Fra 1855 til 1869 beløbe Indtægterne sig næsten altid til 900,000 Francs. 1858 udgjøre de kun 824,000 Francs, men under Udstillingen 1867 stige de til 1,315,000 Francs. Krigen og Kommunen skade naturligvis Indtægterne betydeligt. 1870 udviser kun 562,000, 1871 671,000 Francs. Men ved Hjælp af det franske Folks Elasticitet, dets Rigdom og Forlystelsestrang stige Indtægterne i 1872 igjen til det Dobbelte: 1,262,000 Francs, og det sidste Aar, hvis Indtægt meddeles af d'Heylli, 1877, udviser den største Sum, nemlig 1,580,000 Francs; uden Tvivl er dette Beløb endogsaa oversteget det følgende Aar (Udstillingen, „Familien Fourchambault").

Som en interessant Theateraften maa anføres den 22. Oktober 1852, da Théâtre français atter gjorde politisk Propaganda, dennegang for den fra Bordeaux hjemvendende Præsident, der for første Gang i et officielt Program havde udtalt sin Tragten efter Kejserkronen. Plakaten indeholdt en Hymne, som Théâtre français' Direkteur, Houssaye, havde digtet med Hentydning til Talen i Bordeaux: «L'empire c'est la paix», Corneilles „Cinna" med Rachel og Proverbet „Man skal Ingenting forsværge" af Alfred de Musset. Det sees af Avisreferaterne, at denne Forestilling overværedes af „Grevinde Montijo og Frøken Montijo" — Sidstnævnte den tilkommende Kejserinde Eugenie. Houssayes Epilog: «L'empire c'est la paix» blev foredraget af Rachel med melodramatisk Akkompagnement, medens samtlige Medlemmer af Théâtre français havde grupperet sig malerisk omkring hende i Kostumerne fra deres Hovedroller.

I dette sidste Tidsrum falde de første Opførelser af følgende Stykker: af Scribe: „Fehænder", det sidste Lystspil af denne den nyere Tids frugtbareste og heldigste Digter; det faldt igjennem den første Aften, men gjorde næste Aften stormende Lykke og holdt sig fra nu af paa Repertoiret; af Augier: «Les Effrontés», «Le fils de Giboyer» — begge Aftener kom det til energiske Demonstrationer imod „Gründerne" (Mirès og Konsorter) og de Ultramontane (Veuillot &c.); af Barrière: „Ildløs i Klostret". Desuden blive forskjellige interessante Stykker gjenoptagne eller erhvervede fra andre Theatre; saaledes Victor Hugos Dramer „Hernani" og „Marion Delorme", Dumas' „Demimonde", der hidtil havde været spillet paa Gymnase; Dumas selv debuterer paa Théâtre français med «L'Etrangère», som har en stor Succès, 1876 — det er Dumas' sidste Stykke. George Sands „Marquien af Villemer" føres over fra Odéon; Sardou, der allerede tidligere har forsøgt sig paa den første franske Scene, men kun med lidet Held (la Papillonne), skriver som Akademiker sit egenlige Debutstykke for de klassiske Brædder: „Daniel Rochat" (meget omtvistet Succès); og endelig møder Augier i Udstillingsaaret med «Les Fourchambault» — dette fortræffelige Skuespil, med hvilket Théâtre français har en af sine mest glimrende Succès'er.

Af de Skuespillere, der engageres ved Théâtre français i dette Tidsrum, maa fremfor Alt nævnes: den elskværdige og elegante Bressant, 1854; Coquelin, en af vor Tids bedste Skuespillere, 1864; Frøken Croizette, mønsterværdig som Modedame, en aandfuld Skuespillerinde, 1875; Sarah Bernhardt, 1862. Denne sidstnævnte Kunstnerinde har givet Anledning til megen Omtale, efter smagfulde Folks Mening formegen. Hun er en i højeste Grad aandfuld Kunstnerinde, som paa alle mulige Omraader yder Noget, der maa vække Opmærksomhed: hun skriver vittige Breve og Artikler, hun maler ganske kjønt, hun betragtes som en meget talentfuld Billedhuggerinde o. s. v. Hendes dramatiske Talent bliver efter min Overbevisning meget betydelig overvurderet. Der er noget hektisk Sygeligt ved hendes Spil, og i lidenskabelig Affekt overanstrenger hun sig saaledes, at hun ængster Tilskueren. Af de senest engagerede Kunstnere maa endnu Hr. Worms nævnes. Den Lykke, en Kunstner som Mounet-Sully gjør, er en Gaade for Enhver, der ikke betragter Skuespilkunst som identisk med affekterede Stillinger og et klangfuldt Organs Fremliren af Klassikernes Vers.

Man kan se Forestillinger paa Théâtre français, navnlig Forestillinger af Tragedier og alvorlige Dramer, som maa minde den uhildede Tilskuer om, at selv dette Theaters Kunstnere dog ikke ere mere end Mennesker. Opførelsen af Lystspillene derimod, saavel de klassiske af Molière, Regnard &c. som de moderne Konversationsstykker af Scribe, Augier, Dumas &c. staaer Fuldkommenheden saa nær, som det kan tænkes, og ganske sikkert gives der ikke nogen anden Scene, hvor der arbejdes med en saadan hellig Alvor, med en saadan Respekt for Kunsten som ved Théâtre français. Dette herlige Kunstinstitut kan paa sin Jubeldag se tilbage paa Fortiden med berettiget Stolthed og give sig selv det Vidnesbyrd, at det har bevaret og forøget sine Forfædres Ry.

Menneskets Hjerte.

Af Prof., Dr. F. W. Beneke.

Hvor rastløst og virksomt der end arbejdes paa Naturvidenskabernes Omraade, og hvor mangfoldig den Nytte end er, som det praktiske Liv allerede har dette Arbejde at takke for, frembyder der sig dog stadig nye Opgaver for Forskningen. Man troer at være kommen til et Maal og kun at have med bestemte Kjendsgjerninger at bestille paa et givet Omraade — da aabner der sig pludselig et nyt Arbejdsfelt for det aandelige Blik, et nyt Territorium for Granskningen, hvis Betydning hidtil har været overseet og hvis Jordbund derfor har været udyrket, men som strax medbringer talrige nye Spørgsmaal og opfordrer til nye Overvejelser og ny Prøvelse af de Kjendsgjerninger, der

allerede betragtedes som fastslaaede. Plov og Hakke maa atter tages ihænde; talrige Hænder finde atter nyt Arbejde, og det almindelige Resultat af dette udmunder i den Erkjendelse, at Skaberens underfulde Værker bestandig gjemme mere af den uudtømmeligste Visdom og den lovmæssigste Orden i sig, end vi hidtil have formaaet at se i dem.

Denne Erfaring stadfæster sig for Tiden atter paa et Omraade, paa hvilket der i Virkeligheden allerede syntes at være naaet en vis Afslutning: paa det sunde og syge menneskelige Legemes Anatomis Omraade.

Fra Vesals anatomiske Arbejder i Begyndelsen af det 16. Aarhundrede at regne er den normale menneskelige Anatomi saavel makroskopisk som mikroskopisk udarbejdet til større og større Fuldendthed. Man troede sig allerede i Besiddelse af et næsten fuldkomment Kjendskab til den vidunderlige Maskines Bygning og til dens enkelte Bestanddele. Efterat Morgagni havde udført sine mønstergyldige Undersøgelser paa den pathologiske Anatomis Omraade i den sidste Halvdel af det 18. Aarhundrede, blev det syge menneskelige Legeme gjennemarbejdet paa en lignende Maade. De vigtigste Grundlag for Kjendskabet til det syge Liv bleve saaledes indvundne. Hele Omraader af den tidligere Sygdomslære ere blevne omformede ved de nyere omfattende mikroskopiske Undersøgelser af de syge Safter og Cellevæv, og helt nye Udsigter ere blevne aabnede. I Overensstemmelse med Fremskridtene paa Anatomiens Omraade udviklede sig Fysiologien, Læren om Livsprocesserne i selve Organismen. Jo nærmere man blev bekjendt med Maskinens Bygning, des mere fremmedes Indsigten i denne Maskines levende Gang. Selvstændigt og med Held arbejdede derhos Fysiologerne paa Løsningen af de vanskeligste Problemer. Men som allevegne paa det aandelige Arbejdes Omraade, saaledes gik og gaaer det ogsaa her. Jo højere Kundskaben stiger, des klarere træde Lakunerne frem, ganske ligesom Bjergbestigeren først faaer det rette Syn for Afgrundene og Dalene, naar han har naaet en Top.

Med utvivlsom Sikkerhed have i de sidste Decennier Fysiologien og Pathologien lært os, at den menneskelige Maskine i de forskjellige Perioder af Livet arbejder med forskjellig Intensitet og i sin sygelige Tilstand ogsaa med mangehaande Modifikationer. Den barnlige Organisme arbejder langt intensivere end den voxne, fordi den foruden at ernære og vedligeholde det allerede Tilværende tillige skal sørge for dets Væxt; et febersygt Menneske omsætter betydeligt mere Legemsmasse end et ikke febersygt, og der kan, selv for Lægmanden, ikke være nogen Tvivl om, at det korpulente Menneskes Maskine maa arbejde paa en anden Maade end det magre, maaske alt af Svindsot lidende Menneskes.

For at forklare disse aabenbare individuelle Forskjelligheder ved Livsprocessen i syg som i sund Tilstand har man dynget Theorier paa Theorier, og om end mange af dem ikke have levet Dagen over, ere dog andre blevne og blive endnu betragtede som saa velbegrundede og rigtige, at den almindelige saavelsom den specielle Sundhedspleje og ikke mindre den praktiske Lægevidenskab træffe deres Forholdsregler paa Grundlag af dem.

Men disse Forholdsregler glippe ofte. Et Barn, der voxer op under de bedste Livsforhold og med god Ernæring, vil alligevel ikke trives; den Korpulente taber ikke sit Embonpoint trods alle Kure; den Svindsottige vender tidt og mangen Gang uden Trøst tilbage fra de mest forskjellige, men allesammen lovpriste Kursteder. Lægernes Uoverensstemmelse i Henseende til de Syges diætetiske eller medikamentale Behandling er ikke bleven stort ringere end i tidligere Aar, og hvo som ikke vil lægge Skjul paa Sandheden og forstaaer at erkjende den, ham maa disse Erfaringer føre til den Overbevisning, at Videnskaben endnu i mange Retninger mangler et nøjagtigt Kjendskab til Aarsagerne til Forskjellighederne i det individuelle Liv, det sunde saavelsom det syge.

Hvor kunne disse Aarsager ligge? Man veed med Vished, at de kunne ligge i Ernæringsmaaden. Man veed med den samme Sikkerhed, at de ligge i de Tusinder af Indflydelser, som indvirke paa Mennesket udefra: i Beskaffenheden af den Luft, vi indaande, i vort daglige Arbejde, i Klimaet, i Samfundets fædelige Tilstande o. s. v. Man veed med lignende Bestemthed, at Forstyrrelser i Gemytslivet danne mægtige Kilder til Sygelighedstilstande. Men trods alt dette er der endnu et stort Antal Fænomener og Afvigelser i det daglige Liv tilbage, som man forgjæves vil søge Aarsagen til blandt alle de bekjendte Betingelser for de normale Livsytringer og for Sygelighedstilstandene, og at afsløre disse endnu ubekjendte Aarsager er netop vor Opgave.

Spørge vi nu — for blot at tage et enkelt Exempel blandt mange — om Betingelserne for et af de mest dagligdags Fænomener i det individuelle Liv, om Betingelserne for Menneskets regelmæssige Væxt og dens ganske bestemte Begrændsning, saa mangler Svaret herpaa endnu. Eller spørge vi om Betingelserne for de saakaldte medfødte konstitutionelle Forskjelligheder, saa taler ganske vist Alverden om en svagelig, en robust, en pirrelig o. s. v. Konstitution; men hvad den i sidste Instans beroer paa, hvori den bestaaer, det har man endnu ikke rede paa.

Med Stolthed kan Anatomi og Fysiologi rose sig af at have naaet et højt Standpunkt ved Hjælp af møjsommeligt Arbejde, og ikke mindre har den pathologiske Anatomi lært os, hvor hundredfoldig forskjellige de egenlige Sygdomstilfælde i de enkelte Dele af den menneskelige Maskine kunne være og ere, og hvorledes de mest forskjellige Sygdomsytringer betinges herved. Men mærkeligt nok er knap nok det Spørgsmaal endnu besvaret, om de enkelte Maskindeles relative Størrelse og dermed ogsaa deres relative Arbejdsintensitet da er den samme til alle Livets Tider og om ikke de enkelte Maskindeles absolute eller relative Størrelse frembyde saadanne Forskjelligheder hos de forskjellige Individer, at Forskjellighederne i de individuelle Livsfænomener lade sig udlede deraf. Der ligger pludselig et stort, endnu næsten fuldstændig ubearbejdet Forskningsomraade for os, og jo simplere og lettere at løse Opgaverne paa dette Felt ere, desto mere paafaldende synes det, at man ikke forlængst har grebet til Maal og Vægt, for at besvare disse Spørgsmaal. Og saaledes er det i Virkeligheden ogsaa. Den menneskelige Maskine undergaaer indtil dens fuldstændig udvoxne Tilstand og derefter igjen i den højere Alder idelige Forandringer i det relative Størrelsesforhold mellem dens enkelte Dele; den menneskelige Maskine har, med andre Ord, en forskjellig Konstitution i de forskjellige Livsperioder. Den ene menneskelige Maskine er saa igjen vidt forskjellig fra den anden, naar vi tage disse Størrelsesforhold i Betragtning. Det er klart, at

hverken det sunde eller det syge Liv kan forstaaes uden et nøjagtigt Kjendskab til disse utvivlsomt tilstedeværende Forskjelligheder i alle de enkelte legemlige Organers Størrelse og Vægt i hvert enkelt Leveaar. I disse Forskjelligheder ligger uden Tvivl en stor Del af Betingelserne for de individuelle Livsfænomener i alle Livets Aldre, saavelsom af Betingelserne for den syge Konstitution, og forgjæves vilde de, der selvbevidst drømme om en fuldendt Videnskab, modsætte sig denne Sandhed.

For Lægmanden vil det næsten ikke være til at forstaa, at saa simple Ting som de her omtalte ikke forlængst ere blevne fastslaaede af Videnskaben. Han tænker paa en hvilkensomhelst sammensat Maskine; han veed, at dens Arbejdsevne afhænger af det nøjagtige absolute og relative Størrelsesforhold mellem de enkelte af Maskinens Dele; han kan ikke forestille sig Andet, end at det maa forholde sig paa lignende Maade med den levende menneskelige Maskine, og Udforskningen af de relative og absolute Størrelsesforhold mellem de enkelte Organer i det menneskelige Legeme forekommer ham som den ganske naturlige første Fordring til Forstaaelsen af dette Legemes Ydelser. Men det er just ikke nogen sjelden Erfaring, at man ved et videnskabeligt eller teknisk Arbejde ikke seer Skoven for lutter Træer, og hverken Anatomien, Fysiologien eller den pathologiske Anatomi kan fritages for den Bebrejdelse, at de i deres Fremtrængen til Cellevævets allersidste mikroskopiske Elementer ikke have tænkt paa deres samlede Helhed i den enkelte Organisme og i dennes enkelte Organer, at de med andre Ord hidtil have forsømt en omhyggelig Undersøgelse af den store Forskjellighed imellem disse sidstes absolute og relative Størrelse i de forskjellige Levealdre saavelsom i de forskjellige Individer.

Ethvert Organ i det menneskelige Legeme har sin bestemte Funktion. Ethvert saadant Organ bestaaer af et stort Antal elementaire, d. v. s. ikke længer delelige, usammensatte Dannelser (de saakaldte Celler) og af Apparater, der, for at udtrykke det kort, bibringe disse Celler Saft og Kraft (Kar og Nerver). Af den lovmæssige Samvirkning mellem alle disse enkelte elementaire Dannelser er ethvert enkelt Organs Ydelse eller Funktion betinget, og Forskjelligartetheden af de enkelte Organers Ydelser beroer igjen paa en Forskjelligartethed i selve de elementaire Dannelser eller paa en forskjellig Ordning af dem saavel indbyrdes som i Forhold til Karrene og Nerverne. Saaledes tilvejebringes Leverens galdeproducerende Virksomhed, saaledes tilvejebringes Hjertets mekaniske Arbejde. Nu er det imidlertid aabenbart, at — bortseet fra sygelige Tilstande — i ethvert Tilfælde een, og maaske den væsenligste, af Betingelserne for et Organs Arbejdsevne maa ligge i Antallet af dets Elementer eller, hvad der er det Samme, i dets Størrelse, og den nødvendige Betingelse for Bedømmelsen af et Organs Ydelsesevne maa derfor ogsaa være Kjendskabet til dets Størrelsesforhold. Men naar den enkelte Organismes hele samlede Ydelse beroer paa den rigtige Indgriben i hinanden af alle de enkelte Organers Funktioner under Iagttagelse af bestemte relative Størrelsesforhold hos disse Organer, saa er det endvidere klart, at ogsaa disse Størrelsesforhold maa være af den største Betydning for Tilvejebringelsen af Livsfænomenerne og at Kjendskabet til dem er uundgaaelig nødvendigt til Forstaaelsen af disse. En menneskelig Maskine med et lille Hjerte eller med en lille Lever maa levere et andet Arbejdsresultat end en med et stort Hjerte eller med en stor Lever, og en menneskelig Maskine med store Lunger og et lille Hjerte maa præstere et andet Arbejde end en med smaa Lunger og et stort Hjerte. Betænker man de næsten utallige Muligheder for den Slags Kombinationer, som det store Antal af Legemets Organer tilsteder, saa vil det ogsaa strax blive indlysende, hvorledes der hermed maa være givet en af Betingelserne for den menneskelige Konstitutions uendelige Forskjellighed.

Disse faa indledende Bemærkninger ville være tilstrækkelige til at betegne et Omraade af den sunde og den syge menneskelige Organismes Anatomi og Fysiologi, som hidtil har henligget næsten ganske ubearbejdet, men hvis grundige Gjennemforskning turde blive en af de væsenligste Opgaver for den nærmeste Fremtid. Dens Omfang vil kunne fattes ogsaa af Lægmanden, thi det drejer sig her ikke blot om Bestemmelsen af Organernes Størrelse hos den sunde Organisme i alle de enkelte Levealdre, men ogsaa om Bestemmelsen af den hos de mest forskjellige syge Individer og i Særdeleshed hos de konstitutionelt Syge, dem, der lide af saakaldte konstitutionelle Sygdomme. Har Anthropologien allerede i en længere Aarrække med større og større Iver givet sig af med at maale Hjerneskallen paa Generationer, der ere begravne for Aarhundreder siden, saa maa man ogsaa haabe, at den samme Omhu vil blive de levende Generationer til Del efter en endnu mere omfattende Maalestok, og hist og her har der ogsaa allerede kun behøvet at gives en Impuls, for at faae de fornødne Arbejder i Gang. Saaledes har «British Association» for kort Tid siden nedsat en særlig «Anthropometrical Committee» (22, Albemarle Street, London) med det Øjemed at foretage herhenhørende Arbejder; af Prof. H. P. Bowditch i Boston er der allerede paa hin Side Oceanet, i Staten Massachusetts, blevet offentliggjort de anerkjendelsesværdigste Arbejder om Væxten hos Børn af forskjellig Herkomst; af Dr. Kotelmann blev for ikke længe siden Bestemmelserne af Legemets Længde, Vægt o. s. v. hos Eleverne i Johanneum i Hamburg meddelte, og disse Arbejder lade haabe, at talrige Hænder snart ville være sysselsatte med at udfylde de angivne Huller i vor Viden.

Maalingen af Legemets Længde saavelsom Bestemmelser af samtlige det menneskelige Legemes Hovedorganers Størrelse ere blevne udførte i en Række af Aar af Forfatteren af disse Linier baade paa Personer, der ere døde efter en Sygdom, og paa saadanne, hvem Døden har ramt i sund Tilstand. De første Resultater af de deriblandt forekommende Maalinger af Hjertets Størrelse ere i Løbet af forrige Sommer blevne uddragne af en videnskabelig Afhandling og uden hans Villie og Vidende gaaede over i Dagspressen. Dette har fremkaldt en Opfordring til at gjøre Emnet tilgængeligt i en mere udførlig Form ogsaa for andre Kredse end de egenlige Fagmænds. I det Følgende skal der gjøres et Forsøg paa at efterkomme denne Opfordring, hvortil Forfatteren tilskyndes ikke blot af den almindelige Interesse, der knytter sig til Emnet, men ogsaa af den Mulighed, der er for at behandle netop denne Del af Undersøgelserne i en særlig Artikel.

*

* *

Det menneskelige Hjerte bestaaer af fire Afdelinger: et højre og venstre Forkammer og et højre og venstre

Hjertekammer. Det højre Forkammer staaer i aaben, ved bevægelige Klapper tillukkelig Kommunikation med det højre Hjertekammer, og paa samme Maade det venstre Forkammer med det venstre Hjertekammer; begge højre Kamre ere derimod adskilte fra begge venstre Kamre ved ugjennembrudte Skillevægge. Forkamrenes Vægge ere 1 til 2 Millimetre, højre Hjertekammers Væg 3 til 4 Millimetre, venstre Hjertekammers Væg 10 til 12 Millimetre tykke. Alle disse Vægge bestaa af Muskeltrævler, der krydse hinanden i de forskjelligste Retninger og ligesom andre Muskler have Evne til at trække sig sammen (forkortes) og udvide sig igjen.

Hjertet er den væsenligste Motor for Blodet, som kredser igjennem det menneskelige Legeme. Det kraftige venstre Hjertekammer kaster det Blod, der er naaet ind i det, ind i Legemets største Aare, den saakaldte Hovedslagaare eller Hovedpulsaare, Aorta, og Kraften af det Tryk, hvormed dette skeer, er næsten tilstrækkelig til at drive Blodet gjennem tusinde Forgreninger hen til de fjernestliggende Legemsdele. Her, i Legemets Periferi, er Blodet tilsidst fordelt i Millioner af de allermindste Haarkar, de saakaldte Capillarer, for derpaa atter efterhaanden at forlade disse og samle sig i større, tilbage til Hjertet førende Kar, de saakaldte Blodaarer eller Vener. Gjennem to store Blodaarestammer flyder det tilbagevendende venøse Blod ind i højre Forkammer og fra dette igjen ind i højre Hjertekammer. Højre Hjertekammer kaster det gjennem en stor Karstamme, der snart forgrener sig (den saakaldte Lungearterie), ind i Lungerne. Her bliver det atter gjennem Lungearteriens utallige Forgreninger fordelt til de fineste Capillarer, for ved den atmosfæriske Lufts Indtræden at omskifte sin venøse (kulsyreholdige) Beskaffenhed med den arterielle (iltholdige), hvorpaa det atter samler sig i Grene, der blive tykkere og tykkere, og føres gjennem to eller tre saadanne Grene ind i venstre Forkammer og derfra tilsidst tilbage til venstre Hjertekammer.

Ved dette Arbejde virker Hjertet paa eengang som en Suge- og Trykpumpe. Ved sin Sammentrækning trykker eller pumper venstre Hjertekammer Blodet ind i Aorta og det hele saakaldte arterielle Karsystem, medens højre Hjertekammer trykker det ind i Lungearterien og Lungerne; men ved den strax efter formedelst den elastiske Kraft paafølgende Udvidelse suger højre Hjertekammer, saasnart det har skilt sig ved sit Indhold, øjeblikkelig Blod til sig fra højre Forkammer, det vil sige fra Legemets hele Venesystem; og paa samme Maade virker i samme Moment det venstre Hjertekammer indsugende paa Blodet i venstre Forkammer og det bagved værende med Ilt svangrede Blod i Lungerne.

„Hjertets Slag" kalder man det Moment, i hvilket de to Hjertekamre trække sig sammen og udføre deres Pumpearbejde. Ved denne Sammentrækning løfter Spidsen af Hjertet sig lidt i Vejret, hvorved der frembringes det Anslag af Hjertet imod Brystvæggen, det saakaldte Hjertespidsstød, som man kan føle, naar man lægger Fingeren paa Stedet. Den Blodbølge, som kastes ind i Arterierne ved enhver saadan Sammentrækning, foraarsager den bekjendte Udvidelse og Spænding af dem, som man kalder „Pulsen" (pulsus ɔ: Slag). Hos den voxne Mand gjør Hjertet gjennemgaaende 74 saadanne Sammentrækninger i Minutet; hos det nyfødte Barn omtrent 145; hos det etaarige Barn 134; hos det toaarige 110; hos det fireaarige 108; hos det syvaarige 93; hos det tiaarige 85; i den højere Alder finder der igjen en lille Tilvæxt Sted, indtil 78 à 80. — Antager man som Gjennemsnit for Minutet hele Livet igjennem kun det lave Tal 80, saa gjør Hjertet i en halvfjerdsindstyveaarig Levetid ikke mindre end 2,943,360,000, d. v. s. næsten tre Milliarder Sammentrækninger.

Hovedforanledningen til Hjertets regelmæssige Sammentrækning er selve det varme Blod, som strømmer ind i Hjertekamrene. Dette Blod virker inciterende paa nogle smaa, paa Inderfladen af Muskeltrævlerne liggende Nerveknuder, og disses Incitering foranlediger strax en Sammentrækning af de nævnte Muskeltrævler. Har Blodet en højere Temperatur end den normale, hvad der f. Ex. er Tilfældet i Febertilstand, saa er Nerveknudernes Incitering større, og Følgen heraf er en hyppigere Sammentrækning af Hjertemusklen (Feberpuls). Ved at sætte visse Stoffer til Blodet kan en lignende Virkning frembringes, saaledes f. Ex. ved Alkohol i middelstore Doses, ved Kalisalte. Men ogsaa paa en hel anden Maade og ad anden Vej kan der øves Indflydelse paa Hjertets Bevægelser. Fra Hjernen og den forlængede Marv løber der Nervetrævler ned til Hjertet, og disses Incitering paavirker strax de smaa Nerveknuder i Hjertet og faaer det til at banke hurtigere og kraftigere. Disse Nervetrævler ere virksomme, naar Glæde eller Kunstnydelse eller ogsaa Angst og Skræk faaer vort Hjerte til at „banke højere". En anden Nerve løber fra Hjernen ned til Hjertet, og dennes Incitering lammer Hjertets smaa Nerveknuder og gjør følgelig Hjerteslagene mere eller mindre langsomme; saadanne Indvirkninger forekomme ved visse Hjernesygdomme saavelsom ved Besvimelser. Endelig gives der endnu en Nerve, som strax inciteres ved en for stor Blodfylde i Hjertet og øjeblikkelig indvirker saaledes paa andre Nervebaner og Blodkar, at disse sidste udvides betydeligt og derved forebygge, at Hjertet overfyldes med Blod. De Blodkar, som yde denne vigtige Tjeneste, ere fortrinsvis Underlivets store Blodaarer (Vener).

Det behøver nu neppe at forklares, at Hjertets Virkeevne er af den største Betydning for hele Legemets Existens og Virkeevne. Mangler den Kraft, som er nødvendig forat Blodet kan blive drevet ind i det arterielle Blodkarsystem, saa vil Blodcirkulationen blive langsommere i alle Organer og Legemsdele, og i samme Grad vil Opsugningen af det Blod, som findes i Legemets Vener og i Lungerne, blive svagere. Af Blodbevægelsens Livlighed og af det Tryk, Blodet staaer under i Blodkarrene, afhænger imidlertid ikke blot samtlige Legemsdeles Ernæring, men ogsaa for en stor Del alle de enkelte Organers Funktionsevne. Vi have Midler til at forhøje Hjertets Trykkraft ved at gjøre Sammentrækningerne langsommere. Et saadant Middel er bl. A. Digitalis (Fingerbøl). Ved Anvendelsen af dette Middel se vi strax Blodtrykket i Nyrerne forhøjet og Afsondringen i dem formeret. Hjertets egen Virkeevne er derimod væsenlig afhængig af to Ting. For det Første af Antallet af dets Muskeltrævler, det vil altsaa sige af Hjertets Størrelse, og selvfølgelig af disse Muskeltrævlers sunde Beskaffenhed; dernæst af den normale Beskaffenhed og Paavirkningsevne hos de smaa Nerveknuder, fra hvilke Muskeltrævlernes Sammentrækning indledes, og hos selve de ovenfor nævnte Paavirkere, en Paavirkelighed, der giver sig tilkjende saavel i det hele Nervesystem som i dets enkelte Affinit i de mest forskjellige Grader og i subjektive For-

nemmelser af Svaghed, Mathed, Friskhed og Kraftfølelse. Denne Paavirkelighed kunne vi kun slutte os til af det individuelle Livs Fænomener, af Pulsens Kvalitet o. s. v.; Hjertets Størrelse kunne vi derimod maale direkte paa Lig, og det er klart, hvor betydningsfuldt et nøjagtigt Kjendskab til disse Størrelsesforhold er for Kjendskabet baade til det sunde Liv og til forskjellige Sygdomstilstande.

For Hjertets normale Størrelse i de forskjellige Leveaar har Forfatteren nu udfundet følgende Gjennemsnitstal for begge Kjøn, hvilke Tal kunne betragtes som tilnærmelsesvis rigtige. Størrelsen eller rettere sagt Volumen af Hjertets Muskelmasse er udtrykt i Kubikcentimetre, og af Hensyn til vore videre Betragtninger skulle de tilsvarende Alderstrins Kroplængder strax blive tilføjede.*)

Alder.	Det mandlige Hjertes Volumen i Kubikcentimetre.	Det kvindelige Hjertes Volumen i Kubikcentimetre.	Mandlig Kroplængde i Centimetre.	Kvindelig Kroplængde i Centimetre.
0 Aar	22,5	—	50	49
1/3 til 1 —	33,6	32,2	65,5	62,3
1 til 2 —	44,3	43,4	76,7	75,4
2 til 3 —	50,2	—	84,5	83,5
6 til 7 —	90	84	110	105
14 til 15 —	150	170	150	147
17 til 18 —	220	220	164	156
20 til 21 —	258	221	170	159
50 —	300	240	170	159
80 —	290	—	168	—

Betragte vi nu foreløbig udelukkende Hjertets Størrelser, saa sees det, at dets stærkeste Væxt falder i de første to Leveaar. Ved Slutningen af det andet Leveaar har Hjertets Volumen hos et nyfødt Barn allerede fordoblet sig; det er steget fra 22 Kbctm. til rigelig 44. I de følgende fem Aar skrider Væxten endnu relativt betydelig frem, men dog allerede i ringere Grad. Hjertet naaer tilnærmelsesvis et Volumen af 90 til 95 Kbctm., og en Fordobling af dets Volumen, saaledes som den naaes i de to første Leveaar, naaes nu først i fem Aar. Endnu langsommere skrider Væxten frem i de følgende syv til otte Aar, altsaa fra det syvende til det femtende Aar. Hjertet naaer nu et Volumen af 150 til 160 Kbctm., det forøger altsaa i denne otteaarige Periode kun sit Begyndelsesvolumen med omtrent 2/3. Men saa kommer Udviklingstiden, og i denne finder der igjen en betydelig raskere Væxt Sted. I de fem Aar fra det femtende til det enogtyvende Aar stiger Hjertets Volumen til tilnærmelsesvis 250 à 260 Kbctm., og foregaaer Legemsudviklingen meget hurtigt, saa kan denne Tilvæxt af 2/3 af Periodens Begyndelsesvolumen endogsaa naaes i to til tre Aar. Man finder stundom allerede hos sexten- til syttenaarige Mennesker Hjertevolumina af 230 til 240 Kbctm. Efter Legemsudviklingens Fuldendelse finder der nu kun en meget langsom Væxt af Hjertet Sted. Den varer imidlertid ved indtil henimod det halvtredsindstyvende Aar og beløber sig gjennemsnitligt til 1 à 1½ Kbctm. aarlig, saa at Hjertet med det halvtredsindstyvende Aar besidder et Volumen af tilnærmelsesvis og gjennemsnitligt 280 til 300 Kbctm.

Forskjellighederne i Udviklingen af det mandlige og det kvindelige Hjerte ere endnu ikke godtgjorte med tilstrækkelig Sikkerhed. Af de hidtil udførte Maalinger synes det imidlertid næsten at fremgaa med Visshed, at Hjertets Størrelse hos Drenge kun er lidet forskjellig fra Størrelsen hos Piger indtil det syvende Aar. Henimod Kjønsudviklingens Tid synes da det kvindelige Hjertes Størrelse at ile noget forud for det mandliges, ganske paa samme Maade som det er blevet paavist af Bowditch med Hensyn til Kroplængden hos Piger og Drenge fra det tolvte til det fjortende Aar. Men snart faaer det mandlige Hjerte Overvægten igjen og er fra nu af hele Livet igjennem ikke ubetydelig større end det kvindelige.

Sammenligner man nu Hjertets Væxt med Legemets Længdevæxt eller med dets Tiltagen i Vægt, to Forhold, der ogsaa kun ere tilnærmelsesvis bekjendte, saa viser der sig vel ved det første Blik nogle Ligheder i Væxtforholdene, men ved en nøjere Prøvelse saa væsenlige Differenser, at man er nødt til at forudsætte forskjellige Betingelser for ethvert af disse Forhold. Og Forfatteren kan tilføje, at denne Ejendommelighed i Væxtforholdene gjælder for alle det menneskelige Legemes Organer. Ethvert Organ har sin egen særlige Væxthistorie, og paa denne hidtil ubekjendte Kjendsgjerning beroer, som det synes, netop væsenlig Forskjelligartetheden af Livsfænomenerne i de forskjellige Aldersperioder. Det opvoxende Barn frembyder ogsaa for Lægmanden helt andre Livsfænomener — om det saa ikke var Andet end Væxten selv — end det voxne Menneske, og netop for disse Forskjelligheder synes den allerväsenligste Betingelse at ligge i Forandringerne i de relative Størrelsesforhold og Ydelser af de enkelte Organer i de forskjellige Leveaar.

Gjøre vi os dette klart blot af enkelte Tal, saa møde vi hos det mandlige Kjøn følgende Progressioner i Legemets Længdevæxt, i dets Tiltagen i Vægt og i Hjertets Tiltagen i Volumen:

	Ved Fødselen.	Ved Slutningen af det 2. Aar.	Ved Slutningen af det 7. Aar.	Ved Slutningen af det 15. Aar.	Ved Slutningen af det 21. Aar.	I det 50. Aar.
Legemets Længde i Ctm.	50	79	110	154	170	170
Legemets Vægt i Kilogr.	3,2	12,0	20,1	46,4	66	67,5
Hjertets Volumen i Kbctm.	22,5	46	95	150	260	300

Deraf kunne vi beregne Forholdstallene:

For Legemets Længde	=	1 :	1,58 :	2,2 :	3,08 :	3,4 :	3,4
For Legemets Vægt	=	1 :	3,75 :	6,28 :	14,5 :	20,6 :	21,1
For Hjertets Volumen	=	1 :	2,04 :	4,22 :	6,6 :	11,5 :	13,3

Lignende Forskjelligheder vise sig ogsaa ved andre Organer, som i Særdeleshed ved Hjernen, hvis Væxt

*) Alle disse Talangivelser maa foreløbig kun betragtes som tilnærmelsesvis rigtige. Hjertestørrelserne ere kun at betragte som

næsten er afsluttet med det femtende Aar, og hvis Vægt næsten fordobles allerede i det første Aar.

Det tør vel betegnes som en af de interessanteste Opgaver at udforske disse forskjellige Væxtforhold ved de enkelte Dele af den menneskelige Maskine. Men vi ere endnu langt fjernede fra Løsningen af dette vidunderlige Værks Gaade. Kun for Hjertets Væxtforhold er der allerede ved de hidtil anstillede Undersøgelser gjort et Indblik i visse Betingelser for dem, hvilket vi skulle forsøge at paavise i Korthed.

Sluttes.

Franz Liszt.

Et musikalsk Karakterbillede.

Af **La Mara.**

Den Musikhistoriker, der paatager sig at gjøre rede for Væsen og Karakter i de enkelte Perioder af Tonekunstens Udvikling, maa betegne den nuværende som hele den Efter-Beethovenske Epoke i det Hele taget som en af poetisk Tendens opfyldt Periode. Siden Beethoven med sin Kæmpebedrift, den niende Symfoni, gjennembrød den absolute Musiks Skranker og tog det digteriske Ord til Hjælp i det instrumentale Kunstværk, hvorved han indledede en ny Fase i sin Kunst — siden den Tid have Søsterkunsterne Poesi og Musik forenet sig i inderligere og inderligere Samfund. Et Blik paa Webers og Wagners musikalske Dramatik, paa de sidste fem eller sex Decenniers instrumentale og vokale Lyrik belærer os tilstrækkelig herom. Schuberts sidste, mere i deklamatorisk Stil holdte Sange, Mendelssohns Koncertouverturer og „Lieder ohne Worte“, Berlioz' Symfonier, Schumanns, Chopins og Franz' Klaveer- og Sangpoesi, Lißts Orkester- og Kirkeværker anskueliggjøre paa det Tydeligste den Vej, Tonekunsten er slaaet ind paa i denne Retning, og vise Konsekvenserne af dette Princip skarpest udviklede i Lißts Kompositioner. De samme Bestræbelser, som hans Ven og Kunstfælle Wagner har gjort gjældende paa Scenen, har han bragt frem i Koncertsal og Kirke. Det var ham ikke nok at være den største Virtuos, Verden har seet; ogsaa i en lang Række skabende Bedrifter skulde hans Geni lægge sig for Dagen, medens han paa samme Tid virkede som Dirigent og Lærer for Virkeliggjørelsen af sine Idealer og blev en af Hovedrepræsentanterne for den Skole, som kalder sig den nytydske eller den nyromantiske.

Ligesom han som Pianist paa sit Instrument saa at sige opdagede en ny Verden, som vakte slumrende orkestrale Kræfter i det og hidførte dets egenlige Glandsperiode, saaledes maatte han ogsaa som Komponist vandre nye selvstændige Baner. Om Heldet end ikke fulgte ham saa hurtigt paa dette Omraade, som det havde fulgt den af hele det musikelskende Publikum fejrede Klaveerbehersker, saa aftvang dog ogsaa den skabende Mester i Lißt Samtiden dens Hyldest. Musikhistorien har neppe nogen Kunstnertilværelse at fortælle om, der kan maale sig med hans i Glands og Udbytte.

I Kometaaret 1811 blev Lißt født den 22. Oktober i Landsbyen Raiding ved Oedenburg i Ungarn. Hans Fader Adam Lißt tilhørte en adelig Familie, som dog havde renonceret paa sine adelige Rettigheder paa Grund af ødelagte Formueforhold; han var Regnskabsfører hos Fyrst Esterhazy. Som en ivrig Musikven, der selv spillede flere Instrumenter, opdagede han sit Barns Begavelse, der tidligt lagde sig for Dagen, og begyndte efter hans indstændige Bønner at give ham Undervisning i Klaverspil, da han var sex Aar gammel. Allerede tre Aar efter vandt den lille Franz i den Grad Tilhørernes Beundring ved Koncerter i Oedenburg og Preßburg, at nogle ungarske Magnater strax tilbød at udrede et Stipendium af tusind Gylden i sex Aar til hans videre Uddannelse.

Denne blev der nu taget energisk fat paa i Wien, hvortil Faderen og Sønnen havde begivet sig, efterat Førstnævnte havde opgivet sin Stilling; Czerny og Salieri vare hans Lærere i Klaverspil og Komposition, og den 13. April 1823 hørte den musikelskende Kejserstad Franz Lißt for første Gang. Det yderst gunstige Resultat af denne første Koncert, der som højeste Belønning indbragte den geniale Dreng en Omfavnelse af Beethoven, ydede i Forbindelse med en paafølgende Midlerne til at faae hans kunstneriske Uddannelse fuldført i Paris. Paa Vejen dertil blev han i Stuttgart og München hilset som „en anden Mozart.“ Den længselsfuldt attraaede Optagelse i Konservatoriet i Paris blev ham vel, trods en glimrende bestaaet Examen, nægtet af Cherubini, fordi han var Udlænding, men i Paer og Reicha fandt han virksomme Befordrere og Ledere af sine ungdommelige Bestræbelser. Snart var han Dagens fejrede Helt, det musikalske Aristokratis Yndling, og Pariserbladene udtømte sig i Lovprisninger af det fænomenale Talent, som „ikke kjendte nogen Medbejler længer.“ Ogsaa som Komponist traadte han nu frem for Offentligheden, efterat han allerede i Wien havde vakt Salieris Opmærksomhed i denne Egenskab, og en enakts Opera: „Don Sancho, eller Kjærlighedens Slot“, som han fik opført 1825 i Académie royale, blev modtagen med saameget Bifald, at Nourrit, som spillede Hovedrollen, bar den ungdommelige Komponist frem for Publikum paa sine Arme.

Rejser til Provindserne, til England og Schweiz, skaffede ham nye Triumfer. Da døde pludselig hans trofaste og omhyggelige Fader, og den sextenaarige Yngling stod nu

Gjennemsnitsstørrelser, som ere uddragne af de enkelte Maalinger saavel paa sunde som paa syge Mennesker. Heller ikke for Kroplængderne har man endnu noget Normalmaal. De variere ikke ubetydeligt efter Nationaliteten. Sandsynligvis af denne Grund have de talrige Maalinger af Quetelet i Brysfel, Bowditch i Boston, Kotelmann i Hamburg o. Fl. tildels meget afvigende Tal at opvise.

alene. Hurtig kaldte han sin Moder, hvem han lige til hendes Død hang ved med sit Hjertes hele Inderlighed, til sig til Paris og lagde som Velkomsthilsen sine Sparepenge, 100,000 Francs, for hendes Fødder som Garanti for, at hun skulde have en sorgfri Alderdom.

Religieuse Skrupler og indre Kampe, politiske Princip- og Partispørgsmaal, filosofiske og almindelige Studier, hvilke sidste gav ham den ofte beundrede Universalitet i hans Aandsdannelse, beskæftigede ham i de følgende Aar. Ikke blot en kunstnerisk Begavelse og Udvikling, men i Forening med den en almindelig Uddannelse af Aand og Karakter er jo efter hans Mening Bæreren af og Betingelsen for det rette Kunstnerskab. Al Virtuositet vilde han have betragtet „kun som Middel, ikke som Maal.“ Gik Virtuositeten før ham ikke ud paa stort Andet end den blotte Fingerfærdighed, saa viste han sig, efter den berømte Harmoniker Dehns Vidnesbyrd, som „den Første, der gav den ganske fortrinsvis af ham uddannede Teknik en indre Betydning, den Første, som benyttede den til et højere Formaal.“ Hans Kunstnerskabs høje Overlegenhed lagde sig snart for Dagen, da han i Anledning af Thalbergs Tilstedeværelse i Paris indlod sig med ham i en Væddekamp, som endte med hans Sejr. „Thalberg er den Første, men Lißt er den Eneste,“ saaledes lød Samfundets Afgjørelse, som Kritiken uden Tøven sluttede sig til. Og den Eneste er han vedbleven at være lige til den Dag idag.

Før sin Væddekamp med Thalberg havde Lißt levet i længere Tid tilbagetrukken i Genf, hvortil han foranledigedes af sin venskabelige Forbindelse med den under Forfatternavnet Daniel Stern bekjendte Grevinde d'Agoult, Moder til Richard Wagners Hustru. Derpaa opholdt han sig i to Aar (fra 1837 til 1839) i Italien, hvor han gav Koncerter og studerede. Glimrende Succès'er i Wien sikrede herefter ogsaa hans Ry i Tydskland og indledte de Virtuosrejser, som nu førte ham fra Nord til Syd, fra Øst til Vest i Europa, gjennem alle Lande og alle musikdyrkende Byer. Allevegne hyldedes han med Begejstring, men i Ungarn og Tydskland modtog han dog den største Hyldest. Fyrsterne smykkede ham med Titler og Ordener; den østerrigske Kejser gjengav ham hans Adelskab, ligesom han senere udnævnte ham til kejserlig Raad med en Hædersgage og gjorde ham til Præsident for Musikakademiet i Pest; Byer udnævnte ham til Æresborger, Pest overrakte ham en Æressabel, og Universitetet i Kønigsberg gav ham Doktortitlen. En Begejstringsrus fulgte allevegne hans Spor. Da saae Verden ham til sin Forbauselse pludselig standse i sit Sejrsløb og paa sin Berømmelses Tinde slutte sin Løbebane som Virtuos, for at ombytte den med Komponistens mere tornefulde Kald.

Træt af sine Sejre og længselsfuld efter et Hjem, en mere koncentreret Virkekreds, hvor han kunde have den fornødne Ro til at producere, lod han sig fængsle i det lille Weimar og tog stadig Bolig der i November 1847 som Hofkapelmester. Paa „Altenburg“ opslog han sin Residens i Forening med Fyrstinde Caroline Sayn-Wittgenstein, der var fulgt med ham fra Rusland, en Dame af stor aandelig Betydning. Snart samledes der en Kreds af udvalgte Aander om dem. En ny kunstnerisk Blomstring kaldte han her frem af den gamle klassiske Jordbund og udfoldede en Virksomhed, som har været af omfattende Betydning for Nutidens hele musikalske Liv. Ligesom hans Fremtræden som Virtuos havde været epokegjørende, saaledes var hans Optræden som Dirigent, som Lærer og som Komponist det i ikke ringere Grad. Der som her, i alle Retninger af hans Virksomhed, var det en kjæk, kraftbevidst Fremskridtets Aand, som talte ud af hans kunstneriske Ydelser og aabnede Kunsten nye Baner. Ved Siden af Omsorgen for de klassiske Værker var det fremfor Alt Opbjælpningen af den fremadstræbende musikalske Generation, han lod sig være magtpaaliggende. Uberegnelige Fortjenester erhvervede han sig af Wagner, hvis Operaer han skaffede et Hjemsted paa Scenen i Weimar, medens Ingen tænkte paa den i Landflygtighed levende Mester og hans Kunst; han brød saaledes Vej for dem ved sin energiske Indskriden. Der fandtes ikke noget nyt musikalsk Fænomen af nogen Betydning, uden at han tog Hensyn til det, og de Matinéer, han foranstaltede i sit Hus hver Søndag, øvede deres Tiltrækningskraft vidt ud til fjerne Steder.

Var det hans Grundsætning som Dirigent, at „en Kapelmesters Opgave bestaaer i at gjøre sig saa overflødig som muligt og lade sin Funktion forsvinde saameget som muligt,“ saa lod han ogsaa i sin Virksomhed som Lærer Individualiteten beholde den største Frihed i Udviklingen. Der var og er ikke Tale om nogen Skablon; den fulde Ejendommelighed og Selvstændighed respekteredes hos Enhver, hvem han oplod sin uvurderlig rige Erfaring i Kunstens Teknik. Om hans Spils individuelle sjælelige Trylleri end ikke lader sig overføre paa nogen Anden, vil hans Skole, der forlængst er udbredt i alle Verdensdele, ikke mere gaa tabt. Af den er udgaaet de berømteste Navne blandt de yngre Pianister med Rubinstein, Hans von Bülow, von Bronsart, Tausig, Sophie Menter, Anna Mehlig, Ingeborg von Bronsart, Laura Rappoldi i Spidsen, og til dem har der sluttet sig en større Kreds af Kapelmedlemmer og Musikere som Joachim, Laub, Singer, Coßmann, Cornelius, Lassen.

Allerede under sit Rejse- og Virtuosliv havde Lißt frembragt en anselig Række af Værker, som vare skrevne for Klaveer og nærmest skulde staa i hans Virtuositets Tjeneste; samtidig med den nye, i Sammenligning med det hidtil Kjendte uhørt fuldkommengjorte Teknik, som de grundlagde, bragte de som oftest et poetisk Element til Udtryk. Saaledes hans Studier og Transscriptioner (særlig af Schubertske Sange), hans Paraphraser, Fantasier og Polonaiser, hans „ungarske Rhapsodier“, hans «Consolations», «Années de pélerinage», «Harmonies poétiques et religieuses», Klaverpartiturerne og Bearbejdelserne af de Beethovenske Symfonier og den fantastiske Symfoni af Berlioz saavelsom af Wagnerske, Rossiniske, Weberske, Schubertske, Bachske og andre Værker, hvori han har ydet noget Enestaaende.

Større, mere omfattende musikalske Bedrifter modnedes under hans Ophold i Weimar. Som Behersker af de store orkestrale Former fremtraadte Lißt nu og overraskede den musikalske Verden med sine tolv „Symfoniske Digtninger“. Det var fuldkommen nye Fænomener i deres Art, baade hvad Ide og Form angik fremgaaede af hans mest individuelle Personlighed. Et eller andet poetisk Emne, en Digtning, en digterisk Karakter eller Begivenhed tager han til Grundtanke og bringer den til tonekunstnerisk Fremstilling, idet han afvinder den dens musikalske Sider. Den ydre Skikkelse voxer ud af Indholdet; den er ligesaa mang-

foldig som dette Indhold selv og snarere beslægtet med Ouverturen end med Symfonien. Sonatesatsen, som denne Sidstnævnte hviler paa, viste sig som ikke elastisk nok til Optagelse af et nyt poetisk Indhold, som repræsenterer en fortsat Idegang, og saaledes greb Lißt til den frie Variationsform, som Beethoven anvendte den i Vokalsatsen i sin niende Symfoni — Udgangspunktet for Lißts hele instrumentale Produktion. Af et eller to modsatte Themaer — eller Ledemotiver, om man vil — udvikler han en hel Række af de mest forskjelligartede Stemninger, som ved rhythmiske og harmoniske Forandringer vise sig i stadig ny Skikkelse, svarende til Loven for Afvexling, Modsætning og Stigning.

Det paa denne Lov hvilende Princip for Sonatebygningen er altsaa ogsaa virksomt her trods den thematiske Enhed og Enkeltsatsformens friere Periodedeling, ja Omridsene af de traditionelle fire Satser skinne endnu stadig mere eller mindre tydeligt igjennem, skjøndt i sammentrængt Skikkelse. Ved sine to omfangsrigeste og mest storartede Instrumentaldigtninger „Dante" og „Faust", hvilke han betegnede som Symfonier, bibeholdt Lißt ogsaa den selvstændige Deling af Satserne, men indenfor disse gaaer han ganske sine egne Veje. I begge disse Kompositioner, der i Toner levendegjøre Verdens dybsindigste Digterværker, „Den guddommelige Komedie" og „Faust", anvendte han, ligeledes med den niende Symfoni som Forbillede, Kor i Slutningssatsen. Til de enkelte Satser føjede han forklarende Titler (f. Ex. Faust, Margrethe, Mefistofeles), ligesom han ogsaa har vedføjet Programmer til sine symfoniske Digtninger, for at lette Nydelsen og Forstaaelsen af dem og oplyse os om den Tankegang, som han i det Væsenlige har fulgt under Produktionen. Han giver os i dem enten smaa selvstændige Digtninger, som Victor Hugos og Lamartines Vers til „Bjergsymfonien", til „Mazeppa" og «Préludes», eller en Henviisning til bekjendte større Digterværker, som i „Tasso" og „Prometheus", eller han fører os i „Orpheus" en bekjendt mythisk Figur imøde og lader os i „Helteklagen" ane den store historiske Begivenhed, han fejrede deri. „Festklänge" og „Hungaria" saavelsom „Hamlet", „Hunnerslaget" (efter Kaulbach) og „Idealerne" (efter Schiller) har han ladet blive uden Program, da han troede at have betegnet de Ideer, der havde ledet ham, tilstrækkelig tydeligt ved Titlen. Netop denne deres poetisk-musikalske Dobbeltnatur i Forbindelse med det Nye i deres Form, hvilket dog kun er et Resultat af dette Indhold, var særlig ugunstig for Forstaaelsen af Lißts store Orkesterkompositioner og har vanskeliggjort deres Udbredelse paa Grund af de usædvanlig store Fordringer, de stille til Publikum. Trods deres instrumentale Glands og den harmoniske og kontrapunktiske Kunst, de aabenbare, mødtes de af en forbitret Opposition, som de Klaveerkompositioner, der tjente ham som Virtuosstykker, ikke havde havt at kæmpe imod. Men denne Opposition kunde ikke hindre, at den af Lißt repræsenterede poetiske Retning kom til Herredømmet i alle Musikens Arter og at der gjør sig et stadigt Fremskridt gjældende i Populariseringen af hans Værker. Have ikke alle Koncertsale allerede tilegnet sig de mest tilgængelige af hans symfoniske Digtninger, saasom «Préludes», „Tasso", „Orpheus" o. s. v., saavelsom andre af hans Instrumentalværker og hans paa det samme thematiske Enhedsprincip baserede Klaveerkoncerter? Og høres ikke ogsaa hans Sange og Kirkekompositioner med voxende Interesse?

I Sangen repræsenterer Lißt Gjennemførelsen af det poetiske Princip indtil dets yderste Konsekvenser. Musikeren underordner sig fuldstændig under Digteren; et frit deklamatorisk Element, som ligner Wagners „Talesang", er fremtrædende. Her skal kun mindes om den skjønne „Ich liebe Dich" (af Rückert), hvorimod den populaireste af alle Lißts Sange „Es muß ein Wunderbares sein" mest nærmer sig til den ældre Sangform.

Det poetiske karakteriserende Princip, som Lißt har eftertragtet i Sangen som overhovedet i sin Produktion, det thematiske Enhedsprincip, som han har eftertragtet i sine Instrumentalkompositioner, kommer ogsaa til sin fulde Ret i hans kirkelige Værker. Ledemotiverne, af hvilke Wagner spinder sit musikalske Dramas Væv, gjør Lißt nu for første Gang gjældende ogsaa i Messe og Oratorium. Alle Instrumentationens og det frie Formspils Erobringer stiller han i deres Tjeneste.

Ogsaa her frembringer han, overensstemmende med sin Natur, noget Nyt og Stort. Som allevegne gav han ogsaa her, hvor det gjælder ham om ikke mindre end om Regenerationen af den katholske Kirkemusik, med fulde Hænder. Paa Grund af Mængden af det Givne kunne vi her kun minde om Graner Festmessen, den til det østerrigske Kongepars Kroning i Pest skrevne ungarske Kroningsmesse, Missa choralis, Messe og Rekviem for Mandsstemmer, Psalmer og Hymner og Oratorierne „Den hellige Elisabeth" og „Christus". Dette sidste Værk, en Komposition fuld af uforlignelig Originalitet og Aandsdybde, er Lißts største Bedrift paa den kirkelige Kunsts Omraade.

Det langt overvejende Flertal af hans kirkelige Kompositioner spirede imidlertid ikke i weimarsk, men paa romersk Jordbund. Da i December 1859 Operaen „Barberen i Bagdad" af Cornelius, en af Mesterens Elever, faldt igjennem som et Offer for et Koteri, der havde dannet sig mod Lißt, traadte han for bestandig tilbage fra Theatrets Styrelse. Desuden var siden Dingelstedts Indtrædelse i det weimarske Theaters Intendantur Hovedvægten i den derværende sceniske Ledelse bleven lagt paa Dramaet, medens paa samme Tid Oprettelsen af Malerskolen lagde Beslag paa for mange Midler til at der kundes sørges saaledes for Opera og Orkester, som det var en Lißt værdigt. Nok er det, i September 1861 forlod han Weimar og drog til Rom. Der modtog han den 22. April 1865 af Kardinal Hohenlohe i det vatikanske Kapel den Indvielse, der gav ham Abbeds Rang, hvortil man nylig har føjet Værdigheden som Kanonikus.

Sit kunstneriske Kald blev Pio Nonos Yndling ikkedestomindre tro. Fra 1869 af vendte han ogsaa hvert Aar tilbage til Weimar og opholdt sig der i flere Maaneder i det saakaldte „Hofgärtnerei". Siden har han levet afvexlende i Rom, Weimar og Pest, hvor han i Februar 1876 officielt tiltraadte sit Embede som Præsident for Musikakademiet.

Blandt Lißts smukkeste Fortjenester maa det her fremhæves, at han har banet Utallige Vej til Offentligheden og at han altid har et aabent Hjerte og en aaben Haand for alle kunstneriske Bestræbelser. Han er den første og vigtigste Befordrer af Foretagendet i Bayreuth, og han er Hovedstifteren af „Allgemeiner deutscher Musikverein". Og for hvormange kunstneriske Øjemed har han ikke stillet sine Kræfter til Raadighed! Naar hans Geni allerede paa

hans Løbebane som Virtuos langt mere tjente Andre end ham selv — thi af de Millioner, han tjente, beholdt han kun en beskeden Sum for sig selv, medens han ofrede mange Tusinder alene til Fuldendelsen af Domkirken i Køln, til Mindesmærket for Beethoven i Bonn og til de Brandlidte i Hamburg — saa var efter Afslutningen af hans Pianistkarriere hans offentlige kunstneriske Virksomhed udelukkende helliget Andre, hvad enten det nu gjaldt kunstneriske Bestræbelser eller velgjørende Øjemed eller lignende Formaal. Fra Slutningen af 1847 af er der hverken ved Klaveerspil eller Dirigeren eller Undervisning flydt en Skilling i hans egen Lomme. Alt dette, som indbragte Andre rig Kapital og Rente, kostede ham selv kun Ofre af Tid og Penge.

Ogsaa i sin Forfattervirksomhed, i sine berømte Arbejder „Lohengrin" og „Tannhäuser", „F. Chopin", „Robert Franz" og de mindre Afhandlinger, har han, bortseet fra den glimrende Fremstilling, fra Rigdommen paa aandfulde Synspunkter og Ideer, givet Vidnesbyrd om det smukke Træk i sin Natur: at støtte det hidtil uforstaaede Skjønne og Store med sin Autoritet og hjælpe det til bedre Forstaaelse. Fra hvilken Side vi derfor end betragte dette indholdsrige Kunstnerliv, viser det os det ophøjede Billede ikke blot af et stort, men ogsaa af et af de ædleste Mennesker.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

XIII.

Julius Grosse.

Med Stormen har Du stridt til Ende,
Dig skjærmer hellig Elskovs Magt.

Grosse er født den 25. April 1828 i Erfurt, hvor hans Fader var Præst. Med en tidlig udpræget Tilbøjelighed til Malerkunsten, medens Faderen absolut vilde have en studeret Mand ud af ham, greb han, næsten imod Faderens Villie, til Arkitekturen, „i den Indbildning, ved den ene Kunst at kunne trøste sig for Tabet af den anden." Under praktisk Beskjæftigelse i Halle fik han en saa afgjort Lyst til Universitetslivet, at han fra 1849 af gav sig til at studere Jura; men samtidig følte han sig nu ogsaa hendragen til Poesien, ja begyndte endog at skrive Dramer. Det varede ikke længe, før han i Omgang med Roquette o. A. „følte sig som et nyt Menneske." Dette nye Menneske vilde nu endelig tilfredsstille sin gamle Ungdomstilbøjelighed: 1852 gik han til München for at blive Maler „uden dog at slaa Poeten ihjel." De nye Forhold behagede ham imidlertid aldeles ikke; med den kunstneriske Uddannelse havde det ringe Fremgang, og saaledes var det da et Held for ham, at en Brochure og et Par Artikler i Kunstkritikerfaget, som han skrev i 1855, skaffede ham Ansættelse som Kritiker ved „Neue Münchener Zeitung". Endelig var han kommen til Ro i en Stilling, som han siden ikke har forladt. Under ofte usikre og omskiftende Forhold, ramt af Sygdom og andre Uheld, har han efterhaanden arbejdet ved forskjellige Tidsskrifter og samtidig været yderst produktiv som Digter i de forskjelligste Retninger. 1870 blev han Generalsekretair ved Schillerstiftelsen i Weimar og har nu siden 1875 levet som saadan i Dresden.

Ligesaa omskiftende som denne Forfatters Levnetsgang ligesaa mangfoldig og broget har hans digteriske Produktion været: snart et Drama, snart et Bind lyriske Digte, snart et Epos, snart en Række Noveller eller en omfangsrig Roman, snart igjen et episk Digt eller en Tragedie, ja, det enkelte Arbejde bærer ofte Karakteren af en gjærende Uro, som afpræger sig i en noget barok og upoleret Stil eller i en Griben efter nye, tidt bizarre Stoffer og en Jagen efter driftige, originale Billeder. Med alt dette findes der i den allerede lange Række af Grosses Digtninger Meget af stor Værdi. De høre for en stor Del ganske vist ikke til dem, der strax henrive Læseren eller smigre sig ind i Øre og Hjerte, men det lønner sig sædvanlig vel at stifte et nøjere Bekjendtskab med dem. Bag den noget haarde Skal vil man finde en dyb og varm Følelse, et genialt Blik paa Natur og Menneskeliv, en aldrig trættet Opfindsomhed, kort sagt, et rigt sprudlende poetisk Væld, der kun af og til rinder mindre klart, og hvis Mangel netop snarest er dets altfor rigelige Fylde. Ogsaa i den ydre Fremstilling kunde man tidt ønske noget mindre Bredde og Ordrigdom.

Skjøndt Grosse har forsøgt sig med Held i alle Poesiens Grene, er han dog upaatvivlelig betydeligst som Epiker. Især er det hans paa prægtige Naturskildringer og yndefulde Scener og Situationer saa rige Idyl: „Das Mädchen von Capri", der har skaffet ham en Plads blandt de første Forfattere paa dette Omraade. Foruden dette har han skrevet endnu en hel Række andre episke Digte („Gundel vom Königssee", „Farek Musa" o. a.), ogsaa i den komisk-satiriske Genre. — Hvorvel Lyriken saaledes kun indtager den anden Plads i Grosses Digtning, saa findes der dog baade i hans første Samling „Gedichte" (1857) og især i de senere, „Aus bewegten Tagen" (1869) og „Gesammelte Gedichte (1875), en Mængde Vidnesbyrd om en betydelig lyrisk Begavelse. Medens ellers det Objektive er det Fremherskende hos ham og gjør sig stærkt gjældende i disse lyriske Samlinger (saaledes i en Række Ballader og Romancer, som dog for en stor Del, trods glimrende Enkeltheder, ikke ret ville forme sig), kommer her tillige det Subjektive til sin Ret, og hans brydsomme Livs indre og ydre Kampe afpræge sig i en Række af fintfølte Billeder, hvori de mangfoldigste Stemninger finde deres Udtryk, ofte paa Baggrund af et mesterligt Naturmaleri. Hvad der her, som overalt hos Grosse, ikke gjør det mindst velgjørende Indtryk, er den umiskjendelige ideale Stræben, som vi allerede saae afpræget i hans omskiftende Levnetsgang, selv om denne samme Retning ikke sjeldent forleder Digteren til at gribe efter storslaaede eller vanskelige metriske Kunstformer, som han ikke altid magter, eller som ikke staa i Harmoni med deres Indhold.

1.

Devise.

Sex Ting for mig er Verdens største Skat,
Og derfor har til dem min Trøst jeg sat:
Et Bæger af Krystal, en Purpurkind,
Hvor Vinen gløder og det friske Sind;
En fyrig Ganger, Sangen løst af Baand
Og majestætisk ført af Elskovs Aand;
Et Hav af Stjerner, selv i Sorgens Nat,
At den Forvildede ej styrter brat;
En blomstersmykket Grav, en trofast Mund,
Som blomstrende det Skjulte røbe kun;
En mildnet Klang og Lyset dæmpet blidt,
Som det i Kirkeruder brydes tidt;
Men Ilden fri og vældig Stormens Magt,
Skal end i Aske segne Skovens Pragt.

Om kjækt Du stred og elsked, spørger Dig
Engang den strenge Død — hvor længe, ej!

2.

Lønlig Lykke.

Det Sagn fortælles, at en Yngling kom
Til Skovens Dyb i Klang af fjerne Klokker
Og fandt en sælsom Blomsterranke, som
Han slynged tankefuld om sine Lokker.
Dog, da han ud af Skoven vandrer, om
Hans Vej med Undren Landets Folk sig flokker;
Thi Verden et Aarhundred' frem er rykket,
Og Ingen kjender ham, med Krandsen smykket.

En saadan Trylleblomst i Dig jeg fik,
Og Drømmens Troldomsnet min Sjæl har bundet.
Jeg kjender ikke mere Verdens Skik;
Det er mig, som et Hundred Aar var svundet;
En Fremmed er jeg bleven; hvor jeg gik,
Jeg trindtom Præg af Tidens Tand har fundet,
Kun jeg er ung i Vaarens Blomstersmykke,
Som glemt af Verden med min stille Lykke.

Hjem kommer jeg for stedse da til Dig,
En Lykkens Eneboer i Skoven stille;
Glemt vil jeg være. Her kun sprudler mig
For hver en Vunde Livets Sundhedskilde.
Dit Øje straaler paa min stille Vej,
Jeg kysser henrykt dine Læber milde —
Saaledes kan Aartusinder forsvinde,
Til Verden vil jeg ej tilbage finde!

3.

Tilgroede Navne.

Fjorten Somre svandt — jeg seer Jer atter,
Kæmpebøge i Bernriederlunden!
End mig vinker hisset Slotskapellet,
End staaer Slottet med de hundred' Vindver,
Tæt beklædt af mørke Vedbendranker,
Svøbt i Duft af Blomster, mens dets Fod sig
Bader i det køle, blanke Sødyb.
Yndigt plaskende de grønne Vande
I det Fjerne vugge mangen lille
Kirke i de sagte kruste Bølger,
Hvori majestætisk rolig spejle
Sig de sneomkrandste Alpeborge!

Evig ung din Skjønhed sig bevared,
Mig kun, føler jeg, har Tiden ældet.
Fjorten Somre — dengang gylden Ungdom,
Dengang hviled dine Øjne paa mig,
Dengang skar dit dyrebare Navn jeg
I de høje, ranke, sølvgraa Stammer. —
Gyldentaaget som en Morgenhimmel
Dæmrede vor Fremtid dengang for os.
Død og Rædsel herskede i Staden,
Indiens Pest sin tunge Svøbe svinged,
Gaderne af sorte Ligtog bølged,
Giftopfyldte Solens Straaler hvilte
Hedt og lummert paa de øde Torve.
Dog, det var den Sol, som dine Øjne,
Som din Sjæl hver Dag, hver Time fyldte!
Dengang skar dit dyrebare Navn jeg
I de høje, ranke, sølvgraa Stammer. —

Sort, forvoxet jeg idag det finder,
Fast ukjendeligt i Barkens Revner.
Ak, i Hjertet og er hine Runer
Alt forlængst af Tidens Mos bedækket,
Overgroet af nye Blomsterranker!
Ak, saa svinder Ungdom, Drøm og Elskov,
Flygtige, som Bølgerne ved Stranden,
Flygtige, som Himlens lette Skyer;
Evigt dog, som Havet sine Perler —
Evigt, som det haarde Fjeld sin Kilde —
Stjernen lig, i Æthrens Glands usynlig,
Gjemmer Hjertet tro dem i sit Eje.

4.

Afgjørelse.

Foran mig Livets Bæger staaer, til Randen fyldt
Med Drikken mørk, hvori sig spejler Stjerners Glands
Og dine Øjnes dybe Elskovsblik.
En Trylleduft der møder mig fra Bægrets Rand,
Men rigeligt er ogsaa Sorgers bedske Gift
Og Fremtids Taareflod i Drikken blandede.
Saa stands og prøv Dig vel, før kjækt Du tømmer den!
Den slukker pludseligt hvert Minde i din Sjæl;
Forvandlet er Du, andre Verd'ner stiger op,
Og ingen Sti Dig fører til dit Ungdomsland.

Maaske Du skuer Fremtids rige Sommerpragt,
Hvor modne Frugter vinke Dig fra Træets Top,
Hvor skjønne Døtre flinkt dit Lysthus smykket har,
Hvor Sønnesønnen spænder raskt din Bues Stræng,
Imens Du langsomt vandrer frem i Aftnens Guld
Med Tanken paa din Ungdomstid, da grædende
Et Hoved hvilte ved dit Bryst i Maanens Glands.

Et yndigt Syn! Dog pludselig et andet steg
Fra Bæg'rets Dyb; thi uvejsom og skiftende
Er Digt'rens Bane, tornefuld hans Laurbærkrands.
Seer Du det Billed? Øjet stirrer sorgbetyngt
Fra mørke Vindve ud i Vinternattens Mulm.
Hvo kan vel Manglen fly? Hvem rammer Vanheld ej?
Hvor findes Hjælp? Hist Floden gaaer! Var det ej bedst,
At ende disse Dødens lange Kvaler brat?

Hvad? Eller er det ædlere, at sælge sig
Paa Slavemarkedet til møjsomt Trælleliv
Og ufri, hæderløs sin stolte Genius
At give modløs hen for ussel Dagløn blot,
Som Ifigineia blødte for en gunstig Vind?
Thi meget ofrer Mennesket i Livets Tryk.

Dog sømmer det ham og at skue opad fromt,
Naar Hjertet higer mægtigt mod et ædelt Maal.
I glad Fortrøstning hæver jeg da Bæg'ret kjækt!
Om det nu gjemmer Elskovsfryd, om Sorg og Nød,
Om Fred, om Strid — jeg vover det med Haab til Gud!
Du, som jeg elsker, har mig krandset Bæg'ret rigt,
Jeg tømmer det: Gud signe mig min Trylledrik!

5.

Livsfylde.

Sprudlende Væld, som af Livsfylden hæves,
Bland i min Fred din styrkende Sang!
Se, det er opfyldt! Aldrig forgjæves
Skuer jeg længselsfuld Bølgernes Gang.

Hist under Løvhyttens dæmrende Buer
Vugger min elskede Hustru min Søn;
Højt under Taget ranke sig Druer,
Guldtraade spinder mig Parcen i Løn.

Svulmende Sejl over Bølgen sig nærme,
Bringe mig Gjæster og Rigdommens Skat;
Summende Bier om Blomsterne sværme,
Nattergalkoret synger ved Nat.

Sprudlende Væld, som af Livsfylden hæves,
Skyller Du eengang mig bort paa din Strøm,
Synge da vil jeg: ikke forgjæves
Har jeg dog drømt den jordiske Drøm!

Et Par litteraire Anekdoter.

Den afdøde Rektor ved Randers lærde Skole, Dr. C. A. Thortsen, mest bekjendt som Forfatter af Litteraturhistorien og Metriken, har efterladt sig en Del litteraire Arbejder, som ville udkomme til Efteraaret. Under Ordningen af det Stof, der skal optages i Udgaven, er der hist og her blevet nogle mindre Notitser tilbage, som ikke kunde placeres under nogen af de vedtagne Rubriker, og som dog ikke bør gaa af Glemme, da de, om end kun som fordringsløse Miscellanea, have en vis litterairhistorisk Betydning. Vi give dem derfor her, som de findes i den Afdødes Optegnelser, uden anden Kommentar end den allermest nødvendige.

* * *

Efterfølgende Digt er sikkert det første, der haves af Chr. Winther. Det er forfattet af ham til et Affkedsgilde for den senere som Naturhistoriker bekjendte Krøyer, da han drog til Grækenland, og anføres af Thortsen med Rette som et Vidnesbyrd om den pathetiske Tone, der havde faaet Indpas i den akademiske Verden omtrent paa den Tid, da Studenterforeningen stiftedes; Digtets Pathos ligger virkelig paa fine Steder saa nær ved det Parodiske, at man næsten kunde fristes til at tro, Digteren havde havt en lille Skjælm bag Øret, hvis det ikke af hele Grundtonen saavelsom af Anledningen fremgik, hvor alvorligt det var ment:

Højtidsfuld vor Affked lyde;
Sangens Strøm lad Sorgen bryde.
Ingen Klage! Tonens Rige
Gjøre skal vor Affked blid.

Kor.

Er vi dog ej lykkelige,
At vi kjendte ham en Tid?

Skjæbnen koldt for Alt maa raade,
Ikke veed vi, hvad kan baade:
Derfor vi dens skjulte Kræfter
Frygte vel, forbande ej.

Kor.

Gaa kun frejdigt! snart bagefter
Følge vi den samme Vej.

Ak, hvor tidt har vore Sange
Og Pokalers Kredsegange
Samlet os til Livets Glæder,
Fryd og Fylde uden Svig!

Kor.

Dog vær rolig! Hjertet græder;
Hver en Blodstrøm er for Dig.

Ej skal nogen Piges Hjerte,
Ingen Fryd og ingen Smerte,
Guld og Højheds lumpne Glimmer
Sønderslide dette Baand.

Kor.

I det Fjerne skal Dig immer
Følge dine Venners Aand.

Nej, ved Druens Blod, det røde,
Pigens Kysse, kjælne søde,
Ved den Fakkel, Phøbus tænder,
Sværge vi Dig Troskabsed.

Kor.

Sværge vil vi: Evigt brænder
Venskabsluen høj og hed.

* * *

Paa Poul Møllers bekjendte Distraktion anføres der et Par kurieuse Exempler i Breve til Thortsen fra P. V. Jacobsen, den senere Forfatter til Skuespillet „Troldkom“. Saaledes fra 1832: „Poul Møller gik i Mandags ind til en Kandestøber eller Kobbersmed, hvad det var for En, der boede i en Stue paa Kjøbmagergade. Der tog han en Stol, satte sig, krængede Halstørklædet ned og strakte, til Folkenes store Forundring, Hovedet frem som En, der vilde barberes. Dette var ogsaa hans Hensigt: i sin Distraktion var han gaaet fejl.“ — I et andet Brev omtrent fra samme Tid fortælles der: „Poul Møller, som jeg ikke har seet al den Tid, han har været her, traf jeg forleden hos Reitzel. Han kom ind meget ilsomt, og med en Mine, som om det var ham af stor Vigtighed, spurgte han, om Reitzels ikke havde fundet et Lommetørklæde, han maaske havde glemt der for tre Uger siden. Da han saae mig, glemte han imidlertid ganske og aldeles Tørklædet, og da jeg havde hilst ham fra Chr. Winther, gik han med en Interesse, som om han strax vilde gaa hjem og skrive ham til, ind i Samtalen om hans mulige Opholdssted m. v. Derpaa førte han med et Aasyn, hvis Grundighed jeg vilde ønske, Du havde seet, en Undersøgelse om Folk, der have 5, dem, der have 10, 15, 20, ja vel endog 24 (ikke 25) Børn; men midt derunder erindrede han sig med en forskrækkelig Ed, at han rent glemte sig selv: Han skulde hen og holde Forelæsning Kl. 11, og den var fem Minuter over et Kvarteer til Tolv. Han styrtede da ud af Boutiksdøren, men maatte strax tilbage igjen, da han havde glemt sin Hat.“

* * *

Da Henrik Hertz i Begyndelsen af Trediverne havde aflagt sin Anonymitet og erklæret sig for identisk med Forfatteren af „Hr. Burchardt og hans Familie“, „Amors

Genistreger", „Gjengangerbrevene" og flere Arbejder, søgte han Rejsestipendium og havde i den Anledning Audiens hos Frederik den Sjette. Ved denne skal det være gaaet saaledes til:

Kongen. De er Hertz?

Hertz. Jo.

Kongen. De har skrevet adskillige Skrifter?

Hertz. Jo.

Kongen. Jeg siger: De har jo skrevet adskillige Skrifter?

Hertz. Jo; jeg har f. Ex. skrevet Gjengangerbrevene.

Kongen. Naa ja, Gjengangerbrevene. Hahaha ...

Hertz. ... og Burchardt og hans Familie.

Kongen. Naa, har De ogsaa skrevet den?

Hertz. Jo.

Kongen. Naa (hvorpaa han taug og saae paa Hertz).

Hertz. Jeg har allerunderdanigst indleveret en Ansøgning om et Rejsestipendium.

Kongen. Ja, iaar gaaer det ikke godt an, at De rejser, men næste Aar.

Hertz. Jeg har i de senere Aar ved mine Arbejder søgt at uddanne Sproget og ...

Kongen. Ja, der er et møjet smukt Sprog i det, De har skrevet.

Herpaa begyndte en temmelig lang Samtale om, hvilken Methode der var den rigtigste for at lære Børn fremmede Sprog.

Kongen. Jeg er ret glad ved, at jeg har sendt Abrahams — ja, De kjender jo nok Abrahams — til München for at lære en ny Methode; for den, vi har, er for svær. Hvad? er den ikke? Er det ikke sandt, som jeg siger? De begynder for videnskabeligt, med formegen Grammatik. De skal snakke med dem. Hvad? Ja, det er nu min Mening. Har jeg ikke Ret?

Efter denne Samtale saae Kongen igjen stivt paa Hertz og sagde derpaa efter nogen Tids Taushed: „Det er mig kjært, at jeg har seet Dem," hvorpaa han bukkede til Afsked.

* *
*

Abrahams var bleven døbt i Aaret 1830 og skulde nu efter den hellige Handling sammen med Pastor Holten, som havde forrettet Daaben, op at hilse paa Biskopen, den lærde Peter Erasmus Müller. Den imødesete Samtale om det foretagne Skridts religieuse Betydning faldt saaledes ud:

Müller. Ja, De har vel allerede fra Skolen været bekjendt med den kristelige Religions Grundsætninger?

Abrahams. Ja.

Müller (efter en forlegen Pause). Er der kommet mange nye Bøger oppe i Athenæum?

* *
*

Om Orla Lehmann hedder det i et Brev fra P. V. Jacobsen i Februar 1833: „I bemeldte Studenterforening er en ung Mand ved Navn Lehmann bleven Senior. Du har maaske hørt tale om ham tidligere; han er meget liberal, meget ubesindig og meget oratorisk-snaksom. Ved det ommeldte Gilde udbragte han Skaaler med en Udstrømning af Ord, som var i den Grad ubehagelig og latterlig, at der ikke blot af andre Talende sagdes ham Grovheder, men at han ogsaa tilsidst, hvergang han vilde begynde sine Skaal-Orationer, strax blev afbrudt ved det hele Selskabs Raab. Desuagtet fik han Lejlighed til at vise sin Ubesindighed og prostituere den gamle Etatsraad Hornemann eller kompromittere Foreningen ved lydeligt at udbringe en Skaal for „Foreningens tilkommende Æresmedlem, Etatsraad Hornemann." Dette unge Menneske viser overhovedet en saadan Fripostighed, at jeg vilde ønske, Du kjendte ham."

* *
*

Til Slutning et polemisk Træk, der muligt turde have mere end eet Sidestykke i vor partisplittede Tid. Magister Elberling var i sine Studenterdage bekjendt for sin Bidskhed. Han laa paa Walchendorffs Kollegium samtidig med Hübertz, der siden blev Læge og er bekjendt af sin Beskrivelse af Ærø og flere Skrifter. Disse To bleve i den Grad Uvenner, at de aldrig talte til hinanden, og da de engang mødtes paa Trappen, betragtede Elberling Hübertz med et saadant Blik, at denne svarede mundtlig: „Aa, Du kan selv være en Kjæltring."

Brogede Blade

Den i cand. mag. Kr. Nyrops Artikel om Jerusalems Skomager („Nær og Fjern" Nr. 419) omtalte gamle Vise om dette Emne har foranlediget flere ærede Brevskrivere til at tilstille os større eller mindre Fragmenter af Sangen, saaledes som den endnu lever i deres Hukommelse fra Barndommen af. Den fuldstændigste Redaktion er tilsendt os fra Viborg med en Skrivelse, hvori det bl. A. hedder:

„Det har moret en ældre Ven og mig at fremdrage dette Barndomsminde. Maaske mangler der et Vers, da jeg synes at mindes Noget om Vandring fra Polens Is til Ørkenens Sand og om „vilde Dyr og Løver, hvoriblandt jeg ofte svæver," men det kan formentlig kun være et enkelt Vers, og det her Gjengivne er vistnok rigtigt."

Herefter meddele vi da den meget omtalte

Vise
om Jerusalems Skomager.

En Skomager har jeg været,
Boet i Jerusalem,
Kristus haver jeg vanæret,
Var en Gudsbespotter slem,
Jeg ej Medynk føle lod
Over det uskyldig' Blod.
Derfor maa jeg nu omvandre
Mig til Straf og Spejl for Andre.

Da nu Krist, vor Frelser kjære,
Var fordømt til Korsets Træ
Og til Golgatha mon bære
Korset sit — hvad monne ske?
Frelseren blev træt og mat,
Som var rundtenom besat
Udaf Dødens skarpe Pile.
— Ved mit Hus han vilde hvile.

Jeg stod med et Barn paa Armen,
Som uskyldig var og spæd,
Raabte højt og ud af Harme:
Bort med Dig, Misdædere!
Pak Du Dig kun fra min Dør
Hen at lide hvad Du bør;
Du har været en Forfører
Og blandt Folket en Oprører!

Kristus sig da monne vende
Sagde: „O Du Jødemand!
Du skal indtil Verdens Ende
Gaa omkring i alle Land.
Ja indtil den sidste Dag
Skal Du vandre med stor Plag'
Uden Hvile, uden Leje
Gjennem mange vildsom' Veje."

Derpaa jeg mig strax forføjed'
Hen til Golgatha med Hast
Og saae der, hvad Jesus døjed,
Førend at hans Hjerte brast.
Jeg mig for mit Bryst mon' slaa,
Gud lad mig din Naade faae!
Jeg var Vidne til Alt dette
Aldrig kan jeg det forgjætte!

Derpaa jeg nu strax mon gange
Uden Penge, uden Mad
Og min Vandring saa anfange
Gud veed, jeg var lidet glad.
Jeg ej maatte komme hjem
Til min Stad Jerusalem
Med min Slægt at Afsked tage,
Eja! — det var at beklage.

I saa mange Stæder, Lande,
Som jeg ej opregne kan,
Været haver jeg for Sande,
Men min' Sandser, Hu, Forstand
I saa mange hundred' Aar
Svækkes nu og stille staaer.

Jeg maa nu til Danmark vandre,
Gud mit Løb engang forandre.

Jeg har været i Britannien,
Udi Polen, Sachsenland,
Udi Portugal og Spanien,
I Tyrki og Grækenland
Udi Østerrig og Wien,
Rostock, Wismar og Stettin.
Og i Stockholm, Hovedstaden,
Er jeg bleven seet paa Gaden.

Mine Klæder gamle ere,
Over sytten Hundred' Aar.
Penge maa jeg ikke bære,
— Ved Guds Forsyn Føden faaer.
Jeg fornøjet er i Gud,
Han min Synd vil slette ud
Og mig til sin Himmel tage
Efter disse Jammersdage.

Manuskripter, Breve, Bøger o. desl. til Redaktionen adresseres til Holbergsgade Nr. 6, 3. Sal, hvor Redakteuren træffes hver Søgnedag Kl. 10—11 Form. Expeditionen er hos C. A. Reitzel, Løvstræde Nr. 7.

Indhold. Théâtre français' Jubilæum, 1680—1880, af Paul Lindau. II. Fra det første Kejserdømme til Nutiden. — Menneskets Hjerte, af Prof., Dr. F. W. Beneke. — Franz Lißt, et musikalsk Karakterbillede, af La Mara. — Tydske Lyrikere siden 1850, Karakteristiker og Prøver af Viggo Petersen. XIII. Julius Grosse. — Et Par litteraire Anekdoter. — Brogede Blade.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 29. Aug. Kl. 7:

Haandværkerliv
eller
Haand og Hoved.

Folkekomedie i 5 Akter (9 Afdelinger).
Forbi omtrent Kl. 10.

D'Hrr. Husejeres og Bygherrers
Opmærksomhed henledes paa

BYGGEKONTORET

1.Sal—**5 Raadhusstræde 5**—1.Sal

Kontoret, hvis Bestyrelse bestaaer af Haandværkere i Bygningsfaget, anbefaler sig til **Opførelse af Nybygninger, Ombygninger** og Reparationer af ældre Bygninger.

(L 5903)

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.
Søndag den 29. August.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver ¼ og ¾ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Lyngby** Kl. 11 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.
Fra **Roeskilde** til **Lejre** Kl. 2 Efm. og 8.40 Efm.
Fra **Lejre** til **Roeskilde** Kl. 2.25 og 9 Efm.
Fra **Holbæk** til **Kallundborg** Kl. 3 og 9 Efm.
Fra **Kallundborg** til **Holbæk** Kl. 1.30 og 7.30 Efm.

Dette Blad, som koster 3 Kr. 50 Øre Kvartalet, frit tilsendt, kan bestilles i alle Boglader og paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverig, samt hos Forlæggerne: C. A. Reitzel, Løvstræde 7, K. og Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19, K.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. **Nr. 427.** Den 5. September 1880.
Udkommer hver Søndag. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Pennetegninger fra Oldtiden.

Ved —n.

III.

Dandsen hos Hellenerne.

I Xenophons Symposion lader Værten, Callias, til Gjæsternes Underholdning en syrakusansk Dandselærer optræde med sine to Elever, en Dreng og en Pige. Alle beundre Børnenes Gratie, og Sokrates henvender sig sluttelig til Syrakusaneren og ytrer Lyst til at tage Undervisning hos ham i Terpsichores Kunst*). Alle Tilstedeværende le over dette Indfald af den gamle skaldede Vismand, men Sokrates møder deres Latter med en alvorlig Mine og siger:

„I le af mig? Er det, fordi jeg vil stræbe at styrke min Sundhed ved Bevægelse eller vinde mere Lyst til Spise og Søvn? Eller er det, fordi jeg netop søger en saadan Bevægelse, hvor jeg ikke, som Hurtigløberne, arbejder mig Benene tykke og Skuldrene smalle eller, som Nævekæmperne, Skuldrene tykke og Benene tynde, men øver mig med hele Legemet og saaledes gjør det lige stærkt overalt? Eller le I af, at jeg saa ikke vil være nødt til at opsøge en Kamerat, naar jeg trænger til en Motion? ... Eller finder I det saa morsomt, at jeg ønsker at gjøre min Mave lidt beskednere i Omfang, da den ganske vist er temmelig trind? I veed maaske ikke, at Charmides just imorges tidlig traf mig ifærd med at dandse?"

„Ja, i Sandhed! — faldt Charmides ind — og i Begyndelsen blev jeg helt forskrækket derover og frygtede for, Du maatte være gaaet fra Forstanden, men da jeg hørte Dig tale omtrent paa samme Maade som nu, efterlignede jeg Dig selv, saasnart jeg kom hjem!" ...

Callias sagde: „Henvend Dig kun til mig, Sokrates, naar Du vil lære at dandse, jeg vil være din Meddandser og tage Undervisning sammen med Dig!"

„Velan — raabte nu Philippos — Pigen skal ogsaa spille paa Fløjte for mig, saa at ogsaa jeg kan dandse!"

Derpaa rejste han sig op og efterabede først Drengens og derpaa Pigens Dands. Og da man havde rost Drengen for at han under sine Bøjninger blev endnu smukkere end ellers, var Philippos ikke sen med at dreje ethvert Lem paa Legemet, saa det kom til at tage sig endnu mere komisk ud, end det var skabt af Naturen. Og da Pigen havde bøjet sig bag over og efterlignet Hjul, forsøgte han paa lignende Maade at hælde sig forover og slaa Hjul. Endelig, da man roste Drengen for at han under Dandsen paa engang havde bevæget hele Legemet, lod Philippos Fløjtespillersken gaa over i en hurtig Takt og fægtede samtidig om sig baade med Ben, Hænder og Hoved. Tilsidst, da han var bleven træt, lagde han sig ned og sagde: „I gode Folk, et Bevis paa, at min Dands og-

*) Xenoph. Symp. II.

saa giver fortræffelig Bevægelse er, at jeg virkelig er bleven tørstig, Drengen maa skjænke for mig i den store Kumme!" *)

Dette Brudstykke har jeg citeret, fordi Sokrates' her udtalte Mening om Dandsen vistnok var den ægte helleniske: at nemlig denne Kunst i høj Grad forenede Skjønhedens og Sundhedens Krav. Den lykkelige Harmoni mellem Sjæl og Legeme, der var Svingpunktet i Hellenernes Liv, gav sig ogsaa tilkjende her, og af en skjønhedsbeaandet Dands finde vi Spor, saa langt vi kunne gaa tilbage. I Iliaden fortæller Homer, hvorledes Hephaistos:

— — — — bilded med spillende Farver en Runddands
Hin livagtigen lig, som tilforn i det mægtige Knosfos
Dædalos ordned med Kunst for den haarfagre Viv Ariadne.
Blomstrende Gutter i Hob med rige livsalige Piger
Svang sig i kredsende Dands og holdt hinanden om Haandled.
Pigernes Dragt var af fineste Lin, men Gutterne Kjortler
Var af prunkende Stof og glindsende fast som en Olie.
Dejlige Krandse var Pigernes Pryd, men ved Gutternes Hofte
Hang der en Daggert af Guld, som dingled i sølverne Remme.
Snart med ovede Fødder de hopped og svang sig i Rundkreds, — —
Snart i Rækker fordelte de hoppede frem mod hinanden.
Rundt om stod der en Sværm og saae til, de yndige Dandse
Mored dem ret; en guddommelig Skjald med Lyren i Hænde
Sang til sit klingrende Spil, og to Krumspringere blandt dem
Slog med Færdighed Hjul, saa saare sin Sang han begyndte**).

Paa Delos foregik alle Offerhandlinger under Musik og Dands. Kor af Ynglinge opførte under Fløjte- og Citherspil Dandsene, medens de Udvalgte og mest Ansete ledsagede Korene med Pantomimer. Ja, i Thessalien stod Dandsekunsten i saa høj Anseelse, at man endog kaldte Statens første Mænd „Fordandsere", hvilket Lukian erklærer man kan se af forskjellige Billedstøtter, hvoraf en f. Ex. bærer Indskriften: „Borgerne oprejste denne Statue for Ilation, den herlige Fordandser i Slaget."

Det er imidlertid meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at drage nogen bestemt Grændse mellem Hellenernes Dands og deres Gymnastik. Begge Dele ansaaes for særdeles vigtige i Pædagogiken, og meget ofte smeltede de sammen, som i den spartanske Vaabendands (Πυῤῥίχη). I denne efterlignede man ved Legemets Bevægelser alle mulige Angreb paa Fjenden: løftede Armen, som om man hævede Buen og afskød Pile, bøjede Legemet, som om man slyngede Kastespyd o. s. v., Alt under Sang og i fuld Rustning. Andre Vaabendandse ere Xiphismos ɔ: Sværddandsen og Hormos ɔ: Halsbaandet. Denne sidste, siger Lukian, blev i Reglen dandset af Ynglinge og Piger i en broget Række og havde virkelig nogen Lighed med en Kjæde. Kredsen anførtes af en Yngling, der skred frem med mandige Dandseskridt, saaledes som han engang vilde gaa Fjenden imøde; ham fulgte hans Pige med beskedne Bevægelser, der sømmede sig for hendes Kjøn. Efter dem kom det næste Par o. s. v., saa at det Hele forestillede en Kjæde, hvor Mandens Kraft og Jomfruens Beskedenhed parredes.

Disse Dandse saavel som de, der hørte med til Hellenernes Fester og hele religieuse Kultus, maatte alle Ynglinge lære. Derimod var den egenlige koreografiske og mimiske Kunst, som naaede en saa høj Grad af Fuldkommenhed, kun deres Sag, der helt havde ofret sig dertil. Det er umuligt for os at gjøre os nogen rigtig Forestilling om, hvor vidt Hellenerne her naaede, men udenfor al Tvivl er det, at Nutidens Dandsere — vor kongelige danske Ballet ikke undtagen — kunde have lært en Del af Perikles' Folk. Thi det Hellas, hvis Skjønhedssands stødtes, naar Talerens Kappe faldt i uskjønne Folder, taalte visselig endnu langt mindre en uskjøn Dands. Hvor skarpt Kritiken kunde ytre sig, giver Lukian nogle Exempler paa. Da engang saaledes en usædvanlig lille Dandser optraadte som Hektor, raabte alle Tilskuerne som med een Mund: „Bravo, Astyanax*)! men hvor bliver Hektor af?" En anden Gang vilde et utilladeligt langt Menneske fremstille Kapaneus, der gjorde et Angreb paa Thebens Mure. Det lattermilde Folk brød ud i Jubel og raabte: „Skræv kun over, Du behøver jo ingen Stormstige!"

Jeg skal her anføre en Begivenhed, som indtraf paa Neros Tid, da vel dog den mimiske Kunst ligesom alle andre Kunster var i Forfald. En Fyrste af et af disse halvt barbariske og halvt græske Kongehuse ved Pontus kom i en eller anden Anledning til Neros Hof og saae der en Dandser, som udførte sin Kunst saa fortrinligt, at den Fremmede, der ikke kjendte en Smule til Ballettens Indhold, alligevel forstod Meningen af alle Dandserens Bevægelser og Miner. Da han før sin Bortrejse tog Afsked med Nero, opfordrede denne ham til at udbede sig Opfyldelsen af et Ønske. Fyrsten svarede da: „Den største Glæde gjorde Du mig ved at forære mig hin Dandser!" „Og hvad skulde han i dit Hjem?" spurgte Nero. „Jo, vedblev Fyrsten, vi har til Naboer vilde Folkeslag, der ikke forstaa vort Sprog, og det er ofte svært at finde Tolke; naar jeg nu havde noget Nødvendigt at forhandle med dem om, kunde han ved sine Miner gjøre Alt forstaaeligt, hvad jeg vilde sige dem!" Saa dybt et Indtryk havde altsaa denne Dandsers tydelige og klare Mimik gjort paa ham.

Men det var heller ikke ringe Fordringer, der stilledes til Dandseren: Først og fremmest Talent, dernæst en fortrinlig Hukommelse, fin Forstand, skarpsindig Opfindsomhed og fremfor Alt den Gave at kunne gribe det rette Øjeblik. Desuden maatte han ledes af en rigtig Smag ved Valget af Digtning, Sang og Melodi. Legemlige Fortrin vare naturligvis ogsaa nødvendige: Han maatte hverken være usømmelig stor eller lille, men af en velproportioneret Mellemstørrelse; ikke heller hverken for fed eller for mager, thi medens hint gjorde ham uskikket til hans Kunst, gav dette ham et modbydeligt skeletagtigt Udseende.

Fra den moralske Side betragtet deler Plato Dandsene i dem, der ere Efterligning af anstændige, og dem, der efterligne uanstændige Ting. Ved disse sidste forstaaer han de Dandse, der brugtes i Komedierne, hvor Dandserne altid spillede latterlige eller smudsige Roller. Denne Slags Dands kaldtes Kordax og foragtedes af de dannede Hellenere; man maatte have sat al Skam tilside for at kunne se paa eller endog deltage i en Kordax uden at være omtaaget af Vin. Dog forkaster Plato den ikke ubetinget; han troer nemlig, at Menneskene ofte begaa noget Uanstændigt af Uvidenhed, og at det derfor er gavnligt at lære det Uanstændige at kjende, for at man desto bedre kan

*) Denne Philippos, der ellers er ganske ubekjendt, har rimeligvis været en af de komiske Figurer, der i Oldtiden ofte bades med til et godt Bord for at underholde Gjæsterne ved bajadsagtig Opførsel og kaade Indfald. Smlgn. Horats Satirer 1. Bog, V, 49—69, hvor en saadan »scurra« indføres agerende.

**) Iliadens 18. Sang, V. 590 flg. (Wilsters Oversættelse).

*) Hektors lille Søn.

vogte sig derfor; men han kræver, at man hertil kun maa bruge Slaver eller lejede Fremmede. Dog maatte han ogsaa her for Religionens Skyld gjøre en Undtagelse med Bacchosdandsene, der opførtes ved Dionysosfesterne, og som bestod i, at man udklædte sig som Nymfer, Satyrer, Silener og Paner og efterlignede de Berusedes Fagter. Kaadheden gik her ud over alle Grændser og antog Former, som kun Hellenernes Pietet for Mysterierne kunde se igjennem Fingre med.

Naar undtages ved de store nationale Fester, var det neppe anstændigt for en Hellener offentlig at vise sin koreografiske Færdighed. Herodot har et ret betegnende Træk, som beviser dette. Da Sikyoneren Klisthenes beværtede sin Datters tretten Bejlere efter at have givet Hippoklides, Tisandros' Søn, Fortrinet, og Lystigheden var stegen til Højdepunktet, forlangte Hippoklides, paa hvem Alles Øjne vogtede, at Spillemanden skulde blæse ham en Dands. Da denne gjorde dette, gav han sig til at dandse og gjorde vel efter egen Formening sine Sager godt derved; imidlertid saae dog Klisthenes skjævt til Alt dette, som han maatte være Tilskuer ved. Siden forlangte Hippoklides, efter at have holdt op i nogen Tid, at man skulde bringe ham et Bord ind. Da dette kom, dandsede han først lakoniske og siden attiske Spring derpaa. Men tredie Gang stillede han sig med Hovedet paa Bordet og slog Takten med Benene. Klisthenes, der allerede ved første og anden Dands havde fattet Afsky for at faae ham til Svigersøn paa Grund af hans Dands og Uforskammethed, havde ikke desto mindre holdt sig tilbage, da han ikke vilde bryde løs imod ham. Men da han saae ham slaa Takten med Benene, kunde han ikke længer beherske sig, men sagde: „Tisandros' Søn, Du har i Sandhed dandset Dig din Brud fra!" Hvorpaa Hippoklides tog Ordet og svarede: „Det kommer ikke Hippoklites ved!"

I sin Dialog om den mimiske Dands (περὶ ὀρχήσεως) giver Lukian en Oversigt over de Emner, der egne sig til koreografisk Behandling: Mytheverdenen og den gamle Historie. Kunstneren maa være fuldstændig hjemme i alle Begivenheder ligefra Khaos' Udskillelse og Universets Dannelse til Ægypterinden Kleopatras Tider. Lukian, der levede i Midten og Slutningen af det andet Aarhundrede efter Kristus, mente altsaa, at historiske Begivenheder burde være idetmindste 200 Aar gamle, før de kunde fremstilles paa Scenen, en Mening, som vore moderne dramatiske Forfattere just ikke synes at dele. Vi se tillige af hans Fortegnelser, at Oldtidens Balletter have stræbt mod det samme Maal som vore, men vistnok været Maalet betydelig nærmere.

Historieskriveren Polybios omtaler Kynæthæerne, et arkadisk Folk, som langt mere barbariske og raa end andre Hellenere; Grunden hertil troer han udelukkende er den, at de forsømte Musiken og Dandsen. Medens den hellenske Ungdom ellers marcherede efter Fløjtespil og hvert Aar optraadte i mimiske Dandse paa Theatret for Medborgerne, undlode Kynæthæerne dette. Det Haarde og Overmodige i deres medfødte Natur mildnedes derved ikke, og de bleve vilde, oprørske og fjendske saavel indbyrdes som mod deres Naboer.

Sammenfatte vi Alt, hvad vi veed om den mimiske Dands i Hellas, faae vi vel ikke megen positiv Kundskab, men vi tør ikke betvivle, at det har været en skjønhedsbeaandet og ædel Kunst, der fremstillede den Plastik besjælet, som Fidias mejslede i Marmor. Thi det helleniske Folk søgte det Skjønne altid og overalt, derfor valgtes Sofokles som femtenaars Dreng fremfor alle Andre til at dandse foran Sejerstegnet efter Slaget ved Salamis, medens de rigeste og mægtigste Athenæeres Børn bleve forbigaaede; thi Dandsen er Gratiernes Sprog, og det kan kun Ungdommen og Skjønheden tale.

Tyvene i Paris.

Naar man har læst Dickens' Roman „Oliver Twist", veed man ogsaa, at der i London gives formelige Tyveuddannelsesanstalter, i hvilke videbegjærlige Drenge modtage grundig Undervisning, særlig i Lommetyveri. London med Myldret af sine paa et forholdsvis snævert Rum sammentrængte fire Millioner Mennesker er i Virkeligheden Højskolen for den desværre ikke saa ringe Fraktion af Samfundet, som har valgt sig Forvexlingen af Mit og Dit til Levevej eller ialtfald til Hoved- og Yndlingsforretning. Men ogsaa den næststørste af de moderne Millionbyer, Paris, stiller et klækkeligt Kontingent til den mægtige Tyvehær, som i stadig Angrebskrig mod de ærlige Klasser af Befolkningen forstaaer at føre denne Kamp efter de forskjelligste Methoder og Kunstregler og med de forskjelligste Vaaben.

Efter Optegnelser af en højere fransk Politiembedsmand, den for ikke saalænge siden afdøde Forstander for „Sikkerhedstjenesten" — Chef de sureté — Cauler, falder Tyveverdenen i Paris i elleve skarpt fra hinanden sondrede Hovedkategorier; thi i Tyveriets Kunst hersker der den strengeste Deling af Arbejdet. En Tyv af den ene Genre fusker sjeldent eller aldrig i en anden Gren af Haandværket. Øverst i disse Kategorier staaer den saakaldte «Haute pègre», hvilket i det franske Tyvesprog betyder det „høje Værk", den „høje Kunst." Den er Forretningens Nonplusultra, Tyveriet med lakerte Støvler og Glacéhandsker. Tyven af den „høje Kunst" er altid en yngre Mand, elegant og af et fornemt Væsen, med andre Ord ikke let at skjelne i det Ydre fra en fin Verdensmand. I Theatret er han altid paa første Plads i Parkettet eller i første Etages Loger, og sin Diner indtager han i en af de dyreste Restaurants paa Boulevard des Italiens. Men hvor han end befinder sig, hvilke Personer han end nærmer sig, hvor højtstillet det Samfund end er, han tilfældig bevæger sig i — overalt forstaaer han at gjøre sig gjældende med den fornødne ydre Anstand. Derfor nærer han ogsaa den dybeste Foragt for alle smaa Tyve, der efter hans Mening maa tage deres Tilflugt til brutale Midler og gemene Kneb, fordi de mangle Aand og Dannelse, medens han selv anvender sit overlegne Geni til Udøvelsen af sit Kald.

Dette Tyvearistokrati omfatter selvfølgelig ikke mange Individer; vor Hjemmelsmand forsikrer, at han i sin mangeaarige Praxis ikke har kjendt mere end nogleogtyve. To eller højst tre Gange om Aaret „arbejder" et saadant Medlem af «la haute pègre», der som oftest beboer en luxuriøst udstyret Lejlighed i en af Paris' fineste Gader, Rue de Rivoli eller Rue de la Paix, hvor han forstaaer at give sig en saa nobel Optræden og at vise sig saa flot, at Værten betegner ham som Perlen blandt sine Lejere. Hans Expeditioner ere i Reglen kronede af det mest forønskede Held, thi han foretager dem aldrig paa det Uvisse og øver kun sin Kunst paa Juvelerboutiker, Vexelerlokaler, Prokuratorkontorer, notorisk rige Folks Boliger o. dsl. Han er i Besiddelse af en urokkelig Taalmodighed og af en Udholdenhed, der vilde fortjene den højeste Beundring, hvis den var rettet mod et fortjenstligt Maal; han kan forfølge en Plan Maaneder igjennem, han overvejer den i alle Retninger, har Øje for enhver Mulighed og Eventualitet, inden han vover sig i Nærheden af den Person, som han agter at udplyndre. Han slutter sig til ham ligesom hans Skygge, udspejder hans Gjøren og Laden, hans Adfærd og Sædvaner, og først naar han troer at kunne være overbevist om, at han ikke vil blive forstyrret under Udøvelsen af Tyveriet og kan udføre det sikkert og med Held — først da skrider han til Udøvelsen af det saa modent overtænkte Værk. Ved en saadan Omhyggelighed før, under og efter Forbrydelsen kan det ikke vække Forundring, at — for blot at nævne nogle af de mest berygtede blandt dette Tyvearistokrati — Folk som Labitte, Pemet, Marck, Lesueur, Millard, Lambell o. Fl. have været i Stand til i aarevis at føre et Liv som elegante og ødsle unge Dandies, inden de maatte bøde for deres Misgjerninger i Bagnoet.

Den anden Kategori af vore Langfingre danne «les Fourlineurs» eller „Jægerne", tidligere ogsaa kaldede „Uldplukkerne". De udøve deres Profession i Theatre og Koncerter, i Kirkerne og paa Ballerne, paa Gaden og i det Hele taget overalt, hvor der er en større Mængde Mennesker samlet. For at vække Tillid hos de Personer, han kommer i Berøring med, gjør «le Fourlineur» altid et meget omhyggeligt Toilette; Stok, Paraply og Handsker bærer han derimod aldrig, fordi disse Gjenstande genere ham ved „Arbejdet". Derimod er han altid udrustet med en stærk lille Sax, som han paa sit Rotvælske kalder „Mejeren" — «Faucheur» — og bruger til at afskjære de Guld-Uhrkjæder, som han ikke kan faae fat i paa anden Maade. Vil han eskamotere Uhret ud af det dertil udsete Offers Vestelomme, saa praktiserer han med Færdighed de to første Fingre paa højre eller venstre Haand, alt efter Omstændighederne, ned i den og trækker med et uføleligt Ryk Gjenstanden for sin Begjærlighed op, hvilket kaldes «voler à la fourchette». Næsten altid har han for Sikkerheds Skyld en Hjælper i Nærheden; er han derimod engang i Trængsel uden Kamerat, saa lægger han Hænderne paa Ryggen, stiller sig foran den Person, han vil udplyndre, og forstaaer saa ogsaa paa denne Maade at faae Fingre i sit Bytte.

De mest drevne og forvovne Fourlineurs drive det saakaldte „Tilfældighedstyveri" — «vol à la rencontre» —; til denne Methode udfordres der imidlertid to „Arbejdere". Den første af dem spadserer paa Boulevarderne, paa Gaden eller paa et andet af de bedre Samfundsklasser besøgt Sted, den anden følger i nogen Afstand bagefter sin Kamerat, der, saasnart han opdager en Herre, paa hvem der hænger en Guldurkjæde udenpaa Vesten, anstiller sig, som om han i Sværmen kom til ufrivillig at løbe paa det udsete Offer. Ved denne hurtige Berøring bliver saa Uhr og Kjæde behændigt annekterede. Med Lynets Hast modtager den nu tæt bagved staaende Medhjælper de stjaalne Sager og forsvinder ligesaa raskt i Mængden. Tyven udtømmer sig imidlertid i Undskyldninger, fordi han har været saa kejtet at støde Herren, og fjerner sig som oftest, inden denne har opdaget Tyveriet. Er han imidlertid strax bleven det vaer, saa sværger Gavtyven ved Alt, hvad der er helligt, at han ikke veed noget deraf, og forlanger med den krænkede Uskyldigheds Mine at blive undersøgt paa Stedet. Føjer man ham i hans Anmodning, saa finder man naturligvis Ingenting hos ham og maa ovenikjøbet gjøre Undskyldninger for den vakre Kavaler, der gravitetisk gaaer sin Vej, for at træffe sammen med sin Kamerat et andet Sted. De parisiske Lommetyve betragtes af Sagkyndige som endnu større Mestre i deres Kunst end selv deres londonske Kolleger, ligesom da ogsaa franske Gavtyve i det højere Lommetyveris Fag, som rejse paa Professionen, spille en fremtrædende Rolle blandt den britiske Hovedstads Spidsbuber. Den mest forslagne, fiffigste og fineste af alle hidtil bekjendte «Fourlineurs» var en Pariser, en vis Mimi Preuil, hvem Lauget havde tildelt Ærestitlen „Jægernes Konge." Antallet af de af ham udøvede Lommetyverier naaede en ligefrem fabelagtig Højde og vidnede om en næsten utrolig Dristighed og Behændighed. Han endte først for kort Tid siden sit begivenhedsrige Liv som Fange i Bagnoet i Brest.

En beskednere Gruppe af Lommetyve ere «les Tirailleurs» — et Ord i den franske Kjæltring-Argot, der kan oversættes omtrent som „lette Jægere." De ere som oftest meget fattigt og daarligt klædte, gaa endog ofte i Blouse og indskrænke sig til det lettere Arbejde, at tømme Frakker og Paletots for deres Indhold; de vælge sig i Reglen deres Ofre blandt de Nysgjerrige, der pleje at flokkes om Linedandsere, Forhøjningssangere og lignende omrejsende Kunstnere.

Som tredie Kategori i det parisiske Langfingersamfund anfører den nævnte Politiembedsmand de saakaldte «Charrieurs», ordret oversat: falske Pengevexlere. Det er den franske Udgave af de tydske „Bondefangere", Forbrydere, der selvfølgelig betjene sig af mangfoldige Midler og Veje til Opnaaelsen af deres Hensigter, alt efter Forholdene hos det Offer, der tilbyder sig, og de Lokaliteter, hvor der skal opereres. Paris, hvortil der hver Dag kommer rejsende saamange naive og umistænksomme, i Verdensstadens Rænker og Snarer, Tillokkelser og Farer ubevandrede Provindsialister, som have vanskeligt ved at modstaa de Forførelser, der bestorme dem fra alle Sider — Paris er, som man jo kan tænke sig, et yderst taknemmeligt Felt for «les Charrieurs», og det dyrkes derfor ogsaa saameget som muligt og stadig efter nye Methoder. Forøvrigt rekruteres de parisiske „Bondefangeres" Bande selv meget fra Provindserne; særlig er det det store Industricentrum Lyon, der sender en ikke saa lille Brøkdel af det ædle Bondefanger- og Optrækkerlaug til Paris.

Af de andre Tyvekategorier, som det dog tilsidst vilde trætte vore Læsere at faae opregnede den ene efter den anden, skal endnu nævnes de saakaldte «Rouletiers», Fragtmænd, der, som deres Navn antyder, rette deres Attentater imod Jernbanens Godsbefordrings-

vogne. Sædvanligvis ere de klædte i Blouse, Kaskjet og Læderforklæde, som de franske Dragere, og idet de antage disse Arbejderes Holdning og Manerer, trække de en lille Haandvogn og følge To og To i nogen Afstand de omtalte Godsvogne; saasnart Kudsken stiger af for at aflevere et Stykke i et Hus, ere de i en Fart henne ved Vognen og forstaa med vidunderlig Behændighed og Hurtighed at praktisere en Vareballe, en Tønde, en Kiste af to til trehundrede Kilogrammers Vægt ned fra Vognen og over i deres Kærre, hvorefter de forsvinde og ere langt borte, inden den Bestjaalne kommer ud paa Gaden igjen til sin Vogn. Da de selv se aldeles ud som Dragere, fatter ingen af de Forbigaaende Mistanke til dem, og de kunne saaledes ofte i lang Tid drive deres frække Industri, uden at paadrage sig Straf.

Til de allerfarligste blandt Parisertyvene høre «les Scionneurs». De ere i Nødsfald hverken bange for Magtanvendelse eller endog Mord og udplyndre de Mennesker, som de træffe efter Midnat paa Gader og offentlige Pladser. Fra et Baghold paa et Gadehjørne, fra en Sidegade eller en Port farer „Scionneuren" løs paa sit Offer, den første den bedste velklædte Person, han seer komme. Da ogsaa denne Klasse Misdædere altid kun „arbejde" To i Forening, griber den ene af Skurkene den Forbivandrende i Struben med den ene Haand og trykker hans Mund fast til med den anden, for at den Overfaldne ikke skal kunne skrige om Hjælp, medens hans Hjælper gjennemsøger Lommerne paa den saaledes Mishandlede, bemægtiger sig de Penge og Værdigjenstande, han har hos sig, og stundom endogsaa berøver ham hans Klæder. Derefter tage de to Banditer Flugten og lade deres Offer ligge halvkvalt paa Gaden. Ved Bredderne af Seinen eller af Ourcqkanalen, som leder Ourcqs klare Vand igjennem Paris, antager denne Forretning endogsaa en langt alvorligere Karakter. Der pleje to „Scionneurs" at skjule sig bag Træerne eller bag de Dynger af Sten og Træ, som sædvanligvis ligge opstablede der, efterat Baadene have bragt dem iland. Nærmer nu et Menneske af et anstændigt Ydre sig, gaaer en af Gavtyvene henimod ham og spørger ham, hvad Klokken er eller om Vej; i det Tidsrum, som Besvarelsen af dette Spørgsmaal medtager, kaster den anden Røver ham med Lynets Hast et som en Strikke sammenrullet Tørklæde om Halsen og strammer det saaledes, at den Ulykkelige taber Bevidstheden. Imidlertid foretager den anden Skurk Udplyndringen. Naar han er færdig dermed, bliver den Overfaldne ufejlbart kastet ud i Kanalen, hvad enten der er Liv i ham endnu eller ej, og finder man den næste Morgen et Lig i Floden, saa taler man om Selvmord eller et Fejltrin i drukken Tilstand. Denne Art Rov hedder i Tyvesproget «Charriage à la mécanique» — „Vexlen af falske Penge med Maskine."

Heldigvis har Antallet af disse natlige Rovuhyrer aldrig været meget stort, og den for ikke længe siden foregaaede Arrestation af fjorten af Bandens vildeste Medlemmer, der dels bleve henrettede, dels dømte til livsvarigt Bagno, synes at have virket som et gavnligt Skræmmemiddel.

En anden Art af Tyve, de saakaldte «Poivriers», befatter sig kun med Udplyndringen af drukne Mennesker. „Poivrier"en tilbringer sine Dage i de gemene Knejper, som den franske Hovedstads Omegn vrimler af, og begiver sig herfra Klokken elleve om Aftenen til Egnen i Nærheden af Barriererne, for der at staa i Skjul og vente paa de Fulde, der komme forbi, og derpaa udplyndre dem, som oftest uden nogen stor Ulejlighed.

Overvejende af mosaisk Herkomst ere «les Voleurs à la carre» — Tyve med høj Hat. Det er Fyre, som altid præsentere sig i det moderneste og eleganteste Toilette, thi uden dette vilde de ikke kunne drive deres Haandværk, som forøvrigt forsyner dem rigeligt med Midler til en saadan Optræden. Til Skueplads for sine Bedrifter udseer „Carreuren" sig fortrinsvis de større Guldsmed- og Bijouteriboutiker. Med fornem Holdning træder han ind i en saadan, lader sig de kostbareste Ædelstene, Diamanter, Rubiner o. s. v. vise, og Sælgeren maa beflitte sig paa en ganske exceptionel Forsigtighed og Opmærksomhed, hvis det ikke skal lykkes Gavtyven at lade nogle af de værdifulde Stene forsvinde i sin med Lim eller Vox bestrøgne Haand eller i Munden. Eller han udfører sine Annexioner paa følgende Maade: Medens han giver sig Skin af at underkaste Brillanternes Vand, Perlernes Renhed, Indfatningens Finhed o. s. v. den nøjagtigste Prøvelse, viser en af hans Hjælpere sig i Boutiksdøren, forklædt som Tigger, og beder i ynkelige Udtryk om en Almisse. „Carreur"en spiller den Medlidende og tager et lille Pengestykke op af Lommen, for at give det til Tiggeren, men som mod sin Villie lader han det falde paa Gulvet. Den foregivne Tigger bukker sig for at tage den for ham bestemte Gave op og snapper derved tillige to eller tre Diamanter eller andre Ædelstene, som den Anden behændigt har ladet glide ned under sine Fødder, hvorpaa han fjerner sig under ydmyge Taksigelser.

Stundom betræde ogsaa to „Carreurs" i Følge med hinanden og klædte i ulastelige Toiletter en af de mindre Bijouteriboutiker, om hvilken de vide, at den kun bliver passet af Ejeren og hans Kone. Den ene af Skurkene mønstrer nu de ham forelagte Juveler og spørger sin Kamerat om hans Mening om dem; pludselig hykler denne, der iforvejen har puttet et lille Stykke Sæbe i Munden, et Sygdomsanfald og falder om i epileptiske Krampeanfald. Han ruller med Øjnene, der kommer Skum paa Læberne af ham, og de Konvulsioner, han vrider sig i, ligne fuldstændig den foregivne Sygdoms uhyggelige Symptomer. Forskrækkede skynde Boutikens Ejer og hans Kone sig at komme den Syge til Hjælp, og det Samme gjør den anden „Carreur", som beder om lidt friskt Vand eller en Smule Æther til sin Ledsager. Man skynder sig at skaffe det Ønskede tilveje, men den almindelige Forvirring, som Scenen har fremkaldt, benytter Tyven sig nu af til at tilegne sig nogle af de Ædelstene, han har seet paa. Nu kommer den formentlige Syge til sig selv igjen og anmoder med mat Stemme om, at man vil hente ham en Vogn, som han kan kjøre hjem i. Fiakren hentes, vore to Gavtyve stige op i den og forsvinde, inden der endnu er bragt Orden tilveje i Boutiken og den godmodige Bijoutier har opdaget det Puds, de to Galgenfugle have spillet ham.

Det nederste Trin paa den store Gavtyverangstige indtager den saakaldte „Pégriot" eller Lærling, der uddanner sig til større Præstationer ved at øve sig paa mindre Tyverier. Næsten alle Tyve gjennemløbe dette Begyndelsesstadium i deres Kunst, den første Station paa den Vej, der fører lige til Bagnoet eller Tugthuset. Allerede i sit tiende, tolvte Aar debuterer „Pégriot"'en i den ædle Virksomhed, han har viet sig; i Frugthandlernes Boder

stjæler han Æbler og Pærer og lignende Ting, som pirre hans Appetit. Bliver han ældre og større, begynder han efter de andre unge Døgenigtes Exempel at forgribe sig paa Manufakturhandlernes Vinduer og overhovedet at skaffe sig fat paa Alt, hvad det blot er ham muligt at naa. Fra Dag til Dag voxer hans Mod og hans Kjækhed, og naar han har naaet en Alder af sytten eller atten Aar, gaaer han i Kompagni med erfarne Tyve af Profession, uddanner sig efter deres Undervisning og bliver senere, alt efter Omfanget af sin Dygtighed og Behændighed, Charrieur, Scionneur, Carreur og saa fremdeles.

Mængden af de til denne nederste Klasse af den parisiske Tyveverden hørende Individer lader sig slet ikke beregne, thi med hver Dag, der gaaer, slutter der sig nye Kamerater til de gamle. Men hvorfra rekruteres disse Tyveriets Neofyter? Hvor henter Lasten sig disse svage og ulykkelige Ofre? Blandt de Børn, der hver Dag drive omkring paa de offentlige Pladser, paa Quaierne, under Brohvælvingerne, ved Indgangene til de smaa Theatre — blandt de Børn, som Fader og Moder ubarmhjertigt og uden Opsyn støde ud i Paris' vilde Hav og der nu ere overladte til sig selv uden anden Fører end deres onde Instinkt, uden anden Raadgiver end deres før Tiden fordærvede Lyster; og blandt hine andre Børn, som Forældrene med strafværdig Ligegyldighed og Sorgløshed lade skulke af Skole og omgaaes med smaa Vagabonder og Lediggængere, der smitte dem med deres slette Tanker og Vaner. Det er Oprindelsen til den store parisiske Tyve- og Forbryderverden, som siden den socialistiske Opstand, siden Kommunens forfærdelige Dage har naaet en for Samfundet desværre endnu ængstelig Udstrækning og Farlighed.

Menneskets Hjerte.

Af Prof., Dr. F. W. Beneke.

Sluttet.

Enhver veed, at naar man med samme Hastighed vil drive en Vædske ud af en Sprøjte eller en Gummiballon gjennem et Rør, maa den dertil anvendte Kraft være større, naar Røret er snævert, end naar det er vidt. Ganske paa samme Maade forholder det sig med Hjertet. Venstre Hjertekammer driver ved sin Sammentrækning Blodet ind i det vidtforgrenede, overalt lukkede arterielle Karsystem. Er dette Karsystem vidt, saa lettes Arbejdet for Hjertekamret, er det snævert, bliver dets Arbejde vanskeliggjort. Men Hjertet, der bestaaer af Muskeltrævler, tiltager ligesom enhver anden af Legemets Muskler, naar Ernæringen forøvrigt er god, i Omfang ved forøget Arbejde, ganske paa samme Maade som en Haandværkers eller en Gymnastikers Armmuskler. Vi tør herefter søge een af Betingelserne for det venstre Hjertekammers Vært i en større Vidde eller Snæverhed hos det arterielle Karsystem. Ved Forfatterens Undersøgelser har det nu imidlertid viist sig, at Menneskets arterielle Blodkar i de forskjellige Livsperioder have en meget forskjellig Vidde i Forhold til Legemets Længde. I den første Levealder ere de arterielle Kar meget vide i Forhold til Kroplængden; derpaa tiltage de i relativ Snæverhed og naa deres forholdsvis største Snæverhed i Kjønsudviklingens Periode (fra det fjortende til det syttende Aar), begynde derpaa meget langsomt at blive noget videre og naa i den højere Alder omtrent relativt det samme Omfang som i den første Barnealder. Venstre Hjertekammer maa altsaa fra den første Barnealder af og til Legemets Modenhed begynder anvende en stadig tiltagende og ved selve den indtraadte Modenhedsalder den forholdsvis største Kraft, for at drive Blodet igjennem Arterierne, og i dette Forhold ligger uden Tvivl een af Aarsagerne til Hjertets Væxtfænomener. Selve Arteriernes større eller mindre Vidde staaer for det Meste i direkte Forhold til Legemets Længdevæxt. Jo stærkere denne sidste er, des mere strækkes Arterierne og des smallere blive de følgelig, og man tør derfor antage, at jo stærkere et Menneskes Længdevæxt er, des større maa paa samme Tid ogsaa venstre Hjertekammers Arbejde være. Med højre Hjertekammer forholder det sig paa lignende Vis. Dog har dette Kammer paa Grund af den langt ringere Udstrækning af Blodbanen i Lungerne et langt ringere Arbejde at udføre end det venstre, hvorfor det ogsaa hele Livet igjennem er og bliver betydelig svagere end det venstre. Hos det nyfødte Barn er højre og venstre Hjertekammer næsten lige stærke, men meget snart efter Fødselen begynder venstre Hjertekammer allerede at blive kraftigere end højre, og det naaer senere en saadan Overvægt, at Muskelmassens Volumen i højre Hjertekammer forholder sig tilnærmelsesvis til Volumen i venstre som 1 : 2,3

Rigtigheden af den Anskuelse, at der i selve Hjertets Arbejde ligger en væsenlig Betingelse for dets Væxtfænomener, støttes af de Erfaringer, man har samlet fra forskjellige af Hjertets Sygelighedstilstande. Det kan forekomme, at den fra venstre Hjertekammer udgaaende store Slagaare, Aorta, kan være stærkt tilsnævret i sin Munding eller i sin Begyndelsesdel paa Grund af en eller anden sygelig Tilstand, saa at venstre Hjertekammer maa anvende megen Kraft for at drive Blodet ud igjennem det tilsnævrede Sted. Den bestemte Følge heraf er en betydelig Massetiltagen, d. v. s. en sygelig forøget Væxt af venstre Hjertekammer, og man siger om den Slags Syge, at de have „for stort et Hjerte." Hjertets samlede Volumen kan i saadanne Tilfælde stige indtil 700 Kbctm. og mere. Ganske paa samme Maade undergaaer højre Hjertekammer en abnorm Væxt og en Udvidelse af sin Hulhed, naar der stiller sig betydelige Hindringer i Vejen for Blodets Bevægelse gjennem Lungerne, saaledes som de f. Ex. forekomme ved det saakaldte Emphysem i Lungen eller ved en Forsnævring af Forbindelsesaabningen mellem venstre Forkammer

og venstre Hjertekammer. I begge disse Tilfælde er vedkommende Hjertekammers forøgede Arbejde Aarsagen til dets abnorme Vext. — Det er neppe tænkeligt Andet, end at paa lignende Maade den større eller ringere Vidde i hele det arterielle Karsystem maa være bestemmende for Hjertets mindre eller større Arbejde og derved ogsaa for dets Vext.

Med Beundring iagttage vi, hvorledes her en bestemt Forandring i Legemsdelenes Forhold — i dette Tilfælde Længdevextens — medfører Forandringer i andre Legemsdeles Forhold — her Arteriernes Omfang — og hvorledes denne Forandring i tredie Led atter foraarsager en anden Forandring, her Hjertets Vext. Og vi ville strax tilføje, at disse Forandringer og de dermed forandrede Forhold i Blodtrykket atter tilsidst synes at betinge Individets kjønslige Udvikling! Denne Udvikling naaes paa samme Tid som og falder næsten nøjagtig sammen med Blodtrykkets relativt højeste Standpunkt i de arterielle Kar. Hvilken forbausende Selvregulering af en yderst sammensat Mekanisme til Opnaaelsen af bestemte, til Slægtens Opretholdelse sigtende Formaal! Organismen selv veed intet deraf, naar den er sine femten til sytten Aar gammel. Men nøjagtig paa dette Tidspunkt naaer den i de fleste Tilfælde sin kjønslige Modenhed i den tempererede Zone, og blandt alle Betingelserne herfor turde de her antydede anatomisk-fysiologiske staa i første Række.

Men hvis vi ikke tage fejl i denne Opfattelse, saa fører den ogsaa strax til de vigtigste Konsekvenser, til de paalideligste Grundlag for Menneskets almindelige og specielle Sundhedspleje.

Naar vi først mindes den utvivlsomme Kjendsgjerning, at de arterielle Blodkar ere relativt snævrest i Udviklingsaarene (fra fjorten til sytten) og at som en Følge heraf venstre Hjertekammer ogsaa har det relativt største Arbejde at udføre paa dette Tidspunkt, saa at Hjertet tiltager saa betydeligt i Volumen som ovenfor er anført — saa er det klart, at Alt, hvad der netop paa dette Tidspunkt kan hindre Hjertet i dets Ernæring og Arbejde, maa have en Forstyrrelse af dets Udvikling og et maaske vedvarende Indgreb i hele Maskinens Ydelsesevne til Følge, medens paa den anden Side ogsaa enhver anden stærk Fordring til Hjertets Virksomhed paa denne Tid let kan medføre Overanstrengelse og dermed Sygdom. Men Hjertets Arbejde og Ernæring hindres i høj Grad ved en altfor vedvarende Sidden i krum Stilling og den dermed forbundne mangelfulde Udvidelse af Lungerne, ved Ophold i slet ventilerede Rum, ved Overanstrengelse og eventuel Svækkelse af hele Nervesystemet, ved utilstrækkelig Næring eller mangelfuld Assimilation af Næringsmidlerne. Overanstrengelse af Hjertet selv foranlediges paa dette Tidspunkt forøvrigt ikke mindre ved anstrengende Legemsbevægelse, overdreven Gymnastik og lange Marcher end ved høj Blodtemperatur, Ophold i varm Luft, Feberbevægelser o. s. v. Heri ligge de alvorligste Formaninger ikke blot for Skolehygieinen, men overhovedet for Legemets Pleje i Udviklingsaarene. En Forstyrrelse af Hjertets Udvikling netop i denne Livsperiode kan ikke alene blive skjæbnesvanger for Udviklingen af hele Organismen; der vil maaske i mange Tilfælde aldrig kunne raades Bod paa den igjen, og Fejlen kan hævne sig hele Livet igiennem. Aarene fra fjorten til sytten ere nu imidlertid som bekjendt, takket være Indretningen af vore højere Skoler og Opdragelsesanstalter, særlig mislig stillede, hvad et stort Antal navnlig til de bedre Klasser hørende Mennesker angaaer, og det kan ikke fordres indtrængende nok, at der maa forandres Meget i denne Henseende, hvis vi atter ville opelske en kraftigere og modstandsdygtigere Slægt end den, som nu existerer. Vi ere ikke blinde for, at særdeles mange Udvexter paa det nuværende sociale Liv, Forkertheder i de diætetiske Forhold, at hele det nuværende Verdenssamkvems Rastløshed og Uro bidrager til det sørgelige Resultat, at mangfoldige unge Mænd indgaa Ægteskab, naar deres Kraft allerede er halvt udtømt, og at unge Mødre af de saakaldte dannede Stænder sjeldent ere i Stand til at opfylde deres Moderpligter uden Skade for deres egen Sundhed. Men alle disse uheldige Forhold virke atter forstyrrende ind paa Hjertets Udvikling, og den ovenfor omtalte Overanstrengelse og Udtømmelse af den ungdommelige Kraft eller den direkte Ødelæggelse af Hjertets Udvikling i Skolen og Hjemmet forøges derved kun yderligere i deres Virkninger. Naar man tager Legemets fysiologiske Udviklingstrin i Betragtning, saa synes det i Virkeligheden, som om man kan stille større Krav til Aarene fra ni til fjorten med Hensyn til Skole- og Hjemmearbejde end til Aarene fra fjorten til atten. Kun en Undervisnings- og Opdragelsesmethode, der tager det fyldigste Hensyn til Organismens fysiologiske Udviklingsforhold, kun den forstandigste Fordeling af det aandelige og det legemlige Arbejde, en omhyggelig Iagttagelse af det enkelte Individs Udvikling vil kunne formindske den Skade, som det nuværende Skole- og Opdragelsessystem medfører, om ikke allevegne, saa dog i særdeles mange Tilfælde. Enten maa man sætte Fordringerne til den kvindelige som den mandlige Aands saakaldte Modenhed ned, eller man maa finde sig i at udsætte den til det tyvende, enogtyvende Aar; og derhos maa man ikke glemme, at hvad der falder det i sin Udvikling hæmmede Legeme meget svært at udrette, det udføres ofte som en Leg nogle Aar efter af den sunde og kraftigt udviklede Yngling eller unge Pige.

Den hyppige Erfaring, at unge Mennesker, Drenge som Piger, der voxe meget hurtigt i Længden, frembyde et Billede af gjennemgaaende Svaghed i denne Vextperiode — denne Erfaring har sikkert for en Del sin Grund deri, at Hjertet foreløbig bliver tilbage for Legemets Vext i Længden og først senere lidt efter lidt voxer ud til sit normale relative Størrelsesforhold. Særlig under saadanne Omstændigheder er Skaansel af Kræfterne i alle Retninger en ufravigelig Fordring, thi enhver Overanstrengelse af Nervesystemet virker skadeligt tilbage paa den her saa betydningsfulde Udvikling af Hjertet. Her maa der i Særdeleshed ogsaa tænkes paa det Skadelige ved altfor anstrengende legemligt Arbejde. Ligesaa velgjørende de ikke trættende Muskeløvelser i fri Luft ere for saadanne Individer, ligesaa skadelige kunne forcerede Gymnastikøvelser, langvarigt Løb o. desl. blive. Erfaringer om alvorlige Hjertesygdomme, ja pludselig Død, foraarsaget ved saadanne Øvelser, ere tilstede i tilstrækkelig rigt Maal.

Som det højeste Formaal for den menneskelige Tilværelse staaer for os det efterhaanden fra Slægt til Slægt tiltagende Fremskridt i Erkjendelsen af Verdensaltet og dets Skaber. For Lettelsen af dette Fremskridt virker i sidste Instans ethvert Arbejde, enhver menneskelig Virksomhed. Slægtens Opretholdelse og Forplantning er selvfølgelig Betingelsen for Opnaaelsen af dette Maal. Men den menneskelige Maskine, som skal yde hine Arbejder og tjene

til Slægtens Forplantning, er i Reglen ikke fuldstændig udviklet før det tyvende, enogtyvende Aar, og man har Ret til at sige, at det er en Forbrydelse imod Naturen selv, hvis man af det attenaarige Menneske forlanger en omfattende Viden, kunstnerisk ulastelige Ydelser eller fuldendt mekanisk Arbejde. Af et ufærdigt eller uensartet sammensat Lokomotiv vil Ingen vente, at det skal kunne bevæge et fuldtbelæsset Vogntog.

De Former, under hvilke den af en forstyrret Hjerte- og Pubertetsudvikling fremkaldte Sygelighed viser sig, ere meget forskjellige alt efter de forskjellige andre Betingelser. Men saameget kan udtales med stor Sandsynlighed, at ingen Sygdomsproces fremmes af de omtalte Forstyrrelser i en saadan Grad som den, der endnu stadig kræver de fleste Ofre: Lungesvindsoten, og det er meget betegnende, at den første Begyndelse til den i det store Flertal af Tilfælde netop falder i Udviklingsperioden (fra femten til enogtyve Aar). Vi mene ikke, at den oprindelige Aarsag til denne ødelæggende Sygdom skal søges i den forstyrrede Hjerte- og Pubertetsudvikling; men begge disse en almindelig konstitutionel Svaghed ledsagende Fænomener ere meget væsenlige Løftestænger for Sygdommens videre Udvikling, og Alt, hvad der tjener og kan tjene til at udvikle Hjertet kraftigt, vil ogsaa vise sig som helbredende overfor den ødelæggende Sygdom. — Under Tingenes sædvanlige Gang vil der i Lære- og Udviklingsaarene blive stillet de samme Fordringer til de legemlig Svage som til de Stærkere. Man betragter det som et Tegn paa mangelfuld aandelig „Begavelse", naar Fremskridtet fra Klasse til Klasse eller fra Trin til Trin foregaaer langsommere for det ene unge Menneske end for det andet, og af sin egen eller af sine Forældres Ærgjerrighed drives han fremad, ligemeget om hans Kræfter overanstrenges eller ikke. — Det vilde være at betragte som det største Fremskridt, om den individualiserende Methode skaffede sig mere Gyldighed end hidtil i denne Henseende og om det under forøvrigt ensartede Forhold i Levevis, Flid o. s. v. ikke strax blev betragtet som et Tegn paa manglende aandelige Evner, at den Enes Fremskridt foregaaer langsommere end den Andens. Man maa indrømme Naturanlægene deres Ret og unde den fremfor Alt nødvendige legemlige Udvikling Tid og Hjælp, saa vil det ikke slaa fejl, at mangt et nyttigt Liv vil blive bevaret, ja det vil end ikke være usandsynligt, at mange af disse Svagelige, naar de have erhvervet sig Legemsmodenhed og Legemskraft, hurtigt og med Lethed ville indhente det Forsømte og om ikke ile forud for dem, der før vare de Stærkeste, saa dog staa ved Siden af dem i Arbejdsdygtighed.

Ved den ovenfor givne Paavisning af Forstyrrelserne i Hjertets Udvikling og deres Følger blev det forudsat, at vedkommende Individer vare fødte med et sundt Hjerte. Men meget ofte er dette ikke Tilfældet. Det forekommer ikke sjeldent, at Børn, trods normal Kroplængde, komme til Verden med et Hjertevolumen paa 12 til 16 Kbctm. istedetfor med et paa 22 til 23 Kbctm. Saadanne Børn dø hyppigt snart af „almindelig Svaghed". Med et Hjertevolumen af 16 til 18 Kbctm. ved Fødselen blive imidlertid mange Børn ilive. Men i Almindelighed bære de Præget af gjennemgaaende Kraftløshed, de vedblive at være svagelige, have kun liden Modstandsevne mod ydre skadelige Indflydelser og falde i Udviklingsaarene ikke sjelden som et Bytte for Svindsot. Svaghed og Sygdomme eller Fattigdom og Usædelighed hos Forældrene ere de sædvanlige Aarsager til et saadant svageligt Afkom. Kun ved en i enhver Henseende omhyggelig og til Barnets Styrkelse sigtende Pleje og Opdragelse kan det lykkes at fremme Udviklingen af Hjertet og dermed i det Hele taget Ydelsesevnen hos disse Børn saaledes, at de kunne møde Livets Krav. Det er neppe nødvendigt at bemærke, at der særlig hos dem maa vaages omhyggelig over Udviklingstiden fra det fjortende til det syttende Aar. Ikke ved enkelte Medikamenter, men kun ved en rigtig Regulering af samtlige Livsforhold, ved en forsigtig ledet Gymnastik, der som en Følge af den derved forøgede Hjertevirksomhed tillige er en Gymnastik for Hjertet, saavelsom ved aarlige Ophold i Søluften eller i dertil skikkede Bjergegne kan Livet bevares hos saadanne Naturer. Blandt de mangfoldige Indflydelser, som Søluften og Bjergluften i en Højde af 800 til 1500 Metre udøve paa Organismen, maa den i Begyndelsen af Opholdet forøgede Hjertevirksomhed ikke anslaaes ringe.

Omvendt bliver der ogsaa født Børn med for stort Hjerte. Hjertevolumina fra 29 til 31 Kbktm. hos Nyfødte høre ikke til Sjeldenhederne. Følgerne af en saadan abnorm Hjertestørrelse ere endnu ikke fuldkommen kjendte. Det synes imidlertid, som om de dermed udrustede Børn have stor Tilbøjelighed til Hjernesygdomme i de første Leveaar og hyppig dø af dem. I en senere Alder finder man kun sjeldent Individer, som have havt for stort et Hjerte fra Fødselen af. Den i disse Aar forekommende abnorme Hjertestørrelse er som oftest erhvervet ved Sygdom, og man maa antage, at de Børn, der fødes med for stort et Hjerte, i Reglen dø tidligt.

Selvstændige Hjertesygdomme i de yngre Aar foranlediges stundom af de bekjendte Børnesygdomme: Mæslinger, Skarlagensfeber og Difteritis; hyppigst foraarsages de imidlertid af den akute Lederheumatisme, og denne kan allerede hjemsøge Børn i det tredie og fjerde Aar, medens den i det overvejende Antal Tilfælde udøver sine første Angreb paa dem, der ere i en Alder af fra ti til femten Aar. Ingen anden Sygdom er saa hyppigt ledsaget af Betændelser i Hjertet som netop denne, og den sørgelige Følge af disse Betændelser er den kun meget sjeldent helbredelige Sygdom i Hjerteklapperne, hvorved de enkelte Kamre tillukkes for hinanden indbyrdes og for de store Kar. Livet kan ofte vedligeholdes i flere Aar under saadanne Forhold. Ved udjevnende Forandringer i hele Blodkarsystemet ophæves mere eller mindre de skadelige Følger af Blodets forstyrrede Bevægelse gjennem Hjertet. Men kun yderst sjeldent naa den Slags Syge nogen høj Alder. Under de mest forskjelligartede Sygdomsfænomener bukke de tidligt eller sent under for denne Hjertesygdom, og med Rette regner man derfor ogsaa Lederheumatismen til de Sygdomme, der ere mest faretruende i de yngre Aar.

Er Hjertets Udvikling lykkeligt og vel fuldendt i det enogtyvende Aar, saa trues Livet foreløbig ikke af nogen Fare fra denne Kant. Dets regelmæssige og kraftige Slag er fordetmeste ogsaa Udtrykket for en kraftig Sundhedstilstand i det Hele taget. Og dette Hjertets kraftfulde Arbejde kan under ensartede og regulerede Livsforhold ofte vedligeholdes til helt op i Alderdommen. Man finder endog Oldinge i Halvfjerdserne, ja helt op til de Firs, hvis Hjerte slaaer ungdomsfrisk og som, naar Døden indtræffer, ogsaa i anatomisk Henseende lade sig betegne som næsten ungdomsfriske. Det er disse kraftige Naturer, som

forene Kindernes ungdommelige Rødme med Alderens Værdighed. Men ikke mange saa Lykkelige gives der, og deri er ikke saameget Alderen selv Skyld som i langt højere Grad, om ikke udelukkende, Livets Forkertheder eller de Tilskikkelser, som have nedbøjet Mennesket. Højst forskjellige ere de Forstyrrelser, som kunne ramme Hjertet i denne Periode af Livet.

Den hos de fleste Mennesker tidligere eller senere indtrædende Alderdomssvaghed viser sig ogsaa i Hjertet. Den er Udtrykket for en aftagende Virkeevne hos de enkelte Organer, og denne aftagende Virkeevne er atter Følgen af Undergang eller Degeneration hos et større eller mindre Antal af Organernes anatomiske Elementer. I Hjertet er det de enkelte Muskeltrævler, der rammes af denne Undergang, og en Volumenbestemmelse viser ogsaa i Overensstemmelse hermed, at Hjertet hos saadanne aldrende Mennesker er mindre end i Fyrrerne. At et saadant Hjerte arbejder svagere end et Hjerte i Mandbomsaarene, behøver ikke at bemærkes. Hjertearbejdets Forringelse svarer til Aftagelsen af den samlede Virkeevne. Ved et stærkt Svind af Hjertemuskulaturen kan dens Arbejdskraft endog nedsættes til det Punkt, at Hjertet ikke mere formaaer at drive Blodet igjennem de fjernere liggende Legemsdele, og i dette Tilfælde kan Følgen blive den saakaldte Koldbrand, d. v. s. en total Hendøen af en Taa eller en Fod.

Hvor et yppigt og overdaadigt Liv foranlediger en almindelig Fedtdannelse eller denne udvikler sig som en Følge af sygelige Tilstande andetsteds eller paa Grund af individuelle Anlæg, er Hjertet altid stærkt truet. Fedtvævet breder sig ogsaa over Hjertet og trænger ind imellem dets Muskeltrævler. Derved kan efterhaanden sidstnævntes næsten fuldstændige Undergang paa et Sted af Hjertevæggen foraarsages, og pludselig kan saa dette Sted blive sønderrevet af Hjertets vedvarende Arbejde. Blodet trænger saa ind i den Hjertet omgivende Hjertepung, og en pludselig Død, det saakaldte Hjerteslag, bliver Følgen deraf. Tilfælde af pludselig Død ved altfor heftig Glæde eller stærk Forskrækkelse, saaledes som de jo faktisk finde Sted, maa vist som oftest forklares paa denne Maade.

„Af Sorgfuldhed kommer Døden, og Hjertets Sørgmodighed svækker Kræfterne," hedder det hos Sirach, 38. Kap., 19. V. Der gives ikke nogen Læge, som ikke har overbevist sig om Sandheden af disse Ord! Den deprimerede Sindstilstand hæmmer den levende Strømning i Nervetraadene. Og Hjertet er, som vi vide, bestandig afhængigt af disse. Men Følgen af den svækkede Innervation er et svagere Arbejde af Hjertemusklen, og under mangfoldige Former giver dette sig Udtryk. Selve det svagere Arbejde fører endvidere til en Forstyrrelse af Hjertets Ernæring, og tidligt indfinder sig derfor under disse Forhold Alderens Svind.

Det vilde nu være af stor Betydning for Bedømmelsen af et Menneskes Sundhedstilstand, om man var i Stand til nøjagtig at bestemme hans Hjertes Størrelse i levende Live, og særlig i forskjellige Afsnit af Livet. Desværre er en saadan direkte Bestemmelse ikke mulig. Kun Hjertestørrelsens betydeligere Afvigelser fra det Normale lader sig tilnærmelsesvis direkte bestemme ved Percussion. Men vi have et Hjælpemiddel til at skaffe os tilfredsstillende Oplysninger om Hjertets Virkeevne, og dette Middel er Radialarteriens Puls ovenfor Haandledet. Lægfolk ere ofte af den Mening, at denne Puls kun undersøges af Lægen i Henseende til dens Hyppighed, for at der kan sluttes til Tilværelsen eller Ikke-Tilværelsen af „Feber". Men en ligesaa stor Betydning som i denne Henseende har Pulsslagenes Hyppighed, og navnlig Pulsens Størrelse og Styrke, for den vigtige Slutning om Hjertets Arbejdskraft og Menneskets hele samlede Krafttilstand, og det skulde ikke ved nogen Art af Sygdom forsømmes at prøve Pulsen i denne Retning. Hvad de ældre Læger ofte med beundringsværdig Skarpsindighed følte ud af Pulsen, er i mange Henseender neppe bekjendt for den yngre Slægt, og det maa ikke lades uomtalt, at der i denne Henseende ikke er foregaaet noget Fremskridt, men langt snarere et Tilbageskridt. Ganske vist formaa vi i vore Dage ved Hjælp af fortræffelige og højst sindrige Apparater (de saakaldte Sphygmografer) at optage et grafisk Billede af Pulsen. dens Hyppighed, dens Størrelse og andre Kvaliteter, og disse Pulsbilleder, de saakaldte Pulscurver, ere af det højeste Værd for Fysiologien saavelsom for Pathologien. Men for den praktiske Læge er det i de allerfleste Tilfælde umuligt at fremstille disse Tegninger, og i sit daglige Arbejde ved Sygesengen eller i Konsultationsværelset vil han altid være henvist til sin Fingers fine Følelse, til den derved gjorte Iagttagelse og til de Slutninger, som drages deraf.

Det kraftige, normalt udviklede Hjerte kaster ved enhver af sine Sammentrækninger med bestemt Kraft en Blodbølge ind i det arterielle Karsystem. Den kraftigt indkastede Bølge røber sig ved en Puls af bestemt Spænding og Størrelse, forudsat at Arterien, selve det Blodkar, paa hvilket vi føle Pulsen, er af normal Beskaffenhed, Det for lille eller med en svag Væg udstyrede Hjerte formaaer kun at drive Blodbølgen ind i Karbanerne med svagere Kraft, og i Pulsens Mathed, Karrets ringe Spænding eller Pulsens Lidenhed udtaler Hjertets svagelige Arbejde sig. Ved en større Hyppighed (større Frekvens af Pulsen) udjevner det svagelige Hjerte da ofte den ringere Virkning af den enkelte Hjertesammentrækning; men den Slutning, man har at drage af en saadan Forøgelse af Pulsslagene, forandres ikke derved.

Et andet Middel til at faae Oplysning om Hjertets Arbejdskraft, have vi i Prøvelsen af Hjertespidsens Stød og Hjertets Auscultation ved Hjælp af Stethoskop. Af Stødets Styrke saavelsom af Stethoskopets Oplysninger om Kraften eller Skarpheden af Hjertekamrenes Sammentrækning kan man drage en sikker Slutning med Hensyn til Hjertets Arbejdsintensitet. For den praktiske Læge ere derfor ogsaa begge disse Undersøgelsesmethoder af højeste Værd.

Det blev omtalt ovenfor, at Hjertet i den ældre Alder aftager baade i Volumen og i Virkeevne som en Følge af en Forandring i dets Muskeltrævler. Iligemaade blev det endnu tidligere omtalt, at de arterielle Blodkar stadig tiltage i Vidde i den ældre Alder. Den nødvendige Følge af disse to Forhold — Formindskelsen af Pumpeværkets Kraft og Forøgelsen af Vidden af de Rør, gjennem hvilke Blodet skal drives — er en almindelig Aftagen af Blodtrykket i den højere Alder, og en yderligere Følge heraf er Aftagelsen af Ernæringsprocesserne og af de enkelte Organers Virkeevne. Kun eet Organ har Naturen paa en vidunderlig Maade beskyttet mod denne Aftagen af Virkekraften, og dette Organ er Hjernen. Medens alle de andre arterielle Blodkar utvivlsomt udvide sig i den

ældre Alder, tiltage efter Forfatterens Undersøgelser Halsens store Slagaarer, Carotiderne, gjennem hvilke Hjernen aldeles overvejende forsynes med Blod, kun ganske ubetydeligt i Omfang fra det enogtyvende Aar af, og Følgen heraf er, at medens Blodtrykket synker i alle de andre Organer i den ældre Alder, saa vedligeholdes der i Hjernen et højere Blodtryk, som bestemmer Funktionsevnen. Denne paafaldende Indretning skyldes det sikkert, at man saa ofte seer en endnu frisk, kraftig Aand arbejde i et Legeme, som ellers er præget af Alderens Skrøbelighed, ja at Aandsevnerne ofte vedligeholdes med en beundringsværdig Styrke indtil højt op i Alderdommen. Det seer næsten ud, som om Naturen har villet vise Mennesket en saadan Velgjerning, som om denne mærkelige Ikke-Udvidelse af Carotiderne har et ganske bestemt Formaal. Vi maa imidlertid strax tilføje, at dette kun altfor ofte modarbejdes af Sygdomstilfælde i selve Blodkarrene, hvilke Tilfælde i det Hele taget høre til de hyppigste i den ældre Alder, og at det væsenlig skyldes dem, at vi ikke saa overmaade hyppigt træffe paa aandelig Ungdomsfriskhed i den ældre Alder. Hine Sygdomme i Blodkarrene skade Hjernens Ernæring paa den føleligste Maade og nedsætte derved dens Virkeevne i større eller mindre Grad.

Det kan ikke være Opgaven for disse Blade at gaa videre ind paa de enkelte fysiologiske eller pathologiske Spørgsmaal. Deres Formaal er naaet, naar de med Hjertet som Exempel have paavist Betydningen af de anthropometriske Forskninger for Forstaaelsen af Betingelserne for det normale saavelsom for det syge Livs Fænomener. Ikke Noget af hvad der maaske hidtil er forekommet os som en selvfølgelig Kjendsgjerning i Individets Livshistorie, existerer uden de bestemteste Betingelser og den bestemteste Nødvendighed. Ved de sig gjensidig betingende Forandringer i Størrelsesforholdene af alle Legemets enkelte Organer i Livets enkelte Perioder er der tilvejebragt en Regulering af samtlige Væxt- og Udviklingsfænomener, som vækker vor højeste Beundring og lader Udviklingen tilvejebringe sig selv Skridt for Skridt i lovmæssig Orden. Den fremadskridende Forstaaelse af disse Forandringer vil udruste os mere og mere med de Kundskaber, som udfordres til Bedømmelsen af hver enkelt Levealders Livsfornødenheder og Virkeevne, og først derved ville vi blive i Stand til at besvare mange Spørgsmaal i den offentlige som i den private Sundhedspleje paa en sikker og rigtig Maade. Dette i den nyere Tid paa en saa anerkjendelsesværdig og heldbringende Maade dyrkede Omraade mangler endnu i mange Henseender sikre Grundlag og skarpt Kjendskab til de sidste Aarsager til Sundhedsforstyrrelserne hos den Enkelte saavelsom hos Befolkningens store Masse. Den omhyggelige Udfyldning af de antydede Huller i vor Viden vil gjøre Sit for at afhjælpe denne Mangel i een Retning, og vi ville i Bestræbelsen for at fremme Menneskehedens Vel ad denne Vej mere og mere komme til at regne med bestemte Faktorer.

En Oplæsning hos Mlle Rachel.

Af E. Legouvé.

„Adrienne Lecouvreur" blev skrevet for Mlle. Rachel, paa hendes Opfordring, ja, jeg kunde næsten sige paa hendes Forlangende. Men det Par Maaneder, vi brugte til at skrive den, dem brugte Rachel til at tabe Lysten dertil. Hun var baade af Naturen og paa Grund af sin Svaghed meget lunefuld; hun spurgte alle Mennesker tilraads, og alle Menneskers Mening paavirkede hende. Et Par spottende Ord af en Kritiker var nok til for hende at borttage alt det Tiltalende ved en Tanke, der havde henrevet hende fem Minuter iforvejen — og saadan gik det med „Adrienne". Hendes Raadgivere gjorde hende bange for denne Udflugt paa Dramaets Omraade; Hermiones og Paulines Fremstillerinde skulde nedlade sig til at tale i Prosa! Corneilles og Racines Datter skulde blive Scribes Guddatter! Det var en Profanation!

Den Dag, da Oplæsningen skulde gaa for sig, mødte Mlle. Rachel altsaa i Komiteen bestemt paa at afslaa Rollen. Forsamlingen var fuldtallig; Skuespillerinderne — thi de hørte dengang med til Dommerne — underholdt sig med Skuespillerne, og et vist Areopagos-Sving, der var udbredt over Forsamlingen, indgød mig strax ved vor Indtrædelse uhyggelige Anelser. Scribe tog Manuskriptet og begyndte at læse; jeg kastede mig i en Lænestol og saae til. Da foregik der for mine Øjne et dobbelt Skuespil: først vort eget og saa det, der i Stilhed opførtes i de Tilstedeværendes Hjerter. Ubestemt paavirkede, som de vare, af deres berømte Kunstfælles hemmelige Følelser, befandt de sig i en temmelig delikat Stilling. Et Værk, der var skrevet for Mlle. Rachel, og som Mlle. Rachel ikke vilde spille, det kunde hidføre alvorlige Vanskeligheder, ja endog afgjørende Debatter, dersom Komiteen antog det. Komiteen fulgte altsaa Oplæsningen af „Adrienne" paa Rachels Ansigt. Da dette Ansigt forblev aldeles ubevægeligt, blev de andre ligeledes ubevægelige. I alle de fem lange Akter smilede hun ikke, klappede ikke, lod ikke nogen Bifaldsytring falde; de Andre lod altsaa heller ingen Bifaldsytring falde, klappede ikke, smilede ikke. Saa fuldstændig var den almindelige Ubevægelighed, at Scribe, der troede at se, at en af vore Dommere var nær ved at falde i Søvn, afbrød Læsningen for at sige til ham: „Gener Dem endelig ikke, kjære Ven!" Skuespilleren værgede sig paa det Kraftigste mod denne Beskyldning. Det var al den Virkning, Oplæsningen frembragte.

Nej, det er sandt; der var en anden, eller idetmindste Begyndelsen til en anden. I femte Akt, i næstsidste Scene, rettede Rachel, mod sin Villie greben af Situationen, sig op fra sin hvilende Stilling i den Lænestol, hvor hun hidtil havde siddet som fastgroet; hun bøjede sig fremad som En, der hører efter og interesserer sig for, hvad hun hører; men da hun opdagede, at jeg havde lagt Mærke til

det, lod hun sig øjeblikkelig falde tilbage i Lænestolen og antog atter sit Marmoransigt. Da Oplæsningen var færdig, gik Scribe og jeg ind i Direkteurens Kabinet og blev der, til han nogle Øjeblikke efter kom ind og sagde til os med et Udtryk af Beklagelse, som vi var høflige nok til at optage som oprigtigt, at Mlle. Rachel ikke kunde „kjende sig selv" i vor Rolle, og da Stykket var skrevet for hende, var Komiteen af den Mening, at Oplæsningen burde betragtes som uskeet. „Med andre Ord," sagde Scribe, „vort Stykke er forkastet. Ja, ja, den, der kan vente, kan komme til at opleve Meget."

Næste Dag kom der tre forskjellige Theaterdirekteurer og bad os om Arbejdet; Scribe holdt meget af den Slags Revanche, der seer ud som en Hævn, han ønskede at faae denne saa grundig som muligt og vilde derfor modtage et af Tilbudene, men det satte jeg mig paa det Bestemteste imod. „Kjære Ven," sagde jeg til ham, „Stykket er skrevet for Théâtre français, og det maa kun spilles paa Théâtre français. Rollen er skreven for Mlle. Rachel, og den skal spilles af Mlle. Rachel. Hvordan vi skal faae hende overtalt dertil? Ja, det veed jeg ikke, men saadan maa det være. Medens vi have arbejdet sammen paa dette Værk, hvori Deres Andel er saa stor, har De flere Gange gjort mig den Ære at sige, at jeg opfattede Adriennes Rolle bedre end De. Hun har virkelig ogsaa staaet for mig som en ny Personlighed, denne Skuespillerinde, der i sig har optaget de Heltinders ædle Følelser, som hun fremstiller, denne Fortolkerinde af Corneille, hvis Storhed saa at sige ligger hende i Blodet. Men en saadan Personlighed kan kun fremstilles paa Corneilles Skueplads."

Min varme Overbevisning besejrede Scribe, dog ikke uden Møje. Direkteurerne fornyede deres Anfald paa ham, og en af dem sagde: „Min unge Primadonna er endnu aldrig død paa Scenen; hun vil være aldeles henrykt over at dø af Gift." Hvor slaaende dette Argument end var, overbeviste det mig dog ikke, men da der var gaaet et halvt Aar, uden at der var skeet Noget, erklærede Scribe mig, at han ikke kunde vente længer.

„Jeg beder Dem kun om at skjænke mig otte Dage," svarede jeg. „De skal jo dog tilbringe en Ugestid i Séricourt; rejs derud, og dersom jeg, naar De kommer igjen, endnu ikke har opnaaet Noget, saa giver jeg tabt."

„Lad gaa! idag otte Dage venter jeg Dem saa til Frokost Klokken elleve."

„Klokken elleve idag otte Dage — —!"

Han rejste, og hvad jeg tog mig for, skal nu fortælles.

Der var kommet en ny Direkteur for Théâtre français; ham gik jeg til og tiltalte ham omtrent paa følgende Maade:

„De har hørt om Mlle. Rachels Afslag. Om dette Afslag var en Fejl, skal jeg ikke kunne sige, men at den Form, hvori det blev givet, var uretfærdig, det er jeg vis paa. Man kan ikke paa den Maade give en Mand som Scribe et Arbejde tilbage, som man har bedt ham om; man kan ikke saadan fornærme to Forfattere, hvoraf den ene er en Mester af første Rang og den anden — undskyld at jeg siger det — en ung Mand, der ikke er af allerlaveste Rang. Mlle. Rachel bør føle det og lide under det; et Talent som hendes, har ikke Lov til at sætte sig ud over det Passende. Der gives imidlertid et Middel til at forsone Alt, baade hendes og vore Interesser. Jeg ønsker, at hun skal — ikke spille, men høre vort Stykke, ikke paa Theatret i sine Kunstfællers Nærværelse, men hjemme hos sig selv, sammen med nogle af sine Venner, hun kan selv vælge hvilke. Hun kan indbyde saa mange eller saa faa, som hun vil; jeg kommer saa alene med mit Manuskript. Dersom Arbejdet mishager hende og denne nye Komite, saa gaaer jeg med mit Stykke og anseer mig som retfærdigen dømt. Dersom det behager hende og den, saa skal hun spille Rollen; hun vil gjøre Lykke i den og vil kalde mig sin Frelser."

Tilbudet blev gjort og modtaget. Rachel sagde om Aftenen til en Veninde af sig: „Jeg kan ikke sige Nej til Hr. Legouvé, men jeg vil aldrig spille det —". Jeg kan ikke overvinde mig til at nedskrive Ordet, saa udtryksfuldt og saa lidt fint var det. Mødet blev ansat til Andendagen derefter, og de Dommere, Kunstnerinden havde valgt, var Jules Janin, Merle, Rolle og Direkteuren for Théâtre français.

Jeg mødte, ganske vist temmelig spændt, men dog som Herre over mig selv; jeg var overbevist om, at jeg havde Ret, og jeg havde forberedt mig godt paa Kampen. Sagen var nemlig den. Scribe, der var en udmærket Oplæser, havde læst vort Stykke fortrinlig for Komiteen paa een Rolle nær. Efter min Mening var Adriennes Rolle af Oplæseren ikke bleven tilstrækkelig tilpasset for Rachel; han havde læst den yndefuldt, aandrigt, varmt, men som man læser en Rolle for en «jeune première» — Storheden manglede, man mærkede ikke tilstrækkelig Heltinden under Kvinden. Men her var netop det Punkt, hvor man kunde gribe Rachel og faae hende til at interessere sig for denne nye Personlighed. Foretagendet var for hende hverken uden Farer eller uden Vanskeligheder; man maatte derfor forringe hine og jevne disse for hende, man maatte saa at sige bane Vej for hende, vise hende, hvor Overgangen til det nye Rollefag laa, og overbevise hende om, at hvad der for Publikum tog sig ud som en Metamorfose, for hende kun var en Kostumeforandring. Det var denne Nuance, som Scribe efter min Mening ikke tilstrækkelig havde fremhævet, og som jeg nu i to Dage studerede paa at gjøre synlig og haandgribelig.

Jeg mødte. Modtagelsen var henrivende, fuld af denne indsmigrende Ynde, som var hende egen. Hun laver mig selv et Glas Sukkervand, hun henter selv en Stol til mig, hun trækker selv Gardinerne fra, for at Dagslyset kan falde saa fordelagtig som muligt. Jeg, der ikke havde glemt det fameuse: „Jeg vil aldrig spille det —", lo indvendig af denne Overflod af Elskværdighed, da jeg godt indsaa, hvortil denne snildt udregnede Manoeuvre skulde tjene! — — Hvordan kunde man vel beskylde Den for Uvillie og Forudindtagethed, der paa en saa indtagende Maade belavede sig paa at høre paa En? Det er det, man i Theatersproget kalder «une préparation».

Saa begyndte jeg da. Under hele den første Akt nikkede, smilede, klappede Rachel — kort sagt, hun gjorde Alt, hvad hun ikke havde gjort ved den første Oplæsning. Og hvorfor vel? Jo, jeg gjættede det strax: hun havde aabenbart taget sit Parti og bestemt sin Adfærd. Hun vilde give til Undskyldning, at Rollen ikke passede for hende; men da Adrienne slet ikke optræder i første Akt, risikerede hun ikke noget ved at rose den; tvertimod vilde hendes Ros give hendes senere Forbehold et vist Skjær af Upartiskhed og kaste en vis Oprigtighedens Glands over de Beklagelser, hvormed hun vilde ledsage sit Afslag. Men denne hendes Snildhed var et stort Fejlgreb. Saasnart

hendes Venner saae hendes Bifaldsytringer, stemmede de i med, deres Hænder kom i Vane med at klappe; opmuntret af Bifaldet kom Oplæseren i Aande, og da jeg var kommen igjennem første Akt, beherskede jeg fuldstændig mit Publikum og begyndte nu anden Akt med alle Sejl oppe, baaren frem af dette Medvindens elektriserende Pust, som alle dramatiske Forfattere saa godt kjende, og som gjennemfarer Huset i det Øjeblik, Sejren er vunden.

I anden Akt optræder Adrienne. Hun kommer ind, læsende paa sin Rolle i „Bajazet." Prindsen af Bouillon nærmer sig hende og siger galant: „Hvad er det dog, De bestandig søger?" Hun svarer: „Sandheden!" — „Bravo!" raabte Janin. — „Oho," tænkte jeg, „der har Du en Ven," for egenlig talt var det Ord intet Bravo værd. Rachel vendte sig om mod Janin med et Blik, der sagde: „Har jeg en Forræder i min egen Lejr?" — Heldigvis blev Forræderens Mening snart alle de Andres Mening. Rachel, der blev overrasket og lidt forlegen ved ikke at kunne optræde med samme stadige Foragt som første Gang, fandt sig efter en svag Modstand i at dele det almindelige Indtryk og indskrænkede sig til efter denne anden Akt, der var bleven livlig applauderet af Tilhørerne, at sige: „Den Akt har jeg altid fundet var den smukkeste." Men det var ogsaa hendes sidste Forsøg paa Forsvar: fra tredie Akt af kastede hun tappert sin første Mening overbord lige saa let som visse Politikere skille sig af med den Overbevisning, de havde Dagen iforvejen; hun klappede, hun lo, hun græd og udbrød den ene Gang efter den anden: „Hvor jeg dog har været dum!" Og efter femte Akt tog hun mig om Halsen, kyssede mig paa det Hjerteligste og sagde: „Hvor kan det dog være, at De aldrig har tænkt paa at blive Skuespiller?" hvilket var i høj Grad smigrende for mig, thi kort iforvejen havde hun hørt Guizot tale og havde da sagt: „Hvor jeg vilde ønske, jeg kunde komme til at spille Komedie sammen med den Mand!" — Oplæseren havde frelst Forfatteren.

— — — — — — — — — — — —

Næste Dag, Klokken elleve præcis, var jeg hos Scribe. „Naa", raabte han med et skjelmsk Smil, „hvor vidt er De saa kommen?" I Stedet for at svare, trak jeg et Papir op af Lommen og lagde det for ham: „Comédie française, i Dag Kl. 12 Prøve paa „Adrienne Lecouvreur"."

— — — — — — — — — — — —

Jeg fortalte ham Alt, og en Maaned senere gik Tæppet op for den første Opførelse. Denne Maaned lærte mig, hvor meget forunderlig Hemmelighedsfuldt der ofte kan forekomme ved dramatisk Fremstilling. En karakteristisk Begivenhed rinder mig netop i Hu. Kort før den første Forestilling indvarslede man ved Theatret en Aftenprøve. Scribe, der var beskjæftiget i Operaen med „Profeten"s Iscenesættelse, kom ikke. Da de fire første Akter vare endte, var Klokken bleven elleve; alle de Andre gik bort, og vi — Rachel, Régnier, Maillard og jeg — blev alene tilbage. Pludselig siger Rachel til mig: „Nu er vi jo Eneherrer over Skuepladsen; hvad om vi forsøgte os i femte Akt, som vi endnu ikke har prøvet? Jeg har studeret den for mig selv i de tre sidste Dage, og jeg vilde gjerne have lidt Begreb om Resultaterne af mit Studium." Vi gik ned paa Scenen; der var ingen Gas mere; al den Belysning, der var, bestod i den traditionelle lille Lampe, der brændte ved Souffleurhullet — hvor der ingen Souffleur var; Publikum bestod af Brandvagten, der sad og sov paa en Stol mellem Koulisserne, og mig, der havde taget Plads i Orkestret. Strax fra Begyndelsen blev jeg greben af Rachels Udtryk; jeg havde aldrig seet hende saa sand, saa simpel, saa mægtig tragisk; Skinnet fra den lille osende Souffleurlampe kastede et Skjær af uhyggelig Blegheb over hendes Ansigt, og Husets Tomhed gav hendes Stemme en forunderlig Klang; det var dødningeagtigt! Da Akten var ude, gik vi atter op i Foyeren. Idet jeg gik forbi et Spejl, blev jeg slaaet ved at se, at de Andre, Régnier og Maillard, vare lige saa blege. Hvad Rachel angik, saa sad hun lidt fra os Andre; hun var taus, rystedes af smaa nerveuse Gysninger og aftørrede de Taarer, der samlede sig i hendes Øjne. Jeg gik hen til hende, og i Stedet for at bryde ud i Lovtaler, viste jeg hende hendes Kunstfællers blege Ansigter, og idet jeg greb hendes Haand, sagde jeg:

„Kjære Veninde, De har spillet denne femte Akt, som De aldrig mere i Deres Liv vil spille den."

„Det troer jeg ogsaa," sagde hun, „og veed De hvorfor?"

„Ja," svarede jeg, „det veed jeg! Fordi der ikke var Nogen, der kunde tilklappe Dem Bifald, fordi De ikke tænkte paa Virkningen, og fordi De saaledes i Deres egne Øjne blev den stakkels Adrienne, der i Nattens Mørke døer i sine Venners Arme."

Hun taug et Øjeblik; derpaa svarede hun:

„Nej, De har slet ikke truffet det Rette. Der er foregaaet noget Underligt i mit Sind; det var ikke over Adrienne, jeg græd; det var over mig selv! — En Indskydelse sagde mig pludselig, at jeg skal dø ung som hun; jeg syntes, jeg var i mit eget Værelse, at min sidste Time var kommen, og at jeg var tilstede ved min egen Død; og da De ved den Replik: „Far vel, Theatersejre! Far vel Du Kunst, som jeg har elsket saa højt —" da De ved disse Ord saae mig udgyde virkelige Taarer, saa var det, fordi jeg med Fortvivlelse tænkte paa, at Tiden vil udviske alt Spor af mit Talent, og at der snart — snart ikke vil være mere tilbage af den, der engang hed Rachel!"

Ak, hun tog ikke meget fejl. Faa Aar efter døde hun ligesom sin Søster Rebekka og af samme Sygdom, som hun, i en lille Landsby i Sydfrankrig, i Cannet. Hun havde mødt en sympathetisk Gjæstfrihed hos en Slægtning af V. Sardou, i en bizar Villa, hvor Ejerens forunderlige Passion havde samlet og sammenblandet Gjenstande fra Orientens forskjellige Religioner. Hvert Meubel havde en symbolsk Betydning. Den Dag, da Rachel ankom, var hun saa udmattet af Rejsens Anstrengelser, at hun kun havde Kræfter til at kaste sig paa sin Seng. Men da hun vaagnede midt om Natten, udstødte hun et Rædselsskrig. Den Seng, hun laa i, havde Form af en Grav, og lige for sig saae hun en kvindelig Skikkelse, der syntes at helde sig over hende for at gribe hende. Det var en udskaaren Træfigur, der holdt Gardinerne sammen. „Døden!" raabte hun, „Døden!" Og hun styrtede ud af Sengen og raabte højt om Hjælp. Hendes sidste Dage hengik under denne Afvexling af Illusioner og mørk Fremsynethed, der er ejendommelig for organiske Sygdomme. Hun sagde ofte: „Jeg haaber de sex Timer af Døgnet, i den øvrige Tid fortvivler jeg." Hendes forfærdelige Lidelser gav sig undertiden et plastisk Udtryk i Stillinger, der var fulde af Blødhed og Elegance, Stillinger, som hun selv var sig bevidst, thi aldrig, selv under de største, voldsomste Sjæls- eller Legemslidelser, kunne store dramatiske Kunstnere lade være at betragte sig selv; de ere sig selv et evigt Skuespil;

hvor stor deres Fortvivlelse end er, ere de dog selv Tilskuere ved den, og Rachel følte selv det Elegante i sine Stillinger som ung Patient, hun opfattede sig selv som en skjøn Statue af Smerten.

Da Hændelsen netop førte mig til Cannet, skyndte jeg mig til Sardous Bolig. Jeg fik hende ikke at se, men Dagen efter lod hun skrive et Brev til mig med den hjerteligste Tak. Brevet endte med de mærkværdige Ord: „Ingen forstaaer som De at skrive kvindelige Roller, der passe for mig; lov mig, at De vil skrive Rollen til min Gjenoptræden — —."

Tre Dage efter var hun død.

Den hellige Barbara.

Novelle af **Hans Hoffmann.**

I den gode gamle Tid, da den hellige Stols verdslige Herlighed endnu bestod ukrænket i de latinske Marker og paa Volskernes stejle Bjerge, og da Hans fromme Majestæt Re bomba herskede med et strengt Tugtens Ris over sit Folk sydpaa i det velsignede Kongerige Begge-Sicilierne, fandtes der i en af de ældgamle Bjergbyer i Nærheden af Grændsen som ogsaa andetsteds mange tapre Mænd, der foretrak at fortjene det daglige Brød under Guds frie Himmel paa deres Bjerges uvejsomme Muldyrsstier ved dristigt Smugleri og et eller andet tilfældigt godt Koup imod rige og blødagtige Rejsende fremfor at slide derhjemme i de kvalme Gader i et eller andet elendigt Haandværk eller aftvinge den karrige Jord dens sparsomme Afgrøde med den langsomt arbejdende Ploug. Men der hørte kraftige Hjerter og kraftige Sener til en saadan Idræt, da det tidt nok kom til blodige Sammenstød med de kongelige eller de pavelige Grændsevogtere.

Til de mest ansete Førere af saadanne Friskarer havde endnu for faa Aar siden Antonio Caselli hørt, men i en natlig Fægtning havde han fundet Heltedøden, og hans Kamerater havde ikke engang havt den Trøst at kunne fyldestgjøre Hævnens ærefulde Pligt, da det havde været umuligt at faae rede paa, fra hvem det morderiske Skud var kommet. Til Gjengjæld kunde imidlertid Byen som saadan vise sin Taknemmelighed for hans Fortjenester af det fælles Vel derved, at den skaffede hans eneste efterladte Datter Barberina en Ansættelse som Gedehyrdinde hos et Konsortium af Borgere, der vare i Besiddelse af slige Dyr, og dette Embede nærmede sig forsaavidt den faderlige Næringsvejs Traditioner, som det ligeledes tillod hende at tilbringe sine Dage under aaben Himmel paa solbeskinnede Bjerghøjder og bratte Stier. Kun om Natten kunde hun ved denne Levevis glæde sig ved den moderlige Omhu og moderlig Belæring.

Der gik det Rygte om hende, at hun i Bjergenes og Skovenes Ensomhed undertiden blev funden værdig til overnaturlige Syner og Aabenbaringer, og Byens Curato havde allerede med nogen Stolthed begyndt at danne sig sine Planer med dette sit saa særlig begavede og benaadede Skriftebarn. Nu er det ganske vist sandt, at Helgenene langt hellere foretage den Slags Aabenbaringer for os Menneskebørn i Skovenes halvmørke og anelsesfulde Haller eller ved en ubegrændset Udsigt ud i det forsvindende Fjerne end hjemme i den dagligdags Stue og selv paa de vante Søndags-Kirkebænke; men desuagtet vil den efterfølgende Historie vise, at de kjære Helgenes Stemme ogsaa stundom kan meddele sig til os histude i en særegen indesluttet og gaadefuld Tale, saa at, naar den vise, skjøndt just ikke meget hellige Digter siger:

„Kun gjennem Hjertet Guder til os tale,"

det dog ogsaa kan ske en og anden Gang, at omvendt vort Hjerte med dets underlige Luner og Lidenskaber taler til os gjennem Guderne. —

En smuk Morgen i Majmaaned, da Alt forlængst grønnedes og blomstrede ogsaa histoppe i Bjergene, drev den unge Barberina som sædvanlig meget tidligt sin muntre Hjord fra den lille By ud i det Frie og gjorde kun et lille Øjeblik Holdt ved den store Brønd udenfor Porten, for at tømme en frisk Morgendrik til Ære for den straalende Sol og den klare Himmel og tillige vaske sig de sidste Rester af Søvnighed ud af Øjnene. Da kom ad Vejen oppe fra Bjergene en ung Mand henimod hende; han bar de pavelige Grændsejægeres Uniform og havde en lang Riffel over Skuldrene, som i det Hele taget hans hele Gang og Holdning havde noget vist Stadseligt og Fornemt ved sig. Han blev staaende hos Pigen, hvad enten nu Grunden var, at ethvert tilfældigt Selskab var ham velkomment under hans omstrejfende Liv, eller at han syntes særlig godt om dette. Der vilde ikke have været noget Underligt i, om dette Sidste havde været Tilfældet, thi hun var ikke blot slank og velvoxen og havde et brunligt, fint og smukt Ansigt, men hun var desuden i Besiddelse af endnu en sjelden og kostelig Egenskab, som Jægeren sikkert ikke hver Dag havde Lejlighed til at bemærke hos Landets Døtre: hun var fuldkommen renlig og proper af Person som af Klædedragt. Hun havde nemlig den Ejendommelighed, at hun vaskede sig hver Dag, og hun tilbragte desuden ikke liden Tid med at vaske sine Kjoler, Særke og Tørklæder. Blev alt dette end af hendes Medsøstre betragtet med skjæve Øjne som en Slags hovmodig Hæven sig op over de gamle jevne, fra Fædrene nedarvede Sædvaner, saa kan det dog ikke nægtes, at mandlige Øjne til Gjengjæld som oftest saae hende med desto større Glæde og Velbehag.

Det gjorde ogsaa den kjønne Grændsejæger; han standsede og saae hende ind i Ansigtet; hun gjorde ligesaa, men med en noget trodsig Mine, og vedblev uden at lade sig forstyrre at lade en Trækam gaa igjennem sit sorte Haar, der foran, hvor det ikke var tvunget i Fletninger, ikke var at formaa til at lade være at kruse sig i gjenstridige Bølgelinier, selv efter den omhyggeligste Behandling. Hvis det unge Menneske muligvis tænkte — og det tænkte han højst sandsynligt — at netop dette klædte hende ganske allerkjæreste, saa var hun nu netop af den modsatte Mening, thi medens hun ufortrødent stirrede paa ham, som om hun vilde vise ham, at hun kunde udholde hans Blikke med god Samvittighed, blev Udtrykket i

hendes yndige lille Ansigt mere og mere trodsigt og ondt. Hun havde jo ganske vist ogsaa al mulig Grund til en saadan Misstemning: han bar jo en Uniform, som var meget ilde seet i hele hendes Fødeby og som maatte være hende ganske særlig ubehagelig, naar hun mindedes sin Faders Død. Personlig kjendte hun ham vel af Anseelse, men de havde i meget lang Tid ikke seet hinanden og i det Hele taget endnu aldrig taget hinanden i nøjere Øjesyn eller talt sammen.

„Er Du ikke Barberina Caselli?“ spurgte han endelig venligt.

„Er Du ikke Cicillo Tosti?“ spurgte hun istedetfor at svare. Han nikkede og sagde roligt bedende: „Giv mig en Taar Vand,“ idet han pegede paa et Blikbæger, som endnu stod paa Brøndens Stenrand og som hun ellers plejede at bære ved sit smalle Læderbælte.

„Tag selv!“ svarede hun grovt, puttede Kammen i Lommen og lod begge sine Hænder glide glattende langs Strimlen i Halsen.

Men ved Synet af disse brunlige Fingre, der stod saa slanke og sirlige imod den snehvide Særk, tænkte han formodenlig i sit stille Sind, at en ganske almindelig Taar Vand ikke i og for sig var en saa særlig attraaværdig Ting, men kun blev det, naar den blev budt af disse kjønne Hænder.

„Jamen jeg vilde netop gjerne have, at Du skulde give mig den!“ bemærkede han.

„Men jeg vil nu netop ikke give Dig den.“

„Jamen jeg gaaer ikke ud af Stedet, før Du har gjort, hvad jeg beder Dig om.“

„Saa kan Du blive staaende her til i Aften og Natten med, naar jeg er kommen hjem.“

„Jeg lader Dig ikke slippe herfra, inden Du har givet mig den Taar Vand.“

„Det skal vi faae at se!“ raabte hun ganske vred og knyttede Hænderne, som om hun strax vilde gaa over til Angreb. Det var jo ogsaa utaaleligt, saa sikkert og næsten spottende han smilte ned til hende. Men han sagde strax igjen i en bedende Tone:

„Giv mig den.“

„Tag selv.“

„Giv mig den.“

„Nej.“

„Saa maa jeg twinge Dig dertil med Magt.“

Istedetfor Svar strakte hun endnu mere truende de kraftige knyttede Hænder frem imod ham. Men med et kjækt Greb omklamrede han begge hendes Haandled, førte hendes højre Haand med uimodstaaelig Kraft hen til Blikbægeret, trykkede hende med Magt dette i Haanden, saa at den, klemt sammen af hans jernfaste Fingre, ikke kunde lade det falde, lod det klare Vand sprudle ind i det, og omendskjøndt Pigen gjorde saa kraftig Modstand som muligt og rystede sig alt hvad hun kunde, saa at over Halvdelen af Vandet blev spildt, saa lykkedes det ham dog at faae Resten ført til sine Læber og saaledes drikke et Par Draaber af hendes Haand.

Efterat han saaledes havde sat sin Villie igjennem, slap han strax hendes Arme og takkede hende saa venligt, som om hun havde kredentset ham Drikken frivilligt og med al Forekommenhed. Dette bragte først rigtigt hendes indædte Harme til Udbrud, og idet hun stampede forbitret i Jorden med Fødderne, dyppede hun sin Blikpokal dybt ned i Stenbækkenet, sprøjtede ham en fuld Ladning op i Ansigtet og raabte haanligt:

„Der har Du Vand, dit væmmelige Dyr! Drik nu, og lad dine Klæder faae lidt med!“

Med disse Ord vilde hun udsende en ny Ladning i en noget lavere Retning; men han sprang rask til Side og sagde med en munter Latter:

„Ej, Barberina, vil Du besørge min Morgenvask, for at jeg kan komme til at se ligesaa pæn og net ud som Du selv? Det skal Du virkelig have Tak for.“

Hvad enten hun nu ikke paa nogen Maade vilde lade ham blive Noget til Del, som han kunde takke hende for, hvad eller det var, fordi Guderne gjorde Mine til at sprede sig ad paa en utilstedelig Maade — nok sagt, hun afbrød Fægtningen og gik videre med rynket Pande, uden nogen Afskedshilsen og uden at se sig tilbage. Og det var et Held for hende, thi det vilde ufejlbarligt have ægget hendes Vrede paany, hvis hun havde seet, hvorlænge og hvor fornøjet han saae efter hende, uden saameget som at tænke paa at viske sig det dryppende Vand af Ansigtet. I en saa forskjelligartet Stemning formaaede dette ene og samme Møde at sætte to uligeartede Gemytter.

Fortsættes.

Kr. Gloersen: En Fremmed.

(C. A. Reitzel).

For dem, der huske Kr. Gløersens første Arbejde, „Sigurd“ (1877 Reitzels Forlag), viser hans nye Bog, „En Fremmed“ (samme Forlag), et stort og glædeligt Fremskridt. „Sigurd“ var renligt og klart fortalt, og navnlig vare de fleste psykologiske Overgange særlig omhyggeligt udarbejdede, ofte baade fint og korrekt, men videre var der heller ikke at sige. Man saae, at Forfatteren havde en rig Dannelse, megen Læsning, megen Reflexion, baade Forstand paa og udpræget Smag for psykologiske Finesser, et respektabelt Fortællertalent og næsten et Overmaal af kunstnerisk Samvittighedsfuldhed og Ufortrødenhed*), men det var og blev en blot Stilprøve. Sjælstilstande og Lidenskaber skildredes som Noget, Forfatteren vel kjendte paa anden Haand, men som aldeles ikke angik ham selv personligt, og hvormegen Originalitet og selvstændigt Livsindhold han besad, eller om han i det Hele havde Noget paa Hjerte, der fortjente at blive sagt, ja derom fik man Intet at vide.

„En Fremmed“ derimod har et ganske andet Præg af Friskhed og Umiddelbarhed — idetmindste sammenligningsvis. Gløersen har nu engang ikke noget rigt og frodigt Talent, han maa aabenbart tilkæmpe sig Alt, hvad han skal bringe os, mure fine Karakterer og Handlinger op Træk for Træk, og ofte langsomt reflektere sig til, hvad der nu bør ske eller siges, men han har faaet større Herredømme over sine Midler, og fremfor Alt, han har faaet mere Mod. Her er ikke Tale om nogen tom Stilprøve; han giver sig hen i sin Skildring, skriver med Liv og Lyst, og istedetfor at dække sig bag sin boglige Dannelse og sine Studier, øser han nu af sine egne Kilder og giver os, hvad der har interesseret ham selv.

Foruden det ejendommelige Forhold mellem den friskt og kjækt tegnede Doktor Brandt og hans Forlovede — et

*) Der siges etsteds her om Sigurds Rektor: „Det kunde kanske være vanskeligt psykologisk at paavise, hvad han paavirkede hos Eleverne, og hvorledes, vanskeligt at irettelægge paavislige Resultater som af en mod noget Bestemt rettet bestemt Indflydelse.“ Her have vi netop Udtrykket for det Typiske i „Sigurd“. At ville præcisere enhver Nuance, udskille og sondre med dialektisk Finhed, oplede ethvert Hvorfor og „irettelægge“ enhver Egenskabs og Stemnings „paaviselige Resultater“, det er et Overmaal af dette, der giver de fleste Blade i „Sigurd“ deres noget tørre og pinlige Præg.

Forhold, der er kommet lidt tilkort ved sin Stilling som Episode og havde fortjent at behandles i en selvstændig Novelle — drejer Bogens første Halvdel sig væsenligt om Viktors dobbelte og samtidige Forelskelse i Ella og Magda. Gløersen vil her vise, hvorledes Viktor *bevidst* forelsker sig i eller dog med fuld Overbevisning troer at elske den helt udviklede, ægte kvindelige Ella, medens samtidigt den kantede og umodne, men rigere begavede Magda *uden hans Vidende* har fængslet ham langt dybere. Det er en fin og vanskelig Opgave, som der hørte Mod til at stille sig og ikke ringe Behændighed til at løse, og det er lykkedes her. I det Øjeblik Viktor, efter at have forlovet sig med Ella, opdager, at han elsker Magda, forstaa vi fuldstændigt hans Fejltagelse, og vi maa indrømme, at vi selv kunde have gjort det Samme. Det er et lille Kunststykke, som, fraregnet at Udførelsen er en Smule for knap og afkortet, er al Ære værd. Og hvad saa? Ja saa blive baade Viktor og Magda enige om, at det er hans Pligt at holde sit Løfte til Ella, der elsker ham og ikke kan leve uden ham; han gifter sig med hende, overvinder sin Kjærlighed til Magda og bliver fuldstændig lykkelig. Jeg veed ikke, om man maaske vil finde dette lidt magert og saa ligefremt som Fod i Hose; mig forekommer det i al sin Simpelhed at være aldeles fortræffeligt og næsten nyt. Hvor tidt have nu ikke Forfattere af alle Afskygninger, lige fra Turgenjew til Zola, skildret os Kjærligheden som en blind Naturmagt, der er ligesaa uimodstaaelig som uberegnelig, for Sindet hvad Feber eller Tæring er for Legemet? Turgenjew for Exempel ynder jo at vise os et tilsyneladende hæderligt og dygtigt Menneske, der elsker og elsker lykkeligt og saa pludselig forlader den Elskede — hvorfor? Nu, han har tilfældigvis truffet en eller anden sandselig skjøn Kvinde eller seet hende ride forbi, og saa — ja saa er han fangen og tilbringer nu hele sit Liv knælende for en Kvinde, som han ikke engang har Agtelse for, medens hans Forlovede døer af Sorg i sin Ensomhed. Her er Sagen stillet paa Spidsen, men hvem af os kan ikke paa staaende Fod nævne Snese af Værker, hvor Mænd og Kvinder gribes af de tilfældigste vexlende Forelskelser, som de saa øjeblikkeligt give efter for, villie- og modstandsløse som Skyer, der drive for Vinden. „Sligt skeer nu engang i Verden," vil man maaske sige — ja ganske vist, og med enkelte Kritikere herhjemme at ville forbyde Digterne at behandle Ting som Utroskab, Ægteskabsbrud og deslige, vilde jo være aabenbart latterligt. Jeg mener kun, at naar saa at sige en hel Litteratur fortrinsvis og næsten udelukkende fremstiller den ene Side af Sagen og, hvad mere er, er nærved at gjøre den totale Mangel af Villie paa dette Punkt til det normale og sande Menneskelige, saa er det glædeligt, at der dog er Enkelte, der huske, hvad Villie er, som vide, at Selvbeherskelse og Pligtfølelse ikke altid tage Flugten, naar en utidig Forelskelse melder sig, og som foretrække at hente deres Stof fra Naturer og Forhold, hvor Villielivet kommer fuldt til sin Ret. Det er det, Gløersen har gjort, og det er det, der giver ogsaa denne Del af hans Bog virkelig Interesse, skjøndt Udførelsen destoværre ikke staaer ganske paa Højde med første Afsnit. Navnlig har han taget sig det altfor let med at gjøre os ogsaa Ellas senere Medvirken i Mandens Kamp anskuelig og nøjedes med at lade Viktor i et Par Brevlinier fortælle, hvad der burde have været en Hovedscene.

Det undrer mig lidt, at Gløersen ikke har taget Skridtet fuldt ud og ogsaa ladet Magda blive gift, og lykkeligt gift. At en Kvindes hele Liv oftere end en Mands bliver bestemt ved en saadan første Kjærlighed, er vist, men det beroer dog ikke alene paa hendes renere og dybere Følelse, men i det Mindste lige saa meget paa hendes stillestaaende Liv og dermed følgende ringe aandelige Bevægelighed. For en Natur som Magdas kan det første gjennemgribende erotiske Indtryk derfor kun rent tilfældigt blive det eneste. Hun kan ikke saa fuldstændigt skifte Jordbund, ombytte Kjøkkenet og Dagligstuen med Paris' Kunstner- og Selskabsliv, uden at hendes hele aandelige Vækst vil ændres, hendes Blik vil udvides, ikke blot hendes Tanke-, men ogsaa hendes Følelsesliv vil blive et delvist nyt, og hvorledes gaaer det saa med hendes første Kjærlighed? Ja, selv om den endnu er helt tilstede og, om man vil, endnu har sin gamle Plads, saa er dog Landskabet omkring den forandret. Hvor den før var det Midtpunkt, der bestemte og prægede alle Omgivelser, der staaer den nu som noget Fremmed, og uden at hun er bleven den utro, er den nu kun en Ruin, rede til at falde ved det første Pust. I hvert Fald er det urimeligt, at Victor og Magda ikke senere mødes. Skal hans Ægteskabs Lykke, efter saa mange Aars Forløb, ene og alene bero paa det Tilfældige, at han og Magda ikke støde sammen, saa staaer den sandelig paa skrøbelige Fødder. Her synes Forfatterens altid sindige og forsigtige Synsmaade mig at have forledet ham til en virkelig Inkonsekvens; Grundtanken vilde dog først faae sit fulde Udtryk og Bogen sin rette Slutning, naar de Tre mødtes og i al Sindsro talte sammen om deres Ungdoms Skuffelser og Drømme; nu slutter den med et Tilbagefald til den Lære om Forelskelsens Almagt, som den netop vilde bekæmpe.

Det er Skade, at dette Bogens Hovedindhold ikke er blevet dens udelukkende Indhold. For en rigere og lykkeligere Digternatur vilde et saadant Stof snarere være for stort end for lille, men Gløersen, for hvem Mellemled og skiftende Udviklingsmuligheder, for hvem Repliker og Scener ikke tilbyde sig let og frivilligt, har havt Møje nok med at udføre og anskueliggjøre netop saa Meget, som var nødvendigt, for at Grundtanken kunde komme frem, og han har saa søgt lidt Lettelse i og udfyldt Mellemrummene med temmelig uvedkommende og kjedelige Ting. Viktors Kamp med Provindsbyens og Hovedstadens Smaalighed og først og sidst hans Forhold til Birgitte Pram — et fuldstændigt udslidt Romanmotiv — breder sig derfor altfor meget paa Hovedsagens Bekostning, og det er for saa vidt forstaaeligt, at man ikke har havt mere Øje for det virkelig Gode, Bogen indeholder. Med alle sine Mangler rummer „En Fremmed" imidlertid saa meget ærligt kunstnerisk Arbejde, den vidner om en saa alvorlig Bestræbelse hos Forfatteren for at gjøre sig til Herre over sit Talents og sin Kunsts Midler, at den fortjener fuld Paaskjønnelse. Gløersen er allerede kommet et godt Stykke frem fra „Sigurd" af og vil ad denne Vej kunne naa endnu langt videre. Det er dobbelt glædeligt, fordi en saadan Agtelse for det Tekniske sjeldnere findes hos Gløersens Meningsfæller, hos dem, der, som Rosing nyligt udtrykte det, hævde, at „det er Kunstens Opgave at pege paa det Skjønne og det Ædle i Menneskelivet," dem, der i alle religieuse og Samfundsspørgsmaal ere om ikke Tilbageskridtsmænd, saa dog udpræget maadeholdne, og vore hjemlige Romantikere kunne lære ikke saa lidt ved at se paa denne deres norske Aandsfrænde.

H. B.

Indhold. Pennetegninger fra Oldtiden, ved —n. III. Dandsen hos Hellenerne. — Tyvene i Paris. — Menneskets Hjerte, af Prof., Dr. F. W. Beneke, sluttet. — En Oplæsning hos Mlle. Rachel, af E. Legouvé. — Den hellige Barbara, Novelle af Hans Hoffmann. — Kr. Gløersen: En Fremmed.

Pris: 20 Øre pr. Petitliniens Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig ansat saaledes:

Søndag 5. Mignon.
Mandag 6. Et Dukkehjem.
Tirsdag 7. Mignon.
Onsdag 8. Stor Staahej for Ingenting. Dands (**Torsdags Abonnement**).
Torsdag 9. Mignon.
Fredag 10. Gnisten. Et Folkesagn.
Lørdag 11. Mignon.

I alle Boglader faaes:

Miss **Muloch**, En Kvindes Tanker om Kvinden, oversat af Charlotte Sannom, med Forord af **Provst, Dr. Fog**. 231 Sider, heftet 2 Kr., indb. 3 Kr. 10 Øre og 3 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewsky.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Casino.

Idag, Søndag d. 5. Septbr. Kl. 7.

Orfevs i Underverdenen.

Operette i 4 Akter af **Hector Cremieux**, med Musik af **Offenbach**, frit bearbejdet af **Erik Bøgh**, med Indlæg af nye Sange og Scener efter den senere franske Omarbejdelse.

Hans Styx . . . . . . Hr. **Madsen** som Gjæst.

Forbi omtrent Kl. 10.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 5. Septbr. Kl. 7:

I Landsbyen.

1 Akt af **Octave Feuillet**, oversat af **P. L. Møller**.

(For første Gang).

Uvejr.

Dramatisk Situation af **Abraham Dreyfus**.

Ungkarl og Ægtemand.

Lystspil i 2 Akter af **Jaime Fils** og **Delacour**.

Forbi omtrent Kl. $10^1/_4$.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til antagelige Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10 — 6.** Skolebøger kjøbes ikke.

C. A. Reitzels Forlag.

Af

Søren Kierkegaards

Efterladte Papirer.

1833—43. Ved **H. P. Barfod**. Pris 7 Kr. 50.
1844—46. Ved Samme. Pris 10 Kr.
1847. Ved Samme. Pris 4 Kr.
1848. Ved **H. Gottsched**. Pris 6 Kr.
1849. Ved Samme. (Under Pressen).

Kristian Gløersen:

Sigurd. En Fortælling. Pris 4 Kr. 50 Øre.
En Fremmed. En Fortælling. Pris 4 Kr.

Præsten i Krigen.

Breve til en Ven fra en gammel Feltpræst.

Andet Oplag. Pris 1 Kr.

Theologiske Afhandlinger,

af

C. E. Scharling.

Udgivne af

P. F. Chr. Scharling.

Med et Omrids af Forfatterens Levned ved Udgiveren.

Pris 7 Kr. 50 Øre.

Religieuse Betragtninger

af

Jakob Paulli.

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Ensomt Liv.

Udgivet af

Fr. Othesta.

Pris 2 Kr. 25 Øre.

Gjennem Hundrede Aar.

Smaa Tids- og Karakterbilleder i biografisk Ramme

af

Camillo Bruun.

Pris 2 Kr. 75 Øre.

Prædikener

af

Peter Rørdam,

Præst i Lyngby.

Pris 4 Kr.

Vikingeblod.

En Nutidssaga

af

Joh. Holm Hansen.

Pris 2 Kr. 75 Øre.

Revuen.

Vaudeville-Comedie i 3 Akter.

af

Frits Holst.

Pris 1 Kr. 25 Øre.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 5. September.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn.
Udkommer hver Søndag.

Nr. 428.

Den 12. September 1880.
Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Fra Operaen i Berlin.

Rejsebrev af **Angul Hammerik.**

Har man i Kjøbenhavn Trang til at lære noget af det rige Musikliv at kjende, som andetsteds rører sig saavel paa Scenen som i Koncertsalen, saa kan man neppe gjøre noget Bedre end at foretage den billige og bekvemme Udflugt til Berlin. Afstanden er ikke længere, end at den uden Anstrengelse kan tilbagelægges i mindre end en Snes Timer, og Udgifterne ere nu reducerede til at beløbe sig til omtrent hvad en Hamborgertour koster. Kommer man paa et heldigt Tidspunkt og ikke vælger de egenlige Sommermaaneder, vil man have endogsaa et meget rigeligt Udbytte af den nemme Rejse, i alle Tilfælde vil det, som man faaer at høre, fuldt erstatte Udlæget af Tid og Penge. Thi ogsaa i Retning af den musikalske Kunst er Berlin som paa andre Omraader et godt Stykke forud for alle Byer i det nye Tydskland. Med den magnetiske Kraft, hvormed store Byer trække Mennesker og aandelige Kræfter til sig, har nu Berlin som Kejserstad efterhaanden samlet betydeligt af, hvad der før var knyttet til de tydske Hovedstæder, der nu ere reducerede til Provindsstæder. Rothschilds bekjendte Ord om, at det for at samle Rigdom kun kommer an paa det første Hundredetusind, og at Resten saa kommer af sig selv, gjælder ogsaa for Byer, der ere ifærd med at samle Kapital af Mennesker og aandelige Kræfter. Og Berlin har nu over Millionen.

Hvad der særligt bidrager til det gode Rejseindtryk, er den Alsidighed, hvormed Musikens mest forskjellige Retninger dyrkes i Berlin. Her er Rum for alle Opfattelser, og hvo der har nogen Tid, vil kunne faae sine Aftener besatte med Musik fra alle Kulturtrin og Skoler, fra den antike italienske Musik til Wagners „Tristan og Isolde“, fra musikhistoriske eller æsthetiske Forelæsninger til et behageligt Udvalg af tydske og fremmede Virtuosers Præstationer, fra Passionsmusikens alvorlige Toner til Offenbachiadernes glade Livslyst. Som en Mikrokosme, der paa sit Felt afspejler al denne Alsidighed, staaer Operahuset. Det udvikler en Aktivitet, der er enestaaende, og som saavidt mig bekjendt ikke har sit Sidestykke nogetsteds. Der spilles i Saisonen (ɔ: hele Aaret undtagen to Sommermaaneder) regelmæssigt hver Aften, naar ikke de store Festdage eller Kapellets Symfonikoncerter gjøre en Undtagelse. Og i dette store Tidsrum skal man vanskelig finde nogen Opera, der er opført to Gange i samme Uge, ofte gaaer der Uger, ja Maaneder, inden man seer en engang spillet Opera atter indtage sin Plads i Repertoirets brogede Række. Man kan danne sig en Forestilling om dettes Righoldighed, naar man erfarer, at det aarlige Forbrug af Operaer regelmæssigt andrager en 60 Stykker, medens Wien, der vistnok i denne Henseende kommer Berlin nærmest, kan opvise et Tal af 40. Og det er Operaer fra alle Tider og alle Skoler, der spilles. I fire paa hinanden følgende Dage i dette Foraar naaede jeg f. Ex. at høre Spontinis „Olympia“, Ignaz Brülls „Das goldne Kreuz“, Wagners „Mestersangerne i Nürnberg“ og Goldmarks „Dronningen af Saba“, med andre Ord Repræsentanter paa den ene Side fra den efterglucks ke Periode, paa den anden Side fra den „gefällige“, men blodfattige Produktion, der i det

moderne Tydskland danner en af Siderne af den Skare Komponister, der ikke vil gaa med Wagner, endvidere en af selve Reformatorens bedste Arbejder og endelig Goldmarks Opera, der tydeligt bærer Spor af Paavirkning fra Bayreuth, men i det Hele og Store taler et Sprog, som vel er mindre oprindeligt, men ogsaa mindre sært og utilgængeligt end den nye tydske Apostels.

Denne store Alsidighed ved den Berlinske Opera, der er et saa talende Bevis paa tydsk Flid og Arbejdsomhed, har naturligvis ogsaa sine Skyggesider. Personalet er overanstrengt fra Solosangerne til Koret og Orkestret, og det kan ikke nægtes, at Overanstrengelsen hyppigt spores under Forestillingerne. At Usikkerheden imidlertid ikke gjør sig endnu mere gjældende, end Tilfældet er, maa snarere forbause. Hvad har det f. Ex. ikke at sige at spille en Opera som „Mestersangerne“ en enkelt Gang i Marts Maaned, efterat den har hvilet siden November, og det uden forudgaaende Prøve? Dette Exempel finder sit Sidestykke hvert Øjeblik. Medens Usikkerheden jevnlig gjør sig mest gjældende i Korets Præstationer, er det omvendt just Korets ubegribelige Hukommelse, der maa forbause. Det er saa omtrent ganske den samme Besætning, der bruges hver Aften, men som i Løbet af fjorten Dage maa synge i næsten lige saa mange forskjellige Operaer. Og det maa tilføjes, at tales der om Usikkerhed i Ensemblet, saa er denne ikke større, end at kun sjeldent noget Væsenligt forstyrres deraf, og den vil ofte kun mærkes af et agtpaagivende Øre. Men hvilke Scener kunne overhovedet sige sig ganske fri for Mangel paa Præcision, som af og til kan gjøre sig gjældende? Og det er ingenlunde alle Scener, som til Gjengjæld have Berlineroperaens store Aktivitet at vise hen til.

Det er store Navne, der have været knyttede til Musiklivet i Berlin, specielt til Operaen. Musikere som Spontini, Meyerbeer og Mendelssohn have beklædt Posten som „Generalmusikdirekteur“, en Stilling, der nu er ubesat, men som i sin Tid forlenede sin Indehaver med en Myndighed over Tonekunsten i Preussen, som nærmede sig en Ministers. Ogsaa Wagner siges i sin Tid at have aspireret til den; Wagners Parti i Berlin er nuomstunder ikke betydeligt, hvad Magten angaaer, hvor mange Tilhængere han end tæller enkeltvis regnet. Ogsaa ved Hoffet ere hans Anskuelser repræsenterede, men saalænge Kejseren regjerer, faaer han neppe Berlin med sig, medens Udsigterne sandsynligvis ville stille sig anderledes, naar Kronprindsen kommer til Roret. Specielt den nuværende Intendant for Operaen, Hr. v. Hülsen, der forøvrigt besidder den for sin Stilling meget mærkelige Egenskab at have beklædt den i over 25 Aar, er ikke saa føjelig overfor de Wagnerske Fordringer, som det fra den Kant forlanges. Han har rigtignok opført alle de Musikdramaer, som fandt deres Begyndelse med „Rienzi“ og indtil videre ere naaede til „Tristan og Isolde“, men selve den store Tetralogi om Niebelungenlied har han vægret sig ved at lade spille og har motiveret sit Afslag paa en for Wagnerianerne højst krænkende Maade. Det er naturligt, at disse, som efterhaanden have vundet Scener som Wiens og Leipzigs foruden mange andre for sig, sandsynligvis ville tage blodig Hævn, om de komme til Magten i Berlin. — Som Kapelmestre, hvoraf der findes to foruden en „Musikdirekteur“, have Nicolai, Komponisten til „De lystige Koner i Windsor“, og Karl Ecker fungeret, den Sidste indtil et pludseligt Slagtilfælde gjorde Ende paa hans Liv midt i forrige Saison, et Dødsfald, der blev almindelig beklaget i Berlin, i hvis offentlige og private Liv den elskværdige Mand var meget afholdt. Den nuværende første Kapelmester er Komponisten Radecke.

Med Solosang er Operaen ypperligt udstyret. Af Kontinentets tre Hovedoperascener er den i denne Retning idetmindste jevnbyrdig med Wien og adskilligt bedre udstyret end Paris, hvis store Opera som bekjendt i de sidste Aar har udmærket sig ligesaa meget ved sin feagtige Paladsbygning som ved sit Repertoires konservative Magerhed og en fremtrædende Jevnhed, hvad Solister angaaer. For Berlin straaler der et helt Firmament af berømte Navne i Sangerverdenen, baade opgaaende og nedgaaende Stjerner. Desværre høre til den sidste Kategori de mest glimrende, Niemann og Fru Mallinger. Hvem har ikke hørt tale om den store, „biedere“ tydske Sanger, hvis Kæmpefigur og kraftfulde Ansigtstræk med det fyldige og bløde blonde Skjæg gjør ham som skabt for det moderne tydske Ideal af en Heltefigur, som det bl. A. findes realiseret i Wagners Tannhäuser, Lohengrin og Walther v. Stolzing? Hvem kjender ikke eller har ikke hørt om hans Triumfer paa de forskjellige tydske Scener, om hans gemytlige tydske Knejpeliv med Besørgelsen af de behørige Seideler, om hans fra begge Aarsager stammende store Popularitet? Og nu Fru Mallinger! Hendes Sejre fra Scenen og Koncertsalen, hendes Idtilbedere blandt Publikum, hendes vexlende Gunst ved Kejserhoffet, Striden med Lucca, der omsider i sin Tid forlod Berlin? Imidlertid er jeg bange for, at hvo der med Tanken om disse Verdensnavne kommer med meget store Forventninger, neppe vil undgaa at blive skuffet. Ikke saaledes at forstaa, at f. Ex. Niemanns Udførelse af en af de ovennævnte Heltefigurer nu skulde være mat eller svag. Tvertimod, dertil har han bestandig altfor megen ligefrem fysisk Friskhed, men selve Stemmeapparatet har ganske vist Tiden mærket hos dem Begge. Til Gjengjæld findes der Stjerner, der befinde sig i deres Kulminationsperiode, og andre, som endnu ere opgaaende. Til de Førstnævnte høre den højt begavede Kunstnerinde Frøken Brandt, nærmest Altistinde, men med et meget omfangsrigt Register, og Barytonen Betz. Frøken Brandt hører til de lykkelige Kunstnernaturer, der hurtigt have udfoldet sig og fundet deres rette Plads. Hun er nu en af et meget kræsent og kunstforstandigt Publikums erklærede Yndlinge. Ved Siden af sin prægtige Stemme, som hun behandler med en fuldendt kunstnerisk Sikkerhed og som rummer i sig en rig Mangfoldighed af Udtryksmidler, besidder hun dramatiske Evner af en vidtrækkende Art. Det Lidenskabelige i en Karakter, det rigt Bevægede, dramatisk Effektfulde ligger især for hende, Alt, hvad der skal have et kraftigt, energisk Udtryk. Jeg har i denne Henseende seet Præstationer fra hendes Haand, som vare en Mester værdige, først og fremmest hendes Lea, Judas Makkabæus' Moder i Rubinsteins udmærkede Opera. Men ogsaa for det Humoristiske savner hun som god Altistinde ikke Evner, og man kunde neppe faae et fyldigere Indtryk af Omfanget af hendes Kunstnerbegavelse end ved at se og høre hende den ene Aften som Fides i Meyerbeers „Profeten“, den anden som Evas lune Amme i Wagners „Mestersangerne“. — Ogsaa Hr. Betz staaer i sin Kunsts fulde Blomst. Som Barytonsanger hører han med i første Række, Ligemand med Sangere som Faure eller Lassalle i

Paris eller med Bulz i Dresden. Hans Stemme er af en usædvanlig Styrke med en ganske ejendommelig Metalklang, to Faktorer, der, naar de virke sammen i deres hele Fylde, bibringe Tilhørerens Øre noget nær den samme Tonefarve som et af Orkestrets Blikinstrumenter. Men denne fulde Benyttelse af hele sit mægtige Toneapparat tillader den udmærkede Kunstner sig kun sjeldent, han er snarere i smagfuld Erkjendelse af sine Midlers Styrke en mezza-voce-Sanger, der ligesom frygter for at vise sine Toners næsten brutale Kraft. Som Dramatiker er derimod Betz ikke betydelig, og hans Præstationer lide jevnlig under en vis stiv Tørhed, der ikke harmonerer godt med Beskaffenheden af en stor Del af Baryton-Repertoiret. Omvendt kan der over hans Spil undertiden være udbredt en Noblesse, der i Forbindelse med hans Overlegenhed som Sanger kan virke meget velgjørende, naar det undertiden gaaer vel Ha-stemt til blandt hans Medspillende. Enkelte Roller, der fordre mandig Ro og en vis Lunhed i Fremstillingen, som f. Ex. Hans Sachs i „Mestersangerne", lykkes endog helt fortræffeligt for ham. — De to talentfulde Sopransangerinder Fru Voggenhuber og Frøken Lehmann supplere ypperligt hinanden, begge betydelige Kunstnerinder, hos hvilke den personlige Skjønhed og en nobel Spillemaade hos den Sidstnævnte opvejer, hvad den Førstnævnte har forud i at udtrykke Lidenskaben med al dramatisk Energi og Anskuelighed. Ved Siden af disse staaer endvidere en stor Række yngre Kunstnere, der ere især med at naa eller allerede have erhvervet sig et Navn, som hele Tydskland kjender, og hvis friske Arbejdskraft forhindrer den Stagnation, hvorunder saamange Scener maa sukke. Hyppig Doublering af alle Hovedroller giver Kappelysten en for Kunsten frugtbar Næring og meddeler Repertoiret en fast Soliditet, saa at der arbejdes med overmaade faa røde Plakater — et Forhold, der iøvrigt ingenlunde er saa særligt ejendommeligt just for Berlin, men som jo har sit lidet tiltalende Modstykke i vore egne Theaterforhold.

Det er en Selvfølge, at en Opera, der er saa rigt forsynet i Retning af Solosang, heller ikke giver nogen Scene noget efter, hvad den sceniske Udstyrelse angaaer. Den Rigdom og Overdaadighed, der gjør sig gjældende baade ved Dekorationer og Kostumer og ved de Menneskemasser, der anvendes til Koret og som Statister eller Ballet, er ikke mindre blændende end den Smag og Dygtighed, hvormed der opereres med disse Masser. Paa denne Scene er det en ren Fornøjelse at se, hvad der i livfuld Anskuelighed kan bringes ud af to saa morsomme Scener som i „Mestersangerne" Slagsmaalet paa Gaden, efterat Beckmesser har endt sin Kattemusik, og senere Digterprøven med de gode Borgere fra Nürnberg som Smagsdommere. — Forøvrigt frembød Sammenligningen mellem Udførelsen af denne Wagners Opera paa Berlins og Kjøbenhavns Scener enkelte Punkter, hvor vi virkelig gjorde det bedre. Efter hvad der blev budt i Berlin, kunde vi i sin Tid i ethvert Fald være bedre tjente med vor David Lærebreng og idetmindste ligesaa godt med vor Beckmesser.

Det var en Dag i Marts Maaned Kejserens Fødselsdag, og man opførte Spontinis „Olympia" til Gallaforestillingen. Spontinis Navn, der figurerer paa saamange Sider i enhver velskreven Musikhistorie, træffer man derimod nu sjeldent paa Theaterplakaterne. Tidens rullende Hjul er gaaet hen over hans mange sceniske Arbejder, selv hans to bedste Værker „Vestalinden" og „Fernando Cortez" ere nu halvvejs glemte. Berlineroperaen er maaske den eneste Scene, hvor hans Musik endnu jevnlig høres og hvor idetmindste een af hans Operaer aarligt opføres. De høre med til Kejser Wilhelms Ungdomsminder, og saa plejes de ialtfald foreløbig med Pietet. Naar man kaster et Blik paa Operahusets Publikum kan man iøvrigt forstaa denne trofaste Vedhængen ved Spontini. Det er den samme Aand, der aabenbarer sig i hans Kunst og i Berlins ledende Intelligens. Over Halvdelen af de Tilstedeværende i Operahuset ere iførte glimrende Uniformer, Chacot'er Sidevaaben og Skjærf sees og høres overalt. Træder et eller andet Medlem af det kejserlig-kongelige Hus ind i sin Loge, bliver strax den paagjældende Indehaver af det hohenzollerske Blod Gjenstand for hele Husets levende Interesse. De glimrende Uniformer rejse sig, man bliver livlig af den levende Nysgjerrighed, Lorgnetter, Kikkerter og Sabler rasle og klirre. Uvilkaarligt vender man sig om og venter at se den civile Billetkontrolleur ombyttet med en Skildvagt under Gevær. Saa intonerer Orkestret Spontinis Musik, og hvor passe ikke her Kunst og Publikum for hinanden! Hvad Spontini har tænkt i Toner, have nu Preussens Soldater ført ud i Livet. Hans Musik er Soldateskens Apotheose. Læg Mærke til den militaire Disciplin, der marcherer gjennem hans Rhythmer, til hans Forkjærlighed for stærke Effekter, for stærke Skygger og stærkt Lys, disse umaadelige Crescendo'er, som storme frem, denne larmende Brug af Blikinstrumenter og Slaginstrumenter, disse rullende Trommehvirvler. At en Kunstner, som tænkte saaledes, var velkommen ved Friedrich Wilhelm III.s Hof, er saa naturligt. Ypperlig som Dirigent førte han sine Tropper, Solosangere, Kapellet og Koret, i Ilden som en General paa Valpladsen, opmuntrende dem med fyrige Tilraab: «Allez!» «En avant!» Men hvad der giver Spontinis Skikkelse en ganske ejendommelig Belysning under al den Hæder og Ære, han var Gjenstand for ved det preussiske Hof, er den Omstændighed, at hans bedste Arbejder ere komponerede i Paris, forinden han i Aaret 1820 drog til Berlin, og til Forherligelse for de franske Vaaben. Han havde neppe selv tænkt, at hvad hans Kunst havde frembragt til Ære for hans kejserlige Velynder, den store Napoleon, og for dennes Sejre mod Øst og Vest, skulde blive glemt i Paris, men leve op igjen i Berlin! Ligesom han i Begyndelsen af Aarhundredet, da han indtraf til den franske Hovedstad, mødte en temmelig unaadig Modtagelse, der først efterhaanden efter Opførelsen af „Vestalinden", og efter at Napoleons Gunst var faldet paa ham, tabte sig, saaledes skulde han efter Imperatorens Fald atter blive vraget af Paris' Publikum og det Bourbonske Kongedømme. Men Berlin holdt ham skadesløs for det galliske Vægelsind, og medens han, som knap er kjendt af Navn i sit Fædreland Italien, nu halvvejs er forglemt i Frankrig, sørger Operaen i Berlin for hans Minde. Dog uden Gjenvordigheder var hans Asyl i Spreestaden ikke. Hoffet holdt paa ham, men udenfor skaffede hans myndige, herskesyge Karakter ham mange Fjender. Ogsaa hans bestandige Omhu for sine egne Operaer med Tilsidesættelse af Andres satte meget ondt Blod imod ham. Bekjendt er det, at han udenfor Gluck og Mozart ikke taalte tydsk Musik og at navnlig hans Eneherredømme gik ud over den vaagnende tydske Romantik med Weber i Spidsen, paa en Tid, da hans egne Kompositioner vare godt paa Retour. Uvillien imod ham blev

saa stærk, at han efter en Snes Aars Forløb omsider maatte forlade Berlin. Endnu er der Dønninger fra denne Bevægelse, og endnu kan man høre ham ilde omtalt i Kapellet. — I sin Musik hævder han de store Principer, der hovedsagelig ere brudte igjennem i Glucks Reform-periode, men i Lighed med hvad der virkeligt i sin Tid er blevet bebrejdet hans store Forbillede, vil man hos Spontini finde, at den tørre Reflexion altfor hyppigt breder sig paa Inspirationens og Inderlighedens Bekostning. Som den, der levede i en Tid med rigere sceniske Midler, end Gluck kjendte, og som tillige forstod at benytte dem, er han paa samme Tid Glucks Discipel og Meyerbeers Lærer, Grundlæggeren af „den store Opera“. «C'est moi, qui a mis la brêche, par laquelle ils marchent tous!» sagde han ofte i sit militaire Sprog om Rossini og Meyerbeer. Hvad der i denne Henseende bestandig gjentages om Spontini, seer man klart illustreret i hans „Olympia“, hvis Opførelse jeg overværede. Det er et energisk Sprog, der her føres, bygget over sunde Principer, sat frem i en overvættes pragtfuld Udstyrelse, hvor der som sidste Effekt figurerede en vældig Elefant i Slutnings-triumftoget. Men har man erkjendt dette, vil man neppe undgaa i „Olympia“ at finde langt mere Bulder og Larm end egenlig musikalsk Kjerne og, uagtet man har Soldatesken lige ved Siden af sig lyslevende, tillige finde Musiken som Talsmand for Ideer, der engang have levet og blomstret, men nu ere visne og svundne. Thi hvem troer for Alvor paa, selv i Berlin, at det er Verdens Bestemmelse nu atter at være Skueplads for en ny Napoleons Triumftog?

Ere vi saaledes med „Olympia“ gaaede en Menneskealder og mere tilbage i Tiden, saa befinde vi os med Ignaz Brülls Syngestykke „Das goldne Kreuz“ og med Carl Goldmarks Opera „Dronningen af Saba“ midt inde i Nutiden, for den Sidstes Vedkommende endogsaa et lille Stykke inde i Fremtiden. „Das goldne Kreuz“ har i de sidste Aar passeret over de fleste tydske Scener og synes overalt at have havt et Publikum for sig; mindes jeg ret, har dette Syngestykke ogsaa været nævnet som en Mulighed hos os. At det har slaaet an i Tydskland, er ubestrideligt, men det er neppe andet end to Musiken uvedkommende Aarsager, som have bidraget til denne Succès. Syngestykket er komponeret over en god og underholdende Text, der tilmed er forsat med det for et nytydsk Synspunkt saa tiltrækkende militaire Element, noget i samme Genre som „Regimentets Datter“. Dernæst betegner Musiken den Reaktion, der paa en eller anden Maade naturligt maatte komme til Orde efter de store Mundfulde af Wagners Fremtidsmusik, som Tydskerne endnu ikke have fordøjet. I begge disse Henseender maatte Ignaz Brülls Arbejde kunne paaregne den Paaskjønnelse, som det virkelig ogsaa har mødt. Men man skal heraf ikke slutte sig til, at man altsaa har at gjøre med et Værk af Betydning. Saa vakkert end meget klinger, mangler dog Musiken i en betænkelig Grad Saft og Kraft. Det gaaer altsammen meget net og behageligt fra Haanden, der findes smukke Melodier og Romancer, vellykkede Ensemblenumre, men som Opéra comique har „Das goldne Kreuz“ i det Store den slemme Mangel, at den hverken besidder rigtig tydsk Korpus eller fransk Esprit. — Anderledes forholder det sig med Goldmarks „Dronningen af Saba“. Ogsaa denne Opera har allerede gjæstet de vigtigste tydske Scener, rigtignok med større Krav paa at vække Opmærksomhed. Desværre naaede jeg kun en enkelt Gang at høre dette betydelige Værk, der uden Tvivl netop paa Grund af sit virkelige Indhold fordrer et nøjere Bekjendtskab. Genren er fuldkommen moderne, anlagt med den Eklektisme, som overhovedet er betegnende for Nutidskunst. Uden at han slutter sig til noget bestemt Forbillede, er det tydeligt, at den saa begavede Komponist bygger videre fremad paa den Bygning, som Gluck har grundet, og som gjennem Spontini og Cherubini og senere Meyerbeer er naaet i vore Dage til Gounod og Verdi. Hans Musik er farverig og blændende, som et ægte Nutidsbarn tillige nervøs og urolig. Af sit orientalske Emne slaaer han Intet af i Retning af Sandselighed, der er Orientens hede Glød udbredt over disse Toner, overhovedet en ypperlig lokal Kolorit, der virkelig formaaer at holde Ideerne fast ved Hoffet hos den store jødiske Konge. Goldmark har her som født Jøde sine medfødte Forcer. Fremfor mange andre har denne Opera den fortræffelige Egenskab at tage sig ud paa Scenen. I sidste Akt, der allerede fra Textens Side indeholder et overflødigt Paahæng, skorter det lidt paa den kraftige Anskuelighed, som ellers kommer frem, og man kan undertiden have en Fornemmelse af, at Musiken er saa dramatisk sammenvoxet med Scenen, at den vanskelig uden denne vil komme til sin Ret. Omvendt frembyder den for sceniske Kunstnere i Operafaget paa engang betydelige og taknemmelige Opgaver. For dem, der kjende Goldmark fra hans to Orkesterarbejder, Sakuntala-Ouverturen og Symfonien „Ländliche Hochzeit“, maa denne Opera forekomme som et stort Fremskridt. Paavirkning fra Wagner fremgaaer naturligt af dens allerede omtalte eklektiske Karakter, ligesom overhovedet et moderne scenisk Musikværk vanskelig vil kunne undgaa at tage de Resultater til Indtægt, som Mesteren fra Bayreuth har opnaaet, baade i Henseende til den formelle Ledføjning og til orkestral og scenisk Teknik. Goldmarks Musik henvender sig imidlertid langt mere til Nutidens Mennesker og tager ikke større Forskud paa Fremtiden, end Samtiden med Lethed honorerer. Men dette har i al Fald den nulevende Generation jo ikke nogen Grund til at tage ham ilde op.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

XIV.

Emil Rittershaus.

En Sværmer og en Drømmer er jeg ej,
Min Frihedshymne Tidens Trang mig lærte.

Rittershaus er født den 3. April 1834 i Barmen. Ved sin Udtrædelse af Skolen maatte han efter sin Faders Ønske hellige sig til Forretningslivet og gjøre Afkald paa det tilsigtede Studium af Naturvidenskaberne. Han søgte da at tilfredsstille sin ideale Trang ved, i Forening med andre unge, ligesindede Forretningsmænd, at dyrke Poesien, saavidt Tiden tillod det. Saaledes udkom allerede 1856 hans første Digtsamling, og samme Aar etablerede han selv et Handelshus i Elberfeld. Efter flere større Forretningsrejser i Tydskland, England o.s.v., paa hvilke han tillige fandt Lejlighed til at knytte litteraire og politiske Bekjendtskaber — thi Rittershaus er en ivrig Politiker af frisindet Retning — og efter et mislykket Fabrikforetagende i Barmen, lever han nu i denne sin Fødeby som Generalagent for forskjellige Assurance-selskaber.

Djærv Kraft og mandig Selvstændighed er Grundkarakteren hos denne Digter. Derfor er selvbevidst Stræben hans Løsen, uforsagt Virken i Tidens Tjeneste; derfor er Pligtopfyldelse og Benyttelse af de tilmaalte Evner, de være store eller smaa, hans første og sidste Fordring; thi

Da er den Største iblandt Alle
Ej større Ære værd end Du!

Derfor er han til hver en Tid Frihedens begejstrede Sanger; derfor endelig er han ogsaa en afgjort Fjende af alt Følelsessværmeri og af alt Frasemageri; ja, saa bange er han for at tabe sig i Poesiens taagede Højder, at han stundom i sin Forkyndelse af Pligtens og Arbejdets Evangelium holder sig vel lavt ved Jorden. Men det maa til Gjengjæld erkjendes, at han virkelig i en sjelden Grad er fri for al Sentimentalitet, en Ingrediens, der jo ellers næsten uundgaaelig hører med til tydsk Digtning. Af Naturen sund og djærv anlagt og uddannet, som han er, i Livets praktiske Skole, ligger al daadløs Drømmen, al kraftløs Klagen ham fjern —:

Mit Øje slet til Taaren passer,
Ej stod jeg modløs og fortabt.

Vel er han sig Verdens mangfoldige Nød, Menneskelivets Kamp og Smerte dybt bevidst; men han paakalder altid tillidsfuldt Sjælens egen Kraft, han stoler frejdigt paa Lysets og Frihedens endelige Sejr. — Trods al denne energiske Alvor og trods de ofte vidtskuende Perspektiver i Rittershaus' Digtning, mangler denne dog ingenlunde den mere individuelle Lyrik — om jeg saa maa sige. Dog er det her hverken den smægtende Længsel eller Lidenskabens Rus, han besynger, det er Kjærlighedens, Venskabets og Familielykkens mere dæmpede Følelser, han med en egen Hjertelighed forstaaer at give Udtryk, medens hans fine og varmtfølte Naturbilleder ofte ere af stort poetisk Værd.

Af hans første Samling „Gedichte" udkom 1875 det femte Oplag. Efter Udgivelsen af enkelte Tids- og Krigssange fulgte i 1872 „Neue Gedichte" (4. Oplag 1874). I andre Digtarter end den lyriske har Ritterhaus aldrig forsøgt sig.

1.

Folkenes Pintsetid.

Fra Nord i Stormridt Vintren rysted
Den øde Mark, den nøgne Skov,
Og Jordens Barm, af Frosten krystet,
Vildt bæved under Gangrens Hov.
De muntre Vande tabte Modet,
Ej brused mer den kjække Flod;
Thi Vintrens Aandepust fast Blodet
I Jordens Aarer stivne lod.
Brat maatte Livets Pulse standse,
Hver Blomst paa Marken døde alt,
Mens Sneens Fnug i vilde Dandse
Paa Jordens blege Aasyn faldt.

Da brused Vaar i Luftens Strømme,
Og hvert et Hjerte henrykt blev:
Vi vidste jo, at Magtens Tømme
Af Vintrens haarde Haand den rev.
Hvad visnet er, dens Bytte vorder,
Den skaffed Plads for hvert et Skud
Og sang i brusende Akkorder
Opstandelse i Verden ud!
Snart Floden kasted Isens Skranke,
Mod Himlen skummed kjækt dens Vand,
Den førte Vaarens glade Tanke
Fra Fjeldet ned til Havets Strand.

Og nu i Majpryd, løst af Lænker
Sig glad den hele Verden veed!
Se, skjøn sig Morgenrøden sænker
Som Rose kun i Havens Bed;
Og naar igjennem Himmelsalen
Tyst Stjernehæren gaaer sin Gang,
Fortsætter endnu Nattergalen
I Drømme Vaarens søde Sang.
Og hele denne Tryllehave
Med Sang og Klang og Blomsterdragt
Er Solens gyldne Pintsegave
Og smykket med dens Straalepragt.

En større Vaar staaer end tilbage,
I, Jordens store Folkeslag: —
Naar bryder dog af Nød og Plage
For Eder frem en Pintsedag?
Først Slaveriets Vinter rammer
Jer med sin tunge Jernarm,
Og hylende, med Blod og Jammer
Kom Foraarsstormen, stærk og varm.
Den brused frem — forbi nu er den,
Og Hjertet higer efter Fred —
O store Gud, naar skal til Verden
En Folkepintse stige ned? —

I skal ej blot mod Himlen hige
Med Øjet vaadt af Taarens Spor:
Hver lille Blomst kan Eder sige,
At Livet kun i Lyset boer!
Forgjæves seer I Himlen aaben,
Naar end I gaaer i Drømme her,
Mens ydmygt bøjet Præstekaabens
Og Purpurkappens Slæb I bær'!

Sin egen Bøddel Frihed bliver,
Naar Folket slaaer til Løgn sin Lid,
Og kun den frie Tænkning giver
Vor Jord engang en Pintsetid!

Spred Lys blandt Folket, lad der runge
Et kraftigt Ord mod hvert Bedrag,
Som, har det nu ej Lænker tunge,
Sit Væv har spændt for Sandheds Dag!
Giv Folket Lys, at Aandens Vinge
Bevidst sin Lamhed tabe kan,
At det, naar Baand ej længer tvinge,
Sin egen Fremtid skabe kan! —
Naar Hver til Kampen kjækt vil møde,
Hvis Hjerte varmt for Folket slaaer,
Saa sandt som Solens Straaler gløde,
En Folkets Pintsetid vi naaer!

2.

Tidlig Morgen.

Endnu paa Kvisten Fuglen drømmer,
Knapt Blomsten Øjet aabne gad,
Mens Nattens Dug i Skoven strømmer
Med sagte Fald fra Blad til Blad.
Alt flagrer gjennem grønne Haller
Zefyrers tidligt vakte Slægt,
Og alt som Duggens Draaber falder,
Fra Brystet synker Sorgens Vægt.

Og atter i mit Hjerte bæver
Den Fryd, som før mig har berust;
Den spæde Blomst sig atter hæver,
Der fast af Livets Tryk var knust.
Og har sig end i Dagens Hede
Om Sjælens Vinger lagt et Spind,
Let skal dog af mit Bryst det sprede
Den foraarsfriske Morgenvind.

Velsignet, Morgenfest, Du være!
Det lyser alt om Bjergets Top,
Og frit mig Sjælens Vinger bære
Med Lærkerne mod Skyen op.
Til Hjertet gad jeg Himlen trykke
Og kysse Blomstens friske Mund —
O det er alt en mægtig Lykke,
At glemme Smerten for en Stund!

Det Taageslør, som Dalen trykker,
Bortskræmmer Solens gyldne Pragt,
Det er de sidste, mørke Skygger
Af Nattens folderige Dragt.
Hæv Dig mod Sky, Du Sangens Vinge,
Med Sorgens Taage, dump og svær!
O kunde Sorgen bort Du bringe,
Saa aldrig den sig sænked mer!

3.

I Sommernatten.

Hendød er Lærkens sidste Trille,
Taus staaer den sangerrige Lund,
Og atter Maanens Straaler spille
Mildt over Engens Blomsterbund.
Igjennem Skovens stille Sale
Gaaer Sommervindens Flugt saa let,
Saa mildt, som en fortrolig Tale,
Saa varmt, som Elskovs Aandedræt.

Nu Nattergalen er forstummet,
Hvis Triller her ved Bækken klang
I Nattens Stilhed gjennem Rummet,
Mens Vaaren end sit Scepter svang.
Den fløjted sine Længsler søde
Om Fremtids rige Rosenpragt;
I Vaar de alt som Lovsang løde
Om Sommernattens Trylledragt.

Da Somrens Straaler svangred Luften,
Sprang Rosen ud langt Skovens Kant,
Nu slumrende, berust af Duften,
Jeg Vaarens Sangerkonge fandt;
Paa Blomsterkviste den sig gynger,
Dog taust er Alt i Skovens Rum —
Og jeg forstaaer, at ej Du synger:
Den største Salighed er stum.

Ej Fuglen mer sin Lovsang sjunger,
Den dybe Stilhed brydes ej;
Men Fredens Aand med tusind Tunger
For Sjælen aabenbarer sig:
I Glandsen fra den klare Stjerne,
I Duft fra tusind Blomster smaa; —
I slig en Time saae jeg gjerne
Engang mit Liv til Grunde gaa!

4.

Elskov.

Jeg spurgte Solen: Siig mig, hvad er Elskov?
Sin gyldne Glands den gav, men svarte ej;
Jeg spurgte Blomsten: Siig mig, hvad er Elskov?
Men intet Svar, kun Duft den sendte mig.

Den Evige jeg spurgte: Hvad er Elskov?
En hellig Alvor eller sødt Begjær?
Da gav mig Gud en Hustru, tro og kjærlig,
Og aldrig spørger jeg, hvad Elskov er.

5.

Agtelse og Kjærlighed.

Hellere jeg ensom savned
Evigt Elskovs Herlighed,
End en Kvindes Knæ jeg favned,
Tryglende om Kjærlighed.
Styrken kun bør Krandsen tage,
Skam og Spot hver ussel Mand,
Som i Elskovs Foraarsdage
Fejgt sit Værd forglemme kan!

Hvad min stolte Sjæl har bunden,
Hvad der knytted fast vor Pagt,
Det var ej dit Smil om Munden,
Det var ej din Skjønheds Pragt;
Kun dit Hjerte, som ej tragted
Efter stolt at hævde sig,
Kun dit Hjerte, som mig agted
Og just derfor elsked mig!

6.

Hjemmet.

Hvor er dit Hjem? Er det den Plet kun,
Hvorpaa din Faders Hytte stod?
Kun der, hvor Skjæbnen Solens Straaler
For første Gang Dig skue lod?

O nej, o nej, der Du tilvisse
Det elskte Hjem ej søge maa; —
Dit sande Hjem kun der Du finder,
Hvor ligestemte Hjerter slaa!

Dit Hjem er der, hvor man Dig savner,
Hvor man dit Komme skuer glad;
Der er det, selv om fjernt i Verden
Din Moder ved din Vugge sad.

7.

Aand og Hjerte.

Er Tankens Kraft end nok saa stor,
Dens Glands er kold og mat,
Dybt i dit Hjerte dog kun boer
Den sande Lykkes Skat.

Thi Aandens Kraft skal vejres hen
Af Tidens Bølgeslag;
Men Hjertets Stemme taler end
Dit sidste Aandedrag.

Den største Smerte dog det var,
Naar Hjertets Rigdom svandt; —
Din Aand en Jord erobret har,
Dit Hjerte Himlen fandt.

Den hellige Barbara.

Novelle af **Hans Hoffmann.**

Fortsat.

Barberinas Morgenstemning var virkelig meget alvorligt og grundigt ødelagt; for hendes barnagtigt taabelige Tanke stod den hende overgaaede lille Krænkelse som en dybt ydmygende Fornedrelse, et uhørt Indgreb i hendes jomfruelige Frihed og Selvbestemmelse, hun skjælvede af Undseelse ved Tanken om endnu engang at mødes med den sejrrige Fjende, og i Stilhed optaarnede der sig i hendes heftige Sind formelig en Uvejrssky af dumpt Had imod Tyrannen. Imidlertid formaaede hun dog med den bedste Villie ikke længe at vedligeholde en saa koncentreret Misstemning, den rugende Sky forflygtigedes til en let Ærgrelses svævende Luftlag, og da hun var naaet op paa den rundagtige Bjergtop, hvor Gederne skulde græsse, havde hun allerede glemt den hele fortrædelige Sag og gav sig saa fornøjet og fredsommelig som nogensinde ilag med sin ansvarsfulde Virksomhed. Denne bestod nærmest deri, at hun satte sig tæt ved Randen af det stejle Bjerg og fra sin Højhed saae drømmende og sorgløs ned paa den brede Slette, der smilende i Vaarens yppigste og yndeligste Grønne strakte sig lige til det fjerne Hav og ikke lod ane, at der under dette indsmigrende grønne Tæppe kun lurede Død og Ødelæggelse, og at den skjønne, venlige Sol udrugede lutter giftige Feberdunster i de umaadelige Sumpe histnede. Men heroppe var Luften ren og sund selv i den varmeste Sommertid, og det klare Solskin kunde vel farve den unge Piges Ansigt endnu en kraftig Afskygning brunere, trods det brede, hvide Hovedklæde, men ikke faae det friske Løv paa de enkelte hist og her spredte Træer til at visne før Tiden.

Medens Pigen saadan uden egenlig at tænke paa noget Bestemt saae ind i Himlens dybe Blaa, skete det, at en ensomt svømmende lille Sky netop drog lige forbi Solen og derved saavelsom ved sin besynderlige Skikkelse vakte hendes Opmærksomhed. Og som hun alvorligt og tillidsfuldt stirrede op paa den med ufravendt Blik, blev hun paa eengang tydelig vaer, at den forestillede en menneskelig Skikkelse, en vidunderlig dejlig Kvinde med hvidt, bølgende Klædebon og en Palmegren i Haanden, trindt omgiven af en Guldstraalekrands, og hun gjenkjendte nu aldeles tydeligt sin Skytshelgeninde, den hellige Barbara, der langsomt og højtideligt, med et strengt Ansigt, svævede henimod hende og blev større og større, tydeligere og tydeligere, uden at hun dog kom hende nærmere, idet hun tvertimod i en ubeskrivelig Modstrid med hendes herligt bølgende Bevægelse vedblev at være hende lige fjern. Og se, med sine fine Hænder holdt hun en Mands Arme fængslede uden Kjæder og Baand og tydede ned paa ham, idet hun sagde med sagte og dog frygtindgydende Stemme:

„Det er ham, der har dræbt din Fader. Tag den Dræbtes Vaaben og slaa ham ihjel!“

Og hun saae, at Manden havde Cicillo Tostis Skikkelse og Træk.

Men neppe havde hun gjenkjendt ham, før Synet allerede var forsvundet igjen, og Solen, der brød frem bag Skyen med mægtige Straaler, blændede hendes Øjne. Da mærkede hun, at hun nu igjen havde havt en Vision.

Men hvis Nogen skulde tro, at hun strax henfaldt i Tungsindighed og grublende Melankoli over Helgeninndens frygtelige Opfordring, ligesom den danske Prinds Hamlet, saa maa man huske paa, at hun fuldstændig havde forsømt at besøge Wittenberg eller nogen anden Høj- eller Lavskole, for at erhverve sig den fornødne humane Dannelse, der udelukkende sætter os i Stand til at lade Beslutningens medfødte Ungdomsrødme sygne hen under Tankens Blegheb; hun var tvertimod opvoxet og opdraget i et Samfund, i hvilket Drab hørte til de almindelige Dagsbegivenheder og Samtaleemner, i hvilket det uretfærdigste Snigmord ikke vakte nogen uhørt Opsigt og Blodhævnens retfærdige Gjerning endog kunde gjøre Regning paa almindelig højlydt eller stiltiende Billigelse og Anerkjendelse. At hun tilfældigvis var født som Kvinde, kunde vel synes at være en forværrende Omstændighed, men

forøgede paa den anden Side ogsaa det Fortjenstlige ved Heltegjerningen betydeligt; og nogen fintfølende Skræk for Blod eller nogen Ærefrygt for Menneskeliv havde hun trods et flygtigt Bekjendtskab til de ti Bud ingen Anelse om. Hun modtog derfor den skjæbnesvangre Kaldelse ganske fattet, ja endogsaa med ikke saa liden Stolthed over, at Helgeninden havde benaadet hende med sin guddommelige Tiltale i en saa vigtig Sag; og selv om det femte Bud havde indtaget den allerførste Plads i hendes Bysbørns Moralcodex, saa var der dog ingen Tvivl om, at en virkelig ægte Helgens levende Rost maatte have mere at sige, end Moses og alle de gamle afdøde Profeter tilsammen. I Forbindelse hermed følte hun tillige en ikke ringe hemmelig Tilfredshed over, at det var blevet hende aabenbaret, hvem der havde dræbt hendes kjære Fader, hvis Minde hun fredede om med hjertelig Pietet, og at det ikke var nogen Anden end netop denne overmodige Cicillo, mod hvem hun ogsaa uden det følte en saa bitter og berettiget Harme i sit Hjerte.

Hun tænkte altsaa hele Dagen andægtig og lydig over, paa hvilken Maade hun skulde opfylde Helgenindens høje Befaling og udføre den blodige Hævn. Og hun kom da til den Beslutning, at hun maatte gjøre sin Faders gamle rustne Riffel, der havde hængt saalænge ubenyttet paa Væggen, i Stand igjen og udføre den store Gjerning med den.

Saa tidlig hendes Hjords Levevis paa nogen Maade vilde tillade det, vendte hun den Aften tilbage til Byen, og da hun ved Brønden traf en Forsamling af gamle og unge Kvinder med deres store Kobberkjedler paa Hovedet, fortalte hun dem strax meget udførligt, hvilket nyt Mirakel der var faldet i hendes Lod. Forbauselsen og den almindelige Bevægelse blev saameget des større, som mærkeligt nok denne af den himmelske Stemme betegnede Grændsejæger Cicillo Tosti netop var bleven seet der i Byen idag: det var et Fingerpeg mere, og selv den mest forhærdede Mirakelfornægter vilde ikke have vovet at tvivle paa den guddommelige Aabenbarings Sandhed. I et højtideligt Tog flokkede alle de gode Kvinder sig om den højtbenaadede Jomfru og beundrede hende med halvt sky Sideblikke; de mere dristige opmuntrede hende varmt til at fuldføre Hævnens Værk, saasnart det lod sig gjøre, og ikke vække den hellige Barbaras Vrede ved vankelmodig Ulydighed. Men Alle vare de enige om, at man uden Opsættelse burde begive sig hen til Hr. Curato'en og sætte ham i Kundskab om den store Begivenhed.

Denne vise Beslutning blev da ogsaa strax iværksat, og under megen Støj og Raaben gjennemvandrede hele Hoben de snævre Gader, stadig forøget med tililende Nysgjerrige, indtil den gjorde Holdt foran Præstens Hus. Den ærværdige Herre havde allerede i Frastand hørt Larmen og kigede ængsteligt ud af sit Vindue for at se, hvad Slemt der var paafærde. Der lød ham imidlertid et saadant Virvar af Stemmer imøde, da de Alle med samme Flid bestræbte sig for at give ham den første Underretning, at han blev meget vred og befalede, at kun en Enkelt skulde komme op til ham og berette, hvad de havde at meddele eller hvad det var, de ønskede.

Barberina gik altsaa alene ind, steg, rigelig opmuntret af Mængdens Bifald, fuld af Selvtillid op af Trappen og traadte uden Frygt, om end med sømmelig Beskedenhed, frem for Guds og den hellige Kirkes Tjener. Han sad just ved et fredeligt Aftensmaaltid, bestaaende af Lammekjød og Oliven, og drak dertil sin røde Landvin af et zirligt Glas, der ved Siden af den uhyre Straaflaske tog sig dobbelt ubetydeligt ud og syntes at stemme særdeles godt med den gejstlige Værdighed. Han nikkede venligt til Pigen, thi ihvorvel Ingen kunde sige ham noget Ondt paa, saa var han dog en stille Ven og ærbar Beundrer af kvindelig Ungdom og Ynde. Barberina aflagde sin Beretning endnu engang med endnu ildfuldere Veltalenhed og livligere Udsmykning, thi hun vidste nok, hvilke Øren hun talte til.

Hr. Curato'en satte imidlertid ingenlunde noget fornøjet Ansigt op, da hun var færdig og nu stod og ventede paa hans Opmuntring; det maa tvertimod siges, at han dennegang blev sat i en kjedelig Forlegenhed ved sit kjære Skriftebarns mærkværdige Begavelse. Vel var han paa den ene Side veltilfreds med, at de fromme Helgene ikke forsmaaede at tale Ansigt til Ansigt med et Faar af hans Hjord og derved vise denne og ham selv Hæder og Ære, og ilde vilde det have sømmet sig for ham at vise sig uværdig til en saadan Naade ved at ville nægte eller bortforklare den; men paa den anden Side var det dog en mislig Ting for hans gejstlige Samvittighed at bestyrke en pur ung Pige i hendes eventyrlige Attraa efter Mord og blodig Voldsdaad, saameget misligere som ved et saa alvorligt Anliggende den i en Statsembedsmands Død stærkt interesserede verdslige Magt stod i en ikke altfor fjern Baggrund og Øvrighedens Sværd ingenlunde plejede at blive sløvere ved at hvile i gejstlige Hænder.

Den stakkels Curato tænkte derfor længe frem og tilbage, tømte i sin Bekymring sit zirlige lille Glas mere end eengang og fyldte det igjen, indtil han næsten ærgerlig udbrød:

„Ej, ej, mit Barn Barberina, Du staaer der med saa fornøjet og muntert et Ansigt, som om Du skulde til en Maskeradelystighed i den glade Karnevalstid, og Du taler med saa let et Hjerte, som om det gjaldt om at slagte en Høne til et Festmaaltid, og dog er dine Tanker ikke henvendte paa noget Ringere end at dræbe et Menneske, en døbt og rettroende Guds Skabning, med voldsom Haand og med et morderisk, sandsynligvis af Djævelen selv opfundet Redskab!"

„Men den hellige Barbara har jo selv befalet mig det," sagde den tapre Pige, uden at lade sig forvirre.

Præsten indsaa, at han ikke kom nogen Vej med at gjøre hende bange og overvejede atter i længere Tid, thi hans Værdighed fordrede bestemt, at han maatte give en eller anden Besked, og han besluttede sig tilsidst til at betræde den af Vismænd i Tilfælde af absolut Raadvildhed anbefalede Middelvej og foreslaa en foreløbig Opsættelse.

„Barberina, mit Barn," sagde han i en Tone, der kun var saameget desto mere bestemt, jo tvivlsommere hans indre Overbevisning var, „vel maa jeg tro, at din velsignede Skytshelgeninde har lagt saa tungt og skrækkeligt et Hverv paa din Sjæl, ligervis som Vorherre bød Patriarken Abraham at ofre og dræbe hans egen Søn Isak; men tænk vel paa, at Herren selv ikke tillod en saa forfærdelig Gjerning at blive fuldbyrdet, men sendte den fromme Patriark en Vædder til at ofres paa Alteret i hans Barns Sted. Og saaledes har det vel heller ikke været saa alvorlig ment af denne vor kjære Helgeninde, særlig saasom hun er en Kvinde og blidere af Sind end Retfærdighedens strenge Gud; ja, let er det at tro, at hun kun har paalagt Dig dette som en Prøvelse, for at erfare, om dit Hjerte ikke er grusomt og altfor gjerne rede til et blodigt Værk, som det desværre til Sorg og Kummer for de Hellige og den allersaligste Jomfru er Sæd og Skik i denne grove og voldsomme Befolkning. Derfor formaner jeg Dig: vær ikke hastig til en saadan Gjerning, men opsæt den viselig og bed imidlertid den hellige Barbara have Taalmodighed og anraab hende om at vise sig for Dig og tale

til Dig endnu engang, hvis det virkelig er hendes uomstødelige Villie, at denne Gjerning skal ske, eller, hvis dette maatte volde hende altfor stort Besvær, at give Dig et kraftigt Tegn, om hun virkelig vil have Hævnen lagt i din svage Haand og ikke hellere ønsker Tilgivelse. Mind ogsaa i din Bøn Helgeninden om — thi det er muligt, at hun ikke har tænkt derpaa — at den unge Mand ikke har dræbt din i Herren hvilende Fader i noget forbryderisk Øjemed eller i lumskt Baghold, men i en ærlig Kamp, saaledes som hans Pligt og den hellige Faders Tjeneste befalede ham det."

Efter disse Ord gav den gode Curato med en kraftig Haandbevægelse Pigen Tegn til at fjerne sig, thi han frygtede for, at hun ved nye Indvendinger skulde tvinge ham til gjentagne vanskelige logiske og rhetoriske Øvelser, hvilket laa saare fjernt fra hans Ønsker, saasom disse først og fremmest beherskedes af en dybtfølt aandelig Trang til Ro.

„Nej, hvilke mærkelige Ting!" sagde han højt til sig selv, efterat Barberina havde taget Afsked med en yndefuld Hilsen; thi den hyppige Ensomhed havde vænnet ham til at drage særlig vigtige Emner fra Tankernes Skyggerige over i det lydelige Ords lysere Regioner, fordi dette efter hans Erfaring lettede Tænkningsprocessen i en væsenlig Grad, „hvo vilde tro mig, naar jeg stillede ham hen foran denne unge Pige og sagde til ham: Se, hun laver sig til at slaa et Menneske ihjel. — Hvor stod hun ikke der ung, yndefuld, venlig og beskeden, ret som om hun var en klar Foraarsmorgen, sendt hid fra Bjergene for at glæde og vederkvæge vore mørke Gyder . . . og dog, det er sandt, det er unægtelig sandt, ogsaa Foraaret har sine slemme Storme og Uvejr, især i de vilde Bjerge! Madonna og den hellige Barbara sende det søde Barn deres himmelske Lys!"

Dermed tørrede han Sveden af den bekymrede Pande, foldede Hænderne en Stund og fortsatte derpaa beroliget det afbrudte Maaltid.

Paa Barberina havde hans Tale trods dens maaske ikke ganske forsvarlige dialektiske Mangler øjensynlig ikke været uden Indtryk: allerede den blotte Mulighed, at Nogen, og tilmed en saa betydningsfuld Autoritet, kunde nære Tvivl om det absolut Berettigede i den Gjerning, hun havde for, skræmmede hende alvorligt op af hendes tillidsfulde Sikkerhed; og efterat hendes ungdommeligt bevægelige Sind nu engang var blevet ledet energisk bort fra det Store og Berømmelige i Blodhævnen og ført hen til det Gruelige, der ligger i at dræbe et Menneske, vedblev hendes kvindelige Følelse med en naturlig Gysen at dvæle herved, og saaledes gik det til, at hun, som var gaaet saa glad og tillidsfuld ind i Præstens Hus, forlod det igjen med sænket Hoved og sørgmodigt Blik og med ængstelig Sky banede sig Vej gjennem Mængden til sin Moders Hytte.

Moderen var naturligvis allerede forlængst bleven sat i Kundskab om den mærkelige Nyhed af ivrige Naboersker. Moder Maddalena var imidlertid en stille, forstandig Kone, der ikke var født i denne Egn, men stammede fra en lille toskansk By i de lavere Dale, hvor der raadede blidere Anskuelser og mildere Sæder. Hun var derfor ingenlunde tilbøjelig til at stemme i med i de indfødte Kvinders opmuntrende troende Beundring, men modtog kun sin Datter med bitre Klager og moderlige Taarer:

„Nu kan jeg nok indse," udbrød hun og vred sine Hænder, „hvor daarligt jeg har handlet ved at følge en Mand, som levede af Rov og Lovløshed, og ved at hænge ved ham, blot fordi jeg holdt af ham: thi et saa vildt og varmt Blod er ikke forbi med en saadan Mands Død, det lever videre i hans Børn. Og nu, allerhelligste Jomfru Maria, takker jeg Dig for, hvad jeg ellers ofte i min Taabelighed har beklaget mig over, nemlig at Du ikke har skjænket mig en Søn, men kun en Datter; thi hvilke Bekymringer vilde ikke en Søn have voldt mig, naar allerede en svag Pige har saa uvornt et Sind! Nu skal jeg Ulykkelige komme til at opleve, at de, ligesom de engang bragte mig min Mand hjem blodig og ihjelskudt, ogsaa slutter hans Datter i Lænker som en Misdæderske og slæber hende ud af mit Hus og gjør Ende paa hendes Liv ved Bødlens Haand eller lader hende forsmægte paa de gruelige Galejer, hvor saamange stakkels Koners Mænd og Sønner fra denne tøjlesløse By allerede lider deres Straf! Men jeg er dog den ulykkeligste af alle Mødre, fordi jeg har en saadan Taabenakke til Datter, som bilder sig ind, at hun seer Syner og har Aabenbaringer, som ikke er Andet end lutter Opspind af hendes eget tossede Hoved. Ak, Barn, Barn, vilde Du dog blot indse det Rette og ikke skabe Dig falske Helgenbilleder i din egen Barm, naar vi dog har saamange rigtige Helgene, at vi ikke engang kan finde ud af, hvordan vi skal tilbede dem allesammen paa rette Maade."

Det er meget sandsynligt, at Barberinas allerede iforvejen noget rokkede Tiltro til hendes Forehavendes Rigtighed vilde være bleven fuldstændig brudt ved disse bedrøvelige Klager, thi allerede efter de første Sætninger meldte der sig halvt stjaalent nogle Medfølelsens Taarer i hendes sorte Øjenhaar; men desværre tilintetgjorde Donna Maddalena igjen hele Indtrykket af de forudgaaende kloge Ord ved det sidste Udbrud af en fritænkerisk og himmelstormende Anskuelse. Og om der end visselig findes nogle Mennesker, som ere tilbøjelige til at dele saadanne Anskuelser, saa ville dog ogsaa de overfor den her foreliggende Kjendsgjerning maatte indrømme, at det ikke altid er klogt og forsigtigt at udøse dem saadan ganske ligefrem for mere fromme og rettroende Øren. Saasnart Barberina havde hørt det uformodede letfærdige Angreb paa sin hellige Skytspatronesse og hendes vidunderlige Naade, tog hun strax i sit stille Sind alle de hemmelig gjorte Indrømmelser til den menneskelige Svaghed og den kvindelige Følsomhed tilbage og besluttede, at hun i tro og hengiven Tillid vilde følge den hellige Barbaras Vink og Befalinger ganske alene. Dette hindrede hende imidlertid ikke i foreløbig at følge den af den betænksomme Curato anbefalede afventende og nye Oplysninger imødeseende Middelvej.

Den næste Morgen, da hun drev Hjorden ud, kunde man se hende komme gaaende i krigerisk Positur med sin Faders lange Riffel paa Ryggen: allerede dette var et Kompromis mellem de to extreme Muligheder for hendes Optræden; hun var bevæbnet med Hævnredskabet og viste Helgeninden sin gode Ville, men hun kunde paa den anden Side ikke anrette nogensomhelst virkelig Skade med det, fordi det var fuldstændig ubrugeligt i sin rustne Tilstand og hun desuden manglede al Munition. Efterat hun saa i lang Tid ensomt og i brændende Bøn havde anraabt sin himmelske Skytshelgeninde om et nyt Naadetegn, uden at hun var bleven hørt, blev hun tilsidst bange for at strabadsere hende altfor meget og traf en stiltiende Aftale med hende af det Indhold, at hvis vedkommende Cicillo Tosti skulde vise sig for hende i Løbet af den følgende Uge og ovenikjøbet skulde tilbyde af sig selv, uden nogen Opfordring, at gjøre Riflen istand for hende, saa skulde dette gjælde hende som et Tegn paa, at han ligesom udleverede sig selv til Hævnen og ved en Ind-

givelse af den hellige Barbara erklærede sig for skyldig til Døden, uden selv at vide af det.

Denne med Himlen sluttede Overenskomst beroligede hende saa fuldkomment, at hun ikke engang ansaa det for nødvendigt at indvie Curato'en eller sin Moder i dens enkelte Clausuler, men lod sig nøje med den tillidsfuldt udtalte Antydning, at Helgeninden paa hendes Bøn havde anvist hende en tydelig Vej til en utvivlsom Afgjørelse. Hun drog saaledes hver Morgen op i Bjergene med sit uskadelige Mordredskab, og det skaffede hende en ny og tiltalende Underholdning at øve sig i at sigte paa allehaande Gjenstande, som hendes raske Fantasi kunde tildigte nogen Lighed med et Menneske.

Men hun havde desuden endnu en naturlig og meget gyldig Grund til at føle sig beroliget, uden at hun dog paa nogen Maade vilde tilstaa den for sig selv, med mindre det maaske var i en saa skjult og hemmelig Krog af sit Hjerte, at selv de Himmelske ikke kunde faae noget Indblik deri: det var nemlig i allerhøjeste Grad usandsynligt, at enten den ene eller den anden af hendes Betingelser, endsige de begge, skulde gaa i Opfyldelse; efter al mulig Beregning maatte der gaa Maaneder eller mere, inden Jægeren lod sig til Syne igjen — og hvad kunde saa ovenikjøbet Riflens mangelfulde Tilstand komme ham ved!

Denne ubevidst listige Beregning havde kun den ene lille Fejl, at den kun gik ud paa et tilfældigt Møde, men aldeles ikke tænkte paa, at et saadant vel ogsaa kunde lade sig tilvejebringe med Forsæt af en stille Magt, som Barberina ganske vist ikke kjendte og om hvilken hun altsaa heller ikke kunde vide, hvor mægtigt og voldsomt den kan virke i et ungt Menneskesind, hvorfor jo ogsaa Mange paastaa om den, at ogsaa den er af guddommelig Oprindelse, hvorvel den ingenlunde kan tilskrives Helgene. Det maa imidlertid overlades til Enhver især, om han foretrækker at lade denne Magt eller den hellige Barbaras styrende Indflydelse bære Ansvaret for den Kjendsgjerning, at Cicillo virkelig lod sig se, inden den fastsatte Uge var forløben, og at han aabenbart med Villie kom gaaende lige direkte henimod den Græsgang, hvor hans Fjende opholdt sig, aldeles som om han ikke i mindste Maade mindedes sin forrige Strid med den harmfulde Jomfru længer. Barberina kunde paa sin Side naturligvis ikke noget Øjeblik være i Tvivl om, hvilken højere Styrelse hans uformodede Tilstedeværelse maatte tilskrives, og omendskjøndt hun sporede en stolt Tilfredsstillelse paa Grund af den gode Helgenindes imødekommende Føjelighed og fordi hendes Tro havde faaet Ret overfor hendes Moders Fornægtelse og Præstens Tvivl, saa blev hun ikke desto mindre højlig forskrækket, fordi den alvorlige Gjerning nu pludselig syntes hende rykket saameget nærmere, og hun kunde kun i al Stilhed trøste sig med den Betragtning, at der jo endnu stod tilbage at afvente den anden Halvdel af den afgjørende Prøve.

Da Jægeren stod lige Ansigt til Ansigt med den unge Pige, smilede han venligt, maaske en ganske lille Smule spottende, og sagde:

„Barberina, jeg vil bringe Dig min Tak for det dejlige Vand, som din Haand for kort Tid siden rakte mig; jeg har skudt to Høns, her er de, til et Maaltid til Dig og din Moder; men for den anden Høne maa Du nu frivillig give mig en ny Drik Vand."

Barberina kom i en højst pinlig Forlegenhed ved dette Tilbud. Hans imødekommende Venlighed, som hun visselig ikke havde fortjent, rørte hende noget, og hun kunde ikke opdrive Mod nok til at afvise ham paa en hjerteløs Maade; desuden kastede hun begjærlige Sideblikke til de dejlige Fugle, idet hun særlig tænkte paa sin Moder, hvem en saadan Lækkerbidsken ikke var bleven budt siden hendes tapre Ernærers Død. Men paa den anden Side var det dog ogsaa en mislig og betænkelig Sag at modtage en Foræring af ham netop i dette ængsteligt afgjørende Øjeblik, da hun dog maaske snart skulde til at stræbe ham efter Livet. Omsider hjalp hun sig da ogsaa her med en klog Middelvej: da han rolig lagde Vildtet paa en Sten ved Siden af hende, lod hun ham gjøre det, uden at sætte sig derimod, men ogsaa uden at takke, og ved denne Uvirksomhed mente hun at trække sig ud af denne vanskelige Situation paa den mest passende Maade. Men da han nu gjorde sig det mageligt, idet han tog Bøssen fra Skulderen, støttede Armen paa den og betragtede hende, som om han ventede Noget, da gik det op for hende, at det nu var hendes Pligt at række ham en Drik Vand som den forlangte Kjøbesum. Hun tøvede og vaklede naturligvis ogsaa nu, men der stod han foran hende med et saa sikkert og selvbevidst Væsen, at hun blev tilmode, som om det ikke var muligt Andet end at være ham ubetinget lydig, og som under Indflydelse af en uforklarlig Tvang tog hun Bægeret, som den unge Mand kjendte saa godt, fra Bæltet og gik uden at sige et Ord hen til en kun hundrede Skridt derfra liggende Kilde og bar det forsigtigt tilbage.

Hun saae nok, at han betragtede hende med et stille Blik, fuldt af Velbehag, og da hun vilde række ham Bægeret, tog han det slet ikke fra hende, men lod sig det føre til Munden af hendes Haand, ligesom naar et Barn faaer at drikke. Men hun gjorde næsten villieløst Alt, hvad han forlangte, og dog skar det hende ind i Sjælen, da han saae paa hende med sine trohjertede og taknemmelige Øjne over Bægerets Rand, saa at hun næsten var tilmode, som om hun gav en tillidsfuld Vandringsmand Gift at drikke, og hun havde ti Gange hellere seet, at han havde baaret sig rigtig grovt og tølperagtigt ad imod hende og derved givet hendes tidligere berettigede Vrede ny Næring. Tillige tænkte hun med hemmelig Gru paa den sidste skjæbnesvangre Prøve og vovede slet ikke at kaste noget Blik til sit Mordvaaben, men tænkte tvertimod i Stilhed paa, hvorledes hun kunde holde hans Øjne borte fra det, uden ligefrem at handle imod Helgenindens Villie. Men hun fik ikke Tid til at tænke ret længe herover, thi han havde allerede med en Jægers Øje seet den anselige Riffel ligge paa Jorden og udbrød forundret:

„Ej, Barberina, hvornaar er I Hyrdepiger begyndt at gaa bevæbnede i Bjergene, som om her løb Ulve omkring om Sommeren ved højlys Dag?"

Hun skjælvede og blev ganske maalløs af Skræk og angstfuld Forventning. Men han fortsatte smilende og uden at ane noget Ondt:

„Eller vil Du nu ogsaa lægge Dig efter Smugleri eller ligge paa Lur efter de Rejsende paa Landevejen? Hvis I gode Piger nu ogsaa vil give Jer af med den Slags Heltebedrifter, saa faaer vi stakkels Grændsejægere det nok endnu værre end før; Mændene er jeg just ikke videre bange for, men for Fruentimmerne er jeg det i høj Grad."

Han sagde det spøgende og med skjelmsk Gemytlighed; men hun var paa ingen Maade oplagt til at spøge; Uvisheden var hende tvertimod saa forfærdelig ængstelig og pinagtig, at hun blev heftig forbitret over hans Skjemt og svarede med den gamle Trods.

„Jeg vil have et Vaaben, for at jeg kan værge mig

imod kaade Knøse, hvis nogen af dem igjen skulde ville prøve paa at aftvinge mig Noget, som jeg ikke har Lyst til at give. Forstaaer Du mig?" — I samme Øjeblik opstod der hos hende det hemmelige Haab, at denne heftige Tone og den tydelige Trusel skulde afskrække ham fra at tænke paa en mulig Reparation af Riflen, og saa kunde den hellige Barbara jo dog ikke gjøre hende nogen Bebrejdelse for falskt Spil, da de harmfulde Ord jo oprindelig vare fløjne ud af hende ganske uden Bitanke.

Men den usalige Jæger lo saa tillidsfuldt og fornøjet, som om Stiklerierne og Truslen slet ikke kom ham ved, og sagde roligt:

„Ja, det har Du fuldkommen Ret i. Lad Dig ikke aftvinge Noget af Nogen, undtagen af mig; for jeg skal nok vide at tvinge Dig, trods dit Vaaben. Du har jo desuden allerede givet mig Vand idag af egen fri Villie. Men hvad er det? Den Tingest er jo ganske rusten og maa først gjøres grundigt ren, inden Du kan bruge den. Kom engang her med den — hvor har Du Krudt og Kugler?"

„Jeg har ingen," stammede hun og blev saa bleg, som hendes Huds gulbrune Teint paa nogen Maade tillod. Men han mærkede intet, aldeles intet til den dybe Skræk, som greb hende ved hans letfærdige Tale; tvertimod, da hun ikke rørte sig ud af Stedet, som om hun endnu engang vilde give ham Tid til at betænke sig, gik han selv hen for at tage Geværet, men blev pludselig staaende stille, betragtede Pigen med et skjelmsk Blik og sagde bedende:

„Giv mig det!"

Og atter fornam hun i sit Hjerte den stille, uimodstaaelige Tvang, saa at hun lydig opfyldte hans Begjæring, omendskjøndt hun var sig Øjeblikkets Farlighed vel bevidst og knap formaaede at røre sig af Angst. Han tog Riflen af hendes Haand, satte sig paa Jorden med den og undersøgte den med Omhu og Interesse.

„Meget godt Arbejde!" bemærkede han med Tilfredshed, „den maa vi have bragt i Orden igjen, det var Synd Andet. Det skal jeg nok besørge, meget er der ikke at gjøre ved den, det skal altsammen være istand til imorgen. Ogsaa Kugler og Krudt skal Du faae."

— „Men jeg kan jo slet ikke skyde!" brød hun pludselig ud, og Ordene havde en saa besynderlig fortvivlet og ynkelig Klang, at han saae forundret op paa hende, som hun stod der foran ham og ængstelig iagttog ham. Han blev greben af oprigtig Medlidenhed med hendes saa beklagelig forsømte Opdragelse og sagde glad:

„Aa, det skal vi snart finde Raad for. Kom her, jeg skal give Dig den første Lektion. — En bedre Lærer skal Du ikke let finde," tilføjede han med en selvbehagelig Latter, „min Kugle har endnu altid fundet sin sikre Vej, om det saa var om Natten; jeg har Øjne som en vild Kat, og der er Mange, som Jeres Smuglere og Briganter hellere vil møde i Bjergene end mig."

Og hans Øjne funklede virkelig ved disse pralende Ord ligesaa fyrigt og vildt som et Rovdyrs. Men i samme Nu foregik der ogsaa en Forvandling i den unge Piges Hjerte, og hendes Angsts og Fortvivlelses Kval slog øjeblikkelig om til hurtig Resoluthed og bitter Haardhed; thi hans hovmodige Ord æggede ikke blot paany hendes alvorlige Uvillie, men vakte ogsaa altfor levende Erindringen om hendes Faders voldsomme Død og stod ligefrem for hende som en Bekræftelse af den overnaturlige Aabenbaring og et nyt Vink fra den hellige Barbara. Med denne klare Afgjørelse var ogsaa hendes Svaghed forbi, hendes Optræden blev igjen sikker og bestemt, og hun gik ivrig ind paa hans Skydeundervisning.

Jægeren bestemte til Maal en udgaaet Træstamme og bemærkede leende, at den saae ud som et Menneske; to vidt udstrakte tørre Grene kunde gjælde som Arme, og en kort Knort midt imellem dem maatte forestille Hovedet. For en Fuldstændigheds Skyld løb han endogsaa hen og satte sin Fjederhat paa den, idet han overmodig ytrede, at de nu skulde til at skyde efter den farlige Grændsevogter Cicillo Tosti. „Men Hatten maa vi ikke ramme," tilføjede han muntert, „det var Synd for den, men nedenunder den gaaer Skuddet lige ind i Hovedet, og her vil vi betegne det Sted, hvor Hjertet er. Se, her er det, der, hvor jeg gjør dette Indsnit."

Den unge Pige gyste alligevel igjen ved denne ugudelige og gruopvækkende Tale, men han lagde ligesaa lidt nu som før Mærke til hendes Sindsbevægelse og var ganske optagen af sin Skyde- og Undervisningsiver saavelsom af at udmaale en passende Afstand.

Saasnart han var færdig med disse Forberedelser, tog han sin Bøsse, lod den falde let ned paa den fremstrakte venstre Haand, sigtede ganske flygtigt og skød.

„Den sidder i Hjertet!" raabte han glad og viste sin Elev Mesterskuddet.

Derpaa rakte han hende Geværet, lod hende rette Løbet, lærte hende at agte paa Visir og Korn og førte hendes højre Haand hen til Aftrækkeren. Hun fulgte hans Anvisninger med saamegen Opmærksomhed, at hun slet ikke lagde Mærke til, hvorledes han rettede paa hendes smukke Hænder med større Omhu, end det just var strengt nødvendigt, og syntes at finde en lille Privatfornøjelse i at skyde dem frem og tilbage langs det glatte Løb paa en saa mærkelig Maade, at det paafaldende lignede en kjærlig Klappen. Men da han, tilsyneladende for at hjælpe hende med at sigte, strakte sit Hoved ud over hendes Skulder og sagte berørte hendes Haar og Kind, betragtede hun ham hurtigt og fornærmet fra Siden af og gjorde Mine til at støde ham tilbage med et vredt Ryk. Men Skjelmen satte saa uskyldigt et Ansigt op, at hendes Fornærmelse snart var forbi og hun taalmodig fandt sig i Ejendommelighederne ved hans Læremethode. Saaledes hvilede de en lille Stund Kind imod Kind, og den unge Pige følte med hemmeligt Velbehag hans Blods Varme imod sine Tindinger og kunde neppe skjelne sine egne Aarers fyrige Pulsslag derfra. Helst vilde hun have lukket Øjnene og ladet sig vugge videre i fredelig Tryghed; men næsten forskrækket over sig selv tog hun sig pludselig sammen, berørte Aftrækkeren, og Skuddet gik af. Skjæftet slog saa kraftigt imod hendes fine Skuldre, at hun fløj tilbage og saaledes imod sin Villie kastede sig til hans Bryst. Han var ikke sen til at benytte den gunstige Konstellation, men omslyngede kraftigt hendes slanke Liv med begge sine Arme og prøvede paa at belønne hende med et uendeligt Kys for hendes første heldige Skud ud i den uskyldige Luft.

Men denne Dristighed gjengav hende hurtigt hendes Fatning og jomfruelige Strenghed, hun rev sig heftigt løs og raabte med forbitret Stemme og glødende rød i sit skjønne Ansigt:

„Nu kan jeg skyde og behøver ingen Undervisning mere; nu skal jeg nok ved egen Øvelse lære at træffe Cicillo Tosti i Hjertet."

Hendes Øjne lynede og funklede saa forunderlig vildt, at kun en saa fuldstændig umistænksom Natur som den unge Jæger kunde se det, uden at blive alvorlig forskrækket; han

lo godmodigt og søgte at berolige hende med venlige og bedende Undskyldninger. Men hun lod ham ikke mere komme sig nær, og han vovede heller ikke mere at berøre hende, efterat han eengang havde mærket hendes skarpe jomfruelige Barskhed, men stod beskeden ved Siden af hende og støttede kun med Ord hendes krigerske Bestræbelser.

Hun havde allerede bortødslet en betydelig Mængde Munition, da det endelig lykkedes hende at faae en Kugle drevet ind i den møre Stamme. Triumferende over dette første Held stod hun der og betragtede sit Værk.

„Et slemt Saar," konstaterede den unge Jæger alvorligt, „men ikke dræbende, Cicillo lever endnu. Og veed Du hvad? Den Cicillo der trænger ialtfald til Ro for at pleje sit Saar, og den anden her vilde være den smukke Barberina meget taknemmelig, hvis hun som Betaling for hans Undervisning vilde give ham en Smule at spise og drikke. Thi jeg er virkelig meget sulten."

Den smukke Barberina maatte have været meget haardhjertet, hvis hun havde betænkt sig paa at opfylde saa billigt et Forlangende. Heller ikke vare hendes Følelser vist langt fra at være de samme som hans, træt var hun, og Middagssolen brændte hedt. Hun tog derfor den lille Byldt, hvori hun havde sin Proviant, som nu undtagelsesvis maatte strække til for To, og de gik sammen ind i Skyggen af nogle Egetræer, som omgav den lille Kilde, og satte sig ned. Pigen pakkede sit Mundforraad ud og delte trolig sit Brød og sin Ost med Kameraten. Saaledes sad de der i den herlige Bjergensomhed ved den mumlende Kilde og saae ud, som om der ikke i hele Verden gaves to fredeligere og forsonligere Menneskebørn end de.

Efter Maaltidet holdt de, som rimeligt var, deres Siesta og behøvede ikke ret længe forgjæves at vente paa den venlige Søvn; lænede op imod Stammen af det samme Egetræ hvilede de i den søvndyssende Middagshede, og umærkeligt sank det tillidsfulde Barns fine Hoved blidt ned paa den unge Mands Skuldre og blev liggende der, blussende som en Rose i Ungdommens sunde Søvn, og sagte bevægede sig i Drømme de halvaabne purpurrøde Læber, og deres Smil saae ikke ud, som om den Sovendes Hjerte kunde være opfyldt af Tanker om Blodhævn og Mord.

Men maaske var det dog hendes kun halvt slumrende Bevidsthed om den hende betroede frygtelige, hellige Daad, der vækkede hende tidligere end hendes Kamerat. Forskrækket og fuld af Undseelse saae hun, hvilken betænkelig Situation hun befandt sig i, sprang rask op, glad ved ikke at være bleven seet i den af ham, og betragtede den sovende Yngling. Da foer det hende gjennem Hovedet — hans Bøsse laa ved Siden af ham — at nu kunde det ske, dette Øjeblik kunde den hellige Barbara mene, ja maaske selv have hidført det — — dog nej, det skulde jo ske med hendes Faders Vaaben!

Hun trak Vejret saa uendelig lettet, at det næsten forekom hende selv underligt, at en kort Opsættelse kunde yde hendes Hjerte en saadan Lettelse, og snart følte hun sig i en yderst lykkelig, overmodig Stemning. Hun bøjede sig ned til Kilden, for at viske sig den sidste Søvn ud af Øjnene i dens forfriskende Kølighed, og medens hun vaskede sig, kunde hun ikke modstaa Fristelsen til at sprøjte Syvsoveren nogle Draaber Vand i Ansigtet. Han vaagnede strax og tog hendes vaade Hilsen med den vante Ro. „Jeg troede, vi havde sluttet Fred," sagde han kun.

Denne Bemærkning forskrækkede hende atter paa en sælsom Maade; hun skammede sig over sin Barnagtighed, rejste sig hurtigt og strøg sig ærgerlig det gjenstridige Haar fra Panden, som om det var dette, der havde været Skyld i hendes upassende Munterhed.

„Hør, Du," sagde Cicillo, efter at han havde betragtet hende fuld af Fornøjelse, „nu maa jeg gaa, for at jeg endnu iaften kan faae Tid til at gjøre din Riffel istand. Imorgen tidlig kommer jeg tilbage og bringer Dig den."

Hun tog imod Tilbudet og hentede ham sin Faders Gevær, som han hængte over Ryggen tilligemed sit eget. Han vilde række hende Haanden til Farvel, men hun nægtede pludselig at give ham sin og vilde lade ham gaa med et stivt Nik med Hovedet. Først lo han, fordi hun forekom ham højst snurrig med denne umotiverede Vrede, men paa eengang rystede han mismodigt paa Hovedet og sagde med en ligefrem sørgmodig Stemme: «Capricciosa!»

Det lød mærkeligt rørende i hendes Øren, og da han blev ved at strække Haanden ud imod hende, venlig, men dog alvorligere end før og mere fordrende end bedende, da mærkede hun for tredie Gang, at hendes frie og stolte Villie var undergiven en uforklarlig Tvang, der næsten forbitrede hende, og som hun dog maatte give efter for; ganske ydmyg rakte hun ham Haanden og fandt sig med sænket Hoved i, at han rystede den kraftigt.

Og dog følte hun i samme Øjeblik atter stor Anger over, at hun havde behandlet sin Dødsfjende ganske anderledes, end hun burde, at hun havde omgaaedes ganske fortroligt med ham, og hun havde selv en Fornemmelse, som om hun lumskelig havde sneget sig ind i hans Fortrolighed, som hun jo dog var kaldet til at skuffe paa saa grusom en Maade. En heftig Vrede imod sig selv paakom hende, og som det jo er naturligt for Menneskene: hun overførte i en forbausende Hast denne sin rugende Harme paa Den, der havde forledt hende dertil ved sit ligefremme og tillidsfulde Væsen. Og saaledes vilde den fredelige Afsked sandsynligvis være bleven forstyrret endnu engang paa en mindre behagelig Maade, hvis Jægeren ikke med en rask Drejning havde unddraget sig hendes farlige Stemningsomslag og var tiltraadt Tilbagevejen. Da greb hun hurtigt det Jagtbytte, hun havde faaet til Gave, de døde Fugle, og slyngede dem langt bort fra sig med den faste Beslutning, at hun aldrig vilde røre ved dem mere, ikke engang for at gjøre sin Moder en Glæde. Og dog saae hun sig saa igjen ængstelig om, bange for, at han maaske skulde have bemærket hendes løjerlige Opførsel. Men han var allerede langt nede og saae sig slet ikke mere tilbage, men gik med raske Skridt ad Dalen til.

Sluttes.

En Slægtning af Hamlet og Werther.

En Studie af G. R.

For nogen Tid siden har en Forfatter i en Studie i dette Blad („Nær og Fjern" Nr. 416) givet en Karakteristik af Hamlet og Werther som Typer paa Medlemmer af en „ikke lykkelig Familie," hvis Hovedslægtsmærke er et Overmaal af Reflexion, der ved at undergrave sine Indehaveres Mod og Villiekraft gjør dem udygtige til at løse deres Opgave i Livet. Denne Artikel har givet nærværende Forf. Lyst til at gjøre opmærksom paa et utvivlsomt tredie Medlem af samme Familie, vistnok ikke saa verdensberømt som de to før skildrede,

men fra et anseet Værk af en fremragende norsk Forfatter rimeligvis en stor Del af dette Blads Læsekreds vel bekjendt. Jeg mener Hertug Skule i Henrik Ibsens „Kongs-Emnerne" og vil i det Følgende søge at paavise, at Hovedtrækkene i hans Naturel ere Variationer af fælles Familietræk, der tydelig aabenbare hans aandelige Slægtskab med de nys nævnte berømte Individer. Den særegne Form, som det omtalte Hovedslægtsmærke, den mod- og villieødelæggende Reflexion, har antaget hos ham, er Tvivlen. Han staaer mellem flere Andre som Prætendent til Norges Trone og har ikke alene omtrent lige saa megen Grund som de Øvrige, ja endog som sin Hovedrival, Haakon, til at tro paa sin „Kongsret", men undertiden ogsaa adskillige Chancer for at naa frem til Maalet. Men saa snart han gjennem Handling skal forfølge en af disse, kommer Tvivlen øjeblikkelig og gjør ham magtesløs. Han pines for det Første af Uvished om sin Berettigelse til at naa det Maal, hvorimod hans Længsel saa uimodstaaelig drager ham, og han kan dernæst i Handlingens Øjeblik aldrig komme til fuld Klarhed over, hvilke Midler der bedst vilde fremme hans Øjemed. Han griber en Bestemmelse og slipper den atter lige saa hurtig for en ny; det afgjørende Øjeblik gaaer ubenyttet eller sletbenyttet hen og lægger en ny Hindring mellem ham og hans Længslers Maal, en ny Mismodets Spire til de forrige.

Ligesom Hamlet og Werther kan ogsaa Hertug Skule nok faae Kraft til at handle i et enkelt Øjeblik, naar sammenstødende Omstændigheder rive ham saa meget med, at Reflexionens Stemme midlertidig overdøves. Man kan se, hvorledes han gjør formelig krampagtige Anstrengelser for at holde fast paa saadanne Øjeblikke, men de blive dog aldrig andet end Øjeblikke. Saa snart han faaer Tid til at overveje, er Alt forbi. Den udholdende, koldblodige Villiekraft, der er en nødvendig Betingelse for enhver varig Fremgang, er lige saa lidet hans Sag som Hamlets og Werthers. Endog Heldet kan ikke sætte Staal i ham. Har han een Gang været heldig, indgiver hans Mistillid ham ufravigelig den Tanke, at han saa meget sikrere vil være uheldig næste Gang. For Mennesker af Hertug Skules Temperament er den værste Chance altid den sandsynligste; Tvivlen skimter overalt Uraad og holder med sine Betænkeligheder og Forbehold Haanden tilbage, naarsomhelst den skal udstrækkes til Handling. De veje for og imod paa de haarfineste Vægtskaale, undersøge atter og atter, maaske med den mest brændende Higen efter Klarhed, hvad der taler for og imod de forskjellige Synsmaader, men Alt lige frugtesløst. En dem tilfredsstillende Vished om, at dette og intet Andet er det Rette, lykkes det dem aldrig at faae.

Denne Tvivlens, Modløshedens Aand, der saa altgjennemgribende er forenet med Hertug Skules hele Væsen, gjør ham ude af Stand til nogensinde at „bryde alle Broer af," at give sig helt og ubetinget hen til en Beslutning og følge den, uden at se til Højre eller Venstre. Han kommer aldrig længer end til halve og vaklende Forsøg og derfor heller aldrig helt til Maalet. Selv naar han synes at være dette ganske nær, valler han og bæver tilbage for det afgjørende Skridt — kommer dette engang, kommer det ialfald ikke før for silde, naar det kun er skikket til at skade hans Sag, istedetfor at gavne den. — „Dette er den store Forbandelse, som ligger over mit Liv, dette, at staa det Højeste saa nær — bare et Slug imellem — et Spring over — paa den anden Side er Kongsnavn og Purpurkaabe og Krone og Magt og Alt; daglig har jeg det for Øje — men vinder aldrig over."

Den stærkt udviklede Reflexionsevne hos Mennesker, anlagte som Hertug Skule, gjør dem selvkritiske nok til at erkjende, at al deres Ulykke først og fremmest kommer fra dem selv, fra deres egen Holdningsløshed og manglende Energi. De pines af Selvforagt og Mistillid til Alt, hvad der afhænger af dem, og kæmpe som en Druknende efter et Halmstraa af Tillid, af Selvagtelse til at holde sig oppe ved, men forgjæves — Alt i og omkring dem vakler, og de føle sig synke mere og mere ned i et bundløst Tvivlens og Magtesløshedens Dyb, hvor ethvert Fnug af Mod og Handlekraft forsvinder. De se tydelig nok, hvad de behøve til deres Redning, men de ere ude af Stand til at gribe det. Hvor grusomt Hertug Skule lider under Bevidstheden om sin egen Hjælpeløshed, er gribende skildret i Scenen med Jatgeir Skald, hvor han i Umuligheden af at kunne tro paa sig selv søger et Støttepunkt i et andet Menneskes Tillid og trygler Skalden om at tro paa ham og hans kongelige Kald. „Jeg maa — jeg maa have et Menneske, som kan tro paa mig, blot et eneste — jeg føler det, har jeg det, er jeg frelst."

Hertug Skule mangler heller ikke den Familielighed med Hamlet og Werther, at han er en fremfor Mængden baade begavet og ædel Natur. Selve hans Rival, Kong Haakon, siger om ham, at han „har alle Sindets ypperlige Gaver." At det ikke overvejende er Magtsyge og Ærgjerrighed, men meget mere den med store Evner forbundne Længsel efter at bruge dem efter deres Bestemmelse, der uden at lade ham Rist eller Ro driver ham mod hans høje Maal, sees tydelig nok af den ringe Tilfredsstillelse, som selve Opnaaelsen af dette vilde bringe ham, naar han ikke tillige opnaaede Vished om at have naaet det med Rette. „Om jeg vandt Land og Rige, vilde Tvivlen sidde der ligefuldt og gnage og tære og hule mig ud med sit evige Isfryb." Og videre lære vi hans ædle Tænkemaade at kjende af hans Udtalelse om, at han i Tilfælde af, at Haakons Ret til Kronen blev bevist, vilde „forsøge at bøje sig og tjene ham som en ærlig Høvding." Hvad hans Natur krævede for at faae Fred, var den usvigelige Klarhed over, hvad der var hans Bestemmelse; enhver Vished, selv om den gik hans Ønsker imod, vilde været ham en Lettelse, sammenlignet med den pinende Tvivlens Taage, som han ikke kunde jage fra sig. Men den Klarhed, hvorefter han higede, naaede han aldrig, medens den endnu kunde have Indflydelse paa hans Liv, fordi de egoistiske, ærgjerrige Elementer i hans Natur, mod hvilke han i sin Svaghed ikke kunde tilvejebringe tilstrækkelig Modstandskraft, fik Magt til at føre hans Søgen vild. „Min Villie vilde altid did, hvor Guds Finger ikke pegte for mig."

De gode Bestanddele i Hertug Skules Karakter vise sig ogsaa gjennem hans Sorg over Alt, „hvad han havde kostet paa den Kongestol, hvortil han dog ikke rak op," Sorgen over de mange onde, hadefulde Følelser, som Striden havde vakt, og de mange gode, den havde kvalt i hans Hjerte, og endelig Sorgen over al den Lidelse, han havde bragt over dem, der stod ham nær. Thi ogsaa dette havde han tilfælles med sine to Frænder, at Misforholdet mellem hans Evner og hans Higen ikke alene gjorde ham selv ulykkelig, men ogsaa gjennem hans bestandige Stræben mod det Uopnaaelige blev en Ødelæggelse for deres Lykke, der vare forbundne med ham.

Den eneste fulde Vished, hvortil Mennesker som Hertug Skule nogensinde naa, er bagefter, naar det er for sent, at indse, at de have faret vild, forsømt, hvad de skulde, gjort, hvad de ikke skulde, forspildt saa uendelig Meget, der var dem givet til det Gode, og denne Vished gjør deres Liv til

en vedvarende selvpirrende Kval og lægger en ny Lammelse over enhver Evne til at opfylde de Krav til Handling, som Nutid og Fremtid stiller dem.

Erkjendelsen af et forspildt Liv var ogsaa den Visshed, hvortil Hertug Skule tilsidst naaede, efterat have kæmpet hele sit Liv med Tvivl og Uklarhed. Og til dette Resultat, hvormed han gik ud af Livet, maa Mennesker af hans Natur, med de høje, af Egoismen ofte forvildede Længsler og den manglende Villiekraft med Nødvendighed altid komme. Det Gode hos dem kommer aldrig til Udfoldelse, fordi deres Tvivl og Mistillid gjør dem udygtige baade til at finde og følge den Vej, der vilde være deres rette.

Til yderligere Fremhævelse af Hertug Skules Karakter staaer ved hans Side som et slaaende Modbillede Kong Haakon, saa „uryggelig vis“ paa sin Ret til Kronen og paa at han skal besejre enhver Hindring, der maatte stille sig i hans Vej. Lider han Nederlag imellem, seer det mørkt ud nu og da, Intet kan rokke hans Forvisning om, at han vil naa frem til Maalet; han følger uden Betænkning den lige Vej og — naaer frem. Hvad der giver ham Evne dertil, er just Besiddelsen af, hvad der er Skules Ulykke at mangle — Tillidens, Frejdighedens „Styrkebelte“.

Theatrene

Det kgl. Theater har havt Held med sin Reprise af A. Thomas' Opera „Mignon“ med den amerikansk-franske Sangerinde Frøken Vanzandt i Titelrollen. Den vellykkede Succès skyldes naturligvis i første Række denne unge, talentfulde Kunstnerinde, som overalt, hvor hun har optraadt, strax har formaaet at vække Sympathi for sig. Endogsaa det kræsne Paris har for hendes Skyld om just ikke glemt deres tidligere Mignon, Galli-Marié, saa dog i Frøken Vanzandt seet en Fremstillerinde af den franske Opfattelse af dette Stykke tydsk Romantik, som absolut taget var skikket til at udfylde Figuren og hvis Talents Beskaffenhed endvidere borgede for Fremtiden. Og ligesom man i Paris neppe har taget fejl ved saa sympathetisk at hilse denne Debut, saaledes har man i Kjøbenhavn neppe gjort Uret i at lystre Parolen fra Seinestaden. At en saadan Hovedfordring til dramatisk Sang, som en korrekt og tydelig Pronunciation er, selvfølgelig fyldestgjøres af en Sangerinde, der har tjent sine første Sporer paa en fransk Hovedstadsscene, nævnes kun her, fordi denne Side af hendes gode Skole maaske mest fremhæver sig ligeoverfor hendes danske Omgivelser. Det er rimeligvis gaaet Mange af det danske Publikum saaledes, at de bedre have forstaaet Frøken Vanzandts Fransk end meget af det Danske, som man i flere af vore Operisters Sang maa slutte sig til af forskjellige mere eller mindre aabne Vokallyde. Vi have herhjemme i denne Henseende meget at lære. Forøvrigt er det netop Skolen, som er det Væsenlige i Frøken Vanzandts Sang. I Stemmen er der ikke noget stort Materiale, men hvad der findes, er udbyttet med stor Økonomi. Hendes rene Intonation, hendes gode Koloraturfærdighed og hendes Sang mezza-voce tilkjendegiver et udviklet Herredømme over Stemmen, og det er kun naar denne anspændes til en Kraftudvikling, som ikke staaer i Forhold til dens naturlige Volumen, at den af og til ligger mindre fast i sit Leje. I dramatisk Henseende har Frøken Vanzandt allerede i sin friske, unge Personlighed, hvis Spinkelhed snarere tjener end skader Mignon-Figuren, en god Støtte. Der er over hendes Spil udbredt en Helhedens Harmoni, som samler de mere eller mindre vellykkede Enkeltheder til et levende og helt Billede af det halvvilde Naturbarn. — Som det ved de forskjellige Gjæsteforestillinger tidligere har viist sig, at det fremmede Element ligesom vækker ny Energi hos vore hjem- lige Kræfter, saaledes bidrog ogsaa ved denne Lejlighed den fremmede Mignon til, at Operaen gik smukkere og mere afrundet over Scenen. Dette skyldes bl. A. Hr. Simonsens særdeles smukke Sang, der neppe blev tilstrækkelig paaskjønnet af Publikum. Til Gjengjæld tog Fru Augusta Lütken dette med Storm efter Udførelsen af den bekjendte Polonaise, der synes som skrevet for dette ypperlige Sopraninstrument. Med saa fortræffelige Naturbetingelser kunde Fru Lütken være sin franske Konkurrentinde overlegen, især om hun blot havde tilegnet sig noget af den dramatiske Effekt, hvormed dette ægte franske Bravournummer maa synges. Men hvor bliver Rhythmen af? Denne skarpe, kokette Rhythme, hvormed Komponisten har søgt at symbolisere Philines hjerteløse Koketteri, glatter Fru Lütken ud og sætter sin Stemmes bløde Kolorit istedet. Man hører den danske Sangerinde, men ikke Philine.

Til Trods for den næsten tropiske Varme, som Kjøbenhavn i Slutningen af forrige og Begyndelsen af denne Maaned har været hjemsøgt af og som har gjort et længere Ophold i tillukkede og kun tarvelig ventilerede med Gas oplyste Rum højst ubehageligt, have dog vore to Privattheatre i den Tid, i hvilken de have givet Forestillinger, i det Hele taget kunnet glæde sig ved at have havt et ret talrigt Besøg, og det uagtet intet af dem endnu har spillet nogen af de Trumfer ud, hvormed de efter Sigende sidde paa Haanden. Hvad **Folketheatret** angaaer, begyndte det sin Saison med det gode gamle, paa sit Publikum altid sikre „Haandværkerliv eller Haand og Hoved“, der efter nogle Opførelser veg Pladsen for et Par Gjenoptagelser af ældre Ting. Den ene Reprise, Octave Feuillets ogsaa i sin Tid paa Nationalskuepladsen opførte «Le village», i Oversættelsen betitlet „I Landsbyen“, er et ganske fint lille Proverbe, der trods de enkelte Stænk af Sentimentalitet, som findes i det, helt igjennem bærer Vidne om sin Forfatters fremragende Talent og som man altid seer med Fornøjelse. Der er aabenbart anvendt betydelig Flid og Omhu paa dets Indstudering og Iscenesættelse, og det gaaer ogsaa i det Væsenlige godt; kun magter Hr. Dorph-Petersen ikke Rouvières Rolle; han spiller den med en vis burschikos Nonchalance, der ikke passer rigtig til Figuren, men det skal indrømmes, at Folketheatret vel neppe nu, efter Hr. Abrahams' Bortgang, har nogen anden Skuespiller, der kan spille den bedre. I den lystige Toaktsfarce af Jaime fils og Delacour, „Ungkarl og Ægtemand“, havde Frøken Julie Lund sin første Debut i Roses lille Rolle. Den unge Dame vakte, da hun for et Par Aar siden første Gang optraadte paa det kgl. Theater som Antonie i Hertz' „Sparekassen, fortjent Opmærksomhed som en ualmindelig lovende Debutantinde; da der imidlertid ikke fra Nationalscenen syntes at ville blive givet hende nogen synderlig Lejlighed til at kunne udfolde det Talent, hvoraf hun ubestridelig er i Besiddelse, har hun taget det meget fornuftige Parti at drage fra Kongens Nytorv til Nørregade, hvor hun vil kunne gjøre sikker Regning paa at komme til at optræde i mange forskjellige Roller og hvor hun ogsaa vil vide at hævde sig en fremtrædende Plads imellem Theatrets yngre kvindelige Kræfter. — Foruden de nævnte tre Stykker har Folketheatret kun hidtil bragt endnu et til Opførelse, en lille, ganske morsom dramatisk Situation, „Uvejr“, i sin oprindelige franske Skikkelse spillet i Forsommeren af Gobys Selskab paa Klampenborgtheatret.

I „Orpheus i Underverdenen“, hvormed **Kasino** aabnede Saisonen, var der foretaget enkelte Tilføjelser efter den Bearbejdelse, hvori den berømte Offenbachiade nu opføres i Paris. Som Gjæst optraadte Kjøbenhavnernes gamle Yndling Hr. Madsen i sin Glandsrolle som Hans Styx og opvakte hver Aften stormende Bifald ved sit Foredrag om, hvordan Forholdene var, da han var „Prinds blandt de Arkadier“. I Torsdags opførtes for første Gang „I frem- med Jordbund“, en Charlotte-Birch-Pfeiffersk Dramatisering af en Auerbachsk Novelle, oversat paa Dansk

af Hr. Herman Bang, hvis Navn det, efter hans kritiske Antecedentia og hans overflødig ofte og lydeligt udtalte Begejstring for fransk Dramatik, er noget paafaldende at se i Forbindelse med dette ferske Stykke Damearbejde, om der end ikke saa sjeldent i hans litteraire Temperament ytrer sig nerveuse og sentimentale Affekter, der tyde paa kvindelige eller kvindagtige Momenter i hans Forfatterpersonlighed. Men gaa Oversætterens Sympathier end i Retning af det Kvindagtigt-Forskruede, burde dog paa den anden Side hans Agtelse for sit eget litteraire Navn have afholdt ham fra at knytte dette til en saadan Blanding af Ferskhed og Hysteri som Fru Birch-Pfeiffers femakts Fordærvelse af Auerbachs smukke Fortælling. Dramatiseringen er udført med en saadan Mangel paa Behændighed, at den bruger to Indlednings-Akter, inden den faaer Handlingen sat igang, og selve denne er snart saa uklar, at den — f. Ex. i Forholdet mellem „Residenz“-Grevinden og Professoren — idelig filtrer Karakterernes Traade sammen til et umenneskeligt Urede, snart saa ufin, at man — som i Lorles Møde med Fyrsten — med en Blanding af Flauhed og Væmmelse vender sig bort fra disse karakteristiske Prøver paa tydsk Humor. At gjøre Noget ud af de to Hovedrollers umotiveret springende Karakterer, til hvis Skildring kun de groveste Træk af Fortællingens psykologiske Fremstilling ere benyttede, lykkedes da ogsaa kun betingelsesvis for deres Indehavere, Hr. Abrahams og Fru Borchsenius, der Begge indviede deres Engagement ved Kasino med disse Roller, efter hvilke vi dog meget nødig ville stille noget Horoskop for de nævnte dygtige Kunstneres fremtidige Virksomhed. Fru Borchsenius kunde ikke med sin bedste Villie faae de to forskjellige Sider af Lorles Personlighed til at falde saaledes sammen, at man med nogen Sandsynlighed kunde antage den yndefulde Bondepige og den gaasede Professorfrue for et og samme Væsen, og for Hr. Abrahams indeholdt Hugos Rolle flere Fristelser til hans Skjødesynd, det sentimentale Bugtaleri, end han havde Kræfter til at modstaa. Hr. Knobelauchs Lindevært og Fru Krums Grevinde hævede sig fordelagtigt frem mod en Baggrund af større Middelmaadighed i Udførelsen af Birollerne, end det ret vel kan gaa an at byde.

Musik

I Klampenborg Koncertsal optraadte forrige Lørdag tre talentfulde Elever fra Berlins „Hochschule“, deriblandt en af dansk Herkomst, nemlig Hr. H. P. Holst-Hansen, Søn af afdøde Kammersanger Chr. Hansen. Den unge Sanger har en kraftig Baryton og skilte sig til Publikums Tilfredshed ved nogle Romancer af Glæser og den bekjendte Elias-Arie af Mendelssohn. Ogsaa Miss E. Kopp (formentlig fra Amerika) tog sin Part af Aftenens rigelige Bifald ved Udførelsen af en Arie af „Robert af Normandiet“ samt nogle Mendelssohnske Sange. Stemmen hos denne unge Kunstnerinde har en naturlig Velklang i det mellemste Register, som kan bebude Noget, men iøvrigt var dens kunstneriske Uddannelse hverken hos hende eller hendes mandlige Kollega endnu af videre Omfang. Som Pianist optraadte en ganske ung Mand, Hr. Stavenhagen, og gjorde trods sin unge Alder et smukt og vindende Indtryk ved Udførelsen af forskjellige Pianonumre, deriblandt Beethovens Sonate Op. 31 D-Mol. En allerede betydelig Teknik forbandt sig her med saamegen virkelig musikalsk Forstaaelse, at Præstationen i og for sig gjorde sig særdeles smukt gjældende. Udførelsen af Webers «Polacca» godtgjorde specielt en fremskreden Teknik, saa Alt synes her at tale for en kunstnerisk Fremtid.

Billedkunst

Hos Hansen & Weller er udkommet smukke Fotografier i Kabinets- og Promenadeformat af det kgl. Theaters Gjæst Frk. Maria Vanzandt baade i Kostume som „Mignon“ og i almindelig Paaklædning.

Af det hos Ernst Bojesen udkommende „Kunstneralbum, fotografiske Portraiter med kortfattede Biografie, samt Gjengivelser af Kunstværker“, er udkommet 8. Hefte, indeholdende G. C. Hilker og Chr. Zacho.

Brogede Blade

Et Exempel paa, til hvilken Højde Honorarerne for et godt Lystspil nu ere stegne ogsaa i Tydskland, haves i de Tilbud, som for nylig fra flere Sider ere blevne gjorte Forfatterne Gustav von Moser og Franz von Schönthan, idet man har villet afkjøbe dem de eventuelle Indtægter af deres nyeste Lystspil „Krieg im Frieden“ for 50,000 Mark; Forfatterne have afslaaet dette Tilbud, da de gjøre Regning paa en endnu større Indkomst. Alene „Theater an der Wien“ har budt 5000 Mark for Retten til Opførelse, men er blevet overbudt af Burgtheatret, som nu skal give Stykket i Begyndelsen af Saisonen. Franz von Schönthan har tjent over 20,000 Mark paa sin første Farce „Sodom und Gomorrha“, og Gustav von Moser er bleven klog af Skade, efterat han solgte Retten til Opførelse af sin „Veilchenfresser“, som kun gjorde ringe Lykke ved sin første Præsentation, for en Sum, der ikke var en Tredivtedel af, hvad Kjøberen tjente senere, da Stykket spillede sig op.

* *
*

„Deutsches Montags-Blatt“ indeholder i sin af Ernst Dohm skrevne „Ungereimte Chronik“ nogle Linier om Sarah Bernhardts Optræden i Kjøbenhavn, hvori det bl. A. hedder:

O Magnus Major Maximus, was hatt'st Du in Kopenhagen
In Deiner Rede Zauberfluß so nöthig ihr zu sagen?
Was hatt'st — hony qui mal y pense! Die Politik in Ehren! —
Du nöthig, auf «la belle France» ein Gläschen Sekt zu leeren?
«La belle France, que nous aimons» — das zeugt von einer großen
Gesinnung; aber war's Raison, mit ihr drauf anzustoßen?
Du trankst, sie aber trank nicht mit! Doch sei Dir dies zum Troste:
Von dem Erhabnen ist's ein Schritt nur bis zu — Deinem Toaste!
Du tratst zu ihr, sie sagte, „sie hätt' keinen Wein im Glase;“
Sie sprach's mit schneid'ger Ironie, Du zogst mit langer Nase
Davon. Für Sarah war's Genuß und riesige Reklame;
Du Magnus Major Maximus, zogst ab mit stillem Grame.
Recht humoristisch war der Schluß für Deine holde Dame;
Doch reimt — weh, daß ich's sagen muß! — sich auf „Reklame“ – „Blâme!“

Brevkasse.

— n. Redaktionen maa selv forbeholde sig vedkommende Branche.

Redakteur V. Hansen er flyttet til Østerbrogade 5, 2. Sal, og træffes i Redaktionsanliggender hver Formiddag Kl. 10—11.

Indhold. Fra Operaen i Berlin, Rejsebrev af Angul Hammerik. Tydske Lyrikere siden 1850, Karakteristiker og Prøver, af Viggo Petersen. XIV. Emil Ritterhaus. — Den hellige Barbara, Novelle af Hans Hoffmann, fortsat. — En Slægtning af Hamlet og Werther, en Studie af G. R. — Theatrene. — Musik. — Billedkunst. — Brogede Blade. — Brevkasse.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig ansat saaledes:

Søndag 12. Den pantsatte Bondedreng; Recensenten og Dyret.
Mandag 13. Mignon.
Tirsdag 14. Stor Staahej for Ingenting. Dandsedivertissement.
Onsdag 15. Den Vægelsindede (paany indstuderet); Jeannettes Bryllup (**Mandags Abonnement**).
Torsdag 16. Mignon.
Fredag 17. Misanthropen; Aditi.
Lørdag 18. Et Dukkehjem.

I alle Boglader faaes:

Miss **Muloch,** En Kvindes Tanker om Kvinden, oversat af Charlotte Sannom, med Forord af **Provst, Dr. Fog.** 231 Sider, heftet 2 Kr., indb. 3 Kr. 10 Øre og 3 Kr. 50 Øre.

Otto B. Wroblewsky.

Casino.

Idag, Søndag d. 12. Septbr. Kl. 7.

I fremmed Jordbund.

Folkekomedie i 5 Akter af **Charlotte Birch-Pfeiffer,** oversat af **Herman Bang.**

Forbi omtrent Kl. 10.

I alle Nordens Boglader samt hos undertegnede Forlægger faaes:

Fortællinger i Ramme

af

C. M. Havn.

Heftet: 3 Kr. 25 Øre.

Otto B. Wroblewskys Forlag.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 12. Septbr. Kl. 7:

(For første Gang i ny Indstudering).

En Kvinde af Folket.

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter (2. Akt i 2 Afdelinger) af **d'Ennerry** og **Mallian,** bearbejdet af **Paul Marcussen.** Musiken dels komponeret, dels arrangeret af **C. C. Møller.**

Forbi omtrent Kl. 10.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

C. A. Reitzels Forlag.

Af

Søren Kierkegaards

Efterladte Papirer.

1833—43.	Ved **H. P. Barfod.**	Pris 7 Kr. 50.
1844—46.	Ved Samme.	Pris 10 Kr.
1847.	Ved Samme.	Pris 4 Kr.
1848.	Ved **H. Gottsched.**	Pris 6 Kr.
1849.	Ved Samme.	(Under Pressen).

Kristian Gløersen:

Sigurd. En Fortælling. Pris 4 Kr. 50 Øre.
En Fremmed. En Fortælling. Pris 4 Kr.

Præsten i Krigen.

Breve til en Ven fra en gammel Feltpræst.

Andet Oplag. Pris 1 Kr.

Theologiske Afhandlinger,

af

C. E. Scharling.

Udgivne af

P. F. Chr. Scharling.

Med et Omrids af Forfatterens Levned ved Udgiveren.

Pris 7 Kr. 50 Øre.

Religieuse Betragtninger

af

Jakob Paulli.

Pris 1 Kr. 50 Øre.

Ensomt Liv.

Udgivet af

Fr. Othesta.

Pris 2 Kr. 25 Øre.

Gjennem Hundrede Aar.

Smaa Tids- og Karakterbilleder i biografisk Ramme

af

Camillo Bruun.

Pris 2 Kr. 75 Øre.

Prædikener

af

Peter Rørdam,
Præst i Lyngby.

Pris 4 Kr.

Vikingeblod.

En Nutidssaga

af

Joh. Holm Hansen.

Pris 2 Kr. 75 Øre.

Revuen.

Vaudeville-Comedie i 3 Akter.

af

Frits Holst.

Pris 1 Kr. 25 Øre.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 12. September.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør:** Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)

Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde:** Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund:** Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)

Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg:** Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)

Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund:** Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)

Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn:** Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør:** Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)

Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)

Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg:** Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.

Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn:** Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver 1/4 og 3/4 Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

REDAKTEUR: P. HANSEN.

FORLÆGGERE: C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY. KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER: BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 429.

Den 19. September 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Palais-Royal Theatret.

Af Francisque Sarcey.

I.

Det Slægtled, som gik nærmest forud for det, hvortil jeg hører, og de to eller tre, som ere komne til Verden efter mig, vide at fortælle om, hvilken uhyre stor Rolle Palais-Royal har spillet blandt de parisiske Adspredelser ligefra 1832 og indtil de allerseneste Aar. Palais-Royal havde skabt sig et Renommé, som de, der ikke personligt have erfaret det, slet ikke kunne gjøre sig noget Begreb om. Saa ofte det gjaldt et af de andre Theatre, mønstrede man Plakaten, før man gik hen og kjøbte Billet; men i Palais-Royal gik man blindt hen, der var man vis paa, at man vilde komme til at more sig. „Man leer altid i Palais-Royal" — det var blevet en staaende Frase, der havde al en Fordoms sejge Magt: og vi vide jo Allesammen, at noget Uopslideligere og Uomtvisteligere end en Fordom kan der slet ikke tænkes. Det stod fast, det var blevet en Tradition, at man kunde ikke Andet end le i Palais-Royal, og saa lo man, naar man kom der. Man lo, medens man gik op ad Trappen til Logerne, man lo (ligesom paa Kredit), før Lampերækken endnu var bleven tændt. Endelig lukkede Skuespillerne Munden op: og før man endnu havde gjort sig den Ulejlighed at høre, hvad det var, de sagde, buste man løs, var lige ved at sprække, ja vred sig af Latter. Saadan var Reglen.

Hver Aften Kl. $7^1/_2$ udspyede Véry, Véfour, les Frères-Provençaux og længere nede et Utal af Restaurationer til 40 og 32 Sous (ak! hvor er nu den Sne, som faldt ifjor?) en hel Hob af Gjæster, dels Folk fra Provindserne og dels Udlændinge, hvoraf saa Nogle — men desværre kun en beskeden Part — søgte hen at lædske sig i det klassiske Theaters Kilde, i Théâtre français, medens Resten foer afsted for at fornøje sig over Palais-Royals Farcer. Der var dengang vældigt Tilløb til Palais-Royal Haven, som var Paris' Centrum, den store Bazar for alle Datidens Forlystelser, og Skarerne, som trængtes foran Theatrets Porte, blev til en hel myldrende Stimmel. Ingen tænkte paa at tage Theatret ilde op, at det var lille, daarligt indrettet, umageligt, støvet. Man lo altid der — og Bedre ønskede man sig ikke.

Den unge Mand lovede sin Kjæreste, at naar de havde holdt Bryllup, skulde han tage hende med en Aften i Palais-Royal. Det saae næsten ud, som om Retten til at komme i Palais-Royal (ligesom Retten til at gaa med Shawl og Diamanter) var et til Ægteskabet knyttet naturligt Prærogativ. „Jeg skal i Palais-Royal!" sagde den unge Pige, og saa blev hun helt højrød i Hovedet. Det var for hende Idealet af den forbudne Frugt.

Og vi, som vare indespærrede bag de fire Mure af hint Fængsel, man i Frankrig kalder et Lyceum ... ja vi drømte ogsaa kun om Palais-Royal. Vi knugede i vor rystende Haand det 100 Sous-Stykke, som en skjøn Ferie-Aften skulde aabne os Adgang til Eldoradoet, og naar vi saa Dagen efter kom tilbage, fortalte vi nok saa vigtigt: „Jeg var i Palais-Royal iaftes!" Og saa brystede vi os og efterabede Grassots Hikken og Rømmen og vare henrykte.

I hele halvthundrede Aar har dette Theaters Prestige holdt sig, og først de tre, fire sidste Aar er den begyndt at blegne saa smaat. En saa langvarig Succès kan ikke forklares simpelthen som et Modens Lune; dertil er Moden virkelig altfor kamæleonsagtig. Nej, dette Ny har sine gode Grunde, og dem kan det nok være Umagen værd at efterspore og paapege.

II.

Palais-Royal-Salen skriver sig fra 1783; den blev bygget af Hertugen af Orleans' Arkitekt, Louis. Det kan ikke falde mig ind at gaa i Detail med, hvad Skjæbne den havde indtil 1831, da den første Gang blev indrettet til det Theater, som vi have kjendt, og som existerer den Dag idag: hele denne Historie vilde ikke kunne interessere Udlændinge. Saavidt jeg skjønner, er der kun et eneste Punkt, som maaske bør fremdrages: det nemlig, at Mlle. Montausier, forsynet med et kongeligt Privilegium, slog sig ned der 1790. Man har her Forklaringen af, at da vi Parisere i 1848 havde faaet Mani for at udslette Ordet kongeligt paa alle offenlige Bygninger, kaldte Theatret sig Théâtre de la Montausier, som det endnu af og til benævnes. Under Mlle. Montausiers Auspicier debuterede Mlle. Mars, som dengang endnu var et rent Barn. Dog disse forhistoriske Tider have ikke efterladt Spor i vor Erindring.

Det rigtige Palais-Royal og det, som her skal tales om, skriver sig fra 6. Juni 1831, paa hvilken Dag Theatret aabnedes under Direktion af Hr. Dormeuil, som til passiv Associé havde faaet Pengemanden Hr. Poirson, en Broder til „Gymnase"s Direkteur.

Datidens Direkteurer vare ikke idiotiske Aristokrater, som sad gjemte paa deres Kontorer og ventede paa, at man skulde bringe dem Stykker, og at Skuespillere skulde komme og byde sig frem, og ikke heller vare de den Slags dramaturgiske Spekulanter, som kun tænke paa at udbytte Publikums Skrøbeligheder; nej, det var foretagsomme, begavede Mænd, Folk med Smag, som havde dannet sig et vist Theater-Ideal, og som søgte at realisere det. De opsøgte selv Forfattere, der vare paa Moden, bragte dem Sujetter, stimulerede dem til at arbejde; og naar saa Stykkerne vare færdige, gjorde de sig, i Kraft af deres Talent til at sætte i Scene, til fortræffelige Medarbejdere. Ikke sjeldent lykkedes det dem at faae associeret et Par Forfattere, som aldrig før havde seet hinanden, og hvis Evner vare af en helt forskjellig Karakter, men som under deres heldbringende Indflydelse sluttelig bleve stemte af hinanden og kom til at harmonere, til allerstørste Fordel for Theatret. Endelig læste de ethvert Manuskript, de fik, og hvis de tilfældig i en eller anden Debutants formløse Arbejde traf paa et heldigt Indfald eller paa en original Scene, bragte de Stykket til en renommeret Dramatiker og angav ham, hvad der skulde gjøres, for at man kunde faae Noget ud af det.

Ligesaadan forholdt de sig overfor deres Trup: de indskrænkede sig ikke til at engagere en anseet Skuespiller paa hans Navn, nej, de gjorde sig den Ulejlighed at besøge Provindstheatrene, og saasnart de saa opdagede et ungt Talent, som de havde Brug for, paalagde de sig den Pligt selv at opdrage dette Talent. Bestandig tænkte de paa at faae et godt Ensemble; de mødte som første Mand i Theatret og vare de Sidste, der forlod det. Saaledes blev Theatret ved deres Hjælp en levende Organisme, som de havde ligesom gjennemsyret med deres Personlighed, og saaledes gik det til, at man i Paris mindre kjendte et Theater efter dets eget end efter dets Direkteurs Navn: thi Theatret var Direkteuren, det var en Afspejling af hans Smag, en Udstraaling af hans Individualitet.

Man har i Paris ikke glemt denne Race af store Direkteurer, som nu er forsvunden og kun har efterladt sig faa og beskedne Arvinger. Hvem mindes vel ikke den humoristiske Harel, den fortræffelige Hostein, det aandfulde Brushoved Marc Fournier og først og sidst den besindige Montigny, denne Iscenesætternes Konge, som vi mistede for knap et halvt Aars Tid siden?

I denne Plejade indtog Dormeuil en Plads for sig; thi det var ham, som med sin Pokkers fine Næse, sin ualmindelige Kyndighed og sit utrættelige Arbejde skabte Palais-Royal-Theatret, fastslog Genren og uddannede saa solide Traditioner, at de have kunnet overleve ham en Snes Aar og neppe nok endnu begynde at optrevles saa smaat under Indvirkningen af Tidens Tand.

Han debuterede med et rent ud genialt Koup.

Der var paa den Tid i Paris to meget bekjendte dramatiske Forfattere, hvis Dygtighed var ens, men hvis stik modsatte Begavelse og Væsen syntes for evigt at udelukke enhver Tanke om, at de kunde komme til at gaa i Spænd sammen: det var Dumanoir og Bayard.

Dumanoir var en komplet Gentleman, korrekt i sin Stil som i sit Toilette, og som ikke blot virkelig raadede over, men ogsaa, baade naar han passiarede og naar han skrev for Theatret, søgte at vise, at han raadede over et antageligt Fond af elegant og pointeret Aandrighed. Man sagde om ham i Paris, at hans Arbejder ligesom hans Moustacher lugtede af Benzoeblomster og Bergamotolie. Bayard derimod brugte aldrig Andet end Skrubhøvlen. Der var Fart i, hvad han lavede, men hans Stil var brutal, og han kunde nok lide at forcere Spøgen ud i Tøjlesløse.

Dormeuil fik saa den Ide at føre dem sammen: det var omtrent som at ville lade en engelsk Hest og en klodset Kleppert gaa for samme Vogn. Man turde næsten vædde 10 mod 1 paa, at det Forspand aldrig vilde komme i Trit. Naa, men — Dormeuil fik skam alligevel Ret. Han brød sig ikke en Døjt om de Indvendinger, som endog selve Forfatterne kom med; han stolede paa sin fine Næse, og den lod ham ikke i Stikken. De To sluttede en Kontrakt med ham, hvorved de forpligtede sig til hver at levere ham aarligt to Stykker, deraf det ene i flere Akter. Det var en sikker Repertoire-Grundkapital; hvad Resten angik, kunde man gjøre Regning paa, hvad Tilfældet førte med sig — nu og da vilde det nok lykkes at snappe et Stykke fra Modeforfatteren Scribe, og Vaudeviller vilde man kunne faae hos Datidens dramatiske Fabrikanter: Brazier, Mélesville, de Courcy, Rozier samt Andre, som det vilde være unyttigt her at opremse Navnene paa.

Dernæst gjaldt det om at faae dannet en Trup. Nutildags kan Intet være en misligere Affaire; thi Antallet af de Akteurer, der kunne deres Metier, er sunket stærkt, ja man kan gjerne sige, at det er blevet lig Nul. Men dengang var der saa omtrent en embarras de richesse. Dormeuil havde et heldigt Greb paa Tingene, thi i den Trup, han strax fik skabt, seer jeg figurere mange Navne, som vore Forældre omtalte med Ros og derved

lærte os at respektere, Side om Side med adskillige, som vi selv senere have stiftet Bekjendtskab med, medens de endnu vare i uindskrænket Besiddelse af deres Renommé. Ved Aabnings-Forestillingen spillede f. Ex. sammen: den ældre Lepeintre, hvis Specialitet var Bonde-Soldaten, Sainville, en Skuespiller med et bidende Lune, Boutin, der var saa naturlig og saa diskret, Paul Mine, en meget original ung Komiker, samt blandt Damerne Mme. Théodore og Mme. Lili Bourgoin, hvem vore Fædre vare aldeles forgabede i.

Til denne faste Stamme knyttedes saa efterhaanden den berømte Potier, med Tilnavnet Vaudevillens Talma, Alcide Tousez, der snart skulde blive den Første af alle enfoldige Tjenere, og hvis uoverlagte Naivetet var noget aldeles Uovertræffeligt; Lhéritier, som dengang var en ubekjendt ung Mand, og som nu er Truppens Numer Et; fremdeles — hvad der utvivlsomt vil forundre Mange — Samson og Regnier, Théâtre français' to berømte Sociétairer, disse to uforlignelige Skuespillere, som Begge lagde Vejen over Palais-Royal. Ja, hvad skal man sige:

Souvent la parodie est tout près du sublime,
Et le Palais-Royal du Théâtre français . . .,

som man sang dengang i en eller anden Nytaarsrevue; — — og endelig Den, der blev det unge Theaters straalende Stjerne, den mærkværdige Kunstnerinde, som har gjort berømt over det ganske Europa Navnet Virginie Déjazet.

Det var Dormeuils Mester-Koup, at han knyttede fast til sig denne fortryllende Skuespillerinde, som endnu ikke havde kunnet drive det til at blive rigtigt hjemme nogetsteds. Hun havde flakket fra Theater til Theater, og allevegne havde hun stødt an mod kvindelig Skinsyge, der enten langsomt trak Jorden bort under Fødderne paa hende eller kort og godt skaffede hende smidt paa Porten; hendes besynderlige Skjæbne havde indtil da ført hende paa eengang fra Succès til Succès og fra Krænkelser til Krænkelser. To Gange havde den Uvillie, som hendes Held pustede op, til den var nær ved at sprække, tvunget hende til et Tilbagetog, og hun var flygtet ud i Provindserne og havde slaaet sig til Taals med at erobre Kjøbstadfolks Hjerter. Et helt Aar var hun i Lyon; og jeg holder af at tænke tilbage derpaa, fordi min Fader, som var født Lyoneser, over de hundrede Gange har fortalt mig, hvorledes hun dengang gjorde alle Mennesker tummelumske: han selv kunde en Broderpart af hendes Repertoire udenad, og naar han var i godt Humeur, morede det ham at nynne hendes Koupletter, medens jeg lille Purk sad og red Ranke paa hans Skjød. Rimeligvis havde hin Tid fyldt ham med den lidenskabelige Passion for Theatret, som han saa igjen indpodede mig, alt fra jeg var ganske lille.

Fra Lyon var hun gaaet til Bordeaux, havde gjort Tournéer til de større Byer og var endelig vendt tilbage til Théâtre des Nouveautés, hvor hun traf sammen med Potier, der allerede var til Aars, og med Bouffé, som lige havde debuteret. Det var der, hun spillede Bonaparte à Brienne. Déjazet, skjulende sin skjelmsk fripostige Næse og sin spirituelle Tunge bag den unge Bonapartes alvorlige og indesluttede Maske — maa det ikke have været løjerligt? Naa, men . . . vore Forældre saae ikke saa nøje til, og Forvandlingen morede dem kosteligt.

Ikke desto mindre var Nouveautés-Theatret nær ved en Fallit. Dormeuil benyttede sig saa af den Uro, som Theatrets usikre Stilling indgød den elskværdige Aktrice: han tilbød hende et Engagement, og hun tog imod Tilbudet.

Sandt at sige var det hende, som gav Tonen an i Palais-Royal og som fastslog dets Traditioner. Alverden veed, med hvor adræt og pikant en Ynde Mlle. Déjazet (eller Virginie, som hendes Samtidige familiairt kaldte hende) udslyngede et kaadt Indfald og sang et hasarderet Kouplet. Senere har man drevet det langt videre, og man er ulykkeligvis naaet helt ud i det Smudsige. Men dengang indskrænkede det Hele sig til et let og pirrende Anstrøg af noget Friskfyrsagtigt, til noget vist Spillende, Pikant og Vovet, som stoppede op nøjagtigt paa det Punkt, hvor Platheden begynder.

Det blev Palais-Royals Specialitet. Medens „Gymnase», tro mod sine Traditioner som «Théâtre de Madame», gjorde i den sentimentale Vaudeville og gav Forestillinger,

Où sans danger la mère aurait conduit sa fille,

satte den kaade Skjemt sig til Højbords i Palais-Royal og gjorde sig i en Fart til uindskrænket Hersker. Det blev stiltiende indrømmet, at Damer kunde gaa derhen, og at de, skjulte bag deres Vifte, der nok turde høre paa al Slags mer eller mindre vittig Spas, som de i et andet Theater med rødmende Uvillie maatte have stoppet Ørerne til for. Palais-Royal uddannede sig saaledes, under den bedaarende Skuespillerindes Anførsel og i Ly af hendes Navn, en særegen Genre, en meget pikant, ja undertiden endog meget skarpt krydret Genre, som Mændene vare henrykte over, og som havde for Damerne al den Tillokkelse, som Stævnemøder, Souper'er paa Restaurationer, kort sagt alt det Forbudne udøver over deres Fantasi, naar en Afvigelse fra det Konventionelle tillader dem at kaste et af disse stjaalne Blikke, der seer Mysterier overalt, ind til det Ubekjendte.

Mlle. Déjazet debuterede med umaadelig Succès i Chansons de Béranger, som gav hende Lejlighed til at lade baade det vellystige og det kaade og det politisk anløbne og det nationalt begejstrede Kouplet passere Revue. Derefter kom «la Marquise de Prétentaille», et Mesterværk af pudsig og vittig Kaadhed, «Fretillon», «la Comtesse du Tonneau» og andre Stykker. I dem alle havde Déjazet til Medspillende en fortræffelig Skuespiller, en lystig Friskfyr, som sang sine Koupletter med en kvik og indsmigrende Stemme og med udsøgt Smag. Det var Achard.

Husker De fra «Froufrou», som man jo for nylig har fremstillet for Dem, den Scene, hvor Comtesse Berthe, som vil spille med i en Dilettantkomedie, indstuderer «Indiana et Charlemagne». Hendes Fader, en gammel Spradebasse, kommer tilfældigvis ind, just som hun er ifærd med at hakke sig gjennem Musiken til et af Koupletterne. Det giver et Sæt i ham, da han hører denne Melodi, som vækker saa glade Erindringer hos ham, og han synger videre fra det Sted, hvor Datteren er stoppet. „Aa! Déjazet!" udbryder han begejstret, men tilføjer saa strax for ligesom at dæmpe det altfor Anakreontiske i Udbrudet: „Og Achard!"

Sagen er, at Déjazet og Achard vare det Slægtleds Kjæledægger. Hvor han var morsom, Achard, i «Bruno le fileur», et af den moderne franske Vaudevilles lystigste og hæderligste Stykker! Og Déjazet — saadant et adræt og udforskende Skjelmeri hun udfoldede i «le Vicomte de Létorière», «Mademoiselle Déjazet au Sérail», «les premières armes de Richelieu». Disse Premières armes

de Richelieu betegner Kulminationspunktet af hendes Ry og af den Lykke, hun gjorde. Det var det af Hr. Dormeuil udspekulerede Firma Dumanoir & Bayards Mesterværk. Déjazet var fortryllende, aldeles til at blive forrykt over, i Stykket, og det holdt sig uden Afbrydelse fem Maaneder paa Plakaten, hvad der dengang betragtedes som det Yderste, en yderligt usædvanlig Succès kunde drive det til.

Der ligger en alvorlig Fare for Direkteurerne i at lade en „Stjerne" spille en altfor fremtrædende Rolle og faae Lov til at lægge helt Beslag paa Publikum. Bliver man kjed af Stjernen, gaaer det ud over Theatret; thi Resten af Truppen er bleven borte i den Enes Glorie. Ganske vist, det Selskab, som dannede Rammen omkring Mlle. Déjazet, var beundringsværdigt forsynet med forskjelligartede Talenter; foruden dem, jeg allerede har nævnet, maa nemlig anføres Leménil med sin uimodstaaelige Suffisance i militaire Roller, Levassor, der i «le Postillon de Mame Ablou» havde aabnet de komiske Chansonnetters Æra, og endelig Grassot, den forbausende Grassot, der lige havde debuteret i en fuldstændig ubekjendt ung Mands Vaudeville. Bemeldte unge Mand — Hattene af, mine Herrer! — var ingen Ringere end Eugène Labiche, Numer Et blandt de franske Vaudevilleforfattere, den Selvsamme, som tiltrods for, at han er en saa aandrig Mand, nu for nylig blev optaget i det franske Akademi. — — Men man havde kun Øje for Déjazet, ganske som man nutildags i Variétés kun har Øje for Judic, der har Privilegium paa at gjøre Alverden forstyrret i Hovedet. Og — ja, det er et besynderligt Fænomen, skjøndt man har adskillige Exempler paa det i Theaterhistorien — hendes Ry ligesom forblødte sig, netop fordi det var saa vidt udbredt og holdt sig saa længe. Man vilde ikke se Andre end Déjazet, og saa begyndte man dog at blive træt af hende. I Grunden spillede hun da ogsaa Et og det Samme i skiftende Forklædninger. Hvad enten hun hed Richelieu, Létorière eller Gentil-Bernard, var hun bestandig den samme fortryllende Kokette, der fik Grisetten, Bourgeosiets Fruer og Hertuginden til at blive hede i Hovederne af Misundelse, naar hun snurrede sig rundt paa en af sine røde Hæle. Altid spillende og blinkende som en Aal.

Hendes to Forfattere, Dumanoir og Bayard, vidste hverken ud eller ind mere. „Hvad vil De have, vi skal stille op?" sagde de til Dormeuil. „Déjazet er ikke længer den Bérangerske Lisette, hun passer ikke dertil, hun er bleven for gammel. Vi har opbrugt alle de Forklædninger, der findes — efter at Richelieu har været paa Tapetet, er der ikke Andet for end at sige Stop."

Déjazet paa sin Side, som ikke havde rede paa denne nye Situation, og som var beruset af sine sidste Triumfer, kom med flere og flere Fordringer, og da der blev Tale om at fornye hendes Kontrakt, stillede hun Direkteuren ligefrem ruinerende Betingelser. — Et Brud var blevet uundgaaeligt, og det kom!

Theatrets Lykke lod et Øjeblik til at hænge i et Haar. Indtægterne sank, man kunde fristes til at tro, at Déjazet havde traadt Palais-Royals Fremtid under Fødder og nu førte den bort med sig, klæbet fast til Saalerne af sine søde smaa Silkesko. Poirson, Dormeuils Associé, blev bange og trak sig tilbage.

Men det Hele var kun blind Allarm. En Treaktsfarce, «l'Almanach des 25,000 adresses», hvor alle Truppens Komikere med Sainville og Grassot i Spidsen medvirkede, bragte Theatret flot og fik det atter i Vælten. Kort efter mødte Bayard med «l'Étourneau», en fortræffelig Intrige-Komedie, som man senere har optaget paa «Gymnase»s Repertoire, som endnu den Dag idag spilles paa de franske Provindstheatre, og i hvilken en dengang ganske ung Skuespiller, som man endnu af og til seer vise sig paa en af Paris' Scener, Ravel, begyndte at lægge Grunden til sin senere saa store Berømmelse.

Denne Ravel var en ubeskriveligt kvik og fix Mimiker med et særligt Talent til at pointere og udstykke de lange Monologer, de umaadelige Fortællinger, som Datidens Forfattere morede sig med at lægge ind i deres Stykker, sikre paa, at de vilde blive godt sagte. Arnal — en virkelig stor Skuespiller — havde en bedre og mere aandfuld Diktion; men Ravel fik Folk til at briste af Latter ved sin forsjamskede Fremfusenhed, han var, hvad man i Frankrig kalder en brûleur de planches. Næsten bestandig spillede han sammen med en spirituel Kunstnerinde, Mlle. Aline Duval, hvis Repliker kom med al ønskelig Spidshed og Skjelmeri.

Naar man tænker paa, at denne Trup kunde sende i Breschen paa eengang Ravel og Mlle. Duval, Sainville, Alcide Tousez, Levassor, Leménil, Grassot, Lhéritier og ham, hvem man kaldte „lille Fætter Amant", og som spillede „Faarehovederne" med ubetalelig Naivetet — saa forstaaer man nok Parisernes Tilbøjelighed for dette benaadede Theater. Og læg saa endda Mærke til, at jeg rimeligvis har glemt flere Navne. Denne Historie ligger altfor nær, til at den endnu skulde være skrevet noget Sted, og jeg maa nøjes med at stole paa de Erindringer fra gamle Dage, som — ukomplette og i Stumper og Stykker — dukke op for mig.

Hvad de Stykker angaaer, som man spillede paa Palais-Royal, saa hørte de næsten allesammen til dem, som man i Theaterjargonen kalder „flot lavede". En meget overfladisk Omhu for Karakterer og Lokalfarve, som oftest meget lidt Fantasi i Dialogen, men en rask ført Intrige, som gjennem det ene Theaterkoup efter det andet rykkede frem til alle Vaudevillers uundgaaelige Opløsning: at Frederik faaer Juliane i Enden. Disse Intriger vare næsten bestandig baserede paa Forvexlinger. Typen for den Slags Komedier er «la Rue de la Lune», en lille Bagatel, som gjorde umaadelig Lykke, men som ikke tager sig synderligt ud nutildags. Føj hertil, om De ønsker flere Exempler, «l'Omelette fantastique» samt, i en noget anden Genre, med en mere skarpt krydret Dialog, «la Sœur de Jocrisse», af Duvert og Lausanne, hvori Alcide Tousez var aldeles ubeskrivelig mageløs med sin Fjottethed.

Kunsten, hvordan man skulde bygge et Stykke, raadede alle Datidens dramatiske Forfattere over; enhver af dem kunde Alt det af sin Metier, som overhovedet kan læres. Men hvis saa tilfældigvis En af et Forfatter-Firma yderligere kunde være saa heldig at faae Fingre paa et Sujet, der var taget lige ud af det moderne Liv, eller paa en Dialog, som spillede af Vid — ja saa fik man saadanne Vidundere som «le Misanthrope et l'Auvergnat», som «l'Affaire de la rue de Lourcine» og en Mængde andre, der næsten alle ere øste af Labiches uudtømmelige Væld af Kvikhed.

Ulykken er, at disse Stykker (og jeg tænker paa de bedste iblandt dem, paa dem, hvis Succès er bleven legendarisk) danne ikke et Repertoire. Det er „Pariser-Artikler",

som fortrylle ved en efter Øjeblikkets Smag afpasset, ubeskrivelig Tournure, men hvis Værd er forbi næsten i samme Nu, de have mistet Nyhedens Ynde og Friskhed. For en to, tre Aar siden, da Palais-Royal gjennemgik en af disse Kriser af Upopularitet, som næsten ethvert Theater lærer at kjende, faldt Direkteurerne paa at gjenoptage nogle af de lette Mesterværker, der havde moret saa kosteligt vore Forældre og os selv i Aarene 1830—1850. De bad mig om at hjælpe dem at vælge, og vi gjennemlæste en hel Masse. Men vi blev yderst forbausede ved at se, hvor mange af disse før saa sprudtende og kaade Arbejder der nu havde faaet Rynker og graat Haar. «Indiana et Charlemagne», «la Rue de la Lune» og «la Sœur de Jocrisse» kan endnu læses med Fornøjelse, men jeg troer ikke, man kunne spille dem. Det ubarmhjertige Lampelys vilde altfor tydeligt blotte de ulykfalige Mærker af Tidens Tand.

Sluttes.

Smudsbladene og Zola.

Af **Anton Bettelheim.**

Det var Proudhon, der uden Betænkning udtalte det dristige Ord, at Frankrigs Kræftskade var og blev la volupté; og hvo der vil tillægge Zolas Skildring af Sæderne under det andet Kejserdømme, Dumas den Yngres «Princesse Georges» eller Augiers «Contagion» endogsaa blot et Glimt af Sandhed, vil ikke kunne slaa Proudhons haarde Dom ganske hen. Men det var ikke udelukkende Kejserdømmet, der frembragte de løse moralske Anskuelser i Frankrig, lige saa lidt som det har været Republiken forbeholdt at hidføre en Dydens Æra; man behøver blot at raadspørge den første den bedste af Balzacs Romaner — «Père Goriot» for Exempel — for til Punkt og Prikke at faae at vide, hvorledes det saae ud i Frankrig under Borgerkongedømmet, og vil man gaa endnu længere tilbage, vil man — for slet ikke at tale om Ludvig XV.s Tidsalder — i Krøniker og Memoirer, i Fabliaux og Farcer, hos Brantôme som i Regentskabets Dage, stadig finde Hundreder af Exempler og Varianter paa den Kjendsgjerning, som Proudhon har karakteriseret ved sin drastiske Bemærkning.

Ja, det keltiske og galliske Blod hos begge Kjøn har altid ladet høre fra sig; men den „Kræftskade", som Proudhon taler om, har til Lykke for den europæiske Civilisation hidtil endnu ikke tæret paa Franskmændenes inderste Marv. Pariserne og Provindsbeboerne — den hyppigt og vilkaarligt dragne Forskjel mellem Hovedstaden og Departementet burde nu ophøre efter Flauberts „Madame Bovary" — ere lette og lystige og ofte mere cyniske i deres Mund end i deres Gjøren og Laden. Og det er ikke blot Kunstneren og Studenten, som lever flot, uden at tænke paa den Dag imorgen og misundt af Filistrene; det Samme gjælder om Manden af Stand og Stilling. Man behøver blot at læse Hr. Pons' Indiskretioner om Sainte-Beuve, for ganske tydeligt at se, at den ægteste Repræsentant for den franske Smag i litteraire Spørgsmaal ogsaa i det private Liv var en ægte gallisk Viveur lige til sit smertefulde Endeligt.

Det vilde være et sandt Vidunder, om en i Folkets Naturel saa dybt begrundet Ejendommelighed ikke ogsaa fik Udtryk i Folkelivets Spejlbillede, i Litteraturen; Digternes og Fortællernes Verden viser os jo længe inden Repræsentativsystemets Opdagelse i Politiken Virkeliggjørelsen af denne Tanke: den af Gud berufte Mystiker ved Siden af den radikale Tiggermunk, den ridderlige Troubadour ved Siden af den borgerlige Moralist og Theaterdigter, Papisten ved Siden af Rationalisten, Højre og Venstre, Centrum og Fremskridtsparti i Lyrik, Epos og Drama. Det maa derfor heller ikke undre os, at Gemenheden og Raaheden, Nederdrægtigheden og Bestialiteten har fundet sine Talere og Partigængere i Litteraturen som i Livet i ældre og nyere Tid. Napoleon lod som bekjendt en af de mest berygtede Heroer i denne Genre, Marquis de Sade, indespærre i Galehuset; men hvad vilde han have gjort med Mirabeau, der mere end eengang, dels af Pengetrang, dels af en uimodstaaelig indre Drift skrev og lod trykke Ting, som vilde have indgydt en Aretino*) al Agtelse for en saa overlegen Mester?

Nu opstaaer imidlertid altid den petitio principii, om og i hvilken Udstrækning vi skulle indrømme det Lascive, som dog ikke lader sig tie tilbøde eller bortdisputere i det daglige Liv, nogen Plads i litterair Form. Ingen vilde vel undvære en Boccaccios yndefuldt fortalte Noveller eller en Lafontaines dristige Historier; Ingen vil nægte en moraliserende Profets, en Præsts eller en Theater-Moralists stærke Angreb Ret til at fremstille Lasten nøgen og utilsløret. Med eet Ord: en fuld, naiv Hensigtsløshed eller en dybt grundfæstet sædelig Overbevisning, som vil gribe hjælpende eller advarende ind — kun disse Motiver kunne faae os til ikke strax at træde fjendtlig op imod den Slags Produktioner; de romanske Fortælleres uskyldigt legende Spøg, Friskheden hos en Musset, hvis uimodstaaelige personlige Elskværdighed er og bliver den bedstedent fortiede Forklaring af alle hans galante Eventyr, Munterheden hos en Béranger ville aldrig faae os til at optræde som gnavne Dydsdragoner. Alle disse Forfattere ere Kunstnere; men hvo der som Litterat pirrer og smigrer Pøbelens lave Instinkter med industrielle Bihensigter, han fortjener ingen Skaansel; han stiller sig selv i Række med den Slags Næringsdrivende, som Romerretten tillagde infamia facti.

At der i et stort Land altid maa gives Mennesker, som ere rede til at gjøre Alt for Penge, er indlysende; men at Rigmænd i borgerlig agtede Forhold aabne en

*) Pietro Aretino, en italiensk Skribent i det sextende Aarh., blev forviist fra Rom paa Grund af nogle cyniske Sonetter. Red.

litterair Krambod, hvor der sælges Ting, som ikke kunne nævnes, der gaaer over vor Forstand. En Millionair havde kaldt et Blad tillive i Paris, som i Begyndelsen kun blev lidet bemærket, indtil der en Dag — forsætligt eller tilfældigt — fandtes Ting trykte deri, som endog overtraf de mest Raffinertes Smag og snart uddannedes til en med virtuosmæssig Færdighed udviklet Specialitet. Et foretagsomt Hoved kom paa det Indfald at samle de saftigste af disse Historier i en illustreret Extraudgave for Liebhavere; denne Industri gjorde Lykke, havde Fremgang og vandt Proselyter; efter „Gil-Blas" fulgte „Faublas", et tredie Blad kaldte sig „Boccace", et fjerde „Alexis Piron"*), et femte «l'événement parisien», for tilsidst allesammen at se sig overtrufne af «Journal pour les cochons».

Man gik aabenbart ud fra, at et Pressepoliti, som af Princip har indskrænket Forfølgelserne ex officio til et Minimum, vilde lade sig Alting byde. Men det Uventede skete; den atheniensiske Republik havde faaet nok af de Løjer og skred ind; Retten dømte for Fode væk, endogsaa Udgiveren af „Gil-Blas", en Mand, der er Maire og beklæder andre Hæderssposter i sin Kreds; den Fængselstraf, han er bleven idømt, rammer ham ogsaa i sine Følger for hans borgerlige Ære: Manden maa fratræde sine Hæderssposter og mister baade Valgret og Valgbarhed — han maatte være skabt af et ganske ejendommeligt Stof, hvis han kunde trøste sig over en saa følelig Straf ved sine rigelige og stadig stigende Indtægter. Hans mindre Efterfølgere berolige sig naturligvis paa denne Maade, ligesom jo ogsaa den londonske Smudspresse muntrede sig Aar efter Aar, ubekymret om Pengebøder og Fængselsstraffe, indtil der tilsidst blev sat en Stopper for dens Haandværk, saa godt det lod sig gjøre.

Men i Frankrig er dette ikke saa let. I Pariserpressen, der mere end nogen anden nyder godt af den almindelige Velsignelsens Tilstand, at Journalisterne udgjøre en fri og tilfældig sammensat Korporation, skriver den virkelige Forfatter og den laveste Kobler i et og samme Blad, og man seer i Presseprocesserne den snedige Begyndelse til en ny Bevægelse imod den kunstneriske Frihed. Mangen En, der ikke under andre Forhold vilde række denne smudsige Sag en hjælpende Haand, forsvarer Skribentens uhæmmede Frihed. Det er den gamle Strid imellem Formynderskab og Selvhjælp, det samme Spørgsmaal, som gjør Aagerlovgivningen til et Tvistens Æble i den juridiske Verden, den simple Forklaring: at den Vellystning af en Læser, som graadigt betaler og nyder Sligt og forlanger stærkere og stærkere Doses af det, er mere strafværdig end den obscøne Forfatter.

*) Piron levede i det attende Aarh. og skrev i sin Ungdom en uanstændig Ode, der senere, da han havde vundet litterair Berømmelse ad bedre Veje, hindrede hans Optagelse i det franske Akademi.
Red.

Saaledes gik det til, at Zola, hidtilværende Theater- og litterair Referent ved «Voltaire», med sin sædvanlige Eftertrykkelighed tog Ordet for Polisonneriets Frihed; selv stod han — som han bemærkede i sin glimrende skrevne Artikel — ikke i noget Paternitetsforhold til „Gil-Blas", trods alle hans Modstanderes Bebrejdelser, han havde med Fornøjelse læst de (ogsaa efter vor beskedne Mening) fortræffelige Causerier, som Banville — i Forbigaaende sagt „Gringoire"s Digter — skrev i dette Blad, og skjænket selv de kaadeste Gadedrengeløjer ogsaa af de andre Medarbejdere en opmærksom Deltagelse. Men netop derfor havde han ogsaa Lov til at erklære, at han ikke stod i nogetsomhelst andet Forhold til disse lystige Patroner. Hans Væsen var mørkt, hypochondert, melankolsk — hvor skulde han faae muntre Børn fra?

Ikke af egoistiske Bevæggrunde eller Slægtskabshensyn forsvarede han altsaa deres Sag, men udelukkende for at give Sandheden Æren. De Forfattere, som gjorde Dyden til deres Erhvervskilde og tjente deres Brød ved løgnagtige hypermoralske Historier, skjøndt de indvendig vare rigtig gemene Fyre, stod langt lavere end alvorlige Naturalister, som studerede Sandheden uden Hensyn til, om den var skjøn eller væmmelig, vellugtende eller ildelugtende. Melodien er ikke ny; i Fortalen til «La folle journée» forsvarer Beaumarchais sig med advokatorisk Snildhed imod Beskyldningen for Usømmelighed: De, der raabe mod Usædelighed, siger Beaumarchais, trives altid bedst i de mest fordærvede Perioder, og Haand i Haand med det til Skue baarne Snerperi gaaer sædvanligvis Mangel paa Sædelighed, en Fordærvelse, der æder videre og videre om sig.

Beaumarchais har faaet Ret overfor Efterverdenen og som en opfindsom Spekulant ogsaa overfor sin Samtid. Zola er det gaaet værre. I sin Voldsomhed slaaer han tilhøjre og tilvenstre og rammer derved stundom den Urette; i en meget stærk rhetorisk Vending behandler han Forfatterne af de parisiske Blades ledende Artikler à la Bismarck som Folk, der have forfejlet deres Kald. Kun Den, der slet ikke duer til noget Andet, der er ustikket til at være Digter, Romanforfatter eller Videnskabsmand — kun Den bør være Publicist in politicis. Dette blev dog Hovedredakteuren af „Voltaire" for galt; han nedlagde offentligt Veto imod Zolas Udgydelse, aabenbart i den Hensigt at stille sig af med den Forfatter, hvis „Nana" først saae Lyset i hans Blads Feuilleton og samlede den faste Stamme af „Voltaires" Publikum. Zola svarede med sin Demission; men det Brev, hvori han udtaler sig om Udgiveren af „Voltaire", var holdt i en saadan Tone, at Sidstnævnte nægtede at optage Epistlen. Zola maa nu udtale sig andetsteds, og vi ville saaledes komme til at opleve en journalistisk Tvekamp, der egenlig ikke skulde udkæmpes med Pennen, men med Knipler.

„Gaa-Tourneringerne" i San Francisco.

Af **Theodor Kirchhof.**

San Francisco er en stor By, hvis Beboere næsten uophørlig befinde sig i en intensiv, men forholdsvis uskyldig Ophidselse, hvilket ligesom hører til Livsbetingelserne for en ægte San Franciscaner. Den ene Dag er det en vild Minespekulation, der sætter Alles Sind i Bevægelse og gjør Enhver til Millionairaspirant; den næste Dag præker den halvgale Agitator Bearny for mange Tusinder Mord og Ødelæggelse af alt Bestaaende i fulminante Taler, som i ethvert andet Land vilde bringe ham bag Laas og Slaa, medens man her lader Gløden udtømme sig ved sin egen Varme; snart er det de mindre velsete Kinesere, som man i vældige Folkeforsamlinger raaber Hævn imod, uden at den dog nogensinde kommer til Udførelse; snart sætter en Valgkampagne Alting i Fyr og Flamme, eller en offentlig Forlystelse, en patriotisk Fest som f. Ex. Modtagelsen af den fra sin Verdensomsejling hjemkommende General Grant river hele Befolkningen med sig som i en vild Tummel.

Enhver tager Del i disse Ophidselser (excitements). Der synes i denne Hovedstad at ligge Noget i Luften, som lader Blodet pulsere saa hurtigt her, thi de Nyankomne befinde sig ved den ringeste Foranledning snart i den selvsamme feberagtige Tilstand som de gamle Beboere af Guldstaden. Og dertil kommer, at de saakaldte højere Klasser af Samfundet i San Francisco paa ingen Maade indtage en saa reserveret Stilling som deres Jevnlige i andre Lande og Byer. Ved en offentlig Forlystelse af hvilkensomhelst Art møder Alt uden Hensyn til Forskjel i Rigdom, Dannelse eller Stand. Selv den elegante Dameverden bliver demokratisk ved en ægte „Excitement" og glemmer den foretrukne Stilling, som det smukke Kjøn ellers overalt i Amerika veed at hævde sig overfor Mændene.

Den, der har besøgt San Francisco i Løbet af det sidste Aar, vil uden Tvivl meget ofte have studset over den højrøstede Samtale, som han maatte høre allevegne Dag ud og Dag ind. Maaneder igjennem udgjorde de saakaldte «walking matches», Gaa-Tourneringer, det almindelige Samtaleemne her. Aviser af enhver Farve og Tendens udtømte sig daglig i lange ledende Artikler om de fortræffelige Egenskaber hos den ene eller den anden Løbehelt med en Alvor, som om det gjaldt om at lovprise en berømt Statsmands eller en stor Feltherres Fortjenester.

Først marcherede den letfodede franske Madame La Chapelle og hendes amerikanske Rivalinde Fanny Edwards omkap Uge efter Uge, under en stadig voxende Folkeenthousiasme; derpaa betraadte en hel Række af Mænd Gaabanen; saa igjen var det et halvt Dousin ærgjerrige gifte og ugifte Kvinder, der anstillede en Væddemarche; i skiftende Række fulgte Mænd og Kvinder det givne Exempel, og tilsidst kom det til en Kamp i Udholdenhed og Hurtighed mellem Mandfolk og — Heste.

De to forhen nævnte Væddeløbersker marcherede i over en Maaned hvert Kvarteer en Kvart engelsk Mil for at vinde Prisen for Udholdenhed. Den ene Halvdel af Byen havde taget Parti for den franske Dame, den anden Halvdel for Amerikanerinden, og stærkt bevægede Menneskemasser strømmede Dag og Nat til Arenaen for at beundre de to Heltinder og med egne Øjne følge Udfaldet af den vigtige Strid.

Paa et hvert Kvarteer lydende Klokkesignal traadte den — som det stod trykt i Programmet — kun ethundredeognitten Pund vejende, koket klædte franske Dame smidigt ud af sit lille Værelse, afmaalte i hurtig Gang en Kvart engelsk Mil og forsvandt under den forsamlede Mængdes Applaus atter bag det blaa-hvid-røde Forhæng til hendes Privatbolig. Hendes kraftigere byggede Medbejlerinde tog Marcheringen langt mere flegmatisk. Med en Ridepidsk i Haanden spadserede hun sin Kvartmil omkring Arenaen uden at echauffere sig.

I de for de to Damer hyggeligt indrettede Privatværelser blev deres legemlige Befindende regelret undersøgt af de dertil ansatte „Trainers" efter hver Marche; Damerne strakte sig gemytlig paa deres Kanapee og fik sig en lille Lur eller forfriskede sig med Mad og Drikke, indtil Klokken atter kaldte dem ind paa Banen. Forhængene for de to Værelser vare fordetmeste slaaede tilbage, saa at Publikum kunde se, hvorledes «the trainers» omhyggelig prøvede de to Damers Fodtøj, indgned deres Fødder med styrkende Essenser, indhyllede de Slumrende i Uldtæpper o. s. v. Paa begge Sider af Salen prangede et herligt Blomsterflor af mange Hundrede prægtige Bouketter, som de to Damers Tilhængere ydede dem som Tribut. Den ene af Væddeløberskerne mønstrede disse Blomsterskatte med misundelige Blikke, saafremt Modstanderinden blev utilbørlig foretrukken af Publikum. Naar det var langt ud paa Natten, plejede Fodgængerskerne ofte at sove fast under Marchen, medens en Ledsager holdt dem i Armen, hvilket afgav et sælsomt Skue. Den oprindelig til tretusind Kvart engelske Mil i ligesaamange Kvarteer fastsatte Væddegang blev af de to Modstanderinder udstrakt til endnu nogle Hundrede engelske Kvartmil og endte tilsidst som uafgjort. Denne Gaa-Tournering var Begyndelsen til de nu i flere Maaneder grasserende «walking matches».

Skuepladsen for disse Udholdenhedsmarcher blev flyttet til «Mechanick's Pavilion», en kæmpemæssig Træbygning paa femhundrede Fods Længde og tohundrede Fods Bredde. Entrepreneuren for Gaa-Tourneringerne udsatte en Pris af tusind Dollars for Den, som tilbagelagde det største Antal Mil i Løbet af sex Dage og Nætter og for de næstbedste Marcherende respektive femhundrede og tohundredehalvtredsindstyve Dollars, hvortil der endnu kom en Del af Indtægten. Et med Diamanter besat kalifornisk Sejrsbælte blev desuden anskaffet af nogle Enthousiaster til Belønning for den hæderkronede Sejrherre. Det stod enhver af Fodgængerne frit for at gaa eller at løbe, alt som han havde Lyst, og han kunde sove imellem, saa tidt og saa længe han vilde.

Omtrent et Dousin som Cirkusmennesker udklædte Mænd betraadte Arenaen under den der forsamlede Mængdes Jubel, og afsted gik den lange Pilgrimsgang, stadig langs den med Savspaaner bestrøede Bane. En lang Række Telte stod paa den ene Side af det vældige Rum, Boliger for de forskjellige Fodgængere. Til Orientering for Pub-

likum var ethvert Telt betegnet med et Nummer og Navnet paa sin Beboer. Der kunde Væddeløberen efter Behag trække sig tilbage og styrke sit legemlige Menneske ved Søvn, Mad og Drikke, Gnidning af Ben og Fødder o. s. v., naar Muskler og Sener nægtede ham deres Tjeneste eller det udtømte Legeme peremptorisk fordrede Søvn.

Paa en høj Tribune sad Dommerne og de Upartiske, som nøje kontrollerede det tilbagelagte Antal Mile; paa en stor sort Tavle bleve Milene hver Time optegnede til Underretning for Publikum. Inde paa den lange Arena bølgede Tilskuerne i Tusindvis frem og tilbage som et levende Hav; paa de amfitheatralsk opstillede Bænke sad Mænd, Kvinder og Børn i broget Blanding, og Hoved ved Hoved trængte Mængden sig op imod det lette Trægitter, der afsluttede Gaabanen. Om Aftenen var det kæmpestore Rum oplyst med elektrisk Lys, og det var da Scenen for et særlig interessant Liv. Det var blevet Mode, at man hver Aften skulde hen i «the pavilion», hvor man var sikker paa at træffe sine Bekjendte. Selv de, der i Begyndelsen havde ivret mest imod det barbariske Skuespil, kunde ikke modstaa Tillokkelsen ved at se det, naar de først engang i et svagt Øjeblik havde været der.

De med et stort hvidt Nummer paa Brystet forsynede og i et fantastisk Kostume klædte Fodgængere anstillede undertiden et formeligt Væddeløb indbyrdes under Ledsagelse af en brusende Musik. Naar en af Publikums særlige Yndlinge udmærkede sig mere end almindeligt ved Hurtighed, blev han hilset med lydelig Jubel, idet han løb forbi, og hele Menneskemængden kastedes som en Bølge fra den ene Side af den store Bygning over imod den anden, for at kunne beskue Rivalen til Kæmpen med Syvmilestøvlerne saa nær som muligt. Alle Klasser af Samfundet vare repræsenterede blandt Tilskuerne. Den rige Kjøbmand og hans clerc, Bonanzakongen og den simple Minearbejder, Byens haute volée og dens Arbejdere og Haandværkere, Damer i Silkerober og Bæverskindspeltse og irske Kokkepiger i greltfarvede Bomuldskjoler, Hoodlums (Gadepøbelen) og ærbare Borgere — Alt var her blandet sammen i et og samme Niveau.

Disse Gaa-Tourneringer viste, hvilke forbausende Anstrengelser det menneskelige Legeme formaaer at udholde. Flere af Fodgængerne gik deres femoghalvfjerds til hundrede engelske Mil i fireogtyve Timer. Men hvilke ynkelige Skikkelser vare de ikke ogsaa, da Tourneringen nærmede sig sin Ende! Huløjede, med vaklende Skridt gjennemskred de fleste Væddeløbere Banen, og selv Sejrherrerne saae ud som vandrende Døende. Det største Miletal, som blev tilbagelagt, beløb sig til femhundrede engelske Mil i sex Gange fireogtyve Timer, hvilket ganske vist er halvtredsindstyve engelske Mil mindre, end den berømte Fodgænger Weston i London tilbagelagde i den samme Tid, men dog altid en ret anerkjendelsesværdig Præstation.

Damernes Gaa-Tournering satte Byen i en om muligt endnu større Bevægelse, end Mændenes Væddeløb havde gjort. Madame La Chapelle svoer paa, at hun dennegang skulde besejre sin Dødsfjende Fanny Edwards, eller hun vilde ikke mere lade sig se blandt Folk. Og det lykkedes hende saa at sige med flyvende Faner. Aldrig i mit Liv har jeg seet et kvindeligt Væsen gaa saa hurtigt paa sine Fødder som Madame La Chapelle. Naar det gjaldt hende om at vise sin Hurtighed, fløj hun næsten rundt om Arenaen, ikke løbende, men i langstrakte Stormskridt. Hendes Jockeyhue syntes da at stryge gjennem Luften som en broget Fugl over Hovederne paa den tæt forsamlede Mængde. Og den sidste Aften var hun tilsyneladende ligesaa kvik og munter som den første Dag. Fanny holdt sig temmelig kraftigt oppe, men nogle af de andre Damer kom gaaende, som om de nylig havde faaet Bastonnade. Det smertelige Smil, hvormed de modtog Publikums opmuntrende Tilraab, maatte have opvakt Medlidenhed, hvis man ikke havde havt den Overbevisning, at det kun var en tom Stræben efter Berømmelse, der havde bragt dem til frivillig at underkaste sig disse Lidelser.

Bladene omtalte hver Dag de forskjellige Gaa-Tourneringers Fremskridt og Begivenheder i lange ledende Artikler, Theatrene og Koncertlokalerne stod øde og tomme, og det saae ud, som om San Francisco ikke havde Sands for Andet end disse meningsløse Væddemarcher. Foran de i Hovedgaderne anbragte kæmpestore Tavler, paa hvilke Mileantallet for de enkelte Løbehelte blev noteret med Kridt hver Time, fandtes der altid en tæt Menneskemasse, og hele Byen stod, som Amerikaneren poetisk plejer at sige, „paa Forventningens Taaspidser", for at erfare, hvo der vilde blive Sejrherre i disse nyeste „olympiske Lege". Paa Slutningsaftenerne for de forskjellige Gaa-Tourneringer befandt der sig ofte otte- til titusind Mennesker i „Mechanics Pavilion", som med Fornøjelse lagde deres halve Dollar i Entrée paa „Fremskridtets" Alter.

Efter at endnu nogle Apache-Indianere havde produceret sig som Væddeløbere, fandt der tilsidst et sex Dages Udholdenhedsløb Sted mellem Mænd og Heste. Det havde endnu aldrig været afgjort, hvem der kunde holde mest ud, et Menneske eller en Hest, omendskjøndt den offentlige Mening stod mest paa Menneskenes Side. I dette vigtige Stridsspørgsmaal kunde kun et Forsøg gjøre Udslaget.

Sex Heste betraadte Arenaen, og syv Mænd modtog trodsigt de Firføddedes Udfordring. Da hver Hest maatte bære en Rytter, som dog ogsaa til en Afvexling havde Lov til at vandre ved Siden af med en lang Line i Haanden, saa vare Fodgængerne egenlig betydelig i Forhaanden, hvilket Hestene imidlertid syntes at tage med megen Ro. Blandt disse befandt sig ogsaa den fra en højst aristokratisk Hestefamilie stammende Traver „Controller", hvis Fættere og Tanter have vundet i Derbyløb, og som selv engang har tilbagelagt tyve engelske Mil i Trav i otteoghalvtredsindstyve Minuter og syvoghalvtredsindstyve Sekunder, en Præstation, som endnu ikke er overtruffen paa Jordens vide Ring.

Hestene vandt en glimrende Sejr over deres tobenede Rivaler. Men det var ikke den for en let Kabriolet spændte „Controller", der høstede Palmerne, heller ikke dens Kolleger „Hoodlum" og „Denver Jim", der nyde et respektabelt Ry som Væddeløbere i Kalifornien, men en ganske almindelig Lejehest, en Skimmel ved Navn „Pinafore"*), som ovenikjøbet havde en meget uelegant Gang. 559 engelske Mile tilbagelagde „Pinafore" i sex Gange fireogtyve Timer, uden at anstrenge sig synderlig. „Pinafore" er nu ikke længer en obscur Skimmel, men vil naa til Efterverdenen med et historisk Navn ligesom Bucephalos. Den er kommen fulde ni engelske Mile forud for den be-

*) „Pinafore" er en i den engelsk-talende Verden almindelig bekjendt Opera af Sullivan, hvis Melodier fløjtes paa alle Gader i San Francisco.

rømte Englænder Weston og har derved endelig afgjort det Verden bevægende Spørgsmaal, hvem der kan udholde mest, Mennesker eller Heste.

Den opmærksomme Læser, som har fulgt Beskrivelsen af disse Væddeløb mellem Mænd, Kvinder og Heste, vil sikkert derved faae en meget ringe Mening om Kulturens Standpunkt i den berømte Guldby. Som Undskyldning for Løbemanien kan kun den Omstændighed tjene, at ogsaa den var en „Excitement", som rev alle Befolkningens Lag med i sin Hvirvel.

Den hellige Barbara.

Novelle af **Hans Hoffmann.**

Sluttet.

Ufravendt saae Barberina efter ham, saa længe han endnu var til at øjne, og saasnart han var forsvunden bag Bjergets Krumning, drog hun et dybt Suk og saae sig ængsteligt omkring paa sin lille Højslette; en ubestemt Følelse af Forladthed paakom hende, for første Gang i sit Liv havde hun en Bevidsthed om, at hun tilbragte en glædeløs Tilværelse heroppe, fjernt fra alle Mennesker ligesom en Landsforvist; for første Gang rørte der sig i hende en dyb Længsel efter Samlivets Lykke.

Hun satte sig paa en Sten og udstødte et højt Raab efter sine Geder; det var dog levende Væsner, som hun kunde samle om sig. Men da de nu kom travende fra alle Sider og gloede paa hende med deres dumme, stirrende Øjne, da sammensnøredes hendes Bryst af en ligefrem uhyggelig Følelse, saa at hun hurtigt sprang op og jog Dyrene fra sig med heftige Bevægelser; og da de trippende og trampende forsvandt til alle Sider, forskrækkede over deres Herskerindes usædvanlige Adfærd, da fornam hun en retfærdig og bitter Foragt imod de uskyldige Skabninger:

„I er dog kun ufornuftige Kreaturer!" raabte hun højt efter dem; det var første Gang, hun havde gjort denne Jagttagelse. —

Heller ikke den paafølgende Morgen, da hun atter betraadte Græsgangen paa Bjerget, formaaede hun at frigjøre sig for denne nye trykkende Følelse af Forladthed, og der rørte sig afvexlende to mærkværdig modstridende Ønsker i hendes Hjerte: det ene, at Jægeren snart vilde komme og bringe hende Riflen, for at hun kunde have Selskab eller dog idetmindste fordrive Tiden med at skyde; det andet, at hun aldrig nogensinde mere maatte faae enten ham eller Vaabnet at se.

Medens hun endnu bevægede sig planløst frem og tilbage i disse urolige og uklare Tanker og lod Morgenluften bortvejre mangt et ensomt Suk, dukkede endelig — ikke han, men en ganske lille Dreng frem for hendes Øjne; han slæbte den tunge Riffel møjsommeligt efter sig og skulde foruden den endvidere bringe hende en venlig Hilsen fra sin Fætter Cicillo Tosti og sige, at han pludselig var bleven kommanderet til Tjeneste og derved var forhindret fra at komme selv; men forinden havde han dog faaet Tid til at bringe den udmærkede Riffel fuldstændig i Orden igjen.

Den unge Pige modtog den kjønne lille Budbringer med saa megen Forekommenhed og Venlighed, at han hurtigt blev fortrolig og meddelsom ligeoverfor hende og paa hendes mange ivrige Spørgsmaal beredvillig og oprigtig gav udførlige Oplysninger om sin store Fætters Liv og Virksomhed og Alt, hvad der paa nogen Maade stod i Forbindelse med hans Person; og disse Oplysninger faldt ikke ud til Skade for Den, de angik. Men da han endelig lavede sig til at sige Farvel og gjorde det for hans Alder ikke saa dumme Spørgsmaal, om han skulde tage en Hilsen med tilbage, svarede hun efter en kort Overvejelse med et ængsteligt Nej, men dette klang paa eengang saa mærkværdig hastigt og sørgemodigt, at det endogsaa var Drengen paafaldende og hans barnlige Snildhed hurtigt forvandlede det til et kun af jomfruelig Undseelse noget modificeret Ja.

Da hun atter var alene, gav hun sig til at undersøge det farlige Redskab, der laa i Græsset ved Siden af hende, og som efter hendes Mening nærmest skulde være hende et Stykke Legetøj til Tidsfordriv. Men da hun vilde til at tage det op, for at begynde paa sine Øvelser, blev hun pludselig greben af Angst for at røre ved det. Jernløbet blinkede saa koldt og glat og haanligt op til hende fra Græsset og forekom hende som en levende Slange, der gabede med sin runde Mund; naar Vinden strøg sagte hen over de fine Græsstraa, saae det ud, som om Slangen bevægede sig i snigende Ryk og gled nærmere hen mod det Træ, som havde forestillet Cicillo Tosti Dagen iforvejen; og da Naturbarnets livlige Fantasi nu atter saae det levende Menneske i den døde Stub, blev hun greben af en beklemmende Angst for ham, som om det ikke havde været den allerbekvemmeste og mest beroligende Ende paa det Hele, om Slangen vilde have ryddet hendes Fjende af Vejen uden hendes Medvirkning. Hun vedblev at være angst og turde ikke røre ved den skinnende Tingest, men begav sig saa langt bort som muligt fra dens Plads og satte sig atter stille hen paa Kanten af Bjerget og stirrede ned paa den grønne feberdunstende Slette.

Her opstod nu lidt efter lidt allehaande Tanker hos hende om den mærkelige Indflydelse, som denne Grændsejæger havde havt den Dristighed at udøve paa hende. At han dengang med Vold og Magt havde tvunget hende til at gjøre sig en lille Tjeneste, det var endda det Mindste af det: men at han Dagen iforvejen havde formaaet at bøje og kue hendes Villie tre Gange, og det endogsaa uden ydre Tvangsmidler — det var mere, end en frihedsvant Sjæl kunde lade sig byde og et stolt Hjerte bære. Jo mere hun tænkte over de skjulte Drivfjedre til sin beklagelige Lydighed og jo mindre hun var i Stand til at gjennemskue dem, des stærkere blev hendes Forbitrelse over den Krænkelse, der var vederfaret hende, og

hun begyndte nu at føle en langt alvorlige Vrede og et langt stærkere Had til Undertrykkeren end første Gang, da han havde drillet hende med den Taar Vand. Og nu arbejdede hun sig efterhaanden ind i en saa ophidset Stemning, at den slappe Ro blev hende utaalelig og hun fuld af Lyst til Handling skyndte sig tilbage til sin Riffel, som hun nu var i Stand til at røre ved uden nogensomhelst Frygt. Og da den opmærksomme Jæger tillige havde sendt rigelig Munition med, tog hun strax i den første Hede fat paa Værket og begyndte paany at øve sit Øjes og sin Haands Sikkerhed paa Træstubben.

I Begyndelsen var der endnu en ærgerlig Mængde Fejlskud, men hendes Pligtfølelse kølnedes ikke, og hun lærte hurtigt; snart blev den ene Kugle efter den anden boret ind i den fjendtlige Stamme. Og med Heldet voxede hendes Iver stærkt, hendes Jagtlyst blev vildere og vildere, mere og mere levende saae hun i Træet et Menneskes Skikkelse og Grændsejægerens Træk, og der gik igjennem hendes Bryst en dæmonisk Lyst til at sigte efter ham og atter og atter jage ham den dræbende Kugle i Hjertet. Der rørte sig et lignende vellystigt Had, en lignende øm Grusomhed i hende, som den legende Kat føler overfor sit sprællende Offer. Hendes Kinder brændte og hendes Øjne flammede, som hun saaledes sprang frem og tilbage mellem Anlægspladsen og Maalet, undersøgte Saaret med graadige Blikke og derpaa utrættelig lagde an paany, sigtede og skød.

Det kunde beklages, at al den Ynde, al den herlige Kraft og Smidighed, hun ubevidst udfoldede under denne vilde Leg, saaledes kastedes bort til den blinde Natur og ikke blev opfattet af et kløgtigt nydende menneskeligt Øje, hvis der ikke i Virkeligheden hver Dag blomstrede saa uendelig meget mere Skjønhed og Ynde i Naturens vidtstrakte Rige ligesaa hemmeligt og indesluttet i sig selv, i Blomsternes stille Drømmeliv som i det fine Vildts gratieuse Spring og det fyrige Rovdyrs herlige Bevægelser, og hvis ikke paa den anden Side Mennesket alene blandt dem alle besad den stolte Forrettighed, at det, naar Nogen beundrende er Vidne til Skjønheden i dets Virken, meget snart selv bliver sig denne Beundring bevidst, hvorved Yndens kydske Sødme uigjenkaldelig forsvinder i selve dette Bevidsthedens Øjeblik. —

Allerede i tre Dage havde Barberina saaledes hengivet sig til sine livlige Øvelser og ikke alene moret sig fortræffeligt med dem, men ogsaa med sin naturlige Behændighed og sit sunde Øje erhvervet sig en ikke ringe Færdighed i at træffe. Hele Tiden havde hun havt den statelige Jægers Billede i Tanken som sit opdigtede Maal eller rettere sagt seet det livagtigt for sit Øje med sin Indbildningskrafts sandselige Friskhed og Varme, og hun havde saaledes trods hans Fraværelse staaet i en uafbrudt, om end meget sælsom Forbindelse med ham og ved Hjælp heraf levet sig mere og mere fast ind i en kraftig Hadets Fanatisme, som ydede hendes Aand en levende og opildnende Sysselsættelse og tillige fyldte hende med en ikke ringe Stolthed over, at hun saa hurtigt havde gjenfundet den næsten allerede tabte Kraft til at efterkomme den hellige Barbaras Bud.

Da skete det henimod Aften paa den tredie Dag, at hun i sin Jagtfeber ikke lagde Mærke til, at et ungt uopdragent Kid uden Spor af Forsigtighed — thi Dyrene vare forlængst blevne vante til den udfordrende Knalden — bevægede sig igjennem hendes Skudlinie; inden hun saae sig for, laa det lille Dyr stønnende paa Jorden med en Kugle i Brystet. Forskrækket sprang hun til og knælede ned ved Siden af det saarede Kid; det var ikke saameget følsom Medlidenhed, der drev hende, som snarere den hurtige Beregning af Tabet og af hendes Ansvarlighed; men da hun saae det døende Dyrs stive Øjne rettede paa sig med et saa forunderligt ynkeligt Udtryk, som fulde af stille Bebrejdelse og hengiven Fortvivlelse, og da disse rædselsfulde Øjne blev mere og mere glasagtige og tilsidst blev staaende vidt aabne, medens den lille livløse Krop laa henstrakt i fredelig Dødshvile, da blev hun greben af en navnløs Gru og en sky Morderangst ved dette umiddelbare Syn af den rigtige, virkelige Død, som med en eneste sagte, næsten umærkelig Forvandling kunde omskabe et muntert og livsglad Væsen til et saa uhyggeligt Vrængbillede. Hun rystede det stakkels Offer og klappede det kjærligt, saalænge det endnu var varmt at føle paa; men saasnart der var indtraadt fuldstændig Kulde i de ubevægelige Lemmer, kom Angsten og Livets naturlige Gru for Døden over hende med forøget Styrke. Hun lod Liget ligge og Riflen ved Siden af og skyndte sig bort fra det uhyggelige Sted for at forvinde sit Indtryk ved at betragte de levende, ligegyldigt græssende Geder. Men heller ikke her fandt hun nogen rigtig Beroligelse; hun havde en Fornemmelse af, at hun ikke mere kunde tro paa noget af Dyrene, at de allesammen vare blevne saa skrøbelige, at de hvilket Øjeblik det skulde være kunde styrte om og stirre paa hende med glasagtige Øjne.

Hun satte sig i Græsset og saae op imod Solen, der allerede dalede sagte ned imod det fjerne Hav. Og selv her kunde hun ikke blive fri for den beklemmende Følelse, at ogsaa dette Verdens store, straalende Øje engang kunde briste og stivne. Hun lovede sig selv, at det nu skulde være forbi med Skydningen, og at det slemme Stykke Legetøj skulde faae Lov til at hvile — indtil det afgjørende Øjeblik, da det ikke længer skulde tjene til Leg.

Og naar kom det Øjeblik? — Ja, det maatte det blive den hellige Barbaras Sag at sørge for; saasnart den af hende Dødsdømte lod sig til Syne, var det Tid til at tænke derpaa. Tanke og Handling kunde da følge paa hinanden i Løbet af nogle faa Sekunder. Men naar det saa var skeet, naar den hellige Pligt var opfyldt — hvad saa?

Saa var med eet Slag hele Livet koldt, dødt og indholdsløst for hende, hele Verden øde og tom og al hendes fremtidige Virken uden Maal og Med. Fra den Dag af, da hun havde seet dette Menneske første Gang, havde alle hendes Tanker kun drejet sig om ham alene, hele hendes Handlen kun havt Hensyn til ham; han havde sysselsat hendes Lidenskab og udfyldt hendes Sjæl, Tanken om ham og det ildfulde Had til ham havde givet hendes Liv et nyt stærkt Opsving, havde rystet hende voldsomt op af Barndomstidens matte og stille Tilværelse — og naar Alt det nu var forbi, naar denne Ene ikke mere existerede, naar hans Billede ikke mere kunde være hendes evige Maal, saa havde hun ikke Andet tilbage end Ensomhedens tomme Elendighed, som allerede eengang havde overfaldet hende saa pludseligt, men som nu vilde true hende tifold mere skrækkeligt, den sejge Ynkelighed ved et Liv, i hvilket hun ikke længer havde Noget at hade og Intet mere at elske. Thi Alt, hvad hun hidindtil havde elsket og hadet, hendes Moder medindbefattet, forekom hende paa eengang saa smaat og tomt og ligegyldigt, der var ingen Bevægelse og ingen Lidenskab i det mere, og dog var dette nu blevet hende til en uundværlig Fornødenhed. Den kunde kun tilfredsstilles af det ene store Had, som hun havde opfostret og udviklet i sit Hjerte med saamegen Kjærlighed.

Vildt, forvirret og uklart jog saadanne Følelser igjennem

hendes lille uklare Hjerne, hun vidste kun, at hun havde den allergyldigste Grund til at være usigelig ulykkelig og græde de bitreste Taarer. Og det gjorde hun da ogsaa af et fuldt Hjerte, indtil Solen var sunken saa langt ned imod Horizonten, at Hjorden skulde drives hjem.

Omendskjøndt hun kom senere til Byen end sædvanligt, fandt hun dog endnu to Koner staaende ved Brønden i en ganske ualmindelig alvorlig og ivrig Samtale.

„Ej, Barberina," raabte den ene af dem med et Blik paa det døde Kid, som hun havde hængt om Skuldrene i et Reb, „hvad er det, Du der bærer paa? Har Du skudt efter Geden istedetfor efter din Faders Morder? Det vil den hellige Barbara nok kun være daarlig fornøjet med. Men lad nu det være godt, nu er der Andre, der vil gjøre det for Dig."

Den unge Pige blev opmærksom. „Hvem vil gjøre det for mig?" spurgte hun hastigt.

„Mandfolkene!" fik hun til Svar. „Og det er ogsaa bedst saaledes, det er Mandfolkearbejde, og Helgeninden kan det jo være det Samme."

„Hvad for Mandfolk? Hvorfor? Hvornaar? Hvor?" raabte hun i eet Aandedræt.

Konen taug; men den anden bemærkede:

„Hende kan Du godt sige det, det kan jo kun være hende kjært. — De har et stort Tog for," fortsatte hun strax selv, idet hun vendte sig om imod Barberina med en noget hemmelighedsfuld Mine, „henad Castro til, og de veed, at Cicillo Tosti skal kommandere Grændsevagten næste Nat, og saa vil de skyde paa ham iforvejen, imorgen, eller slaa ham ihjel med det Samme, saa troer de nok, de kan narre de Andre, for der er Ingen af dem, der er saa slem som han."

„Hvor vil de skyde ham?"

„Vil Du maaske hjælpe dem, siden det er Dig saameget om at gjøre?"

„Ja, det vil jeg netop; han tilhører mig, jeg vil være den Første til at skyde paa ham!"

„Ja, for mig gjerne. Og Du har da ogsaa dobbelt Anledning til det, for de har meget snildt faaet pumpet ud af en lille Dreng, som er Fætter til ham og boer sammen med ham, at han imorgen tidlig vil gaa igjennem Hulvejen, som fører til Monte Calvo, lige der, hvor Du græsser. Formodenlig har han fundet et eller andet Spor der. Der har de i Sinde at nappe ham. Gaaer Du med dem?

„Nej, jeg gaaer alene og skyder alene."

„Du er en god Tosse. Men dem kan det jo i Grunden være ligemeget, naar det bliver gjort dem saa let. Men Du maa staa tidlig op, ellers snapper de ham fra Dig."

De to Koner gik efter denne Meddelelse deres Vej ligesaa roligt, som om det havde drejet sig om et lystigt Jagtparti. Thi de vare vante til den Betragtning, at deres gode By levede i en retmæssig Krigstilstand med Grændsejægerne, og da disse plejede at operere med Baghold og lumske Overfald, saa var det fuldkomment i sin Orden, at der blev ydet dem Gjengjæld med de samme Midler.

Barberina var imidlertid kommen i en voldsom Bevægelse; en uforklarlig Angst for hendes Dødsfjende plagede hende, og hun blev snart enig med sig selv om, at hun i intet Tilfælde turde lade ham falde i Hænderne paa de raa Mordere; det var hende en utaalelig Tanke, at han skulde ende sit Liv for ligegyldige Hænder, blot for et almindeligt Smuglerîs Skyld. Nej, nu troede hun at forstaa Helgenindens Vink: nu var det Tid for hende til at handle.

Taus og indesluttet i sig selv naaede hun sit Hjem, efterat hun havde fordelt sine Geder til deres forskjellige Ejeres Stalde og foreløbig lagt det døde Kid paa dets Plads, forbeholdende sig at give den nærmere Forklaring desangaaende den følgende Dag, naar den vigtigere Opgave havde fundet sin Løsning. Mo'er Maddalena kunde nok mærke paa sin Datter, at der var noget Særligt i Gjærde, hun saae saa alvorlig og bestemt ud og gik saa høj og fri omkring, at hun ordenlig syntes at være voxet, som om hun med eet Slag havde strejfet alt let og barnagtigt Væsen af sig og nu var bleven forvandlet til en moden ung Kvinde. Den forstandige Kone haabede det Bedste heraf, thi hun mente, at med denne frie og sikre Jomfruelighed maatte hun ogsaa glemme de pralende Aabenbaringshistorier og lade de urolige Helgene blive boende i Fred i deres Himmel. Derfor taug hun ogsaa og lod sig ikke mærke med Noget, men bad kun i al Stilhed til Jomfru Maria, at hun vilde holde en lille Smule mere Orden paa sine Kvindfolk hisfoppe, saa at de idetmindste ikke aabenbarede sig for taabelige og tankeløse Børn, men, hvis de nu engang ikke kunde lade det være, kun for voxne Mennesker og allerhelst kun for de rigtige Præster selv, som formedelst deres Lærdom og lidenskabsløse Vandel bedst egnede sig til at bære den Slags Hjemsøgelser uden Meen. — —

Inden Morgendæmringen endnu lod sig ane, stod Barberina sagte ud af sin Seng, klædte sig paa i Mørke, saa godt det lod sig gjøre, og uden at hun selv vidste hvorfor med dobbelt saamegen Omhyggelighed som sædvanligt; det faldt hende endogsaa ind at tage nogle Stykker af sin Søndagsdragt paa; hun havde en stille Fornemmelse af, at der begyndte en stor Festdag for hende idag, men en alvorlig og sørgelig, ligesom Askeonsdag eller Langfredag.

Hurtigt og alvorlig skred hun gjennem de snevre, mørke Stræder; de vare ellers saa smudsige og grimme, men da Mørket nu skjulte dette for hendes Blik, forekom de hende formelig ganske anselige og højtidelige. Saasnart hun var kommen igjennem den skumle Port, saae hun, at det allerede begyndte at dæmre i Nordost; men dette ellers saa velkomne Syn fyldte hende ikke med Glæde; hun var tilmode, som om der blev taget et smukt stille Slør fra hendes Hoved og hun nu skulde stilles med aabne, ubeskyttede Øjne ligeoverfor et stort, skrækkeligt Skuespil. Hun blev greben af Angst for, at Morderne maaske alligevel kunde komme hende i Forkjøbet; jo lysere det blev, des mere paaskyndede hun sin Gang, og da Solen selv viste sig over Bjergene i sin herligste Glands, da fløj hun afsted med sin Riffel saa let som en Fugl, der stryger lavt hen over Jorden; hendes Bryst bølgede, og det sorte Haar løstes og pidskede hurtigt frem og tilbage, som om det var smaa Svøber, der drev den udmattede Pige fremad i hurtigere og hurtigere Løb.

Endelig naaede hun den Hulvej, der var hende betegnet, og hun mærkede nu, at hun var kommen meget for tidligt; hverken Jægeren eller hans Fjender kunde efter al Sandsynlighed møde saa snart. Des bedre Ro havde hun til at vælge sit Sted. Det var en dybt indskaaren Dal, lidt udvidet i Midten og trækkende sig ganske snevert sammen i begge Ender; de temmelig stejle Vægge vare helt tilgroede af lavt, men meget tæt Krat, der var som skabt til Skjulested for lurende Røvere. Hun regnede nu ud, at Smuglerne uden Tvivl vilde postere sig ved den øverste Udgang af Hulvejen, fordi de derfra kunde overse hele Vejen og iagttage den Kommende allerede i lang Afstand, ligesom de desuden der vare længst borte fra ethvert menneskeligt Samkvem. Pigen valgte

derfor det laveste Pas, baade for at være saa langt borte som muligt fra de Andre og for i ethvert Tilfælde at faae Øje paa Vandringsmanden før de. Her udsøgte hun sig en sikker Plads i Buskene i en passende Højde over den smalle Vej og satte sig ned for at vente.

Allerførst ordnede hun nu sit Haar paany, rykkede Livstykket tilrette, lagde Hovedtørklædet i omhyggelige Folder og gjorde sig saa fin og smuk, som hun kunde. Først da hun slet ikke fandt Mere at ordne ved sin Person, tog hun Riflen i Armen og kiggede ned paa Vejen. Men øjeblikkelig blev hun trist og angst tilmode i denne ubeskjæftigede Tilstand, og hele hendes samlede og sikre Alvor flød over i en ubetvingelig Frygt. Luften var klar og frisk, varmt og venligt hvilede Solskinnet over den stille, ensformige, livløse Dal; just dette ængstede hende, i Storm og Uvejr vilde hun have følt sig rolig, men nu voldte al denne Ro og Fred hende en usigelig Angst; der laa Dalen nede som en stor Kirkegaard, og Solen skuede ned paa den som et skjønt, men sorgfuldt Øje, og selv var hun tilmode, som om hun var begraven paa denne fjernt fra Verden skilte Kirkegaard, men dog var ved sin Bevidsthed og længtes tilbage til Liv og Bevægelse. Saalænge hun havde løbet efter sit Maal, havde hun kun været behersket af en uklar, men fast Forestilling om at redde den unge Mand fra de skjulte Morderes Kugle; og først nu i den pinlige Rolighed traadte den anden Del af hendes Øjemed, som skulde være hendes Hovedformaal, med Magt frem i Forgrunden: at hun jo selv var her, for at dræbe ham. Nogen virkelig Tvivl existerede ikke mere for hende, men nok af hemmelig Bæven og gysende Skræk, og hun bad inderligt til den hellige Barbara om Mod og Fasthed.

Hun havde vel siddet saaledes en Time eller mere og følt den grusomste Frygt og Dødsangst i fuldt Maal, uden at lade sig drive bort fra Tanken om den haarde Pligt, da hun ikke ret langt borte hørte en kraftig Mandsrøst istemme en munter lille Kjærlighedsvise, som hun godt kjendte. Saa tog hun sig sammen til en dristig Beslutning, greb Riflen og sigtede, og dette ene febrilske Ryk syntes pludselig at have befriet hende fuldstændig fra hendes dumpe Lammelse, alle hendes Nerver sluttede sig sammen til en mægtig Handleevne, et kraftigt Pust af den gamle vilde Jagtlyst levede op i hende, og medens hendes Lemmer vare ligesom forvandlede til faste Sten og vedligeholdt deres Stilling i en dødtruende Luren, syntes ogsaa alle hendes andre Følelser samtidig forstenede og krystalliserede til den ene blinde, glødende Lidenskab at skyde og at træffe, i Grunden ligegyldigt hvad, enten det nu blev en Fugls eller en Ulvs eller et Menneskes Hjerte.

Men da den muntre Sangers Skikkelse bøjede om Hjørnet og kom tydelig tilsyne, antog den indholdsløse Mordlyst strax igjen den skarpe Skikkelse af det fulde personlige Had til hendes Faders Morder, det samme Menneske, der øjensynlig havde understaaet sig at øve en saa uhørt Vold imod hendes stakkels Sjæl, at hun allerede i lang Tid ikke havde formaaet at tænke paa Andet eller at føle for Andet, end hvad der stod i Forbindelse med ham og atter ham. Den hemmeligt overvundne, men mod Nederlaget kæmpende Jomfruelighedens hele trodsige Vrede funklede i hendes Øjne og skjælvede i hendes Finger, der holdt lurende Vagt ved Aftrækkeren. Endnu en Minut maaske, saa var den sorgløse Vandringsmand indenfor hendes Kugles sikre Omraade: da stod han paa eengang stille, som om man havde opfanget en mistænkelig Lyd. Hans Ansigt udtrykte imidlertid ikke nogen Mistanke, hans krigerske, solbrændte og dog saa gemytlige og venlige Ansigt forskede ubekymret omkring, som om han maaske tænkte paa et Stykke omstrejfende Vildt; de fulde Læber vedblev endogsaa at bevæge sig hemmeligt smilende, som om de forberedte sig til en ganske særlig Lykke. Men nu saae de ildfulde sorte Øjne atter frit og lige fremad, akkurat — forekom det hende — i den Retning, hvor hun selv laa paa Lur: var det virkelig Tilfældet, saa var det ialtfald kun tilfældigt og højst et Sekund, men hende forekom det at være en saa uendelig lang Tid, at Øjnene syntes hende ganske stive og forstenede. Og i samme Nu stod det dræbte Gedekids i Døden bristende Blik atter for hendes Aand; hun blev betagen af en Gru, som med eet Slag fængslede og lammede baade Sjæl og Legeme.

Hun saae ikke mere Jægeren staa, hun saae heller ikke, hvorledes han rolig og umistænksom gik videre, hun saae kun hans smukke levende Træk svæve for sig, hun saae dem blive blegere og blegere, Øjnene glasagtige og dødsstive, og deres sidste Blik var en stum Bebrejdelse mod hende, den fortvivlende Morderske.

Da sprang hun op, rystede med heftig Bestemthed paa Hovedet, idet hun saae op imod Himlen, og sagde ganske højt:

„O, hellige Barbara, jeg kan ikke! Hvorledes kan jeg dræbe Den, som mit Hjerte har drevet mig herhen for at frelse?"

Men Jægeren var allerede gaaet saa langt forbi, at han ikke længer hørte det. Nu blev hun greben af Angst for at han skulde gaa videre, hvert Øjeblik kunde jo et Geværløb blive rettet imod ham inde fra Krattet og alligevel virkeliggjøre det Forfærdelsens Billede, som hun havde rystet af sig. I nogle Minuter fulgte hun ham useet i Krattet foroven, flere Gange vilde hun raabe til ham, men Stemmen svigtede hende, som om det var det Samme som at kalde paa ham, for at aabenbare og tilstaa ham Noget, der var hendes trodsige Sjæl uovervindeligt imod.

Omsider greb hun i sin Fortvivlelse Riflen, rettede Løbet højt i Vejret imod Solen og fyrede. Som et forløsende Glædesbudskab gjennembrød det friske Knald den forladte Dalsnævrings dumpe Stilhed og rullede længe bragende frem og tilbage mellem Bjergsiderne, som om det ikke kunde skilles fra sit flygtige, fyrige Liv. Og det samme Knald gjennembrød ogsaa som en Forløsning hendes Hjertes dumpe Tvang, hun var tilmode, som om en Trolddom var bleven brudt, da Mordvaabenet havde opfyldt sit Hverv, da Kuglen var bleven fri, som havde ligget fangen i det; og hun sendte en høj Jublen over til den Mand, som var bleven advaret og frelst ved dette Skud.

I raske Spring fløj hun ned ad Skraaningen og blev staaende paa Vejen med Blikket imod Jorden, uden at røre sig, og sagde i pludselig ny Forskrækkelse sagte til sig selv:

„O, hellige Barbara, hvad skal der nu ske?"

Og se, den gode Skytshelgeninde lod sig dennegang røre af hendes Forlegenhed og indgav hende et saa klogt og hurtigt Raad, at Ingen skal gaa i Rette med Helgeninden og spørge hende, hvorfor hun ikke vakte dette Raad nogle Dage tidligere i hende eller i den forstandige Moder Maddalena eller i den lærde Curato. Det bestod slet ikke i Andet, end at Barberina, endnu inden Cicillo var kommen hende helt nær, tilraabte ham det Spørgsmaal: hvor han havde opholdt sig for saa og saa mange Aar siden, just paa den Tid da hendes Fader havde fundet Døden. Og da han efter nogen synlig Forundring og en kunstig tællende Manipulation paa sine Fingre havde svaret ganske ærligt og ligefremt, at han den-

gang havde tilbragt hele Aaret i Rom som en fredsommelig kristelig Soldat, der ikke havde gjort en Flue Fortræd, da traadte hun ganske højtideligt og uden at skamme sig hen til ham, lagde begge sine Arme omkring hans Hals og sit Hoved til hans Bryst og brød ud i hede, fuldtstrømmende Taarer. Thi samtidig med denne ene Oplysning vare endnu flere andre Ting blevne hende saa vidunderlig klare, skjøndt hun ikke havde forhandlet om dem med nogen Helgen, men kun med sit eget og hans Hjerte. Men han lagde med Hjertelighed Armen om hendes Skulder, løftede med den anden Haand hendes Hage op og spurgte, idet han smilende saae hende ind i de vaade Øjne:

„Vidste Du da, Barberina, hvorfor jeg netop nu var paa Vejen op paa Bjerget til Dig og hvad jeg vilde sige Dig?“

„Nej,“ sagde hun og lo allerede igjen gjennem sine Taarer, „det vidste jeg ikke, men jeg vil heller ikke vide det, for saa maatte jeg vel give Dig et Svar derpaa, og det vil jeg ikke.“

„Det behøves heller ikke!“ raabte han muntert og kyssede hende saa frit og fast paa Munden, at hun ikke engang havde kunnet svare, selv om hun ogsaa havde villet.

Men da han havde givet hende fri igjen, fortalte hun ham oprigtigt og omstændeligt hele den mærkelige Historie om sine Aabenbaringer og ensomme Lidelser, og han rystede hele Tiden meget eftertænksomt paa Hovedet og kunde ikke rigtig finde nogen Mening i slige Modsigelser og hellige Gaader. Men da den kloge Pige bemærkede: „Alt dette er vistnok kommet af den store Kjærlighed, som jeg ikke vilde vide noget af at sige hos mig selv; og da jeg ikke vilde ydmyge mig, saa var der ikke Andet for end at hade Dig, thi hvad Andet er der at gjøre, naar man maa elske En og dog ikke vil vedgaa det?“ — da slog han sig fuldstændig til Ro i sin Lyksalighed og holdt endnu mere af den smukke Pige end før.

De vogtede sig imidlertid vel for at følge den farlige Hulvej, men klatrede ad en stille, sikker Sti over Bjergene, og dog holdt Barberina endnu stadig sin Arm slynget fortil omkring hans Bryst, som for at beskytte ham imod fjendtlige Snigmorderkugler. Og Riflen hang kjækt og udfordrende over hendes Skulder og forkyndte, medens hun gik, meget tydeligt for Verden, at her vandrede en forlovet Pige, som havde lært at skyde og i hvert Tilfælde var beredt til at gjøre **for** den Elskede, hvad hun ikke havde formaaet at gjøre **imod** ham.

Men Mandfolkene i Barberinas By sluttede fra dette Tidspunkt af en Slags stiltiende Vaabenstilstand med Grændsejægeren, som skulde hjemføre en af Deres, idet de saa vidt muligt undgik ham overalt paa deres natlige Udflugter og besluttede at tage sig iagt for at vexle Kugler med ham uden i den yderste Nød. Paa denne Maade kunde de leve et Par Aar sammen i taaleligt Naboskab som brave Fjender, indtil der kom en ny Tid og et nyt Rige og det frodige Smuglerhaandværk tabte sit Fodfæste i disse Bjerge og selv Landevejsplyndringens frie Ridderskab svandt mere og mere ind og sygnede hen for Tingenes nye uromantiske Orden. —

Endnu den selvsamme Dag gjorde Cicillo og Barberina, ledsagede af den over denne uformodede Udgang af den slemme Konflikt himmelglade Donna Maddalena, i deres skjønneste Søndagsklæder deres tilbørlige Besøg hos den deltagende Curato. Barberina bar tilfældigvis det dræbte Gedekid paa Armen, hvilket hendes Forlovede havde betalt for hende og som hun vilde yde en hæderlig Begravelse, uden at drage nogen Nytte af det; og da Præsten havde faaet Alting udførlig fortalt og tog Dyret i Øjesyn, sagde han venlig og tilfreds, medens han foldede de glindsende Hænder over Maven:

„Se, det er den Vædder, som Englen har bragt Dig, at Du skulde ofre den i Stedet for det unge Menneske, ligesom han engang gjorde ved Patriarken Abraham. Og deraf skulle I se og betænke, at vi ærlig og redelig skulle tro og adlyde de Hellige Ord og ikke rokke og pille ved dem med vor svage og svigtende Menneskeforstand. Thi de vide sikkert, hvad der tjener os til Baade og ville udføre Alt paa det Herligste. Lovet være den hellige Barbara!“

„Amen!“ sagde de Allesammen med Andagt, og kun Donna Maddalena trak en ganske lille Smule paa Munden, men gjemte sig derhos klogelig bag sine Børn. —

Barberina havde siden den Tid ingen Visioner mere, med Undtagelse af, at hun hver Nat saae sin kjære Forlovede lyslevende i sine Drømme. Men den hellige Barbara holdes endnu ganske særlig i Ære i den lille By, og utallige Børn ere siden den Tid blevne døbte med hendes Navn, og fra mangt et lykkeligt Brudepars Læber har den stille Takkebøn lydt: Sia benedetta Santa Barbara!

Herman Bang: „Realisme og Realister“ og „Tunge Melodier“.

Anmeldte af H. V.

I.

Skjøndt de „Tunge Melodier“ (Andr. Schous Forlag) er det sidste og langt det svageste af disse to Arbejder, foretrækker jeg dog at omtale det først. Foruden sin Betydning som en kortfattet Haandbog i Naturalismens mangehaande Forunderligheder og Udvæxter, synes det mig nemlig at have særlig Interesse ved det Lys, det kaster tilbage over „Realisme og Realister“.

Forfatteren kalder disse Melodier „Studier“; skal dermed siges, at de ikke ere Digtning paa fri Haand, men den nøjagtigst mulige Efterligning af Andres Digtning, saa er det træffende, ellers ere de lidt for løse og flygtige til at fortjene dette Navn, og ogsaa for fragmentariske til at give nogen sikker Maalestok for Forfatterens Evner. Hvis en ung Mand vilde vise os sin mathematiske Dygtighed ved at opstille den ene Ligning mere interessant og indviklet end den anden, med en tre, fire Ubekjendte, saa vilde vi rimeligvis opsætte vor Beundring og vor Dom, til han havde løst i det Mindste een af disse Ligninger, og saaledes omtrent er det her. Her tegnes der i flygtige Omrids en Situation, der skizzeres en to, tre Karakterer, og saasnart saa et Forhold er sat, en Udviklingsmulighed bragt tilveje, saa brydes der af. Esteds faae vi en lang Beskrivelse af det Maaltid og den Sal, hvor Han holdt en Tale ved Hendes Bryllup, saa fortælles der, hvorledes det gik til, da den samme Han første Gang fik at vide, at Hun elskede en Anden, saa høre vi, at nu er Hun Enke, og nu vil Han op at besøge hende, — og saa er den Historie ude. Saaledes ere næsten alle disse Melodier kun en Indledning til eller et løsrevet Kapitel, et tilfældigt Udsnit af en underforstaaet Historie. Det er en lidt billig Maade at producere paa, og fremfor alt er det en farlig Maade. Naar man gjennemfører en Opgave, saa stiller det bestemte Stof bestemte Krav, det prøver vore Evner

og tvinger vore Kræfter frem, og det støtter dem tillige og leder dem, netop ved den Modstand, det gjør. Nøjes man derimod med Fantasier som disse, saa svæver man som i det tomme Rum, og skal det Hele ikke blive til Ingenting, maa man strege det Ubetydeligste under og lægge en Pathos ind, som Stoffet ikke i sig selv kræver, det vil sige, man nødes til med Stormskridt at kaste sig ind i Svulst og Maneer. Og den Skjæbne har truffet Herman Bang endog i paafaldende høj Grad.

Stilen er blevet paavirken fra mange Sider, — af „Enten — Eller", af „Marie Grubbe*)" og „Jason" og ogsaa af franske Forbilleder, maaske dog mindre af nogen enkelt Forfatter end af fransk Aandrighed og Teknik overhovedet. Af disse forskjellige Elementer har Herman Bang imidlertid dannet sig en Jargon, der tilvisse er hans egen. Man kunde med temmelig Sikkerhed ordne disse Skizzer kronologisk, eftersom de ere mere eller mindre maniererede, og med lidt Opmærksomhed kan man forfølge, hvorledes han har forelsket sig i fremtrædende Enkeltheder, i Midler, som disse virkelige Stilister anvende af og til, for at give en stærkere Stemning Udtryk, og hvorledes han saa vænner sig til at bruge dem, indtil Undtagelsen for ham tilsidst bliver Regelen og hans naturlige Talestemme helt fortrænges af Skrig og Hulken, af svulmende Højtidelighed og en uafbrudt ha-stemt Tone. Denne Maneer naaer sit Højdepunkt i den første Kvindehistorie, og har Nogen Lyst til at efterligne den, er det let nok at give en Recept. Man undgaa fremfor Alt alle Bisætninger, — højest en eller to paa hver Side; man lade hver Sætning danne et Punktum for sig, eller sideordne og sammenkjæde dem til lange snorlige Geledder; man bruge saa mange elliptiske Vendinger som muligt og lade Subjekt eller Verbum eller begge Dele være underforstaaet, endogsaa fra Punktum til Punktum, ja fra Afsnit til Afsnit; man begynde hvert Øjeblik med ny Linie, ikke for paa gammeldags Maneer at betegne, at der nu følger en ny Tankerække, men netop for at adskille det Sammenhørende og paa den Maade bringe Afvexling og dog et Skin af Rigdom tilveje. Og vil man saa behandle Tankerne, som man har behandlet Ordene, undgaa alle Mellemled og Overgange og stadigt bevæge sig i pathetiske Spring, saa er det hele Kunsten. Selvfølgelig har denne Stil, anvendt med Maal og Maade, sin Berettigelse, og man træffer den ofte hos store Aander, der have mere Indhold end Form, hos en Lavater eller Rahel, naar et Højtryk af Tanker tvinger dem til at henkaste hver enkelt for sig i en løsreven Sætning, men anvendt overalt, selv hvor man har det Ubetydeligste at sige, bliver den baade hul og opstyltet, affekteret barnlig og utaalelig monoton. Destoværre behersker den Alt, hvad Herman Bang senere har skrevet, og vender stereotypt tilbage i alle hans Feuilletoner, og her, hvor han ikke kan lade Nogen tage en Hat paa eller gaa over Gulvet, uden at jage Ordene afsted med Feberhast eller rulle dem ud med tung Højtidelighed, her, hvor han ikke kan beskrive et Meublement, uden at udstønne Gulvtæpperne og fremhulke Spejlene, her er det ikke nok at sige, at han lider af Maneer, man maa sige, at han frivilligt parodierer sig selv, uafbrudt og af Hjertens Lyst.

For Indholdet er det, som ovenfor antydet, snarere Zola og Balzac end Herman Bang selv, der staa til Ansvar. Det Hele er Efterligning, men en fin og indtrængende Efterligning, der har virkelig Interesse; er den end lidt outreret, holder den sig end med udpræget Forkjærlighed til Naturalismens Skyggesider, saa bliver den jo derved kun desto lærerigere. Stedbeskrivelserne tage, som man kunde vente, en stor Plads, og her i disse halve og fjerdedels Fortællinger træder det Uhensigtsmæssige og Trættende ved disse evige Indledninger til enhver ny Situation, disse stolte Portaler ofte til Fattigmands Hytter, ypperligt frem. Ellers ere de her ikke ilde; i Klarhed og Anskuelighed staa de under Skolens Gjennemsnit, men uden egenlig at tvinge os til at se, lykkes det dem ofte at gribe den Stemning, den Duft, der hviler over Rummet eller Situationen. Maaske vil man finde det betegnende, at det næsten er lutter Stuer og Sale, af og til en Have, og kun sjeldent et Landskab, der skildres. I disse Værelser elskes der saa uafbrudt, og paa ægte moderne Maneer fremhæves det sandselige Moment ved Kjærligheden overvejende paa det sjæleliges Bekostning. Naar en ung Mand her seer sin Elskede gaa over Gulvet, saa er det ikke Gang og Holdning, der glæde ham som et Spejl for de Egenskaber hos hende, han elsker, og det er ikke engang hendes Ynde, nej, han seer hende kun gaa „vuggende i de runde Hofter, runde, stærke Hofter." „At elske", siger en af de Optrædende, „er at nyde gjennem Smerter; paa samme Tid at føle en sviende Lyst og et kvælende Begjær, bestandig at ønske paany; en Jagt efter det Dybe, Vidunderlige." En i alle Maader mærkelig Definition. Med den Art Ting kunde man fylde hele Spalter; det er Aanden og Tonen i den større Del af Zola's Produktion, der her er gjengivet, og i flere af disse Skizzer bliver Kvinden med næsten Zolask Konsekvens i Stort og Smaat kun opfattet som det skjønne Legeme, der vækker Mandens Attraa. Og som med Kjærligheden, gaaer det her med alle Lidenskaber. Forfatteren optager ikke alene den naturalistiske Skik, naar man skildrer en hvilkensomhelst Sjælstilstand, saa altid tillige at angive det legemlige Befindende eller Ildebefindende, den medfører, men han fordyber sig i denne Side af Sagen med en saadan Alvor og Grundighed, at det Sjælelige ofte bliver helt borte. Han roser jo i sit første Arbejde Naturalismen, fordi den „paa en ædruelig Maade knytter det saakaldte Aandelige sammen med det Legemlige," og her gjør han det trofast efter, kun synes han helt at glemme Ædrueligheden. Den Sum af smertende Baghoveder og febertørre Kinder, iskolde Fingre og sammensnørede Struber, som findes i denne Bog, er aldeles utrolig. Og de staa der, vel at mærke, ikke som et Tilbehør, der kun løber med, men de ere Hovedsagen og hele Sagen. Enhver Lidenskab opløser sig for ham i en saadan Række Fornemmelser, og hele Sider igjennem skildrer han, hvorledes Skinsyge eller Fortvivlelse virker nu paa Nakken eller Lungen, nu paa Blodet eller Huden, medens Virkningen paa Tanker og Følelse kun lejlighedsvis eller slet ikke kommer med. Var det hans Hensigt, ret haandgribeligt at vise os det Uskjønne og Utiltrækkende ved denne Methode, kunde han ikke have baaret sig bedre ad.

For at give en klar Forestilling om den Energi og hensynsløse Ensidighed, hvormed denne Synsmaade her gjennem-

*) Man venter neppe, at denne Zola's Discipel skulde gaa og bære paa stærke Kierkegaardske Indtryk, men Stilen røber det; ogsaa han maa engang ret have svælget i Victor Eremita's Tungsind og Fortvivlelse, Efterklangen er der, dæmpet, men utvetydig og, saavidt man kan see, uvilkaarlig. Hvad Marie Grubbe angaaer, er det særlig Naturbeskrivelserne, der have virket; paa flere Steder er Jacobsens Sætningsrhythme og Sprogfarve efterlignet til Fuldendelse, og da Evnen til at se og til at anskueliggjøre staaer i en sørgelig Modsætning dertil, bliver Resultatet en ufrivillig og virkelig morsom Parodi, for Exempel S. 15—16.

føres, og om den Virkning, det gjør, bliver jeg nødt til at afskrive et større Exempel. Side 56—57 fortæller han, hvorledes en ung Mand, „næsten et Barn", læser højt for en ældre Kvinde, som han elsker, indtil han overmandes af sin Følelse og tilstaaer den. Hvad foregaaer der nu under dette i Helten, eller, som det her burde hedde, med Patienten? „Mens han læser, hører han ængstet sit Hjerte banke uens og hans Strube snøres sammen. — Efterhaanden bliver hans Stemme mere dæmpet, Rødmen paa hans Kinder vexler med Blegbed, Øjnenes Glands bliver fugtig og svømmende. — Han holder krampagtig om Bogens Blade, mærker en pludselig Kulde, synes næsten han bliver svimmel. — Bogstaverne dandser for hans Øjne, Stuens tunge Luft forvirrer ham, han længes efter Friskheden ude, efter Kulden; hans Tænder klaprer, dog føler han sig hed. Og han synes, han maa raabe højt, for at overdøve sit Blods Susen, der larmer i hans Øren, men Ordene kvæles i hans Strube. Og om et Øjeblik vil han briste i Graad . . . ." Imidlertid have vi faaet et Par Indskud om hendes „Stemning": „Hun bøjer sig længere tilbage og snoer en Haarlok mellem sine Fingre. — Hun lukker Øjnene helt, Øjenhaarene sitrer og hendes Næseboer skjælver." — Saa nærmer Katastrofen sig, det vil sige: „Hans Kinder brænder og hans Læber er tørre, Aarerne i hans Pande svulmer. Aa, hvor hans Læber tørster" o. s. v., o. s. v. Man tænke sig nu Othellos Skinsyge eller Romeos Elskov omsat i denne Nodeart. Det er som et nyt Sprog. Særligt oplysende ere ogsaa Siderne 163—172.

Der er endnu et beslægtet Træk, der fortjener at fremhæves. Det er den Forkjærlighed, hvormed Forf. skildrer en Ulykke eller en Lidenskab, der overvælder Individet som et villieløst Offer, og den Ugenerthed, hvormed han lader et saadant Forhold indtræde, hvor det er mindst nødvendigt eller mest urimeligt. At en forelsket Yngling frier, fremstiller han saaledes gjerne, som om Vedkommende blev greben af en Stormvind, kastet ned i en Afgrund, og nu laa der med brudne Ben og vred sig i Dødskrampe. Dette er ingen Overdrivelse, man høre blot. Da den unge Greve i „Elsket og savnet" frier, gaaer det saaledes til: „Han blev staaende og saae paa hende. — Saa kastede han sig pludselig paa Knæ foran hende og slyngede Armene om hendes Liv; han stammede, uden at kunne tale, hans Bryst arbejdede med en klagende Hvinen, og hun følte hans sitrende Fingre famle om Rosen ved hendes Bryst*). Greben af en ubeskrivelig Rædsel stødte hun ham tilbage . . ." Og ganske paa samme Maade i „Fragmentet": „Saa bryder han ud i et Skrig, styrter frem over Gulvet, kaster sig ned foran hende og brister ud i Graad, ustandselig Graad. Og hans Skrig lyder som et skjærende Skrig om Naade o. s. v." Det er lidt uhyggeligt at se en ung Forfatter fortabe sig i den Art Scener; dog tør man maaske ikke uden videre, støttet paa dette, bebrejde ham Sygelighed, Mangel paa Ungdom o. s. v., men maa i det Mindste tildels ombytte sin Dadel med en Kompliment til hans kritiske Finfølelse. Det er jo netop et Særkjende for den yderligst gaaende Naturalisme, at den helst opfatter Mennesket som et Bytte for alle Lidenskaber, et afmægtigt Bytte, der kun har Nerver, for at de kunne sitre i Begjær og Kval, og Muskler, for at de kunne vride sig i Smerte, og man maa sige, at Herman Bang i sin Efterligning er gaaet lige til Kjærnen. Hvis man ikke vil tro paa et saadant

*) Mærkeligt nok forresten: Armene om hendes Liv og Fingrene ved hendes Bryst! Mon det er Realisme?

Efterlignelses-Talent, saa læse man de „Stille Existentser" Her er det Forfatteren til Jason, der er Forbilledet, og her er det Fine og Zarte, her er den indtrængende Forstaaelse, der gjennemskuer det dødeste Stilleben og halvt sympathetisk, halvt ironisk formaaer at vise os det ægte Livsindhold, der kan findes bag det forkrøblede Ydre — (se „Fra Studiebogen") — her er alt dette eftergjort med samme vidunderlige Smidighed som før det Drøje og Enerverede hos en Zola. Herman Bang lader aabenbart sit Talent gjennemgaa en Rekrutskole, han øver det i at marchere efter de forskjellige Regimenters Musik, og det er meget vanskeligt at afgjøre, hvor han selv har givet Ordren, og hvor han kun lystrer Kommando.

Er der da slet Intet i denne Bog, man med Sikkerhed kan tilskrive Forfatteren selv? Jo der er, og det træder maaske bedst frem i den eneste gjennemførte Fortælling, „Elsket og savnet". Helten er en ung Greve, en tør og noget kold Natur. Han frelser en brændende Kunstberiderske ved at rulle hende rundt paa Arenaens Sand og kommer i et Forhold til hende, der gjør ham „mindre rødmusset end før og temmelig svag"; han faaer sine Kræfter igjen, bliver Landmand og forelsker sig i en ung Pige paa Egnen. Og hvorledes ytrer saa denne Kjærlighed sig? „Han sad, uden at sige Noget, og stirrede paa hende, og han havde egentlig kun een Tanke, det Ønske, at hun maatte styrte ned af en Hest ligesom Signora Cechetti, og at der vilde gaa Ild i hendes Klæder, saa han kunde rulle hende rundt i Græsset, — især dette, at rulle hende rundt i Græsset." — Det er denne løjerlige Kjærligheds Blomst. Saa faaer han en Kurv og tager Livet af sig. I gamle Dage vilde man have udleveret en saadan Fyr til komisk Behandling, en ægte Realist vilde skildre ham med kold Ro som en Kuriositet, Herman Bang derimod tager ham fuldt ud for Alvor og nærer den dybeste Medlidenhed med hans Ulykke. Skizzen indledes med en drømmende Elegi, den slutter med bitre Ord til de Hjerteløse, der ikke forstod og vurderede den Ulykkelige bedre, og man mærker helt igjennem en levende Understrøm af Medfølelse. Det er det Ejendommelige her, at alle disse naturalistiske Urimeligheder føres frem med oprigtig Varme og Begejstring, og det er tillige tildels det Forsonende. Forfatteren troer aabenbart at have anslaaet lutter dybe og sande pathetiske Strenge, og naar han i Fororbet kalder disse Skizzer „sørgmodige Børn af Skumringens vemodsfulde Tungsind . . . stakkels Fantasier, hvis Emner er gamle som Forsagelsen selv" o. s. v., saa er det maaske lige saa vist, at det er hans Mening, som at det aldrig bliver Læserens. Ærlighed og Naivetet kan jo ikke fjerne et eneste Misgreb, og selve det Fond af Sentimentalitet, der her ligger til Grund, er hverken afklaret eller sundt. Bogen er med eet Ord Frugten af en unaturlig Forbindelse mellem en overvættes nervøs Følsomhed og kras Naturalisme, og man vil let forstaa, at naar Zolaske Scener skildres, ikke med realistisk Kulde, men med bævende Nervøsitet og utidig Inderlighed, saa bliver Resultatet, — ja, jeg vil ikke bruge det rette Ord, men det bliver aldeles ikke tiltalende.

En Bog som denne kunde siges at komme lidt ubelejligt. Der er jo neppe Tvivl om, at Modstanden mod den nye realistiske Litteratur herhjemme er stærkere end nødvendigt; ere de unge Forfattere lidt for ugenerte, saa ere vi maaske lidt for snerpede og lidt for tilbøjelige til at overse det virkeligt Gode, Skolen har frembragt. Og saa kommer der en Bog, hvor alle den nye Litteraturs Fejl ere samlede og

koncentrerede, uden Spor af den Overlegenhed, der kunde udsone os med dem, uden en eneste Replik, der slaaer igjennem, uden en eneste virkelig original Iagttagelse, der var værd at erindre. Her skaffer det alleryngste Danmark den gamle Tids Mænd en Triumf, der af sig selv løber dem lige i Hænderne. Dog har Sagen ogsaa en anden Side. Et Arbejde som dette kommer ikke ganske uventet; Navnene Schandorph, Gjellerup, Skram, Herman Bang danne, trods alle Forskjelligheder, dog en nogenlunde jævnt fremadskridende Række, og at kjende de tre Første er ingen ilde Forberedelse til at læse den Sidste. Hvem veed, om Herman Bang nu ikke har beruset sig saa grundigt i den reneste franske Esprit, at de øjensynlige sørgelige Følger maaske kunne gjøre hans Forgængere en lille Smule mere forsigtige? Hvem veed, om et Træk som det ovennævnte — den tragiske Trille-Kjærlighed i „Elsket og savnet“ — om det ikke virkeligt for os herhjemme kunde blive en Grændse, et non plus ultra af naturalistisk Naivetet?

Litteratur

Tredie og fjerde Hefte af Carl Bruuns, paa Forlag af P. G. Philipsen udkommende „Pompeji“ fortsætte Beskrivelsen af det store Forum med dets Omgivelser af hellige og profane Bygninger, skildre derpaa det saakaldte Forum triangulare med det græske Tempel, der er Byens ældste Bygningsmindesmærke, dens Borg, Fortuna-Templet, Isis-Kurien, give en udførlig Fremstilling af de offentlige Bade og af Gladiatorskolen. Det sjette Kapitel begynder en meget interessant Afhandling om de tvende Amfitheatre og knytter dertil en mere almindelig Skildring af det antike Drama og Oldtidens sceniske Kunst.

Indhold. Palais-Royal Theatret, af Francisque Sarcey. — Smudsbladene og Zola, af Anton Bettelheim. — „Gaa-Tourneringerne“ i San Francisco, af Theodor Kirchhof. — Den hellige Barbara, Novelle af Hans Hoffmann, sluttet. — Herman Bang: „Realisme og Realister“ og „Tunge Melodier“, anmeldte af H. V. — Litteratur.

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig ansat saaledes:

Søndag 19. Mignon.
Mandag 20. Den pantsatte Bondedreng; Recensenten og Dyret.
Tirsdag 21. En Skjærsommernatsdrøm.
Onsdag 22. Hans Heiling (**Løverdags Abonnement**).
Torsdag 23. Den Vægelsindede (paany indstuderet); Jeannettes Bryllup.
Fredag 24. Et Dukkehjem.
Lørdag 25. Gnisten; et Folkesagn.

Casino.

Idag, Søndag d. 19. Septbr. Kl. 7.

Jens Støvring.

Efter Ballet.

Orfeus i Underverdenen.

Forbi omtrent Kl. 10½.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 19. Septbr. Kl. 7:

En Kvinde af Folket.

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter (2. Akt i 2 Afdelinger) af **d'Ennerry** og **Mallian**, bearbejdet af **Paul Marcussen.** Musiken dels komponeret, dels arrangeret af **C. C. Møller.**

Store Bededagsaftenen.

Farce med Sang i 1 Akt.

Forbi omtrent Kl. 10½.

☞ **En Kvinde af Folket** opføres endnu kun et Par Gange.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige** Priser. **M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

UDE OG HJEMME.

Nordisk illustreret Ugeblad,

udgivet af

OTTO BORCHSENIUS og F. HENDRIKSEN.

Med førstkommende 1. Oktober begynder «Ude og Hjemme» sin 4. Aargang, hvorpaa der modtages Abonnement i alle Nordens Boglader og Postkontorer

à 3 Kroner Kvartalet.

Bladet udgaaer fremdeles med afvexlende 8 og 12 sidige Numre hver Søndag og indeholder stadige Bidrag af vore bedste Forfattere og Kunstnere. Som hidtil faae Abonnenterne endvidere hvert Kvartal to særlig omhyggeligt udførte, særskilt trykte Billeder af Serien:

„Ude og Hjemmes Kunstneralbum.“

Nye tiltrædende Abonnenter i Oktbr. Kvartal faae gratis de to sidste Billeder, nemlig:
Paul Dubois': «Florentinske Sanger». tegnet af Frans Schwartz.
M. Therkildsen: «En ung Pige, som giver en Hest Brød», tegnet af Maleren selv. (Udstill. 1880).

«Ude og Hjemme» vil i sine første Numre blandt Andet indeholde:
Prof. **L. Dietrichson**: «Maleren Hans Gude», med Portrait og Malerigjengivelse.
Holger Drachmann: «Fjorten Dage», Fortælling.
Georg Ebers' nyeste Fortælling: «Et Spørgsmaal», oversat efter Forfatterens Manuskript.

I alle Nordens Boglader faaes heftede Kvartaler af «Ude og Hjemme» til Gjennemsyn. Abonnement à 3 Kr. Kvartalet modtages i alle Boglader og Postkontorer samt i

„Ude og Hjemme“s Hovedexpedition,
Tordenskjoldsgade Nr. 21.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 19. September.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm.; 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver ¼ og ¾ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

Kjøbenhavn. Udkommer hver Søndag.

Nr. 430.

Den 26. September 1880. Abonnementspris: 3 Kr. 50 Øre Kvartalet.

Det sidste Nummer.

„Nær og Fjern" udkommer idag for sidste Gang, efterat have tilbagelagt en Løbebane paa godt og vel otte Aar.

Det er et temmelig enestaaende Fænomen i vor periodiske Litteratur, at et overvejende æsthetisk Ugeblad, der kun undtagelsesvis har søgt den Støtte, Illustrationer kunne give, kan se tilbage paa en saa lang Levetid; den danske Bibliografi opviser æsthetiske og kritiske Tidsskrifter i massevis, men de allerfleste af dem have kun havt en rent efemer Tilværelse, trods de store Forventninger, hvormed deres Tilblivelse er bleven hilset baade af Udgiver og Publikum.

Naar „Nær og Fjern"s Udvikling viser en Fremgang, modsat den Hensygnen, der har været Særkjendet for saa mange af dets Forgængere; naar Bladet fra en beskeden Begyndelse med mindre Format og Sidetal efterhaanden er blevet udvidet saaledes, at det er det største Ugeblad, der nogensinde er udkommet i Danmark; og naar dets Ophør nu ikke foranlediges af nogen Dalen i Publikums Interesse, men skyldes en Betragtning, som vi nedenfor skulle gjøre rede for — saa tro vi, at Grunden hertil maa søges i den Synsmaade, der fra første Færd har været ledende for Redaktionen: at Tidens æsthetiske Fænomener ere paa det nøjeste sammenflettede med dens hele religieuse, sociale, politiske og videnskabelige Stræben, saa at hine først sees i deres rette Lys, naar de betragtes i Sammenhæng med denne. Det har derfor været „Nær og Fjern"s Opgave lige fra den første Begyndelse af, efter Evne at orientere sin Læsekreds i de forskjellige aandelige Bevægelser hjemme og ude, og vi tro, at den Mangfoldighed og Afvexling i Stoffet, der var den heldige Følge af denne Position, har havt den væsenligste Del i den Imødekommen, hvormed „Nær og Fjern" er bleven modtagen.

Vi tro tillige, at Bladets stadige Læsere ville give Redaktionen den Lov, at den, selv naar stridende Bevægelser gik stærkt imod hinanden, har bestræbt sig for at løse denne sin Opgave med en Objektivitet, der ikke har næret nogen Frygt for at lade selv stærkt afvigende Anskuelser komme til Orde i Bladets Spalter, forudsat at de vare Udtryk for Aandsstrømninger af nogen Betydning og fremsattes i en passende Form. Det skyldes denne Redaktionens Holdning, at Forfattere af højst forskjellig Farve have kunnet mødes i „Nær og Fjern" som paa en Arena, hvor Mening kunde kæmpe mod Mening, naar Tourneringen blot bevarede sin Karakter af en ridderlig Dyst. Vi skulle ikke ved denne Lejlighed opregne Navnene paa det store Antal af danske Forfattere, som „Nær og Fjern" har havt den Ære at tælle blandt sine Medarbejdere, og endnu mindre anføre den endnu større Falanx af fremmede Skribenter, blandt hvis nyeste Arbejder Bladet har udvalgt en saa betydelig Del af sit Stof, og af hvilke ikke faa ere blevne præsenterede for Publikum første Gang af „Nær og Fjern". En saadan Rekapitulation vilde optage en utilbørlig Plads, uden at det enkelte Navn dog altid vilde kalde den enkelte Artikel tilbage i Erindringen, og vi ville derfor indskrænke dette Tilbageblik til Fremhævelsen af enkelte saadanne større Suiter af Artikler eller mere fremtrædende Bidrag, som af sig selv træde frem for Tanken, naar denne seer

tilbage paa de forløbne Aargange, og af saadanne kunne vi sikkert med Læsernes fulde Samstemning nævne Otto Borchsenius' litteraire Skizzer fra Fyrrerne, Zodiacus' „Parlamentariske Stjernebilleder", Viktor Rydbergs kunst- og kulturhistoriske Afhandlinger, Claës Lundins Stockholmskorrespondancer, Ph. Aleths moralfilosofiske Betragtninger, Dr. J. Paludans kritiske Belysninger, Kaalunds og Dr. Schandorphs fredelige Præludium til Nytaarskampens stormende Akkorder, den humoristiske Serie „I Saisonen" og Billedrækken „Det forsvundne Kjøbenhavn".

Ved Siden af Bestræbelsen for at lade Tidens forskjellige Røster komme til Orde, fordi Kjendskabet til dem er den første Betingelse for Forstaaelsen af dem, har Redaktionens eget Standpunkt været lagt umiskjendeligt for Dagen i den litteraire og kunstneriske Kritik, som har udgjort en saa væsenlig Del af Bladets Indhold. Vi have her bestræbt os for at orientere Læserne med Hensyn til den Region af den litteraire Verden, hvor vedkommende Præstation hørte hjemme, og derefter saavidt muligt søgt at bedømme Værket efter dets eget Værd. Men lige saa lidt som det er tænkeligt, at vore egne Sympathier og Antipathier her skulde kunne have været uden al Indflydelse paa vor Dom, lige saa lidt attraa vi den Roes, at have fremsat en ideault overskuende Kritik, der i Et og Alt vil hævde sin Gyldighed, ogsaa naar den nærværende Tids Brydninger ere forbi. Vi vedkjende os tvertimod, at vi have kæmpet efter Evne for, hvad vi ansaa for Ret og Rigtigt, imod hvad vi efter bedste Overbevisning maatte betragte som Vrangt eller Fordærveligt; men idet vi se tilbage paa de foreliggende ni Bind af „Nær og Fjern", tro vi tillige at turde hævde, at det Dygtige og Værdifulde i en Modstanders Arbejde ikke er undgaaet vor Kritiks Opmærksomhed, og at dens haardeste Domme have ramt den umodne Dilettantisme og den uselvstændige Efterligning; og selv hvor der er faldet skarpe Ord i en skarp Kamp, mene vi, at der i vor Polemik har været Noget at spore af den „Euphoni", som ifølge Baggesens Ord bør kunne høres selv i et Slag.

Vi skulde ikke have appelleret til vor Læsekredses Dom i denne Henseende, hvis det her blot gjaldt om at sige den Farvel og Tak for godt Følgeskab. Men vore Ord skulle ikke blot være en Afskedshilsen; de ere paa samme Tid et Program.

Thi vel er dette Nummer af „Nær og Fjern" det sidste, og det idag afsluttede Bind vil ingen Efterfølgere faae. Men ikke desto mindre vil „Nær og Fjern" vedblive at leve videre i ideal Forstand og kun skifte ydre Skikkelse; det Indhold og den Form for Behandlingen, der har vundet Bladet saamange Venner, vil for Fremtiden faae et andet Fanemærke, men under dettes Ægide fortsætte Vejen i samme Retning og henimod samme Maal som hidtil.

Idet undertegnede Redakteur af „Nær og Fjern" nemlig fra 1. Oktober d. A. overtager Redaktionen af „Illustreret Tidendes" Text, har han dermed overtaget Forpligtelsen til i denne at fortsætte „Nær og Fjern"s Traditioner saa nøje, som det lader sig forene med de Modifikationer, et illustreret Blad nødvendiggjør. Ved den Udvidelse, „Illustreret Tidende" modtager fra det samme Tidspunkt af, er der stillet den fornødne Plads til vor Raadighed, og ligesom Læserne paa denne Plads ville forefinde „Nær og Fjerns" Medarbejdere og snart gjenkjende deres gamle Blad, saaledes haabe vi paa vor Side, at vor hidtilværende Læsekreds vil følge „Nær og Fjern" over paa det nye Omraade, det fra nu af faaer at virke paa.

Denne Fusion af de to Blade er Frugten af en Betragtning, som med tiltagende Styrke har gjort sig gjældende hos deres Redaktioner, der under deres daglige Arbejde ikke have kunnet undgaa at erkjende, hvor lidet heldigt det er, at de under vore begrændsede litteraire Forhold ikke overvættes talrige brugelige Kræfter splittes ad paa flere Punkter, istedetfor at samles til fælles Virksomhed i en Opgaves Tjeneste, der væsenlig er den samme for to hinanden saa nær staaende Organer. Efterat „Illustreret Tidende"s Forlæggere i Anledning af det der forestaaende Redaktionsskifte havde taget Initiativet til Sammensmeltningen af de to Blade, har der fundet en loyal Forhandling Sted mellem de to Forlagsfirmaer, under hvilken „Nær og Fjern"s Forlæggere have lettet Udførelsen af denne Plan med den samme Imødekommen, som de paa alle Stadier af „Nær og Fjern"s Existens have viist Bladet og dets Redakteur, og hvorfor denne her bringer dem sin erkjendtlige Tak.

P. Hansen.

Palais-Royal Theatret.

Af Francisque Sarcey.

Sluttet.

III.

I 1851 ramtes Palais-Royal-Genren af en Evolution eller (om man saa vil) af en Revolution, der slog Formen i Stykker, hvori de „flot lavede" Stykker vare blevne støbte. Labiche bragte Direkteuren «le Chapeau de paille d'Italie».

Med «le Chapeau de paille d'Italie» kom Farcerne til Magten i Theatret — regelløse og tøjlesløse Farcer, der drev det til det Yderste i Retning af det Groteske. I «le Chapeau de paille d'Italie» er der saa at sige ikke Spor af Sujet. En Brudgom giver sig paa sin Bryllupsdag til at styrte omkring efter en italiensk Straahat, som han absolut maa have, og det Morsomme ved Situa-

tionen bestaaer saa i at fremstille alle Bryllups-Deltagerne paa hæsblæsende Jagt efter ham og ham selv slæbende disse Mennesker efter sig gjennem hele fem Akter, som en Hund farer afsted med en Kasserolle bunden til Halen. Hver Akt er et Stykke for sig og uafhængig af de andre; det var lige det Modsatte af en „flot lavet" Vaudeville.

Man fortæller, at Dormeuil med en meget sur Mine indstuderede denne Bunke Narrestreger, hvilken han betragtede som monstreus, fordi den brød med alle Traditioner. Labiches ansete Navn nødte ham til at falde tilføje; men den Aften, Stykket skulde gaa første Gang, flygtede han ud paa Landet for at skjule sin Skam. Dagen forinden havde han erklæret, at man skulde faae at se, Publikum tillod ikke, at dette Nonsens spilledes til Ende, og han havde tilføjet, at han betragtede sit Theater som vanæret...

Den første Forestilling kom, og Publikum, der mødte noget saa aldeles Uvant, var i Begyndelsen en Smule besippet og raadvild; men det Fyrværkeri af snurrige Indfald, der futter af hele Stykket igjennem, samt Skuespillernes kaade Spil fik hurtigt Bugt med den usikre Stemning. Det var en uhørt, aldeles utrolig Succès. Stykket gjorde en saadan Lykke, at endnu den Dag idag, tredive Aar efter, ere visse Repliker derfra staaende Talemaader i Boulevard-Jargonen. Der er ikke en Pariser, som vil udtrykke, at det seer noget trist ud, uden at han jo siger med Grassots ejendommelige Betoning: «Tout est rompu, mon gendre!» Ak ja, Grassot! Grassot! jeg seer ham endnu for mig, med sin Myrthe under Armen (en Myrthe, der er bleven legendarisk), med sine altfor smaa Sko, med den anden Arm strittende ud, snart for at udslynge en Forbandelse og snart for at holde en rørt Tale, og stadig straalende med sin hæse Stemme: «Mon gendre! mon gendre!»

Aldrig har jeg seet en Farceskuespiller, som forstod i den Grad at ryste Ens Mellemgulv! Og saa havde han dog samtidig en saa sikker Smag. Thi denne Grassot, der paa Scenen var formelig ved at sprække af grotesk Kaadhed, var udenfor Theatret en litterairt dannet og meget aandfuld Mand, der altid havde et vittigt Svar paa rede Haand. Man fortæller, Mand og Mand imellem, nogle af disse Gjensvar, der ikke ere til at holde ud for Latter; men jeg tør ikke indlade mig paa at gjenfortælle dem, de høre nu engang til den Slags lidt stramme Vittigheder, som Pariserne falde paa, naar de ere i overstadigt Humeur. Side om Side med ham foer omkring og tog paa Veje og gestikulerede med en Abekats Adrætted og Grimasser denne bruleur de planches, som hed Ravel; fremdeles Amant, en lille vissen og døv Spidsborger, som svarede forkert paa Alt, hvad man spurgte ham om: „De er kommen til Bryllupet?" blev der f. Ex. spurgt, og han svarede: „De skal se, det giver mange Grønærter" — og Folk lo, saa de vare nær ved at revne; og saa var der Lhéritier og... ja, hvor kan jeg vel huske dem Allesammen?! Men der var ingen Damer, veed jeg. Dem er der sjeldent Brug for i dette Theater; spørger man Labiche, hvorfor han aldrig lægger Dameroller ind i sine Stykker, svarer han med et fiffigt Smil: „Hvad for Noget . . . Damer i Palais-Royal?! Nej, de vilde misklæde, Kjære."

«Le Chapeau de paille d'Italie» inaugurerede en ny Genre. Istedetfor den „godt gjorte" Vaudeville kom den overgivne Farce, som drev det til det Yderste i Retning af det Groteske — en usammenhængende, dinglevorn Farce, næsten altid i fem Akter, og hvis forskjellige Akter kun holdes sammen ved en fælles Ides yderst tynde og yderst slapt bundne Traad.

Da nu denne Genre lod til at være meget let og gjorde stormende Lykke, eftersom den jo var paa Moden, styrtede Forfatterne sig over den. Man syede „den italienske Straahat" om i det Uendelige. En flink og brav Fyr, som havde Omløb i Hovedet og hvis altid redebonne gode Humeur udmærkede sig ved en sjelden Frejdighed og Saftighed — Lambert Thibousts hed han — gav os Slag i Slag «la Mariée du mardi gras», «les Memoires de Mimi Bamboche», og disse fameuse «Diables roses», som faldt den første Aften, men som derpaa hævede sig til en saa glimrende Succès, at endog Kejseren maatte hen at se dem. Han kom eengang, to Gange, og gav endelig Ordre til at spille dem en tredie Gang for sig. Det blev der sagt adskillige Vittigheder om i de Dage; man fremhævede spydigt, at Onkelen havde forlangt Corneille og Talma, medens Nevøen foretrak «les Diables roses» og Mlle. Schneider. Thi det var her, Mlle. Schneider sang den berømte Sang om «le jeune homme empoisonné», som bragte hende i Vælten. Aaret efter gik hun til Variétés og førte „den skjønne Helene" og „Storhertuginden" frem for Publikum.

Hin Genre, som nu for Tiden lader til at være gaaet af Mode, har efterladt os tre fortræffelige Arbejder: først «le Chapeau de paille d'Italie», som er overgaaet til Variétés' Repertoire; derefter Labiches «la Cagnotte», og endelig Meilhac og Ludovic Halévys «Tricoche et Cacolet». — «La Cagnotte» har det Fortrin, at Udgangspunktet her er realistisk, og at første Akt giver en nøjagtig og morsom Skizze af fransk Spidsborger-Liv i Provindserne. «Tricoche et Cacolet» forener med den gode gamle franske Lystighed denne særegne Stemning, som en Franskmand ikke kan betegne med Ord af sit eget Sprog, men som Englænderne have kaldt „Humor". Begge de fortryllende Komedier ansees i Frankrig for at høre blandt de smukkeste Perler i Palais-Royals Smykkeskrin.

IV.

Som jeg sagde for et Øjeblik siden, dyrkes denne Genre ikke synderligt mere: „Pusten" er gaaet fra den. En anden Genre har bemægtiget sig dens Plads og hersker for Tiden som uindskrænket Regent. Men vi maa her stikke Hovedet lidt ud ad Palais-Royals Vinduer og se, hvorledes den nye Genre havde dannet sig langsomt derudenfor, før den omsider trængte ind og satte sig fast ogsaa der.

Enhver, som følger den litteraire Bevægelse i Frankrig, veed, at i de sidste tredive Aar, og formentlig som en Reaktion mod den hensygnende Romanticisme, har man atter fattet Smag for den nøjagtige, korrekte, indtrængende Jagttagelse af Gjenstande og Sæder. Den lille litteraire Revolution fandt tilsidst sin Apostel og sin Herold i Emile Zola, hvis Bøger man har Lov til at lade være at være begejstret over, men hvem man hverken tør frakjende et betydeligt Talent eller en berettiget Indflydelse paa Publikum. Emile Zola foregiver, at han knytter an ved Balzac, og lader til ikke at ville høre det Mindste om, hvad der er passeret fra Balzacs Dage og indtil hans: men der er alligevel løbet ikke saa ganske lidt Vand i Stranden siden den Tid.

„Naturalismen“ (for at jeg skal bruge det Navn, der er paa Moden) havde allerede for længe siden bemægtiget sig Theatret. Hvad Andet er Alexander Dumas fils' Komedier, ligefra «la Dame aux Camelias» at regne, end kraftige Studier af Virkeligheden? hvad Andet er Emile Augiers sociale Satirer og hans «comédies de mœurs» end det moderne Liv, grebet i Flugten og ført op paa Scenen? naa og Barrière, «Faux Bonshommes'» berømte Forfatter, havde han maaske ikke ogsaa holdt Diogenes-Lygten op under Næsen paa det moderne Bourgeoisi, ledende efter en Mand, opdagende kun en Spidsborger? og endelig — disse flotte, fixe Udkast, i Hjørnet paa hvilke der staaer Meilhac & Halévy, trak de ikke ligeledes frem for Publikums Øjne meget naturtro og fiffigt opspørede Smaakroge af vore Dages Liv?

Det er en behagelig Spøg af Zola, naar han paastaaer, at Naturalismen (siden det nu eengang skal være Naturalisme) skriver sig fra hans Skole. Snart sagt i tredive Aar («la Dame aux Camélias» af Alexander Dumas fils er fra 1851) har nu Sandsen for det Virkelige formet om paa Skuespillene. Men det er sandt, at denne Revolution en god Stund ikke fik Fodfæste indenfor Palais-Royal. Der levede man endnu stadig paa de to Drama-Monstre: det „godt gjorte“ Stykke, krydret med forfløjne Indfald og spækket med dristig Skjemt, samt den rent kaade Farce, der snart var borgerligt anstændig, som «la Cagnotte», og snart tilsat med Skandale, som «la Sensitive» — en rædselsfuldt skabreus Komedie, som Censuren ene og alene lod passere af den Grund, at Palais-Royal nu eengang for alle har Lov til at tillade sig visse Friheder . . .

Hvordan skulde man bære sig ad med at føre den med Iagttagelser opererende Komedie ind i dette groteske Selskab? Det saae ud, som om der herskede en uforligelig Strid mellem disse Genrer. Imidlertid har jeg overalt lagt Mærke til, at de store Omskiftelser i Opfattelsen, efter længere eller kortere Tids Forløb, tilsidst altid slaa igjennem paa alle den menneskelige Tankes Omraader, og jeg er overbevist om, at Realismens Doktriner ogsaa nok omsider, ved deres blotte Udbredelses-Energi, skulde have faaet Bugt med Palais-Royal. Et ganske lille Træf fremskyndede imidlertid dette Resultat. Naar en Vandmasse bryder sig mod en Mur, behøves der kun en ganske lille Sprække, for at Vandet skal styrte ind og aabne en Bresche.

I 1862 blev Geoffroy engageret til Palais-Royal... Man vil tillade, at jeg dvæler et Øjeblik ved dette nye Ansigt.

Geoffroy er født 1820 og er altsaa nu 60 Aar. Han er en af de Skuespillere, som vi i Paris sætte mest Pris paa, af Hensyn til hans sjeldne Naturel. Han raader ikke over megen Fantasi hverken i Opfattelse eller i Spillemaade; men han er, fra Isse til Fod, altid den Figur, han spiller. Ganske vist har han næsten altid og allevegne spillet Bourgeois'en, saadan som Henri Monnier, Labiche, Barrière og Meilhac tænke sig ham: den vigtige, indskrænkede Frasemager af en Bourgeois. Geoffroys brede og skikkelige Ansigt, hans smilende Mund, hans velvillige Øjne, hans gemytligt godmodige Manerer passe glimrende til denne Figur, som i Frankrig er en almindelig accepteret Komedie-Type. Det er dog ikke min Mening, at Geoffroy skulde være ude af Stand til at spille Andet; Alverden i Paris mindes f. Ex., med hvilket Mesterskab han gjengav Balzacs „Mercadet“ og (i en anden Genre) den gamle Maëstro i George Sands smukke Stykke «Démon du foyer». Men Forfatterne saavel som hans eget Naturel førte ham altid tilbage til hin Bourgeois-Type, som han spillede saa beundringsværdigt paa Theatret, og som han, uden selv at vide deraf, ogsaa spillede i det daglige Liv.

En af de Forfattere, som har skrevet hyppigt for Geoffroy, sagde en Dag til mig: „Det er ham umuligt at sige en Replik, som ikke er sand, fuldstændig naturlig. Hver Gang Geoffroy ikke veed, hvordan han skal klare sig, eller han stammer i det, er det mig en sikker Advis om, at jeg maa stryge det Sted. Det er saa altid mig, som har gjort noget Galt.“

Geoffroy var ved Gymnase til 1862, og de to sidste Aar, han var der, skabte han to Figurer, som stillede ham absolut over al Sammenligning med Andre: det var Perrichon i «Voyage de M. Perrichon» og Ratinois i «Poudre aux yeux». Begge Stykkerne vare af Labiche. Aldrig i Verden har man paa Theatret seet en mere selvtillidsfuld, værdigere og paa samme Tid naivere Bourgeois. Naturen har udrustet Geoffroy med en kraftig og gjennemtrængende Stemme, som giver selv de mindste Ord et ejendommeligt Relief, og som faaer de subtileste „Spidser“, de mest diskrete Antydninger til at springe iøjnefaldende frem.

Omtrent midt i 1862, da han stod paa Toppunktet af sin Berømmelse, gjorde et ynkeligt Pengespørgsmaal ham gal i Hovedet. Man havde haabet, at Théâtre français vilde have benyttet sig heraf til at kapre ham; men ved dette Theater mente man, at det var under Ens Værdighed selv at henvende sig til en Skuespiller fra en af de underordnede Scener. Saa kom Palais-Royal Molières Hus i Forkjøbet og erobrede Geoffroy med en Stabel Banknoter.

Imidlertid tænkte vi Andre ved os selv: „Hvad Pokker vil han ved Palais-Royal? Ingen kan være mindre Farceur end han; han er en Skuespiller rigtigt af den gode gamle Stok, som kun kan sige, hvad der er sandt, og som bliver svimmel, saasnart han ikke længer føler Virkelighedens faste Jord under Fødderne. Tiltrods for — eller rettere: netop paa Grund af — sit Talent vil han blive helt knust af de ubegribeligt dygtige Farce-Skuespillere, som han skal agere sammen med. Med mindre da, tilføjede vi, Palais-Royal-Theatret gaaer hen og slaaer over i en anden Genre!“

Naa — Palais-Royal slog vel ikke over i en anden Genre; men det modificerede den Genre, det havde. Det bevarede sine Traditioner med den halsbrækkende Farce og den vidtgaaende Overgivenhed, men det mildnede dem ved en stærkt udtalt Forkjærlighed for realistisk Komedie. Der kom i en og samme Smeltedigel to Stoffer, der tilsyneladende ikke kunde indgaa i Forbindelse med hinanden, og Resultatet blev et nyt Metal, en Slags korinthisk Bronce til Statuetter.

Det var en sammensat, højst aparte Genre, som nærmede sig den egenlige Komedie ved sit lige ud af de moderne Sæder grebne Grundmotiv samt ved en vis, helt igjennem sporlig Sands for korrekt og komisk Iagttagelse, — medens den paa den anden Side igjen var i Familie med Farcen, takket være det ofte Groteske i Scenegangen, det overstadigt Lystige i Dialogen og enkelte Situationers

rent usandsynlige Bajadsstreger. Der kan ikke tænkes noget mere Besynderligt end denne (ægte parisiske) Genre, og heller ingen, der er vanskeligere at magte, eftersom den kræver en yderst sjeldent forekommende Forening af rent forskjellige Anlæg. Her skal man paa eengang tilfredsstille den nuomstunder saa almindeligt udbredte Passion for det Sande og den Forkjærlighed for det Overraskende, som er en Smule i Slægt med hin, blandt 1880's Artister og Boulevardierer saa gængse Tendens til blaserte Vitser; Dialogen skal næsten i samme Aandedræt være ædruelig som det daglige Livs og sprudlende og spruttende som Pariser-Konversationen. At faae megen sund Sands og en evigt svirrende Nervøsitet til at gaa med hinanden under Armen — nej, oprigtigt talt, det er intet let Stykke Arbejde.

Alligevel løste Labiche Problemet strax ved første Forsøg. Efter vort, Parisernes, Skjøn er hans «Célimare le Bien-Aimé» et Mesterstykke, jeg kunde fristes til at sige: den nye Genres Mesterstykke, som fik koblet Gymnase sammen med Palais-Royal og Geoffroy med hans nye Kamerater.

Geoffroy spillede aldeles fortryllende frejdigt og gemytligt og navnlig naturligt. Side om Side med ham stod Lhéritier med sit bedragne Ægtemands-Hængefjæs: han er Farceur, Lhéritier, det er sandt, men hans Grimasser ere saa uimodstaaelige, og saa har han en mageløs Maade at sluge (med Overlæg) det Halve af Ordene paa, saa han mere lader En gjætte, hvad der skal siges, end han egenlig siger det. Han er ogsaa ubetalelig som disse erotiske Runkadorer, der tiltrods for deres Alder løbe efter Smaapigerne og formelig mase dem med smægtende eller nærgaaende Øjekast. Hans Minespil som saadan en bedaget Satyr, som en tresindstyveaarig Faun, er ikke til at holde ud for Latter.

Forresten vilde man maaske andetsteds dømme anderledes. Men naar en Skuespiller hos os i Paris formaaer at komme Folk til at le, og han har moret et eller to Slægtled, saa chikanere vi ham ikke mere med hans Mangler. Han viser sig, og man leer, han tier, og man leer, han aabner Munden, og man vedbliver at le; endelig siger han Noget, ligegyldigt hvad og ligegyldigt hvordan, og hele Theatret er nær ved at sprække af Latter. Det er nu engang blevet traditionelt.

Ganske paa samme Maade forholder det sig med Hyacinthe, som spiller sammen med Geoffroy og Lhéritier i «Célimare le Bien-Aimé». Han har en umanerlig stor Næse, som Satiren forlængst har udskudt alle sine Pile mod. Nuvel, den Næse har i fyrretyve Aar havt Privilegium paa at faae Folk til at le. Hyacinthe tager op om den, drejer rundt paa den eller anbringer den som en Snabel paa sin Medspillendes Skulder, og hver af disse Bevægelser vækker hos os et almindeligt Udbrud af traditionel Henrykkelse. Føj saa hertil, at denne Kunstner har Greb paa det Groteske, og at han excellerer i utænkelige, aldeles overraskende Kostumer. Det er ham, man lægger det klassiske Svar i Munden paa: „Siig mig engang," spurgte En, „hvordan Pokker bærer De Dem ad, saa De altid kan have saa grinagtige Hatte paa, naar De spiller?" — „Jo," sagde Hyacinthe, „jeg gjemmer dem."

Foruden Labiche, som strax havde fundet Mandlen i Grøden, høstede endnu to Forfattere smukke Triumfer indenfor denne nye Genre, der (for at snakke i Markskrigernes Jargon) var opstaaet ved „et underligt Spil" mellem en Gjede og en Gedebuk. Det var Meilhac (i Kompagni med Halévy) og Edmond Gondinet. Jeg skulde gjerne tilføje: Barrière, men han døde kort efter og efterlod kun et eneste Stykke i den Genre, «les Jocrisses de l'amour». Det er forøvrigt et af Repertoirets bedste Arbejder; neppe nogensinde er et sandere (og ret beseet: sørgeligere) Grundmotiv blevet anrettet med en mere forfløjen Dialog. Lad mig prøve paa at give et Begreb derom. En gammel Idiot er forlibt i en lille Koristinde, som han bilder sig ind er ham umaadelig tro. Saa en skjøn Dag faaer han fat paa et Brev, hun har skrevet til „en Ven": „Kom hjem til mig iaften," staaer der, „jeg har faaet kostet min gamle Abekat (mon vieux singe)." — „Hvad for noget! min gamle Abekat?!" udbryder den forelskede gamle Stabejs yderst betuttet, indtil en velvillig Sjæl kommer ham til Hjælp: „Nej, der staaer ikke Abekat (singe), der staaer Drøm (songe) . . . Du kan jo se, der er en Prik over o'et!" — „Ja, det er ogsaa sandt," svarer den Anden, „der er en Prik . . . og forresten vilde der jo heller ingen Mening være i den Abekat!" — — — Ja, maaske Andre ikke finde denne Dialog pikant, men vi Parisere vare lige ved at le os forbærvede. Forresten veed jeg nok, at Intet kan være mindre internationalt end det, man leer af.

Blandt de Stykker i denne Genre, som paa den ene Side Gondinet og paa den anden Side Meilhac & Halévy have leveret, ere de bedste: af den første Forfatter «Gavaut, Minard et Compagnie» samt (navnlig) «le Panache», der dog maaske er lidt vel exklusivt franskt til at kunne gouteres af Fremmede — og af det andet Firma «la Boule» og «le Réveillon». Desværre faaer man ikke længer at se i «la Boule» denne stakkels Gil-Perez, som med en saa sprudlende og saa fantasifuld Kvikhed gav de lystige Fædre og de gamle Udhalere. Den Ulykkelige er nu paa en Sindssygeanstalt, hvor han dyrt udsoner de Triumfer blandt Monden, eller vel snarere blandt Demimonden, som hans enorme Begavelse, hans Pli og hans Navn vandt ham.

Men Geoffroy er endnu tilbage, og Lhéritier, og Mlle. Lemercier, og selve Stykket. Navnlig da Stykket. I det (eller i «le Mari de la débutante», et Mesterværk af Pudserlighed) kan man ret studere den besynderlige Blanding af realistisk Jagttagelse og burlesk Fantasi. Første Akt er her helt igjennem Komedie — og det Komedie, som kan lade sig se: sand, træffende, spirituel! Derefter slaaer Stykket over i det Farceagtige og svirrer op i de kaade Indfalds Regioner. Men selv her mindes man dog af enkelte Træk, der ere grebne lige ud af de moderne Sæder, om, at man ikke sejler rundt i rene Bajadsstreger, men at man har den solide Virkelighed nedenunder sig. Ligesaadan forholder det sig med «le Réveillon», en lille Perle, hvis første Akt er fortræffelig Komedie, hvis tredie Akt har en Situation, som Molière ikke behøvede at skamme sig ved, men hvis anden Akt er komplet Farce.

Det er Palais-Royals store Stykker, dets bedste Træffere. Men Theatret har aldrig glemt de Smaastykker, som tidligere dannede dets Repertoires Kjærnetropper. Enkelte af disse høre til den før omtalte Genre af „godt gjorte" Stykker, andre — og naturligvis Flertallet — er Farce og Komedie blandet sammen. De to bedste ere efter min Mening Gondinets «le Homard» og Meilhac & Halévys «le Roi Candaule»; men for at kunne nyde dem rigtigt, maa man unægtelig være meget fortrolig med parisisk Skik og Brug. Os Parisere have disse Genrebilleder moret glimrende.

V.

Jeg kunde gjerne standse her, thi i dette flygtige Overblik over Titler paa Stykker og Navne paa Skuespillere har jeg nok saa omtrent faaet sagt et Ord om alle Palais-Royals Berømtheder. Der er neppe forbigaaet synderligt Andet end Nytaarsrevue-Genren (som, skjøndt den i «les Pommes de terre malades» og «le Banc d'huitres» skaffede Theatret to af dets mest glimrende Kassestykker, dog egenlig ikke er ejendommelig for det) samt Operetten, som Palais-Royal i et Øjebliks Slaphed dinglede ind i med «la Vie parisienne» og «le Château de Toto»; men saa opdagede man, at man var kommen paa Afveje, vendte tilbage til de gamle Leverandeurer og gav Orkestret Løbebas. Der er ogsaa faldet et Par Navne paa Skuespillere eller Skuespillerinder ud under Opremsningen: f. Ex. den brave Mme. Thierrets, denne den bedste af alle Duennaer, som havde et formeligt Sapeur-Skjæg, og som til Publikums store Henrykkelse dunkede sig med knyttet Haand for Brystet, hvilket Bryst hun nok saa fornøjet kaldte „sit Kuffert-Laag"; og Lassouches, ham med det kløgtige Blik i de store runde Øjne, med den satiriske Mund og den skjæve Hals, og som spillede alle de gamle Tjenere saa morsomt. Men hvad siger ikke Digteren?

Le secret d'ennuyer est celui de tout dire,

og jeg foretrækker, efter nu at have kastet et Blik paa den Vej, der er lagt tilbage, at se et Øjeblik fremad mod den Skjæbne, Palais-Royal gaaer imøde.

Palais-Royal har i de sidste tyve Aar begaaet en stor Fejl, som det nu maa bøde haardt for. Det havde en Kvartet af ypperlige Kunstnere — Geoffroy, Gil-Perez, Lhéritier og Hyazinthe — og det brugte og misbrugte den; hver eneste Aften maatte disse Fire spille, og Ingen tænkte paa at indøve Rekruter bag deres Geled. Det er rigtignok sandt, at Theatret havde til Medskyldige i sin Buk baade de renommerte Forfattere, som jo gjerne forlange, at de Skuespillere, der ere i Vælten, skulle spille deres Stykker, og Kunstnerne selv, som vogtede skinsygt paa deres Position og holdt troligt sammen for at spærre alle Debutanter Vejen, og endelig Publikum, dette store Barn, som med de Vildes Tankeløshed hugger Palmetræet om for at komme til at spise Frugten.

De fire Skuespillere bleve efterhaanden gamle, Gil-Perez blev endogsaa nødt til at trække sig tilbage, og saa opdagede man, hvor man havde baaret sig dumt ad ved ikke at opdrage Afløsere for de fremragende Kunstnere. Direkteurerne søgte til alle Verdens Hjørner og Kanter. De fik fat paa to Komikere, der ere ifærd med at skabe sig et Navn i Paris, nemlig Daubray, der er fin og spirituel, samt Montbars, der strømmer over af Kvikhed og Lystighed, og som minder os en Del om vor Ungdoms Sainville. Hertil maa føjes Milher, en meget flittig Skuespiller, som med anerkjendelsesværdig Omhu arbejder sig op i det groteske Fag. Fremdeles have de engageret den smukke Mlle. Legault, som kan spille Komedie og som behager, skjøndt hun er lidt tør, samt en hel Bataillon af pikante Pigebørn, hvis største Fortjeneste dog bestaaer i, at de have kjønne Ansigter og ere smagfuldt paaklædte. Undtagelser fra denne Regel gjør kun Mlle. Lemercier og en lille Soubrette, Mlle. Lavigne, hvis Gamin-Væsen morer os ikke saa lidt endda.

Men tiltrods for disse mange Elementer til en Succès kan man umuligt lukke Øjnene for, at Palais-Royal er ifærd med at gjennemgaa en farlig Krise. Dets to Direkteurer, Dormeuil fils og Plankett, have trukket sig tilbage, de have taget Fingrene til sig, som det hedder. Den nye Direkteur, Delcroix, er imidlertid en intelligent Mand, som meget vel kan være i Stand til at vinde Slaget. Han har ladet det for sin Umagelighed bekjendte Theater bygge om, han spejder efter nye Skuespillere, han gaaer paa Jagt efter nye Forfattere, og i Abraham Dreyfus har han foreløbig fundet en, hvis Smaaudkast ere meget tiltalende.

Tydske Lyrikere siden 1850.

Karakteristiker og Prøver. Af **Viggo Petersen.**

XV.

Albert Moeser.

Et Hjerte, formet af for blød en Masse,
En Aand med Daab af Kraftens Flammebad,
Et Hjerte, som i snævrest Kreds er glad,
En Aand, for hvem ej Jordens Skranker passe.

Moeser er født i Göttingen den 7. Maj 1835, besøgte Gymnasiet i sin Fødeby og studerede dernæst ved Universitetet sammesteds Filologi og Filosofi. 1862 ansattes han som Docent i de klassiske Sprog og tydsk Litteratur ved den Krauseske Opdragelsesanstalt i Dresden, var fra 1868 til 1869 Lærer i Bielefeldt, men har siden atter beklædt sin gamle Post.

Moeser er kun optraadt som Lyriker. De tre første Samlinger af hans Digte — „Gedichte" (1864), „Neue Sonette" (1866), „Nacht und Sterne" (1872) — ere for det meste prægede af de samme Grundstemninger: en mørk Resignation eller en mild Melankoli, hvori der af og til blander sig bitter Harme over Menneskenes Smaalighed og Aandsforladthed. Livsanskuelsen nærmer sig, som hos adskillige Andre af Samtidens Digtere, stærkt til den i Tydskland saa udbredte Pessimisme, der jo atter er nær beslægtet med Buddhaismens Syn paa Tilværelsen: alt Jordisk er kun et Skin og Menneskelivet et Spil af Tilfældigheder, blot den tusindfoldige Lidelse og Smerten over Aandens evigt utilfredsstillede Higen og Søgen er noget Realt, og Menneskets Pligt er det, saa længe han vandrer i dette Skinliv, at lette sine Lidelsesfæller den byrdefulde Tilværelse. For den digterisk begavede Natur er der dog, trods denne Livsbetragtning, en Trøst i Anskuelsen og Dyrkelsen af det Skjønne, og ved Siden af de mange Digte hos Moeser, hvori han priser dette Menneskets højeste, ja eneste Gode, findes der adskillige andre, i hvilke han udøser sin Harme eller sin Spot over den blinde eller endog skjønhedsforagtende Hob. Tankedybde og varm Følelse savner denne Digter ikke, snarere maaske Rigdom og Bevægelighed i den digteriske Fantasi; og den her antydede Mangel gjør, at hans i sig vellykkede Digte undertiden kunne gjøre Indtryk af en trættende Monotoni, ja, med deres stadig tilbagevendende, dybt alvorlige, halvt melankolske Grundtone faae et Anstrøg af sygelig Sentimentalitet. — I formel Henseende ere de for Størstedelen af stor Skjønhed. Moeser ynder især Kunstpoesiens

fornemmere, vanskeligere Former, som allerede i sig paatrykke Indholdet et idealt Stempel, navnlig den antike Ode og den italienske Sonet; og Behandlingen af disse lykkes ham i Reglen godt; dog er det ikke at undres over, at det gjenstridige Sprog ikke altid vil føie sig for ham i de fremmede Former. — I sin sidste Samling: „Idyllen" (1875) har han forsøgt sig i en Genre, der baade i Indhold og Form ligger „das Lied", den tydske Lyriks egenlige Domaine, betydelig nærmere; og Forsøget er faldet meget heldigt ud.

Foruden til de nedenfor givne Prøver paa Moesers Digtning henvises til den i „Nær og Fjern" Nr. 219 (1876) meddelte „Ode".

1.

Braminsang.

Stor Verden er, dog, hvad Du seer, er Skin;
I Majas Slør vor Sands er hyllet ind.

Alt, hvad os blænder, har ej mere Værd
End over klare Bølger Maanens Skjær.

Bedrag er Tidens endeløse Strøm,
Bedrag Naturen, alt vort Liv en Drøm.

Verden er Skin, dog sand er Livets Nød;
Thi evig truer Sygdom, Alder, Død.

Tungt Sjælen sukker hver en Livets Dag;
Thi Legemet er kun Sjælens Sarkofag.

Skjul Liget ej i Gravens mørke Nat,
De muntre Luer det fortære brat!

Dog medens end Du bærer Kjødets Dragt,
Sørg for, at ej Du tvinges af dets Magt.

Mod Dyden stræb med ren og skyldfri Aand,
Hvis ej, Dig evigt fængsler Jordens Baand.

Skaan Træ og Dyr, mod Brødre kjærlig vær:
Alt, hvad der skabtes, Bramas Billed bær.

O, banlys Krigens vilde Raseri:
Et Hav af Blod alt Verden svømmer i.

Sky villiestærk de lave Sandsers Brunst,
Snart Sandselyst forgaaer som Taagedunst.

Selv Elskov er kun Drøm og idel Tant:
Siig, hvor en fuldtbeslægtet Sjæl Du fandt?

Lyksalig er kun den, som Verden skyer,
Fredløs, hvo ej dens Troldomsmagter flyer.

Gaa ensomt, fjernt fra tomme Talers Larm,
Og hvil Dig grublende ved Altets Barm.

Saa vender Du, som Flod til Havets Grund,
Tilbage efter Livets korte Stund.

For Jordelivets Byrde er Du fri,
Det store Intet født Du hviler i.

2.

Ode.

Hvad enten Vaarens Pragt eller Somrens Glands
Har Jorden smykt, eller skummende Bølgebands
Omkring os slaaer, eller Stjerners Blinken
Tindrer igjennem den lune Høstnat —

Et Kaos er for vort Øje dog Jordens Kreds,
Naar Elskov mangler; Liv mellem Livløst kun
I broget Masse, uden Formaal,
Synes den dem, som ej Elskov eje.

Ja, først naar Ordet, det hellige, store Ord:
„Jeg elsker Dig!" fra elskelig Læbe lød,
Da flyer det tætte Mulm, som hidtil
Hyllede Verden i Tungsinds Skyer.

Det dages, dages! Og trindtom den øde Jord
Med Lynets Hast sig breder den hulde Glands,
Som da hint Ord: „Bliv Lys!" med Almagt
Eengang fra Skaberens Læber runged.

I skjøn Forklaring ligger harmonisk da
For lutret Blik den straalende Verden, og
Med Lethed aner Hjertet, hvad vi
Søgte: den evige Fred paa Jorden.

3.

Hvor meget, Hjerte, kan Du ikke savne!

Et Hjem jeg aldrig fandt paa denne Klode,
En Fremmed er jeg, vil jeg stedse være,
Mig kunde Livet ej de Ønsker lære,
Hvortil jo Eders Tanker stedse stode.

Naar blot mit eneste, mit sande Gode,
Den Guddomsild, jeg i mit Indre bærer,
Som jeg med trofast, ængstlig Omhu nærer,
Mig Verdens Storme uantastet lode.

Og seer jeg da, hvor travlt Alverden iler,
Hvordan sig Alles Stræben blot forener
I Kamp om Gods og Guld, om Rang og Navne,

Da staaer jeg kold og rolig, mens jeg smiler
Og siger, som hin ypperste Hellener:
„Hvor meget, Hjerte, kan Du ikke savne!"

4.

Det Skjønne.

Først løfter skjult og ukjendt det sin Vinge
Og kommer ej den store Hob tilgode:
Den ærer kun den grelle Leerpagode,
For Guddomsglandsen er dens Aand for ringe.

En Kjender maa det først til Kundskab bringe;
Og se, strax vaagner Nid som Antipode;
Omsider sejrer det; nu bli'er det Mode,
Og tusind Fraser til dets Ære klinge.

Dets Skabers tunge Liv tilsidst faaer Ende,
Strax flokkes Folket til Erindringsfester,
Og snart hans Billed skal mod Skyen rage.

De, som ej ændsed ham i Livets Dage,
Staa rørte ved de dyrebare Rester,
Og samle ivrigt paa — hans gamle Penne.

5.

Foraarets Komme.

Brun staaer Skovenes Kreds, og tyst dem Luften ombølger,
Hvidlige Skymassers Væv tilslører Himmelens Blaa,
Lydløs hviler Naturen, dog, tro mig, den Hvile bedrager:
Rastløst den arbejder alt dybt i sin lønligste Vraa;
Trindtom er hemmeligt Liv, og kommer et eneste Solblink —
Al den spirende Pragt bryder med Vælde sit Skjul. —
Stille, hvilende Jord, Du ligner en Digters Siesta:
Verden saa tidt i sin Hast kalder ham ledig og lad;
Men i hans inderste Sjæl sig røre de evige Tanker,
Langsomt modnes i Løn Fremtidens straalende Pragt.
Pludselig gribes hans Aand, det sprudler, det sprudler i Barmen,
Og som med Bjergstrømmens Magt kæmper det Skjønne sig frem.

6.

Notturno.

En Kalden gjennem Natten gaaer,
Som døende sig atter fjerner,
Løvhavet sagte Bølger slaaer,
Bestraalt af tusind gyldne Stjerner.

Trindt Nat og Ensomhed!
Hvad mon hin Kalden vel forkynder?
O nu, for vist jeg veed,
Saa lønligt Nattens Elskovsfest begynder.

Ned over Bjergets mørke Rand
Mit Blik i Dalens Dybder falder;
Natvinden suser over Land,
Det er, som fjernt mig Stemmer kalder.
O Du, mit Hjertes Skat,
Stig op fra dine grønne Dale!
I denne Stjernenat
Vil tyst vi vandre gjennem Skovens Sale.

Jeg lægger om dit Liv min Arm,
Vi hviske, i vor Løndom trygge,
Du læner tæt Dig til min Barm,
Naar mørk os truer Skovens Skygge.
O Elskte, huld og tro,
Se, Stjerners fjerne Tog vor Fod dog leder,
Og Nattens dybe Ro
Saa drømmetyst sig trindt om Skoven breder!

Hermed maa jeg slutte denne Samling af Karakteristiker og Prøver. Er det lykkedes mig at vække nogen Opmærksomhed og Interesse for en væsenlig Afdeling af vor Tids tydske Digtning, som hidtil kun er bleven meget svagt repræsenteret i vor Oversættelseslitteratur, og at give et saa korrekt og tydeligt Billede af de paagjældende Digtere, som den indskrænkede Plads tillod det, da er mit Maal naaet. Kjendere ville muligvis finde Et og Andet at indvende med Hensyn til Valget af de her behandlede Digtere, og det skal ogsaa villig indrømmes, at det delvis kunde være truffet anderledes. Et Udvalg blandt en saa stor Mængde Forfattere som den, det her drejede sig om, maa imidlertid altid blive til en vis Grad vilkaarligt; men desuden tillader jeg mig at gjøre opmærksom paa følgende Punkter. For det Første vilde jeg kun medtage Digtere, som allerede nyde en almindelig og rodfæstet Anerkjendelse i deres Fædreland; dernæst maatte jeg naturligt udelukke saadanne, der, som Heine og Kinkel, Freiligrath og Anastasius Grün, vel have levet i det her omhandlede Fjerdedels-Aarhundrede og som kunde synes at være selvskrevne til Optagelse, men som i Virkeligheden i Løbet af disse Aar Intet have produceret, eller dog kun forholdsvis ubetydelige Ting. Endelig har det, som allerede i Indledningen bemærket, kun været min Mening, i de her behandlede Digtere at opstille dygtige Repræsentanter for alle Hovedretninger i den nyeste tydske Lyrik (Bodenstedt forbigik jeg dog, som naturligt var, da hans Hovedværk allerede forelaa i fuldstændig Oversættelse), uden dermed at ville betegne dem som de absolut fortrinligste blandt de samtidige. Hvis Pladsen havde tilladt det, havde det forøvrigt været min Plan, at medtage endnu nogle faa Forfattere, navnlig Rud. Gottschall og Alb. Träger.

Hvorledes jeg „reddede Frankrig“.

Af **Archibald Forbes.**

Det er store Ord mine Herrer! Jeg kan kun sige, at det ikke er mine egne — jeg er altfor beskeden til at udtale en saa storslaaet Sætning paa mit eget Ansvar — det er nøjagtig de Udtryk, som bleve brugte af en højtstaaende civil Øvrighedsperson, for at betegne Følgerne af, hvad han kaldte min „ridderlige Opførsel“.

St. Meuse — lad os kalde den St. Meuse — er en By i det, som endnu er fransk Lothringen; og jeg kom drivende dertil op gjennem Marne-Dalen, over de flade Sletter ved Châlons og forbi St. Menehould, berømt for sin fortrinlige Grisesylte, i den anden Uge af September 1873. St. Meuse var en af de sidste af de franske Byer, som Tydskerne beholdt i Pant for Betalingen af de fem Milliarder. Den sidste Del af Blodpengene var betalt, og Pikkelhuerne stod i Begreb med at forlade St. Meuse, saasnart de havde talt Pengene og i al god Ro havde fyldt deres Bagagetog og pakket deres Mantelsække.

Min Hensigt med at tage til St. Meuse var at overvære denne Begivenhed og med egne Øjne iagttage, hvorledes den franske Sorgløshed vilde leve op igjen efter Bortfjernelsen af den teutoniske Mare, som nu i tre Aar havde stoppet den medfødte Livligheds Sikkerhedsventil. Jeg havde forregnet mig lidt med Hensyn til Tiden, og da jeg naaede St. Meuse, opdagede jeg, at jeg havde en Uge at vente, inden den Begivenhed fandt Sted, som jeg havde isinde at overvære. Jeg ansaa imidlertid ikke denne Uge for spildt Tid, thi St. Meuse er en meget behagelig By, og de Forhold, som nu saa snart skulde forandres, frembød mange interessante Ejendommeligheder.

Man maa vide, at St. Meuse er en Fæstning. Den

har et Citadel, eller idetmindste saadanne Rester af et Citadel, som ere blevne tilbage efter et Bombardement, og den lille, gammeldags By er omringet af Bastioner, der ere forbundne ved Mellemvolde og flankerede med Lynetter. Det Hele er omgivet af en Grav, og paa den anden Side af dennes Kontreskarpe er et skraat Glacis, som afgiver en yndig Promenade. Fæstningens defensive Egenskaber ere reducerede til Nul efter Indførelsen af det langtrækkende, riflede Belejringsskyts, thi Byen ligger i et Hul og er til alle Sider omgivet af Høje, hvis Toppe med Lethed beherske Fæstningsværkerne. Men det er paa ingen Maade gaaet op for St. Meuse, at dens forældede Fæstning ingenlunde kan betragtes som uindtagelig. Den har tvertimod en meget høj Mening om sig selv, som en tapper, for ikke at sige heroisk By, og det kan heller ikke nægtes, at dens Adkomst til denne Selvfølelse er velbegrundet. Til Trods for alle Mangler udholdt Byen i den fransk-tydske Krig en Belejring paa to Maaneder og overgav sig først efter et livligt Bombardement, som varede flere Dage. Dens Overgivelse skete heller ikke paa uhæderlige Betingelser, dens Selvagtelse var ikke knækket, og det var en stolt Følelse at vide, at da den tydske Besætning drog bort fra St. Meuse, maatte den efterlade alt Artilleri og Amunition, aldeles som den havde forefundet det paa Overgivelsens Dag.

Jeg kom til at holde meget af St. Meuse i Løbet af de Dage, jeg tilbragte der, medens jeg afventede den store Begivenhed, Byens Rømning. Selskabet ved table d'hôte i Hotellet «Les trois Maures» var meget interessant og behageligt. Tydskerne spiste i et Værelse for sig selv, saa at det fjendtlige Element ikke var aabenlyst tilstede ved det almindelige table d'hôte; men der var nogle faa tydske Embedsmænd i civile Klæder — Skrivere i General Manteuffels Bureau, Intendanter o. s. v., som talte Fransk endogsaa indbyrdes og vare pinlig høflige mod de franske Stamgjæster, der til Gjengjæld vare yderst høflige mod dem. Der var et Par parisiske Journalister, som vare komne til St. Meuse for at overvære Rømningen, og som skrev deres Breve i Kaféen ligeoverfor til Akkompagnementet af verres d'absinthe og halve Baiere. Saa var der den brave Gendarmkaptain, som var ankommen til St. Meuse med et Følge af 25 Underordnede, for at overtage den municipale Styrelse og senere besætte Fæstningen. Han var den høfligste Mand, jeg har truffet i mit Liv, denne Gendarmkaptain, og han besad to mærkelige Egenskaber, for det Første at have Øjne i Nakken, og for det Andet at kunne faae En til i Løbet af en halv Times Samtale at aabenbare sine hemmeligste Tanker for ham. Medens han med største Ro nød sin Middagsmad, kom der fra Tid til anden nogle sagtmodige, beskedne Mænd i civile Klæder ind til ham. Undertiden vexlede de kun et Blik med ham og gik igjen uden at tale; undertiden leverede de ham en Seddel; undertiden havde de en lille hviskende Samtale med ham, og Kaptainens Nonchalance var da storslaaet. Disse hæderlige Individer, som, naar de engang havde seet En i Samtale med deres Chef, atter senere hilste En med dybeste Ærbødighed, vare Medlemmer af det hemmelige Politi.

Indbyggerne i St. Meuse lod til at afvente deres Befrielsestime med filosofisk Ro. Det er i Forbigaaende sagt i fysisk Henseende den smukkeste Race, jeg har seet i Frankrig; Mændene ere høje, velbyggede og muskuløse, Kvinderne ere smukke og kraftige. Den tydske Besætning forrettede sin daglige Dont paa den sædvanlige rolige, systematiske tydske Maade. Skildvagterne vedbleve at holde Vagt ved Portene og Broerne, som om de tænkte at skulle staa der til Dommedag, istedetfor at de havde Ordre til at være borte inden en Uge, Rekruterne exercerede paa Glaciet lige til Aftenen før Afmarchen, løftede deres Ben og strakte deres Tæer, som om deres Livs Formaal var at sparke saa meget ud som muligt; Bataillonerne øvede sig paa Citadellets Esplanade med den ihærdige Flid, som er Kilden til Tydskernes militaire Hæder. General Manteuffel boede i Præfekturet, holdt sine Leveer og gav sine stive Middagsselskaber, som om han havde isinde aldrig at forlade Byen. De tydske Officierer fyldte Kaféerne og skreg op paa deres sædvanlige støjende Maade, og i Underofficierernes Kafé spillede de solbrændte gamle Vagtmestre og graaskjæggede Sergeanter Billard paa det støvede Bord, medens de drak deres Øl.

De franske Journalister bearbejdede mig, for at jeg skulde tilstaa, at de to Racer, som beboede St. Meuse, hadede hinanden som Pesten. De paastod, at ligesom det kun var Disciplinen, som afholdt Tydskerne fra at myrde alle Franskmændene i Byen, saaledes var det kun en ydmygende Følelse af Afmagt, der hindrede Franskmændene i at rejse sig i Raseri mod den midlertidige tydske Besætning. Jeg er bange for, at mine franske Kolleger i Stilhed hadede mig for min Skepticisme paa dette Punkt. Det var tydeligt og naturligt, at der ikke herskede nogen venskabelig Stemning i Byen. Nogle af Tydskerne vare arrogante og storsnudede. Det stødte og saarede mig at høre en Oberst af den tydske Stab svare paa mit Spørgsmaal: om den tydske Styrke skulde asmarchere med Arrièregarde ligesom i Krigstid: „Bah, en Gendarm med en Pidsk er Arrièregarde nok mod det Pak." Men Hans og Carl og Johan, de skikkelige Karle i de Meniges Rækker, gjorde ikke saadanne haanende Bemærkninger om deres Værter. De hentede Vand til Konerne i deres Kvarteer, gjorde paa en stilfærdig, sagtmodig Maade Kur til Pigerne og passede Børnene med en Omhu, som gjorde disse haabefulde unge Væsners Fædre tilskamme. Jeg tillader mig som fornuftigt Menneske at betvivle, at en Familie kan hade en Mand, som har ladet dens Børn ride Ranke paa sit Skjød, eller at en Mand kan bære Nag til en Familie, hvis Børn han har passet. Lige siden Krigen have Journalister, Forfattere og den offentlige Mening i det Hele taget søgt at overbevise den franske Nation om, at hvis den ikke vil glemme sin Patriotisme, maa dens første Pligt være at hade Tydskerne, og jo bitrere dette Had er, desto varmere ere de patriotiske Følelser. Man maa tilstaa, at man ofte hører denne Anskuelse udtalt af franske Mænd og Kvinder med en Kraft og Iver, som synes at bevise, at den hos Mange har slaaet fast Rod.

Medens Rømningen af Byen endnu var en Begivenhed, som laa langt frem i Tiden, havde Beboerne af St. Meuse baaret deres Byrder med Ro og havde endog, troer jeg, i Stilhed glædet sig over de substantielle Fordele, som tilflød Byen i Form af Fritagelse for Skatter og af Indtægter ved Erobrernes Forbrug. Men alt som Afmarchens Dag nærmede sig, begyndte man at føle en vis Elektricitet i den sociale Atmosfære, som let ved en ubetydelig Hændelse kunde udarte til Torden. Blusemændene samlede sig i Gaderne, mumlede ivrigt indbyrdes, skelede til og puffede de tydske Soldater, som gik forbi for at kjøbe Pølser til at opretholde Livet under Hjemmarchen. Gadebrengene, som altid ere mer eller mindre uforskammede, lagde ikke længer Baand paa deres naturlige Frækhed og svingede smaa trefarvede Flag lige for Næsen af

den flegmatiske tydske Skildvagt ved Pont St. Croix. Ved „De tre Maurers“ table d'hôte formaaede de tydske Civilisters udsøgte Høflighed ikke at optø de franske Stamgjæsters stive Kulde. Hvad mig angaaer, var jeg neutral, og da jeg ikke heldede til nogen af Siderne, smigrede jeg mig med det Haab, at jeg kunde holde mig udenfor alle fjendtlige Følelser. Efter min Ankomst til St. Meuse havde jeg aflagt en Visit hos Hans Velbyrdighed Mairen i hans officielle Bolig, Raadhuset, og havde faaet et høfligt Svar paa høflig Tiltale. Saa havde jeg aflagt Kort hos General Manteuffel, som jeg tilfældigvis kjendte fra tidligere Tid; og da disse en velvillig neutral Personligheds formelle Pligter vare opfyldte, antog jeg, at jeg kunde søge, hvilket Selskab jeg lystede. Tilfældet havde tidligere ført mig sammen med flere tydske Officierer, og jeg havde følt mig tiltalt af deres Tale og Væsen, hvor støjende det end kan være. Det var naturligt og behageligt for mig at fornye Bekjendtskabet med flere af Officiererne i St. Meuse. Jeg blev Æresmedlem af deres Messe, tilbragte mange Timer i deres Casino, red ud med Uhlanofficiererne. Alt dette var meget fornøjeligt, men alt som Afmarchens Dag nærmede sig, lagde jeg Mærke til, at den franske Gendarmkaptain blev stivere i sit Væsen, at de franske Stamgjæsters Velvillie forsvandt, og at jeg paa min Vandring i Gaderne mødte mange uvenlige Blikke. Det begyndte at gaa op for mig, at St. Meuse ansaa mig for at være en Tydskerven og som Følge deraf fjendtlig stemt mod Frankrig og St. Meuse.

Paa den Dag, der gik umiddelbart forud for den til Afmarchen bestemte Morgen, fik jeg om Eftermiddagen en høflig Anmodning om at komme op til Mairen paa Raadhuset. Hans Velbyrdighed var forceret høflig, men aabenbart urolig i Sind. Han hostede flere Gange paa en nervøs Maade, efter at de indledende Høfligheder vare vexlede, og begyndte derpaa at tale.

„Monsieur, De veed formodenlig, at Tydskerne afmarcherer imorgen?“

Jeg svarede, at dette Faktum var mig bekjendt.

„Veed de ogsaa, at de sidste tydske Embedsmænd afrejser med Toget Kl. 5, da de ikke ønsker at blive i Byen, efter at Tropperne har forladt den?“

Ogsaa dette vidste jeg.

„Jeg nærer det Haab,“ vedblev Mairen, „at De ledsager dem eller forlader Byen sammen med de Herrer Soldater.“

Paa ingen Maade, var mit Svar. Jeg var kommen til St. Meuse ikke alene for at overvære Afmarchen, men for at se, hvorledes St. Meuse vilde opføre sig i Befrielsestimen. Jeg ønskede at være Vidne til den almindelige Glæde, jeg ønskede ikke mindre at være Tilskuer ved eventuelle Tumulter, hvis uheldigvis nogen saadan skulde finde Sted. Hvorfor havde M. le Maire fattet denne Beslutning om at skuffe min naturlige Nysgjerrighed?

M. le Maire var aabenbart ikke lidt forvirret, men han fattede sig og talte rent ud af Posen. Den beklagelige Okkupation var nu næsten forbi, og lykkeligvis var Alt hidtil gaaet saa roligt, at det vilde være i højeste Grad beklageligt, om en eller anden uheldig Begivenhed skulde indtræffe, som kunde skade den værdige Holdning, som det evakuerede Territorium hidtil havde vedligeholdt. Det var i enhver Henseende af største Betydning, at St. Meuse ikke blev Skuepladsen for Tumult og Uorden ved denne Lejlighed. Han haabede og troede — her lagde M. le Maire Haanden paa Hjertet — at det ikke vilde blive Tilfældet, men en Gnist kunde, som jeg nok vidste, antænde Tønder, og Befolkningen i St. Meuse var for Øjeblikket, figurlig talt, Tønder. Jeg kunde blive den farlige Gnist. „De ligner meget en Tydsker,“ sagde M. le Maire, „med Deres store gule Skjæg og Deres brede Skuldre. Vore Borgere har seet Dem meget sammen med Tydskerne; de er ikke oplagte til at gjøre fine Distinktioner mellem Nationaliteter; og derfor beder jeg Dem, kjære Monsieur, om at forlade Byen sammen med Tydskerne, for at ikke vore Blusemænd, naar Pikkelhuerne først er borte, skal anse Dem for en Tydsker og behandle Dem lidt uhøfligt. Kort sagt,“ vedblev Mairen i et pludseligt Udbrud af Oprigtighed, „jeg er bange for, at De skal blive anfaldet af Befolkningen, at der skal blive Brøvl, at Tydskerne skal komme tilbage og Rømningen blive forhalet; saa faaer jeg paa Hovedet af Præfekten og Indenrigsministeren, og St. Meuse faaer Bebrejdelser, og der vil i det Hele taget ligge et Hus!“

Dette var en meget ubehagelig Historie. Jeg kunde ikke opfylde Mairens Ønske; det var af Grunde, som jeg ikke behøver at anføre, aldeles umuligt. Jeg nærede ingen særlig Tilbøjelighed for at være Gjenstand for et Opløb. Jeg havde en Gang før prøvet at være i Kløerne paa en fransk Pøbel, og jeg vidste, at den kunde være meget grusom. Min oprigtige Sympathi for Mairens vanskelige Stilling og min Iver for, saa vidt det stod i min Magt, at bidrage til Opretholdelsen af den saa nødvendige Rolighed, var endnu større end Hensynet til min personlige Sikkerhed. Men hvorledes stod det i min Magt at gjøre Noget for Mairen? Jeg kunde ikke rejse bort, jeg kunde ikke love at holde mig inde, da det var absolut nødvendigt, at jeg saae Alt, hvad der var at se. Og hvis jeg gav Anledning til Uroligheder, kunde jeg blive ansvarlig for Gud veed hvad og ovenikjøbet blive mørbanket og mishandlet.

Mairen afbrød mig i mine Betragtninger. „Hvis Monsieur ikke kan rejse, vil De da tilgive, at jeg i Betragtning af Sagens store Vigtighed foreslaaer en anden Udvej? Det er“ — Mairen nølede lidt — „det er det store Skjæg, som giver Monsieur Udseendet af at være en Tydsker. Hvis Monsieur vilde være af den Godhed og Hensynsfuldhed at — at —“

Tage mit Skjæg af! Store Himmel! Ofre den Prydelse, som havde voxet og voxet i Aarevis! — den Skov af Haar, som saa at sige havde været min Oriflamme — den eneste legemlige Besiddelse, hvoraf jeg nogensinde har været stolt, den eneste, der, saa vidt jeg veed, nogensinde er bleven mig misundt!

I det første Øjeblik var jeg lamslaaet. Jeg mindedes dunkelt Brudstykker af en Historie om en Pige, som afskar sit Haar og solgte det, for at frelse sin Moder fra at sulte ihjel, eller for at løskjøbe sin Elsker af Røverhaand, eller noget Lignende. Men det maa have været før Fattighjælpens Tid, og det er nu ved Lov forbudt at røve Mennesker. Hvad var St. Meuse for mig, at jeg for dens Skyld skulde ofre min største Prydelse? Men det var jo muligt, at den ophidsede Pøbel kunde falde paa at trække mit Skjæg ud med Rode! Og i den senere Tid var den bitre Sandhed begyndt at gaa op for mig, at min Stolthedes lysebrune Farve var stærkt blandet med Graat, en Farve, som jeg afskyer — undtagen for Øjne. Jeg tog en Beslutning.

„Jeg vil gjøre det,“ sagde jeg til Mairen med mandig

Kortfattethed. Mit Hjerte var for fuldt, til at jeg kunde sige mere.

Han respekterede min Bevægelse, bukkede taus, idet han greb min Haand med Varme, og talte kun for at give mig sin Barbers Adresse.

Tyve Minuter efter stod jeg igjen i Mairens Stue, raget og barberet. Taknemmelighedens Taarer fyldte hans Øjne. Jeg erfarede senere, at han havde Løfte om en Orden, hvis han kunde vedligeholde den offentlige Rolighed ved Tydskernes Afmarche.

Efterretningen om, at jeg havde afklippet mit Skjæg hellere end at udsætte mig for at blive antaget for en Tydsker, løb, udspredt af Mairen, som et Lyn om i St. Meuse. Jeg steg pludselig fra en Mistænkt til Befolkningens Afgud. De franske Journalister gav om Aftenen en Fest til min Ære og tømte den ene Flaske Champagne efter den anden paa det evige Venskab mellem Frankrig og England. Næste Morgen afmarcherede Tydskerne, og St. Meuse slog Kolbøtter af Glæde og stormende Jubel. Mairen førte mig til Stationen i sin egen Vogn, for at modtage de franske Tropper, og forestillede mig for Bataillonens Oberst som en Mand, der havde ofret Meget for la belle France. Obersten trykkede varmt min Haand, og jeg blev omfavnet og kysset af den haandfaste Marketenderske, som, efter min Mening, lever hovedsagelig af Hvidløg. Da vi forlod Stationen, blev der raabt Hurra for mig næsten lige saa ivrigt som for Obersten; en Mand svingede Trikoloren over mit Hoved hele Vejen hjem og traadte hyppigt paa mine Tæer. I Løbet af Eftermiddagen kom jeg tilfældig i Nærheden af et Musikkorps, som udførte patriotiske Musiknumre paa Place St. Croix. Da Dirigenten saae mig, afbrød han Programmet og istemmede «Rule Britannia» til Ære for mig og til stor Jubel for Tilhørerne, som kun ved den Energi, hvormed jeg klyngede mig til Rækværket om Cheverts Statue, lod sig afholde fra deres Forsæt: at bære mig i Triumf paa deres Skuldre. Men den fulde Belønning for mit Offer kom om Aftenen ved den Fest, som Byen gav for de franske Officierer. Mairen foreslog en Skaal for „vor engelske Ven". Vi havde Alle, sagde han, gjort Ofre for la Patrie; han havde selv lidt Tab ved, at en Træbygning var brændt under Bombardementet; den tapre Oberst ved hans Side havde udgydt sit Blod ved St. Privat. Det anstod sig for dem at lide, og de vilde lide igjen uden at klage, det var, som han havde sagt, for la Patrie. Men hvad skulde man sige om en Hædersmand, som havde ofret sin mest udsøgte legemlige Prydelse uden at være opflammet af Patriotismens hellige Ild, kun for at afværge Faren ved en Tumult, hvis mulige Følger han ikke nærmere vilde hentyde til. Vilde man anse det for overdreven Ros, eller vilde det ikke snarere blive betragtet som betegnende Ord, naar han dristede sig til for det ærede Selskab at paastaa, at hans hæderlige engelske Ven ved sin Selvopofrelse havde reddet Frankrig fra en stor Fare? — Mairens Spørgsmaal blev besvaret med en fuldstændig Hvirvelvind af Hurraraab; hele Selskabet vilde trykke min Haand, og jeg blev nødsaget til at rejse mig og holde en Svartale. Senere hen paa Aftenen hørte jeg Mairen og Byskriveren drøfte Spørgsmaalet, om jeg ikke skulde udnævnes til Æresborger i St. Meuse.

Herman Bang: „Realisme og Realister" og „Tunge Melodier".

Anmeldte af H. B.

II.

Det er en virkelig Lettelse, fra de „Tunge Melodier" at gaa over til „Realisme og Realister" (J. Schubothes Forlag); her er en langt selvstændigere Tanke og en langt naturligere Form; om Forfatteren end sjeldnere fængsler vor Overbevisning, følger man ham dog paa ethvert Punkt med Interesse og Udbytte.

Saavidt man allerede nu tør dømme, er Herman Bangs kritiske Talent fra Naturbegavelsens Side baade rigt og af ikke ganske almindelig Art. Der gives jo filosofiske Kritikere, som strax søge et Værks Tankeindhold eller opløse det i abstrakte Bestemmelser, og som ere nærved at glemme baade Forfatteren og Digteren over hans Ideer eller de Ideer, han repræsenterer; og der gives psykologiske Kritikere, for hvem ethvert Værk er en indirekte Selvbekjendelse, en Port, der aabner dem en velkommen Adgang til Forfatterens individuelleste Ejendommeligheder, hans Personlighed og hans Liv. Men saa er der Andre, der i Stedet for at gaa ud og bort fra Værket, tvertimod føre Alt tilbage dertil, for hvem enhver Undersøgelse om Forfatterens Levned eller hans Forhold til Tidens Ideer kun ere Midler til den store Hovedopgave, at fremstille hans aandige Personlighed, den, der vil leve evigt i hans Skrifter, og om muligt ved hvert enkelt Værk gribe dets inderste Duft og Tone, den Side af Forfatterfysiognomiet, der her har fundet Udtryk. De Første have ligesom kun valgt Litteraturen til Arbejdsmark for deres filosofiske og psykologiske Talent, og her vise Taine og Sainte-Beuve os, i hvilken Grad man ad denne Vej kan berige og frugtbargjøre Kritiken; de Sidste ere mere ensidigt, men ogsaa mere udpræget Kritikere og ville have lettere ved at tilegne sig de Førstes Fortrin end omvendt. Det er denne centrale kritiske Begavelse, Brandes besidder i saa fremragende Grad, og som gjør en Del af hans ældre Afhandlinger næsten enestaaende, og det er en Aare af den, jeg troer at finde hos Herman Bang. At han er paavirket af Brandes, og paa sine Steder lidt vel stærkt, vil jeg ikke nægte, men har han laant sine Vaaben, saa kunde han dog ikke føre dem saa let og saa sikkert, naar de ikke laa for hans Haand; han er ingen blot Efterligner, men en selvstændig Elev. Arten af hans Anlæg træder frem i alle hans Studier over danske Forfattere, fyldigst maaske i Karakteristiken af Forfatteren til „Jason" og Schandorph; man maa beundre den Lethed, hvormed han skyder alt Uvæsenligt til Side og trænger ind til den til Grund liggende Stemning og Tanke, den aandelige Lydhørhed, hvormed han opfanger et flygtigt Eftertryk, en sagte Betoning, der undslipper Forfatteren, og næsten umiddelbart føler, hvad det er, der herigjennem ytrer sig. Han har den nervøse Sympathi, den kritiske Finfølelse, som ikke kan erhverves ved Dannelse, og som kun behøver en gjennemført Dannelse, for at sikre sin Besidder Rang mellem de bedste Kritikere, men som ganske vist heller ikke kan undvære en saadan. Hertil kommer hans store, næsten for store Talent til at forme sine Ord. Hvor han er klar over sin Opgave, som i Anmeldelsen af Skram eller Studiet over Schandorph, ejer han virkelig Overtalelsens Gave og forstaaer at henkaste og udvikle sin

Tanke, at gjentage og indpræge den, iklæde den livlige Billeder, pikante Vendinger, tilbyde og indsmigre den med en næsten ængstelig Dygtighed. Den er ængstelig, fordi hans Ord aabenbart endogsaa har et Forspring for hans Tanke og allerede strømmer rigeligt til, medens Indtrykket endnu er vagt og fuldt af Modsigelse, og heri ligger der en Fristelse, der er bleven skjæbnesvanger for større Talenter end hans.

Hvorfor er vel denne Bog, der er skrevet med saa meget Talent, og som behandler alle de litteraire Spørgsmaal, der staa paa Dagsordenen herhjemme, ikke slaaet langt stærkere igjennem, end den faktisk er? Man har villet forklare det af, at den altfor ensidigt stillede sig paa det Nyes Parti, men dels er dette ikke ganske sandt, og dels synes det mig ingen tilstrækkelig Grund. Vi maatte jo netop ønske, at en dygtig ung Mand tillige var hidsig nok til med fuld Begejstring at løfte Naturalismens Banner. Naar han med virkeligt Talent formaaede at opfatte dens Livsprincip og hævde dens Lyssider, saa vilde det være en Velgjerning, et sikkert Middel til at bringe en indtrængende og en frugtbar Diskussion til Veje; og det er klart, at et saadant Værk maatte finde heftig Modstand hos det ene og varm Tilslutning hos det andet Parti, medens „Realisme og Realister" kun har indbragt sin Forfatter hist en lunken, halvt anerkjendende Indsigelse, og her — slet Intet, saavidt jeg veed. Jeg troer, det ligger i, at han har villet og efter sine Studier maattet paatage sig en saadan Rolle som Naturalismens Advokat, medens hans Begavelse var for alsidig og rig til at tilstede ham den rette blinde Partiskhed, og at denne Splid mellem hans Dannelse og hans Talent har gjort hans Holdning tvetydig og vaklende.

I denne Bog synes han bogstavelig at have villet virkeliggjøre sin løjerlige Theori, at „enhver Litteratur har sin Kritik," villet nøjes med at studere den samtidige Litteratur og blive Kritiker paa den, og han er tilmed ikke kommen længere end til den franske. Derfor er Balzac og Zola blevet hans Alfa og Omega, og man skal sjeldent træffe en saa talentfuld Bog med en saa snæver Horizont. Balzac synes at være det Ældste, han kjender; hans Værker er den mægtige Bjergkjæde, der lukker Synskredsen, og hvorfra alle befrugtende Vande strømme ud. Og efter at disse Kildespring i deres Forgreninger have dannet „Kejserdømmets Litteratur", samles de atter i Zola; han er Knudepunktet for alle litteraire Hovedstrømninger i Nutiden, hos ham kan man sikrest og renest aflæse Tidens Tendenser. Herudenfor gaaer det som paa den græske Oldtids Landkort, hvor Moderlandet er den rette og omtrent den hele Verden, hvor dets Kolonier kaste lidt Lys ind hist og her, medens alt Andet ellers er Barbari og næsten mere Eventyr end Virkelighed. Den nyere danske Litteratur fra Jacobsen til Skram er her en saadan Koloni fra Paris, Turgenjew fortoner sig som et af de fjerne Civilisationspunkter inderst inde ved det sorte Hav, og den øvrige nye Litteratur, baade den tydske og den engelske, staaer helt i Skygge som disse Troglodyter og Amazoner, hvis Tilværelse i det Hele er lidt usikker. Al ældre Litteratur er død og borte, selv den hele Romantik; den er kun det nærmeste geologiske Lag, som de realistiske Fødder nu engang have faaet at trampe paa. Saavidt alt dette ikke siges med rene Ord, fremgaaer det af mange enkelte Ytringer og gjennemgaaende Træk. Den nye Litteratur skal være den eneste, der ret tager Virkeligheden paa Kornet; den gamles større Skjønhed og „Løftelse" var neppe et Fortrin; thi kun den nye er sand; et meget tvivlsomt Afsnit af en af Zolas mere tvivlsomme Bøger oversættes slet og ret som et Mønster til Efterlignelse; og saa ofte han ved Undersøgelsen af danske Forfattere trænger til et Støttepunkt for sin Dom, danner fransk Litteratur den hele Baggrund, hvorfra enhver Sammenligning hentes. „Marie Grubbe" for Exempel bedømmes, som om den var et nyt Værk af Flaubert; at Jacobsen er dansk baade af Fødsel og Aand, at hans Bog trods dens franske Præg har ægte germaniske Grundtræk, det oversees aldeles, og Herman Bang kommer til det utrolige Resultat, at Jacobsen ikke har været hensynsløs nok, ikke er gaaet vidt nok i sin Skildring af Heltindens sandselige Natur, og at det er hans eneste Fejl. Hvad have vi mere Vidnesbyrd behov?

Og dog, trods alt dette gjemmer Bogen Spiren, og mere end Spiren, til en vidt forskjellig, friere og sandere Anskuelse. Navnlig i første Afsnit glemmer han oftest sine Theorier og taler, som i Studiet over „Jason", i en helt anden Aand; for at tage eet lille Træk: han, der i Fortalen til „Kvindetyper" kalder Balzacs „Kvinden paa tredive Aar" den „eneste sande Roman om en Kvinde, han kjender," han falder her i Begejstring over Frøken Rönnow. Og det er ikke nok med, at han saaledes ofte slipper bort fra sine Theorier, men han bryder undertiden direkte med dem. Af og til træffer han Romantiken midt i Naturalismens Hjerte og er nær ved at udtale det efter min Mening sande Forhold, at Romantik og Realisme have Livsprincip tilfælles, og at Naturalismen kun er et Sideskud fra den store romantisk-realistiske Hovedstamme. Næsten i samme Aandedrag som han lovsynger Zola og hans, kan der falde højst mærkelige Ytringer. Denne Zola, der er „en af de Udødelige, som have skrevet for Menneskeheden," han er i Grunden en „Læge, der kun kan læses af en snæver Kreds Videnskabsmænd;" han, hvis største Fortrin er hans dybe Virkelighedssands og Sandhed, ja, hans Skildringer staa snarere i „Hadets end i Sandhedens Tjeneste," de ere langt mere „fanatiske", langt mere „farvede" end — Fortalerne til Dumas Komedier (!); han, der har indført en ægte videnskabelig Dybde og Klarhed i Romanen, han er i Grunden „ikke Videnskabsmand, men Charlatan;" han betegner maaske snarere en Afslutning end en ny skabende Begyndelse og ender, ærligt talt, i „Abnormiteternes Mose". Erik Bøgh har i sin Anmeldelse af „Realisme og Realister" samlet en Del af slige „Indrømmelser", og Rækken kunde forøges betydeligt endnu.

Herman Bang er altsaa paa den ene Side Naturalist for enhver Pris, og mangler dog paa den anden aabenbart Troen paa sine egne Meninger. Det er i dette Vaklende, jeg finder Bogens Grundskade, og det kunde forlede til at beskylde ham for Tvetungethed og Mangel paa al Overbevisning. Men her er det, de „Tunge Melodier" give alt det Lys, man kan ønske sig. Efter denne Bog, der saa trofast og fuldt ud optager alle naturalistiske Udskejelser, som vare de Nutidskunstens rette Evangelium, tør man ikke tvivle paa, at Forfatterens Begejstring for Zola er ægte nok. Jeg forklarer derfor det Hele af, at han ikke har ført sin Dannelse op i Højde med sit Talent. Han har forlæst sig i nye franske Romaner og næsten ikke læst Andet; hans lille Digterevne er bleven helt overvældet og overmandet af disse Indtryk og svarer nøjagtigt igjen, som Balzac og Zola have raabt; hans kritiske Talent derimod har været for stort og har atter og atter søgt at gjennembryde den Begrænsning, disse ensidige Studier have paatvunget det. Hele den strenge Dom over det Nye, der løber med ind, troer jeg er en saadan mere uvilkaarlig Reaktion mod den bevidste Ensidighed, en Reaktion, der gjør hans kritiske Sands al Ære, og man

kan kun beklage, at hans formelle Talent har gjort ham det let ved nogle smaa stilistiske Behændigheder at skjule disse Modsigelser for sig selv. At han selv paa disse Vilkaar har præsteret noget saa Godt, viser dog vel, at han kun behøvede en større theoretisk Dannelse og fremfor Alt rige Indtryk fra den virkelig store Litteratur, fra sundere og friskere Tider, for at blive en fremragende Kritiker, og fra denne, fra Naturbegavelsens Side, seet, har hans Talent neppe fundet den Opmærksomhed og Paaskjønnelse, det fortjente.

At de „Tunge Melodier" staa langt tilbage for „Realisme og Realister", vil vel Ingen nægte; et andet Spørgsmaal er det, hvad man fremtidigt kan vente sig af denne Forfatter som Digter, eller hvorledes man i det Hele skal forstaa en saadan novellistisk Virksomhed hos en Kritiker, der selv med stærkt Eftertryk har sagt, at en „Kritiker bør altid være en Digter, men en stum Digter." Den, der saa fuldendt som i de „Stille Existenser" kan efterligne en fremmed Forfatter og for et Øjeblik tilegne sig ikke blot hans Form og Sprogfarve, men Stemningen, ja hele Synsmaaden og Livsanskuelsen, han har jo tilvisse Evne til at udpræge selv de rigeste og selvstændigste Digtersyner, hvis de vare tilstede. Og dog ligger det nær at spørge: ere de Evner, der have frembragt de „Tunge Melodier", den fine Sands for det Karakteristiske hos Forbilledet og den formelle Smidighed til at eftergjøre det fuldt ud, ere de Andet end de to Hovedbestanddele af hans kritiske Talent, som han her har tvunget til at gaa i fremmed Tjeneste? Og naar man saa mindes den stærke Følsomhed, der stemplede disse Efterligninger, skulde man saa ikke tro, at det er dette tilbagetrængte Fond af Pathos, som var farvet af og mættet med Alt, hvad den samtidige Roman kunde byde det af beslægtet Næring, at det er det, der i det Hele har gjort ham til Novellist, forledet ham til at anvende de Evner, der vare fødte til kritisk Virksomhed til en utidig Digterproduktion? Jeg tør kun henkaste dette som et Spørgsmaal, men det vilde ikke undre mig, om Herman Bang, naar denne uklare Pathos engang har gjæret ud, helt vil glemme baade Drama*) og Novelle, og indtil han beviser det Modsatte, holder jeg det fast, at han er født Kritiker, og ikke Andet.

Destoværre synes han ikke selv at dele denne Opfattelse af sit Talent. Han har senere skrevet en Del Kritiker, men neppe en eneste saa gjennemarbejdet og indholdsrig som de, der her ligge for — maaske dog med Undtagelse af hans Studier over Skuespillere. Men ellers har han kastet sig ind i en forceret feuilletonistisk Virksomhed, hvor han taler om alt Muligt og, baade hvad Tanke og Form angaaer, synes at være nærved i kunstnerisk Forstand at miste Evnen til at skjelne mellem Godt og Ondt. At det er en fortrinlig Ting at være en god Causeur, falder det mig ikke ind at nægte; der hører en sjelden Forening af forskjelligartede Evner dertil, og hvor meget Godt der saa kan udrettes, har for Exempel Erik Bøgh viist os herhjemme. Men at Herman Bang ikke har disse Evner, synes kun altfor klart. Han kan ganske vist med det kortest mulige Varsel ryste en Afhandling om Hvadsomhelst ud af Ærmet, men det er dog ikke nok. Mon for det Første den, der har løbet sig fast i en forskruet Stil og nu neppe kan udtrykke den simpleste Tanke naturligt og let, virkelig skulde egne sig til at staa i en saa umiddelbar Rapport til det bredest mulige Publikum? Mon Den, der i Stedet for rolig, sund Fornuft og godt Humeur byder os snart et pathetisk Sving og en lidt tungsindig Fornemhed, snart en Aandrighed, der baade er søgt og manieret, mon han virkelig skulde formaa at opfange de Øjeblikkets vexlende Indtryk, der beskjæftige hans Læsere, og give dem tilbage i en berigtiget og beriget og i en vindende Form? Og er det en Causeur, en altid slagfærdig Dagens Mand, der den ene Gang efter den anden maa betale sin ugenlige Gjæld med Reminiscenser fra halvt glemte Bøger? Man læse for Exempel den en fem, sex Uger gamle Feuilleton med den pompeuse Begyndelse: „Marquisen frøs", (Punktum, ny Linie), hvor der fortælles, at hun ikke er videre godt gift, at hun engang om Aaret fejrer en Dødsmesse for man veed ikke hvem og sammen med en ligesaa hemmelighedsfuld ældre Dame, hvor dette er hele Indholdet, og hvor denne rene Tomhed forkyndes med en mystisk Højtidelighed, som var det noget Stort. Eller man tage hans Skildring af franske Pensionater og franske Kostskoler, hvor Balzac og Daudet gaa grangivelig igjen. I sig ere disse Skizzer kun en svagere Fortsættelse af de „Tunge Melodier", men som Causerier i et Dagblad synes de mig betænkeligt at ligne en Falliterklæring. Jeg frygter for, at Herman Bang, hvis han bliver saaledes ved, tilsidst vil miste sin Mulighed til at blive en god Kritiker og kun opnaa at blive en middelmaadig Causeur.

*) Hans første Bog var to dramatiske Studier, opførte paa Folketheatret, „Hverdagskampe" og „Du og Jeg" (A. Schous Forlag); de ere meget ubetydelige og faae først lidt Fysiognomi for Den, der har læst de „Tunge Melodier".

Theatrene

Kasino. Wachtel-Koncerterne have ikke været besøgte i det Omfang, som man dels efter den eminente tydske Tenorsangers Verdensry, dels efter Publikums saa overordenlig livlige Deltagelse i vore seneste Fremmedes Præstationer kunde havt Grund til at formode. Aarsagen hertil tør vel fortrinsvis søges netop i denne Publikums ivrige Interesse for den sidste og næstsidste franske Fremmede, en Interesse, der har været af en Styrkegrad, som naturligt maatte medføre en Reaktion og en vis Forsigtighed mod yderligere at belaste sin Billetkonto med nye og rigelige Beløb. Derimod kan neppe Aarsagen have været Ukjendskab med Wachtels Navn. Thi kommer end denne tydske Repræsentant for italiensk bel canto noget sent, altfor sent, til os, saa har hans Røst i den øvrige Verden lydt altfor højt, til at ikke en Efterklang skulde være naaet til os. Ogsaa nu kan man danne sig en anskuelig Forestilling om, med hvilken eneraadende Magt Wachtel har behersket Operascenen, men, ganske vist, kun naar man tager sin Fantasi til Hjælp, lægger Lidt til og trækker Lidt fra. Til den mægtige og ualmindelige Stemmes erobrende Karakter maa man nu tillige lægge dens Egenskab til at „bedaare", tale til Hjertet, en Egenskab, der efter Sigende skal have været tilstede tidligere, om end bestandig i mindre Grad, men som her i Kjøbenhavn ikke kom frem, ialfald ikke uden Tendens til at slaa over i det Affekterte. Hvad man har at trække fra, er meget Mindre, ialtfald er endnu Intonationen upaaklagelig, trods Sangerens Alder og det Slid, der i hans mangfoldige og utallige Kampagner er gaaet af Stemmen. Men absolut sikker staaer Stemmen ikke mere paa Forcestederne, naar Tonen skal bæres længe, saa her bliver Lidt at borteliminere. I det Store og Væsenlige har Publikum imidlertid ikke havt Uret i sine Krandse, sine Bouketter og sit Bifald. Naar en af den lyriske Scenes udkaarede Fyrster udstrækker sine Kunstrejser til os, tør han bestandig gjøre Regning paa

vort Publikum, og Wachtel saa godt som Nogen. At følge ham i hans Herredømme over sit Instruments forskjellige Registre, at beundre baade Massen af den i Lungerne opsamlede Luft og den sikre Økonomi, hvormed han tager for sig af denne brede Luftstrøm, er en ikke mindre Fornøjelse end at kvittere for den propre Beskaffenhed af det høje C, uden hvilket man nu engang ikke bliver indrulleret som Tenorist premier choix. Dette saa meget misundte, enevældige C kan ikke som Wachtels Følgesvend beklage sig over sin Herre. Han har holdt godt Hus med det, saa det behøver ikke at frygte for Forsættelse til den allerede noget ankomne Klasse Kolleger, der af Høflighed kaldes Ces, men i Grunden burde benævnes H. — Paa Wachtel-Koncerterne optraadte endvidere Pianisten Hr. Bach, der udviklede en betydelig Færdighed og et smagfuldt Foredrag. I teknisk Henseende havde man i hans Spillemaade navnlig Lejlighed til at beundre et særligt udviklet Haandled, der bl. A. gjorde sig saa effektfuldt gjældende i en af Mendelssohns „Lieder ohne Worte“ (C-Dur, Presto). Ogsaa megen Klangeffekt forstod Hr. Bach at faae frem, selv om hans i denne Henseende udviklede Øre bragte ham til undertiden ikke blot at bruge, men ogsaa at misbruge Pedalen. — En ung Dame, Frøken Helvey, assisterede med nogle Sangnumre. Hendes Stemmes Volumen var ikke betydeligt og stod navnlig i et mærkeligt Misforhold til det flittige Studium af Tekniken, som hendes Foredrag vidnede om.

Brevkasse.

R. Ikke saa ilde endda; men ligesaa misligt det er at ville skrive en Iliade efter Homer, ligesaa vanskeligt er det at behandle Fänrik-Stål-Genren efter Runeberg.

De nedenfor nævnte Manuskripter, som ikke have kunnet remitteres til de ærede Indsendere paa Grund af manglende Adresse, kunne afhentes hos Redakteuren, Østerbrogade 5, 2. Sal:

1. Tre Digte af Chr. M.
2. Vintergjækken, af K. m.
3. Min Rejse til Lindenes Stad, af Emil B......
4. En Samling Digte af T. S. Rynning.
5. „Nu plukkes Hesperidens Flugt“, af C. F.
6. De patagoniske Brødre.
7. Brev fra en fornem Dame til hendes Sjælesørger, ved L—l—.
8. Hargita, af Maurus Jokai.
9. Damernes Strike, af Elge.
10. Min Vens Hustru, Fortælling.
11. Fra Venedig, af Kaj.
12. De dumme Djævle, af A. F. C.
13. Hyrden Mingo til en Hofmand.
14. Benediktinerne i det gamle St. Nicolaus Kloster, af Alexander Dumas.
15. Ashanteernes Gudelære.
16. Hjemve og andre Digte af C. F. R.
17. Krigspiben, af Auerbach.
18. Lidt om Oldtidens Lægekunst.
19. En Stump af en Roman, af L'amica.
20. Aandernes Daab.
21. Vaarstemninger, af H. I........
22. Gorgeon, ved Werner.
23. Annas Historie, af Nelly.
24. Den borgerlige Vielse.
25. Nytaarsdag hjemme.
26. Digte af V. A.......
27. Søanemonen og Vandmanden, af I.
28. Skilsmissen.
29. Fra en Udflugt i Nordsjælland.
30. Et Digt af Heines „Harzreise“, ved F. Z.
31. Guzlaspillerens Sang, ved Th. W.....
32. Kun et Lune, af V.
33. Erindringer fra Milanos Martsdage.
34. Vore konstitutionelle Ministre, af M. M.....
35. Tivoliana, af x + x.
36. Gardasøen, ved A.
37. En farlig Prøve, ved A. I.
38. Den hemmelighedsfulde Skakmaskine, ved A. I.
39. Tyrkisk Opdragelse og Oplysning.
40. Skriftvidnesbyrd mod Erfaringsvidnesbyrd.

De Manuskripter, som ikke ere forlangte tilbage inden 1. Novbr. d. A., ville blive tilintetgjorte. Red.

Med dette Nr. følger Titelblad og Indholdsfortegnelse til 9. Bind af „Nær og Fjern“.

Indhold. Det sidste Nummer. — Palais-Royal Theatret, af Francisque Sarcey, sluttet. — Tydske Lyrikere siden 1850. Karakteristiker og Prøver, af Viggo Petersen. XV. Albert Moeser. — Hvorledes jeg „reddede Frankrig“, af Archibald Forbes. — Herman Bang: „Realisme og Realister“ og „Tunge Melodier“, anmeldte af H. B. — Theatrene.

Til Abonnenterne paa „Nær og Fjern“.

Af Hr. Redakteur P. Hansens foranstaaende Udtalelse ville de ærede Abonnenter have erfaret, at Ugebladet «Nær og Fjern» fra førstkommende Oktober sammensmeltes med «Illustreret Tidende», hvis Text fremtidig vil blive redigeret af Hr. P. Hansen. I Henhold hertil ville undertegnede Udgivere af sidstnævnte Blad tage sig den Frihed, til alle Abonnenter paa «Nær og Fjern» som Fortsættelse at levere

Illustreret Tidende

og at betragte dem som Abonnenter herpaa, saafremt Afbestilling ikke meddeles vedkommende Boghandler eller Postkontor, hvorfra «Nær og Fjern» hidtil er leveret.

De Abonnenter, der til Postvæsenet allerede have betalt «Nær og Fjern» for Oktober Fjerdingaar, ville mod Efterbetaling af 1 Kr. 50 Øre modtage «Illustreret Tidende».

Vi tillade os iøvrigt at henvise til ovenstaaende Avertissement.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn, den 26. September 1880.

(O. H. Delbanco. G. E. C. Gad. F. Hegel. C. C. Lose.)

Pris: 20 Øre pr. Petitlinies Plads.

Avertissementer.

Indleveres senest Torsdag Eftermiddag Kl. 7 til Otto B. Wroblewsky, Nytorv 19.

Det kgl. Theater.

Repertoiret for indeværende Uge er foreløbig ansat saaledes:

Søndag 26. Gnisten; Regimentets Datter.
Mandag 27. StorStaahej for Ingenting; Dandsedivertissement.
Tirsdag 28. Den Vægelsindede; Jeannettes Bryllup.
Onsdag 29. Et Dukkehjem (**Fredags Abonnement**).
Torsdag 30. En Skjærsommernatsdrøm.
Fredag 1. Wilhelm Tell.
Lørdag 2. Efteraarssol; Et Folkesagn.

Casino.

Idag, Søndag d. 26. Septbr. Kl. 7.

Jens Støvring.

Boccaccio.

Forbi omtrent Kl. $10^1/_2$.

Folketheatret.

Idag, Søndag d. 26. Septbr. Kl. 7:

En Kvinde af Folket.

Folkekomedie med Sange og Kor i 5 Akter (2. Akt i 2 Afdelinger) af **d'Ennerry** og **Mallian**, bearbejdet af **Paul Marcussen.** Musiken dels komponeret, dels arrangeret af **C. C. Møller.**

Store Bededagsaften.

Farce med Sang i 1 Akt.

Forbi omtrent Kl. $10^1/_2$.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Haandarbejde som Skolefag. Vejledning for Lærerinder af **Marie Rosing.** Udgivet med Bidrag af det Offentlige. Med 124 Træsnit. 6 Ark stor 8vo. Pris indb. 3 Kr.

P. T. Mallings Boghandel.

Paa vort Forlag er udkommet og erholdes i alle Boglader:

Vidnesbyrd af Kirkefædrene II, indeholdende:

Tertullians Forsvarsskrift for de Kristne mod Hedningerne.

Oversat af **C. I. Arnesen,** res. Kapellan. 140 S. 8vo. Pris 1 Kr. 35 Øre.

P. T. Mallings Boghandel.

Indbinding af „Nær og Fjern".

Den til Bladet komponerede nette og solide Indbinding à 3 Kr. 50 Øre pr. Bind anbefales fra

Carl Petersen.
Kgl. Hof-Bogbinder,
St. Kjøbmagergade 43.

Bogsamlinger samt enkelte Værker og Bøger kjøbes til **antagelige Priser. M. P. Madsen, Nørregade Nr. 7, 1. Sal** fra **10—6.** Skolebøger kjøbes ikke.

Paa **J. H. Schubothes Boghandels Forlag** er i Dag udkommen:

CARL BERNHARD:

Krøniker fra Kong Erik af Pommerns Tid.

4. Udgave.

Folkeudgave.

286 Sider. 1 Kr. 50 Øre.
Eleg. indb. i komp. Bind 3 Kr. 25 Øre.

UDE OG HJEMME.

Nordisk illustreret Ugeblad,

udgivet af

OTTO BORCHSENIUS og F. HENDRIKSEN.

Med førstkommende 1. Oktober begynder »Ude og Hjemme« sin 4. Aargang, hvorpaa der modtages Abonnement i alle Nordens Boglader og Postkontorer

à 3 Kroner Kvartalet.

Bladet udgaaer fremdeles med afvexlende 8 og 12 sidige Numre hver Søndag og indeholder stadige Bidrag af vore bedste Forfattere og Kunstnere. Som hidtil faae Abonnenterne endvidere hvert Kvartal to særlig omhyggeligt udførte, særskilt trykte Billeder af Serien: **„Ude og Hjemmes Kunstneralbum."**

Nye tiltrædende Abonnenter i Oktbr. Kvartal faae gratis de to sidste Billeder, nemlig:
Paul Dubois': »Florentinske Sanger«. tegnet af Frans Schwartz.
M. Therkildsen: »En ung Pige, som giver en Hest Brød«, tegnet af Maleren selv. (Udstill. 1880).

»Ude og Hjemme« vil i sine første Numre blandt Andet indeholde:
Prof. **L. Dietrichson**: »Maleren Hans Gude«, med Portrait og Malerigjengivelse.
Holger Drachmann: »Fjorten Dage«, Fortælling.
Georg Ebers' nyeste Fortælling: »Et Spørgsmaal«, oversat efter Forfatterens Manuskript.
Chr. Richardt: »Hvad Tiden fordrer«.

I alle Nordens Boglader faaes heftede Kvartaler af »Ude og Hjemme« til Gjennemsyn. Abonnement à 3 Kr. Kvartalet modtages i alle Boglader og Postkontorer samt i

„Ude og Hjemme"s Hovedexpedition,
Tordenskjoldsgade Nr. 21.

De sjællandske Jernbaner.

Afgaaende og ankommende Jernbanetog.

Søndag den 26. September.

Ordinaire Tog:

Fra **Kjøbenhavn** til **Korsør**: Kl. 6.45, 8.15 Fm.; 12.30, 7 Efm. (Ank. 9.30, 11.55 Fm.; 5.30, 9.50 Efm.)
Fra **Korsør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 8 Fm., 12 Md., 4.25, 7.25 Efm. (Ank. 10.40 Fm., 4.30, 8, 10.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde**: Kl. 5 Efm. (Ank. Kl. 6.15 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Masnedsund**: Kl. 9 Fm., 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.20, 7.30, 10.50 Efm.)
Fra **Masnedsund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 9.15 Fm.; 5.15 Efm. (Ank. 10 Fm., 2.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Kallundborg**: Kl. 9 Fm.; 2.15, 7.30 Efm. (Ank. 12.15, 7, 10.50 Efm.)
Fra **Kallundborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.40, 9 Fm.; 5.25 Efm. (Ank. 10 Fm.; 1.30, 8.45 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund**: Kl. 9.15 Fm.; 3, 8.45 Efm. (Ank. 10.45 Fm., 4.30, 10 Efm.)
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn**: Kl. 6.30, 11.30 Fm.; 5 Efm. (Ank. 7.45 Fm.; 1, 6.30 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør**: Kl. 8*), 11 Fm.; 3.25, 5.15, 9 Efm. (Ank. 9.45 Fm.; 1, 6, 7.45, 10.45 Efm.)
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7, 8.50, 11.30 Fm.; 3.45, 8 Efm. (Ank. 8.45, 11.10 Fm.; 1.50, 6.15, 10 Efm.)
Fra **Kjøbenhavn** til **Klampenborg**: Kl. 7, 9, 9.30 og fremdeles hver fulde og halve Time indtil Kl. 10 Efm.
Fra **Klampenborg** til **Kjøbenhavn**: Kl. 7.15, 8.15, 9.45, 10.15, 10.45, og fremdeles hver $^1/_4$ og $^3/_4$ Time indtil Kl. 10.45 Efm.

*) Fra Klampenborg-Banens Stationsbygning.

Extratog.

Fra **Kjøbenhavn** til **Helsingør** Kl. 9.25 Fm.
Fra **Helsingør** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.30 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Frederikssund** Kl. 7.45 Fm.
Fra **Frederikssund** til **Kjøbenhavn** Kl. 8.10 Efm.
Fra **Kjøbenhavn** til **Roeskilde** Kl. 11.30 Efm.

Til Komplettering

saavel af tidligere som af det nu sluttede Bind af **„Nær og Fjern"** kunne enkelte Nr. faaes, saa langt Oplaget rækker, i enhver Boglade i Norden og hos undertegnede Forlæggere

C. A. Reitzel. **Otto B. Wroblewsky.**

„Illustreret Tidende"

begynder med Oktober Fjerdingaar sin **22. Aargang.** Redaktionen af Texten overtages samtidig af **P. Hansen**, hidtilværende Redakteur af „Nær og Fjern", medens Redaktionen af Illustrationerne uforandret ledes af **C. C. Lose.** Bladet **der fremtidig vil udgjøre 12 istedetfor 8 Foliosider,** udgaaer som hidtil hver Søndagmorgen. Denne betydelige Udvidelse af Omfanget medfører saavel en langt fyldigere Text som et rigere Antal Illustrationer.

Den nu sluttede 21. Aargang har blandt Andet indeholdt:

Biografier og Portraiter af:

Professor **A. Aagesen**, af C. Goos. — Skuespillerinde **Sarah Bernhardt.** — Professor **V. J. Bjerring.** — Hof-Balletmester **August Bournonville**, af Carl Andersen. — Forstraad **L. F. E. Brüel**, af Carl Andersen. — **L. de Camoens**, Digter. — **Jacob Asmus Carstens**, Maler. — Deputeret **G. de Cassagnac.** — Skuespiller **A. Dieudonné.** — Konseilspræsident **C. de Freycinet.** — Premierminister **W. E. Gladstone.** — Oberst **F. C. Good.** — Historiemaler, Etatsraad **Constantin Hansen**, af Ph. Weilbach. — Minister, Baron **H. v. Haymerle.** — Skuespillerinde Fru **Betty Hennings**, af C. Thrane. — Skuespillerinde Fru **Louise Jacobsen**, af Edgar Collin. — General **H. de Jonquières**, af Otto Blom. — Skuespillerinde Mme. **Jullien.** — Skuespillerinde **Adrienne Lecouvreur.** — Etatsraad **F. V. Mansa**, af Fred. Barfod. — Grev **Loris-Melikoff**, General. — Professor **A. E. Nordenskiöld** og «Vega»-Mæudene: **Andreas Hovgaard, Louis Palander, Giacomo Bove, E. Brusewitz, F. R. Kjellman, Oscar Nordqvist, Anton Stuxberg** og **Ernst Almquist.** — Violinistinde Fru **Wilma Norman-Neruda**, af C. Thrane. — Lieutenant **L. Palander.** — Den irske Agitator **Parnell.** — Statsminister, Grev **A. Posse.** — Skuespillerinde Mme. **Adelaide Ristori.** — Professor, Landskabsmaler **G. Rump**, af Ph. Weilbach. — Kejserinde **Marie** af Rusland. — Professor **F. C. Schübeler.** — Archivar **Jon Sigurdsson**, af E. Briem. — Kammersanger **N. J. Simonsen**, af C. Thrane. — Professor **H. V. Stochfleth.** — Etatsraad **E. Tesdorpf**, af L. Koch. — Komponist **A. Thomas**, af H. V. Schytte. — Professor **Aug. Thornam.** — Læge **Hother Tolderlund.** — Maler **Benjamin Vautier.** — «Vega»-Expeditionens Mæcener: **Oscar Dickson** og **A. Sibiriakoff.** — Skuespillerinde **Marie van Zandt.** — Grev **V. Zichy-Ferraris.**

Digte af:

Nicolaj Bøgh. — Holger Drachmann. — J. C. Gerson. — A. Munch. — A. Oehlenschläger. — J. Paulli. — Chr. Richardt.

Fortællinger, Noveller, Rejsebeskrivelser og andre prosaiske Bidrag:

Adelsvaabener, danske.
Carl Andersen: Saluten, et Genrebillede.
— Skonnerten «Søløven», et Genrebillede.
H. C. Andersens Monument.
P. Chr. Asbjørnsen: Manden, som skulde stelle hjemme.
Herman Bang: Stille Existenser.
A. Bauer: Berliner Billeder.
— Fra Kunst- og Industriudstillingen.
— Den moderne kunstindustrielle Udstilling.
A. Bournonville: Theaterbetragtninger.
F. Bz.: Fra zoologisk Have.
— Mirs, en Skizze.
Nic. Bøgh: Apropos om August Bournonville.
— Til Minde om A. Oehlenschläger.
Joh. Dahl: Blade af hans Album.
A. Damkier: Fra Snekkersten.
Erindringer, af en forlængst Afdøds.
Carit Etlar: Gusle har tre Ben.
H. F. Ewald: Jørgen Bryske.
Frederiksborg, Ridderstuen, Riddersalen, Badstuen.
N. Hancke: Peter.
Helligaandskirken efter Restaureringen.
Elisabeth Jerichau: Bestigning af Vesuv.
— Erindringer fra Tatoj.
Kongepars, det danske, Besøg i Berlin.
S. von Leunbach: Et Besøg i Bedlam.
Jonas Lie: La bella stella d'Italia.
J. H. Lorck: Erindringer fra en Rejse med «Bellona».
Magazin du Nord.
H. J. Mühlertz: Magnetiseuren Hansen.
Rasmus Nielsen: Tale ved Oehlenschlägers-festen.
Nutidsfortælling, en.
Opfostringshus, det kongelige.
Bernhard Olsen: De nubiske Ryttere.
— Fra Kunst- og Industriudstillingen.
P. L. Panum: De nye videnskabelige Anstalter ved Universitetet i Leipzig.
Paris, fra Festen den 14. Juli 1880.
— under Sneen.
Blaise Pascals Statue.
Magnus Petersen: Stenen paa Tislund Hede.
Postgaarden i Kjøbenhavn.
Præsts, en gammel, Optegnelser.
Puzzle-Opgaver.
C. Ramsing: Blegdamshospitalet.
Rejsehændelser af en gammel Tourist.
Ivar Ring: Et rigt Parti.
J. H. Rubens Fabrik.
E. R.: Soldaterliv paa «Lynetten».
St. Gotthards-Tunnelen.
Skizzer fra St. Petersborg.
G. Stephens: Versås Kirkedør.
— En Pax.
C. Thrane: Theateranmeldelser.
Toldkammer, det nye, i Randers.
Udstillingsbygning paa Charlottenborg.
Uniformer, de nye danske.
Prins Valdemar i Vestindien.
„**Vega**"**-Expeditionen** i Kjøbenhavn og Stockholm.
Venedig, et Minde om.
Vesterbroes Passage.
Vesuv, Jernvejen opad.
Vikingeskib, det norske.
Zigeunerhulerne i Granada.

Tegninger af eller efter:

C. F. Aagaard. — F. Ahlgrensson. — M. Ancher. — Carl Baagøe. — Otto Bache. — M. Bech. — John Beer. — A. Benzon. — K. Bodmer. — L. Bonnat. — J. Brandt. — G. Broling. — J. G. Brown. — A. C. Riis Carstensen. — A. Echtler. — J. P. Eggers. — J. J. Exner. — G. Favretto. — H. Fischer. — P. Frezeny. — R. Frieze. — Lorenz Frølich. — Knud Gamborg. — H. Møller-Gasmann. — F. Girard. — A. Hagborg. — R. Haglund. — H. P. Hansen. — C. Hansen. — Viggo Hansen. — V. Mørk Hansen. — A. Hartvig. — P. Hauberg. — A. Heimburger. — A. Hovgaard. — A. Jensen. — Harald Jerichau. — J. Jørgensen. — C. Karger. — Klewera. — Knaus. — G. Koch. — Katinka Kondrup. — J. Kossak. — T. Kruse. — E. Kurzbauer. — J. Lavén. — V. St. Lerehe. — G. Emil Libert. — C. Locher. — J. B. Löffler. — A. Maignon. — B. E. Makovskei. — E. Meisel. — J. L. E. Meissonnier. — Chr. V. Nielsen. — Bengt Nordenberg. — B. Olsen. — H. Olrik. — G. Pauli. — V. Peters. — Eilif Petersen. — J. Petersen. — Magnus Petersen. — C. Rasmussen. — Riepenhausen. — U. Ribustini. — A. V. Saabye — M. Schmidt. — S. Sinding. — L. Skramstad. — Th. Stein. — H. Tegner. — C. Thonning. — B. Thorvaldsen. — B. Vautier. — Fr. Winther. — Niels Wiwel. — V. T. Xylander. — J. T. Zeltner.

Abonnement

modtages foruden i **Hovedexpeditionen i Kjøbenhavn, Vimmelskaftet Nr. 32**, i Bogladerne og paa Postkontorerne i Danmark, Norge, Sverige, Tydskland og Frankrig. For det øvrige Udlands Vedkommende bestilles Tidenden i **Hovedexpeditionen.**

Enkelte Numre sælges, forsaavidt Forraad haves, for 50 Ø.

Abonnementsprisen

er overalt i **Danmark, Norge og Sverig**, Postafgiften indbefattet, 20 Kroner for en Aargang (Oktbr.—Septbr.) og 5 Kroner for et Fjerdingaar. **I de tydske Stater** samme Pris med Tillæg af den tydske Postafgift.

Mod Forudbetaling for et Aar leveres Tidenden under Korsbaand portofrit til **alle Lande i Europa** ugenlig for 25 Kroner aarlig og til **Lande udenfor Europa** (Forsendelsen hver 14 Dag) for 25 à 30 Kroner. Betalingen maa ske gjennem en Kommissionair til Hovedexpeditionen i Kjøbenhavn; dog for **Frankrigs** Vedkommende til Postkontorerne paa Abonnementsstedet.

Bekjendtgjørelser.

optages for **30 Øre pr. Petitlinie** eller dens Rum. Naar samme Annonce forlanges indrykket 10 Gange, indrømmes 25 pCt. Rabat. Vignetter i Træsnit udføres paa Forlangende i vort Atelier.

Bekjendtgjørelser modtages i Hovedexpeditionen, Vimmelskaftet 32, i Thieles Bogtrykkeri, St. Helliggejststræde 7, saavelsom af Tidendens Annonceagent, Boghandler Th. Michaelsen, Evaldsgade 2, N.

Forlagsbureauet i Kjøbenhavn, den 26. September 1880.
(H. O. Delbanco. G. E. C. Gad. F. Hegel. C. C. Lose.)

REDAKTEUR:
P. HANSEN.

FORLÆGGERE:
C. A. REITZEL, OTTO B. WROBLEWSKY.
KJØBENHAVN.

BOGTRYKKER:
BIANCO LUNO.

FILIAL 3 Hb
MAGASIN
05.6
Nær og Fjern
1880
ex.1

AALBORG KOMMUNE
Det nordjyske Landsbibliotek
Peder Barkesgade 5
Aalborg

FILIAL 3 Hb
MAGASIN
05.6 Næ 65 1880 ex.1